Bundel - Politieke Avond van 7 juni 2023

Agenda bijlagen

- Bundel met technische vragen & antwoorden - Jaarstukken 2022 (versie 05-06-2023 - 9h00)
- Bundel met technische vragen & antwoorden - Perspectiefnota 2024 - 2027 (versie 07-06-2023 - 18h00)
- Raadskamerindeling PA 7 juni 2023

1.RZ 18.45 uur - 19.45 uur: Jaarstukken 2022 - presentatie Duisenbergonderzoek programma 'Participatie en armoedebestrijding' door raadsrapporteurs
*Fase: informatief
Locatie: Raadzaal
*

- Behandeladvies 7 juni 2023, informatieve behandeling
- Raadsvoorstel "Jaarstukken 2022" (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2022)
- Bijlage 1 - Jaarstukken 2022
- Bijlage 2 - De controleverklaring 2022 van Deloitte
- Bijlage 3 - Accountantsverslag 2022 Deloitte
- Bijlage 4 - Reactie college Accountantsverslag
- Memo inzake proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027', d.d. 14-04-2023
- Presentatie - Jaarstukken 2022, Turap-1 2023, Perspectiefnota 2024-2027
- Rapport en presentatie Duisenbergonderzoek programma (6) Participatie en
- Raadsbrief "Advies auditcommissie aan gemeenteraad n.a.v. accountantsverslag jaarstukken 2022", d.d. 07-06-2023

2.LF 18.45 uur - 19.45 uur: Burgerinitiatief "Centrumring Arnhem"
*Fase: meningsvormend (1)
Locatie: Landgoed/Festival
*

- Behandeladvies 7 juni 2023, meningsvormende (1) behandeling
- Bijlage - Toelichting op de behandelwijze
- Burgerinitiatief "Centrumring Arnhem"
- Raadsbrief "Collegereactie op burgerinitiatief Platform Arnhemse Centrumring" d.d.
- Schriftelijke inbreng op het burgerinitiatief van T. de Keijzer
- Schriftelijke inbreng op het burgerinitiatief van stichting Arnhems Hart
- Schriftelijke inbreng op het burgerinitiatief van fam. Sing - van der Ham
- Behandelresultaat 24 mei 2023, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
- Behandelresultaat 7 juni 2023, meningsvormende (1) behandeling

3.WG 18.45 uur - 19.45 uur: Agenderingsverzoek "Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken"
Locatie: Walburgis

- Behandeladvies 7 juni 2023
- Agenderingsverzoek "Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken" van de fractie SP
- Schriftelijke bijdrage van R. Bachir, d.d. 16-04-2023
- Tekst - Petitie renovatie
- Lijst met insprekers
- Bijdrage inspreker Timmer, d.d. 18 april 2023
- Behandelresultaat 19 april 2023
- Schriftelijke bijdrage van Volkshuisvesting Arnhem, d.d. 15-05-2023
- Schriftelijke bijdrage van A. Hese, d.d. 06-06-2023
- Schriftelijke bijdrage van R. Timmer, d.d. 07-06-2023
- Schriftelijke bijdrage van S. Sest, d.d. 06-06-2023
- Schriftelijke bijdrage van P. van Heusden, d.d. 07-06-2023
- Schriftelijke bijdrage van G. Bachir, d.d. 07-06-2023
- Behandelresultaat 14 juni 2023

4 19.45 uur - 20.00 uur: Pauze

5.RZ 20.00 uur - 23.15 uur: Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023
*Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Raadzaal
*

- Behandeladvies 7 juni 2023, meningsvormende (2) behandeling
- Overzicht amendementen & moties (m2) Perspectiefnota 2024-2027 - locatie Raadzaal
- amendement "Geld voor zorg blijft voor zorg" (23A17) van de fractie ChristenUnie
- amendement "Geen aanmoediging weghalen rookgaskanalen" (23A18) van de fractie Forum voor Democratie

motie "Arnhem 800 jaar" (23M39) van de fractie Arnhem Centraal
motie "Meer bewegen voor oudere ouderen en/of mensen die slecht ter been zijn" (23M40) van de fractie Arnhem Centraal
motie "Meerjarige Evenementenkalender" (23M42) van de fractie BurgerBelang Arnhem
motie "Een integrale aanpak zorg, welzijn en werk en inkomen" (23M45) van de fracties D66, PvdA en DENK
motie "Kunstgras is niet groen" (23M48) van de fractie Partij voor de Dieren
motie "Onderzoek maatschappelijke rol levensbeschouwelijke organisaties" (23M49) van de fractie ChristenUnie
motie "Ontwikkelen van multi sport veld in Hoogte 80 terrein, wijk Geitenkamp" (23M51) van de fractie ChristenUnie
motie "Pilot ervaringsdeskundigen toevoegen aan sociaal wijkteams" (23M52) van de fractie ChristenUnie
motie "Ambities beweegnorm jeugd naar boven bijstellen" (23M54) van de fracties VVD, D66, CDA, PvdA, Volt, DENK en Arnhem Centraal
motie "Feliciteren en informeren" (23M58) van de fracties Forum voor Democratie en DENK
motie "Toetsing ZZP'ers en onderaannemers in de Zorg aan Bibob-toetsing" (23M61) van de fractie VVD
24. motie Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding en bestrijding van corruptie onder ambtenaren (23M62) van de fractie VVD.docx
motie "Betere gezondheid en meer beweging door duurzame kunstgrasvelden" (23M63) van de fractie DENK
motie "Huisvesting maatschappelijke organisaties" (23M64) van de fractie DENK
motie "Finales schoolvoetbal Arnhem weer in het Gelredome" (23M65) van de fractie DENK
motie "Sanitaire voorzieningen bij volkstuinen" (23M66) van de fractie DENK
motie "Onderzoek deelname aan experiment ‘Gewoon geld geven’" (23M76) van de fractie ChristenUnie
34. motie Prioriteit geven aan Veiligheid bij de Begroting (23M77) van de fractie VVD.docx
Bijlage - Overzicht hoofdstukken perspectiefnota en portefeuilles
Raadsvoorstel "Perspectiefnota 2024-2027"
Bijlage 1 - Perspectiefnota 2024-2027
Bijlage 2 - Rapportage panelonderzoek PPN 2023
Bijlage 3 - Alle adviezen van digipanelleden
Raadsvoorstel "Turap-1 2023"
Bijlage 1 - Turap 1 2023
Bijlage 2 - Begrotingswijziging 23-003 OW040 bij Turap-1
Memo inzake proces behandeling ‘Perspectiefnota 2024-2027’, d.d. 14-04-2023
Presentatie - Jaarstukken 2022, Turap-1 2023, Perspectiefnota 2024-2027
Schriftelijke inspraakreactie van dhr. P. Kusters
Schriftelijke inspraakbijdrage dhr. Koot (n.a.v. ‘in gesprek met de raad’ 10 mei)
Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Afdoening toezegging 1319 - Perspectiefnota 2024-2027 - Duurzaam Arnhem", d.d. 24-05-2023
Opbrengst 'In gesprek met de raad' 10 mei (inspraakavond Perspectiefnota)
Schriftelijke antwoorden inzake PPN - portefeuille wethouder Van de Geijn
Bundel met behandelresultaten inzake Perspectiefnota 2024-2027, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 14-06-2023

6.LF 20.00 uur - 23.15 uur: Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023
*Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Landgoed/Festival
*

Behandeladvies 7 juni 2023, meningsvormende (2) behandeling
Overzicht amendementen & moties (m2) Perspectiefnota 2024-2027 - locatie
motie "Meer regie over de raadsagenda met een termijnagenda" (23M55) van de fracties CDA, Volt, VVD en D66
motie "Scenariodenken" (23M56) van de fracties CDA en VVD
motie "Perspectief voor handhavers in leefbare wijken (23M57) van de fracties Arnhem Centraal, PvdA, CDA en Forum voor Democratie
motie "Zakgeld voor oppositie" (23M59) van de fractie Forum voor Democratie
motie "Arnhemse cyberwegenkaart 2.0" (23M60) van de fractie VVD
motie "Holocaustbewustwordingsprogramma" (23M67) van de fractie DENK
motie "Verhoging waakzaamheid Arnhem" (23M68) van de fractie Forum voor Democratie

motie "Sociale veiligheid in kerngebieden" (23M69) van de factie Forum voor Democratie
motie "Patrouillering voormalige parkeergebieden" (23M70) van de fractie Forum voor Democratie
motie "Operatie Stationshal" (23M71) van de fractie Forum voor Democratie
motie "Laat dubbel-gedupeerde huurders met een fout energielabel niet in de kou staan" (23M74) van de fractie SP
motie "Zorg dat Huurdershuis goed haar werk kan doen" (23M75) van de fractie SP
Bijlage - Overzicht hoofdstukken perspectiefnota en portefeuilles
Raadsvoorstel "Perspectiefnota 2024-2027"
Bijlage 1 - Perspectiefnota 2024-2027
Bijlage 2 - Rapportage panelonderzoek PPN 2023
Bijlage 3 - Alle adviezen van digipanelleden
Raadsvoorstel "Turap-1 2023"
Bijlage 1 - Turap 1 2023
Bijlage 2 - Begrotingswijziging 23-003 OW040 bij Turap-1
Memo inzake proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027', d.d. 14-04-2023
Presentatie - Jaarstukken 2022, Turap-1 2023, Perspectiefnota 2024-2027
Schriftelijke inspraakreactie van dhr. P. Kusters
Schriftelijke inspraakbijdrage dhr. Koot (n.a.v. 'in gesprek met de raad' 10 mei)
Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Afdoening toezegging 1319 - Perspectiefnota 2024-2027 - Duurzaam Arnhem", d.d. 24-05-2023
Opbrengst 'In gesprek met de raad' 10 mei (inspraakavond Perspectiefnota)
Schriftelijke antwoorden inzake PPN - portefeuille wethouder Van de Geijn
Bundel met behandelresultaten inzake Perspectiefnota 2024-2027, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 14-06-2023

7.WG 20.00 uur - 23.15 uur: Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023
*Fase: meningsvormend (2)
Locatie: Walburgis
*
Behandeladvies 7 juni 2023, meningsvormende (2) behandeling
Overzicht amendementen & moties (m2) Perspectiefnota 2024-2027 - locatie Walburgis
motie "Graffiti als kunstvorm" (23M37) van de fractie Arnhem Centraal
motie "WOZ klantvriendelijk" (23M38) van de fractie Arnhem Centraal
motie "Opvang dakloze niet-rechthebbende EU-burgers" (23M41) van de fracties Volt, GroenLinks, DENK en Partij voor de Dieren
motie "Raadswerkgroep openbaar vervoer" (23M43) van de fractie BurgerBelang Arnhem
motie "Een realistische basis voor onderwijshuisvesting" (23M44) van de fracties D66 en
motie "Ambitie stedelijke ontwikkeling waarmaken" (23M46) van de fracties D66 en Volt
motie "Huisvesting creatieven en cultuurbudget" (23M47) van de fracties GroenLinks, D66, CDA en Volt
motie "Ambachtskwartier Geitenkamp" (23M50) van de fractie ChristenUnie
motie "Meer balans in woning aanbod wijk Geitenkamp, door stimuleren bouwen betaalbare - sociale - koop - en midden huur woningen" (23M53) van de fractie ChristenUnie
motie "Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren" (23M62) van de fractie VVD
motie "Geen commerciële bijlesbureaus in Arnhemse schoolgebouwen" (23M72) van de fractie
motie "Formuleer bindende en meetbare doelen om onderwijsachterstanden tegen te gaan" (23M73) van de fractie SP
Bijlage - Overzicht hoofdstukken perspectiefnota en portefeuilles
Raadsvoorstel "Perspectiefnota 2024-2027"
Bijlage 1 - Perspectiefnota 2024-2027
Bijlage 2 - Rapportage panelonderzoek PPN 2023
Bijlage 3 - Alle adviezen van digipanelleden
Raadsvoorstel "Turap-1 2023"
Bijlage 1 - Turap 1 2023
Bijlage 2 - Begrotingswijziging 23-003 OW040 bij Turap-1
Memo inzake proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027', d.d. 14-04-2023
Presentatie - Jaarstukken 2022, Turap-1 2023, Perspectiefnota 2024-2027
Schriftelijke inspraakreactie van dhr. P. Kusters

Schriftelijke inspraakbijdrage dhr. Koot (n.a.v. ‘in gesprek met de raad’ 10 mei)
Memo van wethouder Bouwkamp inzake "Afdoening toezegging 1319 - Perspectiefnota 2024-2027 - Duurzaam Arnhem", d.d. 24-05-2023
Opbrengst 'In gesprek met de raad' 10 mei (inspraakavond Perspectiefnota)
Schriftelijke antwoorden inzake PPN - portefeuille wethouder Van de Geijn
Bundel met behandelresultaten inzake Perspectiefnota 2024-2027, informatieve & meningsvormende (1) behandeling
Raadskameradvies t.b.v. de besluitvormende behandeling op 14-06-2023

Bundel technische vragen Jaarstukken 2022

Versie: 17-5-2023

GroenLinks 2

D66 3

Arnhem Centraal 7

PvdA 8

Forum voor Democatie 9

GroenLinks

***Fractie**:*	***GL-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Jeugdzorg: Vraag over wanneer de zorgaccounthouder stopt, is er budget vrij?
Antwoord:	

D66

***Fractie**:*	***D66-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	16 Energietoeslag
Vraag:	Kunnen we een specificatie krijgen van het nadelig effect van €1,7 mio?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-2 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Jeugdzorg: Hoe komt het dat kinderen langer in behandeling zijn, intensiever begeleid worden?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-3 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	115
Vraag:	Jeugdzorg: Pilot begeleiding. Staat in dat het versnipperd wordt. Hoe gaat nu als de pilot gestopt is?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-4 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Jeugdzorg: Wie bepaalt wie specialistische jeugdzorg ontvangt?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-5 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Jeugdzorg: Hoeveel betalen we voor de groepsbijeenkomsten, terwijl er niemand komt?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-6 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Er staat dat we hebben uitgezocht wat het belang is van arbeidsmigranten voor het Arnhemse bedrijfsleven. Wat is de uitkomst?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-7***
Pagina:	16
Vraag:	Bij de uitvoering van de Energietoeslag is sprake van een nadelig effect van € 1,7 miljoen. Bij het raadsvoorstel hierover heeft het college aangegeven in de jaarstukken te rapporteren over de bestedingen. Kunnen wij een financieel overzicht ontvangen van de gemaakte kosten voor de verschillende doelgroepen, de maatwerkvoorziening en de uitvoeringskosten, en de ingezette dekking (incl. het bij het voorstel nog nader te bepalen deel van de dekking uit het jaarresultaat van 2021)?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-8***
Pagina:	66
Vraag:	Van de 250.000 euro voor kleinere duurzaamheidsmaatregelen voor gemeentelijke panden is niets besteed. Er zijn ook geen besparingen geboekt door deze maatregelen. Moeten we hieruit concluderen dat deze regeling in 2022 in het geheel niet is ingezet?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-9***
Pagina:	83
Vraag:	“In 2022 zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot een beleidskader dat als toetsingskader kan dienen voor initiatieven voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Er is tevens uitgezocht

	wat het belang is van arbeidsmigranten voor het Arnhemse bedrijfsleven.” Wij zijn erg benieuwd naar de resultaten van dat onderzoek. Zijn die openbaar en/of kunnen wij die ontvangen?
Antwoord:	We hebben een uitvraag gedaan onder het Arnhemse bedrijfsleven wat het belang is van arbeidsmigranten. De gegevens die we hebben opgehaald, vormen input voor de beleidsregels voor huisvesting arbeidsmigranten die wij momenteel aan het afronden zijn. Afhankelijk van hoe de bestuurlijke bespreking van de beleidsregels verloopt, verwachten wij dat er in juni een raadsbrief wordt verstuurd over de beleidsregels voor huisvesting arbeidsmigranten. Een aantal constateringen op basis van de uitvraag: de meeste bedrijven maken geen gebruik van arbeidsmigranten, er zijn veel bedrijven die slechts een paar arbeidsmigranten hebben, expats zijn voor het Arnhemse bedrijfsleven belangrijker dan arbeidsmigranten en een aantal bedrijven heeft de eerste ervaring opgedaan met arbeidsmigranten door de Oekraïense vluchtelingen.

***Fractie**:*	***D66-10***
Pagina:	103 bovenste kopje
Vraag:	Wat zijn de overwegingen dat alleen afspraken zijn gemaakt over de inzet bij de overgang van school naar werk bij speciaal onderwijs en praktijkonderwijs en niet bij al het onderwijs?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-11***
Pagina:	103
Vraag:	Herrijken aanpak statushouders: Wordt los van de regisseur statushouders binnen werk en inkomen ook andere hulpverleners op de hoogte gesteld van de incheckmethode zoals bijvoorbeeld het sociaal wijkteam om ervoor te zorgen dat voor statushouders alle hulpverlening in de wijk plaatsvindt?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-12***
Pagina:	103
Vraag:	Gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak: Wat in het beleid maakt dat het sociaal wijkteam, teams leefomgeving, opgroeien en opvoeden en werk en inkomen niet onder één organisatie vallen?
Antwoord:	De bestaande organisatie van het sociaal domein is geen direct gevolg van beleidskeuzes maar van organisatorische keuzes die gemaakt zijn toen de decentralisaties WMO en Jeugdzorg zijn geïmplementeerd (2015). Destijds is een separate stichting opgericht voor de sociale wijkteams. Opgroeien en opvoeden is geen organisatieonderdeel, welzijnswerk (bv jongerenwerk) wordt uitgevoerd door partners in de wijk (AM / PU / Rijnstad etc.).Team Leefomgeving is, net als cluster werk en inkomen, onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Gebiedsgericht sturen wordt onder andere via sociale tafels en gebiedsagenda’s in de wijken uitgevoerd.

***Fractie**:*	***D66-13***
Pagina:	107 kopje doorgaande lijn preventief aanbod
Vraag:	Wordt “Hoe wordt je rijk” van MoneyStart doorgezet? En na hoelang wordt geëvalueerd?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-14***
Pagina:	108 kopje effectindicator
Vraag:	Wanneer kunnen we de cijfers krijgen van 2022 en verwachten we daar significante verschillen in?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-15***
Pagina:	114
Vraag:	“Preventie staat voorop om zoveel mogelijk problemen te voorkomen maar we zetten ook in op het bieden van lichtere zorg om zwaardere problemen te voorkomen.” Gecombineerde Leefstijlinterventies (GLI’s) zijn een goede manier om de leefstijl van mensen te verbeteren om zo

	grote gezondheidsproblemen te voorkomen en worden vanuit de basisverzekering vergoed. Heeft de gemeente zich op hoeveel mensen in de gemeente Arnhem in 2022 gebruik hebben gemaakt van Gecombineerde Leefstijlinterventies (GLI)?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-16***
Pagina:	138
Vraag:	Rookvrije zones: Wanneer gaat de gemeente de rookvrije zone rondom het gemeentehuis handhaven en wordt de asbak die hier staat verwijderd?
Antwoord:	In amendement 20A91 is invulling gegeven aan het rookvrij maken van de (bezoekers)ingangen bij het stadhuis en stadskantoor. Er zal worden uitgezocht of de asbak bij het stadhuis op korte termijn kan worden verwijderd.

***Fractie**:*	***D66-17***
Pagina:	139
Vraag:	Wanneer komt het stappenplan om discriminatie in de sport tegen te gaan en wordt de raad daar dan ook over geïnformeerd?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-18***
Pagina:	161
Vraag:	Amendement 21A58 (minimale woonkwaliteit) gaat over meer dan alleen schimmel in woningen. Het stappenplan op de website waarnaar verwezen wordt, gaat specifiek over schimmel. Waar en hoe vindt een huurder van een woning of studentenkamer informatie over de handhavingsmogelijkheden bij achterstallig onderhoud, als het niet gaat om schimmelvorming? Wanneer komen de (extra) meldingsmogelijkheden waarover de raad heeft besloten naar verwachting beschikbaar?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-19***
Pagina:	164
Vraag:	Er lijkt licht te zitten tussen de aantallen genoemd in de jaarstukken, in de infographic waarnaar verwezen wordt en in de bomen-erbij-kaart. Waarin zit dit verschil? En kan er een overzicht worden gegeven van hoeveel bomen er in kalenderjaar 2022 bij zijn gekomen, uitgesplitst tussen straat- en plantsoenbomen en bomen? En hoeveel bomen zijn verwijderd?
Antwoord:	

Fractie:	***D66-20***
Pagina:	187
Vraag:	Een aantal risico's staat niet in de paragraaf risicomanagement. Kunnen wij deze, voor zover niet al in andere (geheime) stukken vermeld, ter inzage krijgen?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-21***
Pagina:	215
Vraag:	Er was sprake van onrechtmatige kosten voor inhuur, groot € 455.000 in minder dan één jaar. Wat was de aard van de dienstverlening in kwestie? En hoe kan het dat een dergelijk groot bedrag (ruim tweemaal het drempelbedrag) niet voorzien was?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-22***
Pagina:	246
Vraag:	Onderste tabel: moeten dit niet bedragen x 1.000.000 zijn?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***D66-23***
Pagina:	253
Vraag:	Regeling nationaal programma onderwijs 2022 t/m juli 2023: blijft hier 628.000 euro op de plank blijven liggen of is dit het budget dat voor deze regeling over is voor de eerste helft van 2023?
Antwoord:	

Arnhem Centraal

Fractie:	***AC-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	S06 Participatie - Gelrepas
Vraag:	-Is er een rapportage van het aantal Gelrepassen en uitgaven? -Hebben we invloed op wat er wordt uitgegeven en zo ja, op welke manier kunnen we dit beïnvloeden?
Antwoord:	

PvdA

***Fractie**:*	***PvdA-1***
Pagina:	4
Vraag:	In 2022 heeft het college de Uitvoeringsagenda Arnhem-Oost vastgesteld. Daarin werd aangegeven dat in 2022 ook een pact voor Arnhem-Oost gesloten zou worden tussen alle partners voor een breed stadsprogramma. Wat is de stand van zaken?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***PvdA-2***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel aanvragen en toekenningen zijn er inmiddels geweest vanuit de subsidieregeling SEWA (Volkshuisvestingsfonds)? Zijn er al concrete resultaten geboekt?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***PvdA-3***
Pagina:	4
Vraag:	Verschillende steden hebben al een programmabureau voor hun programma's in het kader van het NPLV (bijvoorbeeld Rotterdam-Zuid en Heerlen-Noord). Wij lezen dat Van de Bund advies heeft uitgebracht over een soortgelijke organisatie voor Arnhem-Oost. Wij ontvangen graag inzicht in de aanbevelingen en het vervolg daarop (waarmee wordt voldaan aan het verzoek van het Rijk).
Antwoord:	

***Fractie**:*	***PvdA-4***
Pagina:	143
Vraag:	Voor zogenoemde all-electric buurten kunnen bewoners in de toekomst vrijwillig overstappen op elektrische verwarming in plaats van verwarming op aardgas. Hoe wordt omgegaan met huurwoningen, waarbij bewoners zelf niet de keuze kunnen maken om over te stappen? Worden verhuurders ook benaderd door de gemeente Arnhem? De inzet en resultaten lijken nu alleen betrekking te hebben op sociale huurwoningen en woningen van particuliere eigenaren.
Antwoord:	Met de woningcorporaties werken wij op een aantal plekken in de stad in projecten aan de aardgasvrije opgave door middel van aansluiting op een warmtenet. In de all-electricbuurten kijken de corporaties naar een natuurlijk moment om de overstap naar aardgasvrij te maken. Natuurlijke momenten zijn daar waar CV-ketels vervangen moeten worden al dan niet gecombineerd met de renovatie en isolatie van woningen.

***Fractie**:*	***PvdA-5***
Pagina:	161
Vraag:	Hoe kunnen we maximaal handhaven op woonkwaliteit als de inzet in 2022 was de meldingsbereidheid te vergroten, maar ook te voorkomen dat er te veel beslag wordt gelegd op de capaciteit van de ODRA. Is de capaciteit wel toereikend?
Antwoord:	

Forum voor Democratie

***Fractie**:*	***FvD-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Jeugdzorg: hoe staat het met de wachtlijsten GGZ?
Antwoord:	

Bundel technische vragen Perspectiefnota 2024

Versie: 7-6-2023

GroenLinks 2
D66 3
VVD 10
Arnhem Centraal 18
PvdA 26
Volt 34
ChristenUnie 35
Forum voor Democratie 42

GroenLinks

Fractie:	***GL-1***
Pagina:	7
Vraag:	Wanneer volgt het nieuwe Integrale Accommodatiebeleid?
Antwoord:	De afgelopen tijd is het integrale vraagstuk in kaart gebracht. Op dit moment wordt een projectleider voor de vervolgstappen van het integraal accommodatiebeleid geworven en start de ontwikkeling van het verdere beleid in september 2023. De ontwikkeling van het beleid is een omvangrijk en complex proces en gaat naar verwachting een jaar in beslag nemen. Voor de zomer van 2023 ontvangt uw raad een raadsinformatiebrief met daarin een uitgebreide toelichting op de inhoud en het proces.

Fractie:	***GL-2***
Pagina:	20
Vraag:	Kronenburg: BC staat onder druk. Hoeveel druk staat er op de BC? Zijn er zorgen over realisatie? En zijn er mogelijkheden om de BC te verbeteren?
Antwoord:	De raad is hierover onlangs over geïnformeerd in de raadsbrief 'Overzicht ontwikkelingen Kronenburg Arnhem'. Deze is te vinden via bijgaande link: Overzicht ontwikkelingen Kronenburg Arnhem - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl).

D66

Fractie:	***D6-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Is er al een evaluatie van het Bomenplan (staat in het Bomenplan maart 2020)?
Antwoord:	Vanwege capaciteitsgebrek hebben we keuzes moeten maken welke werkzaamheden wel en welke niet uitgevoerd kunnen worden. De prioriteit is gelegd op de uitvoering van fysieke maatregelen die buiten tot zichtbaar resultaat leiden. Op dit moment werken we aan het aantrekken van extra personeel waardoor de evaluatie van het bomenplan eind 2023 gereed is.

Fractie:	***D66-2 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Jeugdzorg V.A.V.: met dit geld kunnen we 10 extra gezinnen helpen. Hoe veel zouden we eigenlijk willen helpen?
Antwoord:	We zouden meer gezinnen willen helpen, maar het is erg lastig om professionals te vinden die dit werk kunnen doen. Op dit moment staat de werving uit om het team aan te vullen. Wanneer het team compleet is willen we kijken naar verdere uitbreiding om meer gezinnen te kunnen helpen. Daar zou wel extra budget (structureel) voor nodig zijn.

Fractie:	***D66-3 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wat doen we tav afvalstromen van particulieren/consumenten. In de PPN staat dat we het aantal kilo restafval per persoon willen verminderen
Antwoord:	Op 15 juni 2022 heeft de raad de Afvalkoers 2022-2026 (Document Arnhem - Bijlage 1a - Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner (geamendeerde versie) - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)) vastgesteld. Hierin staat beschreven op welke manier we streven naar minder restafval per inwoner. Over de uitvoering van de Afvalkoers wordt uw raad op de hoogte gehouden via de kwartaalrapportages Afval. De laatste rapportage (Q4 2022) vindt u via deze link: Afvalkoers 2022-2026 “Arnhem Schoner” – Rapportage Q4 2022 Arnhem - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl) Sinds de vaststelling van Arnhem Schoner hebben we hier als volgt uitvoering aan gegeven: • Invoering van de Ja/Ja sticker is voorbereid en deze is er vanaf 6 juli 2023 • Traject verbetering kwaliteit PBD is ingezet met bemoedigende resultaten (zie rapportage Q4 2022) • De zwerfafvalparaplu is opgezet en is te vinden op www.arnhemschoner.nl • Instellen klankborgroep met de eerste bijeenkomst in december 2022 • Er zijn stappen gezet met onze toezichthouders op het oneigenlijk gebruik van ondergrondse containers door bedrijven en het aanspreken van die bedrijven op het schoonhouden van hun directe omgeving. • Een hotspots-aanpak is opgezet en we staan nu op het punt om tot uitvoering over te gaan. • Wijkinitiatieven in de vorm van opruimdagen zijn en worden ondersteund. • Een onderzoek naar Groente-, Fruit- en Etensresten (GFE) verzamelcontainers loopt, inclusief de toegankelijkheid van deze containers zodat we tot een succesvolle uitrol kunnen komen. • Tijdspad is afhankelijk van de uitkomst van dit traject en eventueel een aanbestedingstraject voor toegankelijkere containers. • De milieubak maakt structureel deel uit van onze inzamelstructuur.

Fractie:	***D66-4***
Pagina:	4
Vraag:	Het college stelt hoge ambities op circulaire economie. Vorig jaar is een motie (22M83) aangenomen waarin het college wordt verzocht om samen met ondernemers mogelijkheden te onderzoeken en afspraken te maken om te komen tot een vermindering van afval voor consumenten, bijv door recyclen en verpakkingen inleveren. We hebben tot nu toe de Challenge duurzame omgang (plastic) verpakkingen gezien. Kunnen we meer van deze maatregelen verwachten? Aan welke maatregelen kunnen we daarbij denken? En op welke termijn?

Antwoord:	We zijn nog niet toegekomen aan het onderzoeken van mogelijkheden met ondernemers. Het is ons plan om deze gesprekken in het derde en vierde kwartaal van 2023 te gaan voeren. In deze gesprekken wordt verkend en uiteindelijk afgesproken of en welke rol bedrijven kunnen spelen in het verminderen van de hoeveelheid afval en/of welke services zij kunnen verlenen binnen de kaders. Daarnaast zijn onze mensen van toezicht en handhaving zoals gebruikelijk actief met het informeren en controleren van bedrijven op hun afval en afvalcontracten.

Fractie:	***D66-5***
Pagina:	10
Vraag:	tabel autonome en overige financiële ontwikkelingen: In totaal wordt er bijna 10 miljoen structureel extra aan zorgkosten als onvermijdelijk gezien. Dit is een groei die de komende jaren zou kunnen doorzitten. Welke maatregelen zijn of worden overwogen om de totale zorgkosten beheersbaar te houden op de lange termijn?
Antwoord:	We blijven sturen om passende, effectieve en efficiënte ondersteuning te leveren binnen de begrotingskaders. In Arnhem zijn de Wmo en jeugdzorg er op gericht om passende ondersteuning te bieden met als doel dat inwoners zo snel mogelijk (weer) zelfstandig kunnen leven en kunnen meedoen aan de samenleving. Waar mogelijk met behulp van algemene voorzieningen en sociale netwerken in de wijk. Sociale wijkteams en zorgaanbieders zijn hierop gericht en de ondersteuning is dus bij voorkeur tijdelijk en zo licht mogelijk. Daarbij wordt ook gekeken of de ondersteuning efficiënter kan worden ingezet, bijvoorbeeld via technologische innovaties. Beeldbellen met inwoners wordt bijvoorbeeld bij begeleiding sinds de Coronapandemie steeds meer ingezet. Daarnaast is de gemeente Arnhem betrokken bij de voorbereiding van de Digital Health Challenge, een project in het kader van de Regiodeal. Hier wordt samen met de HAN, zorgaanbieders, Rijnstate en de gemeente Nijmegen onderzocht hoe innovaties in de zorg kunnen leiden tot passende, effectieve en efficiënte zorginzet. Niet alleen vanuit financiële kaders is dit noodzakelijk, maar ook vanwege personeelstekorten in de zorg.

Fractie:	***D66-6***
Pagina:	11
Vraag:	De invoering van een nieuw verdeelmodel BW wordt naar verwachting opnieuw een jaar uitgesteld. Gesteld wordt dat dit structurele ruimte oplevert. Maar als het knelpunt in dezelfde omvang een jaar opschuift, levert dat toch alleen incidentele ruimte op?
Antwoord:	Uitstel van de invoering van verdeelmodel BW levert inderdaad alleen incidentele ruimte op. Echter, de middelen maken onderdeel uit van het gemeentefonds en dit budget wordt als ‘structureel’ aangemerkt. Dus door het opschuiven met een jaar ontstaat de situatie dat de structurele middelen in 2027 (laatste jaar meerjarenraming) hoger uitvallen dan in de situatie dat er geen jaar uitstel is.

Fractie:	***D66-7***
Pagina:	12
Vraag:	Opbrengsten OZB: is hierbij al rekening gehouden met fors minder woningbouw in de komende jaren dan eerder voorzien?
Antwoord:	Het in de Perspectiefnota opgenomen bedrag voor opbrengsten OZB uit areaalontwikkeling is berekend op basis van de woningbouwplanning van november 2022. De areaalontwikkeling is geraamd in constante prijzen wat inhoudt dat alleen rekening wordt gehouden met de groei van het aantal woningen in 2024 en nog niet de groei in latere jaren. In aanloop naar de Begroting 2024 bepalen we of op basis van actuele gegevens aanpassing van het begrote bedrag nodig is. Voor 2024 is niet de verwachting dat er fors minder woningen worden opgeleverd. Bij de Perspectiefnota van volgend jaar zal de areaalontwikkeling voor 2025 geraamd worden.

Fractie:	***D66-8***
Pagina:	12
Vraag:	Uit de perspectiefnota lijkt duidelijk te worden dat veel huurders van de gemeente de stijgende eigenaarslasten OZB krijgen doorbelast als huurverhoging. In hoeverre leidt dit vervolgens ook tot

	verhoging van de bijbehorende subsidie van maatschappelijke organisaties (bijv. ook i.r.t. het knelpunt met huurverhogingen dat het college op pagina 15 signaleert)?
Antwoord:	Zoals op pagina 15 staat beschreven wordt de CPI gebruikt om de huren van gemeentelijk vastgoed te indexeren, waarvan in 2024 eenmalig wordt afgeweken door het gebruik van de kerninflatie die lager uitvalt. Hier bovenop vindt geen extra huurverhoging plaats in verband met de hogere OZB-lasten. De huurverhoging die volgt uit de indexatie van de huren met de kerninflatie, biedt de dekking voor hogere OZB-lasten.

Fractie:	***D66-9***
Pagina:	12
Vraag:	Bij de indexatie van bouwkosten van schoolgebouwen wordt uitgegaan van de prijsindex schoolgebouwen nieuwbouw. Deze loopt achter bij de actuele bouwkostenstijging en wordt mede beïnvloed door overheden die ambities schrappen om projecten binnen eerder vastgestelde budgetten te houden. Waarom is gekozen voor deze index en niet voor de reële bouwkostenstijging? Hoe is onderbouwd dat de betreffende indexatie ook op langere termijn voldoende is?
Antwoord:	De indexatie van bouwkosten voor schoolgebouwen is gebaseerd op de onafhankelijk data van het bedrijf BDB Bouw(kosten)data. Naast de historische ontwikkeling is hier ook een toekomst verwachting in opgenomen. BDB is gespecialiseerd in het onderzoeken, monitoren, beheren en onderhouden van bouw(kosten)data ten behoeve van de woningbouw, utiliteitsbouw en de grond-, weg- en waterbouw-sector. Het bedrijf is onafhankelijk en de data is makkelijk in het gebruik. De data stellen zij samen op basis van informatie vanuit de markt. Enkele belangrijke informatiebronnen zijn Centraal Planbureau (CPB), Economisch Instituut Bouwnijverheid (EIB), Centraal Bureau voor Statistiek (CBS), brancheverenigingen, vakbonden, uitvoerende partijen, onderaannemers en leveranciers en zijn dus gebaseerd op reële bouwkostenstijgingen. Bovendien zijn de data voor specifieke deelgebieden zoals onderwijshuisvesting beschikbaar. Door het jaarlijks bij de begroting actualiseren van de bouwkostenontwikkeling middels dezelfde brondata is in voldoende mate de indexatie op langere termijn gewaarborgd.

Fractie:	***D66-10***
Pagina:	12
Vraag:	Wordt bij de indexatie van projectuitgaven ook het bijbehorende budget in de begroting automatisch geïndexeerd, bijvoorbeeld voor onderwijshuisvesting de dotatie aan de BR Onderwijshuisvesting?
Antwoord:	Jaarlijks wordt het MIP geactualiseerd voor (bouw)kostenstijgingen (zie ook antwoord vraag D66-09), ook voor projecten bij onderwijshuisvesting. Indien nodig worden deze budgetten dan aangepast. Voor lopende projecten (waar aanbesteding veelal doorlopen is en die in de bouwfase zitten) is geen automatische indexatie aan de orde maar zal op basis van maatwerk gekeken moeten worden of en hoeveel indexatie nodig is. Dit zal mede afhangen waar een project in de bouwfase is en welke prijsafspraken er met de aannemer zijn gemaakt.

Fractie:	***D66-11***
Pagina:	15
Vraag:	De verbouwing van het schoolgebouw aan de Spiekmanlaan wordt bekostigd uit de bestaande budgetten voor onderwijshuisvesting, maar was eerder niet begroot. In hoeverre heeft dit invloed op de beschikbaarheid van budgetten voor andere onderwijsprojecten of op de planning van deze projecten?
Antwoord:	Het heeft nu nog geen directe consequenties, maar de beschikbaarheid van de financiële middelen neemt wel wat af (de structurele last in het 1e jaar bedraagt € 76.000). Wij zijn bezig met het opstellen van het IHP, dan pas zullen eventuele consequenties duidelijk worden.

Fractie:	***D66-12***
Pagina:	19
Vraag:	‘De aanpak van verkeersveiligheidsknelpunten en de realisatie van schoolzones dragen bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid’. De gemeente werkt structureel met basisscholen aan

	aanleg schoolzones verkeersveiligheid, lezen we ook in de jaarstukken. Doen alle scholen hieraan mee? In Turap 2022 wordt nog nog gesproken over ‘diverse basisscholen’.
Antwoord:	De strekking van het project ‘Arnhemse schoolzone’ is dat alle basisschoolomgevingen, in totaal 60 basisscholen, in een aantal jaren voorzien zijn van een herkenbare schoolzone. Er wordt gesproken over ‘diverse basisscholen’ omdat dit betrekking heeft op de uitvoering. Daarnaast wordt vaak gesproken over schoolomgevingen omdat sommige schoolomgevingen meer dan één basisschool heeft. Naast financiële middelen is het ook belangrijk dat er capaciteit beschikbaar is voor de uitvoering. We zijn gestart om jaarlijks een aantal schoolomgevingen aan te pakken. Onlangs zijn de eerste drie basisschoolomgevingen met de nieuwe ‘Arnhemse schoolzone’ uitgevoerd. Dit zijn de basisschoolomgevingen: • Rijksweg-West • Gentiaanstraat-Callunastraat • Betaniënstraat. Op dit moment is de schoolomgeving Slochterenweg, met twee basisscholen, in uitvoering. Dit betreft een sloop-nieuwbouw project waarbij de basisschoolleerlingen na de zomervakantie het nieuwe schoolgebouw met de nieuwe schoolzone aan de Slochterenweg gaan betrekken. Daarnaast zal in mei (/juni) 2023 gestart worden met uitvoering van de schoolomgeving Brabantweg. De voorbereidingen schoolzone gaan gewoon door. Dit betekent dat in de loop van dit jaar de basisschoolomgeving Bernhardlaan aangelegd gaat worden. Daarnaast zijn we bezig met de schoolomgeving Meikers. Naast fysieke maatregelen worden de betrokken scholen ook gestimuleerd om mee te doen aan aanvullende verkeersveiligheid educatiepakketten om het project schoolzone meer aandacht te geven en tot een succes te brengen. Denk hierbij aan het pakket High Five. Een aantal scholen hebben hier inmiddels al aan meegedaan en met een aantal zijn we nog hierover in gesprek. Capaciteit bij de scholen is en blijft een aandachtspunt omdat voor het uitvoeren van de verkeersveiligheid educatiepakketten inspanning vanuit de scholen essentieel is. De basisscholen in de basisschoolomgevingen waar we nu met betrekking tot het project High Five in gesprek zijn, zijn: • Bernhardlaan • Mesdaglaan • Meikers • Lupinestraat (twee basisscholen). Positief hierbij is te melden dat de provincie Gelderland het project High Five voor komend schooljaar heeft doorgezet. De gemeente Arnhem mag vier à vijf basisscholen voor het schooljaar 2023-2024 opgeven zonder extra kosten hiervoor te maken. Gaan meer dan vijf basisscholen aan het project High Five meedoen, dan financieren we, net als afgelopen jaar, deze basisscholen uit het Arnhemse verkeersveiligheid budget.

***Fractie**:*	***D66-13***
Pagina:	Pagina 21 en pagina 24
Vraag:	Ervaringsdeskundigen: hoe is het de bedoeling dat deze de gemeente gaan adviseren? Op welke wijze wordt dit vormgegeven?
Antwoord:	Momenteel wordt uitgewerkt hoe de ervaringsraad precies wordt opgezet. Vooralsnog wordt gedacht aan pool van ongeveer zes á acht inwoners met uiteenlopende achtergrond, die op basis van hun ervaring inbreng geven op beleid en de uitvoering van beleid. Zij worden professioneel begeleid en ondersteund met behulp van training en intervisie. Verder wordt in de uitwerking gekeken naar positionering en naar de verhouding ten opzichte van de adviesraden en andere initiatieven op het gebied van ervaringskennis en -deskundigheid.

***Fractie**:*	***D66- 14***
Pagina:	22
Vraag:	In de perspectiefnota wordt gekozen voor ‘stedelijk groen waarin natuurwaarden centraal staan’. In hoeverre verschilt de geplande uitvoering van de gemeente hierin (dan nog) tussen stedelijk groen en natuurgebieden? Hoe wordt – bij stedelijk groen - het belang van biodiversiteit tegenover de wens voor esthetisch groen afgewogen? Specifiek over het bomenbeleid: in welke omstandigheden wordt ervoor gekozen om bij stedelijk groen dode bomen (die geen gevaar vormen) te laten staan?
Antwoord:	Een van de thema’s voor groen in en om de stad is het versterken van de natuur, ofwel het vergroten van de biodiversiteit. Dit wordt bij het beheer en bij ontwikkeling van de stad meegenomen, zowel in stedelijk gebied als in de bossen, parken en natuurgebieden. Er wordt verondersteld dat esthetisch groen op gespannen voet staat met biodiversiteit. Dit vinden wij niet, gelukkig zien we veel voorbeelden waarin beide aspecten prima samen gaan. Over boombeleid. In het bomenplan 2020 staat: Wel worden dode en onveilige bomen langs drukke wegen en paden gesnoeid of indien nodig gekapt. Bomen die geen gevaar vormen blijven dus staat, als geheel dan wel op stam. In enkele gevallen waar cultuurhistorische waarden hoog zijn, zullen in de bosranden dode bomen worden weggehaald. Daarbij wordt wel de Wet natuurbescherming in acht genomen. Een voorbeeld zijn de bosranden in het dal van de Jansbeek in park Sonsbeek, bijvoorbeeld bij de grote waterval. Deze uitzonderingen worden aangegeven in de beheervisies voor de parken.

***Fractie**:*	***D66-15***
Pagina:	22
Vraag:	Binnen de gemeente wordt – als het goed is – conform begroting gewerkt aan een 0-meting voor biodiversiteit in Arnhem. Welke factoren gaan worden meegenomen bij het bepalen van de ‘waarde’ van biodiversiteit en leefgebieden van diersoorten? Worden biodiversiteit in de bodem en in het water ook meegenomen? En planten, bloemen en gewassen?
Antwoord:	Vanaf het jaar 2021 wordt de biodiversiteit gemonitord van 14 gebieden in de stad. Dit doen we aan de hand van de meetlat biodiversiteit van 'IPC Groene Ruimte'. Daarin zit ook een waardebepaling van de vegetatie. Deze is daarvoor speciaal ontwikkeld. Verder worden enkele soortgroepen die kenmerkend zijn voor het gebied geïnventariseerd. Bijvoorbeeld de groep spechten in een bosgebied. De monitoring wordt eens in de 5 jaar herhaald. Het aantal gebieden dat we gaan monitoren gaan we uitbreiden. Daarin gaan we ook monitoren op (beschermde) planten. De biodiversiteit van de bodem wordt daarin niet meegenomen. Daar gaan we een apart monitoringstraject opzetten, samen met de fysische en de chemische kwaliteit van de bodem.

***Fractie**:*	***D66-16***
Pagina:	26
Vraag:	Welzijnsbeleid: Betekent de verandering van het stelsel ook dat het welzijnswerk op een andere manier wordt vormgegeven, als het blijkt dat dit niet meer toereikend is?
Antwoord:	Ja. In 2023 geven we invulling aan de doorontwikkeling van Welzijn. Dit zodat ons welzijnsbeleid beter aansluiting vindt bij de grote uitdagingen waar Arnhem voor staat. Dit betekent ook dat we naar onze subsidiepartners en de door hen uitgevoerde activiteiten kijken. Deze dienen immers goed aan te sluiten bij deze grote uitdagingen. Op het moment dat blijkt dat dit niet goed meer past, sturen we hier op bij of bekijken of er aanvullend aanbod nodig is.

***Fractie**:*	***D66-17***
Pagina:	26
Vraag:	Nationaal Programma Arnhem-Oost geeft uitvoering aan de eerdere visie en uitvoeringsagenda voor Arnhem-Oost. Daarbij is een aantal moties aangenomen dat nog niet is afgedaan. Wat is de actuele stand van zaken van moties 21M161 (Verlengde schooldag), 21M160 (Kleinere klassen) en 21M170 (Samenwerking wijkprofessionals)?

Antwoord:	*Motie 21M160 Ruimte voor kleinere klassen* De motie staat nog open. Met de motie roept de raad het college op in de toegezegde actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan voor het primair onderwijs mee te nemen dat: 1. Specifiek voor scholen met veel onderwijsachterstanden géén bestaande ruimtes aan het onderwijs worden onttrokken als deze nodig zijn voor onderwijs in kleinere groepen; 2. Voor nog uit te werken nieuwbouw-, renovatie- en uitbreidingsplannen rekening gehouden wordt met de ambities uit de Arnhem Oost Aanpak. Antwoord Ad. 1: We vinden het belangrijk dat kinderen kansrijk opgroeien. Het nieuwe beleidsrijke IHP is ondersteunend aan het optimaliseren van de ontwikkelkansen van alle kinderen in Arnhem. Daarvoor worden inhoudelijk beleid en de uitgangspunten vanuit onderwijshuisvesting met elkaar gecombineerd. Antwoord Ad. 2: Er wordt zeker rekening gehouden met de behoeftes en de ambities uit de Arnhem-Oost aanpak. Voor de actualisatie van het IHP is hierover afstemming met het programma Arnhem-Oost. Daarnaast hebben we in het gebiedsplan van het Nationaal programma Arnhem-Oost we aandacht voor de aangenomen motie. Kinderen groeien op binnen de driehoek school, gezin (huishouden) en omgeving (buurt en peers). Omdat we weten dat de ontwikkeling van kinderen voor ongeveer 40 % plaatsvindt in de binnenschoolse leefwereld zal er in de nieuwe uitvoeringsagenda ingezet worden op een andere aanpak van huisvesting van scholen in de Arnhem-Oost wijken. Als we spreken over een breder aanbod op scholen betekent dat namelijk onder andere ook meer vierkante meters en andere gebruiksafspraken. *Motie 21M161 Verlengde schooldag prioriteit* In motie 21M161 wordt gevraagd om een plan van aanpak voor het invoeren van de Verlengde Schooldag op alle PO-scholen in Arnhem Oost en ook met het Rijk in gesprek te gaan over financiering maar hier niet op te wachten. De stand van zaken is dat op alle PO-scholen in Arnhem Oost een verlengde schooldag loopt. En op 1 VO-school. De schoolbesturen hebben hiervoor zelf een plan van aanpak opgesteld dat ze ook nodig hadden voor de subsidieaanvraag bij het Rijk. Die moesten door de schoolbesturen worden ingediend. Als gemeente hebben we hen daarbij ondersteund. Een mooi voorbeeld van een dergelijke verlengde schooldag is het programma op de Hugo de Grootschool. Ze stoppen daar rond 14.15 uur met de lessen en dan neemt de Hugo University het over: ze verzorgen cultuur- en sportlessen en ook is er huiswerkbegeleiding. De dag wordt afgesloten met een maaltijd. Soortgelijke programma's zijn er op alle scholen. *Motie 21M170 Samenwerking Wijkprofessionals* De samenwerking tussen wijkprofessionals heeft nadrukkelijk de aandacht van de gemeente Arnhem. Hierbij streeft de gemeente naar een samenwerking die (en dat geldt niet alleen voor de wijken in het gebied Arnhem-Oost) gebaseerd is op het uitgangspunt van Van Wijken Weten, namelijk 'doen wat nodig is' (voor de wijk en de inwoners). De organisatie van het Sociaal Domein - landelijk en lokaal – kan daarin belemmerend werken maar op wijkniveau komt het steeds vaker tot gezamenlijke doorbraken. Dat gaan we verder doorzetten met wijknetwerken als het gaat om zorg en welzijn en een verdere transformatie van het welzijnsveld. De doorontwikkeling van de gehele samenwerking in de wijk krijgt expliciet aandacht in de nieuwe Koersnota Van Wijken Weten (uiterlijk september naar uw raad). Tevens bouwen we met de doorontwikkeling van het Nationaal Programma Arnhem-Oost de aankomende jaren in de Arnhem Oost wijken aan een stevig netwerk in de wijk. Zo zetten we in op sleutelfiguren (community builders) die de wijk kennen en een brug kunnen slaan tussen gemeenten, maatschappelijke partners en de wijk. Zij vervullen een belangrijke rol in het oppikken van signalen, het enthousiasmeren van wijkbewoners en het zélf sterker maken van de gemeenschap. Het programma wil van dat gegeven gebruik maken en ziet volop kansen om nog meer van elkaar te leren.

***Fractie**:*	***D66-18***
Pagina:	28
Vraag:	In de perspectiefnota wordt gesproken van de ambitie om alle vastgoedtransacties aan en bibob-toets te onderwerpen. Wat is de hierbij bedoelde definitie van ‘alle vastgoedtransacties’?
Antwoord:	Het is goed om hier te benoemen dat we op dit moment bezig zijn met de evaluatie en dat – met de aanbevelingen die we hieruit kunnen halen – we een nieuw Bibob-beleid op zullen stellen. De keuze op welke en op hoeveel vastgoedtransacties de wet Bibob toegepast zal worden, wordt gemaakt aan de hand van de aanbevelingen die uit de evaluatie zullen komen. Om weerbaarder te zijn tegen het faciliteren van criminele activiteiten voorzien we in ieder geval een uitbreiding van het aantal vastgoedtransacties waarop een bibob-onderzoek noodzakelijk is.

***Fractie**:*	***D66-19***
Pagina:	28
Vraag:	Aanvullende opvang daklozen voor 2 jaar: klopt het dat deze intensivering niet is inbegrepen bij de 320.000 die eerder genoemd wordt, en zo ja, hoeveel wordt verwacht dat dit aanvullend nog kost?
Antwoord:	Voor uitbreiding van de personele professionele capaciteit van het Kruispunt en de Duif is €120.000 opgenomen; voor uitbreiding gezinsopvang is €200.000 opgenomen. Samen €320.000. De hoogte van de eventueel benodigde investering om een locatie geschikt en gereed te maken voor opvang van dakloze gezinnen is afhankelijk van de locatie en is dus niet opgenomen in de €320.000.

***Fractie**:*	***D66-20***
Pagina:	28 (en pagina 98 Jaarstukken)
Vraag:	Hoe is de subsidie voor huisvesting van de creatieve sector tot nu toe ingezet, welke initiatieven zijn er met behulp van de subsidie gestart en waarom hebben deze (nog) niets opgeleverd?
Antwoord:	De Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen bestaat uit twee categorieën: categorie A (maximaal EUR 5.000,-) voor initiatieven die net starten en een locatie op het oog hebben en categorie B (maximaal EUR 20.000,-) voor initiatieven die al wat verder zijn en een locatie hebben. In het kader van de subsidieregeling zijn tot en met 1 mei 2023 voor categorie A zes aanvragen ingediend die allemaal positief zijn beschikt. Voor categorie B zijn acht aanvragen ingediend. De positief beoordeelde aanvragen in categorie A hebben waardevolle ambitiedocumenten en onderzoeken opgeleverd, zoals een plan voor een creatief woonwerk milieu in het Rijndistrict. Van de acht ingediende aanvragen in categorie B zijn vier aanvragen positief beoordeeld. Met de verleende subsidies zijn ruimtes die al bestemd waren voor cultureel en creatief ondernemers duurzamer geschikt gemaakt voor deze doelgroep, zoals de modebroedplaats Begane Grond aan de Klarendalseweg 476. In totaal is EUR 70.560,- beschikt. Er zijn nog geen extra vierkante meters toegevoegd.

***Fractie**:*	***D66-21***
Pagina:	29
Vraag:	Er wordt gesproken over een nieuw inventarisatie van erfgoed. Daarnaast is er een nieuwe erfgoednota in de maak. Hoe verhouden deze twee zich tot elkaar en wat is het actuele verwachte tijdpad van de nieuwe erfgoednota?
Antwoord:	De inventarisatie van het gebouwde erfgoed maakt deel uit van de actualisatie van de cultuurhistorische waardenkaart. Naast het gebouwde erfgoed bestaat deze uit een landschappelijke kaartlaag die dit najaar gereed is. Idealiter start op dat moment ook de voorbereiding en uitvoering van de inventarisatie van het gebouwde erfgoed om de actualisatie van de waardenkaart spoedig af te kunnen ronden. Aan het concept van de erfgoednota wordt in 2023 gewerkt zodat deze begin 2024 voor besluitvorming kan worden aangeboden. De inventarisatie van het gebouwde erfgoed en daarmee de geactualiseerde cultuurhistorische waardenkaart vormt een essentiële basis voor de uitvoering van de erfgoednota op het gebied van wettelijke taken en het werken in de context van Omgevingswet omdat het detailniveau van de oude waardenkaart niet meer toereikend is.

VVD

Fractie:	***VVD-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	27 Sport en bewegen
Vraag:	Hoe komt het dat 71% van de Arnhemse kinderen te weinig beweegt (landelijke beweegnorm)? Dit terwijl alle scholen met 2+1+1 werken?
Antwoord:	Het percentage komt uit de recente kindermonitor van de GGD. Landelijk gezien ligt het percentage kinderen dat beweegt conform de landelijke beweegnorm rond de 65% (onderzoek CBS). Wij denken dat de Arnhemse situatie niet veel afwijkt van de landelijke (gezien 2+1+2 en het hoge lidmaatschapspercentage onder de jeugd), maar dat er verschillende vraagstellingen gebruikt zijn. Bij 'bewegen' wordt ook de gymles, pauzesport, wandelen naar school etc. meegerekend. We vermoeden dat dit bij de kindermonitor niet is meegerekend. We onderzoeken of Sportbedrijf in samenwerking met de GGD eenduidige cijfers aan kunnen leveren. In het kader van 2+1+2 wordt deze monitoring ingericht, naar kwantiteit en kwaliteit van bewegen onder kinderen tussen de 4 en 12 jaar. Overigens betekent het feit dat (vrijwel) alle basisscholen met 2+1+2 werken niet dat zij ook in dezelfde mate het concept hebben doorgevoerd. Tot slot kunnen er ook kinderen zijn op scholen die wel volledig met 2+1+2 werken die niet voldoen aan de beweegrichtlijn. De beweegrichtlijn is voor kinderen, elke dag een uur bewegen en 3x per week spier- en botversterkende oefeningen.

Fractie:	***VVD-2 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de stand van zaken van de Nieuwe Haven?
Antwoord:	De raad ontvangt op korte termijn een raadsbrief over de stand van zaken.

Fractie:	***VVD-3***
Pagina:	Veiligheid en handhaving
Vraag:	Wat is het totale bedrag aan incidentele middelen dat momenteel wordt gebruikt voor investeringen in het veiligheidsdomein?
Antwoord:	Zie vraag VVD-4

Fractie:	***VVD-4***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel van deze incidentele middelen worden door het Rijk beschikbaar gesteld en hoeveel door de Gemeente zelf en voor welke specifieke doeleinden?
Antwoord:	Vraag VVD-3 en VVD-4 worden gezamenlijk hieronder beantwoord. Bij de beantwoording zijn we uitgegaan van de huidige begroting die door de raad is geaccordeerd. Ook ziet u, alvast vooruitlopend, de middelen opgenomen zoals in verzamelbesluit 2 voor een zo volledig mogelijk beeld.

Uitgangspunt van deze vraag is begroting 2023. Daarin zijn de volgende incidentele middelen opgenomen:

	Opgenomen incidentele middelen toegekend met de begroting 2023:				
€ 150.000,00	Seksuele intimidatie	4 jaar	Lokale middelen		
€ 100.000,00	Aanpak woonoverlast	4 jaar	Lokale middelen		
€ 150.000,00	veiligheidscoördinatie van evenementen, demonstraties en manifestaties	4 jaar	Lokale middelen		
€ 750.000,00	Cofinanciering Preventie met Gezag	4 jaar	Lokale middelen		
€ 162.500,00	Experiment Gesloten Coffeeshopketen	2 jaar	Lokale middelen, Decentralisatie Uitkering		
€ 362.036,00	Veiligheidshuis; versterking dienstverlening aan kwetsbaren (POK)	5 jaar	Lokale middelen, Decentralisatie Uitkering		
	Incidentele middelen opgenomen in de begroting 2023:				
€ 190.000	VIOS	1 jaar	Rijksmiddelen		
€ 45.000	PIT	1 jaar	Rijksmiddelen		
	Middelen vanuit PPN voor 2024:				
€ 168.000,00	Dekking motie online bewustwordingscampagne	1 jaar	Lokale middelen		
	Incidentele middelen voor handhaving opgenomen in de begroting 2023:				
€ 500.000,00	Handhaving	2 jaar	Lokale middelen		
	Ontvangen subsidies 2023, zijn opgenomen in verzamelbesluit 2				
€ 2.126.667,00	Preventie met gezag	3 jaar	Rijksmiddelen		
€ 710.100,00	Versterkingsgelden lokale aanpak extremisme en terroisme	1 jaar	Rijksmiddelen		
€ 100.000,00	Middelen VIOS ontvangen vanuit het RIEC en budget vanuit 2022	1 jaar	RIEC		
€ 106.107,00	Middelen VIOS meegenomen budget uit 2022	1 jaar	Rijksmiddelen		
€ 404.640,00	Veiligheidshuis, Re-Integratie Officer (RIO) en "Integrale Persoonsgerichte	2 jaar	Rijksmiddelen		

	Kaders begroting Veiligheid 2023:
	2023
	€ 14.008.012 **VGGM**
	€ 8.196.572 **Veiligheid**
	€ 22.204.584

Fractie:	***VVD-5***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel extra capaciteit is er nodig voor wet Bibob-toetsing en controle en hoe wordt deze capaciteit gefinancierd?
Antwoord:	Op dit moment hebben we één Bibob- coördinator en één Bibob-onderzoeker. Vanuit structurele middelen worden deze formatieplaatsen gefinancierd. De huidige capaciteit is gebaseerd op ons huidig Bibob-beleid waarin we in de meeste gevallen reageren op basis van signalen. Met de wetswijziging van oktober 2022 is het mogelijk om ook de (semi) open house contracten te onderwerpen aan de Bibob-toets. Ook is de wens uitgesproken om meer vastgoedtransacties te kunnen onderwerpen aan de Bibob-toets. Als we dit willen gaan toepassen dan is uitbreiding noodzakelijk. Gelet op deze ontwikkelingen is in de perspectiefnota gevraagd om 1fte voor een extra Bibob-onderzoeker.

Fractie:	***VVD-6***
Pagina:	
Vraag:	Wordt de Bibob-toetsing ook ingezet op bedrijven die als onderaannemer worden ingezet bij partijen met wie de gemeente Arnhem een overeenkomst heeft? Voorbeeld: de gemeente Arnhem werkt met (zorg)bedrijf X en gaat bedrijf X door de bibob-toetsing halen. Vervolgens gaat bedrijf X bij het aannemen van de opdracht onderaannemers inhuren om de taken uit te kunnen voeren. Worden al deze onderaannemers ook meegenomen in de Bibob-toetsing?
Antwoord:	Sinds oktober 2022 is de Wet Bibob gewijzigd en is het mogelijk om de semi open house contracten, waar de zorgcontracten onder vallen, te onderwerpen aan een Bibob-toets. In Arnhem zijn wij gestart om de Wet Bibob toe te passen op de beschermd wonen contracten die dit jaar verlengd worden. Per 2025 moeten de contracten van de overige zorgaanbieders verlengd of aangevraagd worden. Deze zorgaanbieders én hun onderaannemers kunnen dan volgens de Wet Bibob getoetst worden. De aanbieders moeten de onderaannemers aanmelden bij de regionale inkooporganisatie. Op dit moment worden in principe geen nieuwe onderaannemers toegelaten. Let op: onderaannemers zijn iets anders dan zzp'ers in de zorg. Zorgbedrijven dienen zelf de integriteit van zzp'ers te controleren d.m.v. bijv. VOG en diploma controle.

Fractie:	***VVD-7***
Pagina:	Handhaving
Vraag:	Is het mogelijk om in Arnhem net als de Gemeente Nijmegen dat doet tijdens de Vierdaagse Feesten een evenementenvignet verplicht te stellen voor taxichauffeurs om zo toegang te krijgen tot specifieke delen van de stad en eventuele cowboys uit de stad te weren?
Antwoord:	Onze lokale regelgeving van de taxiverordening is gebaseerd op de Wet Personenvervoer (WP2000). Op grond van artikel 82a van deze wet kunnen wij eisen stellen aan individuele chauffeurs. Deze regelgeving is echter alleen van toepassing op de taxi's die onder de opstapmarkt vallen en niet van toepassing op de taxi's die zich op de belmarkt begeven (waar ook Uber taxi's onder vallen). We kunnen dus voor taxi's die die onder de opstapmarkt vallen een evenementenvignet verplicht stellen. Probleem is echter dat iedere taxichauffeur kan aangeven dat hij of zijn een 'belrit' uitvoert

	en daarmee niet onder lokale regelgeving valt en ook niet in een bepaald gebied kan worden geweigerd. Hierdoor zijn we niet in staat een sluitend systeem te realiseren.

***Fractie**:*	***VVD-8***
Pagina:	Opvang daklozen
Vraag:	Hoeveel dakloze bezoekers zijn er de afgelopen jaren bij het Kruispunt geweest en wat is de verwachte toename in de komende jaren?
Antwoord:	Op een dag vangt het Kruispunt gemiddeld per inloop (2 momenten per dag) tussen de 30 à 50 mensen op. Het aantal verschillende mensen is naar verwachting tussen de 60 à 70. Van alle bezoekers is de afgelopen 3 jaar ongeveer 85% dakloos, 15% heeft een kamer of woning. Dit is een relatieve toename in vergelijking met voor de pandemie. Voorheen was de inschatting dat ongeveer de helft van de bezoekers dakloos was. Een precieze voorspelling over de verwachte toename is een complexe vraag die met veel maatschappelijke veranderingen samenhangt. De verwachte toename is o.a. gebaseerd op het feit dat het vinden van een passende woning in de huidige woningmarkt bijzonder complex is.

***Fractie**:*	***VVD-9***
Pagina:	
Vraag:	Hoe is het bedrag van €120.000 per jaar voor de uitbreiding van de capaciteit bij Kruispunt en De Duif berekend en wat zijn de gevolgen van deze investering op de begroting?
Antwoord:	Dit betreft uitbreiding van de personele professionele capaciteit (loonkosten). Als gevolg van een toename in het aantal bezoekers is er een structurele personele krapte bij het Kruispunt ontstaan. Daarnaast blijkt dat de geleverde extra inzet bij de nachtopvang De Duif tijdens de winterperiode inmiddels structureel benodigd is. De stichting zal hiervoor de personele bezetting structureel moeten uitbreiden met professionele krachten.

***Fractie**:*	***VVD-10***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de voortgang van het zoeken naar een nieuwe locatie voor woonplekken met ambulante begeleiding voor dakloze gezinnen?
Antwoord:	Deze zoektocht is volop gaande.

***Fractie**:*	***VVD-11***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel extra budget is er nodig om de uitbreiding van de opvanglocaties voor dakloze gezinnen te realiseren en wat zijn de gevolgen hiervan voor de begroting?
Antwoord:	De hoogte van de eventueel benodigde investering om een locatie geschikt en gereed te maken voor opvang van dakloze gezinnen is afhankelijk van de locatie. Vooralsnog is hiervoor 200.000 euro opgenomen.

***Fractie**:*	***VVD-12***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de voortgang van de plannen van het college om de daklоosheid op te lossen conform het Nationaal Actieplan Daklоosheid en hoe wordt de effectiviteit van deze plannen gemeten?
Antwoord:	Het Nationaal Actieplan Daklоosheid is een voortzetting van de in 2019 ingezette Brede Aanpak Terugdringing Daklоosheid. De zes actielijnen zijn onderwerp van gesprek met de partners in de Maatschappelijke Opvang en met de gemeentes in de regio Centraal Gelderland. Op 6 juni is er een werksessie met partners en regiogemeenten om hier verder invulling aan te geven. Dit leidt tot een uitvoeringsplan voor de regio Centraal Gelderland. De effectiviteit van de plannen wordt landelijk gemeten met de ETHOS-light-methode: een nieuwe methode om dak- en thuisloosheid te meten. Deze methode wordt dit jaar geïntroduceerd.

***Fractie**:*	***VVD-13***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de verwachte tijdslijn voor de aanvullende opvang in Arnhem en hoe wordt de overlast die wordt ervaren teruggebracht? Wat zijn de kosten hiervan en hoe worden deze gedekt?
Antwoord:	De tijdslijn voor de aanvullende opvang van dakloze gezinnen is afhankelijk van de zoektocht naar een locatie, en het geschikt en gereed maken daarvan. De hoogte van de eventueel benodigde investering om een locatie geschikt en gereed te maken voor opvang van dakloze gezinnen is afhankelijk van de locatie. Er is geen sprake van overlast door dakloze gezinnen. De overlast veroorzaakt door dakloze kwetsbare EU-burgers wordt voor een deel opgelost als we meer opvang kunnen bieden. Onze aanpak is daarnaast persoonsgericht aangepakt. Hier is sprake van maatwerk. Ook worden beheersmaatregelen (reiniging, handhaving) genomen.

***Fractie**:*	***VVD-14***
Pagina:	Creatieve werkruimtes
Vraag:	Kunt u uitleggen wat de definitie is van een creatieve werkruimte en welke ondernemers daaronder kunnen vallen? Zijn creatieve IT'ers en andere vernieuwende vormen van ondernemerschap inbegrepen? Waarom wel of niet?
Antwoord:	Creatieve werkruimtes zijn werkruimtes, zoals ateliers, broedplaatsen, studio's en oefenruimtes, voor creatieve en cultureel ondernemers die zich niet meteen richten op commercieel succes. Ondernemers in de informatietechnologie branche en andere vernieuwende vormen van ondernemerschap kunnen ook in aanmerking komen voor creatieve werkruimtes.

***Fractie**:*	***VVD-15***
Pagina:	
Vraag:	Kunt u meer informatie geven over de mislukte pogingen om nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen te realiseren via een tegemoetkoming in onderzoeks- en plankosten? Welke belemmeringen waren er en hoe kunnen deze in de toekomst worden vermeden?
Antwoord:	Vanwege de toevoeging '…via een tegemoetkoming in de onderzoeks- en plankosten' lijkt het erop dat met deze vraag wordt gedoeld op de Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen. De Subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen richt zich op initiatieven die net starten en een locatie op het oog hebben. Daarnaast op initiatieven die al wat verder zijn en een locatie hebben. In het kader van de subsidieregeling voor startende initiatieven zijn alle ingediende aanvragen positief beschikt. Inmiddels zijn er waardevolle ambitiedocumenten en onderzoeken opgeleverd, zoals een plan voor een creatief woonwerk milieu in het Rijndistrict. Voor initiatieven met een locatie is de helft van de aanvragen positief beoordeeld. Met de verleende subsidies zijn vooral ruimtes die al bestemd waren voor cultureel en creatief ondernemers duurzamer geschikt gemaakt voor deze doelgroep, zoals de modebroedplaats Begane Grond aan de Klarendalseweg 476. In totaal is EUR 70.560,- beschikt. Vanwege de spaarzame vastgoed opties die voorhanden zijn in de stad zijn er nog geen extra vierkante meters toegevoegd. Door het doen van strategische aankopen kan de gemeente een actievere rol innemen in het realiseren van creatieve werkruimtes.

***Fractie**:*	***VVD-16***
Pagina:	
Vraag:	Wat is het verschil tussen een strategische aankoop en een investering in potentiële creatieve broedplaatsen en atelierruimte? Welke criteria gebruikt het college om te bepalen of een gebouw of ruimte geschikt is voor aankoop of investering?
Antwoord:	Een strategische aankoop betreft een te verwerven vastgoed object dat zich goed leent voor creatieve werkruimtes. Niet ieder vastgoed object is direct geschikt als ateliergebouw of broedplaats. Dan zijn investeringen noodzakelijk. Op het moment dat aankoop- of investeringsmiddelen beschikbaar komen hanteert het college, gezien de spaarzame vastgoed opties die voorhanden zijn, nu geen aankoop- of investeringscriteria.

***Fractie**:*	***VVD-17***
Pagina:	
Vraag:	Hoe wordt de financiële ruimte voor deze investeringen gecreëerd en welke middelen worden gebruikt om de huurlasten te beperken? Welke maatregelen wil of zou het college nemen om ervoor te zorgen dat deze investeringen op lange termijn duurzaam en rendabel zijn?
Antwoord:	De financiële ruimte voor investeringen in creatieve werkruimtes en lastenverlagingen kunnen in de Programmabegroting worden vrijgemaakt. In geval van gemeentelijk vastgoed kan dan een zo laag mogelijke kostprijsdekkende huur worden gehanteerd. Het gebruik van maatschappelijk vastgoed door cultureel en creatief ondernemers levert een maatschappelijk rendement aan de verduurzaming van de stad.

***Fractie**:*	***VVD-18***
Pagina:	Burgerzaken
Vraag:	Hoeveel personeel werkt er momenteel bij Burgerzaken?
Antwoord:	Binnen de afdeling Burgerzaken is 35,8 fte rechtstreeks in dienst bij de gemeente Arnhem. Daarnaast werkte de afgelopen 12 maanden 24,8 fte op basis van inhuur op de afdeling. De afgelopen jaren heeft de afdeling steeds met ca. 40% inhuur gewerkt.

***Fractie**:*	***VVD-19***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel extra personeel is er nodig om het extra werk aan te kunnen?
Antwoord:	Er is 14,2 fte extra nodig. De extra bezetting is met name nodig voor de uitvoering van de basistaken. Daarnaast is extra capaciteit nodig voor ondersteunende taken die daarmee minder kwetsbaar worden dan in de huidige bezetting. Burgerzaken heeft in de afgelopen jaren meerdere nieuwe wettelijke taken gekregen waarvoor de afdeling maar deels wordt gecompenseerd via het gemeentefonds. Zo is er extra wetgeving rond het briefadres, de erkenning van gezag en de vaststelling van de verkiezingsuitslagen. En daar komt meer bij; momenteel bereiden we ons voor op invoering van wetgeving over landelijke aanpak adreskwaliteit en over de gecombineerde geslachtsnaam. Behalve toename van werkzaamheden door wetgeving, stijgt de klantvraag ten aanzien van alle producten als gevolg van de natuurlijke bevolkingsgroei. Tot slot leidt de verhoogde asielinstroom toe toegenomen werkdruk en verwachten we vanaf 2024 een forse stijging in aanvragen voor paspoorten en identiteitskaarten. Door de verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten van 5 naar 10 jaar in 2014 komen aanvragen voor nieuwe reisdocumenten met vijfjaarlijkse golven (vijf jaar op, vijf jaar neer). Al deze zaken zijn belangrijk om volgens de wet- en regelgeving uit te voeren en daarbij de dienstverlening op peil te houden. Zonder extra capaciteit kunnen we daarin niet voorzien.

***Fractie**:*	***VVD-20***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel hoger gekwalificeerd personeel is er nodig en waarom?
Antwoord:	Over de hele linie is hoger gekwalificeerd personeel nodig. Eisen en procedures worden met het oog op informatieveiligheid en fraudebestrijding steeds verder aangescherpt. Dat vraagt meer kennis en vaardigheden van het personeel.

***Fractie**:*	***VVD-21***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel extra budget is er nodig voor het aannemen van extra personeel?
Antwoord:	

		2024	2025	2026	2027
Geraamde kosten	Formatie	€ 3.689.840	€ 3.689.840	€ 3.689.840	€ 3.689.840

	Tegoed (ext.)	€ -106.935	€ -106.935	€ -106.935	€ -106.935
	BRP-straat	€ 435.111	€ 435.111	€ 435.111	€ 435.111
	Paspoorthausse	€ 272.296	€ 290.848	€ 337.231	€ 337.231
	Subtotaal	€ 4.290.312	€ 4.308.864	€ 4.355.247	€ 4.355.247
Begroot	Begroot	€ 2.698.804	€ 2.698.804	€ 2.698.804	€ 2.698.804
Tekort / claim		€ 1.591.508	€ 1.610.060	€ 1.656.443	€ 1.656.443

Doordat de vraag naar producten stijgt, stijgen ook de inkomsten uit leges. Dat loopt naar verwachting van ongeveer € 485.000,- in 2024 op tot ongeveer € 685.000,- in 2027.

Fractie:	***VVD-22***
Pagina:	
Vraag:	Op welke manier wordt momenteel het extra werk opgevangen en welke gevolgen heeft dat voor de kwaliteit van het werk en/of de doorlooptijd van aanvragen?
Antwoord:	De verhoogde werkdruk en het achterblijven van voldoende personele inzet leidt niet tot afname van kwaliteit van de producten, maar wel tot vertraging in de dienstverlening. Er is sprake van achterstanden in meldingen van voorgenomen huwelijk, adresonderzoeken en naturalisaties. Ook de BRP-straat heeft een hoge werkvoorraad. De oorzaak en de oplossing voor de BRP-straat ligt niet alleen bij de gemeente Arnhem, maar we zijn hier wel onderdeel van. De extra werkzaamheden worden momenteel opgevangen door inhuur van gekwalificeerde ZZP-ers en intern op te leiden uitzendkrachten. De inhuur van uitzendkrachten doen we uit noodzaak, maar vinden we minder wenselijk met het oog op kwaliteit en informatieveiligheid en fraudebestrijding. Ook kost dit tijd en is daarmee minder efficiënt. Het is belangrijk om in plaats daarvan te investeren in een robuuste basisbezetting binnen de organisatie. Dat geeft meer rust en vergroot de stabiliteit en de flexibiliteit van de afdeling.

Fractie:	***VVD-23***
Pagina:	Vragen over dat het omkopen van ambtenaren verdienmodel is geworden
Vraag:	Hoe worden ambtenaren momenteel gescreend op kwetsbaarheid voor omkoping en corruptie?
Antwoord:	Dit thema is relevant voor de hele gemeentelijke organisatie en staat dan ook gemeentebreed op de agenda. Omdat deze vragen onder de technische vragen voor Burgerzaken zijn gesteld, ligt de nadruk in de beantwoording op de afdeling Burgerzaken. Nieuwe medewerkers van de afdeling Burgerzaken moeten een Verklaring Omtrent Gedrag overleggen. Medewerkers leggen de ambtseed af of ondertekenen in geval van externe inhuur een integriteitsverklaring. Daarnaast is er blijvend aandacht vanuit de leiding van de afdeling voor de individuele medewerker. Het kennen van de medewerker is een belangrijke factor om in te kunnen schatten of er sprake is van kwetsbaarheden. Op dit moment wordt gemeentebreed het Screenings- en VOG beleid geactualiseerd. Daarnaast zal in de hele organisatie in de werving- en selectieprocedure meer aandacht aan dit thema worden gegeven.

Fractie:	***VVD-24***
Pagina:	
Vraag:	Welke maatregelen neemt de Gemeente Arnhem momenteel om te voorkomen dat informatie gelekt wordt naar criminelen?
Antwoord:	Dit thema is relevant voor de hele gemeentelijke organisatie en staat dan ook gemeentebreed op de agenda. Omdat deze vragen onder de technische vragen voor Burgerzaken zijn gesteld, ligt de nadruk in de beantwoording op de afdeling Burgerzaken.

	Door de processen zodanig in te richten dat fraude en het lekken van gegevens moeilijk wordt gemaakt. Bijvoorbeeld door te werken met het vier-ogen-principe en functiescheiding. Verder vindt er controle achteraf plaats van de persoonsgegevens die door medewerkers zijn geraadpleegd. Ook wordt er blijvend gewerkt aan een werkcultuur die open is en waarin medewerkers de ruimte voelen om zaken te bespreken.

***Fractie**:*	***VVD-25***
Pagina:	
Vraag:	Op welke manier worden gegevens momenteel beveiligd en bewaakt bij de Gemeente Arnhem?
Antwoord:	Dit thema is relevant voor de hele gemeentelijke organisatie en staat dan ook gemeentebreed op de agenda. Omdat deze vragen onder de technische vragen voor Burgerzaken zijn gesteld, ligt de nadruk in de beantwoording op de afdeling Burgerzaken. Wij beveiligen onze gegevens conform de vereisten vanuit de BRP. Als gemeente moeten wij ook voldoen aan de vereisten vanuit de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO).

***Fractie**:*	***VVD-26***
Pagina:	
Vraag:	In hoeverre is er sprake van bewustwording en training van medewerkers op het gebied van corruptie en omkoping binnen de Gemeente Arnhem?
Antwoord:	Dit vormt regelmatig onderwerp van gesprek, zowel in individuele- als in teamoverleggen. Daarnaast is dit onderdeel van het opleidingsplan. Hierbij gaat het zowel om vakinhoud als om cultuur en bewustzijn. Gemeentebreed komt dit thema aan bod in de Ambtseedbijeenkomst.

***Fractie**:*	***VVD-27***
Pagina:	
Vraag:	Hoe controleert de Gemeente Arnhem wie toegang heeft tot welke gegevens en wordt er vastgelegd wie welke informatie opzoekt?
Antwoord:	Voor elke medewerker die start binnen de afdeling Burgerzaken wordt op basis van het takenpakket bepaald welke autorisaties nodig zijn om de werkzaamheden uit te voeren. Periodiek wordt nagegaan of deze nog kloppen en relevant zijn. Raadplegingen van persoonsinformatie door medewerkers wordt gelogd, en dit wordt periodiek gecontroleerd.

***Fractie**:*	***VVD-28***
Pagina:	
Vraag:	Hoe worden integriteitsproblemen bij medewerkers van de Gemeente Arnhem momenteel gesignaleerd en aangepakt?
Antwoord:	Door scherp te zijn op signalen door zowel management als medewerkers. Waar er sprake is van een ‘niet pluis gevoel’ wordt dit in eerste instantie door de leidinggevende en vervolgens via P&O opgepakt volgens de daarvoor geldende procedures.

***Fractie**:*	***VVD-29***
Pagina:	
Vraag:	In hoeverre is de Gemeente Arnhem bekend met de opkomst van informatiemakelaars in het criminele milieu en welke maatregelen worden genomen om hierop te anticiperen?
Antwoord:	Dit thema is relevant voor de hele gemeentelijke organisatie en staat dan ook gemeentebreed op de agenda. Omdat deze vragen onder de technische vragen voor Burgerzaken zijn gesteld, ligt de nadruk in de beantwoording op de afdeling Burgerzaken. Dat informatie binnen de afdeling Burgerzaken interessant is voor criminelen, is een bekend gegeven. Daarom zijn er maatregelen genomen zoals die zijn opgesomd in de antwoorden op de vragen 23 tot en met 27 van de VVD.

***Fractie**:*	***VVD-30 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de achtergrond van de €105.000 taakstelling uit 2015 mbt Sport en Bewegen?
Antwoord:	De oude (structurele) taakstelling buitensport van €150.000 is niet geheel gerealiseerd. De taakstelling buitensport was destijds ingevuld door de Paasberg in te zetten voor ontwikkeling nieuwbouw. Met die opbrengsten kon deze taakstelling worden gerealiseerd. In de vorige collegeperiode is aangegeven dat de Paasberg niet voor woningbouw zal worden ontwikkeld. Hierdoor is deze taakstelling van €150.000 niet volledig gerealiseerd. Voor € 45.000 is de taakstelling wel gerealiseerd door een veld af te stoten, dit betekent dat er nog € 105.000 te realiseren over blijft. Op dit moment wordt het sportbudget met 105.000 euro gekort, zonder dat we de bezuiniging daadwerkelijk kunnen realiseren. Dat belemmert het uitvoeren van verschillende sportambities genoemd in de PPN.

Arnhem Centraal

Fractie:	***AC-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Graag de stand van zaken over motie 'Groene corridor Utrechtseweg'
Antwoord:	In 2018 is dit amendement aangenomen: Document Arnhem - Aangenomen amendement "Restant budget naar algemene reserve" (18A62) van fractie GroenLinks - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl). Daarna zijn verschillende stappen gezet. In de lopende fysieke projecten is het verbeteren van de verbindingen tussen museum, binnenstad en station een belangrijk uitgangspunt geweest. In de planvorming van de Blauwe Golven en Onderlangs is dit meegenomen. Inmiddels is de realisatie van de Blauwe Golven gestart. In de Utrechtsestraat is daarnaast het asfalt vernieuwd en zijn er fietssuggestiesstroken gerealiseerd. Tevens is hier een muurkunstwerk gerealiseerd. Het verbeteren van de verbindingen is ook een van de aanleidingen geweest om een Ontwikkelperspectief voor Centrum West op te stellen. Over de stand van zaken hiervan bent u geïnformeerd via deze raadsbrief: Document Arnhem - Raadsbrief "Stand van zaken Ontwikkelperspectief Centrum West" d.d. 02-11-2021 - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl). Voor wat betreft het verder verbeteren van de verbinding tussen het station en het museum zien wij onder andere kansen voor het aantrekkelijker maken van de routing, vergroening en het realiseren van (tijdelijke) kunstuitingen.

Fractie:	***AC-2 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wordt de bewegwijzering (aantal vrije plekken) verbeterd?
Antwoord:	Ja, dit staat in de begroting opgenomen. We gaan dit aanpassen/ verbeteren.

Fractie:	***AC-3 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Makelpunt/ huur MFC - Hoe worden de huurprijzen MFC opgebouwd? - Het Makelpunt is op aanvraag, waarom is dit? - Is er een mogelijkheid om niet meer kostenprijsdekkend te huren?
Antwoord:	De tarieven van het gebruik van de multifunctionele ruimte in de MFC zijn gebaseerd op de kostprijsdekkende huur van de gebouwen plus de kosten van de levering van diensten die ten aanzien van deze ruimtes worden gemaakt (dit zijn servicekosten zoals gas, water, licht, schoonmaak, meubilair, etc.). Om de uurtarieven vast te stellen, zijn de totale jaarkosten per m2 gedeeld door het aantal uren per jaar dat betreffende ruimte beschikbaar zijn voor gebruik (tijdens de openstelling) en vervolgens vermenigvuldigd met het oppervlak in m2 van betreffende ruimte. Op deze dienstverlening wordt BTW in rekening gebracht. De tarieven van de MFC's staan momenteel nog niet op de site van het Makelpunt maar zijn beschikbaar op aanvraag. Deze tarieven zullen zo snel mogelijk op het Makelpunt worden geplaatst. Wijkbewoners kunnen de multiruimtes om niet huren voor wijkactiviteiten, zodat er laagdrempelig gebruik kan worden gemaakt van de accommodaties. Stichtingen en andere rechtspersonen dienen wel te betalen. Heroverweging van de huidige tarievenopbouw en de berekeningssystematiek ervan zal plaatsvinden in het kader van het nieuwe op stellen Integraal Accommodatiebeleid.

Fractie:	***AC-4 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Hoe verloopt de behandeling van de WOZ-bezwaren? Wie is verantwoordelijk? Hoe klantvriendelijk is dat? (Aanleiding: reply mail niet kunnen replyen)

Antwoord:	Op de gemeentelijke aanslag staat de mogelijkheid om bezwaar in te dienen. Bezwaar indienen kan via de digitale belastingbalie of per post. Inwoners / Ondernemers worden echter aangemoedigd eerst contact met de afdeling Belastingen op te nemen alvorens bezwaar in te dienen. Contact opnemen kan telefonisch, of met een snelreactieformulier of een contactformulier in de digitale belastingbalie. Een regulier bezwaar (niet zijnde een bezwaar via een no cure no pay bureau) komt via verschillende kanalen binnen: - eGouw (digitale belastingbalie) - per post - per e-mail Als een bezwaar via eGouw binnenkomt, dan krijgt de indiener direct en automatisch een ontvangstbevestiging per e-mail. Dit is een no-reply e-mail. De keuze van no-reply is bewust om de instroom zuiver te houden. Voor het stellen van vragen zijn andere kanalen (telefoon en contactformulieren). Het aanvullen op een reeds ingediend bezwaar met argumentatie, ondersteund met bijlagen kan wel via eGouw. Soms vullen mensen een contactformulier in en zijn daarbij in de veronderstelling dat ze bezwaar hebben ingediend. Formeel is dit is echter niet een van de wegen die zijn opengesteld voor bezwaar. Deze bezwaren worden toch handmatig ingeboekt en de indiener ontvangt een ontvangstbevestiging per post, om zo de klantvriendelijkheid en klantgerichtheid te borgen. Normaliter dient de indiener verwezen te worden naar de juiste wijze van indiening van het bezwaar. Een inwoner / ondernemer die bezwaar indient per post, krijgen een ontvangstbevestiging per post. Soms versturen mensen hun bezwaar naar een bij hen bekend e-mailadres van de gemeente. Ook dit is niet een van de beschikbaar gestelde wegen om bezwaar in te dienen. Als de ontvanger de e-mail doorstuurt naar de afdeling Belastingen, wordt het bezwaar handmatig ingeboekt en ontvangt de indiener een ontvangstbevestiging per post. In alle communicatie per post (en in veel gevallen per e-mail) staat een telefoonnummer van de afdeling Belastingen, die elke werkdag bereikbaar is voor inwoners / ondernemers met vragen over gemeentelijke belastingen. Ook wordt in de communicatie vaak verwezen naar de digitale belastingbalie waar vragen gesteld kunnen worden met een contactformulier. Team heffen & reacties, onder verantwoordelijk van het afdelingshoofd Belastingen zijnde de heffingsambtenaar, is verantwoordelijk voor de bezwaarafhandeling. Zij staan inwoners / ondernemers te woord aan de telefoon, reageren op snelreactieformulieren en contactformulieren, stellen de uitspraken op bezwaar op en verzenden deze.

Fractie:	***AC-5 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Hoe staat het met het vereenvoudigen van het taalgebruik van de gemeente Arnhem?
Antwoord:	Het project Direct Duidelijk loopt nu ruim twee jaar. In die tijd zijn zo'n 200 collega's van afdelingen met veel klantcontact getraind in het Schrijven op B1-niveau. 23 collega's volgden een training Coaching van Schrijven op B1-niveau en kunnen nu hun directe collega's helpen. We leggen gemeentelijke teksten voor aan ons Lezerspanel van Arnhemse inwoners. Dat betreft tientallen teksten per jaar. Recent is een begin gemaakt met het meer divers maken van het panel. De pilot Beeldbrieven, waarbij beeld leidend ipv ondersteunend is, krijgt dit jaar een vervolg, om de inzet ervan nog beter te kunnen onderbouwen. Een kleinschalige proef met de online taal-tool Textmetrics, waarbij je een tekst in een tool kunt invoeren en laten checken op taalniveau, is

	geëvalueerd. Dit jaar volgt een follow-up om te kunnen komen tot een goed onderbouwde aanbeveling. Het project Direct Duidelijk loopt tot en met het jaar 2024.

***Fractie**:*	***AC-6 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Watertappunten: Bij sportvelden, met name bij een sporthal, was toegezegd maar tot op heden niet uitgevoerd (motie 21M122)
Antwoord:	In 2022 en 2023 zijn er 19 nieuwe watertappunten aangelegd in verschillende wijken van Arnhem. In totaal zijn er nu 49 watertappunten in Arnhem. De watertappunten staan verspreid over de stad bij verschillende locaties zoals scholen, buurtcentra, speeltuinen en sportaccomodaties. Van de 49 watertappunten staan er 15 bij sportaccomodaties (sportvelden, playgrounds of pumptracks).

***Fractie**:*	***AC-7 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wat doen we op het gebied van eenzaamheid? Wat doen we om dit in beeld te krijgen?
Antwoord:	Eenzaamheid kent veel vormen, wordt steeds meer zichtbaar in onze maatschappij en komt binnen alle leeftijdsgroepen en lagen van de bevolking voor. Meer openstelling en aandacht voor inwoners biedt mogelijkheden tot vermindering van eenzaamheid. Zingeving is hierbij een essentieel onderdeel en hier zetten we als Arnhem op in. Dit doen we in samenwerking met onder meer de Sociale Wijkteams, huisartsen/ praktijkondersteuners en wijkverpleegkundigen. Deze sleutelfiguren hebben in de wijk een belangrijke signaleringsrol. **Bereiken van de doelgroep** Mensen kunnen gevoelens hebben van schaamte als zij eenzaamheid ervaren. Dit maakt het lastig om hen te bereiken. Met name om mensen te bereiken en benaderen die niet - bij samenwerkingspartners of onszelf - in beeld zijn. We gaan daarom in gesprek met organisaties die ons kunnen helpen om ook specifieke doelgroepen te bereiken. Bijvoorbeeld door het leggen van contact met verenigingen of religieuze instellingen. Bepaalde gemeenschappen zijn heel hecht. Door met bijvoorbeeld het bestuur van een moskee in gesprek te gaan, krijgen we een beter beeld hoe we mensen met een migratieachtergrond kunnen benaderen zodat we deze mensen beter in beeld krijgen. Daarnaast helpt het om actief aansluiting te zoeken bijvoorbeeld binnen woningcorporaties. SWOA heeft onlangs de samenwerking opgezocht bij een grootschalig verduurzamingsproject bij seniorenwoningen in Elderveld. Hierdoor komt zij als welzijnsorganisatie eerder binnen en hebben zij afspraken dat de woningcorporaties kunnen schakelen naar welzijnsactiviteiten. In deze periode verruimt SWOA haar openingstijden en eetmogelijkheden voor ouderen. Aanvullend hierop nemen we deel aan diverse stedelijke en gebiedsgerichte signaleringsnetwerken. Denk hierbij aan Netwerkbijeenkomsten, dementie Arnhem en omstreken, Welzijn op recept. **Arnhemse aanpak** Diverse subsidiepartners werken vanuit de basis van de Arnhemse pijler ‘ontmoeten en verbinden’. Hier ligt een focus op het preventief inzetten tegen toename van eenzaamheid. Activiteiten worden aangeboden in de wijk en hiermee wordt verbinding gemaakt tussen inwoners en aanbieders. ‘Het mee kunnen doen’ wordt hierdoor vergroot. We stimuleren cohesie in de wijken door te faciliteren in buurthuizen en initiatieven. Op dagelijkse basis worden activiteiten georganiseerd die (mede) zijn gericht op het terugdringen van eenzaamheid. Eenzaamheid als benaming wordt bij partijen veelal anders ingestoken omdat deze term inwoners kan afschrikken. Daarom worden veel ontmoetingsactiviteiten vanuit diverse invalshoeken georganiseerd met partners in de betreffende wijken.

	Een goede aanpak is dat de inzet en het perspectief van ervaringsdeskundigen wordt vertegenwoordigd, zoals bijvoorbeeld bij stichting Vitale Verbindingen het geval is; vanuit hun eigen ervaring helpen zij anderen met allerlei problematiek, zoals eenzaamheid. Een ander mooi voorbeeld is Maxmobiel Arnhem; een tweepersoons elektrisch wagentje dat kan worden gehuurd en de sociale verbondenheid stimuleert. Denk ook aan de regenboogagenda van de gemeente Arnhem (lhbtiq+, ouderen/inclusie). Welzijn op recept wordt ingezet door huisartsen. Patiënten met een (achterliggend) sociaal vraagstuk worden doorverwezen naar welzijnsactiviteiten bij Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Rijnstad. *Eenzaamheid onder jongeren* Voor jongeren die kampen met eenzaamheid werkt een gerichte benadering in de driehoek (school, thuis, straat/online). Hierdoor bereiken we jongeren die eenzaam zijn of zich eenzaam voelen en nodigen we hen uit voor activiteiten en programma's. Jongerenwerkers maken laagdrempelig contact met jongeren op een manier die werkt; digitaal/online, maar ook door actief jongeren in de wijk aan te spreken en uit te nodigen en enthousiasmeren voor activiteiten. *Eenzaamheid onder ouderen* Het verder terugdringen van eenzaamheid onder ouderen wordt één van de focuspunten in het te ontwikkelen integraal ouderenbeleid. We gaan in dit kader met inwoners in gesprek om te inventariseren waar zij behoefte aan hebben en wat zou kunnen helpen o.a. in de strijd tegen eenzaamheid. SWOA is onze samenwerkingspartner op het gebied van ouderen en zij signaleert uit eigen diensten of eenzaamheid speelt bij een individu of in een collectieve groep, bijvoorbeeld via ambulante begeleiding, de dagelijkse inloop op locaties of deelname bij activiteiten. SWOA benadert klanten actief in de wijk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het opzetten van een wijkterras. SWOA zoekt gericht de inwoners op om het gesprek te voeren, signalen waar te nemen en acties op te pakken daar waar mogelijk. Sociaal werkers in de wijk bieden gerichte bewonersondersteuning bij eenzaamheidscomponenten. Het stimuleren van contact gebeurt ook door de inzet van Maatjes: netwerkcoaching, AutoMaatje, Wandelmaatjes, vriendendienst op stap, buddy zorg, mantelzorg ondersteuning. <u>Voorbeelden op wijkniveau zijn</u> 1. Project Netwerk Ouderenzorg Presikhaaf (waarbij de methodiek positieve gezondheid een uitgangspunt is) 2. Sociale Tafels 3. Eenzaamheidscoalities 4. Netwerkbijeenkomsten vanuit SWT/Werk en inkomen/TLO 5. The Point van Wereldhave biedt bijvoorbeeld een plek waar eenzame ouderen koffie kunnen drinken. **Landelijk/ regionale aanpak** Naast onze Arnhemse aanpak participeren we ook in landelijke/ regionale netwerken en programma's. Zo zijn we onder meer betrokken bij het programma Een tegen eenzaamheid en maken we deel uit van het netwerk "Dementie Arnhem en omstreken". *Programma "Een tegen eenzaamheid"* Gemeente Arnhem is aangesloten bij het programma Een tegen eenzaamheid. Organisaties en overheidsinstellingen werken samen om eenzaamheid te verminderen. Samen vormen zij de Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid. *Netwerk dementie Arnhem en omstreken* Het Netwerk Dementie Arnhem en omstreken biedt praktische ondersteuning en zorg aan mensen met dementie en hun naasten. Het is een samenwerkingsverband van zorg- en welzijnsorganisaties en gemeenten. Het netwerk is actief in de gemeenten Arnhem, Overbetuwe, Rheden/Rozendaal, Lingewaard en Renkum.

***Fractie**:*	***AC-8 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wat doen we op het gebied van mantelzorg?
Antwoord:	Op 22 november 2022 heeft u de raadsbrief 'Zorg voor mantelzorgers' ontvangen waarin ingegaan wordt op de vraag van en onze inzet op het gebied van de mantelzorger. Onze ambitie is het realiseren van een mantelzorgvriendelijk klimaat in Arnhem. Samen met onze samenwerkingspartner Mantelzorg Vrijwillige Thuis Arnhem (MVT) zetten we hier dagelijks voor in. Dit doen we door onder meer door: **Arnhems mantelzorgakkoord en ronde tafel gesprek met raad** Het Arnhems mantelzorgakkoord (2019) betreft een solide basis. 27 organisaties in Arnhem zijn hierbij aangesloten; waarmee zij mantelzorg erkennen als belangrijke vorm van (informele) zorg. Op sommige punten vraagt het akkoord om actualisatie, doorontwikkeling en een strakke uitvoeringsagenda. Om in beeld te brengen op welke punten actualisatie nodig is, hebben op 1 maart jl. rondetafelgesprekken plaatsgevonden met de raad, diverse mantelzorgers en enkele deelnemers van het mantelzorgakkoord. De gesprekken hebben gezorgd voor extra diepgang op wat er speelt bij mantelzorgers. Arnhems jaar van de mantelzorg Op 1 maart 2023 is het Arnhemse jaar van de mantelzorg gestart. Er vinden diverse evenementen en gesprekken plaats die de basis vormen van het jaar van de mantelzorg en die dit belangrijke thema verder op de kaart zetten. Arnhem hecht belang aan een sociaal klimaat waarin aandacht is voor mantelzorgers (en vrijwilligers). **Symposium RUIM BAAN voor mantelzorgers** MVT en gemeente Arnhem hebben op 1 juni aanstaande een symposium georganiseerd in het Musis. Dit symposium is erop gericht om bij werkgevers het thema mantelzorg nog verder op de agenda te zetten. Sprekers zijn onder andere staatssecretaris Maarten van Ooijen en wethouder Mark Lauriks. **Bijeenkomst akkoordpartners** Op 6 juli vindt een bijeenkomst plaats met de deelnemers van het mantelzorgakkoord. Wij gaan in gesprek over de uitkomsten van het Arnhemse mantelzorgonderzoek (2022) dat heeft plaatsgevonden en bespreken hoe we Arnhem nog meer mantelzorgvriendelijk kunnen maken. **Klankbordgroep Mantelzorg** Een van de aanbevelingen uit het mantelzorgonderzoek is om een klankbordgroep Mantelzorg op te richten. Een op 1 maart jl. uitgesproken wens van de raad is om in gesprek te kunnen treden met de achterban. Het huidige panel mantelzorg wordt periodiek bevraagd op diverse thema's. In dit panel zitten mantelzorgers die in het bestand van MVT zijn opgenomen. Dit panel heeft de functie van een klankbordgroep. Hierbij zijn we zoekende naar een optimale vorm in de uitvoering, waarbij de raad ook in contact kan komen met de achterban. **Pilot jonge Mantelzorgers** Naar aanleiding van de raadsmotie 21M123 'Ook mantelzorg vraagt zorg' is bijzondere aandacht gevraagd voor de situatie van jonge mantelzorgers. In 2022 is een pilot gestart ter ondersteuning van deze doelgroep. Door middel van o.a. een theatervoorstelling worden jongeren, jonge mantelzorgers en hun netwerk geïnformeerd over en bekend gemaakt met mantelzorg. Wegens succes wordt de theatervoorstelling in schooljaar 2023/2024 gecontinueerd. **Informatiemarkt mantelzorgers** Op zaterdag 11 november 2023, in de landelijke week van de Mantelzorg, organiseert MVT een informatiemarkt in de burgerzaal. Het doel hiervan is dat mantelzorgers die dag kennis kunnen maken met partijen en initiatieven die zich inzetten voor mantelzorgers. **Mantelzorgcompliment**

	Als waardering voor de mantelzorgers kan er elk jaar door de mantelzorgontvanger een compliment worden aangevraagd (per 1 april) voor de mantelzorger. Het compliment bestaat uit of de 'Dit is PasArnhem' t.w.v. 175,- en nog enkele tegoedbonnen of een geldbedrag van € 150,-. Dit kan worden aangevraagd via onze website of via onze samenwerkingspartner MVT.

Fractie:	***AC-9 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel kinderen krijgen verlengde jeugdhulp, hoeveel aanvragen, hoeveel toewijzingen en wat zijn de kosten? Graag zo recent mogelijk.
Antwoord:	Op 11 mei 2023 hadden 191 Arnhemse inwoners van 18 jaar of ouder een toewijzing verlengde jeugdhulp. In heel 2022 is er voor 331 Arnhemse inwoners van 18 jaar of ouder gedeclareerd o.b.v. de verlengde jeugdhulp, voor in totaal € 5,0 miljoen.

Fractie:	***AC-10 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Kan er een update gegeven worden van de stand van zaken rond Fort Westervoort?
Antwoord:	Stichting BOEI heeft een herbestemmingsonderzoek voor het fort uitgevoerd. Dit onderzoek schetst scenario's voor restauratie en herbestemming met als doel het fort beter beleefbaar te maken. Dit is ook de ambitie van het Rivier Klimaatpark IJsseloord waarin voor het fort de functie van gebiedsentree is bedacht. Het rivierklimaatpark voorziet op dit moment in nieuwe informatievoorziening. De provincie, ook partner in het samenwerkingsverband van het rivierklimaatpark, draagt als eigenaar van het fort zorg voor het meest noodzakelijke onderhoud.

Fractie:	***AC-11 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	Wat is de stand van zaken rondom aanpak parkeergarage centrum?
Antwoord:	De noodtrappen in de parkeergarage worden door daklozen gebruikt om te overnachten. Gelet op de overlast die dit veroorzaakt is besloten de noodtrappen te sluiten. Dit is afgestemd met de brandweer.

Fractie:	***AC-12***
Pagina:	Graffiti
Vraag:	Wat is er tot nu toe met het ter beschikking gestelde geld (€ 150.000 voor 2023) gedaan? En wat zijn de plannen voor 2024 (budget € 150.000)?
Antwoord:	Het college ontwikkelt een aanpak die zowel preventief werkt als ongewenste graffiti verwijdert. Aan het plan van aanpak waarin deze acties in onderlinge samenhang zijn uitgewerkt, wordt de komende maand de laatste hand gelegd. Het zal na het zomerreces aan de raad ter informatie worden aangeboden. Vooruitlopend daarop is de Graffiti als aparte rubriek in de Fixi-app opgenomen, waardoor het makkelijker is geworden een melding te maken van ongewenste en illegale graffiti en deze meldingen sneller opvolging krijgen. Op verschillende plekken in de stad worden, vaak in samenwerking met bewoners, objecten kunstzinnig beplakt. Het reinigen is geïntensiveerd. Zo dragen nu ook de buurtconciërges een steentje hieraan bij. En we zorgen jaarlijks voor extra reiniging van de omgeving rondom herdenkingsmomenten. Naast het reguliere onderhoud, gericht op het verwijderen van aanstootgevende teksten en racistische leuzen op gemeentelijke eigendommen willen we de komende tijd de lijst met bouwwerken die door Gevelmeesters in opdracht van de gemeente worden schoongehouden, uitbreiden. Daarnaast kijken we of we Gevelmeesters (of een andere partij) opdracht kunnen geven om aan de hand van een (mede door de wijken opgestelde) actielijst graffiti aan te pakken. We zijn in overleg met andere partijen, zoals Rijkswaterstaat en ProRail, om te kijken hoe we hierin samen kunnen optrekken.

***Fractie**:*	***AC-13***
Pagina:	
Vraag:	Is het budget toereikend voor de ambities op het gebied van de graffiti bestrijding in Arnhem?
Antwoord:	De aanpak van graffiti is complex. Daarom kiezen wij ook voor een aanpak langs verschillende lijnen. Schoonmaken èn preventie. In onderlinge samenhang zal dit zeker leiden tot een schoner beeld. Helemaal graffiti-vrij zal de stad niet worden maar wij verwachten met deze budgetten een goede stap te kunnen zetten.

***Fractie**:*	***AC-14***
Pagina:	
Vraag:	Het Spijkerkwartier heeft een abonnement bij de Gevelmeesters. Rembrandt doet ook mee. Kunnen we dit uitrollen over de andere wijken? Is hier voldoende budget voor?
Antwoord:	Op dit moment is het bedrijf de Gevelmeesters actief in Arnhem als het gaat om de schoonmaak van graffiti. Platform Binnenstad Arnhem (PBA) heeft een contract met de Gevelmeesters voor een groot gedeelte van het centrum (met name daar waar winkels zijn). Nieuw aangebrachte graffiti wordt daar verwijderd door de Gevelmeesters. Sinds het einde van 2022 is dat gebied uitgebreid naar de Steenstraat, Spijkerlaan, Hommelstraat en klein gedeelte Van Muijlwijkstraat. Dit is gedaan in het kader van het actieprogramma Schoon, Heel, Veilig Steenstraat en omgeving. De kosten voor het spijkerkwartier bedragen 11.500 incidenteel en 4.500 euro structureel. Uitbreiding naar de hele stad is mogelijk maar is niet haalbaar binnen de huidige (incidentele) middelen. Daarnaast is op dit moment een werkgroep Gevelschoon (graffiti) actief in het Spijkerkwartier. Deze groep bestaat uit bewoners, de cultuurmakelaar en team leefomgeving. Samen worden plekken waar veel graffiti is, aangepakt. De werkgroep wordt financieel door de gemeente ondersteund. De ervaringen in het Spijkerkwartier worden in de rest van de stad benut.

***Fractie**:*	***AC-15***
Pagina:	
Vraag:	Welk budget is nodig om Streetart op meerdere graffiti gevoelige plekken aan te brengen? (Zie voorbeeld Den Bosch)
Antwoord:	Het toepassen van StreetArt is onderdeel van onze totale graffiti aanpak. Het beschikbare budget (2 x 150.000) is daarvoor beschikbaar. In het actieplan dat na het zomerreces aan de raad wordt aangeboden staat hoeveel plekken we voor het huidige budget kunnen aanpakken.

***Fractie**:*	***AC-16***
Pagina:	Buurtconcierges
Vraag:	Er loopt nu een pilot mbt Buurtconciërges die doorloopt tot 2024. Daarna vindt er een evaluatie plaats. Waarom is er met de pilot niet gekozen voor een buurtconciërge in het centrum? Dit gelet op alle problemen die het centrum kent, zoals: toename verwarde personen, zwerfafval, drugsgebruik etc.
Antwoord:	De buurtconciërges zijn verbonden aan de vijf wijken van het gebied Arnhem-Oost, zodat zij met de inwoners van deze wijken kunnen werken aan hun ‘eigen’ wijk. In deze buurten waar gelet op de problematiek die aanvulling nodig is, worden buurtconciërges in het kader van het Programma Arnhem-Oost, ingezet als aanvulling op onder meer jongerenwerk en straatcoaches. Bij de invulling van de vacatures voor buurtconciërges is met name gekeken naar mensen die een tijd niet gewerkt hebben, uit de bijstand komen of wat meer begeleiding nodig hebben om weer aan het werk te komen. De buurtconciërge draagt primair bij aan het concept ‘schoon, heel, en veilig’, door bijvoorbeeld een melding te doen van overlast of afvaldumpingen, door klein opruimwerk te doen en door partijen te verbinden. De buurtconciërge is nadrukkelijk geen hulpverlener of handhaver.

	Buurtconciërges zijn in die zin één van de ogen en oren van de wijk en maken verbinding met onze inwoners om ze daar waar mogelijk door te verwijzen naar het “juiste loket”. Voor een groot deel van de door u aangegeven problematiek (verwarde personen, drugsgebruik) in het centrum is een buurtconciërge niet de geschikte functie. Daarvoor zijn andere functionarissen in de binnenstad aanwezig en beter toegerust.

***Fractie**:*	***AC-17***
Pagina:	
Vraag:	Wat zijn de kosten voor een buurtconciërge?
Antwoord:	Een buurtconciërge inclusief huisvesting, coördinatie, kleding en materieel kost ongeveer € 50.000,—.

***Fractie**:*	***AC-18***
Pagina:	
Vraag:	Kan er alsnog een buurtconciërge voor het centrum aangesteld worden? Zo ja, kan deze alsnog meegenomen worden in de evaluatie?
Antwoord:	Voor een groot deel van de door u aangegeven problematiek (verwarde personen, drugsgebruik) in het centrum is een buurtconciërge niet de geschikte functie. Daarvoor zijn andere functionarissen in de binnenstad aanwezig en beter toegerust.

PvdA

***Fractie**:*	***PvdA-1***
Pagina:	7
Vraag:	Welke initiatieven lopen nu in Arnhem in het kader van Preventie met Gezag
Antwoord:	1. Veilig In en Om School (VIOS) Deze aanpak voorziet enerzijds scholen van handelingsperspectief aan hen bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit en anderzijds betrekt VIOS scholen bij de wijkgerichte aanpak in Arnhem. 2. Preventief Interventie Team (PIT) Deze aanpak richt zich op het begeleiden van kinderen die bovengemiddeld heftig/ externaliserend gedrag vertonen en hun gezinnen. 3. Prospect 4 Cash Deze aanpak helpt jongeren om betaald werk te krijgen als tegenhanger van het "verkrijgen" van crimineel geld. 4. Inzet Arnhemse Straatcoaches Straatcoaches leveren flexibel en slagvaardig toezicht in de wijk en rond scholen en signaleren vroegtijdig situaties waarbij jongeren betrokken kunnen zijn of worden bij overlast en criminaliteit. 5. Intensieve Trajectbegeleiding (ITB) De focus ligt hierbij op het voorkomen dat jeugd uit Presikhaaf en Malburgen in de ondermijnende criminaliteit terecht komt en op het bieden van kansen/ perspectief aan deze jeugd. Dit door middel van intensieve persoonlijke begeleiding. 6. Versterking Persoonsgerichte aanpak Met deze aanpak verstevigen we de aanpak risicojeugd in het Veiligheidshuis. 7. Alleen Jij Bepaalt (AJB) Het bieden van een veilige en positieve gestructureerde vrijetijdsbesteding middels voetbal en het bieden van steun bij de weg naar volwassenheid.

***Fractie**:*	***PvdA-2***
Pagina:	
Vraag:	Al langer wordt aandacht gevraagd voor verbetering van de (digitale) dienstverlening van de gemeente Arnhem. Zo is in het coalitieakkoord onder meer afgesproken dat de gemeentelijke website vernieuwd moet worden, waar reeds een plan van aanpak voor is opgesteld. Waarom komt een bredere visie pas in 2024?
Antwoord:	De afgelopen tijd is het integrale dienstverleningsvraagstuk in kaart gebracht. We starten nu met het werven van een projectleider. De ontwikkeling van een brede visie op dienstverlening start na de zomer. Aan de ontwikkeling/verbetering van de website wordt parallel gewerkt . De visie dienstverlening gaat bovendien over de totale dienstverlening. Digitale dienstverlening is hier een onderdeel van.

***Fractie**:*	***PvdA-3***
Pagina:	8
Vraag:	"Zowel op de praktische organisatie van als de opkomstbevordering bij de verschillende verkiezingen zetten we de komende jaren dan ook nog sterker in." Welke maatregelen ten behoeve van opkomstbevordering worden de komende jaren (aanvullend) ingezet?
Antwoord:	Tijdens de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen dit jaar hebben we nog nadrukkelijker dan andere jaren een (online en offline) campagne gevoerd om de opkomst te bevorderen. Hierbij hebben we ons in het bijzonder gericht op doelgroepen en wijken waar de opkomst lager dan gemiddeld ligt. Het gaat tijdens deze campagnes om bewustwording dat er verkiezingen zijn, waar de verkiezingen over gaan, waarom het belangrijk is je stem te laten horen, en over hoe stemmen praktisch in zijn werk gaat. Middelen die we dit jaar hebben ingezet als het proefstembureau, Arnhemmers als ambassadeur van verkiezingen en de samenwerking met jongerenwerkorganisaties willen we waar mogelijk en effectief uitbouwen de komende jaren, omdat opkomstbevordering iets is van de lange adem.

***Fractie**:*	***PvdA-4***
Pagina:	
Vraag:	In de tabel met autonome en overige financiële ontwikkelingen worden verschillende indexaties opgevoerd (Cao, zorgcontracten, subsidies, gemeenschappelijke regelingen en overige). Wij ontvangen graag een onderbouwing voor deze bedragen, in het bijzondere voor de categorie 'overige' (p. 10). Ook wordt in de PPN aangegeven dat indexaties niet (volledig) toegekend zouden kunnen worden in de aanloop naar Begroting 2024. Dat betekent dat een aantal indexaties dus niet onvermijdelijk is en dat er keuzes te maken zijn. Welke keuzes kan de gemeenteraad hier nog in maken?
Antwoord:	**Cao** De aanpassing van de werkgeverspremies leiden tot een voordeel van € 1,0 miljoen in 2024 en vanaf 2025 € 0,9 miljoen. De nieuwe cao voor 2023 leidt tot een nadeel van € 2,7 miljoen in 2024 aflopend tot € 2,4 miljoen in 2027 vanwege de aflopende formatie. Voor 2024 is nog geen cao bekend. Voor de loonontwikkeling 2024 is de totale loonsom van € 102 miljoen vermenigvuldigd met de door het CPB verwachte loonontwikkeling van 5,2%. Dit leidt tot een structureel nadeel van € 5,3 miljoen.

	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Premiewijziging	955	941	938	910
Cao 2023	-2.687	-2.597	-2.561	-2.397
Nominaal 2024	-5.300	-5.300	-5.300	-5.300
Totaal loonontwikkeling	-7.032	-6.956	-6.923	-6.788

Zorgcontracten
Er is € 153 miljoen begroot voor zorgcontracten voor met name Wmo en Jeugdzorg. In deze contracten is een indexatie opgenomen van 0,75 x Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) + 0,25 x CPI. De OVA bedraagt voor 2024 4,7%, de CPI 3,1%. Daarmee komt de index voor de zorgcontracten uit op 4,3% en daarmee het nadeel op € 6,6 miljoen.

Subsidies
Voor de indexatie van de subsidies wordt in de Perspectiefnota een totaalbedrag geraamd. In de Begroting 2024 wordt dit aan de specifieke subsidies toegekend. Er is € 91 miljoen begroot voor te indexeren subsidies. Zoals toegelicht op pagina 13 wordt voor de indexatie een samengestelde index van 4,3% gehanteerd. Dit is ook de index zoals die voor de meeste subsidie wordt gehanteerd. Voor de indexatie van subsidies wordt daarmee naar boven afgerond een totaalbedrag van € 4,0 miljoen geraamd.

Gemeenschappelijke regelingen
Ten tijde van het opstellen van de Perspectiefnota waren de begrotingen voor 2024 van de verschillende gemeenschappelijke regelingen nog niet vastgesteld. Daarom is een totaalbedrag voor de benodigde indexatie geraamd door het begrote budget voor de verschillende gemeenschappelijke regelingen (€ 73 miljoen) te vermenigvuldigen met dezelfde index als de subsidies (4,3%). Naar boven afgerond komt de raming hiermee uit op € 3,2 miljoen.

Overige budgetten
In de begroting staat voor € 115 miljoen aan inkoopbudgetten. Dat zijn diverse budgetten voor bijvoorbeeld elektriciteit, onderhoud aan de eigen gebouwen, bewaking en beveiliging en kantoorartikelen. € 87 miljoen daarvan wordt gedekt vanuit de algemene middelen. Dit wordt geïndexeerd met de Prijs materiële overheidsconsumptie (imoc) van 3,9%. De indexatie hiervoor komt daarmee uit op € 3,4 miljoen.
Voor onderhoud aan de openbare ruimte is een totaal budget van € 48 miljoen begroot. € 33 miljoen daarvan wordt gedekt vanuit de algemene middelen. Dit wordt geïndexeerd met de index voor grond-weg- en waterbouw van 4,9%. De indexatie hiervoor komt daarmee uit op € 1,6 miljoen.

	In de begroting is voor € 6,1 miljoen aan lasten opgenomen dit met de CPI worden geïndexeerd. Dit gaat met name om vergoedingen in het kader van de Wmo die Arnhem aan inwoners betaalt (€ 5,8 miljoen). Daarnaast betreft dit budget voor representatie, reis- en verblijfskosten en attenties voor personeel. De indexatie hiervoor komt daarmee uit op € 0,2 miljoen. Er is een budget van € 1,1 miljoen geraamd voor inhuur uit overige budgetten. Dit wordt geindexeerd met de door het CPB geraamde loonontwikkeling van de marktsector van 4,8%. Dit komt uit op € 55.000. Daarmee komt de totale indexatie voor overige budgetten uit op € 5,2 miljoen. **Keuzemogelijkheden** De begroting wordt geïndexeerd om deze te corrigeren voor loon- en prijsontwikkeling om daarmee het voorzieningenniveau op hetzelfde peil te kunnen houden. De indexaties voor cao en zorgcontracten zijn onvermijdelijk doordat deze voortkomen uit een contractuele verplichting. Zodra de gemeenschappelijke regelingen hun begrotingen voor 2024 hebben vastgesteld zijn deze indexaties ook onvermijdelijk. Er is geen verplichting tot het indexeren van subsidies. Het niet of in mindere mate indexeren van de subsidies leidt er bij subsidieontvangers toe dat zij geen compensatie krijgen voor prijsstijgingen en daardoor minder met hun subsidie kunnen doen. Dit geldt ook voor de overige budgetten. Het niet of in mindere mate indexeren van de overige budgetten betekent de facto een bezuiniging. Deze leidt er bijvoorbeeld toe dat het onderhoudspeil van de openbare ruimte verlaagd zou moeten worden en er minder aankopen in het kader van de Wmo gedaan kunnen worden.

Fractie:	***PvdA-5***
Pagina:	10
Vraag:	De ondergrondse containers zijn afgeschreven en worden vervangen. Wordt hierbij ook werk gemaakt van (rolstoel)toegankelijke OC's, zoals het college heeft onderzocht? (p. 10, toezegging ID 1115 en memo d.d. 11 mei 2022). Wat is de stand van zaken?
Antwoord:	De behuizing van de ondergrondse containers waren en zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Vanuit het Arnhems Platform Chronisch zieken en Gehandicapten (APCG) zijn over deze containers ook geen opmerkingen gemaakt. De ondergrondse containers die nu ter vervanging geïnstalleerd worden, zijn qua afmeting en toegankelijkheid gelijk aan het oude type. Toegankelijkheid is - zoals afgestemd met de APCG - alleen een onderwerp bij de bovengrondse GFT-containers. Daar kijken we wel naar toegankelijkheid. In het kader van de verbetering van de toegankelijkheid loopt er momenteel in samenwerking met de APCG een proef met een ander type container. In deze proef met 6 bovengrondse GFT-containers van een nieuw type testen we de toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers en we bekijken of dit nieuwe type container geen negatief effect heeft op de kwaliteit van het aangeboden afval. De proef-containers staan in overleg met de APCG bij complexen waar relatief veel rolstoelgebruikers wonen met als doel de toegankelijkheid te testen, maar ook willekeurig in de stad om de kwaliteit te monitoren. We verwachten deze proef in Q3 2023 af te ronden en de resultaten in Q3/Q4 2023 te kunnen presenteren aan de raad en een vervolgtraject voor te stellen.

Fractie:	***PvdA-6***
Pagina:	
Vraag:	Wat is daarnaast de stand van zaken omtrent het plaatsen van GFT-containers om alle hoogbouw in Arnhem te dekken? Wordt overwogen om te stoppen met citybins?
Antwoord:	Voor we kunnen stoppen met de citybins zal eerst de infrastructuur van bovengrondse GFT-containers uitgebreid moeten worden. Er is nu nog geen volledige dekking. Op aanvraag kunnen inwoners nu nog steeds wel gezamenlijk een bovengrondse GFT-container aanvragen. Toegankelijkheid voor rolstoelgebruikers van het huidige type container blijkt (te) moeizaam. Op dit moment loopt in samenwerking met de APCG een proef met een ander type container. Naast een eventuele verbetering van de toegankelijkheid, kijken we ook of de kwaliteit van het aangeboden GFT blijft zoals nodig is om goed te recyclen en niet leidt tot afkeur (en daarmee meer restafval). We verwachten de resultaten in Q3 2023 te hebben zodat we in Q3/Q4 2023 deze kunnen presenteren aan de raad en een vervolgtraject voor te stellen. Indien mogelijk zullen we daarna gefaseerd stoppen met citybins zoals ook in de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner op pagina 9 is uiteengezet.

***Fractie**:*	***PvdA-7***
Pagina:	
Vraag:	Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal (p. 10). Wat houden deze kosten in? Wordt hierbij ook gekeken aan de – nog steeds- veelvoorkomende lekkages in het dak van het station? (p. 16) PM overlast etc.
Antwoord:	Dit zijn kosten voor beheer; zoals schoonmaakkosten, energiekosten, plaagdierbestrijding, onvoorzien onderhoud, vuilafvoer, veiligheid, heffingen, belastingen, apparaatskosten (personeel) etc. Deze totale kosten worden gezamenlijk opgebracht door NS, ProRail en de gemeente Arnhem. Voor het oplossen van de lekkages is 3.5 miljoen opgenomen in het weerstandsvermogen. Dit zit niet in de beheerkosten.

***Fractie**:*	***PvdA-8***
Pagina:	18
Vraag:	Bij de crisisaanpak en het isolatieprogramma wordt verwezen naar de inzet om energiearmoede aan te pakken en het isoleren van Arnhemse woningen te versnellen. Op welke wijze worden (grote) particuliere verhuurders gestimuleerd om hun woningen aan te pakken? Welke instrumenten kunnen hierbij worden ingezet? Kan de toekomstige verhuurvergunning hierbij een rol spelen om verbetering van woningen af te dwingen?
Antwoord:	Particuliere verhuurders worden ondersteund met de verduurzaming van hun vastgoed door het aanbieden van een (gesubsidieerde) portefeuillescan. Deze is opgesteld in nauwe afstemming met de Arnhemse Verhuurders Vereniging (AVV). De scan maakt inzichtelijk welke maatregelen nodig zijn om te komen tot een woning met minimaal energielabel B. De scan gaat ook in op financiële haalbaarheid en maakt een vertaling naar een meerjarenonderhoudsplan. Indien gewenst ondersteunen we de eigenaar bij de implementatie van de verduurzamingsmaatregelen. Vooralsnog betreft dit een pilot. Deze loopt tot 1 juli. Op basis van de uitkomsten van de pilot ontwikkelen wij structurele instrumenten om deze doelgroep te stimuleren te verduurzamen. Hierin nemen we mee dat er een landelijke subsidieregeling is voor particuliere verhuurders die energiemaatregelen willen treffen: de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH). In september/oktober organiseren wij een bijeenkomst voor particuliere verhuurders over de ondersteuning en de regelingen vanuit rijk en gemeente. Aan een verhuurvergunning kan de voorwaarde worden verbonden dat de verhuurder een onderhoudsplan heeft. Het onderhoudsplan wordt met name gezien als een middel om onderhoud een onderwerp van gesprek te maken en te stimuleren. Verduurzaming kan daarin worden meegenomen maar expliciet afdwingen van de uitvoering van een onderhoudsplan is niet mogelijk. Als onderdeel van onze aanpak energiearmoede zetten we de Energiebank in, die huishoudens helpt door middel van energiecoaching. Hierbij bereiken we ook de huurders van particuliere verhuurders hoewel het slechts een klein deel betreft van alle bereikte huishoudens. De Energiebank wil de komende tijd meer aandacht besteden aan deze specifieke groep. Hiervoor zetten wij onze contacten met de AVV en de verhuurmakelaars in.

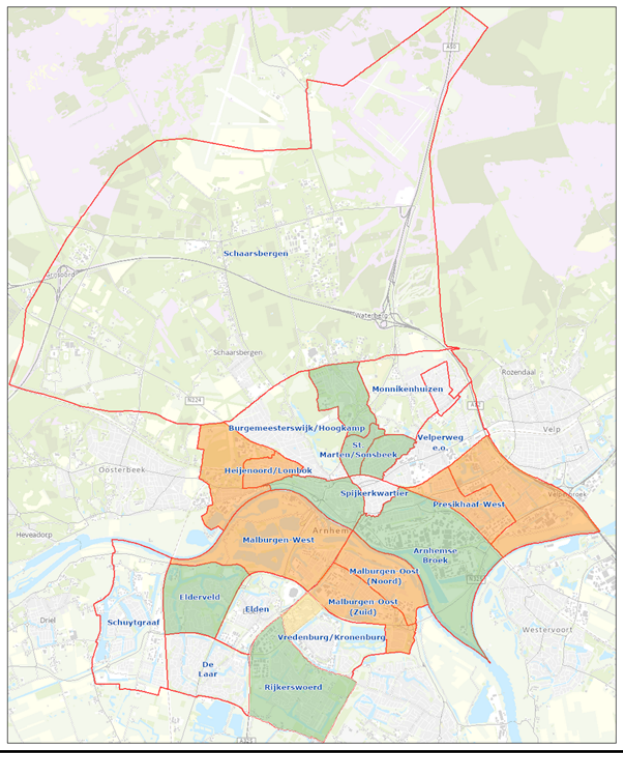
***Fractie**:*	***PvdA-9***
Pagina:	
Vraag:	De Transitievisie Warmte is een aantal jaar geleden door de gemeenteraad vastgesteld en er zijn gesprekken gevoerd met wijken. Wat is de stand van zaken? Is er al concreet zicht op afkoppeling van aardgas in kansrijke buurten?
Antwoord:	Kansrijke buurten In de wijken Hoogkamp, Kronenburg en Elderveld-Noord zijn het afgelopen jaar 2022-2023 wijkgesprekken gevoerd, c.q. gesprekken met de bewoners die mogelijke aangesloten kunnen worden op een warmtenet. Voor Kronenburg betreft het de aansluiting van ca. 370 huurders, 19 woningeigenaren van corporatiewoningen en 210 huurders van een beleggershuurwoningen. Van de huurders van de

	corporatiewoningen stemt meer dan 90% in met het aansluiten op het warmtenet. Het project is nog niet 100% zeker. Wij zijn recent geconfronteerd met de leverancier die uit het project is gestapt. Op dit moment zijn wij het project aan het herijken. Het zelfde geldt voor het project Elderveld-Noord. Ook daar zijn wij het project aan het herijken. Woningeigenaren binnen het gespikkeld bezit hebben recent een aanbod gehad om mee te liften op de isolatieplannen van de corporaties. Hoogkamp en Plattenburg zitten nog in een fase van onderzoek. Deze buurten houden wij inmiddels schriftelijk op de hoogte. Hiernaast starten in juni de wijkgesprekken in de all-electric buurten. De raadbrief hier afgelopen week via een raadsbrief geïnformeerd. Onderzoeksgebieden In de Transitievisie zijn – naast de kansrijke buurten - vijf onderzoeksgebieden aangewezen waarvoor we gaan verkennen of een warmtenet een goed alternatief is voor aardgas. Malburgen Oost is het eerste gebied waar verdere verkenning plaatsvindt. Woningcorporatie Volkshuisvesting, Vattenfall een de gemeente verkennen of een uitbreiding van het bestaande warmtenet voor Malburgen Oost technisch en financieel haalbaar is. Voor alle partijen is het essentieel dat deelname aan het warmtenet betaalbaar is én blijft, en dat levering wordt gegarandeerd. Een belangrijke voorwaarde vanuit de gemeente is dat Vattenfall het stadwarmtenet in Arnhem verder verduurzaamt, mede door het toelaten van meerdere duurzame bronnen. Voor de gemeente is in de uitwerking de door u vastgestelde Transitievisie Warmte leidend. In de brief van 19 juli 2022 heeft het college de raad hierover geïnformeerd. Duurzame bronnen In samenwerking met de provincie en gemeenten in de regio onderzoeken we de mogelijkheid voor toepassen van geothermie. Verder verkennen we de mogelijkheden voor warmte uit de Rijn voor het bestuurskwartier en de mogelijkheden om warmte terug te winnen uit rioolwater.

***Fractie**:*	***PvdA-10***
Pagina:	20
Vraag:	Hoe verhoudt op te stellen ontwikkelperspectief voor de binnenstad zich tot het voorliggende bestemmingsplan?
Antwoord:	Het Omgevingsplan Binnenstad bevat regels en toelichting en biedt een actueel toekomstbestendig planologisch kader. Hiermee draagt het bij aan de ontwikkeling van place to buy naar place to meet omdat er wordt ingezet op een kleiner maar krachtiger kernwinkelgebied met daaromheen gemengde gebieden waar ontmoeten, werken, wonen, cultuur en ontspanning centraal staan. In een nog op te stellen ontwikkelperspectief -als uitwerking van de Omgevingsvisie 2040- zal een bredere visie op de toekomst van de binnenstad uitgewerkt worden. Dit wordt dan een integrale visie met verschillende onderwerpen zoals openbare ruimte en groen, klimaat en duurzaamheid, woningen en bereikbaarheid, ondernemen en voorzieningen. De visie geeft richting en kaders op hoofdlijnen aan en vormt de basis voor concrete plannen die in een latere fase worden uitgewerkt. In een proces met o.a. bewoners, ondernemers, vertegenwoordigers (zoals PBA), wordt een ontwikkelperspectief opgesteld.

Fractie:	***PvdA-11***
Pagina:	20
Vraag:	Ten aanzien van Kronenburg wordt aangegeven dat de haalbaarheid van de businesscase onder druk wordt gezet door marktomstandigheden. We ontvangen graag een toelichting hiervan en een prognose ten aanzien van de haalbaarheid van de plannen. Wordt een bijstelling verwacht? (p. 20)
Antwoord:	De raad is hierover onlangs over geïnformeerd in de raadsbrief 'Overzicht ontwikkelingen Kronenburg Arnhem'. Deze is te vinden via bijgaande link: Overzicht ontwikkelingen Kronenburg Arnhem - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl).

Fractie:	***PvdA-12***
Pagina:	21
Vraag:	Wanneer verwacht het college een voorstel voor de verhuurdersvergunning aan de raad aan te bieden?
Antwoord:	De Wet goed verhuurderschap treedt naar verwachting op 1 juli 2023 in werking. Recentelijk zijn artikel-44 beantwoord over de inwerkingtreding en het proces. We verwijzen naar die vragen voor een volledig antwoord op deze vraag. Kern van die beantwoording was dat de wet uit twee aspecten bestaat: gemeenten moeten een verplicht meldpunt inrichten voor malafide verhuurderschap. Gemeenten kunnen op basis van meldingen handhavend optreden. Daarnaast kunnen gemeenten verhuurdersvergunningen invoeren. We verwachten uw raad in Q2 2024 een voorstel te kunnen doen voor de verhuurdersvergunningen en in dat jaar uitvoering te geven aan een vergunningsplicht. Het meldpunt kan naar verwachting al eerder worden ingericht.

Fractie:	***PvdA-13***
Pagina:	23
Vraag:	Wanneer wordt verwacht dat iedere wijk een wijkgroenagenda heeft?
Antwoord:	Het streven is om nog tijdens deze coalitieperiode voor iedere wijk een wijkgroenagenda op te stellen. Dus in 2026. Op onderstaande kaart is te zien welke wijken al een wijkgroenagenda hebben (groen), in welke wijken de Wijkgroenagenda op dit moment wordt opgesteld (oranje) en welke wijken voor dit jaar nog op de planning staan om opgepakt te worden (geel).

	Verdere informatie is openbaar in te zien op www.arnhem.nl/wijkgroenagenda

***Fractie*:**	***PvdA-14***
Pagina:	31
Vraag:	Voor een deel van de ambities bestaat al dekking vanuit bestaande budgetten of bestemmingsreserves. Uit de tabel is niet voor alle ambities op te maken waar de dekking vandaan komt. We ontvangen daar graag inzicht in.
Antwoord:	Hieronder hebben we de onderwerpen uit de tabel die gedekt worden omkaderd. In de laatste regel binnen ieder kader staat de dekking van dat kader.

Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**I/S**
Motie Online bewustwordingsaanpak voor jongeren (21M105)	-168				I
Dekking Online bewustwordingsaanpak jongeren uit BR Beschermd en weerbaar	168				I
Investeren in jongerenwerk zwaardere doelgroepen Geitenkamp	-75	-75			I
Vlindertuin Geitenkamp	-75	-75			I
Immerloo Schuldenvrij	-250	-250			I
Dekking jongerenwerk en Vlindertuin Geitenkamp en Immerloo Schuldenvrij uit middelen Arnhem Oost	400	400			I
Implementatie subsidiehuis	-60				I
Dekking implementatie subsidiehuis uit BR WMO & Jeugdzorg	60				I
Preventieve jeugdbescherming Veilig, Aanwezig, Vertrouwd. Uitbreiding pilot	-180	-180	-180	-180	I
Dekking uit BR Wmo en jeugdzorg: VAV uitbreiding pilot	180	180	180	180	I
Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		-75	-75	-75	I
Dekking uit BR Beschermd en weerbaar: Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		75	75	75	I
Uitbreiding capaciteit Kruispunt en De Duif		-120	-120	-120	I
Uitbreiding gezinsopvang		-200	-200	-200	I
Dekking uitbreiding capaciteit Kruispunt, De Duif en gezinsopvang uit BR Beschermd en weerbaar		320	320	320	I
Cultuurhistorische Waardenkaart	-60				I
Dekking cultuurhistorische Waardenkaart uit invoeringsbudget Omgevingswet	60				I
Buurtconciërges	-425				I
Buurtconciërges dekking uit WIF	425				I
Buurtconciërges overheveling dekking uit WIF	-425				I
Totaal Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	**-425**	**0**	**0**	**0**	

Het onderste kader betreft de buurtconciërges. De dekking hiervoor komt uit het Werkinvesteringsfonds (WIF) dat in 2023 begroot is. Daarvoor valt in 2023 € 425.000 vrij in de

	algemene reserve zoals is opgenomen in Turap 1 in 2024 wordt dit aan de algemene reserve onttrokken, daardoor ontstaat een saldo van + € 425.000 voor dit onderwerp in Turap 1 en van - € 425.000 in de Perspectiefnota.

Volt

Fractie:	***Volt-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	Duurzame bereikbaarheid
Vraag:	Is het mogelijk om vooruitlopend op het parkeerbeleid proactief knelpunten aan te pakken (bijvoorbeeld parkeerdruk schil centrum)?
Antwoord:	We willen alle maatregelen op het gebied van bereikbaarheid/ mobiliteit vanuit het brede mobiliteit/parkeerbeleid oppakken om te voorkomen dat we korte termijnmaatregelen na vaststelling van het beleid weer moeten aanpassen.

Fractie:	***Volt-2 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	
Vraag:	In hoeverre wordt er geexperimenteerd met nieuwe vormen van burgerparticipatie?
Antwoord:	We draaien een pilot digitale wijkpanels in de Laar en Presikhaaf. Het digitaal wijkpanel bestaat uit een aantal inwoners, die toestemming aan de gemeente Arnhem hebben gegeven om via een digitale enquêtetool 4 tot 6 keer bevraagd te worden. De essentie van de pilots ligt in het vormen van permanente wijkpanels. Verder is in de begroting van de gemeente Arnhem opgenomen dat we rondom complexe onderwerpen burgerberaden willen organiseren.

Fractie:	***Volt-3 (mondeling gesteld op 10-5***
Pagina:	
Vraag:	Welke invloed heeft de gemeente op de taxi's die in Arnhem Rijden. Wat zijn de mogelijkheden voor het realiseren van een platform (app) om een taxi mee te kunnen bestellen en betalen (bijvoorbeeld in de vorm van een pilot)
Antwoord:	De gemeente heeft beperkte invloed op de taxi's. De gemeente kan via de taxi verordening alleen invloed hebben op de taxi's van de opstapmarkt, maar niet de taxi's van de belmarkt (waar ook bijvoorbeeld Uber taxi's onder vallen). Door deze scheiding is succesvolle implementatie van de taxi verordening nu niet realistisch. Zie hiervoor ook de raadsbrief van 7 maart 2023. Het is niet aan de gemeente om taxi app te implementeren. En daarbij komt dat wanneer taxi's gebruik maken van een app, zij formeel onder de belmarkt vallen. Dan vallen ze automatisch niet meer onder de opstapmarkt en kunnen we als gemeente (met de huidige regelgeving vanuit het rijk) helemaal geen nadere regels opleggen.

Fractie:	***Volt-4 (mondeling gesteld tijdens politieke avond 15-5)***
Pagina:	
Vraag:	Gaat het bij de structurele taakstelling van €105.000 uit 2015 om oude bezuinigingen die nog open staan en belemmert dit het realiseren van sportambities?
Antwoord:	De oude (structurele) taakstelling buitensport van €150.000 is niet geheel gerealiseerd. De taakstelling buitensport was destijds ingevuld door de Paasberg in te zetten voor ontwikkeling nieuwbouw. Met die opbrengsten kon deze taakstelling worden gerealiseerd. In de vorige collegeperiode is aangegeven dat de Paasberg niet voor woningbouw zal worden ontwikkeld. Hierdoor is deze taakstelling van €150.000 niet volledig gerealiseerd. Voor € 45.000 is de taakstelling wel gerealiseerd door een veld af te stoten, dit betekent dat er nog € 105.000 te realiseren over blijft. Op dit moment wordt het sportbudget met 105.000 euro gekort, zonder dat we de bezuiniging daadwerkelijk kunnen realiseren. Dat belemmert het uitvoeren van verschillende sportambities genoemd in de PPN.

ChristenUnie

Fractie:	***CU-1 (mondeling op 10-5 gesteld)***
Pagina:	
Vraag:	Hoe staat het met de motie over de regensensoren?
Antwoord:	Er zijn enkele voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van deze motie. Hiermee gaan wij komende periode weer aan de slag, waarbij we ook nadrukkelijk gaan kijken hoe dit zich verhoudt tot de gedachte om langzaam verkeer überhaupt meer prioriteit te geven bij verkeerslichten.

Fractie:	***CU- 2***
Pagina:	
Vraag:	Wij ontvangen graag alle data van het digipanel
Antwoord:	Alle antwoorden op de open vragen zijn meegestuurd in een bijlage bij de raadsbrief Perspectiefnota, zie https://arnhem.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/f0cf78fe-4bca-4647-96ab-afcd1447c828?documentId=6720e1aa-1cba-4a53-94f4-d894ab4ceada&agendaItemId=7781780c-18d7-48a4-808e-ca0b3011cdff Het Digipanel bestaat uit kritische meedenkers. Het heeft geen representatief karakter voor de hele Arnhemse bevolking. Kenmerken van de respons voor het Digipanelonderzoek over de Perspectiefnota zijn: ○ Relatief meer ouderen (68% is 55 jaar of ouder). ○ Relatief vaak theoretisch opgeleid (75%). ○ Iets meer mannen (62%). ○ Alle wijken zijn vertegenwoordigd, wel iets meer panelleden uit Arnhem-Noord (61%) dan uit Arnhem-Zuid (39%).

Fractie:	***CU-3***
Pagina:	
Vraag:	Wij ontvangen graag een overzicht van de huurcontracten genoemd op p. 15
Antwoord:	In onderstaande tabel staat een overzicht van de gebouwen die we verhuren. In de eerste kolom onder 'object' staat het adres van het betreffende gebouw. In de tweede kolom onder 'deelportefeuille' staat vanuit welke portefeuille binnen de gemeente het object wordt verhuurd. Een object valt in een bepaalde portefeuille vanwege de aard van het pand en het programma waarbinnen het valt (zo valt een sporthal bijvoorbeeld onder sport/recreatie). Dit betekent niet noodzakelijk dat de huurder ook onder die categorie valt.

Object	Deelportefeuille
Antoon van Hooffplein 17	Overig permanent vastgoed
Audrey Hepburnplein 1	Kunst / Cultuur
Bakenbergseweg 213A	Overig permanent vastgoed
Bauerstraat 10 (01)	Sport/ Recreatie
Bergstraat 1	Tijdelijk Vastgoed
Bergstraat 27-2	Tijdelijk Vastgoed
Bergstraat 29	Tijdelijk Vastgoed
Bernhardlaan 6-8	Sport/ Recreatie
Bernhardlaan 6-8	Sport/ Recreatie
Bethanienstraat (01) nr. 1	Tijdelijk Vastgoed
Bethaniënstraat 242	Welzijn
Bethanienstraat 246	Sport/ Recreatie
Beukenlaan 15	Sport/ Recreatie
Beukenlaan 15	Sport/ Recreatie
Blekerstraat 6	Sport/ Recreatie
Bonte Wetering 89	Welzijn
Bonte Wetering 89	Welzijn

Bonte Wetering 89	Welzijn
Bonte Wetering 89	Welzijn
Bonte Wetering 89	Welzijn
Bonte Wetering 89	Welzijn
Bonte Wetering 89	Welzijn
Bonte Wetering 89	Welzijn
Boshovenstraat 6	Sport/ Recreatie
Bovenbeekstraat 21	Kunst / Cultuur
Bovenbeekstraat 21	Kunst / Cultuur
Bovenbeekstraat 21	Kunst / Cultuur
Brabantweg 101-109	Onderwijs
Brabantweg 101-109	Onderwijs
Brabantweg 115	Sport/ Recreatie
Brabantweg 115	Sport/ Recreatie
Brabantweg 115	Sport/ Recreatie
Brabantweg 120	Overig permanent vastgoed
Breezandpad 11-17	Sport/ Recreatie
Breezandpad 11-17	Sport/ Recreatie
Breezandpad 11-17	Sport/ Recreatie
Breitnerstraat 75	Sport/ Recreatie
Breitnerstraat 77	Sport/ Recreatie
Daam Fockemalaan 1-3	Sport/ Recreatie
Daam Fockemalaan 1-3	Sport/ Recreatie
Daam Fockemalaan 1-3	Sport/ Recreatie
Daam Fockemalaan 1-3	Sport/ Recreatie
Daam Fockemalaan 4 (05)	Sport/ Recreatie
De Pas 44	Sport/ Recreatie
De Pas 44	Sport/ Recreatie
De Wiltstraat 9	Welzijn
Doorwerthlaan 6	Sport/ Recreatie
Dovenetellaan 150	Sport/ Recreatie
Drielsedijk 15	Sport/ Recreatie
Drielsedijk 15	Sport/ Recreatie
Drielsedijk 17	Sport/ Recreatie
Drielsedijk 17 (02)	Sport/ Recreatie
Dullertstraat 31 Thialf	Welzijn
Dullertstraat 33-1 en 33-2	Sport/ Recreatie
Dullertstraat 33-1 en 33-2	Sport/ Recreatie
Eimerssingel-Oost 260	Welzijn
Eimerssingel-Oost 262B	Sport/ Recreatie
Eimerssingel-Oost 266	Welzijn
Elderhofseweg 51	Tijdelijk Vastgoed
Emily Brontësingel 1A	Onderwijs
Emily Brontësingel 1A	Onderwijs
Eusebiusbuitensingel 53	Vastgoed eigen gebruik
Eusebiusbuitensingel 53	Vastgoed eigen gebruik
Eusebiusbuitensingel 53	Vastgoed eigen gebruik
Eusebiusbuitensingel 53	Vastgoed eigen gebruik
Eusebiusbuitensingel 53	Vastgoed eigen gebruik
Eusebiusbuitensingel 53	Vastgoed eigen gebruik

G.A. van Nispenstraat 139 Izaak Evertslaan	Tijdelijk Vastgoed
Gerard Douweg 4	Welzijn
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Graslaan 97 en 97D	Onderwijs
Groningensingel 1245	Onderwijs
Groningensingel 1245	Onderwijs
Hooghalensingel 4	Sport/ Recreatie
Huissensedijk 30, 30A	Onderwijs
Huissensestraat 285-291	Sport/ Recreatie
Julianalaan 17	Kunst / Cultuur
Karel Doormanstraat t.o. nr. 50	Welzijn
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kazerneplein 2	Onderwijs
Kemperbergerweg 11a/b	Sport/ Recreatie
Kermisland 2	Sport/ Recreatie
Kinderkamp 11	Welzijn
Kinderkamp 11	Welzijn
Kloosterstraat 85A / Bronbeeklaan 89, 91	Onderwijs
Koningsplein 12	Kunst / Cultuur
Kortestraat 16	Kunst / Cultuur
Kortestraat 16	Kunst / Cultuur
Kortestraat 16	Kunst / Cultuur
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Laan van Presikhaaf 7	Onderwijs
Lange Water 2B	Overig permanent vastgoed
Langstraat 10	Overig permanent vastgoed

Langstraat 10	Overig permanent vastgoed
Lupinestraat 12	Onderwijs
Lupinestraat 12	Onderwijs
Lupinestraat 12	Onderwijs
Lupinestraat 12	Onderwijs
Lupinestraat 12	Onderwijs
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marasingel 251	Sport/ Recreatie
Marga Klompelaan 62B	Overig permanent vastgoed
Meander 951	Overig permanent vastgoed
Meikers 3	Onderwijs
Meikers 3	Onderwijs
Meikers 3	Onderwijs
Meikers 3	Onderwijs
Meikers 3	Onderwijs
Middachtensingel 300	Overig permanent vastgoed
Mr. E.N. van Kleffenstraat 12	Vastgoed eigen gebruik
Mr. E.N. van Kleffenstraat 12	Vastgoed eigen gebruik
Mr. E.N. van Kleffenstraat 12	Vastgoed eigen gebruik
Mr. E.N. van Kleffenstraat 12	Vastgoed eigen gebruik
Mr. J.M. de Kempenaersingel 2, 2 A	Sport/ Recreatie
Mr. J.M. de Kempenaersingel 2, 2 A	Sport/ Recreatie
Mr. J.M. de Kempenaersingel 6	Onderwijs
Mr. J.M. de Kempenaersingel 6	Onderwijs
Mr. J.M. de Kempenaersingel 6	Onderwijs
Neerlandstuinstraat 16	Sport/ Recreatie
Nicolaas Maesstraat 6B (02)	Sport/ Recreatie
Olympus 27-29	Sport/ Recreatie
Onder de Linden 2	Sport/ Recreatie
Oude Stationsstraat 6	Overig permanent vastgoed
Oude Veerweg 3	Tijdelijk Vastgoed
Pallas Atheneplein 2	Onderwijs
Pallas Atheneplein 2	Onderwijs
Pallas Atheneplein 2	Onderwijs
Pallas Atheneplein 2	Onderwijs
Pallas Atheneplein 2	Onderwijs
Pallas Atheneplein 2	Onderwijs
Parkweg 2	Niet te vervreemden vastgoed
Parkweg 5	Niet te vervreemden vastgoed
Peter van Anrooylaan 1	Welzijn
Pythagorasstraat 5	Sport/ Recreatie
Pythagorasstraat 9	Onderwijs

Pythagorasstraat 9	Onderwijs
Randweg 2, 6	Welzijn
Reigerstraat 2	Overig permanent vastgoed
Remisestraat 2	Welzijn
Rietgrachtstraat 74 (01)	Vastgoed eigen gebruik
Rijksweg-West 92A en 92B	Overig permanent vastgoed
Rijksweg-West 92A en 92B	Overig permanent vastgoed
Rijnkade 150 Museum	Kunst / Cultuur
Ruitenberglaan 2, 4	Onderwijs
Schaapsdrift 88	Tijdelijk Vastgoed
Slochterenweg 29	Sport/ Recreatie
Slochterenweg 29	Sport/ Recreatie
Slochterenweg 29	Sport/ Recreatie
Sperwerstraat 1B	Overig permanent vastgoed
Sperwerstraat 97 (en 97A)	Welzijn
Stationsplein 18	Tijdelijk Vastgoed
Stationsplein 18-20 / Bergstraat 1	Tijdelijk Vastgoed
Tellegenlaan 1	Niet te vervreemden vastgoed
Tellegenlaan 2	Niet te vervreemden vastgoed
Tellegenlaan 3	Niet te vervreemden vastgoed
Tellegenlaan 4	Niet te vervreemden vastgoed
Utrechtseweg 87	Kunst / Cultuur
Valckenierstraat 3	Sport/ Recreatie
Van Maerlantstraat 2	Sport/ Recreatie
Van Maerlantstraat 2	Sport/ Recreatie
Varkensstraat 1a en 2	Tijdelijk Vastgoed
Velperbinnensingel 15	Kunst / Cultuur
Venlosingel 212 - 220	Onderwijs
Viottastraat 12 (02)	Sport/ Recreatie
Viottastraat 12 (02)	Sport/ Recreatie
Westerveldsestraat 26 (01)	Sport/ Recreatie
Wichard van Pontlaan 16	Tijdelijk Vastgoed
Wichard van Pontlaan 24	Tijdelijk Vastgoed
Wichard van Pontlaan 48	Tijdelijk Vastgoed
Wichard van Pontlaan 74	Tijdelijk Vastgoed
Wichard van Pontlaan 78D	Tijdelijk Vastgoed
Willemsplein 01	Welzijn
Willemsplein 10	Kunst / Cultuur
Zijpendaalseweg 191A	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 193	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 22, 24	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 24A	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 28	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 30	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 40 / Parkweg 1	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 48	Niet te vervreemden vastgoed
Zijpendaalseweg 50	Niet te vervreemden vastgoed
Zorgvlietstraat Zuilesteinlaan	Sport/ Recreatie

Fractie:	***CU-4***
Pagina:	
Vraag:	Wij zouden graag een wat meer gespecificeerd antwoord willen op de vraag mbt tot de data van het digipanel. Er wordt nu aangegeven dat alle wijken vertegenwoordigd zijn en Noord iets meer dan Zuid. Wij zouden deze informatie graag per wijk willen ontvangen.

Antwoord:

	aantal	percentage
Centrum	51	5%
Spijkerkwartier	52	5%
Arnhemse Broek	31	3%
Presikhaaf-West	28	2%
Presikhaaf-Oost	26	2%
St. Marten/Sonsbeek	59	5%
Klarendal	55	5%
Velperweg e.o.	98	9%
Alteveer/Cranevelt	47	4%
Geitenkamp	15	1%
Monnikenhuizen	31	3%
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	97	9%
Schaarsbergen e.o.	26	2%
Heijenoord/Lombok	48	4%
Klingelbeek e.o.	19	2%
Malburgen-West	26	2%
Malburgen-Oost (Noord)	29	3%
Malburgen-Oost (Zuid)	26	2%
Vredenburg/Kronenburg	38	3%
Elden	22	2%
Elderveld	82	7%
De Laar	86	8%
Rijkerswoerd	76	7%
Schuytgraaf	53	5%
toaal	1121	100,0
ontbrekende waarde	40	

	totaal	1161	

Forum voor Democratie

Fractie:	***FvD-1 (mondeling gesteld op 10-5)***
Pagina:	Kansengelijkheid
Vraag:	Wat doet de gemeente aan informatievoorziening voor 18-jarigen mbt financiële cq volwassenenrechten en - plichten zoals belasting/ toeslagen/ aangiften/ stemrecht, etc
Antwoord:	Op het moment dat je 18 jaar wordt, ben je volgens de wet volwassen. Je mag zelf een paspoort of een rijbewijs bij de gemeente Arnhem aanvragen. Ook op het gebied van zorg en financiën verandert het een en ander. Op de website van de gemeente hebben we veel informatie op een rij gezet: Alle informatie van de gemeente Arnhem, speciaal voor Jongeren | Kwikstart » Kwikstart Ook vanuit het Rijk worden jongeren per brief geïnformeerd: 18 jaar worden: wat moet ik regelen? | Rijksoverheid.nl Specifiek voor financiën en het aangaan van schulden willen wij zoveel mogelijk jongeren informeren over de consequenties en risico's van. We doen dit onder meer één op één via de medewerkers van Opr€cht, de jeugdwijkcoaches; door inzet van de Kwikstart app en door de lessenreeks van Moneystart op de scholen. We ondersteunen Rijn IJssel met hun Loket voor financiële vragen en hun Steunfonds.

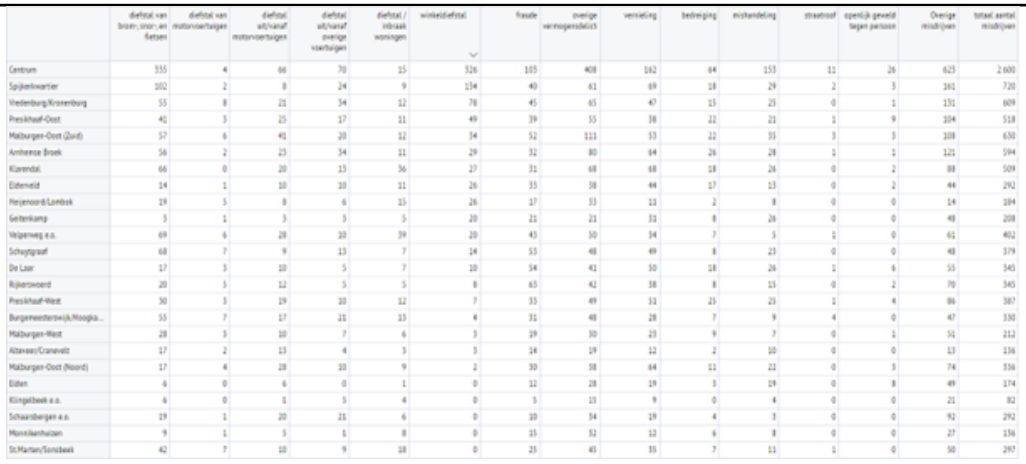
Fractie:	***FvD-1a***
Pagina:	FvD-1 Kansengelijkheid
Vraag:	In hoeverre wordt deze app/informatie gecommuniceerd? (lees: Kwikstart). En op welke manier? Per brief, overheidmailbox? Naar ouders of jongeren? En vanaf welke leeftijd of op welk punt van hun leven?
Antwoord:	De Kwikstart app wordt gecommuniceerd via onze partners bij Oprecht, de jeugdwijkcoaches en via de scholen die werken met Moneystart en tijdens de Week van het Geld. Hierbij wordt een flyer uitgedeeld waarop de informatie over de app is weergegeven. We richten ons hierbij op de jongeren in de periode vlak voordat ze 18 jaar worden. (en in de Week van het Geld ook aan jongeren vanaf 16 jaar).

Fractie:	***FvD-1b***
Pagina:	
Vraag:	De financiële informatievoorziening is dit vraaggestuurd of aanbodgestuurd?
Antwoord:	Dit is zowel aanbodgestuurd (zie vraag FvD-1 Kansgelijkheid) als vraaggestuurd omdat we uitgaan van de vragen die de jongeren stellen aan onze medewerkers/coaches.

Fractie:	***FvD-2***
Pagina:	Veiligheid (p. 7 & 26-27)
Vraag:	Waar zijn de meeste meldingen in Arnhem graag hoeveelheid en soort per buurt.
Antwoord:	De politieregistraties in Arnhem in 2022 zijn als volgt:

	melding overlast jeugd	overlast door verward persoon	overlast zwervers	openbare dronkenschap	overlast ivm alcohol en drugs	totaal registraties overlast
Centrum	54	408	331	37	385	1.471
Spijkerkwartier	25	181	113	7	131	610
Klarendal	32	137	23	0	95	442
Malburgen-Oost (Zuid)	35	175	11	1	75	436
Presikhaaf-West	52	127	11	1	46	426
Vredenburg/Kronenburg	32	165	20	1	76	395
Arnhemse Broek	20	102	38	3	71	357
Presikhaaf-Oost	49	96	14	1	42	345
De Laar	64	60	4	0	29	325
Rijkerswoerd	89	51	2	1	18	298
Malburgen-West	28	94	18	0	38	285
Elderveld	71	40	1	3	24	263
Geitenkamp	83	115	4	0	16	253
Schuytgraaf	99	33	4	0	4	212
Burgemeesterswijk/Hoogka...	52	64	18	0	23	202
Velperweg e.o.	40	61	16	1	21	198
Malburgen-Oost (Noord)	14	52	6	1	21	194
St.Marten/Sonsbeek	10	38	9	0	36	181
Monnikenhuizen	27	43	3	0	12	99
Heijenoord/Lombok	10	28	4	0	8	95
Alteveer/Cranevelt	17	45	3	0	3	85
Schaarsbergen e.o.	11	32	4	0	11	71
Elden	7	6	3	1	7	47
Klingelbeek e.o.	2	12	4	0	3	28

Bron: https://arnhem.incijfers.nl/dashboard/staat-van-de-stad/veiligheideiligheid - Arnhem (incijfers.nl)

Fractie:	***FvD-2a***
Pagina:	FvD-2 Veiligheid
Vraag:	Zijn er ook cijfers m.b.t. overtredingen en misdrijven (en evt soort). De genoemde cijfers zijn vooral overlast.
Antwoord:	

Bron: https://arnhem.incijfers.nl/home

Data van de politie (art. 8 WPG) zijn online beschikbaar via bovenstaande bron of via https://data.politie.nl

	Hiermee kan bekeken worden hoeveel en wat voor soort incidenten de politie heeft geregistreerd. Tevens geeft de politie jaarlijks een presentatie van de cijfers aan de raad.

***Fractie**:*	***FvD-3***
Pagina:	
Vraag:	Hoeveel patrouilles lopen BOAs nog na invoering scan-auto; in diezelfde gebieden?
Antwoord:	Voor de invoering van de scan-auto werd twee keer per dag gepatrouilleerd in Centrum en Spijkerkwartier langs alle parkeervakken. Buiten die gebieden gebeurde dat één keer per dag. Sinds de invoering van de scan-auto is het aantal patrouilles ongewijzigd, maar omdat niet meer op betaald parkeren hoeft te worden gecontroleerd (dat doet de scan-auto) maar enkel nog op andere overtredingen zoals foutparkeren, kosten de patrouilles minder tijd en dus minder inzet van personeel.

***Fractie**:*	***FvD-3a***
Pagina:	FvD-3 Veiligheid
Vraag:	“sinds de invoering…. Aantal patrouilles ongewijzigd” → Is de patrouille route nog wél hetzelfde?
Antwoord:	Patrouilles / surveillance rondes zijn per definitie altijd anders, zodat eventuele kwaadwillenden daarop niet kunnen anticiperen.

***Fractie**:*	***FvD-3b***
Pagina:	
Vraag:	“kosten de patrouille minder tijd” → Hoe kost dit minder tijd zijn patrouilles nog ter voet, of intussen ter fiets / ter auto?
Antwoord:	De scanauto controleert alleen de betaalde parkeerplaatsen. Voor de overige fout parkeer overtredingen wordt te voet / per fiets gesurveilleerd. Tijdens deze surveillance hoeft men dus niet de betaalde plaatsen te controleren, dat doet de scanauto. Dit kost dus veel minder tijd dan voorheen, toen in ieder voertuig moest worden gekeken of er betaald was.

***Fractie**:*	***FvD-4***
Pagina:	
Vraag:	Waar wordt Handhaving vooral voor ingezet (dienst/taakomschrijfving) en waar en hoevaak en hoeveel man/vrouw?
Antwoord:	Handhaving wordt ingezet naar aanleiding van het beeld van de meldingen en overtredingen per wijk. De inzet omvat een breed palet van taken, zoals meldingen en overtredingen inzake fout parkeren van fietsen en auto’s, horeca-overtredingen en het juist aanbieden van afval. Daarnaast voeren handhavers controles uit of nemen deel aan integrale acties of controles (bijv. t.a.v. coffeeshops, massagesalons, seksinrichtingen en de horeca). De verdeling man/vrouw bij het personeel van handhaving is nagenoeg 50/50.

***Fractie**:*	***FvD-4a***
Pagina:	FvD-4 Veiligheid
Vraag:	“is nagenoeg 50/50” excuus mijn vraagstelling was onduidelijk. Hoeveel FTE kent Arnhem qua handhaving? Graag uitgesplits in stage/niet-boa/wel-boa/leidinggevend etc.
Antwoord:	De gemeente Arnhem heeft 32 FTE handhaving, als volgt onder te verdelen. • 1 FTE leidinggevend; • 2 FTE coördinatoren; • 29 FTE straatcapaciteit, onder te verdelen in 20 boa’s en 9 beoogde boa’s. Daarnaast hebben we voortdurend ruimte voor 6 stagiairs (zij tellen niet mee in de formatie).

***Fractie**:*	***FvD-5***
Pagina:	Actualisatie BUIG
Vraag:	“*Meer mensen vanuit de bijstand doorstromen*” → Hoeveel precies, afgestoken tegen voorgaande jaren

Antwoord:	Het volume van inwoners met een bijstandsuitkering is in 2022 in Arnhem gedaald met 369 inwoners. Vanaf 1 januari 2019 nemen we deel aan een benchmark met 16 gemeenten van gelijke grootte. Sinds 1 januari 2019 daalde het volume bij die gemeenten met 9,1%, in Arnhem daalde het sterker, met 12,5%. Die volumedaling laat zich niet precies vertalen naar een aantal inwoners, omdat ook deeltijd-uitstroom uit de uitkering door (meer) parttime werk bijdraagt aan die volumedaling.

***Fractie**:*	***FvD-6***
Pagina:	Onderwijshuisvesting
Vraag:	"*De kapitaallasten van deze investeringen in het PO drukken op de algemene middelen"* → Drukken de eventuele investeringen in het V.O. niet op de AR/AM?
Antwoord:	De investeringen die volgen uit het Integraal huisvestingsplan Primair Onderwijs zijn opgenomen in het MIP. De dekking hiervan is voorzien uit de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor onderwijshuisvesting. De opgenomen investeringen zijn onvoorzien waardoor wordt voorgesteld deze uit de algemene middelen te bekostigen. De investeringen in het voorgezet onderwijs worden opgenomen in het nog op en vast te stellen Integrale Huisvestingsplan waarin ook een dekkingsvoorstel opgenomen wordt.

***Fractie**:*	***FvD-6a***
Pagina:	FvD-6 Onderwijshuidvesting
Vraag:	"ook een dekkingsvoorstel" Is er nu al een grove raming m.b.t. de verwachte kosten?
Antwoord:	

***Fractie**:*	***FvD-7***
Pagina:	Beheerkosten transferhal Arnhem Centraal
Vraag:	Is de Gemeente financieel verantwoordelijk voor het onderhoud van het gebouw? Wat zijn de afspraken en verhoudingen hieromtrent? Wie huurt schoonmakers/onderhoud/reparaties in etc? Vanwaar precies de verhoging aan lasten?
Antwoord:	De gemeente is samen met ProRail en NS verantwoordelijk voor het onderhoud van de OV Terminal (OVT). Het onderhoud van de OVT is verdeeld waarbij grofweg geldt dat de gemeente verantwoordelijk is voor 65% en ProRail voor 35%. Het onderhoud van de commerciële ruimten valt voor 100% onder verantwoordelijkheid van de NS. De drie eigenaren (gemeente, ProRail, NS) hebben het beheerbedrijf van NS ingeschakeld om het beheer namens hen uit te voeren. De verhoging van de lasten komt voornamelijk door: - schoonmaak (de schoonmaak is opnieuw aanbesteed, deze is aanzienlijk duurder geworden voor de OVT). - apparaatskosten (personeel; er is meer inzet nodig). - Energie (komt door de hoge prijzen).

***Fractie**:*	***FvD-7a***
Pagina:	FvD-7 Transferhal Arnhem Centraal
Vraag:	"aanbesteed, deze is aanzienlijk duurder geworden" waaraan ligt deze verhoging precies? Loonkosten? (naast apparaatkosten en energie). & Waarom bepaalt de NS het beheer als de gemeente 65% financieel verantwoordelijk is voor het onderhoud?
Antwoord:	De aanbesteding betrof de 3 beheergebieden in het stationsgebied, kort gezegd de sporen en perrons (prorail en ns), de tunnel (voornamelijk Pro Rail) en de ovt met een onderverdeling in de winkels (ns), en ovt (hal zelf). De totale aanbesteding is in kosten lager uitgevallen enkel het gedeelte ovt is hoger uitgevallen. Dit komt omdat de ovt zelf erg lastig is schoon te maken, helingshoeken, trappen, natuursteen etc. Van dit laatste gedeelte is de verdeling in kosten 65% (GA) en 35 % (Pro Rail). Het beheerbedrijf van NS voert het totale beheer over alle deelgebieden en besteedt de diverse processen over de verschillende deelgebieden aan. De gemeente heeft vorig jaar bij de bespreking van de begroting dit jaar reeds aangegeven het niet eens te zijn met de verhoging. Afgesproken is om dit jaar te kijken of de schoonmaak in activiteiten en geld omlaag kan.

***Fractie**:*	***FvD-8***
Pagina:	Een Duurzaam Arnhem
Vraag:	"*Verminderen van het aantal kilogram restaval p.p.*" → Hoever staat het met de 0-meting, wanneer hoopt het college hiermee klaar te zijn?
Antwoord:	Er wordt ambtelijk een circulariteits-scan uitgevoerd (0-meting). Dat gaat dan niet alleen om restafval, maar om al het afval en grondstoffen die door de stad heen gaan. Voor wat betreft de hoeveelheden restafval hebben we deze in beeld over de afgelopen jaren. Zie daarvoor dan ook Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" – Rapportage Q4 2022 Arnhem - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

***Fractie**:*	***FvD-8a***
Pagina:	FvD-8 Een Duurzaam Arnhem
Vraag:	"daarvoor dan ook" Wanneer verwacht de afdeling afval een plan van aanpak om de (rest)aval reductie te bewerkstelligen?
Antwoord:	Op 15 juni 2022 is door de gemeenteraad de Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" vastgesteld. In deze koers lichten we toe hoe we willen komen tot een vermindering van de hoeveelheid restafval. Naast de ambities in de Afvalkoers zelf, zijn aanvullende ambities en maatregelen gesteld in het raadsbesluit over de afvalkoers.

***Fractie**:*	***FvD-9***
Pagina:	Spoorzone Arnhem Oost
Vraag:	*"De gemeente dient te cofinancieren"* → Heeft het college een beeld om wat voor een totale investering het draait?
Antwoord:	De totale investeringen in spoorzone betreffen velen honderden miljoenen (of zelfs miljarden) als gekeken wordt naar alle investeringen van bouwers, ontwikkelaars, ondernemers en overheden. Een deel hiervan zal door de gezamenlijke overheden moeten worden opgebracht. Op basis van kentallen en werkschetsen gebaseerd op de gebiedsuitwerking Spoorzone (zoals in raadsbesluit verstedelijkingsstrategie eind 2022 is vastgesteld) is een globaal inzicht gekregen in het tekort van de business case (prijspeil 2022) van circa 245 miljoen excl btw prijspeil 2022. Op het bestuurlijk overleg "BO MIRT" afgelopen november zijn met het rijk afspraken gemaakt over: • 22 miljoen ***incl btw*** voor bereikbaarheidsmaatregelen • 50 miljoen ***incl btw*** voor bijdrage verplaatsing emplacement Een bijdrage voor de gebiedsexploitatie wordt bekend gemaakt na bestuurlijk overleg leefomgeving in juni. Uitgangspunt bij Rijk is 50% cofinanciering vanuit de betreffende regio zelf. De regio en gemeente Arnhem zal nadat rijk haar bijdrage heeft bekendgemaakt een inschatting moeten maken van de haalbaarheid en de risico's voor een vervolgaanpak. De raad zal hierover door college worden geïnformeerd en zij zal voorstellen aan de raad doen als het gaat om invulling van de kaderstellende verantwoordelijkheid en besluitvorming van de raad. De raadswerkgroep Verstedelijking (eerstvolgende vergadering woensdag 24 mei 2023) zal vooruitlopend op gesprek en debat in de raadszaal en -kamers zelf, zoals afgesproken, worden meegenomen in de het proces van verstedelijking en de spoorzone in het bijzonder.

***Fractie**:*	***FvD-10***
Pagina:	Een groen Arnhem
Vraag:	→ Hoever staat het met het vergroenen van de binnenstad i.v.m. hittestress? Wordt hier rekening mee gehouden met tijdens de conceptualisatie van de binnenstadsvisie?
Antwoord:	We zijn sinds medio vorig jaar op verschillende plekken in de binnenstad bezig met kleinere groene interventies in het kader van klimaatadaptatie, NK-Tegelwippen en de Wijkgroenagenda. Deze acties lopen nog tot het einde van deze maand. Komend plantseizoen gaan we daarmee verder. Tegelijkertijd zijn we bezig met het uitwerken van een visie en op het Koele Netwerk (ambitie Strategie Klimaatadaptatie) en de openbare ruimte in de binnenstad. Het veranderende programma van de binnenstad (wonen, werken, retail et cetera) inclusief het functioneren van de openbare ruimte krigt daarin uiteraard de aandacht. Het eerste resultaat is een plan van aanpak

	voor het Koele Netwerk in de binnenstad en wordt geleverd voor 1 december dit jaar. We pakken dan meteen ook de uitvoering op.

***Fractie**:*	***FvD-11***
Pagina:	
Vraag:	"Het vergroten van de biodiversiteit" → Hoe, met welke maatstaven wordt dit gemeenten en wat betekent biodiversiteit ofwel wat valt binnen biodivers en wat niet?
Antwoord:	Biodiversiteit is de verscheidenheid aan verschillende soorten binnen een ecosysteem of een soort landschap (bos, heide, grasland of stedelijk gebied). Ofwel de soorten rijkdom. Overal is dus een mate van biodiversiteit. Binnen de monitoring meten we de biodiversiteit middels de meetlat biodiversiteit van IPC Groene Ruimte, speciaal daarvoor ontwikkeld. Een landschap of gebied krijgt dan een aantal punten op basis van aanwezigheid van voedsel, vocht, veiligheid, voortplanting en verbinding/verplaatsing. Hoe hoger dit puntenaantal, hoe groter de biodiversiteit. Verder inventariseren we enkele kenmerkende soortgroepen voor een bepaald landschap, bijvoorbeeld spechten voor een bosgebied.

***Fractie**:*	***FvD-12***
Pagina:	Kansrijk Arnhem
Vraag:	→ Doet de gemeente Arnhem aan informatievoorziening/verschaffing richting pas-18 jarigen? Vanuit DUO wordt men geïnformeerd over de studiefinanciëring en sommige gemeenten informeren 18-jarigen op alle relevante informatie m.b.t. het juridisch volwassen worden – wat is hier op dit moment het Arnhems beleid op?
Antwoord:	Op het moment dat je 18 jaar wordt, ben je volgens de wet volwassen. Je mag zelf een paspoort of een rijbewijs bij de gemeente Arnhem aanvragen. Ook op het gebied van zorg en financiën verandert het een en ander. Op de website van de gemeente hebben we veel informatie op een rij gezet: Alle informatie van de gemeente Arnhem, speciaal voor Jongeren | Kwikstart » Kwikstart Ook vanuit het Rijk worden jongeren per brief geïnformeerd: 18 jaar worden: wat moet ik regelen? | Rijksoverheid.nl

***Fractie**:*	***FvD-13***
Pagina:	Preventief en flankeren welzijnsbeleid
Vraag:	"*Vandaar dat er een divers cursusaanbod is voor volwassenen om laaggeletterdheid tegen te gaan"* → Welk cursusaanbod (lees: welk curriculum/soorten les), hoe divers (wat betekent divers hier precies?), Wat zijn de resultaten van dit aanbod op laaggeletterdheid in Arnhem? Hoe wordt dit getoetst, wie waarborgt kwaliteit? Hoeveel wordt hier gebruik van gemaakt (aanmeldingen) en in zijn/haar volledigheid? Zijn er vroegtijdige afhakers? Hoeveel procent slaagt voor de cursus? Graag een overzicht.
Antwoord:	Cursusaanbod: er bestaat non formeel aanbod (laagdrempelig instapniveau: taal-/ reken- en digitaal aanbod met een sociaal component. Deelnemers leren 'al doende' en behalen certificaten); tot formeel aanbod om de basisvaardigheden te versterken (zie hieronder) Aanbieders formeel aanbod zijn: ROC Rijn IJssel: Alfabetisering, Taalcursussen op niveau A1, A2, B1 voor NT1 en NT2 IVIO-Opleidingen: een landelijke aanbieder van (duale) Nederlandse taal- en rekenopleidingen en trainingen digitale vaardigheid en budgetteren. Prago: geeft lessen basiseducatie aan mensen die moeite hebben met leren. Onze cursisten zijn laaggeletterde volwassenen, met of zonder licht verstandelijke of psychische beperking. Deze aanbieders ontvangen een begrotingssubsidie vanuit de WEB middelen. Resultaten: Voor de resultaten verwijs ik naar de Impactmeting 2022 Monitoring en kwaliteit: De samenwerkende gemeenten van de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ontvangen Rijksmiddelen om te voldoen aan hun wettelijke taak op het gebied van Volwasseneneducatie. In

	deze regio is Arnhem contactgemeente. In het regionaal portefeuillehouders overleg (RPO) wordt invulling gegeven aan deze verantwoordelijkheid. De opdrachtgever ontvangt jaarlijks een evaluatierapportage van de metingen uit de regio. Hierin staan de resultaten verwerkt per onderdeel (algemeen, materiaal, locatie, docent en overige evaluatiepunten). Tevens per aanbieder een verantwoording. Aanbieders formeel aanbod leveren jaarverslag, begroting (en accountantsverklaring). Overzicht aanmeldingen: zie achtergrond kenmerken factsheet. Afhakers: niet specifiek in beeld gebracht. Deelnemers worden geregistreerd en bij niet verschijnen na-gebeld. Uitval is daardoor minimaal.

Fractie:	***FvD-13a***
Pagina:	FvD-13 Preventief en Flankeren Welzijnsbeleid
Vraag:	“er bestaat non-formeel aanbod” kan ik inzage krijgen in dit aanbod?
Antwoord:	Voor het non-formeel aanbod is een subsidieregeling ontwikkeld. Deze regeling biedt de mogelijkheid om op basis van lokale behoefte (nieuw) aanbod te ontwikkelen door maatschappelijke organisaties zoals welzijnsinstellingen en bibliotheken. De uitgangspunten daarbij zijn dat het aanbod vraag- en vindplaatsgericht is. Daarbij is er een warme doorstroom van cursisten tussen de verschillende typen aanbod. Elk jaar groeit het aantal aanvragen, en we zien verschillende soorten aanbod ontstaan. De regio is blij met deze ontwikkeling. Een specifiek onderdeel van het non-formeel taalaanbod zijn de Digisterker cursussen. Deze worden door de bibliotheken in alle subregio’s gegeven. Vorige maand zijn 10 nieuwe aanvragen ingediend, deze zijn gericht op de domeinen werk, geld, gezin, gezondheid.

Fractie:	***FvD-13b***
Pagina:	
Vraag:	“uitval is daardoor minimaal” Wat is het percentage?
Antwoord:	Een totaal percentage is niet te geven. Elke aanbieder houdt zelf de vorderingen en uitval bij en dient deze cijfers in in de verantwoording/ het jaarverslag. Daarop wordt in de voortgangsgesprekken gereflecteerd.

Fractie:	***FvD-14***
Pagina:	Buurtconciërges
Vraag:	Wat is het verschil tussen buurtconciërges en een coach?
Antwoord:	Het is ons niet duidelijk wat voor coach bedoelt wordt, mogelijk afvalcoaches (afvalscheiding) of straatcoaches (overlast en jongeren). Buurtconciërges zijn actief en voelen zich mede verantwoordelijk voor het verbeteren van de leefbaarheid van het gebied waarin zij opereren. De buurtconciërges zijn zichtbaar aanwezig in Geitenkamp, Klarendal, Malburgen, Presikhaaf en Arnhemse Broek, ze richten zich primair op de openbare ruimte. Naast afvalproblematiek en verloedering signaleren de buurtconciërges ook eenzaamheid en armoede in de buurt. Zij gaan erop af, handelen meteen waar nodig of ondersteunen de inwoner bij de doorverwijzing naar het loket zodat de inwoner geholpen wordt. De rol en de functie van de buurtconciërges is dus gericht op het verkleinen van de afstand tussen de gemeente Arnhem en haar inwoners, het verbeteren van de leefbaarheid en de leefomgeving en het verbinden van de hulpbehoevenden inwoners, de gemeentelijke dienstverleners en maatschappelijke instanties.

Agenda Politieke Avond
7 juni 2023

Raadzaal	Landgoed/Festival	Walburgis
18.45 uur – 19.45 uur (60) Jaarstukken 2022 - presentatie Duisenbergonderzoek programma ‘Participatie en armoedebestrijding’ door raadsrapporteurs (i)	18.45 uur – 19.45 uur (60) Burgerinitiatief "Centrumring Arnhem" (m1)	18.45 uur – 19.45 uur (60) Agenderingsverzoek "Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken"
Pauze: 19.45 uur – 20.00 uur		
Raadzaal	**Landgoed/Festival**	**Walburgis**
20.00 uur - 23.15 uur (195) Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023 (m2) Portefeuillehouders: Lauriks, Roelofs	20.00 uur - 23.15 uur (195) Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023 (m2) Portefeuillehouders: Marcouch, Smulders	20.00 uur - 23.15 uur (195) Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023 (m2) Portefeuillehouders: Bouwkamp, Van de Geijn, Kundiç

Titel/onderwerp: # Jaarstukken 2022 - presentatie Duisenbergonderzoek programma ‘Participatie en armoedebestrijding’ door raadsrapporteurs

Raadsadviseur: M. Piscaer Telefoonnr: 377 5108 Maaike.piscaer@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	N. Bouwman
Portefeuillehouder:	P. Smeulers (jaarstukken) M. Lauriks (programma Participatie en armoedebestrijding)	Telefoonnr:	3774629
Raadsrapporteurs:	Hasan Kumas, Nathalie Nede, Marin Noomen en Joris Brandts.	E-mailadres:	Natasja.bouwman@arnhem.nl
Doel activiteit	Informerend (Presentatie Duisenbergonderzoek programma ‘Participatie en armoedebestrijding’)		
Toelichting	**Jaarstukken 2022** Het jaarverslag en de jaarrekening 2022 zijn het sluitstuk van de planning & control-cyclus over 2022. Met genoemde jaarstukken legt het college verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de begroting vastgelegde beleidsvoornemens. De raad beoordeelt op grond van de jaarstukken of het college in overeenstemming met de in de begroting gestelde kaders heeft geopereerd. **Wat is een Duisenbergonderzoek?** De methode-Duisenberg is vernoemd naar het voormalige Tweede Kamerlid Pieter Duisenberg. Het houdt in dat rapporteurs vanuit de raad (raadsleden vanuit de coalitie en oppositie) worden aangewezen om een (of twee) programma’s uit de jaarstukken te onderzoeken en vragen te inventariseren die namens de gehele raad worden gesteld aan de verantwoordelijke portefeuillehouder van het college. De raadsrapporteurs zijn als het ware een vooruitgeschoven post van de raad en zij rapporteren ook aan de raad. De raadsrapporteurs onderzoeken de gestelde beleidsdoelen en de vraag of die behaald zijn. De methode Duisenberg heeft als doel de controlerende rol en de informatiepositie van de gemeenteraad te versterken, en op langere termijn ook de kaderstellende rol. De methode biedt de mogelijkheid om alle relevante informatie te verzamelen en te structureren. Doordat de raadsrapporteurs de uitkomsten presenteren aan de gehele gemeenteraad wordt de informatiepositie van de gehele gemeenteraad verbeterd. Dit is de derde keer dat er een Duisenbergonderzoek naar de jaarstukken door de raad wordt uitgevoerd. In 2021 is het programma ‘klimaat en energie’ gekozen, in 2022 het programma ‘cultuur’ en dit jaar dus het programma ‘participatie en armoede bestrijding’. *Wat kan ik als raad met de uitkomsten van dit onderzoek?* Op basis van de rapportage volgens de Duisenbergmethode kunnen raadsleden standpunten bepalen en vragen stellen aan het college en eventuele moties en amendementen voorbereiden ten behoeve van de verdere behandeling en besluitvorming over de jaarstukken. Het onderzoek vormt daarmee als het ware een inhoudelijke voorzet waarmee raadsleden aanknopingspunten worden gegeven voor het vervolg debat in de raadskamer en raadsvergadering.		

	Hoe ziet de verdere behandeling van de jaarstukken 2022 (incl. geheime FJP) eruit? • Meningsvormende fase 1: 21 juni • Meningsvormende fase 2: 5 juli • Besluitvorming: 12 juli *Technische vragen over de jaarstukken kunnen vooraf worden gesteld via het emailadres technischevragenraad@arnhem.nl* *Er is reeds een eerste versie van de bundel met technische vragen en antwoorden over de jaarstukken, zie hiervoor de bijlage.*
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van de informatieve fase
Spreekrecht publiek	Nee
Behandeladvies	Informatieve fase: Het betreft een presentatie van het Duisenbergonderzoek op de Jaarstukken 2022, programma **'Participatie en armoedebestrijding'**. De presentatie zal worden gegeven door de raadsrapporteurs **Hasan Kumas, Nathalie Nede, Marin Noomen en Joris Brandts.** De onderzoeksresultaten worden ter plekke gepresenteerd en zullen na afloop worden gepubliceerd in iBabs, Na de presentatie is ruimte voor het stellen van vragen aan de raadsrapporteurs en de onderzoeker die namens het onderzoeksbureau de raadsrapporteurs heeft begeleid. Het college en de ambtelijke organisatie zijn uitgenodigd als toehoorder en hebben in principe deze avond geen inhoudelijke rol. Wat er in het vervolg met de uitkomsten/aanbevelingen van het onderzoek wordt gedaan is aan de gemeenteraad. De uitkomsten kunnen onder andere worden gebruikt voor het stellen van (politieke) vragen aan het college of als basis voor een motie en/of amendement op de Jaarstukken. (Zie ook: *Wat kan ik als raad met de uitkomsten van dit onderzoek)*
Bijlagen	Raadsvoorstel "Jaarstukken 2022" (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2022)
	Bijlage 1 - Jaarstukken 2022
	Bijlage 2 - De controleverklaring 2022 van Deloitte
	Bijlage 3 - Accountantsverslag 2022 Deloitte
	Bijlage 4 - Reactie college Accountantsverslag
	Memo inzake proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027', d.d. 14-04-2023
	Presentatie - Jaarstukken 2022, Turap-1 2023, Perspectiefnota 2024-2027

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 153670

Onderwerp: Jaarstukken 2022 (inclusief Financiële Jaarrapportage Projecten 2022)

Kernboodschap

De jaarstukken 2022 zijn het sluitstuk van de P&C-cyclus 2022. In de Begroting 2022 is het beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2022 zijn behaald.

Voorstel

1. De jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2022 vast te stellen.
2. Vast te stellen dat het resultaat 2022 aan de AR wordt toegevoegd.
3. Kennis te nemen van het bij de jaarstukken 2022 behorende accountantsverslag, opgesteld door Deloitte.
4. Kennis te nemen van de reactie van het college op het accountantsverslag.
5. Kennis te nemen van de bij het jaarverslag behorende geheime Bijlage Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2022 met daarin de geactualiseerde (grond)exploitaties.
6. De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerstkomende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken te verwerken.

Inleiding

In het jaarverslag en de jaarrekening legt het college van B&W verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de Begroting vastgestelde beleidsvoornemens. De raad beoordeelt op grond van de jaarstukken of het college in overeenstemming met de in de begroting

GEMEENTE Arnhem

gestelde kaders heeft geopereerd. Ook dienen de jaarstukken (mede) ter beoordeling van de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beheer en beleid. In de verantwoording geeft het college aan: wat de gemeente voor de stad, haar inwoners en de stedelijke samenleving heeft bereikt (ambities en doelen), wat het daarvoor gedaan heeft (inspanningen) en wat het heeft gekost (lasten en baten). De inrichting van de jaarstukken sluit aan bij de programma-indeling van de begroting.

Als bijlage bij de jaarstukken is de geheime nota Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) opgenomen. De FJP bevat het geactualiseerde resultaat van de grondexploitaties en projecten ('herzieningen' genoemd), de toekomstige winstverwachting, de getroffen voorzieningen (= te verwachten verliezen), de stand van de reserves en het benodigde weerstandsvermogen. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te schaden is de FJP geheim voor onbepaalde tijd.

Beoogd effect

Jaarstukken 2022:
Decharge verlenen aan het college van burgemeester en wethouders voor het gevoerde beleid en beheer door middel van de vaststelling door de raad van de jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2022.
FJP 2022:
Inzicht verschaffen in de ontwikkeling van de grondexploitaties en de investeringsprojecten. Daarnaast is het doel om de herzieningen zo snel mogelijk te verwerken in de begroting, zodat in de projecten gewerkt wordt met een actueel (financieel) kader.

Argumenten

1.1 Jaarstukken 2022

Volgens de wettelijke kaders, zijnde het Besluit Begroting en Verantwoording voor Provincies en Gemeenten (BBV), is het college verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag en de jaarrekening. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat:

- de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven;

- de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder gemeentelijke verordeningen.

De Verordening Financieel Beleid en Beheer van de gemeente Arnhem verplicht het college om ieder jaar voor 1 mei de opgestelde jaarstukken aan te bieden aan de raad.
De Gemeentewet verplicht de gemeente om ieder jaar uiterlijk voor 15 juli de door de gemeenteraad vastgestelde jaarstukken aan te bieden aan de provincie Gelderland.

2.1 Resultaatbestemming

In 2022 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 23,8 miljoen gerealiseerd. Voorgesteld wordt om dit resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve.

3.1 Accountantsverslag Deloitte

Verantwoordelijkheid accountant:
De controleverordening vormt de basis waarop de accountant de controle over de boekjaren uitvoert. In de verordening wordt de reikwijdte van de controle, de geldende normstellingen en de te hanteren goedkeurings- en rapporteringtolerantie vermeld. De bij de controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten.

Accountantsverslag en controleverklaring Deloitte:
In het accountantsverslag doet Deloitte verslag van de uitkomsten van de controle. Daarbij gaan zij nader in op de scope en reikwijdte van de accountantscontrole en geven zij een nadere toelichting op de getrouw- en rechtmatigheid van de jaarrekening. Het accountantsverslag is integraal onderdeel van de rapportage aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) inzake de SiSa-verantwoording.

De accountant heeft geen controleverschillen ten aanzien van getrouw- en rechtmatigheid geconstateerd. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven voor de

jaarstukken 2022. Voor een nadere toelichting op de bevindingen van de accountant wordt verwezen naar het accountantsverslag.

Ons college heeft een reactie op het accountantsverslag geformuleerd. Hiervoor wordt verwezen naar de reactiebrief.

4.1 FJP: bijlage, geheimhouding en begrotingswijziging

Het algemene, publieke overzicht van de grondexploitaties is terug te vinden in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Deze FJP 2022 is een verdieping daarop met gedetailleerde projectinformatie en risicobeschrijvingen. Wij raden u aan eerst de paragraaf Grondbeleid in het jaarverslag te lezen en pas daarna deze bijlagen. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te schaden is de FJP geheim voor onbepaalde tijd.

De begrotingswijziging naar aanleiding van de FJP wordt verwerkt in het eerstvolgende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken 2022.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Voor de financiële risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de paragraaf "Risicomanagement en weerstandsvermogen" in het jaarverslag.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

In 2022 wordt een positief financieel resultaat na mutaties in de reserves van € 23,8 miljoen gerealiseerd. Voorgesteld wordt om dit resultaat toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Uitvoering

De accountant geeft een toelichting aan de auditcommissie over het accountantsverslag en de controleverklaring, behorende bij de jaarrekening.

Communicatie

Er wordt een persbericht en infographic gemaakt voor de jaarstukken.

Op de website financien.arnhem.nl staat de webversie van de jaarstukken weergegeven. Hierin is extra informatie opgenomen, zoals bijvoorbeeld in het onderdeel 'wat heeft het gekost' binnen de programma's (meer informatie tabel baten en lasten en reserves per programma) en bij 'wat hebben we gedaan' (in de doelenboom staat ook de informatie uit Turap 2 weergegeven).

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Concept-raadsbesluit jaarstukken 2022
- Jaarstukken 2022
- De controleverklaring 2022 van Deloitte
- Accountantsverslag 2022 Deloitte
- Reactie college Accountantsverslag
- Financiële Jaarrapportage Projecten 2022 (geheim)

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	153670

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023, nummer: 153670;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De jaarstukken inclusief de bijbehorende jaarrekening 2022 vast te stellen.
2. Vast te stellen dat het resultaat 2022 aan de AR wordt toegevoegd.
3. De begrotingswijziging met betrekking tot de FJP in het eerstkomende verzamelbesluit na vaststelling van de jaarstukken te verwerken.

De griffier, De voorzitter,

Gemeente Arnhem

Jaarstukken 2022

Jaarstukken 2022

Arnhem GEMEENTE

Jaarstukken 2022

Inhoudsopgave

Deel 1 Hoofdlijnen 1
2022, een samenvatting 2
Leeswijzer 7
Deel 2 Jaarverslag 9
Wijken 10
Wijken algemeen 11
Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek 17
Noordwest 22
Noordoost 26
Presikhaaf 32
Malburgen 37
Schuytgraaf, Elderveld 42
De Laar, Elden 47
Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg 51
Stad 58
Bestuur, dienstverlening en financiën 59
Veiligheid 70
Bereikbaarheid 75
Economie 81
Onderwijs 90
Cultuur 96
Participatie en armoedebestrijding 102
Zorg 114
Welzijn en inclusie 127
Gezondheid en sport 137
Klimaat en energie 142
Ruimtelijke ontwikkeling 151
Wonen en leefomgeving 157
Paragrafen 171
Lokale heffingen 172
Risicomanagement en weerstandsvermogen 178
Onderhoud kapitaalgoederen 178
Financiering 206
Bedrijfsvoering 211
Verbonden partijen 218
Grondbeleid 238
Investeringen 247
Subsidies 251
Integriteit 258

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid 261
Deel 3 Jaarrekening 262
Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar 263
Incidentele baten en lasten 266
Balans en de toelichting 272
Bijlage met het overzicht van de taakvelden 302
Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel) 315
Deel 4 Bijlagen 342
Afkortingenlijst 343
Begrippenlijst 346

Deel 1 Hoofdlijnen

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdlijnen van beleid
2. Leeswijzer

2022, een samenvatting

Voor u ligt het jaarverslag van de gemeente Arnhem over het jaar 2022. In dit verslag vindt u een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen, projecten en uitdagingen van onze gemeente in het afgelopen jaar.

2022 was een jaar waarin de gevolgen van de oorlog in Oekraïne bij iedereen thuis voelbaar waren, we te maken kregen met de energiecrisis en waarin de nasleep van de coronapandemie voor onze inwoners en ondernemers opnieuw zwaar was. Deze bijzondere omstandigheden vroegen om bijzondere maatregelen. Daarom hebben we het afgelopen jaar de winterregeling ingezet om de huishoudens die dat het hardst nodig hadden extra energietoeslag te geven. Daarnaast hebben we een noodfonds in het leven geroepen voor mkb-ondernemers die door de hoge energielasten kampten met grote geldzorgen.

2022 was ook het jaar van gemeenteraadsverkiezingen en een jaar waarin we koers hebben gezet naar een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem.

In dit verslag leest u over onze inspanningen op het gebied van onder meer vergroening en verduurzaming, wonen, bestaanszekerheid, inclusie, cultuur en de projecten die wij afgelopen jaar in de openbare ruimte hebben uitgevoerd.

Duurzaam

Arnhem is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar onze inwoners fijn en betaalbaar moeten kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie, zijn uitdagingen waar onze stad voor staat.

We hebben de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. In de aanloop daarnaartoe hebben we in 2022 onder meer twee zonnevelden gerealiseerd. Bij het uitvoeren van onze ambitie spelen bewustwording en gedrag een belangrijke rol. Met 'Arnhem Aan' willen we mensen enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met het besparen van energie en het opwekken van hernieuwbare energie. Inmiddels hebben zich ruim 1100 huishoudens bij de Energiebank regio gemeld voor intensieve begeleiding door een energiecoach. Ook is in het Spijkerkwartier het Buurtklusbedrijf opgericht, dat in samenwerking met de gemeente en Volkshuisvesting huizen gaat bezoeken om maatregelen te installeren.

Met een gebiedsgerichte en sectorgerichte aanpak op werklocaties stimuleerden we bedrijven om energie te besparen. Met kantorenpark Gelderse Poort hebben we een Green deal gesloten en we zien dat kantoren die hier ‘gevestigd zijn hun energielabel hebben verbeterd. In het kader van de energiecrisisaanpak zijn we gestart met de ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om'.

Ruimtelijke ontwikkeling
De regio Arnhem Nijmegen groeit sterk. Vooral de steden Arnhem en Nijmegen zijn relatief sneller gegroeid dan andere steden in ons land. Daarom hebben Rijk, provincie en onze regio een woondeal gesloten met als doel de woningmarkt op een duurzame en circulaire manier structureel te verbeteren. Hierbij worden we helaas geconfronteerd met gestegen bouwkosten, hogere rente en belemmeringen zoals hoge personeelskosten en onderzoek naar stikstofdepositie. In februari 2022 tekenden we mede daarom een Stadsakkoord met woningcorporaties en marktpartijen waarbij we hebben afgesproken voldoende woningen te bouwen en de woningbouw te versnellen.

Andere sturingsmiddelen voor de woningmarkt die in het afgelopen jaar zijn vastgesteld, zijn de doelgroepenverordening, de Woon-Zorg-Nota en de opkoopbescherming. In het kader van de doorstroming hebben we samen met de provincie en de drie grote corporaties een verhuiscoach aangesteld. Daarnaast hebben we een startnotitie voor een nieuwe Woonvisie aan de gemeenteraad aangeboden.

Afval
Sinds het stoppen met Diftar is de hoeveelheid restafval per inwoner weer toegenomen. Dit lag in de lijn der verwachting. In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers door de gemeenteraad vastgesteld waarna de uitvoering hiervan is gestart. De opgenomen maatregelen moeten weer gaan leiden tot het reduceren van de hoeveelheid restafval.

Groen

Om de schone, groene, klimaatbestendige stad te worden die we willen zijn hebben we in 2022 een start gemaakt met onze ambitie om Arnhem radicaal te vergroenen en aangenamer te maken voor mens en dier. Zo hebben we extra bomen en bos aangeplant op diverse hittegebieden in de stad, waaronder de Jansbuitensingel, Jansbinnensingel, het Jansplein en in de Steenstraat. In Presikhaaf is samen met schoolkinderen uit de wijk een klein klimaatbos aangeplant. In combinatie met rioolvernieuwingen zijn maatregelen getroffen om wateroverlast door wolkbreuken te verminderen, o.a. in het Spijkerkwartier. We hebben een start gemaakt met de vergroening van de Van Muijlwijkstraat: een toonaangevend project waarbij een grote hoeveelheid verharding wordt omgevormd in groen. Daarbij worden ook veel bomen geplant waardoor de straat een koele en groene route gaat vormen in plaats van de stenige hitteplek die het nu is. We werken ook verder aan de wijkgroenagenda's; inmiddels zijn wijkgroenagenda's opgesteld voor de wijken Arnhemse Broek, Elderveld, Sint Marten & Sonsbeek, Klarendal, Alteveer/ Cranevelt en het Centrum. Ook de uitvoering van de voorgestelde vergroeningsmaatregelen is gestart, vaak met actieve medewerking van de bewoners.

Het afgelopen jaar hebben we grote stappen gezet met het ecologisch beheer in de wijken en bossen en parken met als doel de biodiversiteit te vergroten en onze stad klimaatbestendiger te maken.

De luchtkwaliteit in de binnenstad van Arnhem schommelt nog steeds rond de grenswaarde (wet Milieubeheer) op de centrumring. Dit moet beter. Sinds 1 januari 2022 geldt voor vrachtwagens een strenge milieuzone. In het verlengde hiervan hebben we in 2022 een start gemaakt met de voorbereidingen van de zero-emissie-zone voor de binnenstad van Arnhem.

Om de dierenverblijven van het Dierentehuis Arnhem en omstreken weer te laten voldoen aan de huidige eisen, heeft het Dierentehuis een lening nodig om nieuwbouw te realiseren. De gemeentegarantie die hiervoor nodig was hebben we eind 2022 verstrekt. De nieuwbouw wordt waarschijnlijk in 2024 in gebruik genomen.

Fiets en openbaar vervoer
Het gedeelte Hugo de Grootstraat is als onderdeel van de snelfietsroute Arnhem - Dieren aangelegd. De laatste Arnhemse delen van deze route zijn nu in voorbereiding en worden naar verwachting medio 2023 aangelegd. Ook hebben we een aantal projecten voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV uitgevoerd, waaronder de HOV-Westervoortsedijk, HOV IJssellaan en HOV Hollandweg-Metamorfoseallee.

In het kader van een betere bereikbaarheid van werklocaties is in 2022 de HOV-verbinding bij Industriepark Kleefse Waard (IPKW) gerealiseerd waarmee de bereikbaarheid met openbaar vervoer van IPKW en Het Broek is verbeterd. Tevens is bij Gelderse Poort de pilot met deelfietsen van start gegaan.

Ondernemers en binnenstad
Het herstel na de coronacrisis, de nieuwe energiecrisis en de krapte op de arbeidsmarkt trekken een zware wissel op de Arnhemse ondernemers. We versterken onze positie als aantrekkelijke stad in en voor de regio door onder meer een afwisselend en duurzaam toeristisch aanbod en gerichte citymarketing richting bedrijven en studenten. In 2022 kozen we voor festivals en (beeldbepalende) evenementen die passen bij Arnhem zoals State of Fashion, Bridge to Liberation en het WK Volleybal voor vrouwen.

De energiecrisis heeft in het tweede deel van het jaar ook de ondernemers, inwoners en instellingen in de binnenstad voor nieuwe uitdagingen gesteld. De binnenstad-challenge (speelroute voor meer sport en spel in de binnenstad) met als opvolging de speelplaats op het Bartokpark, is uitgevoerd. Aansluitend daarop is de Visie op Buitenspelen opgesteld die voor de komende jaren handvatten geeft om spelen in de binnenstad te bevorderen. Deze activiteiten dragen bij aan het duurzame en gastvrije onthaal, net als de realisatie van koele routes.

Kansrijk

Onze ambitie is een Arnhem waar iedereen gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen en mee te doen in de maatschappij. Hiervoor is een stevige sociale basis nodig, waarbij we prioriteit geven aan preventief jeugdbeleid en ondersteuning bij opgroei- en opvoedvragen.

Jeugd en onderwijs
In 2022 kwamen zowel vanuit het onderwijs als de peuteropvang steeds meer signalen dat kinderen instromen

met een achterstand. Samen met het personeelstekort bij de sector kinderopvang zorgde dit voor een druk op personeel en kwaliteit van het aanbod. Om het personeelstekort niet verder te laten oplopen, hebben we de Arnhemse vereisten voor kwalificaties van medewerkers van voorschoolse en vroegschoolse Educatie (VVE) binnen de landelijke vereisten verlaagd.

De toename van kinderen met een ondersteuningsvraag leidt ook tot langere wachtlijsten bij de jeugdhulp voor onderzoek en/ of behandelgroepen. Deze kinderen bleven hierdoor langer op de reguliere opvang in afwachting van een beter passende plek.
Op een aantal scholen van het voortgezet onderwijs hebben we voorlichting gegeven over seksuele intimidatie. Tevens zijn in 2022 regelmatig gastlessen georganiseerd op scholen, is poster- en campagnemateriaal gemaakt, en is een training ontwikkeld voor professionals om hen meer inzicht te geven in de problematiek en hen handelingsperspectief te bieden.

Conform de verwachtingen was het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) in 2021 licht toegenomen. Vanwege Covid-19 was er onderwijs op afstand en daardoor minder toezicht op de jongeren. Ook het schooljaar 2021-2022 was nog niet geheel “normaal". De verwachting is dan ook dat het aantal voortijdig schoolverlaters nog licht gaat stijgen. Om de aantallen terug te dringen, hebben we de subsidieregeling voortijdig schoolverlaten. In 2022 is vrijwel het gehele budget gebruikt, onder meer voor de inzet van jongerenwerkers op scholen en het inzetten van begeleiding binnen school (We Restart).

Arnhem-Oost
In 2022 stond de Uitvoeringsagenda Arnhem-Oost centraal. Het was een eerste stap om het programma Arnhem-Oost van langetermijnperspectief naar praktische uitvoering te brengen. De Uitvoeringsagenda Arnhem-Oost 2022 beschrijft prioriteiten per wijk, geeft focus aan voor de korte en lange termijn, maar legt ook onderzoeksvragen bloot.

Er is afgelopen periode hard gewerkt aan de opgaven in de wijken. Er is al volop beweging: anders doen, extra investeren, meer mogelijk maken en het bieden van de nodige ondersteuning. Bepaalde acties uit de uitvoeringsagenda zijn dan ook al uitgevoerd en afgerond en sommige acties lopen nog. Successen die geboekt zijn onder andere; Arnhem is koploper met het Volkshuisvestingsfonds, de visie en aanpak binnen de Pedagogische Wijk is doorontwikkeld en verrijkt en de eerste stappen naar een zeer innovatieve schuldenaanpak zijn gemaakt.

Niet alleen Arnhem-Oost heeft zich ontwikkeld, ook het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) is een volgende fase ingegaan. Het kabinet heeft in juli 2022 een nieuwe aanpak leefbaarheid en veiligheid in wijken aangekondigd. Er wordt vanuit verschillende ministeries geïnvesteerd om de stapeling van problemen aan te pakken. Deze problematiek wil het kabinet samen met gemeenten, hun lokale partners en bewoners aanpakken. Het Rijk vroeg de gemeente Arnhem om de aanpak Arnhem-Oost door te ontwikkelen naar het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Een aantal zaken waarin voorzien moet worden zijn:
- Een alliantie die zich verbonden heeft aan de ER doelstellingen;
- Bij de gemeente of alliantie commitment voor een langjarige aanpak van 15-20 jaar;
- Aanwezigheid van een gebiedsplan;
- Prioritering focusgebied vanuit de gemeente;
- Een publiek-private alliantie;
- Een programmabureau dat optreedt namens de alliantie.

Bovenstaande zaken dienen ingeregeld te zijn voor de zomer 2023. Dat is de reden dat Van de Bunt adviseurs, onder leiding van Lodewijk Asscher, in 2022 een advies heeft uitgebracht over hoe dit het beste te organiseren.

Veilige en gezonde buurt
De aanpak van radicalisering in Arnhem hebben we onverminderd voortgezet. In de tien wijkveiligheidsoverleggen worden met de wijkprofessionals de leefbaarheids- en veiligheidsproblemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd om vervolgens een aanpak vorm te geven. Doordat we eind 2022 nieuwe capaciteit voor wijkveiligheid hebben aangetrokken, kan deze aanpak worden versterkt.

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Ook willen we een inclusieve stad zijn waarin alle inwoners, ook die met een anders werkend lichaam of chronische ziekte, zo zelfstandig mogelijk

kunnen leven en meedoen. In 2022 zijn de pilots voor jeugdzorg (in Malburgen en Schuytgraaf) en Wmo (in Spijkerkwartier en Kronenburg) voortgezet. Ook hebben we de aanpak, waarin wijkcoaches zelf begeleiding bieden, doorontwikkeld. Daarnaast wordt in complexe (veelal multiprobleem)situaties samen met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) de doorbraakmethode toegepast.

Bestaanszekerheid
In het afgelopen jaar hebben hoge (energie)kosten gezorgd voor extra geldzorgen bij veel Arnhemmers. Deze bestaanszekerheidscrisis is nog niet opgelost. Daarom hebben we in het afgelopen jaar extra ingezet op het zoveel mogelijk voorkomen van armoede en schulden en willen we onze inwoners met geldzorgen zo vroeg mogelijk adequate hulp bieden. Zij die net buiten de regels en voorwaarden vielen hebben we zoveel mogelijk met maatwerk geholpen.

In 2022 hebben we de Arnhemse aanpak energiecrisis uitgevoerd. Deze aanpak richt zich op het ondersteunen van Arnhemse inwoners en bedrijven en het op peil houden van voorzieningen in de stad. Dit heeft geresulteerd in diverse acties en het vormgeven van nieuwe regelingen zoals een noodfonds voor ondernemers, maatwerk voor inwoners waarvoor de energietoeslag niet beschikbaar is, een extra Arnhemse wintertoeslag, verruiming van de Gelrepas en extra subsidies voor maatschappelijke instellingen.

Verbonden

We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze willen zijn en waar eenieder zijn, haar of hun identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. In 2022 hadden we dan ook bijzondere aandacht voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme. Bijvoorbeeld door het opstellen van het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem', met daarin diverse acties die we samen met de stad hebben opgepakt. De Keti Koti viering en herdenking is in 2022 groter gevierd dan voorheen en Erfgoed Gelderland is in opdracht van de gemeenteraad gestart met het onderzoek ‘Sporen van slavernijverleden in Arnhem’. Ook hing in november de ‘Pride Photo Exhibition’ in de stad; een tentoonstelling die de dialoog over seksuele en gendervrijheid stimuleert.

We hebben verschillende acties opgestart of verder in gang gezet om de gemeentelijke organisatie diverser en inclusiever te maken. Zo is het wervings- en selectieproces verder doorontwikkeld om de beste kandidaten aan te trekken en in te laten stromen. We hanteren nu standaard de methodiek inclusief werven en selecteren en werven competentiegericht, waarbij we continu aandacht hebben voor aanwezige (onbewuste) vooroordelen.

Participatie
Arnhemmers zijn voor onze gemeente waardevolle deskundigen als het gaat om hun eigen leefomgeving. Burgerparticipatie is daarom een belangrijk onderdeel van de manier waarop we werken. In dat kader heeft het college in 2022 het Arnhems Stappenplan Participatie vastgesteld, dat als leidraad dient voor de manier waarop we onze inwoners betrekken bij beleid en uitvoering.

In september 2022 is Loket Zuid heropend. Sindsdien kunnen Arnhemmers op deze locatie weer terecht voor het aanvragen en ophalen van verschillende producten zoals een paspoort of rijbewijs. Ook is er een informatiebalie geopend, waar inwoners spontaan kunnen binnenlopen met vragen.

Gastvrije stad
Arnhem wil een veilige haven zijn voor mensen die gevlucht zijn van huis en haard. Daarom zorgen we voor goede opvang en algemene voorzieningen zoals onderwijs. In 2022 hebben we voor ontheemden uit Oekraïne 540 opvangplekken gerealiseerd. Daarnaast hebben we in samenwerking met het COA 636 extra plekken gerealiseerd voor de opvang van overige vluchtelingen. In totaal ving Arnhem eind 2022 ongeveer 1800 vluchtelingen op.
In het tweede kwartaal van 2022 zijn we gestart met het aanbieden van taalles voor Oekraïense ontheemden. Deze taallessen zijn succesvol gebleken en worden in 2023 gecontinueerd.

Cultuur
Op cultureel gebied zijn eveneens belangrijke stappen gezet in het versterken en behouden van onze positie als cultuur- en creatieve stad. Zo is Museum Arnhem heropend en heeft het college een ontwerpteam voor het Stadstheater Arnhem geselecteerd. De website www.buitenkunstarnhem.nl is online gegaan om de al bestaande kunst in de openbare ruimte meer zichtbaar te maken. Via QR-codes bij de kunstwerken kunnen voorbijgangers deze webpagina bezoeken.

Financieel resultaat

We sluiten het jaar 2022 af met een positief financieel resultaat voor mutaties in de reserves van € 51,8 miljoen. Gedurende het jaar zijn overeenkomstig de genomen raadsbesluiten mutaties gedaan in de reserves. Per saldo is er in 2022 € 21,5 miljoen onttrokken aan de algemene reserve. Daarnaast is er per saldo € 49,5 miljoen toegevoegd aan diverse bestemmingsreserves voor door de raad bestemde uitgaven die in toekomstige jaren nog volgen. Door deze mutaties die al in het jaar gedaan zijn, komt het positieve financieel resultaat na mutaties in de reserves in 2022 uit op € 23,8 miljoen.

In het jaarverslag is per programma uiteengezet waardoor de belangrijkste afwijkingen tussen realisatie en begroting worden veroorzaakt. Hieruit blijkt dat het veelal gaat om incidentele afwijkingen. Het incidentele karakter van dit positieve resultaat leidt er toe dat deze effecten niet structureel meegenomen kunnen worden naar de toekomst.

De weerstandsfactor komt uit op 2,3. De ratio is hoger dan de weerstandsfactor van 1,4 zoals in de begroting is opgenomen. De weerstandsfactor drukt uit in welke mate de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het tot stand komen van de weerstandsfactor en de ontwikkeling van de totale financiële positie wordt nader toegelicht in de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen.

Leeswijzer

Inleiding

De jaarstukken zijn een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de Begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. In de jaarstukken wordt zowel beleidsinhoudelijk als financieel verantwoording afgelegd over de resultaten die in 2022 zijn behaald. De jaarstukken bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag
In het jaarverslag staat de beleidsinhoudelijke verantwoording centraal. Deze verantwoording wordt gegeven aan de hand van de 3W-vragen:

- wat wilden we bereiken?
- wat hebben we gedaan?
- wat heeft het gekost?

Jaarrekening
De jaarrekening is financieel van aard. Hierin wordt verantwoording afgelegd over de financiën van de gemeente.

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de jaarstukken eruit ziet.

Opbouw van de jaarstukken

In de inhoudsopgave staat vermeld uit welke hoofdstukken de jaarstukken bestaan. In het kort worden deze hoofdstukken hier toegelicht.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid
In het eerste hoofdstuk staan de belangrijkste opgaven en het beleidsinhoudelijke en financiële resultaat in 2022 benoemd.

Deel 2 - jaarverslag
Het jaarverslag is opgebouwd uit drie onderdelen:

1. Acht wijkprogramma's (W)
Sinds 2017 zijn acht wijkprogramma's ingesteld. De 24 wijken zijn geclusterd in acht gebieden: Noord-West, Noord-Oost, Presikhaaf, Centrum/Spijkerkwartier/Arnhemse Broek, Malburgen, Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg, Elden/De Laar en Schuytgraaf/Elderveld.

2. Dertien stedelijke programma's (S)
De doelenboom is een belangrijk onderdeel in de stedelijke programma's. Bij het onderdeel 'wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan' zijn de verantwoording op de doelen en op de inspanningen opgenomen.

Bij de doelen en inspanningen wordt aangegeven of deze op koers (groen bolletje), gedeeltelijk op koers (oranje bolletje), niet op koers lopen (rood bolletje) of gerealiseerd zijn (grijs bolletje).

Binnen de wijkprogramma's en stedelijke programma's zijn bij het onderdeel 'wat heeft het gekost' een financieel overzicht met een toelichting op de afwijkingen opgenomen. In de tabel met de afwijkingen zijn de volgende afkortingen opgenomen:

- V/N - Voordeel/ Nadeel;
- I/S - Incidenteel/ Structureel;
- AR/BR - Algemene reserve/ Bestemmingsreserve.

3. Elf paragrafen
De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:
1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote.
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.
5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de jaarstukken opgenomen:
8. Investeringen - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
9. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
10. Integriteit - In deze paragraaf wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het Arnhemse integriteitsbeleid.

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Dit geldt vanaf de jaarrekening 2022 en deze paragraaf is dan ook toegevoegd:
11. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Deel 3 - Jaarrekening
Het derde deel van de jaarstukken bestaat uit de financiële jaarrekening. Dit hoofdstuk biedt, conform de vereisten vanuit het BBV, diverse financiële overzichten.
In de jaarstukken kunnen afrondingsverschillen ontstaan in de balans of winst- en verliesrekening.

Interactieve website jaarstukken
De jaarstukken zijn digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op de website is bij de stedelijke en wijkprogramma's de volgende extra informatie te vinden:

- In de doelenboom zijn ook de teksten te zien vanuit de Begroting 2022 en Turap-2.
- Bij de onderdelen 'wat heeft het gekost' de overzichten per kostensoort, portefeuilleonderdelen en taakvelden.
- Totaaloverzicht subsidies.
- Totaaloverzicht reserves.

Deel 2 Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit drie onderdelen:

1. Wijkprogramma's (W)
2. Stedelijke programma's (S)
3. Paragrafen

Wijken

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op wijkniveau plaatsvinden, zijn opgenomen in de volgende 8 wijkprogramma's (bundeling van logisch samenhangende wijken):

W1 Wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA)
Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek

W2 Wijkprogramma Noordwest
Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Transvaal, Heijenoord, Lombok, Klarendal, Klingelbeek e.o., Schaarsbergen e.o., Sint Marten en Sonsbeekkwartier

W3 Wijkprogramma Noordoost
Alteveer, Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o.

W4 Wijkprogramma Presikhaaf
Presikhaaf West en Presikhaaf Oost

W5 Wijkprogramma Malburgen
Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder Het Duifje en Immerloo

W6 Wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld
Schuytgraaf en Elderveld

W7 Wijkprogramma De Laar/Elden
De Laar en Elden

W8 Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg (RKV)
Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Wijken algemeen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is / wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is.

Samen met de wijken
In 2022 is de sinds 2017 ingezette wijkaanpak gecontinueerd. Samen met (en door inbreng van) inwoners en professionals is het afgelopen jaar gewerkt aan de belangrijkste doelen in de verschillende gebieden. De teams Leefomgeving hebben hierin een belangrijke positie om deze doelstellingen te realiseren. In 2022 is gewerkt aan de doorontwikkeling van wijkprogrammering. Dit moet uiteindelijk leiden tot goede en realistische doelstellingen per wijk/gebied en instrumenten om deze doelstellingen daadwerkelijk naar realisatie te brengen. Deze doorontwikkeling gaat in 2023 verder zal uiteindelijk vertaald worden naar de doelen in de meerjarenbegroting.

Bij de realisatie van doelstellingen in de wijk zijn in veel gevallen maatschappelijke partners (zoals welzijns- en zorgpartners) nodig. Bij de realisatie van een aantal doelen werden in 2022 regelmatig capaciteitsproblemen geconstateerd. De krapte op de arbeidsmarkt blijft ook deze maatschappelijke partners niet bespaard en zorgt er regelmatig voor dat deze partners de gewenste inzet niet konden uitvoeren. Dit speelde in alle gebieden in 2022 een rol.

Samen met inwoners - Het inzicht en de kracht van inwoners wordt maatgevend voor gemeentelijk handelen

Doorontwikkeling van wijksturing
In oktober 2022 is het evaluatierapport van Van Wijken Weten en het rapport van de rekenkamercommissie over wijksturing in de gemeenteraad behandeld. De gemeenteraad heeft uitgebreid kennis genomen van de conclusies en aanbevelingen uit beide rapporten en heeft besloten om over te gaan tot het opstellen van een nieuwe Koersnota inclusief een implementatieplan. De genoemde aanbevelingen worden meegenomen in het proces om tot een nieuwe Koersnota te komen. Het college en de gemeenteraad hebben geconstateerd dat Arnhem met de wijkaanpak iets bijzonders in handen heeft, wat fantastisch kan worden. Daar is een volgende stap voor nodig. Uitgangspunt voor de nieuwe Koersnota is dan ook de huidige wijkaanpak bestendigen en verder doorontwikkelen. De nieuwe Koersnota zal medio 2023 in concept gereed zijn en vervolgens het bestuurlijk proces richting de gemeenteraad in gaan.

Leefbare wijken en Stadsvernieuwing
In 2022 is de door de gemeente, maatschappelijke partners en bewoners gewerkt volgens een integrale aanpak voor leefbaarheid en stadsvernieuwing in wijken waarbij de leefbaarheid onder druk staat. Dit geldt niet alleen voor de wijken vallend onder de Arnhem Oost aanpak, maar ook in een aantal andere wijken in Arnhem waar leefbaarheidssignalen spelen. In de bovengenoemde Koersnota zal het doorontwikkelen van een integrale aanpak op leefbaarheid een belangrijk aandachtspunt zijn.

Ontmoeten en verbinden
In 2022 zijn diverse ontmoetingsplekken in de wijk ondersteund (zowel financieel als op organisatorisch vlak) om ontmoeting tussen inwoners, inwoners en maatschappelijke partners en inwoners en lokale overheid mogelijk te maken. Dat deze ontmoetingsplekken regelmatig tegen bestuurlijke, financiële en beheersmatige problemen aan lopen, is in 2022 duidelijk geworden in de opgestelde Buurthuizenvisie. In maart 2022 is een convenant ondertekend door de samenwerkende buurthuizen in Arnhem en de gemeente Arnhem. In dit convenant is afgesproken dat na de ondertekening beide partijen in co-creatie aan de slag gaan met het ontwikkelen van een buurthuizenvisie. Deze Buurthuizenvisie is vervolgens ontwikkeld door het samenwerkingsverband van Arnhemse Buurthuizen, in samenspraak met de gemeente Arnhem. Deze visie is in oktober 2022 opgeleverd en aangeboden aan het college. Een aantal conclusies en aanbevelingen uit deze visie zullen worden meegenomen in het nieuwe integrale accommodatiebeleid (dat in 2023 wordt ontwikkeld) en het vrijwilligersbeleid.

Invloed en betrokkenheid van bewoners
In 2022 is een grote stap gezet om de invloed en betrokkenheid van inwoners bij ontwikkelingen te vergroten. Het Arnhemse stappenplan burgerparticipatie is vastgesteld en kan worden ingezet bij iedere participatieproces binnen de gemeentelijke organisatie. Begin 2023 worden de medewerkers van de gemeente Arnhem verder getraind op de inzet van het Arnhemse stappenplan.

Op het vergroten van de invloed en betrokkenheid van bewoners wordt gedurende het jaar continu ingezet door de Teams Leefomgeving. Dit bijvoorbeeld bij het ophalen van signalen voor het wijkprogramma als bij de uitvoering van het wijkprogramma. Bij activiteiten op het gebied van openbare ruimte, veiligheid maar sociale initiatieven worden betrokkenheid van bewoners gestimuleerd.

De gemeente als wijkgerichte organisatie en vergroten van invloed en betrokkenheid inwoners: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten
In oktober 2022 is het evaluatierapport van Van Wijken Weten en het rapport van de rekenkamercommissie over wijksturing behandeld. Zoals hierboven vermeld, heeft de gemeenteraad besloten om over te gaan tot het opstellen van een nieuwe Koersnota inclusief een implementatieplan. Deze Koersnota heeft opnieuw tot doel om de invloed en betrokkenheid van inwoners te vergroten. De nieuwe Koersnota zal in het eerste half jaar van 2023 worden samengesteld door een interactief proces met inwoners, maatschappelijke partners en ook de gemeenteraad.

Arnhemse Leefbare Wijken Monitor
Zoals hierboven benoemd, worden per gebied doelen geformuleerd om samen met inwoners en maatschappelijke partners aan te werken. Per wijk worden verschillende interventies ingezet om input op te halen voor het samenstellen van deze doelen, onder andere wijkgesprekken, enquêtes en netwerkbijeenkomsten met maatschappelijke partners. Daarnaast is ook de inzet van data over de verschillende wijken van groot belang. Een belangrijk onderzoeks- en monitoringsinstrument hiervoor is de tweejaarlijkse stadsenquête Arnhemse Leefbare Wijken. Deze is afgelopen najaar opnieuw afgenomen en de resultaten zijn vanaf november 2022 online beschikbaar gekomen.

Integraal werken aan wijkopgaves
De uitkomsten van de Arnhemse Leefbare Wijken Monitor laten des te duidelijker zien dat wijkopgaves integraal en preventief moeten worden opgepakt, zowel fysiek als sociaal. Om dit goed vorm te geven is in 2022 gewerkt aan een verbeteradvies voor het werken met wijkprogrammering. In dit advies worden handvatten gegeven om:
- Een goede analyse te maken van de belangrijkste ontwikkelingen en beleidskaders in een wijk;
- Het betrekken van stedelijk beleid bij de wijkspecifieke opgaves;
- Goede en realistische doelstellingen vast te stellen voor een wijk;
- Focus te houden op deze doelen en hier ook op te sturen met een integrale blik;
- Deze doelstellingen uit te werken naar uitvoeringsmaatregelen.

In 2023 wordt dit advies meegenomen in de ontwikkeling van de nieuwe Koersnota Van Wijken Weten die uiteindelijk wijksturing en integraal werken op een hoger niveau moet brengen.

Toelichting financiële afwijkingen

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		11.866	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	7.900	V	Huishoudelijke ondersteuning	I	AR
Jeugdzorg	Gezondheid	2.100	V	Jeugdzorg	I	AR
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	1.200	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk	I	AR
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	750	V	Beschermd wonen	I	BR
WMO en sociale wijkteams	Gezondheid	550	V	Doelgroepenvervoer	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	367	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	354	V	Programma groot onderhoud Groen en Spelen	I	BR
Welzijn	Meedoen	346	V	Opvoeden en opgroeien	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	335	V	Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	304	V	Programma groot onderhoud Wegen	I	BR
Welzijn	Meedoen	220	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	130	V	Schulddienstverlening	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-690	N	Re-integratiebudget	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-2.000	N	Armoederegelingen en Energietoeslag	I	BR
Baten		-367	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-367	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC	I	AR
Toevoegingen aan reserves		1.269	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	2.300	V	Energiearmoedefonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-371	N	Programma groot onderhoud Groen en Spelen	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-660	N	Programma groot onderhoud Wegen	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		373	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	356	V	Programma groot onderhoud Wegen	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	17	V	Programma groot onderhoud Groen en Spelen	I	BR

Sociale wijkteams

Op het totale beleidsveld Zorg is een voordeel van € 4,2 miljoen gerealiseerd. Dit is verdeeld in een nadeel op het stedelijke programma S07 Zorg van ca. € 8,3 miljoen (inclusief reservemutaties) en een voordeel van ca. € 12,5 miljoen op wijken. Hieronder worden de belangrijkste afwijkingen gemeld.

Huishoudelijke ondersteuning
Tegenover het voordeel van circa € 7,9 miljoen staat er een nadeel van € 7,1 miljoen op programma S07 Zorg. Totaal voordeel voor huishoudelijke ondersteuning is circa € 800.000. Door de vergrijzing is rekening gehouden met structureel oplopende kosten. Deze verwachte stijging is deels zichtbaar in 2022. Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen zorgaanbieders de toenemende vraag naar huishoudelijke ondersteuning onvoldoende leveren. Daardoor is er in 2022 een voordeel ontstaan. We vinden het belangrijk dat de meest kwetsbare Arnhemmers toch huishoudelijke ondersteuning ontvangen. Daarom prioriteren de Sociale wijkteams de toewijzing van zorg op basis van de zwaarte van de zorgvraag van inwoners. Hierover is de gemeenteraad in een eerder stadium geïnformeerd.

Jeugdzorg
Tegenover het voordeel van € 2,1 miljoen staat er een nadeel van € 2,3 miljoen op programma S07 Zorg. Totaal nadeel voor de jeugdzorg is € 200.000. Vanaf september 2021 is een stijging van de kosten te zien en deze stijging lijkt door te zetten. Eveneens zien we dat de kosten procentueel gezien meer toenemen dan het aantal jeugdigen dat zorg ontvangt. Dit betekent dat kinderen langer in behandeling zijn dan wel intensiever behandeld en begeleid worden. Los van deze ontwikkelingen is het aantal kinderen in jeugdzorg verblijf (onder andere pleegzorg en gezinshuizen) dat door de gemeente Arnhem gefinancierd wordt per 1 januari 2022 toegenomen als gevolg van de wettelijke aanpassing in het woonplaatsbeginsel. Het woonplaatsbeginsel wil zeggen dat voor de financiering van de jeugdzorg gekeken wordt naar de woonplaats van de jeugdige zelf vóór aanvang van de jeugdhulp. Voor Arnhem betekende dat een toename, deze toename lijkt structureel te zijn.

WMO (groeps)begeleiding en activerend werk
Tegenover het voordeel van € 1,2 miljoen staat er een nadeel van circa € 700.000 op programma S07 Zorg. Totaal voordeel voor WMO is € 500.000. De daling van kosten heeft voornamelijk betrekking op de Persoonsgebonden budgetten (PGB's) die aan het dalen zijn, onder andere omdat de stichting Sociale wijkteams Arnhem scherper zijn op de toekenning van PGB's.

Doelgroepenvervoer
Van het voordeel van circa € 1 miljoen wordt circa € 450.000 vermeld op programma S07 Zorg en circa € 550.000 op de wijkprogramma's. In 2020 is een nieuwe verordening leerlingenvervoer aangenomen
en zijn nieuwe beleidsregels Wmo en Jeugdwet vastgesteld. Deze beleidsregels helpen de wijkcoaches bij het inzetten van passende, efficiënte en effectieve zorg en voorkomen dat teveel zorg wordt toegewezen. Inmiddels is zichtbaar dat het gebruik van het vraagafhankelijk vervoer structureel lager is dan voor de uitbraak van corona en in combinatie met de beleidsregels en verordening heeft dit tot een positief resultaat in 2022 geleid.

Beschermd wonen
Het voordeel bij beschermd wonen is € 8,0 miljoen, waarvan € 750.000 op de wijken wordt vermeld en € 7,25 miljoen bij programma S07 Zorg. De lasten in 2022 zijn lager dan begroot, doordat vanaf 2021 de Wet Langdurige Zorg (Wlz) is opengesteld voor mensen met psychiatrische problematiek. Een aanzienlijk deel van de inwoners die een toewijzing Beschermd Wonen hadden, is doorgestroomd naar de Wlz. Voor de zorg die inwoners

ontvangen heeft deze overgang geen gevolgen, zij blijven de benodigde zorg houden. Naar verwachting verdwijnt dit voordeel bij de invoering van het objectief verdeelmodel. In de septembercirculaire 2021 heeft het Rijk aangegeven met welk bedrag de integratie-uitkering Beschermd Wonen verlaagd werd. De lasten zijn in 2021 door de uitstroom van cliënten harder gedaald dan de uitname van het budget. Dit effect werkt door in 2022. Bij turap-2 is voorgesteld om dit voordeel aan de Bestemmingsreserve (BR) Wmo & Jeugdzorg toe te voegen.

Teams Leefomgeving

Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en Regionaal meld- en coördinatiefunctie (RMC) voortijdig schoolverlaten
Jaarlijks krijgt de gemeente Arnhem een Rijksuitkering voor de regionale aanpak van RMC en VSV. De onderbesteding wordt grotendeels verklaard, doordat de ondersteuning en begeleiding vanuit het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) in de regio minder noodzakelijk is door de goede positie van kwetsbare jongeren op de arbeidsmarkt.
In 2023 wordt wel verder onderzocht wat het RBL voor deze jongeren in kwetsbare positie kan betekenen. De uitkomst wordt medio 2023 verwacht. De resterende baten zijn gereserveerd op de balans conform BBV-voorschriften. Dit heeft geleid tot een voordeel aan de lastenkant en een nadeel op de baten van € 367.000. Per saldo is het effect neutraal.

Stedelijk groen en Spelen
Een deel van het jaarprogramma groot onderhoud spelen en groen is niet gerealiseerd (€ 354.000). De onderbesteding betreft nagenoeg alle wijken. De niet bestede middelen worden verrekend met de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Opvoeden en opgroeien
Dit is een incidenteel voordeel van € 346.000 dat voornamelijk is ontstaan door de subsidie-afrekeningen 2021. Een aantal subsidiepartijen heeft in 2021 niet alle gesubsidieerde activiteiten kunnen uitvoeren, onder andere vanwege corona. Er is een deel van de subsidie teruggevorderd.

Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)
De afwijking op stad en wijk zijn tegengesteld even hoog (€ 335.000) en vallen tegen elkaar weg. Per saldo neutraal. Zie programma S04 Onderwijs.

Wegen
Een deel van het jaarprogramma groot onderhoud wegen is niet gerealiseerd (€ 304.000). Daarnaast is ten opzichte van het oorspronkelijke jaarplan bij de uitvoering geschoven tussen wijken. Daardoor zijn bij sommige wijken voordelen ontstaan en bij andere wijken nadelen. De niet bestede middelen worden verrekend met de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA)
Dit is een incidenteel voordeel van € 220.000 dat betrekking heeft op de subsidie-afrekening 2021. Stichting Welzijn Ouderen Arnhem heeft in 2021 niet alle gesubsidieerde activiteiten kunnen uitvoeren vanwege corona, waardoor een incidenteel voordeel is ontstaan van € 220.000.

Schulddienstverlening
Er zijn minder inwoners die gebruik hebben gemaakt van schulddienstverlening dan we hadden begroot. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 130.000.

Re-integratiebudget
Het tekort van € 690.000 op het re-integratiebudget komt door intensivering van de inzet van Werk en Inkomen. Meer mensen participeren en zijn aan het werk, onder andere met jobcoaching, loonkostensubsidie en het project Bemiddelen aan de Poort. Ook afspraken met Scalabor, loonwaardemetingen en Beschut werk vallen onder het re-integratiebudget. Tegenover het nadeel op re-integratie staat een voordeel op de middelen die van het Rijk via het gemeentefonds zijn ontvangen voor inzet van SW-medewerkers. De vrijval van deze middelen is in 2022 niet volledig benodigd voor beschut werk. Dit heeft geleid tot een voordeel van € 600.000 op programma S00 Bestuur, Dienstverlening en Financiën.

Armoederegelingen en Energietoeslag
Van een aantal regelingen is minder gebruik gemaakt, zoals Collectieve Aanvullende Zorgverzekering (CAZ), Kwijtschelding gemeentelijke belastingen en Kansrijk Opgroeien. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 500.000. Bij de Gelrepas zijn een aantal regelingen toegevoegd waarvan meer gebruik is gemaakt dan verwacht, zoals Kledingtegoed en Schoolspullentegoed voor Kinderen. Daarnaast hebben we in crisistijd (eind 2022) het tegoed op de Gelrepas verder verruimd. Dit heeft geleid tot een nadeel van € 800.000.

De regeling van de Energietoeslag is eveneens verruimd. Ook gezinnen met kinderen met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum en studenten, die aan de voorwaarden voldoen, mogen gebruik maken van de regeling. Daarnaast is er een hogere toeslag toegekend dan de landelijke richtlijn, is een maatwerkvoorziening ingesteld en extra capaciteit ingehuurd voor het afhandelen van aanvragen en uitkeren van de toeslag. De kosten zijn daardoor hoger dan de ontvangen rijksmiddelen. Dit heeft een nadelig effect van € 1,7 miljoen.

Energiearmoedefonds
Een deel van het Energiearmoedefonds is dit jaar al besteed aan Energietoeslag en ter dekking van een aantal crisismaatregelen, zoals extra tegoeden op de Gelrepas, een extra Arnhemse wintertoeslag en bijdragen voor externe partijen in de stad. Hierdoor wordt er in 2022 € 2,3 miljoen minder toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

In het wijkprogramma Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek (CSA) bevinden zich de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Versterken van de plekken in de wijk voor ontmoeting

In de wijken Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek hebben we de ontmoetingsplekken en laagdrempelige voorzieningen voor bewoners versterkt.

Inspanningen 2022

Uit het budget Ontmoeting en Verbinden zijn meerdere initiatieven ondersteund waaronder de verbouwingen van wijkcentrum Symfonie en buurthuis de Lommerd. Door de verbouwingen zijn de voorzieningen beter toegankelijk en voor meerdere doeleinden bruikbaar.

Versterken van sociale cohesie

De sociale cohesie in het gebied is versterkt door te investeren in goed functionerende wijkorganisaties en een goed wijknetwerk. Vanuit een goede sociale basis in de wijk kan de sociale samenhang verder worden versterkt.

Inspanningen 2022

We hebben ingezet om ontmoeting mogelijk te maken. Naast De Lommerd en de Symfonie is de Stadskeuken in het Centrum een goede voorziening om elkaar te kunnen ontmoeten. Ook zijn buurtinitiatieven, waar ingezet werd op ontmoeting en sociale binding, ondersteund. Voorbeelden zijn opschoondagen, vergroeningsacties en bijeenkomsten om samen te eten.

Meer (financiële) zelfredzaamheid

We hebben ervoor gezorgd dat (financiële) hulp laagdrempelig toegankelijk is.

Inspanningen 2022

Op stedelijk niveau is er een loket (Goed geregeld) ingericht en ook op wijkniveau wordt er in de Symfonie na de verbouwing meer samengewerkt. Alle betrokken partijen (Sociaal wijkteam, Werk en Inkomen, Rijnstad en team Leefomgeving) werken samen bij het informatiepunt in de Symfonie. Op deze manier is de drempel lager en worden mensen meteen goed geholpen.

Kansengelijkheid

Bevorderen kansengelijkheid: bewoners zijn zelfstandiger en staan steviger in de maatschappij

De algemene voorzieningen in de wijk zijn in kaart gebracht en waar nodig versterkt. De voorzieningen dragen bij aan de kansengelijkheid in de wijk.

Inspanningen 2022

Wijkorganisaties gericht op kansengelijkheid zoals Broek Omhoog, De Blauwe Tomaat, De Kansen en Stichting Raak zijn inmiddels duurzaam aanwezig in de wijk. De Blauwe Wijkeconomie zorgt via het programma Spijkerenergie voor extra aandacht voor energiearmoede.

Minder onderwijsterugval

Kinderen hebben via programma's op de basisscholen en via naschools en buitenschools aanbod meer ontplooiingskansen gekregen om zich verder te kunnen ontwikkelen.

Inspanningen 2022

Het programma kansrijk opgroeien (Het Fort, De Blokhut, Doorgaande leerlijn Hugo de Grootschool en Paulusschool en Fridayschool) is gecontinueerd.

Gezondheid

Meer sport en beweegmogelijkheden in de wijk voor 0 - 100 jaar

Samen met het Sportbedrijf is ingezet op een passend aanbod in de wijk.

Inspanningen 2022

Er is door het Sportbedrijf een plan opgesteld, waar uitvoering aan wordt gegeven. Zo was bijvoorbeeld de schaatsbaan op Thialf voor kinderen van de basisscholen een succes. Om ouderen in Coehoorn en Spoorhoek te bereiken is een beweegcoach van het Sportbedrijf en de SWOA (Stichting Welzijn Ouderen Arnhem) ingezet.

Integrale aanpak gezonde leefstijl

Door programma's op scholen, Thialf en in de wijkcentra is ingezet op een gezonde leefstijl. Het aantal kinderen met overgewicht blijft hoog en daarom is dit een blijvend aandachtspunt.

Inspanningen 2022

JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) en GO (Gezond Onderweg) zijn ingezet. Met de programma's worden kinderen met overgewicht gecoacht binnen hun eigen omgeving naar een gezondere leefstijl.

Openbare Ruimte

Aantrekkelijkere buitenruimte

In CSA is veel vergroend of daar zijn plannen voor in ontwikkeling. Bewonersinitiatieven dragen bij aan dit doel.

Inspanningen 2022

In het Arnhemse Broek en Centrum zijn wijkgroenagenda's opgesteld om de wijken verder te vergroenen.
Het Buurtgroenbedrijf Spijkerkwartier levert een belangrijke bijdrage in het Spijkerkwartier en Arnhemse Broek op dit thema. De buurtconciërges die vanuit Broek Omhoog werken, zorgen voor een schone en hele omgeving. De inzet van de buurtconciërges is van een tijdelijk project omgezet in een reguliere aanpak.
Er zijn ook diverse werkgroepen die zich met vergroenen en het schoonhouden van de wijk bezighouden.

Duurzaamheid

De wijk is meer klimaatbestendig

Grote en kleine projecten hebben bijgedragen om de wijk meer klimaatbestendig te krijgen. Via het project Groot Onderhoud Spijkerkwartier zijn maatregelen uitgevoerd. En er zijn diverse groeninitiatieven gerealiseerd.

Inspanningen 2022

De wijk is meer klimaatbestendig. De onderdoorgang vanaf de Spijkerstraat naar de Lauwersgracht is gereed. Hierdoor kan het water van het noordelijk deel sneller worden afgevoerd. Dit is een belangrijke ingreep om toekomstige wateroverlast te voorkomen. Er zijn ook ondergrondse waterreservoirs aangelegd. Tevens zijn in de wijken veel tegels gewipt en zijn er diverse vergroeningsacties waar veel bewoners bij betrokken zijn.

Meer aandacht voor energietransitie (Wijk van de toekomst)

Er is meer aandacht gekomen voor energietransitie door de stijgende energielasten. Woningcorporaties, ondernemers, inwoners en wijkorganisaties werken samen aan de energietransitie.

Inspanningen 2022

De gemeente zet onder andere in op energiecoaches die bewoners helpen met het verlagen van de energiekosten. Het buurtbaanbureau (onderdeel van De Blauwe Wijkeconomie) werft deze mensen in de wijk. Via een klussendienst zijn kleine en middelgrote maatregelen uitgevoerd om energie te besparen.

Wonen

Meer diversiteit in de woningvoorraad

Bij de kansen die zich voordoen op het gebied van transformatie of nieuwbouw van woningen hebben we ingezet op de diversiteit van de woningvoorraad. Ook de regels van het facetplan Woningsplitsing en Verkamering hebben een gunstig effect op de diversiteit van de woningvoorraad. Zo wordt er in het Spijkerkwartier geen omgevingsvergunning verleend als er binnen een straal van 50 meter al een ander verkamerd pand aanwezig is.

Inspanningen 2022

Bij grote nieuwbouwplannen (zoals Rietgrachtstraat en Thorbeckestraat) zijn levensloopbestendig wonen en huizen voor gezinnen in de planvorming meegenomen.
Het nieuwe facetplan heeft een rem gezet op de verkamering van panden in het gebied. Bij overtredingen is gehandhaafd.

Wijkeconomie

Verbeteren van de samenwerking in leefomgeving in relatie tot ondernemers en bewoners

Aan de samenwerking is op meerdere plekken gewerkt in het Spijkerkwartier en het Centrum.

Inspanningen 2022

In de Steenstraat en omgeving is samen met de ondernemersverenging (VOS) ingezet op het verbeteren van de straat. Op meerdere punten zijn resultaten geboekt. Het actieprogramma Schoon, heel veilig wordt voortgezet in 2023.
Ook wordt er samengewerkt om de wijkgroenagenda's vorm te geven.

Goed functionerende wijkorganisaties

In CSA zijn er meerdere wijkorganisaties actief (Broek Omhoog, Buurtgroenbedrijf, De Blauwe Wijkeconomie, Blauwe Tomaat, Stadskeuken). Tussen de wijkorganisaties zijn ook verbindingen gelegd. Ze dragen bij aan de doelstellingen meedoen/activering, sociale cohesie, duurzaamheid en leefbaarheid/openbare ruimte.

Inspanningen 2022

De Blauwe Wijkeconomie (DBWE) is een belangrijke uitvalsbasis voor diverse initiatieven in de wijk. Verschillende afdelingen binnen de gemeente, zoals Wijkonderhoud, Ontwerp en het team Leefomgeving werken samen met het Buurtgroenbedrijf. Hierdoor hebben ze een groot aantal groeninitiatieven in het Spijkerkwartier en Arnhemse Broek gerealiseerd.

Veiligheid

Minder overlast

In het gebied blijft leefbaarheid en veiligheid een belangrijk thema. Op sommige plekken is sprake van (een gevoel van) onveiligheid. Door middel van gerichte acties rekenen we af met verloedering en overlast in de wijk.

Inspanningen 2022

Met het actieprogramma Schoon Heel en Veilig Steenstraat en omgeving is in het gebied ingezet op een integrale aanpak. Fysieke maatregelen (verkeer/vergroening), aanpak ondermijning, cameratoezicht, handhavingsacties en aanpak van gribusplekken zijn onderdeel hier van. De aanpak van graffiti is in 2022 ook opgepakt. Zo is er begonnen met de schoonmaak van graffiti in de Steenstraat en omgeving, waarbij ook in de toekomst nieuw aangebrachte graffiti wordt verwijderd.

In het Overleg Zorg en Overlast (OZO) worden de personen met overlastgevend gedrag besproken en er wordt een passende aanpak op georganiseerd. Daarbij is er bijzondere aandacht voor de personen die op straat voor ernstige overlast zorgen. Door onder andere de inzet van straatcoaches (voor de dak- en thuislozen) is er gerichte aandacht voor deze groep.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	25.118	30.614	31.385	29.362	2.023
Baten	8.492	10.482	10.615	10.718	103
Saldo lasten en baten	***-16.626***	***-20.132***	***-20.771***	***-18.645***	***2.126***
Toevoegingen aan reserves	1.514	826	1.812	1.948	-136
Onttrekkingen aan reserves	602	187	1.163	1.280	117
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-911***	***-639***	***-649***	***-668***	***-19***
Gerealiseerd resultaat	**-17.537**	**-20.770**	**-21.420**	**-19.312**	**2.108**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.964	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		725	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		660	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		580	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		175	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		50	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	130	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	77	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	24	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	18	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	18	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	31	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR

Onderwijs	Kansengelijkheid	-35	N	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-189	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-300	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-77	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-77	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		191	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	345	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-24	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-130	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Noordwest

In het wijkprogramma Noordwest bevinden zich de wijken Klarendal, Burgemeesterswijk/ Hoogkamp, Schaarsbergen en omgeving, Sint Marten/ Sonsbeekkwartier, Heijenoord en Lombok, Hoogstede/Klingelbeek en omgeving.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Ontmoetingsplekken zijn vraagbaak in de wijk

Meer mensen kennen de buurthuizen en maken er gebruik van.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving faciliteert alle buurthuizen in de wijk. In de wijken Klarendal en Sint Marten Sonsbeek hebben we bewonersondersteuning de opdracht gegeven om met een plan te komen hoe we activiteiten die in de buurthuizen georganiseerd worden beter bekendmaken zodat meer inwoners er gebruik van maken. We zijn gestart in Klarendal / Sint Marten.

Versterken sociale netwerken en inzicht in voorzieningen in de wijk

De netwerkpartners in de wijken kennen elkaar en weten elkaar te vinden.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving organiseert periodiek een sociale tafel. Vanuit dit overleg is een gebiedsagenda armoede, schulden en participatie ontwikkeld. Dit is een integraal plan opgesteld met het Sociale wijkteam Arnhem en gebiedsteam Werk en Inkomen. Aan het overleg nemen Rijnstad en Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) vanaf het najaar 2022 ook deel. Op de agenda staat het onderwerp 'samenhangend aanbod van voorliggende voorzieningen' permanent op de agenda.
Naast het Sociale Wijkteam, is ook het gebiedsteam Werk & Inkomen op verzoek van het team Leefomgeving in de wijk gaan werken.

Het team Leefomgeving heeft het initiatief genomen de verschillende wijkinitiatieven van Sint Marten Sonsbeek en Klarendal bij elkaar te brengen. De organisatoren van de verschillende wijkinitiatieven zijn bij elkaar op bezoek geweest ('kijkje in de keuken') en hebben eendrachtig samengewerkt naar een brede activiteit in december onder de naam 'warme winterroute'. De activiteiten voor 2023 zijn gebundeld in een speciaal boekje dat bij alle inwoners van deze twee wijken wordt bezorgd.

Ondersteuning ontmoetingsplekken

We faciliteren de buurthuizen na de doorstart na corona.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving onderhoudt nauw contact met de buurthuizen. We hebben hen gestimuleerd mee te doen met het proces Arnhemse Buurthuizen Visie. De visie is gebaseerd op cocreatie, een vorm van samenwerken waarbij alle deelnemers (buurthuizen, bewoners, gemeente en andere maatschappelijke partners) invloed hebben op het proces en op het resultaat daarvan. De visie is door de gezamenlijke buurthuizen in oktober 2022 aangeboden aan het college van B&W en aan de gemeenteraad.

Aansluiten bij de behoefte van jongeren aan voorzieningen in de wijk

Meer kinderen uit de doelgroep hebben (sociale) activiteiten naast school.

Inspanningen 2022

Team leefomgeving financiert de huiswerkclub, een gezamenlijk initiatief van basisschool Kunstrijk, Sportbedrijf, Sociale wijkteam en Rijnstad. De huiswerkclub is gericht op kinderen van 4-12 jaar. Team Leefomgeving is gestart met een stuurgroep om ook op strategisch niveau met de partners beter in te kunnen spelen op (stedelijke en landelijke) ontwikkelingen zoals de pedagogische wijk binnen de Arnhem-Oost aanpak.

Verbetering sociaal-economische situatie van gezinnen

Meer gezinnen met een bijstandsuitkering maken gebruik van alle voorzieningen die er zijn voor de kinderen.

Inspanningen 2022

Team leefomgeving heeft opdracht gegeven aan Sociale wijkteam Arnhem en gebiedsteam Werk en Inkomen om voor gezinnen met kinderen een integraal plan op te stellen.

Kansengelijkheid

Meer ontplooiingskansen voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben waaronder het verminderen overgewicht van kinderen.

Kinderen in de wijk Klarendal die dat nodig hebben krijgen een naschools programma aangeboden via de huiswerkclub.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving financiert de huiswerkclub, een gezamenlijk initiatief van basisschool Kunstrijk, Sportbedrijf, Sociale wijkteam en Rijnstad. De huiswerkclub is gericht op kinderen van 4-12 jaar. We zijn gestart met een stuurgroep om ook op strategisch niveau met de partners beter in te kunnen spelen op (stedelijke en landelijke) ontwikkelingen zoals de pedagogische wijk binnen de Arnhem-Oost aanpak.

Openbare Ruimte

Tijdig in gesprek met bewoners bij plannen en besluiten in de openbare ruimte

Bij herinrichtingen in de openbare ruimte willen we dat inwoners tijdig kunnen participeren.

Inspanningen 2022

Dit jaar hebben we met name gewerkt aan de (her)inrichting van het Graaf Ottoplein en Rosorum. Beide projecten lopen nog door in 2023. Ook zijn we gestart met een ontwerp voor vergroening en herininrichting van het Peterplein in Klarendal waarbij omwonenden intensief zijn bevraagd over hun ideeën en wensen.

Veiligheid

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid

Bewoners ervaren minder overlast van gebruik en verkoop van drugs op straat.

Inspanningen 2022

Met diverse partners werken we intensief samen binnen het wijkveiligheidsoverleg. Vanuit aanpak Steenstraat Hommelseweg is een aparte aanpak voor de Hommelseweg en Sonsbeeksingel voorbereid.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	28.383	29.295	32.676	31.402	1.274
Baten	1.941	1.792	1.871	1.906	35
Saldo lasten en baten	***-26.442***	***-27.503***	***-30.805***	***-29.497***	***1.309***
Toevoegingen aan reserves	229	102	747	512	235
Onttrekkingen aan reserves	513	50	519	894	375
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***283***	***-52***	***-229***	***381***	***610***
Gerealiseerd resultaat	**-26.158**	**-27.555**	**-31.034**	**-29.115**	**1.919**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.308	V			
Sociale wijkteams						
Jeugdzorg		630	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		535	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		525	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		170	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		40	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	37	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	37	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	34	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	16	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	14	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-31	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	-132	N	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR

Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-260	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-307	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Baten		-37	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-37	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		265	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	299	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-34	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		307	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	307	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR

Noordoost

In het wijkprogramma Noordoost bevinden zich de wijken Geitenkamp, Monnikenhuizen, Velperweg e.o., Alteveer en Cranevelt.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer bewoners zijn sociaal zelfredzaam

Recent is in Plattenburg een ontmoetingsplek gerealiseerd voor de inwoners van Velperweg e.o. Hierdoor is het aantal ontmoetingsplekken in Noord-oost qua spreiding op orde.

Voor jongeren 12+ in gebied Geitenkamp is besloten om niet verder te gaan met Rijnstad als aanbieder van het jongerenwerk. Voor 2023 komt er een nieuwe aanbieder. De inzet is om de Sperwer als locatie hiervoor te behouden.

Voor jongeren 12+ in Alteveer/Cranevelt wordt een mobiele ontmoetingsplek (MOP) gerealiseerd (2023) in samenwerking met Rijnstad en het Sportbedrijf.

Inspanningen 2022

Ondersteuning van initiatieven zoals hierboven genoemd, is een jaarlijks terugkerend proces middels gebruikersoverleggen, die wij bijwonen. Hierin wordt gekeken naar behoefte, bezetting en exploitatie.

Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk

In de Vlindertuin zijn nieuwe ateliers gecreëerd. Hiervoor worden sociaal ondernemers en kunstenaars geworven, de werving van sociaal ondernemers vraagt nog extra aandacht. Het lukt de huidige beheerder (SLAK) onvoldoende om sociaal ondernemers te vinden en te binden aan de Vlindertuin waardoor participatie van inwoners onvoldoende van de grond komt. Ook heeft de huidige beheerder aangegeven de exploitatie niet rond te krijgen. Naar bovenstaande is onderzoek uitgevoerd. In 2023 wordt bepaald hoe verder wordt gegaan. De gebiedsagenda met het Sociaal wijkteam en Werk en Inkomen is opgesteld. De uitvoering vraagt aandacht, maar dit zien we met vertrouwen tegemoet nu de teams weer compleet zijn (van beide organisaties).

Inspanningen 2022

- Er is ingezet op het versterken van de identiteit van de Vlindertuin, door middel van inzet van een projectleider die samen met de Vlindertuinders een visie heeft opgesteld wat de gezamenlijke meerwaarde is voor de wijk (gezamenlijke website, meerdere open dagen voor de wijk etc.). Wijkprogrammering Vlindertuin vraagt aandacht.
- De gebiedsagenda is opgesteld, waarin gezamenlijke doelen en acties zijn bepaald.
- De tweede training Eigen-Wijs is niet doorgegaan in verband met te weinig aanmeldingen. Voor komende jaar wordt een samenwerking aangegaan met het gebied Noord-West, we hopen dat dit meer deelnemers gaat opleveren.

De zelfstandigheid en zelfredzaamheid van bewoners is vergroot

Mobility mentoring is gestart in de Geitenkamp. Door het grote succes wordt deze methodiek niet alleen meer in Geitenkamp ingezet, maar is deze nu stedelijk geborgd.

Inspanningen 2022

De pilot Social Coin is uitgevoerd en er is geconcludeerd dat het te arbeidsintensief is ten opzichte van het aantal aanmeldingen.

Kansengelijkheid

Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen

Het uitvoeringsprogramma verlengde leertijd is in uitvoering. In samenwerking met Rijnstad, Sportbedrijf, Rozet en de Witte Vlinder wordt het naschools programma uitgevoerd met sport, muziek en cultuur.

VGGM bezoekt na 18 maanden gezinnen, waarbij er een goed beeld is van de thuissituatie. Daarbij wordt gestimuleerd tijdens de bezoeken, om meer gebruik te maken van voorschoolse voorzieningen.

In samenwerking met het Sportbedrijf is op de Rommelkist een pedagogisch medewerker aangesteld. Deze zorgt voor een veiliger speelklimaat in en rondom de Rommelkist en draagt zorg voor traint ook andere collega's in de wijk op dit onderwerp.

Inspanningen 2022

Jaarlijks uitvoeringsprogramma Kansrijk Opgroeien is in samenwerking met het wijknetwerk van basisscholen, jeugdverpleegkundigen, sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal wijkteam gerealiseerd. Dit coördineert het Team Leefomgeving en dit stemt gezamenlijk af wat er wordt aangevraagd.

Op de Rommelkist is vanaf 1 januari 2022 een pedagogisch medewerker aangetrokken als eerste stap om het pedagogisch klimaat op de Rommelkist te vergroten, meer vrijwilligers aan de Rommelkist te verbinden en de Rommelkist toegankelijker en aantrekkelijker te maken voor een grotere doelgroep. Dit wordt uitgevoerd door Sportbedrijf. Het team Leefomgeving is opdrachtgever.

Noord-Oost Academy is gestopt wegens te weinig animo vanuit de vijf scholen in het gebied (dit was een initiatief vanuit de scholen). Vanuit het team Leefomgeving is besloten hier geen verdere inspanning op uit te voeren en de focus te verleggen naar kansrijkere projecten/uitdagingen.

Met de (18 maanden) huisbezoeken van VGGM wordt achter de voordeur veel gezien en gehoord. Of dit leidt tot meer gebruik van het peuterspeelzaalwerk is nog onvoldoende in beeld. De insteek is om hierdoor ook te stimuleren om meer gebruik te maken van voorschoolse voorzieningen. Dit heeft geleid tot de aanvraag van een extra speelmorgen.

Gezondheid

De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner

Vanuit de WUR en HAN is er onderzoek gedaan naar kansen om deze uitdaging aan te pakken. We ondersteunen en adviseren hierin. Er is een onderzoek uitgevoerd en een document aangeleverd wat inzicht geeft in waar de winst in de wijk ligt. Hier is een methodiek voor bepaald.

Inspanningen 2022

Er zijn twee watertappunten gerealiseerd. Het derde kon niet worden gerealiseerd op de geplande locatie in verband met hoogteverschillen.
Het experimenteren met gezondheidschecks loopt. Dit onderzoek is wel afhankelijk van de beschikbaarheid van studenten die dit uitvoeren. Het programma 2Diabeat loopt. Het onderzoek door de WUR naar vergroening wijk en gezondheid is afgerond. De eindpresentatie vindt plaats in maart 2023.

Openbare ruimte

De wijk Geitenkamp is klimaatbestendiger

De rioolvervanging in Geitenkamp is zo goed als afgerond. Acties vanuit het team Leefomgeving zijn gerealiseerd.
Mede door de inzet van schatgravers hebben we tijdens het openliggen van de straten veel bewoners kunnen spreken. Dit hebben we meegenomen in de aanpak voor energiemaatregelen, vergroenen van de tuinen en het terugbrengen van de ligusterhagen. In september 2023 wordt een afsluitend feest georganiseerd.

Inspanningen 2022

In samenwerking met de corporaties hebben we de inwoners enthousiast gemaakt om de boomspiegels te verfraaien en zelf te onderhouden, de tuinen te vergroenen en zelf ligusterhagen terug te plaatsen. Bij woonmutaties worden meteen nieuwe hagen geplaatst in afstemming met de corporatie.

Voor het regenreservoir wordt nog een geschikte locatie gezocht, maar het is al wel gereed om te plaatsen.

Minder wateroverlast

In het icoonproject Beekdal zal in 2023 aandacht zijn voor de waterberging in Beekdal. Daarnaast wordt in de plannen voor herinrichting Velperweg rekening gehouden met de waterbeheersing.

De rol van het team Leefomgeving zit vooral in het participatietraject. Er is nauw contact met de bewoners via een projectgroep bestaande uit bewoners en professionals. De projectleider van deze ontwikkeling neemt hierdoor de geluiden van de bewoners mee.

Inspanningen 2022

In samenwerking met de initiatiefgroep Beek op de Paasberg is een bevindingenrapportage opgeleverd.

Een schoner Geitenkamp

De opschoondagen in samenwerking met bewoners, corporaties en gemeente zijn een succes en zullen jaarlijks terugkeren. Dit project wordt getrokken door de bewoners zelf. Wij zorgen voor de contacten, faciliteren de containers en de afstemming met de wijk.

De wijkconciërges dragen ook bij aan een schonere Geitenkamp. Zij maken meldingen en ruimen waar het kan zelf op. Wijkconciërges bieden ook hand en spandiensten aan bij mensen die hulpbehoevend zijn.

De problematiek rondom de containers en het dumpen van grofvuil wordt stedelijk opgepakt in samenwerking met de werkgroep Afval.

Inspanningen 2022

De acties rondom een schonere Geitenkamp worden niet meer wijkgericht opgepakt, besloten is om dit met een stedelijke klantborgdgroep op te pakken. Team Leefomgeving is hierin vertegenwoordigd.

Wonen

Plattenburg wordt leefbaarder

Veel van de zorgen worden door het team Leefomgeving intern onder de aandacht gebracht. De acties en reacties worden tijdens bewonersoverleggen teruggekoppeld. In het Wijkprogramma 2023 worden de zorgen en de acties erop opgenomen.

Wat veel invloed heeft op de huidige leefbaarheid van de wijk Plattenburg is de toepassing van de Wet voorkeursrecht gemeenten op de Schaapsdrift. Dit vraagt veel extra tijd en aandacht. Het team Leefomgeving stelt zich luisterend op en probeert hierin de participatierichtlijnen te volgen.

We kunnen concluderen dat de interventies vanuit welzijn die veelal plaatsvinden op de Geitenkamp, ook in Plattenburg meer nodig worden. We zijn bezig met de realisatie.

Inspanningen 2022

Met inwoners van Plattenburg wordt periodiek bekeken en besproken welke acties er nodig zijn om de leefbaarheid te vergroten. De komst van initiatief Moes in de wijk en van de wijkconciërges is hier een voorbeeld van. Het team Leefomgeving begeleidt in de participatie en in de verbinding tussen bewonersbijeenkomsten en kernorganisatie. Inmiddels is de wijkwethouder bij de verschillende wijken langs geweest en heeft een goed beeld kunnen krijgen van de diversiteit in wijken.

De wijk Geitenkamp wordt vitaler

Op meerdere fronten zetten wij in op het verhogen van de vitaliteit van de Geitenkamp. Zowel op individueel niveau als op wijkniveau. Bijvoorbeeld:

- Door de instroom van nieuwe huurders via corporaties te reguleren proberen we invloed uit te oefenen op de leefbaarheid van de hotspots.
- De HAN en Rijn IJssel starten een onderzoek naar de belangrijkste handvatten en knoppen voor de wijk de Geitenkamp om de vitaliteit van inwoners in deze wijk te bevorderen.
- Het taalhuis is gerealiseerd.
- Het gezondheidshuis is gerealiseerd.
- Samen met bewoners is besloten om een beweegtuin te realiseren in de wijk de Geitenkamp. Deze wordt in 2023 verder uitgewerkt en mogelijk gerealiseerd.
- Er is een nieuw ontwerp voor de Rommelkist om de speelplek aantrekkelijker en toegankelijker te maken en om meer uitdaging voor kinderen in de leeftijd bovenbouw basisschool te creëren.

Inspanningen 2022

In de hotspotgebieden van de Geitenkamp wordt de instroom van nieuwe inwoners gereguleerd (door Vivare, VHV en Portaal). We zien dat dit een positief effect heeft in de meeste straten. Er zijn minder meldingen van woonoverlast.

Wijkeconomie

Bruisender marktplein Geitenkamp

Een eerste noodzakelijke stap in het bruisender maken van het marktplein is het vergroten van de huidige supermarkt. De eigenaar van het pand, Vivare (voor de aangrenzende panden) en de Coöp hebben gezamenlijk een ruimtestudie uitgevoerd, dat heeft geresulteerd in een ontwerp dat aan het college zou worden voorgelegd. De eigenaar van de supermarkt heeft het pand verkocht. In overleg met de nieuwe eigenaar wordt nu onderzocht hoe het ingezette traject kan worden gecontinueerd.
Voor het marktplein is een nieuw ontwerp gemaakt, meer groen, betere op- en afrit, meer standplaatsen voor marktkramen. De uitvoering vindt plaatst in 2023 als het riool hier wordt vervangen.

Inspanningen 2022

De ruimtestudie om de supermarkt te vergroten is gerealiseerd. Onderdeel hiervan is de inzet om ook ruimte te creëren voor een drogist.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder parkeeroverlast

De parkeerdrukte voor Alteveer/Cranevelt is nog niet opgepakt en we zijn in afwachting van het nieuwe parkeerbeleid. De verwachting van het nieuwe beleid is tweede kwartaal 2023.

De verkeersremmende maatregelen voor Bronbeeklaan en Monnikensteeg hebben een positief effect.

De herinrichting van de Velperweg wordt momenteel samen met de bewoners bepaald.

Inspanningen 2022

Het team Leefomgeving- Noord-Oost blijft aandacht vragen voor realisatie van het nieuwe parkeerbeleid. Bewoners van Alteveer-Cranevelt maken zich zorgen over hun leefomgeving en zolang het nieuwe parkeerbeleid er niet is, worden geen maatregelen in de wijk uitgevoerd.

De verkeersremmende maatregelen op de Bronbeeklaan en Monnikensteeg zijn gemonitord. Op de Bronbeeklaan zijn oversteekplaatsen gerealiseerd en op de Monnikensteeg zijn drempels en een fietsstrook aangelegd. De kruising Monnikensteeg – Weg achter het bos vraagt nog aandacht. De intentie is om hier een rotonde aan te leggen.

Voor de herinrichting Velperweg loopt een burgerparticipatieproces. Er zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd waarbij om- en aanwonenden, binnen de gestelde kaders, zijn uitgenodigd om mee te praten en aan te geven wat de wensen/behoeften zijn.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving

De leefbaarheid- en veiligheidsthema's die spelen zijn parkeeroverlast en overlast van jongeren. Overlast van jongeren speelt met name in Geitenkamp en aangrenzende wijken. De overlast beperkt zich tot bepaalde hotspots in de wijk en vindt met name plaats in de periode november-december. De groep die overlast veroorzaakt is beperkt en is in beeld. Met de betrokken partners is een plan opgesteld. Een tiental jongeren heeft een brief ontvangen van de burgemeester en zij zijn met hun ouders op gesprek geweest (wijkagent + bestuursadviseur veiligheid). De jaarwisseling is relatief rustig verlopen. Preventief optreden werkt. Ook het plaatsen van camera's in deze periode helpt.
In november heeft de gemeente besloten om te stoppen met Rijnstad als aanbieder van het jongerenwerk. In 2023 wordt bepaald wie de nieuwe aanbieder wordt. Of de huidige locatie (de Sperwer) kan worden behouden voor deze functie is nog onbekend. Om te beoordelen wat jongeren nodig hebben in de wijk en hoe het huidige jongerencentrum toegankelijker en aantrekkelijk kan worden voor een bredere doelgroep, is een traject gestart met Schakel025. In eerste instantie met Rijnstad, maar zij hebben zich teruggetrokken. Het traject richt zich niet meer op de locatie de Sperwer.
Sinds medio 2020 is er een maandelijks wijkveiligheidsoverleg met partners in de wijk, die op straat actief zijn. De thema's die spelen worden besproken en eventuele acties worden afgesproken.

Inspanningen 2022

De persoonsgerichte aanpak is tijdelijk 'on hold'. Het convenant om informatiedeling mogelijk te maken is nog niet gerealiseerd. Verwachting is dat dit in 2023 wordt gerealiseerd.

Er wordt blijvend ingezet op vermindering van jeugdoverlast in samenwerking met de wijkpartners. In de periode voor de kerst is aan een aantal jongeren een brief uitgereikt om ervoor te zorgen dat de jaarwisseling rustig verloopt. Het veiligheidsoverleg draagt fors bij aan de terugname van meldingen en het korte schakelen levert efficiëntere aanpakken op in de wijk.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	21.377	23.949	25.942	24.559	1.383
Baten	1.618	1.650	1.758	1.721	-37
Saldo lasten en baten	***-19.759***	***-22.299***	***-24.185***	***-22.839***	***1.346***
Toevoegingen aan reserves	209	72	604	523	81
Onttrekkingen aan reserves	633	31	495	559	64
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***425***	***-41***	***-109***	***36***	***145***
Gerealiseerd resultaat	**-19.334**	**-22.340**	**-24.294**	**-22.803**	**1.491**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.323	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.060	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		175	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		240	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		0		Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-175	N	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR

Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	108	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	40	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	37	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	35	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	35	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	31	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	14	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-77	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-200	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-40	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-40	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		78	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	230	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-108	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-44	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		9	V			
Sociale wijkteams						
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	9	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Teams Leefomgeving						

Presikhaaf

In het wijkprogramma Presikhaaf bevinden zich de wijken Presikhaaf West en Presikhaaf Oost.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer Presikhavers zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie)

We blijven investeren in ruimte voor ontmoeting, verbinding en ontwikkeling op de Oosthof, Overkant, MFC, in de buitenruimte en ook elders waar de energie zit.

We werken samen met wijkpartijen om fysieke en sociale interventies aan elkaar te koppelen.

Inspanningen 2022

In de buurt PIII zijn buurttuintjes ontwikkeld en nog in aanleg.
Door actieve integrale samenwerking met Vivare, het Sociaal wijkteam, team Leefomgeving en de afdeling Werk en Inkomen hebben wij 104 woningen bezocht om behoeften op te halen en interventies te plegen waar nodig.

Minder kinderen tot 4 jaar die op het basisonderwijs starten hebben een taalachterstand

Samen met Stichting Pas zien we mogelijkheden om alle Presikhaafse kinderen naar de vroeg- en voorschoolse educatie te sturen om te voorkomen dat kinderen met een sociale en taalachterstand op de basisschool starten.

Inspanningen 2022

Samen met Stichting Pas hebben we een goed beeld van de behoeften op het gebied van voorschoolse voorzieningen om taalachterstand voor kinderen tot 4 jaar te beperken.

Meer bewoners kunnen zichzelf financieel redden

Door het wegvallen van Goed Geregeld op het MFC missen we een laagdrempelige vorm van ondersteuning bij financiële problemen.

We zetten in op een laagdrempelige inloop met verschillende disciplines (zoals Werk en Inkomen, Sociaal wijkteam en sociaal raadslieden) die outreachend en integraal werken.

Inspanningen 2022

We zoeken naar geschikte locaties. We hebben onze jongerenwerkers gevraagd om in te zetten op financieel bewustzijn.

Meer Presikhaafse kinderen hebben een gezonde leefstijl

Door het programma van Rijnstad Sportbedrijf PU worden speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken beter benut. Het park Presikhaaf wordt beter gebruikt door verschillende sportbedrijfjes. We zien hier een positief effect van corona; mensen bewegen zich meer naar buiten.

Inspanningen 2022

- We hebben verschillende watertappunten aangelegd.
- Sportpark Elsweide is opengesteld voor kinderen uit de wijk waardoor er meer speelruimte voor ze is gekomen.
- Naast sportpark Over Het Lange Water is het aanleggen van een goede voorziening voor kinderen en jongeren voorbereid.
- Speelplek Molecatenstraat is samen met bewoners ontwikkeld en interessanter gemaakt voor kinderen.
- Het speel- en beweegprogramma is geïntensiveerd. Op grotere speelplekken zijn watertappunten gerealiseerd. Jongeren- en kinderwerk zetten actief in op een gezonde leefstijl.
- Het MFC heeft de speelplaats aangepakt zodat kinderen fijn kunnen bewegen en spelen en ouders langer blijven ‘plakken’. Hierdoor leren ouders elkaar beter kennen en ontstaat er een breder netwerk om het kind.

Meer bewoners nemen deel aan activiteiten, wat resulteert in een betere sociale cohesie in de wijk

Corona heeft er toe geleid dat er een broze sociale structuur is overgebleven.
Er zijn veel verschillende culturen in Presikhaaf die elkaar graag binnen de eigen kring willen ontmoeten.

Inspanningen 2022

Ontmoetingsplekken zijn waar het nodig was uitgebreid en versterkt.
Er is actief ingezet op het vergroten van het netwerk van individuele bewoners door bijvoorbeeld het renovatieproject in de buurt P1, wijkdiners van welzijnspartner Vitanos en het pleinfeest bij het Multifunctionele centrum.
De wijkwebsite is opgezet door het wijkplatform. Dit geeft een uitgebreid overzicht van wat er allemaal aan aanbod is in de wijk.

Kansengelijkheid

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken

We hebben geïnvesteerd in het netwerk en op de verschillende speelplekken. Ouderbetrokkenheid blijft op de agenda van de sociale tafel.

We zetten actief in op ouderbewustzijn bij kinderen van -10 maanden tot 4 jaar om te voorkomen dat kinderen met een achterstand op de basisschool starten.

Inspanningen 2022

Initiatieven als Kansenmaker en Presikhaaf University dragen actief bij aan bewustwording van identiteit.

We hebben actief ingezet op programmering bij de speel- en ontmoetingsplekken en we hebben onze wijkprofessionals de opdracht gegeven bij iedere kinderactiviteit bewust ouderschap te ontwikkelen. Hierdoor liggen we op koers.

Presikhaafse kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden

De pilot mediawijsheid loopt en krijgt steeds meer aandacht bij zowel ouders als kinderen.

Initiatieven als de Kansenmakers, Sportbedrijf, Rijnstad, Bieb3000 (collectief Koppig) en Presikhaaf University dragen ieder hun steentje bij aan de ontwikkeling van een positief zelfbeeld door verschillende interventies te plegen op het gebied van sport, huiswerkbegeleiding en creativiteit.

Inspanningen 2022

De pilot mediawijsheid loopt. De ervaringen van kinderen en jongeren met wat hun verschillende achtergronden betekenen zijn gedeeld met elkaar en de wijk waardoor zij meer zicht hebben gekregen op hun identiteit.

Presikhaafse jongeren zijn meer weerbaar en ontwikkelen hun eigen identiteit

Er zijn meerdere bijeenkomsten tussen jongeren en professionals geweest om behoeften op te halen en wederzijds te spiegelen.

Daarnaast zijn er meerdere projecten geweest waar we bewust de inspraak van kinderen en jongeren hebben meegenomen in het ontwerp, plan van aanpak en/of visie (inrichting speeltuin, wijksafari jeugd, meidengroepen, inspraak jeugd ontwikkelperspectief PIII). Dit draagt bij aan zelfbewustzijn en het ontwikkelen van je identiteit.

Inspanningen 2022

Verschillende wijkpartijen (Presikhaaf University, cultuurmakelaar, Rijnstad, Pactum, straatcoaches) kennen de behoeften van de verschillende specifieke jongeren en hebben hun programma hierop aangepast.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder overlast (jeugdoverlast, verward gedrag en drugscriminaliteit) in hun buurt

Samen met wijkprofessionals hebben we een beter beeld van de overlast. Daarnaast wordt er actief ingezet op communicatie over de vraag waar, hoe en wanneer overlast te melden. We zien hierdoor een toename van het aantal Fixi-meldingen.

Door beter zicht op het type overlast, vinden er gerichtere interventies plaats. Terugkoppeling richting bewoners na een gedane melding is cruciaal om het gevoel van invloed op de leefomgeving van bewoners te stimuleren.

Inspanningen 2022

De professionals werken heel goed samen op het thema wijkveiligheid. Er is nog geen wijkveiligheidsagenda opgesteld samen met bewoners omdat bewoners aangeven weinig vertrouwen in de overheid te hebben. We zien deze agenda als een middel om de veiligheid en leefbaarheid te vergroten. Dit middel geven wij een andere vorm door de professionals in de wijk zo goed mogelijk te faciliteren. Tijdens de wijkveiligheidsoverleggen met de samenwerkingspartners worden trends, ontwikkelingen en vindplaatsen besproken om zo gericht interventies te kunnen inzetten.

Er wordt minder hard gereden in Presikhaaf

We werken aan een duurzaam mobiliteitsplan. Onderdeel van dat plan is een wegenstructuurplan. In dat plan maken we keuzes over maximumsnelheden van wegen (met bijbehorende inrichting).

Inspanningen 2022

We hebben in het kader van het op te stellen mobiliteitsplan geagendeerd dat langzaam verkeer meer ruimte krijgt in Presikhaaf. De Keulse Slag (30 km/u) is afgewaardeerd. Bij het project zijn versmallingen aangelegd waardoor de gemiddelde snelheid verlaagd is.

Bewoners ervaren minder last van zwerfafval

Het aantal bewoners dat zich actief inzet op het leefbaar houden van de wijk met betrekking tot zwerfafval blijft redelijk stabiel. Dit zou meer mogen worden.

Coöperaties en team Leefomgeving slaan de handen ineen om opruimacties te organiseren.

Inspanningen 2022

De aanpak zwerfafval heeft continue aandacht. We zetten in op de betrokkenheid van bewoners. We hebben gezien dat in P1 de betrokkenheid hierbij aanzienlijk is.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	21.142	23.749	27.125	26.248	877
Baten	2.285	2.051	2.210	2.164	-46
Saldo lasten en baten	***-18.857***	***-21.698***	***-24.915***	***-24.084***	***831***
Toevoegingen aan reserves	392	95	781	539	242
Onttrekkingen aan reserves	196	10	589	620	31
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-195***	***-85***	***-192***	***81***	***273***
Gerealiseerd resultaat	**-19.052**	**-21.783**	**-25.107**	**-24.003**	**1.104**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		894	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.380	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		30	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		0		WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-50	N	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
Jeugdzorg		-310	N	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	77	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	59	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	47	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	37	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	22	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	17	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-49	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-86	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-280	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR

Baten		-59	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-59	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		275	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	322	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-47	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		49	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	49	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR

Malburgen

In het wijkprogramma Malburgen bevinden zich de wijken Malburgen West, Malburgen Oost/Noord, Malburgen Oost/Zuid, waaronder het Duifje en Immerloo.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer Malburgers doen mee door arbeidsparticipatie en/of maatschappelijke participatie.

We bouwen aan netwerken die zich gezamenlijk en in samenhang inzetten voor de bewoners. Voorbeeld hiervan is buurthuiskamer de Duiventil en met het Huis voor de Wijk is een toekomstscenario ontwikkeld (met als onderdeel het buurtbaanbureau). Ook het jongerencentrum de Fresh ontwikkelt zich, door inzet van vrijwilligers, als breder buurthuis voor de wijk. In Immerloo is in “de Plint’ van de flat aan het Brandenburgseplein een huiskamer ontstaan die ook grotendeels op vrijwilligers draait. Ter ondersteuning van de vrijwilligers is een extra participatiemedewerker aangetrokken.

Inspanningen 2022

In de wijk hebben we met een aantal partners een afspraak over Call2Action, dit houdt in dat bij signalering van een probleem door bewoners dit besproken wordt en er warme overdracht plaatsvindt naar de partij die samen met de bewoner hiermee aan de slag kan. Dit is vastgelegd in een procedure. De afspraak loopt nu tussen de jeugdpartners, Sociaal wijkteam en Werk en inkomen. Verdere uitrol naar meerdere partijen vindt 2023 plaats.

Meer Malburgers zijn (meer) financieel zelf- of samenredzaam

In Malburgen hebben Goed Geregeld Arnhem, Werk en Inkomen en het Sociaal wijkteam zich verenigd in een gezamenlijk inloopspreekuur met korte lijnen om de ondersteuning te bieden die nodig is.
In 2022 is een aanpak voor Immerloo Schuldenvrij opgezet waarbij bewoners met schulden worden geholpen maar waarbij ook voorwaarden worden gesteld aan hun ontwikkeling (zelfredzaam worden).

Inspanningen 2022

Goed Geregeld Arnhem is gestart en heeft op twee plekken in de wijk spreekuren samen met Werk en Inkomen en Sociaal wijkteam. Bij het spreekuur in buurthuis de Fresh is ook het taalhuis aangesloten.
Verder zijn de signalen vanuit de achter-de-voordeur-aanpak Immerloo opgepakt en is deze aanpak voortgezet in Immerloo.
Het buurtbaanbureau (onderdeel van het Huis voor de Wijk) is opgezet en start februari 2023 met ongeveer 80 deelnemers. Daarnaast zijn vanuit het handelingskader negen energiecoaches opgeleid en aan de slag om Malburgers te ondersteunen in de energietransitie.

Malburgers voelen zich gezamenlijk meer verantwoordelijk voor elkaar en de wijk

We hebben in het kader van armoedebestrijding opdracht gegeven aan Ruimtekoers om voor bewoners met een migratieachtergrond een creatief programma te ontwikkelen met als resultaat dat de doelgroep beter de weg weet te vinden naar het hulp- en informatieaanbod.

Inspanningen 2022

Na corona is veel aandacht besteed aan het opnieuw opstarten van de programmering binnen de buurthuizen, maar ook aan de financiële impact van corona op de buurthuizen. Buurthuiskamer de Duiventil is verzelfstandigd maar ondersteuning is nog noodzakelijk. In de Plint van het Brandenburgseplein is door vrijwilligers een inlooppunt georganiseerd voor bewoners van Immerloo.
Om de vrijwilligers te ondersteunen en de betrokkenheid van bewoners te vergroten, is een extra participatiemedewerker aangetrokken.
Op de Bakenhof hebben de sportverenigingen zich verenigd achter een aantal gezamenlijke doelstellingen: een opener uitstraling van het sportpark, vergroten van de zichtbaarheid van het sportpark, verbetering en vergroening van de entree en meer in verbinding met de wijk. Hiervoor zijn plannen ontwikkeld die in 2023 tot uitvoering moeten komen.
Een belangrijke spil in het wijkdeel Noord-Oost is de muziekvereniging DWS (Door Wilskracht Sterk). Daarom is met hen gekeken naar vervangende huisvesting (noodzakelijk door nieuwbouwplannen) in combinatie met hun ambitie om van meerwaarde voor de wijkgemeenschap te zijn.

Kansengelijkheid

De Malburgse jeugd heeft en krijgt, ook in het verdere leven, zoveel als mogelijk de kans om mee te doen.

In de wijk zijn verschillende partijen actief voor de kinderen en jongeren. Om de krachten daarin te bundelen heeft het team Leefomgeving een jeugdtafel (welzijnspartners) en een onderwijstafel (directeuren primair onderwijs) opgericht zodat partijen vanuit dezelfde doelstellingen werken, aanvullend op elkaar werken en samenwerken (bijvoorbeeld in de doorgaande lijn van kindwerk jongerenwerk en integratie van kind- en jongerenwerk binnen de naschoolse programma's). Op alle scholen met veel kinderen met onderwijsachterstanden, heeft met ondersteuning vanuit het team Leefomgeving een naschools programma gedraaid vanuit kansrijk opgroeien.
Verder is specifiek ingezet op de doelgroep 0-4 jaar omdat veel kinderen met een achterstand in het primair onderwijs starten. Dit heeft geleid tot een integraal plan voor intensivering van de aandacht voor deze groep waaronder extra consultatiebureau-uren in Malburgen-west en een extra huisbezoek.

Inspanningen 2022

Met de jeugdpartners is gewerkt aan een integrale programmering zodat er inzicht is in wat voor activiteiten alle partijen ondernemen en wanneer, en waar dit aan bijdraagt. Daarmee zijn dubbelingen in de programmering voorkomen en werd ook duidelijk waar extra inzet nodig is. Dit betrof vooral uitbreiding van het kinderwerk in Malburgen-West en Zuid-Oost. Dit is per 2023 gerealiseerd.
Alle jeugdpartners zetten actief in op ouderbetrokkenheid bij de activiteiten. Per leeftijdsgroep krijgt dit op een andere wijze vorm.

Meer Malburgers met een migratieachtergrond hebben, krijgen en pakken zoveel als mogelijk hun kans om mee te doen

In alle buurthuizen/multifunctionele centra binnen de wijk zijn activiteiten waar Malburgers met een migratieachtergrond zich welkom voelen. Daar is aandacht voor eventuele taalachterstanden en zijn activiteiten voor Malburgers met een migratieachtergrond.
De deelname van Malburgers met een migratieachtergrond aan de wijkplatforms en wijkbeheergroepen blijft achter en is een blijvend punt van aandacht. Samen met maatschappelijke partners in de wijk wordt de deelname gestimuleerd.

Inspanningen 2022

In samenwerking met City@home hebben we gezorgd voor activiteiten waarbij vrouwen met een migratieachtergrond elkaar ontmoeten en tegelijk met taal oefenen.
Op diverse andere plekken sluit het Taalhuis aan bij activiteiten om te kijken wat zij voor de bewoners kunnen betekenen.

Gezondheid

Meer Malburgers zijn gezond en maken minder gebruik van specialistische zorg

We hebben de doelstelling toegespitst op jongeren. Dit jaar heeft de voorbereiding plaatsgevonden voor het uitvoeren van gezondheidschecks onder jongeren om de bewustwording rond het thema gezondheid te vergroten en met de doelgroep interventies te ontwikkelen.
Met Formupgrade is de samenwerking voortgezet voor het stimuleren van een gezonde leefstijl onder volwassenen in Malburgen.

Inspanningen 2022

- In de Dragonstraat is met bewoners een plan voor sport- en beweegaanleidingen ontwikkeld.
- De groene route is grotendeels gerealiseerd maar kan nog meer worden uitgenut als wandel- en beweegroute.
- Over gezonde voeding is nog geen afspraak gemaakt met de buurthuizen en ontmoetingsplekken in de wijk. Wel is bijgedragen aan het mogelijk maken van een gezond ontbijt op de Olympus.
- Met de ontwikkelingen op de Bakenhof beogen we ook het bewegen in de wijk te stimuleren.

Veiligheid

Meer Malburgers voelen zich veilig in hun buurt, in hun straat en in hun woning

In de wijkplatforms, in de wijkbeheergroepen en in de wijkkrant/wijkwebsite is aandacht besteed aan de meerwaarde van melden. Met meer fysieke aanwezigheid in de wijk van handhavende partijen zoals boa's, straatcoaches en wijkconciërges wordt beoogd het veiligheidsgevoel te bevorderen. Daarnaast zijn er nieuwe samenwerkingen (waaronder met ROC Rijn IJssel)
Met de wijkbeheergroepen wordt periodiek eventuele overlast in hun omgeving besproken.

Inspanningen 2022

In de wijkplatforms en de wijkbeheergroepen wordt het onderwerp veiligheid op de agenda gezet als rondom dit onderwerp zaken spelen die de bewoners aan willen kaarten. Een paar eruit springende overlastgevende plekken zijn Immerloo pleinen, Drieslag en het Olympusgebied. Met partijen is hier extra inzet op gepleegd.
In Malburgen-West is er in samenwerking met bewoners een verkeersonderzoek uitgevoerd en is een plan met maatregelen opgesteld. Dit wordt in het eerste kwartaal van 2023 aan de raad aangeboden.

Meer Malburgers voelen zich beschermd tegen het gevaar van (kwalijk) menselijk handelen in hun leefomgeving

Er is een regulier wijkveiligheidsoverleg. Vanuit hier worden er verschillende interventies gepleegd. Met betrekking tot jeugdoverlast zien we een dalende trend ten opzichte van vorig jaar. Voor drugsoverlast zien we een licht dalende trend in de meldingen over de afgelopen maanden.
In samenwerking met de winkeliers van winkelcentrum De Drieslag en de politie wordt gewerkt aan het verminderen van de overlast op De Drieslag. De bezetting van de politiewijkpost op De Drieslag is uitgebreid
Bij de jeugdpartners maakt het omgaan met verleidingen die het criminele circuit biedt, deel uit van de programma's. Dezelfde jeugdwerkers werken ook mee aan de naschoolse programma's op de basisscholen om zo de verbinding tussen school, straat en thuis te kunnen leggen.

Inspanningen 2022

In het wijkveiligheidsoverleg worden elke maand de cijfers geanalyseerd met betrekking tot drugs- en jeugdoverlast, overlastgevende personen, verkeersoverlast en verloedering (politiegegevens en fixi-meldingen). Op basis van deze gegeven worden afspraken gemaakt over aanpak en inzet van politie en handhavende en toezichthoudende partijen. Ook het jongerenwerk is hier op aangesloten om jeugdoverlast te voorkomen.
Er is een goede samenwerking tussen de verschillende partijen en de lijnen zijn kort.
Met betrekking tot jeugdoverlast zie we een dalende trend ten opzichte van vorig jaar. Voor de drugsoverlast zien we een licht-dalende trend in de meldingen over de afgelopen maanden.
De drugsoverlast concentreert zich rond De Drieslag. Vanuit alle partijen is hier veel aandacht voor.

Meer Malburgers voelen zich veilig in de openbare ruimte

We hebben ons dit jaar geconcentreerd op winkelcentrum De Drieslag. Dat heeft geresulteerd in een pakket met maatregelen die uitgevoerd moeten worden en een projectleider die een langetermijnvisie gaat formuleren. De raad heeft hiervoor geld beschikbaar gesteld.

Inspanningen 2022

Op de Drieslag is een politiepost gerealiseerd van waaruit de handhavende partijen samenwerken en waar bewoners makkelijk binnen kunnen lopen voor meldingen of advies.
Samen met de ondernemers en handhavende partijen is gekeken welke maatregelen nodig zijn om de uitstraling en de veiligheid rondom het winkelcentrum te verbeteren. Het gaat dan onder andere om het verwijderen van de pergola, het vergroenen van het huidige winkelcentrum, nemen van verkeersbesluiten, verbeteren van de verlichting, en een winkelcentrumverbod voor wie dit nodig is. Uitvoering van de maatregelen vindt plaats in 2023.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	30.466	36.318	39.938	37.870	2.069
Baten	3.856	3.977	4.180	4.196	16
Saldo lasten en baten	***-26.610***	***-32.342***	***-35.758***	***-33.673***	***2.085***
Toevoegingen aan reserves	422	197	1.340	1.030	310
Onttrekkingen aan reserves	352	123	995	1.010	15
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-70***	***-74***	***-345***	***-20***	***326***
Gerealiseerd resultaat	**-26.679**	**-32.415**	**-36.103**	**-33.693**	**2.411**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		1.933	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.830	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		640	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		150	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-155	N	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
Jeugdzorg		-660	N	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	289	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	125	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	83	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	73	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	55	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	25	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	23	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-85	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR

Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-460	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-55	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-55	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		331	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	529	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-73	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-125	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Schuytgraaf, Elderveld

In het wijkprogramma Schuytgraaf/Elderveld bevinden zich de wijken Schuytgraaf en Elderveld.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer bewoners zijn sociaal zelf- en samenredzaam (er is meer sociale cohesie)

Aan de sociale tafel en in de eenzaamheidscoalitie Elderveld wordt besproken hoe partners hun aanbod op elkaar af kunnen stemmen en breed bekend kunnen maken. Bewonersondersteuning vervult hier een verbindende rol en ondersteunt bewonersinitiatieven indien dit nodig is.
Op verschillende plekken in de wijken wordt gewerkt aan het realiseren van ontmoetingsvoorzieningen.

Inspanningen 2022

- Er vindt regelmatig een bijeenkomst van de sociale tafel plaats. Aan de sociale tafel wordt besproken hoe activiteiten op elkaar afgestemd worden en breed bekend gemaakt worden.
- Bewonersactiviteiten worden waar nodig ondersteund, bijvoorbeeld door het inzetten van een bewonersondersteuner en ouderenwerker in Elderveld.
- De Eenzaamheidscoalitie heeft een aantal acties uitgezet, die bijdragen aan het verminderen van een gevoel van eenzaamheid onder ouderen in Elderveld. Tevens zijn acties uitgezet waardoor ook zorgprofessionals beter op het netvlies hebben naar welke activiteiten en voorzieningen in de wijk eenzame ouderen kunnen worden doorverwezen. Een positieve ontwikkeling is dat partijen binnen het netwerk elkaar goed gevonden hebben, waardoor er geen aparte overlegstructuur meer nodig is.
- Op basis van het wijkprogramma is gewerkt aan:
    - het realiseren van concrete ontmoetingsvoorzieningen bij het sportpark Schuytgraaf (binnenruimte jongeren), een raadsvoorstel is in voorbereiding;
    - het archeologisch veld bij de Omnibus (sport- en speelveld); het concept ontwerp is gereed, waar nog afstemming over plaatsvindt.
- Het braakliggend terrein rondom de basisscholen in Elderveld (inrichting openbare ruimte met ruimte voor ontmoeting, sport & bewegen en kunst & cultuur); er ligt een schetsontwerp. Dit zal gefaseerd uitgevoerd worden. Bewonersondersteuning is actief.

Meer bewoners kunnen zichzelf financieel redden

Er is samen met het gebiedsteam Werk en Inkomen en het Sociaal wijkteam geïnvesteerd in het in beeld krijgen van verschillende doelgroepen en problematieken en het maken van afspraken. Samen met Volkshuisvesting is een achter-de-voordeur-project gestart in Elderveld.

Inspanningen 2022

Het Goed Geregeld Arnhem-loket voor (financiële) vragen en advies is gestart in Elderveld en breed in de wijk bekend gemaakt. Werk en Inkomen, het Sociale wijkteam en bewonersondersteuning zijn hier goed op aangesloten. Over de start de van het goed geregeld-loket is breed gecommuniceerd in de wijk.

Meer wijkbewoners wonen zo lang mogelijk thuis

Het 10-puntenplan 'oud worden in Elderveld' is gereed en de actiepunten zijn afgestemd met wijkpartners. Zo is er bijvoorbeeld al gesproken met woningcorporaties over ouderen met een verhuiswens van eengezinswoning naar kleinere woning en zijn een aantal ouderen al verhuisd. Er is gekeken naar mogelijkheden om de openbare ruimte (op termijn) geschikter te maken voor de ouderen-doelgroep.

Inspanningen 2022

Op het gebied van welzijn, zorg, openbare ruimte en wonen zijn kortetermijnacties door wijkpartners en gemeentelijke afdelingen opgepakt. Zo is bijvoorbeeld de oversteek naar winkelcentrum Elderhof aangepast en worden periodiek overzichten verspreid van het activiteitenaanbod.

Kansengelijkheid

Meer ouders zijn in staat om hun rol en verantwoordelijkheid te nemen als het gaat om opvoedingsvraagstukken

Er worden ontmoetingsactiviteiten met en voor ouders georganiseerd. Zij worden betrokken bij activiteiten voor hun kinderen en er wordt actief ingezet op het bekend maken van plekken waar ouders informatie en advies kunnen krijgen.

Inspanningen 2022

- In Schuytgraaf is er een speelmorgen en in Elderveld is er in september 2022 ook een speelmorgen gestart.
- In het netwerk jeugd Schuytgraaf is de focus eerst gelegd op het doorontwikkelen van naschools en vrijetijdsaanbod in plaats van op het bevragen van ouders. In Elderveld zijn verkennende gesprekken gevoerd met professionals, is de medezeggenschapsraad van de school aangesloten en zijn wensen van ouders op een partneravond in kaart gebracht.
- Samenwerking met ouders is in alle subsidiebeschikkingen opgenomen.
- Op 6 van de 8 basisscholen in het gebied (inclusief Rivers international school) draait een naschools programma kansrijk opgroeien of is er een pilot geweest of gestart. Met 5 scholen wordt het programma voortgezet of verder ontwikkeld vanuit de pilot.

Kinderen worden meer ondersteund bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden

Door het inzetten van KIES-trainingen, coaching en begeleiding vanuit de POH jeugd, sociale wijkcoaches of ingekochte zorg worden ouders, kinderen en jongeren begeleid. Daarnaast is er aandacht voor weerbaarheid en omgang met social media in het aanbod van vrijetijdsactiviteiten en in het naschoolse aanbod.

Inspanningen 2022

Het netwerk van jeugdprofessionals en andere betrokkenen rondom jeugd loopt goed en wordt steeds verder uitgebreid. Aanbod wordt steeds meer op elkaar afgestemd en op elkaar aangesloten. In Elderveld is in een wat kleiner verband vanuit een van de 2 basisscholen met een netwerk gestart en gewerkt aan een gezamenlijke visie op kansengelijkheid. Ook zijn eerste stappen gezet in het afstemmen van het aanbod en het invullen van geconstateerde hiaten.

Openbare Ruimte

Bewoners zijn meer tevreden over de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte

Bewonersvragen en -initiatieven worden waar nodig opgepakt en ondersteund. Met bewoners wordt regelmatig geschouwd hoe de openbare ruimte erbij ligt en of deze nog aan de wensen voldoet. Het afgelopen jaar heeft met name in Elderveld regelmatig een schouw plaatsgevonden.

Inspanningen 2022

- De fysieke tafel en schouwen worden regelmatig georganiseerd. Ondersteuning van bewonersinitiatieven vindt indien nodig plaats.
- De Briellehof en Kaaghof zijn vergroend met een groene gevel en een plantsoen met bomen en struiken. De kapschuur Schuytgraaf is gereed en kan gebruikt gaan worden door de Hoogstambrigade.
- De groenvisie voor Elderveld is gereed.

Veiligheid

Bewoners ervaren minder last van fysieke verloedering

In het wijkveiligheidsoverleg worden acties afgesproken en gemonitord, ook aan de fysieke tafel en met woningcorporaties worden afspraken gemaakt. In Elderveld zijn veel vrijwilligers actief die onder andere Elderveld Schoon-opruimacties organiseren. Jeugdoverlast blijft een belangrijk punt van aandacht en in de vuurwerkperiode zijn er behoorlijke vernielingen geweest en is extra inzet op straat ingezet.

Inspanningen 2022

- Bij het wijkveiligheidsoverleg wordt gewerkt met een actielijst die steeds terugkomt op de agenda om de voortgang te monitoren.
- Bij het wijkveiligheidsoverleg is gestart met het werken met een rapportage, waarin de hotspots en belangrijkste meldingscategorieën worden besproken. Indien het bijvoorbeeld zwerfafval betreft wordt dit ook opgepakt met de collega's van openbare ruimte. De aannemer dagelijks onderhoud rapporteert ook met betrekking tot zwerfafval en hotspots.
- Adviezen zijn gegeven rondom de breng- en haalconstructie rondom de basisscholen in Elderveld en er zijn gesprekken gepland rondom de breng- en haalconstructie bij MFC de Salamander.
- Een groengroep van bewoners is aan de slag gegaan met het uitvoeren van kortetermijnacties uit de groenvisie Elderveld. Adviezen over mogelijkheden om Elderveld te verjongen, prettig oud te kunnen worden, ontmoeting te stimuleren en ingrepen om de sleetsheid van Elderveld aan te pakken zijn gegeven bij het opstellen van de startnotitie Ontwikkelperspectief Elderveld.

Bewoners ervaren minder woonoverlast

Bewoners worden soms meldingsmoe en vragen vaak professionals om andere bewoners aan te spreken. Ook omdat het gesprek met buurtbewoners vaak moeizaam verloopt. Dit geldt vaak voor de hotspots in de wijken, op veel andere plekken loopt het goed. Er is onvrede over de vele wisselingen van wijkagenten in Elderveld.

Inspanningen 2022

Professionals zijn actief op social media en communiceren actief over meldingsmogelijkheden en in gesprekken ook over opties met betrekking tot bijvoorbeeld buurtbemiddeling.
Signalen en meldingen met betrekking tot woonoverlast worden in en vanuit het overlast- en zorgoverleg opgepakt en waar nodig opgeschaald. Vooral bij particulier woningbezit zijn er soms weinig instrumenten om overlastmeldingen op te lossen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.155	23.854	26.037	24.970	1.067
Baten	2.812	2.571	2.666	2.683	16
Saldo lasten en baten	***-20.343***	***-21.283***	***-23.371***	***-22.287***	***1.084***
Toevoegingen aan reserves	658	292	653	674	-21
Onttrekkingen aan reserves	707	180	882	727	-155
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***49***	***-112***	***229***	***53***	***-177***
Gerealiseerd resultaat	**-20.294**	**-21.396**	**-23.142**	**-22.235**	**907**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		769	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		600	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		470	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		130	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		85	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		-460	N	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Welzijn	Meedoen	71	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Mobiliteit	Openbare ruimte	52	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	45	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	38	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	29	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	26	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	13	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-140	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-190	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-29	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-29	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		56	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	161	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-45	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-60	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR

Onttrekkingen aan reserves		8	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	8	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR

De Laar, Elden

In het wijkprogramma De Laar/Elden bevinden zich de wijken De Laar en Elden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam)

Er staat inmiddels een beter netwerk van laagdrempelige ontmoetingslocaties. Doordat deze randvoorwaardelijke basis beter staat kan nu actiever en effectiever ingezet worden op het ondersteunen en uitbreiden van het wijknetwerk.

Inspanningen 2022

- Ontmoetingslocatie De Laarhof is geopend in april 2022 en begint een succesvol onderdeel binnen een netwerk van ontmoetingslocaties te worden. Er wordt actief gewerkt aan de verbetering van de samenwerking rondom boerderij De Kroon. Het Rozetje in de scholen aan de Brabantweg is in mei 2022 geopend en wordt zeer gewaardeerd. Vanuit deze basis wordt met bewoners ingezet op een meer samenhangend en behoeftegericht programma van activiteiten.
- Er loopt een succesvol participatieproces om samen met bewoners het groene terrein rondom sporthal De Laar aan de Brabantweg te transformeren in een aantrekkelijk en verbindend groen wijkpark.
- Samen met bewoners zijn buurtspeellocaties aangepast en verbonden.
- Het opbouwwerk heeft haar netwerk in de wijk uitgebouwd en werkt met de nieuw aangestelde sociaal beheerder van locatie De Laarhof. Hierbij versterken zij elkaar.
- Het gezamenlijk met het Sociaal wijkteam inzetten op het versterken van het aanbod van voorliggende voorzieningen is nog niet gerealiseerd.

Sterker zelforganiserend vermogen van bewoners (financieel zelfredzaam)

De samenwerking op wijkniveau tussen de partners verloopt effectiever waarbij de gezamenlijke huisvesting zeer helpend is gebleken.

Inspanningen 2022

- De basis is gelegd voor de samenwerking op wijkniveau tussen de partners.
- Vanuit de partners wordt er bij nader inzien geen meerwaarde gezien in het opzetten van wijkspreekuren voor alleen Werk en Inkomen en het Sociaal wijkteam.
- Er bleek geen noodzaak voor het benoemen van specifieke gebiedsdoelstellingen rondom financiën en (arbeids)participatie. In plaats daarvan is ingezet op het versterken van de onderlinge samenwerking binnen de basisdienstverlening.

Kansengelijkheid

Bewoners de mogelijkheid bieden om zelfstandiger en steviger in de maatschappij te staan en indien nodig meer zelf de regie te kunnen voeren over hun leven

Hoewel partijen elkaar weten te vinden is de inhoudelijke samenwerking tussen het Sociale wijkteam en Werk en Inkomen met andere wijkpartners niet volwaardig van de grond gekomen. De verwachting is dat hier in 2023 weer vooruitgang op wordt geboekt.

Inspanningen 2022

- Het project buurtschakels is onvoldoende van de grond gekomen. Samen met het Sociaal wijkteam zijn er aanpassingen gedaan in de aanpak. Medio 2023 zal het project een doorstart maken onder de naam “Elden & De Laar voor Elkaar”.
- Er zijn geen nieuwe samenwerkingen met wijkpartners gestart rondom het verbeteren van kansen in de eigen omgeving. Bestaande samenwerkingen zijn gecontinueerd.

Meer kinderen bereiken die extra ondersteuning kunnen gebruiken in hun ontwikkeling en hier een goed en passend programma voor aan te bieden

Alle programma's Kansrijk Opgroeien zijn gecontinueerd.
De doorgaande lijnen zijn vormgegeven door extra inzet op leeftijd 10-14 jaar en de opstart van Kansrijke start gericht op de doelgroep -9 maanden tot 4 jaar.
De buurtsportcoach is aangesteld en biedt meerwaarde in het netwerk rondom jeugd.

Inspanningen 2022

- De coördinatoren in het Kidzonly-programma zijn gekoppeld aan de wijkpartners, Rozet, Sportbedrijf en Rijnstad om een compleet programma aan te bieden.
- Afstemming tussen de verschillende partners is in reguliere (jeugd)overleggen en bij activiteiten geborgd.
- De buurtsportcoach heeft een stevige rol ingenomen en is niet meer weg te denken uit de wijk.

Openbare ruimte

Bewoners zijn tevreden over hun leefomgeving

Er is in brede samenwerking met bewoners en werkgroepen op verschillende plekken in de wijk gewerkt aan het verbeteren van buurt- en speellocaties waarbij ontmoeten een belangrijke rol heeft.

Inspanningen 2022

- Er is samen met de partners op een aantal plekken met succes ingezet op het tegengaan van overlast en verloedering.
- Mede door de inzet van de buurtsportcoach zijn extra inwoners gestimuleerd tot bewegen.
- In samenwerking met de stadsdeelmanager zijn buurtadoptieprojecten in de openbare ruimte actief opgepakt.

Veiligheid

Bewoners voelen zich veilig en zijn betrokken in hun buurt

Ernstige (jeugd)overlast is terug gedrongen. We trekken intensief op met onze professionele partners in de wijk.

Met ondernemers van Winkelcentrum Oostburgwal zijn acties besproken en ingezet om overlast te verminderen. De vorming van een ondernemersoverleg is geïnitieerd.

Er wordt veel werk gemaakt van de benoeming en aanpak van zogenaamde hotspots (verloederde/sleetse plekken). Hier is een intensieve samenwerking tussen corporaties en gemeente en partners op het gebied van Veiligheid en overlast (Overleg Zorg en Overlast (OZO), wijkagent, Handhaving).

Inspanningen 2022

- De BuurtWhatsApp-Preventiegroepen zijn waar nodig ondersteund door wijkagent en wijkmanager. Het aantal groepen is uitgebreid.
- Via intensieve samenwerking met partners rondom jeugd hebben we gestage vorderingen gemaakt richting preventie. De koers is ingezet om meer maatwerk op Jongerenwerk te realiseren.
- Er is actief met verschillende bewoners(groepen) samengewerkt rondom het aanpakken van verkeersknelpunten in de wijk.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	16.264	17.219	18.805	18.172	632
Baten	1.377	1.280	1.354	1.326	-27
Saldo lasten en baten	***-14.887***	***-15.939***	***-17.451***	***-16.846***	***605***
Toevoegingen aan reserves	142	61	436	444	-9
Onttrekkingen aan reserves	315	65	327	361	34
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***173***	***4***	***-109***	***-83***	***26***
Gerealiseerd resultaat	**-14.713**	**-15.935**	**-17.560**	**-16.930**	**631**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		619	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		550	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		110	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		40	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		-45	N	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		-250	N	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	146	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onderwijs	Kansengelijkheid	74	V	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	37	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	25	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	25	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	23	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	16	V	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	8	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR

Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-140	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR
Baten		-37	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-37	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		-10	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	161	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-25	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-146	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg

In het wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg bevinden zich de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Thema's	Doelen	Inspanningen

Meedoen

Meer ontmoetingsplekken

In 2022 zijn er meerdere ontwikkelingen geweest op het gebied van ontmoeten. Deze ontwikkelingen zijn verdeeld over het gebied waardoor een meer gebalanceerd aanbod ontstaat.

Inspanningen 2022

Eind dit jaar heeft een netwerkbijeenkomst Ontmoeten in Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg plaatsgevonden. Deze is tot stand gekomen in samenwerking met meerdere partijen uit de wijk die activiteiten ontplooien op dit gebied, en is bezocht door meerdere partijen uit de wijk. In 2023 zal hier vervolg aan gegeven worden.

- De Fontein (ontmoetingsplek aan het Croydonplein) wordt doorontwikkeld. De programmering voor deze ontmoetingsplek voldoet op dit moment aan de vraag, maar kan nog verder uitgebreid worden. De locatie is met uitzondering van zaterdag nagenoeg iedere dag open.
- De ontmoetingsruimte in de Rijnlandflat wordt geëxploiteerd door Altermind. Hiermee zijn we in gesprek hoe we de locatie zo optimaal mogelijk kunnen inzetten. Het Sociaal wijkteam heeft hier een tijdje een inloopspreekuur gehad.
- Voor ontmoeten voor jongeren is de locatie de Kemphaan aangetrokken en succesvol in gebruik genomen. In dit proces zijn zowel jongeren als ouderen betrokken geweest.
- De koffieochtend bij de ESA is overgenomen door een vrijwilliger met op de achtergrond ondersteuning van Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA).
- De SWOA ondersteunt ook het initiatief Max Mobiel, dit maakt het voor bewoners makkelijker om zich in de wijk te bewegen. Dit initiatief wordt door Wereldhave, The Point en Presikhaaf University mogelijk gemaakt.

- The Point is gestart in het winkelcentrum Kronenburg. Zij geven jongeren de mogelijkheid om vaardigheden te ontwikkelen Ze bieden hiervoor structuur en trainingen.
- De contacten met diverse partners (bijvoorbeeld ICC Nour Al Houda, COA, Wijk- en Sportcentrum Rijkerswoerd en het Wijkcentrum Vredenburcht) zijn geïntensiveerd.
- De moskee - Nour Al Houda - heeft de opdracht gekregen en aanvaard om een ontmoetingsplek voor jongeren te realiseren.
- Aan de Stadslandbouw is opdracht verleend om het plan om een ontmoetingsplek te realiseren verder uit te werken.
- Rumah Baru heeft met ondersteuning van het team Leefomgeving subsidie weten te krijgen voor hun maandelijkse ontmoeting. Zij kunnen nu voor drie jaar een locatie huren voor hun activiteit.
- We zijn in gesprek met de Jacobiberg om mogelijkheden voor een laagdrempelige ontmoetingsplek in het gebied te onderzoeken.

Meer ommetjes

Voor iedere wijk gelden andere wensen ten aanzien van ommetjes. Voor iedere wijk wordt er daarom ook gekeken naar maatwerk.
In het ontwikkelperspectief Kronenburg wordt gekeken naar de looproutes in de wijk.

Inspanningen 2022

De partners in de wijk zijn gestimuleerd om gezamenlijk een programma te ontwikkelen in de openbare ruimte.

Rozet heeft in samenwerking met het platform Rijkerswoerd een boekje met kunstroutes uitgebracht. Deze routes kunnen zowel gefietst als gelopen worden.
In Vredenburg is er behoefte aan bankjes om met name voor ouderen de afstanden behapbaar te houden. Een plan hiervoor moet door de bewoners van Vredenburg nog worden aangeleverd.
In Kronenburg wordt de inrichting van de openbare ruimte meegenomen in het ontwikkelperspectief.

Kansengelijkheid

Bevorderen kansengelijkheid

Jeugd in Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg heeft de mogelijkheid gekregen om zich persoonlijk te ontwikkelen op het vlak van cultuur, sport, zelfstandigheid en weerbaarheid. De jeugd staat steviger in de schoenen en is beter voorbereid op volgende stappen in hun leven.

Inspanningen 2022

Binnen het programma Kansrijk Opgroeien is er met de scholen gewerkt aan naschoolse programma's op het gebied van sport, cultuur, weerbaarheid, ontwikkeling et cetera. Inmiddels zijn daar bijna alle basisscholen uit het gebied bij aangesloten. In aansluiting daarop heeft er tijdelijk een schaatsbaan in de wijk gestaan, The Big Draw in Kronenburg, social mediatraining, Vitesse Hattrick, Run4Fun en het vakantiekamp hebben plaatsgevonden.
Via de scholen is voor individuele kinderen budget beschikbaar gesteld voor kleding, schoeisel, persoonlijke hygiëne en is sinterklaasviering voor kinderen in armoede mogelijk gemaakt.
Een beurs voor tweedehands schoolspullen, sportartikelen en buitenspeelartikelen heeft plaatsgevonden.
Voor de kinderen van het voortgezet onderwijs is via PowerPlug Academy de mogelijkheid geboden voor huiswerkbegeleiding, persoonlijke ontwikkeling en loopbaanonderzoek.
Vanuit Rijnstad en The Point worden jongeren vaardigheden aangeleerd om zich in de huidige maatschappij te redden. Powerplug en Rijnstad zijn in contact gebracht met Prospect4Cash. Deze partij helpt jongeren aan werk en begeleidt ze daar langdurig in.
Het netwerk voor opvoedondersteuning wordt in kaart gebracht en zal in 2023 afgerond worden. Dit zal gedeeld worden met de scholen.

Het project Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is afgerond en krijgt een vervolg in de opvoedondersteuning plan Nieuw-Zuid.

De regisseurs van Werk en Inkomen hebben op woensdagochtend een locatie in de Fontein tot hun beschikking en op donderdag bij het Sociaal wijkteam. Mogelijkheden tot uitbreiding worden nog onderzocht.

Er is extra inzet geweest op de jonge-moedergroep. Dit heeft plaatsgevonden in de vorm van een verdiepende training op het gebied van opvoedondersteuning.

Naast het programma voor de jeugd hebben wij in 2022 een opdracht verstrekt voor kansengelijkheid voor volwassenen. Hier wordt met name ingezet op kansengelijkheid voor (allochtone) vrouwen.

Openbare ruimte

Vergroenen van de wijk

Met bewoners en professionals is gesproken over de mogelijkheden om de wijk te vergroenen. Daar waar mogelijk is er ook al uitvoering aan gegeven. Daarbij zijn het tegengaan van wateroverlast en hittestress belangrijke onderwerpen.

Inspanningen 2022

In het gebied zijn talrijke projecten uitgevoerd binnen dit thema. Uitgevoerde projecten:
Vredenburg

- Heiligerleeplaats is in samenwerking met bewoners gerealiseerd. Verharding is vervangen door groen en de inrichting is verbeterd.
- Adorppad, de gesprekken met bewoners zijn gestart, met als doel het plein te verbeteren. Minder steen, meer groen is de insteek.
- Bronsveenhof, de gesprekken met bewoners zijn gestart, met als doel het plein te verbeteren. Minder steen, meer groen is de insteek.
- Groningerpark is uitgebreid. Het versteende plein van de scholen is met de nieuwbouw verkleind. Het overgebleven gedeelte is vergroend en samengevoegd met het achterliggende Groningerpark. Hierdoor is een mooiere speelruimte voor de jeugd ontstaan.

Kronenburg

- Schepen te Boeckoppad, de verruiming van de boomspiegels is in de hele straat gerealiseerd.
- De Groene Driehoek (tussen Madser en Bibliotheek) is in samenwerking met bewoners gerealiseerd en zal in 2023 feestelijk geopend worden en van een naam worden voorzien.
- Allerlei kleine vergroeningsprojecten in het gebied tussen de busbaan en de Huissensedijk zijn in ontwikkeling.

Rijkerswoerd

- Achter de Coulissen is een groot stuk verharding weggehaald en vergroend.
- Er is een bewonerswerkgroep actief op dit thema die nauw samenwerkt met de gemeente
- In een groot stuk weide aan de Mooieweg worden bomen geplant.
- Aan de Willem Dreessingel is groen verfraaid met een natuurspeelplek.

Verbeteren algehele gesteldheid van de wijk

Dit onderwerp blijft voor bewoners onverminderd belangrijk. Helaas zien we dat sommige bewoners er voor kiezen hun huisraad naast containers te zetten. Ook verwaarloosde achtertuinen vormen regelmatig een ergernis bij bewoners in de wijk. Hierin kunnen wij alleen een adviserende rol spelen. Wij kunnen bewoners niet dwingen hun tuinen aan te pakken.

Inspanningen 2022

In Kronenburg wordt de openbare ruimte grondig aangepakt als onderdeel van het ontwikkelperspectief Kronenburg.
In Kronenburg is gewerkt aan een pilot voor meer bewustwording over overlast (onder andere van ratten), deze loopt door in 2023.

In Rijkerswoerd is de bewonerswerkgroep Openbare Ruimte en Groen actief die een document heeft gemaakt met zeer veel kansrijke plekken. Hier moet prioritering nog op plaatsvinden.

in Vredenburg zijn we momenteel bezig om rond de straten Loppersumhof en Stedumhof de leefomgeving te verbeteren. Dit houdt een verbetering in van het groen maar ook wordt samen met Portaal actie ondernomen om deze buurt te verbeteren.

Betere balans in het speelaanbod

Spelen is een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van kinderen. Op dit moment concentreren we ons op de speelplekken die onderhoud nodig hebben of waar bewoners zelf initiatief nemen en aangeven dat ze graag verandering willen.
Daarnaast houden we bij het aanpassen of aanleggen van speelplekken rekening met inclusief spelen.

Inspanningen 2022

In samenwerking met het Sportbedrijf, maar ook met input van Rijnstad, is gekeken naar de ontwikkeling van het sportaanbod. Denk bijvoorbeeld aan het pimpen van helmen om het belang van veilig sporten te benadrukken.

Los van de fysieke plekken kijken we ook naar het aanbod op de verschillende speellocaties. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van de spelcontainers, Run4Fun en het programma op de skatebaan.

Rijkerswoerd

- Er is, samen met inbreng van ouders en kinderen, een speelplek vernieuwd aan het Renate Rubinsteinpad.

Vredenburg

- Adorppad en Bronsveenhof: er is ter plaatse een uitvraag geweest en momenteel wordt er gewerkt aan de hand van input door ouders, bewoners en kinderen aan het verbeteren van deze speelplek.

Parkeerkrapte en foutparkeren

Samen met de bewoners wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn om parkeerkrapte en -overlast aan te pakken. De uitdaging is om een balans te vinden tussen de verschillende ambities (vergroening) en belangen (parkeerbehoefte).

Inspanningen 2022

Naar aanleiding van een parkeeronderzoek in Rijkerswoerd is gebleken dat in bepaalde gebieden de parkeerdruk hoog is (soms meer dan 100%). Aan de hand hiervan is er getoetst of er mogelijkheden zijn om parkeerplekken te realiseren zonder af te doen aan het groen.
Hierbij wordt gekeken naar mogelijkheden voor laadpalen en alternatieve mobiliteitsvormen (bijvoorbeeld e-Hub). Er zijn afspraken gemaakt met Handhaving en Toezicht om parkeeroverlast aan te pakken.

Meer handhaving en stimuleren eigen verantwoordelijkheid

In de wijk Rijkerswoerd is een werkgroep Hondenbezit geformeerd die zich met dit onderwerp bezig houdt. In goed overleg zijn hier in 2022 stappen gezet om overlast van honden tegen te gaan in de wijk. Met de resultaten van deze werkgroep kunnen we ook kijken of dit toepasbaar is in de andere wijken.

Op het vlak van afval is er contact gezocht met een wijkpartner om de mogelijkheden tot het reduceren van zwerfafval te bespreken.

Inspanningen 2022

Via diverse sporen zijn de mogelijkheden tot extra handhaving in de wijk onderzocht. Dit heeft vooralsnog niet geleid tot de invulling van deze wens. We blijven zoeken naar mogelijkheden om hier invulling aan te geven

In 2022 zijn depodog-uitgiftepunten (kleine kastjes waarin hondenpoepzakjes zitten) gekocht. Deze zullen door de werkgroep in 2023 in de wijk worden opgehangen. Zij nemen ook de verantwoordelijkheid om te zorgen dat ze gevuld blijven. De werkgroep is in 2022 druk bezig geweest om een plan voor de wijk te maken.

Met betrekking tot afval zijn er afspraken gemaakt met de reclassering om plekken waar veel zwerfafval aanwezig is schoon te maken. Dit gebeurt naast het reguliere onderhoud.

Duurzaamheid

Meer kennis ten aanzien van duurzaamheidsacties

In Rijkerswoerd hebben bewoners een werkgroep Duurzaamheid gestart, zij bekijken samen hoe ze hier invulling aan gaan geven.

Samen met bewoners en organisaties uit de wijk zijn wij continu bezig hoe we thema's zoals energie(verbruik), klimaatadaptie en duurzaamheid agenderen en verder brengen. Vanuit team Leefomgeving hebben wij hierin een verbindende en faciliterende rol.

Inspanningen 2022

We ondersteunen en waar mogelijk faciliteren (bewoners)initiatieven op het gebied van energie(verbruik), klimaatadaptie en duurzaamheid.
De werkgroep Duurzaamheid in Rijkerswoerd heeft een warmtescanwandeling georganiseerd. De mogelijkheid om een warmtescan van een woning uit te voeren is ook gedeeld aan andere bewoners in het platformoverleg. Deze mogelijkheid is ook in het platformoverleg aangekaart. Op basis van de scan kunnen bewoners bekijken welke maatregelen in hun huis effectief zijn. Daarnaast zijn zij ook deelvervoer aan het onderzoeken.

We stimuleren de samenwerking tussen organisaties, partners en wijklocaties (zoals Arnhem Aan, de moskee en het buurtcentrum de Fontein) om blijvend aandacht te houden voor de thema's.

Veiligheid

Minder overlast

Via diverse sporen zijn de mogelijkheden tot inzet van extra handhaving onderzocht. Dit heeft tot op heden nog niet tot het gewenste resultaat geleid. Voor de reguliere handhaving is een proces tot stand gekomen om beter richting te geven aan de prioriteiten van de handhavers, in de vorm van een jaarplanning. Deze planning wordt in het veiligheidsoverleg besproken. Hierbij worden ook de reeds bekende activiteiten zoveel mogelijk aan het begin van het jaar gedeeld.

Inspanningen 2022

Na intensief contact met de buurtbewoners zijn er aanpassingen gedaan aan de playground. Sinds die tijd hebben wij geen meldingen van overlast meer ontvangen.
Er zijn borden met spelregels aangebracht, de hekken zijn voorzien van rubbers waardoor de geluidsoverlast verminderd is. Handhaving heeft deze plek intensief meegenomen in hun rondes.
Een overlastgevende klimboom is, na alle andere mogelijkheden onderzocht te hebben, weggehaald.

De Mobiele ontmoetingsplek (MOP) geeft ook geen aanleiding tot extra inzet van handhavers. Hij is met de jaarwisseling blijven staan en dat heeft niet tot overlast geleid.

Na aanvankelijk veel overlastklachten te hebben ontvangen over de skatebaan, is het ook hier na intensieve inzet van ambulant jongerenwerk, politie en straathoekwerk rustig geworden.
In het wijkveiligheidsoverleg brengen we via de Radar Sonar (programma vanuit afdeling Veiligheid) risicovolle locaties in beeld. In datzelfde overleg bespreken we de inzet daar op.

De samenwerkende netwerkpartners hebben voor de vakantieperiodes activiteitenprogramma's samengesteld. Hierbij is specifieke aandacht geweest voor de jaarwisseling.

In 2022 heeft de politie spreekuur gehouden in de Fontein (ontmoetingsruimte Kronenburg). Ook is door Portaal de mogelijkheid gecreëerd om vanuit een pand in Vredenburg, gesitueerd in een problematische omgeving, werkzaamheden uit te voeren.

Meer verkeersveiligheid

Veiligheid in de wijk is heel belangrijk. In Rijkerswoerd is een werkgroep actief die dit onderwerp in kaart brengt en met team Leefomgeving bespreekt.
Oversteekplaatsen zijn niet de enige optie (en creëren schijnveiligheid) om een straat veiliger te maken. Er is en wordt blijvend breder gekeken naar mogelijkheden om de Marga Klompélaan veiliger te maken.

Inspanningen 2022

Het aanbrengen van de oversteekplaatsen blijkt op de Marga Klompélaan niet de oplossing voor de ervaren onveiligheid te zijn. Dit is met de bewoners besproken.
We kijken verder naar mogelijkheden om de veiligheid te verhogen. Hierbij valt onder andere te denken aan het periodiek plaatsen van matrixborden. Vooralsnog is er nog geen extra handhavingscapaciteit beschikbaar om de onveiligheid te kunnen bestrijden.

In 2022 zijn de voorbereidingen gestart voor de aanpassing van de Groningensingel en de Kruisstraat (RijnWaalpad). De uitvoering van beide projecten zal in 2023 plaatsvinden.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.316	27.403	29.142	26.044	3.097
Baten	1.257	1.136	1.214	1.282	68
Saldo lasten en baten	***-22.058***	***-26.267***	***-27.928***	***-24.763***	***3.165***
Toevoegingen aan reserves	328	64	643	557	86
Onttrekkingen aan reserves	470	22	577	558	-18
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***142***	***-43***	***-66***	***2***	***68***
Gerealiseerd resultaat	**-21.916**	**-26.309**	**-27.994**	**-24.761**	**3.233**

Toelichting financiële afwijkingen

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Thema	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten		3.056	V			
Sociale wijkteams						
WMO en sociale wijkteams		1.365	V	Huishoudelijke ondersteuning (zie wijken algemeen)	I	AR
Jeugdzorg		1.180	V	Jeugdzorg (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		260	V	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk (zie wijken algemeen)	I	AR
WMO en sociale wijkteams		180	V	Beschermd wonen (zie wijken algemeen)	I	BR
WMO en sociale wijkteams		40	V	Doelgroepenvervoer (zie wijken algemeen)	I	AR
Teams Leefomgeving						
Mobiliteit	Openbare ruimte	106	V	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	64	V	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Welzijn	Meedoen	52	V	Opvoeden en opgroeien (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	33	V	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Welzijn	Meedoen	30	V	Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (zie wijken algemeen)	I	AR
Schulddienstverlening	Kansengelijkheid	21	V	Schulddienstverlening (zie wijken algemeen)	I	AR
Onderwijs	Kansengelijkheid	-7	N	Onderwijs achterstandenbeleid - OAB (zie wijken algemeen)	I	AR
Werk en Inkomen	Kansengelijkheid	-48	N	Re-integratiebudget (zie wijken algemeen)	I	AR
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	-220	N	Armoederegelingen en Energietoeslag (zie wijken algemeen)	I	AR

Baten		-33	N			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Onderwijs	Kansengelijkheid	-33	N	Regionale aanpak Voortijdig schoolverlaten (VSV) en RMC (zie wijken algemeen)	I	AR
Toevoegingen aan reserves		83	V			
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						
Armoedebeleid	Kansengelijkheid	253	V	Energiearmoedefonds (zie wijken algemeen)	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	Openbare ruimte	-64	N	Programma onderhoud Groen en Spelen (zie wijken algemeen)	I	BR
Mobiliteit	Openbare ruimte	-106	N	Programma groot onderhoud Wegen (zie wijken algemeen)	I	BR
Onttrekkingen aan reserves		0				
Sociale wijkteams						
Teams Leefomgeving						

Stad

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is en die op stedelijk niveau plaatsvinden, zijn opgenomen in 13 stedelijke programma's:

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

S01 Veiligheid

S02 Bereikbaarheid

S03 Economie

S04 Onderwijs

S05 Cultuur

S06 Participatie en armoedebestrijding

S07 Zorg

S08 Welzijn en inclusie

S09 Gezondheid en sport

S10 Klimaat en energie

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

S12 Wonen en leefomgeving

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven

Zie voor de toelichting de inspanningen 'Rekenkamer' en 'College'.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma

De rekenkamer heeft in 2022 de onderzoeken naar onderwijshuisvesting en daklozenbeleid afgerond. Het betrof tweemaal een rekenkamerbrief. De rekenkamerbrief 'Een leefwereld van verschil. Een onderzoek naar het daklozenbeleid' is niet geagendeerd door de raad. Het onderzoek naar onderwijshuisvesting is in een informatieve politieke avond eind 2022 behandeld door de raad. De rekenkamer heeft tijdens deze bijeenkomst het onderzoek toegelicht. Er was een zevental schoolbesturen aanwezig om met raadsleden in gesprek te gaan over het onderzoek. Het vervolg van het politieke proces vindt plaats in 2023. Tenslotte heeft de raad in het najaar van 2022 het rekenkameronderzoek naar Van Wijken Weten uit 2021 behandeld.

Naast bovengenoemde onderzoeken voerde de rekenkamer ook twee vooronderzoeken uit. Dit was ten eerste een uitgebreid vooronderzoek naar armoede, waarbij de rekenkamer onder andere uitvoerige gesprekken heeft gevoerd met klanten van de Voedselbank. De beschouwingen uit het vooronderzoek zijn gedeeld met de raadsfracties in twee sessies. Het vooronderzoek diende als basis voor het hoofdonderzoek naar bestaanszekerheid. Het hoofdonderzoek (bestaanszekerheid) is eind 2022 opgestart. Ook voerde de rekenkamer een vooronderzoek uit naar grondbeleid. De raad nam in juni 2022 de motie 'meer grip gereedschapskist grondbeleid en stedelijke ontwikkeling' aan. Deze motie kent een overlap met het voorgenomen onderzoek. Daarom besloot de rekenkamer dit onderzoek voor nu 'on hold' te zetten.

Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen koos de rekenkamer ervoor om na de verkiezingen een groot deel van de fracties te spreken over het onderzoeksprogramma 2023-2024. Tevens verzorgde de rekenkamer een onderdeel van het startprogramma voor de nieuwe raad in april.

In 2022 heeft de rekenkamer afscheid genomen van rekenkamerlid Hans Verdellen. Samen met een afvaardiging van de auditcommissie is een nieuw lid geworven: Samet Kaymak. De huidige voorzitter Arie Teeuw en zittend lid Lydia Zwier-Kentie zijn door de raad herbenoemd voor een periode van zes jaar.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten

Speciaal voor projectontwikkelaars en inwoners die willen gaan(ver)bouwen is een handreiking ontwikkeld: betrek de buurt bij uw bouwplannen. Er is uitvoering gegeven aan het plan van aanpak kinderburgemeester en begin november is de eerste Arnhemse kinderburgemeester benoemd. De kinderburgemeester wordt aangesteld voor één schooljaar.
De pilot digitale wijkpanels loopt. De eerste enquête voor De Laar is uitgezet. Er is ook een start gemaakt met de voorbereiding van een burgerberaad. Het opstellen van de inspiratiegids wordt hierdoor verschoven. Om helder te maken hoe we samenwerken, zal een digitaal handvat worden gemaakt om eenieder, initiatiefnemer, ontwikkelaar of ambtenaar te helpen een zorgvuldig participatieproces te organiseren.

College: Eenduidige werkwijze leveren

De ambities op burgerparticipatie zijn groot, zoals opgenomen in het actieprogramma van burgerparticipatie ‘Samen maken we Arnhem’. Het Arnhems Stappenplan Participatie is in 2022 vastgesteld door het college. Er wordt intern gewerkt met dit beleidskader bij nieuw beleid en projecten om zo meer inwoners te betrekken. Het beleidskader is een hulpmiddel om het participatieproces in te richten en te werken aan verwachtingsmanagement. Om burgerparticipatie verder in te bedden in de organisatie, worden er vanaf begin 2023 trainingen gegeven om te werken met het stappenplan.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en grensoverschrijdende netwerken

Arnhem heeft in 2022 doorgewerkt aan de samenwerking in externe netwerken en de Groene Metropoolregio. In de Groene Metropoolregio werkte Arnhem zoals voorgenomen mee aan alle opgaven uit de regionale agenda.

De bestuurswisseling leidde ertoe dat posities vanuit het college in de netwerken opnieuw zijn belegd. In het Algemeen Bestuur (AB) en de bestuurlijke teams van de GMR is Arnhem opnieuw goed vertegenwoordigd. De portefeuillehouder mobiliteit is voorzitter van de opgave Verbonden regio. Ook in de andere opgaven nemen de Arnhemse bestuurders deel aan de bestuurlijke overleggen. In de VNG heeft Arnhem zijn positie versterkt door onder meer deelname aan verschillende bestuurlijke VNG-commissies. Arnhem werkt ook verder door aan het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met de steden in Noordrijn-Westfalen (NRW), samen met The Economic Board, bedrijfsleven en maatschappelijke partners.

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een regionale aanpak vragen

Arnhem heeft in 2022 samen met de Groene Metropoolregio mede uitvoering gegeven aan de opgaven in de regionale agenda en de hiermee samenhangende lobbyagenda. Op de verschillende onderdelen van de regionale agenda is veel werk verricht en bereikt. De GMR communiceert stelselmatig over de resultaten en successen via de kwartaalberichten.

Mede dankzij de inspanningen van de Groene Metropoolregio heeft het Rijk Arnhem-Oost aangewezen als grootschalig woningbouwgebied. Hiermee kunnen we als gemeente ook aanspraak maken op middelen vanuit Den Haag om te investeren in een leefbare omgeving, betere bereikbaarheid en duurzame economie. Hierdoor kunnen woningbouwprojecten versneld worden uitgevoerd.

In het BO MIRT (Meerjarig Investeringsprogramma Ruimte en Infrastructuur) in november zijn er verstedelijkingsafspraken gemaakt met regio Foodvalley, het Rijk en provincies Gelderland en Utrecht. Een mooie mijlpaal in het proces van de Verstedelijkingsstrategie. Daarin is onder meer financiering afgesproken voor een aantal grote woningbouwlocaties zoals in Arnhem-Oost, Wijchen-West en Nijmegen. Daarnaast zijn er diverse mobiliteitsprojecten afgesproken, gericht op de (ontsluiting van) grootschalige woningbouwgebieden Arnhem-Oost en Nijmegen Stationsgebied/Kanaalzone.
Tot slot zijn er ook afspraken gemaakt over MIRT-onderzoeken om samen met Rijk en provincie diverse belangrijke corridors te onderzoeken zoals de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (A12) en de vrije kruising Arnhem Oost en inpassing in spoorzone Arnhem Oost en afspraken gericht op het verder brengen van de randvoorwaarden van de bouwstenen economie en leefomgeving; bijvoorbeeld de uitwerking van het groenblauw raamwerk.

Via de opgave Verbonden regio is in 2022 verder gewerkt aan een veelheid aan dossiers en lobbytrajecten, onder andere over de genoemde corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (UAD, voorheen A12) en de vrijespoorkruising in Arnhem Oost. Op het gebied van duurzame mobiliteit is het uitvoeringsprogramma deelmobiliteit vastgesteld. Mede op basis hiervan is in het BO MIRT van november door het ministerie van I en W een bedrag van € 500.000 toegezegd voor de investering in deelmobiliteitshubs in deze regio. Deze worden de komende drie jaar uitgerold.

In het laatste kwartaal is de rapportage ‘Stadrandhubs Arnhem’, uitwerking van de (concept)visie Hubs made in [Arnhem], door de GMR bestuurlijk vastgesteld. Advies uit het rapport is om allereerst in te zetten op de locaties Waterberg en Arnhem-Zuid. De gemeente Arnhem brengt de bevindingen uit de regionale rapportage binnenkort naar het college. De visie Hubs made in [Arnhem] zal samen met de uitwerking stadsrandhubs Arnhem als bouwsteen opgenomen worden in het Duurzame Mobiliteitsplan van Arnhem, dat eind 2023 door de raad vastgesteld zal worden (voorafgegaan door een participatietraject). In het Duurzame Mobiliteitsplan zullen de vervolgstappen (prioritering en financiering) van de diverse hubs in Arnhem worden aangegeven.

Binnen de opgave productieve regio is samen met The Economic Board, de provincie en werkgevers gewerkt aan een regionale arbeidsmarktagenda. Deze moet gaan zorgen voor een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De agenda wordt uitgewerkt in een ‘Human Capital Akkoord’, een meerjarig programma met concrete activiteiten. Najaar 2022 is hier een start mee gemaakt.

Voor vergroening van werklocaties hebben we concrete afspraken gemaakt met de provincie. Deze moeten bijdragen aan vermindering van hittestress en wateroverlast en aan vasthouden van water, bevorderen van de biodiversiteit en moeten bijdragen aan de gezondheid en het werkplezier van werknemers. Per januari 2023 kan gestart worden met een pilot om tot en met 2030 zo’n 500 ondernemers en/of vastgoedeigenaren, met een totaal van 1.000 in 2040 als stip op de horizon, te stimuleren hun perceel te vergroenen.

Binnen de opgaven circulaire regio is de circulaire impactladder ontwikkeld, een maatstaf om de circulariteit van nieuwbouwwoningen te kunnen beoordelen en te bepalen in hoeverre de doelen in de woondeal 2.0 gehaald worden: 25% circulair bouwen in 2025, 50% in 2030 en 100% in 2050. In december is een start gemaakt met het

doormeten van tien geselecteerde woningbouwprojecten. De overige volgen in de eerste helft van 2023. Op basis hiervan wordt bekeken hoe de impactladder verder wordt ingezet als monitoringsinstrument.

Er is gestart met de bouw van een platform en netwerk Duurzaam Inkopen voor inkopers om circulair en toekomstbestendig in te kopen. Het gaat om bedrijfskleding, catering, kantoorinrichting, bouw, kantoorartikelen, groenvoorziening en ICT.

Er is een onderzoek uitgevoerd door Royal Haskoning DHV voor het sluiten van de kringloop van enkele belangrijke productgroepen. De meest kansrijke stromen die hier uit zijn gekomen zijn zonnepanelen en zorgafval. Op dit moment wordt uitgezocht wat ervoor nodig is om regionale ketens te gaan sluiten voor deze afvalstromen en wat de rol van de GMR hierin is.

Verder is volgens de opdracht vanuit het Rijk gewerkt aan de voorbereiding voor de Regionale Energiestrategie 2.0. Onder meer is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) afgerond en vrijgegeven voor reacties. Deze reacties worden verwerkt in de definitieve versie van de NRD.

In november is in het kader van de Community of Practice van de RES een bijeenkomst gehouden over de voortgang van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken en de Wijken van de Toekomst. Vanuit de ervaringen van de gemeenten Nijmegen, Lingewaard, Druten en Arnhem is geconstateerd dat het vervolg op deze pilotfase een flinke inspanning van de gemeenten vraagt. Daarbij zijn het organiseren van voldoende capaciteit en het organiseren van participatie met aandacht voor gedragsverandering belangrijke punten.

De bestuurders van de cultuurregio 025 hebben in goede onderlinge samenwerking kaders vastgesteld voor de uitvoering van het transformatievoorstel cultuur. Ook is een inventarisatie uitgevoerd naar natuur, landschap en water in de regio, het zogenaamde groenblauw raamwerk. Dit is een belangrijke bouwsteen voor het Verstedelijkingsakkoord waar vanuit de opgave groene groeiregio aan wordt gewerkt.

In het derde en vierde kwartaal is door de GMR samen met The Economic Board en de provincie Gelderland gewerkt aan een voorstel voor een Regio Deal met het Rijk. Het voorstel diende als een voorselectie om met het Rijk in gesprek te komen over het sluiten van een Regio Deal om de brede welvaart te verbeteren. In november is de aanvraag voor de Regio Deal Groene groei ingediend bij het Rijk. Het Kabinet heeft op 17 februari 2023 besloten om op basis van de ingediende aanvraag een Regio Deal te willen sluiten met de regio Arnhem-Nijmegen. Hiervoor is 15 miljoen euro beschikbaar gesteld. De Regio Deal wordt in het voorjaar van 2023 uitgewerkt en met projecten voorzien op de thema's zorg, wonen, duurzaamheid, economie en arbeidsmarkt, grensoverschrijdende samenwerking. De verwachting is dat de Regio Deal met het Rijk rond de zomer van 2023 getekend kan worden.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio en in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting het Rijk en Europa

Via deelname in verschillende werkgroepen en commissies van de VNG en de G40 heeft Arnhem in 2023 ambtelijk en bestuurlijk bijgedragen aan kennisontwikkeling en diverse lobbytrajecten, onder andere met betrekking tot gemeentefinanciën en specifieke dossiers in de pijlers Fysiek, Sociaal en Economie & Werk. Na de gemeenteraadsverkiezingen zijn de VNG-commissies opnieuw bemenst. Onze inzet was daarbij gericht op een goede Arnhemse bestuurlijke vertegenwoordiging. Deze inzet is gehonoreerd doordat wethouders Van de Geijn en Smeulders benoemd zijn in de VNG-commissies Informatiesamenleving respectievelijk Financiën.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW)

Arnhem heeft in 2022 doorgewerkt aan het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking. Via de Euregio Rijn-Waal en door samen te werken met de grote steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) via het Euregionale stedennetwerk van 100.000+ steden. In dit stedennetwerk werkt Arnhem samen met Nijmegen, Ede en Apeldoorn en drie Duitse steden in Noordrijn-Westfalen: Duisburg, Düsseldorf en Moers. Dit is nuttig vanwege gezamenlijke belangenbehartiging, kennisdeling en projectontwikkeling. In 2022 hebben deze steden samen verkend op welke onderwerpen, die aansluiten bij de Strategische Agenda 2025+ van de Euregio Rijn-Waal (november 2020), verder samen kan worden gewerkt.
Medio 2022 startte de nieuwe programmaperiode van het Interreg VIA-programma, waarvoor de Euregio het regionale programmamanagement verzorgt. De Euregio helpt initiatiefnemers met het indienen van projectvoorstellen, die voor deze Europese subsidie in aanmerking komen.
Om het netwerk met Duitse partners te versterken is onder andere een samenwerking opgezet met de Duits Nederlandse Businessclub Gelderland (DNBC). Samen met DNBC werd in mei 2022 een groep ondernemers uit Duisburg ontvangen. Voor hen werd een programma georganiseerd rondom het thema waterstof. Duisburg Business Innovation (DBI) heeft ons uitgenodigd voor een tegenbezoek naar Duisburg (gepland februari 2023) waarvoor een ‘Letter of Intent’ in de maak is tussen de beide steden en The Economic Board regio Arnhem Nijmegen en DBI. De samenwerkingsrelatie moet concrete samenwerkingsprojecten gaan opleveren.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

In september 2022 is Loket Zuid heropend. Sindsdien kunnen Arnhemmers op deze locatie weer terecht voor het aanvragen en ophalen van verschillende producten zoals een paspoort of rijbewijs. In aanvulling op de dienstverlening is er een informatiebalie geopend. Bij deze informatiebalie kunnen inwoners zonder afspraak terecht voor het afhalen van eerder aangevraagde documenten. Ook kunnen zij hier spontaan binnenlopen met vragen. Medewerkers van de informatiebalie verstrekken informatie over de gemeentelijke producten en verwijzen waar nodig door naar andere organisaties.

De heropening van Loket Zuid heeft langer geduurd dan gewenst, mede als gevolg van een krappe bezetting op de afdeling Burgerzaken en een toename van werkzaamheden. Zo zijn er in 2022 33% meer eerste inschrijvingen in de Basisregistratie Personen (BRP) geweest. Voor een groot deel gaat het hier om inschrijvingen van vluchtelingen uit Oekraïne. Maar er is ook een toename geweest van eerste inschrijvingen van statushouders en migranten. In 2022 zijn 18.500 reisdocumenten aangevraagd, 4.000 meer dan in 2022. En het aantal huwelijken is gestegen met 20%. Verder is in 2022 veel aandacht uitgegaan naar voorbereiding op nieuwe en veranderende wetgeving, zoals rondom de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit, erkenning en gezag van ouders en de Kieswet.

De toegenomen vraag heeft tot gevolg gehad dat er soms langere wachttijden waren of dat werkzaamheden werden uitgesteld. Dit geldt bijvoorbeeld voor adresonderzoeken, naturalisaties en het kunnen doen van een melding voor een huwelijk.

Ondanks de druk op de afdeling Burgerzaken, voldoen we aan de kwaliteitsnormen van het Rijk. We scoren wel iets lager dan voorgaande jaren. Dit kunnen we verklaren doordat we kritischer hebben gekeken naar de eigen werkwijze. De verbeterpunten die daarbij naar voren zijn gekomen zijn eenvoudig op te lossen.

Digitaliseren van het klantproces

In 2022 is vooral achter de schermen hard gewerkt aan de digitalisering van de dienstverlening. Verschillende systemen hebben een update gehad en er zijn voorbereidingen getroffen voor de overstap naar een nieuw, gemeentebreed, zaaksysteem. Aan dit nieuwe systeem zijn de uitrol van e-diensten en het klanttevredenheidsonderzoek gekoppeld. De uitvoering daarvan vindt plaats in 2023.
De doorontwikkeling op digitalisering, en het grote aantal technische storingen, heeft veel tijd en aandacht gevraagd. Hierdoor zijn 'klantreizen' nog niet in beeld gebracht. Dit wordt in 2023 alsnog opgepakt binnen de doorontwikkeling van de afdeling Burgerzaken.
In 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen georganiseerd. Deze zijn goed en zonder noemenswaardige incidenten verlopen. Er zijn verschillende maatregelen genomen om de verkiezingen voor iedereen toegankelijk te maken. Er zijn voorzieningen getroffen voor bijvoorbeeld stemmers die minder mobiel zijn, of een visuele of auditieve beperking hebben. Hier hebben we positieve reacties op ontvangen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Klanttevredenheid					
Eenheid: Cijfer					
Bron: KTO - Streefcijfer is minimaal 8, deze indicator wordt vanaf 2022 voor het eerst gemeten.					
Toegankelijkheid stemlokalen					**100,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 100% volledig toegankelijk / 0% niet toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking.					
Opkomst verkiezingen Tweede kamer				**73,6**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	**49,6**				**46,5**
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					
Opkomst verkiezingen Provinciale Staten		**50,7**			
Eenheid: Percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.					

Opkomst verkiezingen Europees Parlement	**39,2**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.
Opkomst verkiezingen Waterschappen	**45,5**
Eenheid:	Percentage
Bron:	Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Woonlasten éénpersoonshuishouden	**695,0**	**700,0**	**707,0**	**694,0**	**876,0**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**759,0**	**763,0**	**750,0**	**711,0**	**949,0**
Eenheid:	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.				
Bron:	COELO, Groningen				
WOZ-waarde woningen	**187,0**	**204,0**	**217,0**	**239,0**	**265,0**
Eenheid:	De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.				
Bron:	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken				
Formatie ambtelijk apparaat	**5,9**	**5,8**	**5,8**	**6,1**	**6,1**
Eenheid:	Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Bezetting ambtelijk apparaat	**5,8**	**5,7**	**5,9**	**6,1**	**6,3**
Eenheid:	Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				
Apparaatskosten per inwoner	**646,0**	**490,0**	**490,0**	**406,0**	**421,0**
Eenheid:	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Kosten inhuur externen als % van de loonsom	**13,0**	**21,0**	**17,0**	**22,7**	**19,5**
Eenheid:	Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente.				
Overhead % van totale lasten	**7,0**	**5,0**	**9,5**	**9,0**	**8,9**
Eenheid:	Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten.				
Bron:	Eigen gegevens gemeente				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Echt contact met de gemeente (21A59)

De tekst zoals is voorgesteld in het amendement is overgenomen in de Begroting 2022.

Samen werken aan een mooier Arnhem (21A61)

De samenwerking – ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid – tussen college en raad is belangrijk voor het vertrouwen in de Arnhemse politiek. De controlerende en kaderstellende rol vereist een goed, tijdige en volledige informatievoorziening aan de raad. Het college staat hier voor. Naar aanleiding van het feitenrelaas van onderzoekbureau Strated consultancy zijn er aanbevelingen gedaan om de informatievoorziening te verbeteren. Naar aanleiding hiervan zijn onder andere de formats voor de raadsbrieven en raadsbesluiten aangepast. Met deze wijziging willen wij de informatievoorziening verbreden en versterken.

Samenspraak met de stad (21M212)

Deze motie is afgedaan door een raadsbrief van de raadswerkgroep.

Kosteloze naamsverandering van nakomelingen van tot slaaf gemaakte mensen (21M218)
We werken aan de uitvoering van de motie. Hiervoor kijken we onder andere naar de ontwikkelingen en aanpak bij andere gemeenten en het Rijk.

Meer gemeentelijke prikborden in Arnhemse wijken (21M232)
Zoals in de motie is verzocht, is het college in overleg getreden met partners en organisaties in wijken over de invoering van gemeentelijke prikborden. Uit de opgehaalde informatie is gebleken dat partners en organisaties in de wijken niet enthousiast zijn over het idee. Het college heeft de raad hierover via een raadsbrief geïnformeerd.

Stijging bouwkosten volledig opnemen in begroting (21M247)
De actuele stijging bouwkosten is verwerkt in de Begroting 2023.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	96.891	88.886	89.073	92.278	-3.205
Baten	511.617	521.831	571.771	587.497	15.726
Saldo lasten en baten	***414.726***	***432.945***	***482.699***	***495.219***	***12.521***
Toevoegingen aan reserves	42.181	19.864	34.017	52.002	-17.985
Onttrekkingen aan reserves	27.972	23.028	35.896	43.521	7.625
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-14.209***	***3.165***	***1.879***	***-8.481***	***-10.360***
Gerealiseerd resultaat	**400.518**	**436.110**	**484.578**	**486.738**	**2.161**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	9.115	V			
Financiën	8.528	V	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	1.038	V	Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	I	AR
Financiën	836	V	Vlottende en vaste financiering	I	AR
Financiën	806	V	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	793	V	Nominale loonontwikkeling	I	AR
Financiën	754	V	Gemeentefonds	I	BR
Bedrijfsvoering en PenO	640	V	Beheer vastgoed planmatig onderhoud (zie ook toevoegingen)	I	BR
College	480	V	Vrijval voorziening wethouders	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	392	V	Beheer vastgoed onderhoud Koningstraat 38	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	384	V	Uitstroom trainees	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	250	V	Beheer vastgoed verduurzaming (zie ook baten)	S	AR
Bedrijfsvoering en PenO	176	V	Beheer wagenpark	I	AR
Financiën	-236	N	Naheffing BTW en BCF	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-325	N	Resultaat op personeel bedrijsvoering	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-700	N	Maat- en meerwerk gemeentebrede projecten	I	AR
Publieke dienstverlening	-860	N	Burgerzaken	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-1.013	N	Dotatie voorziening spaarverlof	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-1.400	N	Aanvullende prijscompensatie 2022 de Connectie	I	AR
Financiën	-1.428	N	Resultaat OZB	I	AR

Baten	5.792	V			
Financiën	6.610	V	Gemeentefonds	I	AR
Publieke dienstverlening	550	V	Burgerzaken	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	350	V	Resultaat op personeel bedrijfsvoering	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-250	N	Beheer vastgoed verduurzaming (zie ook lasten)	S	AR
Financiën	-278	N	Vlottende en vaste financiering	I	AR
Digitalisering en automatisering	-350	N	Interne doorbelastingen en niet gerealiseerde opbrengsten	I	AR
Financiën	-361	N	Resultaat OZB	I	AR
Bedrijfsvoering en PenO	-479	N	Contributiemarge rendabele uren	I	AR

Toevoegingen aan reserves	-10.728	N			
Bedrijfsvoering en PenO	-640	N	Beheer vastgoed planmatig onderhoud (zie ook lasten)	I	BR
Financiën	-754	N	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	-806	N	Gemeentefonds	I	BR
Financiën	-8.528	N	Gemeentefonds	I	BR

Onttrekkingen aan reserves	0

Gemeentefonds
Het voordeel op het gemeentefonds ontstaat vanwege het feit dat de september- en decembercirculaires 2022 niet meer in de begroting zijn verwerkt. De begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2022 (met een bijstelling van de begroting in Turap-2). Uit de september- en decembercirculaire 2022 ontstaan de volgende effecten:

- Nieuwe middelen zijn toegevoegd aan het gemeentefonds in de vorm van decentralisatie-uitkeringen en taakmutaties voor het uitvoeren van diverse taken van in totaal ruim € 10 miljoen. Een groot deel hiervan is in de decembercirculaire bekend gemaakt. Hiervan wordt voorgesteld deze over te hevelen naar de programma's waarbinnen deze taken worden uitgevoerd ter dekking van de kosten vanaf 2023 (zie ook de toevoegingen aan reserves).
- In het kader van behoedzaamheid rekenen we eventuele ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds vooraf niet mee. Voor 2022 valt deze vrij en dit levert een voordeel van € 3,5 miljoen op.
- Wijzigingen in taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen die niet overgeheveld hoeven te worden naar het beleidsveld leveren een voordeel voor de algemene middelen op van € 2,5 miljoen. Hierin zijn bijvoorbeeld middelen opgenomen voor inkomstenderving covid over 2021.
- Als gevolg van wijzigingen in de uitkeringsfactor en actualisatie van de maatstaven ontstaat een voordeel van € 0,9 miljoen. Hiervan wordt € 6 ton veroorzaakt door compensatie voor loon/prijsontwikkelingen bij de sociale werkvoorziening (Wsw); het nadeel op programma Wijken algemeen moet hiermee in samenhang worden bezien.
- Over de oudere jaren (2020 en 2021) zijn afrekeningen ontvangen naar aanleiding van aanpassingen in maatstaven en uitkeringsfactor. Dit leidt tot een nadeel van ruim € 0,2 miljoen.

Onvoorzien en strikt onvermijdbaar
In 2022 is er geen beroep gedaan op de posten onvoorzien en strikt onvermijdbaar. Per saldo levert dit een voordeel op van € 1,0 miljoen.

Vlottende en vaste financiering
Vlottende financiering
Het resultaat op de vlottende financiering van € 534.000 wordt verklaard doordat de gemeente Arnhem in 2022 hier zo goed als geen gebruik van heeft gemaakt. Op de lasten is een voordeel behaald van € 570.000 omdat de begrote kosten niet zijn gemaakt. De baten geven een klein nadeel van € 36.000 omdat ook geen kasgeldleningen zijn verstrekt.

Vaste financiering
In de vaste financiering is een voordeel gerealiseerd ten opzichte van de begroting van € 45.000. Enerzijds is in de lasten (met daaraan gekoppeld de interne doorberekeningen in de vorm van omslagrente) een voordeel opgetreden van € 266.000 omdat veel minder nieuwe leningen zijn aangetrokken dan begroot en dus minder rentekosten zijn gemaakt (voordeel € 1,735 miljoen) en minder omslagrente is doorberekend omdat in 2021 minder is geïnvesteerd dan was begroot (nadeel € 1,469 miljoen), anderzijds zijn de baten in de vorm van ontvangen rente over verstrekte leningen achtergebleven voor € 221.000 omdat in 2021 en 2022 leningen zijn afgelost.

Nominale looncompensatie
Doordat de totale loonsom in 2022 lager is uitgevallen dan waar in de berekening van de loonontwikkeling mee rekening werd gehouden, is de loonontwikkeling € 0,8 miljoen lager uitgevallen.

Beheer vastgoed verhoging budget planmatig onderhoud
In de begroting 2022 is in dit programma rekening gehouden met een structurele jaarlijkse last van € 640.000 voor onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. De besteding van dit budget vindt planmatig plaats. Dit betekent dat besteding in andere jaren en/of binnen andere begrotingsprogramma's plaatsvindt. Het desbetreffende budget wordt daartoe toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoud vastgoed.

Vrijval voorziening pensioen wethouders
Eind 2022 stond de voorziening pensioen wethouders te hoog. Na berekening om tot het doelvermogen te komen op 31 december 2022 heeft per saldo een vrijval plaatsgevonden van € 0,48 miljoen.

Beheer vastgoed onderhoud Koningstraat 38 (stadhuis)
Voor de Koningstraat 38 wordt terughoudend omgegaan met het planmatig onderhoud, omdat er nog onduidelijkheid is omtrent de huisvesting van de ambtelijke organisatie en een mogelijke verbouwing hiervoor van het stadhuis. Daarom wordt alleen het noodzakelijke onderhoud uitgevoerd en blijft er ten opzichte van het geplande onderhoud volgens het meerjaren onderhoudsplan een voordeel over van € 392.000.

Uitstroom trainees
De afdeling Personeel en Organisatie heeft een structureel budget voor het aanbieden van traineeships binnen de gemeente. Gedurende 2022 is een aantal trainees uitgestroomd. Enerzijds doordat het contract medio 2022 afliep en anderzijds doordat trainees, binnen en buiten de gemeente Arnhem, een vaste baan hebben gevonden. Dit resulteerde in een incidenteel voordeel op het budget van € 0,38 miljoen.

Beheer vastgoed verduurzaming
In de begroting is een bedrag geraamd van € 250.000 (lasten) voor uitvoering van kleinere duurzaamheidsmaatregelen aan de panden in gebruik door de gemeentelijke organisatie. Dit budget is specifiek bedoeld voor maatregelen die zich door energiebesparing volledig terugverdienen. Daarom wordt voor deze maatregelen tevens een opbrengst van € 250.000 geraamd (baten).

Beheer wagenpark
Het beheer van het wagenpark valt € 176.000 goedkoper uit dan is begroot. Dit komt vooral door het achterblijven van onderhoud, minder inzet chauffeursdiensten en huur van voertuigen.

Naheffing BTW en BCF
In de afgelopen periode heeft de Belastingdienst een boekenonderzoek uitgevoerd met betrekking tot BTW en het BTW Compensatie Fonds (BCF). Het onderzoek richtte zich op de aangiften omzetbelasting van de gemeente en de opgaaf BTW Compensatie Fonds in 2020. Zoals te doen gebruikelijk, bepaalt de Belastingdienst op basis van de uitkomsten van het onderzoek of ook andere jaren worden betrokken. Het onderzoek heeft geleid tot een naheffing van € 227.000 over de belastingjaren 2017 tot en met 2022. Eventuele belastingrente moet hierover nog worden berekend en afgedragen. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt een nadere toelichting gegeven.

Resultaat op personeel afdelingen bedrijfsvoering
Het saldo op vast personeel en inhuur laat op de lasten een nadeel zien van € 0,33 miljoen. Hier staat tegenover dat door detacheringen aan externe partijen voor € 0,35 miljoen voordeel is behaald op personeel. Per saldo is dit nagenoeg nihil.

De Connectie
Het nadelig resultaat wordt enerzijds veroorzaakt door afgesloten maat- en meerwerkovereenkomsten, die betrekking hebben op gemeentebrede opdrachten, ondersteuning en projecten (€ 0,7 miljoen). Anderzijds wordt de Connectie, conform begrotingsafspraken, door de deelnemende gemeenten gecompenseerd voor de effecten van (autonome) prijsontwikkelingen via de prijsindexatie voor de materiële overheidsconsumptie. In maart 2022 zijn de materiële budgetten geïndexeerd met 4,1%. Echter, de raming van het CPB bedroeg in augustus 2022 11,4%. Het verschil (7,3%-punt) is in de tweede helft van 2022 in rekening gebracht bij de deelnemende gemeenten. Aangezien De Connectie veelal werkt met langjarige contracten, zal dit bedrag in 2022 niet geheel nodig zijn voor de meerkosten als gevolg van de huidige prijsontwikkelingen. Daarentegen is de verwachting dat, zodra de lopende contracten zijn uitgediend, deze een substantiële prijsverhoging zullen laten zien bij hercontractering. Het bestuur van de Connectie is voornemens om bij de jaarrekening een bestemmingsreserve te vormen om hier op te kunnen anticiperen

Burgerzaken
Er zijn hogere baten gerealiseerd (€ 550.000), waarvan € 448.000 aan meeropbrengst van gemeenteleges is toe te rekenen. Daar tegenover staat een lastentoename van € 860.000 die als volgt is opgebouwd:
- € 105.000 meer af te dragen rijksleges (in verband met de hogere baten);
- € 113.000 inzet vast personeel voor Oekraïne (baten zijn verantwoord op programma S08 Welzijn en inclusie);
- € 620.000 meer inhuur, die gedeeltelijk toe te rekenen valt aan de meeropbrengst gemeenteleges. Circa € 300.000 van deze inhuur wordt veroorzaakt doordat burgerzaken werkzaamheden verricht die niet gedekt kunnen worden uit de gemeenteleges.

Dotatie voorziening spaarverlof
Medewerkers kunnen sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden). Dit leidt gemeentebreed tot een incidenteel nadeel van € 2,0 miljoen, waarvan € 1,0 miljoen binnen programma S00 kan worden verklaard. Ook binnen de andere begrotingsprogramma's leidt dit tot een nadelig resultaat. Daar waar dit heeft geleid tot een substantiële afwijking is hiervoor een toelichting opgenomen in het desbetreffende programma.

Resultaat OZB
De opbrengsten uit OZB zijn € 361.000 lager uitgevallen dan begroot. Bij de niet-woningen heeft de WOZ-waarde zich negatiever ontwikkeld dan waarmee bij de tariefberekening rekening is gehouden. De minderopbrengsten die hierdoor zijn ontstaan, worden echter ruimschoots gecompenseerd door meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021, bij zowel woningen als niet-woningen. Dat er per saldo toch een negatief resultaat is gerealiseerd, is te verklaren door een vanaf de begroting 2011 opgenomen structureel begrote meeropbrengst van € 860.000, die losstaat van de jaarlijkse tariefberekening. Over sommige jaren wordt deze begrote meeropbrengst daadwerkelijk volledig gerealiseerd. Over andere jaren, waaronder ook 2022, is dat niet het geval. De kosten voor verminderingen vallen € 1,4 miljoen hoger uit dan begroot. Deze afwijking is voornamelijk te verklaren door:
- De achterstand in bezwaarafhandeling is in 2022 ingehaald. Het financieel effect van een ingediend (gegrond) bezwaar op een aanslag uit 2020 of 2021 landt hierdoor in 2022.
- Er is in 2022 relatief veel opgelegd over oudere jaren, waardoor ook relatief veel WOZ-waardes van 2020 en 2021 nog zijn verlaagd. De financiële effecten hiervan landen in 2022.

We zien daarnaast een toename in het aantal ingediende bezwaren.

Toevoegingen aan reserves

<u>Gemeentefonds</u>
In 2022 hebben zestien niet begrote dotaties aan de reserves plaatsgevonden, als gevolg van het resultaat uit het gemeentefonds ter grootte van in totaal € 10.087.543. Verdeeld over de BR Taakmutaties GF/overloop van € 754.000, de BR Energiearmoedefonds van € 8.528.000 en de BR Inburgering, integratie en asiel van € 806.000.

1. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen ter dekking van de kosten van studenten die een beroep doen op de individuele bijzondere bijstand als gevolg van de stijgende energieprijzen. Deze middelen worden vanaf 2023 ingezet en om die reden gereserveerd in de BR Energiearmoedefonds.
2. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen voor de kosten die gemeenten maken voor opvangcentra. In het faciliteitenbesluit is geregeld dat de gemeenten die een opvangcentrum voor asielzoekers hebben, uitkeringen krijgen vanuit een decentralisatie-uitkering. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Inburgering, integratie en asiel voor dekking van de gemaakte kosten.
3. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid voor zogenaamde stedelijke vernieuwingsgebieden. Gebieden waar een individuele sectorale aanpak ontoereikend is en een aanvullende integrale aanpak vanuit onderwijs, arbeidsmarkt, wonen en veiligheid en gezondheid nodig is. Arnhem maakt hiervoor kosten en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop voor dekking van de inzet in 2023.
4. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van een kansrijke start. De extra impulsgelden worden ingezet om in 2023 uitvoering te geven aan deze uitvoeringsagenda Kansrijke Start 2023 en om die reden gereserveerd in de BR Taakmutaties GF/overloop.
5. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd in het kader van dekking van de kosten van gemeenten met overige onderdak voorzieningen (Bed, bad en brood). Besteding van deze middelen vindt in 2023 plaats en het budget wordt om die reden gereserveerd in de BR Inburgering, integratie en asiel.
6. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen in het kader van Dichterbij dan je denkt. In de arbeidsmarktregio worden plannen ontwikkeld om de krappe arbeidsmarkt te benutten, deze middelen zijn dan ook wenselijk voor de arbeidsmarktregio Midden Gelderland. Op dit moment zijn de plannen nog in ontwikkelingsfase dus naar verwachting zullen deze middelen in 2023 besteed worden. Conform afspraak worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/overloop, zodat Arnhem en de regiogemeenten hieruit in 2023 de kosten kunnen dekken.
7. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd in het kader van het versterken van de sociale basis. Dit bevordert de vitaliteit en gezondheid van ouderen, waardoor zij beter, langer en meer kunnen participeren in de samenleving. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
8. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd ter dekking van de meerkosten in het sociaal domein voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. De kosten worden in 2023 gemaakt en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
9. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd ter dekking voor de kosten van het verstrekken van de energietoeslag. De kosten worden in 2023 gemaakt en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Energiearmoedefonds.
10. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen toegevoegd ter dekking voor de kosten van het verstrekken van extra bijzondere bijstand in het kader van de gestegen energiekosten. De kosten worden in 2023 gemaakt en om die reden worden de middelen gedoteerd aan de BR Energiearmoedefonds.
11. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen opgenomen in het kader van Breed Offensief. Dit wetsontwerp Breed offensief beoogt processen te stroomlijnen en te harmoniseren om meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te krijgen. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
12. In de decembercirculaire 2022 worden aan gemeenten middelen toegekend voor dekking van de extra uitvoeringskosten voor de relatief hoge instroom in het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz), als gevolg van het stopzetten van de Tozo (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers) en de vereenvoudiging van het Bbz. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
13. In de decembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van de toegankelijkheid van verkiezingen. Iedere kiesgerechtigde in Nederland dient met in achtneming van de waarborging voor verkiezingen, zo zelfstandig mogelijk een stem te kunnen uitbrengen. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Taakmutaties GF/Overloop.
14. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen voor de kosten van maatschappelijke begeleiding. Besteding van deze middelen vindt plaats in 2023, om die reden vindt de dotatie aan de BR Inburgering, integratie en asiel plaats.
15. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen in het kader van de kosten voor verlengde pleegzorg van alleenstaande minderjarige vluchtelingen. Besteding van de middelen vindt in 2023 plaats en om die reden wordt dit budget gereserveerd in de BR Inburgering, integratie en asiel.
16. In de septembercirculaire 2022 zijn middelen ontvangen voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering op te hogen. Hiermee worden gemeenten in

staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden. Ter dekking van de kosten in 2023 worden deze middelen gedoteerd aan de BR Inburgering, integratie en asiel.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO De Connectie
DataLand
Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
NV Bank Nederlandse Gemeenten
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Euregio Rijn-Waal;
- Croydon en Gera (partnersteden).

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015;
- Nota Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen;
- Discussienotitie Regionale Samenwerking samen steviger en sterker;
- Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen via raadsbrief d.d.21-01-2020;
- Visie Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Gemeenschappelijke regeling regio Arnhem-Nijmegen (2020);
- Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem-Nijmegen (2021);
- Bedrijfsplan versterkte regio (2020);
- Beleid internationale betrekkingen (2021).

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten en een basiswaarde om je te kunnen ontwikkelen. Iedereen moet in Arnhem prettig kunnen leven, wonen en werken en zich daarbij veilig kunnen voelen. Waar misdaad niet loont en criminaliteit en ondermijning geen kans maken. Arnhemmers moeten zich veilig voelen in hun wijk en buurt. Dit draagt bij aan sociale betrokkenheid en verheft de wijk. We zetten dus volop in op het aanpakken van criminaliteit als diefstal en overvallen. Ook in de digitale wereld neemt de criminaliteit toe: hacken, phishing, identiteitsfraude. Er ligt in Arnhem een forse opgave, want we scoren als het gaat om veiligheid simpelweg niet goed genoeg.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem: een veilige stad!

Criminaliteit maakt geen kans

De ambitie om het aantal delicten terug te brengen tot een niveau dat hoort bij steden met een omvang van 100.000 - 300.000 inwoners wordt nog niet gehaald. 2022 lijkt een bestendiging te laten zien van de eerder genoemde daling in absolute zin: rond de 65 misdrijven per 1000 inwoners in plaats van het eerdere getal van 73. Hiermee staat het cijfer van Arnhem niet langer dichterbij een gemeente van 300.000+ dan bij een gemeente van 100.00 - 300.000 inwoners, maar staat er precies tussenin. Het is te vroeg om te spreken van een trend. Daarbij geldt dat het cijfer nog altijd fors hoger is dan het gemiddelde van een stad met de omvang van Arnhem. (Let op: op moment van schrijven was het aantal misdrijven in Arnhem tot aan november 2022 bekend, en was het gemiddelde voor 100.000 - 300.000 en 300.000+ gemeenten tot aan september 2022.)
Het terugdringen van de criminaliteit is ook in 2022 prioriteit geweest, waarbij we met de veiligheidspartners nauw samenwerken, in de driehoek en daarbuiten. Het gebrek aan zittingscapaciteit bij de rechtbank Gelderland is hierbij een aandachtspunt.

Omvang criminaliteit in verhouding tot centrumstad van 100.000+

De prioritering van high impact crimes is gehandhaafd. Overlast van personen met verward gedrag en jeugdoverlast vragen veel van de inzet. De beperkte handhavingscapaciteit is knelpunt gebleven, hoewel de versterking van de capaciteit de komende jaren goede vooruitzichten geeft. De camera's in de Steenstraat en de Hommelseweg en Hommelstraat zijn geplaatst en zullen naar verwachting bijdragen aan een veiliger openbare ruimte.

Misdaad mag niet lonen

Er zijn in 2022 4 vergunningen ingetrokken of geweigerd op grond van de Wet Bibob. In 36 gevallen is aanvullend onderzoek verricht door het Bibob-team. Tevens zijn 105 ondernemers gescreend in het kader van de horeca- en exploitatievergunningen. Er zijn 110 Bibob-onderzoeken uitgevoerd inzake horeca, vastgoedtransacties, omgevingsvergunningen en exploitatievergunningen. De acties uit het meerjarenplan voor de aanpak van ondermijning worden uitgevoerd. Door data-analyse wordt slimmer gebruik gemaakt van de beschikbare data en kan beter worden geprioriteerd. De voorbereiding voor een digitaal informatieknooppunt zijn onverminderd voortgezet. Er zijn op honderden locaties controles uitgevoerd. Eind 2022 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de periode 2022-2025 € 1 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor het plan van aanpak inzake Preventie met Gezag (voortzetting van het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit). Dit bedrag is lager dan wat we hebben verzocht, hetgeen leidt tot een herprioritering van de activiteiten. Vooralsnog schatten we in dat de uitvoering van onze opgave in het algemeen op koers blijft. Het plan van aanpak mensenhandel is in 2022 afgerond en begin 2023 verzonden aan de raad. Het (landelijke) experiment gesloten coffeeshopketen, waaraan Arnhem deelneemt, bevindt zich helaas nog steeds in de opstartfase. Ons lokale beleid richt zich onverminderd op handhaving.

Online criminaliteit voorkomen

In 2022 zijn inspanningen geleverd met het Youth Cyber Team, dat bestaat uit 20 jongeren uit Presikhaaf en Malburgen die door training bewust bekwaam zijn gemaakt op de thema's sextorting, sexting, online normen en waarden, geweld online & exposen, fake news en easy money. Deze rolmodellen uit de wijk dragen hun kennis en kunde over aan andere jongeren, professionals en leraren in de wijk. Door de campagne joinhackshield zijn kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar door een game bewust gemaakt van de gevaren van digitale criminaliteit op het internet. Vanwege rapportages over de groei van online criminaliteit en overlast in Arnhem willen wij in 2023 de ambitie en inspanningen op het gebied van online criminaliteit een impuls geven.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal overvallen	**1,0**	**0,9**	**0,7**	**0,5**	**0,4**
Eenheid: Overvallen per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Misdrijven per 10.000 inwoners	**674,6**	**731,7**	**693,3**	**649,9**	**654,4**
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Aantal straatroof	**1,8**	**3,0**	**2,5**	**1,8**	**1,6**
Eenheid: Straatroof per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Drugsdelicten	**10,8**	**15,5**	**15,0**	**14,8**	**15,9**
Eenheid: Aantal drugsdelicten per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Politieregistraties overlast jeugd	**31,1**	**42,8**	**100,7**	**99,1**	**56,7**
Eenheid: Politieregistraties overlast jeugd per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Verwijzingen Halt	**11,0**	**10,0**	**13,0**	**8,0**	
Eenheid: Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar					
Bron: Waarstaatjegemeente					
Politieregistraties overlast door verwarde personen	**89,4**	**102,2**	**111,9**	**138,1**	**132,3**
Eenheid: Politieregistraties overlast door verwarde personen per 10.000 inwoners					
Bron: Waarstaatjegemeente					

Crisisbeheersing op orde

Er is in 2022 onverminderd aandacht geweest voor het voorkomen van rampen en calamiteiten. Bij activiteiten en stedelijke ontwikkelingen is veiligheid onderdeel van de planvorming en uitvoering. De crisisorganisatie staat paraat. Deze heeft goed werk verricht bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Arnhem. De gemeenteraad heeft incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld om de druk op de beperkte capaciteit die de gemeente heeft ter coördinatie van een goed en ordelijk verloop van evenementen, demonstraties en manifestaties op te vangen. Deze druk komt vanwege de toename van het aantal demonstraties en het hogere risico op geweld daarbij.

Ten aanzien van het betaald voetbal zijn in het afgelopen jaar de nodige veiligheidsmaatregelen getroffen ter voorkoming van ongeregeldheden in Arnhem, die extra middelen hebben gevraagd. Er is een gerichte aanpak ingezet op de harde kern supporters, die zich misdroegen rond de wedstrijden van Vitesse. Dit heeft geleid tot een daadwerkelijke vermindering van het aantal incidenten.

Beschermd tegen calamiteiten en rampen

De voorbereiding op de Omgevingswet op basis van de Visie Veilige en Gezonde Leefomgeving, die wij onder leiding van de VGGM met andere partners uitvoeren, zijn onverminderd voortgezet. Dit betreft het opstellen van omgevingsvisies en -plannen. Het programma Veilige en Gezonde Leefomgeving, gericht op het verbeteren van de samenwerking tussen brandweer, GGD en GHOR ten behoeve van de integrale advisering ten aanzien van omgevingsvisies, -plannen en ruimtelijke initiatieven is beëindigd en de advisering wordt voortgezet in de lijn.

Veiligheid voor de wijk en als persoon

In de wijkveiligheidsoverleggen worden de problemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd en wordt een aanpak vormgegeven. Eind 2022 is nieuwe capaciteit geworven, die wordt ingezet om de aanpak te versterken. De personen met verward gedrag en de jeugdoverlast blijven veel aandacht vragen. Inmiddels is duidelijk dat het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de periode 2022-2025 zo'n € 1,6 miljoen per jaar beschikbaar heeft gesteld voor het plan van aanpak inzake Preventie met Gezag (voortzetting van het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Ondermijnende Criminaliteit). Hiermee kan het volledige programma worden uitgevoerd.

Steun bij aanpak woonoverlast

In 2022 is aan 318 van de 339 meldingen inzake woonoverlast opvolging gegeven. Er staan nog 21 zaken open. Er zijn geen gedragsaanwijzingen opgelegd. Wel is 7 keer een eerste kennisgeving afgegeven, hetgeen betekent dat overlastgevers per brief worden gewaarschuwd. Nog steeds zet het grote aantal gevallen de schaarse capaciteit van de gemeente onder druk en vraagt met name het opbouwen van een dossier om te kunnen komen tot een gedragsaanwijzing om meer capaciteit dan nu voorhanden is. De door de raad bekrachtigde versterking voor de aanpak van woonoverlast voor de komende jaren is cruciaal om in 2023 te kunnen doen wat nodig is.

Veiligheid als basis voor persoonlijke ontwikkeling

Het meldpunt voor seksuele intimidatie heeft in 2022 24 meldingen binnen gekregen van seksuele intimidatie. We hebben voorlichting gegeven over seksuele intimidatie op een aantal scholen van het voortgezet onderwijs in Arnhem. Dankzij de versterking die de raad heeft zeker gesteld voor de komende jaren zal dit worden verbreed naar een uitgebreider voorlichtingsprogramma, zodat een brede range van Arnhemse jeugd door gerichte voorlichting weerbaar gemaakt wordt tegen seksuele intimidatie. Tevens zijn in 2022 regelmatig gastlessen georganiseerd op scholen, is een training ontwikkeld voor professionals om hen meer inzicht te geven in de problematiek en hen handelingsperspectief te bieden en is poster- en campagnemateriaal gemaakt. Ook hebben we samen met Moviera, Vizier en politie straatacties uitgevoerd, waarbij omstanders leren te zien wat seksuele intimidatie is en hoe ze kunnen helpen.
De aanpak van radicalisering in Arnhem is onverminderd voortgezet. Met name de groei van anti-democratische c.q. anti-institutionele radicalisering vraagt om nieuwe prioriteiten, nieuwe expertise, partners en aanpak. In 2022 hadden we 24 casussen van radicalisering van personen die in Arnhem en omringende gemeenten wonen.
In 2022 zijn 38 tijdelijke huisverboden uitgevaardigd, om geweld in een afhankelijkheidsrelatie tegen te kunnen gaan. In 9 gevallen is na een risico-inventarisatie besloten om geen huisverbod op te leggen.
Jeugdcriminaliteit is een prioriteit gebleven in de lokale driehoek. In het Veiligheidshuis is onverminderd gewerkt aan de persoonsgerichte aanpak van onder meer risicojeugd met crimineel gedrag en plegers van High Impact Crime-delicten. Het gaat om 46 casussen in 2022. Beleidsmatig hebben we gewerkt aan het nauwer op elkaar aansluiten van organisaties uit de zorg en de veiligheid.

Iedere wijk heeft evenveel recht op veiligheid

In de tien wijkveiligheidsoverleggen worden met de wijkprofessionals de leefbaarheids- en veiligheidsproblemen in de Arnhemse wijken geïnventariseerd en wordt een aanpak vormgegeven. Door het aantrekken van nieuwe capaciteit voor wijkveiligheid eind 2022 kan de aanpak worden versterkt. Zo is een projectleider aangesteld voor een persoonsgerichte aanpak. De wijkpost Veilig Malburgen in winkelcentrum Drieslag heeft ervoor gezorgd dat de veiligheidsprofessionals aanspreekbaar zijn en zichtbaar werken aan de veiligheid van de omgeving. De radar/sonar-methodiek geeft een actueel geografisch beeld van de voornaamste vormen van overlast in de wijken, waardoor gerichte interventies mogelijk worden gemaakt. Voor de wijken in Arnhem-Oost heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid eind 2022 voor de periode 2022-2025 zo'n € 1,6 miljoen per jaar ter beschikking gesteld in het kader van de aanpak Preventie met Gezag (een voortzetting van het Breed Offensief Tegen Georganiseerde Criminaliteit). Dit rijksgeld kan samen met onze eigen financiering van € 750.000 per jaar per direct ten goede komen aan de aanpak van de leefbaarheid en veiligheid in Arnhem-Oost. Het door de raad gevraagde brede actieplan voor het tegengaan van overlast zal begin 2023 met de raad worden gedeeld. Hetzelfde geldt voor de evaluatie van het project Steenstraat. Ten aanzien van de wijkveiligheid is de beperkte handhavingscapaciteit waarover we de beschikking hebben nog steeds een aandachtspunt, hoewel de door de raad bekrachtigde versterkingen voor de komende jaren alsmede de aangenomen motie van de raad inzake het garanderen van een zeker niveau van straatcapaciteit goede vooruitzichten scheppen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% Onveiligheidsgevoel algemeen		**37**		**36**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
% Onveiligheidsgevoel in de buurt		**29**		**28**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
Tijdelijk huisverbod	**28**	**27**	**28**	**22**	
Eenheid: Aantal huisverboden op jaarbasis					
Bron: Gemeente Arnhem					

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Diefstal uit woning	**2,5**	**2,9**	**2,2**	**1,8**	**1,7**
Eenheid: Aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners					
Bron: CBS					
Winkeldiefstal	**4,7**	**5,7**	**4,8**	**4,4**	**5,0**
Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners					
Bron: CBS					
Geweldsmisdrijven	**8,2**	**7,6**	**7,1**	**6,6**	**6,7**
Eenheid: Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).					
Bron: CBS					
Vernieling	**5,7**	**6,8**	**7,4**	**6,6**	**6,3**
Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners					
Bron: CBS					
Jongeren met een delict voor de rechter	**0,8**	**0,7**	**0,6**		
Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen					
Bron: CBS					

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	20.254	19.380	22.619	22.864	-245
Baten	4.368	2.494	4.817	5.142	325
Saldo lasten en baten	***-15.886***	***-16.886***	***-17.802***	***-17.722***	***80***
Toevoegingen aan reserves	151	71	753	805	-52
Onttrekkingen aan reserves	706	343	1.086	1.086	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***554***	***272***	***333***	***281***	***-52***
Gerealiseerd resultaat	**-15.332**	**-16.613**	**-17.469**	**-17.441**	**28**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-231	N			
Openbare orde en veiligheid	-231	N	Openbare orde en veiligheid	I	AR
Baten	206	V			
Openbare orde en veiligheid	338	V	Brandbestrijding en bevolkingszorg	I	AR
Openbare orde en veiligheid	-132	N	Vergunningen horeca en evementen	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Openbare orde en veiligheid
Binnen Openbare orde en veiligheid is een nadeel op de lasten ontstaan van € 356.792. Dit nadeel wordt veroorzaakt door hogere uitgaven aan maatregelen en interventies uit hoofde van de aanpak 'breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit'. Daarnaast zijn er uit hoofde van de coronapandemie in de eerste helft van 2022 nog kosten gemaakt die niet zijn begroot. Deze lasten zijn onder andere veroorzaakt doordat uitvoering is gegeven aan het coronabeleid op diverse terreinen, waaronder bijvoorbeeld handhaving & ondersteuning en inzet van stewards in het horecagebied.
Hier staan kleine voordelen op andere onderdelen tegenover waardoor het totale nadeel van veiligheid uitkomt op € 230.583.

Brandbestrijding en bevolkingszorg
Over het jaar 2021 is in 2022 een terugbetaling ontvangen van VGGM van in totaal € 338.484. Dit betreft enerzijds een voordelig resultaat van € 325.207 en anderzijds een voordeel van € 13.277 uit hoofde van de afrekening piketinzet. Dit voordelige resultaat wordt veroorzaakt door lagere vrijwilligerskosten met name door het opschorten van oefeningen door de coronapandemie, een voordeel op de lasten van Logistiek & Beheer onder andere door uitstel van investeringen en niet volledige vervanging van voertuigen en voordeel op de opleidingskosten door geannuleerde studies en cursussen wegens de coronapandemie.
.
Vergunningen horeca en evenementen
De coronamaatregelen in het eerste deel van 2022 hebben een nadelig effect gehad op de legesopbrengsten. Ten opzichte van de begrote situatie bedraagt de opbrengstderving € 132.000.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar Ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota veiligheid 2018-2022;
- Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022;
- Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019;
- Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak;
- APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht;
- Experiment gesloten coffeeshopketen;
- Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023.

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is en blijft belangrijk. Voor inwoners én voor bezoekers en voor alle vormen van vervoer: te voet, met de (deel)fiets, het openbaar vervoer, of met de (deel)auto. We zien echter ook dat mobiliteit tot leefbaarheidsproblemen leidt. We zetten dan ook vol in op duurzame mobiliteit om onze stad goed bereikbaar, maar ook leefbaar te maken.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken

Vergroten van het aandeel fiets en (H)OV om de stad bereikbaar en leefbaar te houden

De koers van de afgelopen jaren is doorgezet. We blijven met name openbaar vervoer en fietsprojecten verkennen en voorbereiden. Steeds meer projecten gaan ook richting de uitvoeringsfase of zijn in uitvoering. Extra inzet op deze duurzame vervoerswijzen is ook noodzakelijk vanwege de verstedelijkingsopgave en de daarmee samenhangende noodzaak om de stad bereikbaar en leefbaar te houden. Naast de provincie wordt hierbij ook het Rijk steeds meer een partner. Mooi succes daarbij is de subsidie van het Rijk die wij, in het kader van de versnelling van woningbouw, voor onder andere voor fiets- en HOV-projecten hebben gekregen.

Uitvoeren van concrete fiets- en hoogwaardig openbaar vervoer projecten

Het gedeelte Hugo de Grootstraat is als onderdeel van de snelfietsroute Arnhem - Dieren aangelegd. De laatste Arnhemse delen van deze route zijn nu in voorbereiding en worden naar verwachting medio 2023 aangelegd. Ook zijn de projecten HOV-Westervoortsedijk, HOV IJssellaan, HOV Hollandweg-Metamorfoseallee, SFR Oude Zevenaarseweg en de veilige fietskruising Rijkerswoerdsestraat uitgevoerd. Projecten die steeds dichter bij de uitvoering komen zijn onder andere Bussenplein Kronenburg, de Renaissance van de Velperweg, snelfietsroute Arnhem – Wageningen, bushalte Rijnstraat, Trolley 2.0 naar Wageningen en Hub Rozet.

We hebben de bestemmingsreserve Bereikbaarheid ingezet voor de gemeentelijke bijdrage aan fietsprojecten en andere emissievrije verkeersprojecten (motie 20M248 voorrang voor fiets en ander emissievrijverkeer en de motie 21M21 budget voor accentnota fiets). Hierdoor hebben we extra projecten in voorbereiding genomen. Belangrijkste daarvan zijn het verbeterplan RijnWaalpad, fietsroute Grote Griet en de stadsfietsroute Arnhem Noord-Alteveer. Ook doen we, in overleg met beheer, investeringen om de klinkerverharding op belangrijke fietspaden te vervangen door asfalt, zoals aan de Utrechtseweg, de Velperweg en de Hollandweg.
We maken vorderingen met onze verkenningen naar de Rijnkruisingen. Dit doen we mede als onderdeel van de nieuw aan te leggen snelfietsroute VeluweWaalpad.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aandeel fiets in modal spit	**26,0**	**21,0**	**25,0**	**25,0**	
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					
Aandeel openbaar vervoer in modal split	**9,0**	**7,0**	**5,0**	**3,0**	
Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers					
Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)					

Ontwikkelen van een netwerk van overstaplocaties om een alternatieve, duurzame mogelijkheid te bieden om de stad te bereiken

We zetten in op een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, fiets). Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen.

Uitvoeren van de visie Arnhemse hubs

We hebben grote stappen gezet met het opstellen van een eigen visie op mobiliteitshubs. Dit beleidskader geeft een beschrijving van wat mobiliteitshubs zijn (en hoe ze daarin verschillen met transferia), de functie ervan in het mobiliteitssysteem en waar deze mobiliteitshubs in Arnhem een zinvolle plek hebben. Dit in samenhang met, en als onderdeel van, onze mobiliteitsvisie die in voorbereiding is.
Vooruitlopend op dit beleid (voor hubs en Mobiliteitsvisie Arnhem) hebben we subsidie van het Rijk gekregen voor de hublocaties Gelredome en Station Presikhaaf.
Daarnaast heeft de GMR in 2021 een strategische visie opgesteld 'Mobiliteitshubs in de GMR, naar een regionaal netwerk van hubs'. In 2022 zijn voor onder andere Nijmegen, Arnhem en Zevenaar, uitwerkingen van deze regionale hub-visie gemaakt. Deze uitwerking 'Verkenning regionale stadsrandhubs Arnhem' is in 2022 gemaakt voor de Arnhemse stadsrandhubs: Gelredome, Waterberg, IPKW en (later toegevoegd) Station Arnhem Zuid. De uitwerking is gemaakt in opdracht van de GMR, maar samen met Arnhem en de provincie Gelderland. De 'Verkenning regionale stadsrandhubs Arnhem' is op 23 november 2022 geaccordeerd door het Bestuurlijk Platform Verbonden Regio.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal mobiliteitshubs in voorbereiding	**0**	**0**	**2**	**2**	**4**
Eenheid: Aantal hubs in initiatieffase of verdere voorbereiding					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal gerealiseerde mobiliteitshubs	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eenheid: aantal hubs gerealiseerd					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal gebruikers mobiliteitshubs	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eenheid: Aantal gebruikers per jaar					
Bron: Gemeente Arnhem					

Arnhem is optimaal aangesloten op een robuust (inter)nationaal spoornetwerk

We zijn nog steeds via de regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio) betrokken bij de Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV 2040. In deze ontwikkelagenda geeft het Rijk aan wat kansrijke spoorcorridors en verbindingen zijn op de langere termijn (2040).

Tijdens het bestuurlijk overleg MIRT van 10 november hebben we de volgende afspraken gemaakt met het Rijk (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Binnenlandse zaken) over de verstedelijkingsafspraken NOVEX gebied Spoorzone Arnhem Oost:

- het Rijk en de regio starten een MIRT-onderzoek 'inpassing vrije kruising in het NOVEX gebied Spoorzone Arnhem-Oost'.
- het Rijk en de regio spreken samen af het proces te starten om te komen tot een MIRT-onderzoek. In dit onderzoek wordt al uitgegaan van één keer per uur een ICE naar Frankfurt (is nu nog één keer per 2 uur). Over onder andere de snelheid op de corridor en een eventuele ICE via Arnhem/Duisburg naar Berlijn zal een definitief MIRT-onderzoek uitsluitsel moeten geven.

Lobbyen met betrekking tot het spoordossier

Ook het afgelopen jaar hebben we een lobby uitgevoerd (deels via de GMR) bij het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat (I&W) voor:

- Meer spoorcapaciteit (met name Utrecht - Arnhem - Duitsland).
- Het verbeteren van de huidige ICE naar Frankfurt en op termijn een mogelijke snelle ICE-verbinding naar Berlijn, via Arnhem/Duisburg (ook als duurzaam alternatief voor het vliegverkeer).
- Een oplossing voor de spoorknoop Arnhem Oost (een “vrije kruising” die de stedelijke ontwikkeling aan die kant van de stad niet in de weg zit (of zelfs faciliteert).
- En voeren we een lobby tegen een noordelijke aftakking van de Betuweroute via Arnhem (IJssellijn), Zutphen en/of Deventer naar Duitsland (Bad Bentheim).

Een deel van deze lobby heeft tot hiervoor genoemde afspraken in het bestuurlijk overleg (BO) MIRT geleid.

Arnhem heeft een goede autobereikbaarheid met minder doorgaand verkeer over de centrumring

We werken er aan dat het verkeer dat in Arnhem moet zijn, goed kan doorstromen en dat we van het verkeer dat hier niet moet zijn zo weinig mogelijk last hebben.

Uitvoeren automaatregelenpakket

We onderzoeken welke (dynamisch verkeersmanagement-) maatregelen er mogelijk zijn om Arnhem minder interessant te maken voor het doorgaand verkeer. Dit is een lastige opgave, aangezien we het bestemmingsverkeer niet willen raken met de maatregelen om doorgaand verkeer te beperken. Dit vertraagt de voortgang. Echt principiële keuzes kunnen ook pas worden gemaakt op basis van het duurzaam mobiliteitsplan waar we nu aan werken.

Het parkeerbeleid van de gemeente draagt bij aan een duurzame verstedelijkingsopgave en borgt tegelijkertijd het economische vestigings- en winkelklimaat

De inzet van het parkeerbeleid van de gemeente wordt naast de verkeerskundige belangen in samenhang met de overige grote ambities van de stad beschouwd.

Opstellen en uitwerken parkeervisie

In de Begroting 2023 zijn een aantal duidelijke parkeerambities neergelegd voor de stad. Deze ambities vormen de basis voor nieuw parkeerbeleid. Omdat deze ambities zoveel richting geven is er niet eerst een aparte parkeervisie nodig, maar gaan we direct aan parkeerbeleid werken. Dat beleid ontwikkelen we in nauwe samenhang met en volgend op het duurzame mobiliteitsplan.

Verbeteren verkeersveiligheid

We zetten in om het verkeerveiligheidsgevoel op de weg en in het openbaar vervoer te verhogen.

Uitvoeren projecten verkeersveiligheid

We zijn onze top 10 verkeersonveilige knelpunten aan het analyseren om te bezien of daar verbetermogelijkheden zijn. Parallel daaraan werken we aan het verbeteren van de verkeersveiligheid op locaties die vorig jaar of recentelijk in beeld zijn gekomen. Voorbeelden daarvan zijn de oversteek bij basisschool Confetti in Schuytgraaf en de kruising RijnWaalpad - Rijkerswoerdsestraat. Via de provincie en het Rijk hebben we subsidie gekregen om verschillende verkeersveiligheidsknelpunten aan te pakken, namelijk: de oversteek bij basisschool Confetti in Schuytgraaf. de Groningensingel en de Van Muijlwijkstraat. Deze projecten zijn momenteel in voorbereiding.
Daarnaast werken we structureel met basisscholen aan de aanleg van schoolzones en het verbeteren van de verkeerseducatie.

Effectindicator		2018	2019	2020	2021	2022
Aantal verkeersongevallen		**1.172**	**1.120**	**811**	**893**	
Eenheid:	Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem					
Bron:	Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland					
Aantal aangepakte knelpunten		**1**	**2**	**1**	**4**	**2**
Eenheid:	Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast					
Bron:	Gemeente Arnhem					

Beter en schoner taxivervoer

Tijdens de voorbereiding om tot implementatie van de taxiverordening te komen hebben wij samen met de Stichting Keurmerk Taxi Arnhem (SKTA) geconstateerd dat implementatie van de taxiverordening momenteel niet realistisch is. Dor beperkingen in de infrastructuur zijn wij niet in staat om, met name rondom de Korenmarkt en het Gelredome, een situatie te creëren die een implementatie van de taxiverordening mogelijk maakt die draagvlak heeft en handhaafbaar is. We hebben daarom samen met SKTA geconcludeerd dat we moeten wachten op landelijke regelgeving waar alle taxi's (zowel opstapmarkt als belmarkt) onder vallen. Wij wachten daarom de landelijke ontwikkelingen vanuit het Rijk af, die het mogelijk moeten gaan maken om regels op te stellen voor de volledige taxibranche. Zodra deze regelgeving op orde is gaan wij weer verder met de implementatie van de taxiverordening. Wij blijven met SKTA in contact. Enerzijds om via hen in contact te blijven met de chauffeurs, anderzijds om in gesprek te blijven over zaken die we wel kunnen verbeteren. Eén van de onderwerpen daarbij zal de verduurzaming van de taxi's zijn. Verder blijven wij ons inzetten om te controleren dat de Arnhemse taxi's zich houden aan de regels van de Wegenverkeerswet. Onze taxi's blijven immers een belangrijk visitekaartje voor onze gastvrije stad.

Maatregelen uitvoeren uit taxiverordening

Zie de toelichting hierboven bij 'Beter en schoner taxivervoer'.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal kwaliteitstaxi's	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Eenheid: Aantal taxi's

Bron: Aantal vergunningen

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Stimuleer het OV (21M228)

Het college informeert jaarlijks de gemeenteraad over het openbaar vervoer door toezending van het vervoerplan voor het volgende jaar. Het vervoerplan van 2023 zal na het zomerreces aan de raad toegestuurd worden met een raadsbrief. Daarnaast heeft het college in haar akkoord opgenomen om voor Gelrepashouders een OV-rit van 1 euro te maken. Het college is nu bezig met de operationele uitwerking ervan. Het college is aanvullend bezig om door middel van diverse infrastructuurprojecten de doorstroming van het OV en de bereikbaarheid met het OV van de stad te verbeteren. Dit kan goed door rijbanen om te zetten in busstroken.
Via de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen heeft het college haar zorgen geuit over de provinciale financiering van het OV door Provinciale Staten.

Vervoersarmoede onderzoeken in Arnhem (21M251)

Het beantwoorden van de motie ‘vervoersarmoede onderzoeken in Arnhem’ is complex, doordat het over zeer gedifferentieerde en gevarieerde informatie over de Arnhemse huishoudens gaat. Er is geïnventariseerd waar en hoe deze informatie kan worden achterhaald en samengevoegd. Hierna kan worden begonnen met het daadwerkelijk achterhalen en bundelen van deze informatie.
We gaan concreet aan de slag met de aanpak van vervoerarmoede. We gaan inwoners met een laag inkomen een zeer voordelig jaarabonnement (busvoordeelabonnement) aan te bieden. Dit abonnement biedt bijna-gratis openbaar vervoer binnen de gemeentegrenzen op werkdagen vanaf 09.00 uur en in het weekend en op feestdagen de gehele dag.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	20.751	22.911	23.731	21.574	2.157
Baten	6.339	7.663	7.725	7.263	-463
Saldo lasten en baten	***-14.412***	***-15.248***	***-16.006***	***-14.311***	***1.694***
Toevoegingen aan reserves	7.423	6.837	7.936	8.936	-1.001
Onttrekkingen aan reserves	7.711	8.106	8.935	8.121	-814
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***287***	***1.269***	***999***	***-816***	***-1.815***
Gerealiseerd resultaat	**-14.124**	**-13.979**	**-15.007**	**-15.127**	**-120**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	2.012	V			
Mobiliteit	676	V	Parkeerexploitatie - onderhoud parkeergarages en overige beheerkosten	I	BR
Mobiliteit	457	V	Onderhoud panden mobiliteit (excl. parkeergarages)	I	AR
Mobiliteit	350	V	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Mobiliteit	348	V	Voorbereidingskosten projecten mobiliteit	I	BR
Mobiliteit	294	V	Programma Buiten Gewoon Beter	I	BR
Mobiliteit	-113	N	Transferhal openbaar vervoer	S	AR

Baten	-553	N			
Mobiliteit	-553	N	Parkeerexploitatie - opbrengsten	I	BR
Toevoegingen aan reserves	-881	N			
Mobiliteit	-140	N	Transferhal openbaar vervoer	I	BR
Mobiliteit	-191	N	Parkeerexploitatie, jaarresultaat	I	BR
Mobiliteit	-550	N	Programma Groot Onderhoud Openbare Ruimte incl. project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-840	N			
Mobiliteit	-294	N	Programma Buiten Gewoon Beter	I	BR
Mobiliteit	-168	N	Openbaar Vervoer Arnhem	I	BR
Mobiliteit	-182	N	Bereikbaarheid binnenstad	I	BR
Mobiliteit	-196	N	Verkeer	I	BR

Parkeerexploitatie - beheerkosten inclusief onderhoud parkeergarages
Het onderhoud op de parkeergarages valt € 0,4 miljoen lager uit dan is begroot. Dit komt enerzijds doordat er minder storingen zijn geweest en anderzijds door terughoudend beleid in het planmatig onderhoud voor de parkeergarage Rozet met het oog op de toekomstige mogelijke grote renovatie van deze garage.
Daarnaast is een voordeel gerealiseerd op de algemene beheerkosten (€ 0,3 miljoen). Onderzocht wordt in hoeverre hier sprake is van een structurele kostenverlaging.
Het totale voordeel wordt verrekend met de bestemmingsreserve Bereikbaarheidsfonds.

Onderhoud panden mobiliteit (exclusief parkeergarages)
Op een aantal panden in gebruik voor mobiliteit is € 0,5 miljoen minder uitgegeven aan onderhoud. Hiervoor zijn de volgende verklaringen aan te voeren: minder storingsonderhoud, niet op de markt kunnen zetten van opdrachten en in één geval een terughoudend beleid om planmatig onderhoud uit te voeren in afwachting van een grootschalige renovatie van het betreffende pand. Van het totale voordeel wordt € 140.000 verrekend met de bestemmingsreserve onderhoud Transferhal openbaar vervoer.

Project Gebiedsexploitatie Kronenburg
Binnen de Begroting 2022 zijn middelen gereserveerd om een deel van de sterke prijsstijging van het binnenkort op te starten project Kronenburg op te kunnen vangen. Vanuit het programma Mobiliteit gaat het om een bedrag van € 0,3 miljoen. Vanuit het programma Wonen en leefomgeving wordt nog eens € 1,1 miljoen bijgedragen. In totaal wordt € 1,4 miljoen gereserveerd (conform Raadsbesluit 15 februari 2023). De middelen zijn in afwachting van de start van het project Kronenburg toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Voorbereidingskosten projecten mobiliteit
Er is een onderbesteding ontstaan op het budget doordat de voorbereiding van enkele projecten is vertraagd. Het gaat dan met name om de projecten Snelfietsroute (SFR) Schuytgraaf en SFR Arnhem Noord. Daarnaast is het project SFR Arnhem Huissen in eerste instantie vanuit de regio opgepakt. Verwachting is wel dat deze projecten in 2023 alsnog in voorbereiding gaan (bij ons) en deze budgetten dan alsnog nodig zijn.

Programma Buiten Gewoon Beter
Een deel van de jaarprogramma Buiten Gewoon Beter is niet gerealiseerd (€ 0,3 miljoen). Door toevoeging aan de bestemmingsreserve 'Buiten Gewoon Beter' worden deze middelen gereserveerd voor de uitvoering in 2023.

Transferhal openbaar vervoer
De VVE-bijdrage aan NS Stations bv voor het gezamenlijk beheer van dit pand, valt € 113.000 hoger uit dan begroot. Dit komt hoofdzakelijk door hogere kosten voor gezamenlijke schoonmaak en energie.

Parkeerexploitatie - opbrengsten
De coronamaatregelen in de maanden januari en februari 2022 hebben een nadelig effect gehad op de ontvangen parkeergelden. Ten opzichte van de normale situatie bedraagt de berekende opbrengstderving € 0,5 miljoen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 (januari 2020);
- Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen;
- De Arnhemse Binnenstad 2015;
- Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad";
- Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-Actieplan.

Economie

Arnhem is een stad met energie! Een stad met innovatieve en creatieve ondernemers, een krachtig MKB, toekomstig talent dat opgeleid wordt en ondernemende inwoners. Daarbij is Arnhem een stad met een goed woon-werkklimaat door haar groene landschappelijke ligging, aantrekkelijke binnenstad en korte verbindingen met de regio en de rest van het land. Dit draagt bij aan een sterk en duurzaam economisch klimaat. Een duurzame economie die we verder willen uitbouwen en versterken.

Het afgelopen jaar heeft de Arnhemse economie te maken gehad met de effecten van de coronacrisis en de energiecrisis, maar hebben er ook vernieuwende, creatieve en duurzame ontwikkelingen plaats gevonden die de economie versterken. Op de crises is ingespeeld door de gerichte dienstverlening aan ondernemers van het jaar ervoor te continueren. In het kader van de energiecrisis is daarnaast een noodfonds opgericht en zijn ondernemers direct geholpen in het nemen van energiemaatregelen en verduurzamen van hun onderneming. Dit laatste sluit ook aan op de ontwikkelingen die in het energiecluster plaats vinden, waar ondernemers, kennisinstellingen en overheid samen werken aan de energietransitie. Verder is onder andere met De Arnhemse aanpak van krapte op de arbeidsmarkt, het masterplan Airborne Region, green deals op de bedrijventerreinen en de start van de transitiemanager binnenstad, een stevige impuls gegeven aan de duurzame economie van Arnhem.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Vol energie zetten wij in op een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat om maximale werkgelegenheid in Arnhem en de regio te creëren, waarbij iedereen zijn talenten benut

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal banen	**855,5**	**857,7**	**846,7**	**853,1**	
Eenheid: Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.					
Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research (BBV-indicator)					
Aantal vestigingen	**141,6**	**145,8**	**154,3**	**159,8**	
Eenheid: Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar					
Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research (BBV-indicator)					

Krachtiger ondernemersklimaat

Door middelen van het creëren van energieke coalities (samenwerking van onderwijs-overheid-ondernemers) dragen we bij aan het versterken van het ondernemersklimaat. Ondernemerschap en ondernemers zijn van belangrijke waarde voor onze stad. Zij zorgen voor werkgelegenheid en innovatie. Onze accountmanagers hebben daarbij een proactieve rol voor bestaande en nieuwe bedrijven in de stad, door het actief participeren bij ondernemersnetwerken, bezoeken van evenementen en bedrijfsbezoeken.

Afgelopen jaar is de ondernemersdienstverlening, op basis van opgehaalde wensen en behoeften van ondernemers en ondernemersnetwerken, verder geprofessionaliseerd. In 2023 zal dit verder ontwikkeld en geïmplementeerd worden in concrete ambities en doelstellingen.

Professionalisering dienstverlening aan ondernemers en optimale informatievoorziening

De ondernemersdienstverlening van de gemeente werkt integraal en vanuit een één-loket gedachte, waarbij de ondernemer ervaart dat vraagstukken efficiënt worden opgepakt en de informatievoorziening van de gemeente aansluit op de behoeftes. Dit betekent onder andere dat de ondernemersdesk verder geoptimaliseerd is in samenwerking met de Klantenservice, dat het Multi Disciplinaire Team (met gemeentebrede vertegenwoordiging) complexe vraagstukken van ondernemers heeft opgepakt en dat de bestaande informatievoorziening naar ondernemers verder is uitgebouwd.
Op basis van gesprekken met ondernemers en ondernemersnetwerken zijn de wensen en behoeften van ondernemers op het gebied van gemeentelijke dienstverlening opgehaald. Deze input is meegenomen in de visie op ondernemersdienstverlening en wordt komend jaar vertaalt in concrete ambities en doelstellingen.
De nieuwsbrief voor ondernemers is gelanceerd. De website van de gemeente is verder uitgebreid met informatie van en voor ondernemers.

Ondersteunen en stimuleren van (nieuw) ondernemerschap bij starters en mkb'ers

De MKB SMART Together Deal is gecontinueerd.
Het project 'De Digtale Werkplaats Arnhem Nijmegen (DWAN)', waar studenten van MBO-HBO en WO in multidisciplinaire teams werken aan opdrachten onder begeleiding van professionals op het gebied van digitalisering, is succesvol uitgevoerd en zal de komende jaren onder leiding van de HAN worden voortgezet.
De startclub Arnhem heeft zijn netwerk van starters en startups verder uitgebreid, het aantal starters dat begeleid wordt door de startclub is maandelijks toegenomen. Starters wisten de startclub steeds beter te vinden en ook heeft de startclub meer professionele coaches aan zich weten te verbinden.
Er is eerste verkenning gedaan voor het opzetten van een incubator programma, in 2023 zal dit verder getoetst worden bij de kennisinstellingen.

Verbeteren en verbinden van (ondernemers)netwerken

Doordat onze accountmanagers zichtbaar zijn in de stad geweest in de stad hebben we een groot netwerk gecreëerd en zijn we zichtbaar voor de ondernemers. We zijn afgelopen jaar op verschillende momenten met ondernemers in contact geweest om met elkaar te praten over stadsbrede vraagstukken. Zo hebben we het Ondernemers Kontact Arnhem (OKA-netwerk) veelvuldig bezocht waarmee we zichtbaar en vindbaar waren als gemeente voor de ondernemers in de stad.
Voor het Directie Netwerk Arnhem (DNA), wat bestaat uit directeuren en bestuurders uit de top 50 grootste bedrijven uit Arnhem, hebben we interactieve sessies georganiseerd met thema's die leven in de stad; energie, human capital en 'profileren' van Arnhem als aantrekkelijke stad. Het themagericht werken met het DNA netwerk wordt komend jaar verder gecontinueerd.
Aan de economische agenda en de daarbij behorende uitvoeringsagenda 2022 is afgelopen jaar uitvoering gegeven door met verschillende energieke coalities de daarin benoemde projecten op te pakken.
Daarnaast hebben we, in samenwerking met partijen uit de stad, 'De dag van de ondernemer' georganiseerd waarbij ondernemers in het zonnetje gezet zijn, we voor hen relevante sprekers hebben uitgenodigd en werktafels hebben ingericht om gericht te netwerken met elkaar. Ook hebben er verschillende ondernemersbijeenkomsten in de wijken plaatsgevonden, deze worden voortgezet in 2023. Hiermee positioneren we ons als gemeente Arnhem dichterbij de ondernemer.

Gericht acquisitie en accountmanagement

Accountmanagers en accounthouders hebben een rode loper uitgelegd voor nieuwe bedrijven die interesse hadden om zich te vestigen in Arnhem. Het ging daarbij om gerichte acquisitie op bedrijven in de energiesector, maar ook in andere sectoren die gericht zijn op groei en werkgelegenheid in de stad. Het gedachtegoed ondernemersdienstverlening heeft ervoor gezorgd dat de accountmanager het aanspreekpunt is voor bedrijven, waarbij altijd het uitgangspunt is dienstverlenend te zijn. De accountmanagers hebben een actieve rol aangenomen in het contact met bedrijven, gedurende de coronacrisis evenals de energiecrisis. Netwerken en evenementen zijn proactief bezocht door onze accounthouders en signalen worden gericht neergelegd bij de acquisiteur.
In samenwerking met partners in de stad is de HANNOVER Messe (grote industriebeurs) bezocht. De nieuwste kennis is opgedaan die vertaald wordt naar kansen in de Arnhemse economie.

Data-gestuurde economische vernieuwing

Er is een start gemaakt bij het opstarten van hoe de MKB-toets uit te voeren, wat onderdeel is van ondernemersdienstverlening. De MKB-toets zal als instrument kunnen dienen om tot een betere dienstverlening te komen. Er is reeds een selectie gemaakt van ondernemers en ondernemersverenigingen die uitgenodigd worden deel te nemen aan deze MKB-toets. Hierbij is rekening gehouden met verschillende typen (MKB) ondernemers uit verschillende branches. Tevens zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het ondernemerspanel en de ondernemersenquête.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Snelgroeiende bedrijven	**18,5**	**17,2**	**14,3**		

Eenheid: Snelgroeiende bedrijven (10% autonome groei aantal werknemers per jaar, over een periode van drie jaar) per 1.000 vestigingen, 2020 is voorlopig
Bron: CBS- Lokale economie

Toekomstbestendiger vestigingsklimaat

Samen met stakeholders in de stad werkt de gemeente aan toekomstbestendige werklocaties. In 2022 is de Visie Werklocaties Arnhem 2040 door het college vastgesteld. Deze visie is in 2022 opgesteld in afstemming met stakeholders uit de stad en geeft een beeld van hoe wij de werklocaties in Arnhem zien naar de toekomst toe. Ook heeft het college de Kantorennota 2022-2030 vastgesteld. Deze is ook door samenwerking met stakeholders in de stad tot stand gekomen.

Op de diverse werklocaties in de stad werken we aan het verbeteren van het vestigingsklimaat. Dit gebeurt op basis van zowel collectieve projecten als individuele initiatieven. Ook zijn we in 2022 gestart met een overleg Werklocaties Arnhem, waarbij we met de diverse vertegenwoordigers in gesprek zijn over kansen en ontwikkelingen op de werklocaties. Dit overleg is tot stand gekomen naar aanleiding van de uitvoeringsagenda 2022 van de Economische Agenda.

Voldoende en kwalitatief aanbod van werklocaties

In 2022 is de Visie Werklocaties Arnhem 2040 vastgesteld door het college en aangeboden aan de gemeenteraad. Deze visie hanteert werkmilieus waarmee duidelijk wordt waar we welke werkgelegenheid in de toekomst willen en kunnen huisvesten. Ook is de Kantorennota 2022-2030 in 2022 vastgesteld door het college en aangeboden aan de gemeenteraad. Deze nota schetst welke plekken en locaties in de stad toekomstbestendig zijn voor kantoorfuncties en welke locaties minder courant zijn. Tevens is in februari 2022 het implementatieplan Nieuwe Haven door het college vastgesteld. Hierin zijn korte, middellange en lange-termijn acties beschreven welke bijdragen aan het verder ontwikkelen van de Nieuwe Haven naar een haven met de focus op 'Maritiem en energie'.
In het eerste kwartaal van 2023 zal gestart worden met het opstellen van een ambitiedocument voor bedrijventerrein Het Broek. Gemeente en StAB zijn gezamenlijk opdrachtgever voor deze opdracht.

Betere bereikbaarheid van werklocaties

In 2022 is de HOV-verbinding bij IPKW gerealiseerd waarmee de OV-bereikbaarheid van IPKW en Het Broek verbeterd is. Tevens is bij Gelderse Poort de pilot met deelfietsen van start gegaan.
Het onderzoeken van herkomst van medewerkers naar de diverse werklocaties is in regionaal verband opgepakt en loopt nog. In het overleg Werklocaties is bereikbaarheid en verbinding tussen de werklocaties ook een terugkerend onderwerp.

Aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor werkgevers en werknemers

In de regio zijn er meer tijdelijke internationale werknemers (arbeidsmigranten) werkzaam dan dat er gehuisvest zijn. De opgave van de regio is om dit beter in balans te krijgen. In 2022 zijn voorbereidingen getroffen om te komen tot een beleidskader, dat als toetsingskader kan dienen voor initiatieven voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Er is tevens uitgezocht wat het belang is van arbeidsmigranten voor het Arnhemse bedrijfsleven.

Het onderzoek naar woonbehoeften voor werknemers in de energiesector, inclusief expats en studenten, staat gepland voor 2023. Door gebrek aan capaciteit is het niet gelukt dit onderzoek in 2022 op te starten.

Aantrekkelijkere stad in en voor de regio

Het herstel na de coronacrisis, de nieuwe energiecrisis en de krapte op de arbeidsmarkt trekken een zware wissel op de Arnhemse ondernemers. Door gerichte citymarketing richting bedrijven en studenten, door een afwisselend en duurzaam toeristisch aanbod, door festivals en evenementen die passen bij Arnhem en door de grote stappen die gezet worden om de binnenstad te transformeren naar 'a place to meet' versterkt Arnhem haar positie als aantrekkelijke stad in en voor de regio.

Onze bruisende binnenstad koesteren en versterken

In de binnenstad van Arnhem is in 2022 hard gewerkt aan het herstel na de recente coronacrisis en de transformatie naar place to meet is verder gecontinueerd. De energiecrisis heeft in het tweede deel van het jaar de ondernemers, inwoners en instellingen in de binnenstad voor nieuwe uitdagingen gesteld.
De uitvoering van het herstelplan Bruisende Binnenstad is in samenwerking met Platform Binnenstad Arnhem verder opgepakt met als resultaten het aanstellen van een verbinder (direct aanspreekpunt voor de binnenstadondernemers), het beschilderen van elektriciteitskastjes en de opdracht voor de realisatie van twee muurschilderingen. De binnenstad-challenge (speelroute voor meer sport en spel in de binnenstad) met als opvolging de speelplaats op het Bartokpark is uitgevoerd. Aansluitend daarop is de Visie op Buitenspelen opgesteld die voor de komende jaren handvatten geeft om spelen in de binnenstad te bevorderen. Deze activiteiten dragen bij aan het duurzame en gastvrije onthaal, net als de realisatie van koele routes in de binnenstad.
Het door het college vastgestelde concept-omgevingsplan voor de binnenstad biedt kaders om de transformatie te versterken; een compacter winkelhart en meer mogelijkheden voor wonen, werken en maatschappelijke functies daaromheen. In september is een transitiemanager binnenstad gestart die transformatie van deelgebieden en vastgoed en de daarmee verbonden openbare ruimte gaat aanjagen en ondersteunen. De BIZ

binnenstad (bedrijveninvesteringszone), waartoe initiatief genomen is door VECA, is helaas niet in werking getreden doordat niet aan de wettelijke draagvlakeisen is voldaan. De opkomstdrempel van 50% is weliswaar gehaald, maar het aantal voorstemmers is onvoldoende.
Tot slot is binnen de Groene Metropoolregio samengewerkt aan de analyse en het toekomstbeeld van de bruisende binnensteden en krachtige kernen. Dit wordt in 2023 afgerond.

Arnhem stevig positioneren met behulp van de Arnhemse kernwaarden

De stichting Citymarketing positioneert Arnhem als innovatieve stad op het gebied van energie en duurzame mode. Via zowel www.ditisarnhem.nl als www.citymarketingarnhem.nl (in 2022 ontwikkeld) deelt Citymarketing Arnhem informatie en inspiratie over het gezamenlijk verder versterken van het merk Arnhem, inclusief de rol van de belangrijke elementen groen, creatief en vrij. Tijdens de vele gesprekken in de stad met organisaties en bedrijven wordt gewezen op de waarden groen, creatief en vrij, met als doel daar gezamenlijk goed invulling aan te geven.
Na enkele jaren vrijwel zonder evenementen en festivals, hebben Arnhemmers en regionale, nationale en internationale bezoekers kunnen genieten van (beeldbepalende) evenementen. De Arnhemse modemaand in juni heeft met State of Fashion en het jaarlijkse Fashion & Design Festival veel bezoekers naar de (binnen)stad getrokken. Op tal van locaties werd een divers programma aangeboden met een hoofdtentoonstelling van State of Fashion in de Eusebiuskerk. Centraal stonden de mogelijkheden om de mode-industrie duurzamer en zorgzamer te maken. Dit heeft ook geleid tot lovende recensies en artikelen in kranten en tijdschriften in binnen- én buitenland. Innovate is uitgegroeid tot een van de toonaangevende innovatieplatforms van Nederland. Dit jaar heeft het jaarlijkse festival weer grotendeels live plaats kunnen vinden. Innovate geeft innovatie, wetenschap en technologie een podium.
De Bridge to Liberation was na twee jaar digitaal weer live terug op de kade. De eerste stappen met de regio, provincie en andere stakeholders richting het Kroonjaar zijn gezet. De Vector of Memory is geplaatst op het Jacob Groenewoudplantsoen naast de John Frostbrug. Hiermee is Arnhem nogmaals op de kaart gezet als een van de belangrijkste plekken tijdens de Operation Market Garden.
Van 23 september tot en met 2 oktober vond in GelreDome de poulefase plaats van het WK Volleybal voor vrouwen. Er zijn door 24 landenteams 39 wedstrijden in Arnhem gespeeld, waarvan vijf door het Nederlandse team. Als gevolg van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne heeft de organisatie moeten bezuinigen. Desondanks was het WK echt een evenement van allure. Rondom het WK vonden congressen plaats, inhoudelijke en netwerkbijeenkomsten, volleyballessen en een volleybalkamp op Valkenhuizen. Op de Markt is een King of the Court stadion neergelegd als centraal punt in de binnenstad, waar omheen sportieve, culturele en vitaliteit gerelateerde activiteiten zijn georganiseerd. De stad was oranje aangekleed, er was een WK-volleybalkrant, berichtgeving via internationale televisie, landelijke en lokale kranten en sociale media. Een 30 seconden filmpje over Arnhem is uitgezonden voor alle wedstrijden op buitenlandse commerciële zenders over de hele wereld en voorafgaand aan de wedstrijden in GelreDome.

Stimuleren van een vitale en toekomstbestendige recreatieve sector

Het Masterplan Airborne region 2022-2030 is vastgesteld. De komende jaren zetten we in op de septembermaand, herinneringstoerisme en herinneringseducatie. Ook het regioplan Veluwe Remembers is vastgesteld. De Citystore (VVV nieuwe stijl) is geopend in de Eusebius. Binnen de Veluwe, Veluwezoom en de Groene Metropoolregio is ingezet op regionale samenwerking. Visit Arnhem Nijmegen, Citymarketing Arnhem en Platform Binnenstad Arnhem hebben samen een integraal plan voor Bestemming Arnhem gemaakt waarin meerdaags bezoek wordt gestimuleerd. Daarnaast krijgt de balans tussen natuur en leefbaarheid voor mens en dier plaats in verschillende projecten. Zo is er een maatregelenpakket gemaakt voor Schaarsbergen om de recreatiemogelijkheden beter af te stemmen op behoud van de natuur en is vanuit regiodeal Veluwe gewerkt aan een masterplan om de balans tussen recreatieve mogelijkheden, een prettig leefklimaat en het versterken van natuur te verbeteren. Met stakeholders is in beeld gebracht hoe we de Veluwe vanuit Arnhem beter bereikbaar maken.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal bezoekers binnenstad	**328**	**344**		**214**	

Eenheid: Aantal bezoekers binnenstad x 1000. In 2020 is door Locatus i.v.m. corona geen passantentelling uitgevoerd.

Bron: Locatus

Arnhem Hotspot Energy

Arnhem wil in 2050 een klimaatneutrale en duurzame stad zijn en zet daarom vol in op de energietransitie. De energietransitie is een vliegwiel voor verdere innovatie, nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid. Een sterk economisch energiecluster dat bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven geeft de stad regionaal, nationaal en internationaal een sterk profiel waaraan Hotspot Energy bijdraagt. Met het verstrekken van nieuwe energievouchers ter bevordering van innovatie, de opening van onderdelen van het innovatielab Connectr en de aanzuigende werking daarvan op nieuwe bedrijvigheid en de vele internationale bezoeken van het afgelopen jaar wordt het profiel van Hotspot Energy steeds sterker.

Het creëren van inspirerende en innovatieve energiegerelateerde kennis- en werklocaties

In de ontwikkeling van het Connectr innovatielab zijn mooie stappen gezet met de opening van het testcentrum van E-laad door Zijne majesteit de Koning in juni en de opening van de shared offices in november. Ook in Arnhems Buiten zit nieuwe energie door de komst van een nieuwe eigenaar. Met de partners van Kenniscampus zijn we in overleg wat betreft de ambities voor dit gebied. Deze ambities worden komend jaar uitgewerkt en in een samenwerkingsovereenkomst vastgelegd.

Stimuleren Arnhemse energie-innovaties

We hebben in 2022 vier energievouchers uitgereikt. Eind juli is het project Enowatts dat wij ondersteunen afgerond. Daarnaast hebben we met een energieke coalitie Hyet Solar ondersteund met het verkrijgen van een REACT-EU subsidie voor de doorontwikkeling van een zonnefolie. Daarnaast hebben we in samenwerking met Connectr een digitale tool ontwikkeld om Arnhemse innovaties zichtbaar te maken voor inkopende partijen. Dit was opgenomen in de uitvoeringsagenda 2022 van de economische agenda.

Bouwen aan een dynamisch en groeiend energiecluster

Zijne Majesteit de Koning heeft in 2022 twee keer een bezoek gebracht aan Arnhem. De eerste keer ten behoeve van de opening van het Europees testcentrum van de stichting Elaad. De tweede keer om zich te laten informeren over de Giga fuelcell fabriek die met behulp van financiering uit het Europese IPCEI gerealiseerd gaat worden in Arnhem.
Met de realisatie van het Europees testcentrum van de stichting ELaad en de opening van het shared office van Connectr zijn de eerste twee onderdelen van het innovatielab van Connectr gerealiseerd. In het shared office hebben zich nieuwe bedrijven gevestigd die bijdragen aan een dynamisch en groeiend energiecluster.

Betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energy

We hebben Arnhem laten zien als Hotspot Energy. In mei zijn we aanwezig geweest op de World Hydrogen Days. Daarbij heeft een aantal Arnhemse bedrijven op de beurs gestaan op de stands van RVO en OostNL. Een Canadese delegatie heeft aansluitend een bezoek gebracht aan IPKW. In samenwerking met een energieke coalitie van Citymarketing Arnhem en The Economic Board hebben wij gezamenlijk met bedrijven en kennisinstellingen uit het regionale energiecluster op de Hannover Messe gestaan. Een delegatie uit Duisburg (Noordrijn-Westfalen) heeft op uitnodiging van de Duits-Nederlandse Businessclub Gelderland een bezoek aan IPKW en de Eusebiuskerk gebracht met als thema waterstof. De aftrap van de Duits-Nederlandse journalisten uitwisseling heeft in Arnhem plaatsgevonden. Hierbij was één dag ingevuld met energie. Ook hebben delegaties uit diverse landen een bezoek gebracht aan Arnhem waarbij de stad op de kaart is gezet als Hotspot Energy.

Voldoende gekwalificeerd talent energietransitie

De regionale Human Capital Agenda, een samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid waarin energie één van de speerpunten is, is afgerond. Van daaruit zijn we gaan participeren in de werktafel leven lang ontwikkelen energy. Vanuit de Human Capital lijn van Connectr is een energieke coalitie van Connectr, HAN, Kiemt, IPKW, OostNL in samenwerking met de provincie en gemeente bezig met de voorbereiding van de praktijkopleiding Plug & Play ten behoeve van het opleiden van mensen voor installatie en onderhoud van laadinfrastructuur.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Banen in de EMT sector	**7,8**	**7,9**	**8,0**	**8,8**	

Eenheid: Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.

Bron: PWE

Voldoende gekwalificeerd personeel aanwezig voor werkgevers

In 2022 is de Arnhemse aanpak van krapte op de arbeidsmarkt vastgesteld door het college en aangeboden aan de gemeenteraad. De bijbehorende uitvoeringsagenda is gericht op een aantal speerpunten; Leven lang ontwikkelen, aantrekken en behoud van talent, en onbenut arbeidspotentieel. Voor ieder speerpunt zijn diverse bestaande en potentieel nieuwe projecten benoemd die in 2023 uitgevoerd gaan worden.

Arnhem studiestad (onderdeel van City Deal Kennismaken) is één van deze projecten waar we een succesvolle co-creatie realiseren met alle onderwijsinstellingen. Voor deze City Deal Kennismaken is al een subsidie aangevraagd om op te kunnen schalen in kwaliteit en kwantiteit. De Arnhemse leeragenda (waar studenten in de Arnhemse wijken werken aan maatschappelijke initiatieven) staat daarin centraal. Deze samenwerking wordt in 2023 voortgezet. Ook zijn we met onderwijsinstellingen in gesprek over ondernemerschap, de woonopgave en andere vraagstukken die bijdrage aan het behoud van talent in de stad.

Daarnaast zijn we in het tweede kwartaal van 2022 gestart met het aanbieden van taalles voor Oekraïnse ontheemden. Enerzijds om deze doelgroep te ondersteunen in het participeren in de samenleving en anderzijds om perspectief op werk te bieden. Deze taallessen zijn succesvol gebleken en worden in 2023 gecontinueerd.

Het aantrekken en binden van studenten

Met het netwerk Arnhem studiestad hebben we een hebben we ambities en doelen geherformuleerd welke we hebben vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Binnen het samenwerkingsverband van Arnhem Studiestad zijn vier kernwaardes benoemd; samen leren, profileren, signaleren en adresseren, faciliteren en verbinden.
De diverse werkgroepen zijn ingericht met verschillende partners in de stad. Deze werkgroepen dragen bij aan het uitdragen van de kernwaarden, selecteren en werken aan projecten in de stad die bijdragen aan het aantrekken en behoud van talent. De werkgroep marketing en branding heeft gezorgd voor de totstandkoming van een strategisch marketingplan, dat zal bijdragen aan de zichtbaarheid van Arnhem Studiestad, en Arnhem online nog professioneler op de kaart zet als studentenstad. City Marketing Arnhem is hier nauw bij betrokken. Tevens is er veel contact met de HAN om de strategische keuzes die zij maken rondom het vestigen van opleidingen in Arnhem te bespreken, zodat Arnhem hierop kan anticiperen, en we nog beter voorbereid zijn op de komst van talent.

De samenwerkingsovereenkomst is getekend door de leden van de stuurgroep. De regiegroep heeft de eerste stappen gezet in het verder professionaliseren van Arnhem Studiestad.
In de regionale Human Capital agenda participeren wij als gemeente Arnhem binnen de werktafel aantrekken en behoud van talent. Dit doen we om ook regionaal samenwerking op te zoeken, gezamenlijk projecten op te zetten en te versterken, alles met als doel om talent in de regio te behouden en te verbinden aan mooie regionale bedrijven.

Het bieden van (leer-werk)faciliteiten en een gebundelde kennisinfrastructuur voor het adequaat opleiden van studenten en professionals

Door actief te participeren bij het tot stand brengen van de Human Capital agenda, inclusief het selecteren van innovatieve projecten, dragen we bij aan het creëren van een wendbare arbeidsmarkt. Binnen de regionale Human Capital agendazijn drie speerpunten benoemd:

- Leven Lang ontwikkelen;
- Aantrekken en behoud van talent;
- Onbenut arbeidspotentieel.

Deze zijn gericht op de focussectoren Energie, Health en Hightech.
Het initiatief Tech Gelderland wordt gecontinueerd, evenals de landelijke techniek dag en is gericht op meer mensen enthousiasmeren om te gaan werken in de techniek. De contacten met SEECE zijn geïntensiveerd, waarin we samenwerken met partners aan duurzame, betrouwbare en betaalbare elektrische energievoorziening.

Tech Gelderland heeft succesvolle resultaten geboekt en wordt gecontinueerd. Evenals de landelijke techniekdag welke in mei 2022 is georganiseerd was succesvol, ook dit initiatief wordt gecontinueerd. Actief wordt geparticipeerd in het samenwerkingsverband van SEECE. Dit initiatief jaagt noodzakelijke innovaties aan en zorgt voor voldoende arbeidscapaciteit.
Bovenstaande projecten zijn verbonden met een initiatief genaamd 'House of IT'. Tevens heeft een eerste verkenning plaatsgevonden om ook hybride leeromgevingen te ontwikkeling met ondernemers uit de nieuwe haven en onderwijsinstelling HAN en Rijn IJssel.

Inzicht op sector specifieke human capital uitdagingen om de krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan

De regionale Human Capital agenda, een samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid waarin energie één van de speerpunten is, is afgerond. Vanuit de Human Capital lijn van Connectr is een energieke coalitie van Connectr, HAN, Kiemt, IPKW, Oost NL in samenwerking met de provincie en de gemeente bezig met de voorbereiding van de praktijkopleiding Plug in & Play ten behoeve van het opleiden van mensen voor installatie en onderhoud laadinfrastructuur.

Tevens participeren we als gemeente Arnhem actief in de werkgroep; Aantrekken en behoud van talent. Deze werkgroep maakt onderdeel uit van de regionale Human Capital agenda waar in tripple helix verband projecten geïnitieerd, verbonden en ontwikkeld worden, alle met één gemeenschappelijk doel; het behoud van talent in de regio om de uitdagingen op de arbeidsmarkt aan te gaan. Specifiek in de sectore; Energy, Health en HighTech.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal studenten wat kiest voor Arnhem als MBO en HBO	**23.817**	**23.941**	**24.068**	**23.480**	**21.767**

Eenheid: Aantal studenten per jaar

Bron: DUO

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Demografische druk	**58,3**	**58,1**	**58,0**	**57,5**	**57,6**
Eenheid:	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%).				
Bron:	CBS - Bevolkingsstatistiek				
Functiemenging	**58,5**	**58,5**	**58,2**	**58,3**	
Eenheid:	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).				
Bron:	PWE				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Extra budget 2022 Bridge to Liberation-experience (21A62)

Om het tekort op de begroting 2022 voor de Bridge to Liberation-experience op te lossen, hogen we de subsidie voor de Bridge to Liberation-experience in 2022 incidenteel op met €100.000 vanuit de algemene reserve en verlagen we de subsidie in 2025 incidenteel met €100.000 ten gunste van de algemene reserve. Hiermee blijft het totale subsidiebedrag over vier jaren in deze begroting gelijk.

Ruimte voor multiculturele festivals in het evenementenprogramma (21M220)

De wethouder heeft in de nieuwsbrief Cultuur en Evenementen een oproep aan Arnhemse culturele organisaties gedaan om gezamenlijk een multicultureel festival te organiseren. Culturele organisaties die al multiculturele festivals organiseren hebben een e-mail ontvangen om aan te moedigen, met een verwijzing naar de subsidieregeling.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	6.616	7.032	8.273	8.082	191
Baten	1.033	998	1.191	1.239	48
Saldo lasten en baten	***-5.584***	***-6.034***	***-7.082***	***-6.844***	***238***
Toevoegingen aan reserves	1.407	170	170	358	-188
Onttrekkingen aan reserves	208	700	700	713	13
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.199***	***530***	***530***	***355***	***-175***
Gerealiseerd resultaat	**-6.783**	**-5.504**	**-6.552**	**-6.488**	**64**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	175	V			
Evenementen	125	V	Sfeerbepalende evenementen	I	BR
Evenementen	50	V	Evenementen overig	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	187	V			
Evenementen	187	V	Dotatie bestemmingsreserve Evenementen		
Onttrekkingen aan reserves	0				

Evenementen
Binnen de subsidieregeling Producten, Evenementen en Festivals zijn er minder aanvragen dan begroot (€ 125.000) en vanuit Sport is een bijdrage (€ 50.000) geleverd voor een toevoeging aan de bestemmingsreserve Evenementen voor toekomstige sport evenementen.

Dotatie bestemmingsreserve Evenementen
Over het jaar 2022 is binnen het product Evenementen een positief resultaat gerealiseerd. Een deel hiervan wordt gestort in de bestemmingsreserve.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Euregio Rijn-Waal
Facility Point
GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Recreatieschap Overbetuwe
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Stichting Airborne Region;
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;

- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);
- Innovate;
- Schakel 025 -Stroomversneller;
- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport;
- Groene Metropoolregio (GMR).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Evenementenvisie Evenement organiseren - Gemeente Arnhem;
- Detailhandelsvisie;
- Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie;
- Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020;
- New Energy made in Arnhem;
- Standplaatsenbeleid;
- Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem;
- Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE (juli 2021);
- RPW 2021-2024 (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
- Visie Nieuwe Haven (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
- Economisch beleid - Gemeente Arnhem.

Onderwijs

Goed onderwijs is de basis. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft later zoveel meer kansen. De school is daarmee ook het middelpunt van de wijk en een belangrijke schakel in het kansrijk opgroeien van kinderen. Vandaar dat we al extra inzetten op kansrijk opgroeien van -9 maanden tot en met een leven lang leren. Met een passende opleiding krijgen jongeren betere kansen om zich te ontwikkelen. Dat begint al bij de kinderopvang en de peuterspeelzaal. Kinderen maken een goede start en hebben daar hun leven lang profijt van.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Onderwijs: Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (inclusief onderwijshuisvesting)

Een goede startpositie op school

De doelstelling ligt op koers. Er zijn wel extra uitdagingen door personeelstekorten in de kinderopvang en steeds meer zichtbaar wordende effecten van corona op kinderen.

De inzet op onderwijshuisvesting draagt optimaal bij aan kwalitatief goed en toekomstgericht onderwijs.
Na bestuurlijke vaststelling van het Integraal HuisvestingsPlan voor het primair onderwijs in 2017 en het Jaarprogramma 2021-2022 zijn diverse huisvestingsprojecten opgestart. De projecten bevinden zich in verschillende fasen.

Doorontwikkeling passende kinderopvang, ontwikkelrecht en onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Het bereik van VVE-peuters monitoren we ieder kwartaal. Na een terugval in bereik in 2021 als gevolg van corona, is het bereik in 2022 hersteld tot 89%. We zetten in op het verder verhogen van het bereik in 2023.
Er zijn zowel vanuit het onderwijs als de peuteropvang ook steeds meer signalen dat kinderen instromen met een achterstand. Scholen geven aan dat opvallend veel vierjarigen instromen met een achterstand in taal en in sociaalemotionele ontwikkeling. Bij de peuteropvang is hetzelfde beeld te zien; tweejarigen starten met een forse achterstand in taal en ontwikkeling. Ook ziet de peuteropvang dat er steeds meer kinderen zijn met een extra ondersteuningsvraag. Samen met het personeelstekort bij de sector kinderopvang zorgde dit in 2022 voor een druk op personeel en kwaliteit van het aanbod. We hebben de Arnhemse vereisten voor kwalificaties van VVE-medewerkers verlaagd, om het personeelstekort niet verder te laten oplopen. De vereisten passen nog wel binnen de landelijke vereisten.

De toename van kinderen met een ondersteuningsvraag leidt ook tot langere wachtlijsten bij de jeugdhulp voor onderzoek en/ of behandelgroepen. Deze kinderen blijven zo langer op de reguliere opvang in afwachting van een beter passende plek.
Op alle peuteropvanglocaties werken we al een aantal jaar vanuit de visie van Passende (inclusieve) Kinderopvang. Een voorliggend team vanuit de jeugdhulp wordt bijvoorbeeld ingezet om kinderen op de reguliere opvang, dicht bij hun thuisomgeving een passend aanbod te kunnen bieden. Dit team is in 2022 fors uitgebreid. Vanuit de gemeente zijn op alle locaties extra pedagogische medewerkers bekostigd om de complexiteit op de groepen voor de pedagogisch medewerkers behapbaar te houden.

Op de VVE-locaties is in 2022 een aantal andere ontwikkelingen in gang gezet. Zo is de warme overdracht vanuit de jeugdgezondheidszorg naar de peuteropvang ingevoerd en is gestart met Thuis in Taal. Op de VVE-locaties wordt met een intensief VVE-aanbod gewerkt aan taalontwikkeling. Thuis in Taal is een aanpak die deze rijke taalomgeving uitbreidt naar de thuisomgeving.

Aansluiting passend onderwijs en jeugdhulp

Samen met ketenpartners wordt onderzocht wat er nodig is op het snijvlak van onderwijs en zorg om tot betere maatwerkoplossingen te komen. De samenwerking tussen ketenpartners dient geoptimaliseerd te worden om ervoor te zorgen dat er voor ieder kind een passende plek is. Hierover zijn bestuurlijke afspraken gemaakt en gaan we leren van goede voorbeelden in het land.
Eind 2022 is het stedelijk team onderwijs van het Sociale wijkteam gestart. We verwachten dat dit een bijdrage levert aan de aansluiting onderwijs-jeugdhulp. Daarnaast zijn we in 2022 begonnen met het plan van aanpak voor onderwijs en begeleiding aan hoogbegaafde kinderen. Ten slotte is er in 2022 gestart met een project op Lichtenbeek waar gekeken wordt hoe onderwijs en jeugdhulp beter op elkaar aan kunnen sluiten.

Goede toekomstbestendige (onderwijs)huisvesting

De vernieuwbouw van KC Vredenburg (voorheen 'De Krakeling'), Ibn-i Sina en Parkschool is dit jaar gestart. Volgens planning worden de schoolgebouwen voor de zomervakantie 2023 opgeleverd.

In het voortgezet onderwijs zijn de voorbereidingen voor nieuwbouw voor GSG Guido aan de Grensweg gestart. Voor het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs (V)SO zijn de bouwprojecten voor vier scholen van De Onderwijsspecialisten afgelopen jaar afgerond met de oplevering van de nieuwbouw voor het Prisma College. Vernieuwing voor het (V)SO van Kentalis aan de Hommelseweg is in voorbereiding.

Daarnaast is onder verantwoordelijkheid van de schoolbesturen, en voor de Multifunctionele centra (MFC's) door de gemeente, uitvoering gegeven aan maatregelen ter verbetering van de ventilatie in scholen. Deze maatregelen vallen onder de Specifieke Uitkering Ventilatie Scholen (SUVIS). Voor een tweetal scholen zijn deze werkzaamheden in 2022 zo goed als afgerond. De haalbaarheid van de uitvoering van de overige projecten staat wel onder druk. Er is op dit moment onvoldoende capaciteit in de markt aanwezig om de werkzaamheden op korte termijn uit te kunnen voeren

Verder is de nota 'Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem' vastgesteld. Hiermee heeft de raad ook kennisgenomen van de benodigde financiële middelen (€ 94 miljoen t/m 2032 en € 170 miljoen t/m 2050) die voor de huisvesting van het Voortgezet onderwijs nodig zijn. De ambitie is om uiteindelijk te komen tot één integraal beleidsrijk huisvestingsplan voor het primair onderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs. De verwachting is dat dit medio 2023 gereed is.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht.	**97**	**86**	**92**	**86**	**87**
Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE- indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.					
Bron: Stichting PAS					

Minder voortijdig schoolverlaters (VSV)

Er is zicht op welke inspanningen werken en welke niet werken. Daardoor kunnen de beschikbare middelen efficiënter en doelmatiger worden ingezet. Dit gebeurt in overleg met partners waarbij er kwalitatieve afspraken worden gemaakt. Het percentage is het afgelopen jaar ongeveer gelijk gebleven. Dat is gezien de effecten van corona een goed resultaat.

Uitvoeren van en sturen op het plan voorkomen voortijdig schoolverlaten (VSV)

Arnhem heeft een subsidieregeling voortijdig schoolverlaten. In deze regeling wordt vooral het onderwijs aangemoedigd om extra acties in te zetten op het gebied van VSV. Daarnaast kunnen ook onderwijsgerelateerde organisaties meedoen, mits zij een goede samenwerking hebben met het onderwijs. In 2022 is vrijwel het gehele budget ingezet om VSV aan te pakken. Dit gaat bijvoorbeeld om inzet van jongerenwerkers op scholen, de inzet van begeleiding binnen school (We Restart), de Wijkaanpak van Rijn IJssel in samenwerking met Wereldhave, Presikhaaf University en AM Support en School's cool.
Daarnaast wordt ook ingezet op structurele samenwerking met het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre (RBL), de VGGM en het samenwerkingsverband De verbinding.

Het aantal voortijdig schoolverlaters is in 2021 licht toegenomen. Dit was ook in lijn der verwachting. Vanwege Covid-19 was er minder toezicht op de jongeren. Het onderwijs was op afstand. Ook het schooljaar 2021-2022 was nog niet geheel “normaal". De verwachting dat het aantal voortijdig schoolverlaters nog licht gaat stijgen, blijft daarom. Dit wordt echter pas in maart 2023 duidelijk wanneer de nieuwe cijfers beschikbaar komen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	**2,9**	**2,8**	**2,5**	**2,6**	
Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen					
Bron: DUO (Verplichte BBV-indicator)					
Voortijdige schoolverlaters VO	**1,0**	**0,8**	**0,6**	**0,8**	
Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het VO					
Bron: DUO					

Voortijdige schoolverlaters MBO	**7,2**	**7,2**	**6,4**	**6,9**	

Eenheid: % voortijdig schoolverlaters van totaal aantal leerlingen in het MBO

Bron: DUO

Betere onderlinge samenwerking van partners gericht op VSV

Er wordt op dit moment samen met de ketenpartners ingezet op het verbeteren van het proces. Dit om ervoor te zorgen dat een kind bij de overgang tussen onderwijs en jeugdzorg meteen op de juiste plek terecht komt. In dit proces is het onder andere helpend dat er een stad-stedelijk team komt per 1 september.

Organiseren van netwerkbijeenkomsten

Om te komen tot een betere onderlinge samenwerking van partners gericht op VSV, heeft Arnhem aangegeven twee keer per jaar een bijeenkomst te faciliteren waar partners elkaar ontmoeten, leren van elkaar wat ze doen en samen zoeken naar samenwerking. Begin 2022 kon de bijeenkomst niet doorgaan vanwege corona. De netwerkbijeenkomst in september is niet doorgegaan op verzoek van de scholen omdat dat de opstartmaand is van het nieuwe schooljaar. In het voorjaar van 2023 zal een nieuwe bijeenkomst worden gepland.

Betere uitstroom vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt

Het team Voortijdig Schoolverlaten van het regionaal bureau leerlingzaken zet hier specifiek op in en begeleidt jongeren actief. Daarnaast werkt de gemeente nauw samen met RijnIJssel in de nieuwe lesmethode Kansrijk. Kansrijk biedt de mogelijkheden om al lerende te komen tot een passende beroepskeuze. Dit voorkomt uitval.

Opstellen en uitvoeren regionale aanpak Jeugdwerkloosheid

Er is een kopgroep Aanpak jeugdwerkloosheid opgericht die kijkt welke initiatieven ondersteund kunnen worden om jongeren te helpen (duurzaam) aan het werk te gaan. In deze kopgroep zit een brede samenwerking van gemeente Arnhem, RMC, de onderwijsspecialisten en MBO Rijn IJssel. Vanuit deze groep werd in 2022 de inspiratiedag jeugd georganiseerd in Burgers' Zoo.
Voorbeelden van acties en initiatieven die in 2022 bekostigd zijn vanuit dit plan zijn:

- Busses voor jobs;
- Opleiden van jongeren bij Mantel fietstechniek;
- Onderzoekspilot transitiecoach;
- Jongeren in beeld (van 23 tot 27 jaar).

Voor Arnhemse jongeren is er verschillende inzet mogelijk om de stap naar de arbeidsmarkt te verbeteren, zo:

- was er voor jongeren van het praktijkonderwijs en voortgezet onderwijs ondersteuning mogelijk vanuit de combinatiefunctionaris;
- is er voor jongeren die uitstromen van mbo-entree en niveau-2 ondersteuning mogelijk vanuit het Schakelpunt onderwijs-werk, ingezet vanuit het regionaal VSV-programma en ondergebracht bij het RBL;
- zijn de consulenten VSV van het Regionaal bureau leerlingzaken (RBL) getraind in de ondersteuning van jongeren die aan het werk willen gaan. Jongeren die voortijdig uitvallen op school kunnen nu dus ook met deze vraag bij de consulenten van het RBL terecht;
- zijn er nauwe contacten met het MBO waar ook steeds meer gedaan wordt voor de jongeren die gediplomeerd uitstromen naar werk. Wanneer er meer ondersteuning nodig is, wordt er contact gezocht met het Schakelpunt;
- belangrijke samenwerkingspartners zijn de afdeling Werk en Inkomen van de gemeente en het Werkgever Servicepunt Midden-Gelre.

Minder schoolverzuim en minder thuiszitters (amendement 21A57 Doelstelling thuiszitters en schoolverzuim)

Tijdens de coronaperiode is door het Regionaal bureau leerlingzaken sterk ingezet op het proces. Hierdoor zijn kinderen snel in beeld. Concreet betekent dit dat we de landelijke streefnormen behalen.

Samen verzuim en thuiszitten tegengaan

De kerntaak van het Regionaal bureau leerlingzaken is het acteren op schoolverzuim van 5- tot 23-jarigen zonder startkwalificatie en het tegengaan van thuiszitten en voortijdige schooluitval. Verzuim of uitval is echter vaak het topje van de ijsberg. Daarom kan dit niet succesvol zijn zonder een goede samenwerking met scholen, gemeente en andere belangrijke samenwerkingspartners.

In schooljaar 2021-2022 zag het RBL het aantal verzuimende leerlingen weer stijgen. Vaak betekent een toename van het verzuim dat er beter geregistreerd en gemeld wordt. Het overgrote deel van deze leerlingen blijft gewoon op school en dus kan er, samen met scholen en andere samenwerkingspartners, (preventief) ingezet worden op het verder voorkomen van uitval of thuiszitten. Dit doen zij aan de hand van de methodische aanpak schoolverzuim.
In 2021-2022 waren er minder thuiszittende leerlingen. Het aantal ging omlaag van 133 naar 90. Dit kwam met name doordat er minder kinderen en jongeren waren zonder schoolinschrijving.

Effectindicator	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Absoluut verzuim	**1,1**	**1,8**	**3,1**	**2,0**	
Eenheid:	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.				
Bron:	Ingrado				
Relatief verzuim	**29,0**	**32,0**	**30,0**	**31,0**	
Eenheid:	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.				
Bron:	Ingrado				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Doelstellingen thuiszitters en schoolverzuim (21A57)
De doelstelling is conform het amendement toegevoegd in de Begroting 2022.

Onderwijs terugval (21A67)
De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

Meetbare doelen preventie (21M221)
De voorgestelde cijfers zijn conform het amendement opgenomen in de Begroting 2022.

Leefwerelden verbinden (21M249)
Deze motie zal onderdeel uitmaken van de gesprekken met het onderwijs over kansengelijkheid. Het project vriendschapsscholen wordt onder andere geagendeerd voor het maatschappelijke educatieve agenda Arnhem (MEAA) overleg begin oktober.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	19.757	19.603	21.257	23.516	-2.260
Baten	2.847	2.490	4.753	4.845	92
Saldo lasten en baten	***-16.911***	***-17.113***	***-16.504***	***-18.671***	***-2.168***
Toevoegingen aan reserves	8.698	8.960	9.783	9.767	17
Onttrekkingen aan reserves	7.570	7.766	7.932	9.885	1.953
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-1.128***	***-1.194***	***-1.851***	***118***	***1.969***
Gerealiseerd resultaat	**-18.039**	**-18.307**	**-18.355**	**-18.553**	**-198**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-2.339	N			
Onderwijs	218	V	Volwasseneneducatie (VE)	I	AR
Onderwijs	-437	N	Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)	I	AR
Onderwijs	-2.120	N	Onderwijshuisvesting	I	BR
Baten	-116	N			
Onderwijs	102	V	OAB - Nationaal programma onderwijs (NPO) middelen	I	AR
Onderwijs	-218	N	Volwasseneneducatie (VE)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	2.120	V			
Onderwijs	2.120	V	Onderwijshuisvesting	I	BR

Volwasseneneducatie (VE)
In 2022 zijn niet alle Rijksmiddelen (vanuit specifieke Rijksuitkering - WEB middelen) aangewend, omdat pas laat in het jaar (vierde kwartaal) extra Rijksmiddelen zijn toegekend en ontvangen voor de intensivering van het programma. De resterende baten zijn gereserveerd op de balans conform de BBV voorschriften. Dit leidt tot een voordeel aan de lastenkant en een nadeel op de baten van €218.000. Per saldo is dit effect dus neutraal.

Onderwijs achterstandenbeleid (OAB)
Een deel van de OAB kosten is stedelijk geboekt terwijl de begroting over de wijken is verdeeld. Dit leidt tot een stedelijk nadeel van € 335.000 en een voordeel van € 335.000 op het wijkprogramma (zie ook bij wijken algemeen). Bovendien is bij het nationaal programma onderwijs (NPO) sprake van voorfinanciering, leidend tot een nadeel van € 102.000 aan de lastenkant en een voordeel van €102.000 op de baten. Per saldo is dit effect dus neutraal.

Onderwijshuisvesting
In 2022 zijn er diverse panden gesloopt ten behoeve van nieuwe schoolgebouwen. Bij desinvesteringen wordt de resterende boekwaarde volledig in het boekjaar afgeschreven. De besparing van de kapitaallasten als gevolg van de desinvesteringen zullen beschikbaar blijven voor toekomstige uitgaven onderwijshuisvesting.
Deze effecten worden verwerkt in de BR onderwijs.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.
In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten;
- Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024;
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2020;
- Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs;
- Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem;
- Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem;
- Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren;
- Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL;
- Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein;
- Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026;
- Programma Volwasseneneducatie & aanpak Laaggeletterdheid (2021-2024);
- Vaardig Arnhem (2021-2022).

Cultuur

Arnhem bruist van creativiteit en talent. Een stad met een rijk en divers cultureel aanbod is aantrekkelijker om te wonen, te werken en te verblijven. Onze inzet is daarom dat we blijven werken aan de verdere ontwikkeling van ons culturele aanbod. We stimuleren culturele instellingen om meer mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Om zoveel mogelijk mensen te laten meedoen. Cultuur is er immers voor iedereen. En we stimuleren cultuurmakers te innoveren en nieuwe dingen uit te proberen. Daar hoort bij dat we zorgen voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad. Daarnaast verdient cultuurhistorisch erfgoed een prominente plek in de stad. Mensen moeten het kunnen zien, er meer over te weten kunnen komen en het kunnen beleven. Ook dit zorgt voor een aantrekkelijke stad.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Herstel corona en komst energiecrisis

De (naijl)effecten van de coronacrisis, zoals herstel van het publieksbereik (en -inkomsten) en de gevolgen voor de werkgelegenheid en inkomenspositie van werknemers en zzp-ers, zijn ingrijpend. Voor noodzakelijk herstel en transitie van de sector is tijd, geld en ruimte nodig, ook om te voorkomen dat er alsnog gaten in de cultuursector worden geslagen en dat de vernieuwing die tot stand is gekomen verloren gaat. We volgen de ontwikkelingen, kijken met onze resterende coronabudgetten waar en wat er nodig is en trekken hierbij gezamenlijk op met Rijk, provincie en regio. Nu eind 2022 nieuwe lockdowns en dergelijke zijn uitgebleven, bereiken ons ook steeds meer positieve geluiden over herstellende bezoekerscijfers tot het niveau van 2019, al geldt dit niet voor elke discipline. Met name voor klassieke muziek geldt dat het publiek nog maar mondjesmaat terugkeert. Opvallend is dat in de podiumkunsten mensen breken met de gewoonte om via een abonnement lang vooruit kaartjes te kopen; meestal worden kaartjes kort tevoren aangeschaft.

De cultuursector heeft, net als de rest van de maatschappij, te kampen met stijgende lasten van energie, huur, personeel en materiaal. Om maatschappelijke organisaties te ondersteunen met betrekking tot de gestegen energiekosten is een tijdelijke subsidieregeling energiecompensatie maatschappelijke organisaties ingesteld die begin maart 2023 open gaat. Deze is specifiek bedoeld voor onder andere sportverenigingen, buurthuizen, kleine culturele instellingen en amateurkunstverenigingen. Daarvoor wordt de bijdrage van de provincie Gelderland uit het zogenaamde Winterfonds ingezet. Voor culturele instellingen die een begrotingssubsidie ontvangen wordt gekeken naar maatwerk. Hierbij wordt onder andere afgestemd met ondersteuningsmaatregelen die het Rijk onderneemt.

Ambities	Doelen	Inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

Verbreding van cultuurbereik en participatie

Op het gebied van cultuureducatie is ingezet op het inhalen van achterstanden door corona en wordt volop uitvoering gegeven aan de programma's Cultuureducatie met Kwaliteit, Meer Muziek in de klas en dergelijke. Het platform Amateurkunst Aanbieders Arnhem heeft met het aanstellen van een coördinator verdere stappen gezet in de belangenbehartiging van de breedtekunst.

Cultuur is van en voor iedereen

In 2023 loopt het convenant Cultuureducatie dat onderwijsinstellingen, cultuurinstellingen en de gemeente in 2015 voor acht jaar met elkaar afgesloten hebben af. Onderdeel van het convenant is onder meer het Pr8cultuurprogramma, waarbij leerlingen in het basisonderwijs gedurende hun schoolcarrière in ieder geval kennis maken met acht cultuurinstellingen in Arnhem en omgeving. Dezelfde partijen zijn in 2022 begonnen met de voorbereidingen van een nieuw convenant dat in 2023 moet worden afgesloten. Hierin zullen doelstellingen worden geactualiseerd, bijvoorbeeld door uitbreiding naar het Voortgezet Onderwijs te onderzoeken.

Het platform Amateurkunst Aanbieders Arnhem heeft met het aanstellen van een coördinator verdere stappen gezet in de belangenbehartiging van de breedtekunst. Wij trekken samen op met het platform om onder meer de huisvestingsproblematiek van amateurkunstaanbieders in kaart te brengen en zo mogelijk te verhelpen.

Versterken lokale media

De pilot Mediafonds loopt op koers. De raad is hierover in het najaar met een brief geïnformeerd. In het eerste half jaar van 2023 vindt een evaluatie plaats; lessen worden meegenomen naar het vervolg. Streekomroep Midden Gelderland (RTV Connect) is bezig met een professionaliseringsslag en heeft in 2021 en 2022 extra middelen ontvangen. Die zijn nodig om van extra betekenis te zijn. Ook het Rijk zet in op verdere professionalisering van lokale omroepen en heeft hiervoor in 2022 middelen beschikbaar gesteld en dat geldt ook voor 2023 e.v.. Kwaliteitsverbetering en samenwerking is één van de speerpunten in het rijksbeleid richting een nieuw bestel lokale publieke omroep in 2025. Dat proces volgen we actief. In de Begroting zijn zowel voor het Mediafonds als RTV Connect structurele middelen opgenomen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Waardering aanbod culturele voorzieningen		**41,0**		**41,0**	

Eenheid: % (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Versterking van de culturele infrastructuur

We blijven het makersklimaat in de stad op allerlei manieren stimuleren. Wat door allerlei oorzaken ingewikkeld is, is het realiseren van extra m2 permanente atelierruimte voor kunstenaars en creatieve ondernemers. Dat ligt niet op koers. We zijn bezig met een strategie om extra m2 wel te realiseren. Daarvan maakt ook de inzet van andere dan de huidige instrumenten onderdeel uit.

Stimulering van het makersklimaat

Schakel 025 is het platform dat het culturele veld in de volle breedte ondersteunt en verbindt door het delen van kennis over de beroepspraktijk. De activiteiten van Schakel025 waaronder de uitvoering van de regeling Stroomversneller heeft een extra impuls gekregen door een extra bijdrage uit de coronamiddelen van het Rijk. Hierdoor zijn makers extra ondersteund. De nauwe samenwerking met Cultuur Academy in Nijmegen leidt tot een fusie per 1 februari 2023. Hierdoor is er voor Arnhemse en Nijmeegse cultuurprofessionals één organisatie voor kennis, trainingen, projecten en fondsen. Op verzoek van de Groene Metropoolregio voert Schakel025 een behoefteonderzoek uit onder de cultuurprofessionals in de regiogemeenten naar de leerwensen. Daarbij wordt ook gekeken naar wat de regio te bieden heeft. Gelijktijdig wordt al een aanbod aan de regio aangeboden.

Met het vaststellen van het Kader Beeldende Kunst in de Openbare ruimte en het plan Kunst in Uitvoering is er onder andere extra aandacht voor het verstrekken van kunstopdrachten waarmee wordt bijgedragen aan versterking van het makersklimaat. Zo hebben twee recent afgestudeerde kunstenaars in de binnenstad kunstwerken in combinatie met groen gerealiseerd in het kader van de motie Merlijn Schrijvers, en hebben 10 ontwerpers in de kwartieren van de binnenstad een serie op elektriciteitskastjes gemaakt. Daarnaast is in 2022 de website www.buitenkunstarnhem.nl online gegaan om de kunst die er al is in de openbare ruimte van Arnhem meer zichtbaar te maken. Via QR-codes bij de kunstwerken komt men bij de webpagina uit. Hier heeft Arnhems collectief Wildgewelf een kunstpodcast voor ontwikkeld in opdracht van de gemeente.

In 2022 heeft een tweede geslaagde editie van State of Fashion plaatsgevonden waarbij goed is samengewerkt met het Fashion en Design Festival, de andere Modepartners 025, Platform Binnenstad Arnhem en Citymarketing Arnhem. Dat heeft gezorgd voor veel extra bezoekers aan de binnenstad. De marketing stond voor het eerst in het teken van Juni Modemaand en is minder gericht op de individuele events. Dit is duidelijker voor de bezoeker en krijgt een vervolg in 2023.

Bij Sonsbeek zijn we in het najaar overvallen door de aankondiging van het curatorenteam om ontslag te nemen. Wij waren al in gesprek met het bestuur over de aanloop naar een nieuwe editie in 2024 en de toekomstbestendigheid van zowel Sonsbeek als State of Fashion. En hebben daarbij geconstateerd dat het voor ons noodzakelijk is onafhankelijk advies in te winnen. Dit wordt onder andere ingegeven door vragen en zorgen over de governance, inhoud, organisatie, financiën en betrokkenheid strategische partners. BMC is gevraagd om te adviseren. Dat gebeurt in twee fasen. Over de uitkomsten van het onderzoek naar de haalbaarheid van een Sonsbeek-editie in 2024 bent u op 1 november geïnformeerd. Daaruit is gebleken dat 2025 meer realistisch is. Wij informeren u uiterlijk in april over het onderzoek naar hoe de organisatie van stichting Sonsbeek en State of Fashion toekomstbestendig kan worden neergezet. De uitkomst hiervan kan mogelijk gevolgen hebben voor de huidige subsidie(relatie).
Bij de aanvraag 2023 heeft de stichting ons geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van de codes Cultural Governance, Inclusie en Diversiteit en Fair Practise en welke stappen gezet zijn en worden gezet om de toepassing van deze codes te verbeteren. Hierover blijven we met de stichting in gesprek.

Zorg voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad

In het 'Plan van aanpak Huisvesting creatieve en culturele sector 2021 - 2024' wordt de nadruk gelegd op vastgoed in het bezit van de gemeente, en dan met name onderwijsgebouwen. We zien een stagnering ontstaan, onder meer door woningbouwopgaven en de oorlog in Oekraïne en de daarmee gepaarde vluchtelingenopvang. Zo kon bijvoorbeeld de Doorwerthlaan (1.917m2) in Presikhaaf, waar afgelopen jaar de haalbaarheid is onderzocht en waarbij zowel de wijk als de culturele sector betrokken was, niet doorgaan.

Op de subsidieregeling 'Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen' is meerdere malen een beroep gedaan. Het doel hiervan is het realiseren van nieuwe ateliers, expositieruimtes en/of werkruimtes voor creatieven door het subsidiëren van kosten voor planvorming en/of haalbaarheidsonderzoek van een creatief bedrijfsverzamelgebouw. Dat heeft nog niet geleid tot extra m2 huisvesting. We zijn bezig met een strategie om de extra m2 wel te realiseren. Daarvan maakt ook de inzet van andere dan de huidige instrumenten onderdeel uit.

De toekomstige huisvesting van Popcentrum Jacobiberg aan de Groningensingel in Arnhem-Zuid wordt op haalbaarheid onderzocht (circa 4.200 m2). NEXIT Architecten heeft als eerste schets een visieplan voor de Jacobiberg op deze locatie ontworpen. Een eerste planning laat realisatie zien in 2026. Er is vanaf 2023 budget gereserveerd voor zowel de tijdelijke huisvesting (mocht Jacobiberg in de tussentijd zijn locatie moeten verlaten op de HES) als de toekomstige huisvesting van de Jacobiberg in Arnhem-Zuid.

Samen met de gemeente Nijmegen is opdracht gegeven voor een benchmarkonderzoek naar SLAK met als doel inzicht te verkrijgen in hoe de bedrijfsvoering van SLAK zich verhoudt tot vergelijkbare atelierorganisaties in Nederland. Hiermee wordt een scherper beeld verkregen van wat mag en kan worden verwacht van SLAK als atelierorganisatie en de eigen rol van gemeenten daarin. De rapportage is begin 2023 gereed en over de resultaten en het vervolgproces zijn we in gesprek met SLAK.

Profilering en vitalisering van het culturele klimaat

Met de heropening van Museum Arnhem, de besluitvorming over de vernieuwing van het Stadstheater en versteviging van de regionale samenwerking in de Cultuurregio 025 zijn goede stappen gezet in het versterken en behouden van onze positie als cultuur- en creatieve stad.

Toekomstbestendige huisvesting van Museum Arnhem, onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans en het Stadstheater

Museum Arnhem is in mei dit jaar heropend. Het vernieuwde gebouw, de beeldentuin en tentoonstellingen en activiteiten van het museum worden goed ontvangen door de bezoeker. Het museum heeft aan het eind van het jaar meer dan 100.000 bezoekers getrokken.

Er is in oktober een investeringsbesluit van € 73 miljoen genomen over de volledige vernieuwing van het Stadstheater. Ontwerpteams zijn via een aanbestedingsprocedure uitgenodigd hun visie op het nieuwe Stadstheater te geven. In december is het ontwerpteam van Braaksma & Roos, Civic en Arub als winnaar uit de selectie gekomen. In 2023 zal dit team beginnen aan het Voorlopig Ontwerp en vindt de aanbesteding voor de aannemer plaats. In het laatste kwartaal van 2023 zal het Stadstheater zijn deuren sluiten voor de verbouwing. Voor de huisvesting van Oostpool en Introdans is € 250.000 per jaar beschikbaar gesteld gedurende een periode van 40 jaar. In december heeft Provinciale Staten besloten om naast de al eerder gereserveerde € 2 miljoen voor huisvesting Oostpool en Introdans nog eens € 3 miljoen beschikbaar te stellen uit de begroting, waarbij de intentie is uitgesproken om in een volgende coalitieperiode nog eens € 5 miljoen beschikbaar te stellen. Begin 2023 hebben de Staten voorgesteld de volledige € 10 miljoen nog voor de provinciale verkiezingen in maart te reserveren. Beide huisvestingstrajecten worden in nauwe samenhang bekeken.

Versterking van de (samenwerking in de) cultuurregio 025

De Cultuurregio 025 heeft een stevige positie gekregen binnen de maatschappelijke opgave 'Ontspannen Regio' van de GMR. Op basis van het Transformatievoorstel cultuurregio 025 is een uitvoeringsplan opgesteld met de regiogemeenten. Belangrijk uitgangspunt is duurzame structuurversterking van de hele culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regio-breed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. Zo is er een traject gestart gericht op vernieuwing van het publieksbereik van de culturele sector, wordt er een behoefteonderzoek gedaan naar de scholingsbehoefte van cultuurprofessionals in de regio en wordt bekeken wat er nodig is voor centraal punt voor vrijwilligers en organisaties in de cultuur- en erfgoedsector. De provincie Gelderland draagt € 1,3 miljoen bij. De gemeente Arnhem is penvoerder namens de GMR omdat deze geen subsidies kan verstrekken.
Met de andere landelijke cultuurregio's en het ministerie van OCW zijn eerste stappen gezet om gezamenlijk na te denken over een passend vervolg voor de ontwikkeling van de cultuurregio's en de (programmatische) samenwerking met het ministerie van OCW daarbij.

Erfgoed levert een bijdrage aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, te werken, te winkelen en te recreëren

Beschermen, herbestemmen en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed

Behoud van erfgoedwaarden met als doel deze in goede staat en op een zorgvuldige wijze door te geven aan volgende generaties, deze te benutten als één van de dragers van ruimtelijke kwaliteit en om met behulp van erfgoedwaarden het unieke verhaal van de stad te vertellen.

Bescherming en herbestemming van cultuurhistorisch erfgoed

Het beschermen en herbestemmen van cultuurhistorisch erfgoed betreft doorlopend werk. Noemenswaardig zijn:

- De plaatsingsprocedure voor 16 gemeentelijke monumenten in Elden die in september 2022 is gestart.
- Het opstellen van een visie op Religieus Erfgoed. In 2022 heeft een uitgebreide inventarisatie plaatsgevonden. Alle 42 gebedshuizen zijn onderworpen aan een cultuurhistorisch onderzoek. Eigenaren zijn geconsulteerd via een interview of enquête. Daarnaast hebben er verschillende bijeenkomsten plaatsgevonden. De inventarisatiefase Toekomstverkenning Religieus Erfgoed is afgerond. In 2023 wordt de toekomstverkenning uitgewerkt tot een actieplan.
- Het versnellen en versoepelen van verduurzaming van erfgoed. Begin 2022 is een startnotitie vastgesteld over dit onderwerp. Conform deze startnotitie hebben met de verschillende doelgroepen (soorten eigenaren) bijeenkomsten plaatsgevonden waarbij kansen/ knelpunten/ uitdagingen zijn opgehaald. Naar aanleiding hiervan is in het najaar van 2022 een actieplan opgesteld en is budget vrijgemaakt voor de uitvoering van het actieplan in 2023. Vanwege de urgentie is in de tweede helft van 2022 al één van de acties opgestart: een pilot voor de toepassing van zonnepanelen in het zicht op rode daken.
- Er is gestart met het laten ontwikkelen van een nieuwe cultuurhistorische waardenkaart; de gereedgekomen nieuwe archeologische verwachtingskaart gaat hier een onderdeel van uitmaken. De kaartbeelden tonen het in Arnhem aanwezige erfgoed in al zijn facetten, zowel ondergronds als bovengronds.

Zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed

Veel van de beschikbare capaciteit en middelen is besteed aan bescherming van erfgoed (monumentenzorg), een activiteit die op zichzelf ook bijdraagt aan zichtbaarheid en beleefbaarheid van erfgoed. Noemenswaardige acties zijn verder het plaatsen van extra informatie bij het Romeinse fort in Meinerswijk, het met kennis en vondstmateriaal van het archeologiedepot bijdragen aan de permanente tentoonstelling over het Gelderse verleden in de Eusebiuskerk, het in samenwerking met het Stadsgilde ontwikkelen van wandelgidsen voor de historische kelders en Meinerswijk, het terughalen van het 'moordkruis' van Doesburg naar Arnhem, het bijdragen aan de restauratie van de Cuyperskamer in de Eusebiuskerk, het behoud van het Van Vulpenorgel in de voormalige Diaconessenkerk en leveren van archeologisch materiaal voor de vondst van de maand, te zien in Rozet en de Arnhemse Koerier. Het terughalen van het moordkruis is verricht op initiatief van en met medewerking van inwoners van Klingelbeek. Het moordkruis is daar ooit in de 16e eeuw opgericht. Als vanzelfsprekend is ook de organisatie van de Open MonumentenDag ondersteund en zijn tijdens dit weekeinde rondleidingen door het stadhuis gegeven.

Omdat veel van de capaciteit en middelen is besteed aan de bescherming van erfgoed, konden niet alle kansen op het gebied van zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed worden benut. Dit onderwerp zal onderdeel gaan uitmaken van de in 2023 op te stellen nieuwe beleidsnota voor erfgoed.

Ontsluiting van kennis over erfgoed

De monumentenregistratie in Planon is omgezet naar registratie via een GIS (Geografische Informatie Systeem)-database. Waar voorheen de locaties van monumenten op kaartbeelden samenviel met punten, zijn nu gedetailleerde en nauwkeurig begrensde vlakken zichtbaar. Naast een eenvoudiger systeem voor de monumentenregistratie bestaat op deze wijze ook een kaartbeeld dat al is toegesneden op de werkwijze van de Omgevingswet. Begin 2023 wordt het nieuwe registratiesysteem geïmplementeerd. Noemenwaardig met betrekking tot de ontsluiting van kennis over erfgoed zijn voorts het boek in de Arnhemse MonumentenReeks over het Romeinse verleden van Meinerswijk en het gereedkomen van het historische onderzoek voor het publieksboek over de archeologische vondsten in de zuidelijke binnenstad. Ook zijn lezingen gegeven in kader van de ArcheoAcademy, is vanuit de gemeente deelgenomen aan de ArcheoHotspot (inhoudelijke begeleiding vrijwilligers) en zijn in het archeologiedepot verschillende rondleidingen georganiseerd.

Regisseren en uitvoeren van archeologisch onderzoek en archeologisch depotbeheer

Het monitoringsonderzoek naar de kwaliteit van het Romeinse grafveld in Meinerswijk bleek niet nodig. Inrichtingswerkzaamheden leidden tot een gedeeltelijke opgraving; de afzonderlijke graven bleken goed bewaard te zijn gebleven. Tot nu toe zijn er 22 geborgen, met veel grafgiften. Het archeologiedepot is met hulp van vrijwilligers verhuisd naar de nieuwe locatie in Museum Arnhem. De gemeentelijke archeologiecollectie is daarbij uitgebreid door de overdracht van (Arnhems) vondstmateriaal dat zich nog in de collectie van Museum Arnhem bevond. Er is met twee partijen gesproken over de implementatie van een nieuwe applicatie voor depotregistratie; dit proces is nog lopend. Bij verschillende archeologische projecten is een regierol aangenomen. Hierbij kan worden gedacht aan de opgravingen ter hoogte van Coberco en het al genoemde grafveldonderzoek in Schuytgraaf. Andere projecten zijn het archeologische onderzoek in relatie tot de projecten Nijmeegseweg en Kronenburg.

Regioadvisering archeologie

Door het vertrek van de regio-archeoloog is een nieuwe kandidaat voor deze functie geworven. Tussentijds hebben archeologen van de gemeente Arnhem de regio geadviseerd.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	34.508	34.680	36.228	36.171	57
Baten	6.485	6.496	7.524	8.059	535
Saldo lasten en baten	***-28.023***	***-28.185***	***-28.704***	***-28.112***	***592***
Toevoegingen aan reserves	4.765	1.377	4.495	4.282	213
Onttrekkingen aan reserves	1.871	1.018	5.015	4.886	-128
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.894***	***-359***	***520***	***605***	***85***
Gerealiseerd resultaat	**-30.917**	**-28.543**	**-28.185**	**-27.508**	**677**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	199	V			
Cultuur	301	V	Beheer panden in gebruik voor cultuur (zie ook baten)	I	AR
Erfgoed	128	V	Beheer panden in gebruik voor erfgoed (zie ook toevoegingen)	I	BR
Cultuur	-230	N	Cultuurbeleid	I	AR
Baten	535	V			
Cultuur	535	V	Beheer panden in gebruik voor cultuur (zie ook lasten)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	-128	N			
Cultuur	-128	N	Beheer panden in gebruik voor erfgoed (zie ook lasten)	I	BR

Beheer panden in gebruik voor cultuur
Op het beheer van de gemeentelijke panden in gebruik bij de culturele sector, is in 2022 een incidenteel voordeel ten opzichte van de begroting ontstaan van in totaal € 836.000. Dit voordeel werd onder andere veroorzaakt doordat onderhoudswerkzaamheden zijn doorgeschoven en door een voordeel op de onroerend zaakbelasting op een na 1 januari 2022 in gebruik genomen pand. Daarnaast werden in de begroting de inkomsten uit servicekosten en huren voor het jaar 2022 te laag geraamd. En tot slot kon een deel van de voorziening voor dubieuze debiteuren vrijvallen omdat het risico dat corona zou leiden tot oninbaarheid van huur blijkt mee te vallen.

Beheer panden in gebruik voor erfgoed
Op een aantal panden in en om het Sonsbeekpark kon een deel van het planmatig onderhoud niet worden uitgevoerd. Dit onderhoud is doorgeschoven naar 2023. Tegenover het voordeel op de lasten van € 128.000 staat daarom een gelijk nadeel op de onttrekkingen.

Cultuurbeleid
Binnen Cultuurbeleid vallen de uitgaven hoger uit. Dit heeft onder andere te maken met hogere uitgaven met betrekking tot Corona, extra subsidies (o.a. aan Jacobiberg, streekomroep midden Gelderland, Galerie der Tone en stichting schakel 025) en een niet begrote subsidie van € 100.000 in het kader van Impuls Jongerencultuur.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Cultuur
De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.
Erfgoed
Provincie Gelderland, provinciale en lokale erfgoedinstellingen of verenigingen en regiogemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Kadernota ‘STROOM – cultuurbeleid Arnhem’ 2021;
- Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;
- STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;
- Kadernota Beeldende Kunst in de Openbare ruimte 2022;
- Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen, Transformatievoorstel Cultuurregio 025;
- Erfgoedagenda gemeente Arnhem.

Participatie en armoedebestrijding

Door de hoge inflatie en stijgende energieprijzen is de bestaanszekerheid in 2022 bij steeds meer Arnhemse huishoudens onder druk komen te staan. In oktober 2022 is de raad geïnformeerd over de Arnhemse aanpak energiecrisis. Deze aanpak richt zich op het ondersteunen van Arnhemse inwoners en bedrijven en het op peil houden van voorzieningen in de stad. Dit heeft geresulteerd in diverse acties en het vormgeven van nieuwe regelingen zoals een noodfonds voor ondernemers, maatwerk voor inwoners waarvoor de energietoeslag niet beschikbaar is, een extra Arnhemse wintertoeslag, verruiming van de Gelrepas en extra subsidies voor maatschappelijke instellingen. Daarnaast voeren we in Arnhem ook de rijksregeling Energietoeslag uit en zijn er verschillende projecten in de stad rond energie en duurzaamheid.

In deze tijd van stijgende (energie)lasten hebben we daarnaast ingezet op het voorkomen van schulden en op het zo snel mogelijk hulp bieden aan inwoners met (beginnende) geldzorgen. We hebben stevig gestuurd op het verbeteren van de dienstverlening door PLANgroep en zijn tegelijkertijd gestart met een onderzoek om taken rondom vroegsignalering en schulddienstverlening door de gemeente zelf te laten uitvoeren. Ook hebben we gericht ingezet op ondersteuning van gedupeerden van de Kinderopvangtoeslagschandaal. Zij kregen ondersteuning op meerdere vraagstukken die bij hen leefden, waarvan geldproblemen in veel gevallen een belangrijk issue is en zal blijven.

Naast aandacht voor bestaanszekerheid hebben we ook ingezet op een belangrijke motor voor een zeker bestaan: werk. In vergelijking met andere grote gemeenten heeft Arnhem goed gepresteerd in het verlagen van het aantal inwoners in de bijstand. Ook het percentage inwoners dat duurzaam uit de uitkering blijft ligt in 2022 hoog, namelijk op 95%. Dit betekent dat de inwoners die vanuit de bijstand werk vonden niet weer binnen een jaar opnieuw instroomden in de uitkering. Wij vinden het belangrijk dat meer Arnhemmers werk vinden en kunnen behouden. Het liefst in de vorm van een betaalde baan, maar om daar te komen zetten we ook in op werkervaringsplaatsen, leerbanen, activerend werk of begeleid werk, zodat iedereen de kans krijgt om mee te doen en op termijn zo zelfstandig mogelijk kan leven. De arbeidsmarkt was in 2022 krap, dit heeft bijgedragen aan de omvang van het bestand. Werkgevers spelen een belangrijke rol bij het bieden van kansen voor onze inwoners. Daarom ondersteunen we hen lokaal en regionaal bij het inrichten van hun werk zodat meer werkzoekenden op de arbeidsmarkt een plek vinden. Met advies, met het vinden van geschikte kandidaten voor hun vacatures, met ondersteuning om werk passend te maken, of met tijdelijk werkgeverschap. Deze krappe arbeidsmarkt biedt kansen om verdere stappen te maken richting een nog inclusievere arbeidsmarkt.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Doorbraak naar werk

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Volumeontwikkeling uitkeringslast BUIG		**100,0**	**101,5**	**98,4**	**91,6**
Eenheid: Indexcijfer afgezet tegen andere gemeenten					
Bron: Divosa					
Netto arbeidsparticipatie	**67,8**	**67,6**	**69,0**	**68,3**	**71,3**
Eenheid: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					
Personen met een bijstandsuitkering	**801,1**	**768,0**	**842,7**	**797,4**	
Eenheid: Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					

Investeren in voorkomen

Er wordt op een goede manier samengewerkt tussen gemeente en onderwijspartners in de overgang van school naar werk. De regionale aanpak jeugdwerkloosheid is in uitvoering. Het Regionaal Mobiliteitsteam biedt net als de gemeente dienstverlening die gericht is op preventie van werkloosheid.

Doorontwikkelen sluitende aanpak jongeren in kwetsbare posities

Binnen het cluster Werk en Inkomen zijn afspraken over de inzet bij de overgang van school naar werk voor jongeren vanuit het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. Binnen de regionale aanpak jeugdwerkloosheid zijn er verschillende projecten in uitvoering. Er zijn maatwerktrajecten ontwikkeld bij verschillende werkgevers voor jongeren waarbij leren en werken wordt gecombineerd. Daarnaast is er extra aandacht en langdurige begeleiding rondom de transitiemomenten van school naar werk en van werk naar werk voor jongeren in een kwetsbare positie. Verder worden er matchingstafels georganiseerd waarbij jongeren die de school verlaten en werkgevers aan elkaar worden verbonden. Er is een goede samenwerking gaande tussen de ketenpartners in de arbeidsmarktregio waarbij het belang voor de jongere voorop staat.

Herijken aanpak statushouders en nieuwkomers

Momenteel zitten we volop in de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering, welke per 1 januari 2022 van kracht is geworden. De uitvoering van de wet is belegd bij Bureau Nieuwkomers (onderdeel van het cluster Werk en Inkomen). In het begin waren er enkele beleidskeuzes die nog door de ministerie moesten worden gemaakt, zoals voor de Leerbaarheidstoets. Daarom zijn we op enkele onderdelen, onder andere de Leefbaarheidstoets, iets later gestart.

Voor onze oudkomers zetten wij de incheckmethode in om de uitgangspositie te bepalen op de participatieladder. Hierdoor kunnen wij aan hen een passend aanbod doen op het gebied van participatie en/of hulpverlening. Momenteel zitten we in de implementatiefase van deze methode en worden alle regisseurs statushouders binnen Werk en Inkomen opgeleid om hiermee te kunnen werken.

Samenwerken met UWV, SVB en Justitie

UWV, Sociale Verzekeringsbank (SVB) en Justitie blijven voor ons belangrijke vindplaatsen voor inwoners met geldzorgen. Daarom blijven we samenwerken in het kader van het wegnemen van belemmeringen zoals schulden, verwijzing naar het gemeentelijke hulpaanbod en de toeleiding naar werk. Zo hebben de medewerkers van UWV een training gehad over het signaleren en bespreekbaar maken van geldzorgen en te adviseren over het gemeentelijke aanbod.

Het UWV is een belangrijke samenwerkingspartner in de arbeidsmarktregio. We werken intensief samen met het UWV voor een groep jongeren in kwetsbare positie met kortdurende WW en organiseren gezamenlijke kennisbijeenkomsten voor professionals over onder andere de banenafspraak en het doelgroepenregister, inzet loonkostensubsidie en beoordeling WAJONG.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Percentage werkloze jongeren	**3,0**	**3,0**	**3,0**	**3,0**	**3,0**
Eenheid: Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					
Instroompercentage bijstand		**2,4**	**2,0**	**2,0**	**2,2**
Eenheid: Instroompercentage bijstand afgezet tegen andere gemeenten					
Bron: Divosa					
Werk met ondersteuning van loonkostensubsidie			**183**	**274**	**373**
Eenheid: Aantal inwoners dat werkt met loonkostensubsidie					
Bron: Administratie Werk en Inkomen					

Dichtbij de Arnhemmer en integraal

Arnhemmers die al langere tijd afhankelijk zijn van een uitkering, langdurig in de armoede zitten en/of schulden hebben, verliezen we niet uit het oog. Dit is in lijn met de adviezen van onder meer de werkgroep sociale impact van de coronacrisis. Voor deze mensen blijft het onverminderd van belang dat ze uit de geldzorgen komen en, indien hun situatie er om vraagt, perspectief krijgen om weer op weg te gaan naar werk. Ons uitgangspunt is om hen actief en op maat te begeleiden bij het zetten van stappen naar (financiële) zelfstandigheid en werk.

Gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak

Met de Sociale wijkteams, teams Leefomgeving en de gebiedsgerichte teams van Werk en Inkomen hebben we gewerkt aan de realisatie van zes gebiedsagenda's voor 2023. De inhoud van de agenda is gericht op de inhoudelijke problematiek van dit gebied rondom de aanpak van armoede, schulden en participatie. De sociale tafels worden benut om de maatschappelijke partners hierin te betrekken en gezamenlijke focus te creëren.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Percentage bijstandsgerechtigden dat inkomsten heeft uit werk			**8,5**	**6,9**	**7,7**

Eenheid: Percentage inwoners met bijstand dat ook inkomsten uit werk heeft

Bron: Administratie Werk en Inkomen

Perspectief bieden

De afgelopen periode is een grote krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. Desondanks zijn er nog teveel mensen die er niet tussen komen en onnodig langs de kant staan. In deze veranderende omstandigheden zijn we samen met onze ketenpartners creatief op zoek naar de mogelijkheden en het benutten van kansen. We bieden Arnhemmers steeds meer perspectief door hen te faciliteren bij het (om)scholen naar vraagsectoren. We doen dit door aanbodgericht te bemiddelen en door korte trainingen en coaching bij het vinden van ander werk. Maar ook door tijdelijk werkgeverschap te bieden via initiatieven als de Arnhemse Werkbrigade, zodat arbeidsvaardigheden niet verdwijnen en mensen werkfit blijven.

Tijdens de coronacrisis zijn de inspanningen voor jongeren in kwetsbare posities geïntensiveerd. De samenwerking met ketenpartners is versterkt omdat de urgentie toenam. We hebben jongeren steeds beter vroeg in beeld en kunnen een sluitende route naar werk of vervolgopleiding ondersteunen en monitoren. We monitoren hoeveel mensen zonder startkwalificatie in de bijstand zitten en instromen, hoeveel mensen er met startkwalificatie uitstromen en of het halen van een startkwalificatie bijdraagt aan een duurzame uitstroom uit de uitkering.
We werken intensief samen met het UWV voor een groep jongeren in kwetsbare positie met kortdurende WW. We pakken de jongeren preventief op en begeleiden hen naar werk. Daarnaast richten diverse projecten vanuit het werkinvesteringsfonds zich specifiek op jongeren.

Verbetering instrumentarium ketenpartners

In 2022 zagen we na het vervallen van de coronamaatregelen en lockdowns de arbeidsmarkt behoorlijk aantrekken. Werkgelegenheid nam toe en daarmee ook de tekorten op personeel. Dit vraagt ook van de ketenpartners om een andere aanpak en strategie. De krapte op de arbeidsmarkt vraagt om een andere inzet van de instrumenten en meer maatwerk. Het Regionaal Mobiliteitsteam is opgezet en ondersteunt inwoners naar werk. Tegelijkertijd zien we dat werkgevers eerder bereid zijn om kansen te bieden aan doelgroepen die meer begeleiding en ondersteuning nodig hebben en open staan voor baancreatie. Samen met regionale en lokale uitvoeringspartners (zoals Scalabor, onderwijsinstellingen, Werkgevers Service Punt, Leer-Werk-Loket en Centrum Activerend Werk) hebben we ingezet op acties om de inzet van bestaande instrumenten te optimaliseren en maatwerk te kunnen bieden aan onze inwoners. Dit doen we door inzet van loonkostensubsidie en beschut werk, daar waar het passend is. We zetten in op kennisontwikkeling bij inwoners en nazorg om duurzame plaatsing en stabiliteit te borgen. Daarnaast kijken we ook naar mogelijkheden om aansluiting te vinden bij het gebiedsgericht werken door het ontwikkelen van basisbanen en ontwikkeltrajecten in de wijken.

Verbetering toeleiding en doorleiding ketenpartners

Vanuit het cluster Werk en Inkomen werkten we in 2022 samen met onze ketenpartners aan verbetering van samenwerking binnen de keten. Hierdoor zijn we steeds beter in staat om regie te voeren op de keten. Dit doen we door informatie, ervaringen en kennis uit te wisselen over de verschillende trajecten. Door dit te doen faciliteren we, ook bij de ketenpartners, toeleiding naar trajecten voor de inwoner die passend is bij de individuele behoefte en ontwikkelmogelijkheden. In veel gevallen is dit maatwerk. We blijven inzetten op samen beslissen en zelfsturing bij het zetten van stappen op de participatieladder, op deze manier zijn we beter in staat om samen met de inwoner te beslissen welke route het meest passend is. Dit kan betekenen ontwikkeling naar werk, maar ook ontwikkeling naar maatschappelijke participatie.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Uitstroompercentage algemene bijstand	**2,0**	**2,6**	**2,0**	**2,4**	**2,7**

Eenheid: Uitstroompercentage algemene bijstand afgezet tegen andere gemeenten

Bron: Divosa

Inclusief werk

We blijven Arnhemse organisaties stimuleren om met diversiteit en inclusie aan de slag te gaan of waar dat al gebeurt te blijven doen. Vanuit programma Inclusie faciliteren we het Arnhems diversiteitswerk ‘Diversiteitsreis’. In dit netwerk wisselen organisaties kennis en ervaring uit op het gebied van diversiteit en inclusie. Vanuit het cluster Werk en Inkomen en samen met onze ketenpartners stimuleren we werkgevers om Participatiewet-instrumenten in te zetten om inwoners die al wat langer aan de kant staan mee te laten doen. We werken hierbij intensief samen met het Werkgevers Service Punt Midden Gelderland en Scalabor.

Stimuleren netwerk Inclusief Midden-Gelderland

Het inclusief werkgeversnetwerk Midden-Gelderland Samen voor een Baan is een initiatief van de stichting Inclusief Midden-Gelderland, Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland, het UWV en Scalabor. Arnhem zet zich in als ambassadeur en verbinder voor dit netwerk. In 2022 organiseerde het netwerk diverse bijeenkomsten en kennislunches, verspreidde het nieuwsbrieven en publiceerde het een nieuwe uitgave van het magazine 'Inclusief'.

Herijking Social Return On Investment-aanpak (SROI)

In 2022 is het regionaal steunpunt social return via een pilot van start gegaan. De adviseurs vanuit het steunpunt ontzorgen de gemeenten in Midden Gelderland bij de uitvoering van de social returnverplichting zoals opgenomen in de gemeentelijke opdrachten. Op basis van de ervaringen van de pilot is besloten om door te gaan met het steunpunt. Het steunpunt wordt ondergebracht bij het WerkgeversServicePunt binnen de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein. Binnen de eigen organisatie blijven we het toepassen van social return stimuleren.

Gemeente Arnhem als inclusieve werkgever

Wij kunnen onze rol als stimulator voor inclusief werkgeverschap het beste vervullen wanneer wij een goed voorbeeld zijn, door optimale resultaten te halen en door als werkgever actief deel te nemen aan regionale activiteiten. Het programma 'inclusie en diversiteit' geeft hier invulling aan. Zie voor de toelichting het programma Welzijn en Inclusie bij de inspanning 'Inclusieve organisatie'.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% gemeentelijke inkoopdossiers met SROI-component					
Eenheid: Percentage					
Bron: Inkoopadministratie, indicator in ontwikkeling					

Samen sterk

Om de haalbaarheid en realiseerbaarheid van onze lokale doelen en ambities te vergroten, werken we samen. Dit doen we regionaal en waar nodig (boven)regionaal op thema's die invloed hebben op het arbeidsmarktbeleid. Samenwerkingspartners zijn andere programma's binnen de gemeente, werkgevers, werknemers, de provincie, onderwijs en regiogemeenten.

Gezamenlijke lobby

De afgelopen periode is ingezet op een intensieve samenwerking regionaal en bovenregionaal op het arbeidsmarktbeleid. Vanuit de Groene Metropool regio en The Economic Board is in 2022 een Human Capital Agenda opgesteld. Door te werken vanuit deze gezamenlijke agenda verstevigen we onze positie en lobby naar het Rijk. Het doel is om gezamenlijk te werken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod goed op elkaar aansluit, zodat we de (economische) potentie van deze regio ten volle benutten. Binnen Arnhem concretiseren we dit in de Arnhemse Aanpak Krapte die in december 2022 door het college is vastgesteld.

Ontwikkelen en uitvoeren Strategische Agenda Arbeidsmarkt Midden Gelderland

De ambities van de gemeente Arnhem voor de stad zijn groot. We leggen de lat graag hoog om met partners optimaal samen te werken voor onze inwoners en werkgevers. We werken lokaal waar nodig en (boven) regionaal om onze ambities te versterken en voor gezamenlijke positionering. Met onze netwerkpartners werken we in de arbeidsmarktregio samen op basis van een strategische agenda. Het afgelopen half jaar zijn er op verschillende onderdelen positieve resultaten geboekt.

Het regionaal mobiliteitsteam wordt, dankzij diverse voorlichtingssessies, steeds beter gevonden door inwoners en partners. Bij de provincie is in het kader van het Gelrepact een subsidie-aanvraag voor drie projecten ingediend. Eén van de aanvragen betreft een project om praktijkleren voor jongeren zonder startkwalificaties te stimuleren. Daarnaast zijn er een aantal kennisbijeenkomsten voor professionals in de regio georganiseerd. Op deze manier stimuleren we gezamenlijke kennisontwikkeling en het gebruik maken van elkaars kennis en expertise in de arbeidsmarktregio.

Door capaciteitsproblemen zijn enkele projecten niet volledig, moeilijk of niet van de grond gekomen en benutten we nog niet alle gerealiseerde middelen. De partners uit het Regionaal Werkbedrijf hebben afgesproken om in 2023 de strategische agenda te gaan herijken. Hierbij wordt gekeken naar de ambitie en de scope maar ook wat naar wat er nodig is om de agenda goed te kunnen uitvoeren.

Meer Arnhemmers zijn financieel zelfredzaam

Armoede en schulden voorkomen

In het afgelopen jaar hebben hoge (energie)kosten gezorgd voor veel extra geldzorgen. Deze bestaanszekerheidscrisis zal niet snel zijn opgelost en vraagt (onder andere) ook om een landelijke stijging van lonen en uitkeringen. Daarom hebben we in het afgelopen jaar extra ingezet op het zoveel mogelijk voorkomen van armoede en schulden en willen we onze inwoners met geldzorgen zo vroeg mogelijk adequate hulp bieden.

Doorontwikkeling gelijke kansen kinderen en jongeren

Met het rapport duurzame aanpak van Kinderarmoede hebben we de activiteiten van kansrijk opgroeien geëvalueerd. De teams Leefomgeving hebben op basis van deze evaluatie hun kansrijk opgroei-programma bijgeschaafd met een diverser aanbod, waarbij kinderen activiteiten aangeboden krijgen die hun vaardigheden versterken. Daarnaast bleek dat er nog onvoldoende aanbod was voor 0 – 4 jarigen. Terwijl dit een cruciale periode is voor het aanleren van vaardigheden voor de rest van hun leven. Het aanbod voor deze leeftijdscategorie is in ontwikkeling. Verder is nog meer de samenwerking gezocht met 'kansrijke start'. Individuele samenwerking met organisaties om ouders sneller te bereiken en op weg te helpen wordt opgestart.

Vanuit het manifest kansrijk opgroeien, dat onder andere scholen en maatschappelijke organisaties geschreven hebben en aangeboden aan de gemeente, worden bijeenkomsten voor onder andere raadsleden georganiseerd om de verbinding tussen gemeente, maatschappelijke organisaties en scholen te verbeteren om armoede onder kinderen terug te dringen. Vanuit het beleidsterrein armoede wordt hier actief aan deelgenomen.

In 2022 is er samen met de cultuurorganisaties vanuit de Arnhem-Oost aanpak gestart met een inventarisatie om te kijken op welke manier we kansengelijkheid onder jongeren kunnen bewerkstelligen. De aansluiting bij de Arnhem-Oost aanpak en de pedagogische wijk wordt nog verder geconcretiseerd.
Met Stichting Leergeld ontwikkelen we een pilot om de ouders van kinderen met een goede begeleiding over te dragen naar de officiële hulpverlenende instanties. Dit doen we om naast materiële hulpverlening ook op een andere manier aan hun bestaanszekerheid te werken.

In 2021 is de nieuwe Gelrepas ingevoerd. Kinderen van 4 tot 18 jaar kregen een persoonlijk tegoed waarmee zij diverse activiteiten kunnen ondernemen. In 2022 is ook aan de kinderen van 0 tot 4 jaar een tegoed toegekend. Daarnaast biedt de Gelrepas in 2022 ook een tegoed voor schoolspullen en (sport)kleding voor kinderen. De ouders van deze kinderen hebben gebruik gemaakt van diverse activiteiten. Ook is kledingtegoed dat op de passen gezet is, veelvuldig gebruikt.

Invoeren andere werkwijze tegemoetkoming schoolkosten

Op 1 augustus 2021 is de wetgeving over de vrijwillige ouderbijdrage aangescherpt. Kern van de wijziging: alle leerlingen moeten mee kunnen doen met activiteiten die de school organiseert, ook als ouders de vrijwillige ouderbijdrage niet betalen. Scholen worden verplicht dit expliciet te vermelden in de schoolgids en het schoolplan. Dat betekent dat de kosten die ouders echt moeten maken zich beperken tot de zogenaamde categorie 2 kosten: kosten voor voorgeschreven persoonsgebonden materiaal dat langer dan een jaar mee gaat (bijvoorbeeld een atlas, een woordenboek, een agenda, een rekenmachine, schriften maar ook praktijkkleding). Mede naar aanleiding hiervan is de schoolkostenregeling die Arnhem had, gewijzigd. Vanaf het schooljaar 2022-2023 komt de gemeente ouders expliciet tegemoet in deze categorie 2 kosten via de Gelrepas. Kinderen en jongeren met een Gelrepas hebben op hun pas een apart persoonlijk schoolspullentegoed. Dit tegoed kunnen zij inzetten veelal bij de school of bij winkels die schoolspullen verkopen. Als onderdeel van de crisisaanpak bestaanszekerheid/ energiearmoede is dit tegoed eind vorig jaar verhoogd.

Doorgaande lijn preventief aanbod

Rijnstad werkt aan de preventieopdracht om financiële kennis en vaardigheden onder jongeren en organisaties te vergroten. Met als doel organisaties vaardig te maken in het signaleren van geldproblemen bij jongeren/gezinnen, het informeren over mogelijkheden voor hulp bij deze problemen en doorverwijzen naar de juiste partij in Arnhem. En voor de jongeren dat geldzorgen worden voorkomen. In 2022 zijn er acht trainingen Alert op Geldzorgen gegeven aan diverse organisaties in de stad om meer inzicht te krijgen in het signaleren van geldzorgen. Daarnaast zijn er vier nieuwsbrieven met thema's over financiën onder een groot aantal ketenpartners verspreid. Ook is in 2022 de Week van het Geld georganiseerd onder de scholen, waaraan drie scholen mee hebben gedaan. Naast gastlessen van de politie en burgemeester heeft ook influencer Défano Holwijn zijn bijdrage geleverd. Er is ook een 'schatkist' binnen het jeugdwerk van Rijnstad gelanceerd met daarin tools voor jeugdwerkers om geldzaken onder kinderen uit groep 4 t/m 8 bespreekbaar te maken. Daarnaast wordt door Rijnstad actief een overzicht van financieel preventieve activiteiten onder ketenpartners beheerd.

Bij de overgang van 18- naar 18+ verandert er veel in het (financiële) leven van een jongere. Om jongeren hier zo goed mogelijk op voor te bereiden is de lessenreeks 'Hoe word je rijk' van Money Start ingekocht en gegeven op zeven Arnhemse scholen in 2022. Het afgelopen jaar zijn circa 176 lessen gegeven aan leerlingen van het middelbare onderwijs, mbo-onderwijs en ISK. Deze lessen leren jongeren over de onderwerpen waarop zij, volgens een analyse met schuldhulpverleners, veelal schulden maken. De financiële vorming richt zich op wat de jongere moet regelen om niet in de schulden te komen na de 18e verjaardag. Het heeft als doel geldzorgen en schulden te voorkomen en zet in op een financieel gezonde toekomst. Voor het geven van de lessen zijn drie lokale professionals uit het Arnhemse werkveld getraind om de lessen uit te voeren. Daarnaast zijn ook twee lokale ervaringsdeskundige 'peer educators' opgeleid, die door hun levensverhaal te vertellen als rolmodel voor de klas staan en vragen kunnen beantwoorden. Ook wordt er samengewerkt met organisatie Opr€cht, door jongeren tijdens de les te vertellen over de mogelijkheden qua hulp bij schulden en het uitdelen van een flyer.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**5.200**	**5.000**	**5.100**	**4.700**	
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS					
Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	**3.000**	**3.000**	**3.000**	**3.000**	
Eenheid: Aantal kinderen					
Bron: CBS					

Op tijd erbij; vroeg-signalering en vroeghulp

Vanaf 2022 hebben we een vernieuwde structurele werkwijze voor vroegsignalering. Daarbij ondernemen we actie op alle signalen over betalingsachterstanden die we ontvangen van schuldeisers inzake energie, zorg, water en huur. Daarnaast neemt Arnhem deel aan een aantal landelijke experimenten inzake vroegsignalering zoals het signaleren van betalingsachterstanden bij hypotheekverstrekkers. We benaderen inwoners hierbij op de meest passende wijze (huisbezoek, telefonische benadering of via e-mail/brief). Daarnaast zetten we in op signalen vanuit de CAK-lijsten (zorgkostenachterstanden) en via aanwezigheid bij rolzittingen van de rechtbank en spreekuren op het Rijn IJssel. Via het cluster Werk en Inkomen hebben we eveneens inwoners met geldzorgen pro-actief benaderd. Inmiddels heeft Werk en Inkomen voor deze inwoners zelf een werkwijze ontwikkeld, waarmee zij veel inwoners bereiken.

Inzet inkomensondersteuning

In 2022 hebben we het mogelijk gemaakt dat kinderen met een Gelrepas in de leeftijd van 4 t/m 17 jaar een (sport)kledingtegoed kunnen aanvragen bij Stichting Leergeld dat als apart tegoed op de Gelrepas staat. Dit tegoed kan worden verzilverd bij diverse winkels. Eind 2022 is dit tegoed verhoogd naar aanleiding van de crisisaanpak bestaanszekerheid/energiearmoede. Ook is eind 2022 een tegoed beschikbaar gesteld voor de kinderen van 0 t/m 3 jaar. Daarnaast zijn ook de Gelrepastegoeden voor schoolspullen en peuteropvang verhoogd.

In 2022 is de Gelrepas geëvalueerd. Gekeken is naar de ervaringen van pashouders, van aanbieders van activiteiten en van enkele intermediairs. De evaluatie is in de afrondende fase. Het college gaat de raad in 2023 informeren over de uitkomsten en de adviezen voor verdere versterking van de Gelrepas naar aanleiding van deze evaluatie.

In 2022 is de vergroening van de bijzondere bijstand voorbereid. Dat betekent dat vanuit de bijzondere bijstand voor witgoed in het vervolg energiezuinig witgoed wordt vergoed.

Inzet energiearmoede

In 2022 is namens het Rijk de eenmalige Energietoeslag 2022 uitgevoerd. Aan nagenoeg de hele doelgroep van circa 15.000 Arnhemse huishoudens is de Energietoeslag van € 1.300 uitgekeerd. Deze is in het najaar 2022 verhoogd met € 250 per huishouden in het kader van de crisisaanpak bestaanszekerheid/energiearmoede. In november 2022 heeft het college besloten ook aan uitwonende Arnhemse studenten met een laag inkomen de energietoeslag open te stellen.

Naast de energietoeslag heeft het college een maatwerkvoorziening voor energiekosten opengesteld. Deze is bedoeld voor huishoudens die geen recht hebben op de eenmalige Energietoeslag 2022 maar wel in financiële problemen komen als gevolg van de hoge energiekosten. Ook huishoudens die ondanks de ontvangen energietoeslag alsnog financiële problemen ondervinden, kunnen hier een beroep op doen. Goed Geregeld Arnhem van Rijnstad voert de maatwerkvoorziening energiekosten uit.

Beter benutten van vindplaatsen

In het afgelopen jaar hebben we extra ingezet om onze inwoners met geldzorgen te vinden en hen zo snel mogelijk adequate hulp te bieden. Wij richtten ons hierbij zowel rechtstreeks op inwoners met geldzorgen als op onze ketenpartners om hen te informeren over ons hulpaanbod. Met bijvoorbeeld flyers die huis aan huis verspreid werden, met de Bespaarkrant, en met uitgebreide informatie via onze eigen mediakanalen. En daarnaast werken we met zoveel mogelijk ketenpartners samen om via hen onze inwoners te bereiken. We organiseerden meerdere bijeenkomsten voor ketenpartners om bij hen signalen over geldzorgen op te halen. Wij informeerden hen ook over de maatregelen (gericht op inkomensondersteuning en energiebesparing en verduurzaming) die de gemeente in het kader van de crisisaanpak bestaanszekerheid genomen heeft.
We blijven daarnaast aangesloten op de Nederlandse Schuldhulproute (NSR) en zorgen ervoor dat het Goed Geregeld Arnhem Loket van Rijnstad nog beter bereikbaar is voor inwoners met financiële vragen en het aanvragen van bijvoorbeeld het Maatwerkbudget.

Huisvesting armoede-initiatieven

We zien de meerwaarde voor gezamenlijke huisvesting van partijen die zich inzetten voor huishoudens met een laag inkomen (zoals de Voedselbank, de Kledingbank, 2Switch, de Speelstoet, Spullenbanken). Helaas is hier dit jaar nog geen passende locatie voor gevonden. De middelen die hiertoe zijn bestemd in de begroting blijven beschikbaar. De gemeente blijft zich inzetten om maatschappelijke partners te ondersteunen bij het vinden van passende huisvesting.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% huishoudens dat afgelopen 12 maanden moeite heeft gehad om van het inkomen rond te komen		**20,0**		**14,0**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
% huishoudens dat onverwachte noodzakelijke uitgave van € 1.000 kon betalen zonder daarvoor schulden te maken		**58,0**		**67,0**	
Eenheid: Percentage					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					
% bereikte huishoudens bij huisbezoek Vroegsignalering		**72,0**	**59,0**	**68,0**	**74,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Vroeg Eropaf					

Financieel perspectief vergroten

Perspectief bieden bij geldzorgen blijft meer dan ooit belangrijk. Daarbij zetten we in op het doorbreken van (langdurige) armoede, en op adequate hulp bij schulden. Rondom armoede zetten we zowel in op het verbeteren van de (toegang tot) inkomensregelingen, als op het toegang geven tot hulpbronnen zoals opleiding, vaardigheden en een kansrijk netwerk. Voor kinderen die in armoede leven dragen we er zorg voor dat enerzijds hun ouders in hun bestaanszekerheid worden ondersteund, anderzijds dat zij hun vaardigheden op diverse terreinen ontwikkelen. Een belangrijke focus ligt op de allerkleinsten: 0 – 4 jaar. Rondom de schuldenaanpak hebben we nieuwe afspraken met de uitvoering gemaakt waardoor mensen met schulden sneller en beter geholpen worden. Daarnaast onderzoeken we welke taken we binnen de vroegsignalering en schulddienstverlening beter in eigen beheer kunnen gaan uitvoeren.

Regie op integraal werken (gebiedsgerichte sturing en integrale wijkaanpak)

Met de Sociale wijkteams, teams Leefomgeving en de gebiedsgerichte teams van Werk en Inkomen hebben we gewerkt aan de realisatie van zes gebiedsagenda's voor 2023. De inhoud van de agenda gericht is op de inhoudelijke problematiek van dit gebied rondom de aanpak van armoede, schulden en participatie. De sociale tafels worden benut om de maatschappelijke partners hierin te betrekken en gezamenlijke focus te creëren.

Inkomensondersteuning gericht op perspectief en activering

We hebben een start gemaakt met een traject gericht op het optimaliseren van onze inzet als het gaat om inkomensondersteuning (meer bereik en gebruik, vereenvoudigen van de toegang, waar nodig meer effect op bestaanszekerheid). Hiertoe is een analyse gedaan naar de huidige situatie om inzicht te krijgen in het bereik, de toegankelijkheid en de effectiviteit van onze regelingen. Onderdeel van deze analyse is de Minimaeffectrapportage 2022 (Nibud), In maart 2023 wordt deze analyse wederom geactualiseerd omdat de situatie op dit moment continu verandert. Daarnaast is het CBS gevraagd het bereik en het gebruik van onze regelingen in beeld te brengen. Tenslotte is een onderzoek gestart naar de ervaringen van zowel de doelgroep als naar onze uitvoering van de regelingen. De totale analyse is in de afrondende fase. Mede op basis van deze analyse wordt in 2023 een plan opgesteld voor het versterken van ons vangnet, zodat onze inkomensondersteuning gericht is op perspectief en activering. Hierin zal expliciet aandacht zijn voor de ‘werkende armen’ (ook conform motie 20M344).

Doorontwikkeling Mobility Mentoring

De aanpak mobility mentoring is doorontwikkeld naar een structurele werkwijze. De mobility mentoren zijn gepositioneerd bij de wijkteams. Omdat veel inwoners te maken hebben met financiële stress wordt naast mobility mentoring ook stresssensitief werken geïmplementeerd, bij de wijkteams en bij Werk en Inkomen. Door middel van het project ‘versterken stress-sensitieve dienstverlening’ is vanaf juli 2022 de doorontwikkeling van de huidige dienstverlening van Werk en Inkomen en de Sociale wijkteams voorbereid met onder andere een meting in hoeverre er nu al stress-sensitief gewerkt wordt. De uitkomsten van de meting worden gebruikt voor eventuele aanvullende opleidingen/instrumentaria.

Problematische schulden aanpakken

De problemen in de uitvoering van schulddienstverlening zijn aangepakt en er zijn nieuwe afspraken gemaakt voor een dienstverlening waarin stresssensitief werken en aansluiten bij het 'doen-vermogen' van de inwoner centraal staat en maatwerk mogelijk is. Daarnaast is eind 2022 het onderzoek gestart om taken rondom vroegsignalering en schulddienstverlening weer door de gemeente zelf te gaan uitvoeren. In dit onderzoek worden ook belangrijk landelijke ontwikkelingen in schulddienstverlening meegenomen. Ook zijn er stappen gezet in de aanpak in Arnhem-Oost om mensen met schulden op een innovatieve manier te helpen. Over deze aanpak zal in 2023 besluitvorming plaatsvinden.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal inwoners met financiële vragen		**1.346**	**849**	**785**	**700**
Eenheid: Inwoners aangemeld bij Sociale Wijkteams Arnhem					
Bron: Sociale wijkteams					
Aantal aanmeldingen voor Schulddienstverlening		**382**	**922**	**879**	**440**
Eenheid: Inwoners aangemeld bij PLANgroep					
Bron: PLANgroep					
Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling			**36.000**	**25.600**	**36.300**
Eenheid: Schuld in euro's					
Bron: PLANgroep					
Gemiddelde aantal schuldeisers van huishouden dat start met een schuldregeling			**13**	**12**	**14**
Eenheid: Aantal schuldeisers					
Bron: PLANgroep					

Terugval voorkomen

Er zijn diverse instrumenten ontwikkeld en beschikbaar om duurzame uitstroom van onze inwoners te realiseren. De gebiedsteams Werk en Inkomen bieden ondersteuning bij de uitstroom naar betaald werk. Arnhem is trots op het hoge aantal personen dat duurzaam uitstroomt naar betaald werk. Personen die uitstromen bieden wij een nazorgtraject aan wat inhoudt dat onze inwoners zich altijd kunnen melden bij vragen. Ook wanneer zij geen bijstandsuitkering ontvangen. Dit traject richt zich op inkomensstabiliteit en bestaanszekerheid. Ook bieden we nazorg na een schulphulptraject via de Sociale wijkteams en blijft het mogelijk voor inwoners om gebruik te maken van Budget Ondersteuning op Maat (BooM).

Doorontwikkelen nazorg bij uitstroom

Om duurzame uitstroom uit de bijstand te realiseren, laten wij zoals gezegd de inwoner niet los bij de stap naar betaald werk. In 2022 hebben we ingezet op doorontwikkeling van de nazorg. We kijken hierbij naar ondersteuning van de inwoner op maat. We doen dit door de inzet van WerkLoont waarmee duidelijkheid wordt geboden in het financieel effect dat mogelijk optreedt. Indien nodig wordt tijdelijk ondersteuning op maat aangeboden waarmee de stap naar betaald werk wordt vergemakkelijkt en nadelige inkomenseffecten zoveel mogelijk worden opgevangen.
Wij volgen de landelijke ontwikkelingen om het proces van verrekenen van inkomsten te verbeteren. Wij onderhouden nauwe contacten met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het inlichtingenbureau.

Nazorg na een schuldhulptraject

Nazorg is belangrijk om terugval te voorkomen. Nazorg na een schuldhulptraject is belegd bij de Sociale wijkteams. Zij schakelen steunstructuur in (familie, vrienden en ketenpartners) als dat nodig is. We hebben in de nieuwe afspraken rondom schulddienstverlening een doorontwikkeling van de nazorg meegenomen. Daarnaast blijft het voor inwoners zonder schulden met een laag inkomen mogelijk om gebruik te maken van Budget Ondersteuning op Maat (BooM).

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schulddienstverlening		180	333	385	398
Eenheid: Aantal per jaar					
Bron: PLANgroep					

Slim monitoren en sturen

We hebben een monitor en ingebedde werkwijze in de organisatie die sturingsvragen van beleid, politiek en uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen kan beantwoorden. Een belangrijk punt was dat we meer inzicht wilden in de mogelijkheden van de inwoners in de bijstand. Daarnaast hebben we in 2022 meer informatie ontsloten over onze inkomensregelingen.

Inrichten monitor programma Doorbraak Naar Werk

De monitor is ingericht, een vast team van data-analisten en ontwikkelaars werkt wekelijks samen met beleid en uitvoering om steeds breder informatie te ontsluiten. Voor de regisseurs van het cluster Werk en Inkomen is er inmiddels ook een persoonlijk dashboard dat de eigen caseload en inspanningen daarop visualiseert. Zo'n dashboard is er ook per gebiedsteam. Dit ondersteunt de vertaling van de bestuurlijke doelen naar de uitvoering.

Doorontwikkelen prestatie-indicatoren

Op belangrijke indicatoren zoals gerealiseerde uitstroom naar werk, duurzame uitstroom of aantal inwoners dat werkt met ondersteuning zoals loonkostensubsidie, is stuurinformatie ontwikkeld. De belangrijkste indicatoren worden toegevoegd aan de Begroting of zijn terug te zien in de bestuursrapportage.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Lopende re-integratievoorzieningen	71,9	75,9	73,6		
Eenheid: Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar					
Bron: BS- Participatiewet (verplichte BBV-indicator)					
Kinderen in uitkeringsgezin	11,0	11,0	10,0	10,0	
Eenheid: Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.					
Bron: Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel (verplichte BBV-indicator)					

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Maak 'Goed Geregeld' nog beter vindbaar (21M233)
Deze motie is actief uitgewerkt in onze voorlichtingscampagnes en in ons voorlichtingsmateriaal.

Te lage bijstand jongeren herstellen (21M241)
Er is een grondige analyse gedaan op de uitvoerbaarheid van de motie en dit jaar komen we met een voorstel bij de gemeenteraad.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	184.837	166.425	172.698	169.591	3.107
Baten	130.643	114.104	120.283	114.865	-5.418
Saldo lasten en baten	***-54.194***	***-52.320***	***-52.416***	***-54.726***	***-2.311***
Toevoegingen aan reserves	4.288	554	4.234	4.543	-310
Onttrekkingen aan reserves	10.118	1.516	6.994	6.994	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***5.830***	***962***	***2.761***	***2.451***	***-310***
Gerealiseerd resultaat	**-48.364**	**-51.358**	**-49.655**	**-52.275**	**-2.620**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	3.254	V			
Werk en Inkomen	4.385	V	Gebundelde uitkeringen BUIG (zie ook baten)	I	AR
Werk en Inkomen	150	V	Budgetten arbeidsmarktregio (zie ook baten en reserve)	I	AR
Werk en Inkomen	107	V	Impuls integraal werken (zie ook toevoeging reserve)	I	BR
Werk en Inkomen	-260	N	Budget sociale werkvoorziening (SW)	I	AR
Schulddienstverlening	-260	N	Extra inzet o.a. projectleiders, communicatieadviseur	I	AR
Schulddienstverlening	-418	N	Hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag	I	AR
Werk en Inkomen	-450	N	Voorziening spaarverlof & bovenwettelijk verlof	I	AR
Baten	-5.720	N			
Schulddienstverlening	504	V	Rijksvergoeding hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag	I	AR
Werk en Inkomen	-30	N	Budgetten arbeidsmarktregio (zie ook lasten en reserve)	I	AR
Werk en Inkomen	-6.194	N	Gebundelde uitkeringen BUIG (zie ook lasten)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-227	N			
Werk en Inkomen	-107	N	Impuls integraal werken (zie ook lasten)	I	BR
Werk en Inkomen	-120	N	Budgetten arbeidsmarktregio (zie ook lasten en baten)	I	AR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gebundelde uitkering (BUIG)
De Arnhemse prognose en begroting wordt berekend door conform vastgestelde methodiek de landelijke (procentuele) ontwikkeling toe te passen op de realisatie van het voorgaand jaar. Het daadwerkelijke tekort is uitgekomen op € 5,0 miljoen. Dat is € 1,8 miljoen nadeliger dan begroot. Ruim € 1,0 miljoen van dit verschil heeft te maken met de inzet van loonkostensubsidie (LKS). Door de nieuwe systematiek die sinds dit jaar geldt, wordt het budget voor LKS gebaseerd op de realisatie van het voorafgaande jaar, in 2023 verwachten we daarom een hoger budget. De landelijke ontwikkeling, op basis van de landelijke realisatiecijfers over 2022, wordt in de loop van 2023 bekend (mei/juni). Dan kan het resultaat over 2022 vergeleken worden met de landelijke lijn.

Budgetten arbeidsmarktregio
Arnhem ontvangt, als centrumgemeente van onze arbeidsmarktregio, diverse middelen vanuit het Rijk voor participatie met een specifiek bestedingsdoel. Over de inzet van de middelen vindt regionale afstemming plaats, dit gebeurt via het Regionaal Werkbedrijf. Nu bij de jaarrekening maken we de balans op van alle projecten en bijbehorende middelen. Een deel van de middelen, € 3.285.000 hevelen we over naar 2023, overeenkomstig de nota budgetoverhevelingen en conform de regionale aanpak jeugdwerkloosheid. Daarnaast is in 2022 een voordeel op de lasten ontstaan van in totaal € 150.000. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door minder uitgaven voor diverse subsidies zoals Werken aan Werk, anderzijds door minder uitgaven voor onlangs nieuw opgestarte projecten zoals 'Dichterbij dan je denkt'. Hier staat een hogere toevoeging aan de reserves tegenover. Per saldo is het effect nihil.

Impuls integraal werken
Door het Rijk is in 2022 € 510.000 en in 2023 € 40.000 voor 3 jaar beschikbaar gesteld. Met deze middelen kan een impuls gegeven worden aan het verbeteren van de integrale dienstverlening en de aanpak van meervoudige problematiek binnen het sociaal domein. Afgelopen jaar is een deel van dit budget ingezet voor versterken van de samenwerking in de wijken tussen de teams Leefomgeving, de Sociale wijkteams en de gebiedsteams Werk en Inkomen. Er wordt € 457.000 overgeheveld naar 2023. Dat is € 107.000 meer dan bij de nota budgetoverheveling was verwacht. Het budget zal worden besteed aan de verdere ontwikkeling van de gebiedsagenda's en de voorbereiding voor het wetsvoorstel Wet aanpak meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS).

Budget sociale werkvoorziening
De lasten voor uitvoering van de wet Sociale Werkvoorziening (SW) zijn binnen het programma Participatie € 260.000 hoger uitgekomen dan was begroot. Bij de septembercirculaire is het SW-budget vanuit het rijk bijgesteld. Hierdoor is een voordeel ontstaan binnen het programma Bestuur, dienstverlening en financiën van € 200.000. Per saldo is het effect gemeentebreed € 60.000 nadelig.

Extra inzet capaciteit (Schulddienstverlening) en hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag
Er is extra capaciteit ingezet voor projectmanagement, -ondersteuning en communicatie. Voor het ondersteunen van gedupeerden van de Kinderopvangtoeslag zijn kosten gemaakt voor een projectleider, meldpunt en directe hulp. Deze kosten worden vergoed door het Rijk.

Voorziening spaarverlof en bovenwettelijk verlof
Medewerkers kunnen sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (BBV). Dit leidt binnen programma S06 tot een overschrijding van € 450.000.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Scalabor B.V.
Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners
Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Werkbedrijf;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;

- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- PLANgroep;
- Opr€cht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Participatie

- Programmaplan Doorbraak Naar Werk.

Armoede en schulddienstverlening

- Doorontwikkeling Armoedeagenda en schulddienstverlening;
- Zij aan zij: schuldenvrij - De Arnhemse visie op schulddienstverlening;
- De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;
- Uitvoeringsagenda Schulddienstverlening 2020-2021.

Zorg

We willen alle Arnhemmers een stabiele basis bieden. Daarbij bieden we ondersteuning, begeleiding en zorg aan inwoners met een beperking of chronische ziekte die zichzelf niet altijd of volledig kunnen redden in het dagelijks leven. We doen dit bij voorkeur samen met het eigen netwerk zodat inwoners niet afhankelijk worden van (alleen) specialistische hulp. Waar dat ontbreekt investeren we in het organiseren van sterke netwerken, formeel en informeel, zo dicht mogelijk bij huis, in de eigen woonomgeving. Op deze manier is hulp snel beschikbaar en ondersteuning dichtbij. Daarbij werken we intensief samen met Sociale wijkteams, zorgaanbieders, huisartsen, scholen en welzijnsorganisaties in een gebied. Omdat gebieden van elkaar verschillen kan onze aanpak ook per gebied verschillen. Prioriteiten, accenten, werkwijzen en samenwerkingspartners worden daarop aangepast.

Tijdens de coronaperiode hebben aanbieders veel aandacht gegeven aan het voortzetten van de ondersteuning en zorg aan onze inwoners en zijn alternatieven gevonden om de zorg zoveel mogelijk te continueren. In veel gevallen is gebruik gemaakt van digitale vormen van ondersteuning. Zo kregen inwoners bijvoorbeeld begeleiding via beeldbellen. Digitale zorgverlening zal, los van corona, in de toekomst meer worden ingezet omdat het een waardevolle aanvulling is gebleken op de al bestaande zorg en ondersteuning en door veel inwoners wordt gewaardeerd. Door de inzet en flexibiliteit van onze aanbieders konden veel inwoners goed worden geholpen. Inmiddels is het gebruik van zorg bijna overal weer op het niveau van voor corona. We zien echter ook dat sommige problemen zijn toegenomen en dat hierop extra inzet nodig is om deze op te lossen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de geestelijke gezondheid van jongeren.

De komende jaren gebruiken we om de stabiele basis voor onze inwoners te versterken. Daarbij willen we verder gaan met de ingezette transformatie van zorg. Preventie staat voorop om zoveel mogelijk problemen te voorkomen maar we zetten ook in op het bieden van lichtere zorg om zwaardere problemen te voorkomen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Gemiddelde zorgkosten per inwoner	**835**	**887**	**847**	**713**	**723**

Eenheid: Gemiddelde zorgkosten in euro per inwoner

Bron: Gemeente Arnhem

Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis

In 2020 zijn beleidsregels in werking getreden, waardoor duidelijker is geworden wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders zijn via de inkoop en met hogere kwaliteitseisen opnieuw geselecteerd om vanaf 1 juli 2020 zorg te verlenen. Binnen deze nieuwe kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. Vanuit de inwonerservaringsonderzoeken blijkt dat deze zorg helpt om inwoners zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren en dat de ingezette zorg goed gewaardeerd wordt.

We versterken de (veer)kracht van onze inwoners thuis en in instellingen met een integrale aanpak

Bij de inzet van passende zorg wordt beter gekeken of deze er toe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Ook in de nieuwe aanbestedingseisen en beleidsregels staat deze aanpak centraal. Er zijn pilots gestart waarbij de Sociale wijkteams zelf meer begeleiding bieden. Hierdoor wordt deze begeleiding niet versnipperd over verschillende aanbieders. De gedachte hierachter is dat wijkcoaches meer kennis hebben van de sociale netwerken en algemene voorzieningen in de eigen wijk en de inwoner direct kunnen helpen, zonder hiervoor een aanbieder in te schakelen. In 2022 zijn de pilots in Malburgen en Schuytgraaf voor de jeugdzorg en in Spijkerkwartier en Kronenburg voor de Wmo voortgezet. In 2023 zullen deze pilots worden geëvalueerd waarna wordt besloten over de voortgang.

Daarnaast wordt in complexe (veelal multiprobleem-)situaties samen met het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) de doorbraakmethode toegepast. Waar nodig wordt via onorthodoxe maatwerkoplossingen ervoor gezorgd dat inwoners weer stappen kunnen zetten in hun ontwikkeling. We doen ervaring op met deze aanpak en hebben inmiddels veel inwoners geholpen. De kennis over de doorbraakmethode wordt door het IPW overgebracht naar onze Sociale wijkteams. Een speciaal team wijkcoaches zal vanaf 2023 deze doorbraakmethode gaan uitvoeren.

Ook hebben we dit jaar Arnhemmers ondersteund die door fysieke beperkingen hinder ondervonden in het leiden van een zelfstandig leven. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een hulpmiddel, een aanpassing aan hun woning of het bieden van ondersteuning/advisering aan inwoners die willen doorstromen naar een andere woning die beter past bij hun (fysieke) gezondheid.

We versterken de zorgtoewijzing

De beleidsregels voor zorg zijn in 2020 ingevoerd en zijn in 2022 geëvalueerd. Begin 2023 wordt de raad hierover geïnformeerd. Sociale wijkteams gebruiken deze beleidsregels om te bepalen welke zorg passend is voor inwoners. Ook zijn nieuwe aanbestedingseisen opgesteld voor aanbieders over de kwaliteit en gewenste transformatie van zorg. In periodieke contractgesprekken wordt besproken welke verbeteringen aanbieders hierin kunnen aanbrengen. Wij voeren deze gesprekken samen met de regionale inkooporganisatie. De Sociale wijkteams worden ondersteund in de zorgtoewijzing. Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt de basis voor de periodieke bestuursrapportage.

In 2022 hebben de Sociale wijkteams in afstemming met de gemeente Arnhem een aanpassing van de organisatie doorgevoerd. Naast Sociale wijkteams met generalistische wijkcoaches zijn stadsteams ingesteld. De coaches in deze stadsteams werken aan de uitvoering en toewijzing van een aantal specifieke zorgtaken. Er zijn stadsteams op het gebied van Wonen-rollen-vervoer-huishoudelijke ondersteuning, onderwijs; veiligheid en beschermd wonen. Daarnaast is de aansturing van de Sociale wijkteams vereenvoudigd door het aanstellen van één directeur/bestuurder die leiding geeft aan een aantal teamleiders.

We sturen op kwaliteit en resultaat

Per 1 juli 2020 is de nieuwe aanbesteding ingegaan. Daarbij zijn alle ingeschreven aanbieders getoetst aan de hogere kwaliteitseisen met als gevolg dat het aantal gecontracteerde aanbieders sterk is verminderd. In de aanbesteding zijn ook de eisen bij de verschillende zorgvormen verduidelijkt en aangescherpt. Via periodieke contractgesprekken monitoren we of aanbieders hieraan voldoen en zo nodig spreken we hen hierop aan. We blijven kwaliteits- en rechtmatigheidscontroles uitvoeren, zowel door de VGGM (kwaliteit) als door onze afdeling Handhaving. Daarbij werken we niet alleen signaalgestuurd, maar voeren we ook steekproefsgewijze controles uit en analyses van de jaarrekeningen en andere financiële gegevens. In de raadsbrief van 9 november 2021 is uitgebreid gerapporteerd over het intensiveren van het toezicht op de kwaliteit en rechtmatigheid van de Wmo- en jeugdzorg. In de bestuursrapportage is informatie te vinden over de uitgevoerde kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken en het totale bedrag aan onrechtmatig gedeclareerde zorg dat wordt teruggevorderd bij aanbieders.

Naar aanleiding van de evaluatie PGB-beleid (Persoonsgebonden budget) hebben we enkele aanbevelingen doorgevoerd. Zo hebben we de communicatie rondom PGB voor de inwoner duidelijker en begrijpelijker gemaakt door deze op een centrale plek op de website van de Sociale wijkteams beschikbaar te maken. Het Sociaal wijkteam informeert actief de inwoner over cliëntondersteuning door Per Saldo of Zorgbelang. Daarnaast wordt de informatie over PGB ook schriftelijk beschikbaar gesteld. De lokale toegang wordt uitgerust met relevante handreikingen en richtlijnen met betrekking tot PGB. Een andere uitwerking van deze evaluatie is de structurele monitoring van ervaringen van inwoners bij PGB. PGB is een onderdeel van het jaarlijkse inwonerervaringsonderzoek. De aanbevelingen ten aanzien van de beleidsregels PGB op informele zorg zijn onderzocht en daar waar wenselijk zijn betere handvatten ontwikkeld.

We vergroten het inzicht of passende zorg wordt ingezet (monitoring)

De raad ontvangt periodiek een bestuursrapportage over de ontwikkelingen in het sociale domein. Op wijkniveau is een dashboard beschikbaar waarin we de zorg(kosten) tot op detail kunnen monitoren. Gemeente en Sociale wijkteams werken met deze data (bijvoorbeeld volumes, producten, duur, kosten, aanbieders, zorgpaden en verwijzers) en bekijken of er aanleiding is om maatregelen te nemen. Daarbij wordt ook gekeken naar ontwikkelingen en resultaten in de wijk en de stad.
In 2022 zijn de beleidsregels geëvalueerd en is vanuit verschillende perspectieven bekeken of passende zorg wordt ingezet. Ook is het inwonerservaringsonderzoek uitgevoerd. Begin 2023 wordt de raad over deze onderzoeken geïnformeerd.

We ontschotten zorgsystemen en verkrijgen toereikend rijksbudget

Het ontschotten van zorgsystemen en het verkrijgen van toereikende rijksbudgetten is een zaak van lange adem, waarbij goed samengewerkt moet worden met andere gemeenten, de VNG en de G40. In 2020 bleek uit onderzoek van het AEF dat de rijksmiddelen voor jeugdzorg tekortschoten en gemeenten structureel extra middelen zouden moeten krijgen om de jeugdzorg goed uit te kunnen voeren. Dit werd bevestigd door een bindende uitspraak van een commissie van wijzen die hiervoor door het Rijk en de VNG is ingesteld.
Op basis daarvan heeft het Rijk voor de jaren 2021, 2022 en 2023 inmiddels extra middelen toegekend en voor latere jaren wordt verwacht dat het nieuwe kabinet nog extra middelen beschikbaar zal stellen. Ondertussen is in het kader van de hervomingsagenda door het Rijk en VNG gewerkt aan het ontwerpen en toetsen van mogelijk kostenbesparende maatregelen in de jeugdzorg. De rijksmiddelen zullen daarop in de komende jaren worden aangepast.

Het zorglandschap is nog steeds versnipperd over Wmo/jeugdzorg, Zorgverzekeringswet en Wet Langdurige Zorg, waarbij in de jeugdzorg een discussie gaande is over verdere regionalisering van een deel van de taken. Via het ontwikkelen van een Norm voor opdrachtgeverschap zijn we bezig om tot een werkbare aanpak te komen. Inmiddels is de Regiovisie samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo en Beschermd wonen in Centraal-Gelderland vastgesteld.
Het nieuwe verdeelmodel voor beschermd wonen is opnieuw met een jaar uitgesteld. Het wetsvoorstel woonplaatsbeginsel (en de daarmee gepaard gaande financiële doordecentralisatie) wordt momenteel door het Rijk voorbereid en het streven is om met ingang van 1 januari 2024 te starten met de invoering van het nieuwe verdeelmodel. De verwachting is dat met de meicirculaire 2023 de financiële effecten voor alle gemeenten zichtbaar worden.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning			**79,0**	**73,0**	**82,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis	**40,0**	**41,0**	**47,0**	**50,0**	**51,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch	**49,0**	**44,0**	**31,0**	**29,0**	**32,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch	**11,0**	**15,0**	**22,0**	**21,0**	**17,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk	**81,0**	**84,0**	**65,0**	**43,0**	**34,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					
Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen	**19,0**	**16,0**	**35,0**	**57,0**	**66,0**
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					

Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij

Er wordt in de participatieketen steeds beter samengewerkt ter ondersteuning van de inwoners die willen werken. Ontwikkeling van de inwoner staat centraal. Waar mogelijk is dit gericht op een stapje verder op de participatieladder en op doorstroom of uitstroom naar een vorm van betaald werk. Met de introductie van de basisbanen is er een extra mogelijkheid gekomen om de stap van activerend werk naar betaald werk te maken. Bij de inwoners waarbij doorstroom of uitstroom niet mogelijk is gaat het om het versterken of stabiliseren van de mate van participatie: meedoen naar vermogen. Er is voldoende passend aanbod.

Een rendementsmeting Activerend Werk (AW) laat zien dat deelnemers van een traject Activerend Werk (zowel nieuwe als die al bezig waren met Activerend Werk) in één jaar tijd gemiddeld 1, 2 trede zijn gestegen op de participatieladder. En van deze groep is 16% begeleid naar een vorm van betaald werk. Zie voor meer informatie hierover het figuur onderaan deze paragraaf.

In de afgelopen periode is het aantal inwoners dat actief aan de slag is met Activerend Werk aan het dalen. Gezien de huidige krappe arbeidsmarkt zijn er meer kansen op betaald werk. Er wordt actief ingezet om inwoners vanuit Activerend Werktrajecten door te laten stromen naar een vorm van betaald werk. Hiervoor wordt intensief samen gewerkt met diverse organisaties in de participatieketen. Daarnaast wordt er nauw samengewerkt op het grensvlak Onderwijs en Activerend werk om kwetsbare jongeren de juiste ondersteuning te bieden in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Zie de inspanningen benoemd bij het doel 'Alle inwoners die hulp nodig hebben om zelfstandig te leven ontvangen de nodige zorg en ondersteuning tijdig, op maat en dicht bij huis'

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Percentage inwoners in AW met een ontwikkelarrangement	49,0	45,0	42,0	51,0	55,0

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven

- We hebben afspraken over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (JBO). Deze afspraken zijn opgesteld in afstemming met de Samenwerkingsverbanden voor Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. We onderzoeken of het nodig is om hierover beleidsregels voor de Sociale wijkteams op te stellen.
- We zijn een regionaal project gestart om de inzet van jeugdhulp op Lichtenbeek (speciaal onderwijs) op een andere manier te organiseren. Door de hoeveelheid individuele hulp per leerling is het te druk in de klas. Het doel van het project is om de inzet van JBO efficiënter en effectiever te organiseren, zodat kinderen zich beter kunnen ontwikkelen.
- Mede naar aanleiding van agenderingsverzoeken over hoogbegaafdheid onderzoeken we of meer/ander aanbod nodig is voor hoogbegaafde kinderen. Dit doen we in nauwe samenwerking met het onderwijs.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen

We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Bijvoorbeeld op school, of bij de sport- of cultuurvereniging. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, dan zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdzorg in.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

- Sinds de lancering van het Digitaal Scheidingsloket op 1 maart 2021 hebben 277 inwoners en professionals in de regio Centraal Gelderland eens of vaker contact gehad met het loket om vragen te stellen of hulp te krijgen. Door vroegtijdig informatie en hulp te bieden proberen we om complexe scheidingen (en daarmee inzet van jeugdbescherming of andere vormen van jeugdzorg) te voorkomen.
- We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. De evaluatie over kalenderjaar 2021 laat zien dat door de inzet van VAV bij 16 gezinnen zwaardere vormen van zorg en uithuisplaatsingen worden voorkomen. Naast de mooie maatschappelijke resultaten brengt dit een financiële besparing van €382.320 met zich mee in kalenderjaar 2021. Om die reden wordt team VAV uitgebreid met 4 fte zodat in totaal 25 gezinnen kunnen worden geholpen.
- In de afgelopen twee jaar is het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf licht afgenomen. We boeken resultaat met de maatregelen die de inzet van jeugdbescherming en verblijf moeten voorkomen. Het verbeteren en versnellen van het veiligheidsnetwerk vergt een lange adem. We hebben in het afgelopen half jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang.
- We versnellen en verbeteren het veiligheidsnetwerk: Veilig Thuis, Sociale wijkteams, jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. Zodat kinderen en hun ouders sneller passend hulpaanbod krijgen om de veiligheid in het gezin te herstellen. De afspraken vanuit de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming zijn op 1 april 2022 doorgevoerd, waardoor de samenwerking een nieuwe impuls heeft gekregen. Een projectleider is gestart om een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming in de regio voor te bereiden. Daarnaast hebben we aan Veilig Thuis de opdracht gegeven om de naamsbekendheid en het imago van Veilig Thuis te verbeteren, zodat professionals en inwoners beter de routes begrijpen en weten wat ze van Veilig Thuis mogen verwachten bij een adviesvraag of melding.
- We zetten de doorbraakmethode in om te werken aan een beter perspectief voor gezinnen met complexe, meervoudige problemen in een onveilige situatie. Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. In de eerste helft 2022 zijn in het RET 49 jeugdigen besproken, waarvan 19 uit Arnhem. Voor deze jeugdigen is een verklarende analyse gemaakt, multidisciplinair overleg georganiseerd, procesregie gevoerd en passende zorg georganiseerd Daarnaast helpt het RET verwijzers vanuit Sociale wijkteams en jeugdbescherming om de juiste stappen naar tijdig passende hulp te kunnen zetten. Om sneller een passende verblijfsplek voor jeugdigen te organiseren wordt in 2023 de 'Samenwerkende Voordeuren' opgezet waarbij een jeugdige op één plek wordt aangemeld waarna in samenwerking met het RET en zorgaanbieders een verblijfsplek wordt gerealiseerd. Deze ontwikkeling sluit aan bij de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming en het RET.
- We werven ouders voor pleegzorg en zetten gezinsvormen in als alternatieven voor jeugdhulp met verblijf. In samenwerking met de pleegzorgaanbieders en Steunouder Arnhem is een regionaal campagneplan opgesteld dat in 2022 is uitgevoerd. Met als doel het werven van meer pleegouders en steunouders, zodat kinderen in onveiligheid zo thuis mogelijk kunnen opgroeien.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

In 2022 waren onze prioriteiten: 1) meer inzetten op vroegsignalering, 2) Huiselijk geweld duurzaam stoppen en oplossen, en 3) aandacht voor specifieke doelgroepen. Dit zijn ook onze prioriteiten in 2023. We hebben vorig jaar ingezet op:

- Preventie door middel van webinars, trainingen, leersessies en netwerkbijeenkomsten over alle thema's huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM).
- Daarnaast hebben we een start gemaakt met de ontwikkeling jeugd & gezinsbescherming met onze collega's jeugd en de regiogemeenten.
- We hebben extra aandacht besteed aan de bijzondere doelgroepen zoals; ouderen onder andere op de landelijke dag tegen ouderenmishandeling en slachtoffers eergerelateerd geweld en schadelijke traditionele praktijken (door middel van leertafels).
- In de week tegen kindermishandeling hebben we aan alle primair onderwijsscholen in Arnhem een toolbox HGKM uitgereikt. Hierin zitten lessen waarin op laagdrempelige wijze HGKM besproken kan worden.
- MDA++ (Multidisciplinaire Aanpak) is verder doorontwikkeld en is daarmee nog meer maatwerk, passend bij de cliënt/ doelgroep geworden.
- We sluiten actief aan bij de ontwikkeling Drakentemmers, trauma en hechtingsbehandeling voor personen en kinderen die te maken hebben gehad met HGKM.
- En we hebben bijgedragen aan de doorontwikkeling van het regionaal netwerk Zorg en straf.

We hebben de samenwerking met Veilig Thuis, Moviera en het Sociaal wijkteam en onze regiogemeenten versterkt en hebben een bijdrage geleverd aan het versterken van de ketensamenwerking rondom de aanpak HGKM.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen	**401**	**427**	**395**	**382**	**453**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdigen in verblijf	**571**	**610**	**563**	**512**	**608**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

- In het afgelopen jaar zijn veel inspanningen geleverd om kinderen zo dichtbij huis mogelijk ondersteuning te bieden als zij vastlopen in hun ontwikkeling.
- In de wijken Malburgen en Schuytgraaf bieden wijkcoaches in een pilot zelf begeleiding aan gezinnen en kinderen. Hierdoor organiseren we de hulp dichtbij in de omgeving van het gezin. Uit de eerste resultaten van deze pilot is gebleken dat gemiddeld 15% van de kinderen en hun ouders begeleid worden door de wijkcoach. In het eerste kwartaal van 2023 beslist het college over het al dan niet voorzetten van de werkwijze uit deze pilot.
- Het aantal huisartspraktijken dat samenwerkt met een Praktijkondersteuner Jeugd is inmiddels uitgebreid tot 12 groepspraktijken met 30 praktijkhouders. 27 procent van de kinderen die bij de Praktijkondersteuner kwam werd verwezen naar specialistische zorg. De rest van de kinderen (73 procent) is geholpen door de praktijkondersteuner of is doorverwezen naar een algemene voorziening.
- De zorgaccounthouder is in februari 2022 gestart met als doel bemiddelen bij de zorgvraag van kinderen op de wachtlijst (behandeling/GGZ), zodat zij sneller kunnen starten met hun zorgtraject. Vanaf februari 2022 is in ongeveer 30 casussen bemiddeld. In veel casussen hebben wij een alternatief aanbod beschikbaar waar geen wachtlijst is of waar de wachtlijst korter is. Daarnaast gaat de zorgaccounthouder zich ook richten op bemiddelingsvragen omtrent uitstroom bij de aanbieders. Door uitstroom uit behandeling te realiseren, ontstaat plek om kinderen die op de wachtlijst staan te helpen. De zorgaccounthouder heeft vanaf februari 2022 tot en met december 2022 80 aanvragen om bemiddeling in behandeling genomen. Bemiddelingen waren vrijwel in alle gevallen succesvol: er kon een alternatief worden aangeboden met een kortere wachttijd en in een groot aantal bemiddelingen kon een lichtere vorm van behandeling worden ingezet bij alternatieve aanbieders. Dit heeft tot gevolg dat kinderen die direct hulp nodig hebben deze ook kunnen ontvangen. In 80% van de aanvragen is het kind gestart bij een alternatieve aanbieder. In de overige gevallen geven ouders vaak de voorkeur aan een grotere aanbieder (met een langere wachtlijst).
- In februari 2022 hebben we samen met vier zorgaanbieders bijeenkomsten ontwikkeld voor ouders en hun kinderen die op de wachtlijst staan. Tot op heden zijn er nog geen aanmeldingen. Eén aanbieder biedt deze groepsbijeenkomsten standaard aan bij de aanmelding van de jeugdigen.
- Samen met de wijkteams hebben we een aantal acties ondernomen met als doel inzet van de juiste wet (Jeugdwet, Verlengde Jeugdwet of Wet Langdurige Zorg). We hebben ruim 40 casussen onder de loep genomen waar bij 20 casussen bleek dat een andere wet toegepast moest worden. Verder hebben we ingezet op deskundigheidsbevordering van de Sociale wijkteams over inzet van de Jeugdwet.

We zorgen voor een wijknetwerk met algemene voorzieningen en zorgaanbod dat aansluit bij de problemen van kinderen en jongeren

Wij zijn nog niet gestart met wijknetwerken van wijkgerichte jeugdhulpaanbieders. Bij de evaluatie van de pilot begeleiden door wijkcoaches zelf kijken we of en hoe we deze netwerken vorm kunnen gaan geven. Wel verwachten wij van de jeugdhulpaanbieders dat zij de wijken kennen en samenwerken met professionals in de wijken.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing	**5.048**	**5.339**	**5.148**	**5.030**	**5.224**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal 18+ers met een JW-toewijzing	**467**	**678**	**608**	**526**	**515**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA	**90**	**105**	**117**	**113**	**113**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar	**115**	**123**	**131**	**122**	**119**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen	**132**	**156**	**162**	**146**	**146**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost	**124**	**138**	**136**	**124**	**129**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West	**139**	**172**	**179**	**152**	**143**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf	**105**	**104**	**121**	**113**	**119**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld	**142**	**154**	**159**	**143**	**147**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					
Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR	**138**	**151**	**148**	**121**	**132**
Eenheid: Aantal					
Bron: Gemeente Arnhem					

Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk

Effectindicator	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf	**1.071**	**1.013**	**960**	**605**	**452**
Eenheid: Aantal. NB. m.i.v. 2021 is een groot aantal inwoners vanuit Beschermd Wonen overgeheveld naar de Wet langdurige zorg.					
Bron: Gemeente Arnhem					

Er zijn voldoende geschikte en betaalbare woningen voor kwetsbare Arnhemmers

Zie de toelichting bij de inspanning hieronder 'We koppelen zorg(behoeften) aan wonen'.

We koppelen zorg(behoeften) aan wonen

In nauwe samenwerking met vier woningbouwcorporaties stromen iedere maand cliënten uit naar een zelfstandige woning. Deze zogenaamde convenantroute is speciaal bedoeld voor cliënten in beschermd wonen of de maatschappelijke opvang, die klaar zijn voor een volgende stap, maar via de reguliere routes niet aan een woning kunnen komen.
In 2022 zijn 59 aanvragen behandeld:

- 40 akkoord;
- 15 afgewezen;
- 1 door zorgorganisatie ingetrokken;
- 3 aangehouden voor een later moment.

De druk op de convenantroute is verder toegenomen doordat cliënten die vanuit intramurale zorg uit wensen te stromen moeilijk via de reguliere routes aan een woning kunnen komen. Naast de aanvragen vanuit beschermd wonen ontvangen we ook aanvragen vanuit de WLZ, ouder-kindhuizen en de instellingen voor jeugdzorg. Vooral deze laatste groep zorgt voor complexe aanvragen omdat er te weinig geschikte woningen zijn. De vraag naar kamerwoningen en goedkope eenpersoonswoningen (zoals studio's) is veel groter dan het aanbod.

Zorggerelateerde woonoverlast wordt minder

Bij het meldpunt woonoverlast kan ook zorggerelateerde overlast worden gemeld. Als er meldingen zijn, worden deze met de betreffende zorgaanbieder besproken om passende maatregelen te treffen.
In 2020 is het casusoverleg 'complexe casuïstiek beschermd wonen' gestart en is een werkwijze afgesproken. Naast de primaire bedoeling, het invullen van de zorg voor mensen met een intensieve en complexe zorgvraag, heeft het meerwaarde voor aanbieders, doordat zij meer onderling afstemmen.
Regelmatig vindt afstemming over zorgoverlast plaats tussen de gemeente, het Zorgkantoor en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Hierbij worden signalen van zorgoverlast gedeeld met het verzoek deze op te pakken om maatregelen te laten treffen.

Meer bewoners met een kwetsbaarheid kunnen in grotere mate in hun eigen woonomgeving zelfstandig (begeleid) wonen

De gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland, inclusief Arnhem, sturen samen de Inkooporganisatie op deze transformatie, waarbij een belangrijke ontwikkelopdracht bij de gecontracteerde zorgaanbieders ligt. De eerste slag hierin is gemaakt met de nieuwe inkoopronde die is ingegaan op 1-7-2020. Met de recente contractverlenging van de aanbieders voor beschermd wonen is een tweede slag gemaakt door diverse verbeteringen in de producten door te voeren. Daarnaast werkt iedere gemeente aan de lokale basisinfrastructuur, zorgt voor voldoende geschikte woningen om de doorstroom mogelijk te maken en stimuleert wooninnovatie: voldoende diversiteit aan woonvoorzieningen die niet locatie-gebonden zijn (wonen-zorg losgekoppeld). In de praktijk is het 'omklappen' van woningen nog niet altijd mogelijk en moet de inwoner bij afschaling verhuizen. Voldoende geschikte woningen en een gevarieerd aanbod in Arnhem en de regio zijn hiervoor noodzakelijk. Dit blijft een belangrijk aandachts- en ontwikkelpunt de komende jaren en is een belangrijk onderdeel van de nieuwe regionale samenwerkingsafspraken.

We ontwikkelen meer preventieve activiteiten

De Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) biedt verspreid over de stad de voorziening ‘buurtcirkels’ aan. Hier kunnen zorgcliënten elkaar ontmoeten en elkaar ondersteunen in de problemen waar zij in het dagelijks leven tegenaan lopen. De gesprekken vinden plaats onder supervisie van een zorgprofessional. Door de buurtcirkels wordt de zelf- en samenredzaamheid vergroot en wordt bijgedragen aan een verantwoorde afschaling van zorg met een verkleinde kans op terugval. In 2022/2023 zetten we in op een doorontwikkeling van de buurtcirkels door samenwerking met partijen in de welzijnssector te verstevigen.

Er zijn regionaal sluitende afspraken Beschermd Thuis

Vanaf 1-1-2022 is gestart met de inhoudelijke doordecentralisatie van Beschermd Wonen. Dit houdt in dat alle gemeenten zich volledig gaan inzetten om voor hun eigen inwoners beschermd wonen te bieden. Hiervoor worden regionale samenwerkingsafspraken gemaakt. Deze afspraken zijn onder andere vastgelegd in de Kadernota (de vervolgkoers op het Transformatieplan). Daarnaast wordt gewerkt aan een regionaal en lokale uitvoeringsplannen.
De financiële doordecentralisatie is echter opnieuw uitgesteld. De verwachting is dat deze met ingang van 1-1-2024 plaatsvindt (invoering van het woonplaatsbeginsel en objectief verdeelmodel). Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen en ontvangt elke gemeente de bijbehorende middelen.
Deze verdeling van middelen vindt geleidelijk plaats. Als centrumgemeente Arnhem ontvangen wij nu nog alle middelen maar dat wordt straks verdeeld over de regiogemeenten. Bovendien gaat dat met gepaard met een vermindering van het huidig budget. De financiële afspraken met de regiogemeenten voor de komende jaren moeten nog worden gemaakt. Er wordt toegewerkt naar een convenant waarin afspraken worden vastgelegd over de financiën, de regionale besluitvorming hierover, de toegang, contractering, toezicht, de lokale basisvoorzieningen, monitoring en woonafspraken. Hiermee geven we invulling aan de van rijkswege vastgelegde Norm voor Opdrachtgeverschap voor Beschermd Wonen.

Er is een integrale aanpak voor mensen met verward gedrag

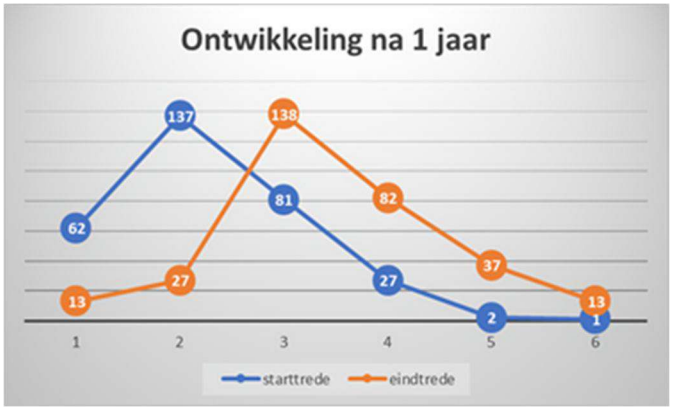
In 2021 is bemoeizorg in de gemeente Arnhem uitgebreid. Naast de al bestaande mogelijkheden die de Regionale Instelling voor Beschermd Wonen in de regio Arnhem Veluwe Vallei (RIBW AVV) biedt voor (dreigend) dak- en thuislozen, zijn het Leger des Heils en Siza gestart met bemoeizorg voor een bredere doelgroep. We zijn aan het onderzoeken of we deze vormen van bemoeizorg kunnen samenvoegen tot een breed bemoeizorgteam. De pilot 'Welkom in je wijk!' is afgerond. De bewustwordingsbijeenkomsten van deze pilot, hadden tot doel stigma van onbegrepen gedrag tegen te gaan en buurtbewoners meer begrip voor psychische kwetsbaarheden te geven. Er zijn weinig mensen bereikt met deze bewustwordingsbijeenkomsten, wellicht mede door de coronacrisis.
De pilot 'Noodbed voor mensen met verward gedrag' is in oktober 2021 van start gegaan. De partners hebben met elkaar afgesproken gedurende 2022 deze pilot door te laten lopen. Eind 2022 is een evaluatie geweest. Daaruit blijkt dat er nauwelijks gebruik is gemaakt van het noodbed. In 2023 wordt met de partners onderzocht of de pilot in gewijzigde vorm voortgezet kan worden.
Onze bestuurders hebben op landelijk niveau aandacht gevraagd voor de uitvoeringsproblemen die we tegen komen in de Wet zorg en dwang. Met onze partners voeren we overleg om op lokaal en regionaal niveau tot verbeteringen te komen in de uitvoering van deze wet.
Met politie, VGGM, Sociaal wijkteam en de Overlast en Zorgoverleg-coördinatoren en IrisZorg werken we preventiever, door politiemeldingen over verward gedrag (waarbij geen strafbare feiten zijn gepleegd) te laten landen in het sociaal domein. Doordat de meldingen bekend zijn bij zorgpartners, kan zorg worden geïntensiveerd. Waar geen zorg wordt geboden kan onderzocht worden of hier een vraag om ondersteuning ligt.

Er zijn in Arnhem diverse aanpakken en interventies om de problematieken rond onbegrepen gedrag aan te pakken. Ondanks de inspanningen blijven de aantallen meldingen hoog en staat in sommige wijken mede door overlast de leefbaarheid onder druk. Om deze reden hebben we adviesbureau IN-Sync gevraagd om samen met betrokken partijen te komen tot een Interventieplan Onbegrepen Gedrag.

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	**870,0**	**780,0**	**820,0**	**840,0**	**740,0**
Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdhulp	**12,8**	**12,9**	**12,2**	**12,1**	**11,6**
Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdreclassering	**0,8**	**0,7**	**0,6**	**0,5**	**0,5**
Eenheid: Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar)					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					
Jongeren met jeugdbescherming	**1,2**	**1,4**	**1,3**	**1,1**	**1,3**
Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.					
Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO					

Onderstaand figuur hoort bij bovenstaande inspanning 'Meer kwetsbare Arnhemmers nemen actief deel aan de maatschappij'

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022
Voer de wens van de raad uit en onderzoek hoe we de markt uit de zorg kunnen halen (21M253)
De raadsbrief en het onderzoek zijn verstrekt aan de raad.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	59.433	58.550	76.610	63.584	13.026
Baten	5.831	4.940	17.493	5.290	-12.203
Saldo lasten en baten	***-53.603***	***-53.610***	***-59.117***	***-58.293***	***823***
Toevoegingen aan reserves	6.280	12.530	13.088	21.275	-8.187
Onttrekkingen aan reserves	2.627	354	893	828	-66
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.653***	***-12.177***	***-12.195***	***-20.448***	***-8.253***
Gerealiseerd resultaat	**-57.256**	**-65.786**	**-71.311**	**-78.741**	**-7.430**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	12.230	V			
Jeugdzorg	14.180	V	Specifieke uitkering transitie Jeugdzorgplus en Drie Milieu voorzieningen	I	AR
WMO en sociale wijkteams	4.350	V	Beschermd wonen	I	BR
WMO en sociale wijkteams	2.900	V	Ambulantisering Geestelijke Gezondheidzorg	I	BR
WMO en sociale wijkteams	750	V	Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK)	I	AR
WMO en sociale wijkteams	150	V	Doelgroepenvervoer	I	AR
WMO en sociale wijkteams	-700	N	WMO (groeps)begeleiding en activerend werk	I	AR
Jeugdzorg	-2.300	N	Jeugdzorg	I	AR
WMO en sociale wijkteams	-7.100	N	Huishoudelijke ondersteuning	I	AR
Baten	-12.585	N			
WMO en sociale wijkteams	670	V	Terugvordering zorgaanbieders	I	AR
WMO en sociale wijkteams	625	V	Eigen bijdrage	I	AR
WMO en sociale wijkteams	300	V	Doelgroepenvervoer	I	AR
Jeugdzorg	-14.180	N	Specifieke uitkering transitie Jeugdzorgplus en Drie Milieu voorzieningen	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-8.000	N			
WMO en sociale wijkteams	-2.900	N	Ambulantisering Geestelijke Gezondheidzorg	I	BR
WMO en sociale wijkteams	-5.100	N	Beschermd wonen	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Op het totale beleidsveld Zorg is een voordeel van € 4,2 miljoen gerealiseerd. Dit is verdeeld in een nadeel op het stedelijke programma S07 Zorg van ca. € 8,3 miljoen (inclusief reservemutaties) en een voordeel van ca. € 12,5 miljoen op wijken. Hieronder worden de belangrijkste afwijkingen gemeld.

Lasten

Specifieke uitkering transitie jeugdzorgplus en drie milieuvoorzieningen
Vanuit het Rijk is een specifieke uitkering toegekend om de transitie van jeugdzorgplus en drie milieuvoorzieningen te realiseren. Een groot deel van deze middelen zijn niet besteed in 2022 en worden via een balanspost gereserveerd voor toekomstige uitgaven.

Beschermd wonen
Het voordeel bij beschermd wonen is € 5,1 miljoen, waarvan € 4,35 miljoen bij programma S07 Zorg en € 750.000 op de wijken wordt vermeld. De lasten in 2022 zijn lager dan begroot, doordat vanaf 2021 de Wet Langdurige Zorg (Wlz) is opengesteld voor mensen met psychiatrische problematiek. Een aanzienlijk deel van de inwoners die een toewijzing Beschermd Wonen hadden, is doorgestroomd naar de Wlz. Voor de zorg die inwoners ontvangen heeft deze overgang geen gevolgen, zij blijven de benodigde zorg houden. Naar verwachting verdwijnt dit voordeel bij de invoering van het objectief verdeelmodel. In de septembercirculaire 2021 heeft het Rijk aangegeven met welk bedrag de Integratieuitkering Beschermd Wonen verlaagd werd. De lasten zijn in 2021 door de uitstroom van cliënten harder gedaald dan de uitname van het budget. Dit effect werkt door in 2022. Bij turap-2 is voorgesteld om dit voordeel aan de Bestemmingsreserve (BR) Wmo & Jeugdzorg toe te voegen.

Ambulantisering geestelijke gezondheidszorg (GGZ)
Het voordeel bij ambulantisering GGZ is € 2,9 miljoen. In samenspraak met de regio worden plannen gemaakt om te komen tot een transformatie van beschermd wonen naar beschermd thuis. Het kost meer tijd om de lokale voorzieningen beschermd thuis vanuit de ambulantiseringsmiddelen op te zetten. Hiervoor worden de middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg.

Parlementaire ondervragingscommissie kinderopvangtoeslag (POK)
We hebben vanuit het Rijk middelen gekregen van POK om de dienstverlening te verbeteren. Deze middelen zijn in de decembercirculaire 2021 toegekend. In 2022 is zowel het budget voor 2021 als 2022 opgenomen in de begroting. Op dit moment blijkt dat een deel van deze middelen voor 2022 niet nodig waren. Dit resulteert in een voordeel van circa € 750.000. De middelen die structureel in de begroting zijn verwerkt, zijn toegewezen aan bepaalde projecten, waardoor dit voordeel incidenteel is.

Doelgroepenvervoer
Van het voordeel van circa € 1 miljoen wordt circa € 450.000 (baten en lasten gesaldeerd) vermeld op programma S07 Zorg en circa € 550.000 op de wijkprogramma’s. In 2020 zijn de nieuwe beleidsregels Wmo en Jeugdwet vastgesteld en is een nieuwe verordening leerlingenvervoer aangenomen. Inmiddels is zichtbaar dat het gebruik van het vraagafhankelijk vervoer structureel lager is dan voor de uitbraak van corona en in combinatie met de beleidsregels en verordening heeft dit tot een positief resultaat in 2022 geleid.

WMO (groeps)begeleiding en activerend werk
Tegenover het nadeel van circa € 700.000 staat er een voordeel van € 1,2 miljoen op de wijkprogramma's. Totaal voordeel voor WMO is € 500.000. De daling van kosten heeft voornamelijk betrekking op de Persoonsgebonden budgetten (PGB’s) die aan het dalen zijn. Eén van deze oorzaken is dat de stichting Sociale wijkteams Arnhem scherper is op de toekenning van PGB’s. Dat wil zeggen dat gerichter gekeken wordt of iemand in staat is de zorg of ondersteuning zelf te regelen. Zo niet, dan is zorg in natura een beter passende zorgvorm.

Jeugdzorg
Tegenover het nadeel van € 2,3 miljoen staat er een voordeel van € 2,1 miljoen op de wijkprogramma's. Totaal nadeel voor de jeugdzorg is € 200.000. Vanaf september 2021 is een stijging van de kosten te zien en deze stijging lijkt door te zetten. Eveneens zien we dat de kosten procentueel gezien meer toenemen dan het aantal jeugdigen dat zorg ontvangt. Dit betekent dat kinderen langer in behandeling zijn dan wel intensiever behandeld en begeleid worden. Los van deze ontwikkelingen is het aantal kinderen in jeugdzorg verblijf (onder andere pleegzorg en gezinshuizen) dat door de gemeente Arnhem gefinancierd wordt per 1 januari 2022 toegenomen als gevolg van de wettelijke aanpassing in het woonplaatsbeginsel. Het woonplaatsbeginsel wil zeggen dat voor de financiering van de jeugdzorg gekeken wordt naar de woonplaats van de jeugdige zelf vóór aanvang van de jeugdhulp. Deze toename lijkt structureel te zijn.

Huishoudelijke ondersteuning
Tegenover het nadeel van circa € 7,1 miljoen staat er een voordeel van € 7,9 miljoen op de wijkprogramma's. Totaal voordeel voor huishoudelijke ondersteuning is circa € 800.000. De verwachte stijging door de vergrijzing is deels zichtbaar in 2022. Omdat door de krapte op de arbeidsmarkt de zorgaanbieders de toenemende vraag naar huishoudelijke ondersteuning niet kunnen leveren, is er in 2022 een voordeel ontstaan.

Baten

Terugvordering zorgaanbieders
Naar aanleiding van rechtmatigheidsonderzoeken zijn zorggelden teruggevorderd. Dit betreft circa € 670.000.

Eigen bijdrage
Totaal voordeel is € 625.000. Er is meer zorg ingezet, daardoor zijn ook meer eigen bijdragen ontvangen.

Doelgroepenvervoer
Zie toelichting lasten.

Specifieke uitkering transitie jeugdzorgplus en drie milieuvoorzieningen
Zie toelichting hierboven.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;
- Onze Huisartsen en Arts en Zorg;
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019;
- Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem;
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;
- Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem;
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- Uitvoeringsplan deel Wmo;
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- Inrichtingsplan Jeugdhulp;
- Regionaal Transformatieplan Jeugd;
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019;
- Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019;
- Verordening doelgroepenvervoer 2020;
- Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein (december 2018);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;

- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg (november 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.

Welzijn en inclusie

In Arnhem is iedereen gelijk en krijgt iedereen gelijke kansen. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze willen zijn en een ieder zijn identiteit en eigenheid met trots kan uitdragen. In veiligheid en vrijheid. Om te borgen dat iedereen gelijkwaardige kansen heeft om zich te ontwikkelen en om mee te doen is een stevige sociale basis nodig. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het voorkomen en tegengaan van discriminatie. Ook willen we de positie van inwoners met een beperking versterken. We ondersteunen burgerinitiatieven, zetten in op jongerenwerk en jeugdpreventie en geven ondersteuning bij opgroei- en opvoedvragen. Mantelzorgers verdienen onze bijzondere aandacht en ondersteuning, net als mensen die informele zorg en vrijwilligerswerk doen. We zorgen voor goede algemene voorzieningen, zoals ontmoetingsplekken. We bieden statushouders en vluchtelingen een nieuw thuis en toekomstperspectief en zetten we stevig in op de beweging van maatschappelijke opvang naar wonen. We stimuleren Arnhemmers om open te staan voor elkaar en elkaar te helpen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Er is een herijking welzijn geweest waar de kadernota ‘Samen werken aan een sterke sociale basis’ uit voortgevloeid is. De uitwerking op de thema’s verbinden en ontmoeten, opgroeien en opvoeden en zelf- en samenredzaamheid is ten dele uitgevoerd. We zijn hiervoor onder andere in continu gesprek met de belangrijkste subsidieontvangers over hun inspanningen in relatie tot gemeentelijke doelstellingen.

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad

Opvoeden en opgroeien

In het Jeugdbeleidsplan 2021-2025 is uitgesproken dat Arnhemse kinderen dezelfde kansen hebben op persoonlijke ontwikkeling, op een stabiele basis en om in veiligheid en vrijheid te kunnen leven. Wij geven op verschillende manieren invulling aan deze doelstellingen. Via de Pedagogische Wijkenaanpak (die wordt ondergebracht in Arnhem-Oost) werkt iedereen in een wijk samen om kinderen in een goede en veilige omgeving de optimale opvoeding te bieden. We zorgen ervoor dat de jeugd die opgroeit in Arnhemse achterstandswijken een kans heeft hun talenten te ontwikkelen. Dit doen we door te investeren in de optimale toeleiding naar de kinderopvang, de ‘rijke schooldag’, jongerenwerk (op school, straat en ook online) en door te voorzien in werkgelegenheid voor kansarme jeugd.

Sluitende aanpak ketenpartners voor vroegsignalering

Met het aanbod gezinsprogramma's (Homestart, Spel aan Huis, Speelmorgens) worden ouders met jonge kinderen ondersteund bij vragen over opvoeden en de (taal)ontwikkeling van hun kind. Dit aanbod is van belang voor vroegsignalering en preventie en leidt toe naar het aanbod peuteropvang dat voor alle kinderen vanaf 2 jaar beschikbaar is. De kernteams van Veilig In en Om School (VIOS) bestaan uit partners die actief zijn op school en in de wijk. Denk daarbij aan mentoren, wijkagenten, jongerenwerkers etc. Deze manier van werken zorgt ervoor dat professionals korte lijnen hebben, de informatievoorziening zo actueel en nauwkeurig mogelijk is en signalen vroegtijdig worden opgepakt. Ook buiten de school werken jeugd- en jongerenwerk, sport en jeugd(gezondheids)zorg steeds beter samen, we voorzien hierin door netwerkbijeenkomsten op te zetten.

Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen

We vinden het belangrijk om passende ondersteuning te leveren aan onze inwoners, zo licht en dichtbij mogelijk. Daarvoor (door)ontwikkelen we aanbod in het kader van afschalen of het voorkomen van zwaardere zorg. Daar speelt vroegsignalering en doorverwijzing een belangrijk rol in. Hierin trekken we samen op met het programma Zorg Dichterbij, dit doen we via diverse projecten en pilots die zijn gestart en worden doorontwikkeld, zoals Welzijn op recept. In 2023 werken Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Rijnstad toe naar een stedelijke dekking van deze pilot. Het doel is om psychosociale problemen op te pakken en het voorkomen van inzet van een psycholoog of huisarts, doordat de inwoner door een welzijnsprofessional wordt begeleid naar een passende oplossing in het voorliggende veld.

Maatschappelijke verbindingen

In het voorjaar van 2022 is het convenant met de samenwerkende buurthuizen afgesloten. Op basis van dit convenant is vervolgens in cocreatie door de buurthuizen en de gemeente gezamenlijk gewerkt aan een buurthuizenvisie. Deze visie ‘Buurthuizen, Arnhems Goud!’ is in het najaar van 2022 aangeboden aan de wethouder. De gesignaleerde knelpunten vragen om een gezamenlijke verdere uitwerking in 2023 om de buurthuizen in Arnhem een duurzame toekomst te geven. Ook zijn de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden in 2022 doorgezet, waardoor diverse buurthuizen en ontmoetingsplekken in Arnhem financieel ondersteund worden. Door deze financiële steun wordt ontmoeting in de wijk mogelijk gemaakt.

Netwerkaanpak eenzaamheid

In 2020 is gestart met de netwerkaanpak eenzaamheid in de wijken Malburgen en Elderveld. Hiervoor werken we samen met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en met de organisaties en initiatieven in de wijken. Ontmoeten maakt ook deel uit van de aanpak eenzaamheid. De aanpak is ook opgenomen in opdrachten aan de welzijnspartners.
Het eindrapport van de wijkmakers in Malburgen en Elderveld (coalitie eenzaamheid) is in het voorjaar 2022 afgerond. In 2023 verwachten we hiervan een doorontwikkeling richting andere wijken, inclusief een borging in Malburgen en Elderveld. Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rijnstad vervullen hierbij een trekkersrol.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Kengetal sociale cohesie		**5,7**		**5,8**	
Eenheid:	Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Actief als vrijwilligers		**33,0**		**28,0**	
Eenheid:	% inwoners dat actief is als vrijwilliger				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal emotioneel eenzaam		**2,8**		**2,8**	
Eenheid:	Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Kengetal sociaal eenzaam		**2,6**		**2,7**	
Eenheid:	Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen ouderen		**27,0**		**27,0**	
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering aanbod voorzieningen jongeren		**22,0**		**23,0**	
Eenheid:	% Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Zelf- en samenredzaamheid

De Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) heeft in 2022 verdere uitwerking gegeven aan de gebiedsteams. Deze benadering ondersteunen wij omdat dit de herkenbaarheid versterkt voor de bewoners. SWOA heeft ingezet op thema's zoals inclusie en diversiteit. Dit doet zij onder andere door cultuursensitief te werken in wijken en dienstverlening. Een voorbeeld hiervan is de pilot kleurrijk Ontmoeten. Hierdoor gaat bij aanmelding van Arnhemse inwoners met een andere culturele achtergrond bij het kennismakingsgesprek iemand mee met dezelfde culturele achtergrond om de rol van vertaler en verbinder op zich te nemen. De pilot is afgerond en inmiddels is dit ingebed in de reguliere werkwijze. SWOA heeft regelmatig contact met ‘Bureau Nieuwkomers’, waarin ze aansluiten bij 'Pip-coaches' om inwoners makkelijker te kunnen laten doorstromen naar het voorliggend veld.

SWOA initieert ontmoetingen voor specifieke doelgroepen. Met het azc en het COC is zij in gesprek om LHBTI+ maatjes in te zetten om statushouders en LHBTIQ+ maatjes in de toekomst te koppelen om hen weg te wijzen in de sociale kaart van de LHBTIQ+-wereld.

Het uitgangspunt 'Iedereen is welkom' resulteert in dwarsverbindingen waar wijkgericht werken op kan voortbouwen.

Ondersteuning mantelzorgers

Wij constateren met genoegen dat de stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) zich steeds meer als expertisecentrum Mantelzorg ontwikkelt: het bereik bij andere professionele organisaties is vergroot en MVT biedt meer collectieve ondersteuning in plaats van individuele ondersteuning.

De resultaten van het Mantelzorgonderzoek (naar aanleiding van een motie hierover medio 2021) zijn eind 2022 aan het college en de raad aangeboden. Op 1 maart 2023 zijn rondetafelgesprekken georganiseerd met diverse mantelzorgers en raadsleden. Ook worden de onderzoeksresultaten besproken met enkele deelnemers van het Mantelzorgakkoord 2019 (in 2023). Doel hiervan is te komen tot een uitvoeringsagenda 2023.

Ter waardering van de inzet van de mantelzorgers is ook in 2022 het mantelzorgcompliment uitgegeven. Dit kan worden aangevraagd door de mantelzorgontvanger. Men kan kiezen uit een bedrag van € 150 of de 'dit is Arnhempas' ter waarde van € 175. In 2022 zijn 3730 complimenten aangevraagd. Een stijging van 329 stuks ten opzichte van 2021.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Mantelzorg		**15,0**		**14,0**	
Eenheid: % inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven					
Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)					

Duurzame inburgering

Zodra een statushouder aan de gemeente Arnhem wordt toegewezen, krijgt deze statushouder een regisseur Inburgering toegewezen. Er wordt, vaak al in het AZC, een brede intake afgenomen op 13 leefgebieden. Hierdoor krijgen wij een goed beeld van de statushouder en wordt er samen met de statushouder een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) opgesteld. Aan de hand van dit plan wordt de best passende leerroute, zorg en ondersteuning ingezet. Hiernaast zetten wij in om ons netwerk rondom (laagdrempelige) maatschappelijk begeleiding te verstevigen en uit te breiden zodat de statushouder zich snel thuis voelt en meedoet in onze stad.

Nieuwkomers doen mee

De aanbesteding voor de nieuwe wet inburgering heeft geleid tot trajecten waarbij taal en participatie centraal staan. Onder participatie vallen meerdere onderdelen zoals het opdoen van werk-/leerervaring en leren participeren (zelfredzaamheid) in de Nederlandse maatschappij. Wij merken dat de taalaanbieders nog veel aan het ontwikkelen zijn qua participatie. Samen met taalaanbieders verkennen wij hoe dit aanbod kan worden uitgebreid, bijvoorbeeld met werkgevers. Vóór de koppeling met gemeente Arnhem heeft COA de wettelijke taak voor de voorinburgering. Hiermee hebben wij afspraken gemaakt. Nadat de nieuwkomer is gekoppeld aan gemeente Arnhem nemen wij de regie over en is de regisseur inburgering het aanspreekpunt.

Nieuwkomers voelen zich thuis

Nieuwkomers staan centraal in de gemeentelijke aanpak. De regisseurs Inburgering spreken zelf meerdere talen en zijn vaak ervaringsdeskundigen. Zij fungeren als cultuurtolken. Via een cultuursensitieve benadering wordt er, samen met de nieuwkomer, een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) opgesteld. Samen beslissen is hierin van belang. De keten is inzichtelijk voor de nieuwkomers, waardoor zij de weg sneller weten te vinden in de Nederlandse samenleving. Momenteel worden gesprekken gevoerd om de keten uit te breiden op leefdomeinen daar waar uitbreiding nodig is, zoals sport, gezondheid en economie.

Een passend vangnet

Wij streven er naar dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop wordt structureel ingezet door onder meer het intensiveren van de ketensamenwerking, de inzet van ervaringsdeskundigen en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.
Voor de resultaten op de inzet van de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen, zie hieronder de inspanning 'Aanpak terugdringing daklоosheid'.

Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren

Het actieprogramma is per 1 januari 2022 beëindigd. De uitgangspunten en opbrengsten zijn ondergebracht bij Een (t)huis, een toekomst. Arnhem was een van de 14 pilotgemeentes, zie de inspanning 'Aanpak terugdringing daklоosheid'.

Regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

In 2022 waren onze prioriteiten: 1) meer inzetten op vroegsignalering, 2) Huiselijk geweld duurzaam stoppen en oplossen, en 3) aandacht voor specifieke doelgroepen. Dit zijn ook onze prioriteiten in 2023. We hebben vorig jaar ingezet op:

- Preventie door middel van webinars, trainingen, leersessies en netwerkbijeenkomsten over alle thema's huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM).
- Daarnaast hebben we een start gemaakt met de ontwikkeling jeugd & gezinsbescherming met onze collega's jeugd en de regiogemeenten.
- We hebben extra aandacht besteed aan de bijzondere doelgroepen zoals; ouderen onder andere op de landelijke dag tegen ouderenmishandeling en slachtoffers eergerelateerd geweld en schadelijke traditionele praktijken (door middel van leertafels).
- In de week tegen kindermishandeling hebben we aan alle primair onderwijsscholen in Arnhem een toolbox HGKM uitgereikt. Hierin zitten lessen waarin op laagdrempelige wijze HGKM besproken kan worden.
- MDA++ (Multidisciplinaire Aanpak) is verder doorontwikkeld en is daarmee nog meer maatwerk, passend bij de cliënt/ doelgroep geworden.
- We sluiten actief aan bij de ontwikkeling Drakentemmers, trauma en hechtingsbehandeling voor personen en kinderen die te maken hebben gehad met HGKM.
- En we hebben bijgedragen aan de doorontwikkeling van het regionaal netwerk Zorg en straf.

We hebben de samenwerking met Veilig Thuis, Moviera en het Sociaal wijkteam en onze regiogemeenten versterkt en hebben een bijdrage geleverd aan het versterken van de ketensamenwerking rondom de aanpak HGKM.

Versterken ketensamenwerking OGGz-partners

De uitdagingen waarvoor de opvang zich gesteld zag door de voortdurende coronapandemie heeft geleid tot kortere lijnen en een nog betere samenwerking tussen alle betrokken partijen. Met het daklozenloket is deze ketensamenwerking verder geïntensiveerd. Professionals treffen elkaar en leren elkaar beter kennen, waarmee het integraal werken nog meer bevorderd wordt. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van een passend vangnet wordt sterk gevoeld en uitgedragen.

Aanpak terugdringing dakloosheid

Ingezet is op het terugdringen van dakloosheid langs de drie sporen:

- Preventie (het voorkomen van dakloosheid)

Het daklozenloket wordt na een succesvolle pilotperiode structureel gecontinueerd. Hiermee wordt onder meer blijvend ingezet op het voorkomen van dakloosheid. Daarnaast is ingezet op het maximaal benutten van de regelruimte, waaronder het niet meer toepassen van de kostendelersnorm in de Participatiewet, het inzetten op vroegsignalering en het voorkomen van huisuitzettingen.

- Vernieuwing en afbouw van de opvang: corona is versneller geweest van slaapzalen naar één- of tweepersoonskamers.

De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

1. onvoldoende woonplekken beschikbaar door krapte op de woningmarkt;
2. de toename in de instroom van de Maatschappelijke opvang als gevolg van de coronacrisis en de wooncrisis.

Als gevolg van deze ontwikkelingen is de druk op de opvangcapaciteit in het afgelopen jaar toegenomen, hierdoor is er sprake van een tijdelijke uitbreiding van de opvang. Immers, het streven is 'Niemand verblijft onvrijwillig op straat'.

- Zelfstandig wonen (eventueel met begeleiding)

In de Arnhemse herstelagenda na corona (2020) is de beweging van opvang naar wonen ingezet, vanuit de gedachte: herstel begint met een (t)huis. De beweging van opvang naar wonen is in 2021 verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave 'Voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen'. Met de woningcorporaties is het afgelopen jaar gewerkt aan projecten voor uitstroom uit de Maatschappelijke Opvang. Via een aantal projecten zijn jongeren en volwassenen uit de opvang uitgestroomd naar zelfstandig wonen met begeleiding. Deze beweging wordt voortgezet en geïntensiveerd.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal dak- en thuislozen					

Eenheid: Aantal

Bron: Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.

Tijd tot opvang (zowel direct als langdurig)	
Eenheid:	Aantal dagen
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.
Duur van opvang (zowel direct als langdurig)	
Eenheid:	Aantal dagen
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.
Mate van terugval	
Eenheid:	Percentage
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.
Aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang	
Eenheid:	Aantal
Bron:	Het onderdeel monitor Dakloosheid in de GMSD is landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag is voor de benodigde gegevensdeling. Landelijk is het streven om deze indicator vanaf het najaar van 2023 op te nemen in de GMSD.

Inclusief Arnhem

Sinds 2020 werken we bij het programma Inclusief Arnhem met vijf focuspunten:

- voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
- positie inwoners met een beperking versterken;
- diversiteit in organisaties;
- inclusieve gemeentelijke organisatie;
- inclusieve gemeentelijke communicatie.

Op alle vijf focuspunten hebben we diverse inspanningen verricht. Alle geplande activiteiten-inspanningen zijn uitgevoerd. Eén activiteit loopt nog iets langer door. Het gaat om het uitvoeringsplan voor de inclusieve gemeentelijke communicatie (eerste helft van 2023 in plaats van eind 2022). Zie voor een uitgebreid verslag van de inspanningen de tekst bij het betreffende focuspunt.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

Het Actieplan ‘Vrij zijn in Arnhem’ is begin 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. Aan de hand van dit plan is het uitvoeringsplan 'Vrij zijn in Arnhem' opgesteld. Hierin beschrijven we de acties die we oppakken in de periode 2022 – 2023 en de bijbehorende resultaten. De acties hebben als doel, om samen met de stad te strijden tegen discriminatie en racisme en dit te voorkomen. Het is een integraal plan met een gezamenlijke verantwoordelijkheid die diverse (levens)domeinen aangaat, zoals wijken, sport, wonen, onderwijs, economie en evenementen. Met het uitvoeringsplan geven we uitvoering aan de motie ‘Vrij zijn in Arnhem is niet vrijblijvend’ (21M295). Hierbij werken we nauw samen met de antidiscriminatievoorziening Vizier. Het uitvoeringsplan ‘Vrij zijn in Arnhem’ is in oktober 2022 vastgesteld door de gemeenteraad. Er gebeurt al veel op dit vlak in de stad door diverse organisaties en de gemeente. Dat gaan we een verdere impuls geven, aanjagen en versterken met het Uitvoeringsplan. In 2022 is onder andere het volgende opgepakt:

- Keti Koti-viering en herdenking is in 2022 groter gevierd.
- Start van een initiatiefgroep ter voorbereiding van het realiseren van een monument voor het herdenken van de afschaffing van de Slavernij (motie 21M293).
- In september is in opdracht van de gemeente gestart met het onderzoek ‘Sporen van slavernijverleden in Arnhem’ door Erfgoed Gelderland. Dit wordt in september 2023 afgerond.
- Een stadsgesprek met inwoners over discriminatie, diversiteit en inclusie in samenwerking met Vizier.
- De ontwikkeling en voorbereiding van de campagne voor het vergroten van de meldingsbereidheid. De campagne is afgetrapt op 1 februari 2023.
- Indifferent heeft haar activiteiten bij VO-scholen aanzienlijk vergroot en daarmee het netwerk van Indifferent-jongeren versterkt. Daarnaast heeft deze organisatie geïnvesteerd in professionalisering en uitbreiding van (trainings)capaciteit.
- Er is een verkenning gedaan hoe we wijkprofessionals gaan trainen op meer bewustwording van onbewuste vooroordelen. De trainingen voor medewerkers van de teams Leefomgeving, Sociale wijkteams en boa’s staan in 2023 gepland.
- Handhaving is een verkenning gestart naar inclusieve boa-uniformen (motie 21M298).

Bestendigen regenboogaanpak

De Regenboogagenda 2020-2022 is in 2022 afgelopen. Hiervoor is in het najaar van 2022 het regenboogoverleg in het leven geroepen. Het doel van dit overleg is om de samenwerking tussen de partners die zich met LHBTIQ+ thematiek bezighouden, te versterken. Daarnaast wordt dit overleg gebruikt om de Regenboogagenda te herijken. De inbreng en inzet van deze partners is van groot belang voor deze agenda. We sturen aan op een grotere rol van de partners bij de uitvoering en coördinatie ervan. De gemeente behoudt echter de regie en verantwoordelijkheid. In de eerste helft van 2023 gaan we met partners uit de stad de Regenboogagenda evalueren en herijken.

Met Indifferent zijn er gesprekken gevoerd over de uitdagingen die ze tegenkomen bij het uitbreiden van hun netwerken. De oplossingen die er gevonden zijn liggen vooral in het loslaten van de strenge eisen die ze zelf hanteren voor de netwerken en meer flexibel om te gaan met de behoeften en wensen van de verschillende scholen. Het bijstellen van gestelde ambities en tempo is onderdeel van gesprek voor de aanpak in 2023. Samen met partners COC, Indifferent en Vizier zijn er diverse activiteiten uitgevoerd tijdens Diversity week en specifiek in het teken van Coming out day. Zo is er met alle partners een Pride walk georganiseerd tijdens Coming Out Day en hebben de partners in eigen kringen activiteiten georganiseerd.

In november 2022 heeft de gemeente de ‘Pride Photo Exhibition’ tentoongesteld in de stad. Deze tentoonstelling stimuleert met haar visuele verhalen over seksuele en genderdiversiteit de dialoog over seksuele en gendervrijheid. Gedurende de tentoonstelling zijn er vanuit indifferent en COC verschillende activiteiten georganiseerd op scholen.

Als uitvoering van de afgedane motie 20M268 'Homogenezing in kaart brengen en actief tegengaan’ hebben we verkennende gesprekken gevoerd, zowel intern als extern, om het verbindende thema inclusie met elkaar te bespreken. We willen een open, eerlijk en constructief gesprek voeren met alle geloofsgemeenschappen, waarin gevoeligheden op een juiste manier ter tafel komen.

Positie inwoners met een beperking versterken

In 2022 hebben we mede op basis van de Arnhemse inclusie-agenda en het VN-verdrag Handicap 2021-2024 het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap opgesteld. Met als doel verder te werken aan het uitvoeren van het VN-verdrag Handicap, om zo de positie van Arnhemmers met een beperking te verbeteren. Het uitvoeringsplan is opgesteld vanuit een integrale gedachte en in overleg met verschillende gemeentelijke afdelingen/beleidsterreinen, zoals de afdeling Openbare Ruimte en het beleidsterrein Onderwijs. Daarnaast hebben zowel een klankbordgroep bestaande uit betrokkenen als de belangenplatforms Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en Bijzonder in Arnhem feedback gegeven op de inhoud van het plan. In het plan staan per thema onze ambitie en bijbehorende acties opgenomen.

Tijdens het opstellen van het plan en na de vaststelling ervan door het college hebben we gewerkt aan de uitvoering van het plan. Zo hebben we het afgelopen jaar bijvoorbeeld de volgende acties ondernomen:

- In de Week van Toegankelijkheid (3 t/m 7 oktober 2022) hebben we samen met de belangenplatforms Apcg en Bijzonder in Arnhem een activiteit georganiseerd voor ambtenaren in het sociaal domein om bewustwording over sociale toegankelijkheid te vergroten. We bekeken een veelzeggende documentaire over de emancipatiebeweging van mensen met een beperking in de VS en voerden hierover een gesprek met ervaringsdeskundigen.
- We hebben een startbijeenkomst georganiseerd gericht op sport- en spelorganisatoren over het belang van inclusief spelen en hoe je dit mogelijk kan maken. Ervaringsdeskundigen hadden in het programma een centrale rol.
- We hebben verder gewerkt aan het vergroten van de aantallen en verbeteren van de spreiding van semiopenbare toiletten in de stad.
- Er is een onderzoek gestart naar de woonbehoefte van inwoners die gebruik maken van een rolstoel en het woonaanbod aan geschikte woningen.

Diversiteit in organisaties

Er is een Arnhems diversiteitsnetwerk ‘Diversiteitsreis’ dat wij faciliteren. Daar nemen nu veertien organisaties aan deel. Hier wisselen we kennis en ervaringen uit op het gebied van diversiteit en inclusie (D&I). Het gaat om: Rabobank, Volkshuisvesting, HAN, Dirkzwager, Rozet, Politie Gelderland-Midden, Flores Onderwijs, Provincie Gelderland, Rechtbank Gelderland, Scalabor, gemeente Arnhem en in 2022 hebben Musis en Stadstheater Arnhem, Rijnstad en Focus Filmtheater zich aangesloten. Ook zijn partners met kennis en expertise uit de stad betrokken: Presikhaaf University, AM-Supportteam, Empowering Nisa, Stichting Sancofa en Arnhem Divers&Jong. Dit jaar hebben we ook onze verbonden partijen en subsidiepartners over het netwerk geïnformeerd; zij kunnen er ook aan deelnemen.

Naast twee bijeenkomsten en een masterclass (Unlocking the code) is er een expertpool aan het netwerk gekoppeld die ingezet kan worden om de individuele organisaties concreet te helpen met specifieke diversiteit- en inclusievraagstukken.

Inclusieve gemeentelijke organisatie

In 2021 heeft de gemeente Arnhem in de bestuursopdracht ‘Een diverse en inclusieve organisatie’ de ambitie opgenomen dat we in 2026 een inclusieve en diverse organisatie willen zijn, die op alle niveaus binnen de organisatie een afspiegeling is van de Arnhemse beroepsbevolking. Om dit te realiseren is in maart 2022 het uitvoeringsplan ‘Inclusieve en Diverse Gemeentelijke Organisatie’ vastgesteld. Dit plan geeft met diverse acties uitvoering aan de bestuursopdracht en daarmee ook aan focuspunt 4 van het uitvoeringsplan ‘Inclusief Arnhem’ voor de periode 2022-2023, met lange termijn ambities tot 2026.

In 2022 zijn verschillende acties verder in gang gezet of opgestart die bijdragen aan het diverser en inclusiever maken van de organisatie. Om de beste kandidaten aan te trekken en in te laten stromen is het wervings- en selectieproces verder doorontwikkeld. Voor het aantrekken zetten we bredere kanalen en ons netwerk in de stad meer in om een diverse groep kandidaten te bereiken. Daarnaast is de methodiek inclusief werven en selecteren gestandaardiseerd in het wervings- en selectieproces. We werven competentiegericht, waarbij we continu aandacht hebben voor aanwezige (onbewuste) vooroordelen. We houden uitdrukkelijk rekening met de gewenste diversiteit in de samenstelling van onze organisatie. We omarmen een diversiteit van (aanvullende) competenties en streven naar een zo oordeelvrij mogelijk proces.

Door middel van een mix aan activiteiten hebben we gewerkt aan het vergroten van de bewustwording onder medewerkers over thema’s als discriminatie, toegankelijkheid, LHBTIQ+, inclusie en diversiteit. Denk aan de Diversiteitsweek met lezingen, bijeenkomsten, een medewerkersfeest in het teken van diverse religieuze feestdagen en workshops. Ook zijn er trainingen bij diverse afdelingen gegeven om medewerkers kennis te laten maken met onbewuste vooroordelen. Alle clusters hebben een ‘eigen’ clusterplan Inclusieve en Diverse Organisatie opgesteld. Deze plannen zijn een eerste basis met acties en aandachtspunten, die elk cluster gaat uitvoeren. Daarnaast is het proces van de inrichting van de gemeentepool in gang gezet, om te voorzien in een groot deel van onze wervingsbehoefte, ook voor specifieke doelgroepen.

Ook in 2022 hebben we de barometer Culturele Diversiteit van het CBS ingezet om jaarlijks te monitoren welke voortgang we boeken met ons beleid om medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond op verschillende niveaus in te laten stromen en te behouden. In het medewerkersonderzoek hebben we vragen opgenomen om de ervaren mate van inclusie onder medewerkers te meten.

Inclusieve gemeentelijke communicatie

Als gemeente willen we dat onze communicatie toegankelijk, begrijpelijk en inclusief is. We investeren daarin langs drie lijnen: schrijven in begrijpelijke taal, toegankelijke gemeentelijke websites en communicatie waarin ook Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen.

Schrijven in voor iedereen begrijpelijke taal
2022 was het tweede jaar van het project Direct Duidelijk. De ambitie van dit project is dat het geschreven taalgebruik van de gemeente Arnhem begrijpelijk is en geen onnodige drempels opwerpt. Via drie pijlers werken we aan dit doel:

1. Training & Communicatie - In 2022 zijn zo’n 90 collega’s getraind in het schrijven op B1-niveau, met name collega’s van afdelingen met veel klantcontact. Twee collega’s volgden daarnaast ook de training ‘Coaching van Schrijven op B1-niveau’.
2. Feedback doelgroepen - In het Lezerspanel geven Arnhemmers op vrijwillige basis feedback op teksten van de gemeente. Dat gebeurde tussen oktober 2021 en september 2022 40 keer. Daarnaast vroegen we via het Taalhuis ook nog advies aan ex-laaggeletterden.
3. Herschrijven en hulpmiddelen - Daarnaast ondersteunden we individuele collega’s en afdelingen bij het herschrijven van brieven. In 2022 was dat onder meer voor de afdeling Belastingen, het team van Veiligheid en de brieven over re-integratie van het cluster Werk en Inkomen. In 2022 deden we ook een eerste test met een beeldbrief, probeerden we de digitale taal-tool Textmetrics uit en verwezen we regelmatig naar gratis taaladvies van landelijke organisaties.

Verder verbeteren toegankelijkheid websites
2022 is benut om te inventariseren welke websites en apps onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Deze websites/apps zijn vervolgens onafhankelijk onderzocht conform de wettelijke verplichting (Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid). De onderzoeken geven de eigenaren en beheerders van het middel inzicht in de stand van zaken en ze vormen de basis voor de toegankelijkheidsverklaringen (www.toegankelijkheidsverklaring.nl/register). Het komende jaar wordt benut om het onderwerp breed te borgen in de organisatie.

Communicatie waarin alle Arnhemmers zich herkennen
We lieten het Verwey-Jonker Instituut onderzoeken wat inclusieve communicatie is, hoe inclusief onze communicatie is naar Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTQI+ identiteit en een beperking, wat we al goed doen, wat beter kan en hoe we dat kunnen doen. Het onderzoek werd halverwege dit jaar opgeleverd. Conclusie: De gemeentelijke publiekscommunicatie laat aanzetten zien van inclusieve communicatie. De

buitenwereld merkt dat en ziet dat we lerend zijn. Maar er is nog veel ruimte voor verbetering. De tweede helft van 2022 is benut om de aangereikte kennis en inzichten te bespreken met de gemeentelijke communicatieprofessionals, externe communicatiepartners en vertegenwoordigers van de drie sociale groepen. Doel: bewustwording en kennisdeling én met elkaar verkennen hoe de verworven inzichten naar de praktijk kunnen worden vertaald. In plaats van eind 2022 werken we voorgaande nu in de eerste helft van 2023 uit in een uitvoeringsplan.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.673	23.794	38.449	37.900	550
Baten	1.437	872	12.407	13.831	1.424
Saldo lasten en baten	***-22.236***	***-22.922***	***-26.042***	***-24.069***	***1.973***
Toevoegingen aan reserves	4.211	0	2.582	3.406	-824
Onttrekkingen aan reserves	827	200	2.272	2.015	-257
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-3.384***	***200***	***-310***	***-1.391***	***-1.080***
Gerealiseerd resultaat	**-25.620**	**-22.722**	**-26.352**	**-25.459**	**893**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	717	V			
Welzijn	644	V	Vrouwenopvang en huiselijk geweld	I	BR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	416	V	Trajecten inburgering (specifieke Rijksuitkering)	I	AR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	266	V	Bureau nieuwkomers (zie ook toevoeging/onttrekking reserves)	I	BR
Welzijn	240	V	Rijnstad verbouwing De Madser	I	AR
Welzijn	220	V	Blokhuismiddelen	I	AR
Welzijn	-400	N	Maatschappelijk opvang corona meerkosten	I	AR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-669	N	Opvang ontheemden uit Oekraïne	I	AR
Baten	1.274	V			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	1.468	V	Opvang ontheemden uit Oekraïne	I	AR
Welzijn	222	V	Maatschappelijke opvang OGGZ verslavingszorg		
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-416	N	Trajecten inburgering (specifieke Rijksuitkering)		

Toevoegingen aan reserves	-769	N			
Welzijn	-644	N	Vrouwenopvang en huiselijk geweld	I	BR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-125	N	Bureau nieuwkomers (zie ook lasten)	I	BR

Onttrekkingen aan reserves	-131	N			
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	-131	N	Bureau nieuwkomers (zie ook lasten)	I	BR

Inclusie & Diversiteit
het programma Inclusie & Diversiteit is binnen budget gebleven.

Vrouwenopvang en huiselijk geweld
Het regioplan en lokale plan zijn conform afspraak uitgevoerd in 2022, dit heeft minder gekost dan was begroot. Het voordeel zal conform besluitvorming van de raad worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar.

Trajecten Inburgering
In 2022 zijn niet alle Rijksmiddelen (specifieke uitkering voor de nieuwe wet inburgering) aangewend. Dit komt omdat de deelname aan de taaltrajecten pas later dan gepland in 2022 op gang is gekomen. De resterende baten zijn gereserveerd op de balans conform BBV-voorschriften. Dit leidt tot een voordeel aan de lastenkant en een nadeel op de baten van € 416.000. Per saldo is dit effect dus neutraal.

Bureau Nieuwkomers
In 2022 zijn er minder kosten gemaakt dan vooraf was begroot (€ 266.000). In 2022 zit de inrichting van inburgering nog in de opbouwfase. De salariskosten zijn lager, met name omdat de regisseurs gedurende het jaar lager in het functiegebouw instromen. Daarnaast is er minder doorbelast vanuit bedrijfsbureau (administratie, advies en monitoring). Tenslotte konden de tolkkosten bij de SPUK regeling opgevoerd worden. De tolkkosten waren begroot bij bureau Nieuwkomers. Het saldo wat resteert wordt verrekend met de bestemmingsreserve. De verwachting is dat deze extra middelen in 2023 nodig zijn vanwege de verdubbeling van de taakstelling opvang nieuwkomers.

Rijnstad
Dit is een incidenteel voordeel van € 240.000. Dit betreft de overheveling van het budget van 2021 naar 2022 voor de verbouwing van het jongerencentrum De Madser. Deze verbouwing heeft nog niet plaatsgevonden.

Blokhuismiddelen
Blokhuismiddelen zijn coronamiddelen die ingezet worden om activiteiten te organiseren voor onder andere jongeren en ouderen. Deze middelen zijn vanuit 2021 overgeheveld naar 2022. Begin 2022 konden activiteiten vanwege coronamaatregelen niet worden georganiseerd, waardoor de middelen niet volledig zijn besteed.

Maatschappelijk opvang
Totaal nadeel lasten is circa € 400.000. Dit betreft de coronameerkosten die aan partijen zijn betaald vanwege de geldende coronamaatregelen begin 2022. Daar staat een voordeel aan de batenkant tegenover in verband met de middelen die de gemeente Arnhem in de decembercirculaire 2022 middelen toegekend heeft gekregen (€ 222.000).

Opvang ontheemden uit Oekraïne
Zowel de lasten als de baten voor de opvang ontheemden uit Oekraïne zijn hoger dan begroot. Het voordeel op de baten is groter dan het nadeel op de lasten. Dit komt omdat er bij de Turap 2 2022 voorzichtigheidshalve rekening is gehouden met een mogelijk financieel nadeel vanwege de onzekerheid over de rijksvergoeding. Uiteindelijk zijn de baten en lasten gelijk aan elkaar, wat betekent dat de rijksvergoeding de gemaakte lasten van 2022 volledig dekt.

Met wie werken we samen

Partners

Welzijn

- VGGM;
- Veilig Thuis;
- COA;
- Sociale wijkteams;
- Woningcorporaties.

Inclusie

- Vizier;
- Arnhem platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg);
- Bijzonder in Arnhem;
- InDifferent;
- COC;
- Stichting Comité 30 juni-1 juli Arnhem.

De klankbordgroepen in het kader van de Inclusieagenda VN-verdrag Handicap en het actieplan Vrij zijn in Arnhem zijn vanuit hun betrokken- en ervaringsdeskundigheid belangrijke partners als het gaat om meedenken en prioritering.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven;
- Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren;
- Kamerbrief over Een (t)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid;
- Plan van Opvang naar wonen
- Herijking welzijnsopdracht. Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Arnhemse standaard toegankelijkheid;
- Uitvoeringsplan inclusief Arnhem;
- Actieplan Vrij zijn in Arnhem;
- Uitvoeringsplan Vrij zijn in Arnhem;
- Arnhemse Inclusieagenda VN-verdrag Handicap;
- Uitvoeringsplan VN-Verdrag handicap;
- Uitvoeringsplan Inclusieve en Diverse gemeentelijke organisatie 2022-2023;
- Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen 2021-2025;
- Sociaal domein in beweging: Visie op het sociaal domein in Arnhem 2021.

Gezondheid en sport

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, te bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren. Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is.
We richten ons daarbij op het stimuleren van gezond gedrag en het tegengaan van ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhemmers gezonder en fitter

Gezonde levensstijl

Het aantal leefstijltrajecten is uitgebreid. JOGG is uitgebreid naar meer wijken. Er zijn extra buurtsportcoaches aangesteld (onder andere in De Laar) en vanuit de GIDS-middelen zijn we aanjager van verschillende (preventieve) initiatieven. De inzet op 'Kansrijke Start' wordt voortgezet. Zowel aan de 'software' kant (stimulering) als aan de 'hardware' kant (beweegvoorzieningen) blijven we ontwikkelen. Zo wordt de skatevoorziening bij Rosorum vernieuwd, zijn we bezig met een nieuwe inrichting van 't Lange Water en zijn er extra watertappunten gerealiseerd.

De eerste stappen zijn gezet op een aanpak betreffende de mentale gezondheid van onze inwoners (vooral gericht op jongeren). De partners die het preventieakkoord ‘Een leven lang Gezond & Fit in Arnhem’ ondertekend hebben, zoals VGGM, Sportbedrijf Arnhem, IrisZorg, Menzis en het ziekenhuis Rijnstate, werken nog steeds samen aan de een gezonde leefstijl voor alle Arnhemmers. Samen met de partners hebben wij in oktober een succesvolle gezondheidsmaand georganiseerd. Het bereik van de campagne was groot en de gezondheidsmaand heeft geleid tot een verbetering in de samenwerking tussen partners uit de nulde en eerstelijnszorg. Tijdens de gezondheidsmaand is ook een pilot voor een gezondheidsplein in ziekenhuis Rijnstate gestart. Op basis van de positieve resultaten tijdens de pilotfase wordt het gezondheidsplein in 2023 voortgezet en doorontwikkeld. De GGD staat in 2022 nog steeds onder druk met betrekking tot personele bezetting en extra taken die uitgevoerd moeten worden (Oekraïne en corona). We zorgen ervoor dat het effect hiervan op de publieke gezondheidszorg minimaal is. Nadere informatie over ontwikkelingen rondom de VGGM vindt u in de paragraaf verbonden partijen.

Kinderen hebben rond en na hun geboorte een kansrijke start

We hebben in 2022 vooral ingezet op het verbeteren van de samenwerking tussen het medische en sociale domein en het toewerken naar een uitvoeringsagenda Kansrijke Start 2023. In een aantal netwerkbijeenkomsten met de geboortezorg, het sociale domein, de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en de gemeente zijn de belangrijkste thema’s opgehaald waar we in 2023 met elkaar aan willen (blijven) werken, onder andere het samenwerken in de keten, het signaleren van kwetsbaarheid, het ontwikkelen van een multidisciplinair overleg (MDO) en het beter voorbereiden van aanstaande ouders op de zwangerschap en het ouderschap. De netwerkbijeenkomsten zijn waardevolle momenten voor professionals om elkaar beter te leren kennen. Elkaar kennen is een belangrijke voorwaarde om goed met elkaar samen te werken en de zorg rondom ‘kwetsbare’ gezinnen goed te organiseren. Om Kansrijke Start na 2022 te borgen is naast de uitvoeringsagenda ook een intentieverklaring opgesteld, die begin maart 2023 door organisaties uit het sociale domein, de GGD/JGZ en de gemeente wordt ondertekend. Hiermee spreken deze partijen de intentie uit om inzet te plegen om (ongeboren) kinderen een kansrijke start te bieden door de zorg voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie gezamenlijk en zo goed mogelijk te organiseren. De aansluiting bij de wijken heeft ertoe geleid dat een aantal ambities van Kansrijke Start zijn meegenomen in de uitwerking van de pedagogische wijk, onder andere de pilot Bewust Ouderschap (laagdrempelige groepsgewijze opvoedondersteuning voor ouders met een kindje van 0 tot 2 jaar), de 18-maanden-huisbezoeken door de JGZ en een extra consultatiebureau in MFC De Spil.
Ondanks de in juli 2022 getroffen tijdelijke afschalingsmaatregelen in de JGZ, een belangrijke samenwerkingspartner in Kansrijke Start, is de focus van de JGZ blijvend gericht geweest op de meest kwetsbare kinderen en hun ouders. In 2022 is gestart met een regionaal traject om te kijken naar de basistaken van de JGZ. In 2023 worden hierover besluiten voorgelegd aan de colleges en aan de raden. Ook wordt naar de bedrijfsvoering van VGGM gekeken.

Minder inwoners hebben overgewicht

Het programma GO! draait volledig in de vijf Arnhem-Oost wijken. Steeds meer kinderen nemen deel aan dit programma en worden samen met het gezin begeleid naar een gezondere leefstijl. Het streven is dat er in 2023 minimaal 15 kinderen per wijk deelnemen aan GO!.

Het programma JOGG draait op volle toeren. De JOGG-aanpak is uitgebreid naar de wijk Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg. Steeds meer sportkantines worden gezond en er zijn 20 extra watertappunten gerealiseerd bij scholen en sport- en speelplekken. In het kader van de JOGG-aanpak worden alle basisscholen in de Arnhem-Oost wijken voorzien van schoolfruit voor alle leerlingen. Het steven voor 2023 is dat er bij alle scholen, die een rijke schooldag aanbieden, voedingseducatie in combinatie met bewegen bekend is.

Meer (jonge) Arnhemmers voldoen aan de beweegnorm

In 2022 hebben wij een aantal mooie resultaten behaald. In samenwerking met de Arnhemse tennisverenigingen en Sportbedrijf Arnhem hebben wij ingezet op padel in Arnhem. Inmiddels zijn er al zeven extra banen opgeleverd en ontdekken veel Arnhemmers deze populaire sport. In 2023 zullen nog een aantal banen worden opgeleverd zodat padel voor iedereen in Arnhem toegankelijk is. Daarnaast blijven wij inzetten op urban sport en bereiken wij hier vooral jongeren mee. In 2022 is een mooi nieuw skatepark bij Rosorum opgeleverd. Ook zijn wij op meerdere plekken in de stad bezig met het ontwerpen dan wel realiseren van groene, en urban beweegplekken voor jonge en oud. Voorbeelden hiervan zijn rondom Sportpark ’t Lange Water, het skatepark bij de Blauwe Golven en Park Presikhaaf.
Het beweegconcept 2+1+2 op de Arnhemse scholen blijft effectief om kinderen meer in en rond school te laten bewegen. Om kinderen ook na school (en in verenigingsverband) te laten bewegen is in 2022 gestart met het Sportwijs-programma waarbij leerlingen van de basisscholen naar Papendal gaan om kennis te maken met het topsportbestaan maar ook met Arnhemse sportverenigingen en verschillende sporten.
Wij blijven daarnaast inzetten op het vergroten van het gebruik van de Arnhemse sportparken. Dit heeft bijvoorbeeld bij Sportpark de Bakenhof geleidt tot het organiseren van een sportdag op het sportpark voor basisschoolleerlingen. Ook is voor het sportpark een nieuw ontwerp gemaakt om het park aantrekkelijker te maken voor de buurt. Ook bij Sportpark de Paasberg en Sportpark ’t Lange Water zijn mooie stappen gezet in het kader van de sportpark aanpak en het Sportakkoord om deze parken beter te gebruiken en beter aan te sluiten op de behoefte van de buurt.
Voor ouderen is het aanbod op niveau gehouden, er zijn weer meer wandelgroepen opgericht en verschillende interventies lopen door, zoals soople (cursus om weer te starten met bewegen) en valpreventie.
Andere behaalde successen van 2022 op dit vlak zijn de landelijke afsluiting van de Nationale Diabetes Challenge in Arnhem, een succesvolle beweeg- en gezondheidsmaand waardoor veel Arnhemmers zijn bereikt, en ‘uitverkochte’ Gezondheidschecks in Elderveld.

Wel blijft de status ‘gedeeltelijk op koers’. Wij zetten al mooie stappen, maar zien nog steeds een nasleep van corona en worden geconfronteerd met nieuwe uitdagingen zoals de inflatie en vergrijzing waardoor Arnhemmers mogelijk minder bewegen.

Problematisch alcohol- en druggebruik terugdringen/ Kinderen en jongeren kunnen rookvrij opgroeien

Wij zetten goede stappen richting een rookvrije generatie. Scholen en sportverenigingen zijn rookvrij en de speeltuinen in Arnhem zijn aangeduid als rookvrije zone. Inmiddels zijn ook alle bushaltes in Arnhem aangeduid als rookvrije zone.

Met het preventieakkoord blijven we aandacht vragen voor een rookvrije generatie en stoppen met roken. Dit akkoord fungeert tevens als een convenant Rookvrij en resulteerde in een gezamenlijke aanpak Stoppen met Roken. Onder andere Menzis, Rijnstate, VGGM, OnzeHuisartsen en de gemeente Arnhem werken hierbij samen om Arnhemmers te stimuleren en te ondersteunen bij het stoppen met roken.

Alcoholgebruik en mentale gezondheid bij onder andere jongeren zijn ook belangrijke thema’s in het preventieakkoord. Daarnaast is er samen met de scholen, IrisZorg en veel andere partijen een aanpak tegen drugsgebruik- en criminaliteit op school opgestart. Aanvullend hierop streven we ernaar om in 2023 het programma Helder op School op alle middelbare scholen in Arnhem te implementeren.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen			**54,0**		
Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					
% roken			**21,0**		
Eenheid: Percentage inwoners dat rookt					
Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)					

% voldoet aan alcoholrichtlijn			**43,0**		
Eenheid:	Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				
% kinderen eet minstens elke dag fruit					**84,0**
Eenheid:	Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet				
Bron:	Kindmonitor GGD				
% lid van sportvereniging		**20,0**	**19,5**	**19,3**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging				
Bron:	Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).				
% goed/ zeer goed ervaren gezondheid				**80,0**	
Eenheid:	Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)				
Waardering sportvoorziening			**61,0**		**64,0**
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering speelvoorzieningen kinderen			**60,0**		**62,0**
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende speelplekken voor kinderen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Waardering voorzieningen om te bewegen			**73,0**		**74,0**
Eenheid:	% eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende mogelijkheden om te bewegen				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Niet sporters				**46,9**	
Eenheid:	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.				
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM (vierjaarlijks, verplichte BBV-indicator)				

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Discriminatie in de sport overal tegengaan (21M223)

Intussen is de pilot bij drie voetbalverenigingen afgerond en worden de ‘lessons learned’ gepresenteerd aan een breder publiek van verenigingen bij een ‘sportcafé‘ in oktober. Op basis van de resultaten van de pilots en de reacties van andere sportaanbieders kijken wij welke acties wij verder samen met sportaanbieders op kunnen pakken. Eén van de resultaten is een stappenplan voor sportaanbieders om discriminatie tegen te gaan.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	23.188	22.326	25.928	25.265	663
Baten	5.296	3.076	6.131	5.589	-542
Saldo lasten en baten	***-17.893***	***-19.251***	***-19.797***	***-19.676***	***121***
Toevoegingen aan reserves	548	470	783	773	10
Onttrekkingen aan reserves	457	343	983	983	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-90***	***-126***	***200***	***210***	***10***
Gerealiseerd resultaat	**-17.983**	**-19.377**	**-19.597**	**-19.465**	**131**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	693	V			
Sport	1.248	V	SPUK Sport (kostprijsverhogende BTW)	I	AR
Sport	-187	N	SPUK IJsbanen en zwembaden	I	AR
Sport	-368	N	Beheer panden in gebruik bij sport (zie ook baten)	I	AR
Baten	-665	N			
Sport	367	V	Beheer panden in gebruik bij sport (zie ook lasten)	I	AR
Sport	187	V	SPUK IJsbanen en zwembaden	I	AR
Sport	-1.219	N	SPUK Sport (kostprijsverhogende BTW)	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

SPUK Sport
Sinds 2019 is de BTW op sport niet meer aftrekbaar en derhalve kostprijsverhogend. Ter compensatie hiervan is een subsidieregeling ingesteld: Spuk-Sportstimulering, waarmee de lasten gecompenseerd kunnen worden. Voor 2022 is er een hoger bedrag begroot dan er werkelijk is ontvangen. Dit komt doordat het totaalbedrag van alle aanvragen hoger is dan het uitkeringsplafond. Onze aanvraag is voor 73,63% geaccepteerd. Daarnaast zijn er minder uitgaven gerealiseerd dan verwacht en moet er over 2022 een bedrag worden terug betaald.

SPUK IJsbanen en zwembaden
In 2022 is er een compensatieregelingen (SPUK) geweest voor het effect van de coronamaatregelen op ijsbanen en zwembaden. Voor de zwembaden Valkenhuizen en De Grote Koppel is een aanvraag ingediend en compensatie toegekend. Deze middelen zijn uitbetaald aan Sportbedrijf Arnhem.

Beheer panden in gebruik bij sport
De kosten voor onderhoud van de gemeentelijke panden in gebruik voor sportactiviteiten waren hoger dan begroot. Dit betrof vooral onvoorziene werkzaamheden die plotseling nodig waren of die naar voren kwamen bij het reguliere planmatig onderhoud. Daarnaast ontstond een voordeel omdat op grond van de SPUK-regeling voor sport een subsidie werd ontvangen voor de kostprijsverhogende btw. Daarnaast werden in de begroting de servicekosten (zowel de lasten als de baten) en de huren voor het jaar 2022 te laag geraamd.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Sportbedrijf Arnhem
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;
- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;

- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Plan Gezond en fit;
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 'Gezondheid breed op de agenda' (mei 2020);
- Nationaal Preventieakkoord;
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, hebben we vastgelegd in het programma New Energy Made in Arnhem. We streven naar een fikse CO2-reductie door energiebesparing in de bebouwde omgeving en bij bedrijven en door het opwekken van duurzame elektriciteit (met zonnepanelen en windmolens) en duurzame warmte als alternatief voor aardgas. En ook door schone mobiliteit zoals zero emissie openbaar vervoer, elektrische deelauto's en fietsen en de aanleg van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen. Bewustwording en gedrag spelen daarbij een belangrijke rol. Met 'Arnhem Aan' willen we mensen enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie opwekken.

In mei 2022 is de motie Klimaatnoodtoestand (22M08) aangenomen, waarin onder ander is gevraagd om 'de klimaatrekening' in het Jaarverslag op te nemen. Hieronder staan bij de doelstellingen en de indicatoren van dit programma opgenomen welke CO2 reductie we in 2022 hebben behaald. In de monitor Nemia is hier meer informatie over te vinden (in april 2022 wordt deze geactualiseerd). Ook is hieronder aangegeven welke financiële middelen we vanuit het Rijk hebben ontvangen. Concluderend kunnen we zeggen dat we redelijk op koers liggen om de doelen die we gesteld hebben voor 2030 te behalen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

In 2030 61% CO2-reductie t.o.v. 2017, dit is 572 kT CO2, verdeeld: 130 kT autonome ontwikkelingen, 191 kT (in)direct binnen actieprogramma NemiA, 5 kT (in)direct binnen andere programma's Arnhem en 246 kT buiten de gemeentegrens (in de regio)

Gebouwde omgeving: 77 kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017

De grote opgave voor de bestaande woningen is isoleren. Om daarmee de CO2-uitstoot te verlagen, maar meer dan ooit ook om daarmee de energiekosten enigszins te verlagen. In 2022 hebben we daaraan gewerkt in de zogenaamde kansrijke wijken (combinatie van isolatie en aardgasvrij), en stadsbreed door middel van communicatie en doelgroepgerichte acties en instrumenten voor particuliere eigenaren, huurders en woningcorporaties. De meest recente data over CO2 uitstoot dateren uit 2021. Eind 2021 was de CO2 uitstoot voor de gebouwde omgeving 56 kT lager dan in peiljaar 2017. Dit betekent dat we redelijk op koers liggen om het doel van 2030 te bereiken. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen. Eind 2020 was de CO2-reductie groter dan eind 2021. Dit is vermoedelijk het gevolg van de coronacrisis.

Uitvoeringsplan per wijk opstellen (8 jaar voor aardgasvrij)

Dit is onderdeel van de inspanning om voor 2030 6.500 bestaande woningen aardgasvrij te maken in de gebouwde omgeving. Een belangrijk deel van het uitvoeringsplan per wijk of buurt is de betaalbaarheid voor de bewoners. Hiervoor is financiering van de onrendabele top nodig. Vooralsnog is deze alleen te verkrijgen via de Proeftuin subsidies of bijdragen en aanvulling vanuit het klimaatfonds. Voor circa 1.300 woningen is op dit moment een subsidie/bijdrage ontvangen.

Proeftuin Kronenburg (Smart Polder): voor de eerste 386 appartementen is eind april 2021 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen partijen. In het derde kwartaal van 2022 is er door de corporaties ruim voldoende draagvlak verkregen onder de huurders. De wettelijke 70% is meer dan gehaald. De particuliere woningeigenaren binnen een VVE hebben ook ingestemd met het verwijderen van de rookgasafvoer. Zij zullen hun woning ook zonder aardgas gaan verwarmen. Aansluiten op het warmtenet is hierbij vrijwillig. Hiervoor hoeft geen uitvoeringsplan opgesteld te worden.

Proeftuin Elderveld-Noord: Door de gestegen loon- en materiaalprijzen laat een samenwerkingsovereenkomst met de professionele partijen wat langer op zich wachten dan gepland. Ook particuliere woningeigenaren zijn benaderd om mee te liften op de verduurzamingsplannen van de corporaties. Er wordt parallel gewerkt aan het uitvoeringsplan, dat naar verwachting eind 2023 gereed is.

Hoogkamp: het bedachte buurtenergiesysteem voor deze wijk, bestaande uit een collectieve warmtepomp en een warmtenet heeft een grote onrendabele top, waarvoor nog geen financiering is. Een proeftuin-bijdrage van het Rijk is afgewezen. Gezien de stijgende gasprijzen, wetgeving, de complexiteit van de aanleg van warmtenetten en de lange adem die nodig is alvorens in uitvoering te kunnen gaan, wordt nu door Hoogkamp-energie vol ingezet op isolatie. De overstap naar aardgasvrij door middel van een hybride warmtepomp komt hiermee dichterbij.

Plattenburg: Voor Plattenburg zijn een drietal scenario's om van het aardgas af te gaan onderzocht door middel van restwarmte vanuit het naastgelegen datacenter en de aanleg van een warmtenet. Het derde scenario lijkt

met inzet van subsidie als enige financieel kansrijk, echter dit kan niet op korte termijn. Op dit moment onderzoeken wij de mogelijkheden om te versnellen.

Vijf all-electric buurten: In deze buurten gaan wij bewoners stimuleren om waar het moment daar is vrijwillig de overstap te maken naar een individuele all-electric oplossing. In 2022 is gewerkt aan een aanbod aan bewoners waarin we onder meer gaan ondersteunen in de advisering.

Voor de kansrijke buurt Immerloo (flats Volkshuisvesting en Vivare) zal geen uitvoeringsplan worden opgesteld. Deze woningen worden al aardgasvrij verwarmd en de overstap naar aardgasvrij koken en warm tapwater is ook uitgevoerd.

Malburgen-Oost: Vattenfall heeft voor het aardgasvrij maken van Malburgen-Oost € 25 miljoen subsidie ontvangen vanuit het Nationaal Groeifonds. Met dit bedrag komt een zeer betaalbare overstap naar aardgasvrij verwarmen voor circa 3500 huishoudens dichtbij. We zijn samen met Vattenfall, Volkshuisvesting en Vivare aan het onderzoeken of we hier ook qua duurzaamheid van de bron (AVR) en qua governance uit kunnen komen.

15% energiebesparing in gebouwde omgeving in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over energiegebruik dateren uit 2021. Eind 2021 was er 39 TJ minder energieverbruik in de gebouwde omgeving dan in peiljaar 2017. Dit is 0,8%. Het energiegebruik in 2021 is ook hoger dan in 2020 en 2019. Deels is dit te verklaren door de groei van de stad. Het doel van 30% is echter nog niet in zicht.

Energiebesparing bereiken we door isolatie van alle woningen. In 2022 hebben de woningcorporaties hun bezit verder verduurzaamd. Het aantal woningen wordt gerapporteerd in de rapportage over de prestatieafspraken. Particuliere woningeigenaren en Vve's hebben we ondersteund met advies en procesbegeleiding. Particuliere eigenaren kunnen gebruik maken van de Toekomstbestendig wonen lening. Voor de Arnhem-Oost wijken hebben wij vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken middelen ontvangen uit het Volkshuisvestingsfonds als financiële impuls om particulier woningbezit te verduurzamen. Duurzame wijkinitiatieven ondersteunen we via het Aanjaagfonds.
In de zogenaamde ‘kansrijke wijken’ werkten wij aan de aardgasvrije opgave waarbij het transitie gereed maken (door isolatie) van de woningen en gebouwen een belangrijk onderdeel is, wat leidt tot energiebesparing. Zie de inspanning '6.500 woningen aardgasvrij'.

250.000 zonnepanelen op daken in 2030

Eind 2022 lagen er naar schatting 159.000 zonnepanelen op woningen en publieke gebouwen. Voor bedrijven en instellingen is een aparte doelstelling geformuleerd. Hiermee is het doel van 2023 (150.000 zonnepanelen) al bereikt. We verwachten dat het doel van 2030 (250.000 zonnepanelen) ook wordt gehaald.

6.500 woningen en publieke gebouwen aardgasvrij in 2030

Sinds 2018 (startjaar monitoring Liander) zijn er 790 bestaande woningen/kleinverbruik-aansluitingen aardgasvrij gemaakt. Het aandeel hiervan in 2022 is 364 bestaande woningen/kleinverbruik-aansluitingen. Naar verwachting komen daar in 2023 circa 200-400 woningen bij omdat een deel van de flats en woningen in Immerloo en t Duifje volledig van het aardgas af gaan. Met nog een aantal particulieren die individueel de overstap gaan maken verwachten we dat eind 2023 circa 1.250 bestaande woningen aardgasvrij zijn, in plaats van 1.500 die wij ons als tussendoel gesteld hebben. De opschaling in aantallen woningen na 2023 tot 2030 in o.a. de wijken Kronenburg en Elderveld-Noord is, gezien stijgende materiaal- en arbeidskosten, lastiger dan voorzien.

2.500 huishoudens in energiearmoede geholpen in 2023

Tot eind 2022 hebben ruim 1.100 huishoudens zich aangemeld voor hulp door een energiecoach. Energiecoaches hebben in Malburgen bij circa 850 huishoudens deur-aan-der aangebeld; hiervan hebben er 250 gebruik gemaakt van het aanbod van de energiecoach. Rijnstad heeft 200 huishoudens geactiveerd om zelf of samen met hun medebewoners in actie te komen om minder energie te verbruiken. In het Spijkerkwartier is het Buurtklusbedrijf opgericht. In samenwerking met de gemeente en Volkshuisvesting worden binnenkort de eerste 200 woningen door klussers bezocht om maatregelen te installeren. Er wordt gewerkt aan het opzetten van klusteams in de andere focuswijken en de oprichting van een stadsbreed klusteam.

De doelstellingen van de Arnhemse aanpak energiearmoede voor het tweede stookseizoen (2022-2023) zijn al ruim gehaald. In de brief van april 2022 heeft het college extra doelstellingen gesteld voor de periode tot mei 2023. Op basis daarvan zijn veel extra acties in gang gezet. Dit levert goede resultaten op, maar het is niet zeker of we de doelstellingen al in mei 2023 zullen halen. Het college zal de raad binnenkort informeren over de voortgang en de aanpak voor 2023 en 2024.

10 Arnhemse innovaties in wijken getest in 2030

Op initiatief van de gemeente zijn de volgende (Arnhemse) innovaties getest en gerealiseerd in Arnhem/Arnhemse wijken:

- oplaadpunten voor auto's aan lantaarnpalen in Schuytgraaf, ontwikkeld in Arnhem;
- een batterijopslag met energiemanagementsysteem (EMS) op Koningspleij noord, dat aangesloten is op het zonneveld, en weer gekoppeld aan autolaadpunten in de stad;
- mobiele generatoren op zonne-energie, ontwikkeld in Arnhem, bij GWW-projecten en evenementen;
- zonnefolie van een Arnhems bedrijf op gemeentelijk vastgoed;
- een Arnhemse innovatie op het gebied van aquathermie, in de plannen voor de toekomstig aardgasvrije wijk Kronenburg (project Smart Polder).

Naast de gemeente hebben andere Arnhemse partijen ook Arnhemse innovaties getest en toegepast. Bijvoorbeeld op Industriepark Kleefse waard zijn een innovatief laadplein met een beperkt formaat van de laadpalen en slimme aansturing ervan, een laadpaal met oplaadmogelijkheden voor vrachtwagens en een waterstoftankstation waar lokaal waterstof wordt gemaakt met Arnhemse technieken gerealiseerd.

Daarnaast lopen diverse onderzoeken op de toepassing van innovaties, bijvoorbeeld restwarmte uit een datacenter, een buurtenergiesysteem, batterij-opslagsystemen en gekleurde zonnepanelen. Hierbij werken we samen met ConnectR.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
CO2 uitstoot gebouwde omgeving	**330**	**307**	**272**	**285**	
Eenheid: kiloton					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2 reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	**11**	**34**	**69**	**56**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Bedrijven en Industrie: 38kT CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over CO2 reductie dateren uit 2021. Eind 2021 was de CO2 uitstoot voor bedrijven en industrie 67 kT lager dan in peiljaar 2017. Dit betekent dat het doel van 2030 al is bereikt. Welk deel hiervan het gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van onze inspanningen is niet te achterhalen.

We stimuleerden bedrijven om energie te besparen, zonnepanelen op dak te realiseren via een gebiedsgerichte en sectorgerichte aanpak op werklocaties. Met kantorenpark Gelderse Poort hebben we een Green deal gesloten. We zien dat kantoren gevestigd op Gelderse Poort naar aanleiding daarvan hun energielabel verbeterd hebben. Ook hebben we ons ingezet om kantoren te laten voldoen aan de energielabelverplichting die in 2023 ingaat. In het kader van de energiecrisisaanpak zijn we gestart met de ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om'.

Communicatie en bewustwording intensiveren: 100% van bedrijven bekend met verduurzamingsmaatregelen in 2030

We hebben de website Arnhem Aan voor ondernemers gevuld met actuele informatie. We hebben vijf maatwerkgesprekken gevoerd met ondernemers. We hebben twee zakelijke energycafés gehouden, één voor de doelgroep kantoren en één voor de creatieve sector. Daarnaast hebben we tijdens een bijeenkomst van de horeca toelichting gegeven over verduurzamen.

Energiebesparing bevorderen: 15% energiebesparing bij bedrijven en industrie in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over energiegebruik dateren uit 2021. Eind 2021 was er 258 TJ minder energieverbruik bij bedrijven en industrie dan in peiljaar 2017. Dit is circa 12%. Wat de invloed van de coronacrisis hierin is, is niet in te schatten, en ook niet of het gebruik na 2021 weer is gestegen. Met 12% liggen we op koers voor het doel van 15% in 2030.

We hebben begin 2022 alle adressen die nog niet voldoen aan het verplichte energielabel C voor kantoren een brief gestuurd. Hierop hebben we met 75 kantooreigenaren / gebruikers contact gehad. Ook hebben we een zakelijk Energycafé georganiseerd over dit onderwerp. Hierbij waren ongeveer 30 ondernemers aanwezig. Hier hebben we ook de green deal Gelderse Poort ondertekend waarin afspraken staan over de verduurzaming van de kantoren op kantorenpark Gelderse Poort. Vanwege de energiecrisis zijn we in december gestart met ketenaanpak 'Arnhem zet de knop om'. Hierbij ondersteunen we bedrijven bij de verschillende stappen bij het besparen van energie.

Er zijn in 2022 100 energiecontroles en 80 hercontroles door de ODRA uitgevoerd. Ook is er voor 8 energiescans subsidie verstrekt in 2022. De subsidieregeling is per 31 december 2022 gesloten.

Opwek en hergebruik van energie bevorderen: 75.000 zonnepanelen op daken bij bedrijven en industrie en 2 pilots met gebruik restwarmte in 2030

Eind 2022 lagen er 53.000 zonnepanelen op bedrijfsdaken. Hiermee liggen we op koers voor het doel van 2030. Een aantal kantoren op de Gelderse Poort is als onderdeel van de Green deal aan het onderzoeken of zij zonnepanelen op hun daken of een zonnecarport op hun parkeerplaats kunnen realiseren. Daarnaast zijn we gestart in samenwerking met een ondernemer en de StAB met een gebiedsgerichte aanpak via een green deal voor onder meer zon op dak op bedrijventerrein IJsseloord I. Ook hebben bedrijven zon-op-dak-projecten gerealiseerd. Een aantal van dergelijke goede voorbeelden hebben wij tijdens de actieweek 'Arnhem Aan de zon' in het zonnetje gezet.

Meer bedrijven en industrie aardgasvrij maken: 500 extra bedrijven aardgasvrij in 2030

Er zijn nog geen bedrijven aardgasvrij gemaakt. Bedrijven die in wijken liggen die, conform de Transitievisie Warmte, aardgasvrij worden, worden daarin meegenomen. Een voorbeeld hiervan is Kronenburg Smart Polder.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
CO2-uitstoot bedrijven en industrie	**193**	**178**	**139**	**143**	
Eenheid: kiloton					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2-reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	**18**	**33**	**73**	**68**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Duurzame mobiliteit: reductie van 42 kT CO2 in 2030 ten opzichte van 2017

De meest recente data over CO2 uitstoot zijn van 2020. Sinds referentiejaar 2017 is 55 kT CO2 gereduceerd. Welk deel hiervan een gevolg is van autonome ontwikkelingen en welk deel van programma-inspanningen is niet te achterhalen. Een deel van deze grote daling is vermoedelijk het gevolg van de coronacrisis. Het is aannemelijk dat de CO2 uitstoot van verkeer en vervoer na 2020 weer is toegenomen. De data hiervan zijn echter nog niet beschikbaar.

Werkgevers-aanpak modalshift: doelstelling voor 2023 25% minder autogebruik bij 10 bedrijven

In 2022 is slechts op kleine schaal gewerkt aan het verminderen van autogebruik bij bedrijven. Alleen bedrijventerrein Gelderse Poort is voorzien van een e-hub. In het kader van het regionale programma Slim en Schoon onderweg werken we samen zes onderwijsinstellingen (HAN, Hogeschool van Hall Larenstein, Yuverta, RijnIJssel, ArtEZ en het Astrum College), twee vervoerders (NS en Connexxion) en gemeente Rheden aan duurzamere bereikbaarheid (door onder andere een modal shift) van de campus. In 2023 wordt een coördinator aangesteld, die samen met mobiliteitsmakelaars van de regio, bedrijven gaat faciliteren. Dit is ook in het kader van het regionale Slim en Schoon onderweg programma, waardoor er vanuit dat programma ook geld en capaciteit (mobiliteitsmakelaars) beschikbaar is.

Uitbreiden gebruik zero emissie deelmobiliteit: in 2030 1000 deelauto's en 2000 deelfietsen

In 2022 is het aantal deelauto's licht gegroeid, mede door aanvragen vanuit verschillende wijken. Het juridisch kader is nog niet klaar. Daar wordt in 2023 aan gewerkt. Free floating deelscooters en fietsen is door de uitspraken in de raad niet meer aan de orde. Ons deelmobiliteit beleid heeft een sterke link met het op te stellen duurzaam mobiliteitsplan. Zo vormen de hubs die daar een onderdeel van vormen belangrijke locaties om deelvervoer te plaatsen, en dragen lagere parkeernormen en een grote gebied met parkeerregulering eraan bij dat er meer behoefte is aan deelmobiliteit. Tegelijkertijd is deelmobiliteit ook een voorwaarde om lagere parkeernormen te kunnen toepassen.

Vergroten aandeel elektrische voertuigen: in 2023 1000 laadpunten en 20 snelladers

In 2022 zijn twee aanbestedingen uitgevoerd, zodat we in 2023 aan de slag kunnen met laadpleinen. Dit geeft een versnelling van de uitrol van laadinfrastructuur. Er zijn in 2022 een flink aantal snellaadpunten gerealiseerd in Arnhem. Hiermee komt het totaal op 48 snellaadpunten.

Verduurzamen/verminderen mobiliteitsbewegingen stadslogistiek: doel 2025 100% zero emissie bestelvoertuigen in de binnenstad en 25% minder stadslogistieke bewegingen.

In 2022 is een projectleider aangesteld. Deze is aan de slag gegaan met flankerend beleid. Er zijn middelen vrijgemaakt voor het realiseren van de zero emissie zone.

Taxibeleid verduurzamen: doel 2030 is 100% zero emissie taxi's in de binnenstad

Behalve de taxi's die voor het doelgroepenvervoer gebruikt worden, zijn er nog geen eisen gesteld aan de taxi-branche.

Zero emissie concessie doelgroepenvervoer: doel in 2030 is 100% zero emissie doelgroepenvervoer

Aanbieders van doelgroepenvervoer hebben de plicht om in 2023 met een plan te komen hoe zero emissie in 2030 wordt bereikt. In 2022 zijn gesprekken geweest met de aanbieders. De gemeente ontzorgt hen voor wat betreft de laadinfrastructuur.

Vergroten aandeel zero emissie voertuigen leveranciers gemeente: doel 2023 is 100% van nieuw in te zetten bestel- en personenauto's moet zero emissie zijn.

Inkoop en gebruik zero emissie voertuigen door de gemeente zelf is opgenomen in het Klimaatplan. We introduceren in 2023 een groeiplan naar 100 % zero emissie in 2030 uitvoering van onze eigen (infra)projecten voor via aanbesteding in lijn met de landelijke Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen.

Zero emissie openbaar vervoer concessie: doel in 2023 is een volledig zero emissie OV concessie

De concessie is verlengd tot 2026. Wij blijven voor een nieuwe concessie sturen op een zero emissie concessie, met door inzet van trolley 2.0 bussen.

Stimulering waterstofmobiliteit: in 2022 80 waterstof-elektrische personenwagens in Arnhem

In 2022 hebben we geen inspanning hoeven leveren voor de groei van het aantal personenwagens dat in Arnhem komt tanken. Die groei was autonoom en de doelstelling is gehaald.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
CO2-uitstoot verkeer en vervoer	**381**	**379**	**323**	**331**	
Eenheid: kiloton					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
CO2-reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	**3**	**1**	**55**		
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Grootschalige opwek: 34 KT CO2-reductie in 2030

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens en 18 MWp opgesteld vermogen aan zonnevelden. Eind 2022 zijn er 4 windmolens gerealiseerd, en 15,2 MWp zonneveld. met nog 6 MWp in voorbereiding.

5 windmolens in Arnhem in 2030 gerealiseerd

De tussendoelstelling voor 2023 is 4 windmolens gerealiseerd. De 4 windmolens van Koningspleij-noord zijn gebouwd. Drie ervan hebben al een jaar gedraaid en de vierde is eind 2022 met de testfase begonnen. Door het besluit van Gedeputeerde Staten 'Geen windparken in Natura2000 gebied Veluwe en beperkt in zone van 1-8 km eromheen' (december 2022) en een nieuwe provinciale windvisie die in voorbereiding is, is het op dit moment niet mogelijk om in Arnhem een vijfde windturbine te ontwikkelen aan de Drielse Dijk, zoals beoogd in het programmaplan New energy made in Arnhem 2020-2030. De provincie onderzoekt of door maatregelen, zoals zwarte wieken en stilstandvoorzieningen, meer ruimte komt voor windmolens. Als dit geen ruimte oplevert in Arnhem, betekent het dat circa 10% (3,3 kT CO2-reductie) van de doelstelling van grootschalige opwek (34 kT CO2) niet gerealiseerd kan worden.

Het alsnog realiseren van dit deel van de CO2-reductiedoelstelling door andere energieopwekmaatregelen voor 2030, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van (nog) meer zonnevelden, is niet zonder meer haalbaar. Er is op dit moment namelijk al een disbalans op het elektriciteitsnet doordat er meer zonne-energie dan windenergie wordt opgewekt. Dit alles maakt dat we als Arnhem voor het behalen van onze doelstellingen voor grootschalige opwek afhankelijker zijn van de regio dan voor dit besluit.

42 MWp (circa 45 ha) zonnevelden gerealiseerd

In 2022 zijn er 2 gerealiseerde zonnevelden: bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Waterschap Rivierenland aan de Drielsedijk (1,4 hectare, 7.200 zonnepanelen, 2,2 MWp) en op Koningspleij noord (8,5 ha, 34.000 panelen, 13 MWp). Opgeteld ruim 15 MWp. Een vergunning en SDE-subsidie voor een zonnepark op de bult IJsseloord 2 zijn verleend. De businesscase moet nog sluitend gemaakt worden (4 ha, 6 MWp). De haalbaarheid van een locatie voor een zonneveld in de omgeving van vliegbasis Deelen is verder onderzocht. Gezien de vele belangen die in het gebied spelen, is hierover nog geen besluit genomen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	**11**	**13**	**16**	**20**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit t.o.v. 2017	**4**	**5**	**9**	**13**	
Eenheid: Vermindering in C02-uitstoot t.o.v. 2017					
Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2023 (www.arnhem.incijfers/links)					

Meer bewustwording en gedragsverandering

Met de communicatiecampagne Arnhem Aan en het energieloket bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen. Het aanbod wordt aangepast naar aanleiding van wat we ophalen bij de bewoners en ondernemers. Mede door de hoge energieprijzen zijn veel inwoners en bedrijven in 2022 aan de slag gegaan met energiebesparing en duurzame opwek. Hierbij zijn zij geholpen door diverse doelgroepgerichte inspanningen, acties en instrumenten vanuit het programma New energy made in Arnhem, waaronder Energieloket Arnhem, Energiecoaches, Energiebank, Wijkklusteams, Duurzaamheidslening en Arnhem zet de knop om (bedrijven).

Voortzetten communicatiecampagne Arnhem AAN

In 2022 zijn twee stadsbrede communicatiecampagnes gehouden: Arnhem aan de zon (over zonnepanelen) in het voorjaar en Arnhem aan de slag (over isolatie) in het najaar. Deze acties hebben veel publiciteit gegenereerd en veel bezoekers naar de website Arnhem Aan getrokken.
Op de thema's gebouwde omgeving, duurzame mobiliteit, bedrijven en industrie en grootschalige opwek zijn communicatie- en bewustwordingsacties uitgevoerd onder de vlag van Arnhem Aan.

- Gebouwde omgeving: Veel communicatie over werven en aanvragen energiecoaches energiearmoede en subsidieregelingen Arnhem oost.
- Bedrijven en industrie: Actie winkeldeuren sluiten en Arnhem zet de knop om - uitdelen meetapparatuur en energiescans.
- Grootschalige opwek: Het energypark en informatiecentrum (wind en zon) Koningspleij noord is in juni 2022 formeel geopend. Het informatiecentrum heeft al vele bezoekers gehad: scholen, overheden, bedrijven en geïnteresseerden.
- Duurzame mobiliteit: Filmpje Europees project Clean mobile energy en in december heeft Arnhem het eindevent georganiseerd van dit project. Verder is de zonnecarport met laadpalen bij winkelcentrum Presikhaaf in het nieuws geweest.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal unieke bezoekers website Arnhem Aan	**9.459**	**12.802**	**15.369**	**14.106**	**22.611**

Eenheid: Aantal bezoekers

Bron: Gemeente Arnhem

BBV-indicatoren (niet gekoppeld aan een doel)

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Hernieuwbare elektriciteit	**3,0**	**4,0**	**6,0**		

Eenheid: Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)

Bron: Rjikswaterstaat - Klimaatmonitor

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Energiecoaches proactief inzetten tegen energiearmoede (21M248)

Als onderdeel van de aanpak energiearmoede worden huishoudens proactief benaderd. In onder andere de wijken Geitenkamp en het Spijkerkwartier worden inwoners proactief benaderd door regelmatig aanwezig te zijn op straat, door aan te sluiten bij wijkactiviteiten en door samen op te trekken met de woningcorporaties bij huis-aan-huis benaderen van inwoners. Er worden mini-workshops gegeven in de buurthuizen. In het deelproject Energiecoach Malburgen worden huishoudens huis-aan-huis benaderd. De energiecoaches bellen aan, gaan in gesprek en bieden energie-coaching aan. De proactieve benadering is een integraal onderdeel van de aanpak energiearmoede.

Extra inzet tegengaan energiearmoede (21M256)

In de brief aan de raad van 19 april 2022 hebben we de raad geïnformeerd over de benutting van het extra budget dat we van het Rijk hebben ontvangen voor de aanpak energiearmoede. We hebben in de brief aangegeven dat we daarmee de motie als afgedaan beschouwen.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	4.528	5.387	10.903	5.912	4.991
Baten	1.728	232	6.042	1.224	-4.818
Saldo lasten en baten	***-2.799***	***-5.155***	***-4.861***	***-4.688***	***173***
Toevoegingen aan reserves	635	0	6.343	7.103	-760
Onttrekkingen aan reserves	543	3.114	6.696	6.743	47
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-92***	***3.114***	***353***	***-360***	***-713***
Gerealiseerd resultaat	**-2.891**	**-2.041**	**-4.508**	**-5.049**	**-541**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	5.108	V			
Duurzaamheid incl energietransitie	2.500	V	Smart polder, zie ook lasten	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	1.508	V	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	1.100	V	Energie armoede, zie ook de baten	I	BR
Baten	-4.848	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	-1.100	N	Energie armoede, zie ook lasten	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-1.248	N	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Duurzaamheid incl energietransitie	-2.500	N	Smart polder, zie ook baten	I	BR
Toevoegingen aan reserves	-364	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	-364	N	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	104	V			
Duurzaamheid incl energietransitie	104	V	Vertraging uitvoering verduurzaming Arnhem-Oost	I	BR

Subsidie energiearmoede en smart polder
De subsidie voor energiearmoede is voor een deel als lasten begroot in 2022, hiertegen over is deze subsidie ook als baten begroot. Per saldo heeft dit geen financieel resultaat opgeleverd. De niet bestede subsidie is beschikbaar voor de komende periode.
De subsidie voor smartpolder is zowel in de lasten als in de baten begroot. Omdat dit project vertraging heeft opgelopen wordt de niet bestede subsidie vanaf 2023 ingezet.

Vertraging uitvoering verduurzaming woningen Arnhem-Oost
De uitvoering van de verduurzaming van woningen in het kader van het project Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost gaat langzamer dan verwacht. Hierdoor is € 1.508.000 minder besteed dan begroot. Door de vertraging is er echter minder subsidie gebruikt, zijn er minder eigen bijdragen van de woningeigenaren ontvangen én is er minder cofinanciering aangewend. Dit resulteert in lagere dekking (baten) dan begroot van € 1.248.000 (nadeel). Doordat de hiervoor beschreven voordelen en nadelen zijn gecompenseerd in de reserves is het resultaat van de vertraging financieel neutraal.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Firan, ENGIE, Vattenfall, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

- Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Kaders voor besteding van het klimaatfonds;
- Arnhemse aanpak Energiearmoede;
- Regionale energiestrategie 1.0;
- Transitievisie warmte (2022);
- Criteria voor de locatiekeuze van zonnevelden (2016);
- Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem;
- Beleidskader deelvervoer.

Ruimtelijke ontwikkeling

De regio Arnhem Nijmegen groeit sterk. Vooral de steden Arnhem en Nijmegen zijn relatief sneller gegroeid dan andere steden in het land. Daarom hebben Rijk, provincie en deze regio een woondeal gesloten. Het doel daarvan is het structureel verbeteren van de woningmarkt, op een duurzame en circulaire manier. De regio Arnhem-Nijmegen en regio Foodvalley vormen samen de groenste metropoolregio van het land. Om naast de groei van deze regio ook het groene profiel te versterken zijn er met het Rijk en provincie eveneens afspraken gemaakt om een verstedelijkingsstrategie op te stellen met als doel een integrale visie op de relatie tussen leefomgeving, wonen, economie en bereikbaarheid. De verstedelijkingsstrategie geeft richting aan de ruimtelijke ontwikkeling in breder regionaal verband en wordt voor Arnhem vertaald in onder andere de Omgevingsvisie en gebiedsgerichte ontwikkelperspectieven voor versnellingslocaties zoals benoemd in de woondeal.
De wetgeving, en het bijbehorende instrumentarium in het ruimtelijke domein gaat met de invoering van de Omgevingswet (per 1 januari 2024) veranderen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Voor een stad die ruimte geeft aan nieuwe initiatieven en waarden in stand houdt of verbetert

Arnhem geeft richting

Deze doelstelling is op koers. Zie de toelichting bij de inspanning hieronder 'Doorwerking Omgevingsvisie'.

Doorwerking omgevingsvisie

Het voorontwerp van de omgevingsvisie is op inhoud al door de vorige raad vastgesteld. De ontwerp-omgevingsvisie is in november 2022 door het college vastgesteld. Naar verwachting wordt in het tweede kwartaal 2023 de definitieve visie ter besluitvorming aan de raad aangeboden. De omgevingsvisie zet de eerste stap in de toekomstige ontwikkeling van de stad. De volgende stap is het uitvoeren van de visie, zodat we straks ook echt kunnen genieten van een gezonde, leefbare, duurzame en mooiere stad. Hiervoor werken we de ambities uit de visie verder uit in verschillende beleidsuitwerkingen en gebiedsvisies. Hierin geven we concrete kaders aan over de manier waarop we onze stad gaan ontwikkelen en welke instrumenten we daarvoor in gaan zetten. Voor de onderdelen mobiliteit en wonen en voor een aantal gebiedsuitwerkingen zijn inmiddels de startnotities ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

Arnhem is fysiek op orde

De gemeentelijke inspanningen lopen op koers. Zie voor de toelichting de inspanning 'toewerken naar integraal omgevingsplan' hieronder.

Toewerken naar integraal omgevingsplan

Ook in 2023 gaan we verder met het terugbrengen van het aantal beheergerichte plannen en bereiden we deze plannen voor op de nieuwe technische standaarden die straks gelden onder de Omgevingswet. We verwachten eind 2023 de basis voor het grootste deel op orde te hebben zodat we daarna themagewijs het omgevingsplan verder kunnen aanvullen met regels uit onze verordeningen.

Arnhem maakt mogelijk

We werken stapsgewijs aan de verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven als het gaat om het toetsen en vergunnen van hun ruimtelijke initiatief. Dit doen we enerzijds door het inrichten van een digitaal loket waarin alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving goed vindbaar, betrouwbaar en volledig is. Anderzijds door het doorontwikkelen van het initiatievenberaad in zogenaamde initiatief- en omgevingstafels waarin initiatieven op integrale wijze getoetst en vergund kunnen worden. We werken hierin nauw samen met de ODRA en de inspanningen liggen op koers.

Inrichting van de aansluiting op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

Inmiddels is de inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet verschoven naar 1 januari 2024. De reden is dat de minister wil dat de Omgevingswet op een verantwoorde manier wordt ingevoerd. Door het uitstel is er meer tijd is om goed te oefenen met de nieuwe ICT-systemen (Digitaal Stelsel Omgevingswet DSO). Het goed kunnen werken met de digitale systemen van het Rijk is essentieel voor onze dienstverlening. Op dit moment is nog onzeker hoe het DSO gaat functioneren. Arnhem is in ieder geval klaar om aan te sluiten op het DSO. Vanwege de onduidelijkheid over het digitaal stelsel kunnen we niet uitsluiten dat de digitale dienstverlening na 1 januari 2024 verslechterd. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen zorgen we voor actuele informatie op de websites van de gemeente en ODRA en zorgen we voor meer capaciteit bij het klantcontact.

Milieubeheer en -handhaving leveren een bijdrage aan gezonde leefbare wijken en openbare ruimte

Zie de toelichtingen bij de hieronder benoemde inspanningen.

Activiteiten energie, duurzaamheid en luchtkwaliteit uitvoeren

De milieuzone geldt per 1-1-2022 voor vrachtwagens emissieklasse 6, alle andere worden geweerd. In het verlengde hiervan is in 2022 een start gemaakt met de voorbereidingen van de zero-emissie-zone voor de binnenstad van Arnhem (per 1-1-2026). De luchtkwaliteit in de binnenstad van Arnhem schommelt nog steeds rond de grenswaarde (wet Milieubeheer) op de centrumring. De inspanningen zijn er nu op gericht om de oude WHO-normen voor fijnstof (PM10 en PM2,5) te halen.
Een belangrijke maatregel in 2022 was de sloopregeling voor brommers en snorfietsen. Deze regeling was erg populair en wordt voortgezet tot september 2023.

We gaan door op de huidige lijn wat betreft het voorkomen van hinder door houtstook, door middel van voorlichting en informatie.
Het burgermeetnet verbinden we aan het landelijke project van het RIVM: Samen meten. Binnen het landelijke Schone Lucht Akkoord zijn we actief deelnemer binnen de themagroep Mobiele Werktuigen, de themagroep particuliere Houtstook en de themagroep Participatie en Citizen science.

Voor een toelichting op de onderdelen energie en klimaat zie het programma Klimaat en energie.

Activiteiten bodem en ondergrond uitvoeren

De aanpak van locaties met een milieurisico ligt op koers. Halverwege 2022 zijn er nog 13 locaties, voornamelijk ter plaatse van (voormalige) bedrijven, waar een (meerjarige) sanering loopt. Hierbij is geen sprake van gezondheidsrisico's maar vanwege een te grote verontreiniging in het grondwater (verspreidingsrisico) is er een saneringsplicht. Vanwege de actuele loodproblematiek is in 2019 gestart met de sanering van tuinen waar al een gezondheidsrisico bekend was, dit is in 2021 afgerond. Begin 2021 is gestart met de vervolgfase: door middel van nieuw onderzoek brengen we de verontreinigingssituatie in beeld van tuinen in het Spijkerkwartier, St. Marten en een deel van het Arnhemse Broek. Dit project loopt door tot in 2023-2024. In tuinen met lood zullen de actuele risico's worden weggenomen (naar schatting 30-50 tuinen).

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren

Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt rekening gehouden met de aanwezigheid van risicovolle activiteiten. Indien nodig wordt afgestemd met de VGGM/brandweer als onderdeel van de verantwoording van de risico’s.

Activiteiten geluidshinder uitvoeren

Het Actieplan Omgevingslawaai 2021-2023 is op 25 januari 2022 vastgesteld. Op basis hiervan zijn de Utrechtsestraat, Voetiuslaan, IJssellaan, Volkerakstraat, Thomas a Kempislaan, St. Laurentiuslaan en de Koppelstraat voorzien van stil asfalt. Hierdoor zal het aantal geluidgehinderden langs gemeentelijke wegen afnemen.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren

Het milieutoezicht bij bedrijven wordt uitgevoerd volgens de geactualiseerde toezichtstrategie 2022-2025.

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Omgevingswet en burgerparticipatie (21A54)
De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

Ontwerpprincipes verstedelijking meenemen (21A60)
De tekst is conform het amendement aangepast in de Begroting 2022.

Complete procesplanning voor woningbouwplannen: doorloop versnellen (21M224)
De motie 21M224 (Complete procesplanning voor woningbouwplannen: doorloop versnellen) is op 14 juni met een raadsbrief afgedaan.

Duurzaamheid zichtbaar maken (21M227)
Afgesproken is ‘Duurzaamheid zichtbaar maken’ als integraal onderdeel van de verduurzamingsaanpak mee te nemen. Voor de projectmatige uitvoering van de verduurzaming zijn in deze Begroting extra middelen opgenomen. Dit is nodig om gemeentelijke ambities in het juiste tempo uit te kunnen voeren (enkel maatregelen meenemen in het planmatig onderhoud zorgt voor een veel te lange doorlooptijd). Het zichtbaar maken van de verduurzaming zal in het project meegenomen worden als integraal onderdeel. Op verschillende plaatsen is gecommuniceerd over maatregelen die tot nu toe zijn doorgevoerd (zoals bijvoorbeeld over het vervangen van de verlichting in de parkeergarage Musis voor LED-verlichting).

Leegstand inzichtelijk (21M257)
Afgesproken is eens in het half jaar een lijst met leegstaande panden aan de raad te verschaffen. Dit is nog niet gebeurd, aangezien op dit moment er geen leegstand van panden is.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	44.030	38.631	44.817	25.993	18.823
Baten	46.480	33.889	42.083	16.572	-25.511
Saldo lasten en baten	***2.451***	***-4.742***	***-2.734***	***-9.421***	***-6.687***
Toevoegingen aan reserves	8.753	176	7.274	5.107	2.167
Onttrekkingen aan reserves	5.878	90	3.595	7.309	3.714
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-2.875***	***-86***	***-3.679***	***2.202***	***5.880***
Gerealiseerd resultaat	**-425**	**-4.829**	**-6.413**	**-7.220**	**-807**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	18.440	V			
Grondzaken	16.133	V	Fasering projecten grondexploitatie	I	AR
Grondzaken	4.483	V	Fasering projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	1.489	V	Flexwonen doelgroepen	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	-390	N	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR
ODRA, vergunning en handhaving	-168	N	ODRA	I	AR
Grondzaken	-3.107	N	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Baten	-25.759	N			
ODRA, vergunning en handhaving	-521	N	ODRA	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	-1.004	N	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	-1.499	N	Flexwonen doelgroepen	I	AR
Grondzaken	-1.979	N	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Grondzaken	-4.593	N	Fasering projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten	I	AR
Grondzaken	-16.163	N	Fasering projecten grondexploitatie	I	AR
Toevoegingen aan reserves	2.785	V			
Grondzaken	1.723	V	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Water, milieu en luchtkwaliteit	1.062	V	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR

Onttrekkingen aan reserves	3.695	V			
Grondzaken	3.363	V	Resultaat grondexploitatie	I	BR
Water, milieu en luchtkwaliteit	332	V	Woonwagenlocatie Bethanienstraat: grondwal en uitbreiding	I	BR

Fasering projecten grondexploitatie
Fasering in de voortgang van de bouwgronden in exploitatie (BIE ofwel grondexploitatieprojecten) leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2022. Het saldo van de lasten en baten 2022 op deze projecten wordt als onderhanden werk opgenomen op de balans, waardoor er geen resultaat ontstaat voor de exploitatie. Het voordeel op de lasten valt weg tegen het nadeel op de baten.

Fasering overige projecten ruimtelijke ontwikkeling en anterieure overeenkomsten
Fasering in de voortgang van de projecten leidt tot afwijkingen op de geraamde lasten en baten in 2022. Het saldo van de lasten en baten 2022 op de projecten wordt als onderhanden werk opgenomen op de balans waardoor er per saldo geen resultaat ontstaat voor de exploitatie. Het voordeel op de lasten valt weg tegen het nadeel op de baten.

Flexwonen doelgroepen
Het budget is bedoeld om spoedzoekers tijdelijk te huisvesten op het Merwedeterrein/ onderdeel Spoorzone Oost. In verband met de stijgende bouwkosten en de complexiteit om verplaatsbare woningen te realiseren lopen we vertraging op. Dit maakt dat we bedragen in 2022 hebben uitgeven aan plankosten, maar nog niet aan uitvoeringskosten (onder andere bouw- en woonrijp maken van de grond). We zijn nog volop met het project, ook in afstemming met het Rijk, bezig en hopen in 2023 de bedragen uit te geven aan het bouw- en woonrijp maken. Dit geeft zowel een voordeel op de lasten als een nadeel op de baten die tegen elkaar wegvallen.

Woonwagenlocatie Bethaniëstraat: grondwal en uitbreiding
In 2022 is gestart met de voorbereiding van de verwijdering van de grondwal. In het overleg met bewoners en andere stakeholders in de wijk is besloten om te onderzoeken of een gelijktijdige herinrichting, met extra standplaatsen, mogelijk is. Hiervoor is in 2022 een nieuw inrichtingsplan gemaakt. Om die reden zijn voor uitvoering van de sanering aan de grondwal nog geen kosten in 2022 en zal dit in 2023 plaatsvinden. De subsidie dat vanuit het rijk is ontvangen is in 2022 niet besteed en geeft daarom een hoge afwijking in de baten. Daar tegenover staat een lagere toevoeging aan de reserve van het wel ontvangen maar niet bestede deel van het subsidiebedrag ter hoogte van € 762.000.

De overige afwijking van € 300.000 heeft betrekking op de woonwagenlocaties en valt weg tegen een even groot voordeel op S12. Per saldo is de afwijking 0”.

ODRA
Het totaal aantal verstrekte WABO vergunningen in 2022 is vergelijkbaar aan 2021 alleen zijn er in 2022 minder vergunningen verleend voor projecten met een hogere bouwsom. De realisatie van de baten valt daarmee € 0,5 miljoen lager uit dan begroot terwijl de werkzaamheden hiervoor arbeidsintensiever zijn, met als gevolg hogere lasten ad. € 168.000.

Resultaat Grondexploitatie
Het resultaat op de grondexploitatie is € 2.245.000 nadelig (verschil tussen geboekte lasten en baten). In de begroting werd rekening gehouden met een voordelig resultaat van € 2.841.000. Het resultaat is daarmee € 5.086.000 nadeliger dan begroot, verdeeld over een nadeel van € 3.107.000 op de lasten en een nadeel van € 1.979.000 op de baten.

Het totale resultaat op de geboekte bedragen, ad € 2.245.000, kan als volgt worden gespecificeerd:

a. mutaties voorzieningen uit doorrekening toekomstige ontwikkelingen	€ 1.299.000 V	
b. resultaat op erfpachten door verkoop en hogere canon baten		€ 1.285.000 V
c. beheer strategische posities		€ 120.000 V
d. overige kosten	-/-	€ 193.000 N
e. kosten uit voorstudies	-/	€ 1.296.000 N
f. terugboeken tussentijdse winstneming op 3 projecten	-/-	€ 3.460.000 N

subtotaal	-/-	**€ 2.245.000 N**

In de begroting werd rekening gehouden met:		
a. mutaties voorzieningen uit doorrekening toekomstige ontwikkelingen		€ 1.723.000 V
b. resultaat op erfpachten door verkoop en hogere canon baten		€ 1.168.000 V
e. kosten uit voorstudies	-/-	€ 100.000 N
f. tussentijdse winstneming		€ 50.000 V
subtotaal		**€ 2.841.000 V**

Het verschil ten opzichte van de begroting bedraagt	-/-	**€ 5.086.000 N**

Het terugboeken van eerder genomen winsten wordt veroorzaakt door gestegen kosten voor bouwrijp maken en de neerwaartse druk op de grondprijzen onder andere door de gestegen hypotheekrente. De kosten voor voorstudies zijn hoger dan begroot. Dit komt door het grote aantal lopende voorstudies (6) en de complexiteit ervan. Het grootste aandeel in deze kosten neemt het plan gebiedsexploitatie Kronenburg in. Doordat de besluitvorming hierover in 2023 heeft plaatsgevonden worden de voorstudie kosten van € 720.000 conform de BBV richtlijnen direct ten laste van het resultaat genomen. Tot slot valt het voordeel uit de mutaties voorzieningen € 424.000 lager uit dan begroot.

Het nadelig resultaat van € 5.086.000 wordt als volgt verrekend met de BR Grondexploitatie:

a. niet uitvoeren van een geraamde dotatie aan de BR Grondexploitatie	€ 1.723.000 V
b. onttrekking aan de BR Grondexploitatie	€ 3.363.000 V

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Provincie Gelderland;
- Regiogemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM);
- VNG (Vereniging Nederlandse gemeenten);
- Ministerie van BZK;
- CASA;
- Groenforum.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Ruimte

- Structuurvisie Arnhem 2020;
- Groenvisie 2017-2035;
- Welstandsnota;
- De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie;
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Milieu

- Luchtagenda gemeente Arnhem;
- Actieplan Omgevingslawaai;
- Rapportage geluidskaarten;
- Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen;
- Nota Bodembeheer;
- Notitie Herijking loodbeleid 2020
- Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014 ;

- Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020;
- Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS;
- Beleidsplan externe veiligheid.

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie, zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. In de Arnhemse woonprincipes 2016-2025 wil Arnhem haar positie als aantrekkelijke woonstad, onderscheidend in de regio, versterken. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de volgende onderdelen: wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Daarbij is klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname ook bij aan klimaatadaptatie.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gedaan

Ambities	Doelen	Inspanningen

Arnhem biedt woonruimte

Beschikbare en betaalbare woningen

Onze ambitie is dat er voldoende woningen zijn voor alle Arnhemmers. Hoewel er de afgelopen jaren al flink wat woningen bijkwamen, zijn we er nog niet. Om ons doel te halen, zouden er eigenlijk jaarlijks minimaal 800 tot 1.000 woningen bij moeten komen en evenveel woningvergunningen moeten worden verleend. Ook zou een groot deel van de woningtoevoegingen moeten bestaan uit sociale en betaalbare woningen. Uit de meest recente cijfers blijkt echter dat we dat in 2022 niet hebben gehaald.

In 2022 werden minder vergunningen afgegeven voor nieuwe woningen en minder woningen gebouwd dan de jaren daarvoor. In 2022 werden zo'n 700 woningen opgeleverd. In 2021 waren dat er nog meer dan 1200. Deze gegevens zijn zorgelijk, omdat we hierdoor de woningtekorten dit jaar niet inlopen en de betaalbare woningcrisis beperkt verhelpen. Dit is overigens niet alleen in Arnhem het geval, maar in heel Nederland. De gestegen bouwkosten, de hogere rente en belemmeringen zoals hoge personeelskosten en onderzoek naar stikstofdepositie spelen hierin een rol. In 2022 zijn een aantal activiteiten uitgevoerd, die kunnen helpen dit tij te keren:

- Om voldoende woningen te realiseren is samenwerking met onze partners van groot belang. Met woningcorporaties en marktpartijen in de woningbouw hebben we de handen ineen geslagen om aan de slag te gaan met het bouwen van voldoende woningen en om de woningbouw te versnellen. Met deze partijen tekenden we in februari 2022 een Stadsakkoord, waarin is afgesproken op welke wijze we dat gezamenlijk doen. Het akkoord is door ruim 25 partijen ondertekend.
- Om beter te kunnen sturen op de bouw van betaalbare woningen kennen we sinds 2022 een doelgroepenverordening. Hierdoor kunnen we in bestemmingsplannen (afdwingbare) afspraken opnemen over betaalbare woningbouw. Door deze doelgroepenverordening lukt het bij nieuwe plannen beter om te komen tot optimalere woningbouwprogramma's. Dit instrument blijkt noodzakelijk; in onze harde plannen zitten op dit moment nog teveel dure (huur)woningen, waardoor extra sturing bij de zachte plannen benodigd is.
- Met het invoeren van de opkoopbescherming worden sinds begin dit jaar goedkope koopwoningen beschermd, zodat de voorraad goedkope koopwoningen bereikbaar blijft voor starters en mensen met een kleinere portemonnee.

Versnellen en doorprogrammeren van (betaalbare) woningen

Tussen 2018 en 2021 werden in Arnhem relatief veel woningen opgeleverd. Jaarlijks was er sprake van meer dan 1000 woningtoevoegingen. Kwantitatief liepen we daardoor voor op onze opgave. Kijkende naar de woningbouwcijfers over 2022 zien we een beperkte vooruitgang: Het aantal verleende vergunningen lag dit jaar lager dan voorheen en er werden minder woningen gerealiseerd dan voorgaande jaren. Ook de cijfers over de segmenten waarin woningen de afgelopen jaren zijn opgeleverd stemmen nog niet tevreden. De afgelopen jaren zien we dat vooral het vrije huursegment hard groeide. Deze cijfers tonen de noodzaak aan om binnen projecten nadrukkelijker te sturen op het woonprogramma en hier afdwingbare afspraken over te maken. Waar er jaren terug in beperkte mate op deze manier werd gestuurd, zullen de komende periode vaker plannen 'hard' worden of gerealiseerd worden waarin meer sociale huur- en betaalbare (koop)woningen zijn opgenomen. Dat is overigens helaas nog niet voor alle plannen het geval waarvoor de gemeenteraad een uitgewerkt plan kunt verwachten. Voor sommige plannen zijn bijvoorbeeld al kaders vastgesteld voordat we hogere eisen stelden aan betaalbaarheid. Dat tij willen we keren: in november 2022 stelden we de gemeenteraad via een raadsbrief bij de Voortgangsrapportage Arnhem Biedt Woonruimte op de hoogte van vier actielijnen om te komen tot voldoende (betaalbare) woningen.

Belangrijk aspect is dat we zien dat de differentiatie van wijken moeizaam van de grond komt. Corporaties hebben met name posities in de kwetsbare wijken en in veerkrachtige wijken komen beperkt ontwikkellocaties vrij. Er zijn maar weinig toevoegingen van woningen voor lage inkomens in wijken met mensen met relatief hoge inkomens.

Doorstroming bevorderen

Voor doorstroming in het corporatiebezit heeft de gemeente in samenwerking met de provincie en de drie grote corporaties een verhuiscoach aangesteld. De verhuiscoach voert momenteel de eerste gesprekken met (senioren) inwoners van onze stad. De verhuiscoach begeleidt deze (potentiële) groep verhuizende senioren nu al naar een (nieuwe) woning. In 2022 heeft de eerste verhuizing plaatsgevonden van een corporatiehuurder naar een (sociale) huurwoning.

Een belangrijk middel om doorstroming te bevorderen is om woningen te bouwen die aansluiten bij de woonwensen van senioren. Onze aanname is dat als we deze doorstroomkansen weten te benutten, er veel woningen vrij kunnen komen met relatief lage prijzen. In nieuwbouwprojecten geven we in toenemende mate ruimte voor woonvormen voor senioren, waarbij we het van belang vinden dat mensen in de eigen wijk kunnen doorstromen, dichtbij bekende voorzieningen. In 2022 hebben we de gemeenteraad een Woon-Zorg-Nota aangeboden, deze nota gaat in op verschillende uitdagingen om doorstroming te bevorderen.

Voldoende woningen voor alle Arnhemmers/ voor bijzondere doelgroepen

Arnhem wil een inclusieve stad zijn. Die ambitie wordt breed gedragen. Arnhemmers hebben recht op een veilig thuis in een prettige wijk met perspectief om zich te ontwikkelen. Arnhem voelt zich ervoor verantwoordelijk dat elke inwoner geschikte huisvesting heeft (of deze binnen een acceptabele termijn kan vinden) in een prettige leefomgeving met voldoende (zorg)voorzieningen. Ten behoeve van deze opgave is aan de gemeenteraad eind 2022 een woon-zorg-nota aangeboden.

Om de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen te vergroten, geven we uitvoering aan een aantal afspraken. Ook dit jaar reserveren we weer 120 sociale huurwoningen voor personen die uitstromen uit instellingen en opvang. Daarnaast voldeden we ook in het jaar 2022 weer aan onze taakstelling voor het huisvesten van statushouders.

Omdat er een grote groep 'spoedzoekers' blijft die nu vaak tussen wal en schip valt, is aan de gemeenteraad een flexwoningplan aangeboden. Intentie is om op het Merwedetterrein op de korte termijn 150 woningen te realiseren voor mensen met een urgente woonvraag. Vijftig woningen zijn bedoeld voor statushouders.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen

Om mensen zelf te laten beslissen hoe zij hun woon- en leefomgeving vormgeven, willen we meer ruimte maken voor collectieve wooninitiatieven en zelfbouwmogelijkheden. In 2022 is door de gemeenteraad het bestemmingsplan voor Gaardenhage vastgesteld. In dit plan is ruimte voor een CPO-ontwikkeling en worden 12 kleine kavels beschikbaar gesteld voor zelfbouw. Momenteel wordt binnen enkele concrete 'zachte' projecten bekeken óf en hoe we CPO-projecten mogelijk kunnen maken, hierbij bekijken we ook hoe we collectieve wooninitiatieven door middel van informatieavonden en via beleid en ruimtelijk instrumentarium kunnen stimuleren. Bij project 'Coehoorn' worden de verdere voorbereidingen getroffen om een 'cohousing'-project te realiseren.

In 2022 is een startnotitie voor een nieuwe Woonvisie aan de gemeenteraad aangebode. In deze visie willen we plannen om coöperatieve woonvormen te stimuleren verder concretiseren.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Op dit moment lopen gesprekken voor de realisatie van flexibele woonvormen op het Merwedeterrein en worden andere locaties verkend. Voor het Merwedeterrein is een substantiële subsidie van het Rijk beschikbaar gesteld.

Uitbreiden woonwagenlocaties

Voor woonwagenbewoners staat het leven in een woonwagen voor veel meer dan een woonplek alleen. Het gaat om cultuur, traditie en een lange geschiedenis. Ook gaat het over toekomst: voor woonwagenbewoners is het van groot belang dat het leven in een woonwagen kan worden voortgezet door de kinderen en kleinkinderen, zodat de woonwagencultuur behouden kan blijven.
In 2022 zijn nadere regels voor de toewijzing van woonwagenstandplaatsen vastgesteld. Dat is van belang, omdat een groot deel van de bestaande algemene en gemeentelijke regels
voor toewijzing van standplaatsen/woonwagens niet aansloten bij de wensen van woonwagenbewoners. Hierdoor zijn regels aangepast op de specifieke situatie van woonwagenbewoners.

Om in Arnhem het aantal woonwagenplaatsen uit te breiden, zijn op meerdere locaties in 2022 projecten opgestart. Bij locatie ‘Gelderse Rooslaan’ is een pilotproject opgestart om te komen tot vier extra standplaatsen. Bij locatie Bethaniënstraat is een nieuw inrichtingsplan gemaakt om te komen tot extra standplaatsen. In 2022 is een eerste schetsplan voorgelegd aan de bewoners. Het ontwerp is overwegend positief ontvangen. De komende tijd wordt een aangepaste versie op basis van de feedback van de bewoners weer voorgelegd.

Huisvesting arbeidsmigranten

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan een specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in de regio op. Vanuit de regio is in 2022 een handreiking opgesteld. Hieraan wordt verder uitvoering gegeven in samenwerking met bedrijfsleven en de regiogemeenten.
Om in Arnhem goede en veilige woonplekken voor arbeidsmigranten te kunnen faciliteren, zijn in 2022 voorbereidingen getroffen om een lokaal beleidskader op te stellen. Over dit kader informeren we de gemeenteraad nader in 2023. In de regio voeren wij tevens, via de Groene Metropoolregio, gesprekken over een regionaal kader.

In de tussentijd is door het ‘facetbestemmingsplan verkamering en woningsplitsing’ al geregeld dat panden niet meer verkamerd kunnen worden ten behoeve van het kortdurende verblijf van internationale werknemers. Op die wijze proberen we te voorkomen dat in woonwijken verschillende bewoners samenwonen met zeer conflicterende woon- en leefritmes.

Studentenhuisvesting en starters

In 2022 hebben wij ons samen met onze partners ingezet voor voldoende studentenkamers in de stad. In 2022 heeft de SSH& zich ingezet voor het verduurzamen /verbeteren van de woningvoorraad. Bovendien heeft de SSH& een tweetal locaties toegevoegd aan hun vastgoedportefeuille Op basis van het Kences onderzoek naar de kamermarkt voor studenten was ook in 2022 onze kamermarkt kwantitatief in evenwicht. Wel zijn wij samen met de onderwijsinstellingen, de SSH& en de studentenbelangenorganisatie een traject ingegaan om discriminatie/ uitsluiting van (internationale) studenten tegen te gaan. Hierbij focussen wij ons op discriminatie/uitsluiting op de Arnhemse kamermarkt.

Doelgroepenverordening

Een doelgroepenverordening is door de gemeenteraad in februari 2022 vastgesteld. Hierdoor kan de gemeente via bestemmingsplannen betaalbare woningbouw afdwingen. Het instrument dient vooral als 'stok achter de deur' om in de voorbereidende fase van woningbouwontwikkeling tot het gewenste woningbouwprogramma te komen, in overeenstemming met het Arnhemse vastgestelde beleid.

Beleid op splitsen en verkameren

In het Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing zijn zes acties opgenomen. Al deze acties zijn uitgevoerd of in uitvoering genomen. Zo is er een facetbestemmingsplan vastgesteld waarin regels over nieuwe verkameringen en splitsingen zijn verankerd. Daarnaast zijn regels over het beheer van kamerverhuurbedrijven opgenomen in de APV. Ook werken we samen met huurders, verhuurders en de omgevingsdienst aan een aanpak ‘goed verhuurderschap’. We merken dat vanuit het Rijk steeds meer instrumenten en mogelijkheden ter beschikking worden gesteld om te sturen op de woningvoorraad en malafide verhuurderschap. De komende jaren zullen we deze nieuwe instrumenten afwegen tegen bestaand instrumentarium en de bestaande inzet.

Discriminatie op de woningmarkt

In Arnhem vormt discriminatie op de woningmarkt een serieus probleem. In het uitvoeringsplan van ‘Vrij zijn in Arnhem’ hebben we de gemeenteraad in oktober 2022 op de hoogte gebracht van acties vanuit het ‘domein wonen’ om discriminatie op de woningmarkt aan te pakken. Deze acties zijn in 2022 opgestart. Eerder in 2022 publiceerden we het onderzoek naar discriminatie op de woningmarkt.

Zoals ook beschreven bij “studentenhuisvesting en starters” zijn wij als gemeente een traject ingegaan om discriminatie/uitsluiting op de kamermarkt aan te pakken. Dit doen we zodat ook onze studentenkamermarkt inclusief en bereikbaar is voor iedereen.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Woningvoorraad	**74.416**	**75.632**	**76.727**	**77.839**	**79.065**
Eenheid: Aantal woningen					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	**11**	**9**	**12**	**6**	**7**
Eenheid: Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen per 1000 woningen					
Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	**551**	**561**	**297**	**937**	**211**
Eenheid: Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)					
Bron: CBS					
Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen	**6**	**16**	**16**	**8**	
Eenheid: % corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	**44**	**44**	**44**	**43**	**43**
Eenheid: % koopwoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	**36**	**36**	**36**	**35**	**35**
Eenheid: % corporatiewoningen van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur	**19**	**20**	**20**	**21**	**22**
Eenheid: % woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad					
Bron: CBS					
Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie	**1.327**	**1.204**	**872**		
Eenheid: Aantal woningbouwvergunningen per jaar					
Bron: ODRA/CBS					

Kwalitatieve en toekomstbestendige woningvoorraad

Mede door de energiecrisis zijn we in 2022 genoodzaakt om stappen te zetten om energiearmoede te voorkomen en om woningen te verduurzamen. Met woningcorporaties maken we prestatieafspraken over verduurzaming van het bezit. Over onze overige inzet is meer informatie te vinden onder het programma Klimaat en energie.

In 2022 is aan de gemeenteraad een woon-zorg-nota aangeboden. Deze nota biedt aanknopingspunten om de Arnhemse woningvoorraad de komende jaren geschikter te maken voor mensen in alle levensfases. We willen hier nadrukkelijker op sturen.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken

De wetgever heeft via het Bouwbesluit geregeld dat alle nieuwbouwwoningen tot op zekere hoogte levensloopbestendig moeten zijn.
Conform de Arnhemse Woonprincipes houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als 'levensloopgeschikt' of 'rolstoeltoegankelijk'. Met corporaties en huurdersorganisaties bekijken we continue hoe we een geschikte match kunnen maken tussen woningen en mensen in verschillende levensfases.

Doorstroming in de verhuisketen voor senioren blijft wel een aandachtspunt. Een verhuiscoach is sinds kort actief in onze gemeente om deze doorstroming teweeg te brengen. Het toevoegen van voldoende levensloopgeschikte betaalbare (huur)woningen voor senioren inwoners vergt extra aandacht. Er zijn wel steeds meer projecten in voorbereiding, waarbij we inzetten op woningen voor senioren. Hierbij bestuderen we ook of de hele omgeving geschikt is voor rolstoel en/of rollator.

Daarbij voeren wij met de corporaties en huurdersorganisaties gesprekken over flexibiliteit binnen het woningaanbod van levensloopgeschikt wonen. Door inventief naar ons aanbod corporatiewoningen te kijken zijn mogelijk meer woningen in te zetten als levensloopgeschikt ('light').

In 2022 is aan de gemeenteraad een Woon-Zorg-Nota aangeboden. Dit kader biedt handvatten om meer geschikte woningen voor alle levensfasen in Arnhem te realiseren.

Gezond binnenklimaat

Het aanpakken van vocht en schimmel heeft voor ons prioriteit. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. Waar mogelijk, maken we hierover harde afspraken.

Om huurders met vocht- en schimmelproblemen te helpen, hebben we een stappenplan gepubliceerd op onze website. Huurders kunnen met hun klachten terecht bij het Huurdershuis. Het Huurdershuis ontvangt een gemeentelijke subsidie voor de ondersteuning en advisering van huurders. Mede door het stappenplan hebben zich in 2022 een recordaantal huurders gemeld bij het Huurdershuis.

We hebben de gemeenteraad per raadsbrief geïnformeerd over onze acties ter bevordering van een gezond binnenklimaat. De inzet van een onafhankelijke vocht- en schimmelexpert is hiervan een belangrijk onderdeel. Afspraken over deze expert en over gezond wonen zijn vastgelegd in de prestatieafspraken.

Handhaving minimale woonkwaliteit (amendement 21A58 Minimale woonkwaliteit in begroting)

Aan de ODRA is de opdracht gegeven om nadrukkelijker toe te zien op de woonkwaliteit en regels uit het Bouwbesluit bij bestaande woningen. Omdat in de meeste gevallen de kwaliteit van een woning niet dusdanig slecht is dat de ODRA überhaupt de bevoegdheid heeft om in te grijpen, verkennen we hoe we het mogelijk kunnen maken op een gemakkelijke manier melding te doen, waarbij niet te veel beslag wordt gelegd op de capaciteit van de ODRA. Op de website van Arnhem hebben we daarom al wel stappenplannen gepubliceerd over waar bewoners terecht kunnen bij (bijvoorbeeld) problemen met ongezonde woningen of slecht onderhouden woningen.

Woningen verduurzamen

De transitievisie warmte is in 2021 opgesteld in samenwerking met de corporaties en begin 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. De renovaties die door de corporaties worden uitgevoerd leiden tot betere energiekwaliteit van de woningen. Dit wordt na afloop van het jaar gemonitord. De urgentie om woningen te verduurzamen wordt steeds hoger, door de enorme stijging van de gasprijzen. Daarom hebben de corporaties en de gemeente in mei 2022 afgesproken om een versnellingsplan verduurzamen bestaande woningen te ontwikkelen. De uitvoering van het project verbeteren particuliere woningen ArnhemOost (gefinancierd vanuit het Volkshuisvestingsfonds) is gestart met een collectieve en een individuele aanpak (SEWA-regeling).

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Rapportcijfer woning		**7,7**		**7,7**	

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Leefbare woonomgeving

Prestatieafspraken met corporaties
Uit de samenwerkingservaring met corporaties en zorgpartijen blijkt dat de vitaliteit en leefbaarheid van wooncomplexen in belangrijke mate wordt bepaald door een goede mix van bewoners. Met corporaties werken wij verder samen aan de toepassing van de vrije toewijzingsruimte als de situatie in een wijk of buurt daar aanleiding toe geeft. Vrije toewijzingsruimte is essentieel voor goede leefbaarheid. Hiermee kunnen wooncomplexen en de leefomgeving waarbij de leefbaarheid onder druk staat, weer vitaal worden gemaakt.

In 2022 hebben we de gemeenteraad raad een woon-zorg-nota aangeboden dat nader ingaat op de huisvestingskansen van personen behorende tot aandachtsgroepen en het vitaal houden van wijken.

Sturing op ruimtelijke plannen
Bij ruimtelijke initiatieven wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de veerkracht van een wijk. Bij ontwikkelperspectieven die we opstellen voor wijken in kwetsbare gebieden staat het woningbouwprogramma mede in dienst van het verbeteren van de leefbaarheid in wijken. Dat is bijvoorbeeld het geval in Presikhaaf-3.

Aanpak goed verhuurderschap
Zie inspanning ‘goed verhuurderschap’

Uitvoering Plan van Aanpak Verkamering en Woningsplitsing
Door het verkameringsbeleid zorgen we dat voorkomen wordt dat hierdoor extra druk op de leefbaarheid ontstaat. We maximeren bijvoorbeeld het aantal personen dat in een woning mag wonen. Zie verder de inspanning ‘beleid op splitsen en verkameren’.

Goed verhuurderschap

In Arnhem willen we de positie van huurders versterken. In 2022 klopte een recordaantal van 1200 Arnhemmers aan bij het Huurdershuis met een woon- of huurkwestie. In 2022 hebben we het Huurdershuis incidenteel extra middelen gegeven om huurders beter bij te staan bij hun kwesties met verhuurders. Per 2023 verdubbelen we de subsidie aan het Huurdershuis.

In 2022 zijn voorbereidingen getroffen voor de invoering van verhuurdersvergunningen in Arnhem. Door het invoeren van een vergunningstelsel waarbij voorwaarden worden gesteld aan verhuur, kunnen excessen worden voorkomen. De exploitatie van panden waarin excessen veelvuldig plaatsvinden kan worden verboden.

Opkoopbescherming

In 2022 was Arnhem één van de eerste gemeenten die de opkoopbescherming invoerde. Doel van de maatregel is het beschermen van koopwoningen in het goedkope en middeldure segment tegen opkoopgedrag door particuliere investeerders, die de woning niet gebruiken om zelf te bewonen, maar om rendement te behalen. Daardoor beschermen we in Arnhem goedkopere koopwoningen, zodat ook starters en mensen met een kleinere portemonnee kans maken op een dergelijke woning.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Leefbaarheid in eigen buurt		**7,2**		**7,2**	
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				
Woonomgeving		**7,4**		**7,4**	
Eenheid:	Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10				
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)				

Arnhem-Oost

Doelen Arnhem-Oost

Zie voor de toelichting hieronder de inspanning 'vier ontwikkellijnen' en de toelichting binnen diverse andere programma's.

Vier ontwikkellijnen

De Arnhem-Oost-aanpak is vertaald in 4 ontwikkellijnen die tezamen een integraal perspectief vormen op de uitdagingen in de vijf wijken van Arnhem en die alle ten goede komen aan meer kansen en perspectief voor een nieuwe generatie. De nadruk ligt in deze wijkaanpak op de combinatie tussen sociaal en fysiek. De ontwikkellijnen vormen samen met de wijkanalyses en andere analyses een leidraad om te komen tot de ambities over 18 jaar. De doelen en bijbehorende indicatoren voor de komende vier jaar worden opgenomen in de wijkuitvoeringsplannen. De ontwikkellijnen zijn niet alleen een doel om naartoe te werken, maar zijn iets waar wij elke dag in de buurt mee bezig willen zijn. De vier ontwikkellijnen zijn:

1. Bewoners voelen zich vrij, veilig en verbonden met elkaar in hun wijk, waar zij trots op zijn.
2. Alle jongeren kunnen zich ontwikkelen in een cultuur waarin de persoonlijke ontwikkeling centraal staat en alle bewoners zijn aan het werk als ze dat kunnen of ze doen mee.
3. Iedere bewoner kan rondkomen, en leeft gezond, zowel fysiek als mentaal.
4. Ieder kan opgroeien en leven in kwalitatief goede woningen in een prettige en veilige openbare ruimte.

Afgelopen jaar is uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda Arnhem-Oost. Voor het komende jaar wordt deze agenda verder doorontwikkeld: er komen meer integrale aanpakken gericht op veiligheid, buurtleefbaarheid en onderwijs en zorg in de Arnhem-Oost-wijken. De raad zal hier in het eerste kwartaal over worden geïnformeerd met een raadsbrief. Komend jaar staat in het teken van het bouwen en ontwikkelen van een extern programmabureau. Hiervoor is een kwartiermaker aangetrokken.

Een schone, groene én klimaatbestendige openbare ruimte

Naar een klimaatadaptieve stad

In 2022 is er verder gewerkt aan het klimaatbestendig maken van de stad. Veel onderhoudsmaatregelen zijn gecombineerd met het aanbrengen van extra groen en bomen, o.a. in de omgeving van het Willemsplein en in de Steenstraat. Ook is de waterberging vergroot bij diverse projecten. Een voorbeeld hiervan is een nieuwe overstort bij het Spijkerkwartier, waardoor de kans op wateroverlast in deze wijk aanzienlijk is verkleind. Ook zijn er diverse acties geweest om bewoners te stimuleren om maatregelen op hun eigen terrein te nemen, zoals het 'NK tegelwippen'. Ook is de eerste fase van de 'groene route Malburgen' uitgevoerd. De uitvoeringsagenda klimaatadaptatie vormt bij dit alles de leidraad voor de planning en prioritering van maatregelen.

Stimuleren en faciliteren

Er wordt veel gebruik gemaakt van de (uitgebreide) subsidiemogelijkheden door bewoners en bedrijven. Initiatiefnemers worden ondersteund met kennis en een financiële bijdrage wanneer ze hun eigen terrein vergroenen of geschikt maken voor infiltratie van hemelwater.

Klimaattoets

De voorbereidingen voor het opzetten van de klimaattoets lopen. Een eerste operationele versie verwachten we voorjaar 2023.

Gebiedsgerichte maatregelen

Op diverse plekken in Arnhem worden projecten uitgevoerd waarmee de klimaatbestendigheid wordt vergroot. Ook wordt er gewerkt aan plannen voor toekomstige projecten waarmee we Arnhem meer klimaatadaptief maken.

Minder verharding

Er is inmiddels een monitoringssysteem in ontwikkeling waarmee we kunnen volgen hoe de hoeveelheid verharding zich in Arnhem ontwikkelt. Met ingang van 2023 kunnen we hiermee volgen in welke mate de hoeveelheid verharding vermindert als gevolg van diverse maatregelen.

Arnhem als koploper

De samenwerking met de onderwijsinstellingen levert ons bruikbare resultaten zoals bijvoorbeeld de studie 'Arnhem 2120' en de Arnhemse hittekaart die in het najaar 2022 is geactualiseerd. Deze helpt ons om het beleid aan te scherpen en daarmee effectiever te maken.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Vergroening/ verstening van tuinen					

Eenheid: Percentage

Bron: Eigen data; deze indicator wordt vanaf 2022 voor het eerst gemeten (Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie).

Arnhems groen versterken

Op diverse fronten werken we aan de versterking van het Arnhemse groen, zo is in 2022 uitvoering gegeven aan de motie om 10.000 extra bomen te planten. Meer voorbeelden staan in de toelichting hieronder. De groenvisie vormt daarbij onze leidraad.

Herkenbare stad: Alle (verpachte) agrarische gronden in eigendom van gemeente Arnhem kennen natuurinclusieve landbouw, waar mogelijk biologisch

Voor de agrarische gronden (in en rond de stadsparken, het buitengebied van Arnhem Noord en rond de uiterwaarden van de Rijn en IJssel) die reeds in beheer zijn van gemeente Arnhem, geldt natuurinclusief/ natuurvolgend beheer. Daar waar wij de grond niet in eigen beheer hebben, maken we afspraken met pachters over natuurinclusief beheer van deze gronden. Onder begeleiding van adviesbureaus Eelerwouden en Land&Co worden samen met de betrokken pachters actief stappen gezet ten behoeve van natuurinclusieve landbouw en agrarische natuur- en landschapsbeheer. Hoewel deze transitie een proces van een lange adem is, lopen we op schema.

Herkenbare stad: Vergroten groenmassa bomen en bos in Arnhem

Het aanplanten van extra bomen en bos loopt voorspoedig. Op diverse hittegebieden in de stad zijn extra bomen geplant zoals bijvoorbeeld aan de Jansbuitensingel, Jansbinnensingel, het Jansplein en in de Steenstraat. Het wijkklimaatbosje in Presikhaaf is aangeplant samen met schoolkinderen uit de wijk. Het verzorgen van de groeiplaatsen van oudere park- en stadsbomen loopt conform planning. We betrekken het Boom Kwaliteitsteam Arnhem en de Arnhemse Bomenbond om te komen tot een beheerplan voor de Beukenlaan. Het streven 10.000 extra bomen te planten in het plantseizoen 2022-2023 is gelukt en gereed.

Herkenbare stad: In stand houden van gezonde bossen en parken

In 2022 zijn extra medewerkers in dienst getreden zodat er volop gewerkt kan worden aan het uitvoeren van noodzakelijke kwaliteitsverbeteringen. We werken aan betere bosbodems waar water wordt vastgehouden, stikstof wordt gebufferd en er voldoende licht op de bodems komt om een kruiden- en struiklaag van diverse soorten te ontwikkelen. In het najaar van 2022 zijn soorten met rijker strooisel (loofsoorten) aangeplant in Sonsbeek en Kemperheide. Op de Koningsheide zijn bosranden aangelegd, zijn op diverse plekken stukken dood stamhout neergelegd en zijn enkele poelen hersteld en nieuwe aangelegd.
Onze boswachters hebben een Instagramaccount zodat ook via de social media er ruime aandacht is voor wat er zich afspeelt in onze bossen en parken.

Natuurvriendelijke stad: Bij ruimtelijke projecten is natuurinclusief bouwen en ontwerpen de norm

Bij nieuwbouwwoningen is het natuurinclusief bouwen een verplichting in de bestemmingsplannen. Een mooi voorbeeld zijn de woningen voor veld 23 in Schuytgraaf waarbij bewoners, architect en gemeente samen invulling geven aan het natuurinclusief bouwen. De doorontwikkeling van het puntensysteem staat voor 2023 op de planning, in combinatie met de klimaatadaptatietoets.

Natuurvriendelijke stad: Kennis van de biodiversiteit en verbeteren leefgebieden kenmerkende soorten

De monitoring is opgestart en loopt conform afspraken. De eerste resultaten en een daarop gebaseerd ontwikkeladvies hebben we in 2022 ontvangen voor de gebieden Kemperheide, Malburgen, Klarendal en het bronbos in park Zijpendaal. Met het advies zijn we aan de slag gegaan, waaronder het verfijnen van het ecologisch maaibeheer en de aanplant van bosranden.

Natuurvriendelijke stad: Verbeteren van het natuurvriendelijke beheer en inrichting van ons groen

Het verbeteren van natuurlijkvriendelijk beheer en inrichting van ons groen is een continue en doorlopend proces. Ecologische inrichting en beheer is en blijft ons uitgangspunt. Een recente uitbreiding van ons ecologisch maaibeheer is dat we in de parken en bossen vanaf het voorjaar 2022 in principe niet onder kroonprojecties (boomkronen) maaien. Hierdoor wordt onder andere in de actieve wortelzone meer vocht vast gehouden. Dit leidt tot betere bodems met meer biodiversiteit zowel boven- als ondergronds. Bij de stadsbomen is dat voor het aankomend groeiseizoen in voorbereiding.
Verder laten we het dode hout achter in de bossen en leggen we samen met vrijwilligers in plantsoenen takkenrillen aan waar allerlei soorten (kleine zoogdieren, insecten, amfibieën en vogels) bij gebaat zijn.

Natuurvriendelijke stad: Onderzoek naar het naast elkaar leven van de honingbij en de wilde bij

EIS kenniscentrum insecten heeft een algehele analyse gemaakt van historische gegevens van wilde bijen in de gemeente Arnhem. Daarnaast heeft EIS veldonderzoek gedaan binnen de gebieden Koningsheide / De Waterberg, Meinerswijk en park Immerloo / Huissensedijk. De resultaten zijn in concept gereed.
Verder heeft EIS een advies gegeven hoe om te gaan met de balans tussen de honingbij en de wilde bijen, in bijzonder de concurrentie gevoelige wilde-bijen-soorten. Aan de hand van de resultaten nemen we eventueel maatregelen om het leefgebied van de wilde bijen in Arnhem te behouden en te versterken. In 2023 volgt een nieuwe monitoringsronde in drie andere gebieden.

Samenwerkende stad: Wijkgroenagenda's

Ook in de wijken liggen ambities om te vergroenen. Sinds 2021 stellen we samen met bewoners wijkgroenagenda's op. De wensen en ideeën van deze inwoners zetten we vervolgens om in acties en maatregelen die we samen met hen en andere stakeholders, zoals woningcorporaties en sociale wijkondernemingen, realiseren. In de wijken Arnhemse Broek, Elderveld, Sint Marten & Sonsbeek, Klarendal, Alteveer / Cranevelt en het Centrum zijn al wijkgroenagenda's opgesteld. We zijn nu gezamenlijk met bewoners bezig om alle hierin genoemde maatregelen uit te voeren. In 2023 volgen nog 3-4 wijken. Idealiter zijn in 2026 voor alle Arnhemse wijken wijkgroenagenda's opgesteld.

Samenwerkende stad: Het vergroten van het bewustzijn onder de inwoners voor groen en vergroenen (onder andere tuinen)

Samen met onze groene partners in de stad willen we de inwoners van Arnhem kennis en ervaring op laten doen over de waarden van ons groen. Dit maakt de kans groter dat inwoners meer zorg hebben voor hun eigen groene omgeving en hun tuin willen gaan vergroenen. Stichting Natuurcentrum Arnhem, inclusief de Molenplaats, en platform Arnhem Klimaatbestendig spelen daarbij een belangrijke rol. In 2021 zijn we ook gestart met de biodiversiteitscampagne 'Andere Arnhemmers', waarin we het verhaal rond biodiversiteit vertellen en waaraan activiteiten worden gekoppeld van de verschillende groene organisaties in onze stad, zoals excursies, struintochten en lezingen.

Aandacht voor dierenwelzijn

Bevorderen van het welzijn van gehouden dieren

We hebben onze webpagina Dierenwelzijn aangevuld met meer informatie over aanschaffen en verzorgen van (huis)dieren. We hebben nog geen maatregelen genomen om verzorgers te ondersteunen die daartoe niet (meer) in staat zijn.

Helpen van eigenaren met informatie over het correct houden van huisdieren

We hebben de (veel bezochte) dierenwelzijnspagina van de gemeente aangevuld met informatie over wat er komt kijken bij het hebben van een huisdier, mogelijkheden voor tijdelijke hulp bij verzorging en bijdrage in dierenartskosten en het belang van chippen en registreren van huisdieren. Het Dierentehuis Arnhem e.o. is zeer zorgvuldig bij het plaatsen van zwerfdieren bij een nieuw thuis.

Helpen van ouderen, zorgbehoevenden en minima die niet (meer) goed kunnen zorgen voor hun huisdieren

We hebben inmiddels de Arnhemse Minimaregeling Dierenartskosten gecontinueerd. Als er voldoende capaciteit is gaan we ook netwerken voor opvang van huisdieren bekend maken bij Arnhemmers.

Op diervriendelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar door dieren

Het zoeken van een oplossing voor honden rond gebieden met grazers en/of broed- of rustplaatsen voor vogels loopt. Bestuurlijke voorstellen hiertoe zijn gepland in de eerste helft van 2023. De informatie over honden op onze internetpagina is aangepast.

Zorgen voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd

Het dierenasiel is gevestigd in Velp. Dit complex is verouderd. Het is bouwkundig slecht en de ruimtes voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. Het Dierentehuis Arnhem e.o. wil nieuwbouw plegen waardoor de dierenverblijven weer voldoen aan de huidige eisen. Het Dierentehuis heeft hiervoor een lening nodig. Een voorwaarde voor de lening is een gemeentegarantie. Wij hebben deze eind 2022 verstrekt. De nieuwbouw wordt waarschijnlijk in 2024 in gebruik genomen.

Bevorderen van het welzijn van in het wild levende dieren

In Arnhem staat dierenwelzijn voorop bij het tegengaan van gevaar en schade door dieren voor mensen.

Op zo diervriendelijk mogelijke wijze voorkomen of bestrijden van schade, overlast en gevaar voor dieren

De actie richting de provincie over zwerfkatten is gepland in 2023. Voor preventieve plaagdierbeheersing hebben we inmiddels een contract met een professionele plaagdierbeheerser.

Voorkomen, beperken en bestraffen van door mensen toegebracht dierenleed

De overlegcyclus met de Hengelsport Federatie Midden-Gelderland moet nog gestart worden.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Reductie hoeveelheid restafval

Sinds het stoppen met DIFTAR is de hoeveelheid restafval per inwoner weer toegenomen. Dit lag in de lijn der verwachting. In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers door de raad vastgesteld. De hierin opgenomen maatregelen moeten weer gaan leiden tot een reductie van de hoeveelheid restafval.

Beleidsontwikkeling afvalreductie

In juni 2022 is de Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner door de raad vastgesteld. Hierin is ook uitgewerkt hoe we invulling geven aan participatie op dit onderwerp.
De raad is geïnformeerd over de mogelijkheden voor andere differentiëring voor de toerekening van de afvalstoffenheffing op basis van de grootte van een huishouden. Bij de behandeling van de Begroting 2023 en de verordening van de afvalstoffenheffing 2023 zijn echter geen voorstellen gedaan om tot een andere verdeling te komen. De onderverdeling naar één- en meerpersoonshuishouden is gehandhaafd.

Effectindicator	2018	2019	2020	2021	2022
Omvang huishoudelijk afval	**209,5**	**200,7**	**165,2**	**160,4**	

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)

Afhandeling amendementen en moties Begroting 2022

Minimale woonkwaliteit in begroting (21A58)
Op de website van de gemeente is de pagina Gezond wonen - Gemeente Arnhem toegevoegd.

Laat alle kinderen spelen (21M215)
In de vastgestelde Begroting 2023 zijn plannen opgenomen om in de komende vier jaar in elke wijk een inclusieve speelplek te realiseren. Dit komt neer op 6 speelplaatsen per jaar. Hierbij maken we gebruik van de ervaringen die zijn opgedaan met de in 2022 uitgevoerde pilot. In de begroting is hiervoor voor de komende 4 jaar een budget van 125.000 euro per jaar opgenomen.

Het plaatsen van een kerstboom op het Audrey Hepburnplein (21M242)
De plaats voor de kerstboom op het Audrey Hepburnplein is in overleg bepaald. De benodigde ondergrondse voorziening zijn aangelegd. De kerstboom is na sinterklaas in december 2022 geplaatst.

Arnhem plant minimaal 10.000 bomen (21M255)
De motie is afgehandeld. Het college plant tussen boomfeestdag 2021 en boomfeestdag 2022 10.000 extra bomen en houtige gewassen aan. Een mooie start is gemaakt tijdens boomfeestdag op 10-11-2021 met het aanplanten van een kinderklimaatbosje in Presikhaaf. De eerste 2.500 bomen zijn hier aangeplant. In het voorjaar van 2022 zijn ruim 1.500 bomen gratis uitgedeeld aan bewoners en in de Steenstraat, aan de Jansbuitensingel, Zijpendaalseweg en Johan de Wittlaan zijn tientallen extra bomen aangeplant. Een aantal keren per jaar wordt via www.arnhem.nl/bomen 10.000 nieuwe bomen in Arnhem - Gemeente Arnhem de actuele stand van zaken doorgegeven met een infographic ‘bomenteller Arnhem’. Het aantal van 10.000 extra bomen is inmiddels gerealiseerd.

Wat heeft het gekost

	Rekening	Begroting 2022		Rekening	
	2021	Primitief	Definitief	2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	38.256	41.026	41.929	37.711	4.218
Baten	40.985	40.965	43.420	43.483	63
Saldo lasten en baten	***2.729***	***-61***	***1.490***	***5.772***	***4.282***
Toevoegingen aan reserves	1.856	4.039	5.652	8.680	-3.028
Onttrekkingen aan reserves	2.026	5.554	7.013	6.214	-799
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***170***	***1.516***	***1.361***	***-2.466***	***-3.827***
Gerealiseerd resultaat	**2.899**	**1.454**	**2.851**	**3.306**	**455**

Hieronder worden de grootste afwijkingen tussen de Begroting 2022 en rekening verklaard.

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	3.761	V			
Wonen	1.155	V	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	706	V	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Afval	701	V	Afvalinzameling en verwerking	I	AR
Wonen	441	V	Voldoende woningen	I	AR
Natuur en stadsparken	392	V	Water: baggerwerkzaamheden	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	368	V	Uitvoering vergroening Arnhem-Oost	I	BR
Openbare ruimte	350	V	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Openbare ruimte	254	V	Riolering beheersysteem voor kolken en lijngoten	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	226	V	Programma Groenfonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	195	V	Programma groot onderhoud Groen	I	BR
Openbare ruimte	-288	N	Kabels en leidingen	I	AR
Natuur en stadsparken	-739	N	Beleidscapaciteit	I	AR
Baten	270	V			
Afval	769	V	Afvalstoffenheffing	I	AR
Openbare ruimte	407	V	Kabels en leidingen	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-237	N	Uitvoering vergroening Arnhem-Oost	I	BR
Wonen	-328	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR
Openbare ruimte	-341	N	Rioolheffing	I	AR
Toevoegingen aan reserves	-2.818	N			
Groen en klimaatadaptie in de stad	-103	N	Programma Groenfonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-114	N	Programma groot onderhoud Groen	I	BR
Natuur en stadsparken	-333	N	Programma groot onderhoud Water	I	BR
Openbare ruimte	-350	N	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Wonen	-362	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR

Groen en klimaatadaptie in de stad	-706	N	Project Gebiedsexploitatie Kronenburg	I	BR
Wonen	-850	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	-808	N			
Groen en klimaatadaptie in de stad	-132	N	Programma Groenfonds	I	BR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-159	N	Programma groot onderhoud Groen	I	BR
Natuur en stadsparken	-517	N	Beleidsontwikkeling wonen	I	BR

Beleidsontwikkeling wonen
In maart 2022 is de uitvoeringsagenda Arnhem-Oost door het college vastgesteld. Het was een eerste stap om het programma Arnhem-Oost-aanpak van langetermijnperspectief naar praktische uitvoering te brengen. De raad heeft in de meerjarenbegroting dan ook meerjarig budget voor de Arnhem-Oost aanpak gereserveerd. Veel initiatieven zijn in 2022 al concreet opgestart. Hiervoor is in 2022 al deels (co)financiering gevraagd vanuit het Arnhem Oost budget. 2023 staat in het teken van verdere doorvertaling van het programma en de daarbij horende korte en lange termijn investeringen in de wijken. De niet bestede middelen in 2022 zijn daarom ook de komende jaren nodig om alle doelen te bereiken en worden dan ook verrekend met de hiervoor ingestelde bestemmingsreserve Volkshuisvesting. Er is uiteindelijk € 825.000 aan niet bestede middelen verrekend.

De overige afwijking heeft met name betrekking op woonwagenlocaties en valt voor € 300.000 weg tegen een even groot nadeel op S11. Per saldo is de afwijking 0”.

Project Gebiedsexploitatie Kronenburg
Binnen de Begroting 2022 zijn middelen gereserveerd om een deel van de sterke prijsstijging van het binnenkort op te starten project Kronenburg op te kunnen vangen. Vanuit het programma Wonen en leefomgeving gaat het om een bedrag van € 1,1 miljoen (€ 706.000 Groen en € 350.000 Openbare ruimte). Vanuit het programma Bereikbaarheid wordt nog eens € 0,3 miljoen bijgedragen. In totaal wordt € 1,4 miljoen gereserveerd (conform Raadsbesluit 15 februari 2023). De middelen zijn in afwachting van de start van het project Kronenburg toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud Openbare Ruimte'.

Afvalinzameling en afvalverwerking
In september 2022 is ad-hoc een traject gestart om de kwaliteit van het ingezamelde PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) te verbeteren. Door het succes van het project zijn de verwerkingskosten afgenomen. Daarnaast hebben we minder grofvuil en oud papier ingezameld dan geraamd op basis van de coronajaren 2020 en 2021. In 2022 was er minder tuinafval door het droge jaar. Hierdoor is er minder GFT ingezameld dan begroot. Totaal telt dit op tot minder inzamel- en verwerkingskosten van € 0,7 miljoen.

Voldoende woningen
Het budget van lokale woonmiddelen is gedurende een paar jaar gebruikt om initiatieven die te maken hadden met de Woondeal te financieren. De afgelopen jaren zijn hier bijvoorbeeld gebiedsstudies uit gefinancierd. In 2022 is dit budget niet nodig geweest. Daarnaast hebben we in 2022 minder capaciteit in kunnen zetten voor het realiseren van de doelen voor de woonvisie. Hierdoor zijn de lasten lager uitgevallen dan begroot.

Water: baggerwerkzaamheden
Voor het jaar 2022 werden incidentele middelen gereserveerd voor baggerwerkzaamheden van watergangen en vijvers (afvoer- en verwerkingskosten als gevolg van ontvangstplicht). Deze werken zijn door diverse oorzaken vertraagd, de verwachting is dat deze komende periode uitgevoerd gaan worden. De middelen worden tot die tijd gereserveerd in de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud openbare ruimte'.

Vertraging uitvoering vergroening openbare ruimte Arnhem-Oost
De uitvoering van de vergroening van de openbare ruimte in het kader van het project Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost gaat langzamer dan verwacht. Hierdoor blijven de uitgaven achter (€ 368.000), maar zijn er ook lagere baten uit de subsidie van het Rijk en hoeft minder cofinanciering te worden aangewend (€ - 237.000).

Riolering beheersysteem voor kolken en lijngoten
In 2019 is besloten tot de aanschaf van een beheersysteem kolken en lijngoten. De implementatie van het beheersysteem is met vertraging eind 2022 afgerond. Door de vertraging zijn de inventarisatiewerkzaamheden om de database van het beheersysteem te vullen, doorgeschoven naar 2023. Het financieel effect hiervan is € 0,15 miljoen. Ook is mede daardoor in 2022 tijdelijk minder kolkonderhoud uitgevoerd (€ 0,1 miljoen).

Groenfonds
Een deel van de aanpak 'versterking parken' en 'versterken groenagenda' loopt door naar 2023. Door verrekening met de bestemmingsreserve Groenfonds blijven de middelen voor deze doelen beschikbaar.

Jaarprogramma Groen
Een deel van de jaarprogramma's groot onderhoud aan groen en bomen is niet gerealiseerd (€ 0,2 miljoen). Door toevoeging aan de bestemmingsreserve 'Groot onderhoud openbare ruimte' worden deze middelen gereserveerd voor de uitvoering in 2023.

Kabels en Leidingen
In 2022 zijn extra toezicht- en herstelwerkzaamheden uitgevoerd voor € 0,3 miljoen, waarvan de kosten volledig zijn afgedekt door bijdragen van derden. Daarnaast heeft de aanleg van glasvezel dit jaar tot een incidenteel voordeel van € 0,1 miljoen op legesopbrengsten geleid.

Beleidscapaciteit
In 2021 en 2022 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om de onevenwichtigheid tussen formatie en de daadwerkelijk ingezette capaciteit bij het cluster Strategie, beleid en regie (SBR) op te lossen. In de begroting 2022 zijn deze middelen administratief verdeeld over de begrotingsprogramma's (S00 t/m S12). Uit een analyse bij de jaarrekening is gebleken dat er op dit programma meer beleidscapaciteit is ingezet dan begroot. Dit heeft tot een nadeel op dit begrotingsprogramma geleid. Daar staat echter tegenover dat er op andere begrotingsprogramma's minder is ingezet dan begroot. Per saldo is de totaal ingezette beleidscapaciteit in evenwicht met de in de begroting opgenomen loonsom.

Afvalstoffenheffing
De opbrengsten uit afvalstoffenheffing vallen € 769.000 hoger uit dan begroot. Deze meeropbrengsten zijn het gevolg van een groter aantal huishoudens dan waarmee bij het opstellen van de begroting rekening is gehouden, meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2021 en van (administratieve) dubbeling in de opbrengsten doordat aanslagen opnieuw worden opgelegd in verband met verhuizingen. Voor een meer uitgebreide toelichting op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen in dit jaarverslag.

Rioolheffing
De opbrengsten uit rioolheffing vallen € 341.000 lager uit dan begroot. Deze minderopbrengsten zijn voornamelijk te verklaren door leegstand. Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd. De minderopbrengsten door leegstand worden deels gecompenseerd met meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021. Voor een meer uitgebreide toelichting op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen in dit jaarverslag.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Lingezegen
Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Partners

Wonen

- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Openbare ruimte

- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;
- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (https://financien.arnhem.nl) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de paragraaf Subsidies.

Beleidskaders

Wonen

- Arnhemse woonprincipes (Woonvisie);
- Volkshuisvestelijk kader 2019-2022;
- Huisvestingsverordening;
- Plan van aanpak woningbouwontwikkeling;
- Plan van aanpak Woningsplitsing en Verkamering;
- Woondeal Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte

- Structuurvisie 2020-2040;
- Groenvisie 2017-2035;
- Bomenplan Arnhem;
- Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2016-2020;
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen;
- Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015.
- Visie en Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2021-2030;
- Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030.
- Afvalkoers 2022-2026 Arnhem Schoner

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, bezien vanuit een bepaald perspectief. Een aantal paragrafen is in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investeringen
9. Subsidies
10. Integriteit
11. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.
Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), parkeerbelasting en toeristenbelasting.
Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid

OZB en rioolheffing: Lastenverdeling naar draagkracht
De onroerende-zaakbelasting (OZB) en rioolheffing hebben met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Zo geldt voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen: hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, des te hoger de te betalen belasting.

OZB: Geen lastenstijging
De OZB-lasten 2022 waren (gemiddeld) gelijk aan de lasten van 2021.
Voor de OZB geldt dat ieder jaar een herwaarderingsjaar is. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum. De WOZ-waarde is een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum (voor 2022 was dat 1 januari 2021). Om te voorkomen dat de opbrengsten OZB te hoog of te laag worden, wordt de gemiddelde waardeontwikkeling gecompenseerd door een tariefswijziging. De werkelijke waardeontwikkeling van een individueel object kan afwijken van de gemiddelde waardeontwikkeling, met als gevolg dat de individuele lastenontwikkeling ook afwijkt van de gemiddelde lastenontwikkeling.

Rioolheffing: Kostendekkende tarieven
Het uitgangspunt bij de tarieven van de rioolheffing is volledige kostendekkendheid, oftewel de opbrengsten uit rioolheffing zijn gelijk aan de kosten van het beheer en onderhoud van riolering. Het gaat bij de kostendekkendheid om geraamde bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. De gerealiseerde mate van kostendekkendheid kan afwijken van wat geraamd werd, doordat de kosten of opbrengsten hoger of lager uitvallen dan begroot. Voor 2022 geldt dat de gerealiseerde opbrengsten niet volledig kostendekkend zijn. Voor een verdere toelichting op de kostendekkendheid van de rioolheffing (en afvalstoffenheffing) wordt verwezen naar het onderdeel 'Kostendekkendheid heffingen' in deze paragraaf.

Afvalstoffenheffing: De gebruiker betaalt
Bij de afvalstoffenheffing wordt een relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Daarom werken we bij de afvalstoffenheffing met twee tarieven, één voor eenpersoonshuishoudens en één voor meerpersoonshuishoudens.

Leges: Stijging tarieven met (alleen) rijksleges
De tarieven voor paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten zijn verhoogd met de stijging van de af te dragen rijksleges. Voor de overige leges geldt dat er geen rijksleges van toepassing zijn of dat de rijksleges voor 2022 niet zijn gestegen. De tarieven van deze leges waren in 2022 gelijk aan de tarieven van 2021.

Parkeerbelasting en toeristenbelasting: Geen stijging van tarieven
De parkeertarieven en de tarieven van de toeristenbelasting waren in 2022 gelijk aan de tarieven van 2021.

Belangrijke ontwikkelingen

Bedrijveninvesteringszones
Een bedrijveninvesteringszone (BIZ) betreft een afgebakend gebied binnen de gemeente, waarin ondernemers en/of vastgoedeigenaren samen zorgen voor een veilige en leefbare bedrijfsomgeving. Het initiatief tot invoering ligt bij de ondernemers/eigenaren. De activiteiten in de BIZ zijn een aanvulling op die van de gemeente. De gemeente int van de ondernemer/eigenaar in de BIZ een bijdrage en keert deze vervolgens als subsidie uit aan de BIZ als uitvoeringsorganisatie. Een BIZ kan pas worden ingevoerd nadat de gemeenteraad hiervoor een verordening heeft vastgesteld en uit een draagvlakmeting blijkt dat er voldoende draagvlak is onder ondernemers/eigenaren in de BIZ. De wettelijke eisen voor de draagvlakmeting zijn:

- Minimaal de helft van de stemgerechtigden heeft een geldige stem uitgebracht (opkomstdrempel);

- Van de stemmers is minimaal tweederde voor het instellen van de BIZ;
- De som van de WOZ-waarden van de voorstemmers is hoger dan de som van de WOZ-waarden van de tegenstemmers.

In 2022 waren er twee BIZ-zen in voorbereiding:

1. BIZ Korenkwartier (ondernemers)
Voornemen was om deze BIZ per 2022 in te voeren. De uitkomsten van de draagvlakmeting die in maart 2022 heeft plaatsgevonden voldoen echter niet aan de wettelijke eisen, aangezien er niet door minimaal de helft van de stemgerechtigden een geldige stem is uitgebracht. In januari en februari 2023 heeft er een hernieuwde draagvlakmeting plaatsgevonden. Bij deze tweede draagvlakmeting is de opkomstdrempel gehaald en is ook voldaan aan de twee andere wettelijke eisen. Met deze positieve uitslag van de draagvlakmeting wordt de BIZ Korenkwartier met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 ingevoerd.

2. BIZ Binnenstad (eigenaren)
Op 19 oktober heeft de raad de verordening voor de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Binnenstad vastgesteld. Het was de intentie om deze BIZ voor vastgoedeigenaren in het winkelgebied per 1 januari 2023 in te voeren. In december 2022 hebben de vastgoedeigenaren hun stem uit kunnen brengen voor of tegen het invoeren van de BIZ. De opkomstdrempel is gehaald, evenals de eis van de WOZ-waarden. Het aantal voorstemmers is echter onvoldoende. De BIZ Binnenstad zal dan ook niet worden ingevoerd per 1 januari 2023. De initiatiefnemer VECA (Vereniging van Eigenaren Citycenter Arnhem) denkt na over een vervolg, waarbij een BIZ voor een kleiner projectgebied een denkrichting is. Dit zal op zijn vroegst 2024 worden.

Uitstel van betaling gemeentelijke belastingen coronacrisis
Om ondernemers tijdens de coronacrisis te ondersteunen in hun liquiditeit heeft het college aan hen ook in 2022 de mogelijkheid geboden tot uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen. Het uitstel liep tot 1 september 2022, met daarna een betalingsregeling van zes maandelijkse termijnen tot 1 maart 2023. Begin maart 2023 zijn vrijwel alle (98%) vorderingen waarvoor uitstel werd verleend (in totaal circa € 550.000) alsnog betaald. Voor de niet nagekomen regelingen is het invorderingstraject opgestart.

Uitstel van betaling gemeentelijke belastingen energiecrisis
De sterk gestegen energiekosten raken ondernemers en maatschappelijke organisaties in de stad. Het betalen van de energierekening is voor velen van hen een steeds groter probleem en dit leidt tot zorgen en onzekerheid over het voortbestaan van hun onderneming / organisatie. Om de druk op de liquiditeit van ondernemers en maatschappelijke organisaties te beperken heeft het college in november 2022 besloten hen de mogelijkheid te bieden tot uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen. De mogelijkheid tot uitstel geldt voor ondernemers en maatschappelijke organisaties die gebruiker zijn van een bedrijfspand. Zij kunnen uitstel van betalen aanvragen voor de in 2022 opgelegde en nog (deels) openstaande aanslagen OZB en rioolheffing en de in januari, februari en maart 2023 nog op te leggen aanslagen OZB en rioolheffing. De termijn van uitstel loopt tot 1 september 2023, met daarna een betalingsregeling van zes maanden. In de periode van november 2022 tot en met februari 2023 is er voor een bedrag van € 75.000 uitstel verleend.

Ontwikkeling gemeentelijk belastinggebied
In het Regeerakkoord heeft het kabinet met ingang van 2026 een nieuwe financieringssystematiek voor gemeenten aangekondigd. Deze nieuwe financieringssystematiek moet zorgen voor een meer stabiele financiering voor gemeenten en ruimte geven voor het maken van autonome keuzes op lokaal niveau.
Bij de herziening wordt ook de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied betrokken. Hoe dat zal worden ingevuld is ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag nog onzeker. Hetzelfde geldt voor de vraag of de ingangsdatum 2026 gehaald zal gaan worden. De minister van Binnenlandse Zaken heeft aangegeven voor de meicirculaire 2023 hierover meer helderheid te geven.

Opbrengsten van de lokale heffingen

Opbrengsten lokale heffingen	Realisatie 2021	Begroting 2022 def	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000				
Belastingen				
Onroerende-zaakbelasting (OZB)	56.306	56.403	56.041	-361
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-2.263	-1.450	-2.878	-1.428
Parkeerbelasting	6.926	9.043	9.141	98
Toeristenbelasting	476	525	838	313
Subtotaal	**61.445**	**64.520**	**63.142**	**-1.378**
Heffingen				
Afvalstoffenheffing	18.319	19.941	20.710	769
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-322	-400	-678	-278
Rioolheffing	16.815	17.148	16.807	-341
Verminderingen (naar aanleiding van bezwaar)	-337	-250	-436	-186
Subtotaal	**34.476**	**36.439**	**36.403**	**-36**
Leges				
Algemene dienstverlening				
Leges burgerlijke stand	2.316	2.114	2.562	448
Parkeren	68	94	54	-40
Overig APV	112	97	128	31
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning				
Leges huisvesting en Wabo	4.256	4.037	3.421	-616
Kabels/leidingen	353	350	425	75
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn				
Drank- en horeca	100	191	87	-104
Evenementen	17	130	78	-52
Prostitutiebedrijven	0	7	2	-5
Winkeltijden	0	0	0	0
Subtotaal	**7.222**	**7.020**	**6.757**	**-263**
Rechten				
Scheepvaartrechten	512	536	344	-192
Reinigingsrechten	50	53	48	-5
Subtotaal	**562**	**589**	**392**	**-197**
Totaal	**103.704**	**108.569**	**106.694**	**-1.875**

OZB

De opbrengsten uit OZB zijn € 361.000 lager uitgevallen dan begroot. Bij de niet-woningen heeft de WOZ-waarde zich negatiever ontwikkeld dan waarmee bij de tariefberekening rekening is gehouden. De minderopbrengsten die hierdoor zijn ontstaan, worden echter ruimschoots gecompenseerd door meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021, bij zowel woningen als niet-woningen. Dat er per saldo toch een negatief resultaat is gerealiseerd, is te verklaren door een bij de begroting 2011 opgenomen structureel begrote meeropbrengst van € 860.000, die losstaat van de jaarlijkse tariefberekening. Over sommige jaren wordt deze begrote meeropbrengst daadwerkelijk volledig gerealiseerd. Over andere jaren, waaronder ook 2022, is dat niet het geval.
Het bedrag aan verminderingen valt € 1,4 miljoen hoger uit dan begroot. Deze afwijking is voornamelijk te verklaren door:

- De achterstand in bezwaarafhandeling is in 2022 ingehaald. Het financieel effect van een ingediend (gegrond) bezwaar op een aanslag uit 2020 of 2021 landt hierdoor in 2022.
- Er is in 2022 relatief veel opgelegd over oudere jaren, waardoor ook relatief veel WOZ-waardes van 2020 en 2021 nog zijn verlaagd. De financiële effecten hiervan landen in 2022.

We zien daarnaast een toename in het aantal ingediende bezwaren.

Parkeerbelasting
De realisatie valt € 0,1 mln. lager uit dan begroot. Dit is een combinatie van lagere inkomsten de eerste twee maanden van het jaar door coronamaatregelen en hogere inkomsten doordat er meer naheffingsaanslagen zijn opgelegd.

Toeristenbelasting
De opbrengsten uit toeristenbelasting zijn € 313.000 hoger uitgevallen dan begroot, te verklaren door meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021.

Afvalstoffenheffing
De opbrengsten uit afvalstoffenheffing zijn € 769.000 hoger uitgevallen dan begroot. Deze meeropbrengsten zijn het gevolg van:

- Een groter aantal huishoudens dan waarmee bij het opstellen van de begroting rekening is gehouden;
- Meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2021;
- Meer verminderingen van aanslagen. Verminderingen worden voornamelijk toegekend naar aanleiding van verhuizingen, bijvoorbeeld wanneer een gezin verhuist naar een andere gemeente. Dit gezin krijgt dan een vermindering van de aanslag voor die maanden van 2022 dat het niet meer in Arnhem woonde. Een nieuwe bewoner krijgt vervolgens een aanslag voor de resterende maanden van het jaar. De betreffende maanden zitten hierdoor dubbel in de opbrengsten. De afwijkingen in de opbrengsten en kosten voor verminderingen moeten bij de afvalstoffenheffing daarom ook in samenhang worden gezien.

Rioolheffing
De opbrengsten uit rioolheffing zijn € 341.000 lager uitgevallen dan begroot. Deze minderopbrengsten zijn voornamelijk te verklaren door leegstand. Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd. De minderopbrengsten door leegstand worden deels gecompenseerd met meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2020 en 2021.

Leges burgerlijke stand
De opbrengsten uit leges burgerzaken zijn € 448.000 hoger uitgevallen dan begroot. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door hogere opbrengsten van leges voor paspoorten en naturalisaties. Van deze meeropbrengsten betreft een deel rijksleges die moeten worden afgedragen aan het Rijk.

Leges huisvesting en Wabo
De opbrengsten uit leges huisvesting en Wabo zijn € 616.000 lager uitgevallen dan begroot. Het totaal aantal verstrekte vergunningen in 2022 is vergelijkbaar aan 2021. Er zijn in 2022 alleen minder vergunningen verleend voor projecten met een hogere bouwsom.

Kwijtschelding

Kwijtschelding	Realisatie 2021	Begroting 2022 def	Realisatie 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000				
Afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB	2.022	2.405	2.067	338
Totaal	**2.022**	**2.405**	**2.067**	**338**

Particulieren en kleine zelfstandigen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100% van het bijstandsniveau. Ook wordt gekeken naar het vermogen van de inwoner, onder andere de vrij te laten financiële middelen. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Het budget voor kwijtschelding is de afgelopen jaren verhoogd door een kostenstijging van afvalinzameling en het invoeren en afschaffen van Diftar. Het benodigde budget is te hoog ingeschat waardoor er in 2022 een voordeel is ontstaan.

Arnhem heeft de beleidsvrijheid die er tot nu toe was voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen steeds zo ruim mogelijk ingevuld. In september 2022 is bekend geworden dat de beleidsvrijheid wordt verruimd met de

mogelijkheid van het ophogen van het bedrag aan vrij te laten financiële middelen. Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag lag een raadsvoorstel voor dat voorzag in het met terugwerkende kracht per 1 januari 2022 toepassen van deze verruiming. Hierdoor komen meer inwoners in aanmerking voor (gedeeltelijke) kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen.

Kostendekkendheid heffingen

In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert. Het gaat bij de kostendekkendheid om geraamde bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de kostendekkendheid van de rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Kosten van overhead

Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren.

Rioolheffing

Zowel de opbrengsten uit rioolheffing als de aan de rioolheffing toe te rekenen kosten zijn lager uitgevallen dan (primitief) begroot. De minderopbrengsten van € 0,34 miljoen zijn voornamelijk te verklaren door leegstand. Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd.
Het € 0,21 miljoen lagere kostenniveau is te verklaren door minder kapitaallasten dan begroot in verband met minder activeringen eind 2021 en een lager dan begroot bedrag aan toegekende kwijtschelding. De lagere kosten voor kapitaallasten en kwijtschelding worden deels gecompenseerd met hoger uitgevallen kosten voor verminderingen naar aanleiding van bezwaar.

De rioolheffing was in 2022 niet volledig kostendekkend. Dit tekort op het product riolering van € 0,18 miljoen wordt gedekt uit de voorziening rioolheffing die bij de jaarrekening 2021 is gevormd, omdat de opbrengsten uit rioolheffing toen juist hoger waren dan de kosten voor het product riolering.

Kostendekkenheid rioolheffing	Begroting 2022 primitief	Jaarrekening 2022
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	14.542	14.370
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen		
Netto kosten taakvelden	*14.542*	*14.370*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	1.013	1.013
BTW	1.642	1.607
Totale kosten	**17.197**	**16.990**
Opbrengst rioolheffing	17.148	16.807
Dekkingspercentage	**100%**	**99%**

Afvalstoffenheffing

De opbrengsten uit afvalstoffenheffing zijn € 0,86 miljoen hoger uitgevallen dan (primitief) begroot. Deze meeropbrengsten zijn het gevolg van een groter aantal huishoudens dan waarmee bij het opstellen van de begroting rekening is gehouden, van meeropbrengsten uit nog opgelegde aanslagen over 2021 en van

(administratieve) dubbeling in de opbrengsten doordat aanslagen opnieuw worden opgelegd in verband met verhuizingen. De kosten voor verminderingen zijn hierdoor ook hoger.

De aan de afvalstoffenheffing toe te rekenen netto kosten zijn € 1,6 miljoen lager uitgevallen dan (primitief) begroot. Dit lagere kostenniveau is te verklaren door minder inzamel- en verwerkingskosten dan geraamd voor PBD, grofvuil, oud papier en GFT en een lager dan begroot bedrag aan toegekende kwijtschelding. Door een hoge papierprijs zijn er ook meer baten uit inzamelen en verwerken van oud papier dan verwacht werd.
De lagere inzamel- en verwerkingskosten en kosten voor kwijtschelding en de hogere inkomsten uit oud papier worden deels gecompenseerd met hoger uitgevallen kosten voor verminderingen.

Doordat de opbrengsten hoger zijn uitgevallen dan begroot en de kosten juist lager, is de gerealiseerde kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing met 94% aanzienlijk hoger dan de 84% die werd verwacht.

Kostendekkenheid afvalstoffenheffing	Begroting 2022 primitief	Jaarrekening 2022
Bedragen x € 1.000		
Kosten Taakveld(en),incl (omslag) rente	21.250	20.515
Inkomsten taakveld(en), excl.heffingen	-1.539	-2.107
Netto kosten taakvelden	*19.711*	*18.408*
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	689	689
BTW	3.339	3.033
Totale kosten	**23.739**	**22.130**
Opbrengst afvalstoffenheffing	19.853	20.710
Dekkingspercentage	**84%**	**94%**

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het is van belang om inzicht te hebben in de financiële positie (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er financieel). Met andere woorden hoe financieel robuust is de gemeente Arnhem?
Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Arnhem in staat is om risico's op te vangen.
De financiële positie van Arnhem wordt met een aantal financiële kengetallen (zoals solvabiliteit en schuldquote) in samenhang met het weerstandsvermogen in beeld gebracht en beoordeeld.

Samenvatting financiële positie

In deze paragraaf gaan we, in aansluiting op de toelichting in deel 1 van deze jaarstukken, verder in op de financiële positie van de gemeente Arnhem. Allereerst volgt een samenvatting van de belangrijkste punten uit deze paragraaf. Aansluitend volgt een toelichting op:

- de uitkomsten van de financiële kengetallen;
- de uitgangspunten voor beleid;
- het risicoprofiel en het beschikbare weerstandsvermogen;
- de belangrijkste risico's.

Om op een eenvoudige manier uit te leggen hoe de gemeente naar haar financiële positie kijkt, gebruiken we de metafoor van een privépersoon, die, na afloop van het jaar, terugkijkt op zijn of haar eigen financiële positie: Waren mijn inkomsten en uitgaven in evenwicht? Moest ik mijn spaargelden aanspreken of kon ik extra sparen? Heb ik in de toekomst wat extra middelen achter de hand als mijn wasmachine kapot gaat? Als een privépersoon een goed en zeker inkomen heeft om zijn huur of hypotheek te betalen, verder geen grote schulden heeft en ook nog over een spaarsaldo beschikt, is de conclusie dat zijn of haar financiële positie robuust en solide is.
Zo is het ook bij gemeenten. Had het gemeentelijk huishoudboekje een tekort of een overschot? Heeft de gemeente na het jaar 2022 geen of weinig schulden en een redelijk goed gevulde ‘bankrekening’ (algemene reserve)? Waren de buffers voor risico’s hoger dan de risico’s die zich voor hebben gedaan? Waren de baten even hoog of hoger dan de lasten? Als het antwoord op al die vragen positief is dan staat de gemeente Arnhem er in financiële zin goed voor.
Door in samenhang te kijken naar een aantal kengetallen kunnen we beoordelen hoe robuust de financiële positie van een gemeente is. Dat is waar we in deze paragraaf bij stilstaan.

2022 was het jaar dat de samenleving weer open ging na de diverse coronamaatregelen die tot in het voorjaar duurden en waarvan de laatsten pas onlangs zijn beëindigd. De Russische inval in Oekraïne bracht daarna grote onzekerheid. De gemeente sprong bij met de crisisopvang van vluchtelingen. Net als in de coronacrisis heeft de Rijksoverheid met diverse compensaties de grootste financiële nadelen gecompenseerd. De energiecrisis die als gevolg van het conflict in Oekraïne is ontstaan zorgt echter weer voor grote onzekerheid. De prijsstijgingen houden langer aan dan het CPB in eerste instantie had geraamd, waardoor de onzekerheid rond de ramingen voor de toekomst nog zeker niet terug is op het niveau van voor de coronacrisis.

Over het jaar 2022 is een positief saldo van inkomsten en uitgaven gerealiseerd en bedraagt het voordelig jaarresultaat € 23,8 miljoen na mutaties in de reserves. Het financieel voordelig jaarresultaat heeft positief doorgewerkt op de drie niveaus van robuustheid aan de hand waarvan is te beoordelen hoe de gemeente er voor staat.

1. In de begroting 2022 werd voor 2022 nog een onttrekking aan de algemene reserve begroot. Vanaf 2023 is de begroting wel structureel in evenwicht waarmee de begroting voldoende robuust was. In de realisatie over 2022 zijn de baten hoger dan de lasten, wat resulteert in het voordelige jaarresultaat.
2. De mate van robuustheid om risico's op te vangen: het risicoprofiel is opnieuw geactualiseerd. Ook het beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit is opnieuw bepaald. Bij het opstellen van de begroting werd voor 2022 uitgegaan van een weerstandsfactor van 1,4. De weerstandsfactor bij de jaarrekening is 2,3. Deze hogere weerstandsfactor ontstaat vooral doordat de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico’s) hoger is. Verderop in deze paragraaf wordt dit toegelicht.
3. De mate van robuustheid van de balans: Hierbij gaat het onder andere om de omvang van de schulden van de gemeente (netto schuldquote) en de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen (solvabiliteit). De financiële kengetallen hebben zich in 2022 in positieve richting ontwikkeld. Met name de solvabiliteit is aanzienlijk hoger dan voorgaande jaren. Dit is het gevolg van meerdere incidentele meevallers die leiden tot een hogere algemene reserve. De uitkomsten van de financiële kengetallen worden verderop in deze paragraaf toegelicht.

Samenvattend is te zeggen dat de financiële positie van de gemeente in 2022 robuuster is geworden op basis van het beeld uit de drie niveaus van robuustheid.

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal:

Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV laten over de afgelopen jaren het volgende beeld zien:

1A. Netto schuldquote	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	86%	84%	78%	72%	95%	66%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	76%	75%	71%	66%	88%	61%

2. Solvabiliteitsratio	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	16%	17%	19%	22%	16%	29%

2A. Weerstandsfactor	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	1,4	1,2	1,0	1,9	1,4	2,3

3. Kengetal grondexploitatie	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	7%	7%	5%	6%	6%	5%

4. Structurele exploitatieruimte	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	-2%	1%	2%	8%	-4%	15%

5. Woonlasten meerpersoonshuishouden	**rek. 2018**	**rek. 2019**	**rek. 2020**	**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
	100%	104%	102%	102%	94%	100%

Als aanvulling op deze verplichte kengetallen worden in de begroting en jaarrekening in aansluiting op de zogenaamde stresstesten van de 100.000+ gemeenten op vier aandachtsvelden nog een aantal andere kengetallen doorgerekend. Bij elk kengetal wordt door middel van een kleur aangegeven hoe hierop wordt gescoord: rood is kwetsbaar, oranje is punt van aandacht en groen is voldoende.

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav schuldquote		**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
a	Netto schuld per inwoner	€ 3.272	€ 4.174	€ 3.098
b	Schuldevolutie	-8%	4%	-13%
c	Netto rentelasten/exploitatie	1,37%	1,56%	1,20%
d	Aanwezigheid rentereserve/buffer	ja	ja	ja
e	Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen	96%	94%	96%

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav solvabiliteit		**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
a	Weerstandsfactor	1,9	1,4	2,3
b	Mogelijkheden om weerstandscapaciteit te verbeteren	ja	ja	ja

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav grondexploitatie		**rek. 2021**	**begr. 2022**	**rek. 2022**
a	Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting	nee	nee	nee

Aanvullende Arnhemse kengetallen tav woonlasten		rek. 2021	begr. 2022	rek. 2022
a	Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0,34%	0,21%	0,21%
b	Derving OZB i.v.m. leegstand	1,73%	2,06%	1,72%

Toelichting:
Bij het beoordelen van de bovenstaande kengetallen is het belangrijk de kengetallen in onderlinge samenhang te bezien om uitspraken te kunnen doen over én de robuustheid van de begroting/rekening, én de robuustheid van de risicobuffers én de robuustheid van de balans.

Robuustheid van de begroting:
- De structurele lasten zijn in 2022 gedekt met structurele inkomsten, zoals het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien.
- De Arnhemse begroting was minder afhankelijk van de resultaten die op de grondexploitaties worden behaald dan bij de begroting 2022 werd verwacht. Een kanttekening hierbij is wel dat de BR Grondexploitaties niet toereikend is om alle risico's van het grondbedrijf te dekken. De resterende risico's kunnen echter volledig met de algemene reserve worden afgedekt.
- De Begroting 2023, zoals vastgesteld door de raad, laat ook een meerjarig sluitend financieel beeld zien. Zoals in de Begroting 2023 beschreven, kent dit beeld wel diverse onzekerheden.

Robuustheid van de buffers voor risico's in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen:
- Een belangrijke indicator is de weerstandsfactor die de verhouding uitdrukt tussen de beschikbare buffers (reserves die het weerstandsvermogen van de gemeente vormen) en de benodigde weerstandscapaciteit (het totaal van de berekende mogelijke nadelige financiële gevolgen van de risico's). Dankzij incidentele meevallers wordt er bij de jaarrekening per saldo aan de algemene reserve toegevoegd in plaats van onttrokken zoals begroot. Hierdoor komt de weerstandscapaciteit uit op 2,3. Dit is ruim boven de ondergrens van 1,0 waarbij de buffers voor risico's moeten worden aangevuld.

Robuustheid van de balans:
- De solvabiliteit van onze gemeente komt in de jaarrekening uit op 29%. Dit is daarmee ruim boven de meest risicovolle categorie volgens de indeling die de provincie Gelderland hanteert. Naast de positieve invloed door de jaarlijkse overhevelingen van het ene begrotingsjaar naar het volgende jaar via de bestemmingsreserve taakmutaties die het kengetal positief beïnvloeden, dragen ook de incidentele meevallers bij aan de groei van het eigen vermogen. De jaarrekening laat daarmee een positief beeld van de solvabiliteit zien. Daarmee is er voldoende eigen vermogen dat de komende jaren ingezet kan worden als incidentele dekking.
- De cijfers van het grondbedrijf zijn relevant voor de beoordeling van de solvabiliteit. De balans van de gemeente Arnhem wordt, in vergelijking met andere gemeenten, minder beïnvloed door de resultaten van het grondbedrijf. Dit komt mede door de verliezen die na de economische crisis van 2008 - 2013 zijn genomen. Vanuit de verstedelijkingsopgave zullen de komende jaren diverse grondexploitaties worden gestart, zoals Kronenburg, Nijmeegseweg en Spoorzone Oost. Daarvoor zullen wellicht extra risicobuffers worden opgenomen.
- Arnhem heeft haar schuldpositie in 2022 verbeterd. De schuldquote geeft aan hoe groot de schuld is ten opzichte van de omvang van de begroting. Als gevolg van vooruitbetalingen van het Rijk en doordat reeds bij een lage rentestand leningen waren aangetrokken, waren er in 2022 voldoende liquide middelen beschikbaar en hoefde er om die reden minder geleend te worden.

In de onderstaande tabel worden de financiële kengetallen te vergeleken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën.
Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De uitkomsten voor de jaarrekening 2022 zijn onderstaand vermeld. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2023.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2023	Waarde Arnhem Jaarrekening 2022	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	64%	66%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	57%	61%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	31%	29%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	8%	5%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	1,50%	15%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	-0,06%		> 0%	> 0%	< 0%
6. Belastingcapaciteit	100%	100%	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,7	2,3	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Jaartal	Weerstandsfactor		Solvabiliteit	
	primitieve begroting	rekening	primitieve begroting	rekening
2016		1,4	12%	15%
2017	1,3	2,1	10%	16%
2018	2,0	1,4	12%	16%
2019	1,6	1,2	14%	17%
2020	1,0	1,0	15%	19%
2021	1,0	1,9	12%	22%
2022	1,4	2,3	16%	29%
2023	1,4		18%	

Uitgangspunten van beleid

In 2020 zijn de uitgangspunten en spelregels voor risicomanagement en weerstandsvermogen door de raad vastgesteld. Deze spelregels en uitgangspunten maken onderdeel uit van de beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen (nota 12 mei 2020, zaaknummer 466760). In aansluiting op deze nota is er in 2021 ook nog een raadsinformatiebrief verschenen hoe om te gaan met grote risicovolle projecten en op welke wijze de raad hierover wordt geïnformeerd. De criteria waaraan een project moet voldoen om als ‘groot risicovol’ te bestempelen zijn tevens in deze brief opgenomen.

Op basis van de laatste afspraken zijn de uitgangspunten en spelregels voor risicomanagement geactualiseerd en ter vaststelling aan de raad voorgelegd. Een deel hiervan zal net als de regels omtrent ‘grote risicovolle projecten’ in de aangepaste financiële verordening worden opgenomen.

Ten opzichte van de uitgangspunten en spelregels voor risicomanagement en weerstandsvermogen zoals deze in 2020 zijn vastgesteld zijn de volgende uitgangspunten vervallen c.q. toegevoegd:

- Vervallen is het volgende uitgangspunt: de gemeente heeft een extra buffer voor niet voorspelbare gebeurtenissen in de vorm van een bestemmingsreserve Solvabiliteit .
- Toegevoegd is het uitgangspunt: de gemeente streeft naar een solvabiliteit van 14% en hanteert daarbij 10% als ondergrens.

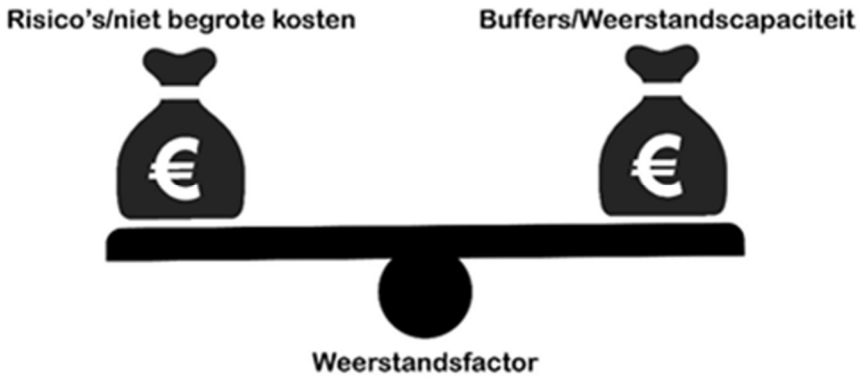
De geactualiseerde uitgangspunten zullen voor de komende jaren richtinggevend zijn hoe om te gaan met risico’s en financiële buffers.

Weerstandsvermogen

In dit deel van de paragraaf is het totaalbeeld opgenomen van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Op basis van het nieuwe risicoprofiel is met behulp van statistische berekeningen bepaald wat de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is;
- de omvang van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:

Hoe hoger de weerstandsfactor is, hoe beter de gemeente in staat is om risico's die zich voordoen op te kunnen vangen. Daalt de weerstandsfactor beneden de 1,0 dan zijn de financiële buffers lager dan het benodigde weerstandsvermogen en kan de gemeente in de financiële problemen komen als de risico's zich voordoen. De afspraken over de hoogte van de weerstandsfactor liggen vast in de financiële verordening: 'Voor een robuuste financiële positie mag de weerstandsfactor niet lager zijn dan 1. Indien de weerstandsfactor lager is dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor hoger is dan 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor (nieuw) beleid'.
Binnen de gemeente Arnhem kijken we niet alleen naar de weerstandsfactor, maar doen dit in onderlinge samenhang met andere financiële kengetallen. Zo is in het nieuwe coalitieakkoord ook afgesproken dat de gemeente streeft naar een solvabiliteit van 14% met een ondergrens van 10%.
Wanneer er bijvoorbeeld sprake zou zijn van een weerstandsfactor boven de 1,4 en deze ruimte zou worden ingezet voor nieuw beleid, heeft dit namelijk ook een ander effect bijvoorbeeld op de solvabiliteit: het eigen vermogen van de gemeente vermindert en de solvabiliteit verslechtert.

Het totaalbeeld bij deze jaarrekening ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2022	JV 2021	Begroting 2023	JV 2022
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
1. Gemeentebrede risico's	34.146	33.425	21.727	23.620
2. Corona risico's	2.987	1.609	671	345
3. Risico opvang vluchtelingen Oekraïne			1.806	1.556
Gemeentebrede risico's totaal	**37.133**	**35.034**	**24.203**	**25.521**
4. Risico's grondexploitatie	13.406	17.428	17.428	18.274
Totaal	**50.539**	**52.462**	**41.631**	**43.795**
Beschikbare weerstandscapaciteit				
1. Algemene reserve	51.600	79.618	37.936	81.963
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	16.509	19.171	20.933	15.809
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	889	1.039	1.039
Totaal	**69.148**	**99.678**	**59.907**	**98.810**
Weerstandsfactor	**1,4**	**1,9**	**1,4**	**2,3**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,0	**18.609**	**47.216**	**18.276**	**55.015**
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,4	**-1.606**	**26.231**	**1.624**	**37.497**

We vergelijken de weerstandsfactor van onze gemeente ook met de beoordelingstabel van Naris.

Beoordelingstabel weerstandsvermogen		
	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De weerstandsfactor komt bij dit jaarverslag uit op 2,3 en bevindt zich in categorie A 'uitstekend'.
Doordat we daarmee volgens onze eigen spelregels in de financiële verordening boven de 1,4 uitkomen, is er geen aanleiding de reserves aan te vullen en zou de ruimte boven de 1,4 in de komende jaren ingezet kunnen worden voor nieuw beleid. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat dit in samenhang bezien moet worden met de ontwikkeling van de begroting en meerjarenraming: als deze geen structureel sluitend beeld laten zien, dan is het niet gepast om incidentele ruimte in te zetten.
Een belangrijke kanttekening hierbij is wel dat het voorspellen van risico's en de ontwikkeling daarvan een onzekere aangelegenheid is. We zien een aantal ontwikkelingen die gaan zorgen voor een stijging van het risicoprofiel. Zo zullen bijvoorbeeld risicobuffers opgenomen moeten worden voor nieuwe grondexploitaties, zoals Kronenburg, Nijmeegse weg en Spoorzone Oost. Dit zal er naar verwachting voor zorgen dat de totale omvang van het risicoprofiel groter wordt. Daardoor zal de weerstandsfactor dalen. Ook economische ontwikkelingen, waaronder een stijgende rente kunnen een extra risico vormen. Het hiervoor aanhouden van noodzakelijke risicobuffers zal kunnen leiden tot een lagere weerstandsfactor. Ten slotte kunnen recente ontwikkelingen rond Oekraïne nieuwe risico's met zich mee brengen.

De toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen, is opgenomen in volgende onderdelen van dit deel van deze paragraaf.

Benodigde weerstandscapaciteit en risicoprofiel

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Daarbij wordt voor de begrotingsrisico's gebruik gemaakt van de volgende indeling:

Risicoscore				
Klasse	Kans		Klasse	Geldgevolg
1	< of 1 x per 10 jaar	10%	1	< € 50.000
2	1 x per 5-10 jaar	30%	2	€ 50.000 - € 200.000
3	1 x per 2-5 jaar	50%	3	€ 200.000 - € 500.000
4	1 x per 1-2 jaar	70%	4	€ 500.000 - € 1.000.000
5	1 x per jaar of >	90%	5	> € 1.000.000

Op basis van een inschatting voor alle risico's van de kans dat het risico zal optreden en het mogelijk financieel gevolg, wordt met behulp van statistische kansberekeningen het mogelijke financieel gevolg van het risicoprofiel van alle risico's samen doorgerekend. De statistische berekeningen die daarvoor worden gemaakt, zijn een hulpmiddel om te bepalen wat het bedrag is dat we als buffer aan moeten houden om risico's te kunnen afdekken, de zogenaamde benodigde weerstandscapaciteit.
Het grote voordeel van deze rekenmethodiek is dat gebruik gemaakt kan worden van het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijkertijd voor zullen doen. Daardoor is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit lager dan de optelsom van alle risicobedragen bij elkaar. Deze berekeningen zijn in combinatie met de beschikbare weerstandscapaciteit (de buffers voor risico's) de basis voor de hoogte van de weerstandsfactor.
Bij de bespreking van risico's is het de gewoonte om grote betekenis toe te kennen aan de hoogte van de weerstandsfactor. Dat is ook logisch, omdat het een belangrijke indicator vormt voor de financiële positie. Hierbij past een duidelijke kanttekening. Het inschatten van risico's met daarbij behorende bedragen en kansen is per definitie geen exacte wetenschap. Ook de berekeningen die op basis daarvan plaats vinden zijn dat dus niet. Ze zijn een hulpmiddel om in totaliteit een bedrag te bepalen om als buffer voor risico's aan te houden. Enige relativering van de waarde van dit gegeven zeker is op zijn plaats. Daarnaast is het van belang om, zoals reeds is aangegeven, de financiële kengetallen in onderlinge samenhang te bezien en niet uit te gaan van één enkel kengetal als de weerstandsfactor.
Ook bij dit jaarverslag zijn de risico's geïnventariseerd om op die manier een beeld te krijgen van het risicoprofiel en benodigde buffer. Naast de gemeentebrede risico's zijn ook de risico's van het grondbedrijf meegenomen. De volgende tabel laat zien wat het totale beeld van de benodigde weerstandscapaciteit is:

Benodigde weerstandscapaciteit	Begroting 2022	JV 2021	Begroting 2023	JV 2022
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Benodigde weerstandscapaciteit				
Gemeentebrede risico's	34.146	33.425	21.727	23.620
Corona risico's	2.987	1.609	671	345
Risico opvang vluchtelingen Oekraïne			1.806	1.556
1. Gemeentebrede risico's totaal	**37.133**	**35.034**	**24.203**	**25.521**
Conjuncturele (marktrisico) en project specifieke risico's grondexploitatie	11.763	15.519	15.519	16.289
Strategisch bezit (mva)	1.533	1.813	1.813	1.873
Anterieure overeenkomsten	110	96	96	112
2. Risico's grondexploitatie	**13.406**	**17.428**	**17.428**	**18.274**
Totaal	**50.539**	**52.462**	**41.631**	**43.795**

Onderstaand worden de onderdelen van het risicoprofiel doorgelopen.

1. Gemeentebrede risico’s

De actualisatie van de gemeentebrede risico's voor de jaarrekening 2022 levert in vergelijking met de risico's bij de Begroting 2023 het volgende beeld op:

- het totale gemeentebrede risicoprofiel bij de jaarrekening bestaat uit 112 risico's, terwijl het risicoprofiel bij de begroting 2023 bestond uit 97 risico's;
- er zijn 30 nieuwe risico's, 15 risico's zijn vervallen en 11 risico's zijn gewijzigd;
- het aantal coronarisico’s is afgenomen van 8 risico’s bij de begroting tot 3 risico’s bij deze jaarrekening;
- er zijn 77 financiële risico's die in aanmerking komen voor het reserveren van weerstandsvermogen.

Een overzicht van grote begrotingsrisico's die met name bepalend zijn voor de financiële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is opgenomen aan het einde van deze paragraaf. Deze risico's hebben op basis van de inschatting van de kans op voorkomen en het financieel gevolg de meeste invloed op het totale risicoprofiel.

Het risicoprofiel voor de totale gemeentebrede risico's is bij deze jaarrekening met € 1,3 miljoen toegenomen ten opzichte van de vorige actualisatie bij de Begroting 2023. Ten opzichte van het risicoprofiel bij de Begroting 2022 is er sprake van een sterke daling van de risico’s. Dit komt met name doordat een aantal grote risico’s zoals voor Herijking gemeentefonds/nieuw verdeelmodel Beschermd Wonen als risico zijn vervallen en opgenomen zijn in de Begroting.

De stijging bij dit jaarverslag is per saldo vooral veroorzaakt door een aantal belangrijke stijgers en dalers met een grote financiële impact:

Stijgers:

- *Tariefstijgingen in de Zorg (wmo en jeugdzorg)*
  Er is sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg kunnen stijgen, daarnaast wordt vanaf medio 2024 opnieuw zorg ingekocht, wat ertoe kan leiden dat de zorgtarieven moeten worden verhoogd. Hiervoor is een nieuw risico is opgenomen met een kans van 80% en een financieel maximum van € 3 miljoen.
- *Flexwoningen Merwedeterrein*
  Een nieuw risico is opgenomen voor de kans dat op geen van de potentiële vervolglocaties in Arnhem herplaatsing van de flexwoningen Merwedeterrein mogelijk is. Het risico is opgenomen met een kleine kans van 10%, en met een maximum financiële impact van € 10 miljoen.
- *Inkomensregelingen (BUIG), maximaal eigen risico*
  Het risico is doorgerekend en naar boven bijgesteld. De kans van het risico is op 70% gebleven. Het financieel maximum is verhoogd van € 7,3 miljoen naar € 8,7 miljoen.
- *De Connectie*
  Het risico Bedrijfsvoering is komen te vervallen en samengevoegd met dit risico voor De Connectie.
- *Zorgpartijen in financiële problemen*
  Het financieel maximum van het risico is opgehoogd naar € 2 miljoen, dit was € 1 miljoen, de kans is 90% gebleven.

Dalers:

- *Bedrijfsvoering*
  Het risico is komen te vervallen en is samengevoegd met het risico De Connectie. Specifieke bedrijfsvoerings risico's worden opgenomen bij de betreffende clusters.
- *Compensatie stijgende energielasten*
  Het financieel maximum van het risico is verlaagd naar € 1 miljoen, dit was € 2,5 miljoen, de kans van het risico is 90% gebleven.

Nieuwe risico's zonder geldgevolg
Naast risico’s met een mogelijk financieel gevolg zijn er ook 35 risico’s zonder financieel gevolg in het risicoprofiel opgenomen. Daarvan zijn er 15 nieuw. Bij deze risico's is nog niet duidelijk of en in welke mate ze zich zouden kunnen voordoen. Bij de voorbereiding van de begroting 2024 zal worden nagegaan of het noodzakelijk is om deze te kwantificeren.

In het risicoprofiel is ook een aantal risico's opgenomen die vanwege het vertrouwelijke karakter (onderhandelingspositie, concurrentieverhouding, etc.) niet in deze paragraaf worden beschreven.

2. Grondexploitatie risico's

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de opstelling van Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2022 die tegelijk met deze jaarrekening is gemaakt. Het geactualiseerde risicoprofiel is meegenomen in dit jaarverslag.
In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend. Het conjuncturele risico (marktrisico) is bepaald door een berekening uit te voeren op basis van een "slecht- weer" scenario waarbij als basis uitgangspunten wordt uitgegaan van: 3 jaar vertraging, waarde daling van 15% en 10% lagere kosten.
De project specifieke risico's zijn bepaald door gebruik te maken van een door de gemeente Arnhem opgestelde checklist die aansluit bij de landelijke regelgeving van de Commissie BBV en het Handboek van de accountant. De risico's van strategisch bezit (mva) de anterieure overeenkomsten zijn toegevoegd.

De aan te houden buffers voor de risico's in het grondbedrijf zijn €0,8 miljoen hoger dan vorig jaar.
Voor een uitgebreidere omschrijving en verklaring van de risico's, de financiële positie, de ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit en scenario's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.
Bij de berekening van de risico's en benodigde buffers voor het grondbedrijf is uitgegaan van de huidige grondexploitaties. De gemeente Arnhem heeft de zogenaamde woondeal met het Rijk gesloten. Het risico dat de gemeente Arnhem bij de ontwikkeling en uitwerking van plannen zal moeten bijdragen, zal worden besproken bij de Perspectiefnota.

Conclusie risicoprofiel

Zoals toegelicht is het totale risicoprofiel voor de gemeentebrede en grondexploitatierisico's, ten opzichte van eerdere inschattingen bij de begroting 2023, met € 2,2 miljoen gestegen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In dit onderdeel van de paragraaf is een korte toelichting opgenomen op de beschikbare weerstandscapaciteit.

In de volgende tabel is het totale beeld van de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen:

Beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2022	JV 2021	Begroting 2023	JV 2022
	90%	90%	90%	90%
Bedragen x € 1.000				
Beschikbare weerstandscapaciteit				
Stand Algemene reserve per 1-1	59.320	44.067	75.634	79.591
+ Toevoegingen	10.780	32.671	0	15.836
- Onttrekkingen	-18.499	-18.469	-37.698	-37.331
- Resultaat	0	21.349	0	23.866
1. Algemene reserve per 31-12	**51.600**	**79.618**	**37.936**	**81.963**
BR Grondexploitatie	14.747	17.671	19.171	14.309
BR Strategische posities	1.500	1.500	1.500	1.500
BR Voorstudies	262	0	262	0
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	**16.509**	**19.171**	**20.933**	**15.809**
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	**1.039**	**889**	**1.039**	**1.039**
Totaal	**69.148**	**99.678**	**59.907**	**98.810**

1. Algemene reserve

In de Begroting 2022 die op 10 november 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld, is op basis van de prognose van het rekeningresultaat over 2021 een stand van de algemene reserve van € 51,6 miljoen opgenomen. Deze prognose is met nog een aantal aanvullende wijzigingen in de Turap-2 2021 verwerkt. Samen met de wijzigingen uit Verzamelbesluit-3 2021 was op 31 december 2021 de begrote stand van de algemene reserve ultimo 2022 € 50,8 miljoen. Na toevoeging van het resultaat 2021 van € 21,3 miljoen bedraagt te begrote eindstand € 72,1 miljoen. Met de resultaatbestemming 2021 wordt er in 2021 weer 14,6 miljoen aan de algemene reserve onttrokken in 2022. Samen met een aantal andere wijzigingen komt de eindstand van de algemene reserve in de begroting op 31 december 2022 uit op € 58,1 miljoen. Wanneer het resultaat over 2022 van € 23,9 miljoen daaraan wordt toegevoegd bedraagt de stand van de algemene reserve in de jaarrekening 2022 € 82,0 miljoen.

Stand Begroting 2022	€ 51,6	miljoen
Turap-2 2021 en Verzamelbesluit-3 2021	-€ 0,8	miljoen
Begrote stand 31 december 2021	€ 50,8	miljoen
Resultaat 2021	€ 21,3	miljoen
Resultaatbestemming 2021	-€ 14,6	miljoen
Overige begrotingswijzigingen	€ 0,6	miljoen
Begrote stand 31 december 2022	€ 58,1	miljoen
Resultaat 2022	€ 23,9	miljoen
Stand Jaarrekening 2022	€ 82,0	miljoen

2. Reserves grondexploitaties

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt in de paragraaf Grondbeleid toegelicht. Dit jaar is €3,4 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserve grondexploitatie door zowel de hard stijgende kosten van materialen, arbeid en energie als de eerste tekenen van afvlakkende woningprijzen. De benodigde weerstandscapaciteit voor de risico's grondexploitatie is daarnaast toegenomen en bedraagt €18,3 miljoen. Door deze ontwikkelingen zijn de bestemmingsreserves grondexploitatie van €15,8 miljoen niet toereikend voor het afdekken van de risico's in de grex. Voor €2,5 miljoen wordt een beslag gelegd op de algemene middelen.

3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar

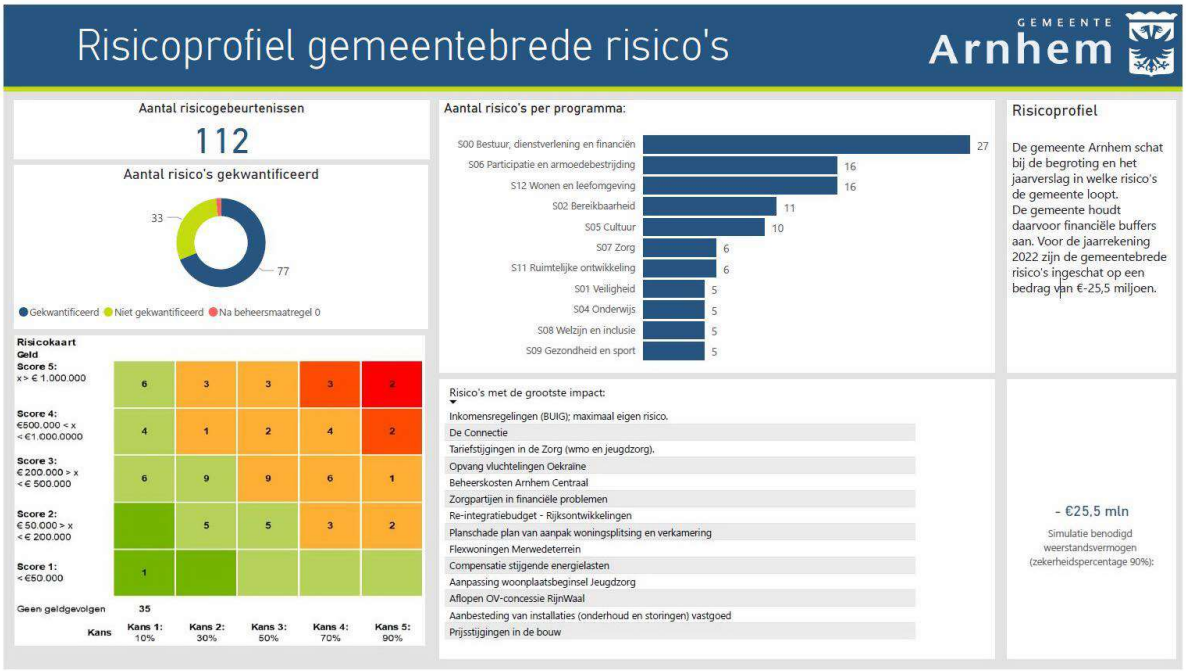
De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar is in 2022 voor €1,0 miljoen ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie beschikbare weerstandscapaciteit

Zoals toegelicht is de totale beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de vorige stand bij de begroting 2023 met €38,9 miljoen gestegen.

Belangrijkste risico's

In onderstaande afbeelding worden de gegevens van het gemeentebrede risicoprofiel samengevat weergegeven:

Hieronder worden de belangrijkste gemeentebrede risico's (met hoogste invloed% en risicoscore) in de Top 15 toegelicht, die samen ongeveer 70% uitmaken van de totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit van € 25,5 miljoen voor het gemeentebrede risicoprofiel.

Er wordt een onderverdeling gemaakt van de belangrijke risico's per programma en portefeuilleonderdeel:

Risicogebeurtenis	Kans	Geld	Geld (Max)	Risico score	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Begroting 2023
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën						
Bedrijfsvoering						
De Connectie	4	5	€ 3.650.000	20	8,9%	Gewijzigd+

De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt:
-Grote projecten zoals de investeringen in de ICT infrastructuur, informatieveiligheid en privacy leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg € 300.000);
-Frictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg € 350.000);
-Outputfinanciering: risico dat de invoering van outputfinanciering een hogere bijdrage voor Arnhem tot gevolg heeft. (niet gekwantificeerd);
- Overige risico's die samenhangen met de Connectie (maximaal financieel gevolg € 3.000.000);
-Het risico bestaat dat als de kwaliteit van de uitvoering daalt, dit onvoldoende tijdig wordt gesignaleerd met mogelijke financiële consequenties (meerkosten als gevolg van maat- en meerwerk) tot gevolg.

S02 Bereikbaarheid						
Mobiliteit						
Aflopen OV-concessie RijnWaal	2	5	€ 1.300.000	10	2,1%	Ongewijzigd

Op dit moment krijgt de gemeente Arnhem een jaarlijkse vergoeding voor de trolley gerelateerde kosten binnen de huidige OV-concessie afspraken. Het aanbesteden van de nieuwe OV-concessie is uitgesteld tot 2024. Voor de periode 2022-december 2024 en december 2024-juni 2026 werkt de provincie met een noodconcessie. De jaarlijkse vergoeding van € 1,3 miljoen van de provincie is tijdens de noodconcessies gecontinueerd. Voor de nieuwe concessieperiode vanaf juni 2026 zullen in 2023/2024 nieuwe afspraken gemaakt worden met de provincie.

S06 Participatie en armoedebestrijding						
Werk en Inkomen						
Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico	4	5	€ 8.700.000	20	16,4%	Gewijzigd+

Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een maximaal eigen risico van 10% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het voorlopige BUIG € 10,4 miljoen. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie rekening te houden met een tekort van € 1,7 miljoen. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting a € 8,7 miljoen is opgenomen.

Re-integratiebudget - Rijksontwikkelingen	4	5	€ 2.000.000	20	3,8%	Ongewijzigd

Het re-integratiebudget staat onder druk. Er is geen ruimte voor extra zaken. De participatiemiddelen zijn onder andere nodig om de ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Onder andere vanwege rijks ontwikkelingen bestaat het risico dat niet op het juiste moment geld beschikbaar is om in te zetten:
We zijn bezig met een intensivering op beschut werk, maar gaan het aantal volgens de behoefteraming van het rijk (201 beschutte werkplekken) voorlopig niet halen. Op basis van deze behoefteraming 2022 bedraagt het maximale financiële risico circa € 2,1 miljoen. Vanaf 2023 hebben we hier (deels) middelen voor gereserveerd.
- Om de doelstellingen rondom de banenafspraak te halen zal het aantal mensen dat in aanmerking komt voor de banenafspraak de komende jaren toenemen. Het risico is dat ook hiervoor geen ruimte is in het re-integratiebudget. De omvang van het dekkingstekort bij basisbanen is vergelijkbaar met beschut werk. Op dit moment is hiervoor nog geen financiële vertaling gemaakt.
- Door de op 1 januari 2020 in werking getreden Wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) bestaat de kans dat de financiële ruimte voor de grote opgave van de verschillende doelgroepen uit de participatiewet steeds kleiner wordt.
- Er zijn landelijk ideeën over het toewerken naar een regionaal sociaal werkbedrijf. Dit kan effect hebben op Scalabor en de roep om invloed vanuit de regio kan dan groter worden.
- De vertaling van HUG naar inzicht in kans op werk en het traject wat daarbij hoort ontbreekt nog. Door monitoring komt steeds meer zicht op nieuwe instroom, maar van het totale bestand ontbreekt nog een groot deel aan inzicht. Het risico op het maken van een goede prognose van zowel kosten als resultaat (op uitstroom) blijft hierdoor lastig.

Armoedebeleid						
Compensatie stijgende energielasten	5	4	€ 1.000.000	20	2,4%	Gewijzigd-

Door de stijgende energielasten kunnen inwoners in de financiële problemen komen. In 2023 wordt er wederom energietoeslag verstrekt, we ontvangen hiervoor middelen van het rijk. In Arnhem hanteren we hiervoor ruimere regels dan het rijk, de extra kosten dekken we uit incidentele middelen. In 2023 worden studenten uitgesloten, zij worden doorverwezen naar bijzondere bijstand. Als we hier onvoldoende compensatie voor ontvangen, dan leidt dat tot een overschrijding van het budget Bijzondere Bijstand.

S07 Zorg						
WMO en sociale wijkteams en Jeugd /Jeugdzorg						
Tariefstijgingen in de Zorg (wmo en jeugdzorg)	5	5	€ 3.000.000	25	6,5%	Nieuw

Gemeenten zijn verplicht reële tarieven voor wmo en jeugdzorgvoorzieningen te hanteren. Daarnaast moeten we 'concurreren' met zorg die wordt geleverd uit andere wetten en vergoedingen die daarin worden gehanteerd (o.a. Wet Langdurige Zorg), en is er sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg kunnen stijgen. Ook wordt vanaf medio 2024 opnieuw zorg ingekocht, wat een natuurlijk moment is om de tarieven te herbepalen. Dit kan ertoe leiden dat we de zorgtarieven moeten verhogen.

WMO en sociale wijkteams						
Zorgpartijen in financiële problemen	5	5	€ 2.000.000	25	3,9%	Gewijzigd+

Steeds meer (landelijke opererende) zorg- en jeugdzorginstellingen, waaronder de instellingen voor jeugdbescherming, zijn of onvoldoende in staat om mee te bewegen met de transformatie of raken door andere oorzaken in de financiële problemen en gaan in het uiterste geval failliet. Het gevolg daarvan is dat de zorg en/of bescherming aan de cliënten die onder behandeling en/of toezicht staan, niet voldoende gegarandeerd of gecontinueerd kan worden. Gelet op de zorgplicht die de gemeente heeft kan zij gedwongen zijn de zorgaanbieder bij te staan om zo de zorg te kunnen continueren. Omdat het meestal grote externe partijen met veel cliënten betreft, kan ook de druk om de overeengekomen zorgtarieven met deze partijen te verhogen, groter worden.

Jeugd /Jeugdzorg						
Aanpassing woonplaatsbeginsel Jeugdzorg	3	5	€ 1.600.000	15	2,2%	Ongewijzigd

Uit een analyse van overdragen jeugdzorgcliënten tussen Arnhem en andere gemeenten als gevolg van de wettelijke aanpassing in het woonplaatsbeginsel Jeugdwet, blijkt dat de kosten van Arnhem hoger uitvallen dan eerder in de initiële begroting 2022 is opgenomen. In het kader van de turap-2 2022 en de begroting 2023 is hiervoor incidenteel voor de jaren 2022 en 2023 extra budget uitgetrokken. Evenwel blijken uit de analyse ook nog aflopende zorgtoewijzingen van andere gemeenten ter waarde van € 1,6 miljoen voor te komen die niet bij Arnhem in rekening zijn gebracht.
Ook bestaat nog het risico dat de simulatiebestanden van het CBS op basis waarvan de gemeenten vorig jaar financieel zijn gecompenseerd door het Rijk, op onvolledige gegevens van zorgaanbieders gebaseerd zijn en het financiële effect op de kosten ook om die reden hoger uitvallen dan in de initiële Begroting 2022 is voorzien.

S08 Welzijn en inclusie						
Asiel, Vluchtelingen en inburgering						
Opvang vluchtelingen Oekraïne	2	5	€ 7.700.000	10	5,2%	Gewijzigd-

De oorlog in Oekraïne heeft geleid tot een grote vluchtelingenstroom, ook in Nederland. In Arnhem worden tot nu toe ruim 500 vluchtelingen opgevangen door de gemeente op cruiseschepen en in noodopvang in een voormalige school en tijdelijke woonunits. Daarnaast bieden particulieren nog opvang aan ca. 270 mensen in Arnhem. Het rijk stelt tijdelijk een normbedrag beschikbaar ter dekking van de dagelijkse kosten die de gemeente maakt i.v.m. de opvang. Dit bedrag is per 15 oktober 2022 verlaagd van € 100 naar € 83 per opvangplek per dag. Het risico bestaat dat de opvang langer duurt of de gemeentelijke kosten hoger zijn dan waarin de tijdelijke regeling voorziet. Het rijk heeft wel aangegeven dat gemeenten de werkelijke kosten vergoed krijgen als in betekenende mate afgeweken wordt van het normbedrag. Daarnaast bestaat het risico dat al aangegane verplichtingen niet vergoed worden na aflopen van de regeling.
De meer indirecte gevolgen van de oorlog, zoals het macro-economisch effect en lange termijn effecten van de vluchtelingenstroom binnen Europa zijn niet nader gekwantificeerd.
Het bedrag is berekend o.b.v. 4 maanden doorbetalen opvang: € 5,3 miljoen + 50% van € 4,8 miljoen

S12 Wonen en leefomgeving						
Openbare ruimte						
Beheerskosten Arnhem Centraal	3	5	€ 3.000.000	15	4,1%	Ongewijzigd

Naar aanleiding van de stand van het onderzoek dat wordt uitgevoerd naar alle lekkages op AC is het aannemelijker dat er verregaande herstelmaatregelen noodzakelijk zijn. Het 'slechts' treffen van beheer(s)maatregelen is niet afdoende en kan op de lange termijn naar verwachting ook teveel schade toebrengen aan de levensduur en kwaliteit van het beton.
Aannemer is intussen gedagvaard. Een 'overzichtelijke' lekkage in de fietsenstalling is voor rekening van de gemeente verholpen. Daarnaast lijken veel herstelmaatregelen noodzakelijk te zijn in het gebied wat wordt toegerekend aan de openbare ruimte en daarmee ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt. Dit ondanks dat ProRail en NS-stations ook nadrukkelijk partij zijn in het verhelpen van de lekkages.

Wonen						
Planschade plan van aanpak woningsplitsing en verkamering	3	5	€ 2.700.000	15	3,7%	Ongewijzigd

Op 16 december 2020 is het facetbestemmingsplan woningsplitsing en verkamering onherroepelijk geworden. Dit bestemmingsplan beperkt de bouw- en gebruiksmogelijkheden van eigenaren. Hierdoor bestaat er een risico op planschadeclaims van eigenaren en andere rechthebbenden. Het verzoek om planschade kan tot vijf jaar na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan worden ingediend (tot eind 2025). Het risico op planschadeclaims is aan de orde voor het gebied (Spijkerkwartier e.o) waarvoor per juli 2019 een Voorbereidingsbesluit gold. Omdat voor de rest van de stad geldt dat het college tijdig kenbaar maakte dat een facetbestemmingsplan in voorbereiding was, konden eigenaren anticiperen op het nieuwe beleid, en is het risico voor het grootste deel van de stad gemitigeerd.

Flexwoningen Merwedeterrein	1	5	€ 10.000.000	5	2,7%	Nieuw

De corporaties en de gemeente hebben in de intentieovereenkomst afspraken gemaakt waardoor over tien jaar naar verwachting een locatie wordt aangewezen waar de woningen permanent naartoe worden verplaatst. Indien na 10 jaar, na inspanning van de corporaties en gemeente, onverhoopt toch geen vervolglocatie(s) is gevonden, wordt indien en voor zover mogelijk aanspraak gemaakt op de Herplaatsingsgarantie van het Rijk. Bij het nemen van het besluit door de corporaties om te investeren in de bouw van deze woningen hebben zij voldoende zekerheid nodig over een minimale duur dat de woningen geëxploiteerd kunnen worden. De gemeente zegt daarom in de intentieovereenkomst toe dat op minimaal één van de mogelijke vervangende locaties herplaatsing mogelijk wordt gemaakt. Als dit, tegen de verwachting in en ondanks inspanningen van alle partijen, niet lukt, dan is de gemeente aansprakelijk voor de schade die de corporaties dan lijden. Het gaat daarbij om de investeringskosten van de woningen voor zover nog niet terugverdiend uit de verhuur en verkoop aan derden. Indien de corporaties geen of niet voldoende inspanning hebben geleverd voor het vinden van eigen locaties, dan dragen de corporaties 50% van dit risico. De kans is zeer klein dat het risico zich voordoet, maar het heeft wel een grote omvang (tot ca. €10 miljoen).

Aanbesteding van installaties (onderhoud en storingen) vastgoed	4	4	€ 1.000.000	16	1,9%	Nieuw

Het risico dat de kosten voor de aanbesteding van installaties (onderhoud en storingen) in de praktijk veel hoger uitvallen dan voorzien. Dit wordt vooral veroorzaakt omdat we de gegevens/data van gebouwen onvoldoende inzichtelijk hebben. Daarbij is er aanbesteed op basis van kengetallen en niet op daadwerkelijk aanwezige aantallen (die niet beschikbaar zijn). De extra kosten kunnen daardoor veel hoger uitvallen dan de €10 miljoen die hiervoor is voorzien (begroot).

Prijsstijgingen in de bouw	4	4	€ 1.000.000	16	1,9%	Gewijzigd-

In de begroting wordt een reële inschatting gemaakt van de te verwachte kostenstijgingen, maar afgelopen periode heeft uitgewezen dat deze veelal te laag werden ingeschat. Als gevolg van de sterke prijsstijgingen in de bouw de afgelopen periode, zijn aannemers/uitvoerders niet (meer) bereid om het risico van prijsstijgingen te dragen. Uitvoering van projecten en werken dreigt daarmee stil te vallen. Daarnaast is er overspannenheid op de bouwmarkt met als gevolg personeelstekort en moeizame leveranties van materialen. Door de hogere loonkosten die worden doorberekend en de uitloop van projecten als gevolg van vertraagde leveranties ontstaat ook een deel van de huidige meerkosten. Door het opnemen van de ‘risicoregeling indexering prijsstijgingen bouw’ in de contracten wordt het prijsrisico verlegd van de aannemer naar de gemeente. Hiermee ontstaat het risico dat bestaande budgetten niet meer toereikend zijn omdat aanbestede werken niet prijsvast zijn.

Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen bestaan uit wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water en het groen in de stad gemeentelijk vastgoed. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijke deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en deels uit investeringsbudgetten.

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen (assets) die gezamenlijk de openbare ruimte van Arnhem vormen. Dit betreft het groen, de wegen en civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), de openbare verlichting, de trolleyinfrastructuur, de verkeersregelinstallaties en -voorzieningen, de riolering, het water, de bossen en parken en de speeltoestellen. Daarnaast wordt ingegaan op de status van het gemeentelijk vastgoed.
Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijk deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot) onderhoud, uit investeringsbudgetten. In het laatste deel van deze paragraaf is per onderdeel weergegeven hoe de begroting en uitgaven in 2022 zich tot elkaar verhouden.

De kapitaalgoederen maken een goed gebruik van de openbare ruimte mogelijk en maken deze aantrekkelijk. Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Arnhem.

Asset	**Areaal (afgerond)**
Stedelijk Waterbeheer	800 km (vrij verval) riolering 70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten
Wegen	2.850.000 m2 gesloten verharding (asfalt) 4.500.000 m2 open verharding (klinkers, tegels etc.) 280.000 m2 half verharding
Groen, incl. Bossen en parken	5.850.000 m2 gazon en gras 2.365.000 m2 bos 660.000 m2 struweel 300.000 m2 heesters 130.000 m2 hagen
Bomen	Circa 50.000 individuele bomen en bomen in structuur waarvan 576 buitengewone/toekomst bomen
Openbare verlichting (OVL)	31.000 lichtmasten 33.000 armaturen 930 km OVL-netwerk
Civieltechnische kunstwerken	301 bruggen en viaducten 23 tunnels 417 grond-werende constructies 395 trappen 2,4 km stalen damwanden
Verkeer	85 verkeersregel installaties 29 verkeerscamera's 790 bewegwijzeringsobjecten
Trolley	3.700 masten 57 km bovenleiding 25 km voedingskabel
Spelen	388 speellocaties met 1682 speeltoestellen 130 sportlocaties met 306 sporttoestellen

Inzamelvoorzieningen	Verzamelcontainers: 125 glas 325 papier 325 PBD (plastic, blik, drankenkartons) 1300 Restafval Minicontainers aan huis: 141.000 (GFT, PBD, papier)

Van beleid naar beheer

Met het beheer van de openbare ruimte kunnen we naast het in stand houden van de bestaande functionaliteiten ook bijdragen aan het realiseren van de vele ambities die Arnhem heeft. We willen de openbare ruimte waardegestuurd en toekomstgericht beheren, waarbij de gebruiker centraal staat. Daarnaast willen we met het beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de hoofddoelen uit het Coalitieakkoord 2022 - 2026: een toekomst bestendig Arnhem, een levendige groene creatieve en kunstzinnige stad. Een stad waar mens en dier prettig wonen in leefbare wijken.
De doelen voor de openbare ruimte zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van de gemeente, zoals onder meer bepaald in genoemd coalitieakkoord en door de raad vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.
Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die de stad kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico's afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhoudsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden.

Samen geven beleid en beheer vorm aan de openbare ruimte. We werken hierin samen met de inwoners van Arnhem, bedrijven en andere stakeholders in de openbare ruimte. Een complex proces, waarbij 'beheerbewust ontwerpen' en 'ontwerpbewust beheren' de kerningrediënten moeten zijn. Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn niet alleen politieke keuzes/ ambities binnen de gemeente Arnhem, maar hebben ook betrekking op landelijke opgaven zoals energietransitie, klimaatadaptatie, duurzaamheid, gezondheid, en burgerparticipatie.

Meetbare kwaliteit openbare ruimte (beeldkwaliteit)

Met de basiskwaliteit geven we aan wat we in Arnhem nastreven met de openbare ruimte. Deze basiswaarden zijn stabiel en veranderen niet zo snel. De in de Begroting opgenomen basiskwaliteit vormt de basis voor het bepalen van de beheerstrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteit systematiek van CROW om te meten of de openbare ruimte kwalitatief op het gewenste niveau is. In deze systematiek wordt met behulp van beeldmeetlatten vastgelegd aan welke beeldkwaliteit de openbare ruimte moet voldoen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke kwaliteitsniveaus er voor de openbare ruimte in Arnhem als basis worden gehanteerd. Met uitzondering van het centrum en de winkelcentra is het onderhoud sober en doelmatig te noemen waarbij de opgave is om de stad met zo weinig mogelijk middelen schoon heel en veilig te houden.

Asset	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C	B / C	A / B	-	-
Speel-voorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D	B	B	B	A /B
Verkeer-regelinstallaties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeers-voorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civieltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

Tabel Overzicht beeldkwaliteit die in de gemeente Arnhem worden nagestreefd per asset uitgesplitst naar gebiedstypen.
** Toelichting beeldkwaliteit D bij verhardingen; deze beeldkwaliteit wordt toegestaan bij de parkeervakken in de woonwijken.*

Beeldkwaliteitsniveau		Technische kwaliteit
Zeer goed	A+	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
Goed	A	Technisch goed in orde
Voldoende	B	Heel en veilig
Matig	C	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding
Slecht	D	kans op kapitaalvernietiging; functieverlies

Beeldkwaliteitsniveaus conform CROW Beeldkwaliteit Systematiek

Samenvattend beeld

Onderstaand is per asset een beschrijving gegeven van de huidige onderhoudssituatie en de geplande inzet om de kwaliteit op peil te houden. Samenvattend kan worden gesteld dat het op dit moment lukt om met de beschikbare middelen het areaal op het gewenste niveau te onderhouden. Daarbij streven we er naar bij te dragen aan de vele ambities die we in de stad willen realiseren. Het combineren van opgaven maakt de projecten echter ook steeds complexer en daarmee moeilijker te plannen. De bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte maakt het mogelijk de fluctuaties in jaarlijkse uitgaven, die hierdoor kunnen ontstaan, op te vangen.

We willen Arnhem radicaal vergroenen. Dit vraagt om een kwalitatieve en kwantitatieve impuls in onze groenstructuur, groene wijken en bomen maar ook het verminderen van het verharde oppervlak. Dit heeft ook consequenties voor onze beheeropgave. Wat aangelegd wordt moet immers ook onderhouden worden. We gaan de komende periode daarom de gevolgen hiervan voor de onderhoudsopgave breder bekijken en nader uitwerken.

Het beheer van veel elementen in de openbare ruimte heeft een sterke relatie met de het stedelijk programma Wonen en leefomgeving. De specifieke ambities en plannen op dit vlak zijn in dat onderdeel van de deze begroting nader beschreven.
De beleidsmatige invulling voor de kapitaalgoederen die een relatie hebben met mobiliteit (zoals verhardingen, verkeersvoorzieningen openbare verlichting en kunstwerken) is te vinden in programma Bereikbaarheid.
Voor de assets afval en riolering is er een relatie met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hierover is nadere informatie te vinden in de paragraaf Lokale heffingen.

Wegen

Goed onderhoud van wegen is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad en de verkeersveiligheid. De keuzes die voor wegenonderhoud gemaakt worden, dragen in toenemende mate ook bij aan andere ambities met betrekking tot klimaatadaptatie (bv 10% minder verharding) en duurzaamheid.

Rapportage op Beeldkwaliteitsniveau						
Ambitie = A/B/C/D	% A+	% A	% B	% C	% D	% Voldoet aan ambitie
2020	46,15	32,11	14,23	0,41	7,1	92,49 (B)
2022	49,09	29,32	9,05	7,56	4,98	95,02 (B)

Er is een verbetering van de kwaliteit ten opzichte van 2020 zichtbaar. Het is gelukt om de kwaliteit te handhaven en zelfs te verbeteren. Daar waar we in 2020 nog ruim 7% onvoldoende scoren, zitten we nu op net geen 5%. Hiermee voldoen we aan de richtlijn die in de wegbeheersystematiek is vastgelegd voor het aantal percentages 'onvoldoende' (tussen 1-5%).
Het zorgen voor goede fietsvoorzieningen heeft hoge prioriteit. Het ambitieniveau voor het onderhoud van fietspaden ligt daarom op het hoogste niveau.

Planning en realisatie

Voor 2022 stond onder andere groot onderhoud op de planning op de volgende wegen: Airborneplein, Velperweg, Westervoortsedijk /Oude Zevenaarseweg, Van Muijlwijkstraat, Hommelseweg en wegenonderhoud in combinatie met rioolvervanging in de wijk Sterrenberg.
Door vertraging in de planuitwerking zijn de werkzaamheden aan de Velperweg, Hommelseweg en de Van Muijlwijkstraat naar achteren geschoven. In plaats daarvan is groot onderhoud uitgevoerd aan de Nijmeegseweg, het Stationsplein en de Utrechtseweg ter hoogte van het Museum.
Er is een snelfietsroute aangelegd op de Oude Zevenaarseweg en de Hugo de Grootstraat. Ook op de Westervoortsedijk zijn de fietsvoorzieningen verbeterd.

In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mindervaliden op de hoofdlooproutes is een start gemaakt in Malburgen. Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is er aandacht voor toegankelijkheid.

Openbare Verlichting

Een goed functionerende openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van sociale- en verkeersveiligheid. Daarnaast is de verlichting van invloed op de uitstraling van de openbare ruimte. De hoofdelementen van de openbare verlichting zijn de masten, de armaturen en de kabels en kasten.

Planning en realisatie

De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte. Met behulp van LED-verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities. In het kader van anticyclisch investeren is besloten de uitrol van LED- armaturen te versnellen met realisatie in 2021, 2022 en 2023. Hierdoor worden de huidige armaturen voor het einde van de levensduur vervangen maar kan eerder bespaard worden op energie en onderhoudskosten.
In 2022 hebben we circa 1500 armaturen in het kader van deze versnelling vervangen door LED. Deze versnelde LED-vervanging loopt nog door in 2023. Dan zal tweederde van de openbare verlichting voorzien zijn van LED-armaturen. Met de reguliere vervangingsopgave zal het laatste deel vervangen worden door LED waardoor we in 2030 geheel op LED-armaturen overgegaan zullen zijn.

Verkeersregelinstallaties (VRI)

Het goed functioneren van Verkeer Regel Installaties (VRI) is van groot belang voor de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Arnhem. Het beheer en onderhoud richt zich op:

- Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelinstallaties (VRI) en andere verkeersmanagement-installaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).
- Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.
- Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met een nadruk op het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Planning en realisatie
Voor 2022 stond vervanging van de volgende VRI's op de planning: Rodenburgstraat / Eusebiusplein, Weertjesstraat / Vossenstraat, Schelmseweg / De Wolfflaan (Burgers Zoo), Nieuwstraat / Weerdjesstraat, VOP Honingkamp / Lange Water, Apeldoornseweg / Weg achter het bos. Al deze vervangingen zijn gerealiseerd.

Het huidige areaal is zowel technisch als functioneel (verkeerskundig) op orde. Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de meerjaren investeringsplanning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen. Bij vervangingen wordt direct gekozen voor de laatste technologie (iVRI) om voorbereid te zijn op verdergaande data uitwisseling tussen verkeerslicht en voertuigen.

Trolley
Het trolleynetwerk is van belang voor een groot deel van het Openbaar vervoer in Arnhem. De trolleyinfrastructuur van de gemeente Arnhem bestaat uit de technische ondergrondse en bovengrondse infrastructuur.

Het openbaar vervoer in Arnhem wordt aanbesteed door provincie Gelderland door middel van een concessie met een lange looptijd (circa 10 jaar). De huidige concessie liep tot december 2022 en wordt vervolgd met een overbruggingsconcessie tot medio 2026. De concessie omvat al het openbaar vervoer per (trolley)bus en auto in de regio Arnhem-Nijmegen en het openbaar vervoer per trein tussen de stations Arnhem en Doetinchem. Na de overbruggingsconcessie is het waarschijnlijk dat opnieuw een concessie van 10 jaar wordt aanbesteed.
De concessiehouder krijgt van de gemeente Arnhem de infrastructuur in bruikleen. Daarvoor is een bruikleenovereenkomst getekend tussen de concessiehouder en de gemeente Arnhem. Het betreft een overeenkomst, waarin de gemeente de infrastructuur om niet ter beschikking stelt. Dit betekent dat grote delen van de beheertaak bij de concessiehouder belegd zijn, dit in tegenstelling tot bijna alle andere assets waarbij de gemeente ook het beheer daadwerkelijk verzorgt.
Het vervangen van trolleymasten, aan het einde van de technische levensduur, valt niet onder de verantwoordelijkheid van de concessiehouder aangezien dit een investering betreft die veel verder gaat dan de looptijd van de concessie.

Planning en realisatie
De oudste masten zijn de komende jaren aan vervanging toe (circa 700 masten en muurankers, allen ouder dan 60 jaar). Dit speelt in eerste instantie bij de geplande reconstructie van de Velperweg. Deze was gepland in 2022/23 maar is ondertussen uitgesteld naar 2023/2024. De verwachte investering hiervoor bedraagt € 0,8 miljoen. Deze investering zal leiden tot een structurele kapitaallast van € 40.000 en is al opgenomen in de Begroting.
Naast de masten zijn de komende jaren (tot 2034) 17 gelijkrichterstations aan vervanging toe (deze stations dateren uit de jaren 70 -80 van de vorige eeuw). De kosten hiervan worden geraamd op circa € 6 miljoen, en kunnen over de gehele concessieperiode worden uitgesmeerd. Ook zullen enkele delen van het ondergrondse kabelnet vervangen moeten worden.
In de huidige Begroting zijn (afgezien van de hierboven genoemde € 0,8 miljoen voor de Velperweg) geen middelen gereserveerd voor deze vervangingsinvestering. Er is een vervangingsplanning voor de trolley uitgewerkt met een bijbehorende investeringsplanning. Uitgangspunt hierbij is dat de kapitaalslasten die hiermee gemoeid zijn onderdeel worden van de afspraken met de provincie in relatie tot de OV-concessie. Aangezien deze nieuwe concessie pas in 2026 in zal gaan, zullen met de provincie afspraken gemaakt moeten worden hoe de kosten van noodzakelijke investeringen die nodig zijn voor 2026 gedekt kunnen worden.

Civieltechnische kunstwerken
Onder de noemer van civieltechnische kunstwerken vallen bruggen, viaducten, tunnels, grondkerende constructies, trappartijen etc. Aan de hand van gegevens uit onder meer de inspecties wordt getracht het duurzame onderhoudsniveau zo goed mogelijk te benaderen.

Planning en realisatie
De kwaliteit van het areaal op basis van de laatste inspecties is redelijk tot goed. Er zijn 6 objecten als zeer slecht benoemd, maar deze vormen geen gevaar. In 2022 is zoals gepland, naast wat enkele kleine zaken, met name onderhoud aan de John Frostbrug uitgevoerd.

In de Begroting was de volgende kanttekening opgenomen:
Aandachtspunt bij de toekomstige vervangingsinvesteringen is het viaduct Rijkerswoerdsestraat (over A325). Indien dit viaduct vervangen moet worden zal dit een investering vragen van circa € 900.000. Deze investering is nog niet opgenomen in de Meerjaren Investeringsplanning. De noodzaak van vervanging is afhankelijk van het

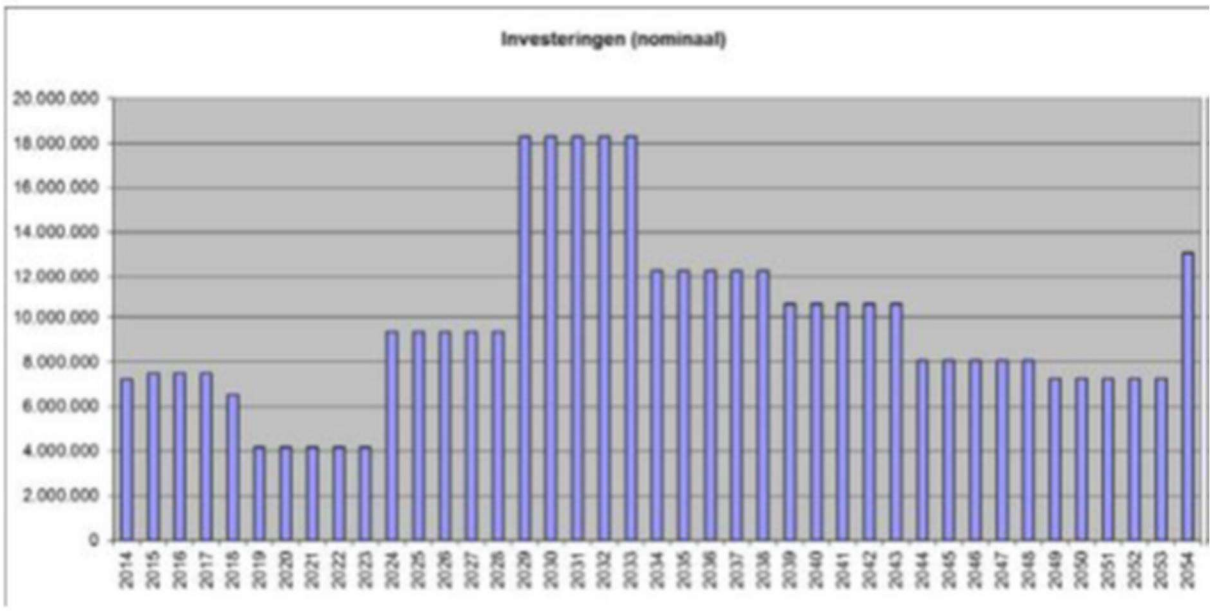
soort verkeer dat van het viaduct gebruik mag maken. Het komende jaar zal dit mede in overleg met de provincie en buurgemeenten bepaald moeten worden.

In overleg met de buurgemeenten en de provincie is besloten om het bovengenoemde viaduct te gaan vervangen (naar verwachting in 2024/2025). De hiervoor benodigde investeringen zullen worden opgenomen in de Meerjarige Investeringsplanning.

Riolering

Een goed functionerend rioolstelsel is van essentieel belang voor de volksgezondheid en het voorkomen van wateroverlast. Het beheer van het rioolstelsel heeft betrekking op een groot aantal verschillende onderdelen zoals, de vrijvervalriolering met bijbehorende putten, persleidingen en gemalen, huisaansluitingen, drainage, kolken en lijngoten. Maar ook het aanpassen van de bovengrondse inrichting kan bijdragen aan het beter afvoeren of bufferen van regenwater. Waar zich hiervoor goede kansen voordoen met beperkte meerkosten wordt hierin geïnvesteerd.
Voor de korte termijnplanning wordt uitgegaan van de technische levensduur, de werkelijke toestand van de riolering. Deze werkelijke toestand wordt bepaald door middel van video-inspecties van de rioolstelsels en het beoordelen en classificeren van de leidingen.

Voor de lange termijnplanning wordt voor het verwachte moment van vervangen uitgegaan van de theoretische levensduur (dit is de verwachte levensduur voor vrijvervalriolen, de economische afschrijving gebeurt in 40 jaar). Voor de theoretische levensduur van de riolering wordt uitgegaan van een periode van 60 jaar. Er liggen ook nog vrij veel riolen uit de periode 1870-1930 met een actuele leeftijd van 90 tot 150 jaar. De lange termijnplanning is dan ook niet meer dan een indicatie van de opgaven die op langere termijn in het verschiet liggen.
Onderstaand figuur uit het Gemeentelijk Rioleringsplan van 2014 laat zien dat er nog een grote vervangopgave aan komt.

Planning en realisatie

Voor 2022 stonden de volgende grote rioolvervanging projecten op de planning: Kroonsewal, Hommelseweg, Velperweg en Dalweg. Bij al deze projecten vraag de voorbereiding meer tijd waardoor de uitvoering vertraagd is. Hierdoor waren de rioolinvesteringen in 2022 lager dan begroot.

Bij de reeds lopen de rioolprojecten in Geitenkamp, Sterrenberg en Spijkerbuurt is wel goede voortgang geboekt in de uitvoering.

Water

Het onderdeel water omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven,

haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische water gerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie
De ambitie is:

- het watersysteem op orde brengen en houden;
- met de (water)partners de water gerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

In de afgelopen periode is veel energie gestoken in het controleren en corrigeren van de bestaande beheergegevens van de duikers en beekriolen. De locatie, de ouderdom en de onderhoudstoestand van bijna alle duikers en beekriolen onder de hoofdstructuur zijn de afgelopen jaren in kaart gebracht. Daar waar nodig is inmiddels ook groot onderhoud uitgevoerd.
Het beheer van de oppervlaktewater(bodems) wordt nu nog projectgewijs vormgegeven en wordt, na deze inhaalslag, omgevormd tot een systematische aanpak.

Planning en realisatie

Het voornemen was om in de periode 2022-2023 alle nog niet gebaggerde havens uit te baggeren. Het baggeren van Onderlangs dat al langer op de planning staat, heeft vertraging opgelopen door de Pfas (poly fluor alkyl stoffen)-problematiek (mogelijke verontreiniging van het slib door chemische stoffen). Vervolgens heeft discussie met de huurders van de ligplaatsen over de manier waarop hier invulling aan kan worden gegeven verdere vertraging opgeleverd. Per 1 juli 2022 is er een nieuwe wet in werking getreden. Het gaat daarbij om het verbeteren van de huurbescherming voor huurders van ligplaatsen voor woonboten. De huurbescherming wordt gelijkgetrokken met die van de huur van woningen. In de huurbeschermingswet is opgenomen dat de verhuurder (in dit geval het Rijksvastgoedbedrijf) ervoor moet zorgen dat het gehuurde functioneel blijft. Wij wachten op dit moment af welke stappen het Rijksvastgoedbedrijf in deze gaat nemen. Dit geldt ook voor de locatie de Praets. Daarnaast zal de Rosandepolder nog worden aangepakt.
Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit het exploitatiebudget.
Na deze baggerwerkzaamheden zijn de havens weer op orde voor de komende 20 jaar en kan het jaarlijks baggeronderhoud worden gerealiseerd uit het regulier beschikbare jaarlijkse budget.

Aan de fonteinen op het Gele Rijdersplein (AKU) en het Roermondsplein (Blauwe golven) is geen groot onderhoud geprogrammeerd en gebudgetteerd in de onderhoudbudgetten, gezien de geplande herinrichting van deze locaties.
In het project Blauwe golven is de vervanging van de hier aanwezige fontein voorzien. Deze zal in 2023 worden gerealiseerd. De renovatie van de AKU-fontein zal worden meegenomen in het project Gele Rijdersplein.

Wijkgroen

Het groen is van grote waarde in onze stad. Verbetering van het leef- en woonklimaat voor mens en dier (denk ook aan biodiversiteit) vraagt vaak ook om het toevoegen van meer groen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven die toegelicht worden in het programma Wonen en leefomgeving.
Voor het onderhoud van het wijkgroen zijn per wijk exploitatiebudgetten gereserveerd. De teams Leefomgeving hebben een sturende rol bij de inzet van deze middelen.
Het dagelijks onderhoud van het groen in en om de wijken resulteert in een beeld op B/C- niveau. Het onderhoud van het groen in de binnenstad en winkelcentra gebeurt op A-niveau.

We hebben de afgelopen jaren te maken gehad met extreme droogte. Veel bomen en beplantingen ondervinden hier schade van. De lange termijn effecten hiervan zullen de komende jaren verder duidelijk worden en mogelijk tot extra kosten leiden en aanpassingen in het sortiment.
De gevolgen van de hoge stikstofdepositie worden ook zichtbaar in de stedelijke plantsoenen. Het leidt onder andere tot een toename van de braam. Woekerende bramen leiden plaatselijk tot overlast en vragen extra beheermaatregelen.
Een aantal invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw komen ook voor, met name in het wijkgroen. De huidige aanpak leidt tot vermindering van de overlast door deze soorten. De reuzenbalsemien is succesvol bestreden.

Planning en realisatie

Naast het reguliere onderhoud stonden de volgende projecten op de planning voor 2022:

- Herstel beplantingen (groot onderhoud) in de parken Angerenstein, Westerveld, Park Onderlangs en Sonsbeek. Dit is gerealiseerd.

- Vergroenen Groningensingel in samenloop met wegenproject. Dit project heeft vertraging opgelopen.
- In de wijken aanplanten van extra heesters en struweelgroepen in het kader van biodiversiteit en bestrijden hittestress. Dit heeft met name plaatsgevonden op de Ring van Schuytgraaf, in de groenstroken van Rijkerswoerd en Rosorum.

Speelvoorzieningen

Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen bieden is de aanwezigheid van speelplekken met name voor gezinnen met (kleine) kinderen van belang. Daarnaast zijn speelplekken vaak ontmoetingsplekken voor de wijkbewoners.
Het beheer van de speelvoorzieningen ligt op niveau B en is er vooral op gericht om de speelvoorziening veilig bespeelbaar te houden. Dat houdt in dat kapotte speeltoestellen worden gerepareerd zolang dat opweegt tegen de levensduur van het toestel. Zo niet, dan komt het speeltoestel in aanmerking voor vervanging. Dit laatste wordt met teams Leefomgeving overlegd om de wensen uit de buurt hierin mee te kunnen nemen, zodat er eventueel een ander soort speeltoestel of geen speeltoestel wordt teruggeplaatst. De beschikbare budgetten voor beheer en vervanging van de speeltoestellen blijken in de praktijk toereikend.

Planning en realisatie

De jaarlijks inspectie van de speeltoestellen heeft plaatsgevonden en het noodzakelijk onderhoud is uitgevoerd. Eventuele mankementen zijn opgelost, wat inhoudt dat de kwaliteit van areaal op orde is, dus B-kwaliteit.

In de Beheervisie Spelen en Ontmoeten is de ambitie opgenomen om 8 van de 20 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes te verbeteren. Deze opgave willen we invullen in samenwerking met de teams Leefomgeving. Deze ambitie wordt projectmatig opgepakt. Dat houdt in dat met de betreffende teams Leefomgeving en de buurt wordt bepaald wat de plek nodig heeft om de ambitie te realiseren. Het initiatief ligt bij de teams Leefomgeving omdat het belangrijk is dat de buurt hierin participeert en mogelijk ook andere wensen en ideeën uit de buurt hierin gecombineerd kunnen worden. In 2022 is in dat kader de speelplek Rosorum (Heijenoord/ Lombok) aangepakt.
Hiermee zijn nu 5 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes verbeterd.
Daarnaast is een pilot gestart (bij Boerderij De Kroon in de Laar) om ervaring op te doen om speelplekken meer toegankelijk te maken. Dit krijgt de komende jaren op meer plekken navolging.

Bomen

Bomen zijn belangrijk voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving en leveren een bijdrage aan een klimaatadaptieve stad. Hittestress en wateroverlast zijn onderwerpen waarbij bomen een onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Daarom zijn in het Bomenplan onderstaande doelen beschreven:

- Arnhem wil een groenere stad: meer (buitengewone) bomen en meer groenmassa;
- Arnhem gaat voor kwaliteit en toekomstbestendigheid (juiste boom op de juiste plek), gezonde, veilige en duurzame bomen;
- Arnhem wil bomen beter beschermen;
- Arnhem wil meer biodiversiteit en groen met elkaar verbinden.

Het beheer van de bomen in Arnhem is erop gericht om een jonge boom tot volwassenheid te brengen en daarna zo lang mogelijk te behouden, afgewogen tegen de kosten die daarvoor nodig zijn.

Tijdens de Boom Veiligheid Controle worden 'onderhoudsstaat', 'toekomstverwachting' en 'ziekte en aantastingen' van de bomen opgenomen. Deze kenmerken geven een indicatie van de kwaliteit van het bomenbestand maar is niet 1-op-1 terug te leiden naar de CROW-beeldkwaliteitscatalogus.

Nieuw aangeplante stadsbomen worden per 2021 opgenomen op de balans en deze bomen worden afgeschreven in 50 jaar. In 2022 heeft er geen kap plaatsgevonden van bomen die een waarde op de balans hebben, afboeking van bomen is dan ook niet aan de orde.

Planning en realisatie

In 2022 zouden volgens planning bij 30-50 buitengewone bomen extra maatregelen uitgevoerd ten gunste van de levensduur van de bomen. Dit is gerealiseerd bij 46 buitengewone bomen.
Het aanvullen van boomlanen en bomen in de groene hoofdstructuur is onder andere gerealiseerd bij de Jansbuitensingel, het Jansplein, het Gelredome (elzenlaan), en langs de Zypendaalseweg.
Het reguliere onderhoud is volgens planning uitgevoerd.

De jaarlijkse en 3-jaarlijkse boomveiligheidscontrole zijn uitgevoerd en maatregelen die hieruit voortkomen zijn opgepakt binnen de gestelde termijnen. Van de beoordeelde bomen is er bij 3 % sprake van achterstallig onderhoud.
Boomziektes en plagen worden gevolgd. Beheersmaatregelen zijn uitgevoerd en waar nodig zijn bestrijdingsmaatregelen ingezet.

Voor aanplant en groeiplaatsverbetering van bomen is een investeringskrediet beschikbaar. De volgende projecten stonden hiervoor in 2022 op de planning:

- Revitalisering parkbos; is gerealiseerd.
- Aanplant bomen museumpark Onderlangs; is doorgeschoven naar 2023.
- Aanplant extra bomen op diverse hitte plekken; dit is onder andere gerealiseerd op het Graaf Ottoplein en het Johan Combeplein en rond de Eusebiuskerk en aan de Jansbuitensingel.
- Aanplant extra bomen in diverse stadparken; gerealiseerd in Sacre Coeur, park Klarenbeek en Sonsbeek.
- Groeiplaatsverbetering diverse buitengewone bomen; is gerealiseerd bij 46 bomen.
- Aanplant bomen en realisatie groeiplaatsen Steenstraat; is gerealiseerd.
- Groeiplaatsen en aanplanten bomen Velperweg; is uitgesteld door vertraging van het project.
- Groeiplaatsverbetering bomen Burgemeester Matsersingel bij verbeteren fietspaden; is gerealiseerd.
- HOV Metamorfoseallee levensduurverlenging, verplanten en aanplant bomen; is uitgevoerd.

Parken en bossen

Kenmerkend voor Arnhem zijn de bossen, de natuurterreinen, de vele parken en ook de lanen in de buitengebieden en de grote groenzones in en om de wijken, bijvoorbeeld moeraszone Schuytgraaf, ecozones Presikhaaf of de Huissensedijk. We zijn trots op dit groene kapitaal. Daarom zetten we sterk in op het behouden en verbeteren hiervan.
In de bossen en parken bevinden zich verschillende elementen die elders in deze paragraaf apart zijn toegelicht zoals: bomen, groen, wegen, speelvoorzieningen en verlichting.
Het onderhouden van de parken doen we aan de hand van beheervisies.

De bossen en parken hebben een robuuste basis. Toch staat de kwaliteit van onze bossen en parken onder druk. Oorzaken hiervan zijn het intensiever gebruik, overmatige stikstofdepositie, klimaatverandering en biodiversiteitsverlies. Bij het beheer en onderhoud van onze bossen en parken houden we hier rekening mee door zeer gericht en soms intensiever onderhoud uit te voeren.
Door de extra middelen die zijn vrijgemaakt voor bossen en parken kunnen we dit noodzakelijk aanvullend onderhoud uitvoeren. Ook biedt dit de mogelijkheid extra capaciteit in te zetten om genoemd kwaliteitsverlies en de uitdagingen die hiermee gemoeid gaan, op te pakken en zorgvuldig te communiceren met onze inwoners. Specifieke ambities met betrekking tot groen en bomen waaronder bossen en parken in de stad zijn uitgewerkt in het programma Wonen en leefomgeving.

Planning en realisatie

In 2022 is, zoals gepland, extra ingezet op de revitalisering van de bossen en parken en het verbeteren van de biodiversiteit (zie ook het onderdeel bomen).

Het was de bedoeling om in 2022 voor een aantal parken een nieuwe beheervisies op te stellen. Voor de parken Sonsbeek, Zypendaal en de Gulden Bodem is dit bijna gereed, voor park Angerenstein is dit nog niet opgepakt en voor Park Klarenbeek is dit opgestart maar nog niet gereed.

Inzamelvoorzieningen voor afval- en grondstoffen

De afgelopen jaren is er veel discussie geweest over het te voeren afvalbeleid in de gemeente. In juni 2022 is het nieuwe afvalbeleid vastgesteld.
Omgekeerd Inzamelen blijft het basisprincipe voor de inzameling van huishoudelijk afval in Arnhem. Dit betekent dat de inwoners van Arnhem hun afval goed moeten kunnen scheiden. Een deel van de herbruikbare reststromen worden bij laagbouw met behulp van minicontainers aan huis opgehaald. Daarnaast is een uitgebreid netwerk van collectieve ondergrondse containers voor restafval, PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) en papier en bovengronds GFT (groente-, fruit- en tuinafval) in de stad aanwezig. Voor de inzameling van grofvuil zijn er twee afvalbrengstations en in het stationsgebied werken we met een ondergronds afvaltransport systeem (OAT). Hieronder wordt op de verschillende onderdelen nader ingegaan.

Ondergrondse inzamelvoorzieningen
De eerste ondergrondse containers zijn in de jaren negentig geplaatst. Het overgrote deel van het containerbestand is geplaatst in de periode van de introductie van omgekeerd inzamelen: 2015-2019. In totaal staan er ruim 2000 ondergrondse containers in de stad: ongeveer 1300 voor restafval, 325 voor PBD, 325 voor papier, 125 voor glas. De financiële afschrijvingstermijn die gehanteerd wordt is 10 jaar. De technische levensduur ligt in praktijk aanmerkelijk hoger. Een deel van het areaal is al aanzienlijk ouder dan 10 jaar. Naast deze financiële afweging om een container te vervangen zijn aspecten van veiligheid, functionaliteit en esthetiek van de container van belang.
Het huidige afvalcontainer areaal wordt, met ingang van een nieuw contract voor onderhoud en levering per 1 januari 2023, gekeurd volgens TUV-normen. Deze veiligheidskeuring is nieuw en maakte geen deel uit van het vorige bestek. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuring een groot aantal containers in 2023 nog vervangen moet worden vanwege veiligheid. Reparatie is in veel gevallen niet geoorloofd. Deze vervanging leidt tot noodzakelijke extra investeringen in 2023 en volgende jaren. Door de gestegen grondstofprijzen verwachten we de komende jaren substantiële kostenstijging voor nieuwe containers.

Minicontainers
De vervanging en uitbreiding van minicontainers die op grondgebonden locaties worden gebruikt, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de inzamelaar. De aanschafkosten voor nieuwe containers is opgenomen in de exploitatie. Voor de komende jaren wordt voor deze inzamelmiddelen geen grote uitbreiding van het onderhoudsbudget voorzien.

Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT)
In het stationsgebied is het Ondergronds Afval Transportsysteem operationeel. Het onderhoud aan deze installaties is meerjarig belegd bij de bouwer van het systeem. Noodzakelijk onderhoud aan het Ondergronds Afval Transportsysteem is voorzien in de Meerjaren investeringsraming.

Planning en realisatie
Het reguliere onderhoud aan de inzamelmiddelen is planmatig uitgevoerd. Ten aanzien van de geplande investeringen kan het volgende worden opgemerkt.

GFE-containers
In de diftar-periode zijn ruim 300 bovengrondse containers voor de inzameling van groente, fruit en etensresten (GFE) op hoogbouwlocaties geplaatst. Om op alle hoogbouwlocaties een GF(e) container te plaatsen is een investeringsbudget van € 1,4 miljoen gereserveerd. Naar aanleiding van vragen over de optimale toegankelijkheid door de APCG (Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten) wordt er momenteel een proef uitgevoerd met een lagere en beter toegankelijke container. In afwachting van de resultaten hiervan wordt de plaatsing van deze containers in 2023 verder opgepakt.

Afvalbrengstation (ABS)
Er is bij de besluitvorming rond Diftar in 2017 een investeringsbudget van € 1,5 miljoen geraamd voor aanpassingen aan de ABS-en ten behoeve van het wegen en betalen van afvalstromen. Dit budget is tot op heden nog niet besteed en zou in de toekomst eventueel benut kunnen worden ten behoeve van aankoop van het terrein in Noord of voor noodzakelijke investering op een nieuwe locatie. Zodra hierover meer duidelijkheid ontstaat, zal een raadsvoorstel worden voorgelegd. Vooralsnog wordt dit investeringsbudget doorgeschoven naar 2024.

Vastgoed
Actuele kaders
- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf.
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting.

Bij het vastgoed gelden als deelportefeuilles onderwijsgebouwen, culturele-, erfgoed- en sportvoorzieningen, welzijnsvoorzieningen, gemeentelijke huisvesting, bijzonder vastgoed en vastgoed in de openbare ruimte.

Ambitie
De ambitie voor de technische staat van het vastgoed is een NEN2767-conditie score van 3 of beter. NEN 2767 is een methode voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen en/of infrastructuur. De score loopt van 1 tot 6, daarbij is 1 zeer goed en 6 zeer slecht. Conditiescore 3 staat gelijk aan een redelijke conditie.

Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor stedelijke ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegerichte manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn.
Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd met de Trias Energetica (eerst energie besparen, restbehoefte zoveel mogelijk duurzaam invullen) als kompas.

Planning en realisatie

Planning

Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting.
In de periode 2021-2024 was gemiddeld € 6,5 miljoen geraamd voor planmatig en storingsonderhoud in de exploitatie.
Voor 2022 tot 2025 wordt er gemiddeld € 3,4 miljoen geïnvesteerd in vervangingsonderhoud. Daarnaast is er een jaarlijks investeringskrediet voor duurzaamheidsmaatregelen in de Begroting opgenomen ter grootte van € 800.000. Deze investeringen moeten deels worden terugverdiend via een besparing op de energielasten.

Resultaat 2022

Exploitatie

In 2022 bedroegen de kosten van het vastgoed over alle programma's heen € 39,8 miljoen, waarvan € 20,8 miljoen aan kapitaallasten en € 19,1 miljoen aan overige kosten. De grootste kostenpost hierbinnen is aanhuur: deze bedroeg ruim € 3,9 miljoen. De (verhuur) inkomsten bedroegen € 19,8 miljoen.

Onderhoud

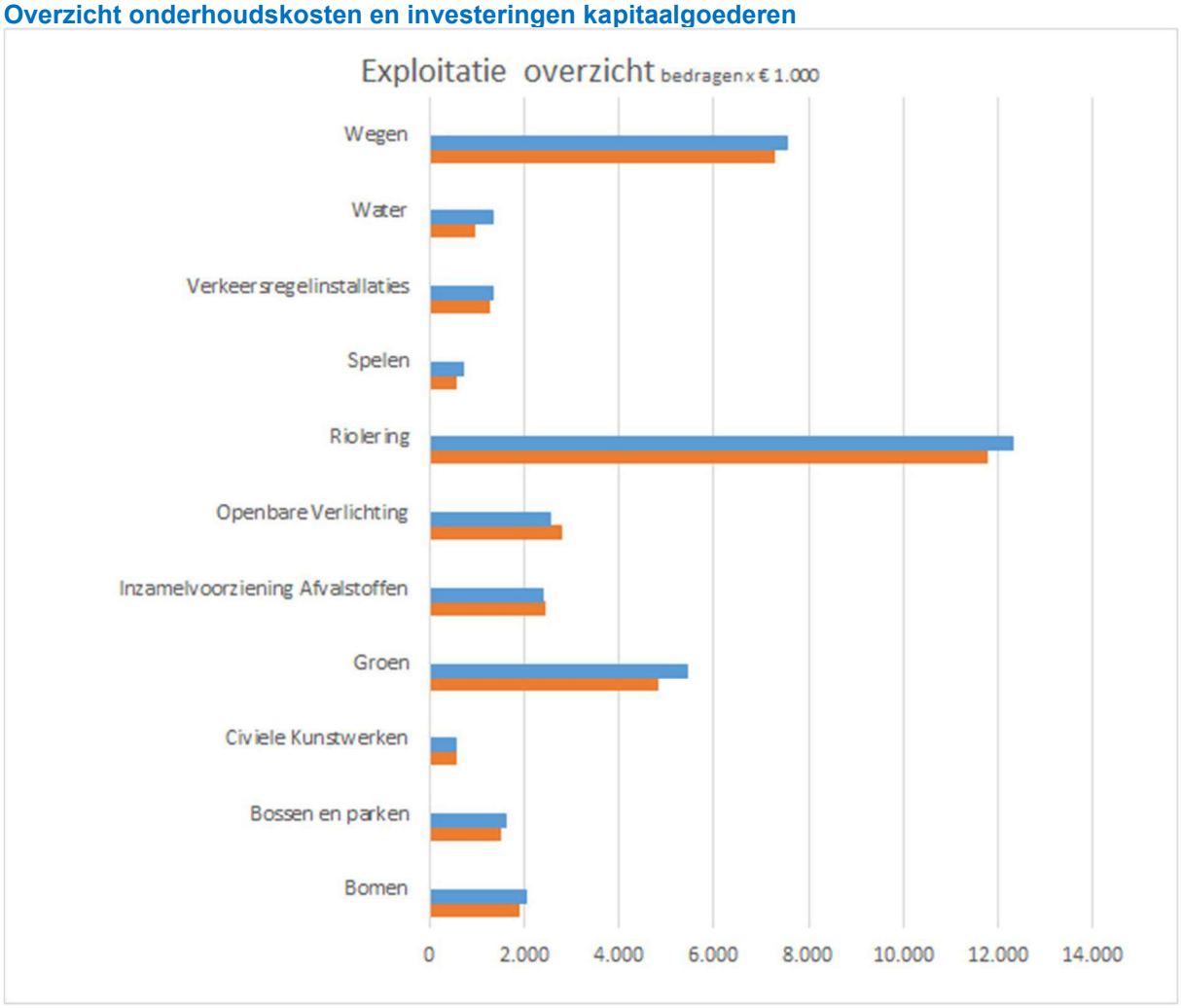
De onderhoudskosten voor het vastgoed bedroegen in 2022 € 5,3 miljoen (exclusief onderhoudsinvesteringen) tegen een raming van € 6,5. De grootste afwijking ten opzichte van de begroting betreffen planmatig onderhoud werkzaamheden welke worden doorgeschoven naar 2022. Bijvoorbeeld:

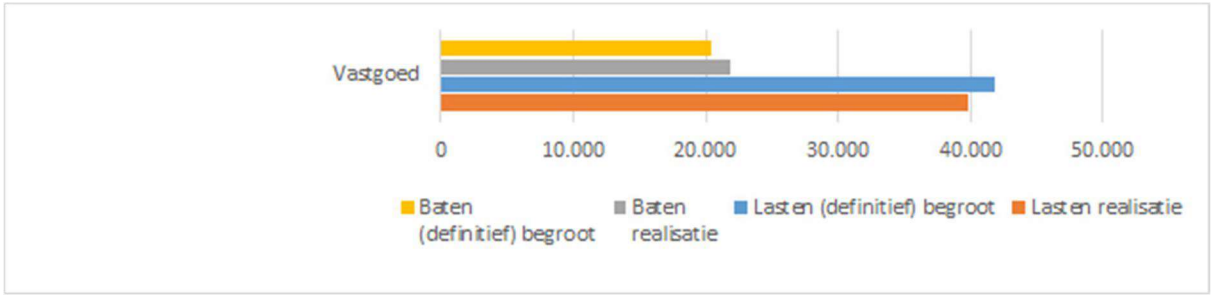
- Onderhoud aan het Stadhuis/Duivelshuis in afwachting van te maken keuzes rond eigen huisvesting.
- Onderhoud Willemstunnel parkeergarage AC en parkeergarage Langstraat 10.
- En in mindere mate enkele MFC's waar diverse maatregelen als bijvoorbeeld toegangs- en toezichtmaatregelen zijn doorgeschoven als gevolg van beschikbare capaciteit.

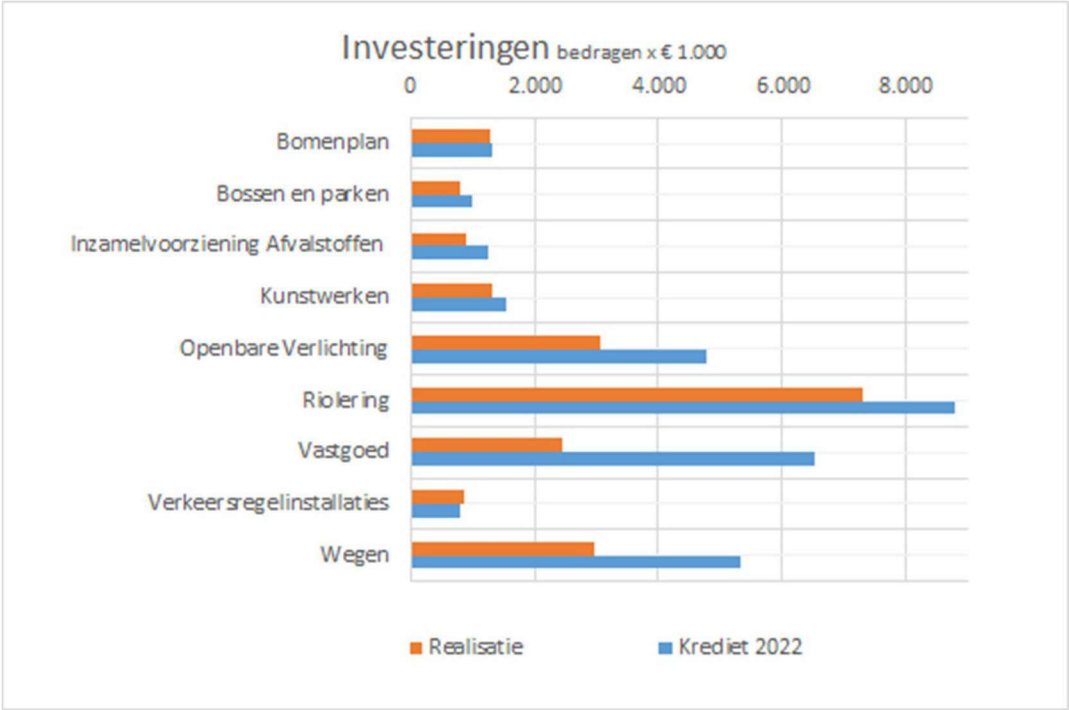
Investeringen

Voor 2022 was een krediet geraamd van € 6,5 miljoen. Er is voor € 2,5 miljoen aan investeringen gerealiseerd. De belangrijkste investering betrof het parkeergarage Willemstunnel Arnhem Centraal waar diverse installaties zijn onderhouden en vervangen. Plaatsen van zonwering aan MFC Pallas Atheneplein en de verbouwing van "De Vlindertuin" aan de Sperwerstraat.
Van het totaal geraamde krediet wordt € 3,8 miljoen doorgeschoven naar 2023. Daarvan zijn een aantal werkzaamheden reeds gestart. Een deel van het begrote krediet kan vervallen omdat de geraamde werkzaamheden niet meer nodig zijn of anders zijn gerealiseerd.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen

Investeringen bedragen x € 1.000
0
2.000
4.000
6.000
8.000
Bomenplan
Bossen en parken
Inzamelvoorziening Afvalstoffen
Kunstwerken
Openbare Verlichting
Riolering
Vastgoed
Verkeersregelinstallaties
Wegen
Realisatie
Krediet 2022

Financiering

Voor de financieringsfunctie worden de missie en de doelstellingen beschreven in het treasurystatuut gemeente Arnhem. In dit statuut wordt ingegaan op de kaderstelling van de werkorganisatie (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, mandatering) en op het instrumentarium om de doelstellingen te realiseren.

Financieringsvolume

Jaarlijks, bij de vaststelling van de Begroting, neemt de gemeenteraad een besluit over het financieringsvolume in het begrotingsjaar. Hierin stelt de gemeenteraad het maximale niveau vast waarvoor door het college van burgemeester en wethouders nieuwe langlopende leningen mogen worden aangetrokken.
Voor de langlopende financiering is door de raad voor het jaar 2022 een bovengrens vastgesteld van € 250 miljoen. In 2022 zijn slechts twee nieuwe vaste leningen aangetrokken van elk € 15 miljoen, gezamenlijk € 30 miljoen. De vastgestelde bovengrens is dus niet overschreden.
Voor de maximaal aan te trekken kortlopende financiering wordt door de gemeenteraad geen plafond vastgesteld, hiervoor is de kasgeldlimiet (zie hierna) bepalend.

Financiering met vast geld in het jaar 2022

Voor de financiering van de investeringen en projecten wordt, naast aangetrokken leningen, gebruik gemaakt van de interne mogelijkheden om reserves en voorzieningen in te zetten als financieringsmiddel. Het volume van de voor dit doel aangewende reserves en voorzieningen bedroeg per 1 januari 2022 respectievelijk € 203,206 miljoen en € 74,735 miljoen.

Reserves en voorzieningen als financieringsbron	Volume	Rente
Bedragen x € 1.000		
Voorzieningen:		
- Voorzieningen: 0%	9.486	0
- Voorzieningen: 2%	65.249	1.305
Subtotaal voorzieningen	74.735	1.305
Reserves:		
- Rente : 0%	184.421	0
- Rente : 1,4 %	18.785	263
Subtotaal reserves	203.206	263
Totaal	**277.941**	**1.568**

Volumes en mutaties leningenportefeuille 2022

Nadat de eigen middelen (reserves en voorzieningen, zie hierboven) volledig zijn aangewend moet de gemeente voor de financiering van activa op de balans op zoek naar vreemd vermogen, van andere partijen aangetrokken leningen.
In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste volume- en stroomgegevens met betrekking tot de vaste financiering en de door de gemeente aan derden verstrekte financiering opgenomen:

Leningen portefeuille	Stand 01.01.2022	Vermeerdering	Aflossing	Stand 31.12.2022
Bedragen x € 1.000				
Leningen Opgenomen / Gelden (O/G)				
Vaste financiering	621.546	30.000	-133.421	518.125
Totaal leningen O/G	**621.546**	**30.000**	**-133.421**	**518.125**
Leningen Uitgaande / Gelden (U/G)				
Vaste leningen uitstaand	42.748		-8.544	34.204
Lening aan woningcorporatie:				
- Woningstichting Omnia	10		-1	9
Totaal leningen U/G	**42.758**	**0**	**-8.545**	**34.213**

Kortlopende financiering
Bij de kortlopende financiering gaat het om het lenen van geld voor een periode van maximaal één jaar.
De gemeente trekt actief kasgeld aan op de geldmarkt, deels via geldmakelaars en deels rechtstreeks bij banken, ten behoeve van de financiering van de dagelijkse activiteiten. Een belangrijke rol is daarbij weggelegd voor de liquiditeitsprognose, de verwachting van de ontwikkelingen in inkomende en uitgaande kasstromen van de gemeente.
Daarnaast mag de gemeente bij de huisbank BNG, indien nodig, altijd nog rood staan, al is dat als gevolg van eisen van de Europese Centrale Bank wel aanzienlijk duurder dan kasgeldleningen. De aanwezigheid van deze achtervang geeft wel de zekerheid dat de gemeente altijd kan beschikken over voldoende kasgeld en aan de dagelijkse betalingsverplichtingen kan voldoen.
In 2022 heeft de gemeente Arnhem eenmalig, in juni, gebruik gemaakt van financiering met kasgeldleningen. De gemeente heeft, afgezien van die periode in 2022, het hele jaar over ruim voldoende liquide middelen beschikt.

Kasgeldlimiet
De wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) geeft concrete richtlijnen voor het beheersen van de renterisico's. De kasgeldlimiet is een wettelijke norm (plafond) voor de netto vlottende financiering (kortlopende financiering) van de gemeente. De bovengrens voor op te nemen kortlopende financieringsmiddelen is bij ministeriële regeling voor het jaar 2022 vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Het begrotingstotaal voor 2022 bedroeg bij vaststelling van de Begroting 2022 - 2025 door de gemeenteraad € 761 miljoen. De kasgeldlimiet voor het jaar 2022 bedroeg dus € 64,7 miljoen.
De kasgeldlimiet wordt als gemiddelde per kwartaal berekend. De gemeente Arnhem heeft in geen enkel kwartaal de kasgeldlimiet overschreden.

Schatkistbankieren
Sinds het najaar van 2013 zijn gemeenten en andere decentrale overheden verplicht tijdelijk overtollige middelen, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën, het schatkistbankieren. Voor de gemeente Arnhem bedroeg de drempelwaarde € 10,5 miljoen. Dit relatief hoge toegestane positieve banksaldo is in de praktijk door de banken teniet gedaan door hun besluit om over hoge positieve banksaldi de negatieve rente, die de ECB bij hen in rekening bracht, door te berekenen aan rekeninghouders. De rente bij het schatkistbankieren was namelijk vastgelegd op 0%, dus was bij de negatieve rente van de banken voor de gemeente schatkistbankieren voordeliger.
De drempel wordt afgezet tegen het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.
Gezien de genoemde ruime liquiditeit van de gemeente Arnhem gedurende het jaar 2022, heeft de gemeente in 2022 actief gebankierd bij de schatkist. De genoemde drempelwaarden voor schatkistbankieren zijn in 2022 in geen van de kwartalen overschreden.
Nu de periode van negatieve rente van de ECB achter ons ligt en de banken weer rente vergoeden over positieve saldi is de noodzaak om actief te schatkistbankieren veel kleiner geworden, zeker gezien de hoge drempel van € 10,5 miljoen. In 2023 kan de gemeente op dit gebied een meer afwachtende houding aannemen.

Renterisiconorm
In de wet FIDO is een norm vastgesteld voor de risicobeoordeling van de rente op de langlopende financiering, de zogenaamde renterisiconorm. Deze norm geeft feitelijk aan voor welk deel van het begrotingstotaal de gemeente een zogenaamd renterisico mag lopen. Dit renterisico bestaat eruit dat bij een tussentijdse herziening van de rente of bij de noodzaak om een herfinanciering toe te passen de actuele marktrente kan zijn gestegen waardoor op de begroting hogere lasten moeten worden opgenomen. Voor 2022 was de renterisiconorm vastgesteld op 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting bij aanvang van het jaar.

In 2022 heeft de gemeente op de bestaande leningenportefeuille een bedrag van € 133,4 miljoen afgelost en is door partijen die een lening hebben van de gemeente €87,5 miljoen afgelost. Per saldo heeft de gemeente voor een bedrag van € 124,9 miljoen schulden afgelost. Hier tegenover zijn nieuwe leningen aangetrokken voor in totaal € 30 miljoen. Voor de berekening van de renterisiconorm wordt gekeken naar de laagste van òf de benodigde herfinanciering van de bestaande portefeuille òf de nieuw aangetrokken financiering gecorrigeerd voor nieuwe uitzettingen, wanneer die lager is.
Het gerealiseerde renterisico bedroeg € 30 miljoen, het bedrag van de nieuwe leningen.
De toegestane renterisiconorm was 20% van € 761 miljoen: € 152,2 miljoen. Het werkelijk gelopen renterisico van € 30 miljoen is dus ruim onder de wettelijke limiet gebleven.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft het risicomanagement financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:

- de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
- de financiering van de sociale woningbouw;
- de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen;
- overige risico's.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van alle investeringen die worden gedaan door de gemeente Arnhem. Deze financiering vindt plaats door middel van eigen en vreemd vermogen. Als eigen financieringsmiddel worden de reserves en voorzieningen ingezet. Vreemd vermogen wordt aangetrokken in de vorm van langlopende leningen, zowel onderhands (bijvoorbeeld van banken) als in de vorm van MTN's (Medium Term Notes, een soort obligaties). De rentekosten van financiering van gemeentelijke investeringen en projecten worden doorberekend in de vorm van een zogenaamde omslagrente: een gemiddelde van de rentes van aangetrokken geldleningen en andere kosten van de treasuryfunctie. In 2022 bedroeg de omslagrente 1,4%.
De rente op de kapitaalmarkt is de afgelopen jaren sterk gedaald, maar heeft in 2022 weer een stijgende lijn ingezet. Desondanks is de rentestand nog steeds erg laag, wat betekent dat de omslagrente in de komende jaren betrekkelijk laag moet blijven doordat relatief dure leningen (rente tot 3,2%) zullen worden afgelost en met goedkopere leningen worden geherfinancierd. Voor de treasuryfunctie is het een uitdaging ervoor te zorgen dat door de juiste financieringsbeslissingen te nemen de gemeente kan blijven rekenen met een meerjarig stabiele omslagrente ondanks de krappe marges waarbinnen deze vastgesteld moet worden.
Het risico van rentefluctuaties is opgenomen in het gemeentelijke risicoprofiel, dat wordt gedekt door de weerstandscapaciteit. De gemeente Arnhem beschouwt rentefluctuaties als een normaal bedrijfsvoeringsrisico, dat geen speciale positie vraagt

Financiering van de sociale woningbouw

Op het gebied van de financiering van de sociale woningbouw speelt de gemeente al jaren geen actieve rol meer. Deze rol is overgenomen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), dat goedkope leningen door corporaties garandeert.
Per 31/12/2022 bedraagt de schuld van één corporatie aan de gemeente Arnhem nog maar € 8.000. Vergeleken met de stand van € 248 miljoen per 1/1/2010 mag gesteld worden dat het risico uit hoofde van leningen voor sociale woningbouw volledig is verdwenen.
De gemeente is achtervang voor door het WSW gewaarborgde leningen, maar dit risico is veel kleiner dan wanneer de gemeente zelf borg staat voor de leningen of deze zelf heeft verstrekt.
Wanneer het WSW de achtervang aanspreekt (wat overigens nog nooit is gebeurd) moet de gemeente een renteloze lening ter beschikking stellen. Die lening wordt terugbetaald, zoals normaal is bij leningen. Het risico betreft dus alleen de rente over de lening, die de gemeente natuurlijk wel zelf moet betalen aan de verstrekker van het geld. Voor de hoofdsom zal de gemeente niet worden aangesproken.

Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen

Bij de financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen en derden gaat het om activiteiten die passen binnen het beleid van de gemeente Arnhem. De gemeente heeft hierbij gekozen voor een terughoudend beleid. Slechts in bijzondere gevallen en soms als voortzetting van een bestaande relatie verstrekt de gemeente leningen aan derde partijen.
Het risico is aanwezig dat een instelling niet aan de contractuele verplichting van betaling van rente en/of aflossing kan voldoen. Dit probleem wordt in eerste instantie ('aan de voorkant') beheerst door financiering te bieden die het best past bij de financiële mogelijkheden van de instelling. Voor het geval er toch problemen mochten ontstaan eist de gemeente garanties en/of waarborgen, bijvoorbeeld het recht van 1e hypotheek. Ook wordt bij leningen aan instellingen/derden een risico-opslag van (als regel) 0,1% op de te betalen rente gehanteerd. De risico’s zelf zijn, net als de risico’s van rentefluctuaties, ondergebracht in het gemeentelijk risicoprofiel.

Overige risico's

Conform de wettelijke voorschriften en de kaderstelling vanuit het treasurystatuut trekt de gemeente alleen leningen aan in euro’s. Beleggen van middelen is niet aan de orde vanwege de verplichting om overtollige middelen aan te houden in de schatkist van het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Er is binnen de gemeente Arnhem dus geen sprake van valutarisico of koersrisico.

Resultaten van de activiteit treasury

De primaire doelstelling van de treasury is een goede financiering van de gemeentelijke organisatie tegen zo laag mogelijke kosten, waarbij rekening moet worden gehouden met wettelijke voorschriften en beperkingen. Tevens is het van belang rekening te houden met gevolgen in de toekomst van financieringsbeslissingen. Dit vereist alert reageren op ontwikkelingen in de financiële markten in het kader van een meerjarig financieringsbeleid.

Het resultaat 2022 op de financieringsfunctie is als volgt opgebouwd:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
S00	Vaste en vlottende financiering	1.950	V
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting	0	
S00	Dividend BNG	1.132	V
Totaal Resultaat		**3.082**	**V**

Afgezet tegen het begrote resultaat in de MJPB voor 2022 van € 2,503 miljoen is sprake van een voordelig resultaat van € 579.000. Dit resultaat wordt als volgt verklaard:

Programma	Financiering	Bedrag	V/N
Bedragen x € 1.000			
	Resultaat ten opzichte van de MJPB		
S00	Vaste en vlottende financiering	579	V
S00	Financiering woningbouw en volkshuisvesting		
S00	Dividend BNG	0	V
Totaal Resultaat		**579**	**V**

Het resultaat op de financiering wordt voor € 534.000 verklaard door de vlottende financiering. Zoals hiervoor aangegeven heeft de gemeente Arnhem in 2022 zo goed als geen gebruik gemaakt van vlottende financiering. De hiervoor begrote kosten zijn niet gebruikt aangezien de aangetrokken kasgeldleningen nog een negatieve rente hadden.
In de vaste financiering is een voordeel gerealiseerd ten opzichte van de begroting van € 45.000. Enerzijds is een voordeel opgetreden omdat veel minder nieuwe leningen zijn aangetrokken dan begroot en dus minder rentekosten zijn gemaakt, maar anderzijds zijn ook de baten in de vorm van omslagrente achtergebleven bij de begroting omdat in 2021 minder is geïnvesteerd dan begroot.

De economie en ontwikkelingen in de rente

In de zomer van 2021 is de inflatie, die daarvoor jaren lang rond de 0% had geschommeld, begonnen te stijgen van inmiddels 2% naar meer dan 14% in september 2022. De inflatie is daarna gedaald naar een niveau van rond de 10% in februari 2023. Afgezet tegen de streefinflatie van de ECB van 2% is de huidige inflatie erg hoog. Om de inflatie te beteugelen heeft de ECB als belangrijkste instrument het middel van de rente.
De ECB heeft de rente, die sinds 2014 negatief was, in juli 2022 verhoogd naar 0%. Op dit moment bedraagt de rente na een aantal verdere verhogingen 2,5 % en aangekondigd is dat deze nog in 2023 verder verhoogd zal worden.
De algemene consensus is dat het effect van een verhoging van de rente pas na plusminus 18 maanden zichtbaar is in een afvlakken van de inflatie. En aangezien de inflatie inmiddels aan het dalen is, wil de ECB niet veroorzaken dat over genoemde 18 maanden de inflatie te ver onder de door hen gewenste 2% zakt. Verwacht mag dus worden dat na de aangekondigde verhogingen gedurende langere tijd de rente van de ECB stabiel zal blijven.
Deze verwachting wordt ondersteund door de ontwikkeling van de rente voor leningen met lange looptijden. De rente voor deze leningen, waarop de maatregelen van de ECB maar weinig invloed hebben, zijn substantieel lager dan de kortere rentes, wat de verwachting van de markt weerspiegelt dat op langere termijn de ECB-rente weer naar beneden zal gaan.
De gemeente is erbij gebaat activiteiten zo goedkoop mogelijk en toch veilig te kunnen financieren. De huidige (nog steeds lage) rente houden we lang in de boeken door leningen met lange looptijden af te sluiten. Dit heeft als bijkomend voordeel dat de door de gemeente te betalen rentekosten zich stabiel ontwikkelen en zich geen grote schommelingen zullen voordoen.

In meerjarig kader is met een verdere geleidelijke stijging van de rente rekening gehouden. Op dat punt wordt dus op voorhand een (onverwacht) negatieve ontwikkeling het hoofd geboden. Desondanks is het voor de financieringsfunctie belangrijk om alert te blijven op verdere ontwikkelingen. Markten, dus ook de geld- en kapitaalmarkt, blijven een zekere mate van onvoorspelbaarheid houden.

Bedrijfsvoering

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding is met de stad en een afspiegeling van de stad wil zijn. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering

Organisatie ontwikkeling; Lekker Werken Aan de Ambities van Arnhem

In 2022 is de organisatie gestart met het programma 'Lekker Werken aan de Ambities van Arnhem'. Het traject sluit aan bij de filosofie die we vier jaar geleden hebben beschreven onder de titel ‘Zo werken we in Arnhem’. 'Lekker Werken aan de ambities van Arnhem' moet zorgen voor een werkklimaat waarin de organisatie op een goede en prettige manier aan de ambities van de stad kan werken, in een werkomgeving die ervoor zorgt dat dat effectief en efficiënt kan. Een organisatie waarin medewerkers zich veilig voelen, waarin werkdruk beheersbaar is en waarin de juiste resultaten voor stad en bestuur worden geleverd.

Een belangrijk en omvangrijk programma, dat door en met de organisatie is opgepakt. Hiertoe zijn op een gestructureerde wijze gesprekken gevoerd met medewerkers en management uit alle organisatieonderdelen om verbeterpunten op te halen. Tijdens deze fase is ook het medewerkersonderzoek (MO) uitgevoerd. Het MO vormt een belangrijke bron om inzicht te krijgen in hoe medewerkers in de organisatie staan. De resultaten van het MO kwamen in grote mate overeen met de informatie die is opgehaald tijdens de organisatiebrede gesprekken. Op basis van alle input is bepaald waar de grootste urgentie zit om onze medewerkers en management te ondersteunen. Dit heeft geleid tot veertien organisatie inspanningen, die op korte termijn bijdragen aan het werkklimaat en de werkomgeving. Het gaat om bijvoorbeeld heldere besluitvormings- en escalatielijnen, een herijking van de organisatievisie, een leiderschapstraject, een introductieprogramma (onboarding) en ondersteuning op de meest kritieke processen. De uitvoering hiervan zal voor een belangrijk deel in 2023 plaatsvinden. Daarnaast vindt per cluster een vertaling plaats, op basis van de resultaten van het MO en de gesprekken met management en medewerkers, zodat ook in de clusters de benodigde en meest effectieve acties opgepakt worden.

Personeel en organisatie

In een krappe arbeidsmarkt streven we naar een divers samengesteld personeelsbestand en een inclusieve organisatie, waar iedereen op gelijkwaardige wijze kan deelnemen, zijn of haar talenten kan inzetten en zich welkom voelt, staat met stip op nummer één in het personeelsbeleid.

Als werkgever willen wij natuurlijk de beste kandidaat voor onze organisatie, om ook de beste prestaties te kunnen leveren. Daarvoor is het niet alleen belangrijk te kijken naar de vaardigheden, maar kijken wij primair naar de competenties alsook de diversiteit. Met een diverse organisatie zijn wij beter in staat de ambities te realiseren. Hier is onze hele wervingsstrategie, alsmede ons selectiebeleid op aangepast.. Werven zonder (onbewuste) vooroordelen betekent voor ons competentiegericht werven én selecteren, en meer focus op individuele kwaliteiten en ontwikkelbaarheid. We omarmen een diversiteit van (aanvullende) competenties en streven naar een zo oordeelvrij mogelijk proces. De recruiters blijven gedurende het proces betrokken bij iedere stap: adviserend en sturend wanneer noodzakelijk.

Het voorgaande geldt overeenkomstig voor inhuur van personeel. Bij het inhuurproces maken we gebruik van de gemeentebrede Inhuurbalie, waarbij de inhuur van personeel gecentraliseerd is. De Inhuurbalie ziet toe op de rechtmatigheid en doelmatigheid van inhuur. Tevens zetten de inhuurspecialisten en recruiters inhuur zich in om dit proces inclusiever te maken.
Concreet zijn de volgende acties opgepakt:

- bij de vaste en nieuwe raamcontractpartijen maken wij afspraken en zien wij erop toe dat er inclusief wordt geworven;
- waar de recruiters van gemeente Arnhem verbeteringen hebben doorgevoerd/doorvoeren, streven wij ernaar deze ook voor de Inhuurbalie door te voeren;
- met de afdeling Inkoop wordt bekeken of er een sociale toets kan worden opgenomen in de algemene voorwaarden van de gemeente Arnhem.

We zien de huidige arbeidsmarkt steeds krapper worden. Huidige cijfers laten zien dat we meer vacatures hebben dan werkzoekenden. Dit is landelijk de trend. Dit betekent dat we ons meer en anders moeten profileren dan voorheen. De komende periode zullen we meer gaan investeren in het benaderen van de arbeidsmarkt. Ook gaan we een start maken met de gemeentepool. Dit is een eigen initiatief om, deels boven formatief, nieuwe

collega’s aan te stellen die we intern gaan opleiden en begeleiden naar toekomstige vacatures. Zo kunnen we vroegtijdig mensen opleiden naar functies die bijvoorbeeld lastig te vervullen zijn. De nieuwe collega’s voor de gemeentepool worden op competenties geworven en zullen afkomstig zijn uit diverse doelgroepen.

Naast het inzetten op een goede werving is het binden van medewerkers een belangrijke opgave. Daartoe zetten wij in op een goede en inclusieve ‘onboarding’ van medewerkers. Onboarding is het instroomproces waarbij nieuwe medewerkers kennismaken met je organisatie, deze start met het (mondeling) akkoord van de nieuwe medewerker en eindigt na 100 dagen na indiensttreding. Gedurende deze periode wordt op organisatie- en clusterniveau een introductie verzorgd. De nieuwe medewerker krijgt gedurende deze periode een buddy, wordt een inwerkplan opgesteld en zal de nieuwe medewerker een aantal verplichte trainingen volgen. Op deze manier heten wij de nieuwe medewerker welkom, leert de nieuwe medewerker het DNA van organisatie kennen en beschikt die over de juiste tools om verder te kunnen.

Belangrijk voor het verbinden van medewerkers aan onze organisatie is leren van het feit waarom medewerkers de organisatie verlaten. Daartoe zijn er met ingang van 2022 vrijwillige uitdiensttredingsgesprekken gevoerd.

Leren en ontwikkelen is een permanente opgave van iedere medewerker. Of het nu om het volgen van een inhoudelijke opleiding gaat, een leiderschapsprogramma of een competentie gerichte training, onder de noemer 'Jezelf ontwikkelen, dat is ook Lekker werken aan de ambities in Arnhem!' zetten wij in op een continu proces leren en ontwikkelen. Daarvoor is in 2022 het leerplein uitgerold, via dit digitale leerplein kunnen trainingen gevolgd worden, staan instructies en worden events georganiseerd.

Het hybride werken is inmiddels gewoongoed. Online samenwerken, hybride vergaderen, flexibel en meer plaats- en tijdonafhankelijk werken is niet meer weg te denken. Het project Hybride werken is goed van de grond gekomen en loopt actief. Binnen dit project zijn diverse taskforces opgericht om alle deelaspecten samen op te laten lopen. Denk hierbij aan communicatie, thuiswerkplekken, cultuur en gedrag.

Informatie en automatisering

Uitbreiding digitale dienstverlening

Er is continu gewerkt aan het verbeteren en innoveren van processen om de dienstverlening aan inwoners en ondernemers te verbeteren. Zo zijn er diverse voorbereidingen getroffen om processen en producten van Burgerzaken en Werk & Inkomen digitaal te gaan aanbieden, welke begin 2023 beschikbaar zullen komen. Bij deze dienstverlening hebben we rekening gehouden met de digitale toegankelijkheid en hebben we ingespeeld op actuele ontwikkelingen zoals de inkomensondersteuning in coronatijd en de dienstverlening aan Oekraïense vluchtelingen.
Een kernapplicatie die onze dienstverlening door middel van zaakgericht werken ondersteunt, is aanbesteed en de implementatie ervan loopt tot net over de jaargrens.
Een online makelpunt voor sociaal maatschappelijk vastgoed en een website met alle kunstwerken in de openbare ruimte zijn gerealiseerd.
De Omgevingswet is wederom uitgesteld. De voorbereiding van het Digitaal Stelsel Omgevingswet is voltooid en zodra de Omgevingswet in werking treedt, kan Arnhem volgens de op dat moment geldende normen aansluiten.
Aan de preservering en toegankelijkheid van de analoge informatie wordt steevast gewerkt en maakt dat we over enkele jaren de achterstand van decennia hebben ingehaald. Hierbij wordt geprioriteerd naar opvraagfrequentie dat wil zeggen; archieven die het meest worden geraadpleegd door burgers, bedrijven of onze eigen interne organisatie krijgen voorrang. Het structureel borgen van het archiveren/bewaren van onze analoge en digitale informatie vraagt nog de nodige acties en aan een meerjarig plan daartoe wordt nog gewerkt.
Regionaal is er gestuurd op samenwerking en is er al sprake van een gemeenschappelijk regionale informatiestrategie. Vanuit deze strategie wordt naar vermogen gezocht naar harmonisatie van de applicatielandschappen en de vorming van een centraal opdrachtgeverschap voor de regio. Hierbij zijn er beperkingen door de verschillende inzichten, de veelheid aan veranderingen en projecten en de krapte op de arbeidsmarkt bij het doorvoeren van veranderingen.

Informatiegestuurde organisatie

Informatiegestuurd werken is in 2022 verder versterkt onder de noemer 'Informatiegestuurd Arnhem'. We hebben gewerkt aan een Arnhems dataplatform, oftewel de 'centrale waarheid'. Voor verschillende beleidsterreinen worden data nu in dit platform gestandaardiseerd en geautomatiseerd opgeslagen. Op basis van het dataplatform zijn meerdere beleids- en uitvoeringsmonitors (door)ontwikkeld, bijvoorbeeld op het gebied van werk en inkomen, veiligheid, wonen en zorg. Om de data en monitors goed te kunnen benutten, hebben we 'analyseteams' opgericht, met onder andere data-ontwikkelaars en data-analisten. De maatschappelijke opgaven en effecten van

beleid zijn zo inzichtelijker en meer stuurbaar geworden. Dit draagt ook bij aan het beter kunnen formuleren van meetbare doelen, zoals de motie 'Voortaan wel meetbare doelen' 20M277 vraagt.

Met de HAN hebben we een driejarig convenant ondertekend om samen kennis te ontwikkelen en kennis te delen die de gemeente Arnhem nu en in de toekomst nodig heeft voor digitale innovatie en transformatie. Deze kennis biedt in de samenwerking (driehoek: studenten, docenten en onderzoekers) op hun beurt de mogelijkheid om onderwijs en onderzoeksdoelen van de gemeente te realiseren. De partijen willen met de samenwerking tussen het werkveld (de gemeente), het onderwijs en onderzoek versterken. We willen hiermee de ontwikkeling van onze huidige en toekomstige professionals stimuleren om beter voorbereid te zijn op veranderingen en digitale innovaties in de beroepspraktijk. De samenwerking richt zich op drie thema's: informatiegestuurd werken, 3D-visualisaties/mixed reality van de openbare ruimte en inclusieve digitale dienstverlening.

Modernisering werkplek
Alle medewerkers van de gemeente beschikken over een laptop en een smartphone van de gemeente waarmee maximaal plaatsonafhankelijk kan worden gewerkt. Alleen voor specifieke functies (bijvoorbeeld balies) zijn nog vaste voorzieningen beschikbaar en de voorbereidingen voor het ontmantelen van de vaste telefonie is in volle gang. Voor alle medewerkers zijn er adequate voorzieningen beschikbaar gemaakt waarmee er een thuiswerkplek gerealiseerd kan worden welke gelijkwaardig is aan die op het kantoor.

De mogelijkheden om online te kunnen (samen)werken zijn uitgebreid maar vraagt nog wel de nodige aandacht en sturing op het gebruik ervan. De digitale samenwerking met externe partijen en de adoptie van de beschikbare clouddiensten door gebruikers zijn nog onvoldoende gerealiseerd.

Regionaal zijn de werkplekken van Arnhem, Renkum, Rheden en De Connectie geharmoniseerd. Het overzetten van alle applicaties van de vier organisaties naar een gemeenschappelijke ICT-omgeving heeft veel aandacht en capaciteit gevraagd in 2022. Mede door een veelheid aan bijkomende verstoringen zijn lopende veranderprojecten vertraagd. Achterstanden die in 2023 weer ingehaald moeten worden. De nieuwe ICT-omgeving (die begin 2023 wordt afgerond) biedt een nieuwe basis van waaruit verdere innovaties en harmonisaties kunnen plaatsvinden. In 2022 zijn de eerste stappen gezet in het ontwerp van de werkplek van de toekomst, waarbij de stap naar de cloud verstevigd wordt en de gebruiker nog beter plaats en tijdonafhankelijk zal kunnen werken.

Informatieveiligheid, privacy & auditing
In 2022 zijn de thema's informatieveiligheid en privacy veel op de bestuurlijke tafel geweest. Er is een extern onderzoek uitgevoerd naar de stand van zaken waaruit duidelijk bleek dat er grote stappen gezet moeten worden, zoals uit de ENSIA-evaluatie 2021 ook is gebleken. Er zijn middelen begroot om de basis op orde te maken en vanaf 2023 zal de organisatie de nodige verbeteringen gaan doorvoeren.

De eerste stappen in het verbetertraject zijn al gestart. Dit zal in 2023 nog doorlopen. Het verwerkingsregister is geheel opnieuw opgezet, waarbij het proces van continue verbetering en aanpassing van dit register wordt meegenomen. Ook is de procedure omtrent het melden en behandelen van datalekken/beveiligingsincidenten onder de loep genomen, waarbij in het bijzonder aandacht is besteed aan een nieuw datalekkenregister. Tevens is gestart met het ontwerpen van het gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA) proces. De eerste beoordeling zijn al als pilot gestart. Daarnaast is er aandacht voor een op te zetten algoritmeregister. Dit traject is eind 2022 gestart en zal nader worden gefinaliseerd in 2023.

In september is er een grootschalige themaweek geweest: de Week van de Digitale Weerbaarheid. Er zijn ongeveer 20 activiteiten geweest waar medewerkers aan hebben kunnen deelnemen, variërend van een workshop Word een hacker, waarbij door de ogen van een hacker is gekeken naar hoe je om zou moeten gaan met informatiebeveiliging, tot een lezing van Daniël Verlaan over de duistere kant van het internet. Van een lezing van het Nederlands Forensisch Incident Response (NFIR) over de hack bij Hof van Twente tot een workshop data-ethiek over het ethisch omgaan met gegevens. Deze week is veel bezocht en medewerkers gaven aan dat zij nieuwe inzichten hebben verkregen die hen gaat helpen nog zorgvuldiger om te gaan met de gegevens van onze inwoners.

Financiën en control

De afdeling Financiën en Control heeft in 2022 verder gewerkt aan de inhaalslag in het financieel beleidskader. Eén van de laatste stappen hierin betreft de actualisatie van de financiële verordening; deze was eind 2022 nagenoeg gereed en is begin 2023 aan de raad voorgelegd.

Daarnaast zijn verdere stappen gezet in de verfijning en aanscherping van de accounting manual en het periodiek afsluiten (soft close) van de administratie.

De boardletter 2022 van onze accountant gaf een positief beeld: de hiervoor beschreven stappen hebben geleid tot het oplossen van een aantal bevindingen van de accountant uit het verleden. Daarnaast heeft de interimcontrole, net zoals in 2021, niet geleid tot nieuwe bevindingen. Tegelijkertijd bevestigt de accountant in de boardletter dat op een aantal terreinen, zoals structuur en inrichting van de budget- en verantwoordingscyclus, nog verdere verbetering mogelijk is. Dit is de uitdaging voor 2023.

Op fiscaal gebied was in 2022 sprake van een boekenonderzoek BTW en BTW Compensatiefonds (BCF). Dit onderzoek wordt naar verwachting begin 2023 afgerond. Inhoudelijke bevindingen uit het onderzoek zijn reeds verwerkt in een nieuw Tax Control Framework (TCF). Dit TCF is een stelsel van controle- en beheersingsmaatregelen met betrekking tot de fiscale regimes rond Loonheffing, BTW/BCF en Vennootschapsbelasting (VPB). Dit stelsel is getoetst door en afgestemd met vertegenwoordigers van de Belastingdienst in het licht van een nieuw convenant Horizontaal Toezicht dat eind 2022 met de Belastingdienst is gesloten voor de periode 2023-2025.

Auditing en Risicomanagement
In de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen wordt ingegaan op het beleid voor risicomanagement, het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit, de relatie met de financiële kengetallen en de belangrijkste risico voor de gemeente Arnhem. In deze paragraaf gaan we in op de manier waarop in 2022 stappen zijn gezet om risicomanagement verder te verbeteren. In dit jaar zijn twee onafhankelijke risicoanalyses uitgevoerd in het kader van de regeling ‘grote risicovolle projecten’. Het gaat om de projecten ‘Ontwikkelperspectief Kronenburg’ en ‘Vernieuwing Stadstheater’. Voor beide projecten zijn vervolgafspraken gemaakt voor het verdere risicomanagementproces. Gemeentebreed is er ook speciale aandacht voor risico’s die samenhangen met de oorlog in Oekraïne en de risico’s en impact, voor zover nog van toepassing, van corona. Om het risicobewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie te vergroten zijn er dit jaar ook weer interne trainingen voor risicomanagement verzorgd voor projectleiders en andere medewerkers. Er is hiervoor een nieuwe handreiking ontwikkeld om risicomanagement uit te voeren en de formats voor de verschillende projectfasen zijn aangepast. Daarnaast zijn er verschillende risicosessies gefaciliteerd waaronder die van energiearmoede, flexwonen Merwedeterrein en Renaissance Velperweg.
Voor het ‘projectmatig werken’ binnen de gemeente Arnhem zijn aanbevelingen gedaan om dit doeltreffender en doelmatiger uit te voeren. Hoewel dit onderzoek aan de criteria voldoet van artikel 213A onderzoeken uit de Gemeentewet, is deze niet als zodanig aangemerkt. In de raadsbrief ‘aanpak 213a onderzoeken’ is aangegeven dat het college voornemens is om deze onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid in 2023 te starten en hierop terug te blikken voor het eerst in het jaarverslag 2023. De afspraken hierover zijn in de nieuwe verordening Financieel beheer en beleid opgenomen.

Aan de doorontwikkeling van risicomanagement is de afgelopen jaren binnen de gemeentelijke organisatie hard doorgewerkt. De manier waarop de gemeente Arnhem risicomanagement uitvoert is de afgelopen jaren al een aantal jaren doorgelicht. Uit een extern onderzoek uit 2022 waarin de risicovolwassenheid van risicomanagement is vergeleken met andere gemeentelijke organisaties scoort Arnhem (zeer) goed.

Rechtmatigheid en financial audits
Op 7 december jl. heeft de gemeenteraad het Intern Controleplan 2022 (IC-plan) vastgesteld. Hiermee wordt sturing gegeven aan de uitvoering van de interne controles over boekjaar 2022. In dit IC-plan wordt rekening gehouden met de rechtmatigheidsverantwoording die het college van B&W vanaf 2023 gaat afgeven.

Net als voorgaand jaar, is in 2022 'proefgedraaid' met de rechtmatigheidsverantwoording. Dit betekent dat de interne audits zijn uitgevoerd alsof in 2022 al een rechtmatigheidsverantwoording door het college afgegeven had moeten worden. Op deze wijze is en zo goed mogelijke voorbereiding op de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording getroffen.

Met de uitgevoerde audits in 2022 zijn op twee onderwerpen afwijkingen geconstateerd:

Naleven Europese aanbestedingsregels
Bij de uitgevoerde audits die toezien op het naleven van de Europese aanbestedingsregelgeving zijn twee financiële onrechtmatigheden geconstateerd:

1) Installatietechnisch onderhoud: in deze casus zijn contracten verlengd terwijl binnen de raamovereenkomst hier geen ruimte meer voor aanwezig was. De verlengingen moet daarom worden gezien als nieuwe overeenkomsten die, gelet op de omvang, Europees aanbestedingsplichtig zijn. De totale onrechtmatige lasten in 2022 die hiermee gemoeid zijn bedragen € 1,2 miljoen. Er is een nieuwe Europese aanbestedingsprocedure gestart, welke eind 2022 is afgerond. Per 01-01-2023 is een nieuwe raamoverkomst ingegaan, waardoor de lasten vanaf dat moment weer rechtmatig zijn.
2) Inhuur/advies: in 2022 zijn bij een overeenkomst meer kosten voor gemaakt waardoor de Europese aanbestedingsdrempel bij deze overeenkomst is overschreden. Voorafgaand, bij het aangaan van de opdracht, is geen inschatting gemaakt van de te verwachte omzet en is de overeenkomst zonder Europese aanbesteding aangegaan. Achteraf blijkt dat de kosten de drempel hebben overschreden en omdat kan niet worden aangetoond dat de initiële inkoopbehoefte lager was, zijn de kosten in 2022 ad €455k onrechtmatig. Het contract is medio 2022 beëindigd.

PGB bestedingen
Daarnaast is een deel van de PGB-lasten (Persoonsgebonden budget) als onrechtmatig aangemerkt, omdat niet voldoende zekerheid te verkrijgen is over de geleverde prestaties die aan deze bestedingen ten grondslag liggen. De voorgenoemde fouten en onzekerheden zijn ook in het accountantsoordeel meegewogen.

Deze fouten en onzekerheden blijven onder de in het Intern Contole-plan (IC-plan) benoemde controletoleranties.

Naheffing BTW en BCF
Op fiscaal gebied was in 2022 sprake van een boekenonderzoek BTW en BTW Compensatiefonds (BCF). Als gemeente brengen we over geleverde prestaties BTW in rekening die we afdragen aan de Belastingdienst. Tegelijkertijd betaalt de gemeente BTW aan leveranciers e.d.; deze mag de gemeente hiervan (onder bepaalde voorwaarden) aftrekken. Daarnaast is sprake van een BTW compensatiefonds waaruit gemeenten en provincies onder bepaalde voorwaarden worden gecompenseerd voor de door hen betaalde BTW. Dit fonds houdt verband met het feit dat gemeenten en provincies, in tegenstelling tot niet-overheidslichamen, BTW niet (volledig) kunnen terugvorderen bij de Belastingdienst. Hierdoor worden activiteiten van de gemeente waarbij gebruik wordt gemaakt van extern ingekochte goederen of diensten duurder. Intern uitvoeren zou daarentegen goedkoper zijn. Om de marktverstorende werking hiervan te voorkomen, is in 2003 de Wet op het BTW-compensatiefonds ingevoerd. Dit fonds voorziet in een compensatie van niet-aftrekbare BTW op ingekochte goederen of diensten. De gemeente Arnhem draagt jaarlijks circa € 11 miljoen aan ontvangen BTW af aan de Belastingdienst waarvan zij circa € 5,5 miljoen aan betaalde BTW kan aftrekken waardoor per saldo circa € 5,5 miljoen aan BTW wordt betaald. Vanuit het BTW Compensatiefonds ontvangt de gemeente jaarlijks tussen € 30 en € 36 miljoen.

Het boekenonderzoek richtte zich op de BTW-aangiften en de opgaaf BTW Compensatie Fonds van de gemeente in het belastingjaar 2020. Afhankelijk van de uitkomsten van een dergelijk onderzoek, trekt de Belastingdienst deze door naar eerdere en/of latere belastingjaren. In een eindrapportage heeft de Belastingdienst de uitkomsten van het onderzoek vertaald naar een naheffing exclusief belastingrente van € 227.000 over de belastingjaren 2017 tot en met 2022. Gelet op de aard en omvang van de bevindingen, mede in relatie tot het feit dat in de bewuste belastingjaren in totaliteit door de gemeente bijna € 32 miljoen aan BTW werd afgedragen en over deze periode in het BTW Compensatie Fonds € 205 miljoen werd verwerkt, heeft de gemeente ervoor gekozen geen bezwaar te maken, met uitzondering van een btw-discussie die nog landelijk bij gemeenten speelt zodat de rechten van de gemeente zijn veiliggesteld. De naheffing is verwerkt in de jaarrekening 2022.

De inhoudelijke bevindingen uit het onderzoek zijn reeds verwerkt in een nieuw Tax Control Framework (TCF). Dit TCF is een stelsel van controle- en beheersingsmaatregelen met betrekking tot de fiscale regimes rond Loonheffing, BTW/BCF en Vennootschapsbelasting (VPB). Dit stelsel is getoetst door en afgestemd met vertegenwoordigers van de Belastingdienst in het licht van een nieuw convenant Horizontaal Toezicht dat eind 2022 met de Belastingdienst is gesloten voor de periode 2023-2025.

Juridische zaken
Juridische zaken heeft de organisatie en het bestuur op diverse terreinen van advies voorzien. Het onderwerp veiligheid blijft onverminderd veel aandacht vragen. Met de groei van het aantal vraagstukken is het de kunst om de juridische kwaliteit hierop mee te laten ademen.

Lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden
Er vindt momenteel een project plaats omtrent de doorontwikkeling van het inkoopproces. Doel hiervan is om een geaccepteerde en hanteerbare werkwijze te ontwikkelen die er toe bijdraagt dat de resultaten op lokaal, sociaal en circulair/duurzaam inkopen geoptimaliseerd worden. We willen meer circulariteit en energie- en klimaatneutraliteit in onze inkoop en aanbestedingen. We willen lokale ondernemers een eerlijke kans geven om diensten en producten te leveren. En we stimuleren opdrachtnemers om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, door resultaten op dit gebied op te nemen in het aanbestedingscontract. Daarmee wordt bijgedragen aan de gestelde maatschappelijke ambities van de gemeente.
Ook ontstaat eerder inzicht in toekomstige inkooptrajecten; zodoende kan er gestuurd worden op de maatschappelijke thema's. Dit heeft als bijkomend voordeel dat door dit eerdere inzicht ook (financiële) rechtmatigheidsrisico's eerder in beeld komen en beperkt kunnen worden.

Communicatie

Als gemeente willen we dat onze communicatie toegankelijk, begrijpelijk en inclusief is. We investeren daarin langs drie lijnen: Schrijven in begrijpelijke taal, toegankelijke gemeentelijke websites en communicatie waarin Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking zich herkennen en erkend voelen.

Begrijpelijke taal
In 2021 en 2022 zijn zo'n 200 collega's getraind in het Schrijven op B1-niveau, waarvan 23 ook de training Coaching van Schrijven op B1-niveau volgden. Zij zijn in staat hun directe collega's te begeleiden in het duidelijk schrijven.

Toegankelijke websites
Op dit moment worden 25 websites/apps van of namens de gemeente Arnhem onafhankelijk getoetst. Aan de hand van de toets heeft de beheerder van een website of app enkele maanden om verbeteringen door te voeren. Hierna volgt de definitieve afronding van de toegankelijkheidstoets en de publicatie van de toegankelijkheidsverklaring. Verder zijn samenwerkingspartners die met regelmaat content produceren voor op gemeentelijke websites aangeschreven om hen te attenderen op de verplichtingen die vanuit digitale toegankelijkheid ook voor deze organisaties gelden. Er is een plan gemaakt om digitale toegankelijkheid structureel te borgen en is een eerste training digitale toegankelijkheid gegeven. Het project loopt tot en met het tweede kwartaal 2023.

Herkennen en erkend voelen
We lieten het Verwey-Jonker Instituut onderzoeken wat inclusieve communicatie is, hoe inclusief onze communicatie is naar Arnhemmers met een migratieachtergrond, een LHBTQI+ identiteit en een beperking, wat we al goed doen, wat beter kan en hoe we dat kunnen doen. Het onderzoek is afgerond en aangeboden aan de raad. De conclusie is dat onze (publieks)communicatie aanzetten laat zien van inclusieve communicatie. De buitenwereld merkt dat en ziet dat we lerend zijn. Maar duidelijk is ook dat er nog veel verbeterd kan worden.

Overzicht formatie

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 2020	Realisatie Bezetting 2021	Begroting Formatie 2022	Realisatie Bezetting 2022
Bestuur	46	46	47	47
Aantal FTE Raad	39	39	39	39
Aantal FTE College B&W	7	7	8	8
Personeel	949	997	1.010	1.036
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	949	997	1.010	1.036
Totaal aantal FTE gemeente Arnhem	**995**	**1.043**	**1.057**	**1.083**

Verloop formatie

Personeelskosten/inhuur ambtelijke organisatie	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Aantal FTE ambtelijke organisatie	***997***	***1.010***	***1.036***	***-26***
Personeel	78.170	85.759	85.985	-226
Inhuur gedekt uit loonsom	4.014	4.263	3.923	340
Totaal loonsom	**82.184**	**90.022**	**89.908**	**114**
Inhuur gedekt uit overige middelen	18.917	15.995	16.959	-964
Totaal inhuur uit overige middelen	**18.917**	**15.995**	**16.959**	**-964**
Voormalig personeel	897	663	434	229
Dekking uit voorziening	-347	-196	-165	-31
Totaal voormalig personeel	**550**	**467**	**269**	**198**
Saldo personeelsbudget	**101.651**	**106.484**	**107.136**	**-652**

Voorziening spaarverlof

Medewerkers kunnen sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit verlofsparen kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden). Dit leidt gemeentebreed tot een nadeel van € 2,0 miljoen.

Inhuur externen	2019	2020	2021	2022
Bedragen x € 1.000				
Begroot	11.409	11.320	19.823	20.258
Realisatie	14.303	14.963	22.931	20.882
Afwijking	**-2.894**	**-3.644**	**-3.108**	**-624**

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governancecode en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit oktober 2016 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Lokale overheden werken steeds meer en intensiever met elkaar samen. Dat gebeurt op verschillende niveaus en op verschillende manieren. De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en waterschappen.
Per 1 juli 2022 is een wijziging van de Wgr in werking getreden. Deze wijziging is erop gericht de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. De komende tijd wordt bezien wat de gevolgen van de wijzigingen in de Wgr zijn voor de Arnhemse kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

Diversiteit en inclusiviteit

De verbonden partijen vragen we mee te bouwen aan een inclusieve en diverse stad. Dat kunnen ze doen door te kijken naar de samenstelling van hun personeelsbestand, de dienstverlening en de bedrijfsvoering. In 2022 hebben we ze gevraagd aan te geven wat ze al doen, welke ervaringen ze hebben, wat ze nog meer willen bereiken en wat ze daarvoor willen gaan doen. Op basis van de reacties stellen we nog vast wat aanvullend nodig is. We stimuleren de verbonden partijen sowieso gebruik te maken van ons aanbod. Ze kunnen deelnemen aan het diversiteitsnetwerk ‘Diversiteitsreis’. Dit netwerk bestaat al uit veertien organisaties: Rabobank, Volkshuisvesting, HAN, Dirkzwager, Rozet, Politie Gelderland-Midden, Flores Onderwijs, Provincie Gelderland,

Rechtbank Gelderland, Musis en Stadstheater Arnhem, Scalabor, Focus Filmtheater, Rijnstad en gemeente Arnhem. Ook bieden we ze een verdiepend gesprek aan, waarin we ingaan op wat inclusie en diversiteit inhoudt en hoe je er als organisatie aan kunt werken. De gemeente werkt begin 2023 proces en planning uit voor het maken van afspraken met de verbonden partijen, maar ook met de subsidie- en inkooprelaties.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om evenveel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) wordt jaarlijks in aanloop naar de begroting het risicokompas geactualiseerd. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit de beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben.

Bij de Begroting 2022 zijn onderstaande partijen als meest risicovol aangemerkt:

- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen);
- Sportbedrijf Arnhem;
- De Connectie;
- ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem);
- Groene Metropoolregio;
- VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden).

Voor deze partijen wordt in het hierna volgend overzicht de voortgang van de beheersstrategie toegelicht.

Relatie met de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen
De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen).

Overzicht Verbonden partijen

In onderstaand overzicht is aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. Per verbonden partij wordt een terugblik gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen in 2022. Voor de partijen die bij de Begroting 2022 als meest risicovol zijn aangemerkt wordt tevens de voortgang van de beheersstrategie toegelicht.

Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem;
- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

In het jaarverslag 2021 is aangegeven dat de (voormalige) verbonden partij DataLand per 1 januari 2022 haar activiteiten heeft beëindigd en dat de verwachting was dat na de liquidatie van DataLand (31 maart 2022) de gemeente een groot gedeelte van haar inleg (circa € 10.000) uitgekeerd zou krijgen. In 2022 is inderdaad de volledige inleg terugontvangen.

Scalabor B.V.

Scalabor B.V.

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding		
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een arbeidsontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een belangrijke dienstverlening is het begeleiden van SW-medewerkers van de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Scalaobr B.V. is ook onze partner in het toeleiden en creëren van beschutte werkplekken.		
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	7.843.214
	Per 31-12-2022	€	9.999.999
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	5.556.885
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	

Ontwikkelingen

Voor 2022 zagen wij:

- dat er nieuwe (financiële) afspraken gemaakt zijn rondom het aanwijsbesluit voor de SW-medewerkers die vanaf 2023 ingaan;
- een snelle terugloop van het aantal SW-medewerkers (door pensionering ed.);
- door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en het ontbreken van benodigde vaardigheden van medewerkers het steeds lastiger voor SW-medewerkers wordt om door te stromen naar externe werkgevers;
- landelijke ontwikkelingen rondom sociale ontwikkelbedrijven (SW 2.0) een rol gaan spelen qua positionering;
- de invoering van de nieuwe cao Aan de slag gevolgen kan hebben als het gaat om het beleggen van risico's van werkgeverschap.

In 2023 en verder vragen deze ontwikkelingen ook onze aandacht.

Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Sportbedrijf Arnhem

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem, voor een beter welzijn van de stad.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem		
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	1.680.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	20.620.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	17.969.698
Ontwikkelingen	Het Sportbedrijf heeft te maken met een begrotingstekort op basis van de huidige activiteiten, veroorzaakt door de hoge inflatie en energiekosten. Dit is reeds door middel van een raadsbrief gecommuniceerd. We zijn als gemeente in overleg met het Sportbedrijf hoe het begrotingstekort te overbruggen, zonder ingrijpende maatregelen te nemen.		
Risicoprofiel	Middel		

Beheersstrategie

Sturing
Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Om de verwachtingen over en weer beter in beeld te hebben voeren de gemeente als eigenaar en opdrachtgever en het Sportbedrijf gezamenlijk, buiten de kwartaalgesprekken om, gedurende 2022, regelmatig overleg.
De organisatie van het Sportbedrijf en de samenwerking met de gemeente Arnhem wordt steeds professioneler. De afstemming tussen de teams Leefomgeving en het Sportbedrijf loopt steeds beter, waarmee goed invulling wordt gegeven aan het uitgangspunt van 'van wijken weten'. Het opdrachtgeverschap wordt meer gestroomlijnd. Het Sportbedrijf heeft in de kwartaalrapportages steeds conform afgesproken format gerapporteerd. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt nog met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Dit is een doorlopend proces, waarmee we verder gaan in 2023. Het inzicht in de kostprijs van de producten is nog onvoldoende. In het tweede kwartaal 2019 is het Sportbedrijf gekomen met een eerste aanzet ten aanzien van de kostprijs van de verschillende producten en in de volgende jaren is dit verbeterd. We denken hier nog steeds verbeteringen in door te kunnen voeren. Met name het inzicht en de sturing op de verschillende accommodaties, afzet tegen het gebruik kan beter.

Financieel
De financiële ratio's van het Sportbedrijf, gebaseerd op de jaarrekeningen waren onvoldoende tot 2020. In 2020 is de algemene reserve van het Sportbedrijf vergroot tot het afgesproken en gewenste niveau (€ 1,8 miljoen). Tegelijkertijd heeft corona impact gehad op het (beperkte) resultaat van het Sportbedrijf in 2020. Het eigen vermogen is daardoor afgenomen naar € 1,6 miljoen. Dit wordt nog steeds ruim voldoende geacht. Voor 2021 is voldaan aan de taakstelling van € 0,5 miljoen op subsidie Sportbedrijf. Voor 2022 is er een taakstelling van € 0,75 miljoen. Het ziet er naar uit dat het Sportbedrijf in 2022 een resultaat gaat behalen van omstreeks € 0,9 miljoen. Dit is grotendeels te verklaren door incidentele steun vanuit het Rijk in verband met de coronacrisis. Dit wordt grotendeels aangewend om het in verband met stijgende energieprijzen verwachte tekort van 2023 deels mee op te vangen.

Samenwerking
De verzelfstandiging en daarmee nieuwe manier van samenwerken, veranderde rollen, verantwoordelijkheden heeft tijd nodig gehad om uit te werken. In de eerste jaren van verzelfstandiging lag de nadruk voornamelijk op bedrijfsmatige aspecten en de ontvlechting van de gemeente. Het inhoudelijke gesprek over de maatschappelijke invulling van de opdracht en bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen werd daardoor onvoldoende gevoerd.

Dit werd bemoeilijkt door het wennen aan nieuwe verhoudingen, 'losse eindjes' van de verzelfstandiging en een verschillende interpretatie van bepaalde begrippen. Het Sportbedrijf was voornamelijk bezig met zelfstandig op eigen benen staan, terwijl de gemeente zocht naar het houden van de juiste mate van regie. Vooral in de jaren na verzelfstandiging was dit het geval. Nu het Sportbedrijf na 5 jaar redelijk stabiel staat, is er weer meer ruimte gekomen om de focus te verleggen naar het gesprek op inhoud en gezamenlijke belangen. Het afgelopen jaar is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2023 en verder.
Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat.
We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2023 voort te kunnen zetten. Deze verbeterde verstandhouding zorgt ervoor dat het risicoprofiel van het Sportbedrijf als verbonden partij lager ingeschat wordt.

Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.		
Bestuurlijk belang	De concerntreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	5.062.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	143.995.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen		
Rechtsvorm	Stichting		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie		
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.		
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch (voorzitter) en de wethouder Economische Zaken Nermina Kundić hebben zitting in de board.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de Groene Metropoolregio wordt 1 euro per inwoner doorgegeven aan The Economic Board.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	119.965
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	146.418
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	162.477

Ontwikkelingen

The Economic Board heeft zich in 2022 op diverse manieren ingezet voor economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio. Samen met overheidsinstellingen, het bedrijfsleven en de kennisinstellingen stimuleert The Economic Board innovaties in de topsectoren Energy, Health, Hightech en Food en de cross-overs daartussen. The Economic Board richt zich daarbij onder meer op het versterken van het Energy cluster in Arnhem: het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en het stimuleren van innovaties op het gebied van energievoorziening en batterijopslag. The Economic Board is een van de partners in de regionale investeringsagenda met de provincie en de Groene Metropoolregio. The Economic Board ontwikkelde zich verder als netwerk in de regio. Kennis, kunde en ervaring vanuit de regiogemeenten, kennisinstellingen en bedrijfsleven werden steeds meer gedeeld en ingezet voor belangrijke maatschappelijke opgaven.

Om de blijvende tekorten op de arbeidsmarkt in de regio Arnhem-Nijmegen tegen te gaan, heeft de The Economic Board samen met de Groene Metropoolregio en Provincie Gelderland ingezet op een breed gedragen Human Capital Agenda (HCA), die ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden moet helpen met het arbeidsmarktvraagstuk. April 2022 hebben de Board, GMR en provincie ingestemd met de koers en speerpunten van deze agenda. De Human Capital Agenda wil onder meer talent aantrekken en behouden, en onbenut arbeidspotentieel activeren. Er wordt toegewerkt naar een Human Capital Akkoord met concrete projecten die zich richten op: van opleiding naar werk; van werk naar werk en van werkloos naar werk.

In 2022 is vanuit The Economic Board gewerkt aan een werkplan Lifeport Circular Lab. Dit is gericht op het delen en borgen van kennis en kunde op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie in de regio. Deelnemers zijn The Economic Board, Groene Metropoolregio, Radboud Universiteit, Wageningen Universiteit, HAN, Hogeschool Van Hall Larenstein, Kiemt, RvN@ en de gemeenten Arnhem en Nijmegen. Deze ‘kennisagenda’ is in de praktijk gestart met kennistafels over complexe vraagstukken, zoals Koel Netwerk in Arnhem en een kennistafels bij ROC Nijmegen rondom bouwlogistiek en klimaatadaptatie.

Ook is in 2022 samen met de Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland gewerkt aan een bid voor de Regio Deal Groene Groei. De aanvraag voor de regiodeal is medio november ingediend. Ter versterking van de economische clusters en het aantrekken van nieuwe innovatieve bedrijvigheid en kennis, richt The Economic Board zich ook op profileren van de regio in binnen- en buitenland. Zo heeft The Economic Board tijdens de Hannover Messe in juni 2022 de regio samen met Arnhem gepresenteerd als dé Energy hotspot in Europa.

Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden		
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur.		
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	-78.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	17.627.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	32.442.000

Ontwikkelingen

Uit onderzoek blijkt dat bij een samenwerking binnen de gemeentelijke context het 3 tot 5 jaar kost (afhankelijk van de beginsituatie) om weer op het startniveau te komen in termen van opbrengsten, klanttevredenheid, organisatie-volwassenheid en medewerkertevredenheid. Bij de start van De Connectie is onvoldoende rekening gehouden met deze zogenaamde ‘servicedip’. Hoewel in de afgelopen jaren op een aantal terreinen progressie is gemaakt, is tegelijkertijd op een aantal terreinen sprake van noodzaak tot verbetering.
Deze noodzaak is door het bestuur van De Connectie vertaald naar een bestuursopdracht. Daarbij gaat het om nieuwe afspraken met betrekking tot de wijze van organiseren van de samenwerking (governance), een duidelijke toekomstvisie omtrent de positie van De Connectie op langere termijn (groeiambitie) en het financieel perspectief van De Connectie in relatie tot de financiële positie van de eigenaar-gemeenten. Na het vaststellen van de bestuursopdracht is door De Connectie en de gemeenten samen gewerkt aan de doorontwikkeling van de samenwerking. De eerste resultaten van de uitwerking van de bestuursopdracht zijn opgenomen in de tussenrapportage “Versterken in verbinden”. Daarnaast is dit jaar voor het eerst een aparte perspectiefbrief aangeboden. Met dit instrument wordt beoogd om de begroting van De Connectie meer volgend te laten zijn aan het perspectief dat de gemeenten hierop hebben.

Risicoprofiel

Middel

Beheersstrategie

De Connectie is een organisatie in die volop in ontwikkeling is en waar de komende jaren veel moet gebeuren. Het is evident dat beheersing en control hierin belangrijk zijn. De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt. Het bestuur, het OGO (opdrachtgeversoverleg) en de demandorganisatie zijn hierin belangrijke gremia waarin sturing en beheersing nadrukkelijk terugkomen. Het controllersoverleg vervult hierin een belangrijke adviesrol ten aanzien van de P&C-producten van de Connectie.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico’s te beheersen. Afgelopen jaar heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen. De komende jaren gaat De Connectie verder met het door ontwikkelen van het risicomanagement door te investeren in het risicobewustzijn binnen de organisatie en het cyclisch en systematisch borgen van het risicomanagement.
Ten aanzien van de risico’s is de dreiging op het gebied van Informatieveiligheid en privacy toegenomen. Om opgewassen te zijn tegen bedreigingen enerzijds en om anderzijds te kunnen voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) zal blijvend geïnvesteerd moeten worden om een passend niveau wat betreft informatieveiligheid en privacy te bereiken.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S07 Zorg
Doel verbonden partij	In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht ten behoeve van het aanvullend vervoer Arnhem Nijmegen (Avan). Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (Wmo-vervoer, leerlingenvervoer en instellingsvervoer). Gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers.
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van rekeneenheden van het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2022 €
	Per 31-12-2022 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022 € 10.607.584
	Per 31-12-2022 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022 €
Ontwikkelingen	In 2020 zijn er beleidsregels Wmo en Jeugdwet op- en vastgesteld. Ook is er een nieuwe Verordening Leerlingenvervoer aangenomen. Deze dragen bij aan het beheersen van kosten op het gebied van Doelgroepenvervoer. In 2020 en 2021 heeft corona effect gehad op het routegebonden en vraagafhankelijk vervoer. De gedachte was dat het vervoer weer zou aantrekken naar het niveau van voor corona, maar deze ontwikkeling blijft uit. Het lijkt dat het 'nieuwe normaal' minder inzet vraagt. In 2022 is het gebruik dan ook minder dan oorspronkelijk begroot geweest en sluiten we af met een positief resultaat.
Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een veranderende relatie met de provincie, een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. De risicoklasse is van hoog naar middel gezakt. Het in 2018 verschenen knoppenplan heeft ertoe geleid dat de kostenbesparingen die mogelijk waren in regionaal verband inmiddels zijn doorgevoerd en een aantal zaken zijn meegenomen in de inmiddels afgeronde aanbesteding. De gemeente Arnhem heeft in 2020 aan een aantal knoppen gedraaid door zowel beleidsregels Wmo als ook beleidsregels Leerlingenvervoer op- en vast te stellen. Dit om te kunnen blijven doen wat nodig is, maar ook een gemeentelijk kader als vertrekpunt te kunnen nemen. Het effect van deze aanpassing zal door geleidelijke invoering beter zichtbaar worden. Aan een aantal knoppen binnen het vraagafhankelijk vervoer is in zowel 2021 als 2022 verder vervolg gegeven De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. We zijn voornemens om informatie over het doelgroepenvervoer te verwerken in PowerBI zodat het onderdeel kan gaan uitmaken van de bestuursrapportage. In 2022 is gewerkt aan het opnemen van informatie over regiotaxi in PowerBI. Qua IT heeft dat meer voeten in aarde en kost meer tijd dan vooraf ingeschat. Dit geldt nog meer voor het opnemen van informatie over het routegebonden vervoer omdat de aangeleverde informatie niet uniform is tussen de vervoerders.

Euregio Rijn-Waal

Euregio Rijn-Waal

Vestigingsplaats	Kleve (D)		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie		
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandels uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking. De Euregio Rijn-Waal zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De Euregio verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd.		
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel		
Bestuurlijk belang	In de Euregioraad zitten namens de gemeente Arnhem wethouder Maurits van de Geijn en de raadsleden Alwin van Engelenburg, Niels Scholten en Yildirim Usta.		
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	1.750.313
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	3.337.597
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	27.800
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de Strategische Agenda 2025+ die de Euregioraad in november 2020 heeft vastgesteld. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Medio 2022 is het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 van start gegaan, waarvoor de Euregio het regionale programmamanagement verzorgt. In samenwerking met de Groene Metropoolregio worden in dit kader nieuwe projectmogelijkheden onderzocht. Binnen de Euregio neemt Arnhem samen met Düsseldorf, Duisburg, Moers, Ede, Apeldoorn en Nijmegen deel aan het zogenaamde 100.000plus-netwerk.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Elst
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving
Doel verbonden partij	De ambitie van de Groene metropoolregio is gericht op de welvaart van de inwoners in de regio. De Groene metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio met wethouder Nermina Kundić als zijn plaatsvervanger. Wethouder Nermina Kundić is voorzitter van het bestuurlijk team Verbonden regio. Maurits van de Geijn, Marco van der Wel en Cathelijne Bouwkamp nemen deel aan de bestuurlijke teams voor respectievelijk de opgaven Productieve regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda. Het bedrag van € 1.107.261 dat is opgenomen als gerealiseerde bijdrage Arnhem is opgebouwd uit € 420.000 voor basiskosten en € 687.261 voor kosten uitvoering regionale agenda.
Eigen vermogen	Per 01-01-2022 € 331.012
	Per 31-12-2022 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022 € 1.364.396
	Per 31-12-2022 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022 € 1.107.261
Ontwikkelingen	In de Groene Metropoolregio werken de colleges van de achttien regiogemeenten samen aan de volgende ambitie: • Samen doorgroeien naar een groene metropoolregio met internationale betekenis en allure. • Zichtbaar zijn als dé circulaire topregio van ons land en van Europa, in alle facetten van de leefomgeving. • Hét voorbeeld zijn voor kwalitatieve groei met een goede balans tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit. De regionale agenda is hierop gericht. In deze agenda zijn vijf opgaven zijn geformuleerd: Verbonden regio, Productieve regio, Circulaire regio, Ontspannen regio en Groene groeiregio. In 2022 is een update van de regionale agenda 2023-2024 vastgesteld. Arnhem heeft in 2022 samen met de Groene Metropoolregio mede uitvoering gegeven aan de opgaven in de regionale agenda en de hiermee samenhangende lobbyagenda. Dankzij de inspanningen van de Groene Metropoolregio heeft het Rijk Arnhem-Oost aangewezen als grootschalig woningbouwgebied. Hiermee kunnen we als de gemeente ook aanspraak maken op middelen vanuit Den Haag om te investeren in een leefbare omgeving, betere bereikbaarheid en duurzame economie. Vanuit de regionale agenda is daarnaast onder andere samen met de Economic Board, de provincie en werkgevers gewerkt aan een regionale arbeidsmarktagenda, die moet gaan zorgen voor een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Volgens de opdracht vanuit het Rijk is gewerkt aan de voorbereiding voor de Regionale Energiestrategie 2.0. De bestuurders van de cultuurregio 025 hebben in goede onderlinge samenwerking kaders vastgesteld voor de uitvoering van het transformatievoorstel cultuur. Ook is een inventarisatie uitgevoerd naar natuur, landschap en water in de regio, het zogenaamde groen-blauwraamwerk. Dit is een belangrijke bouwsteen voor het Verstedelijkingsakkoord waar vanuit de opgave groene groeiregio aan wordt gewerkt. In 2022 is doorgewerkt aan de verstedelijkingsstrategie, in het najaar zijn de gebiedsuitwerkingen aan de gemeenteraden aangeboden. Op de valreep van 2022 is de Woondeal 2.0 regio Arnhem-Nijmegen, als samenwerkingsagenda voor de woningbouwopgave in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, ter vaststelling naar de regiogemeenten gestuurd. In 2022 is door het Algemeen Bestuur van de regio de meerjarige regionale agenda 2023-2024 vastgesteld, waar inmiddels zeventien gemeenten op hebben ingetekend.

Risicoprofiel	Middel
Beheersstrategie	De bijdrage aan de Groene Metropoolregio valt uiteen in de basiskosten (faciliteren bestuur en regiobureau) en de kosten voor de uitvoering van de opgaven. Over de basiskosten in eind 2020 door de gemeenteraad besloten (€2,50 per inwoner). 2022 was het eerste jaar dat de GMR (opgericht in 2021) werkte met een regionale agenda. De agenda bevatte vijf regionale opgaven op het gebied van duurzaamheid, mobiliteit, ruimte en wonen, economie en toerisme, recreatie, cultuur en erfgoed met een bijpassende begroting. De gemeenteraden van de 18 regiogemeenten is in het najaar van 2021 gevraagd te besluiten over het al dan niet meedoen ('intekenen') aan de verschillende opgaven en daarmee over het mede dragen van de gezamenlijke kosten. De raad heeft de extra benodigde middelen hiervoor vrijgemaakt bij de begrotingsbehandeling in november 2021 en via het raadsvoorstel Intekenen op de opgaven regionale agenda 2022. Deze zijn langjarig in de begroting opgenomen. Hierdoor kon de gemeente Arnhem in 2022 aan alle opgaven van de GMR meedoen. De verwachting is dat in de komende jaren alleen sprake zal zijn van indexering, tenzij zich nieuwe opgaven aandienen. Eventuele verhoging van de kosten van de regionale agenda in de jaren na 2022 worden altijd gemotiveerd aan de gemeenteraad voorgelegd.

Lingezegen

Lingezegen

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het Algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	5.418.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	268.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	247.608
Ontwikkelingen	De komende jaren werkt de parkorganisatie aan een stevige, relevante positie in de regio en ontwikkelt ze haar identiteit tot een herkenbaar merk Park Lingezegen. Een sterk en betrokken actief netwerk wordt uitgebouwd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met regionale stakeholders (de deelnemende gemeenten, provincie, Groene Metropoolregio) en betrokken lokale ondernemers en vrijwilligers. In het park krijgen in 2023 de Herenboeren een plek en worden drie klompenpaden gerealiseerd.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg		
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en vijf modules, te weten: Inkoop specialistische zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers en Contractmanagement Inburgering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeverservicepunt).		
Bestuurlijk belang	Wethouder Paul Smeulders is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders Mark Lauriks (Participatie), Marco van der Wel (Inkoop zorg) en Nermina Kundić (onderwijs).		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	699.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	4.512.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	27.704.000
Ontwikkelingen	In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. De MGR is gevraagd alert te zijn op ontwikkelingen en opgaven die hieraan verder kunnen bijdragen. Daardoor kon de MGR per 1 januari 2022 starten met de nieuwe module Contractmanagement Inburgering. Ook wordt onderzocht of de MGR de activiteiten van het regionaal SROI-steunpunt (Social Return On Investment) op zich kan nemen. De MGR voert de afgesproken werkzaamheden conform haar meerjarig uitvoeringsprogramma uit.		
Risicoprofiel	Laag		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling			
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.			
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.			
Bestuurlijk belang	Wethouder Marco van der Wel is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.			
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma.			
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	1.014.500	
	Per 31-12-2022	€		
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	6.446.000	
	Per 31-12-2022	€		
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€		
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	6.248.203	
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen: zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouw gaan in per 2024. Beiden hebben invloed op de werkprocessen van vergunningverlening en toezicht bij ODRA. Een deel van het bouwtoezicht zal voortaan door de markt worden uitgevoerd. Beide wetten vereisen het inregelen van nieuwe werkprocessen. De landelijke evaluatie van Omgevingsdiensten door de commissie Van Aartsen heeft een aantal maatregelen opgeleverd, waaronder het ‘robuuster’ maken van kleinere omgevingsdiensten. Mogelijk resulteert dit voor ODRA in een fusie of intensieve samenwerking met andere diensten. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat ODRA relatief veel capaciteit moet inhuren en inmiddels structureel beginnende werknemers zelf opleidt.			
Risicoprofiel	Middel			
Beheersstrategie	Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (WKB) zullen invloed hebben op de werkzaamheden die met bouw hebben te maken. ODRA is samen met de deelnemende gemeenten actief bezig met de invoering van de Omgevingswet en WKB en rapporteert hier geregeld over. Door actief met komende ontwikkelingen bezig te zijn kan beter geanticipeerd worden op eventuele consequenties voor het personeelsbestand van ODRA. De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten. Echter, ook na afloop van de coronacrisis is er nog steeds sprake van veel dynamiek en onzekerheid. De stikstofregelgeving, schaarste aan bouwmaterialen en aan personeel zorgen er voor dat het moeilijk is om goede prognoses te maken. De verwachting is evenwel dat de woningopgave voor flink meer bouwactiviteiten in Arnhem zal leiden. De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente. De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De businesscontroller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en kan risico's vroegtijdig signaleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan oplopende personeelskosten door schaarste op de arbeidsmarkt of bevindingen van de accountant.			

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S05 Cultuur		
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de Provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling.		
Bestuurlijk belang	Wethouders Bob Roelofs en Maurits van de Geijn maken deel uit van het bestuur.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	254.043
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	20.329.852
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	1.123.333
Ontwikkelingen	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2024) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Het ministerie heeft hierbij wel financiële ondersteuning toegezegd, waarmee het Gelders Archief naar verwachting voor vijf jaar de externe kosten kan dekken. Voor de bijkomende kosten heeft het Gelders Archief in 2021 een dotatie gedaan aan de voorziening e-depot. Deze is gedekt uit het resultaat 2021 en een bijdrage uit het eigen vermogen.		
Risicoprofiel	Middel		
Beheersstrategie	Niet van toepassing.		

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.		
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch en wethouder Maurits van de Geijn maken deel uit van het (dagelijks) bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2022	€	9.615.000
	Per 31-12-2022	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022	€	63.229.000
	Per 31-12-2022	€	
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022	€	
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022	€	17.402.000

Ontwikkelingen

Volksgezondheid
GGD Gelderland Midden heeft ook in 2022 een centrale rol in de bestrijding van de coronapandemie gehad. De aanpak van de coronapandemie heeft meerjarige effecten op de dienstverlening van VGGM. De projectorganisatie Covid wordt in 2023 afgebouwd. Aandacht gaat uit naar structurele versterking van infectieziektenbestrijding en de preventie en gezondheidsbevordering van kwetsbare groepen.

Het Rijksvaccinatieprogramma wordt conform opzet uitgevoerd.

In 2022 heeft de GGD extra activiteiten uitgevoerd in verband met de zorg voor vluchtelingen uit Oekraïne. De GGD voert voor deze doelgroep de taken voor de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) uit, het rijksvaccinatieprogramma en het prenataal huisbezoek.

Medio 2022 heeft de GGD aangegeven dat de dienstverlening voor de JGZ niet langer kon worden gewaarborgd. In verband met de onverwacht hoge druk op het personeel van de JGZ. Deze druk werd veroorzaakt door huidige krapte op de arbeidsmarkt, een toegenomen zorgvraag onder andere ten gevolge van corona, een toename van het aantal vluchtelingen en een hoger dan gebruikelijk ziekteverzuim.
Vanwege deze hoge druk was het niet meer mogelijk voor de GGD alle taken met betrekking tot de JGZ volledig uit te voeren waardoor de GGD in juli 2022 maatregelen heeft genomen en een aantal taken tijdelijk is afgeschaald. In opdracht van het bestuurlijk overleg publieke gezondheid wordt gewerkt aan een advies over ‘toekomstbestendige JGZ’. Preventie en gezondheidsbevordering worden steeds belangrijker. Ook in 2022 zagen wij de gevolgen en nasleep van de covid-pandemie. Daarom is de regionale werkgroep ‘Gezondheidsbevordering’ opgezet om de taken van de GGD op dit vlak te herijken en bestendigen. Hierin nemen wij de nieuwe ambities uit het landelijk Gezond en Actief Leven akkoord (GALA) mee.

Brandweer / Crisisbeheersing
Voor zowel de brandweer als de ambulancezorg speelt de verhuizing van de 112-meldkamer naar haar nieuwe locatie in Apeldoorn, in maart 2023. Deze nieuwe meldkamer is een samenvoeging van de meldkamers van vijf veiligheidsregio’s in Oost-Nederland en is daarmee één van de grootste meldkamers van Nederland.

De hedendaagse crises zoals die zich in de afgelopen jaren openbaarden kenmerken zich in langdurigheid en noodzaak tot bovenregionale afstemming. VGGM zal daarom vanaf 2023 de bestaande crisisorganisatie ontwikkelen tot een meer robuuste netwerkorganisatie met een eigen ontkleurde positie in de organisatie. In relatie tot deze versterking en aparte positionering van de crisisbeheersing is het nodig de regionale brandweerorganisatie te herijken.

In het tweede kwartaal van 2023 gaan de burgemeesters met de raden in gesprek over de uitgangspunten van het regionaal dekkingsplan. In het huidige (verouderde) dekkingsplan wordt uitgegaan van een objectgerichte benadering waarbij de opkomsttijd van de 1e tankautospuit bij brand wordt vastgelegd. Voor de actualisatie van het dekkingsplan wordt een nieuwe (landelijk vastgestelde) methodiek toegepast die uitgaat van een gebiedsgerichte benadering waarbij ook andere criteria zoals slagkracht, beschikbaarheid en werkdruk van brandweerposten worden meegewogen.

Beter bedrijfsvoeren
Door de toenemende samenwerking van gemeenten is door VGGM veel energie gestoken in het in beheer nemen van aanvullende taken. Door de aandacht op uitbreiding van taken heeft VGGM zich beperkt ontwikkeld op de verschillende bedrijfsvoering gebieden. Dit blijkt ook uit diverse rapportages. Hierdoor ontstaat het risico dat de organisatie onvoldoende in staat is om zich aan te passen bij toekomstige ontwikkelingen. In 2023 zal het bestuur nader stilstaan bij de toekomstige ambitie van de organisatie en bijbehorende inrichting van management en ondersteunende functies.

Risicoprofiel

Middel

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2023 op de volgende risico's:

- De meerjarige effecten van de coronavirus op de reguliere dienstverlening. Op dit moment worden onderkend preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie.
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd.
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Sterk toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke ontwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- Door grote druk op (gemeentelijke) financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.
Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld. Daarnaast is de wethouder publieke gezondheid deelnemer van de begeleidingscommissie programma Beter Bedrijfsvoeren.
Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Recreatieschap Overbetuwe

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het rivierengebied.Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingegebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het rivierengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren de portefeuillehouder toerisme en recreatie en raadslid Lea Manders in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2022 €
	Per 31-12-2022 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2022 €
	Per 31-12-2022 €
Financieel resultaat	Gerealiseerd 2022 €
Bijdrage Arnhem	Gerealiseerd 2022 €
Ontwikkelingen	Er wordt gewerkt aan de komst van een Eco-recreatiepark bij Rijkerswoerdse Plassen. De beoogde locatie is Overbetuws grondgebied, maar vanwege de nabijheid van Arnhemse woonwijken heeft Arnhem ook een belang.
Risicoprofiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid geven we aan hoe het grondbeleid wordt ingezet om de bestuurlijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid houdt rekening met de te bereiken doelen voor de stad, afgezet tegen de (financiële) risico's die dat met zich meebrengt.

Algemeen

Waar de vastgoedmarkt voorgaande jaren nog positief gestemd was, zien we in 2022 een duidelijke kentering. Zowel de hard stijgende kosten van materialen, arbeid en energie als de eerste tekenen van afvlakkende woningprijzen hebben een financieel effect op (toekomstige) ontwikkelingen. Voor de huidige vastgestelde grondexploitaties betekent dit dat het moeilijker wordt om binnen de bestaande financiële kaders te blijven. Winsten in projecten vallen lager uit dan voorheen vastgesteld. En er moeten in situaties (extra) voorzieningen worden getroffen.
In eerdere rapportages is geconstateerd dat Arnhem na 2025 geen eigen grondexploitaties meer heeft en volledig afhankelijk is van initiatieven van private ontwikkelaars. Echter sinds afgelopen jaar zien we hier duidelijke verandering in. Om de grote woningbouwopgave van de stad en de overige beleidsdoelen te halen wordt actiever regie gevoerd op de gebiedsontwikkeling, zoals in Kronenburg en Spoorzone Oost. Het Rijk onderschrijft het belang van deze binnenstedelijke ontwikkelingen en stelt noodzakelijke subsidies beschikbaar. De grootste uitdaging voor de komende jaren zal zijn om deze ontwikkelingen met betaalbare woningbouw, het realiseren van werklocaties en mobiliteits- en duurzaamheidsopgaven ook financieel haalbaar te maken. Naast subsidies zullen ook eigen middelen ingezet moeten worden om de ruimtelijke opgaven van de stad mogelijk te maken.

Ontwikkeling grondbedrijf 2022 en vooruitblik komende jaren

De opgaven in Arnhem zijn groot. Met name de ruimtelijke kwaliteit, gezonde leefomgeving (waaronder vergroening), economische vitaliteit, woningbouw en -transformatie, bereikbaarheid, schone mobiliteit en energietransitie staat hoog op de agenda. De gemeente Arnhem kiest in de Omgevingsvisie 2040 voor een actieve gemeentelijke rol om deze opgaven te realiseren. In hoofdstuk 8 van de Omgevingsvisie staat:

“De opgave in het fysiek domein is groot. Van klimaatverandering en vergroening tot de woningbouwopgave en van bereikbaarheid tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijvigheid. De omvang en complexiteit van de opgaven vraagt om een actieve regierol van de gemeente.”

Om deze regierol te kunnen uitvoeren, is een daarbij passend en actiever grondbeleid noodzakelijk inclusief een afwegingskader. Dit vraagt om een actualisatie van de uitvoeringskaders van het Arnhemse grondbeleid en daarbij passende spelregels. In het tweede kwartaal van 2023 wordt een aangepast grondbeleid aan de raad aangeboden passend bij de huidige opgaven.

Grondbeleid is een middel om als gemeente de ruimtelijke opgaven te realiseren. Het staat daarmee ten dienste van de verschillende ruimtelijke beleidsdoelen, variërend van een faciliterende rol waarin de gemeente uitsluitend planologische medewerking verleent en haar eigen kosten verhaalt op initiatiefnemers, tot een actieve rol waarin de gemeente zelf risicodragend locaties aankoopt en tot ontwikkeling brengt. Vanwege de omvang van de ruimtelijke opgaven als onderdeel van de Omgevingsvisie en de daarbij gewenste regie, kiest de gemeente voor een actiever grondbeleid dan in de afgelopen jaren is toegepast.

Strategische aankopen

Arnhem kan een (strategische) positie innemen op de grondmarkt of in een toekomstige ontwikkeling voordat een planologische beslissing of ander ruimtelijk bestuurlijk besluit is genomen. De aankoop wordt gedaan met een concreet doel of eindresultaat, waarbij de gemeente de realisatie van de gemeentelijke ambities wil bereiken door middel van een actieve rol.
Bij het doen van strategische aankopen is een snelheid van handelen vereist. Door vooraf een financieel kader vast te stellen, kan snel worden gehandeld. Voor strategische aankopen wordt daarom door de gemeenteraad jaarlijks een kaderstellend bedrag vastgesteld voor het doen van strategische aankopen.
De totale boekwaarde aan strategisch bezit mag maximaal € 50 miljoen bedragen. Het voornemen is om dit in het nieuwe grondbeleid te verhogen naar € 100 miljoen, passend bij de ambities van de stad. De totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 31-12-2022: € 18,7 miljoen. Deze boekwaarde gaat naar projecten zodra hiervoor een grondexploitatie wordt vastgesteld door de gemeenteraad.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

De krapte op de Nederlandse woningmarkt is van structurele aard. In de afgelopen jaren is de woningmarkt gekenmerkt door forse prijsstijgingen, beperkt aanbod en hoge percentages overbiedingen op te koop staande

woningen. Sinds medio 2022 zijn de eerste signalen van een afkoelende woningmarkt zichtbaar. Het aantal biedingen en bezichtigingen per woning loopt terug en de verkoopprijzen van woningen zijn in het derde kwartaal van 2022 gemiddeld gedaald. De kentering op de woningmarkt is het gevolg van de hogere hypotheekrente, stijgende energieprijzen en de economische onzekerheid.

De tekenen van een afkoelende woningmarkt zijn ook in Arnhem zichtbaar. Na jaren van stijgende woningprijzen laat het vierde kwartaal 2022 ook in Arnhem een daling van de gemiddelde woningprijs zien. Het aantal transacties in Arnhem is echter in het derde kwartaal uitgekomen op het laagste aantal sinds 2014. Op jaarbasis is in Arnhem sprake van een daling van de gemiddelde verkoopprijs met 4,4%. Nieuwbouwwoningen of recent gerealiseerde woningen blijven daarbij zeer in trek vanwege de gunstige energie labels. Tevens laat het aanbod te koop staande woningen in het derde kwartaal ten opzichte van het tweede kwartaal een stijging zien van 26%. Op jaarbasis bedraagt deze stijging 95%. De verwachting is dat de woningmarkt in 2023 verder gaat afkoelen, maar dat er altijd nog sprake is van krapte. Het is dan ook van groot belang dat in Arnhem de woningvoorraad wordt aangevuld met nieuwe woningbouwprojecten en bestaande woningbouwprojecten versneld worden gerealiseerd.

De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft zelf relatief weinig projecten in portefeuille die vallen onder commercieel vastgoed.

Jaarresultaat grondbedrijf 2022

Algemeen

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de grondexploitaties op hoofdlijnen doorgenomen. In een geheime bijlage (Financiële Jaarrapportage Projecten 2022) wordt per project nader ingegaan op de wijzigingen. Het resultaat van de grondexploitaties komt tot stand door de projecten te actualiseren/herzien op het gebied van kostenramingen, opbrengstenramingen en de fasering.

In de Najaarsrapportage is al aangegeven met welke parameters, die extern getoetst zijn, de herzieningen van de grondexploitaties uitgevoerd worden. De parameters voor de kosten- en opbrengstenstijgingen zijn gewijzigd ten opzichte van vorig jaar. Voor de grondwaarde van woningbouw in de vrije sector wordt uitgegaan van een gelijke prijs in 2023 en 1% stijging in 2024 en 2025. Voor de overige opbrengstcategorieën worden iets hogere percentages aangehouden, variërend van ook 0% voor maatschappelijk, 1% voor winkels en 2% voor kantoren en bedrijventerreinen. Bij de kostenstijgingen liggen de percentages tot en met 2025 tussen de 1% en 4%. Vanaf 2026 worden kostenstijgingen verwacht van 2%.

De werkelijke rente over de boekwaarde van de grondexploitaties per 1-1-2022 bedraagt 1,23%. Dit wijkt enigszins af van de gehanteerde 1,4% in de grondexploitaties. Dit betekent dat er voor de projecten met een batig saldo minder renteopbrengsten zijn gemaakt dan van tevoren ingeschat. Voor projecten met hogere lasten dan baten leidt dit er juist toe dat de rentelasten minder hoog zijn dan begroot.

Voor 2023 wordt de interne rekenrente gebaseerd op de omslagrente binnen de gemeente Arnhem. Dit is 1,4% en dit percentage zal gehanteerd worden in de herzieningen van de grondexploitaties naar het prijspeil 1-1-2023. Voor Schuytgraaf is sprake van projectfinanciering en bedraagt de rekenrente 2%.

Jaarresultaat grondbedrijf

Over 2022 is er een negatief resultaat voor het grondbedrijf Arnhem van circa € 2,2 miljoen. Dit wordt als volgt gespecificeerd.

Reslutaat afgesloten projecten

Bedragen x € 1.000

	Lasten	Baten	Totaal
Terugboeken winstneming vastgestelde grondexploitaties	-	-3.460	-3.460
Voorziening van vastgestelde grondexploitaties	-1.108	2.407	1.299
Strategisch beziet (MVA)	-543	663	120
Voorstudies	-1.318	22	-1.296
Algemene kosten grondexploitaties	-193	-	-193
Resultaat erfpachten	-368	1.652	1.284
Totaal resultaat grondbedrijf voor bestemming	**-3.530**	**1.284**	**-2.246**

De belangrijkste kosten- en opbrengstenposten worden hierna op hoofdlijnen nader toegelicht.

- Terugboeken winstneming vastgestelde grondexploitaties

Voorgaande jaren zijn van diverse projecten winsten genomen in het Grondbedrijf. Van Kleefse Waard, Schuytgraaf en Zuidelijke Binnenstad moet een deel van genomen winsten worden teruggeboekt. In totaal levert dit circa € 3,5 miljoen aan nadelig resultaat op voor het grondbedrijf.

- Vastgestelde grondexploitaties - voorzieningen

Grondexploitaties waarop een verwacht financieel tekort zit, dienen vooraf te worden gedekt. Dit wordt aangeduid als het voorzichtigheidsprincipe. Wanneer een grondexploitatie niet sluitend is, wordt voor het voorziene tekort een voorziening getroffen. De voorzieningen van Gaardenhage (als gevolg van gewijzigde grex) € 1,363 miljoen en Arnhem Centraal (als gevolg van hogere renteopbrengsten t.o.v. kostentoename) zijn € 0,684 miljoen is afgenomen. Daartegenover staat dat de voorziening van Nieuwe Kade Kwartier van € 0,103 miljoen, Presikhaaf RIJC-West van € 0,122 miljoen, Presikhaaf Oost € 0,226 miljoen en Oude Veerweg/Kleefse Waard met € 0,297 miljoen zijn toegenomen.

- Strategisch bezit

De beheerlasten voor het strategisch bezit worden zoveel mogelijk gedekt door het tijdelijke bezit zo optimaal mogelijk te exploiteren.

- Voorstudies en algemene kosten grondexploitatie

In 2022 betrof het resultaat voor deze categorieën bijna 1,5 miljoen, waarvan ruim 1,3 miljoen ten behoeve van voorstudies. Dit zijn kosten die gemaakt worden voordat er een vastgestelde grondexploitatie is en die jaarlijks afgeboekt worden. Afgelopen jaar zijn voor onder andere voor Nijmeegseweg, Hobbit, Station Zuid en Groningensingel Lorentz voorstudie kosten gemaakt. Maar met name ook voor het ontwikkelperspectief Kronenburg, welke in het resultaat van 2022 zijn afgeboekt.

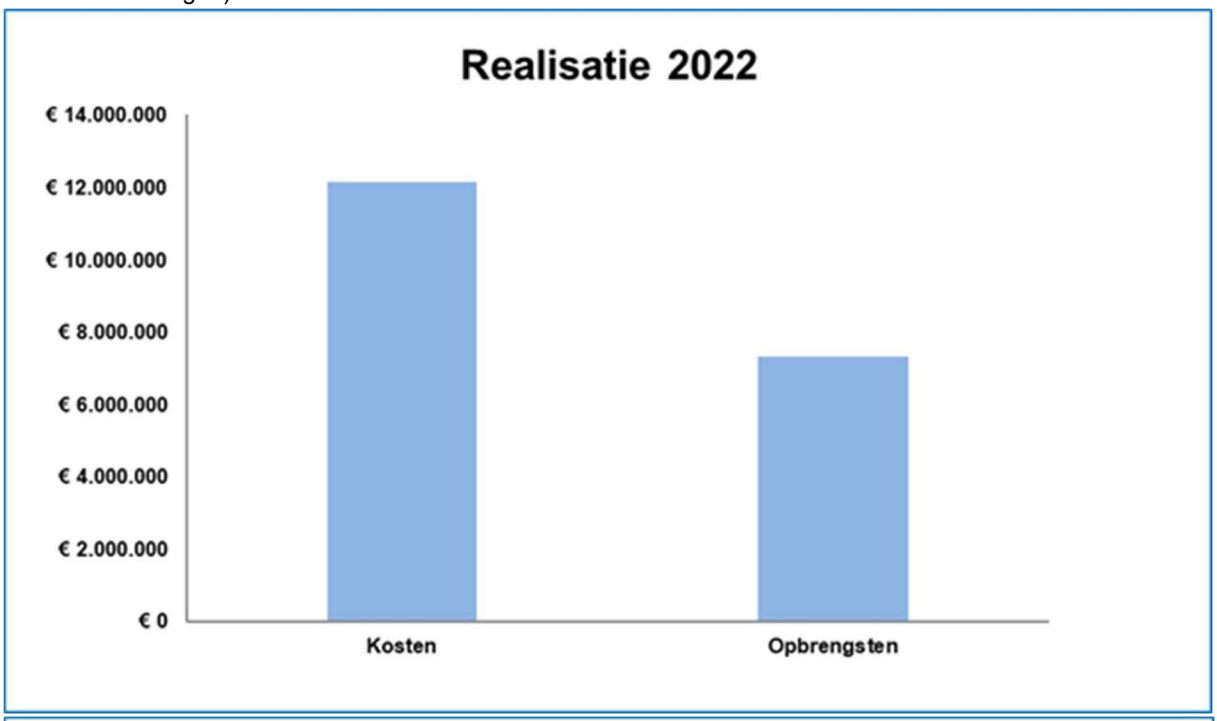
- Erfpachten

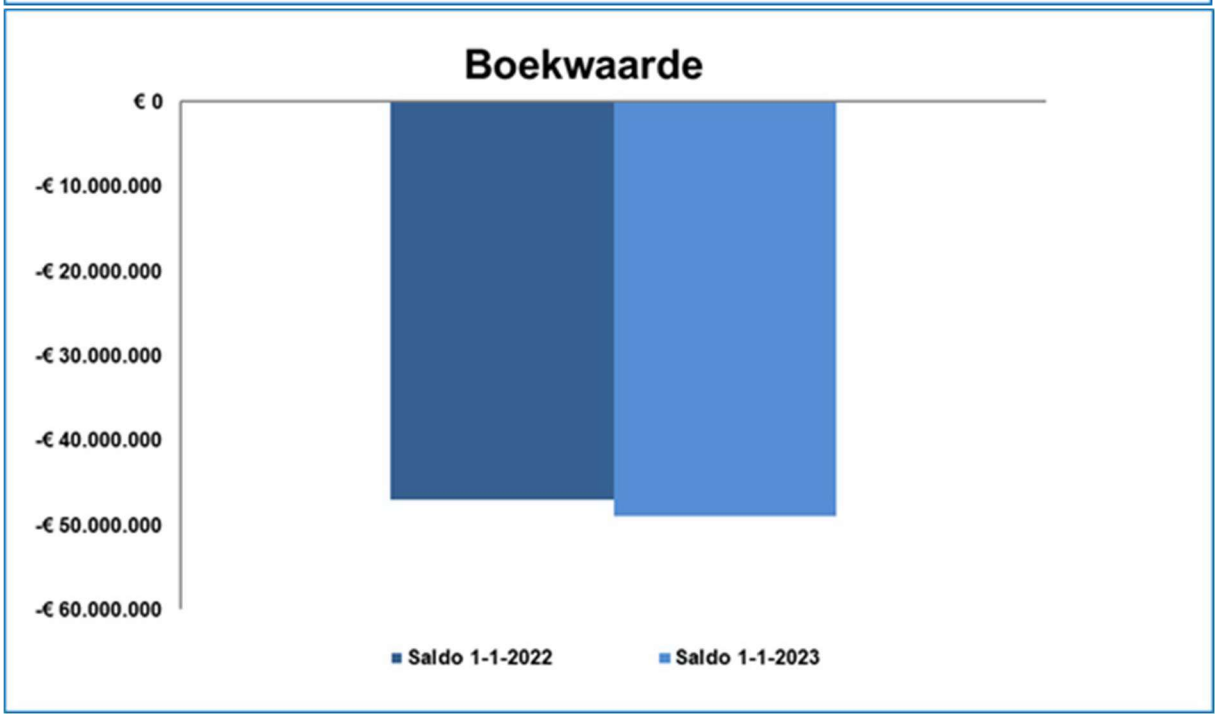
Het netto erfpachtresultaat heeft ook in 2022 wederom duidelijk bijgedragen aan het positieve resultaat van het grondbedrijf. Dit komt vooral door opbrengsten erfpachtcanon en (eenmalige) afkopen. Het resultaat is € 1,3 miljoen positief.

Samenvattend: Het grondbedrijf heeft over 2022 een negatief resultaat behaald van € 2,2 miljoen (vóór resultaatsbestemming). Door de stijging van het totaal van nog te realiseren kosten (bouw- en woonrijp, maar ook plankosten) en de neerwaartse druk op grondprijzen (gestegen hypotheekrente en hogere bouwkosten) kunnen lagere resultaten worden gerealiseerd. Dit heeft tot gevolg dat, op basis van regelgeving, in totaal € 3,5 miljoen van eerder verplicht genomen winsten teruggeboekt moet worden. Hiervan heeft € 2,8 miljoen betrekking op de grondexploitatie Schuytgraaf.
Daarnaast zijn de kosten voor voorstudies hoger dan begroot. Dit door het groot aantal lopende voorstudies en de complexiteit hiervan. Tot slot valt het voordeel uit de mutaties voorzieningen € 424.000 lager uit dan begroot.

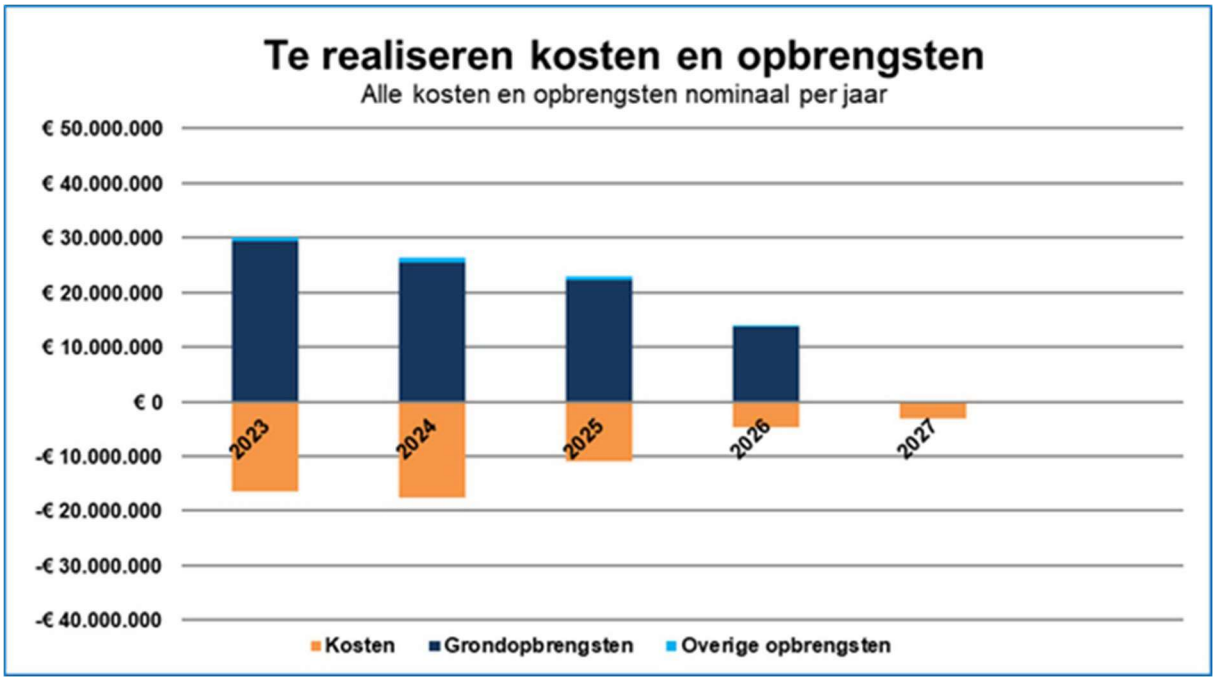
Uit onderstaande grafieken (volume ontwikkeling portefeuille grondbedrijf 2022) komt naar voren dat in 2022 duidelijk minder (grond)opbrengsten binnen zijn gekomen in het grondbedrijf dan er aan kosten zijn gemaakt. Dit

in tegenstelling tot voorgaande jaren. In totaal is er voor circa € 12,1 miljoen aan kosten gemaakt, terwijl er voor circa € 7,3 miljoen aan opbrengsten binnen zijn gekomen. De boekwaarde van de portefeuille van het grondbedrijf stijgt daardoor licht van -€ 47,1 miljoen naar -€ 49 miljoen (NB. de weergegeven boekwaarde betreft de boekwaarde grondexploitaties en de boekwaarde materiële vaste activa inclusief de genomen verliesvoorzieningen).

In onderstaande grafiek zijn de te verwachten kosten en opbrengsten (een optelling van grondopbrengsten en overige opbrengsten / subsidies) weergegeven. Per saldo wordt er in totaal nog voor circa € 53 miljoen geïnvesteerd in de lopende grondexploitaties en investeringsprojecten en komt er nog voor circa € 93 miljoen aan opbrengsten binnen.

Grondexploitatie en Weerstandsvermogen

Grondexploitatie

Hiervoor is beschreven hoe het jaarresultaat grondbedrijf per ultimo 2022 is opgebouwd. Hierin zijn voor alle projecten de laatste (financiële) effecten meegenomen. Echter zegt dit nog niets over de totale omvang van alle investeringen en opbrengsten en de risico's die daarbij voor de toekomst aanwezig zijn. Deze paragraaf gaat eerst in op de totalen van de grondexploitatie en de effecten daarvan op het weerstandsvermogen voor het grondbedrijf.

Grondexploitaties in voorbereiding / strategisch bezit

Dit zijn locaties waar nog geen (financiële) ontwikkelkaders voor zijn vastgesteld. Per ultimo 2022 bedroeg de totale boekwaarde van het strategisch bezit € 18,7 miljoen, ten opzichte van € 18,1 miljoen in 2021. Dit is het gevolg van het in exploitatie nemen van Gaarden I en de aankopen Schaapsdrift. De boekwaarde bestaat uit de volgende elementen:

Voor een bedrag van circa € 6,1 miljoen betreft het panden. Deze panden zijn aangekocht met het oog op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Afgelopen jaar hebben onder andere aankopen in Schaapsdrift plaats gevonden. Naast de gebouwen heeft de gemeente ook voor circa € 12,6 miljoen aan strategische gronden in bezit.

Vastgestelde grondexploitaties

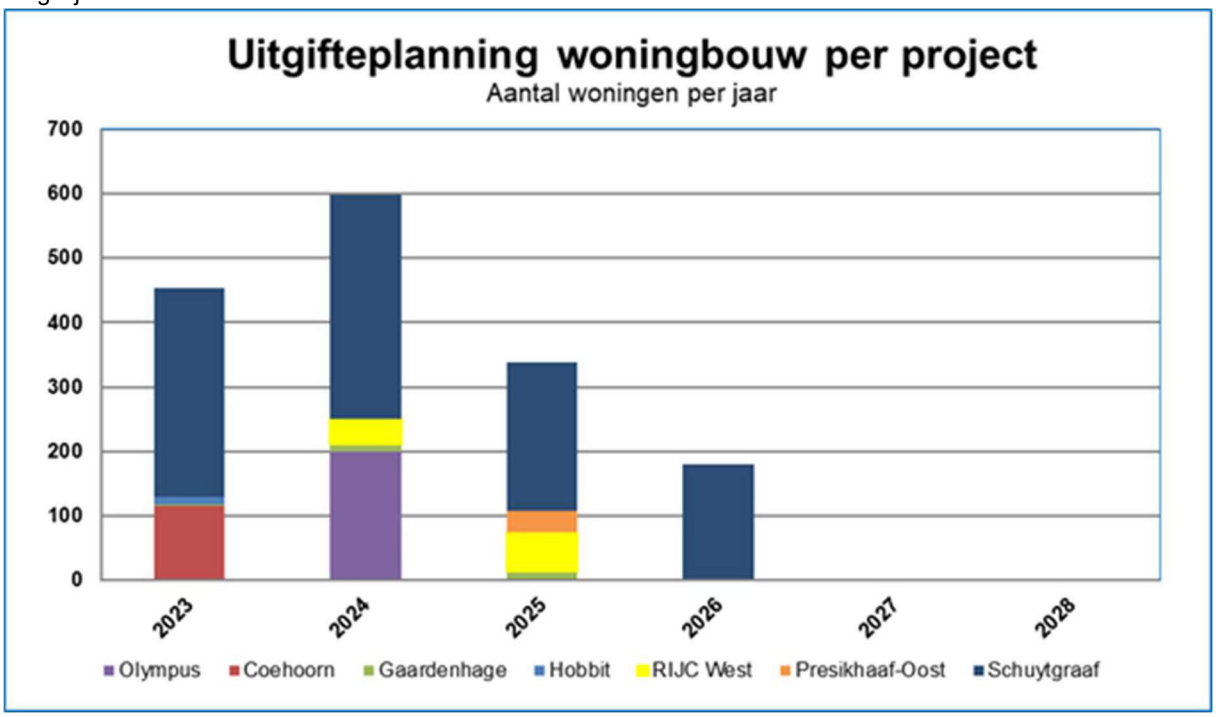
In de onderstaande tabel is het totaal van alle grondexploitaties weergegeven. In 2022 zijn er geen grondexploitaties afgesloten en is er één grondexploitatie geopend (Hobbit). Totaal bedraagt de boekwaarde per 1-1-2023 circa € 95,4 miljoen (gelijk aan 2021). Ondanks dat de winstneming steeds als 'kostenpost' wordt opgenomen, loopt de boekwaarde afgelopen jaren terug. Dit is het gevolg van aflopende projecten. Het totaal van de reeds getroffen voorzieningen voor diverse projecten in het grondbedrijf bedraagt circa € 65,1 miljoen. Deze is niet als opbrengst in de boekwaarde opgenomen, maar wordt apart weergegeven. Daarnaast moeten er nog voor circa € 52,8 miljoen aan investeringen plaatsvinden (in 2021 € 60,4 miljoen) en voor circa € 93,3 miljoen aan totale opbrengsten (in 2021 € 99 miljoen) gerealiseerd worden. De totale winstpotentie, oftewel het ingeschatte eindresultaat van de projecten, per 1-1-2023 bedraagt voor de grondexploitaties nog circa € 7,4 miljoen.

Vastgestelde grondexploitaties

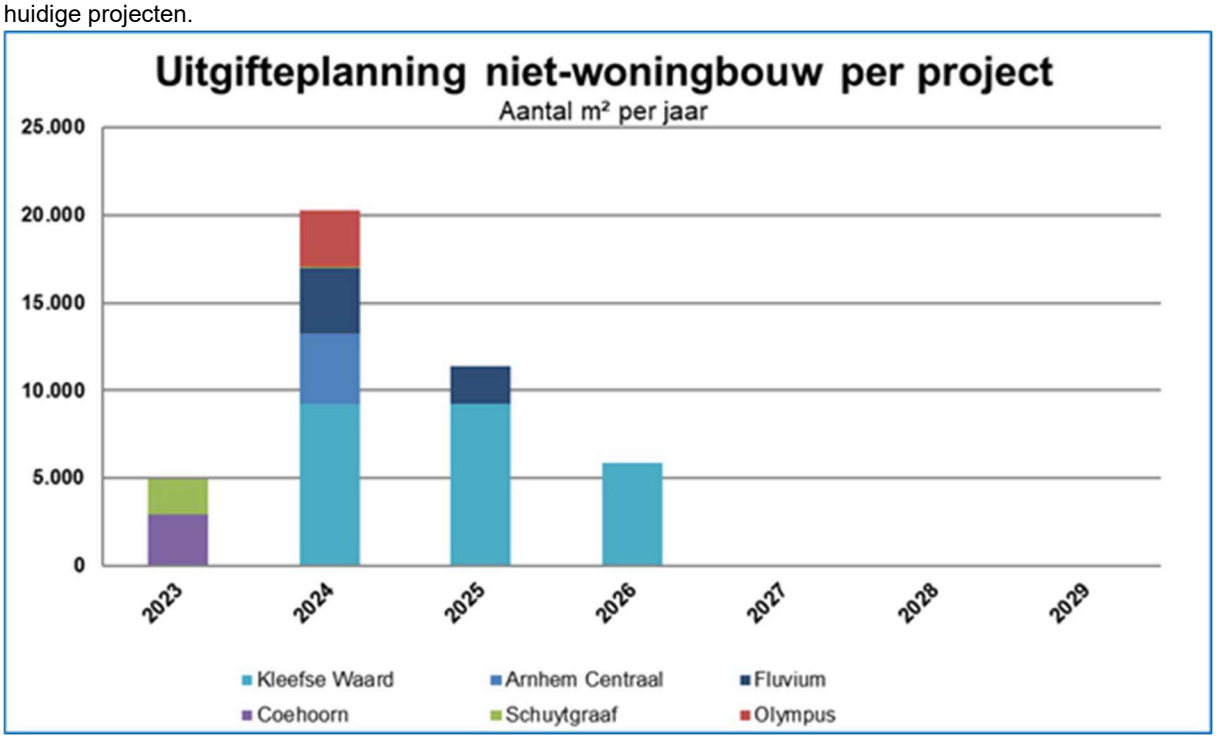
Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Verwervingen	205.400	2.200	207.600
Civiele kosten	167.200	33.500	200.700
Overige kosten	31.300	5.700	37.000
Plankosten + VTU	143.200	11.400	154.600
Winstneming	27.600	-	27.600
Totale kosten	**574.700**	**52.800**	**680.300**
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	371.000	90.900	461.900
Subsidies/bijdragen	154.800	2.400	157.200
Voorziening Grondbedrijf	-	-	-
Totale opbrengsten	**525.800**	**93.300**	**619.100**
Rente / kosten - opbrengsten stijging	46.500	14.000	60.500
Resultaat op eindwaarde	**-95.400**	**26.500**	**-68.900**
Resultaat op contante waarde 31/12/2022			**-57.700**
Voorziening grondbedrijf			**65.100**
Saldo			**7.400**

Onderstaande grafieken geven het programma aan van woningbouw en niet-woningbouw die opgenomen is in de vastgestelde grondexploitaties.
Voor de korte termijn zijn op verschillende plekken in de stad nog enkele woningbouwontwikkelingen voorzien. Voor de middellangere termijn heeft de gemeente nog Schuytgraaf, Presikhaaf-oost, Presikhaaf RIJC West en Gaardenhage. Voor de langere termijn wordt er gewerkt aan Kronenburg en Spoorzone om hier woningbouw mogelijk te maken.

Voor bedrijven, kantoren en ander commercieel programma geldt dat na 2025, met uitzondering van uitgifte voor bedrijven op Oude Veerweg / Kleefse Waard, er verder geen gemeentelijke gronden meer beschikbaar zijn in de huidige projecten.

Reserves en begroting

Het grondbedrijf was de afgelopen jaren volledig in staat om zelf haar eigen risico's te dragen. Als gevolg van de verschillende ontwikkelingen is dat dit jaar niet het geval. Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf, bestaande uit de bestemmingsreserves strategische posities, voorstudies en grondexploitatie, is niet toereikend voor het afdekken van de risico's en resultaat grondbedrijf. Er wordt hiernaast een beroep gedaan op de algemene reserve.

Naast de bestemmingsreserves is er een winstpotentie van circa € 7,4 miljoen in de grondexploitaties. De winstpotentie is licht gedaald ten opzichte van vorig jaar (€ 8 miljoen). De winstpotentie binnen de projecten wordt vanuit het voorzichtigheidsprincipe niet meegenomen in de beschikbare weerstandscapaciteit van het grondbedrijf. Deze middelen zijn namelijk nog niet vrijgevallen en komen daarmee ook pas in de toekomst tot onze beschikking. Wel draagt de winstpotentie bij aan het vermogen om risico's binnen de grondexploitaties zelf op te kunnen vangen.

Ontwikkeling bestemminsreserve na jaarresultaat

Bedragen x € 1.000

	Saldo per 31/12/2021	Resultaat 2022	Saldo per 31/12/2022
BR strategische posities	1.500		1.500
BR voorstudies	-		-
BR grondexploitatie	17.671	-3.362	14.309
Totaal	**19.171**	**-3.362**	**15.809**

In bovenstaande tabel staat aangegeven hoe de verschillende bestemmingsreserves zich over het afgelopen jaar hebben ontwikkeld. De bestemmingsreserve grondexploitaties is dit jaar gedaald naar €14,3 miljoen. Dit is met name het gevolg van het terugboeken van eerder genomen winst op diverse projecten. In 2022 zijn meer kosten gemaakt dan begroot voor de voorstudies. De bestemmingsreserve voorstudies bedroeg en bedraagt €0. Deze ontwikkeling, onvoldoende budget ten behoeve van voorstudies, doet zich voor doordat er diverse projecten in voorbereiding zijn maar nog niet concreet een exploitatie is als gevolg van de verstedelijkingsopgave. Met het aangepaste grondbeleid, welke in het tweede kwartaal van 2023 aan de raad wordt aangeboden om vast te stellen, worden verschuivingen voorgesteld voor de inzet van de instrumenten van het grondbeleid die beter passen bij de opgave waar we voor staan. De bestemmingsreserve Strategische posities is maximaal gevuld, conform het beleid en kent in 2022 geen mutaties.

In onderstaande tabel is het jaarresultaat en de begroting van het Grondbedrijf voor 2022 weergegeven. Hier werd reeds rekening gehouden met een positief resultaat voor het Grondbedrijf van circa € 2,8 miljoen.

Grondexploitatie en begroting 2022

Bedragen x € 1.000

	Lasten	Baten	Saldo
Totaal resultaat grondbedrijf	-3.530	1.285	-2.245
Begroot resultaat grondbedrijf	-423	3.264	2.841
Afwijking werkelijk resultaat tov begroting	-3.107	-1.979	-5.086
In begroting reeds geraamde dotatie aan BR grex			1.723
Totaal te bestemmen resultaat			**-3.362**

Het verschil tussen het werkelijke resultaat Grondbedrijf en de begroting is circa € 5,1 miljoen. In het totale begrote bedrag is € 1,7 miljoen bestemd (een begrote winst-uitname en af te sluiten projecten) voor het grondexploitatieresultaat. Daarmee komt het totale bedrag om te onttrekken uit de bestemmingsreserve grondexploitatie uit op € 3,4 miljoen.
Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van de (grondexploitatie)projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan wat op enig moment als meest waarschijnlijk scenario wordt geacht. De risico's die zich bij grondexploitatieprojecten kunnen aandienen zijn verschillend van aard. Zo zijn er project specifieke risico's, programmarisico's maar ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn.

Weerstandsvermogen

De methode om het weerstandsvermogen FJP 2022 te berekenen is hetzelfde als in voorgaande jaren. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend:

1. Het conjuncturele risico (marktrisico) is bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slechtweer" scenario. Dit scenario gaat uit van:
    1. 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval,
    2. een waardedaling van 15% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten,
    3. 10% lagere kosten in verband met marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden.

In 2021 is bij de scenario's nog rekening gehouden een daling van de opbrengsten van 20%. Een deel van dit risico is in 2022 opgetreden en verwerkt doordat geen/beperkte prijsstijging in de grondexploitaties opgenomen. Dit is gebaseerd op grondprijsonderzoek en advies over te hanteren parameters.
Aangezien de economische situatie onzeker is door nog stijgende rente en stijgende kosten en dit impact kan hebben op de vastgoedmarkt is in de scenario's nog rekening gehouden met een daling van 15%.

2. De project specifieke risico's zijn bepaald door gebruik te maken van een checklist van mogelijke projectrisico's aan de hand van de genoemde notitie van de Commissie BBV en het 'Handboek Grondbeleid voor gemeenten' van Deloitte. Hierbij zijn ook opgenomen risico's die samenhangen met mogelijke toekomstige (programmatische) aanpassingen waarover nog moet worden besloten.
   Op basis van een inventarisatie per project en een waardering van de risico's middels kans en impact zijn de project specifieke risico's bepaald. Vervolgens is met Naris de omvang van het risico bepaald.

De risico's van het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten zijn toegevoegd o.b.v. 10% van de boekwaarde c.q. 10% van de gemaakte kosten uit 2022.

Het risico op het grondbedrijf komt daarmee op:

Weerstandscapaciteit grondbedrijf

Bedragen x € 1.000

	FJP 2020	FJP 2021	FJP 2022
Conjuncturele risico's (marktrisico)	5.140	14.810	14.140
Project specifieke risico's	13.000	8.339	9.123
Strategisch bezit (mva)	1.533	1.813	1.873
Anterieure overeenkomsten	110	96	112
Totaal risico's	19.783	25.058	25.248
Af: zelfdragend risico vermogen pos. Grex	-6.377	-7.630	-6.974
Benodigd weerstandscapaciteit grondbedrijf	13.406	17.428	18.274
BR grondexploitatie (=max 110% van weerstandscapaciteit)	**14.747**	**19.171**	**15.809**

Bovengenoemd risico geldt ook voor projecten met een positief resultaat. Voor deze grondexploitaties leidt een tegenvaller niet (direct) tot een afboeking of een treffen van een voorziening. Indien dit wordt meegewogen bedraagt het risico € 18.274.000.
Mede als gevolg van bovengenoemde effecten beschikt het grondbedrijf over onvoldoende reserve om de actuele inschatting van risico's te dragen. Er is dit jaar uit het positieve resultaat van het grondbedrijf een extra bedrag onttrokken van de bestemmingsreserve Weerstandsvermogen grondexploitatie van € 3,4 miljoen.
De BR voor het afdekken van de risico's in de grex bedraagt € 15.809.000 (BR grondexploitatie, BR Voorstudie en BR Strategische posities) en is daarmee niet toereikend om de risico's te dekken. Voor € 2.465.000 wordt beslag gelegd op de algemene reserve.

Scenario's

Om de uitkomsten van de risicoprofielen, en het gewenste weerstandsvermogen van € 18,3 miljoen, betekenis te geven en de noodzaak te onderstrepen van een weerstandsvermogen dat aansluit op het risicoprofiel van de gehele portefeuille schetsen we hieronder enkele extreme scenario's.
In onderstaande tabel zijn de extreme scenario's weergegeven en afgezet tegen het resultaat op netto contante waarde van de vastgestelde grondexploitaties per 1 januari 2022, inclusief de reeds getroffen voorzieningen bedraagt deze afgerond € 7,4 miljoen positief (= toekomstige winstpotentie).

Scenario's grondbedrijf

Bedragen x € 1.000

Scenario's grondbedrijf	Omschrijving	Effect op resultaat	Resultaat grex
FJP	Basis	0,0	4,3
Scenario 1	Drie jaar vertraging	-1,9	2,4
Scenario 2	Grondopbrengsten 10% lager	-10,3	-6,0
Scenario 3	Ontwikkeling staken	-38,1	-33,8

- Scenario 1 geeft het effect weer als de geraamde opbrengsten met een vertraging van drie jaar gerealiseerd worden en de overige uitgangspunten gelijk blijven. Dit houdt in dat er drie jaar extra rentekosten (2,0%/jaar) worden berekend over de huidige boekwaarde;
- Scenario 2 geeft weer wat het effect op het basisresultaat grondexploitatie is van toekomstige grondopbrengsten als die 10% lager liggen dan nu aangenomen;
- Scenario 3 geeft weer welk financieel resultaat er volgt uit het staken van alle ontwikkelingen van de grondexploitatie projecten. Uitgangspunt voor dit scenario is dat de huidige boekwaarde van de grondexploitaties bij het staken van de ontwikkeling als verlies wordt genomen.

Voor de duidelijkheid; dit betreffen scenario's om het resultaat van uiterste situaties weer te geven. Dit is een bandbreedte waarop diverse scenario's zich kunnen voordoen, slechts voor beeldvorming wat een situatie met het resultaat zou kunnen doen. Waarbij het laatste scenario slechts theoretisch is welke zich in de praktijk niet zal voordoen.

Investeringen

In de verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert tegelijk met het vaststellen van de meerjarenprogrammabegroting.
Investeringen vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte.
De kortste afschrijvingstermijn, die de gemeente Arnhem hanteert, is vijf jaar en dat betekent dat iedere investering minimaal vijf jaar budgettaire gevolgen heeft voor de begroting en realisatie in de vorm van kapitaallasten (rente en afschrijving).
Daarnaast is het zo dat veel grote investeringsprojecten (denk bijvoorbeeld aan nieuw- en/of verbouw) niet binnen één kalenderjaar afgerond kunnen worden. Ook de uitvoering van investeringen kan meerjarig een beslag leggen op beschikbare budgetten.
Beide aspecten van investeringen zijn voldoende reden om de realisatie van investering afzonderlijk te presenteren in het jaarverslag.

Activering/ onderhanden activa

Nr.	Prog. Omsch.	Inv.omsch.	Ec./ mtsch. nut	Act. begr.2022	Onderh. act. 2021	Best. 2022	Act. 2022 totaal	Over-/ onder-schrijding	Onderh. act.2022
Bedragen x € 1.000									
S00	**Bestuur, dienstverlening en financiën**	Publieke dienstverlening	E	0	47	215	0	0	262
		Overige Huisvesting en facilitaire zaken	E	3.260	35	717	717	2.543	36
		Overige ICT	E	1.000	347	-1	0	1.000	346
				4.260	**429**	**932**	**717**	**3.543**	**644**
S01	**Veiligheid**	Openbare orde en veiligheid	E	220	0	0	0	220	0
		Overige Brandbestrijding	E	0	0	0	0	0	0
				220	**0**	**0**	**0**	**220**	**0**
S02	**Bereikbaarheid**	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	3.132	334	1.177	773	2.359	738
		Verkeersregelinstallaties	M	814	0	2.711	856	-42	1.856
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	10.796	538	34	99	10.698	473
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	5.317	2	2.982	2.984	2.333	0
		Openbare verlichting Overige	M	4.769	92	2.958	3.050	1.718	0
		Kunstwerken	M	1.549	668	1.317	1.317	232	668
		Parkeerexploitatie	E	2.252	652	1.028	968	1.284	712
				28.628	**2.286**	**12.207**	**10.046**	**18.582**	**4.446**
S03	**Economie**	Aantrekkelijke stad	E	**250**	**83**	**152**	**0**	**250**	**235**
S04	**Onderwijs**	Overige huisvesting onderwijs	E	5.770	0	0	0	5.770	0
		Huisvesting Primair onderwijs	E	683	277	431	364	319	344
		Huisvesting Speciaal onderwijs	E	26.905	17.505	15.885	10.297	16.608	23.093
		Natuur milieu educatie	E	75	0	74	74	1	0
				33.434	**17.782**	**16.390**	**10.735**	**22.699**	**23.437**
S05	**Cultuur**	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	590	30	1.318	31	558	1.318
		Museum Arnhem	E	0	0	454	453	-453	0
		Erfgoed en welstand	E	0	0	0	0	0	0
		Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	60	40	20	20	40	40
		Stadstheater	E	0	667	-667	0	0	0

				650	**738**	**1.125**	**505**	**145**	**1.358**
S06	**Zorg**	Asiel en vluchtelingenzaken	E	**0**	**0**	**5.346**	**5.345**	**-5.346**	**1**
S09	**Gezondheid en sport**	Overige Binnensport en huisvesting	E	2.902	17	4.305	0	2.902	4.322
		Overige algemene publieke gezondheidszrg	E	482	120	358	464	17	14
		Overige Buitensport	E	920	87	564	0	920	651
		Zwembad Valkenhuizen	E	1.258	314	58	0	1.258	372
				5.562	**538**	**5.286**	**464**	**5.097**	**5.360**
S10	**Klimaat, energie en mlieu**	Waterbuffer Valkenhuizen	E	300	0	0	0	300	0
		Klimaatfonds	E	265	0	0	0	265	0
		Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	192	154	-139	0	192	15
				757	**154**	**-139**	**0**	**757**	**15**
S12	**Wonen en leefomgeving**	Parken & bossen	E	990	0	796	796	194	0
		Overige Oppervlaktewater en Havenbeheer	M	597	197	62	0	597	258
		Overige Afval	E	54	9	-9	0	54	0
		Afvalbeheer	E	1.248	23	8.259	948	300	7.334
		GRP	E	8.794	123	7.166	7.289	1.505	0
		Regionale samenwerking wonen	E	0	11	-11	0	0	0
		Bomenplan	E	1.302	18	1.515	1.514	-212	18
		Vastgoed stedelijk groen	E	50	0	0	0	50	0
				13.034	**381**	**17.777**	**10.546**	**2.488**	**7.611**
Totaal				**86.794**	**22.390**	**59.075**	**38.358**	**48.435**	**43.107**

Uit de tabel blijkt dat van de investeringen waarvoor kredieten ter hoogte van € 86,8 miljoen beschikbaar waren gesteld, in 2022 € 38,4 miljoen is geactiveerd, 44% (Ter vergelijking, in 2021 69%). De projecten zijn gereed en/of de investeringen zijn in gebruik genomen. De resulterende zogeheten onderuitputting van € 48,4 miljoen wordt met name verklaard door achterblijven van investeringen in de programma's S00 Bestuur, dienstverlening en financiën (€ 3,5 miljoen), S02 Bereikbaarheid (€ 18,6 miljoen), S04 Onderwijs (€ 22,7 miljoen) en S09 Gezondheid en Sport (€ 5,0 miljoen).

Dit achterblijven betekent niet dat de begrote investeringen nog niet gerealiseerd zijn. Veel bestedingen hebben al plaatsgevonden, maar de projecten zijn nog niet volledig afgerond. Voor een bedrag € 43,1 miljoen worden in 2022 gemaakte kosten als Onderhanden Activa (OHA) doorgeschoven naar latere jaren (ter vergelijking in 2021: € 22,4 miljoen). Dit is een normaal verschijnsel bij grote infrastructurele projecten.

Onderuitputting kapitaallasten

Als gevolg van het (nog) niet activeren van al wel gepleegde investeringen (onderhanden activa) of nog niet realiseren van investeringen, waarvoor krediet beschikbaar is, zal in 2023 een onderuitputting optreden van de begrote kapitaallasten. Conform besluit van de gemeenteraad terzake zal deze onderuitputting van €0,9 miljoen worden toegevoegd aan de Algemene Reserve.
Uitzondering op deze regel vormen kapitaallasten voor investeringen in het onderwijs. Deze worden verrekend met de bestemmingsreserve "kapitaallasten onderwijs": realisaties worden daaruit gedekt en onderuitputtingen worden aan de reserve toegevoegd.
De verwerking in begroting 2023 zal plaatsvinden in een verzamelbesluit, dat ter vaststelling aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

Nadere toelichting op de investeringen

Programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Op dit programma zijn duurzaamheidsinvesteringen, investeringen in machines en inrichting van kantoorhuisvesting en het wagenpark begroot. Deze zullen niet in 2022 tot uitvoering komen c.q. geleverd worden. Het gaat om een totaal begroot bedrag van € 3,5 miljoen. Voor € 2,5 miljoen betreft het kredieten voor de kantoorhuisvesting. Hier wordt zeer terughoudend mee omgegaan in afwachting van de huisvestingsplannen en het niet-uitgevoerde krediet wordt doorgeschoven naar 2023

Programma S02 Bereikbaarheid

Van de kredieten op het gebied van Bereikbaarheid is € 18,6 nog onderhanden. Deze onderuitputting zal vanaf 2023 worden geactiveerd. Het betreft onder andere het project Blauwe Golven.

Programma S04 Onderwijs

De investeringen en activeringen betreffen voornamelijk nieuwbouw van scholen voor speciaal onderwijs. De onderuitputting van € 22,7 miljoen zal (conform planning) in 2023 en/of 2024 worden geactiveerd. Ten laste van deze onderuitputting en van het MIP 2023 en 2024 komen de reeds gemaakte en als OHA verantwoorde kosten van € 23,4 miljoen. De grootste investeringen die niet volledig uitgegeven gaan worden betreft de nieuwbouw voor de Parkschool en islamitische basisschool ibn-i Sina die niet volledig in 2022 opgeleverd worden. Daarnaast zijn er ook nog onderhanden bestedingen die betrekking hebben op de ventilatie van bestaande scholen. Tot slot is de Sporthal Middachtensingel een in het oog springende investering met een functie binnen het programma onderwijs, die hieronder nader wordt toegelicht.

Sporthal Middachtensingel

In de tweede helft van 2022 is gestart met de bouw van sporthal Middachtensingel. Het gebouw komt in de vastgoedportefeuille van de gemeente; Sportbedrijf Arnhem exploiteert de hal. Belangrijkste gebruikers overdag worden de leerlingen van VSO Mariëndael, Ibn-ISina en de Parkschool. In de avonden en weekenden verhuurt het sportbedrijf de hal aan verenigingen, voor zowel trainingen als wedstrijden. Derhalve wordt ook geïnvesteerd in een tribune en kantinevoorzieningen. Voor de realisatie is in het kader van circulariteit gebruik gemaakt van oude kanaalplaat vloeren uit het provinciehuis, iets wat nog niet eerder in Arnhem is vertoond. In de marktsituatie zoals deze in 2022 was, is het niet mogelijk gebleken vaste prijsafspraken te maken. Zodoende is opdracht verstrekt met afspraak over verrekening van prijsstijgingen van de hoofdopdracht conform de BDB-index en deels verrekening van veranderende materiaalkosten van o.a. staal en hout. De prijsstijgingen zijn tot op zekere hoogte voorzien in het projectbudget, vooralsnog is het de verwachting dat het project binnen de gestelde financiële kaders afgerond kan worden. De oplevering voor de sporthal staat voor de uitvoerende partijen gepland op augustus 2023, dit staat onder druk in verband met krapte op de arbeidsmarkt en van materialen.

Programma S05 Cultuur

Museum Arnhem

In mei 2022 is Museum Arnhem na een grootschalige renovatie weer voor het publiek geopend. Zoals eerder gemeld in de Begroting 2023 zijn als gevolg van onder andere hogere bouwkosten, onvoorziene werkzaamheden bij de restauratie van het rijksmonumentale deel en de langere bouwtijd de bouwkosten uiteindelijk € 550.000 hoger uitgekomen, deze kosten zijn in 2022 geactiveerd waarmee ook financieel gezien het project vernieuwing museum Arnhem is afgerond.

Stadstheater

In februari 2022 heeft de raad ingestemd met het voorstel om de grote en kleine zaal van het Stadstheater te vernieuwen. Op 19 oktober 2022 heeft de raad vervolgens ingestemd met verstrekken van een investeringskrediet voor de volledige vernieuwing van het Stadstheater. Eind 2022 is een ontwerpteam geselecteerd op basis van hun ingediende ontwerpvisie. De planning is dat in september 2023 het Stadstheater sluit om na de verbouwing in 2027 weer de deuren van het vernieuwde theater te openen.

Programma S06 Zorg

De onderuitputting van € 5,3 miljoen wordt veroorzaakt door de met spoed gerealiseerde investeringen als gevolg van de vluchtelingencrisis. De raad is hierover geïnformeerd, maar het krediet kon niet meer in de 2022 begroting worden verwerkt. Het betreft de investeringen in de Doorwerthlaan (verbouwing en portocabins).

Programma S09 Gezondheid en sport

Zwembad Valkenhuizen

In 2021 is fase 1 van het zwembad Valkenhuizen (nieuwbouw) afgerond, opgeleverd en geactiveerd. Na de ingebruikname is gebleken dat de klimaatinstallatie niet afdoende is, hier is in 2022 uitgebreid onderzoek naar gedaan en een beeld van de benodigde aanpassingen ontstaan. Dit wordt in 2023 verder opgepakt. Zodra duidelijk is wat hiervan de (financiële) consequenties zijn, zal de raad hierover geïnformeerd worden. De planning voor fase 2 was dat deze in 2022 afgerond zou worden, deze fase bestaat uit het slopen van het oude bad en herstellen buitenterrein. Door krapte op de arbeidsmarkt en nader technisch onderzoek naar het regenwaterdepot in het oude bad is deze fase nog niet afgerond. Inmiddels is de ombouw van het waterdepot in uitvoering en wordt aansluitend in 2023 het buitenterrein gerealiseerd. De prijsstijgingen in de afgelopen periode hebben ook effect op fase 2, de effecten hiervan zullen begin 2023 duidelijk zijn en in de hiervoor gebruikelijke rapportages gemeld worden.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente.
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de verleende subsidies in 2022.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken burgers of organisaties. Bij veel subsidieregelingen wordt er door het college een subsidieplafond bepaald; dit is het maximale bedrag dat gedurende een bepaald tijdvak beschikbaar is voor subsidieverstrekking op grond van de betreffende regeling.

2. Begrotingssubsidies
Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één organisatie is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan uitvoeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

	Begroting Definitief 2022	Rekening 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Subsidieregeling	**14.069**	**13.052**	**1.017**
Begroting	**81.458**	**81.106**	**352**
Incidenteel	**5.989**	**10.156**	**-4.168**
Afwikkeling voorgaande jaren	**0**	**-671**	**671**
Gerealiseerd resultaat	**101.515**	**103.643**	**-2.128**

In bovenstaande tabel is de subsidieverstrekking 2022 per grondslag weergegeven.
In Arnhem wordt het grootste deel van de subsidies verleend op basis van begrotingssubsidies. In 2022 is in totaal voor € 103,6 miljoen aan subsidies verstrekt, waarvan ruim € 81 miljoen begrotingssubsidies betreft.

Bij de incidentele subsidieverstrekking is het budget met € 4,2 miljoen overschreden. Dit betekent niet dat er voor de subsidieverstrekking geen dekking was. Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze vooraf lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Incidentele subsidies die gedurende het jaar worden verstrekt, worden veelal gedekt uit regulier programmabudget; de begroting wordt hierbij niet altijd omgezet van programmabudget naar subsidiebudget. Bij de realisatie (kolom 'rekening') zijn de verstrekte bedragen terecht als subsidie aangemerkt.
In 2022 zijn onder andere incidentele subsidies verstrekt voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen, voor de integrale aanpak zwerfjongeren en voor de organisatie van het WK Volleybal.

Het bedrag bij afwikkeling voorgaande jaren betreft (gesaldeerde) verrekeningen naar aanleiding van subsidievaststellingen over dossiers uit eerdere jaren. Uit de verantwoording van de subsidieontvanger kan blijken dat er meer of minder activiteiten zijn uitgevoerd dan werd verwacht, of dat er meer of minder middelen nodig waren dan werd verwacht voor het uitvoeren van de activiteiten. De subsidie wordt dan hoger of lager vastgesteld dan het bedrag dat eerder voorlopig was toegekend en uitbetaald.

Voor een verdere toelichting op de verstrekte subsidies met de grondslag subsidieregeling en begroting, wordt verwezen naar de volgende onderdelen in deze paragraaf.

Voor een volledig overzicht van de verstrekte subsidies (op het niveau van subsidieontvanger) wordt verwezen naar de bijlage Subsidies van dit jaarverslag. Tevens is er op het open data portaal van de gemeente een subsidieregister beschikbaar met een ruwe dump van de data over de subsidieverstrekking 2022. Deze data zijn een verbijzondering van de gegevens zoals opgenomen in de jaarstukken.

Subsidieregelingen

Op grond van de Algemene subsidieverordening Arnhem 2016 zijn er in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld.
In onderstaande tabel zijn de regelingen opgenomen waarvoor in 2022 subsidie aan te vragen was.

Bij een aantal regelingen heeft er een overschrijding van het begrote budget plaatsgevonden. Ook in die gevallen is het verstrekte subsidiebedrag wel binnen het door het college vastgestelde subsidieplafond gebleven. De overschrijding van de begroting is te verklaren door:

- Voor sommige regelingen is een jaaroverstijgend subsidieplafond vastgesteld, voor de gehele looptijd van de regeling. Het subsidieplafond wordt dan in de begroting verdeeld over meerdere jaren, maar loopt niet altijd (precies) gelijk aan de subsidieverstrekking op grond van de betreffende regeling. Dit is het geval bij de regelingen Creatieve bedrijfsverzamelgebouwen, Culturele festivals en publieksevenementen - Covid 19, Energiescan bedrijven, Initiatieven klimaatadaptatie, Transitie cultuur en Arnhemse makers en culturele organisaties - Covid 19.
- Het beschikbare budget / het vastgestelde subsidieplafond is in de begroting niet volledig aangemerkt als subsidiebudget, waardoor het in onderstaande tabel niet als zodanig gepresenteerd wordt. De middelen waren echter wel beschikbaar als regulier programmabudget. Dit geldt voor de regelingen Amateurkunst, Wijkinitiatieven en Voorschools aanbod. Bij de subsidieregeling Voorschools aanbod is er geen subsidieplafond van toepassing, maar wordt de subsidieverstrekking gebaseerd op het aantal kinderen dat gebruikmaakt van voorschools aanbod.

	Begroting Definitief 2022	Rekening 2022	Afwijking 2022
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Reg Aanjaagfonds	**175**	**34**	**141**
Reg Aanpak voortijdig schoolverlaten	**937**	**860**	**77**
Reg Amateurkunstregeling	**156**	**161**	**-6**
Reg Burgerkracht	**175**	**131**	**44**
Reg Circulaire initiatieven	**100**	**25**	**75**
Reg Collectieve aanpak particuliere woningen Arnhem-Oost (SEWA)	**262**	**17**	**245**
Reg Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen	**50**	**53**	**-3**
Reg Culturele festivals en publiekevenementen – Covid-19	**0**	**14**	**-14**
Reg Duurzame projecten	**285**	**285**	**0**
Reg Eetbare stad	**25**	**14**	**11**
Reg Elektrische brommers snorfietsen en fietsen	**203**	**135**	**67**
Reg Energiescan Bedrijven	**0**	**2**	**-2**
Reg Initiatieven klimaatadaptatie	**180**	**289**	**-109**
Reg Nationaal Programma Onderwijs 2022 t/m Juli 2023	**2.564**	**1.935**	**628**
Reg Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland	**310**	**290**	**20**
Reg Preventie Huiselijk geweld en kindermishandeling	**150**	**150**	**0**
Reg Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 1, Publieksevenementen	**284**	**159**	**125**
Reg Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 2, Culturele projecten	**253**	**252**	**1**
Reg Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 3, Artistieke projecten	**700**	**700**	**0**
Reg Scouting	**27**	**27**	**0**
Reg Sport	**37**	**29**	**8**
Reg Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen	**390**	**328**	**62**
Reg Transitie Cultuur en Arnhemse makers en culturele organisaties - Covid-19	**880**	**894**	**-14**
Reg Voorschools aanbod	**4.502**	**4.666**	**-164**
Reg Werkinvesteringsfonds	**766**	**736**	**31**
Reg Wijkinitiatieven	**658**	**865**	**-208**
Gerealiseerd resultaat	**14.069**	**13.052**	**1.017**

Begrotingssubsidies

Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat met het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is een grondslag voor subsidieverstrekking verkregen. Binnen het maximale bedrag mag het college besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Bij het opstellen van de primitieve begroting is niet altijd al bekend door welke organisaties en voor welk bedrag er begrotingssubsidie aangevraagd en toegekend gaat worden. En ook na de initiële subsidiebeschikking worden soms extra taken of activiteiten van een organisatie gevraagd. Als ophogen van het maximale bedrag aan begrotingssubsidie wenselijk is, wordt dit gedurende het jaar bij een verzamelbesluit aan de raad voorgelegd.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de begrote en gerealiseerde begrotingssubsidies over 2022.

Bij een aantal organisaties is het toegekende bedrag aan begrotingssubsidie hoger dan begroot. Bij deze organisaties is aan het einde van het jaar (aanvullende) subsidie toegekend, waardoor het niet meer mogelijk was om ophoging van het maximale bedrag aan begrotingssubsidie aan de raad voor te leggen. De middelen waren wel beschikbaar als regulier programmabudget, maar zijn in de begroting niet aangemerkt als budget voor begrotingssubsidie.

In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de financiële administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

	Begroting Primitief 2022	Begroting Definitief 2022	Rekening 2022	Afwijking
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	**125**	**128**	**128**	**0**
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	**6**	**6**	**0**	**6**
Arnhemse Sport Federatie	**12**	**22**	**22**	**0**
Bijzonder in Arnhem	**0**	**2**	**2**	**0**
Centrum voor Activerend Werk	**137**	**310**	**310**	**0**
Coöperatie Dorpsplatform Elden U.A	**0**	**0**	**6**	**-6**
Courage Events	**0**	**30**	**30**	**0**
De Helling Exp.Werkplaats	**91**	**92**	**92**	**0**
De Nieuwe Oost	**85**	**85**	**85**	**0**
De Onderwijsspecialisten	**122**	**0**	**0**	**0**
De Opgroeiwinkel	**11**	**0**	**0**	**0**
Diverzo, COC Midden-Gelderland	**11**	**11**	**11**	**0**
Dorpsraad Schaarsbergen	**0**	**5**	**5**	**0**
Elderveld Wijkplatform	**0**	**17**	**17**	**0**
Expertise Centrum Samenleving	**0**	**20**	**0**	**20**
Groepspraktijk van Verloskundigen	**0**	**18**	**18**	**0**
Indigo	**135**	**14**	**0**	**14**
IVIO-Opleidingen	**179**	**179**	**179**	**0**
KIES voor de kinderen	**0**	**31**	**31**	**0**
Kluppluz BV	**282**	**341**	**341**	**0**
Leger des Heils Gelderland	**492**	**497**	**493**	**4**
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	**35**	**26**	**26**	**0**
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	**382**	**431**	**431**	**0**
MEE Gelderse Poort	**139**	**139**	**140**	**-1**
Pactum	**1.728**	**1.722**	**1.577**	**145**
Pro Persona Arnhem	**31**	**182**	**165**	**17**
Recreatieve Vereniging Craneveer	**0**	**0**	**8**	**-8**
Reg Opleids.centr Graafschap College	**41**	**41**	**41**	**0**
REIJE Energiediensten BV	**0**	**80**	**80**	**0**
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	**280**	**280**	**235**	**45**
Rijn Ijssel Roc	**967**	**922**	**922**	**0**
Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	**11**	**11**	**11**	**0**
Scalabor	**203**	**170**	**108**	**62**
SIMON scholen	**59**	**74**	**74**	**0**
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	**33**	**34**	**34**	**0**
Sportbedrijf Arnhem BV	**16.634**	**17.396**	**17.970**	**-573**
St Jonge Alleenstaande moeders	**0**	**56**	**55**	**0**
ST Toneelgroep Oostpool	**69**	**69**	**69**	**0**
St Vrienden van de Ernemse Optog	**0**	**5**	**0**	**5**
St. 2GetThere Arnhem	**366**	**0**	**0**	**0**
St. Airborne Museum	**254**	**254**	**253**	**1**
St. Airborne Region	**0**	**80**	**73**	**8**
St. Arnh Stadsprijs v. Vrijwilligers	**10**	**0**	**0**	**0**
St. BBA	**104**	**104**	**100**	**4**
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburcht	**52**	**52**	**50**	**2**

St. Bewoners Spijkerkwartier	0	38	38	0
St. Bewoners Vredenburg	0	0	18	-18
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	0	0	34	-34
St. Bouwspeelplaats De Leuke Linde	149	167	164	3
St. Bridge to Liberation	0	410	410	0
St. Buddy to Buddy Nederland	0	55	0	55
St. CASA	21	21	21	0
St. Catharina	1	0	0	0
St. Citymarketing Arnhem	330	330	325	5
St. Culturele Evenementen Arnhem	36	36	34	3
St. De Innovatiefabriek Arnhem	50	50	50	0
St. De Instap	44	241	241	0
St. De Klup	16	16	16	0
St. Delta Kath.- en prot onderwijs	419	391	391	0
St. Eusebius	294	335	335	0
St. Fashion Festival Arnhem	50	50	50	0
St. Flores Onderwijs	727	744	744	0
St. Focus Filmtheater	707	643	641	2
St. Gym & Turnen Arnhem	119	123	128	-6
St. Halt, team Gelderland	21	21	21	0
St. Het Droombankje	0	283	283	0
St. Het Huis van Puck	218	218	217	1
St. Het Huurdershuis	0	0	0	0
St. Humanitas	51	51	12	39
St. Inloophuis Sint Marten Klarendal	29	29	29	1
St. Introdans	120	120	118	2
St. IrisZorg	4.733	4.836	4.836	0
St. Jacobiberg	229	228	215	14
St. Jeugdland	66	69	69	0
St. KAB Posttheater	203	203	203	0
St. Koningsdag Arnhem	0	10	10	0
St. Kruispunt	211	236	234	2
St. Leergeld Arnhem	320	81	81	0
St. Luxor Live	420	416	416	0
St. Moviera	3.460	3.460	3.426	34
St. Museum Arnhem	3.594	4.343	4.301	42
St. Musis en Stadstheater	7.277	7.224	7.224	0
St. Natuurcentrum Arnhem	1.990	1.990	1.983	7
St. Omars Gym	23	23	0	23
St. Ome Joop's Tour	22	22	22	0
St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380	380	0
St. Ontwerp Platform Arnhem	0	20	20	0
St. Pas	2.157	2.188	2.252	-64
St. Peutercentra Arnhem	1.425	154	154	0
St. Phion	70	70	70	0
St. Platform Binnenstad Arnhem	52	52	245	-193
St. PRAGO	101	101	101	0
St. Present	0	21	21	0
St. Productiehuis Plaatsmaken	187	192	192	0
St. Rijnstad	8.134	8.846	8.700	146
St. Rijnstate Ziekenhuis	53	117	117	0
St. Rozet	8.938	9.106	8.880	226
St. School's cool Arnhem	1	0	0	0
St. Sinterklaasintocht Arnhem	3	3	3	0

St. SLAK	**206**	**206**	**206**	**0**
St. Sonsbeek & State of Fashion	**433**	**433**	**433**	**0**
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	**509**	**516**	**516**	**0**
St. Stoelenproject De Duif	**229**	**234**	**232**	**2**
St. Streekomroep Middel Gelderland	**131**	**131**	**131**	**0**
St. VanHarte	**9**	**9**	**0**	**9**
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	**2.967**	**2.967**	**2.885**	**81**
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	**19**	**22**	**22**	**1**
St. Vitale Verbindingen	**180**	**180**	**178**	**2**
St. Vitesse Betrokken	**59**	**81**	**72**	**9**
St. Vluchtelingenwerk Nederland	**0**	**498**	**498**	**0**
St. Vluchtelingenwerk Oost-Ned	**294**	**0**	**0**	**0**
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	**2**	**2**	**2**	**0**
St. Welzijn Ouderen Arnhem	**2.159**	**2.163**	**2.163**	**0**
St. Wonen in Kronenburg Appelgaard	**0**	**12**	**12**	**0**
St. Zwembad Klarenbeek	**330**	**321**	**305**	**16**
Stichting Buddy to Buddy Arnhem	**0**	**0**	**55**	**-55**
Stichting HAN Hydromotive	**0**	**10**	**10**	**0**
Stichting Het Huurdershuis	**52**	**52**	**50**	**2**
Stichting Schakel025	**126**	**127**	**126**	**0**
Subsidies Alg	**310**	**184**	**0**	**184**
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	**356**	**356**	**308**	**48**
Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	**0**	**3**	**3**	**0**
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	**0**	**22**	**22**	**0**
VGGM	**1**	**0**	**0**	**0**
VMBO 'T Venster	**10**	**0**	**0**	**0**
Voedselbank Arnhem	**30**	**30**	**0**	**30**
Vrijwilligersgala On Ganse	**0**	**18**	**18**	**0**
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	**0**	**0**	**10**	**-10**
Wijkvereniging Angerenstein	**0**	**4**	**4**	**0**
Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	**0**	**7**	**7**	**0**
Wijkvereniging De Oostelaar	**0**	**15**	**15**	**0**
Wijkvereniging Elderveld	**16**	**16**	**15**	**1**
Wijkvereniging Molenbeke	**0**	**2**	**2**	**0**
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	**0**	**2**	**2**	**0**
Wijkvereniging Schuytgraaf	**16**	**18**	**18**	**0**
Wijkvereniging Transvaal	**0**	**0**	**2**	**-2**
Youth for Christ Nederland	**84**	**85**	**85**	**0**
Zorgbelang Inclusief	**233**	**36**	**36**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**79.301**	**81.458**	**81.106**	**352**

Ontwikkelingen

Kostenstijgingen bij subsidiepartners

De sterk gestegen kosten raken ook onze subsidiepartners. De loon- en prijsontwikkeling voor 2022 is hoger uitgevallen dan waar in de Begroting 2022 bij de indexatie van subsidiebudgetten rekening mee is gehouden. Om ervoor te zorgen dat onze subsidiepartners hun werk zo goed mogelijk kunnen blijven doen ten behoeve van de stad en de inwoners is bij de Begroting 2023 besloten om over 2022 een aanvullende compensatie toe te kennen. Deze aanvullende compensatie wordt toegekend in 2023 en is vooralsnog incidenteel. Daarnaast geldt een structurele compensatie voor de verwachte loon- en prijsstijgingen in 2023. Bij de Perspectiefnota 2024-2027 wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn voor toekennen van een structurele aanvullende compensatie om de gestegen kosten van subsidiepartners op te kunnen vangen.

Voor kleinere maatschappelijke organisaties in de stad die geen begrotingssubsidie ontvangen is een subsidieregeling ingesteld voor ondersteuning bij het betalen van de energierekening. Organisaties die voldoen

aan de voorwaarden kunnen voor de periode van 1 oktober 2022 tot 31 december 2023 compensatie op hun energiekosten aanvragen.

Nieuwe wijze subsidiëring sociale basis
Om te zorgen dat we ook in de toekomst de goede dingen kunnen doen voor de Arnhemmers, hebben we de afgelopen jaren gewerkt aan een nieuwe visie op het sociaal domein en de sociale basis. We zijn bezig met het implementeren van deze visie. Daarvoor is het belangrijk om de manier waarop de gemeente werkt met subsidies aan te laten sluiten op wat we breder in het sociaal domein en specifiek in de sociale basis willen bereiken. We werken daarom hard aan het versterken van onze subsidieorganisatie en proces zodat we initiatieven die een bijdrage leveren aan onze sociale basis beter kunnen monitoren en beoordelen. Naar verwachting kan het voorstel hiervoor in het voorjaar van 2023 aan het college worden voorgelegd. Na de bespreking en besluitvorming gaan we aan de slag om deze werkwijze te implementeren. Gedurende dit proces zal ook duidelijk worden wat de impact is op bestaande subsidies. We bekijken welke onderdelen van de nieuwe aanpak al verwerkt kunnen worden in lopende subsidieafspraken.

Algemene subsidieverordening Arnhem
Op 17 februari 2022 heeft de gemeenteraad een gewijzigde Algemene subsidieverordening (ASV) vastgesteld. In deze verordening zijn algemene regels opgenomen die in Arnhem gelden voor het aanvragen en toekennen van subsidie. Een aantal beleidsinhoudelijke ontwikkelingen omtrent onder meer inclusie en diversiteit, wijkgericht werken, duurzaamheid en een gezonde leefomgeving waren nog niet geregeld in de ASV. Met de gewijzigde ASV krijgt het college de mogelijkheid om aan deze aspecten voorwaarden te stellen bij subsidieverstrekking voor activiteiten. Ook wordt met de gewijzigde ASV tegemoetgekomen aan de wens vanuit de uitvoeringspraktijk om de regellast voor de verantwoording te verminderen, door het bedrag waarboven een controleverklaring van de accountant verplicht is te verhogen (van € 50.000 naar € 100.000).
Tijdens de raadsbehandeling is door de portefeuillehouder Financiën de toezegging gedaan dat er jaarlijks steekproeven gehouden worden, om zo het toegenomen risico op onrechtmatigheid te verminderen.
Aan deze toezegging is met ingang van 2022 invulling gegeven door jaarlijks willekeurig een dossier te trekken uit de groep die voor de wijziging van de ASV wel een controleverklaring aan moest leveren. De organisatie die uit de steekproef komt dient alsnog een controleverklaring te kunnen overleggen. We vergoeden de kosten van de controleverklaring.

Gevolgen coronacrisis
Tijdens de coronacrisis is scherp in het oog gehouden dat er veel subsidiepartners zijn die een maatschappelijke bijdrage leveren en die van belang zijn om doelen op het gebied van zorg, een sterke samenleving en een sterke economie in de stad te realiseren. We zijn coulant omgegaan met subsidieverstrekking om de gevolgen van de coronamaatregelen voor deze organisaties zoveel als mogelijk te verzachten. Subsidiepartners hebben de ruimte gekregen om de ontvangen subsidie anders in te zetten dan waarvoor deze in eerste instantie was aangevraagd, of om ontvangen subsidie door te schuiven naar een volgend jaar. We blijven de gevolgen van corona monitoren en kijken wat nodig is voor de partijen in de stad.

Integriteit

Het Arnhemse Integriteitsbeleid gaat uit van gedragscodes voor zowel bestuurders, raads- en commissieleden als voor het ambtelijk apparaat om misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie te voorkomen.

Ambtenaren

Actuele kaders

Ambtenarenwet

In de wet is de verplichting tot het voeren en handhaven van integriteitsbeleid opgenomen. Het college moet een integriteitsbeleid voeren dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen en dat in ieder geval aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie.

Terugblik ambtelijke integriteit 2022

Eigenaarschap

Actualisatie van het integriteitsbeleid is een doorlopend en essentieel proces. De organisatie is meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de ambtenaren gaan vragen ('eigenaarschap'), om te doen wat nodig is in een specifiek geval, en niet te schuilen achter bureaucratische uitvoeringsregels (geen 'afvinkgedrag' meer, maar van geval tot geval een individuele afweging maken). Dit werken in een meer regelluwe omgeving vraagt van de ambtenaren een hoge mate van professionaliteit en zelfstandigheid, en de vaardigheid om verantwoording af te kunnen leggen over de keuzes die gemaakt zijn.

I*ntegriteit: structuur en cultuur bepalen samen het succes*

Het gehalte van integriteit in een organisatie wordt bepaald door een samenwerking van maatregelen op structuur- en op cultuurniveau. Bij structuur ('hard controls') gaat het om wetten, verplichte procedures en protocollen die gedrag van medewerkers sturen om integriteitsschendingen te voorkomen. Denk bv. aan de inrichting van het financiële systeem ('vier ogen-principe') dat fraude zoveel als mogelijk uitsluit, het afsluiten van kasten met persoonsgevoelige informatie, een overlegvorm waarin tegenspraak georganiseerd is, autorisatie via digitale toegangsrechten, of de begrenzing van bevoegdheden in een mandaatbesluit.
Cultuurmaatregelen ('soft controls') richten zich op de kennis, overtuiging en beleving van de medewerkers, op het overbrengen van de gewenste collectieve organisatienormen en - waarden in 'the hearts and minds' van elke ambtenaar. Hier gaat het in de eerste plaats om het genoemde integriteitsbewustzijn. 'Hoe wordt hier gewerkt, en waarom?'
Voorbeelden van cultuurmaatregelen zijn de gedragscode, een introductieprogramma met daaraan gekoppeld de ambtseed voor nieuwe ambtenaren, kennisbijeenkomsten, besprekingen in werkoverleggen, intervisie, of een medewerkersonderzoek. Het gaat om bewustwording, communicatie en dialoog.

Werkgroep Ambtelijke integriteit

Er is een werkgroep 'ambtelijke integriteit' bestaande uit onder andere vertegenwoordigers vanuit P&O, informatiebeveiliging, Veiligheid en juridische control. De werkgroep heeft een adviserende rol naar de gemeentesecretaris, ontwikkelt integriteitsbeleid en bevordert bewustwording rond integriteit.

Introductie nieuwe medewerkers en ambtseedbijeenkomst

Nieuwe medewerkers nemen deel aan een introductiebijeenkomst, waar nader kennis gemaakt wordt met de stad, de gemeentelijke organisatie en haar werkwijze. Sinds 2019 is daar een tijdsblok over het thema integriteitsbewustzijn aan toegevoegd. Dit wordt door de directeur of gemeentesecretaris ingeleid als opstap naar de ambtseedbijenkomst.
Het afleggen van de ambtseed of -belofte is een wettelijke verplichting voor ambtenaren. Voor de ceremonie bij het afleggen hiervan is gekozen voor een mix van plechtigheid in vorm, serieusheid op de inhoud en luchtigheid in de uitvoering. Binnen de muren van de Raadszaal, en in aanwezigheid van burgemeester en gemeentesecretaris. In een ceremonie van twee uur worden medewerkers, met een theatergezelschap, door een programma over het thema integriteit in relatie tot het ambtenaarschap geleid.
Na de coronaperiode, waarin dit format was aangepast naar een livestream-teams-event vanuit de Raadszaal, hebben in 2022 vier bijeenkomsten weer ‘live’ plaatsgevonden. De inhoud van de bijeenkomst wordt in 2023 aangepast en ingepast aan het hieronder beschreven onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers, zodat een aaneensluitend en logisch totaalprogramma ontstaat.

Bewustwording Integriteit 'van sollicitatie tot exitgesprek'
Voor de introductie van nieuwe medewerkers is een projectgroep opgericht om dit proces verder (inclusief) vorm te geven en in te richten. Een goed introductieproces begint al voor de indiensttreding. Het proces op dit moment is niet eenduidig en uniform. Afhankelijk van de afdeling waar een medewerker komt, vindt wel of geen introductie plaats. Gemeentebreed gaan we naar een passend introductieproces, waarin alle aspecten worden meegenomen en dat voor iedereen passend is. Denk hierbij aan het inwerken op functie, systemen en team, maar ook aan het aanbieden in verschillende vormen (digitaal, op papier en fysiek). Dit alles met als doel dat nieuwe collega's zich al welkom voelen voordat ze in dienst treden, zodat ze zich snel onderdeel voelen van de totale organisatie.
In 2022 is een pre- en introductieprogramma voor nieuwe medewerkers ontwikkeld, welke in 2023 gefaseerd wordt uitrolt en waarbinnen het thema integriteit als vast onderdeel is opgenomen.

Informatieveiligheid, privacy & auditing
De gemeente heeft steeds meer gegevens. Enerzijds gaat het hier om persoonsgegevens. Inwoners mogen erop vertrouwen dat hun privacy bij ons geborgd is: we gaan goed om met gegevens en vragen alleen wat nodig is. Anderzijds hebben we veel informatiestromen die belangrijk zijn voor de continuïteit van onze bedrijfsvoering en dus veilig moeten zijn. De veranderende wetgeving zorgt ook voor aanpassingen in ons informatiebeleid. Met auditing wordt aantoonbaar gemaakt dat de gemeente hierop in control is. De in 2021 uitgevoerde nulmeting op het gebied van bewustzijn bij medewerkers heeft geleid tot acties die medewerkers beter in staat stellen goed met de gegevens van de inwoners en organisatie om te gaan.

Online personeelsbijeenkomsten
In 2022 hebben een vijftal online personeelsbijeenkomsten plaatsgevonden. In iedere uitzending is aandacht besteed aan het onderwerp 'Lekker werken aan de Ambities van Arnhem' waarin o.a. door de gemeentesecretaris is gesproken over het belang van een open organisatiecultuur en een veilige respectvolle samenwerking. Ook aan de orde kwamen thema's als digitale weerbaarheid het medewerkersonderzoek en de rol van de vertrouwenspersonen.

Regeling melden vermoeden misstand
Vermoedens van een integriteitsschending door een ambtenaar kunnen op verschillende manieren boven tafel komen. Zo kan een klacht van een inwoner een dergelijk vermoeden inhouden en kunnen ambtenaren en oud-ambtenaren een vermoeden van een misstand op een vertrouwelijke manier melden bij een leidinggevende of vertrouwenspersoon (regeling melden misstand, oftewel 'de klokkenluidersregeling'). Ook kan bijvoorbeeld een onderzoek door de accountant de verdenking van een integriteitsschending opleveren.

De 'Regeling melden vermoeden misstand' is in 2021 aangevuld en gepubliceerd op overheid.nl (de 'wettenbank'). Ook op de gemeentelijke website is een verwijzing naar- en een korte uitleg over deze regeling opgenomen (onder 'Organisatie', 'Visie op personeel').

De gemeente kent twee vertrouwenspersonen integriteit, bij wie medewerkers terecht kunnen als zij in vertrouwelijkheid een (mogelijk) integriteitsissue willen bespreken en eventueel ook vertrouwelijk een melding van een integriteitsschending kunnen doen. Het is belangrijk dat deze interne vragen en signalen over mogelijke integriteitsschendingen gesteld worden en in vertrouwelijkheid besproken kunnen worden. De vertrouwenspersoon heeft namelijk ook een voorlichtende rol over integriteit, en heeft tevens voor de organisatie een signaleringsfunctie in algemene zin met betrekking tot

In 2022 hebben medewerkers een tiental keer een gesprek gevoerd met een vertrouwenspersoon integriteit. Deze gesprekken hebben niet tot een melding van de integriteitsschending door deze medewerkers geleid. Wel verwees de vertrouwenspersoon in een aantal gevallen een medewerker naar een andere functionaris binnen de organisatie, bij wie de medewerker met zijn/haar vraag of probleem voor ondersteuning terecht zou kunnen.

Onderzoeken op basis van het onderzoeksprotocol
Als er sprake is van een redelijk vermoeden van gedrag (of het nalaten daarvan) dat in strijd is met de binnen de organisatie te volgen normen en waarden, moet dit zorgvuldig en via een transparante procedure worden onderzocht. Hiervoor is er een onderzoeksprotocol opgesteld, zijnde een interne procesbeschrijving over hoe te handelen bij een vermoeden van integriteitsschending binnen de gemeentelijke organisatie.

In het verslagjaar 2022 hebben vijf onderzoeken plaatsgevonden op basis van het Onderzoeksprotocol. Daarvan is één keer vast komen te staan dat er sprake was van een integriteitsschending, waarbij een 'enige en laatste waarschuwingsbrief' is gestuurd en tevens als maatregel is opgelegd dat de werknemer minimaal één jaar geen

hogere inschaling krijgt. Twee onderzoeken lopen nog. In twee gevallen is vastgesteld dat er geen sprake was van een integriteitsschending.

Onderzoek bureau Governance & Integrity

Op verzoek van het management, is door het Bureau Governance & Integrity een systeemanalyse van het integriteitsbeleid van gemeente Arnhem (ambtelijke organisatie) opgesteld. Doel is het integriteitssysteem van gemeente Arnhem te versterken. Deze analyse bestaat uit twee fases: een deskreview, waarbij bestaande gedragscodes, beleidsstukken en procedures binnen de gemeentelijke organisatie worden beoordeeld. Aanvullend vonden een aantal gesprekken plaats om een vollediger beeld te krijgen hoe met integriteitsvraagstukken wordt omgegaan. In de loop van 2023 worden de resultaten van deze systeemanalyse samen met de reactie van het college aangeboden aan de raad.

Bestuurlijk

Bestuurlijke integriteit houdt in dat de verantwoordelijkheid die met de bestuurlijke functie samenhangt wordt aanvaard en dat er de bereidheid is om daarover transparant te zijn en verantwoording af te leggen.

De wetgever heeft met diverse wet- en regelgeving kaders gesteld aan het handelen van de politiek en het bestuur. In gedragscodes wordt deze regelgeving vertaald in praktische regels voor de diverse gremia.

De gemeenteraad en het college van B&W hebben afgelopen jaar in gezamenlijk proces, begeleid door het bureau Governance & Integrity, hun gedragscodes geactualiseerd en vastgesteld. De raad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester hebben ieder een eigen gedragscode. De gedragscodes bevatten bepalingen over onder meer belangenverstrengeling, opgave van financiële belangen en nevenfuncties, geheimhouding, geschenken, giften en gunsten.

Naast de regels is het van belang om met elkaar in gesprek te blijven over de dilemma's die men tegenkomt in de uitvoering hun verantwoordelijkheid. Door een veilig klimaat te creëren om dilemma's te bespreken kan men elkaar helpen om het goed te doen.

College van burgemeester en wethouders

- De leden van het college hadden in totaal 58 nevenfuncties, waarvan 53 ambtshalve. Voor 1 van de niet-ambtshalve nevenfuncties wordt een onkostenvergoeding ontvangen;
- Er zijn door het college in 2022 géén geschenken, giften of gunsten aangenomen vallend binnen het meldingsbereik van de gedragscode.

De opgave van nevenfuncties van leden van het college van burgemeester en wethouders, van raadsleden en van fractievolgers is openbaar en te raadplegen op de website van de gemeente Arnhem.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Dit geldt vanaf de jaarrekening 2022. In deze paragraaf wordt hierop teruggeblikt.

Juridische zaken

In 2022 is de Wet open overheid (Woo) ingevoerd, voor wat betreft de passieve informatieplicht. De actieve informatieplicht zal de komende jaren stapsgewijs in werking treden. Woo-verzoeken worden nu verplicht gepubliceerd op internet. Hier hadden we met de afhandeling van de Wob-verzoeken al ervaring mee opgedaan. We hebben het proces verbeterd met het aanstellen van contactpersonen. Het blijft een arbeidsintensief proces voor de gehele organisatie.

Informatie en automatisering

Onze opzet is om zoveel mogelijk informatie met de stad te delen daarmee nieuwe toepassingen te laten ontstaan, bestuurlijke transparantie te vergroten en tot betere besluitvorming te komen. Vanuit deze opzet hebben we dit jaar vooruitlopend op de Wet open overheid (Woo) onze Wob-verzoeken actief openbaar gemaakt door deze op ons opendata website te publiceren. Het proces van publiceren van Wob/Woo- verzoeken is ingericht met een ondersteuningsteam om het proces effectiever te laten verlopen. Verder zijn er dit jaar twee Woo-contactpersonen aangesteld, hebben we extra datasets gepubliceerd en zijn er activiteiten uitgevoerd ter voorbereiding van de Woo door onder andere de achterliggende techniek van de website te verbeteren én datasets te publiceren.

Deel 3 Jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting
2. Balans en de toelichting
3. Bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
4. Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)
5. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Overzicht baten en lasten per programma

Omschrijving		Begroot 2022 Prim			Begroot 2022 Def			Rekening 2022			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Lasten/baten											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	88,9	521,8	432,9	89,1	571,8	482,7	92,3	587,5	495,2	12,5
S01	Veiligheid	19,4	2,5	-16,9	22,6	4,8	-17,8	22,9	5,1	-17,7	0,1
S02	Bereikbaarheid	22,9	7,7	-15,2	23,7	7,7	-16,0	21,6	7,3	-14,3	1,7
S03	Economie	7,0	1,0	-6,0	8,3	1,2	-7,1	8,1	1,2	-6,8	0,2
S04	Onderwijs	19,6	2,5	-17,1	21,3	4,8	-16,5	23,5	4,8	-18,7	-2,2
S05	Cultuur	34,7	6,5	-28,2	36,2	7,5	-28,7	36,2	8,1	-28,1	0,6
S06	Participatie en armoedebestrijding	166,4	114,1	-52,3	172,7	120,3	-52,4	169,6	114,9	-54,7	-2,3
S07	Zorg	58,5	4,9	-53,6	76,6	17,5	-59,1	63,6	5,3	-58,3	0,8
S08	Welzijn en inclusie	23,8	0,9	-22,9	38,4	12,4	-26,0	37,9	13,8	-24,1	2,0
S09	Gezondheid en sport	22,3	3,1	-19,3	25,9	6,1	-19,8	25,3	5,6	-19,7	0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	5,4	0,2	-5,2	10,9	6,0	-4,9	5,9	1,2	-4,7	0,2
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	38,6	33,9	-4,7	44,8	42,1	-2,7	26,0	16,6	-9,4	-6,7
S12	Wonen en leefomgeving	41,0	41,0	-0,1	41,9	43,4	1,5	37,7	43,5	5,8	4,3
Subtotaal Stedelijke programma's		**548,6**	**740,0**	**191,4**	**612,5**	**845,6**	**233,1**	**570,4**	**814,9**	**244,5**	**11,3**
GEB1	CSA	30,6	10,5	-20,1	31,4	10,6	-20,8	29,4	10,7	-18,7	2,1
GEB2	Noordwest	29,3	1,8	-27,5	32,7	1,9	-30,8	31,4	1,9	-29,5	1,3
GEB3	Noordoost	23,9	1,6	-22,3	25,9	1,8	-24,2	24,5	1,7	-22,8	1,3
GEB4	Presikhaaf	23,7	2,0	-21,7	27,1	2,2	-24,9	26,2	2,2	-24,1	0,8
GEB5	Malburgen	36,3	4,0	-32,3	39,9	4,2	-35,8	37,9	4,2	-33,7	2,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	23,8	2,6	-21,3	26,0	2,7	-23,4	25,0	2,7	-22,3	1,1
GEB7	De Laar/Elden	17,2	1,3	-15,9	18,8	1,4	-17,4	18,2	1,3	-16,8	0,6
GEB8	RKV	27,4	1,1	-26,3	29,1	1,2	-27,9	26,0	1,3	-24,8	3,2
Subtotaal Wijk programma's		**212,3**	**24,9**	**-187,4**	**231,0**	**25,8**	**-205,1**	**218,6**	**25,9**	**-192,7**	**12,5**
Toevoegingen/onttrekkingen aan reserve											
Bedragen x € 1.000.000											
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	19,9	23,0	3,2	34,0	35,9	1,9	52,0	43,5	-8,5	-10,4
S01	Veiligheid	0,1	0,3	0,3	0,8	1,1	0,3	0,8	1,1	0,3	-0,1
S02	Bereikbaarheid	6,8	8,1	1,3	7,9	8,9	1,0	8,9	8,1	-0,8	-1,8
S03	Economie	0,2	0,7	0,5	0,2	0,7	0,5	0,4	0,7	0,4	-0,2
S04	Onderwijs	9,0	7,8	-1,2	9,8	7,9	-1,9	9,8	9,9	0,1	2,0
S05	Cultuur	1,4	1,0	-0,4	4,5	5,0	0,5	4,3	4,9	0,6	0,1
S06	Participatie en armoedebestrijding	0,6	1,5	1,0	4,2	7,0	2,8	4,5	7,0	2,5	-0,3
S07	Zorg	12,5	0,4	-12,2	13,1	0,9	-12,2	21,3	0,8	-20,4	-8,3
S08	Welzijn en inclusie	0,0	0,2	0,2	2,6	2,3	-0,3	3,4	2,0	-1,4	-1,1
S09	Gezondheid en sport	0,5	0,3	-0,1	0,8	1,0	0,2	0,8	1,0	0,2	0,0
S10	Klimaat, energie en milieu	0,0	3,1	3,1	6,3	6,7	0,4	7,1	6,7	-0,4	-0,7
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	0,2	0,1	-0,1	7,3	3,6	-3,7	5,1	7,3	2,2	5,9
S12	Wonen en leefomgeving	4,0	5,6	1,5	5,7	7,0	1,4	8,7	6,2	-2,5	-3,8
Subtotaal Stedelijke programma's		**55,0**	**52,1**	**-2,9**	**97,1**	**88,0**	**-9,1**	**127,0**	**99,3**	**-27,7**	**-18,6**
GEB1	CSA	0,8	0,2	-0,6	1,8	1,2	-0,6	1,9	1,3	-0,7	0,0
GEB2	Noordwest	0,1	0,0	0,0	0,7	0,5	-0,2	0,5	0,9	0,4	0,6
GEB3	Noordoost	0,1	0,0	0,0	0,6	0,5	-0,1	0,5	0,5	0,0	0,1
GEB4	Presikhaaf	0,1	0,0	-0,1	0,8	0,6	-0,2	0,5	0,6	0,1	0,3
GEB5	Malburgen	0,2	0,1	-0,1	1,3	1,0	-0,4	1,0	1,0	0,0	0,3
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	0,3	0,2	-0,1	0,7	0,9	0,2	0,7	0,7	0,0	-0,2
GEB7	De Laar/Elden	0,1	0,1	0,0	0,4	0,3	-0,1	0,4	0,4	-0,1	0,0
GEB8	RKV	0,1	0,0	0,0	0,6	0,6	-0,1	0,6	0,6	0,0	0,1
Subtotaal Wijk programma's		**1,7**	**0,7**	**-1,0**	**7,0**	**5,5**	**-1,5**	**6,2**	**6,0**	**-0,2**	**1,2**
Totaal		**817,7**	**817,7**	**0,0**	**947,6**	**965,0**	**17,4**	**922,3**	**946,1**	**23,8**	**6,4**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2022 start			Begroot 2022 definitief			Rekening 2022			
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Afw
Bedragen x € 1.000.000											
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:											
S00	Lokale heffingen	0,0	58,6	58,6	0,0	58,6	58,6	0,0	58,6	58,6	0,0
S00	Algemene uitkeringen	0,0	449,2	449,2	0,0	504,6	504,6	0,0	521,6	521,6	17,0
S00	Dividend	0,0	1,3	1,3	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0
S00	Financieringsfunctie	0,0	1,0	1,0	0,0	1,1	1,1	0,0	0,9	0,9	-0,2
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	11,7	11,7	0,0	6,3	6,3	0,0	5,3	5,3	-1,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**0,0**	**521,8**	**521,8**	**0,0**	**571,7**	**571,7**	**0,0**	**587,5**	**587,5**	**15,8**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	68,0	0,0	-68,0	67,6	0,0	-67,6	71,2	0,0	-71,2	-3,6
S00	Vennootschapsbelasting	0,6	0,0	-0,6	0,6	0,0	-0,6	0,2	0,0	-0,2	0,4
S00	Overig	20,3	0,0	-20,3	20,9	0,0	-20,9	20,9	0,0	-20,9	0,0
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**88,9**	**521,8**	**432,9**	**89,1**	**571,7**	**482,6**	**92,3**	**587,5**	**495,2**	**12,6**

Toelichting overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

Totaal saldo lasten en baten

In 2022 is ten opzichte van de begroting een voordelig saldo van baten en lasten gerealiseerd van € 51,8 miljoen (2021: € 44,1 miljoen). Vervolgens is ten opzichte van de begroting voor € 28,0 miljoen (2021: € 22,8 miljoen) aan de reserves toegevoegd. Uiteindelijk resteert ten opzichte van de begroting een voordelig resultaat van € 23,8 miljoen (2021: € 21,3 miljoen). Dit resultaat wordt verrekend met de algemene reserve.

	2022			2021		
	Begroting	Rekening	Afwijking	Begroting	Rekening	Afwijking
Bedragen x € 1.000						
Middelen						
Saldo lasten en baten	***27.941***	***51.823***	***23.882***	***9.471***	***44.135***	***34.664***
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	***-10.569***	***-27.957***	***-17.387***	***-9.471***	***-22.786***	***-13.315***
Gerealiseerd resultaat	**17.371**	**23.866**	**6.495**			**21.349**

Specificatie voor en nadelen

Voor de gedetailleerde toelichting op de onderstaande voor- en nadelen wordt verwezen naar de afzonderlijke programmateksten in het jaarverslag. Bij elk programma staan de financiën vermeld in het onderdeel 'Wat heeft het gekost'.

Omschrijving		Begroot 2022 Def			Rekening 2022			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lasten/baten										
Bedragen x € 1.000.000										
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	89,1	571,8	482,7	92,3	587,5	495,2	-3,2	15,7	12,5
S01	Veiligheid	22,6	4,8	-17,8	22,9	5,1	-17,7	-0,2	0,3	0,1
S02	Bereikbaarheid	23,7	7,7	-16,0	21,6	7,3	-14,3	2,2	-0,5	1,7
S03	Economie	8,3	1,2	-7,1	8,1	1,2	-6,8	0,2	0,0	0,2
S04	Onderwijs	21,3	4,8	-16,5	23,5	4,8	-18,7	-2,3	0,1	-2,2
S05	Cultuur	36,2	7,5	-28,7	36,2	8,1	-28,1	0,1	0,5	0,6
S06	Participatie en armoedebestrijding	172,7	120,3	-52,4	169,6	114,9	-54,7	3,1	-5,4	-2,3
S07	Zorg	76,6	17,5	-59,1	63,6	5,3	-58,3	13,0	-12,2	0,8
S08	Welzijn en inclusie	38,4	12,4	-26,0	37,9	13,8	-24,1	0,5	1,4	2,0
S09	Gezondheid en sport	25,9	6,1	-19,8	25,3	5,6	-19,7	0,7	-0,5	0,1
S10	Klimaat, energie en milieu	10,9	6,0	-4,9	5,9	1,2	-4,7	5,0	-4,8	0,2
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	44,8	42,1	-2,7	26,0	16,6	-9,4	18,8	-25,5	-6,7
S12	Wonen en leefomgeving	41,9	43,4	1,5	37,7	43,5	5,8	4,2	0,1	4,3
Subtotaal Stedelijke programma's		**612,5**	**845,6**	**233,1**	**570,4**	**814,9**	**244,5**	**42,1**	**-30,7**	**11,3**
GEB1	CSA	31,4	10,6	-20,8	29,4	10,7	-18,7	2,0	0,1	2,1
GEB2	Noordwest	32,7	1,9	-30,8	31,4	1,9	-29,5	1,3	0,0	1,3
GEB3	Noordoost	25,9	1,8	-24,2	24,5	1,7	-22,8	1,4	0,0	1,3
GEB4	Presikhaaf	27,1	2,2	-24,9	26,2	2,2	-24,1	0,9	-0,1	0,8
GEB5	Malburgen	39,9	4,2	-35,8	37,9	4,2	-33,7	2,1	0,0	2,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	26,0	2,7	-23,4	25,0	2,7	-22,3	1,1	0,0	1,1
GEB7	De Laar/Elden	18,8	1,4	-17,4	18,2	1,3	-16,8	0,6	0,0	0,6
GEB8	RKV	29,1	1,2	-27,9	26,0	1,3	-24,8	3,1	0,1	3,2
Subtotaal Wijk programma's		**231,0**	**25,8**	**-205,1**	**218,6**	**25,9**	**-192,7**	**12,4**	**0,1**	**12,5**
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	34,0	35,9	1,9	52,0	43,5	-8,5	-18,0	-7,6	10,4
S01	Veiligheid	0,8	1,1	0,3	0,8	1,1	0,3	-0,1	0,0	0,1
S02	Bereikbaarheid	7,9	8,9	1,0	8,9	8,1	-0,8	-1,0	0,8	1,8
S03	Economie	0,2	0,7	0,5	0,4	0,7	0,4	-0,2	0,0	0,2
S04	Onderwijs	9,8	7,9	-1,9	9,8	9,9	0,1	0,0	-2,0	-2,0
S05	Cultuur	4,5	5,0	0,5	4,3	4,9	0,6	0,2	0,1	-0,1
S06	Participatie en armoedebestrijding	4,2	7,0	2,8	4,5	7,0	2,5	-0,3	0,0	0,3
S07	Zorg	13,1	0,9	-12,2	21,3	0,8	-20,4	-8,2	0,1	8,3
S08	Welzijn en inclusie	2,6	2,3	-0,3	3,4	2,0	-1,4	-0,8	0,3	1,1
S09	Gezondheid en sport	0,8	1,0	0,2	0,8	1,0	0,2	0,0	0,0	0,0
S10	Klimaat, energie en milieu	6,3	6,7	0,4	7,1	6,7	-0,4	-0,8	0,0	0,7
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	7,3	3,6	-3,7	5,1	7,3	2,2	2,2	-3,7	-5,9
S12	Wonen en leefomgeving	5,7	7,0	1,4	8,7	6,2	-2,5	-3,0	0,8	3,8
Subtotaal Stedelijke programma's		**97,1**	**88,0**	**-9,1**	**127,0**	**99,3**	**-27,7**	**-29,9**	**-11,3**	**18,6**
GEB1	CSA	1,8	1,2	-0,6	1,9	1,3	-0,7	-0,1	-0,1	0,0
GEB2	Noordwest	0,7	0,5	-0,2	0,5	0,9	0,4	0,2	-0,4	-0,6
GEB3	Noordoost	0,6	0,5	-0,1	0,5	0,5	0,0	0,1	-0,1	-0,1
GEB4	Presikhaaf	0,8	0,6	-0,2	0,5	0,6	0,1	0,2	0,0	-0,3
GEB5	Malburgen	1,3	1,0	-0,4	1,0	1,0	0,0	0,3	0,0	-0,3
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	0,7	0,9	0,2	0,7	0,7	0,0	0,0	0,2	0,2
GEB7	De Laar/Elden	0,4	0,3	-0,1	0,4	0,4	-0,1	0,0	0,0	0,0
GEB8	RKV	0,6	0,6	-0,1	0,6	0,6	0,0	0,1	0,0	-0,1
Subtotaal Wijk programma's		**7,0**	**5,5**	**-1,5**	**6,2**	**6,0**	**-0,2**	**0,8**	**-0,4**	**-1,2**
Totaal		**947,6**	**965,0**	**17,4**	**922,3**	**946,1**	**23,8**	**25,3**	**-18,9**	**6,4**

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Omschrijving	Begroot 2022 definitief			Rekening 2022			Begroting afwijking		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000.000										
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:										
S00	Lokale heffingen	0,0	58,6	58,6	0,0	58,6	58,6	0,0	0,0	0,0
S00	Algemene uitkeringen	0,0	504,6	504,6	0,0	521,6	521,6	0,0	17,0	17,0
S00	Dividend	0,0	1,1	1,1	0,0	1,1	1,1	0,0	0,0	0,0
S00	Financieringsfunctie	0,0	1,1	1,1	0,0	0,9	0,9	0,0	-0,2	-0,2
S00	Overige algemene dekkingsmiddelen	0,0	6,3	6,3	0,0	5,3	5,3	0,0	-1,0	-1,0
S00	**Subtotaal algemene dekkingsmiddelen**	**0,0**	**571,7**	**571,7**	**0,0**	**587,5**	**587,5**	**0,0**	**15,8**	**15,8**
S00	Gerealiseerde kosten overhead	67,6	0,0	-67,6	71,2	0,0	-71,2	3,6	0,0	-3,6
S00	Vennootschapsbelasting	0,6	0,0	-0,6	0,2	0,0	-0,2	-0,4	0,0	0,4
S00	Overig	20,9	0,0	-20,9	20,9	0,0	-20,9	0,0	0,0	0,0
Totaal Bestuur, dienstverlening en financiën (S00)		**89,1**	**571,7**	**482,6**	**92,3**	**587,5**	**495,2**	**3,2**	**15,8**	**12,6**

Incidentele baten en lasten

In de begroting 2022 zijn de volgende posten als incidenteel aangemerkt:

Progr.	Omschrijving	Begroot 2022		Rekening 2022	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
	Incidentele lasten				
Bedragen x € 1.000					
Div.	Algemene reserve	14.419	15.836	15.836	-
Div.	Gemeentefonds	-	23.889	22.224	1.665
Div.	Bedrijfsvoering	1.722	1.316	1.316	-0
S00	Solvabiliteit	-	11.972	11.972	0
S00	Post onvoorzien	272	272	4	268
S02	Bereikbaarheid	6.848	7.107	7.375	-268
S02/S12	Groot onderhoud en openbare ruimte	504	720	4.054	-3.334
S03	Evenementen	170	170	358	-188
S04	Onderwijs	8.768	9.393	9.393	-0
S05	Cultureel vastgoed	231	731	731	0
S05/S07	Volkshuisvestingsfonds Arnhem Oost	-	6.084	6.580	-496
S07	WMO en jeugdzorg	5.611	11.811	19.798	-7.987
S07	Jeugdfonds	6.591	6.591	6.591	0
S07	Transformatiebudget zorg	328	328	328	-
S11	Plankosten stedelijke ontwikkeling	-	250	624	-374
S11	Grondexploitatie	170	7.323	5.600	1.723
S12	Groenfonds	-	28	131	-103
S12	Volkshuisvesting	-	43	850	-807
Div.	Vastgoed	3.553	3.275	3.916	-641
	Totaal incidentele lasten	**49.187**	**107.139**	**117.679**	**-10.540**

Progr.	Omschrijving	Begroot 2022		Rekening 2022	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
	Incidentele baten				
Bedragen x € 1.000					
Div.	Algemene reserve	22.239	37.331	37.331	-
Div.	Gemeentefonds	-	17.713	18.045	332
Div.	Bedrijfsvoering	1.597	2.457	2.457	-
S00	ICT	15	14	14	-
S02	Bereikbaarheid	6.696	7.885	7.291	-594
S02/S12	Groot onderhoud en openbare ruimte	1.499	1.599	1.742	143
S02	Buitengewoon beter	900	400	101	-299
S02	Zuidelijke Binnenstad	3.000	3.000	3.000	-
S03	Evenementen	400	400	400	-
S04	Onderwijs	7.674	7.814	7.814	0
S05	Cultureel vastgoed	261	261	261	0
S07	WMO en jeugdzorg	325	325	288	-37
S07	Transformatiebudget zorg	229	229	-	-229
S08	Inburgering, integratie en asiel	-	219	159	-60
S10	Klimaat en energie	99	364	389	25
S11	Duurzaamheidsleningen	16	16	66	50
S12	Groenfonds	280	386	254	-132
S12	Volkshuisvesting	188	517	173	-344
Div.	Duurzaam Arnhem	3.000	3.500	3.305	-195
Div.	Vastgoed	2.615	4.737	4.214	-523
	Totaal incidentele baten	**51.033**	**89.167**	**87.304**	**-1.863**

Progr.	Omschrijving	Begroting 2022		Rekening 2022	Afwijking
		Geamendeerd	Definitief		
Bedragen x € 1.000					
	Totaal incidentele lasten	**49.187**	**107.139**	**117.679**	**-10.540**
	Totaal incidentele baten	**51.033**	**89.167**	**87.304**	**-1.863**
	Per saldo hogere incidentele baten (+), hogere incidentele lasten (-)	**1.846**	**-17.972**	**-30.376**	**-12.404**

Onvoorzien / strikt onvermijdbaar

In de begroting is in het stedelijk programma S00 Bestuur, dienstverlening en financiën een bedrag opgenomen voor zowel incidentele als structurele onvoorziene lasten. Voor de incidentele onvoorziene lasten (= onvoorzien) wordt jaarlijks een bedrag opgenomen van € 272.000. Voor de post voor structurele onvoorziene lasten (= strikt onvermijdbaar) wordt jaarlijks een bedrag van € 767.000 gereserveerd.

Omschrijving	Begroot 2022		Rekening 2022	Afwijking	V / N
	Primitief	Definitief			
Bedragen x € 1.000					
Onvoorzien	272	272	0	273	V
Strikt onvermijdbaar	767	767	0	767	V
Totaal	**1.039**	**1.039**	**0**	**1.039**	**V**

Begrotingsanalyse

Hieronder volgt een overzicht van alle door de raad vastgestelde begrotingswijzigingen in 2022 vanaf de vaststelling van de Begroting 2022.

Begr. wijz.nr.	Raadsver-gadering	Onderwerp	Exploitatie 2022			Reserves 2022		Saldo
			Lasten	Baten	Saldo	Toevoe-gingen	Onttrek-kingen	
Bedragen x € 1.000, positieve bedragen betreft voordeel, negatieve bedragen betreft nadeel								
	10-11-2021	Ontwerp Begroting 2022	-761.032	764.989	3.957	56.757	-52.800	-
Geamendeerde MJPB 2022-2025			**-761.032**	**764.989**	**3.957**	**56.757**	**-52.800**	**-**
22-000	Div.	Meerjarige effecten besluitvorming na gereedkoming boekwerk Begroting 2022	-22.682	5.951	-16.731	1.034	-17.765	-
21-012	19-1-2022	Kostenneutraal investeren padelbanen	-	-	-	-	-	-
22-001	2-2-2022	Revitalisering PG Rozet	-	-	-	-	-	-
22-002	16-2-2022	Aankoop bosperceel Koningsheide	-	-	-	-	-	-
22-003	16-2-2022	Grondexploitatie de Hobbit	-79	79	-	-	-	-
22-004	20-7-2022	Grondexploitatie Gaardenhaage	-1.573	3.297	1.723	1.723	-	-
22-005	28-9-2022	Fietsparkeerplan	-65	-	-65	-	-65	-
22-006	29-6-2022	Turap-1 2022	3.568	7.687	11.255	-	-	11.255
22-007	29-6-2022	Resultaatbestemming 2021	-2.800	-	-2.800	11.800	-14.600	-
22-008	9-11-2022	Turap-2 2022	-35.378	40.879	5.501	575	-1.190	6.116
22-009	21-12-2022	Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost	1.038	1.782	2.819	6.084	-3.265	-
22-010	18-5-2022	Verzamelbesluit-1 2022	-11.520	10.554	-966	1.474	-2.440	-
22-011	21-12-2022	Budgetoverheveling 2022-2023	21.221	1.497	22.719	22.719	-	-
22-020	20-7-2022	Verzamelbesluit-2 2022	-22.348	21.680	-668	435	-1.103	-
22-030	21-12-2022	Verzamelbesluit-3 2022	-11.919	13.116	1.197	1.526	-329	-
Begroot 2022 Definitief			**-843.569**	**871.511**	**27.941**	**104.127**	**-93.557**	**17.371**

Begrotingsrechtmatigheid

Het budgetrecht is een recht dat de raad toekomt. Het budgetrecht van de raad houdt in dat het college in principe alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming ofwel autorisatie van de raad. Met de vaststelling van de begroting geeft de raad het college deze toestemming. Begrotingsrechtmatigheid houdt in dat de financiële beheershandelingen bij de gemeente binnen de begroting dienen te passen. Begrotingsoverschrijdingen die niet bij de raad bekend zijn, beschouwt de accountant als onrechtmatig. Derhalve legt het college aan de raad deze overschrijdingen voor. Formeel is het voldoende alleen de overschrijdingen aan de lastenkant te laten vaststellen om deze alsnog als rechtmatig te laten beschouwen. Na instemming van de raad met deze overschrijdingen is formeel geen sprake meer van "overschrijdingen" en geen begrotingsonrechtmatigheid in het kader van de controleverklaring. Hieraan zijn twee voorwaarden verbonden, conform het Besluit controle accountantscontrole decentrale overheid (Bado):

1. het gaat om overschrijdingen waarbij het college bij het doen van de uitgaven, binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven en die nog dienen te worden geautoriseerd;
2. de overschrijdingen worden goed herkenbaar in de jaarrekening opgenomen, passend binnen de aanbevelingen in de Kadernota Begrotingsrechtmatigheid van de Commissie BBV. Daarin worden de overschrijdingen in enkele categorieën ingedeeld, die ondanks de overschrijding gewoon als rechtmatig bestempeld, mits goed toegelicht in de jaarrekening. Dat gaat om:
    1. compensatie door direct gerelateerde opbrengsten;
    2. passend binnen bestaand beleid;
    3. open einde regeling;
    4. overig.

De onderstaande tabel omvat een overzicht van alle afwijkingen in de lasten tussen de definitieve Begroting 2022 en de rekening 2022.

Omschrijving		Begroot 2022 Def Lasten	Rekening 2022 Lasten	Afwijking
Lasten/baten				
Bedragen x € 1.000.000				
S00	Bestuur, dienstverlening en financien	89,1	92,3	-3,2
S01	Veiligheid	22,6	22,9	-0,2
S02	Bereikbaarheid	23,7	21,6	2,2
S03	Economie	8,3	8,1	0,2
S04	Onderwijs	21,3	23,5	-2,3
S05	Cultuur	36,2	36,2	0,1
S06	Participatie en armoedebestrijding	172,7	169,6	3,1
S07	Zorg	76,6	63,6	13,0
S08	Welzijn en inclusie	38,4	37,9	0,5
S09	Gezondheid en sport	25,9	25,3	0,7
S10	Klimaat, energie en milieu	10,9	5,9	5,0
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	44,8	26,0	18,8
S12	Wonen en leefomgeving	41,9	37,7	4,2
Subtotaal Stedelijke programma's		**612,5**	**570,4**	**42,1**
GEB1	CSA	31,4	29,4	2,0
GEB2	Noordwest	32,7	31,4	1,3
GEB3	Noordoost	25,9	24,5	1,4
GEB4	Presikhaaf	27,1	26,2	0,9
GEB5	Malburgen	39,9	37,9	2,1
GEB6	Schuytgraaf/Elderveld	26,0	25,0	1,1
GEB7	De Laar/Elden	18,8	18,2	0,6
GEB8	RKV	29,1	26,0	3,1
Subtotaal Wijk programma's		**231,0**	**218,6**	**12,4**
Totaal		**843,5**	**789,0**	**54,5**

Hieronder wordt in het kort ingegaan op de aard van de overschrijding. Voor de verdere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel 'Wat heeft het gekost' dat in het jaarverslag voor elk programma is opgenomen.

De nadelige afwijkingen per programma worden in de volgende categorieën geplaatst:
1. Compensatie door direct gerelateerde opbrengsten:
    - S00: de hogere lasten worden meer dan gecompenseerd door hogere baten op financiën en bedrijfsvoering;
    - S01: de hogere lasten worden nagenoeg geheel gecompenseerd door hogere baten op openbare orde en veiligheid.
2. Passend binnen bestaand beleid:
    - S04: de hogere lasten hebben betrekking op hogere uitgaven voor onderwijshuisvesting passend binnen het bestaande beleid (sloop van panden ten behoeve van nieuwe schoolgebouwen).
3. Open einde regeling:
    - NVT
4. Overig:
    - NVT

Wet Normering Topinkomens

Bezoldiging topfunctionarissen

WNT-verantwoording 2022 Gemeente Arnhem

De WNT is van toepassing op Gemeente Arnhem. Het voor Gemeente Arnhem toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000,- (het algemeen bezoldigingsmaximum).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2022 **bedragen x € 1**	**JH de Baas**	**J.G.M. Kersten**	**-**	**-**
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	**Griffier**	**-**	**-**
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/6-31/12	1/1 – 31/12	-	-
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,8889	1	-	-
Dienstbetrekking?	ja	ja	-	-
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	77.532	127.042	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	11.974	22.026	-	-
Subtotaal	*89.507*	*149.067*	-	-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	112.571	216.000	-	-
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	-	-
Bezoldiging	89.507	149.067	-	-
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.	N.v.t. N.v.t.	- -	- -
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	-	-

Gegevens 2021 **bedragen x € 1**	**N.v.t.**	**J.G.M. Kersten**	**R.J.M. van Wuijtswinkel**	**P.J. Altena**
Functiegegevens	**n.v.t.**	**Griffier**	**Gemeentesecretaris**	**Gemeentesecretaris**
Aanvang en einde functievervulling in 2020	-	1/1 – 31-12	1/1 – 31/7	25/1 – 31/7
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	-	1	1	1
Dienstbetrekking?	-	ja	ja	ja
	-			
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	-	117.619	94.446	75.407
Beloningen betaalbaar op termijn	-	21.543	13.157	11.152
Subtotaal	-	*139.162*	*107.603*	*86.560*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	-	209.000	121.392	107.649
Bezoldiging	-	139.162	107.603	86.560

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	J.H. de Baas	
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris**	
Kalenderjaar	**2022**	**2021**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	1/1-30/5	15/6 – 31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	5	7
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	660	744
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 206	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	108.500	187.200
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	284.016	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?1	Ja	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	99.000	111.600
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12 1	210.600	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	
Bezoldiging	**210.600**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Balans en de toelichting

Activa	31-12-2022	31-12-2021	Passiva	31-12-2022	31-12-2021
Vaste activa			**Vaste passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Immateriële vaste activa	**10.205**	**10.522**	**Eigen vermogen**	**276.378**	**224.554**
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.205	10.522	Algemene Reserve	58.096	58.242
			Bestemmingsreserves	194.416	144.963
			Gerealiseerd resultaat boekjaar	23.866	21.349
Materiële vaste activa	**756.266**	**727.983**	**Voorzieningen**	**11.187**	**9.486**
Investeringen met een economisch nut	489.316	472.776	Voorzieningen ter egalisering van kosten	1.565	1.048
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.868	166.804	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	9.622	8.438
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	85.061	73.372			
In erfpacht	15.021	15.031			
Financiële vaste activa	**49.339**	**61.425**	**Vaste schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar**	**521.406**	**625.025**
Kapitaalverstrekkingen	4.742	4.742	Obligatieleningen	61.500	0
Leningen	8	10	Onderhandse leningen	456.625	621.546
Overige langlopende leningen	38.661	47.823	Waarborgsommen	226	203
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	5.928	8.850	Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	3.055	3.276
Totaal vaste activa	**815.810**	**799.930**	**Totaal vaste passiva**	**808.971**	**859.065**

Activa	31-12-2022	31-12-2021	Passiva	31-12-2022	31-12-2021
Vlottende activa			**Vlottende passiva**		
Bedragen x € 1.000					
Voorraden	**25.731**	**23.697**	**Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**12.062**	**19.181**
Grond- en hulpstoffen	0	0	Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	25.405	23.371	Overige kasgeldleningen	0	3.275
Gereed product en handelsgoederen	326	326	Banksaldi (schuld)	257	257
			Overige schulden	11.805	15.649
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**56.454**	**97.595**	**Overlopende passiva**	**150.157**	**126.458**
Vorderingen op openbare lichamen	1.715	499	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	21.126	14.816
Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	53.798	44.307

Rekening-courantverhouding met het Rijk	35.590	74.222	De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	75.233	67.335
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0			
Overige vorderingen	19.149	22.874			
Liquide middelen	**535**	**327**			
Banksaldi	466	228			
Kassaldi	69	99			
Overlopende activa	**72.661**	**83.155**			
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	12.201	15.659			
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	60.460	67.496			
Totaal vlottende activa	**155.381**	**204.774**	**Totaal vlottende passiva**	**162.219**	**145.639**
Totaal generaal	**971.191**	**1.004.704**	**Totaal generaal**	**971.190**	**1.004.704**

1

De naam van de post Nog te ontvangen erfpacht canon op de balans (2021: € 8,9 miljoen) is aangepast in 'Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer' conform de richtlijnen van de BBV.

De posten 'Obligo's' (2021: € 0,4 miljoen) en 'Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht' (2021: € 2,8 miljoen) zijn op de balans samengevoegd (2021: € 3,3 miljoen) en de naam daarvan is aangepast in 'Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer' conform de richtlijnen van de BBV.

Toelichting balans

Waarderingsgrondslagen

BBV

Voor gemeenten is de regelgeving voor de jaarlijkse begrotings- en verantwoordingsstukken vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend

betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenprogrammabegroting, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) wordt wel een verplichting opgenomen.
Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende: Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Het rijk heeft voor gemeenten een pakket aan financiële maatregelen getroffen ter (gedeeltelijke) dekking van de coronakosten/-effecten die gemeenten ondervinden. In de decembercirculaire 2020 is een totaaloverzicht van het "compensatiepakket coronacrisis mede-overheden" opgenomen. Voor enkele maatregelen is alleen het landelijk plafond vermeld, en is de concrete verdeelsleutel nog niet bekend en/of is de verdeling afhankelijk van de werkelijke cijfers over 2020. Het betreft de volgende landelijke maatregelen/onderdelen en bedragen: compensatie inkomstenderving na 1 juni (€ 100 mln.), extra beschikbaar voor inkomstenderving (€ 150 mln.), afvalinzameling (€ 32 mln.), zwembaden en ijsbanen (€ 100 mln.) en verlenging steun sportverenigingen (1 okt t/m 31 dec) (€ 60 mln.). Het ontbreken van een exacte verdeling/verdeelsleutel van de compensatie per gemeente betekent dat wij voor onze gemeente geen voldoende nauwkeurige en betrouwbare schatting/berekening kunnen maken van het bedrag waarop onze gemeente over 2020 aanspraak kan maken. In overeenstemming met de uitspraak van de commissie BBV verwerken wij het financiële effect van deze onderdelen/maatregelen uit het aanvullende compensatiepakket in de jaarrekening 2021.

Balans

Algemeen
De waardering van de activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Immateriële vaste activa
De bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa.

Materiële vaste activa
De waardering is tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht voor zover die de voorlopige kosten van de investering niet overstijgen.

Investeringen kunnen bestaan uit meerdere delen (componenten), waarvoor verschillende afschrijvingstermijnen gelden. In dat geval wordt de zogenoemde componentenmethode gebruikt. Deze houdt in dat verschillende samenstellende delen van het bewuste materieel vast actief afzonderlijk worden geactiveerd en de verschillende delen worden afgeschreven op basis van de bij die componenten horende afschrijvingstermijn.

Slijtende investeringen worden vanaf het eerste boekjaar na het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen in jaren zijn hieronder opgenomen

Activasoort	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	
Grond	0
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	
Parkeergarages	50
Permanente gebouwen & Verbouwingen, renovaties en restauraties*	40
Installaties, leidingen en voorzieningen	20
Semi – permanente gebouwen	20
Dak en/of dakbedekking	15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Bruggen en viaducten (verkeerstechnische kunstwerken)	75
Lage Kade	60
Bomen	50
Rioleringen	40
Verkeersinfrastructuur	30
Openbare verlichting: kabels	25
Bouwkundige voorzieningen	20
Herinrichting wijken (niet meer in gebruik vanaf 01.01.2011)	20
Kunstgrasvelden – onderlaag	20
Verkeersvoorzieningen & Verkeersregelingen	20
Openbare verlichting: masten & LED-armaturen	15
Sport grasvelden	15
Beschoeiingen & Voorzieningen in bossen en parken / hekwerk	10
Kunstgrasvelden – bovenlaag	10
Openbare verlichting: LED-behuizingen	10
Parkeermaatregelen	10
Vervoermiddelen	
Tractoren - landbouwvoertuigen	10
Fietsen en scooters	5
Personenauto’s	5
Vrachtauto’s	5
Machines, apparaten en installaties	
Zonnepanelen	25
Machines en installaties (niet vast aan/in gebouwen)	10
Parkeerapparatuur	10
Telecommunicatie voorzieningen & Glasvezelbekabeling	10
Datacommunicatie voorzieningen & Hard- en software	5
Gereedschappen	5

Overige materiële vaste activa	
Ondergronds afvaltransportsysteem	30
Inrichting van gebouwen en inventaris	15
(ondergrondse) Afvalcontainers	10
Toegankelijke toiletten	10
Speelvoorziening	10

* Voor een beperkte categorie oudere schoolgebouwen wordt een afwijkende (langere) afschrijvingstermijn gebruikt. Dit betreft schoolgebouwen die eind jaren '70 zijn overgegaan van het Rijk naar de gemeente; destijds zijn de afschrijvingstermijnen die het Rijk hanteerde overgenomen.

Onder de materiële vaste activa zijn onderhanden activa (activa in uitvoering) opgenomen. Het betreft vooruitbetaalde termijnen en gemaakte kosten (inkopen en personeelskosten) op investeringen in kapitaalwerken die nog niet zijn opgeleverd. Na gereedmelding worden deze activa ondergebracht in één van de bovengenoemde rubrieken.

Voor de waarde van de in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Financiële vaste activa
De post financiële vaste activa omvat voornamelijk deelnemingen in een aantal vennootschappen, langlopende leningen u/g en nog te ontvangen erfpacht canon.

Het aandelenbezit is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De leningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zonodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. De jaarlijks ontvangen canon bij eeuwigdurend in erfpacht uitgegeven gronden zijn opgenomen tegen contante waarde. Het uitgangspunt daarbij is de interne rekenrente bij uitgifte, die gedurende de duur van de overeenkomst ongewijzigd blijft.

Voorraden
De als onderhanden werken opgenomen grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend overeenkomstig de kostensoortenlijst van het Besluit ruimtelijke ordening (zoals grondaankopen en kosten bouw- en woonrijp maken). Daarnaast omvat de vervaardigingsprijs de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Voor winsten uit de grondexploitatieprojecten en overige onderhanden werken geldt vanuit de BBV notitie grondexploitatie de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Indien uit de prognoses blijkt, dat de boekwaarde niet kan worden gecompenseerd met verwachte toekomstige opbrengsten, wordt voor het tekort een voorziening getroffen.

De vooruitontvangen bijdragen voor het onderhanden werk worden in mindering gebracht op de vervaardigingskosten.

Gereed product wordt gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

De overige grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Ten aanzien van de waardering van de grondexploitatie bestaat een schattingsonzekerheid. Hoewel de op dit moment meest waarschijnlijke inschatting is opgenomen in de jaarrekening, kan de realisatie in de toekomst afwijken van deze schatting. Deze schattingsonzekerheid ontstaat door de omvang en de lange looptijd van met name project Schuytgraaf.

Uitzettingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

Liquide middelen
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Bestemmingsreserves zijn reserves die de gemeenteraad voor specifieke doelen heeft ingesteld of die dienen om schommelingen op te vangen in aan derden in rekening te brengen tarieven.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De voorzieningen voor pensioenen wethouders zijn op contante waarde gewaardeerd.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar
Van de langlopende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of langer. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

De vooruitontvangen afkoopsommen bij tijdelijk in erfpacht uitgegeven gronden vallen vrij ten gunste van het resultaat naar gelang de looptijd van het erfpachtcontract.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Van de netto-vlottende schulden is de oorspronkelijke looptijd een jaar of korter. Deze schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva
De onder de noemer overlopende passiva gepresenteerde schulden en vooruitontvangen bedragen hebben betrekking op een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
De ontvangen bijdragen die de voorlopige kosten van investeringen en faciliterende grondexploitatieplannen overstijgen, worden gepresenteerd als overige vooruitontvangen bedragen (die ten bate van volgende begrotingsjaren komen).

Daarnaast worden de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren) uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen.

Overig

Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
In de bijlage bij de jaarrekening is het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen. Hierbij wordt de indeling en het verdelingsprincipe gehanteerd conform de begroting. De vergelijkende cijfers van de begroting zijn, waar nodig, qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden tussen de taken aangepast.

Bedragen
Alle bedragen in de jaarrekening zijn X € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Immateriële vaste activa

Verloopstaat immateriële vaste activa

Omschrijving	31-12-2021	Inves-teringen	Desinves-teringen	Af-schrijving	Bijdragen van derden	31-12-2022
Bedragen x € 1.000						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10.522	0	0	-317	0	10.205
Totaal	**10.522**	**0**	**0**	**-317**	**0**	**10.205**

Materiële vaste activa

Specificatie materiële vaste activa

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Investeringen met een economisch nut	489.316	472.776
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	166.868	166.804
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	85.061	73.372
In erfpacht	15.021	15.031
Totaal	**756.266**	**727.983**

Investeringen met een economisch nut

Verloopstaat Investeringen met een economisch nut: geen heffing

Omschrijving	31-12-2021	Verloop						31-12-2022
		Herubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Gronden en terreinen	69.347	1.838	744	-1.234	0	0	0	70.695
Bedrijfsgebouwen	380.998	0	32.125	-2.185	-14.568	-14	0	396.356
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	4.980	0	821	0	-326	0	0	5.475
Machines, apparaten en installaties	4.945	0	464	0	-1.134	0	0	4.275
Vervoersmiddelen	383	0	313	0	-114	0	0	582
Overige materiële vaste activa	12.123	98	1.210	-28	-1.470	0	0	11.933
Totaal	**472.776**	**1.936**	**35.677**	**-3.447**	**-17.612**	**-14**	**0**	**489.316**

De belangrijkste activeringen in 2022 betreffen :

- Nieuwbouw Prisma speciaal onderwijs (€ 10,3 miljoen),
- Doorwerthlaan portocabins en verbouwing (€ 5,3 miljoen).

De belangrijkste onderhanden activa naar de stand van 31-12-2022 betreffen vooral lopende investeringen in het onderwijs ter waarde van € 20,7 miljoen, waaronder de nieuwbouw De Parkschool en IBN-I Sina (€ 8,2 miljoen) en overige onderwijshuisvesting. Daarnaast zijn er ook onderhanden investeringen met de aankoop van portocabins in Schuytgraaf voor de Oekraïne opvang (€ 3,8 miljoen).

Investeringen economisch nut met heffing

Verloopstaat investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten wel heffing kan worden geheven

Omschrijving	31-12-2021	Verloop						31-12-2022
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	160.375	0	6.774	0	-5.516	-37	0	161.596
Overige materiële vaste activa	6.429	0	0	0	-1.157	0	0	5.272
Totaal	**166.804**	**0**	**6.774**	**0**	**-6.673**	**-37**	**0**	**166.868**

De belangrijkste activeringen in 2022 betreffen investeringen in de gemeentelijke riolering (in totaal € 6,8 miljoen inclusief reeds onderhanden activa vanuit de beginbalans).

Investeringen met een maatschappelijk nut

Verloopstaat investeringen met een maatschappelijk nut

Omschrijving	31-12-2021	Verloop					31-12-2022
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	
Bedragen x € 1.000							
Maatschappelijk nut vóór 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	45.328	0	0	-15	-2.736	0	42.577
Maatschappelijk nut na 2017							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	28.044	-98	16.624	0	-1.241	-845	42.484
Totaal	**73.372**	**-98**	**16.624**	**-15**	**-3.977**	**-845**	**85.061**

De materiële activa in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken. De spelregels hiervoor zijn vanaf het begrotingsjaar 2017 gelijk aan die met economisch nut. Voor 2017 was er geen verplichting om alle investeringen in maatschappelijk nut te activeren.

De belangrijkste activeringen in 2022 betreffen investeringen in:

- Infrastructuur en bewegwijzering (€ 5,2 miljoen),
- Openbare verlichting (€ 3,0 miljoen),
- Bomenplan (€ 1,2 miljoen).

In erfpacht

Omschrijving	31-12-2021	Verloop						31-12-2022
		Her-rubr.	Inves-teringen	Desinves-teringen	Afschrij-ving	Bijdragen en subsidies	Afwaard. duurzame waardever-mindering	
Bedragen x € 1.000								
in erfpacht uitgegeven gronden	15.031	0	0	-10	0	0	0	15.021
Totaal	**15.031**	**0**	**0**	**-10**	**0**	**0**	**0**	**15.021**

Financiële vaste activa

Verloopstaat financiele vaste activa

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubricering	Verhoging	Aflossing	
Bedragen x € 1.000					
Kapitaalverstrekkingen	4.742	0	0	0	4.742
Leningen	10	0	0	-2	8
Overige langlopende leningen	47.823	0	1.082	-10.244	38.661
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	8.850	0	0	-2.922	5.928
Totaal	**61.425**	**0**	**1.082**	**-13.168**	**49.339**

Specificatie kapitaalverstrekkingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Scalabor B.V.	3.500	3.500
Bank Nederlandse Gemeenten	1.241	1.241
Sportbedrijf Arnhem B.V.	1	1
Totaal	**4.742**	**4.742**

Specificatie leningen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Woningstichting Omnia	8	10
Totaal	**8**	**10**

Specificatie overige leningen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	8.970	11.197
Sportbedrijf Arnhem B.V.	7.696	8.939
Stichting MSA	4.315	5.209
Stichting DrieGasthuizenGroep	1.298	3.180
Gelderse Hogeschool	1.280	2.534
OK 72	2.014	2.014
Moscowa	1.806	1.956
Stichting Oostpool	1.527	1.621
Kunstbedrijf	1.092	1.488
Stichting Eusebius	1.293	1.363
Focus	576	607
Kredietbank Nederland	500	500
Luxor	416	485
Rozet	323	405
Zwembad Klarenbeek	274	312
Overige instellingen	823	938
Leenbijstand BUIG	5.665	6.344
Voorziening leenbijstand BUIG	-1.209	-1.269
Totaal	**38.659**	**47.823**

Specificatie overige uitzettingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Nog te ontvangen erfpacht canon	5.928	8.850
Totaal	**5.928**	**8.850**

Voorraden

Specificatie voorraad

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Grond- en hulpstoffen	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	25.405	23.371
Gereed product en handelsgoederen	326	326
Totaal	**25.731**	**23.697**

Specificatie onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Grondexploitatieprojecten	95.457	95.070
Voorzieningen verliezen grondexploitatie	-65.252	-65.249
Overig onderhanden werk	-4.800	-6.450
Voorzieningen verliezen overig onderhanden werk	0	0
Totaal	**25.405**	**23.371**

Verloop grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2021	Verloop				31-12-2022
		Herrubr.	Kosten	Opbrengsten	Afwaardering duurzame waarde-vermindering	
Bedragen x € 1.000						
Grondexploitatieprojecten	95.070	-1.319	14.719	-13.014	0	95.457
Overig onderhanden werk	-6.450	282	2.378	-1.010	0	-4.800
Totaal	**88.620**	**-1.037**	**17.098**	**-14.023**	**0**	**90.657**

Verklaring saldo grondexploitatie

Omschrijving	31-12-2021	Verloop					31-12-2022
		Herrubr.	Winst-neming	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000							
Schuytgraaf	26.948	-50	-2.790	9.753	-6.424	-118	27.319
Arnhem Centraal	55.472	0	0	1.200	0	0	56.672
Koningspley	1.923	0	-40	119	-12	0	1.990
Presikhaaf	7.023	-1.269	0	210	-43	0	5.921
De Hobbit	0	0	0	25	0	0	24
De Maten	6.392	0	0	1.425	-1.640	0	6.177
Saksen Weimar	0	0	0	18	-3	0	15
Centrum Zuid	299	0	0	544	0	0	843
Oostelijk Centrum Gebied	728	0	0	337	-179	0	887
Zuidelijke binnenstad fase 1	-5.361	0	-630	651	-300	0	-5.640
ZB Coehoorn Noord	1.646	0	0	418	-833	0	1.232
Overige	0	0	0	18	0	0	18
Totaal	**95.069**	**-1.319**	**-3.460**	**14.719**	**-9.435**	**-118**	**95.457**

Verklaring saldo overig onderhanden werk

Omschrijving	31-12-2021	Verloop				31-12-2022
		Herrubr	Gemaakte kosten	Gerealiseerde opbrengsten	Bijdragen van derden	
Bedragen x € 1.000						
Arnhem Centraal	799	0	118	-24	0	894
Malburgen	-6.032	-200	874	-334	0	-5.691
Zuidelijke binnenstad	113	0	2	0	0	115
Presikhaaf	161	0	5	0	0	166
Korenkwartier	-1.513	0	211	-112	0	-1.415
Overig	22	482	1.169	-541	0	1.132
Totaal	**-6.450**	**282**	**2.378**	**-1.011**	**0**	**-4.800**

Nadelige resultaten

Jaarlijks worden de resultaten van alle projecten doorgerekend. Indien deze doorrekening tot een nadelig resultaat leidt en er geen andere compenserende maatregelen in het project getroffen kunnen worden, wordt daartoe een voorziening ingesteld of de bestaande voorziening verhoogd. Verliezen bij afsluiting van projecten, naast reeds getroffen voorzieningen, komen ten laste van het resultaat van het boekjaar.

Omschrijving	Boekwaarde	Nog te realiseren	Totaal
Kosten			
Bedragen x € 1.000.000			
Verwervingen	205	2	208
Civiele kosten	153	32	185
Overige kosten	73	7	80
Plankosten en VTU	143	11	155
Totaal kosten	***575***	***53***	***628***
Opbrengsten			
Grondopbrengsten	371	91	462
Overige opbrengsten	112	2	114
Subsidies / bijdragen	43	6	49
Totaal opbrengsten	***526***	***99***	***624***
Rente / Kosten- en opbrengstenstijging	46	8	54
Voorziening Grondbedrijf			-65
Resultaat (op eindwaarde)			**62**
Resultaat op contante waarde per 31-12-2022			**58**

Specificatie gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Bovenleiding materiaal trolley	326	326
Totaal	**326**	**326**

Verklaring saldo gereed product en handelsgoederen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubr.	Aankopen	Verkopen	
Bedragen x € 1.000					
Bovenleiding materiaal Trolley	326	0	0	0	326
Totaal	**326**	**0**	**0**	**0**	**326**

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen op openbare lichamen	1.715	499
Rekening-courantverhouding met het Rijk	35.590	74.222
Overige vorderingen	19.149	22.874
Totaal	**56.454**	**97.595**

Specificatie vorderingen op openbare lichamen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Debiteuren publiekrechtelijk	1.715	499
Totaal	**1.715**	**499**

Specificatie rekening-courantverhouding met het Rijk

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Rc-verhouding Ministerie van financiën: schatkistbankieren	35.590	74.222
Totaal	**35.590**	**74.222**

Specificatie overige vorderingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Vorderingen m.b.t. lokale heffingen	4.362	9.440
Voorziening oninbaarheid m.b.t. lokale heffingen	-411	-411
Vorderingen m.b.t. sociale zekerheid	9.678	10.077
Voorziening oninbaarheid m.b.t. sociale zekerheid	-4.392	-4.564
Debiteuren privaatrechtelijk	8.959	8.111
Voorziening oninbaarheid m.b.t. debiteuren privaatrechtelijk	-343	-1.128
Overige vorderingen	1.296	1.349
Totaal	**19.149**	**22.874**

Liquide middelen

Specificatie liquide middelen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Banksaldi	466	228
Kassaldi	69	99
Totaal	**535**	**327**

Gemiddeld saldo banken per kwartaal

Kwartaal	Drempelbedrag 2022	Realisatie 2022	Over- / onderschrijding 2022
Bedragen x € 1.000			
1e kwartaal	10.522	9.844	-678
2e kwartaal	10.522	10.103	-419
3e kwartaal	10.522	10.174	-348
4e kwartaal	10.522	10.244	-278

Overlopende activa

Specificatie overlopende activa

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel	**12.201**	**15.659**
Vooruitbetaalde bedragen	4.759	28.353
Nog te ontvangen bedragen	19.526	3.175
BCF	35.183	34.988
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	992	980
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	**60.460**	**67.496**
Totaal	**72.661**	**83.155**

Verloopstaat overige nog te ontvangen bedragen

Verloopstaat Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000				
Vooruitbetaalde bedragen	28.353	112.025	-135.619	4.759
Nog te ontvangen bedragen	3.175	19.526	-3.175	19.526
BCF	34.988	35.183	-34.988	35.183
Vooruitbetaalde faciliterende grondexploitatieplannen	980	992	-980	992
Totaal	**67.496**	**167.726**	**-174.762**	**60.460**

Verloopstaat Europese en Nederlandse overheidslichamen

Verloopoverzicht de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel.

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Toevoegingen	Verminde-ringen	
Bedragen x € 1.000				
Europese overheidslichamen	196	147	-196	147
Het Rijk	9.906	10.220	-9.906	10.220
Overige Nederlandse overheidslichamen	5.557	1.834	-5.557	1.834
Totaal	**15.659**	**12.201**	**-15.659**	**12.201**

Eigen vermogen

Specificatie eigen vermogen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Algemene reserve	58.096	58.242
Bestemmingsreserves	194.416	144.963
Gerealiseerd resultaat boekjaar	23.866	21.349
Totaal	**276.378**	**224.554**
Mutatie t.o.v. vorige jaar	51.824	44.134
Solvabiliteit	28,46%	22,35%

Verloopstaat eigen vermogen

In de mutaties van de algemene reserve zijn alle begrote dotaties en onttrekkingen verwerkt. De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn meegenomen in het gerealiseerd resultaat.

Omschrijving	Algemene reserve	Bestemmingsreserves	Totaal
Bedragen x € 1.000			
Saldo 31-12-2021	**58.242**	**144.964**	**203.206**
Gerealiseerd resultaat voorgaand boekjaar	21.349	0	21.349
Saldo 01-01-2022	**79.591**	**144.964**	**224.555**
Gerealiseerde toevoegingen	15.836	117.428	133.264
Gerealiseerde onttrekkingen	-37.331	-67.976	-105.307
Saldo 31-12-2022	**58.096**	**194.416**	**252.511**
Gerealiseerd resultaat boekjaar	23.866	0	23.866
Saldo 01-01-2023	**81.962**	**194.416**	**276.378**

Bestemmingsreserves (BR)

Doelstelling per bestemmingsreserve.	
Naam	**BR Onderzoek Rekenkamer (S00)**
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter, de Rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren. Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken.
Naam	**BR Raad (S00)**
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.
Naam	**BR Risico en beheer Arnhem Centraal (S00)**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft een dekkingsfunctie voor kosten en andere onverwachte ontwikkeling binnen het project Arnhem Centraal. Daar onder vallen de transferhal, het ondergronds afval transport systeem en de grondexploitatie. Als alle projectonderdelen zijn afgerond kan deze bestemmingsreserve worden opgeheven.
Naam	**BR Solvabiliteit (S00)**
Doel	In de bestemmingsreserve wordt een buffer opgebouwd voor een robuustere financiële positie. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.
Naam	**BR Fractie-ondersteuning (S00)**
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.

Naam	**BR ICT (S00)**
Doel	Deze Br dient om de ICT-omgeving up-to-date en stabiel te houden. Er worden twee centrale ambities onderkend: 1. Betrouwbare IT (basis op orde) Snel, Safe & Simpel IT voorziening. Door werken onder Architectuur wordt gewerkt aan een belangrijke voorwaarde voor vereenvoudiging en vergroting van de flexibiliteit van de IT, een volwassen IT-organisatie en veilige informatievoorziening door voortvarende maatregelen te nemen. Om deze ambitie te realiseren is gebleken dat een investeringsimpuls nodig is op de deels verouderde hardware. Eemn deel van de reserve zal dan gebruikt worden om toekomstige kapitaallasten van deze investering te dekken. (afloop 2019). 2. Klant centraal (inwoner, ondernemer en medewerker) Versterking samenwerking, ruimte op innovatie en oriëntatie op klant. Er is een strategie ontwikkeld langs deze ambitie met een focus op een beperkt aantal projecten. Deze worden verdeeld in 4 prioriteitsgroepen. Voor ieder project wordt een business gemaakt. De belangrijkste projecten zijn: • Zaakgericht werken, • Ondersteuning van samenwerking, • Informatieveiligheid, • Informatievoorziening van regionale samenwerking (regionale belastingsamenwerking, ICT-diensten, digitale dienstverlening aan inwoners/ ondernemers).
Naam	**BR Energiearmoedefonds (S00;GEB1;GEB2;GEB3;GEB4;GEB5;GEB6;GEB7;GEB8)**
Doel	Deze reserve dient om Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning te verlenen, in de vorm van een wintertoeslag.
Naam	**BR Wijkfondsen (S00;GEB1;GEB2;GEB3;GEB4;GEB5;GEB6;GEB7;GEB8)**
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkfondsen naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op wijkfondsen gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.
Naam	**BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop (S00;S01;S02;S04;S05;S06;S07;S08;S09;S10;S11;S12)**
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).
Naam	**BR Vastgoed (S00;S01;S02;S04;S05;S09;S11;S12)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van onvoorziene uitgaven bij onderhoud vastgoed. Bijvoorbeeld bij calamiteiten. Voeding van de bestemmingsreserve kan de komende jaren door toevoeging uit verkoopopbrengsten en eventuele positieve resultaten op het onderhoudsbudget als gevolg van gunstige aanbestedingen. De reserve is ingesteld bij Rb. 19 december 2011 en mag een maximum van € 900.000 gaan bedragen.
Naam	**BR Kapitaallasten (S00;S02;S09;S10;S12)**
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.
Naam	**BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg (S00;S02;S10;S11;S12)**
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Kronenburg, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investeringen in de openbare ruimte: dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten; - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve; - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	**BR Bedrijfsvoering (S00;S06)**
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.
Naam	**BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein (S00;S06;GEB2;GEB3;GEB4;GEB5;GEB7;GEB8)**
Doel	Het stimuleren en organiseren van activiteiten om de betrokkenheid en invloed van inwoners en/of organisaties op hun wijk/buurt in Arnhem te vergroten.

Naam	**BR Wmo en Jeugdzorg (S00;S07)**
Doel	De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg, nog in afwachting zijn van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Naast de dotatie vanuit de extra middelen jeugdzorg (2021 - 2025) worden de voordelen van het beleidsveld Zorg tijdelijk toegevoegd aan deze reserve, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg verrekend kunnen worden met deze reserve.
Naam	**BR Burgerparticipatie (S00;S08)**
Doel	Dekking van de afspraken uit het addendum op het coalitieakkoord - Uitbreiding van de griffie met een communicatiemedewerker (2021-2022) - Verlenging bewonersondersteuning (2022) - pilot digitaal wijkpanel (2021)
Naam	**BR Inburgering, integratie en asiel (S00;S08)**
Doel	Deze reserve is primair bestemd voor de voorbereidende taken op de nieuwe wet Inburgering die in 2022 ingaat en voor de doelen in het actieplan nieuwkomers. Met de nieuwe wet komen structurele middelen over en de reserve zal beschikbaar blijven tot één jaar na de invoering van de wet.
Naam	**BR Grondexploitatie (S00;S11)**
Doel	Deze reserve heeft tot doel risico's in de grondexploitatie op te vangen. De gewenste en tevens maximale omvang wordt bepaald op basis van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het jaarresultaat van het grondbedrijf wordt aan deze reserve toegevoegd (totdat de maximale omvang is bereikt), dan wel onttrokken. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	**BR Buitengewoon Beter (S02)**
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter. Bij de Begroting 2021 is besloten deze reserve ultimo 2023 op te heffen.
Naam	**BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte (S02;S10;S12)**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Hierbij worden geen schotten gehanteerd tussen de verschillende onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water). Hierdoor ontstaat flexibiliteit en kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad.
Naam	**BR Bereikbaarheidsfonds (S02;S12)**
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft als doel het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad en het ontwikkelen van parkeervoorzieningen. Het exploitatiesaldo van parkeren wordt met deze reserve verrekend.
Naam	**BR Evenementen (S03)**
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.
Naam	**BR Sociaal Economisch Fonds (S03)**
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.
Naam	**BR Onderwijs (S04)**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie voor nieuwbouw- en renovatieprojecten in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Alle in de begroting vrijvallende middelen voor onderwijshuisvesting (door afnemende kapitaallasten en daling van andere onderwijshuisvestingslasten) worden aan deze reserve toegevoegd. Hierdoor blijven alle middelen die in de begroting zijn geraamd voor kapitaallasten onderwijs en voor overige onderwijshuisvestingsbudgetten beschikbaar voor onderwijshuisvesting.
Naam	**BR Cultureel Vastgoed (S05)**
Doel	De bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) dient ter dekking van kapitaallasten en andere eigenaarslasten van cultureel vastgoed in Arnhem. Eénmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding en vrijval van kapitaallasten worden gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Met ingang van de begroting 2021 heeft deze bestemmingsreserve nog uitsluitend betrekking op de vernieuwing van het Stadstheater Arnhem. De baten en lasten van de recente ver- c.q. nieuwbouw van Rozet, Musis, Focus Filmtheater en Museum Arnhem worden vanaf 2021 niet meer met deze bestemmingsreserve verrekend.

Naam	**BR Participatie (S06)**
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse kosten op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de participatiewet en het bereiken van de doelstellingen. Het re-integratiebudget staat onder druk. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn in aanloop naar invoering van de nieuwe wetgeving in 2015 sterk teruggelopen. Daarbij is tevens gekozen geen directe koppeling te maken tussen de financiering vanuit het Rijk en de Arnhemse begroting voor re-integratie (extra middelen worden niet automatisch toegevoegd aan het beleidsveld). De huidige re-integratiemiddelen zijn volledig nodig voor inzet op de doelgroep om de huidige ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Er is geen geld in de begroting voor doorontwikkeling beleid, onderzoeken of extra inspanningen binnen het programma participatie en armoedebestrijding. De reserve dient om incidentele kosten voor bijvoorbeeld doorontwikkeling op beleid of kosten voor onderzoek uit te betalen.
Naam	**BR Werk-Investeringsfonds (S06;S12)**
Doel	Het werkinvesteringsfonds is ingericht om mensen naar werk toe te begeleiden. Om een goede match te maken zorgt de gemeente voor goede contacten met werkgevers en gaat mensen met een bijstandsuitkering intensiever begeleiden. Maatwerk is daarbij het uitgangspunt. De gemeente wil de landelijke trend qua uitstroom gaan volgen en daarnaast gedurende een periode van 4 jaar (2019-2022) nog 500 Arnhemmers extra aan het werk helpen. In dit Werk-Investeringsfonds is bij aanvang (2018) € 2,5 miljoen gestort. De resultaten van deze investering worden jaarlijks geëvalueerd.
Naam	**BR Transformatie Zorgbudgetten (S07)**
Doel	De bestemmingsreserve heeft als doel om nieuwe voorzieningen te financieren die voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische maatwerkvoorzieningen.
Naam	**BR Jeugdfonds (S07)**
Doel	Om het integraal Jeugdbeleid de komende jaren een impuls te geven worden de extra Jeugdmiddelen die niet binnen het beleidsveld Zorg ingezet worden (€ 6,59 miljoen in 2022, € 1 miljoen in de jaren 2023, 2024 en 2025), gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Het jeugdbeleid en daarmee de inzet van het jeugdfonds wordt stadsbreed en in samenhang met Arnhem Oost bezien. Extra inzet op Jeugd kan incidenteel gedekt worden uit deze reserve. Een eventueel overschot aan middelen in het jeugdfonds kan overgeheveld worden naar de BR WMO en Jeugdzorg.
Naam	**BR Beschermd en Weerbaar (S08)**
Doel	Arnhem ontvangt als centrumgemeente voor de regio's Arnhem en Achterhoek (tezamen 19 regiogemeenten) via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang van het Rijk jaarlijks middelen ten behoeve van de bestrijding van huiselijk geweld en seksueel geweld, de uitvoering van de vrouwenopvang, en voor de uitvoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft hier wettelijke taken die zijn vastgelegd in het Rijksprogramma Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Geweld hoort nergens thuis (GHNT). De bestemmingsreserve dient om deze (regionale) middelen beschikbaar te houden voor de doelen en activiteiten die daarvoor zijn vastgelegd in de Regiovisie Samen Veilig 2019 - 2022 (aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de regio Arnhem en Achterhoek). Voor- en nadelige jaarrekeningresultaten op het regionale budget worden verrekend met de bestemmingsreserve.
Naam	**BR Burgerberaden (S08)**
Doel	Het burgerberaad is een groep willekeurig gelote burgers die de gemeente adviseert. Loting zorgt voor een representatieve vertegenwoordiging van inwoners. Voor het organiseren van een aantal burgerberaden gedurende de raadsperiode 2022-2026 is € 600.000 aan deze BR toegevoegd.
Naam	**BR Duurzaamheidsleningen (S10)**
Doel	Ter dekking van de jaarlijkse beheerskosten en soms ook rentelasten van de duurzaamheidslening en Toekomstbestendigwonen lening (TWL) binnen de gemeente Arnhem. Deze leningen worden verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwek bij particuliere woningen en de TWL kan ook aanvullend gebruikt worden voor het levensloop bestendig maken van de woning.
Naam	**BR Klimaat en Energie (S10)**
Doel	De BR klimaat en energie is een egalisatiereserve, bedoeld om fluctuaties in de uitgaves die de veranderopgave klimaat en energie met zich meebrengt op te vangen. Het zorgt op deze manier voor dekking, van in de toekomst voorziene en noodzakelijke grote uitgaven, om de doelen van het NemiA programma te kunnen realiseren.
Naam	**BR Duurzaam Arnhem (S10;S12)**
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund. Voor deze reserve gelden aparte kaders zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 15 mei 2019.
Naam	**BR Volkshuisvesting Totaal (S10;S12)**
Doel	Deze reserve is bestemd om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor de inspanningen die bijdragen aan het behalen van de doelen op gebied van wonen. Deze doelen zijn vastgelegd in woonprincipes en in het volkshuisvestelijk kader.
Naam	**BR Strategische Posities (S11)**
Doel	Deze reserve dient ter dekking van mogelijke exploitatietekorten op het beheren en onderhouden van strategisch vastgoed (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) en tevens voor het opvangen van waardeverminderingen van het strategisch vastgoed door hertaxatie of bij eventuele verkoop. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.

Naam	**BR Voorstudies (S11)**
Doel	Deze reserve is bedoeld om fluctuaties op te vangen in de uitgaven van voorstudies voor potentiële grondexploitatieprojecten. Op het moment dat een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden deze voorstudie-kosten ten laste van het desbetreffende project gebracht en vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan weer terug in de reserve. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	**BR Stadsontwikkelingsfonds (S11)**
Doel	Deze reserve wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Naast het borgen van de voortgang of versnelling van projecten, zijn deze middelen ook bedoeld voor onder andere het realiseren van meer sociale huurwoningen, maatschappelijke functies of vergroening van de openbare ruimte. Positieve resultaten van het grondbedrijf die vrij beschikbaar zijn nadat de reserves grondexploitatie conform de nota grondbeleid op het vereiste niveau zijn gebracht, worden toegevoegd aan de reserve Stadsontwikkelfonds. Bijdragen van projectontwikkelaars voor de realisatie van bovenwijkse voorzieningen worden ook toegevoegd aan deze reserve.
Naam	**BR Omgevingslawaai (S11)**
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.
Naam	**BR Revolverendfonds (Duurzaam) (S11)**
Doel	Uit deze Revolverendfonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.
Naam	**BR Plankosten stedelijke ontwikkeling (S11)**
Doel	Het egaliseren van fluctuaties in het uitgavenpatroon van het budget voor plankosten stedelijke ontwikkeling.
Naam	**BR Groenfonds (S12)**
Doel	Deze egalisatiereserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het bomenbeleid, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Opbrengsten uit herplantingplicht voor bomen waarbij herplant ter plekke niet mogelijk of wenselijk is, worden toegevoegd aan deze reserve.
Naam	**BR Startersleningen (S12)**
Doel	De gemeente heeft leningen verstrekt aan starters op de woningmarkt. Deze reserve dekt de jaarlijkse beheerkosten en rentelasten van de lopende startersleningen.
Naam	**BR Zuidelijke Binnenstad (S12)**
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie t.b.v. de financiering van ruimtelijke plannen in de zuidelijke binnenstad.
Naam	**BR Arnhem Oost (S12)**
Doel	Deze reserve wordt ingezet ter dekking van uitvoeringsplannen in het kader van de Arnhem-Oost aanpak.
Naam	**BR Klimaatadaptatiefonds (S12)**
Doel	Deze reserve kan worden ingezet als dekking voor maatregelen voor klimaatadaptatie zoals het verminderen van verhardingen en het ontstenen van de openbare ruimte.

Verloopstaat bestemmingsreserves

Verloopstaat bestemmingsreserves

Voor de tekstuele toelichting op de doelstellingen per reserve en de belangrijkste financiële reservemutaties wordt verwezen naar de programmaonderdelen 'Wat heeft het gekost' in het jaarverslag.

Voor de volgende bestemmingsreserve worden onttrekkingen aangewend voor afschrijvingen:

- Bereikbaarheid;
- Onderwijs;
- Cultureel vastgoed;
- GRP-dekking kapitaallasten;
- ICT;
- Kapitaallasten

Prog.	Omschrijving	31-12-2021	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12-2022
Bedragen x € 1.000					
S00	Onderzoek Rekenkamer	213	0	0	213
S00	Raad	12	0	0	12
S00	Fractie-ondersteuning	21	0	0	21
S02	Buitengewoon Beter	1.655	13	-101	1.567
S02	Bereikbaarheid	4.729	7.375	-7.291	4.813
S02	Groot onderhoud en vervanging Openbare Ruimte	5.524	4.054	-1.742	7.836
S03	Sociaal Economisch Fonds	618	0	-13	605
S03	Evenementen	744	358	-400	702
S04	Onderwijs	25.379	9.476	-9.767	25.088
S05	Cultureel Vastgoed	7.685	731	-261	8.154
S12	Groenfonds	657	131	-254	534
S06	Participatie	39	0	0	39
Div.	Wijkfondsen	344	34	-249	129
S08	Beschermd en Weerbaar	3.362	644	0	4.006
S07	Burgerinitiatieven sociaal Domein	286	240	-153	372
S06	Werk-Investeringsfonds	1.099	0	-1.100	0
S08	Inburgering, integratie en asiel	2.193	985	-159	3.019
S07	WMO, Jeugdzorg	6.415	19.798	-288	25.924
S07	Transformatie Zorgbudget	648	328	0	976
S11	Klimaat en energie	1.844	72	-389	1.527
S11	Duurzaamheidsleningen	405	0	-66	340
S11	Revolverend fonds (duurzaam)	680	0	0	680
S11	Duurzaam Arnhem	8.973	124	-3.367	5.730
S11	Omgevingslawaai	406	0	-13	393
S11	Risicobeheer Arnhem Centraal	3.469	0	0	3.469
S11	Grondexploitatie	17.671	5.600	-3.362	19.909
S11	Voorstudies	0	0	0	0
S11	Strategische posities	1.500	0	0	1.500
S11	Zuidelijke Binnenstad	6.405	0	-3.000	3.405
S12	Volkshuisvesting	553	7.430	-277	7.706
S12	Stimulering woningbouw	0	0	0	0
S12	Startersleningen	1.575	99	-17	1.657
S1	Vastgoed	3.011	4.168	-4.233	2.945
Div	Taakmutaties Gemeentefonds-Overloop	18.354	22.224	-18.045	22.533
S00	Bedrijfsvoering	1.551	1.316	-2.457	410
S00	Solvabiliteit	7.532	11.972	0	19.504
S00	ICT	15	0	-14	1
S00	Kapitaallasten	9.195	4.475	-10.857	2.813
Div	Burgerparticipatie	202	38	-29	211
S11	Plankosten stedelijke ontwikkeling	0	624	-72	552

S00	Energiearmoedefonds	0	8.528	0	8.528
S07	Jeugdfonds	0	6.591	0	6.591
	Totaal Bestemmingsreserves (BR)	**144.964**	**117.428**	**-67.976**	**194.416**
	Algemene reserve	58.242	15.836	-37.331	36.747
	Totaal Algemene Reserve (AR)	**58.242**	**15.836**	**-37.331**	**36.747**
	Totaal Reserves (AR en BR)	**203.206**	**133.254**	**-105.307**	**231.152**

Voorzieningen

Verloopstaat voorzieningen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Verminderingen	
Bedragen x € 1.000				
Voorzieningen ter egalisering van kosten:				
Rioolheffing	1.048	700	-183	1.565
Verloopstaat voorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's:				
Pensioen wethouders	7.639	0	-590	7.049
Personele risico's	350	-140	-101	109
Kunstbedrijf	193	0	-76	117
Spaarverlof	256	2.091	0	2.347
Totaal	**9.486**	**2.651**	**-950**	**11.187**

Voorziening pensioen wethouders
De gemeente is verantwoordelijk voor de uitbetaling van ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor zittende en ex-wethouders op grond van de wet Appa. Deze voorziening dient voor de toekomstige verplichtingen.

Voorziening personele risico's
Deze voorzieningen zijn gevormd ten behoeve van getroffen afvloeiingsregelingen met personeelsleden en reorganisaties.

Voorziening kunstbedrijf
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van uitvoering van het reorganisatieplan Stichting Kunstbedrijf Arnhem die van toepassing is op de door de gemeente bij de stichting gedetacheerde werknemers.

Voorziening spaarverlof
Dit betreft een voorziening ter dekking van de kosten die samenhangen met de mogelijkheid voor werknemers om verlof te sparen voor nader omschreven doelen. Zodra het opgespaarde verlof wordt opgenomen ontstaat een capaciteitstekort dat opgevangen wordt door de hiertoe gevormde voorziening.

De stijging in de voorziening wordt veroorzaakt doordat alle medewerkers sinds 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren kunnen sparen. Deze vakantie-uren verjaren niet. Hiervoor (spaarverlof, maar ook voor het bovenwettelijke verlof) moet een voorziening worden gevormd (op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden).

Voorziening rioolheffing
De voorziening rioolheffing is opgebouwd uit twee componenten:

- Een bedrag van € 0,7 miljoen voor toekomstige vervangingsinvesteringen, bedoeld om een forse stijging van kapitaallasten en hiermee een tariefstijging in de toekomst af te vlakken. Voor de vorming van deze voorziening is een spaarelement opgenomen in het tarief van de rioolheffing (BBV artikel 44 lid 1d);
- Een bedrag van € 0,87 miljoen aan 'beklemde middelen van derden'. Bij de jaarrekening 2021 is op grond van BBV artikel 44 lid 2 een voorziening van € 1,05 miljoen gevormd, omdat de opbrengsten uit rioolheffing in 2021 hoger waren dan de kosten van het product riolering. De middelen uit deze

voorziening worden aangewend voor toekomstige kosten van het product riolering die niet gedekt kunnen worden uit de opbrengsten rioolheffing. De rioolheffing was in 2022 niet volledig kostendekkend. Dit tekort op het product riolering van € 0,18 miljoen wordt gedekt uit de voorziening rioolheffing.

Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd > 1jr

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Obligatieleningen	**61.500**	**0**
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	261.625	556.546
Buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	65.000	65.000
Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	130.000	0
Onderhandse leningen	**456.625**	**621.546**
Waarborgsommen	**226**	**203**
Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	**3.055**	**3.276**
Totaal	**521.406**	**625.025**

De posten 'Obligo's' (2021: € 0,4 miljoen) en 'Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht' (2021: € 2,8 miljoen) zijn op de balans samengevoegd (2021: € 3,3 miljoen) en de naam daarvan is aangepast in 'Vooruitontvangen bedragen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer' conform de richtlijnen van de BBV.

De totale rentelast voor het jaar 2022 met betrekking tot de langlopende leningen bedraagt € 9,2 miljoen (2021: 11,6 miljoen)

Specificatie obligatieleningen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubricering	Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000					
Wallich & Matthes	0	25.000	0	0	25.000
AFS	0	36.500	0	0	36.500
Totaal	**0**	**61.500**	**0**	**0**	**61.500**

Vanuit de post Onderhandse leningen een bedrag van € 61,5 miljoen geherrubriceerd naar de post Obligatieleningen. Het betreft afgesloten obligatieleningen bij Wallich Matthes en AFS die we met ingang van 2022 als een aparte balanspost presenteren, om extra inzicht te geven conform de richtlijnen van de BBV.

Specificatie onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Omschrijving	31-12-2021	Verloop			31-12-2022
		Herrubricering	Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000					
BNG	330.738	-45.000	30.000	-100.764	214.974
Provincie Noord-Brabant	120.000	-120.000	0	0	0
Provincie Limburg	10.000	-10.000	0	0	0
AFS	16.500	-16.500	0	0	0
Nederlandse Waterschapsbank	46.559	0	0	-48	46.511
Triodos Bank	30.000	0	0	-30.000	0
Overig	2.749	-2.500	0	-109	140
Totaal	**556.546**	**-194.000**	**30.000**	**-130.921**	**261.625**

Binnen de Onderhande leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen een bedrag van € 194 miljoen geherrubriceerd, waarvan € 61,5 miljoen naar de post Obligatieleningen (zie hierboven toegelicht) en € 132,5 miljoen geherrubriceerd naar de post ‘Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden’. Het betreft afgesloten onderhandse leningen bij provincies die we met ingang van 2022 als een aparte balanspost presenteren, om extra inzicht te geven conform de richtlijnen van de BBV.

Specificatie onderhandse leningen buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Deutsche Bank	65.000	0	0	65.000
Totaal	**65.000**	**0**	**0**	**65.000**

Specificatie onderhandse openbare lichamen als bedoeld in art 1

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Provincie Noord-Brabant	120.000	0	0	120.000
Provincie Limburg	10.000	0	0	10.000
Gemeente Huizen	2.500	0	-2.500	0
Totaal	**132.500**	**0**	**-2.500**	**130.000**

Specificatie vooruitontvangen bedragen > 1 jr

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Vermeerderingen	Aflossingen	
Bedragen x € 1.000				
Vooruitontvangen afkoopsommen erfpacht	2.843	0	-91	2.752
Obligo’s aan het rijk	433	0	-130	303
Totaal	**3.276**	**0**	**-221**	**3.055**

Schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie schulden met een rentetypische looptijd < 1jr

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen	**0**	**0**
Overige kasgeldleningen	**0**	**3.275**
Banksaldi (schuld)	**257**	**257**
Schulden aan publiekrechtelijke lichamen	9.268	8.819
Schulden aan derden	2.537	6.830
Overige schulden	**11.805**	**15.649**
Totaal	**12.062**	**19.181**

Specificatie banksaldi

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Rekening-courant Voorzieningsfonds	257	257
Rekening-courant Milieu Samenwerking MRA	0	0
Totaal	**257**	**257**

Specificatie schulden aan publiekrechterlijke lichamen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Sociale lasten salarissen en uitkeringen	3.401	3.376
Loonheffing salarissen	5.741	5.316
Vennootschapsbelasting	126	127
Totaal	**9.268**	**8.819**

Specificatie schulden aan derden

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Privaatrechtelijke crediteuren	1.387	3.861
Diverse schulden	1.150	2.969
Totaal	**2.537**	**6.830**

Overlopende passiva

Specificatie overlopende passiva

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	21.126	14.816
Verplichtingen	53.798	44.307
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen:		
Europese overheidslichamen	123	0
Het Rijk	74.653	66.533
Overige Nederlandse overheidslichamen	457	802
Totaal	**150.157**	**126.458**

Specificatie overige vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Vooruitontvangen faciliterende grondexploitatieplannen	4.422	5.116
Vooruitontvangen onderhanden materiële vaste activa	14.306	7.320
Overige vooruitontvangen bedragen	2.398	2.380
Totaal	**21.126**	**14.816**

Specificatie verplichtingen

Specificatie verplichtingen (die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume)

Totaal	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Nog te betalen zorgkosten	13.483	15.565
Rente leningen	5.634	7.489
Nog te betalen aan De Connectie	3.115	1.351
BTW verplichtingen	854	566
Nog te betalen subsidies	6.217	2.082
Nog te betalen aan Scalabor B.V.	122	173
Diversen	24.373	17.081
Totaal	**53.798**	**44.307**

Verloopstaat van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen

Verloopoverzicht specifiek ontvangen voorschotten Rijk en Provincie (voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren uitgesplitst naar de ontvangen bedragen van: Europese overheidslichamen, Het Rijk & Overige Nederlandse overheidslichamen)

Omschrijving	31-12-2021	Verloop		31-12-2022
		Ontvangen subsidies	Uitgaven	
Bedragen x € 1.000				
Europese overheidslichamen	0	123	0	123
Het Rijk	66.533	8.485	-365	74.653
Overige Nederlandse overheidslichamen	802	0	-345	457
Totaal	**67.335**	**8.608**	**-710**	**75.233**

Verloopoverzicht de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen bedragen per uitkering

Omschrijving	31-12-2021	Ontvangen subsidies	Uitgaven	31-12-2022
Bedragen x € 1.000				
SISA C47	25.412	0	267	25.145
SISA H20	11.729	0	153	11.576
SISA C9	8.333	0	0	8.333
SISA C30	6.078	0	56	6.022
SISA C55	0	4.747	0	4.747
SISA H10	3.284	0	300	2.984
SISA G4	0	2.354	0	2.354
SISA C31	1.748	0	170	1.578
SISA D8	1.125	0	88	1.037
SISA A17	0	1.000	0	1.000
SISA H4	0	710	0	710
SISA E58	606	0	69	537
SISA D12	257	204	0	461
SISA G10	0	416	0	416
SISA D10	105	235	0	340
SISA D21	0	310	0	310
SISA C56	210	0	0	210
SISA D11	180	0	17	163
SISA H8	244	0	93	151
SISA E3	0	70	0	70
SISA C56	115	0	87	28
Overige Rijk	7.909	0	848	7.061
Totaal	**67.335**	**10.046**	**2.148**	**75.233**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Specificatie niet in de balans opgenomen verplichtingen

Omschrijving	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Toekomstige verplichtingen		
Verplichtingen personeel	3.822	5.674
Verplichtingen huurovereenkomsten	9.808	12.576
Verplichtingen lopende inkoopovereenkomsten en aanbestedingen	71.942	62.135
Totaal toekomstige verplichtingen	**85.572**	**80.385**

Specificatie personele verplichtingen

Omschrijving	31-12-2022		31-12-2021	
Uren x 1.000, Bedragen x € 1.000				
	uren	*€*	*uren*	*€*
Verloftegoeden personeel	85	3.822	128	5.674
Wachtgeldverplichting per maand voormalige wethouders		0		0

Specificatie waarde resterende contractbedragen huurovereenkomsten

Gehuurd item	Gehuurd van	Startdatum contract	Einddatum contract	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000					
Eusebiusbuitensingel 53 (incl parkeerplaatsen)	EusebiusBS (Arnhem)	1-7-2020	30-6-2025	4.138	5.418
Eusebiusbuitensingel 49-51 (incl parkeerplaatsen)	60E Sachwert Rendite Fonds	1-7-2020	30-6-2025	3.817	5.000
Mr. E.N. vaN Kleffenstraat 12	Project De Wing	1-4-2021	31-3-2026	452	559
Johnny van Doornplein 8/Velperbinnensingel	IEF Berlage Arnhem BV	15-4-2016	14-4-2026	345	432
Olympus 11/Zeegsingel 2	Stichting Quadraam	1-1-1997	31-12-2026	233	300
Kronenburggalerij 3	Wereldhave NV	1-4-2008	31-3-2028	222	51
Boulevard Heuvelink 2, Eusebiusveste	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen	1-5-2022	31-12-2024	132	0
Rijnkade 150	Louk Heimans Beheer BV	1-4-2015	31-3-2024	126	197
Croydonplein 384-386	St. Woonzorg Nederland	1-1-2022	31-10-2026	87	0
Bovenbeekstraat 21	Vereniging Hendrick de Keyser	1-4-1995	31-3-2025	67	94
Middelgraaflaan 8	A.E. Siebbeles	1-10-2021	30-9-2026	61	70
Steenstraat 66	I.H.S. Jacobs-Velthuizen	1-1-2022	31-12-2024	29	0
Batavierenweg 25	BV Exploitatiemaatschappij Gelredome	8-3-2007	onbepaald	25	25
Leemansweg 27C	Fabevo	1-10-2019	30-9-2023	12	12
Van Kinsbergenstraat 32	Portaal	21-1-2009	onbepaald	10	10
Keizershof 17	W.K. Boekschoten	1-9-2019	31-8-2023	9	8
Riethorsterstraat 44	VHV	13-11-2008	onbepaald	8	7
Wijde Slag 6	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	27-2-2018	onbepaald	8	7
Schuttersbergweg 27	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	1-3-2016	onbepaald	6	6
Karel Doormanstraat 100	Vivare	4-11-2011	onbepaald	6	6
Gelderse Rooslaan 5-1	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	24-9-2012	onbepaald	5	5
Gelderse Rooslaan 33-3	Stichting Volkshuisvesting Arnhem	15-10-2012	onbepaald	5	5
De Wiltstraat 6	Stichting Rijnstad	1-6-2020	31-12-2023	4	27
Marasingel 19	Stichting Siza	6-2-2019	5-2-2023	1	1
Boulevard Heuvelink 2, Eusebiusveste	HSA BV	1-4-2011	30-4-2022	0	273
Hazenkamp 66	Brassa BV	1-2-2015	31-7-2022	0	32
Koningsweg 13C	Rijksgebouwendienst	1-1-2014	31-12-2022	0	31
Totaal				**9.808**	**12.576**

Specificatie toekomstige verplichtingen

Naam	Contract	Startdatum	Einddatum	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000					
PreZero Nederland Holding BV	Afvalinzameling en -verwerking	diverse	juli-27	34.650	32.450
Attero BV	Afvalverwerking	januari-20	december-24	10.500	12.600
Tonny van Elferen Groen-, Grond- & Infratechniek BV	Wegenbouw	januari-23	december-26	10.000	0
P1 Holding BV	Parkeergarages en straatparkeren	januari-17	december-24	6.062	9.059
Dostal Wegenbouw BV	Wegenbouw	juli-20	december-26	5.425	4.750
Van der Horst Bouw en Onderhoud BV	Sporthal Middachtensingel	juni-22	december-23	5.305	0
NTP BV	Wegenbouw	juli-21	juli-22	0	3.276
Totaal				**71.942**	**62.135**

Garantiestellingen

Garantiestellingen	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000		
Garanties uit geldleningen	937.060	897.081
Garanties uit borgstellingen	25.710	26.656
Totaal garantiestellingen	**962.770**	**923.737**

Specificatie garantiebedragen geldleningen

Instelling	Garantie afgegeven voor	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000			
St. Waarborgfonds Sociale Woningbouw	Geldleningen coörporaties	937.015	897.081
St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	Geldleningen organisaties en personen	45	45
Totaal		**937.060**	**897.126**

Naast bovengenoemde garantiebedragen geldleningen staat de gemeente garant voor hypothecaire leningen en leningen voor woningverbeteringen. Sinds de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming geven de banken geen informatie meer aan de gemeente over de omvang. Het risico voor de gemeente hier is effectief beperkt door de grote stijging van de woningprijzen.

Specificatie garantiebedragen uit borgstellingen

Instelling	Datum collegebesluit	Oorspronkelijk bedrag	% Borgstelling	31-12-2022	31-12-2021
Bedragen x € 1.000					
St. Quadraam	23-5-2017	13.350	100	12.349	12.683
Sportcentrum Papendal	20-9-2016	15.000	100	12.000	12.500
HCM Arnhem	14-5-2019	935	100	839	866
St. Sportpark Molenbeke	26-5-2020	250	100	217	250
Zeven B.V.	12-5-2015	75	100	75	75
Koningswerkplaats/ Omlab	12-5-2015	70	100	70	70
Spijkers en Spijkers B.V.	12-5-2015	75	100	50	52
Stichting Zwembad Klarenbeek	23-3-2010	180	50	47	50
VV Eldenia	17-12-2013	200	50	40	47
St.Sportpark de Hoogkamp	8-11-2011	195	50	23	28
De Voorwerkers	12-5-2020	25	100	0	25
RKVV VDZ	10-7-2012	190	50	0	10
Totaal				**25.710**	**26.656**

Overige Niet uit balans blijkende verplichtingen

Bekend is dat in het station Arnhem Centraal het dak op bepaalde plekken lekt. Een definitief schaderapport hierover is nog niet ontvangen, waardoor de gevolgen van de lekkage op dit moment nog niet bekend zijn. Een mogelijke uitkomst van het rapport kan zijn dat de betoncontructie mogelijk sneller aan vervanging toe is en daarmee sneller moet worden afgeschreven. Voor het verhelpen van de lekkages zelf lijken de kosten beperkt te zijn.
Omdat de omvang van de kosten nog niet betrouwbaar te schatten is, is het nog niet mogelijk om de financiële impact in de jaarcijfers te verwerken.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen voor de jaarrekening 2022 relevante gebeurtenissen voorgedaan.

Bijlage met het overzicht van de taakvelden

		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def				
	Omschrijving	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen											
Bedragen x € 1.000											
T01	Bestuur	7.593	1.562	0	21	-6.011	5.922	91	5.171	116	-5.810
T02	Burgerzaken	6.551	2.127	0	599	-3.826	6.554	2.114	7.379	2.706	-4.191
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	2.005	780	0	0	-1.224	1.794	794	1.520	537	-1.001
T04	Overhead	70.151	4.715	655	1.228	-64.862	69.715	4.461	72.918	3.402	-64.848
T05	Treasury	-3.197	2.390	0	0	5.587	-235	2.268	-1.071	2.010	2.503
T061	OZB Woningen	3.985	28.016	0	0	24.031	3.985	27.697	2.802	26.857	23.712
T062	OZB Niet-Woningen	0	28.706	0	0	28.706	0	28.706	2.710	29.184	28.706
T064	Belastingen overig	5	381	0	0	376	5	381	422	606	376
T07	Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	453.138	0	0	453.138	0	504.635	0	521.534	504.710
T08	Overige baten en lasten	2.759	0	19.209	21.340	-628	2.150	607	1.465	543	-255
T09	Vennootschapsbelasting VpB	600	0	0	0	-600	600	0	197	0	-600
T11	Crisisbeheersing en brandweer	13.664	1.256	71	43	-12.436	13.610	1.276	13.539	1.679	-12.346
T12	Openbare orde en veiligheid	7.388	1.278	0	300	-5.810	10.597	3.541	10.921	3.470	-6.710
T21	Verkeer en vervoer	25.191	606	4.276	6.510	-22.351	25.505	662	23.967	1.441	-23.778
T22	Parkeren	10.493	15.452	6.812	4.921	3.068	10.216	15.441	9.487	14.932	4.125
T24	Economische havens en waterwegen	1.076	913	0	0	-163	1.017	913	1.080	896	-103
T25	Openbaar vervoer	893	1.314	0	25	446	1.542	1.314	1.012	1.308	-23
T31	Economische ontwikkeling	3.498	137	0	300	-3.062	4.833	217	4.254	95	-4.315
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	739	44	0	0	-695	451	44	582	22	-407
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	2.794	817	170	400	-1.747	2.990	930	3.247	1.121	-1.830
T42	Onderwijshuisvesting	19.258	4.307	9.434	8.020	-16.364	18.516	4.267	20.561	4.500	-15.466
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	17.906	9.657	63	21	-8.290	21.152	12.745	20.584	12.407	-8.609
T51	Sportbeleid en activering	17.866	0	0	85	-17.781	20.830	2.592	19.792	1.653	-18.153
T52	Sportaccommodaties	4.090	4.727	650	392	380	4.750	4.951	5.294	5.466	678
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	19.698	5.820	1.140	771	-14.247	19.849	6.645	19.985	7.320	-12.896
T54	Musea	4.954	118	0	0	-4.836	5.705	273	5.748	212	-5.433
T55	Cultureel erfgoed	1.254	558	237	198	-735	1.878	606	1.874	532	-1.111
T56	Media	9.302	0	0	50	-9.252	9.461	0	9.276	0	-9.411
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	12.944	692	0	1.135	-11.117	15.414	1.131	13.539	621	-12.650
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	21.934	142	0	471	-21.321	35.450	10.589	34.034	12.236	-23.458
T62	Wijkteams	16.798	0	0	0	-16.798	16.798	0	16.911	0	-16.798
T63	Inkomensregelingen	139.020	114.526	0	0	-24.494	162.189	112.750	159.967	106.569	-51.545
T64	Begeleide participatie	36.982	0	0	0	-36.982	37.079	859	37.173	826	-36.524
T65	Arbeidsparticipatie	17.446	46	554	1.516	-16.437	26.926	8.046	26.955	7.778	-15.751
T66	Maatwerkvoorziening WMO	5.641	50	0	0	-5.591	6.148	50	5.951	28	-6.098
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	50.196	3.965	0	0	-46.231	47.624	1.188	48.213	4.166	-45.720
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	56.951	7	12.530	99	-69.375	75.192	15.019	59.839	757	-72.744
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	59.730	1.665	0	0	-58.066	52.997	2.374	43.991	2.037	-52.306
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	5.790	0	0	0	-5.790	5.828	0	5.621	235	-5.828
T71	Volksgezondheid	7.416	622	188	80	-6.902	7.589	884	7.334	851	-6.955
T72	Riolering	13.222	17.148	545	850	4.231	12.515	17.148	12.239	16.807	4.934
T73	Afval	18.966	21.392	0	0	2.426	18.793	22.104	18.273	22.865	2.821
T74	Milieubeheer	8.418	1.693	1	3.180	-3.547	14.044	8.844	9.054	2.993	-6.008
T75	Begraafplaatsen en crematoria	48	16	0	0	-32	48	16	61	43	-32
T81	Ruimtelijke ordening	3.142	0	0	0	-3.142	5.151	1.669	3.389	530	-3.615
T82	Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	28.800	29.727	170	21	778	32.461	35.008	14.738	12.274	940
T83	Wonen en bouwen	7.071	4.476	50	226	-2.419	7.930	5.656	7.074	4.725	-2.808
Totaal Stad en Wijk		**761.032**	**764.987**	**56.755**	**52.801**	**0**	**843.567**	**871.508**	**789.071**	**840.894**	**17.371**

		Rekening 2022				
	Omschrijving	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen						
Bedragen x € 1.000						
T01	Bestuur	5.171	116	0	21	5.034
T02	Burgerzaken	7.379	2.706	750	999	4.425
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	1.520	537	0	0	982
T04	Overhead	72.918	3.402	924	1.096	69.344
T05	Treasury	-1.071	2.010	0	0	-3.082
T061	OZB Woningen	2.802	26.857	0	0	-24.055
T062	OZB Niet-Woningen	2.710	29.184	0	0	-26.474
T064	Belastingen overig	422	606	0	0	-184
T07	Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	521.534	10.088	75	-511.522
T08	Overige baten en lasten	1.465	543	40.480	41.529	-128
T09	Vennootschapsbelasting VpB	197	0	0	0	197
T11	Crisisbeheersing en brandweer	13.539	1.679	73	60	11.873
T12	Openbare orde en veiligheid	10.921	3.470	732	1.025	7.158
T21	Verkeer en vervoer	23.967	1.441	6.950	6.463	23.013
T22	Parkeren	9.487	14.932	7.111	5.490	-3.825
T24	Economische havens en waterwegen	1.080	896	0	0	184
T25	Openbaar vervoer	1.012	1.308	669	386	-12
T31	Economische ontwikkeling	4.254	95	0	313	3.846
T33	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	582	22	0	0	560
T34	Economische promotie (Arnhem promo)	3.247	1.121	358	400	2.083
T42	Onderwijshuisvesting	20.561	4.500	10.086	10.329	15.819
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	20.584	12.407	174	73	8.278
T51	Sportbeleid en activering	19.792	1.653	0	85	18.053
T52	Sportaccommodaties	5.294	5.466	673	1.115	-613
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	19.985	7.320	3.377	3.919	12.123
T54	Musea	5.748	212	0	0	5.537
T55	Cultureel erfgoed	1.874	532	904	918	1.328
T56	Media	9.276	0	0	50	9.226
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	13.539	621	1.828	1.427	13.318
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	34.034	12.236	572	2.169	20.202
T62	Wijkteams	16.911	0	0	0	16.911
T63	Inkomensregelingen	159.967	106.569	3.022	3.160	53.260
T64	Begeleide participatie	37.173	826	3.285	2.861	36.772
T65	Arbeidsparticipatie	26.955	7.778	1.190	3.880	16.488
T66	Maatwerkvoorziening WMO	5.951	28	0	0	5.923
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	48.213	4.166	201	716	43.531
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	59.839	757	12.910	339	71.653
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	43.991	2.037	10.962	650	52.266
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	5.621	235	0	0	5.386
T71	Volksgezondheid	7.334	851	534	252	6.764
T72	Riolering	12.239	16.807	599	700	-4.668
T73	Afval	18.273	22.865	490	0	-4.101
T74	Milieubeheer	9.054	2.993	10.469	10.191	6.339
T75	Begraafplaatsen en crematoria	61	43	0	0	18
T81	Ruimtelijke ordening	3.389	530	767	254	3.373
T82	Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	14.738	12.274	-114	3.362	-1.012
T83	Wonen en bouwen	7.074	4.725	3.199	1.002	4.546
Totaal Stad en Wijk		**789.071**	**840.894**	**133.264**	**105.307**	**-23.866**

Middelen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
S00 Bestuur, dienstverlening en financien	**88.886**	**521.831**	**19.864**	**23.028**	**436.110**	**89.073**	**571.771**	**89.073**	**571.771**	**484.578**	**92.278**	**587.497**	**52.002**	**43.521**	**486.738**
T01 Bestuur	7.593	1.562	0	21	-6.011	5.922	91	5.922	91	-5.810	5.171	116	0	21	-5.034
T02 Burgerzaken	6.551	2.127	0	599	-3.826	6.554	2.114	6.554	2.114	-4.191	7.379	2.706	750	999	-4.425
T03 Beheer overige gebouwen en gronden	2.005	780	0	0	-1.224	1.794	794	1.794	794	-1.001	1.517	537	0	0	-980
T04 Overhead	67.992	4.715	655	1.228	-62.704	67.557	4.461	67.557	4.461	-62.690	71.187	3.402	924	1.096	-67.613
T05 Treasury	-3.197	2.390	0	0	5.587	-235	2.268	-235	2.268	2.503	-1.071	2.010	0	0	3.082
T061 OZB Woningen	3.985	28.016	0	0	24.031	3.985	27.697	3.985	27.697	23.712	2.802	26.857	0	0	24.055
T062 OZB Niet-Woningen	0	28.706	0	0	28.706	0	28.706	0	28.706	28.706	2.710	29.184	0	0	26.474
T064 Belastingen overig	5	381	0	0	376	5	381	5	381	376	422	606	0	0	184
T07 Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	453.138	0	0	453.138	0	504.635	0	504.635	504.710	0	521.534	10.088	75	511.522
T08 Overige baten en lasten	2.759	0	19.209	21.165	-803	2.150	607	2.150	607	-430	1.465	543	40.240	41.289	128
T09 Vennootschapsbelasting VpB	600	0	0	0	-600	600	0	600	0	-600	197	0	0	0	-197
T61 Samenkracht en burgerparticipattie	541	0	0	16	-525	689	0	689	0	-673	500	0	0	41	-458
T74 Milieubeheer	51	17	0	0	-34	51	17	51	17	-34	0	0	0	0	0
S01 Veiligheid	**19.380**	**2.494**	**71**	**343**	**-16.613**	**22.619**	**4.817**	**22.619**	**4.817**	**-17.469**	**22.864**	**5.142**	**805**	**1.086**	**-17.441**
T11 Crisisbeheersing en brandweer	13.664	1.256	71	43	-12.436	13.610	1.276	13.610	1.276	-12.346	13.532	1.672	73	60	-11.872
T12 Openbare orde en veiligheid	5.715	1.238	0	300	-4.178	9.010	3.541	9.010	3.541	-5.123	9.332	3.470	732	1.025	-5.569
S02 Bereikbaarheid	**22.911**	**7.663**	**6.837**	**8.106**	**-13.979**	**23.731**	**7.725**	**23.731**	**7.725**	**-15.007**	**21.574**	**7.263**	**8.936**	**8.121**	**-15.127**
T21 Verkeer en vervoer	14.715	45	826	3.160	-12.336	15.116	101	15.116	101	-13.409	14.196	216	2.036	2.757	-13.259
T22 Parkeren	7.304	6.304	6.010	4.921	-2.089	7.073	6.310	7.073	6.310	-1.574	6.365	5.739	6.232	4.978	-1.881
T25 Openbaar vervoer	893	1.314	0	25	446	1.542	1.314	1.542	1.314	-23	1.012	1.308	669	386	12
S03 Economie	**7.032**	**998**	**170**	**700**	**-5.504**	**8.273**	**1.191**	**8.273**	**1.191**	**-6.552**	**8.082**	**1.239**	**358**	**713**	**-6.488**
T31 Economische ontwikkeling	3.498	137	0	300	-3.062	4.833	217	4.833	217	-4.315	4.254	95	0	313	-3.846
T33 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	739	44	0	0	-695	451	44	451	44	-407	582	22	0	0	-560
T34 Economische promotie (Arnhem promo)	2.794	817	170	400	-1.747	2.990	930	2.990	930	-1.830	3.247	1.121	358	400	-2.083
S04 Onderwijs	**19.603**	**2.490**	**8.960**	**7.766**	**-18.307**	**21.257**	**4.753**	**21.257**	**4.753**	**-18.355**	**23.516**	**4.845**	**9.767**	**9.885**	**-18.553**
T42 Onderwijshuisvesting	13.611	704	8.898	7.745	-14.060	12.570	590	12.570	590	-13.630	14.511	741	9.593	9.812	-13.551
T43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.992	1.786	63	21	-4.247	8.687	4.163	8.687	4.163	-4.725	9.005	4.104	174	73	-5.002
S05 Cultuur	**34.680**	**6.496**	**1.377**	**1.018**	**-28.543**	**36.228**	**7.524**	**36.228**	**7.524**	**-28.185**	**36.171**	**8.059**	**4.282**	**4.886**	**-27.508**
T53 Cultuurpresentatie, -prod en -part	19.543	5.820	1.140	771	-14.092	19.694	6.645	19.694	6.645	-12.740	19.824	7.320	3.377	3.919	-11.962
T54 Musea	4.954	118	0	0	-4.836	5.705	273	5.705	273	-5.433	5.748	212	0	0	-5.537
T55 Cultureel erfgoed	1.254	558	237	198	-735	1.878	606	1.878	606	-1.111	1.873	527	904	918	-1.333
T56 Media	8.930	0	0	50	-8.880	8.951	0	8.951	0	-8.901	8.726	0	0	50	-8.676
S06 Participatie en armoedebestrijding	**166.425**	**114.104**	**554**	**1.516**	**-51.358**	**172.698**	**120.283**	**172.698**	**120.283**	**-49.655**	**169.591**	**114.865**	**4.543**	**6.994**	**-52.275**
T63 Inkomensregelingen	126.784	114.058	0	0	-12.726	126.053	112.183	126.053	112.183	-13.715	122.095	106.193	247	320	-15.829
T64 Begeleide participatie	29.392	0	0	0	-29.392	31.114	859	31.114	859	-30.558	31.219	826	3.285	2.861	-30.818
T65 Arbeidsparticipatie	6.071	46	554	1.516	-5.062	15.087	6.920	15.087	6.920	-5.257	15.151	7.022	1.011	3.814	-5.327

T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	4.178	0	0	0	-4.178	445	320	445	320	-125	1.126	824	0	0	-301
Totaal S00 t/m S06		**358.917**	**656.076**	**37.833**	**42.478**	**301.805**	**373.880**	**718.065**	**373.880**	**718.065**	**349.356**	**374.077**	**728.909**	**80.692**	**75.206**	**349.347**

Omschrijving	Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Lasten/baten															
Bedragen x € 1.000															
S07 Zorg	**58.550**	**4.940**	**12.530**	**354**	**-65.786**	**76.610**	**17.493**	**76.610**	**17.493**	**-71.311**	**63.584**	**5.290**	**21.275**	**828**	**-78.741**
T61 Samenkracht en burgerparticipattie	7.883	0	0	255	-7.628	5.892	0	5.892	0	-5.815	4.758	36	178	189	-4.710
T62 Wijkteams	16.746	0	0	0	-16.746	16.746	0	16.746	0	-16.746	16.888	0	0	0	-16.888
T64 Begeleide participatie	192	0	0	0	-192	192	0	192	0	-192	385	0	0	0	-385
T66 Maatwerkvoorziening WMO	-1.116	50	0	0	1.165	847	50	847	50	-797	522	28	0	0	-494
T671 Maatwerkdienstverlening volwassenen	2.388	3.965	0	0	1.577	3.632	865	3.632	865	-2.227	10.078	3.289	201	540	-6.450
T672 Maatwerkdienstverlening jeugd	11.604	7	12.530	99	-24.028	27.202	15.019	27.202	15.019	-24.994	16.224	757	12.910	99	-28.278
T681 Geëscaleerde zorg volwassenen	18.909	918	0	0	-17.991	20.150	1.559	20.150	1.559	-18.591	12.095	945	7.986	0	-19.137
T682 Geëscaleerde zorg jeugd	1.943	0	0	0	-1.943	1.949	0	1.949	0	-1.949	2.633	235	0	0	-2.398
S08 Welzijn en inclusie	**23.794**	**872**	**0**	**200**	**-22.722**	**38.449**	**12.407**	**38.449**	**12.407**	**-26.352**	**37.900**	**13.831**	**3.406**	**2.015**	**-25.459**
T61 Samenkracht en burgerparticipattie	3.564	125	0	200	-3.240	16.179	10.566	16.179	10.566	-4.701	16.807	12.128	250	1.059	-3.870
T65 Arbeidsparticipatie	1.292	0	0	0	-1.292	2.473	1.026	2.473	1.026	-1.227	1.744	611	179	66	-1.247
T672 Maatwerkdienstverlening jeugd	2	0	0	0	-2	242	0	242	0	-2	0	0	0	240	240
T681 Geëscaleerde zorg volwassenen	18.936	747	0	0	-18.189	19.555	815	19.555	815	-20.422	19.348	1.092	2.976	650	-20.582
S09 Gezondheid en sport	**22.326**	**3.076**	**470**	**343**	**-19.377**	**25.928**	**6.131**	**25.928**	**6.131**	**-19.597**	**25.265**	**5.589**	**773**	**983**	**-19.465**
T51 Sportbeleid en activering	12.643	0	0	85	-12.559	15.583	2.592	15.583	2.592	-12.906	14.572	1.653	0	85	-12.833
T52 Sportaccommodaties	2.721	2.905	391	223	15	3.355	3.109	3.355	3.109	160	3.729	3.468	367	773	145
T71 Volksgezondheid	6.913	154	79	36	-6.802	6.942	414	6.942	414	-6.819	6.904	425	406	125	-6.759
T75 Begraafplaatsen en crematoria	48	16	0	0	-32	48	16	48	16	-32	61	43	0	0	-18
S10 Klimaat, energie en milieu	**5.387**	**232**	**0**	**3.114**	**-2.041**	**10.903**	**6.042**	**10.903**	**6.042**	**-4.508**	**5.912**	**1.224**	**7.103**	**6.743**	**-5.049**
T74 Milieubeheer	5.387	232	0	3.114	-2.041	10.903	6.042	10.903	6.042	-4.508	5.912	1.224	7.103	6.743	-5.049
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	**38.631**	**33.889**	**176**	**90**	**-4.829**	**44.817**	**42.083**	**44.817**	**42.083**	**-6.413**	**25.993**	**16.572**	**5.107**	**7.309**	**-7.220**
T74 Milieubeheer	2.585	0	0	62	-2.522	2.942	1.350	2.942	1.350	-2.755	2.930	218	3.364	3.445	-2.631
T81 Ruimtelijke ordening	3.142	0	0	0	-3.142	5.151	1.669	5.151	1.669	-3.615	3.365	530	767	254	-3.348
T82 Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	28.800	29.727	170	21	778	32.461	35.008	32.461	35.008	940	14.738	12.274	-114	3.362	1.012
T83 Wonen en bouwen	4.104	4.162	6	6	58	4.263	4.056	4.263	4.056	-984	4.962	3.551	1.090	248	-2.253
S12 Wonen en leefomgeving	**41.026**	**40.965**	**4.039**	**5.554**	**1.454**	**41.929**	**43.420**	**41.929**	**43.420**	**2.851**	**37.711**	**43.483**	**8.680**	**6.214**	**3.306**
T21 Verkeer en vervoer	2.053	506	3.450	3.350	-1.647	1.955	527	1.955	527	-1.754	1.622	1.119	4.025	3.350	-1.177
T24 Economische havens en waterwegen	1.076	913	0	0	-163	1.017	913	1.017	913	-103	1.080	896	0	0	-184
T57 Openb groen en (openlucht) recreatie	9.213	692	0	1.135	-7.386	10.713	1.128	10.713	1.128	-7.953	9.115	622	1.457	1.410	-8.540
T72 Riolering	13.222	17.148	545	850	4.231	12.515	17.148	12.515	17.148	4.934	12.239	16.807	599	700	4.668
T73 Afval	12.495	21.392	0	0	8.897	12.062	22.104	12.062	22.104	9.552	11.542	22.865	490	0	10.832
T83 Wonen en bouwen	2.967	314	43	219	-2.477	3.667	1.600	3.667	1.600	-1.824	2.112	1.175	2.109	754	-2.293
Totaal S07 t/m S12	**189.714**	**83.972**	**17.215**	**9.655**	**-113.301**	**238.637**	**127.576**	**238.637**	**127.576**	**-125.330**	**196.365**	**85.990**	**46.344**	**24.092**	**-132.628**
Totaal	**548.631**	**740.049**	**55.047**	**52.134**	**188.504**	**612.516**	**845.641**	**612.516**	**845.641**	**224.026**	**570.442**	**814.899**	**127.036**	**99.298**	**216.718**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB1 CSA		**30.614**	**10.482**	**826**	**187**	**-20.770**	**31.385**	**10.615**	**31.385**	**10.615**	**-21.420**	**29.362**	**10.718**	**1.948**	**1.280**	**-19.312**
T04	Overhead	256	0	0	0	-256	256	0	256	0	-256	191	0	0	0	-191
T08	Overige baten en lasten	0	0	0	175	175	0	0	0	0	175	0	0	240	240	0
T12	Openbare orde en veiligheid	135	5	0	0	-130	122	0	122	0	-122	123	0	0	0	-123
T21	Verkeer en vervoer	1.665	38	0	0	-1.628	1.934	35	1.934	35	-2.115	1.894	104	360	0	-2.150
T22	Parkeren	3.145	9.143	802	0	5.196	3.112	9.131	3.112	9.131	5.730	3.091	9.193	879	512	5.736
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.373	877	0	0	-496	1.482	985	1.482	985	-497	1.401	916	0	0	-485
T51	Sportbeleid en activering	417	0	0	0	-417	417	0	417	0	-417	412	0	0	0	-412
T52	Sportaccommodaties	66	53	19	6	-26	59	61	59	61	-2	101	86	22	19	-18
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	58	0	0	0	-58	44	0	44	0	-44	38	0	0	0	-38
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	339	0	0	0	-339	666	0	666	0	-666	549	0	24	0	-573
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.203	2	0	0	-1.200	1.474	2	1.474	2	-1.466	1.384	2	0	59	-1.324
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.777	77	0	0	-1.700	5.347	92	5.347	92	-5.599	5.625	61	416	420	-5.560
T64	Begeleide participatie	1.022	0	0	0	-1.022	831	0	831	0	-831	938	0	0	0	-938
T65	Arbeidsparticipatie	1.714	0	0	0	-1.714	1.656	17	1.656	17	-1.639	1.846	25	0	0	-1.821
T66	Maatwerkvoorziening WMO	725	0	0	0	-725	537	0	537	0	-537	543	0	0	0	-543
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	6.847	0	0	0	-6.847	6.585	0	6.585	0	-6.559	5.381	8	0	25	-5.348
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	3.891	0	0	0	-3.891	4.073	0	4.073	0	-4.073	3.219	0	0	0	-3.219
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	4.812	0	0	0	-4.812	1.574	0	1.574	0	-1.574	1.397	0	0	0	-1.397
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	305	0	0	0	-305	308	0	308	0	-308	270	0	0	0	-270
T71	Volksgezondheid	14	27	4	3	11	16	29	16	29	10	18	19	5	3	-3
T73	Afval	745	0	0	0	-745	801	0	801	0	-801	801	0	0	0	-801
T74	Milieubeheer	51	261	1	3	211	22	262	22	262	242	69	303	1	3	236
Totaal GEB1		**30.614**	**10.482**	**826**	**187**	**-20.770**	**31.385**	**10.615**	**31.385**	**10.615**	**-21.420**	**29.362**	**10.718**	**1.948**	**1.280**	**-19.312**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB2	**Noordwest**	**29.295**	**1.792**	**102**	**50**	**-27.555**	**32.676**	**1.871**	**32.676**	**1.871**	**-31.034**	**31.402**	**1.906**	**512**	**894**	**-29.115**
T04	Overhead	269	0	0	0	-269	269	0	269	0	-269	203	0	0	0	-203
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	1.204	3	0	0	-1.201	1.145	0	1.145	0	-1.145	1.432	0	0	307	-1.125
T22	Parkeren	3	1	0	0	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	822	531	57	19	-329	778	539	778	539	-210	834	575	50	75	-234
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.201	634	0	0	-567	1.218	697	1.218	697	-521	1.297	667	0	0	-630
T51	Sportbeleid en activering	1.078	0	0	0	-1.078	1.078	0	1.078	0	-1.078	1.078	0	0	0	-1.078
T52	Sportaccommodaties	133	252	41	30	108	144	256	144	256	128	146	271	33	49	140
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	29	0	0	0	-29	40	0	40	0	-40	49	0	0	0	-49
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	386	0	0	0	-386	451	0	451	0	-451	396	0	34	0	-430
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.551	2	0	0	-1.549	1.926	7	1.926	7	-1.912	2.005	1	30	75	-1.960
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.573	64	0	0	-1.509	4.682	77	4.682	77	-4.904	4.868	51	361	364	-4.813
T64	Begeleide participatie	884	0	0	0	-884	704	0	704	0	-704	823	0	0	0	-823
T65	Arbeidsparticipatie	1.412	0	0	0	-1.412	1.339	14	1.339	14	-1.325	1.371	20	0	0	-1.350
T66	Maatwerkvoorziening WMO	764	0	0	0	-764	575	0	575	0	-575	591	0	0	0	-591
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	6.091	0	0	0	-6.091	5.913	0	5.913	0	-5.892	5.362	6	0	21	-5.335
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	7.327	0	0	0	-7.327	7.875	0	7.875	0	-7.875	7.121	0	0	0	-7.121
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	2.406	0	0	0	-2.406	2.365	0	2.365	0	-2.365	1.840	0	0	0	-1.840
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	703	0	0	0	-703	709	0	709	0	-709	533	0	0	0	-533
T71	Volksgezondheid	17	21	4	2	2	20	24	20	24	2	8	23	4	3	14
T73	Afval	1.124	0	0	0	-1.124	1.151	0	1.151	0	-1.151	1.151	0	0	0	-1.151
T74	Milieubeheer	46	278	0	0	231	16	256	16	256	240	16	292	0	0	276
Totaal GEB 2		**29.295**	**1.792**	**102**	**50**	**-27.555**	**32.676**	**1.871**	**32.676**	**1.871**	**-31.034**	**31.402**	**1.906**	**512**	**894**	**-29.115**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB3	**Noordoost**	**23.949**	**1.650**	**72**	**31**	**-22.340**	**25.942**	**1.758**	**25.942**	**1.758**	**-24.294**	**24.559**	**1.721**	**523**	**559**	**-22.803**
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T04	Overhead	238	0	0	0	-238	238	0	238	0	-238	185	0	0	0	-185
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	960	3	0	0	-958	917	0	917	0	-917	822	2	108	0	-928
T22	Parkeren	2	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	108	97	0	0	-11	113	102	113	102	-12	192	107	0	20	-65
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.194	713	0	0	-481	1.215	783	1.215	783	-432	1.130	751	0	0	-380
T51	Sportbeleid en activering	1.031	0	0	0	-1.031	1.065	0	1.065	0	-1.065	1.065	0	0	0	-1.065
T52	Sportaccommodaties	204	390	30	13	169	200	395	200	395	198	217	421	40	44	208
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	2	0	0	0	-2	8	0	8	0	-8	8	0	0	0	-8
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	417	0	0	0	-417	469	0	469	0	-469	425	-1	44	9	-460
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.344	2	0	0	-1.342	1.704	2	1.704	2	-1.695	1.598	3	0	84	-1.511
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.222	47	0	0	-1.176	3.634	57	3.634	57	-3.767	3.829	38	277	320	-3.749
T64	Begeleide participatie	985	0	0	0	-985	737	0	737	0	-737	619	0	0	0	-619
T65	Arbeidsparticipatie	1.008	0	0	0	-1.008	871	10	871	10	-861	949	15	0	0	-934
T66	Maatwerkvoorziening WMO	1.193	0	0	0	-1.193	1.044	0	1.044	0	-1.044	1.078	0	0	0	-1.078
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	4.954	0	0	0	-4.954	4.951	0	4.951	0	-4.931	4.499	8	0	19	-4.471
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	4.673	0	0	0	-4.673	4.866	0	4.866	0	-4.866	4.466	0	0	0	-4.466
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	2.691	0	0	0	-2.691	2.094	0	2.094	0	-2.094	1.847	0	0	0	-1.847
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	292	0	0	0	-292	295	0	295	0	-295	219	0	0	0	-219
T71	Volksgezondheid	253	222	41	18	-54	331	240	331	240	-39	209	220	54	63	20
T73	Afval	860	0	0	0	-860	899	0	899	0	-899	899	0	0	0	-899
T74	Milieubeheer	45	171	0	0	126	16	168	16	168	152	25	158	0	0	133
Totaal GEB 3		**23.949**	**1.650**	**72**	**31**	**-22.340**	**25.942**	**1.758**	**25.942**	**1.758**	**-24.294**	**24.559**	**1.721**	**523**	**559**	**-22.803**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB4	**Presikhaaf**	**23.749**	**2.051**	**95**	**10**	**-21.783**	**27.125**	**2.210**	**27.125**	**2.210**	**-25.107**	**26.248**	**2.164**	**539**	**620**	**-24.003**
T04	Overhead	222	0	0	0	-222	222	0	222	0	-222	186	0	0	0	-186
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	1.097	3	0	0	-1.095	1.033	0	1.033	0	-1.033	1.120	0	0	49	-1.071
T22	Parkeren	1	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	734	569	70	2	-233	829	589	829	589	-146	875	614	79	48	-293
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.567	1.119	0	0	-448	1.794	1.225	1.794	1.225	-569	1.630	1.179	0	0	-451
T51	Sportbeleid en activering	581	0	0	0	-581	577	0	577	0	-577	577	0	0	0	-577
T52	Sportaccommodaties	35	100	0	0	66	28	102	28	102	74	21	89	0	0	68
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	24	0	0	0	-24	22	0	22	0	-22	23	0	0	0	-23
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	451	0	0	0	-451	520	0	520	0	-520	483	0	47	0	-530
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.331	2	0	0	-1.329	1.718	2	1.718	2	-1.709	1.631	0	4	82	-1.553
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.723	65	0	0	-1.657	5.059	79	5.059	79	-5.301	5.273	53	388	392	-5.216
T64	Begeleide participatie	980	0	0	0	-980	755	0	755	0	-755	688	0	0	0	-688
T65	Arbeidsparticipatie	1.412	0	0	0	-1.412	1.253	14	1.253	14	-1.239	1.339	20	0	0	-1.319
T66	Maatwerkvoorziening WMO	757	0	0	0	-757	567	0	567	0	-567	581	0	0	0	-581
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	5.438	0	0	0	-5.438	5.583	0	5.583	0	-5.560	4.580	7	0	23	-4.550
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	3.951	0	0	0	-3.951	4.108	0	4.108	0	-4.108	4.295	0	0	0	-4.295
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	1.972	0	0	0	-1.972	1.547	0	1.547	0	-1.547	1.606	0	0	0	-1.606
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	467	0	0	0	-467	471	0	471	0	-471	304	0	0	0	-304
T71	Volksgezondheid	70	62	25	8	-25	87	70	87	70	-12	83	69	21	27	-9
T73	Afval	620	0	0	0	-620	660	0	660	0	-660	660	0	0	0	-660
T74	Milieubeheer	43	125	0	0	81	14	128	14	128	114	15	133	0	0	118
T75	Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal GEB 4		**23.749**	**2.051**	**95**	**10**	**-21.783**	**27.125**	**2.210**	**27.125**	**2.210**	**-25.107**	**26.248**	**2.164**	**539**	**620**	**-24.003**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB5	**Malburgen**	**36.318**	**3.977**	**197**	**123**	**-32.415**	**39.938**	**4.180**	**39.938**	**4.180**	**-36.103**	**37.870**	**4.196**	**1.030**	**1.010**	**-33.693**
T03	Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	-2
T04	Overhead	312	0	0	0	-312	311	0	311	0	-311	254	0	0	0	-254
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	964	3	0	0	-961	928	0	928	0	-928	774	0	125	0	-899
T22	Parkeren	2	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	1.161	925	169	113	-292	1.290	943	1.290	943	-222	1.264	934	156	211	-276
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.116	2.502	0	0	-614	3.255	2.678	3.255	2.678	-577	2.850	2.653	0	0	-196
T51	Sportbeleid en activering	413	0	0	0	-413	407	0	407	0	-407	385	0	0	0	-385
T52	Sportaccommodaties	81	165	9	4	79	70	167	70	167	93	68	179	15	11	107
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	26	0	0	0	-26	24	0	24	0	-24	26	0	0	0	-26
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	473	0	0	0	-473	601	0	601	0	-601	598	0	73	0	-671
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.385	2	0	0	-1.383	1.691	2	1.691	2	-1.640	1.607	67	0	107	-1.433
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	2.841	100	0	0	-2.741	8.344	123	8.344	123	-8.750	8.761	82	638	644	-8.673
T64	Begeleide participatie	1.109	0	0	0	-1.109	896	0	896	0	-896	741	0	0	0	-741
T65	Arbeidsparticipatie	2.117	0	0	0	-2.117	1.990	21	1.990	21	-1.969	2.076	31	0	0	-2.045
T66	Maatwerkvoorziening WMO	1.253	0	0	0	-1.253	1.091	0	1.091	0	-1.091	1.121	0	0	0	-1.121
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	7.249	0	0	0	-7.249	7.592	1	7.592	1	-7.560	5.697	9	0	32	-5.656
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	6.634	0	0	0	-6.634	6.946	0	6.946	0	-6.946	7.136	0	0	0	-7.136
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	4.892	0	0	0	-4.892	2.202	0	2.202	0	-2.202	2.366	0	0	0	-2.366
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	846	0	0	0	-846	853	0	853	0	-853	707	0	0	0	-707
T71	Volksgezondheid	113	95	19	6	-30	117	62	117	62	-71	74	62	23	6	-28
T73	Afval	1.020	0	0	0	-1.020	1.041	0	1.041	0	-1.041	1.041	0	0	0	-1.041
T74	Milieubeheer	40	180	0	0	140	11	183	11	183	172	19	180	0	0	161
T81	Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	0	0	0	-25
Totaal GEB 5		**36.318**	**3.977**	**197**	**123**	**-32.415**	**39.938**	**4.180**	**39.938**	**4.180**	**-36.103**	**37.870**	**4.196**	**1.030**	**1.010**	**-33.693**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB6	**Schuytgraaf/Elderveld**	**23.854**	**2.571**	**292**	**180**	**-21.396**	**26.037**	**2.666**	**26.037**	**2.666**	**-23.142**	**24.970**	**2.683**	**674**	**727**	**-22.235**
T04	Overhead	273	0	0	0	-273	273	0	273	0	-273	207	0	0	0	-207
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	757	3	0	0	-755	751	0	751	0	-751	697	0	45	0	-742
T22	Parkeren	26	1	0	0	-25	24	0	24	0	-24	24	0	0	0	-24
T42	Onderwijshuisvesting	2.823	1.482	240	142	-1.439	2.936	1.504	2.936	1.504	-1.247	2.884	1.530	208	163	-1.399
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.265	704	0	0	-562	1.259	765	1.259	765	-494	1.189	743	0	0	-445
T51	Sportbeleid en activering	567	0	0	0	-567	567	0	567	0	-567	567	0	0	0	-567
T52	Sportaccommodaties	306	235	52	38	-85	288	237	288	237	-38	307	235	56	69	-59
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	11	0	0	0	-11	12	0	12	0	-12	8	0	0	0	-8
T55	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	603	0	0	0	-603	729	4	729	4	-726	645	0	60	8	-697
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.007	2	0	0	-1.005	1.360	2	1.360	2	-1.184	1.115	0	111	273	-953
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	883	29	0	0	-854	2.549	36	2.549	36	-2.674	2.686	24	194	196	-2.660
T64	Begeleide participatie	557	0	0	0	-557	422	0	422	0	-422	472	0	0	0	-472
T65	Arbeidsparticipatie	605	0	0	0	-605	579	6	579	6	-573	769	9	0	0	-761
T66	Maatwerkvoorziening WMO	664	0	0	0	-664	470	0	470	0	-470	478	0	0	0	-478
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	3.551	0	0	0	-3.551	3.571	0	3.571	0	-3.553	3.681	5	0	18	-3.659
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	7.128	0	0	0	-7.128	7.550	0	7.550	0	-7.550	6.826	0	0	0	-6.826
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	1.293	0	0	0	-1.293	1.137	0	1.137	0	-1.137	1.051	0	0	0	-1.051
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	534	0	0	0	-534	539	0	539	0	-539	350	0	0	0	-350
T71	Volksgezondheid	3	0	0	0	-3	24	1	24	1	-23	20	0	0	0	-20
T73	Afval	660	0	0	0	-660	692	0	692	0	-692	692	0	0	0	-692
T74	Milieubeheer	65	110	0	0	46	28	111	28	111	83	22	137	0	0	114
Totaal GEB 6		**23.854**	**2.571**	**292**	**180**	**-21.396**	**26.037**	**2.666**	**26.037**	**2.666**	**-23.142**	**24.970**	**2.683**	**674**	**727**	**-22.235**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB7	**De Laar/Elden**	**17.219**	**1.280**	**61**	**65**	**-15.935**	**18.805**	**1.354**	**18.805**	**1.354**	**-17.560**	**18.172**	**1.326**	**444**	**361**	**-16.930**
T04	Overhead	237	0	0	0	-237	237	0	237	0	-237	204	0	0	0	-204
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	220	0	220	0	-220	222	0	0	0	-222
T21	Verkeer en vervoer	755	3	0	0	-753	756	0	756	0	-756	595	0	146	0	-741
T22	Parkeren	1	1	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.162	744	0	0	-418	1.193	813	1.193	813	-380	1.069	784	0	0	-284
T51	Sportbeleid en activering	282	0	0	0	-282	282	0	282	0	-282	282	0	0	0	-282
T52	Sportaccommodaties	198	348	44	58	164	219	345	219	345	155	289	379	59	88	118
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	7	0	0	0	-7	4	0	4	0	-4	4	0	0	0	-4
T55	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	5
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	431	0	0	0	-431	551	0	551	0	-551	594	0	25	0	-619
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	914	2	0	0	-912	1.123	2	1.123	2	-1.114	1.069	0	0	41	-1.027
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	872	33	0	0	-839	2.561	40	2.561	40	-2.682	2.658	26	194	196	-2.630
T64	Begeleide participatie	802	0	0	0	-802	650	0	650	0	-650	609	0	0	0	-609
T65	Arbeidsparticipatie	706	0	0	0	-706	680	7	680	7	-673	664	10	0	0	-654
T66	Maatwerkvoorziening WMO	592	0	0	0	-592	393	0	393	0	-393	398	0	0	0	-398
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	3.519	0	0	0	-3.519	3.461	0	3.461	0	-3.450	3.127	3	0	11	-3.113
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	4.732	0	0	0	-4.732	4.995	0	4.995	0	-4.995	4.766	0	0	0	-4.766
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	758	0	0	0	-758	412	0	412	0	-412	664	0	0	0	-664
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	310	0	0	0	-310	312	0	312	0	-312	252	0	0	0	-252
T71	Volksgezondheid	23	41	17	7	9	41	42	41	42	6	-6	9	20	25	20
T73	Afval	604	0	0	0	-604	631	0	631	0	-631	631	0	0	0	-631
T74	Milieubeheer	42	104	0	0	62	13	105	13	105	92	9	109	0	0	99
Totaal GEB 7		**17.219**	**1.280**	**61**	**65**	**-15.935**	**18.805**	**1.354**	**18.805**	**1.354**	**-17.560**	**18.172**	**1.326**	**444**	**361**	**-16.930**

Omschrijving		Begroot 2022 Prim					Begroot 2022 Def					Rekening 2022				
		Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo	Lasten	Baten	Toev.	Onttr.	Saldo
Middelen																
Bedragen x € 1.000																
GEB8 RKV		**27.403**	**1.136**	**64**	**22**	**-26.309**	**29.142**	**1.214**	**29.142**	**1.214**	**-27.994**	**26.044**	**1.282**	**557**	**558**	**-24.761**
T04	Overhead	352	0	0	0	-352	352	0	352	0	-352	301	0	0	0	-301
T11	Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	6	0	0	0
T12	Openbare orde en veiligheid	220	5	0	0	-215	207	0	207	0	-207	207	0	0	0	-207
T21	Verkeer en vervoer	1.020	3	0	0	-1.018	969	0	969	0	-969	814	0	106	0	-920
T22	Parkeren	9	1	0	0	-8	7	0	7	0	-7	7	0	0	0	-7
T42	Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	-1
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.036	578	0	0	-458	1.049	636	1.049	636	-414	1.013	609	0	0	-405
T51	Sportbeleid en activering	854	0	0	0	-854	854	0	854	0	-854	854	0	0	0	-854
T52	Sportaccommodaties	347	279	64	22	-111	388	279	388	279	-92	416	339	81	64	-95
T53	Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	2	0	2	0	-2	6	0	0	0	-6
T56	Media	46	0	0	0	-46	64	0	64	0	-64	69	0	0	0	-69
T57	Openb groen en (openlucht) recreatie	631	0	0	0	-631	715	0	715	0	-715	734	0	64	0	-798
T61	Samenkracht en burgerparticipattie	1.212	2	0	0	-1.210	1.692	2	1.692	2	-1.548	1.560	0	0	158	-1.401
T62	Wijkteams	6	0	0	0	-6	6	0	6	0	-6	3	0	0	0	-3
T63	Inkomensregelingen	1.344	51	0	0	-1.293	3.961	62	3.961	62	-4.152	4.174	41	305	308	-4.130
T64	Begeleide participatie	1.059	0	0	0	-1.059	778	0	778	0	-778	678	0	0	0	-678
T65	Arbeidsparticipatie	1.109	0	0	0	-1.109	998	11	998	11	-987	1.046	16	0	0	-1.030
T66	Maatwerkvoorziening WMO	807	0	0	0	-807	625	0	625	0	-625	640	0	0	0	-640
T671	Maatwerkdienstverlening volwassenen	5.980	0	0	0	-5.980	5.891	1	5.891	1	-5.862	4.682	7	0	28	-4.647
T672	Maatwerkdienstverlening jeugd	7.008	0	0	0	-7.008	7.335	0	7.335	0	-7.335	5.787	0	0	0	-5.787
T681	Geëscaleerde zorg volwassenen	3.062	0	0	0	-3.062	1.962	0	1.962	0	-1.962	1.777	0	0	0	-1.777
T682	Geëscaleerde zorg jeugd	389	0	0	0	-389	392	0	392	0	-392	354	0	0	0	-354
T71	Volksgezondheid	9	0	0	0	-9	11	2	11	2	-9	22	23	0	0	1
T73	Afval	838	0	0	0	-838	855	0	855	0	-855	855	0	0	0	-855
T74	Milieubeheer	63	216	0	0	154	27	221	27	221	194	37	240	0	0	203
Totaal GEB 8		**27.403**	**1.136**	**64**	**22**	**-26.309**	**29.142**	**1.214**	**29.142**	**1.214**	**-27.994**	**26.044**	**1.282**	**557**	**558**	**-24.761**
Totaal WIJK		**212.402**	**24.938**	**1.708**	**667**	**-188.504**	**231.051**	**25.867**	**231.051**	**25.867**	**-206.655**	**218.629**	**25.995**	**6.228**	**6.009**	**-192.852**
Totaal		**761.032**	**764.987**	**56.755**	**52.801**	**0**	**843.567**	**871.508**	**843.567**	**871.508**	**17.371**	**789.071**	**840.894**	**133.264**	**105.307**	**23.866**

Bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa tabel)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A5	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A5101*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1 Indicator: A5102*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie. Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R Indicator: A5103*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R Indicator: A5104*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: A5105*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A5106*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering en extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering en	Ja	129.800	129.800	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	10	1232.327	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	10	162.494	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die betrokken zijn bij de preventie van radicalisering;	Ja	11.460	11.460	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			5	Preventie-activiteiten gericht op specifieke kwetsbare doelgroepen;	Ja	10	1141.820	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
			6	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, extremisme en	Ja	10	10	Ja	Conform wijziging susbidiebesluit door ministerie op 22 december 2022
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A5107*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A5108*				
				Ja	Ja				

JenV	A6	**Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)** Gemeenten	Totale besteding (jaar T) *Aard controle F/ Indicator: A6101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van zowel provinciale als overige middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: A6102*	Totale cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: A6103*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A6104*		
			11.113.017	12.065.127	1405.128	Ja		
			Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: A6105*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project aangeven *Aard controle n.v.t. Indicator: A6106*	Toelichting op niet-afgeronde projecten en afwijking t.o.v. de toekenning - Bij afwijkingen is afstemming met ministerie verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: A6107*			
		1	Jeugd en Jongerenwerk 3.0	Ja				
		2	Stichting Arnhemse Straatcoaches	Ja				
		3	Preventief Interventie Team	Ja				
		4	Prospect4Cash	Ja				
		5	Informatieknooppunt Risicojeugd	Ja				
		6	Ingrijpen en Aanpakken	Ja				
JenV	**A9**	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2021** Gemeenten	Naam hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A3101*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle D1 Indicator: A3102*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle F/ Indicator: A3103*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle F/ Indicator: A3104*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: A3105*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n.v.t. Indicator: A3106*
		1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering, (gewelddadig) extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering naar	Ja	10	15.938	Nee	
		2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	10	1232.500	Nee	
		3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke	Ja	10	185.500	Nee	
		4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;	Ja	10	163.633	Nee	

			5	Preventie-activiteiten voor radicaliserende personen en de directe omgeving;	Ja	10	10	Nee	
			6	Preventie-activiteiten die de weerbaarheid versterken van specifieke groepen en individuen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering;	Ja	10	1150.000	Nee	
			7	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme.	Ja	10	10	Nee	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A9.07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A9.08*				
				Ja	Ja				
JenV	**A10**	**Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders** Gemeenten		Besteding aan beleidsdoelstelling (jaar T)? *Aard controle R Indicator: A10.01*	Cumulatieve besteding aan beleidsdoelstelling (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: A10.02*	Huisvesting gerealiseerd in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A10.03*	Toelichting als bij één van de vorige indicatoren "nee" is ingevuld *Aard controle n. v. t. Indicator: A10.04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A10.05*	
				10	10	Nee	project niet gestart/geen uitstel	Ja	
JenV	**A13**	**Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen** Gemeenten		Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde *Aard controle R Indicator: A13.01*	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A13.02*	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SiSa 2023 van toepassing i.v.m. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R Indicator: A13.03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023 *Aard controle R Indicator: A13.04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: A13.05*	
				1116.828	Ja	10	1116.828	Ja	
JenV	**A14**	**Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme in 2022** Gemeenten		Naam hoofdcategorie *Aard controle n. v. t. Indicator: A14.01*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met activiteitenplan per hoofdcategorie (Ja/Nee) *Aard controle 01 Indicator: A14.02*	Besteding uitvoering activiteiten (jaar T) per hoofdcategorie Zelfstandige uitvoering (excl. SiSa tussen medeoverheden) *Aard controle R Indicator: A14.03*	Cumulatieve besteding uitvoering activiteiten (t/m jaar T) per hoofdcategorie Vanaf SiSa 2021 Incl. SiSa tussen medeoverheden *Aard controle R Indicator: A14.04*	Afwijking t.o.v. aanvraag overeengekomen (Ja/Nee) in (jaar T) per hoofdcategorie - bij Ja is indicator 06 verplicht *Aard controle n. v. t. Indicator: A14.05*	Toelichting afwijking besteding (jaar T) volgens projectplan per hoofdcategorie *Aard controle n. v. t. Indicator: A14.06*
			1	Analyse van de lokale problematiek met betrekking tot radicalisering, (gewelddadig) extremisme en de evaluatie van de aanpak van radicalisering naar	Ja	135.750	135.750	Nee	
			2	Persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen;	Ja	1363.249	1363.249	Nee	

			3	Opbouwen, behouden en faciliteren van een netwerk van personen en organisaties die betrokken zijn bij het signaleren van mogelijke	Ja	178.564	178.564	Nee	
			4	Deskundigheidsbevordering en voorlichting van personen en organisaties die direct betrokken zijn bij de lokale integrale aanpak;	Ja	113.264	113.264	Nee	
			5	Preventie-activiteiten voor radicaliserende personen en de directe omgeving;	Ja	155.000	155.000	Nee	
			6	Preventie-activiteiten die de weerbaarheid versterken van specifieke groepen en individuen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering;	Ja	117.905	117.905	Nee	
			7	Evalueren van de activiteiten die zijn verricht in het kader van het tegengaan van radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme.	Ja	10	10	Nee	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A14/07*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A14/08*				
				Ja	Ja				
JenV	**A16**	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten		Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022 *Aard controle R Indicator: A15/01*	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T) *Aard controle R Indicator: A15/02*	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R Indicator: A15/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R Indicator: A15/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R Indicator: A15/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R Indicator: A15/06*
				16.902.000	13.431.220	1701.748	10	10	1833.648
				Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R Indicator: A15/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T) *Aard controle R Indicator: A15/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01 t/m 08 *Aard controle n.v.t. Indicator: A15/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: A15/10*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: A15/11*	
				10	1255.360	112.123.976	112.123.976	Nee	

JenV	**A17**	**Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A17I01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: A17I02*	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: A17I03*	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld *Aard controle n. v. t.* *Indicator: A17I04*		
			10	10	Nee	project start in 2023		
FIN	**B2**	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2I01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2I03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I05*	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I06*
			34	664	9	337	Nee	Nee
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I07*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I08*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I09*			
			Nee	1305.887,00	1653.701,00			
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I10*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I11*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I12*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I13*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I14*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2I15*
			1655.316	11.704.503	158.404	1158.541	10	10
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I16*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I17*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I18*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I19*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I20*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I21*
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I22*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2I25*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n. v. t.* *Indicator: B2I26*	
							11.019.607	

BZK	**C9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 3** Gemeenten	Projectnaamnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9101*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9102*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9103*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9104*	Toelichting afwijkingen in faseringen (indicatoren 02 en 04) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9105*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle DZ* *Indicator: C9106*
			1 2021-0000089872	Ja	0	Nee	Reeds gestart met het voorbereiden van de werkzaamheden, eerder dan geraamd.	1845.872
			Kopie projectnaam/ nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9107*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle DZ* *Indicator: C9108*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9109*	Toelichting afwijking(en) prijscategorieën woningen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9110*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9111*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9112*
			1 2021-0000089872	10	Ja		0	Nee
BZK	**C10**	**Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening** Gemeente en Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C10101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10102*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10103*	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10104*	Toelichting op niet-afgeronde projecten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C10105*	
			1 164.654	1526.408	Ja	Ja		
BZK	**C11**	**Regeling procesgeld woondeal regio Arnhem-Nijmegen** Gemeente Arnhem	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C11101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C11102*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C11103*			
			1100.084	1210.975	Nee			
BZK	**C30**	**Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde** Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C30101*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) te laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30102*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij gemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle DZ* *Indicator: C30103*	Aantal (t/m jaar T) aardgasvrij-readygemaakte bestaande woningen en andere gebouwen in de wijk *Aard controle DZ* *Indicator: C30104*	Aanvraag is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 06 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30105*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 05 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30106*
			-155.577	10	0	0	Ja	N.v.t. nog niet in uitvoering
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C30107*					
			Nee					

BZK	C31	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3102*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3103*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3104*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3105*	
			1174.057	1245.438	10		Nee	

BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten		Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3201*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C3202*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3203*	Start bouw activiteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C3204*	Toelichting (verplicht als bij start bouw activiteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3205*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3206*
			1	SUVIS21-00905013	10	10	Ja		Nee
			2	SUVIS21-01084667	10	10	Ja		Nee
			3	SUVIS21-01084655	10	14.098	Ja		Nee
			4	SUVIS21-00904254	10	10	Ja		Nee
			5	SUVIS21-00903693	10	10	Ja		Nee
			6	SUVIS21-00904515	10	10	Ja		Nee
			7	SUVIS21-00904523	10	10	Ja		Nee
			8	SUVIS21-01058158	10	10	Ja		Nee
			9	SUVIS21-01006240	10	197.724	Ja		Nee
			10	SUVIS21-01038143	10	10	Nee	onderzoek/verzoek uitstel loopt	Nee
			11	SUVIS21-00903705	10	10	Ja		Nee
			12	SUVIS21-01139208	10	1599	Ja		Nee
			13	SUVIS21-01139674	10	1599	Ja		Nee
			14	SUVIS21-01139689	10	1599	Ja		Nee
			15	SUVIS21-01139767	10	1599	Ja		Nee
			16	SUVIS21-01139776	10	1599	Ja		Nee
			17	SUVIS21-01139781	10	1599	Ja		Nee
			18	SUVIS21-01139943	10	1599	Ja		Nee
			19	SUVIS21-01139966	10	1599	Ja		Nee
			20	SUVIS21-01140037	10	1599	Ja		Nee
			21	SUVIS21-01140053	10	1599	Ja		Nee
			22	SUVIS21-01140124	10	13.255	Ja		Nee
			23	SUVIS21-01140132	10	13.255	Ja		Nee
			24	SUVIS21-01187525	10	1599	Ja		Nee
			25	SUVIS21-01187533	10	1599	Ja		Nee
			26	SUVIS21-01187539	10	1599	Ja		Nee
			27	SUVIS21-01187545	10	1599	Ja		Nee
			28	SUVIS21-01188970	10	1599	Ja		Nee
			29	SUVIS21-01188978	10	1599	Ja		Nee
			30	SUVIS21-01188984	10	1599	Ja		Nee
			31	SUVIS21-03064282	10	10	Ja		Nee
			32	SUVIS21-03064374	10	10	Ja		Nee
			33	SUVIS21-03064362	10	10	Ja		Nee

	Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3207*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N. v. t.) *Aard controle D2* *Indicator: C3208*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C3209*

			1	SUVIS21-00905013	N.v.t.					
			2	SUVIS21-01084667	N.v.t.					
			3	SUVIS21-01084655	N.v.t.					
			4	SUVIS21-00904254	N.v.t.					
			5	SUVIS21-00903693	N.v.t.					
			6	SUVIS21-00904515	N.v.t.					
			7	SUVIS21-00904523	N.v.t.					
			8	SUVIS21-01058158	N.v.t.					
			9	SUVIS21-01006240	N.v.t.					
			10	SUVIS21-01038143	N.v.t.					
			11	SUVIS21-00903705	N.v.t.					
			12	SUVIS21-01139208	N.v.t.					
			13	SUVIS21-01139674	N.v.t.					
			14	SUVIS21-01139689	N.v.t.					
			15	SUVIS21-01139767	N.v.t.					
			16	SUVIS21-01139776	N.v.t.					
			17	SUVIS21-01139781	N.v.t.					
			18	SUVIS21-01139943	N.v.t.					
			19	SUVIS21-01139966	N.v.t.					
			20	SUVIS21-01140037	N.v.t.					
			21	SUVIS21-01140053	N.v.t.					
			22	SUVIS21-01140124	N.v.t.					
			23	SUVIS21-01140132	N.v.t.					
			24	SUVIS21-01187525	N.v.t.					
			25	SUVIS21-01187533	N.v.t.					
			26	SUVIS21-01187539	N.v.t.					
			27	SUVIS21-01187545	N.v.t.					
			28	SUVIS21-01188970	N.v.t.					
			29	SUVIS21-01188978	N.v.t.					
			30	SUVIS21-01188984	N.v.t.					
			31	SUVIS21-03064282	N.v.t.					
			32	SUVIS21-03064374	N.v.t.					
			33	SUVIS21-03064362	N.v.t.					
BZK	**C41B**	**Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw** SiSa tussen medeoverheden		Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B101*	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise *Aard controle R Indicator: C41B102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B103*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: C41B104*	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B105*	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B106*
			1	030005 Provincie Gelderland	1212.021	1212.021	1212.022	1	1
				Kopie provinciecode *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B107*	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B108*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: C41B109*			
			1	030005 Provincie Gelderland	0	Nee			

BZK	C43	**Regeling reductie energiegebruik woningen** Gemeenten	Beschikkingsnummer/naam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4301*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C4302*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C4303*	Aantal bereikte woningen *Aard controle D1* *Indicator: C4304*	Toelichting *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4305*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4306*
			RREW2020-00452328/ C43	1330.378	1653.341	8.483	In totaal zijn 8483 huishoudens bereikt met de volgende middelen: Arnhem Aan bon (4175), Arnhem Aan tas (2500), Energiecoach (600), Woonwensenscan (330), project minima Malburgen (600) en via acties	Ja
			Totaal aantal bereikte huurwoningen *Aard controle D1* *Indicator: C4307*	Is minstens 70% van de uitgekeerde specifieke uitkering bestemd voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, b of c van de regeling (Ja/Nee)? *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4308*				
			6.547	Ja				
BZK	**C47**	**Volkshuisvesting** Gemeenten	Deelplannaam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4701*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is in (jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4702*	Aantal woningen waarvan de herstructurering gestart is (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4703*	Aantal volledig gerealiseerde geherstructureerde woningen (inclusief labelstappen) (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4704*	Besteding (jaar T) - per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C4705*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C4706*
		1	Arnhem-Oost	10	10	0	1274.131	1332.103
			Kopie deelplannaam *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4707*	Totale opbrengsten (jaar T) per deelplan Zelfstandige uitvoering *Aard controle R* *Indicator: C4708*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per deelplan - inclusief uitvoering door derden vanaf sisa 2022 *Aard controle R* *Indicator: C4709*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per deelplan *Aard controle R* *Indicator: C4710*		
		1	*Arnhem-Oost*	110.000	110.000	1117.485		
			Zelfstandige uitvoering *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4711*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: C4712*				
			Ja	Nee				

BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55101*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle P* *Indicator: C55102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55103*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55104*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle P* *Indicator: C55105*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55106*
			274	1175.306	1175.306	5	19.227	19.227
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning -bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55107*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle P* *Indicator: C55108*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55109*			
			804	1218.241	1218.241			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55110*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55111*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55112*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55113*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55114*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55115*
			1.666	1.475	815	0	804	38
BZK	C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56101*	Projectnaam *Aard controle n.v.t* *Indicator: C56102*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle P* *Indicator: C56103*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2022 *Aard controle P* *Indicator: C56104*	Aantal woonruimten en verblijfsruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56105*	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten en verblijfsruimten (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56106*
		1	*RHA2021-02276361*	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	187.730	187.730	0	0
		2	*RHA2021-02276353*	*Flexwonen Arnhem*	10	10	0	0
			Kopie Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56107*	Opbrengsten jaar T *Aard controle P* *Indicator: C56108*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle P* *Indicator: C56109*	Opgevoerde kostenactiviteiten zoals opgenomen in de aanvraag zijn onveranderd (t/m jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle P* *Indicator: C56110*	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56111*	Zelfstandige uitvoering (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56112*
		1	*Uitbreiding Woonwagenlocaties Arnhem*	10	10	Ja	Ja	Ja
		2	*Flexwonen Arnhem*	10	10	Ja	Nee	Ja

			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I13*	Zijn binnen twee jaar na de datum van toekenning van de uitkering onomkeerbare stappen gezet? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C56I14*				
			Nee	n.v.t.				
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62I03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62I04*				
			12.078	Nee				
BZK	**C85**	**Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen** Gemeenten	Projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I01*	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I02*	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project - inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85I04*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project - inclusief uitvoering door derden *Aard controle R* *Indicator: C85I05*	
		1	flexwoningen Arnhem	0	0	10	10	
			Kopie projectnaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I06*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C85I08*			
		1	*flexwoningen Arnhem*	Ja	Nee			
BZK	**V3**	**Verzameluitkering**	Besteding aan het brede beleidsdoel van het ministerie van BZK ter hoogte van het beschikte bedrag (Ja/Nee)? *Aard controle D1* *Indicator: V3I01*					
			Nee					

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8I01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8I02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform *Aard controle R* *Indicator: D8I03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8I04*	Opgebouw de reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8I05*	
			I4.584.720	I2.193.134	I520.982	-I239.668	I1.364.826	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8I06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8I08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I09*	In 2022 opgebouw de reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8I10*	
			1					
OCW	D10	**Volwasseneneducatie** Contactgemeenten	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling) *Aard controle R* *Indicator: D10I01*	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) [beschikking OCW] *Aard controle R* *Indicator: D10I02*	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D10I03*	Besteding (jaar T) van educatie *Aard controle R* *Indicator: D10I04*	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij lagere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10I05*	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1) Bij hogere besteding dan beschikbare middelen *Aard controle R* *Indicator: D10I06*
			I1.734.717	I104.519	I1.839.236	I1.499.705	I339.531	I0
OCW	D11	**Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie** Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contact gemeente *Aard controle R* *Indicator: D11I01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11I02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D11I03*			
			I17.358	I17.358	Nee			
OCW	D12	**Regionale meld- en coördinatiefunctie** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12I01*	Opgebouw de reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12I02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12I03*			
			I855.236	I112.391	Nee			
OCW	D12A	**Regionaal programma voortijdig schoolverlaten** **Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten** Regeling vsv voor de jaren 2021 Contactgemeenten	Besteding (jaar T) contactgemeente *Aard controle R* *Indicator: D12A01*	Besteding aan contactschool (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D12A02*	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A03*	Opgebouw de reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D12A04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D12A05*	
			I371.000	I0	I371.000	I373	Nee	

OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R Indicator: D14101*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R Indicator: D14102*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R Indicator: D14103*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14104*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R Indicator: D14105*	
			11.935.157	10	1303.475	10	1628.459	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n. v. t. Indicator: D14106*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma *Aard controle R Indicator: D14107*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n. v. t. Indicator: D14108*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma *Aard controle R Indicator: D14109*		
		1						
OCW	D19	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R Indicator: D19101*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m *Aard controle n. v. t. Indicator: D19102*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: D19103*			
			121.417	121.471	Nee			
OCW	D21	**Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur**	Naam instelling of samenwerkingsverband *Aard controle n. v. t. Indicator: D21101*	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R Indicator: D21102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband *Aard controle R Indicator: D21103*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: D21104*	Eventuele toelichting *Aard controle n. v. t. Indicator: D21105*	
		1	St. Soulcypher	10	10	Nee	Hiphophub	
		2	St Generale Oost	10	10	Nee	Jongerenateliers	
		3	St Rozet	10	10	Nee	Graffiti vrijplaats	
IenW	E3	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n. v. t. Indicator: E3101*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E3102*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R Indicator: E3103*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R Indicator: E3104*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E3105*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R Indicator: E3106*

			1	BSW22/00316	0	0	0	0	0
			2	IenW/BSK-2020/16764	0	0	0	0	0
			3	IenW/BSK-2021/14778	0	0	0	0	0
				Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: E3/12*
			1	*BSW22/00316*	0	0	0		Nee
			2	*IenW/BSK-2020/16764*	19.600	32.795	0		Ja
			3	*IenW/BSK-2021/14778*	0	0	0		Nee
IenW	**E20**	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: E20/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/02*	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E20/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/04*		
				16.370	908.866	454.433	Nee		
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n. v. t. Indicator: E20/08*		
			1	115 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom | aantal in st	Nee	2	in 2021 gedaan.		
			2	109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden | aantal in st	Nee	0			
			3	110 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraat GOW naar 30 km/uur-zone | aantal in st	Nee	0			
			4	112 Inrichten van een schoolzone door snelheidsbeïnvloedende maatregelen | aantal in st	Nee	0			
			5	113 Saneren van langsparkeren of parkeerstroken langs de	Ja	1			
			6	207 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg | aantal in meters	Nee	0			

		7	215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom (aantal in st	Nee	0			
IenW	**E44**	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027**	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E44#01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#02*	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering *Aard controle R* *Indicator: E44#03*	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#05*	
			10	10	10	10	Nee	
			Naam/nummer maatregel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#06*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#07*				
		1	maatregelen zijn nog niet gestart	Nee				
			Zelfstandige uitvoering *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#08*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E44#09*				
			Nee					
IenW	**E50**	**Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E50#01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E50#02*	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E50#03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: E50#04*		
			146.432	146.432	Ja	Nee		

IenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Beschikkingsnummer / naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E53I02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I03*	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I04*	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I05*	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I06*
		1	SPUKSLA-21-01876674	10	10	1-10-2022	30-9-2023	Nee
		2	SPUKSLA-21-02261480	1174.243	1174.243	8-2-2022	23-5-2022	Ja

	Kopie beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I07*	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I08*
1	SPUKSLA-21-01876674	2022
2	SPUKSLA-21-02261480	2022

Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E53I09*
Nee

IenW	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E58I02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I03*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I04*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: E58I05*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I06*
		1	5000005023	169.501	169.501	Ja	10	Nee

Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E58I07*
Nee

IenW	E83	**Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022**		Projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E83101*	Besteding (jaar T) per project *Aard controle R Indicator: E83102*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E83103*	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1) *Aard controle R Indicator: E83104*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project *Aard controle n.v.t. Indicator: E83105*
			1	5000005458	156.428	Ja	10	156.428
				Kopie projectnaam / nummer *Aard controle n.v.t. Indicator: E83106*	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden *Aard controle n.v.t. Indicator: E83107*	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld *Aard controle n.v.t. Indicator: E83108*	Project afgerond (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E83109*	
			1	5000005458	Ja		Nee	
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E83110*				
				Nee				
IenW	E84	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: E84101*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84102*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: E84103*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84104*	
				10	10	10	Nee	
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t. Indicator: E84105*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84106*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t. Indicator: E84107*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t. Indicator: E84108*	
			1	317 Vervangen verharding fietspad\aantal in Meters	Nee	0		
			2	337 Aanleg van een fietsstraat op een 30 km/h weg\aantal in Meters	Nee	0		

SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2101*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2102*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2103*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2104*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2105*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2106*
			I 101.453.891	I 2.237.806	I 4.434.608	I 40.930	I 244.787	I 1.203
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz** *Aard controle R* *Indicator: G2107*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz** *Aard controle R* *Indicator: G2108*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2109*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2110*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2111*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2112*
			I 946.873	I 44.430	I 596	I 3.318.239	I 10	I 24.656
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2113*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2114*				
			I 6.704	Ja				
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3101*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3102*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3103*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3104*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3105*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3106*
			I 81.196	I 27.402	I 107.308	I 0	I 0	I 0

				BBZ vóór 2020 - levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R Indicator: G3107*	BBZ vóór 2020 - kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R Indicator: G3108*	BBZ vóór 2020 - levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. Gemeente *Aard controle R Indicator: G3109*	BBZ vanaf 2020 - kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R Indicator: G3110*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t. Indicator: G3111*	
				1712	15.242	10	10	Ja	
SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op		Welke regeling betreft het? *Aard controle n. v. t. Indicator: G4101*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R Indicator: G4102*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R Indicator: G4103*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R Indicator: G4104*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4105*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4106*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	14.579	10	1104.198	17.454	1271
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	10	10	147.462	1225.196	15.975
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	19.674	10	187.416	180.592	1681
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	116.660	10	15.508	14.292	10
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	111.123	10	121.092	15.116	10
			6	Totaal	142.036	10	1265.676	1322.650	16.927
				Kopie regeling *Aard controle n. v. t. Indicator: G4107*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4108*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R Indicator: G4109*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n. v. t. Indicator: G4110*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6	Totaal	0	0			

			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4I11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4I12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4I13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4I14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4I15*	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6 Totaal	10	10	10	10	
			Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4I16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4I17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4I18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4I19*		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	11.712	1690	10		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	10	10	110.192		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	10	10	10		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	10	10	10		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	10	10	10		
			6 Totaal	1.712	690	10.192		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10I01*	Baten (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10I02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10I03*			
			1610.640	10	Ja			

SZW	G12	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12101*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G12102*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12104*				
			12.280	10	Ja				
SZW	G13	**Onderwijsroute 2022_ deel gemeente** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13101*	Baten onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13102*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13103*	Baten overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13104*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13105		
			10	10	10	10	Ja		
VWS	H1	**Ministeriële regeling heroïnebehandeling** Gemeenten	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Afspraak** *Aard controle D1* *Indicator: H1101*	Feitelijke bezetting behandelplaatsen (jaar T) **Realisatie** *Aard controle D1* *Indicator: H1102*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H1103*				
			24	22	1749.434				
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4101*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4102*					
			13.813.028	13.072.087					
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4103*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4104*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4105*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4106*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4107*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4108*	
		1	Exploitatie Vastgoed Sport	182.866	10	182.866	10		
		2	Exploitatie Sportbedrijf	11.145.648	10	10	11.145.648		
		3	Investeringen Sportbedrijf	1572.976	10	10	1572.976		
		4	Exploitatie Overhead (Bedrijfsvoering)	1535.150	10	10	1535.150		
		5	Investeringen SBR-Sport	1382.843	1382.843	10	10		
		6	Investeringen Vastgoed-Sport	1146.760	1146.760	10	10		
		7	Investeringen SBR-Sporthallen	1205.844	1205.844	10	10		

VWS	H7	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I01*	Besteding (jaar T) **Zelfstandige uitvoering** *Aard controle R* *Indicator: H7I02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H7I03*	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I05*	
		1	SPUK GHNT MDA++ 2.0 Regio Arnhem 2020 - 2021/ 330820	135.234	184.444	Ja		
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I06*	Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7I07*				
			Ja	Ja				
VWS	**H7B**	**Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling** SiSa tussen medeoverheden	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B01*	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle R* *Indicator: H7B02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H7B03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H7B04*	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B05*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B06*
		1	SPUK GHNT Versterken lokale teams en samenwerking Veilig Thuis 2020 - 2021/ 330836	060200 Gemeente Apeldoorn	10	10	Ja	
			Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H7B07*					
			Ja					

VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8\03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8\04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\06*
		1	1034127	1340.569	10	1236.423	10	1333.542
		2	1042031	1150.866	10	10	10	10
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8\08*				
		1	1034127	Ja				
		2	1042031	Nee				
VWS	H10	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020**	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\01*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\02*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\03*	Toelichting (indien bij indicatoren 01, 02 en 03 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\04*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10\05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens lid 2 sub a en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\06*
			Ja	Ja	Ja		10	10
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H10\07*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens lid 2 sub b en de restricties benoemd in lid 3) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\08*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties benoemd in lid 4) *Aard controle R* *Indicator: H10\09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens lid 2 sub c en de restricties *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\10*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H10\11*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (lid 2 sub d) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\12*
			10	1147.529	16.092	16.092	10	10
			Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H10\13*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (lid 2 sub e) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\14*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H10\15*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\16*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H10\17*	
			1300.000	1300.000	10	10	Nee	
VWS	H12	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12\01*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12\02*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12\03*			
			1160.000	Ja	Nee			

VWS	H14B	**SPUK expertisecentra jeugdhulp** SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één (code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B101*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H14B102*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B103*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B104*	Optionele toelichting *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H14B105*	
			1 060268 Gemeente Nijmegen	10	10	Nee	Vermoedelijk Nijmegen. Er is (nog) geen beschikking of bedrag ontvangen.	

VWS	H20	**Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021**	Betreft naam onderdeel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20101*	Aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20102*	Opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20103*	Opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c) uitgevoerd? (Ja/Nee) *Aard controle n. v. t* *Indicator: H20104*	Toelichting (indien bij indicatoren 02, 03 en 04 Nee is ingevuld is toelichting verplicht) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20105*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd art. 5 in lid *Aard controle R* *Indicator: H20106*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	Ja	Ja	Ja		10
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20107*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit aantrekken projectleider en ondersteunend personeel (volgens art. 4 lid 2 sub a en de restricties benoemd in art. 5 lid *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20108*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle R* *Indicator: H20109*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen bovenregionaal plan (volgens art. 4 lid 2 sub b en de restricties benoemd in art. 5 lid 2) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20110*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle R* *Indicator: H20111*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit opstellen strategisch vastgoedplan (volgens art. 4 lid 2 sub c en de restricties in art. 5 benoemd in lid 3) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20112*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	10	188.438	106.241	157.701	157.701
			2 Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			Kopie naam onderdeel *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20113*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d) *Aard controle R* *Indicator: H20114*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit afstoten (art. 4 lid 2 sub d) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20115*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle R* *Indicator: H20116*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit verbouwen (art. 4 lid 2 sub e) *Aard controle n. v. t.* *Indicator: H20117*	Besteding (jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle R* *Indicator: H20118*
			1 Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	10	10	10	10	10

			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20119*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit vervangende nieuwbouw (art. 4 lid 2 sub f) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20120*	Activiteit Ombouw separeerruimten gerealiseerd (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20121*	Activiteit Ontwikkeling relationele beveiliging als de instelling niet meer beschikt over een separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20122*	Besteding realisatie activiteit ombouw separeerruimten in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20123*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) ombouw separeerruimte (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20124*
			1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	10	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging	n.v.t.				
				Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20125*	Besteding realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging in (jaar T) (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle R* *Indicator: H20126*	Cumulatie besteding (t/m jaar T) realisatie activiteit ontwikkeling relationele beveiliging (art. 4 lid 1 sub b) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20127*	Optionele toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20128*		
			1	Vastgoedtransitie open driemilieusvoorzieningen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		
			2	Ombouw van separeerruimten of ontwikkeling van relationele beveiliging					
				Eindverantwoording (Ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H20129*					
				Nee					
VWS	**H22**	**Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022**		Besteding (jaar T) **Zelfstandige uitvoering** Gemeenten *Aard controle R* *Indicator: H22101*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de *Aard controle R* *Indicator: H22102*	Gerealiseerde activiteit aanstellen regionaal projectleider voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in het jaar 2022? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22103*	Toelichting (Toelichting verplicht indien bij H22/03 "Nee" is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22104*	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22105*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H22106*
				175.000	175.000	Ja		Ja	Ja

VWS	H25	**Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25101*	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25102*	Totale definitieve exploitatietekort *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25103*	Totale cumulatieve besteding *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25104*	Eindverantwoording *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25105*	
			1	*SPUKUZ21-22183*	-I 186.608	I 186.608	I 186.608	Ja	
				Naam locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25106*	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022? *Aard controle R* *Indicator: H25107*	Totale toezegging per locatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25108*	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25109*	Besteding per locatie *Aard controle R* *Indicator: H25110*	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H25111*
			1	*De Grote Koppel*	*Nov + dec 2021*	I 22.751	I 22.751	I 22.751	I 22.751
			2	*Valkenhuizen*	*Nov + dec 2021*	I 101.232	I 101.232	I 101.232	I 101.232
			3	*De Grote Koppel*	*44562*	I 0	I 0	I 0	I 0
			4	*Valkenhuizen*	*44562*	I 62.625	I 62.625	I 62.625	I 62.625

Deel 4 Bijlagen

Afkortingenlijst

A.
Apcg – Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
AR – Algemene Reserve
AST - Arnhemse standaard voor toegankelijkheid
ASV – Algemene Subsidieverordening Arnhem
AVG - Algemene Verordening Gegevensbescherming

B.
B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BIO – Baseline informatiebeveiliging Overheid
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BooM - Budget ondersteuning op Maat
BOTOC - Breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit
BR – Bestemmingsreserve
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Vennootschap
BVO - Bedrijfsvoeringsorganisatie

C.
CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
CAZ - Collectieve aanvullende zorgverzekering
COA - Centraal Orgaan opvang asielzoekers
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek
CmK - Cultuureducatie met Kwaliteit
COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPI - Consumentenprijsindex
CSA – Centrum, Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek

D.
DB – Dagelijks Bestuur
DU - Decentralisatie Uitkering
DSO – Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.
EV – Eigen Vermogen
EN – Europese Norm
EMU – Economische en Monetaire Unie

F.
FDFA - Fashion + Design Festival Arnhem
FIDO – Financiering Decentrale Overheden
FJP – Financiële Jaarrapportage Projecten
FTE – fulltime-equivalent (formatieplaats)

G.
GGD – Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ - Geestelijke gezondheidszorg
GMR - Groene Metropoolregio
GO – Georganiseerd Overleg
GR – Gemeenschappelijke Regeling
GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan
G40 - Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.
HAN - Hogeschool Arnhem Nijmegen
HGKM - Huiselijk geweld en kindermishandeling
HOV - Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.
ICT – Informatie- en communicatietechnologie
IHP - Integraal Huisvestingsplan
IPKW – Industriepark Kleefse Waard

J.
JBO - Jeugdhulp Binnen Onderwijs
JGZ – Jeugdgezondheidszorg
JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht
JOP - Jongeren Ontmoetingsplek

M.
MBO – Middelbaar beroepsonderwijs
MFC – Multi Functioneel Centrum
MIP – Meerjareninvesteringsplanning
MIRT - Meerjarig investeringsprogramma Ruimte en Infrastructuur
MJPB – Meerjarenprogrammabegroting
MKB - Midden- en Kleinbedrijf

N.
NEN – Nederlandse Norm
NRW - Noordrijn-Westfalen
NV – Naamloze Vennootschap

O.
OAB - Onderwijsachterstandenbeleid
OAT – Ondergronds Afval Transport
ODRA – Omgevingsdienst Regio Arnhem
OCW – Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKA - OndernemersKontact Arnhem
OM - Openbaar Ministerie
OR – Openbare Ruimte
OV – Openbaar Vervoer
OZB – Onroerend Zaak Belasting
OZO - Overleg Zorg en Overlast

P.
P&O – Personeel & Organisatie
PBA - Platform Binnenstad Arnhem
PGB - Persoonsgebondenbudget
PIP - Persoonlijk inburgeringsplan
PMD - Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO – Primair onderwijs
POH – Praktijkondersteuner jeugd
PvE - Programma van eisen

R.
RBL - Regionaal Bureau Leerlingzaken
RES – Regionale energiestrategie
RKV – Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg
RMC – Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
ROB - Raad voor het Openbaar Bestuur

ROC – Regionaal opleidingscentrum

S.
SFR - snelfietsroute
SO – speciaal onderwijs
StAB - Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen
SKTA - Stichting Keurmerk Taxi Arnhem
SVB - Sociale Verzekeringsbank
SVO – Stedelijk Verhuur Overleg
SW – Sociale Werkvoorziening
SWT - Sociale wijkteams
SWOA – Stichting Welzijn Ouderen Arnhem
SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.
TEB – The Economic Board
TLO - teams Leefomgeving

U.
UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.
VE - Volwasseneducatie
VHL – Van Hall Larenstein
VGGM – Veiligheid- en Gezondheidsregio Gelderland Midden
VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb - Vennootschapsbelasting
VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO – Voortgezet Onderwijs
VRI – Verkeersregeling installatie
VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv – Voortijdig schoolverlaten
VV - Vreemd vermogen
VVE – Voor- en vroegschoolse educatie
VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.
Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WAW – Wet Aanpak Woonoverlast
Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen
Wlz - Wet langdurige zorg
Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ – Wet waardering onroerende zaken
Wsp - Werkgeversservicepunt
Wsw – Wet sociale werkvoorziening
WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz - Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.
Zzp - Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

A.

Accress
Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-afmethodiek).

Activa (vaste)
Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing
Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene dekkingsmiddelen
Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het Gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering
Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve
Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing
Het controleren van een organisatie.

B.

Balans
De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten
Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)
Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering
De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting
Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat
Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort
Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel
Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit
De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).
Benodigde weerstandscapaciteit
Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid
Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve
Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang
Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

BTW-compensatiefonds
Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.
Circulaire
Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

Compabiliteitsvoorschriften
Dit zijn de wettelijke voorschriften voor de inrichting van de gemeentelijke begroting en rekening. Sinds 2004 zijn de nieuwe voorschriften volgens het Besluit Begroting en Verantwoording van kracht.

D.

Deelneming
Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend
Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Doeluitkering
Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo
Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang
Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen
Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen
Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling
Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds
Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.

Kans
De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen
Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten
Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten

De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)

In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.
De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten

Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.
Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.
Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.

Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.
Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen
Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting
Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus
De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Prestatie-indicator
Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

Programma
Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting
Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve
Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico
De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico
Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing
Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico-eigenaar
De persoon of het organisatieonderdeel aan wie het risico gealloceerd is.

Risico in relatie tot weerstandsvermogen
De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicokaart
De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement
Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf
Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel
Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Risicoscore
Per risico te bepalen score op basis van kans op voorkomen en gevolg.

Roerende zaakbelasting
Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.
Solvabiliteit
Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost
Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.
Taakmutatie
Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld
Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode
Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accress is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accress.

Treasury
Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.
Verbonden partij
Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening
Dit is een reservering (geoormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.
Weerstandsfactor
= Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.
Zekerheidspercentage
Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

Foto voorkant Jaarstukken: Skatebaan Rosorum Amsterdamseweg

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD Arnhem
Postbus 30265
6803 AG Arnhem
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9777
www.deloitte.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de gemeenteraad van de gemeente Arnhem

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de gemeente Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de gemeente Arnhem op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2022.

- De balans per 31 december 2022.

- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 23 november 2017 met kenmerk 2016-01-00784 en het Controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.
Deloitte Accountants B.V. is een zogenoemde affiliate van Deloitte NSE LLP en maakt onderdeel uit van het internationale netwerk van Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Deloitte.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 9.000.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het controleprotocol vastgesteld met het besluit d.d. 23 november 2017. Op basis van paragraaf 4 van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 9.000.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de gemeente en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij constateren dat het college beschikt over een actuele frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de integriteitsmeldingen-registratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Deloitte.

Op basis van deze werkzaamheden en het in de controlestandaarden veronderstelde risico, hebben wij de veronderstelde frauderisico's overwogen met betrekking tot het doorbreken van interne-beheersmaatregelen door het management, inclusief of er indicaties zijn voor tendentie bij het management van de entiteit die mogelijk een risico vormt op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude.

Wij hebben de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het risico van het doorbreken van interne-beheersmaatregelen door het management:

- Het toetsen of specifieke journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de financiële overzichten zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.

- Het toetsen of specifiek (op basis van fraudekarakteristieken) journaalboekingen die gedurende het boekjaar en tijdens het opstellen van het financiële overzicht zijn aangebracht aanvaardbaar zijn.

- Het beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van gemeente Arnhem.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het college, management en de gemeenteraad.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de gemeente door inlichtingen in te winnen bij het management en het lezen van notulen.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het feit dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de wet- en regelgeving overwogen die is opgenomen in het controleprotocol als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is de gemeente onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van de gemeente en de wet- en regelgeving, bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Deloitte.

Ten aanzien van de wet- en regelgeving die geen direct effect heeft op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de gemeente dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot

(i) Het management en het college, en, in voorkomend geval, de gemeenteraad vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft.

(ii) De eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Onze verantwoordelijkheden inzake het beoordelen van de door de gemeente Arnhem gehanteerde veronderstellingen inzake haar financiële risico's in relatie tot de financiële positie zijn beschreven in het hoofdstuk "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening". Bij het invullen van onze verantwoordelijkheden hebben wij – rekening houdend met de materialiteit voor de jaarrekeningcontrole ad € 9.000.000 – een aantal werkzaamheden uitgevoerd, waaronder:

- Het kennis nemen van de financiële uitgangspunten zoals opgenomen in de verorderingen van de gemeente Arnhem.

- Het kennis nemen van de primaire begroting 2023. Daarnaast hebben wij kennis genomen van de risicoparagraaf in de begroting 2023, hieruit blijken geen aanvullende risico's geïdentificeerd ten opzichte van de jaarrekening.

- Het inwinnen van inlichtingen bij het college, de gemeenteraad en het management over hun kennis van eventuele significante risico's die zijn onstaan na de periode van de door het college en de gemeenteraad verrichte werkzaamheden in het kader van het opstellen van de risicoparagraaf.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen bevindingen met betrekking tot de risico-inschattingen zoals opgenomen in de risicoparagraaf.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV voor het jaarverslag is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Deloitte.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen, en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 23 november 2017, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen, en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Arnhem, 19 april 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

Deloitte.

Accountantsverslag 2022

Gemeente Arnhem

19 april 2023

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD ARNHEM
Postbus 30265
6803 AG ARNHEM
Nederland

Tel: 088 288 2888
www.deloitte.nl

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum
19 april 2023

Ons kenmerk
23048C8DDB/YW

Behandeld door
M.G. van de Visch MSc RA
06 20 25 20 05
Mvandevisch@deloitte.nl

L.W.A. Brandts MSc
06 10 39 11 92
LBrandts@deloitte.nl

drs. J.J. Zuidema RA
06 52 61 57 38
JZuidema@deloitte.nl

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2022 van de gemeente Arnhem. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2022 van de gemeente Arnhem.

Bij de jaarrekening 2022 van de gemeente Arnhem hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt

De jaarrekening 2022 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem. Bij deze jaarrekening hebben wij op 19 april 2023 een goedkeurende controleverklaring voor het getrouwe beeld en de rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 12 oktober 2022 en met ons auditplan, dat op 10 oktober 2022 is besproken in uw auditcommissie.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij bespreken onze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de auditcommissie op 15 mei 2023 en beantwoorden dan ook uw eventuele vragen. Ook zijn wij aanwezig op de politieke avond van 10 mei 2023 waar wij u graag meer vertellen over de (verslaggeving technische) vraagstukken van uw gemeente. De inhoud van dit accountantsverslag hebben wij afgestemd met de wethouder financiën, de wethouder bedrijfsvoering, de concerncontroller en een vertegenwoordiging van de ambtelijke organisatie.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.
Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is een zogenoemde affiliate van Deloitte NSE LLP en maakt onderdeel uit van het internationale netwerk van Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting 4

- Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen 5
- Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring 11

Bevindingen jaarrekening 13

- De financiële positie van uw gemeente 14
- Belangrijkste bevindingen uit onze controle 19

Interne beheersing 27

- Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing 28

Overige aangelegenheden 30

- Overige aangelegenheden 31

Bijlagen 32

- Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen 33
- Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle 34
- Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen 35
- Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022 37
- Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging 41

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid en rechtmatigheid	• Wij hebben bij de jaarstukken 2022 van de gemeente Arnhem een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld en rechtmatigheid. • De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 9 miljoen respectievelijk € 27 miljoen.
Welke verbeteringen zien wij?	Wij zien dat uw gemeente de volgende verbeteringen heeft gerealiseerd: • Uw gemeente is 'in control' en heeft de basis op orde. Er zijn in 2022 weer verdere stappen gezet in de doorontwikkeling van de interne beheersing. Zo is er sprake van passende functiescheidingen, gedefinieerde taken en bevoegdheden, en van een gedegen primaire registratie. Uw financiële beheersing waarborgt een betrouwbare financiële verslaglegging. • De verantwoording over en interne controle van de SiSa-bijlage zijn verder verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Ondanks wederom een sterke toename van het aantal regelingen in 2022 is het controleproces soepel verlopen. Dit geldt ook voor de verantwoording en interne controle van het sociaal domein. Het proces, de uitvoering en de (interne) controle zijn van een voldoende gedegen niveau om onze externe controle te kunnen verrichten. • Uw gemeente geeft passende aandacht aan fraude en integriteit. Wij hebben vastgesteld dat u op een adequate wijze opvolging geeft aan integriteitsmeldingen. Tijdens onze controle over 2022 zijn door ons geen fraudegevallen geconstateerd. • Er worden binnen de organisatie goede procesafspraken gemaakt omtrent de beheersing van omvangrijke (investerings-)projecten. Er wordt een risicoanalyse opgesteld en er wordt afgesproken hoe vaak de raad wordt geïnformeerd en op welke wijze de rapportages vorm worden gegeven. De gemeente tracht hiermee te voorkomen of tijdig te signaleren dat budgetoverschrijdingen en/of de doelstellingen van de projecten niet gerealiseerd worden en hierover transparant aan uw raad te rapporteren.
Belangrijke aandachtspunten: Realisatiekracht	• Wij signaleren, net als vorig jaar, een spanningsveld tussen het realiseren van uw ambities en de capaciteit van de gemeente Arnhem op thema's als bereikbaarheid, mobiliteit, investeringen en grondexploitaties. U kunt nog stappen zetten wat betreft het beter met de realisatiekracht in balans brengen van uw ambities. Hierbij kan het noodzakelijk zijn om uw organisatie te versterken. Wij zien namelijk de afgelopen vijf jaar dat u jaarlijks positievere resultaten behaalt dan begroot. Specifiek zien wij dit terug in de investeringsrealisatie (lager dan begroot) en in de omvangrijke toekomstige projecten (Spoorzone Arnhem-Oost, verbouwing Stadstheater, Grondexploitatie Kronenburg, IHP Onderwijs) die veel capaciteit zullen vragen.
Belangrijke aandachtspunten: Kwaliteit verslaggeving	• In het coalitieakkoord zijn door de raad doelen gesteld voor het begrotingsjaar. Deze doelen zijn opgesteld aan de hand van de thema's Duurzaam, Groen, Kansrijk en Verbonden. Deze thema's zijn in de begroting vertaald in 8 wijkprogramma's en 13 stedelijke programma's. Door middel van de jaarrekening wordt door het college verantwoording afgelegd door middel van prestatie-indicatoren. De wijze waarop de raad inzicht verkrijgt in de vertaling naar de verschillende programma's en de methode om de inhoudelijke voortgang van de doelstellingen uit het coalitieakkoord te bewaken zijn op dit moment nog beperkt in de turaps en de jaarrekening aanwezig. • De begroting, turap en jaarrekening zijn opgebouwd op wijkniveau. De kosten over een begrotingsjaar worden aan de hand van een bestendige doorbelastingssystematiek verdeeld over de wijken van Arnhem. Het verklaren van afwijkingen en een analyse van de realisatie van de gestelde doelen vindt plaats op wijkniveau én op stadsniveau. Het op deze wijze begroten en verantwoorden leidt tot onnodig veel administratieve lasten en extra (memoriaal) boekingen in het grootboek. Daarnaast draagt het verdelen van kosten over de verschillende wijken niet bij aan het inzicht in de jaarstukken als geheel. Wij adviseren u deze wijze van begroten en verantwoorden te evalueren, mede in relatie tot hetgeen uw wilt bereiken op basis van het coalitieakkoord.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Financiële positie	• De financiële positie ultimo 2022 is verbeterd ten opzichte van 2021. • De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2022 bedraagt € 98,8 miljoen (2021: € 99,7 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Arnhem onderkende en aanwezige risico's van € 43,8 miljoen (2021: € 52,5 miljoen). • Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een verschil tussen de begroting en realisatie, en kent een voordelig rekeningresultaat 2022 ad € 51,8 miljoen (2021: voordelig € 44,0 miljoen). Door de gemeenteraad is besloten om per saldo € 27,9 miljoen te onttrekken uit de reserves. Hierdoor bedraagt het gerealiseerde resultaat over 2022 € 23,8 miljoen positief (2021: € 22,7 miljoen positief).
Opstel- en controleproces	• Zoals ieder jaar hebben wij medio 2022 met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2021 geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan zijn waar nodig aanscherpingen doorgevoerd in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekeningcontrole. Met deze aanpassingen is het proces geoptimaliseerd en is de jaarrekeningcontrole binnen de afgesproken planning afgerond. Medio 2023 evalueren wij wederom het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen mogelijk zijn. • In het proces en opstel- en controledossier is een aantal belangrijke verbeteringen gerealiseerd, zoals het eerder uitvoeren en afronden van de controle van de grondexploitatie (zie onderdeel 'Grondexploitatie' hierna) en de kwalitatief betere analyse en onderbouwing van zogenaamde transitorische posten (nog te ontvangen/betalen bedragen en vooruit ontvangen/nog te besteden (subsidie)bijdragen van derden). • In 2023 is ook de controle van het Sociaal Domein soepel verlopen. De verantwoorde bestedingen vanuit de zorgaanbieders waren eenvoudig aan te sluiten op de financiële administratie. Op basis van de door ons uitgevoerde controle moeten wij de Persoonsgebonden Budgetten (PGB's) overeenkomstig voorgaand jaar als onzeker aanmerken. Er is wel een verbetering zichtbaar t.o.v. 2021. Door de uitvoering van extra controles is de onzekerheid teruggebracht naar € 1,6 miljoen (2021: € 2,5 miljoen).
Rechtmatigheids-verantwoording	• Met ingang van 1 januari 2023 en voor het eerst bij de jaarstukken 2023 zal het college door middel van de rechtmatigheidsverantwoording, die wordt opgenomen in de jaarstukken, verantwoording afleggen over de rechtmatige besteding van de lasten aan de gemeenteraad. Door de gemeente Arnhem is een risicoanalyse uitgevoerd en is een controleplan opgesteld. In 2022 (cf. voorgaande jaren) zijn controles in de audittool Naris uitgevoerd. De vastleggingen vinden gestructureerd plaats. Over de bevindingen voortkomend uit de controles wordt 1 keer in de 6 maanden gerapporteerd door middel van de Audit Rapportages.
Investeringskredieten	• Door de gemeenteraad worden jaarlijks investeringskredieten beschikbaar gesteld. De doelstelling hiervan is het meegeven van kaders voor het college om de door de gemeenteraad gewenste investeringen uit te voeren. Voor 2022 is door de raad € 86,8 miljoen als investeringskrediet beschikbaar gesteld en hiervan is € 38,4 miljoen geactiveerd (gerealiseerd) in 2022. Dit is 44% van het beschikbare krediet. Het achterblijven van de investeringen wordt met name veroorzaakt door investeringen in projecten die in uitvoering zijn, maar nog niet volledig zijn afgerond. De lagere realisatie van € 48,4 miljoen wordt veroorzaakt door het achterblijven van de investeringen op de programma's S00 Bestuur, Dienstverlening en Financiën (€ 3,5 miljoen), S02 Bereikbaarheid (€ 18,6 miljoen), S04 Onderwijs (€ 22,7 miljoen) en S09 Gezondheid en Sport (€ 5,0 miljoen). Het saldo van investeringskredieten is de afgelopen jaren gestegen van € 62,7 miljoen in 2020 naar € 86,8 miljoen in 2022. Een oorzakenanalyse met een toetsing van de haalbaarheid van het investeringsprogramma kan de gemeente meer inzicht geven in de realiseerbaarheid van de investeringsdoelstellingen in de toekomst.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Grondexploitatie	• Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2022 versus de schattingen in de jaarrekening 2021 geanalyseerd ('backtesting'). Bij deze analyse hebben wij ook gebruikgemaakt van een door de gemeente Arnhem ingeschakelde externe deskundige. Wij zijn van mening dat de waardering van de grondexploitatie juist is en consistent is met voorgaand jaar. • Het grondbedrijf heeft over 2022 een negatief resultaat behaald van € 2,2 miljoen (€ 3,5 miljoen negatief Grex en € 1,3 miljoen positief erfpacht), deze € 3,5 miljoen negatief wordt verklaard door het terugboeken van de in eerdere jaren op grond van de BBV verslaggevingsrichtlijnen ingeboekte winstneming bij 3 projecten. Hiervan heeft € 2,8 miljoen betrekking op het project Schuytgraaf. Door stijgende (civieltechnische) kosten, hoge inflatie en een dalende vraag naar vastgoed is er in 2022 een "verlies" gerealiseerd. Op basis van de geactualiseerde calculaties is er in 2023 en verder weer sprake van verwachte winsten. De kosten voor voorstudies zijn in 2022 verder toegenomen. De belangrijkste oorzaak hiervan is het feit dat er sprake is van 6 voorstudies binnen de gemeente Arnhem. De meest omvangrijke voorstudie heeft betrekking op het project Kronenburg. • In 2022 is sprake van minder (grond)opbrengsten in het grondbedrijf dan er aan kosten zijn gemaakt. Dit in tegenstelling tot voorgaande jaren. In totaal is er voor circa € 12,1 miljoen aan kosten gemaakt, terwijl er voor circa € 7,3 miljoen aan opbrengsten binnen zijn gekomen. De boekwaarde van de portefeuille van het grondbedrijf stijgt daardoor € 4,9 miljoen. • De gemeente Arnhem staat de komende jaren voor grote uitdagingen op het gebied van woningbouw, verduurzaming, energietransitie etc. Met de Woondeal wordt geambieerd om tot 2025 in de regio 20.000 nieuwe woningen te realiseren. In de omgevingsvisie 2040 kiest de gemeente Arnhem voor een actievere rol om zodoende meer de regie te houden op de verschillende projecten. Voorbeelden van projecten waar Arnhem meer regie houdt zijn project Kronenburg en project Spoorzone Arnhem-Oost.
Ontwikkeling Kronenbrug (speerpunt auditcommissie)	• In januari 2023 is door de gemeenteraad de Grondexploitatie Kronenburg vastgesteld, Dit is een gecombineerd project voor de herinrichting van de openbare ruimte rondom winkelcentrum Kronenburg. Omdat de calculaties van dit project in 2023 zijn vastgesteld heeft deze grondexploitatieopzet geen effect op de jaarstukken 2022. Er is voor dit project sprake van verschillende financiers, investeringen in de openbare ruimte, faciliterende uitvoer en een subsidie in het kader van de regeling Woningbouwimpuls. In het kader van de jaarrekeningcontrole 2023 verkrijgen wij inzicht in de financiële beheersing van dit project.
Verbouwing Stadstheater (speerpunt auditcommissie)	• Begin 2022 heeft uw raad een besluit genomen over de volledige vernieuwing van het Stadstheater. In oktober 2022 is hiervoor een bedrag van € 73 miljoen beschikbaar gesteld. Met uw raad zijn afspraken gemaakt over de informatievoorziening rondom risicovolle projecten. Hier is door de ambtelijke organisatie invulling aan gegeven door een onafhankelijk risicoanalyse uit te laten voeren door Bureau Naris. Bureau Naris geeft in de rapportage een aantal aanbevelingen voor de inrichting van het risicomanagementproces. Voor de verbouwing van het Stadstheater zal conform het advies het risicomanagementproces ingericht worden. Dit sluit aan bij de door uw raad vastgestelde uitgangspunten. Deze risico's zullen doorlopend worden geactualiseerd, de ingezette beheersmaatregelen geëvalueerd en hierover wordt periodiek gerapporteerd aan de raad. Indien de risico's dermate groot worden dat de verbouwing van het Stadstheater niet binnen de gestelde financiële kaders kan worden uitgevoerd zal dit opnieuw ter besluitvorming aan uw raad worden voorgelegd.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Spoorzone Arnhem-Oost (speerpunt auditcommissie)	• De gebiedsuitwerking Spoorzone Arnhem-Oost is gebaseerd op het binnenstedelijke Ontwikkelperspectief Spoorzone Arnhem-Oost fase 1 (de ambitie) uit mei 2021 en het voorontwerp-Omgevingsvisie Arnhem 2040 (vastgesteld door de raad in november 2021). Op dit moment worden de haalbaarheid van de verschillende scenario's nader onderzocht. Dit resultaat zal in fase 2 (uitvoeringsagenda) ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd worden. Eind 2022 is door de Rijksoverheid € 72 miljoen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem-Oost. In het project Spoorzone Arnhem-Oost zullen woningen worden gebouwd, zal meer groen aangelegd worden en zal de bereikbaarheid van de stad Arnhem verbeterd worden. Ook voor het project Spoorzone Arnhem-Oost zal de gemeente Arnhem het risicomanagementproces voor grote projecten hanteren. Belangrijkste doelstelling hiervan is dat de raad tijdig geïnformeerd wordt wanneer de realisatie en het plan uit de pas gaan lopen.
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) (speerpunt auditcommissie)	• Eind 2022 heeft de rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Dit is een omvangrijk investeringsplan om de onderwijshuisvesting in de gemeente Arnhem de komende jaren te verbeteren en te verduurzamen. Belangrijke aandachtspunten uit het onderzoek hebben betrekking op de betrokkenheid van de gemeenteraad zodat weloverwogen keuzes gemaakt kunnen worden voor toekomstige investeringen. Om dit te bereiken is de nota 'Op weg naar een Integraal Huisvestingsplan voor het voortgezet onderwijs in Arnhem' vastgesteld. Hiermee heeft de raad kennisgenomen van de benodigde financiële middelen (€ 94 miljoen t/m 2032 en € 170 miljoen t/m 2050) die voor de huisvesting van het Voortgezet onderwijs nodig zijn. De ambitie van de gemeente Arnhem is om uiteindelijk te komen tot één integraal beleidsrijk huisvestingsplan voor het primair onderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs. De verwachting is dat dit medio 2023 gereed is.
Realisatiekracht	• Zoals hierboven geschetst zien wij dat uw doelstellingen en ambities uitdagend zijn, waardoor (investerings-) uitgaven de komende jaren fors toenemen. Dit betreft onder anderen het realiseren van een versnelling in de woningbouw, de energietransitie, klimaatadaptatie en de mobiliteitsopgave. Wij adviseren u te onderzoeken in hoeverre deze gestelde ambities passen binnen de beschikbare capaciteit. Dit start bij de ambtelijke capaciteit maar het capaciteitsvraagstuk gaat ook om de vraag of de markt, in een situatie met toenemende personele schaarste, de ambities van de gemeente Arnhem en de metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan kan. Om dit inzicht te verkrijgen adviseren wij u de omvang van de gewenste investeringen over een langere periode inzichtelijk te maken en van daaruit te analyseren in hoeverre deze realiseerbaar zijn en afhankelijk van de uitkomsten te (her-)prioriteren.
Ontwikkelingen SBV Vitesse	• Recentelijk is in de media veel berichtgeving omtrent het huurcontract, de financiële positie, eigendomsverhoudingen, verstrekte geldleningen en overige financieringsconstructies rondom SBV Vitesse. In het kader van onze jaarrekeningcontrole zijn wij nagegaan of deze ontwikkelingen mogelijk nog financiële gevolgen kunnen hebben voor de gemeente Arnhem. Op basis van de aan ons aangeleverde documentatie en onze kennis vanuit de organisatie hebben wij geen zaken geconstateerd die direct financiële impact op de gemeente Arnhem zouden kunnen hebben. U kunt dan bijvoorbeeld denken aan verstrekte garantstellingen, huurcontracten, verstrekte geldleningen of zekerheidsstellingen.

Bestuurlijke samenvatting

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Naleving van de Europese aanbestedingsregels	Conform de uitkomsten van door u zelf uitgevoerde interne controle hebben wij een onrechtmatigheid geconstateerd als gevolg van het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Uit de (interne) controle 2022 is een rechtmatigheidsfout gebleken van in totaal circa € 1,7 miljoen (2021: nihil). Dit is veroorzaakt door het afnemen van diensten op basis van contracten waarvan de looptijd verlopen was. Door de gemeente Arnhem zijn controlewerkzaamheden uitgevoerd op de aflopende contracten uit de controle van voorgaand jaar. Verder zijn voor 2022 door u een spendanalyse en detailcontroles verricht. Op basis van deze combinatie van interne beheersmaatregelen en detailcontroles zien wij dat de beheersing rondom het contractbeheer op orde is, maar dat aanvullende aandacht wordt gevraagd voor aflopende contracten. Wij hebben in aanvulling op de werkzaamheden van de gemeente Arnhem zelfstandig controlewerkzaamheden verricht op de Europese aanbestedingsregels, en komen tot dezelfde conclusie.
Sociaal Domein Jeugdzorgkosten	Voor komende jaren bestaat er een grote onzekerheid binnen het sociaal domein. Deze onzekerheid komt voort uit de *Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028* waarbij nog niet bekend is hoeveel geld gemeenten de komende jaren beschikbaar krijgen voor jeugdzorg. Een tweede belangrijk aandachtspunt betreft de ontwikkeling van de financiële positie van zorgaanbieders. In toenemende mate zien wij dat zorgaanbieders moeite hebben om te komen tot een sluitende exploitatie. Daarbij lijken lonen in de zorg fors toe te nemen op basis van de recente cao's wat zeer waarschijnlijk een effect gaat hebben op de kosten van jeugdzorg en WMO. Er zullen fundamentele keuzes in de toekomst nodig zijn om in te spelen op deze ontwikkelingen.
Begrotingsrechtmatigheid	Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van de overschrijdingen naar de analyse van de begrotingsrechtmatigheid, zoals opgenomen in het hoofdstuk 'Begrotingsrechtmatigheid' van de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2022. De geconstateerde lastenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig zijn aangemerkt, wegen mede op basis van de analyse van het college niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel. De reden hiervoor is dat de overschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en/of direct gecompenseerd worden door hogere bijdragen.
Single information Single Audit (SISA)	In de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over de ontvangen specifieke uitkeringen door middel van de SiSa-bijlage. Als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen en een door het Rijk toenemend gebruik van specifieke uitkeringen (SPUK) is er de afgelopen jaren sprake van een enorme toename van het aantal SiSa regelingen. Deze incidentele middelen moet de gemeente Arnhem apart verantwoorden in de SISA bijlage. Het verantwoorden van deze (veelal kleine subsidiebedragen) regelingen zorgt bij de ambtelijke medewerkers voor een verzwaring van de administratieve lasten en voor een verhoging van onze controlekosten. Wij verwachten dat het aantal regelingen de komende jaren verder zal toenemen.

23
25

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2022. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het normenkader 2022, dat op 7 december 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2022 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Toelichting uitgebreide controleverklaring

De controleverklaring bij de jaarrekening heeft een belangrijke maatschappelijke functie. Daarin geeft de accountant namelijk weer of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de resultaten en financiële positie, en of de baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Gebruikers van jaarrekeningen hebben aangegeven behoefte te hebben aan meer inzicht in de door de accountant ter zake uitgevoerde werkzaamheden. Dit heeft in combinatie met een wijziging van de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (de voorschriften voor het uitvoeren van een accountantscontrole) geresulteerd in een uitgebreidere tekst van de controleverklaring bij uw jaarrekening 2022. Hierin doen wij in het hoofdstuk ‘Informatie ter ondersteuning van ons oordeel’ aanvullend verslag over onze controleaanpak voor frauderisico’s, naleving van wet- en regelgeving, en de veronderstellingen inzake financiële risico’s in relatie tot de financiële positie.

Bij de jaarrekening 2022 van de gemeente Arnhem hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2022 van de gemeente Arnhem uitgevoerd en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij hebben geen niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en het resultaat

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze minimumdrempel. Wij hebben deze niet-gecorrigeerde controleverschillen opgenomen in Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen.

Wij hebben controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid

Wij hebben geconstateerd dat er inkopen voor een bedrag van € 1,7 miljoen niet rechtmatig zijn aanbesteed. Deze contracten zijn na afloop van de contracttermijn niet tijdig verlengd. Deze uitgaven zijn hierdoor niet rechtmatig. Inmiddels zijn deze contracten beëindigd en zijn nieuwe aanbestedingstrajecten opgestart.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2022 geconstateerd.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen afwijkingen geïdentificeerd die van invloed zijn op de WNT.

Verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting op de jaarrekening 2022, onder ‘Waarderingsgrondslagen’. De belangrijkste wijziging hierin betreft de voorziening verlofsparen. In 2022 is in de jaarrekening van de gemeente Arnhem (op basis van gewijzigde wetgeving) een voorziening verlofsparen gevormd. Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijk verlof sparen voor vervroegd pensioen en/of een sabbatical.

Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

De gemeente Arnhem heeft specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de berekeningen, de aannames en de consistente toepassing van de betrokken modellen voor de grondexploitatieopzetten.

Wij zijn van mening dat de verslaggevings-vraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn, en consistent zijn gebruikt.

Bestuurlijke samenvatting

Onze belangrijkste conclusies als basis voor de controleverklaring

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging.

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2022.

De grondslagen zijn toegepast met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. De grondslagen zijn aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.

De jaarstukken 2022 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2022 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2022 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting en de SiSa-bijlage).

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over onder andere weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering en verbonden partijen) het jaarverslag.

Op basis van de Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college van burgemeester en wethouders in het jaarverslag, en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken, verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Bevindingen jaarrekening

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten over het boekjaar 2022 bedraagt € 51,8 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 27,9 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2022 circa € 23,8 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2022 circa 28,5% van het balanstotaal (ultimo 2021: 22% van het balanstotaal) en is verbeterd ten opzichte van 2021.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in reserves gedurende het boekjaar. Deze mutaties in reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw gemeente hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2022	2021	2020	2019
Eigen vermogen per 1 januari	**224,5**	**180,4**	**160,6**	**150,8**
Tussentijdse resultaatbestemming	27,9	22,7	2,9	17,1
Gerealiseerd resultaat	23,8	21,4	16,9	-/- 7,3
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	**51,8**	**44,0**	**19,8**	**9,8**
Eigen vermogen per 31 december	**276,4**	**224,5**	**180,4**	**160,6**

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)	
Totale baten	840,8
Totale lasten	-/- 789,0
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten	**51,8**
Af: stortingen in reserves	-/- 133,2
Bij: onttrekkingen aan reserves	105,3
Saldo mutaties reserves	27,9
Gerealiseerd resultaat	**23,8**

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

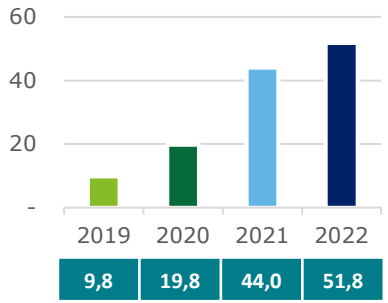
Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2022 laat een voordelig gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten van € 51,8 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 27,9 miljoen (begroting na wijziging).

De jaarrekening 2022 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig gerealiseerd resultaat van circa € 23,8 miljoen.

In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

De gemeente heeft de belangrijkste verschillen toegelicht en heeft de financiële impact ervan in kaart gebracht. In de paragraaf Begrotingsrechtmatigheid van onze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

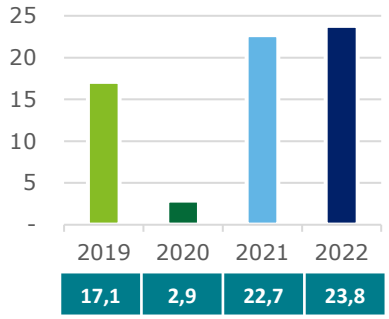
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten (x € 1 miljoen)

Mutaties in reserves (x € 1 miljoen)

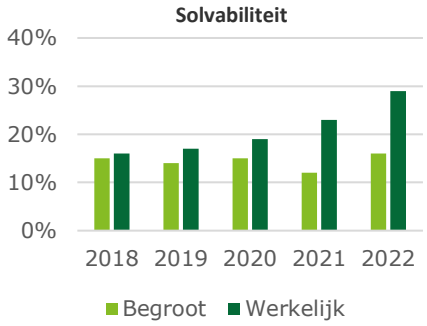
Gerealiseerd resultaat (x € 1 miljoen)

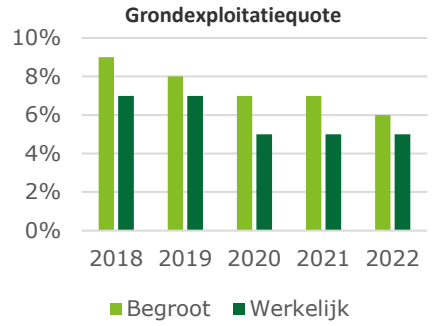

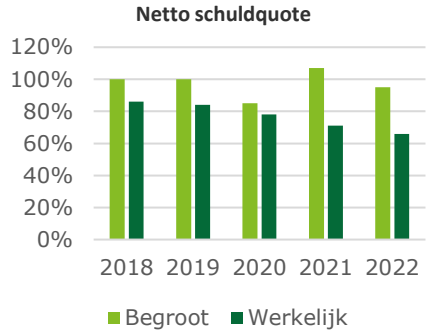
De financiële positie van uw gemeente

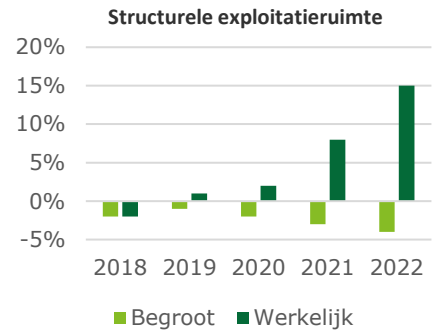
Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Kengetallen voor gemeente Arnhem (begroot en werkelijk over de periode 2018-2022)

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene reserve en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatiequote

De grondexploitatiequote geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten van de gemeente. In de regel geldt: hoe hoger de grondexploitatiequote, hoe groter het risico dat de gemeente loopt.

Netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is ook van belang te kijken naar de structurele baten en lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken.

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting

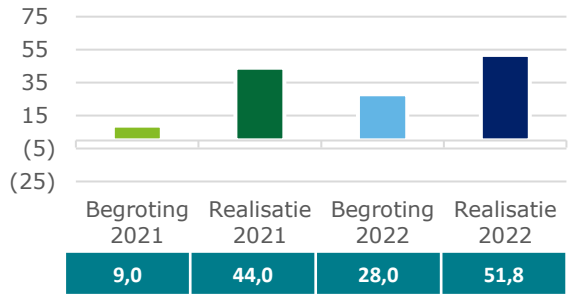
De jaarrekening 2022 sluit met een positief gerealiseerd resultaat van € 23,8 miljoen.

De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de gemeenteraad financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

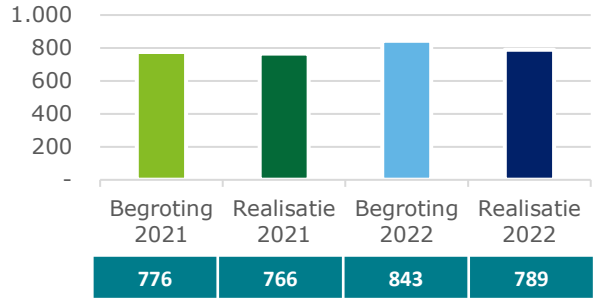
De gemeenteraad heeft de focus gelegd op het realiseren van de gestelde doelen. De realiteit hiervan is echter niet altijd in balans met de beschikbare capaciteit en mogelijkheden. Hiermee is de begroting meer gebaseerd op uw politiek-bestuurlijke ambities dan op wat uw gemeente daadwerkelijk met de beschikbare middelen en capaciteit kan realiseren.

De belangrijkste afwijkingen tussen de realisatie en de (bijgestelde) begroting hebben betrekking op incidentele bijdragen vanuit het Rijk, wat voor een groot deel afkomstig is uit de decembercirculaire 2022.

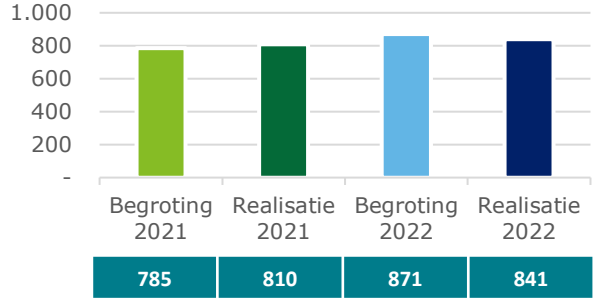
Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie (x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

De financiële positie van uw gemeente

Samenvatting ontwikkelingen in vermogen en resultaat van uw gemeente

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door de gemeente geschatte risico's. Beiden zijn gemuteerd in 2022; de ratio weerstandsvermogen is met 0,4 toegenomen naar 2,3. (2021: 1,9)

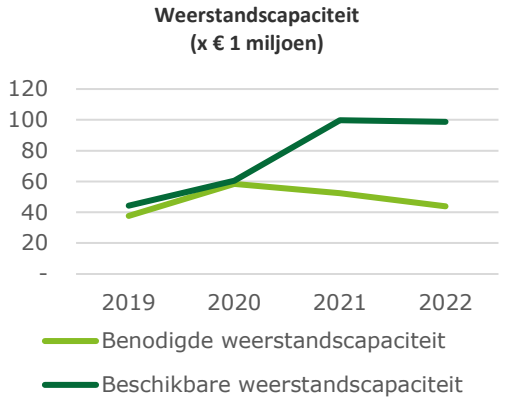
Beschikbare weerstandscapaciteit

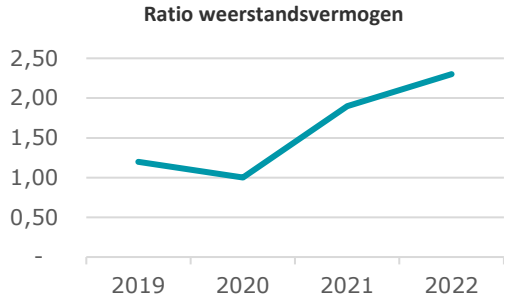
De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 98,8 miljoen (2021: € 99,7 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van risico's – die in de paragraaf 'Risicomanagement en weerstandsvermogen' van het jaarverslag is opgenomen – geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het geïdentificeerde risico zich voordoet, om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij geeft het college een doorlopend inzicht in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en is vermeld welke risico's zijn vervallen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's. Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Het berekende bedrag voor specifieke risico's bedraagt € 43,8 miljoen (2021: € 52,5 miljoen). Ten opzichte van 2021 is hiermee sprake van een afname van de gekwantificeerde risico's met € 8,7 miljoen.

Uw weerstandscapaciteit van € 98,8 miljoen is toereikend in relatie tot de berekende risico's van € 43,8 miljoen. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Risicomanagement en weerstandsvermogen' van het jaarverslag.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De voorraad onderhanden werk

De balanspost met de belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreft de voorraad onderhanden werk, waaronder de bouwgronden in exploitatie (grondexploitatie). Deze balanspost is door het saldo ultimo 2022 ad € 90,7 miljoen relevant voor de accountantscontrole, maar ook door de schattingen die een rol spelen bij het ramen van de in 2023 e.v. nog te realiseren baten en lasten. De nog te realiseren baten en lasten vormen samen met de boekwaarde de basis voor de waardering in de jaarrekening, oftewel het verwachte resultaat bij afsluiting van de projecten. Dit leidt tot een voorziening indien het college verwacht dat het project verlieslatend is en tot (tussentijdse) winstneming bij een verwachte winst. Voor de waardering van grondexploitatie dient de gemeente per individueel project te bepalen of de gemeente de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar beste schatting, terugverdient. Ultimo 2022 gaat het om 11 individuele projecten.

De gemeente Arnhem schat ultimo 2022 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op de gehele grondexploitatie circa € 65,3 miljoen bedraagt (2021: € 65,2 miljoen). Hiervoor is een voorziening getroffen. Deze voorziening is geheel in mindering gebracht op de bouwgronden in exploitatie. Dit is in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording.

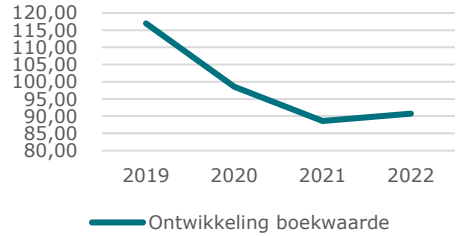
Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot vijf P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- Programmering: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: de verkoopprijzen van woningen, en dus van grond, hebben langere tijd onder druk gestaan. Deze situatie is omgeslagen in een grote vraag naar woningen en grond, waardoor de grondprijs zich in een hoog tempo in positieve zin ontwikkelt. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke grondprijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de positieve marktontwikkelingen?
- Plankosten: door de toenemende vraag naar woningen en dus naar bouwcapaciteit is sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij horende prijsontwikkelingen?
- Parameters: zijn de parameters voor kosten en opbrengstenstijgingen opportuun, beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting van de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en de plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw paragraaf 'Grondbeleid'.

Totale boekwaarde bouwgronden in exploitatie (x € 1 miljoen)

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor het actualiseren van de grondexploitaties – vooral de uitgangspunten voor planning (fasering), programmering en prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (rente-omslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

De grondexploitaties zijn door het college voor de jaarrekening 2022 opnieuw doorgerekend (geactualiseerd), en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd, en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening noodzakelijk is.

Tussentijdse winstneming

In juli 2019 heeft de commissie BBV de notitie ‘Grondbeleid in begroting en jaarstukken’ gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat gemeente voor tussentijdse winstneming de ‘Percentage Of Completion methode’ (POC-methode) moeten toepassen. Hierbij geldt dat gemeenten, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan, tussentijds winst moeten nemen.

Voor het toepassen van de POC-methode is het van belang dat uw gemeente het resultaat betrouwbaar kan schatten. Ook moet er sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerde kosten.

Op grond van de POC-methode heeft gemeente Arnhem in het boekjaar 2022 voor € 3,5 miljoen negatief aan tussentijdse winst genomen op de grondexploitatie (2021: € 7,2 miljoen). Dit houdt in dat een in het verleden geboekte winst in verband met de stijgende prijzen van de kosten en dalende grondverkopen in 2022 is teruggenomen.

Belangrijkste bevindingen inzake waardering grondexploitaties

Als onderdeel van de controle van de waardering van de bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiële fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat, en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier bijvoorbeeld al contracten of overeenkomsten aan ten grondslag of niet).

Naast de hiervoor genoemde elementen spelen bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol.

Zo zorgt binnenstedelijke herstructurering (zoals project Kronenburg) normaliter voor een grotere complexiteit, doordat de gemeente de bestaande ruimte herontwikkelt en dit type projecten hierdoor (financieel gezien) gevoeliger is voor risico’s dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Een langere doorlooptijd van de projecten zorgt voor een hoger risicoprofiel, doordat de schatting van kosten en opbrengsten van de projecten subjectiever is naarmate de doorlooptijd toeneemt.

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat de grondexploitaties Schuytgraaf en Arnhem Centraal de belangrijkste projecten binnen uw gemeente zijn, waarbij wij de grondexploitatie Schuytgraaf voor onze controle op deelcomplexniveau hebben geanalyseerd en – waar wij dat noodzakelijk achten op grond van onze professionele oordeelsvorming – geselecteerd voor nadere controle.

Van deze (deel)projecten hebben wij de aannemelijkheid van de nog te realiseren kosten en opbrengsten getoetst en is tevens de getroffen verliesvoorziening gecontroleerd. Daarnaast hebben de correctie op de in het verleden ingeboekte winstneming gecontroleerd. Gezien de verhoogde complexiteit van bepaalde onderdelen binnen de grondexploitatie van Schuytgraaf, hebben wij de specialisten beoordeeld die door de gemeente Arnhem zijn ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de gehanteerde parameters, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk (grondexploitatie)

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2022 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat uw gemeente:

- Beschikt over actuele ramingen van de nog te realiseren baten en lasten
- Beschikt over een deugdelijke onderbouwing van de gehanteerde uitgangspunten in de grondexploitaties
- Externe deskundigheid heeft ingeschakeld ter onderbouwing van de geraamde grondprijzen en grondopbrengsten
- Een niet onaannemelijk niveau heeft bepaald van de nog te maken plan- en civiele kosten.

De uitgangspunten die in de grondexploitaties en dus in de jaarrekening 2022 zijn verwerkt, zijn door ons getoetst en als aannemelijk aangemerkt.

Verder merken wij volledigheidshalve op dat wij voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2022 de per die datum vastgestelde projectkaders en genomen besluiten betrokken hebben bij de controle van de waardering. Er is geen rekening gehouden met de effecten van eventuele toekomstige, nog vast te stellen, ambities van uw gemeente.

In lijn met de afspraak met de organisatie hebben wij in februari/maart 2023 onze werkzaamheden voor de waardering van de grondexploitatie per 31 december 2022 opgestart en zover mogelijk afgerond. Hierdoor waren onze vragen en observaties vroegtijdig in het opstelproces van de jaarrekening bekend en zijn deze vervolgens tijdig door de organisatie opgevolgd. Door de constructieve opstelling van en samenwerking met de ambtelijke medewerkers hebben wij de controle van de grondexploitatie tijdig kunnen afronden.

Arnhem

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening

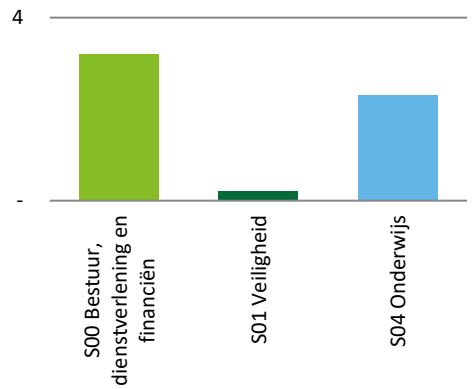
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2022, hebben wij een controle uitgevoerd op de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt met het vaststellen van de begroting en via de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de lasten binnen de begroting blijven en het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat zij hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn rechtmatigheidsoordeel. De kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en zijn in te delen in de categorieën als genoemd in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de commissie BBV.

Voor de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. In de figuur hieronder hebben wij de programma's met een lastenoverschrijding opgenomen.

Lastenoverschrijdingen (x € 1 miljoen)

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van en toelichting op deze overschrijdingen naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in het hoofdstuk 'Begrotingsrechtmatigheid' in de jaarrekening. Hiermee legt het college aan de gemeenteraad verantwoording af over de begrotingsrechtmatigheid van de lasten over 2022. De geconstateerde kostenoverschrijdingen wegen niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Kredietoverschrijdingen

Kredietoverschrijdingen vereisen conform de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV – vergelijkbaar met kostenoverschrijdingen in het overzicht van baten en lasten – autorisatie van de gemeenteraad. Indien een overschrijding niet door de raad is geautoriseerd, is deze strikt genomen onrechtmatig. Afspraken hierover tussen de gemeenteraad en het college kunnen zij nader vastleggen in de financiële verordening ex art. 212 Gemeentewet.

De in 2022 ontstane kredietoverschrijdingen zijn tijdig gemeld aan de gemeenteraad.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij u jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

In onze boardletter hebben wij uitgebreid gerapporteerd over fraude en integriteit, en de stappen die de gemeente Arnhem hierin heeft gezet.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens doorspreken met medewerkers van uw organisatie. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Onze conclusie is voorts dat uw gemeente op een adequate wijze opvolging geeft aan geïdentificeerde integriteitskwesties, en hierover tijdig met ons in contact treedt.

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Uw gemeente voert in het kader van de controle op de naleving van de Europese aanbestedingsregels jaarlijks een uitgebreide 'spendanalyse' uit. Aan de hand van deze 'spendanalyse' worden detailcontroles op de onderliggende contractvoorwaarden uitgevoerd.

Wij constateren over 2022 een toename in de omvang van de onrechtmatigheden door het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Uit de controle blijkt een fout van circa € 1,7 miljoen, terwijl over 2021 geen fouten zijn geconstateerd.

De onrechtmatigheden in 2022 hebben betrekking op inkopen bij twee leveranciers, waarvan de contractperiode reeds verlopen was. Hoewel de onrechtmatigheden op korte termijn geïdentificeerd zijn, zorgt een betere bewustwording ervoor dat vergelijkbare onrechtmatigheden in de toekomst voorkomen kunnen worden.

Uw gemeente heeft interne beheersingsmaatregelen ingericht om onrechtmatige aanbestedingen te voorkomen of tijdig te identificeren. De hierboven gerapporteerde onrechtmatigheden waren reeds door uw gemeente geïdentificeerd en uw gemeente heeft passende vervolgstappen genomen om deze onrechtmatigheden te herstellen.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

COVID-19

Wij sommen hier de belangrijkste effecten op die het coronavirus heeft (gehad) op de jaarrekening 2022 van uw gemeente:

- Waardering vorderingen: als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren en andere soorten schuldenaars bestaat er een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's, en daarmee de waardering van de vorderingen, gecontroleerd, en merken op dat er vooralsnog geen sprake is of zou moeten zijn van grote mutaties in de voorziening voor oninbare vorderingen.
- Subsidieverstrekkingen: uw college is in bepaalde gevallen niet overgegaan tot het terugvorderen van subsidies (in gevallen waarin de prestatie door de effecten van/maatregelen vanwege corona niet (geheel) geleverd is). De gemeenteraad is hierover geïnformeerd. Dit houdt in dat, ondanks het feit dat de gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd, het college de subsidies op basis van dit besluit kan vaststellen en wij deze subsidies daarmee als rechtmatig vastgesteld beschouwen.
- Tozo: één van de maatregelen die het kabinet (heeft) gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Uw gemeente is, ondanks een snelle invoering en de wijzigingen hierin, gedurende 2022 in staat geweest aantoonbaar te voldoen aan de gestelde rechtmatigheidseisen. Zowel uw interne controlewerkzaamheden als onze zelfstandig uitgevoerde dossiercontroles bevestigen deze uitkomst.

De Nota verwachtingen accountantscontrole schrijft daarnaast voor dat wij een kwalitatieve toets moeten verrichten op uw beleid inzake Misbruik en Oneigenlijk (M&O) beleid voor de Tozo-regeling. Wij stellen vast dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld met daarin de getroffen interne beheersmaatregelen, zoals de controle achteraf, en de wijze waarop u gebruikmaakt van het Inlichtingenbureau. Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente het M&O-beleid heeft nageleefd, waarmee is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

Sociaal domein | Gevolgen corona

Wij hebben in de boardletter 2022 gerapporteerd over de bijzondere gevolgen van corona voor het sociaal domein. Hieronder voorzien wij u van een beknopte actualisatie. De financiële gevolgen voor de gemeente zien toe op de volgende onderdelen:

- Continueren van reguliere zorg: Voor zover mogelijk hebben de zorgverleners de reguliere zorg gecontinueerd en volstaat ter zake de interne beheersing die in afgelopen jaren voldoende heeft gefunctioneerd.
- Leveren van alternatieve zorg: Voor zover zorgleveranciers de reguliere zorg niet konden continueren, mochten zij alternatieve zorg leveren. De verantwoording en afrekening hiervan vindt op dezelfde wijze plaats als de afrekening van reguliere zorg.

Wij merken op dat de gemeente voldoende (extra) interne beheersmaatregelen heeft getroffen om de zorgverlening te continueren, en de (mogelijke) financiële effecten van corona voor het sociaal domein in beeld te brengen en te beheersen. Dit blijkt uit het feit dat de zorg is gecontinueerd en de verzoeken voor en de omvang van continuïteitsbijdragen en meerkosten corona qua omvang beperkt zijn.

Een voor de controle belangrijk onderdeel hiervan is het interne controleplan, inclusief een gedetailleerde uiteenzetting van de geschatte en werkelijke financiële effecten van corona op het sociaal domein voor de gemeente. De getroffen maatregelen hebben ertoe geleid dat de organisatie de extra kosten en vraagstukken tot een minimum heeft kunnen beperken.

Sociaal domein | PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft – net als in voorgaande jaren – bij de PGB-verantwoordingen voor Jeugd en Wmo over 2022 een controleverklaring met beperking verstrekt. De PGB-bestedingen over 2022 bedragen circa € 3,3 miljoen (2021: € 4,5 miljoen).

Uw organisatie heeft de voorgaand jaar getroffen aanvullende interne beheersmaatregelen en interne controles ook over 2022 gehandhaafd c.q. uitgevoerd. Hiermee is voldoende zekerheid verkregen over de prestatielevering en rechtmatigheid van de PGB-bestedingen. In dit kader is onder andere nader onderzoek uitgevoerd bij een representatief aantal gebruikers van deze PGB-gelden.

Met de getroffen beheersmaatregelen en uitgevoerde interne controles is voor de PGB-bestedingen ad. € 1,7 miljoen over 2022 voldoende zekerheid verkregen wat betreft zowel de getrouwheid als rechtmatigheid van deze bestedingen. Per saldo resteert een onzekerheid van € 1,6 miljoen.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Overige bevindingen

Sociaal domein | Beheersing Jeugdzorg

De instroom van jongeren en de complexiteit van de zorg binnen de jeugdzorg neemt steeds verder toe. Samen met de beoogde bezuinigingen vanuit het Rijk zorgt dit voor druk op het kunnen realiseren van de gewenste kwaliteit jeugdzorg die de gemeente wil bieden. De gemeente Arnhem heeft reeds maatregelen getroffen om de instroom in de jeugdzorg te beperken. Voor uw merenjarenbegroting is het belangrijk om de balans te vinden tussen de middelen en de kwaliteit.

In lijn met de landelijke trend is een stijging van de jeugdzorgkosten zichtbaar binnen uw gemeente. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de kosten per cliënt, maar voornamelijk door een groter aantal cliënten binnen de jeugdzorg. Deze stijging lijkt ook in 2023 door te zetten.

In 2022 is de landelijke Hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 gepresenteerd. De financiële houdbaarheid van deze hervormingsagenda staat nog ter discussie, waarbij de onderhandelingen tussen het Rijk en de VNG nog gevoerd worden. Zodra er een akkoord is bereikt zal er vanuit de hervormingsagenda mogelijk aanvullende maatregelen getroffen moeten worden in het kader van de hieruit ‘bewezen effectieve kostenbesparende maatregelen’. De gemeente heeft hierop vanaf 2019 reeds kostenbesparende maatregelen getroffen.

Een ander aandachtspunt wat wij signaleren voor de toekomst is de cao zorg & welzijn waarbij de personele kosten van de zorgaanbieders zullen gaan stijgen. Onze verwachting is dat dit zal leiden tot tariefstijgingen, waarbij het risico is dat dit niet wordt gecompenseerd door een hogere bijdrage van het rijk.

Tot slot vragen wij uw aandacht voor het monitoren van de financiële positie van zorgaanbieders, die mede door de stijging van de cao lonen onder druk komt te staan.

In 2022 zijn aanvullende middelen van ruim € 14 miljoen beschikbaar gesteld door de Rijksoverheid voor de transitie van Jeugdzorgplus en drie milieuvoorzieningen. Deze middelen zijn bedoeld om de fysieke investeringen te plegen in het vastgoed van jeugdzorgaanbieders om daarmee de transitie en/of afbouw van Jeugdzorgplus en gesloten jeugdzorg te bewerkstelligen. De middelen zijn in 2022 als subsidie beschikt en gereserveerd op de balans gezien de realisatie nog plaats moet vinden.

Voorziening verlofsparen

Vanaf 1 januari 2022 kunnen medewerkers, als gevolg van de nieuwe CAO afspraken, bovenwettelijk verlof sparen. In tegenstelling tot andere personele verplichtingen is het, indien aan de voorwaarden wordt voldaan, voorgeschreven hier een voorziening voor te vormen. Door de gemeente Arnhem is deze voorziening bepaald en berekend aan de hand van verschillende parameters. Wij hebben de door de gemeente Arnhem opgestelde berekeningen, uitgangspunten en parameters getoetst. Hierbij hebben wij geen afwijkingen geconstateerd. De voorziening verlofsparen is juist en volledig in de jaarrekening verantwoord.

De wijziging ten opzichte van voorgaand jaar is op toereikende wijze in de jaarrekening toegelicht.

Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2022 voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij – naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening – vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

Met de afdeling Financiën hebben wij in dit kader medio 2022 een evaluatie gehad waarin over en weer ideeën en suggesties zijn uitgewisseld om de jaarstukken een verdere kwaliteitsimpuls te geven, zonder dat dit direct leidt tot een toename van de kwantitatieve omvang van de jaarstukken.

Interne beheersing

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2022

Boardletter 2022, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2022 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze boardletter 2022 van 30 november 2022.

In de boardletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2022 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen.

Wij merken op dat de gemeente inzet op een verbetering en vereenvoudiging van de processen rondom memoriaalboekingen.

Wij merken op dat het aantal memoriaalboekingen desondanks nog steeds groot is, mede als gevolg van de genoemde inrichting rondom de wijkprogramma's. Om de controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te voeren, en toe te spitsen op het specifieke risico en karakter van memoriaalboekingen, hebben wij gebruikgemaakt van een data-analyse tool. Hieruit zijn geen onjuistheden, onrechtmatigheden of anderszins bijzonderheden gebleken.

Wij onderschrijven het belang van de ontwikkelingen zoals data-analyse op het gebied van de memoriaalboekingen. Hiermee kan de gemeente de boekingsprocessen verder standaardiseren en vereenvoudigen, waardoor het aantal memoriaalboekingen verder is te reduceren.

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2022 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2021 geëvalueerd, en waar nodig aanscherpingen verwerkt in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekening. Met deze aanpassingen is het proces verder geoptimaliseerd en is de controle binnen de afgesproken planning afgerond.

In het proces en opstel- en controledossier is verder een aantal belangrijke verbeteringen gerealiseerd, zoals het eerder uitvoeren en afronden van de controle van de grondexploitatie en de kwalitatief betere en tijdige analyse en onderbouwing van de zogenaamde transitorische posten (nog te ontvangen/betalen bedragen en vooruit ontvangen/nog te besteden (subsidie)bijdragen van derden). Ook is voorzien in beter volgbare aansluitingen en analyses tussen de uitgevoerde interne controles en de bedragen in de jaarrekening.

Het opstel- en controleproces is door de genoemde verbeteringen efficiënter en effectiever verlopen in vergelijking met 2021.

Met het oog op verdere optimalisatie van het opstel- en controleproces van de jaarrekening merken wij het volgende op:

- Met de ambtelijke organisatie is afgesproken de administratie en jaarrekening bij aanvang van onze controle 'te bevriezen'. Dit betekent dat de organisatie eventuele correcties uit zowel de in- als externe controle verzamelt en verwerkt in een tweede versie van de jaarrekening.

Wij trekken samen met uw gemeente op in het proces van het digitaliseren van de interim- en jaarrekeningcontrole. Tijdens onze controle zetten wij hiertoe diverse tools in, waaronder, tijdens onze controle van 2022 een digitale omgeving om documentatie aan te leveren (Deloitte Connect) en tooling om data te analyseren (Spotlight). Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van een digitale projectmanagement omgeving (Microsoft Teams) zodat de voortgang op eenvoudige wijze te monitoren is.

Medio 2023 evalueren wij – mede op basis van de actualisatie van de risicoanalyse voor de jaarrekening 2023 – wederom gezamenlijk het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen in het opstel- en controleproces van de jaarrekening mogelijk zijn.

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2022

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity behoeft verdere aandacht

De gemeente onderkent het belang van informatie-veiligheid en privacy. Dit vertaalt zich in een (structureel) budget dat vanaf de begroting 2023 is opgenomen. Hiermee beoogt de gemeente de informatieveiligheid op voldoende niveau te brengen, zodat het risico op cybersecurity incidenten naar beneden gebracht zal worden.

Daarnaast zijn er in 2022 door de gemeente Arnhem diverse stappen (in samenwerking met de Connectie) gezet om de betrouwbaarheid van de financiële informatiesystemen te vergroten. De bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving leiden er echter toe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Enkele nadelen van het feit dat onvoldoende opvolging is gegeven aan onze eerdere aanbevelingen, zijn onder andere:

- Bij interne controles niet zonder meer gebruik is te maken van onder andere data-analyses. De uitvoering van controles – waarbij data-analyse is ingezet – is hierdoor niet optimaal efficiënt, doordat eerst aanvullende werkzaamheden nodig zijn om de betrouwbaarheid van data/lijstwerk vast te stellen. Bovendien kan de interne controle bij maximaal gebruik van data-analyse een hogere toegevoegde waarde opleveren voor de organisatie doordat zij daarmee belangrijke inzichten kan verkrijgen en de controles ook meer risicogericht kan insteken.
- Voor de jaarrekeningcontrole 2022 niet zonder meer kunnen steunen op de informatie vanuit de geautomatiseerde gegevensverwerking. Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

Voor onze inhoudelijke bevindingen en de resterende aanbevelingen inzake de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij kortheidshalve naar onze boardletter 2022.

Wel zijn wij bij de jaarrekeningcontrole in staat geweest data-analyse in te zetten als onderdeel van de controleaanpak voor de memoriaalboekingen. Hierbij hebben wij met data-analyse een diepgaande en risicogerichte analyse uitgevoerd van deze in opzet meer risicovolle boekingen. Door de inzet van data-analyse hebben wij de met gegevensgerichte werkzaamheden te onderzoeken populatie memoriaalboekingen sterk kunnen reduceren. Dit illustreert het belang en de toegevoegde waarde van een betrouwbare IT-omgeving als basis voor de inzet van data-analyse.

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

Samenvatting overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het college en het ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen tijdens het uitvoeren van onze controle.

Naar onze mening is ons bij het uitvoeren van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen. (bedragen * 1 miljoen)

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	**€ 0**	**€ 0**
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten: • Niet van toepassing	€ 0	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.): • Niet voldaan aan EU aanbestedingsrichtlijnen	€ 1,7	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	€ 0	
Overige rechtmatigheidsfouten	€ 0	
Totaal rechtmatigheidsfouten	**€ 1,7**	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2022 en het normenkader rechtmatigheid 2022, dat op dat op 7 december 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 – Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle. (bedragen * € 1 miljoen)

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid: • Onzekerheid PGB-Bestedingen (ZIN)	€ 1,6	€ 1,6
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	**€ 1,6**	**€ 1,6**
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid: • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding, Fido, etc.): • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid): • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid • Niet van toepassing	€ 0	€ 0
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	**€ 1,6**	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018, het Addendum Kadernota rechtmatigheid 2022 en het normenkader rechtmatigheid 2022, dat op 7 december 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.
- Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 – Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van díe onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Geen afwijkingen geconstateerd met betrekking tot de toelichting in de jaarstukken	n.v.t.	n.v.t.

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2022 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
A5	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme		€ 0	
A6	Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)		€ 0	
A9	Regeling specifieke uitkering Gemeente in verband met de versterking van de lokale [...] radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2021		€ 0	
A10	Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders		€ 0	
A13	Regeling specifieke uitkering naleving controle coronatoegangsbewijzen		€ 0	
A14	Regeling specifieke uitkering Gemeente in verband met de versterking van de lokale [...] radicalisering, (gewelddadig) extremisme en terrorisme 2022		€ 0	
A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne		€ 0	
A17	Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit		€ 0	
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021		€ 0	
C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls		€ 0	
C10	Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening		€ 0	
C11	Regeling procesgeld woondeal regio Arnhem-Nijmegen		€ 0	
Subtotaal			**€ 0**	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
C30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e rond		€ 0	
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen		€ 0	
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen		€ 0	
C41B	Specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw (SiSa tussen medeoverheden)		€ 0	
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen		€ 0	
C47	Volkshuisvestingsfonds		€ 0	
C55	Aanpak energiearmoede		€ 0	
C56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen		€ 0	
C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen		€ 0	
C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen		€ 0	
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)		€ 0	
D10	Volwasseneneducatie		€ 0	
D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie		€ 0	
D12	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024		€ 0	
D12A	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024		€ 0	
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen		€ 0	
D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden		€ 0	
D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur		€ 0	
Subtotaal			**€ 0**	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai		€ 0	
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021		€ 0	
E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027		€ 0	
E50	Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem		€ 0	
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord		€ 0	
E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021		€ 0	
E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022		€ 0	
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023		€ 0	
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2022		€ 0	
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) gemeentedeel 2022		€ 0	
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers en de Tijdelijke regeling overbruggingsregeling (Tozo) gemeentedeel 2022		€ 0	
G10	Wet inburgering 2021 gemeentedeel 2022		€ 0	
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		€ 0	
G13	Regeling specifieke uitkering onderwijsroute		€ 0	
H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling		€ 0	
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport		€ 0	
H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling		€ 0	
H7B	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (SiSa tussen medeoverheden)		€ 0	
Subtotaal			**€ 0**	

Bijlage B - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2022

Code	SiSa-regeling	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022		€ 0	
H10	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020		€ 0	
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken		€ 0	
H14B	SPUK expertisecentra jeugdhulp		€ 0	
H20	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021		€ 0	
H22	Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022		€ 0	
H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)		€ 0	
V3	Verzameluitkering		€ 0	
Subtotaal			**€ 0**	

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Arnhem in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften voldoende is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico’s ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheidsevaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij de gemeente Arnhem te rouleren.

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Arnhem

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Arnhem

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de medewerkers van de gemeente Arnhem die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Arnhem of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Deloitte.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte organisatie”). DTTL (hierna ook te noemen “Deloitte Global”) haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichtingen of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteit is aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belasting- en juridische diensten, consulting, financial advisory, and risk advisory diensten aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op zijn meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 345.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.

© 2023. Neem voor informatie contact op met Deloitte Nederland.

Aan de gemeenteraad

Datum	: 18 april 2023
Zaaknummer	: 153670
Contactpersoon	: Ron Verheijen
Telefoonnummer	: 026-3775185

Onderwerp: Reactie van het college op het accountantsverslag

Geachte voorzitter en leden,

Onlangs heeft onze accountant de controle van de jaarstukken 2022 afgerond. Zoals gebruikelijk zijn de belangrijkste uitkomsten uit deze controle vastgelegd in het Accountantsverslag 2022. Wij hebben met tevredenheid kennis genomen van de inhoud van dit verslag en nemen u graag mee in onze bestuurlijke reactie op de belangrijkste bevindingen en conclusies.

Wij zijn verheugd met de conclusie van de accountant dat we “in control” zijn en dat verdere verbeteringen zijn gerealiseerd in de doorontwikkeling van de interne beheersing. Het is goed te constateren dat dit (opnieuw) heeft geresulteerd in een soepel opstel- en controleproces van de jaarrekening.

Tegelijkertijd herkennen wij de aandachts- en verbeterpunten. Allereerst betreft dit de realisatiekracht en het door de accountant geschetste spanningsveld tussen ambities en capaciteit. Hoewel positievere resultaten dan begroot hiervoor niet volledig maatgevend zijn (de oorzaak hiervan is regelmatig het feit dat laat in het jaar nog middelen vanuit Rijk en provincie worden ontvangen), herkennen wij de beschreven spanning. Met regelmaat zijn wij in gesprek met de ambtelijke organisatie over de ambities en hierin te stellen prioriteiten.

Ook de opmerkingen met betrekking tot de kwaliteit van de verslaglegging en, vooral, de transparantie en informatiewaarde van de jaarstukken nemen wij ter harte. De invloed van wijksturing hierop nemen wij mee in de opvolging van de evaluatie Van Wijken Weten.

In totaliteit geven de bevindingen en conclusies van de accountant het vertrouwen dat in de komende periode, gebruik makend van de gegeven adviezen, vervolgstappen kunnen worden gezet in de verdere verbetering van onze interne organisatie.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • www.arnhem.nl

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Proces behandeling Perspectiefnota

Datum : 14 april 2023

Aan : Raadsleden, fractievolgers en college van B&W

Van : Griffie

Betreft : proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027'

Beste raadsleden, fractievolgers en collegeleden,

Binnenkort staat de behandeling van de *'Perspectiefnota 2024-2027'* op de raadsagenda. Het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota (PPN) is besproken in de auditcommissie van 12 december 2022 en vastgesteld in de agendacommissie van 8 februari 2023 tijdens de behandeling van het 'Spoorboekje P&C cyclus 2023' Via deze brief wil de griffie jullie informeren over het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota. Vragen? Neem dan contact op met de griffie.

Oproep agendacommissie: houd je aan de deadlines!

In het proces wordt op twee momenten gewerkt met deadlines: bij het stellen van technische vragen en bij het indienen van de concept en definitieve moties en amendementen. Deze deadlines zijn er voor om te zorgen dat iedereen (raad, college, ambtelijke organisatie en griffie) voldoende tijd heeft, bijvoorbeeld voor de voorbereiding van de M2 en besluitvormende raad. Uiteraard zijn deze deadlines in principe slechts een 'verzoek', omdat het de raad vrij staat om zelfs tijdens de vergadering zelf nog een motie of amendement in te dienen. In het presidium en de agendacommissie is besproken dat ondanks het tijdig communiceren van deze deadlines - met name rondom het indienen van de moties en amendementen - niet alle fracties zich er aan houden. Hierbij dus de oproep u aan de deadline te houden!

Behandeling perspectiefnota in samenhang met de Turap-1 2023 en Jaarstukken 2022

Tegelijk met de perspectiefnota wordt de raad ook de Turap-1 2023 en de Jaarstukken 2022 aangeboden. Het behandelproces rondom deze twee stukken is als volgt:

Jaarstukken 2022

In het jaarverslag en de jaarrekening (samen de jaarstukken) legt het college van B&W verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de Begroting vastgestelde beleidsvoornemens. De jaarstukken gaan dus over het vorige begrotingsjaar (2022). In het verleden liep de behandeling van de jaarstukken en perspectiefnota vaak gelijk op. In verband met het Duisenbergonderzoek op de jaarstukken is dit voor dit jaar niet het geval en doorlopen de jaarstukken een eigen besluitvormingsproces . Zie hiervoor het 'spoorboekje P&C cyclus 2023'. De jaarstukken worden wel gelijktijdig met de PPN gepubliceerd. Ook is er op de technische vragenmarkt ruimte voor het stellen van vragen over de jaarstukken.

Turap-1 2023

Om de voortgang op de realisatie begroting te kunnen bewaken wordt door het college minimaal een tweetal tussenrapportages aangeboden. In Turap-1 wordt de raad geïnformeerd over verwachte majeure afwijkingen op programmaniveau. De behandeling van de turap-1 loopt gelijk met de perspectiefnota.

Hoe ziet het proces eruit rondom de behandeling van de perspectiefnota eruit?

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april*
2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur
   → *via het nieuwe emailadres technischevragenraad@arnhem.nl*
3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)
4. I: Inspreekavond inwoners 'in gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?' – Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00
5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*
6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*
7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*
8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*
9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

---

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april (18.45-19.15 uur)*

De perspectiefnota zal op woensdagavond 19 april aan het begin van de Politieke Avond door de het college aan de gemeenteraad worden aangeboden en kort worden gepresenteerd. De insteek van de presentatie is om de raad bij het aanbieden van de jaarstukken 2022, de Turap-1 2023 en de Perspectiefnota 2024-2027 van toelichting te voorzien over de inhoud van deze documenten en de onderlinge samenhang daartussen. In de presentatie zal stilgestaan worden bij de belangrijkste (financiële) resultaten en conclusies uit deze documenten. Er wordt naar gestreefd om tijdens deze presentatie voor alle raadsleden en fractievolgers een geprinte versie van de perspectiefnota aan te bieden. (Indien dit onverhoopt niet mogelijk blijkt te zijn, wordt deze zo snel mogelijk via de post verstuurd) De jaarstukken en turap zijn vanaf dit moment ook digitaal raadpleegbaar. Voor alle fracties zal er 1 geprinte versie van de jaarstukken zijn, deze is op te halen op de griffie.

- *Bekijk de digitale stukken op https://financien.arnhem.nl/*

---

2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur

Het stellen van schriftelijke technische vragen is het startpunt van het verkrijgen van informatie. Alle technische vragen dienen – zo veel mogelijk - voorafgaand aan de M1 van woensdag 17 mei gesteld te worden. Omdat er bij de behandeling van de perspectiefnota meestal veel schriftelijke technische vragen worden gesteld, worden deze verzameld in één document. Deze 'technische vragen bundel' zal tijdens het proces telkens worden geüpdate met nieuwe vragen en antwoorden. Bij het publiceren van een nieuwe versie ontvangen jullie via iBabs een notificatie.

Technische vragen ingediend vóór vrijdag 12 mei 12.00 zullen z.s.m. worden beantwoord, met als uiterlijke datum woensdag 17 mei voor de Politieke Avond (M1). Schriftelijke technische vragen die na afloop van deze periode worden gesteld, worden beantwoord, de termijn waarop is onzeker.

Voor de jaarstukken ligt de deadline van het stellen van technische vragen later. Alle technische vragen over de jaarstukken die voor 31 mei zijn ingediend, zullen beantwoord worden voor 7 juni. Voor de technische vragen rondom de jaarstukken wordt een aparte vraag- en antwoordbundel gemaakt.

Om zorg te dragen voor een zo snel mogelijke beantwoording, werken we vanaf deze raadsperiode met een nieuw emailadres voor alle schriftelijke technische vragen rondom de P&C producten,

- *Zowel de technische vragen over de jaarstukken als perspectiefnota worden ingediend via technischevragenraad@arnhem.nl*

---

3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)

Ook dit jaar wordt er vanuit de ambtelijke organisatie weer een technische vragenmarkt georganiseerd waar jullie direct aan de verantwoordelijk ambtenaar jullie technische vragen kunnen stellen. Deze vragenmarkt vindt plaats voorafgaand aan de Politieke Avond van woensdagavond 10 mei van 17.00 tot 19.00 uur. Tijdens deze vragenmarkt zijn er vanuit verschillende beleidsterreinen ambtenaren aanwezig. Ook is de accountant aanwezig voor vragen over de jaarstukken. Tijdens de technische vragenmarkt is er een gezamenlijk buffet.

- *Jullie ontvangen vlak voor de vragenmarkt een 'plattegrond/overzicht' waar de ambtenaren van de verschillende beleidsterreinen zich in het Stadhuis bevinden voor het beantwoorden van jullie technische vragen.*

---

4. I: Inspreekavond inwoners 'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?– Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00

Op verzoek van de raadswerkgroep burgerparticipatie vindt er tijdens de informatieve fase van de behandeling van de perspectiefnota een open inloopavond voor inwoners plaats: *'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?'* Doel van de bijeenkomst is om op een laagdrempelige manier het gesprek aan te gaan met inwoners over belangrijke thema's in de perspectiefnota. Tijdens deze gesprekken is er vooral ruimte voor inwoners om te vertellen zij belangrijk vinden, waarin zij vragen kunnen stellen, zorgen kunnen uiten of een goed idee onder de aandacht kunnen brengen.

- *Over 'In gesprek met de raad' bent u afzonderlijk geïnformeerd. Voor de raadsleden en fractievolgers: meld jullie i.v.m. de organisatie tijdig aan!*

  Kijk ook voor meer informatie op www.arnhem.nl/ingesprekmetderaad

---

5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*

De Politieke Avond van 17 mei staat volledig in het teken van de M1 fase. In het spoorboekje P&C cyclus 2023 is opgenomen dat - in tegenstelling tot voorgaande jaren - de raadskamerindeling van deze M1 thematisch zal worden ingedeeld (en dus niet op portefeuillehouder). Uitgangspunten bij het maken van deze indeling zijn:

- Beantwoording vragen: de indeling draagt bij aan het beantwoorden van alle door de raadskamer gestelde vragen;
- Herkenbaarheid: de indeling sluit aan bij de ordening van de Perspectiefnota;
- Aanwezigheid; de indeling maakt het mogelijk voor alle deelnemers (raad en college) om in de raadskamer binnen hun portefeuille aanwezig te zijn;

Mede op basis van deze uitgangspunten zullen de raadskamer worden geordend op de hoofdstukken uit de perspectiefnota (Duurzaam Arnhem, Kansrijk Arnhem, Verbonden Arnhem en Groen Arnhem). Daarnaast komt er een aparte raadskamer over financiën. Per raadskamers zullen er meerdere portefeuillehouders aanwezig zijn. De definitieve invulling van de raadskamers ontvangt u voor 17 mei. De vergaderorde is hetzelfde als bij een reguliere M1 behandeling. Een eventuele uitloop kan plaatsvinden op 24 mei.

---

6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*

Tijdens de M1 op 17 mei kunnen fracties in de tweede termijn aangeven of zij overwegen moties en/of amendementen in te dienen. Deze moties en amendementen kunnen vanaf dat moment dan ook (in concept) worden ingediend bij de griffie voor agendering op de M2 van 7 juni. De ingediende moties/amendementen worden bijgeplaatst op iBabs. Jullie ontvangen een notificatie. Alle moties en amendementen dienen uiterlijk op vrijdag 2 juni 9.00 uur bij de griffie te zijn ingediend, zodat er zowel voor de fracties, het college als de voorzitters voldoende tijd is om de M2 voor te bereiden.

---

7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*

De Politieke Avond van 7 juni staat geheel in het teken van de M2. De raadskamers worden voor deze behandeling - in tegenstelling tot voorafgaande jaren - niet plenair, maar (vergelijkbaar met de M1) thematisch ingedeeld op basis van de hoofdstukken uit de perspectiefnota. Er is geen uitloop mogelijk bij de M2.

---

8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*

Na de M2 kunnen de fracties t/m maandag 12 juni 9.00 uur hun definitieve moties en amendementen indienen (of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen intrekken) De griffie maakt naar aanleiding van alle ingediende moties en amendementen een bundel, welke ook zal worden bijgeplaatst op iBabs.

---

9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

Besluitvormende raad. Aanvang 18.45 uur. De gebruikelijke spreektijden zullen gehanteerd worden. Zoals te doen gebruikelijk bij de raadsvergaderingen waarin de perspectiefnota en de begroting worden vastgesteld voert de grootste oppositiefractie de spreekvolgorde aan. Gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder. Tijdens deze vergadering zijn twee woordvoerders per fractie toegestaan, waarvan een financieel woordvoerder..

- *Over het exacte verloop van de besluitvormende raadsvergadering op 14 juni worden jullie van te voren door de griffie nog verder over geïnformeerd*

Presentatie
Jaarstukken 2022
Turap-1 2023
Perspectiefnota 2024-2027

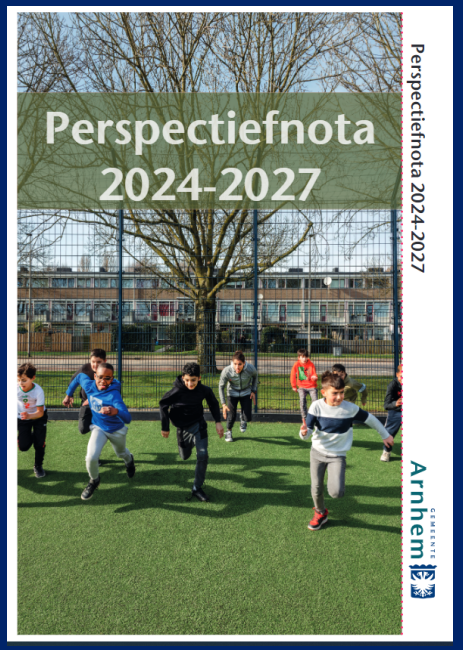
Gemeenteraad 19 april 2023

Arnhem GEMEENTE

Wat bieden we aan?

Turap-1
2023

tip: **financien.arnhem.nl**

Procedurele samenhang

- Jaarstukken kijken terug op 2022
- Turap-1 geeft eerste beeld financiële afwijkingen 2023
- Perspectiefnota 2024-2027 geeft eerste beeld voor de komende jaren

Inhoudelijke samenhang

- Voordeel 2022 gaat naar algemene reserve → verhoogt beginstand 2023 voor komende periode (weerstandsfactor)
- Sommige afwijkingen in Turap zijn incidenteel voor 2023, maar sommigen zijn structureel. Die komen terug in PPN 2024-2027
- Actualisatie van investeringsbedragen in 2023 (Turap) leiden tot nieuwe kapitaallasten in PPN 2024-2027

Resultaten Jaarstukken 2022

- Positief resultaat voor de algemene reserve: € 23,8 mln
- Bij Turap-2 2022 was al € 17,4 mln verwacht
- Voordeel AR komt dus € 6,4 mln hoger uit bij JR 2022
- Aan bestemmingsreserves is € 50 mln toegevoegd over 2022 (totaal BR-en is nu € 194 mln)
- (Extra) afwijking in jaarrekening komt vooral door extra ontvangsten in sept/dec circulaires 2022
- De weerstandsfactor komt uit op 2,3 (ruim boven norm van 1,4): € 43,8 mln benodigd en € 98,8 mln beschikbaar weerstandsvermogen
- Solvabiliteit komt eind 2022 uit op 29%

Infographic Jaarstukken

Resultaten Turap-1 2023

- Turap-1 geeft alleen financiële afwijkingen
- Turap-2 ook afwijkingen op doelen en inspanningen
- Totale verwachte afwijkingen leidt tot voordeel van € 9,4 mln voor algemene reserve in 2023
- Deels incidentele afwijkingen (- € 4 mln) en deels structureel (€ 13,4 mln)
- Een aantal afwijkingen wordt verrekend met de reserves (reeds verwerkt in voordeel van € 9,4 mln)

Perspectiefnota 2024-2027

- Een vormvrij document: geen richtlijnen vanuit gemeentewet of BBV voor programma's, paragrafen, etc
- Vooruitlopend op Begroting 2024: schets van de majeure beleidsinhoudelijke en financiële ontwikkelingen
- Geen formele eisen tav sluitend financieel beeld en weerstandsfactor, dat komt pas in de Begroting

Startpunt financieel beeld

Begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 liet zien:

- structureel sluitend in alle jaren
- geen structurele onttrekking vanaf 2027
- weerstandsfactor alle jaren boven de norm:

Weerstandsfactor Begroting 2023	2023	2024	2025	2026
Verloop wsf	1,4	1,7	2,3	2,0

→ Incidentele ruimte was nog 34 miljoen

Ontwikkelingen na Begroting 2023

Jaarrekening 2022: groter voordeel voor AR dan in Begroting 2023 gedacht

→ Incidentele ruimte daardoor nog hoger

→ Stand bestemmingsreserves: 214 mln per 1-1-2024 oplopend naar 239 mln per 1-1-2027

Dit is de uitgangspositie voor nieuw financieel meerjarenbeeld tbv Perspectiefnota 2024

Perspectiefnota 2024-2027

- Algemene inleiding:
  beeld op hoofdlijnen van inhoudelijke en financiële ambities en de context waarin we opereren

- Perspectief op het financieel meerjarenbeeld:
  autonome en overige financiële ontwikkelingen, concreet in bedragen geduid en toegelicht

- Perspectief op ambities en knelpunten:
  beschrijving van ambities en knelpunten waarvoor in de meeste gevallen obv huidig kader onvoldoende budget is. In aantal gevallen is dekking in reserves of bestaande middelen aanwezig, bijv. klimaat

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Gemeentefonds: beeldbepalend!

- Ravijn 2026 schuift deels door naar 2027 door 10 mln incidentele rijksbijdrage algemene uitkering in 2026
- Oplopend nadeel van 6,2 mln beschermd wonen in 2027 tov 2026. Mogelijk jaar uitstel?

- Naar verwachting bij meicirculaire duidelijkheid over eventuele aanvullende compensatie en/of nieuwe financieringssystematiek gemeentefonds

- Gemeenten gaan hier wisselend mee om

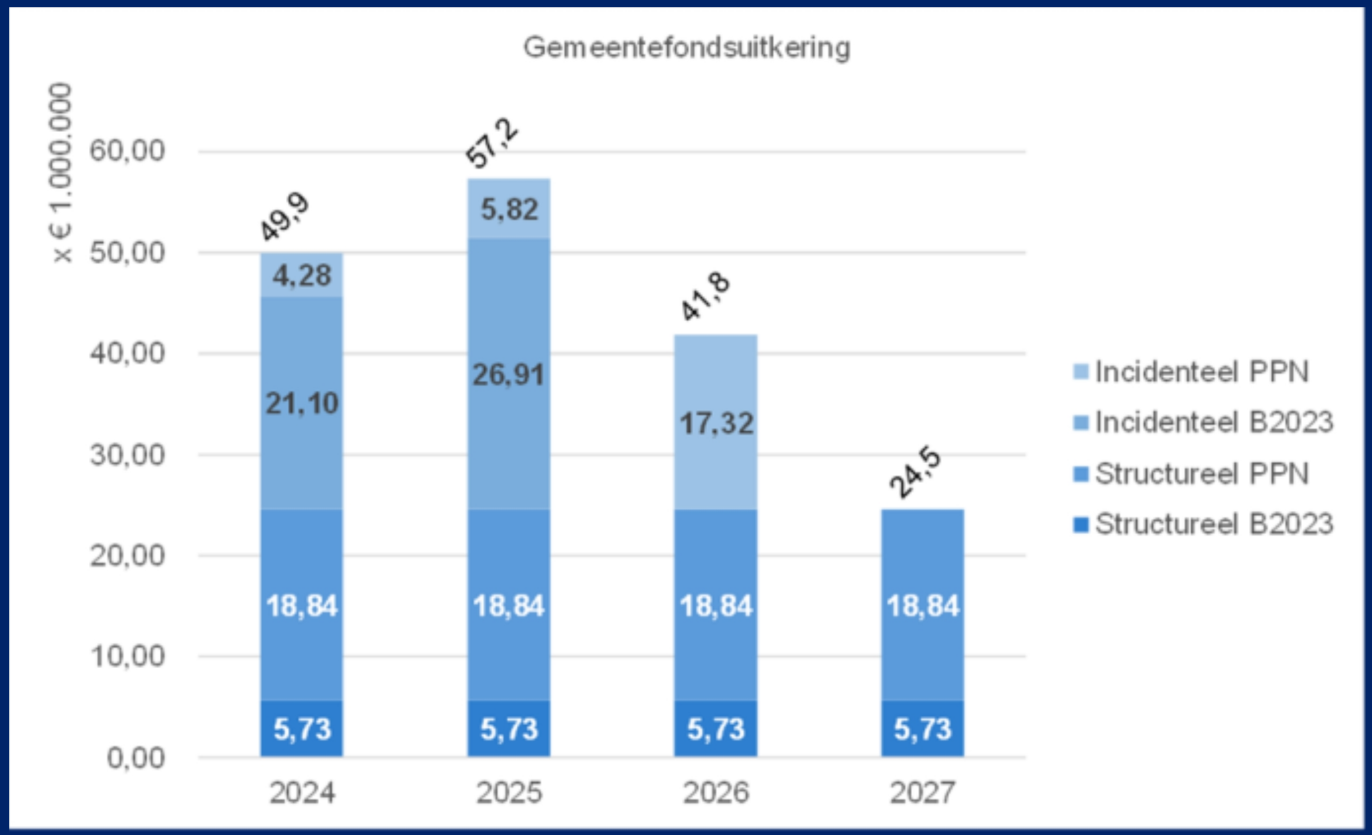
Wijziging systematiek gemeentefonds

- Vanaf 2026 zal het gemeentefonds niet langer via de huidige normeringssystematiek geïndexeerd worden:
  - er wordt vanaf 2026 geen volume-accres meer verstrekt, alleen nog maar een nominaal accres voor de loon- en prijsontwikkeling
  - dus extra uitgaven gemeenten door groei bevolking en vergrijzing niet meer vergoed

- Motie in Tweede Kamer: kom vóór de meicirculaire 2023 met voldoende duidelijkheid en tijdpad voor nieuwe financieringssystematiek, zodat deze uiterlijk in 2027 ingevoerd kan worden

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Hoe ziet het verloop gemeentefonds eruit?

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Naast gemeentefonds ook overige autonome en financiële ontwikkelingen:

- Indexatie opbrengst OZB 5%
- Indexatie ambtelijke organisatie, zorgcontracten, subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten
- Dit jaar ook (structurele) doorwerking agv hogere dan verstrekte indexatie 2023: bijv bij zorg en VGGM
- MIP: jaarlijkse actualisatie en indexatie

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Conclusies na autonome en financiële ontwikkelingen:

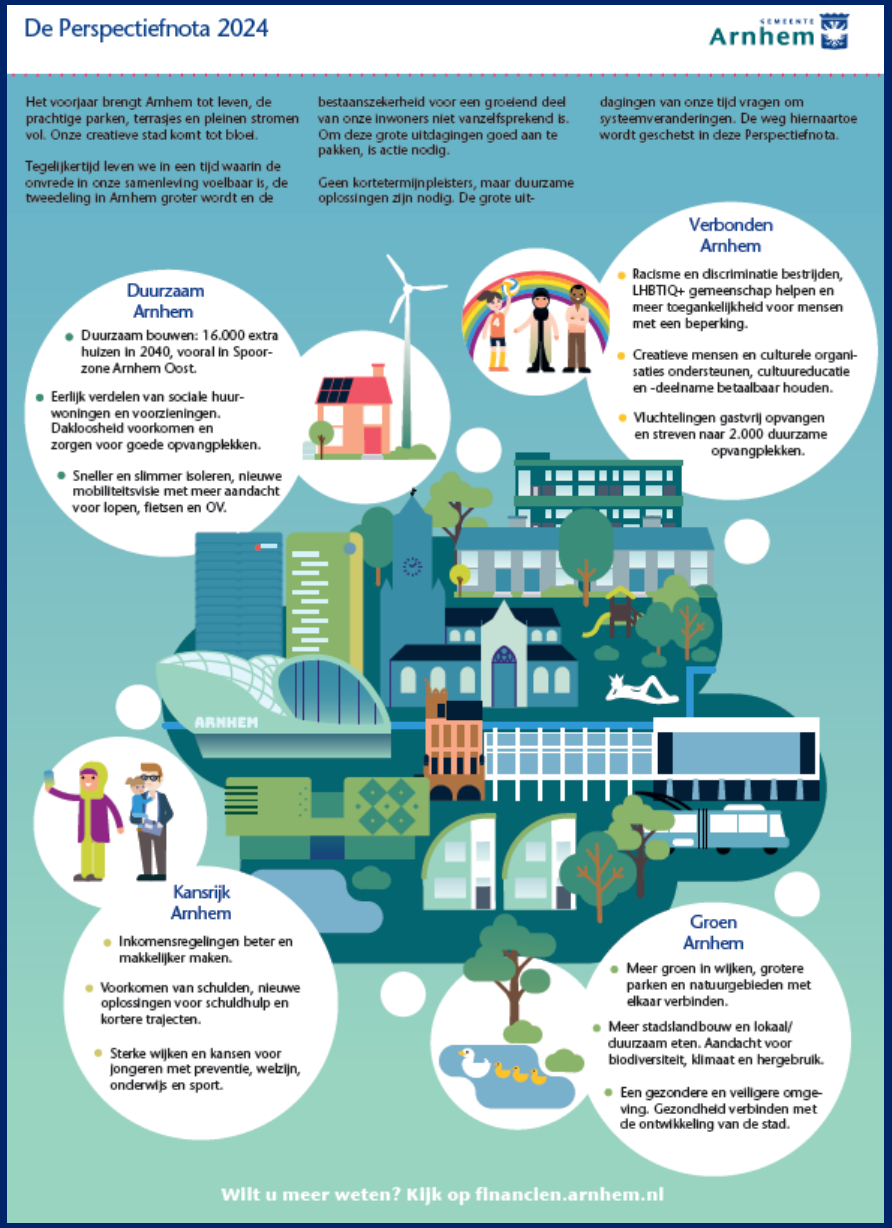
- Weerstandsfactor ieder jaar (ruim) boven de norm van 1,4 (incidentele ruimte)
- Begrotingssaldo in begrotingsjaar 2024 (ruim) positief
- ***Echter:*** structurele onttrekking aan AR vanaf 2027 van ruim 10 mln (obv momenteel bekende kaders)
- Beeld mogelijk (tijdelijk) positiever door jaar uitstel verdeelmodel beschermd wonen (impact € 6 mln in 2027)
- College vindt structurele onttrekking in Begroting geen wenselijke situatie
- Echter, in deze fase met deze onzekerheid concreet ombuigen niet opportuun

Perspectief op ambities en knelpunten

- Obv deze kaders structureel vooralsnog dus geen ruimte voor meer dan de autonome en financiële ontwikkelingen
- Daarom alleen in beschrijvende zin toelichting van ambities en knelpunten

- Als in aanloop naar Begroting 2024 structurele ruimte vergroot wordt door aanvullende compensatie Rijk kunnen deze issues in Begroting 2024 mogelijk van dekking worden voorzien
- Zo niet, dan voldoende aanknopingspunten om andere keuzes te maken in autonome + fin. ontwikkelingen

Infographic Perspectiefnota

Behandeling in raad

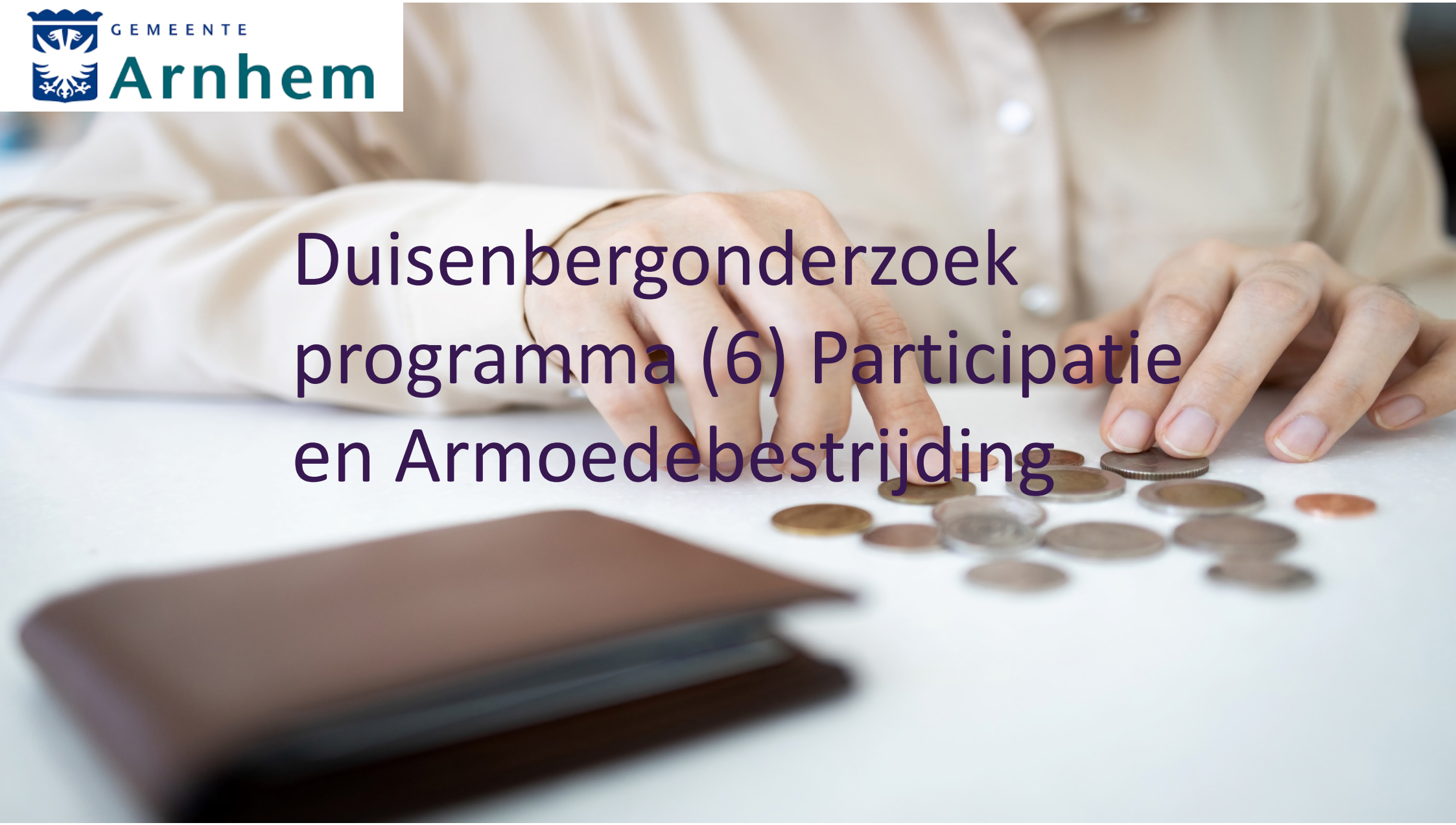
- Technische vragenmarkt: 10 mei (JV/Turap/PPN)
- In gesprek met de raad: 10 mei (PPN)
- M1 PPN/Turap: 17 mei met uitloop 24 mei
- M2 PPN/Turap: 7 juni
- Besluitvorming PPN/Turap: 14 juni

- Presentatie Duisenberg onderzoek jaarstukken: 7 juni
- M1 jaarstukken: 21 juni
- M2 jaarstukken: 5 juli
- Besluitvorming jaarstukken: 12 juli

In gesprek met de raad

GEMEENTE Arnhem

Duisenbergonderzoek programma (6) Participatie en Armoedebestrijding

Wat is een Duisenbergonderzoek?

Het is een werkwijze

Vernoemd naar het voormalige lid van de Tweede Kamer Pieter Duisenberg.

Rapporteurs vanuit de raad worden aangewezen om **rondom een specifiek onderwerp** de jaarstukken van een bepaald jaar te analyseren **en vragen te inventariseren.**

Uitkomst in een beknopte powerpoint

Resultaat

De raad vult zijn controlerende rol goed in met het stellen van de juiste vragen aan het college.

Tegelijkertijd leereffect voor de raad om zijn kaderstellende en controlerende rol in te vullen.

Wat is een Duisenbergonderzoek?

PARTNERS+PRÖPPER
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

Hoe te kijken naar doelen en doelrealisatie?

GEMEENTE Arnhem

Wat wil de gemeente bereiken?
Heeft de gemeente bereikt wat zij wilde bereiken?

Wat wil de gemeente daarvoor doen?
Heeft de gemeente gedaan wat zij wilde doen?

Wat mag dat kosten?
Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Prestatieladder

Focus op resultaten

Opgaven gestuurd werken

(1) Maatschappelijk eindresultaat
Zingevend resultaat
Waar is het werkelijk om te doen?

(2) Maatschappelijk tussenresultaat
Betekenisvolle tussenstap
zichtbaar in de samenleving

(3) Activiteiten conform richtlijn
Voldoende activiteiten met de gevraagde kwaliteit als resultaat

(4) Telbare activiteit
Voldoende aantal activiteiten
als resultaat

(5) Globaal omschreven activiteiten
Een bepaald soort activiteit als resultaat

(6) Personele, materiele en financiële middelen
Ter beschikking stellen van financiële, materiële en financiële middelen als resultaat

© Partners+Pröpper

Niveau 1

Sturen op maatschappelijke doelen en -effecten

Niveau 2

Sturen op uitvoeringsdoelen en -prestaties

Niveau 3
Sturen op beschikbare middelen en benutting

Duisenbergonderzoek

Handreiking voor de raad om vragen te stellen bij behandeling van de jaarstukken.

Twee maatschappelijke doelen:

1. Meer Arnhemmers zijn financieel redzaam
2. Doorbraak naar werk

Allereerst: enorme inspanning van de ambtelijke organisatie om de jaarstukken steeds verder door te ontwikkelen, en dat ontwikkelt zich ook steeds verder door.

Conclusies:

- **Realisatie van maatschappelijke doelen:** nog onvoldoende duiding van beleidsindicatoren. Normen ontbreken en oordeel over de trend, en samenhang tussen de indicatoren, is niet helder. Ambities zijn de stip op de horizon (lange termijn): tussendoelen of mijlpalen ontbreken.
- **Uitvoeringsdoelen en –prestaties** mogen compacter en meer to-the-point. Door uitgebreide kwalitatieve beschrijvingen vraagt het om tekstanalyse om duidelijk te krijgen waarom een stoplicht op groen of rood staat, en dan nog lukt dit niet in alle gevallen.
- Criteria voor **verdeling van financiële middelen** over uitvoeringsmaatregelen en –acties niet helder: liggen hier politieke keuzes aan ten grondslag of effectiviteitsanalyses of andere keuzes?

Aanbeveling voor de raad:

- Vraag het college om duiding van de beleidsindicatoren, trends en samenhang: is het gemeentelijke beleid doeltreffend of spelen andere factoren een rol?
- Vraag het college naar de normen: absolute norm of richtinggevende via de trends. Daarbij opgemerkt dat niet alles is te kwantificeren, maar geef dat dan aan en ga het gesprek aan hoe dan te evalueren.
- Selecteer een aantal (politiek) relevante doelen en vraag het college daar met name verder op in te zetten op de doorontwikkeling van de jaarstukken en bestuursrapportages.
- Ga het gesprek aan met het college over het verdeelvraagstuk van middelen over uitvoeringsmaatregelen. Hoe kun je met elkaar komen tot een doelmatige verdeling? Maak voor de raad helder hoe de verdeling is en hoe dat tot stand is gekomen.

Meer Arnhemmers zijn financieel redzaam

Realisatie maatschappelijke doelen

Meer Arnhemmers zijn financieel redzaam			Trend
Beleidsindicatoren:	Norm:	Realisatie:	
1 Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum.	?	4.700 (2021)	⇩
2 Aantal kinderen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum.	?	3.000 (2021)	⇨
3 Percentage huishoudens dat afgelopen 12 maanden moeite heeft gehad om van het inkomen rond te komen.	?	14% (2021)	⇩
4 Percentage huishoudens dat onverwachte noodzakelijke uitgave van € 1.000 kon betalen zonder daarvoor schulden te maken.	?	?	
5 Percentage bereikte huishoudens bij huisbezoek Vroegsignalering.	?	74% (2022)	⇧
6 Aantal inwoners met financiële vragen (aangemeld bij Sociale Wijkteams).	?	700 (2022)	⇩
7 Aantal aanmeldingen voor Schulddienstverlening.	?	440 (2022)	⇩
8 Gemiddelde schuld van huishoudens dat start met een schuldregeling.	?	36.300	⇧
9 Gemiddeld aantal schulddeisers van huishoudens dat start met schuldregeling.	?	14	⇨
10 Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject schuldhulpverlening	?	398	⇧

Kernvragen voor de raad:

- Hoe kunnen we de trends duiden?
- Hebben we de doelen bereikt?
- Wat is nog nodig om doelen te bereiken?

Opmerkingen:

- Trend is door raadsrapporteurs uit de cijfers gedestilleerd.
- Normen ontbreken.
- Soms ontbreken cijfers over 2022
- Duiding trend en samenhang tussen indicatoren ontbreekt.

Meer Arnhemmers zijn financieel redzaam

Realisatie uitvoeringsdoelen

Vijf uitvoeringsdoelen met daaronder vijftien maatregelen en 44 acties (dat is veel!)

Uitvoeringsdoel 1	Armoede en schulden voorkomen	3 maatregelen en **16 acties.**
Uitvoeringsdoel 2	Op tijd erbij: vroeg-signalering en vroeghulp	4 maatregelen en **12 acties.**
Uitvoeringsdoel 3	Financieel perspectief vergroten	4 maatregelen en **8 acties.**
Uitvoeringsdoel 4	Terugval voorkomen	2 maatregelen en **4 acties.**
Uitvoeringsdoel 5	Slim monitoren en sturen	2 maatregelen en **4 acties.**
Totaal 15 maatregelen en 44 acties: niet altijd duidelijk waarom een stoplicht op groen staat!		

Prioriteer een aantal voor de raad (politiek) relevante maatregelen en acties!

Bijvoorbeeld:

Maatregel: doorontwikkeling gelijke kansen kinderen en jongeren

Acties:

- Kinderen activiteiten aanbieden die hun vaardigheden vergroten.
- Invoering van de nieuwe Gelrepas voor kinderen

Maatregel: gebiedsgerichte aanpak

Acties:

- Samen met partners gewerkt aan een agenda gericht op inhoudelijke problematiek in een bepaald gebied

Scherp de uitvoeringsdoelen en –prestaties aan. Bijvoorbeeld:

- Het aantal kinderen die mee hebben gedaan met activiteiten.
- De besteding van de Gelrepas: hoeveel benut, door wie en waaraan?
- Hoeveel gebiedsagenda's en leidt dat tot nog meer acties of dezelfde acties maar dan voor een gebied?

Meer Arnhemmers zijn financieel redzaam

Realisatie uitvoeringsdoelen

Kost veel tijd om de kwalitatieve beschrijvingen van maatregelen en acties te doorgronden: wat wordt precies bedoeld, wat is het doel, wat is gerealiseerd?

Illustratieve voorbeelden:

Met de Sociale wijkteams, teams Leefomgeving en de gebiedsgerichte teams van Werk en Inkomen hebben we gewerkt aan de realisatie van zes gebiedsagenda's voor 2023. De inhoud van de agenda gericht is op de inhoudelijke problematiek van dit gebied rondom de aanpak van armoede, schulden en participatie. De sociale tafels worden benut om de maatschappelijke partners hierin te betrekken en gezamenlijke focus te creëren.

Ook zijn er stappen gezet in de aanpak in Arnhem-Oost om mensen met schulden op een *innovatieve* manier te helpen.

Doorbraak naar werk

Realisatie maatschappelijke doelen

Maatschappelijke doel B: Doorbraak naar werk			Trend
Beleidsindicatoren:	Norm:	Realisatie:	
1 Volumeontwikkeling uitkeringslast BUIG (indexcijfer)	?	91,60 (2022)	⇩
2 Netto arbeidsparticipatie (werkzame beroepsbev./potentiële beroepsbev.)	?	71,30% (2022)	⇧
3 Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	?	798 (2021)	⇩
4 Aantal re-integratievoorzieningen (per 10.000 inwoners)	?	73,60 (2020)	⇩
5 Percentage kinderen tot 18 jaar in een gezin met bijstandsuitkering.	?	10% (2021)	⇨
6 Percentage werkloze jongeren 16-22 jaar.	?	3% (2022)	⇨
7 Instroompercentage bijstand afgezet tegen andere gemeenten	?	2,2% (2022)	⇧
8 Aantal inwoners dat werkt met loonkostensubsidie	?	373 (2022)	⇧
9 Percentage inwoners met bijstand dat ook inkomen uit werk heeft.	?	7,7% (2022)	⇧

Kernvragen voor de raad:

- Hoe kunnen we de trends duiden?
- Hebben we de doelen bereikt?
- Wat is nog nodig om doelen te bereiken?
- Met kinderen en jongeren lijkt er nog niet veel verbetering in zicht?

Opmerkingen:

- Trend is door raadsrapporteurs uit de cijfers gedestilleerd.
- Normen ontbreken.
- Soms ontbreken cijfers over 2022
- Duiding trend en samenhang tussen indicatoren ontbreekt.

Doorbraak naar werk

Realisatie uitvoeringsdoelen

Vijf uitvoeringsdoelen met daaronder dertien maatregelen en 19 acties (dat is veel!)

Uitvoeringsdoel 1	Investeren in voorkomen	3 maatregelen en **4 acties.**
Uitvoeringsdoel 2	Dichtbij de Arnhemmer en integraal	1 maatregel en **2 acties.**
Uitvoeringsdoel 3	Perspectief bieden	3 maatregelen en **7 acties.**
Uitvoeringsdoel 4	Inclusief werk	3 maatregelen en **3 acties.**
Uitvoeringsdoel 5	Samen sterk	3 maatregelen en **3 acties.**
Totaal 13 maatregelen en 19 acties: niet altijd duidelijk waarom een stoplicht op groen staat!		

Prioriteer een aantal voor de raad (politiek) relevante maatregelen en acties!

Bijvoorbeeld:

Maatregel: sluitende aanpak jongeren in kwetsbare positie
Acties:
- W&I afspraken overgang van school naar werk.
- Matchingtafels om jongeren en werkgevers aan elkaar te koppelen

Maatregel: herijken aanpak statushouders en nieuwkomers
Acties:
- Bepalen van de uitgangspositie op de participatieladder

Wat zijn eigenlijk oud- en nieuwkomers?

Scherp de uitvoeringsdoelen en –prestaties aan. Bijvoorbeeld:
- Hoeveel jongeren hebben zelfstandig werk kunnen vinden?
- Hoeveel jongeren vinden werk met hulp?
- Hoeveel jongeren in het speciaal onderwijs?
- Hoeveel mensen hebben een passend aanbod gekregen?
- Hoeveel mensen hebben geschikt werk gevonden?

Doorbraak naar werk

Realisatie uitvoeringsdoelen

Kost veel tijd om de kwalitatieve beschrijvingen van maatregelen en acties te doorgronden: wat wordt precies bedoeld, wat is het doel, wat is gerealiseerd?

Illustratieve voorbeelden:

Herijken aanpak statushouders en nieuwkomers:

- Momenteel zitten we volop in de uitvoering van de Nieuwe Wet inburgering... Op enkele onderdelen, zoals de Leefbaarheidstoets later gestart. Wel groen??

Verbetering instrumentarium ketenpartners

- We kijken naar de mogelijkheden om aansluiting te vinden bij het gebiedsgericht werken door het ontwikkelen van basisbanen en ontwikkeltrajecten in de wijken.

Doorontwikkelen sluitende aanpak jongeren in kwetsbare posities

- Er is een goede samenwerking gaande tussen de ketenpartners in de arbeidsmarktregio waarbij het belang voor de jongere voorop staat.

Sturen op Middelen

Benutting en inzet middelen

Er is geen verdeling van financiële middelen over de twee te onderscheiden maatschappelijke doelen:

- Transparantie: er is geen zicht op aan welke maatregelen of acties het geld is besteed.
- Doelmatigheid: criteria voor verdeling van middelen zijn niet helder: waarom zetten we x euro in op maatregel y en waarom niet op maatregel z? Is dit uitkomst van politiek debat of liggen hier andere keuzes aan ten grondslag, bijvoorbeeld effectiviteitsanalyses?

- Welk deel van de middelen is niet benut en waarom?
- Gaat daarvan een deel naar de algemene reserve of een bestemmingsreserve?

Sturen op Middelen

Benutting en inzet middelen

Het is niet duidelijk waar de middelen aan worden besteed: wat kost het, welk deel is uitgegeven, wat is de reden van afwijkingen?

Illustratieve voorbeelden:

- **Hulp aan gedupeerden Kinderopvangtoeslag**

Lasten: - 418.000
Baten: + 504.000
Verschil: 922.000

- Een duidelijke omschrijving van de redenen voor de afwijking ontbreekt.
- Waarom wordt dit aan de AR toegevoegd?
- Zijn alle gedupeerden geholpen?

- **Budget SW**

Lasten: - 260.000
In de septembercirculaire is het SW-budget vanuit het Rijk bijgesteld. Hierdoor is een voordeel ontstaan binnen het programma Bestuur, Dienstverlening en Financiën.

- Waarom komt de bijstelling ten goede aan het programma Bestuur en niet Participatie en Armoedebestrijding?

Zijn er vragen en / of opmerkingen ?

Conclusies:

- **Realisatie van maatschappelijke doelen:** nog onvoldoende duiding van beleidsindicatoren. Normen ontbreken en oordeel over de trend, en samenhang tussen de indicatoren, is niet helder. Ambities zijn de stip op de horizon (lange termijn): tussendoelen of mijlpalen ontbreken.
- **Uitvoeringsdoelen en –prestaties** mogen compacter en meer to-the-point. Door uitgebreide kwalitatieve beschrijvingen vraagt het om tekstanalyse om duidelijk te krijgen waarom een stoplicht op groen of rood staat, en dan nog lukt dit niet in alle gevallen.
- Criteria voor **verdeling van financiële middelen** over uitvoeringsmaatregelen en –acties niet helder: liggen hier politieke keuzes aan ten grondslag of effectiviteitsanalyses of andere keuzes?

Aanbeveling voor de raad:

- Vraag het college om duiding van de beleidsindicatoren, trends en samenhang: is het gemeentelijke beleid doeltreffend of spelen andere factoren een rol?
- Vraag het college naar de normen: absolute norm of richtinggevende via de trends. Daarbij opgemerkt dat niet alles is te kwantificeren, maar geef dat dan aan en ga het gesprek aan hoe dan te evalueren.
- Selecteer een aantal (politiek) relevante doelen en vraag het college daar met name verder op in te zetten op de doorontwikkeling van de jaarstukken en bestuursrapportages.
- Ga het gesprek aan met het college over het verdeelvraagstuk van middelen over uitvoeringsmaatregelen. Hoe kun je met elkaar komen tot een doelmatige verdeling? Maak voor de raad helder hoe de verdeling is en hoe dat tot stand is gekomen.

Aan de gemeenteraad

Datum : 7 juni 2023
Zaaknummer :
Contactpersoon : Maaike Piscaer
Telefoonnummer : (06) 31114892

Onderwerp: Advies auditcommissie aan gemeenteraad n.a.v. accountantsverslag jaarstukken 2022

Geachte leden van de gemeenteraad,

De auditcommissie heeft de taak de raad te adviseren over de jaarstukken en de bevindingen in het accountantsverslag. Op woensdag 7 juni heeft de auditcommissie daartoe de jaarrekening, het jaarverslag (tezamen: de jaarstukken 2022) en het accountantsverslag 2022 besproken met de accountant en de portefeuillehouder.

De auditcommissie vindt het belangrijk om u voorafgaand aan de besluitvorming over de jaarstukken haar advies mee te geven. De jaarstukken moeten inzicht geven in de mate waarin alle ambities en voornemens zijn gerealiseerd en tot welke resultaten dat heeft geleid. De auditcommissie is daarom verheugd dat er - naast het accountantsverslag – ook door gemeenteraad door middel van een ‘Duisenbergonderzoek’ weer inhoudelijk naar de jaarstukken gekeken is. Dit jaar naar het programma ‘Participatie en armoedebestrijding’. De auditcommissie hoopt dat u actief met de aanbevelingen van de raadsrapporteurs aan de slag gaat en deze meeneemt in de verdere behandeling van de jaarstukken.

Met betrekking tot het accountantsverslag zijn we in de eerste plaats content om vast te kunnen stellen dat de accountant een goedkeurende verklaring heeft afgegeven met daarbij de conclusie dat de gemeente Arnhem ‘in control’ is en de basis op orde heeft. Door de accountant worden in het accountantsverslag daarnaast een aantal aandachtspunten gegeven. De meest in het oog springende bevindingen zijn met de auditcommissie besproken en wij hebben op enkele punten de accountant om een toelichting gevraagd.

Aandachtspunten voor de gemeenteraad
De auditcommissie heeft naar aanleiding van het gesprek met de accountant een tweetal aandachtspunten voor de gemeenteraad geformuleerd. Zij adviseert u deze mee te nemen in de verdere behandeling van de jaarstukken:

1. *Wijze van begroten en verantwoorden –wijkprogramma’s*
   In het coalitieakkoord zijn door de raad doelen gesteld. Deze doelen zijn opgesteld aan de hand van

• Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • griffie@arnhem.nl

de thema's Duurzaam, Groen, Kansrijk en Verbonden. Deze thema's zijn in de begroting vertaald in 8 wijkprogramma's en 13 stedelijke programma's. Door middel van de jaarrekening wordt door het college verantwoording afgelegd met behulp van prestatie-indicatoren. De accountant wijst op de situatie dat de wijze waarop de raad inzicht verkrijgt in de vertaling naar de verschillende programma's en de methode om de inhoudelijke voortgang van de doelstellingen uit het coalitieakkoord te bewaken op dit moment nog beperkt in de turaps en de jaarrekening aanwezig zijn.

Dat wordt versterkt doordat er in de begroting gewerkt wordt met wijkprogramma's. In 2016 zijn de wijkprogramma's toegevoegd aan de Begroting 2017-2020. In 2019 is er bij de doorontwikkeling van de P&C-cyclus voor gekozen om de Begroting uit 13 nieuwe stedelijke begrotingsprogramma's en 8 wijkprogramma's te laten bestaan. Met betrekking tot de wijkprogramma's meldt de accountant dat de kosten over een begrotingsjaar aan de hand van een bestendige doorbelastingssystematiek (vooraf bepaalde verdeelsleutels) worden verdeeld over de wijken van Arnhem. Het verklaren van afwijkingen en een analyse van de realisatie van de gestelde doelen vindt plaats op wijkniveau én op stadsniveau. Het op deze wijze begroten en verantwoorden leidt tot onnodig veel administratieve lasten en extra handmatige (memoriaal) boekingen in het grootboek. Daarnaast draagt het verdelen van kosten en opbrengsten over de verschillende wijken niet bij aan het inzicht in de jaarstukken als geheel. De accountant adviseert de gemeenteraad deze wijze van begroten en verantwoorden te evalueren, mede in relatie tot hetgeen de raad wil bereiken op basis van het coalitieakkoord.

De wijze van begroten en verantwoorden en de rol van de wijkprogramma's daarin is uitgebreid besproken in de auditcommissie. Met betrekking tot de bovenstaande aanbeveling van de accountant meldt de auditcommissie het volgende:

- De auditcommissie kan zich vinden in het beeld dat het vertalen van de ambities uit het coalitieakkoord naar de programma's in de begroting (te) complex is. Hierin zou een verbeterslag gemaakt kunnen worden;
- Het hebben van inzicht in de verdeling van kosten en opbrengsten over alle wijkprogramma's draagt slechts in beperkte mate bij aan het inzicht in de jaarstukken als geheel. De meerwaarde van deze wijkprogramma's staat daarmee (mogelijk) niet in verhouding tot de administratieve lasten. Dit heeft enkel betrekking op de financiële verantwoording. Een inhoudelijke verantwoording op doelen en ambities blijft gewenst op wijkniveau;
- Ambtelijk is - gezien de aanbeveling van de accountant – als mogelijke (eerste) stap geopperd om de afzonderlijke wijkprogramma's financieel samen te voegen tot 1 wijkprogramma. Concreet betekent dit dat financieel-administratief sprake is van één wijkbegrotingsprogramma en dat in de uitvoering nog steeds sprake is van meerdere (8) wijkgerichte aanpakken met ambities, doelen en inspanningen per wijk ;

- Een dergelijke verantwoordingmethodiek vindt al plaats in de turaps. Door ook in de begroting en jaarstukken op deze manier te gaan rapporteren, sluiten de P&C producten en wijze van verantwoorden beter op elkaar aan;
- Het wijzigen van de begrotingsprogramma's is een bevoegdheid van de gemeenteraad. Indien de gemeenteraad wenst de (financiële) verantwoording op wijkniveau aan te passen, is de behandeling van de jaarstukken (of perspectiefnota) daarvoor het meest geschikte moment. Hiermee kunnen de wijzigingen namelijk worden meegenomen in het opstellen van de eerstvolgende begroting;
- Ambtelijk is aangegeven dat het financieel samenvoegen van de 8 wijkprogramma's naar één programma 'Wijken' voor de behandeling van de komende begroting haalbaar is;
- De accountant ziet geen financiële risico's in het samenvoegen van de wijkprogramma's;

De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om deze aanbeveling van de accountant over te nemen en tijdens de verdere behandeling van de jaarstukken te bespreken of het wenselijk is om de 8 afzonderlijke wijkprogramma's financieel samen te voegen tot één wijkbegrotingsprogramma en zo ja: hiervoor een wijzigingsvoorstel (amendement) op de jaarstukken in te dienen in de vorm van een aan het ontwerpbesluit toe te voegen dictum waarin deze wijziging van de programma indeling van de begroting verwoord wordt.

2. *Onderzoek naar realisatiekracht*
   De doelstellingen en ambities van het gemeentebestuur zijn voor de komende jaren groot, waardoor (investerings-) uitgaven de komende jaren fors toenemen. De accountant adviseert de gemeenteraad te onderzoeken in hoeverre deze gestelde ambities passen binnen de beschikbare capaciteit. Dit start bij de ambtelijke capaciteit, maar het capaciteitsvraagstuk gaat ook om de vraag of de markt, in een situatie met toenemende personele schaarste, de ambities van de gemeente Arnhem en de metropoolregio Arnhem-Nijmegen aan kan. Om dit inzicht te verkrijgen wordt geadviseerd om de omvang van de gewenste investeringen over een langere periode inzichtelijk te maken en van daaruit te analyseren in hoeverre deze realiseerbaar zijn. Afhankelijk van de uitkomsten kan overwogen worden te (her-)prioriteren.

   De auditcommissie adviseert de gemeenteraad om deze aanbeveling vanuit de accountant over te nemen en dit mee te nemen bij de verdere behandeling van de Jaarstukken 2022.

Mocht u n.a.v. deze brief vragen hebben, dan horen wij die graag.

Met vriendelijke groet,

Hasan Kumas
Voorzitter auditcommissie

• Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0800-1809 • griffie@arnhem.nl

Titel/onderwerp: # Burgerinitiatief “Centrumring Arnhem”

Raadsadviseur: Steffan Vos Telefoonnr: 377 4775 steffan.vos@arnhem.nl

Van:	Burgerinitiatief	Ambtenaar:	Vincent Bronkhorst
Portefeuillehouder:	Kuiper, Oost, Van ‘t Riet	Telefoonnr:	026-377 4953
		E-mailadres:	vincent.Bronkhorst@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend (m1)		
Toelichting	**Aanleiding** Op basis van de ‘Verordening Burgerinitiatief en Burgeragendering 2019’ kunnen inwoners uit de gemeente Arnhem een burgerinitiatief indienen bij de gemeenteraad. Het dagelijks bestuur van de agendacommissie heeft het burgerinitiatief ontvangen en beoordeeld op de gestelde eisen. Het initiatief voldoet aan de eisen en is daarmee toegelaten tot de vergadering. **Kernboodschap** Het Platform Arnhemse Centrumring heeft een burgerinitiatief ingediend waarbij ze een aantal voorstellen doen aan de gemeenteraad. Zij bepleiten balans op de Arnhemse Centrumring. Balans tussen wonen, verblijf en ontsluiting. In de huidige situatie staat de doorstroming van snelverkeer centraal. De vroegere stadsmuur is vervangen door een muur van verkeer. De woonfunctie is sterk toegenomen. Balans ontbreekt en moet worden teruggewonnen. Dit voorstel zorgt er voor dat iedereen op een goede manier van de weg gebruik kan maken en dat het ook fijn is om aan de centrumring te wonen en er te verblijven. Concreet stellen zij de raad voor om een aantal uitgangspunten mee te geven aan het duurzame mobiliteitsplan dat opgesteld wordt en tegelijkertijd stellen ze de raad voor om een aantal maatregelen voor te stellen aan het college, die op korte termijn opgepakt kunnen worden. Zie voor meer informatie het raadsvoorstel. **Aandachtspunten** De behandeling van een burgerinitiatief heeft een iets andere vergaderorde dan een regulier raadsvoorstel. In de behandeling wordt zoveel als mogelijk gewerkt op de manier zoals een raadsvoorstel ook besproken wordt, zodat het voor iedereen herkenbaar is. De indieners treden op als portefeuillehouder bij het voorstel en de wethouder kan aan het einde van de behandeling een mening geven over het voorstel vanuit het college. Het college is uitgenodigd om een reactie te geven op het ingediende burgerinitiatief. Deze reactie wordt op een later moment bij de stukken geplaatst.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van de meningsvormende (m1) fase en besluit over vervolgbehandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	<u>Vergaderorde M1</u> Tijdens de vorige behandeling zijn de initiatiefnemers aan het woord geweest en hebben zij vragen beantwoord van de raadskamer. Het gedeelte met de initiatiefnemers is voldoende besproken volgens de raadskamer. Een aantal fracties heeft al vragen gesteld aan de wethouder. Vanuit het college is ook een reactie gegeven op het voorstel, dit zit bij de vergaderstukken. De wethouder moet de openstaande vragen nog beantwoorden en andere fracties kunnen ook nog vragen stellen aan de wethouder. Daarom is de orde als volgt: • Iedere fractie heeft twee termijnen, waarin politieke vragen kunnen worden gesteld		

	aan de wethouder over de reactie van het college. • De wethouder is aanwezig om de vragen te beantwoorden. De initiatiefnemers van het voorstel zijn aanwezig als toehoorder. • De wethouder reageert na een termijn van de raad als alle fracties aan het woord zijn geweest. • Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. • Indien nodig volgt er een tweede termijn tussen de raadskamer en de wethouder. Uitkomst van de Meningsvormende (m1) behandeling kan zijn: 1. Partijen zijn het eens, het voorstel wordt doorgeleid naar de besluitvormende fase 2. Partijen zijn het niet (volledig) eens en overwegen moties en/of amendementen. Het voorstel wordt doorgeleid naar de fase Meningsvorming 2, waar deze besproken zullen worden.
Bijlagen	

Burgerinitiatief "Centrumring Arnhem"
Bijlage – toelichting op de behandelwijze
Lijst met ondersteunende handtekeningen (deze liggen ter inzage voor raadsleden en fractievolgers)
Reactie op het voorstel vanuit het college

Toelichting op de behandelwijze burgerinitiatief Centrumring Arnhem

De verordening geeft niet exact aan hoe een voorstel behandeld moet worden, behalve dat het geagendeerd wordt tijdens een Politieke Avond en dat er beraadslagingen en besluitvorming plaats moet vinden. Het burgerinitiatief is een uitgewerkt voorstel met een (concept-)raadsbesluit aan de raad gericht. Hiermee is het sterk vergelijkbaar met een raadsvoorstel of een initiatiefvoorstel vanuit de gemeenteraad zelf. Om die reden stellen we een werkwijze van behandeling voor die recht doet aan de indieners en tegelijkertijd vergelijkbaar is met de eerdergenoemde voorstellen.

Het burgerinitiatief wordt daarom behandeld zoals we dat zouden doen met andere raadsvoorstellen. Dus een informatieve fase, een meningsvormende fase en afsluitend besluitvormend. Dit geeft ook ruimte aan (mogelijke) insprekers (niet zijnde de indieners zelf) en geeft de raad/raadskamer de ruimte om bijvoorbeeld een vervolg m1 of een m2 te verzoeken.

Het voorstel is opgesteld door de indieners zelf en het college van B&W is hierbij formeel geen partij. Het college heeft ook geen duidelijk rol gekregen binnen de verordening, terwijl dit wel gewenst is. Bij een initiatiefvoorstel vanuit de raad zelf is hier wel ruimte voor, het college heeft het recht om een reactie of appreciatie op het voorstel geven. Daar wordt nu ook ruimte voor gegeven. Dat zorgt ervoor dat de wethouder (namens het college) betrokken is bij de behandeling en ook vragen kan beantwoorden terwijl tegelijkertijd de initiatiefnemers portefeuillehouder zijn op dit onderwerp. Zij hebben het voorstel immers zelf geschreven. Dat zorgt voor een volgende voorgestelde werkwijze van behandeling:

Informatieve fase

- De indieners krijgen het woord om hun voorstel toe te lichten. Dit is enkel een technische toelichting, om het voorstel te presenteren. Hierbij is er nog geen ruimte voor debat.
- (indien aanwezig) insprekers krijgen het woord

Meningsvormende fase

- Er wordt gestart met een m1
- De indieners van het voorstel zijn aanwezig als portefeuillehouder
- De wethouder kan aanwezig zijn als toehoorder
- De raadskamer houdt een reguliere eerste termijn
- De indieners reageren in eerste termijn
- Indien nodig volgt er een tweede termijn tussen de raadskamer en de indieners
- Afsluitend krijgt de wethouder het woord om haar appreciatie te geven
- De raadskamer kan hierop reageren

Aan het einde van de m1 kan besloten worden tot het houden van een m2 of overgegaan worden tot besluitvorming.

Het college komt met een schriftelijke reactie op dit burgerinitiatief, dat wordt later bij de stukken geplaatst. Fracties kunnen dat gebruiken in hun voorbereiding en de wethouder hierover bevragen.

BURGERINITIATIEF

Voorstel aan de raad van de gemeente Arnhem.

Kernboodschap

Wij bepleiten balans op de Arnhemse Centrumring. Balans tussen wonen, verblijf en ontsluiting. In de huidige situatie staat de doorstroming van snelverkeer centraal. De vroegere stadsmuur is vervangen door een muur van verkeer. De woonfunctie is sterk toegenomen. Balans ontbreekt en moet worden teruggewonnen. Dit voorstel zorgt er voor dat iedereen op een goede manier van de weg gebruik kan maken en dat het ook fijn is om aan de centrumring te wonen en er te verblijven.

Voorstel

Er wordt gewerkt aan een Duurzaam Mobiliteitsplan. Wij stellen u voor om een aantal uitgangspunten vast te stellen behorende bij het opstellen van het Duurzaam Mobiliteitsplan.
In afwachting van de maatregelen die voortkomen uit dit plan stellen wij voor om de verkeerslichten vriendelijker voor voetgangers en fietsers af te stellen. Ook stellen wij voor om een veilige oversteek voor voetgangers en fietsers te realiseren in de route Rijnkade-Sabelspoort-Markt.

Inleiding

Balans tussen wonen, verblijf en ontsluiting ontbreekt op de centrumring. Bewoning is sterk toegenomen, de inrichting is onveranderd gericht op het snelverkeer. Jarenlange gesprekken met het gemeentebestuur hebben niets opgeleverd. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de oprichting van het Platform Arnhemse Centrumring (PAC) met ongeveer 200 leden. Het PAC heeft zowel voor als na de raadsverkiezingen gesprekken gevoerd met de raadsfracties. Onze prioriteiten werden unaniem gesteund. Ook werden en worden er gesprekken gevoerd met het College van B en W in de persoon van de betreffende wethouder.

Onze prioriteiten zijn :

- Strikte handhaving van de maximale snelheid,
- Geluid en luchtkwaliteit binnen de wettelijke normen houden,
- Herinrichting van de wegen,
- Doorgaand verkeer weren,
- Minder asfalt, meer groen,
- Fietspaden aan beide kanten in twee richtingen,
- Meer ruimte voor voetgangers en fietsers,
- Snelheid naar 30 km per uur, te beginnen in de Weerdjesstraat.

Het PAC heeft met vreugde kennisgenomen van het coalitieakkoord. De daarin gestelde prioriteiten zijn glashelder. **Eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en dan de auto.**
Deze prioriteiten zijn door uw raad bevestigd bij de vaststelling van de betreffende startnotitie.
Wij mogen er dan ook op vertrouwen dat deze prioriteiten worden geëffectueerd in het duurzaam mobiliteitsplan. Opstellen, participatie, besluitvorming en opdrachtverlening van het plan zal echter veel tijd kosten. Wij denken aan tenminste twee jaar. Ook in deze tussentijd kunnen al maatregelen worden getroffen. Wij doen twee concrete voorstellen en vragen u het college te verzoeken om te bezien welke andere maatregelen in de tussentijd kunnen worden gerealiseerd.

Voorstellen met argumenten

Wij verzoeken uw raad om een aantal uitgangspunten vast te stellen en deze aan het college mee te geven aangaande het op te stellen Duurzaam Mobiliteitsplan.

1. Aan het Duurzame Mobiliteitsplan de volgende uitgangspunten mee te geven:

1.a. Op de Centrumring wordt ingezet op vermindering van de maximale snelheid, te beginnen met het traject Weerdjesstraat-Trans-Eusebiusplein.
Om de in de kernboodschap aangegeven balans tussen wonen, verblijf en ontsluiting op de centrumring te realiseren is een lagere snelheid noodzakelijk. Wij vragen uw raad om dit als uitgangspunt vast te stellen. In ieder geval te beginnen met de Weerdjesstraat, Trans en Eusebiusplein.

1.b. Op de Centrumring wordt ingezet op toepassing van Trajectcontrole als middel om de verkeerssnelheid te beheersen.
Strikte handhaving van de snelheid is noodzakelijk. Gelet op de beperkte handhavingscapaciteit ligt gebruik van Trajectcontrole zeer voor de hand. Wij verzoeken uw raad dit uit te spreken. Trajectcontrole is een buitengewoon effectief handhavingsmiddel. Terughoudendheid bij het Openbaar Ministerie mag geen argument zijn om niet te kiezen voor Trajectcontrole. Het gaat om de eigen inzet waarvoor wordt gekozen. Vervolgens moet deze keuze met alle kracht worden nagestreefd.

1.c. Sluipverkeer op de Centrumring wordt met kracht tegengegaan.
Sluipverkeer moet met kracht worden tegengegaan. Dit is een oneigenlijk gebruik van de Centrumring, niet bedoeld als ontsluiting maar als doorgaand verkeer. Dit draagt (sterk) bij aan het massieve verkeersaanbod met alle negatieve gevolgen van dien. Het provinciale- en rijkswegennet dient in de behoefte aan doorgaand (al dan niet bovenstedelijk) verkeer te voorzien. Wij vragen uw raad om duidelijk uit te spreken dat de Centrumring niet bedoeld is voor doorgaand verkeer en dat (dus) in het mobiliteitsplan maatregelen moeten worden getroffen om dit tegen te gaan. Hoe moeilijk wellicht, de duidelijke opdracht daartoe moet worden vastgelegd.

Voordat het nieuwe Duurzame Mobiliteitsplan volledig is afgerond kunnen er al maatregelen worden genomen. Wij doen daartoe twee concrete voorstellen en verzoeken hierbij het college de volgende maatregelen te treffen :

2.a. Het voetgangers- en fietsvriendelijker afstellen van verkeerslichten (oversteektijd en interval).
Wij vragen uw raad het college te verzoeken op korte termijn de verkeerslichten op en rond de Centrumring voetganger- en fietsvriendelijker af te stellen. In de huidige situatie is de afstelling bovenal gericht op het snelverkeer. Dit doet geen recht aan de geformuleerde prioriteiten. Vooral bij brede oversteekplaatsen dient er voldoende tijd te zijn voor minder snelle voetgangers. Ook dient de intervaltijd te worden verkort. Voetgangers en fietsers dienen sneller opnieuw groen licht te krijgen. Nu moet vaak te lang worden gewacht op het volgende groene licht. Te lang uit het oogpunt van de door ons gewenste balans.

2.b. Een veilige oversteekplaats te realiseren in de wandel- en fietsroute Rijnkade-Sabelspoort-Markt.
Wij vragen uw raad het college te verzoeken om een veilige oversteek te realiseren in de wandel- en fietsroute Rijnkade-Sabelspoort-Markt. Hier bestaat geen enkele voorziening voor wandelaars en fietsers. Realisering van een veilige oversteek is naar onze mening noodzakelijk.

Zoals gesteld verwachten wij dat het jaren gaat duren alvorens het Mobiliteitsplan een feit is en de 'schop' de grond in kan. Het college dient – gelet op de prioriteit voor voetgangers en fietsers - niet alleen te werken aan het Mobiliteitsplan zelf maar dient ook na te gaan welke maatregelen in de tussentijd kunnen worden getroffen. Wij vragen uw raad een dienovereenkomstig verzoek aan het college te richten.

Besluit :

1. **Aan het Duurzame Mobiliteitsplan de volgende uitgangspunten mee te geven:**
   a. **Op de Centrumring wordt ingezet op vermindering van de maximum snelheid, te beginnen met het traject Weerdjesstraat-Trans-Eusebiusplein.**
   b. **Op de Centrumring wordt ingezet op toepassing van trajectcontrole als middel om de verkeerssnelheid te beheersen.**
   c. **Sluipverkeer op de Centrumring wordt met kracht tegengegaan.**

2. **Verzoekt het college de volgende maatregelen te treffen :**
   a. **Op en rond de Centrumring worden oversteekplaatsen met verkeerslichten voetgangers- en fietsvriendelijker (oversteektijd en interval) afgesteld.**
   b. **In de wandel en fietsroute Rijnkade-Sabelspoort-Markt wordt een veilige oversteekmogelijkheid gerealiseerd.**

080523

Aan de gemeenteraad

Datum : 23 mei 2023
Zaaknummer : 201793
Contactpersoon : Vincent Bronkorst
Telefoonnummer : 026 3774953

Onderwerp: collegereactie op burgerinitiatief Platform Arnhemse Centrumring

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van onze reactie op het burgerinitiatief dat het Platform Arnhemse Centrumring (PAC) heeft ingediend.

Inleiding
Onlangs heeft het Platform Arnhemse Centrumring als burgerinitiatief een voorstel aan uw raad gedaan voor enkele uitgangspunten voor het Duurzaam Mobiliteitsplan (DMP) dat de komende maanden wordt opgesteld in samenspraak met de stad. Tevens doen zij enkele voorstellen die zij vooruitlopend op het DMP gerealiseerd zouden willen zien om zo de doorstroming en verkeersveiligheid op de centrumring te verbeteren. Via deze brief informeren wij u graag over onze visie over de voorgestelde punten zodat u deze kunt betrekken bij uw beraadslagingen over het voorstel.

Collegereactie op burgerinitiatief Platform Arnhemse Centrumring
In het raadsvoorstel wordt uw raad voorgesteld om een aantal uitgangspunten vast te stellen en deze aan het college mee te geven aangaande het op te stellen Duurzaam Mobiliteitsplan.

1.a Op de Centrumring wordt ingezet op vermindering van de maximale snelheid, te beginnen met het traject Weerdjesstraat-Trans-Eusebiusplein.
Om de balans tussen wonen, verblijf en ontsluiting op de centrumring te realiseren is een lagere snelheid noodzakelijk. Wij vragen uw raad om dit als uitgangspunt vast te stellen. In ieder geval te beginnen met de Weerdjesstraat, Trans en Eusebiusplein.

In de startnotitie participatie duurzaam mobiliteitsplan zijn naast de kaders voor de participatie van de stad ook de inhoudelijke kaders voor het duurzaam mobiliteitsplan beschreven. Een van deze uitgangspunten betreft:

- Maximumsnelheden op wegen van 70 kilometer per uur worden teruggebracht naar 50 kilometer per uur. In de bebouwde kom is 30 kilometer per uur het uitgangspunt. Hierbij houden we

rekening met de doorstroming en het belang daarvan wordt meegenomen bij de uitwerking van plannen voor onderhoud en herinrichting.

Wij zijn van mening dat het uitgangspunt zoals in het burgerinitiatief wordt voorgesteld al voldoende is opgenomen in de startnotitie.

Daarnaast wordt voorgesteld om de snelheid vooruitlopend op het DMP vast terug te brengen op de Weerdjesstraat, Trans en Eusebiusplein. Dit lijkt een interessant voorstel. Het 'enkel' plaatsen van 30km/uur borden is echter onvoldoende om een lagere snelheid af te dwingen. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om de snelheid geloofwaardig en effectief te laten zijn. Denk hierbij aan het smaller maken van de rijloper, het wellicht wegnemen van één rijstrook en het aanleggen van verhoogde plateaus en snelheidsremmers. Deze maatregelen zijn duur en in de tijdelijke situatie niet kostenefficiënt. Daarnaast is de mogelijke terugslag van deze maatregel op de rest van de centrumring niet bekend of bepaald. Wij adviseren om dit voorstel ook onderdeel te laten zijn van het DMP, om zo tot een integrale oplossing te komen waarbij ook wordt gewerkt aan bereikbaarheidsalternatieven.

1.b Op de Centrumring wordt ingezet op toepassing van Trajectcontrole als middel om de verkeerssnelheid te beheersen.
Strikte handhaving van de snelheid is noodzakelijk. Gelet op de beperkte handhavingscapaciteit ligt gebruik van Trajectcontrole zeer voor de hand. Wij verzoeken uw raad dit uit te spreken. Trajectcontrole is een buitengewoon effectief handhavingsmiddel. Terughoudendheid bij het Openbaar Ministerie mag geen argument zijn om niet te kiezen voor Trajectcontrole. Het gaat om de eigen inzet waarvoor wordt gekozen. Vervolgens moet deze keuze met alle kracht worden nagestreefd.

Wij zijn het met de indieners eens dat het van belang is dat de maximum snelheid wordt gehandhaafd. Het controleren en verbaliseren op basis van snelheid is geen bevoegdheid van de gemeente. Deze bevoegdheid ligt bij de politie en het Openbaar Ministerie (OM). Het OM is terughoudend met het plaatsen van een Trajectcontrolesysteem binnen de bebouwde kom. Dit type systemen wordt in de regel enkel geplaatst op (auto-)snelwegen en 80 km/u wegen, aangezien het aantal verkeerspassages (en dus ook het aantal overtredingen) daar groter is. Eerdere verzoeken van de gemeente om trajectcontrole toe te passen zijn door het OM afgewezen.
Direct aanwonenden geven aan dat de excessen in de avond en nacht het grootst zijn. Wij adviseren het aantal en de ernst van overtredingen en de daarbij horende tijdstippen nader te onderzoeken. Naast dit onderzoek is het voornemen als gemeente (de technische) haalbaarheid van een controlesysteem te onderzoeken. Als de analyse van de overtredingen en de haalbaarheidsanalyse voldoende aanleiding geeft tot het plaatsen van een dergelijk systeem, zullen wij wederom in gesprek gaan met het OM.

1.c. Sluipverkeer op de Centrumring wordt met kracht tegengegaan.
Sluipverkeer moet met kracht worden tegengegaan. Dit is een oneigenlijk gebruik van de Centrumring, niet bedoeld als ontsluiting maar als doorgaand verkeer. Dit draagt (sterk) bij aan het massieve

verkeersaanbod met alle negatieve gevolgen van dien. Het provinciale en rijkswegennet dient in de behoefte aan doorgaand (al dan niet bovenstedelijk) verkeer te voorzien. Wij vragen uw raad om duidelijk uit te spreken dat de Centrumring niet bedoeld is voor doorgaand verkeer en dat (dus) in het mobiliteitsplan maatregelen moeten worden getroffen om dit tegen te gaan. Hoe moeilijk wellicht, de duidelijke opdracht daartoe moet worden vastgelegd.

Het is ons bekend dat de centrumring gebruikt wordt voor doorgaand verkeer. Het aandeel bovenstedelijk verkeer is beperkt (rond de 10-15% op de centrumring). Het grootse deel is binnenstedelijk verkeer. Uit eerder verkeersonderzoek blijkt dat 60% van de ritten in Arnhem korter zijn dan 7 km. Wij willen het aantal korte ritten terugdringen aangezien dit van belang is voor leefbaarheid, gezondheid/luchtkwaliteit en doorstroming van het centrum. Een van de onderzoeksvragen die worden uitgewerkt in het DMP is hoe we dit verkeer kunnen terugdringen. Aangezien deze opgave al wordt meegenomen is het wat ons betreft niet noodzakelijk dit als uitgangspunt toe te voegen.

Naast deze voorstellen voor uitgangspunten voor het DMP bevat het burgerinitiatief twee concrete voorstellen voor maatregelen om vooruitlopend op het DMP te treffen:

2.a. Het voetgangers- en fietsvriendelijker afstellen van verkeerslichten (oversteektijd en interval).
Wij vragen uw raad het college te verzoeken op korte termijn de verkeerslichten op en rond de Centrumring voetganger- en fietsvriendelijker af te stellen. In de huidige situatie is de afstelling bovenal gericht op het snelverkeer. Dit doet geen recht aan de geformuleerde prioriteiten. Vooral bij brede oversteekplaatsen dient er voldoende tijd te zijn voor minder snelle voetgangers. Ook dient de intervaltijd te worden verkort. Voetgangers en fietsers dienen sneller opnieuw groen licht te krijgen. Nu moet vaak te lang worden gewacht op het volgende groene licht. Te lang uit het oogpunt van de door ons gewenste balans.

Het verkeerssysteem op de centrumring van Arnhem bestaat uit kruispunten met onderling gekoppelde verkeerslichten. Het systeem is zo ingericht dat het verkeer vanaf de radialen vloeiend, zonder veel stoppen, over de centrumring rijdt. Op de randen van de centrumring, zoals bijvoorbeeld op het Airborneplein en de Zypsepoort, wordt niet meer verkeer toegelaten dan op de ring verwerkt kan worden. Te veel verkeer toelaten leidt direct tot file op de ring en uiteindelijk tot het vastlopen van de het totale verkeerssysteem van centrumring en de radialen.
Uit een eerste analyse lijkt het mogelijk de verkeerslichten fiets- en voetgangersvriendelijker in te stellen. Uitgangspunt voor een aanpassing is dat deze niet mag leiden tot structurele files op de radialen en/of de ring. Er wordt momenteel al gewerkt aan een set aanpassingen om, vooruitlopend op het DMP, te komen tot nieuw evenwicht tussen doorstroming en oversteekbaarheid. Een deel van de aanpassingen is op korte termijn (voor de zomer) op straat te realiseren. Andere aanpassingen zijn complexer en vergen meer tijd. Het PAC wordt hier actief over geïnformeerd.

2.b. Een veilige oversteekplaats te realiseren in de wandel- en fietsroute Rijnkade-Sabelspoort-Markt

Wij vragen uw raad het college te verzoeken om een veilige oversteek te realiseren in de wandel- en fietsroute Rijnkade-Sabelspoort-Markt. Hier bestaat geen enkele voorziening voor wandelaars en fietsers. Realisering van een veilige oversteek is naar onze mening noodzakelijk.
Zoals gesteld verwachten wij dat het jaren gaat duren alvorens het Mobiliteitsplan een feit is en de 'schop' de grond in kan. Het college dient – gelet op de prioriteit voor voetgangers en fietsers - niet alleen te werken aan het Mobiliteitsplan zelf maar dient ook na te gaan welke maatregelen in de tussentijd kunnen worden getroffen. Wij vragen uw raad een dienovereenkomstig verzoek aan het college te richten.

Bij de reconstructie van de Weerdjesstraat, Trans en Eusebiusplein is voor alle aansluitingen en oversteken bepaald of er aanvullende maatregelen zoals verkeerlichten nodig zijn. De oversteekbaarheid bij de Sabelspoort is beoordeeld als voldoende om daar zonder verkeerslichten over te kunnen steken. In deze analyse is geen rekening gehouden met grotere groepen. Wij adviseren de analyse voor deze locatie opnieuw uit te voeren waarbij ook grotere groepen worden meegenomen.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlage
- burgerinitiatief Platform Arnhemse Centrumring

Van: T. de keijzer
Verzonden: zondag 21 mei 2023 08:43
Aan: griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: Burgerinitiatief Centrumring Arnhem

Beste raad,

Ik wil u wijzen op twee problemen:

1. van het verkeer dat vanuit het zuiden de Pleijroute vermijd door de route door de stad (Frostbrug, buitensingels, Apeldoornseweg) te nemen. Deze stroom auto's wordt verkeersmatig sterk gefaciliteerd met verkeerslichten die langdurig op groen staan en nagenoeg geen controle op snelheid. Ik heb hier als bewoner van deze stand en het Spijkerkwartier in het bijzonder veel last van; slechte lucht met veel fijstof en lange wachttijden bij de verkerslichten van en naar het centrum.
2. Het sluipverkeer dat door onze wijk komt om de centrumring te mijden. Dit leidt tot een slechtere verkeersveiligheid in de wijk.

Ik vertrouw op jullie vindingrijkheid om hier oplossingen voor te bedenken. Zelf zou ik een voorstander zijn voor een tunnel van Arnhem-Zuid tot de Waterberg, maar het inkorten van de wachttijden bij de verkeerslichten voor voetgangers en fietsers zou al een enorme verbetering zijn. Verder zou de maximum snelheid op de singel wel naar 30 km/h mogen (maar dan ook met trajectcontrole.

Met vriendelijke groet,

T. de Keijzer

Gemeente Arnhem,
T.a.v. gemeenteraad,
Postbus 9029,
6800 EL Arnhem.

Arnhem, 24 mei 2023.

Inzake: Burgerinitiatief Platform Arnhemse Centrumring

Geachte raadsleden,

De griffie heeft ons verzocht om ons standpunt kenbaar te maken n.a.v. behandeling “Burgerinitiatief Platform Arnhemse Centrumring”.

Zoals u allen weet zijn we behoorlijk wat jaren bezig om samen met diverse ambtenaren te bekijken hoe we verkeersoverlast kunnen terug dringen in de Arnhemse binnenstad. Een binnenstad die mede door de nieuwbouw en transformaties te klein is voor al het verkeer.

Veel inwoners hebben ons gevraagd om hier iets aan te doen omdat ze er eigenlijk niet meer tegen kunnen. In 90% gaat het oom de knallende en knetterende uitalten waarbij vaak hard gereden word. Een onderzoek van de GGD heeft uitgewezen dat dit absoluut niet gezond is en heeft via de NEFOM (Nederlandse Federatie Omgevingslawaai Motorvoertuigen) en de gemeente Bergen de stukken hier indertijd over mogen ontvangen.

De gemeente Arnhem is toen aanwezig geweest, per Teams, waarbij diverse organisaties vertelden over wat hard geluid e.d. met mensen doet. De gemeente Arnhem heeft daarnaast meegedaan met de gemeente Bergen richting het kabinet om ze op betere gedachten te brengen als het gaat om wetgeving. Stichting Arnhems Hart is aangesloten bij NEFOM als gesprekspartner en zodoende betrokken en op de hoogte.

Het Platform Arnhemse Centrumring heeft via een burgerinitiatief een aantal voorstellen ingediend die we even kort afzonderlijk nalopen:

1.a. Op de Centrumring wordt ingezet op vermindering van de maximale snelheid, te beginnen met het traject Weerdjesstraat-Trans-Eusebiusplein.
Wanneer men inzet op 30 km/u zal dit niets uitmaken. Ten tijde van werkzaamheden aan/bij het Kadehuis is er geregeld een snelheidslimiet van 30 km/u, echter men houdt zich daar geheel niet aan.

Het traject heeft ook stil asfalt zodat het geluid van voertuigen al stukken minder is. De veelgehoorde klacht, bij ons, zijn de knallende en knetterende uitlaten i.c.m. racen. Vanwege de woningen aan beide zijden klinkt dat velen malen harder. Dit laatste is wel stukken meer geworden sinds de herinrichting i.c.m. rondweg om de binnenstad heen. Wij pleiten om de oude situatie weer te gaan gebruiken zoals voor die tijd.

1.b. Op de Centrumring wordt ingezet op toepassing van Trajectcontrole als middel om de verkeerssnelheid te beheersen.
Arnhems Hart heeft meerdere malen contact gehad met het CVOM (Centrale Verwerking Openbaar Ministerie) inzake flitspalen en trajectcontrole en kreeg voor beide een nee te horen. Trajectcontrole wordt alleen toegepast op bv. snelwegen en absoluut niet in een binnenstad. “De wegbeheerder dient dan zelf goede maatregelen te nemen zodat er niet geracet kan worden, wij plaatsen geen trajectcontrole.”: Aldus een medewerkster van het CVOM aan de telefoon indertijd.

Het is ook zeer jammer dat het platform dit steeds als een soort belofte uit naar inwoners toe terwijl zij ook weten dat het CVOM dit niet gaat doen. Het zou goed zijn dat het platform dergelijke, niet haalbare, zaken achterwege laat zodat inwoners geen valse hoop krijgen.

1.c. Sluipverkeer op de Centrumring wordt met kracht tegengegaan.
Vanaf de Pleijroute via de singels naar Oosterbeek is de snelste weg eigenlijk wel, vooral als men zich niet aan de maximale snelheid gaat houden die momenteel 50 km/u is.

De vorige wethouder de heer van der Zee (VVD) heeft drempels en andere verkeersbelemmeringen altijd tegengehouden. T.h.v. de Jansbuitensingel kan volgens het rapport van VVN makkelijk een soort belemmering komen door de derde baan er af te halen naast de parkeerplaatsen en de overbodige rijbaan naast het Rembrandtheater (stoplichten rechtsaf) richting Rijnstate.
Door de parkeerplaatsen te vergroenen en de derde rijbaan te gebruiken als parkeerplaatsen lijkt de weg veel smaller en is er een belemmering van voertuigen die parkeren.

De vraag blijft ook in hoever men echt gebruik maakt van deze route als sluipverkeer. De gegevens van de gemeente vertellen dat dit nihil is maar hoe is dat betrouwbaar berekend en kloppen deze gegevens nog wel anno 2023? De ervaringen van de aanwonenden vertellen namelijk heel wat anders.

2.a. Het voetgangers- en fietsvriendelijker afstellen van verkeerslichten (oversteektijd en interval).
Er staat ons bij dat in tijde van corona deze al anders en langer afgesteld waren en we hebben geen terugkoppeling gehad dat het weer op de oude stand waren gezet. Meldingen van automobilisten gaven al aan dat zij geen groene golf meer hadden en zich hier aan ergerden.

We zijn het wel met het platform eens dat er diverse oversteken zijn die een tik langer op groen kunnen dan momenteel. We hebben dit ook al vaker gedeeld met de desbetreffende ambtenaren.

Maar vragen dan wederom om alle oversteken goed te bekijken op veiligheid en oversteektijden. In diverse schouws met o.a. het APCG werd al duidelijk dat hier veel aan mankeert in de binnenstad.

2.b. Een veilige oversteekplaats te realiseren in de wandel- en fietsroute Rijnkade-Sabelspoort-Markt.
In de tijd van de herinrichting hier was het al aangegeven waarom deze niet op de tekening stond. De projectmanager gaf aan dat men vaak en genoeg tijd heeft om hier over te steken. Hetzelfde geldt ook voor de oversteek Kadestraat-Prinsenhof.

Wie hier een tijd staat bv op een zaterdag ziet dat men i.d.d. genoeg tijd heeft om over te steken. Maar zal ook concluderen dat men verderop ook geregeld aan het oversteken is vanaf provinciehuis naar de herdenking kubussen (gras) op de Rijnkade.

Slot:
Het terugbrengen van 50 naar 30 km/u zal naar onze mening een verslechtering zijn. Nu kan de politie nog laseren en (periodiek) geplande snelheidscontroles uitvoeren wat bij 30 km/u niet meer het geval zal zijn. Wanneer het college dit doorzet naar geheel Arnhem (mobiliteitsplan) zullen de flitspalen overal verdwijnen.

Stichting Arnhems Hart weet van alle problematiek inzake het verkeer en overlast en spreekt dagelijks veel inwoners hierover. Daarnaast weten wij dat dit een lange staart heeft aangezien er een nieuwe mobiliteitsplan en parkeerbeleid in aantocht is, de vraag is of beiden klaar zijn voor eind 2023.

Wetende dat onze wijkagenten en hun partners er alles aan doen om de overlast tegen te gaan en hier ook geregeld goede berichten over mogen vernemen. Daarnaast zetten zij deze zomer weer in op diverse controles in onze binnenstad en er omheen.

We hebben in de gesprekken met wethouder mevrouw Kundic alle vertrouwen gekregen dat zij hier mee bezig gaat en zich ervoor inspant om de problematiek enorm te verminderen. En natuurlijk zal dit ook een traject in moeten gaan met gesprekken, inspraak, wetgeving/verkeersbesluiten en de hieruit vloeiende begrotingen/kostenposten waar de raad zich over zal gaan buigen.

Maar vragen de wethouder wel om de verkeersambtenaren aan te spreken om eens daadwerkelijk actie te ondernemen op de tot op heden toezeggingen als het gaat om uitvoer van de verkeersveiligheid en toegezegde onderzoek Jansbuitensingel.

We adviseren de gemeenteraad om eerst het mobiliteitsplan en parkeerbeleid af te wachten. Wetende dat dit ook zijn tijd nodig heeft om alles in kannen en kruiken te gieten maar beter dit dan nu extra geld uit te geven en het straks weer teruggedraaid moet worden.

Wel kan de gemeenteraad het bijgevoegde stuk lezen waarbij men de milieuzone gebruikt om de decibels te verminderen van jakkerende en knetterende motoren en hiermee alvast iets doen.

We wensen de raad alle wijsheid toe deze avond.

Met vriendelijke groeten,

Dhr. E.R. Wiessenberg,
Voorzitter Stichting Arnhems Hart.

>Onze statuten<

Notitie

Van	: Rudolf van Binsbergen, Ernst Plambeck en Lisa Stoof
Aan	: Gemeenten Bloemendaal en Bergen
Inzake	: De juridische mogelijkheden voor het instellen van een geluidzone
Ons kenmerk	: 142113
Datum	: 16 maart 2023

---

1. Inleiding

1.1 Probleemstelling

In de gemeenten Bloemendaal en Bergen ervaren bewoners op mooie dagen en in het weekend geluidoverlast vanwege motorvoertuigen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het uitlaatgeluid van recreatieve (groepen) motorrijders die door hun rijgedrag bovendien een onveilige sfeer creëren. In beide gemeenten is de wens uitgesproken om na te gaan op welke wijze deze overlast kan worden beperkt. In dat verband is het idee ontstaan om – naar analogie van de gemeentelijke milieuzone die gericht is op de luchtkwaliteit – een zogenoemde gemeentelijke geluidzone in te stellen, om geluidhinder veroorzakende motoren te weren (hierna: **geluidzone**). Aan ons is gevraagd te inventariseren of, en zo ja, onder welke voorwaarden het juridisch mogelijk is een dergelijke geluidzone in te stellen.

1.2 Afbakening advies en leeswijzer

In dit advies wordt geïnventariseerd onder welke omstandigheden een dergelijke geluidzone de juridische toets zou kunnen doorstaan. In dit advies wordt in vogelvlucht nagegaan welke grondslagen de wet- en regelgeving gemeenten biedt voor het instellen van zo'n geluidzone. Wat ons betreft zijn er drie mogelijke grondslagen te vinden in de wet. Het advies zoomt vervolgens in op één van deze drie opties; te weten de mogelijkheid die zijn grondslag vindt in de Wegenverkeerswet 1994 (**WVW**): het verkeersbesluit. Reden voor de beperking tot de uitwerking van één optie is dat – ook bij de twee andere beschreven opties – bij de huidige stand van zaken in de rechtspraak kan worden volstaan met een verkeersbesluit op grond van de Wegenverkeerswet 1994.

De grondslag in de Wegenverkeerswet 1994 wordt in dit advies in algemene zin besproken. We zullen ingaan op algemene juridische voorwaarden voor toekomstige besluitvorming (denk aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, waaronder proportionaliteit en evenredigheid) die in acht genomen moeten worden bij de opstelling van de maatregel voor de geluidzone. Hierbij geldt de kanttekening dat een definitieve juridische beoordeling pas kan plaatsvinden aan de hand van een concrete maatregel zoals een ontwerp-verkeersbesluit. Het opstellen van een verkeersbesluit

valt buiten de scope van dit advies. Een verkeersbesluit kan pas worden opgesteld na een kwantitatieve analyse van de aard en omvang van de problematiek en een keuze uit de diverse oplossingsrichtingen. Inzichtelijk zal dan moeten zijn welke categorieën voortuigen zouden kunnen worden uitgesloten, om hoeveel voertuigen het dan zou kunnen gaan, de omvang van het wegvak waarop de verkeersmaatregel ziet, de te bereiken geluidwinst en de periode van de afsluiting. Wille Donker advocaten is graag bereid de gemeenten te begeleiden bij de totstandkomingsprocedure, de juridische vormgeving en de juridische onderbouwing (motivering) van een te nemen verkeersmaatregel.

1.3 Uitgangspunten

Bij het schrijven van dit advies zijn wij ervan uitgegaan dat de gemeenten zelfstandig een maatregel wensen uit te vaardigen en dat besluitvorming van de provincie daarbij niet nodig is.

2. Welke bevoegdheden/mogelijkheden zijn er?

Op grond van het legaliteitsbeginsel dient het instellen van een geluidzone te kunnen worden herleid tot een wettelijke bevoegdheid. Daarbij geldt uiteraard als randvoorwaarde dat de lokale regeling niet in strijd mag komen met hoger geschreven en ongeschreven recht (wetten en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur). Deze aspecten dienen betrokken te worden bij de inrichting van de lokale regeling waarbij de geluidzone wordt ingesteld en het daarbij gehanteerde instrumentarium.

Om een geluidzone in te stellen, dient allereerst de vraag te worden beantwoord op basis van welke wet in formele zin deze zone eventueel kan worden vastgesteld. In dit geval zijn daarvoor drie invalshoeken te bedenken:

1. de Wegenverkeerswet 1994 (**WVW**);
2. de Gemeentewet;
3. de Wet milieubeheer.

Hierna worden deze drie opties kort besproken.

2.1 Grondslag in de Wegenverkeerswet 1994

Achtergrond Wegenverkeerswet 1994

De WVW dient naast de verkeersveiligheid ook de bescherming van het milieu in de brede zin van het woord. Dit is expliciet bepaald in artikel 2, lid 2, aanhef en onder a, van de WVW:

> "2. De krachtens deze wet vastgestelde regels kunnen voorts strekken tot:

a. het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade alsmede de gevolgen voor het milieu, bedoeld in de Wet milieubeheer;

(…).”

Sinds 1 november 1991 is deze bepaling te vinden in de (voorloper van de) WVW.[1] Tot die tijd was het op grond van de WVW slechts mogelijk om algemene voorschriften te stellen en verkeersmaatregelen te nemen voor zover deze bijdroegen aan een ‘zo veilig en geordend mogelijke afwikkeling van het verkeer zelf’.[2] Er was destijds behoefte aan een verbreding van de reikwijdte van de WVW, mede vanwege de gegroeide praktijk waarbij lagere overheden bij verordening op grond van naast het verkeersbelang staande belangen beperkingen aan verkeer stelden. In de Memorie van Toelichting bij de uitbreiding van de reikwijdte van de WVW wordt expliciet ingegaan op bijvoorbeeld wetgeving in Duitsland die het verbiedt om onnodig lawaai te maken.[3] Ook wordt gewezen op de relatie tot de Wet geluidhinder (**Wgh**). Het beperken van geluidhinder valt daarmee onder de reikwijdte van de WVW. Dat betekent dat het instrumentarium van de WVW de beide gemeenten ter beschikking staat in de vorm van een verkeersbesluit van het college van burgemeester en wethouders en wel op grond van artikel 18, eerste lid, onder d, van de WVW.

2.2 Grondslag in de Gemeentewet

Op grond van artikel 149 Gemeentewet kan de raad verordeningen opstellen die in het belang van de gemeente nodig zijn. Vanzelfsprekend kan verdedigd worden dat een verbod op luidruchtige motorvoertuigen in het belang van de gemeente en haar inwoners is. Door een dergelijke verordening wordt de gemeente immers leefbaarder. De bevoegdheid van de gemeente om dergelijke verordeningen te stellen is niet onbeperkt. Zo mag een lagere regeling een hogere regeling niet frustreren. De vraag zou kunnen rijzen of een lokale verordening die geluidoverlast van wegverkeer wil tegengaan, conflicteert met de WVW.

De artikel 2a van de WVW laat dat uitdrukkelijk toe:

> “Provincies, gemeenten en waterschappen behouden hun bevoegdheid om bij verordening regels vast te stellen ten aanzien van het onderwerp waarin deze wet voorziet, voorzover die regels niet in strijd zijn met de bij of krachtens deze wet vastgestelde regels en voorzover verkeerstekens krachtens deze wet zich daar niet toe lenen.”

[1] Met de inwerkingtreding van de Wet van 25 mei 1989, houdende wijziging van de Wegenverkeerswet (uitbreiding van de reikwijdte van de Wegenverkeerswet) van kracht geworden; *Stb.* 1989, 225.
[2] *Kamerstukken II* 1979/80, 16 092, nr. 3, p. 5.
[3] *Kamerstukken II* 1979/80, 16 092, nr. 3, p. 8.

Deze bepaling geldt sinds 1 januari 1995 en is in de wet gekomen via een amendement.[4] De achtergrond van deze bepaling is dat het – mede op aandringen van de VNG – mogelijk zou moeten blijven om met name hinderlijk parkeren van vrachtauto's in woonwijken en andere vormen van excessieve parkeeroverlast te reguleren.[5] De formulering van de betreffende bepaling beperkt zich echter niet tot parkeerexcessen. Het is een lagere overheid dus toegestaan om regels te stellen inzake *alle* belangen die zijn genoemd in artikel 2, leden 1 tot en met 3, van de WVW. Gelet op wat hierboven al in het kader van de Wegenverkeerswet is besproken, biedt een gemeentelijke verordening in onze ogen mogelijkheden voor de aanwijzing van een geluidzone zoals de beide gemeenten die voor ogen hebben. Voordeel van een regeling in de gemeentelijke verordening is dat de gemeente in beginsel zelf zorgdraagt voor de handhaving ervan.[6]

2.3 Grondslag in de Wet milieubeheer

2.3.1 'Stille gebieden'

Op grond van artikel 6, onder c, van het Besluit geluid milieubeheer kunnen gemeenten die binnen een agglomeratie liggen, zoals de gemeenten Bloemendaal en Bergen[7], bij gemeentelijke verordening een 'stil gebied' aanwijzen. 'Stille gebieden in een agglomeratie' zijn vooral bestaande (relatieve) stilte-eilanden die in het stedelijk gebied kunnen voorkomen. Denk aan stille hofjes in een binnenstad of een afgeschermd park. Een agglomeratiegemeente bepaalt zelf welke gronden binnen de gemeentegrenzen onder het begrip 'stille gebieden' vallen. Ter beheersing van lawaai-uitstoot en lawaai-effecten moeten de agglomeratiegemeenten actieplannen opstellen, zo nodig met inbegrip van lawaaivermindering. Gemeenten bepalen zelf welke maatregelen deze actieplannen bevatten, maar die maatregelen moeten in het bijzonder gericht zijn op prioritaire problemen die kunnen worden bepaald op grond van overschrijding van een relevante grenswaarde, en zij moeten in de eerste plaats van toepassing zijn op de belangrijkste zones zoals die zijn vastgesteld in de geluidsbelastingkaarten. Daarmee behoudt de gemeente voldoende vrijheid over het wel of niet toestaan van nieuwe ontwikkelingen in en rondom het stille gebied. De gemeente wijst de stille gebieden aan

[4] *Kamerstukken II* 1994/95, 23 664, nr. 12.
[5] Handelingen TK, 27 september 1994, p. 4-163.
[6] Op grond van artikel 154 Gemeentewet kan de gemeenteraad op overtreding van zijn verordeningen straf stellen, maar geen andere of zwaardere dan hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie. Deze strafbare feiten zijn aan te merken als overtredingen. Op grond van artikel 154b, eerste lid, onder a, Gemeentewet kan de raad bij verordening bepalen dat een bestuurlijke boete wordt opgelegd voor overtreding van voorschriften uit zijn verordeningen betreffende gedragingen die kunnen leiden tot overlast in de openbare ruimte en die tevens krachtens artikel 154 strafbaar zijn gesteld (met uitzondering van de bij algemene maatregel van bestuur bepaalde voorschriften). Op grond van artikel 154c, eerste en tweede lid, van de Gemeentewet maakt het bestuursorgaan of de ondergeschikte, die tevens buitengewoon opsporingsambtenaar (boa) is, terstond na constatering van de overtreding daarvan een rapport op en reikt een afschrift van dat rapport uit aan de overtreder.
[7] Bloemendaal maakt deel uit van de agglomeratie Amsterdam/Haarlem. Bergen maakt deel uit van agglomeratie Almaar. Zo volgt uit artikel 11.5, van de Wet milieubeheer in samenhang bezien met artikel 4, van de Regeling geluid milieubeheer.

via een gemeentelijke verordening, waarbij als voordeel geldt dat de gemeente in beginsel zelf zorgdraagt voor de handhaving ervan.

Opmerking verdient dat het de gemeenten in deze kwestie niet gaat om het stille karakter van gebieden te beschermen, maar om geluidoverlast op en rond verkeerswegen terug te dringen. De aanwijzing als 'stil gebied' op grond van artikel 6, onder c, van het Besluit geluid milieubeheer achten wij daarom niet het meest geschikte instrumentarium om dat doel te bereiken.

3. Tussenconclusie

Met inachtneming van het vorenstaande achten wij het verkeersbesluit het meest geschikte middel om een geluidzone in te stellen. Dat neemt overigens niet weg dat als onverhoopt zou blijken dat de WVW (toch) niet zou kunnen worden ingezet, kan worden teruggevallen op de hierboven genoemde alternatieven. De randvoorwaarden en de motiveringsplicht (zie hierna, paragraaf 4.2) met de daarin opgenomen aanbevelingen zijn voor een dergelijke 'terugvaloptie' in gelijke mate van toepassing.

4. De grondslag in de Wegenverkeerswet 1994 nader uitgelicht

4.1 De geluidzone

Op grond van artikel 18, eerste lid, onder d, gelezen in samenhang met artikel 2, tweede lid, aanhef en onder a, en artikel 15, eerste lid, van de WVW kan het college van burgemeester en wethouders (**college**) door middel van een verkeersbesluit een milieuzone instellen voor wegen[8] ten aanzien waarvan het college als bevoegd gezag geldt, door de plaatsing van verkeersbord C22a.

Verkeersbord C22a

Binnen de aldus gemarkeerde milieuzone is de weg voor bepaalde weggebruikers of voertuigen afgesloten ter verbetering van de lokale luchtkwaliteit. De vraag is of een dergelijke milieuzone ook kan worden gericht op het tegengaan van geluidoverlast.

[8] Niet zijnde provinciale wegen.

Voordat die vraag wordt beantwoord, gaan wij hieronder eerst in het algemeen in op de inzet van het instrumentarium uit de WVW om geluidoverlast te bestrijden. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 6 november 2019 ECLI:NL:RVS:2019:3761 volgt dat een verkeersbesluit op grond van de WVW mag worden ingegeven door de wens geluidoverlast tegen te gaan. Deze uitspraak had betrekking op een verkeersbesluit tot geslotenverklaring van een weg voor motorfietsen (verkeersbord C11; zie hierna) ter voorkoming van geluidoverlast. Het hoger beroep van twee landelijke motorverenigingen tegen dat verkeersbesluit is door de Afdeling ongegrond verklaard. De Afdeling heeft onder meer overwogen:

> *"Een bestuursorgaan komt bij het nemen van een verkeersbesluit beoordelingsruimte toe bij de uitleg van de in artikel 2, eerste en tweede lid, van de WVW 1994 genoemde begrippen. De rechter toetst of het bestuursorgaan geen onredelijk gebruik heeft gemaakt van die beoordelingsruimte. Nadat het bestuursorgaan heeft vastgesteld welke verkeersbelangen in welke mate naar zijn oordeel bij het besluit dienen te worden betrokken, dient het die belangen tegen elkaar af te wegen. Daarbij komt het bestuursorgaan beleidsruimte toe. De bestuursrechter toetst of de voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van het verkeersbesluit niet onevenredig zijn in verhouding tot de met dat besluit te dienen doelen. Daarbij geldt dat het bestuursorgaan niet de absolute noodzaak van een verkeersbesluit hoeft aan te tonen. Voldoende is dat met het verkeersbesluit de eraan ten grondslag gelegde belangen, bedoeld in artikel 2, eerste en tweede lid, van de WVW 1994, worden gediend en dat inzichtelijk is gemaakt op welke wijze deze belangen tegen elkaar zijn afgewogen (zie bijvoorbeeld de uitspraak van de Afdeling van 16 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1619)."*

Hieruit leiden wij af dat artikel 2, tweede lid, onder a, van de WVW ('het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade alsmede gevolgen voor het milieu, bedoeld in de Wet milieubeheer') toelaat dat maatregelen op grond van de WVW ook de beperking van geluidoverlast mogen dienen.

Artikel 14, eerste lid, onder a, van de WVW bepaalt dat bij algemene maatregel van bestuur (**amvb**) regels worden gesteld omtrent het toepassen van verkeerstekens (verkeersborden, verkeerslichten en verkeerstekens op het wegdek) en onderborden. Deze amvb betreft het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (**RVV 1990**).

Bij besluit van 29 oktober 2019 heeft een harmonisering van verkeersborden voor milieuzones plaatsgevonden met een wijziging van het RVV 1990.[9] Daarbij is in de WVW hoofdstuk VB 'Milieuzo-

[9] Besluit van 29 oktober 2019 tot wijziging van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, het Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer en het Kentekenreglement in verband met de harmonisatie van milieuzones. Staatsblad 2019, 398. Naast de reeds bestaande categorie van vrachtauto's met een dieselmotor, kunnen milieuzones als gevolg van deze wijziging van de RVV 1990 ook van toepassing zijn op

nes en nul-emissies' ingevoegd, waarin de betekenis van het bestaande verkeersbord voor de aanduiding van een milieuzone (C22a) is verruimd tot andere dieselvoertuigen.

Uit artikel 14, eerste lid, onder c, van de WVW in samenhang bezien met artikel 7 van het Besluit administratie bepalingen inzake het wegverkeer (**BABW**), en artikel 3, onder a, en artikel 4, eerste lid, van het BABW, volgt dat geen andere verkeersborden met een gebod of een verbod mogen worden geplaatst dan die zijn vastgesteld in bijlage I, behorende bij het RVV 1990, hoofdstukken A tot en met H. Dit geldt echter niet voor onderborden. Onderborden zijn dus niet aan een bepaald wettelijk vastgesteld 'format' onderworpen. Een uitzondering geldt echter voor de onderborden, bedoeld in artikel 8 van het BABW.

Artikel 8, vierde lid, van het BABW schrijft voor dat bij verkeersborden C22a, respectievelijk C22c, van bijlage 1, behorende bij het RVV 1990, een of meerdere onderborden worden geplaatst als bedoeld in de artikelen 86d en 86e van het RVV 1990. In artikelen 86d en 86e wordt verwezen naar de onderborden uit bijlage I van de RVV 1990. De artikelen 86d en 86e van het RVV 1990 (en daarmee ook de onderborden uit bijlage I van de RVV 1990) zien uitsluitend op milieuzones gericht op de verbetering van de lokale luchtkwaliteit. Dit betekent naar onze mening dat de gemeente geen geluidzone kan inrichten met gebruikmaking van een verkeersbord C22a, voorzien van een onderbord.

Een alternatief is een verkeersbesluit waarbij motoren categoraal worden uitgesloten met verkeersbord C11, in combinatie met een onderbord dat de werkingssfeer van dat verkeersbord nader bepaalt. Toepassing van dit verkeersbord stond ook centraal in de al genoemde uitspraak van de Afdeling van 6 november 2019, en deze toepassing is in die uitspraak ook aanvaard.

Verkeerbord C11

De gemeenten staat met de instelling van een geluidzone in feite een maatregel voor ogen die beperkingen stelt aan de geluidbelasting van een motorvoertuig dat over de aangewezen weg rijdt. Op grond van artikel 9, eerste lid, van het BABW kan boven het verkeersbord C11 een zone-aanduiding

personen- en bedrijfsauto's en bussen met een dieselmotor (Gesloten voor personen- en bedrijfsauto's, vrachtauto's of bussen met een dieselmotor vanwege milieuzone). Ook zijn specifieke onderborden vastgesteld waarop wordt aangegeven op welke categorieën voertuigen de zone van toepassing is en aan welke emissieklasse deze voertuigen minimaal moeten voldoen om de milieuzone in te mogen rijden (toegangsregime).

worden aangebracht. Denkbaar is verder dat op een onderbord een nadere invulling/beperking van het inrijverbod wordt aangegeven, bijvoorbeeld door een bepaalde nadere aanduiding van typen motoren waarvoor het verbod geldt.

4.2 Invulling van het onderbord bij verkeersbord C11; normstelling en motivering

4.2.1 Formulering van de norm

De keuze voor het criterium dat ten grondslag ligt aan de zonering is in beginsel vrij. Uiteraard dient er wel een aannemelijk causaal verband te bestaan tussen de norm (de geluidzone) en het doel van de zone (voorkomen van geluidoverlast/handhaving openbare orde). Denkbaar is bijvoorbeeld dat de zonering wordt bepaald op basis van het criterium 'voertuigtype' (motoren in het algemeen) of 'motorkarakteristiek'. Wat dat laatste betreft is van belang dat naarmate een motor een grotere cilinderinhoud heeft, deze meer geluid maakt. Elke in Nederland toegelaten motor heeft een typegoedkeuring, waarbij de inhoud en het geluidsniveau van een stationair draaiende motor wordt gemeten. De RDW registreert als regel ook de gegevens van het geluidsniveau van een rijdende motor ('milieuprestaties'). De RDW hanteert bij de door haar gehanteerde richtwaarden voor het maximaal toelaatbare geluid van een motor een indeling op basis van cilinderinhoud. Voor lichte motoren (80 cc) geldt bijvoorbeeld een maximaal geluidsniveau van 91 dB(A), voor de zwaarste motoren (>1000 cc) geldt een maximaal geluidsniveau van 106 dB. Hiermee is echter nog niet alles gezegd. Een individuele zware motor hoeft niet zonder meer voor geluidoverlast te zorgen (bijvoorbeeld omdat deze rustig voorbij rijdt), terwijl een groep van vijf of tien lichtere motoren wel tot geluidoverlast leidt.

Bij te kiezen normstelling kan met het voorgaande rekening worden gehouden. De bij het geluidsniveau passende cilinderinhoud kan goed als uitgangspunt fungeren voor het onderbord bij het verkeersbord C11. De meeste motorrijders weten wat de cilinderinhoud van hun motor is. Dat is anders voor het geluidsniveau, de meeste motorrijders zullen niet bekend zijn met de voor hun voertuig geregistreerde normgeluidwaarde.

Denkbaar is ook dat het verbod C11 op het onderbord wordt beperkt tot motoren die in groepen rijden.

Tussen de maatregel en het doel moet causaal verband bestaan in die zin dat de sanctie voorzienbaar en significant kan bijdragen aan verwezenlijking van het doel (beperking van geluidoverlast).[10] Oftewel, de effectiviteit van de (gewenste) norm zal door een deskundige in kaart moeten worden gebracht om te komen tot een concrete normstelling. Op basis van kwalitatief onderzoek kan wor-

[10] Zie de conclusie van de Advocaat-Generaal aan de Raad van State van 7 juli 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1468.

den vastgesteld bij welk geluidsniveau een hinderbeleving ontstaat. Daarbij kan ook rekening worden gehouden met de cumulatieve geluidsbeleving en het rijgedrag van groepen motorrijders.

4.2.2 Gevolgen van het besluit; het evenredigheidsbeginsel

Als de gemeenten aan de hand van kwalitatief onderzoek gekomen zijn tot de formulering van een bepaalde norm, dan zal op grond van artikel 3:4, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht (**Awb**) moeten worden nagegaan of deze norm voldoet aan het evenredigheidsbeginsel: de voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doel. In de uitspraak van de Afdeling van 2 februari 2022, ECLI:NL:RVS:2022:285 (*Harderwijk*), rechtsoverweging (r.o.) 7.8, heeft de Afdeling uiteengezet dat zij bij de toets aan het evenredigheidsbeginsel onderscheid maakt tussen de geschiktheid, de noodzakelijkheid en de evenwichtigheid van een besluit. Aan de hand van de beroepsgronden toetst de bestuursrechter:

1. de geschiktheid van de maatregel om het doel te bereiken;
2. de noodzaak van de maatregel (is er een minder verregaand middel om het doel te bereiken?);
3. de evenwichtigheid van de maatregel (hoe zijn de betrokken, deels conflicterende belangen beoordeeld en afgewogen?).

De intensiteit van de toets wordt bepaald door de beleidsruimte die het bevoegd gezag heeft om een besluit te nemen, maar ook door het doel dat het besluit dient, het gewicht van dat doel en de mate waarin de bij het besluit betrokken belangen worden geraakt. Naarmate de te dienen belangen zwaarder wegen, de nadelige gevolgen van het besluit ernstiger zijn of het besluit inbreuk maakt op de mensenrechten, zal de toetsing door de bestuursrechter intensiever zijn.[11] Het is niet nodig dat alle drie de stappen (geschiktheid, noodzakelijkheid en evenwichtigheid) altijd afzonderlijk worden beoordeeld. De noodzaak zal bijvoorbeeld doorgaans al aan de orde komen in het kader van de geschiktheid.

4.2.3 Motivering van de norm; artikel 3:46 van de Awb

Op grond van artikel 3:46 van de Awb moet een besluit deugdelijk worden gemotiveerd. Bij de motivering van het besluit dient het bevoegd gezag inzichtelijk te maken op welke wijze het tot het besluit is gekomen. De bovengenoemde toets aan het evenredigheidsbeginsel (geschiktheid, noodzakelijkheid, evenwichtigheid) dient daarbij ook aan de orde te komen.

Hierboven is al gewezen op de uitspraak van de Afdeling van 6 november 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3761, waarbij een tijdelijke categorale geslotenverklaring voor motorrijders in

[11] ABRvS 2 februari 2022, ECLI:NL:RVS:2022:285, r.o. 7.10.

stand bleef. Weliswaar dateert deze uitspraak van vóór de Harderwijk-uitspraak, maar in die uitspraak zet de Afdeling al wel uiteen wat het college in de motivering van het verkeersbesluit inzichtelijk moet maken. Uit die uitspraak, aangevuld met de 'stappen' uit de Harderwijk-uitspraak, zal in de motivering van de te nemen verkeersmaatregel het volgende aan de orde moeten komen:

1. Het bevoegd gezag moet voor zichzelf vaststellen welke belangen aan de orde zijn en in welke mate die een rol spelen bij het te nemen besluit. Denk bijvoorbeeld aan de belangen van aanwonenden, andere weggebruikers en motorrijders. Die belangen en de gevolgen van de te nemen verkeersmaatregel voor die belangen dienen inzichtelijk te worden gemaakt.
2. Vervolgens dient het college die belangen tegen elkaar af te wegen. Bij die afweging komt het bestuursorgaan een ruime mate van beleidsruimte toe. Daarbij is ook ruimte voor politieke afwegingen. De gemeenten mogen hierbij een belangrijke rol toekennen aan bescherming van het woon- en leefklimaat van omwonenden en de verkeersveiligheid van andere weggebruikers.
3. De bestuursrechter toetst of de voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van het verkeersbesluit onevenredig zijn in verhouding tot de met dat besluit te dienen doelen aan de hand van de drieslag geschiktheid, noodzaak en evenwichtigheid:

   a. Geschiktheid van de maatregel om het doel (minder geluidoverlast en meer verkeersveiligheid) te bereiken. Het gaat hierbij om de effectiviteit van de maatregel. Het bestuursorgaan behoeft niet de absolute noodzaak van een verkeersmaatregel in al zijn onderdelen aan te tonen. Zoals eerder aangegeven moet wel aannemelijk zijn dat de verkeersmaatregel voorzienbaar en ook significant kan bijdragen aan verwezenlijking van het beoogde doel.[12] In dit geval is voldoende dat kan worden onderbouwd dat met de te nemen verkeersmaatregel de belangen, bedoeld in artikel 2, eerste en tweede lid, van de WVW, waaronder voorkoming van geluidoverlast, worden gediend. Verder dient inzichtelijk te zijn welke belangen met de verkeersmaatregel zijn gemoeid en hoe die door de maatregel worden geraakt (zie bijvoorbeeld de uitspraak van de Afdeling van 16 mei 2018, ECLI:NL:RVS:2018:1619).

   b. Noodzakelijkheid van de maatregel: kan het doel van de maatregel ook met een minder verstrekkende maatregel worden bereikt? Hier verdient aandacht dat om het beoogde doel te bereiken een algehele geslotenverklaring voor motoren wellicht niet nodig is, en dat mogelijk kan worden volstaan met een verbod gedurende een bepaalde periode en/of een verbod voor de grootste lawaaimakers.

   c. Evenwichtigheid van de maatregel: zijn de gevolgen voor de verschillende groepen belanghebbenden (aanwonenden, motorrijders, overige weggebruikers) onevenredig? In welke mate worden de betrokken belangen geraakt: hoe groot is de getroffen groep, hoe lang is de periode waarin het verbod geldt, in hoeverre zijn er alternatieve routes beschikbaar en hoe ver moet men omrijden, kunnen inwoners van de beide gemeenten een ontheffing krijgen,

[12] Zie de conclusie van de advocaat generaal van 7 juli 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1468.

worden motorrijders in staat gesteld om te bewijzen dat hun motor minder lawaai maakt dan volgt uit de typegoedkeuring van de RDW (*right to challenge*)?

Het bovenstaande beoordelingskader biedt houvast bij de formulering en inrichting van een concrete maatregel. Omdat op dit moment nog niet duidelijk is welke maatregel passend is om de nog te onderzoeken omvang van de overlast het hoofd te bieden, kan deze afweging op dit moment niet verder concreet worden gemaakt. Dat zal op een later moment in beeld moeten worden gebracht.

5. Handhaving van de geformuleerde norm

5.1 Bevoegdheid tot handhaving

Wat betreft de bevoegde instantie voor handhaving is de politie het handhavende orgaan voor overtredingen van verkeersregels inzake een geluidzone op basis van de WVW.[13] Bij elektronische handhaving door een ANPR-systeem dat aanhaakt bij de typegoedkeuring van de motor, geldt dat het Centraal Justitieel Incasso Bureau zorgt voor de inning van de boete.

Voor de verwerking van RDW-gegevens hanteert de RDW beleidsregels.[14] Voor de juridische uitwerking kan aangehaakt worden bij de kentekenregistratie bij parkeren: hierover is door de rechter al geoordeeld dat kentekenregistratie geen ontoelaatbare inbreuk op de privacyregelgeving oplevert.[15] Ook in emissiezones wordt op deze manier gehandhaafd. De inbreuk op de privacy is beperkt omdat er niet noodzakelijkerwijs een koppeling wordt gemaakt tussen het kenteken en de persoonsgegevens: pas als blijkt dat de motor meer lawaai maakt dan volgt uit de registratie, of de cilinderinhoud zoals die uit de registratie blijkt het gestelde maximum overschrijdt, wordt een koppeling gemaakt met de eigenaar van het voertuig.

Een kritische noot bij dit ANPR-systeem is de koppeling met de RDW-gegevens indien een verbod wordt ingesteld op basis van cilinderinhoud. Het is goed denkbaar dat voertuigen formeel aan de RDW-norm voldoen, maar door middel van een after-market uitlaatsysteem luidruchtiger zijn. Het ANPR-systeem zal zo'n voertuig niet opmerken. Het systeem zal ook geen voertuig opmerken dat voor wat betreft de RDW-registratie voldoet, maar waarvan de voertuigbestuurder zich schuldig maakt aan bijvoorbeeld 'revven' (de motor in vrijloop hoge toeren laten maken). Dit is op grond van artikel 57 van het RVV 1990 niet toegestaan, maar overtreding kan door een ANPR-systeem niet worden vastgesteld.

[13] Zie artikel 158, eerste lid, Wvw 1994 in samenhang bezien met artikel 159, aanhef en onder a, Wvw 1994 en artikel 141 Wetboek van Strafvordering. Handhaving over de band van het bestuursrecht is niet mogelijk; zie ook de uitspraak van de Afdeling van 4 maart 2020: ECLI:NL:RVS:2020:671.
[14] Beleidsregels Controle Informatieverstrekkingen uit het Kentekenregister.
[15] Uitspraken Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2016:146, en Rechtbank Amsterdam, ECLI:NL:RBAMS:2016:5976

Buitenlandse voertuigen worden evenmin opgemerkt, omdat de kentekengegevens daarvan niet door de RDW worden bijgehouden.

Daarom is het verstandig om, ook bij het instellen van een geluidzone die elektronisch gehandhaafd wordt, te blijven inzetten op controle door surveillance. Hiermee wordt tevens voorkomen dat de gemeenten het verwijt krijgen van selectief handhaven ('buitenlandse rijders worden ontzien').

5.2 Privacy

Ter zake de privacy geldt dat de gemeenten gehouden zijn de inzet van ANPR-camera's te toetsen aan de voorschriften van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna **AVG**) en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna **EVRM**). Op grond van artikel 8 van het EVRM heet heeft eenieder recht op bescherming van zijn privéleven. Inmenging van overheidswege in de uitoefening van dit recht is toegestaan voor zover dat bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk in het belang van, onder andere, het economische welzijn van een land. Als publieke belangen gediend zijn met de geluidnorm en de inbreuk op de privacy zijn grondslag vindt in een wettelijk voorschrift, is enige inbreuk op het privéleven van een kentekenhouder gerechtvaardigd.

In dit geval is 'bij wet voorzien' in een bevoegdheid tot de registratie van en inzage in de RDW-gegevens ten dienste van het publieke belang, namelijk in artikel 42 lid 4 sub c WVW jo. 43 lid 1 WVW.

De verwerking van de RDW-gegevens is ook in overeenstemming met de AVG. Op grond van artikel 6 lid 3 van de AVG dient er naar Unierecht of lidstatelijk recht een rechtsgrond te bestaan waaruit deze taak van algemeen belang volgt. De hier aan de orde zijnde gegevensverwerking van kentekengegevens kan in dit geval worden herleid tot de goede behartiging van een taak van algemeen belang door de gemeenten. De AVG voorziet in deze grondslag, namelijk in artikel 6 lid 1 sub e van de AVG. De meergenoemde beleidsregel van de RDW bevat afwegingen die raken aan de verwerking van en inzage in kentekengegevens en die tegemoetkomen aan de eisen die de AVG stelt aan de verwerking van persoonsgegevens, bijvoorbeeld ter zake de doelmatigheid, rechtmatigheid, proportionaliteit en subsidiariteit.

Voorafgaand aan de inzet van de uiteindelijke maatregel zal een integrale beoordeling moeten plaatsvinden van alle bijbehorende, noodzakelijke verwerkingen. Daarbij moet ook acht worden geslagen op de waarschijnlijk aan de orde zijnde verplichting om voorafgaand aan de verwerking een Data protection impact assessment (**DPIA**) uit te voeren. Met een DPIA worden de privacyrisico's in kaart gebracht, om vervolgens de mogelijke maatregelen te bepalen om deze risico's te kunnen verkleinen en de verwerking acceptabel te doen zijn. De verplichting om een DPIA te maken bestaat onder meer als:

- systematisch en uitgebreid persoonlijke aspecten worden geëvalueerd gebaseerd op geautomatiseerde verwerking, waaronder profiling, en daarop besluiten worden gebaseerd die gevolgen hebben voor mensen;
- op grote schaal bijzondere persoonsgegevens of strafrechtelijke gegevens worden verwerkt;
- op grote schaal en systematisch mensen worden gevolgd in een publiek toegankelijk gebied (bijvoorbeeld met cameratoezicht).

In dit geval is aannemelijk dat het opstellen van een DPIA zal voortvloeien uit het eerste en het derde criterium. Een DPIA is ook verplicht indien er nieuwe technologieën worden ingezet in het kader van de handhaving. Ook die grondslag voor een DPIA kan in dit geval aan de orde zijn.

6. Conclusies en aanbevelingen

Zoals hiervoor aangegeven, biedt de WVW op het oog toereikende mogelijkheden om het door de gemeenten Bloemendaal en Bergen gewenste resultaat te bereiken.

Wij adviseren de gemeenten:

a) kwalitatief onderzoek uit te voeren naar hinderbeleving door motoren (individueel en in groepen);
b) op basis daarvan een keuze te maken voor een verbodscriterium (wij adviseren een grenswaarde voor wat betreft cilinderinhoud of geluidsproductie);
c) met de RDW te overleggen over uitwisseling van gegevens;
d) onderzoek te doen naar de aanschaf van ANPR-camera's;
e) voorafgaand aan de inzet van de uiteindelijke maatregel te beoordelen of een DPIA vereist is en deze zo nodig uit te voeren;
f) een handhavingsprogramma op te zetten als flankerend beleid naast elektronische handhaving op basis van kentekengegevens.

* * *

Verzonden: woensdag 24 mei 2023
Aan: griffie <griffie@arnhem.nl>
Onderwerp: Burgerinitiatief Arnhems Centrumring

Geachte raadsleden,

Hierbij mijn reactie op het Burgerinitiatief Arnhems Centrumring.

Als bewoonster van de Jansbuitensingel, ben ik blij met dit initiatief. Echter over de vervolgstappen te nemen
door u als raad/bestuurders, ben ik minder positief en optimistisch.
Vanaf het moment (nu drie en een halfjaar geleden) dat wij hier wonen, heb ik me bemoeid met de verkeersproblematiek omdat
Ik het niet begreep.
Ik woon in de binnenstad aan een 50 km weg, de tal van snelheids-en geluidsovertredingen moesten stoppen. Gewoon handhaven dus.

Gesprekken, vergaderingen, telefoontjes, mailtjes, schouwen lopen met ambtenaren e.e.a vaak in samenwerking met toen nog bewonersgroep Arnhems Hart,
nu Stichting Arnhems Hart, hebben nl. niets uitgehaald.
En dan te bedenken dat hier drie wetten overtreden worden: snelheid, geluid en milieu. Snel oplossen dus gemeente dacht ik.
Nou niet dus, gesprekken zijn gestaakt, beloften niet nagekomen. Bewoners die hier al veel langer wonen hadden de moed al lang opgegeven en
ik kwam uit Rotterdam en dacht: dat doe ik wel even. Aanvankelijk vol goede moed. Nu dus niet meer.
Waarom wordt er zo hard gereden op de ring en hier beneden: omdat het kan! De weginrichting maakt het mogelijk, er wordt geraced van stoplicht naar stoplicht
Velperplein-Willemsplein. En haal je het niet rij je toch gewoon door rood. Diverse malen geconstateerd.
En dan te bedenken dat de Jansbuitensingel al een snelweg zonder vangrail genoemd wordt. Een buur had het snel gezien, die
verhuisde vanwege het verkeer binnen twee jaar.

Ik (wij) als bewoners hopen zo dat er wel maatregelen genomen worden, kijk eens hoe andere steden dat doen. Het kan!

Intussen met elke mooie zonnige dag, vooral in de weekenden, gaat het racen en knallen van uitlaten gewoon door.

Familie Sing- van der Ham

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 20.00 uur: Burgerinitiatief ‘Centrumring Arnhem’ - 24-05-2023

Burgerinitiatief ‘Centrumring Arnhem’ (i/m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Initiatiefnemers Kuiper, Oost en Van ‘t Riet

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Brandts (D66), Simonis (GroenLinks), Groot (CDA), Nede (ChristenUnie), Verheij (PVV), Eliëns (Partij voor de Dieren), Ait Chrif (PvdA), Snelting (Volt), Manders (Arnhem Centraal), Van Engelenburg (VVD), Lukkassen (Forum voor Democratie)
De fracties van SP en Denk waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld. In de informatieve fase hebben de initiatiefnemers hun voorstel kort toegelicht en verteld waarom zij dit ingediend hebben.

De raadskamer is daarna gestart met de meningsvormende fase 1 (m1) tussen de raadskamer en de initiatiefnemers. De wethouder was aanwezig als toehoorder.
De raadskamer heeft vragen gesteld aan de initiatiefnemers en zij hebben de vragen beantwoord. Een aantal fracties hebben ook al vragen gesteld aan de wethouder, deze zijn genoteerd.
De wethouder heeft aan het einde kort kunnen reageren op het voorstel en de gestelde vragen.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase m1 nog niet is afgerond. De behandeling bestond uit twee delen, het deel met de initiatiefnemers en het deel met de wethouder. Het gedeelte met de initiatiefnemers is afgerond. De raadskamer verzoekt een vervolg van deze m1, waarbij de raadskamer in debat kan met de wethouder en vragen kan stellen aan de wethouder.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

H. Kumas

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 19.45 uur: Burgerinitiatief ‘Centrumring Arnhem’ – 07-06-2023

Dic

Burgerinitiatief ‘Centrumring Arnhem’ (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Initiatiefnemers Kuiper, Oost en Van ‘t Riet

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Malda (ChristenUnie), Ait Chrif (PvdA), Wiechers (D66), Groot (CDA), Van Engelenburg (VVD), Snelting (Volt), Simonis (GroenLinks), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Manders (Arnhem Centraal), Wiggers (BurgerBelang Arnhem)
De fracties van SP, Denk en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking
Tijdens de vorige bespreking is de meningsvormende fase 1 niet afgerond. Er waren geen vragen meer aan de initiatiefnemers, dus deze behandeling ging tussen de raadskamer en het college.
De raadskamer heeft vooral vragen gesteld over de uitvoering van het burgerinitiatief en de wethouder heeft haar visie hier op gegeven.

Toezegging
Wethouder Kundic zegt toe dat de onderzoeken naar de verkeerslichten op de Centrumring en een extra, veilige oversteekplaats gedaan kunnen worden met een oplevering in oktober 2023.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. Verschillende fracties overwegen een motie of amendement, om het voorstel van het burgerinitiatief te verduidelijken. De raadskamer verzoekt om een meningsvormende fase 2 waarin ingediende moties en/of amendementen besproken kunnen worden.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

H. Eliëns

Titel/onderwerp: # Agenderingsverzoek "Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken"

Raadsadviseur: W. Lammers Telefoonnr: 377 2581 Willem.Lammers@arnhem.nl

Indiener agenderingsverzoek:	Sarah Dobbe (SP)	Ambtenaar:	
Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp	Telefoonnr:	
		E-mailadres:	
Doel activiteit	Vervolgbehandeling agenderingsverzoek		
Toelichting	**Inhoud agenderingsverzoek** De indiener van het agenderingsverzoek vraagt aandacht voor klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken. 320 bewoners van de flats aan het Brandenburgseplein, Bergsehoofd, het Kleefseplein, en de Keizershof tekenden een bewonerspetitie met eisen om de renovatie die momenteel in de flat bezig is te verbeteren en klachten op te lossen. Bewoners hebben daarna ook een zwartboek gemaakt met klachten. De SP wilt dit agenderen en stelt daarnaast de volgende vragen: • De gemeente stuurt aan op grootschalige renovatie projecten, het van het gas afhalen van huizen en verduurzamen van huizen. Welke rol en verantwoordelijkheid heeft de gemeente vervolgens om te zorgen dat dit goed verloopt en Arnhemmers niet de dupe worden? • Bent u het ermee eens dat overlast door dit soort renovatie projecten zoveel als mogelijk voorkomen moet worden, en dat de belangen en klachten van huurders serieus genomen moeten worden genomen? • Bent u het met ons eens dat als er veel klachten zijn en overlast wordt ervaren en huurders aangeven dat de verhuurders dit niet oplost, dat de gemeente hier ook een verantwoordelijkheid heeft om te zorgen dat de klachten worden opgelost, omdat het Arnhemmers zijn? • Wat gaat het college doen om huurders met klachten aan het Brandenburgseplein, Bergsehoofd, het Kleefseplein, en de Keizershof te steunen als zij er niet uitkomen met hun verhuurder? Zie voor meer informatie het agenderingsverzoek.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Afronding van het agenderingsverzoek.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	Op 19 april is gestart met de behandeling van het agenderingsverzoek. Toen heeft een inspraakronde plaatsgevonden en is daarna gestart met het debat met de portefeuillehouder. De eerste termijn aan de zijde van de raadskamer is afgerond, maar nog niet die van de wethouder. Daarom is de voorgestelde orde als volgt: <u>Vervolg debat met portefeuillehouder</u> - Start met afronding van de eerste termijn van de wethouder voor de beantwoording van nog openstaande vragen; - Tweede termijn raadskamer waarin, indien nodig en gewenst, nieuwe vragen gesteld kunnen worden en onderling debat kan plaatsvinden; - Tweede termijn van de wethouder voor beantwoording van de nieuwe vragen. - Interrupties (in de vorm van een korte vraag of opmerking zonder inleiding) zijn in alle termijnen toegestaan. Zoals altijd kan de voorzitter interrupties beperken. Er is niet voorzien in een vervolg op dit agenderingsverzoek.		

Bijlagen				
Agenderingsverzoek "Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken" van de fractie SP **15 KB**				
Schriftelijke bijdrage van R. Bachir, d.d. 16-04-2023 **15 KB**				
Tekst - Petitie renovatie **29 KB**				
Lijst met insprekers **18 KB**				
Bijdrage inspreker Timmer, d.d. 18 april 2023 **51 KB**				
Behandelresultaat 19 april 2023 **86 KB**				

Agenderingsverzoek: Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken

Geachte voorzitter,

In Arnhem bestaan grote plannen om huizen van het gas af te halen en om huizen te verduurzamen. De ambitie is dat in 2030 tien Arnhemse woonwijken van het gas zijn gehaald 1)2). Dat betekent dat er op grote schaal huizen zullen worden verbouwd en gerenoveerd. Het is belangrijk dat dit op een goede manier gebeurt. De Arnhemmers die er wonen mogen hier niet de dupe van worden.

Het van het gas afhalen van bij elkaar 456 flatwoningen in de Arnhemse wijk Immerloo en daarna ook flats in ’t Duifje werd gezien als de pionier van deze verduurzamingsoperatie. Vooraf met grote ambities en beloften om overlast voor bewoners tegen te gaan. Maar er zijn ondertussen veel langdurige klachten van bewoners.

Aan het Brandenburgseplein is eind 2021 al begonnen met een ingrijpende renovatie om de woningen van het gas af halen. Voor sommige bewoners is deze renovatie nu nog steeds bezig, die zorgt voor grote overlast, en die velen malen langer duurt dan van tevoren tegen bewoners is verteld. Maar liefst 320 bewoners van de flats aan het Brandenburgseplein, Bergsehoofd, het Kleefseplein, en de Keizershof tekenden een bewonerspetitie met eisen om de renovatie die momenteel in de flat bezig is te verbeteren en klachten op te lossen. Bewoners hebben daarna ook een zwartboek gemaakt met klachten.

Graag willen wij dit agenderen zodat we dit met het college en de overige raadsfracties kunnen bespreken.

- De gemeente stuurt aan op grootschalige renovatie projecten, het van het gas afhalen van huizen en verduurzamen van huizen. Welke rol en verantwoordelijkheid heeft de gemeente vervolgens om te zorgen dat dit goed verloopt en Arnhemmers niet de dupe worden?
- Bent u het ermee eens dat overlast door dit soort renovatie projecten zoveel als mogelijk voorkomen moet worden, en dat de belangen en klachten van huurders serieus genomen moeten worden genomen?
- Bent u het met ons eens dat als er veel klachten zijn en overlast wordt ervaren en huurders aangeven dat de verhuurders dit niet oplost, dat de gemeente hier ook een verantwoordelijkheid heeft om te zorgen dat de klachten worden opgelost, omdat het Arnhemmers zijn?
- Wat gaat het college doen om huurders met klachten aan het Brandenburgseplein, Bergsehoofd, het Kleefseplein, en de Keizershof te steunen als zij er niet uitkomen met hun verhuurder?

Hoogachtend,

Sarah Dobbe, SP

1) https://www.gelderlander.nl/arnhem/galerijflats-in-arnhemse-wijk-immerloo-van-het-gas-af~a95d1666/?cb=e3e63aee1b9b953d6663f3d64200ffd7&auth_rd=1
2) https://www.gelderlander.nl/arnhem/arnhem-wil-in-2030-tien-wijken-van-aardgas-af~a62fda7e/

Van: Raita Bachir
Verzonden: zondag 16 april 2023 16:50
Onderwerp: Voor Woensdag 19 april ivm renovatie

Geachte raadsleden,

Hierbij ontvangen jullie de oude verslagen van onze vergadering die door volkshuisvesting gehouden werden.

In het verleden had ik ook al het eea verstuurd en begreep van Sara dat het nog niet geagendeerd staat om te versturen waardoor het voor onduidelijkheid kon zorgen.
Hopelijk heeft dat voor de komende raadsvergadering jullie wel een beeld gegeven.

Verslagen van de vergaderingen:

Begin 2020 hebben we onze zorgen geuit over de flats nadat eind 2019 de Gelderseplein met hevige brand te maken had en de flat overeenkomt met onze flat. Klankbordgroep was nog klein en zaten andere bewoners in dan die later bij kwamen.
Het vreemde bij de eerste vergadering was dat de antwoorden mochten resulteren op een renovatie en dat we van het gas af gaan.
Klankbordgroep bestond vanaf dat de brand uitbrak en de renovatie heeft voor de brandveiligheid niet echt iets opgeleverd dat er bijvoorbeeld brandtrappen zijn gekomen.

Eerste verslag laat zien dat het zich richt op de renovatie. Sociaalplan wordt genoemd maar echter dmv een boekje die niet berust op persoonlijke situatie van de bewoners.
Situatie moet per bewoner bekeken worden en de ene kan meer tijd nodig hebben dan de ander bij de renovatie (ouderen, mensen met een beperking of aandoening), en kan je een boekje niet beschouwen als een sociaalplan.
Op een sociaalplan dient te staan tot wanneer het duurt en als het uitloopt je het recht krijgt om wekelijkse vergoeding te krijgen, die met 250,- euro begint (boete voor uitloop van de werkzaamheden). Lees artikel 55b lid 1 even na ivm dit standpunt.
Boekje is toegevoegd die ik enkel op de wisselwoning gevonden had en nooit zelf gekregen heb.
Als ik moet geloven wat erin staat, is de badkamer bij mij niet gedaan.

Tweede verslag staat in wanneer ze gaan beginnen en tot wanneer het duurt. 2 weken met strang en 8 maanden voor de hele flat.
Oktober 2021 zijn ze gestart.
Mijn vragen met de compensatie van de schade zijn bij alle vergaderingen open gebleven en nooit meegenomen.
Naderhand ook niets mee gedaan totdat ze bij mij thuis moesten zijn en ik ook van die twee weken uit ben gegaan (nadat ze in februari waren begonnen), en ik dacht dat ze voorafgaand aan mijn operatie van 13 april 2022 klaar zouden zijn en ik thuis kan herstellen.
Echter werd ik rond 8 april verzocht om op 13 april weer naar huis te gaan.
Omdat mijn muren in de keuken en hal nog niet in orde waren, werd het 29 april 2022, en was ik nog herstellende van de operatie ivm een hersentumor (die ik sinds 2015 al leek te hebben).

De hulp die ze hadden toegezegd aan mijn advocaat zijn ze niet nagekomen.
Vanwege mijn herstel en het niet kunnen ordenen van de woning, elders moeten verblijven.
Datum van de operatie met oplevering van de woning is toegevoegd.

Vragen die ik wil stellen mocht mijn spreektijd erop zitten:

Was het in 2019/2020 al bekend dat de gasprijzen in 2022 omhoog gaan door in 2020 een verduurzamingsproject in gang te zetten en van het gas af te gaan terwijl wij ons zorgen maakten over de brand bij de Gelderseplein?

Vraag over asbest verwijderen wordt nog besproken. Gemeente heeft vaak vergunning gegeven en de vraag reist nu of dat niet via een gecertificeerd bedrijf verwijderd moet worden ipv de aannemersbedrijf die aanwezig waren.

Als er nog overige vragen op me komen, stel ik die ook in 1 zin samen met de bovenste vragen.

Wat ik ga inspreken is een casus. Situatie is te complex en ik heb daar een casus van gemaakt.
Heb hem al wel voor de zekerheid met Sara Dobbe besproken een maand of 6 weken geleden.

Vertrouwend erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Tot woensdag avond.

Mvg

Raita Bachir

G. Bachir

Klachten over de renovatie

Wij, bewoners van het Brandenburgseplein, hebben veel klachten over de renovatie van onze huizen:

- Ons is verteld dat het twee tot drie weken zou duren, maar het duurt in heel veel huizen veel langer. Bij sommige bewoners vele maanden of zelfs een half jaar.
- Ons is vooraf niet verteld wat er precies zou gebeuren of hoe het eruit zou gaan zien. Nu blijkt dat we ruimte moeten inleveren, bijvoorbeeld onze voorraadkast. We hebben formeel toestemming gegeven, maar nooit de concrete plannen gezien voor ons huis. Tegen bewoners die nog geen akkoord hadden gegeven voor de renovatie is gezegd dat ze moesten instemmen en er stond soms elke dag iemand voor de deur net zolang totdat er werd ingestemd. Sommige bewoners voelen zich onder druk gezet.
- Terwijl we grote overlast hebben, door lawaai, rommel die niet wordt opgeruimd, stof, en de renovatie die veel langer duurt, kunnen we niet fatsoenlijk in onze huizen wonen. Maar de huren en de servicekosten zijn ondertussen wél flink verhoogd.
- Sommige bewoners moesten de wisselwoning uit terwijl de renovatie in de eigen woning nog niet klaar was. Ook was in veel gevallen schade nog niet hersteld bij terugkomst, waardoor bijvoorbeeld meubels nog niet teruggezet konden worden.
- Vaak kregen we pas heel kort van tevoren te horen dat we de woning uit moesten of een huis of kamer moesten leegmaken. Tegen sommige bewoners die zeiden dat het hen niet ging lukken is gezegd dat het zou worden afgedwongen. Er was beloofd dat er hulp zou zijn voor degenen die hulp nodig hadden, maar dat werd niet geboden.
- Er is geen verhuisvergoeding terwijl er wel kosten gemaakt zijn, en tijd is besteed, om te moeten verhuizen.
- Veel bewoners hebben schade door de renovatie aan bijvoorbeeld laminaat, muren, meubels of anders. Maar als we dat zeggen wordt er moeilijk gedaan en moeten we het zelf betalen.
- Er worden veel fouten gemaakt, bijvoorbeeld zijn er gaten geboord die er niet horen.
- Beloftes worden vaak niet nagekomen. De communicatie is heel slecht en we voelen ons vaak niet serieus genomen. Met veel klachten wordt niets gedaan. Vaak wordt de telefoon van contactpersonen voor de renovatie niet opgenomen of we krijgen voicemail of een onvriendelijk antwoord. Veel bewoners zijn bang geworden om te klagen, omdat ze bang zijn voor de reactie of voor de gevolgen.
- De tent die is neergezet voor de buurt om tijdens de renovatie op adem te kunnen komen is weer weggehaald, terwijl de renovatie nog lang niet is afgelopen. Ook was er in de tent nauwelijks informatie of ruimte voor vragen van bewoners. Door corona sloot de tent, maar de renovatie ging wel gewoon door. En nu is de tent helemaal weg.
- De renovatie levert ons veel stress op. Een aantal bewoners hebben gezondheidsklachten die erger zijn geworden of hebben problemen met de gezondheid gekregen. Tijdens de renovatie wordt geen rekening gehouden met beperkingen van mensen en aanpassingen die mensen in de eigen woning hadden gedaan waren niet aanwezig in de wisselwoning. Mensen met gezondheidsklachten die niet konden verhuizen moesten wel gedwongen de woning uit.
- De liften zijn vaak kapot en dan moeten we veel trappen op en aflopen. Dit is onveilig en voor sommige bewoners moeilijk. Mensen met een scootmobiel moeten langer lopen naar de tijdelijke liften.

We willen dat dit wordt opgelost en dat we serieus worden genomen.

Bewonerspetitie voor een goede renovatie

Wij willen:

- Dat er tijdens de renovatie goede communicatie komt, dat we onze klachten kunnen aangeven, dat onze klachten serieus worden genomen, en dat we nooit onvriendelijk worden behandeld.
- Een sociaal plan voor de renovatie, zodat we weten waar we aan toe zijn, en dat ons duidelijk wordt verteld wat er in ons huis gaat gebeuren en wanneer.
- Dat de schade die is veroorzaakt door de renovatie serieus wordt genomen en wordt vergoed, en dat niet over alles moeilijk wordt gedaan en de schuld onterecht bij de bewoner wordt gelegd.
- Dat we een verhuisvergoeding krijgen voor het moeten verhuizen naar een andere woning tijdens de renovatie.
- Dat de huurverhoging en verhoging van de servicekosten worden teruggedraaid en dat we de huur terugkrijgen voor de maanden dat we niet fatsoenlijk in ons huis hebben kunnen wonen. Ook willen we compensatie in de huurprijs voor verlies aan ruimte zoals de voorraadkast, of dat de voorraadkast wordt hersteld.
- Dat de renovatie, inclusief het herstellen van de schade, per flat wordt afgerond zodat mensen niet onnodig lang overlast hebben en het zo snel als mogelijk klaar is.

Lijst met insprekers – 19 april 2023

Agenderingsverzoek "Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken"

van de fractie SP

1	Raita Bachir
2	Samantha Sest
3	Anita schelling
4	Bert Timmer
5	R Rahimi

Assen 18 april 2023

Betreft: renovatie flats Volkshuisvesting Arnhem Brandenburgseplein e.o.

Edelachtbare dames en heren,

Inleiding
Als lid van een juridisch platform op facebook, waarin ik en mijn mede juristen proberen om op een laagdrempelige manier eerstelijnsadvies te geven, werd ik benaderd door mw. Bachir. Zij vertelde mij over de gang vangzaken aangaande de renovatie van de flats. Op 18 maart 2022 ben ik ter plekke gaan kijken om de situatie in ogenschouw te nemen. Wat mij direct opviel is dat er veel bewoners zijn, die problemen ondervinden, welke de Nederlandse taal onvoldoende machtig zijn. Ik wil hier bewust niet spreken over iets wat vooropgezet is, echter ik had meer zorgvuldigheid van Volkshuisvesting verwacht. Ik ben zijdelinks betrokken gebleven bij deze zaak en mevrouw Bachir heeft mij van tijd tot tijd op de hoogte gehouden van het project.

In bovengenoemde kwestie is mij gevraagd om vandaag als “onafhankelijk” jurist de vanuit een juridisch perspectief een blik te werpen op het geheel. Ik zal trachten om kort en helden weer te geven wat mijn bevindingen zijn en ben van harte bereid om uw vragen te beantwoorden. Ter info voor u: ik krijg alleen mijn reiskosten vergoed.

Als achtergrondinformatie: Arrest Hoge Raad
Allereerst wil ik u wijzen op arrest HR:2022:493, welke op 1 april 2022 is gewezen door de Hoge Raad. In een vraagstuk aangaande verhuiskostenvergoedingen zijn prejudiciële vragen gesteld en middels het voornoemde arrest heeft de Hoge Raad geantwoord. Duidelijk is dat er in de meeste gevallen geen verhuiskostenvergoeding betaald hoeft te worden als er een wisselwoning geboden wordt. In onderhavige casus is dit in de basis ook niet nodig, uitzonderingen daar gelaten. Immers Volkshuisvesting heeft wisselwoningen ter beschikking gesteld, echter betreffende de kwaliteit van deze woningen zijn vraag te stellen.
De keerzijde van dit arrest is dat een woningbouwcorporatie, daarin was de Hoge Raad glashelder, vooraf een uitgewerkt plan moet hebben en daar exact moet aangeven wat zij gaat doen en hoe zij de bewoners in hun kosten tegemoet gaat komt. Hieraan moet een woningbouwcorporatie zich dan ook houden en de plannen ook uitvoeren. Punten die sowieso terug moeten komen, naast de renovatieplannen zijn, kosten voor verblijf in de wisselwoning, kosten voor terugkeer, kosten door onvoorziene schade die ontstaan door de werkzaamheden en compensatie bij vertraging.

Kosten
De kosten welke renovatie met zich meebrengt vallen onder (art. 7:208 en 7:220 lid 2 BW), welke middels een vergoeding moet worden afgedaan. De uitvoering van dit deel van het plan verloopt niet geheel vlekkeloos. Met name omtrent de uitbetaling van kosten niet geplande kosten oftewel kosten veroorzaakt door de werkzaamheden. Ik wil de wethouden dan oproepen om hierover in gesprek te gaan met Volkshuisvesting.

Binnen de directe kosten moeten u vooraf een plan aanleveren, waarin ook het minst voor de hand liggende doemscenario is opgenomen. Ook hadden wat mij betreft, omdat het dit heel groot project is, de huurders vooraf proactief geïnformeerd moeten worden over de kostenvergoeding, het vastleggen van de bestaande situatie en wat te doen bij bijkomende schade. Wat mij betreft zijn hier steken laten vallen. Zeker om dat vele van de huurders waar het hierover gaat, het Nederlands niet of niet voldoende machtig zijn.

Wisselwoningen
Voor wat ik weet zijn er wisselwoningen aangeboden, echter zoals gesteld is de kwaliteit twijfelachtig. O.a. mw. Bachir kwam in een huis wat verre van schoon te noemen is. Even zo hoor ik verhalen van mensen die tijdens de renovatie in hun huis moeten blijven wonen. Of dit wenselijk is durf ik niet met zekerheid te zeggen, echter het hangt ook af van de duur van een renovatie.

Even ten voorbeeld: u heeft een koopwoning en beluit om een aannemer in te huren om uw wc en badkamer te renoveren. Gezegd wordt dat dit een week duurt en u tot die tijd krijgt u een mobieltoilet (Dixi) en kunt u niet douchten. Stel dat dit meerdere weken uitloopt bent u dan nog blij met uw Dixi en feit dat u elders moet douchen?
Blijven wonen in de woningen tijdens de renovatie moet wat mij betreft tot een minimum worden beperkt als de doorlooptijd langer dan 10 dagen duurt voor de badkamer 2-3 dagen voor een wc.

Duurzaamheid
Van het gas af en duurzaamheid is een prima uitgangspunt, echter het gaat hier in sommige gevallen mis. Dit doordat bewoners verplicht zijn om hun contract te beëindigen en worden daardoor geconfronteerd met hoge boetes. Ik roep de wethouder dan ook op om scherp toe te zien op de naleving van de gedane uitspraken in deze zake, door Volkshuisvesting.
Ik verzoek om de boetes van de energieleveranciers, welke nu bij de huurders belanden, voor rekening te laten komen van de woningbouw. Deze kosten zijn rechtstreeks het gevolg van de renovatie en moeten daarom met terugwerkende kracht verrekend worden.

Overlast en huurgenot.
De renovatie glipt uit de handen van Volkshuisvesting, dat moge duidelijk zijn voor allen die hier aanwezig zijn. De termijnen worden overschrijden en alles duurt langer dan vooraf te voorzien was, in mijn optiek zijn de huurders hiervan de dupe. Een compensatie of huurverlaging is wat mij betreft een oplossing die passend is.

Klachten
Er is nu een optie om te klagen, echter dit is gefaciliteerd door Volkshuisvesting. Een meer passende oplossing is een klachteninstituut wat aangestuurd wordt door de gemeente, waarbij de kosten achteraf verhaalt op de woningbouwcorporatie. Voordeel hiervan is dat er mijns inziens een grote drempel wordt weggehaald om te gaan klagen. Anders krijg je een situatie die gelijkend is aan Groningen. De NAM was in der tijd: veroorzaker van de schade, beoordelaar en klachten instituut, oftewel een zeer onwenselijke situatie.

Tot slot
Samenvattend kan ik niet anders concluderen dan dat niet alles even goed uitgevoerd wordt binnen deze renovatie. Mijn belangrijkste adviezen voor de woningbouw inzake dit project zal ik hieronder weergeven:

- Geef op gepaste wijze uitvoering aan het arrest van de Hoge Raad.
- Informeer de bewoners vooraf proactief en bied zo nodig ondersteuning om alles te regelen.
  Voor de toekomst is het mogelijk aan te raden om (studenten) teams in te huren en deze proactief met de bewoners foto's van de woningen te laten maken zodat duidelijk is hoe de situatie vooraf was, of minder ingrijpend duidelijk communiceren dat de situatie vooraf inklaart gebracht moet worden.
- Vergoed de ongeplande kosten welke ontstaan door de werkzaamheden. Ik denk gezien de problemen dat een ruimhartige benadering wenselijk is.
- Vergoed de boetes welke ontstaan het opzeggen van de gascontracten.
- Compenseer waar nodig voor gederfd huurgenot en/of langdurige overlast.
- Communiceer naast het Nederlands ook in een taal die mensen spreken. Omdat er veel mensen zijn, welke binnen dit project wonen, die het Nederlands onvoldoende machtig zijn.
- Organiseer een meer onafhankelijke wijze om te klagen.

Met vriendelijke groet,

Namens Timmer Juridisch advies,

R.A.H. Timmer

BEHANDELRESULTAAT

19.30 uur - 21.00 uur: Agenderingsverzoek “Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken” - 19-04-2023

Agenderingsverzoek “Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken”

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Eppich (VVD), Kemperman (D66), Simonis (GroenLinks), Manders (Arnhem Centraal), Aït Chrif (PvdA), Van den Broek (CDA), Lukassen (FvD), Dobbe (SP) en Eliëns (PvdD). De fractie van de PVV, Volt, Denk, CU en BurgerBelang Arnhem waren niet aanwezig.

Bespreking
De vergadering is gestart met een inspraakronde van drie inwoners en een jurist: mevrouw Bachir, mevrouw Sest, mevrouw Schelling en de heer Timmer. Zij hebben per persoon vijf minuten ingesproken, waarna raadsleden vragen hebben gesteld.

Na de informatieve fase is gestart met het debat met de wethouder. De eerste termijn aan de zijde van de raad is afgerond, maar aan de zijde van het college nog niet.
.

Conclusie
De bespreking is nog niet afgerond. De eerste termijn aan de zijde van het college moet nog worden afgerond. Daarom is een vervolg gewenst.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. Heemskerk

volkshuisvesting Arnhem

Gemeenteraad Arnhem

Postbus 9029
6800 EL ARNHEM
Nederland

Arnhem, maandag 15 mei 2023

Behandeld : I. Mokveld
Onderwerp : Bespreking renovatie in commissie 19 april

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 19 april jongstleden sprak uw raad over de renovaties van de flats in Immerloo II. Hierbij waren ook 4 insprekers aanwezig, waaronder 2 bewoners van de eerste flat. Omdat er veelvuldig over ons handelen is gesproken vinden we het van belang te reageren op de door de insprekers in de vergadering geuite ervaringen. We zien dit schrijven niet als een verweer; we hebben reeds erkend dat er bij de werkzaamheden in de eerste flat opstartproblemen zijn geweest en hebben hier zowel collectief als individueel excuses voor gemaakt en richting alle bewoners een gebaar gemaakt. We willen echter, gezien uw vragen, in deze brief zo feitelijk mogelijk uiteenzetten welke zaken zich hebben voorgedaan in het proces en op welke wijze bewoners hierover zijn geïnformeerd.

Doel van het project
De renovaties aan het Brandenburgseplein en Kleefseplein zijn omvangrijk. Primair gaat het om verduurzaming van 456 woningen; de woningen gaan 'van het gas af' en worden kierdicht gemaakt en goed geïsoleerd. Omdat de werkzaamheden omvangrijk zijn was het een kans gelijktijdig met de verduurzaming in te zetten op het verbeteren van de woning en woonomgeving. In de flats worden daarom snellere en betere liften geplaatst, er worden extra scootmobiel-plekken toegevoegd, de entree wordt vernieuwd, de buitenzijde van de woningen aangepakt, balkons en galerijen worden gecoat en geschilderd en indien nodig krijgen bewoners een nieuwe wc, keuken en/of badkamer. Ook is er tijdens de gesprekken 'achter de voordeur' opgehaald welke behoeften en hulpvragen er bij bewoners zijn op maatschappelijk en sociaal vlak. Daardoor zijn mensen geholpen de weg te vinden naar de juiste hulpverlening en zijn er maatschappelijke initiatieven van de grond gekomen; goede voorbeelden hiervan zijn de ketenaanpak taal, De Plint (een huiskamer voor de buurt gerund door vrijwilligers) en de Energiecoaches die zich via het project hebben voorbereid voor een volgende stap in hun werkzame leven.

In de vergadering is ook stilgestaan bij wat bovenstaande veranderingen op persoonlijk niveau financieel kunnen betekenen voor bewoners. Er is voorafgaand aan het project helder gecommuniceerd dat de ingrepen geen gevolgen hebben voor de huur die mensen betalen; geen van de maatregelen wordt doorberekend in de maandhuur.

Waarom dan toch wijzigen in de huurprijs/voorschot servicekosten?
Er vond, net als bij al onze overige huurders, een jaarlijkse reguliere huurverhoging plaats (behalve in 2021

• Kadestraat 1 6811 CA Arnhem • Postbus 5229 6802 EE Arnhem • telefoon: (026) 3 712 712
• K.v.K. Arnhem: 090 631 42 • IBAN: NL21 INGB 0003 1050 97 • BTW nr: 8018 81 444 B01
• e-mail: info@volkshuisvesting.nl • internet: www.volkshuisvesting.nl

toen er sprake van een huurbevriezing was). Deze staat geheel los van de renovatie.
Voor de renovatie werden de kosten voor elektra, gas voor warm water en kookgas in de woning rechtstreeks door de huurder aan de energieleverancier betaald. De kosten voor de verwarming van de woning, de elektra en schoonmaak van de gemeenschappelijke ruimte en de huismeester werd via de servicekosten verrekend en dus betaald aan Volkshuisvesting.
In de nieuwe situatie betalen huurders enkel nog hun elektraverbruik in de woning aan de eigen energieleverancier en worden de eerdergenoemde posten en het verbruik van warm water via de servicekosten betaald. Daarom is het voorschot servicekosten verhoogd. Bovenstaande is via een infographic in de nieuwsbrief aan bewoners uitgelegd.

Kostenbesparing voor de huurder
De woning heeft na renovatie Energielabel A. We verwachten dat dit 30 % minder warmteverbruik oplevert. Ook betaalt de huurder geen vastrechtkosten meer voor de aansluiting van gas in de woning. Daarnaast is er sprake van een collectief contract voor de inkoop van warm water. In de regel geldt hiervoor een voordeliger tarief dan voor individuele contracten. Huurders zijn voor het koken niet meer afhankelijk van gas; ze koken nu elektrisch en hebben een inductiekooktoestel inclusief bijbehorende pannenset gekregen.

Tijdens de vergadering werd door een enkele fractie ook ingegaan op de keuzevrijheid van mensen bij het 'van het gas afgaan' en de kosten die sporadisch in rekening worden gebracht bij het beëindigen van het oude energiecontract. De keuze om 'van het gas af te gaan' kan bij hoogbouw alleen complexmatig worden gemaakt; deze keuze is aan bewoners voorgelegd. Tijdens het huisbezoek van medewerkers van "achter de voordeur" is ook gesproken over de werkzaamheden. Daarna is een flyer, in meerdere talen beschikbaar, en een informerende brief verspreid. Bewoners hebben schriftelijk al dan niet hun steun uitgesproken voor de voorgenomen plannen in de daarvoor bestemde brievenbus of tijdens een tweede huisbezoek van "achter de voordeur".

In enkele gevallen bracht de oude leverancier een boete van 50 of 75 euro in rekening. Medewerkers van Volkshuisvesting hebben deze bewoners bijgestaan dit bedrag terug te krijgen. In een later stadium van de werkzaamheden hanteerden we hiervoor een standaardbrief; het effect was dat bewoners veelal binnen een week het bedrag terugkregen. Voor volgende projecten kunnen we hier voorafgaand aan het project aandacht aan besteden.

Het informeren over het project
In de commissievergadering bleek onduidelijkheid te bestaan over welke zaken bewoners op welk moment op de hoogte waren. Twee van de insprekers wonen in de als eerste aangepakte flat, waar we tijdens de werkzaamheden op onverwachte bouwkundige aspecten stuitten. Zij zijn geconfronteerd met de meeste wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijk plannen. Graag gaan we in op de punten die tijdens de vergadering besproken zijn.

De insprekers gingen in op het verdwijnen van ruimte in de voorraadkast. In de voorraadkast is inderdaad ruimte verloren gegaan door het aanbrengen van de zogenaamde 'afleverset' voor warm water. In de keuken is er ruimte ontstaan omdat de geiser is verwijderd.

De tegenslag waar we in de eerst vijf strengen (verticale rijen van 1 woning per bouwlaag) van de eerste flat tegenaan liepen betrof de vervanging van de riolering. In de oorspronkelijke plannen zou de te vervangen algemene standleiding op dezelfde plek (in de voorraadkast) worden geplaatst. Dit bleek niet mogelijk waardoor een aansluiting in ieder individueel toilet moest worden aangebracht middels een koof. Gevolg was dat in iedere woning een nieuwe wc nodig was en de toiletruimte voor wat betreft het onderste deel van de ruimte 15 centimeter smaller is geworden; voordeel was dat bewoners langer van hun eigen sanitair gebruik konden maken dan in het oorspronkelijke plan. Bewoners zijn geïnformeerd over vervanging van alle toiletten tijdens de warme opname en tijdens het keuzemoment in de informatietent en/of de Plint.

De vervanging van de wc en het plaatsen van de voorzetwand is bij flat 3 en 4 ook meegenomen in het informatieboekje dat bewoners ontvingen. We begrijpen nu dat het expliciet benoemen van de consequenties wenselijk was geweest.

De onvoorziene situatie bij de eerst vijf strengen van de eerste flat had ook tot gevolg dat een aantal bewoners langer in een logeerwoning hebben gewoond. Dit maakte dat er in een enkel geval in de eerste week niet altijd een woning beschikbaar was. Doordat de werkzaamheden ook complexer werden dan verwacht betekende dit ook iets voor de vraag naar logeerwoningen. Ook wensten enkele bewoners langer in de logeerwoning te verblijven vanwege bijvoorbeeld familieomstandigheden. Hier besteden we aandacht aan bij volgende projecten.

De insprekers zijn ook ingegaan op de duur van de werkzaamheden. Bij de eerste strengen hebben de werkzaamheden in de woning door onvoorziene technische complicaties langer geduurd dan verwacht; circa 30 werkdagen in plaats van de eerdergenoemde 15 tot 18 dagen.
In de 2e, 3e en 4e flat zijn de werkzaamheden in de woning binnen de aan bewoners geschetste termijn behaald. Feit is dat er sprake is van 5 zogenaamde bouwstromen; van elke bouwstroom kan in meer of mindere mate overlast worden ervaren. Het meest ingrijpend zijn de werkzaamheden in de woning en de vervanging van 'draaiende' delen (ramen en deuren). Van andere stromen, zoals werkzaamheden aan de gemeenschappelijke ruimtes, het onderhoud aan de balkons en galerijen en schilderwerk aan de buitenzijde van het gebouw, ervaren bewoners over het algemeen minder overlast.

De opdeling in bouwstromen heeft invloed op de totale duur van de werkzaamheden; zo zijn in de eerste flat de werkzaamheden aan de woningen in juni 2022 afgerond maar moet een deel van de werkzaamheden in de gemeenschappelijke ruimtes en een deel van het schilderwerk nog plaatsvinden. Een deel van de buitenwerkzaamheden zijn weers- en temperatuurafhankelijk, bijvoorbeeld het coaten van balkons en galerijen. Dit betekent dat dit in de winterperiode maar beperkt kan worden uitgevoerd.

Over de verschuiving van de werkzaamheden zijn bewoners door nieuwsbrieven, flyers, individuele en huis-aan-huis brieven geïnformeerd. Bewoners zijn in het informatieboekje en tijdens de gesprekken 'achter de voordeur' goed geïnformeerd over de duur van de werkzaamheden in hun woning. In de begeleidende brief is gesproken over een totale duur van 8 maanden voor de gehele flat. We hadden op dat punt nauwkeuriger kunnen informeren over de duur van het totaal aan werkzaamheden rond hun flat en in de omgeving; door de omvang van het project is de periode van werkzaamheden immers lang.

Gezien de grote diversiteit aan culturele achtergronden van de bewoners van de flats is extern advies ingewonnen over het zo goed mogelijk informeren van bewoners over het project. Hierbij is het advies gevolgd informatie bondig en waar mogelijk gefaseerd aan te bieden. Per project wegen we, ook in de toekomst, af welke benadering passend is.

Sociaal statuut
In de commissievergadering ging het veelvuldig over een sociaal statuut, voortkomend uit het beeld dat er in dit project geen heldere afspraken zouden zijn over de positie van bewoners. Dit is onjuist; in het project is het sociaal statuut gevolgd zoals Volkshuisvesting dat is overeengekomen met de toenmalige huurdersorganisatie. Ook zat er een sociale paragraaf in het projectplan. Uitgangspunt hierbij is dat Volkshuisvesting zich inspant om bewoners te helpen de renovatie zo goed mogelijk door te komen - denk hierbij aan hulp bij het verplaatsen van spullen in de woning, een informatietent op het terrein, koffie en thee in De Plint, het plaatsen van extra sanitair/wasmachines op het terrein etc. – maar geen financiële vergoeding uitkeert voor de werkzaamheden. Redenering hierbij is dat hoewel de werkzaamheden

grootschalig zijn, de uiteindelijke baten bij de huurders terechtkomen. In de communicatie naar bewoners is gewezen op deze mogelijkheid tot ondersteuning en niet ingegaan op een financiële compensatie omdat hier geen sprake van was. Ons beeld is dat toen het project in uitvoer ging bij een deel van de bewoners de wens is ontstaan alsnog graag een financiële vergoeding te ontvangen. Hoewel de werkzaamheden in de eerste strengen langer hebben geduurd dan verwacht zien we geen reden aan de eerder gecommuniceerde uitgangspunten te tornen.

Duiding signalen
De wens tot aanvullende compensatie speelt ook een rol in de duiding die we geven aan de signalen die we ontvangen rondom dit project. Er zijn verschillende gebeurtenissen in het traject die als ijkpunt kunnen dienen voor de tevredenheid van bewoners over het project en de uitvoer daarvan. Primair zijn er de draagvlakmetingen die een enorm draagvlak laten zien voor de voorgenomen plannen. Waar 70% instemming nodig is om de werkzaamheden uit te voeren behaalden de draagvlakmetingen in dit project een percentage ver boven de 90%. Bewoners zijn geïnformeerd over de plannen via een informatieboekje. Hun uiteindelijke keuze in de draagvlakmeting deelden bewoners via een formulier; ze kregen daarbij de tijd om een gedegen keuze te maken.

Eind november 2022 ontvingen wij een petitie op briefpapier van de Socialistische Partij waarbij in zes punten een oproep wordt gedaan en waarin klachten over de renovatie worden benoemd, ondertekend door ongeveer 320 mensen (veelal bewoners van de flats waar de renovatie plaatsvindt). Een deel van de opgestelde punten doen voor ons geen recht aan de situatie. Er wordt gesproken over een huurverhoging en een verhoging van de servicekosten naar aanleiding van de werkzaamheden; zoals eerder in deze brief uitgelegd is daar geen sprake van. Ook wordt opgeroepen tot een sociaal plan voor de renovatie. Het bestaande sociaal statuut is echter uitgangspunt geweest voor deze renovatie. Enkele punten betreffen een aanvullende wens op eerder gemaakte afspraken zoals compensatie voor verlies aan ruimte in de voorraadkast, een verhuisvergoeding voor het verblijf in een logeerwoning, en het terugkrijgen van huur voor de maanden dat er overlast is ervaren.

We begrijpen bereidheid bij bewoners om te tekenen voor een oproep tot tegemoetkoming aan deze aanvullende wensen maar zien geen reden af te wijken van het eerder overeen gekomene. Ook wordt er in de petitie ingegaan op de omgang met klachten. Hoewel we zien dat de samenwerking tussen de verschillende partijen in de eerste fase van de renovatie soms stroef verliep, hebben we ons uiterste best gedaan klachten serieus te nemen en oplossingen te vinden voor bestaande zorgen.

Ook is er bij een klacht altijd benadrukt dat er een onafhankelijke klachtencommissie bestaat wanneer een klacht niet tot tevredenheid is afgehandeld. De commissie is immers in het leven geroepen om patstellingen te doorbreken en adviezen van de commissie kunnen op opvolging van de corporaties rekenen. We vinden het spijtig dat, tot op heden bij ons bekend, geen van de niet tevreden bewoners deze weg tot op heden heeft bewandeld. Voor wat betreft de duur van de renovatie begrijpen we goed dat, ondanks het verschil in mate van overlast per bouwstroom, deze als lang wordt ervaren. Er zijn echter wel duidelijke afspraken over bijvoorbeeld de tijdstippen van sloopwerkzaamheden in de woning (dat mag alleen tussen 7.30 en 12.30 uur). Omdat we de bereidheid tot het onderteken van de petitie niet 1-op-1 konden vertalen als ontevredenheid over de renovatie, zijn inloopspreekuren georganiseerd om mensen met klachten individueel te helpen. Daar zijn in totaal 18 klachten in beeld gekomen en direct opgepakt.

Maandag 17 april 2023 is een zwartboek aan ons overhandigd. Het gaat om 29 adressen: waarvan 3 anoniem en 1 niet woonachtig in een van de flats. Dat betreft een grote brief van iemand uit het Duifje uit december 2022; er zijn uitgebreid gesprekken gevoerd met deze persoon. Over diverse klachten in het zwartboek is eerder bij ons aangeklopt en hebben we samen met de aannemer een oplossing gevonden. In de andere gevallen nemen we de klachten in behandeling.

volkshuisvesting Arnhem

Vervolg

We hopen dat deze brief u een beter beeld heeft gegeven van de situatie. Goed dat u in gesprek bent over het thema. Dergelijke projecten zijn nastrevenswaardig gezien het verbeterde woongenot van bewoners na de werkzaamheden maar hebben door hun grootschaligheid ook de nodige impact bij uitvoer. Het is een individuele verbouwing maal 456, waarbij het van belang is de bewoners zo goed mogelijk te ondersteunen in de overlast die ze ervaren; wetende dat we die nooit volledig zullen kunnen wegnemen of voor alle 456 bewoners naar tevredenheid kunnen indammen. We hopen dat u een goed vervolg heeft op de vergadering van 17 april. Huurders die ontevreden zijn over afhandeling van klachten roepen we op zich te wenden tot de daarvoor in het leven geroepen onafhankelijke klachtencommissie woningcorporaties; corporaties volgen de adviezen van deze commissie op. Mocht de behoefte er aan uw zijde zijn dan organiseren we graag een bezoek aan Immerloo II. Daarnaast zijn we voornemens om, in samenwerking met de andere corporaties, een informatieavond over onze duurzaamheidsopgave te organiseren.

Met vriendelijke groet,

Imke Mokveld
Manager vastgoed

• Kadestraat 1 6811 CA Arnhem • Postbus 5229 6802 EE Arnhem • telefoon: (026) 3 712 712
• K.v.K. Arnhem: 090 631 42 • IBAN: NL21 INGB 0003 1050 97 • BTW nr: 8018 81 444 B01
• e-mail: info@volkshuisvesting.nl • internet: www.volkshuisvesting.nl

14:14 90%

Beste raadsleden,

Als reactie op de brief van Volkshuisvesting deze mail
Er wordt gesproken over "opstartproblemen" in flat 1 terwijl een aantal zaken in flat 4 nog steeds spelen.
Over psychische en fysieke problemen wordt totaal niet gesproken terwijl die er wel degelijk bij een flink aantal bewoners zijn.
Met klachten kun je bij VHV terecht, die zijn niet onafhankelijk en nemen niet alle klachten serieus. Een onafhankelijke commissie is bij bewoners niet bekend.
Compensatie is niet aan de orde volgens VHV. Dit is discutabel. VHV dwingt mensen niet een RUSTwoning te nemen maar situaties wel. Niemand kan leven in een woning zonder keuken, badkamer en wc en de RUSTwoningen zijn in een aantal gevallen niet leefbaar.
Ik heb de brief van VHV gelezen als zaken goedpraten.

Vriendelijke groet,
Annelies Hese

23:39 81%

Tag toevoegen

6 juni 2023 22:39 Bewerken

20230606_223947.jpg

/Interne opslag/DCIM/Camera

Samsung SM-A325F

3,71 MB | 3468x4624 | 16MP

F1,8 | 0,0ev | 1/50 s | 25mm | ISO 125

Zij heeft inderdaad een rolstoel 12:05

Vandaar dat ik jou belde Raita, gisteravond om 19 uur heb ik Kone gebeld dat de noodlift stuk was. O 22.30 zat er alleen een briefje op de begane grond "er wordt voor uw veiligheid" op dit moment aan de li gewerkt. Wat niet waar was, er wer door niemand aan gewerkt. Kone weer gebeld en die zeiden, dat is d verantwoording van Reco liften. Du die gebeld en die zeiden morgenvroeg wordt de lift gemaakt. Het is al de zoveelste keer dat de noodlift stuk is en je moet er niet aan denken wat er kan gebeuren als iemand op de even etages een ambulance nodig heeft of er brand ofzo uitbreekt. Het antwoord was "er is nog een trap". Ja behalve voor mensen in rolstoel of met rollator dus.
Wie is eindverantwoordelijk hiervoor? Heb VHV al gebeld en daar de klacht neergelegd met de mededeling: er zijn al zoveel klachten daar kan deze ook nog wel bij

12:15

Bericht

Geschreven door Bert Timmer. Betrokken als onafhankelijk jurist in zake en gevraagd door bewoners en de SP om mijn visie te geven.

Assen 7 juni 2023

Betreft: reactie op brief woningbouw

Edelachtbare dames en heren,

Middels dit schrijven richt ik mij tot u om reactie te geven op de brief van Volkshuisvesting (dagtekening 15 mei 2023), waarin zij ingaan op de situatie rond om de renovatie van de flats Immerloo II.

Mijn eerste inruk van de brief van Volkshuisvesting is dat hun boodschap niet overeenkomt met de beleving van de bewoners. Nu stellen zij in de eerste alinea dat deze brief niet als een verweer gezien mag worden, echter kom ik niet tot een andere conclusie dan dat het een verweer is. Des al niet te min zal ik trachten om objectief antwoord te geven op de brief.

Het is goed dat de een woningbouwcorporatie oog heeft voor maatschappelijke doelen, het is goed dat Volkshuisvesting hier oog voor heeft, echter ontslaat het dit niet van hun hoofdtaak “woningen verhuren”. Dit naast het doelen van de renovatie zelf, welke op zichzelf goed te noemen zijn. Van het gas af en meer en betere faciliteiten in de flats.

Dat “van het gas af” geen vrije keuze is, is een logisch gevolg van de renovatie van de flat. Op zichzelf is dit een stap vooruit, ook met het oog op de toekomst. Dit alles laat niet onverlet dat Volkshuisvesting vooraf een betere inschatting van de risico’s voor de bewoners had moeten maken. Immers beëdigingsboetes komen niet uit de lucht vallen!
Dat de werkzaamheden besproken zijn is een goed punt, echter als de afspraken hieromtrent niet gehouden worden (waar mijns inziens sprake van is), moet je als verhuurder opnieuw in gesprek met de huurders.
Nu spreekt Volkshuisvesting over een flyer in meerdere talen? Graag nodig ik hun uit om hierover met de billen bloot te gaan. *Wanneer is deze opgesteld en per wanneer wordt deze gebruikt?* Mijn vermoeden in deze is, dat deze na het aanbieden van het zwartboek pas in gebruikt zijn genomen.
Ook spreken ze over hulp bij het terug verkrijgen of het door volkshuisvesting betalen van de energieboetes. Hierin vermoed ik dat dit pas beleid is na het aanbieden van zwartboek, met andere woorden veel te laat in het proces. Waarom moet er eerst geklaagd worden en daarna pas opgetreden?

(Kopje informatie over het project)
Dat renovatieplannen kunnen wijzigen door tegenvallers of onmogelijkheden is logisch, echter zegt mij dit iets over de voorbereiding tussen de bouwers en Volkshuisvesting. Hoe het ook zei hierin zijn fouten gemaakt. *Het zou goed zijn dat Volkshuisvesting dit erkent en ook aangeeft hoe zij dit soort fouten in de toekomst wil voorkomen*. Ik benoem hier de voorraadkast en de wc’s. Dat de vervanging van een rioolleiding niet kan volgens planning, ligt mijns inziens geheel aan de voorbereiding. Waarom was dit vooraf niet duidelijk, voor mij is dit evident een gebrek in de werkzaamheden. Lang verhaal kort, hier geldt bovenal dat een communicatie omtrent veranderingen en wijzigingen niet zozeer wenselijk is, maar noodzakelijk.
Stel u gaat als gemeente voor de deur van Volkshuisvesting het plein aanpassen en er komt tijdens de werk naar voren dat de een halvering van de parkeerplaatsen beter is en u voert dit door? Hoe zal hun reactie zijn!!
Bovenal schort het in alles aan een goede communicatie. Ondanks dat volkshuisvesting aangeeft dit nu beter te doen, ontdoet het hen niet van de verantwoording naar de huurders waarbij dit fout gegaan is. Aangaande de duur van de werkzaamheden had meer transparantie betracht moeten worden. Ook had de informatie accurater moeten zijn. Persoonlijk acht ik een

vooraf te lang ingeschatte bouwperiode die meevalt wenselijker dan de situatie zoals deze nu ontstaan is, waarin alles lang duurt.

(Kopje sociaal statuut)
Over het sociaal statuut. Hierin kan rond uit kort zijn Volkshuisvesting moet zich afvragen hoe evident dit stuk is? Ik vond een Sociaal Statuur van 23 april 2023 op hun website, *mochten er oudere varianten zijn dan nodig ik hen uit deze te overleggen*. Laat niet onverlet dat Volkshuisvesting er goed aan gedaan had om conform de adviezen van de Woonbond voor dit grote project een eigen sociaalplan op te stellen. Het project is mijns inziens te groot voor een paraplu document.

Aangaande de klachtencommissie kan ik kort zijn. Op zich is een prima instrument, even zo Het Huurdershuis, echter lenen beide organisaties zich voor een situatie als deze? Het Huurdershuis acht ik als zijnde organisatie te klein, ondanks hun goede inzet. (Ik wil deze benoemd hebben omdat hier in het eerste deel van de vergadering naar verwezen werd). De klachtencommissie is op zichzelf een goed instrument, alleen gezien de omvang van het project en de hoeveelheid klachten en fouten had ik als zijnde Volkshuisvesting actief gestuurd om dit aan te brengen bij de Huurcommissie en of de Rechtspraak.

Dat de klachten zijn opgepakt lijkt mij een evident goed begin van het herstel van vertrouwen, echter ik roep nog even ten voorbeeld de vrouw die gevallen was met haar zoontje in huis. Beloften die niet nagekomen omtrent data welke waren toegezegd, dit in verband familieomstandigheden. Dit heeft zeer ingrijpende gevolgen veroorzaakt. Hierin had Volkshuisvesting direct moeten handelen en alle hulp die nodig was moeten aanbieden, wat mij betreft zelfs een advocaat op hun kosten!!

Mijn laatste aanvullingen
Volkshuisvesting laat, aldus eigen zeggen, een verbetering zien. Ik spreek de wens uit dat de lessen die geleerd zijn mee genomen worden de toekomst in. Des ondanks zie en hoor ik nog altijd problemen rond om de renovatie. Wisselwoningen die niet voldoen aan wat als minimum standaard verwacht mag worden, afspraken die niet na gekomen worden en worden afgedaan met “o ja dat is de bouwer vergeten” en de enorme overlast voor de huurders. Laat ik de hoop uitspreken dat u als gemeenteraad hierin uw controlerende taak uitvoert en Volkshuisvesting nauw gelet blijft volgen.

Samenvattend
Ondanks de brief en ondanks de verbeteringen zie ik nog een hoop verbeterpunten voor Volkshuisvesting, om te beginnen met zelfreflectie. Ik spreek de wens uit dat volkshuisvesting de volgende vraag intern gaat stellen: Waar hebben wij aangaande het project Immerlo II ondermaats gepresteerd, fouten gemaakt, fouten te laat toegegeven en te laat bijgestuurd?

Ik dank u voor het lezen van mijn brief en wens u een goede vergadering.

Met vriendelijke groet,

Namens Timmer Juridisch advies,

R.A.H. Timmer

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 15 mei jongstleden hebben jullie een brief van de Volkshuisvesting ontvangen waarin zij uitleg gaven over de renovatie aan het Brandenburgse en Kleefseplein.
Echter staan er in deze brief helaas een aantal onwaarheden in die ik graag zou willen uitleggen.

'***Primair gaat het om verduurzaming van 456 woningen; de woningen gaan van het gas af en worden kierdicht gemaakt en goed geïsoleerd***.'
Onze woningen zijn inderdaad van het gas af gegaan maar zijn absoluut niet kierdicht gemaakt. Sterker nog, het tocht als nooit tevoren. De ramen zijn vervangen maar er is niets aan de tocht gedaan. De jaloezieën/gordijnen waaiden deze winter alle kanten op ondanks de ramen dicht waren. Er zouden zogenaamde tochtstrippen worden geplaatst om dit te voorkomen. Dit is echter nooit gebeurd. Ook hebben ze de deuren aanzienlijk korter gezaagd waardoor het in huis continu tocht. Het was hierdoor juist een extra koude winter.

'In de flats worden daarom snellere en betere liften geplaatst…'
Wij hebben al enige tijd van de twee nieuwe liften gebruik kunnen maken, echter vallen deze liften om de dag uit waardoor er vaak slechts 1 (of geen één) lift beschikbaar is.

'Er is voorafgaand aan het project helder gecommuniceerd dat de ingrepen geen gevolgen hebben voor de huur die mensen betalen; geen van de maatregelen wordt doorberekend in de maandhuur.'
Dit is niet helemaal juist. Ik heb zelf in de allereerste klankborden groep gezeten toen de heer …….. van de Volkshuisvesting duidelijk aangaf dat deze verbouwing zou betekenen dat de huur met €50,- omhoog zou gaan. Ook is er een flyer op Bergse Hoofd rond gegaan waarin de Volkshuisvesting zwart op wit had gezet dat door deze verbouwing de huur van de bewoners weldegelijk omhoog zou gaan. Inmiddels hebben ze dat gecorrigeerd. Echter heeft de Volkshuisvesting onze servicekosten extreem verhoogd dit jaar met bijna €30,-. Nog nooit hebben wij in één keer zoveel bij moeten betalen voor servicekosten. Ook moesten wij plots €13,- p.p. aan stadswarmte betalen. Iets wat nooit eerder of 'helder' gecommuniceerd was. Daarnaast volgde ook de jaarlijkse huurverhoging plaats. Al met al zitten we dan ruim op de €50,- die de heer …….. had voorspelt. Het is alleen heel slim ingepakt zodat men niet spreekt over 'huurverhoging'.

'In de voorraadkast is inderdaad ruimte verloren gegaan door het aanbrengen van de zogenaamde afleverset voor warm water. In de keuken is er ruimte ontstaan omdat de geiser is verwijderd.'
Een kleine geiser die verwijderd is weegt niet op tegen een enorme installatie die daarvoor in de plaats is gekomen. De geiser die verwijderd is en dus de ruimte die we ervoor terug kregen, was in totaal minder dan 1 keukenkastje. De ruimte die we moesten inleveren in de voorraadkast is echter vele malen groter. Het gaat namelijk niet slechts om de 'afleverset'. Er zijn naast de afleverset, 2 grote buizen bijgekomen, een enorme koof voor de ventilatie, een grote koof op de vloer voor de riolering en een enorme ventilatie unit op het plafond die de hele dag door enorme herrie maakt en nare luchtjes door de woning verspreid. De afleverset inclusief de 2 grote buizen stralen heel veel warmte uit waardoor al onze voedselvoorraad heel snel bederft. Wij kunnen niet meer goed gebruik maken van onze voorraadkast.

'… Dit bleek niet mogelijk waardoor een aansluiting in ieder individueel toilet moest worden aangebracht middels een koof. Gevolg was dat in iedere woning een nieuwe wc nodig was en de toiletruimte voor wat betreft het onderste deel van de ruimte 15 centimeter smaller is geworden…'
Wij hebben inderdaad middels een koof 15 centimeter ruimte moeten inleveren. Echter is er nog een koof geplaatst in de toilet voor de hoofdleiding van de riolering. Hierdoor zijn we meer ruimte kwijt geraakt dan alleen de 15 centimeter die de Volkshuisvesting benoemd. Ook horen we nu continu wanneer iemand in de bovengelegen appartementen naar de toilet is gegaan omdat de leiding dwars door de toilet loopt. Wij hebben deze herrie voor de verbouwing niet ervaren.

'Bewoners zijn geïnformeerd over vervanging van alle toiletten tijdens de warme opname en tijdens het keuzemoment in de informatietent en/of de Plint.'
Wij hebben slechts te horen gekregen dat de toiletruimte (dus de tegels en de toiletten) zouden worden vervangen. Er is helemaal niets verteld over een koof en de rioleringsbuizen. Daarnaast is dit niet ruim voor de verbouwing gebeurd, maar vlak ervoor.

'Bij de eerste strengen hebben de werkzaamheden in de woning door onvoorziene technische complicaties langer geduurd dan verwacht…'
Er is hier geen sprake van geweest. De Volkshuisvesting heeft alle papieren van de woningen en is weldegelijk op de hoogte van alle technische verbouwingen die plaats hebben gevonden in de loop der jaren. Als er een (grote) aanpassing word gedaan moet dat namelijk altijd via Volkshuisvesting gebeuren. De rede waarom het langer duurde is doordat de medewerkers onvoorzichtig te werk gingen en er onlogische keuzes zijn gemaakt. Daarnaast was er geen sprake van een goede organisatie. De meeste werknemers wisten namelijk zelf niet eens wat ze moesten doen. Hierdoor duurde de verbouwing in de woningen langer dan gepland en is er sprake van enorm veel schade bij de eerste flat.

'Van andere stromen, zoals werkzaamheden aan de gemeenschappelijke ruimtes, het onderhoud aan de balkons en galerijen en schilderwerk aan de buitenzijde van het gebouw, ervaren bewoners over het algemeen minder overlast.'
Het verbaasd mij dat de Volkshuisvesting dit in de brief zet. Er is namelijk meermaals geklaagd over werknemers die op de balkons en galerijen naar binnen zitten te kijken bij mensen. Sommige proberen zelfs binnen te komen (wanneer iemand onder de douche staat bijvoorbeeld). De verbouwing van de balkons en galerijen vond op dezelfde tijd plaatst waardoor men geen privacy had. Je kon nooit een raam of deur open zetten omdat er anders stof/verf naar binnen kwam. Dit heeft maanden geduurd. Hierover is vrijwel niets gecommuniceerd.
Daarnaast word de meeste overlast ervaren door de bouwlift die vast zit aan het balkon van de mensen die naast de liften wonen. Inmiddels al 1,5 jaar! Je kunt in de woning geen eens een normaal gesprek voeren. De hele woning trilt. Deze lift gaat de hele dag op en neer.
Ook is er een tijdelijke lift geplaatst voor de deur van de tweede streng. Deze mensen hadden maandenlang geen privacy, felle lampen voor het raam en allemaal onbekenden voor hun deur.
Toen wij dus eenmaal in onze woning konden nadat de verbouwing binnen klaar was, ondervonden we nog steeds enorme overlast, voor ruim een jaar. Wij konden geen gebruik maken van onze balkons en hadden absoluut geen woongenot.

'Bewoners zijn in het informatieboekje en tijdens de gesprekken achter de voordeur goed geïnformeerd over de duur van de werkzaamheden in hun woning.'
Dit geld niet voor de eerste flat. Het informatieboekje kwam pas toen ze bezig gingen met de tweede flat. Tijdens de gesprekken met achter de voordeur is er nooit inhoudelijk ingegaan op de plannen voor de renovatie noch de duur van de renovatie.

'Uitgangspunt hierbij is dat Volkshuisvesting zich inspant om bewoners te helpen de renovatie zo goed mogelijk door te komen – denk hierbij aan hulp bij het verplaatsen van spullen in de woning,…'
Dit is een volstrekte leugen! Er is ons heel erg duidelijk verteld door …….. en …….. van Volkshuisvesting, als door de heer …….. van SW Vastgoed dat zij absoluut geen hulp boden bij het verplaatsen van spullen. Dit was volgens hen de verantwoordelijkheid van de bewoners. Zij deden dit niet omdat zij geen schadeclaims wouden ontvangen.
Toen er op Brandenburgseplein 89 een kast op iemands hoofd viel en deze daar letsel aan over had gehouden, boden ze plots wel hulp aan de andere flats omdat ze 'van hun fouten geleerd hadden'.

'…maar geen financiële vergoeding uitkeert voor de werkzaamheden. Redenering hierbij is dat hoewel de werkzaamheden grootschalig zijn, de uiteindelijke baten bij de huurders terechtkomen.'
Graag zouden wij als bewoners willen weten welke baten dat precies zijn? Wij hebben een kleinere, tochtigere woning terug gekregen. Een woning waar nu meer herrie en nare luchtjes dan ooit tevoren zijn. Vrijwel iedere bewoner kampt met schade. Veel mensen kampen zelfs met lichamelijk letsel als direct gevolg van deze verbouwing. Het woongenot is weg. De zogenaamde kosten die we zouden besparen is niets van terecht gekomen. We betalen maandelijks aanzienlijk meer voor de woning. Ook besparen we er niets op. Het gas mag dan weg zijn, de energierekening is daarom juist hoger geworden door de nieuw inductie, maar ook de nieuwe ventilatie die stroom verbruikt.

'Waar 70% instemming nodig is om de werkzaamheden uit te voeren behaalden de draagvlakmetingen in dit project een percentage ver boven de 90%.'
De bewoners van de flat werden enorm onder druk gezet om te tekenen. Wij hebben dagelijks een brief in de brievenbus gekregen om te tekenen. Daarnaast zijn de medewerkers van achter de voordeur meermaals aan de deur geweest om bewoners om een handtekening te vragen. Hoewel een groot aantal duidelijk aangaf dit niet te willen doen, bleven de brieven en bezoekjes volgen. Hierdoor zijn het merendeel van de bewoners bang geworden en hebben getekend om hun woning niet kwijt te raken. Dit is de enige echte reden waarom zo een hoge percentage is behaald.
Dit is overigens ook terug te zien in de petitie. Mensen werden na het tekenen van de petitie bang omdat Volkshuisvesting de mensen gingen bellen om te vragen waarom zij hebben getekend. Dit zou niet mogen gebeuren.

'Hoewel wij zien dat de samenwerking tussen de verschillende partijen in de eerste fase van de renovatie soms stroef verliep, hebben we ons uiterste best gedaan klachten serieus te nemen en oplossingen te vinden voor bestaande zorgen. '
Dit is gewoonweg niet waar. Er zijn al ruim 1 jaar geleden klachten binnen gekomen bij Volkshuisvesting en ze doen er vandaag de dag niets aan. Sommige bewoners zijn alle lagen van de Volkshuisvesting door gegaan en zelfs bij de directrice geëindigd en het mocht niet baten. Niemand binnen de Volkshuisvesting neemt ook maar iets van de klachten serieus. Er word soms zelfs gedreigd en vrijwel alles word bij ons als bewoners neergegooid. De Volkshuisvesting en SW vastgoed werken

duidelijk als een front tegen de bewoners, terwijl een organisatie als de Volkshuisvesting er juist voor ons als bewoners had moeten zijn. Wanneer wij contact proberen te krijgen met iemand van de Volkshuisvesting word er gewoonweg de telefoon niet opgenomen, een terugbelverzoek geplaatst (die nooit beantwoord word) en er worden zelfs mensen geblokkeerd!

Er is natuurlijk nog veel meer gebeurd dan hier word vermeld. Helaas kan ik niet alles in 1 brief vermelden. Bewoners staan open voor 1 op 1 gesprekken om hier meer duidelijkheid over te geven indien dit nodig is.

Ik hoop u hierbij voldoende te hebben geïnformeerd.

Mvg,

Samanta Sest

Van: Petra van Heusden
Verzonden: woensdag 7 juni 2023
Onderwerp: Brief en documenten verbouwing Brandenburgseplein 191

Goedenavond,

hierbij ontvangt u mijn verhaal over de verbouwing van het Brandenburgseplein in Arnhem.

Wat me vooral pijn doet is dat alles afgescheept wordt met politiek correcte antwoorden en dat ze het gevoel geven dat het aan jou ligt...
Zo ook over mijn verhuizing, tuurlijk ben ik blij dat ik weer bij mijn zoon en familie in de buurt woon, maar als ik dat al van plan was, had ik dan vorig jaar mijn zuur verdiende spaargeld van 1300 euro in de woning gestoken? Dan had ik die echt wel voor de verbouwing bewaard...
Alles wat ik heb, heb ik bijgevoegd in de bijlagen, ik hoop dat het helpt. Mocht u meer informatie willen, bel me dan rustig op ……. of mail me op ……

Hartelijke groeten Petra van Heusden

Afzender:

G. Bachir (ingesproken op 19 april)
[redacted]

Arnhem 7 juni 2023,

Geachte raadsleden,

I.v.m. mijn telefoon die nog niet werkt, ontvangen jullie mijn reactie via een scan.

Ik reageer op elke punt waar Volkshuisvesting jullie op 15 mei jl. over benaderd heeft.

Doel van het project:

Begin 2020 was iedereen geschrokken van de brand bij de ingang van het Gelderseplein. Dezelfde flat, maar in handen van Vivare. Volkshuisvesting heeft Brandenburgseplein en Kleefseplein op zich genomen, waarna wij op onze beurt vragen zijn gaan stellen over de brandveiligheid voor ons. We hebben te veel gezien en gehoord (zonder hier uit te werken) en dat de tegels vroeger met brandbaar lijm geplaatst zouden zijn.
Als antwoord op onze vragen (waar lang niet alle bewoners bij zaten) kregen wij als antwoord dat zij willen gaan verduurzamen. Waarom dit plan? Wisten ze in 2019, begin 2020 al dat de gasprijzen omhoog gaan om in 2020 te gaan zeggen dat ze willen verduurzamen?
Ze hebben dit begin 2020 kenbaar gemaakt en hadden genoeg tijd om alle bewoners tijdig te informeren wat nooit het geval was.
Antwoorden op de brandveiligheid zijn uitgebleven.
Het tocht nog steeds in de woningen. Erger dan voorheen.
De balkondeur paste niet, moesten ze onderin wat weg zagen, met het gevolg dat er ocht aanwezig blijft.
Scootmobiel ruimte hoort bij voorbaat al aanwezig te zijn, voordat je iemand kan huisvesten die een scootmobiel heeft.
Nederland heeft de zorginstellingen al een ruime tijd geleden geschrapt, waardoor ouderen langer thuis moesten blijven wonen en hebben vele zorginstellingen hun zorgaanbod gewijzigd naar verpleeghuiszorg of wonen met zorg, waardoor de kamers bij de zorginstellingen behouden konden worden maar dan dmv verpleeghuis-zorg de zorg toegankelijk bleef bij vele instellingen die niet zijn gaan sluiten.
Was Volkshuisvesting van deze hele plan nooit op het hoogte en dat ook de bewoners hier meer zorg afhankelijk gaan raken voordat zij over een renovatie gaan spreken?
Scootmobiels weg leggen als iets moois van deze renovatie kunt u daardoor verwerpen.
Dat zelfde geldt voor de liften. Technisch hebben deze liften al een langere tijd met een probleem te kampen, wat nog steeds niet verholpen is.
Laatst heeft iemand op een zaterdag de politie gebeld omdat hij vast zat in de lift die vernieuwd was. Ook omdat er via de telecom in de lift niemand opnam van volkshuisvesting of liftbedrijf nadat de nood bel ingedrukt werd.

De brandweer kwam er ook aan te pas en nog geen half uurtje later is de linker lift buiten werking gesteld door de monteur, tot maandag, waardoor we het hele weekend het met 1 lift moesten doen.
Als je naar boven wilt vanuit de 1e verdieping, stopt hij niet. Hij stopt alleen als hij naar beneden gaat, en dan moet je helemaal mee naar de begane grond, en dan pas naar boven tot 13 hoog.
Er is nooit met ons gecommuniceerd. Bij hetzelfde project die ze bij het Duifje willen doen, vragen ze de bewoners om de huur te verhogen.
Mijn huur is verhoogd maar dan onder het mom van de servicekosten, terwijl wij elk jaar ons verbruik kregen te zien, met wat we terug kregen of moesten bij betalen.
Dit is in 2022 niet gebeurd en dit jaar ook niet. Iedereen moet te weten krijgen wat zij verbruikt hebben en terug krijgen wat ze niet verbruikt hebben.

Waarom dan toch wijzigen in de huurprijs/voorschot servicekosten?

Overige huurders? Bij ons werd er gerenoveerd en dan blijft je woning onbewoonbaar totdat je geruisloos kan wonen en slapen.
Huur betaal je voor bewoonbare woningen. Als er gerenoveerd wordt, wordt je beperkt tot de toegang in je woning, waar deze wisselwoningen geen oplossingen voor zijn, aangezien ons inboedel thuis bleef waar we op terug konden vallen als ze niet in huis aan het werk waren.
Bevriezing van de huur gelde landelijk even zonder dit te verwarren met de renovatie.
Je betaald huur voor wat je verhuurt en als daar een renovatie bij komt kijken (die overigens ook nog eens veel langer duurde dan gezegd), hoor je de inwoners te compenseren omdat hun huis onbewoonbaar raakt. Voor de ene duurde het 5 maanden en voor de ander soms wel 6 maanden als we bij het begin gaan kijken wie daar het langst in hebben gezeten (het rijtje van brandenburgseplein [redacted] zonder te letten op de gezondheid van deze mensen gezien het feit dat we meer thuis wonende ouderen zien door het ontbreken van zorginstellingen.

Kostenbesparing voor de huurder:

Vele koken elektrisch en hoeven geen gas meer te gebruiken? Moet iedereen dat niet zelf weten, want als we dit landelijk zouden doen, waren meerdere mensen misschien geholpen met een nieuwe kooktoestel terwijl vele al voor zich zelf hebben besloten om geen gebruik meer te maken van een gasfornuis.
Opnieuw kom ik terug op onze vraag over brandveiligheid, wat deze project daarmee te maken heeft en of ze in 2019 of 2020 al wisten dat de gasprijzen omhoog gaan om precies vanaf oktober 2021 van het gas af te gaan.
Ik verbruik haast niets en heb van de 65 euro die ik mijn energiebedrijf betaalde per maand, 703,- euro terug gekregen.
Hoe kunnen zij dan de stookkosten achterwege houden die in de servicekosten zaten?
Daar hoort via volkshuisvesting ook een eind afrekening bij te komen kijken voordat ze de kosten gaan verhogen voor het warme water.
Ook dit jaar is deze vanaf 1 juni opnieuw verhoogd.
Daarnaast is het zo, dat volkshuisvesting het bedrag die ik aan mijn energiebedrijf kwijt was per maand voor het gas, zij de servicekosten mee verhoogd hebben terwijl ik het netwerkbedrijf Liander (evenals Volkshuisvesting), nooit toestemming heb gegeven om inzage te krijgen in mijn verbruik.

Voorheen sprak de autoriteit persoonsgegevens al over inbreuk op de privacy als de huur inkomens afhankelijk zou zijn, en de woningcorporaties zomaar inzage krijgen bij de gegevens van de belastingdienst. Nu gebeurd hetzelfde maar dan bij inzage in ons verbruik zonder toestemming, wat officieel al een overtreding van de wet met zich meebrengt (AVG artikel 15). Boete bij overtreding van deze wet bedraagt al gauw Maximaal 20 miljoen en hier wonen meer dan 500 mensen die meekregen wat zij voorheen betaalden aan hun energiebedrijf, dat het nu is meegenomen in de huur (onder het mom van servicekosten).
We besparen met deze verhoging en afwijkende renovatie niets dan dat we in onze oude staat beter af waren met de woning.
Wat ze buiten de woningen (dus rondom de flat) doen, is van belang als de tegels, wanden, en muren verouderen, om dit tijdig een opknapbeurt te geven.
Er was al vaak geklaagd over de liften die te vaak niet werken toen ze nog niet op alle verdiepingen stopten. Dit onderdeel maakt daardoor geen deel uit van de renovatie in de woning.
Vergadering heeft nooit plaats gevonden met alle bewoners en we weten tot nu toe dat mensen verplicht werden om te tekenen voor de renovatie, omdat er gezegd werd dat we de 70 procent gehaald hadden zonder dat we dit te zien kregen.
Aanbellen om de verklaringen te tekenen is al een verstoring aan het woongemak van de bewoners, want waarom bij iemand die niet wilde tekenen aanbellen?

Het informeren over het project:

Ruimte van een geiser vergelijken met een hele kast waar ik helemaal in pas (en nog ruimte overblijft)?
Onjuist, want er zijn ook mensen bij wie de keuken al gerenoveerd werd voordat we van het gas af gingen, en daar hebben ze tussen 2 keuken kastjes een gat achter gelaten zonder keukenkast.
`Nog steeds is 1 keukenkast geen vervanging van een voorraadkast. Zie het zelf maar als het uw woning zal zijn of u dan akkoord gaat met een kleine kastje vergeleken met een kast waar twee mensen in passen, en als je de planken uit de buren haalt, passen daar drie mensen in.
Ze spreken over een oorspronkelijke plan. We hebben niets ontvangen of gezien en dat zij achteraf gezien zagen dat de riolering een andere aanpak nodig had, zijn ze vergeten dat vele mensen met een lekkage getroffen zijn en de laminaat kapot is gegaan.
Daar heeft volkshuisvesting nooit een compensatie voor getroffen of volledig hersteld.
Iedereen kreeg een te kleine WC.
Ze erkennen dat ze tegen problemen aanliepen, maar bieden geen compensatie op de huur.
Dit plan kregen we nooit vooraf te zien.
Informatieboekje is geen plan voor de bewoners, want bij de ene is de badkamer niet gedaan en de ander wel, terwijl het boekje ook laat zien dat de badkamers allemaal aan de beurt kwamen.
Ook heeft niet iedereen het boekje gekregen waaronder ik.
Logeerwoningen worden ook wel de wisselwoningen genoemd, die hoor je bij iedere grote renovatie aan te bieden. Daar zijn de omstandigheden niet in meegenomen, want zo ken ik meer mensen die problemen hadden en deze woningen juist niet gekregen hadden.
Ze besteden er aandacht aan, maar dat ik ondanks mijn herstel door een operatie aan een hersentumor verplicht eruit moest kort na mijn operatie, geven ze familie omstandigheden voorrang?

Wilt iedereen überhaupt dat Volkshuisvesting zich bezighoud met hun privé omstandigheden, terwijl zij al niets hebben betekend in de problemen die zich na de renovatie voordeden?

Insprekers die over de duur van de renovatie spraken:

Als je als woningcorporatie bij de eerste strengen al ziet en erachter komt dat het langer duurt dan verwacht, hadden ze dit kunnen aankondigen aan alle bewoners die nog aan de beurt zouden komen.
Ik heb na februari 2022 ook twee weken aangehouden, dat ik mijn operatie datum zo liet staan, want ik ging er vanuit dat ik weer thuis zou zijn en de renovatie klaar zou zijn voordat ik geopereerd zou worden.
Mijn hersentumor was reeds bekend gemaakt aan de klankbordgroep en aan de projectleider. Ze wisten dus na de start dat het langer gaat duren, maar laten alle bewoners (waaronder ik met een operatie) nog steeds er vanuit gaan dat het maar 15 dagen zou duren.
Daar komt ook de overlast bij kijken, die langer is gaan aanhouden dan de gestelde termijn van twee weken. De bouwlift maakt herrie, nu is die weg en is de hangbrug vanaf eind mei al aan de gang met dezelfde soort herrie.
Ze kunnen ook niet in de plaats van de bewoners gaan spreken door te zeggen dat ze minder overlast hadden.
In mijn geval moest ik vroeg op staan om de ingang tot het balkon en ramen te verlenen.
Daarnaast verschilt de kleur van het raam in de keuken, erg met de voorgaande kleur aan de kozijnen. Binnen is alles gebroken wit en zo hebben alle andere bewoners ook wel een kleur, voordat je besluit om met een witte ramen en deuren aan te komen.
Ook in de winter kwamen ze mijn huis in, en moest de voordeur open blijven omdat deze geverfd was. Te lang kou moeten vatten omdat het verven van een deur niet samen is gegaan met de renovatie in de woning.

Brieven die huis aan huis worden verstuurd, zijn achteraf gezien niet gericht op de situatie van de bewoners.
Een folder of een flyer doelt niet op oplossingen of excuses d.m.v. een compensatie.
Telefoonnummers werken niet of we worden geblokkeerd. De projectleider heeft mij al geblokkeerd en haar eigen nummer is niet bereikbaar voor klachten.
Ook geven ze aan dat ze ons hadden kunnen informeren. Ze zijn juist verplicht om mensen vooraf te informeren, voordat de renovatie startte. Neem eens die voorbeeld van mijn operatie. Ze wisten dat het langer gaat duren toen ze gestart waren en zagen wat daar allemaal bij komt kijken.
In de toekomst kunnen we niet kijken en dien je zoiets d.m.v. sociaalplan per bewoner te bespreken en niet iedereen maar een flyer te sturen en alles stil te houden.
Sociaalplan die zij nu hebben, dateert uit april 2023, terwijl wij vanaf oktober 2021 met deze renovatie zitten en er veel eerder een plan aanwezig moest zijn.
Ze handelen hopelijk volgens de wet en als er een uitspraak van de Hoge Raad komt, dien je vanaf die datum opnieuw je sociaalplan te beoordelen en daar waar nodig aan te passen.
Uitspraken van rechters wijzigen geregeld ook de wet en daar moet volkshuisvesting ook naar handelen wat ik hieruit (en binnen de hele renovatie) niet opmaak

Duiding signalen:

90 procent was gehaald zonder dat de bewoners vooraf ingelicht zijn over wat er gaat gebeuren. Renoveren, verduurzamen is de enige en 1 bewoner die niet wilde tekenen, werd zelfs verplicht omdat ze anders de kosten van de renovatie op haar zouden gaan verhalen.
Met een informatieboekje geef je niet de juiste informatie omdat de situatie per bewoner anders is (gelet op ouderen, mensen in de rolstoel, mensen die slechter been zijn, mensen die kinderen hebben, mensen met astma en chronische long aandoeningen) kan je niet iedereen over één kam scheren met een boekje.
Dhr. [redacted] die als onafhankelijke jurist aanwezig was bij meerdere overleggen, heeft ook zijn reactie al gegeven op hetzelfde antwoord van volkshuisvesting (brief 15 mei 2023).
Ik heb geen formulier gezien om een keuze te maken. Ook niet kunnen zien dat de voorraadkast weg gaat.
Mijn klacht is nooit behandeld. Ook niet toen ik voorafgaand aan mijn operatie op 25 maart 2022 om een gesprek had verzocht.

Niet alle klachten zijn afgehandeld. Mensen met schade aan het laminaat zitten ermee dat hij in de hele woning vervangen moet worden en dat gebeurd niet.
Er werd rond 06:00 uur al gestart met de werkzaamheden. Vaak op balkons ook gerookt en in de brief wordt vanaf 07:30 uur beschreven.
Ook dat zou niet langer duren dan twee weken en wordt er tot op heden nog steeds aan de flat gewerkt.

Onafhankelijke klachtencommissie:

Naar mijn weten komen deze in beeld, als je er samen niet uit komt nadat je al een klacht hebt ingediend en die vervolgens ongegrond wordt verklaard.
Goed om te weten dat deze commissie met een bindend advies kan komen, die ervoor zorgt dat een stap naar de rechter onmogelijk wordt.
Ik heb daarom mijn advocaat gevraagd om hier een collectieve zaak van te maken, waarbij wij gezamenlijk naar de rechter stappen over de onaangekondigde plannen waarbij de voorraadkast weg is, toilet kleiner is geworden, in mijn geval door de operatie langere tijd niet in mijn huis kunnen overnachten ondanks gemeld te hebben dat er een hersen tumor bij mij gezien is in april 2021 (operatie was april 2022) en nooit hulp gekregen bij de stof en rotzooi die zij achter hebben gelaten, terwijl ik met mijn hoofdpijn waar de hersentumor zat geen stap kon zetten (ook niet zwaar mocht tillen of bukken) om het huis schoon te maken.

Daarmee verwerp ik alle punten waar volkshuisvesting mee kwam, en ontvangen zij ook deze reactie op hun brief

Met vriendelijke groet,

[redacted]

[redacted] Bachir

volkshuisvesting Arnhem

Mevrouw G. Bachir
Brandenburgseplein 65
6834 BB ARNHEM

Arnhem, 18 juli 2022

Behandeld	:	Wendy Thiel
Onderwerp	:	Aanpassing maandbedrag stookkosten en warm water
Relatienummer	:	RE-038262

Beste mevrouw Bachir,

Gasmeter verwijderd
In maart heeft netwerkbeheerder Liander de gasmeter uit uw woning gehaald en bent u van het gas af. U betaalt geen vaste leveringskosten voor de gasaansluiting meer. En u betaalt uw energieleverancier niet meer voor het gasverbruik voor warm water.

Warmte
Uw verwarming en het warme water krijgt u nu, via Volkshuisvesting, door stadswarmte. Uw verbruik per maand wordt afgelezen van de meter in uw werkkast.

Uw maandelijkse bedrag
U betaalt elke maand een bedrag voor stookkosten aan Volkshuisvesting. Dit betaalt u vooraf met een voorschot. Vanaf 1 augustus gaat u elke maand €13,- meer betalen. Dit bedrag is voor warm water. U betaalde ongeveer €12,= per maand voor vaste leveringskosten aan uw energieleverancier.
In april 2023 ontvangt u de jaarafrekening servicekosten 2022 van ons.

Heeft u nog vragen?
Neem dan contact op met de medewerkers van de Klantenservice via (026) 3 712 712. U bereikt hen van maandag tot en met vrijdag van 08.00 tot en met 17.00 uur.

Met vriendelijke groet,
Volkshuisvesting Arnhem

W. Thiel
Medewerker Financiële Administratie

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 19.45 uur: Agenderingsverzoek “Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken” - 07-06-2023

Agenderingsverzoek “Klachten door renovatie en het van het gas afhalen van wijken”

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	C. Bouwkamp
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Eppich (VVD), Kemperman (D66), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Visser (PvdA), Kroon (CDA), Lukassen (FvD), Elfrink (SP), Van Plateringen (BBA), Neutkens (Volt) en Janssen (CU). De fractie van de PvdD, PVV en Denk waren niet aanwezig.

Bespreking
De vergadering is gestart met het vervolg van de eerste termijn aan de zijde van het college. Tijdens haar eerste termijn heeft de wethouder de nog openstaande vragen beantwoord, net als de vragen die gesteld zijn in het schriftelijke agenderingsverzoek. Na een tweede termijn aan de zijde van de raad heeft het college de nieuwe vragen beantwoord in de tweede termijn.
.
Conclusie
De bespreking is afgerond en daarmee is het agenderingsverzoek ook afgerond.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

R. Maref

Titel/onderwerp: ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’

Van:	College van B&W	Ambtenaar:	Natasja Bouwman (0627135094)
E-mailadres:	technischevragenraad@arnhem.nl	Raadsadviseur	Maaike Piscaer (06-31114892) maaike.piscaer@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend 2 (Lees het **Behandeladvies** goed door!)		
Toelichting	**Perspectiefnota 2024-2027** De Perspectiefnota is het startpunt van een nieuwe cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota 2024-2027 geeft inzicht in de beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de Begroting 2024 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2025-2027. De gemeenteraad wordt gevraagd om de Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen. **Behandeling perspectiefnota in samenhang met ander raadsvoorstel** De behandeling van de perspectiefnota vindt in samenhang plaats met de ‘Turap 1 2023’. **Proces bestuurlijke behandeling** Het (vervolg)proces rondom de behandeling van de voorstellen is als volgt: 1. Indienen moties & amendementen voor de M2 – Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni 9.00 uur 2. M2 – 7 juni 3. Indienen definitieve moties & amendementen – Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni 9.00 uur 4. Besluitvorming – 14 juni Een uitgebreide beschrijving van het gehele proces rondom de behandeling van de perspectiefnota kunt u vinden in de memo over de behandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	*Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld via technischevragenraad@arnhem.nl* Algemeen De bespreking vindt plaats in raadskamers. Het raadsvoorstel over de ‘Jaarstukken 2022’ wordt op een ander moment besproken. Indeling De behandeling vindt plaatst in 3 raadskamers van 20.00 tot 23.15 uur. In iedere raadskamer zullen één of meerdere portefeuillehouders aanwezig zijn. Afhankelijk van de ingediende concept moties en amendementen worden de portefeuillehouders over de 3 raadskamers verdeeld. De verdeling van de concept moties en amendementen over de raadskamers wordt maandag 5 juni om 14.00 uur bekend gemaakt en op iBabs gepubliceerd. Meningsvormende (2) fase: Het doel van de M2 is het bespreken van de ingediende concept moties en/of amendementen. Behandeling gebeurt op volgorde van volgnummer waarbij eerst de amendementen worden besproken en daarna de moties.		

	1. Eerste indiener licht het amendement of de motie toe. 2. Woordvoerders van andere fracties krijgen de gelegenheid om vragen te stellen aan de indiener of hun standpunt te delen. 3. De portefeuillehouder krijgt de gelegenheid om te reageren op het amendement of de motie (preadvies). 4. Woordvoerders kunnen reageren op de bijdrage van de portefeuillehouder. 5. Daarna is de volgende amendement of motie aan de beurt, totdat alle amendementen en/of moties zijn besproken. Interrupties zijn toegestaan, maar kunnen vanwege de tijd beperkt worden. Meerdere woordvoerders zijn toegestaan.
Vervolgbehandeling	**Geen uitloop M2** Er is geen uitloop mogelijkheid van de M2. Moties en amendementen welke niet behandeld worden op 7 juni, worden besproken en voorzien van een pre-advies tijdens de besluitvormende raadsvergadering op 14 juni. **Indienen definitieve moties & amendementen – Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni** Na de M2 kunnen de fracties t/m maandag 12 juni 9.00 uur hun definitieve moties en amendementen indienen (of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen intrekken) Zie voor de afspraken hierover ook de procesmemo

RAADSKAMERINDELING - RAADZAAL
Amendementen / Moties - Perspectiefnota 2024-2027
t.b.v. (M2) behandeling 7 juni

Locatie: Raadzaal
Portefeuillehouder(s): Bob Roelofs, Marco van der Wel, Mark Lauriks

Nummer	Titel	Indienende fracties	Portefeuillehouder	Notitie
23A17	Geld voor zorg blijft voor zorg	CU	Marco van der Wel	
23A18	Geen aanmoediging weghalen rookgaskanalen	FVD	Marco van der Wel	
23M39	Arnhem 800 jaar	AC	Bob Roelofs	
23M40	Meer bewegen voor oudere ouderen en of mensen die slecht ter been zijn	AC	Bob Roelofs	
23M42	Meerjarige Evenementenkalender	BBA	Bob Roelofs	
23M45	Een integrale aanpak zorg, welzijn en werk en inkomen	D66, PvdA	Marco van der Wel, Bob Roelofs, Mark Lauriks	
23M48	Kunstgras is niet groen	PvdD	Bob Roelofs	
23M49	Onderzoek maatschappelijke rol levensbeschouwelijke organisaties	CU	Mark Lauriks	
23M51	Ontwikkelen van multi sport veld in Hoogte 80 terrein, wijk Geitenkamp	CU	Bob Roelofs	
23M52	Pilot ervaringsdeskundigen	CU		

Versie: maandag 6 juni 14.00 uur

RAADSKAMERINDELING - RAADZAAL
Amendementen / Moties - Perspectiefnota 2024-2027
t.b.v. (M2) behandeling 7 juni

Locatie: Raadzaal
Portefeuillehouder(s): Bob Roelofs, Marco van der Wel, Mark Lauriks

Nummer	Titel	Indienende fracties	Portefeuillehouder	Notitie
	toevoegen aan sociaal wijkteams		Marco van der Wel	
23M54	Ambities beweegnorm jeugd naar boven bijstellen	VVD, CDA, PvdA	Bob Roelofs	
23M58	Feliciteren en Informeren	FVD	Mark Lauriks	
23M61	Toetsing ZZP'ers en onderaannemers in de Zorg aan Bibob-toetsing	VVD	Marco van der Wel, Bob Roelofs, Ahmed Marcouch	
23M63	Betere gezondheid en meer beweging door duurzame kunstgrasvelden	DENK	Bob Roelofs	
23M64	Huisvesting maatschappelijke organisaties	DENK	Mark Lauriks	
23M65	Finales schoolvoetbal Arnhem weer in het Gelredome	DENK	Bob Roelofs	
32M66	Sanitaire voorzieningen bij volkstuinen	DENK	Marco van der Wel	

Versie: maandag 6 juni 14.00 uur

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer amendement:	**23A17**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Geld voor zorg blijft voor zorg

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op p. 14 de zin:
De kostendaling PGB's is naar verwachting structureel en komt ten goede aan de algemene middelen.

Te wijzigen in:

De kostendaling PGB's is naar verwachting structureel en komt ten goede aan de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg

Toelichting:

Het zorgdomein staat voor verschillende uitdagingen, die om financiële ruimte en investering vragen. De kostendaling PGB wordt voor een deel bepaald doordat de Sociale Wijkteams scherper beoordeeld. Maar de zorg voor de inwoners blijft voorop staan. Ook als er voor andere vormen van zorg wordt gekozen moet er voldoende financiële ruimte zijn om tegemoet te kunnen komen om aan de zorgbehoefte van de Arnhemmers en moeten medewerkers voldoende ruimte hebben om gebruik te kunnen maken van beleidsvrijheid in hun beoordelingen.

Indieners:

Nathalie Nede - ChristenUnie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Amendement

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer amendement:	**23A18**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Geen aanmoediging weghalen rookgaskanalen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor in het document ´Perspectiefnota 2024-2027'

1. Op pagina 23 onder Gezonde leefomgeving de volgende regel (regelnm: 4 & 5) te schrappen: "Om hieraan te kunnen bijdragen willen we deelnemen aan heen subsidierregeling voor het verwijderen of onklaar maken van rookgaskanalen. Hiervoor is van de gemeente Arnhem cofinanciering nodig."

Toelichting:

Schone lucht is belangrijk en altijd het nastreven waard. Echter, in tijden van onzekerheid m.b.t. energiezekerheid en prijs is het subsidiëren en ergo stimuleren van het verwijderen van rookgaskanalen onwenselijk. Deze kanalen kunnen in geval van grote nood juist warmte bieden. Deze financiële prikkel totdat er een gedegen, goedkope en betrouwbare bron van energie op de markt is (wellicht kernenergie) is het afhankelijker maken van minder bronnen van warmte niet verstandig.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	23M39
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Arnhem 800 jaar

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Arnhem op woensdag 13 juli 2033 800 jaar geleden stadsrechten kreeg. De stad had toen 3000 inwoners.
- Arnhem 800 jaar verder in de geschiedenis op 13 juli 2033 waarschijnlijk 180.000 inwoners zal tellen.
- Er reeds organisaties bezig zijn om zich op een viering voor te bereiden.
- De viering in 1983 vanwege 750 jaar stadsrechten nogal laat voorbereid werd.

Omdat we vinden dat:

- Deze mijlpaal stadsbreed gevierd mag worden en dat we op tijd met de voorbereidingen dienen te beginnen
- Alle burgers, wijken, sportclubs, scholen, enzovoorts betrokken moeten kunnen worden om deze festiviteiten vorm te geven en mee te doen.

Verzoekt het college:

- Te komen met een plan van aanpak;
- In beeld te brengen welke plannen en nu reeds in de stad zijn en welke groepen en organisaties hier nu reeds mee bezig zijn.
- Hier de raad vóór het eind van het jaar over te informeren.

Gemeente Arnhem

INDIENERS

René Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M40**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Meer bewegen voor oudere ouderen en/of mensen die slecht ter been zijn

Aan de gemeenteraad

Door ons voorstel aan te nemen wordt het college gevraagd in beeld te brengen of thuis zittende oudere ouderen, dementerenden en/of mensen die slecht ter been zijn voldoende in staat gesteld worden tot gezonde beweging te komen door de juiste voorzieningen en stimulans.

Omdat we weten dat:

- Sinds 2015 de ouderenzorg binnen het belangrijke takenpakket van alle gemeenten in Nederland valt. Aan deze taak wordt invulling gegeven via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Met als doel: zorgen dat ouderen zo lang mogelijk fysiek goed functioneren, zelfstandig blijven wonen en actief deelnemen aan de maatschappij.
- Veel zelfstandig wonende ouderen die minder goed ter been zijn – zeker de 80 plussers en dementerenden - geen laagdrempelige voorzieningen kunnen vinden in hun buurt om te bewegen of er niet kunnen komen;
- Bewegen in groepsverband tevens zeer bevorderlijk is voor de geestelijke gezondheid;
- Soms een persoonlijke benadering of programma noodzakelijk is om de oudere op gang te helpen en in contact te brengen met een passende groep;
- Op de WMO site van Arnhem verwezen wordt naar de wijkteams, maar niets over bewegen wordt geschreven. Ook bij de SWOA lijkt het aanbod voor deze groep niet breed te zijn.

Omdat we vinden dat:

- Er veel aanbod is voor 55 plussers, maar te weinig voor deze oudere groep;
- De gezondheidswinst zeer groot kan zijn door ouderen te helpen bewegen;
- Bewegen de zorgbehoefte enorm kan verminderen;
- De drempel vaak hoog is waardoor men in de vicieuze cirkel komt van steeds minder gaan bewegen en vast komen te zitten in het huis;
- Soms een persoonlijke benadering/begeleiding noodzakelijk is, zoals middels een beweegcoach die reeds in meerdere gemeenten beschikbaar is (Altena, Mook en Middelaar, Maasgouw, Pijnacker, Vaals, etc)

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Te inventariseren hoe veel oudere, dementerende of niet mobiele senioren onze gemeente kent;
- Te inventariseren welke beweegvoorzieningen in welke intensiteit er zijn voor deze groep;

Arnhem GEMEENTE

- Indien daar aanleiding daarvoor is in het kader van het nieuwe ouderenbeleid beleid actie te ontwikkelen om deze groep in beweging te krijgen en houden.
- Te bezien of het aanstellen van beweegcoaches hier een goede invulling aan kan geven.

Indieners:

Lea Manders – Arnhem Centraal

https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=11086&m=1671465909&action=file.download
Senioren - Sportkracht12

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M43**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Meerjarige Evenementenkalender

Aan de gemeenteraad

Onderstaand raadslid stelt de raad voor om over te gaan tot het instellen van een Meerjarig Evenementenkalender.

Omdat we weten dat:

- veel inwoners van Arnhem en ver daarbuiten genieten van kleine en grote evenementen in Arnhem;
- de voorbereiding van vooral grote evenementen een substantiële investering vergt en voor de exploitant risico's met zich meebrengt;
- tot nu toe is gewerkt met een evenementenkalender die jaarlijks door de gemeente wordt vastgesteld met het oog op de noodzakelijke vergunningverlening;
- exploitanten van grotere evenementen niet altijd kunnen wachten tot het jaarlijkse moment dat de gemeente vergunning verleent, omdat de boeking van artiesten en anderen tijdig dient te gebeuren;
- ten minste één exploitant heeft aangekondigd te overwegen om de gemeente te verlaten om elders het evenement aan te bieden;

Omdat we vinden dat:

- het wenselijk dat Arnhem gastvrijheid biedt aan exploitanten van ook grote evenementen;
- de gastvrijheid moet bestaan om de exploitant tijdig zekerheid van een vergunning moet bieden;

Spreekt uit:

- Dat de gemeente met ingang van 1 juli 2023 gaat werken met een Meerjarige Evenementenkalender.

Indieners:

Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem

Arnhem GEMEENTE

Toelichting:

A. Onder een meerjarige evenementenkalender verstaan wij een kalender die parallel loopt qua jaartallen en actualisatie aan de Meerjarenprogramma Begroting van de gemeente; dus 4 jaar voortschrijdend.

Een groot evenement is een evenement met minimaal een bezoekersaantal van 1.000 bezoekers per dag.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M45**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:
Een integrale aanpak zorg, welzijn en werk en inkomen

Aan de gemeenteraad

Omdat we weten dat:
- Steeds meer inwoners te maken krijgen met complexe problematiek op het gebied van zorg, werk en inkomen en welzijn;
- Een integrale benadering van zorg en welzijn kan leiden tot betere en efficiëntere hulpverlening voor de inwoners van Arnhem;
- Inwoners soms van het kastje naar de muur worden gestuurd met vragen over zorg, werk en inkomen en welzijn;

Omdat we vinden dat:
- Er één laagdrempelige en overzichtelijke plek moet zijn waar inwoners terecht kunnen met al hun vragen op het gebied van zorg, werk en komen en welzijn;
- Er in de huidige situatie te vaak sprake is van versnippering en onduidelijkheid voor inwoners;

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:
- Te verkennen welke voor- en nadelen het heeft om welzijnswerk, (jeugd)zorg en werk en inkomen onder te brengen bij één integrale netwerksamenwerking;
- Te verkennen hoe we ervoor kunnen zorgen dat inwoners op één plek terecht kunnen met vragen over (jeugd)zorg, welzijn en werk en inkomen en dit zo in te richten dat inwoners efficiënt en effectief geholpen worden;
- De gemeenteraad uiterlijk bij de begrotingsbehandeling 2023 te informeren over de uitkomsten van de verkenning.

Indieners:
Carolien Zwijnepoel - D66
Marjan van Munster - PvdA
Mustafa Bal - DENK

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M48**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Kunstgras is niet groen

Aan de gemeenteraad

In de perspectiefnota staan plannen beschreven voor het vervangen van sportvelden waarbij voor de Schuytgraaf het vervangen van natuurgras voor kunstgras de meest logische optie wordt genoemd. In het coalitieakkoord werd de intentie uitgesproken bij vervanging van sportvelden juist het tegenovergestelde te doen, namelijk onderzoeken of in plaats van kunstgrasvelden geen natuurgras terug kan komen. Daar zit een motivatie achter die past bij de intentie radicaal te vergroenen, duurzaamheid na te streven en hittestress tegen te gaan.

Omdat we weten dat:

- De productie van kunstgras en het verwerken van oud kunstgras niet echt duurzaam is.
- Bij slijtage van kunstgras microplastics vrijkomen welke volgens de WHO en een TNO potentieel risico's voor de volksgezondheid opleveren.
- Volgens onderzoek van de WUR de temperatuur boven kunstgras op een hete zomerdag op kan lopen tot wel 75 graden Celsius, waardoor spelen onaangenaam of zelfs gevaarlijk wordt.
- Kunstgras een bijdrage levert aan de hittestress in de stad.
- Kunstgras geen CO2 opneemt en zuurstof afstaat, zoals natuurgras.
- Er ook nog een betonveld ligt in de Schuytgraaf.
- Een natuurlijke omgeving bijdraagt aan de gezondheid van mensen.

Omdat we vinden dat:

- Bij het vervangen van sportvelden eerst gekeken moet worden of kunstgras vervangen kan worden voor natuurgras.
- Radicaal vergroenen niet te rijmen is met het vervangen van een groen natuurgrasveld voor een kunststof variant.
- Indien kunstgras vervangen wordt voor kunstgras, gekozen moet worden voor de meest duurzame optie.

Arnhem GEMEENTE

We roepen het college daarom op:

- Om geen nieuwe kunstgrasvelden aan te leggen op plaatsen waar nu natuur is of gras groeit.
- Het betonnen multifunctionele speelveld weg te halen voor natuurontwikkeling.
- De omgeving van sportvelden ecologisch in te richten.
- Bij vervanging van kunstgras maximaal duurzaam aan te besteden.

Indieners:

Leo de Groot – Partij voor de Dieren

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M49**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Onderzoek maatschappelijke rol levensbeschouwelijke organisaties

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:
Een onderzoek te starten naar de maatschappelijke rol van levensbeschouwelijke organisaties in de stad en de impact daarvan op het gemeentelijk beleid.

Omdat we weten dat:

- Levensbeschouwelijke organisaties veel doen in de stad op gebied van vrijwilligerswerk en daarmee een impact hebben;
- Dit werk onzichtbaar is voor de samenleving en daarom ook voor de gemeente;
- In het verleden diverse fracties hebben aangedrongen op erkenning van de waarde van levensbeschouwelijke organisaties;
- Diverse gemeenten in Nederland in het verleden onderzoek hebben laten uitvoeren naar de maatschappelijke rol van levensbeschouwelijke organisaties in hun stad of gemeente;[1]

Omdat we vinden dat:

- Het belang van levensbeschouwelijke organisaties moet worden opgenomen in gemeentelijke stukken, zodat de gemeente erkenning geeft aan de impact van die organisaties;
- Dit zichtbaar gemaakt kan worden door ook in Arnhem een onderzoek te laten uitvoeren naar de maatschappelijke rol van levensbeschouwelijke organisaties in de stad;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

Een extern onderzoek te starten naar de maatschappelijke rol van levensbeschouwelijke organisaties in de stad en de impact daarvan op het gemeentelijk beleid.

Indieners:

Nathalie Nede - ChristenUnie

[1] Zoals *Rotterdam* (https://persberichtenrotterdam.nl/persberichten/maatschappeljke-waarde-levensbeschouwelijke-organisaties-200-miljoen-euro)
en *Den Haag* (https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/317027_Levensbeschouwelijke-organisaties-en-de-Wmo-in-Den-Haag_SV.pdf)

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	23M51
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Ontwikkelen van multi sport veld in Hoogte 80 terrein, wijk Geitenkamp

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:
Om zo spoedig mogelijk werk te maken van het ontwikkelen van een multi sport veld in het Hoogte 80 Terrein bij de wijk Geitenkamp

Omdat we weten dat:

- Dat het stimuleren van bewegen en sporten goed is voor zowel de lichamelijke- als geestelijke gezondheid. De bewoners van Geitenkamp dit zien als een kans om o.a. Obesitas onder jongeren tegen te gaan;
- Er reeds ontwikkelingen en initiatieven zijn om dit terrein te ontwikkelen tot een hoogwaardig mulit sport veld voor o.a. voetbal, basketbal, jeu de Boeles en fitness terrein, waar tevens bankjes zouden komen om op te kunnen zitten en elkaar te kunnen ontmoeten;
- Het huidige ‘knollenveld’ nu slechts gebruikt wordt als honden uitlaatplek en sporadisch als voetbal veld;
- Er reeds vergevorderde plannen- onderzoeken liggen van o.a. sportbedrijf, Team Leef Omgeving (TLO) en de buurt bewoners zelf; om dit veld mooier te maken;
- Er in dit plan tevens een verharding is opgenomen van ca 30m2 en de rest van omgeving groen blijft

Omdat we vinden dat:

- De wijk Geitenkamp gebaat is bij een meer beweging- en sporten aanbod en er daardoor meer kansen zullen ontstaan voor de huidige bewoners om gezonder en fitter te leven;
- De bewoners van Getenkamp in dit initiatief ondersteund dienen te worden

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

In overleg te gaan met de initiatief nemers hiervan en te komen tot een spoedige ontwikkeling van dit multi sport veld op het Hoogte 80 terrein. De kosten van dit veld te dekken uit de algemene reserve of uit het wijkbudget.

Indieners:

Nathalie Nede - ChristenUnie

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M52**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Pilot ervaringsdeskundigen toevoegen aan sociaal wijkteams

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:
in het gebied Arnhem Noord-Oost (waar Geitenkamp onder valt) een pilot te starten om betaalde ervaringsdeskundigen toe te voegen aan het sociaal wijkteam om daarmee bewoners beter te bereiken en te ondersteunen

Omdat we weten dat:

- Onderzoek en ervaring uitwijst uit dat de inzet van ervaringsdeskundigen in sociale wijkteams een goed effect heeft.[1]
- Andere experimenten uitwijzen: “Ervaringsdeskundigen creëren een vertrouwensband en nodigen cliënten uit tot een dialoog in een open en gelijkwaardige relatie. Ze pakken samen dagelijkse zaken op en ondersteunen gezinsleden in het contact met instanties. De ervaringsdeskundigen gaan minder oplossingsgericht te werk dan de generalisten. De relatie staat voorop, niet de te behalen doelen. Hoe ze dit doen, zo analyseren de onderzoekers, is bijvoorbeeld door er te zijn voor de cliënt, zonder oordeel. Door hoop en herkenning te bieden, en door waar nodig een spiegel voor te houden. Door aan te sluiten bij tempo en perspectief van de cliënt.”[2]
- Het vertrouwen in de overheid en haar professionals in Geitenkamp laag is;

Omdat we vinden dat:

- Ervaringsdeskundigen professioneel iets toevoegen aan de sociale wijkteams;
- Dit het beste kan worden geconcludeerd door er zelf mee te experimenteren;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- in het gebied Arnhem Noord-Oost een pilot te starten om betaalde ervaringsdeskundigen toe te voegen aan het sociaal wijkteam;
- Dit in de begroting 2024 op te nemen;
- De pilot 2 jaar na de start te evalueren;

Indieners:

Nathalie Nede - ChristenUnie

---

[1] Zie bijvoorbeeld het onderzoek https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2021-03/De-rol-en-meerwaarde-van-ervaringsdeskundigen-in-sociale-wijkteams.pdf
[2] Zoals Van Overleven naar Leven in Amsterdam (http://eropaf.nl/wp-content/uploads/2021/05/Van-Overleven-naar-Leven.pdf)

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M54**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Ambities beweegnorm jeugd naar boven bijstellen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- 71% van de jeugd in Arnhem niet aan de landelijke beweegnorm voldoet, hiermee ontstaat een grote groep met potentieel overgewicht, gezondheidsproblemen en andere gevolgen van te weinig bewegen.
- Kinderen die voldoende bewegen zijn gelukkiger, hebben meer zelfvertrouwen en zijn beter toegerust op de toekomst.
- Arnhem onlangs het ‘Visiedocument Bewegen Gezondheid en Sport op basisscholen 2023-2026’ heeft vastgesteld waarin wordt teruggeblikt en ook ambities worden uitgesproken.

Omdat we vinden dat:

- Het van essentieel fysiek én sociaal belang is om alle Arnhemse kinderen de mogelijkheid te geven én te stimuleren om voldoende te bewegen.
- Het percentage jeugd die niet aan de beweegnorm voldoet niet past bij de gezonde stad die Arnhem graag wil zijn.
- Arnhem dé stad is waarin alle jeugd de kans moet krijgen om aan sport te doen.
- Arnhem heel veel mooie sportverenigingen heeft.
- De mooie samenwerking tussen Gemeente Arnhem en Sportbedrijf Arnhem hoge ambities verdient.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- In 2023 met een plan te komen waarin de beweegambities voor de jeugd in Arnhem naar boven worden bijgesteld. Dit plan bevat onder andere de volgende punten:
    - Uitwerking hoe alle Arnhemse basisscholen tenminste aan de 2+1+2 methode invulling kunnen geven
    - Realistische en ambitieuze doelstellingen om het percentage van 71% naar 50% terug te brengen
    - Uit te werken of 7uur sport (in plaats van 2+1+2) per week niet passender zou zijn in relatie tot de huidige beweegnormen voor jeugd

Arnhem GEMEENTE

- Te verkennen welke rol sportverenigingen kunnen spelen in het faciliteren en organiseren van sportactiviteiten voor jeugd
- Een financieel overzicht welke middelen de gemeente nodig heeft om dit te kunnen realiseren

Indieners:

Alwin van Engelenburg – VVD
Carolien Zwijnepoel – D66
Scott van den Broek – CDA
Marjan van Munster – PvdA
Marlies Neutkens – Volt
Mustafa Bal – DENK
Guus van der Laak – Arnhem Centraal

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M58**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Feliciteren en informeren

Constaterende dat:

- Verschillende gemeenten een verjaardagskaart sturen naar burgers die de leeftijd van 18 jaar bereiken met informatie[1] over hun rechten en plichten
- Veel jongeren niet goed op de hoogste zijn wat er van volwassenen verlangd wordt en waar zij terecht kunnen met vragen & zorgen over bijvoorbeeld geldzaken
- Er een verschil is tussen de informatie en hulpverlenging van Rijksoverheid, DUO en Gemeente, terwijl er heel veel informatiepunten zijn en ook lokaal allerlei informatie en hulp beschikbaar is voor jongeren

Overwegende dat:

- Beter toegankelijke en laagdrempelige (proactieve) informatie voor jongvolwassenen kan helpen om stress en geldzorgen en schulden te voorkomen;
- Deze proactieve benadering kan bijdragen aan wegwijs worden in de hoeveelheid digitale hulp- en informatiebronnen die er voor (jong)volwassenen zijn;

Verzoekt de gemeenteraad het college om:

Jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken een aanvullende informatiebrochure (met allerlei informatie over relevant thema's voor deze groep Arnhemmers, waaronder geldzaken, maar ook breder) te zenden in de vorm van een verjaardagskaart die hen informeert over de mogelijkheden, plichten en informatiepunten zoals bijvoorbeeld kwikstart. En deze kosten te dekken uit regulier budget dat bedoeld is om schulden te voorkomen.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie
Mustafa Bal - DENK

[1] https://www.gemeente.nu/bedrijfsvoering/communicatie/feliciteren-en-informeren-als-inwoners-18-jaar-worden/
https://www.papendrecht.net/nieuws/85991/gemeente-papendrecht-stuurt-kaart-naar-18-jarigen-2021-12-07

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M61**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Toetsing ZZP'ers en onderaannemers in de Zorg aan Bibob-toetsing

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: het is belangrijk om ook zzp'ers en onderaannemers in de zorg te kunnen toetsen aan de Bibob-toetsing om de integriteit en kwaliteit binnen de zorgsector te waarborgen. Door alleen de hoofdaannemers te toetsen, blijven mogelijke risico's en betrokkenheid van onderaannemers en zzp'ers onopgemerkt. De recente wijzigingen in de Wet Bibob bieden mogelijkheid. Door het steekproefsgewijs toepassen van de toetsing creëer je een eerlijke vorm van controle waarbij iedereen weet dat ze gecontroleerd kunnen worden. Nu is dat nog niet het geval.

Omdat we weten dat:

- Het waarborgen van integriteit binnen de zorgsector van groot belang is voor de veiligheid en kwaliteit van zorg;
- Het toetsen van alleen de hoofdaannemers aan de Bibob-toetsing onvoldoende garantie biedt voor integriteit, gezien de mogelijke betrokkenheid van onderaannemers en zzp'ers;
- De recente wijzigingen in de Wet Bibob de mogelijkheid bieden om de semi open house contracten, waaronder de zorgcontracten vallen, aan een Bibob-toets te onderwerpen;
- De contracten van zorgaanbieders en onderaannemers in 2025 verlengd of aangevraagd moeten worden, wat een geschikt moment is voor Bibob-toetsing.

Omdat we vinden dat:

- Door onderaannemers en zzp'ers te toetsen, krijgt men een completer beeld van de betrokkenheid van verschillende partijen bij de zorgverlening. Hierdoor wordt voorkomen dat mogelijke risico's en misstanden onopgemerkt blijven.
- Het belangrijk is dat niet alleen de hoofdaannemers, maar ook onderaannemers en zzp'ers aan dezelfde toetsingscriteria kunnen worden onderworpen. Dit zorgt voor een gelijkwaardige en consistente aanpak bij het waarborgen van integriteit binnen de zorgsector.
- Een strenge toetsing aan de Bibob-criteria ervoor zorgt dat alleen betrouwbare en integere zorgaanbieders, onderaannemers en zzp'ers actief zijn in de sector. Dit draagt bij aan het verbeteren van de kwaliteit van zorg en het vertrouwen van zorgbehoevenden.

Arnhem GEMEENTE

- Het toetsen van onderaannemers en zzp'ers in de zorg niet beperkt moet blijven tot het moment van opdrachtverlening. Door periodieke herbeoordelingen tijdens het verloop van het contract, kan de integriteit van deze partijen voortdurend worden gemonitord. Dit zorgt ervoor dat eventuele veranderingen in integriteitsrisico's of ongewenst gedrag tijdig worden opgemerkt en aangepakt.

Verzoekt het college:

1. Voor december 2023 met een voorstel te komen waarin periodieke toetsing van zzp'ers en onderaannemers in de zorg aan de Bibob-toetsing is opgenomen, bij de uitvoering van opdrachten verstrekt door de gemeente.
2. Te onderzoeken hoe de verantwoordelijkheden en uitvoering van de toetsing ook (deels) kunnen worden belegd bij de hoofdaannemers;

Indiener:

Rebin Maref – VVD

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M62**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: het bevorderen van integriteit en het bestrijden van corruptie onder ambtenaren is van cruciaal belang om de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van overheidsinstanties te waarborgen. Het omkopen van ambtenaren is uitgegroeid tot een lucratief verdienmodel binnen het criminele milieu, wat ernstige gevolgen heeft voor de veiligheid en het vertrouwen in onze samenleving. Door concrete stappen te ondernemen, zoals het stimuleren van een meldingscultuur, samenwerking met andere instanties, regelmatige evaluatie en monitoring, beperking van toegang tot gevoelige informatie, versterking van het integriteitsbeleid en het verhogen van bewustwording en trainingen, kunnen we de integriteit van ambtenaren versterken en de impact van corruptie verminderen.

Omdat we weten dat:

- Ambtenaren een cruciale rol spelen bij het waarborgen van integriteit en het leveren van hoogwaardige diensten aan de samenleving;
- De meerderheid van de ambtenaren integer handelt en zich inzet voor het algemeen belang;
- Het corrumperen van ambtenaren is uitgegroeid tot een verdienmodel in het criminele milieu, zoals naar voren komt in het artikel "Rijksrecherche ziet dat omkopen van ambtenaren verdienmodel is geworden" in de NRC van dinsdag 09 mei 2023;
- Criminelen actief op zoek gaan naar kwetsbare ambtenaren om hen te corrumperen en zo gevoelige informatie te verkrijgen;
- Overheidsinstanties zich vaak niet bewust zijn van de waarde van hun gegevens voor criminelen en meer maatregelen kunnen treffen om corruptie te voorkomen;
- Het van essentieel belang is om de integriteit van ambtenaren te waarborgen en hen te beschermen tegen corruptiepraktijken;

Omdat we vinden dat:

- Het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is om integriteit hoog in het vaandel te houden en een cultuur van integriteit te bevorderen.
- De integriteit van ambtenaren van essentieel belang is voor een goed functionerende overheid en het vertrouwen van burgers in het openbaar bestuur.

Arnhem GEMEENTE

- Corruptie en omkoping ernstige schade kunnen toebrengen aan de samenleving, de rechtsstaat en het publieke belang.
- Het bevorderen van open gesprekken over mogelijke kwetsbaarheden bijdraagt aan het beschermen van ambtenaren tegen corruptiepraktijken.

Roept het college op:

1. Actief de meldingscultuur binnen de gemeente Arnhem te stimuleren, zodat ambtenaren zich veilig voelen om misstanden en mogelijke corruptie te melden;
2. Intensieve samenwerking aan te gaan met relevante instanties (Rijksrecherche, het OM) en politiediensten om informatie-uitwisseling en gecoördineerde acties tegen corruptie te bevorderen;
3. Reguliere evaluaties en monitoring in te voeren om de integriteit van ambtenaren en de effectiviteit van anticorruptiemaatregelen te beoordelen en bij te sturen waar nodig;
4. Toegang tot gevoelige informatie strikt te beperken en beter te registreren wie welke informatie opzoekt, zodat eventuele daders makkelijker kunnen worden geïdentificeerd;
5. Het integriteitsbeleid te versterken en periodieke trainingen en bewustwordingsprogramma's te organiseren voor ambtenaren en leidinggevenden;
6. Een proactieve rol te vervullen bij het identificeren en ondersteunen van kwetsbare ambtenaren en het bevorderen van open gesprekken tussen leidinggevenden en medewerkers over mogelijke kwetsbaarheden.
7. Voor het einde van dit jaar de raad te informeren over de aanpak en eventuele kosten hiervan.

Indiener:

Rebin Maref – VVD Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M63**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel: Betere gezondheid en meer beweging door duurzame kunstgrasvelden

Constaterende dat:

- 71% van de Arnhemse kinderen niet voldoet aan de landelijke beweegnorm
- Sport en bewegen belangrijk is voor jong en oud en bijdraagt aan de fysieke en mentale gezondheid van Arnhemmers
- Sportverenigingen in Arnhem van groot belang zijn voor het bevorderen van sportparticipatie, gezondheid en sociale cohesie in onze gemeenschap
- Kunstgrasvelden een belangrijke rol spelen bij het faciliteren van sportactiviteiten gedurende het hele jaar, ongeacht de weersomstandigheden
- Het gebruik van traditionele kunstgrasvelden kan leiden tot milieuproblemen, zoals de emissie van microplastics en het gebruik van schadelijke chemicaliën

Overwegende dat:

- Duurzaamheid een essentieel onderdeel is van verantwoord sportbeleid en het behoud van een gezonde leefomgeving
- Er technologische vooruitgang is geboekt in de ontwikkeling van duurzame alternatieven voor traditionele kunstgrasvelden, zoals gerecycled kunstgras en eco-vriendelijke infill-materialen
- Het gebruik van duurzame kunstgrasvelden kan bijdragen aan het verminderen van milieuschade, zoals de verspreiding van microplastics en het gebruik van schadelijke chemicaliën
- Duurzame kunstgrasvelden lagere onderhoudskosten met zich mee kunnen brengen en daardoor financieel voordeliger kunnen zijn op de lange termijn
- Het bevorderen van duurzame kunstgrasvelden kan sportverenigingen in Arnhem helpen bij het verduurzamen van hun sportfaciliteiten en het verlagen van hun milieu-impact

Draagt het college op:

- Om de mogelijkheden te onderzoeken voor het stimuleren en faciliteren van duurzame kunstgrasvelden voor sportverenigingen in Arnhem, waarbij wordt gekeken naar innovatieve en milieuvriendelijke technologieën
- Om sportverenigingen te ondersteunen bij de transitie naar duurzame kunstgrasvelden door middel van advies, financieringsmogelijkheden en het delen van best practices.
- Om bij de aanleg, renovatie en onderhoud van kunstgrasvelden prioriteit te geven aan duurzaamheidscriteria, zoals het gebruik van gerecycled materiaal en eco-vriendelijke infill-materialen

GEMEENTE Arnhem

Yildirim Usta – DENK
Mustafa Bal - DENK

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M64**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:
Huisvesting maatschappelijke organisaties

Constaterende dat:
- Maatschappelijke organisaties een belangrijke rol spelen in het versterken van de sociale cohesie en leefbaarheid in onze wijken.
- Er maatschappelijke organisaties zijn die van noemenswaardige grootte zijn en een aantoonbare bijdrage leveren aan de wijk waarin zij actief zijn.
- Het van groot belang is dat deze maatschappelijke organisaties over geschikte huisvesting beschikken om hun waardevolle werk voort te kunnen zetten.
- Het college van burgemeester en wethouders de verantwoordelijkheid heeft om actief bij te dragen aan het faciliteren van passende huisvesting voor deze organisaties die een belangrijke rol spelen in het versterken van de sociale cohesie en leefbaarheid in onze wijken.

Overwegende dat:
- Het stimuleren van de huisvesting van maatschappelijke organisaties bijdraagt aan de leefbaarheid, sociale cohesie en het welzijn van de inwoners van Arnhem.
- Het college proactief moet handelen om te zorgen dat waardevolle maatschappelijke organisaties een passende locatie hebben om hun activiteiten uit te voeren.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders om:
- Maatschappelijke organisaties van aanzienlijke omvang, die een aantoonbare bijdrage leveren aan de stad, te ondersteunen in hun huisvesting wanneer zij een beroep doen op de gemeente.
- In samenwerking met betrokken organisaties en stakeholders geschikte huisvestingsmogelijkheden te identificeren en indien mogelijk te faciliteren.
- Te streven naar passende huisvesting voor deze organisaties binnen een redelijke termijn.
- Organisatorische ondersteuning te bieden aan maatschappelijke organisaties om hen te helpen bij het realiseren en behouden van geschikte huisvesting.

En gaat over tot de orde van de dag.

Indieners:
Yildirim Usta – DENK

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M65**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Constaterende dat:

- Er een roep is op het herstel van de traditie om de finales van het schoolvoetbaltoernooi te laten plaatsvinden in het Gelredome stadion van Vitesse.
- Deze historische traditie vele jaren heeft bijgedragen aan het bevorderen van sportiviteit, teamgeest en gezonde competitie onder jonge studenten.
- Dat de finales in het Gelredome stadion een unieke en inspirerende ervaring bieden voor de deelnemende leerlingen

Overwegende dat:

- Herstel van de traditie van belang is voor Arnhem.
- Toegankelijkheid van de finale van belang is voor leerlingen.
- Dat de samenwerking met Vitesse goed is voor de imago van de stad en Vitesse
- Een inspirerende sfeer motiverend werkt voor schoolgaande kinderen
- Promotie van sport en gezonde levensstijl hoort bij de ambities van het stadsbestuur:

Verzoekt het college om:

- Om in samenspraak met lokale autoriteiten, sportinstanties en onderwijsinstellingen om actie te ondernemen om de finales van het schoolvoetbaltoernooi weer te laten plaatsvinden in het Gelredome stadion van Vitesse. Hierdoor kunnen we de traditie in Arnhem weer herstellen.
- de lokale sportautoriteiten en onderwijsinstellingen op te roepen op om de finales van het schoolvoetbaltoernooi weer in het Gelredome stadion van Vitesse te organiseren, zoals dat voorheen het geval was.
- Om zich in te zetten en ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk leerlingen kunnen genieten van deze bijzondere ervaring.
- Om de lokale overheid, sportinstanties en Vitesse bij elkaar te brengen om nauw samen te werken bij het organiseren van de finales. Dit omvat het verstrekken van de benodigde faciliteiten, veiligheidsmaatregelen en promotie van het evenement, om ervoor te zorgen dat de finales in het Gelredome stadion een succesvolle en memorabele ervaring worden voor alle betrokkenen
- de organisatoren op te roepen om ervoor te zorgen dat de sfeer tijdens de finales in het stadion van Vitesse een inspirerende en positieve omgeving creëert, waarin jonge spelers hun talenten ten volle kunnen benutten

Arnhem GEMEENTE

- de finales van het schoolvoetbal in het Gelredome stadion van Vitesse te houden, zodat we een krachtige boodschap kunnen uitdragen over het belang van sport en een gezonde levensstijl voor jongeren.
- Deze gelegenheid ook te benutten om voorlichting te geven over de voordelen van sportparticipatie en de promotie van lichamelijke activiteit onder jongeren

Yildirim Usta – DENK
Mustafa Bal - DENK

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M66**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Sanitaire voorzieningen bij volkstuinen

Overwegende dat:

- Volkstuinen een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid en het welzijn van de inwoners van Arnhem.
- Volkstuinen een plek bieden waar mensen kunnen genieten van de natuur, actief bezig kunnen zijn en sociale contacten kunnen onderhouden.
- Bij enkele volkstuinen in Arnhem geen sanitaire voorzieningen aanwezig zijn, wat met name problemen oplevert voor mensen op leeftijd.

Constaterende dat:

- Het ontbreken van sanitaire voorzieningen bij volkstuinen belemmerend kan zijn voor mensen, vooral zij die wat ouder zijn en meer behoefte hebben aan faciliteiten in de directe nabijheid.
- Het belangrijk is dat volkstuinen toegankelijk zijn voor een diverse groep mensen, ongeacht hun leeftijd of fysieke gesteldheid.

Verzoekt het college:

- Om de besturen van volkstuinen te ondersteunen bij het faciliteren van sanitaire voorzieningen, zoals toiletten, op het terrein of in de buurt van de volkstuinen**.**
- Om in samenwerking met de betrokken partijen te kijken naar de mogelijkheden die kunnen worden ingezet om de realisatie van sanitaire voorzieningen te ondersteunen.
- Om bij de herziening van bestemmingsplannen en beleidskaders rekening te houden met de noodzaak van sanitaire voorzieningen bij volkstuinen, zodat hier in de toekomst beter op kan worden ingespeeld.

Indieners:

Yildirim Usta – DENK

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M76**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Onderzoek deelname aan experiment ‘Gewoon geld geven’

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:
Een onderzoek te starten naar de mogelijkheden om Arnhem aan te melden voor het experiment ‘Gewoon geld geven’ van het Kansfonds.[1];

Omdat we weten dat:

- Vanuit internationale onderzoeken bekend is dat het onvoorwaardelijk geven van geld over de hele linie een positief effect heeft op het welzijn van mensen;
- Een stabiel en onvoorwaardelijk inkomen financiële rust en vertrouwen in de toekomst geeft;
- De regels die er nu zijn binnen de Participatiewet, zijn gemaakt vanuit een wantrouwend mensbeeld, terwijl dit experiment uitgaat van vertrouwen in de mens;
- Het Kansfonds momenteel het experiment ‘Gewoon geld geven’ uitvoert, als middel om een nieuwe kijk op het armoedevraagstuk aan te jagen. Eén die uitgaat van bestaanszekerheid, een positief mensbeeld en vertrouwen;
-

Omdat we vinden dat:

- Mensen de ruimte moeten krijgen te leven in plaats van te overleven;
- De huidige regels en voorzieningen te weinig uitgaan van de eigen mogelijkheden van burgers;
- Bestaanszekerheid bieden een verantwoording is van de gemeente die soms vraagt naar innovatieve oplossingen en denkrichtingen;
- Dit experiment de tools en mogelijkheden daarvoor biedt, terwijl de gemeente zelf niet het wiel opnieuw hoeft uit te vinden;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

Een onderzoek te starten naar de mogelijkheden om Arnhem aan te melden voor het experiment ‘Gewoon geld geven’ van het Kansfonds;

Indieners:

Nathalie Nede, ChristenUnie

---

[1] Zie voor meer informatie: https://www.kansfonds.nl/programmas/gewoon-geld-geven en https://www.movisie.nl/artikel/tilburg-geeft-gewoon-geld-werkt

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M77**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Prioriteit geven aan Veiligheid bij de Begroting

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: met deze motie verzoeken wij het college om bij het opstellen van de begroting prioriteit te geven aan het onderwerp veiligheid. We zijn van mening dat er bij de begroting meer perspectief moet zijn op investeringen in het verbeteren van de veiligheid van Arnhem en haar inwoners.

Omdat we weten dat:

- Veiligheid een essentieel aspect is voor het welzijn van de inwoners van Arnhem;
- In de Perspectiefnota staat dat veel Arnhemmers dagelijks geconfronteerd worden met overlast en criminaliteit in hun directe woonomgeving en buurt;
- De aanpak van georganiseerde (drugs)criminaliteit en het voorkomen van een volgende generatie dealers en verslaafden van groot belang zijn;
- Het schoon, heel en veilig houden van wijken en het tegengaan van verloedering en hufterigheid cruciaal zijn voor een prettige leefomgeving;
- In de Atlas voor Gemeenten 2023 in het overzicht met geweldsmisdrijven Arnhem op de 48e plek staat als het gaat over vernielingen en overlast. Alleen Den Haag en Rotterdam doen het nog slechter dan Arnhem.

Omdat we vinden dat:

- Bij de begroting van de Gemeente Arnhem prioriteit moet worden gegeven aan het onderwerp Veiligheid;
- Er meer perspectief moet zijn op investeringen in het verbeteren van de veiligheid van Arnhem en haar inwoners;
- Het belangrijk is dat Arnhem volgens de Atlas voor Gemeenten 2023 de aantrekkelijkste stad van Nederland is op het gebied van groen en water, maar tegelijkertijd veiligheid dramatisch laag scoort en dus veel meer prioriteit moet hebben.

Roept het college op:

1. Bij het opstellen van de begroting prioriteit te geven aan het onderwerp Veiligheid;

Gemeente Arnhem

2. Voldoende middelen en maatregelen vrij te maken om de veiligheidssituatie in Arnhem te verbeteren;

Indiener:

Rebin Maref – VVD

Overzicht thema's coalitieakkoord, begrotingsprogramma's en portefeuillehouders		
Hoofdstuk coalitieakkoord	**Portefeuille**	**Portefeuillehouder**
Een duurzaam Arnhem		
	Duurzaamheid	Cathelijne Bouwkamp
	Stedelijke ontwikkeling en ruimtelijke ordening	Cathelijne Bouwkamp
	Mobiliteit (inclusief parkeren)	Nermina Kundic
	Economische zaken	Nermina Kundic
	Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit	Nermina Kundic
	Binnenstad	Bob Roelofs
	Afval	Bob Roelofs
	Wonen	Paul Smeulders
	Grondzaken	Paul Smeulders
	Gemeentelijk vastgoed	Paul Smeulders
Een groen Arnhem		
	Groen en klimaatadaptatie in de stad	Cathelijne Bouwkamp
	~~Mobiliteit~~	~~Nermina Kundic~~
	Openbare ruimte	Bob Roelofs
	Natuur en stadsparken	Marco van der Wel
	Water, milieu en luchtkwaliteit	Marco van der Wel
	Dierenwelzijn en biodiversiteit	Marco van der Wel
	(stads)Landbouw	Marco van der Wel
	Omgevingsdienst, vergunningen en handhaving	Marco van der Wel
Een Kansrijk Arnhem (inclusief cultuur)		
	Openbare orde en veiligheid	Ahmed Marcouch
	Handhaving (onderdeel openbare orde en veiligheid)	Ahmed Marcouch
	Arnhem-Oost aanpak	Cathelijne Bouwkamp
	Onderwijs en jeugd	Nermina Kundic
	Jeugdzorg	Bob Roelofs
	Sport	Bob Roelofs
	Ouderen	Bob Roelofs
	Maatschappelijke ondersteuning, sociale wijkteams en WMO	Marco van der Wel
	Werk en Inkomen	Mark Lauriks
	Leefbaarheid	Mark Lauriks
	Wijken en wijkgericht werken	Mark Lauriks
	Welzijn	Mark Lauriks
	Armoedebeleid	Mark Lauriks
	Schulddienstverlening	Mark Lauriks
	Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, huiselijk geweld en kinde	Maurits van de Geijn
	Publieke gezondheid en GGD	Maurits van de Geijn
	Cultuur	Cathelijne Bouwkamp
Een verbonden Arnhem		
	Herdenken	Ahmed Marcouch
	Citymarketing	Nermina Kundic
	Toerisme en recreatie	Nermina Kundic
	Regionale samenwerking	Nermina Kundic
	Burgerparticipatie	Bob Roelofs
	Evenementen	Bob Roelofs
	Slag om Arnhem	Bob Roelofs
	Erfgoed	Bob Roelofs
	~~Gemeentelijk vastgoed~~	~~Paul Smeulders~~
	Asiel en vluchtelingen	Paul Smeulders
	Inburgering	Paul Smeulders
	Inclusie en diversiteit	Maurits van de Geijn
	Publieke dienstverlening	Maurits van de Geijn
	Communicatie	Maurits van de Geijn
	Digitalisering	Maurits van de Geijn
	Automatisering	Maurits van de Geijn
	Privacy	Maurits van de Geijn
	P&O	Maurits van de Geijn
	Inkoop	Maurits van de Geijn
	Internationale samenwerking	Maurits van de Geijn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 160470

Onderwerp: Perspectiefnota 2024-2027

Kernboodschap

De Perspectiefnota is het startpunt van een nieuwe cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota 2024-2027 geeft inzicht in de beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de Begroting 2024 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2025-2027. Het beeld dat deze Perspectiefnota laat zien is dat de beleidsinhoudelijke ontwikkelingen op de lange termijn vooralsnog belemmerd worden door onzekerheid over het financiële meerjarenperspectief. Het financiële kader is voor de eerste jaren meer dan toereikend voor het kunnen opvangen van de autonome en overige financiële ontwikkelingen. Door de forse terugval van de rijksmiddelen (het gemeentefonds) vanaf 2027 ontstaat op grond van de huidige kaders echter een structureel knelpunt. Er is een aantal aanknopingspunten dat het aannemelijk maakt dat de structurele ruimte in de komende meicirculaire vergroot wordt. Het is echter onzeker of deze (extra) ruimte ook dermate groot is dat hiermee de in deze Perspectiefnota beschreven knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering ook (volledig) van dekking kunnen worden voorzien. In aanloop naar de Begroting 2024 zal hierover duidelijkheid ontstaan.

Voorstel

1. De Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen.

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Perspectiefnota 2024-2027 aan waarin we onze ambities voor de komende jaren beschrijven en aangeven welke keuzes we daarbij maken. We werken stevig verder aan onze ambities om de stad duurzamer, groener, kansrijker en meer verbonden te maken.
De Perspectiefnota is het eerste document in de cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota is een vormvrij document, zonder richtlijnen vanuit de gemeentewet of het BBV. Het gepresenteerde financiële meerjarenbeeld geeft een eerste inzicht voor de Begroting 2024, maar hoeft in tegenstelling tot de Begroting niet te voldoen aan door de provincie gestelde eisen in het kader van structurele en reële sluitendheid.

De Perspectiefnota is als volgt ingedeeld:

- Een inleidend hoofdstuk over de belangrijkste beleidsinhoudelijke ontwikkelingen waar we voor staan en waar we aan werken. In dit hoofdstuk zijn ook de resultaten uit het Digipanel verwerkt, dat specifiek voor deze Perspectiefnota bevraagd is op een aantal onderwerpen;
- Een hoofdstuk over het financiële perspectief voor de komende jaren, met daarin:
  - een algemene inleiding over de verwachte ontwikkeling van de gemeentelijke financiën

Gemeente Arnhem

- een concrete duiding en toelichting van de autonome en overige financiële ontwikkelingen
- een beschrijving van de knelpunten en ambities in het (lopende) beleid en uitvoering, die vanwege de onzekerheid over het (structurele) financiële perspectief nog niet allen van dekking kunnen worden voorzien. Deze knelpunten en ambities zijn beschreven aan de hand van de thema's uit het coalitieakkoord: Een duurzaam Arnhem, een groen Arnhem, een kansrijk Arnhem en een verbonden Arnhem.

Beoogd effect

De uitkomsten van de besluitvorming over de Perspectiefnota te betrekken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2024.

Argumenten

1.1 De beleidsinhoudelijke ontwikkelingen en ambities worden toegelicht
In de Perspectiefnota 2024-2027 wordt een actueel inzicht gegeven van de inhoudelijke ontwikkelingen en ambities die op diverse beleidsterreinen voor de komende jaren van belang zijn.

1.2 Het begrotingskader wordt geactualiseerd
Met de Perspectiefnota 2024-2027 worden de begrotingskaders bijgesteld op basis van autonome ontwikkelingen en overige financiële ontwikkelingen. Tevens worden de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering in beschrijvende zin verwerkt. In de Begroting 2024 zullen deze kaders verder worden ingevuld.

Kanttekeningen en risico's

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. In de septembercirculaire 2022 is wel een incidentele tegemoetkoming in het gemeentefonds voor het jaar 2026 toegekend. Daardoor is het 'ravijn' in 2026 enigszins gedempt en in volle omvang verschoven naar 2027. Het Rijk belooft duidelijkheid aan gemeenten in de meicirculaire van dit jaar, waarbij het afwachten is hoe duidelijk deze circulaire gaat zijn. Komt er bijvoorbeeld een (aanvullende) compensatie? En is deze compensatie dan incidenteel of structureel? Of komt er ook een nieuwe systematiek voor de berekening van het gemeentefonds? En hoe ziet die systematiek er dan uit? De meicirculaire 2023 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van kadernota's, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Arnhemse Perspectiefnota 2024 onzekerheid kent. Gemeenten gaan hier ieder naar eigen inzicht mee om en de provincie worstelt hier vanuit haar toezichthoudende rol (ook) mee. Het risico bestaat dat in aanloop naar de Begroting 2024 duidelijk wordt dat de rijksmiddelen onvoldoende ruimte bieden om alle financiële knelpunten en ambities uit deze Perspectiefnota te dekken. In dat geval worden in de Begroting 2024 voorstellen gedaan om hier op een passende wijze mee om te gaan.

Participatie

De Perspectiefnota is een integraal kaderstellend document waarin de plannen en visies op de diverse beleidsterreinen terugkomen. In de voorbereiding van deze visies/plannen zelf hebben participatietrajecten vaak al plaatsgevonden en/of zijn nog aan de gang.

Daarnaast is in de periode 8 februari tot en met 24 februari 2023 het Digipanel via e-mail uitgenodigd om mee te denken over de ambities van de gemeente Arnhem. 1.161 Digipanelleden hebben de vragenlijst ingevuld, een respons van 29,8%. Alhoewel het Digipanel niet volledig representatief is voor de gemeente Arnhem, geven de resultaten van het onderzoek wel een goed beeld van wat er leeft in de stad, en wat belangrijke aandachtspunten zijn in relatie tot de Perspectiefnota. We hebben deze groep ‘kritische meedenkers’ bedankt voor hun bijdrage. Ook hebben we ze de gelegenheid gegeven hun advies toe te lichten tijdens de ‘Inspiratiemarkt’ die op 10 mei 2023 plaatsvindt in het kader van de behandeling van de Perspectiefnota in de raad. 220 panelleden hebben aangegeven dit graag te doen.

Financiën

Wanneer we de autonome en overige financiële ontwikkelingen in de begroting zouden verwerken, ontstaat voor het begrotingsjaar 2024 net als in de huidige Begroting een fors positief structureel sluitende begroting. Hierop wordt de begroting van de gemeente door de provincie beoordeeld. Ook de ontwikkeling van de weerstandsfactor laat een flink positieve ontwikkeling zien: in alle jaren van 2023 tot en met 2027 ligt deze (fors) boven de norm van 1,4. Dit komt door de aanwezige incidentele ruimte.

Het verwerken van deze autonome en overige financiële ontwikkelingen leidt er *binnen de momenteel bekende kaders* echter ook toe dat de totale onttrekking aan de algemene reserve in 2027 ruim € 10 miljoen bedraagt, die grotendeels structureel zou zijn. Mogelijk wordt dit tekort verlaagd naar circa € 4 miljoen, indien de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen een jaar uitgesteld wordt (zie verderop onder gemeentefonds). We beschouwen dit structurele tekort vanaf 2027 als een onwenselijke situatie die, zoals gezegd, het gevolg is van de huidige financiële kaders waarbinnen gemeenten moeten opereren.

Zoals hiervoor geschetst, verwachten we in aanloop naar de Begroting 2024 meer duidelijkheid vanuit het Rijk te ontvangen. Daarbij gaan we uit van een verruiming van de middelen die gemeenten nodig hebben om tenminste de autonome en overige financiële ontwikkelingen ook structureel het hoofd te bieden, maar die daarnaast ook noodzakelijk zijn om de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering te kunnen realiseren. Hieronder vallen ook de in de Begroting 2023 noodgedwongen incidenteel gedekte ambities, die we eigenlijk een meer structurele dekking zouden willen geven. Gelet op de in de meicirculaire beloofde duidelijkheid uit Den Haag, vinden we het niet opportuun om nu al concrete ombuigingen in gang te zetten. Indien de structurele ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 onverhoopt niet of niet in voldoende mate wordt geboden, dan vindt binnen de VNG overleg plaats over hoe hiermee om te gaan, omdat alle gemeenten dan met hetzelfde probleem kampen. Indien nodig bekijken we bij het opstellen van de Begroting 2024 welke mogelijkheden er zijn om ook vanaf 2027 een sluitende begroting te kunnen realiseren. Hoewel we dit zeer ongewenst vinden, voorzien we binnen de in deze Perspectiefnota gepresenteerde financiële ontwikkelingen wel aanknopingspunten om in aanloop naar de Begroting 2024 andere keuzes te maken, bijvoorbeeld door de indexaties niet (volledig) toe te kennen.

Uitvoering

De besluitvorming van de raad over de Perspectiefnota 2024-2027 wordt betrokken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2024, die eind september 2023 aan uw raad wordt aangeboden.

Communicatie

Er is een persbericht verzonden over deze Perspectiefnota. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen. Net als andere jaren maken we bij deze Perspectiefnota een infographic.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Perspectiefnota 2024-2027
- Rapportage panelonderzoek PPN 2023
- Alle adviezen van digipanelleden

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	160470

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023, nummer: 160470;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Perspectiefnota 2024–2027

Perspectiefnota 2024–2027

Gemeente Arnhem

Inhoud

1. INLEIDING 5

2. PERSPECTIEF OP HET FINANCIEEL MEERJARENBEELD 9

3. PERSPECTIEF OP AMBITIES EN KNELPUNTEN 17

3.1 Een DUURZAAM Arnhem 17
3.2 Een GROEN Arnhem 22
3.3 Een KANSRIJK Arnhem 23
3.4 Een VERBONDEN Arnhem 28

Locatie foto voorzijde: Presikhaaf University – Presikhaaf

1. Inleiding

Het voorjaar brengt Arnhem weer tot leven en nodigt uit om erop uit te trekken. Te genieten van de flora en fauna in de parken die onze stad rijk is, een terrasje te pakken in onze creatieve binnenstad of een mooie fietstocht te maken langs de Rijn. Ook in een ander opzicht is de lente begonnen. Corona is niet langer de gevreesde ziekte die ervoor zorgde dat de stad op slot ging.

Tegelijkertijd leven we in een tijd waarin de onvrede in onze samenleving voelbaar is, de tweedeling in Arnhem steeds opvallender wordt en de bestaanszekerheid voor een groeiend deel van onze inwoners niet vanzelfsprekend is. In Oekraïne woedt nog steeds een gruwelijke oorlog waardoor grote groepen mensen zijn weggevlucht van huis en haard op zoek naar een veilig heenkomen. Ook in Arnhem doen we er alles aan om hen ruimhartig op te vangen.

De klimaatcrisis geeft grote zorgen en de stikstofontwikkelingen brengen onzekerheden met zich mee. Betaalbare koop- en huurwoningen zijn helaas vaak onvindbaar en de biodiversiteitscrisis maakt dat we vol moeten inzetten op het vergroten en verbinden van onze natuurgebieden en parken. Op al deze onderwerpen dragen we als stad een grote verantwoordelijkheid.

Financiële duidelijkheid bij meicirculaire

Een nieuwe lente betekent ook een nieuwe Perspectiefnota. Het gesternte waarin we deze moeten maken, is nog ongewis. Dit komt met name door het onzekere financiële meerjarenperspectief vanuit de Rijksoverheid. Hoewel we in Arnhem de financiën op orde hebben en de eerste jaren de middelen nog toereikend zijn, worden hierdoor – net als in elke andere Nederlandse gemeente – onze inhoudelijke ambities mogelijk beperkt.

Uit deze Perspectiefnota blijkt dat de structurele financiële ruimte die er is, (vrijwel) volledig wordt opgeslokt door de (doorwerking van) indexaties die veel hoger zijn dan eerdere jaren. De Rijksoverheid compenseert gemeenten hier onvoldoende voor. Bovendien worden we in 2027 opnieuw geconfronteerd met het ‘ravijn’ in het gemeentefonds, dat in 2026 ook al was aangekondigd maar op het laatste moment incidenteel is verzacht.

We hopen van harte dat het Rijk bij de meicirculaire financiële duidelijkheid biedt en ruimte schept die het mogelijk maakt om financiële knelpunten op te lossen en onze ambities waar te maken. Met deze Perspectiefnota informeren we u als gemeenteraad niet alleen over de stand van de gemeentefinanciën. We nemen u vooral ook mee in de hoofdlijnen van het beleid. Graag gaan we met u in gesprek over de ontwikkelingen die op ons afkomen en horen we uw visie daarop. Die betrekken we dan vanzelfsprekend bij het opstellen van de begroting 2024.

Staat van de Stad en digipanel

De ‘Staat van de Stad’ is belangrijk geweest bij het opstellen van de Perspectiefnota. De cijfers die hierin worden gepresenteerd, laten belangrijke ontwikkelingen zien: bijvoorbeeld de groei van de stad, de armoede die nog in veel wijken aanwezig is en de verschillen in ervaren gezondheid tussen inwoners. Ruim 1.000 Digipanelleden hebben daarnaast aangegeven wat zij belangrijke thema’s vinden. Onderwijs, leefbaarheid, milieu en klimaat staan bovenaan. Ook hebben we ze gevraagd naar hun adviezen over de thema’s die zij belangrijk vinden. Een aantal daarvan vindt u terug in deze Perspectiefnota. Soms ondersteunen ze onze visie, soms laten ze juist een ander geluid horen.

Ondanks de onzekerheden die nu uit het financieel meerjarenperspectief blijken, blijven we volop werken aan onze doelen zoals verwoord in de begroting 2023. In deze perspectiefnota beschrijven we op hoofdlijnen onze inspanningen, knelpunten en uitdagingen voor een Duurzaam, Groen, Kansrijk en Verbonden Arnhem. Onze plannen voor en met de stad zijn onverkort ambitieus.

Een DUURZAAM Arnhem

Arnhem staat voor een grote woningbouwopgave. In 2040 willen we dat er 16.000 woningen meer zijn dan in 2020. Ondanks forse tegenwind proberen we te versnellen. Om dit mogelijk te maken, pakken we als gemeente een actievere rol. Duurzame verstedelijking in een groene leefomgeving is ons uitgangspunt. Bij het realiseren van deze opgave is Spoorzone Arnhem Oost van vitaal belang.

De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt.
Om dit aan te pakken sturen we in Arnhem op goede volkshuisvesting. Goede, onorthodoxe oplossingen en goed woonbeleid zijn noodzakelijk om meer woningen toe te voegen voor alle doelgroepen en wonen weer betaalbaar te krijgen. Om dit voor elkaar te krijgen stellen we dit jaar samen met de raad en de stad een nieuwe woonvisie op.

We willen voorkomen dat mensen dakloos worden zodat ze volwaardig mee kunnen doen aan onze samenleving. Hier blijven we samen met onze ketenpartners en de regiogemeenten ook in 2024 vol op in zetten. In lijn met het Nationaal Actieplan Dakloosheid proberen we dakloosheid zoveel mogelijk te voorkomen en streven we ernaar om voldoende en kwalitatief goede opvangplekken te creëren. Opvang duurt idealiter zo kort als mogelijk en zo lang als nodig met als resultaat een passende vervolgplek.

We werken aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Daarbij streven we naar een circulaire economie, een economisch systeem en samenleving waarin we veel minder grondstoffen, materialen en producten gebruiken. Een economie die klaar is voor de grote transities.

Klimaatverandering tegengaan betekent dat we op alle fronten moeten inzetten, onder andere door te isoleren, met grootschalige opwek, door circulair bouwen en door gedragsverandering. Dit zijn geen keuzes, maar maatregelen die we allemaal moet oppakken.

Ook voor onze bedrijven hebben we een verduurzamingsambitie. Met bedrijventerreinen en sectoren sluiten we green deals waarin we afspraken maken over energietransitie, vergroenen en het klimaatadaptiever worden van bedrijven/bedrijventerreinen. Ook helpen we bedrijven inzicht te krijgen in hun energieverbruik en hun besparingsmogelijkheden via de ketenaanpak “Arnhem zet de knop om”.

De groei van Arnhem en de regio heeft met de onder druk staande bereikbaarheid ook een keerzijde. Om onze stad bereikbaar, gezond en leefbaar te houden zullen we een mobiliteitstransitie moeten doormaken waarbij voetganger, fiets en het openbaar vervoer prioriteit hebben boven de auto. Samen met onze partners in de stad werken we dit jaar deze transitie uit in een nieuw mobiliteitsplan.

Een GROEN Arnhem

Samen met wijkbewoners gaan we – onder meer via de wijkgroenagenda’s – aan de slag met het radicaal vergroenen van de stad. We zetten alles op alles om de onder druk staande biodiversiteit te behouden, versterken en verbeteren. Om dit goed te kunnen doen is het belangrijk te weten wat de huidige stand van zaken is. Door middel van een monitoringsprogramma willen we inzicht krijgen in de huidige waarde van de biodiversiteit en de huidige waarde van leefgebieden van diersoorten (bijv. wilde bijen, amfibieën, grote fauna). Zo kunnen we in kaart brengen hoe we de biodiversiteit in het algemeen en de leefgebieden van soorten in het bijzonder kunnen verbeteren en verbinden.

In 2023 wordt een nieuwe visie stadslandbouw en regionaal/duurzaam voedsel opgesteld en een daaraan gekoppelde uitvoeringsagenda. In deze agenda geven we niet alleen vorm aan onze ambities op het gebied van natuurinclusieve (stads)landbouw en de eetbare stad, maar geven we ook in bredere zin uitvoering aan onze ambities op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit. We hebben daarvoor de afgelopen jaren ook al veel bomen geplant en zullen de komende jaren zoveel mogelijk en zo divers mogelijk groen toevoegen door bijvoorbeeld minimaal 10.000 bomen te planten. We blijven een klimaatadaptieve koplopersstad.

Ook werken we aan een integrale beleidsvisie gezonde en veilige leefomgeving. We vinden het namelijk van belang dat de ontwikkeling van onze stad hand in hand gaat met het gezonder en veiliger maken van de leefomgeving van mens, dier en milieu. Dit vraagt om een stevige positionering van gezondheid bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Een KANSRIJK Arnhem

Als overheid hebben en voelen we de plicht om actief te zorgen voor bestaanszekerheid van onze inwoners.
Als mensen ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld om rond te komen, moet die ondersteuning uitgaan van waardigheid en vertrouwen. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is goed toegankelijke voorzieningen en regelingen die eenvoudig zijn en eenvoudig zijn aan te vragen. Daarom gaan we onze inkomensregelingen verbeteren en makkelijker toegankelijk maken.

Preventie

12% van de Arnhemse huishoudens heeft problematische schulden. Dit zorgt voor grote stress en andere problemen in veel Arnhemse huishoudens. Wij vinden dat mensen met schulden perspectief op een beter leven verdienen.
De komende jaren willen we weer vooroplopen in onze schuldenaanpak: door schulden nog beter te voorkomen met vroegsignalering en financiële educatie, met radicale schuldhulpoplossingen zoals Immerloo Schuldenvrij, en met een Arnhemse schuldhulpverlening in eigen beheer die uitgaat van kortere schuldhulptrajecten met duurzame resultaten.

Een kansrijk Arnhem met veerkrachtige wijken en perspectief voor de jeugd draagt bij aan het welzijn en geluk van onze inwoners. Hiervoor is preventie net zo belangrijk als goede zorg en jeugdzorg en onmisbaar voor effectief beleid. Goed welzijnswerk is daarbij de basis, denk aan jongerenwerk 3.0 of opbouwwerk in wijken en buurthuizen. We zetten wijknetwerken preventief in zodat onze inwoners kunnen helpen met onder meer lichte opvoedvragen. In de jeugdzorg zetten we fors in op het terugbrengen van wachtlijsten en zo dicht mogelijk bij huis hulp bieden. We bekijken

per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen willen we kijken of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen.

Integraal Huisvestingsplan en Integraal Accommodatiebeleid

Goed onderwijs, fijn wonen, leefbaarheid, veiligheid en welzijn kunnen niet zonder elkaar en versterken elkaar door die aspecten goed met elkaar te verbinden. De school en de sportparken zijn belangrijke plekken in de buurt. Zo zijn scholen veel meer dan de plek waar kinderen onderwijs volgen. De school is ook een plek waar de basis van een gelijkwaardige en kansengelijke stad wordt gelegd. Goede, prettige en toegankelijke schoolgebouwen zijn daarom cruciaal. Momenteel werken we samen met schoolbesturen aan een onderwijsagenda waarin beschreven staat hoe we die kansengelijkheid vormgeven en die agenda gaan we vertalen in een Integraal Huisvestingsplan. Ook werken we aan een Integraal Accommodatiebeleid, zodat we accommodaties voor sport, welzijn cultuur en onderwijsactiviteiten zo passend mogelijk kunnen inzetten bij de vraag uit de stad.

We streven ernaar alle Arnhemmers met plezier in beweging te krijgen voor een zo goed en gezond mogelijk leven. We richten de sportparken in als middelpunt van de wijk en zetten alles op alles om te voorkomen dat jongeren aan het eind van hun middelbare schoolperiode hun sportlidmaatschap aan de wilgen hangen vanwege hun veranderende levensfase. Conform het motto ‘jong geleerd, is oud gedaan’ streven we ernaar dat alle Arnhemse basisschoolleerlingen kunnen profiteren van het Beweegconcept 2+1+2= 5 uur. Hierbij leren kinderen tussen 4 en 12 jaar meer en beter bewegen op school en na schooltijd in hun wijk. Hoewel het de goede kant op gaat zijn we er nog lang niet. Toch willen we ook vast verder kijken door niet alleen vast te houden aan de reeds bestaande norm van vijf uur, maar te kijken of we kinderen meer kunnen laten bewegen.

Arnhem-Oost

De tweedeling in onze stad is onacceptabel. Daarom zijn we gestart met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit vereist duidelijke keuzes, anders werken en extra investeringen om jarenlange achterstanden nu weg te werken. Daarvoor is lange adem, en partnerschap nodig van iedereen; in de wijken, in de stad en ook met andere overheden.

Veiligheid en leefbaarheid

Veel Arnhemmers ervaren dagelijks overlast en criminaliteit in de directe woonomgeving en in de buurt. De aanpak van de georganiseerde (drugs)criminaliteit door het sluiten van panden, het oprollen van kwekerijen, het beëindigen van overlast door dealers en het opwerpen van (bibob) barrières is daarom noodzaak, evenals het voorkomen van een volgende generatie dealers en verslaafden door de aanpak van Preventie met Gezag in de kwetsbare wijken. Daarnaast moeten wij voortdurend op straat een forse inspanning leveren om de wijken schoon, heel en veilig te maken en te houden en een eind te maken aan verloedering en hufterigheid.

Een VERBONDEN Arnhem

In 2024 blijven we ons volop inzetten om onze stad inclusiever te maken. Dat doen we door racisme en discriminatie onverminderd te bestrijden, door pal voor onze LHBTIQ+ gemeenschap te staan en door onze samenleving toegankelijker te maken voor inwoners met een beperking. Hierin hebben we als gemeente een voorbeeldfunctie. We werken hard om onze gemeentelijke organisatie divers en inclusief te maken. En we onderzoeken, in dit Herdenkingsjaar Slavernijverleden, of en zo ja welke rol Arnhem en het Arnhemse stadsbestuur hebben gespeeld in deze periode.

De Arnhemse culturele organisaties hebben het de afgelopen tijden zwaar gehad. Voor de meesten geldt dat zij de effecten van corona nog niet te boven zijn. Daarbovenop worden ze vaak geconfronteerd met grote kosten- en loonstijgingen. Het zijn organisaties die evenals kunstenaars en creatieve makers, zorgen voor levendigheid en kleur geven aan onze stad. Dat betekent dat zij – in de beperkte ruimte – ook plek nodig hebben. Op dit moment lukt dat niet voldoende en dat betekent dat de gemeente hier meer op zal gaan sturen en ook zelf keuzes zal maken om dit mogelijk te maken. Kunst en cultuur is van en voor iedereen: we kijken daarom hoe we cultuureducatie en participatie goed verspreid over de stad krijgen en hoe dit betaalbaar blijft. Juist in deze tijden willen we voorkomen dat mensen door een gebrek aan geld gedwongen worden te stoppen met dat wat hen kan inspireren en verbinden.

We willen een rechtvaardige, open en gastvrije stad zijn, die vluchtelingen uit alle delen van de wereld ruimhartig opvangt. Hoewel het COA verantwoordelijk is voor de uitvoering van het opvangbeleid, willen we als gemeente actief ondersteunen bij het realiseren van meer duurzame opvang. Zo is het onze ambitie om permanent 2000 opvangplekken beschikbaar te hebben voor mensen die huis en haard ontvlucht zijn op zoek naar een veilig heenkomen.

Goede dienstverlening

Onze inwoners en ondernemers moeten kunnen rekenen op een goede dienstverlening van hun gemeente. Of het nu gaat om het verstrekken van een paspoort, het doorgeven van een verhuizing of een verzoek om een vergunning, als gemeentelijke overheid staan wij in dienst van onze inwoners en ondernemers. Om onze dienstverlening te verbeteren is een visie met duidelijke uitgangspunten hiervoor onontbeerlijk. Die visie, waarin aspecten als communicatie, participatie en digitalisering een voorname rol spelen, gaan we in 2024 opstellen.

Ook een sterke en weerbare democratie vinden we van groot belang. Al jaren zien we dat de opkomst bij verkiezingen in Arnhem achterblijft bij het landelijk gemiddelde. Zowel op de praktische organisatie van als de opkomstbevordering bij de verschillende verkiezingen zetten we de komende jaren dan ook nog sterker in.

2. Perspectief op het financieel meerjarenbeeld

Het financieel meerjarenbeeld in deze Perspectiefnota bouwt verder op het financiële beeld dat in de Begroting 2023 is vastgesteld. Deze Begroting gaf voor de komende jaren de mogelijkheid om de belangrijke investeringen in de stad te kunnen doen, deels op basis van de forse incidentele ruimte die beschikbaar is voor de jaren 2023 tot en met 2025. Inmiddels is het jaar 2022 afgesloten en de jaarrekening 2022 laat een voordeel voor de algemene reserve zien dat hoger ligt dan vorig jaar bij de Begroting 2023 is ingeschat. Dit heeft als gevolg dat de incidentele ruimte verder is verruimd. In de Begroting 2023 is echter ook al aangegeven dat het meerjarenperspectief vanaf 2026 vanwege de onzekerheid over de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten onder druk staat.

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. In de septembercirculaire 2022 is wel een incidentele tegemoetkoming in het gemeentefonds voor het jaar 2026 toegekend. Daardoor is het ‘ravijn’ in 2026 enigszins gedempt en in volle omvang verschoven naar 2027. Het Rijk belooft duidelijkheid aan gemeenten in de meicirculaire van dit jaar, waarbij het afwachten is hoe duidelijk deze circulaire gaat zijn. Komt er bijvoorbeeld een (aanvullende) compensatie? En is deze compensatie dan incidenteel of structureel? Of komt er ook een nieuwe systematiek voor de berekening van het gemeentefonds? En hoe ziet die systematiek er dan uit? De meicirculaire 2023 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van kadernota’s, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Arnhemse Perspectiefnota 2024 onzekerheid kent. Gemeenten gaan hier ieder naar eigen inzicht mee om en de Provincie worstelt hier vanuit haar toezichthoudende rol (ook) mee.

Wanneer we de septembercirculaire en decembercirculaire 2022 volgen, is in 2024 nog steeds sprake van een sluitend beeld en zijn er meer dan voldoende incidentele middelen, maar komen we geld te kort vanaf 2027 om de autonome en overige, in meer of mindere mate onvermijdelijke, financiële ontwikkelingen vanaf 2027 structureel te kunnen dekken. In de toelichting op het gemeentefonds verderop wordt dit nader toegelicht. Aan de andere kant heeft het kabinet door laten schemeren wel ergens mee te komen. Naast deze mogelijke aanvullende compensatie in de komende meicirculaire, zijn er meer scenario’s die in aanloop naar de Begroting 2024 de structurele ruimte zouden kunnen vergroten. Ook dit is verderop bij het gemeentefonds nader toegelicht.

We presenteren in dit hoofdstuk een concrete doorkijk op de autonome en overige financiële ontwikkelingen. Wanneer we de autonome en overige financiële ontwikkelingen in de begroting verwerken, ontstaat voor het begrotingsjaar 2024 net als in de huidige Begroting een fors positief structureel sluitende begroting. Hierop wordt de gemeente door de provincie beoordeeld. Ook de ontwikkeling van de weerstandsfactor laat een flink positieve ontwikkeling zien: in alle jaren van 2023 tot en met 2027 ligt deze (fors) boven de norm van 1,4. Dit komt door de aanwezige incidentele ruimte.

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	2023	2024	2025	2026	2027
Weerstandsfactor in Begroting 2023-2026	1,4	1,7	2,3	2,0	2,0
Weerstandsfactor na autonome en overige fin. ontwikkelingen	1,6	1,7	2,2	2,1	1,8

Het verwerken van deze autonome en overige financiële ontwikkelingen leidt er *binnen de momenteel bekende kaders* echter ook toe dat de totale onttrekking aan de algemene reserve in 2027 ruim € 10 miljoen bedraagt, die grotendeels structureel zou zijn. Mogelijk wordt dit tekort verlaagd naar circa € 4 miljoen, indien de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen een jaar uitgesteld wordt (zie verderop onder gemeentefonds). We beschouwen dit structurele tekort vanaf 2027 als een onwenselijke situatie die, zoals gezegd, het gevolg is van de huidige financiële kaders waarbinnen gemeenten moeten opereren.

Zoals hiervoor geschetst, verwachten we in aanloop naar de Begroting 2024 meer duidelijkheid vanuit het Rijk te ontvangen. Daarbij gaan we uit van een verruiming van de middelen die gemeenten nodig hebben om tenminste de autonome en overige financiële ontwikkelingen ook structureel het hoofd te bieden, maar die daarnaast ook noodzakelijk zijn om de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering te kunnen realiseren. Hieronder vallen ook de in de Begroting 2023 noodgedwongen incidenteel gedekte ambities, die we eigenlijk een meer structurele dekking

zouden willen geven. Gelet op de in de meicirculaire beloofde duidelijkheid uit Den Haag, vinden we het niet opportuun om nu al concrete ombuigingen in gang te zetten. Indien de structurele ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 onverhoopt niet of niet in voldoende mate wordt geboden, dan vindt binnen de VNG overleg plaats over hoe hiermee om te gaan, omdat alle gemeenten dan met hetzelfde probleem kampen. Indien nodig bekijken we bij het opstellen van de Begroting 2024 welke mogelijkheden er zijn om ook vanaf 2027 een sluitende begroting te kunnen realiseren. Hoewel we dit ongewenst vinden, voorzien we binnen de in deze Perspectiefnota gepresenteerde financiële ontwikkelingen wel aanknopingspunten om in aanloop naar de Begroting 2024 andere keuzes te maken, bijvoorbeeld door de indexaties niet (volledig) toe te kennen.

In dit hoofdstuk worden de autonome en overige financiële ontwikkelingen voor de komende jaren concreet geduid en toegelicht. Zoals aangegeven zijn hierop op onderdelen eventueel keuzes te maken om in de Begroting 2024 het beslag op de structurele ruimte te beperken. In het volgende hoofdstuk lichten we in meer beschrijvende zin toe welke ambities en knelpunten in (lopend) beleid en uitvoering daarnaast voorzien worden. Zodra er zicht is op verruiming van de structurele middelen door aanvullende compensatie vanuit het Rijk, eventueel aangevuld met andere keuzes binnen de overige financiële ontwikkelingen, kan de ontstane ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 ingezet worden om deze ambities en knelpunten mogelijk van dekking te voorzien. Naar verwachting is op dat moment ook duidelijk in hoeverre het Rijk gemeenten tegemoet komt in het meerjarenperspectief en hoe de Provincie vanuit haar toezichthoudende rol hierin staat. In een aantal gevallen is er voor deze ambities en knelpunten wel dekking aanwezig vanuit bestemmingsreserves of bestaande budgetten, dit is dan expliciet aangegeven.

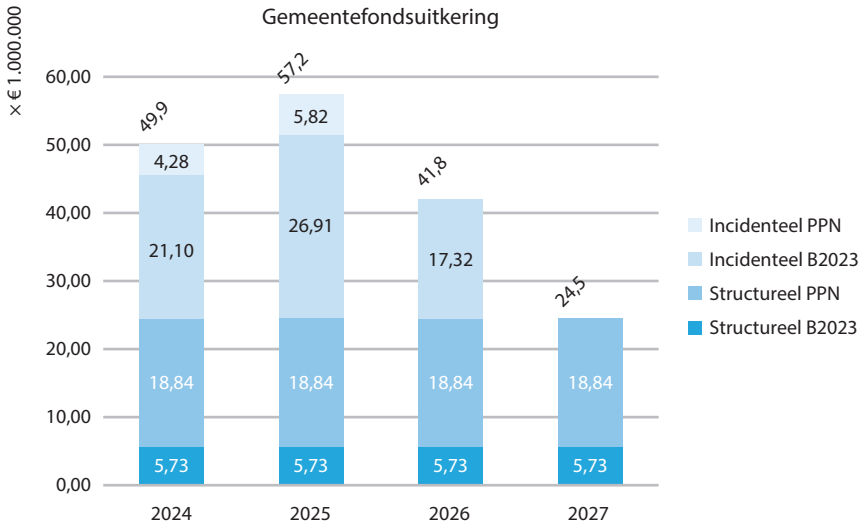
Autonome en overige financiële ontwikkelingen

Het financiële meerjarenbeeld in deze Perspectiefnota wordt grotendeels bepaald door jaarlijkse autonome ontwikkelingen met nauwelijks keuzevrijheid en door overige financiële ontwikkelingen, waarin op onderdelen nog keuzes te maken zijn. Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de autonome en overige financiële ontwikkelingen gevolgd door een toelichting waaruit blijkt in hoeverre er een keuzevrijheid is:

Autonome en overige financiële ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027	I/S
Gemeentefonds	23.118	24.662	36.162	18.838	S
OZB indexatie (inkomsten)	1.489	1.489	1.489	1.489	S
Areaalontwikkeling OZB	233	233	233	233	S
OZB indexatie (lasten voor panden in eigen gebruik)	-214	-333	-456	-566	S
Actualisatie MIP	1.583	2.042	1.439	365	S
Indexering MIP	-2.038	-2.625	-2.226	-1.402	S
Planningsrealisme MIP	12	387	1.265		I
Nominaal: Cao	-7.032	-6.956	-6.923	-6.788	S
Nominaal: Zorgcontracten	-6.600	-6.600	-6.600	-6.600	S
Nominaal: Subsidies	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	S
Nominaal: Gemeenschappelijke regelingen	-3.200	-3.200	-3.200	-3.200	S
Nominaal: Overige	-5.200	-5.200	-5.200	-5.200	S
Areaalontwikkeling	-2.051	-2.051	-2.051	-2.051	S
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Zorg: kostprijsdekkende tarieven huishoudelijke ondersteuning	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg	-300	-300	-300	-300	S
Zorg (wmo): PGB in verhouding tot uitstroom WLZ	1.200	600	600	600	S
Indexatie contracten parkeergarages	-282	-282	-282	-282	S
Extra loon- en prijsstijgingen 2023 ev bij VGGM	-1.203	-1.203	-1.203	-1.203	S
VGGM: Basis op orde JGZ / AGZ	-600	pm	pm	pm	I
VGGM: Programma Beter Bedrijfsvoeren	-493	pm	pm	pm	I
Actualisatie BUIG	1.718	1.670	1.677	1.633	S
Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	527	527	527	527	S
Onderwijshuisvesting verbouwing Spiekmanlaan	-76	-75	-74	-73	S
Dekking Spiekmanlaan uit onderwijsmiddelen Begroting 2023	76	75	74	73	S
Uitbreiding school Confetti			-57	-57	S
Aanvullend investeringskrediet MFC De Salamander	-99	-98	-97	-96	S
Vervanging ondergrondse containers (OC's)	-194	-340	-484	-626	S
Dekking kosten OC's uit afvalstoffenheffing	194	340	484	626	S
Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	-280	-280	-280	-280	S
Totaal autonome en overige financiële ontwikkelingen	**-5.712**	**-3.518**	**8.517**	**-10.340**	

Gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2022. Hierbij is rekening gehouden met een verwachte accresstijging voor loon- en prijsontwikkelingen (op basis van het CEP van 9 maart) en met het verwachte Arnhemse aandeel in de door het Rijk aangekondigde extra compensatie voor nominale effecten voor de doorwerking van de hogere loon- en prijsindexatie over 2022 (nabetaling).
In het verloop van de reeks van het gemeentefonds is te zien dat het accres in 2026 incidenteel hoger uitkomt, vanwege de eenmalige rijksbijdrage die in de septembercirculaire 2022 is toegekend. Voor Arnhem is dit € 10,2 miljoen. Vervolgens daalt de bijdrage uit het gemeentefonds vanaf 2027 fors als gevolg van het ravijn waar alle gemeenten op basis van de huidige landelijke kaders in belanden, maar specifiek in Arnhem ook door het effect van het verdeelmodel Beschermd Wonen. In onderstaande figuur wordt het verloop van de mutatie van het gemeentefonds inzichtelijk gemaakt:

Dit plaatje laat het verschil zien tussen het structurele deel van het gemeentefonds (€ 5,7 miljoen uit de Begroting 2023 en € 18,8 miljoen vanuit deze Perspectiefnota) en het incidentele deel van het gemeentefonds (€ 21,1 miljoen en € 26,9 miljoen uit de Begroting 2023 en respectievelijk € 4,3 miljoen, € 5,8 miljoen en € 17,3 miljoen in deze Perspectiefnota). Hieruit blijkt ook dat de incidentele stijging van € 10,2 miljoen (als onderdeel van de € 17,3 miljoen) in 2026 ons ravijn in 2026 eigenlijk maar gedeeltelijk opvult.

Naast dit negatieve scenario waarin het 'ravijn' praktijk wordt, voorzien we een aantal alternatieve scenario's in het verloop van het gemeentefonds. Op de eerste plaats bestaat de mogelijkheid dat het Rijk de incidentele bijdrage van ruim € 10 miljoen in 2026 structureel toekent. In dit scenario ontstaat direct ook op langere termijn een sluitend beeld. Daarnaast is het mogelijk dat het Rijk gemeenten nog verder compenseert en het gehele ravijn vanaf 2026/2027 terugdraait. Een andere optie is de vraag of en wanneer het Rijk en de VNG overeenstemming bereiken over het schrappen van de opschalingskorting, incidenteel dan wel structureel. De oploop van de opschalingskorting is reeds geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode tot en met 2025. Vanaf het jaar 2026 is in de Arnhemse begroting met een totale korting van bijna € 10 miljoen rekening gehouden (de oploop in 2026 is circa € 6,8 miljoen). Ook wordt er tussen Rijk en VNG nog steeds gesproken over de Hervormingsagenda Jeugd om hierover tot een bestuurlijk akkoord te komen. Mogelijk wordt alleen overeenstemming bereikt voor het komende begrotingsjaar 2024. Daarmee blijft er onzekerheid bestaan over de middelen waar gemeenten op de langere termijn op kunnen rekenen en over het feit of het Rijk de taakstelling van ruim € 500 miljoen op jeugd daadwerkelijk voor haar rekening neemt.

Tot slot houdt Arnhem rekening met de invoering van het nieuwe verdeelmodel voor beschermd wonen per 2024. In de huidige Begroting 2023 is dit in de jaren 2024, 2025 en 2026 verwerkt met als gevolg dat rekening is gehouden met lagere inkomsten op het gemeentefonds van respectievelijk € 2,8 miljoen, € 7,4 miljoen en € 14,7 miljoen over deze jaren. In de nieuwe Begroting betekent dit in de nieuwe jaarschijf 2027 een extra nadeel van ruim € 6 miljoen in vergelijking met 2026, waardoor het nadeel in 2027 uitkomt op € 20,9 miljoen. De verwachting is echter reëel dat de invoering van het verdeelmodel (opnieuw) met een jaar wordt uitgesteld. In dat geval schuift deze gehele negatieve reeks een jaar op en ontstaat incidentele ruimte van ruim € 14 miljoen over de jaren 2024 tot en met 2026 en structurele ruimte vanaf 2027 van € 6 miljoen. Pas bij de meicirculaire 2023 bestaat hierover duidelijkheid.

OZB

Afgesproken is dat de opbrengsten OZB, exclusief areaalontwikkeling, in de komende jaren jaarlijks met 5% stijgen ter dekking van de stijging van lonen en prijzen en andere bestedingsdoelen. De aanvullende indexatie bovenop de inflatiecorrectie is in de Begroting 2023 reeds cumulatief verwerkt voor de jaarschijven 2023-2026. Het deel dat specifiek is bedoeld voor inflatiecorrectie wordt jaarlijks met een gelijkblijvende reeks in de begroting opgenomen.

Dit betreft het bedrag van € 1,5 miljoen in voorgaande tabel. Uitgangspunt is om net als vorig jaar een totale stijging van 5% van de opbrengsten OZB te realiseren.

De opbrengsten OZB worden geraamd op het aantal woningen inclusief de groei die hierin in de komende jaren verwacht wordt. Voor deze zogenaamde areaalontwikkeling is meerjarig een extra opbrengst OZB in de begroting opgenomen. Jaarlijks wordt beoordeeld of de geraamde extra opbrengsten naar boven of beneden bijgesteld moeten worden op basis van actuele gegevens over de ontwikkeling van de woningbouwvoorraad. Voor de areaalontwikkeling 2024 worden de geraamde opbrengsten OZB structureel met € 233.000 verhoogd.

De indexatie van de OZB heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie waardoor de verhoging van de OZB leidt tot een verhoging van de exploitatielasten. Dit is het geval bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie. Dit effect was in de Begroting 2023 nog niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie en wordt nu alsnog verwerkt.

Bij de Begroting 2011 is besloten structureel een stelpost meeropbrengsten OZB te begroten van € 860.000, die losstaat van de jaarlijkse tariefberekening. De reden voor het opnemen van deze stelpost was dat destijds elk jaar bleek dat er op de OZB een positief resultaat werd behaald. De afgelopen jaren laten zien dat de realisatie van deze meeropbrengsten onder druk staat. De verschillen tussen de feitelijke waardeontwikkeling en de bij de tariefberekening gehanteerde te verwachten waardeontwikkeling zijn beperkt, waardoor ook afwijkingen op de op basis van de tariefberekening begrote opbrengsten minder te verwachten zijn en de stelpost minder realistisch is. In aanloop naar de Begroting 2024 bekijken we welke mogelijkheden er zijn om deze stelpost af te bouwen.

Actualisatie meerjareninvesteringsplanning (MIP)

Op basis van de realisatie over 2022 zijn de planningen van de investeringsprojecten in het MIP geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar. Vertragingen kunnen diverse oorzaken hebben. Het is gebruikelijk dat niet alle investeringen hun oorspronkelijk geplande investeringsritme volgen. In de reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen. Voor een tweetal investeringen wordt de investeringssom aangepast: gymzaal Fluitekruid en zwembad Valkenhuizen. Vertraging in de uitvoering in combinatie met sterk gestegen kosten maken deze aanpassing noodzakelijk. Bij gymzaal Fluitekruid stijgen door de vertraging de plankosten en daarnaast speelt een opwaardering van BENG (Bijna Energieneutrale Gebouwen) naar ENG (Energieneutrale Gebouwen) en toegenomen eisen ten aanzien van duurzaamheid (warmtepomp). De afronding van het buitenterrein van zwembad Valkenhuizen is door de aanleg van het waterdepot uitgelopen. In deze periode zijn de aanlegkosten en materiaalprijzen zeer fors gestegen. Deze prijsstijgingen zijn nog niet eerder doorgerekend. Bij dit soort grote lopende projecten doen we dit namelijk niet generiek, maar via maatwerk. Door de langer dan voorziene technische uitwerking van de waterbuffer is de aanleg hiervan ook uitgelopen, waardoor ook op dit onderdeel een (beperktere) stijging van de investering benodigd is.

De totale actualisatie van de bestaande investeringen levert in 2024 een voordeel op van € 1,5 miljoen oplopend tot € 2,0 miljoen in 2025 en weer aflopend naar € 0,4 miljoen in 2027.
Voor alle investeringsprojecten wordt een zo realistisch mogelijke planning gemaakt. De ervaring leert dat onvoorziene omstandigheden ervoor zorgen dat in een aantal gevallen deze planning niet wordt gehaald. Vooraf valt niet te zeggen welke projecten dit betreft. Door de vele investeringsprojecten die lopen, is het op basis van ervaring, echter wel een zekerheid dat dit bij een aantal projecten zal gebeuren. Projecten die later dan oorspronkelijk gepland afgerond worden, worden later geactiveerd, waardoor de kapitaallasten in de begroting naar achteren schuiven. Hier wordt rekening mee gehouden door planningsrealisme in te ramen. Dit geeft een voordeel voor het financieel beeld van € 12.000 in 2024, € 0,4 miljoen in 2025 en € 1,3 miljoen in 2026.

In lijn met motie 21M247 (Stijging bouwkosten volledig opnemen in begroting) zijn de projectuitgaven geïndexeerd. Hiervoor zijn drie verschillende indices gebruikt, namelijk de index Schoolgebouwen nieuwbouw (3,4%), grond-, weg- en waterbouw nieuwbouw (5,1%) en bedrijfsgebouwen nieuwbouw (5,1%). Voor de indexering moet in 2024 € 2,0 miljoen gereserveerd worden, in 2025 € 2,6 miljoen, in 2026 € 2,2 miljoen en dit loopt af tot € 1,4 miljoen in 2027. Uiteraard kunnen we niet exact voorspellen hoe de kosten zich in de komende jaren zullen ontwikkelen.

Nominale en areale ontwikkelingen

Jaarlijks moet de begroting voor de komende jaren bijgesteld worden voor de loon- en prijsontwikkeling (nominaal) en volumeontwikkeling (areaal). Hiermee worden alle budgetten naar het prijs- en volumepeil van 2024 gebracht. Dit speelt op een aantal onderdelen van de begroting: de ambtelijke organisatie, zorgcontracten (vanaf 2024), subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten, areaalontwikkeling, zorg (doorwerking 2023) en parkeergarages. Deze worden hierna toegelicht.

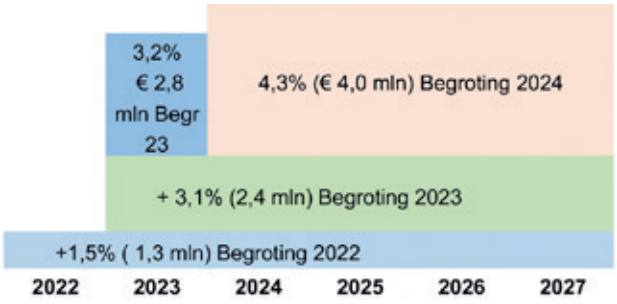
Ambtelijke organisatie

De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. Op 22 februari jl. is een principeakkoord gesloten voor de cao van gemeenten. Deze cao loopt tot en met 31 december 2023. Het effect voor 2023 is in Turap-1 verwerkt. Voor 2024 zijn nog geen cao-afspraken gemaakt. Daarom baseren we de raming voor

de loonontwikkeling in 2024 op het Centraal Economisch Plan 2023 dat 9 maart door het CPB is gepubliceerd. De verwachte loonontwikkeling van de sector overheid bedraagt 5,2%. Dit leidt tot een structurele verhoging van de loonkosten van circa € 7 miljoen vanaf 2024. Formatieve ontwikkelingen binnen de gemeente hebben mogelijk ook gevolgen voor de omvang van de dienstverlening van de Connectie. Zo leidt een uitbreiding van de formatie binnen de gemeente Arnhem tot een toename van het aantal te verstrekken ICT-producten. In aanloop naar de Begroting wordt dit effect nader uitgewerkt en in beeld gebracht.

Zorgcontracten (vanaf 2024)
De zorgcontracten moeten jaarlijks worden geïndexeerd met de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA) en de consumentenprijsindex (cpi). De OVA bedraagt 4,7% en de cpi 3,1%. Daarmee bedraagt de indexatie van de zorgcontracten 4,3%. Dit leidt tot structureel hogere uitgaven van € 6,6 miljoen vanaf 2024.

Subsidies
De indexering van subsidies gebeurt op basis van een gemengd percentage. Dit bestaat voor 58% uit de loonontwikkeling van de sector overheid en voor 42% uit de consumentenprijsindex (cpi). De loonontwikkeling bedraagt voor 2024 5,2% en de cpi 3,1%. Daarmee komt de index voor subsidies voor 2024 uit op 4,3%. Dit betekent dat daar structureel € 4,0 miljoen voor moeten worden gereserveerd. Het onderstaande plaatje maakt inzichtelijk hoe de subsidies zijn/worden geïndexeerd:

De subsidiebudgetten zijn in de Begroting 2022 structureel geïndexeerd met 1,5% (1,3 miljoen) (lichtblauw in de figuur). Voor 2023 bedraagt de indexatie 3,1% (€ 2,4 miljoen) (groen in de figuur), welke in de Begroting 2023 is verwerkt. Daarnaast is incidenteel de aanvullende indexatie over 2022, het verschil tussen de raming op basis van het CEP 2022 van 4,7% en de reeds verwerkte 1,5% van 3,2% (€ 2,8 miljoen) in het jaar 2023 (donkerblauw in de figuur) in de Begroting 2023 opgenomen. De totale indexatie van subsidies in 2023 bedraagt dus 3,1% + 3,2% = 6,3% (€ 5,1 miljoen) ten opzichte van 2022. Vanaf de Begroting 2024 komt er 4,3% bij (€ 4,0 miljoen, de roze balk in de figuur). De aanvullende indexatie in 2023 van 3,2% was incidenteel. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of er noodzaak is om dit structureel te maken en of er aanvullend voor dit jaar aanleiding is om extra compensatie aan subsidiepartners te verstrekken als gevolg van acute problematiek. In dat laatste geval wordt de raad hierover voor de zomer separaat geïnformeerd. Dit hangt ook samen met de wijze waarop we om willen gaan met huurindexaties, die later in het hoofdstuk aan bod komen.

Gemeenschappelijke regelingen
Voor gemeenschappelijke regelingen wordt in de Perspectiefnota een totale raming van de benodigde loon- en prijscompensatie gemaakt, uitgaande van dezelfde indexatie als voor de subsidies. Daarmee komt het bedrag dat gereserveerd moet worden vooralsnog uit op € 3,2 miljoen. Zodra de begrotingen van de verschillende gemeenschappelijke regelingen die in de komende periode worden vastgesteld, ontstaat duidelijkheid over de exacte benodigde middelen en wordt de definitieve indexatie in de Begroting 2024 verwerkt.

Overige budgetten
De overige budgetten uit de begroting die voor indexering in aanmerking komen zijn budgetten die gedekt worden door de algemene middelen en gevoelig zijn voor prijsontwikkeling, zoals onderhoud van de openbare ruimte, maar ook bijvoorbeeld de niet-loonkosten bij welzijn en armoede. Onderhoud in de openbare ruimte wordt sinds vorig jaar geïndexeerd met de index voor grond-, weg- en waterbouw onderhoud (GGW OH). Deze bedraagt voor 2024 4,9%. Voor de andere budgetten is de prijs materiële overheidsconsumptie (imoc) uit het CEP de belangrijkste index. Deze bedraagt voor 2024 3,9%. Voor de indexering van deze overige budgetten is het nodig om, indien de gebruikelijke systematiek gevolgd wordt, € 5,2 miljoen te reserveren.

Areaalontwikkeling
Diverse budgetten in de begroting zijn gevoelig voor de groei van de stad, zoals budgetten voor publieke dienstverlening en onderhoud van de openbare ruimte. Daarom groeien deze budgetten volgens de gebruikelijke systematiek mee met de areaalontwikkeling met € 2,1 miljoen vanaf 2024.

Zorg (doorwerking vanaf 2023)
Jaarlijks worden de zorgtarieven jeugdzorg en Wmo door onze regionale inkooporganisatie geïndexeerd op basis van voorjaarsramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Naar aanleiding van de sterk gestegen prijzen in de afgelopen

periode, heeft het CPB deze ramingen in het najaar van 2022 naar boven aangepast. De VNG heeft gemeenten opgeroepen deze najaarsramingen van het CPB te volgen bij de indexering van de zorgtarieven voor 2023. Dit betekent een aanvullende indexering van de zorgtarieven voor 2023. De indexatie komt op basis van de nieuwe gegevens van het CPB uit op een totaal van 4,78% en dit komt neer op € 1 miljoen vanaf 2023. Dit was 4,05%. De raad is hier reeds over geïnformeerd (raadsbrief van 31 januari 2023).
Daarnaast ontstaat een knelpunt doordat het tarief, dat de gemeente betaalt aan aanbieders van Huishoudelijke Ondersteuning, vanaf 2023 wordt verhoogd. Het is wettelijk verplicht om een kostendekkend tarief te betalen. Ook dit betekent circa € 1 miljoen extra kosten vanaf 2023.

Dit geldt ook voor de pleegzorgvergoeding, waarvan het Rijk heeft aangegeven dat deze vergoeding in verband met de hoge inflatie met ingang van 1 januari 2023 met 14,3% verhoogd wordt. Het structureel financieel effect hiervan is € 300.000 per jaar.
Tot slot laat het gehele beleidsveld zorg in de afgelopen jaren een daling zien in de kosten voor persoonsgebonden budgetten (PGB's). Deze daling hangt enerzijds samen met de openstelling van de Wet Langdurige Zorg (WLZ) voor cliënten met een psychische stoornis sinds 1 januari 2021. Anderzijds is de daling het gevolg van scherpere beoordeling door de Sociale Wijkteams of iemand in staat is de zorg of ondersteuning zelf te regelen. Zo niet, dan is Zorg in natura een beter passende zorgvorm. De kostendaling PGB's is naar verwachting structureel en komt ten goede aan de algemene middelen.

Parkeergarages
Conform overeenkomsten zijn er prijsindexaties toegepast op bijvoorbeeld de dienstverleningsovereenkomst P1 en de verschillende onderhoudscontracten. Deze indexaties leveren een structureel knelpunt van € 282.000 op. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of de bestemmingsreserve Bereikbaarheid hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen, Basis op orde JGZ/ AGZ en Programma Beter Bedrijfsvoeren
Ondanks de reeds opgenomen loon- en prijsindex in de Begroting 2023 ontstaat bij de VGGM een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van deze toegekende indexatie over 2023. De impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM. Dit leidt tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdragen aan de VGGM van in totaal € 1,2 miljoen vanaf 2023, voor de onderdelen gezondheidszorg en brandweer gezamenlijk.

De uitvoering van de verschillende GGD-taken staat onder grote druk als gevolg van diverse ontwikkelingen in de algemene gezondheidszorg (AGZ) en jeugdgezondheidszorg (JGZ). Dit blijkt ook uit een extern gehouden onderzoek. Inwoners van Gelderland-Midden ervaren de druk bij de GGD helaas ook. Een voorbeeld hiervan is de afschaling bij de JGZ waardoor minder contactmomenten hebben plaatsgevonden dan minimaal noodzakelijk zijn. Om de dienstverlening qua basis binnen de JGZ en op onderdelen van de AGZ op orde te houden en op een acceptabel niveau te handhaven is een hogere bijdrage van de deelnemende gemeenten noodzakelijk. Voor Arnhem gaat het om een bedrag van circa € 600.000. Vooralsnog is dit alleen in het jaar 2024 opgenomen. Dit bedrag dient nog nader uitgewerkt te worden en zal op de middellange termijn ook in samenhang worden bezien met de nog te voeren discussie over de reikwijdte en kwaliteit van het takenpakket GGD.

Uit een gehouden benchmarkonderzoek en diverse externe rapporten is daarnaast gebleken dat VGGM in vergelijking met andere Veiligheidsregio's qua bedrijfsvoering ondergemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Dat hangt mede samen met het feit dat de (wettelijke) taken van VGGM in de afgelopen jaren zijn toegenomen, maar de bedrijfsvoering hierop niet is aangepast en meegegroeid. Hierdoor ontstaat het risico dat de organisatie onvoldoende in staat is om zich aan te passen bij toekomstige ontwikkelingen. VGGM wil daarom structureel groeien van de huidige situatie van 15,5% naar een norm van 18,8% aan personele overhead (= het gemiddelde van alle veiligheidsregio's). Dit betekent voor alle deelnemende gemeenten een verhoging van de bijdragen. De VGGM ziet zich genoodzaakt voor 2024 uit te gaan van een gemiddelde overhead van 18,8% (gemiddelde van Nederland) en te onderzoeken welk niveau voor bedrijfsvoering structureel nodig is voor 2025 en verder. Voor 2024 betekent het voor de gemeente Arnhem een extra bijdrage van € 493.000. Het definitieve bedrag voor 2025 en verder dient nog nader uitgewerkt te worden en zal op de middellange termijn ook in samenhang worden bezien met de nog te voeren discussie over de reikwijdte en kwaliteit van het takenpakket GGD.

Actualisatie BUIG
In de raadsbrief 'Gebundelde uitkering BUIG 2022 en 2023' van 13 december 2022 is vermeld dat de bijgestelde raming voor 2023 en verder wordt meegenomen in de Turap 1 en de Perspectiefnota 2024. Het voordeel (€ 1,6 miljoen in 2023 en verder), mede ontstaan doordat steeds meer mensen vanuit de bijstand doorstromen naar betaald werk, gaat terug naar de algemene middelen, in overeenstemming met de afgesproken begrotingssystematiek voor BUIG. Het risico op BUIG wordt hiermee groter, omdat we met een kleiner nadeel in onze begroting rekening houden.

Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed
De gemeente Arnhem hanteert de systematiek van kostprijsdekkende huur. Jaarlijks indexeren wij per 1 mei de huurprijs. Voor de verhuur van onze gebouwen maken wij gebruik van standaard ROZ (Raad Onroerende Zaken)

huurcontracten. Conform de algemene voorwaarden behorende bij de ROZ contracten, en zoals gebruikelijk in het vastgoed, gebruiken ook wij voor de indexering van huren de CPI (Consumenten Prijs Index) zoals deze wordt gepubliceerd door het CBS. De indexering van de huurbedragen op basis van de CPI-index levert een indexering op per 1 mei 2023 van ongeveer 8% (ten opzichte van ongeveer 2% voorgaande jaren en 4,5% afgelopen jaar).
Sinds de start van de CPI index is deze nog nooit zo hoog geweest. In de markt, ook de commerciële verhuurmarkt, wordt opgeroepen tot coulance afspraken. Hoewel CPI de norm is en ook wij te maken hebben met gestegen bouw- en beheerkosten van ons vastgoed zien we mogelijkheden om onze huurders enigszins tegemoet te komen. Wij doen door dit door eenmalig van de CPI als index af te wijken en een lager indexpercentage, namelijk de “kerninflatie”, te hanteren voor de huurprijsindexering (vanaf 1 mei 2023). Dit alleen indien de kerninflatie lager is dan de CPI indexatie. De kerninflatie, gepubliceerd als SA20 bij CBS, is nu 6,7%. Hierdoor ontstaat een structureel effect, omdat de indexatie volgens onze systematiek van constante prijzen structureel wordt doorgetrokken.
Voorgaande jaren hielden de indexeringen van de huuropbrengsten en de stijging van de kosten van het onderhoud van vastgoed elkaar redelijk in evenwicht. Met de hogere indexatie van de huren ontstaat echter een verschil ten opzichte van de ontwikkeling van de lasten (een groot deel betreft namelijk kapitaallasten die gelijk blijven). Het positieve resultaat dat hierdoor ontstaat kan ten gunste van de algemene middelen vallen. Uitgaande van de kerninflatie is dit € 527.000 vanaf 2024.
Ook bij het toepassen van de lagere kerninflatie in vergelijking met de CPI ontstaat een knelpunt bij gesubsidieerde partners die bij ons vastgoed huren, aangezien de huurindexatie hoger ligt dan de indexatie van de subsidies.
We onderzoeken daarom, mede gelet op het genoemde positieve resultaat dat ontstaat door het verschil tussen huurindexatie en werkelijke kostenstijging, op welke wijze we subsidiepartners die bij ons huren kunnen compenseren voor dit verschil en of dit ook breder voor alle subsidiepartners kan gelden. Mochten zich bij partijen acute problemen voordoen nog voordat we dit onderzoek hebben afgerond, maken we tussentijds individuele afwegingen.

Onderwijshuisvesting
Het schoolgebouw aan de Spiekmanlaan wordt (deels) gerenoveerd om minimaal voor 15 jaar als wissellocatie voor onderwijs geschikt te zijn. De eerste beoogde gebruiker is Vrijeschool Parcival-Noord, die nu nog tijdelijk is gehuisvest in het gebouw Brugstraat 6. In de loop van de tijd zal worden bezien of dit gebouw nog langer als wissellocatie voor het onderwijs zal worden gebruikt, als definitieve locatie voor een school zal worden ingezet of een andere bestemming zal krijgen. Om dit gebouw voor minimaal 15 jaar geschikt te maken voor het onderwijs, is een flink aantal onvermijdelijke investeringen noodzakelijk. Te denken valt hierbij onder anders aan uitvoering achterstallig onderhoud en het gebouw geschikt maken voor frisse scholen klasse B. De verwachte investeringslast bedraagt € 1,6 miljoen in 2023. De verwachting is dat de werkzaamheden dit jaar zijn afgerond, zodat de kapitaallasten van jaarlijks circa € 76.000 vanaf 2024 op de begroting zullen drukken. De dekking is voorzien uit de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor onderwijshuisvesting.

In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. De leerlingenprognose toont aan dat het aantal leerlingen in Schuytgraaf nog stijgt. Daardoor blijft de druk voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Een verdere groei van Confetti is onvermijdelijk. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Het is de bedoeling op deze grond extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. De inschatting is dat een extra investeringskrediet van € 1,2 miljoen nodig is in 2025 om de uitbreiding van Confetti te realiseren. Ook bij de beide basisscholen in MFC De Salamander is er sprake van een sterke groei van het aantal leerlingen. Een uitbreiding met leslokalen is noodzakelijk. Deze groei was nog niet eerder voorzien. Vooralsnog wordt uitgegaan van een uitbreiding van 700 m2 met een verwachte investering van circa € 2,1 miljoen. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om binnen het bouwvlak te blijven door bijvoorbeeld bovenop bestaande lokalen te bouwen. De kapitaallasten van deze investeringen in het primair onderwijs drukken op de algemene middelen.

Ondergrondse afvalcontainers
Op 1 januari 2023 is een nieuw contract voor levering en onderhoud van ons areaal ondergrondse afvalcontainers ingegaan. In dat contract is conform de meest recente wet- en regelgeving een verplichte veiligheidskeuring conform TÜV-keuringsprotocol opgenomen. Op basis van de eerste keuringen is al een aantal containers afgekeurd die vervangen moeten worden om de veiligheid en continuïteit van de afvalinzameling te borgen. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuringen in 2023 nog een groot aantal containers vervangen moet worden. Reparatie is in veel gevallen niet toegestaan. Ongeacht verdere besluitvorming over de gewenste inzamelingssystematiek is deze aanvullende investering dus noodzakelijk.
Vervangingsinvesteringen vanaf 2024 waren voorzien; de eerste ondergrondse containers zijn immers al zo’n 20 jaar geleden geplaatst en de komende jaren zal vanwege einde levensduur gefaseerd vervanging plaats moeten vinden. De noodzakelijke vervangingen in 2023 als gevolg van de veiligheidskeuringen komen eerder dan voorzien. De inschatting is dat hiervoor in 2023 een investeringskrediet van € 1,7 miljoen nodig is (zie ook Turap-1). Hier tegenover staat dat de begrote investering in het afvalbrengstation van € 1,7 miljoen niet in 2023 plaats zal vinden maar pas in 2024 of later. De kapitaallasten bij de investeringen in 2023 in de ondergrondse afvalcontainers bedragen € 194.000 vanaf 2024, oplopend tot € 626.000 in 2027. Deze jaarlijkse kapitaallasten zullen conform de huidige werkwijze opgenomen worden in de afvalstoffenheffing. Het is momenteel nog niet te zeggen of dit een effect heeft op de tarieven, dat hangt af van wat er met de andere kosten gebeurt. Voor de tarieven heeft een mutatie in het aantal huishoudens daarnaast ook effect. Bij het bepalen van de tarieven in aanloop naar de Begroting wordt dit effect duidelijk.

Voor de jaren 2024-2027 is een jaarlijks investeringskrediet van € 1,3 miljoen nodig ter vervanging van ondergrondse containers. Deze investeringen lopen vanaf 2024 mee in de reguliere investeringscyclus en worden opgenomen in het MIP. De keuring zal bepalen of vervanging ook daadwerkelijk nodig is, zodat de technische levensduur van de containers maximaal benut wordt.

Beheerkosten transferhal Arnhem Centraal

De gemeente onderhoudt samen met Prorail en de NS de transferhal van Arnhem Centraal. De uitvoeringsorganisatie die het beheer uitvoert heeft aangeven dat de kosten van het beheer van de transferhal voor de gemeente met € 280.000 zullen stijgen. De stijging heeft voornamelijk betrekking op energie, schoonmaakkosten en procesmatig onderhoud. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of de bestemmingsreserve Arnhem Centraal hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

3. Perspectief op ambities en knelpunten

In dit hoofdstuk schetsen we een aantal belangrijke beleidsontwikkelingen en lichten we in meer beschrijvende zin toe welke knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering daarnaast voorzien worden, maar door het ontbreken van het financiële meerjarenperspectief in deze Perspectiefnota niet van concrete dekking voorzien kunnen worden. In een aantal gevallen is dekking wel mogelijk vanuit een bestemmingsreserve of bestaande middelen, zoals met name bij duurzaamheid.

3.1 EEN DUURZAAM ARNHEM

76% van de Digipanelleden vindt het (heel) belangrijk dat Arnhem de komende jaren in milieu en klimaat investeert.

Om de klimaatcrisis een halt toe te roepen is een fundamentele verandering noodzakelijk. Voor Arnhem heeft de energietransitie en het toewerken naar een circulaire economie absolute prioriteit en daarom hebben we het klimaatfonds bij de begroting van 2023 voor de komende jaren aangevuld met in totaal € 15 miljoen. Daarnaast zijn ook rijksmiddelen beschikbaar gesteld, in totaal € 2.8 miljoen. Met dit geld kunnen we de energietransitie mede mogelijk maken en beschikken over voldoende geld voor cofinanciering. Ook nemen we maatregelen om de klimaatverandering tegen te gaan en de negatieve milieu-impact en afhankelijkheid van primaire grondstoffen te verminderen.

We dragen ons deel bij aan de klimaatopgave door te sturen op een duurzaam energiesysteem en circulair gebruik van grondstoffen, materialen en producten. Bij onze duurzame ambities past ook het verminderen van het aantal kilogram restafval per persoon. Dit doen we samen met de stad. Bijvoorbeeld door middel van een burgerberaad zodat inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen kunnen meedenken over maatregelen die ook werken.

Wat zou je doen met een miljoen euro?

Digipanellid: *"Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo'n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.)."*

Snelle en effectieve maatregelen zijn nodig om de klimaatcrisis te bestrijden. In de energietransitie is de afgelopen jaren al flink geïnvesteerd en deze zal de komende jaren, met behulp van de aanvulling van het Klimaatfonds, worden geïntensiveerd.

Een circulaire economie is ons ideaalbeeld van een economisch systeem en samenleving waarin we veel minder grondstoffen, materialen en producten gebruiken en waarbij we de grondstoffen die we wel nodig hebben, op een veel duurzamere manier gebruiken. De circulaire economie is niet het doel, maar het middel waardoor consumptie minder negatieve impact heeft op de wereld om ons heen.

Het is onze ambitie om in 2030 voor 50% en in 2050 volledig circulair te zijn. Dit doen we onder meer door bestaande en nieuwe bedrijven die zich bezighouden met innovatie en circulariteit te stimuleren; door het gebruik van nieuwe grondstoffen te reduceren en door het creëren van extra werkgelegenheid. Hierbij geven we als gemeente uiteraard zelf het goede voorbeeld, bijvoorbeeld bij aanbestedingen. We trekken nauw op met onze ondernemers en met vertegenwoordigende organisaties zoals het Platform Binnenstad Arnhem (PBA). De economische weerbaarheid en leefbaarheid van bijvoorbeeld onze binnenstad vraagt om een aanpak waarbij we integraal kijken naar onze visies over wonen, klimaat, verdichting en hoogbouw.

We willen inkoop gebruiken als middel om de lokale economie te versterken, meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen en inclusiviteits- en diversiteitsafspraken te maken met partners. Ook zetten we het in om circulariteit te ontwikkelen en het reduceren van energiegebruik en CO2. Met andere woorden: we willen meer lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen.

Er worden op deze maatschappelijke thema's al goede resultaten geboekt, maar dit gebeurt nog te versnipperd en is onvoldoende in onze werkprocessen geborgd. Om de resultaten op deze maatschappelijke thema's te vergroten, is het noodzakelijk om een werkwijze in de organisatie te verankeren die ervoor zorgt dat deze thema's structureel worden.

Digipanellid: *"Kijk wat in deze tijd belangrijk is voor de inwoners van Arnhem. Misschien iets minder uitgeven aan het voorop lopen in duurzaamheid maar meer investeren in de mensen die nu moeten overleven met de hoge prijzen. En het belonen van groen in tuinen, wijken, de stad. Denk praktisch na en denk goed na voor je je geld uitgeeft. Misschien zijn er belangen te combineren?"*

De energietransitie is primair gericht op het beperken van de opwarming van de aarde. We dragen hieraan bij door de uitstoot van CO_2 te reduceren. In 2050 willen we een klimaatneutrale gemeente zijn. Om de doelen van het Klimaatakkoord te behalen forceren we een trendbreuk. Dit doen we door een forse intensivering van alle lopende en reeds geplande inspanningen zoals die staan in het actieplan New Energy made in Arnhem 2020-2030 en door te focussen op vernieuwing en innovatie.

Voor de regio Arnhem Nijmegen en voor Arnhem zelf vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van energietransitie, duurzaamheid en circulaire economie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Het cluster – en Arnhem als centrum daarvan – wordt nationaal en internationaal erkend en opgezocht vanwege de samenwerking in toonaangevende projecten rond elektriciteits- en waterstoftechnologie en als vestigingslocatie voor ondernemers of professionals in de energiesector. Wat in onze regio aan innovaties wordt bedacht en gemaakt, wordt breed toegepast: in proeftuinen en 'smart energy-hubs' binnen de eigen Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, maar zeker ook op andere plekken in Europa en daarbuiten. Dat maakt Arnhem en de regio tot economische Hotspot Energy binnen Europa. Arnhem kiest daar binnen Hotspot Energy voor een focus op 3 locaties in de stad, te weten Industriepark Kleefse Waard (IPKW), Businesspark Arnhems Buiten en kenniscampus HAN/Van Hall Larenstein. Op deze locaties zal de komende jaren innovatie, kennisontwikkeling en ondernemerschap in het cluster duurzaam groeien.

Crisisaanpak

De afgelopen maanden hebben we voor Arnhemse inwoners de crisisaanpak energiearmoede en bestaanszekerheid opgezet. Voor onze ondernemers is de crisisaanpak "Zet de knop om" ontwikkeld. De komende periode gebruiken we om inwoners en bedrijven die dat nodig hebben, volop te ondersteunen. We intensiveren de aanpak energiearmoede en de campagne Arnhem Aan. Ook gaan we door met de toekomstbestendig wonen-lening en het aanjaagfonds, waarmee inwoners ondersteund worden om (collectief) aan de gang te gaan met verduurzamen.

Ook hebben we extra geld vrijgemaakt voor kinderen en jongeren die in armoede leven, zijn we een pilot gestart voor energiezuinig witgoed via de bijzondere bijstand en hebben we extra aandacht voor onze ondernemers. Veel landelijke regelingen lopen dit jaar af. Tegelijkertijd houden we er rekening mee dat de gevolgen van de energiecrisis nog steeds effect zullen hebben op onze inwoners, zeker in de volgende winter.

Isolatieprogramma

Het isoleren van Arnhemse woningen gaan we versnellen door de Arnhemse Aanpak Woningisolatie. Hierbij richten we ons op particuliere eigenaren, Verenigingen van Eigenaren (VVE's), particuliere verhuurders en woningcorporaties. Dit doen we door voor iedere Arnhemmer een aanbod te kunnen doen, daar waar mogelijk afspraken te maken en te versnellen door vernieuwende werkwijzen te bevorderen en innovaties toe te passen. Bij deze aanpak worden zowel generieke als wijkgerichte instrumenten ingezet. Daarbij worden werkzaamheden en instrumenten gekoppeld aan het tegengaan van energiearmoede. Hierdoor zorgen we dat de energietransitie inclusief is. Ook pakken we elke kans om meer Arnhemmers (betaald of vrijwillig) op te leiden en/of aan het werk te krijgen binnen de energietransitie. Dit is belangrijk omdat er een steeds groter capaciteitstekort dreigt, die de versnelling van het verduurzamen van onze stad zal vertragen.

Ook werken we de transitievisie warmte verder uit met betrekking tot duurzame warmtebronnen en de rol van de gemeente in de warmteketen. We continueren de voorbereiding van de warmtetransitie in de kansrijke buurten (Kronenburg, Elderveld-Noord, Plattenburg, Hoogkamp, All-electric buurten) en betrekken daarbij Arnhemmers wijkgericht. Daarnaast onderzoeken we in Malburgen-Oost, Geitenkamp, Arnhem-West, Presikhaaf, Centrum e.o. welke duurzame warmte oplossingen het meest effectief zijn.

We intensiveren het verduurzamen van bedrijven door een uitrol van de gebiedsgerichte en sectorgerichte aanpak in zogenaamde Green Deals met bedrijven. Deze Green Deals komen voort uit de afgesloten convenanten met werklocaties en/of koepelorganisaties, en gaan niet alleen over energiebesparing maar over duurzaamheid in de volle breedte.

We zetten in op grootschalige opwek van duurzame energie. Zo gaan we op zoek naar een geschikte locatie voor een zonneveld in zoekgebied Deelen, waarbij we rekening houden met andere belangen die in het gebied spelen

zoals natuur, landbouw en recreatie. We onderzoeken of we als gemeente zelf zonnecarports kunnen ontwikkelen. Ook stellen we een uitnodigingskader op voor (zeer) kleine windturbines. Verder zoeken we naar innovaties, zoals modulaire zonnecarports, verticale zonnepanelen, gevelpanelen en smart energy hubs. In deze hubs komen energiestromen samen in een decentraal netwerk, dat de opwek, de opslag en het verbruik steeds in een onderlinge balans brengt.

Verstedelijkingsstrategie

Arnhem groeit en is in trek bij bewoners, bedrijven en bezoekers. Op 1 januari 2023 wonen er in onze stad ruim 165.000 inwoners. Volgens prognoses zal Arnhem in 2030 zo'n 177.000 inwoners tellen, oplopend tot ca. 186.000 inwoners in 2040 (bron: Staat van de Stad 2022). Deze groeicijfers betekenen dat tot 2040 naar schatting 16.000 woningen moeten worden bijgebouwd. Hiervan zijn inmiddels - sinds 2020 - bijna 3.000 woningen ontwikkeld. We kiezen ervoor om deze woningen in de stad te bouwen, dichtbij openbaar vervoer (ov)-locaties en bestaande voorzieningen. Voor elke woning streven we naar een baan erbij. Voorzieningen (zoals zorg, welzijn, sport, ontspanning, cultuur en parken) moeten gelijke tred houden met het groeiend aantal inwoners. Door vergroening van de leefomgeving willen we de leefbaarheid en veiligheid, in het bijzonder in de Arnhem-Oost wijken, verbeteren.

Onze stad heeft veel kwaliteiten waar we trots op zijn en die we willen koesteren. Maar als stad staan we ook voor grote uitdagingen, zoals klimaatverandering. Dat betekent dat we de stad klimaatadaptief zullen moeten maken om te zorgen dat de stad leefbaar is en blijft ondanks het veranderende klimaat. Andere uitdagingen zijn het stimuleren van onze duurzame economie met voldoende werkgelegenheid, het zorgdragen voor een stad met minder kansenongelijkheid, de grote woningbouwopgave en op welke manier we Arnhem goed bereikbaar houden.

Digipanellid: *"Aantrekken van (schone) bedrijvigheid/werkgelegenheid op alle niveaus: voor "moeilijke doelgroepen" tot en met hoog en specialistisch opgeleid. Arnhem blijft achter in vergelijking met Nijmegen, Eindhoven, Den Bosch. Dit betekent op termijn wegtrekken van een deel van de beroepsbevolking en daling van de inkomsten voor de stad."*

Actiever grondbeleid

Bij onze verstedelijkingsopgave past een meer regisserende actieve overheidsrol, dan de rol die Arnhem de afgelopen jaren heeft ingevuld. Hierover is recent een nota Grondbeleid aan uw raad aangeboden. Zowel de groei van de stad als de actieve rolneming voor de gemeente vraagt opschaling en professionalisering van de organisatie zodat dit mogelijk kan worden gemaakt.
Met de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie hebben college en raad de kaders en richting vastgesteld voor een gezonde groei van de Arnhem in de komende 20 jaar. We zien de urgentie van de woningbouwopgave en het momentum om hier samen met het Rijk op te trekken, waarbij we hun steun gedurende een langere periode hard nodig hebben. Door actief te sturen op stedelijke ontwikkeling ontstaan mogelijkheden om de stad te versterken. Tegelijkertijd moeten we ons bewust zijn van de risico's voor de gemeente, het beslag op financiële middelen en de uitvoerbaarheid van grootschalige projecten.

Grootschalige woningbouw- en verdichtingslocaties

In de omgevingsvisie zijn vier gebieden aangewezen waar we deze groei binnenstedelijk willen invullen: Arnhem-Centrum, Arnhem Oost (de Spoorzone), Arnhem Zuid en Arnhem West.

Op basis van de kansen en risico's die zich in de gebieden voordoen, maakt de gemeente plannen en een passende ontwikkelstrategie. Het zwaartepunt qua aantallen woningen in de verstedelijkingsopgave is voorzien in de Spoorzone Arnhem Oost: dit gebied heeft in potentie veel ruimte voor nieuwbouw van woningen, bedrijvigheid, verbeterde mobiliteitsoplossingen en toevoegen van groen. Tegelijkertijd kent dit gebied ook grote uitdagingen in de stedelijke ontwikkeling, zoals de aanwezigheid van het spooremplacement die een barrière vormt.

Spoorzone Arnhem Oost

Ruim de helft van de te bouwen woningen in Arnhem zijn voorzien in Spoorzone Arnhem-Oost. In dit gebied is veel ruimte voor nieuwbouw, verbeterde mobiliteit en meer groen. De afgelopen twee jaar werkten we met het Rijk, de Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland binnen de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley aan de ontwikkeling van het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost. Het besluit van de regio en het Rijk om Spoorzone Arnhem Oost te ontwikkelen is een belangrijke eerste stap als antwoord op de urgentie om meer (betaalbare) woningen te bouwen. Het rijk wil hieraan € 72 miljoen bijdragen en we hebben goede hoop dat het rijk op afzienbare termijn hier bovenop nog extra middelen beschikbaar stelt. Met deze middelen en afspraken kunnen we de woningnood aanpakken, de omgeving vergroenen en meer banen scheppen.

De nadruk ligt bij deze afspraken op de urgente opgave tot en met 2030. Daarom is versnelling van de woningbouwontwikkeling noodzakelijk en hebben we afspraken gemaakt over het gezamenlijk opzetten van een ruimtelijke-, financiële- en ontwikkelstrategie.

Digipanellid: *"Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden."*

Digipanellid: *"Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals Spoorzone, Rijnwijk, station Zuid."*

Het bouwen van vele woningen met bijbehorende voorzieningen vragen forse gemeentelijke inspanningen. Deze vertalen zich naast omvangrijke plankosten ook in een omvangrijke publieke onrendabele top (op basis van landelijke kentallen van gemiddeld €15.000 per woning). Daarnaast zijn voor de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem Oost investeringen nodig die samenhangen met de uitplaatsing van het spooremplacement en bereikbaarheidsmaatregelen. Naast de inzet van Rijk en Provincie vraagt dat om cofinanciering door de gemeente. De opgave voor de gemeente is zowel in uitvoering als in financiële zin fors en vereist een langjarig commitment van zowel raad als college. De betrokkenheid van de raad, inwoners en ondernemers bij deze opgave vinden wij cruciaal.

Binnenstad

Het komende half jaar stellen we een ontwikkelperspectief voor de binnenstad op. Hierin verwoorden we onze visie op de toekomst van de Arnhemse binnenstad en beantwoorden we de vraag: hoe ziet een aantrekkelijke en levendige Arnhemse binnenstad er in 2040 uit. In het perspectief staat integraliteit centraal. Door de opgaven die we hebben op het gebied van verduurzamen, economie, wonen, leefbaarheid, klimaat en groen met elkaar te verbinden, geven we de binnenstad een krachtige impuls. Het perspectief stellen we samen met de stad op en biedt vervolgens de kaders voor nieuwe (transformatie)projecten en ontwikkelingen in de binnenstad. De gebiedsvisies voor het Stadstheater en omgeving/ Bestuurskwartier (ontwikkeling Oostflank) worden opgestart.

Digipanellid: *"Zorg dat we trots zijn op onze stad en daarnaast; zorg dat we opvallen. Ik zie de verloedering en verwaarlozing in de binnenstad toenemen. Veel panden staan leeg en de mensen zien er onverzorgd uit."*

Arnhem Zuid: Kronenburg e.o.

Op basis van het door de raad vastgestelde ontwikkelperspectief wordt gewerkt aan planuitwerking voor de ontwikkeling van het winkelcentrum als onderdeel van een bredere kwaliteitsimpuls aan de leefomgeving met ruimte voor betaalbaar wonen, werken, bereikbaarheid en stedelijke voorzieningen.
Veranderende marktomstandigheden (stijgende rentes en bouwkosten) zetten de haalbaarheid van de businesscase voor deze gebiedsontwikkeling in toenemende mate onder druk.

Arnhem West

In Arnhem West liggen kansen om te komen tot gevarieerde en veerkrachtige wijken in een groene landschappelijke omgeving. De gemeente neemt het komende half jaar het initiatief om te verkennen welke mogelijkheden er zijn om hier vorm aan te geven. Behoud van het unieke landschap, toevoegen van betaalbare koopwoningen en sociale huurwoningen, mobiliteitsoplossingen en passende zorg- en onderwijsvoorzieningen zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Volkshuisvesting

Iedereen heeft recht op een goede en betaalbare woning. Helaas is de praktijk nog steeds anders. Huren in de vrije sector is vaak onbetaalbaar en het kopen van een huis is voor starters en mensen met een gemiddeld inkomen bijna onmogelijk. Ook de wooncrisis vraagt om een radicale omslag.
Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor huurders, doorstroming op de woningmarkt (ook voor bijzondere doelgroepen) en de huisvesting van statushouders. Zo creëren we tijdelijke betaalbare woningen op het Merwedeterrein voor diverse doelgroepen waaronder statushouders.

Digipanellid: *"Betaalbare woningen voor eenpersoonshuishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen."*

Digipanellid: *"Betaalbare woningbouw heeft mijns inziens prioriteit. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen."*

Digipanellid: *"Bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot huis hiervoor in te ruilen."*

Bij het aannemen van het raadsvoorstel voor het realiseren van flexwoningen op het Merwedeterrein heeft de gemeenteraad een motie aangenomen die het college vraagt een sociaal beheerder aan te stellen voor het gebied. Hoewel we nog afspraken over financiering met woningcorporaties dienen te maken met betrekking tot de 'sociale componenten' van de flexwoonontwikkeling bij het Merwedeterrein, en er subsidiekansen liggen bij de Provincie Gelderland, dienen we zelf ook middelen te hebben om voor dit doel in te zetten.

We committeren ons aan de ambitie van het eind 2022 gelanceerde Nationaal Actieplan Dakloosheid: in 2030 heeft iedereen een thuis, met ondersteuning op maat. Waar mogelijk willen we dakloosheid voorkomen. Dit vraagt om integraal werken in de uitvoering samen met ervaringsdeskundigen en met een inclusieve aanpak. Zolang opvang nodig is zorgen we daarvoor, want niemand hoeft onvrijwillig op straat te slapen.

We hechten aan goed verhuurderschap. Om dat te borgen wil het college verhuurdersvergunningen invoeren. Voor een stadsbrede invoering daarvan zullen zo'n 15.000 adressen onder een vergunningsregime vallen. Structureel budget is reeks beschikbaar, maar het opzetten van vergunningverlening- en handhavingregime vraagt ons om een eenmalige investering.

De woonwagenlocatie aan de Bethaniënstraat wordt aangepast en uitgebreid. De grondwal wordt daarbij ook verwijderd (ontgraven, afvoeren en verwerken) en de locatie wordt ingericht als openbaar groen. De kosten zullen hoger zijn door hogere tarieven voor de verwerking van de vrijkomende grond. Dit komt omdat de verhouding tussen te storten grond, te reinigen grond en te hergebruiken grond anders uitvalt doordat veel meer grond moet worden gereinigd dan eerder werd aangenomen. Ook zijn de kosten voor het afvoeren van deze grond hoger dan voorzien. Daarnaast blijkt uit een recente inmeting van de grondwal dat er meer grond uit de grondwal vrijkomt dan eerder werd aangenomen.

Afbouw permanente bewoning vakantieparken

Op een aantal van onze vakantieparken, waaronder Vakantiepark Arnhem, vindt permanente bewoning plaats. Dit is niet toegestaan. Daarom werken we via verschillende instrumenten aan het terugdringen hiervan. Om te voorkomen dat daarna op sommige parken bewoning weer toeneemt is de komende jaren actief toezicht noodzakelijk.

Duurzame Mobiliteit

We hebben een brede mobiliteitsopgave in Arnhem. We willen een goed bereikbare stad zijn. Een stad waar je je snel, veilig en op een prettige manier kan verplaatsen. We richten ons mobiliteitssysteem meer in gericht op voetgangers, fiets en OV. Tegelijkertijd is het belangrijk dat onze stad, voor wie daarvan afhankelijk is, ook goed per auto bereikbaar is.

In Arnhem is verkeersoverlast een steeds groter probleem. Het vele verkeer maakt bovendien dat de luchtkwaliteit op veel plekken in de stad slecht is. Ook laat de bereikbaarheid van de stad te wensen over. Hoewel we oog blijven houden voor degenen die afhankelijk zijn van de auto, komen in de verdeling van de schaarse ruimte op straat eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en daarna pas de auto. Door deze duurzame keuzes te maken, vergroten we de leefbaarheid van de stad.

Digipanellid: *"Auto's uit stadscentrum weren. Volop inzetten op fietsstad. Fijnstof rigoureus omlaag."*

We stellen een nieuw mobiliteitsplan op waarin naast de bereikbaarheid van de stad, het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht de uitgangspunten zijn. We kijken naar de verkeersstructuur voor de hele stad en specifiek naar het centrum en de singels. Ook maken we plannen om het aantal auto's in en om de binnenstad terug te dringen en doorgaand verkeer en distributie aanzienlijk te beperken. We koersen aan op een flinke wijziging in het (duurzaam) mobiliteitsbeleid. Hiervoor zullen naar verwachting ook forse investeringen nodig zijn in de infrastructuur (fiets, openbaar vervoer, andere profielen wegen (minder asfalt, lagere snelheden) en hubs. Voor deze investeringen is onvoldoende geld beschikbaar. In het duurzaam mobiliteitsplan zal daar meer inzicht in worden gegeven.

Het Willemsplein is een belangrijke plek in de stad en een grootste OV knelpunt van de provincie Gelderland. Aanpassing is echter duur. De aanpassingen gaan gepaard met grote investeringen die niet alleen het Willemsplein raken, maar ook de hele omgeving tussen Arnhem Centraal en Gele Rijdersplein. Voor dit project is beperkt regulier mobiliteitsbudget voorhanden. We gaan dan ook nadrukkelijk op zoek naar gemeentelijke budgetten, zoals het klimaatfonds, vanuit het programma Radicaal Vergroenen en bijvoorbeeld vanuit Groot Wegenonderhoud.

De aanpak van verkeersveiligheidsknelpunten en de realisatie van schoolzones dragen bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid. Daarnaast is het van belang te blijven investeren in het verduurzamen van mobiliteit.

De fiets is samen met het openbaar vervoer de sleutel tot een schoon, gezond en efficiënt vervoerssysteem. Om ervoor te zorgen dat nog meer mensen de fiets boven de auto verkiezen zijn verkeersveiligheid en goede

infrastructuur van groot belang. Voor de bereikbaarheid van de stad zijn goede snelfietsroutes cruciaal. Hiervoor zijn aanvullende budgetten noodzakelijk, waarbij ook hier nadrukkelijk wordt gezocht naar cofinanciering.

3.2 EEN GROEN ARNHEM

De groene leefomgeving van Arnhem vinden Digipanelleden verreweg het sterkste punt van Arnhem.

Arnhem wil een aantrekkelijke, gezonde, groene woon- en leefomgeving bieden, passend bij het veranderende klimaat, met oog voor biodiversiteit en dierenwelzijn. In onze stad krijgt de natuur alle ruimte omdat zij de basis vormt voor een prettige, gezonde en toekomstbestendige stad.

Het vergroten van de biodiversiteit, het erkennen van de intrinsieke waarden van dieren en het verbeteren van dierenwelzijn krijgt een centrale(re) plek in het beleid. Bijvoorbeeld bij onze eigen inkoop, bij het evenementenbeleid, bij wildbeheer en bij het beheersen van overlast van dieren.

Radicaal groene en toekomstbestendige stad

We kiezen ervoor om Arnhem radicaal te vergroenen, zowel kwantitatief als kwalitatief. Kwantitatief betekent dat de stad voldoet aan de 3-30-300 groennorm (3 significante bomen zichtbaar vanuit elke woning, 30% kroonbedekking per wijk en op 300m loopafstand een park van minimaal 1 hectare) en dat er minimaal 48m² toegankelijk groen per inwoner aanwezig is. Ook qua kwaliteit gaan we voor radicale vergroening wat betekent dat het groen moet bijdragen aan een aantal belangrijke onderwerpen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefbaarheid en gezondheid.

De klimaatverandering begint zich steeds duidelijker te manifesteren. In de komende decennia zullen hitte, wateroverlast en droogte vaker en heviger optreden. Het is daarom nodig om de stad aan te passen op deze nieuwe weersomstandigheden. We vangen de gevolgen van de klimaatverandering op door hittestress, wateroverlast en droogte aan te pakken. Radicaal vergroenen zorgt voor een toekomstbestendige stad waarin het leven voor mens in de stad prettig en gezond blijft.

De natuur en daarmee de biodiversiteit staan onder grote druk. Vanwege de intensieve landbouw neemt de biodiversiteit in het buitengebied steeds verder af; de stedelijke omgeving wordt hierdoor steeds belangrijker voor het ontwikkelen van natuur en biodiversiteit. Onze stad heeft hiervoor ook grote potentie die we maximaal willen benutten. Dat kan door natuurinclusief te bouwen en het aanleggen van stedelijk groen waarin natuurwaarden centraal staan.

Bij het beheer van de bossen en natuurterreinen in ons buitengebied zetten we de natuur op één waarbij via natuurvolgend beheer de terreinen geleidelijk worden omgevormd naar toekomstbestendige, klimaatadaptieve en biodiverse bossen en natuurterreinen. We pakken ruimtelijke kansen ten aanzien van Natuurinclusieve landbouw en natuurontwikkeling door strategische aankopen te doen.

We zijn bezig met een beheervisie parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem en Sonsbeek 125 jaar. Deze wordt binnenkort naar uw raad gestuurd. De parkenvisie kan aanleiding zijn tot extra investeringen.

Leefbaar door vergroenen

Aanwezigheid van groen is essentieel voor de leefbaarheid. Bewoners voelen zich prettiger in een groene omgeving. Radicaal vergroenen is daarom gericht op het realiseren van voldoende groen met een goede kwaliteit en toegankelijkheid voor alle Arnhemmers. Daarnaast biedt het groen goede mogelijkheden voor bewonersparticipatie. Zo willen we de sociale cohesie in wijken vergroten en er ook voor zorgen dat zoveel mogelijk mensen een actieve rol spelen bij het groen in hun woonomgeving.

Digipanellid: *"Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!"*

Digipanellid: *"Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen."*

Naast mentale gezondheid draagt groen ook bij aan lichamelijke en mentale gezondheid. Groen heeft een positief effect op de kwaliteit van lucht, bodem en water. Minstens zo belangrijk is de rol die groen speelt in bewegen. Parken en groene routes en groen in de wijken nodigen uit tot spelen, wandelen, fietsen en sporten en leveren zo een belangrijke bijdrage aan de gezondheid.

In het komende jaar ontwikkelen we de aanpak voor het radicaal vergroenen van onze stad. Daarbij stellen we bijvoorbeeld een lokaal hitteplan op en werken we de klimaatadaptatietoets uit. Ook gaan we zoveel mogelijk en zo divers mogelijk groen toevoegen, onder andere door minimaal 10.000 bomen te planten. Bij de uitvoering van herinrichtingen – zoals die op de Van Muijlwijkstraat, Onderlangs en de Velperweg – kiezen we nadrukkelijk voor kwalitatief groen en ruimte voor mens en dier.

Ook de wijkgroenagenda's vormen een belangrijk onderdeel in het verder vergroenen van de stad. Voor alle wijken wordt daarom, in samenspraak met de bewoners, een wijkgroenagenda opgesteld. Daarin staan de belangrijkste wensen en mogelijkheden voor vergroening in de wijk. Aan de wijkgroenagenda's is een uitvoeringsbudget gekoppeld waarmee de minder complexe maatregelen snel uitgevoerd kunnen worden. In de wijkgroenagenda's wordt ook gekeken naar mogelijkheden voor het koele netwerk en de aanleg van buurtbosjes/parkjes.

Gezonde leefomgeving

Een gezonde, groene en veilige leefomgeving is een belangrijk uitgangspunt in de omgevingsvisie. In 2023 vertalen we dit naar een visie gezonde leefomgeving. We willen voldoen aan de kaderrichtlijn Water en streven naar het behalen van de normen van de WHO. Ook werken we aan de uitvoering van afspraken uit de Luchtagenda.
Om hieraan te kunnen bijdragen willen we deelnemen aan een subsidieregeling voor het verwijderen of onklaar maken van rookgaskanalen. Hiervoor is van de gemeente Arnhem cofinanciering nodig.

Ook monitoren we de voortgang van de milieudoelstellingen. Om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan verstevigen we het milieutoezicht (door de Omgevingsdienst Regio Arnhem, ODRA). Samen met de ODRA werken we aan een gezonde en veilige leefomgeving. Evenals de andere deelnemende gemeenten maken we budget vrij om formatie bij de ODRA aan te stellen. Met deze extra arbeidskrachten kunnen zij werk maken van de coördinatie en afstemming van het gezamenlijk milieubeleid.

Digipanellid: *"Wanneer we thema's als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken, wordt de stad vanzelf wat veiliger. Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen."*

3.3 EEN KANSRIJK ARNHEM

We streven naar een Arnhem waarin al onze inwoners mee kunnen doen en een goed leven kunnen leiden, dat bij ze past. Het hebben van werk of anderszins bijdragen aan de samenleving, is voor ieder mens belangrijk. Mogelijkheden om jezelf te kunnen ontwikkelen en het recht op bestaanszekerheid vinden wij dan ook essentieel.

Ook is het ons doel dat elke Arnhemmer een stabiel en fijn thuis heeft. Dat iedereen woont in een geschikte en betaalbare woning in een buurt met voorzieningen passend bij zijn, haar of hen levensfase en zorgvraag. Iedereen die dat nodig heeft moet een beroep kunnen doen op onderdak en de juiste begeleiding of zorg om prettig en liefst zelfstandig te kunnen wonen. Daarom willen we zo snel mogelijk meer beschikbare, betaalbare en passende woningen toevoegen in gevarieerde wijken met voldoende veerkracht.

Digipanel: *"In sommige wijken van Arnhem heeft maar liefst 25% van de inwoners moeite met rondkomen."*

Bestaanszekerheid

In deze tijden waarin steeds meer mensen in hun bestaanszekerheid worden bedreigd, willen we in een zo vroeg mogelijk stadium in contact komen met inwoners die geldzorgen hebben. Ook willen we voorkomen dat hun geldzorgen problematische schulden worden. Wij willen gerichte preventieplannen maken voor de verschillende doelgroepen en insteken op belangrijke life-events.
Om te zorgen dat alle Arnhemmers kunnen rondkomen, gaan we de komende jaren van onze inkomensregelingen het bereik en de toegankelijkheid verbeteren. We verkennen ook de mogelijkheden om deze regelingen te harmoniseren.

Digipanellid: *"Om Arnhem leefbaar te houden, is het ook belangrijk te kijken naar de groep werkende mensen en niet alles te steken in armoedebeleid."*

We voeren gerichte communicatiecampagnes uit en werken veel samen met ketenpartners. We zorgen dat we op de juiste plekken aanwezig zijn zodat we onze inwoners pro-actief kunnen benaderen met ons hulpaanbod. Op scholen

zetten we in op financieel bewustzijn bij jongeren en het aanleren van financiële vaardigheden (vooral bij de overgang van 18- naar 18+). Daarnaast willen we meer ketenpartners bereiken met de training "Alert op geldzorgen".

Beschut werk

Voor beschut werk hebben we in de Arnhemse begroting (in 2022 en 2023) extra middelen vrijgemaakt en toegevoegd aan het re-integratiebudget. We intensiveren de inzet van beschut werk de komende jaren. Vooralsnog verwachten we niet alle middelen hiervoor nodig te hebben. We stellen voor om de rest van de middelen de komende jaren in de volle breedte in te zetten voor onze inspanningen op het gebied van re-integratie. Dit past bij onze visie dat (de ontwikkeling naar) een passende werkplek voor onze inwoners centraal staat en dat wij doen wat daarvoor nodig is.

Voor inwoners die werken naast de bijstand voeren we een Arnhemse bijverdienpremie in. We helpen mensen in de bijstand om zo goed mogelijk te participeren en zetten daarmee het werk van de afgelopen jaren voort.

Schuldhulpverlening

Schulden zijn een hardnekkig probleem in het leven van veel Arnhemmers. 12% van de Arnhemse huishoudens heeft zelfs problematische schulden. Het hebben van schulden geeft veel stress, gezondheidsproblemen, en vormt een belangrijke belemmering om aan het werk te gaan (en te blijven). Waar het mensen met kinderen betreft, heeft het bovendien enorm veel impact op het gezin. Het college is voornemens de schuldhulpverlening en vroegsignalering weer in eigen beheer uit te voeren. Bij deze overname van activiteiten is warme overdracht van dossiers cruciaal om de dienstverlening voor onze inwoners te continueren en vertrouwen op te bouwen. Daarnaast zal geïnvesteerd moeten worden om medewerkers aan ons te verbinden, de ICT op orde te hebben en bijvoorbeeld werkprocessen voor te bereiden.

In Immerloo starten we een pilot met een radicaal andere schuldenaanpak. Kern van deze aanpak is het direct wegnemen van de schuldenzorg en de proactieve benadering via de zogeheten doorbraakmethode. We zorgen voor een snelle oplossing van de schulden, en helpen daarna inwoners stappen te zetten richting bijvoorbeeld een taalcursus, participatie of werk.

Digipanellid: *"Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen."*

Ervaringsdeskundigen

We hebben de afgelopen tijd onder meer binnen de campagnes Geldzorgen ervaring opgedaan in de samenwerking met ervaringsdeskundigen. Zij hebben meegedacht over de campagnes. Door hun verhaal te vertellen, fungeerden zij als ambassadeur. Ze verlaagden de drempel voor inwoners om hun geldzorgen bespreekbaar te maken. Dit zijn vrij incidentele acties geweest, maar wij willen hier meer gebruik van gaan maken. Dat is ook in lijn met ontwikkelingen binnen het sociaal domein waarin steeds meer aandacht uitgaat naar het inwonersperspectief, en met acties genoemd in beleidsplannen zoals de Armoedeaanpak en de Uitvoeringsagenda Schulddienstverlening.

Daarom zijn we voornemens een pilot te starten waarin een pool van ervaringsdeskundigen wordt gevormd (oftewel: een ervaringsraad) die meedenkt en advies geeft in de ontwikkeling van beleid. In eerste instantie vooral gericht op bestaanszekerheid, maar met de intentie om dit te verbreden naar andere terreinen.

Kinderen en jongeren

We willen jongeren laten opgroeien en opvoeden in een stimulerende en faciliterende omgeving. Een veilige woonomgeving en goede faciliterende onderwijshuisvesting zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Daarom bieden we kinderen en jongeren in heel Arnhem een stevige en kansrijke basis. Per wijk of gebied kijken we of er aan deze basis iets extra moet worden toegevoegd, op basis van wat daar speelt bij gezinnen, kinderen en jongeren.

Onze aanpak voor jongeren richt zich op hun brede omgeving. Daarin spelen ouders, verzorgers, familieleden, vrienden, buurtbewoners, onderwijs, kinder- en jongerenwerk, wijkteams en sportvereniging een belangrijke rol. We stimuleren de ontwikkeling van kinderen en jongeren in brede zin; dus niet alleen hulp bij opgroeien en opvoeden maar in de ontwikkeling naar volwassenheid ook aandacht voor sport, spel, cultuur, kunst, natuur, literatuur, voeding, geld, gezondheid, etc. Zodat kinderen op meerdere manieren kunnen ontdekken waar hun talenten liggen en kansen krijgen om deze te ontwikkelen. Dit doen we met elkaar volgens het principe van de pedagogische wijk, want opvoeden en opgroeien doe je niet alleen: ''It takes Arnhem to raise a child''.

Digipanellid: *"Verantwoordelijkheid ligt niet altijd bij de overheid, maar meer bij ouders."*

De coronacrisis heeft zijn sporen nagelaten. Vooral kinderen merken daarvan de effecten. De voor hun relatief lange periode dat zij zonder leeftijdsgenoten hebben moeten doorbrengen heeft ervoor gezorgd dat er meer en complexere problematiek is. De kinderopvang en scholen merken de effecten. Ook hier werken we hard samen met ketenpartners in de stad om deze ontstane problematiek en achterstanden weg te werken. Bijvoorbeeld via het inzetten van extra dagdelen voorschoolse educatie en het aanbieden van onderwijs achterstandenbeleid op scholen binnen het primair onderwijs. Ook het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) draagt hieraan bij.

De raad heeft via motie 21M105 gevraagd om een campagne om de bewustwording en weerbaarheid van kinderen en jongeren ten aanzien van online seksualiteit bij de tijd te brengen. Om uitvoering te geven aan deze motie wil Arnhem in 2024 starten met een preventiecampagne online seksuele grensoverschrijding. Deze campagne wordt gedekt (€ 168.000 in 2024) vanuit de BR Beschermd en Weerbaar.

Onderwijs

Inclusief en passend onderwijs zijn de randvoorwaarden voor kinderen om hun ontwikkelkansen te kunnen benutten. Om deze te verwezenlijken zetten we ons samen met het onderwijs in om elk kind een passende plek binnen het onderwijs te bieden. Daarbij is het uitgangspunt om achterstanden te voorkomen en waar die onverhoopt toch zijn ontstaan zo snel en vroeg mogelijk weg te werken.

Digipanellid: *"De onderwijshuisvesting moet op orde komen, dit speelt al heel lang. Wellicht iets meer druk om op de grote besturen om wat scholen te fuseren en om snel groeiende nieuwe schoollocaties (die blijkbaar in een behoefte voorzien) beter te faciliteren."*

We stellen een beleidsrijk integraal huisvestingsplan op. In dit plan ondersteunen de schoolgebouwen de inhoudelijke opgave die onderwijs en gemeente met elkaar hebben om kinderen de beste ontwikkelkansen te kunnen bieden. Hiervoor geldt wel een winstwaarschuwing. Op dit moment is er € 3 miljoen per jaar beschikbaar maar de kosten worden hoger als gevolg van het feit dat het nieuwe IHP zowel de scholen in het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs betreft. Daarnaast is er sprake van een sterke stijging van bouwkosten en inflatie. (In het raadsvoorstel over het IHP zullen de verwachtte kosten opgenomen worden).

Wijkgericht werken

Wijkgericht werken heeft in Arnhem met de invoering van de Teams Leefomgeving en 'Van Wijken Weten' al grote stappen gezet, daar bouwen we graag op door. De Koersnota 2.0 wordt in 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd en de implementatie volgt in 2024. Daarbij willen we wijkgericht werken verder een plek geven in de totale werkwijze van de gemeente, ongeacht op welk beleidsterrein. Dat betekent dat we ontwikkelingen, knelpunten en kansen binnen de samenleving integraal oppakken, vanuit het perspectief van de inwoner en passend bij het 'DNA' van het gebied. Al het goede van Van Wijken Weten wordt behouden en we sturen bij waar nodig. Dit doen we samen met de stad.

Digipanellid: *"Teams leefomgeving moeten eigenlijk teams leefbaarheid heten. Zij moeten veel meer actief en aanwezig zijn in de wijk en de communicatie verzorgen naar de inwoners. Nu weten wijken van niets."*

We streven naar veilige wijken met voldoende voorzieningen. Zo gaan we met alle betrokkenen aan de slag met het winkelcentrum Drieslag, waar zorgen over leefbaarheid, veiligheid, sociale cohesie en een rommelige openbare ruimte samenkomen.

Financiële verantwoording wijken

De Begroting, turap en jaarrekening zijn mede opgebouwd op wijkniveau en aan de hand van wijkprogramma's. De kosten over een begrotingsjaar worden aan de hand van een doorbelastingssystematiek verdeeld over deze wijkprogramma's. Het verklaren van afwijkingen en een analyse van de realisatie van de gestelde doelen vindt plaats op wijkniveau én op stadsniveau. Het op deze wijze begroten en verantwoorden leidt echter tot onnodig veel administratieve lasten. Daarnaast draagt het verdelen van kosten over de wijkprogramma's niet bij aan het inzicht in het bereiken van de doelen met de bijbehorende budgetten als geheel. We gaan deze wijze van begroten en verantwoorden evalueren.

Preventief en flankerend welzijnsbeleid

De grote uitdagingen waar Arnhem voor staat, zoals de groeiende stad met een grote woonopgave de huisvesting voor bijzondere doelgroepen, de leefbaarheid en veiligheid in veerkrachtige wijken, een inclusieve samenleving en de (jeugd)zorgvraag van inwoners vragen om preventief en flankerend welzijnsbeleid. Zo willen we onder andere dat de wijken voldoende voorzieningen hebben, kinderen en jongeren die gezond en veilig opgroeien en dat Arnhemmers zich vrij en veilig kunnen bewegen. Ook voor volwassenen die in hun jeugd hun ontwikkelkansen niet volledig konden benutten is het hebben van perspectief essentieel. Beschikken over voldoende basisvaardigheden heeft een grote kwaliteit op alle domeinen van het leven. Vandaar dat er een divers cursusaanbod is voor volwassenen om laaggeletterdheid tegen te gaan.

Deze ambities die de gemeenteraad in de begroting heeft vastgesteld, vragen om een stevige sociale basis aan welzijn. Dit vraagt om een nieuwe blik op welzijn voor Arnhem, om een transformatie van welzijns(subsidie)beleid naar een betere aansluiting bij de complete opgave en begroting. Welzijn, zoals we dat nu kennen, is met bovenstaande onvoldoende meegegroeid en op dit moment nog niet genoeg klaar voor de toekomst. De huidig ingeboekte taakstelling van € 545.000, opgenomen sinds de perspectiefnota 2020, draagt niet bij aan het realiseren van deze ambities. In de Begroting voor 2024 nemen we incidenteel middelen op voor subsidies voor welzijn.

Daarnaast willen we onze subsidieorganisatie en het subsidieproces versterken en- professionaliseren middels het instellen van een zogeheten subsidiehuis. Het anders inrichten van het subsidieproces, het positioneren van het subsidiebureau en tools om monitoring richting subsidiepartners te organiseren, vragen om tijd en middelen.

Buurtconciërges

De verlengde pilot van de buurtconciërges loopt nog tot in 2024. Voor 2024 is dekking aanwezig vanuit het werkinvesteringsfonds, net zoals in 2023. De pilot van de buurtconciërges zal worden geëvalueerd. Op basis van die evaluatie zal een voorstel worden gedaan voor de inzet van buurtconciërges in 2025 en verder.

Nationaal Programma Arnhem-Oost

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost is een integrale, langjarige aanpak die nodig is om de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid aan te pakken. Met het programma werken we ook aan het benutten van het potentieel talent in de stad, zeker nu we door de vergrijzing geconfronteerd worden met krimpend arbeidspotentieel. Daarnaast investeren we hiermee in de sociale samenhang, waarin mensen met elkaar en de omgeving verbonden zijn en daardoor ook elkaar helpen. Sociale samenhang draagt bij aan een betere leefbaarheid in de wijk(en) en voorkomt problemen. De aanpak wordt langs drie lijnen opgebouwd: *Opvoeden en Opgroeien*, een optimale ontwikkeling voor ieder kind (min 9 maanden) en iedere jongere (tot 27 jaar); *Werk en Inkomen*, bestaanszekerheid voor ieder gezin en huishouden en *Wonen en Leven*, leven in een duurzame woning en in een leefbare en veilige buurt.

Het doel is de jeugd in de bij Arnhem-Oost behorende wijken – Presikhaaf, Malburgen, Arnhemse Broek, Klarendal en Geitenkamp – meer perspectief te bieden op een kansrijke maatschappelijk deelname. We willen in één generatie het verschil maken door over een langere periode te zorgen voor gelijke kansen. Zo is bijvoorbeeld op korte termijn op de Geitenkamp meer nodig dan het reguliere jongerenwerk, dat al zeer onder druk heeft gestaan en in de huidige vorm ontoereikend is gebleken. Ook de transformatie van de Vlindertuin naar een broedplaats voor talentontwikkeling ter versterking van de leefbaarheid in de Geitenkamp is nog onvoldoende gerealiseerd.

Veiligheid

De veiligheidsopgave in Arnhem is onverminderd groot, te denken valt aan drugscriminaliteit en wijken met kinderen en jongeren die daarmee te maken hebben, overlast van onberekenbare personen op straat en een toename aan evenementen met een risico op geweld. Dit tegen een achtergrond van toenemende armoede en onzekerheid over de toekomst.

Voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling focussen we ons op drie pijlers: meer inzetten op preventie en vroegsignalering, huiselijk geweld duurzaam stoppen en oplossen, en aandacht voor specifieke doelgroepen. Daarvoor is integrale sturing op zorg en veiligheid en intensieve samenwerking met onze partners uit het zorg-, welzijn- en veiligheidsdomein nodig.

Digipanellid: *"Door falend beleid van vele jaren van de overheid zijn er teveel kwetsbare personen in onze stad die ervoor zorgen dat de veiligheid en leefbaarheid in de stad onder druk komen te staan. Politie heeft er een hoofdtaak aan. We zullen weer meer moeten investeren aan preventie."*

Momenteel worden investeringen in het veiligheidsdomein voor een aanzienlijk deel bekostigd uit incidentele middelen, waarvan een deel door het Rijk. Dit geldt voor de aanpak inzake jeugdcriminaliteit, handhaving,

radicalisering, woonoverlast, seksuele intimidatie en veilige demonstraties, manifestaties en evenementen. Het incidentele karakter van de middelen vormt een aandachtspunt, omdat een lange adem is vereist om het verschil te kunnen maken. Daarnaast zien we dat van de gemeente in toenemende mate aansturing en uitvoeringskracht in de wijken en op straat wordt gevraagd, hetgeen de komende jaren hoogstwaarschijnlijk extra inspanningen met zich mee zal brengen. Ook zal een uitbreiding van de capaciteit voor wet Bibob-toetsing en controle noodzakelijk zijn indien de ambitie om alle vastgoedtransacties hieraan te onderwerpen vast beleid wordt. Daarnaast zal de vervanging van het systeem van camera's die zorgen voor een veilige binnenstad vragen om een extra investering.

Preventieve jeugdbescherming Veilig, Aanwezig, Vertrouwd

In 2022 is besloten structureel invulling te geven aan preventieve jeugdbescherming en de pilot VAV (Veilig, Aanwezig en Vertrouwd) structureel te beleggen. De pilot is succesvol afgerond; het laat zien dat jeugdbeschermingsmaatregelen daadwerkelijk worden voorkomen. Deze structurele verlenging van de pilot konden we dekken uit eerder beschikbaar gestelde (rijks)middelen jeugdzorg.
Met deze (extra) middelen kunnen we de komende 4 jaar jaarlijks tien extra gezinnen in Arnhem geholpen worden. De meerjarige uitbreiding dekken we daarbij uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg.

Integraal accommodatiebeleid

Meer dan een kwart van de Arnhemmers is maatschappelijk actief. In de afgelopen jaren is de wens ontstaan om integraal te kijken naar het gebruik, beheer en exploitatie van accommodaties die vallen onder de definitie 'maatschappelijk'.

Maatschappelijke accommodaties zijn fysieke plekken die sociale cohesie ondersteunen, doordat ontmoeting en verbinding in de wijk en buurt kan plaatsvinden. Ze kunnen gebruikt worden voor onderwijs, culturele activiteiten, sport en/of welzijnsactiviteiten, natuureducatie en bijvoorbeeld dienstverlening in de wijken.

Momenteel worden (gemeentelijke) plekken nog onvoldoende goed benut, of passen ze niet bij de behoefte van inwoners, organisaties en professionals. Voor organisaties als de Kledingbank en Ecovrede bijvoorbeeld is het een voortdurende zoektocht naar passende huisvesting. Door gericht beleid, inspanningen en betere afstemming op elkaar, kunnen we groeien naar een stad waar bijvoorbeeld MFC's, buurthuizen, sportclubs en scholen centrale plekken in de wijk kunnen zijn. Daarom komen we dit jaar met een integraal accommodatiebeleid, waarbij afstemming zal plaatsvinden met het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs dat ook wordt opgesteld.

Sport en bewegen

Sport en bewegen is belangrijk voor jong en oud en draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van Arnhemmers. Om te kunnen blijven voorzien in de sportbehoefte van onze inwoners is het nodig dat er voldoende en kwalitatief goede speelvelden beschikbaar zijn en blijven. In groeiende wijken zijn momenteel verenigingen met een ledenstop vanwege te weinig beschikbare velden. Om dit te voorkomen vragen een aantal locaties om aandacht.

Het hockeyveld waarop hockeyvereniging HCM speelt, is toe aan vervanging. Deze vereniging heeft een groot aantal leden en bedient bovendien een groot aantal jongeren uit de omliggende wijken.

Voetbalvereniging Arnhemse Boys in Schuytgraaf is één van de sterkere (vitalere) verenigingen in Arnhem met een belangrijke functie in de wijk. Afgezien van een tijdelijke kleine dip in ledenaantal in verband met Covid, kent de club sinds een aantal jaar een stabiel ledenaantal van 700 leden. Meer leden kan de club in verband met de capaciteit van de huidige velden niet huisvesten. De meest logische oplossing is om een natuurgrasveld waarvan de Arnhemse Boys gebruik maken, om te zetten naar een (duurzaam) kunstgrasveld. Een kunstgrasveld is namelijk nagenoeg continu bespeelbaar, terwijl een natuurgrasveld maar zeer beperkt bespeeld kan worden in verband met de kwaliteit van het veld. Met deze omzetting zouden de Arnhemse Boys veel meer Arnhemse jeugd kunnen laten voetballen.

71% van de Arnhemse kinderen voldoet niet aan landelijke beweegnorm. In opdracht van de raad (motie 21M103) hebben we onder de noemer 'Het Geheim van Papendal' Arnhemse sportdagen georganiseerd op Papendal. Hierbij is gekozen voor een langduriger traject van dertig weken gedurende het schooljaar 2022-2023, waarbij elke week een andere groep basisschoolleerlingen (groep 6 t/m 8) langskomt op Papendal voor een dagvullend pedagogisch verantwoord lesprogramma, dat breder is dan enkel sport. Gedurende de dag gaan de kinderen onder andere aan de slag met de 'Olympische waarden' (excelleren, respect en vriendschap), gaan ze het 'Olympic Training Centre' ontdekken, ontdekken ze welke sport bij hen zou kunnen passen door het ervaren van verschillende sporten, maken ze kennis met gezonde voeding en ervaren ze ook. Op dit moment wordt gewerkt aan een evaluatie van het traject. Mocht de evaluatie positief zijn dan zouden we het lesprogramma willen verlengen. Uiteraard vraagt dit om budget.

Op dit moment is het echter lastig om deze sportambities te realiseren omdat er nog een structurele taakstelling van € 105.000 uit 2015 open staat, die op de sportbegroting drukt.

Uitbreiding capaciteit opvang dakloosheid

Er is een toename in het aantal dakloze bezoekers. Deze toename wordt veroorzaakt door EU-burgers in combinatie met een toename in het aantal bezoekers met psychiatrische problemen en/of verward gedrag. Hierdoor is er een structurele personele krapte bij het Kruispunt ontstaan. Daarnaast blijkt dat de geleverde extra inzet bij de nachtopvang De Duif tijdens de winterperiode inmiddels voor meerdere jaren benodigd is. De stichting zal hiervoor de personele bezetting moeten uitbreiden. Voor deze uitbreiding bij Kruispunt en De Duif is in 2024 tot en met 2027 € 120.000 per jaar nodig. Tot slot blijkt uit de praktijk dat de capaciteit van de opvanglocaties voor gezinnen al langere tijd onvoldoende is. Samen met het Leger des Heils wordt momenteel gezocht naar een nieuwe locatie voor woonplekken met ambulante begeleiding voor dakloze gezinnen. De verwachting is dat deze uitbreiding voor de periode vanaf 2023 voor de komende jaren nodig is. In de lopende verkenning zijn de kosten vooralsnog geraamd op € 200.000 per jaar. Voor 2023 en 2024 (via overheveling) is budget beschikbaar in de brede aanpak middelen dakloosheid. Dekking voor de jaren 2025 tot en met 2027 kan gerealiseerd worden uit de BR Beschermd en Weerbaar.

De toename van dakloosheid van met name kwetsbare dakloze EU-burgers draagt bij aan de overlast in de binnenstad en parkeergarages. De genomen beheersmaatregelen sorteren nog onvoldoende effect. We willen de dakloosheid oplossen conform het Nationaal Actieplan Dakloosheid en iedereen helpen. Ook deze doelgroep. De noodzaak hiervoor is groot en starten we in 2023 al op. We verwachten voor minimaal 2 jaar aanvullende opvang in Arnhem nodig te hebben en daarmee ook de overlast die wordt ervaren terug te dringen, dit vraagt uiteraard om budget.

3.4 EEN VERBONDEN ARNHEM

Digipanellid: *"Door elkaar en elkaars cultuur te leren kennen zullen we beter samen met elkaar kunnen leven."*

We streven naar een stad waarin Arnhemmers solidair zijn en naar elkaar om kijken. Een stad waar verbindingen worden gelegd door toegankelijk en bereikbare kunst, cultuur en erfgoed. Een stad ook waar iedereen zichzelf kan en mag zijn.

We investeren zowel in de culturele top, het middensegment, makers en ook in de breedtekunst. Voor programmering die zich richt op crossovers, verbinding en vernieuwing is meer geld vrijgemaakt. Zo blijft het aanbod levendig en aantrekkelijk. Belangrijke troef is ook het vergroten van de cultuurdeelname in Arnhem-Zuid door daar meer culturele voorzieningen te realiseren.

Een stad die vooruit wil, heeft ruimte voor mensen met ideeën nodig. Ruimtes voor onderzoek, ontwikkeling en experiment. Zo komt innovatie en vernieuwing tot stand. Een stad waar volop van deze plekken voor onderzoek en experiment voorhanden zijn trekt mensen aan die hierop willen voortbouwen of mee willen liften op het imago dat ontstaat. Zo kan een stad groeien, in aantrekkingskracht en werkgelegenheid. Ook in Arnhem zetten we in op het creëren van plekken in de stad waar kennis en werkpraktijk worden gebundeld en volop interactie ontstaat. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, innovatie en mode. Plekken waar samenwerking kan ontstaan tussen kunst, design, het Arnhemse bedrijfsleven en het onderwijs. Zo ontstaat een gunstig maakklimaat. Het realiseren van meer ruimte in de stad voor deze creatieven is hiervoor een voorname succesfactor.

Op basis van de huidige prognoses (Rapport Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem, Bureau Buiten) dreigt binnen de komende twee jaar een substantieel tekort aan ateliers, werk- en oefenruimtes voor de creatieve en culturele sector in Arnhem van 15.500m2. Handelswijze van het college tot nu toe was om de markt nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen te laten realiseren via een tegemoetkoming in de onderzoeks- en plankosten (plan van Aanpak Huisvesting culturele en creatieve ondernemers). Die werkwijze heeft nog niets opgeleverd. Gezien bovengenoemd cultureel en economisch belang kiest het college er nu voor om zelf een actievere rol te spelen. Het college wil waar nodig strategische gebouwaankopen realiseren en bovendien de financiële ruimte hebben om noodzakelijke investeringen in potentiële creatieve broedplaatsen en atelierruimte mogelijk te maken. Mede zo kunnen huurlasten worden beperkt. Een beoogde strategische aankoop en/of investering is ook een culturele manifestatieruimte of kunsthal van enige omvang. Met het wegvallen van de Cobercofabriek als uitvalsbasis ontbreekt nu een dergelijke centrale plek en voorziening in Arnhem.

Zichtbaar en beleefbaar erfgoed

Arnhem is een prachtige stad met erfgoed om te koesteren. We willen het erfgoed in onze stad zo zichtbaar en beleefbaar mogelijk maken, zodat onze inwoners en bezoekers kunnen stilstaan bij en genieten van waardevolle bouwwerken die van generatie op generatie zijn doorgegeven. We vinden het belangrijk dat ons erfgoed goed beschermd blijft. Om dit te borgen, willen we eerst inzichtelijk maken welk gebouwd erfgoed onze stad rijk is. Dit is eveneens van belang voor de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking treedt en de verstedelijkingsopgaven waar we als stad voor staat. Als we weten over welk gebouwd erfgoed we beschikken, kunnen we kansen benutten en erfgoed als wettelijk vereiste vroegtijdig meewegen in ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom gaan we aan de slag met een

inventarisatie van gebouwd erfgoed zoals waterbouwkundige monumenten (sluizen, gemalen en bruggen) en uiteenlopende gebouwen. Deze inventarisatie wordt opgenomen in een (digitale) Cultuurhistorische Waardenkaart, waarvan ook een publieksversie wordt gemaakt. Voor het op deze manier zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed, trekken we in 2024 incidenteel € 60.000 uit. Hiervoor zetten we de middelen voor de invoering Omgevingswet in.

Ruimhartig en gastvrije opvang

Met alle onrust in de wereld willen we als Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen en gezondheid zodat ze mee kunnen te doen in onze Arnhemse samenleving.

Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, willen we het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) - dat als uitvoerder van het opvangbeleid met onvoldoende opvangcapaciteit kampt – actief ondersteunen bij het vinden van nieuwe locaties.

Met de realisatie van opvanglocatie Schuytgraaf beschikken we in Arnhem over ruim 2000 opvangplekken voor vluchtelingen. Voor het overgrote deel zijn dit tijdelijke plekken. Het is onze ambitie om permanent 2000 plekken beschikbaar te hebben. Dit doel kunnen we in 2027 bereiken door vanaf 2024 jaarlijks 400 permanente plekken te realiseren.

Huisvesting bijzondere doelgroepen

In de Nota Wonen en Zorg, die recent door de raad is vastgesteld, staan onze ambities met betrekking tot de huisvesting van bijzondere doelgroepen. We willen daarom aan de slag met zowel het beter toewijzen en benutten van huisvesting als met het beter spreiden en uitbreiden van het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het ontwikkelen van een tussenvoorziening voor statushouders, uitbreiding van woningen voor extreme overlastgevers, het realiseren van flexwoningen, aankopen en verbouwen van panden (al dan niet voor specifieke doelgroepen, en/of ten behoeve van een betere spreiding over de wijken).

Inclusieve en moderne gemeente

Arnhem wil een inclusieve stad zijn met een inclusieve gemeentelijke organisatie. Een plek waar iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt. En waar iedereen dezelfde kansen heeft.

Dit jaar (1 juli) starten we het herdenkingsjaar voor de afschaffing van de slavernij, 150 jaar geleden. Een belangrijk onderdeel voor Arnhem is het onderzoek naar onze Slavernijgeschiedenis, dat in het najaar zal verschijnen. Naar aanleiding van dit wetenschappelijk onderzoek willen we een programma opzetten om de bewustwording en kennis van het slavernijverleden te vergroten bij inwoners, organisaties en collega's. In dit programma zitten activiteiten met betrekking tot ons gedeelde Koloniaal en Slavernijverleden en de doorwerking daarvan naar het Arnhem van nu.

Arnhem wil niet alleen een inclusieve maar ook een toegankelijke stad zijn. Deze collegeperiode is reeds geld gereserveerd zodat we breder kunnen investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte en ons eigen vastgoed (zoals de sportaccommodaties van het Sportbedrijf, de MFC's en een deel van de verkiezingslocaties).

Daarnaast willen we de toegankelijkheid van bedrijven waar veel consumenten komen verbeteren, zoals de horeca, detailhandel en dienstverlening met een baliefunctie. De raad heeft bij het vaststellen van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST) via een motie verzocht om te onderzoeken of een toegankelijkheidsfonds een bijdrage kan leveren aan het succesvol implementeren van de AST. Met de gelden uit dit fonds kunnen bedrijven waar veel consumenten komen, gedeeltelijke financiering aanvragen voor hun aanpassingen ten behoeve van toegankelijkheid.

Naast inclusief streven we ernaar een moderne gemeente te zijn met een betrouwbare dienstverlening. Inwoners, bezoekers, bedrijven en organisaties willen we vanuit een dienstbare, klantgerichte, open en mensgerichte houding tegemoet treden. De wens is om al bestaande goede praktijken en visies bij elkaar te brengen en nog veel meer dan nu te werken en denken vanuit het perspectief van inwoners en bedrijven.

We willen de kansen op het gebied van dienstverlening naar de inwoner, instellingen en bedrijven beter benutten. Daarom richten we een organisatieprogramma Dienstverlening in en werken we in 2023 aan een visie op de gemeentelijke dienstverlening. Deze visie moet antwoord geven op kaderstellende vragen als: Wat mogen inwoners van ons verwachten? Hoe sluiten we aan bij Europese en landelijke dienstverleningskaders? Hoever gaan we met onze digitalisering? Hoe bieden we ruimte aan toegankelijke dienstverlening voor iedereen? Welke normen hanteren wij en hoe borgen we dat we deze ook echt halen? Begin 2024 verwachten we deze visie aan de raad te kunnen voorleggen. We verwachten voor het hieruit volgende plan van aanpak, de uitvoeringsagenda en de eerste implementatie budget vrij te moeten maken.

Diverse en duurzame evenementen

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn en mogen niet ten koste gaan de natuur. Daarom worden evenementen beter over de stad gespreid. Laagdrempelige en succesvolle evenementen willen we graag behouden. De subsidieregeling wordt herzien waardoor deze evenementen kunnen blijven bestaan.

Digipanellid: *"Minder geld naar de 'prestigieuze' evenementen, met enorm dure curators en 'kunst'. Doe niet te moeilijk over alsmaar een bepaald cachet uit willen stralen als stad, maar biedt aan wat de gewone mens verlangt. Góede evenementen leveren enorm veel geld en aanzien op!!"*

Daarnaast vinden we het belangrijk dat Arnhemse evenementen toegankelijk zijn voor iedereen. Naar aanleiding van de motie 'Maak werk van (dekking voor) de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST) uit november 2019 is een traject gestart om evenementen toegankelijk te maken voor mensen met een anderswerkend lichaam. Hierbij is sinds 2020 een koplopersgroep, bestaande uit evenement- en festivalorganisatoren, betrokken. Voor veel Arnhemmers met een anderswerkend lichaam is het vaak niet mogelijk of moeilijk om evenementen te bezoeken, terwijl de gemeente Arnhem ernaar streeft dat iedereen mee kan doen en dat niemand wordt uitgesloten.

Samen met de koplopersgroep, het Arnhem Platform Chronisch Zieken en Gehandicapten (APCG) is er een checklist toegankelijkheid voor evenementen gemaakt, die organisatoren kunnen gebruiken. We zijn van plan om deze checklist als referentiekader bij subsidie- en vergunningverlening verplicht te stellen. Tijdens een recente bijeenkomst met organisatoren bleek dat zij het toegankelijker maken van hun evenementen omarmden maar dat ze behoefte hebben aan kennis- en ervaringsuitwisseling en contact en begeleiding met ervaringsdeskundigen. Daarom willen we hiervoor een digitale kennisbank inrichten en kennissessies, workshops, netwerkbijeenkomsten en spreekuren organiseren voor de hele evenementensector. Bij de uitvoering hiervan willen we de Cultuur Academy (voorheen Schakel025) en het APCG inschakelen.

Nieuwe vormen van burgerparticipatie

Bij het tot stand komen en de uitvoering van beleid, zetten we nieuwe vormen van burgerparticipatie in, zoals digitale wijkpanels en burgerberaden. De pilot digitale wijkpanels draait in de wijken De Laar en Presikhaaf. Bij de burgerberaden trachten we via loting voor een representatieve afspiegeling van de Arnhemse samenleving. Bij de burgerberaden trachten we via loting voor een representatieve afspiegeling van de Arnhemse samenleving te zorgen.

Ook hebben we sinds november 2022 op initiatief van de raad een kinderburgemeester. Na het eerste jaar, in juni, volgt een tussenevaluatie zodat de bevindingen kunnen worden meegenomen in het selectieproces voor de volgende kinderburgemeester in september.

Digipanellid: *"Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must."*

Digipanellid: *"Betrek de bevolking er echt bij en niet via allerlei "schijncircussen". Communiceer eens eindelijk en wees open en transparant."*

Burgerzaken

De hoeveelheid werk voor Burgerzaken neemt aanzienlijk toe door enerzijds de groei van de bevolking en anderzijds extra taken waarvoor geen volledige compensatie vanuit het Rijk komt. Het extra werk – dat onder meer volgt uit de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit en de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen – vraagt niet alleen meer personeel, maar ook hoger gekwalificeerd en dus duurder personeel.

Naast taken uit deze (wettelijke) verplichtingen, voert Burgerzaken extra werkzaamheden uit voor de registratie van asielzoekers (BRP-straten). Bovendien rekenen we vanaf 2024 op een grote toename van het aantal paspoortaanvragen, omdat paspoorten sinds 2014 voor een periode van 10 jaar geldig zijn. In de begroting is vanaf 2024 al deels rekening gehouden met hieruit volgende hogere legesopbrengsten.

Het budget voor het organiseren van verkiezingen is toe aan actualisatie. Op deze manier hebben we weer een realistisch bedrag beschikbaar waarmee we onder meer ook de gestegen en (onvermijdbare) kosten voor zaken als drukwerk, stembureaus en stembureauleden kunnen financieren.

Ambities met dekking

Een aantal van de hiervoor genoemde ambities kan zoals aangegeven gedekt worden door bestaande budgetten in te zetten of door de inzet vanuit bestemmingsreserves, zodat we kunnen starten met het verwezenlijken van deze ambities. In onderstaande tabel staan de betreffende ambities plus de voorgestelde dekking:

Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	2024	2025	2026	2027	I/S
Motie Online bew ustw ordingsaanpak voor jongeren (21M105)	-168				I
Dekking Online bew ustw ordingsaanpak jongeren uit BR Beschermd en weerbaar	168				I
Investeren in jongerenw erk zw aardere doelgroepen Geitenkamp	-75	-75			I
Vlindertuin Geitenkamp	-75	-75			I
Immerloo Schuldenvrij	-250	-250			I
Dekking jongerenw erk en Vlindertuin Geitenkamp en Immerloo Schuldenvrij uit middelen Arnhem Oost	400	400			I
Implementatie subsidiehuis	-60				I
Dekking implementatie subsidiehuis uit BR WMO & Jeugdzorg	60				I
Preventieve jeugdbescherming Veilig, Aanw ezig, Vertrouwd. Uitbreiding pilot	-180	-180	-180	-180	I
Dekking uit BR Wmo en jeugdzorg: VAV uitbreiding pilot	180	180	180	180	I
Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		-75	-75	-75	I
Dekking uit BR Beschermd en weerbaar: Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		75	75	75	I
Uitbreiding capaciteit Kruispunt en De Duif		-120	-120	-120	I
Uitbreiding gezinsopvang		-200	-200	-200	I
Dekking uitbreiding capaciteit Kruispunt, De Duif en gezinsopvang uit BR Beschermd en w eerbaar		320	320	320	I
Cultuurhistorische Waardenkaart	-60				I
Dekking cultuurhistorische Waardenkaart uit invoeringsbudget Omgevingswet	60				I
Buurtconciërges	-425				I
Buurtconciërges dekking uit WIF	425				I
Buurtconciërges overheveling dekking uit WIF	-425				I
Totaal Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	**-425**	**0**	**0**	**0**	

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl

Rapportage

Digipanelonderzoek

Meedenken over de ambities van de gemeente Arnhem

Opdrachtgever:	Paul Smeulders, wethouder
Opdrachtnemer:	Joost Fledderus, Wilco Liebrand, Renée van Os, Afdeling Informatie (Onderzoek en Statistiek)
Zaaknummer:	144313
Datum:	21-3-2023

Inhoudsopgave

Samenvatting 2
1 Inleiding 3
2 Sterke kanten van Arnhem 4
3 Belangrijke beleidsthema's 6
4 Adviezen aan het college 10
4.1 Inhoudelijke adviezen 10
4.2 Algemene adviezen 13
5 Adviezen over het spreiden van woningen en opvang kwetsbare inwoners 15
5.1 Spreiding woningen 15
5.2 Spreiding opvang kwetsbare inwoners 16
5.3 Adviezen 18

Samenvatting

- **1.161 Digipanelleden** hebben in de periode van 8 februari tot en met 24 februari 2023 meegedacht over de ambities van de gemeente Arnhem.
- **Groen, parken en ligging** zijn volgens de Digipanelleden de sterkste kanten van Arnhem.
- **Onderwijs, leefbaarheid en milieu en klimaat** zijn volgens de Digipanelleden de belangrijkste thema's om de komende jaren in te **investeren.** Ook veiligheid, armoede en gezondheid vinden Digipanelleden belangrijke thema's.
- **1 miljoen euro** investeren Digipanelleden het liefste **in het verbeteren van de leefbaarheid.**
- Als er **bezuinigd** moet worden**,** dan kiezen Digipanelleden het vaakst voor **kunst en cultuur.**
- **55% van de Digipanelleden** is het eens met de stelling dat in **elke Arnhemse wijk de aantallen betaalbare en dure woningen meer in evenwicht moet zijn.**
- **56% van de Digipanelleden vindt het spreiden van kwetsbare inwoners over de stad goed,** ook als dat betekent dat er meer opvang in hun eigen wijk plaatsvindt.
- De Digipanelleden hebben **veel adviezen** meegeven aan het college:
    - Bijna 900 adviezen over thema's die de leden zelf belangrijk vinden.
    - Ruim 700 adviezen over de spreiding van betaalbare en dure woningen en de opvang van kwetsbare inwoners.
- **Al deze adviezen zijn in de bijlage bij dit rapport te lezen.**

1 Inleiding

Ieder jaar maakt de gemeente Arnhem een ‘Perspectiefnota’. Deze nota beschrijft belangrijke ontwikkelingen in de stad en welke invloed deze hebben op de ambities van de gemeente. Dit jaar hebben we de leden van het Digipanel gevraagd om mee te denken over die ambities. Deze rapportage beschrijft de resultaten van dit onderzoek.

Doel en vragen
Het doel van het onderzoek was om adviezen op te halen voor de gemeente, en dan specifiek voor het college. De volgende vragen zijn gesteld:

- Wat zijn volgens u de twee sterkste kenmerken van Arnhem?
- Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?
- Stel, de gemeente moet 1 miljoen euro bezuinigen. Waar zou u dit geld op besparen?
- Hieronder staan een aantal thema's in willekeurige volgorde. Kunt u aangeven hoe belangrijk u deze thema's vindt voor Arnhem om de komende jaren extra in te investeren? [thema’s: armoede, veiligheid, werkgelegenheid, gezondheid, onderwijs, milieu en klimaat, inclusieve samenleving, kunst en cultuur, woningbouw, leefbaarheid]
- Welk advies wilt u het college geven over de aanpak van de thema’s die u belangrijk vindt?

Daarnaast zijn vragen gesteld over de volgende twee onderwerpen:

- de spreiding van woningen voor inwoners met verschillende inkomens over de verschillende Arnhemse wijken;
- de verdeling van opvanglocaties voor kwetsbare inwoners over de verschillende Arnhemse wijken (zoals opvang voor daklozen, ex-gedetineerden, vluchtelingen en inwoners met een psychiatrische aandoening).

Meer dan duizend respondenten
In de periode 8 februari tot en met 24 februari 2023 is het Digipanel via e-mail uitgenodigd het onderzoek. Het Digipanel bestaat uit 3.891 leden. 1.161 Digipanelleden hebben de vragenlijst ingevuld, een respons van 29,8%. Alhoewel het Digipanel niet volledig representatief is voor de gemeente Arnhem, geven de resultaten van het onderzoek wel een goed beeld van wat er leeft in de stad, en wat belangrijke aandachtspunten zijn in relatie tot de Perspectiefnota. We hebben deze groep ‘kritische meedenkers’ bedankt voor hun bijdrage. Zij krijgen de gelegenheid hun advies toe te lichten tijdens de ‘Inspiratiemarkt’ die op 10 mei 2023 plaatsvindt.

Alle adviezen van Digipanelleden zijn te bekijken
Dit rapport geeft een samenvatting van de antwoorden van de Digipanelleden. Voor de antwoorden op de open vragen hebben we ons in de eerste plaats laten leiden door de meest genoemde thema’s. Andere, opvallende antwoorden hebben we ook een plek proberen te geven. We vinden echter elk gegeven antwoord waardevol. Daarom zijn alle antwoorden ook in een bijlage onder elkaar gezet.

2 Sterke kanten van Arnhem

Groen en ligging sterkste kanten van Arnhem volgens het Digipanel
Groen, parken en ligging. Deze sterke punten van Arnhem noemen Digipanelleden het meest. Als we de sterke kanten die genoemd worden in thema's categoriseren, springen er drie thema's uit: leefomgeving, kunst en cultuur, en bereikbaarheid.

- *Leefomgeving*

Binnen het thema leefomgeving noemt veruit de grootste groep Digipanelleden kenmerken die gaan over groen in en rondom de stad. Verschillende 'groene' kenmerken komen aan bod: parken (zoals park Sonsbeek), natuurgebieden (zoals de Veluwe en de Betuwe), de omliggende bossen, het heuvelachtige landschap en de rivieren (zoals de Rijn).

Naast groen wordt ook de aanwezigheid van voldoende voorzieningen vaak genoemd. Specifiek noemen Digipanelleden het compacte gevoel door een gezellige binnenstad die dorps aanvoelt.

- *Kunst en cultuur*

Binnen het thema kunst en cultuur noemen Digipanelleden een grote variatie aan culturele kenmerken van Arnhem. Digipanelleden beschrijven de algemenere kenmerken zoals de historie, de kunst en de mode in Arnhem. Het overige deel noemt specifiekere culturele instellingen: van Burgers Zoo, Vitesse en het Openlucht Museum tot de herdenkingen rondom de Tweede Wereldoorlog (Airborne) en de John Frostbrug als icoon.

- *Bereikbaarheid*

Tot slot wordt binnen het thema bereikbaarheid de (centrale) ligging het meest genoemd als een van de belangrijkste kenmerken van Arnhem. De trolleybussen staan op de tweede plek en daarna volgen goede bereikbaarheid en goede verbindingen via het openbaar vervoer.

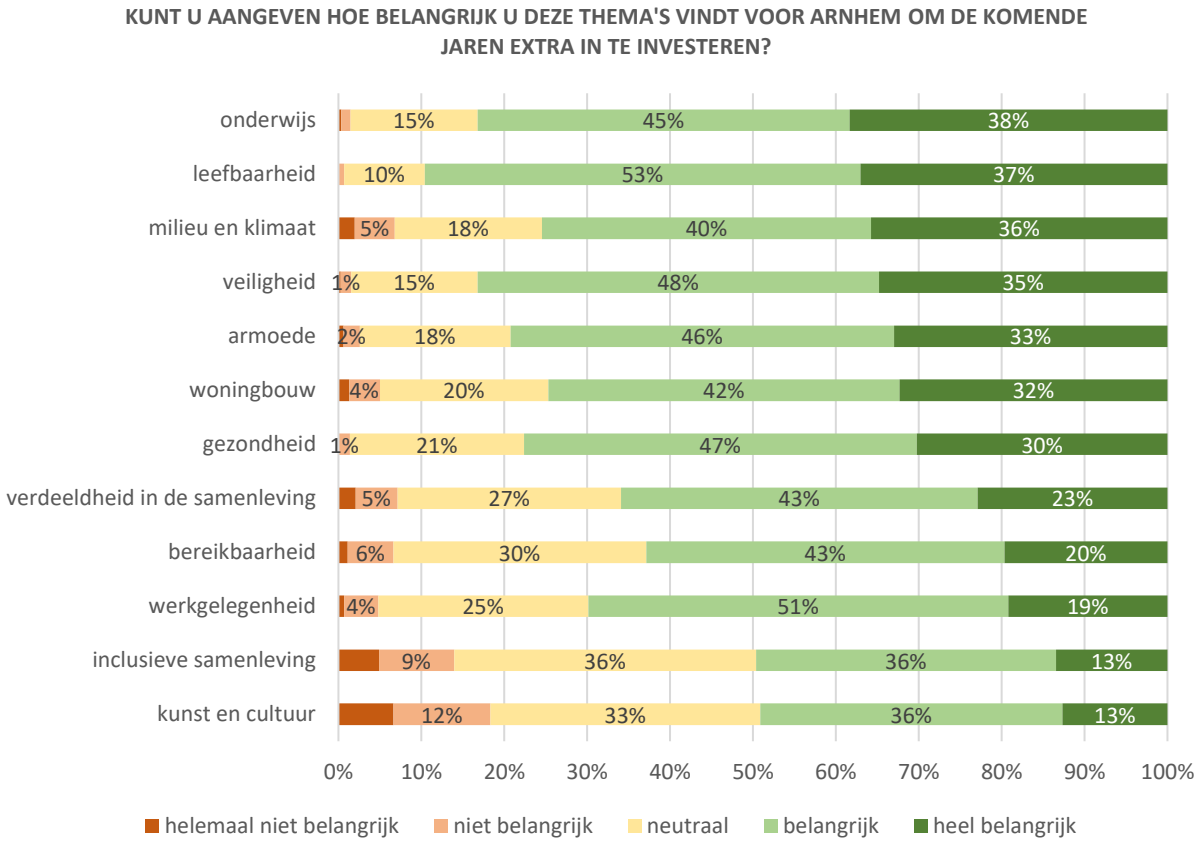
De wordcloud op de volgende pagina vat de door het Digipanel gegeven antwoorden op de vraag 'wat zijn volgens u de twee belangrijkste kenmerken van Arnhem?' visueel samen.

Figuur 1. Wat zijn volgens u de twee belangrijkste kenmerken van Arnhem? n=1.084, in totaal 2.038 antwoorden

3 Belangrijke beleidsthema's

Onderwijs, leefbaarheid en milieu en klimaat het belangrijkst volgens het Digipanel
De grootste groep Digipanelleden vindt het heel belangrijk om te investeren in onderwijs (38%). Kort daarop volgen de thema's leefbaarheid (37%), milieu en klimaat (36%) en veiligheid (35%). Over het thema leefbaarheid is de meeste overeenstemming: negen op de tien Digipanelleden vindt dit thema belangrijk of heel belangrijk. Het minst vaak noemen Digipanelleden de thema's kunst en cultuur (13%) en inclusieve samenleving (13%) als (heel) belangrijk om in te investeren. Zie figuur 2 en bijbehorende tabel 1.[1]

Figuur 2. De belangrijkste thema's om de komende jaren in te investeren volgens Digipanelleden (n=1.161)

[1] De tabel is toegevoegd zodat screenreaders die gebruikt worden door blinden en slechtzienden de resultaten goed kunnen lezen.

Tabel 1. De belangrijkste thema's om de komende jaren in te investeren volgens Digipanelleden (n=1.161)

	helemaal niet belangrijk	niet belangrijk	neutraal	belangrijk	heel belangrijk
kunst en cultuur	7%	12%	33%	36%	13%
inclusieve samenleving	5%	9%	36%	36%	13%
werkgelegenheid	1%	4%	25%	51%	19%
bereikbaarheid	1%	6%	30%	43%	20%
verdeeldheid in de samenleving	2%	5%	27%	43%	23%
gezondheid	0%	1%	21%	47%	30%
woningbouw	1%	4%	20%	42%	32%
armoede	1%	2%	18%	46%	33%
veiligheid	0%	1%	15%	48%	35%
milieu en klimaat	2%	5%	18%	40%	36%
leefbaarheid	0%	1%	10%	53%	37%
onderwijs	0%	1%	15%	45%	38%

Digipanelleden besteden 1 miljoen euro het liefst aan verbeteren van de leefbaarheid
'Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?' Als antwoord op deze vraag geven de meeste Digipanelleden aan om dit bedrag uit te geven aan de leefbaarheid van Arnhem. Een deel richt zich op groen. Een ander deel focust op het verbeteren van bepaalde wijken.

"Verbeteren van de leefbaarheid in (achterstand)wijken. Leer van het verleden en zie wat bijvoorbeeld een financiële injectie betekend heeft voor een wijk als Klarendal. Van een achterstandswijk tot een hippe woonomgeving voor zowel nieuwe als de oorspronkelijke bewoners."

Verder zou een groot deel van de Digipanelleden een miljoen uitgeven aan het bestrijden van armoede in de stad. Een deel legt de focus op betaalbare woningen en gezondheidzorg. Een ander deel vindt vooral kansengelijkheid belangrijk.

"Armoede bestrijden door wellicht een werkgroep met een goede doorsnede van de samenleving hierover met elkaar in gesprek te laten gaan en als een soort denktank te laten fungeren. En daar geld aan te besteden, wellicht samenwerking met Collectief Kapitaal[2]."

Andere Digipanelleden zetten een miljoen euro liever in om de klimaatdoelstellingen te halen. Ook zien een aantal leden kansen om uitgaven aan klimaat en duurzaamheid te combineren met andere thema's die tegelijkertijd aangepakt kunnen worden, zoals leefbaarheid en armoede.

[2] Zie Collectief Kapitaal.

“Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo’n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.).”

Weer een ander deel van de Digipanelleden willen het geldbedrag uitgeven aan woningbouw. Digipanelleden vinden betaalbare woningen en een goede doorstroom belangrijk.

“Betaalbare woningen voor eenpersoonshuishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen.”

Als het moet, geven Digipanelleden de voorkeur aan bezuinigen op kunst en cultuur
Digipanelleden noemen kunst en cultuur relatief vaak als een mogelijke kans om te bezuinigen. Veel Digipanelleden geven in hun antwoord hierbij wel aan dat ze dit een vervelende bezuiniging vinden.

“Kunst en cultuur is belangrijk, maar er is al veel geld aan uitgegeven. In de huidige situatie van armoede voor veel bewoners mag het denk ik wat soberder, bijvoorbeeld verbouwing theater. Dat moet gebeuren maar na een nieuw Musis en Focus is een sobere en bescheiden verbouwing gepast.”

Verder noemt een groot deel van de Digipanelleden het thema klimaat en duurzaamheid om op te bezuinigen als het moet. Hoewel dit ook een thema is waarin veel Digipanelleden juist graag extra uitgaven naar toe zien gaan, vindt een andere groep dat de uitgaven van Arnhem een druppel op de gloeiende plaat zijn.

“Met kritisch kijken naar alles wat onder de noemer klimaat valt en vervolgens terughoudend zijn met geld daarvoor. Het lijkt een wedstrijd te worden van het beste jongetje van de klas! Als gemeente zelf zou ik zelf soberheid aanwenden in bijvoorbeeld recepties, vergoedingen, subsidies en alle representatieve zaken.”

Ook zien sommige Digipanelleden kansen om te bezuinigen op allerlei soorten subsidies. Deze subsidies raken meerdere beleidsthema’s en de Digipanelleden willen hier via twee manieren op bezuinigen. De eerste manier die genoemd wordt is het helemaal schrappen van bepaalde subsidies. Digipanelleden noemen bijvoorbeeld subsidies voor bedrijven, culturele instellingen en duurzaamheidssubsidies. Panelleden geven bijvoorbeeld aan dat bedrijven die subsidies niet nodig hebben om financieel gezond te blijven, of noemen dat bedrijven geen subsidies zouden moeten krijgen als ze niet aan de klimaateisen voldoen.

“Ik zou bezuinigen op het geven van subsidies aan individuen en instellingen die voldoende draagkracht hebben om zelf te investeren. Dus geen algemene subsidies verstrekken, maar alleen met een duidelijke doelgroep voor ogen.”

“Stoppen met subsidies voor bedrijven en projecten met fossiele energie: meer hergebruik, minder vernieuwing (bijvoorbeeld voor woningenproject Kronenburg). Hogere belastingen voor vervuilende bedrijven & getrapte belastingen naar inkomen.”

Ten slotte zouden sommige Digipanelleden willen bezuinigen op ambtenaren. Ze zouden graag minder bureaucreatie zien, waardoor het ambtenarenapparaat kleiner kan worden in hun ogen. Ze zien mogelijkheden door bepaalde controles of administratieve handelingen af te schaffen.

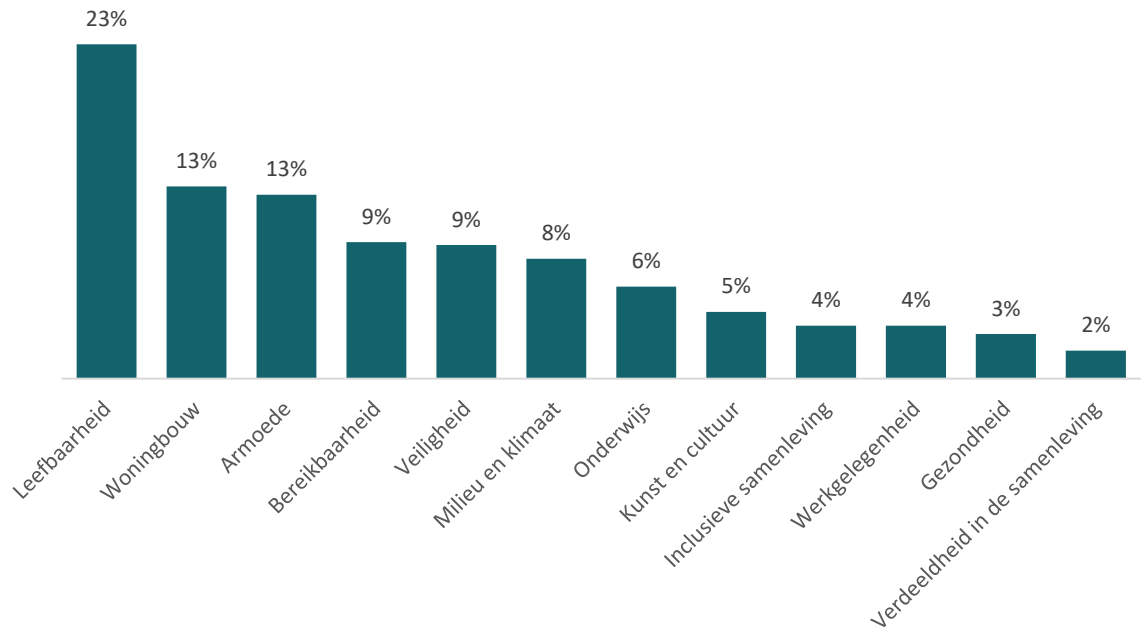
“Verder zou ik bezuinigen op het ambtenarenapparaat door controle op bijvoorbeeld werklozen af te schaffen en überhaupt door uit te gaan van het goede van de mens en niet van het slechte.”

4 Adviezen aan het college

Aan de Digipanelleden is gevraagd welk advies ze het college willen geven over de aanpak van de thema's die ze belangrijk vinden. Bijna 900 Digipanelleden hebben een advies opgeschreven. De adviezen zijn opgedeeld in inhoudelijke adviezen die betrekking hebben op specifieke beleidsthema's en adviezen die meer algemeen van aard zijn – bijvoorbeeld omdat het gaat over het betrekken van inwoners en de politiek-bestuurlijke cultuur in Arnhem.

4.1 Inhoudelijke adviezen

Inhoudelijke adviezen gaan vooral over leefbaarheid, woningbouw en armoede
Als eerste stap in de analyse hebben we de inhoudelijke adviezen van Digipanelleden gegroepeerd per thema's (waar gaat het advies inhoudelijk over?). Het gaat om een ruwe indeling – veel adviezen hebben een overlap. Figuur 3 moet daarom alleen als indicatie worden beschouwd. Hieronder worden de drie meest genoemde thema's waarop Digipanelleden advies hebben gegeven uitgelicht. Het totaaloverzicht van adviezen is te vinden in de open antwoorden bijlage van dit rapport.

Figuur 3. Adviezen aan het college onderverdeeld naar thema's – sommige antwoorden zijn onderverdeeld in meerdere thema's, waardoor het totaal meer dan 100% is (n=877)

- *Leefbaarheid*

De meeste Digipanelleden (23%) geven advies over onderwerpen binnen het thema leefbaarheid. Digipanelleden leggen de grootste nadruk op groen. Digipanelleden adviseren met name om te (blijven) focussen op meer groen en ervoor te zorgen dat dit altijd bovenaan de agenda staat.

"Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!"

“Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen.”

Enkele respondenten geven een tegenovergesteld advies en vinden dat groen niet altijd de focus moet hebben.

“Zet groen niet altijd helemaal bovenaan, maar maak echt integrale plannen.”

Digipanelleden adviseren ook over de samenhang tussen leefbaarheid en de andere thema’s. Digipanelleden geven aan dat leefbaarheid afhankelijk is van onderwerpen zoals woningbouw, armoede, onderwijs, veiligheid en bereikbaarheid.

“Focus op de menselijke en gemeentelijk schaal. Pak de tastbare dingen aan die de stad leefbaar maken, zoals betaalbare woningen, goed onderwijs, aantrekkelijke cultuur, een mooi straatbeeld en parken.”

“Wanneer we thema’s als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken wordt de stad vanzelf wat veiliger. Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen.”

Digipanelleden geven ook adviezen over bepaalde wijken. Deze adviezen zijn voornamelijk gericht op het verbeteren van achterstandswijken of een wijkgerichte aanpak in samenspraak met de inwoners opzetten.

“Per wijk in Arnhem bezien wat en waar van toepassing is en dan met een wijkinitiatief actie ondernemen.”

“Het is opmerkelijk dat ik veel lees over tegelwippen en vergroening van de binnenstad, maar in de nieuwe buurten in Schuyfgraaf worden niet of nauwlijks bomen gepland en in de tuinen verschijnen alleen maar meer tegels en kunstgras.”

- *Woningbouw*

Als het gaat om woningbouw adviseren Digipanelleden om in te zetten op meer woningbouw, een goede doorstroom, betaalbare woningen en een integrale aanpak.

“Betaalbare woningbouw heeft mijns inziens prioriteit. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen.”

“Bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot huis hiervoor in te ruilen.”

Ook geven Digipanelleden adviezen over de mate waarin hoogbouw moet worden ingezet. Een deel van de Digipanelleden adviseert om grootstedelijk te denken en meer hoogbouw te realiseren.

"Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden."

"Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals Spoorzone, Rijnwijk, station Zuid."

Een ander deel van de Digipanelleden adviseert juist om niet te focussen op hoogbouw.

"Aanvaard dat Arnhem een provinciestad is, gekenmerkt door laagbouw. Maak er geen Manhattan van, dat lukt toch niet."

"Woningbouw vind ik belangrijk om in te investeren als het gaat om duurzaam bouwen van kleine huizen in bestaand gebied. Dus niet in groene gebieden en geen kasten van huizen, dat kan gewoon niet meer in deze tijd vind ik."

- *Armoede*

Digipanelleden adviseren om armoede te bestrijden door middel van een integrale aanpak. Zij geven aan: "Het begint bij investeren in onderwijs en betaalbare woningen." Digipanelleden geven aan dat dit niet alleen respectvol is, maar ook lagere zorgkosten tot gevolg heeft. Verder kan armoede bestrijden er ook toe leiden dat de tweedeling in de samenleving kleiner wordt, zo geven zij aan:

"Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen."

"Mensen uit de armoede helpen geeft hun eigenwaarde en zelfbeschikking terug en werkt door op allerlei andere thema's zoals gezondheid, leefbaarheid en verdeeldheid"

Digipanelleden uiten ook nieuwe ideeën om armoede te bestrijden. Zo zou er extra ondersteuning via bijvoorbeeld ruimhartige schuldhulpverlening ingezet kunnen worden of

kunnen dagelijkse uitgaven goedkoper gemaakt worden zoals het openbaar vervoer gratis maken voor lage inkomens.

"Ook openbaar vervoer is belangrijk, en wordt alsmaar duurder: start een proef om mensen met een laag inkomen gratis in de bus te laten rijden."

"Werk aan de verborgen armoede zowel met ondersteuning voor opleidingen (zodat men meer kans maakt op de arbeidsmarkt) als met een ruimhartige schuldhulp. Geef mensen echte oplossingen en begeleiding. Dat vergroot de kans dat ze er uit komen. En in het kielzog zal gezondheid en sociale veiligheid ook verbeteren. (hoop ik)."

4.2 Algemene adviezen

Algemene adviezen: pak problemen aan, betrek inwoners en toon bestuurlijke daadkracht

De algemene adviezen bestaan vooral uit oproepen tot actie, adviezen om inwoners meer te betrekken, of opmerkingen over de bestuurlijke insteek of de visie van het huidige college.

- *Actiekreten*

Verschillende Digipanelleden roepen in korte kreten op tot actie. Deze adviezen gaan vaak gepaard met een dringende of kritische ondertoon.

"Betere plannen, problemen aanpakken met goede oplossingen. Geen pappen en nathouden."

Het overige deel wil het college met hun advies vooral een hart onder de riem steken, en adviseert hen om de huidige koers vast te houden.

"Ga verder met de al ingeslagen weg."

- *Inwoners betrekken*

Digipanelleden adviseren het college om (meer) te luisteren naar inwoners en om (meer) met hen in gesprek te gaan. Digipanelleden vinden dat inwoners betrekken ervoor zorgt dat nieuw beleid beter aansluit op de wensen van de burgers.

"Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must."

"Ik ben leerkracht en heb dagelijks te maken met de aankomende pubers. Graag eens echt gaan praten en luisteren naar leerkrachten, zij kunnen u heel goed vertellen wat nu echt belangrijk is!!!"

- *Bestuurlijke insteek*

Een deel van de Digipanelleden maakt opmerkingen over de bestuurlijke insteek van het huidige college. Digipanelleden adviseren het college om duidelijke kaders te stellen en de impact op de lange termijn mee te nemen bij het opstellen van nieuw beleid. Ook worden er adviezen gegeven over de stijl van besturen.

"Durf impopulaire maatregelen te nemen t.b.v. verbeteren samenleving. Bijv. bezuinigen op cultuur om armoede te bestrijden of bereikbaarheid minder te maken om vergroening mogelijk te maken."

Ook adviseert een enkeling over hoe het college eventueel gedrag van inwoners kan veranderen:

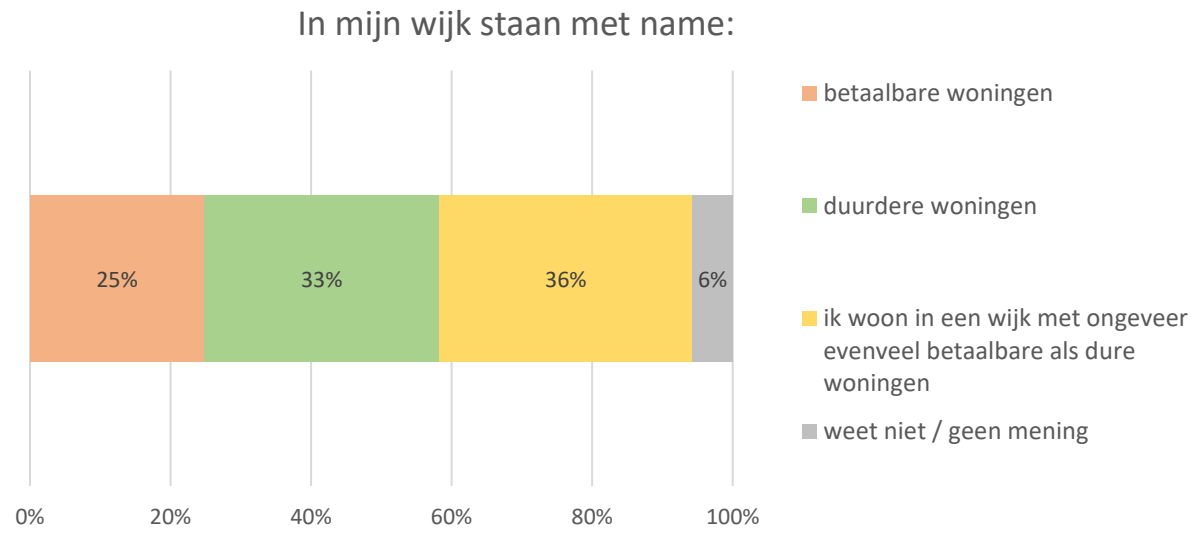
"Zorg voor een positieve prikkel om gedrag van inwoners te veranderen. Geef bijvoorbeeld docenten, politie, verpleegkundigen gratis gas en electra."

5 Adviezen over het spreiden van woningen en opvang kwetsbare inwoners

Aan Digipanelleden is ook advies gevraagd over twee specifieke vragen. Deze gaan over de spreiding van woningen voor verschillende inkomensgroepen en over de spreiding van voorzieningen voor kwetsbare inwoners. Het gaat dan bijvoorbeeld om buurthuizen, opvang van kwetsbare inwoners zoals daklozen, ex-gedetineerden, vluchtelingen en inwoners met een psychiatrische aandoening.

5.1 Spreiding woningen

Eerst is gevraagd naar de huidige samenstelling van de wijk waar Digipanelleden wonen (zie Figuur 4, Tabel 2). Eén derde van de Digipanelleden geeft aan in een wijk met duurdere woningen te wonen. Hier staat tegenover dat een kwart van de Digipanelleden aangeeft in een wijk met betaalbare woningen te wonen. Het overige deel (36%) geeft aan in een wijk met ongeveer evenveel betaalbare als dure woningen te wonen.

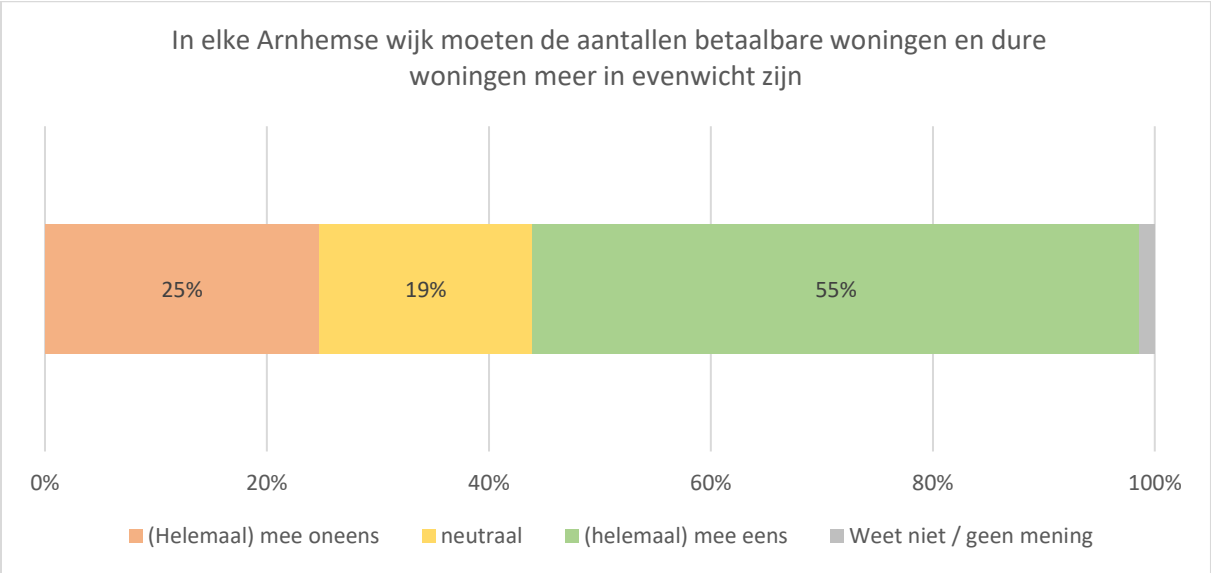
Figuur 4. De samenstelling van woningen in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

Tabel 2. De samenstelling van woningen in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

	Aantal	Percentage
betaalbare woningen	288	25%
duurdere woningen	388	33%
ik woon in een wijk met ongeveer evenveel betaalbare als dure woningen	419	36%
weet niet / geen mening	66	6%

55% van de Digipanelleden is het eens met de stelling dat in elke Arnhemse wijk de aantallen betaalbare en dure woningen meer in evenwicht moeten zijn (Figuur 5, Tabel 3). Digipanelleden zijn het hier vaker mee eens als ze vinden dat ze in een wijk wonen met meer betaalbare woningen of evenveel betaalbare als duurdere woningen (61% / 57,8%). Van de

Digipanelleden die vinden dat ze in een wijk met meer duurdere woningen wonen, is het 47% eens met deze stelling.

Figuur 5. De mening van Digipanelleden over de spreiding van het aantal betaalbare woningen en dure woningen in alle wijken (n=1.161).

Tabel 3. De mening van Digipanelleden over de spreiding van het aantal betaalbare woningen en dure woningen in alle wijken (n=1.161).

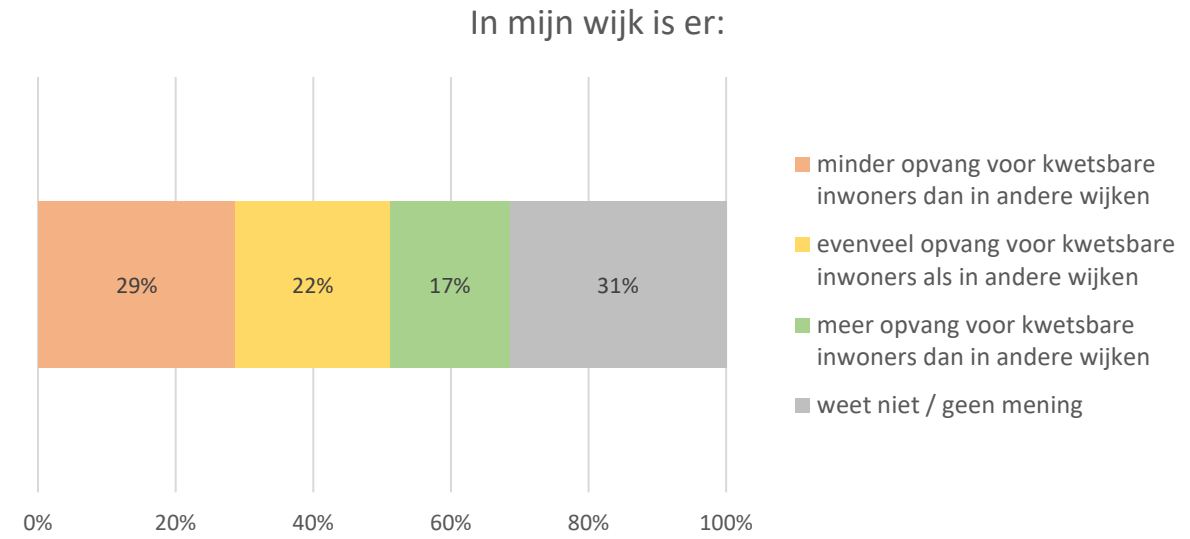
	(helemaal) mee oneens	neutraal	(helemaal) mee eens	Weet niet / geen mening
In elke Arnhemse wijk moeten de aantallen betaalbare woningen en dure woningen meer in evenwicht zijn	25%	19%	55%	1%

5.2 Spreiding opvang kwetsbare inwoners

Zoals gezegd is aan Digipanelleden gevraagd hoe zij de opvang voor kwetsbare inwoners in hun wijk ervaren in vergelijking met andere wijken. Er zijn twee stellingen voorgelegd:

- *"In mijn wijk is er meer opvang van kwetsbare inwoners dan in andere wijken."*
- *"Het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad is goed, ook als dat betekent dat er meer opvang in mijn eigen wijk plaatsvindt."*

Uit de antwoorden op de eerste stelling blijkt dat de grootste groep respondenten (29%) het idee heeft dat er minder opvang voor kwetsbare inwoners in hun eigen wijk is in vergelijking met andere wijken (Figuur 6, Tabel 4). Hier tegenover staan respondenten (17%) die het idee hebben dat er meer opvang voor kwetsbare inwoners is in hun wijk dan in andere wijken.

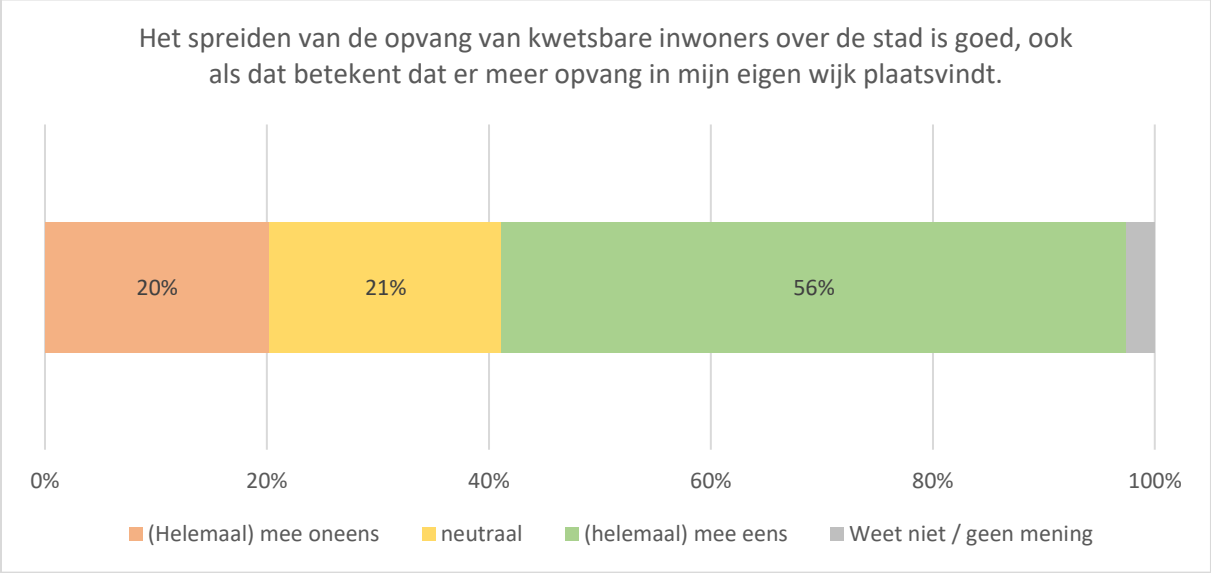

Figuur 6. De mate van opvang kwetsbare inwoners in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

Tabel 4. De mate van opvang kwetsbare inwoners in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

	Aantal	Percentage
minder opvang voor kwetsbare inwoners dan in andere wijken	334	29%
evenveel opvang voor kwetsbare inwoners als in andere wijken	260	22%
meer opvang voor kwetsbare inwoners dan in andere wijken	202	17%
weet niet / geen mening	365	31%

De meerderheid van de Digipanelleden (56%) staat positief tegenover het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad. 20% is negatief. Het maakt hierbij niet uit of Digipanelleden vinden dat ze in een wijk wonen waar al meer of juist minder opvang van kwetsbare inwoners is: voor beide groepen geldt dat 56% positief tegenover het spreiden van opvang van kwetsbare inwoners over de stad is.

Figuur 7. De mening van Digipanelleden over de spreiding van opvang kwetsbare inwoners in de stad (n=1.161).

Tabel 5. De mening van Digipanelleden over de spreiding van opvang kwetsbare inwoners in de stad (n=1.161).

	(helemaal) mee oneens	neutraal	(helemaal) mee eens	Weet niet / geen mening
Het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad is goed, ook als dat betekent dat er meer opvang in mijn eigen wijk plaatsvindt.	20%	21%	56%	3%

5.3 Adviezen

Aansluitend op de voorgaande vragen is Digipanelleden gevraagd om advies te geven voor de opvang van kwetsbare inwoners en de spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad.

- *Kwetsbare inwoners*

Om kwetsbare inwoners goed op te vangen adviseren Digipanelleden om een goed afgebakend plan te hebben om dit te realiseren. Er moet ingezet worden op gerichte plaatsing van de inwoners en dit moet worden gedaan in samenspraak met omwonenden.

"Biedt meer opvang in sterke (duurdere) wijken. Maak een goed gemotiveerd en duidelijk verdeelplan (met de nodige flexibiliteit) over de spreiding, biedt inspraak en leg het vast zodat iedereen weet waar hij/zij aan toe is."

Een ander deel van de Digipanelleden benoemt dat spreiding van kwetsbare inwoners kan helpen meer oog voor elkaar te hebben:

"Belangrijk dat we weer wat meer door elkaar leven en daarom ook oog voor elkaar hebben/met elkaars situatie in aanraking komen. Polarisatie ontstaat als je in een wijk woont met alleen meer hele dure koopwoningen en de ander in een wijk met sociale huur. Dan ontstaan gescheiden werelden die elkaar niet meer kunnen vinden."

Digipanelleden adviseren dat goede begeleiding belangrijk is bij het spreiden van kwetsbare inwoners.

"Ik denk dat begeleiding van deze mensen belangrijk is. Als je ze zonder dit in een willekeurige wijk neerzet gaat het zeker fout. Respect moet van beide kanten komen."

Er zijn ook Digipanelleden die aangeven huiverig te zijn om kwetsbare inwoners meer te spreiden over de wijken. Het kan volgens hen leiden tot bepaalde mate van overlast of verloedering.

"Een relatieve kleine groep sociaal zwakkeren in een villawijk of andersom werkt niet. De sociale verschillen moeten niet te groot zijn om door de meerderheid geaccepteerd te worden. Spreiding is heel belangrijk, maar er moet ergens een evenwicht zijn."

- *Betaalbare/duurdere woningen*

Een deel van de Digipanelleden adviseert om flink in te zetten op de spreiding van betaalbare en dure woningen in de stad. Dit kan gedaan worden door betaalbare woningen niet te verbouwen naar onbetaalbare woningen of in te zetten op de bouw van sociale huurwoningen. Ook worden er oplossingen voorgesteld zoals inzetten op flexwoningen:

"Maak (ambtelijke) ruimte met buurgemeentes voor flexwoningen zodat deze geplaatst kunnen worden rond Arnhem. Flexwoningen zouden betaalbaar en te huur moeten zijn, voor alle leeftijden, met een goede juridische basis."

Een ander deel van de Digipanelleden zet vraagtekens bij het überhaupt kunnen realiseren van betaalbare woningen als gemeente.

"De verhouding betaalbare/dure woningen hangt sterk samen met de plek: in een groene omgeving zijn woningen daardoor automatisch duurder. Het streven naar een balans tussen betaalbaar/duur moet hierom geen doel op zich zijn. Door per wijk/buurt te kijken wat een reële verhouding is ontstaan de meest natuurlijke en logische oplossingen."

1 Wat zijn volgens u de twee sterkste kenmerken van Arnhem?

Cultuur
de gemeente of de stad? onduidelijke vraag. Arnhem is een complete stad
Groen/Grijs
Kunst en cultuur
Natuur, stadsparken
"Bekijkdingen" en historie
"De Genoeglijkste
"grote stad" met "dorpse" kenmerken als schaal, bereikbaarheid en voorzieningenniveau
"Het (Veluwe)groen via de stadsparken bijna in het Centrum
"provinciale stad" (wel alle voorzieningen, maar verder gewoon beetje menselijke maat stad)
(nog) groene stad
(nog) kleinschalig - houden zo!
(nog) veel parken binnen de stad
(Nog) Voldoende cultuur
(toenemende) aandacht voor duurzaamheid en diversiteit
.
7 straatjes met aparte winkeltjes.
A bridge too far
wereldstad' in diversiteit, aanbod, beleving, cultuur
"Ontzettend leuke stad voor het dorp dat het is"
Aan de rand van de Veluwe
Aan de Rijn
aandacht van burgervader.
aandacht voor de groene stad
Aandacht voor klimaatadaptatie / laadinfrastructuur ed.
Aangenaam
Aangenaam
aangename schaalgrootte
Aanleg en onderhoud fietspaden
Aanpak drugscriminaliteit
aantrekkelijk centrum
Aantrekkelijk centrum
aantrekkelijk om te bezoeken bezienswaardigheden enz voldoende
Aantrekkelijke binnenstad
Aantrekkelijke binnenstad
Aantrekkelijke binnenstad
aantrekkelijke stad met veel natuur (Rijnoevers, Meinerswijk), parken (Sonsbeek e.o.) en de Veluwe dichtbij
Aantrekkelijke winkelgebied en groen wandelgebied naast elkaar centrum en sonsbeek
Aardige binnenstad
Aardige mensen
Actieve mensen
activiteiten,gezelligheid
Afwisselende landschappen
Afwisseling
Ahmed Marcouch
Aim struggling with this wall
Airborne

Airborn-monument
Akzo
algemene leefbaarheid
Alle faciliteiten aanwezig
alle voordelen van een grote stad, rijk cultureel aanbod
Alle voorziening maar geen hele grote stad
Alles binnen handbereik
Alles is voorhanden: winkels, voorzieningen
Als bestuur: gemeenteraad niet altijd even zichtbaar, de burgemeester wel
Als stad mooi gelegen aan de voet van de Veluwe
altijd in ontwikkeling
ambtenaren
Anker in en voor regio
Architectuur
Architectuur: nieuwe gebouwen
Armoede
Arnhem een groene stad
Arnhem heeft veel bezienswaardigheden
Arnhem heeft veel natuur om zich heen en tot in het centrum
Arnhem Noord en haar mooie klassieke binnenstad.
Arnhem noord prettig wonen
Arnhem parkenstad
Arnhem spant zich enorm in om de kwetsbare inwoners te ondersteunen
Arnhem staat bekend als groene stad
Assertiviteit bewoners, gebrek aan ontzag voor autoriteiten
atmosfeer binnenstad
Attracties zoals Burgers Bush, Openlucht Museum
Authenticiteit
Authentiek
Authentieke stad
Bakstenen
Bedrijvigheid
behoud van natuur
Bekend om Vitesse
Bekendheid inzake operatie Market Garden
Bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaar
bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
bereikbaarheid met openbaar vervoer

Bereikbaarheid voor auto en openbaar vervoer
Bereikbaarheid, ligging t.o.v. andere steden, ook in Duitsland
Bereikbaarheid, plek van de stad in Nederland
Bereikbaarheid, trein, a12, a50
Bereikbare binnenstad
Besluiteloosheid m.b.t huizenbouw
Best een leuke binnenstad met de beek
Betaalbare gemeente
Betaald voetbal
betrokken
Betrokkenheid
Betrokkenheid bij de burgers via wijkteams
Binnenstad
binnenstad
binnenstad
binnenstad
Binnenstad
binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad (horeca, cultuur e.d.)
Binnenstad onaantrekkelijk gemaakt
Binnenstad.
Bloeiende culturele sector.
Bos (Groen)
Bos en parken
Bos en Stad
Bosrijk
Bosrijk
Bosrijk en heuvelachtig
Bosrijk en parken
Bosrijk en parkrijk
bosrijk, park sonsbeek
Bosrijke omgeving
bossen
Bossen
Bossen in omgeving
Bouwstijl en de aandacht daarvoor
Bruisend
Bruisend centrum
bruisende en compacte binnenstad
Bruisende stad
Bureaucratie: alles volgens regeltjes die bewonersinitiatieven bemoeilijken/ontmoedigen.
Burgemeester
Burgemeester
Burgemeester Marcouch
Burgemeester op de juiste plaats
Burger zoo en openluchtmuseum

Burgerparticipatie
Burgers ZOO
Burgers zoo
Burgers Zoo
Burgers Zoo
Burgers Zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo /openlucht museum
Burgers zoo en OLM
Burgers zoo ennopenluchtmuseum
Busvriendelijk
cafe,s/restaurants
Centraaal station met verbindingen naar alle windstreken
Centraal
Centraal
Centraal
Centraal
Centraal Station is t mooiste van t land
centraal gelegen
centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen (midden Nederland)
Centraal gelegen in het land aan wegen en spoorlijnen.
Centraal gelegen in Nederland met voldoende groen in de buurt
Centraal gelegen stad met natuur wonen en recreatie
centraal gelegen voor mensen uit noord-rijnwestfalen
Centraal gelegen, goed bereikbaar
Centraal gelegen, groene stad
Centraal in het land
Centraal in Nedeland
Centraal in Nederland.
centraal in NL
Centraal tussen bos, hei en vennen: dat maakt ons open en uitnodigend.
centraal voor regio
Centrale / gunstige ligging in Nederland
Centrale ligging
Centrale ligging
centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging

Centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging boven zeeklimaatstijgingsniveau
Centrale ligging en infra
centrale ligging in het land
Centrale ligging in Nederland
Centrale ligging in Nederland
Centrale ligging in provincie en land.
Centrum
Centrum
Centrum : winkelen en evenementen
Centrum met winkels en horeca
Centrumstad
Combi stad en natuurlijke omgeving (Veluwezoom etc.)
Combinatie stad en natuur(omgeving)
compact
Compact
Compact
Compact autoloos centrum
compact centrum waar je leuk kunt winkelen
Compact centrum, gemoedelijk
Compact centrum, gezellig en niet te 'groots'
compact gezellig centrum
Compact historisch stadscentrum
compacte binnenstad
compacte binnenstad
Compacte binnenstad
compacte stad, gezellige sfeer
Compleet qua voorzieningen
complete stad
Complete stad
Concentratie voorzieningen binnenstad
Connectie met parken en natuur
Consequent
creatief
Creatief
Creatief
Creatief
Creatieve stad
Creatieve stad
Creativiteit

Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit door creatieve opleidingen
Criminaliteit
Criminele stad
Cultureel
Cultureel
Cultureel aanbid
Cultureel aanbod
Cultureel aanbod
Cultureel aanbod
Cultureel en creatief
cultureel erfgoed
cultureel innovatief
culturele aanbod
Culturele aanbod
Culturele activiteiten en voorzieningen
Culturele instellingen
Culturele stad
Culturele stad
Culturele voorzieningen
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
cultuur

Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur & natuur
cultuur (historie, modestad)
Cultuur (theater, bands, etc.)
Cultuur in Arnhem-Noord
Cultuur natuur rivier
Cultuur op hoog niveau
cultuur/natuur sterk
Cultuuraanbod
cultuurinstellingen
cultuursector
cultuurstad
cultuurstad
Daadkrachtige burgermeester
Dat er een stad noord en zuid is
Dat het geen Universiteitsstad is.
De (culturele) evenementen
De (groene) vinger structuur
de 'Arnhemse maat'!
De aanwezigheid can de Rijn
De aanwezigheid van het vele groen: de parken
De aanwezigheid van Introdans.
De bereikbaarheid
De bereikbaarheid
De bereikbaarheid door goede aansluiting op het (snel)wegennet en het spoor
de binnenstad
De binnenstad
de bossen er omheen
De brug (Mandela brug)
De bruggen
De Burgemeester.
de burger centraal
De burgervader met zijn PR voor de stad
De combinatie van oude architectuur met het nieuwe deel boven de Rijn
De cultuur
De cultuur in de vorm van makers en plekken (Musis, Rozet etc...)
De diversiteit aan landschap en natuur rond Arnhem.
De geografische ligging.
De gezellige binnenstad
De gezelligheid
De goede bereikbaarheid
De groene omgeving
de groene omgeving
De groene omgeving.
De groene parken en omgeving
De groene vingerstructuur
de grootte - niet te klein, niet te groot

De grote hoeveelheid groen
de grote stadsparken
De gunstige ligging aan de Rijn en de rand vd Veluwe
de gunstige ligging t.o.v. Duitsland en de Randstad
De heuvels en de prachtige groene omgeving/landgoederen.
De John Frostbrig
de John FrostBrug
De kunstensector
De landschappelijke ligging: rivier, stuwwal, bos, natuur
de ligging
de ligging
de ligging aan de Rijn
De ligging aan veel natuur en karakter van een niet te grote stad
de ligging aan Veluwe en rivier
de ligging met al het groen er omheen
De ligging omringd door natuurgebieden
De ligging qua andere steden met de Duitse grens.
De ligging tov de veluwe
De ligging tussen de Rijn en de Veluwe. De vele langoederen/parken.
De ligging tussen de Veluwe en de Rijn, natuur op korte afstand
De ligging tussen veluwe en rivierengebied
De ligging vanwege de mooie natuur rondom Arnhem
de ligging, aan de rand van de natuur
De ligging: de natuur en de randen vd Veluwe
de ligging: midden in het groen en aan de Rijn
De mogelijkheden voor ontspanning: oa. Sonsbeekpark, museum Arnhem, filmhuis, Posttheater, Willemeen
De mooie ligging op grens rivierenland en Veluwe
De mooie ligging tussen Veluwe, Betuwe en Achterhoek
De mooie ligging....in mooie natuuromgeving.
De mooie parken
de mooie stadsparken
De mooiste stad aan de rijn
De nabijheid van veel groen, waardoor veel inwoners een aangenaam woonmilieu ervaren
De Natuur
De natuur n het noorden van de stad
de natuur rondom de stad
de natuur tot bijna in het centrum
De natuurlijke ligging aan de Veluwezoom.
De natuurlijke omgeving
De omgeging
de omgeving
De oude brug
De parken
De parken
De parken
De parken
De parken
De Parken
De parken

De parken
de parken
De parken
De parken en beken.
De parken en de prachtige omgeving
De prachtige natuur
De prachtige natuur in en rond de stad
de prachtige natuur rondom en in de stad
de prachtige parken
De profilering van de stad op het punt van energie, creativiteit en cultuur
De relaxen sfeer inde stad en de prachtige natuur er omheen
De Rijn
de Rijn
De Rijn
de Rijn
De Rijn
De Rijn
De rijn door de stad
De Rijn en de Veluwe als mogelijkheden
de Rijn en zijn groene omgeving en de Rijnoevers
de rijn loopt door dwars door arnhem
De Rijn met de oevers
De Rijn met Uitwaard en
De Rijn.
De rivier
de rivier
De sfeer
De Slag om Arnhem
De stadsbrug
De stadsparken
De stadsparken
De stadsparken en -bossen en nabij gelegen landgoederen en natuurgebieden.
De steeds vervuilender binnenstad
de vele horeca en cultuur
De vele parken
de vele parken plus groene long naar de veluwe
De vele parken verspreid over de stad
de veluwe binnen handbereik
De Veluwe, brug te ver, winkelstad,
De verbondenheid met geschiedenis met name in WO2
De verpaupering
De wandelaars zijn de paria's van de stad.
Dicht bij de grens: als je wilt ben je zo het land uit (ik ontvlucht NL al zo'n 25 jaar met Oudjaar).
Dicht bij de natuur
Dicht bij de natuur
Dicht bij de Veluwe
dicht bij het groen
Dicht bij natuur
Dicht bij veluwe
Dichtbij bosrijke omgeving

dichtbij de Randstad (binnen 1 uur in Amsterdam)
Dichtbij Duitse grens
Dichtbij Duitsland
Dichtbij het groen en de natuur
Dichtbij natuur
Dienstenstad
dierntuin, openlucht museum, kunst museum
Difficult to find
Direct aan de Veluwe
divers
Divers
divers
Divers
Divers
Divers
Divers
divers aanbod aan voorzieningen
Divers aanbod van recreatieve mogelijkheden
Divers cultureel aanbod, schouwburg, Musis, Oostpool, theater ad Rijn, Posttheater, Focus, Introdans, etc etc
Divers Cultuuraanbod
Diverse architectuur
Diverse parken
Diverse winkels
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit aan mogelijkheden
Diversiteit aan winkels en terassen
Diversiteit bevolking
diversiteit in bevolkingssamenstelling
Doorgangs stad
Dorp
Dorpelijk voor een stad
Dorps
dorps karakter
Dorpse karakter
Dorpse stad
dorpse stad
Drugs
Drugs

Duivelshuis,
Duur om te wonen
Duurzaam
Duurzame stad
dynamisch
Dynamisch
Dynamisch en ruimtelijk
Echte fietsstad
Echte stad
Economisch Groeipotentieel
Economische structuur met veel zakelijke dienstvererlening
een aantal mooie, prettig leefbare wijken (geldt niet voor de hele stad)
een behapbaar cultureel aanbod, wat zich ontwikkelt en eigenzinnige bewoners die van de stad gebruik willen maken.
Een betrokken burgemeester
Een brug te ver
Een burgemeester 'met ballen'.
Een burgemeester met een sociale instelling.
Een compact centrum/winkelaanbod
Een complete stad
Een echte stad, maar wel overzichtelijk en niet te groot.
een fraaie binnenstad in een groene omgeving
Een gezellige binnenstad.
Een goed cultureel aanbod
een goede burgemeester, die betrokken is bij zijn stad.
Een goede combinatie van groen en stad.
Een groene stad
een groene stad
Een groene stad
Een groene stad vol bomen en planten.
Een hele groene stad
Een leuke binnenstad
Een multiculturele stad
Een rijk gemeente
Een stad met mooie karakteristieke wijken en veel groene parken,
Een toch wat provinciale stad die te weinig aandacht heeft voor aantrekkelijke mogelijkheden voor e ligging langs de Rijn.
Een topburgemeester
Een topburgemeester met een brede visie!
Een van de kenmerken is de groene stad. Sonsbeek, Zijpendaal, Mariendaal, zijn enkele prachtig groene parken
een verdeelde (niet homogene) stad
eigentijds
eindelijk goed gekozen positionering: energiehoofdstad
Eindelijk meer groen
Elektrische trolleybussen
En 2 zou ik niet weten
En een stad met groen, prachtige parken
Energie
energiebeleid

Energietransitie
Er is binnen Arnhem voor een ieder op vele gebied behoefte bevrediging te vinden.
Er is veel te beleven
Eusebius
Eusebius
Eusebius
Eusebius kerk
eusebiuskerk
Eusebiustoren
Evenementen
Evenwicht tussen stad en natuur
faciliteiten
faciliteiten
Faciliteiten
Fietsvriendelijk
Fijn
Fijn om te wonen
Fijn provincie stad in het oosten van NLD met veel voorzieningen
Fijn wonen
Fijn wonen
Fijn woon en leefklimaat
Fijne binnenstad
fijne gevarieerde stad
fijne stad met goede voorzieningen
File
Fraai groen hart middenin de stad
Fraaie ligging
Fraaie omgeving
fraaie parken
Frostbrug en pleybrug
gastvrij
Gastvrij
geaccidenteerd
gedeelde stad (noord & zuid)
gedreven
Geeft Asielzoekers meer kansen dan eigen inwoners
geen idee
Geen idee
Geen idee
Geen randstad maar wel groot genoeg
Gelderdom
Gelegen in afwisselende natuurlijke omgeving.
Gelegen in een groen landschap
Gelre Dome
gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome burgers Zoo. Openlucht museum

Gemêleerd, niet zo arrogant als Nijmegen.
Gemoedelijk
Gemoedelijk
Gemoedelijk
gemoedelijkheid
Gemoedelijkheid
geografische ligging
Gerieflijk wonen
Geschiedenis
geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
geschiedenis van de slag om Arnhem
Geschiedenis WWII
Gevarieerd
Gevarieerd
Gevarieerd aanbod kunsten
gevarieerd aanbod van activiteiten
Gevarieerd aanbod van faciliteiten
Gevarieerd landschap: Stad, Veluwe en Rivierengebied
Gevarieerde bebouwing
gevarieerde omgeving
Gevarieerde stad
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
gezellig
gezellig
Gezellig
gezellig
Gezellig
Gezellig altijd wat te doen. Sonsbeek
Gezellig centrum
Gezellig centrum
Gezellig centrum
Gezellig centrum aan de Rijn
Gezellig centrum, veel diversiteit in winkels
Gezellig uitgaans centrum
Gezellig, groene stad.
gezellig/natuur
Gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad
gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad , Aandacht hebben voor vergroening,

Gezellige binnenstad en fantastisch sonsbeek
Gezellige binnenstad met goed aanbod van winkels, horeca en amusement
gezellige binnenstad met veel (culturele) voorzieningen
Gezellige compacte stad
Gezellige horeca en winkelaanbod
Gezellige stad
Gezellige stad met mooie buitenwijken.
Gezellige winkelstad
Gezelligheid
glooiend
Glooiend landschap, groen
Goed aanbod scholen
Goed bereikbaar
Goed bereikbaar
goed bereikbaar
Goed bereikbaar
Goed bereikbaar
goed bereikbaar
Goed bereikbaar centrum
Goed centrum
Goed fietsnetwerk
goed leefbaar
Goed leefklimaat in bijna alle wijken
Goed OV
Goed OV-vervoer
Goed sociaal beleid
Goed toegankelijk en gastvrij voor inwoners en bezoekers
Goed voorzieningen niveau
Goed werk door buurthuizen.
Goed winkelbestand
Goed wonen
goede afspiegeling van de samenleving
Goede bereikbaarheid
Goede bereikbaarheid
Goede bereikbaarheid
goede bereikbaarheid met openbaar vervoer
Goede burgemeester
Goede burgemeester
Goede burgemeester die verbindt
Goede culturele voorzieningen
goede fietsregio
Goede invalswegen
Goede ligging
goede ligging in het land
goede medische voorzieningen
Goede ontsluiting internationaal OV
Goede ontwikkeling openbare ruimten. (herstel/renovatie)
Goede opleidingen en cultuur (Artez, Han en Introdans)
goede ov verbindingen
Goede OV verbindingen

goede treinverbindingen
Goede treinverbindingen
Goede verbinding met Europa
Goede verbindingen
Goede verbindingen
Goede verbindingen
Goede verbindingen (Snelwegen en trein)
goede verbindingen met andere steden (Randstad, Nijmegen)
Goede verbindingen o.v.
goede voorzieningen
Goede voorzieningen
Goede voorzieningen
Goede voorzieningen (winkels, scholen en zorg)
Goede voorzieningen.
goede voorzieningen: medisch, mobiliteit en recreatie
goede, betrokken en daadkrachtige burgemeester
goen
grenst aan de Veluwe
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen

Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
Groen
groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen

Groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen

Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen Arnhem-Noord
Groen (Sonsbeek)
groen , parken en natuur
groen binnen de stad
Groen door bossen en parken
groen een stad maar toch niet te groot
groen en de parken
Groen en de stuwwallen
Groen en hip
groen en schoon
Groen en stads bij elkaar
Groen en veel stadsparken
Groen en water
Groen en water
Groen gemeente
Groen in de Stad
Groen in de stad
groen in de stad
Groen in de stad
Groen in en om de stad
Groen in en om de stad.
groen in en rondom de stad
Groen met bossen en parken
Groen met ruimte in stad en omgeving. Heuvels en rivierdal.
Groen rondom en ook steeds meer in de stad
groen stad in mooie omgeving
Groen stad veel parken en bossen
Groen(e parken)
Groen(e) ambities
Groen, creatief en vrij
Groen, lommerrijk en heuvelachtig (het prachtige coulissen landschap)
Groen, natuur
Groen, natuur
Groen, natuur, parken
Groen, natuur,goed leefklimaat
Groen, park en bos dichtbij
Groen, rivier, landschap

Groen, Ruimte & Natuur: Prachtige parken in de stad zelf. Daarbuiten de Veluwezoom, Rijnvallei, Posbank enzovoorts.
Groen, ruimtelijk, rustig
groen, zowel Ã¬n de stad als overal eromheen.
Groen.
Groen/ligging
Groen/parkachtig
Groenbeleid
groene "longen" in de stad
groene achtertuin (veluwe)
groene bloemrijke stad aan het water en op de Veluwe
Groene diverse omgeving
Groene Gemeente
Groene gemeente
Groene gemeente wat voor buitenmensen/sportieve mensen een enorme trekpleister is
groene leefomgeving
Groene leefomgeving
Groene longen, natuur: bossen en riviergrbied
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving door de vele parken.
Groene omgeving en groene stad
Groene omgeving en parken
Groene omgeving, parken

Groene omgeving, veel mooie parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken en -vingers
groene parken in stad
Groene parken tot in en om de stad
Groene parken zelfs in centrum
Groene parken.
Groene parkstad
Groene parkstad
groene ruimtes
groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad

Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad parkrijke stad
Groene stad / parken
groene stad en omgeving
groene stad in afwisselend landschap
groene stad in een groene omgeving
Groene stad in mooie omgeving
Groene stad met (nu nog) veel groen
Groene stad met de vele parken, natuur en uiterwaarden
Groene stad met haar vele parkencultuur
Groene stad met mooie parken
Groene stad met parken
Groene stad met zijn stadsparken .
Groene stad middenin de natuur
Groene stad(in fysiek opzicht door parken ed(
Groene stad, aanwezigheid van unieke natuur in omgeving
Groene stad, veel groen
Groene stad, veel mogelijkheden om in de parken en natuur "buiten" te zijn
Groene uitstraling
groene uitstraling en de landschappelijke ligging van de stad
Groene/bosrijke omgeving. En prettige stad om in te winkelen.
Groenen divers
groenheid
Groenste stad
Groenstroken/plantsoenen/natuur
Groenvoorziening
Groenvoorziening, parken en parkjes
Groenvoorzieningen
Groot aanbod in winkels, bouwmarkten, horeca en culturele gelegenheden
Groot dorp
Groot maar niet massaal
groot, maar niet te groot en klein, maar niet te klein.
Groots, stads en prettig eigenwijs
Grootte: stads, maar niet massaal
Grote parken
Grote stad
grote stad met veel recreatieve mogelijkheden grenzend aan de Veluw
Grote stad zonder de gekte van de Randstad. Alles is er. Groen en stedelijk tegelijk
Gunstige ligging aan Rijn en IJssel Dichtbij Duitsland
gunstige ligging tov randstad en ruhrgebied
Heeft alles (theater, parken, veel restaurants etc.) voor een grote stad,
heeft een rijke historie
heel veel mooie natuur.
Herdenking slag om arnhem

Herdenkingen WO2 / brug te ver
het "haagje van het oosten"
Het centum met Grote Kerk en de parken
het culturele aanbod
Het culturele aanbod, diverse musea en Burgers Zoo
Het groen
Het groen
Het groen
Het groen
Het groen in de parken en eromheen
Het groen in de stad
Het groen in en rond de stad
Het groen van de parken dichtbij de stad!
het groen, wat overigens door het stadsbestuur nauwelijks serieus genomen wordt
Het groene karakter van de stad
Het groene karakter van de stad met uitgestrekte parken en groen in de wijken
Het groene karakter van de stad, inclusief het prachtige hertenkamp in Sonsbeek
Het is een grote plattelandsgemeente!
Het kunst aanbod.
het mooie park Sonsbeek
Het Open Lucht Museum, de dierentuin het centrum met de winkels en horeca en Vitesse
Het vele groen
het vele groen vlakbij
Het vergroenen
Het woon- en leefklimaat in het groen.
heuvelachtig
heuvelachtig
Heuvelachtig
Heuvelachtig groen
Heuvels
heuvels
Heuvels
Heuvels en hoogteverschillen in en om de stad
Heuvels en park
Heuvels van de Veluwe
Historie
Historie
Historie
Historie
historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historisch centrum, geschiedenis: tweede wereldoorlog. Musis.
historische bezienswaardigheden zoals de Eusebiuskerk, de John Frostbrug, Duivelshuis etc.
Historische binnenstad

Historische elementen
Historische stad
hoeveelheid groen. parken enz.
Hogeschool voor de kunsten en mode
Hoofdstad van Gelderland
hoofdstad van Gelderland
hoofdstad van het Oosten
Hoog voorzieningen niveau, zonder de touristische overkill.
Hoog voorzieningenniveau, goede leefomgeving
Hoog/Laag
Horeca
Horeca
Horeca en Cultuur
Houtstookoverlast. Parkeer en vuilnisoverlast gemis handhaving
In de provincie maar niet provinciaal
in gevarieerde natuur
In grote mate nog een woonstad, maar door de studenten niet zo ingeslapen als bijv. Apeldoorn.
In het centrum is alles op loopafstand. Dat is prettig
In het groen
in het groen gelegen en voorzien van prachtige oude kerk in centrum
In noord en deel zuid de vele parken en ondergrondse stromen
In ontwikkeling
in zuid ruimte om uit te breiden
Inclusief voor iedereen
Inde gemeenteraad een groot zooitje ervan maken met ruzies. Moet toch een speciale gave zijn toch?
Infrastructuur
infrastructuur
Infrastructuur
Infrastructuur
Innovatiekracht
Internationaal treinstation
Inzet op duurzaamheid
is een groene stad
John Frost
John Frost brug
John Frost brug
John Frost brug / Slag om Arnhem
John Frostbrug
John Frostbrug
John Frostbrug, Eusebiuskerk,2e Wereldoorlogmonumenten
John Frostbrug, herdenking WO2
Karakteristieke wijken
Kerkstraat en andere kleine straatjes
Klein
Klein compact centrum
Klein en overzichtelijk centrum
Kleine grote stad
Kleine maar leuke binnenstad
kleine overzichtelijke binnenstad.
Kleine provinciestad

Kleine stad
Kleine stad
Kleine stad met alle voorzieningen
kleinschalig
Kleinschalig
kleinschalige binnenstad en prachtig achterland
kleinschaligheid
kleinschaligheid van de stad
Knooppunt
Knus centrum
knusse stad maar heeft alles wat ik wil van een stad
Koningsdag
korenmarkt
Korenmarkt
Krachtig
Krachtige burgemeester
krachtwijken
Kunst
Kunst en cultuur
kunst en cultuur
kunst en cultuur door Artez e.d.
Kunst gericht
Kunst, (openlucht) musea en parken
kunst, mode, cultuur en muziek
kunstenaars en uitstraling van stad
Kunststad
Kunststad
Kunstzinnige HBO opleidingen
Laagbouw
laks
Land en water
landelijk
Landelijk bekend
Landelijk gelegen
Landelijke Ligging: Rijn, Achterhoek, randstad
Landschap
Landschap
Landschappelijke ligging
leefbaar
Leefbaar woon- en leefmilieu i.r.t. de randstad
leefbaarheid
Leefbare omgeving met veel groen
Leefbare stad
Leegstand
Leegstand
Lef en bij de tijd
Leuk stadscentrum
Leuke binnenstad
Leuke binnenstad
Leuke binnenstad

leuke restaurants
Leuke stad
Leuke stad met mogelijkheden
Leuke winkels
Leven in een prachtige natuurlijke omgeving.
levendig
Levendig centrum direct eindigend aan de Rijn
Levendig dankzij jonge kunst en cultuur scéne
Levendig en bruisend
Levendige kunst en cultuursector
Levendige stad
Levendigheid
LHBTIQ+ (Regenboog) Stad
Licht heuvelachtig
liggin aan de veluwezoom
Ligging
ligging
ligging
Ligging
Ligging
ligging
ligging
Ligging
ligging
ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging (Veluwe en Posbank), parken.
Ligging (verbinding Oost west zuid noord)
ligging (vlakbij de Veluwe en naats de Rijn) en sfeer (gebouwen)
Ligging aan de rand van de veluwe.
Ligging aan de rijn
Ligging aan de Rijn
Ligging aan de rijn
Ligging aan de Rijn
ligging aan de veluwerand, dicht bij Duitsland
Ligging aan de zuidkant van de Veluwe
Ligging aan rand Veluwe
Ligging aan rivier
Ligging aan Veluwe
ligging aande voet van de Veluwe (natuur naast de deur)
Ligging Arnhem centraal in Nederland met goede infrastructuur, wegen, spoorwegen en bereikbaarheid op het water
Ligging Arnhem tussen Rijn en Veluwe, tussen natuurlijk water en natuur
ligging bereikbaarheid
Ligging bij bos en rivier

Ligging bij bos, rivieren en snelwegen.
Ligging bij natuur
Ligging bos, rivieren rn snel in Duitsland
ligging buiten randstad en mooie omgeving
Ligging en bereikbaarheid
ligging en omgeving
ligging in groene omgeving
Ligging in het grensgebied
Ligging in het groen
Ligging in het groen en op as randstad duitsland
Ligging in mooie omgeving
Ligging in mooiste deel van Nederland
ligging in/nabij grote natuurgebieden
Ligging nabij natuurgebieden
Ligging noordelijke Rijnoever, combi van groen/natuur en stad
Ligging op de grens van stuwwal en betuwe
ligging op de grens van Veluwe en rivierengebied
Ligging op de Veluwe
ligging op rand Veluwe en uiterwaard
Ligging tegen de polder en de Veluwe en parken in de stad.
Ligging tov de natuur. Groene omgeving.
Ligging tov Veluwe
ligging tussen het vlakke rivierengebied in het zuiden en de veluwe in het noorden
ligging tussen rivieren en veluwe
Ligging tussen Veluwe en Betuwe
Ligging tussen Veluwe en Betuwe
ligging tussen Veluwe, rivieren, spoorlijn naar Duitsland/Zwitserland
Ligging tussen/naast de parken, tegen de Veluwe en met Burgers Zoo en Nederlands Openluchtmuseum.
Ligging van de stad
ligging van de stad bij natuur en uitvalswegen
Ligging vlakbij Duitsland en centraal vanuit Noord en Zuid Nederland
Ligging zuid in de Betuwe
Ligging, ene kant aan het water en polder landschap in het zuiden en je loopt ook zo vanuit de binnenstad het groen in.
Ligging, landelijk centraal en tussen afwisselende landschappen
ligging, omgeving, groen, natuur makkelijk bereikbaar
Ligging, omringd door groen
ligging, treinknooppunt
Ligging: veel groen
Ligging: Veluwe, Betuwe, en rivier
Ligt centraal.
Ligt gemoedelijk aan de Rijn
Ligt in bosrijke omgeving.
Link betuwe en veluwe
Links georiënteerd
Locatie
Locatie in NL is uitstekend, veel steden en regio's zijn bereikbaar in 1 uur.
lokaal lekkers
Luxor live

Meer en meer kultuuraanbod....en toch die rust!!!
meinerwijk,sonsbeek
Mensen
met veel mogelijkheden en faciliteiten maar met een wat provincialer karakter.
Middelgrote stad met veel voorzieningen en cultuur
Mode
Mode
mode
Mode kwartier
Modekwartier, Artez
Modern
Modern
Modestad
Modestad, populair bij Oosterburen
Moeilijk doen over makkelijke zaken.
Moeilijke woorden zoals inclusiviteit vermijden.
Monumentaal groen in de stad
monumenten in de binnenstad
mooi
Mooi
Mooi centrum en mooie groene parken
mooi centrum gebied
mooi gelegen
Mooi gelegen
mooi gelegen aan de Rijn
Mooi gelegen aan de veluwezoom.
Mooi gelegen locatie in Nederland
Mooi gelegen veel groen
Mooi museum
Mooi opgeknapte kerk
mooi park en veel groen
Mooi park en veel groen
Mooi wonen in Arnhem- noord
Mooie groene ligging, Veluwe, Rijn, Ijsel, rivierengebied
Mooie groene provinciestad
Mooie groene stad
Mooie groene stad met prachtige parken.
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
mooie ligging
mooie ligging aan de rand van de veluwe
Mooie ligging aan de Veluwe
mooie ligging van de stad tussen heuvels en rivier.
Mooie omgeving
Mooie omgeving
Mooie omgeving
Mooie omgeving

Mooie omgeving
Mooie omgeving (natuur)
Mooie omgeving in en buiten de stad
Mooie omgeving met veel natuur.
Mooie omgeving, Veluwe, parken. Momenteel leuke en goede burgemeester!
mooie oude binnenstad met historie
Mooie OV verbindingen met rest van het land en buitenland
mooie parken
mooie parken
Mooie parken
Mooie parken
Mooie parken
Mooie parken .
Mooie parken mooie natuur
Mooie parken, Dierentuin, Openluchtmuseum
Mooie stad
Mooie stad en omgeving
Mooie stad in een mooie omgeving
mooie stad in prachtige omgeving
mooie stad met historie
Mooie stad met veel groen.
Mooie stad qua ligging
mooie voetbalclub met veel historie
Mooie wijken (in Noord)
Mooie wijken zoals paasberg
Mopperen.
Multi culti
Multicultureel
Multicultureel
Multicultureel
Multicultureel in cultuur
Multiculturele samenleving
Musea
Musea en hoge Veluwe om de hoek
musis
Musis en schouwburg
Nabij de natuur
Nabij hoge Veluwe
Nachtleven
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur

Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur / omgeving
natuur /bos
natuur dichtbij de stad, de heuvels
Natuur en bebouwing gaan in elkaar over
Natuur en groen
Natuur en groen, in en om stad.
Natuur en stad ineen
natuur in de (directe) omgeving
natuur in de stad
Natuur in en om de stad
Natuur in en om de stad
Natuur in en rond de stad
natuur in omgeving
Natuur omgeving
Natuur park
Natuur, Groen, Rijn
Natuur, parken, Veluwe
Niet groot maar op alle gebieden alles aanwezig
Niet in de randstad gelegen
Niet lullen maar poetsen
Niet te groot
Niet te groot en niet te klein
Niet te groot en niet te klein
Niet te groot met prettige sfeer
Niet te groot niet te klein
Niet te groot, niet te klein
Niet te groot, niet te klein
niet te groot, niet te klein
niet te grootsteeds
niet te grote stad, gezellig,
Niet te klein niet te groot

Niet te stedelijk
no nonsense houding
Nog landelijke kenmerken
nog veel laagbouw
Noord en zuid
normaal
Nvt
Nvt
O.V.
Olm, burgers zoo, eusebius.
Ombouw kantoorpanden naar woningbouw , idem herstel binnenstad
Omgeven door groen
omgeven door natuur
omgeving
omgeving
Omgeving
Omgeving
Omgeving
omgeving
Omgeving en ligging
Omgeving en ligging
omgeving met bos en water
Omgeving met divers landschap
Omgeving van de stad
Omgeving, natuur, variatie landschap
omgeving/ligging
Omliggende natuur
Omringende natuur
Omringt door bossen
omvang (niet te groot, niet te klein)
Onbereikbaar
ondernemend
Ondernemende stad
Only in Arnhem
Onoverzichtelijke verkeerscirculatie
Onze burgemeester
Onze burgemeester
Onze burgemeester
Onze fantastische burgemeester
Oorlog historie
Oorlogsgeschiedenis
Oorlogsverleden
Opbouw werkers, en actieve bewoners in de wijk met kennis.
open lucht en burgers zoo
Open staan voor álle inwoners, ieder een plek bieden.
Openbaar groen
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer
Openbaarvervoer (lijnbussen)

openheid
openheid
Openlucht museum en dierentuin
Openluchtmuseum
Openluchtmuseum
Openluchtmuseum
openluchtmuseum dierentuin
openluchtmuseum en dierentuin en kunstmuseum
Openluchtmuseum, Burgers Zoo, Tweede Wereldoorlog
openluchtmuseum, dierentuin en informatiecentrum Slag om Arnhem
Openminded
Oude binnenstad
Oude binnenstad
Oude buurten en groen
OV trein
Overal groen dichtbij
Overdreven ondersteuning van minderbedeelden
overzichtelijk
overzichtelijk
Overzichtelijk
Overzichtelijk
overzichtelijk stedelijk
Overzichtelijke maat, de zogenaamde 150.000 inwoners stad.
Overzichtelijke stad
Overzichtelijke stad
Overzichtelijkheid
OV-verbindingen en cultuuraanbod
Park
Park sonsbeek
Park sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek en andere parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
parken

Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken / groen
Parken en bossen
Parken en bossen
parken en groen
Parken en groen
parken en natuur in en om de gemeente
parken en natuurgebieden
parken in binnenstad.
Parken in de stad, groene omgeving
Parken in en om de stad
Parken toch nog te weinig groen in de wijken
Parken tot in de binnenstad
Parken tot in de stad
Parken, groen, natuur
Parken, groenvoorzieningen
Parken, natuur
Parken, natuur
Parken, veel groen
Parken. En bos veluwe
Parken. Veel groen
Parken/ Groen/Water
Parken/groen
Parken/groen
Parken/groen
parken/weilanden in de stad. bossen/heide
Parkenstad
Parkenstad
parkenstad

Parkenstad
Parken-stad
Parkenstad: de vele oud-landgoederen.
Parkstad
parkstad
Parkstad als geen andere
Pathe bioscoop
Perfecte ligging. Natuur en stad
Plattelandsstad
Pluriformiteit
Poort van rivierengebied naar de Veluwe
Positie op de as Randstad-Roergebied
potentieel om evenementen te organiseren
Prachtig gelegen
Prachtig gelegen groene stad.
prachtig gelegen in natuur
prachtig gelegen tegen de Veluwe
Prachtige heuvelachtige structuur Arnhem-Noord
Prachtige omgeving
Prachtige omgeving
Prachtige parken
praten over plannen
prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen
prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen, veel groen
Prettig wonen.
Prettige binnenstad
Prettige omgeving
Prettige stad
Prettige woonomgeving
Prettige woonomgeving
Prima aanbod winkels
Prima binnenstad
Proeftuin projecten
Provinciaal
Provinciaal
Provinciaal
Provinciaal karakter
Provinciale stad met alle voorzieningen
provincie
Provincie stad niet te groot
Provinciehoofdstad omgeven door natuur
Recht door zee
Recreatieve mogelijkheden
Redelijk centraal gelegen in NL
Redelijk centraal gelegen, maar toch niet in de Randstad

Redelijke rust
Regionaal hoofdknooppunt
regionale functie, bijvoorbeeld cultuur
regionale hoofdstad
relatief betaalbaar om te wonen
Relatief veel te doen
relaxt
renovatie projecten
Respect
Reuring
Rijk aan natuur.
Rijke geschiedenis
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn stad
Rijn(brug)
Rijnbrug
Rijnbrug met Slag om Arnhem 1944
Rijnbrug, john Frost
rijnkade
Rijnstad
Rivier
Rivier
Rivier
rivier
rivier
Rivier en brug
Royaal vluchtelingenbeleid.
Ruim voldoende culturele activiteiten.
Ruimdenkend
Ruime wegen
Ruimte
Ruimte
Ruimte en Groen
Ruimte voor groen
ruimte voor groen en parken
ruimte voor kunst en cultuur, diversiteit en groen..
ruimtelijk
Rust
rust
Rust
rustig
Rustig vergeleken met de randstad
Ruzie in de gemeenteraad
Ruziende raad
Saamhorigheid
Sabelspoort

Samenwerking wijkbewoners
Schone stad
Schoon
sfeer
Sfeer en historie
Sfeer en kleinschaligheid
Sfeer: alles was een grote stad heeft, maar met de gezellige sfeer van een provinciestad. Dit, tezamen met de grandeur van de vele kassieke bouwwerken die Arnhem nog rijk is.
Sfeervol
shopping
Slag om Arnhem
Slag om arnhem
slecht onderhoud armere wijken
Slechte burgerparticipatie
Sociaal
Sociaal
Sociaal
sociaal
sociaal
Sociaal
Sociaal
sociaal (vluchtelingen)
sociaal denken
Sociaal en betrokken bij de bewoners
sociaal-culturele voorzieningen
sociale stad
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek en andere parken
Sonsbeek park
Sonsbeek Park
Sonsbeek park (groen) gekoppeld aan de Sonsbeek beelden tentoonstelling (vernieuwing)
Sonsbeek, musis sacrum
Sonsbeek/Zypendaal
Sonsbeekpark
Sonsbeekpark
Spoorknooppunt
Sport (Vitesse, Papendal, CIOS etc)
sportaccommodaties
Sportstad
Stad
Stad
Stad
Stad
stad aan de Rijn

Stad aan de Rijn
stad dichtbij bossen
Stad die alles heeft
Stad en bos
Stad en toch nog normale verhoudingen, geen grote stadsgekte
Stad in actie
Stad in de bossen en aan de rivier: parken tot in het hart van de stad
Stad in de natuur
Stad in een groene omgeving
Stad in het groen
stad in het groen
Stad in het groen
stad in het groen
Stad in het groen
stad in het groen, bos- rivierenlandschap
Stad in het groen. Houden zo. Wees er zuinig op
Stad in regio
Stad in t groen
Stad met alles
Stad met bosrijke omgeving
Stad met geschiedenis
Stad met prachtig groen hart ingebed in een voor Nederland unieke heuvelachtige omgeving.
stad met veel groen
Stad met veel groen
Stad met veel groen en mooie omgeving
Stad omgeven door groen/parken
stad redelijk bereikbaar
Stad steeds completer en aantrekkelijk om te wonen
stad tussen het groen
Stad tussen het groen van Betuwe en Veluwe
Stad van aanpakken
Stad vol historie, goede winkels en eetgelegenheden.
Stads en toch provinciaal.
Stads, maar toch rustig
Stadscentrum
Stadse elementen en toch overzichtelijk
Stadse faciliteiten
stadse uitstraling
Stadsparken
stadsparken
Stadsparken
Stedelijk
stedelijk groen
Stedelijk met historische uitstraling
Stedelijk midden in sterk afwisselende aantrekkelijke omgeving
stedelijk, maar niet te groot
Stedelijke ontwikkeling
Stedelijke sfeer
Stedelijke uitstraling en toch provinciaal
Stedelijke voorzieningen

Steeds meer verkeersopstoppingen
Steen
Sterk klimaatbeleid gericht op wat de klimaatverandering voor Arnhem lijkt te gaan betekenen
Sterk sociaal beleid voor mensen met een minimaal inkomen
Sterk stadsbestuur
sterke binding met de regio
Sterke milieu en energiesector
Sterke regionale verbinding
Sterke stad en redelijk voor koop/huurwoningen
Sterkte stad (na wederopbouw]
Stiekem best internationaal
strategische ligging
Tegelse e.d. weglaten haken voor meer groen!!
Terrasjes
Teveel aandacht voor "Arnhem Noord"
Teveel gericht op de minder bedeelden
Thuis
Thuis
toch wat cultuur in de provincie
Toegankelijk
Toegankelijke burgemeester
toegankelijke stad, niet zo kolossaal
Toename aan racende en knallende voertuigen
toerisme
toerisme
toeristische trekpleisters
Toeristische trekpleisters zoals open lucht museum, sonsbeek en burgers zoo
Tokkie: trainingsbroek, badslippers en met gouden kettingen op een scooter een joint roken
Traditie bv a bridge too far
trolley
Trolley
Trolley
Trolley bussen
Trolleybus
Trolleybus
Trolleybus
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleys
Trolleystad
trolleystad
Trolliebussen
Trollies
Trolly
Trolly bus

trollybus
Trollybussysteem
Tussen bossen en rivieren
Tussen de Veluwe en de Betuwe
Tweede wereld oorlog: een brug te ver"
uitgaan
uitgaand leven
Uitoefening van creativiteit
Uitstekende centrale Ligging
Uitstekende uitvalswegen in alle richtingen
Upgraden oude wijken
Vanuit vrijwel de gehele stad is er natuurgebied op loopafstand
Variateit stad groen
Variatie
Veel aandacht voor sfeer
Veel activiteiten
Veel afwisseling in cultuur, ontspanning en natuur
Veel bedrijvigheid, enorm zorgaanbod
Veel beroepsopleidingen die personeel leveren aan de regionale bedrijvigheid
Veel bos
Veel bossen
veel bossen en natuur om arnhem heen
veel buitenactiviteiten
Veel creativiteit onder haar inwoners door ArtEZ
veel culturele mogelijkheden
Veel culturele mogelijkheden
veel cultuur
Veel eetgelegenheden
veel evenementen organiseren
Veel evenementen.
veel faciliteiten
Veel faciliteiten aanwezig
Veel faciliteiten in een mooie omgeving: bossen mar ook rivierlandschap
Veel faciliteiten voor burgers
veel goedkope winkels
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
veel groen
Veel Groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
veel groen
Veel groen
Veel groen

Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
Veel groen
Veel groen (parken/bossen)
Veel groen aanwezig. (bossen en parken)
Veel groen binnen de stad (o.a. parken)
Veel groen en goede voorzieningen
Veel groen en natuur
veel groen en natuur in en rond de stad
veel groen en parken
Veel groen en parken
Veel groen en water
veel groen in de omgeving
Veel groen in de stad
Veel groen in de stad
Veel groen in de vorm van parken en bossen
veel groen in en naast Arnhem
Veel groen in en om arnhem
veel groen in en om de stad
Veel groen in en rond de stad
Veel groen in mooie parken
Veel groen in stad.
veel groen zowel in als om de stad
veel groen, grote parken
veel groen, mooie natuur (Meinerswijk)
Veel groene wijken
Veel kunst en cultuur
Veel leuke kleine winkels
Veel mode en cultuur
Veel moeilijker wijken
veel natuur
Veel natuur
Veel natuur / groen in de buurt (ik heb makkelijk praten want ik woon in Arnhem Noord
veel natuur en groen, parken
Veel natuur in en rondom te stad.
Veel natuur, parken
Veel natuur.
Veel parken
Veel parken
Veel parken
Veel stadsparken
Veel te bieden
Veel te doen op cultureel en attracties
veel voorzieningen
Veel voorzieningen.

Veel water en groen
Veelzijdig
veelzijdig
Veelzijdig
veelzijdig
Veelzijdig
Veelzijdig
Veelzijdige en diverse stad qua beleving zowel in de fysieke ruimte als qua publiek
Veelzijdige omgeving, bos en water
Veelzijdigheid
veelzijdigheid
veilig
Veiligheid
Veluwe
veluwe
Veluwe
Veluwe
Veluwe om de hoek
Veluwe tot in het centrum
Verbindende burgemeester die oog heeft voor alle inwoners van de stad.
Verbinding
Verbinding met de natuur
Verdeelde stad, Sociale en economische tegenstellingen, Noord met bijna alle voorzieningen
Vergroening
Vergroening in ruimste zin
Verkeers luwe binnenstad
Vernieuwend
Vernieuwend centrum
vernieuwende stad
Veroening van de stad
verscheidenheid bevolking
Verwaarlozing van grote gebieden in de stad.
verwaarlozing zwerfvuil.
Verwelkomend
Vinger stad, natuur komt stad in
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse Burgers Bush Openluchtmuseum Sonsbeekpark
Voordelen van een grote stad, toch overzichtelijk.
Vooruitstrevend.

Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen van een stad maar nog 'dorps' klein
Voorzieningenniveau
vriendelijk
Vriendelijk
Waar je ook woont in Arnhem, je zit in 10 minuten in het groen.
Wanbeleid
water
water
water
water
Water (Rijn)
Water en bos
water en groen
water, bossen, veel groen
Waterrijk
Waterstof
Waterstof-valley
We zijn omringd met water,bossen,heide voor ieder wat wils.
Weet het echt niet
Weet het echt niet
Weg en spoor verbindingen
Weids
Weinig eigen mbt winkelaanbod
weinig groen in centrum
Weinig hoogbouw
Werkstad
Winkel gelegenheid
Winkelaanbod
Winkelbestand en toeristische aantrekkelijkheid
Winkelen
Winkelgebied binnenstad
winkels
winkels
winkels binnenstad
Winkelstad
winkelstad
Winkelstad met fraai centrum.
Wonen (en werken) in het groen
wonen in Arnhem-Zuid
wonen tussen de parken, met name het prachtige Sonsbeekpark
Woonstad
Zaken die uniek zijn voor Arnhem: Trolleybus, Burgers Zoo, Openluchtmuseum, Museum Moderne Kunst, Mode Stad, Waterstof
Zeer aantrekkelijke omgeving: Veluwezoom, Betuwe, etc.
Zeer goede burgemeester.
zijn geschiedenis

zijn natuurrijke omgeving
Zowel in (parken) en buiten de stad veel groen/ natuur

Vraag 2 Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?

armoedebestrijding. Liefst in de vorm van verduurzaming van woningen. Meer elektrische oplaadpunten plaatsen.
buitenfitness voor ouderen, verlichting fietspaden, openbaar vervoer, mantelzorgvergoedingen (PGB etc)
Duurzaamheid: klimaat, biodiversiteit, circulaire economie Bijvoorbeeld: meer aandacht voor en meer stromen inleveren bij de Milieubak. Milieubak ook vaker in de wijk, eens per maand, meer bomen en bloemen in openbaar gebied (biologische!), gratis openbaar vervoer voor mensen met laag inkomen, betere fietspaden, ondersteunen duurzame wijkinitiatieven - Verdichten van de kloof tussen arm en rijk - uitgeven aan projecten die leiden tot verbinding: Bijvoorbeeld, initiatieven in wijken, enz. Ook aan combinatieprojecten die sociaal en duurzaam zijn, biologische stadlandbouw in buurten , opbouwwerkers in wijken enz. enz.Faciliteiten als poitiebureau in de wijk, maar ook politie op fiets in wijk, vind ik ook heel belangrijk.
Kleinschalige evenementen meer subsidiëren monumentale woningen isoleren
"Continuous Improvement" van de infrastructuur (denk aan parkeren ,bereikbaarheid etc.)En hetzelfde op het gebied van veiligheid. (strakkere politie-inzet, opsporingscapaciteit uitbreiden etc.)
(energie)armoede/verduurzaming slecht geïsoleerde (huur)huizen, educatie en gezondheid
(grote) kunstobjecten in de openbare ruimte
(sociale) armoede bestrijding. Arbeidsparticipatie,
, gezondheid,
1 miljoen begin je niet veel mee... Steek het maar in onderhoud winkelcentra (prullenbakken, schoonhouden, graffiti verwijderen etc.)
1 miljoen is te weinig maar in ieder geval naar de infrastructuur.
1 miljoen is niets om een hele stad beter te maken. In ieder geval uitgeven aan iets struktureels en niet in deeltjes hakken. Er zijn al genoeg subsidiepotjes , weer een nieuwe vergroot de ondoorzichtigheid. Mijn voorkeur is dat het bedrag bijdraait aan verbetering van de economie.
1 miljoen is nog te weinig om de te laag begrote aannames te ledigen!!!
1 miljoen is te weinig. Als ik een verbetering aan de stad zou moeten maken dan zou dat het ontwikkelen en betrekken van de Rijn en rijnkade zijn.
1 miljoen lijkt veel, maar als ik denk aan betaalbare huisvesting dan is het denk ik een druppel op de gloeiende plaat. Maar daar zou ik het aan besteden.
1) leefbaar centrum en wijken (schoon, groen, activiteiten - verbinding tussen de mensen).2) nuttige / menswaardige werkgelegenheid voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt (variërend van gehandicapt, tot bijstandsgerechtigde) - daadwerkelijke participatie3) bestrijding kleine criminaliteit (liefst door positieve acties: buurthuizen, straat coaches etc)
1. Armoedebestrijding (dan is het geld meteen op...)2. Leefbaarheid van wijken (idem)3. Vergroening van de stadEen miljoen is erg weinig om iets structureels te doen
1. duurzaamheid: isolatie wan sociale huurwoningen --> energielabel B als doelstelling, dit helpt indirect bij de armoede2. gezondheid: meer inzetten op toegankelijk bewegen (kan ook gratis, bijvoorbeeld Parkrun Oosterbeek)
1. Groene duurzame circulaire leefomgeving2. Armoede bestrijding: zorgen dat mensen weer op zichzelf kunnen staan

1.Armoede bestrijding 2.Gezondheidszorg 3. WC Kronenburg een grote opknapbeurt (zie plannen) en een open karakter geven met de omgeving. Meer horeca pleinen o.i.d in heel Arnhem-Zuid. Lege kantoorgebouwen (zoals bij Pleyweg) tranformeren in appartementen. Sneller een groot gezondheidscentrum die gepland staat bouwen. Alles sneller ontwikkelen. 4. Parkeerproblematiek in o.a de Veendamstraat aanpakken. Paaltjes plaatsen in bochten dan hebben we handhavers vrijgemaakt die meer met belangrijker zaken bezig kunnen zijn.5. Laadpalen
1: Meer groen in de wijken die dat het minste hebben2: armoede bestrijding
100% procent aan wonen, hoe heeft het zover kunnen komen in Arnhem met de wooncrisis.
1mln is niet veel. Nog een paar windturbines (1turbine = 4 velden zonnepanelen), educatie van kwetsbare groepen over vergroening dat op een verbindende wijze aanpakken, de paar boeren die Arnhem heeft helpen met biologische boer worden, natuurlijk een mooie roeibaan voor RV Jason en mezelf, en een locatie voor Doggies Dig It.
20% openbaar vervoer (introductie van het Eurokaartje!)20% Meer toezicht en vervolging op discriminatie20% Klimaat & Milieu Bestrijden van zwerfafval20% Voorkomen en bestraffen van dierenmishandeling20% Fietsvoorzieningen, betere afstelling verkeerslichten voor fietsers (vanaf de John Frostbrug richting Huissensestraat moet ik regelmatig 4 (!) keer wachten.
50% armoede , 30 % gezondheid, 20% combi duurzaamheid en klimaat
â‚¬450.000 aan armoede bestrijding en â‚¬450.000 aan voorzieningen isolatie aan huizen minima (geen woningbouw, die moeten geactiveerd worden door de gemeente, met voorrang). 100.000 aan fietspaden
Aan armoedebestrijding en verduurzamen van slecht geïsoleerde huurwoningen.
Aan betaalbaare (cenioren) woningen.
Aan de leefbaarheid in Zuid
Aan de sfeer in de stad onder de bewoners. Er heerst veel onverdraagzaamheid en agressie. Ik zou zorgen voor:- Leuke, toegankelijke, gratis lessen over samenleven, inclusie en diversiteit in de samenleving op alle PO en VO scholen. Niet door de docenten zelf maar door inspirerende trainers, ism met een Arnhemse organisatie. - Op slechte plekken in de stad een lelijk oud pand een leuke ondernemer plaatsen, zodat de stad op die plekken gaat bruisen. - Duurzaamheid
Aan de vuilverwerkers zodat ze beter het afval zelf kunnen scheiden
Aan een betere rondweg
Aan een leefbare en duurzame stad
Aan goed kopen woningen
Aan het creëren van huur- en koopwoningen in het lagere- en middensegment. Met name voor mensen die nog net wel of net geen student zijn. Dwz (particuliere) huurwoningen die net binnen de huurtoeslagrens vallen, en net erbuiten, voor starters op de arbeidsmarkt die net iets meer te besteden hebben.En koopwoningen rond een ton of anderhalve ton.
Aan huizen bouwen voor onze jeugd want die willen ook eens de deur uit bij hun ouders . Verder zouden er meer seniorenwoningen moeten komen zodat er meer eengezinswoningen vrijkomen voor degene die dit nodig hebben . En dat moeten betaalbare woningen zijn.
Aan nieuwe gemeente ambtenaren. De huidige zitten vastgeroest in oude culturen, kunnen niet beslissen en zijn niet meer daadkrachtig
Aan ouderen, die het slecht hebben.Zij hebben minder zorg.Geen verzorgingshuizen.Schandalig.
Aan Veiligheid, meer betaalbare huurwoningen
Aan verbetering van mijn wijk Presikhaaf III
aan wijkcentra/kerken in Arnhem Zuid
Aankleding van de stad met groen en bloemen in de zomer.
Aanpakken sociale armoede. Kijk maar eens goed in bepaalde buurten, hoe voortuinen eruit zien, zegt vaak ook iets over de (sociale),armoede.

Aanpakken van de doorstroom van verkeer door het centrum. Arnhem is te uitnodigend voor de auto. De paarkeerring veroorzaakt veel overlast in de stad, door andere routes aantrekkelijker te maken kan er voor worden gezorgd dat auto's doelgerichter naar de stad komen en minder door Arnhem heen rijden.
Aanplant bomen waar mogelijk en leefbaar maken van ieders woonomgeving door onderhoud en schoonhouden
Aantrekkelijk maken binnenstad, groen, pleintjes,
Aantrekkelijke verbinding voor voetgangers tussen Kerkplein en Rijnkade
Aantrekken van (schone) bedrijvigheid/werkgelegenheid op alle niveau's: voor "moeilijke doelgroepen" tot en met hoog en specialistisch opgeleid: Arnhem blijft achter in vergelijking met Nijmegen, Eindhoven, Den Bosch. Dit betekent op termijn wegtrekken van een deel van de beroepsbevolking en daling van de inkomsten voor de stad. Arnhem dreigt een "losers"stad te worden Stimuleren woningbouw voor starters en voor ouderen.
Aanzien binnenstad
Absoluut armoede en meer ondersteuning voor mensen net boven minima. Veel meer voorzieningen voor mensen met beperking. Bestrijding misdaad.
Achterstandswijk wijken en verduurzamen
Achterstandswijken opknappen.
Afdwingen dat er kleinere woningen voor 65 + gebouwd worden. Niet alleen appartementen. Dit zal de doorstroming verbeteren en huizen vrijmaken voor jonge gezinnen en starters.
Afronden bestaande beleidsplannen en ideeen
Afval
Al de genoemde thema's zijn belangrijk, maar Gezondheid wil ik er uit lichten. Bekend is dat de rijksoverheid veel op de bordjes van Gemeentes heeft gelegd, samen met een tekort aan financiën. Met een sterk vergrijzende babyboom zullen die financiën een groeiend probleem worden, versterkt door een te kort aan mankracht (thuishulp). Veel bewoners willen daarom nadenken over een zorgcoöperatie, met natuurlijk linken naar professionele ondersteuning. Ik zou als Gemeente die basis-organisatie zelf op poten willen zetten, samen met linken naar Gemeentelijke ambtenaren en medische specialisten. Dan krijg je een eenheid in organisaties en wordt er niet aangemodderd. Deze investering verdien je daarmee terug en zou ik daarna stoppen in klimaat en duurzaamheid.
Algemene stedelijke verwarming en zonnenpanelen over laten plaatsen (klimaat)
Alle asielzoekercentra transformeren naar woningen voor starters.
Alle gemeentelijke landbouwgrond omzetten naar initiatieven zoals Herenboeren en andere burgerparticipatieve projecten t.b.v. duurzaamheid en biodiversiteit
Alle huurhuizen isoleren en voorzien van zonnepanelen
Alle lagen in de bevolking betrekken bij de verbetering van Arnhem. Maak Arnhem beter toegankelijk
Alles aanpakken wat illegaal is
Alles naar veiligheid. Arnhem staat (door ligging, door bevolkingsopbouw, door beleid) al jarenlang bovenaan de verkeerde lijstjes mbt criminaliteit. Meer geld voor veiligheid is goed besteed geld voor heel Arnhem.
Appartementen voor oudere stadsbewoners zodat die hun grote gezinswoningen vrij kunnen maken voor gezinnen
armede
Armoede
Armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
armoede

Armoede
Armoede
armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
armoede
Armoede
armoede
Armoede (verborgen)
Armoede ,leefbaarheid en gezondheid.
Armoede bestrijden en meer woningen
Armoede bestrijden leefbaarheid vergroten zorgen voor goede betaalbare gezondheidszorg goede betaalbare en duurzame woningen
Armoede bestrijding
armoede bestrijding
Armoede bestrijding
Armoede bestrijding
Armoede bestrijding en duurzaamheid
armoede bestrijding en duurzaamheid
Armoede bestrijding en goede betaalbare woningen
Armoede bestrijding in combinatie met verduurzamen
Armoede bestrijding om zo criminaliteit te verminderen en allerlei andere problemen die voortkomen uit geldgebrek
Armoede bestrijding vooral de verborgen armmoede bij bejaarden.
armoede bestrijding, aantrekkelijk maken binnenstad
Armoede bestrijding, gratis openbaarvervoer voor de minima, goede opvang dak en thuislozen
Armoede bestrijding, herstellen en versterken van de sociale structuren in de wijk,
Armoede bestrijding, hulp voor mensen met psychische problematiek, zoals thuisbezoeken door professionals.
Armoede bestrijding.
armoede EFFECTIEF terugdringen. Arnhem is nog altijd de één na slechtste stad om uit de armoede te komen. zeer beschamend!!!
armoede en duurzaamheid
armoede en gezondheid
Armoede en klimaat
armoede en klimaat
armoede en klimaat
Armoede en leefbaarheid
Armoede en nieuwe armoede
armoede en onderwijs

Armoede en scholing
Armoede en vergroening
armoede en wonen
Armoede en wonen
Armoede en wonen
armoede en wonen
Armoede leefbaarheid
armoede te bestrijden
Armoede, autoverkeer weg van de singels.
Armoede, armoede, armoedever
armoede, betere parkeergelegenheden, betere voorzieningen voor ouderen
Armoede, daklozen
Armoede, Duurzaamheid
Armoede, duurzaamheid
armoede, duurzaamheid, leefbaarheid
Armoede, duurzaamheid, leefbaarheid
armoede, gelijke kansen in onderwijs, gratis huiswerkbegeleiding VO, politie
armoede, gezondheid, klimaat en duurzaamheid
Armoede, het diverse maken van alle wijken, kinderen op school in eigen wijk, gelijkheid onderwijs
Armoede, jeugdzorg, klimaat, duurzaamheid, openbaar vervoer,
armoede, klimaat, duurzaamheid, ontmoeting tussen mensen uit verschillende culturen, voldoende voorzieningen op het gebied van welzijn in met name armere wijken, leefbaarheid
armoede, klimaat, onderwijs
Armoede, leefbaarheid
Armoede, leefbaarheid
Armoede, leefbaarheid en wonen
Armoede, leefbaarheid, beter winkelaanbod in de binnenstad.
armoede, leefbaarheid, gezondheid
Armoede, leefbaarheid, veiligheid, ruimte
Armoede, maar ook dat iedereen hier wat aan heeft. Wonen.
Armoede, meer inbreiding, meer diversiteit in wonen (meer verschillende mensen in een wijk)
Armoede, scholen van de kinderen, meer voor de ouderen en fietswegen verbeteren.
Armoede, stimuleer maatschappelijke participatie van vluchtelingenvrouwen, zorg voor hulp bij opvoeden zodat jongetjes niet tot 's avonds laat op straat zwerven en rottigheid uithalen, criminaliteit in rollen. Zorg voor buurthuizen, jongerenwerkers, ouderenzorg, woonpolitiek. En VOORAL OOK voor culturele initiatieven: podium met gratis voorstellingen dans, ballet, muziek (grote diversiteit!). Op scholen: richt LEERORKESTEN OP, zoals in de Bijlmer.
Armoede, Weer 12 x per jaar afvalpas voor de stort invoeren.ipv 6x !Voor minima 3x grofvuil ophalen.Leefbaarheid.Zwemles op de lagere scholen.
Armoede, wonen
Armoede, wonen
Armoede, wonen
Armoede, wonen , leefbaarheid
armoede, wonen, culturele infrastructuur
armoede, wonen, cultuur, duurzaamheid/klimaat
Armoede, wonen, klimaat en duurzaamheid.
Armoede, wonen, leefbaarheid
Armoede, wonen, sociale cohesie
Armoede, woningbouw, leefbaarheid, gezondheid en groen (wandelparken etc)
armoede,duurzaamheid,leefbaarheid

armoede,wonen,gezondheid
Armoede,wonen,leefbaarheid en gezondheid
Armoede. Wonen.leefbaarheid
Armoede/ wonen
Armoedebeleid: inzetten op een grotere gelijkheid. Maar ook parkeerbeleid aanscherpen in de woonwijken.
Armoedebestreiding met daarmee de mensen wie het betreft zelf de beslissende positie laten innemen: niet beleid en initiatieven over mensen heen uitstorten.Leefbaarheid: de teveel plekken worden gedomineerd door de auto. Of de auto's geparkeerd staan of ze rijden, met name de kinderen geven hun bewegingsvrijheid totaal op. Laat staan wat het doet met de gezondheid van mensen.
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
armoedebestrijding
Armoedebestrijding
armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding en duurzaamheid
armoedebestrijding en duurzaamheid
armoedebestrijding en klimaatbestendig
Armoedebestrijding en ten behoeve van voorzieningen voor stijgend aantal mensen zonder huisvesting.
Armoedebestrijding en versterking zwakkere wijken
Armoedebestrijding en wonen
armoedebestrijding in zwakke wijken: betere openbare orde: meer boa's, daklozenopvang, meer politie op straat: betere sociale woonvoorzieningen en voor speciale groepen: (arbeid)migranten, asielzoekers, jongeren, ouderen
armoedebestrijding staat op 1: daarna leefbaarheid en gezondheid
Armoedebestrijding, natuurbehoud en onderhoud, toegankelijkheid van het centrum
Armoedebestrijding, duurzaam maken van de stad,
Armoedebestrijding, goedkoop OV, sociale veiligheid, bestrijding criminaliteit, woningbouw, onderhoud scholen en openbare voorzieningen. 1 miljoen is niet zo veel dus beginnen met de eerste twee.
Armoedebestrijding, gratis openbaar vervoer dat regelmatig rijdt, huurwoningen voor jongeren, doorgaan met aandacht voor klimaat en duurzaamheid met oog voor wat dat voor sociaal economisch zwakkere groepen in de samenleving betekent, hergebruik van bestaande bouw. Veiligheid.
Armoedebestrijding, leefbaarheid verbeteren en lelijkheid tegengaan.
Armoedebestrijding, mbo toeleing naar werk, stadsvernieuwing/ betaalbaar wonen
Armoedebestrijding, Verbetering huisvesting (verduurzaming), Aandacht voor de jeugd (voorkomen van criminaliteit)
armoedebestrijding, vluchtelingenboten permanent maken, minder tegels en meer groen. Meer schoonmaak van wegen, parken en stoepen. Arnhem is vuil..
Armoedebestrijding, wijkverbetering en bibliotheken
Armoedebestrijding, wonen, duurzaamheid, groen in de stad behouden
Armoedebestrijding, zodat niemand naar de voedsel- en/of kledingbank hoeft en alle kinderen/de jeugd kunnen/kan deelnemen aan vrijetijdsbesteding en sportverenigingen.
armoedeen gezondheid
ArmoedeLeefbaarheid

Arnhem autovrij maken
Arnhem zuid aantrekkelijker maken
Arnhem Zuid gezellig maken
Arnhem zuid meer gezelligheid, meer focus Woningen opknappen in Arnhem zuid (de Laar, Kronenbur)Gemeentelijke belastingen verlagenAfval professioneel nascheiden ipv door de burger
Arnhem-zuid groener maken met perkjes en meer bomen.
auto vrij, meer groen, fijnmaziger OV, geen reklameborden meer
Auto weren uit binnenstad.Meer duurzaamheid, hergebruik, ruilen.
auto's de wijken uit
Auto's het centrum uit. Singels afsluiten voor doorgaande verkeer. Betere voet- en fietsvoorzieningen
Auto's uit stadscentrum weren. Volop inzetten op fietsstad. Fijn stof rigoureus omlaag.
autoluw maken van de ring door autoverkeer meer om de stad te laten rijden: extra transferia
Béter schoonhouden straten ,plantsoenen. Aanstellen ouderwetse straatvegers.
bankjes in de stad, veel bankjes in de stad. openbare toiletten, nog meer groen
bankjes met groen om op te zitten
Behoud van de stadspark en de leefbaarheid voor haar inwoners. Preventieve gezondheidszorg.
Behoud van groen in Zuid, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, onderwijs, met goed onderbouwde en geen popie Jopie plannen.
Behoud van grote bedrijven die van belang zijn voor de werkgelegenheid van hoger opgeleiden zodat deze mensen de stad economisch stimuleren. Tegengaan van misbruik met uitkeringen, Gelre pas en dergelijke zodat dit geld bij de mensen terecht komt die het echt nodig hebben.
Behoud van het Hertenkamp Sonsbeek
Behouden van de sfeerkeepers en schoonhouden van de stad.
bereikbaarheid
bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid binnenstad door gratis openbaarvervoer voor alle bezoekers.
Bereikbaarheid en veiligheid.
Bereikbaarheid van de binnenstad, bijvoorbeeld door gratis openbaar vervoer, lagere parkeertarieven en meer en bredere parkeerplaatsen die ook dichtbij zijn.Bushaltes van "op de weg" naar "naast de weg" verplaatsen, zodat de doorstroming van het verkeer niet wordt belemmerd door stilstaande bussen.Doorstroming van het verkeer verbeteren door van rode golf naar groene golf over te gaan, verkeerslichten dus niet als stoplichten gebruiken. Dat is bovendien vele malen beter voor het milieu.Verlagen van de WOZ tarieven en woonlasten in zijn algeheel.Huiseigenaren helpen vergroenen, door bijvoorbeeld stadsverwarming in koopwiningen mogelijk te maken/te faciliteren.
Bereikbaarheid, armoede, duurzaamheid, gezondheid
Bereikbaarheid, duurzaamheid
Bereikbaarheid, klimaat
Bereikbaarheid, Leefbaarheid, gezondheid
Bereikbaarheid, opknappen verpauperde panden binnenstad, groen tegen warmte
Bestaanszekerheid,Bestrijding van (stille) armoede ,Kunst en Cultuur toegankelijkheid.BoaÅ›
bestrating binnenstad
bestrijden armoede zorgen dat minder bedeelden aan het werk komen meer kansen krijgen
Bestrijden van armoede en klimaat
Bestrijding (drugs)criminaliteit, vandalisme door jongeren en overlast door verwarde personen. Het versterken van de veiligheid en de zichtbaarheid van politie en boa's.
Bestrijding)drugs)criminaliteit, veiligheid op straat, uitstraling openbare ruimte (zwerfafval, graffiti, verloedering). Armoede.

bestrijding armoede, daklozenonderdak
Bestrijding criminaliteit
Bestrijding criminaliteit: aandacht voor het groen in de stad
Bestrijding van armoede, meer mensen mee laten doen aan de samenleving met laagdrempelige cultuur, meer aandacht voor kinderen die niet meekomen op school.
Betaalbaar bouwen voor ouderen zodat er ook woningen komen voor jongeren.Armoedebestrijding zodat er geen voedselbanken nodig zijn.
Betaalbaar Wonen
Betaalbaar wonen, zonder te bouwen in het buitengebied.Bestrijding criminaliteit.
Betaalbare centrale woningen voor jongeren
Betaalbare huizen, duurzaamheid
Betaalbare seniorenwoningen, zowel huur- als koopwoning, ter bevordering doorstroming.Promotie zonnecellen plaatsen op industriële daken en scholen.Uitbreiding azc's.
Betaalbare woningen realiseren voor de lage en midden inkomens. Veel nieuwbouwprojecten (vooral in Arnhem Noord) zijn juist gericht op het duurdere segment terwijl er juist zoveel vraag is naar betaalbare woningen.Verder moet de stad bereikbaar blijven. De stad ligt ongunstig tussen meerdere snelwegen waardoor de stad in de spits steeds vaker moeilijk te bereiken is. Vrachtverkeer omleiden en niet over de Pleyroute.
betaalbare woningen voor eenpersoons huishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen
Betaalbare woningen voor middeninkomens, duurzame energie
betaalbare woningenbeloning/prestatie voor groene tuinen/buurtbetere sfeer op korenmarkt, lijkt wel een criminele bende met schorem dat buiten staat en handelt.
Beter begaanbare rondweg
Beter bereikbaarheid ov of meer en betere woningen
Beter gebruik van deskundigheid en in de stad organiseren.
Beter ondehoud
Beter onderhoud omtrend bomen, plantsoen en struiken, vaker de veegwagens laten rijden om blad e.d. te ruimen.
Beter onderhoud van het groen
Beter OV (en uitgangspunt: geen gebruik auto voor vervoer binnen stad(sring))
Beter OV, aandacht voor middeninkomens
Beter OV, isolatie/klimaatbestendig maken woningen. Nieuwbouw is ook nodig, maar kost veel meer.
beter parkeer beleid en meer, betaalbare, woning projecten
Beter schoonhouden van de binnenstadtstraten, GEEN NIEUWE WONINGEN in de uiderwaarden : naast DE STADSBLOKKENWERF "aan de overkant" b.v. (= klimaat)BEPALEN hoe de winkelpuien eruit moeten zien: terug naar de oorspronkelijke aanzicht van de panden,
Beter/goedkoper OV
betere toegankelijkheid naar de binnenstad betere huisvesting voor de lagere en middeninkomens en studenten
Betere bereikbaarheid binnenstad voor auto's
Betere doorstroming van het verkeer realiseren. Goedkopere parkeerplaatsen in de binnenstad.
Betere en betaalbare parkeergelegenheden in Arnhem. Ook 'kort-parkeren' weer herintroduceren.
Betere en betaalbare woningen en nieuwe woonvoorzieningen voor ouderen
Betere en duidelijkere parkeergarages. Meer natuur in bebouwde gebieden terug laten komen. Ontwerpen van wijken en wegen zo ontwikkelen dat er ruimte is voor flora en fauna
Betere en meer betaalbare woningen. Verlaging gemeentelijke belastingen. Betere bereikbaarheid vd stad. Meer groen. Weren vervuilde auto's op de singels. Armoedebestrijding. Hulp bij schulden en dakloosheid. Aandacht voor openbaar groen. Subsidie op verduurzamen woningen.

betere fietspaden
Betere fietspaden in de stad
Betere fietspaden, meer groen in de straten.
Betere geluidswal N325 en het verplaatsen van de woonboulevard de Laar Oost gebouwd in de jaren 80, de ligging is niet van deze tijd. Verder het opknappen van de Rijnkade, zoals de gezellige Waalkade in Nijmegen.
betere leefbaarheid door verkeersmaatregelen
Betere omstandigheden voor minder financieel bedeelden in brede zin.Mn voedsel ondersteuning mbt gezondere voeding.
Betere parkeermogelijkheden , binnenstad echt zonder auto's , wel zodanig dat alles via alternatief vervoer bereikbaar is,
Betere riolering, werkgelegenheid stimuleren, terug dringen kansloze buurten.
Betere skyline Rijnkade
Betere verkeersafwikkeling. Singels en Pleyroute.
betere verlichtingvergroening
Beveiliging en beter onderwijs
Bewoning boven de winkelpanden, klantvriendelijk parkeren, schoonhouden van openbare plaatsen en straten, station waar de bussen af en aan rijden overzichtelijk maken voor voetgangers.
Bijzondere woningen, anders dan anders, groot, klein voor rijke en arme mensen in grote hoeveelheden.
Binnen stad de tegelsBlauwe golfen AKU fontein Wc in de parkeer garage
Binnenstad aantrekkelijke maken voor ondernemingen. Er staan te veel leeg staande winkelpanden.
binnenstad aantrekkelijker maken (gevarieerder aanbod winkels / meer speciaalzaken terug):goed/beter openbaar vervoer/ minder auto's op centrumring
Binnenstad beter verbinden met Rijnkade. Lelijke jaren 50 betongebouwen vervangen door moderne architectuur.
Binnenstad leefbaar houden, meer diverse winkels GEEN leegstand
Binnenstad, winkelgebied op leuken
Blauwe golven
Blijven inzetten op duurzaamheid!
bomen
Bomen, 'groen', natuur, biodiversiteit, klimaat, duurzaamheid
Bouwen van voldoende seniorenwoningen met tuin op de begane grond. Alleenstaand of in een rij en niet in een flat.Niet alle senioren willen in een appartement.
Bouwen voor ouderen
Braakliggende terreinen aanpakken met mooie mix van wonen en recreëren. En verdere verbetering van de fietsinfrastructuur, met een extra fietsbrug over de Rijn.
Buurtfeesten
Centrum autovrij, oude wijken energie zuiniger maken
COÂ² reductie, hulp bij verduurzame mensen die het niet kunnen betalen, meer natuur, afval bestrijding. verbeteren van de luchtkwaliteit. aanpak drugscriminaliteit bij jongeren en jongeren centra's. hard drugs is bijna zo normaal als bier.
Collectieve lasten laag houden
Controle snelheid van auto,s. Geen fietsers tegen de fiets richting in fietsen. Meer senioren woningen.
Creatieve broedplaatsen, organische stadsontwikkelingen die flexibel kan reageren op veranderingen uit de markt. Mentaliteitsverandering van individualisme naar gemeenschapszin. Sociale cohesie bevorderen!Ontsluiting: Arnhem heeft geen binnenring, de Oranjestraat is nu een soort "Ringweg".
Criminaliteit en leefbaarheid
Criminaliteit, armoede
Criminaliteit, armoedige wijken

Cultuur en armoedebestrijding, wonen
Cultuur en huisvesting charitatieve instellingen
Cultuur, die schandalige zzp constructies van de muziekschool beëindigen. En docenten weer fatsoenlijk in loondienst nemen.
Cultuur. Groene stad. Vervoer.
Cultuur: Goed muziekonderwijs (Heroprichting van de Stedelijke muziekschool}Jazzpodium met een goede vaste locatie en, programmering en promotie ook in de Duitse regio aan de grens met Nederland.Minimaal een Herenboerderij (stichting Herenboeren), waar groente- fruit teelt plaats vindt in cooperatieve vorm.Stedelijk hoveniers bedrijf annex opleiding dat op duurzame wijze met goede arbeids ethiek ons plaatselijk groen aanlegt en onderhoudt.Beeldende kunst: Goed onderwijs in het ambacht van tekenen, schilderen en beeldende kunst in het algemeen.Herstel Strümpfler orgel van de Grote Eusebius (als dat al niet gebeurd is}
Daken van overheidsgebouwen vol leggen met zonnepanelen
daklozen
Daklozen opvang
Daklozen, verslaafden en verwarde mensen beter opvangen.Goede plek voor de voedsel- en kledingbank.Geld voor goede huisvesting introdans en oostpool.
Daklozenopvang
Dan zou ik de wegen aanpakken. Arnhem heeft een centrumring welke dwars door Arnhem gaat. In andere steden ligt deze buiten de stad, zodat men doelgericht naar een deel van de stad kan reizen.
Dan zou ik ervoor kiezen om inwoners met een kleine beurs te helpen met verduurzamen van hun woning. Voor eigenaren van koopwoningen directe financiële ondersteuning en ingeval van huur financiële ondersteuning van de verhuurder.
Dat de welvaarts verdeling tussen alle inwoners gelijker word.
de "volkswijken"verder oppeppen
de armste scholen van Arnhem (bv Johannaschool) fatsoenlijk ondersteunen-graffiti aanpakken-daklozen een plek geven
de Arnhsme parken
De bijenkorf terug. Met het verdwijnen van de bijenkorf is het winkelbestand enorm verschraald en heeft Arnhem geen aantrekkelijk winkelbestand meer.
De Binnenstad beter bereikbaar maken en bezoekende auto's weren. Alleen mét vergunning.
De binnenstad schoner makenâ€¦kauwgom bij prullenbakken weg enz. Groene zones in de binnenstad.Bepaalde gevaarlijke fietskruisingen (bij musis) veiliger maken
De binnenstad weer de beste winkel stand van Nederland maken. Nu vind ik het wel heel karigâ€¦
de dorpen wijken in Arnhem Zuid versterken en moderniseren. Meer samenvoegen van woningen voor ouderen, groen verbeteren en zorgen dat je er een koffietje kunt drinken. Ontmoeting in het dorp.
De entreepunten van de stad verbeteren. Mooiere grote plaatsnaamborden in een bloembedElke keer als je de stad inkomt en verlaat, krijg je het arnhemgevoel mee.
De gebouwen in het centrum opschonen zoals gevels reinigen, orginele look and feel terug geven
De menselijkheid terugbrengen en de onvoorstelbare juridisering stoppen
De mensen die het erg slecht hebben in financieel opzicht helpen via een persoonlijk plan van aanpak.Meer bomen in de stad, minder verkeersborden. Gezondheid is een zaak van de burger zélf.
De Nijmeegseweg (begin A325) vanaf de oude Rijnbrug tot voorbij stadion Gelredome, de autoweg onder het maaiveld, verdiept aanbrengen en met gelijkvloerse viaducten, maaiveld hoogte, de wijken Malburgen met elkaar verbinden, met wonen en groen. Dus geen tunnel bouwen. Uiteraard is de 1 miljoen niet voldoende.
De Rijkade gezelliger en begaanbaarder te maken, vergelijking Nijmegen. (mits delen haalbaar)
De slechte wijken beter maken, meer en beter groen onderhoud
De stad "nog" groener maken

De stad (nog) schoner houden en mensen goed voorlichten de stad schoon te houden: met voorzieningen die dit kunnen bevorderen. Ook in de wijken buiten het centrum.
De stad in haar eigen nergie behoefte te laten voorzien
De stad meer "smoel" geven als hoofdstad van Gelderland (iconische gebouwen a la Nijmegen Waalkade)
De stad nog groener maken
de verloedering tegengaan, rommel opruimen, graffiti verwijderen en verbieden en handhaven
De Weerdjesstraat ondergronds maken en daardoor voetgangers verkeer tussen centrum en Rijnkade te vergemakkelijken.
De wijken vergroenen, daarmee ga je in op de leefbaarheid, duurzaamheid en klimaat. Zelfs gezondheid kan ten positieve veranderd worden.
Deel van de 'armere' wijken opknappen en duurzamer maken
deels in sportfaciliteiten, ontbijt op scholen, cultuur bereikbaar voor Arnhemmers
direct besteden aan opruimen/schoonmaken van de (binnen)stad
Direct stoppen met de massale krankzinnig bomen kapMeer parkeerplaatsen zodat mensen vrij en mobiel kunnen blijven, ook de chronisch zieken en werkende moeders
Dit bedrag zou ik besteden aan klimaat en duurzaamheid. Daarnaast vind ik het bestrijden van armoede en eenzaamheid een belangrijk onderwerpen.
Diversiteit en inclusie!
Dominante langdurige autostromen inperken tbv voetgangers en fietsers Jansbuitensingel + Willemsplein. Arnhem is te auto-dominant.
Door op een ecologisch waardevolle, circulaire manier te vergroenen kan de leefbaarheid vergroot worden, levert dit een positieve bijdrage aan gezondheid en klimaat. Focus op de plekken waar de impact het grootst is. In de meeste gevallen zijn dat meest kwetsbare wijken.
Doorgaan met stadsvernieuwing.
Doorgaand verkeer uit centrum
Doorstroming verkeer verbeteren i.p.v. stelselmatig verder te belemmeren zoals nu het geval is.
Drugs bestrijding, alternatieve parkeermogelijkheden
Drugs en drankprobleem aanpakken. Mensen meer stimuleren te werken. Banen creëren in de wijk. Vraag de mensen wat ze (samen) willen doen. Veel van de bewoners willen ook van die drugsoverlast af. Leid mensen (in de wijk op) om dit aan te pakken, denk aan serveillance, (meer) wijkaanspreekpunten. Een boodschap doen of bij elkaar klussen. Maak hier een systeem van wat geld oplevert en wat niet wordt afgetrokken van de uitkering. Geef mensen besef dat zij en hun wijk het waard is. Geef de mensen in de wijk budget om wat met elkaar te organiseren (zonder teveel beperkingen) er moet veel meer voor de jeugd worden georganiseerd. Verder veel planten en bloemen in de wijk. Laat bewoners die dit leuk vinden het onderhouden (tegen vergoeding). Muurschildering, geef ruimte voor de (kunstenaars) die 'kunst' spuiten op muren. Misschien kan je bewoners zelf kunst laten maken voor hun wijk. Maak gebruik van de diversiteit van de mensen die er wonen en dan is er voor ieder wat wils. Misschien dat de diverse culturen dan ook meer met elkaar mengen.
DrugsbeleidOverlast van de burenAfvalverwerking
Drugsbestrijding
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid

Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid (subsidies voor mensen die bv warmtepomp willen aanschaffen) en onderwijs. Investeren in onderwijs om iedereen gelijke kansen op ontwikkeling te bieden.
Duurzaamheid +sociale ongelijkheid recht(er) trekken.(Aut
Duurzaamheid armoede onderwijs
Duurzaamheid en armoede bestrijden
Duurzaamheid en armoedebestrijding
Duurzaamheid en gezondheid
Duurzaamheid en gezondheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en Leefbaarheid van de stad
Duurzaamheid en leefbaarheid: er gaat nu best veel aandacht naar armoede, maar ik zie daardoor vooral de arme kant van Arnhem. Schrale winkels, weinig leuke 'luxe'. Cultureel mwah. Investeer bijv. in studenten die hier blijven wonen en werken! Of expats/bedrijven.
duurzaamheid en veiligheid
Duurzaamheid van de woningen
Duurzaamheid van met name huizen, (jeugd)zorg eb jongerenwerk, en inzetten op achterstandswijken (financiele steun energierekening bijvoorbeeld). En cultuur evenementen & museum Arnhem toegankelijk maken voor een zo groot mogelijk publiek!
Duurzaamheid, armoede
Duurzaamheid, armoede
duurzaamheid, bereikbaarheid, klimaat
duurzaamheid, culturele infrastructuur, groen
duurzaamheid, energietransitie
Duurzaamheid, gezondheid (meer huisartsen op meerdere locaties) wonen.
Duurzaamheid, hittestress, wateroverlast in park Klarenbeek en verder omlaag, versterken connectie huisartsen en wijkteams
duurzaamheid, klimaat, wonen
Duurzaamheid, leefbaarheid
Duurzaamheid, Leefbaarheid, Klimaat
duurzaamheid, sub cultuur
Duurzaamheid, vergroening en armoedebestrijding
Duurzaamheid, zonnepanelen, luchtkwaliteit
duurzaamheid: betere fietspaden en minder gemotoriseerd verkeer
duurzaamheidwonen
Een (iconisch) kunstwerk. Waar het komt te staan, weet ik nog niet.

Een authentieker centrum maken. Het centrum ziet er afgeleefd uit. Veel glazen puien, "goedkope" winkels, weinig groen/gezelleigheid.
een betere doorstroming van het verkeer maken. (vlotter van arnhem-zuid naar arnhem-noord zonder alle tegenwerkende stoplichten, een groene golf is wel prettiger)
Een del van het openbaarvervoer voor alle Gelre kaarthouders en 70 plussers gratis maken en een uitleen voor eenvoudige hulpmiddelen met een borg en bij schoon en heel inleveren alles terug.
Een extra fietsbrug tussen de Frostbrug en de Sacharovbrug
Een goede advocaat in huren om de raad van state duidelijk te maken na 45 jaar dat de A15 doorgetrokken moet worden naar de A12 om de mensen te verlossen van de onnodige fijnstof en CO2 uitstoot door de files die richting achterhoek en Duitsland gaan.
Een groener Arnhem
Een lelijk gebouw in centrum oud Arnhem vervangen door iets wat wel past
Een mooi overdekte zwemparadijs
Een mooie brede doorbraak van station naar korenmarkt. Met een groot plein als ingang. Ook voor Koningsdag activiteiten etc.
Een nieuw gebouw voor en extra steun aan het dierenasiel. Duurzaamheid, beter OV, mensen helpen hun woning te verduurzamen. Evt woningbouwcoorporaties stimuleren/forceren om hun huurders te helpen met verduurzamen (ik loop nu tegen een muur op bij VHV).
Een stukje historie van de stad blootleggen en zichtbaar houden. Denk aan een stuk stadsmuur of opgravingen.
Eenpersoonswoningen met huur onder de 700 euroMeer diversiteit aan winkels: smpoo ups ed een kans geven
Eenzaamheid ouderen en armoede
eerlijke subsidies (zonder al te ingewikkelde voortrajecten etc) voor het verduurzamen van woningen. Iedereen een eigen gratis regenton. In alle wijken zoveel mogelijk groen toevoegen en voldoende speel- en samenkomstplekken. Armoede bestrijden door wellicht een werkgroep met een goede doorsnede van de samenleving hierover met elkaar in gesprek te laten gaan en als een soort denktank te laten fungeren. En daar geld aan te besteden, wellicht samenwerking met Collectief Kapitaal.
energie armoede en duurzame initiatieven
Energie-armoede
Energietransitie
Energiezuinig wonen
Er voor zorgen dat alle inwoners krijgt wat het nodig heeft. Een potje geld, naar behoefte, dat naar eigen inzicht ingezet kan worden. Meer voor minima en niet voor mensen met geld. Extra op de gelden die sowieso nodig zijn om een stad en inwoners te ondersteunen.
ervanuitgaande dat klimaat e duurzaamheid nu goed op de agenda van dit groene college en raad staan, zou ik naast aandacht voor zaken die onze inwoners direct treffen ook kijken naar hoe Arnhem aantrekkelijker wordt als stad voor bezoekers. we hebben geen grote publiekstrekker, na het station houdt het snel op. Alle grote dingen hier zijn beetje middle of the road. Zelf de uitstraling van de kunstacademie is zeer beperkt: waarom heeft Arnhem niet een uber hip design museum (dat gaan we met een miljoen niet redden).
Evenementen, helaas is er de afgelopen jaren veel re weinig gedaan om grote evenementen als living statues, rio aan de rijn, etc in arnhem te houden
Extra woningen
Fiets en wandelpaden richting belangrijkste knooppunten aantrekkelijk maken
Fietsbrug erbij van noord naar zuid aan de oostkant
Fietspaden
Fietspaden waar het licht sneller groen gaat.
FietspadenOude woningen verduurzamen
fietstoegankelijkheid

Fietsvriendelijkheid en verbod op stinkbrommertjes / schoolmaaltijden voor kinderen uit arme gezinnen / onderwijs
Fonds voor goede verduurzaming sociale huurwoningen en idem koop-met-hoge-energierekening
Formeren van beter b & w. De zwakke personen in de raad vervangen door sterke, evenwichtige personen die niet om het minst geringe in huilen uitbarsten.
geen armoede , werk voor iedereen , wonen voor iedereen en eerbied voor de kleine winkelier zorgt voor diversiteit.
Gelijke kansen voor iedereen te beginnen voor de geboorte.
Gelijkheid (iedereen evenveel kansen en mogelijkheden, minder groot verschil arm-rijk), duurzaamheid (energiezuinig, schone lucht, geen afval op straat en in groen), wonen en veiligheid.
gelijkheid, gelijke kansen, fietspaden, buurttuinen
Gemeleerde wijken creëren met lage en hoge inkomens. Meer groen, minder afval, schonere stad in milieu en aanblik. Criminaliteit de pas afsnijden.
Gentrificatie van Zuid
Gevels graffiti-proof maken in wijken rondom het centrum (hopelijk bestaat er een coating ofzo). Minder telefoonwinkels, nagelsalons, massagesalons en kappers in de Steenstraat, zodat deze straat meer bij het centrum-winkelgebied betrokken wordt. Politie zichtbaarder op straat.
gevoel van veiligheid, ondersteunen echte armoede
gezellige binnenstad
Gezondheid
Gezondheid (preventie), duurzaamheid, klimaat, cultuur
gezondheid en leefbaarheid: voorwaarden voor een gezonde leefbare stad en basisvoorwaarde om de kloof tussen arm en rijk te dichten.
Gezondheid in arme buurten
Gezondheid wonen leefbaarheid en veiligheid
gezondheid, armoede
Gezondheid, met name gezond leven en beweging
Gezondheidszorg, inbreidingsprojecten woningbouw, armoedebestrijding, openbaar vervoer, vergroening, criminaliteitsbestrijding
Gezondheidszorg: meer en snellere opvang van mensen met psychische problemen, vooral jongeren. Ik ben geschrokken van de tv-serie politiebureau Arnhem. Zoveel verwarde mensen. Te weinig hulp, het duurt te lang etc.
GGZ
goed bereikbare zorg (letterlijk en figuurlijk) voor iedereen. positie huisartsen versterken.gratis schoolontbijt/-lunch (basis en middelbaar onderwijs).sociale woningbouw versterken.bejaardenhuizen weer introduceren.
Goede fietspaden cq goede fietsverbindingen/ vergroten van de fietsvriendelijkheid.Veiligheid in de meest brede zin van het woord
Goede opvang voor dakloze mensen . Ook overdag. Niet fijn , mensen die overal rondhangen . Voor hun niet maar ook niet voor bezoekers . Minder doorgaand verkeer rond centrim , snelheid omlaag naar 30 km . Stad beter schoonhouden en onderhouden Ook groene gedeelten . Betere doorgang fietsers , vaak goed uitkijken , afslaand verkeer enz . Niet fietsvriendelijk , betere fietsenstallingen , minder fietsen in straatbeeld .pleinen beter benutten voor terrassen enz .
Goedkope woningen bouwen (zonder parkeerplaatsen), fietspadnetwerk uitbreiden
Goedkoper maken van het openbaar vervoer.
Goedkoper openbaar vervoer
Gratis maaltijden basisscholen. Vergroenen wijken.Promoten tegels eruit.
gratis openbaar vervoer
Gratis openbaar vervoer
Gratis openbaar vervoer

Gratis openbaar vervoer. En parkeren goedkoper maken !
Gratis ov
Gratis OV voor jongeren. Jong geleerd is oud gedaan!
gratis vervoer, wonen
gratis vervoer: goed onderwijs: centrale zonnepanelen waar ieder huishouden gebruik van kan maken
Gratis warmtepompen of met korting
Groen
Groen
Groen . Investeren in winkels . Geen parkeer kosten
Groen / leefbaarheid in de stad
Groen in de bebouwde kom, ondersteuning basisbehoeften (zorg, onderwijs) voor armere huishoudens, leefbaarheid in armere wijken, cultuur voor kinderen en jeugd, cultuur en vertier in Arnhem-Zuid
Groen in de binnestad
Groen voor wegen en parkeerplaatsen
groen, huizenbouw binnen bestaande wijken
Groen. Design waterbeh
groenbeheer op niveau, duurzaamheid, klimaat, armoede en wonen
Groene en beweegvriendelijke omgeving
Groene energie
groene ontmoetings en speelplekken: plekken in de buurt voor kinderen, jongeren en mensen met weinig geld.
groenonderhoud, meer woningbouw,
grondgebonden senioren woningen
grote aanbod aan cultuur onderhouden multicultureel uitbreiden en breder promoten
Grotere duurzaamheid in de vorm van meer en betere (ruimere) afvalbakken in de straten
handhaving parkeerbeleid
Handhaving, armoedebestrijding, city beautification, "skyline planning" (of iig "aangezichtsplanning"), verduurzaming
Handhaving, gezondheid
harde maatregelen tegen drugoverlast en criminaliteit
Hekken verwijderen (kazerne, Hoge Veluwe) tgv betere bereikbaarheid diverse natuurgebieden, vergroening stad
helft verduurzaming van woningen, mede sociale huur. scheelt in de kosten en duurzamer. helft behoud en uitbreiding groen
Herinrichting oversteekplaatsen tussen Sparwinkel, hotel Haarhuis en centrumEen chaos
Herinvoeren van bejaardenwooncentra. De WMO-regeling kan namelijk niet alle pijnpunten wegnemen voor senioren. Centrale zorg in bejaardenwooncentra is veel efficiënter en laagdrempeliger.
Het aanpakken van de kleine zaken in het straatbeeld die de schoonheid en leefbaarheid van de stad ten goede komen
Het aantrekken van kapitaalkrachtigen.
Het centrum groener
Het extra laten bouwen van nog meer sociale huur- en koopwoningen en vrije sectorwoningen
Het leefbaar houden van de stad
Het meer toegangkelijk maken van de oevers als wandelpromenade voor vertier en ontspanning, parkeren dichtbij maar geen doorgang van auto's en scooters. De noord en zuid zijde met elkaar verbinden voor voetgangers. Openbaar vervoer voor inwoners gratis.
Het onmogelijk maken om in Meinderswijk te bouwen Meer groen in de de wijken.
Het subsidiëren van de bouw van betaalbare 1- en 2-persoons woningen voor ouderen, waardoor er meer beweging komt op de woningmarkt
het verbeteren van achterstandswijken waar veel problemen tegelijk spelen

Hittestress oplossen
Hoe pijnlijk ook voor alle andere respectabele onderwerpen, zou ik voor 100% van het geld gaan voor het halen van de klimaatdoelstellingen. Dat niet doen zorgt er uiteindelijk voor dat we ons zelf als mens uiteindelijk niet kunnen handhaven. PS: De natuur redt zich uiteindelijk dan ook wel weer, maar ja daar maken wij dan geen deel meer van uit.
Hoge tolheffing doorgaand verkeer door Arnhem en A325. laat mensen uit Nijmegen maar over de A50 naar Apeldoorn en Utrecht gaan. Laat internationaal vrachtverkeer niet over de A325 maar alleen over de A50.
Hondepoep handhaving en parkeerplaatsen
Hoogwaardig OV
Hortus botanicus met kwekerij voor bijzondere boomsoorten t.b.v. openbaar groen.
Huisvesting, onderwijs.
Huizen en gebouwen (scholen, buurthuizen) verbeteren en fors isoleren. Overal zonnepanelen opleggen, niet op de grond (zonde van de ruimte, daar kunnen bomen en struiken staan), overal waar mogelijk bomen planten, verstening van tuinen verbieden, verkamering in woonwijken verbieden
Huizen verduurzamen
Huizenbouw en dan met name betaalbare sociale woningbouw
Hulp aan mensen die in de problemen / schulden zitten vanwege de enorme complexiteit van de huidige maatschappij/ wetgeving / regels. Vereenvoudigen van die wetgeving.
Hulp voor minima
iets wat toeristen naar de stad zou brengen
Iig hele goedkope woningen bouwen voor de jeugd, meer huisartsen zodat de zorg beter wordt, al het groen behouden
Ik heb net de begroting van Arnhem doorgenomen. Hoe kan ik zinvol antwoord geven op deze vraag?
Ik mis horeca en gezellige eettentjes in Elderveld en Schuijttgraaf
Ik zou 1 miljoen doneren aan de gemeente op voorwaarde dat ze Meinerswijk laten zoals het is.De gemeente mag het geld besteden aan b.v. een culturele bestemming voor de Koepel
Ik zou alle schreeuwderige puien in de binnenstad weghalen en terugbrengen naar hoe de gevels bedoeld zijn. Inclusief het station Daarnaast zou ik in de binnenstad alle winkels bezetten met voor elk wat wils. Het is nu alleen merken en grote ketens maar meer zoals de 7 straatjes. Tot slot zou ik in de wijken initiatieven zoals in Klarendal willen toejuichen, terrasjes, leuke plekjes onder de aandacht brengen en de omgeving er om heen ook aantrekkelijk 'verbouwen'. En!! Rembrandt in ere herstellen!!!Fietsen bevorderen , rood licht voor auto's eeeeuwig laten duren.
Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo'n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.)
Ik zou dan toch voor gezondheid gaan in de vorm van meer sporten. Dat is mijn inziens beter haalbaar dan gezonder leven door bijvoorbeeld het eetpatroon te verbeteren.
Ik zou de achterstandswijken in overleg met de bewoners proberen te vergroenen , buurtcoaches uit de buurt zelf inzetten , meer (gratis) sport voorzieningen voor de jeugd , maa4 waar ze zelf ook in mee moeten/ mogen mee draaienStructurele Hulp aan mensen die digibeet of laaggeletterd zijn(proberen laagdrempelig in kaart te brengen)
ik zou de Rijnkade aanpakken, maak er een soort van Boulevard van waar de bezoekers van Arnhem niet alleen maar direct het Centrum ingaan, op deze manier kun je het dagrecreatie verspreiden.en de ondernemers meer ruimte voor exploitatie daar hebben.....

Ik zou de wijk klarendal van het gas halen en aansluiten op waterstof. Dit is belangrijk omdat de huizen in deze wijk een "te dunne jas" hebben voor warmtepompen etc. Ook mogen vanwege de monumentenstatus (stadsgezicht) niet overal zonnepanelen op het dak of hebben bewoners te weinig middelen om zonnepanelen aan te schaffen. Alle huizen koop en huur aansluiten op waterstof is dan het eerlijkst en een pilot in Lochem heeft al bewezen dat het kan.
Ik zou dit geld aan armoede bestrijding uitgeven.
Ik zou dit uitgeven aan het behoud van de natuur (beplanting en dieren)
Ik zou driekwart van het miljoen uitgeven aan armoedebestrijding, en dan met name aan woningbouw, want ook mensen in het zgn lagere segment hebben recht op fijn wonen, en werk. Ook zou ik hetopenbaar vervoer in de stad gratis maken! Een kwart blijft over voor duurzaamheidâ€¦
Ik zou het besteden aan verbetering woningen in kader van klimaat en armoede
ik zou het gebruiken voor armoede en wonen
Ik zou het geld op een spaarrekening zetten want er wordt al genoeg uitgegeven aan alle door u genoemde thema's.
Ik zou meer geld besteden om van Arnhem een veilige(re) stad te maken.
Ik zou met jongeren een onderzoek doen om voor de groep 16 etc een fijne dag of avondinvulling. Er is in de nieuwe wijken volgens mij teweinig waar de jeugd elkaar kan ontmoeten. Denk dat ze dan ook verantwoording moeten krijgen.
Ik zou op zoek gaan naar activiteiten en economische of culturele sectoren, die net een beetje steun nodig hebben om over een dood punt heen te komen, waarna ze werkgelegenheid, een bijdrage aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties en stimuleren van goed onderwijs . Dat zou ik in de vorm van financiering tegen zeer gunstige voorwaarden doen, zodat het geld niet op is na een bepaalde periode, maar steeds opnieuw beschikbaar komt.
Ik zou oudere wijken opknappen, het multiculturele aspect centraal stellen en arnhem nog verder klimaatbestendig willen maken.
Ik zou proberen de armoede in de stad structureel op te lossen. Daarnaast zou ik niet alleen naar de minima kijken maar ook naar de groep daar net boven. Dus de mensen die bijv. net buiten de gelrepas vallen.
Ik zou zorgen dat de mensen weer naar Arnhem komen om plezier te hebben en te ondernemen waardoor de bal aan het rollen komt en Arnhem weer een metropool van oost Nederland wordt.
Ik zou zorgen dat mensen met een laag inkomen ook meekunnen met het verduurzamen van hun huis. Het mes snijdt zo aan meer kanten.
In Arnhem Zuid meer openbaar groen ter bescherming tegen de bebouwing
In de "achterstands" wijken veel vaker schoon maken en meer en beter groen onderhoud.
In de binnenstad ook echt betaalbaar bouwen voor ouderen en voor starters.
In elk park gewapende parkwachters zetten.
In overleg met verhuurders alle huurwoningen voorzien van zonnepanelen en de oudere woningen isoleren
Inbreiding van woningbouw, kleine betaalbare woningen
Infrastructuur (verkeersdruk op Pleij-route is m.n. een aandachtspunt), opknappen Rijnkade-gebied (weer een mooie stadsboulevard van maken met de nodige horeca), cultuur en verduurzaming van panden (zonnepanelen, zonneboilers)
Infrastructuur en woningen
Initiatieven en subsidies voor duurzaamheid (zonnepanelen e.d.)
Innovatie, bereikbaarheid (nachttrein naar randstad)
Inrichting verbeteren voor betere doorstroom van het verkeer. Meer bruisend hart in zuid maken.
Investeer in het buurthuizen
Investeren in "winkelbaar" maken van de binnenstad en rotzooi (vooral verpauperde gebouwen / winkels) opruimen / herinrichten. Binnenstad Arnhem heeft te veel plaatsen die eruit zien als een achterbuurt.

investeren in armere wijken
Investeren in gelijke kansen en sociaal/duurzaam ondernemerschap
inwoners
Inzetten op leefbaarheid.Maak van bouwen geen proppen. Vooral niet in wijken in achterstand. In armoede, achterstand in wonen, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, etcetera.
Isolatie huurwoningen en fonds voor mensen met koophuis om te verduurzamen. Ik woon alleen in een koopwoning waar sltijd wat mee is. Ik hrb gern geld voor 'grote' projecten (isolatie vloer, warmtepomp, etc.).
isoleren van huurhuizen
Jeugd (jeugdhonken/behoeden voor crimineel circuit/veiligheid)VeiligheidVerkeersveiligheid GroenDiversiteit binnen de samenleving beter verdelen en bewoners écht vanaf begin meenemen laten participeren.Leegstaande (kantoor)gebouwen opknappen en mooie bestemming eraan geven
Jeugd! Doordat ze vervelen gaan ze pesterij kattekwaad uithalen ze moeten meer entertained worden.Armoede alle wc's in arnhem moeten gratis zijn. Toilleteren mag geen geld kosten.Scholen moeten standaard ontbijt aanbieden.Meer verspillings supermarkten waar iedereen goedkope producten kan krijgen en voedsel niet zomaar weggegooid hoeft te worden.Meer aandacht voor samen tafelen om armoede en eenzaamheid te bestrijden.Meer korte Parkerenmogelijkheden soms hoef je maar 1 uurtje in de stad te zijn maar heb je wel door groot boodschap de auto nodig.Verplichte kinderwijkteam deelname vanaf groep 6 milleubewust maken en vrijwilligerwerk begeleid laten uitvoeren vanaf groep 8 denk aan boodschapjes voor ouderen Huishoudschoolonderdelen terugbrengen voor zowel meisje als jongen.Meer zitgelegenheden in de stad waar je met je eigen drinken en eten kan zitten tijdens shoppen lekker buiten.De boeren met hun waren weer lekker de wijken in eieren verkoop groente en of vlees lekker gezellig vers in de wijken Mooie grote maandelijkse warenmark langs westervoortsesedijk haven zo een mooie plek om te genieten van water en mensen bij elkaar misschien kan het pondje dan eindelijk komen Weg arnhem card ook welgestelden kunnen het zwaar hebbenVerbeteren schimmelhuizen armoedegebieden
Jeugd, Sport, Cultuur
jeugdhulpverlening op orde brengen
Jeugdzorg, zorgen voor sterkFundament voor onze toekomstige inwoners.
Jeugdzorg. Armoede bestrijding.
Jongeren, scholing, ondernemerschap en wonen
Jongerenwerk/sport
Kansen gelijkheid, armoede, duurzaamheid
Kansengelijkheid, vooral voor de jeugd. Goede basisvoorzieningen in preventieve zorg, activiteiten voor jeugd, voorkómen van schooluitval, stimuleren van voldoende woonmogelijkheden. Jeugd= toekomst. Ze groeien op in een lastige tijd en verdienen daarbij wel wat kansen en ondersteuning.
KansengelijkheidGoede kwaliteit schoolgebouwen (energiecentrale en ingericht op verlengde schooldag)
Kinderarmoede
Kinderen uit arme gezinnen meer kansen geven, meer mensen aan (vrijwillig-) werk helpen, lelijke wijken aantrekkelijk maken.
kinderopvang voor jong en oud.nog meer bomen,
Kindvriendelijkheid: speelplaasten voor alle leeftijden in de parken Sonsbeek en ZypendaalBanken voor ouderen, Openbare toiletten, Vuurwerk op Koningsdag
Kleinschalige kunstprojecten , en dan niet om kunstenaars te ondersteunen maar om de "gewone" bewoners te laten genieten van laagdrempelige concerten, populair en klassiek. Verder ontwikkelen van wijkcentra, maar dan met acties van onderop i.p.v. hoe het op dit ogenblik georganiseerd is. Enz.
Klimaat
klimaat
klimaat

Klimaat
klimaat
klimaat , duurzaamheid , gezondheid
Klimaat (schonere lucht), betaalbaar wonen.
Klimaat en armoede
klimaat en armoede
klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid En leefbaarheid in de armere wijken verbeteren
klimaat en leefbaarheid
Klimaat en leefbaarheid
Klimaat en verder auto-luw maken.
Klimaat leefbaarheid
Klimaat maatregelen:Verkoeling in de stad verdere vergroening meer bomen,gevel tuinenOpvang regenwater,maatregelen tegen overstroming rijnToegangswegen tot Arnhem verbeteren
klimaat, behoud groen, armoede, gezondheid
klimaat, duurzaamheid
Klimaat, duurzaamheid
klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid
Klimaat, duurzaamheid, betaalbare woningen
Klimaat, duurzaamheid, groen, armoede, gezondheid
klimaat, duurzaamheid, vergroening, biodiversiteit, waterbeheer, gratis openbaar vervoer
klimaat, leefbaarheid binnenstad en achterstandswijken
Klimaat, leefbaarheid, onderwijs,innovatie
Klimaat, nog meer groen in de stad waar zoveel steen is.Leefbaarheid, aanpakken van achteraf straatjes / hoekjes.
Klimaat, nog meer groen om opwarming van de stad tegen te gaan.Maar ook armoedebestrijding.
Klimaat: groen in de stad, leefbaarheid: opruimen zwerfafval, verwijderen fietswrakken, verbinding: ontmoetingsplekken
Klimaat: Huizen isoleren / energie zuinig maken, en armoede-bestrijding: opvang verbeteren voor daklozen / vluchtelingen.
Klimaat: vergroening, opvangen en vasthouden water.
Klimaatadaptatie, bevordering gebruik fiets met betere en snellere fietsroutes, gratis OV binnen de stad, veiligheid
Klimaatbestendigheid, vergroenen
KlimaatDuurzaamheidLeefbaarheid (schoner, veiliger)
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunstvakdocenten in het basisonderwijs
Kwaliteit nieuwbouw borgen
langdurige financiering van: opvang dak- en thuislozen, zorgpartijen voor zware indicaties in de wijk, ondersteuning voedselbank
lastenverlaging
leefbaar wonen, de mindere wijken gaan er hard op achteruit, doordat er veel sociale huur is en de migratie daar wordt gestapeld.
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid

leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid gezondheid en armoede
Leefbaarheid - onderhoud, schoon, veilig
Leefbaarheid (reinheid alg, plantsoenen schoon, openbaar vervoer, verkeersluwe woonwijken, handhaving! (in het bijzonder van geluidsoverlast (is één van de grootste mileuvervuilingen)! zoals motoren, daarnaast gedrag sporters in de buitengebieden vooral mountainbikers (MTB). Ben zelf sporter maar zoals die zich (vaak in groepen) gedragen is asociaal. Ik wil niet generaliseren, er zijn uitzonderingen. Deze mensen komen ook niet voor de natuur. Het gaat hen puur om het hardrijden op de fiets. Soms zelfs elektrisch aangedreven... Armoede is iets wat ten alle tijden bestreden moet worden.
Leefbaarheid ,armoede
leefbaarheid armere wijken en duurzaamheid
Leefbaarheid armoedeo
Leefbaarheid bevorderen Woonruimte voor jonge mensen/startersVerkeersveiligheid
leefbaarheid door de stad heen om tweedeling tegen te gaan, bereikbaarheid op peil houden (ook voor de binnenstad met de auto of beter OV), meer aandacht voor bereikbaarheid voor mensen met beperking, stimuleer zelfredzaamheid
Leefbaarheid en armoede
Leefbaarheid en armoede
Leefbaarheid en armoedebestrijding
Leefbaarheid en armoedebestrijding.
Leefbaarheid en duurzaamheid
Leefbaarheid en gezondheid
leefbaarheid en gezondheid.Veiligheid.
Leefbaarheid en opknappen van Korenmarkt, gezondheid (uitstoot stikstof), subsidie energiemaatregelen voor verbetering oudere woningen, evenementen, inclusie
leefbaarheid en veiligheid
Leefbaarheid en wonen.

leefbaarheid gekoppeld aan armoede, klimaat, duurzaamheid en gezondheid.
leefbaarheid in de slechte wijken en beter groenonderhoud
Leefbaarheid in wijken zoals structureel opruimen van hondenpoep, zwerfafval en betere aanplanten. Veiligheid in breedste zin van het woord aanpakken per wijk. Spelen op straat, betere leefomgeving etc.
leefbaarheid meer recreatie voor de arnhemmers in een rond de stad.
leefbaarheid van de stad, terugdringen criminaliteit, armoedebestrijding, meer betaalbare woningen voor ouderen,gratis ov ouderen
leefbaarheid verbeteren
Leefbaarheid verbeteren, racerij tegengaan vh verkeer, auto's zowel als (bezorg)scooters etc.
Leefbaarheid verbeteren, team Handhaving uitbreiden en eindelijk een keer serieus werk maken van het bekeuren van de hondenpoep-eigenaren. Overal in de stad en niet alleen in het centrum.
Leefbaarheid vergroten. Zorgen dat er geen windmolens (te) dicht bij woongebied komt. Zorgen dat niet alle (mooie groene) weilanden volgeplempt worden met zonnepanelen. Biomassa centrale sluiten. Daklozen uit het centrum halen. Goeie busverbindingen.
Leefbaarheid wijken.
Leefbaarheid wonen duurzaamheid in het groen.
Leefbaarheid Zuid
Leefbaarheid, aanpak verloedering en aso-gedrag, handhaving en sneller straffen (juist ook bij kleine vergrijpen, want daar begint verloedering en aso-gedrag!), educatie op gebied van systemisch denken en doen
leefbaarheid, armoede, duurzaamheid
leefbaarheid, armoede, klimaat, ondermijning
Leefbaarheid, binnenstad opknappen
Leefbaarheid, cultuur, armoede, wonen
leefbaarheid, dus ook armoede
Leefbaarheid, duurzaamheid en voorrang voor de fietser
leefbaarheid, en vooral de zwakkeren, de bejaarden, om hen meer vreugde te bezorgen, die diensten te faciliteren.Zij hebben voor ons de weg geplaveid en ik vind dat er niet zo goed voor hen wordt gezorgd.
Leefbaarheid, infrastructuur schoonmaak parkeergarages
leefbaarheid, meer fietspaden
leefbaarheid, meer groen in en rond het centrum van de stad, meer handhaving.
Leefbaarheid, meer schoonmaken in de buitenwijken. Zoals helaas nodig zoals zwerfvuil opruimen.
leefbaarheid, veiligheid
Leefbaarheid, Vermindering criminaliteit, aantrekken grote bedrijven, stad upgraden vergelijkbaar met Berlijn (een soort mini Berlijn)
leefbaarheid, versterking centrumfunctie qua winkelfunctie en bedrijven
Leefbaarheid, wonen en bereikbaarheid
Leefbaarheid, wonen, groen
Leefbaarheid. Veiligheid. Armoede
Leefbaarheid. Met name bomen en groen in de oude stad, inplaats van bomen kappen, bomen planten. En Het zware vrachtverkeer door woonwijkjes als Klarendal terwille van horeca, en parkeeroverlast door gratis (en fout) parkeren voor bezoekers van horeca en koffieshops.
leefbaarheid. schoonhouden stad. ook in de wijken en achteraf.
Leefbaarheid. Voorzieningen in Arnhem zuid. Aanwijzen en inrichten locatie voor horeca en vrije tijdsbesteding.
Leefbaarheid..bestrijding misdaad
Leefbaarheid: afval op straat
Leefbaarheid: betere doorstroom verkeer centrumring, meer groene golven maken, snelheid omlaag EN CONTROLE DAARVAN in de wijken, meer afvalbakken op straat.
Leefbaarheid: de woonomgeving schoon en inspirerend maken en houden

leefbaarheid: duurzaamheid en veiligheid
Leefbaarheid: verkeersstromen om Arnhem heen / Vergroening / beter OV / en Centrum autovrij / Infrastructuur
Leefbaarheid: verwijderen graffiti en zwerffietsenMeer toezichthouders
leefbaarheidtegengaan verloedering (zoals zwerfafval waaronder fietsen op straat)minder ruimte voor autoverkeer, meer ruimte voor voetgangersverbeteren van alles wat met openbaar vervoer te maken heeft
LeefbaarheidWonen
leefklimaat voor mensen met minder geld
LeefomgevingGezondheidOpenbareorde
Leegstaande bedrijfsgebouwen veranderen woongebouwen.
Leegstaande gebouwen ombouwen tot woonruimte
Leegstaande kantoorpanden inrichting voor studentenhuisvesting
Leegstand MKB bedrijven binnenstad (leefbaarheid)
Lege kantoorpanden ombouwen naar woningen en armoede bestrijden
Lege winkelpanden in centrum zo snel mogelijk toewijzen aan kleine bedrijven die met goede ideeën komen.
Leuke (industrial) plekken voor feesten/concerten/festivals. Breek geen interessante plekken als de melkfabriek af. Minder verkeer Ã-n de stad en door wijken.
Leuke betaalbare huurwoningen en niet alleen in de armere wijken. Meer rekening houden met armere mensen
Lobby en den Haag overtuigen van: Doortrekken van de A15 noodzakelijk om vrachtverkeer langs Arnhem te verminderen.
Maak plannen voor de verbetering van bestaande activiteiten.Onderwijs en prikkels gebruiken, niet alleen regelgeving.Ontwikkelingsprojecten.Samen werken met buren steden voor wederzijds voordeel.
Maatregelen richting klimaat: loskoppelen regenpijpen, waterdoorlatende parkeerterreinen. dit levert op lange termijn veel effect op en kan redelijk simpel worden uitgevoerd. Daarnaast inzetten op gezonde leefstijl-activiteiten, dit levert direct effect op in gezondheidszorg.
Meer aandacht voor Arnhem Zuid
meer aangepaste woningen met voorzieningen
Meer bestelbaare huur woningen
Meer betaalbare,klimaatneutrale huizen bouwen. Hondenspeelplaatsen, uitlaatveldjes maken. Meer veiligheid tegen drugsoverlast.
Meer BOA's
Meer bomen
Meer bomen en groenvoorziening. Verbeteren luchtkwaliteit. Biomassa centrale uit.
meer bomen in de weilanden waar geen dieren meer lopen, handhaving, bossen MEER openstellen en niet zoals nu alles dicht gooien. Bos met rust laten dus niet kappen van bomen. zorgen dat gewone man van een bos kan genieten en niet alleen de bosbeheerders. subsidie geven aan mensen die het echt nodig hebben. dus GEEN subsidie op e. auto's en warmtebompen want met subsidie zijn deze nog veel te duur, alleen de boven modale kunnen hiervan profiteren.
Meer bomen planten.
Meer bomen/groen in wijken Arnhem die nu nauwelijks groen hebben
Meer culturele activiteiten in Arnhem-zuidMeer leefbaarheid in Arnhem-ZuidGelijke kansen voor kinderen
Meer doen (ver)bouw v woningen , voor milieu bijv sneller groene daken en zonnepanelen en oplaadpunten elektrische auto sOpvangbakken voor regen water voor in de zomer
Meer elek. laadpalen, fietsvrije winkelcentrum, betere veiligheid (handhavers/parkeercontroleurs), echt groen i.p.v. bakken die er nu staan, de stoep weer terug,

Meer en betere stoepverbindingen want wij gaan een grijze golf tegemoet die de stoep als enige mogelijkheid hebben om van a naar b te kunnen
Meer en bredere voetpadenMeer groen (nog meer)
Meer en duurzamere huizen bouwen
Meer energie opwekking, zoals windmolens/zonnepanelen tbv nutsvoorzieningen in Arnhem.
Meer evenementen harley dag bijvoorbeeld levende standbeelden moeten weer terugkomen
Meer festivals
Meer focus op het bovengronds halen van beken, met natuurbeleving/waterspeelplaats in het centrum
Meer groen
meer groen door minder bestrating en aanplante bomen
Meer groen en behoud van groen. Lagere onroerend zaak belasting
meer groen en leefbaarheid
Meer groen in de binnenstad tegen hittestress, klimaat, duurzaamheid, armoede
Meer groen in de stadBehoud en herstel van oude gebouwen e.d.Duurzame ontwikkelingen
Meer groen in de wijken
Meer groen in de woonwijken.
Meer groen in nieuwbouwwijken.
Meer groen in wijken
Meer groen op plein voor winkelcentrum Presikhaaf. De blauwe golven verwijderen wel dit gebied vergroenen en een deel van de parkeerplaatsen behouden, maar dit met dan met grasbetontegels. Helaas zal een miljoen hiervoor niet toereikend zijn.
meer groen, alternatieve woonvormen
Meer groen, betere woningen, betere voorzieningen voor fietsers
Meer groen, duurzaamheid en armoede bestrijding.
Meer groen, kleine ondernemers steunen voor betere leefbaarheid in wijken.
Meer groen, minder beton
Meer groen, parken
Meer groen, vooral in nieuwbouw wijken, tegels eruit. Speelgelegenheden voor kinderen. Startkapitaal of ontwikkeling plan voor fietsersbrug naast spoorbrug over Neder Rijn.
Meer huizen voor starters en ouderen.
meer huurwoningen in sociale sfeer
Meer kinderopvang met speelplaats
Meer levensloop bestendige koopwoningen voor ouderen zodat de doorstroming in de woningmarkt op gang komt.
Meer onderlinge verbinding, cultuur
Meer ondersteuning voor jongeren die in armoede leven/schulden hebben
Meer ontmoetings plekken, ook voor ouderen
Meer parkeerruimte in de wijken.
meer politie en handhavingschoonhouden bermen vooral langs de invalswegen
Meer politie op straat en handhaving van de verkeersregels
meer prullenbakken + parkeerplaatsen en camera's rondom station Velperpoort
Meer ruimte voor de fiets (meer en bredere fietspaden, fietsers voorrang op autoverkeer en bij stoplichten. En meer geld naar het busvervoer.
meer ruimte voor de fiets. teams die mensen helpen met energiebesparing geen subsidie maar daadwerkelijk spullen leveren en aanbrengen.
Meer ruimte voor fietsers, minder auto's, meer handhaving.
Meer sociale woningen.
Meer speelplekken voor de jeugd.
meer voor/met elkaar en duurzaamheid.Betaalbare woningen.
Meer wijkinitiatieven, verlaging prijs OV,

meer woningen voor ouderen, armoede, leefbaarheid
Meer woningenOpenbaar vervoer verbeterenMinder asielzoekersIn mindere wijken beter onderhoud van groen enzGrof vuil wagen weer laten rijden 1 x per maandZorg voor ouderen, wijkzorg, aandacht voor ouderen moet beter.Bouw een verzorgingshuisâ€¦. Minder eenzaamheid, huizen komen vrij, betere conditie van ouderen.
Mensen ondersteunen die door hun lichamelijke beperking niet of nauwelijks kunnen werken. Zij zijn veroordeeld tot meestal een minimum uitkering, hebben weinig perspectief of een beter leven omdat ze zelfstandig nooit tot meer inkomen kunnen genereren.
met 1 miljoen begin je niet zoveel. En samenwerking met rijk, provincie en buurgemeentes speelt een grote rol. Daarom zal ik Verlenging A15 niet noemen. (scheelt in en rond Arnhem veel verkeer) Wel zou:- ik op veel wegen grootschalig snelheid gaan controleren- Pro-rail onderdruk zetten: minder vrachtvervoer over het spoor door de steden. (en het stuk spoor waar ik en vele anderen aanwonen, kwam niet in aanmerking voor geluidwerende maatregelen.- Buurthuizen op- en inrichten, kan in een deel van leegstaande gebouwen, of plaats, eventueel tijdelijk, een schuur. Geef in bijzonder de jeugd een toevluchtsoord.- Ga aan de slag met verouderd industrie gebied. Zet geen pakhuizen neer !
Met 1 mio kan je niet veel maar laten we zeggen100mio: Huizen, woontorens, hoogbouw
met zonnepanelen overdekte fietspaden, en bedrijven van noord naar zuid verhuizen, waar mogelijk.
miljoen is te weinig!!!Zorg voor icoons in de stad. Waar toeristen voor naar Arnhem komen. Bijv. Museum Arnhem en De Groen Collectie.Geen eenheidshap! Bezondere gebouwen of kunstwerken. Modekwartier was een leuk iets maar werkt niet op deze manier. Maar als ik maar een miljoen heb zou ik bij de John Frostbrug een skatepark maken! een echt betonnen skatepark!
minder auto's in de stad, door gratis busvervoer, uitbreiden snelfietspaden, veilige fietspaden
Minder auto's in de stad, betaalbaar openbaar vervoer
minder bomen kappen, meer bomen planten, huizen isoleren van mensen met lage inkomens.
Minder leegstand qua winkels/horeca, breder aanbod aan winkels/horeca, hogere kwaliteit evenementen, meer groen in het centrum, minder telefoonzaken, minder pawnshops, minder massagesalons, duidelijkere links tussen centrum > Rijnkade > Modekwartier > Sonsbeekpark.
Minder verkeer over n325 plyroute
Minima ondersteunen
Misstanden.
mmmm
Modernisering AKU fontein en omgeving.
mogelijkheden voor de inwoners (van alle leeftijden en achtergronden) om te kunnen (door)scholen en omscholen.
mooie architectuur, cultuur, plantsoenen, onderhoud kunstwerken in de openbare ruimte
mooiere bushokjes met begroeiing bijvoorbeeld. Hierdoor ziet de stad er mooi uit, nu zijn sommige wijken nogal van steen. Meer parkeergelegenheid nabij Sonsbeekpark. Zorgen dat groot verkeer niet door Arnhem heen komt en allemaal over het Nijmeegseplein en de Pleij willen. Meer openbare laadpaalparkeerplekken en vooral ook dat de palen die niet werken worden gerepareerd. (spijkerkwartier heeft heel wat kapotte palen). Arnhem zou ook van het stuk natuur bij de Rijkerswoerdseplassen misschien iets aantrekkelijkers kunnen maken nog. Meer bedrijven/initiatieven nog die Arnhem op de kaart zetten. Met Nijmegen afstemmen en samen een rijk aanbod van feestelijkheden en cultuur neerzetten. Ik zou ook verlichting aanleggen die alleen aangaat of helderder oplicht wanneer je er loopt of fietst. Bijvoorbeeld bij de Huissense dijk en het Zeegbos. Nog meer onderzoek naar ongure praktijken, drugs en witwasserij. Arnhem zou een eerlijke plek moeten zijn waar je het systeem niet in voor de gek houdt.
mooiere groenvoorziening en beter onderhoud groenvoorziening
Mooiere winkels in de winkelstraten. Meer gezelligheid in de stad
Natuur en biodiversiteit, gezonde leefomgeving, duurzaamheid, autovrije (binnen)stad, ontmoeting
Natuur herstel

natuur in de minder mooie wijken, en bij alle binnenkomsten van Arnhem. Binnenstad gezellig maken/nog meer,waar mensen naar uitzien. Kleur en groen. Ik zou het wel weten/ook waar!
Nieuwe havenweg verlengen voor fietsers onder pleyroute door en over de ijssel fietsbrug en aansluiten op dijkweg.Daardoor is het niet meer nodig om over de westervoortse brug te lopen en rijden voor fietsers. Stoplichten voorrang geven bij overstekende wandelaars en fietsers. Helaas mosterd na de maaltijd , maar een voetgangers/ fietsers onderdoorgang onder het nieuwe opstelspoor terrein van NS bij de Westervoortsedijk had winkelcentrum Lely bereikbaarder gemaakt: nu doet iedereen boodschappen per auto.
Nog meer bomen en groen
Nog meer groen inpassen
nog meer groen ook in de woonwijken
Nog meer groen, isolatie woningen
Nog meer groen, meer (onopvallende) parkeerplaatsen, meer hulp bij verduurzaming, zeker voor armere gezinnen
Nog meer groen. Woningen
Oei, 1 miljoen lijkt veel, maar je bent er zo doorheenâ€¦ Ondersteuning van de opvoeding in sommige gezinnen! Als je merkt dat het dreigt te ontsporen, help ze met opvoeden. Meer tolerantie en begrip voor elkaar.
Om de participatie te ondersteunen, zou ik vooral inzetten op het bevorderen van vrijwilligersactiviteiten en het versterken van wijkcentra. Maar ook evenementen mogen beter ondersteunt worden.
Onderdak en opvang voor asielzoekers
Onderhoud aan het groen en de stoepen
onderhoud fietspaden
onderhoud kleine parken
Onderhoud openbare ruimte
onderhoud parken
Onderhoud plantsoenen, Living statues terug naar Arnhem.
onderhoud stoepen en fietspaden, beter openbaar vervoer (lijn 13 terug) terugdringen kleine criminaliteit
Onderhoud van het groen, en meer opruimen zwerfafval.
Ondernemers steunen, centrum uitnodigender maken voor publiek
Onderscheiden in groen karakter en groene energie
Ondersteuning armoede door het geven van voorlichting en omgaan met geld en een Huiskamer waar men zijn gevoelens kwijt kan.
Ondersteuning van vrijwigers initiatieven in de vorm van ruimte, boekhouding en beheer coordinatie.Denk aan buurthuizen, maar ook aan vitale verbindingen.
Ondersteuning voedselbank. Groenvoorziening. Verbetering leefbaarheid.
Onderwijs
Onderwijs begeleiding voor kinderen die tussen wal en schip vallen. Vergroening en leefbaarheid.
Onderwijs en basisbehoeften voor minderbedeelden (m.n. kinderen en jongeren)
Onderwijs en particuliere initiatieven om wonen betaalbaar te houden steunen.
Onderwijs huisvesting primair onderwijs, de staat van sommige scholen is om je te schamen.
Onderwijs kinderen in achterstandswijken
Onkruidbestrijding en schone trottoirs.
Ontwikkelen van Burgerkracht en ondersteunen van bewonersactiviteiten en gemeenschapsvorming in de wijken.Daarnaast het doorbreken van de ambtelijke en politieke impuls om pas aan het werk te gaan als er grote problemen zijn in plaats van behoorlijk onderhoud van de sociale basis.
Ooenbare ruimte (stad en parken)

Open houden van dependance Rijnstraat in zuidTotaler : zie zuid meer als apart deel en pas de voorzieningen daarop aan
Openbaar vervoer (en daarmee klimaat)
Openbaar vervoer goedkoper maken voor minder draagkrachtigen
Openbaar vervoer gratis
openbaar vervoer noord-zuid
Openbaar vervoer stimuleren. Transferium buiten de stad met zeer goede busverbinding. Meer inzetten op zonnepanelen. Mensen net boven de minima ook tegemoet komen.
openbare gebouwen klimaat neutraal maken.
Openbare ruimte
Openbare ruimte en verkeer
Openbare ruimte, kunst en cultuur e
Openbare toiletten waar je betaald met toilet mevrouw of meneer
Opknappen binnenstad, Voetgangersgebied is op een aantal plaatsen aan het verzakken.Géén reclame voor onze bezoekers
Opknappen buurt in presikhaaf.
Opknappen Geitenkamp, oud Presikhaaf, Klarendal, verduurzaming alle wijken
Opknappen slechte plekken in openbare ruimte
Opknappen trottoirs, vervuiling bestrijding peuken weggooien door scholieren op gemeente groenstroken, te oneigenlijk gebruik maken van doorgangswegen bv fietsen in winkelgebied en racende mindervalide wagentjes bestuurders in winkelcentra, bedelen op straat. Maar zeker ook begeleiding dwalende personen op straat zonder onderkomen. Kortom in de rust reinheid en veiligheidsgevoel voor de inwoners.
Opknappen van pauperwijken
Opknappen van vervallen panden in het centrum. Bedrijven/ondernemers aantrekken. Een extra brug over de Rijn voor betere doorstroom van het (auto)verkeer.Parkeertarieven in het centrum verlagen.Meer evenementen/festivals organiseren.
Oplettendheid op alle vuilnis wat mensen bij de afvalcontainers plaatsen bijv.camera's erbij wie dat doen...en bij de drieslag winkels meer beveiliging.
Oprichten burgerraden.
Optimalisatie verkeerslichten (doorstroming en milieu) op vooral doorgaande wegen (huissen/matsersingel/marga klompe/schuytgraaf). De enige manier om niet elke keer voor een rood licht te staan is door 70+ te rijden waar 50 is toegestaan. Rode golven.
Opvangt van daklozen, subsidiëring van groene projecten, ondersteuning van kunst en cultuur,
Opwekken eigen energie.
Ouderenzorg en woningen voor hun
Ov goedkoper voor iedereen.
OV: vergroening: bereikbaarheid.
Overbruggen van de kloof arm en rijk door alle werklozen in te zetten voor een schone, leefbare stad.Werk moet lonen.
parkeer garage voor binnenstad bewoners (onder de grond) zal wel veel meer kosten als 1miljoen
Parkeergarages bouwen, vergroenen

Parkeerinfrastuctuur. In het verleden zijn veel wijken aangelegd met de gedachte dat voor elke woning een parkeerplek voldoende zou zijn. Echter met het steeds langer thuis blijven van kinderen, die ook vaak een auto hebben, zie dat in veel straten meer auto's staan dan er woningen zijn. En met de toekomstige verduurzaming van het verkeer en een groeiende behoefte aan oplaadpunten, zal dit een steeds groter probleem worden. Ga onderzoeken en doelen stellen voor de toekomst als het over dit onderwerp gaat. Probeer, waar en wanneer het mogelijk is, mensen duidelijk te maken dat 2 of zelfs 3 auto's voor de deur niet perse altijd de juiste keuze is. Maak daar waar het mogelijk is openbaar vervoer, alternatieven zoals fietsen en scooters (elektrisch of zelf aangedreven) interessanter. Maar vooral, hou in de toekomst rekening ermee dat een auto voor de deur niet standaard is bij het ontwikkelen van nieuwe wijken en op andere wijze woningen.
parkeerplaatsen in centrum en omgeving
Parkeren en opknappen parkeergarages
Parkeren goed koper maken
Polikliniek behouden in Arnhem Zuid. Armoede bestrijding.
Politie om het straattuig aan te pakken
Presikhaaf opknappen
Proberen jonge daklozen te helpen
Project buitengewoon beter nieuw leven inblazen. Dat werkte zichtbaar goed
Publieke diensten versterken zoals GGZ, GGD, veilig thuis, wijkteams, politie
Reclame omtrent gezondheid mbt niet roken in horeca en op terrassen
Rembrandtheater
renoveren van sociale woningen, voortzetten klimaatbeleid [oa tegels lichten], voorlichting mbt goede voeding op scholen en in buurten
Rijnkade attractiever maken
Ruimtelijke kwaliteit, Meer diversiteit in woningen passend bij behoefte voor jongeren en ouderen, bv Tiny housen, levensbestendig wonen, mantelzorg.Meer wijkagenten, zorg voor ontheemden.Afvalbakken vaker in binnenstad ophalen.
scholen en evt. andere gebouwen verduurzamen
Scholen/ kinderopvang voor gelijke kansen
Scholing van werklozen zodat ze weer kunnen werken voor een passend loon.
Schonere leefomgeving , zwerfafval vaker verwijderen, meer optreden loslopende honden + poep
Schonere stad, geen/minder vuil op straat door voldoende voorzieningen ter voorkoming.
schoolpleinen vergroenen en oude huizen helpen isoleren
Schoonmaken/onderhoud/onkruid verwijderen/tegels recht leggen
Schouwburg
Schulden van inwoners afkopen en kijken hoe zij zich daarna ontwikkelen.
schuldhulpverlening
seniorenwoningen
Sloopregeling benzinescooters (extreem veel luchtvervuiling en lawaai). Meer bomen, groene daken, minder steen (tegen opwarming). Autoluw centrum (leefbaarheid).
Slopen van wat lelijke troep. Stadhuis of zo.
soc.netwerken ,buurthuizen etc, criminaliteit bestrijding
sociale en betaalbare woningbouw
Sociale woningbouw (huur) en goede,duurzame kleinere woningen voor senioren. Bevordert doorstroom en versterkt zelfredzaamheid
Sociale woningbouw stimuleren
Sport
Sport
sport en cultuur voor jongeren
Stadsblokken ontwikkelen.

Stadsbreed verkeers- en parkeerplan (dus niet per wijk)Hoofdfietsnetwerk
Stadsbussen goedkoper
Stadsnatuur en/of stad-ov
Stedelijke infrastructuur.
stoepen repareren, voedselbank ondersteunen, kledingbank sponsoren, niet teveel Vitesse sponsoren, maar vooral de kleiener sportverenigingen zodat alle kinderen regelmatig kunnen sporten
Stoeptegels goed neerleggen en alles goed schoonmaken,herfst bladeren goed opruimen van de stoepen en van de weg.onderaan de cronjestraat liggen mooie geel achtingen stenen die is goed schoonmaken,in heel Arnhem de bezem er goed doorhalen.Dan wordt Arnhem weer de schoonste stad.zo kan ik wel uren doorgaan.
Stoppen met verstening van de blauwe golven . Staat haaks op het hitteplan. Aandacht voor vergroening C buurten . Dat is er nauwelijks. Alles draait om het centrum en rijke buurten
StraatAfval beheersing
Structurele oplossingen voor armoede, openbaar vervoer, wonen, cultuur
Subsidie duurzaamheid
Subsidie voor burgers die, net als de gemeente, groene energie willen opwekken
Subsidie voor iedereen ongeacht inkomen op isolatiemateriaal danwel gasloos maken van huizen
Subsidie voor verduurzamen woningen
Subsidies voor het klimaat aan bewoners
tegelwippen in en rond het centrum. Meer groen aanleggen (bomen). Arnhem heeft de naam een groene stad te zijn en daar komen mensen in toenemende mate op af. Maar feitelijk is het centrum niet zo groen. Daar ligt een kans om meer mensen naar het centrum te trekken. Meer mensen die daar wonen maakt de stad leefbaarder.
Tegengaan van vervuiling en verloedering. Onderhoud van stad en parken.
Tegengaan van zwerfafval en graffiti
Ten eerste een miljoen bereik je niet veel.mee, maar zal het gebruiken om de openbare ruimte in de zgn volkswijken op niveau te brengen, want het huidige verpaupering beleid waarmee we nu te kampen hebben is belachelijk. Goten worden gemaaid inplaats van geveegd en gazons kan je hooien
terugbrengen van voorzieningen in de wijken zodat er meer gefaccilliteerde plekken zijn voor onderlinge verbinding. Dus een sporthal niet sluiten/afbreken maar functies toevoegen bijvoorbeeld.
Terugdringen van armoede en programma's om groeiende daklozen problematiek aan te pakken
Terugkeer van een vorm van bejaardenwoningen/huizen.
Terugkeer van het 1 euro buskaartje op koopavond en zaterdag.
Thema's waar u aan kunt denken: armoede, wonen, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, etcetera
Toeleiding naar werk
toezicht op geluids overlast verkeer en evenementen
Uitbannen criminaliteit
Uitbreiding Gelre-pas mogelijkheden. Zorg-Vervoer voor ouderen vergemakkelijken.
uitwisseling Arnhem Noord en Arnhem Zuid
Veel meer groen in het versteende centrum evenals in de wijken.
Veel meer kunst
veiligheid
Veiligheid
veiligheid
Veiligheid
veiligheid
Veiligheid
Veiligheid
Veiligheid

Veiligheid ,wonen.
Veiligheid en armoede
Veiligheid en armoede bestrijding
Veiligheid en duurzaamheid.
veiligheid en handhaving
veiligheid en openbaar vervoer
Veiligheid fietsverkeer
Veiligheid op straat. Overlast verminderen van mensen met psychische klachten etc. Dat iedereen alleen de straat op kan, dag en nacht
Veiligheid, armoede, duurzaamheid (bijv. Waterstof om huizen te verwarmen
Veiligheid, bereikbaarheid
veiligheid, duurzaamheid, mensen aan het werk helpen en leefstijl
veiligheid, leefbaarheid en gezondheid
Veiligheid, onderwijs
veiligheid, wonen
veiligheid.
Veiligheid. Arnhem rent achteruit. Te weinig blauw. Geen handhavers maar echte politie.
Veiligheid: zorgen voor betere handhaving en bestrijding ondermijning
Verbetereing hoeveel parkeerplaatsen in de vooroorlogse wijken
Verbeteren (diverser) en beter onderhoud van het groen in De Singelparken en de feitelijke (versteende) binnenstad
Verbeteren effectiviteit onderwijs in probleem wijken.
Verbeteren luchtkwaliteit door autovrij centrum:Veilige fietspaden: scooters en bromfietsen verbieden op fietspaden: Alternatieve locaties voor festivals die nu nog in het centrum en Sonsbeek plaatsvinden en die geluids- en allerlei andere soorten van overlast genereren: Meer natuur en groen in centrum: meer educatie mbt samenhang milieu / voeding / gezondheidBetere doorstroming bestaande woningen bv door betaalbare woningen/ appartementen (met voorzieningen) te bouwen voor zelfstandige senioren: bestaande woningen renoveren en eventueel lagen erop bouwen. Meer aandacht en respect voor de Rijn en haar oevers (bv geen grote, vervuilende (cruise) boten meer op de Rijn) zodat daar meer ruimte is voor terugkeer biodiversiteit, zoals inheemse bloemen en planten en weide- en watervogels. (zie Nijmegen, wat daar met de Waal en de oevers is gebeurd..)Meer landbouwgrond teruggeven aan de natuur (bv omgeving IJsselbrug), intensieve veehouderij rondom Arnhem laten verdwijnen en plaatsmaken voor natuur !Bewustzijn bevorderen mbt water (subsidies regentonnen) en klimaat verbeteren, bv door voorlichting over meer biologisch tuinieren. Bermen inzaaten met inheemse bloemen en planten en niet meer maaien.
Verbeteren ondernemersklimaat
Verbeteren openbare ruimte middels verwijderen graffiti en verbeteren fietspaden.
Verbeteren openbare ruimte. Minder auto's en verbeterd ov
Verbeteren van de leefbaarheid in (achterstands)wijken. Leer van het verleden en zie wat bijvoorbeeld een financiële injectie betekend heeft voor een wijk als Klarendal. Van een achterstandswijk tot een hippe woonomgeving voor zowel nieuwe als de oorspronkelijke bewoners.
Verbeteren van het openbaar vervoer. Dit is voor stadse begrippen ondermaats. Tenslotte zijn zij dienstverlenend.Woningen voor ouderen, zodat zij de keus hebben om eventueel door te schuiven naar een veilige, comfortabele en betaalbare kleinere woning.Investeren in de veiligheid op straat en in parken.
Verbeteren woningen / infrastructuur in achterstandswijk(en).
verbetering binnenstad
Verbetering en ontsluiting vanuit de cirkel rond om het centrum nu wordt er teveel omgereden , verbetering parkeer plaatsen ,ook minder validen bij het duur verbouwde museum

Verbetering positie culturele instellingen zoals Phion (vh Gelders Orkest) en Oostpool maar ook de wegbezuinigde muziekschool terugbrengen. Muziekles moet net als sport voor alle lagen van de bevolking mogelijk zijn, dat is nu niet het geval.Verbeteren infrastructuur: Arnhem is slecht bereikbaar maar heeft ook een slechte ringweg. Alle stoplichten weghalen op de Pleijweg en ongelijkvloerse verbindingen maken. De A50, A12 en A325 moeten zonder stoplichten verbonden zijn. Er is nu veel te veel verkeer in de stad omdat door de stad heen rijden sneller gaat dan er omheen.Fietspaden verbeteren: fietspaden vaak zeer slecht (stoeptegels) en hobbelig. Fietsstroken zijn te smal of verdwijnen ineens bij stoplichten waardoor auto's in de weg staan. Stoplichten zoveel mogelijk vervangen door rotondes: betere doorstroming, minder uitstoot door wachtende auto's.
Verbetering schouwburg, wonen, klimaat
verbetering slechte wegen en riolering
Verbetering sociaal werk
Verbetering verkeerssituatie in centrum. M.n. voorzitters. Die situatie is onoverzichtelijk en gevaarlijk
Verbeteting en verduurzaming van het huizen potentieel. Oude staat intact houden en verkrotting tegen gaan. Zwervers en drugs bestrijden. Thuiszorg bevorderen.
verbinding noord-zuid / woningbouw / leefbaarheid
Verbreden fietspadenToezicht op naleven van regelsArmoede
verder vergroenen van de stad en de bouw van niet te dure goede woningen
Verdere ontwikkeling van armere wijken zoals ontwikkeling klarendal. Echt top! Daarnaast meer geld voor de politie. Vervelend dat ze daar geen ruimte hebben om alle zaken op te pakken.
Verdere vergroening in de stad, aantrekkelijker maken van de straten rondom de korenmarkt
Verduurzamen en energiezuinig maken van huizen van armsten in de gemeente:Zorgen dat we de groenste stad van Nederland worden: auto's weren, fietsen stimuleren, groen aanplanten, beplante tuinen stimuleren, windmolens, betalen voor afvalInvesteren in kansarme jongeren: jongerencoaches, jongerencentra, opleidings- en stagemogelijkhedenbevorderen van de diversiteit: allemaal Arnhemmer!
Verduurzamen en klimaatbestendig maken.
Verduurzamen overheidsgebouwen / scholen en zorg
Verduurzamen van het vervuilde Warmtenet, weg met de vuilverbranding!
Verduurzamen van mobiliteit, realiseren groene energie, meer cultuur in Arnhem Zuid
Verduurzamen van woningen, vergroenen van de binnenstad, onderhoud fietspaden.
Verduurzamen woningen.Kleine woningen voor starters en senioren.Meer groen in Arnhem-Zuid.
Verduurzaming huursector
Verduurzaming sociale huur woningen
Verduurzaming sociale woningen en arme wijken vergroenen.Gezonde maaltijden op scholen in arme wijken aanbieden.Armoedebeleid verbreden tot 150% minimum, niet alleen Gelrepas-houders.
Verduurzaming van de (binnen)stad door alleen elektrisch vervoer en transport toe te staan (met een adequate wijze van handhaven)
Verduurzaming vervoer en ruimte voor buitensport
verduurzaming woningvoorraad
Verduurzaming, bussen/treinen langer laten doorrijden ('s avonds/nachts), schonere stad, meer parkeergelegenheid in wijken buiten het centrum
verduurzaming, verlagen ozb en gezondheid
Verfraaiing
Vergroenen anti hitte stress
Vergroenen en duurzaamheid
Vergroenen en ronde kringlopen
Vergroenen van de stad door meer aanplant van bomen (in de stad)
Vergroenen van de stad: meer bomen en minder asfalt en stenen. Ik zou beginnen met de speeltuintjes in de woonwijken, deze zijn vaak treurig.

Vergroenen van wijken
Vergroenen, veiligheid,kinderspeelplaatsen
Vergroenen/Leefbaarheid, jeugd-sport en spel, Stadsmoestuinen
Vergroening / ontmoetingsmogelijkheden in de wijken
Vergroening binnenstad
Vergroening en leefbaarheid
Vergroening in wijken, speelplaatsen en buitensport
Vergroening van de stad
Vergroening van de stad
vergroening, wonen , cultuur
Vergroening, woningen in alle prijsklassen, onderwijs, verduurzaming woningen óók in sociale woningbouw, een fatsoenlijk afvalbeleid voor een schonere stad dus niet het utopische idee van de diftar maar gewoon pragmatisch "de stad moet schoon" ipv "de burgers moeten opgevied worden"
Vergroeningen in het centrum en wijken, subsidie voor zonnepanelen, van het gas af en andere verduurzamingen
Vergroten betrokkenheid inwoners bij hetgeen er speelt in de stad.
Vergroten veiligheid
Verkeer
Verkeer (doorstroming die de stad ontziet)
Verkeer.
verkeerssnelheid op verschillende wegen beperken denk aan "woonerven" , doorgaanswegen
Verkeersveiligheid
Verkeersveiligheid
verkleinen van tweedeling tussen arm en rijk door vooral in te zetten op (passend) werk, voldoende beschikbare woningen
Verlagen belasting voor huizenbezitters
Verlagen belastingdruk inwoners
Verlaging huren binnenstad zodat er weer fatsoenlijke winkels terug kunnen komen. Sinds de iets duurdere winkels (Bijenkorf) weg zijn is er een verloedering in de binnenstad aan de gang. Het winkelen is niet meer aangenaam.
Verminderen armoede, koopkracht verbeteren en sociaal contact tussen mensen stimuleren
vernieuwing en verbetering van schoolgebouwen, vergroening voor beter leefklimaat
Verplicht Nederlandse taal op straat. Iedereen die de taal niet kent verplicht op cursus sturen. Als iedereen weer de Nederlandse taal kan spreken, krijg je ook meer bonding met elkaar en doen mensen meer voor elkaar, verkleint het de armoede en is de overheid minder nodig. Uiteindelijk dus een geld besparende maatregel!
Verschillen tussen de bewoners(groepen) kleiner maken.
verschillende kleine parkjes door de gehele stad aanleggen ondergrondse parkeerplaatsen creëren leegstaande grote panden ombouwen naar woongroep locaties, waar verschillende ruimten met elkaar gedeeld kunnen worden
Versnellen woningbouwprojecten
Versterken parken in Arnhem-Zuid en straten meer groen: inheemse bomen met eetbare vruchten/noten, struiken, bloeiende Wilde planten.
Vervoer en energie goedkoper
Verzorging openbare omgeving.
Voedselzekerheid. Armoedebestrijding door ambachtelijke productie terug naar de stad te halen. Preventieve gezondheidszorg door in buurthuizen gezamenlijk te koken. Wijkgerichte duurzame energie productie bevorderen.
volkswoningen
Voor behoud van natuur

Voor mij heeft leefbaarheid een hoge prioriteit.Het creëren en behouden van een leefomgeving die mensen 'voedt', gelukkiger maakt en de mensen zich verbonden laat voelen met hun omgeving.Bijvoorbeeld:Armoede bestrijden heeft wat dat betreft geen zin als zelfs de rijke mensen zich niet gelukkig voelen in de stad.Duurzaamheid creëren of criminaliteit bestrijden heeft weinig zin als de stad tegelijkertijd grauw en ongezellig is en niemand zich ermee verbonden voelt.MAW: er is geen beleid opgewassen tegen een omgeving die niet ondersteunend ('conducive') is voor het menselijk bestaan.
voor oudere binnenstad een ruimte waar ze kunnen samen komen met een ruimte om te sporten sportschool te duur of gym enz voor meer mensen openbaar vervoer gratis of goedkoper binnenstad niet vol bouwen ruimte voor andere dingen
Voorkomen van verwaarlozing / verdere afzakking woonwijken / woongenot .
Voorzieningen treffen bij kleinere treinstations of drukkere bushaltes. Bijvoorbeeld door daar bemenste fietsenstallingen + fietsenmaker daar een plek te geven. Het geeft minder vandalisme en een grotere sociale controle en veiligheid.
Vpoor een schoneestad
Wat meer accent geven aan de Sint Jansbeek door de stad en wat meer accent aan plekken in de stad om stil te staan bij de geschiedenis van WOII. In beide gevallen door een aantal stenen langs de waterloop, dan wel in de straat/gebouwen te vervangen door 'metalen stenen' net als die stenen met de namen van voormalige bewoners die destijds zijn gedeporteerd. Ik denk in elk geval aan iets wat lang kan blijven en niet geld wat na een jaar of zo op is.
welzijn (het geld alleen naar mensen met een moeizaam bestaan, dus armoede, gezondheid, zorg voor jongeren en jong volwassenen in de knoop, betaalbaar wonen, ruim betaalbaar openbaar vervoer, duurzaamheid, aanpak van hittestress met veel groen, veel straten als wandelgebied, ruimte voor ontwikkeling van verbeelding/creativiteit, geen verspillende commercie)
Welzijn van inwoners.Meer groen en beter onderhoud van het groen
Werkgelegenheid, het lijkt erop dat meeste Arnhemmers buiten Arnhem werken. Waar zijn de bedrijven, die het zo voor de wind gaat, zoals de grotere ICT-bedrijven? Met 1 miljoen euro zou ik het vestigingsklimaat verbeteren.
werkgelegenheid, scholing, bejaarde woningen, zorg/gezondheid, armoede,
Werkgelegenheid, sport, leefbaarheid Arnhem Zuid
Wijken groener maken met meer bomen, struiken
Wijken met oude huizen (eind 19e eeuw) van het gas.
Woeps, ik voel me niet genoeg ingevoerd om daar werkelijk antwoord op te kunnen geven. Lastige beslissing!Klimaat en duurzaamheid belangrijk, maar wonen en armoede ook.Ik zou wel willen dat er een soort internationale markt was, met goedkope restaurantjes eromheen met eten uit allerlei culturen, waar mensen van verschillende nationaliteiten elkaar makkelijk zouden kunnen ontmoeten. Met ook een plek voor theater/ muziek. Maar ik weet niet of je zoiets uit de grond kunt stampen of dat dat organisch moet groeien.:
Women en behoud van de natuurWork en inkomenGe,ondheid en bewegen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
wonen
Wonen
wonen
wonen
Wonen
Wonen
Wonen

Wonen
wonen
Wonen
Wonen
Wonen
wonen / leefbaarheid
Wonen / verbeteren slechtere woonwijken. (de aanpak met de toenmalige vogelaarwijken als voorbeeld. Heeft leefbaarheid en daarmee samenhangende problematiek sterk verbeterd in de toenmalige slechtste wijken)
Wonen armoede
Wonen armoede gezondheid
Wonen en armoede
Wonen en armoede+ leefbaarheid bevorderend
Wonen en duurzaamheid
Wonen en duurzaamheid en cultuur
Wonen en gezondheid, jeugdzorg
Wonen en groenvoorziening op peil brengen.
Wonen en klimaat
wonen en klimaat
wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid in de wijken
Wonen en leefbaarheid zoals het verduurzamen van huizen en het steunen van initiatieven voor het ondersteunen van armere huishoudens
Wonen en veiligheid !
Wonen in de 'arme wijken'.Veiligheid
Wonen Meer betaalbare huizen bouwen voor gezinnen en starters en meer kleine huizen bouwen voor ouderen zodat zij niet grote huizen alleen bewonen. Doorstroming is hard nodig.
Wonen met de natuur
wonen politie gezondheidszorg
Wonen voor dakloze
Wonen voor iedereen. Vooral starters kansen geven. Deze generatie gaat anders echt verloren.
Wonen voor mensen met minder geld
wonen voor senioren, met een flexibele inzet van zorg
Wonen, armoede
Wonen, armoede, gezondheid en klimaatzeker
Wonen, duurzaamheid, individueel sporten zoals fietspaden, zwemvijvers.
Wonen, duurzaamheid, klimaat
wonen, gezondheid , leefbaarheid
Wonen, gezondheid en veiligheid, sponsor een startup voor ontwikkeling van waterstof in combinatie met Kernenergie
wonen, gezondheid, verkeer
Wonen, klimaat , leefbaarheid, nieuwe plek voor Introdans en Oostpool
Wonen, Klimaat en duurzaamheid
wonen, klimaat, leefbaarheid
Wonen, leefbaarheid
Wonen, leefbaarheid
wonen, leefbaarheid, duurzaamheid

Wonen, maar dan voor de doelgroepen die er het meest om zitten te springen. Dus meer huizen voor ouderen en jongeren. Eenpersoonshuishoudens zijn volgens mij in de meerderheid en toch blijft men maar bouwen voor gezinnen. En ik zou vooral investeren in huurwoningen en niet in koopwoningen.Volop aandacht voor klimaat en duurzaamheid: zonnepanelen op openbare daken (geen velden met zonnepanelen), subsidie voor particulieren, geen woningen in Meinerswijk/Stadsblokken voor de happy few maar groen voor iedereen.Aandacht voor en ontlasting van mantelzorgers.
wonen, meer betaalbare woningen voor starters
Wonen, onderhoud groen en uitbreiding gezondheidszorg
Wonen, slechte buurten aanpakken ivm veiligheid
wonen, sport, cultuur
Wonen, veiligheid
wonen,leefbaarheid,duurzaam
Woningbouw
Woningbouw
Woningbouw
Woningen (maar dan wel creatief!)Veiligheid
Woningen ,en met name sociale woningbouw.
Woningen groenvoorziening klimaat.
Woningen van Arnhem isoleren
woningen voor onze kinderen die betaalbaar en geschikt zijn voor een jong gezin
Woningen warmer maken
Woningen!! Een een wachttijd van 18 jaar !Meer maken van de Rijnkade. (In een programma over de loop van de Rijn werd bij Arnhem gezegd dat Arnhem de Rijn de rug toegekeerd had) l
WoningenDuurzame brandstoffen
Woningverbetering van bestaande woningen. Verkrotting tegen gaan.
Woon- en leefklimaat (inclusief meer groen) in oudere wijken
Woonomgeving aanpakken
Zonnepanelen voor huurders
Zorg en welzijn, (duurzaam) wonen
Zorg voor jeugd en jongeren, professionals als begeleiders, minder afhankelijkheid van vrijwilligers en stagiaires: zij moeten "toegevoegde waarde" zijn.
zorg voor zwakken in de samenleving
Zorgen dat dat wat er is behouden blijft en gebruikt wordt.Denk aan de fontein in de blauwe golven en de AKU-fontein. Hoe lang heeft het geduurd dat de verlichting van het kunstwerk op de Mandelabrug weer functioneerde?Nu weer helemaal goed.Aandacht voor dit soort zaken.
Zorgen dat er voldoende speelruimte voor kinderen en jeugdigen is in achterstandswijken en die ruimte niet opofferen aan inbreiding. (Bijvoorbeeld het terugbrengen van het Feestaardvarken tegenover Rozet.)
Zorgen dat kinderen van -9 maanden tot 4 jaar en hun ouder(s) de meest veilige, gezonde en sociale opvoedingsomgeving hebben, alles wat er na komt kunnen ze meestal dan beter handelen. Zorgen dat die leeftijdsgroep continue in beeld is en goed gemonitord.
Zoveel mogelijk klimaat-neutraal maatregelen nemen.
zwerfafval bestrijden en opruimen. Het beleid dat de vervuiler zelf moet opruimen werkt niet. ER zijn zoveel mensen die niets geven om de publieke ruimte en alles op straat gooien. Veel meer prullenbakken en schoonmaakploegen.
Zwerfafval, Groenere schoolpleinen, armoedebestrijding
Zwerfafval, isolatie voor sociale huurwoningen, armoede op scholen
zwerfvuil , hondenstront, onderhoud van groenvoorziening , armoede bestrijding
Zwervers concreet helpen met hun leven en netheid op straat (geen rommel meer, rommel maakt rommel)

3 Stel, de gemeente moet 1 miljoen euro bezuinigen. Waar zou u dit geld op besparen?

Beter om.gaan met het uitdelen van geld, het komt vaak bij de verkeerde mensen die het niet nodig hebben. zoals zwart werken
Bezuinigen op asfalt/wegen, bouw van luxe appartementen
Gemotoriseerd verkeer, wegen
Maaltijden bij vergaderingen. Minder managers.i
subsidies /instroom asielzoekers uit niet gevaarlijke landen /
kunst en cultuur
geen dure cultuur paleizen bouwen
" Kunst" projecten
(Culturele) faciliteiten voor de enkeling die het goed kan betalen
(Extern ingehuurde) ambtenaren
(Groot) onderhoud wegen, parken en plantsoenen, 5 jaar uitstellen mits het niet onveilig wordt. Evenementen, demonstraties, voetbalwedstrijden etc waar politie bij moet cancelen of zonder publiek.
.... hogere belastingen heffen bij vermogenden!
1 miljoen af van cultuur. De gemeente Arnhem geeft per inwoner meer uit aan cultuur dan welke andere gemeente in Nederland. Daar kan fors een heel bedrag af.
1) ga niet iets aanpassen terwijl geen onderhoud nodig heeft. bijv. geld besteden aan 30 km wegen terwijl mensen toch niet hun auto laten staan. Daar heb je als gemeente helemaal geen invloed op. Moet je landelijk oppakken.
1) gezondheid? want dat is iets voor de zorgverzekeraars?2) wonen
12 miljoen op die stomme blauwe golven
â,¬340.000 op voorzieningen voor automobiliteit en parkeren binnenstad: â,¬330.000: de rest met de kaasschaaf.
kaasschaafmethode' toepassen
aan de druppels op de gloeiende plaat. dus zaken waar we eigenlijk in het grotere geheel geen invloed op hebben. Denk aan klimaat....dat gaat echt wel heel slecht ook al besteden we er veel geld en tijd aan. onomkeerbaar. we hebben de aarde al lang geleden uitgehold
Aan het opknappen of bouwen van gebouwen die alleen maar voor de rijken zijn.
Aan leningen verstrekken aan vitesse
Aan van die onzinnige kust die zoveel geld kosten neem maar alleen die blauwe golven
Aandringen op het doortrekken van de A15, zodat er bespaard kan worden op de het hoofdwegenonderhoud.
Aankoop gronden tbv woningontwikkeling, laat dit aan de markt over
Abstracte kunstwerken, Woningen bijbouwen in dichtbevolkte wijken.
Accufonteinrestauratie
Adviseerders. We hebben doeners nodig. Vooral in de hulpverlening.
Afval toeslagen voor vervuilende ketens zoals mac donalds invoeren. Geld uitgeven aan kunst objecten, re-organisatie bij de gemeente, meer de handen uit de mouwen i.p.v. eeuwige durende vergaderingen over bepaald onderwerp. het invoeren van betaald parkeren, "levert geen inkomesten op" (wel met vergunningen maar verhoog dan de gemeentelijke belastingen) en het kost manuren,geld en energie voor niks.(parkeer problemen worden niet opgelost, alleen verplaatst).
Afvalcontainers op slot doen en de vervuiler laten betalen. Ik zie veel mensen uit regiogemeenten met busjes naar de Arnhemse afvalcontainers rijden en deze vervolgens te ledigen.

Alle gesubsidieerde zorg. De stad staat bol van de zorginstellingen, wijkteams, wijkcoaches en zo meer. Die op wat voor manier dan ook mensen willen helpen. Gevoelsmatig is het steeds meer pappen en nathouden. Ik pleit voor terugkeer van de sociale werkplaatsen waar iedereen die niet aan het gewone arbeidsproces kan deelnemen, hier een bijdrage aan de maatschappij kan geven. Ik noem als voorbeeld het schoonhouden van omgeving en groenvoorziening. Voor zieken is er de wijkverpleging en ondersteuning door vrijwilligers en mantelzorgers. Ouderen kunnen elkaar steunen/contacten in sociale ontmoetingsplaatsen.
Alle medewerkers die als ZZPer werken laten kiezen of vast of weg. De organisatie aanpassen naar vraagstuk met kennis in huis. De programma managers wegsturen. Die kosten veel en brengen weinig.
Alle nutteloze ambtelijke bemoeienis inperken.
alle uitbestedingen die geen resultaat boeken, zelf meer regie en verantwoordelijkheid nemen. regie gemeente zijn betekent niet verantwoordelijkheid weg geven. daar lijkt het nu op.
Allemaal thema's waarop je NIET mag bezuinigen. Stuk voor stuk thema's waarmee je met gerichte investeringen, kosten kan besparen. Doe niet als de landelijke overheid, maar ontwikkel een visie op lange termijn. Ontwikkel woningen voor starters. Ik begon in 1970 met een premie-A-woning. Een subsidie voor de eerste 10 jaren. Ook toen was een groot woning te kort. Woonden kinderen bij hun ouders in.
Allerlei ambitieuze langdurende bouwprojecten die 1, Geen aanvullinng zijn 2, Gedurende de looptijd 5x zo duur worden en dan heeft de aannemer de gemeente "in de strop"
Alles een beetje
Als het moet dan besparing op verfraaiing
Ambtelijk apparaat / efficiëntere dienstverlening
ambtelijke en politieke processen vereenvoudigen
Ambtelijke procedures
Ambtenaren
Ambtenaren
Ambtenaren apparaat
Ambtenaren apparaat.
Ambtenaren die elkaar bezig houden
Ambtenaren Kan het minder bureacratisch
ambtenaren salaris
Ambtenaren salarissen.
Ambtenaren, schrappen van regels, klimaat
ambtenarenapparaat, minder rapporten uitbrengen, die toch niemand leest
Ambtenarij
ambtenarij
Ambtenarij en papiergeschuif. Veel effectiever en gerichter werken.
Anders organiseren armoedebestrijding. Minder poppetjes
armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
armoede
armoede
Armoede er zijn al zoveel regelingen in Arnhem maar de jonge werkenden worden overal in de steek gelaten.
Armoede (taak van landelijke overheid omdat dit steeds meer mensen treft)
Armoede door mensen in uitkeringen aan het werk te krijgen..
armoede en gezondheid , meer taak voor centrale overheid

Armoede, begint in Arnhem beetje bodemloze put te worden waar ontzettend in geinvesteerd word
Armoede, bijstand, subsidies, gelrepas
armoede, klimaat
armoede, klimaat, duurzaamheid
Armoede, klinkt tegenstrijdig, maar ik ken hoop praktijkvoorbeelden waarin bijv energietoeslag werd gegeven aan minima, die een vast contract hadden, een langdurigheidstoeslag ontvangen(jong en vitaal genoeg om weer te werken), laptop en fiets kregen ivm middelbare school(en deze allang hadden)...daarnaast ken ik mensen net boven minimum die het 11 graden in huis hadden omdat zij nergens voor in aanmerking komen...oftewel betere verdeling van gratis geld zou fijn zijn
Armoedebestrijding
Arnhem card?Ik heb niet zoveel zicht op de uitgaven van arnhem
Arnhem NoordVoetbal(Sport)elite evenementen voor hotemetote (de giro laten starten in Arnhem, hoe verzin je het???!!)
asfalt
asfalt voor auto's
Asfalt, parkeren, industrie
Asiel
asiel beleid
Asielopvang, Kinderopvang, Efficiënte overheid
Asielzoekers
Asielzoekers, daar bedoel ik mee gelukzoekers
Asielzoekers. En opvang
Auto mobiliteit
Auto verkeer binnen de centrumring
Automatische Subsidies op wijkcomités stopzetten. Uitsluitend. Budget beschikbaar stellen als er een goedgekeurde begroting is
Automobiliteit
autoverkeer, evenementen
Azc
AZC's
bakstenen , minder woningen en bestaande gebouwen nieuwe bestemming geven in overleg met huisjes melkers die op dit moment de enige zijn die betaalbare en laagdrempelige woningen bieden een mensen die door omstandigheden en life events een woning nodig hebben
bedrijfsterreinen, autoverkeer, topsport
Bedrijfsvoering, leefbaarheid
Bedrijven, industrie, werkgelegenheid
Bedrijventerrein ontwikkeling
Beetje kaasschaaf, overal beetje dan maar
Bereikbaarheid (nieuwe wegen en asfalt)
Bereikbaarheid van de stad per auto. het kan allemaal wel wat minder
bereikbaarheid, bijvoorbeeld gefaseerde aanleg/onderhoud infrastructuur en verhogen parkeertarieven
bereikbaarheid, burgerparticipatie, extra culturele activiteiten
Bespaar op domme besluiten zoals het gelukkig losgelaten afval beleid, door het uitvoeren van zulke hobby projecten
bespaar op wachtgelden van ambtenaren die niet meer in dienst zijn, weg is weg en geen geld meer uitgeven dan die mensen maar naar het uwv net zo als anderen die hun baan opzeggen of verliezen.
Besparen op kappen van bomen en ander groen.
bestuur
bestuur

bestuur en organisatie
Bestuursapparaat en ambtenaren apparaat (efficiency)
Beter kijken wat echt belangrijk is voor de inwoners van Arnhem, bv. blauwe golven alleen schoonmaken .Laten zoals het was .Bouwen in de uiterwaarden is een absurd idee .Laat het water maar komen .De uiterwaarden zijn er niet voor niets.
Betere afstemming van bestrating (soms worden plekken opnieuw bestraat die nog prima zijn, soms worden wegen weer opgebroken omdat een instantie onder de grond moet zijn terwijl er net een ander bezig is geweest. Opvallend hierin Apeldoornseweg en Hommelseweg)
Betere coördinatie werkzaamheden , momenteel gaan de straten te vaak open en dicht. Plannen voor Sonsbeekpark van tafel halen
Bezuinig op culturele projecten waar (bijna) niemand op zit te wachten. (denk aan de inhuur van zg specialisten op het gebied van kunst zoals dat zo pregnant naar voren kwam in het Sonsbeek debacle)Bezuinig continu op ambtelijke " red tape" waar dat kan (efficiëntie en effectiviteit als prioriterende principes)
bezuinig op uitgaven om het beroepsvoetbal/Vitesse en de supporters daarvan plus de nodige veiligheidsmaatregelen te faciliteren. Het beroepsvoetbal brengt het slechtste in mensen boven.
bezuinigen hoeft niet als belastingen voor de rijken en bedrijven worden verhoogd
bezuinigen in rijkere wijken
Bezuinigen op (sociale) uitkeringen en bijdragen. Er zijn heel veel werklozen in Arnhem, terwijl er ook heel veel vacatures zijn. Neem bijvoorbeeld de Gelrepas.... je zult maar net iets meer verdienen dan de grens die geldt voor de Gelrepas, dan kan ik me voorstellen dat je wat minder wilt werken om alsnog voor een Gelrepas in aanmerking te komen.
bezuinigen op ambtenaren
Bezuinigen op het gemeente apparaat.
Bezuinigen op secundaire dingen. Grootschalige festiviteiten, Gelredome
Bezuinigen op vergaderingen en lunches. Op grote evenementen.
Bezuinigen op windmolens en zonnepanelen.
Bezuinigen zou ik vooral op te veel ambtelijke instanties en op alles dat te maken heeft met meer asfalt in de stad
Bezuiniging spreiden.
bijdragen aan 'kunst' biennales stopzetten
Bijv licht vervuiling lantaarnpalen en lichten s nachts uit
Binnenstad
biobrandstof centrale
bioscopen bouwen, is al teveel
Blauwe golf, cultuur
Blauwe golven
blauwe golven
Blauwe golven
Blauwe golven bij Mandelabrug
Blauwe golven onderhoud en heraanleg
Blauwe golven opruimen en betere parkeerplaats maken, nu blijft het een geen mooi uiterlijk. Daarnaast gaan de fonteinen toch niet meer aan. Dus een buizuiniging die omgezet wordt naar inkomsten. .
Blauwe golven renovatieplan anuleren.
Blauwe golven, parkeervoorzieningen binnenstad, subsidies festivals
Blauwe golven: Een groen golvend, schaduwrijk park is een noodzakelijk en beter idee voor milieu, klimaat, biodiversiteit.
Boa's,
Boa's weg sturen doen weinig

Bouw aantal subsidiepotjes af. Bouw administratiedruk af dat is goed voor burger en scheelt ambtenaren.
Bouw faciliteren van huizen boven â‚¬250.000,- subsidies aan bedrijven
bouwen in de uiterwaarden
Bouwen in de uiterwaarden.
Bouwen in natuurgebieden b.v. overloopgebied. Meinerswijk.
bouwen renoveren van theaters e.d.
Bouwprojecten voor een kleine groep. Makkelijkste voorbeeld is natuurlijk de schouwburg. Die hoeft niet per direct opgeknapt te worden. Dat kan ook voor een deel naar het net nieuwe Musis verhuizen. Daarnaast zou ik proberen om te bezuinigen op het ambtenaren apparaat.
Buitengewone sociale uitkeringen zoals het aankopen met Arnhempas, dit worden vaak op een daarvoor niet-bedoelde wijze gebruikt.
Buitenlandse stedenbanden., duurzaamheidsubsidievniet naar hogere inkomens.
bureacratie verminderen op allerlei situaties
Bureaucratie
Bureaucratie
bureaucratie en efficiency
Bureaucratie en overheidsorganisaties.
Bureaucratie verminderen. Aanpak discriminatie
city promotie en tourisme
citymarketing, vastgoedcampagnes voor woningbouwprojecten,
Commercie, groot winkelbedrijf, multinationals en industrie, salarissen (top)ambtenaren, festivals, kunst, (wegen)onderhoud.
Contracten met firma's. Kopen bij de goedkoopste. Kunst. projectontwikkelaars en zelf gaan bouwen.
Contractering zorg
Controle
Controle (FTE) op bijverdienen bijstand. Uitgaan van vertrouwen.
Culture projecten die erg duur zijn en maar voor een klein groep mensen bedienen
Culturele dingen zoals theater, kunst etc. maar dat komt omdat ikzelf de meerwaarde daarvan niet voel. Ik weet dat andere dat anders zien.
Culturele instellingen
Culturele subsidies voor moderne kunst, dans, mode e.d
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur

Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur en horeca
Cultuur en leefbaarheid denk ik. Want dat is niet broodnodig om te financieren, laat mensen zelf meer verantwoordelijkheid nemen voor het prettig houden van hun wijk en organiseren van culturele activiteiten.Of stadsinrichting. Het hoeft niet super strak, hip of modern. Die Jansbeek is mooi geworden hoor, maar ik wil niet weten wat het heeft gekost. Arnhemmers hadden ook een prima leven kunnen hebben zonder deze beek.
Cultuur en mensen activeren mee te doen dus minder uitkeringen
Cultuur en minder stimulering toerisme
Cultuur en wijk evenementen
Cultuur engedifferentieerde afval inzamelen
Cultuur helaas en wsl milieu
cultuur, musea
Cultuur, wonen
Cultuur.
Cultuur. Daar is veel te veel aan uitgegeven.
Cultuurgebouwen voor dit moment. Dit zijn duren projecten in een tijd dat er veel armoede is.
Daar heb ik wat minder ideeën over, maar ik zou hierin vooral denken aan luxegoederen die niet perse nodig zijn voor het basisfundament van onze Arnhemse samenleving. Iets waar met name de welgestelden van Arnhem baat bij zouden hebben, die hierin eventueel ook middels een eigen bijdrage toch iets in kunnen verwezenlijken.
dan kan ik zo niet zeggen, ik ken de huidige begroting niet, weet niet waar veel geld naar gaat.
Dan maar 1 miljoen tekort!
Dat is niet mogelijk....
Dat kan niet!
Dat weet ik niet
De binnenstad is wel even goed zo.
De blauwe golven.
De boomspiegels die nu met takken worden afgezet en ieder jaar vernieuwd moeten worden weer terugbrengen naar hekjes die vele jaren langer meegaan
De bouw van gemeensschapruimten zoals een stadhuis, een filmhuis ed
de duurdere projecten
De enorme bureaucratie wat enorm veel geld kost.
De gemeente geeft thans veel geld uit aan onderwerpen welke bij de centrale overheid thuishoren. Hierdoor krijgen in de ene gemeente inwoners wel een tegemoetkoming en in een andere gemeente niet en/of meer/minder.De VVG dient er voor te zorgen dat de tarieven overal gelijk zijn
de gemeente zelf, personeelskosten , gebouwen
De grote volksfeesten zoals Koningsdag en de hele grote dance-events achtingen festivals
De idiote gemeenteplannen die steeds veranderd worden als ze net zijn ingevoerd. Nadenken voordat er weer eens iets wordt aangenomen in de gemeenteraad!
De kunstsector en scherper op uitkeringen & toeslagen.
De kwaliteit en kunde van het bestuur
De renovatie van de blauwe golven.
De slapende ambtenaren ontslaan brengt nog meer op.
De stadsschouwburg niet verbouwen

De verbouwing van het Nieuwe plein (de blauwe golven) onmiddellijk stopzetten
De verbouwing van het Stadstheater
de verbouwing van het Stadstheater
Denk 5x na voordat je weer een verkeersdrempel maakt en deze dan x jaar later weer verwijderd
Deze lijst is daarvoor niet de juiste, bezuiniging op dingen die overbodig zijn gemeente zou hier goed overzicht van moeten maken, bv in Schytgraaf is fietspad naar Elderveld gelegd waarom niet gelijk wandel pad erbij aangelegd, zo zijn veel van dit soort dingen beter nadenke over infra zo veel geld besparen etcetera etcetera
Diensten, verhoging belasting, minder onderhoud met eigen verantwoording burgers.
diversiteit
Door de stad gezonder te maken en meer participatie en cohesie te bevorderen wordt er misschien al bespaard op zorg en uitvoering van bijvoorbeeld onderhoud van gemeentegroen (geef de stukken ter gebruik aan de wijk en zij zorgen voor onderhoud). Verder zou ik bezuinigen op het ambtenarenapparaat door controle op bijv werklozen af te schaffen en überhaupt door uit te gaan van het goede van de mens en niet van het slechte. Maar geen idee of dat mogelijk is. VOlgens mij moet er gedacht worden vanuit wat nodig is voor de mens en zijn omgeving en vanuit daar moet een haalbaar en creatief plan ontstaan binnen de financiele mogelijkheden.
Doorstroming van auto's bevorderen. Het aantal auto's moet sterk terug.
Druppel op hete plaat Bespaar svp op woke. Minder woke.
Dure {ver}bouw kulturele sektor.
dure adviseurs
Dure ambtenaren
Dure culturele projecten (al dan niet uitgevoerd door commerciële instanties).
dure vastgoedprojecten (50% minder in stenen en 50% meer in programma)
Dure verbouwingen
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid - enorm veel overlappende adviesjes, subsidies etc. Gemeente kan zich beter op zaken richten die niemand anders doet, zoals leefbaarheid van gemeente
Duurzaamheid (hoax) en projecten zoals opvang van grote aantallen vluchtelingen waar we geen geld voor hebben.
Duurzaamheid en circulariteit
Duurzaamheid en klimaat

Duurzaamheid en klimaat want dat zijn landelijke thema's met op gemeentelijk niveau nauwelijks impact
Duurzaamheid, infrastructuur auto
duurzaamheid, armoede
duurzaamheid: de voortrekkersrol van de overheid is hier wel uitgespeeld, dat kan de markt en privaat initiatief nu beter.
Duurzaamheidsonzinsubsidies tegengaan, bezuinigen op overheid en geen grote bedrijven steunen.
Economie
Economische zaken
Een deel automatiseren. Denk aan herhaalwerk over het algemeen. Dit kan een deel van de bestuurlijke kosten verminderen. Die een groot deel van de begroting zijn. Daarnaast is armoede bestrijding de grootste kostenpost. Deze evalueren en bezuinigen waar kan. Denk ook dat werken moet lonen.
Een hoger tarief aan belastingen voor mensen boven een bepaalde norm meer geld te laten betalen.
Efficiënte bedrijfsvoering gemeente,
efficiënter bestuurs apparaat
Efficiënter busvervoerâ€¦zie nu vaak grote bussen met weinig passagiers
efficientie, proberen burgerinitiatieven zelfstandig te laten opereren
Elektra
Elke keer weer het veranderen van de rijrichting, stoep, fietspaden, Steenstraat...Onnodig vaak weer verbeteren van iets wat al een keer verbeterd is. Eerst eens goed nadenken en dan pas doen, scheelt ook onnodig veel extra belasting voor ons Arnhemmers.
Energie
energieverbruik verminderen oa door vermindering van verlichting van gebouwen na werktijd
Er kan en mag niet meer bezuinigd worden.
Er kan geld bespaard worden op bereikbaarheid, specifiek het geld dat wordt gebruikt voor het bereikbaar houden van de stad voor auto's.
Er valt niet meer te bezuinigen, te veel is al kapot bezuinigd
erfpacht verlagen
Erg moeilijke vraag.. ik zou zo veel mogelijk eerst proberen te bezuinigen in het aanstellen van mensen van buitenaf (externen) binnen de gemeente arnhem zelf. Verder (bouw) projecten uitstellen of anders inrichten.
Etcetera
evenementen
evenementen
Evenementen
Evenementen in de stad! En het onnodige vuilnis agenten die die vuilnis controlebeurt!
evenementen, managers,
Evenementen, cultuur
Externe adviseurs
Extra belasting huizenbezitters plus 1 miljoen
extra geld uitgeven aan luxe of historiserende lantaarns of ander straatmeubilair. Zoek de schoonheid in de eenvoud. Een lantaarnpaal die niet opvalt, is de mooiste!
Faciliteiten die automobiliteit stimuleren
Faciliteiten voor auto's, industrieparken,
faciliteren van grootkapitaal, steun aan Gelredome e.d., voorzieningen voor autoverkeer in de stad, sfeerverlichting van Eusebius-toren, Rijnbrug e.d., prestigieuze bouwprojecten
feesjes en festivals
Feesten in Arnhem
festivals en andere evenementen
Festivals en festiviteiten.

Festivals, risicovolle evenementen en voetbalwedstrijden. Minder politie inzet
Festivals, Vitesse.
Festivals.
Festiviteiten
Focus Filmtheater, Museum Arnhem en overige te zwaar gesubsidieerde culturele instellingen waar vaak gebruik gemaakt wordt van de diensten van zeer dure ingehuurde tijdelijke professionals.
Frequentie straatreiniging verminderen/ (bestuurlijke) boetes verhogen
ga ik over nadenken
gebouwen voor de cultuursector
Gebouwen, Renovatie, Aanleg van duurdere wegen,
geen aanpassingen van bestaande wegen om het autoverkeer tegen te gaan, maar wel meer rotonde's aanleggen.
Geen geld naar Vitesse (geen idee of dit gebeurt).Geen nieuwe schouwburg, we hebben er al 1. Dat soort projecten worden ook altijd veel duurder dan van tevoren bedacht was.
Geen idee
geen idee
Geen idee
Geen idee
geen idee ik vind dat er meer geld uitgegeven moet worden
Geen idee of het gebeurt maar vooral geen geld naar Vitesse.
Geen idee!
Geen idee, ik zou een kaasschaafmethode hanteren. Van alles iets minder.
Geen idee.
Geen miljoenen project plannen waar maar een deel van de bevolking geniet zoals de schouwburg
Geen nieuwe projecten starten. Vooral die die kansloos zijn
Geen prestige projecten aangaan zoals in het verleden het bouwen van focus. Mede omdat er al verschillende bioscopen in Arnhem zijn.
geen ruimte voor.
Geen subsidie meer naar Vitesse. Niet nóg meer geld naar het opknappen van de Schouwburg.
Geen subsidie meer voor o.a. terugdringen maximumsnelheid auto's. 2x 8 mln. Bent u van de pot gerukt??
Geen subsidie of ondersteuning aan bedrijven en Zaken die zichzelf niet kunnen redden.
Geen van deze dingen. Meer belasting grote koopwoningen.
Geld besparen op symboolpolitieke maatregelen zoals diftar en de milieuzone. Ongetwijfeld heel goed bedoeld maar niet passend omdat de burger hier meer ongemak dan gemak door ondervindt. Had het geld besteedt aan bijvoorbeeld een betere doorstroming van verkeer om Arnhem heen. Zo ongeveer iedere verkeersopstopping op 1 van de snelwegen om Arnhem leidt tot een verkeersinfarct in de stad.
Geld steken in vitesse
Geld uitgeven aan afval inzameling. Had het systeem met de pasjes maar gehouden. Eerst geld uitgeven voor verkleining van containers. Containers op slot. Toen werd er beter gescheiden. Nu niet meer.
Gelredome
Gelredome
GelreDome dicht. Politie ondersteuning bij Voetbalclubs afschaffen.
GelreDome en cultuur
Gelredome, annexatie Rozendaal, verwarming sportzalen, evenementen, Burgermeesterswijk
Gemeentehuis (personeel) verkleinen. Instanties samen voegen. Parkeren duurder maken. Grote multinationals veel bij laten dragen zonder reclame
Gemeentelijk apparaat en dan met name op het vlak van cultuur en kunsten.
Gemeentelijk apparaat inkrimpen.
Gemeentelijk apparaat, minder blah blah beleidsadviseurs.

Gemeentelijke belastingen naar inkomen
Gemeentelijke belastingen voor de inwoners.
Gemotoriseerde Bladblazers van de hand doen.
Gemotoriseerde mobiliteit
Geven aan goede doelen/vluchtelingen
Gezeur over visaktes en sluiten hertenkamp, terwijl zoveel gezinnen amper rondkomen
Gezondheid
Gezondheid en leefbaarheid
Gezondheid, armoede
Gezondheid, leefbaarheid en armoede
Gezondheid: liever niet, maar als het toch moet
Gratis cadeaus voor minima
groen onderhoud: dit meer overdragen aan burgers
groenvoorziening
grootschalige evenementen
Grootschalige projecten die al achter de feiten aanlopen voordat het gerealiseerd is.Grote bedrijven faciliteren/financieren/subsidiërenAdministratieve rompslomp. Processen vereenvoudigen.
Grote evenementen als Bridge to Liberation, bijdrage aan Vitesse en kosten rondom festivals op de Stadsblokken.
grote evenementen, vitesse
helaas 'kaasschaafmethode': niet bezuinigen op slechts 1 thema
Helaas te laat. Plantenbakken bij bushaltes RijnstraatNiemand mist ze als ze er niet zijn
herstructuren onderwijssysteem
Het asielbeleid
Het centrum autoluw maken
Het constante verbouwen van infrastructuur omdat er 1 ding beter kan, Niet werkende vooronderzoeken.
Het inschakelen van externe bureaus om dingen te onderzoeken, meer gebruik maken van de meningen van mensen op de werkvloer.
Het is belangrijk te kijken naar overbodige uitgaven.Verder weet ik het ook niet
het luukse niet overdrijven.
Het onnodig graven in de infrastructuur. Hoevaak er een straat open ligt voor meerdere keren is dom plannen
Het steeds weer veranderen van verkeerssituaties die later dan weer worden teruggedraaid. Het afschaffen of verkleinen van gemeentelijke commissies zoals een Welstand en Monumenten commissie die nu erg veel bezig zijn met onbelangrijke details.
Het stroomlijnen van planwijzigingen en aanvragen bouwvergunningen voor particulieren, dus bij kleine projecten. Nu duurt zo'n aanvraag meerdere jaren met ingehuurde adviseurs. Bekort de doorlooptijd tot 12 maanden, schrijf als Gemeente tegen betaling de planwijziging zelf. Geef de particulier een lijstje met de verplichte onderzoeken. Bespaar tijd en geld.
Het voornemen om "opvoedkundige/onderwijs gerelateerde" tuintjes in te richten (tot een bedrag van ongeveer 1 miljoen) schrappen.....
Het, in mijn ogen, nutteloos wegblazen van bladeren op bospaden. Kijk ook eens naar de effectiviteit van de Team's Leefomgeving. Hier wordt vaak ad-hoc gereageerd op wensen van individuele personen, zonder aandacht te besteden aan een groter plan.
Hoe pijnlijk ook... cultuur...
hoger en middelmanagement reorganisatie, meer werkelozen inzetten bij onderhoud straten en parken,
Idiote prestige projecten.
iets minder wegenonderhoud

Ik denk dat al veel geld bespaard kan worden met betere planning van infrastructurele werken. Hoe vaak wegen /kruisingen direct na elkaar weer worden opengehaald of planningen niet worden gehaald.
Ik denk dat er niet veel te bezuinigen is maar mogelijk op bureaucratie onnodige controle en toezichthouden op overbodige regels en wat praktischer werken met minder managers chefs en regels.
Ik denk niet dat Arnhem nog moet of kan bezuinigen.
Ik heb een beperkt beeld van uitgaven van de gemeente. Sowieso alle bijdragen/subsidies/belasting vrijstellingen aan bedrijven die niet duurzaam zijn.
Ik heb geen inzicht waar je met de kaasschaaf kunt schaven zonder dat het teveel pact heeft. Verdeel het over meerdere posten
Ik heb net de begroting van Arnhem doorgenomen. Hoe kan ik zinvol antwoord geven op deze vraag?
Ik neig toch naar ondersteuning culturele sector al maak ik daar zelf veel gebruik vanâ€¦
Ik vind zelf dat bridge to liberation wel iets subtieler kan.
ik weet het echt niet. Ik zit maar te denken en ik weet het niet. Misschien parkeergelegenheid.
Ik weet niet waar al het geld nu heen gaat,als ik dat zou weten dan zou ik kunnen zeggen waar we op kunnen besparen.
Ik zou andere dingen duurder maken zodat er meer geld binnenkomt, b.v. parkeren, zodat men minder vaak de auto pakt naar de binnenstad.
Ik zou bezuinigen op armoedebeleid, leefbaarheid, klimaat en duurzaamheid, want dat zijn populaire thema's die alleen maar veel geld kosten maar de opbrengsten zijn nihil.
Ik zou bezuinigen op het geven van subsidies aan individuen en instellingen die voldoende draagkracht hebben om zelf te investeren. Dus geen algemene subsidies verstrekken, maar alleen met een duidelijke doelgroep voor ogen. Verder zou ik bezuinigen op potjes met geld die gebruikt worden om grote ondernemingen over te halen om zich te vestigen in Arnhem. We moeten intrinsiek aantrekkelijk zijn als vestigingsstad, niet vanwege tijdelijke of langdurige kortingen op belastingen en andere voordelen.
Ik zou de OZB voor dure huizen verhogen. Dan haal je geld weg bij mensen die het makkelijker kunnen missen. De kloof tussen arm en rijk is groot, rijk kan zeker meer bijdragen aan welzijn van arm. Ik weet op gemeentelijk niveau geen andere manier dan OZB om hogere belasting te vragen van rijk.
Ik zou dit besparen op alle projecten die met wokisme, gendergelijkheid of slavernij te maken hebben. Daar gaat veel te vaak veel geld naar toe.
Ik zou dit geld besparen op sport, omdat ik de andere uitgaven in de begroting meer prioriteit geef.
Ik zou gaan kijken in de apparaatskosten (dus hoe zinvol zijn alle taken van ambtenaren).
Ik zou graag niet bezuinigen.
Ik zou het geld besparen op onderzoeken door peperdure onderzoekbureaus. Maak zoveel mogelijk gebruik van plaatselijke ondernemingen. Laat je niet ringeloren als gemeente. Zoek als gemeente bij vacatures dicht bij huis en divers in leeftijd. Betrokken mensen aantrekken niet alleen pakken en diploma's. Diploma's geeft geen garantie dat je je werk goed doet. Scheelt een hoop geld. (Ik ben zo iemand die 57 is en niet aan de bak komt voor een fatsoenlijke betaalde baan, uiteraard mag er niet gezegd worden dat men mij te oud vindt. Als vrijwilliger echter zien ze mij graag!)Geef als gemeente het goede voorbeeld en neem de inwoners mee. Nu zegt men dat er nog inspraak is. Doe je dit (eerder) in het proces, zullen er goede ideeën ontstaan en mogelijk minder procedures tegen de plannen. Men kan ook b.v. bij bouw (gesubsidieerde) banen eisen bij de uitvoerder voor lokale krachten voor dat specifieke project.Betere planning van werkzaamheden. Dat een stoep/weg niet een aantal keer achter elkaar open hoeft. Niet bezuinigen op groenvoorziening door minder onderhoud/water geven. Als er dan een hittegolf komt en dan alle planten/bomen dood zijn en dan opnieuw moeten worden aangeplant. Dus niet op korte termijn denken, maar lange termijn. Investeer in mensen van je stad, dan komt de besparing vanzelf. Besteed aandacht aan goede communicatie, intern als extern. Bedenkt goed wie op de hoogte moet zijn en op welk moment. Dit kan zoveel tijd/kosten besparen. Probeer als gemeente niet mee te gaan in een wedloop kijk ons eens even dit hebben...om goede sier te maken. (vaak kunst/evenementen die gedoemd zijn te mislukken)

Ik zou het geld willen besparen op overhead overheidsgebouwen , ik zou in overleg met de wijken gaan waarop bezuinigd kan worden .
Ik zou nog eens kritisch kijken naar allerlei vormen van financiële ondersteuning van huishoudens en welzijnsorganisaties in de stad. Gratis geld heeft weinig waarde. Daarbij de echte noodgevallen - maar wees daar heel kritisch op - wel ondersteunen.
Ik zou stoppen met het betuttelen van inwoners die geen toekomst willen (de verliezers) en aandacht geven aan de mensen die Arnhem of zichzelf een toekomst bieden (de winnaars)
Ik zou zo min mogelijk willen besparen en liever kijken of belastingen (WOZ) of bv parkeerheffingen of leges omhoog kunnen. En anders met de kaasschaaf besparen: stukje wegen- en stratenonderhoud minder, stukje minder subsidies, stukje minder handhaving op bv bijstand.
Ik zou zorgen dat hogere inkomens minder gebruik kunnen maken van subsidies in het kader van klimaat, duurzaamheid etc.
immigratie
Immigratie huisvesting
In de duurdere wijken kan dat dan wat minder.
In geval van één begrotingspotje, dan Uit Ruimtelijke Ontwikkeling, simpelweg omdat hetgeen ik voorstel daar het beste bij aansluit. Mag het wat breder, dan ook verdeeld over wonen en leefomgeving en cultuur (verhouding 60-30-10% resp.)
In ieder geval de "goed gedaan" labels die aan de kliko wordt gehangen bij groen afval ! Vind ik persoonlijk overbodig.Bij het leggen van drempels zou ik het fijn vinden als er eerst eens wordt nagedacht. Soms gaat een weg 3 keer op de schop.
In ieder geval op elektriciteit. Denk aan grote lichtbakken uitzetten, straatverlichting minder fel. Verlichte gebouwen niet de hele nacht verlicht laten. Maar je kunt ook denken aan duurzaamheid, kwaliteit ipv kwantiteit, iets bouwen voor de lange termijn.
Industrie, subsidie aan bedrijven
infrastructuur
infrastructuur
infrastructuur
infrastructuur
Infrastructuur
Infrastructuur dure projecten
Infrastructuur, nieuwbouwwijken, grootschalige kunstprojecten
Inhuur externe advies/onderzoeksbureaus. Werkt vertragend en vaak toch richting wens opdrachtgever geschreven, maar dan met excuus dat het de conclusie is na x ton kostend onderzoek.
inhuur externe professionals, bureaus etc
Inhuurkrachten en consultants
Internationale samenwerkingen, subsidies die etnische lijnen versterken
Inzet politie bij voetbal/Vitesse
Inzet van politie bij evenementen waar supporters of publiek zich niet kan gedragen. Starten met meteen flink beboeten (daad stellen die mensen flink in de portemonnee raakt). Wanneer daders het niet kunt betalen, ervoor werken, Geen gevangenisstraf. kost de maatschappij alleen maar geld.
Inzetten op basisinkomen, dit zal op d'n duur meer besparen dat wat het aanvankelijk kost.
Jeugdzorg door minder instroom
Kan nergens op bezuinigen.
Kantoren gereed maken voor bewoning. Efficiënter inzetten van de (thuis)zorg.
Keuzes maken, waar moet je als gemeente in investeren en wat kan je overlaten aan bedrijven, inwoners en lokale organisaties? Geen prestigeprojecten, uitgeven op basis van concrete resultaten voor alle inwoners van Arnhem
Kijken naar de uitgaven interim managers, coaches, allerlei commissies, consultants: wat is nu echt nodig?

Klakkeloos subsidies verstrekken, zonder tegenprestatie
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat en duurzaamheid. Is voornamelijk een landelijke taak, vind ik.
Klimaat en Onderhoud
Klimaat en stikstof beleid, Nederland is een heel klein landje en slaat een beetje door met dit alles !
Klimaat en stikstof kost veel te veel geld. Het is er eenmaal en daar doe je niks aan. Komt het hier niet van dan daar wel van. Straks kunnen we niks meer.
klimaat leefbaarheid
Klimaat omdat ik de andere thema's belangrijker vind.
Klimaat onzin
Klimaat!
Klimaat, duurzaamheid
klimaat, duurzaamheid
Klimaat, minder windturbines
klimaat, subsidies voor festivals en linkse hobbies
klimaat, wonen
Klimaat. Duurzaamheid. Politiek
Klimaatbeleid
klimaatdoelen, heeft mondiaal gezien geen effect
Klimaatgezeur.
klimaatuitgaven
Klimaatwaanzin
Korenmarkt
kosten verbouwing schouwburg
Kritisch kijken naar onderhoud groen. Grasweides wat minder maaien bespaard het nodige en is bevordelijk voor de biodiversiteit
Kritisch zijn op waar geld aan onderkant van maatschappij naar toe gaat. Dan maar op korte termijn pijn, maar op langere termijn wordt de stad dan m.i. gezonder.
Kunst
Kunst
kunst
Kunst

Kunst
kunst
Kunst
Kunst
Kunst & Cultuur, subsidies
Kunst & CultuurHuizen boven meer dan â,¬ 500.000,- extra WOZ/Rioolheffing belastenContainers plaatsen waardoor de mini-containers verdwijnen waardoor de ronde door de stad alleen voor grote ondergrondse containers hoeft
Kunst cultuur
Kunst en allerlei verfraaiingen waar niemand op zit te wachten.
Kunst en Cultuur
Kunst en cultuur
kunst en cultuur
kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en Cultuur en immigratie
Kunst en cultuur is belangrijk maar er is al veel geld aan uitgegeven. In de huidige situatie van armoede voor veel bewoners mag het denk ik wat soberder, bijv verbouwing theater. Dat moet gebeuren maar na een nieuw musis en focus is een sobere en bescheiden verbouwing gepast.
Kunst en cultuur,
Kunst en cultuur,
Kunst en cultuur, evenementen, klimaat en duurzaamheid
Kunst en cultuur.
Kunst en cultuur.
Kunst en cultuur.
Kunst in de openbare ruimte. Te vaak te lelijk en geen budget voor onderhoud.
Kunst, cultuur en andere linkse hobby's
Kunst, cultuur en vooral ambtenaren en aanverwanten.
Kunst, cultuur: ik ben blij dat ik daarover geen beslissing hoef te nemen.
kunst, theater, topsport, autowegen, villawijken
Kunst/cultuur
Kust / modebienale
Kwaliteit groen en wegen in dure wijken
Laadpalen voor electro auto's in rijke wijken belasten met hogere tarieven. Nieuwbouw schouwburg en sowieso bezuinigen op city marketing.
Lastig . Zou niet weten .
Lastig, kan ik moeilijk aangeven.
Lastig, moet ik eerst de begroting beter bestuderen.
Lastige vraag
leefbaarheid
Leefbaarheid (Ik woon in Presikhaaf en aan de Keulse Slag is men ongeveer een half jaar bezig geweest met het vervangen van 100 meter riool) wat een verspilling!
Leefbaarheid. Al die extra gelden voor wijken voor leuke dingen vooral in wijken die het al goed hebben
Leuke maar niet noodzakelijke zaken als recepties, feestjes, evenementen en tentoonstellingen.
Liever niet besparen, maar belastingen verhogen.
luxevoorzieningen, wegen
Maaien van groenstroken, bureaucratie bij omgevingsdiensten

Maaien van riet kragen en dijken
Management stad, langzamer temp verduurzaming, bestrijden inefficiëntie
marketing van de stad, groenvoorziening, vuilophaal
Meer belasting heffen op parkeren in de stad. Minder prestigeprojecten. Minder cultuur (musea, theaters etc).
Meer belasting op verhuurinkomsten.
Meer belasting vragen aan de rijken in ArnhemSelectiever en doelgerichter geld uitgeven, geen losse projecten meerNiet in thema's denken maar aan wijziging van het systeem
meer bloemen in binnenstad niet alleen groen in parken meer vogels vlinders daar voor struiken met besjes
Meer inkomsten.genereren uit parkeergeld, minder prestigieuze projecten, terug naar de basis
meer wegenbelasting heffen,
Mensen die belastingfraude plegen met een uitkering die meteen de uitkering stop zetten
Mensen in de bijstand niet zoveel meer compenseren, ze krijgen nu veel korting met de gelrepas boven op alle toeslagen die ze al krijgen.
Met kritisch kijken naar alles wat onder de noemer klimaat valt en vervolgens terughoudend zijn met geld daarvoor. Het lijkt een wedstrijd te worden van het beste jongetje van de klas! Als gemeente zelf zou ik zelf soberheid aanwenden in bijvoorbeeld recepties, vergoedingen, subsidies en alle representatieve zaken.
Migranten die geen echte vluchtelingen zijn en klimaat
minder "kleine" subsidies voor wijken die weinig toevoegen, al houden ze de wijkcomités bezig.
Minder ambtenaren die op kantoor overbodig zijn.
Minder ambtenaren efficiënter werken!
Minder ambtenaren, meer digitaal
Minder asielzoekers huisvesten
minder auto's
minder bouwen meer renoveren.
Minder bureaucratie ,
Minder bureaucratie, dus minder ambtenaren
minder controle bij ophaal,
Minder evenementen waar je veel subsidie aan kwijt bent
minder festivals
Minder focus op de binnenstad, kunst, renovaties oude panden zoals Theather, Musis, Gelre Dome Shouwburg etc.
Minder geld in verbouwing van theater en musea
Minder geld in Vitesse, geen gratis geld weggeven aan mensen.Subsidies.Nutteloze events die geen publiek trekken. Denk aan programma van beachvolleybal.Mensen laten betalen voor events zoals bij Koningsdag
Minder geld naar armoede bestrijding
Minder geld naar de 'prestigieuze' evenementen, met enorm dure curators en 'kunst'. Doe niet te moeilijk over alsmaar een bepaald cachet uit willen stralen uit stad, maar biedt aan wat de gewone mens verlangt. Góede evenementen leveren enorm veel geld en aanzien op! Kijk (af) bij andere steden: die staan bol van ongedwongen (bier-/eet)festijnen, boeken-/platenmarkten, etc. En geef ruimte hiervoor, zonder een voorkeursbehandeling te geven aan één groep. Zo is Sonsbeekmarkt is niet meer, vanwege voorkeur aan Trotsmarkt. Arnhems Proeft/Smaakvol Arnhem is niet meer, vanwege gedoe omdat 'parken/pleinen vertrapt zouden worden door bezoekers'. Het gaat om een 3-daags evenementje mensen, geen wekenlang festival! Kortom: doe niet zo moeilijk: dat levert direct en/of indirect veel meer geld op!
Minder geld naar de rijke delen van de stadMinder festivals cultuur etc.
minder geld naar het opleuken van de binnenstad en cultuuraanbod in de binnenstad

Minder geld naar Krachtwijken
Minder geld naar ondersteunen prof. voetbal.
Minder geld naar rijke wijken en industrie
minder grootschalige evenementen
Minder inhuur van externen bij de gemeente. Minder kwistig met WMO omgaan. Kritisch met subsidies. Niet elk probleem van mensen willen oplossen , minder pamperen.
minder korte termijn projeten die louter politiek georienteerd zijn
minder lokale asielopvang. minder regulering en handhaving op bouwen en ondernemers
Minder luxe openbare ruimte. Het kan eenvoudiger.
Minder maaien, scheelt geld en goed voor de biodiversiteit.
Minder mensen in ons zogenaamde gemeenteraad. En minder koophuizen laten bouwen, laten we eerst maar een zorgen dat onze kinderen een huis kunnen huren.
Minder na de minima
Minder naar jongerenwerk
Minder nieuwe huizen bouwen
Minder of goedkopere realisatie van renovatieprojecten als Musis en Museum Arnhem.
Minder onderhoud aan wegen. Iets minder is niet erg (maar wel mooie fietspaden!)
Minder openbare aanbestedingen, prestige objecten
Minder regels.
Minder steun aan vervuilende, niet-duurzame activiteiten,
Minder steun voor 'cultuur' in de breedste zin.
minder vaak straten en trottoirs openbreken en herprofileren: minder kleine subsidieregelingen, die duurder in uitvoering zijn dan dat zij doelgroepen baat opleveren en hen structureel helpen: minder duurzame experimenten, alleen duurzaamheidsmaatregelen nemen die hun nut al bewezen hebben
Minder verspilling en luxe projecten
Minder voor elite.Geen verbouwingen aan museums en aan overdreven meujeu doeleinden.Minder gemeenteambtenaren.
Minder voorop lopen op het gebied van duurzaamheid
Minimaregelingen, welzijnswerk, subsidies
Mischien kritisch kijken naar inhuren externen?
Misrekeningen
MKB
mmmm
Mobiliteit voor auto
Moeilijke keuze (in ieder geval niet op onderwijs en armoedebestrijding: liever niet op klimaat en duurzaamheid)
Moestuinen plan
Moskeeën
Musea
Musea en schouwburg
Musea, evenementen subsidies
N.v.T.
n.v.t.
Nadenken â€¦ !!! Bv Parkweg richting Rijnstate drempels in de weg , drempels eruit , nu er weer in . Amsterdamseweg , parkeerplaatsen gebouwd , stoep uitgebreid.. oeps niet goed , doen we het weer overnieuw
Nagaan of tijdelijk een aantal subsidies kunnen worden opgeschort.
Nergens op
niet
Niet aan de orde!

niet bezuinigen op boven genoemde
Niet bezuinigen.
Niet bezuinigen. zorg dat je dat geld bij elkaar haalt bij degenen die die last kunnen dragen.
Niet bouwen in Meinerswijk
Niet direct een idee, vooral kijken waar de hoogste prioriteit ligt
niet mogelijk
Niet teveel vooroplopen bij klimaat en duurzaamheid, ben zuinig met gemeensschapsgeld, dus geen megalomaan bouwavonturen.
Niet werkende
Niet zomaar gemeenschapsgeld weggeven aan Turkije/Syrië dit is een private aangelegenheid en niet voor publiek geld.De wethouder en de burgemeester mag het uit eigen zak betalen.Nu nog 8350000 euro bezuinigen. Industrie terreinen opknappen
Nieuw bouw schouburg
nieuwbouw huizen. Arnhem is groot genoeg. kunst
nieuwbouw schouwburg
nieuwbouw schouwburg.
Nieuwbouw stadstheater
Nieuwbouw theater!!!
nieuwe kantoor ruimte
Nog zuiniger omgaan met energie in de grote bedrijven.
nu even iets minder duurzaamheid en meer investeren in armoede en gezond eten
Nutteloze onderzoekjes. Wat heeft een mens er aan dat de gemeente wil weten of het moeilijk is om op dit moment rond te komen terwijl er over de energietoeslag 2023 (half februari terwijl dit vorig jaar al was afgesproken) nog steeds geen duidelijkheid is terwijl we al twee termijnen energie verder zijn?
nvt
Omdat in deze tijd vrijwel elk thema belangrijk is, wordt het kiezen voor de in mijn ogen minst slechte optie. Ik zou dan bezuinigen op aanleg van openbaar groen ter vervanging van beton.
Onderhoud
Onderhoud
Onderhoud / uitbreiding wegen
onderhoud autowegen, geld dat je bespaart boven dat miljoen in betere fietspaden investeren
Onderhoud en verbetering wegen tbv autoverkeer
Onderhoud groen
onderhoud groen , kunnen we zelf wel doen , lagere subsidies is wel met gevolgen , niet noodzakelijke onkosten laten vervallen , verkoop onroerend goed,
onderhoud groenvoorziening en uitgaven om de stad "mooier" te maken.
Onderhoud openbaar groen, fonteinen uit. Verlichting uit in alle gebouwen ('s avonds uiteraard). Efficiënter plannen (weg op er ngrr er broken. Dan weer dicht. Dan weer open om een andere redenâ€¦). Minder wegenonderhoud.
Onderhoud van groen en bestrating (iets te aangeharkt en opgepoetst)
Onderhoud wegen
Onderhoud wegen. Is laatste jaren al veel aandacht voor geweest.
Onderhoud, beheer bossen
Ondernemersklimaat
Ondersteunende middelen voor mensen die hun (ongezonde) leefpatroon weigeren aan te pakken. Ja, is lastig.
Ondersteuning aan betaald voetbal
ondersteuning bij armoede (minder algemeen maken en meer persoonsgericht), verder kan ik er geen keus in maken.
Ondersteuning bij openbare evenementen.

Ondersteuning industrie
Onlogische verkeerssituaties. (zoals kruisingen op de Boulevard Heuvelink - Broekstraat.
Onnodig energieverbruik.
Onnodige bestuurs- en managmentlagen, onnodige luxe uitgaven voor gemeente personeel, subsidies vervuilende bedrijven, andere uitvoering Arnhem card.
Onnodige bureaucratie
Onnodige en luxe zaken, zoals:*een te duur gebouw op een te dure locatie voor Introdans en Oostpool: die kunnen voor organisatie en repetities ook worden gehuisvest in een goed geoutilleerd gebouw op een bedrijventerrein (dat kan bijvoorbeeld de Bergman Kliniek ook) en voor optredens gebruik maken van Musis en Stadstheater:*herinrichting van het Willemsplein:*veel te hoog budget voor de blauwe golven.
Onnodige functies zoals de zgn afvalcoaches.
Onnodige gemeente uitgaven... Scherper kijken waar het geld heen gaat...
onnodige herindelingen van straat, wegen etc
Onnodige kosten van klimaat, duurzaamheid en evenementen
Onnodige plannen van ambtenaren tbv eigen gewin ipv wat het beste is voor de stad
Onnodige uitgaven zoals: raadswerkgroepen, raadsvergaderingen, nieuwjaarsreceptie, borrelpartijen, de vele afzetpalen
Onnodige verkeersborden, maar dan kom je niet snel op een miljoen.
onnodige verkeersveiligheid (schijnveiligheid)
onnodige wegwerkzaamheden
Onrendabele buslijnen waar nauwelijks gebruik van wordt gemaakt.De veel te ruime sociale voorzieningen zoals de Arnhem Card.
ontwikkelen de praets
Onzin subsidie
Onzinnige bouw-projecten zoals bijv. grachten aanleggen in de binnenstad, en alles wat met Vitesse te maken heeft.
Onzinnige dingen, zoals de blauwe golven
Onzinnige grote geldveeslindende projecten
Onzinnige projecten
Onzinnige uitgaven
Op alle fronten eerst verspilling tegen gaan. Uitgaven aan adviezen, rapporten en externe bureau sterk minimaliseren em besteden aan doel, niet de adviseurs en of tussenpersonen
Op alle megalomane projecten in de binnenstad, zoals de idioot dure renovatie van de schouwburg.
Op alles gratis of tegen sterk gereduceerd tarief toegankelijk maken voor iedereen die niet werkt voor zijn geld. Het voelt alsof je met de Gelrepas overal maar van kan profiteren. Geld besparen door na een bepaald tijdstip niet meer de hele stad te verlichten. En zeker niet allerlei gebouwen etc waar niemand is.
Op alles wat Vitesse de samenleving kost
Op ambtenaren, op alle managers (volkomen overbodig), op wildgroei van zorgcowboys.
Op bijstandsuitkeringen, door mensen die kunnen, deel te laten nemen aan het arbeidsproces. Dit heeft meerdere voordelen dan alleen het verlagen van de kosten voor bijstandsuitkeringen.
Op cultuur
op Cultuur, bijv de nieuwbouw schouwburg
Op de management laag in het stadhuis, volgens mij kan daar flink op bezuinigd worden
Op de nieuwbouw van de schouwburg
Op de oude ambtenaren zie hierboven die niet leveren en vastgeroest zijn in de bestuurscultuur.
Op de politiek. Zoveel zinloos geld uitgeven voor mensen die totaal niet capabel zijn om de gemeente te vertegenwoordigen.
Op de salarissen van het stadsbestuur

Op de wegen.
Op dubieuze subsidies.
op dure externe projecten die niets opleveren.
Op elitaire woke-kunst van Museum Arnhem, de verbouwing van het Stadstheater, het opknappen van de Blauwe Golven.
Op het gemeentelijk apparaat
Op het klimaat...daar is de hele wereld voor verantwoordelijk!!
op het salaris van burgemeester en wethouders
Op kunst- en cultuur, en dan met name de subsidieprojecten in Noord
op kunst. Er wordt jaarlijks veel geld aan kunst besteed waar je eigenlijk maar een beperkt aantal mensen een plezier mee doet
Op mismanagement, mislukte IT projecten, op stroperige besluitvorming, op verdwenen onderzoeksrapporten.
OP NIETS !
Op onderwerpen die niet tot de wettelijke kerntaken van een gemeente behoren. Problemen moeten in 1e instantie op het juist bord liggen
Op projecten die niet bijdragen aan of zelfs tegenwerken van een duurzame (in alle opzichten, mensen, milieu en dier) samenleving. Dus dan bijvoorbeeld bezuinigen op:- parkeervoorzieningen voor auto's - door diftar weer in te voeren kan de gemeente geld besparen- topsportevenementen-
op stom zinnige wensen van de politiek
Op subsidie voor evenementen en cultuur
op subsidies, zorgen dat iedereen genoeg kan verdienen. geen gelre pas etc. onrendabele bus lijnen schrapen of minder frequent laten rijden. wie in buiten gebied gaat wonen weet dat er minder bussen rijden. geen extra fietsbrug bij malburgen maar bij zuid naar oosterbeek.
Op uitkeringen
Op vergroten van de mobiliteit door auto's en de verkeersdoorstroming zou ik bezuinigen. Bovendien op schijn oplossingen door externe expertise in te huren en het in stand houden van de niet integrale beleidsvoering bij de gemeentelijk organisatie.
Op verspilling. Bijvoorbeeld door planvorming beter op elkaar af te stemmen. Door de verschillende afdelingen / ambtenaren beter met elkaar te laten samenwerken. Niet drie keer hetzelfde fietspad opbreken en aanleggen!
op Vitesse
Op Vitesse.
Op voorhand mislukte projecten als aanpassen van vuilcontainers tbv doorgeschoten idee over scheiding afval
op voorliggende voorzieningen
Op voorzieningen voor inwoners die zichzelf prima kunnen bedruipen.
Op vraag 1.
Openbaar feestje
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer die leeg rondrijd in avond uren.
Openbare gebouwen minder duur renoveren (Schouwburg!)
openbare ruimte
Ophalen van huisafval weer door de vervuiler laten betalen zoals dat een paar jaar geleden tijdelijk is geweest
Ophouden met schijnparticipatie via het " gestaalde SP kader"/de oude mannetjes.
Opknappen Rijnkade-gebied uitstellen
Opvang alsielzoekers en woonruimte statushouders.Minder belang in (ver)bouwen van theater etc. Kunst en cultuur in zijn algemeenheid minder prominent maken.
Organisatie

Organisatie van grote evenementen.
Overal gelijk verdeeld
overal wat, maar niet op armoede en gezondheid
Overbodige ambtenaren eruit gooien.
Overbodige bureaucratische regels schrappen. Verminderen van loketten. Geen dure aanbestedingen meer.
Overbodige subsidies
Overbodige verkeersmaatregelen
Overeind houden van Vitesse, GelreDome, ed. Eens goed kijken of wijkbudgetten wel besteed worden in overleg met wijkbewoners of dat dit voorbehouden is aan een paar happy few/usual suspects en anders intrekken. Niet voortdurend andere keuzes maken ten aanzien van zorg en sociaal domein en hun organisatiestructuren. Continuïteit voor dit soort organisaties zet zoden aan de dijk en bespaart op termijn veel meer dan de Quick win die men nu denkt te behalen. Niet bezuinigen maar een bijdrage vragen van vermogende ondernemingen in de gemeente onder de vlag van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen: wat dragen deze bedrijven bij aan de omgeving waaraan zij hun bestaansrecht ontlenen?
Overhead
Overhead bij bestaande gesubsidieerde instellingen
Overhead kosten gemeente
Overheidsapparaat / Bureaucratie
ozb en parkeren verhogen
Parkeerbeheer
Parkeerbeheer. In de buurt Rijkerswoerd wordt overal geparkeerd, behalve op de plaatsen waar dit is toegestaan. Door hier (meer) parkeerbeheerders los te laten, kan er veel geld verdiend worden en leren mensen misschien eens dat ze overlast veroorzaken bij bewoners, wanneer ze te pas en te onpas op stoepen parkeren, terwijl er 10 meter verder 12 parkeerplaatsen vrij zijn.
Parkeerbeleid
Parkeergarage's Centrum
ParkeergeldTerugkeer van de afvalpas, betalen per zak
Parkeerplaatsen
Parkeerplaatsen, industrieterrein verommeling
Parkeerplaatsen: mogen in het centrum weg, autoluw maken
parkeerplekken voor autos
Parkeren
Parkeren
parkeren in de stad
Parkeren om er zo voor te zorgen dat er meer met OV naar de stad wordt gereisd.
Participatie en armoedebestrijding
Plannen maken met geringe kans op uitvoering: bijv project Haven in de stad van de Spaanse architect.
Plantsoenendienst.
Politie inzet bij voetbalwedstrijden en grote evenementen laten betalen door organisaties. Supermarkten laten betalen voor zwerfafval rond winkelcentra, flesjes, plasticzakjes ed.
Politieinzet en andere openbare gelden die nodig zijn voor voetbalwedstrijden.
politiek (minder ge oh), efficiency in organisatie, daadkracht
Politiek, geen onzinnige fratsen als containers laten bedienen met een pasje
Politieke hobby's: beperking van het inschakelen van allerlei adviesbureaus
Prestige projecten
Prestige projecten
Prestige projecten als Diftar wat aantoonbaar vervuilender als kostentechnisch niet rendabel is. We moeten minder mensen opleggen en meer inzetten op het belang van de gedragsverandering.

Prestige projecten in de uiterwaarden en nadenken wanneer een straat opengebroken wordt zodat werk gecombineerd wordt en niet vijf keer hetzelfde stuk open in korte tijd
Prestigeprojecten die totaal onnodig en overbodig zijn.
prestiges
Preventief, allen meer te laten bewegen, een gezonde leefstijl aanleren, activiteiten voor jong en oud, en zo een blijere Arnhemmer worden.
Proberen niet te hoeven bezuinigen.
Profileren modestad
projecten als 'stadsblokken' onderop de stapel leggen. Hoeveelheid 'werkgroepen' vanuit de overheid die zich betaald aanmelden bij vrijwilligers: direct stoppen..
Projecten als moestuintjes voor scholen en subsidies klimaatadaptatie
Projecten als Musis of Schouwburg
projecten zoals armoede op de geitenkamp, loopt al enkele jaren en resultaat is ver te zoeken. Wijkteams, team leefomgeving zijn duur en geven niet het rendement wat er van verwacht werd.Afval, terug naar de kliko en ondergrondse afvalbakken verwijderen.Ook zou er eens gekeken kunnen worden naar alle zorginstellingen(bureautjes die als paddenstoelen uit de grond komen.
Projectontwikkelaars dure woningen extr belasten / extra inkomsten genereren door meer handhavers, politie. Milieuheffingen!
promotie activiteiten
promotie/marketing, sport
Reclames.
Regelgeving
regelgeving minder ingewikkeld, maar wel éénduidig, maken!! minder potjes, minder uitzonderingen, minder toeslagen etc..bij infrastructurele activiteiten goed plannen wat 'tegelijkertijd' uitgevoerd kan worden ipv na elkaar (bv. de stoep moet 3x achter elkaar open ipv alles tegelijk).
regionale voorzieningen zoals bijv. de schouwburg, gemeente museum. Zijn maar relatief weinig Arnhemmers die hierebruik van (kunnen,prijzig) maken. Zij betalen via de belasting wel mee.
Renovatie schouwburg
Renovatie schouwburg
Restauratie blauwe golven
Roestige kunstwerken langs de wegen.Verbouwing van Stadsschouwburg
Ruimtelijke ontwikkeling
Ruimtelijke ordening
ruimtelijke ordening
Ruimtelijke ordening, bereikbaarheid
scheiden van afval.
schouwburg
Schouwburg en Musis
Schouwburg en Oostpool gebouwen: overheidsgebouwen nieuw bouw plegen hiervoor
Schouwburg, Musis
Schouwburg, parkeergarages.
Schrap in overbodige uitgaven, teveel aan bureaucratie
Slecht beleid dan
Slimmere aanpak werk en inkomen en dus meer mensen die meedoen en minder uitkeringen.
Snijden in leuke maar niet noodzakelijke kosten
Snippergroen onder beheer van de buurt brengen
sociaal beleid er zijn teveel mensen welke misbruik maken van de regels
sport
Sport

sport
sport en recreatie, subsidies aan vervuilende bedrijven, winkelgebied
Stadspromotie
Stadspromotie,
Stadsschouwburg niet voor zoveel geld verbouwen.
Stadstheater en Musis Sacrum
Stadstheater in Rembrandt. Hergebruik irconisch gebouw
Stadsvernieuwing en klimaat.
sterk versoberen asielopvang
Stimuleren van meer burgerinitiatieven waardoor bijvoorbeeld controle minder nodig is
Stop het plaatsen van windmolens.
Stop met het bijna automatisch inhuren van externe bureau's voof van alles en nog wat en neem zelf als lokaal bestuur/overheid weer de verantwoordelijkheid voor beleids/beleidsontwikkeling. Hou op met het verschuilen achter zogenaamd onafhankelijke deskundigen.
Stop met het gas loos maken van woningen en bedrijven. Voortschrijdend inzicht leidt wellicht tot toepassing van waterstof. Hiervoor kunnen de bestaande gas leidingen worden gebruikt.
stoppen met de huidige grootheidswaanzin. Arnhem is een provinciestadje geen metropool.
Stoppen met het bouwen van geldverslindende prestige objecten, dan maar minder buitensporig en goedkoper, of niet
Stoppen met onzinnig geld uitgeven aan te groene projecten die gedoemd zijn te mislukken en geen geld aan commerciële bedrijven uitgeven die door wanbeleid de broek niet kunnen hooghouden.
Stoppen met subsidie geven aan inwoners die dure grote woningen bezitten en aanpassingen aan hun woning bv zonnepanelen etc. Best zelf kunnen betalen.
Stoppen met subsidies voor bedrijven en projecten met fossiele energie:Meer hergebruik, minder vernieuwing (bijv voor woningenproject Kronenburg)Hogere belastingen voor vervuilende bedrijven & getrapte belastingen naar inkomenEnergiebesparing
Stoppen met uitbesteden. Zelf weer de regie nemen. Dit levert op de lange duur meer op.
stoppen met zo auto gericht zijn, de auto heeft nu een prominente rol in de stad dat is jammer!ik zou de grootste parkeergarages in de stad verplaatsen naar de randen van de stad.en de nu bestaande verbouwen en daar appartementen van maken voor de woning noot!!
stoppen reklameakties voor de stad, zelf meer groene energie opwekken, geen afvalscheiding meer
Stoppend met geld weggooien aan Gelderland levert mooie streken. Alleen marketingblunder logs worden daar rijker van.
Stopzetten subsidies vervuilende bedrijven / evenementen / agrariërs
straatverlichting
straatverlichting? handhaving visverbod? sponsoring vitesse!uitbrijden milieuzone en meer boetes?
Subsidiëren van allerlei duurzaamheidsprojecten
subsidie aan politieke partijen
subsidie biomassacentrale (vordering niet naar het 'verkeerde adres' sturen deze keer), externe inhuur gemeente, de vele kortdurende subsidieprojecten mbt leefbaarheid (zie Geitenkamp de afgelopen 35 jaar)
Subsidie op kunst waar niemand naar toe gaat.
subsidie Vitesse
Subsidie Vitesse.
Subsidieren van de rokers die goedkoop kunnen sporten e.d. (gelrepas e.d.)
subsidies
Subsidies
Subsidies
Subsidies
Subsidies

Subsidies aan bedrijven die zonder subsidie Arnhem dreigen te verlaten. Anders op gebied dat kansen ongelijkheid niet verkleind.
Subsidies aan bullshitbanen
subsidies aan commerciële bedrijven.
subsidies aan grote verenigingen(Vitesse)
Subsidies aan sport activiteiten, met name aan een Giro 'dÃ-talia etc. Dus activiteiten waar ook een commerciele kant aan zit. Stimuleer dan de lokale sportbedrijven en de breedte sport
Subsidies allerlei vage cultuuruitingen
Subsidies bedrijven
Subsidies die geen goede investering zijn (specifieke wijkaanpak, overeind houden van Vitesse)
Subsidies ondernemers, Gezondheid (reactief), onderhoud / aanleg auto-infrastructuur
subsidies op evenementen, kunstenaars en bepaalde sportclubs
Subsidies op fossiele industrie (maar ik weet niet of de gemeente die geeft), bezuinig op alles wat met fossiele industrie te maken heeft, op vestiging van dergelijke bedrijven.Aanleg van (nog meer) snelwegen, zeker als daar natuur voor moet wijken.
subsidies socialee experimenten
subsidies voor de meest achterlijke tentoonstellingen en feesten.
subsidies voor grote, financieel sterke, bedrijven verminderen/stoppen
Subsidies voor het bedrijfsleven.In de basis zijn subsidies een inkomstenbron voor een bedrijf.Als er geen duidelijke afspraken zijn hoe deze inkomsten worden terugbetaald, is het in de basis publiek geld omzetten in privaat geld.
Subsidies voor kunstenaars (let op! Ik ben kunst liefhebber)
Subsidies voor niet-duurzame bedrijven, gemeentelijke organisatie
Subsidies voor niet-werkenden (excl. arbeidsongeachikten)
Subsidieverstrekking en verhoging gemeentebelastingen (bijv. WOZ)
Tandje minder voor 'haute culture', (tijdelijk) stoppen met luxe projectjes zoals Jansbeek e.d.
Te uitgaven voor het klimaat.
Te veel administratie, bureaucratie
Te veel schijven binnen ambtenarij, kortere lijnen.
Tegels verwijderen oké maarEr is genoeg groen dat onderhouden moet wordenBv. Nu onkruid in vlechtmanden
Tegelwip acties! Ik ben een groot voorstander van natuurbehoud, maar wat je ziet bij tegelwipacties dat mensen die hun hele tuin vol hebben met tegels en overkappingen goede sier willen maken door tegels te wippen uit het openbaar trottoir. Hierdoor moeten mensen met een rollator of rolstoel over het fietspad. Is dat vooruitgang?
tekort door de bocht om 1 thema te noemen om de bezuinigen, dan een verdeling op zoveel mogelijk thema's.
Teveel Vergroenen. Moet er een straat aangepast worden, prima dat er groen bij komt. Iets vergroenen omdat het leuk is? Nee.
Tja dat wordt moeilijk
Toch op cultuur (efficiente inzet cultuur gebouwen)
Toezicht bij voetbalwedstrijden
topsport
Uit reserve halen. Subsidies beperken.
Uitbreiden van de stad
uitgave klimaatdoeleinden
Uitgaven aan asielzoekers
Uitgaven aan commerciële activiteiten, zoals betaald voetbal en de horeca
Uitgaven voor verbouw van Schouwburg
Uitkeringen

Uitspattingen, zoals festivals, feesten, andere uitgaven aan zogenaamde culturele zaken
Uitstellen van ondersteuning van de culturele sector: verbouwing van het Stadstheater.
Vastgoed
Vastgoed beheer gemeente beperken
Veiligheid
veiligheid, dat kunnen we zelf wel samen regelen
Verbeteringen in de betere wijken, kunnen die mensen zelf wel betalen, er is in ons land door een zeer onrechtvaardige inkomenspolitiek. De marktwerking in wonen en gezondheidszorg heeft er voor gezorgd dat miljoenen mensen niet meer meetellen!!!

Visies schrijven! Ga aan de slag. Alles duurt maar. Zet niet alleen bestuursadviseurs aan zet. Wat dat betreft kan daar vanuit interne capaciteit zeker 1 mln bezuinigd worden.
Vitesse
Vitesse
vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse :) en naamsbekendheid stad
Vitesse, opknappen monumentale panden
voedselverspilling verminderen en beheersen
Voetbal
voetbal
Voetbalwedstrijden en grote evenementen. Ik vind het onzinnig dat daar zoveel politie inzet voor nodig is om te voorkomen dat de hooligans op de vuist gaan en vernielingen aan kunnen richten
Voorzieningen in de welvarender wijken. Daar is al veel en de mensen daar kunnen ook zelf vell meer regelen
Voorzieningen t.b.v. de automobilist.
Voorzieningen voor auto's in de stadFinanciële ondersteuning voor bedrijven
Vrijwilligers betrekken bij projecten ondermeer op het gebied van de woonomgeving.
Waarom? Willen we de opgelopen achterstand een beetje inlopen, dan moeten we juist investeren. We hollen in empathisch gedrag, onderhoudstoestand van openbare gelegenheden, vervoer voor behoeftige groepen, ouderenbeleid en vele ander zaken steeds harder achteruit. Wil je besparen? Dan moet je de belastingen op inkomens eerlijker naar rato verdelen.
Weer zo'n moeilijke vraag. Ik denk dat de pijn verdeeld zou moeten worden, want alle onderwerpen zijn belangrijk.
weet ik niet
weet ik niet
Weet ik niet
Weet ik niet.
Weet niet
weet niet
Weet niet
Weet niet
Weet niet.
Weg met de Teams Leefomgeving e sociale wijkteams. Slecht bereikbaar, erg betuttelend en weinig resultaat
Weg met grote verschillen in basisscholen: geen denominatie, ieder het zelfde onderwijs
Weg onderhoud
wegen
wegen
wegen /infrastructuur
Wegen en verkeer voor automobilisten
Wegen smaller maken.... zoo'n onnodige uitgave puur om een linkse proeftuinhobby.. Dat is nu een pot van 8 miljoen, daarvan kan 7 miljoen naar energiearmoede!
Wegen waar drie tot vier, soms vijf banen voor het fossiele verkeer zijn, drastisch verminderen.

Wegenbouw en woningbouw
wegenonderhoud
Weinig doordachte projecten van vervraaing, gewoon meer onderzoek doen naar échte behoeftes en gerichter geld besteden.
Werk volgens de volgende vragen eens af als je ergens geld in wilt steken:- Wat is het?- Waarvoor is het nodig?- Is het nodig?- Gaan we er mee door, stellen we het uit of laten we het liggen?Geld bespaar je niet zomaar op een bepaald onderwerp. Geld bespaar je door kritisch te kijken waaraan je het uiteindelijk wilt besteden. Het is altijd lastig om appelen met peren te vergelijken. En uiteindelijk is dat hetgene wat je hier doet. Elk onderwerp is belangrijk, maar als dan toch iets moet benoemen, is het verfraaien van een rotonde met een kunstwerk zonder enige betekenis echt nodig? Er zijn talloze voorbeelden te vinden (een grote tol op een rotonde in Made, een draaiend huis in Tilburg of een paar raak op elkaar gestapelde schaakstukken in mijn geboortedorp Hoogerheide) die mijn wenkbrauwen doen fronsen. Soms is het begrijpelijk, maar het moet geen prestigeproject zijn.
Wil ik niet aandenken
Wildgroei aan en versnippering van zorgprojecten in jeugdzorg en thuiszorg. Kwaliteitsdrempel toevoegen. Betere planning van bouw- en grondwerkprojecten. De grond hoeft dan niet 3x open, hoewel dat voor de gemeente op korte termijn veel geld genereert
Winkeliersverenigingen, binnenstadsmanagementclubjes.Subsidie aan grote sportevenementen (sport en bewegen voor Arnhemmers reken ik hier niet onder) of andere zaken die vooral bedoeld zijn om 'Arnhem op de kaart te zetten'.
WMO, Participatiewet
Woke/LGBT/Inclusive agenda, theater.
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen (nieuwbouw)
Wonen in de Uiterwaarden
Wonen, onderhoud wegen
Wonen, vergunningen voor kamerverhuur, instellen maximum tarieven voor woning / kamer verhuur.Sport, er zijn best sportclubs die nog beter zelf hun broek op kunnen houden.
Woningbouw
Woningen bouwen, GelreDome
WOZ
x
Zakelijke subsidies
Zeker niet op wonen en gezondheid
Zo gemakkelijk is dat niet!!Op de ambtenaren die geld uitgeven aan zaken die niets brengen.
Zogenaamde kunst op openbare plekken.
Zou ik besparen op de infrastructuur.
zou ik meer voor moeten weten
zoutstrooien

5 Welk advies wilt u het college geven over de aanpak van de thema's die u belangrijk vindt?

experimenteren met onvoorwaardelijk basisinkomen.veiligheid voor voetgangers verbeteren. (meer stoepen zodat mensen niet op de weg of het fietspad hoeven te lopen)plastic recyclen kan heel veel beter. Experimenteer hier mee. kijk op https://prezero.nl/diensten/afvalmanagement/afvalstromen/kunststof overheidsbeleid is vaak zo betuttelend. Stop hier mee! Neem je burgers serieus en onderschat ze niet. Wees veel radicaler met openheid van bestuur.
snelheid controlesbehoud en verdichting groen in de stadbehoud van bouwbedrijven in de stad organiseer een service die mensen van grote (oude, niet geschikt voor 2e hands) spullen af kan helpen. Ook in woonwijken controle camera's toestaan.Overlast veroorzakers scherper in de gaten houden en bijsturen.
1) Gerichte en praktische uitwerking en aanpak van de thema's (geen gezwetst)2) Gezond verstand en ervaringsdeskundigen gebruiken, geen tonnen â,¬ uitgeven aan vaag kletsende tig pagina's producerende consultancy buro's
1. Kijk naar de maatschappelijke effecten van de keuze2. Wees actief op die thema's waar je het verschil kunt maken3. Luister niet altijd naar degene die het hardst roept
1. kleinschalige / lokale projecten en buurtinitiatieven welke meerdere van de aspecten van duurzaamheid / circulairiteit, inclusiviteit en (arbeids-) participatie bevorderen actief te ondersteunen. 2. Inkopen (buiten EU aanbesteding om) bij lokale bedrijven / initiatieven welke voorgaande aspecten onderschrijven met woord en daad.
1. Wooncentra voor senioren moet opnieuw worden ingevoerd. 2. Overlast door overmatige hoeveelheid honden en katten: voer belasting in. 3. Jeugdcentra opzetten om hangplekken te voorkomen. 4. Meer contacturen op school: op school leer je meer dan thuis op de bank met je smartphone. Dus geen vrij meer op woensdagmiddag, is ook beter voor werkende ouders. 5. Meer aanpak van witwaswinkels, zoals telefoonreparatiewinkels en nagelstudio's. 6. Extra gemeentelijke belasting op dure auto's (vooral criminelen) 7. Invoering OZB-alternatief voor woonwagenkampen.
100% voor gaan
aan de slag, nu en niet morgen
aandacht en investeren
Aandacht eraan blijven geven
Aandacht met resultaat.
Aandacht voor de jeugd en hun ouders, zoals al beleid is.
Aanpak armoede hoog op agenda. Handhaving intensiveren
Aanpakken CORRUPTIE EN DE CRIMINALITEIT, OOK DE BESTUURDERS DIE ALLEEN MAAR HUN EIGEN BELANG DIENEN! Aanpakken vuurwerk wat al in vroeg en regelmatig gebruikt wordt Verbieden en de verantwoordelijkheid nemen!!
aanpakken en vasthouden
Aansluiten bij bestaande initiatieven
Advies is om referenda te houden, werkelijk te luisteren naar de burgers en niet van boven af beslissingen te nemen waarin de burgers zich niet kunnen vinden.
Afzien van hoge kosten milieu maatregelen.Maak vestigingsklimaat bedrijven beter.Maak binnenstad beter bereikbaar per auto (inclusief gratis parkeren)
Aktie, minder ambtelijke regels en ervoor zorgen dat niet alle speelveldjes voor jongeren volgebouwd gaat worden, dit ook omdat de verwachting is dat de zomers langer en warmer worden.
Alle genoemde items zijn belangrijk. Vraag is waar moet de Gemeente zich wel en niet bemoeien.
Alleen die acties ondernemen waarvoor de gemeente de competentie heeft en die een grote praktische kans van slagen hebben. Dus bij onderwijs: goede accommodaties bijvoorbeeld en aanvullende structurele maaltijdvoorzieningen. Geen inhoudelijke programma's.
Alles is belangrijk, geen idee over prioriteiten
Alles met gemeende aandacht

Alles tegelijk een beetje aanpakken levert weinig op. Dus kies een beperkt aantal speerpunten en doe dat optimaal.
Als er een idee is, overleg dan eerst met de betrokken buurtbewoners voor dat er een 'definitief' plan is
als je de veiligheid in de stad sterk verbetert dan zal dit een positief sneeuwbaleffect hebben op andere belangrijke thema's, zoals leefbaarheid, cultuur
Als je iets wil bereiken moet je beginnen met iets van onderop te organiseren. Ambtenaren moeten ondersteunen, niet voorschrijven.
Als overheid meer grip krijgen op de huizenmarkt en meer sociale huurhuizen bouwen
Als ze dit ook belangreik. Vinden. Dan moeten ook zij er voor 100% gaan staan
Altijd uitgaan van duurzaamheid, vanuit de vraag: wat betekent dit voor toekomstige generaties?maar die vraag moet altijd centraal staan bij alle besluiten.
Armoede bestrijding moet een speer punt zijn. Tweedeling in de samenleving is onaanvaardbaar.
Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen.
Armoede en wonen
Armoede is de grootste oorzaak van het verschil tussen Noord aan de ene kant en Zuid en Presikhaaf aan de andere. Dit vereist beter armoedebeleid en beter onderwijs. Bij dat laatste gaat het juist om het motiveren van kinderen en jongeren om door te leren en zich te ontworstelen aan generatie-overstijgende armoede.
Arnhem heeft onvoldoende woningen voor de eigen inwoners. meer bouwen en minder buitenstaanders importeren
Arnhem hoeft voor mij niet aantrekkelijk te zijn voor mensen uit de randstad. Zorg er voor dat de leefbaarheid van alle Arnhemmers goed is
Arnhem is aan het verloederen. Veel zwervers en hanggroepen op straat, vooral in het centrum en in en om het station
Arnhem is een stad die in de avond niet veilig voelt en in het centrum ook niet is. Belangrijk om dit aan te pakken.
Arnhem moet een gezellige stad met veel groen blijven. Dat is ook een argument om bedrijven mee aan te trekken.
Arnhem moet niet alleen aantrekkelijk zijn voor de "armere" gezinnen. De mensen die meer verdienen willen ook graag gezien en gehoord worden. Nu mogen we alleen betalen en verder onze mond houden
Arnhem staat bekend als drugs stad. Op de middelbare school van mijn kinderen wordt buiten het schoolplein gedeald. Jeugd vind gebruik van drugs de meest normale zaak. Alsof het bij het leven hoort. Ik maak me daar echt zorgen over.
Asociaal gedrag en overlast hard aanpakken, doorgaan met ingeslagen milieu- en klimaat-weg.
Bedenk niet alleen plannen maar voer ze uit.
Bedenk voor elk van de (zeer) belangrijke onderwerpen waar het collega wil dat we staan op 10, 15 en 20 jaar in de toekomst. Het kortetermijdenken van de huidige regering die nu al lange tijd regeert, is de oorzaak van de vele crises waar wij nu mee te maken hebben.
Begin met luisteren naar input van de inwoners.
Behoud de natuur zoveel mogelijk
Bekijk het vanuit het grote geheel. Wat maakt Arnhem aantrekkelijk om je te vestigen? Goede culturele voorzieningen en een goede en duurzame infrastructuur.

Belangrijk zijn de thema's die hiervoor werden aangegeven. Bij voorbeeld Kunst en Cultuur is belangrijk, maar ik vind de andere thema's veel zwaarder wegen. Kunnen wonen, gezondheid, klimaat etc. is belangrijker dan lekker uit te kunnen eten of een mooie voorstelling te kunnen zien. De stadsschouwburg opnieuw opbouwen zou ik voorlopig even uitstellen.
Beleid richten op een duurzame groei en niet blind staren op economische groei.
Beoordeel of plannen ook op de langere termijn positief kunnen doorwerken en op welke manier dit kan worden ondersteund.
Bereikbaar houden van Arnhem. Veiligheid/leefbaarheid inwoners, bouwen van woningen waar meeste vraag naar is, bv starters en ouderen (gelijkvloers, bij/met lotgenoten)
Bereikbaarheid en veiligheid vergroten, blauwe golven moet park worden meer ruimte tussen nieuwbouwwijken, kantoren ombouwen tot appartementen
Bereikbaarheid is erg belangrijk zoals buslijnen die verdwijnen waardoor de oudere mensen ver moeten lopen voor een bus .En de veiligheid hardere straffen voor overtreders
Bereikbaarheid van de stad (A12, Pleiroute) wordt de komende jaren een thema van formaat. Hier op in zetten met Rijk en Regio
Bereikbaarheid: Investeren in OVCultuur: Muziek onderwijs hoort bij de basis voorzieningen van het onderwijs van jongsafaan.GeZondheid: Zorg dat er zonder traineren met Stichting Herenboeren wordt samengewerkt om meerdere stadsboerderijen cooperatief te realiseren. Dit draagt bij aan duurzaamheid, leefbaarheid, inclusieve samenleving, Gemeenschap opbouwen en werkgelegenheid.
berijkbaarheid op plaatsen van ziekenhuis en binnenstad.
Besluit sneller in zaken die ECHT belangrijk zijn
Besteed de middelen effectief en meet de resultaten
besteed geen geld aan (dure) onderzoeken, maar probeer direct oplossingen op tafel te leggen en voer die uit.communiceer, zoveel mogelijk zo direct mogelijk. Niet alleen via websites of via een pagina in de Arnhemse koerier (want deze wordt nauwelijks meer bezorgd)
Besteed geen geld aan schoolmoestuintjes, maar aan verbetering van onderwijs in taal en rekenen.
Besteed het geld naar rato van belangrijkheid
besteed vooral minder aan cultuur en kunst prestige projecten maar besteed dat geld aan de armoede , leefbaarheid en veiligheid in Arnhem
Bestrijding armoede is van belang bijvoorbeeld door de voedselbank te ondersteunen en de 'rijkeren' meer belasting te laten betalen.
Betaalbare woningbouw heeft m.i. prio. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen
Betaalbare woningen bouwen voor de Arnhemmers zelf, desnoods met subsidie en voorlopig geen villa's meer voor rijke mensen uit het westen want de grond raakt op. En meer geld voor de voedselbank.
Beter milieu en geen honger in Arnhem
betere aanpak van criminaliteit en verslaafden die op straat rondhangen en de boel vervuilen. hardere aanpak van overtredingen 1x waarschuwen daarna actie en niet dat softe gedoe meer.
Betere controle op hulp aan de armere in de stad. Als ik als leek kan zien hoe er wordt gefraudeerd en gesjoemeld zit U in de gemeente raad geweldig te slapen en geld weg te gooien.
Betere plannen problemen aanpakken met goede oplossingen. Geen pappen en nathouden
Betere verdeling en controle op of gratis geld(zoals energietoeslag) wel goed terecht komt. Ook niet meteen uitkeren. Er zijn bij mij in mijn omgeving teveel voorbeelden waarin de energietoeslag uitgegeven werd aan luxe goederen, terwijl de eindafrekening nog moet komen...
betere voorlichting vooraf aan groepen die het betreft
Betrek burgers bij de aanpak
Betrek burgers hierbij en luister naar hun inbreng en laat zien dat hiernaar geluisterd is

Betrek de bevolking bij plannen en werkwijze, leg uit waarom. Voorbeeld Schaapsdrift. Als de bewoners was uitgelegd waarom was er veel minder weerstand geweest. Geldt ook voor de gescheiden afvalverwerking. Dus: communiceren.
Betrek de bevolking er echt bij en niet via allerlei "schijncircussen". Communiceer eens eindelijk en wees open en transparant.
Betrek de bewoners bij de plannen, zij hebben ook ideeën, opleiding, ervaring
betrek de burger bij uw aanpak: introduceer burgerraden
Betrek de burgers bij belangrijke beslissingen, zeker als het directe buurtbewoners betreft.
Betrek de doelgroep over wie het gaat erbij, bijvoorbeeld bij armoedebestrijding
Betrek de inwoners er bij
Betrek deskundigen en weeg de mogelijkheden integraal af
Betrek er je doelgroep bij. Daar zit heel veel kennis
betrek inwoners
Betrek niet alleen de bestaande 'praatgroepen' (wijkcomités - buurtoverleggen etc.) maar organiseer zélf inspreekmomenten in de wijken
betrek vooral de burgers, jongeren bij de besluiten die genomen wordenNiet alle problemen half aanpakken (niet alles tegelijk) maar per probleem de volle 100% geven
Bevorder compact wonen (De hoogte in) aub) spaar openbaar groen en de openbare ruimte. Minder eigen (tuin)ruimte, meer openbaar groen. Behalve bomen planten kan je ook aan heesters denken!
Bevordering van multiculturele samenleving
Bewoners vragen waar behoefte aan is.
bezint eer ge begint! betrek 'de werkvloer' (burgers, werkers, experts etc.) op tijd: zij geven vaak gratis advies vanuit de dagelijkse praktijk: wat is haalbaar ? wat gaat wel/niet werken in de uitvoering/handhaving/etc..
bezuinig niet op vrijwilligerswerk, verenigingen, kleinschalige initiatieven van burgers. Zij zijn de kurken waar de samenleving voor een groot gedeelte op drijft. Als ze eenmaal weg zijn, krijg je ze niet terug.
Bij het realiseren van meer woningen aandacht hebben voor diversiteit zodat wijken inclusief zijn
bijv. inclusiviteit: benadrukken dat verantwoordelijkheid niet altijd bij de overheid ligt, maar meerr bij ouders.onderwijs: druk weghalen bij docenten door daadwerkelijke uitvoering minder administratie. Idem voor zorgpersoneel. Onderwijs bijvoorbeeld: terug naar het kartonnetje van vroeger met alleen maat cijfers en één zinnetje aan het eind. Heeft mij niets tekort gedaan, noch mijn ouders. Grote missie: controlekramp bij burgers weghalen.Woningen en klimaat: verhuurders hard aanpakken (had al lang moeten gebeuren) met daadwerkelijke handhaving: verplicht isoleren zonder huurverhoging (wat ze dan natuurlijk wel gaan doen, dus controle en handhaving).
Bijvoorbeeld parkeernorm bij bouwplannen, coalitieakkoord zegt: parkeernorm naar 0 nabij OV-knooppunt. Mobiliteit Arnhem rekent doodleuk met oude normen. Dus dóórpakken.
Binnenstad alleen bereikbaar maken/houden voor ongemotoriseerd verkeer.Verbreed het ov-netwerk (voor zover u daar een spreekwoordelijke vinger in de pap hebt) en werk aan gratis ov.
Blijf beleef tegen elkaar en blijf luisteren. Naar de bevolking en naar elkaar (raadsleden).Hou niet vast aan je stokpaardjes wanneer de bevolkingcdie geen goed plan vinden.
blijf groen denken
Blijf in gesprek met burgers en hulpverleners en luister met aandacht naar hun verhalen om zo een beter beeld te krijgen van wat er nodig is voor een betere stad
blijf je gezonde verstand gebruiken en laat je niet meeslepen door woke en inclusieve trends
Blijf weg van controle en heel veel regels maar stimuleer verantwoordelijkheid nemen bij de burgers
bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot hiervoor in te ruilen.
Breng de grenzeloze verspilling van gemeenteuitgaven terug!!!

Breng focus aan/ prioriteer.Neem sneller besluiten op belangrijke thema's.Blijf binnen de financiële kaders.
Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen. Investeer in zonnepanelen op overheidsgebouwen en stimuleer ondernemers en instellingen om ook te verduurzamen
brtandveiligheid - inspectie van binnenterreinen in de oudere wijken (na de brand in Sint Marten): vaak staat de boel zo volgebouwd dat de brabndweer er niet goed bij kan.Tegelwippen en stadsvergroening zijn goede ontwikkelingen, maar inmiddels gaat men prive gewoon door met het betegelen van achtertuinen, van binnenterreinen parkeerplaatsen maken , parkeren in de voortuin etc. Hier een beleid op ontwikkelen.an.
Burgers meer betrekken cq meebeslissen bij keuzes
Choose your battles. Niet alles willen doen. Geen dingen doen die als erg dwingend worden ervaren, zoals verplicht in de hele stad 30 km rijden. Zo'n maatregel zorgt dat de irritaties van de burger toenemen en er minder bereidheid is en draagvlak voor andere dingen.
Communiceer de noodzaak, doelen en aanpak duidelijk
Communiceer goed
communiceer wat je doet en waarom
Communiceren en luisteren
Communiceren en participatie met de bewoners.
Comvineren van armoedebestrijding met andere themas. Zo hopelijk meer kansen creeeren.
concentreren op enkele hoofdpunten zoals werkgelegenheid. hieruit vloeit voor minder armoede en mogelijk betere gezondheid enz.
Concrete aanpak. Goed gemotiveerd, zonder loze beloften.
Concrete uitvoering geven en niet ellenlange vergaderingen en discussie. Bij democratie telt de meerderheid en dat dan ook gelijk uitvoeren
Criminaliteit aanpakken. Toezicht huurders van winkelpanden. Erop toezien welk aanbod van winkels in de stad of straat
Cultuur: Arnhem heeft een krachtige cultuursector, investeer in een cultuur waar jonge ontwerpers zich willen en kunnen vestigen. Duurzaamheid: Zorg dat verduurzamen toegankelijk is voor kleine en middeninkomens (de SEWA bijvoorbeeld is heel moeilijk en ontransperant). Onderwijs: Kijk of je op de basisscholen er al voor kan zorgen dat de populatie meer gemixt is. (bijvoorbeeld door te werken met een top 5 oid)
Daadkracht
Daadkracht
daadkracht tonen en minder onenigheid binnen het college
Daar waar het kan maatwerk. Concreet, geen moeilijke woorden of ingewikkelde regels en wetgeving. Dicht bij de mensen .
Dat belangen voor de bewoners voor persoonlijke carrierebelangen van ambtenaren zou moeten gaan
Dat er geïnvesteerd wordt in duurzaamheid en kwaliteit.Niet investeren in Events waar nauwelijks animo voor is.Investeer in de leefomgeving en moedig buurtinitatieven die verbindend zijn aan.
Dat is niet eenvoudig aangezien er erg veel belangrijke thema's zijn mijn inziens. Ik denk bijvoorbeeld aan verlening van de A15 om de verkeersdruk te verminderen. Persoonlijk denk ik dat wanneer mensen gezonder gaan leven, veel problemen verminderen. Het is goed voor de sociale controle (groepssporten), ziektekosten en integratie van verschillende doelgroepen bij elkaar.
Dat mag de gekozen gemeenteraad bedenken.
Dat vind ik heel lastig want je moet het geld toch verdelen.
Dat zijn Punten die aandacht nodig hebben, goed overleggen met elkaar, en tot een goed besluit komen
De dingen doen waar zoveel mogelijk mensen, op welke manier dan ook, van profiteren
De jeugd heeft de toekomst.
De juiste man/vrouw op de juiste plek!
De kritieke wijken, waar b.v. armoe kan heersen, goed in de picture houden en event. wijk verbeteren!

De ondersteunende maatregelen voor de zwakke in de samenleving zijn veel te complex en uitgebreid en daardoor op den duur niet houdbaar. Het basisinkomen of de uitkering moet omhoog, dit per persoon vaststellen. Maar dan stoppen met toeslagen, subsidies, pasjes en gratis vervoer.
De onderwijshuisvesting moet op orde komen, dit speelt al heel lang. Wellicht iets meer druk om op de grote besturen om wat scholen te fuseren en om snel groeiende nieuwe schoollocaties(die blijkbaar in een behoefte voorzien) beter te faciliteren.
De prioriteit zou naar mijn mening moeten liggen op leefbaarheid en handhaving. Moeilijk om hier advies in te geven. Maar naar mijn idee moet je er eerst voor zorgen dat je je in een schoon Arnhem prettig voelt, fijn kunt leven maar ook gesteund wordt door de lokale overheid door afspraken die we met elkaar gemaakt hebben daadwerkelijk en actief te handhaven.
De Renovatie van de schouwburg moet goedkoper het over grote deel van de bevolking komt er nooit het is alleen maar voor de rijken.
De samenleving ontwricht door massaimmigratie. Waarschijnlijk is dit punt al bereikt.
De stad mag wel wat groener. Er mag geïnvesteerd worden in een goed onderkomen voor Oostpol en de stadsschouwburg. Vooral voor de inwoners aan de onderkant van de samenleving is goed onderwijs, gezondheidszorg en veiligheid heel belangrijk.
De straat op en spreken met de burgers. Meer bij de plannen en visies betrekken.
De toepassing van directe democratie op wijkniveau stimuleren en met de uitkomsten als gemeente aan de slag gaan.
De veluwe eindigt in de punt van Sonsbeekpark, kruising Zypendaalseweg/Sonsbeekweg. Deze punt moet worden doorgetrokken, óver het stationsplein richting Meinerswijk. Dit zal de leefbaarheid in de binnenstad vergroten en dit is de basis. Dan zit de stad goed in elkaar. Van daar uit kunnen probleemwijken aangepakt worden
De verschillende thema's proberen op de kaart te zetten
Denk aan lange termijn visie: stip op de horizon... wat wordt de koers van Arnhem? Wees creatief
Denk als burger van de gemeente en niet als bestuurder die een project op zijn naam wil hebben, dit is al te vaak gebeurd, wat de burger bakken met geld heeft gekost. Denk hierbij o.a. aan het haven idee met al zijn dure architecten die op kosten van de burger hun dure en onzinnige ideeën mochten uitwerken.
Denk bij alle besluiten aan een leefbare toekomst voor onze kinderen
Denk eens 'out of the box'. Breder dan langs het geijkte stramien waarlangs de huidige politieke besluitvorming nu verloopt.
Denk eerst goed na. Over kosten en gevolg. Dan pas plan maken
Denk goed na voor je aan iets begint, blijf met beide benen aan op de grond en laat je oren niet naar (activistische) belangengroepen hangen
Denk goed na, je kunt het geld maar 1 keer uitgeven
Denk minder aan partijpolitieke belangen en wat meer aan de belangen van de bewoners van Arnhem
Denk niet alleen op de korte termijn of in zgn. prestige projecten maar denk vooral na over wat het beleid over 5 ~ 10 jaar voor effect nog zou moeten hebben.
Denk niet om zetelwinst over vier jaar.Regeren is vooruitzien, zo minimaal mogelijk incidentpolitiek
Denk ook aan de lange termijn, niet alleen snelle oplossingen voor nu.
denk over de lange termijn. Geen ad hoc beleid.
Denk vooral buiten de gebruikelijke kaders, zoek eens een wethouder die echt weet wat er leeft in Arnhem en een partijtijger en carriére jager
Deze met voorkeur behandelen en op agenda plaatsen voor zover dat nog niet is gebeurd.
Deze ook daadwerkelijk aanpakken en besteden aan onbelangrijke dingen
Deze vraag is veel te groot voor dit platform. Algemeen: zorg voor goede ambtenaren. Beloon de mensen met ideeen en initiatief. Flikker de lamzakken eruit.
digitale hulp aanouderen
Doe alles wat er moet gebeuren met aandacht en zorgvuldig. Je bent niet voor niets gekozen

Doe een analyse van de bevolkingssamenstelling over 5, 10, 15 jaar en maak lange termijn beleid voor jeugdzorg, sociale woningbouwtoewijzing, onderwijs.
Doe een beroep op professionals en zet die in als klankbordgroep (kan op elke gebied ik denk dat velen dat zonder vergoeding willen doen)
Doe eens je best!
Doe eens meer aan handhaving door politie edAls je een verkeersbord neerzet moet je controleren
doe eens spijkers met koppen slaan ipv dat oeverloze politieke gepraat
Doe er iets aan behalve praten
Doe goede research
Doe het efficiënt. Dat geeft sneller en beter resultaat en schept bovendien ruimte voor meer zaken.
Doe het integraal: wonen, leven en werken horen bij elkaar. Zorg dat het elkaar versterkt.
doe je best en ga de stad in en leg je oor te luister vraag het de bevolking en beleg geen zaaltjes gesprekken maar ik ben bang dat er niets van terecht komt daar ze de bevolking nu al niet weten te bereiken met de huidige verkiezing voor de boog.
Doe wat aan 1) het zware vrachtverkeer door kleine straten in een woonwijk als Kleuredol, en 2) de parkeeroverlast door gratis parkeren aldaar. En 3) de hondenpoep die de vele Klarendalse honden achterlaten.
Doe wat aan de armoede, dat scheelt ook criminaliteit
Doe wat aan wonen en armoede
Doe wat in het brede belang van iedereen is en doe wat duurzaam toekomstgericht is, en houdt er ook rekening mee dat je bij het één niks over de schutting gooit waar een ander last van heeft. Bijvoorbeeld mensen in de armoede niet helpen leidt vaak ook weer tot een achterstand bij hun kinderen
Doelen moeten haalbaar zijn. Betaalbaar en efficiënt zijn. Klimaatbeleid rustig voortzetten, geen gids stad willen zijn, geen GL en D66 luchtfietserij
Doen de wijk in gaan en niet achter een buro iets bedenken
Door elkaar en elkaars cultuur te leren kennen zullen we beter samen met elkaar kunnen leven. Hierin investeren verbeterd leefbaarheid, veiligheid, en verminderd verdeeldheid
Doorpakken en haalbare doelen stellen. Niet alles hoeft een 10 te zijn, een 7 is ook prima.
doorpakken en niet teveel praten. kiesdrempel instellen zodat er hooguit 5 partijen in de raad zitten voor doelmatig vergaderen. zet de mensen met verstand van zaken op de juiste plek.
Doorpakken, helderheid naar inwoners en niet blijven polderen. Niet iedereen kan zijn zin krijgen.
Doorpakken. Niemand weet vooraf welk idee wel goed is, maar doe in ieder geval iets en blijf er niet over doorzeuren
Doorstroming bevorderen door voor senioren gewenste woningen te bouwen. Dwz geen hoogbouw/appartementen
doortastend op-, aan- en doorpakken prioriteiten ervan maken en onbelangrijke zaken stoppen , verminderen
Doorvoeren en de belangrijkheid van de Stad boven het partij belang
Drie stappenplan: plan maken over omvang en tijdsduur Uitwerkcommissie instellen die het proces bewaakt en volgorde regelt Uitvoeren na goedkeuring van de desbetreffende organen Ca drie maanden aan plan besteden geen drie jaren
Dring mensen geen dingen op. Kijk niet teveel met de roze bril. Zorg voor de ondernemers en de mensen die alles moeten betalen in deze stad. Er zijn grenzen en die grenzen worden al aardig bereikt. Hierdoor krijg je ontevreden burgers.
duidelijk aangeven in gemeent huis aan uis bladen
Duidelijke lange termijn visie neerleggen
Durf impopulaire maatregelen te nemen t.b.v. verbeteren samenkleving. Bijv. bezuinigen op cultuur om armoede te bestrijden of bereikbaarheid minder te maken om vergroening mogelijk te maken

Durf te kiezen voor een thema en zet hier vol op in, overal een beetje geld naartoe is niet altijd de meest effectieve oplossing.
Duurzaamheid besteden aan Rijn en IJssel energie. Zij doen veel goede dingen op dat gebied en voor de inwoners.
Duurzaamheid: integrale aanpak waarbij CO2 besparing en betaalbaarheid op lange termijn hand in hand kunnen gaan en meer opleveren dan zo snel mogelijk 'van het gas af'.
ðŸ˜€
echt luisteren naar wat de burgers zeggen, o.a. middels de resultaten van deze enqueteben bang dat partijpolitieke overwegingen toch weer de boventoon gaan voeren ...
Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals spoorzone, rijnwijk, station zuid.
Een goede en eerlijk verdeling van het geld
Een groot deel van de thema's dient op centraal niveau aangepakt te worden. Dus vanuit Den Haag.Thans wordt er veel te veel punten verschoven naar de gemeenten
Een realistische, pragmatische aanpak van problemen. Geen loze woorden
Efficient/effectief geen ellenlange procedures en vergadercircus
Efficienter werken, kritisch zijn op prestige projecten
Eindelijk eens doorpakken en niet teveel discussies.
Eindelijk eens wat doen
Energie hub Arnhem
Er is een onderzoek geweest mbt gezondheid, vreemd dat we niet de resultaten kregen, ook vreemd dat er geen herhaling bv na een jaar plaatsvindt zodat ook echt de gezondheid van de deelnemers gemeten kan worden
Er moet meer naar de mensen geluisterd worden. En niet alleen van deze vragen lijsten.
er wordt voortgang geboekt in feitelijke inbreng burgers bij verschillende thema's. schokkend om te zien hoe het dan toch jammerlijk misgaat in het overleg mbt herinrichting Parklaan/Prins Hendrikstraat. Inbreng in inrichting leefomgeving is juist cruciaal voor het vertrouwen in de overheid en dat is hierdoor weer ver te zoeken.
er zijn bedrijven die mensen in dienst hebben en ze niet betalen voor de diensten die ze uitvoeren , deze mensen hebben een afstand tot de arbeidsmarkt en kunnen niet voor zichzelf opkomen. Een onkosten vergoeding uit de subsidie die de bedrijven krijgen zou toch mogelijk moeten zijn.
Er zijn zo veel dingen belangrijk. Ik zou geen grote miljoenenprojecten doen die niet absoluut noodzakelijk zijn. Zoals een nieuwe schouwburg. Daar maakt uiteindelijk maar een relatief klein gedeelte van de inwoners gebruik van. Het gros heeft liever een veilige en leefbare omgeving. En ik zou altijd investeren in het milieu, want dat verdient zich altijd terug.
Extra geld, tja. Een aantal zaken is reeds goed geregeld, sommige dingen zullen er altijd zijn, en een aantal punten verdienen aandacht.
fietsbrug naar Oosterbeek via Meinerswijk of langs spoorbrug nij-arn. meer goedkopere huur/koop woningen en iets meer de hoogte in bouwen.
Focus
Focus in subsidies, investeer in samenwerking met stedelijke partners. Wees een schild voor de zwakken en kwersbaren. Maak succes van groene metropoolregio.
Focus niet te veel op de onderkant van de maatschappij. Vergeet niet dat alles gefinancierd wordt door de mensen met 2 tot 4 keer modaal aan inkomen. Je kunt deze doelgroep niet nog meer uitknijpen.
Focus op de behoefte van de inwoners, niet op wat de landelijke politiek verzint. Dat zijn voorbijgangers.
Focus op de menselijke en gemeentelijk schaal. Pak de tastbare dingen aan die de stad leefbaar maken, zoals betaalbare woningen, goed onderwijs, aantrekkelijke cultuur, een mooi straatbeeld en parken. Maak geen prestigeprojecten van thema's die vooral landelijk goed scoren, maar die lokaal te risicovol zijn en weinig opleveren.

focus op kerntaken en laat de rest aan particulieren en ondernemers over. trek als college niet alles naar u en de gemeente toe. maak het particulieren en ondernemers niet te moeilijk. door nog meer regels op te stellen en nog meer te handhaven. deregulering is een must
Focus! kies eerder voor minder thema's en werk die echt goed uit dan te veel thema's half te doen.
Focusgroep bijeenkomsten organiseren met inwoners van de stad, zodat de mensen om wie het gaat betrokken worden bij de aanpak van deze thema's
Frustreer autoverkeer, stimuleer fietsverkeer, zorg voor een glimlach door verrassende en kleurrijke kunstobjecten,
Ga écht kijken wat er speelt en wat er nodig is per wijkdeel in Arnhem! Praat met mensen uit die wijken. Die weten wat er in hun deel nodig is.
Ga bouwen!
ga de wijk in en praat met mensen op straat. bedenk het niet vanachter een buro, maar stel vragen en luister
Ga denken in kansen en benut deze. Ga niet te bureaucratisch om met verbeteringen omdat er altijd wel mensen zijn die bezwaar hebben, leg duidelijk een visie neer voor de stad als geheel en handel daarnaar.
Ga door met het aanpakken van ondermijning en leer mensen constructief omgaan met onderlinge verschillen.
Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!Aanvaard dat Arnhem een provinciestad is, gekenmerkt door laagbouw. Maak er geen Manhattan van, dat lukt toch niet.
Ga eens kritisch kijken in wijken als lange water naar het groenonderhoud en vergelijk dit eens met elsweide. Waarom verschil. Als een wijk beter word onderhouden verhoogd dat ook de leefbaarheid.
Ga er mee aan de slag.
Ga goed met de stad en de inwoners om, kijk om je heen wat direct nodig is en wat misschien op langer termijn kan worden gerealiseerd.
ga ik over nadenken
Ga in gesprek met bewoners en stel dan een plan van aanpak voor
ga in gesprek met bewoners van Arnhem. Vorm met enige regelmaat een werkgroep om ideeen te bespreken
Ga in gesprek met de doelgroepen en wees niet de beste stuurlui. Luister wat er gezegd wordt en niet alleen aanhoren.
Ga in gesprek met de inwoners van de stad.
Ga in gesprek met de overrkoepelende organen van de scholen. Ouders van leerlingen die geen regulier onderwijs kunnen volgen. De uitvallers.
Ga in gesprek met de wijken
Ga in gesprek met een doorsnede van de bevolking uit alle wijken
Ga kijken, luister en denk in mogelijkheden.Wijkaanspreekpunten via de mail heel belangrijk.
Ga niet al het geld uitgeven aan kunst en cultuur. Er zijn belangrijkere aspecten die binnen de samenleving spelen. Zoek de dingen die mensen verbinden en schenk daar aandacht aan. Laat mensen zich gehoord en gezien voelen.
Ga niet mee in de hype waarbij de stem van kleine clubjes zwaarder moet wegen dan die van de samenleving. Zorg voor een goed fundament van leefbaarheid, educatie en gezondheid om zo niet alleen voor de korte termijn (uw zittingsperiode) maar voor de komende tientallen jaren progressie te boeken
Ga niet zelf het wiel uitvinden, het college bestaat uit goedwillende amateurs. Denken dat ze verstand van zaken hebben, maar achteraf had het altijd anders gemoeten.
Ga nog eens goed in het college discussiëren of de belangrijke zaken voor onze stad zonder elkaar te snel of sterkste te willen zijn. Werk eens meer samen

Ga op zoek naar onderwerpen waar de burger direct voordeel bij voelt. Dit vergroot het vertrouwen en daarmee het draagvlak. Als er vertrouwen is zal men ook sneller begrip hebben voor minder populaire onderwerpen.Houd op met symboolpolitiek!
Ga ruimer denken dan alleen voor jezelf.
Ga verantwoord om met geld en beslissingen.
ga verder met de al ingeslagen weg
Ga versnippering tegen. Maak een duidelijke keuze voor de belangrijkste thema's / aandachtsgebieden.Voorkom teveel idealisme, blijf realistisch.Koester wat er is en verbeter dat waar nodig.
Ga zo door ðŸ˜„
ga zorgvuldig om met de gelden die je krijgt en hebt, een project waar een bedrag voor is afgesproken moet dan ook voor dat geld klaar gemaakt worden en niet dat de aannemer nadien komt met het is duurder uitgevallen dus het kost toch meer en dat men dat dan ook god keurt.
Garandeer nu eens de veiligheid van de burgers. Niet vooraf iets beloven en achteraf zeggen "dat had anders gemoeten"Doen! Niet erom heen kletsen. Vele dingen zijn te voorkomen.
Geef als college het goede voorbeeld
Geef duidelijkheid over het beleid. Betrek bewoners maar hou wel tempo
Geef geen geld weg: stimuleer gewenste ontwikkelingen door geld als investeringsmiddel in te zetten.
Geef het geld verstandig uit
Geef minder of geen geld uit aan onbelangrijke dingen. Woningbouw is wel belangrijk maar dingen vernieuwen die in huidige staat prima zijn is echt niet nodig.
geef prioriteit aan thema's die elkaar versterken, bijvoorbeeld de combinatie onderwijs/duurzaamheid/werkgelegenheid
Geef t goede voorbeeld
Geef vergroening van de gemeente en kleine duurzame initiatieven voorrang op landelijk klimaatbeleid. Investeer in de publieke ruimte, meer groen, cultuur, toegankelijkheid en beter onderhoud.Doe meer met de historische kelders. Is er echt niks mogelijk met de verbetering can de brandveiligheid noodzakelijk voor gebruik als winkels en horeca?
Geen
Geen echt advies, maar ik mis een perspectief voor de toekomst in de politieke viesie. Te vaak alleen problemen oplossen of leuke dinge vor de verkiezingen doen. Belangrijk is toch vooral de vraag: Hoe willen we leven met elkaar, niet alleen nu maar ook over 5, 10, 20 jaar? En wat moeten we nu doen daarvoor?
Geen enkel thema staat op zichzelf: armoede, gezondheid en leefbaarheid zijn direct met elkaar verbonden. Een stad met voldoende groen en werkgelegenheid, is goed voor haar inwoners. Ook onderwijs, inclusiviteit en kansen voor kansarmen zijn direct met elkaar verbonden. Investeer in onderwijs en er zal meer balans komen in de Arnhemse samenleving.
Geen geldverspilling aan villabouw of dure appartementencomplexen.
Geen idee, nu
Geen ruzie in gemeenteraad..zo achterlijk...
Geen verkwisting in oa het groene geloof, kunst en cultuur, diversiteit-nonsense, etc
Geen woorden maar Daden!!!!
geen woorden, maar daden, geen extra belasting van woningeigenaren
Gefundeerde afwegingen
Geld naar mensen op de werkvloer, praktische kleinschalige langdurige projecten zonder allerlei managers
Gelijkheid en gelijkwaardig zijn belangrijke uitgangspunten
Gelijkheid in samenleving dan worden mensen weer gelukkiger en kunnen ze meer hebben
Gespikkeld bouwen, diverse wijken, sociale woningbouw, betaalbare koopwoningen
Gewoon doen

Gezond eten en bewegen begint op lagere scholen. Dus volop inzetten op voorkomen van obesitas en bewegingsarmoede.
gezondheid en welzijn zijn de motor voor leefbaarheid en welvaart.
Gezondheidszorg, onderzoek hoe wachtlijsten minder lang kunnen worden. Armoedebestrijding, al op scholen inventariseren en kinderen weerbaarder maken. Meer sociale woningbouw in wijken waar de draagkracht groter is.
Goed luisteren naar de Arnhemse bevolking en prioriteiten stellen. Zodat elke bewoner een fatsoenlijk leven kan hebben in o.a. Arnhem. Criminaliteit en daklozen problematiek blijven aanpakken.
Goed luisteren naar de bevolking en een keer zelf s'avonds en s'nachts rondlopen om te kijken hoe veilig Arnhem is. En meelopen met politie en handhaving. Dan leer je Arnhem kennen. Of met wijkcoaches meelopen. Stagedag bij winkeliers, mensen in de bijstand en wijkcentra, etc dan leer je veel.
Goed luisteren naar de bewoners
Goed luisteren naar de bewoners en transparant blijven.
Goed luisteren naar inwonersDe behoefte goed peilen
Goed luisteren, met name ook naar tegenstanders van een plan. Het moet echter ook duidelijk zijn dat niet iedereen zijn zin kan krijgen
Goed nadenken over hoe je de inwoners het beste kunt helpen, manieren zoeken zodat iedere inwoner van Arnhem zich gezien voelt. Iedereen is belangrijk .Je thuis voelen op de plek waar je woont.
Goed onderwijs
goed onderzoek doen bij de juiste doelgroep
Goed over nadenken en het geld eerlijk verdelen .
Goed verdiepen en informeren. Oog voor mensen. Keuzes maken en daaraan vasthouden.
goede besluitvorming en geen oeverloos geklets
Goede en duidelijke plannen laten zien met een duidelijke agenda waarin perspectief op korte-, middellange- en langere termijn
Goede voorlichting, berbinding met bevolking
goedkope oplossingen ipv eindeloos praten erover en niks doen. meer ondersteuning voor de minima die ook handig is en geen kortingsacties op dure uitjes want daar hebben we het geld niet voor
Gooi de onderlinge meningsverschillen opzij en pak met zijn allen aan!
Gooi geen geld over de brug.
Graag aandacht voor de mensen, die niet veel te besteden hebben: bouw ook voor henâ€¦overigens doet Arnhem dat al heel goed in Arnhem-zuid, complimenten!Ook openbaar vervoeris belangrijk, en wordt alsmaar duurder: start een proef om mensen met een laag inkomen gratis in de bus te laten rijden.
Graag scherp kijken naar misbruik van regelingen en inefficiënt gebruik van budgetten.Beloon mensen die willen werken en zich inzetten voor een fijne samenleving.
Haal ideen op bij de jeugd jongeren wat missen zij en laten zij het gevoel krijgen gehoord te worden zij zijn de toekomst maar vergeet ook de ouderen niet zij hebben al veel gezien en veel zien mislukken
Handhaving in wijken behoeft extra aandacht.
heb iknog niet
Heb oog voor de natuur en klimaatverandering. Vergroen zo veel mogelijk en last natuurgebieden met rust.
Heb vertrouwen in en geef vertrouwen aan de burgers, echt de meeste mensen deugen
HEEL VEEL.....
Helaas geen idee
Help de culture sector. De Nederlandse overheid probeert deze al jaren - met succes - te slopen. Maak daar een einde aan.
Help mensen aan werk en een fatsoenlijk inkomen

Het belangrijk maken van bepaalde thema's maakt vanzelf dat andere thema daarin meeliften. Kijk goed naar dat verband!
Het budget zo eerlijk mogelijk verdelen
het gaat om de balans. Weet waar je invloed op hebt vanuit de gemeente. Vermijd onzindiscussies over hertenkampjes. Dat lokt alleen maar negatieve reacties uit: hoe krijg je dat positief omgebogen voor de Arnhemse samenleving.
Het gaat om het welbevinden in zijn algemeenheid en niet voor een kleine groep
het is net als thuis: goed kijken waar het geld aan besteed wordt en controle hierover
Het is opmerkelijk dat ik veel lees over tegelwippen en vergroening van de binnenstad, maar in de nieuwe buurten in Schuyfgraaf worden niet of nauwlijks omen gepland en in de tuinen verschijnen alleen maar meer tegels en kunstgras.
Het is tijd dat mensen die aan de financiële positieve kant van de samenleving staan zoals u en ik mensen echt vooruit helpen die daartoe zelf niet in staat zijn.
Het is voor de huidige Arnhemse bevolking belangrijk dat men goede huisvesting kan vinden. Voorkomen moet echter worden dat het woningaanbod hier goed is en dat vervolgens veel mensen uit de Randstad hier komen wonen. Arnhem moet niet te groot worden en dus niet meer groeien dan strikt noodzakelijk.
Het klimaat is een te groot ding in Nederland. We gaan de Nederlandse waarden en normen m.b.t. landbouw e.d. weghalen om maar huizen te bouwen. Dit is zo krom als het maar kan. Dan moet er simpelweg een stop op de immigratie komen. Laten wij eerst eens de huidige stand van zaken beter regelen voordat wij nog meer mensen naar binnen halen en daarmee een steeds groter en onhandelbaar probleem creëren.
Het voelt in de politiek in het algemeen alsof mensen de onpopulaire keuzes niet willen maken. Dus ze beloven dat ze zich inzetten voor duurzaamheid maar stemmen dan tegen een motie die duurzaamheid boven economische groei plaatst. Ik zou graag zien dat de politiek zich meer inzet voor duurzaam behoud ipv altijd groei en méér.
Het zijn veel belangrijke onderwerpen, zoek daarom naar elkaar versterkende elementen en zorg voor goede opvolging (niet losstaande initiatieven om maar te laten zien dat er iets wordt gedaan op meerdere vlakken, durf keuzes te maken met een goed onderbouwd verhaal).
Het zou goed zijn om lange termijn visie te bepalen - waarbij initiatieven ook geborgd worden.
hou het gezellig en simpel!?
Hou het simpel. Korte lijnen met belanghebbenden en ervaringsdeskundigen.schakel zo min mogelijk ' universitair geschoolde deskundigen' in.
houd woonwijken woonbaar, wijkagenten, bestrijden vandalisme
Houdt de rug recht als het gaat om het bouwen van woningen ook als er bezwaren zijn uit de buurt. Zorg voor woningen die over 100 jaar nog steeds bijzonder zijn. En zorg dat er voor iedereen wat tussen zit. Kies voor variatie ipv eenheidsworst. Denk ook aan groeimodellen: aan elkaar te koppelen en weer los te koppelen units voor als er gezinsuitbreiding komt of als het gezin weer krimpt. Dit gebeurde vroeger veel bij boven-benedenwoningen en er zijn ook mooie nieuwe voorbeelden in de Houthavens.
Iedereen betrekken, inclusieve samenleving
Ik ben leerkracht en heb dagelijks te maken met de aankomende pubers. Graag eens echt gaan praten en luisteren naar leerkrachten, zij kunnen u heel goed vertellen wat nu echt belangrijk is!!!
Ik ben wel tevreden. Het roer hoeft/moet niet drastisch om.
Ik denk dat we vooral moeten kijken dat we de gemeente financieel gezond houden, zodat als het nodig is, er geld beschikbaar gesteld kan worden aan de mensen die het nodig hebben
Ik heb liever dat het college zich beperkt tot een aantal speerpunten en daar veel progressie op maakt, dan dat er over de volle breedte wordt geïnvesteerd en het rendement zich langzaam ontwikkeld. Kies dan vooral speerpunten die veel (positieve) invloed hebben op de andere thema's.
ik hoop dat zij die ook belangrijk vinden

Ik kan de gehele situatie niet overzien niet wat het kost en niet wat het oplevert en ik zou wel willen adviseren de menselijke maat in te voeren en als er iets moet worden gerealiseerd niet te veel bureaucratie en formulieren en controles in te voeren maar vakmensen goed en zelfstandig met de bewoners eenvoudige beslissingen te kunnen laten nemen.
Ik snap dat middelen verdeeld moeten worden en beperkt zijn. Armoede bestrijding en ongelijkheid in bezit versus niets bezitten aanpakken zou veel aandacht verdienen. Afhaken van burgers van de politiek en radicaliseren richting rechts zou daarmee mogelijk enigszins voorkomen kunnen worden
Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden.
Ik vind dat er veel armoedige wijken zijn in Arnhem met veel criminaliteit. Veel mensen uit een laag milieu die voor veel overlast en onveiligheid zorgen. Dit geeft een slecht beeld van de stad en deze mensen leven vaak in onvrede, slechte gezondheid en negativiteit wat zij uitstralen, wat veel geld kost maar ook veel verdeeldheid. Mijn advies is om dit aan te pakken
Ik vind leefbaarheid belangrijk. Omdat het veel items omvat. Zo vind ik bijvoorbeeld de stad en de wijken er over het algemeen heel mooi uitzien. Allemaal verzorgd. Dat geeft al leefbaarheid. Dat geldt ook voor de Arnhemse binnenstad. In vind Arnhem een fijne stad om in te wonen en te werken. Ik vind alleen dat wij mensen dat allemaal wel eens wat meer mogen waarderen. En dat we allemaal eens wat aardiger voor elkaar zijn. Dat hoort ook bij leefbaarheid. Maar hoe je zoiets moet aanpakken weet ik niet. U vraagt om wensen. Maar het is toch ook wederkerig. We kunnen toch ook een keer tevreden zijn.
Ik vind woningbouw heel belangrijk. Waarom? Omdat heel veel van de andere onderwerpen daarmee samenhangen. Mensen zoeken naar een eigen plekje. Je kunt lang bij je ouders blijven wonen, maar er komt toch dat moment dat mensen echt iets voor zichzelf willen. Daarnaast kan er een situatie zijn dat het zelfs niet verstandig is om bij je ouders te blijven wonen. (Dit is een zin waarbij je ouders door "partner" of "huisgenoot", "straat" of "wijk" kan vervangen) Veiligheid, gezondheid en zo voorts kunnen daardoor in gedrang komen. Bij dit onderwerp even een kleine zijopmerking. Wat ik niet begrijp is waarom pandeigenaren in de binnenstad er mee weg kunnen komen dat ze een heel pand aan een winkelketen verhuren, maar dat de daarboven gelegen ruimte leeg kan blijven. Hier zouden makkelijk woonlocaties van gemaakt kunnen worden.
Ik wil dat die vraagstukken / thema's worden aangepakt die duurzaamheid / energie besparing en kostenbesparing in één klap aanpakken.
Ik zou beter kijken naar waar welke winkels nog bijkomen . Niet meer fastfood in centrum . Ook geen goedkope winkels . Zijn r al genoeg . Anders wordt t eenzijdig
Ik zou graag zien dat de geldstromen eerlijk verdeeld worden onder diegenen die het nodig hebben dat op basis daarvan gekeken wordt naar prioriteiten
Ik zou wat gaan bezuinigen want Arnhem geeft te veel geld uit aan populaire thema's. Die de begroting nodeloos belasten.
In een polariserende samenleving, dient "het slechte" hard aangepakt te worden. Dat begint al met kleine zaken als asociaal parkeergedrag, hondenpoep, zwerfvuil, geluidsoverlast en ander aso-gedrag. Het zijn vaak een paar aso's die een hele wijk verzieken en door intimiderend gedrag mensen thuis onveilig te laten voelen.Daarnaast dient "de maatschappij" an sich zich meer verantwoordelijke te gedragen. Egoïsme, statusdrang, ijdelheid, hebzucht staan aan de basis van de verharding van het ons. Bewust worden hoe het systeem het ons kapot maakt voor winst, zelfverrijking, geen maat houden, foute prioritering van alledaagse zaken en oneerlijke prijssystemen.
In een samenleving dien je in heel de samenleving te investeren, nu lijkt het voor ons alsof er een grote groep vergeten wordt. Kijk niet naar wat bekend is, maar wat nodig is. Ga de wijk in, kom het kantoor uit.

In een stad heeft alles samenhang. Mensen moeten een huis hebben, geld om zich te kunnen onderhouden en ontspannen en zich kunnen ontwikkelen in school en werk. Is dit alles moeizaam door welke sociale reden dan ook, kan men eerder terugvallen op drank en druks. Dit zorgt voor spanningen en onveiligheid. Je krijgt wrijving in wijken en winkeliers willen zich niet zo snel meer vestigen. Ik ben postbezorger geweest op Klarendal. Toen er extra geld naar toe ging was het best te doen. Streng op drugs(gebruik) De samenstelling van de wijk zag je veranderen. Culturen werden bij elkaar gezet, veel slechte woningen (voor gezondheid). In de coronatijd werd het drank en drugsgebruik steeds erger. Ik ben een aantal keer bedreigd en loop er nu niet meer, terwijl ik het zo'n leuke wijk vond. De 'oude' bewoners herkende 'hun' wijk niet meer door het beleid van de verhuurders. Hoe zo'n wijk na opleving toch weer terugviel. Dan kan je plantenbaken neerzetten wat je wil om de buurt op te vrolijken, maar dat gaat niet lukken. Een wijk kan maar een bepaald aantal problemen aan.
In elk geval prioriteit aan het ophefen van tegenstellingen binnen de bevolking.
in goed overleg met bewoners en betrokkenen
In het opstellen van beleid op deze thema's, zou ik adviseren om zich vooral te richten op grondoorzaken. Om eerst intern te kijken wat er speelt en dan te bezien wat daar in de buitenwereld ene reflectie van is.Criminaliteit, zelfverwaarlozing, vervuiling, etc... zijn niet zozeer problemen an sich, maar eerder gevolgen van diepere oorzaken.In hoeverre voelt men zich verbonden met zichzelf, de familie, de buren, de buurt, de stad?In hoeverre voelt men zich nuttig en heeft men het gevoel iets bij te dragen aan een gezamenlijk doel?In hoeverre heeft men een gevoel van zingeving en een eigen doel in het leven, etc....Vanuit het werk dat ik doe is mij keer op keer helder geworden dat nagenoeg alle problemen in de samenleving voortkomen uit gevoelens van leegte, onvermogen, onverbonden-/eenzaamheid, uitzichtloosheid, etc...Indien een college startend vanuit het verstand maatschappelijke vraagstukken zou aanlopen, verwacht ik dat er in de kern weinig zal veranderen.Ik zou het mooi vinden te zien dat er vanuit het college meer vanuit het Hart gehandeld zou worden.Ik weet het, het klinkt misschien vaag en spiritueel, maar in de kern is het wel waar het om gaat.
Inclusie en diversiteit is Héél belangrijk en dat begint al bij de jeugd (bewustwording in onderwijs en óók bijv, in sport) over samen leven met elkaar.
Informatie en uitleg waarom er gedaan wordt, wat er wordt gedaan. Verantwoording nemen
Inspraak
Inspraak en ideeën van belanghebbenden meenemen.
Inspraak en meepraten moeten anders worden geregeld. Nu lijkt het zo dat burgers wel iets mogen zeggen, maar dat er vervolgens even niets mee gebeurt, tot anderhalf jaar later een totaal ander plan uit de koker van de gemeenteambtenaren - of vaker - een ingehuurd bureau wordt gepresenteerd.Dat is om verschillende redenen behoorlijk fnuikend:voor het vertrouwen 'in de gemeente' maar ook zonde van alle energie die je eerst genereert.Voorbeelden van afgelopen tijd: omgevingsplannen Plattenburg en Presikhaaf. Dat is zacht gezegd niet heel voorbeeldig verlopen.
Instellen burgeradviesgroepen.
Integraal aanpakken en kijken naar maatregelen met brede impact ipv hele lange discussies over kleinere onderwerpen als schouwburg.
integraal beschouwen
Inventariseer op welke een of twee gebieden de meeste achterstand is en focus daarop.
Investeer alsjeblieft in een duurzame toekomst, dat kost nu geld maar levert veel meer op
Investeer in die thema's. Stop met geld uitgeven aan armoede, etc., dat is een landelijke aangelegenheid. Idem wat betreft klimaat e.d.
Investeer in duurzaamheid, juist ook voor de mensen die lijden aan energiearmoede.
Investeer in een groene en gezonde leefomgeving vooral ook in de 'sociaal zwakste' wijken. Investeer in goede en niet te dure woningen
investeer in een groene stad met goed openbaar vervoer en veel fietsinfrastructuur en

Investeer in groen, veiligheid, leefomgeving als goede basis. Ga niet investeren in zaken waar inwoners zichzelf ook niet voor willen inzetten. Wees bewust van je taak en het feit dat je geld uitgeeft dat is gegeven door de inwoners.
Investeer in het activeren van mensen die in de bijstand zitten. Iedereen die kan werken, evt met ondersteuning, kan aan het werk geholpen worden. Dit heeft meerdere voordelen, minder uitgaven aan uitkeringen, vergroting van de zelfredzaamheid van inwoners, het gevoel weer mee te doen. En meer mensen op de arbeidsmarkt, wat onder andere in de bouw kan helpen om met woningen te bouwen.
Investeer in kleinschalige elektrische vervoer voorzieningen om het centrum te bevoorraden en haal daarmee grote (diesel) vrachtwagens het centrum uit. Gratis parkeren op transferia, met goede snelle en goedkopen busverbindingen naar het centrum. Zoek naar mogelijkheden om het verkeer zo min mogelijk door verkeerslichten gehinderd de stad door/uit te krijgen. Minder file is minder uitstoot. Verkeer over de A325 vanuit Nijmegen kan ook zonder verkeerslichten rechtsaf de Pleij op. Dat scheelt files en uitstoot
Investeer in kunst en cultuur en werk met minder ambtenaren. Minder bureaucratie
investeer in onderdelen waar de stad zich verder in kan onderscheiden. En voorkom/verminder factoren die ontregelend en negatief zijn zoals de vrijheid waarmee criminele groepen functioneren.
Investeer in projecten die uiteindelijk op eigen benen kunnen staan. Investeren in duurzaamheid betaald zichzelf terug. Kosten die je nu maakt, zijn later inkomsten en kunnen dan ingezet worden voor andere doelen
Investeer veel meer in zowel veiligheid op straat als in het tegengaan van ondermijning
Investeer vooral in mensen
Investeren in armere wijken.
Investeren in een duurzame toekomst is van levensbelang, ook voor alle andere thema's. Ga voor doelen voor de langere termijn!
Investeren: in armoedebestrijding in onderwijs op maat en zonder vooroordelen (bijv. vanwege etnische afkomst ouders). In het bevorderen van inzicht in hoe je weet of iets waar is.Vooral ook investeren zonder geïnstitutionaliseerd wantrouwen in de vorm van controle vooraf zodat juist de zwakkeren niet aan bod komen omdat ze de ingebouwde hoge drempel niet over komen.
Inzetten op aantrekken van bedrijven en instellingen ivm werkgelegenheidDoortrekken A15 en daardoor ontlasting verkeersdruk in ZuidOp peil houden culturele voorzieningen
inzetten op biodiversiteit en natuur, omdat dit ecosysteemdiensten levert
Inzetten op inclusiviteit
Inzicht
inzicht en wijsheid en kundigheid en vooral niet te veel 'onderzoek' en gepraat: maar DOEN!
Inzicht ontwikkelen en doortastendheid tonen
Is al te laat,de polikliniek had in Arnhem-zuid moeten blijven .Een bejaardenhuis had moeten blijven.De schouwburg moet blijven al vind ik dat het veel te veel gaat kosten.
Je afvragen hoe je het minder bureacratisch kunt doen zodat het effectiever geregeld wordt dan nu.Iedere regeling moet praktisch en te begrijpen zijn voor iedereen. De inzet moet meer opleveren dan het kost
Je kan mensen beter een fiets geven met in de buurt een plek waar ze goedkoop voor onderhoud terecht kunnen, dan gratis ov
Je kunt je geld maar een keer uitgeven. Probeer het geld zo eerlijk mogelijk te verdelen. Alle thema's zijn te belangrijk om er een van te schrappen
Je niet laten leiden door eigen of partijbelangen maar het algemeen belang van nut en noodzaak.
juiste aanpak bij armoedebestrijding, maak speerpunten voor een weloverwogen aanpak voor een aantal onderwerpen van armoedebestrijding maar probeer niet alles tegelijkertijd aan te pakken
Kaders omgevingswet betreffende meer groen misschien ten koste van wat woningen in een nieuwbouw plan
Kan ik zo niet zeggen

Kansengelijkheid moet misschien wel de belangrijkste uitdaging zijn voor alle bestuurders. Onafhankelijk van het beleidsveld moet worden gekeken of iedereen wel gelijke kansen heeft bij de ontwikkelingen die het gemeentebestuur wil realiseren. Vervreemding tussen bewonersgroepen onderling is een groot probleem dat plotseling en onverwacht kan openbaren. Ook dit onderwerp overstijgt de beleidsvelden en verdient brede aandacht.
Kies realiseerbare doelen
Kies thema's waar je voor wilt gaan zoals onderwijs en armoede en maak vooral een plan voor de komende 10 jaar.
Kies voor een integrale benadering. Durf duidelijke kaders te stellen en laat het aan de buurt, bewoners, markt of professionals over. Regeldruk heeft nog nooit iets goeds gebracht!
Kies voor een pragmatische hands on aanpak waarvan snel resultaten zichtbaar zijn. Dit liever dan theoretische studie op studie die geen executie fase kennen.
Kijk en luister goed naar wat de gemiddelde burger wilt en nodig heeft. Focus je niet op prestigeprojecten (zoals haven in de binnenstad, verduurzamen stadhuis, nieuwe schouwburg, etc.) maar focus je op de basisvoorzieningen (onderwijs, zorg, woningbouw, bereikbaarheid, etc.). Probeer niet het wiel opnieuw uit te vinden (diftar) maar kijk goed naar wat bij andere gemeenten wel of niet werkt.
Kijk en luister naar alle inwoners en doe geen dingen omdat jij cq jouw partij denkt dat dat is wat de burger wil. Het gaat niet om partijbelang maar om het belang van de burger
Kijk en luister vanuit de mens (in plaats vanuit politieke stromingen) naar de behoeften van de inwoners van Arnhem. Keer terug naar de gemeenschap Arnhem en onttrek u aan de bemoeizucht en dwang van de "hogere" overheden. Als we goed voor de gemeente zorgen, komt er vanzelf ruimte voor samenwerkingen met externe partijen. Op dit moment wordt het beleid teveel bepaald door just deze externe partijen.
Kijk en onderzoek wat en hoe de samenleving het zou willen. Samenspraak.
Kijk goed met alles dat alle inwoners zich zoveel mogelijk gehoord voelen.
Kijk goed naar het draagvlak onder de bevolking, wees pragmatisch
Kijk goed naar rendement maatregelenVermijd maatregelen die in de smaak van de kiezer vallen maar complex zijn, veel energie kosten en amper iets opleveren.
Kijk goed naar wat landelijke thema's zijn en wat lokale zijn. Klimaat is een belangrijk thema maar op sommige punten echt een landelijk, of zelfs Europees thema. Kijk juist hoe lokaal ingezet kan worden. Zie de bewoners van Arnhem niet als melkkoe. Niet elke keer het budget verhogen als het niet sluitend is. Als het geld er niet is dan moet je bezuinigen, dat doen wij thuis ook.
Kijk goed wat er leeft onder de bevolking en zorg dat iedere burger profiteert van het beleid
Kijk in kader van klimaat wat nog verbetert kan worden aan OV. En goede islolatie van woningen. Ook versnelling aanpak 'van het gas af'. En beter afvalbeleid, zodat we weer beter gaan scheiden (zo jammer dat DIFTAR weer afgezegd is, buiten wat dat weer aan kosten voor zijn gemaakt).
Kijk jaren vooruit, dus geen kortetermijnoplossingen
Kijk met een holistische blik en vanuit de mens en omgeving, niet vanuit efficientie. Uiteindelijk is een gezonde en gelukkige bevolking goedkoper. Met de holistische blik bedoel ik dat de thema's integraal moeten worden gezien en niet als losse items. Wat mij betreft is biodiversiteit en een gezonde leefomgeving dat wat in alle thema's verweven zou moeten zijn. Als laatste: durf beslissingen te nemen. Moeten fietsers worden vergast door brommers, of kan dit anders? Moeten heel veel mensen last hebben (en zorgkosten maken) omdat anderen hout willen stoken?
Kijk met een zeer lange termijn scope
Kijk naar armoede in de samenleving. Daar zit volgens mij ook gezondheid en leefbaarheid aan gekoppeld.Armoede heeft volgens mij een grote invloed op alle thema,s die voorbij Zijn gekomen en heeft veel aandacht nodig. Stop met de extraatjes voor de wijk initiatieven in de rijke wijken. Ik woon zelf in zo,n wijk en denk besteed het aan mensen die het echt nodig hebben. We leven nu in een andere tijd en meer aan delen moeten denken

Kijk naar de daadwerkelijke behoefte die er is wat betreft woningen. Ik begrijp bijvoorbeeld dat er duurdere woningen in de zuidelijke binnenstad zijn gekomen, om (waarschijnlijk) de buurt aantrekkelijker te maken voor een meer diverse doelgroep, maar je kunt hierin ook overdrijven. Dus kijk goed naar de behoeften die er zijn.
Kijk naar Noord en Zuid. Noord wordt alsmaar aantrekkelijker gemaakt terwijl Zuid alleen maar wordt volgebouwd, zonder dat de voorzieningen meegroeien. Ook mag er meer aandacht zijn voor de leefbaarheid en wensen van inwoners die veel betalen, oftewel de mensen met een koopwoning en auto.
Kijk naar waarom door heel veel mensen Nijmegen als een leukere stad wordt ervaren. Doe daar iets mee...
Kijk over je eigen schaduw heen, wees wars van politieke, vanuit machtsdenken gevoede, manipulatie. Voel in wat een rationele burger aan behoeftes heeft en handel daarnaar.
Kijk verder dan je eigen partijpolitieke neus lang is.
Kijk vooral naar de lagere inkomens in de kans arme wijken
Kijk vooral naar de lang termijn effecten
Kijk waar je gaat bouwen. De stadsblokken is een no go. Leuk prestige project en als het mis gaat wie betaalt dan de schade? Toch niet de Arnhemmers
Kijk wat in deze tijd belangrijk is voor de inwoners van Arnhem. Misschien iets minder uitgeven aan het voorop lopen in duurzaamheid maar meer investeren in de mensen die nu moeten overleven met de hoge prijzen.En het belonen van groen in tuinen, wijken, de stadDenk praktisch na en denk goed na voor je je geld uitgeeft. misschien zijn er belangen te combineren?
kijk wat meer naar best practises elders in het land/ europa en pas alleen geverifieerde en onderbouwd gekwalificeerde maatregelen toe. Monitor het goed en durf te besluiten iets te stoppen als het niet werkt. Zorg dat je altijd kunt beargumenteren dat waar je geld aan uit geeft, toekomt aan hen die niet of slecht in hun eigen bestaan kunnen voorzien. Daar is namelijk een overheid voor. Hang je oren wat minder naar schreeuwers en meer naar basisbehoeftigen
Kijk welke ideeën er onder de mensen leven.Durf knopen door te hakken.
Kijk, luister en ontmoet.De burgemeester geeft vaak het goede voorbeeld.
kijken op lange termijn wat nodig is ipv korte termijn werk
Kijken wat er al gebeurd en in ontwikkeling is. Partners in de samenleving vinden om mee samen te werken en zo kennis en advies uit de praktijk meenemen. Oppassen dat het geld niet opgaat aan het onderzoeken van thema's en het schrijven van rapporten.
Klimaat en duurzaamheid zijn essentieel voor het voortbestaan van onze planeet, Gemeente moet het voortouw nemen om bewoners te stimulerende het voortouw te nemen en daarnaast te zorgen dat juridische belemmeringen weggehaald worden. Daarnaast is tweedeling in de samenleving erg belangrijk en dat moet zich richten op wonen, leefbaarheid, gezondheid, werkgelegenheid in de wijken met mensen met de laagste inkomens en dan ook samen met die mensen.
Klimaat, leefbaarheid, duurzaamheid etcetera prevaleren boven economie
klimaat,gekoppeld aan duurzaamheid en leefbaarheid heeft prioriteit
Klimaatbestendig maken van de lagere delen van de stad. Inzetten op vergroening
kloof tussen arm en rijk verkleinen door middel van structurele aanpak (bijvoorbeeld sociale woningbouw) en niet via eenmalige subsidies
Knopen doorhakken!
Kom eens uit die "ivoren toren" en ga het gesprek aan met ALLE betrokkenen en niet alleen met personen die zich belangrijk voelen
Kom met een totaal plan, Laar samenhang zien
Kom uit die linkse bubbel.
koppel milieu aanpak(ontkoppeling regenwater bv.) aan teams met kansarmen, integratie...maak verhuizen makkelijker, met meer huizen!dit verkleind het woonwerk verkeer.
kort en bondig formuleren met een heldere tijdlijn.

Kunst en cultuur zijn in de huidige tijd met armoede en woningnood totaal onbelangrijk.
Laat beslissingen niet hangen naar de landelijke politiek. Daarvan ligt de focus op het westen omdat daar de meeste stemmers zitten. Investeer in werkgelegenheid en behoud daarvan. In de toekomst gaan we rekeningrijden en met het OV naar het westen is geen doen. Inwoners worden dan bestraft als ze in het westen werken terwijl hun baan "afgepakt" is door landelijk beleid.
Laat de bestaande koninkrijken binnen de gemeentelijke organisatie vallen en betrek bij een veel meer integrale beleidsvoering burgers in een zo'n vroeg mogelijk stadium bij de voorbereiding van besluitvorming, de planvorming en de uitvoering van beleid. Durf lange termijn visie te ontwikkelen samen met de betrokken burgers en vindt creatief oplossingen buiten alle bestaande systeem kaders. Deze zijn allemaal ingegeven door risico beperking, korte termijn oplossingen die meer de continuïteit van de politieke partijen dan de houdbaarheid en de verbetering van de samenleving nastreven. Doorbreek bureaucratische regelgeving, die verstikkend werkt op de veerkracht van wijk- en stad gemeenschap. En ontworstel je uit de geld gedreven beleidsdoelstellingen.
Laat je in keuzes ook adviseren door betrokkenen
Laat je niet beïnvloeden door schreeuwende actiegroepen die maar een klein gedeelte van de mensen vertegenwoordigd.
Laat je niet door allemaal bijzaken en minderheden afleiden. De meerderheid telt en niet de woke minderheid.
Laat je oren niet hangen naar projectontwikkelaars voor woningbouw, maar heb een eigen woningbouwvisie
Laat mensen vanuit de gehele gemeente meebeslissen.
laat mensen zelf initiatief nemen
Laat politici keuzes maken ipv sentimenten op sociale media.
Laat regelingen en processen die tot hulp en steun van de worstelende mens bedoeld zijn op elkaar aansluiten en elkaar niet in de weg zitten of vertragen. Stel een speciale bevoegdheid in om bij die vertragingen en patstellingen een knoop door te mogen hakken om adequate en snelle hulp en oplossingen te kunnen bieden
Laat vooral "duidelijk" zien wat het college doet / aanpakt.
Laat zien wat we zijn, waar we voor staan, groen groener. Waar zijn we goed in, groene stad. Benut onze kunstacademie veel beter, immers dit gouden paard krijgt te weinig eer en waardering. Arnhem de groene kunststad.
Lange termijn denken
Laten ze werk er van maken en dan ook uit laten voeren
Leefbaarheid - zorg voor gelijkblijvende of meer groene, recreatieve plaatsen binnen de gemeente. En zorg dat het gebied langs de Rijn veel aantrekkelijker wordt voor de burgers om te verpozen / recreeren. Voorkom verpaupering van de stad
Leefbaarheid , schone lucht / Handhaving, milieu, zwerfafval, verwarde personen, Wonen: appartementen voor ouderen & jeugd : Winkels & toerisme: meer diversiteit en vergroenen: Onderwijs: meer Nederlandse studenten
Leefbaarheid en onderwijs als die goed zijn geregeld geeft dat rust in de samenleving.
Leefbaarheid en veiligheid zijn belangrijk, anders verloedert de stad en gaan de hoger opgeleiden weg
Leefbaarheid raakt veel andere thema's, zet dat centraal
LeefbaarheidDaklozenprobleem
Leegstaande kantoorpanden gereed maken voor studio's voor studenten of starters.
Lees 'Sander en de brug'. Uitstekende invalshoeken voor een andere kijk op de (Arnhemse) samenleving.
Leg bedrijven, verhuurders eisen op qua verduurzaming. Ga hiermee aan de slag op landelijk niveau. inversteer in coÂ² reductie maar pak het aan in plaats van er over te praten.
Leg beleid uit op het taal- en kennisniveau van de Arnhemmers. Werk aan een goede inclusieve lange termijnvisie en niet teveel op het geluid van populisten en de mopperaars.

leg niet zo de druk op inclusiviteit, iedereen doet gewoon mee. Juist die nadruk creëert hokjes
Leren nadenken over maatschappelijk relevante zaken en hierna dit in de praktijk te brengen.
Let eens iets meer op de bevolking. En geen populistisch partij politiek spelen. Onzin standpunten bij uw eigen partijen eruit gooien. Geen hoogdravend geneuzel, dat totaal geen raakvlak met de bevolking heeft. Zowel oppositie als college partijen spelen iets teveel hun eigen agenda, zonder zich iets maar gelegen te laten liggen aan de kiezers. Jammer jammer en jammer.
Let meer op leefbaarheid in de armere wijken
Lobby voor landelijke aanpak.
Lokale problemen oplossen, niet de wereldproblemen.
Loop niet huilend weg tijdens een debat.
Luister
luister beter naar inwoners kom uit het gemeentehuis en luister in de wijken wat er speelt en naar de verenigingen(sport cultuur ed)
Luister echt naar de bewoners en bedenk niet teveel van tevoren achter het bureau en plan voor de langere termijn: heel klein voorbeeld: is wel goed nagedacht over de wilgentenen manden om de boomspiegels...nu al op veel plekken kapot....
Luister goed naar de geluiden van de inwoners. Waar zitten pijnpunten en waar is invloed. Concrete plannen hebben mi het meeste effect. Zet ook inwoners in om zelf te verbeteren op initiatieven
Luister meer naar de burger. Kom uit die bubbel en ga in gesprek. Telkens weer.
Luister meer naar de gewone arnhemmer.
Luister meer naar de inwoners van Arnhem.
Luister meer naar de mensen in de verschillende wijken.En laat mensen initiatieven ontwikkelen die ook ondersteund worden
Luister meer naar je bevolking
Luister naar bewoners en minder principe- en prestige-objecten.
Luister naar de Arnhemse bewoners. Bied ruimte voor dialoog en informeer. Druk geen onzinnige dingen door omwille van politiek. Kijk vooral naar de lange termijn.
Luister naar de bevolking en zit er niet voor jezelf. Kijk in de wijk waar iets moet gebeuren praat eerst met de bewoners daarna een plan maken. Bewoners wonen in de wijk en weten wat er speelt.
Luister naar de burger en maak weloverwogen keuzes
Luister naar de burgers
Luister naar de burgers
Luister naar de burgers.
Luister naar de GEWONE mensen. Wees niet arrogant door gewone mensen hautain aan de kant te schuiven, vooral niet als ze een andere mening hebben.
Luister naar de inwoners
Luister naar de inwoners
Luister naar de inwoners!
Luister naar de inwoners, kies voor duurzaamheid, gezondheid en eerlijkheid op lange termijn, dus ook over de 4 jaar van politieke wisseling heen. Liever iets met lange adem en grondigheid, wat zich op lange termijn en langdurig terugbetaald, dan korte termijn keuzes. Wat minder beslissingen nemen vanuit lobby, macht en geld. Als Arnhem daarin voorop zou kunnen lopen, maakt me dat nog trotser op onze mooie stad.
Luister naar de inwoners.
Luister naar de inwoners. Ik twijfel niet aan de betrokkenheid van de personen die plannen schrijven, maar de inwoners weten beter wat zij nodig hebben. Milieu en duurzaamheid zijn belangrijke thema's, maar als jij je rekeningen niet kan betalen is dat niet wat je belangrijk vindt. Het aan banden leggen van suikers, vet, roken, drinken is ook een dergelijk thema. Niemand zit te wachten op betutteling.
Luister naar de mensen die ermee te maken hebben.

Luister naar de mensen in de wijk!
luister naar de mensen in het veld over gezondheid en veiligheid en wonen. Er zijn goede ideeën over bereikbaarheid met name in flexibele oplossingen mbt piekbelasting.
Luister naar de mensen op de werkvloer
Luister naar de mensen uit Arnhem
Luister naar degene die er mee te maken hebben zoals artsen en jeugd
Luister naar mensen die met argumenten komen, redelijkheid en compromisbereidheid uitstralen: negeer schreeuwers, haatzaaiers en complotdenkers
Luister ook lokaal naar de mensen. Wat zijn de wensen in de wijk
Luister veel meer naar de middengroepen en helemaal niet naar de n
Luisteren na de inwonersMinder regeltjes en wetten
Luisteren naar burgerinitiatief als het gaat om natuur en bomen beleid . Zorgen rondom biomassacentrale serieus nemen
Luisteren naar de bewoners en kom vaker "op de vloer".
luisteren naar de bewoners van Arnhem . Vnl de mensen die er in de buurt wonen.
Luisteren naar de burger en niet eigen straatjes in willen vullen ten koste van alles
luisteren naar de mensen in de stad, de gewone burger, niet teveel regels maar individueel bekijkenafspraken nakomen
Luisteren wat uw burgers vinden
Luisteren,echt luisteren naar de mensen
Luistergoed naar mensen die er verstand van hebben
Maak Arnhem een warme stad. Sloop oude gebouwen niet maar renoveer. Respecteer de aantrekkingskracht van een regionaal winkelcentrum met breed aanbod en aansprekende bouwstijlen (zoals nieuwe bibliotheek.
Maak Arnhem klimaatbestendiger, bv. met nog meer groen in de stad. En dus ook de blauw-witte stenen bij de Nelson Mandela brug eruit en dit deel fors vergroenen (bomen).
Maak beleid óók zichtbaar (realiseer zichtbare resultaten) terwijl je ondertussen werkt aan minder zichtbare resultaten.
Maak de combinatie armoede en energietransitie. Maak de wijken (incl nieuwbouw) vooral voor de bewoners en niet voor de stenen/aantallen. De menselijke maat moet leidend zijn.
Maak duidelijke keuzes en stel prioriteiten ook al houdt dit in dat bepaalde thema's minder aan bod komen.
Maak een duidelijke keuze. Niet alle problemen kunnen tegelijk aangepakt worden.
Maak een integrale aanpak om Arnhem de groenste stad (fysiek als duurzaam) van Europa te maken! Alle ingrediënten zijn aanwezig, doe daar wat mee!
maak een woedescheiding tussen gemeente belangen en Rijksoverheid , er is nu regelmatig overlap
Maak eerst een goede kostenanalyse, inevesteringbeslissing. Geen referendum na invoering of investering.
Maak er kernpunten van
Maak gebruik van burgers om dingen voor elkaar te krijgen, te onderhouden, etc. Waarbij de gemeente een coordinerende rol speelt. Maak burgers verantwoordelijk voor iets.
Maak grote problemen klein en probeer op die manier steeds passende oplossingen te vinden. Vele kleine oplossingen maken ook 1 totale oplossing maar gaan vaak wel sneller dan het vinden van 1 grote oplossing. Luister hierbij ook écht naar de bewoners (en niet ambtelijk voor de vorm) .Dit kan bijvoorbeeld via buurthuizen en wijkcentra of een wijkenquête in de wijkkrant of wijkwebsite. Zo krijg je inzicht in wat er echt leeft in plaats van algemenere meningen die door het land gaan. Vind wat speelt in Arnhem en regel het voor Arnhem
Maak het de mens simpel. simpel vervoer, simpele afval inzameling. En een duidelijk plan waar je heen wilt
Maak het lonend om je in te zetten voor de stad en de mensen.

Maak het makkelijk bereikbaar
Maak keuzes en ga ervoor.
Maak nu eerst iets af
Maak reclame voor Arnhem om mensen te trekken! Geef voordeel aan kapitaalkrachtigen die zich hier willen vestigen, zoals gratis parkeren en belastingvoordeel. Arnhem heeft deze mensen (helaas) heel erg hard nodig. Vooral om werkgelegenheid te creëren voor de (veel aanwezige) armere Arnhemmers.
Maak transparant overzicht zodat burgers dit goed begrijpen over welk thema het gaat, en niet in ambtelijke taal
Maak uitlegbare keuzes voor wat je wel en niet doet en zorg dat je die ook naleeft/ nakomt.
Maakt het aantrekkelijk om in Arnhem te werken, winkelen en wonen. Als er geld uitgegeven wordt in onze stad, valt er ook meer uit te geven op de verbindende thema's.
Medezeggenschap vanuit de burgers is belangrijk. En daar zou ik ook zeker niet mee stoppen. Wél zou ik er een extra dimensie aan toevoegen. Het lijkt mij een goed idee om bij de totstandkoming van beleid de deskundigheid van inwoners op bepaalde thema's/vakgebieden in te zetten. Dus náást de bijeenkomsten met 'leken' ook sessies met deskundigen organiseren.
Meer aandacht en meer geld
Meer aandacht voor cultuur en natuur in Arnhem-Zuid.
Meer aandacht voor de achterstandswijken dan voor de goudkusten
Meer aandacht voor projecten op het gebied van gezondheid
Meer actie minder praten
Meer afstemming met de bevolking, bewoners van Arnhem. Probeer meer in gesprek te gaan
Meer betaalbare woningen, meer handhaving in de stad
Meer contact hebben met de bewoners.
Meer contact tussen inwoners en toezicht over misstanden en ook daadwerkelijk optreden
meer de bevolking te raadplrgen
Meer en beter luisteren naar wat de Arnhemse burgers zelf willen, bijvoorbeeld door het organiseren van referenda. Geen voorstellen er doorheen drukken als de meerderheid van de Arnhemmers tegen is. Betrek ook de oppositiepartijen bij de besluitvorming. Zorg voor een breed draagvlak.
Meer energie, tijd en geld steken in de energietransitie zodat de doelen voor 2050 behaald worden!
Meer focus op uitvoering samen met partijen (inwoners en bedrijfsleven) uit de gemeente. Minder focus op beleidsontwikkeling, deze is nu te versnippert (jeugd, cultuur, inclusie, diversiteit, duurzaamheid).
meer geld besteden aan zaken die echt van belang zijn, en meer om de burgers bekommeren die het echt nodig hebben en geen dure investeringen doen in zaken die niet van belang zijn
Meer groen en bereikbaarheid vergroten
Meer in gesprek met de burgers, daar leven de goede ideeën. Niet zorgen voor, niet zorgen dat, maar zorgen met!Jongeren zijn onze toekomst: zij kunnen hun leven niet opstarten door een schrijnend gebrek aan geschikte woonruimte. Dat zelfde geldt voor sociaal economisch zwakkere groepen. Arnhem: ga niet alleen maar voor het grote geld!
Meer inspelen op gebruik (e)fiets. Scholing is de manier om uit de armoede te komen. Eisen stellen aan bijstand (vrijwilligerswerk)

meer inzetten op woongelegenheid voor jong volwassenen door nieuwe woonvormen toe te staan. Hierbij kan gedacht worden aan een boerderij, die niet meer als zodanig in gebruik is en waar de oorspronkelijke bewoners in het voorhuis blijven wonen (b.v. ouders of grootouders) en kinderen de stal of een opslagloods verbouwen tot een tweede woning. Daarbij kan de de kavel in kwestie ongesplitst blijven en is de belasting van het milieu minder dan in geval het een boerenbedrijf of paardenstal zou zijn gebleven. Voordeel is bovendien dat indien mantelzorg nodig is dit makkelijker gerealiseerd kan worden dan wanneer (klein) kinderen ver(der) weg wonen. Variaties hierop zijn volop te bedenken. Maar zijn in landelijk gebied door de abnormaal grote hoeveelheid regels niet tot nauwelijks mogelijk. Ook de gemeente Arnhem is in dezen niet erg geneigd om soepeler met regels om te gaan.
meer luisteren naar de inwoners en er wat mee doen want alleen luisteren heeft geen zin en daar heb ik weinig vertrouwen in
meer mee naar buiten treden om beter en meer te laten zien wat jullie voor de inwoners doen
meer mensen verplicht laten werken
Meer naar de bevolking luisteren, niet altijd vanuit de eigen partijportefeuille redeneren maar het grotere plaatje in ogenschouw nemen en daar visie en beleid op ontwikkelen
Meer natuur aanpoten. Meer handhaven
meer OV, minder verkeer in het centrum, meer ruimte voor fijne horeca in de woonwijken
Meer politie en handhaving in de binnenstad. Meer parkeergelegenheid in de binnenstad.
Meer politie op straat, grotere pakkans, minder softe aanpak, criminelen van de straat halen en minder gedogen. De inwoners zien dat de gemeente met linkse hobby's bezig is en niet met de inwoners. We MOETEN stelen in supermarkten om rond te komen. We MOETEN die schoenen bij de kledingwinkel stelen. We kunnen geen sportschoenen of een trainingspak om te kunnen hardlopen meer kopen van de gelrepas.De extremistisch linkse coalitie dwingt de gewone burger tot diefstal. 8 miljoen voor wegen versmallen8 miljoen voor snelheid verlagenen maar 5 miljoen voor energiearmoede... stel mongolen! 4e armste stad van Nederland en dan ONS geld verkwanselen aan onnodige hobby's. Op je neus gevallen! Verbazingwekkend dat er nog niet iemand met een pistool heeft staan zwaaien in de raadszaal.
Meer samenweken ipv tegenwerken.
meer sociaal denken en minder politiek en om geld denken
Meer sociale woningbouw.Mensen die overlast veroorzaken harder aanpakken.Mensen die een uitkering hebben en zeggen niet samen te wonen terwijl dat wel gebeurd de uitkering invorderen
Meer stadsnatuur, (eigen) stad-ov, regionale werkgelegenheid, vuurwerkverbod, meer ruimte wilde dieren, NIET bouwen in de Hes, cruciale wegen buiten Arnhem.
Meer zichtbaarheid in de samenleving brengen van veiligheid middels BOA's en politie.
Mensen die rotzooi in hun voortuin hebben liggen actief aansprekenHondenpoep Camera's bij afvalcontainers om illegale dump tegen te gaanIn achterstandswijken met regelmaat veegwagens
Mensen eigen verantwoordelijkheid laten zien en leren.
Mensen hebben t recht om te wonen, woonruimte hebben, er gaat te veel geld naar de gepamperde asielzoekers. Laat ze werken voor hun geld, waarom alles gratis? Onze eigen arme inwoners krijgen ook niets gratis.Overlast gevende asielzoekersâ€¦. Terug naar eigen land.Meer blauw op straat, blij met twee nieuwe wijkagenten in onze wijk.
Mensen in armoede steunen met kwijtschelding en waar mogelijk aanvullende middelen. Extra geld naar voedselbank, kledingbank en andere vormen van aanbod van noodzakelijke goederen. Voor wonen ruimere mogelijkheden bieden voor bouwen van woningen. Eventueel in eigen beheer of met erfpacht constructie
Mensen meenemen en zelf verantwoordelijkheid. Bijvoorbeeld zwerfvuil dat doen mensen zelf, aanpakken
Mensen met een uitkering zoveel mogelijk laten werken. Er zijn overal personeelstekorten. Ik begrijp natuurlijk dat sommige mensen wel willen maar niet kunnen.

Mensen uit de armoede helpen geeft hun eigenwaarde en zelfbeschikking terug en werkt door op allerlei andere thema's zoals gezondheid, leefbaarheid en verdeeldheid
Met harde hand criminaliteit aanpakken, wordt nu teveel gepamperd... nee dat mag je niet meer doen als er wat gezegd wordt... Luk op stuk en de stok er over heen (culturele aanpak, doen ze daar ook en dat werkt!)
Met name richten op leefbaarheid in alle facetten.
Migratie zorgt voor een groei waar we niet op zijn ingesteld als land, als provincie en als stad. Ik vind het prima om te groeien door migratie, maar dan moeten we ALLE faciliteiten (zorg, scholing, wonen, veiligheid etc) daar ook op afstemmen! We lopen telkens achter de feiten aan.
Mijn advies is om misschien minder woorden te gebruiken, maar meer daden! Meer daadkracht!
Milieu en leefklimaat, streng auto luw maken, verbieden van olie en gas motoren, binnenstad en buitengebied koploper worden van verdere verduurzaming van verkeer en vervoer. Arnhem eerste Electrische auto stad maken van Nederland in combinatie met Arnhem Groen Stad, Park Stad.
Minder (partijpolitieke) ruzie, meer oog voor samen beter
Minder bezig zijn met het klimaat, maar wel meer beveiliging en overzicht bij winkels. En zorgen voor de minderbedeelden!!
Minder bureaucratie, zoveel mogelijk iedereen "meenemen", democratische doortastendheid, stop met partijpolitiek hobbyisme, bij iedere maatregel dient de vraag "hoe te handhaven?" uitgebreid te worden beantwoord.
minder commissies en aanverwante clubjes, kijken wat de burger wil en niet je vriendje vragen
Minder de focus op grote projecten, maar meer voor de burgers
Minder ellenlange rapporten. Meer nieuwe dingen proberen. Problemen los je niet op door conservatieve beslissingen te nemen.
Minder externe bureau's inschakelen en meer de ambtenaren betrekken bij het oplossen van de problemen en vraagstukken. Immers, die hebben hier ook voor geleerd en zijn destijds op hun deskundigheid aangetrokken.
Minder geld besteden aan bv cultuur (focus filmtheater vond ik onzin in combi leegstand rembrand). Korenmarkt kan vriendelijker en gezelliger door meer groen. Rondweg arnhem is een verschrikking. Rijnkade kan wel een boost gebruiken
Minder geld uitgeven aan klimaat onzin maar daadwerkelijk investeren in werkgelegenheid, infrastructuur ect
Minder inzet op trekken van bedrijven en daardoor op nieuwe bewoners. Minder inzet op groei, maar meer op verbetering. Als het gaat om inclusieve samenleving: vergeet ook de blanke mannen uit de middenklasse niet of de vrouwen die (als voorbeeld) geen genderneutrale wc's willen. Anders is de samenleving nog steeds niet inclusief.
Minder over praten, meer doen
minder politiek en meer belang voor burgers behartigen
minder praten, meer doen
minder verkeer in de binnenstad en op uitvalswegen
Minder verkeer in de stad. Beter OV, parkeren buiten het centrum.
Minder verkeer, bij evenementen in Gelredome geen parkeer overlast in de omliggende wijken
Mn leefbaarheid, gezondheid armoede.
Mss eens een hele andere route in te slaan, als het beleid wat nu allemaal gevolgd word
N v t
n.v.t.
Na rato wordt gemeentelijke belastingen betaalt, de vervuiler betaald, meer geld naar het onderwijs, gratis kunst en cultuur voor iedereen. Gratis sport abonnement voor kinderen hun ouders die dit niet kunnen betalen. Geen auto's in het centrum van de stad. Meer vriendelijkheid naar elkaar
Nadenken en luisteren naar de bewwoners

Natuur: niet bouwen langs de noordrand van de stad, of eigenlijk uberhaupt niet meer bouwen. Woningnood: voer een normaal, inhoudelijk, op feiten en argumenten gebaseerd debat over het terugdringen van de bevolkingsgroei. Architectuur: stop de dominantie van architecten en geef de bevolking inspraak. Verdeeldheid in de samenleving: stop woke, stop progressieve framing en gescheld.
Neem adviezen goed ter harte
Neem burgerparticipatie serieus
Neem uw verantwoordelijkheid voor de toekomstige generaties. Investeer in de bestaande stad, pas deze aan en focus niet primair op nieuwbouw.
Neem verstandige keuzes.
neem ze mee bij jullie overwegingen
Niet alleen praten maar ook daadwerkelijk uitvoeren
Niet alles een beetje maar duidelijke keuze maken. Prioriteit aan Wonen voor senioren zodat doorstroming plaats vind en de starters ook een kans krijgen.
Niet alles kan, dus er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Ga voor lange termijn en niet voor snelle succesjes
Niet alles tegelijk. Overal een beetje helpt niet. Maak een top 3 en maak die succesvol
niet altijd polderen....
Niet belangrijk wat ik vind, doe het meest aan de thema's die het meeste worden genoemd!
Niet bouwen in uiterwaarde, duurzame wijken, geen grote villa's, groen in plannen meenemen, minder bomen kappen
niet brandjes blussen maar lange termijn denken uitvoeren
Niet eindeloos overleggen maar doen!!
Niet het wiel opnieuw uitvinden
Niet huilen maar aanpakken en beter de stukken voorbereiden en en inlezen
niet in allerlei partij politieke voorkeur projectjes steken, maar in wat echt nodig of wenselijk is..
Niet laten bouwen in de polders, zoals in de Stadsblokken:Schaalvergroting door fusie met Renkum en Velp/Rozendaal
Niet luisteren naar commerciele lobbygroepen (projektontwikkelaars, de auto-lobby, horeca, de boeren) maar het algemeen belang laten prevaleren
niet lullen maar poetsen
Niet lullen maar poetsen
Niet lullen maar poetsen. Lang over alles blijven praten kost ook veel geld.Thema's zijn partijpolitiek overstijgendBij alles wat je doet kijk wat het betekend voor klimaat/duurzaamheid
Niet overdrijven, zorg dat de burgers begrijpen wat en waarom jullie iets beslissen, kom uit de ivoren toren
niet praten nu eens aanpakken en doen
niet te hoog grijpen maar blijf realistisch... dus geen voedselpretparkideeen zoals Ede
Niet te veel ad hoc besluiten Mario basis van gegevens uit de bredere samenleving
Niet te veel functies aan één gebouw/gebied etc. verbinden. Dus een park is een park en geen podium voor een concert. Duidelijk en overzichtelijk houden.
Niet te veel over debatteren maar direct aanpakken
Niet zoveel geld uitgeven aan dingen om te deugen en dat verhalen op de inwoners via gemeentelijke belastingverhogingen
Niet zoveel onderling discussiëren maar echte plannen maken en uitvoeren. Er wordt te veel gepraat in Arnhem weinig concrete plannen.
Niewbouw alleen nog maar duurzame gestapelde bouw, naast appartementen vooral beneden- en bovenwoningen. De grond is te duur om er maar een woning op te bouwen. Uitgangspunt aan architecten energieleverend ontwerpen, goed voor milieu, bestrijding woningnood en armoede.
nog meer sociale woningbouwveel aandacht voor jeu (onderwijs, maar dan wel onderwijs met vertrouwen geven (gebeurt veeeeeel te weinig!!

nuchter blijven, geen onzinnige modieuze dingen doen, wel stimuleren waar het kan, bv onderwijs, veiligheid
Om Arnhem leefbaar te houden, is het ook belangrijk te kijken naar de groep werkende mensen en niet alles te steken in armoede beleid
Om dit vanuit de menselijke maat te benaderen
Om ervoor te zorgen dat voorzieningen voor alle inwoners goed toegankelijk zijn, ook voor mensen met minder geld.
Om geld in het laatje te krijgen moeten er meer mensen naar Arnhem komen:De apartere winkels, musea en kunst, bijzondere gebouwen, CS en musis etc.Gewoon weer elk weekend iets bijzonders in de stad. Ijssnijden, standbeelden, modefestival etc.
Om zich daar echt voor in te zetten
Onderbouw de keuzes met goede wetenschappelijke rapporten en luister goed naar alle stakeholders. Baseer keuzes minder op gevoel en emoties, maar meer op feiten die wetenschappelijk onderbouwd zijn.
Onderhoud groen in de wijken en bestrijding van exoten en grasaar (zeer gevaarlijk voor honden).
Onderhoud groen kan beter
Onderhoud van groen moet beter. Veiligheid op de weg: brommers de stad uit.
Onderneem eens iets
Onderschat een aantal thema's niet
Onderwijs en woningbouw
Onderwijs is de toekomst van de stad Arnhem en Nederland. Milieu en klimaat is eveneens belangrijk voor de toekomst. Houtkachels zouden verboden moeten worden, slecht voor de gezondheid en de stank is niet te harden.Wat veiligheid betreft is het nodig dat iedereen zich veilig op straat kan begeven. Het lat open zijn van cafés draagt niet tot de veiligheid bij.
Onderwijs: start bij de jeugd, hoe vroeger je investeert, hoe beter het rendement.Stop met allerlei partijen op het onderwijs af te sturen waar ze iets mee samen moeten doen. Draai het om. Scholen zijn zelf in staat om met ouders te kijken wat nodig is aan andere partijen en ze kunnen hen zelf binnen te halen. Het verplichte 'samen' levert te weinig rendement op we onderwijs, kost veel tijd.Ga in gesprek met schoolbesturen wat ze concreet doen om het leraren tekort doen in de achterstandswijken.
Onderzoek alles en behoudt het goede
Onderzoek beter waar de inwoners behoefte aan hebben. Weg met prestigeprojecten van bestuurders.
onderzoek doen naar de doelgroepen in Arnhem en bepaal de behoefte van de doelgroepen. Op die manier pak je zaken gericht aan.
Oog houden voor leefbaarheid, er komen steeds meer zwakkere groepen/buurten in Arnhem. Verhouding tussen bevolkingsgroepen is in sommige wijken helemaal weg, veel parallelle samenlevingen die er alleen voor zichzelf zijn.
Ook in de stad moeten de mensen voorop staan.
open communiceren met de inwoners: heel goed luisteren: vervolgens prioriteiten stellen en daadkrachtige beslissingen nemen en die vervolgens open communiceren / toelichten!
Ophouden met huizen bouwen, Arnhem is vol !!!
Opletten hoe complex het is om een leuke stad te blijven.
Oplossing zoeken voor daadwerkelijke integratie voor iedereen.
Opnieuw: de menselijke maat terugbrengen in ambtelijk besluiten. Nu is alles bij marktpartijen of uitvoeringsorganen over de heg gekieperd en die verwijzen alleen nog maar "juridische kaders". Exit menselijkheid.
opschieten
Over het algemeen vind ik de politiek in Arnhem meer een negatieve uitstraling hebben dan een positieve. De nieuwe burgemeester is gelukkig een goede uitzondering, nu nog de leden van de politieke fracties.
overleg met burgers, participatie

Overleggen en zonodig terugkoppelen naar de inwoners
Overleggen met alle betrokkenen en vragen wat men nodig heeft, ook al voor er plannen worden gemaakt.
Pak alle drugsoverlast gevende pandjes aan in de stad. Er staan veel verpauperde pandjes in de stad. Daar wonen vaak mensen die drugs gebruiken en voor overlast zorgen. De wijken zie je achteruit gaan.
pak dat rigoreus aan, niet treuzelen en mbt verkeerscontroles op snelheid, voer ze zeer regelmatig uit, maak wegen oninteressant voor racerij, meer camera's, meer stoplichten etc.
Pak de regie rol
pak eens door zou ik zeggen, kijk naar Nijmegen hoe daar gebouwd wordt.
pak eens door, en lul niet zoveel, en schop die fascisten van fvd en pvv er uit
Pak eens een keer door!! Durf eens besluiten te nemen ook al zijn deze in populair
Pak het integraal aan
Pak misdaad aan en probeer polarisatie te voorkomen..heb respect voor elkaar en probeer dat weer in onze samenleving terug te brengen...
Pak nu eens door met projecten die al jaren op de tekentakels liggen en vind niet keer op keer het wiel uit.
Participatie vanaf het begin van de plannen. Betrek de burgers.
Passende goede huisvesting voor vooral ouderen en starters.
Per wijk in Arnhem bezien wat en waar van toepassing is en dan met een wijk initiatief actie te ondernemen. De resultaten moeten dan ook zichtbaar zijn en gecommuniceerd worden
Personeel is moeilijk te vinden. Bespaar kosten door gepensioneerden te vragen een deel van de werkzaamheden uit te voeren voor een kleine vergoeding.
Plannen voor Schaapsdrift zijn misdadig. Waarom zoveel bewoners zo lang in onzekerheid laten?
Politiek is niet je eigen carriére. Luister en kijk vooral ook naar goede ideeën van burgers.Stop met pamperen.
Praat meer met de mensen en minder over de mensen in de wijken. Praat niet alleen maar met de mensen die je kunt bereiken, maar probeer de mensen aan te spreken die minder te bereiken zijn. En stimuleer dat mensen meedoen, niet alleen arme mensen maar ook juist de mensen die het goed hebben.
Praat met bewoners hierover wat zij belangrijk vinden en zet de politieke belangen even aan de kant
Praat met de inwoners ipv er over. Reageer adequaat op de zorgen die inwoners delen via mails, telefoontjes maar ook tijdens de politieke avonden
Praat met mensen, niet óver mensen. Verlies alsjeblieft niet de gewone Arnhemmer, dat sociale cohesie wordt gered, verbeterd. Stel EISEN aan nieuwkomers m.b.t. integratie in de samenleving op gebied van onderwijs, opvoeding, werk.
Praat zelf met de mensen die ermee te maken hebben (en dan niet met niet representatieve wijkcomitees) in plaats van over die mensen.
Pragmatisch en in dienst van de inwoners.Stoppen met bezuinigen en geld uit te geven aan grotere cultuurprojectenz, en meer aan mkb & ondernemers.
Praktisch en concreet zijn.
Praktisch en minder aan controle en keurmerken
Praten met inwoners uit diverse lagen jong en oud
praten met mensen in plaats van over mensen !
Praten met vrijwilligers die het één en ander doen in de stad en in de stad wonen.
Prioriteit moet worden gegeven aan armoedebestrijding en leefbaarheid voor de opgroeiende jeugd, zoals boven aangegeven.
Prioriteiten leggen bij zaken die belangrijk zijn voor de meerderheid van de Arnhemse burgers en die uitdrukkelijk horen bij de verantwoordelijkheid van de lokale politiek. Dus wegblijven bij zaken die bij provincie en centrale overheid horen. Geen inkomenspolitiek als correctief beleid op de rijksoverheid en ook geen milieu politiek als alternatief op provinciaal beleid.

Prioriteiten opstellen
prioriteiten verschuiven, waar even geen regie noodzakelijk is zelfredzaamheid promoten.
Probeer de thema's, ook de de al eerder behandelde maar niet afgeronde te combineren en over meerdere verkiezingsperiodes te evalueren. Dus: houd de continuiteit over lange termijn vast!
Probeer een duidelijk, consequente lijn te trekken die tot spoedige actie leidt. Geen overmatig overleg of wisselingen van beleid.
Probeer in een geheel te kijken en niet in losse onderdelen van een aanpak. Bijv in de zorg, regiotaxi, en herinrichten van verkeer.
probeer je te beperken tot die onderwerpen waar je als gemeente daadwerkelijk invloed kunt hebben en probeer niet om "landelijke politiek" te bedrijven.
Probeer los te komen van de wens om alles altijd meer en te laten groeien. Daar profiteren een klein aantal mensen van ten koste van een grotere groep. En gaat ten koste van het milieu en de gezonde leefomgeving. Zoek een manier om die kloof te laten slinken en daarbij is het inderdaad zo dat de rijkeren het iets minder goed krijgen. Durf gewoon die keuze te maken, ze zullen het zelf niet doen. En klaag niet over geen betrokkenheid van inwoners bij politiek/verkiezingen als je diezelfde inwoners opzadelt met een woningdeal waar zogenaamd niet aan te ontkomen is en nu als drukmiddel gebruikt wordt om projecten erdoor te drukken. Op plekken in Arnhem waar de druk qua inkomens, bevolkingsdichtheid, (on)gezondheid al erg hoog is. Hoe kan het dat er op de Hoogkamp/Burgermeesterswijk e.d. zo weinig mogelijk is? Daar kan ook gesloopt worden.... En hoe kan het dat een terrein als bij de AKZO en Coberco nu al meer dan 20 jaar GEEN ontwikkeling heeft en op recente locaties zoals Gashouderskwartier, bij uitstek een plek voor dichte stedelijke bebouwing, zo'n Schuytgraaf achtige wijk komt terwijl er nu opeens op andere plekken gedwongen allerlei ingrepen gedaan moeten worden vanwege de woningdeal? Met welhaast onrealistische hoeveelheden woningen? Wees open en transparant daarover naar je bevolking. Zeg niet alleen dat je mag meepraten maar luister ook serieus. Laat je oren hangen naar je bevolking in plaats van naar de 'jongens met het geld'. Dan heb je ook geen onderzoek nodig naar waarom mensen niet komen stemmen.....
Probeer met goed geformuleerde (meerkeuze) vragen informatie op te halen bij de burgers. Zodat helder wordt wat ze werkelijk willen. In plaats van de thema's op te halen via publieke praat programma's en BN'ers. Neem meer zelf politieke verantwoordelijkheid in plaats van zaken uit te besteden aan externen en onderzoekscommissies.
Probeer niet te veel politieke stokpaardjes te volgen en zorg dat het betaalbaar blijft
Probeer niet te verzanden in details en regels, maar kijk naar het geheel en hou het efficient en doelmatig.
Probeer ook daar te investeren waar het het meest nodig is.
Probeer ook te luisteren naar mensen die zich niet laten vertegenwoordigen en zich luidkeels uiten.
Probeer te kijken in hoeverre beleid mogelijk effect heeft voor meerdere thema's. En geef beleid dat bijdraagt aan meerdere thema's voorrang op beleid dat slechts één thema vooruithelpt.
probeer weg te blijven van de managementcultuur, de zgn werkgroepen die praten maar niet-doen, de vele papierwinkel. probeer zaken pragmatischer in te richten. dit geldt voor alle thema's
probeer zo goed mogelijk de gelden te verdelen, want eigenlijk is alles belangrijk.
Problemen moeten in een vroegtijdig stadium worden aangepakt, vooral jeugd moet vroegtijdig gezien en geholpen worden om verantwoordelijke burgers te worden die zelf een goed toekomst perspectief hebben en weten hoe ze positief kunnen bijdragen in de samenleving door gezond te leven, goed voor het milieu te zijn en voor elkaar.
Qua woningbouw kunnen we volgens mij een voorbeeld nemen aan Nijmegen. Verder zou ik 'klimaat en milieu' niet in 1 adem noemen, want het zijn twee verschillende dingen. Tenslotte: 'verdeeldheid in de samenleving' is, net als inclusie, inderdaad wel een issue, maar dat los je niet op met 'softe' dingetjes zoals vlaggen of billboards. Dan wordt het al gauw zonde van het verspilde belastinggeld. Denk hierover dus goed na en verzin iets wat echt zoden aan de dijk zet.
Raadpleeg echte kennisdeskundigen omtrent deze thematiek: dat zijn zeker niet persé ambtenaren!

Raadpleeg experts
Realistische aanpak. Dromen en denken is mooi, maar het gaat om doen!
Reserves aanspreken. Nu noodzaak te investeren
Richt je in je beleid niet alleen op de speerpunten uit de verkiezingsprogramma's van de coalitie, maar zorg ervoor dat je als B&W ook oog en oor hebt voor de mening van anderen. Dat vergroot het draagvlak in de stad.
Richt je op de oorzaken aanpakken en minder op uitkomsten proberen te veranderen.
Richt je op kracht ipv focus op dat mensen zich buiten gesloten voelen laat ze bijdragen aan het geheel en niet als uitzondering
Richt je op lange termijnbeleid en niet op het plakken van kortdurende pleisters.
Richt je op lokale zaken, die niemand anders doet. Armoede, duurzaamheid, onderwijs zijn al nationale / rijks onderwerpen, daar hoeft een gemeente niet met extra beleid overheen te gaan.
richt u eens op de sociale klassen met minder geld ipv zoveel mogelijk voordeel creeren voor mensen en bedrijven die al rijk zijn.
richten op doorstroming in de woningmarkt. niet alleen grote yuppen woningen laten bouwen. waar projectontwikkelaars veel geld mee verdienen. recreatieve fiets en wandelvoorzieningen langs de rivier beter ontwikkelen. de rivier toegankelijker maken.
samenhang in de beleidsthema's: armoede en leefbaarheid, is dat niet een thema waar dezelfde kwesties aan ten grondslag liggen en deels dezelfde oplossingen? samenhang (alignement) bestuur en ambtenaren: als ik een ambtenaar vraag wat de belangrijkste thema's zijn uit het sociaal domein, krijg ik geen antwoord maar wordt ik doorverwezen naar de plannen per wijk. Het zo helpen als elke ambtenaar iets zegt wat houdt snijdt ipv deze doorschuif-tactiek. Noem gewoon voor 2 -3 wijken de thema's zodat we in gesprek raken en er iets gaat stromen. Nu loopt het dood.Ik ervaar nog te vaak reactie van ambtenaren gebaseerd op 'kan niet', er kan echt veel meer dan je denkt en bovendien moet je soms ook dingen die niet lijken te kunnen of waar de tijd nog niet rijp voor lijkt te zijn om überhaupt iets op gang te krijgen.
Samenwerken en niet tegenwerken. Helaas zit er altijd een Droeftoeter in de Raad, loop NOOIT weg. Ga zijn/haar gezeur met goede argumenten onderuit halen.
samenwerking regiobeslissingen durven nemengeen discussies over zaken waar gemeente geen invloed op heeft.
Samenwerking tussen diverse culturen
Scholing en begeleiding van werklozen zodat ze weer kunnen voorzien in hun eigen behoeften.Niet alleen maar nieuwbouw, maar ook verbetering van de sociale huurwoningen in de achterstandswijken.Goede huisvesting van onderwijsinstellingen.
Schuif de problemen niet door naar andere straten of wijken, maar kom met een alternatief. Wanneer er parkeerplaatsen geschrapt worden, moet de autoverkeer ook ontmoedigd worden. Alles eenrichtingsverkeer en auto te gast in woonwijken. Zorg dat voetgangers en fietsers meer ruimte krijgen in combinatie met groen, zodat het ook een positief effect heeft op gezondheid. In huidige plannen worden er wel parkeerplaatsen geschrapt, maar blijft de auto leidend in het straatprofiel. Ruimte van de voetganger gaat ten kosten van groen.
serieus bestuderen
Serieus naar kijken, ook kleine stappen zijn de moeite waard
Slagvaardigheid en doen in plaats van alleen maar praten en eindeloze burgerparticipatie initiatieven.
Sloopregeling benzinescooters (die zorgen voor extreem veel luchtvervuiling en lawaai). Meer bomen, groene daken, minder steen (tegen opwarming). Autoluw centrum (leefbaarheid). Zorgen voor elektrische taxi's (ipv een rij stationair walmende diesels).
snel doorpakken
Snellere besluitvorming, indien mogelijk.

Sport en bewegen hoger op de politieke agenda!Sport (en bewegen) komt in de vorige vraag bijvoorbeeld niet expliciet terug. Voor mij exemplarisch dat dit onderwerp niet als speerpunt wordt gezien.
Sta niet toe dat er alleen maar dure woningen worden gebouwd. hou de verhoudingen op dat gebied in de peiling.
steek geld in armoedebestrijding want armoede is begin van uitsluiting en niet meer meedoen naar (jeugd)overlast en criminaliteit. En aanpakken armoede verkleint tweedeling. College is m.i. al goed bezig met Gelrepas en zeer goedkoop openbaar vervoer voor minima.
Stel burger en natuur centraal, meer focus op gezondheid en leefbaarheid door investeren in lopen, fietsen, buitenspelen en (urban) sport.
Stel duidelijke doelen op en ga met de bewoners in overleg hoe de doelen te bereiken. Breng ook in deze overleggen experts mee: sommige ingrepen zijn niet intuïtief maar werken wel. Maar de oplossingen moeten uiteindelijk door de bewoners en eventueel de winkeliers gedragen worden.
Stel het algemeen belang boven het partijpolitieke belang.
Stel het stadsbelang boven het eigen (partij-)belang
Stel prioriteiten en kijk als bestuur naar onze mooie stad zelf zonder het partijbelang op de eerste plaats te laten komen. Het gaat om de stad en niet de partij waar u lid van bent!
Stem de behoefte per wijk af.
Stop eens met al die eilandjes waarop iedereen lijkt te werken en ga inventariseren waar dit soort onderwerpen samenkomen en pak het dan in zijn geheel aan. vb: armoede leidt tot meer ziekte/zorgmijding en dus kosten. Gevaarlijke verkeerssituaties leiden tot meer ongelukken en dus kosten.
Stop met de onzin uitrol van de gender onzin het is schadelijk voor vele jongeren die toch al niet stevig in het leven stonden. In mijn werk hoor ik steeds meer schrijnende verhalen voortkomend uit de inclusie en gender woke agenda
Stop met de overdreven aandacht voor klimaatverandering en inclusiviteit en focus op oude, nog steeds iet opgeloste problemen van een stad.
Stop met denken dat we een metropool zijn en pak de provinciestad problemen aan. 80% van de duur bedachte plannen gaan toch uiteindelijk de vuilnisbak in omdat deze niet haalbaar blijken. Zoals de plannen die er ooit waren tussen station en de Rijn. En nu de huidige plannen om woningen te bouwen in Noord waar weinig auto verkeer bij hoort, 'Want we maken er goede OV'. maar we weten allemaal dat deze na 10 jaar weg bezuinigd wordt. Zorg voor betere doorstroom van het bestemmingsverkeer. Zorg voor sociale woningbouw waar mensen ook hun auto kwijt kunnen (b.v. alleen al omdat veel van deze mensen een bestelbus van het werk mee heeft).
stop met uitbreiding. er staan genoeg huizen in arnhem.
Stop plan snelheidsverlaging autoverkeer, die levert alleen maar meer vervuiling lucht op....
Stop spenderen miljoenen aan Cultuur, grote schande!
Stoppen met kappen van bomen en stoppen met verdere uitbreiding van asiel opvang
Streven naar gelijke kansen
succes!
Te veel onderwerpen om daar een overkoepelend advies over te geven
teams leefomgeving moeten eigenlijk teams leefbaarheid heten. zij moeten veel meer actief en aanwezig zijn in de wijk en de communicatie verzorgen naar de inwoners. Nu weten wijken van niets
terug naar betalend afval weg gooien in de ondergrondse containers het heeft namelijk niets geholpen door het vrij te geven maar er moet wel meer controle zijn en strengere boetes
terughoudend zijn met dwangmatige inclusiviteit en voer serieuze kosten-batenanalyses uit bij milieu- en klimaatprojecten.
Toch investeren in duurzaamheid en natuur

toelichting op antwoorden:woningbouw vind ik belangrijk om in te investeren als het gaat om duurzaam bouwen van kleine huizen in bestaand gebied. Dus niet in groene gebieden en geen kasten van huizen, dat kan gewoon niet meer in deze tijd vind ik. We moeten samen delen dus een " gewoon" huis is goed genoeg, ook voor de rijke inwoners- onderwijs vind ik wel belangrijk maar ik dacht dat dat door anderen betaald wordt niet door de gemeente. Als de gemeente daar wel een rol bij heeft zou ik belangrijk ipv neutraal invullen. Maar dan zeker geen geld investeren in schoolreisjes naar buitenland e.d.
toezicht verbeteren BOA's
twee keer nadenken over de gevolgen van een beslissing
Uit onderzoek (Atlas van afgehaakt Nederland) blijkt dat er een correlatie is tussen de betrokkenheid van de burgers bij de (lokale) politiek en sterke sociale structuren. Daarom lijkt het mij erg belangrijk om bestaande structuren en sociale verbanden die er bestaan in de wijk te herstellen en te versterken. Het voorkeursrecht van de gemeente op de aankoop van woningen in een wijk als Schaapsdrift staat volgens mij haaks op de wens van de bewoners. Dit soort acties brengt onrust onder de bewoners en zou ertoe kunnen leiden dat ook die mensen het vertrouwen en de betrokkenheid bij de lokale politiek zouden kunnen verliezen. Het lijkt mij daarom goed om dat beleid te verlaten en opnieuw met die bewoners in gesprek te gaan
Uiteindelijk zijn veel van deze thema's belangrijk. Ik zou er dan voor kiezen veel tijd en energie te steken in onderwijs aan onze kinderen en een veilige omgeving waarin we met respect voor elkaar op kunnen groeien.
Vat dee koe bij de horens , en luister ook!
Veel belangrijke zaken, dus het geld moet verdeeld worden.
Veel belangrijke zakenPrioriteiten stellenNiet uitstellen en teveel pratenGoed kijken naar de resultatenNiet alleen achter het bureau
Veel meer aandacht voor de verloedering van de achterstands wijken. Het stapelen van migranten in 1 wijk loopt vreselijk uit de hand.
veel meer de wijken in. Echte dialoog met burgers.
Veel meer inzetten op leefbaarheid, onder meer door de auto's uit de wijk te halen. Meer speel- en leefruimte in de straten
veel meer sturen op effectiviteit van het ingezette beleid. doelen omzetten in effecten die te meten zijn. dat is meer dan alleen kwantitatief op de financiën.
Veel samenwerken
Veel slagvaardiger handelen ipv eindeloos partijpolitieke discussies. De nood is daarvoor bij teveel inwoners te hoog.
Veel tijd aan besteden.
Veiligheid
Veiligheid heb ik als heel belangrijk gekwalificeerd. Ik bedoel dan de aanpak van ondermijning/ drugshandel etc. Niet de auto-inbraken en de reguliere criminaliteit.Ik zal wel een van de weinige zijn die woningbouw als zeer onbelangrijk heeft gekwalificeerd maar wanneer houden we op met alles vol te bouwen? Als we moeten bouwen dan de hoogte in. Er blijft geen vrije ruimte meer over en alle systemen lopen vast. Het is heel nobel om mensen op te vangen maar we zitten aan onze max. Meer woningbouw is meer verkeer, meer druk op de zorg, meer onderwijs, meer beroep op de publieke voorzieningen, meer spanningen, minder tolerantie, meer eigen culturen, meer stikstof, meer milieuproblematiek. Wanneer gaan we het taboe benoemen? Nld is van 11 miljoen mensen in de jaren 80 naar 18 miljoen mensen gegroeid in 2023. Neem deze waanzinnige data tot u. De problematiek van de vergrijzing is een probleem van 1 generatie. Daar moeten we ons op voorbereiden dan een nog groter probleem creëren voor de toekomst. Die opdracht heeft u als college en niet alleen de aankomende 4 jaar.
Veiligheid in en om de stad Arnhem!!!

Verbinding in de samenleving, vertrouwen in de overheid vind ik erg belangrijk. Thema's waar lastig invloed op uit te oefenen is. Zeker niet alleen met een zak geld. Beloftes waarmaken, snelheid in handelen en zichtbare resultaten zijn dat wel.
verdeel de aandacht. ook over de wijken waar het niet zo goed gaat.
Verdeeldheid in de samenleving wordt steeds groter. Het is belangrijk om in het onderwijs dit op een positieve, adequate manier aan te pakken. Jongeren inspireren om positieve keuzes te maken en ze leren hoe ze elkaar op foute beslissingen kunnen aanspreken zorgt voor een verantwoordelijke generatie die zorg draagt voor zichzelf en elkaar.
Vergeet bij al die thema's niet de grote groep met middeninkomens. Niet alleen aandacht voor lage inkomens groepen en de groep met een bijstandsuitkering.
Vergeet ook de ouderen niet
Vergroen de stad en pak armoede aan.
Verhuurders van panden met meerdere kamers in 1 gebouw, proberen aan te pakken, juridisch onmogelijk maken
Verkeersveiligheid hoog op de agenda en actieplan opstellen om te kunnen doorpakken en dit ook bewaken.
Verleen niet altijd vergunningen die tot resultaat hebben dat er evenementen de overhand krijgen op ons mooie groen en dieren.
Verminder aanzienlijk het doorgaand verkeer door het Arnhemse centrum
Verplicht werk/scholing/heropvoeding voor overlast jongere. Bijv. Schoonmaken wijken en sociaal werk ouderen helpen boodschappen ect.
Versterk het buurtwerk, luister naar de inbreng en initiatieven en kom als gemeente je 'eigen' afspraken na. Zorg voor handhaving ervan.
vertrouwen winnen bij de inwoners is soms oud zeer uit het verleden oplossen, of het nou om woningbouw en de verkoop van sociale huurwoningen of een biomassacentrale gaat, er is een langetermijnvisie nodig. Zorg dat er ruimte en tijd voor de leden van het college en is om zich te verdiepen en in te lezen in de onderwerpen!
Verzin en bouw dingen waar de gewone man wat aan heeft, niet zo', gesubsidieerde blokkendoos op de markt
VISIE! Denk eens niet in periodes van 4 jaar!
Voldoende mensen om dit te monitoren
Voldoende werkgelegenheid in de regio icm de juiste huisvesting is de basis voor de stad. Van daar uit verder bouwen
Volg de uitgangspunten van de provincie Gelderland: gezond, schoon, veilig en welvarend. Dan heb je alles te pakken wat past bij een stad als Arnhem. Dat creatieve cachet, het groene stadspark, en een stad waar mensen wÃ-llen wonen, werken en recreëren.
Volg niet de SDG's.Dit willen uiteindelijke precies het tegenovergestelde als resultaat.Dus Armoede bestrijden = afhankelijkheid kwekenOnderwijs verzorgen = verlichte indoctrinatieWoonruimte creëren = mensen uit hun huizen zetten of berichten vreemdelingen in huis te nemen.Werkgelegenheid = verplichten geestdodend werk te doen.
Vooral doorgaan!
Vooral inzetten in directe praktische toepassingen om mensen aan het werk en in beweging te krijgen, geen nieuwe overlegorganen of organisaties.
vooral kijken naar mogelijkheden voor mensen(al dan niet met kinderen) met weinig inkomen
Vooral op grote lijnen richten: in de gemeenteraad nu vooral incidentenpolitiek met aandachttrekkerij zonder brede en structurele visies. Meer naar efficiency van maatregelen en te besteden geld kijken. Beleid niet te vaak aanpassen aan de waan van de dag, omdat veel projecten over vele jaren lopen.
vooral openstaan voor ideeen en voorstellen van een partij zoals Forum voor Democratie. Is in Arnhem vertegenwoordigd door zeer belezen en intelligente mensen!

Voorkom verdere verloedering van wijken! Hou groen op orde, herstel straatwerk en neem initiatieven van burgers aan voor verfraaiing van hun wijk !
Voorrang geven aan woningbouw, zodat jonge mensen weer kans hebben op een huis
Vorm groepen met mensen uit de gemeente. Laat hen inspraak hebben. Probeer diversiteit te creëren in de werkgroepen. Mensen uit de stad, uit de buitenwijken, mensen wonend in bovenbouw. Verschillende leeftijden etc.
Vraag burgers naar hun mening en communiceer de resultaten
Vraag per wijk aan welke woningenbehoefte is. Van onderaf beleid bepalen.
Vragen van burgers beantwoorden
Waarschijnlijk hoort u zelf bij de elite van Arnhem en woont voornamelijk in de mooie gedeelten van Arnhem Noord, maar denk vooral ook aan de mensen die het minder hebben en vergeet Arnhem Zuid niet. Wanneer er sociale woningbouw bij moet, sla Malburgen dan een keer over en ga kijken of er plek is in Schaarsbergen of in andere goede wijken van Arnhem Noord.
Wanneer we thema's als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken wordt de stad van zelf wat veiliger.Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen
Wateropvang
we worden ouder dus meer op in spelen
Weeg af waar de problemen het grootst zijn en maak de verdeling dan naar rato
Weeg goed af waar de meeste mensen baat bij hebben en wat de stad op lange termijn vooruit helpt.
Wees aardig voor elkaar.
Wees begripvol en lief voor elkaar. Iedereen heeft een mening waar over gedebatteerd kan worden, neem elkaar daarin serieus en luister werkelijk naar wat de ander te zeggen heeft. Wees respectvol!
Wees bescheiden over wat je kunt, maar ambitieus is wat je doet. Stuur op impact en resultaat, niet op wensdenken.
Wees flexibeler en zie kansen in tijdelijkheid en experimenten!Arnhem heeft de kunstacademie en profileert zich als culturele (mode) stad maar bv Nijmegen is op dat vlak verder dan Arnhem. Laat het KAN gebied elkaar versterken: Arnhem veel meer kunst/cultuur/broedplaatsen (ArtEz), recreatie (zoo, openluchtmuseum, poppodia etc) Nijmegen heeft de ijsbaan, de Universiteit en de vierdaagse.
wees transparant in je keuze en zet het weg in tijd - niet je beleid weer omgooien naar iets anders - stuur een standvastige koers
Wees zuinig op de recreatie mogelijkheden in het buitengebied.Voorkom Posbanktaferelen in Schaarsbergen.Door te veel toeristen gaan flora en fauna achteruit.
welk advies er ook zal worden gegeven door de burger, de verborgen partijprogramma's zijn belangrijker. Cynisme? Ja
Weloverwogen keuzes maken die voor de lange termijn gelden en niet laten leiden door de waan vd dag van de media.
Welzijn en activiteit van bewoners
Werk aan de verborgen armoede zowel met ondersteuning voor opleidingen (zodat men meer kans maakt op de arbeidsmarkt) als met een ruimhartige schuldhulp. Geef mensen echte oplossingen en begeleiding. Dat vergroot de kans dat ze er uit komen. En in het kielzog zal gezondheid en sociale veiligheid ook verbeteren. (hoop ik).
Werk een fatsoenlijk werkgelegenheidsbeleid uit samen met Nijmegen (KAN). Haal bedrijvigheid terug, zorg vokr een goed vestigingsklimaat.
werk intersectoraal: zoek de synergie tussen de thema's: scholing voor jongeren koppelen aan werkgelegenheid: sociaal combineren met groen. Win-win combinaties maken. Investeer in lange termijn winst: duurzame energie, jongeren, inclusieVermijd luxe projecten
Werk met langetermijnvisies
werk samen met de bewoners van de stad

Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must.
Werk zoveel samen met burgers
werkelijk luisteren naar mensen met problemen, maatwerk leveren bij probleemoplossen, minder bureaucratische regels en ambtenaren inzetten om problemen op te lossen
Wie wijst naar een ander, richt altijd gelijk drie vingers op zich zelf dat zegt voldoende. De huidige richting die onze maatschappij al 15 jaren voert, zal alleen polarisatie en onevenwichtigheid in gedrag en vergroting van inkomensverschillen in de hand werken. Ik zou het in het huidige klimaat niet beter, noch slechter kunnen doen. Deze constatering is al jammer genoeg om zo vast te moeten leggen.
Wijk voor wijk te beginnen met de binnenstad
Wijkgerichte aanpak, meer handhaving.
Wijsheid en een flinke lobby in Den Haag, er moet meer geld naar de buiten randstedelijke gebieden komen.
Wijsheid. Al mijn wensen invullen is helaas niet mogelijk.
WMO -> zorg dat je een ziektegericht aanpak hebt voor mensen die nog niet met pensioen zijn. Bijv. jongere mensen met een spierziekte en vooral ALS. Voor hen valt al vaak een inkomen weg en hebben het al zwaar genoeg. Omarm het landelijk hulpmiddelenbeleid en het normenkader dat door de VNG is opgesteld. Stel per patiënt een budget beschikbaar en zorg dat ze niet voor elke aanpassing weer moeten aantonen dat ze ziek zijn. En bedenk de meeste hulpmiddelen zijn gewoon door te geven aan de volgende patiënt. Een unit kun je in de tuin plaatsen en na 3 jaar gewoon bij de volgende in de tuin zetten. De kosten moet je niet aan de patiënt relateren maar aan de levensduur van het hulpmiddel.
Wonen en armoedebestrijding zijn voor mij de belangrijkste thema's voor de aankomende periode.Klimaat is zeker belangrijk maar ik denk dat er op dit moment meer behoefte is aan woningen dan aan een vervallen parkeerplaats voor groen.Het verschil tussen rijk en arm wordt steeds groter. Je ziet het zelfs aan de bouwprojecten in de stad. In Noord (behalve presikhaaf) worden bijna geen sociale of betaalbare woningen gerealiseerd. In Zuid wordt één van de weinige groene stukjes (Monchyplein) vol gegooid met sociale of betaalbare woningen. Noord is groen, Zuid wordt steeds grijzer (door de stenen).
Woningbouw
Woningen bouwen voor ouderen.Doorstroming bevorderen.
wordt het eens een keer eens zonder geruzie
Wordt toch niets mee gedaan
Ze luisteren toch niet
Zet er eens SAMEN de schouders onder. Stap over politieke verschillen heen.
Zet groen niet altijd helemaal bovenaan maar maak echt integrale plannen. Laat wethouders over eigen portefeuille heen kijken. Maak niet alles kapot voor ondernemers, deze heb je ook nodig voor een stad in balans.
Zet in op arme wijken, investeer in onderwijs
zet in op klimaat en leefbaarheid
Zet mensen met uitkeringen aan het werk en ondersteun bij schulden
Zich vooral te richten op de probleemwijken (slecht geïsoleerde huizen) en de mensen die leven in armoede (of geen woning hebben, daklozen / vluchtelingen)
Zie bij bezuiniging, meer doen, minder uitgeven aan rapporten, meer aan doen en actie
zie de vorige vraag!!
Zie vorige vraag
Zit de woningcoöperaties achter de broek met echte keiharde afspraken. Ze beloven veel , maar doen weinig concreets

Zodra de zorg, het onderwijs, werkgelegenheid en beachikbaarheid van woningen ruim voldoende is, krijg je een samenleving die klaar is voor de toekomst én het heden, waarbij de rest daarna (vanzelf) kan volgen.
zoek de synergie tussen de beleidsterreinen
Zoek met de verschillende politieke partijen en bedrijven naar de overeenkomstige of bindende factoren op deze gebieden en ga daar samen mee aan de slag.
zolang er armoede of weinig te besteden is , kan niet iedereen van cultuur genieten, dus dit eerst aanpakken.
zorg dat Arnhem beter bereikbaar wordt, ga samen met provinciale en landelijke overheid de files rondom Arnhem aanpakken.
Zorg dat Arnhem een nog mooier wordt, zodat de Arnhemmer trots is zijn stad, en er zorg voor draagt dat het zo blijft
Zorg dat Arnhem veel bereikbaarder wordt. Er hoeft maar iets in de omgeving Arnhem te gebeuren en heel Arnhem staat vast. Dit kan toch niet voor een "grote" stad!
zorg dat bewoners zich ook meer verantwoordelijk voelen voor hun eigen daden: meer zelf redzaam worden en aanpakken naar mogelijkheden. Iedereen draagt bij aan de stad (niet alleen financieel) maar ook naar inzet
zorg dat de minder bedeelden mee kunnen draaien in de samenleving
Zorg dat de stad schoon, heel en veilig is
Zorg dat de verdeling van woningen er niet voor zorgt dat de achterstandswijken veranderen in getto's. Het huidige systeem draagt bij aan achteruitgang, omdat je alle lage inkomens bij elkaar zet. De overheid moet beseffen dat hoogopgeleiden in sociale huurwoningen en lagere inkomens in de duurdere huurtoeslagwoningen wel zorgen voor een betere verdeling van je inwoners. En een betere doorstroom. Deze twee soorten huurders kunnen nu geen kant op en zullen dus niet verhuizen, omdat ze er op achteruit gaan in woongenot.
Zorg dat er een minder groot verschil komt tussen arm en rijk onder de bevolking van Arnhem
zorg dat er in ieder geval niet bezuinigd wordt op deze thema's en verdeel de beschikbare budgetten goed over de verschillende belangrijke thema's
Zorg dat het gemeentebestuur gemeenteraad er voor de burgers komt en niet hun eigen zaakjes via de gemeente raad uitspelen.
zorg dat het leefbaar en inclusief blijft
Zorg dat je echte deskundigheid in het ambtenaren apparaat op orde brengt en houdt. Je fundament is de deskundigheid, zonder fundament geen stevig huis.
Zorg dat maatregelen nivellerend werken en in alle gevallen: de vervuiler betaalt.
Zorg dat mensen met concrete zaken aan de slag kunnen om een positieve toekomst met of zichzelf of met een ondernemen kunnen gaan opbouwen in de stad.
Zorg dat mensen verdraagzaam worden en iedereen in zijn/haar eigen waarde laat. Je mag verschillend zijn!
Zorg dat we trots zijn op onze stad en daarnaast, zorg dat we opvallen. Ik zie de verloedering en verwaarlozing in de binnenstad toenemen. Veel panden staan leeg en de mensen zien er onverzorgd uit.
Zorg voor betere handhaving van de bestaande regels en afspraken. Neem actiever de regie in de woningbouwopgave en faciliteer snel nieuwe initiatieven daarvoor. Probeer lange termijn te denken en steek daar energie in, in plaats van symboolpolitiek en korte termijn populisme.
Zorg voor consequent hanteren van een goede visie en blijf uit handen van partijen die slechts uitzijn op winst, zoals projectontwikkelaars. Luister ECHT naar wat de burgers willen.
Zorg voor draagvlak bij grote veranderingen. Bij bezuinigingen eerst kijken naar onnodige kosten in de procesgang en niet de voorzieningen. Stel de burger centraal, kan iedereen meedoen?
Zorg voor draagvlak binnen de doelgroep. Men moet wel echt met de maatregelen geholpen zijn.

Zorg voor een beter ondernemers klimaat, zodat er meer banen ontstaan, en mensen zich zelf kunnen bedruipen. Dat is beter dan mensen aan het infuus van subsidies, voedselbanken of andere armoede-bestrijding. Maak mensen weerbaar en zelfstandig ipv ze afhankelijk te maken.
Zorg voor een bredere samenhang door de initiatieven die er zijn goed te ondersteunen, zonder de hele zware lasten van verantwoording, door bv de boekhouding onder te brengen bij een share service centrum, wat het ook werkelijk kan en doet,
Zorg voor een positieve prikkel om gedrag van inwoners te veranderen. Geef bijvoorbeeld docenten, politie, verpleegkundigen gratis gas en Electra. Dat is aantrekkelijk voor de werkgelegenheid voor deze super belangrijke thema's (onderwijs, gezondheid, veiligheid).
Zorg voor gezonde en goede schoolgebouwen, zorg dat er alleen gezond eten te koop is in schoolkantines
Zorg voor voldoende handhavers, en geef handhavers meer bevoegdheden.Treed daadwerkelijk op tegen deze wanorde in de maatschappij.
zorg voor voldoende parkeerplaatsen ivm werken want het geeft mensen meet vrijheid om bv in ploegendienst buiten de stad meer te kunnen werken zodat men voldoende geld heeft om te leven. Stop al die eeuwige zeer kostbare pilots en projecten en externe bureaus wiens adviezen kant noch wal raken en zo de prullenbak in kunnen. Ga met alle Arnhemmers in gesprek , ook de niet dominante die meerderheid zijn, stop de vreselijke dictatoriale censuur die iedereen bang maakt om nog deel te nemen en laat ons allemaal vrij spreken!!! Dit is bijna de helft van de stad die nu niet mee mag praten, die zich af aan het scheiden is omdat ze door jullie geen keuze meer hebben, er mag van jullie maar een verhaallijn zijn terwijl wij juist fantastische ideeën hebben die wel zinvol zijn, en gebaseerd zijn op de grondwet namelijk dat iedereen mag doen, terwijl jullie beleid een richting is, opgelegd is en iedereen die anders denkt buiten sluit. Als jullie opletten zie je dat iedereen die maar kan de stad uitvlucht!!!
Zorg voor zichtbaarheid op straat en geef boa's/politie etc meer bevoegdheden
Zorgdragen voor evenwichtig beleid.
zorgen dat de financiën en middelen op de juiste plaats komen en controleren
Zorgen dat het geld goed terecht komt.Letten op oneigenlijk gebruik
zorgen voor uitvoering ervan op korte termijn en met eenconcreet plan van aanpak, zonder eindeloze discussies over de inhoud en allerlei commissies
Zorgvuldige afweging maken, die ook nogeens binnen het budget vallen en de I Wonersh niet onnodig met belastingverhogingen opzadelen.

9 Heeft u nog een advies voor het college als het gaat om de opvang van kwetsbare inwoners en/of de spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad?

Wees transparant op alle feiten. Als er, ondanks zorgvuldige planning en participatie, overlast is acteer snel en direct. Verleen geen tijdelijke vergunningen als smeerolie. Wees duidelijk en schuif niet door naar de toekomst. Pak overlastgevers hard aan. Kortom: wees een betrouwbare overheid voor iedereen, nu en straks.
Iet alleen inArnhem-Zuid. Ook in de zogenaamde betere wijken kan meer opvang plaats vinden
Naast meer duurdere woningen in de "arme" wijken te bouwen ook meer sociale woningbouw in de duurdere wijken zoals de Hoogkamp etc.
...ik vraag mij af hoe in bijvoorbeeld de wijken Alteveer, Hoogkamp, Molenbeke, Angerenstein dit soort opvang gerealiseerd zou kunnen worden: worden er daarvoor woningen gekocht door zorginstellingen, de gemeente, ...?
Kwetsbare' inwoners spreiden klinkt sympathiek, maar dat is het niet omdat je veilige wijken onveiliger maakt. Dit moet sowieso altijd maatwerk zijn omdat niet iedere 'kwetsbare' hetzelfde is. Jezelf een doel stellen of quota opleggen zou heel onverstandig zijn. Wat woningen betreft: bouw betaalbare koopwoningen voor Arnhemmers overal door de stad. Dan neemt de welvaart vanzelf toe.
Aan bestaande bouw is niet veel te veranderen, zorg dat in de nieuwbouw afstemming komt

Aan de slag, en start dan in de DURE wijken! Geen betaalbare woningen slopen zodat er midden en hoog segment voor in de plek kan komen maar andersom denken!
Aankoopbeleid van woningen aanscherpen. Er moet een binding met de stad zijn. Wonen in Arnhem en werken in de Randstad is een combinatie die niet meer zou moeten kunnen.
ADoor falend beleid van vele jaren van de overheid zijn er teveel kwetsbare personen in onze stad die ervoor zorgen dat de veiligheid en leefbaarheid in de stad onder druk komen te staan. politie heeft er een hoofdtaak aan. We zullen weer meer moeten investeren aan preventie. Een goed initiatief was het op maat kwijtschelden van schulden. Daarmee voorkom je dat mensen zodanig in de problemen komen, dat zij als maar verder in de vernieling geraken.
Advies over opvang voor kwetsbare inwoners? Sorry hoor: maar als ik alleen hier in de wijk Vredenburg kijk wat er allemaal opgevangen word! Asielzoekers, drugsverslaafden, moeilijk opvoedbare kinderen, woonwagenbewoners. Ouderen mogen het zelf oplossen, en mijn kinderen zijn verplicht om te sparen voor een koopwoning, omdat ze voor verhuur niet meer in aanmerking komen! Voorlopig tot 30 jaar wonen ze nog thuis.. En dan moet ik advies geven? Nou, zet maar een rem op de opvang! En als ik dan kijk hoeveel ruimte er nog is in Arnhem-Noord.. Ga daar bouwen... En maak het betaalbaar. Bied oudere, alleenstaande woninghuurders die een eensgezinswoning hebben, een vergelijkbare woning aan, die kleiner is. Er kan dan weer een gezin in dat vrij gekomen huis komen..Arnhem-Noord zitten zoveel oudere huurders, die alleen in een 1-gezinswoning wonen.. Maar die heel graag kleiner zouden willen wonen.. Is dat niet wat jullie willen? Bied die mensen dan een alternatief
Advies over spreiding: moeilijk en moeizaamâ€¦.
afhankelijk van het soort kwetsbare inwoners. meer kleine spreidingen in plaats van 1 grote plek
Alert bliven
Alle mensen zijn mensen, de kwetsbare verdienen extra aandacht
Alle nieuwbouw in het centrum is peperduur en veel grotere woningen en er is nergens rekening gehouden met de oa.kwetsbare groep die er eerst ook woonde . B.v.Ouderen horen ook bij de kwetsbare groep. Dus minder de projectontwikkelaar die de grond heeft gekocht van de gemeente laten beslissen. Maar als gemeente kijken waar behoeft aan is.
Alleen kleinschalige opvanglocaties in wijken.
Alleen voor de allermoeilijkste gevallen is het verstandig om deze een plek te geven waar ze hun gang kunnen gaan zonder voor al te veel overlast te zorgen. Voor de rest geldt dat een diverse samenstelling van een wijk heel goed is voor de leefbaarheid, respect voor anderen bevordert.
Alles willen verdelen en nivelleren is een onmogelijke opdracht. Spreiden wat kan en op korte termijn haalbaar is
Als de gemeente niet de grondeigenaar is, verplicht projectontwikkelaars dan een percentage sociale huur te bouwen. Spreek ons allen aan op het creëren van gelijke kansen.
als dure woningen omringd worden door veel goedkopere of huurwoningen, zullen de bewoners van deze dure woningen weggaan
Als er een opvang in een wijk gepland wordt mensen uitnodigen om op een andere plek te gaan kijken waar het goed loopt in overleg met de bewoners natuurlijk
Als er in een wijk woningen bij komen, laat dit dan betaalbare woningen zijn.
Als het gaat om kwetsbare inwoners die waarschijnlijk tot overlast gaan zorgen, zorg dan voor een plek met enige afstand tot andere inwoners. Voorkom geluidsoverlast. Geen psychisch kwetsbare inwoners bij coffeeshops plaatsen.
Als je een stad van het begin opnieuw kon opbouwen zou dat een goed streven zijn, maar je hebt nu eenmaal wijken met dure woningen en wijken met goedkopere woningen. Daar valt weinig meer aan te doen
Als je mensen veel laat betalen voor een huis , moet je ze niet enorm opzadelen met veel ellende om hun heen.
Als je zorgt voor een verdeling van dure en betaalbare woningen, krijg je misschien meer een schoffie wijk, maar trekt het hogere inkomens wel meer aan omdat deze gebieden veiliger aanvoelen

Als met kwetsbaren wordt bedoeld mensen die zich lastiger op een sociaal acceptabele wijze weten te gedragen dan is het belangrijk hiervoor duidelijke kaders te scheppen. Wijkagenten zouden hierin een belangrijkere rol in kunnen spelen. Inzet hiervan wordt nu altijd aan crimineel gedrag gekoppeld, terwijl het sociale aspect steeds meer naar de achtergrond verdwijnt. Onveiligheid is meestal de grootste boosdoener als het gaat om minder woonplezier. Onafhankelijk van de persoon.
Altijd de buurt goed betrekken, dan krijg je de minste weerstand
Arnhem kent genoeg moeilijke groepen en relatief te weinig inwoners met een beter inkomen. Kwetsbare inwoners zouden veel meer naar de randgemeenten verspreid moeten worden. Daar zitten weinig kwetsbaren en vluchtelingen. Arnhem moet niet veel meer binnenhalen. Normeer versterkt verdeeldheid.
Arnhem moet mi een eigen restrictief beleid voeren over de opvang van asielzoekers. Niet alles accepteren van de centrale overheid. Nederland is echt vol.
Arnhem zuid heeft veel opvang. Nu Arnhem noord aan zet. Bijv de paasberg
begeleid de kwetsbare inwoners goed zodat het geen probleem in de wijk wordt
begeleid deze mensen en als ze niet meewerken en zich aanpassen dan sancties toepassen
Begeleid deze mensen optimaal en laat ze niet in de steek.
begeleid die kwetsbare inwoners dan ook goed en treedt op als er illigale praktijken plaatsvinden
Begeleid wonen spreiden over de stad. De gemeente gaat (helaas) niet over de betaalbaarheid van woningen. Als een wijk interessanter wordt gevonden gaan de prijzen omhoog
Begin er een keer aan ipv er steeds over te praten
Begin weer een eigen woningbedrijf om goede sociale huur te kunnen financieren.
Behandel alle wijken gelijk, hou niet alleen de dure wijken leefbaar!
Behoud wat sterk is (wijken als de Hoogkamp en de Burgemeesterswijk). Dus geen goedkope woningen bouwen in die wijken. Met zeer beperkte mate opvang van kwetsbare inwoners in die wijken.
Bekijk dit thema regionaal. Bekijk het ook vanuit de huidige bewoners. Kwetsbare inwoners klinkt erg gezien vanuit deze personen. Maar goed iedereen verdiend een kans. Dat heeft de hoofdzaak. Maar je kan er ook over nadenken of je potentieel risicovolle mensen op plekken bij scholen plaats.
Belangrijk dat we weer wat meer door elkaar leven en daarom ook oog voor elkaar hebben/met elkaars situatie in aanraking komen. Polarisatie ontstaat als je in een wijk woont met alleen meer hele dure koopwoningen en de ander in een wijk met sociale huur. Dan ontstaan gescheiden werelden die elkaar niet meer kunnen vinden.
Belangrijk is dat rekening moet worden gehouden met de behoefte van de kwetsbare mensen. Sommige zullen meer behoefte hebben aan reuring, andere meer aan een rustige omgeving. Sommige zullen graag met verwanten in de omgeving zitten, anderen juist geintergreerd in een gemixte omgeving.
Bemoei je niet te veel met de prijsontwikkeling. Houdt op het spreiden. Daarmee maak je meer kapot dan lief is.
Benader het praktisch. Mooi als streven maar het is belangrijker om door te pakken.
benut kansen die zich voordoen en investeer daarin
Beperk je niet in de bestaande financiële en beleids -kaders. Durf werkelijk vraaggerichte oplossingen te zoeken en te vinden, voor wat kwetsbare mede inwoners nodig hebben en ondersteun in wijken actieve en betrokken bewoners die buiten alle kaders hun bijdrage willen leveren. Het belonen van gezonde en gezondmakende krachten in wijken levert uiteindelijk meer maatschappelijk en financieel rendement op dan de kortzichtige probleem georienteerde aanpak waar voor te vaak voor wordt gekozen. Durf te besturen!
betaalbare en dure woningenbewoners mengen niet, zinloze exercitie. Komt bevoogdend over
betaalbare woningbouw vergt ook investeren in kwaliteit daarvan - bijvoorbeeld voldoende groen in de omgeving
Betaalbare woningen is een landelijk probleem. Maar de stad kan hierop reageren door te zorgen voor goede woningen voor de lagere inkomensniveaus.

Betaalbare woningen kun je bouwen in leegstaande kantoren. Ga svp niet van de stad één grote eenheidsworst maken. We hebben een paar hele mooie wijken en heel veel lelijke wijken. De stad wordt niet gemiddeld mooier als we de mooie wijken lelijker maken.
Beter bij elkaar kunnen dan beter begeleid worden
Betere begeleiding voor Kwetsbare inwoners.
Betere controle over kwetsbare
Betere mix sociale huurwoningen/duurdere ningen in achterstandswijk.
Betere spreiding over de wijken. Betere zichtbaarheid/bereikbaarheid van politie
Betere spreiding van dure en betaalbare woningen heeft positieve invloed op veel thema's
Betere verdeling
Betrek bewoners al in een zeer vroeg stadium bij plannenmakerij
Betrek bewoners van te voren en neem maatregelen tegen mogelijk overlast
Betrek er de wijkbewoners bij en informeer ze niet pas als de beslissingen al zijn genomen
Betrek tijdig de omgeving er bij
Bewoners in een wijk al heel vroeg meenemen en mee laten beslissen!
Bezuinigen op geestelijke gezondheid betekent nu verplaatsen van het probleem naar de verhuurders, buren en politie.
Biedt meer opvang in sterke (duurdere) wijken. Maak een goed gemotiveerd en duidelijk verdeelplan (met de nodige flexibiliteit) over de spreiding, biedt inspraak en leg het vast zodat iedereen weet waar hij/zij aan toe is.
Bij het huisvesten van kwetsbare mensen moet de sociale begeleiding op orde zijn en geen overlast veroorzaken.
Bij meer kwetsbare mensen in de wijk moet er dan ook voldoende hulpverlening zijn om dit in banen te leiden
Bij nieuwbouw van huizen is het belangrijk om te kijken waar in de stad Arnhem vooral behoefte aan is qua woningen. Dit is belangrijker dat de spreiding in de wijken. In sommige gebieden van Arnhem is de grond duurder, huizen worden hierdoor ook duurder. Lastig om hier goedkope woningen te bouwen.
Bij opvang van kwetsbare inwoners moet er langdurig begeleiding zijn, en aandacht voor de buren inde straat.
Bij spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad lopen we het risico dat in de oude wijken waar prachtige historische panden staan, deze in verval raken door dat bewoners niet in staat zijn het onderhoud te bekostigen of verhuurders dit niet nodig vinden. Zonde van het aanzicht van de stad.Opvang van kwetsbare inwoners zou meer onderdeel moeten zijn van een wijk zodat de inwoners ook betrokken zijn met de kwetsbare en elkaar helpen waar nodig (of meer aandacht voor initiatieven die hierin al bestaan)
bijaardehuis bouwe en ook voor kwetsebaar personen.
Binnenstad heeft teveel dure woningen en de huurwoningen lopen achteruit qua verduurzamen/isolatie. Ouderenhofjes zien we nog steeds niet.
Blijf betrokken als gemeente bij de kwetsbare inwoner en zorg dat inburging en integratie handen en voeten krijgt en de buurt ook echt wordt betrokken. Geen wegkijken bij onaangepast gedrag onder mom van cultuur verschillen.
Blijf niet hangen in beleid. Durf maatwerk te leveren als dat zorgt dat een ontwikkeling van de grond komt. Op braakliggende grond kan niemand wonen, omarm een partij die risico durft te dragen.
Blijf niet pushen tegen beter weten in.Of dicteer en wijs plaatsen aan.
blijven investeren, niet erop bezuinigen, vluchtelingen etc. is een blijvend aandachtspunt

Blijven proberen zou ik zeggen. Ik snap dat het lastig is. Alles draait om geld. De mensen die geld hebben vinden het in de regel niet fijn om mensen van een ander milieu in de buurt te hebben. Ze hebben ook geld op procedures te starten. Bovendien is geld macht. Dan hebben we het nog maar niet over de woningbouwverenigingen....en dan het landelijk beleid. Fijn echter dat men de mensen hun mening vraagt. Is het geen valse hoop wekken? Hier op Presikhaaf wordt er ook gereorganiseerd. Wij hebben zogenaamde inspraak. Maar de plannen waren n.l. al mooi gepresenteerd. Meer hoogbouw! Het is al niet zo'n fraaie wijk, hoogbouw! Ook Güven de supermarkt die ons veel overlast geeft (loszwerfend afval, parkeeroverlast van de mensen die van ver komen, ook buitenland, de eigenaar die alle andere winkeliers heeft opgekocht en als enige is overgebleven) wij als bewoners zitten er niet op te wachten. Wij geven onze erfenissen door en krijgen dan vervolgens van de nieuwe projectmanager (ook weer zoiets) te horen dat Güven een belangrijke bijdrage levert aan de wijk, niet dus! Wij willen Güven weg, samen met de overlast die het verkeer bezorgd. Wij wijkbewoners lopen naar het winkelcentrum. Hoezo inspraak? Hoezo weer een nieuwe projectmanager? Die beste man gaf aan dat Güven een andere plek wil in de wijk en dat het goed is dat zo'n iemand wil investeren. Er was nog een tekort en het kwam goed uit. Dit is nu precies wat het is. Het gaat hier niet om de inwoners, maar om het geld! (waar het geld ook vandaan komt, want dan is het cirkeltje weer rond. Je mag het niet hardop zeggen, maar wij bewoners weten het wel. Waar de banken moeten meewerken aan bepaalde transacties, is dit nog weer een mooie manier...)
Bouw gemengde wijken
Bouw kleinere appartementen in laagbouw, waar voor starters, studenten en senioren plek is. Zo creëer je doorstroom. Vooral geen kantoren meer.
Bouw meer sociale huur woningen
bouw oude kantoorpanden om voor sociale woningen.Verplicht projectontwikkelaars tot een betere verdeling (geen oneindig winstbejag)Laat kwetsbare mensen in kleine groepen samenwonen (incl. begeleiding)
Bouw senior vriendelijk (b.v Knarrenhof) zodat ouderen fatsoenlijk kunnen wonen en hun grote gezinswoning kunnen verruilen
bouwen
Burgemeesterswijk en Hoogkamp volledig blanke wijkwn, dat kan echt niet meer anno 2023! Er moet opvang asielzoekers komen in deze wijken, locatie Limburg Stirum school bijvoorbeeld en veel meer migranten huisvesten in de,e wijk, hoogste prioriteit
Cave: mensen willen sociale coherentie binnen hun eigen groep. Zoveel mogelijk spreiden gaat de eigenheid in vele opzichten van de diverse wijken tegen. Dat moet je mi niet willen.
Centreren lijkt mij efficienter en dus beter voir de betrokkenen en goedkoper
College moet zorgen dat er voor ieder betaalbare woningen zijn
communiceer met de buurt als er kwetsbare inwoners ergens komen te wonen.
Communiceer over projecten over succesvolle integratie. (Bijv ter Apel bewoners niet zo negatief nu, als toen een azc aangekondigd werd)
daar heb ik geen verstand van
Daar heb ik zeker een mening over. Ik vind spreiding van zwakke en sterke schouders zeer belangrijk. Wanneer je in een wijk alleen maar zwakke schouders /kwetsbare inwoners plaatst zullen de sterke schouders sterkere inwoners op den duur vertrekken naar een ander wijkdeel/plaats en vervolgens komen er nog meer zwakkere schouders bij elkaar te wonen.
Daar is door Min.Dales een herstelplan opgestart voor het verbeteren van de wijken
Dat er goed gekeken moet worden of er geen scholen in de omgeving van de opvangplaatsen zijn.Wat me opvalt is dat veel opvanglocaties ook in de overlast wijken komen te staan en niet in een wijk met dure koopwoningen.
Dat er verschil bestaat in rijkdom dat resulteert in verschil van wonen is niet perse erg. Het is belangrijk dat het college een goede basis legt t.a.v. kansgelijkheid (lees onderwijs voor iedereen optimaal).
Dat gaat alleen goed als er adequate en permanente begeleiding aanwezig is.

Dat is een rare gedachten kronkel, deze hele stelling is achterlijk. Ieder mens is uniek en iedere mens kan kwetsbaar en krachtig zijn soms tegelijkertijd. Mensen hebben behoefte aan erkenning en herkenning en zoeken dus hun eigen lotgenoten op of mensen die hun begrijpen en empathie kennen. En daar vinden ze houvast en wisselen ze uit want iedereen kan van elkaar leren, in ruimte van woord en vrijheid. Niemand heeft behoefte aan een hijgende hulpverleners over hem/haar heen, integendeel dat maakt mensen kapot. Wat we vooral nodig hebben is empathie en nederigheid, wie denk je wel dat je bent om boven anderen "kwetsbaren "te gaan staan. Misschien moet ben jij wel de stakker ! Denk daar maar eens over na. De woningbouw is onbetaalbaar, functioneert niet en heeft kapot hoge drempels , dan liever nog zorg goed voor de Nederlandse goede ondernemers en huisjes melkerts want die zijn op dit moment veel socialer. En zorg dat Nederlandse bedrijven er weer komen, bakker, boer, slager etc zodat we weer een samenleving krijgen en bank kantoren open en in de buurt zodat oma weer met haar kleinzoon een spaarbank boekje kan openen en de kleintjes weer leren sparen . En niet gokken met onze pensioenen he daar hebben we veel te hard voor gewerkt. Nou er nog veel meer maar daar houd ik het even bij
De begeleiding is belangrijk: zoveel van de kwetsbare inwoners als van inwoners met mogelijk weerstand.Het leefklimaat moet gelijk blijven: de kwetsbare inwoners moeten erop vooruit gaan, maar de anderen moeten er niet op achteruit gaan. Dat zou toch moeten kunnen?
De betaalbare woningen zijn vaak ook de meest slecht onderhouden woningen of niet aangepast op de normen van deze tijd qua woonbelasting. De contrasten zijn te groot met de duurdere woningen.
De diversiteit in wijken miet vooral wel blijven, geen eenheidsworst nastreven!
De gedwongen integratie van "arm" en "rijk" door middel van de woningbouw werkt niet (ik zie ook niet waarom je het zou moeten willen) en leidt slecht tot verpaupering van wijken. Het is m.i. beter om (via de landelijke politiek) te komen tot een rechtvaardiger verdeling van inkomen en werk, zodat ook aan de onderkant normaal toegang tot de woningmarkt kunnen krijgen.Het probleem van de opvang van kwetsbare inwoners is m.i. niet de opvang zelf, maar het gebrek aan adequate hulp aan die kwetsbare mensen die dan vervolgens vanuit die opvang wordt aangeboden, waardoor mensen op straat komen te zwerven en daar overlast veroorzaken terwijl handhaving uitblijft. Het zijn dus (vaak landelijke) politieke keuzes die het probleem hebben veroorzaakt en verhinderen dat het op een passende wijze wordt opgelost.
De hoeveelheid aan betaalbare woningen is belangrijk dan dat dit goed verspeid is.
De huiseigenaren aanpakken die veel te veel huur vragen./ontvangen
De kwetsbare inwoners kunnen nu eindelijk naar de hoogkamp de paasberg en de ander vilawijken de krtachtwijken zitten overvol met kwetsbare inwoners
De kwetsbare inwoners moeten een goede opvang krijgen, anders alleen overlast in de wijk.
de kwetsbare/ psychiatrische inwoners een vaste mogelijk gesloten woonplek met basis voorwaarden aanbieden/verplichten.
De maakbare samenleving bestaat niet. Ondersteun de zwakkere in de samenleving waar hij zich thuis voelt.
De markt (vastgoedondernemers) vragen hier op in te spelen. Grond ter beschikking stellen aan zij dit dit ook doen.
De nood is zo groot, dat het weinig zin heeft om de opvang perse te willen spreiden over "duurdere" wijken. Dure grond, plaatsgebrek en veel juridische bezwaren belemmeren de opvang hier teveel. Juist het "upgraden" van zwakkere wijken werkt veel effectiever en sneller. Doelmatigheid is helaas veel belangrijker nu dan rechtvaardigheid.
De opvang van kwetsbare inwoners moet gepaard gaan met het oplossen van de problemen van deze groep mensen. Je kunt mensen wel een tijdelijk onderdak bieden maar als je daarmee het structurele probleem niet aanpakt dan zitten de mensen binnen de kortste keren weer in de penarie. Daarnaast zal er ook meer in de noord kant van de stad moeten worden ontwikkeld. Denk aan de oude leger kazernes die leeg staan (dacht ik gelezen te hebben). Daar kun je aardig mooie dingen mee doen.

De opvang van kwetsbare inwoners zou juist zoveel mogelijk gecentraliseerd moeten zijn (uiteraard niet in woonwijken), zodat de problemen die dit met zich meebrengt, beperkt blijft tot een klein deel van de stad, en niet over de hele stad worden verspreid.Daarnaast zouden ook betaalbare en dure woningen juist zoveel mogelijk gescheiden moeten zijn. Hiermee voorkom je een 'Flodder-effect'.
De opvang van kwetsbare personen is nu geconcentreerd in een aantal wijken, waardoor daar regelmatig sprake is van grote overlast. Dit zou echt meer gespreid moeten worden.
de opvang van mensen moet wel goed begeleid worden. Geen getto's creëren en zorgen dat mensen niet verloren lopen of teveel zelf hun weg moeten zoeken als dat niet lukt. Het opbouwen van binding met de wijk is daarbij voorwaardelijk en een aandachtspunt
De realiteit is dat de woningvoorraad in een wijk maar mondjesmaat verandert. Als in een wijk als de Geitenkamp veel betaalbare woningen staan duurt jaren voor je daar een substantieel aantal duurdere woningen hebt geplaatst. Ik denk dat het vooral belangrijk is te zorgen dat er woningen voor starters en senioren so wie so bijkomen. Met dogma's over een evenwichtige verdeling per wijk lukt dat niet.
De spreiding van kwetsbare inwoners over de stad is goed, maar het mag niet lijden tot overlast in de vorm van dronkaards en junks op de straat. Dit hebben wij helaas wel in Vredenburg gezien de laatste jaren.
De spreiding van kwetsbare inwoners: zorg voor achtervang. Hen een plek aanbieden is een, maar denk na over de follow-up. Wonen is een werkwoord :-) dus een goede, constante samenwerking met hulpverlening is een must. Dat is een 'contract' wat je m.i. zou moeten aan gaan met inwoner, gemeente en hulpverleners.
de stad heeft vanzelfsprekend behoefte aan betaalbaar wonen
De stad moet ook interessant worden / blijven voor niet-kwetsbare inwoners om zicht te vestigen dus kwetsbare wijken verbeteren ipv goede wijken verslechteren.
De verdeling moet evenwichtig zijn, maar dat betekent niet per definitie overal gelijk. Ook de kwetsbare inwoners moeten zich veilig voelen in de wijk.
De verhouding betaalbare/dure woningen hangt sterk samen met de plek: in een groene omgeving zijn woningen daardoor automatisch duurder. Het streven naar een balans tussen betaalbaar/duur moet hierom geen doel op zich zijn. Door per wijk/buurt te kijken wat een reële verhouding is ontstaan de meest natuurlijke en logische oplossingen.
De vraag is of spreiding leidt tot kansenverbetering. Ik denk dat dat niet in alle gevallen zo uit pakt.
De vraag zou moeten zijn, hoeveel kwetsbare inwoners kan een gemeente aan en hoeveel kunnen de ondersteunende instanties aan die deze mensen helpen? Persoonlijk is mijn indruk dat het percentage kwetsbare inwoners rap omhoog gaat zonder goede steun, begeleiding of controle. Dit heeft een negatieve impact op de gemeente als geheel en alle inwoners. Ik zou hoog inzetten op het voorzien van de juiste steun voor deze kwetsbare inwoners en ook een maximum aantal bepalen die de gemeente redelijkerwijs aankan.
De wet biedt niet veel ruimte om spreiding af te dwingen c.q op te leggen. Dus is spreiding bij nieuwbouwprojecten het meest kansrijk.
de wethouder denk dat hij/zij kan spreiden maar dat lukt niet
De wijken in deze stad zijn behoorlijk verdeeld onder de sociale huurwoningen wijken en de koopwoningen gedeelten en wijken. Ik zou liever meer diversiteit willen zien. Ook meer dingen door elkaar zien zoals mooie woningen, kinderboerderij ect door elkaar. Ik denk dat een woonwijk meer zou opfleuren met meer inhoudelijke diversiteit.
Definieer eerst eens "kwetsbaar" Wat is dan "opvang"? Zorg dat je de kwetsbaren kunt monitoren. Als je ze verspreid over de gehele stad raak je controle en invloed kwijt.Spreiding van verschillende huizen over stad brengt automatisch vermenging van (sociale) culturen. Dit kán een obstakel zijn voor de huizenkopers van de dure woningen

Definitie van betaalbaar wonen dient aangepast te worden. We wonen nu massaal veel te groot. Een-gezin-woningen worden bezet door alleenstaanden, ouderen blijven wonen in grote huizen, omdat er geen plek is in verzorgingstehuizen, projectontwikkelaars en aannemers blijven inzetten op grote twee-onder-één-kap en vrijstaande woningen, daar waar tiny houses kunnen staan. Ombouwen van kantoorpanden naar kleine appartementen. Optoppen van kantoorgebouwen. In tweeën delen van grotere huizen.Kwetsbare inwoners zijn er in twee categorieën. Zij die door externe omstandigheden kwetsbaar geworden zijn en zij die door gedrag menen kwetsbaar te zijn, maar feitelijk zelf de bron van hun ellende zijn. Deze laatste groep dient niet gepamperd te worden, maar aangepakt. Mensen in de eerste groep dienen veilig en rustig te kunnen wonen, zodat herstel kan volgen of een fijne plek verworven kan worden.
Definitie van kwetsbare bewoners blijft is erg vaag. Duurdere woningen verspreid je niet over de stad alleen maar bouw van duurdere woningen kun je beïnvloeden.
Denk dat het belangrijk is dat er nog wat enclaves in de stad zijn die min of meer veilig en daarom bewoonbaar zijn mede gelet op het feit dat Arnhem een top criminele stad is waar geen enkele weerstand aan geboden wordt
Denk na over de vergrijzing, volgens mij duurt het 15 jaar voordat woningbouwprojecten zijn afgerond: dan loopt dat niet synchroon
Des te kwetsbaarder een wijk, te minder kwetsbare opvang.
Deze moeten maar in de duurdere wijken, De laffe mensen in de duurdere woningen/wijken willen geen asielzoekerscentrum, geen kwetsbare mensen in hun wijk, dan worden hun huizen minder waard, zeggen ze zelf!!! Waar is de menselijkheid bij deze mensen/ in deze wijken??? Doe daar wat aan/ ook voor de toekomst!!
Dit betekend dus ook in de burgemeesterswijk en verder in de betere wijken..
dit is een niet afdwingbare situatie. ik denk dat je meer onrust hiermee veroorzaakt dan rust en gelijkheid. Een typisch links thema wat gedoemd is te mislukken
Dit zijn twee verschillende discussies die je niet met elkaar moet vermengen. Kwetsbare inwoners is niet erg: maar dan moet de opvang/begeleiding wel goed zijn.
Diverse eerdere onderzoeken wijzen uit dat een meerderheid van de Nederlanders in een woonomgeving met gelijkgestemden woont. Als de omgeving van de wijk teveel verandert en je daardoor minder aansluiting hebt met de inwoners omdat zij in een andere sociale laag/bubbel zitten, dan vertrekken inwoners uit dure woningen naar dure woningen in naastliggende gemeenten. Pas op met het wensdenken dat iedereen graag in een gemengde wijk wil wonen.
Doe eens wat meer je best!
Doe het kleinschalig en verdeel het
Doe weer wat aan niet alleen vergaderingen er over
Door de weerstand van "rijke" wijken heenbreken. Niet tegen laten houden door zware lobby en juridisch gedoe....
Door nieuwbouw probleemverplaatsingVoorbeeld Malburgen naar De Laar WestNieuwbouw niet betaalbaar
Doorstroom bevorderen, o.m. door woningaanpassingen en nieuwbouw
doorzetten....
Draagkracht van de wijk is voorwaarde. Voor spreiding is het belangrijk dat er overal goede basisvoorzieningen zijn en openbaar vervoer is noodzakelijk. Inwoners moeten zich welkom voelen.
duidelijkheid over wat zijn kwetsbare inwoners. Indien noodzakelijk ook en vooral zogenaamde dure wijken, die relatief veel ruimte hebben, hiermee 'belasten'.
Dure woningen mogen beslist minder, dit feit alleen al schept tweedeling!
Dure woningen zijn er al teveel. Meer betaalbare woningen!.Kwetsbare inwoners kun je beter niet teveel spreiden.
Dure woningen zijn veel koopwoningen, niet iedereen wil of kan dit opbrengen.

Durf te kiezen voor gelijke spreiding en durf inwoners met meer geld minder invloed hierin geven.Als je meer gemengd woont zie je als kind ook meer mogelijkheden binnen je bereik liggen die je anders niet ziet.
Duurdere woningen in een bijvoorbeeld een volksbuurt kan leiden tot onevenwichtigheid waarbij het gevoel gaat heersen van "wie betaald, die bepaald". Bijvoorbeeld: een wijk moet gaan meebetalen naar de aanleg van laadpalen terwijl eigenlijk alleen de inwoners van duurdere woningen hier iets aan heeft.
Dwingend bij woningcoöperaties opleggen
Een goed plan voor gelijke spreiding
Een goede mix maakt de verdraagzaamheid groter
Een relatieve kleine groep sociaal zwakkeren in een villawijk of andersom werkt niet. De sociale verschillen moeten niet te groot zijn om door de meerderheid geaccepteerd te worden. Spreiding is heel belangrijk, maar er moet ergens een evenwicht zijn.
Eerst de verhuurders van eenvoudige woningen aanpakken die hun eigendom tegen onwijs hoge huren aanbieden.Misbruik van het woningentekort/
Eigen kinderen kunnen geen huis krijgen, dat gaat onvrede onder de mensen geven
Elke wijk in Arnhem zo goed als gelijk stellen. Dure villa wijken o.a mogen ook meer open staan voor kwetsbare mensen.Komt bij mij niet over. In heel Nederland overigens.
Elke wijk ongeveer naar rato laten opvangen. Zeker bij nieuwbouw meteen incalculeren. Het veel meer als vanzelfsprekend in beleid inpassen.
Er is al voldoende spreiding Richt je op meer leefbaarheid
Er is beperkte bouwcapaciteit en daar waar grond door de gemeente wordt verkocht is de prijs daarvan al de basis voor de prijs van de woning.
Er is veel te veel bezuinigd op geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg. Als voldoende zorg voor kwetsbare bewoners in de wijk niet gegarandeerd kan worden, moet eerst de financiëring op orde gebracht worden.
Er lopen veel 'verwarde' mensen rond, er zijn veel daklozen en zwervers. een vrouw slapend in een portiek. daar zou een betere opvang voor mogen komen. en ja, in my backyard zit er al een.
Er mag best verschil zijn in duurdere en minder dure wijken, als deze wijken maar niet te groot worden. Verspreiding door de stad is belangrijk, maar enige verschillen in buurten mogen er best zijn. Geeft karakter aan elke buurt binnen een wijk
Er moet goed gekeken worden naar de plaatsing van kwetsbare inwoners in bepaalde wijken. In wijken waar al veel mensen dicht op elkaar wonen is eerder kans op overlast en gevaarlijke situaties dan in ruimer opgezette wijken.
Er moet meer aan spreiding gedaan worden en niet alles op een enkele wijk aan laten komen.
Er mogen geen taboes zijn.Vermijdt overlast, iedereen heeft recht op woongenot
Er word teveel gekeken naar de stikstof problemen daar lossen we de woningnood niet mee op
Er zal altijd verschil blijven en dat is oké. Het is een illusie om te denken dat deze verschillen altijd overbrugd kunnen worden.
Er zijn meer (betaalbare) woningen nodig maar het is belangrijk dat die nieuwe wijken meet "ziel" hebben. Een pleintje, een bakker, iets te doen, wat ondernemerschap. Nieuwe wijken zijn zo vaak niet leuk om in te zijn.
Er zijn nu veel "slechte" wijken, dit mag meer verdeeld worden waarbij de kwetsbare mensen in de minderheid zijn om zo geen negatieve overhand te krijgen
Er zijn specifieke plekken waar kwetsbare (overlast veroorzakende) inwoners zich regelmatig verzamelen. Steenstaart, Musis Park, Albert Hein. Ik heb hier persoonlijk regelmatig last van en het lijkt niet dat deze inwoners goed verspreid zijn en opgevangen worden.
Er zijn te veel zogenaamd kwetsbaren, de normale werkende man is altijd de sjaak.
er zouden meer activiteiten voor ouderen komen, zoals meer thuisbezoeken aan eenzame ouderen, niet afwachten tot het te laat is maar zelf doem door bijv. meer vrijwilligers in te zetten
Eventuele klachten serieus nemen en/of begeleiding garanderen.

Faciliteer bouwbedrijven die voor mensenmet een minder grote portemonnee bouwen, knap woningen op en houdt ze betaalbaarâ€¦
financier dit ook langjarig, met een bewezen betrouwbare partner, geen cowboys voor de laagte prijs. maak (ambtelijke) ruimte met buurgemeentes voor flexwoningen zodat deze geplaatst kunnen worden rond Arnhem. flexwoningen zouden betaalbaar en te huur moeten zijn, voor alle leeftijden, met een goede juridische basis.
Focus op ernpersoonswoningen (starters, ouderen) ipv eengezinswoningen, combineer wonen, werken en winkelen in een wijk, hanteer sto(m)p principe, transformeer kantoren naar woningen
Ga altijd in overleg met de wijk(raad)
Ga in een wijk praktisch kijken wat haalbaar is. Beslis niet achter een bureau als u/je de wijk niet kent.
Ga op tijd en actief in gesprek met alle betrokkenen. En blijf nog enige tijd betrokken na de nieuwe opvang van kwetsbare inwoners of bouw van voor de wijk 'atypische' woningen. Het integratieproces over en weer gaat vast niet van zelf.
Ga terug naar voor de kanteling van de AWBZ.Meer verpleeg/verzorgingshuizen, opvang van psychische en psyiatrische mensen, ipv overal en nergens ze te vestigen in woonwijken. Bescherm de kwetsbare en daarmee ook de samenleving
Ga uit van wat de wijk wens en volg niet je idealisme
Geef de juiste zorg en begeleiding in kwetsbare mensen minder kwetsbaar te helpen worden. Afhankelijkheid van medicijnen is geen oplossing.
Geef goede voorlichting en betrek de bewoners erbij
Geef mensen een reëel uitzicht op een betaalbare woning.
Geef z.s.m. voorrang aan de uitvoering van de nota m.b.t. scheiding van wonen en zorg!!!!! En daarmee samenhangend: Betaalbare en rolstoel toegankelijke woningen!
Geen dure woningen boven â,¬ 500.000 Veel meer seniorenwoningen in alle wijken zodat oudere wijkbewoners binnen hun eigen wijk kunnen doorstromen.
Geen extremen bij elkaar. Heel rijk en heel arm moeten niet bij elkaar. Maar wel mengen.
Geen kwetsbare groepen zetten in wijken met veel kinderen. Mensen met betaalbare woning gaan graag om met mensen met betaalbare woning. Ga je splitsen, wordt het nog individualistisch
Geen mensen die overlast veroorzaken in woonwijken maar bijelkaar ergens aan de rand van een wijk zodat gewone mensen er geen last van hebben want je lost het probleem niet op als ze tussen gewone mensen wonen
GEMENGD!! Ik woon met veel plezier in een sociale huurflat, ietsje scheef weliswaar maar ben wel een van de weinigen die zelf de hele huur en 50 euro extra betaalt...
Gericht opvangen, hier is zonder overleg met de bewoners een re-integratie woning gemaakt (Hofsingel 47) sindsdien veel drugsoverlast, diefstal en geweldpleging. regelmatig arrestatie teams of invallen daar... plaats dit soort mensen ergens achteraf in een industrieterrein in container woningen o.i.d. er is al genoeg (geluid) overlast in Arnhem van veelal mensen welke ook de Marokkaanse Nationaliteit bezitten.Zorg als gemeente er eerst maar voor dat dit bij de bron aangepakt wordt, al ben ik al bang dat het hier al te laat voor is en dat Arnhem al een kalifaat stad aan het worden is.
Gevarieerd bouwen voor jong en oud
Gewoon GEEN dure woningen erbij. Kwetsbare inwoners oke, maar dan wél begeleid en goed verspreid. Bijv. Niet 16 woonunits met 'kwetsbaren' op 1 kluitje .
goed dat er geen opeenhoping van mensen in 1 wijk zitten...geeft gedoe...wel betekent spreiding dat er goede controle en nazorg nodig is
Goed kijken naar de samenstelling van een wijk en duidelijk maken wie worden bedoeld met kwetsbare inwoners
Goed overleg met deskundigen voor kwetsbare inwoners
Goed uit te laten zoeken door deskundigen, die er verstand van hebben, niet gelijk maar mensen plaatsen in een wijk, dat roept agressie op

Goede balans per wijk tussen koop (hoog/midden/laag-segment) en huur (particulier en sociaal.Daarbij de zogenaamde huisjesmelkers weren , en de slechte verhuurders (geen onderhoud etc) aanpakken.
Goede begeleiding, wekelijks en indien nodig dagelijks, kijken of er een mantelzorger/vrijwilliger in de buurt woont
Goede begeleiding. Handhaaf de geldende regels!!!!
Goede communicatie vooraf, aanspreken van de beter bedeelde op sociaal maatschappelijke verantwoording. Zorgen voor voldoende begeleiding. Zeker in de "GGZ sferen".
Goede en intensieve begeleiding die ook echt ondersteunt en ingrijpt
goede en tijdige voorlichting
Goede informatievoorziening is belangrijk... tevens goede begeleiding voor alle partijen, zowel als voor de cliënt als diens omgeving.
goede opvang en monitoren van wat er gebeurd
goede van te voren info
Goede verdeling op alle fronten. Aandacht voor Arnhem Zuid!!
goede voorlichting en inspraak is hierbij cruciaal.
Groepen apart laten wonen en leven, absoluut geen menning
Grondig verminderen van overbodige gemeenteuitgaven
Hangt er helemaal vanaf wat onder kwetsbare inwoners wordt verstaan. Mensen met een beperking? Ouderen? Vluchtelingen? Moeten in elke wijk kunnen wonen en opgevangen worden en deelnemen aan wat er in de wijk gebeurt.Lastiger vind ik het als mensen overlast veroorzaken, lawaai, vervuiling en daarop niet aanspreekbaar zijn. Zorg voor begeleiding in die gevallen.
Hangt er van af wat onder kwetsbare inwoners wordt verstaanBewoners die allang het contact met de samenleving kwijt zijn en vaak onrust veroorzaken verdienen aandacht en een dak boven hun hoofd maar liever niet in een doorsnee woonwijk
Heb te weinig inzicht over de huidige situatie
Help ze! Wij doen vrijwilligerswerk bij de duif. Sommige situaties zijn echt heel schrijnend. Er zijn mensen bij met echt potentie.
Het beter en eerlijker verdelen over de gehele stad. Ik weet ook dat dat vaak ook moeilijk is
Het blijft helaas vaak bij holle frasen. Er komen geen betaalbare huurwoningen bij in de Burgemeesterswijk, Alteveer, Hoogkamp etc. De opvang van de meest kwetsbare groepen komt altijd in de AGB-wijken terecht. Of aan de rand van de stad, Groningensingel, voormalige Elderhoeve etc.
Het gaat erom wat ,kwetsbaar betekendArm of gehandikapt , of allebei
Het is belangrijk dat kwetsbare inwoners zich thuis voelen in de wijk.
Het is een illusie om dit gezond te spreiden
Het is een schande dat mensen die iets meer verdienen dan het minimum niet in aanmerking komen voor een huurwoning via Volkshuisvesting e.a. De particuliere huurmarkt is onbetaalbaar. Opnieuw: alleenstaanden kunnen geen betaalbaar huis meer vinden. Tenzij ze heel veel geld verdienen. Jonge mensen kunnen geen huis meer vinden. Totaal absurde situatie. Doe er wat aan!
Het is een utopie te denken dat dit gerealiseerd kan worden. Zeker binnen één college-periode. Zet in op haalbare en realistische doelen
Het is helemaal niet verkeerd als in bepaalde buurten en bepaalde wijken meer mensen met een laag inkomen cq grotere zorgvraag wonen, maar zorg dan dat juist op die plekken het aanbod van maatschappelijk werk en zorgverlening aanwezig is. Immerloo is een goed voorbeeld, dat is de snelste sociale lift van de stad. Rijk mensen de helpende hand dan voorkom je overlast en narigheid, maar bezuinig daar niet op op die plekken.
Het is niet alleen de verschillende woningen. Ook de omgeving bv groen en speelruimte
Het is niet erg dat sommige wijken duurder zijn. Echter moet er altijd sociale huur mogelijk zijn en begeleid wonen.

Het is niet sociaal, maar ik heb niet gewerkt om eindelijk een duurder huis te kunnen kopen in een mooi stukje Arnhem om vervolgens de buurt te zien veranderen door dit soort plannen. Daarom geen voorstander.
Het is niet zo dat door het onderbrengen van kwetsbare mensen in goede wijken de wijk de kwetsbare mensen optrekt, maar de kwetsbare mensen de wijk neerhaalt.
Het is onzin om betaalbare en dure woningen te spreiden, wil je dan bestaande woningen slopen? Wel is het goed als de diversiteit van wijken wordt gestimuleerd
Het is vooral belangrijk om splitsing van woningen in schijnbaar goedkope micro-appartementen te voorkomen. Dat verhult dat de huizen niet voldoen aan redelijke eisen.
Het is zeker goed om een opvang voor kwetsbare dicht bij te hebben, maar als een centrale aanpak beter resultaat en/of lagere kosten met zich mee brengt heeft dat de voorkeur. Er kan natuurlijk altijd een kleine aanloop plek in elke wijk zijn.
het kan niet overal hetzelfde zijn, differentieer
Het lastige is wat te doen met overlastmakers. Mijn aanname is dat als deze mensen begrepen worden en het beter gaat de overlast stopt.
Het lijkt er nu vooral op dat er in de wijken waar al veel goedkopere woningen staan er plannen zijn voor meer sociale woningen. Ik ben van mening dat er ook in de 'rijkere' wijken (Hoogkamp, Schaarsbergen etc.) juist meer sociale woningbouw zou moete zijn om zo tot minder segregatie in de wijken te komen. Het komt mij voor dat er juist in die rijkere wijken minder sociale woningbouw komt. Klopt dat?
het mengen van die groepen lukt nooit: sociale afstand te groot, interesse en leefgewoonten verschillen te veel.
Het probleem voor veel omwonenden is niet zo zeer de opvang van de kwetsbaren en hun problematiek, maar de begeleiding die er is. We hebben daar sinds de transities in het sociaal domein veel te veel op bezuinigd en dat blijkt op termijn duurkoop te zijn. Hoe paradoxaal het ook lijkt, ik geloof dat investeren in dat sociaal domein geld oplevert in andere sectoren en erger voorkomt, betere opvang en spreiding mogelijk maakt en meer perspectief oplevert voor de doelgroep in kwestie.
Het spreiden van dure en betaalbare woningen betekent dus niet alleen dat er sociale woningbouw moet komen in wijken als Hoogkamp, Burgemeesterswijk en Schaarsbergen, maar ook dat er dure woningen gebouwd zullen moeten worden in wijken als Malburgen, Het Broek en Klarendal. Overigens zie ik de noodzaak hiervan niet direct.
Het spreiden van kwetsbare bewoners dient geen doel op zich te zijn. Het gaat er om waar deze groep het beste mee geholpen is.
Het valt mij op dat er in de nu al in wat kwetsbare wijken er meer op van voor nog meer kwetsbare mensen worden ondergebracht. In oa flexwoningen
Het verspreiden van kwetsbare inwoners is een goed idee, mits er voldoende begeleiding is voor deze mensen ter ondersteuning van het zelfstandig wonen.
het voorloppig niet toestaan in de wijken die al veel overlast hebben.
Het woning bouw en de verspreiding van minderbedeelde is tot nog toe evenwicht in Arnhem ik zou er zo mee door gaan want het beleid moet niet uit het lood gehaald worden van wegen populisme. Want nu is de gemeente zeer: en echt zeer realistisch bezig om alle groepen naar redelijkheid en billijkheid te huisvesten en te spreiden over het gemeente grondgebied, ga er zo mee door.
Het wordt voor beide partijen niet beter als je daar te veel nadruk oplegt
Het zou mooi zijn als er nieuwe woonvormen komen, bijvoorbeeld in de vorm van hofjes, waarin mensen vanuit verschillende achtergronden samen komen te leven.
hier heb ik geen mening over, vertrouw op de kundigheid van het openbaar bestuur
hoe meer gespreid, hoe beter. Voorkom gettovorming

Hou eens op met dat alles maar gelijk moet zijn. Iemand uit de Geitenkamp, voelt zich daar thuis en wil daar graag wonen, die gaat zich niet thuis voelen op de Gulden Bodem. Vice versa geldt dat ook. We hoeven echt geen hoge hekken om wijken te zetten, maar andersom die dwangmatige neurose om alles maar te verdelen moet ook eens ophouden. Mensen zoeken de plek waar ze zich thuis voelen.
Hou eens op met het uitdragen van de stelling dat alles "eerlijk" moet worden verdeeld. Dat is polariserend en (denk ik) ook nog eens zeer subjectief. Ga liever pragmatisch om met de vraag waar mensen en woningen een plek kunnen vinden.
Hou meer zicht op die kwetsbare bewoners. Nu worden ze in een wijk geplaatst en zorgen daar voor overlast. De werkende mensen met een koophuis zijn daar het slachtoffer van. Mijn overburen zijn junken, elke nacht is daar herrie en ruzie, terwijl wij de volgende dag wel gewoon om 06:00 op moeten staan om naar t werk te gaan.
Hou rekening met de mogelijke overlast die dit met zich meebrengt voor de bewoners van de wijk en blijf met iedereen in gesprek in plaats met één afgevaardigde waar niemand achter staat
houd als gemeente de regie in eigen hand
Houd de regie in handen, door integraal plaatsen aan te wijzen in de stad. Bezwaar bewoners mag maar dan moet altijd ook een werkbaar alternatief worden gegeven. Houd het bij spreiding over de staf altijd kleinschalig en betrekking buurtbewonersaltijd in het probleem en de oplossing
houd het gescheiden
Houd interactieve info bijeenkomsten in de wijk. Informeer wat nodig zou zijn om deze opvang te realiseren dit is vaak niet bekend en laat wijken meedenken over mogelijke oplossingen
houd rekening met de bestaande configuratie maar verdeel toch meer dan nu
Houd, op welke plek dan ook, de allure in stand (wel eerst creëren)
Houdt ruimtelijke segregatie alstublieft in het achterhoofd. Ik merk dat dit makkelijk te vinden is in Arnhem.
huidige situatie handhaven
Huizenprijzen zijn nou eenmaal gekoppeld aan de locatie. Het is dus erg geforceerd om op een plek waar duurdere woningen staan ook per se goedkopere woningen aan te willen bieden. Het maakt zaken onnodig ingewikkeld
Ik ben mede door een nieuwe buurman met veel problemen (veel ruzie, ramen kapot, politie voor de deur) etc. verhuisd. Dit geeft veel overlast in een straat die ervoor prima was.
Ik betaal niet de hoofdprijs en werk full time als alleenstaande , om naast " gelukszoekers " te wonen
Ik denk als mensen meer persoonlijk contact zouden kunnen hebben met kwetsbare inwoners, en op de een of andere manier persoonlijk zouden kunnen bijdragen aan hun opvang, dat er dan minder bezwaar zou zijn.
Ik denk dat begeleiding van deze mensen belangrijk is.Als je ze zonder dit in een willekeurige wijk neerzet gaat het zeker fout.Respect moet van veide kanten komen.
Ik denk dat betaalbare woningen vooral ook gegeven moeten worden aan de mensen die geen duurdere kunnen betalen en niet andersom
ik denk dat een spreiding hoe dan ook goed is. Zo komen mensen uit hun bubble. Ook dat is heel belangrijk. Het is goed als je niet alleen tussen rijke en/of arme mensen leeft. En ook dat kwetsbare inwoners niet allemaal bij elkaar wonen, ik denk dat het makkelijker is om kwetsbare inwoners te helpen als de wijk gemêleerd is
Ik denk dat er mensen zijn zoals ik die zouden willen helpen in de opvang, hier kan goed gebruik van gemaakt worden. Misschien maaltijden verzorgen, koffiediensten, of kamertjes over in duurdere wijken?
Ik denk dat het moet, ook al is het iets waar niet iedereen op zit te wachten. Ik denk wel dat er een bandbreedte moet zijn, het verschil tussen betaalbare en dure woningen in 1 wijk/straat kan niet te groot zijn. De doelgroepen zullen dan niet met elkaar in contact komen waardoor het concept zijn doel voorbij zal schieten.

Ik denk dat mensen beter ontwikkelen als ze met mensen omgaan die in dezelfde situatie zitten. Natuurlijk is een beetje diversiteit niet slecht
Ik ga wel eens fietsen in Arnhem. Door wijken waar betaalbare woningen staan. En door wijken waar dure woningen staan. In Arnhem ziet het er in zijn algemeenheid dan verzorgd uit. Of je nu een dure woning of een betaalbare woning hebt. Ik vind dat hee positief. Ik kan niet achter de deur kijken.
Ik heb flink geïnvesteerd in mijn eigen woning. Als er achter ons een grote familie zou komen te wonen die rommel maken en andere overlast veroorzaken, vind ik dat echt vreselijk. Bij Alteveer hoort rust, groen en geen reuring en rommel.
Ik heb geen oplossing maar er zijn vast gestudeerde mensen die samen met deze kwetsbare mensen een oplossing vinden.
Ik heb niet het idee dat er inspraak is. Een wachttijd van 18 jaar voor een woning Geen of nauwelijks urgentie. Dat gaat niet over duurdere woningen niet over starterswoningen maar over sociale woningbouw Daar moet harder aan gewerkt worden
Ik heb niet zozeer een advies. Wel valt het me op dat de afgelopen jaren het aantal kwetsbare zichtbare inwoners in het centrum van Arnhem sterk lijkt te zijn toegenomen. Het gaat me aan het hart deze mensen soms zo verloren over de straat te zien lopen. Schokkend vond ik het ook toen ik een aantal maanden geleden met een groep kinderen op zondagochtend het vuil in het centrum ging verzamelen. 90% van de 8 vuilniszakken die we vol kregen (in een klein uurtje) bestond uit gebruiksmateriaal zoals alcoholverpakkingen, drugszakjes, lachgastankjes, sigarettenpeuken etc. Schokkend voor mij, maar ook voor de kinderen.
Ik kan daar niet over oordelen zonder te weten wat de problematiek is en hoe de situatie nu is
Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat in de duurdere wijken in Arnhem, minder kwetsbare inwoners en buitenlandse nieuwkomers (al dan niet tijdelijk) worden ondergebracht als in minder duurdere/betaalbare wijken. Dit zorgt voor een groeiende verdeeldheid onder de bevolking
Ik ken de leegstand en/of mogelijkheid van hergebruik van leegstaande gebouwen niet.
Ik ken jullie dynamiek niet, maar mijn gevoel zegt dat hogeropgeleide inwoners zich met meer succes verzetten tegen de opvang van kwetsbaren dan lageropgeleide inwoners. Als dit zo is, dan moet het beleid ook daarmee rekening houden om ervoor te zorgen dat het eerlijk blijft.
Ik kon mijn antwoord geven binnen de vraagstelling/keuzemenu. Ik woon in een wijk waar zoveel verkamering waardoor de balans uit evenwicht is. Een spreiding is prima om grote concentraties te voorkomen, maar basseer de omvang/spreiding op basis van de (maat en schaal van de) gewenste zorg/opvang die geleverd moet worden.
Ik mis nuance in de vraagstelling. Volgens mij is de betaalbaarheid van woningen niet geheel in evenwicht te sturen. Met het begrip moeten (?) stuur je volgens mij op iets wat niet te sturen is. Of het verspreiden van kwetsbare inwoners een goed idee is weet ik niet. Daarom kan ik ook niet bevestigen (of ontkennen) dat dat goed is. er zijn vast professionals die daar wel verstand van hebben en ook die zullen vast een genuanceerd antwoord hebben dat het vanuit het ene aspect wel of niet beter is. Kortgezegd, mijn advies, vermijd zwart-wit vraagstellingen en ga voor advies te rade bij professionals en houdt bij de toepassing van dat advies rekening met goede motivatie en communicatie (waarom dat het beste is voor de samenleving als geheel).
Ik moet er niet aan denken dat er in mijn wijk buren zou krijgen met een sterk a- sociaal karakter en uitstraling
Ik vind dat er eerst eens een goede definitie van kwetsbare inwoners moet komen. Pas dan kunnen bovenstaande vragen goed beantwoord worden.
Ik vind dat er in het Centrum van Arnhem te weinig wonigen zijn voor kwetsbaren bewoners. Alles wat op dit moment word gebouwd zijn dure woningen. Iemand met een klei beursje heeft ook recht om in het Centrum te wonen!
Ik vind dit lastig.NIMBY, als ik denk aan overlastgevende individuen.Wil van niemand last ervaren, maar andere kwetsbare mensen zijn welkom

Ik vind het helemaal niet erg als er kwetsbare inwoners in mijn wijk wonen maar ik vind het wel heel erg dat daar niet de juiste begeleiding voor is. De spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad is goed zodat het wat meer gemêleerd wordt al ben ik bang dat mensen die dure woningen kunnen betalen er niet voor kiezen om in Immerloo te gaan wonen.
Ik vraag me af of de kwetsbare bewoner graag in een "dure" wijk woont. Waar wonen zijn vrienden en zijn die bereikbaar?
Ik weet niet hoeveel andere wijken op dat gebied voor hun rekening nemen, maar een evenredige verdeling over de stad lijkt mij de beste methode de eventuele overlast te beheersen.
Ik woon in Arnhem Noord in Klarendal in een koopwoning die wij hebben kunnen kopen van VHV Arnhem. Wij wonen dus tussen huurders in. Wat ons opvalt is dat de afgelopen dicht om ons heen huurhuizen vrij kwamen (eensgezinswoningen) die dan steevast werden toegewezen aan blanke alleenstaande vrouwen met vaak maar 1 kind. Dat vinden we de wereld op zijn kop. Ook in Arnhem Noord moeten meer statushouders, vluchtelingen en migranten gehuisvest worden.
ik woon in een koopwoning maar 20 meter verder hebben wij hebben als overburen een gezin uit Syrië. als er in elke wijk nieuwe woningen worden gebouwd moet er minstens 1/3 gevuld worden met kwetsbare inwoners.bij het plaatsen coaching bij het integreren. en betrek de rest bij dit proces, b.v. door mensen te vragen!!
Ik woon in Malburgen en hier zijn veel kwetsbare en arme mensen (ik zelf niet) wat ik helemaal prima vindt. Maar ik zie ook dat er maar gebouwd blijft worden in deze wijk, gelukkig zowel duurdere als goedkopere woningen. Ik heb niet het idee dat in de rijke wijken van de stad veel bij gebouwd wordt. En al zeker geen goedkope woningen. Dit vind ik heel oneerlijk. In de duurdere wijken wonen natuurlijk veel mensen die procederen tegen nieuwbouw en iedereen zegt "niet in mijn achtertuin" bij wijze van spreken. Dit is niet sociaal en hier moet het college niet in mee gaan!
Ik woon zelf in een rijtjes koopwoning. Echter in de rij staan 4 huurwoningen. Een daarvan grenst aan onze koopwoning. Waar wij ons best doen om de woning, de tuin en uitstraling goed te houden, merk je dat bij deze vier woningen die behoefte veel minder is. Bij hen ligt die verantwoordelijkheid deels bij de verhuurder. Iemand die een woning koopt heeft nu eenmaal andere belangen dan iemand die huurt. Zeker als het om de woning op zichzelf gaat. Ik zou graag zonnepanelen op het dak van de schuur willen zetten, maar een paar hoge bomen in de tuin van het huurhuis naast onze woning, maakt dit een nutteloze operatie.
Ik woon zelf in een wijk (Geitenkam) waar veel kwetsbare bewoners terecht komen. De impact van deze bewoners (met name ex psychiatrische cliënten) ervaar ik als enorm en meer en betere spreiding is wenselijk.
Ik zie in mijn wijk (Schuytgraaf) diverse wooncomplexen voor kwetsbare inwoners. Al ken ik het niet van binnen, maar zo als buitenstaander oogt het plezierig (en lijken mij meer van dat soort voorzieningen in deze wijk geen probleem (of juist leuk)). Qua betaalbare woningen - ik denk dan aan sociale huur - mag er veel meer komen. Uit eigen ervaring (mijn kinderen) zie ik dat velen al jaren op een wachtlijst staan en nu aangewezen zijn op particuliere verhuur met hoge prijzen. Met het huidige toewijzingsbeleid maken deze mensen weinig kans op een sociale huurwoning.
Ik zie zoveel mensen op straat die de weg kwijt lijken te zijn. Soms zelfs psychotisch denk ik. Agressief schreeuwende mensen geven een onveilig gevoel en ik heb met hen te doen. Het zou fijn zijn als de opvang voor deze mensen beter geregeld is. En als er een partij verantwoordelijk is om sommige mensen van de straat te halen en voor ze te zorgen.
Ik zou die beiden graag homogeen over de stad gespreid zien. Om geen aanleiding tot getto's en kakwijken te geven. Mensen in armzalige buurten hebben net zo weinig zin in overlast, dreiging en verval als die in de betere wijken. Door te streven naar een homogene spreiding moeten de bewoners in een buurt het meer met elkáár zien te redden, maar komen ze ook meer met elkaar in aanraking. Elkaar kennen maakt de verhoudingen al anders, en zeker als men ook nog mogelijkheden ziet wat voor elkaar of met elkaar te doen.

Ik zou graag zien dat er wordt ingegrepen op de privatisering van de woningmarkt.Ik kan er niet bij dat er woekerwinsten worden gemaakt op een basisbehoefte van mensen.Dat gemiddeld 30%-40% van het besteedbaar inkomen opgaat aan een dak boven het hoofd.Een dak dat gemiddeld 38 jaar geleden al af was.Ik vraag me daadwerkelijk af hoeveel minder 'kwetsbare bewoners' er zouden zijn als personen maar 1 woning mochten bezitten en bedrijven alleen bedrijfspanden.Voor wat betreft de spreiding zou ik vooral insteken op maatwerk. De ene kwetsbare bewoner is de andere niet en de ene wijk is misschien geschikter voor een bepaald 'type' kwetsbare bewoner, dan de andere.Zomaar een 'probleemgeval' in een wijk dumpen omdat het beleid dit toestaat/voorschrijft lijkt mij in ieder geval niet de juiste manier, terwijl ik dit wel veel heb zien gebeuren.
ik zou het niet weten
Ik zou vooral veel meer onzelfstandige woonvoorzieningen willen voor kwetsbare mensen. Dat bijna alle kwetsbaren tegenwoordig zelfstandig moeten wonen en zogenaamd zelf hun hulpvraag formuleren en aan de keukentafel met veel te veel verschillende hulpverleners praten - of helemaal niet: zorgmijders dus, dat is inhumaan. In Klarendal (woon ik) zijn daar veel te veel voorbeelden van.Ten tweede is spreiding van dure en goedkope woningen best okee, maar denk dan ook aan toevoegen van spreiding van studentenwoningen, seniorenwoningen en opvanghuizen voor kwetsbaren. Een serieus diverse wijk bestaat uit meer dan alleen goedkopen en dure eengezinswoningen.
In 'duurdere wijken' wonen meer mondige mensen die veel middelen hebben om weerstand te bieden tegen opvang van kwetsbaren. In arme wijken zijn die er niet, maar wel veel andere kwetsbaren die de opvang van kwetsbaren niet aan kunnen. Plus en plus is immers min.
In Arnhem lopen veel gekkies rond, gezien bij bureau Arnhem. Ik ben er van geschrokken.Hoe komt dat er zoveel mensen met een beperking in Arnhem rond lopen. Advies is hoe voorkom je dit. Betekent dat drugs en alcohol aangepakt zou moeten worden, overlast vaak hieraan gerelateerd.
In beginsel wil je graag per wijk een goede mix tussen sociale huur, betaalbare en duurdere woningen. Ik vind het echter niet zinvol om bestaande wijken om te vormen (met hoge investeringskosten). Ik heb dan liever dat er meer wordt geïnvesteerd in voorzieningen die de leefbaarheid verbeteren dicht bij de wijken waar dit nodig is.
In bepaalde wijken zoals de mijne is er een teveel aan kwetsbare bewoners. Evenwicht is zoek
In bijvoorbeeld Schuytgraaf en de Hoogkamp, Burgemeesterswijk, e.d. heb je een volstrekt andere buitenlandse populatie dan in het Broek en Malburgen. Mijn eigen buurt - de Laar Oost - baart me zorgen.
In de " volkse" wijken komt meestal alle opvang terecht, dat zou ook wel naar b.v. Hoogkamp mogen. Het klinkt leuk, een advies hierover geven maar in de praktijk gebeurd hier natuurlijk niks mee.
In de "duren wijken" zal wellicht meer weerstand zijn voor wat betreft spreiding, maar maakt die spreiding eerder zichtbaar en bevorderd ook dat andere wijken hierin makkelijker in meegaan.
In de huidige nieuwbouw wijken is er geen diversiteit tussen betaalbaar en dure woningen
In de loop der jaren in mijns inziens duidelijk geworden dat kwetsbare mensen heel erg verspreiden door wijken eenzaamheid, schulden en sociale isolatie verhogen. Ik denk dat spreiding in wijken een goed idee is, maar dan toch wat geconcentreerde, waardoor er wat meer ondersteuning mogelijk is en dit zal ook de integratie in de wijken v erhogen.
In de loop van jaren opkopen van oude dure huizen en slopen en daar appartementen neerzetten
In dure wijken staan de meeste bewoners niet te trappelen om anderen en dan vooral kwetsbaren te ontvangen maar dat moet toch gebeuren ook al is het op kleine schaal
In het centrum werkt het vast wel, kijkend ook naar de (dure) nieuwbouw in de buurt van het filmhuis, om alles te mixen. Maar in woonwijken zie je toch dat men het fijn vindt met gelijkgestemden te wonen. Dat geeft meestal ook minste gedoe, want men herkent elkaars manier van wonen en leven. Je moet je afvragen of het zinvol is om vanuit beleid coute que coute te willen mixen? Wel zou een mix van gezinswoningen en alleenstaande woningen/appartementen handig zijn: de starters en de senioren kunnen dan allemaal in dezelfde wijk (blijven) wonen.

in iedere wijk evenveel betaalbare als dure woningen is een utopie. Niet haalbaar alleen al omdat (sociale) huurwoningen niet evenredig verdeeld zijn over de wijken. Dat hoeft ook niet per se. Mensen met eenzelfde profiel normen en waardenpatroon zoeken elkaar ook op in hun eigen voorkeur in wijken/woningen. Ik realiseer me heel goed dat dat niet altijd een vrije keuze is. Opvang van kwetsbare inwoners lijkt zich nogal eens te concentreren in kwetsbare wijken. Daar mag best wat meer spreiding in zijn.Nog een dingetje: mijn beide zoons zijn aangewezen op huur in de particuliere sector. Wachtlijsten voor sociale huur zijn te lang. Nu verplichting tot eigen bewoning steeds vaker wordt ingezet bij aankoop van vastgoed (waar ik best begrip voor heb in de strijd tegen speculatie) staat de markt voor betaalbare huurwoningen voor jongeren behoorlijk onder druk. Stevig probleem voor mijn zoons die nu min of meer gedwongen samenwonen omdat zelfstandig huren onbetaalbaar is.
In mijn wijk Malburgen Oost/Immerloo is er al een oververtegenwoordiging van kwetsbare inwoner. en goedkope huurwoningen. Positief is dat er de laatste jaren is ingezet op de bouw van (goedkopere) koopwoningen. Dit beleid kan worden voortgezet.
in onze wijk maar dat is het centrum word al heel veel op gevangen van kwetsbare inwoners en asielzoekers en vluchtelingen
In veel grote dure woningen wonen heeel weinig (oudere) mensen. Hoe kun je (grote) gezinswoningen weer door gezinnen bewoond krijgen?
Informeer bij experts uit de zorg voor deze mensen.Hoe helpen we hun het best met de minste overlast (draagvlak).
Integratie van verschillende doelgroepen heeft nog nooit echt gebracht wat er van verwacht wordt
investeer aan verbinding. voorkom polarisering, integreer
Inzet op informatie en inclusie
Inzetten op inclusiviteit.Men daar bewust van maken.
Is altijd lastig, maar informeer tijdig en volledig
Is moeilijk, in bepaalde wijken is spreiding niet mogelijk gezien de huidige huizen prijs, probeer wel in nieuwe wijken dit zoveel mogelijk te realiseren.
Ja meer opvang in de duurdere wijken. Desnoods kleinschalig
Ja, denk ook aan onze kinderen die kunnen geen huis krijgen.
Ja, zorg dat "tijdelijke" opvang van vluchtelingen dat ook is. Zadel niet constant dezelfde mensen hiermee op. Jarenlang. Voor altijd??
Jazeker: jongeren en alleenstasnden wone vaak graag betaalbaar in en rond het centrum
Je hebt ook duurdere wijken nodig voor een divers aanbod, dus niet altijd opdringen.
je hoeft niet iedereen tegen zichzelf te beschermen
Je hoeft niet nu al te weten waar je de komende 17 jaar in totaal 16.000 woningen wilt bouwen.
Jullie geven het zelf al aan spreiding en diversiteit houd de wijk leefbaar en zorgt voor minder excessen
Kijk eens naar de wijk de schuytgraaf.dure woningen op mooie plekken .Langs het spoor de gewone woningen
Kijk en luister vooral naar de inwoners m.b.t. de opvang van kwetsbare inwoners. Haal er niet meer naar de stad als we onze eigen kwetsbaren nog niet goed kunnen begeleiden.
Kijk naar de huidige samenstelling vd wijken. Presikhaaf in zijn algemeenheid zijn al een aandachtswijken. Meer kwetsbare in de wijk kan men niet aan.
Kijk niet alleen naar mogelijke locaties, maar vooral ook naar de beschikbaarheid van elementaire voorzieningen als winkels, scholen, gezondheidscentra en openbaar vervoer in de verschillende wijken !
Kijk of ze echt zelfstandig kunnen wonen. Ik zie veel mensen die zelfstandig wonen beter niet zo kunnen wonen teveel problemen voor de buurt.
Kijk uit met het verspreiden van kwetsbare mensen over de wijk zodat ze niet voor overlast zorgen. Ik spreek uit ervaring.
Kijk vooral naar de demografie van een wijk. Wat wil je ermee en luister naar de bewoners. Ze kiezen er niet voor niets voor om in een bepaalde wijk wel of niet te wonen.

kijk waar opvang het beste geboden kan worden, welke voorzieningen daarvoor nodig zijn. Geforceerd opleggen van opvang of sociale woningbouw heeft weinig zin.
Kijk zorgvuldig naar vermeende kwetsbaarheid en verwar het niet met luiheid.
kleinschalige aanpak
Klinkt wel als een goed idee. Benieuwd of er in Armhem Noord veel te bereiken is?
Kom met een goed plan en sta in contact met de omgeving waar de plannen gestalte moeten krijgen. Nu worden bewoners overvallen en de grote schreeuwers komen in de krant en rest houd zijn mond.
Koop in dure wijken huizen op en transformeer die naar betaalbare appartementen of woningen voor 1 en of 2 persoonshuishoudens
Koppel projekt aan buurtprojekten/klubhuis/ lezingen
Kwetsbaar is een misleidende term. Delinquent en a-sociaal valt hier niet onder. College gebruik geen verhullende taal. Durf vergaande maatregelen te nemen en isoleer a-socialen. Verdunnen over alle wijken gaat ten koste van het vestigingsklimaat.
Kwetsbare bewoners beter begeleiden en eerder grenzen stellen als zij de leefbaarheid negatief beïnvloeden.
kwetsbare bewoners moeten opgevangen maar niet in 1 locatie een heleboel omdat de huizen daar goedkoop zijn. Geeft heel veel overlast. Betere spreiding over de stad.
Kwetsbare bewoners zo goed mogelijk verspreiden (ook in de duurdere wijken!) en ze niet allemaal op een kluitje zetten
Kwetsbare inwoners centreren.
Kwetsbare inwoners dichtbij winkelcentra laten wonen
kwetsbare inwoners eerder in beeld krijgen en vanaf de basis begeleiden. spreiding van woningen is lastig bij de huidige grondprijzen en bouwkosten: goed overleg met partijen.
kwetsbare inwoners goed verspreiden
kwetsbare inwoners hebben meer aan een goede begeleiding.
Kwetsbare inwoners kleinschalig opvangen werkt het beste denk ik. Zowel voor de (re)integratie van deze mensen als voor de buurt waar ze wonen.
Kwetsbare inwoners kunnen het beste in wijken geplaatst worden waar meer soortgelijke mensen wonen, of dichtbij de stad. Duurdere buitenwijken lijkt me minder geschikt omdat hier de kloof te groot is en dit tot scheve gezichten zal leiden (waarom zitten kwetsbare mensen in dure huizen)?
Kwetsbare inwoners moeten op een plek waar ze goed begeleid zullen worden.Woningbouwverenigingen met bonus stimuleren als ze meer betaalbare woningen in het starter/sociale segment bouwen en ook woningen in het onderste middensegment. Dit voorkomt scheefwonen. De stappen zijn nu te groot.
Kwetsbare inwoners mogen geen overlast bezorgen aan de overige inwoners.Wat is een betaalbare woning? De prijzen die ik vaak hoor in de media zijn verre van betaalbaar voor de gewone burger.
Kwetsbare inwoners niet in de binnenstad plaatsen, dat is nl. de kat op het spek binden. Krijg je nog meer drank- en drugsoverlast etc.
kwetsbare inwoners opvangen is prima maar laat ze ook wat leren zodat ze niet steeds terugkomen.spreiding van het soort woningen in de stad is geen taak van de gemeente en gaat veel te ver
Kwetsbare inwoners zijn volgens mij niet per definitie geholpen door ze te verspreiden over de stad. Ik ben niet kwetsbaar, maar zou me niet prettig voelen naast mensen die heel veel meer te besteden hebben dan ik. Bovendien vraag ik me af of inwoners niet beter geholpen kunnen worden en zich zelfverzekerder kunnen voelen als ze meer met elkaar kunnen praten. Ook is het volgens mij een denkfout dat niet kwetsbaren met een 40-urige werkweek, kinderen enz., in staat zijn kwetsbaren te helpen. In rijke wijken is m.i. niet echt veel sociale cohesie. Dan zit je daar in je eentje. Word je daar gelukkig van?
kwetsbare inwoners zoveel mogelijk centraal in één wijk. Die wijk dan extra begeleiden en monitoren. niet alles door elkaar zetten anders gaat de hele stad verpauperen.

Kwetsbare inwoners zoveel mogelijk helpen. Echter er is een grens. Sociale voorzieningen, toeslagen moeten landelijk geregeld zijn. Het college dient dit aan te kaarten bij de landelijke politiek.
Kwetsbare mensen en probleem mensen moeten gescheiden worden. Voor kwetsbare mensen is veel meer begrip als we de mensen die herhaaldelijk problemen veroorzaken apart gehouden worden
Kwetsbare mensen komen denk ik niet snel in beeld in een wijk. Mensen moeten op een manier in aandacht komen. Vooral samen met veel werkende mensen. Alhoewel integreren met werkende en gezinnen geeft afleiding en een goede prikkel. Belangrijk is meer om kwetsbare inwoners bij verenigingen en clubs laagdrempelig binnen te laten.
Kwetsbare mensen komen makkelijker uit hun comfort zone als ze zich veilig voelen en erbij mogen horen. Daarom is investeren in de sociale cohesie zo belangrijk. Problemen voorkomen door een goede samenwerking van alle betrokken partijen en tijdige signalering.
Kwetsbare mensen kunnen goede dingen doen
Kwetsbare mensen meer contact met buren. Kunnen ze dit zelf niet, begeleiding kan hier veel betekenen.
kwetsbare mensen moeten gewoon deel van de samenleving zijn en kunnen blijven deelnemen niet door in hun eigen woning te blijven wonen maar door goede zorgvoorzieningen en zorg in te zetten: in iedere wijk een ouderen huis waar bewoners ook naar toe gaan om een activiteit te doen
Kwetsbare mensen verdienen zorg op een plek die dit stimuleert. Dus bijv. geen verslavingszorg in het centrum, maar op een rustige plek. Verspreid alle plekken over de stad om ghetto te voorkomen.Verder ook zoveel mogelijk mix van goedkopere en duurdere woningen.
kwetsbare personen opnemen in instantie, zodat de bewoners er geen jarenlange last van hebben. Of als ze asociaal zijn bij asociale bewoners plaatsen en daar de nette buurten niet mee opzadelen.
Kwetsbare personen. Nog zo'n belangrijk thema. Extramuralisatie van zorg, wie is daarbij geholpen geweest (de rijksbegroting)? De kwetsbare mensen hier in de wijk, niemand kijkt daar naar om. Ze komen niet in hun 'kracht' te staan maar zij vereenzamen in de wijk. Psychiatrische overlast gevende mensen worden doorgeschoven in de wijken omdat ze voor overlast zorgen en er is heel vaak geen oplossen (multiprobleem, zorgmijders, zorginstellingen wil/kan niets). Deze mensen zijn het probleem geworden van de woningbouw, buurt en de gemeente . De GGZ kan nu de moeilijke personen buiten de deur houden maar zij vangen wel vrouwen op met een burn-out. Ja, die zijn te behandelen. Terug naar veilige woongebieden voor langdurige psychiatrische patiënten. Denk aan een wolfheze, t Dorp etc. Niet aan Aso-woningen maar naar meer geconcentreerde zorg/woonwijken voor deze doelgroep,
laag percentage dure woningen, workshops voor verduurzaming huis (bv workshop gordijnen maken, isoleren)
Laat de Geitenkamp lekker de Geitenkamp en Malburgen lekker Malburgen. Help kwetsbare mensen maar laat ze ook iets betekenisvols doen voor de stad of voor elkaar.
Laat de organisatie die deze bewoners begeleidt actief contact leggen met de bestaande bewoners om begrip te kweken.
Laat de rijksten niet het beleid bepalen
laat het college bepalen dat het gebeurt en samen met de bewoners hoe het gebeurt.
Laat je niet leiden door de inwoners die het best van de tongriem zijn gesneden
Laat kwetsbare inwoners ook hun bijdrage leveren aan deze maatschappij. Al zijn het kleine klusjes.
laat mensen in heel arnhem geen boven /benedenwoning meer samenvoegen tot 1woonhuis in de tijd van woningschaarste...onbegrijpelijk dat gemeente hier toestemming voor geeftbij verbouwing van kantoren moet de gemeente bedingen dat projectontwikkelaars ook echt goedkope woningen toevoegen. of elders realiseren..ik heb n modaal inkomen en kan al bijv.amper n woning kopen in nieuw/ verbouw projecten zoals voormalig girokantoor of cobercofabriek,laat staan mensen met n lager inkomen

Laat mensen met meer geld ook meer betalen. Vooral als ze geen opvang in de eigen wijk willen. Gebruik dat geld voor opvang elders. Als een wijk meer kwetsbare inwoners opvang betaal ze minder belasting.
Laat professionals meedenken over wat geschikte woonlplekken zijn en let op dat niet de kwetsbare wijken extra belast worden
Laat u niet gijzelen door de harde roepers, maar ga (en blijf) in gesprek o.b.v. argumenten. Voor de gemeente geldt hetzelfde. Geen zaken brengen als voldongen feiten, maar geef aan waarom de gemeente iets wil (moet) en blijf transparant.
Landelijk meer investeren in opvang van kwetsbare - en zorgbehoevende mensen
Leegstaande kantoren ombouwen. Regels durfen te passeren. Zgn standpunten herzien. Minder administratief geneuzel. Bestemmingsplannen kunnen herzien worden. Zijn door college en raad ooit vastgesteld, dus ook zeer snel te herzien. Je niet verschuilen achter regelgeving die het je moeilijk maken om iets te wijzigen. Waarom zit u in de raad en/of college. Voor uzel???? Het lijkt er soms welop. Oog voor de stad en bevolking is er weinig. Zonde.
Lees Hans de Geus: Hoe ik toch huisjesmelker werd, heel interessante visie op woningbouw!
Let wel op dat er niet teveel "complexe gevallen" bij elkaar worden gezet
Loslaten in de wijk is geen oplossing, voor kwetsbare mensen is er meer nodig. Ze zullen hulp nodig hebben van een buddy of op iemand terug kunnen vallen.Zodat ze zo snel mogelijk kunnen integreren.
Luister met compassie naar de tegenstanders
Luister naar de GEWONE mensen. Schuif hen niet hautain aan de kant.
Luister naar de inwoners
Maak de armere wijken niet nog zwakker door vooral hier de kwetsbare bewoners te huisvesten.
Maak gebruik van leegstaande kantoorpanden als opvang/woningen
Maak geen getto's door veel armoede en kansarmen bijelkaar te plaatsen
Maak het leven voor kwetsbare inwoners mogelijk in de verschillende wijken
Maak homogene wijken wat betreft de inwoners, dat is goed voor de verbinding onderling. Arm en rijk naarst elkaar is vragen om herrie.
Maak in parken of daar waar het kan ruimte om te ontmoeten. Bijv zoals plaatsen in Spanje , onder de boom. Ons klimaat wordt sub tropischer , dus pas onze mogelijkheden daarop aan. Immers over 5 tot 10 jaar is het net " Spanje"
Maak vanaf het begin helder voor welke opgave de gemeente staat. Verdeel de aantallen gelijk over alle wijken en ga dan in gesprek hoe je de opvang aanpakt. Ga actief op zoek naar bewoners die niet snel meepraten en luister niet teveel naar bewoners die alleen praten, niet luisteren en alleen maar nee zeggen .
Maak wonen voor starters meer mogelijk
Malburgen oost-noord (waar ik woon) verhoudingsgewijs goedkope sociale woningen, veel armoede, vervuiling en asociaal gedrag. Meer mixen van woningen zou dit deel m.i. kunnen verbeteren
Meer aandacht voor sociale woningbouwprojecten en voor kleinere woningen voor senioren.
Meer begeleiding voor kwetsbare inwoners die toch geacht worden om grotendeels zelfstandig te wonen
meer betaalbare huizen bouwen, die dure kakkers mogen buiten arnhem gaan wonen in een koopwoning
Meer betaalbare woningen en appartementen in Hoogkamp en Burgemeesterswijk en Arnhems Buiten
Meer betaalbare woningen is alleen mogelijk in wijken waar ruimte is voor nieuwbouw en of renovatie. Opkopen van dure bestaande woningen in dure wijken en deze verbouwen tot betaalbare woningen zal financieel erg moeizaam zijn en waarschijnlijk niet tot veel enthousiasme in de de wijk leiden.
Meer bouwen voor oudere mensen,zodat er meer gezinswoningen beschikbaar komen.
Meer doen aan dat 'kwetsbare' en niet alleen door aaibare maatregelen
Meer gebruik maken van leegstaande kantoorpanden
meer goed gebouwde 'tijdelijke' houtskelet multifunctionele appartementen

Meer mogelijkheden voor tiny houses, met name voor ouderen
Meer opvang in dure wijken is goed omdat bewoners wel wat kunnen hebben.Duur en goedkoop wonen is niet echt te realiseren, laat staan recht te trekken. Zie ik ook niet als een probleem, zolang er goede en betaalbare huizen zijn (dus nu niet).
meer opvang voor kwetsbare inwonersspreiding bevordert de leefbaarheid maar moet niet ten koste gaan van goedkope huurwoningen
Meer overlaten aan de woningbouwverenigingen en niet aan de projectontwikkelaars.
meer senioren woongelegenheid in de duurdere wijken. Dit i.v.m. de doorstroming
Meer seniorenwoningen en/of kleinere woningen voor eenpersoonshuishoudens bevorderen doorstroming waardoor meer eengezinswoningen vrijkomen voor startende gezinnen. Nu worden in mijn wijk vele middelgrote gezinswoningen 'vastgehouden' door senioren of eenpersoonshuishoudens.
Meer spreiding sociale woningbouw over de wijken
Meer spreiding van de opvang van kwetsbare inwoners, dit wordt voornamelijk gedaan in wijken waar al veel opvang is.
Meer verspreiding van kwetsbare inwoners, diversiteit en genderidentiteit, culturele achtergrond, dat is voor mij de ideale samenleving.
Meer woningbouw en bouw van de "oude verzorgingshuizen".
mensen die zich goed gedragen mogen niet lijden onder mensen die zich niet kunnen of willen aanpassen.Schep voor deze mensen een woonomgeving waar zij zich prettig voelen en er geen heibel ontstaat met omwonenden
Mensen gaan geen dure woningen kopen pal naast bijv. probleemgezinnen, accepteer dat en faciliteer dat ook. Dat zorgt voor meer inkomsten voor de stad
Mensen meer naar elkaar brengen, en mensen meer vrijer laten leven.
Mensen met psychische problemen worden in deze betaalbare wijk gedropt zonder rekening te houden net de kinderen die hiermee te maken krijgen word er rekening gehouden met veiligheid er word duidelijk geselecteerd op wijk
Mensen moeten wonen op de plaatsen waar het voor ze betaalbaar is, niet op kunstmatig gecreëerde plekken. Mensen met een goed inkomen gaan niet in Broek of Klaredal wonen.
Mensen voelen zich prettig in een wijk met gelijkgestemden. Dat kun je niet geforceerd laten integreren. Kwetsbare inwoners kunnen volgens mij wel overal even goed opgevangen worden, mits goed begeleid.
Mensen willen gezien en gehoord worden. Als dat gebeurt is veel mogelijk. Verschillende groepen mensen mengen vraagt veel aandacht maar biedt uiteindelijk heel veel kansen.
Mensen willen vaak graag bij gelijkgestemden wonen, met ongeveer evenveel te besteden dus dat moet wel mogelijk blijven.
Mensen zijn bang voor het plaatsen van kwetsbare mensen in hun wijk. Zorg dan ook voor goede begeleiding van kwetsbaren en neem de wijk mee in wat er gebeurt. En dan bedoel ik geen nieuwsbrief. Het mooiste is als een wijk de kwetsbaar persoon kan helpen/begeleiden. Win/win situatie
Mensen zorgen nodig hebben. Dat geven , niks maken betaalbare of dure huizen
met 1 maat meten en vooral luisteren naar de bewoners van de wijken
Met 'kwestbaar' bedoelt u waarschijnlijk buitenlanders. Ik zie dat anders: alle ruimte voor de eigen kwetsbare bevolking (verslaving, etcetera), geen voor mensen die tien landsgrenzen oversteken om hier hun hand op te houden.
Met het gebruik van 'flexwoningen' ontstaat de mogelijkheid de opvang van kwetsbare inwoners beter / makkelijker / in kleinere aantallen over de stad te spreiden. Er kan begrip voor elkaar ontstaan. Komt de leefbaarheid in Arnhem ten goede!

Mijn aandacht zou vooral uitgaan naar betaalbare woningen. Bij opvang van kwetsbare inwoners is het belangrijk dat de omgeving gemakkelijk in contact kan komen met deskundigen of voor advies, laagdrempelig en liefst in eigen wijk.
Mijn advies is dat er een eind komt aan opkopen van woningen door beleggers en daarna verkamering en onderverhuur. vb. grote flats naast A12 in Presikhaaf heeft meer als 60% onderverhuur.Maak een plan van aanpak om hier wat aan te doen.
Mijn huidige buurt, met Arnhemse politici, is zo bang voor sociale woningbouw. Terwijl mijn vorige buurt te veel problemen had. Dat mag wel eerlijker. Ander advies: buurthuizen
Mijn wijk valt onder Arnhem Oost aanpak. Toch zouden er in flexwoningen daklozen worden gehuisvest. Gaat gelukkig niet door maar een ambtenaar die dit op het stadhuis bedenkt heeft dus totaal geen idee wat een kwetsbare wijk (Presikhaaf-West) inhoudt. Dit beangstigt mij.
Minder dure projecten van (buiten Arnhemse) luxueuze architectenbureaus
Minder in de Laar (wij zijn verzadigd)De leefbaarheid holt achteruit omdat mensen uit deze doelgroep door psychische problemen zich niet teveel kunnen bemoeienis met de omgeving. Gevolg verloedering van de flats, tuinen etc
Minder obverlaten aan projectontwikkelaars en meer ruimte voor collectief wonen en CPO's
Minder opvangen, maar ze dan wel een haalbaar perspectief bieden om in te stromen in de maarschappij
Mis de deskundigheid hier over te oordelen
Moeilijk
Moeilijke correlatie.
N.v.T.
Naar mijn idee, doet Volkshuisvesting veel aan, maar heb geen volledig goed overzicht om hierover mijn mening te geven.
Natuurlijk wil je geen wijk met alleen maar villa's en een wijk met alleen met sociale huur, maar ik merk nu wel zelf heel erg dat het 50/50 samenvoegen ook niet werkt. Een ander inkomen betekent ook vaak een andere levenswijze. En dat gaat gewoon niet altijd prettig samen. Als er in de villa's (logischerwijs) tweeverdieners wonen die in de avond willen bijkomen van het werk, past dat niet naast een sociale huurwoning waar een bijstandsgerechtigde in woont die tot laat muziek draait en vrienden over de vloer, want diegene hoeft de volgende ochtend toch niet vroeg op naar kantoor. Niemand is hier verkeerd bezig, maar het past gewoon niet zo lekker samen.
Nee, ik weet niet wat het beste werkt.
Nee. Omdat het college geen invloed heeft op de huizenmarkt
Neem wijkbewoners mee in besluitvorming
Niet alle kwetsbare inwoners bij elkaar in de armste wijken.
Niet alle opvang in dezelfde wijk
Niet alle wijken lenen zich voor een ander woning aanbod met als risico clustering. Ook de omliggende gemeentes moeten hun steentje bijdragen (lees Rozendaal).
niet alleen maar moeilijke mensen dumpen in wijken waar de mensen het al moeilijk hebben
Niet alles naar Arnhem -Zuid douwen.
Niet alles naar Arnhem Zuid, ook ruimte maken in Arnhem Noord
Niet bezuinigen op deze doelgroep!
Niet bezuinigen op zorg. Wmo moet geen verkapte bezuinigingsopdracht meer zijn.
Niet de hele stad belasten met mensen die andere normen en waarden hebben
Niet doen
Niet doen! Beide partijen willen niet bij elkaar wonen. Inwoners die het kunnen veroorloven gaan verhuizen (eigen ervaring).
Niet doen...
Niet duidelijk wat de opvang inhoud. Gesloten inrichting, begeleid, zelfstandig?Bio-revalidatie zit ook in het bos !

Niet elke wijk leent zich goed voor een evenwichtige verdeling van dure en goedkopere woningen. Daar moet dan ook niet al te ingewikkeld over worden gedaan. Mensen wonen graag bij elkaar als ze hetzelfde leefpatroon hebben, ook dat is belangrijk en zorgt voor goede samenhang in een wijk.
Niet geforceerd percentages opleggen, maar op de plekken die geschikt zijn kleinere en daarmee betaalbaardere woningen bouwen. Zie ook mijn aanbeveling aan college hierover.
Niet huilen maar aanpakken v de problemen en je goed voorbereiden voor de vergadering
Niet luisteren naar bezwaren van rijke woningbezitters.
niet lullen maar poetsen
niet spreiden - maatwerk leveren. Kijken waar er ruimte is en waar voor de kwetsbare inwoners genoeg voorzieningen zijn.
Niet wegstoppen
Niet zonder voor overleg plaatsen altijd eerst vooraf bespreekbaar krijgen.
Niets aantrekken van NIMBY's.
Nogmaals : houd referenda. Het bestuur is er voor de inwoners, niet andersom
Noord is onbetaalbaar geworden voor mensen die een inkomen onder modaal hebben of men is aangewezen op te kleine, dure woningen.Daar zou meer aandacht voor moeten zijn
Nu de Rijksoverheid zich op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg heeft teruggetrokken, ontstaat er vaker overlast door bewoners die hulp nodig hebben, maar niet krijgen. Dat mag niet op het bordje van de omgeving komen. Ergo, het is en blijft een lastige kwestie om hier voor goede opvang te zorgen. In onze wijk is maar beperkt ruimte voor de bouw van nieuwe woningen. Maar de ruimte die er is, kan zeker gebruikt worden voor betaalbare woningen.
nu wordt alles geconcentreerd. spreiden is beter voor integratie en het hautaine gevoel van bepaalde wijken die met hun neus neerkijken op wijken waar veel kwetsbare inwoners zijn.
Om te beginnen doe wat aan vermindering van de kwetsbaarheid dus oorzaak aanpakken en daarna is spreiding niet meer dan ellende verdeling en dat is symptoom verduistering.
Omschrijf kwetsbare inwoners beter! Gezondheid, armoede, asielzoekers, asocialen, junks.....
Ondersteun vitale verbinding structureel, zodat er een laag drempelige vangnet komt voor kwetsbare mensen . Nu op twee plekken, maar minstens op vier plekken beschikbaar komen
Onderzoek de plaats en de omgeving. Ga in gesprek met de biren
ontzie wijken waar deze groepen al oververtegenwoordigd zijn. Zorg ook voor dure woningen in wijken waar deze onder vertegenwoordigd zijn.
Ook de hoge concentratie van kamerbewoning /studenten meer verspreiden. Daarvan zijn er NY wel genoeg op sommige plekken in de stad.
Ook de VVD wijken zullen er iets mee moeten. Wat zeker niet meer moet, is allerlei kwetsbare groepen bij elkaar huisvesten in bv Malburgen of Presikhaaf. Zorg voor betaalbare woningen in skeletbouw, het soort woningen dat 50 jaar meegaat maar nu wel soelaas biedt.
Ook hier goede informatie verstrekken
Ook hier, kijk naar het draagvlak
Ook hiervoor geldt: kijk naar Noord en Zuid.
Ook in kleien buurcentra en wijken bouwen waarbij armen bijzondere en ouderen samen kunnen werken wonen en elkaar helpen. Dus kleinschalige meervoudige opvang voor diverse mensen.
Ook in wijken als Alteveer, Burgemeesterskwartier zal gekeken moeten worden in hoeverre er nieuwbouw of aanpassing van utiliteitsbouw gerealiseerd kan worden. Geen gezichtsbepalende gebouwen meer afbreken maar aanpassen voor opvang of bewoning.
Ook in wijken met duurdere woningen zou dit mogelijk moeten zijn
Ook in zogenaamde Â´luxeÂ´wijken in Arnhem moet mijn insziens meer sociale bouw komen en moeten ook de kwetsbare in de samenleving een plek krijgen.
Ook meer opvang van kwetsbare inwoners, vluchtelingen en betaalbare woningen voor ouderen en starters!
Op dit moment niet.

Op grond van onderzoek bepalen wat het best voor de samenleving is en niet laten bepalen door hoe het nu is of wat de bewoners vinden.
Op het oude fabriekstrerrein van ENKA kunnen tijdelijke woningen voor asielzoekers en statushouders worden geplaats. Niemand die daar last van heeft. Of bij de Turkse moskee.
Open deur natuurlijk, maar bezie ieder 'nieuw' project in dit licht.
Open stukken bouwgrond goed invullen
Opgelegde spreiding kan ook juist zorgen voor spanningen: niemand voelt zich dan meer echt thuis in de eigen wijk. Liever op een meer logische en natuurlijke manier zodat omgeving en voorzieningen passen bij de waarden en wensen van het type inwoner.
opvang centraliseren en niet in woonwijken ivm overlast. Meer een mix van verschillende typen woningen: duur en betaalbaar in alle wijken.
Opvang daklozen junks ea buiten de bebouwde kom
opvang in overleg EN in samenwerking met bewoners
opvang is nodig, maar de kwetsbare in een wijk maken er vaak een rommeltje van, kan men zien in tuinen ook bij status houders die hebben ook een huis nodig natuurlijk maar de woning bouw vereniging let er ook niet op dat het netjes blijft in een staat.
Opvang kan overal, maar wel gecontroleerd (dus zo min mogelijk overlast)
Opvang kwetsbare bewoners in de wijken is goed als daarmee ook de handhaving wordt verbeterd.
Opvang met intensieve begeleiding.
Opvang ook in duurdere wijken. En dan geen excuus over duurdere grond" dus kan niet".
Opvang v kwetsbare mensen kan gebeuren in hun eigen woonomgeving of in buitengebieden zoals bv de Braamberg. Het moet aantrekkelijk zijn voor mensen met duurdere woningen om in een bepaalde omgeving te gaan wonen
Opvang van kwestbare mensen binnen woonwijken m.i. achterhaald concept. De praktijk wijst steeds weer uit dat dat ten koste gaat van niet alleen veiligheid binnen die wijken maar ook van het welzijn van de kwetsbare zelf.
Opvang van kwetsbare inwoners dient wel samen te gaan met goede begeleiding. Het lijkt tegenwoordig soms een vloek te zijn om dure woningen te bouwen, maar deze zijn nodig voor een goed evenwicht van onze werkgelegenheid. Maar betaalbare woningen zijn zeker nodig en mogen ook in wijken met duurdere woningen worden gebouwd, zolang er oog is voor een goede leefbaarheid.
Opvang van kwetsbare inwoners gaat niet samen met dure woningen. Dit bedoel ik niet rot, maar deze twee gaan niet samen.
Opvang van kwetsbare inwoners in de 'beter wijken' ligt vaak gevoelige n de beter wijk is mondig genoeg om flinke obstakels op te werpen. Goede voorbereiding, een eerlijk gesprek en betrouwbaar zijn in het opvolgen van afspraken helpt daarbij. Het liefst door een aanspreekpunt met doorzettingkracht/macht die het dus ook regelt.
Opvang van kwetsbare inwoners kan problemen.oeveren er zal.dan ook goede begeleiding dan wel handhaving moeten plaatsvinden. De spreiding betaalbare en duurdere woningen in bestaande wijken is moeilijk aangezien er weinig tot geen ruimte is. Daar waar nieuwbouw gepland staat zou een evenredige verdeling deel uit moeten maken van het bestemmingsplan
Opvang van kwetsbare inwoners kan veel overlast veroorzaken in een wijk. Dat is voor niemand wenselijk / gezond. Meer plekken nodig waar deze mensen kunnen wonen wat meer aan de rand van de stad, bij elkaar in kleine hoeveelheden met goed contact met bv wijkagent en bemoeizorg. Vrijplaats met grenzen binnen de wet.
Opvang: praktisch naar kijken, goed regelen met oog voor veiligheid.Spreiding: pragmatisch handelen, wonen moet betaalbaar zijn, meer investeren in wijken met veel lage inkomens
Opvang: zorg voor voldoende begeleiding
Opvangen op een plats waar de kwetsbare bewoners zich op hun gemak voelen
Opvangen waar plek is
Opvangenzonder overlast te veroorzken

overdrijf niet !
Overheid moet geld stoppen in psychiatrische woon en zorgcentra, zoals bv Wolfheze, want ambulante zorg is minder efficient en psychiatrische patienten zijn kwetsbaar voor vervallen in drank/drugs/misdaad. (ik heb een neef gehad die in het het psychiatrisch zorgcentrum Wolfheze woonde)
Overlast van diverse inwoners beter aanpakken.
Overlastgevende inwoners zo veel mogelijk bij elkaar zetten en ter plekke begeleiden. Wel de kans geven om promotie te maken naar andere buurten.
Overleg met buurtbewoners
plaatsen pas naar goed overleg met buurtbewoners
Planmatig optreden, communicatie zorgvuldig , draagvlak mbt keuzes
Praten erover en dat ieder zich veilig voelt
Probeer eens met een meer open en minder provinciale mentaliteit dingen aan te pakken zonder te overdrijven.
Probeer polarisatie tegen te gaan. Kwetsbare inwoners en betaalbare woningen beter spreiden bevordert de integratie
Probeer te voorkomen dat inwoners in een kwetsbare positie komen, wees barmhartig voor kwetsbaren die op een of andere manier toch een vorm van balans weten te vinden.
Probeer te voorkomen dat mensen dakloos worden.
Probeer vestiging van kwetsbare groepen te minimaliseren.
Proberen de eigenheid van een wijk in stand te houden.
Regel het en laat partijpolitiek achterwege.
Sinds eeuwen trekken mensen van bepaalde milieus naar elkaar toe. Integratie is een idealistisch doel maar zal volgens mij niet bereikt worden. Lijkt mij dat we dat gewoon moeten accepteren.
Sommige kwetsbare bewoners zijn meer gebaat bij beschermd wonen en dat past niet altijd in een woonwijk
Soms moet bosgebied op offeren voor woningbouw
spreiden helpt niet
Spreiden is belangrijk. Ik heb geen beeld of dat betekent dat het 'meer' in evenwicht moet zijn, want ik ken het huidige evenwicht niet
Spreiden klinkt goed, maar zorgt er ook voor de kwetsbare mensen kunnen verdwijnen tussen de mensen waar het wel goed mee gaat. Vedrer kan dit ook indirect een negatief effect hebben over het veiligheidsgevoel van mensen. Je woont niet meer met gelijkgestemden.
Spreiden van opvang is ook weer zo'n polder-manier van oplossen. Zoek naar de beste aanpak, bijv in andere (buitenlandse) steden en kijk hoe dat te vertalen naar Arnhem. Spreiden wel/niet is geen doel op zich, en al helemaal geen oplossing voor onderliggende problematiek.
Spreiden, spreiden en spreiden. Werk met langetermijnvisies en ben niet kortzichtig alleen bezig met het oplossen van de huidige wooncrisis door daar waar plek is alles vol te plempen met sociale huur.
Spreiding 'an sich' voor zowel woningen als kwetsbare mensen dient in mijn ogen geen doel op zichzelf zijn. Ik kan mij voorstellen dat je beter problemen kunt ondervangen en doelgerichter kunt acteren op de behoeftes van 'kwetsbaren' als deze niet gespreid worden over de stad. Ook bij woningbouw dient men prudent te opereren met de schaarse ruimte
Spreiding betaalbare/dure woningen: hoeft van mij niet persé, als de verhoudingen in zij totaliteit maar goed zijn. Ik denk dat er op dit moment meer behoefte is aan betaalbare woningen, zeker ook in het huursegment. Meer appartementen dan eengezinswoningen, maar wel met voldoende parkeergelegenheid. Niet bouwen in het groen, want je maakt dan onomkeerbaar iets kapot.Opvang kwetsbare inwoners: eerlijk gezegd zou ik er niet op zitten te wachten als die in mijn directe omgeving komen. Qua acceptatie door omwonenden zou ik zeggen: niet te grote groepen kwetsbare inwoners en in samenspraak met de zittende bewoners.

Spreiding betekent meer dan dure en betaalbare woningen over de stad verdelen. Het vraagt m.i. ook om verbinding, het gesprek aangaan, respect voor elkaar en ondersteuning.
Spreiding door kwetsbare bewoners tussen betere woningen te bouwen is een gekunstelde aanpak meer voor de bühne dan dat echt armoede oplost
Spreiding in de wijken en evenredige verdeling tussen noord en zuid.
Spreiding is altijd beter dan alles bij elkaar
spreiding is geen doel op zich, er moeten ook voorzieningen zijn en/of draagvlak om kwetsbare op te vangen. dus niet opleggen maar nagaan of er ook voldoende voorzieningen zijn die mensen op kunnen vangen en niet dat ze bv op schaarsbergen aan hun lot over gelaten worden.
Spreiding is geen doel op zich: zorg dat het zo is georganiseerd dat de opvang en begeleiding van "kwetsbare" inwoners werkt. Ze allemaal bij elkaar zetten werkt niet, maar als de spreiding zo groot is dat de begeleiding het overzicht verliest en het fragmenteert, werkt het ook niet.
Spreiding is goed maar de voorzieningen moeten daar ook passend bij zijn. Sociale huur in Schaarsbergen zorgt ervoor dat mensen meer geïsoleerd worden.
Spreiding is niet het eigenlijke punt daar is niets mis aan. Structuur, controle en verantwoording op afspraken dat helpt kwetsbaren het meest. Rust, Reinheid en Regelmaat waar we in het huidige beleid zo om smalen is de basis van maatschappelijke acceptatie.
spreiding over de stad betekend ook het gesprek aangaan met bewoners die denken, niet in mijn achtertuin.
Spreiding prima maar dan ook overal. Niet selectief wanneer deze in een omgeving komt waar bv. hoog opgeleiden wonen en daarom wellicht mondiger zijn en de weg om te protesteren cq. procederen gemakkelijker weten te vinden.
Spreiding prima maar vraag is of iedereen in alle wijken gelukkig is.
Spreiding van kwestbare inwoners gaat vaak gepaard met verschraling van de zorg die zij nodig hebben. Hoewel kosten inefficiënt ben ik van mening dat we deze groep beter kunnen helpen door te centraliseren en zorg te intensiveren.
spreiding van kwetsbare inwoners vind ik prima. In mijn wijk zijn er volgens mij meer dan in andere wijken. Ik ben woonachtig in Malburgen Oost.
Spreiding woningen meer verdelen over de wijken. Bewoners erbij betrekken
Spreiding: wat is het nut en belang van spreiden en laten mensen / de woningmarkt zich hierdoor sturen.Kwetsbare inwoners: kleinschalige opvang in een wijk waar ze ook verder kunnen met hun leven, wonen & werken
Sta nooit meer toe dat er een wijk als Gaardenhage ontstaat. Net zo min als het oude Malburgen. De toevoeging van Stadseiland is prima, maar het zijn gescheiden wijken. Er is wel één cultureel centrum. Stadseiland is mijn woonwijk en mist een ruimte waarin je kan samenkomen. Dat doen we nu in de huiskamers. Daar worden leuke activiteiten ontwikkeld.
Stap af van het idee dat iedereen zelfstandig moet wonen. Zorg voor permanente opvang ook voor mensen die zijn uitbehandeld of zorgmijders. Vaak mijden ze niet de zorg maar de betutteling.
Steeds vaker is politiek bezig met deze onderwerpen. Zelfredzaamheid wordt door politiek te weinig gestimuleerd. Vooral het vreemdelingenbeleid en druk op integratie zijn zwaar onder de maat.
Stimuleer de integratie en de participatie in de wijken: buddies, taalmaatjes, etcBiedt niet Nederlanders de mogelijkheid om Nederlands te leren
Stop met opvang in zuid
Stop met proberen om met eindeloze bijeenkomsten draagvlak te creëren voor dit soort lastige keuzes. Maak die keuzes en regel het. Uiteraard met zorgvuldige begeleiding en implementatie.
Stop om te beginnen met het binnenhalen van 'kwetsbare inwoners', want iedereen kan wel ongeveer inschatten waar die vandaan komen. En wijken worden kwetsbaar omdat ze lelijk, lees modernistisch, zijn. Omdat ze gebaseerd zijn op conceptuele kletspraatjes van stedenbouwkundigen in plaats van op de leefbaarheidswensen van echte mensen. Spreiding betekent alleen maar dat alle wijken lelijk worden.

strenger aanpakken en niet te veel pamperen. wie niet wil heeft pech.
Teveel mixen kan ook negatief uitpakken en uiteindelijk voor iedereen slechter wordenJe kunt mixen maar niet per woning maar meer klein stratenblok
Toch denk ik dat de opvang voor kwetsbaren soms niet leuk is in een dure wijk
Tref voorzieningen in die wijken waar men dit wil gaan toepassen. Betrek de wijkverpleging erbij.
Type mensen zoeken elkaar op. spreiding is goed maar wel per wijk en niet per straat.
Uit het artikel in De Gelderlander van zaterdag 28 januari blijkt dat wethouder Smeulders óf de stad niet kent óf er een erg gekleurde mening op na houdt. Dat helpt niet bij het oplossen van het probleem van de spreiding. Overigens, 50 jaar geleden kon ik ook al geen woning krijgen in de stad waar ik geboren ben.
Uitersten bij elkaar plaatsen werkt vlg mij niet. Het roept verzet op en de vraag is of de meer kwetsbare groep zich er ook wel thuis voelt. Probeer juist plekken te vinden waar aansluiting plaats kan vinden. Dat kan ook per voorziening verschillen. Ga daarmee aan de voorkant in overleg met de wijk: wat zou hun keuze zijn? Zo was er indertijd in onze (duurdere) buurt een afkickcentrum voor drugsverslaafden. Die werd algemeen geaccepteerd.
Uitgifte van bouwvergunning x % voor sociale huur en x% voor kwetsbare. Elke wijk zelfde percentage.
Van wijken weten, sociale wijkteams zijn mislukt. Veel te veel zorgverleners die hun eigen werk creëren. Veel te weinig tastbare resultaten. Armoede bestrijden doe je door mensen geld te geven. Niet door mensen te betuttelen.
Vang de kwetsbare inwoners en asielzoekers ook op in dure wijken.
Veel kantoren e.d ombouwen tot starters woningen en sociale woningbouw. De woningbouwverenigingen moeten hun prima taak veel beter uitvoeren. Ik zie het aantal betaalbare woningen steeds meer afnemen.
Veel ouderen die in een eengezinswoning wonen willen best naar een huur appartement. Dit doen ze niet omdat ze dan veel meer moeten betalen dan wat ze voor hun koopwoning kwijt zijn. Vaak hebben ze jarenlang extra afgelost om uit te komen met het pensioen en AOW. Mogelijk is daar iets voor te regelen en komen hun huizen vrij voor de jeugd.
Veel overlast in het centrum en omgeving dan bedoel ik de criminaliteit mensen durven in de avond de stad niet meer in.
Verbied verkamering van panden in bepaalde delen van de wijk/ wijken / straten.Stimuleer eigen woning bezit, belast bezit f verhuur van tweede woningen extra. Er is woning schaarste, laten we iedereen een kans geven op een betaalbare woning
Verdeel de lasten eerlijk. Dus ook opvang in de wijken met de duurste huizen. Weet niet of het mixen van goedkope en dure woning leidt tot betere wijken. Mensen gaan toch het liefst om met hun eigen 'soort'. Meer kans op botsende levensstijlen.
Vereenvoudig en verkort de (inspraak-) procedures
Verneuk niet ook alle andere wijken door spreidingsbeleid toe te passen! Zorg dat de instroom van kansarmen lager wordt en dat de instroom van probleemmensen verminderd. LES 1: Problemen oplossen doe je niet door ze te verspreiden, maar door ze bij de bron aan te pakken! In Arnhem verspreiden we liever dan dat we oplossen.
Verplichte spreiding is een illusie. Kunnen beter meer investeren in achterstandswijken.
verspreid het probleem gelijkelijk over de stad, dit is een eerlijker oplossing voor iedereen
verspreid houden.
Vind spreiding belangrijk, zodat er geen wijken meer bestaan, die alleen maar door kwetsbare inwoners worden bewoond.
Vinger aan de pols houden bij opvang kwetsbare inwoners: monitor of het succesvol is.Spreiding woningen is m.i. grotendeels een politieke keuze. Geef duidelijkheid over de keuze en de standpunten van de partijen.
Voldoende betaalbare woningen zijn belangrijk, Waarbij ik voornamelijk denk aan de middeninkomens. Dit moet op stadsniveau en niet perse per wijk.

Volgens mij leidt het concentreren van kwetsbare inwoners op een plek/locatie tot meer overlast. Iedere wijk heeft een verschillende en andere draaglast voor kwetsbare inwoners. Dus goed kijken welke personen en problematieken je op welke plekken in de stad moet willen plaatsen.
Volledig eens dat duurdere en betaalbare woningen in een wijk staan. Jammer wanneer de architectuur of openbare inrichting van de betaalbare woningen de wijk direct ook stigmatiseert en een ghetto-like uiterlijk geeft.
Voor bijvoorbeeld 'beschermd/begeleid wonen' dienen open bouwplekken in de buurt te worden gebruikt om voor hen woningen te realiseren.
Voor de acceptatie van kwetsbare groepen in een wijk is het van belang dat de bewoners bij de komst betrokken worden en er activiteiten plaats vinden waar men elkaar kan leren kennen. Mensen waarvan bekend is dat ze veel overlast gaan geven kunnen (hoe sneu ook) niet in een wijk wonen, want dat stigmatiseert de kwetsbare die wel van goede wil is. Voor de groep overlastgevers moet iets gecreëerd worden buiten de stad in combinatie met een goede begeleiding. Geen ideale oplossing, maar soms is die er gewoon niet.
Voor de opvang van kwetsbare bewoners is het misschien mogelijk om te kijken of er huisvesting te realiseren is in gebouwen / huizen / kerken die leegstaan maar die vanwege historisch belang toch behouden moeten blijven.
Voor een klein deel van de kwetsbare inwoners is opvang in een gewone wijk geen oplossing. Daarvoor moeten alternatieven gevonden worden in de vorm van containerwoningen oid
Voor hen veel aandacht hebben.
Voor het aantrekken van burgers die meer belasting kunnen betalen is een wijk met duurdere woningen een manier om mensen naar je stad te trekken. Zo'n wijk heeft oudere grote woningen en die kan je niet veranderen in betaalbare woningen. De punt van de burgermeesterswijk heeft al heel veel opvang voor kwetsbare inwoners en het heeft er voor gezorgd dat er aantallen burgers met geld inmiddels zijn vertrokken naar andere gemeentes. Zonde. Ik ben principieel voor het vermengen van verschillende inkomens, maar dit moet wel gedaan worden op een manier die opbouwend is
voor kwetsbare/oudere inwoners is een hofje aantrekkelijk.
Vooraf bewoners op de hoogte brengen en in gesprek gaan
vooral jonge mensen die geboren zijn in de stad Arnhem voorrang geven bij vinden van betaalbare woning. Dit zonder wachttijden. Alle jaren/ maanden dat men in Arnhem leeft als allerbelangrijkste graadmeter gebruiken. Dit moet voorrang en prioriteit 1 zijn!!
Vooral meer betaalbare woningen in en om het centrum van Arnhem: voor mensen met een lager of een modaal inkomen is koop of huur daar bijna onmogelijk geworden.
Vooral onderbrengen in de rijke wijken.
voorkom en bestrijd verkamering van de gewone woningen
Voorkom getto vorming
Voorkom ghettovorming
voorkom segregatie. Mix wijken, zorgen dat op scholen mix van leerlingen zijn, voorkom bubbles
Voorkom verkoop van betaalbare huurwoningen.Laat woningbouwverenigingen doen waarvoor zij zijn opgericht.
voorrang jong volwassen die gezinsplanning hebben
Waarom is t zo moeilijk om daklozen overdag een fijne plek te geven waar ze zich kunnen vermaken . Snap dat t niet zonder problemen is , maar geef ze leuke buitenruimte en binnen wat gezelligheid . Ook verwarde personen geven gevoel van onveiligheid . Wat betreft betaalbare duurdere woningen , mensen kiezen zelf soms de buurt waar ze zich thuis voelen , dat kun je niet afdwingen . Maar geen verpauperde wijken , die moeten opgeknapt . Maar dat zie ik ook dat dat gebeurt .

Waarom moet alles genivelleerd en gespreid worden? Logistiek (WMO/zorgvervoer) is véél efficiënter in te plannen als er niet naar 100 verschillende adressen gereden moet worden. Sociale infrastructuur (samen-hulp), voedselbanken en andere nuttige zaken dichtbij. Geen woningwaardedaling door (sociale) huur en dergelijke in koopwijken. Wie zit er te wachten op noodopvang voor asielzoekers, als met 1,5 miljoen wil betalen voor een villa? Of 6 ton voor een nieuw huis? Ik niet!
Waarom moet dit toch zo gemengd worden? Dit snap ik nou echt niet. Wordt de stad er beter van als de verschillende groepen gespreid worden? Onzin!
Waarom zijn er kwetsbare mensen? Pak probleem bij wortels aan.
Wanneer er meer betaalbare woningen worden gebouwd voor iedereen...jong en oud...komt er meer doorstroom oudere mensen zijn best bereid om bijvoorbeeld naar een bejaardrnwoning te verhuizen...nu zijn ze er niet enbblijven veel ouderen ook als ze door overlijden partner alleen komen te staan in een woning wonen die eigenlijk te groot voor hen is.
Wanneer wijkteams, wijkagent etc hierbij goed betrokken blijven zodat criminaliteit, onveiligheid, overlast en daarmee leefbaarheid goed worden gemonitord en gehandhaafd zijn er mogelijkheden
Wat denkt U zelf als er van die halvegare vlak naast U zou komen wonen. Ik kan U zeggen er blijft van woonplezier weinig over. Jammer dat U dit niet begrijpt of niet wilt begrijpen.
Wat is een kwetsbare inwoner? Iemand met beperkingen, senioren, arme mensen, jong asielzoekers, daklozen etc.?Kwetsbaar denk ik ook aan psychisch gestoorde mensen die een buurt verzieken (ervaring). Die moet je opsluiten en niet spreiden of loslaten in de samenleving. Voorkomt hoop straat agressie. De rest van harte welkom.
Wat is er zo erg aan het feit dat er in Arnhem een paar wijken zijn met duurdere woningen? Ook dat geeft best wat glans aan Arnhem als stad.Als er goede back-up plannen zijn die voorkomen dat de huisvesting van zg. kwetsbare mensen leidt tot overlast dan is mijn idee dat je een aantal wijken daarvoor zou kunnen aanwijzen maar zeker niet in alle wijken. Laat bepaalde wijken hun grandeur houden.
wat mij betreft mag de verdeling tussen betaalbare en dure huizen per wijk verschillend zijn als er maar vooraf over nagedacht wordt, opvang vluchtelingen hoeft ook niet in iedere wijk hetzelfde te zijn want er zijn veel vluchtelingen die toch niet echt (willen) integreren in de samneleving
wat wordt verstaan onder kwetsbare inwoners?
Wat zijn kwetsbare inwoners?
We hebben al opvang voor kwetsbare inwoner
we zijn allemaal kwetsbaar, de mensen die zelf niet (meer) kunnen voorzien in een stabiel bestaan moeten niet rondhangen of afglijden naar criminaliteit, verslaving, verwardheid en uiteindelijk de psychiatrie.
Wederom slagvaardigheid. Zorg als gemeente dat je een voortrekkersrol hebt en handel volgens het mandaat dat je hebt.
Wees duidelijk wat kwetsbaar is? In welke wijken gaan deze mensen wonen? Bekijk of de ene mens wel bij de andere past. Ga na waar jullie zelf graag naast zou willen wonen! Hoe jullie buurt er graag zou uit willen zien!
Wees een betrouwbare overheid naar de burgers, in beleid en wat jullie beloven
Wees open en transparant en zorg voor goede communicatie en neem een beslissing
Wees voorzichtig met de buurten en de bewoners!
weet niet of spreiding over de gehele stad zin heeft. Een goede duurzame plek wat nut heeft is misschien beter.
Wel naar de wijken kijken, je kan dat niet in elke wijk doen, dus geen algemene regel.
Wel of niet spreiden van mensen of huizen is minder belangrijk dan wel of geen overlast (herrie, rotzooi) veroorzaken.
Werk huisjesmelkers de wijk uit, zorg dat ouderen makkelijker hun woning uit kunnen zodat de starterswoningen weer vrijkomen.

Werkgelegenheid is heel belangrijk voor mensen die kwetsbaar zijn, niet mee kunnen komen. Een voor hen geschikte werkomgeving realiseren , zodat zij zich waardevol voelen. Mee kunnen komen op hun eigen niveau. Dat wil toch iedereen. Niet alleen woningen op de mooiste plekken voor mensen met meer inkomen, draai het eens om.
Wij wonen zelf in Malburgen, ik vind het niet erg dat de wijk niet de meest rijke wijk is. Daarentegen ken ik mijn buren goed, woont er van alles wat. Ik denk dat het niet realistisch is om Malburgen en de Paasberg bijvoorbeeld gelijkt te trekken. En dat is ok. Verschil mag er best zijn.
Wijken hebben hun eigen karakter en dat vind ik ook belangrijkIk vraag me wel af waarom woonwagenbewoners recht hebben op deze plekken. Op sommige kampen vind ik de woonwagen geen woonwagen maar een villa. Hoe verhoudt zich dat tot vergunning aanvragen??
Wijken hebben hun eigen karakter, maar de segragatie is in Arnhem hier en daar wel erg scherp. Benut mogelijkheden om daar wat aan te doen. Maar verwacht geen wonderen.
wijken met veel kwetsbare inwoners eerder ontzien bij het creëren van opvangvoorzieningen voor kwetsbare groepen, dan wijken waar het veel inwoners goed gaat. Spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad is een nobel streven, maar mag niet ten koste gaan van kwetsbare inwoners in armere wijken. Ook zij moeten in hun wijk kunnen blijven wonen.
ze hoeven niet allemaal gespreid te worden. liever de huidige bekende plekken verbeteren
zet de kwetsbare bewoners niet in de achterstand wijken maar in de duurdere wijken waar iedere buurt comité meteen er tegen ingaan dus doe daar het zelfde als in de armere buurten plaats ze gewoon in de buurt en de verspreiding van duurdere en betaalbare woningen maakt niet zoveel uit omdat de projeckt ontwikkelaars bepalen en niet de gemeente zoals je het nu kunt zien
Zet mensen met problemen niet allemaal bij elkaar in een flat: dat veroorzaakt veel en snel overlast en vermindert de mogelijkheid van de wijk om problemen te signaleren. Zorg niet alleen voor woningen voor kwetsbare mensen, maar ook voor goede voorzieningen waar ze terecht kunnen en waar ze andere wijkbewoners kunnen ontmoeten
Zet niet alle moslims bij elkaar zoals in mijn wijk. Gaat een keer fout
Zet niet te veel woningen op elkaar, zodat de druk op de voorzieningen en de wegen niet te groot wordt.
Zet ze in een duurdere buurt, in betaalbare woningen.
Zie mijn eerdere betoog
zie vorig advies
Zogenaamd "kwetsbaren" welkom, mits compromisloos geen overlast veroorzakend.
Zolang de opvang van kwetsbare inwoners goed, zorgvuldig en aan regels gebonden (en gehandhaafd) gebeurt is het te accepteren. Wanneer het betekent dat deze mensen zich in de wijken gaan ophouden, daar hun drugs moeten kopen en onacceptabel gedrag vertonen is het niet acceptabel. Dat moet gewoon beter geregeld worden.
Zolang ze geen overlast geven
Zorg bij opvang van kwetsbare inwoners dat het veilig blijft voor de omgeving. Hierdoor verhoog je draagvlak om zulke voorzieningen in een wijk te realiseren.Kwetsbare inwoners moeten meer begeleid worden mbt zorg.
Zorg bij spreiding ook voor nabijheid (of in ieder geval bereikbaarheid) van relevante voorzieningen!
Zorg dat arm en rijk goed verdeeld zijn over de stad. Alle wijken en buurten zijn de betere
Zorg dat buurtbewoners worden gestimuleerd om kwetsbare inwoners te steunen. Ik weet niet wat de achtergrond is van deze inwoners en waarom ze kwetsbaar zijn. De maatregelen om deze te helpen kunnen heel verschillend zijn. De ene moet je helpen aan een baan. De ander heeft psychische ondersteuning nodig en weer een ander passende hulpmiddelen om deel te kunnen nemen aan de maatschappij
Zorg dat de gemeente de regie houdt over de verdeling hiervan en geef deze niet over aan bouwondernemingen en planbureaus, die anders verleidt worden om voor het grote winst bedrag gaan

Zorg dat de leefbaarheid van de wijk verbeterd met het toevoegen van kwetsbare inwoners of extra woningen.
Zorg dat de overheid de inkomenseis afschaft. Slechtse idee ooit! Alle kwetsbare inwoners eindigen bij elkaar in de arme wijken. Alle hoog opgeleiden verdwijnen naar de elite wijken waar het heerlijk rustig wonen is. En middeninkomens eindigen tussen wal en schap en kunnengeen kant meer op.
Zorg dat er in de huidige kwetsbare wijken meer middendure huurwoningen en koopwoningen beschikbaar komen, waardoor er in die wijken meer diversiteit komt en mensen in hun eigen omgeving een wooncarriére kunnen maken.
Zorg dat ze niet directe buren zijn, dus een vrijstaand huis bijvoorbeeld. Dat zorgt al voor een vermindering van evt geluidsoverlast.
Zorg er aub voor dat er geen opvang voor kwetsbaren komt in de dure wijken! Ik woon niet in zo soort wijk maar anders jaag je de kapitaalkrachtigen Arnhem uit en dat moet je echt niet willen.
Zorg er voor dat er geen scheefgroei komt tussen woonaanbod voor statushouders en wachtende woningzoekenden
Zorg ervoor dat er geen spanningen in de onderlinge samenhang gaat komen.
Zorg ervoor dat wijken ook mooier worden om te zien. Malburgen, Kronenburg en Vredenburg zijn gewoon kale betonbakken. Probeer Zuid meer te laten lijken op Noord. Laat politie en boa's 's avonds en 's nachts meer op sleetse plekken surveilleren, om graffitivandalen in de kraag te vatten.
Zorg goed voor deze mensen, en laat ze niet vallen
Zorg voor acceptatie = ervoor zorgen dat overlast voorkomen of aangepakt wordt. Geen woorden maar daden.
Zorg voor betere, en langere begeleiding van kwetsbaren bij het plaatsen in een woonwijk zodat de wijk minder overlast ervaart. Het plaatsen van kwetsbaren in een (ook economisch) al zwakke wijk leidt tot ghetto-vorming en dus 'slechte' wijken.
Zorg voor de mesnelijke maat. En ook dat de inzet vruchten afwerpt. De inzet moet persoonlijk zijn en meer opleveren dan het kost
Zorg voor doorstroming van scheefwoners.Zorg voor kleinschalige/middelgrote projecten voor kwetsbare inwoners EN voor voldoende begeleiding daarbij, dat vergroot de acceptatie en voorkomt veel ergernis bij de andere bewoners.
Zorg voor goede begeleiding. Het fenomeen verward persoon is vaak iemand die aan zijn of haar lot is overgelaten.
Zorg voor goede dialoog met de buurt.
Zorg voor goede voorzieningen zodat we minder over kwetsbare inwoners praten maar over hun kracht betrekken ipv pamperen
Zorg voor voldoende begeleiding voor deze mensen
Zorg voor voldoende draagvlak,. Bewoners vroegtijdig betrekken.
Zorg voor voldoende zichtbare begeleiding en betrek de buurt.
Zorg voor wijken met wat meer middensegment woningen en vang daar de kwetsbare mensen op.
Zorg voorngoede leefomstandigheden. Van een dak maar wel schimmel en tocht komen mensen van de regen in de drup.
zorg wel voor goede spreiding inde winkelen goed omgevingsmanagement. Waar dat kan betrek buurt bewoners
zorgen dat er minder kwetsbare inwoners zijn, zorgen dat die in een betere situatie komen
zorgen dat instanties bereikbaar zijn en blijven als er spanningen dreigen/zijn door opvang. ook voor de langere termijn
Zorginstelling subsidieren
zou fijn zijn als jullie een definitie geeft over wat kwetsbare inwoners zijn. maar als je ze bij een zet kan je ook de hulp localiseren.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 169500

Onderwerp: Turap-1 2023

Kernboodschap

Om de voortgang op de realisatie van de begroting te kunnen bewaken worden, conform de verordening financieel beleid en beheer gemeente Arnhem, minimaal twee tussenrapportages aan de raad aangeboden. In Turap-1 2023 worden de financiële afwijkingen die aan het begin van 2023 bekend zijn gerapporteerd.

Voorstel

1. De Turap-1 2023 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging **23-003** OW040 met betrekking tot de Turap-1 2023 vast te stellen.

Inleiding

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2023 is een eerste tussenrapportage (Turap-1 2023) opgesteld. De Turap-1 2023 bevat informatie over de verwachte majeure financiële afwijkingen over het jaar 2023. In de Turap-1 2023 is rekening gehouden met de ontwikkelingen die zich op basis van het eerste kwartaal aftekenen en die leiden tot afwijkingen in de begroting. Hierbij is een splitsing aangebracht in afwijkingen met een incidenteel en afwijkingen met een structureel karakter.

Beoogd effect

Gemeente Arnhem

De raad krijgt een prognose van de financiële afwijkingen en het resultaat over 2023.

Argumenten

1.1 Turap-1 2023 vaststellen

Op basis van de gepresenteerde majeure afwijkingen verkrijgt u inzicht in het verwachte financiële resultaat per programma en op het totaal van de begroting.

2.1 De begrotingswijziging vaststellen

Net als voorgaand jaar is bij Turap-1 een begrotingswijziging opgenomen waarin we alleen die afwijkingen verwerken die:

- verrekeningen met bestemmingsreserves betreffen (conform doelen bestemmingsreserves);
- overhevelingen tussen programma's betreffen (bijvoorbeeld extra middelen decentralisatie-uitkeringen of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een tussentijdse afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Het voordeel hiervan is dat uw raad vroegtijdig een geactualiseerde begroting heeft en dat budgethouders vroeg in het jaar duidelijkheid hebben na akkoord van de raad over wijzigingen in hun budgetten.

De overige afwijkingen die we bij Turap-1 inschatten, verwerken we alleen als prognose in Turap-1 en nog niet in de begrotingswijziging. Dit betreft afwijkingen op bestaand beleid die nog niet vaststaan (bijvoorbeeld open einderegelingen) en waar budgethouders nog op moeten kunnen bijsturen in de rest van het jaar om deze tot een minimum te beperken. Deze worden bij Turap-2 opnieuw ingeschat en op dat moment in de begrotingswijziging verwerkt. In de bijgevoegde Turap is bij elke afwijking aangegeven of deze meeloopt in de begrotingswijziging.

Kanttekeningen en risico's

Er is met de best mogelijke inschattingen gewerkt op het moment van opmaken van de Turap, maar deze inschattingen kunnen aan het einde van het jaar mogelijk afwijken van de daadwerkelijke realisatie.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

De prognose over 2023 laat een voordelig resultaat van € 9,4 miljoen zien ten opzichte van de begroting tot en met 31 maart 2023. Hiervan wordt voorgesteld om een deel van alle verwachte afwijkingen met bijgaande begrotingswijziging op grond van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting te verwerken.
In de bijlagen bij Turap-1 is per programma een uitputtend overzicht gegeven van alle verwachte afwijkingen. In een aantal gevallen is een afwijking op één programma benoemd, maar vindt de vertaling in de administratie plaats door de begrotingswijziging over diverse (wijk)programma's te verdelen. Voor een uitvoerige toelichting wordt verwezen naar de Turap-1 2023 en de bijlagen.

Uitvoering

Na vaststelling door de raad wordt de begroting gewijzigd met de bijgevoegde wijziging.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Turap-1 2023
- Turap-1 2023
- Begrotingswijziging **23-003** OW040 bij Turap-1

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	169500

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023, nummer: 169500;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Turap-1 2023 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging **23-003** OW040 met betrekking tot de Turap-1 2023 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Turap 1 - 2023

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 1 2023 3
Totaalbeeld financiën 4
Bijlagen 6
Wijken Algemeen 6
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 9
S01 Veiligheid 12
S02 Bereikbaarheid 13
S03 Economie 14
S04 Onderwijs 15
S05 Cultuur 16
S06 Participatie en armoedebestrijding 17
S07 Zorg 18
S08 Welzijn en inclusie 20
S09 Gezondheid en sport 22
S10 Klimaat en energie 23
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 24
S12 Wonen en leefomgeving 25
Investeringen 27

Hoofdlijnen Turap 1 2023

In deze eerste Turap over 2023 zijn de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2023 opgenomen, voor zover die nu bekend zijn. Deze komen naar voren vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen en financiële ontwikkelingen die voor het jaar 2023 worden voorzien.

Turap en bestuursrapportages

In de Turaps wordt over de voortgang van de programma's gerapporteerd. Hiermee volgt de Turap de opbouw van de begroting en het jaarverslag. In Turap-1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap-2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Naast de Turap kennen we in Arnhem ook bestuursrapportages, zoals de bestuursrapportage Zorgdomein en de bestuursrapportage Bestaanszekerheid. Beide bestuursrapportages worden in mei aan de raad aangeboden en ze bevatten gedetailleerde informatie over de voortgang en resultaten van de programma's. De Turap is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting op de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Leeswijzer

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2023 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve. Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Overeenkomstig voorgaand jaar wordt een begrotingswijziging voorgesteld bij Turap-1. Afwijkingen worden in de begroting gewijzigd wanneer deze onder één van de volgende situaties vallen:

- overhevelingen tussen programma's (bijvoorbeeld extra middelen uit decentralisatieuitkeringen (DU's) of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- wijzigingen die vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);
- B: Wordt de afwijking in de begroting verwerkt met bijgevoegde begrotingswijziging.

Totaalbeeld financiën

In deze Turap zijn alle afwijkingen opgenomen die op dit moment bekend zijn voor het boekjaar 2023.

Turap 1	2023
Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023	-428
Energieprijzen eigen gebruik openbare ruimte	-4.000
Energieprijzen eigen gebruik vastgoed	-2.300
Zorg: Pluryn	-385
Dekking Pluryn uit Zorg of BR Wmo en jeugdzorg	385
Toegankelijkheid evenementen	-72
Dekking toegankelijkheid evenementen uit budget toegankelijkheid	72
Gemeentefonds	16.648
OZB indexatie (lasten voor panden in eigen gebruik)	-102
Actualisatie MIP	902
Nominaal: Cao	-1.821
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven	-1.000
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven uit BR Wmo en jeugdzorg	1.000
Zorg: kostprijsdekkende tarieven huishoudelijke ondersteuning	-1.000
Zorg: kostprijsdekkende tarieven uit BR Wmo en jeugdzorg	1.000
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg	-300
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg uit BR WMO en jeugdzorg	300
Indexatie contracten parkeergarages	-282
Extra loon- en prijsstijgingen 2023 ev bij VGGM	-1.203
Actualisatie BUIG	1.598
Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	294
Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	-280
Buurtconciërges overheveling dekking uit WIF	425
Leefbare Wijken Monitor	-56
Totaal Turap 1	**9.396**

Deze afwijkingen worden in de begrotingsprogramma's in de bijlagen gepresenteerd daar waar de afwijkingen zich voordoen. In een aantal gevallen betekent dit dat een afwijking uit bovenstaande tabel verdeeld is over meerdere programma's, omdat het bijvoorbeeld over vastgoed gaat dat in meerdere programma's is begroot. Ook vindt er in sommige gevallen een verdeling van de afwijking plaats over wijkprogramma's en stedelijke programma's. Tot slot is het voordeel op het gemeentefonds in programma S00 opgenomen, maar is rekening gehouden met het feit dat hierin extra middelen worden ontvangen ter dekking van lasten op andere programma's.

In onderstaande tabel is het totaalbeeld van de Turap op het niveau van lasten en baten opgenomen. Dit beeld laat per saldo wederom het voordeel van € 9,4 miljoen voor de algemene reserve zien.

	Begroting Stand maart 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	880.151	885.204	5.053	V
Baten	839.001	850.765	11.764	V
Saldo lasten en baten	**-41.150**	**-34.439**	**6.711**	**V**
Toevoegingen aan reserves	78.517	78.517	0	
Onttrekkingen aan reserves	119.666	122.351	2.685	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**41.149**	**43.834**	**2.685**	
Prognose resultaat	**-1**	**9.395**	**9.396**	**V**

Zoals in de leeswijzer benoemd, wordt een aantal afwijkingen in de begroting gewijzigd, omdat deze afwijkingen niet meer zullen wijzigen in de loop van 2023. Dit leidt ertoe dat van de totale afwijking van € 9,4 miljoen een voordeel van € 13,2 miljoen wordt verwerkt in de begrotingswijziging bij deze Turap. Dit voordeel ontstaat door het saldo van voor- en nadelen van de individuele afwijkingen die volgens eerder benoemde criteria hiervoor in aanmerking komen. Deze afwijkingen hebben met name betrekking op de mutatie in het gemeentefonds en de daarbij behorende decentralisatie-uitkeringen, taakmutaties en de actualisatie van het budget BUIG. Het verschil met het totale geraamde voordeel van € 9,4 miljoen wordt mogelijk in Turap-2 verwerkt als er op dat moment zekerheid is over de onderliggende afwijkingen.

Bijlagen

Wijken Algemeen

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	224.935	226.297	1.362	N
Baten	26.679	27.227	548	V
Saldo lasten en baten	-198.256	-199.070	-814	N
Toevoegingen aan reserves	6.620	6.620	0	
Onttrekkingen aan reserves	6.313	6.313	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-307	-307	0	N
Prognose resultaat	-198.563	-199.377	-814	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.362	N				
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	1.362	N				
Onderwijs	877	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Onderwijs	222	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Werk en Inkomen	110	N	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Mobiliteit	85	N	Indexatie contracten parkeergarages	S	AR	N
Wijken en wijkgericht werken	56	N	Leefbare wijken monitor	S	AR	J
Water, milieu en luchtkwaliteit	7	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Werk en Inkomen	5	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	548	V				
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	548	V				
Onderwijs	438	V	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Werk en Inkomen	110	V	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					

Teams Leefomgeving(TLO)	0

Energieprijzen eigen gebruik
In het afgelopen jaar zijn de prijzen voor energie fors gestegen. Voor de gemeente Arnhem stond het tarief grotendeels vast tot eind 2022. Voor 2023 zijn eind vorig jaar de nieuwe prijzen voor gas en elektriciteit vastgesteld (voor 1 jaar). De vernieuwde tarieven zijn voortgekomen uit de participatie aan de Groene Metropool Regio, welke een aanbesteding gehouden heeft voor de inkoop van energie. Specifiek voor gas geldt dat deze afspraken per 01-01-2023 gewijzigd zijn: een nieuwe leverancier, en ook nieuwe tarieven. Voor elektriciteit hebben we met behoud van leverancier de tarieven omhoog zien gaan. Dit leidt tot een forse stijging van de energielasten en een knelpunt in de begroting. De grootste stijging van kosten voor elektriciteit zit bij openbare ruimte (openbare verlichting, verkeerslichten, etc.); er wordt een tekort verwacht van € 4,0 miljoen, verspreid over programma S02 en S12. Daarnaast is sprake van een verwachte overschrijding van de begrote budgetten bij Vastgoed van € 2,3 miljoen (na doorbelasting), hier betreffen het de panden in eigen gebruik en de MFC's waar zowel voor gas als elektra een tekort voorzien is. De hogere energieprijzen leiden volgens verwachting tot een hogere energiekosten (+ € 877.000) bij de MFC's. Een deel daarvan (naar schatting 50%) zal kunnen worden doorbelast naar de huurders van de MFC's.
Daarnaast wordt geprobeerd directer energie te besparen door de verwarming lager te zetten en op middellange termijn te werken aan het verduurzamen van de gebouwen.

Het totale financiële effect is verspreid over de wijken, S00, S02, S03, S05 en S09. De kostenstijging wordt aan alle gebruikers één op één doorberekend conform de afgelopen jaren ook het geval was, dit geldt dus zowel voor huurders van gemeentelijk vastgoed als voor gebruikers van walstroom of de markten. Het in kaart brengen van het exacte tekort is een ingewikkeld proces omdat op aansluitingsniveau bekeken moet worden wat de effecten zijn. Dit traject wordt nu voor alle objecten doorlopen. Uiteraard wordt gemeentebreed gekeken naar energiebesparingsmogelijkheden, waar deze al bekend zijn, zijn deze meegenomen in de berekeningen. De eerste inschatting is dat het totale financiële knelpunt van stijging energielasten € 6,3 miljoen bedraagt.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
De gemeente Arnhem heeft de modules Inkoop Zorg, Onderwijs, Contractmanagement Inburgering, WsW en WSP en Beheer ondergebracht bij de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR-SD) en betaalt hiervoor tezamen met de andere gemeenten van de regio Centraal Gelderland een jaarlijkse bijdrage. De MGR verwacht bovenop haar primaire begroting 2023, structureel een extra indexatie voor loon- en prijsstijgingen (als huisvesting en ICT) door te voeren op deze modules.
De effecten voor de module WSP zijn meegenomen in het re-integratiebudget. Voor de module WsW staat het effect onder de autonome ontwikkelingen. Voor de overige modules is op basis van de nu voorliggende begroting bekend dat een tekort op jaarlijkse bijdrage van Arnhem ontstaat van € 428.000 in 2023.
Het nadeel is verdeeld over de wijken, S06, S07 en S08.

Actualisatie BUIG
In de raadsbrief 'Gebundelde uitkering BUIG 2022 en 2023' van 13 december 22 is vermeld dat de bijgestelde raming voor 2023 en verder wordt meegenomen in de Turap 1 en de Perspectiefnota 2023. Voor 2023 is het voorlopig budget vastgesteld op € 104,4 miljoen (2022: € 103,1 miljoen). De voorspelde lasten stijgen niet en blijven € 106,2 miljoen. Het verwachte nadeel is hiermee kleiner geworden (was - € 3,3 miljoen) en komt uit op € 1,7 miljoen in 2023. Het voordeel (€ 1,6 miljoen in 2023), mede ontstaan doordat steeds meer mensen vanuit de bijstand doorstromen naar betaald werk, gaat terug naar de algemene middelen, in overeenstemming met de afgesproken begrotingssystematiek voor BUIG. Dit voordeel wordt zichtbaar op programma S06.

Indexatie contracten parkeergarages
Conform overeenkomsten zijn er prijsindexaties toegepast op bijvoorbeeld de dienstverleningsovereenkomst P1 en de verschillende onderhoudscontracten. Deze indexaties leveren een structureel knelpunt van € 282.000 op dat al in 2023 wordt voorzien. Bij Turap-2 wordt bekeken of de BR Bereikbaarheid hiervoor mogelijk ingezet kan worden.
Het nadeel valt zowel op de wijken als op S02.

Leefbare wijken monitor
Voor de monitor leefbare wijken is in 2024 € 125.000 in de begroting opgenomen. In de aanloop om tot de monitor te komen, zijn in 2023 al middelen nodig. We stellen voor om het benodigde deel in 2023 budgetneutraal vanuit 2024 te verschuiven naar 2023. Dit is conform collegenota 692933 (1-11-2022) Arnhemse Leefbare wijken monitor.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	101.211	104.358	3.147	N
Baten	559.443	577.492	18.049	V
Saldo lasten en baten	458.232	473.134	14.902	V
Toevoegingen aan reserves	3.931	3.931	0	
Onttrekkingen aan reserves	59.004	59.004	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	55.073	55.073	0	N
Prognose resultaat	513.305	528.207	14.902	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.147	N				
Financiën	1.821	N	CAO ambtelijke organisatie	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	1.755	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	465	N	Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	8	N	OZB indexatie	S	AR	N
Financiën	-902	V	Actualisatie MIP	S	AR	N
Baten	18.049	V				
Financiën	12.311	V	Gemeentefonds september- decembercirculaire	S	AR	J
Financiën	4.980	V	Gemeentefonds verwacht extra accres nacalculatie (najaarsnota)	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	758	V	Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	S	AR	N
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

CAO ambtelijke organisatie
De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. Op 22 februari jl. is een principeakkoord gesloten voor de cao van gemeenten. Deze cao loopt tot en met 31 december 2023. De effecten hiervan voor 2023 worden in deze Turap verwerkt. Daarnaast ontstaan er wijzigingen in diverse premies op basis van actualisaties per 1 januari, dit leidt tot een voordeel. Per saldo ontstaat een negatief effect van € 1,8 miljoen in 2023 voor de algemene middelen.

Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed
De gemeente Arnhem hanteert de systematiek van kostprijsdekkende huur. Jaarlijks indexeren wij per 1 mei de huurprijs met de CPI (Consumenten Prijs Index) zoals deze wordt gepubliceerd door het CBS. De indexering van de huurbedragen op basis van de CPI-index levert een indexering op per 1 mei 2023 van ongeveer 8% (ten opzichte van 2% voorgaande jaren en 4,5% afgelopen jaar).
Sinds de start van de CPI index is deze nog nooit zo hoog geweest. In de markt, ook de commerciële verhuurmarkt, wordt opgeroepen tot coulance afspraken. Hoewel CPI de norm is en ook wij te maken hebben met gestegen bouw- en beheerkosten van ons vastgoed zien we mogelijkheden om onze huurders enigszins

tegemoet te komen. Wij wijken eenmalig af van de CPI als index en hanteren een lager indexpercentage, namelijk de “kerninflatie”, te hanteren voor de huurprijsindexering (vanaf 1 mei 2023). Dit alleen indien de kerninflatie lager is dan de CPI indexatie. De kerninflatie, gepubliceerd als SA20 bij CBS, is nu 6,7%. Voorgaande jaren hielden de indexeringen van de huuropbrengsten en de stijging van de kosten van het onderhoud van vastgoed elkaar redelijk in evenwicht. Met de hogere indexatie van de huren (+ € 758.000) ontstaat echter een verschil ten opzichte van de ontwikkeling van de lasten (+ € 465.000), een groot deel betreft namelijk kapitaallasten die gelijk blijven. Het positieve resultaat dat hierdoor ontstaat kan ten gunste van de algemene middelen vallen. Uitgaande van de kerninflatie is dit € 294.000 in 2023.

De afwijking met betrekking tot de hogere energielasten heeft betrekking op meerdere programma's. De verdeling over de verschillende programma's wordt zichtbaar gemaakt bij Turap-2 2023.

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

OZB indexatie
In de begroting is besloten dat de opbrengst OZB jaarlijks met 5% wordt geïndexeerd. Dat heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie. Bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie is er geen huurrelatie en leidt de verhoging van de OZB tot een verhoging van de exploitatielasten.
Dit is niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie. Dit effect wordt in meerdere programma's (S00 en S04) zichtbaar als gevolg van de verdeling van de gemeentelijke panden over deze programma's.

Actualisatie MIP
Op basis van de realisatie over 2022 zijn de planningen van de investeringsprojecten in het MIP geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar. Dit kan diverse oorzaken hebben, zoals personele wisselingen of knelpunten in de capaciteit. Het is gebruikelijk dat niet alle investeringen hun oorspronkelijk geplande investeringsritme volgen. Daarom wordt over het geheel van de investeringen een deel planningsrealisme geraamd om hier op het totaal rekening mee te houden. In de reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen. Voor een tweetal investeringen wordt de investeringssom aangepast:

Gymzaal Fluitekruid
De ontwikkeling van gymzaal Fluitekruid (Malburgen) gaat de aanbestedingsfase in. Dit zal onder regie van Volkshuisvesting Arnhem door een Europese aanbesteding in de markt gezet worden. Het gemeentelijk deel beperkt zich tot de gymzaal; het naastgelegen buurthuis en de appartementen zullen door Volkshuisvesting Arnhem verder opgepakt worden. Samen vormt dit één complex. Volkshuisvesting Arnhem is bouwheer en zal de bouw van gymzaal, appartementen en buurthuis integraal uitvoeren. Voor de bouw van de gymzaal heeft de gemeente Arnhem een budget van €1,64 mln beschikbaar, maar mede door de forse bouwkostenstijgingen in de afgelopen periode is dit budget niet toereikend. Een aanvullend investeringsbudget van €1 mln is nodig om de gymzaal te realiseren. De verwachte oplevering is 2024, zodat de jaarlijkse kapitaallasten van circa €47.000 vanaf 2025 op de begroting zullen drukken.

Zwembad Valkenhuizen
De afronding van de sloop en aanleg buitenterrein alsmede realisatie van een regenopvang waterbuffer in het oude zwembassin bij zwembad Valkenhuizen bevinden zich in de eindfase. De afronding van het buitenterrein van zwembad Valkenhuizen is door de aanleg van het waterdepot uitgelopen. In deze periode zijn de aanlegkosten en materiaalprijzen zeer fors gestegen. Deze prijsstijgingen zijn nog niet eerder doorgerekend. Bij dit soort grote lopende projecten doen we dit namelijk niet generiek, maar via maatwerk. Door de langer dan voorziene technische uitwerking van de waterbuffer is de aanleg hiervan ook uitgelopen, waardoor ook op dit onderdeel een (beperktere) stijging van de investering benodigd is.

In totaal zal het investeringsbudget met naar verwachting € 500.000 overschreden worden. De bijbehorende kapitaallasten van circa € 24.000 zullen vanaf 2024 drukken op de begroting. Daarnaast loopt er nog een onderzoek naar het functioneren van de technische luchtinstallaties in het opgeleverde zwembad. Het is mogelijk dat uit het onderzoek komt dat aanpassing van de luchtinstallaties noodzakelijk is. Met de kosten van mogelijke aanpassingen aan de technische installaties van het zwembad is nu nog geen rekening gehouden, op dit moment is hier nog geen inschatting van te maken. Dit risico is ook opgenomen in het risicoprofiel.

De actualisatie van alle bestaande investeringen levert, inclusief de beschreven effecten met betrekking tot gymzaal Fluitekruid en zwembad Valkenhuizen, in 2023 een voordeel op van € 0,9 miljoen.

Gemeentefonds
De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2022. De stijging in 2023 is het gevolg van stijging van het accres als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen in de rijksbegroting, actualisatie van maatstaven in de algemene uitkering en actualisatie van de uitkeringsfactor. Ook is rekening gehouden met het verwachte Arnhemse aandeel in de door het Rijk aangekondigde extra compensatie voor nominale effecten voor de doorwerking van de hogere loon- en prijsindexatie over 2022 (nabetaling). De meicirculaire 2023 zal naar verwachting een nieuwe afwijking geven, in Turap-2 wordt dit verwerkt en toegelicht.

Aankondiging mogelijke afwijking Turap-2 2023 agv verminderingen door bezwaar OZB en rioolheffing
In de begroting is structureel € 1,7 miljoen opgenomen ter dekking van kosten voor verminderingen OZB en rioolheffing, voornamelijk naar aanleiding van bezwaar tegen de WOZ-waarde. Door een inhaaleffect bij de bezwaarafhandeling was dit budget voor 2021 en 2022 ontoereikend. Daarnaast zagen we in die jaren al een toename in het aantal ontvangen bezwaren tegen de WOZ-waarde. Dit jaar zet de stijging in het aantal bezwaren door. In 2023 is voor Arnhem het aantal ontvangen bezwaren meer dan verdubbeld (ruim 8700 ten opzichte van ruim 3800 in eerdere jaren), het aandeel van de zogenaamde no cure no pay bureaus hierin is min of meer verdubbeld (ruim 3800 in 2023 ten opzichte van ruim 1900 in eerdere jaren). Een eerste prognose laat zien dat de aan de no cure no pay bureaus te betalen proceskostenvergoedingen dan ook circa € 6 ton hoger uitkomen. Halverwege 2023 is er een meer betrouwbare prognose te maken van de kosten voor verminderingen over 2023 en het mogelijke effect op het structureel benodigde budget. In Turap-2 en in de Begroting 2024 zal dit effect zo nodig gekwantificeerd worden. Daarbij worden ook de gevolgen van het toegenomen aantal bezwaren op de uitvoeringskosten bij de Connectie en te betalen proceskostenvergoedingen meegenomen.
De staatssecretaris van Financiën heeft maatregelen aangekondigd om de rol van de no cure no pay bureaus in te perken. Mogelijk dat deze maatregelen een dempend effect hebben op het aantal bezwaren dat wordt ingediend.

S01 Veiligheid

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	23.145	24.006	861	N
Baten	2.348	2.348	0	
Saldo lasten en baten	-20.797	-21.658	-861	N
Toevoegingen aan reserves	73	73	0	
Onttrekkingen aan reserves	1.077	1.077	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.004	1.004	0	N
Prognose resultaat	-19.793	-20.654	-861	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	861	N				
Openbare orde en veiligheid	861	N	VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen
Ondanks de reeds opgenomen loon- en prijsindex in de Begroting 2023 ontstaat bij de VGGM een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van deze toegekende indexatie over 2023. De impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM. Dit leidt tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdragen aan de VGGM van in totaal € 1,2 miljoen vanaf 2023, voor de onderdelen gezondheidszorg en brandweer gezamenlijk. Voor het onderdeel brandweer is dit € 861.000.

S02 Bereikbaarheid

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	30.468	34.147	3.679	N
Baten	9.529	9.529	0	
Saldo lasten en baten	-20.939	-24.618	-3.679	N
Toevoegingen aan reserves	14.386	14.386	0	
Onttrekkingen aan reserves	16.084	16.084	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.698	1.698	0	N
Prognose resultaat	-19.241	-22.920	-3.679	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.679	N				
Mobiliteit	3.150	N	Energieprijzen eigen gebruik (openbare ruimte)	I	AR	N
Mobiliteit	280	N	Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	S	AR	N
Mobiliteit	197	N	Indexatie contracten parkeergarages	S	AR	N
Mobiliteit	52	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal
De gemeente onderhoudt samen met Prorail en de NS de transferhal van Arnhem Centraal. De uitvoeringsorganisatie die het beheer uitvoert heeft aangegeven dat de kosten van het beheer van de transferhal voor de gemeente met € 280.000 zullen stijgen. De stijging heeft voornamelijk betrekking op energie, schoonmaakkosten en procesmatig onderhoud. Bij Turap-2 wordt bekeken of de BR Arnhem Centraal hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

Indexatie contracten parkeergarages
Zie toelichting op wijken algemeen.

S03 Economie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	9.622	9.640	18	N
Baten	1.234	1.234	0	
Saldo lasten en baten	-8.388	-8.406	-18	N
Toevoegingen aan reserves	50	50	0	
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-50	-50	0	N
Prognose resultaat	-8.438	-8.456	-18	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	18	N				
Toerisme en recreatie	18	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S04 Onderwijs

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	26.549	26.643	94	N
Baten	3.470	3.470	0	
Saldo lasten en baten	-23.079	-23.173	-94	N
Toevoegingen aan reserves	8.545	8.545	0	
Onttrekkingen aan reserves	8.113	8.113	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-432	-432	0	N
Prognose resultaat	-23.511	-23.605	-94	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	94	N				
Onderwijs	94	N	OZB indexatie	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

OZB indexatie
In de begroting is besloten dat de opbrengst OZB jaarlijks met 5% wordt geïndexeerd. Dat heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie. Bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie is er geen huurrelatie en leidt de verhoging van de OZB tot een verhoging van de exploitatielasten.
Dit is niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie. Dit effect wordt in meerdere programma's (S00 en S04) zichtbaar als gevolg van de verdeling van de gemeentelijke panden over deze programma's.

S05 Cultuur

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	41.532	41.557	25	N
Baten	7.524	7.524	0	
Saldo lasten en baten	-34.008	-34.033	-25	N
Toevoegingen aan reserves	3.204	3.204	0	
Onttrekkingen aan reserves	3.596	3.596	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	392	392	0	N
Prognose resultaat	-33.616	-33.641	-25	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	25	N				
Cultuur	25	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	168.280	159.003	9.277	V
Baten	114.489	107.656	6.833	N
Saldo lasten en baten	-53.791	-51.347	2.444	V
Toevoegingen aan reserves	554	554	0	
Onttrekkingen aan reserves	3.037	3.037	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.483	2.483	0	N
Prognose resultaat	-51.308	-48.864	2.444	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-9.277	V				
Werk en Inkomen	5	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Werk en Inkomen	-850	V	Buurtconciërges	I	AR	N
Werk en Inkomen	-8.432	V	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Baten	-6.833	N				
Werk en Inkomen	-6.833	N	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen

Buurtconciërges
De verlengde pilot van de buurtconciërges loopt nog tot in 2024. Voor de dekking van deze pilot worden de middelen van € 425.000 uit het Werkinvesteringsfonds ingezet die in 2023 in de begroting zijn opgenomen. Om deze middelen in 2024 beschikbaar te maken worden deze in 2023 toegevoegd aan de algemene reserve. In de Begroting 2024 zullen deze middelen in 2024 worden onttrokken aan de algemene reserve. De toevoeging aan de algemene reserve is gepresenteerd als een voordeel van € 425.000

De pilot buurtconciërges is begroot in het programma S12 Wonen en leefomgeving. Ook de dekking in 2023 vindt vanuit het werkinvesteringsfonds plaats. Hiervoor wordt deze dekking overgeheveld naar dit programma. Daarvoor worden de lasten in het programma S06 Participatie en armoedebestrijding met € 425.000 verlaagd en in het programma S12 met € 425.000 verhoogd. De totale lastendaling in S06 komt daarmee op € 850.000.

Actualisatie BUIG
Zie toelichting op Wijken algemeen.

S07 Zorg

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	64.933	67.813	2.880	N
Baten	2.898	2.898	0	
Saldo lasten en baten	-62.035	-64.915	-2.880	N
Toevoegingen aan reserves	1.082	1.082	0	
Onttrekkingen aan reserves	639	3.324	2.685	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-443	2.242	2.685	V
Prognose resultaat	-62.478	-62.673	-195	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	2.880	N				
WMO en sociale wijkteams	1.000	N	Aanvullende indexering zorgtarieven	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	1.000	N	Zorg: Kostprijsdekkende tarieven	S	BR	N
Jeugdzorg	385	N	Zorg: Pluryn	S	BR	N
Jeugdzorg	300	N	Zorg: Verhoging vergoeding	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	195	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	2.685	V				
WMO en sociale wijkteams	1.000	V	Aanvullende indexering zorgtarieven	I	BR	N
WMO en sociale wijkteams	1.000	V	Zorg: kostprijsdekkende tarieven	I	BR	N
Jeugdzorg	385	V	Zorg: Pluryn	I	BR	N
Jeugdzorg	300	V	Zorg: Verhoging vergoeding	I	BR	N

Aanvullende indexatie zorgtarieven
Jaarlijks worden de zorgtarieven jeugdzorg en Wmo door onze regionale inkooporganisatie geïndexeerd op basis van voorjaarsramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Naar aanleiding van de sterk gestegen prijzen in de afgelopen periode, heeft het CPB deze ramingen in het najaar van 2022 naar boven aangepast. De VNG heeft recentelijk de gemeenten geadviseerd en opgeroepen deze najaarsramingen van het CPB te volgen bij de indexering van de zorgtarieven voor 2023. Dit in navolging van de oproep van het ministerie aan de Nationale Zorgautoriteit om de verhoogde indexering 2023 ook toe te passen voor de Zorgtarieven Wet Langdurige Zorg en Zorgverzekeringswet. Dit betekent een aanvullende indexering van de zorgtarieven voor 2023. De indexatie komt op basis van de nieuwe gegevens van het CPB uit op een totaal van 4,78%. Dit was 4,05%.

Het verschil van 0,73% betekent, berekend over de totale zorgbegroting voor onze gemeente, een extra (structurele) kostenpost van circa € 1 miljoen vanaf 2023. Het college heeft hier eerder al over besloten en de raad hierover met een raadsbrief geïnformeerd (31 januari 2023). Bij Turap 2 2023 wordt bezien of deze last

incidenteel opgevangen kan worden binnen de exploitatie van Zorg. Zo niet, dan worden de meerkosten in 2023 gedekt uit de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Zorg: kostprijsdekkende tarieven
Het tarief dat gemeente Arnhem betaalt aan aanbieders van Huishoudelijke Ondersteuning wordt vanaf 2023 verhoogd, omdat het wettelijk verplicht is om een kostendekkend tarief te betalen. Zo worden de aanbieders in staat gesteld een gezonde bedrijfsvoering te hebben. Hiertoe heeft het college op 31 januari 2023 besloten.
In 2023 wordt bij Turap 2 bezien of deze kostenstijging à € 1.000.000 gedekt kan worden binnen de exploitatie van Zorg of uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg gedekt zal worden. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen.

Zorg: Pluryn
Pluryn is een grote aanbieder van residentiële verblijfszorg, actief in meerdere jeugdhulpregio's in het midden en oosten van het land. Al sinds 2018 verkeert Pluryn in financiële problemen en wordt verlies geleden op de jeugdzorg. Voor de korte termijn is een herstelplan opgesteld. Voorlopig schatten wij in dat dit € 385.000 aan extra kosten voor Arnhem met zich mee brengt. Bij Turap 2 wordt bezien of deze kosten opgevangen kunnen worden binnen het programma S07 Zorg of gedekt zullen worden uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Voor de middellange en lange termijn werkt Pluryn aan een plan waarin aanbod en expertise beter aansluiten op de behoefte van de jeugdzorgregio. Voor de gemeente is het van belang om het specialistische, kwalitatief goede aanbod in het landschap van jeugdzorg en daarmee de continuïteit van essentiële zorg voor kwetsbare jeugdigen te kunnen blijven waarborgen. Na uitwerking van het plan zal duidelijk worden of Pluryn voor ons een strategische partner in de residentiële jeugdzorg blijft, en welke structurele meerkosten dit eventueel met zich meebrengt.

Zorg: verhoging vergoeding
De pleegzorgvergoeding is een tegemoetkoming in de kosten die voor de verzorging en opvoeding van het pleegkind gemaakt moeten worden. Het Rijk heeft aangegeven dat deze vergoeding in verband met de hoge inflatie met ingang van 1 januari 2023 met 14,3% verhoogd wordt. Het structureel financieel effect hiervan is € 300.000 per jaar. Dit wordt in 2023 gedekt uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg.

S08 Welzijn en inclusie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	30.289	30.824	535	N
Baten	1.784	1.784	0	
Saldo lasten en baten	-28.505	-29.040	-535	N
Toevoegingen aan reserves	1.100	1.100	0	
Onttrekkingen aan reserves	2.782	2.782	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.682	1.682	0	N
Prognose resultaat	-26.823	-27.358	-535	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	535	N				
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	411	N	Taakmutatie Asiel (inburgering)	I	AR	J
Welzijn	124	N	DU Uitstapprogramma sekswerkers	S	AR	J
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	2	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Taakmutatie Asiel (inburgering)
In het bestuurlijk akkoord met betrekking tot de opvang van asielzoekers op 26 augustus jl. is afgesproken dat het kabinet voldoende financiële middelen beschikbaar stelt voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering voor de jaren 2022, 2023 en 2024 landelijk op te hogen met respectievelijk € 20, 40 en 30 miljoen. Hiermee worden gemeenten in staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden. Arnhem krijgt in 2023 € 411.000 ter dekking van de kosten. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

DU Uitstapprogramma sekswerkers
Het kabinet stelt sinds 1 januari 2021 geld beschikbaar voor een landelijk dekkend netwerk van uitstapprogramma's om mensen die het sekswerk willen verlaten te ondersteunen. Met de uitkering ontvangen de aangewezen gemeenten middelen voor het ontwikkelen en uitvoeren van regionale uitstapprogramma's voor sekswerkers. Een uitstapprogramma is een programma waarbinnen begeleiding van sekswerkers plaatsvindt bij het vinden van werk of overige dagbesteding buiten het sekswerk. De programma's hebben nadrukkelijk als doel om de stap naar ander werk dan sekswerk te vergemakkelijken en daarin ondersteuning te bieden. Vanaf 2023 is sprake is van een uitbreiding en verbreding van de uitstapprogramma´s. Hiervoor is vanaf 2023 structureel € 3 miljoen extra beschikbaar gesteld. Arnhem krijgt € 124.000 extra vanaf 2023 ter dekking van de kosten. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen.

S09 Gezondheid en sport

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	25.169	25.515	346	N
Baten	3.398	3.398	0	
Saldo lasten en baten	-21.771	-22.117	-346	N
Toevoegingen aan reserves	418	418	0	
Onttrekkingen aan reserves	903	903	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	485	485	0	N
Prognose resultaat	-21.286	-21.632	-346	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	346	N				
Publieke gezondheid en GGD	342	N	Compensatie VGGM	S	AR	N
Publieke gezondheid en GGD	4	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Compensatie VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen
Ondanks de reeds opgenomen loon- / prijsindex voor de begroting 2023 ontstaat een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van de indexatie van gemeentelijke bijdrage. Cumulatief bedraagt het verwachte tekort € 6,4 miljoen tot € 18,4 miljoen. De exacte berekening en dus de impact voor de begroting van Arnhem is nog niet bekend. Deze impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM van € 1,5 miljoen. Begin 2023 wordt de loon- en prijsindex voor 2023 bijgesteld en zal dit leiden tot een structurele verhoging van de/onze gemeentelijke bijdragen van in totaal € 1.200.000. Voor het onderdeel gezondheidszorg bedraagt dit € 342.000.

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S10 Klimaat en energie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	12.091	12.091	0	
Baten	7.301	7.301	0	
Saldo lasten en baten	-4.790	-4.790	0	N
Toevoegingen aan reserves	10.715	10.715	0	
Onttrekkingen aan reserves	254	254	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-10.461	-10.461	0	N
Prognose resultaat	-15.251	-15.251	0	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	67.782	67.782	0	
Baten	55.920	55.920	0	
Saldo lasten en baten	-11.862	-11.862	0	N
Toevoegingen aan reserves	11.642	11.642	0	
Onttrekkingen aan reserves	12.649	12.649	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.007	1.007	0	N
Prognose resultaat	-10.855	-10.855	0	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S12 Wonen en leefomgeving

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	54.145	55.528	1.383	N
Baten	42.984	42.984	0	
Saldo lasten en baten	-11.161	-12.544	-1.383	N
Toevoegingen aan reserves	16.197	16.197	0	
Onttrekkingen aan reserves	5.215	5.215	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-10.982	-10.982	0	N
Prognose resultaat	-22.143	-23.526	-1.383	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.383	N				
Openbare ruimte	510	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Groen en klimaatadaptie in de stad	425	N	Buurtcongiërges	I	AR	N
Mobiliteit	275	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Wonen	108	N	Taakmutatie wet goed verhuurderschap	S	AR	J
Mobiliteit	65	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

Buurtconciërges
De verlengde pilot van de buurtconciërges wordt in 2023 gedekt vanuit het werkinvesteringsfonds. Deze middelen zijn begroot op programma S06 Participatie en armoedebestrijding. Om de benodigde middelen van € 425.000 in programma S12 Wonen en leefomgeving beschikbaar te maken worden de lasten in programma S06 met dit bedrag verlaagd en in programma S12 met dit bedrag verhoogd.

Taakmutatie wet goed verhuurderschap
In het regeringsakkoord is afgesproken dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gerichter aan te pakken. Deze afspraken worden uitgevoerd in de vorm van het wetsvoorstel goed Verhuurderschap. Het wetsvoorstel zal naar verwachting in juli 2023 in werking treden. Het wetsvoorstel introduceert een landelijke basisnorm voor goed verhuurderschap, in de vorm van algemene regels, waaraan verhuurders en verhuurbemiddelaars zich dienen te houden. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De structurele middelen van € 12,4 miljoen zullen vanaf januari 2023 uitgekeerd worden via de algemene uitkering op basis van de vaste verdeelsystematiek. Arnhem krijgt vanaf 2023 € 108.000. In de meicirculaire volgt nog een incidentele

aanvulling voor 2023. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten woredn in dit programma gerealiseerd.

Investeringen

Aanpassing investeringskredieten
De raad heeft investeringskredieten vastgesteld voor investeringen in gemeentelijk vastgoed. Voor een aantal lopende investeringsprojecten zijn aanpassingen van het investeringskrediet onvermijdelijk. Onderstaand wordt per project hierop een toelichting gegeven.

Confetti en MFC Salamander
De leerlingenprognose toont aan dat het aantal leerlingen in Schuytgraaf nog stijgt. Daardoor blijft de druk voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Het gevolg hiervan is dat het leerlingaantal van de scholen in de omliggende wijken afneemt. Dit is een ongewenste ontwikkeling waarover schoolbesturen en gemeente in gesprek zijn.

Confetti
In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Door de hierboven geschetste ontwikkelingen is een verdere groei van Confetti ook onvermijdelijk.
Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Op deze grond is de bedoeling extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. De inschatting is dat een extra investeringskrediet van € 1,2 miljoen nodig is in 2025 om de uitbreiding van Confetti te realiseren. De kapitaallasten die hier bij horen drukken vanaf 2026 op de begroting.

MFC De Salamander
Ook bij de beide basisscholen in MFC De Salamander is er sprake van een sterke groei van het aantal leerlingen. Een uitbreiding met leslokalen is noodzakelijk. Deze groei was nog niet eerder voorzien. Vooralsnog wordt uitgegaan van een uitbreiding van 700 m2 met een verwachte investering van circa € 2,1 miljoen. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om binnen het bouwvlak te blijven door bijvoorbeeld bovenop bestaande lokalen te bouwen. Het is mogelijk dat met name door diverse prijsstijgingen het daadwerkelijk benodigde investeringsbedrag flink hoger zal zijn dan de genoemde € 2,1 miljoen. Dit wordt komende periode nader onderzocht.

Onderwijshuisvesting verbouwing Spiekmanlaan
Het schoolgebouw aan de Spiekmanlaan 16 wordt -deels- gerenoveerd om minimaal voor 15 jaar als wissellocatie voor onderwijs geschikt te zijn. De eerste beoogde gebruiker is Vrijeschool Parcival-Noord, die nu nog tijdelijk is gehuisvest in het gebouw Brugstraat 6. In de loop van de tijd zal worden bezien of dit gebouw nog langer als wissellocatie voor het onderwijs zal worden gebruikt, als definitieve locatie voor een school zal worden ingezet of een andere bestemming zal krijgen. Om dit gebouw voor minimaal 15 jaar geschikt te maken voor het onderwijs, is een flink aantal onvermijdelijke investeringen noodzakelijk. Te denken valt hierbij onder anders aan uitvoering achterstallig onderhoud (bijvoorbeeld vervangen van een groot aantal kozijnen), het gebouw geschikt maken voor frisse scholen klasse B, etc.
Met het -deels- renoveren van dit gebouw was geen rekening gehouden, ook niet in de begroting. De verwachte investeringslast is € 1,6 mln in 2023. De verwachting is dat de werkzaamheden dit jaar zijn afgerond, zodat de kapitaallasten van jaarlijks circa € 76.000 vanaf 2024 op de begroting zullen drukken. De dekking is voorzien uit de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor onderwijshuisvesting.

Vervanging ondergrondse containers (OC's)
Het huidige afvalcontainer areaal wordt, met ingang van een nieuw contract voor onderhoud en levering per 1 januari 2023, gekeurd volgens TUV-normen. Deze veiligheidskeuring is nieuw. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuring een groot aantal containers in 2023 nog vervangen moet worden vanwege veiligheid. Reparatie is in veel gevallen niet toegestaan. Ongeacht verdere besluitvorming over de gewenste inzamelingssystematiek is deze aanvullende investering dus noodzakelijk.
Deze vervanging leidt tot noodzakelijke extra investeringen in 2023 en volgende jaren. De inschatting is dat hiervoor in 2023 een investeringskrediet van € 1,7 miljoen nodig is. Hier tegenover staat dat de begrote investering in het afvalbrengstation van € 1,7 miljoen niet in 2023 plaats zal vinden maar pas in 2024 of later. Voor de jaren 2024-2027 is een jaarlijks investeringskrediet van €1,3 miljoen nodig ter vervanging van ondergrondse containers. De keuring zal bepalen of vervanging ook daadwerkelijk nodig is, zodat de technische levensduur maximaal benut wordt. De kapitaallasten bij deze investeringen bedragen € 194.000 vanaf 2024 en oplopend tot € 626.000 in 2027. In de Perspectiefnota 2024-2027 wordt voorgesteld de jaarlijkse kapitaallasten van deze investering op te nemen in de afvalstoffenheffing.

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-003 OW040
Onderwerp : Turap-1 2023
Raad d.d. :
Zaaknr. : 169500
Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-1 2023

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027						2028						2029					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																																										
Geb 0 Gebied nader te verdelen																																										
Geb 1 CSA	26	19	**-7**			**-7**																																				
Geb 2 Noordwest	22	15	**-7**			**-7**																																				
Geb 3 Noordoost	18	11	**-7**			**-7**																																				
Geb 4 Presikhaaf	22	15	**-7**			**-7**																																				
Geb 5 Malburgen	30	23	**-7**			**-7**																																				
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	14	7	**-7**			**-7**																																				
Geb 7 De Laar/Elden	15	8	**-7**			**-7**																																				
Geb 8 RKV	19	12	**-7**			**-7**																																				
	166	**110**	**-56**			**-56**																																				
Stedelijke programma's																																										
S00 Bestuur, dienstverlening en financ		12.311	**12.311**			**12.311**																																				
S01 Veiligheid																																										
S02 Bereikbaarheid																																										
S03 Economie																																										
S04 Onderwijs																																										
S05 Cultuur																																										
S06 Participatie en armoedebestrijding	-8.432	-6.833	**1.598**			**1.598**																																				
S07 Zorg																																										
S08 Welzijn en inclusie	535		**-535**			**-535**																																				
S09 Gezondheid en sport																																										
S10 Klimaat, energie en milieu																																										
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																																										
S12 Wonen en leefomgeving	108		**-108**			**-108**																																				
	-7.788	**5.478**	**13.267**			**13.267**																																				
Totaal	-7.623	5.588	**13.211**			**13.211**																																				

Proces behandeling Perspectiefnota

Datum : 14 april 2023

Aan : Raadsleden, fractievolgers en college van B&W

Van : Griffie

Betreft : proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027'

Beste raadsleden, fractievolgers en collegeleden,

Binnenkort staat de behandeling van de *'Perspectiefnota 2024-2027'* op de raadsagenda. Het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota (PPN) is besproken in de auditcommissie van 12 december 2022 en vastgesteld in de agendacommissie van 8 februari 2023 tijdens de behandeling van het 'Spoorboekje P&C cyclus 2023' Via deze brief wil de griffie jullie informeren over het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota. Vragen? Neem dan contact op met de griffie.

Oproep agendacommissie: houd je aan de deadlines!

In het proces wordt op twee momenten gewerkt met deadlines: bij het stellen van technische vragen en bij het indienen van de concept en definitieve moties en amendementen. Deze deadlines zijn er voor om te zorgen dat iedereen (raad, college, ambtelijke organisatie en griffie) voldoende tijd heeft, bijvoorbeeld voor de voorbereiding van de M2 en besluitvormende raad. Uiteraard zijn deze deadlines in principe slechts een 'verzoek', omdat het de raad vrij staat om zelfs tijdens de vergadering zelf nog een motie of amendement in te dienen. In het presidium en de agendacommissie is besproken dat ondanks het tijdig communiceren van deze deadlines - met name rondom het indienen van de moties en amendementen - niet alle fracties zich er aan houden. Hierbij dus de oproep u aan de deadline te houden!

Behandeling perspectiefnota in samenhang met de Turap-1 2023 en Jaarstukken 2022

Tegelijk met de perspectiefnota wordt de raad ook de Turap-1 2023 en de Jaarstukken 2022 aangeboden. Het behandelproces rondom deze twee stukken is als volgt:

Jaarstukken 2022

In het jaarverslag en de jaarrekening (samen de jaarstukken) legt het college van B&W verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de Begroting vastgestelde beleidsvoornemens. De jaarstukken gaan dus over het vorige begrotingsjaar (2022). In het verleden liep de behandeling van de jaarstukken en perspectiefnota vaak gelijk op. In verband met het Duisenbergonderzoek op de jaarstukken is dit voor dit jaar niet het geval en doorlopen de jaarstukken een eigen besluitvormingsproces . Zie hiervoor het 'spoorboekje P&C cyclus 2023'. De jaarstukken worden wel gelijktijdig met de PPN gepubliceerd. Ook is er op de technische vragenmarkt ruimte voor het stellen van vragen over de jaarstukken.

Turap-1 2023

Om de voortgang op de realisatie begroting te kunnen bewaken wordt door het college minimaal een tweetal tussenrapportages aangeboden. In Turap-1 wordt de raad geïnformeerd over verwachte majeure afwijkingen op programmaniveau. De behandeling van de turap-1 loopt gelijk met de perspectiefnota.

Hoe ziet het proces eruit rondom de behandeling van de perspectiefnota eruit?

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april*
2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur
   → *via het nieuwe emailadres technischevragenraad@arnhem.nl*
3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)
4. I: Inspreekavond inwoners 'in gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?' – Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00
5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*
6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*
7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*
8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*
9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

---

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april (18.45-19.15 uur)*

De perspectiefnota zal op woensdagavond 19 april aan het begin van de Politieke Avond door de het college aan de gemeenteraad worden aangeboden en kort worden gepresenteerd. De insteek van de presentatie is om de raad bij het aanbieden van de jaarstukken 2022, de Turap-1 2023 en de Perspectiefnota 2024-2027 van toelichting te voorzien over de inhoud van deze documenten en de onderlinge samenhang daartussen. In de presentatie zal stilgestaan worden bij de belangrijkste (financiële) resultaten en conclusies uit deze documenten. Er wordt naar gestreefd om tijdens deze presentatie voor alle raadsleden en fractievolgers een geprinte versie van de perspectiefnota aan te bieden. (Indien dit onverhoopt niet mogelijk blijkt te zijn, wordt deze zo snel mogelijk via de post verstuurd) De jaarstukken en turap zijn vanaf dit moment ook digitaal raadpleegbaar. Voor alle fracties zal er 1 geprinte versie van de jaarstukken zijn, deze is op te halen op de griffie.

- *Bekijk de digitale stukken op https://financien.arnhem.nl/*

---

2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur

Het stellen van schriftelijke technische vragen is het startpunt van het verkrijgen van informatie. Alle technische vragen dienen – zo veel mogelijk - voorafgaand aan de M1 van woensdag 17 mei gesteld te worden. Omdat er bij de behandeling van de perspectiefnota meestal veel schriftelijke technische vragen worden gesteld, worden deze verzameld in één document. Deze 'technische vragen bundel' zal tijdens het proces telkens worden geüpdate met nieuwe vragen en antwoorden. Bij het publiceren van een nieuwe versie ontvangen jullie via iBabs een notificatie.

Technische vragen ingediend vóór vrijdag 12 mei 12.00 zullen z.s.m. worden beantwoord, met als uiterlijke datum woensdag 17 mei voor de Politieke Avond (M1). Schriftelijke technische vragen die na afloop van deze periode worden gesteld, worden beantwoord, de termijn waarop is onzeker.

Voor de jaarstukken ligt de deadline van het stellen van technische vragen later. Alle technische vragen over de jaarstukken die voor 31 mei zijn ingediend, zullen beantwoord worden voor 7 juni. Voor de technische vragen rondom de jaarstukken wordt een aparte vraag- en antwoordbundel gemaakt.

Om zorg te dragen voor een zo snel mogelijke beantwoording, werken we vanaf deze raadsperiode met een nieuw emailadres voor alle schriftelijke technische vragen rondom de P&C producten,

- *Zowel de technische vragen over de jaarstukken als perspectiefnota worden ingediend via technischevragenraad@arnhem.nl*

---

3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)

Ook dit jaar wordt er vanuit de ambtelijke organisatie weer een technische vragenmarkt georganiseerd waar jullie direct aan de verantwoordelijk ambtenaar jullie technische vragen kunnen stellen. Deze vragenmarkt vindt plaats voorafgaand aan de Politieke Avond van woensdagavond 10 mei van 17.00 tot 19.00 uur. Tijdens deze vragenmarkt zijn er vanuit verschillende beleidsterreinen ambtenaren aanwezig. Ook is de accountant aanwezig voor vragen over de jaarstukken. Tijdens de technische vragenmarkt is er een gezamenlijk buffet.

- *Jullie ontvangen vlak voor de vragenmarkt een 'plattegrond/overzicht' waar de ambtenaren van de verschillende beleidsterreinen zich in het Stadhuis bevinden voor het beantwoorden van jullie technische vragen.*

---

4. I: Inspreekavond inwoners 'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?– Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00

Op verzoek van de raadswerkgroep burgerparticipatie vindt er tijdens de informatieve fase van de behandeling van de perspectiefnota een open inloopavond voor inwoners plaats: *'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?'* Doel van de bijeenkomst is om op een laagdrempelige manier het gesprek aan te gaan met inwoners over belangrijke thema's in de perspectiefnota. Tijdens deze gesprekken is er vooral ruimte voor inwoners om te vertellen zij belangrijk vinden, waarin zij vragen kunnen stellen, zorgen kunnen uiten of een goed idee onder de aandacht kunnen brengen.

- *Over 'In gesprek met de raad' bent u afzonderlijk geïnformeerd. Voor de raadsleden en fractievolgers: meld jullie i.v.m. de organisatie tijdig aan!*

  Kijk ook voor meer informatie op www.arnhem.nl/ingesprekmetderaad

---

5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*

De Politieke Avond van 17 mei staat volledig in het teken van de M1 fase. In het spoorboekje P&C cyclus 2023 is opgenomen dat - in tegenstelling tot voorgaande jaren - de raadskamerindeling van deze M1 thematisch zal worden ingedeeld (en dus niet op portefeuillehouder). Uitgangspunten bij het maken van deze indeling zijn:

- Beantwoording vragen: de indeling draagt bij aan het beantwoorden van alle door de raadskamer gestelde vragen;
- Herkenbaarheid: de indeling sluit aan bij de ordening van de Perspectiefnota;
- Aanwezigheid; de indeling maakt het mogelijk voor alle deelnemers (raad en college) om in de raadskamer binnen hun portefeuille aanwezig te zijn;

Mede op basis van deze uitgangspunten zullen de raadskamer worden geordend op de hoofdstukken uit de perspectiefnota (Duurzaam Arnhem, Kansrijk Arnhem, Verbonden Arnhem en Groen Arnhem). Daarnaast komt er een aparte raadskamer over financiën. Per raadskamers zullen er meerdere portefeuillehouders aanwezig zijn. De definitieve invulling van de raadskamers ontvangt u voor 17 mei. De vergaderorde is hetzelfde als bij een reguliere M1 behandeling. Een eventuele uitloop kan plaatsvinden op 24 mei.

---

6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*

Tijdens de M1 op 17 mei kunnen fracties in de tweede termijn aangeven of zij overwegen moties en/of amendementen in te dienen. Deze moties en amendementen kunnen vanaf dat moment dan ook (in concept) worden ingediend bij de griffie voor agendering op de M2 van 7 juni. De ingediende moties/amendementen worden bijgeplaatst op iBabs. Jullie ontvangen een notificatie. Alle moties en amendementen dienen uiterlijk op vrijdag 2 juni 9.00 uur bij de griffie te zijn ingediend, zodat er zowel voor de fracties, het college als de voorzitters voldoende tijd is om de M2 voor te bereiden.

---

7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*

De Politieke Avond van 7 juni staat geheel in het teken van de M2. De raadskamers worden voor deze behandeling - in tegenstelling tot voorafgaande jaren - niet plenair, maar (vergelijkbaar met de M1) thematisch ingedeeld op basis van de hoofdstukken uit de perspectiefnota. Er is geen uitloop mogelijk bij de M2.

---

8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*

Na de M2 kunnen de fracties t/m maandag 12 juni 9.00 uur hun definitieve moties en amendementen indienen (of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen intrekken) De griffie maakt naar aanleiding van alle ingediende moties en amendementen een bundel, welke ook zal worden bijgeplaatst op iBabs.

---

9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

Besluitvormende raad. Aanvang 18.45 uur. De gebruikelijke spreektijden zullen gehanteerd worden. Zoals te doen gebruikelijk bij de raadsvergaderingen waarin de perspectiefnota en de begroting worden vastgesteld voert de grootste oppositiefractie de spreekvolgorde aan. Gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder. Tijdens deze vergadering zijn twee woordvoerders per fractie toegestaan, waarvan een financieel woordvoerder..

- *Over het exacte verloop van de besluitvormende raadsvergadering op 14 juni worden jullie van te voren door de griffie nog verder over geïnformeerd*

Presentatie
Jaarstukken 2022
Turap-1 2023
Perspectiefnota 2024-2027

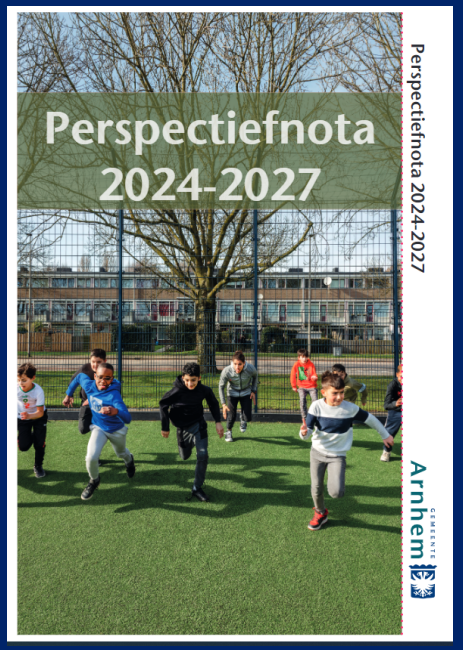
Gemeenteraad 19 april 2023

Arnhem GEMEENTE

Wat bieden we aan?

Turap-1
2023

tip: **financien.arnhem.nl**

Procedurele samenhang

- Jaarstukken kijken terug op 2022
- Turap-1 geeft eerste beeld financiële afwijkingen 2023
- Perspectiefnota 2024-2027 geeft eerste beeld voor de komende jaren

Inhoudelijke samenhang

- Voordeel 2022 gaat naar algemene reserve → verhoogt beginstand 2023 voor komende periode (weerstandsfactor)
- Sommige afwijkingen in Turap zijn incidenteel voor 2023, maar sommigen zijn structureel. Die komen terug in PPN 2024-2027
- Actualisatie van investeringsbedragen in 2023 (Turap) leiden tot nieuwe kapitaallasten in PPN 2024-2027

Resultaten Jaarstukken 2022

- Positief resultaat voor de algemene reserve: € 23,8 mln
- Bij Turap-2 2022 was al € 17,4 mln verwacht
- Voordeel AR komt dus € 6,4 mln hoger uit bij JR 2022
- Aan bestemmingsreserves is € 50 mln toegevoegd over 2022 (totaal BR-en is nu € 194 mln)
- (Extra) afwijking in jaarrekening komt vooral door extra ontvangsten in sept/dec circulaires 2022
- De weerstandsfactor komt uit op 2,3 (ruim boven norm van 1,4): € 43,8 mln benodigd en € 98,8 mln beschikbaar weerstandsvermogen
- Solvabiliteit komt eind 2022 uit op 29%

Infographic Jaarstukken

Resultaten Turap-1 2023

- Turap-1 geeft alleen financiële afwijkingen
- Turap-2 ook afwijkingen op doelen en inspanningen
- Totale verwachte afwijkingen leidt tot voordeel van € 9,4 mln voor algemene reserve in 2023
- Deels incidentele afwijkingen (- € 4 mln) en deels structureel (€ 13,4 mln)
- Een aantal afwijkingen wordt verrekend met de reserves (reeds verwerkt in voordeel van € 9,4 mln)

Perspectiefnota 2024-2027

- Een vormvrij document: geen richtlijnen vanuit gemeentewet of BBV voor programma's, paragrafen, etc
- Vooruitlopend op Begroting 2024: schets van de majeure beleidsinhoudelijke en financiële ontwikkelingen
- Geen formele eisen tav sluitend financieel beeld en weerstandsfactor, dat komt pas in de Begroting

Startpunt financieel beeld

Begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 liet zien:

- structureel sluitend in alle jaren
- geen structurele onttrekking vanaf 2027
- weerstandsfactor alle jaren boven de norm:

Weerstandsfactor Begroting 2023	2023	2024	2025	2026
Verloop wsf	1,4	1,7	2,3	2,0

→ Incidentele ruimte was nog 34 miljoen

Ontwikkelingen na Begroting 2023

Jaarrekening 2022: groter voordeel voor AR dan in Begroting 2023 gedacht

→ Incidentele ruimte daardoor nog hoger

→ Stand bestemmingsreserves: 214 mln per 1-1-2024 oplopend naar 239 mln per 1-1-2027

Dit is de uitgangspositie voor nieuw financieel meerjarenbeeld tbv Perspectiefnota 2024

Perspectiefnota 2024-2027

- Algemene inleiding:
  beeld op hoofdlijnen van inhoudelijke en financiële ambities en de context waarin we opereren

- Perspectief op het financieel meerjarenbeeld:
  autonome en overige financiële ontwikkelingen, concreet in bedragen geduid en toegelicht

- Perspectief op ambities en knelpunten:
  beschrijving van ambities en knelpunten waarvoor in de meeste gevallen obv huidig kader onvoldoende budget is. In aantal gevallen is dekking in reserves of bestaande middelen aanwezig, bijv. klimaat

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Gemeentefonds: beeldbepalend!

- Ravijn 2026 schuift deels door naar 2027 door 10 mln incidentele rijksbijdrage algemene uitkering in 2026
- Oplopend nadeel van 6,2 mln beschermd wonen in 2027 tov 2026. Mogelijk jaar uitstel?

- Naar verwachting bij meicirculaire duidelijkheid over eventuele aanvullende compensatie en/of nieuwe financieringssystematiek gemeentefonds

- Gemeenten gaan hier wisselend mee om

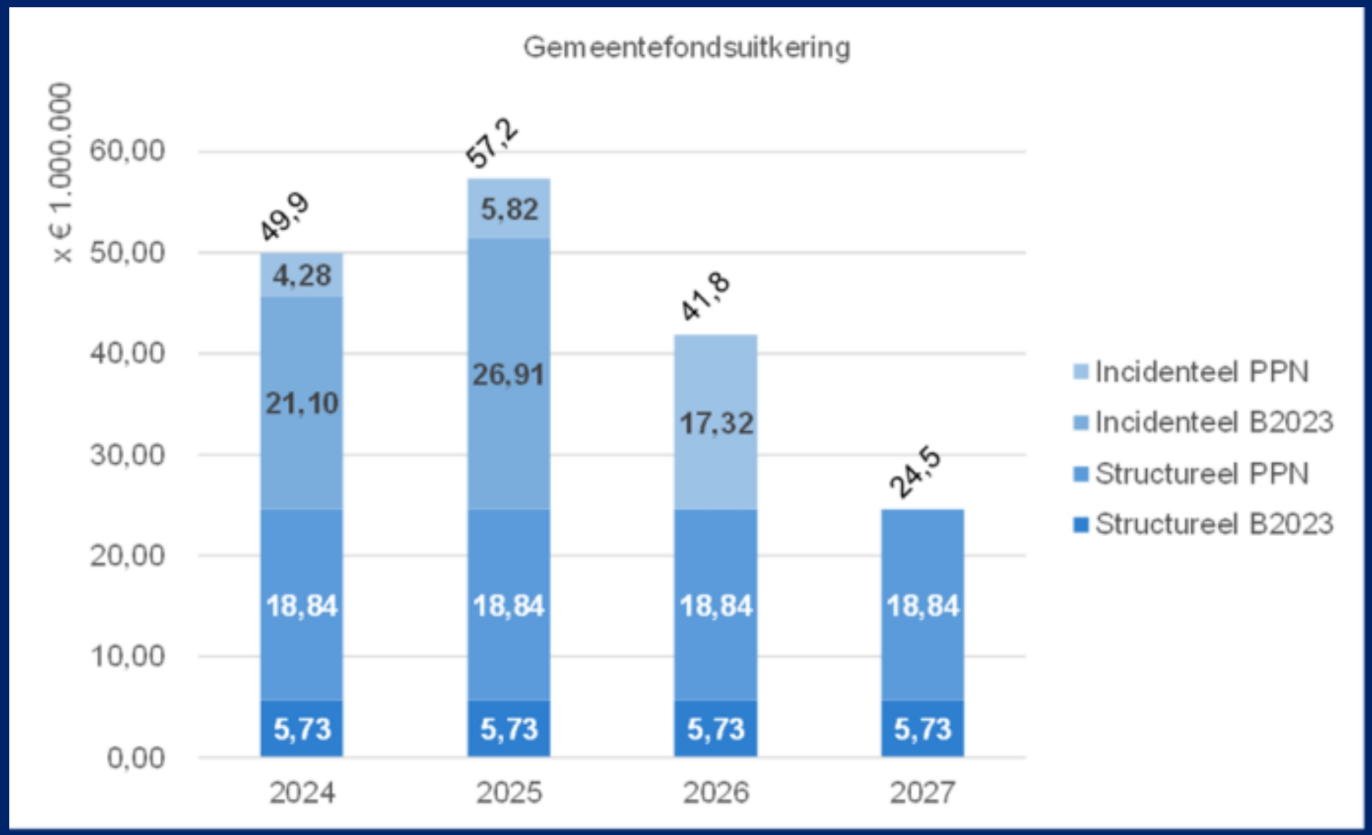
Wijziging systematiek gemeentefonds

- Vanaf 2026 zal het gemeentefonds niet langer via de huidige normeringssystematiek geïndexeerd worden:
  - er wordt vanaf 2026 geen volume-accres meer verstrekt, alleen nog maar een nominaal accres voor de loon- en prijsontwikkeling
  - dus extra uitgaven gemeenten door groei bevolking en vergrijzing niet meer vergoed

- Motie in Tweede Kamer: kom vóór de meicirculaire 2023 met voldoende duidelijkheid en tijdpad voor nieuwe financieringssystematiek, zodat deze uiterlijk in 2027 ingevoerd kan worden

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Hoe ziet het verloop gemeentefonds eruit?

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Naast gemeentefonds ook overige autonome en financiële ontwikkelingen:

- Indexatie opbrengst OZB 5%
- Indexatie ambtelijke organisatie, zorgcontracten, subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten
- Dit jaar ook (structurele) doorwerking agv hogere dan verstrekte indexatie 2023: bijv bij zorg en VGGM
- MIP: jaarlijkse actualisatie en indexatie

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Conclusies na autonome en financiële ontwikkelingen:

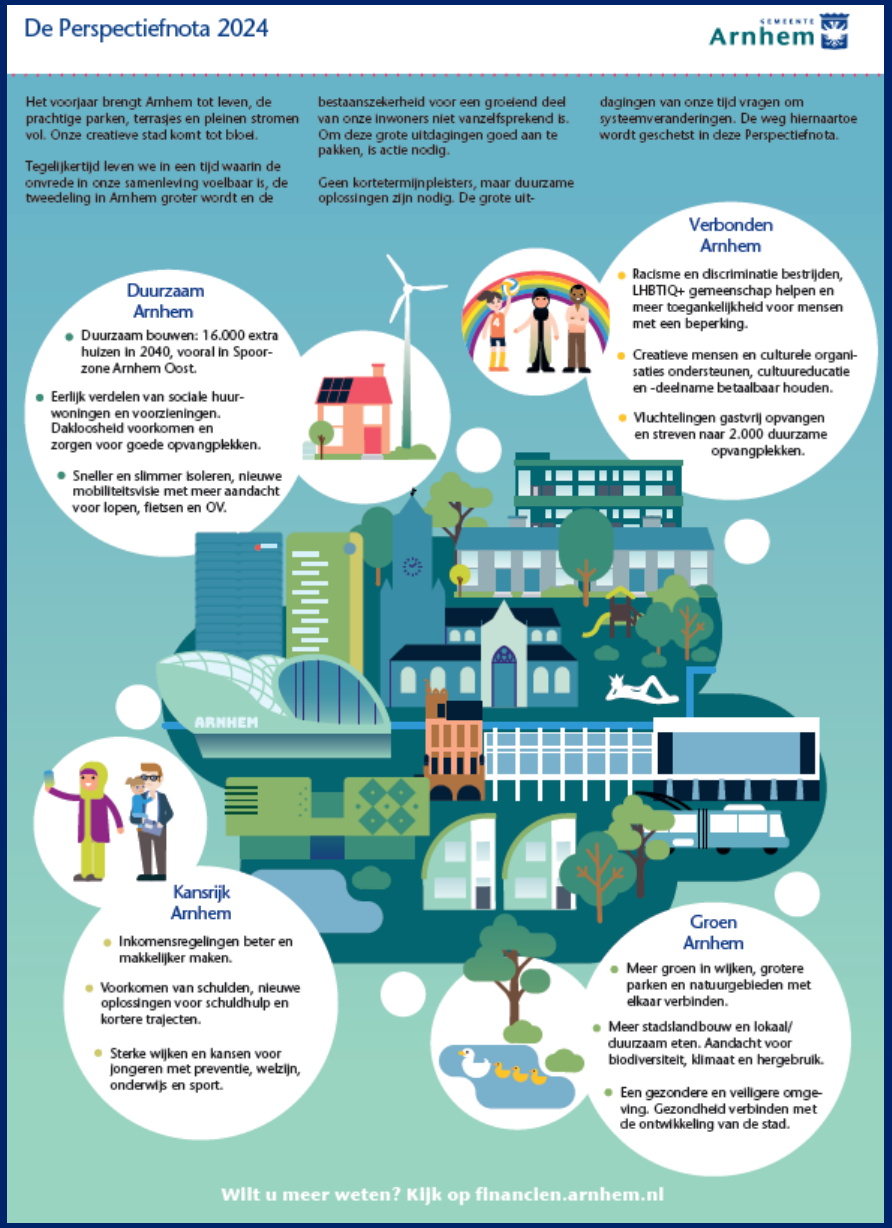
- Weerstandsfactor ieder jaar (ruim) boven de norm van 1,4 (incidentele ruimte)
- Begrotingssaldo in begrotingsjaar 2024 (ruim) positief
- ***Echter:*** structurele onttrekking aan AR vanaf 2027 van ruim 10 mln (obv momenteel bekende kaders)
- Beeld mogelijk (tijdelijk) positiever door jaar uitstel verdeelmodel beschermd wonen (impact € 6 mln in 2027)
- College vindt structurele onttrekking in Begroting geen wenselijke situatie
- Echter, in deze fase met deze onzekerheid concreet ombuigen niet opportuun

Perspectief op ambities en knelpunten

- Obv deze kaders structureel vooralsnog dus geen ruimte voor meer dan de autonome en financiële ontwikkelingen
- Daarom alleen in beschrijvende zin toelichting van ambities en knelpunten

- Als in aanloop naar Begroting 2024 structurele ruimte vergroot wordt door aanvullende compensatie Rijk kunnen deze issues in Begroting 2024 mogelijk van dekking worden voorzien
- Zo niet, dan voldoende aanknopingspunten om andere keuzes te maken in autonome + fin. ontwikkelingen

Infographic Perspectiefnota

Behandeling in raad

- Technische vragenmarkt: 10 mei (JV/Turap/PPN)
- In gesprek met de raad: 10 mei (PPN)
- M1 PPN/Turap: 17 mei met uitloop 24 mei
- M2 PPN/Turap: 7 juni
- Besluitvorming PPN/Turap: 14 juni

- Presentatie Duisenberg onderzoek jaarstukken: 7 juni
- M1 jaarstukken: 21 juni
- M2 jaarstukken: 5 juli
- Besluitvorming jaarstukken: 12 juli

In gesprek met de raad

Reactie op Perspectiefnota 2024 - 2027 - gemeente Arnhem

Het is mooi te lezen dat er zo'n uitgebreid perpectief geschetst wordt voor alle Arnhemmers.
Nog mooier is het dat raadsleden nu met burgers in gesprek gaan over de inhoud van deze nota.
Zo komen we geleidelijk aan weer tot een gemeentebestuur dat in dienst staat van de burgers in plaats van een gemeentebestuur dat meer georiënteerd is op grotere organisaties zoals veiligheidsregio, provincie of rijk.
Immers, pas als de burgers binnen een gemeente goed voor zichzelf zorgen, kunnen deze burgers ook voor anderen (buiten de gemeente) zorgen.

In de perpectiefnota komen zeer veel aspecten van de Arnhemse samenleving aan bod, daarbij hanteert men meerdere aannames en vooronderstellingen.

Enkele voorbeelden:
de gemeente is afhankelijk van financiële ondersteuning door het rijk;
de gemeente acht investeringen in duurzaamheid noodzakelijk;
zijn WHO normen een doel;
is gezondheid bewegen en (goede) voeding,
en wil de gemeente gastvrij zijn.

Ik nodig de raadsleden uit als Arnhemmer met open blik en niet gehinderd door politieke vooringenomenheid de perspectiefnota te bestuderen en verder aan te vullen, zodat er een reëel en haalbaar perspectief ontstaat voor de inwoners van Arnhem.

1. Financiële ondersteuning door het rijk

In de nota wordt veel voorbehoud gemaakt als het gaat om de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeente. Nu heeft de regering de laatste jaren bewezen volstrekt onbetrouwbaar te zijn (toeslagen affaire, Groningen, beoordeling Corona beleid, passeren aangenomen moties 2de kamer, enz.), daarom stel ik voor te onderzoeken of Arnhem onafhankelijk kan gaan opereren.

Laten we terugkeren naar de basis waarbij wij, de burgers, gezamenlijk "Arnhem 4.0" laten ontstaan. Het concept Society 4.0 van Professor Bob de Wit zou hier een goed voorbeeld kunnen zijn. Ik zou starten met een Arnhems ziekenfonds en lokale energie voorziening in de vorm van een Thorium reactor.

Ik realiseer me dat we dit niet van vandaag op morgen kunnen realiseren, maar laten we deze richting alvast in de perspectiefnota opnemen.

2. Duurzaamheid

Ten aanzien van klimaat en duurzaamheid, verzoek ik u als raadsleden zorgvuldig onderzoek te doen naar de haalbaarheid van de trajecten die in de perspectiefnota zijn opgenomen.

Realiseer u dat de begrippen elektrisch en elektriciteit zo langzamerhand synoniem zijn aan duurzaamheid, omdat er geen of veel te weinig nadruk wordt gelegd de productie van deze vorm van energie.
Er zijn diverse onderzoeken en studies die aantonen dat windmolens en zonnepanelen nooit voldoende energie kunnen leveren voor onze energiebehoefte. De productie van deze alternatieven vraagt zeer veel energie, zeldzame mineralen en aardolieproducten. Zoveel dat de milieuwinst die mogelijk lokaal wordt bereikt, bij de productie al meer dan volledig teniet is gedaan. Dan hebben

we het nog niet over de korte levensduur van de windmolens en de niet recyclebare - dus milieu vervuilende - wieken. Inmiddels is ook duidelijk geworden dat de wieken nanodeeltjes metaal afgeven met fijnstof vervuiling tot gevolg. Kijk ook naar de infrastructuur, die nu nog niet geschikt is voor de grote hoeveelheden elektriciteit.

Na gedegen onderzoek (gebruik hiervoor ook andere bronnen dan die van de overheid, WEF en WHO) zult u ongetwijfeld tot de conclusie komen, dat op korte termijn aardgas een milieuvriendelijke oplossing blijft.

De energietransitie is naar mijn mening een financieel gedreven operatie waar alleen de producenten en hun financiers beter van worden, terwijl de burger, het MKB, de boeren en andere producenten de kosten over het algemeen niet kunnen opbrengen.

3. Gezondheid

Hiervoor bevat de perspectiefnota zeer mooie intenties. Toch zou ik hier graag een aantal punten aan willen toevoegen.

Behoudt het hertenpark in Sonsbeek. Laat u hier niet onder druk zetten door het Rijk die totaal geen zicht heeft op de situatie ter plaatse. Sonsbeek levert een grote bijdrage aan de gezondheid van de Arnhemmers en de herten zijn voor veel stadsmensen het eerste contact met grotere dieren.

Stop de uitbreiding van het 5G netwerk in Arnhem. De elektromagnetische straling van deze zenders heeft veel invloed op de gezondheid van de Arnhemmers en verbruikt ook veel electriciteit.

Maak budget vrij voor begeleiding van de Arnhemmers die de gevolgen van de Coronacrisis ondervinden (fysiek en zakelijk).

Vergoedt homeopathie en complementaire geneeswijzen uit het op te richten Arnhemse ziekenfonds.

Tot slot

Graag zou ik nog meer input geven voor de besprekingen vanavond, maar het ontbreekt mij op dit moment aan tijd.

Voor meer informatie over de genoemde onderwerpen kunt u contact met mij opnemen via e-mail paul@groeipad.nl

Rest mij u een vruchtbare en verhelderende avond toe te wensen.

Met vriendelijke groet,

Paul Vdf Kusters
geboren en getogen Arnhemmer

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

Milieu – klimaat - gezondheid

Voor het eerste deel: Milieu en klimaat heb ik voor Gemeente Arnhem geen specifiek apart advies. Het probleem gaat al heel snel over de grenzen van de Gemeente, de Provincie en ook over onze landsgrenzen heen. Voor mij is het vooral een Europees probleem, dat we binnen Europa moeten aanpakken.

Even een paar voorbeelden.

- Nu kan de boer in Enschede heel andere regels tegen komen als zijn buurman net over de grens in Duitsland. Terwijl het probleem voor beide landen gelijk is.
- Wij waren vorige maand in Duitsland en hoorden dat daar gepromoot wordt om gas te gebruiken, terwijl wij in Nederland van het gas af willen. In Nederland worden nieuwe kerncentrales gebouwd, in Finland staat nu de grootste en in Duitsland zijn ze nu bijna allemaal gesloten.
- Allemaal van het gas af zal een heel probleem worden. Niet alleen gezien de houding van Duitsland. Minister Jetten geeft nu al aan dat appartementen die geen zonnepanelen en/of warmtepompen kunnen plaatsen, hun gaskachel mogen blijven gebruiken. Dat gaat weer in tegen de mening van Arnhem Aan. Arnhem Aan reageert niet op “lastige” vragen. Dat zegt ook al iets.
- **Waterstofgas.** Veel mensen zoals ik hebben veel verwachtingen van Waterstof. Arnhem is daarin een voorloper, maar weigert het uit te breiden. Dat is heel jammer. Het is natuurlijk gemakkelijker om **stadswarmte** aan te bieden via *Vattenfall*, maar als die de enige leverancier mag zijn, die ook nog heel ondoorzichtig in zijn prijsstellig is, dan zadelt de Gemeente zijn burgers op met een probleem.

Vattenfall is voor ons een bekende naam. Toen wij in 1989 in Trolhättan /Zweden kwamen, hebben we daar het sluizencomplex van Vattenfall bezocht. Het waterverval is natuurlijk groter dan bij ons, maar het levert energie op voor heel Zuid-Zweden. Dat brengt mij op het volgende idee.
Een groter waterverval + sluizen opbouwen in de Rijn en de Waal is niet mogelijk. Daarvoor wordt de rivier te druk bevaren. Dat is anders voor de Nederrijn. Wij kijken vanuit de woonkamer op de Nederrijn en zien dat de beroepsvaart en ook de particuliere vaart heel erg matig is. Daartussen door komen een paar cruiseschepen.
Als Arnhem toch de kades wil aanpakken, zou je kunnen nadenken aan het opbouwen/verhogen van de waterstand door een of twee sluizen. Daarnaast een waterdoorvoer, waarbij de nu sterk stromende waterkracht energie op kan wekken. Dit is een voortdurende waterstroom. Dit is heel schone energie. Het wordt hiermee niet alleen een plek voor **energie-opwekking**, maar ook voor **waterberging**, als daardoor beter gebruik wordt gemaakt van de nevengeulen. Je hebt ook een nieuwe verbinding tussen Arnhem-

Noord en Arnhem-Zuid. Het is een stap binnen de energietransitie waar volgens mij binnen Europa subsidie voor binnen te halen is.

Dan nu weer even terug naar het thema waterstof.
We kunnen hier ook een Europees probleem van maken. Europa kan zich heel nuttig maken als bij voorbeeld Spanje **waterstofgasleverancier van Europa** gaat worden. Zuid-Europa krijgt (leent?) veel geld van Europa. Spanje, en wellicht ook de andere Zuid-Europese landen zouden dit geld gewoon kunnen verdienen door naast de vele velden met zonnepanelen en windturbines ook waterstoffabrieken te bouwen. Vervolgens leidingen leggen door heel Europa. Frankrijk zal het niet nodig vinden, omdat ze genoeg kerncentrales hebben. Echter een goede oplossing voor het kernafval is er nog steeds niet. Nu wordt er waarschijnlijk een waterstoffabriek in Groningen gebouwd, maar je moet je afvragen of het een goed idee is om Nederland helemaal vol te bouwen met zonnepanelen en windmolens. De hele Noordzee vol plaatsen is ook een oplossing en daarmee nog onvoldoende. Deze calculaties maken wellicht ook duidelijk waarom Arnhem op die manier (volgens mij) geen waterstofstad zal worden.

Gezondheid / Zorg

Het is algemeen bekend dat de “babyboom” van na de 2e wereldoorlog nu aan het vergrijzen is. Die vergrijzing krijgt een top in 2040. In diezelfde periode zal het aantal jongeren volgens verwachting steeds meer afnemen. De vergrijzenden maken daardoor het grootste deel van de bevolking uit. Dat is natuurlijk een tijdelijk probleem, maar het is er wel.
De Rijksoverheid heeft zorgtaken heel gemakkelijk, inclusief een bezuiniging, over de schutting van de Gemeentes gegooid. Gemeentes zitten dichterbij, dus kunnen zij het beter oplossen, werd er gezegd.
Een deel van de ouderen zullen gaan dementeren of ander ouderdomsziektes krijgen. Als we denken dat de Thuiszorg daarvoor gereed staat, hebben we het mis. Er zijn nu al problemen met de financiering en de mankracht.
Kortom, het is veel te gemakkelijk gezegd dat de Gemeentelijke overheden voor een oplossing moeten zorgen, want dat gebeurt niet. Hier komt de term **burgerparticipatie** pas echt aan bod. Burgers moeten dit samen met de overheid oplossen.

Hierover heb ik al veel informatie verzameld binnen “*Van wijken weten*” en het congres in maart dit jaar in Den Bosch “*Thuis in de wijk*”. Je komt er dan achter dan veel mensen zich zorgen maken over dit onderwerp. Om te voorkomen dat iedereen het wiel moet gaan uitvinden, richt ik mijn vragen direkt naar Gemeente Arnhem:

1. Welke ervaringen zijn er, oplossingen gevonden, en/of **organisatiestructuur** is hiervoor bedacht?

2. Ik dacht aan een **netwerkenorganisatie**, waarbij netwerken vrijwilligers/burgers gaan samenwerken (afstemmen) met professionele netwerken (Thuiszorg, Welzijn, SWOA, WMO) en de Gemeente als spin in het web. Wellicht ook goed om Welzijn als spin in het web te plaatsen. Ik heb twee organisaties in Arnhem (Presikhaaf en Croydonplein) ontdekt die hier aan werken.

3. Netwerken **vrijwilligers/burgers** wonen in elkaars omgeving, waarbij een deel hulpbehoevend en een ander deel hulpgevend zal zijn. Het vraagt om een dorpsachtige gedachte, met een regelaar per netwerk. Ouderen kunnen elkaar helpen, maar ook jongeren en ouderen kunnen elkaar helpen. Bij jongeren kan je denken aan oppas en opvang van kinderen. Ook het gemis van opa's en oma's kan je hiermee opvangen.

4. Ik ben lid van een werkgroep ***Stadsburen*** in de wijk *Stadseiland.* Dat is dan ook het gebied dat wij met onze hulpaanbod willen omvatten. Er is echter duidelijk een *hulpvraagverlegenheid*. Is daar ervaring mee? Wij willen met een pop-up-terras buurtgenoten uitnodigen en proberen te verbinden. Daarnaast gaan we lezingen houden bij/in Eilandstaete. Maar toch weer de vraag: welke ervaring of mogelijkheden kan Gemeente Arnhem aanbieden?

5. Er zijn ziektekostenverzekeraars die hierin ook een **financieel voordeel** zien. Zilveren Kruis en CZ bijvoorbeeld bieden aan mee te investeren als dat nodig is. Gemeentes doen dat ook, omdat ook zij er baat bij hebben. Vaak wordt dat gebruik om een buurthuis op te zetten. Denk daarbij ook aan de Buurtfabriek in Arnhem-Noord-Alteveer.

6. Ook door dit thema kom ik op **anders bouwen(wonen).** Ik doel niet op het samenstellen van hofjes, maar woningen voor ouderen en jongeren samenvoegen, zodat samenwerken gemakkelijker gaat.

7. Het zou handig zijn een organisatiestructuur op te zetten die je goed kan **kopiëren** voor mensen uit andere wijken met dezelfde vraagstelling. Daar wordt tenslotte iedereen beter van. Een nieuwe vorm van naoburschap.

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

Verdeeldheid

Verdeeldheid is er op heel veel fronten. Je kan het ook omdraaien: er is bijna niets gelijk. In Arnhem kan je verdeeldheid vinden in Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid. Niet onbegrijpelijk, want Noord is nu eenmaal veel ouder en heeft meer geschiedenis dan Zuid. Datzelfde vind je ook terug in Amsterdam. Daar is Amsterdam-Noord het stiefkindje. Amsterdam bestond voorheen alleen aan de zuidkant van het IJ. Als er mensen opgehangen moesten worden werd dat in Volewijck (de plek ten noorden van het IJ) gedaan. Amsterdam heeft daar vervolgens veel Zuiderzee-dijkdorpen opgeslokt en dat deel is nu Amsterdam-Noord. Tot aan ca. 1970 bijna alleen maar laagbouw. Ik beschrijf dit, omdat ik vind dat er meer in Arnhem-Zuid geïnvesteerd moet worden, om in ieder geval deze verdeeldheid terug te dringen. In Amsterdam-Noord wonen nu de yuppies.

Ik wil het daarom beperken tot twee grote verdeeldheden:

1. Arm en rijk
2. Verschillende culturen

Arm en rijk
Arnhem is hier goed mee bezig, vooral als ik kijk naar de onderkant van onze samenleving. Mensen met schulden kunnen goed worden geholpen. Arnhem doet dat zelfs ook voor Lingewaard. Ook hier zit je met de *schuldhulpvraagverlegenheid.* Voor mensen zover zijn dat ze kunnen toegeven dat ze het niet meer zelf kunnen redden. Dan denk ik ook aan de vele ZZPers, waar veel misbruik van gemaakt wordt. De voedselbank, de Gelrepas zijn thema’s die helaas nodig zijn. Daarnaast denk ik dat de sociale wijkteams goed werk doen. In ieder geval is de instelling heel goed. Hier kan ik niet over oordelen, omdat ik geen ervaring heb.

Het probleem is echter breder en gaat dieper. Het *communisme* heeft het niet gered en ook het *kapitalisme* heeft zijn tijd gehad. We moeten goed nadenken over een tussenliggende economische vorm. Ik denk aan een **liberaal-socialisme**. Ik ben geen wetenschapper en zal ook niet met een invulling gaan komen, maar ergens moet het beginnen. Wachten op de Rijksoverheid heeft geen zin en binnen Europa zal de *verdeeldheid* nog groter zijn. Daarom schrijf ik alleen een paar onderliggende thema’s, waar we over na kunnen denken:

1. Terugdringen van de marktwerking, vooral bij sociaal-maatschappelijke instellingen. Bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs, amateursport, cultuur, ….
   Algemeen: maatschappelijke taken niet meer door ondernemers laten oppakken, maar het moet weer geleid worden door de Rijksoverheid.
2. Rijksoverheid met meer visie hebben en meer de regie weer oppakken.
3. Inkomensverschillen terugdringen. Vraag van de burgers een inzet naar capaciteit. Bedenk dat iedereen capaciteiten heeft, maar voorkom over-betaling als een capaciteit toevallig in de economie goed uitkomt. Zorg aan de andere kant voor een goed minimum inkomen voor iedereen, die bereid is daarin mee te werken.

4. Een woning voor iedereen. In Arnhem gaat dat lastig worden door ruimtegebrek. Laat het aantal inwoners niet doorgroeien, als er geen woningruimte voor kan worden aangeboden. Stimuleer ook de doorstroming. Het thema wonen is apart behandeld.

Als je hier verder over nadenkt, zullen er ongetwijfeld meer onderwerpen naar boven komen, maar ik wil het hier bij laten.

Cultuurverschillen
Wordt vaak als verdeeldheid gezien, maar daar wil ik niet teveel in meegaan. Nederland, maar eigenlijk heel Europa is altijd al een smeltkroes van verschillende culturen geweest. Dat heeft voordelen en nadelen, maar tenslotte is de winst het grootst.
Het aantal Nederlanders daalt, maar het aantal inwoners in Nederland stijgt. Op zichzelf geen probleem, omdat de nieuwe Nederlanders de gaten zouden moeten kunnen opvullen. Dat wordt anders als hier alleen maar gelukzoekers komen, die willen profiteren van een beter inkomen binnen ons sociaal stelsel. Ik denk daarbij vooral aan Afrikaanse volken die eerst naar Zuid-Afrika trokken en nu in grote getallen naar Europa komen.

Met opmerkingen dat mensen uit verschillende culturen per cultuur gaan samenscholen heb ik geen probleem mee. Ook Nederlanders die in een ander land gaan wonen, zoeken elkaar op. Zelfs in Frankrijk ben ik een Nederlandse club tegen gekomen.

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

W**oningbouw**

Nederland wil tot 2030 900.000 woningen bouwen, waarvan de helft in Noord- en Zuid-Holland. Moet je dan bedenken dat Gelderland als grootste provincie op z’n minst 1/10 deel van de rest moet bouwen? Dat is dan 45.000 woningen. Hoeveel komt er voor rekening van Arnhem? En waar?
Tot 2028 moet in het hele land 30.000 hectare natuur worden gecreëerd. Welk deel pakt Gelderland / Arnhem?

Als we niet naar die cijfers willen kijken, dan wel naar de vragen:

1. voor wie? Er moet rekening gehouden worden met de grote groep vergrijzende bevolking. (Top is in 2040). Daarnaast het de terugloop in het aantal jongeren. Alleen maar rijtjeswoningen bouwen gaat relatief snel, maar heeft geen zin. **Meer differentiatie is het antwoord.** Vooral meer kleinere woningen voor jongeren en ouderen. Deze groepen kunnen elkaar helpen als we het over de ZORG hebben (ander onderwerp), dus laat ze bij elkaar wonen. Dat mag aan de rand van de gemeente. Als er voor ouderen meer kleinere woningen komen, zullen hun vorige grotere woningen vrijkomen en komt er de gewenste doorstroming. Bedenk wel dat veel ouderen bij voorkeur in hun woning blijven wonen. Hoe stimuleer je die ouderen? Helpen met de verhuizing? Helpen met het Zorg-vraagstuk? (hier kom ik op terug).

2. In de binnenstad huizen splitsen. Veel ouderen blijven wonen in een te grote woning, terwijl een kleinere gelijkvloerse woning veel beter is. **Stimuleer splitsing** in twee of drie kleinere woningen. Laat de oudere beneden wonen en help met verhuizing naar een buitenwijk, niet ver van winkels en zorgcentra. Denk ook hier aan het Zorg-vraagstuk.

3. Hoe bouw je betaalbaar? Betaalbaarheid heeft niet alleen te maken met het huidige aankoopbedrag, maar ook met de duurzaamheid, met de toekomst. Duurzaam bouwen is ook financiële winst voor de toekomst! Met materiaalkeuzes als je aandacht hebt voor circulair bouwen. **Denk aan fabrieksmatig bouwen, modulair bouwen en gebruik meer hout.** Meer houtbouw betekent – zeker als meer fabrieksmatig wordt gebouwd – een versnelling in de bouwtijd en koelere huizen in de zomers en warmere huizen in de winters. Betaalbaarheid heeft ook te maken met de grondprijs!! Ik denk dat Gemeentes bereid moeten zijn wat in te leveren.

4. **Rekening houden met de bodemdaling**. Daarnaast ook rekening houden met de komende lange natte en droge perioden. Bouwruimte in Arnhem-Noord is er nauwelijks. In Arnhem-Zuid heb je te maken met rivierklei dat omhoog komt in natte perioden en zal krimpen bij droge perioden. Het antwoord: goed heien. Denk aan

goed geïmpregneerd hout, waar verrotting en insecten geen kans krijgt. In de Kleefse waard staat een houtfabriek Accsys, die een hoge kwaliteit hout produceert. (Bij de slimme woning van de HAN).
Info: https://www.han.nl/artikelen/2021/05/de-empathische-woning-gidst-je-liefdevol-door-de-dag/
Info: https://www.accsysplc.com/nl/over-ons/

5. **Jongeren aantrekken**. Vergrijzing is niet alleen een bekend Nederlands probleem. Elk Europees land zal zijn best gaan doen om jongeren vast te houden. Arnhem en Nijmegen hebben een goed studie-klimaat voor jongeren. Geef daar meer aandacht aan en probeer jongeren – als die eenmaal in onze stad wonen – vast te houden. Goed voor de economie en goed voor de zorg. Dus nogmaals: clusters van jongeren en ouderen die naar elkaar omkijken is het beeld van de toekomst.

6. **Leer van Gaardenhage.** Het is een oude belofte: grote dure kavels, waarop slechts een grote bungalow mag worden gebouwd. Die luxe is er niet meer. Als er een goede wonen-zorg-visie wordt ontwikkeld, waarin vooraf wordt aangegeven hoe zal worden gebouwd en de aantallen betrekking hebben op de verwachte ontwikkelingen, dan zullen de politieke partijen het daarmee eens zijn en ook de burgers kunnen voor een voldongen feit worden geplaatst. Er gaat nu heel veel tijd verloren in de tijd voor vergunningen en rechtzaken. De MER moet niet alleen een toets zijn, maar ook een ontwikkeling.

7. **Bouwtijd inkorten.** Noem ik toch nog even apart. De meeste tijd hebben de ambtenaren nodig. Blijf niet in een vast stramien werken, maar bedenk wat er moet gebeuren om toestemming voor nieuwbouw binnen een half jaar rond te krijgen. De aannemer bouwt de huizen binnen een jaar. Dat is ook goed voor de aanvraag van hypotheken. Hypotheekoffertes blijven een half jaar geldig. Bouwtijd kan ook sneller als het fabrieksmatig wordt gedaan. Dat lukt ook met gedifferentieerde bouw.

8. **Natuurinclusief / landbouwinclusief.** Zijn geen nieuwe woorden meer. Landschappelijk groen ontwikkelen kan ook met huizen bouwen samen gaan. Zie Schuytgraaf / ENT en veld 27. (Nu nog een probleem met Elst). Natuurinclusief bouwen is ook weer gunstig voor andere problemen:
   - *Herstel ecosystemen en biodiversiteit*
   - *Terugdringen stikstof uitstoot*
   - *Ondergronds water langer vasthouden voor droge tijden*
   - *Minder kwetsbaar voor wateroverlast*

   Veel mensen wonen graag in een groene (koele) omgeving.
   De term landbouwinclusief zou een goede handreiking naar boeren kunnen zijn. Het is een onderwerp waar je apart eens goed over na moet denken. Kijk hiervoor ook naar Frankrijk en Engeland. Voor nu gaat dit even te ver.

9. **Woningen in uiterwaarden?** Dat kan, maar is wel oppassen. Vooral hier rekening houden met wateroverlast door flinkere regenbuien. Denk nog eens aan het probleem van Valkenburg en de Duitse regio. In korte tijd komt er veel water de rivieren in. Daarom:

- *Woningen op palen* – denk weer aan goed geïmpregneerd hout.
- *Woningen die kunnen drijven* – kijk in Lent
- *Water accepteren* – kan ook. Bouw zo dat het geen probleem wordt als de onderste verdieping voor een deel onder water komt te staan. Veel mensen die aan een rivierdijk wonen zijn dat min of meer gewend.

Memo

Datum : 24-05-2023
Van : Cathelijne Bouwkamp
Betreft : Afdoening toezegging 1319: Perspectiefnota 2024-2027 - Duurzaam Arnhem

---

Toezegging
Op 17 mei jl. heb ik bij de behandeling van de perspectiefnota over een aantal van de gestelde vragen toegezegd om nadere schriftelijke informatie te versturen ter beantwoording.

De toezegging is als volgt genoteerd:
Wethouder Bouwkamp zegt toe de volgende vragen schriftelijk te beantwoorden:
a. Vraag van de SP over de energielabels
b. Vraag van D66 over het overzicht van de te realiseren woningen naar 2040
c. Vraag van de VVD over het controleren op (brand)veiligheid van nieuwe aanbieders van zonnepanelen
d. Vraag van de VVD over het gesprek aangaan met de Arnhemse verhuurdersvereniging in het kader van de verhuurdersvergunningen.

In deze memo vindt u een antwoord op de vragen a t/m d. De Toezegging kan hiermee worden afgedaan.

a. Energielabels

Vraag/Context
De SP-fractie heeft tijdens de behandeling van de perspectiefnota gevraagd waarom het college heeft laten weten geen extra acties te ondernemen bij toekenningen van een foutieve energielabels. Dit standpunt van het college heeft de fractie SP vermoedelijk herleid uit de beantwoording van de artikel 44-vragen genaamd 'wachttijden en slechte huizen'. In de artikel-44 vragen van de SP en in een onderzoek van Kantar Public wordt gemeld dat in 2021 (naar schatting) in 7% van de gevallen een verkeerd energielabel aan een woning is toegekend.

Antwoord:
Omdat het nadelig kan zijn voor huurders en bewoner-eigenaren als zij een foutief energielabel toegewezen krijgen, hebben we bij de beantwoording van de artikel-44 vragen opgeroepen om het te melden als iemand vermoedt een verkeerd label toegekend te hebben gekregen. Bij verhuurde woningen kan de verhuurder vervolgens een gepaste actie ondernemen. Uiteraard kan ook het Huurdershuis ondersteuning bieden. Vanuit de rijksoverheid worden gelukkig acties genomen om de kwaliteit van energieprestatieberekeningen te vergroten. In een brief van minister De Jonge aan de Tweede Kamer heeft de minister kenbaar hoe het aantal foutieve toekenningen omlaag kan worden gebracht. U vindt de brief van de minister onder deze link.

In de artikel-44 vragen waarin dit onderwerp aan de orde kwam, werd een relatie gelegd tussen foutief afgegeven energielabels en de huurprijs van woningen. De reden dat dit verband in de vragen werd getrokken is dat in de systematiek van het puntensysteem van het woningwaarderingstelsel (WWS) een hoger energielabel leidt tot meer punten, en dat dus een hogere *maximale* huurprijs in rekening gebracht mag worden. Ter volledigheid merken we hierover op dat bij (sociale) corporatiehuurwoningen dit effect

niet erg sterk zal zijn. Woningcorporaties rekenen vanwege het passend toewijzen aan de doelgroep vaak namelijk niet de maximale toegestane huurprijs, maar een huurprijs die ligt tussen 70% en 80% van dit maximum. De corporaties houden bij het bepalen van de huurprijs namelijk ook de huurgrenzen uit de huurtoeslagsystematiek in beeld. Ook zal het bij een foutief afgegeven label vaak niet gaan om een verschil tussen bijvoorbeeld label B en F, maar om nabijgelegen energieprestatieklassen.

b. Overzicht de te realiseren woningen tot 2040

Vraag/Context
Bij de behandeling van de perspectiefnota is door fractie D66 gevraagd op welk moment het totaalplaatje naar de gemeenteraad komt over waar de 16.000 woningen komen die Arnhem ambieert.

Antwoord
Elke zes maanden ontvangt de gemeenteraad de voortgangsrapportage ‘Arnhem biedt woonruimte’. De laatste rapportage verscheen in november 2022. Een nieuwe rapportage wordt in juni naar de gemeenteraad gestuurd.

De rapportage bevat informatie over Arnhemse woningbouwplannen. De rapportage bevat daarmee ook informatie over het aantal woningen in plannen in relatie tot onze ambitie (‘de 16.000’; die we in 2020 stelden). In de laatste voortgangsrapportage leest u terug dat Arnhem in de planvoorraad zo’n 15.000 woningen heeft.
Een afbeelding van de locaties van deze plannen is in de voortgangsrapportage opgenomen in figuur 10.

In de rapportage maken we een onderscheid tussen zogenaamde harde plannen en zachte plannen. We hebben zo’n 4000 woningen in de harde planvoorraad. Omdat voor harde plannen al een bestemmingsplan is vastgesteld (door uw raad) en/of een anterieure overeenkomst met stedenbouwkundig plan is opgesteld, kunnen we over deze plannen gedetailleerdere informatie opnemen dan bij de zachte plannen. Bij zachte plannen zijn vaak nog geen afspraken gemaakt over het woningbouwprogramma of over andere programmatische of stedenbouwkundige aspecten van de woningbouwontwikkeling. Die projecten zijn nog in voorbereiding. Informatie is dus vaak nog niet bekend, aan verandering onderhevig of kan gevoelig zijn om publiekelijk te delen. Van de 11.000 woningen in deze plannen delen we dus niet de detaillistische informatie die we over de harde plannen kunnen melden.

Conform motie 23M17 zullen we in voortgangsrapportages bij de plannen meer informatie opnemen over de verwachte op te leveren woningen per jaar, met een vooruitblik 5 jaar naar voren.

c. Zonnepanelen

Vraag/Context
Door de fractie VVD is de vraag gesteld of door de gemeente wordt gecontroleerd of nieuwe bedrijven die zonnepanelen installeren in voldoende mate de veiligheid in acht nemen.

Antwoord
De gemeente heeft een zeer beperkte rol in het controleren van deze bedrijven. Veilig werken is een verantwoordelijkheid van de installateur en kan gecontroleerd worden door de Arbeidsinspectie. Het

plaatsen van zonnepanelen is over het algemeen niet vergunningplichtig. De woningeigenaar dient dit te laten gebeuren conform de landelijk geldende regels in het Bouwbesluit. Wanneer het aannemelijk is dat een installatie ondeugdelijk is aangelegd, kan de eigenaar omgevingsdienst ODRA vragen om op te treden. De basisverantwoordelijkheid voor de installatie ligt echter bij de eigenaar.

d. Arnhemse Verhuurders Vereniging (AVV) en verhuurdervergunningen

Vraag/Context
De fractie VVD is benieuwd naar de betrokkenheid van de AVV bij de invoering van verhuurdersvergunningen. De AVV is in Arnhem de vereniging waarin verhuurders (met name van verhuurde panden/losse woningen) zich in hebben georganiseerd.

Antwoord
Al sinds de oprichting van de AVV betrekken we de AVV bij de totstandkoming van beleid dat raakt aan de particuliere huurmarkt. De Arnhemse aanpak Goed Verhuurderschap is zelfs in samenwerking met de AVV opgesteld. Met de samenwerkingspartners van deze aanpak komen we periodiek bij elkaar.

Vanaf juli 2023 wordt het mogelijk dat gemeenten verhuurdersvergunningen introduceren. Op dat moment treedt namelijk de Wet Goed verhuurderschap in werking. Over de stand van zaken en planning hierover vindt u meer informatie in de beantwoording van de Artikel-44 vragen ‘snel aan de slag met de Wet Goed Verhuurderschap’. De plannen voor deze verhuurdersvergunningen zijn intern nog in de voorbereidende fase. Nadat we intern meer weten over hoe we deze verhuurdersvergunningen kunnen gaan uitvoeren (organisatorische inbedding etc.) zullen we onze samenwerkingspartners, waaronder de AVV, benaderen.

Op donderdag 11 mei vond in het kader van de nieuwe Woonvisie een stakeholdersbijeenkomst plaats om aan verschillende thematafels te spreken over hoe uitvoering gegeven kan worden aan een aantal belangrijke wonen-ambities. De AVV was uitgenodigd en aanwezig om mee te denken bij de tafel dit raakte aan dit thema.

Opbrengst 'In gesprek met de raad'

Inspraakavond Perspectiefnota - 10 mei

GEMEENTE Arnhem

Inleiding

Één keer per jaar bespreekt de gemeenteraad de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor Arnhem voor de komende jaren. En ook hoeveel dat ongeveer gaat kosten. De Perspectiefnota is verdeeld in thema's die de stad en haar inwoners raken. Bijvoorbeeld over veiligheid, onderwijs, woningbouw, armoede, milieu en klimaat etc.

Omdat raadsleden graag de mening van inwoners horen over deze thema's werd er tijdens de Politieke Avond van 10 mei een inspreekbijeenkomst gehouden onder de noemer 'In gesprek met de raad – wat vindt u belangrijk voor Arnhem?'

Ruim 100 Arnhemmers hadden zich aangemeld voor deze bijeenkomst. De gesprekken waren ingedeeld aan de hand van 7 thema's:

- Onderwijs & kunst en cultuur
- Leefbaarheid & Veiligheid
- Milieu en klimaat & gezondheid
- Armoede & werkgelegenheid
- Woningbouw
- Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving
- Bereikbaarheid

Er waren 3 gesprekrondes. Elke ronde duurde 30 minuten. Arnhemmers konden zelf beslissen aan welke 3 gesprekken zij wilden deelnemen. De gesprekken werden geleid door raadsleden en vonden plaats in een informele sfeer. Arnhemmers vertelden aan raadsleden wat zij belangrijk vinden voor Arnhem, gaven hun mening, uitten hun zorgen en gaven tips en ideeën. Na het laatste gesprek werd de bijeenkomst afgesloten met een borrel.

Hieronder vindt u een overzicht van de tips en opmerkingen die door de deelnemers aan de themagesprekken voor de gemeenteraad zijn achtergelaten

Een greep uit de input

01 —— Onderwijs & kunst en cultuur

- "Gebruik leegstand op scholen/gymzalen om onderwijs en cultuur te verbinden"
- "Zorg voor betere menging op scholen"
- "Meer aandacht voor de huisvesting van scholing"
- "Actief opdrachtenbeleid voor cultuur, bijvoorbeeld een 'echte' stadsdichter"
- "Gevarieerd aanbod subsidieontvangers"

Samenvatting van de tafelvoorzitter:

"Het ondersteunen van 'elkaar kennen', dus inzet op plekken waar sociale cohesie een plek kan krijgen en accommoderen van leefbaarheidsinitiatieven, is ook erg belangrijk voor het veiligheidsgevoel van inwoners.

De gemeente heeft een voorbeeldfunctie in hoe we met de omgeving omgaan. Als je als gemeente niet goed met de (fysieke) omgeving omgaat, zullen inwoners dat ook minder snel doen. Ook moet je als gemeente veel helderder duidelijk maken waar mensen met constructieve ideeën voor hun buurt terecht kunnen en altijd terugkoppelen wat je waarom met inbreng doet (of niet doet)."

02 —— Leefbaarheid & Veiligheid

- "Minder verkeer door het centrum, ruimte voor fietsers"
- "Verkeerslessen op basisscholen"
- "Biedt accommodaties voor leefbaarheids initiatieven"
- "Borgen: de Max Mobiel"
- "Meer gratis of betaalbare parkeerplekken"
- "Geluidstoezicht tijdens evenementen"
- "Nep-flitspalen op Weerdjesstraat "

03 —— Milieu en klimaat & gezondheid

- "Omwonenden en wijk betrekken bij groenaanleg en onderhoud"
- "Doe meer met regelvrije zones (het zijn vaak je eigen regels die drempels geven)"
- "Milieu in onderwijs meenemen, ook bij Kinderwijkteams"
- "Benoem je bomen: bordje erbij/toelichting bij kap of snoei"
- "Kapvergunning helemaal afschaffen" / "Kapvergunning weer invoeren"
- "Ondergrondse containers vervangen door bomen"
- "Gratis grofvuil ophalen + tegel in de stoep 'hier uw vuilnis'"

Een greep uit de input

04 — Armoede & werkgelegenheid

- "Gastlessen op school, begin bij praktijkonderwijs!""
- "·Idee: armoedebank of iets over “hoe om te gaan met geld”
- "Begin bij kinderen, gezond eten op school"
- "Gelre Pas: geld voor kleding/sport moet ook voor volwassenen gelden"
- "Er zijn 65 armoederegelingen > mensen zien door de bomen het bos niet meer"
- "Participatiecoaches werken goed totdat iemand geplaatst is, dan verwaterd het contact"

05 — Woningbouw

- "Maak het in wetgeving makkelijk om samen te kopen met vrienden of kennissen, zodat je samen een tuin of wasruimte kan delen"
- "Inclusief en slim bouwen, zodat iedereen kan doorstromen"
- "Variatie in architectuur en biodiversiteit in tuinen van nieuwbouw"
- "Denk aan parkeermogelijkheden"
- "Verschillen tussen wijken, type woningen mengen"

Een greep uit de input

06 —— Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- "In centrum problemen voor rolstoelers en kinderwagens. Stoep nieuw van Muylwijkstraat te smal geworden?"
- "Geef daklozen een plek in het centrum om te 'chillen' zoals een open container"
- "Plekken in de wijk voor ontmoeting & verbinding"
- "Verbinding creëren tussen burgerinitiatieven, stichtingen, zorgorganisaties & het voorliggend veld. Bijvoorbeeld d.m.v. speeddate middagen of netwerkbijeenkomsten"
- "Aandacht voor eenzame ouderen"
- "Gemeente, maak goede voorbeelden zichtbaar"

Samenvatting van de tafelvoorzitter:

"Er werd verschillend gedacht over de vraag of er wel verdeeldheid zou zijn, vooral onder diegenen die niet tot een diverse groep behoorden. De kloof tussen arm en rijk werd door sommigen gezien als DE oorzaak van verdeeldheid incl het bestaan van witte en zwarte scholen. Interessant was een groepje met drie levendige dames uit Oekraine , die worstelden met de andere mentaliteit in Nederland en het frustrerende gegeven geen werk te krijgen dat bij hun scholingsniveau past. Ze wilden ook graag 'ergens bij horen'. Ook was iemand aanwezig die zeer kritisch was en de overheid wantrouwde. Het thema wat diversiteit en dat past mooi bij deze heel diverse groep."

07 —— Bereikbaarheid

- "Bij een groot kruispunt voor fietsers allemaal tegelijk groen"
- "Toegankelijkheid voor alle deelnemers in het verkeer"
- "Voetgangers en fietsers worden 'gediscrimineerd' bij de stoplichten"
- "Denken vanuit de fietser en voetganger en NIET vanuit de auto"
- "Vergeet de autobezitter niet, mensen zijn daar afhankelijk van voor hun werk, vrijwilligerswerk".
- "Geef ruimte aan de voetganger, fietser én de auto; integraal"

Bijlage: totale input bij de thema's

01 — Onderwijs & kunst en cultuur

02 — Leefbaarheid & Veiligheid

03 — Milieu en klimaat & gezondheid

04 — Armoede & werkgelegenheid

05 — Woningbouw

06 — Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

07 — Bereikbaarheid

Onderwijs & kunst en cultuur

Onderwijs
• Buitenschoolse activiteiten faciliteren: Rijnstad bijv.
• Kan politiek sturen in het fenomeen 'Witte' of 'Zwarte' scholen
• Scholen cultuur bezoeken
• Gebruik leegstand op scholen/gymzalen nom onderwijs en cultuur te verbinden
• Leraren prioriteit bij huisvesting
• Zorg voor goede menging op scholen
• Veiligheidsconvenant (Schoolpleinen)
• Meer geld naar basisonderwijs -? Huisvesting? Mogelijkheden?
• Kinderen van arme en rijke ouders naar dezelfde scholen
• Kunst als vast onderdeel van elke school – in verlengde schooldag
• Sporten
• Gratis boeken, gratis sport of dansen
• Goede samenwerking met onderwijs op thema's als veiligheid, inclusie, ondersteuning enz.
• Arnhem aantrekkelijk maken voor onderwijspersoneel
• Veiligheid tijdens het buiten spelen op basisscholen
Kunst en cultuur
• Actief opdrachtenbeleid. Bijvoorbeeld een 'echte' stadsdichter ipv J. Laporte
• Koester je helden - audrey hepburn
• Opdracht verlening kunstenaars (Arnhem)
• Meer geld naar INHOLLO (??). Niet in stenen.
• Gemeente kan plekken realiseren om te exposeren voor kunstenaars
• Meer aandacht voor huisvesting creatieve sector
• Denk aan atelier tekort
• Meer subsidie voor kleine groepen/initiatieven in de wijk

Onderwijs & kunst en cultuur

- Gevarieerd aanbod subsidieontvangers. Niet alleen Stadstheater
- Denk aan amateurgezelschappen -> subsidie
- Sonsbeektentoonstelling moet blijven, met respect en onderzoek naar regionale kunstenaars
- In totaliteit te weinig geld voor cultuur en kunst. Het bedrag moet omhoog!
- Zorg voor een plan van aanpak op 'Lege stoelen'
- Museumkaart extra korting expo
- Sen City
- Theatermakers speerpunt ook blind etc.
- APCG: Communicatie
- Geld voor SLAK ateliers, energie
- MFC open amateur kunst
- Spreiding cultuur
- Scholen cultuur bezoeken
- Actief opdracht en beleid ipv r.j. kokke altijd (??)
- Geld naar kunst; niet gebouwen: Geld naar ateliers
- Niet op korte termijn
- Gebruik leegstand op scholen/gymzalen nom onderwijs en cultuur te verbinden
- Meer uitgesproken cultuur uithangbord? Market Garden?
- Zorg dat je BIZ gezelschappen altijd in Arnhem terecht kunnen
- Het geld gaat naar stenen en niet naar kunst(enaars)
- SLAK heeft geen geld voor goed personeel-directie enz. Steeds behelpen.
- Beloon kleine makers ook financieel
- Ruimte voor ateliers. Ook met grote machines. Specifieke eisen.
- Vanuit gemeente één gezicht die zegt of iets wel of niet kan
- Zorg voor ruimte voor cultuur: ontmoetingsplek wijkcentra? Evenementenplek?

Leefbaarheid & Veiligheid

- Leefbaarheid en veiligheid staat bij actieve uitvoerders en handhavers van de regels. Wees een betrouwbare overheid
- Open centra opstellen in de wijk waar mensen en vrijwilligers samen elkaar helpen
- Uitleggen waarom men zich aan de regels moet houden
- Wegafsluiting eerder bekend maken, niet wachten tot dat we niet verder kunnen
- Deel kennis en faciliteiten
- Bij de veiligheidsdiensten meer en beter aandacht voor visueel beperkten
- Verkeerslessen op basisscholen
- Biedt accommodaties voor leefbaarheidsintiatieven
- Samen met de burgers initiatieven ontwikkelen. We hebben elkaar nodig (het gaat bij veiligheid vaak om gedrag)
- Leefbaarheid is ook de keuze en locatie van bomen, bijvoorbeeld plaklindes boven terrasjes op Jansplaats
- Leefbaarheid en veiligheid is ook elkaar kennen
- Sociale kaart: vindbaarheid van sociale ondersteuning voor ouderen
- ODRA in de tussenrapporatage
- Verplicht rijbewijs of cursus voor fietsers om gevaarlijke situaties te voorkomen, want ze kennen de verkeersregels niet
- Voorkom vereenzaming voordat plaatsvindt, bijvoorbeeld door informeel netwerk te ondersteunen
- Maak gebruik van haarvaten van de stad, mensen in de buurt
- Wees alert/sensitief op “portefeuilleoverstijgende dwarsverbanden”
- Geluidsniveaus van race auto’s en motoren handhaven
- Geluidstoezicht tijdens evenementen
- Je kunt niet alles bij de gemeente neerleggen, we moeten het samen doen
- Hoe vind ik waar terecht kan met mijn ideeën?
- Maak het melden van overlast makkelijker
- Als je als gemeente netjes met de omgeving omgaat, doen anderen dat ook meer
- Versterk de organisatie op wijkniveau
- Kijk niet alleen naar de gemeente, maar steek ook zelf de handen uit de mouwen
- Nep-flitspalen op Weerdjesstraat
- Koppel meer terug wat je doet met de input van bewoners bij inspraak

Leefbaarheid & Veiligheid

- Minder verkeer door het centrum, ruimte voor fietsers!
- Minder auto's door de stad heen, meer bruggen
- Overlastgevende auto's: maar 1 oplossing: in beslag nemen!
- Meer luisteren naar bewoners bij ontwikkelen plannen
- Meer gratis of betaalbare parkeerplekken
- Meer bewustwording over brandgevaar
- Werkorganisaties van de gemeente Arnhem moeten beter luisteren
- De wijkkrant in Presikhaaf is heel belangrijk
- Wegdek is onveilig voor scootmobiels
- Kom als gemeente meer naar buiten (raadsleden welke portefeuille, plus meer verantwoording)
- Meer handhaving, maar niet te snel camera's inzetten
- Meer zichtbare handhaving
- Geen regels bedenken die je niet kunt handhaven
- Politie moet demonstranten niet thuis opzoeken
- Onveilig gevoel door daklozen
- Verbeteren verkeersveiligheid visueel beperkten
- Participatie bij straatinrichting: resultaat: gevaarlijk aangelegde middengoot doordat onder-aannemer een "knip" heeft aangelegd
- Nieuwe heilige koe = fietser = niet heilig, ook burger. De fietser is te aanwezig
- Borgen: max mobiel
- Borgen: beheerder buurthuis
- Leefbaarheid wordt ervaren door de mensen die er leven, nee, de inwoners serieus
- Digipanel onder de aandacht brengen
- Meer groen, levendige binnenstad
- Laat de automobilist in zn waarde
- Nog meer inzetten op aanpak ondermijning
- Oversteekplaatsen voor fietsers en voetgangers, meer zebrapaden
- Ondermijning, wit wassen, drugs en geweld, meer trens bij de jeugd
- Gevaarlijke verkeerssituaties door fietsers

Milieu en klimaat & gezondheid

- Omwonenden en wijk betrekken bij groenaanleg en onderhoud
- Verborgen energiearmoede ook onder woningeigenaren
- (ouderen)zorg ouderen onder elkaar. Oud en jong gemengde woonvormen. Wat zijn oplossingen (visie) van de gemeente?
- Parken rommelig houden
- Spelende kinderen
- Doe meer met regelvrije zones (het zijn vaak je eigen regels die drempels geven)
- Bewegen voor kinderen basisschool
- Tijdens na kuiggesprek 5/10 minuten a la Nederland beweegt rondom stoel. Digitale voorbeeld (video) mogelijk door Sportbedrijf.
- Milieu in onderwijs meenemen. Ook bij Kinderwijkteams
- Behoefte aan een plek (fysiek) voor jongeren waar ze terecht kunnen voor mentale gezondheid (bijvoorbeeld al er thuis en op school geen plek voor is).
- Overal auto-maatje
- Ouderen zelfhulp
- Ouderen + jeugd (jeugd support ouderen) bij elkaar wonen
- Parkenvisie. Communicatie met geïnteresseerden nieuwe kans geven
- Heel Arnhem 30 km zone
- Maak energiecoaches ambtenaar
- Verbeteren de kennis en deskundigheid van de energiecoaches die nu op pad zijn.
- Duidelijkheid wat je als inwoner kunt doen, duidelijkheid vanuit gemeente
- Meer aandacht voor bewustwording over milieu en afval
- Beperkte visie verduurzaming wijken in noord waar bebouwing dun is (wat komt er na aardgas en hoe).
- Gemeente voortrekkers rol collectieve energie voorzieningen, buurtbakkerijen
- Gezondheid zorg: hoe stimuleert de gemeente initiatieven van inwoners
- Zorg dat duurzaamheid en toegankelijkheid samengaan en niet als tegengestelde belangen
- Zwembadtarieven tussen gemeentebaden en stichting Klarenbeek coördineren/afstemmen
- Handhaaf en beboet vervuilers. Peuken zijn klein chemisch afval, giftige lozingen, hondenpoep.
- Regeldruk handhaving

Milieu en klimaat & gezondheid

- Er wordt te veel gekapt/gesnoeid
- Wonen in het groen
- Zorg voor elkaar (austerliz als voorbeeld)
- Burgerinitiatieven integraal van onderop
- Denk aan taal en bewoording. Zo breng je abstracte subjectieve termen als milieu, klimaat en duurzaamheid om naar een visie waarin je elkaar meeneemt.
- Benoem je bomen, bordje erbij/toelichting bij kap of snoei
- Hoever is in de omgevingswet echt het milieu en groen beschermd? Ruimte voor perspectieven geeft ruimte voor projectontwikkelaars en niet voor het milieu
- Stel vast 'We gaan alle daken vergroenen" mits... zo leer je de norm
- Zet in op vermindering. Blijf niet onze absurde behoeftes bevredigen met lullige oplossingen zoals zonnepanelen. Gebruik gewoon minder energie: lantaarnpalen weghalen, lampen in kantoren uit.
- Geef zelf het goede voorbeeld. Gebruik graspapier inde printer. Moedig aan dat iedereen z'n eigen thermofles meeneemt naar kantoor. Zet mega regenton voor het gemeentehuis en wip alle tegels rondom.
- Zonnepanelen eerst op daken. Niet op water of bodem.
- Faciliteer samenwerking tussen diverse groenen partijen zoals natuurcentrum Arnhem met burgerinitiatieven, SVN, de gemeente etc. Waarom allemaal los van elkaar?
- Verplaats je in de groene actie en maak dan je beleid vanuit dat perspectief. Hoe zou de stad eruit zien als we de fietser voorop zetten?
- Minder markt in de zorg. Mens centraal en wenselijke maat.
- Minder handhaven meer meedenken
- Maaiers, zwerfvuil
- Zet dit thema niet apart neer. Maak het integraal en expliciet voor alle domeinen (woningbouw, mobiliteit etc.) waaraan de gemeente werkt.
- Investeer in ambtenaren en bestuurders met sociale kennis, gedragswetenschappers, zoals antropologen, sociologen, filosofen en psychologen, omdat de transitie uiteindelijk zit in onze cultuur, waarden, normen en gedrag. Kennis daarvan is een must om de ecologische uitdagingen te verbinden aan de mensen.
- Kapvergunning helemaal afschaffen
- Biodiversiteit ook uitvoeren niet alleen op papier noemen
- Meer financiële ondersteuningen voor buurthuizen die ondersteuningen bieden voor wijkbewoners.
- Er wordt te veel gekapt/ er wordt verkeer gesnoeid
- Gemeente moet goede voorbeeld geven qua ondersteuning en vergroening
- Veel planmatige wijken duurzaam maken

Milieu en klimaat & gezondheid

- Geen verrommeling met zonnepanelen.
- Ondergrondse containers vervangen door bomen.
- Kap vergunning weer invoeren
- Geluidshinder in het kader van gezonde leefomgeving serieus nemen (ook rekening maken met vergunning)
- Vergroen de blauwe golven of maak ze echt blauw
- Operationaliseer je visie. Wat wil onze gemeente nu precies bereiken in 2027 (doelen, richting, monitoring, consequenties, partners, kosten)
- Veel minder verdicht bebouwing in de stad. Houd het groen open t.b.v. biodiversiteit.
- Gratis grofvuil ophalen + tegel in de stoep 'hier uw vuilnis'
- Gezondheid is onvoldoende concreet gemaakt in de Perspectiefnota
- Leveranciers ook stimuleren tot minder restafval
- Eerlijke energietransitie
- Kloof overbruggen tussen arm en rijk en rechtvaardig
- Minder auto's maar wel oog voor meer praktische werkbereikbaarheid
- Minder digitalisering
- Visualiseer (elektrische) energie meer
- Grotere en blijvende rol van energiecoaches
- Keuzevrijheid verduurzaming en mobiliteit
- Opmerking: Buurtplan Klarenbeek op verzoek gemeente lange baan geschoven. Communicatie tussen TLO en gemeente is niet goed
- Voortzetten van beleid om de buurten in Arnhem te vergroenen. Financiële steun van de gemeente continueren.
- De parken van Arnhem als bron voor de ontwikkeling van de stad. Zie www.albertsombeek.nl
- Buffer watergangen met groen zodat zwerfafval er niet in kan waaien
- Weer uitlaatgassen in het centrum (auto's weg, fijnstof weg = gezondheidsklachten weg)
- Versoepel maatregelen zoals dat je in eigen ijs mag scheppen
- Gebruik expertise en energie van de mensen in de stad (formeel en informeel, professioneel en algemeen, gespecialiseerd en sociaal)
- Groot verschil qua verduurzaming tussen huur- en koopwoningen in dezelfde wijk
- Gratis openbaar vervoer in daluren voor ouderen. Nu is de actie voor gelrepashouders discriminatie naar de ouderen

Armoede & werkgelegenheid

Armoede
• Initiatieven werken niet genoeg samen
• Gelre Pas: geld voor kleding/sport moet ook voor volwassenen gelden
• Energiebank: alles gaat op basis van vrijwilligheid
• Armoede = drugs = schulden = beperkt verstandelijk = moeilijke jeugd = geen vinkjes hebben -> oplossen met 24/7 365 NAR in de Wijk/Stad. De NAR als betaald ambtenaar die als een echt aanspreekpunt en balansmens eervol en respectvol steeds er is (NAR spelt muziek, zingt en brengt verwondering en mensenvriend)
• PPN: Bestaanszekerheid staat niet goed gedefinieerd
• Er zijn 65 armoederegelingen > mensen zien door de bomen het bos niet meer
• Malburgen > verouderde huizen, mensen hebben zelf het geld niet om het te verbeteren
• Idee: armoedebank of iets over “hoe om te gaan met geld”
• Verschil in Arnhem tussen arm en rijk is groot
• Participatiecoaches werken goed totdat iemand geplaatst is, dan verwaterd het contact. Duurzaam uitplaatsen heeft onvoldoende resultaat
• 1 miljoen om: ouders helpen kinderen goed op te voeden; mensen in de wijk bij elkaar te brengen; stichting leergeld
• 1 miljoen voor: uitbreiding van bepaalde voorwaarden zoals voedselpakketten & en het wegnemen van bureaucratisch gedoe > maatwerk voor het individu
• 1 miljoen delen door alle inwoners > initiatieven met kinderen; veiligheid op wegen; veiligheid rondom het centrum
• Geen pilot zonder goede opdracht, doel en effectiviteit. Altijd een eindrapport over elke pilot, doel bereikt? Wat nu?
• Voorlichting aan jongeren over hoe om te gaan met geld, leren met verleidingen om te gaan
• Je moet niet alleen bij het kind zijn, ook bij de ouders
• Begin bij kinderen, gezond eten op school
• Is er scholing over hoe je kunt sparen? Mist in de PPN
• Normen nu zijn van een andere orde
• Energiebank en energiecoaches werkt top!
• Kennen jongeren het woord sparen nog?
• Geef mensen in de bijstand liever geld om naar werk door te stromen

Armoede & werkgelegenheid

- Armoede komt deels ook van harder weken, er moet meer belasting betaald worden door elk uur inzet. Mensen werken minder
- Iedereen horen!
- Verspillingssupermarkt
- Inloopplek voor problemen, maatschappelijk werk in de wijk. Geen pilots!
- Gemeente doet al heel veel, bijv de witgoedregeling > tip gemeente moet het bedrag aan witgoedhandelaar betalen en niet de inwoner
- Sinds ouders de schoolreisjes zelf moeten betalen gaan reisjes vaak niet door > schoolreisjes moeten voor iedereen betaald worden = heel belangrijk
- Mensen nodig in de wijk die mensen met schulden helpen op basis van vertrouwen
- Schuldhulpverlening kost meer dan het overnemen van schulden van mensen op basis van bepaalde criteria. In combinatie met scholing en opvoeding

Werkgelegenheid

- Zover als de gemeente in staat is, streven naar minimaal inkomen van €14 per uur voor iedere inwoner
- Wat doet de gemeente zelf als werkgever?
- Hoeveel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn er aan het werk?
- CREBO lijst is te beprekend; ineens kan een collega niet meer ingezet worden
- Gastlessen op school, begin bij praktijkonderwijs!

Woningbouw

- Bouwen boven de Beukenlaan, ecologische waarde is nul
- Voorkom hoogbouw in de gebieden met hoogteverschillen, beter in spoorzone, let op zichtlijnen
- Variatie in architectuur en biodiversiteit in tuinen van nieuwbouw
- Stimuleer kamerverhuur (verlaag drempels)
- Doorstroming
- Parkeren onder de Markt
- Bewaakte en overdekte fietsenstallingen
- Ontwikkelingen Schaapsdrift, Spoorzone Oost en Spooremplacement zijn moeilijk te volgen
- Er wordt teveel groen bebouwd
- Maak de daken groen voor de natuur, maar ook voor mooi uitzichten beste isolatie die je kan wensen. Vol inzetten op groene maatregelen
- Parkeernorm 0 > deelvervoer
- Inclusief en slim bouwen, zodat iedereen kan doorstromen
- Flexibel wonen / grote mix. CPO/Woningsplitsen
- Water en bodem betrekken bij woningbouw, passend in natuurlijke systemen
- Niet duur bouwen, want rijke mensen hebben al een huis
- Biodiversiteit bij woningbouw, dus niet alleen klimop of beukenhaag
- Minder 1-persoonshuishoudens, stimuleren van woningdelen/samenwonen
- Denk bij nieuwbouw aan meer differentiatie, geen Gaardenhagen's meer
- Voer het debat over bevolkingsgroei zonder taboes en op de feiten
- Zorg bij nieuwbouw dat de tuinen bereikbaar zijn zonder door het huis te moeten
- Prioriteit voor zorgpersoneel en leraren bij toewijzen van woningen
- Maak samenwonen aantrekkelijk door behoud van woonduur etc.
- Bouwen voor de armen en wijken mengen, bij de rijken is geen woningnood
- Kamerverhuur bij huiseigenaar moet aantrekkelijk blijven
- Minder bewoners per m2 bij nieuwe projecten
- Denk aan parkeermogelijkheden

Woningbouw

- Maak het in wetgeving makkelijk om samen te kopen met vrienden of kennissen, zodat je samen een tuin of wasruimte kan delen
- Zorg voor goede OV en fietsverbindingen naar woningbouw, maak het onaantrekkelijk voor de auto
- Meer dan 3 woningen in bezit? Betalen! Begrenzen!
- Huurwoningen handhaven, niet verkopen
- Huurkoop mixen (zelfde voordeur)
- Doorstroom stimuleren > vergrijzing > Knarrenhof
- Station op spoorlijn Westervoort/Duiven, Station Arnhem-Oost
- Meer ouderen woonvormen met zwembad en sauna
- Huizen toewijzen aan doelgroep, dus huizen met trappen niet toewijzen aan 60+ maar aan gezinnen
- Let op geluidsoverlast / vergunningen
- Houd rekening met mensen die auto nodig hebben
- In gesprek blijven gaan t.a.v. het aanbod voor inwoners met zorgvragen. Er is een grote doelgroep die tussen wal en het schip vallen en hierdoor verplicht worden particulier te huren.

Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- Geef daklozen een plek in het centrum om te 'chillen' zoals een open container (droog, uit de wind).
- Communiceer als gemeente via social media om een ander publiek te bereiken
- In centrum problemen voor rolstoelers en kinderwagens. Stoep nieuw van Muylwijkstraat te smal geworden?
- Als je mensen wil laten meepraten, maak het aantrekkelijker door voorzieningen, zoals maatjes, onkostenvergoeding etc.
- Openbaar vervoer voor ouderen: Zij zouden actiever worden als het gratis wordt. Net boven de Gelrepas norm, dan val je af.
- Veel eenzaamheid onder ouderen
- Slechte voet- en fietspaden m.b.t. rolstoelen etc.
- Nog steeds discriminatie in de samenleving
- De politiek is de oorzaak van verdeeldheid
- Gemeente, maak goede voorbeelden zichtbaar positief nieuws
- Oekraïners, één aanspreekpunt, waar moet je zijn?
- Meer saamhorigheid voor Oekraïners, meer activiteiten meer luisteren wat men wil. Perspectief door werk, moeilijk werk vinden.
- Gaat soms niet goed via vrijwilligerscentrale. Er mag van alles niet, waarom?
- Hoogopgeleide vluchtelingen, Oekraïners en Syriërs, komen niet op niveau aan het werk.
- Arm en rijk grootste verdeeldheid
- Meer huisvesting voor ouderen om door te schuiven
- Meer complimenten geven en elkaar helpen
- Arnhem complimentenstad
- Perspectiefnota in begrijpelijke taal – toegankelijke communicatie
- Maatschappelijke verdeeldheid: Deel van publiek zoekt niet meer naar oplossingen maar naar schuldigen
- Inclusie en verdraagzaamheid begint bij opvoeding en onderwijs, steun initiatieven als gemeente
- Laat professionele organisaties beter/meer samenwerken met burgers
- 'Drempels' wegnemen die verhinderen dat mensen elkaar leren kennen
- Plekken in de wijk voor ontmoeting & verbinding
- Nadenken als plaatselijke politiek hoe de diversiteit van de burgerij meer gevierd kan worden

Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- Blijf aandacht houden voor voetgangers en rolstoelgebruikers (Muylwijkstraat nieuwe stoep nog steeds krap)
- Verbinding is belangrijk: Wijkgerichte buurthuizen voor ontmoeting
- Meer plekken voor jongeren om te 'drillen'. Geen reden om jongeren weg te sturen als ze geen kwaad doen en alleen maar met een groepje zijn.
- Denk bij algemene gelegenheden georganiseerd door gemeente aan mensen met een beperking
- Meedoen kan alleen als mensen, mensen ontmoeten (kunnen bereiken meenemen)
- Fijn dat dit kan, met elkaar in gesprek! Meer luisteren
- Bereiken kan via mensen in wijken & buurten. Systemen & professionele organisaties moeten gebruik maken van burger/buurtinitiatieven
- Mens vriendelijke wijken, een vestigingsklimaat voor mensen
- Wat kan de gemeente doen? Verbinding creëren tussen burgerinitiatieven, stichtingen, zorgorganisaties & het voorliggend veld. Bijvoorbeeld d.m.v. speeddate middagen of netwerkbijeenkomsten
- Stop de tunnelvisie! LHBT1 is niet de enige groep die discriminatie ervaart
- Ouderen, ongevaccineerden, hetero's, blanken, jong/oud, ziek, gehandicapten willen ook graag meedoen en in hun waarde worden gelaten
- Zorg dat mensen welkom zijn bij deze evenementen (maatjes voor slechthorenden of slechtzienden, reiskosten vergoeding OV, fiets)
- Meer reclame voor dit evenement (ik gebruik bijvoorbeeld veel Facebook)
- Daklozen vragen! Vaste hangcontainer, meer beddencapaciteit daklozen opvang
- Graag goed begaanbare fietspaden voor rolstoelafhankelijke mensen (wordt genoemd Velperweg)
- Aandacht voor eenzame ouderen

Bereikbaarheid

- (bij regen) fietsers vaker groen
- Bij een groot kruispunt voor fietsers allemaal tegelijk groen (2x)
- Hoe concreet gaat de gemeenten haar mobiliteitsplan uitvoeren? Zorg voor flankerend beleid.
- Transferia: meer OV (nu een beperkt bereik en slechte aansluitingen, bijvoorbeeld trein-bus)
- Inrichten HUB's op natuurlijke/logische locaties
- OV abonnement voor 15 euro, ook voor WMO doelgroep, ook voor mensen boven een minimum inkomen
- Toegankelijkheid voor alle deelnemers in het verkeer
- Elektrische fietsen rijden te hard
- Fietsers halen elkaar rechts in
- Voetgangers en fietsers worden 'gediscrimineerd' bij de stoplichten
- Elektrisch OV; meer kleine busjes of op waterstof
- Meer aandacht voor mensen met een beperking
- (samenvatting) Perspectiefnota in begrijpelijke taal
- Denken vanuit de fietser en voetganger en NIET vanuit de auto
- Zorg over de bereikbaarheid
- Vergeet de autobezitter niet, mensen zijn daar afhankelijk van voor hun werk, vrijwilligerswerk.
- Geef ruimte aan de voetganger, fietser én de auto; integraal
- Willemstunnel: door raster verblindt het zonlicht de automobilist
- Borgen van initiatief van vervoersmiddelen die er al zijn, niet alleen door vrijwilligers laten besturen
- 'gevaarlijke' situaties, bijvoorbeeld Steenstraat en oversteek bij V+D
- Buurtbus en Buurttaxi mogelijk maken (via mobiliteitsfonds)
- Meer voetpaden langs industrieterreinen
- Van Muijlwijkstraat toch te weinig groen
- Hoofdroutes rond de 19e -eeuwse wijken
- Minder auto's, wel bereikbaarheid handhaven
- Uitstaphalte busstation niet aanwezig
- Promoot buurtmaatje: wijkbewoner stelt zich beschikbaar voor mensen met mobiliteitsproblemen om ze te vervoeren. Deel aub vanuit mobiliteitsfonds.

Nagekomen vragen en toezeggingen (direct af te doen) M1 PPN – Verbonden – Maurits vd Geijn

De **toezeggingen** raadskamer Verbonden 24 mei 2023 die hierbij direct worden beantwoord:

1. Wethouder Van de Geijn zegt toe te met betrekking tot het personeelstekort op de afdeling Burgerzaken te onderzoeken of het functiegebouw aanpassingen behoeft;

   Antwoord:
   Op dit moment loopt er reeds een traject met Leeuwendaal waarin de functies opnieuw worden beschreven en gewaardeerd. Dit traject is gestart omdat we zien dat er sprake is van een taakverzwaring onder meer als gevolg van aangescherpte wet- en regelgeving.

2. Wethouder Van de Geijn zegt toe (in reactie op de vraag van mevrouw Hogenhout) een overzicht te delen met de gemeenteraad met betrekking tot de ontwikkelingen op digitale veiligheid en privacy;

   Antwoord:
   De afgelopen maanden is er veel gebeurd op gebied van informatieveiligheid en privacy. In het kader van de extra capaciteit star(t)ten tussen 15 mei en 1 juni drie nieuwe collega's. Er is een roadmap ontwikkeld waarop de belangrijkste ijkpunten van Programma Basis op Orde zijn uitgewerkt en uitgezet in de tijd – dit programma zal lopen tot 1 januari 2026 en beoogt in deze periode te gaan voldoen aan de BIO en AVG. Hiervoor is ondertussen ook een programmamanager geworven. De formele start van het programma is beoogd op 1 november 2023, maar sinds vorig jaar worden er al diverse verbetertrajecten uitgevoerd die, indien nog niet afgerond, onder de vlag van het programma verder zullen gaan.

   Eén van deze zaken is het aanbesteden van bewustzijnsmiddelen. Momenteel wordt er een jaarcyclus opgesteld met de leverancier en rond de zomer zal de eerste e-learning aan medewerkers worden uitgerold. In de week van 5 juni vindt weer de jaarlijkse themaweek Week van de Digitale Weerbaarheid plaats, waarin er diverse lezingen en workshops worden gegeven om de bewustwording bij alle ambtenaren te vergroten. Daarnaast zijn er verschillende trajecten op gebied van privacy afgerond – te denken valt aan het formeel beschrijven van het DPIA proces en het daadwerkelijk uitvoering geven daaraan. Ook zijn er diverse informatiebeveiligingsprocessen verbeterd en formeel vastgelegd. In de zomer volgt nog een raadsinformatiebrief met meer informatie over het programma.

   We zien dat er veel werk ligt, maar ook dat er veel werk wordt verzet. Op dit moment is de verwachting dat het uitgezette programma haalbaar en realistisch is. Dit zal echter continu worden geëvalueerd.

Nagekomen vragen

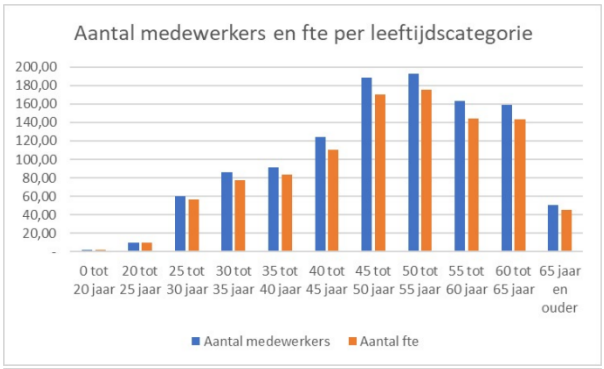
Wimer Heemskerk D66

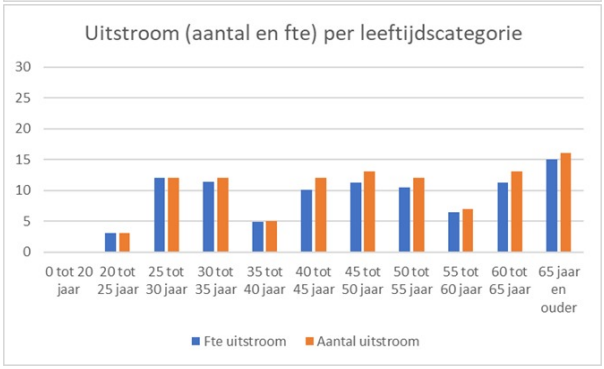
1. De wethouder acht deelname aan de pilot dataminimalisatie BRP wenselijk maar niet mogelijk vanwege gebrek aan capaciteit bij burgerzaken. Waarvoor natuurlijk alle begrip. De reden dat het wel mogelijk zou zijn is dat in "gemeenten niet bijdragen in de kosten in verband met de uitvoering van het experiment". Ziet de wethouder dan wel mogelijkheid om aan een dergelijke pilot uitvoering te geven?

Antwoord:
Dat out-of-pocket kosten vergoed worden is een welkome aanvulling. Financiën zijn echter niet de enige en belangrijkste reden om niet deel te willen nemen aan de pilot. Deelname aan een pilot vraagt altijd inzet, aandacht, kennis en kunde van medewerkers (en de ervaring leert dat dat vaak meer is dan waar je vooraf op rekent). Die deskundigheid hebben we nu net ook ontzettend nodig voor de gewenste doorontwikkeling van de afdeling waarop in de technische vragen en in de raadskamer (m1) reeds is ingegaan. Daar ligt op dit moment dan ook onze prioriteit.

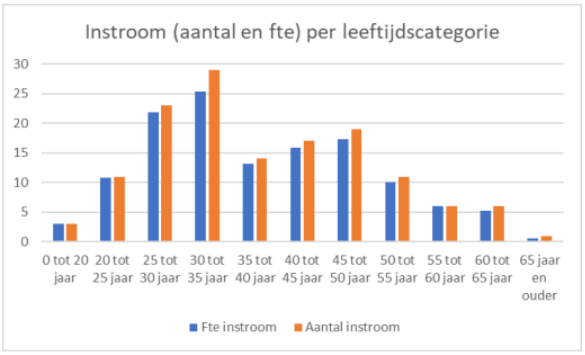
2. De wethouder heeft de vraag beantwoord over de relatief hoge uitstroom onder jonge werknemers. Hij gaf aan geen hoge uitstroom waar te nemen. Hieronder de twee grafiekjes (uit afdoening toezegging van afgelopen december) waar D66 bovenstaande observatie op baseerde.

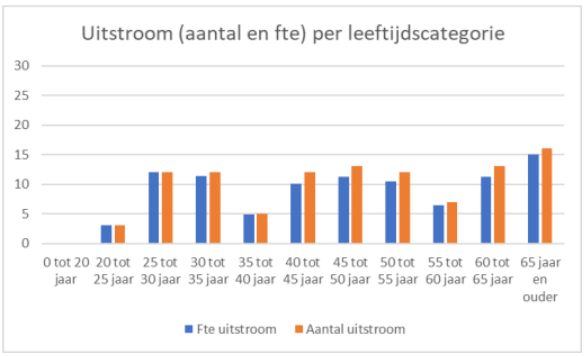
   D66 wil graag weten hij deze mening ook is toegedaan naar aanleiding van onderstaande grafiekjes of dat deze een andere lezing en duiding van de grafiekjes geven.

Antwoord:
Het is correct dat als je naar deze twee tabellen kijkt het aandeel uitstroom onder jongere werknemers relatief groter is dan bij oudere werkgroepen. In het memo dat het college naar de raad stuurde waaruit deze tabellen afkomstig zijn, staat ook een tabel met de instroom van jongeren (zie hieronder). Het beeld van instroom in combinatie met uitstroom laat een relatief positief beeld zien dat ons sterkt in de opvatting dat we relatief goed in staat zijn om jongeren aan ons te binden. Temeer daar onder deze doelgroep zich ook stagiaires en trainees bevinden. Die binden wij niet allemaal aan onze organisatie waardoor de uitstroom doorgaans ook hoger is. Wat ons betreft is er op basis van de cijfers geen reden voor alarmering.

Kiki Groot – Arnhem Centraal

3. Ons bereiken berichten dat arbeidsmigranten uit de Midden- en Oost-Europese landen die geen werk meer hebben met busjes door malafide uitzendbureaus bij de daklozenopvang in Arnhem worden afgezet en het verder dan maar uit moeten zoeken. Onze vraag aan de portefeuillehouder: kloppen deze berichten en zo ja: wat kan de gemeente Arnhem hieraan doen.

Antwoord:
Nee, wij herkennen deze berichten niet. Wij hebben dit signaal geverifieerd bij onze nachtopvang De Duif, die bevestigen dat zij dit beeld niet herkennen. Uiteraard staan wij open voor concrete signalen en willen wij daar sscherp op blijven.

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 20.15 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Kansrijk Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Mark Lauriks; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp; Ahmed Marcouch; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Usta, Aydemir, Bal (DENK); Pape, Van Engelenburg, Maref, Eppich (VVD), Heemskerk, Zwijnepoel (D66), Neutkens (Volt), Noomen, Quint, De Boef (GroenLinks), Groot, Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Koorn, Groot (CDA), Van Munster (PvdA), Malda, Jansen (CU), Verheij (PVV) en Elfrink (SP). De FvD-fractie is niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

De eerste termijn van het college is nog niet afgerond. De vragen gericht aan de portefeuillehouders Kundic, Roelofs, Van der Wel en Lauriks zijn nog niet (volledig) beantwoord. Wethouder Kundic was bezig met de beantwoording van vragen.

Toezegging(en)
1. Burgemeester Marcouch stuurt een raadsbrief over de stand van zaken ten aanzien van het wietexperiment, inclusief de effecten en gevolgen van de verlate invoering van het experiment op het coffeeshopbeleid
2. Wethouder Bouwkamp zegt toe de vraag van CDA over de uitvoering van motie 21M257 over het inzichtelijk maken van leegstand van gemeentelijk vastgoed schriftelijk te beantwoorden
3. Wethouder Bouwkamp zegt toe een nadere uitwerking van de strategische aankoop in vastgoed voor de creatieve sector aan de raad te doen toekomen, inclusief een duiding voor de langere termijn.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 nog niet is afgerond en dat het voorstel nog niet kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling. De behandeling dient voortgezet te worden in de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 21.00 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Kansrijk Arnhem (vervolg m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Mark Lauriks; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp; Ahmed Marcouch; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Bal (DENK); Maref, Eppich, Van Engelenburg, Pape (VVD), Heemskerk, Zwijnepoel (D66), Neutkens (Volt), Noomen, De Boef (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Koorn (CDA), Van Munster, Visser (PvdA) en Malda (CU. De fracties, PVV, SP en FvD zijn niet aanwezig.

Bespreking
De bespreking is gestart met het vervolg van de eerste termijn aan de zijde van het college. Daarin zijn alle resterende vragen beantwoord. Vervolgens is in een tweede termijn van de raad nieuwe vragen gesteld, die vervolgens in de tweede termijn van het college zijn beantwoord.

Toezegging(en)
1. Wethouder Van de Geijn zegt toe na te gaan of bij de professionals van de wijkteams de code bekend is die beschrijft dat er gekeken moet worden naar dierenwelzijn in geval van mogelijk daaraan gerelateerde problematiek en vice versa. Is dat niet het geval zegt de wethouder toe de code te communiceren binnen de wijkteams;
2. Wethouder Van de Geijn zegt toe na te gaan of extra aandacht nodig is ten aanzien van het melden van huiselijk geweld;
3. Wethouder Roelofs zegt toe samen met het sportbedrijf en de GGD te komen tot een gezamenlijk beeld van de beweegnorm;
4. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken wat het aantal kunstgrasvelden is en hoe zich dit ontwikkelt;
5. Wethouder Lauriks zegt toe de raad te betrekken bij de ontwikkeling van het subsidiehuis;
6. Wethouder Lauriks zegt toe bij de ontwikkeling van het subsidiehuis het maatschappelijk middenveld (met name organisaties als kerken en de Dullertstichting) mee te nemen;
7. Wethouder Kundic zegt toe de stand van zaken ten aanzien van de vrijwillige ouderbijdrage en de gezonde scholen aan de raad te doen toekomen;
8. Wethouder Bouwkamp zegt toe schriftelijk terug te komen op de vraag van de VVD op welke termijn een oplossing gevonden kan worden voor de problemen van onveiligheid in en rondom Rozet;
9. Wethouder Kundic zegt toe de status van de toezegging voor de regeling van elektrische fietsen voor Gelrepashouders te controleren en de raad daarover te informeren;
10. Wethouder Bouwkamp zegt toe in ieder geval bij de MJPB inzichtelijk te maken op welke wijze de gemeente subsidiepartners die gemeentelijk vastgoed huren gecompenseerd kunnen worden voor de gestegen huurlasten.

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 21.00 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

BEHANDELRESULTAAT

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – IM1 17 mei 2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ (onderdeel financiën)

Portefeuillehouder:	P. Smeulders

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Coenders (GroenLinks), Loor (D66), Kumas (VVD), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Van den Broek (CDA), Scholten (Volt), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Nede & Zijlstra (ChristenUnie).

De fracties van Arnhem Centraal, SP, DENK, PVV en FvD waren niet aanwezig
Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Verheijen (concerncontroller) Bouwman (bestuursadviseur)

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord. Na de eerste termijn inventariseert de voorzitter of er behoefte is aan een tweede termijn vanuit de raadkamer (voor aanvullende vragen of debat), dat is het geval. In de tweede termijn wordt er door de fracties gereageerd op elkaars bijdrage en worden er (vervolg) vragen aan het college gesteld. Deze vragen worden in de tweede termijn van de portefeuillehouder beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. Het voorstel zal daarom worden doorgeleid naar de meningsvormende fase 2 (M2) op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

L. Manders

BEHANDELRESULTAAT

20.30 uur - 21.45 uur: Perspectiefnota Groen Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Groen Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Heemskerk (D66), Scholten (Volt), Simonis, Prinsen (GroenLinks), Groot, Manders (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Van den Broek (CDA), Van Munster (PvdA), Malda, Zijlstra (CU) en Verheij (PVV). De fracties van de SP, DENK, Burgerbelang Arnhem en FvD zijn niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord. Na de eerste termijn inventariseert de voorzitter of er behoefte is aan een tweede termijn vanuit de raadkamer (voor aanvullende vragen of debat), dat is niet het geval.

Toezegging(en)
1. Wethouder Van der Wel zegt toe met Van de Geijn te bespreken of in gemeentelijke gebouwen het drinkwater kan worden vervangen door regenwater

Daarnaast is toegezegd om de volgende vragen technisch uit te zoeken:
- Is een gesprek met een ambtenaar randvoorwaardelijk voor de groen-blauwe subsidie of wordt het enkel geadviseerd
- De kenbaarheid van tuinontwerpsessies vanuit de gemeente te vergroten

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. de Boef

BEHANDELRESULTAAT

20.30 uur - 21.45 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Verbonden Arnhem’ (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Nermina Kundic, Bob Roelofs, Ahmed Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Groot (CDA), Snelting (Volt), Zwijnepoel (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Roelen (SP), Nede (ChristenUnie), Ait Chrif (PvdA), Eppich & Maref (VVD), Noomen (GroenLinks).
De fracties van Denk, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (m1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

Wethouder Van de Geijn kon niet aanwezig zijn. De vragen die aan hem gesteld zijn, zijn genoteerd en kunnen later beantwoord worden.

Toezegging(en)
1. Wethouder Roelofs zegt toe het onderwerp educatie op te nemen in de erfgoedagenda.
2. Wethouder Roelofs zegt toe om het tekort op de openbare plakplaatsen op te lossen voor de zomervakantie van 2023, in aanvulling op toezegging nr. 1221.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase m1 zoals vanavond gehouden is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een m2 behandeling.
Voor de portefeuilles van wethouder Van de Geijn binnen het hoofdstuk ‘Verbonden Arnhem’ komt een nieuwe m1, komende week. De genoteerde vragen kunnen door de wethouder beantwoord worden en de raadskamer kan hierop ingaan.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

G. van der Laak

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Verbonden Arnhem (vervolg m1)

Portefeuillehouder:	M. Van de Geijn

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GroenLinks), Kemperman (D66), Maref, Eppich (VVD), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Ait Chrif (PvdA), Groot (CDA) Snelting (Volt), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Nede (ChristenUnie)

De fracties van de SP, PVV en Forum voor Democratie waren niet aanwezig
Verder aanwezig: Van de Geijn (wethouder)

Bespreking

Vorige week is gestart met de meningsvormende fase 1 van het hoofdstuk ‘verbonden Arnhem’ uit de Perspectiefnota. In verband met de afwezigheid van wethouder Van de Geijn op 17 mei wordt de bespreking vandaag hervat met betrekking tot de volgende portefeuilles: Inclusie en diversiteit, Publieke dienstverlening, Communicatie, Digitalisering, Automatisering, Privacy, P&O, Inkoop, Internationale samenwerking. Er wordt gestart met de beantwoording van de op 17 mei gestelde vragen door de wethouder.

Na afloop van de eerste termijn van het college is er in verband met de tijd geen ruimte meer voor een tweede termijn. Een aantal fracties (waaronder Arnhem Centraal en het CDA) hebben nog een paar vragen, deze zullen zij schriftelijk indienen. Het college zegt toe deze – zo ver mogelijk – voor het weekend te beantwoorden, met als uiterlijke deadline voor de M2 op 7 juni.

Toezegging(en)

1. Wethouder Van de Geijn zegt toe om na de zomer naar de raad te komen met een analyse met betrekking tot de telefonische bereikbaarheid van de gemeente, waarin o.a. ook gekeken wordt naar de onderzoeken en aanbevelingen die vanuit de rekenkamer met betrekking tot dit onderwerp gedaan zijn;

2. Wethouder Van de Geijn zegt toe om op korte termijn met de gemeenteraad een lijst met contactgegevens te delen van de ambtelijke organisatie (op niveau van afdelingshoofden en/of afdelingssecretariaten);

3. Wethouder Van de Geijn zegt toe met betrekking tot het ‘Uitvoeringsplan inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie’ om met een jaarlijkse rapportage naar de raad te komen, waarmee vervolgens ook het gesprek kan worden aangegeven;

4. Wethouder Van de Geijn zegt toe met betrekking tot de suggestie van de ‘Terugstuursticker’ dit mee te nemen in het inclusieve communicatie traject welke voor of na het zomerreces met de gemeenteraad zal worden gedeeld;

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

5. Wethouder Van de Geijn zegt toe te met betrekking tot het personeelstekort op de afdeling Burgerzaken te onderzoeken of het functiegebouw aanpassingen behoeft;

6. Wethouder Van de Geijn zegt toe (in reactie op de vraag van mevrouw Hogenhout) een overzicht te delen met de gemeenteraad met betrekking tot de ontwikkelingen op digitale veiligheid en privacy;

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar een M2 behandeling op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

K. Groot

BEHANDELRESULTAAT

22.00 uur - 23.15 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Duurzaam Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp;
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape, Eppich, Maref, Eppich (VVD), Heemskerk (D66), Neutkens (Volt), Prinsen, Simonis (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot, Hogenhout (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Van den Broek (CDA), Visser (PvdA), Malda (CU) en Elfrink (SP). De fracties DENK, FvD en PVV zijn niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

De eerste termijn van het college is nog niet afgerond. De vragen gericht aan de portefeuillehouders Kundic en Roelofs zijn nog niet volledig beantwoord.

Toezegging(en)
1. Wethouder Bouwkamp zegt toe de volgende vragen schriftelijk te beantwoording:
    a. Vraag van de SP over de energielabels
    b. Vraag van D66 over het overzicht van de te realiseren woningen naar 2040
    c. Vraag van de VVD over het controleren op (brand)veiligheid van nieuwe aanbieders van zonnepanelen
    d. Vraag van de VVD over het gesprek aangaan met de Arnhemse verhuurdersvereniging in het kader van de verhuurdersvergunningen

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 nog niet is afgerond en dat het voorstel nog niet kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling. De behandeling dient voortgezet te worden in de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Duurzaam Arnhem (vervolg m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp;

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Kemperman (D66), Zevenbergen (Volt), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Hogenhout (PvdD), Van den Broek (CDA), Visser (PvdA), Groot (Arnhem Centraal), Zijlstra (CU) en Dobbe (SP)

De fracties DENK, BurgerBelang Arnhem, FvD en PVV zijn niet aanwezig.
Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder), Kundic (wethouder), Roelofs (wethouder)

Bespreking
Op 17 mei is de raadskamer gestart met de meningsvormende fase 1. Tijdens deze vergadering is de eerste termijn vanuit de raadskamer afgerond en is gestart met de beantwoording vanuit het college. Vandaag wordt hervat met de beantwoording van het college in eerste termijn. In de tweede termijn worden aanvullende vragen gesteld vanuit de raadskamer, welke worden beantwoord door het college in de tweede termijn.

Toezegging(en)

1. Wethouder Kundic zegt toe de brief welke namens het college naar de Provincie is gestuurd n.a.v. de krantenberichten over 10 procent bezuinigen in het OV naar de gemeenteraad te sturen;

2. Wethouder Kundic zegt toe erop toe te zien dat de raad in de aanbesteding (concessieverlening) van het OV betrokken wordt door middel van het indienen van een zienswijze;

3. Wethouder Kundic zegt toe dat de raadsbrief over de Nieuwe Haven (waar naar verwezen wordt in de beantwoording van de technische vragen van de VVD) of voor de M2 naar de raad wordt gestuurd of dat de technische vraag van de VVD voor de M2 beantwoord wordt;

4. Wethouder Roelofs zegt toe dat gemeenteraad tijdig te informeren wanneer het niet goed gaat met een sportvereniging (waardoor de raad dus tijdig kan ingrijpen)

5. Wethouder Bouwkamp zegt toe om voor de behandeling van de Begroting in beeld te brengen (en de raad te informeren) over de mogelijkheden voor het verbeteren van de verbinding tussen het station en het museum;

6. Wethouder Smeulders zegt toe om de gemeenteraad na afloop van de pilot te informeren over de inzet van de schimmelexpert (naar verwachting september dit jaar)

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar een M2 behandeling op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

M. Coenders

RAADSKAMERADVIES

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – M2 7 juni

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’

Portefeuillehouder:	Marcouch, Bouwkamp, Kundić, Roelofs, Van der Wel, Lauriks, Smeulders ,Van de Geijn

Resultaat van bespreking:

Aanwezig

Raadzaal (portefeuillehouders: Roelofs, Lauriks, Van der Wel)
De raadsleden/fractievolgers Aydemir, Bal (DENK); Van Engelenburg (VVD), Zwijnepoel (D66), Snelting, Neutkens (Volt), Quint (GroenLinks), Kraaijenbrink, Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Van den Broek (CDA) en Zijlstra, Janssen (CU).
De fracties van de SP, PVV, PvdA en Forum voor Democratie waren niet aanwezig.

Landgoed/Festival (portefeuillehouders: Marcouch, Smeulders)
De raadsleden/fractievolgers Coenders, Dayioglu (GroenLinks), Kemperman (D66), Maref (VVD) Groot (Arnhem Centraal), Eliens (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Koorn (CDA), Zevenbergen, Scholten (Volt), Usta (DENK), Nede (ChristenUnie), Luurssen (Forum voor Democratie)
De fracties van de SP, BurgerBelang Arnhem, PVV waren niet aanwezig

Walburgis (portefeuillehouders: Bouwkamp, Kundic, Van de Geijn)
De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Malda (ChristenUnie), Loor en Brandts (D66), Scholten en Neutkens (Volt), Roelen (SP), Ait Chrif (PvdA), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Groot (CDA), Pape (VVD), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Manders (Arnhem Centraal), Noomen en Prinsen (GroenLinks)
De fracties van Denk en Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Bespreking

De behandeling van de meningsvormende 2 fase (M2) van de ‘Perspectiefnota 2024-2027’ vond plaats in 3 raadskamers. In iedere raadskamer waren meerdere portefeuillehouders aanwezig. Hieronder staat een totaal overzicht van de besproken moties en amendementen op volgorde van nummer.

Nummer	Naam	Indieners	Portefeuillehouder	Pre-advies
23A17	Geld voor zorg blijft voor zorg	CU	Van der Wel	Negatief
23A18	Geen aanmoediging weghalen rookgaskanalen	FVD	Van der Wel	Negatief
23M37	Graffiti als kunstvorm	AC	Bouwkamp	Positief
23M38	WOZ klantvriendelijk	AC	Van de Geijn	Positief
23M39	Arnhem 800 jaar	AC	Roelofs	Positief
23M40	Meer bewegen voor oudere ouderen en of mensen die slecht ter been zijn	AC	Roelofs	Positief
23M41	Opvang dakloze niet-rechthebbende EU-burgers	Volt, GL, DENK,	Van de Geijn	Positief

RAADSKAMERADVIES

GEMEENTE Arnhem

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – M2 7 juni

		PvdD		
23M42	Meerjarige Evenementenkalender	BBA	Roelofs	Ingetrokken
23M43	Raadswerkgroep openbaar vervoer	BBA	Kundic	Oordeel raad
23M44	Een realistische basis voor onderwijshuisvesting	D66, CDA	Kundic	Oordeel raad (afhankelijk van definitief dictum)
23M45	Een integrale aanpak zorg, welzijn en werk en inkomen	D66, PvdA	Van der Wel, Roelofs, Lauriks	Positief
23M46	Ambitie stedelijke ontwikkeling waarmaken	D66	Bouwkamp	Oordeel raad
23M47	Huisvesting creatieven en cultuurbudget	GL, D66, CDA	Bouwkamp	Oordeel raad
23M48	Kunstgras is niet groen	PvdD	Roelofs	Negatief (in deze vorm)
23M49	Onderzoek maatschappelijke rol levensbeschouwelijke organisaties	CU	Lauriks	Negatief
23M50	Ambachtskwartier Geitenkamp	CU	Bouwkamp	Negatief (met deze formulering dictum)
23M51	Ontwikkelen van multi sport veld in Hoogte 80 terrein, wijk Geitenkamp	CU	Roelofs	Ingetrokken
23M52	Pilot ervaringsdeskundigen toevoegen aan sociaal wijkteams	CU	Van der Wel	Negatief
23M53	Meer balans in woning aanbod wijk Geitenkamp	CU	Bouwkamp	Negatief
23M54	Ambities beweegnorm jeugd naar boven bijstellen	VVD, CDA, PvdA	Roelofs	Positief
23M55	Meer regie over de raadsagenda met een termijnagenda	CDA, Volt, VVD, D66	Marcouch	Positief
23M56	Scenariodenken	CDA, VVD	Smeulders	Negatief
23M57	Perspectief voor handhavers in leefbare wijken	AC, PvdA, CDA	Marcouch	Positief
23M58	Feliciteren en Informeren	FVD	Lauriks	Positief
23M59	Zakgeld voor Oppositie	FVD	Smeulders	Negatief
23M60	Arnhemse Cyberwegenkaart 2.0	VVD	Marcouch	Positief (indien voorstel dekking wordt aangepast)
23M61	Toetsing ZZP'ers en onderaannemers in de Zorg aan Bibob-toetsing	VVD	Van der Wel, Roelofs, Marcouch	Negatief
23M62	Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren	VVD	Van de Geijn	Positief (als dictum wordt aangepast)
23M63	Betere gezondheid en meer beweging door duurzame kunstgrasvelden	DENK	Roelofs	Ingetrokken
23M64	Huisvesting maatschappelijke organisaties	DENK	Lauriks	Ingetrokken
23M65	Finales schoolvoetbal Arnhem	DENK	Roelofs	Ingetrokken

	weer in het Gelredome			
32M66	Sanitaire voorzieningen bij volkstuinen	DENK	Van der Wel	Ingetrokken
32M67	Holocaustbewustwordingsprogramma	DENK	Marcouch	Positief (met kanttekening over budget)
23M68	Verhoging waakzaamheid Arnhem	FvD	Marcouch	Negatief
23M69	Sociale veiligheid in kerngebieden	FvD	Marcouch	Negatief
23M70	Patrouillering voormalige parkeergebieden	FvD	Marcouch	Negatief
23M71	Operatie Stationshal	FvD	Marcouch	Negatief
23M72	Geen commerciële bijlesbureaus in Arnhemse schoolgebouwen	SP	Kundic	Negatief (met deze formulering dictum)
23M73	Formuleer bindende en meetbare doelen om onderwijsachterstanden tegen te gaan	SP	Kundic	Negatief (met deze formulering dictum)
23M74	Laat dubbel-gedupeerde huurders met een fout energielabel niet in de kou staan	SP	Smeulders	Negatief
23M75	Zorg dat Huurdershuis goed haar werk kan doen	SP	Smeulders	Negatief
23M76	Onderzoek deelname aan experiment ‘Gewoon geld geven’	CU	Lauriks	Ingetrokken

Toezeggingen

1. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M39 toe de gedachte van 800 jaar stadsrechten stadsbreed actief uit te dragen en in een raadsbrief op een rij te zetten welke initiatieven ontplooit worden;

2. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M42 toe uiterlijk 30 september te onderzoeken en terug te koppelen aan de raad of de wijze waarop ze in Leeuwarden omgaan met vaste en variabele evenementen een mogelijkheid is om in Arnhem invulling te geven aan een Evenementenkalender. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken;

3. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M51 toe in overleg te gaan met initiatiefnemers uit Geitenkamp, met de TLO en het Sportbedrijf om te komen tot de ontwikkeling van een multi sport veld op het Hoogte 80 terrein. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken;

4. Wethouder Van der Wel zegt t.a.v. motie 23M52 toe om in het najaar, maar voor de begroting, met een brief te komen met een inventarisatie naar wat nodig is ten aanzien van ervaringsdeskundigen.

5. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M63 toe om de inhoud van de motie (stimuleren en faciliteren van duurzame kunstgrasvelden) te integreren in het kunstgrasveldenbeleid. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

6. Wethouder Lauriks zegt t.a.v. 23M64 toe om de inhoud van de motie (maatschappelijke organisaties ondersteunen in hun huisvesting) te betrekken bij de uitwerking van het integrale accommodatie beleid. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

7. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M65 toe om in beeld te brengen wat de gevolgen zijn voor het organiseren van de finales van het schoolvoetbal in het Gelredome, gaat daarover in

gesprek met de organisator van het toernooi en informeert de raad over het resultaat. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

8. Wethouder Van der Wel zegt t.a.v. motie 23M66 toe om de behoefte naar sanitaire voorzieningen in volkstuinen in kaart te brengen, in gesprek te gaan over mogelijke alternatieve oplossingen en daarover de raad te informeren. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

9. Wethouder Lauriks zegt t.a.v. motie 23M76 toe contact op te nemen met andere gemeenten die al meedoen met het experiment ‘Gewoon geld geven’ om te leren over de ervaringen en de raad daarnaast te informeren over een experiment “Collectief kapitaal” dat de gemeente al gaat uitvoeren. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

10. Wethouder Van de Geijn zegt t.a.v. motie 23M38 ‘Woz Klantvriendelijk’ toe de strekking van de motie over te kunnen nemen en hierop terug te komen in de analyse op de telefonische bereikbaarheid.

11. Wethouder Kundic zegt t.a.v. motie 23M72 toe om het actieplan van de minister te bestuderen en hierover een reactie te geven aan de gemeenteraad, voordat er over de Perspectiefnota wordt besloten

Conclusie
De voorzitters hebben aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M2 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming op 14 juni.

De raadsadviseurs,

W. Lammers
M. Piscaer
S. Vos

De voorzitters,

M. Van Munster
M. Simonis
H. Kumas

Titel/onderwerp: ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’

Van:	College van B&W	Ambtenaar:	Natasja Bouwman (0627135094)
E-mailadres:	technischevragenraad@arnhem.nl	Raadsadviseur	Maaike Piscaer (06-31114892) maaike.piscaer@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend 2 (Lees het **Behandeladvies** goed door!)		
Toelichting	**Perspectiefnota 2024-2027** De Perspectiefnota is het startpunt van een nieuwe cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota 2024-2027 geeft inzicht in de beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de Begroting 2024 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2025-2027. De gemeenteraad wordt gevraagd om de Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen. **Behandeling perspectiefnota in samenhang met ander raadsvoorstel** De behandeling van de perspectiefnota vindt in samenhang plaats met de ‘Turap 1 2023’. **Proces bestuurlijke behandeling** Het (vervolg)proces rondom de behandeling van de voorstellen is als volgt: 1. Indienen moties & amendementen voor de M2 – Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni 9.00 uur 2. M2 – 7 juni 3. Indienen definitieve moties & amendementen – Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni 9.00 uur 4. Besluitvorming – 14 juni Een uitgebreide beschrijving van het gehele proces rondom de behandeling van de perspectiefnota kunt u vinden in de memo over de behandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	*Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld via technischevragenraad@arnhem.nl* Algemeen De bespreking vindt plaats in raadskamers. Het raadsvoorstel over de ‘Jaarstukken 2022’ wordt op een ander moment besproken. Indeling De behandeling vindt plaatst in 3 raadskamers van 20.00 tot 23.15 uur. In iedere raadskamer zullen één of meerdere portefeuillehouders aanwezig zijn. Afhankelijk van de ingediende concept moties en amendementen worden de portefeuillehouders over de 3 raadskamers verdeeld. De verdeling van de concept moties en amendementen over de raadskamers wordt maandag 5 juni om 14.00 uur bekend gemaakt en op iBabs gepubliceerd. Meningsvormende (2) fase: Het doel van de M2 is het bespreken van de ingediende concept moties en/of amendementen. Behandeling gebeurt op volgorde van volgnummer waarbij eerst de amendementen worden besproken en daarna de moties.		

	1. Eerste indiener licht het amendement of de motie toe. 2. Woordvoerders van andere fracties krijgen de gelegenheid om vragen te stellen aan de indiener of hun standpunt te delen. 3. De portefeuillehouder krijgt de gelegenheid om te reageren op het amendement of de motie (preadvies). 4. Woordvoerders kunnen reageren op de bijdrage van de portefeuillehouder. 5. Daarna is de volgende amendement of motie aan de beurt, totdat alle amendementen en/of moties zijn besproken. Interrupties zijn toegestaan, maar kunnen vanwege de tijd beperkt worden. Meerdere woordvoerders zijn toegestaan.
Vervolgbehandeling	**Geen uitloop M2** Er is geen uitloop mogelijkheid van de M2. Moties en amendementen welke niet behandeld worden op 7 juni, worden besproken en voorzien van een pre-advies tijdens de besluitvormende raadsvergadering op 14 juni. **Indienen definitieve moties & amendementen – Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni** Na de M2 kunnen de fracties t/m maandag 12 juni 9.00 uur hun definitieve moties en amendementen indienen (of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen intrekken) Zie voor de afspraken hierover ook de procesmemo

RAADSKAMERINDELING – LANDGOED / FESTIVAL
Amendementen / Moties - Perspectiefnota 2024-2027
t.b.v. (M2) behandeling 7 juni

Locatie: Landgoed/Festival
Portefeuillehouder(s): Ahmed Marcouch, Paul Smeulders

Nummer	Titel	Indienende fracties	Portefeuillehouder	Notitie
23M55	Meer regie over de raadsagenda met een termijnagenda	CDA, Volt, VVD, D66	Ahmed Marcouch	
23M56	Scenariodenken	CDA, VVD	Paul Smeulders	
23M57	Perspectief voor handhavers in leefbare wijken	AC, PvdA, CDA	Ahmed Marcouch	
23M59	Zakgeld voor Oppositie	FVD	Paul Smeulders	
23M60	Arnhemse Cyberwegenkaart 2.0	VVD	Ahmed Marcouch	
32M67	Holocaustbewustwordingsprogramma	DENK	Ahmed Marcouch	
23M68	Verhoging waakzaamheid Arnhem	FvD	Ahmed Marcouch	
23M69	Sociale veiligheid in kerngebieden	FvD	Ahmed Marcouch	
23M70	Patrouillering voormalige parkeergebieden	FvD	Ahmed Marcouch	
23M71	Operatie Stationshal	FvD	Ahmed Marcouch	

Versie: maandag 6 juni 19.00 uur

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M55**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Meer regie over de raadsagenda met een termijnagenda

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- In de Perspectiefnota de ambities voor Arnhem voor de komende jaren zijn opgenomen;
- Bij een groot aantal van deze plannen en ambities het niet duidelijk is wanneer en hoe deze naar de gemeenteraad komen;
- In het rapport '*Bevindingen en aanbevelingen onderzoek wensen raadsondersteuning'* (aangeboden door Jasper Loots) blijkt dat de raad de behoefte heeft om gefaciliteerd te worden om in 'positie' te komen bij het agenderen, het controleren en krijgen van grip op besluitvormingsprocessen;
- Dit onder andere bereikt kan worden door te investeren in een goede termijnplanning en termijnagenda;
- De gemeenteraad van Arnhem momenteel niet over zo'n termijnagenda beschikt;

Omdat we vinden dat:

- Het hebben van een lange (en korte) termijn agenda voor de raad een belangrijk instrument is voor het uitvoeren van haar kaderstellende en controlerende taak;
- Met een termijnagenda de gemeenteraad beter kan sturen op spreiding, prioritering, aankaarten informatiebehoefte of het tijdig organiseren van bijeenkomsten om informatie op te halen uit de samenleving;
- Een termijn agenda de agendacommissie (en griffie) helpt bij het plannen van raadsagenda en daarmee beheersing van de vergader last;

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Voor de behandeling van de Begroting dit najaar de gemeenteraad een bestuurlijke termijnagenda aan te bieden;
- In deze termijnagenda de raad inzicht te geven op zowel voorstellen die komen op de lange termijn, als meer duidelijkheid te geven over de planning op korte termijn;
- Het eigenaarschap van deze termijnagenda neer te leggen bij de Agendacommissie, waar deze ook periodiek besproken kan worden en door het DB kan worden gebruikt voor het opstellen van de raad agenda's;

GEMEENTE Arnhem

- De ambtelijke organisatie te vragen met de griffie afspraken te maken over de invulling en het beheer van deze termijnagenda;

Indieners:

Klaartje Koorn – CDA
Niels Scholten – Volt
Steffenie Pape – VVD
Mattijs Loor – D66

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M56**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Scenariodenken

Aan de gemeenteraad

Gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Uit deze Perspectiefnota blijkt dat de structurele financiële ruimte die er is (vrijwel) volledig wordt opgeslokt door de (doorwerking van) indexaties die veel hoger zijn dan eerdere jaren;
- De Rijksoverheid de gemeenten hier onvoldoende voor lijkt te compenseren;
- Arnhem in 2027 opnieuw geconfronteerd wordt met het ‘ravijn’ in het gemeentefonds

Overwegende dat:

- het college zich verantwoordelijk toont voor vandaag, maar ook zorgen uit over de financiële toekomst en de effecten van het zogeheten ravijn in het gemeentefonds;
- het college aangeeft dat zij terughoudend wil zijn met structurele investeringen, omdat zij niet kan aangeven hoe de Arnhemse effecten van het “ravijn” zullen zijn.

Verzoekt het college:

- om zo snel als mogelijk, doch uiterlijk in september 2023 met een aantal (maar minimaal drie) scenario’s te komen naar de raad over hoe het mogelijke “ravijn” op te kunnen vangen;
- in deze scenario’s telkens **a)** bezuinigingsrichtingen, **b)** effecten op weerstandsfactor en **c)** effecten op het solvabiliteitsrisico inzichtelijk te maken;
- deze scenario’s onderdeel te laten uitmaken van de stukken voor de MJPB, zodat de raad deze scenario's kan wegen in relatie tot voorgesteld beleid en uitgaven.

Indieners:

Klaartje Koorn – CDA
Hasan Kumas - VVD

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M57**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Perspectief voor handhavers in leefbare wijken

Aan de gemeenteraad

Door ons voorstel aan te nemen, wordt het college gevraagd om – wanneer er bij de meicirculaire 2023 extra structureel geld ter beschikking komt – in de Begroting voor 2024 aan de Raad een voorstel te doen om de huidige incidentele inzet op handhaving vanaf 2024 structureel te maken.

Omdat we weten dat:

- Arnhem als credo heeft: “Schoon, heel en veilig”.
- Arnhem een stad is van evenementen, voetbalwedstrijden, demonstraties, een lokaal vuurwerkverbod, bibob etc., waarbij veiligheid een belangrijke waarde is.
- De leefbaarheid in de wijken onder druk staat en de veiligheidsopgave in Arnhem onverminderd groot is.
- De politie regelmatig druk is met taken die de handhavers kunnen verrichten en dit ten koste gaat van andere prioriteiten in de stad.
- De raad voor de jaren 2023 en 2024 € 500.000 per jaar voor handhaving ter beschikking heeft gesteld.
- De incidentele middelen – als investering in het veiligheidsdomein - eind 2024 ophouden te bestaan.
- Als deel van een duurzame aanpak van de leefbaarheid in de Arnhemse wijken, structurele inzet van voldoende handhavers noodzakelijk is.

Omdat we vinden dat:

- Arnhem alles in het werk moet stellen om een veilige en leefbare stad te zijn en te blijven.
- Arnhem een gastvrije stad moet zijn, waar evenementen, voetbalwedstrijden, demonstraties etc doorgang moeten kunnen vinden.
- De politie zo veel mogelijk haar handen vrij moet hebben om haar primaire taken te vervullen.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

Wanneer er bij de meicirculaire 2023 extra structureel geld ter beschikking komt, in de Begroting voor 2024 aan de Raad een voorstel te doen om de huidige incidentele inzet op handhaving vanaf 2024 structureel te maken. Hierbij primair in te zetten op die vormen van handhaving die direct raken aan de leefbaarheid van Arnhemse wijken.

Arnhem GEMEENTE

Indieners:

Kiki Groot – Arnhem Centraal
Marjan van Munster – PvdA
Klaartje Koorn – CDA
Gino Luurssen – Forum voor Democratie

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M59**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:
Zakgeld voor oppositie

Constaterende dat:

- De gemeente Leiden met succes geld ter beschikking stelt voor haar oppositie[1];

Overwegende dat:

- De Arnhemse oppositie vaak goede aanvullingen heeft op een perspectiefnota & begroting die soms niet binnen de ambities vallen van een coalitie;
- Een breed raadsbeleid ten gunste kan zijn van de draagkracht van het B&W en haar raad;
- Er een hogere mate van eendracht kan ontstaan voor de behartiging van de belangen van álle Arnhemmers;

Verzoekt de gemeenteraad het college om:
Bij de eerstvolgende begrotingsbehandeling een bedrag van 3 miljoen euro te reserveren als vrij-besteedbare ruimte voor, maar niet uitsluitend, oppositiepartijen en dit te ontrekken uit [is nog in overleg]

Indieners:
Gino Luurssen – Forum voor Democratie

[1] https://sleutelstad.nl/2022/11/10/leidse-raad-verdeelt-24-miljoen-euro/

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M60**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Arnhemse cyberwegenkaart 2.0

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: Om te voorkomen dat bewoners en ondernemers in de gemeente slachtoffer worden van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit, kunnen gemeenten preventiemaatregelen nemen en de lokale weerbaarheid van kwetsbare groepen versterken. Zo kunnen gemeenten hun bewoners en ondernemers bewust maken van de gevaren door voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren en campagnes te houden.

Omdat we weten dat:

- Cybercriminaliteit een steeds grotere dreiging vormt voor onze samenleving;
- Een groot deel van de traditionele ondermijnende criminaliteit, zoals drugs, mensenhandel en fraude, nu online gebeurt;
- Gemeenten een belangrijke rol hebben in het voorkomen van slachtoffers van cybercriminaliteit;
- Het CCV (Centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid) onderscheidt vier wegen waarop gemeenten actie moeten ondernemen om een cyberweerbare gemeente te worden.
- Hiervoor een kartrekker in de vorm van een 0,5 fte nodig is plus een bedrag van 10.000 euro voor campagnes.

Omdat we vinden dat:

- Gemeenten een belangrijke rol hebben om de samenleving weerbaarder te maken tegen cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit;
- De gemeente om dit te realiseren specifieke doelgroepen kan benaderen zoals ondernemers, jongeren, ouderen en laaggeletterden.
- De gemeente verantwoordelijkheid dient te nemen voor het goed functioneren van de eigen digitale systemen;
- We als gemeente oog moeten hebben voor de wederzijdse beïnvloeding van de digitale en fysieke wereld in veiligheidssituaties;
- Voor een goede afstemming de gemeente de aanpak van cybercriminaliteit in moet brengen bij de lokale driehoek.

Gemeente Arnhem

Verzoekt het college:

- In samenwerking met partners binnen en buiten de gemeente een integrale aanpak te ontwikkelen om cybercriminaliteit te voorkomen en te bestrijden;
- Hierbij de kaders van het CCV als uitgangspunt te nemen;
- Hierbij specifieke aandacht te besteden aan de preventie van cybercriminaliteit onder kwetsbare groepen, zoals ouderen en laaggeletterden.
- De gemeenteraad minstens één keer per jaar op de hoogte te stellen van ontwikkelingen en voortgang op dit gebied;
- Hiervoor 60.000 euro vrij te maken en dit te dekken uit de 500.000 euro die extra vrijgemaakt is voor aanpak leefbare wijken.

Indiener:

Rebin Maref – VVD

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Holocaustbewustwordingsprogramma

Overwegende dat:

- Het van groot belang is om de geschiedenis van Arnhem te erkennen en te herdenken, inclusief de donkere periode van de Holocaust.
- De Holocaust een onuitwisbaar onderdeel is van onze geschiedenis en nooit vergeten mag worden, om herhaling te voorkomen.
- Arnhem ooit een bloeiend Joods gemeenschapsleven kende.
- Het van cruciaal belang is om ook aandacht te besteden aan de "vergeten Holocaust", zoals de vervolging van Roma en Sinti (Porajmos).
- Het essentieel is dat zowel jongeren als ouderen lessen trekken uit het verleden, zodat dergelijke gruweldaden zich niet herhalen in het heden.
- Na de Tweede Wereldoorlog heeft er op Europese bodem nog een volkerenmoord plaatsgevonden, namelijk in Srebrenica. Dit is ook onderdeel geworden van de Nederlandse geschiedenis door de aanwezigheid van Dutchbat-militairen in het gebied en het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag.
- In Nederland de Joodse gemeenschap, evenals de Roma- en Sinti-gemeenschappen, en de Bosnische gemeenschap aanwezig zijn en blijvend aandacht vragen voor respectievelijk de Holocaust, de Porajmos en de volkerenmoord op Bosniërs in Srebrenica.

Verzoekt het college van burgemeester en wethouders om:

- Een bewustwordingsprogramma op te stellen voor jongeren (eventueel in samenwerking met scholen) om de bewustwording rondom de vervolging van minderheden tijdens de Tweede Wereldoorlog, resulterend in de massavernietiging van Europese Joden (Holocaust), Roma en Sinti (Porajmos), en de volkerenmoord in Srebrenica in voormalig Joegoslavië te vergroten.
- Binnen dit programma ook bijzondere aandacht te besteden aan de Joodse geschiedenis van onze stad.
- Eenmaal per raadsperiode onder leiding van de burgemeester een delegatie van scholieren de mogelijkheid te bieden om afwisselend een bezoek te brengen aan Kamp Westerbork, Auschwitz en Srebrenica, in het kader van dit programma.
- Hierover vóór de bespreking van de begroting met een voorstel naar de raad te komen.

Arnhem GEMEENTE

Indieners:
Yildirim Usta – DENK

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M68**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Verhoging waakzaamheid Arnhem

Constaterende dat:

- Arnhemse overlast, overtreding en misdrijf cijfers hoog zijn vergelen met andere gemeenten;
- Meerde actoren in de veiligheidsbranche voorkeur hebben uitgesproken op meer inzetbaarheid waaronder onze eigen burgemeester
- Veiligheid niet alleen waarborgbaar is met preventie zoals pedagogische wijken
- Arnhem op dit moment slechts 20 hardwerkende buitengewoon opsporingsambtenaren in dienst heeft;
- Arnhem overwegend last heeft van veel diefstal, overlast, onrust, brandstichtingen, steekpartijen vergeleken met andere gemeenten;

Overwegende dat:

- 20 bevoegde BOA's relatief weinig is voor een gemeente als Arnhem met een uitdagend veiligheidsdossier;
- De overige 9 beoogde BOA's en stagiairs niet volledig zelfstandig inzetbaar zijn gezien zij coaching, coördinatie nodig kunnen hebben en niet volledig alle bevoegdheden hebben in tegenstelling tot benoemde BOA's;
- Arnhem in de komende jaren gaat groeien en dat een wezenlijke opschaling van veiligheidspersoneel niet meer dan realistisch is;

Verzoekt de gemeenteraad het college om:

Vanaf 2024 het bevoegd (BOA-dragend) personeelsbestand van handhaving met 60% (20 → 32) te verhogen tot en met 2027 om zo meer flexibiliteit, inzetbaarheid en mogelijkheden te realiseren voor het veiligheidsdossier in Arnhem en deze structurele verhoging van 100,000 per FTE (1,2 miljoen) mee te nemen in de structurele gelden in de relevant begrotingspost voor de komende begrotingsbehandeling. [Specifieke dekking nog in overleg]

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M69**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Sociale veiligheid in kerngebieden

Constaterende dat:

- Arnhemse overlast, overtreding en misdrijf cijfers hoog zijn vergelen met andere gemeenten;
- Meerde actoren in de veiligheidsbranche voorkeur hebben uitgesproken op meer inzetbaarheid waaronder onze eigen burgemeester
- Veiligheid niet alleen waarborgbaar is met preventie zoals pedagogische wijken
- Arnhem op dit moment slechts 20 hardwerkende buitengewoon opsporingsambtenaren in dienst heeft;
- Arnhem overwegend last heeft van veel diefstal, overlast, onrust, brandstichtingen, steekpartijen vergeleken met andere gemeenten;

Overwegende dat:

- Zien en gezien worden als voorwaarde heeft dat men op straat aanwezig is (m.u.v. cameratoezicht);
- Het actief aanwezig zijn in probleemgebieden een afschrikkende werking heeft op wangedrag (zie horecadienst)
- Aanwezig zijn in kerngebieden ook een snelle inzetbaarheid bij meldingen kan bewerkstelligen;
- Op straat aanwezig zijn als toezichthouder ook als aanspreekpunt en gevoel van sociale veiligheid fungeert.

Verzoekt de gemeenteraad het college om:

Vanaf 2024 tot 2026 handhaving gerichter in te zetten om sociale veiligheid te waarborgen in kerngebieden (meeste meldingen van overlast & overtredingen) zoals Musispark, Spijkerkwartier, Korenmarkt en Stationsgebied etc. d.m.v. zichtbare patrouilles (te voet, te fiets) en deze inzet na een periode van 2 jaar te evalueren en indien wenselijk te continueren. Deze verhoogde inzet te dekken uit de hogere FTE.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M70**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Patrouillering voormalige parkeergebieden

Constaterende dat:

- Arnhemse overlast, overtreding en misdrijf cijfers hoog zijn vergelen met andere gemeenten;
- Meerde actoren in de veiligheidsbranche voorkeur hebben uitgesproken op meer inzetbaarheid waaronder onze eigen burgemeester
- Veiligheid niet alleen waarborgbaar is met preventie zoals pedagogische wijken
- Arnhem op dit moment slechts 20 hardwerkende buitengewoon opsporingsambtenaren in dienst heeft;
- Arnhem overwegend last heeft van veel diefstal, overlast, onrust, brandstichtingen, steekpartijen vergeleken met andere gemeenten;
- Sinds de invoering van de scan-auto patrouilles alleen nog over hoofdwegen etc. plaatsvind maar niet in zijstraten (doorkruising versus volledig uitpluizen)

Overwegende dat:

- dit een onvolledige dekking geeft in belangrijke gebieden zoals het Spijkerkwartier en Het Broek
- Men misbruik kan maken van gebrek aan toezicht, immers een scan-auto kan niet ingrijpen bij overlast, vernieling of diefstal.

Verzoekt de gemeenteraad het college om:

Vanaf 2024 en tot 2026 de lopende patrouille (P1) die is vervangen door de ParkeerScanAuto te laten opvangen door handhaving maar deze te fiets of te voet te laten uitvoeren om zo de zichtbaarheid te vergroten.

Indieners:

Gino Luurssen – Forum voor Democratie

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M71**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Operatie Stationshal

Constaterende dat:

- Arnhemse overlast, overtreding en misdrijf cijfers hoog zijn vergelen met andere gemeenten;
- Meerde actoren in de veiligheidsbranche voorkeur hebben uitgesproken op meer inzetbaarheid waaronder onze eigen burgemeester
- Veiligheid niet alleen waarborgbaar is met preventie zoals pedagogische wijken
- Arnhem op dit moment slechts 20 hardwerkende buitengewoon opsporingsambtenaren in dienst heeft;
- Arnhem overwegend last heeft van veel diefstal, overlast, onrust, brandstichtingen, steekpartijen vergeleken met andere gemeenten;

Overwegend dat:

- Fractie Arnhem Centraal recentelijk zorgen uitte over de StaVaZa van veiligheid op- en rondom het station;
- De handhaving van het Openbaar Vervoer de werkdruk en veiligheidscasussen uit de hand lijkt te laten glippen[1]
- De trend met veiligheidsincidenten niet stabiel is maar stijgende is met piek momenten zoals een steekpartij tussen Arnhem en Ede[2]
- Arnhem de verantwoordelijkheid voor haar veiligheid in eigen hand dient te nemen als andere partners zoals vervoerders hun veiligheidstaak niet volledig kunnen dragen zij het mismanagement dan wel onmacht.

Verzoekt de gemeenteraad het college om:

Vanaf 2024 tot 2026 een intensifiëring te bewerkstellingen rondom het Stationsgebied en dan met nadruk tussen grondgebied ProRail en Openbare Ruimte (tussen Korenmarkt en ingang Transferhal, McDonalds etc.) in de vorm van aanwezigheid, bereikbaarheid en sociale veiligheid en andere instrumenten die de portefeuillehouder wenselijk acht. Deze

[1] https://www.fnv.nl/nieuwsbericht/sectornieuws/vervoer/2022/07/fnv-spoor-v-s-ns-luidt-de-noodklok

[2] https://nos.nl/artikel/2476766-politie-pakt-acht-mannen-op-na-steekpartij-in-trein-ede

Arnhem GEMEENTE

verhoogde inzet deels te dekken uit de verhoogde FTE. Deze aanpak te evalueren in 2026 en zo nodig continueren.

Indieners:
Gino Luurssen – Forum voor Democratie

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M74**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Laat dubbel-gedupeerde huurders met een fout energielabel niet in de kou staan

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Constaterende dat:

- Uit landelijk onderzoek blijkt dat 7% van de huurhuizen een fout energielabel heeft en het college aangeeft dat er geen reden is om aan te nemen dat dit in Arnhem anders is;
- Huurders in een slecht geïsoleerd huis een hogere energierekening hebben dan huurders in een beter geïsoleerd huis;
- Het college erkent dat een te positief energielabel kan leiden tot een hogere huur dan wanneer het energielabel correct zou zijn, en de huurder daarmee dubbel gedupeerd is;

Overwegende dat:

- Het college aangeeft het van belang te vinden dat energielabels correct worden geregistreerd;
- 7 procent van de huizen met een verkeerd energielabel een grote groep Arnhemse huurders kan betekenen, wat betekent dat een grote groep Arnhemmers gedupeerd wordt;
- Dat het ook de taak van de gemeente is om te voorkomen dat Arnhemse huurders worden gedupeerd, zeker met de wetenschap dat dit een grote groep betreft, en de verantwoordelijkheid voor het corrigeren van foute energielabels niet volledig op het bordje van huurders mag worden geschoven, zeker omdat de fout niet bij hen ligt;
- Het ingewikkeld is voor huurders zelf om te achterhalen of hun energielabel fout is of klopt;
- Het Huurdershuis (waar het college naar refereert als oplossing) lang niet genoeg capaciteit heeft om zelfs maar de helft van 7 procent van de Arnhemse huurders hierin bij te staan, en dit een collectieve in plaats van een individuele aanpak vergt;
- Er op dit moment geen inspanningen worden gedaan vanuit de gemeente om huurders te informeren of te ondersteunen m.b.t. foute energielabels;
- Als informatie over energielabels van Arnhemse huizen niet klopt, dit ook gevolgen heeft voor het kunnen maken van effectief beleid door de gemeente;

Verzoekt het college:

Een voorstel te doen aan de gemeenteraad met daarin opgenomen;

Gemeente Arnhem

- Het informeren van Arnhemse huurders over energielabels en manieren om te checken of hun energielabel correct is;
- Het openen van een meldpunt waar huurders foute energielabels kunnen melden, en ervoor te zorgen dat dit meldpunt bekend is;
- Te zorgen dat meldingen worden opgevolgd en er actie wordt ondernomen om foute energielabels te corrigeren;
- Steeksproefsgewijs onderzoek te doen, bijvoorbeeld op basis van meldingen, om een beter beeld te hebben waar en hoeveel huizen met foute energielabels er zijn;

En gaat over tot de orde van de dag.

Indieners:

Sarah Dobbe – SP
Gerrie Elfrink – SP

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M75**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Zorg dat Huurdershuis goed haar werk kan doen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Constaterende dat:

- Het Huurdershuis een belangrijke ondersteuning is voor Arnhemse huurders die individuele problemen hebben met hun verhuurder;

Overwegende dat:

- Het Huurdershuis haar werk moet doen met zeer beperkte capaciteit, ook ondanks recent toegenomen budget;
- Het Huurdershuis nog beperkt bekend is onder huurders en als bekendheid groeit de aanvragen voor ondersteuning ook zullen groeien;

Verzoekt het college:

- Het beschikbare budget voor het Huurdershuis te verdubbelen, zodat zij hun werk goed kunnen uitvoeren;

En gaat over tot de orde van de dag.

Indieners:

Sarah Dobbe – SP
Gerrie Elfrink – SP

Arnhem GEMEENTE

Overzicht thema's coalitieakkoord, begrotingsprogramma's en portefeuillehouders		
Hoofdstuk coalitieakkoord	**Portefeuille**	**Portefeuillehouder**
Een duurzaam Arnhem		
	Duurzaamheid	Cathelijne Bouwkamp
	Stedelijke ontwikkeling en ruimtelijke ordening	Cathelijne Bouwkamp
	Mobiliteit (inclusief parkeren)	Nermina Kundic
	Economische zaken	Nermina Kundic
	Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit	Nermina Kundic
	Binnenstad	Bob Roelofs
	Afval	Bob Roelofs
	Wonen	Paul Smeulders
	Grondzaken	Paul Smeulders
	Gemeentelijk vastgoed	Paul Smeulders
Een groen Arnhem		
	Groen en klimaatadaptatie in de stad	Cathelijne Bouwkamp
	~~Mobiliteit~~	~~Nermina Kundic~~
	Openbare ruimte	Bob Roelofs
	Natuur en stadsparken	Marco van der Wel
	Water, milieu en luchtkwaliteit	Marco van der Wel
	Dierenwelzijn en biodiversiteit	Marco van der Wel
	(stads)Landbouw	Marco van der Wel
	Omgevingsdienst, vergunningen en handhaving	Marco van der Wel
Een Kansrijk Arnhem (inclusief cultuur)		
	Openbare orde en veiligheid	Ahmed Marcouch
	Handhaving (onderdeel openbare orde en veiligheid)	Ahmed Marcouch
	Arnhem-Oost aanpak	Cathelijne Bouwkamp
	Onderwijs en jeugd	Nermina Kundic
	Jeugdzorg	Bob Roelofs
	Sport	Bob Roelofs
	Ouderen	Bob Roelofs
	Maatschappelijke ondersteuning, sociale wijkteams en WMO	Marco van der Wel
	Werk en Inkomen	Mark Lauriks
	Leefbaarheid	Mark Lauriks
	Wijken en wijkgericht werken	Mark Lauriks
	Welzijn	Mark Lauriks
	Armoedebeleid	Mark Lauriks
	Schulddienstverlening	Mark Lauriks
	Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, huiselijk geweld en kinde	Maurits van de Geijn
	Publieke gezondheid en GGD	Maurits van de Geijn
	Cultuur	Cathelijne Bouwkamp
Een verbonden Arnhem		
	Herdenken	Ahmed Marcouch
	Citymarketing	Nermina Kundic
	Toerisme en recreatie	Nermina Kundic
	Regionale samenwerking	Nermina Kundic
	Burgerparticipatie	Bob Roelofs
	Evenementen	Bob Roelofs
	Slag om Arnhem	Bob Roelofs
	Erfgoed	Bob Roelofs
	~~Gemeentelijk vastgoed~~	~~Paul Smeulders~~
	Asiel en vluchtelingen	Paul Smeulders
	Inburgering	Paul Smeulders
	Inclusie en diversiteit	Maurits van de Geijn
	Publieke dienstverlening	Maurits van de Geijn
	Communicatie	Maurits van de Geijn
	Digitalisering	Maurits van de Geijn
	Automatisering	Maurits van de Geijn
	Privacy	Maurits van de Geijn
	P&O	Maurits van de Geijn
	Inkoop	Maurits van de Geijn
	Internationale samenwerking	Maurits van de Geijn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 160470

Onderwerp: Perspectiefnota 2024-2027

Kernboodschap

De Perspectiefnota is het startpunt van een nieuwe cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota 2024-2027 geeft inzicht in de beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de Begroting 2024 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2025-2027. Het beeld dat deze Perspectiefnota laat zien is dat de beleidsinhoudelijke ontwikkelingen op de lange termijn vooralsnog belemmerd worden door onzekerheid over het financiële meerjarenperspectief. Het financiële kader is voor de eerste jaren meer dan toereikend voor het kunnen opvangen van de autonome en overige financiële ontwikkelingen. Door de forse terugval van de rijksmiddelen (het gemeentefonds) vanaf 2027 ontstaat op grond van de huidige kaders echter een structureel knelpunt. Er is een aantal aanknopingspunten dat het aannemelijk maakt dat de structurele ruimte in de komende meicirculaire vergroot wordt. Het is echter onzeker of deze (extra) ruimte ook dermate groot is dat hiermee de in deze Perspectiefnota beschreven knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering ook (volledig) van dekking kunnen worden voorzien. In aanloop naar de Begroting 2024 zal hierover duidelijkheid ontstaan.

Voorstel

1. De Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen.

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Perspectiefnota 2024-2027 aan waarin we onze ambities voor de komende jaren beschrijven en aangeven welke keuzes we daarbij maken. We werken stevig verder aan onze ambities om de stad duurzamer, groener, kansrijker en meer verbonden te maken.
De Perspectiefnota is het eerste document in de cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota is een vormvrij document, zonder richtlijnen vanuit de gemeentewet of het BBV. Het gepresenteerde financiële meerjarenbeeld geeft een eerste inzicht voor de Begroting 2024, maar hoeft in tegenstelling tot de Begroting niet te voldoen aan door de provincie gestelde eisen in het kader van structurele en reële sluitendheid.

De Perspectiefnota is als volgt ingedeeld:

- Een inleidend hoofdstuk over de belangrijkste beleidsinhoudelijke ontwikkelingen waar we voor staan en waar we aan werken. In dit hoofdstuk zijn ook de resultaten uit het Digipanel verwerkt, dat specifiek voor deze Perspectiefnota bevraagd is op een aantal onderwerpen;
- Een hoofdstuk over het financiële perspectief voor de komende jaren, met daarin:
  - een algemene inleiding over de verwachte ontwikkeling van de gemeentelijke financiën

Gemeente Arnhem

- een concrete duiding en toelichting van de autonome en overige financiële ontwikkelingen
- een beschrijving van de knelpunten en ambities in het (lopende) beleid en uitvoering, die vanwege de onzekerheid over het (structurele) financiële perspectief nog niet allen van dekking kunnen worden voorzien. Deze knelpunten en ambities zijn beschreven aan de hand van de thema's uit het coalitieakkoord: Een duurzaam Arnhem, een groen Arnhem, een kansrijk Arnhem en een verbonden Arnhem.

Beoogd effect

De uitkomsten van de besluitvorming over de Perspectiefnota te betrekken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2024.

Argumenten

1.1 De beleidsinhoudelijke ontwikkelingen en ambities worden toegelicht
In de Perspectiefnota 2024-2027 wordt een actueel inzicht gegeven van de inhoudelijke ontwikkelingen en ambities die op diverse beleidsterreinen voor de komende jaren van belang zijn.

1.2 Het begrotingskader wordt geactualiseerd
Met de Perspectiefnota 2024-2027 worden de begrotingskaders bijgesteld op basis van autonome ontwikkelingen en overige financiële ontwikkelingen. Tevens worden de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering in beschrijvende zin verwerkt. In de Begroting 2024 zullen deze kaders verder worden ingevuld.

Kanttekeningen en risico's

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. In de septembercirculaire 2022 is wel een incidentele tegemoetkoming in het gemeentefonds voor het jaar 2026 toegekend. Daardoor is het 'ravijn' in 2026 enigszins gedempt en in volle omvang verschoven naar 2027. Het Rijk belooft duidelijkheid aan gemeenten in de meicirculaire van dit jaar, waarbij het afwachten is hoe duidelijk deze circulaire gaat zijn. Komt er bijvoorbeeld een (aanvullende) compensatie? En is deze compensatie dan incidenteel of structureel? Of komt er ook een nieuwe systematiek voor de berekening van het gemeentefonds? En hoe ziet die systematiek er dan uit? De meicirculaire 2023 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van kadernota's, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Arnhemse Perspectiefnota 2024 onzekerheid kent. Gemeenten gaan hier ieder naar eigen inzicht mee om en de provincie worstelt hier vanuit haar toezichthoudende rol (ook) mee. Het risico bestaat dat in aanloop naar de Begroting 2024 duidelijk wordt dat de rijksmiddelen onvoldoende ruimte bieden om alle financiële knelpunten en ambities uit deze Perspectiefnota te dekken. In dat geval worden in de Begroting 2024 voorstellen gedaan om hier op een passende wijze mee om te gaan.

Participatie

De Perspectiefnota is een integraal kaderstellend document waarin de plannen en visies op de diverse beleidsterreinen terugkomen. In de voorbereiding van deze visies/plannen zelf hebben participatietrajecten vaak al plaatsgevonden en/of zijn nog aan de gang.

Daarnaast is in de periode 8 februari tot en met 24 februari 2023 het Digipanel via e-mail uitgenodigd om mee te denken over de ambities van de gemeente Arnhem. 1.161 Digipanelleden hebben de vragenlijst ingevuld, een respons van 29,8%. Alhoewel het Digipanel niet volledig representatief is voor de gemeente Arnhem, geven de resultaten van het onderzoek wel een goed beeld van wat er leeft in de stad, en wat belangrijke aandachtspunten zijn in relatie tot de Perspectiefnota. We hebben deze groep ‘kritische meedenkers’ bedankt voor hun bijdrage. Ook hebben we ze de gelegenheid gegeven hun advies toe te lichten tijdens de ‘Inspiratiemarkt’ die op 10 mei 2023 plaatsvindt in het kader van de behandeling van de Perspectiefnota in de raad. 220 panelleden hebben aangegeven dit graag te doen.

Financiën

Wanneer we de autonome en overige financiële ontwikkelingen in de begroting zouden verwerken, ontstaat voor het begrotingsjaar 2024 net als in de huidige Begroting een fors positief structureel sluitende begroting. Hierop wordt de begroting van de gemeente door de provincie beoordeeld. Ook de ontwikkeling van de weerstandsfactor laat een flink positieve ontwikkeling zien: in alle jaren van 2023 tot en met 2027 ligt deze (fors) boven de norm van 1,4. Dit komt door de aanwezige incidentele ruimte.

Het verwerken van deze autonome en overige financiële ontwikkelingen leidt er *binnen de momenteel bekende kaders* echter ook toe dat de totale onttrekking aan de algemene reserve in 2027 ruim € 10 miljoen bedraagt, die grotendeels structureel zou zijn. Mogelijk wordt dit tekort verlaagd naar circa € 4 miljoen, indien de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen een jaar uitgesteld wordt (zie verderop onder gemeentefonds). We beschouwen dit structurele tekort vanaf 2027 als een onwenselijke situatie die, zoals gezegd, het gevolg is van de huidige financiële kaders waarbinnen gemeenten moeten opereren.

Zoals hiervoor geschetst, verwachten we in aanloop naar de Begroting 2024 meer duidelijkheid vanuit het Rijk te ontvangen. Daarbij gaan we uit van een verruiming van de middelen die gemeenten nodig hebben om tenminste de autonome en overige financiële ontwikkelingen ook structureel het hoofd te bieden, maar die daarnaast ook noodzakelijk zijn om de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering te kunnen realiseren. Hieronder vallen ook de in de Begroting 2023 noodgedwongen incidenteel gedekte ambities, die we eigenlijk een meer structurele dekking zouden willen geven. Gelet op de in de meicirculaire beloofde duidelijkheid uit Den Haag, vinden we het niet opportuun om nu al concrete ombuigingen in gang te zetten. Indien de structurele ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 onverhoopt niet of niet in voldoende mate wordt geboden, dan vindt binnen de VNG overleg plaats over hoe hiermee om te gaan, omdat alle gemeenten dan met hetzelfde probleem kampen. Indien nodig bekijken we bij het opstellen van de Begroting 2024 welke mogelijkheden er zijn om ook vanaf 2027 een sluitende begroting te kunnen realiseren. Hoewel we dit zeer ongewenst vinden, voorzien we binnen de in deze Perspectiefnota gepresenteerde financiële ontwikkelingen wel aanknopingspunten om in aanloop naar de Begroting 2024 andere keuzes te maken, bijvoorbeeld door de indexaties niet (volledig) toe te kennen.

Uitvoering

De besluitvorming van de raad over de Perspectiefnota 2024-2027 wordt betrokken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2024, die eind september 2023 aan uw raad wordt aangeboden.

Communicatie

Er is een persbericht verzonden over deze Perspectiefnota. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen. Net als andere jaren maken we bij deze Perspectiefnota een infographic.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Perspectiefnota 2024-2027
- Rapportage panelonderzoek PPN 2023
- Alle adviezen van digipanelleden

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	160470

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023, nummer: 160470;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Perspectiefnota 2024–2027

Perspectiefnota 2024–2027

Gemeente Arnhem

Inhoud

1. INLEIDING 5

2. PERSPECTIEF OP HET FINANCIEEL MEERJARENBEELD 9

3. PERSPECTIEF OP AMBITIES EN KNELPUNTEN 17

3.1 Een DUURZAAM Arnhem 17
3.2 Een GROEN Arnhem 22
3.3 Een KANSRIJK Arnhem 23
3.4 Een VERBONDEN Arnhem 28

Locatie foto voorzijde: Presikhaaf University – Presikhaaf

1. Inleiding

Het voorjaar brengt Arnhem weer tot leven en nodigt uit om erop uit te trekken. Te genieten van de flora en fauna in de parken die onze stad rijk is, een terrasje te pakken in onze creatieve binnenstad of een mooie fietstocht te maken langs de Rijn. Ook in een ander opzicht is de lente begonnen. Corona is niet langer de gevreesde ziekte die ervoor zorgde dat de stad op slot ging.

Tegelijkertijd leven we in een tijd waarin de onvrede in onze samenleving voelbaar is, de tweedeling in Arnhem steeds opvallender wordt en de bestaanszekerheid voor een groeiend deel van onze inwoners niet vanzelfsprekend is. In Oekraïne woedt nog steeds een gruwelijke oorlog waardoor grote groepen mensen zijn weggevlucht van huis en haard op zoek naar een veilig heenkomen. Ook in Arnhem doen we er alles aan om hen ruimhartig op te vangen.

De klimaatcrisis geeft grote zorgen en de stikstofontwikkelingen brengen onzekerheden met zich mee. Betaalbare koop- en huurwoningen zijn helaas vaak onvindbaar en de biodiversiteitscrisis maakt dat we vol moeten inzetten op het vergroten en verbinden van onze natuurgebieden en parken. Op al deze onderwerpen dragen we als stad een grote verantwoordelijkheid.

Financiële duidelijkheid bij meicirculaire

Een nieuwe lente betekent ook een nieuwe Perspectiefnota. Het gesternte waarin we deze moeten maken, is nog ongewis. Dit komt met name door het onzekere financiële meerjarenperspectief vanuit de Rijksoverheid. Hoewel we in Arnhem de financiën op orde hebben en de eerste jaren de middelen nog toereikend zijn, worden hierdoor – net als in elke andere Nederlandse gemeente – onze inhoudelijke ambities mogelijk beperkt.

Uit deze Perspectiefnota blijkt dat de structurele financiële ruimte die er is, (vrijwel) volledig wordt opgeslokt door de (doorwerking van) indexaties die veel hoger zijn dan eerdere jaren. De Rijksoverheid compenseert gemeenten hier onvoldoende voor. Bovendien worden we in 2027 opnieuw geconfronteerd met het ‘ravijn’ in het gemeentefonds, dat in 2026 ook al was aangekondigd maar op het laatste moment incidenteel is verzacht.

We hopen van harte dat het Rijk bij de meicirculaire financiële duidelijkheid biedt en ruimte schept die het mogelijk maakt om financiële knelpunten op te lossen en onze ambities waar te maken. Met deze Perspectiefnota informeren we u als gemeenteraad niet alleen over de stand van de gemeentefinanciën. We nemen u vooral ook mee in de hoofdlijnen van het beleid. Graag gaan we met u in gesprek over de ontwikkelingen die op ons afkomen en horen we uw visie daarop. Die betrekken we dan vanzelfsprekend bij het opstellen van de begroting 2024.

Staat van de Stad en digipanel

De ‘Staat van de Stad’ is belangrijk geweest bij het opstellen van de Perspectiefnota. De cijfers die hierin worden gepresenteerd, laten belangrijke ontwikkelingen zien: bijvoorbeeld de groei van de stad, de armoede die nog in veel wijken aanwezig is en de verschillen in ervaren gezondheid tussen inwoners. Ruim 1.000 Digipanelleden hebben daarnaast aangegeven wat zij belangrijke thema’s vinden. Onderwijs, leefbaarheid, milieu en klimaat staan bovenaan. Ook hebben we ze gevraagd naar hun adviezen over de thema’s die zij belangrijk vinden. Een aantal daarvan vindt u terug in deze Perspectiefnota. Soms ondersteunen ze onze visie, soms laten ze juist een ander geluid horen.

Ondanks de onzekerheden die nu uit het financieel meerjarenperspectief blijken, blijven we volop werken aan onze doelen zoals verwoord in de begroting 2023. In deze perspectiefnota beschrijven we op hoofdlijnen onze inspanningen, knelpunten en uitdagingen voor een Duurzaam, Groen, Kansrijk en Verbonden Arnhem. Onze plannen voor en met de stad zijn onverkort ambitieus.

Een DUURZAAM Arnhem

Arnhem staat voor een grote woningbouwopgave. In 2040 willen we dat er 16.000 woningen meer zijn dan in 2020. Ondanks forse tegenwind proberen we te versnellen. Om dit mogelijk te maken, pakken we als gemeente een actievere rol. Duurzame verstedelijking in een groene leefomgeving is ons uitgangspunt. Bij het realiseren van deze opgave is Spoorzone Arnhem Oost van vitaal belang.

De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt.
Om dit aan te pakken sturen we in Arnhem op goede volkshuisvesting. Goede, onorthodoxe oplossingen en goed woonbeleid zijn noodzakelijk om meer woningen toe te voegen voor alle doelgroepen en wonen weer betaalbaar te krijgen. Om dit voor elkaar te krijgen stellen we dit jaar samen met de raad en de stad een nieuwe woonvisie op.

We willen voorkomen dat mensen dakloos worden zodat ze volwaardig mee kunnen doen aan onze samenleving. Hier blijven we samen met onze ketenpartners en de regiogemeenten ook in 2024 vol op in zetten. In lijn met het Nationaal Actieplan Dakloosheid proberen we dakloosheid zoveel mogelijk te voorkomen en streven we ernaar om voldoende en kwalitatief goede opvangplekken te creëren. Opvang duurt idealiter zo kort als mogelijk en zo lang als nodig met als resultaat een passende vervolgplek.

We werken aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Daarbij streven we naar een circulaire economie, een economisch systeem en samenleving waarin we veel minder grondstoffen, materialen en producten gebruiken. Een economie die klaar is voor de grote transities.

Klimaatverandering tegengaan betekent dat we op alle fronten moeten inzetten, onder andere door te isoleren, met grootschalige opwek, door circulair bouwen en door gedragsverandering. Dit zijn geen keuzes, maar maatregelen die we allemaal moet oppakken.

Ook voor onze bedrijven hebben we een verduurzamingsambitie. Met bedrijventerreinen en sectoren sluiten we green deals waarin we afspraken maken over energietransitie, vergroenen en het klimaatadaptiever worden van bedrijven/bedrijventerreinen. Ook helpen we bedrijven inzicht te krijgen in hun energieverbruik en hun besparingsmogelijkheden via de ketenaanpak “Arnhem zet de knop om”.

De groei van Arnhem en de regio heeft met de onder druk staande bereikbaarheid ook een keerzijde. Om onze stad bereikbaar, gezond en leefbaar te houden zullen we een mobiliteitstransitie moeten doormaken waarbij voetganger, fiets en het openbaar vervoer prioriteit hebben boven de auto. Samen met onze partners in de stad werken we dit jaar deze transitie uit in een nieuw mobiliteitsplan.

Een GROEN Arnhem

Samen met wijkbewoners gaan we – onder meer via de wijkgroenagenda’s – aan de slag met het radicaal vergroenen van de stad. We zetten alles op alles om de onder druk staande biodiversiteit te behouden, versterken en verbeteren. Om dit goed te kunnen doen is het belangrijk te weten wat de huidige stand van zaken is. Door middel van een monitoringsprogramma willen we inzicht krijgen in de huidige waarde van de biodiversiteit en de huidige waarde van leefgebieden van diersoorten (bijv. wilde bijen, amfibieën, grote fauna). Zo kunnen we in kaart brengen hoe we de biodiversiteit in het algemeen en de leefgebieden van soorten in het bijzonder kunnen verbeteren en verbinden.

In 2023 wordt een nieuwe visie stadslandbouw en regionaal/duurzaam voedsel opgesteld en een daaraan gekoppelde uitvoeringsagenda. In deze agenda geven we niet alleen vorm aan onze ambities op het gebied van natuurinclusieve (stads)landbouw en de eetbare stad, maar geven we ook in bredere zin uitvoering aan onze ambities op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit. We hebben daarvoor de afgelopen jaren ook al veel bomen geplant en zullen de komende jaren zoveel mogelijk en zo divers mogelijk groen toevoegen door bijvoorbeeld minimaal 10.000 bomen te planten. We blijven een klimaatadaptieve koplopersstad.

Ook werken we aan een integrale beleidsvisie gezonde en veilige leefomgeving. We vinden het namelijk van belang dat de ontwikkeling van onze stad hand in hand gaat met het gezonder en veiliger maken van de leefomgeving van mens, dier en milieu. Dit vraagt om een stevige positionering van gezondheid bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Een KANSRIJK Arnhem

Als overheid hebben en voelen we de plicht om actief te zorgen voor bestaanszekerheid van onze inwoners.
Als mensen ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld om rond te komen, moet die ondersteuning uitgaan van waardigheid en vertrouwen. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is goed toegankelijke voorzieningen en regelingen die eenvoudig zijn en eenvoudig zijn aan te vragen. Daarom gaan we onze inkomensregelingen verbeteren en makkelijker toegankelijk maken.

Preventie

12% van de Arnhemse huishoudens heeft problematische schulden. Dit zorgt voor grote stress en andere problemen in veel Arnhemse huishoudens. Wij vinden dat mensen met schulden perspectief op een beter leven verdienen.
De komende jaren willen we weer vooroplopen in onze schuldenaanpak: door schulden nog beter te voorkomen met vroegsignalering en financiële educatie, met radicale schuldhulpoplossingen zoals Immerloo Schuldenvrij, en met een Arnhemse schuldhulpverlening in eigen beheer die uitgaat van kortere schuldhulptrajecten met duurzame resultaten.

Een kansrijk Arnhem met veerkrachtige wijken en perspectief voor de jeugd draagt bij aan het welzijn en geluk van onze inwoners. Hiervoor is preventie net zo belangrijk als goede zorg en jeugdzorg en onmisbaar voor effectief beleid. Goed welzijnswerk is daarbij de basis, denk aan jongerenwerk 3.0 of opbouwwerk in wijken en buurthuizen. We zetten wijknetwerken preventief in zodat onze inwoners kunnen helpen met onder meer lichte opvoedvragen. In de jeugdzorg zetten we fors in op het terugbrengen van wachtlijsten en zo dicht mogelijk bij huis hulp bieden. We bekijken

per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen willen we kijken of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen.

Integraal Huisvestingsplan en Integraal Accommodatiebeleid

Goed onderwijs, fijn wonen, leefbaarheid, veiligheid en welzijn kunnen niet zonder elkaar en versterken elkaar door die aspecten goed met elkaar te verbinden. De school en de sportparken zijn belangrijke plekken in de buurt. Zo zijn scholen veel meer dan de plek waar kinderen onderwijs volgen. De school is ook een plek waar de basis van een gelijkwaardige en kansengelijke stad wordt gelegd. Goede, prettige en toegankelijke schoolgebouwen zijn daarom cruciaal. Momenteel werken we samen met schoolbesturen aan een onderwijsagenda waarin beschreven staat hoe we die kansengelijkheid vormgeven en die agenda gaan we vertalen in een Integraal Huisvestingsplan. Ook werken we aan een Integraal Accommodatiebeleid, zodat we accommodaties voor sport, welzijn cultuur en onderwijsactiviteiten zo passend mogelijk kunnen inzetten bij de vraag uit de stad.

We streven ernaar alle Arnhemmers met plezier in beweging te krijgen voor een zo goed en gezond mogelijk leven. We richten de sportparken in als middelpunt van de wijk en zetten alles op alles om te voorkomen dat jongeren aan het eind van hun middelbare schoolperiode hun sportlidmaatschap aan de wilgen hangen vanwege hun veranderende levensfase. Conform het motto ‘jong geleerd, is oud gedaan’ streven we ernaar dat alle Arnhemse basisschoolleerlingen kunnen profiteren van het Beweegconcept 2+1+2= 5 uur. Hierbij leren kinderen tussen 4 en 12 jaar meer en beter bewegen op school en na schooltijd in hun wijk. Hoewel het de goede kant op gaat zijn we er nog lang niet. Toch willen we ook vast verder kijken door niet alleen vast te houden aan de reeds bestaande norm van vijf uur, maar te kijken of we kinderen meer kunnen laten bewegen.

Arnhem-Oost

De tweedeling in onze stad is onacceptabel. Daarom zijn we gestart met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit vereist duidelijke keuzes, anders werken en extra investeringen om jarenlange achterstanden nu weg te werken. Daarvoor is lange adem, en partnerschap nodig van iedereen; in de wijken, in de stad en ook met andere overheden.

Veiligheid en leefbaarheid

Veel Arnhemmers ervaren dagelijks overlast en criminaliteit in de directe woonomgeving en in de buurt. De aanpak van de georganiseerde (drugs)criminaliteit door het sluiten van panden, het oprollen van kwekerijen, het beëindigen van overlast door dealers en het opwerpen van (bibob) barrières is daarom noodzaak, evenals het voorkomen van een volgende generatie dealers en verslaafden door de aanpak van Preventie met Gezag in de kwetsbare wijken. Daarnaast moeten wij voortdurend op straat een forse inspanning leveren om de wijken schoon, heel en veilig te maken en te houden en een eind te maken aan verloedering en hufterigheid.

Een VERBONDEN Arnhem

In 2024 blijven we ons volop inzetten om onze stad inclusiever te maken. Dat doen we door racisme en discriminatie onverminderd te bestrijden, door pal voor onze LHBTIQ+ gemeenschap te staan en door onze samenleving toegankelijker te maken voor inwoners met een beperking. Hierin hebben we als gemeente een voorbeeldfunctie. We werken hard om onze gemeentelijke organisatie divers en inclusief te maken. En we onderzoeken, in dit Herdenkingsjaar Slavernijverleden, of en zo ja welke rol Arnhem en het Arnhemse stadsbestuur hebben gespeeld in deze periode.

De Arnhemse culturele organisaties hebben het de afgelopen tijden zwaar gehad. Voor de meesten geldt dat zij de effecten van corona nog niet te boven zijn. Daarbovenop worden ze vaak geconfronteerd met grote kosten- en loonstijgingen. Het zijn organisaties die evenals kunstenaars en creatieve makers, zorgen voor levendigheid en kleur geven aan onze stad. Dat betekent dat zij – in de beperkte ruimte – ook plek nodig hebben. Op dit moment lukt dat niet voldoende en dat betekent dat de gemeente hier meer op zal gaan sturen en ook zelf keuzes zal maken om dit mogelijk te maken. Kunst en cultuur is van en voor iedereen: we kijken daarom hoe we cultuureducatie en participatie goed verspreid over de stad krijgen en hoe dit betaalbaar blijft. Juist in deze tijden willen we voorkomen dat mensen door een gebrek aan geld gedwongen worden te stoppen met dat wat hen kan inspireren en verbinden.

We willen een rechtvaardige, open en gastvrije stad zijn, die vluchtelingen uit alle delen van de wereld ruimhartig opvangt. Hoewel het COA verantwoordelijk is voor de uitvoering van het opvangbeleid, willen we als gemeente actief ondersteunen bij het realiseren van meer duurzame opvang. Zo is het onze ambitie om permanent 2000 opvangplekken beschikbaar te hebben voor mensen die huis en haard ontvlucht zijn op zoek naar een veilig heenkomen.

Goede dienstverlening

Onze inwoners en ondernemers moeten kunnen rekenen op een goede dienstverlening van hun gemeente. Of het nu gaat om het verstrekken van een paspoort, het doorgeven van een verhuizing of een verzoek om een vergunning, als gemeentelijke overheid staan wij in dienst van onze inwoners en ondernemers. Om onze dienstverlening te verbeteren is een visie met duidelijke uitgangspunten hiervoor onontbeerlijk. Die visie, waarin aspecten als communicatie, participatie en digitalisering een voorname rol spelen, gaan we in 2024 opstellen.

Ook een sterke en weerbare democratie vinden we van groot belang. Al jaren zien we dat de opkomst bij verkiezingen in Arnhem achterblijft bij het landelijk gemiddelde. Zowel op de praktische organisatie van als de opkomstbevordering bij de verschillende verkiezingen zetten we de komende jaren dan ook nog sterker in.

2. Perspectief op het financieel meerjarenbeeld

Het financieel meerjarenbeeld in deze Perspectiefnota bouwt verder op het financiële beeld dat in de Begroting 2023 is vastgesteld. Deze Begroting gaf voor de komende jaren de mogelijkheid om de belangrijke investeringen in de stad te kunnen doen, deels op basis van de forse incidentele ruimte die beschikbaar is voor de jaren 2023 tot en met 2025. Inmiddels is het jaar 2022 afgesloten en de jaarrekening 2022 laat een voordeel voor de algemene reserve zien dat hoger ligt dan vorig jaar bij de Begroting 2023 is ingeschat. Dit heeft als gevolg dat de incidentele ruimte verder is verruimd. In de Begroting 2023 is echter ook al aangegeven dat het meerjarenperspectief vanaf 2026 vanwege de onzekerheid over de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten onder druk staat.

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. In de septembercirculaire 2022 is wel een incidentele tegemoetkoming in het gemeentefonds voor het jaar 2026 toegekend. Daardoor is het ‘ravijn’ in 2026 enigszins gedempt en in volle omvang verschoven naar 2027. Het Rijk belooft duidelijkheid aan gemeenten in de meicirculaire van dit jaar, waarbij het afwachten is hoe duidelijk deze circulaire gaat zijn. Komt er bijvoorbeeld een (aanvullende) compensatie? En is deze compensatie dan incidenteel of structureel? Of komt er ook een nieuwe systematiek voor de berekening van het gemeentefonds? En hoe ziet die systematiek er dan uit? De meicirculaire 2023 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van kadernota’s, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Arnhemse Perspectiefnota 2024 onzekerheid kent. Gemeenten gaan hier ieder naar eigen inzicht mee om en de Provincie worstelt hier vanuit haar toezichthoudende rol (ook) mee.

Wanneer we de septembercirculaire en decembercirculaire 2022 volgen, is in 2024 nog steeds sprake van een sluitend beeld en zijn er meer dan voldoende incidentele middelen, maar komen we geld te kort vanaf 2027 om de autonome en overige, in meer of mindere mate onvermijdelijke, financiële ontwikkelingen vanaf 2027 structureel te kunnen dekken. In de toelichting op het gemeentefonds verderop wordt dit nader toegelicht. Aan de andere kant heeft het kabinet door laten schemeren wel ergens mee te komen. Naast deze mogelijke aanvullende compensatie in de komende meicirculaire, zijn er meer scenario’s die in aanloop naar de Begroting 2024 de structurele ruimte zouden kunnen vergroten. Ook dit is verderop bij het gemeentefonds nader toegelicht.

We presenteren in dit hoofdstuk een concrete doorkijk op de autonome en overige financiële ontwikkelingen. Wanneer we de autonome en overige financiële ontwikkelingen in de begroting verwerken, ontstaat voor het begrotingsjaar 2024 net als in de huidige Begroting een fors positief structureel sluitende begroting. Hierop wordt de gemeente door de provincie beoordeeld. Ook de ontwikkeling van de weerstandsfactor laat een flink positieve ontwikkeling zien: in alle jaren van 2023 tot en met 2027 ligt deze (fors) boven de norm van 1,4. Dit komt door de aanwezige incidentele ruimte.

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	2023	2024	2025	2026	2027
Weerstandsfactor in Begroting 2023-2026	1,4	1,7	2,3	2,0	2,0
Weerstandsfactor na autonome en overige fin. ontwikkelingen	1,6	1,7	2,2	2,1	1,8

Het verwerken van deze autonome en overige financiële ontwikkelingen leidt er *binnen de momenteel bekende kaders* echter ook toe dat de totale onttrekking aan de algemene reserve in 2027 ruim € 10 miljoen bedraagt, die grotendeels structureel zou zijn. Mogelijk wordt dit tekort verlaagd naar circa € 4 miljoen, indien de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen een jaar uitgesteld wordt (zie verderop onder gemeentefonds). We beschouwen dit structurele tekort vanaf 2027 als een onwenselijke situatie die, zoals gezegd, het gevolg is van de huidige financiële kaders waarbinnen gemeenten moeten opereren.

Zoals hiervoor geschetst, verwachten we in aanloop naar de Begroting 2024 meer duidelijkheid vanuit het Rijk te ontvangen. Daarbij gaan we uit van een verruiming van de middelen die gemeenten nodig hebben om tenminste de autonome en overige financiële ontwikkelingen ook structureel het hoofd te bieden, maar die daarnaast ook noodzakelijk zijn om de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering te kunnen realiseren. Hieronder vallen ook de in de Begroting 2023 noodgedwongen incidenteel gedekte ambities, die we eigenlijk een meer structurele dekking

zouden willen geven. Gelet op de in de meicirculaire beloofde duidelijkheid uit Den Haag, vinden we het niet opportuun om nu al concrete ombuigingen in gang te zetten. Indien de structurele ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 onverhoopt niet of niet in voldoende mate wordt geboden, dan vindt binnen de VNG overleg plaats over hoe hiermee om te gaan, omdat alle gemeenten dan met hetzelfde probleem kampen. Indien nodig bekijken we bij het opstellen van de Begroting 2024 welke mogelijkheden er zijn om ook vanaf 2027 een sluitende begroting te kunnen realiseren. Hoewel we dit ongewenst vinden, voorzien we binnen de in deze Perspectiefnota gepresenteerde financiële ontwikkelingen wel aanknopingspunten om in aanloop naar de Begroting 2024 andere keuzes te maken, bijvoorbeeld door de indexaties niet (volledig) toe te kennen.

In dit hoofdstuk worden de autonome en overige financiële ontwikkelingen voor de komende jaren concreet geduid en toegelicht. Zoals aangegeven zijn hierop op onderdelen eventueel keuzes te maken om in de Begroting 2024 het beslag op de structurele ruimte te beperken. In het volgende hoofdstuk lichten we in meer beschrijvende zin toe welke ambities en knelpunten in (lopend) beleid en uitvoering daarnaast voorzien worden. Zodra er zicht is op verruiming van de structurele middelen door aanvullende compensatie vanuit het Rijk, eventueel aangevuld met andere keuzes binnen de overige financiële ontwikkelingen, kan de ontstane ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 ingezet worden om deze ambities en knelpunten mogelijk van dekking te voorzien. Naar verwachting is op dat moment ook duidelijk in hoeverre het Rijk gemeenten tegemoet komt in het meerjarenperspectief en hoe de Provincie vanuit haar toezichthoudende rol hierin staat. In een aantal gevallen is er voor deze ambities en knelpunten wel dekking aanwezig vanuit bestemmingsreserves of bestaande budgetten, dit is dan expliciet aangegeven.

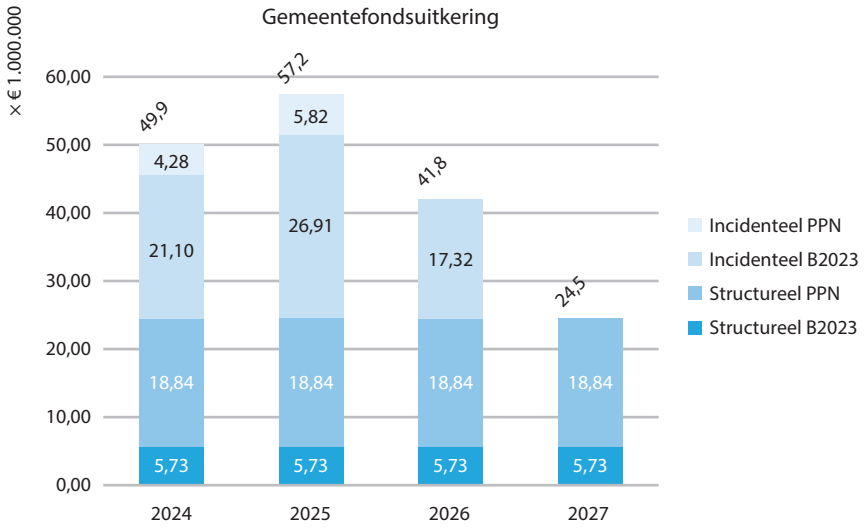
Autonome en overige financiële ontwikkelingen

Het financiële meerjarenbeeld in deze Perspectiefnota wordt grotendeels bepaald door jaarlijkse autonome ontwikkelingen met nauwelijks keuzevrijheid en door overige financiële ontwikkelingen, waarin op onderdelen nog keuzes te maken zijn. Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de autonome en overige financiële ontwikkelingen gevolgd door een toelichting waaruit blijkt in hoeverre er een keuzevrijheid is:

Autonome en overige financiële ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027	I/S
Gemeentefonds	23.118	24.662	36.162	18.838	S
OZB indexatie (inkomsten)	1.489	1.489	1.489	1.489	S
Areaalontwikkeling OZB	233	233	233	233	S
OZB indexatie (lasten voor panden in eigen gebruik)	-214	-333	-456	-566	S
Actualisatie MIP	1.583	2.042	1.439	365	S
Indexering MIP	-2.038	-2.625	-2.226	-1.402	S
Planningsrealisme MIP	12	387	1.265		I
Nominaal: Cao	-7.032	-6.956	-6.923	-6.788	S
Nominaal: Zorgcontracten	-6.600	-6.600	-6.600	-6.600	S
Nominaal: Subsidies	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	S
Nominaal: Gemeenschappelijke regelingen	-3.200	-3.200	-3.200	-3.200	S
Nominaal: Overige	-5.200	-5.200	-5.200	-5.200	S
Areaalontwikkeling	-2.051	-2.051	-2.051	-2.051	S
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Zorg: kostprijsdekkende tarieven huishoudelijke ondersteuning	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg	-300	-300	-300	-300	S
Zorg (wmo): PGB in verhouding tot uitstroom WLZ	1.200	600	600	600	S
Indexatie contracten parkeergarages	-282	-282	-282	-282	S
Extra loon- en prijsstijgingen 2023 ev bij VGGM	-1.203	-1.203	-1.203	-1.203	S
VGGM: Basis op orde JGZ / AGZ	-600	pm	pm	pm	I
VGGM: Programma Beter Bedrijfsvoeren	-493	pm	pm	pm	I
Actualisatie BUIG	1.718	1.670	1.677	1.633	S
Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	527	527	527	527	S
Onderwijshuisvesting verbouwing Spiekmanlaan	-76	-75	-74	-73	S
Dekking Spiekmanlaan uit onderwijsmiddelen Begroting 2023	76	75	74	73	S
Uitbreiding school Confetti			-57	-57	S
Aanvullend investeringskrediet MFC De Salamander	-99	-98	-97	-96	S
Vervanging ondergrondse containers (OC's)	-194	-340	-484	-626	S
Dekking kosten OC's uit afvalstoffenheffing	194	340	484	626	S
Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	-280	-280	-280	-280	S
Totaal autonome en overige financiële ontwikkelingen	**-5.712**	**-3.518**	**8.517**	**-10.340**	

Gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2022. Hierbij is rekening gehouden met een verwachte accresstijging voor loon- en prijsontwikkelingen (op basis van het CEP van 9 maart) en met het verwachte Arnhemse aandeel in de door het Rijk aangekondigde extra compensatie voor nominale effecten voor de doorwerking van de hogere loon- en prijsindexatie over 2022 (nabetaling).
In het verloop van de reeks van het gemeentefonds is te zien dat het accres in 2026 incidenteel hoger uitkomt, vanwege de eenmalige rijksbijdrage die in de septembercirculaire 2022 is toegekend. Voor Arnhem is dit € 10,2 miljoen. Vervolgens daalt de bijdrage uit het gemeentefonds vanaf 2027 fors als gevolg van het ravijn waar alle gemeenten op basis van de huidige landelijke kaders in belanden, maar specifiek in Arnhem ook door het effect van het verdeelmodel Beschermd Wonen. In onderstaande figuur wordt het verloop van de mutatie van het gemeentefonds inzichtelijk gemaakt:

Dit plaatje laat het verschil zien tussen het structurele deel van het gemeentefonds (€ 5,7 miljoen uit de Begroting 2023 en € 18,8 miljoen vanuit deze Perspectiefnota) en het incidentele deel van het gemeentefonds (€ 21,1 miljoen en € 26,9 miljoen uit de Begroting 2023 en respectievelijk € 4,3 miljoen, € 5,8 miljoen en € 17,3 miljoen in deze Perspectiefnota). Hieruit blijkt ook dat de incidentele stijging van € 10,2 miljoen (als onderdeel van de € 17,3 miljoen) in 2026 ons ravijn in 2026 eigenlijk maar gedeeltelijk opvult.

Naast dit negatieve scenario waarin het 'ravijn' praktijk wordt, voorzien we een aantal alternatieve scenario's in het verloop van het gemeentefonds. Op de eerste plaats bestaat de mogelijkheid dat het Rijk de incidentele bijdrage van ruim € 10 miljoen in 2026 structureel toekent. In dit scenario ontstaat direct ook op langere termijn een sluitend beeld. Daarnaast is het mogelijk dat het Rijk gemeenten nog verder compenseert en het gehele ravijn vanaf 2026/2027 terugdraait. Een andere optie is de vraag of en wanneer het Rijk en de VNG overeenstemming bereiken over het schrappen van de opschalingskorting, incidenteel dan wel structureel. De oploop van de opschalingskorting is reeds geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode tot en met 2025. Vanaf het jaar 2026 is in de Arnhemse begroting met een totale korting van bijna € 10 miljoen rekening gehouden (de oploop in 2026 is circa € 6,8 miljoen). Ook wordt er tussen Rijk en VNG nog steeds gesproken over de Hervormingsagenda Jeugd om hierover tot een bestuurlijk akkoord te komen. Mogelijk wordt alleen overeenstemming bereikt voor het komende begrotingsjaar 2024. Daarmee blijft er onzekerheid bestaan over de middelen waar gemeenten op de langere termijn op kunnen rekenen en over het feit of het Rijk de taakstelling van ruim € 500 miljoen op jeugd daadwerkelijk voor haar rekening neemt.

Tot slot houdt Arnhem rekening met de invoering van het nieuwe verdeelmodel voor beschermd wonen per 2024. In de huidige Begroting 2023 is dit in de jaren 2024, 2025 en 2026 verwerkt met als gevolg dat rekening is gehouden met lagere inkomsten op het gemeentefonds van respectievelijk € 2,8 miljoen, € 7,4 miljoen en € 14,7 miljoen over deze jaren. In de nieuwe Begroting betekent dit in de nieuwe jaarschijf 2027 een extra nadeel van ruim € 6 miljoen in vergelijking met 2026, waardoor het nadeel in 2027 uitkomt op € 20,9 miljoen. De verwachting is echter reëel dat de invoering van het verdeelmodel (opnieuw) met een jaar wordt uitgesteld. In dat geval schuift deze gehele negatieve reeks een jaar op en ontstaat incidentele ruimte van ruim € 14 miljoen over de jaren 2024 tot en met 2026 en structurele ruimte vanaf 2027 van € 6 miljoen. Pas bij de meicirculaire 2023 bestaat hierover duidelijkheid.

OZB

Afgesproken is dat de opbrengsten OZB, exclusief areaalontwikkeling, in de komende jaren jaarlijks met 5% stijgen ter dekking van de stijging van lonen en prijzen en andere bestedingsdoelen. De aanvullende indexatie bovenop de inflatiecorrectie is in de Begroting 2023 reeds cumulatief verwerkt voor de jaarschijven 2023-2026. Het deel dat specifiek is bedoeld voor inflatiecorrectie wordt jaarlijks met een gelijkblijvende reeks in de begroting opgenomen.

Dit betreft het bedrag van € 1,5 miljoen in voorgaande tabel. Uitgangspunt is om net als vorig jaar een totale stijging van 5% van de opbrengsten OZB te realiseren.

De opbrengsten OZB worden geraamd op het aantal woningen inclusief de groei die hierin in de komende jaren verwacht wordt. Voor deze zogenaamde areaalontwikkeling is meerjarig een extra opbrengst OZB in de begroting opgenomen. Jaarlijks wordt beoordeeld of de geraamde extra opbrengsten naar boven of beneden bijgesteld moeten worden op basis van actuele gegevens over de ontwikkeling van de woningbouwvoorraad. Voor de areaalontwikkeling 2024 worden de geraamde opbrengsten OZB structureel met € 233.000 verhoogd.

De indexatie van de OZB heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie waardoor de verhoging van de OZB leidt tot een verhoging van de exploitatielasten. Dit is het geval bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie. Dit effect was in de Begroting 2023 nog niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie en wordt nu alsnog verwerkt.

Bij de Begroting 2011 is besloten structureel een stelpost meeropbrengsten OZB te begroten van € 860.000, die losstaat van de jaarlijkse tariefberekening. De reden voor het opnemen van deze stelpost was dat destijds elk jaar bleek dat er op de OZB een positief resultaat werd behaald. De afgelopen jaren laten zien dat de realisatie van deze meeropbrengsten onder druk staat. De verschillen tussen de feitelijke waardeontwikkeling en de bij de tariefberekening gehanteerde te verwachten waardeontwikkeling zijn beperkt, waardoor ook afwijkingen op de op basis van de tariefberekening begrote opbrengsten minder te verwachten zijn en de stelpost minder realistisch is. In aanloop naar de Begroting 2024 bekijken we welke mogelijkheden er zijn om deze stelpost af te bouwen.

Actualisatie meerjareninvesteringsplanning (MIP)

Op basis van de realisatie over 2022 zijn de planningen van de investeringsprojecten in het MIP geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar. Vertragingen kunnen diverse oorzaken hebben. Het is gebruikelijk dat niet alle investeringen hun oorspronkelijk geplande investeringsritme volgen. In de reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen. Voor een tweetal investeringen wordt de investeringssom aangepast: gymzaal Fluitekruid en zwembad Valkenhuizen. Vertraging in de uitvoering in combinatie met sterk gestegen kosten maken deze aanpassing noodzakelijk. Bij gymzaal Fluitekruid stijgen door de vertraging de plankosten en daarnaast speelt een opwaardering van BENG (Bijna Energieneutrale Gebouwen) naar ENG (Energieneutrale Gebouwen) en toegenomen eisen ten aanzien van duurzaamheid (warmtepomp). De afronding van het buitenterrein van zwembad Valkenhuizen is door de aanleg van het waterdepot uitgelopen. In deze periode zijn de aanlegkosten en materiaalprijzen zeer fors gestegen. Deze prijsstijgingen zijn nog niet eerder doorgerekend. Bij dit soort grote lopende projecten doen we dit namelijk niet generiek, maar via maatwerk. Door de langer dan voorziene technische uitwerking van de waterbuffer is de aanleg hiervan ook uitgelopen, waardoor ook op dit onderdeel een (beperktere) stijging van de investering benodigd is.

De totale actualisatie van de bestaande investeringen levert in 2024 een voordeel op van € 1,5 miljoen oplopend tot € 2,0 miljoen in 2025 en weer aflopend naar € 0,4 miljoen in 2027.
Voor alle investeringsprojecten wordt een zo realistisch mogelijke planning gemaakt. De ervaring leert dat onvoorziene omstandigheden ervoor zorgen dat in een aantal gevallen deze planning niet wordt gehaald. Vooraf valt niet te zeggen welke projecten dit betreft. Door de vele investeringsprojecten die lopen, is het op basis van ervaring, echter wel een zekerheid dat dit bij een aantal projecten zal gebeuren. Projecten die later dan oorspronkelijk gepland afgerond worden, worden later geactiveerd, waardoor de kapitaallasten in de begroting naar achteren schuiven. Hier wordt rekening mee gehouden door planningsrealisme in te ramen. Dit geeft een voordeel voor het financieel beeld van € 12.000 in 2024, € 0,4 miljoen in 2025 en € 1,3 miljoen in 2026.

In lijn met motie 21M247 (Stijging bouwkosten volledig opnemen in begroting) zijn de projectuitgaven geïndexeerd. Hiervoor zijn drie verschillende indices gebruikt, namelijk de index Schoolgebouwen nieuwbouw (3,4%), grond-, weg- en waterbouw nieuwbouw (5,1%) en bedrijfsgebouwen nieuwbouw (5,1%). Voor de indexering moet in 2024 € 2,0 miljoen gereserveerd worden, in 2025 € 2,6 miljoen, in 2026 € 2,2 miljoen en dit loopt af tot € 1,4 miljoen in 2027. Uiteraard kunnen we niet exact voorspellen hoe de kosten zich in de komende jaren zullen ontwikkelen.

Nominale en areale ontwikkelingen

Jaarlijks moet de begroting voor de komende jaren bijgesteld worden voor de loon- en prijsontwikkeling (nominaal) en volumeontwikkeling (areaal). Hiermee worden alle budgetten naar het prijs- en volumepeil van 2024 gebracht. Dit speelt op een aantal onderdelen van de begroting: de ambtelijke organisatie, zorgcontracten (vanaf 2024), subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten, areaalontwikkeling, zorg (doorwerking 2023) en parkeergarages. Deze worden hierna toegelicht.

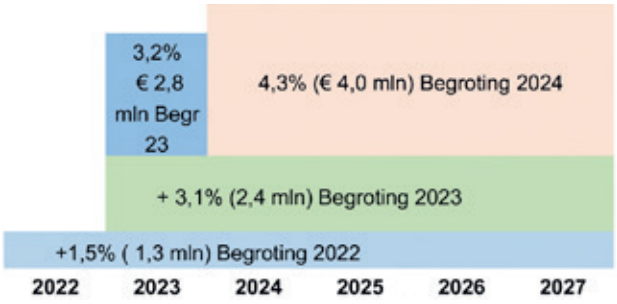
Ambtelijke organisatie

De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. Op 22 februari jl. is een principeakkoord gesloten voor de cao van gemeenten. Deze cao loopt tot en met 31 december 2023. Het effect voor 2023 is in Turap-1 verwerkt. Voor 2024 zijn nog geen cao-afspraken gemaakt. Daarom baseren we de raming voor

de loonontwikkeling in 2024 op het Centraal Economisch Plan 2023 dat 9 maart door het CPB is gepubliceerd. De verwachte loonontwikkeling van de sector overheid bedraagt 5,2%. Dit leidt tot een structurele verhoging van de loonkosten van circa € 7 miljoen vanaf 2024. Formatieve ontwikkelingen binnen de gemeente hebben mogelijk ook gevolgen voor de omvang van de dienstverlening van de Connectie. Zo leidt een uitbreiding van de formatie binnen de gemeente Arnhem tot een toename van het aantal te verstrekken ICT-producten. In aanloop naar de Begroting wordt dit effect nader uitgewerkt en in beeld gebracht.

Zorgcontracten (vanaf 2024)
De zorgcontracten moeten jaarlijks worden geïndexeerd met de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA) en de consumentenprijsindex (cpi). De OVA bedraagt 4,7% en de cpi 3,1%. Daarmee bedraagt de indexatie van de zorgcontracten 4,3%. Dit leidt tot structureel hogere uitgaven van € 6,6 miljoen vanaf 2024.

Subsidies
De indexering van subsidies gebeurt op basis van een gemengd percentage. Dit bestaat voor 58% uit de loonontwikkeling van de sector overheid en voor 42% uit de consumentenprijsindex (cpi). De loonontwikkeling bedraagt voor 2024 5,2% en de cpi 3,1%. Daarmee komt de index voor subsidies voor 2024 uit op 4,3%. Dit betekent dat daar structureel € 4,0 miljoen voor moeten worden gereserveerd. Het onderstaande plaatje maakt inzichtelijk hoe de subsidies zijn/worden geïndexeerd:

De subsidiebudgetten zijn in de Begroting 2022 structureel geïndexeerd met 1,5% (1,3 miljoen) (lichtblauw in de figuur). Voor 2023 bedraagt de indexatie 3,1% (€ 2,4 miljoen) (groen in de figuur), welke in de Begroting 2023 is verwerkt. Daarnaast is incidenteel de aanvullende indexatie over 2022, het verschil tussen de raming op basis van het CEP 2022 van 4,7% en de reeds verwerkte 1,5% van 3,2% (€ 2,8 miljoen) in het jaar 2023 (donkerblauw in de figuur) in de Begroting 2023 opgenomen. De totale indexatie van subsidies in 2023 bedraagt dus 3,1% + 3,2% = 6,3% (€ 5,1 miljoen) ten opzichte van 2022. Vanaf de Begroting 2024 komt er 4,3% bij (€ 4,0 miljoen, de roze balk in de figuur). De aanvullende indexatie in 2023 van 3,2% was incidenteel. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of er noodzaak is om dit structureel te maken en of er aanvullend voor dit jaar aanleiding is om extra compensatie aan subsidiepartners te verstrekken als gevolg van acute problematiek. In dat laatste geval wordt de raad hierover voor de zomer separaat geïnformeerd. Dit hangt ook samen met de wijze waarop we om willen gaan met huurindexaties, die later in het hoofdstuk aan bod komen.

Gemeenschappelijke regelingen
Voor gemeenschappelijke regelingen wordt in de Perspectiefnota een totale raming van de benodigde loon- en prijscompensatie gemaakt, uitgaande van dezelfde indexatie als voor de subsidies. Daarmee komt het bedrag dat gereserveerd moet worden vooralsnog uit op € 3,2 miljoen. Zodra de begrotingen van de verschillende gemeenschappelijke regelingen die in de komende periode worden vastgesteld, ontstaat duidelijkheid over de exacte benodigde middelen en wordt de definitieve indexatie in de Begroting 2024 verwerkt.

Overige budgetten
De overige budgetten uit de begroting die voor indexering in aanmerking komen zijn budgetten die gedekt worden door de algemene middelen en gevoelig zijn voor prijsontwikkeling, zoals onderhoud van de openbare ruimte, maar ook bijvoorbeeld de niet-loonkosten bij welzijn en armoede. Onderhoud in de openbare ruimte wordt sinds vorig jaar geïndexeerd met de index voor grond-, weg- en waterbouw onderhoud (GGW OH). Deze bedraagt voor 2024 4,9%. Voor de andere budgetten is de prijs materiële overheidsconsumptie (imoc) uit het CEP de belangrijkste index. Deze bedraagt voor 2024 3,9%. Voor de indexering van deze overige budgetten is het nodig om, indien de gebruikelijke systematiek gevolgd wordt, € 5,2 miljoen te reserveren.

Areaalontwikkeling
Diverse budgetten in de begroting zijn gevoelig voor de groei van de stad, zoals budgetten voor publieke dienstverlening en onderhoud van de openbare ruimte. Daarom groeien deze budgetten volgens de gebruikelijke systematiek mee met de areaalontwikkeling met € 2,1 miljoen vanaf 2024.

Zorg (doorwerking vanaf 2023)
Jaarlijks worden de zorgtarieven jeugdzorg en Wmo door onze regionale inkooporganisatie geïndexeerd op basis van voorjaarsramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Naar aanleiding van de sterk gestegen prijzen in de afgelopen

periode, heeft het CPB deze ramingen in het najaar van 2022 naar boven aangepast. De VNG heeft gemeenten opgeroepen deze najaarsramingen van het CPB te volgen bij de indexering van de zorgtarieven voor 2023. Dit betekent een aanvullende indexering van de zorgtarieven voor 2023. De indexatie komt op basis van de nieuwe gegevens van het CPB uit op een totaal van 4,78% en dit komt neer op € 1 miljoen vanaf 2023. Dit was 4,05%. De raad is hier reeds over geïnformeerd (raadsbrief van 31 januari 2023).
Daarnaast ontstaat een knelpunt doordat het tarief, dat de gemeente betaalt aan aanbieders van Huishoudelijke Ondersteuning, vanaf 2023 wordt verhoogd. Het is wettelijk verplicht om een kostendekkend tarief te betalen. Ook dit betekent circa € 1 miljoen extra kosten vanaf 2023.

Dit geldt ook voor de pleegzorgvergoeding, waarvan het Rijk heeft aangegeven dat deze vergoeding in verband met de hoge inflatie met ingang van 1 januari 2023 met 14,3% verhoogd wordt. Het structureel financieel effect hiervan is € 300.000 per jaar.
Tot slot laat het gehele beleidsveld zorg in de afgelopen jaren een daling zien in de kosten voor persoonsgebonden budgetten (PGB's). Deze daling hangt enerzijds samen met de openstelling van de Wet Langdurige Zorg (WLZ) voor cliënten met een psychische stoornis sinds 1 januari 2021. Anderzijds is de daling het gevolg van scherpere beoordeling door de Sociale Wijkteams of iemand in staat is de zorg of ondersteuning zelf te regelen. Zo niet, dan is Zorg in natura een beter passende zorgvorm. De kostendaling PGB's is naar verwachting structureel en komt ten goede aan de algemene middelen.

Parkeergarages
Conform overeenkomsten zijn er prijsindexaties toegepast op bijvoorbeeld de dienstverleningsovereenkomst P1 en de verschillende onderhoudscontracten. Deze indexaties leveren een structureel knelpunt van € 282.000 op. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of de bestemmingsreserve Bereikbaarheid hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen, Basis op orde JGZ/ AGZ en Programma Beter Bedrijfsvoeren
Ondanks de reeds opgenomen loon- en prijsindex in de Begroting 2023 ontstaat bij de VGGM een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van deze toegekende indexatie over 2023. De impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM. Dit leidt tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdragen aan de VGGM van in totaal € 1,2 miljoen vanaf 2023, voor de onderdelen gezondheidszorg en brandweer gezamenlijk.

De uitvoering van de verschillende GGD-taken staat onder grote druk als gevolg van diverse ontwikkelingen in de algemene gezondheidszorg (AGZ) en jeugdgezondheidszorg (JGZ). Dit blijkt ook uit een extern gehouden onderzoek. Inwoners van Gelderland-Midden ervaren de druk bij de GGD helaas ook. Een voorbeeld hiervan is de afschaling bij de JGZ waardoor minder contactmomenten hebben plaatsgevonden dan minimaal noodzakelijk zijn. Om de dienstverlening qua basis binnen de JGZ en op onderdelen van de AGZ op orde te houden en op een acceptabel niveau te handhaven is een hogere bijdrage van de deelnemende gemeenten noodzakelijk. Voor Arnhem gaat het om een bedrag van circa € 600.000. Vooralsnog is dit alleen in het jaar 2024 opgenomen. Dit bedrag dient nog nader uitgewerkt te worden en zal op de middellange termijn ook in samenhang worden bezien met de nog te voeren discussie over de reikwijdte en kwaliteit van het takenpakket GGD.

Uit een gehouden benchmarkonderzoek en diverse externe rapporten is daarnaast gebleken dat VGGM in vergelijking met andere Veiligheidsregio's qua bedrijfsvoering ondergemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Dat hangt mede samen met het feit dat de (wettelijke) taken van VGGM in de afgelopen jaren zijn toegenomen, maar de bedrijfsvoering hierop niet is aangepast en meegegroeid. Hierdoor ontstaat het risico dat de organisatie onvoldoende in staat is om zich aan te passen bij toekomstige ontwikkelingen. VGGM wil daarom structureel groeien van de huidige situatie van 15,5% naar een norm van 18,8% aan personele overhead (= het gemiddelde van alle veiligheidsregio's). Dit betekent voor alle deelnemende gemeenten een verhoging van de bijdragen. De VGGM ziet zich genoodzaakt voor 2024 uit te gaan van een gemiddelde overhead van 18,8% (gemiddelde van Nederland) en te onderzoeken welk niveau voor bedrijfsvoering structureel nodig is voor 2025 en verder. Voor 2024 betekent het voor de gemeente Arnhem een extra bijdrage van € 493.000. Het definitieve bedrag voor 2025 en verder dient nog nader uitgewerkt te worden en zal op de middellange termijn ook in samenhang worden bezien met de nog te voeren discussie over de reikwijdte en kwaliteit van het takenpakket GGD.

Actualisatie BUIG
In de raadsbrief 'Gebundelde uitkering BUIG 2022 en 2023' van 13 december 2022 is vermeld dat de bijgestelde raming voor 2023 en verder wordt meegenomen in de Turap 1 en de Perspectiefnota 2024. Het voordeel (€ 1,6 miljoen in 2023 en verder), mede ontstaan doordat steeds meer mensen vanuit de bijstand doorstromen naar betaald werk, gaat terug naar de algemene middelen, in overeenstemming met de afgesproken begrotingssystematiek voor BUIG. Het risico op BUIG wordt hiermee groter, omdat we met een kleiner nadeel in onze begroting rekening houden.

Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed
De gemeente Arnhem hanteert de systematiek van kostprijsdekkende huur. Jaarlijks indexeren wij per 1 mei de huurprijs. Voor de verhuur van onze gebouwen maken wij gebruik van standaard ROZ (Raad Onroerende Zaken)

huurcontracten. Conform de algemene voorwaarden behorende bij de ROZ contracten, en zoals gebruikelijk in het vastgoed, gebruiken ook wij voor de indexering van huren de CPI (Consumenten Prijs Index) zoals deze wordt gepubliceerd door het CBS. De indexering van de huurbedragen op basis van de CPI-index levert een indexering op per 1 mei 2023 van ongeveer 8% (ten opzichte van ongeveer 2% voorgaande jaren en 4,5% afgelopen jaar).
Sinds de start van de CPI index is deze nog nooit zo hoog geweest. In de markt, ook de commerciële verhuurmarkt, wordt opgeroepen tot coulance afspraken. Hoewel CPI de norm is en ook wij te maken hebben met gestegen bouw- en beheerkosten van ons vastgoed zien we mogelijkheden om onze huurders enigszins tegemoet te komen. Wij doen door dit door eenmalig van de CPI als index af te wijken en een lager indexpercentage, namelijk de “kerninflatie”, te hanteren voor de huurprijsindexering (vanaf 1 mei 2023). Dit alleen indien de kerninflatie lager is dan de CPI indexatie. De kerninflatie, gepubliceerd als SA20 bij CBS, is nu 6,7%. Hierdoor ontstaat een structureel effect, omdat de indexatie volgens onze systematiek van constante prijzen structureel wordt doorgetrokken.
Voorgaande jaren hielden de indexeringen van de huuropbrengsten en de stijging van de kosten van het onderhoud van vastgoed elkaar redelijk in evenwicht. Met de hogere indexatie van de huren ontstaat echter een verschil ten opzichte van de ontwikkeling van de lasten (een groot deel betreft namelijk kapitaallasten die gelijk blijven). Het positieve resultaat dat hierdoor ontstaat kan ten gunste van de algemene middelen vallen. Uitgaande van de kerninflatie is dit € 527.000 vanaf 2024.
Ook bij het toepassen van de lagere kerninflatie in vergelijking met de CPI ontstaat een knelpunt bij gesubsidieerde partners die bij ons vastgoed huren, aangezien de huurindexatie hoger ligt dan de indexatie van de subsidies.
We onderzoeken daarom, mede gelet op het genoemde positieve resultaat dat ontstaat door het verschil tussen huurindexatie en werkelijke kostenstijging, op welke wijze we subsidiepartners die bij ons huren kunnen compenseren voor dit verschil en of dit ook breder voor alle subsidiepartners kan gelden. Mochten zich bij partijen acute problemen voordoen nog voordat we dit onderzoek hebben afgerond, maken we tussentijds individuele afwegingen.

Onderwijshuisvesting
Het schoolgebouw aan de Spiekmanlaan wordt (deels) gerenoveerd om minimaal voor 15 jaar als wissellocatie voor onderwijs geschikt te zijn. De eerste beoogde gebruiker is Vrijeschool Parcival-Noord, die nu nog tijdelijk is gehuisvest in het gebouw Brugstraat 6. In de loop van de tijd zal worden bezien of dit gebouw nog langer als wissellocatie voor het onderwijs zal worden gebruikt, als definitieve locatie voor een school zal worden ingezet of een andere bestemming zal krijgen. Om dit gebouw voor minimaal 15 jaar geschikt te maken voor het onderwijs, is een flink aantal onvermijdelijke investeringen noodzakelijk. Te denken valt hierbij onder anders aan uitvoering achterstallig onderhoud en het gebouw geschikt maken voor frisse scholen klasse B. De verwachte investeringslast bedraagt € 1,6 miljoen in 2023. De verwachting is dat de werkzaamheden dit jaar zijn afgerond, zodat de kapitaallasten van jaarlijks circa € 76.000 vanaf 2024 op de begroting zullen drukken. De dekking is voorzien uit de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor onderwijshuisvesting.

In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. De leerlingenprognose toont aan dat het aantal leerlingen in Schuytgraaf nog stijgt. Daardoor blijft de druk voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Een verdere groei van Confetti is onvermijdelijk. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Het is de bedoeling op deze grond extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. De inschatting is dat een extra investeringskrediet van € 1,2 miljoen nodig is in 2025 om de uitbreiding van Confetti te realiseren. Ook bij de beide basisscholen in MFC De Salamander is er sprake van een sterke groei van het aantal leerlingen. Een uitbreiding met leslokalen is noodzakelijk. Deze groei was nog niet eerder voorzien. Vooralsnog wordt uitgegaan van een uitbreiding van 700 m2 met een verwachte investering van circa € 2,1 miljoen. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om binnen het bouwvlak te blijven door bijvoorbeeld bovenop bestaande lokalen te bouwen. De kapitaallasten van deze investeringen in het primair onderwijs drukken op de algemene middelen.

Ondergrondse afvalcontainers
Op 1 januari 2023 is een nieuw contract voor levering en onderhoud van ons areaal ondergrondse afvalcontainers ingegaan. In dat contract is conform de meest recente wet- en regelgeving een verplichte veiligheidskeuring conform TÜV-keuringsprotocol opgenomen. Op basis van de eerste keuringen is al een aantal containers afgekeurd die vervangen moeten worden om de veiligheid en continuïteit van de afvalinzameling te borgen. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuringen in 2023 nog een groot aantal containers vervangen moet worden. Reparatie is in veel gevallen niet toegestaan. Ongeacht verdere besluitvorming over de gewenste inzamelingssystematiek is deze aanvullende investering dus noodzakelijk.
Vervangingsinvesteringen vanaf 2024 waren voorzien; de eerste ondergrondse containers zijn immers al zo’n 20 jaar geleden geplaatst en de komende jaren zal vanwege einde levensduur gefaseerd vervanging plaats moeten vinden. De noodzakelijke vervangingen in 2023 als gevolg van de veiligheidskeuringen komen eerder dan voorzien. De inschatting is dat hiervoor in 2023 een investeringskrediet van € 1,7 miljoen nodig is (zie ook Turap-1). Hier tegenover staat dat de begrote investering in het afvalbrengstation van € 1,7 miljoen niet in 2023 plaats zal vinden maar pas in 2024 of later. De kapitaallasten bij de investeringen in 2023 in de ondergrondse afvalcontainers bedragen € 194.000 vanaf 2024, oplopend tot € 626.000 in 2027. Deze jaarlijkse kapitaallasten zullen conform de huidige werkwijze opgenomen worden in de afvalstoffenheffing. Het is momenteel nog niet te zeggen of dit een effect heeft op de tarieven, dat hangt af van wat er met de andere kosten gebeurt. Voor de tarieven heeft een mutatie in het aantal huishoudens daarnaast ook effect. Bij het bepalen van de tarieven in aanloop naar de Begroting wordt dit effect duidelijk.

Voor de jaren 2024-2027 is een jaarlijks investeringskrediet van € 1,3 miljoen nodig ter vervanging van ondergrondse containers. Deze investeringen lopen vanaf 2024 mee in de reguliere investeringscyclus en worden opgenomen in het MIP. De keuring zal bepalen of vervanging ook daadwerkelijk nodig is, zodat de technische levensduur van de containers maximaal benut wordt.

Beheerkosten transferhal Arnhem Centraal

De gemeente onderhoudt samen met Prorail en de NS de transferhal van Arnhem Centraal. De uitvoeringsorganisatie die het beheer uitvoert heeft aangeven dat de kosten van het beheer van de transferhal voor de gemeente met € 280.000 zullen stijgen. De stijging heeft voornamelijk betrekking op energie, schoonmaakkosten en procesmatig onderhoud. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of de bestemmingsreserve Arnhem Centraal hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

3. Perspectief op ambities en knelpunten

In dit hoofdstuk schetsen we een aantal belangrijke beleidsontwikkelingen en lichten we in meer beschrijvende zin toe welke knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering daarnaast voorzien worden, maar door het ontbreken van het financiële meerjarenperspectief in deze Perspectiefnota niet van concrete dekking voorzien kunnen worden. In een aantal gevallen is dekking wel mogelijk vanuit een bestemmingsreserve of bestaande middelen, zoals met name bij duurzaamheid.

3.1 EEN DUURZAAM ARNHEM

76% van de Digipanelleden vindt het (heel) belangrijk dat Arnhem de komende jaren in milieu en klimaat investeert.

Om de klimaatcrisis een halt toe te roepen is een fundamentele verandering noodzakelijk. Voor Arnhem heeft de energietransitie en het toewerken naar een circulaire economie absolute prioriteit en daarom hebben we het klimaatfonds bij de begroting van 2023 voor de komende jaren aangevuld met in totaal € 15 miljoen. Daarnaast zijn ook rijksmiddelen beschikbaar gesteld, in totaal € 2.8 miljoen. Met dit geld kunnen we de energietransitie mede mogelijk maken en beschikken over voldoende geld voor cofinanciering. Ook nemen we maatregelen om de klimaatverandering tegen te gaan en de negatieve milieu-impact en afhankelijkheid van primaire grondstoffen te verminderen.

We dragen ons deel bij aan de klimaatopgave door te sturen op een duurzaam energiesysteem en circulair gebruik van grondstoffen, materialen en producten. Bij onze duurzame ambities past ook het verminderen van het aantal kilogram restafval per persoon. Dit doen we samen met de stad. Bijvoorbeeld door middel van een burgerberaad zodat inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen kunnen meedenken over maatregelen die ook werken.

Wat zou je doen met een miljoen euro?

Digipanellid: *"Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo'n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.)."*

Snelle en effectieve maatregelen zijn nodig om de klimaatcrisis te bestrijden. In de energietransitie is de afgelopen jaren al flink geïnvesteerd en deze zal de komende jaren, met behulp van de aanvulling van het Klimaatfonds, worden geïntensiveerd.

Een circulaire economie is ons ideaalbeeld van een economisch systeem en samenleving waarin we veel minder grondstoffen, materialen en producten gebruiken en waarbij we de grondstoffen die we wel nodig hebben, op een veel duurzamere manier gebruiken. De circulaire economie is niet het doel, maar het middel waardoor consumptie minder negatieve impact heeft op de wereld om ons heen.

Het is onze ambitie om in 2030 voor 50% en in 2050 volledig circulair te zijn. Dit doen we onder meer door bestaande en nieuwe bedrijven die zich bezighouden met innovatie en circulariteit te stimuleren; door het gebruik van nieuwe grondstoffen te reduceren en door het creëren van extra werkgelegenheid. Hierbij geven we als gemeente uiteraard zelf het goede voorbeeld, bijvoorbeeld bij aanbestedingen. We trekken nauw op met onze ondernemers en met vertegenwoordigende organisaties zoals het Platform Binnenstad Arnhem (PBA). De economische weerbaarheid en leefbaarheid van bijvoorbeeld onze binnenstad vraagt om een aanpak waarbij we integraal kijken naar onze visies over wonen, klimaat, verdichting en hoogbouw.

We willen inkoop gebruiken als middel om de lokale economie te versterken, meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen en inclusiviteits- en diversiteitsafspraken te maken met partners. Ook zetten we het in om circulariteit te ontwikkelen en het reduceren van energiegebruik en CO2. Met andere woorden: we willen meer lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen.

Er worden op deze maatschappelijke thema's al goede resultaten geboekt, maar dit gebeurt nog te versnipperd en is onvoldoende in onze werkprocessen geborgd. Om de resultaten op deze maatschappelijke thema's te vergroten, is het noodzakelijk om een werkwijze in de organisatie te verankeren die ervoor zorgt dat deze thema's structureel worden.

Digipanellid: *"Kijk wat in deze tijd belangrijk is voor de inwoners van Arnhem. Misschien iets minder uitgeven aan het voorop lopen in duurzaamheid maar meer investeren in de mensen die nu moeten overleven met de hoge prijzen. En het belonen van groen in tuinen, wijken, de stad. Denk praktisch na en denk goed na voor je je geld uitgeeft. Misschien zijn er belangen te combineren?"*

De energietransitie is primair gericht op het beperken van de opwarming van de aarde. We dragen hieraan bij door de uitstoot van CO_2 te reduceren. In 2050 willen we een klimaatneutrale gemeente zijn. Om de doelen van het Klimaatakkoord te behalen forceren we een trendbreuk. Dit doen we door een forse intensivering van alle lopende en reeds geplande inspanningen zoals die staan in het actieplan New Energy made in Arnhem 2020-2030 en door te focussen op vernieuwing en innovatie.

Voor de regio Arnhem Nijmegen en voor Arnhem zelf vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van energietransitie, duurzaamheid en circulaire economie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Het cluster – en Arnhem als centrum daarvan – wordt nationaal en internationaal erkend en opgezocht vanwege de samenwerking in toonaangevende projecten rond elektriciteits- en waterstoftechnologie en als vestigingslocatie voor ondernemers of professionals in de energiesector. Wat in onze regio aan innovaties wordt bedacht en gemaakt, wordt breed toegepast: in proeftuinen en 'smart energy-hubs' binnen de eigen Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, maar zeker ook op andere plekken in Europa en daarbuiten. Dat maakt Arnhem en de regio tot economische Hotspot Energy binnen Europa. Arnhem kiest daar binnen Hotspot Energy voor een focus op 3 locaties in de stad, te weten Industriepark Kleefse Waard (IPKW), Businesspark Arnhems Buiten en kenniscampus HAN/Van Hall Larenstein. Op deze locaties zal de komende jaren innovatie, kennisontwikkeling en ondernemerschap in het cluster duurzaam groeien.

Crisisaanpak

De afgelopen maanden hebben we voor Arnhemse inwoners de crisisaanpak energiearmoede en bestaanszekerheid opgezet. Voor onze ondernemers is de crisisaanpak "Zet de knop om" ontwikkeld. De komende periode gebruiken we om inwoners en bedrijven die dat nodig hebben, volop te ondersteunen. We intensiveren de aanpak energiearmoede en de campagne Arnhem Aan. Ook gaan we door met de toekomstbestendig wonen-lening en het aanjaagfonds, waarmee inwoners ondersteund worden om (collectief) aan de gang te gaan met verduurzamen.

Ook hebben we extra geld vrijgemaakt voor kinderen en jongeren die in armoede leven, zijn we een pilot gestart voor energiezuinig witgoed via de bijzondere bijstand en hebben we extra aandacht voor onze ondernemers. Veel landelijke regelingen lopen dit jaar af. Tegelijkertijd houden we er rekening mee dat de gevolgen van de energiecrisis nog steeds effect zullen hebben op onze inwoners, zeker in de volgende winter.

Isolatieprogramma

Het isoleren van Arnhemse woningen gaan we versnellen door de Arnhemse Aanpak Woningisolatie. Hierbij richten we ons op particuliere eigenaren, Verenigingen van Eigenaren (VVE's), particuliere verhuurders en woningcorporaties. Dit doen we door voor iedere Arnhemmer een aanbod te kunnen doen, daar waar mogelijk afspraken te maken en te versnellen door vernieuwende werkwijzen te bevorderen en innovaties toe te passen. Bij deze aanpak worden zowel generieke als wijkgerichte instrumenten ingezet. Daarbij worden werkzaamheden en instrumenten gekoppeld aan het tegengaan van energiearmoede. Hierdoor zorgen we dat de energietransitie inclusief is. Ook pakken we elke kans om meer Arnhemmers (betaald of vrijwillig) op te leiden en/of aan het werk te krijgen binnen de energietransitie. Dit is belangrijk omdat er een steeds groter capaciteitstekort dreigt, die de versnelling van het verduurzamen van onze stad zal vertragen.

Ook werken we de transitievisie warmte verder uit met betrekking tot duurzame warmtebronnen en de rol van de gemeente in de warmteketen. We continueren de voorbereiding van de warmtetransitie in de kansrijke buurten (Kronenburg, Elderveld-Noord, Plattenburg, Hoogkamp, All-electric buurten) en betrekken daarbij Arnhemmers wijkgericht. Daarnaast onderzoeken we in Malburgen-Oost, Geitenkamp, Arnhem-West, Presikhaaf, Centrum e.o. welke duurzame warmte oplossingen het meest effectief zijn.

We intensiveren het verduurzamen van bedrijven door een uitrol van de gebiedsgerichte en sectorgerichte aanpak in zogenaamde Green Deals met bedrijven. Deze Green Deals komen voort uit de afgesloten convenanten met werklocaties en/of koepelorganisaties, en gaan niet alleen over energiebesparing maar over duurzaamheid in de volle breedte.

We zetten in op grootschalige opwek van duurzame energie. Zo gaan we op zoek naar een geschikte locatie voor een zonneveld in zoekgebied Deelen, waarbij we rekening houden met andere belangen die in het gebied spelen

zoals natuur, landbouw en recreatie. We onderzoeken of we als gemeente zelf zonnecarports kunnen ontwikkelen. Ook stellen we een uitnodigingskader op voor (zeer) kleine windturbines. Verder zoeken we naar innovaties, zoals modulaire zonnecarports, verticale zonnepanelen, gevelpanelen en smart energy hubs. In deze hubs komen energiestromen samen in een decentraal netwerk, dat de opwek, de opslag en het verbruik steeds in een onderlinge balans brengt.

Verstedelijkingsstrategie

Arnhem groeit en is in trek bij bewoners, bedrijven en bezoekers. Op 1 januari 2023 wonen er in onze stad ruim 165.000 inwoners. Volgens prognoses zal Arnhem in 2030 zo'n 177.000 inwoners tellen, oplopend tot ca. 186.000 inwoners in 2040 (bron: Staat van de Stad 2022). Deze groeicijfers betekenen dat tot 2040 naar schatting 16.000 woningen moeten worden bijgebouwd. Hiervan zijn inmiddels - sinds 2020 - bijna 3.000 woningen ontwikkeld. We kiezen ervoor om deze woningen in de stad te bouwen, dichtbij openbaar vervoer (ov)-locaties en bestaande voorzieningen. Voor elke woning streven we naar een baan erbij. Voorzieningen (zoals zorg, welzijn, sport, ontspanning, cultuur en parken) moeten gelijke tred houden met het groeiend aantal inwoners. Door vergroening van de leefomgeving willen we de leefbaarheid en veiligheid, in het bijzonder in de Arnhem-Oost wijken, verbeteren.

Onze stad heeft veel kwaliteiten waar we trots op zijn en die we willen koesteren. Maar als stad staan we ook voor grote uitdagingen, zoals klimaatverandering. Dat betekent dat we de stad klimaatadaptief zullen moeten maken om te zorgen dat de stad leefbaar is en blijft ondanks het veranderende klimaat. Andere uitdagingen zijn het stimuleren van onze duurzame economie met voldoende werkgelegenheid, het zorgdragen voor een stad met minder kansenongelijkheid, de grote woningbouwopgave en op welke manier we Arnhem goed bereikbaar houden.

Digipanellid: *"Aantrekken van (schone) bedrijvigheid/werkgelegenheid op alle niveaus: voor "moeilijke doelgroepen" tot en met hoog en specialistisch opgeleid. Arnhem blijft achter in vergelijking met Nijmegen, Eindhoven, Den Bosch. Dit betekent op termijn wegtrekken van een deel van de beroepsbevolking en daling van de inkomsten voor de stad."*

Actiever grondbeleid

Bij onze verstedelijkingsopgave past een meer regisserende actieve overheidsrol, dan de rol die Arnhem de afgelopen jaren heeft ingevuld. Hierover is recent een nota Grondbeleid aan uw raad aangeboden. Zowel de groei van de stad als de actieve rolneming voor de gemeente vraagt opschaling en professionalisering van de organisatie zodat dit mogelijk kan worden gemaakt.
Met de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie hebben college en raad de kaders en richting vastgesteld voor een gezonde groei van de Arnhem in de komende 20 jaar. We zien de urgentie van de woningbouwopgave en het momentum om hier samen met het Rijk op te trekken, waarbij we hun steun gedurende een langere periode hard nodig hebben. Door actief te sturen op stedelijke ontwikkeling ontstaan mogelijkheden om de stad te versterken. Tegelijkertijd moeten we ons bewust zijn van de risico's voor de gemeente, het beslag op financiële middelen en de uitvoerbaarheid van grootschalige projecten.

Grootschalige woningbouw- en verdichtingslocaties

In de omgevingsvisie zijn vier gebieden aangewezen waar we deze groei binnenstedelijk willen invullen: Arnhem-Centrum, Arnhem Oost (de Spoorzone), Arnhem Zuid en Arnhem West.

Op basis van de kansen en risico's die zich in de gebieden voordoen, maakt de gemeente plannen en een passende ontwikkelstrategie. Het zwaartepunt qua aantallen woningen in de verstedelijkingsopgave is voorzien in de Spoorzone Arnhem Oost: dit gebied heeft in potentie veel ruimte voor nieuwbouw van woningen, bedrijvigheid, verbeterde mobiliteitsoplossingen en toevoegen van groen. Tegelijkertijd kent dit gebied ook grote uitdagingen in de stedelijke ontwikkeling, zoals de aanwezigheid van het spooremplacement die een barrière vormt.

Spoorzone Arnhem Oost

Ruim de helft van de te bouwen woningen in Arnhem zijn voorzien in Spoorzone Arnhem-Oost. In dit gebied is veel ruimte voor nieuwbouw, verbeterde mobiliteit en meer groen. De afgelopen twee jaar werkten we met het Rijk, de Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland binnen de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley aan de ontwikkeling van het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost. Het besluit van de regio en het Rijk om Spoorzone Arnhem Oost te ontwikkelen is een belangrijke eerste stap als antwoord op de urgentie om meer (betaalbare) woningen te bouwen. Het rijk wil hieraan € 72 miljoen bijdragen en we hebben goede hoop dat het rijk op afzienbare termijn hier bovenop nog extra middelen beschikbaar stelt. Met deze middelen en afspraken kunnen we de woningnood aanpakken, de omgeving vergroenen en meer banen scheppen.

De nadruk ligt bij deze afspraken op de urgente opgave tot en met 2030. Daarom is versnelling van de woningbouwontwikkeling noodzakelijk en hebben we afspraken gemaakt over het gezamenlijk opzetten van een ruimtelijke-, financiële- en ontwikkelstrategie.

Digipanellid: *"Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden."*

Digipanellid: *"Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals Spoorzone, Rijnwijk, station Zuid."*

Het bouwen van vele woningen met bijbehorende voorzieningen vragen forse gemeentelijke inspanningen. Deze vertalen zich naast omvangrijke plankosten ook in een omvangrijke publieke onrendabele top (op basis van landelijke kentallen van gemiddeld €15.000 per woning). Daarnaast zijn voor de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem Oost investeringen nodig die samenhangen met de uitplaatsing van het spooremplacement en bereikbaarheidsmaatregelen. Naast de inzet van Rijk en Provincie vraagt dat om cofinanciering door de gemeente. De opgave voor de gemeente is zowel in uitvoering als in financiële zin fors en vereist een langjarig commitment van zowel raad als college. De betrokkenheid van de raad, inwoners en ondernemers bij deze opgave vinden wij cruciaal.

Binnenstad

Het komende half jaar stellen we een ontwikkelperspectief voor de binnenstad op. Hierin verwoorden we onze visie op de toekomst van de Arnhemse binnenstad en beantwoorden we de vraag: hoe ziet een aantrekkelijke en levendige Arnhemse binnenstad er in 2040 uit. In het perspectief staat integraliteit centraal. Door de opgaven die we hebben op het gebied van verduurzamen, economie, wonen, leefbaarheid, klimaat en groen met elkaar te verbinden, geven we de binnenstad een krachtige impuls. Het perspectief stellen we samen met de stad op en biedt vervolgens de kaders voor nieuwe (transformatie)projecten en ontwikkelingen in de binnenstad. De gebiedsvisies voor het Stadstheater en omgeving/ Bestuurskwartier (ontwikkeling Oostflank) worden opgestart.

Digipanellid: *"Zorg dat we trots zijn op onze stad en daarnaast; zorg dat we opvallen. Ik zie de verloedering en verwaarlozing in de binnenstad toenemen. Veel panden staan leeg en de mensen zien er onverzorgd uit."*

Arnhem Zuid: Kronenburg e.o.

Op basis van het door de raad vastgestelde ontwikkelperspectief wordt gewerkt aan planuitwerking voor de ontwikkeling van het winkelcentrum als onderdeel van een bredere kwaliteitsimpuls aan de leefomgeving met ruimte voor betaalbaar wonen, werken, bereikbaarheid en stedelijke voorzieningen.
Veranderende marktomstandigheden (stijgende rentes en bouwkosten) zetten de haalbaarheid van de businesscase voor deze gebiedsontwikkeling in toenemende mate onder druk.

Arnhem West

In Arnhem West liggen kansen om te komen tot gevarieerde en veerkrachtige wijken in een groene landschappelijke omgeving. De gemeente neemt het komende half jaar het initiatief om te verkennen welke mogelijkheden er zijn om hier vorm aan te geven. Behoud van het unieke landschap, toevoegen van betaalbare koopwoningen en sociale huurwoningen, mobiliteitsoplossingen en passende zorg- en onderwijsvoorzieningen zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Volkshuisvesting

Iedereen heeft recht op een goede en betaalbare woning. Helaas is de praktijk nog steeds anders. Huren in de vrije sector is vaak onbetaalbaar en het kopen van een huis is voor starters en mensen met een gemiddeld inkomen bijna onmogelijk. Ook de wooncrisis vraagt om een radicale omslag.
Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor huurders, doorstroming op de woningmarkt (ook voor bijzondere doelgroepen) en de huisvesting van statushouders. Zo creëren we tijdelijke betaalbare woningen op het Merwedeterrein voor diverse doelgroepen waaronder statushouders.

Digipanellid: *"Betaalbare woningen voor eenpersoonshuishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen."*

Digipanellid: *"Betaalbare woningbouw heeft mijns inziens prioriteit. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen."*

Digipanellid: *"Bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot huis hiervoor in te ruilen."*

Bij het aannemen van het raadsvoorstel voor het realiseren van flexwoningen op het Merwedeterrein heeft de gemeenteraad een motie aangenomen die het college vraagt een sociaal beheerder aan te stellen voor het gebied. Hoewel we nog afspraken over financiering met woningcorporaties dienen te maken met betrekking tot de 'sociale componenten' van de flexwoonontwikkeling bij het Merwedeterrein, en er subsidiekansen liggen bij de Provincie Gelderland, dienen we zelf ook middelen te hebben om voor dit doel in te zetten.

We committeren ons aan de ambitie van het eind 2022 gelanceerde Nationaal Actieplan Dakloosheid: in 2030 heeft iedereen een thuis, met ondersteuning op maat. Waar mogelijk willen we dakloosheid voorkomen. Dit vraagt om integraal werken in de uitvoering samen met ervaringsdeskundigen en met een inclusieve aanpak. Zolang opvang nodig is zorgen we daarvoor, want niemand hoeft onvrijwillig op straat te slapen.

We hechten aan goed verhuurderschap. Om dat te borgen wil het college verhuurdersvergunningen invoeren. Voor een stadsbrede invoering daarvan zullen zo'n 15.000 adressen onder een vergunningsregime vallen. Structureel budget is reeks beschikbaar, maar het opzetten van vergunningverlening- en handhavingregime vraagt ons om een eenmalige investering.

De woonwagenlocatie aan de Bethaniënstraat wordt aangepast en uitgebreid. De grondwal wordt daarbij ook verwijderd (ontgraven, afvoeren en verwerken) en de locatie wordt ingericht als openbaar groen. De kosten zullen hoger zijn door hogere tarieven voor de verwerking van de vrijkomende grond. Dit komt omdat de verhouding tussen te storten grond, te reinigen grond en te hergebruiken grond anders uitvalt doordat veel meer grond moet worden gereinigd dan eerder werd aangenomen. Ook zijn de kosten voor het afvoeren van deze grond hoger dan voorzien. Daarnaast blijkt uit een recente inmeting van de grondwal dat er meer grond uit de grondwal vrijkomt dan eerder werd aangenomen.

Afbouw permanente bewoning vakantieparken

Op een aantal van onze vakantieparken, waaronder Vakantiepark Arnhem, vindt permanente bewoning plaats. Dit is niet toegestaan. Daarom werken we via verschillende instrumenten aan het terugdringen hiervan. Om te voorkomen dat daarna op sommige parken bewoning weer toeneemt is de komende jaren actief toezicht noodzakelijk.

Duurzame Mobiliteit

We hebben een brede mobiliteitsopgave in Arnhem. We willen een goed bereikbare stad zijn. Een stad waar je je snel, veilig en op een prettige manier kan verplaatsen. We richten ons mobiliteitssysteem meer in gericht op voetgangers, fiets en OV. Tegelijkertijd is het belangrijk dat onze stad, voor wie daarvan afhankelijk is, ook goed per auto bereikbaar is.

In Arnhem is verkeersoverlast een steeds groter probleem. Het vele verkeer maakt bovendien dat de luchtkwaliteit op veel plekken in de stad slecht is. Ook laat de bereikbaarheid van de stad te wensen over. Hoewel we oog blijven houden voor degenen die afhankelijk zijn van de auto, komen in de verdeling van de schaarse ruimte op straat eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en daarna pas de auto. Door deze duurzame keuzes te maken, vergroten we de leefbaarheid van de stad.

Digipanellid: *"Auto's uit stadscentrum weren. Volop inzetten op fietsstad. Fijnstof rigoureus omlaag."*

We stellen een nieuw mobiliteitsplan op waarin naast de bereikbaarheid van de stad, het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht de uitgangspunten zijn. We kijken naar de verkeersstructuur voor de hele stad en specifiek naar het centrum en de singels. Ook maken we plannen om het aantal auto's in en om de binnenstad terug te dringen en doorgaand verkeer en distributie aanzienlijk te beperken. We koersen aan op een flinke wijziging in het (duurzaam) mobiliteitsbeleid. Hiervoor zullen naar verwachting ook forse investeringen nodig zijn in de infrastructuur (fiets, openbaar vervoer, andere profielen wegen (minder asfalt, lagere snelheden) en hubs. Voor deze investeringen is onvoldoende geld beschikbaar. In het duurzaam mobiliteitsplan zal daar meer inzicht in worden gegeven.

Het Willemsplein is een belangrijke plek in de stad en een grootste OV knelpunt van de provincie Gelderland. Aanpassing is echter duur. De aanpassingen gaan gepaard met grote investeringen die niet alleen het Willemsplein raken, maar ook de hele omgeving tussen Arnhem Centraal en Gele Rijdersplein. Voor dit project is beperkt regulier mobiliteitsbudget voorhanden. We gaan dan ook nadrukkelijk op zoek naar gemeentelijke budgetten, zoals het klimaatfonds, vanuit het programma Radicaal Vergroenen en bijvoorbeeld vanuit Groot Wegenonderhoud.

De aanpak van verkeersveiligheidsknelpunten en de realisatie van schoolzones dragen bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid. Daarnaast is het van belang te blijven investeren in het verduurzamen van mobiliteit.

De fiets is samen met het openbaar vervoer de sleutel tot een schoon, gezond en efficiënt vervoerssysteem. Om ervoor te zorgen dat nog meer mensen de fiets boven de auto verkiezen zijn verkeersveiligheid en goede

infrastructuur van groot belang. Voor de bereikbaarheid van de stad zijn goede snelfietsroutes cruciaal. Hiervoor zijn aanvullende budgetten noodzakelijk, waarbij ook hier nadrukkelijk wordt gezocht naar cofinanciering.

3.2 EEN GROEN ARNHEM

De groene leefomgeving van Arnhem vinden Digipanelleden verreweg het sterkste punt van Arnhem.

Arnhem wil een aantrekkelijke, gezonde, groene woon- en leefomgeving bieden, passend bij het veranderende klimaat, met oog voor biodiversiteit en dierenwelzijn. In onze stad krijgt de natuur alle ruimte omdat zij de basis vormt voor een prettige, gezonde en toekomstbestendige stad.

Het vergroten van de biodiversiteit, het erkennen van de intrinsieke waarden van dieren en het verbeteren van dierenwelzijn krijgt een centrale(re) plek in het beleid. Bijvoorbeeld bij onze eigen inkoop, bij het evenementenbeleid, bij wildbeheer en bij het beheersen van overlast van dieren.

Radicaal groene en toekomstbestendige stad

We kiezen ervoor om Arnhem radicaal te vergroenen, zowel kwantitatief als kwalitatief. Kwantitatief betekent dat de stad voldoet aan de 3-30-300 groennorm (3 significante bomen zichtbaar vanuit elke woning, 30% kroonbedekking per wijk en op 300m loopafstand een park van minimaal 1 hectare) en dat er minimaal 48m² toegankelijk groen per inwoner aanwezig is. Ook qua kwaliteit gaan we voor radicale vergroening wat betekent dat het groen moet bijdragen aan een aantal belangrijke onderwerpen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefbaarheid en gezondheid.

De klimaatverandering begint zich steeds duidelijker te manifesteren. In de komende decennia zullen hitte, wateroverlast en droogte vaker en heviger optreden. Het is daarom nodig om de stad aan te passen op deze nieuwe weersomstandigheden. We vangen de gevolgen van de klimaatverandering op door hittestress, wateroverlast en droogte aan te pakken. Radicaal vergroenen zorgt voor een toekomstbestendige stad waarin het leven voor mens in de stad prettig en gezond blijft.

De natuur en daarmee de biodiversiteit staan onder grote druk. Vanwege de intensieve landbouw neemt de biodiversiteit in het buitengebied steeds verder af; de stedelijke omgeving wordt hierdoor steeds belangrijker voor het ontwikkelen van natuur en biodiversiteit. Onze stad heeft hiervoor ook grote potentie die we maximaal willen benutten. Dat kan door natuurinclusief te bouwen en het aanleggen van stedelijk groen waarin natuurwaarden centraal staan.

Bij het beheer van de bossen en natuurterreinen in ons buitengebied zetten we de natuur op één waarbij via natuurvolgend beheer de terreinen geleidelijk worden omgevormd naar toekomstbestendige, klimaatadaptieve en biodiverse bossen en natuurterreinen. We pakken ruimtelijke kansen ten aanzien van Natuurinclusieve landbouw en natuurontwikkeling door strategische aankopen te doen.

We zijn bezig met een beheervisie parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem en Sonsbeek 125 jaar. Deze wordt binnenkort naar uw raad gestuurd. De parkenvisie kan aanleiding zijn tot extra investeringen.

Leefbaar door vergroenen

Aanwezigheid van groen is essentieel voor de leefbaarheid. Bewoners voelen zich prettiger in een groene omgeving. Radicaal vergroenen is daarom gericht op het realiseren van voldoende groen met een goede kwaliteit en toegankelijkheid voor alle Arnhemmers. Daarnaast biedt het groen goede mogelijkheden voor bewonersparticipatie. Zo willen we de sociale cohesie in wijken vergroten en er ook voor zorgen dat zoveel mogelijk mensen een actieve rol spelen bij het groen in hun woonomgeving.

Digipanellid: *"Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!"*

Digipanellid: *"Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen."*

Naast mentale gezondheid draagt groen ook bij aan lichamelijke en mentale gezondheid. Groen heeft een positief effect op de kwaliteit van lucht, bodem en water. Minstens zo belangrijk is de rol die groen speelt in bewegen. Parken en groene routes en groen in de wijken nodigen uit tot spelen, wandelen, fietsen en sporten en leveren zo een belangrijke bijdrage aan de gezondheid.

In het komende jaar ontwikkelen we de aanpak voor het radicaal vergroenen van onze stad. Daarbij stellen we bijvoorbeeld een lokaal hitteplan op en werken we de klimaatadaptatietoets uit. Ook gaan we zoveel mogelijk en zo divers mogelijk groen toevoegen, onder andere door minimaal 10.000 bomen te planten. Bij de uitvoering van herinrichtingen – zoals die op de Van Muijlwijkstraat, Onderlangs en de Velperweg – kiezen we nadrukkelijk voor kwalitatief groen en ruimte voor mens en dier.

Ook de wijkgroenagenda's vormen een belangrijk onderdeel in het verder vergroenen van de stad. Voor alle wijken wordt daarom, in samenspraak met de bewoners, een wijkgroenagenda opgesteld. Daarin staan de belangrijkste wensen en mogelijkheden voor vergroening in de wijk. Aan de wijkgroenagenda's is een uitvoeringsbudget gekoppeld waarmee de minder complexe maatregelen snel uitgevoerd kunnen worden. In de wijkgroenagenda's wordt ook gekeken naar mogelijkheden voor het koele netwerk en de aanleg van buurtbosjes/parkjes.

Gezonde leefomgeving

Een gezonde, groene en veilige leefomgeving is een belangrijk uitgangspunt in de omgevingsvisie. In 2023 vertalen we dit naar een visie gezonde leefomgeving. We willen voldoen aan de kaderrichtlijn Water en streven naar het behalen van de normen van de WHO. Ook werken we aan de uitvoering van afspraken uit de Luchtagenda.
Om hieraan te kunnen bijdragen willen we deelnemen aan een subsidieregeling voor het verwijderen of onklaar maken van rookgaskanalen. Hiervoor is van de gemeente Arnhem cofinanciering nodig.

Ook monitoren we de voortgang van de milieudoelstellingen. Om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan verstevigen we het milieutoezicht (door de Omgevingsdienst Regio Arnhem, ODRA). Samen met de ODRA werken we aan een gezonde en veilige leefomgeving. Evenals de andere deelnemende gemeenten maken we budget vrij om formatie bij de ODRA aan te stellen. Met deze extra arbeidskrachten kunnen zij werk maken van de coördinatie en afstemming van het gezamenlijk milieubeleid.

Digipanellid: *"Wanneer we thema's als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken, wordt de stad vanzelf wat veiliger. Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen."*

3.3 EEN KANSRIJK ARNHEM

We streven naar een Arnhem waarin al onze inwoners mee kunnen doen en een goed leven kunnen leiden, dat bij ze past. Het hebben van werk of anderszins bijdragen aan de samenleving, is voor ieder mens belangrijk. Mogelijkheden om jezelf te kunnen ontwikkelen en het recht op bestaanszekerheid vinden wij dan ook essentieel.

Ook is het ons doel dat elke Arnhemmer een stabiel en fijn thuis heeft. Dat iedereen woont in een geschikte en betaalbare woning in een buurt met voorzieningen passend bij zijn, haar of hen levensfase en zorgvraag. Iedereen die dat nodig heeft moet een beroep kunnen doen op onderdak en de juiste begeleiding of zorg om prettig en liefst zelfstandig te kunnen wonen. Daarom willen we zo snel mogelijk meer beschikbare, betaalbare en passende woningen toevoegen in gevarieerde wijken met voldoende veerkracht.

Digipanel: *"In sommige wijken van Arnhem heeft maar liefst 25% van de inwoners moeite met rondkomen."*

Bestaanszekerheid

In deze tijden waarin steeds meer mensen in hun bestaanszekerheid worden bedreigd, willen we in een zo vroeg mogelijk stadium in contact komen met inwoners die geldzorgen hebben. Ook willen we voorkomen dat hun geldzorgen problematische schulden worden. Wij willen gerichte preventieplannen maken voor de verschillende doelgroepen en insteken op belangrijke life-events.
Om te zorgen dat alle Arnhemmers kunnen rondkomen, gaan we de komende jaren van onze inkomensregelingen het bereik en de toegankelijkheid verbeteren. We verkennen ook de mogelijkheden om deze regelingen te harmoniseren.

Digipanellid: *"Om Arnhem leefbaar te houden, is het ook belangrijk te kijken naar de groep werkende mensen en niet alles te steken in armoedebeleid."*

We voeren gerichte communicatiecampagnes uit en werken veel samen met ketenpartners. We zorgen dat we op de juiste plekken aanwezig zijn zodat we onze inwoners pro-actief kunnen benaderen met ons hulpaanbod. Op scholen

zetten we in op financieel bewustzijn bij jongeren en het aanleren van financiële vaardigheden (vooral bij de overgang van 18- naar 18+). Daarnaast willen we meer ketenpartners bereiken met de training "Alert op geldzorgen".

Beschut werk

Voor beschut werk hebben we in de Arnhemse begroting (in 2022 en 2023) extra middelen vrijgemaakt en toegevoegd aan het re-integratiebudget. We intensiveren de inzet van beschut werk de komende jaren. Vooralsnog verwachten we niet alle middelen hiervoor nodig te hebben. We stellen voor om de rest van de middelen de komende jaren in de volle breedte in te zetten voor onze inspanningen op het gebied van re-integratie. Dit past bij onze visie dat (de ontwikkeling naar) een passende werkplek voor onze inwoners centraal staat en dat wij doen wat daarvoor nodig is.

Voor inwoners die werken naast de bijstand voeren we een Arnhemse bijverdienpremie in. We helpen mensen in de bijstand om zo goed mogelijk te participeren en zetten daarmee het werk van de afgelopen jaren voort.

Schuldhulpverlening

Schulden zijn een hardnekkig probleem in het leven van veel Arnhemmers. 12% van de Arnhemse huishoudens heeft zelfs problematische schulden. Het hebben van schulden geeft veel stress, gezondheidsproblemen, en vormt een belangrijke belemmering om aan het werk te gaan (en te blijven). Waar het mensen met kinderen betreft, heeft het bovendien enorm veel impact op het gezin. Het college is voornemens de schuldhulpverlening en vroegsignalering weer in eigen beheer uit te voeren. Bij deze overname van activiteiten is warme overdracht van dossiers cruciaal om de dienstverlening voor onze inwoners te continueren en vertrouwen op te bouwen. Daarnaast zal geïnvesteerd moeten worden om medewerkers aan ons te verbinden, de ICT op orde te hebben en bijvoorbeeld werkprocessen voor te bereiden.

In Immerloo starten we een pilot met een radicaal andere schuldenaanpak. Kern van deze aanpak is het direct wegnemen van de schuldenzorg en de proactieve benadering via de zogeheten doorbraakmethode. We zorgen voor een snelle oplossing van de schulden, en helpen daarna inwoners stappen te zetten richting bijvoorbeeld een taalcursus, participatie of werk.

Digipanellid: *"Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen."*

Ervaringsdeskundigen

We hebben de afgelopen tijd onder meer binnen de campagnes Geldzorgen ervaring opgedaan in de samenwerking met ervaringsdeskundigen. Zij hebben meegedacht over de campagnes. Door hun verhaal te vertellen, fungeerden zij als ambassadeur. Ze verlaagden de drempel voor inwoners om hun geldzorgen bespreekbaar te maken. Dit zijn vrij incidentele acties geweest, maar wij willen hier meer gebruik van gaan maken. Dat is ook in lijn met ontwikkelingen binnen het sociaal domein waarin steeds meer aandacht uitgaat naar het inwonersperspectief, en met acties genoemd in beleidsplannen zoals de Armoedeaanpak en de Uitvoeringsagenda Schulddienstverlening.

Daarom zijn we voornemens een pilot te starten waarin een pool van ervaringsdeskundigen wordt gevormd (oftewel: een ervaringsraad) die meedenkt en advies geeft in de ontwikkeling van beleid. In eerste instantie vooral gericht op bestaanszekerheid, maar met de intentie om dit te verbreden naar andere terreinen.

Kinderen en jongeren

We willen jongeren laten opgroeien en opvoeden in een stimulerende en faciliterende omgeving. Een veilige woonomgeving en goede faciliterende onderwijshuisvesting zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Daarom bieden we kinderen en jongeren in heel Arnhem een stevige en kansrijke basis. Per wijk of gebied kijken we of er aan deze basis iets extra moet worden toegevoegd, op basis van wat daar speelt bij gezinnen, kinderen en jongeren.

Onze aanpak voor jongeren richt zich op hun brede omgeving. Daarin spelen ouders, verzorgers, familieleden, vrienden, buurtbewoners, onderwijs, kinder- en jongerenwerk, wijkteams en sportvereniging een belangrijke rol. We stimuleren de ontwikkeling van kinderen en jongeren in brede zin; dus niet alleen hulp bij opgroeien en opvoeden maar in de ontwikkeling naar volwassenheid ook aandacht voor sport, spel, cultuur, kunst, natuur, literatuur, voeding, geld, gezondheid, etc. Zodat kinderen op meerdere manieren kunnen ontdekken waar hun talenten liggen en kansen krijgen om deze te ontwikkelen. Dit doen we met elkaar volgens het principe van de pedagogische wijk, want opvoeden en opgroeien doe je niet alleen: ''It takes Arnhem to raise a child''.

Digipanellid: *"Verantwoordelijkheid ligt niet altijd bij de overheid, maar meer bij ouders."*

De coronacrisis heeft zijn sporen nagelaten. Vooral kinderen merken daarvan de effecten. De voor hun relatief lange periode dat zij zonder leeftijdsgenoten hebben moeten doorbrengen heeft ervoor gezorgd dat er meer en complexere problematiek is. De kinderopvang en scholen merken de effecten. Ook hier werken we hard samen met ketenpartners in de stad om deze ontstane problematiek en achterstanden weg te werken. Bijvoorbeeld via het inzetten van extra dagdelen voorschoolse educatie en het aanbieden van onderwijs achterstandenbeleid op scholen binnen het primair onderwijs. Ook het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) draagt hieraan bij.

De raad heeft via motie 21M105 gevraagd om een campagne om de bewustwording en weerbaarheid van kinderen en jongeren ten aanzien van online seksualiteit bij de tijd te brengen. Om uitvoering te geven aan deze motie wil Arnhem in 2024 starten met een preventiecampagne online seksuele grensoverschrijding. Deze campagne wordt gedekt (€ 168.000 in 2024) vanuit de BR Beschermd en Weerbaar.

Onderwijs

Inclusief en passend onderwijs zijn de randvoorwaarden voor kinderen om hun ontwikkelkansen te kunnen benutten. Om deze te verwezenlijken zetten we ons samen met het onderwijs in om elk kind een passende plek binnen het onderwijs te bieden. Daarbij is het uitgangspunt om achterstanden te voorkomen en waar die onverhoopt toch zijn ontstaan zo snel en vroeg mogelijk weg te werken.

Digipanellid: *"De onderwijshuisvesting moet op orde komen, dit speelt al heel lang. Wellicht iets meer druk om op de grote besturen om wat scholen te fuseren en om snel groeiende nieuwe schoollocaties (die blijkbaar in een behoefte voorzien) beter te faciliteren."*

We stellen een beleidsrijk integraal huisvestingsplan op. In dit plan ondersteunen de schoolgebouwen de inhoudelijke opgave die onderwijs en gemeente met elkaar hebben om kinderen de beste ontwikkelkansen te kunnen bieden. Hiervoor geldt wel een winstwaarschuwing. Op dit moment is er € 3 miljoen per jaar beschikbaar maar de kosten worden hoger als gevolg van het feit dat het nieuwe IHP zowel de scholen in het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs betreft. Daarnaast is er sprake van een sterke stijging van bouwkosten en inflatie. (In het raadsvoorstel over het IHP zullen de verwachtte kosten opgenomen worden).

Wijkgericht werken

Wijkgericht werken heeft in Arnhem met de invoering van de Teams Leefomgeving en 'Van Wijken Weten' al grote stappen gezet, daar bouwen we graag op door. De Koersnota 2.0 wordt in 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd en de implementatie volgt in 2024. Daarbij willen we wijkgericht werken verder een plek geven in de totale werkwijze van de gemeente, ongeacht op welk beleidsterrein. Dat betekent dat we ontwikkelingen, knelpunten en kansen binnen de samenleving integraal oppakken, vanuit het perspectief van de inwoner en passend bij het 'DNA' van het gebied. Al het goede van Van Wijken Weten wordt behouden en we sturen bij waar nodig. Dit doen we samen met de stad.

Digipanellid: *"Teams leefomgeving moeten eigenlijk teams leefbaarheid heten. Zij moeten veel meer actief en aanwezig zijn in de wijk en de communicatie verzorgen naar de inwoners. Nu weten wijken van niets."*

We streven naar veilige wijken met voldoende voorzieningen. Zo gaan we met alle betrokkenen aan de slag met het winkelcentrum Drieslag, waar zorgen over leefbaarheid, veiligheid, sociale cohesie en een rommelige openbare ruimte samenkomen.

Financiële verantwoording wijken

De Begroting, turap en jaarrekening zijn mede opgebouwd op wijkniveau en aan de hand van wijkprogramma's. De kosten over een begrotingsjaar worden aan de hand van een doorbelastingssystematiek verdeeld over deze wijkprogramma's. Het verklaren van afwijkingen en een analyse van de realisatie van de gestelde doelen vindt plaats op wijkniveau én op stadsniveau. Het op deze wijze begroten en verantwoorden leidt echter tot onnodig veel administratieve lasten. Daarnaast draagt het verdelen van kosten over de wijkprogramma's niet bij aan het inzicht in het bereiken van de doelen met de bijbehorende budgetten als geheel. We gaan deze wijze van begroten en verantwoorden evalueren.

Preventief en flankerend welzijnsbeleid

De grote uitdagingen waar Arnhem voor staat, zoals de groeiende stad met een grote woonopgave de huisvesting voor bijzondere doelgroepen, de leefbaarheid en veiligheid in veerkrachtige wijken, een inclusieve samenleving en de (jeugd)zorgvraag van inwoners vragen om preventief en flankerend welzijnsbeleid. Zo willen we onder andere dat de wijken voldoende voorzieningen hebben, kinderen en jongeren die gezond en veilig opgroeien en dat Arnhemmers zich vrij en veilig kunnen bewegen. Ook voor volwassenen die in hun jeugd hun ontwikkelkansen niet volledig konden benutten is het hebben van perspectief essentieel. Beschikken over voldoende basisvaardigheden heeft een grote kwaliteit op alle domeinen van het leven. Vandaar dat er een divers cursusaanbod is voor volwassenen om laaggeletterdheid tegen te gaan.

Deze ambities die de gemeenteraad in de begroting heeft vastgesteld, vragen om een stevige sociale basis aan welzijn. Dit vraagt om een nieuwe blik op welzijn voor Arnhem, om een transformatie van welzijns(subsidie)beleid naar een betere aansluiting bij de complete opgave en begroting. Welzijn, zoals we dat nu kennen, is met bovenstaande onvoldoende meegegroeid en op dit moment nog niet genoeg klaar voor de toekomst. De huidig ingeboekte taakstelling van € 545.000, opgenomen sinds de perspectiefnota 2020, draagt niet bij aan het realiseren van deze ambities. In de Begroting voor 2024 nemen we incidenteel middelen op voor subsidies voor welzijn.

Daarnaast willen we onze subsidieorganisatie en het subsidieproces versterken en- professionaliseren middels het instellen van een zogeheten subsidiehuis. Het anders inrichten van het subsidieproces, het positioneren van het subsidiebureau en tools om monitoring richting subsidiepartners te organiseren, vragen om tijd en middelen.

Buurtconciërges

De verlengde pilot van de buurtconciërges loopt nog tot in 2024. Voor 2024 is dekking aanwezig vanuit het werkinvesteringsfonds, net zoals in 2023. De pilot van de buurtconciërges zal worden geëvalueerd. Op basis van die evaluatie zal een voorstel worden gedaan voor de inzet van buurtconciërges in 2025 en verder.

Nationaal Programma Arnhem-Oost

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost is een integrale, langjarige aanpak die nodig is om de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid aan te pakken. Met het programma werken we ook aan het benutten van het potentieel talent in de stad, zeker nu we door de vergrijzing geconfronteerd worden met krimpend arbeidspotentieel. Daarnaast investeren we hiermee in de sociale samenhang, waarin mensen met elkaar en de omgeving verbonden zijn en daardoor ook elkaar helpen. Sociale samenhang draagt bij aan een betere leefbaarheid in de wijk(en) en voorkomt problemen. De aanpak wordt langs drie lijnen opgebouwd: *Opvoeden en Opgroeien*, een optimale ontwikkeling voor ieder kind (min 9 maanden) en iedere jongere (tot 27 jaar); *Werk en Inkomen*, bestaanszekerheid voor ieder gezin en huishouden en *Wonen en Leven*, leven in een duurzame woning en in een leefbare en veilige buurt.

Het doel is de jeugd in de bij Arnhem-Oost behorende wijken – Presikhaaf, Malburgen, Arnhemse Broek, Klarendal en Geitenkamp – meer perspectief te bieden op een kansrijke maatschappelijk deelname. We willen in één generatie het verschil maken door over een langere periode te zorgen voor gelijke kansen. Zo is bijvoorbeeld op korte termijn op de Geitenkamp meer nodig dan het reguliere jongerenwerk, dat al zeer onder druk heeft gestaan en in de huidige vorm ontoereikend is gebleken. Ook de transformatie van de Vlindertuin naar een broedplaats voor talentontwikkeling ter versterking van de leefbaarheid in de Geitenkamp is nog onvoldoende gerealiseerd.

Veiligheid

De veiligheidsopgave in Arnhem is onverminderd groot, te denken valt aan drugscriminaliteit en wijken met kinderen en jongeren die daarmee te maken hebben, overlast van onberekenbare personen op straat en een toename aan evenementen met een risico op geweld. Dit tegen een achtergrond van toenemende armoede en onzekerheid over de toekomst.

Voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling focussen we ons op drie pijlers: meer inzetten op preventie en vroegsignalering, huiselijk geweld duurzaam stoppen en oplossen, en aandacht voor specifieke doelgroepen. Daarvoor is integrale sturing op zorg en veiligheid en intensieve samenwerking met onze partners uit het zorg-, welzijn- en veiligheidsdomein nodig.

Digipanellid: *"Door falend beleid van vele jaren van de overheid zijn er teveel kwetsbare personen in onze stad die ervoor zorgen dat de veiligheid en leefbaarheid in de stad onder druk komen te staan. Politie heeft er een hoofdtaak aan. We zullen weer meer moeten investeren aan preventie."*

Momenteel worden investeringen in het veiligheidsdomein voor een aanzienlijk deel bekostigd uit incidentele middelen, waarvan een deel door het Rijk. Dit geldt voor de aanpak inzake jeugdcriminaliteit, handhaving,

radicalisering, woonoverlast, seksuele intimidatie en veilige demonstraties, manifestaties en evenementen. Het incidentele karakter van de middelen vormt een aandachtspunt, omdat een lange adem is vereist om het verschil te kunnen maken. Daarnaast zien we dat van de gemeente in toenemende mate aansturing en uitvoeringskracht in de wijken en op straat wordt gevraagd, hetgeen de komende jaren hoogstwaarschijnlijk extra inspanningen met zich mee zal brengen. Ook zal een uitbreiding van de capaciteit voor wet Bibob-toetsing en controle noodzakelijk zijn indien de ambitie om alle vastgoedtransacties hieraan te onderwerpen vast beleid wordt. Daarnaast zal de vervanging van het systeem van camera's die zorgen voor een veilige binnenstad vragen om een extra investering.

Preventieve jeugdbescherming Veilig, Aanwezig, Vertrouwd

In 2022 is besloten structureel invulling te geven aan preventieve jeugdbescherming en de pilot VAV (Veilig, Aanwezig en Vertrouwd) structureel te beleggen. De pilot is succesvol afgerond; het laat zien dat jeugdbeschermingsmaatregelen daadwerkelijk worden voorkomen. Deze structurele verlenging van de pilot konden we dekken uit eerder beschikbaar gestelde (rijks)middelen jeugdzorg.
Met deze (extra) middelen kunnen we de komende 4 jaar jaarlijks tien extra gezinnen in Arnhem geholpen worden. De meerjarige uitbreiding dekken we daarbij uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg.

Integraal accommodatiebeleid

Meer dan een kwart van de Arnhemmers is maatschappelijk actief. In de afgelopen jaren is de wens ontstaan om integraal te kijken naar het gebruik, beheer en exploitatie van accommodaties die vallen onder de definitie 'maatschappelijk'.

Maatschappelijke accommodaties zijn fysieke plekken die sociale cohesie ondersteunen, doordat ontmoeting en verbinding in de wijk en buurt kan plaatsvinden. Ze kunnen gebruikt worden voor onderwijs, culturele activiteiten, sport en/of welzijnsactiviteiten, natuureducatie en bijvoorbeeld dienstverlening in de wijken.

Momenteel worden (gemeentelijke) plekken nog onvoldoende goed benut, of passen ze niet bij de behoefte van inwoners, organisaties en professionals. Voor organisaties als de Kledingbank en Ecovrede bijvoorbeeld is het een voortdurende zoektocht naar passende huisvesting. Door gericht beleid, inspanningen en betere afstemming op elkaar, kunnen we groeien naar een stad waar bijvoorbeeld MFC's, buurthuizen, sportclubs en scholen centrale plekken in de wijk kunnen zijn. Daarom komen we dit jaar met een integraal accommodatiebeleid, waarbij afstemming zal plaatsvinden met het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs dat ook wordt opgesteld.

Sport en bewegen

Sport en bewegen is belangrijk voor jong en oud en draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van Arnhemmers. Om te kunnen blijven voorzien in de sportbehoefte van onze inwoners is het nodig dat er voldoende en kwalitatief goede speelvelden beschikbaar zijn en blijven. In groeiende wijken zijn momenteel verenigingen met een ledenstop vanwege te weinig beschikbare velden. Om dit te voorkomen vragen een aantal locaties om aandacht.

Het hockeyveld waarop hockeyvereniging HCM speelt, is toe aan vervanging. Deze vereniging heeft een groot aantal leden en bedient bovendien een groot aantal jongeren uit de omliggende wijken.

Voetbalvereniging Arnhemse Boys in Schuytgraaf is één van de sterkere (vitalere) verenigingen in Arnhem met een belangrijke functie in de wijk. Afgezien van een tijdelijke kleine dip in ledenaantal in verband met Covid, kent de club sinds een aantal jaar een stabiel ledenaantal van 700 leden. Meer leden kan de club in verband met de capaciteit van de huidige velden niet huisvesten. De meest logische oplossing is om een natuurgrasveld waarvan de Arnhemse Boys gebruik maken, om te zetten naar een (duurzaam) kunstgrasveld. Een kunstgrasveld is namelijk nagenoeg continu bespeelbaar, terwijl een natuurgrasveld maar zeer beperkt bespeeld kan worden in verband met de kwaliteit van het veld. Met deze omzetting zouden de Arnhemse Boys veel meer Arnhemse jeugd kunnen laten voetballen.

71% van de Arnhemse kinderen voldoet niet aan landelijke beweegnorm. In opdracht van de raad (motie 21M103) hebben we onder de noemer 'Het Geheim van Papendal' Arnhemse sportdagen georganiseerd op Papendal. Hierbij is gekozen voor een langduriger traject van dertig weken gedurende het schooljaar 2022-2023, waarbij elke week een andere groep basisschoolleerlingen (groep 6 t/m 8) langskomt op Papendal voor een dagvullend pedagogisch verantwoord lesprogramma, dat breder is dan enkel sport. Gedurende de dag gaan de kinderen onder andere aan de slag met de 'Olympische waarden' (excelleren, respect en vriendschap), gaan ze het 'Olympic Training Centre' ontdekken, ontdekken ze welke sport bij hen zou kunnen passen door het ervaren van verschillende sporten, maken ze kennis met gezonde voeding en ervaren ze ook. Op dit moment wordt gewerkt aan een evaluatie van het traject. Mocht de evaluatie positief zijn dan zouden we het lesprogramma willen verlengen. Uiteraard vraagt dit om budget.

Op dit moment is het echter lastig om deze sportambities te realiseren omdat er nog een structurele taakstelling van € 105.000 uit 2015 open staat, die op de sportbegroting drukt.

Uitbreiding capaciteit opvang dakloosheid

Er is een toename in het aantal dakloze bezoekers. Deze toename wordt veroorzaakt door EU-burgers in combinatie met een toename in het aantal bezoekers met psychiatrische problemen en/of verward gedrag. Hierdoor is er een structurele personele krapte bij het Kruispunt ontstaan. Daarnaast blijkt dat de geleverde extra inzet bij de nachtopvang De Duif tijdens de winterperiode inmiddels voor meerdere jaren benodigd is. De stichting zal hiervoor de personele bezetting moeten uitbreiden. Voor deze uitbreiding bij Kruispunt en De Duif is in 2024 tot en met 2027 € 120.000 per jaar nodig. Tot slot blijkt uit de praktijk dat de capaciteit van de opvanglocaties voor gezinnen al langere tijd onvoldoende is. Samen met het Leger des Heils wordt momenteel gezocht naar een nieuwe locatie voor woonplekken met ambulante begeleiding voor dakloze gezinnen. De verwachting is dat deze uitbreiding voor de periode vanaf 2023 voor de komende jaren nodig is. In de lopende verkenning zijn de kosten vooralsnog geraamd op € 200.000 per jaar. Voor 2023 en 2024 (via overheveling) is budget beschikbaar in de brede aanpak middelen dakloosheid. Dekking voor de jaren 2025 tot en met 2027 kan gerealiseerd worden uit de BR Beschermd en Weerbaar.

De toename van dakloosheid van met name kwetsbare dakloze EU-burgers draagt bij aan de overlast in de binnenstad en parkeergarages. De genomen beheersmaatregelen sorteren nog onvoldoende effect. We willen de dakloosheid oplossen conform het Nationaal Actieplan Dakloosheid en iedereen helpen. Ook deze doelgroep. De noodzaak hiervoor is groot en starten we in 2023 al op. We verwachten voor minimaal 2 jaar aanvullende opvang in Arnhem nodig te hebben en daarmee ook de overlast die wordt ervaren terug te dringen, dit vraagt uiteraard om budget.

3.4 EEN VERBONDEN ARNHEM

Digipanellid: *"Door elkaar en elkaars cultuur te leren kennen zullen we beter samen met elkaar kunnen leven."*

We streven naar een stad waarin Arnhemmers solidair zijn en naar elkaar om kijken. Een stad waar verbindingen worden gelegd door toegankelijk en bereikbare kunst, cultuur en erfgoed. Een stad ook waar iedereen zichzelf kan en mag zijn.

We investeren zowel in de culturele top, het middensegment, makers en ook in de breedtekunst. Voor programmering die zich richt op crossovers, verbinding en vernieuwing is meer geld vrijgemaakt. Zo blijft het aanbod levendig en aantrekkelijk. Belangrijke troef is ook het vergroten van de cultuurdeelname in Arnhem-Zuid door daar meer culturele voorzieningen te realiseren.

Een stad die vooruit wil, heeft ruimte voor mensen met ideeën nodig. Ruimtes voor onderzoek, ontwikkeling en experiment. Zo komt innovatie en vernieuwing tot stand. Een stad waar volop van deze plekken voor onderzoek en experiment voorhanden zijn trekt mensen aan die hierop willen voortbouwen of mee willen liften op het imago dat ontstaat. Zo kan een stad groeien, in aantrekkingskracht en werkgelegenheid. Ook in Arnhem zetten we in op het creëren van plekken in de stad waar kennis en werkpraktijk worden gebundeld en volop interactie ontstaat. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, innovatie en mode. Plekken waar samenwerking kan ontstaan tussen kunst, design, het Arnhemse bedrijfsleven en het onderwijs. Zo ontstaat een gunstig maakklimaat. Het realiseren van meer ruimte in de stad voor deze creatieven is hiervoor een voorname succesfactor.

Op basis van de huidige prognoses (Rapport Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem, Bureau Buiten) dreigt binnen de komende twee jaar een substantieel tekort aan ateliers, werk- en oefenruimtes voor de creatieve en culturele sector in Arnhem van 15.500m2. Handelswijze van het college tot nu toe was om de markt nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen te laten realiseren via een tegemoetkoming in de onderzoeks- en plankosten (plan van Aanpak Huisvesting culturele en creatieve ondernemers). Die werkwijze heeft nog niets opgeleverd. Gezien bovengenoemd cultureel en economisch belang kiest het college er nu voor om zelf een actievere rol te spelen. Het college wil waar nodig strategische gebouwaankopen realiseren en bovendien de financiële ruimte hebben om noodzakelijke investeringen in potentiële creatieve broedplaatsen en atelierruimte mogelijk te maken. Mede zo kunnen huurlasten worden beperkt. Een beoogde strategische aankoop en/of investering is ook een culturele manifestatieruimte of kunsthal van enige omvang. Met het wegvallen van de Cobercofabriek als uitvalsbasis ontbreekt nu een dergelijke centrale plek en voorziening in Arnhem.

Zichtbaar en beleefbaar erfgoed

Arnhem is een prachtige stad met erfgoed om te koesteren. We willen het erfgoed in onze stad zo zichtbaar en beleefbaar mogelijk maken, zodat onze inwoners en bezoekers kunnen stilstaan bij en genieten van waardevolle bouwwerken die van generatie op generatie zijn doorgegeven. We vinden het belangrijk dat ons erfgoed goed beschermd blijft. Om dit te borgen, willen we eerst inzichtelijk maken welk gebouwd erfgoed onze stad rijk is. Dit is eveneens van belang voor de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking treedt en de verstedelijkingsopgaven waar we als stad voor staat. Als we weten over welk gebouwd erfgoed we beschikken, kunnen we kansen benutten en erfgoed als wettelijk vereiste vroegtijdig meewegen in ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom gaan we aan de slag met een

inventarisatie van gebouwd erfgoed zoals waterbouwkundige monumenten (sluizen, gemalen en bruggen) en uiteenlopende gebouwen. Deze inventarisatie wordt opgenomen in een (digitale) Cultuurhistorische Waardenkaart, waarvan ook een publieksversie wordt gemaakt. Voor het op deze manier zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed, trekken we in 2024 incidenteel € 60.000 uit. Hiervoor zetten we de middelen voor de invoering Omgevingswet in.

Ruimhartig en gastvrije opvang

Met alle onrust in de wereld willen we als Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen en gezondheid zodat ze mee kunnen te doen in onze Arnhemse samenleving.

Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, willen we het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) - dat als uitvoerder van het opvangbeleid met onvoldoende opvangcapaciteit kampt – actief ondersteunen bij het vinden van nieuwe locaties.

Met de realisatie van opvanglocatie Schuytgraaf beschikken we in Arnhem over ruim 2000 opvangplekken voor vluchtelingen. Voor het overgrote deel zijn dit tijdelijke plekken. Het is onze ambitie om permanent 2000 plekken beschikbaar te hebben. Dit doel kunnen we in 2027 bereiken door vanaf 2024 jaarlijks 400 permanente plekken te realiseren.

Huisvesting bijzondere doelgroepen

In de Nota Wonen en Zorg, die recent door de raad is vastgesteld, staan onze ambities met betrekking tot de huisvesting van bijzondere doelgroepen. We willen daarom aan de slag met zowel het beter toewijzen en benutten van huisvesting als met het beter spreiden en uitbreiden van het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het ontwikkelen van een tussenvoorziening voor statushouders, uitbreiding van woningen voor extreme overlastgevers, het realiseren van flexwoningen, aankopen en verbouwen van panden (al dan niet voor specifieke doelgroepen, en/of ten behoeve van een betere spreiding over de wijken).

Inclusieve en moderne gemeente

Arnhem wil een inclusieve stad zijn met een inclusieve gemeentelijke organisatie. Een plek waar iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt. En waar iedereen dezelfde kansen heeft.

Dit jaar (1 juli) starten we het herdenkingsjaar voor de afschaffing van de slavernij, 150 jaar geleden. Een belangrijk onderdeel voor Arnhem is het onderzoek naar onze Slavernijgeschiedenis, dat in het najaar zal verschijnen. Naar aanleiding van dit wetenschappelijk onderzoek willen we een programma opzetten om de bewustwording en kennis van het slavernijverleden te vergroten bij inwoners, organisaties en collega's. In dit programma zitten activiteiten met betrekking tot ons gedeelde Koloniaal en Slavernijverleden en de doorwerking daarvan naar het Arnhem van nu.

Arnhem wil niet alleen een inclusieve maar ook een toegankelijke stad zijn. Deze collegeperiode is reeds geld gereserveerd zodat we breder kunnen investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte en ons eigen vastgoed (zoals de sportaccommodaties van het Sportbedrijf, de MFC's en een deel van de verkiezingslocaties).

Daarnaast willen we de toegankelijkheid van bedrijven waar veel consumenten komen verbeteren, zoals de horeca, detailhandel en dienstverlening met een baliefunctie. De raad heeft bij het vaststellen van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST) via een motie verzocht om te onderzoeken of een toegankelijkheidsfonds een bijdrage kan leveren aan het succesvol implementeren van de AST. Met de gelden uit dit fonds kunnen bedrijven waar veel consumenten komen, gedeeltelijke financiering aanvragen voor hun aanpassingen ten behoeve van toegankelijkheid.

Naast inclusief streven we ernaar een moderne gemeente te zijn met een betrouwbare dienstverlening. Inwoners, bezoekers, bedrijven en organisaties willen we vanuit een dienstbare, klantgerichte, open en mensgerichte houding tegemoet treden. De wens is om al bestaande goede praktijken en visies bij elkaar te brengen en nog veel meer dan nu te werken en denken vanuit het perspectief van inwoners en bedrijven.

We willen de kansen op het gebied van dienstverlening naar de inwoner, instellingen en bedrijven beter benutten. Daarom richten we een organisatieprogramma Dienstverlening in en werken we in 2023 aan een visie op de gemeentelijke dienstverlening. Deze visie moet antwoord geven op kaderstellende vragen als: Wat mogen inwoners van ons verwachten? Hoe sluiten we aan bij Europese en landelijke dienstverleningskaders? Hoever gaan we met onze digitalisering? Hoe bieden we ruimte aan toegankelijke dienstverlening voor iedereen? Welke normen hanteren wij en hoe borgen we dat we deze ook echt halen? Begin 2024 verwachten we deze visie aan de raad te kunnen voorleggen. We verwachten voor het hieruit volgende plan van aanpak, de uitvoeringsagenda en de eerste implementatie budget vrij te moeten maken.

Diverse en duurzame evenementen

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn en mogen niet ten koste gaan de natuur. Daarom worden evenementen beter over de stad gespreid. Laagdrempelige en succesvolle evenementen willen we graag behouden. De subsidieregeling wordt herzien waardoor deze evenementen kunnen blijven bestaan.

Digipanellid: *"Minder geld naar de 'prestigieuze' evenementen, met enorm dure curators en 'kunst'. Doe niet te moeilijk over alsmaar een bepaald cachet uit willen stralen als stad, maar biedt aan wat de gewone mens verlangt. Góede evenementen leveren enorm veel geld en aanzien op!!"*

Daarnaast vinden we het belangrijk dat Arnhemse evenementen toegankelijk zijn voor iedereen. Naar aanleiding van de motie 'Maak werk van (dekking voor) de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST) uit november 2019 is een traject gestart om evenementen toegankelijk te maken voor mensen met een anderswerkend lichaam. Hierbij is sinds 2020 een koplopersgroep, bestaande uit evenement- en festivalorganisatoren, betrokken. Voor veel Arnhemmers met een anderswerkend lichaam is het vaak niet mogelijk of moeilijk om evenementen te bezoeken, terwijl de gemeente Arnhem ernaar streeft dat iedereen mee kan doen en dat niemand wordt uitgesloten.

Samen met de koplopersgroep, het Arnhem Platform Chronisch Zieken en Gehandicapten (APCG) is er een checklist toegankelijkheid voor evenementen gemaakt, die organisatoren kunnen gebruiken. We zijn van plan om deze checklist als referentiekader bij subsidie- en vergunningverlening verplicht te stellen. Tijdens een recente bijeenkomst met organisatoren bleek dat zij het toegankelijker maken van hun evenementen omarmden maar dat ze behoefte hebben aan kennis- en ervaringsuitwisseling en contact en begeleiding met ervaringsdeskundigen. Daarom willen we hiervoor een digitale kennisbank inrichten en kennissessies, workshops, netwerkbijeenkomsten en spreekuren organiseren voor de hele evenementensector. Bij de uitvoering hiervan willen we de Cultuur Academy (voorheen Schakel025) en het APCG inschakelen.

Nieuwe vormen van burgerparticipatie

Bij het tot stand komen en de uitvoering van beleid, zetten we nieuwe vormen van burgerparticipatie in, zoals digitale wijkpanels en burgerberaden. De pilot digitale wijkpanels draait in de wijken De Laar en Presikhaaf. Bij de burgerberaden trachten we via loting voor een representatieve afspiegeling van de Arnhemse samenleving. Bij de burgerberaden trachten we via loting voor een representatieve afspiegeling van de Arnhemse samenleving te zorgen.

Ook hebben we sinds november 2022 op initiatief van de raad een kinderburgemeester. Na het eerste jaar, in juni, volgt een tussenevaluatie zodat de bevindingen kunnen worden meegenomen in het selectieproces voor de volgende kinderburgemeester in september.

Digipanellid: *"Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must."*

Digipanellid: *"Betrek de bevolking er echt bij en niet via allerlei "schijncircussen". Communiceer eens eindelijk en wees open en transparant."*

Burgerzaken

De hoeveelheid werk voor Burgerzaken neemt aanzienlijk toe door enerzijds de groei van de bevolking en anderzijds extra taken waarvoor geen volledige compensatie vanuit het Rijk komt. Het extra werk – dat onder meer volgt uit de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit en de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen – vraagt niet alleen meer personeel, maar ook hoger gekwalificeerd en dus duurder personeel.

Naast taken uit deze (wettelijke) verplichtingen, voert Burgerzaken extra werkzaamheden uit voor de registratie van asielzoekers (BRP-straten). Bovendien rekenen we vanaf 2024 op een grote toename van het aantal paspoortaanvragen, omdat paspoorten sinds 2014 voor een periode van 10 jaar geldig zijn. In de begroting is vanaf 2024 al deels rekening gehouden met hieruit volgende hogere legesopbrengsten.

Het budget voor het organiseren van verkiezingen is toe aan actualisatie. Op deze manier hebben we weer een realistisch bedrag beschikbaar waarmee we onder meer ook de gestegen en (onvermijdbare) kosten voor zaken als drukwerk, stembureaus en stembureauleden kunnen financieren.

Ambities met dekking

Een aantal van de hiervoor genoemde ambities kan zoals aangegeven gedekt worden door bestaande budgetten in te zetten of door de inzet vanuit bestemmingsreserves, zodat we kunnen starten met het verwezenlijken van deze ambities. In onderstaande tabel staan de betreffende ambities plus de voorgestelde dekking:

Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	2024	2025	2026	2027	I/S
Motie Online bew ustw ordingsaanpak voor jongeren (21M105)	-168				I
Dekking Online bew ustw ordingsaanpak jongeren uit BR Beschermd en weerbaar	168				I
Investeren in jongerenw erk zw aardere doelgroepen Geitenkamp	-75	-75			I
Vlindertuin Geitenkamp	-75	-75			I
Immerloo Schuldenvrij	-250	-250			I
Dekking jongerenw erk en Vlindertuin Geitenkamp en Immerloo Schuldenvrij uit middelen Arnhem Oost	400	400			I
Implementatie subsidiehuis	-60				I
Dekking implementatie subsidiehuis uit BR WMO & Jeugdzorg	60				I
Preventieve jeugdbescherming Veilig, Aanw ezig, Vertrouwd. Uitbreiding pilot	-180	-180	-180	-180	I
Dekking uit BR Wmo en jeugdzorg: VAV uitbreiding pilot	180	180	180	180	I
Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		-75	-75	-75	I
Dekking uit BR Beschermd en weerbaar: Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		75	75	75	I
Uitbreiding capaciteit Kruispunt en De Duif		-120	-120	-120	I
Uitbreiding gezinsopvang		-200	-200	-200	I
Dekking uitbreiding capaciteit Kruispunt, De Duif en gezinsopvang uit BR Beschermd en w eerbaar		320	320	320	I
Cultuurhistorische Waardenkaart	-60				I
Dekking cultuurhistorische Waardenkaart uit invoeringsbudget Omgevingswet	60				I
Buurtconciërges	-425				I
Buurtconciërges dekking uit WIF	425				I
Buurtconciërges overheveling dekking uit WIF	-425				I
Totaal Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	**-425**	**0**	**0**	**0**	

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl

Rapportage

Digipanelonderzoek

Meedenken over de ambities van de gemeente Arnhem

Opdrachtgever:	Paul Smeulders, wethouder
Opdrachtnemer:	Joost Fledderus, Wilco Liebrand, Renée van Os, Afdeling Informatie (Onderzoek en Statistiek)
Zaaknummer:	144313
Datum:	21-3-2023

Inhoudsopgave

Samenvatting 2
1 Inleiding 3
2 Sterke kanten van Arnhem 4
3 Belangrijke beleidsthema's 6
4 Adviezen aan het college 10
4.1 Inhoudelijke adviezen 10
4.2 Algemene adviezen 13
5 Adviezen over het spreiden van woningen en opvang kwetsbare inwoners 15
5.1 Spreiding woningen 15
5.2 Spreiding opvang kwetsbare inwoners 16
5.3 Adviezen 18

Samenvatting

- **1.161 Digipanelleden** hebben in de periode van 8 februari tot en met 24 februari 2023 meegedacht over de ambities van de gemeente Arnhem.
- **Groen, parken en ligging** zijn volgens de Digipanelleden de sterkste kanten van Arnhem.
- **Onderwijs, leefbaarheid en milieu en klimaat** zijn volgens de Digipanelleden de belangrijkste thema's om de komende jaren in te **investeren.** Ook veiligheid, armoede en gezondheid vinden Digipanelleden belangrijke thema's.
- **1 miljoen euro** investeren Digipanelleden het liefste **in het verbeteren van de leefbaarheid.**
- Als er **bezuinigd** moet worden**,** dan kiezen Digipanelleden het vaakst voor **kunst en cultuur.**
- **55% van de Digipanelleden** is het eens met de stelling dat in **elke Arnhemse wijk de aantallen betaalbare en dure woningen meer in evenwicht moet zijn.**
- **56% van de Digipanelleden vindt het spreiden van kwetsbare inwoners over de stad goed,** ook als dat betekent dat er meer opvang in hun eigen wijk plaatsvindt.
- De Digipanelleden hebben **veel adviezen** meegeven aan het college:
    - Bijna 900 adviezen over thema's die de leden zelf belangrijk vinden.
    - Ruim 700 adviezen over de spreiding van betaalbare en dure woningen en de opvang van kwetsbare inwoners.
- **Al deze adviezen zijn in de bijlage bij dit rapport te lezen.**

1 Inleiding

Ieder jaar maakt de gemeente Arnhem een ‘Perspectiefnota’. Deze nota beschrijft belangrijke ontwikkelingen in de stad en welke invloed deze hebben op de ambities van de gemeente. Dit jaar hebben we de leden van het Digipanel gevraagd om mee te denken over die ambities. Deze rapportage beschrijft de resultaten van dit onderzoek.

Doel en vragen
Het doel van het onderzoek was om adviezen op te halen voor de gemeente, en dan specifiek voor het college. De volgende vragen zijn gesteld:

- Wat zijn volgens u de twee sterkste kenmerken van Arnhem?
- Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?
- Stel, de gemeente moet 1 miljoen euro bezuinigen. Waar zou u dit geld op besparen?
- Hieronder staan een aantal thema's in willekeurige volgorde. Kunt u aangeven hoe belangrijk u deze thema's vindt voor Arnhem om de komende jaren extra in te investeren? [thema’s: armoede, veiligheid, werkgelegenheid, gezondheid, onderwijs, milieu en klimaat, inclusieve samenleving, kunst en cultuur, woningbouw, leefbaarheid]
- Welk advies wilt u het college geven over de aanpak van de thema’s die u belangrijk vindt?

Daarnaast zijn vragen gesteld over de volgende twee onderwerpen:

- de spreiding van woningen voor inwoners met verschillende inkomens over de verschillende Arnhemse wijken;
- de verdeling van opvanglocaties voor kwetsbare inwoners over de verschillende Arnhemse wijken (zoals opvang voor daklozen, ex-gedetineerden, vluchtelingen en inwoners met een psychiatrische aandoening).

Meer dan duizend respondenten
In de periode 8 februari tot en met 24 februari 2023 is het Digipanel via e-mail uitgenodigd het onderzoek. Het Digipanel bestaat uit 3.891 leden. 1.161 Digipanelleden hebben de vragenlijst ingevuld, een respons van 29,8%. Alhoewel het Digipanel niet volledig representatief is voor de gemeente Arnhem, geven de resultaten van het onderzoek wel een goed beeld van wat er leeft in de stad, en wat belangrijke aandachtspunten zijn in relatie tot de Perspectiefnota. We hebben deze groep ‘kritische meedenkers’ bedankt voor hun bijdrage. Zij krijgen de gelegenheid hun advies toe te lichten tijdens de ‘Inspiratiemarkt’ die op 10 mei 2023 plaatsvindt.

Alle adviezen van Digipanelleden zijn te bekijken
Dit rapport geeft een samenvatting van de antwoorden van de Digipanelleden. Voor de antwoorden op de open vragen hebben we ons in de eerste plaats laten leiden door de meest genoemde thema’s. Andere, opvallende antwoorden hebben we ook een plek proberen te geven. We vinden echter elk gegeven antwoord waardevol. Daarom zijn alle antwoorden ook in een bijlage onder elkaar gezet.

2 Sterke kanten van Arnhem

Groen en ligging sterkste kanten van Arnhem volgens het Digipanel
Groen, parken en ligging. Deze sterke punten van Arnhem noemen Digipanelleden het meest. Als we de sterke kanten die genoemd worden in thema's categoriseren, springen er drie thema's uit: leefomgeving, kunst en cultuur, en bereikbaarheid.

- *Leefomgeving*

Binnen het thema leefomgeving noemt veruit de grootste groep Digipanelleden kenmerken die gaan over groen in en rondom de stad. Verschillende 'groene' kenmerken komen aan bod: parken (zoals park Sonsbeek), natuurgebieden (zoals de Veluwe en de Betuwe), de omliggende bossen, het heuvelachtige landschap en de rivieren (zoals de Rijn).

Naast groen wordt ook de aanwezigheid van voldoende voorzieningen vaak genoemd. Specifiek noemen Digipanelleden het compacte gevoel door een gezellige binnenstad die dorps aanvoelt.

- *Kunst en cultuur*

Binnen het thema kunst en cultuur noemen Digipanelleden een grote variatie aan culturele kenmerken van Arnhem. Digipanelleden beschrijven de algemenere kenmerken zoals de historie, de kunst en de mode in Arnhem. Het overige deel noemt specifiekere culturele instellingen: van Burgers Zoo, Vitesse en het Openlucht Museum tot de herdenkingen rondom de Tweede Wereldoorlog (Airborne) en de John Frostbrug als icoon.

- *Bereikbaarheid*

Tot slot wordt binnen het thema bereikbaarheid de (centrale) ligging het meest genoemd als een van de belangrijkste kenmerken van Arnhem. De trolleybussen staan op de tweede plek en daarna volgen goede bereikbaarheid en goede verbindingen via het openbaar vervoer.

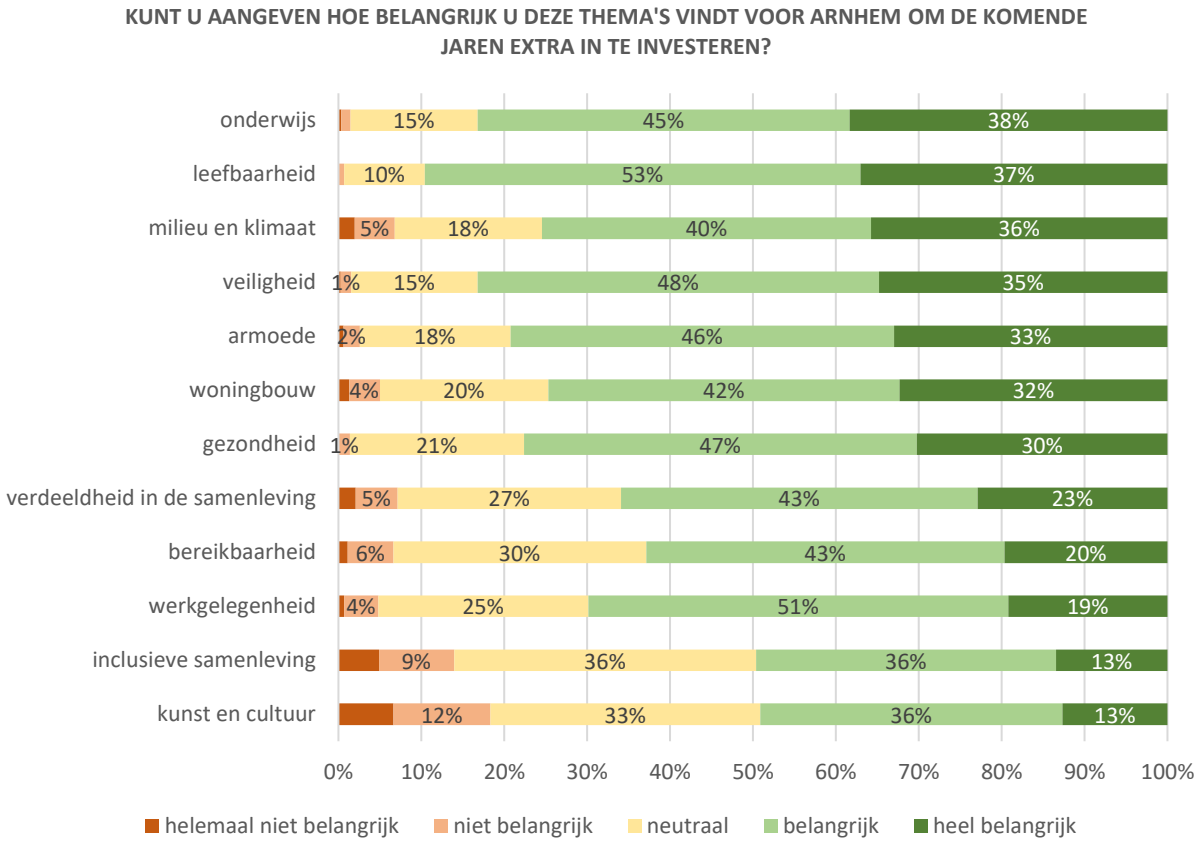
De wordcloud op de volgende pagina vat de door het Digipanel gegeven antwoorden op de vraag 'wat zijn volgens u de twee belangrijkste kenmerken van Arnhem?' visueel samen.

Figuur 1. Wat zijn volgens u de twee belangrijkste kenmerken van Arnhem? n=1.084, in totaal 2.038 antwoorden

3 Belangrijke beleidsthema's

Onderwijs, leefbaarheid en milieu en klimaat het belangrijkst volgens het Digipanel
De grootste groep Digipanelleden vindt het heel belangrijk om te investeren in onderwijs (38%). Kort daarop volgen de thema's leefbaarheid (37%), milieu en klimaat (36%) en veiligheid (35%). Over het thema leefbaarheid is de meeste overeenstemming: negen op de tien Digipanelleden vindt dit thema belangrijk of heel belangrijk. Het minst vaak noemen Digipanelleden de thema's kunst en cultuur (13%) en inclusieve samenleving (13%) als (heel) belangrijk om in te investeren. Zie figuur 2 en bijbehorende tabel 1.[1]

Figuur 2. De belangrijkste thema's om de komende jaren in te investeren volgens Digipanelleden (n=1.161)

[1] De tabel is toegevoegd zodat screenreaders die gebruikt worden door blinden en slechtzienden de resultaten goed kunnen lezen.

Tabel 1. De belangrijkste thema's om de komende jaren in te investeren volgens Digipanelleden (n=1.161)

	helemaal niet belangrijk	niet belangrijk	neutraal	belangrijk	heel belangrijk
kunst en cultuur	7%	12%	33%	36%	13%
inclusieve samenleving	5%	9%	36%	36%	13%
werkgelegenheid	1%	4%	25%	51%	19%
bereikbaarheid	1%	6%	30%	43%	20%
verdeeldheid in de samenleving	2%	5%	27%	43%	23%
gezondheid	0%	1%	21%	47%	30%
woningbouw	1%	4%	20%	42%	32%
armoede	1%	2%	18%	46%	33%
veiligheid	0%	1%	15%	48%	35%
milieu en klimaat	2%	5%	18%	40%	36%
leefbaarheid	0%	1%	10%	53%	37%
onderwijs	0%	1%	15%	45%	38%

Digipanelleden besteden 1 miljoen euro het liefst aan verbeteren van de leefbaarheid
'Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?' Als antwoord op deze vraag geven de meeste Digipanelleden aan om dit bedrag uit te geven aan de leefbaarheid van Arnhem. Een deel richt zich op groen. Een ander deel focust op het verbeteren van bepaalde wijken.

"Verbeteren van de leefbaarheid in (achterstand)wijken. Leer van het verleden en zie wat bijvoorbeeld een financiële injectie betekend heeft voor een wijk als Klarendal. Van een achterstandswijk tot een hippe woonomgeving voor zowel nieuwe als de oorspronkelijke bewoners."

Verder zou een groot deel van de Digipanelleden een miljoen uitgeven aan het bestrijden van armoede in de stad. Een deel legt de focus op betaalbare woningen en gezondheidzorg. Een ander deel vindt vooral kansengelijkheid belangrijk.

"Armoede bestrijden door wellicht een werkgroep met een goede doorsnede van de samenleving hierover met elkaar in gesprek te laten gaan en als een soort denktank te laten fungeren. En daar geld aan te besteden, wellicht samenwerking met Collectief Kapitaal[2]."

Andere Digipanelleden zetten een miljoen euro liever in om de klimaatdoelstellingen te halen. Ook zien een aantal leden kansen om uitgaven aan klimaat en duurzaamheid te combineren met andere thema's die tegelijkertijd aangepakt kunnen worden, zoals leefbaarheid en armoede.

[2] Zie Collectief Kapitaal.

“Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo’n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.).”

Weer een ander deel van de Digipanelleden willen het geldbedrag uitgeven aan woningbouw. Digipanelleden vinden betaalbare woningen en een goede doorstroom belangrijk.

“Betaalbare woningen voor eenpersoonshuishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen.”

Als het moet, geven Digipanelleden de voorkeur aan bezuinigen op kunst en cultuur
Digipanelleden noemen kunst en cultuur relatief vaak als een mogelijke kans om te bezuinigen. Veel Digipanelleden geven in hun antwoord hierbij wel aan dat ze dit een vervelende bezuiniging vinden.

“Kunst en cultuur is belangrijk, maar er is al veel geld aan uitgegeven. In de huidige situatie van armoede voor veel bewoners mag het denk ik wat soberder, bijvoorbeeld verbouwing theater. Dat moet gebeuren maar na een nieuw Musis en Focus is een sobere en bescheiden verbouwing gepast.”

Verder noemt een groot deel van de Digipanelleden het thema klimaat en duurzaamheid om op te bezuinigen als het moet. Hoewel dit ook een thema is waarin veel Digipanelleden juist graag extra uitgaven naar toe zien gaan, vindt een andere groep dat de uitgaven van Arnhem een druppel op de gloeiende plaat zijn.

“Met kritisch kijken naar alles wat onder de noemer klimaat valt en vervolgens terughoudend zijn met geld daarvoor. Het lijkt een wedstrijd te worden van het beste jongetje van de klas! Als gemeente zelf zou ik zelf soberheid aanwenden in bijvoorbeeld recepties, vergoedingen, subsidies en alle representatieve zaken.”

Ook zien sommige Digipanelleden kansen om te bezuinigen op allerlei soorten subsidies. Deze subsidies raken meerdere beleidsthema’s en de Digipanelleden willen hier via twee manieren op bezuinigen. De eerste manier die genoemd wordt is het helemaal schrappen van bepaalde subsidies. Digipanelleden noemen bijvoorbeeld subsidies voor bedrijven, culturele instellingen en duurzaamheidssubsidies. Panelleden geven bijvoorbeeld aan dat bedrijven die subsidies niet nodig hebben om financieel gezond te blijven, of noemen dat bedrijven geen subsidies zouden moeten krijgen als ze niet aan de klimaateisen voldoen.

“Ik zou bezuinigen op het geven van subsidies aan individuen en instellingen die voldoende draagkracht hebben om zelf te investeren. Dus geen algemene subsidies verstrekken, maar alleen met een duidelijke doelgroep voor ogen.”

“Stoppen met subsidies voor bedrijven en projecten met fossiele energie: meer hergebruik, minder vernieuwing (bijvoorbeeld voor woningenproject Kronenburg). Hogere belastingen voor vervuilende bedrijven & getrapte belastingen naar inkomen.”

Ten slotte zouden sommige Digipanelleden willen bezuinigen op ambtenaren. Ze zouden graag minder bureaucreatie zien, waardoor het ambtenarenapparaat kleiner kan worden in hun ogen. Ze zien mogelijkheden door bepaalde controles of administratieve handelingen af te schaffen.

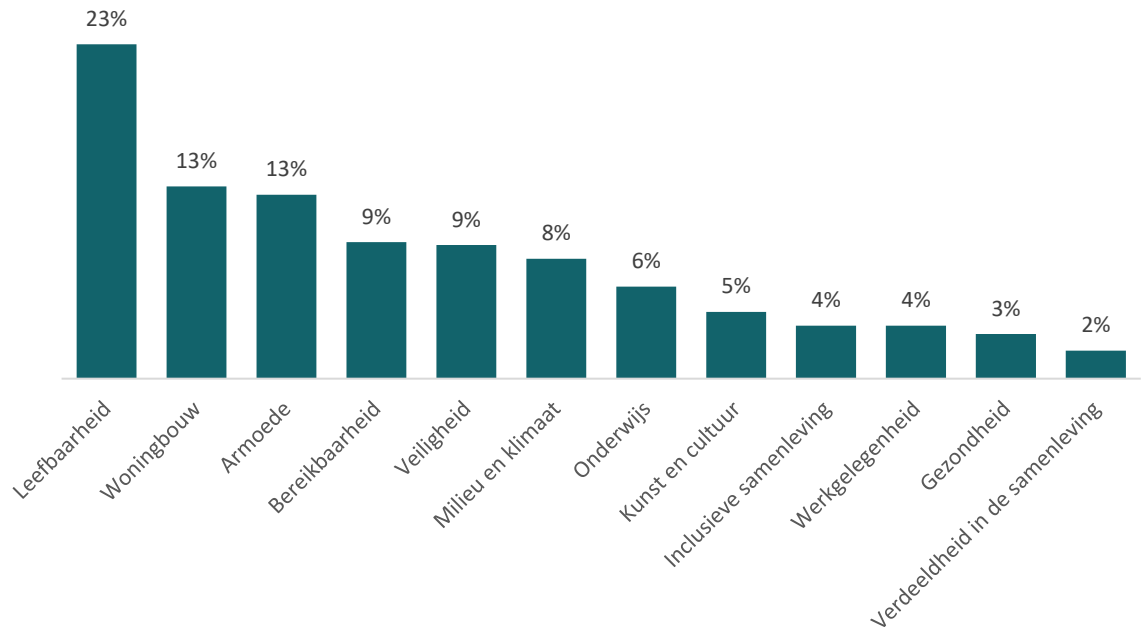
“Verder zou ik bezuinigen op het ambtenarenapparaat door controle op bijvoorbeeld werklozen af te schaffen en überhaupt door uit te gaan van het goede van de mens en niet van het slechte.”

4 Adviezen aan het college

Aan de Digipanelleden is gevraagd welk advies ze het college willen geven over de aanpak van de thema's die ze belangrijk vinden. Bijna 900 Digipanelleden hebben een advies opgeschreven. De adviezen zijn opgedeeld in inhoudelijke adviezen die betrekking hebben op specifieke beleidsthema's en adviezen die meer algemeen van aard zijn – bijvoorbeeld omdat het gaat over het betrekken van inwoners en de politiek-bestuurlijke cultuur in Arnhem.

4.1 Inhoudelijke adviezen

Inhoudelijke adviezen gaan vooral over leefbaarheid, woningbouw en armoede
Als eerste stap in de analyse hebben we de inhoudelijke adviezen van Digipanelleden gegroepeerd per thema's (waar gaat het advies inhoudelijk over?). Het gaat om een ruwe indeling – veel adviezen hebben een overlap. Figuur 3 moet daarom alleen als indicatie worden beschouwd. Hieronder worden de drie meest genoemde thema's waarop Digipanelleden advies hebben gegeven uitgelicht. Het totaaloverzicht van adviezen is te vinden in de open antwoorden bijlage van dit rapport.

Figuur 3. Adviezen aan het college onderverdeeld naar thema's – sommige antwoorden zijn onderverdeeld in meerdere thema's, waardoor het totaal meer dan 100% is (n=877)

- *Leefbaarheid*

De meeste Digipanelleden (23%) geven advies over onderwerpen binnen het thema leefbaarheid. Digipanelleden leggen de grootste nadruk op groen. Digipanelleden adviseren met name om te (blijven) focussen op meer groen en ervoor te zorgen dat dit altijd bovenaan de agenda staat.

"Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!"

“Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen.”

Enkele respondenten geven een tegenovergesteld advies en vinden dat groen niet altijd de focus moet hebben.

“Zet groen niet altijd helemaal bovenaan, maar maak echt integrale plannen.”

Digipanelleden adviseren ook over de samenhang tussen leefbaarheid en de andere thema’s. Digipanelleden geven aan dat leefbaarheid afhankelijk is van onderwerpen zoals woningbouw, armoede, onderwijs, veiligheid en bereikbaarheid.

“Focus op de menselijke en gemeentelijk schaal. Pak de tastbare dingen aan die de stad leefbaar maken, zoals betaalbare woningen, goed onderwijs, aantrekkelijke cultuur, een mooi straatbeeld en parken.”

“Wanneer we thema’s als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken wordt de stad vanzelf wat veiliger. Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen.”

Digipanelleden geven ook adviezen over bepaalde wijken. Deze adviezen zijn voornamelijk gericht op het verbeteren van achterstandswijken of een wijkgerichte aanpak in samenspraak met de inwoners opzetten.

“Per wijk in Arnhem bezien wat en waar van toepassing is en dan met een wijkinitiatief actie ondernemen.”

“Het is opmerkelijk dat ik veel lees over tegelwippen en vergroening van de binnenstad, maar in de nieuwe buurten in Schuyfgraaf worden niet of nauwlijks bomen gepland en in de tuinen verschijnen alleen maar meer tegels en kunstgras.”

- *Woningbouw*

Als het gaat om woningbouw adviseren Digipanelleden om in te zetten op meer woningbouw, een goede doorstroom, betaalbare woningen en een integrale aanpak.

“Betaalbare woningbouw heeft mijns inziens prioriteit. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen.”

“Bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot huis hiervoor in te ruilen.”

Ook geven Digipanelleden adviezen over de mate waarin hoogbouw moet worden ingezet. Een deel van de Digipanelleden adviseert om grootstedelijk te denken en meer hoogbouw te realiseren.

"Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden."

"Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals Spoorzone, Rijnwijk, station Zuid."

Een ander deel van de Digipanelleden adviseert juist om niet te focussen op hoogbouw.

"Aanvaard dat Arnhem een provinciestad is, gekenmerkt door laagbouw. Maak er geen Manhattan van, dat lukt toch niet."

"Woningbouw vind ik belangrijk om in te investeren als het gaat om duurzaam bouwen van kleine huizen in bestaand gebied. Dus niet in groene gebieden en geen kasten van huizen, dat kan gewoon niet meer in deze tijd vind ik."

- *Armoede*

Digipanelleden adviseren om armoede te bestrijden door middel van een integrale aanpak. Zij geven aan: "Het begint bij investeren in onderwijs en betaalbare woningen." Digipanelleden geven aan dat dit niet alleen respectvol is, maar ook lagere zorgkosten tot gevolg heeft. Verder kan armoede bestrijden er ook toe leiden dat de tweedeling in de samenleving kleiner wordt, zo geven zij aan:

"Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen."

"Mensen uit de armoede helpen geeft hun eigenwaarde en zelfbeschikking terug en werkt door op allerlei andere thema's zoals gezondheid, leefbaarheid en verdeeldheid"

Digipanelleden uiten ook nieuwe ideeën om armoede te bestrijden. Zo zou er extra ondersteuning via bijvoorbeeld ruimhartige schuldhulpverlening ingezet kunnen worden of

kunnen dagelijkse uitgaven goedkoper gemaakt worden zoals het openbaar vervoer gratis maken voor lage inkomens.

"Ook openbaar vervoer is belangrijk, en wordt alsmaar duurder: start een proef om mensen met een laag inkomen gratis in de bus te laten rijden."

"Werk aan de verborgen armoede zowel met ondersteuning voor opleidingen (zodat men meer kans maakt op de arbeidsmarkt) als met een ruimhartige schuldhulp. Geef mensen echte oplossingen en begeleiding. Dat vergroot de kans dat ze er uit komen. En in het kielzog zal gezondheid en sociale veiligheid ook verbeteren. (hoop ik)."

4.2 Algemene adviezen

Algemene adviezen: pak problemen aan, betrek inwoners en toon bestuurlijke daadkracht

De algemene adviezen bestaan vooral uit oproepen tot actie, adviezen om inwoners meer te betrekken, of opmerkingen over de bestuurlijke insteek of de visie van het huidige college.

- *Actiekreten*

Verschillende Digipanelleden roepen in korte kreten op tot actie. Deze adviezen gaan vaak gepaard met een dringende of kritische ondertoon.

"Betere plannen, problemen aanpakken met goede oplossingen. Geen pappen en nathouden."

Het overige deel wil het college met hun advies vooral een hart onder de riem steken, en adviseert hen om de huidige koers vast te houden.

"Ga verder met de al ingeslagen weg."

- *Inwoners betrekken*

Digipanelleden adviseren het college om (meer) te luisteren naar inwoners en om (meer) met hen in gesprek te gaan. Digipanelleden vinden dat inwoners betrekken ervoor zorgt dat nieuw beleid beter aansluit op de wensen van de burgers.

"Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must."

"Ik ben leerkracht en heb dagelijks te maken met de aankomende pubers. Graag eens echt gaan praten en luisteren naar leerkrachten, zij kunnen u heel goed vertellen wat nu echt belangrijk is!!!"

- *Bestuurlijke insteek*

Een deel van de Digipanelleden maakt opmerkingen over de bestuurlijke insteek van het huidige college. Digipanelleden adviseren het college om duidelijke kaders te stellen en de impact op de lange termijn mee te nemen bij het opstellen van nieuw beleid. Ook worden er adviezen gegeven over de stijl van besturen.

"Durf impopulaire maatregelen te nemen t.b.v. verbeteren samenleving. Bijv. bezuinigen op cultuur om armoede te bestrijden of bereikbaarheid minder te maken om vergroening mogelijk te maken."

Ook adviseert een enkeling over hoe het college eventueel gedrag van inwoners kan veranderen:

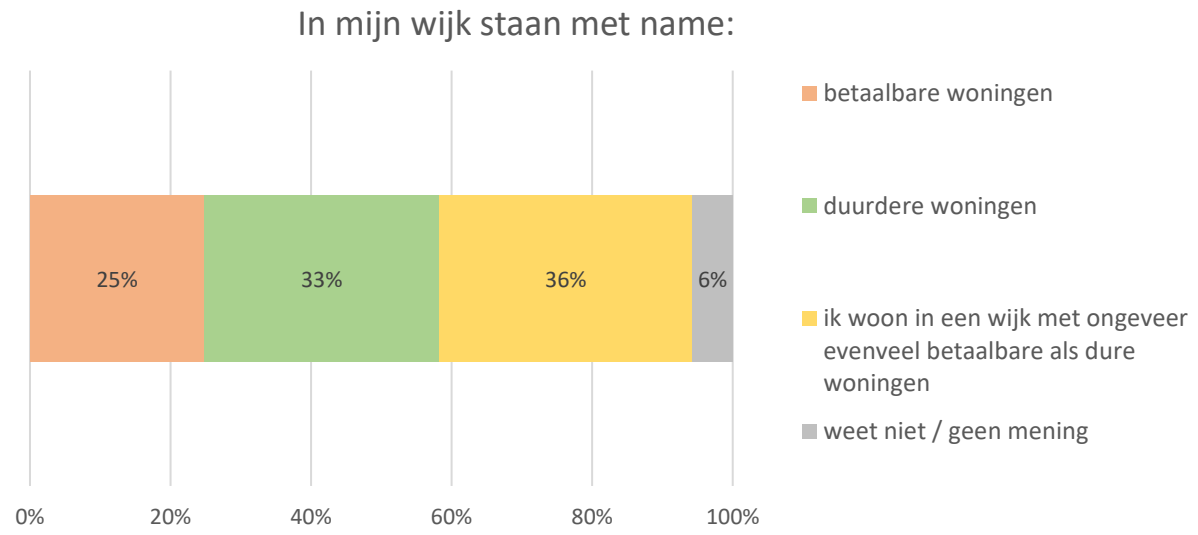
"Zorg voor een positieve prikkel om gedrag van inwoners te veranderen. Geef bijvoorbeeld docenten, politie, verpleegkundigen gratis gas en electra."

5 Adviezen over het spreiden van woningen en opvang kwetsbare inwoners

Aan Digipanelleden is ook advies gevraagd over twee specifieke vragen. Deze gaan over de spreiding van woningen voor verschillende inkomensgroepen en over de spreiding van voorzieningen voor kwetsbare inwoners. Het gaat dan bijvoorbeeld om buurthuizen, opvang van kwetsbare inwoners zoals daklozen, ex-gedetineerden, vluchtelingen en inwoners met een psychiatrische aandoening.

5.1 Spreiding woningen

Eerst is gevraagd naar de huidige samenstelling van de wijk waar Digipanelleden wonen (zie Figuur 4, Tabel 2). Eén derde van de Digipanelleden geeft aan in een wijk met duurdere woningen te wonen. Hier staat tegenover dat een kwart van de Digipanelleden aangeeft in een wijk met betaalbare woningen te wonen. Het overige deel (36%) geeft aan in een wijk met ongeveer evenveel betaalbare als dure woningen te wonen.

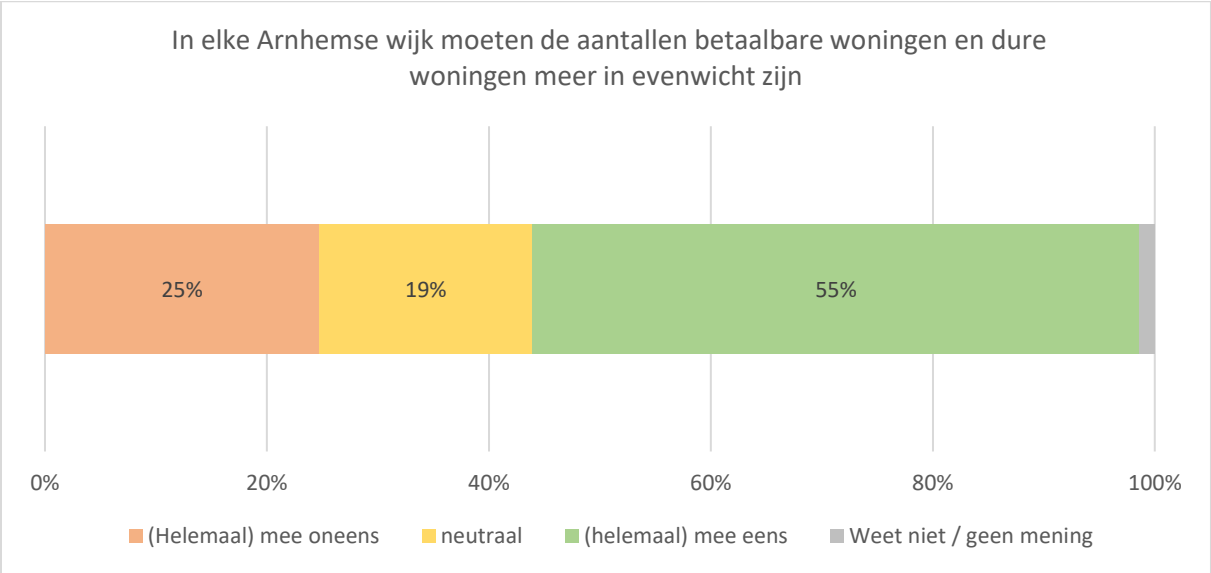
Figuur 4. De samenstelling van woningen in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

Tabel 2. De samenstelling van woningen in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

	Aantal	Percentage
betaalbare woningen	288	25%
duurdere woningen	388	33%
ik woon in een wijk met ongeveer evenveel betaalbare als dure woningen	419	36%
weet niet / geen mening	66	6%

55% van de Digipanelleden is het eens met de stelling dat in elke Arnhemse wijk de aantallen betaalbare en dure woningen meer in evenwicht moeten zijn (Figuur 5, Tabel 3). Digipanelleden zijn het hier vaker mee eens als ze vinden dat ze in een wijk wonen met meer betaalbare woningen of evenveel betaalbare als duurdere woningen (61% / 57,8%). Van de

Digipanelleden die vinden dat ze in een wijk met meer duurdere woningen wonen, is het 47% eens met deze stelling.

Figuur 5. De mening van Digipanelleden over de spreiding van het aantal betaalbare woningen en dure woningen in alle wijken (n=1.161).

Tabel 3. De mening van Digipanelleden over de spreiding van het aantal betaalbare woningen en dure woningen in alle wijken (n=1.161).

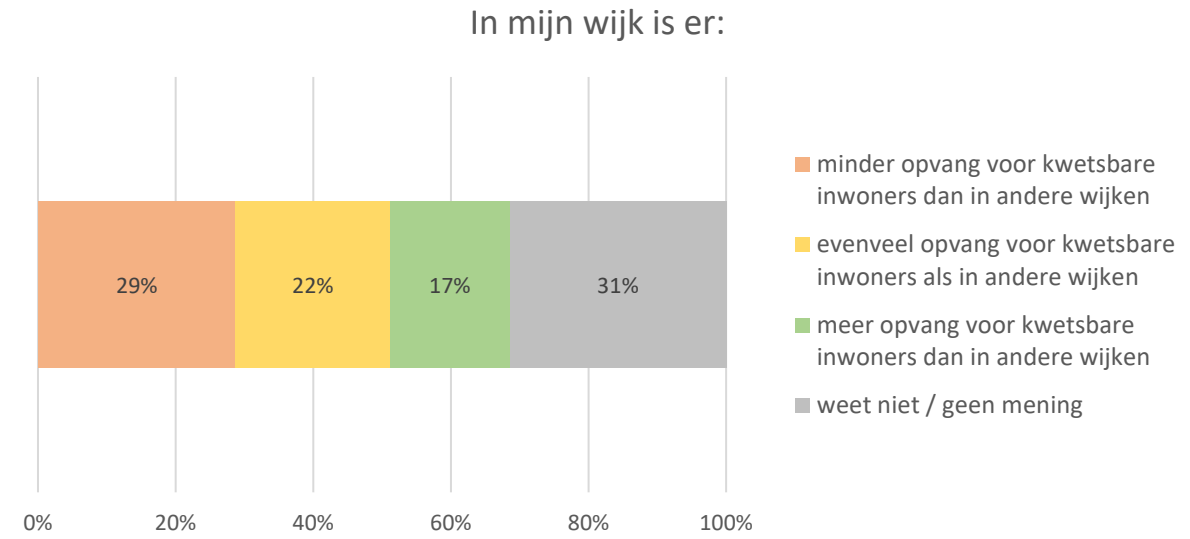
	(helemaal) mee oneens	neutraal	(helemaal) mee eens	Weet niet / geen mening
In elke Arnhemse wijk moeten de aantallen betaalbare woningen en dure woningen meer in evenwicht zijn	25%	19%	55%	1%

5.2 Spreiding opvang kwetsbare inwoners

Zoals gezegd is aan Digipanelleden gevraagd hoe zij de opvang voor kwetsbare inwoners in hun wijk ervaren in vergelijking met andere wijken. Er zijn twee stellingen voorgelegd:

- *"In mijn wijk is er meer opvang van kwetsbare inwoners dan in andere wijken."*
- *"Het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad is goed, ook als dat betekent dat er meer opvang in mijn eigen wijk plaatsvindt."*

Uit de antwoorden op de eerste stelling blijkt dat de grootste groep respondenten (29%) het idee heeft dat er minder opvang voor kwetsbare inwoners in hun eigen wijk is in vergelijking met andere wijken (Figuur 6, Tabel 4). Hier tegenover staan respondenten (17%) die het idee hebben dat er meer opvang voor kwetsbare inwoners is in hun wijk dan in andere wijken.

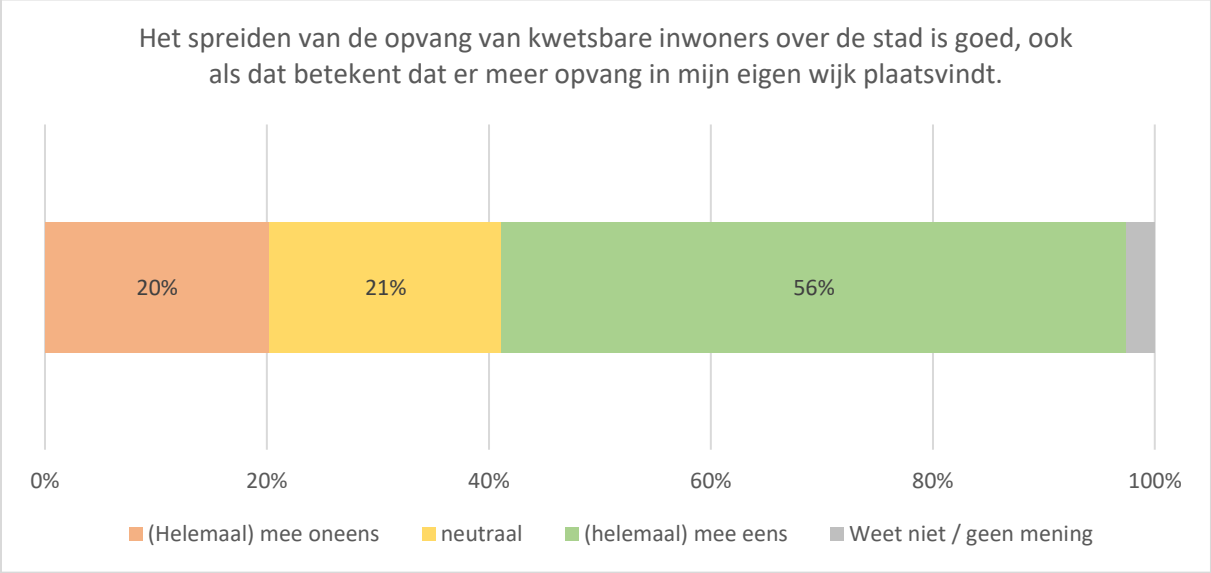

Figuur 6. De mate van opvang kwetsbare inwoners in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

Tabel 4. De mate van opvang kwetsbare inwoners in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

	Aantal	Percentage
minder opvang voor kwetsbare inwoners dan in andere wijken	334	29%
evenveel opvang voor kwetsbare inwoners als in andere wijken	260	22%
meer opvang voor kwetsbare inwoners dan in andere wijken	202	17%
weet niet / geen mening	365	31%

De meerderheid van de Digipanelleden (56%) staat positief tegenover het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad. 20% is negatief. Het maakt hierbij niet uit of Digipanelleden vinden dat ze in een wijk wonen waar al meer of juist minder opvang van kwetsbare inwoners is: voor beide groepen geldt dat 56% positief tegenover het spreiden van opvang van kwetsbare inwoners over de stad is.

Figuur 7. De mening van Digipanelleden over de spreiding van opvang kwetsbare inwoners in de stad (n=1.161).

Tabel 5. De mening van Digipanelleden over de spreiding van opvang kwetsbare inwoners in de stad (n=1.161).

	(helemaal) mee oneens	neutraal	(helemaal) mee eens	Weet niet / geen mening
Het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad is goed, ook als dat betekent dat er meer opvang in mijn eigen wijk plaatsvindt.	20%	21%	56%	3%

5.3 Adviezen

Aansluitend op de voorgaande vragen is Digipanelleden gevraagd om advies te geven voor de opvang van kwetsbare inwoners en de spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad.

- *Kwetsbare inwoners*

Om kwetsbare inwoners goed op te vangen adviseren Digipanelleden om een goed afgebakend plan te hebben om dit te realiseren. Er moet ingezet worden op gerichte plaatsing van de inwoners en dit moet worden gedaan in samenspraak met omwonenden.

"Biedt meer opvang in sterke (duurdere) wijken. Maak een goed gemotiveerd en duidelijk verdeelplan (met de nodige flexibiliteit) over de spreiding, biedt inspraak en leg het vast zodat iedereen weet waar hij/zij aan toe is."

Een ander deel van de Digipanelleden benoemt dat spreiding van kwetsbare inwoners kan helpen meer oog voor elkaar te hebben:

"Belangrijk dat we weer wat meer door elkaar leven en daarom ook oog voor elkaar hebben/met elkaars situatie in aanraking komen. Polarisatie ontstaat als je in een wijk woont met alleen meer hele dure koopwoningen en de ander in een wijk met sociale huur. Dan ontstaan gescheiden werelden die elkaar niet meer kunnen vinden."

Digipanelleden adviseren dat goede begeleiding belangrijk is bij het spreiden van kwetsbare inwoners.

"Ik denk dat begeleiding van deze mensen belangrijk is. Als je ze zonder dit in een willekeurige wijk neerzet gaat het zeker fout. Respect moet van beide kanten komen."

Er zijn ook Digipanelleden die aangeven huiverig te zijn om kwetsbare inwoners meer te spreiden over de wijken. Het kan volgens hen leiden tot bepaalde mate van overlast of verloedering.

"Een relatieve kleine groep sociaal zwakkeren in een villawijk of andersom werkt niet. De sociale verschillen moeten niet te groot zijn om door de meerderheid geaccepteerd te worden. Spreiding is heel belangrijk, maar er moet ergens een evenwicht zijn."

- *Betaalbare/duurdere woningen*

Een deel van de Digipanelleden adviseert om flink in te zetten op de spreiding van betaalbare en dure woningen in de stad. Dit kan gedaan worden door betaalbare woningen niet te verbouwen naar onbetaalbare woningen of in te zetten op de bouw van sociale huurwoningen. Ook worden er oplossingen voorgesteld zoals inzetten op flexwoningen:

"Maak (ambtelijke) ruimte met buurgemeentes voor flexwoningen zodat deze geplaatst kunnen worden rond Arnhem. Flexwoningen zouden betaalbaar en te huur moeten zijn, voor alle leeftijden, met een goede juridische basis."

Een ander deel van de Digipanelleden zet vraagtekens bij het überhaupt kunnen realiseren van betaalbare woningen als gemeente.

"De verhouding betaalbare/dure woningen hangt sterk samen met de plek: in een groene omgeving zijn woningen daardoor automatisch duurder. Het streven naar een balans tussen betaalbaar/duur moet hierom geen doel op zich zijn. Door per wijk/buurt te kijken wat een reële verhouding is ontstaan de meest natuurlijke en logische oplossingen."

1 Wat zijn volgens u de twee sterkste kenmerken van Arnhem?

Cultuur
de gemeente of de stad? onduidelijke vraag. Arnhem is een complete stad
Groen/Grijs
Kunst en cultuur
Natuur, stadsparken
"Bekijkdingen" en historie
"De Genoeglijkste
"grote stad" met "dorpse" kenmerken als schaal, bereikbaarheid en voorzieningenniveau
"Het (Veluwe)groen via de stadsparken bijna in het Centrum
"provinciale stad" (wel alle voorzieningen, maar verder gewoon beetje menselijke maat stad)
(nog) groene stad
(nog) kleinschalig - houden zo!
(nog) veel parken binnen de stad
(Nog) Voldoende cultuur
(toenemende) aandacht voor duurzaamheid en diversiteit
.
7 straatjes met aparte winkeltjes.
A bridge too far
wereldstad' in diversiteit, aanbod, beleving, cultuur
"Ontzettend leuke stad voor het dorp dat het is"
Aan de rand van de Veluwe
Aan de Rijn
aandacht van burgervader.
aandacht voor de groene stad
Aandacht voor klimaatadaptatie / laadinfrastructuur ed.
Aangenaam
Aangenaam
aangename schaalgrootte
Aanleg en onderhoud fietspaden
Aanpak drugscriminaliteit
aantrekkelijk centrum
Aantrekkelijk centrum
aantrekkelijk om te bezoeken bezienswaardigheden enz voldoende
Aantrekkelijke binnenstad
Aantrekkelijke binnenstad
Aantrekkelijke binnenstad
aantrekkelijke stad met veel natuur (Rijnoevers, Meinerswijk), parken (Sonsbeek e.o.) en de Veluwe dichtbij
Aantrekkelijke winkelgebied en groen wandelgebied naast elkaar centrum en sonsbeek
Aardige binnenstad
Aardige mensen
Actieve mensen
activiteiten,gezelligheid
Afwisselende landschappen
Afwisseling
Ahmed Marcouch
Aim struggling with this wall
Airborne

Airborn-monument
Akzo
algemene leefbaarheid
Alle faciliteiten aanwezig
alle voordelen van een grote stad, rijk cultureel aanbod
Alle voorziening maar geen hele grote stad
Alles binnen handbereik
Alles is voorhanden: winkels, voorzieningen
Als bestuur: gemeenteraad niet altijd even zichtbaar, de burgemeester wel
Als stad mooi gelegen aan de voet van de Veluwe
altijd in ontwikkeling
ambtenaren
Anker in en voor regio
Architectuur
Architectuur: nieuwe gebouwen
Armoede
Arnhem een groene stad
Arnhem heeft veel bezienswaardigheden
Arnhem heeft veel natuur om zich heen en tot in het centrum
Arnhem Noord en haar mooie klassieke binnenstad.
Arnhem noord prettig wonen
Arnhem parkenstad
Arnhem spant zich enorm in om de kwetsbare inwoners te ondersteunen
Arnhem staat bekend als groene stad
Assertiviteit bewoners, gebrek aan ontzag voor autoriteiten
atmosfeer binnenstad
Attracties zoals Burgers Bush, Openlucht Museum
Authenticiteit
Authentiek
Authentieke stad
Bakstenen
Bedrijvigheid
behoud van natuur
Bekend om Vitesse
Bekendheid inzake operatie Market Garden
Bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaar
bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
bereikbaarheid met openbaar vervoer

Bereikbaarheid voor auto en openbaar vervoer
Bereikbaarheid, ligging t.o.v. andere steden, ook in Duitsland
Bereikbaarheid, plek van de stad in Nederland
Bereikbaarheid, trein, a12, a50
Bereikbare binnenstad
Besluiteloosheid m.b.t huizenbouw
Best een leuke binnenstad met de beek
Betaalbare gemeente
Betaald voetbal
betrokken
Betrokkenheid
Betrokkenheid bij de burgers via wijkteams
Binnenstad
binnenstad
binnenstad
binnenstad
Binnenstad
binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad (horeca, cultuur e.d.)
Binnenstad onaantrekkelijk gemaakt
Binnenstad.
Bloeiende culturele sector.
Bos (Groen)
Bos en parken
Bos en Stad
Bosrijk
Bosrijk
Bosrijk en heuvelachtig
Bosrijk en parken
Bosrijk en parkrijk
bosrijk, park sonsbeek
Bosrijke omgeving
bossen
Bossen
Bossen in omgeving
Bouwstijl en de aandacht daarvoor
Bruisend
Bruisend centrum
bruisende en compacte binnenstad
Bruisende stad
Bureaucratie: alles volgens regeltjes die bewonersinitiatieven bemoeilijken/ontmoedigen.
Burgemeester
Burgemeester
Burgemeester Marcouch
Burgemeester op de juiste plaats
Burger zoo en openluchtmuseum

Burgerparticipatie
Burgers ZOO
Burgers zoo
Burgers Zoo
Burgers Zoo
Burgers Zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo /openlucht museum
Burgers zoo en OLM
Burgers zoo ennopenluchtmuseum
Busvriendelijk
cafe,s/restaurants
Centraaal station met verbindingen naar alle windstreken
Centraal
Centraal
Centraal
Centraal
Centraal Station is t mooiste van t land
centraal gelegen
centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen (midden Nederland)
Centraal gelegen in het land aan wegen en spoorlijnen.
Centraal gelegen in Nederland met voldoende groen in de buurt
Centraal gelegen stad met natuur wonen en recreatie
centraal gelegen voor mensen uit noord-rijnwestfalen
Centraal gelegen, goed bereikbaar
Centraal gelegen, groene stad
Centraal in het land
Centraal in Nedeland
Centraal in Nederland.
centraal in NL
Centraal tussen bos, hei en vennen: dat maakt ons open en uitnodigend.
centraal voor regio
Centrale / gunstige ligging in Nederland
Centrale ligging
Centrale ligging
centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging

Centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging boven zeeklimaatstijgingsniveau
Centrale ligging en infra
centrale ligging in het land
Centrale ligging in Nederland
Centrale ligging in Nederland
Centrale ligging in provincie en land.
Centrum
Centrum
Centrum : winkelen en evenementen
Centrum met winkels en horeca
Centrumstad
Combi stad en natuurlijke omgeving (Veluwezoom etc.)
Combinatie stad en natuur(omgeving)
compact
Compact
Compact
Compact autoloos centrum
compact centrum waar je leuk kunt winkelen
Compact centrum, gemoedelijk
Compact centrum, gezellig en niet te 'groots'
compact gezellig centrum
Compact historisch stadscentrum
compacte binnenstad
compacte binnenstad
Compacte binnenstad
compacte stad, gezellige sfeer
Compleet qua voorzieningen
complete stad
Complete stad
Concentratie voorzieningen binnenstad
Connectie met parken en natuur
Consequent
creatief
Creatief
Creatief
Creatief
Creatieve stad
Creatieve stad
Creativiteit

Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit door creatieve opleidingen
Criminaliteit
Criminele stad
Cultureel
Cultureel
Cultureel aanbid
Cultureel aanbod
Cultureel aanbod
Cultureel aanbod
Cultureel en creatief
cultureel erfgoed
cultureel innovatief
culturele aanbod
Culturele aanbod
Culturele activiteiten en voorzieningen
Culturele instellingen
Culturele stad
Culturele stad
Culturele voorzieningen
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
cultuur

Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur & natuur
cultuur (historie, modestad)
Cultuur (theater, bands, etc.)
Cultuur in Arnhem-Noord
Cultuur natuur rivier
Cultuur op hoog niveau
cultuur/natuur sterk
Cultuuraanbod
cultuurinstellingen
cultuursector
cultuurstad
cultuurstad
Daadkrachtige burgermeester
Dat er een stad noord en zuid is
Dat het geen Universiteitsstad is.
De (culturele) evenementen
De (groene) vinger structuur
de 'Arnhemse maat'!
De aanwezigheid can de Rijn
De aanwezigheid van het vele groen: de parken
De aanwezigheid van Introdans.
De bereikbaarheid
De bereikbaarheid
De bereikbaarheid door goede aansluiting op het (snel)wegennet en het spoor
de binnenstad
De binnenstad
de bossen er omheen
De brug (Mandela brug)
De bruggen
De Burgemeester.
de burger centraal
De burgervader met zijn PR voor de stad
De combinatie van oude architectuur met het nieuwe deel boven de Rijn
De cultuur
De cultuur in de vorm van makers en plekken (Musis, Rozet etc...)
De diversiteit aan landschap en natuur rond Arnhem.
De geografische ligging.
De gezellige binnenstad
De gezelligheid
De goede bereikbaarheid
De groene omgeving
de groene omgeving
De groene omgeving.
De groene parken en omgeving
De groene vingerstructuur
de grootte - niet te klein, niet te groot

De grote hoeveelheid groen
de grote stadsparken
De gunstige ligging aan de Rijn en de rand vd Veluwe
de gunstige ligging t.o.v. Duitsland en de Randstad
De heuvels en de prachtige groene omgeving/landgoederen.
De John Frostbrig
de John FrostBrug
De kunstensector
De landschappelijke ligging: rivier, stuwwal, bos, natuur
de ligging
de ligging
de ligging aan de Rijn
De ligging aan veel natuur en karakter van een niet te grote stad
de ligging aan Veluwe en rivier
de ligging met al het groen er omheen
De ligging omringd door natuurgebieden
De ligging qua andere steden met de Duitse grens.
De ligging tov de veluwe
De ligging tussen de Rijn en de Veluwe. De vele langoederen/parken.
De ligging tussen de Veluwe en de Rijn, natuur op korte afstand
De ligging tussen veluwe en rivierengebied
De ligging vanwege de mooie natuur rondom Arnhem
de ligging, aan de rand van de natuur
De ligging: de natuur en de randen vd Veluwe
de ligging: midden in het groen en aan de Rijn
De mogelijkheden voor ontspanning: oa. Sonsbeekpark, museum Arnhem, filmhuis, Posttheater, Willemeen
De mooie ligging op grens rivierenland en Veluwe
De mooie ligging tussen Veluwe, Betuwe en Achterhoek
De mooie ligging....in mooie natuuromgeving.
De mooie parken
de mooie stadsparken
De mooiste stad aan de rijn
De nabijheid van veel groen, waardoor veel inwoners een aangenaam woonmilieu ervaren
De Natuur
De natuur n het noorden van de stad
de natuur rondom de stad
de natuur tot bijna in het centrum
De natuurlijke ligging aan de Veluwezoom.
De natuurlijke omgeving
De omgeging
de omgeving
De oude brug
De parken
De parken
De parken
De parken
De parken
De Parken
De parken

De parken
de parken
De parken
De parken en beken.
De parken en de prachtige omgeving
De prachtige natuur
De prachtige natuur in en rond de stad
de prachtige natuur rondom en in de stad
de prachtige parken
De profilering van de stad op het punt van energie, creativiteit en cultuur
De relaxen sfeer inde stad en de prachtige natuur er omheen
De Rijn
de Rijn
De Rijn
de Rijn
De Rijn
De Rijn
De rijn door de stad
De Rijn en de Veluwe als mogelijkheden
de Rijn en zijn groene omgeving en de Rijnoevers
de rijn loopt door dwars door arnhem
De Rijn met de oevers
De Rijn met Uitwaard en
De Rijn.
De rivier
de rivier
De sfeer
De Slag om Arnhem
De stadsbrug
De stadsparken
De stadsparken
De stadsparken en -bossen en nabij gelegen landgoederen en natuurgebieden.
De steeds vervuilender binnenstad
de vele horeca en cultuur
De vele parken
de vele parken plus groene long naar de veluwe
De vele parken verspreid over de stad
de veluwe binnen handbereik
De Veluwe, brug te ver, winkelstad,
De verbondenheid met geschiedenis met name in WO2
De verpaupering
De wandelaars zijn de paria's van de stad.
Dicht bij de grens: als je wilt ben je zo het land uit (ik ontvlucht NL al zo'n 25 jaar met Oudjaar).
Dicht bij de natuur
Dicht bij de natuur
Dicht bij de Veluwe
dicht bij het groen
Dicht bij natuur
Dicht bij veluwe
Dichtbij bosrijke omgeving

dichtbij de Randstad (binnen 1 uur in Amsterdam)
Dichtbij Duitse grens
Dichtbij Duitsland
Dichtbij het groen en de natuur
Dichtbij natuur
Dienstenstad
dierntuin, openlucht museum, kunst museum
Difficult to find
Direct aan de Veluwe
divers
Divers
divers
Divers
Divers
Divers
Divers
divers aanbod aan voorzieningen
Divers aanbod van recreatieve mogelijkheden
Divers cultureel aanbod, schouwburg, Musis, Oostpool, theater ad Rijn, Posttheater, Focus, Introdans, etc etc
Divers Cultuuraanbod
Diverse architectuur
Diverse parken
Diverse winkels
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit aan mogelijkheden
Diversiteit aan winkels en terassen
Diversiteit bevolking
diversiteit in bevolkingssamenstelling
Doorgangs stad
Dorp
Dorpelijk voor een stad
Dorps
dorps karakter
Dorpse karakter
Dorpse stad
dorpse stad
Drugs
Drugs

Duivelshuis,
Duur om te wonen
Duurzaam
Duurzame stad
dynamisch
Dynamisch
Dynamisch en ruimtelijk
Echte fietsstad
Echte stad
Economisch Groeipotentieel
Economische structuur met veel zakelijke dienstvererlening
een aantal mooie, prettig leefbare wijken (geldt niet voor de hele stad)
een behapbaar cultureel aanbod, wat zich ontwikkelt en eigenzinnige bewoners die van de stad gebruik willen maken.
Een betrokken burgemeester
Een brug te ver
Een burgemeester 'met ballen'.
Een burgemeester met een sociale instelling.
Een compact centrum/winkelaanbod
Een complete stad
Een echte stad, maar wel overzichtelijk en niet te groot.
een fraaie binnenstad in een groene omgeving
Een gezellige binnenstad.
Een goed cultureel aanbod
een goede burgemeester, die betrokken is bij zijn stad.
Een goede combinatie van groen en stad.
Een groene stad
een groene stad
Een groene stad
Een groene stad vol bomen en planten.
Een hele groene stad
Een leuke binnenstad
Een multiculturele stad
Een rijk gemeente
Een stad met mooie karakteristieke wijken en veel groene parken,
Een toch wat provinciale stad die te weinig aandacht heeft voor aantrekkelijke mogelijkheden voor e ligging langs de Rijn.
Een topburgemeester
Een topburgemeester met een brede visie!
Een van de kenmerken is de groene stad. Sonsbeek, Zijpendaal, Mariendaal, zijn enkele prachtig groene parken
een verdeelde (niet homogene) stad
eigentijds
eindelijk goed gekozen positionering: energiehoofdstad
Eindelijk meer groen
Elektrische trolleybussen
En 2 zou ik niet weten
En een stad met groen, prachtige parken
Energie
energiebeleid

Energietransitie
Er is binnen Arnhem voor een ieder op vele gebied behoefte bevrediging te vinden.
Er is veel te beleven
Eusebius
Eusebius
Eusebius
Eusebius kerk
eusebiuskerk
Eusebiustoren
Evenementen
Evenwicht tussen stad en natuur
faciliteiten
faciliteiten
Faciliteiten
Fietsvriendelijk
Fijn
Fijn om te wonen
Fijn provincie stad in het oosten van NLD met veel voorzieningen
Fijn wonen
Fijn wonen
Fijn woon en leefklimaat
Fijne binnenstad
fijne gevarieerde stad
fijne stad met goede voorzieningen
File
Fraai groen hart middenin de stad
Fraaie ligging
Fraaie omgeving
fraaie parken
Frostbrug en pleybrug
gastvrij
Gastvrij
geaccidenteerd
gedeelde stad (noord & zuid)
gedreven
Geeft Asielzoekers meer kansen dan eigen inwoners
geen idee
Geen idee
Geen idee
Geen randstad maar wel groot genoeg
Gelderdom
Gelegen in afwisselende natuurlijke omgeving.
Gelegen in een groen landschap
Gelre Dome
gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome burgers Zoo. Openlucht museum

Gemêleerd, niet zo arrogant als Nijmegen.
Gemoedelijk
Gemoedelijk
Gemoedelijk
gemoedelijkheid
Gemoedelijkheid
geografische ligging
Gerieflijk wonen
Geschiedenis
geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
geschiedenis van de slag om Arnhem
Geschiedenis WWII
Gevarieerd
Gevarieerd
Gevarieerd aanbod kunsten
gevarieerd aanbod van activiteiten
Gevarieerd aanbod van faciliteiten
Gevarieerd landschap: Stad, Veluwe en Rivierengebied
Gevarieerde bebouwing
gevarieerde omgeving
Gevarieerde stad
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
gezellig
gezellig
Gezellig
gezellig
Gezellig
Gezellig altijd wat te doen. Sonsbeek
Gezellig centrum
Gezellig centrum
Gezellig centrum
Gezellig centrum aan de Rijn
Gezellig centrum, veel diversiteit in winkels
Gezellig uitgaans centrum
Gezellig, groene stad.
gezellig/natuur
Gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad
gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad , Aandacht hebben voor vergroening,

Gezellige binnenstad en fantastisch sonsbeek
Gezellige binnenstad met goed aanbod van winkels, horeca en amusement
gezellige binnenstad met veel (culturele) voorzieningen
Gezellige compacte stad
Gezellige horeca en winkelaanbod
Gezellige stad
Gezellige stad met mooie buitenwijken.
Gezellige winkelstad
Gezelligheid
glooiend
Glooiend landschap, groen
Goed aanbod scholen
Goed bereikbaar
Goed bereikbaar
goed bereikbaar
Goed bereikbaar
Goed bereikbaar
goed bereikbaar
Goed bereikbaar centrum
Goed centrum
Goed fietsnetwerk
goed leefbaar
Goed leefklimaat in bijna alle wijken
Goed OV
Goed OV-vervoer
Goed sociaal beleid
Goed toegankelijk en gastvrij voor inwoners en bezoekers
Goed voorzieningen niveau
Goed werk door buurthuizen.
Goed winkelbestand
Goed wonen
goede afspiegeling van de samenleving
Goede bereikbaarheid
Goede bereikbaarheid
Goede bereikbaarheid
goede bereikbaarheid met openbaar vervoer
Goede burgemeester
Goede burgemeester
Goede burgemeester die verbindt
Goede culturele voorzieningen
goede fietsregio
Goede invalswegen
Goede ligging
goede ligging in het land
goede medische voorzieningen
Goede ontsluiting internationaal OV
Goede ontwikkeling openbare ruimten. (herstel/renovatie)
Goede opleidingen en cultuur (Artez, Han en Introdans)
goede ov verbindingen
Goede OV verbindingen

goede treinverbindingen
Goede treinverbindingen
Goede verbinding met Europa
Goede verbindingen
Goede verbindingen
Goede verbindingen
Goede verbindingen (Snelwegen en trein)
goede verbindingen met andere steden (Randstad, Nijmegen)
Goede verbindingen o.v.
goede voorzieningen
Goede voorzieningen
Goede voorzieningen
Goede voorzieningen (winkels, scholen en zorg)
Goede voorzieningen.
goede voorzieningen: medisch, mobiliteit en recreatie
goede, betrokken en daadkrachtige burgemeester
goen
grenst aan de Veluwe
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen

Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
Groen
groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen

Groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen

Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen Arnhem-Noord
Groen (Sonsbeek)
groen , parken en natuur
groen binnen de stad
Groen door bossen en parken
groen een stad maar toch niet te groot
groen en de parken
Groen en de stuwwallen
Groen en hip
groen en schoon
Groen en stads bij elkaar
Groen en veel stadsparken
Groen en water
Groen en water
Groen gemeente
Groen in de Stad
Groen in de stad
groen in de stad
Groen in de stad
Groen in en om de stad
Groen in en om de stad.
groen in en rondom de stad
Groen met bossen en parken
Groen met ruimte in stad en omgeving. Heuvels en rivierdal.
Groen rondom en ook steeds meer in de stad
groen stad in mooie omgeving
Groen stad veel parken en bossen
Groen(e parken)
Groen(e) ambities
Groen, creatief en vrij
Groen, lommerrijk en heuvelachtig (het prachtige coulissen landschap)
Groen, natuur
Groen, natuur
Groen, natuur, parken
Groen, natuur,goed leefklimaat
Groen, park en bos dichtbij
Groen, rivier, landschap

Groen, Ruimte & Natuur: Prachtige parken in de stad zelf. Daarbuiten de Veluwezoom, Rijnvallei, Posbank enzovoorts.
Groen, ruimtelijk, rustig
groen, zowel Ã¬n de stad als overal eromheen.
Groen.
Groen/ligging
Groen/parkachtig
Groenbeleid
groene "longen" in de stad
groene achtertuin (veluwe)
groene bloemrijke stad aan het water en op de Veluwe
Groene diverse omgeving
Groene Gemeente
Groene gemeente
Groene gemeente wat voor buitenmensen/sportieve mensen een enorme trekpleister is
groene leefomgeving
Groene leefomgeving
Groene longen, natuur: bossen en riviergrbied
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving door de vele parken.
Groene omgeving en groene stad
Groene omgeving en parken
Groene omgeving, parken

Groene omgeving, veel mooie parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken en -vingers
groene parken in stad
Groene parken tot in en om de stad
Groene parken zelfs in centrum
Groene parken.
Groene parkstad
Groene parkstad
groene ruimtes
groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad

Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad parkrijke stad
Groene stad / parken
groene stad en omgeving
groene stad in afwisselend landschap
groene stad in een groene omgeving
Groene stad in mooie omgeving
Groene stad met (nu nog) veel groen
Groene stad met de vele parken, natuur en uiterwaarden
Groene stad met haar vele parkencultuur
Groene stad met mooie parken
Groene stad met parken
Groene stad met zijn stadsparken .
Groene stad middenin de natuur
Groene stad(in fysiek opzicht door parken ed(
Groene stad, aanwezigheid van unieke natuur in omgeving
Groene stad, veel groen
Groene stad, veel mogelijkheden om in de parken en natuur "buiten" te zijn
Groene uitstraling
groene uitstraling en de landschappelijke ligging van de stad
Groene/bosrijke omgeving. En prettige stad om in te winkelen.
Groenen divers
groenheid
Groenste stad
Groenstroken/plantsoenen/natuur
Groenvoorziening
Groenvoorziening, parken en parkjes
Groenvoorzieningen
Groot aanbod in winkels, bouwmarkten, horeca en culturele gelegenheden
Groot dorp
Groot maar niet massaal
groot, maar niet te groot en klein, maar niet te klein.
Groots, stads en prettig eigenwijs
Grootte: stads, maar niet massaal
Grote parken
Grote stad
grote stad met veel recreatieve mogelijkheden grenzend aan de Veluw
Grote stad zonder de gekte van de Randstad. Alles is er. Groen en stedelijk tegelijk
Gunstige ligging aan Rijn en IJssel Dichtbij Duitsland
gunstige ligging tov randstad en ruhrgebied
Heeft alles (theater, parken, veel restaurants etc.) voor een grote stad,
heeft een rijke historie
heel veel mooie natuur.
Herdenking slag om arnhem

Herdenkingen WO2 / brug te ver
het "haagje van het oosten"
Het centum met Grote Kerk en de parken
het culturele aanbod
Het culturele aanbod, diverse musea en Burgers Zoo
Het groen
Het groen
Het groen
Het groen
Het groen in de parken en eromheen
Het groen in de stad
Het groen in en rond de stad
Het groen van de parken dichtbij de stad!
het groen, wat overigens door het stadsbestuur nauwelijks serieus genomen wordt
Het groene karakter van de stad
Het groene karakter van de stad met uitgestrekte parken en groen in de wijken
Het groene karakter van de stad, inclusief het prachtige hertenkamp in Sonsbeek
Het is een grote plattelandsgemeente!
Het kunst aanbod.
het mooie park Sonsbeek
Het Open Lucht Museum, de dierentuin het centrum met de winkels en horeca en Vitesse
Het vele groen
het vele groen vlakbij
Het vergroenen
Het woon- en leefklimaat in het groen.
heuvelachtig
heuvelachtig
Heuvelachtig
Heuvelachtig groen
Heuvels
heuvels
Heuvels
Heuvels en hoogteverschillen in en om de stad
Heuvels en park
Heuvels van de Veluwe
Historie
Historie
Historie
Historie
historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historisch centrum, geschiedenis: tweede wereldoorlog. Musis.
historische bezienswaardigheden zoals de Eusebiuskerk, de John Frostbrug, Duivelshuis etc.
Historische binnenstad

Historische elementen
Historische stad
hoeveelheid groen. parken enz.
Hogeschool voor de kunsten en mode
Hoofdstad van Gelderland
hoofdstad van Gelderland
hoofdstad van het Oosten
Hoog voorzieningen niveau, zonder de touristische overkill.
Hoog voorzieningenniveau, goede leefomgeving
Hoog/Laag
Horeca
Horeca
Horeca en Cultuur
Houtstookoverlast. Parkeer en vuilnisoverlast gemis handhaving
In de provincie maar niet provinciaal
in gevarieerde natuur
In grote mate nog een woonstad, maar door de studenten niet zo ingeslapen als bijv. Apeldoorn.
In het centrum is alles op loopafstand. Dat is prettig
In het groen
in het groen gelegen en voorzien van prachtige oude kerk in centrum
In noord en deel zuid de vele parken en ondergrondse stromen
In ontwikkeling
in zuid ruimte om uit te breiden
Inclusief voor iedereen
Inde gemeenteraad een groot zooitje ervan maken met ruzies. Moet toch een speciale gave zijn toch?
Infrastructuur
infrastructuur
Infrastructuur
Infrastructuur
Innovatiekracht
Internationaal treinstation
Inzet op duurzaamheid
is een groene stad
John Frost
John Frost brug
John Frost brug
John Frost brug / Slag om Arnhem
John Frostbrug
John Frostbrug
John Frostbrug, Eusebiuskerk,2e Wereldoorlogmonumenten
John Frostbrug, herdenking WO2
Karakteristieke wijken
Kerkstraat en andere kleine straatjes
Klein
Klein compact centrum
Klein en overzichtelijk centrum
Kleine grote stad
Kleine maar leuke binnenstad
kleine overzichtelijke binnenstad.
Kleine provinciestad

Kleine stad
Kleine stad
Kleine stad met alle voorzieningen
kleinschalig
Kleinschalig
kleinschalige binnenstad en prachtig achterland
kleinschaligheid
kleinschaligheid van de stad
Knooppunt
Knus centrum
knusse stad maar heeft alles wat ik wil van een stad
Koningsdag
korenmarkt
Korenmarkt
Krachtig
Krachtige burgemeester
krachtwijken
Kunst
Kunst en cultuur
kunst en cultuur
kunst en cultuur door Artez e.d.
Kunst gericht
Kunst, (openlucht) musea en parken
kunst, mode, cultuur en muziek
kunstenaars en uitstraling van stad
Kunststad
Kunststad
Kunstzinnige HBO opleidingen
Laagbouw
laks
Land en water
landelijk
Landelijk bekend
Landelijk gelegen
Landelijke Ligging: Rijn, Achterhoek, randstad
Landschap
Landschap
Landschappelijke ligging
leefbaar
Leefbaar woon- en leefmilieu i.r.t. de randstad
leefbaarheid
Leefbare omgeving met veel groen
Leefbare stad
Leegstand
Leegstand
Lef en bij de tijd
Leuk stadscentrum
Leuke binnenstad
Leuke binnenstad
Leuke binnenstad

leuke restaurants
Leuke stad
Leuke stad met mogelijkheden
Leuke winkels
Leven in een prachtige natuurlijke omgeving.
levendig
Levendig centrum direct eindigend aan de Rijn
Levendig dankzij jonge kunst en cultuur scéne
Levendig en bruisend
Levendige kunst en cultuursector
Levendige stad
Levendigheid
LHBTIQ+ (Regenboog) Stad
Licht heuvelachtig
liggin aan de veluwezoom
Ligging
ligging
ligging
Ligging
Ligging
ligging
ligging
Ligging
ligging
ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging (Veluwe en Posbank), parken.
Ligging (verbinding Oost west zuid noord)
ligging (vlakbij de Veluwe en naats de Rijn) en sfeer (gebouwen)
Ligging aan de rand van de veluwe.
Ligging aan de rijn
Ligging aan de Rijn
Ligging aan de rijn
Ligging aan de Rijn
ligging aan de veluwerand, dicht bij Duitsland
Ligging aan de zuidkant van de Veluwe
Ligging aan rand Veluwe
Ligging aan rivier
Ligging aan Veluwe
ligging aande voet van de Veluwe (natuur naast de deur)
Ligging Arnhem centraal in Nederland met goede infrastructuur, wegen, spoorwegen en bereikbaarheid op het water
Ligging Arnhem tussen Rijn en Veluwe, tussen natuurlijk water en natuur
ligging bereikbaarheid
Ligging bij bos en rivier

Ligging bij bos, rivieren en snelwegen.
Ligging bij natuur
Ligging bos, rivieren rn snel in Duitsland
ligging buiten randstad en mooie omgeving
Ligging en bereikbaarheid
ligging en omgeving
ligging in groene omgeving
Ligging in het grensgebied
Ligging in het groen
Ligging in het groen en op as randstad duitsland
Ligging in mooie omgeving
Ligging in mooiste deel van Nederland
ligging in/nabij grote natuurgebieden
Ligging nabij natuurgebieden
Ligging noordelijke Rijnoever, combi van groen/natuur en stad
Ligging op de grens van stuwwal en betuwe
ligging op de grens van Veluwe en rivierengebied
Ligging op de Veluwe
ligging op rand Veluwe en uiterwaard
Ligging tegen de polder en de Veluwe en parken in de stad.
Ligging tov de natuur. Groene omgeving.
Ligging tov Veluwe
ligging tussen het vlakke rivierengebied in het zuiden en de veluwe in het noorden
ligging tussen rivieren en veluwe
Ligging tussen Veluwe en Betuwe
Ligging tussen Veluwe en Betuwe
ligging tussen Veluwe, rivieren, spoorlijn naar Duitsland/Zwitserland
Ligging tussen/naast de parken, tegen de Veluwe en met Burgers Zoo en Nederlands Openluchtmuseum.
Ligging van de stad
ligging van de stad bij natuur en uitvalswegen
Ligging vlakbij Duitsland en centraal vanuit Noord en Zuid Nederland
Ligging zuid in de Betuwe
Ligging, ene kant aan het water en polder landschap in het zuiden en je loopt ook zo vanuit de binnenstad het groen in.
Ligging, landelijk centraal en tussen afwisselende landschappen
ligging, omgeving, groen, natuur makkelijk bereikbaar
Ligging, omringd door groen
ligging, treinknooppunt
Ligging: veel groen
Ligging: Veluwe, Betuwe, en rivier
Ligt centraal.
Ligt gemoedelijk aan de Rijn
Ligt in bosrijke omgeving.
Link betuwe en veluwe
Links georiënteerd
Locatie
Locatie in NL is uitstekend, veel steden en regio's zijn bereikbaar in 1 uur.
lokaal lekkers
Luxor live

Meer en meer kultuuraanbod....en toch die rust!!!
meinerwijk,sonsbeek
Mensen
met veel mogelijkheden en faciliteiten maar met een wat provincialer karakter.
Middelgrote stad met veel voorzieningen en cultuur
Mode
Mode
mode
Mode kwartier
Modekwartier, Artez
Modern
Modern
Modestad
Modestad, populair bij Oosterburen
Moeilijk doen over makkelijke zaken.
Moeilijke woorden zoals inclusiviteit vermijden.
Monumentaal groen in de stad
monumenten in de binnenstad
mooi
Mooi
Mooi centrum en mooie groene parken
mooi centrum gebied
mooi gelegen
Mooi gelegen
mooi gelegen aan de Rijn
Mooi gelegen aan de veluwezoom.
Mooi gelegen locatie in Nederland
Mooi gelegen veel groen
Mooi museum
Mooi opgeknapte kerk
mooi park en veel groen
Mooi park en veel groen
Mooi wonen in Arnhem- noord
Mooie groene ligging, Veluwe, Rijn, Ijsel, rivierengebied
Mooie groene provinciestad
Mooie groene stad
Mooie groene stad met prachtige parken.
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
mooie ligging
mooie ligging aan de rand van de veluwe
Mooie ligging aan de Veluwe
mooie ligging van de stad tussen heuvels en rivier.
Mooie omgeving
Mooie omgeving
Mooie omgeving
Mooie omgeving

Mooie omgeving
Mooie omgeving (natuur)
Mooie omgeving in en buiten de stad
Mooie omgeving met veel natuur.
Mooie omgeving, Veluwe, parken. Momenteel leuke en goede burgemeester!
mooie oude binnenstad met historie
Mooie OV verbindingen met rest van het land en buitenland
mooie parken
mooie parken
Mooie parken
Mooie parken
Mooie parken
Mooie parken .
Mooie parken mooie natuur
Mooie parken, Dierentuin, Openluchtmuseum
Mooie stad
Mooie stad en omgeving
Mooie stad in een mooie omgeving
mooie stad in prachtige omgeving
mooie stad met historie
Mooie stad met veel groen.
Mooie stad qua ligging
mooie voetbalclub met veel historie
Mooie wijken (in Noord)
Mooie wijken zoals paasberg
Mopperen.
Multi culti
Multicultureel
Multicultureel
Multicultureel
Multicultureel in cultuur
Multiculturele samenleving
Musea
Musea en hoge Veluwe om de hoek
musis
Musis en schouwburg
Nabij de natuur
Nabij hoge Veluwe
Nachtleven
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur

Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur / omgeving
natuur /bos
natuur dichtbij de stad, de heuvels
Natuur en bebouwing gaan in elkaar over
Natuur en groen
Natuur en groen, in en om stad.
Natuur en stad ineen
natuur in de (directe) omgeving
natuur in de stad
Natuur in en om de stad
Natuur in en om de stad
Natuur in en rond de stad
natuur in omgeving
Natuur omgeving
Natuur park
Natuur, Groen, Rijn
Natuur, parken, Veluwe
Niet groot maar op alle gebieden alles aanwezig
Niet in de randstad gelegen
Niet lullen maar poetsen
Niet te groot
Niet te groot en niet te klein
Niet te groot en niet te klein
Niet te groot met prettige sfeer
Niet te groot niet te klein
Niet te groot, niet te klein
Niet te groot, niet te klein
niet te groot, niet te klein
niet te grootsteeds
niet te grote stad, gezellig,
Niet te klein niet te groot

Niet te stedelijk
no nonsense houding
Nog landelijke kenmerken
nog veel laagbouw
Noord en zuid
normaal
Nvt
Nvt
O.V.
Olm, burgers zoo, eusebius.
Ombouw kantoorpanden naar woningbouw , idem herstel binnenstad
Omgeven door groen
omgeven door natuur
omgeving
omgeving
Omgeving
Omgeving
Omgeving
omgeving
Omgeving en ligging
Omgeving en ligging
omgeving met bos en water
Omgeving met divers landschap
Omgeving van de stad
Omgeving, natuur, variatie landschap
omgeving/ligging
Omliggende natuur
Omringende natuur
Omringt door bossen
omvang (niet te groot, niet te klein)
Onbereikbaar
ondernemend
Ondernemende stad
Only in Arnhem
Onoverzichtelijke verkeerscirculatie
Onze burgemeester
Onze burgemeester
Onze burgemeester
Onze fantastische burgemeester
Oorlog historie
Oorlogsgeschiedenis
Oorlogsverleden
Opbouw werkers, en actieve bewoners in de wijk met kennis.
open lucht en burgers zoo
Open staan voor álle inwoners, ieder een plek bieden.
Openbaar groen
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer
Openbaarvervoer (lijnbussen)

openheid
openheid
Openlucht museum en dierentuin
Openluchtmuseum
Openluchtmuseum
Openluchtmuseum
openluchtmuseum dierentuin
openluchtmuseum en dierentuin en kunstmuseum
Openluchtmuseum, Burgers Zoo, Tweede Wereldoorlog
openluchtmuseum, dierentuin en informatiecentrum Slag om Arnhem
Openminded
Oude binnenstad
Oude binnenstad
Oude buurten en groen
OV trein
Overal groen dichtbij
Overdreven ondersteuning van minderbedeelden
overzichtelijk
overzichtelijk
Overzichtelijk
Overzichtelijk
overzichtelijk stedelijk
Overzichtelijke maat, de zogenaamde 150.000 inwoners stad.
Overzichtelijke stad
Overzichtelijke stad
Overzichtelijkheid
OV-verbindingen en cultuuraanbod
Park
Park sonsbeek
Park sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek en andere parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
parken

Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken / groen
Parken en bossen
Parken en bossen
parken en groen
Parken en groen
parken en natuur in en om de gemeente
parken en natuurgebieden
parken in binnenstad.
Parken in de stad, groene omgeving
Parken in en om de stad
Parken toch nog te weinig groen in de wijken
Parken tot in de binnenstad
Parken tot in de stad
Parken, groen, natuur
Parken, groenvoorzieningen
Parken, natuur
Parken, natuur
Parken, veel groen
Parken. En bos veluwe
Parken. Veel groen
Parken/ Groen/Water
Parken/groen
Parken/groen
Parken/groen
parken/weilanden in de stad. bossen/heide
Parkenstad
Parkenstad
parkenstad

Parkenstad
Parken-stad
Parkenstad: de vele oud-landgoederen.
Parkstad
parkstad
Parkstad als geen andere
Pathe bioscoop
Perfecte ligging. Natuur en stad
Plattelandsstad
Pluriformiteit
Poort van rivierengebied naar de Veluwe
Positie op de as Randstad-Roergebied
potentieel om evenementen te organiseren
Prachtig gelegen
Prachtig gelegen groene stad.
prachtig gelegen in natuur
prachtig gelegen tegen de Veluwe
Prachtige heuvelachtige structuur Arnhem-Noord
Prachtige omgeving
Prachtige omgeving
Prachtige parken
praten over plannen
prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen
prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen, veel groen
Prettig wonen.
Prettige binnenstad
Prettige omgeving
Prettige stad
Prettige woonomgeving
Prettige woonomgeving
Prima aanbod winkels
Prima binnenstad
Proeftuin projecten
Provinciaal
Provinciaal
Provinciaal
Provinciaal karakter
Provinciale stad met alle voorzieningen
provincie
Provincie stad niet te groot
Provinciehoofdstad omgeven door natuur
Recht door zee
Recreatieve mogelijkheden
Redelijk centraal gelegen in NL
Redelijk centraal gelegen, maar toch niet in de Randstad

Redelijke rust
Regionaal hoofdknooppunt
regionale functie, bijvoorbeeld cultuur
regionale hoofdstad
relatief betaalbaar om te wonen
Relatief veel te doen
relaxt
renovatie projecten
Respect
Reuring
Rijk aan natuur.
Rijke geschiedenis
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn stad
Rijn(brug)
Rijnbrug
Rijnbrug met Slag om Arnhem 1944
Rijnbrug, john Frost
rijnkade
Rijnstad
Rivier
Rivier
Rivier
rivier
rivier
Rivier en brug
Royaal vluchtelingenbeleid.
Ruim voldoende culturele activiteiten.
Ruimdenkend
Ruime wegen
Ruimte
Ruimte
Ruimte en Groen
Ruimte voor groen
ruimte voor groen en parken
ruimte voor kunst en cultuur, diversiteit en groen..
ruimtelijk
Rust
rust
Rust
rustig
Rustig vergeleken met de randstad
Ruzie in de gemeenteraad
Ruziende raad
Saamhorigheid
Sabelspoort

Samenwerking wijkbewoners
Schone stad
Schoon
sfeer
Sfeer en historie
Sfeer en kleinschaligheid
Sfeer: alles was een grote stad heeft, maar met de gezellige sfeer van een provinciestad. Dit, tezamen met de grandeur van de vele kassieke bouwwerken die Arnhem nog rijk is.
Sfeervol
shopping
Slag om Arnhem
Slag om arnhem
slecht onderhoud armere wijken
Slechte burgerparticipatie
Sociaal
Sociaal
Sociaal
sociaal
sociaal
Sociaal
Sociaal
sociaal (vluchtelingen)
sociaal denken
Sociaal en betrokken bij de bewoners
sociaal-culturele voorzieningen
sociale stad
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek en andere parken
Sonsbeek park
Sonsbeek Park
Sonsbeek park (groen) gekoppeld aan de Sonsbeek beelden tentoonstelling (vernieuwing)
Sonsbeek, musis sacrum
Sonsbeek/Zypendaal
Sonsbeekpark
Sonsbeekpark
Spoorknooppunt
Sport (Vitesse, Papendal, CIOS etc)
sportaccommodaties
Sportstad
Stad
Stad
Stad
Stad
stad aan de Rijn

Stad aan de Rijn
stad dichtbij bossen
Stad die alles heeft
Stad en bos
Stad en toch nog normale verhoudingen, geen grote stadsgekte
Stad in actie
Stad in de bossen en aan de rivier: parken tot in het hart van de stad
Stad in de natuur
Stad in een groene omgeving
Stad in het groen
stad in het groen
Stad in het groen
stad in het groen
Stad in het groen
stad in het groen, bos- rivierenlandschap
Stad in het groen. Houden zo. Wees er zuinig op
Stad in regio
Stad in t groen
Stad met alles
Stad met bosrijke omgeving
Stad met geschiedenis
Stad met prachtig groen hart ingebed in een voor Nederland unieke heuvelachtige omgeving.
stad met veel groen
Stad met veel groen
Stad met veel groen en mooie omgeving
Stad omgeven door groen/parken
stad redelijk bereikbaar
Stad steeds completer en aantrekkelijk om te wonen
stad tussen het groen
Stad tussen het groen van Betuwe en Veluwe
Stad van aanpakken
Stad vol historie, goede winkels en eetgelegenheden.
Stads en toch provinciaal.
Stads, maar toch rustig
Stadscentrum
Stadse elementen en toch overzichtelijk
Stadse faciliteiten
stadse uitstraling
Stadsparken
stadsparken
Stadsparken
Stedelijk
stedelijk groen
Stedelijk met historische uitstraling
Stedelijk midden in sterk afwisselende aantrekkelijke omgeving
stedelijk, maar niet te groot
Stedelijke ontwikkeling
Stedelijke sfeer
Stedelijke uitstraling en toch provinciaal
Stedelijke voorzieningen

Steeds meer verkeersopstoppingen
Steen
Sterk klimaatbeleid gericht op wat de klimaatverandering voor Arnhem lijkt te gaan betekenen
Sterk sociaal beleid voor mensen met een minimaal inkomen
Sterk stadsbestuur
sterke binding met de regio
Sterke milieu en energiesector
Sterke regionale verbinding
Sterke stad en redelijk voor koop/huurwoningen
Sterkte stad (na wederopbouw]
Stiekem best internationaal
strategische ligging
Tegelse e.d. weglaten haken voor meer groen!!
Terrasjes
Teveel aandacht voor "Arnhem Noord"
Teveel gericht op de minder bedeelden
Thuis
Thuis
toch wat cultuur in de provincie
Toegankelijk
Toegankelijke burgemeester
toegankelijke stad, niet zo kolossaal
Toename aan racende en knallende voertuigen
toerisme
toerisme
toeristische trekpleisters
Toeristische trekpleisters zoals open lucht museum, sonsbeek en burgers zoo
Tokkie: trainingsbroek, badslippers en met gouden kettingen op een scooter een joint roken
Traditie bv a bridge too far
trolley
Trolley
Trolley
Trolley bussen
Trolleybus
Trolleybus
Trolleybus
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleys
Trolleystad
trolleystad
Trolliebussen
Trollies
Trolly
Trolly bus

trollybus
Trollybussysteem
Tussen bossen en rivieren
Tussen de Veluwe en de Betuwe
Tweede wereld oorlog: een brug te ver"
uitgaan
uitgaand leven
Uitoefening van creativiteit
Uitstekende centrale Ligging
Uitstekende uitvalswegen in alle richtingen
Upgraden oude wijken
Vanuit vrijwel de gehele stad is er natuurgebied op loopafstand
Variateit stad groen
Variatie
Veel aandacht voor sfeer
Veel activiteiten
Veel afwisseling in cultuur, ontspanning en natuur
Veel bedrijvigheid, enorm zorgaanbod
Veel beroepsopleidingen die personeel leveren aan de regionale bedrijvigheid
Veel bos
Veel bossen
veel bossen en natuur om arnhem heen
veel buitenactiviteiten
Veel creativiteit onder haar inwoners door ArtEZ
veel culturele mogelijkheden
Veel culturele mogelijkheden
veel cultuur
Veel eetgelegenheden
veel evenementen organiseren
Veel evenementen.
veel faciliteiten
Veel faciliteiten aanwezig
Veel faciliteiten in een mooie omgeving: bossen mar ook rivierlandschap
Veel faciliteiten voor burgers
veel goedkope winkels
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
veel groen
Veel Groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
veel groen
Veel groen
Veel groen

Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
Veel groen
Veel groen (parken/bossen)
Veel groen aanwezig. (bossen en parken)
Veel groen binnen de stad (o.a. parken)
Veel groen en goede voorzieningen
Veel groen en natuur
veel groen en natuur in en rond de stad
veel groen en parken
Veel groen en parken
Veel groen en water
veel groen in de omgeving
Veel groen in de stad
Veel groen in de stad
Veel groen in de vorm van parken en bossen
veel groen in en naast Arnhem
Veel groen in en om arnhem
veel groen in en om de stad
Veel groen in en rond de stad
Veel groen in mooie parken
Veel groen in stad.
veel groen zowel in als om de stad
veel groen, grote parken
veel groen, mooie natuur (Meinerswijk)
Veel groene wijken
Veel kunst en cultuur
Veel leuke kleine winkels
Veel mode en cultuur
Veel moeilijker wijken
veel natuur
Veel natuur
Veel natuur / groen in de buurt (ik heb makkelijk praten want ik woon in Arnhem Noord
veel natuur en groen, parken
Veel natuur in en rondom te stad.
Veel natuur, parken
Veel natuur.
Veel parken
Veel parken
Veel parken
Veel stadsparken
Veel te bieden
Veel te doen op cultureel en attracties
veel voorzieningen
Veel voorzieningen.

Veel water en groen
Veelzijdig
veelzijdig
Veelzijdig
veelzijdig
Veelzijdig
Veelzijdig
Veelzijdige en diverse stad qua beleving zowel in de fysieke ruimte als qua publiek
Veelzijdige omgeving, bos en water
Veelzijdigheid
veelzijdigheid
veilig
Veiligheid
Veluwe
veluwe
Veluwe
Veluwe
Veluwe om de hoek
Veluwe tot in het centrum
Verbindende burgemeester die oog heeft voor alle inwoners van de stad.
Verbinding
Verbinding met de natuur
Verdeelde stad, Sociale en economische tegenstellingen, Noord met bijna alle voorzieningen
Vergroening
Vergroening in ruimste zin
Verkeers luwe binnenstad
Vernieuwend
Vernieuwend centrum
vernieuwende stad
Veroening van de stad
verscheidenheid bevolking
Verwaarlozing van grote gebieden in de stad.
verwaarlozing zwerfvuil.
Verwelkomend
Vinger stad, natuur komt stad in
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse Burgers Bush Openluchtmuseum Sonsbeekpark
Voordelen van een grote stad, toch overzichtelijk.
Vooruitstrevend.

Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen van een stad maar nog 'dorps' klein
Voorzieningenniveau
vriendelijk
Vriendelijk
Waar je ook woont in Arnhem, je zit in 10 minuten in het groen.
Wanbeleid
water
water
water
water
Water (Rijn)
Water en bos
water en groen
water, bossen, veel groen
Waterrijk
Waterstof
Waterstof-valley
We zijn omringd met water,bossen,heide voor ieder wat wils.
Weet het echt niet
Weet het echt niet
Weg en spoor verbindingen
Weids
Weinig eigen mbt winkelaanbod
weinig groen in centrum
Weinig hoogbouw
Werkstad
Winkel gelegenheid
Winkelaanbod
Winkelbestand en toeristische aantrekkelijkheid
Winkelen
Winkelgebied binnenstad
winkels
winkels
winkels binnenstad
Winkelstad
winkelstad
Winkelstad met fraai centrum.
Wonen (en werken) in het groen
wonen in Arnhem-Zuid
wonen tussen de parken, met name het prachtige Sonsbeekpark
Woonstad
Zaken die uniek zijn voor Arnhem: Trolleybus, Burgers Zoo, Openluchtmuseum, Museum Moderne Kunst, Mode Stad, Waterstof
Zeer aantrekkelijke omgeving: Veluwezoom, Betuwe, etc.
Zeer goede burgemeester.
zijn geschiedenis

zijn natuurrijke omgeving
Zowel in (parken) en buiten de stad veel groen/ natuur

Vraag 2 Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?

armoedebestrijding. Liefst in de vorm van verduurzaming van woningen. Meer elektrische oplaadpunten plaatsen.
buitenfitness voor ouderen, verlichting fietspaden, openbaar vervoer, mantelzorgvergoedingen (PGB etc)
Duurzaamheid: klimaat, biodiversiteit, circulaire economie Bijvoorbeeld: meer aandacht voor en meer stromen inleveren bij de Milieubak. Milieubak ook vaker in de wijk, eens per maand, meer bomen en bloemen in openbaar gebied (biologische!), gratis openbaar vervoer voor mensen met laag inkomen, betere fietspaden, ondersteunen duurzame wijkinitiatieven - Verdichten van de kloof tussen arm en rijk - uitgeven aan projecten die leiden tot verbinding: Bijvoorbeeld, initiatieven in wijken, enz. Ook aan combinatieprojecten die sociaal en duurzaam zijn, biologische stadlandbouw in buurten , opbouwwerkers in wijken enz. enz.Faciliteiten als poitiebureau in de wijk, maar ook politie op fiets in wijk, vind ik ook heel belangrijk.
Kleinschalige evenementen meer subsidiëren monumentale woningen isoleren
"Continuous Improvement" van de infrastructuur (denk aan parkeren ,bereikbaarheid etc.)En hetzelfde op het gebied van veiligheid. (strakkere politie-inzet, opsporingscapaciteit uitbreiden etc.)
(energie)armoede/verduurzaming slecht geïsoleerde (huur)huizen, educatie en gezondheid
(grote) kunstobjecten in de openbare ruimte
(sociale) armoede bestrijding. Arbeidsparticipatie,
, gezondheid,
1 miljoen begin je niet veel mee... Steek het maar in onderhoud winkelcentra (prullenbakken, schoonhouden, graffiti verwijderen etc.)
1 miljoen is te weinig maar in ieder geval naar de infrastructuur.
1 miljoen is niets om een hele stad beter te maken. In ieder geval uitgeven aan iets struktureels en niet in deeltjes hakken. Er zijn al genoeg subsidiepotjes , weer een nieuwe vergroot de ondoorzichtigheid. Mijn voorkeur is dat het bedrag bijdraait aan verbetering van de economie.
1 miljoen is nog te weinig om de te laag begrote aannames te ledigen!!!
1 miljoen is te weinig. Als ik een verbetering aan de stad zou moeten maken dan zou dat het ontwikkelen en betrekken van de Rijn en rijnkade zijn.
1 miljoen lijkt veel, maar als ik denk aan betaalbare huisvesting dan is het denk ik een druppel op de gloeiende plaat. Maar daar zou ik het aan besteden.
1) leefbaar centrum en wijken (schoon, groen, activiteiten - verbinding tussen de mensen).2) nuttige / menswaardige werkgelegenheid voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt (variërend van gehandicapt, tot bijstandsgerechtigde) - daadwerkelijke participatie3) bestrijding kleine criminaliteit (liefst door positieve acties: buurthuizen, straat coaches etc)
1. Armoedebestrijding (dan is het geld meteen op...)2. Leefbaarheid van wijken (idem)3. Vergroening van de stadEen miljoen is erg weinig om iets structureels te doen
1. duurzaamheid: isolatie wan sociale huurwoningen --> energielabel B als doelstelling, dit helpt indirect bij de armoede2. gezondheid: meer inzetten op toegankelijk bewegen (kan ook gratis, bijvoorbeeld Parkrun Oosterbeek)
1. Groene duurzame circulaire leefomgeving2. Armoede bestrijding: zorgen dat mensen weer op zichzelf kunnen staan

1.Armoede bestrijding 2.Gezondheidszorg 3. WC Kronenburg een grote opknapbeurt (zie plannen) en een open karakter geven met de omgeving. Meer horeca pleinen o.i.d in heel Arnhem-Zuid. Lege kantoorgebouwen (zoals bij Pleyweg) tranformeren in appartementen. Sneller een groot gezondheidscentrum die gepland staat bouwen. Alles sneller ontwikkelen. 4. Parkeerproblematiek in o.a de Veendamstraat aanpakken. Paaltjes plaatsen in bochten dan hebben we handhavers vrijgemaakt die meer met belangrijker zaken bezig kunnen zijn.5. Laadpalen
1: Meer groen in de wijken die dat het minste hebben2: armoede bestrijding
100% procent aan wonen, hoe heeft het zover kunnen komen in Arnhem met de wooncrisis.
1mln is niet veel. Nog een paar windturbines (1turbine = 4 velden zonnepanelen), educatie van kwetsbare groepen over vergroening dat op een verbindende wijze aanpakken, de paar boeren die Arnhem heeft helpen met biologische boer worden, natuurlijk een mooie roeibaan voor RV Jason en mezelf, en een locatie voor Doggies Dig It.
20% openbaar vervoer (introductie van het Eurokaartje!)20% Meer toezicht en vervolging op discriminatie20% Klimaat & Milieu Bestrijden van zwerfafval20% Voorkomen en bestraffen van dierenmishandeling20% Fietsvoorzieningen, betere afstelling verkeerslichten voor fietsers (vanaf de John Frostbrug richting Huissensestraat moet ik regelmatig 4 (!) keer wachten.
50% armoede , 30 % gezondheid, 20% combi duurzaamheid en klimaat
â‚¬450.000 aan armoede bestrijding en â‚¬450.000 aan voorzieningen isolatie aan huizen minima (geen woningbouw, die moeten geactiveerd worden door de gemeente, met voorrang). 100.000 aan fietspaden
Aan armoedebestrijding en verduurzamen van slecht geïsoleerde huurwoningen.
Aan betaalbaare (cenioren) woningen.
Aan de leefbaarheid in Zuid
Aan de sfeer in de stad onder de bewoners. Er heerst veel onverdraagzaamheid en agressie. Ik zou zorgen voor:- Leuke, toegankelijke, gratis lessen over samenleven, inclusie en diversiteit in de samenleving op alle PO en VO scholen. Niet door de docenten zelf maar door inspirerende trainers, ism met een Arnhemse organisatie. - Op slechte plekken in de stad een lelijk oud pand een leuke ondernemer plaatsen, zodat de stad op die plekken gaat bruisen. - Duurzaamheid
Aan de vuilverwerkers zodat ze beter het afval zelf kunnen scheiden
Aan een betere rondweg
Aan een leefbare en duurzame stad
Aan goed kopen woningen
Aan het creëren van huur- en koopwoningen in het lagere- en middensegment. Met name voor mensen die nog net wel of net geen student zijn. Dwz (particuliere) huurwoningen die net binnen de huurtoeslagrens vallen, en net erbuiten, voor starters op de arbeidsmarkt die net iets meer te besteden hebben.En koopwoningen rond een ton of anderhalve ton.
Aan huizen bouwen voor onze jeugd want die willen ook eens de deur uit bij hun ouders . Verder zouden er meer seniorenwoningen moeten komen zodat er meer eengezinswoningen vrijkomen voor degene die dit nodig hebben . En dat moeten betaalbare woningen zijn.
Aan nieuwe gemeente ambtenaren. De huidige zitten vastgeroest in oude culturen, kunnen niet beslissen en zijn niet meer daadkrachtig
Aan ouderen, die het slecht hebben.Zij hebben minder zorg.Geen verzorgingshuizen.Schandalig.
Aan Veiligheid, meer betaalbare huurwoningen
Aan verbetering van mijn wijk Presikhaaf III
aan wijkcentra/kerken in Arnhem Zuid
Aankleding van de stad met groen en bloemen in de zomer.
Aanpakken sociale armoede. Kijk maar eens goed in bepaalde buurten, hoe voortuinen eruit zien, zegt vaak ook iets over de (sociale),armoede.

Aanpakken van de doorstroom van verkeer door het centrum. Arnhem is te uitnodigend voor de auto. De paarkeerring veroorzaakt veel overlast in de stad, door andere routes aantrekkelijker te maken kan er voor worden gezorgd dat auto's doelgerichter naar de stad komen en minder door Arnhem heen rijden.
Aanplant bomen waar mogelijk en leefbaar maken van ieders woonomgeving door onderhoud en schoonhouden
Aantrekkelijk maken binnenstad, groen, pleintjes,
Aantrekkelijke verbinding voor voetgangers tussen Kerkplein en Rijnkade
Aantrekken van (schone) bedrijvigheid/werkgelegenheid op alle niveau's: voor "moeilijke doelgroepen" tot en met hoog en specialistisch opgeleid: Arnhem blijft achter in vergelijking met Nijmegen, Eindhoven, Den Bosch. Dit betekent op termijn wegtrekken van een deel van de beroepsbevolking en daling van de inkomsten voor de stad. Arnhem dreigt een "losers"stad te worden Stimuleren woningbouw voor starters en voor ouderen.
Aanzien binnenstad
Absoluut armoede en meer ondersteuning voor mensen net boven minima. Veel meer voorzieningen voor mensen met beperking. Bestrijding misdaad.
Achterstandswijk wijken en verduurzamen
Achterstandswijken opknappen.
Afdwingen dat er kleinere woningen voor 65 + gebouwd worden. Niet alleen appartementen. Dit zal de doorstroming verbeteren en huizen vrijmaken voor jonge gezinnen en starters.
Afronden bestaande beleidsplannen en ideeen
Afval
Al de genoemde thema's zijn belangrijk, maar Gezondheid wil ik er uit lichten. Bekend is dat de rijksoverheid veel op de bordjes van Gemeentes heeft gelegd, samen met een tekort aan financiën. Met een sterk vergrijzende babyboom zullen die financiën een groeiend probleem worden, versterkt door een te kort aan mankracht (thuishulp). Veel bewoners willen daarom nadenken over een zorgcoöperatie, met natuurlijk linken naar professionele ondersteuning. Ik zou als Gemeente die basis-organisatie zelf op poten willen zetten, samen met linken naar Gemeentelijke ambtenaren en medische specialisten. Dan krijg je een eenheid in organisaties en wordt er niet aangemodderd. Deze investering verdien je daarmee terug en zou ik daarna stoppen in klimaat en duurzaamheid.
Algemene stedelijke verwarming en zonnenpanelen over laten plaatsen (klimaat)
Alle asielzoekercentra transformeren naar woningen voor starters.
Alle gemeentelijke landbouwgrond omzetten naar initiatieven zoals Herenboeren en andere burgerparticipatieve projecten t.b.v. duurzaamheid en biodiversiteit
Alle huurhuizen isoleren en voorzien van zonnepanelen
Alle lagen in de bevolking betrekken bij de verbetering van Arnhem. Maak Arnhem beter toegankelijk
Alles aanpakken wat illegaal is
Alles naar veiligheid. Arnhem staat (door ligging, door bevolkingsopbouw, door beleid) al jarenlang bovenaan de verkeerde lijstjes mbt criminaliteit. Meer geld voor veiligheid is goed besteed geld voor heel Arnhem.
Appartementen voor oudere stadsbewoners zodat die hun grote gezinswoningen vrij kunnen maken voor gezinnen
armede
Armoede
Armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
armoede

Armoede
Armoede
armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
armoede
Armoede
armoede
Armoede (verborgen)
Armoede ,leefbaarheid en gezondheid.
Armoede bestrijden en meer woningen
Armoede bestrijden leefbaarheid vergroten zorgen voor goede betaalbare gezondheidszorg goede betaalbare en duurzame woningen
Armoede bestrijding
armoede bestrijding
Armoede bestrijding
Armoede bestrijding
Armoede bestrijding en duurzaamheid
armoede bestrijding en duurzaamheid
Armoede bestrijding en goede betaalbare woningen
Armoede bestrijding in combinatie met verduurzamen
Armoede bestrijding om zo criminaliteit te verminderen en allerlei andere problemen die voortkomen uit geldgebrek
Armoede bestrijding vooral de verborgen armmoede bij bejaarden.
armoede bestrijding, aantrekkelijk maken binnenstad
Armoede bestrijding, gratis openbaarvervoer voor de minima, goede opvang dak en thuislozen
Armoede bestrijding, herstellen en versterken van de sociale structuren in de wijk,
Armoede bestrijding, hulp voor mensen met psychische problematiek, zoals thuisbezoeken door professionals.
Armoede bestrijding.
armoede EFFECTIEF terugdringen. Arnhem is nog altijd de één na slechtste stad om uit de armoede te komen. zeer beschamend!!!
armoede en duurzaamheid
armoede en gezondheid
Armoede en klimaat
armoede en klimaat
armoede en klimaat
Armoede en leefbaarheid
Armoede en nieuwe armoede
armoede en onderwijs

Armoede en scholing
Armoede en vergroening
armoede en wonen
Armoede en wonen
Armoede en wonen
armoede en wonen
Armoede leefbaarheid
armoede te bestrijden
Armoede, autoverkeer weg van de singels.
Armoede, armoede, armoedever
armoede, betere parkeergelegenheden, betere voorzieningen voor ouderen
Armoede, daklozen
Armoede, Duurzaamheid
Armoede, duurzaamheid
armoede, duurzaamheid, leefbaarheid
Armoede, duurzaamheid, leefbaarheid
armoede, gelijke kansen in onderwijs, gratis huiswerkbegeleiding VO, politie
armoede, gezondheid, klimaat en duurzaamheid
Armoede, het diverse maken van alle wijken, kinderen op school in eigen wijk, gelijkheid onderwijs
Armoede, jeugdzorg, klimaat, duurzaamheid, openbaar vervoer,
armoede, klimaat, duurzaamheid, ontmoeting tussen mensen uit verschillende culturen, voldoende voorzieningen op het gebied van welzijn in met name armere wijken, leefbaarheid
armoede, klimaat, onderwijs
Armoede, leefbaarheid
Armoede, leefbaarheid
Armoede, leefbaarheid en wonen
Armoede, leefbaarheid, beter winkelaanbod in de binnenstad.
armoede, leefbaarheid, gezondheid
Armoede, leefbaarheid, veiligheid, ruimte
Armoede, maar ook dat iedereen hier wat aan heeft. Wonen.
Armoede, meer inbreiding, meer diversiteit in wonen (meer verschillende mensen in een wijk)
Armoede, scholen van de kinderen, meer voor de ouderen en fietswegen verbeteren.
Armoede, stimuleer maatschappelijke participatie van vluchtelingenvrouwen, zorg voor hulp bij opvoeden zodat jongetjes niet tot 's avonds laat op straat zwerven en rottigheid uithalen, criminaliteit in rollen. Zorg voor buurthuizen, jongerenwerkers, ouderenzorg, woonpolitiek. En VOORAL OOK voor culturele initiatieven: podium met gratis voorstellingen dans, ballet, muziek (grote diversiteit!). Op scholen: richt LEERORKESTEN OP, zoals in de Bijlmer.
Armoede, Weer 12 x per jaar afvalpas voor de stort invoeren.ipv 6x !Voor minima 3x grofvuil ophalen.Leefbaarheid.Zwemles op de lagere scholen.
Armoede, wonen
Armoede, wonen
Armoede, wonen
Armoede, wonen , leefbaarheid
armoede, wonen, culturele infrastructuur
armoede, wonen, cultuur, duurzaamheid/klimaat
Armoede, wonen, klimaat en duurzaamheid.
Armoede, wonen, leefbaarheid
Armoede, wonen, sociale cohesie
Armoede, woningbouw, leefbaarheid, gezondheid en groen (wandelparken etc)
armoede,duurzaamheid,leefbaarheid

armoede,wonen,gezondheid
Armoede,wonen,leefbaarheid en gezondheid
Armoede. Wonen.leefbaarheid
Armoede/ wonen
Armoedebeleid: inzetten op een grotere gelijkheid. Maar ook parkeerbeleid aanscherpen in de woonwijken.
Armoedebestreiding met daarmee de mensen wie het betreft zelf de beslissende positie laten innemen: niet beleid en initiatieven over mensen heen uitstorten.Leefbaarheid: de teveel plekken worden gedomineerd door de auto. Of de auto's geparkeerd staan of ze rijden, met name de kinderen geven hun bewegingsvrijheid totaal op. Laat staan wat het doet met de gezondheid van mensen.
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
armoedebestrijding
Armoedebestrijding
armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding en duurzaamheid
armoedebestrijding en duurzaamheid
armoedebestrijding en klimaatbestendig
Armoedebestrijding en ten behoeve van voorzieningen voor stijgend aantal mensen zonder huisvesting.
Armoedebestrijding en versterking zwakkere wijken
Armoedebestrijding en wonen
armoedebestrijding in zwakke wijken: betere openbare orde: meer boa's, daklozenopvang, meer politie op straat: betere sociale woonvoorzieningen en voor speciale groepen: (arbeid)migranten, asielzoekers, jongeren, ouderen
armoedebestrijding staat op 1: daarna leefbaarheid en gezondheid
Armoedebestrijding, natuurbehoud en onderhoud, toegankelijkheid van het centrum
Armoedebestrijding, duurzaam maken van de stad,
Armoedebestrijding, goedkoop OV, sociale veiligheid, bestrijding criminaliteit, woningbouw, onderhoud scholen en openbare voorzieningen. 1 miljoen is niet zo veel dus beginnen met de eerste twee.
Armoedebestrijding, gratis openbaar vervoer dat regelmatig rijdt, huurwoningen voor jongeren, doorgaan met aandacht voor klimaat en duurzaamheid met oog voor wat dat voor sociaal economisch zwakkere groepen in de samenleving betekent, hergebruik van bestaande bouw. Veiligheid.
Armoedebestrijding, leefbaarheid verbeteren en lelijkheid tegengaan.
Armoedebestrijding, mbo toeleing naar werk, stadsvernieuwing/ betaalbaar wonen
Armoedebestrijding, Verbetering huisvesting (verduurzaming), Aandacht voor de jeugd (voorkomen van criminaliteit)
armoedebestrijding, vluchtelingenboten permanent maken, minder tegels en meer groen. Meer schoonmaak van wegen, parken en stoepen. Arnhem is vuil..
Armoedebestrijding, wijkverbetering en bibliotheken
Armoedebestrijding, wonen, duurzaamheid, groen in de stad behouden
Armoedebestrijding, zodat niemand naar de voedsel- en/of kledingbank hoeft en alle kinderen/de jeugd kunnen/kan deelnemen aan vrijetijdsbesteding en sportverenigingen.
armoedeen gezondheid
ArmoedeLeefbaarheid

Arnhem autovrij maken
Arnhem zuid aantrekkelijker maken
Arnhem Zuid gezellig maken
Arnhem zuid meer gezelligheid, meer focus Woningen opknappen in Arnhem zuid (de Laar, Kronenbur)Gemeentelijke belastingen verlagenAfval professioneel nascheiden ipv door de burger
Arnhem-zuid groener maken met perkjes en meer bomen.
auto vrij, meer groen, fijnmaziger OV, geen reklameborden meer
Auto weren uit binnenstad.Meer duurzaamheid, hergebruik, ruilen.
auto's de wijken uit
Auto's het centrum uit. Singels afsluiten voor doorgaande verkeer. Betere voet- en fietsvoorzieningen
Auto's uit stadscentrum weren. Volop inzetten op fietsstad. Fijn stof rigoureus omlaag.
autoluw maken van de ring door autoverkeer meer om de stad te laten rijden: extra transferia
Béter schoonhouden straten ,plantsoenen. Aanstellen ouderwetse straatvegers.
bankjes in de stad, veel bankjes in de stad. openbare toiletten, nog meer groen
bankjes met groen om op te zitten
Behoud van de stadspark en de leefbaarheid voor haar inwoners. Preventieve gezondheidszorg.
Behoud van groen in Zuid, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, onderwijs, met goed onderbouwde en geen popie Jopie plannen.
Behoud van grote bedrijven die van belang zijn voor de werkgelegenheid van hoger opgeleiden zodat deze mensen de stad economisch stimuleren. Tegengaan van misbruik met uitkeringen, Gelre pas en dergelijke zodat dit geld bij de mensen terecht komt die het echt nodig hebben.
Behoud van het Hertenkamp Sonsbeek
Behouden van de sfeerkeepers en schoonhouden van de stad.
bereikbaarheid
bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid binnenstad door gratis openbaarvervoer voor alle bezoekers.
Bereikbaarheid en veiligheid.
Bereikbaarheid van de binnenstad, bijvoorbeeld door gratis openbaar vervoer, lagere parkeertarieven en meer en bredere parkeerplaatsen die ook dichtbij zijn.Bushaltes van "op de weg" naar "naast de weg" verplaatsen, zodat de doorstroming van het verkeer niet wordt belemmerd door stilstaande bussen.Doorstroming van het verkeer verbeteren door van rode golf naar groene golf over te gaan, verkeerslichten dus niet als stoplichten gebruiken. Dat is bovendien vele malen beter voor het milieu.Verlagen van de WOZ tarieven en woonlasten in zijn algeheel.Huiseigenaren helpen vergroenen, door bijvoorbeeld stadsverwarming in koopwiningen mogelijk te maken/te faciliteren.
Bereikbaarheid, armoede, duurzaamheid, gezondheid
Bereikbaarheid, duurzaamheid
Bereikbaarheid, klimaat
Bereikbaarheid, Leefbaarheid, gezondheid
Bereikbaarheid, opknappen verpauperde panden binnenstad, groen tegen warmte
Bestaanszekerheid,Bestrijding van (stille) armoede ,Kunst en Cultuur toegankelijkheid.BoaÅ›
bestrating binnenstad
bestrijden armoede zorgen dat minder bedeelden aan het werk komen meer kansen krijgen
Bestrijden van armoede en klimaat
Bestrijding (drugs)criminaliteit, vandalisme door jongeren en overlast door verwarde personen. Het versterken van de veiligheid en de zichtbaarheid van politie en boa's.
Bestrijding)drugs)criminaliteit, veiligheid op straat, uitstraling openbare ruimte (zwerfafval, graffiti, verloedering). Armoede.

bestrijding armoede, daklozenonderdak
Bestrijding criminaliteit
Bestrijding criminaliteit: aandacht voor het groen in de stad
Bestrijding van armoede, meer mensen mee laten doen aan de samenleving met laagdrempelige cultuur, meer aandacht voor kinderen die niet meekomen op school.
Betaalbaar bouwen voor ouderen zodat er ook woningen komen voor jongeren.Armoedebestrijding zodat er geen voedselbanken nodig zijn.
Betaalbaar Wonen
Betaalbaar wonen, zonder te bouwen in het buitengebied.Bestrijding criminaliteit.
Betaalbare centrale woningen voor jongeren
Betaalbare huizen, duurzaamheid
Betaalbare seniorenwoningen, zowel huur- als koopwoning, ter bevordering doorstroming.Promotie zonnecellen plaatsen op industriële daken en scholen.Uitbreiding azc's.
Betaalbare woningen realiseren voor de lage en midden inkomens. Veel nieuwbouwprojecten (vooral in Arnhem Noord) zijn juist gericht op het duurdere segment terwijl er juist zoveel vraag is naar betaalbare woningen.Verder moet de stad bereikbaar blijven. De stad ligt ongunstig tussen meerdere snelwegen waardoor de stad in de spits steeds vaker moeilijk te bereiken is. Vrachtverkeer omleiden en niet over de Pleyroute.
betaalbare woningen voor eenpersoons huishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen
Betaalbare woningen voor middeninkomens, duurzame energie
betaalbare woningenbeloning/prestatie voor groene tuinen/buurtbetere sfeer op korenmarkt, lijkt wel een criminele bende met schorem dat buiten staat en handelt.
Beter begaanbare rondweg
Beter bereikbaarheid ov of meer en betere woningen
Beter gebruik van deskundigheid en in de stad organiseren.
Beter ondehoud
Beter onderhoud omtrend bomen, plantsoen en struiken, vaker de veegwagens laten rijden om blad e.d. te ruimen.
Beter onderhoud van het groen
Beter OV (en uitgangspunt: geen gebruik auto voor vervoer binnen stad(sring))
Beter OV, aandacht voor middeninkomens
Beter OV, isolatie/klimaatbestendig maken woningen. Nieuwbouw is ook nodig, maar kost veel meer.
beter parkeer beleid en meer, betaalbare, woning projecten
Beter schoonhouden van de binnenstadtstraten, GEEN NIEUWE WONINGEN in de uiderwaarden : naast DE STADSBLOKKENWERF "aan de overkant" b.v. (= klimaat)BEPALEN hoe de winkelpuien eruit moeten zien: terug naar de oorspronkelijke aanzicht van de panden,
Beter/goedkoper OV
betere toegankelijkheid naar de binnenstad betere huisvesting voor de lagere en middeninkomens en studenten
Betere bereikbaarheid binnenstad voor auto's
Betere doorstroming van het verkeer realiseren. Goedkopere parkeerplaatsen in de binnenstad.
Betere en betaalbare parkeergelegenheden in Arnhem. Ook 'kort-parkeren' weer herintroduceren.
Betere en betaalbare woningen en nieuwe woonvoorzieningen voor ouderen
Betere en duidelijkere parkeergarages. Meer natuur in bebouwde gebieden terug laten komen. Ontwerpen van wijken en wegen zo ontwikkelen dat er ruimte is voor flora en fauna
Betere en meer betaalbare woningen. Verlaging gemeentelijke belastingen. Betere bereikbaarheid vd stad. Meer groen. Weren vervuilde auto's op de singels. Armoedebestrijding. Hulp bij schulden en dakloosheid. Aandacht voor openbaar groen. Subsidie op verduurzamen woningen.

betere fietspaden
Betere fietspaden in de stad
Betere fietspaden, meer groen in de straten.
Betere geluidswal N325 en het verplaatsen van de woonboulevard de Laar Oost gebouwd in de jaren 80, de ligging is niet van deze tijd. Verder het opknappen van de Rijnkade, zoals de gezellige Waalkade in Nijmegen.
betere leefbaarheid door verkeersmaatregelen
Betere omstandigheden voor minder financieel bedeelden in brede zin.Mn voedsel ondersteuning mbt gezondere voeding.
Betere parkeermogelijkheden , binnenstad echt zonder auto's , wel zodanig dat alles via alternatief vervoer bereikbaar is,
Betere riolering, werkgelegenheid stimuleren, terug dringen kansloze buurten.
Betere skyline Rijnkade
Betere verkeersafwikkeling. Singels en Pleyroute.
betere verlichtingvergroening
Beveiliging en beter onderwijs
Bewoning boven de winkelpanden, klantvriendelijk parkeren, schoonhouden van openbare plaatsen en straten, station waar de bussen af en aan rijden overzichtelijk maken voor voetgangers.
Bijzondere woningen, anders dan anders, groot, klein voor rijke en arme mensen in grote hoeveelheden.
Binnen stad de tegelsBlauwe golfen AKU fontein Wc in de parkeer garage
Binnenstad aantrekkelijke maken voor ondernemingen. Er staan te veel leeg staande winkelpanden.
binnenstad aantrekkelijker maken (gevarieerder aanbod winkels / meer speciaalzaken terug):goed/beter openbaar vervoer/ minder auto's op centrumring
Binnenstad beter verbinden met Rijnkade. Lelijke jaren 50 betongebouwen vervangen door moderne architectuur.
Binnenstad leefbaar houden, meer diverse winkels GEEN leegstand
Binnenstad, winkelgebied op leuken
Blauwe golven
Blijven inzetten op duurzaamheid!
bomen
Bomen, 'groen', natuur, biodiversiteit, klimaat, duurzaamheid
Bouwen van voldoende seniorenwoningen met tuin op de begane grond. Alleenstaand of in een rij en niet in een flat.Niet alle senioren willen in een appartement.
Bouwen voor ouderen
Braakliggende terreinen aanpakken met mooie mix van wonen en recreëren. En verdere verbetering van de fietsinfrastructuur, met een extra fietsbrug over de Rijn.
Buurtfeesten
Centrum autovrij, oude wijken energie zuiniger maken
COÂ² reductie, hulp bij verduurzame mensen die het niet kunnen betalen, meer natuur, afval bestrijding. verbeteren van de luchtkwaliteit. aanpak drugscriminaliteit bij jongeren en jongeren centra's. hard drugs is bijna zo normaal als bier.
Collectieve lasten laag houden
Controle snelheid van auto,s. Geen fietsers tegen de fiets richting in fietsen. Meer senioren woningen.
Creatieve broedplaatsen, organische stadsontwikkelingen die flexibel kan reageren op veranderingen uit de markt. Mentaliteitsverandering van individualisme naar gemeenschapszin. Sociale cohesie bevorderen!Ontsluiting: Arnhem heeft geen binnenring, de Oranjestraat is nu een soort "Ringweg".
Criminaliteit en leefbaarheid
Criminaliteit, armoede
Criminaliteit, armoedige wijken

Cultuur en armoedebestrijding, wonen
Cultuur en huisvesting charitatieve instellingen
Cultuur, die schandalige zzp constructies van de muziekschool beëindigen. En docenten weer fatsoenlijk in loondienst nemen.
Cultuur. Groene stad. Vervoer.
Cultuur: Goed muziekonderwijs (Heroprichting van de Stedelijke muziekschool}Jazzpodium met een goede vaste locatie en, programmering en promotie ook in de Duitse regio aan de grens met Nederland.Minimaal een Herenboerderij (stichting Herenboeren), waar groente- fruit teelt plaats vindt in cooperatieve vorm.Stedelijk hoveniers bedrijf annex opleiding dat op duurzame wijze met goede arbeids ethiek ons plaatselijk groen aanlegt en onderhoudt.Beeldende kunst: Goed onderwijs in het ambacht van tekenen, schilderen en beeldende kunst in het algemeen.Herstel Strümpfler orgel van de Grote Eusebius (als dat al niet gebeurd is}
Daken van overheidsgebouwen vol leggen met zonnepanelen
daklozen
Daklozen opvang
Daklozen, verslaafden en verwarde mensen beter opvangen.Goede plek voor de voedsel- en kledingbank.Geld voor goede huisvesting introdans en oostpool.
Daklozenopvang
Dan zou ik de wegen aanpakken. Arnhem heeft een centrumring welke dwars door Arnhem gaat. In andere steden ligt deze buiten de stad, zodat men doelgericht naar een deel van de stad kan reizen.
Dan zou ik ervoor kiezen om inwoners met een kleine beurs te helpen met verduurzamen van hun woning. Voor eigenaren van koopwoningen directe financiële ondersteuning en ingeval van huur financiële ondersteuning van de verhuurder.
Dat de welvaarts verdeling tussen alle inwoners gelijker word.
de "volkswijken"verder oppeppen
de armste scholen van Arnhem (bv Johannaschool) fatsoenlijk ondersteunen-graffiti aanpakken-daklozen een plek geven
de Arnhsme parken
De bijenkorf terug. Met het verdwijnen van de bijenkorf is het winkelbestand enorm verschraald en heeft Arnhem geen aantrekkelijk winkelbestand meer.
De Binnenstad beter bereikbaar maken en bezoekende auto's weren. Alleen mét vergunning.
De binnenstad schoner makenâ€¦kauwgom bij prullenbakken weg enz. Groene zones in de binnenstad.Bepaalde gevaarlijke fietskruisingen (bij musis) veiliger maken
De binnenstad weer de beste winkel stand van Nederland maken. Nu vind ik het wel heel karigâ€¦
de dorpen wijken in Arnhem Zuid versterken en moderniseren. Meer samenvoegen van woningen voor ouderen, groen verbeteren en zorgen dat je er een koffietje kunt drinken. Ontmoeting in het dorp.
De entreepunten van de stad verbeteren. Mooiere grote plaatsnaamborden in een bloembedElke keer als je de stad inkomt en verlaat, krijg je het arnhemgevoel mee.
De gebouwen in het centrum opschonen zoals gevels reinigen, orginele look and feel terug geven
De menselijkheid terugbrengen en de onvoorstelbare juridisering stoppen
De mensen die het erg slecht hebben in financieel opzicht helpen via een persoonlijk plan van aanpak.Meer bomen in de stad, minder verkeersborden. Gezondheid is een zaak van de burger zélf.
De Nijmeegseweg (begin A325) vanaf de oude Rijnbrug tot voorbij stadion Gelredome, de autoweg onder het maaiveld, verdiept aanbrengen en met gelijkvloerse viaducten, maaiveld hoogte, de wijken Malburgen met elkaar verbinden, met wonen en groen. Dus geen tunnel bouwen. Uiteraard is de 1 miljoen niet voldoende.
De Rijkade gezelliger en begaanbaarder te maken, vergelijking Nijmegen. (mits delen haalbaar)
De slechte wijken beter maken, meer en beter groen onderhoud
De stad "nog" groener maken

De stad (nog) schoner houden en mensen goed voorlichten de stad schoon te houden: met voorzieningen die dit kunnen bevorderen. Ook in de wijken buiten het centrum.
De stad in haar eigen nergie behoefte te laten voorzien
De stad meer "smoel" geven als hoofdstad van Gelderland (iconische gebouwen a la Nijmegen Waalkade)
De stad nog groener maken
de verloedering tegengaan, rommel opruimen, graffiti verwijderen en verbieden en handhaven
De Weerdjesstraat ondergronds maken en daardoor voetgangers verkeer tussen centrum en Rijnkade te vergemakkelijken.
De wijken vergroenen, daarmee ga je in op de leefbaarheid, duurzaamheid en klimaat. Zelfs gezondheid kan ten positieve veranderd worden.
Deel van de 'armere' wijken opknappen en duurzamer maken
deels in sportfaciliteiten, ontbijt op scholen, cultuur bereikbaar voor Arnhemmers
direct besteden aan opruimen/schoonmaken van de (binnen)stad
Direct stoppen met de massale krankzinnig bomen kapMeer parkeerplaatsen zodat mensen vrij en mobiel kunnen blijven, ook de chronisch zieken en werkende moeders
Dit bedrag zou ik besteden aan klimaat en duurzaamheid. Daarnaast vind ik het bestrijden van armoede en eenzaamheid een belangrijk onderwerpen.
Diversiteit en inclusie!
Dominante langdurige autostromen inperken tbv voetgangers en fietsers Jansbuitensingel + Willemsplein. Arnhem is te auto-dominant.
Door op een ecologisch waardevolle, circulaire manier te vergroenen kan de leefbaarheid vergroot worden, levert dit een positieve bijdrage aan gezondheid en klimaat. Focus op de plekken waar de impact het grootst is. In de meeste gevallen zijn dat meest kwetsbare wijken.
Doorgaan met stadsvernieuwing.
Doorgaand verkeer uit centrum
Doorstroming verkeer verbeteren i.p.v. stelselmatig verder te belemmeren zoals nu het geval is.
Drugs bestrijding, alternatieve parkeermogelijkheden
Drugs en drankprobleem aanpakken. Mensen meer stimuleren te werken. Banen creëren in de wijk. Vraag de mensen wat ze (samen) willen doen. Veel van de bewoners willen ook van die drugsoverlast af. Leid mensen (in de wijk op) om dit aan te pakken, denk aan serveillance, (meer) wijkaanspreekpunten. Een boodschap doen of bij elkaar klussen. Maak hier een systeem van wat geld oplevert en wat niet wordt afgetrokken van de uitkering. Geef mensen besef dat zij en hun wijk het waard is. Geef de mensen in de wijk budget om wat met elkaar te organiseren (zonder teveel beperkingen) er moet veel meer voor de jeugd worden georganiseerd. Verder veel planten en bloemen in de wijk. Laat bewoners die dit leuk vinden het onderhouden (tegen vergoeding). Muurschildering, geef ruimte voor de (kunstenaars) die 'kunst' spuiten op muren. Misschien kan je bewoners zelf kunst laten maken voor hun wijk. Maak gebruik van de diversiteit van de mensen die er wonen en dan is er voor ieder wat wils. Misschien dat de diverse culturen dan ook meer met elkaar mengen.
DrugsbeleidOverlast van de burenAfvalverwerking
Drugsbestrijding
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid

Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid (subsidies voor mensen die bv warmtepomp willen aanschaffen) en onderwijs. Investeren in onderwijs om iedereen gelijke kansen op ontwikkeling te bieden.
Duurzaamheid +sociale ongelijkheid recht(er) trekken.(Aut
Duurzaamheid armoede onderwijs
Duurzaamheid en armoede bestrijden
Duurzaamheid en armoedebestrijding
Duurzaamheid en gezondheid
Duurzaamheid en gezondheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en Leefbaarheid van de stad
Duurzaamheid en leefbaarheid: er gaat nu best veel aandacht naar armoede, maar ik zie daardoor vooral de arme kant van Arnhem. Schrale winkels, weinig leuke 'luxe'. Cultureel mwah. Investeer bijv. in studenten die hier blijven wonen en werken! Of expats/bedrijven.
duurzaamheid en veiligheid
Duurzaamheid van de woningen
Duurzaamheid van met name huizen, (jeugd)zorg eb jongerenwerk, en inzetten op achterstandswijken (financiele steun energierekening bijvoorbeeld). En cultuur evenementen & museum Arnhem toegankelijk maken voor een zo groot mogelijk publiek!
Duurzaamheid, armoede
Duurzaamheid, armoede
duurzaamheid, bereikbaarheid, klimaat
duurzaamheid, culturele infrastructuur, groen
duurzaamheid, energietransitie
Duurzaamheid, gezondheid (meer huisartsen op meerdere locaties) wonen.
Duurzaamheid, hittestress, wateroverlast in park Klarenbeek en verder omlaag, versterken connectie huisartsen en wijkteams
duurzaamheid, klimaat, wonen
Duurzaamheid, leefbaarheid
Duurzaamheid, Leefbaarheid, Klimaat
duurzaamheid, sub cultuur
Duurzaamheid, vergroening en armoedebestrijding
Duurzaamheid, zonnepanelen, luchtkwaliteit
duurzaamheid: betere fietspaden en minder gemotoriseerd verkeer
duurzaamheidwonen
Een (iconisch) kunstwerk. Waar het komt te staan, weet ik nog niet.

Een authentieker centrum maken. Het centrum ziet er afgeleefd uit. Veel glazen puien, "goedkope" winkels, weinig groen/gezelleigheid.
een betere doorstroming van het verkeer maken. (vlotter van arnhem-zuid naar arnhem-noord zonder alle tegenwerkende stoplichten, een groene golf is wel prettiger)
Een del van het openbaarvervoer voor alle Gelre kaarthouders en 70 plussers gratis maken en een uitleen voor eenvoudige hulpmiddelen met een borg en bij schoon en heel inleveren alles terug.
Een extra fietsbrug tussen de Frostbrug en de Sacharovbrug
Een goede advocaat in huren om de raad van state duidelijk te maken na 45 jaar dat de A15 doorgetrokken moet worden naar de A12 om de mensen te verlossen van de onnodige fijnstof en CO2 uitstoot door de files die richting achterhoek en Duitsland gaan.
Een groener Arnhem
Een lelijk gebouw in centrum oud Arnhem vervangen door iets wat wel past
Een mooi overdekte zwemparadijs
Een mooie brede doorbraak van station naar korenmarkt. Met een groot plein als ingang. Ook voor Koningsdag activiteiten etc.
Een nieuw gebouw voor en extra steun aan het dierenasiel. Duurzaamheid, beter OV, mensen helpen hun woning te verduurzamen. Evt woningbouwcoorporaties stimuleren/forceren om hun huurders te helpen met verduurzamen (ik loop nu tegen een muur op bij VHV).
Een stukje historie van de stad blootleggen en zichtbaar houden. Denk aan een stuk stadsmuur of opgravingen.
Eenpersoonswoningen met huur onder de 700 euroMeer diversiteit aan winkels: smpoo ups ed een kans geven
Eenzaamheid ouderen en armoede
eerlijke subsidies (zonder al te ingewikkelde voortrajecten etc) voor het verduurzamen van woningen. Iedereen een eigen gratis regenton. In alle wijken zoveel mogelijk groen toevoegen en voldoende speel- en samenkomstplekken. Armoede bestrijden door wellicht een werkgroep met een goede doorsnede van de samenleving hierover met elkaar in gesprek te laten gaan en als een soort denktank te laten fungeren. En daar geld aan te besteden, wellicht samenwerking met Collectief Kapitaal.
energie armoede en duurzame initiatieven
Energie-armoede
Energietransitie
Energiezuinig wonen
Er voor zorgen dat alle inwoners krijgt wat het nodig heeft. Een potje geld, naar behoefte, dat naar eigen inzicht ingezet kan worden. Meer voor minima en niet voor mensen met geld. Extra op de gelden die sowieso nodig zijn om een stad en inwoners te ondersteunen.
ervanuitgaande dat klimaat e duurzaamheid nu goed op de agenda van dit groene college en raad staan, zou ik naast aandacht voor zaken die onze inwoners direct treffen ook kijken naar hoe Arnhem aantrekkelijker wordt als stad voor bezoekers. we hebben geen grote publiekstrekker, na het station houdt het snel op. Alle grote dingen hier zijn beetje middle of the road. Zelf de uitstraling van de kunstacademie is zeer beperkt: waarom heeft Arnhem niet een uber hip design museum (dat gaan we met een miljoen niet redden).
Evenementen, helaas is er de afgelopen jaren veel re weinig gedaan om grote evenementen als living statues, rio aan de rijn, etc in arnhem te houden
Extra woningen
Fiets en wandelpaden richting belangrijkste knooppunten aantrekkelijk maken
Fietsbrug erbij van noord naar zuid aan de oostkant
Fietspaden
Fietspaden waar het licht sneller groen gaat.
FietspadenOude woningen verduurzamen
fietstoegankelijkheid

Fietsvriendelijkheid en verbod op stinkbrommertjes / schoolmaaltijden voor kinderen uit arme gezinnen / onderwijs
Fonds voor goede verduurzaming sociale huurwoningen en idem koop-met-hoge-energierekening
Formeren van beter b & w. De zwakke personen in de raad vervangen door sterke, evenwichtige personen die niet om het minst geringe in huilen uitbarsten.
geen armoede , werk voor iedereen , wonen voor iedereen en eerbied voor de kleine winkelier zorgt voor diversiteit.
Gelijke kansen voor iedereen te beginnen voor de geboorte.
Gelijkheid (iedereen evenveel kansen en mogelijkheden, minder groot verschil arm-rijk), duurzaamheid (energiezuinig, schone lucht, geen afval op straat en in groen), wonen en veiligheid.
gelijkheid, gelijke kansen, fietspaden, buurttuinen
Gemeleerde wijken creëren met lage en hoge inkomens. Meer groen, minder afval, schonere stad in milieu en aanblik. Criminaliteit de pas afsnijden.
Gentrificatie van Zuid
Gevels graffiti-proof maken in wijken rondom het centrum (hopelijk bestaat er een coating ofzo). Minder telefoonwinkels, nagelsalons, massagesalons en kappers in de Steenstraat, zodat deze straat meer bij het centrum-winkelgebied betrokken wordt. Politie zichtbaarder op straat.
gevoel van veiligheid, ondersteunen echte armoede
gezellige binnenstad
Gezondheid
Gezondheid (preventie), duurzaamheid, klimaat, cultuur
gezondheid en leefbaarheid: voorwaarden voor een gezonde leefbare stad en basisvoorwaarde om de kloof tussen arm en rijk te dichten.
Gezondheid in arme buurten
Gezondheid wonen leefbaarheid en veiligheid
gezondheid, armoede
Gezondheid, met name gezond leven en beweging
Gezondheidszorg, inbreidingsprojecten woningbouw, armoedebestrijding, openbaar vervoer, vergroening, criminaliteitsbestrijding
Gezondheidszorg: meer en snellere opvang van mensen met psychische problemen, vooral jongeren. Ik ben geschrokken van de tv-serie politiebureau Arnhem. Zoveel verwarde mensen. Te weinig hulp, het duurt te lang etc.
GGZ
goed bereikbare zorg (letterlijk en figuurlijk) voor iedereen. positie huisartsen versterken.gratis schoolontbijt/-lunch (basis en middelbaar onderwijs).sociale woningbouw versterken.bejaardenhuizen weer introduceren.
Goede fietspaden cq goede fietsverbindingen/ vergroten van de fietsvriendelijkheid.Veiligheid in de meest brede zin van het woord
Goede opvang voor dakloze mensen . Ook overdag. Niet fijn , mensen die overal rondhangen . Voor hun niet maar ook niet voor bezoekers . Minder doorgaand verkeer rond centrim , snelheid omlaag naar 30 km . Stad beter schoonhouden en onderhouden Ook groene gedeelten . Betere doorgang fietsers , vaak goed uitkijken , afslaand verkeer enz . Niet fietsvriendelijk , betere fietsenstallingen , minder fietsen in straatbeeld .pleinen beter benutten voor terrassen enz .
Goedkope woningen bouwen (zonder parkeerplaatsen), fietspadnetwerk uitbreiden
Goedkoper maken van het openbaar vervoer.
Goedkoper openbaar vervoer
Gratis maaltijden basisscholen. Vergroenen wijken.Promoten tegels eruit.
gratis openbaar vervoer
Gratis openbaar vervoer
Gratis openbaar vervoer

Gratis openbaar vervoer. En parkeren goedkoper maken !
Gratis ov
Gratis OV voor jongeren. Jong geleerd is oud gedaan!
gratis vervoer, wonen
gratis vervoer: goed onderwijs: centrale zonnepanelen waar ieder huishouden gebruik van kan maken
Gratis warmtepompen of met korting
Groen
Groen
Groen . Investeren in winkels . Geen parkeer kosten
Groen / leefbaarheid in de stad
Groen in de bebouwde kom, ondersteuning basisbehoeften (zorg, onderwijs) voor armere huishoudens, leefbaarheid in armere wijken, cultuur voor kinderen en jeugd, cultuur en vertier in Arnhem-Zuid
Groen in de binnestad
Groen voor wegen en parkeerplaatsen
groen, huizenbouw binnen bestaande wijken
Groen. Design waterbeh
groenbeheer op niveau, duurzaamheid, klimaat, armoede en wonen
Groene en beweegvriendelijke omgeving
Groene energie
groene ontmoetings en speelplekken: plekken in de buurt voor kinderen, jongeren en mensen met weinig geld.
groenonderhoud, meer woningbouw,
grondgebonden senioren woningen
grote aanbod aan cultuur onderhouden multicultureel uitbreiden en breder promoten
Grotere duurzaamheid in de vorm van meer en betere (ruimere) afvalbakken in de straten
handhaving parkeerbeleid
Handhaving, armoedebestrijding, city beautification, "skyline planning" (of iig "aangezichtsplanning"), verduurzaming
Handhaving, gezondheid
harde maatregelen tegen drugoverlast en criminaliteit
Hekken verwijderen (kazerne, Hoge Veluwe) tgv betere bereikbaarheid diverse natuurgebieden, vergroening stad
helft verduurzaming van woningen, mede sociale huur. scheelt in de kosten en duurzamer. helft behoud en uitbreiding groen
Herinrichting oversteekplaatsen tussen Sparwinkel, hotel Haarhuis en centrumEen chaos
Herinvoeren van bejaardenwooncentra. De WMO-regeling kan namelijk niet alle pijnpunten wegnemen voor senioren. Centrale zorg in bejaardenwooncentra is veel efficiënter en laagdrempeliger.
Het aanpakken van de kleine zaken in het straatbeeld die de schoonheid en leefbaarheid van de stad ten goede komen
Het aantrekken van kapitaalkrachtigen.
Het centrum groener
Het extra laten bouwen van nog meer sociale huur- en koopwoningen en vrije sectorwoningen
Het leefbaar houden van de stad
Het meer toegangkelijk maken van de oevers als wandelpromenade voor vertier en ontspanning, parkeren dichtbij maar geen doorgang van auto's en scooters. De noord en zuid zijde met elkaar verbinden voor voetgangers. Openbaar vervoer voor inwoners gratis.
Het onmogelijk maken om in Meinderswijk te bouwen Meer groen in de de wijken.
Het subsidiëren van de bouw van betaalbare 1- en 2-persoons woningen voor ouderen, waardoor er meer beweging komt op de woningmarkt
het verbeteren van achterstandswijken waar veel problemen tegelijk spelen

Hittestress oplossen
Hoe pijnlijk ook voor alle andere respectabele onderwerpen, zou ik voor 100% van het geld gaan voor het halen van de klimaatdoelstellingen. Dat niet doen zorgt er uiteindelijk voor dat we ons zelf als mens uiteindelijk niet kunnen handhaven. PS: De natuur redt zich uiteindelijk dan ook wel weer, maar ja daar maken wij dan geen deel meer van uit.
Hoge tolheffing doorgaand verkeer door Arnhem en A325. laat mensen uit Nijmegen maar over de A50 naar Apeldoorn en Utrecht gaan. Laat internationaal vrachtverkeer niet over de A325 maar alleen over de A50.
Hondepoep handhaving en parkeerplaatsen
Hoogwaardig OV
Hortus botanicus met kwekerij voor bijzondere boomsoorten t.b.v. openbaar groen.
Huisvesting, onderwijs.
Huizen en gebouwen (scholen, buurthuizen) verbeteren en fors isoleren. Overal zonnepanelen opleggen, niet op de grond (zonde van de ruimte, daar kunnen bomen en struiken staan), overal waar mogelijk bomen planten, verstening van tuinen verbieden, verkamering in woonwijken verbieden
Huizen verduurzamen
Huizenbouw en dan met name betaalbare sociale woningbouw
Hulp aan mensen die in de problemen / schulden zitten vanwege de enorme complexiteit van de huidige maatschappij/ wetgeving / regels. Vereenvoudigen van die wetgeving.
Hulp voor minima
iets wat toeristen naar de stad zou brengen
Iig hele goedkope woningen bouwen voor de jeugd, meer huisartsen zodat de zorg beter wordt, al het groen behouden
Ik heb net de begroting van Arnhem doorgenomen. Hoe kan ik zinvol antwoord geven op deze vraag?
Ik mis horeca en gezellige eettentjes in Elderveld en Schuijttgraaf
Ik zou 1 miljoen doneren aan de gemeente op voorwaarde dat ze Meinerswijk laten zoals het is.De gemeente mag het geld besteden aan b.v. een culturele bestemming voor de Koepel
Ik zou alle schreeuwderige puien in de binnenstad weghalen en terugbrengen naar hoe de gevels bedoeld zijn. Inclusief het station Daarnaast zou ik in de binnenstad alle winkels bezetten met voor elk wat wils. Het is nu alleen merken en grote ketens maar meer zoals de 7 straatjes. Tot slot zou ik in de wijken initiatieven zoals in Klarendal willen toejuichen, terrasjes, leuke plekjes onder de aandacht brengen en de omgeving er om heen ook aantrekkelijk 'verbouwen'. En!! Rembrandt in ere herstellen!!!Fietsen bevorderen , rood licht voor auto's eeeeuwig laten duren.
Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo'n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.)
Ik zou dan toch voor gezondheid gaan in de vorm van meer sporten. Dat is mijn inziens beter haalbaar dan gezonder leven door bijvoorbeeld het eetpatroon te verbeteren.
Ik zou de achterstandswijken in overleg met de bewoners proberen te vergroenen , buurtcoaches uit de buurt zelf inzetten , meer (gratis) sport voorzieningen voor de jeugd , maa4 waar ze zelf ook in mee moeten/ mogen mee draaienStructurele Hulp aan mensen die digibeet of laaggeletterd zijn(proberen laagdrempelig in kaart te brengen)
ik zou de Rijnkade aanpakken, maak er een soort van Boulevard van waar de bezoekers van Arnhem niet alleen maar direct het Centrum ingaan, op deze manier kun je het dagrecreatie verspreiden.en de ondernemers meer ruimte voor exploitatie daar hebben.....

Ik zou de wijk klarendal van het gas halen en aansluiten op waterstof. Dit is belangrijk omdat de huizen in deze wijk een "te dunne jas" hebben voor warmtepompen etc. Ook mogen vanwege de monumentenstatus (stadsgezicht) niet overal zonnepanelen op het dak of hebben bewoners te weinig middelen om zonnepanelen aan te schaffen. Alle huizen koop en huur aansluiten op waterstof is dan het eerlijkst en een pilot in Lochem heeft al bewezen dat het kan.
Ik zou dit geld aan armoede bestrijding uitgeven.
Ik zou dit uitgeven aan het behoud van de natuur (beplanting en dieren)
Ik zou driekwart van het miljoen uitgeven aan armoedebestrijding, en dan met name aan woningbouw, want ook mensen in het zgn lagere segment hebben recht op fijn wonen, en werk. Ook zou ik hetopenbaar vervoer in de stad gratis maken! Een kwart blijft over voor duurzaamheidâ€¦
Ik zou het besteden aan verbetering woningen in kader van klimaat en armoede
ik zou het gebruiken voor armoede en wonen
Ik zou het geld op een spaarrekening zetten want er wordt al genoeg uitgegeven aan alle door u genoemde thema's.
Ik zou meer geld besteden om van Arnhem een veilige(re) stad te maken.
Ik zou met jongeren een onderzoek doen om voor de groep 16 etc een fijne dag of avondinvulling. Er is in de nieuwe wijken volgens mij teweinig waar de jeugd elkaar kan ontmoeten. Denk dat ze dan ook verantwoording moeten krijgen.
Ik zou op zoek gaan naar activiteiten en economische of culturele sectoren, die net een beetje steun nodig hebben om over een dood punt heen te komen, waarna ze werkgelegenheid, een bijdrage aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties en stimuleren van goed onderwijs . Dat zou ik in de vorm van financiering tegen zeer gunstige voorwaarden doen, zodat het geld niet op is na een bepaalde periode, maar steeds opnieuw beschikbaar komt.
Ik zou oudere wijken opknappen, het multiculturele aspect centraal stellen en arnhem nog verder klimaatbestendig willen maken.
Ik zou proberen de armoede in de stad structureel op te lossen. Daarnaast zou ik niet alleen naar de minima kijken maar ook naar de groep daar net boven. Dus de mensen die bijv. net buiten de gelrepas vallen.
Ik zou zorgen dat de mensen weer naar Arnhem komen om plezier te hebben en te ondernemen waardoor de bal aan het rollen komt en Arnhem weer een metropool van oost Nederland wordt.
Ik zou zorgen dat mensen met een laag inkomen ook meekunnen met het verduurzamen van hun huis. Het mes snijdt zo aan meer kanten.
In Arnhem Zuid meer openbaar groen ter bescherming tegen de bebouwing
In de "achterstands" wijken veel vaker schoon maken en meer en beter groen onderhoud.
In de binnenstad ook echt betaalbaar bouwen voor ouderen en voor starters.
In elk park gewapende parkwachters zetten.
In overleg met verhuurders alle huurwoningen voorzien van zonnepanelen en de oudere woningen isoleren
Inbreiding van woningbouw, kleine betaalbare woningen
Infrastructuur (verkeersdruk op Pleij-route is m.n. een aandachtspunt), opknappen Rijnkade-gebied (weer een mooie stadsboulevard van maken met de nodige horeca), cultuur en verduurzaming van panden (zonnepanelen, zonneboilers)
Infrastructuur en woningen
Initiatieven en subsidies voor duurzaamheid (zonnepanelen e.d.)
Innovatie, bereikbaarheid (nachttrein naar randstad)
Inrichting verbeteren voor betere doorstroom van het verkeer. Meer bruisend hart in zuid maken.
Investeer in het buurthuizen
Investeren in "winkelbaar" maken van de binnenstad en rotzooi (vooral verpauperde gebouwen / winkels) opruimen / herinrichten. Binnenstad Arnhem heeft te veel plaatsen die eruit zien als een achterbuurt.

investeren in armere wijken
Investeren in gelijke kansen en sociaal/duurzaam ondernemerschap
inwoners
Inzetten op leefbaarheid.Maak van bouwen geen proppen. Vooral niet in wijken in achterstand. In armoede, achterstand in wonen, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, etcetera.
Isolatie huurwoningen en fonds voor mensen met koophuis om te verduurzamen. Ik woon alleen in een koopwoning waar sltijd wat mee is. Ik hrb gern geld voor 'grote' projecten (isolatie vloer, warmtepomp, etc.).
isoleren van huurhuizen
Jeugd (jeugdhonken/behoeden voor crimineel circuit/veiligheid)VeiligheidVerkeersveiligheid GroenDiversiteit binnen de samenleving beter verdelen en bewoners écht vanaf begin meenemen laten participeren.Leegstaande (kantoor)gebouwen opknappen en mooie bestemming eraan geven
Jeugd! Doordat ze vervelen gaan ze pesterij kattekwaad uithalen ze moeten meer entertained worden.Armoede alle wc's in arnhem moeten gratis zijn. Toilleteren mag geen geld kosten.Scholen moeten standaard ontbijt aanbieden.Meer verspillings supermarkten waar iedereen goedkope producten kan krijgen en voedsel niet zomaar weggegooid hoeft te worden.Meer aandacht voor samen tafelen om armoede en eenzaamheid te bestrijden.Meer korte Parkerenmogelijkheden soms hoef je maar 1 uurtje in de stad te zijn maar heb je wel door groot boodschap de auto nodig.Verplichte kinderwijkteam deelname vanaf groep 6 milleubewust maken en vrijwilligerwerk begeleid laten uitvoeren vanaf groep 8 denk aan boodschapjes voor ouderen Huishoudschoolonderdelen terugbrengen voor zowel meisje als jongen.Meer zitgelegenheden in de stad waar je met je eigen drinken en eten kan zitten tijdens shoppen lekker buiten.De boeren met hun waren weer lekker de wijken in eieren verkoop groente en of vlees lekker gezellig vers in de wijken Mooie grote maandelijkse warenmark langs westervoortsesedijk haven zo een mooie plek om te genieten van water en mensen bij elkaar misschien kan het pondje dan eindelijk komen Weg arnhem card ook welgestelden kunnen het zwaar hebbenVerbeteren schimmelhuizen armoedegebieden
Jeugd, Sport, Cultuur
jeugdhulpverlening op orde brengen
Jeugdzorg, zorgen voor sterkFundament voor onze toekomstige inwoners.
Jeugdzorg. Armoede bestrijding.
Jongeren, scholing, ondernemerschap en wonen
Jongerenwerk/sport
Kansen gelijkheid, armoede, duurzaamheid
Kansengelijkheid, vooral voor de jeugd. Goede basisvoorzieningen in preventieve zorg, activiteiten voor jeugd, voorkómen van schooluitval, stimuleren van voldoende woonmogelijkheden. Jeugd= toekomst. Ze groeien op in een lastige tijd en verdienen daarbij wel wat kansen en ondersteuning.
KansengelijkheidGoede kwaliteit schoolgebouwen (energiecentrale en ingericht op verlengde schooldag)
Kinderarmoede
Kinderen uit arme gezinnen meer kansen geven, meer mensen aan (vrijwillig-) werk helpen, lelijke wijken aantrekkelijk maken.
kinderopvang voor jong en oud.nog meer bomen,
Kindvriendelijkheid: speelplaasten voor alle leeftijden in de parken Sonsbeek en ZypendaalBanken voor ouderen, Openbare toiletten, Vuurwerk op Koningsdag
Kleinschalige kunstprojecten , en dan niet om kunstenaars te ondersteunen maar om de "gewone" bewoners te laten genieten van laagdrempelige concerten, populair en klassiek. Verder ontwikkelen van wijkcentra, maar dan met acties van onderop i.p.v. hoe het op dit ogenblik georganiseerd is. Enz.
Klimaat
klimaat
klimaat

Klimaat
klimaat
klimaat , duurzaamheid , gezondheid
Klimaat (schonere lucht), betaalbaar wonen.
Klimaat en armoede
klimaat en armoede
klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid En leefbaarheid in de armere wijken verbeteren
klimaat en leefbaarheid
Klimaat en leefbaarheid
Klimaat en verder auto-luw maken.
Klimaat leefbaarheid
Klimaat maatregelen:Verkoeling in de stad verdere vergroening meer bomen,gevel tuinenOpvang regenwater,maatregelen tegen overstroming rijnToegangswegen tot Arnhem verbeteren
klimaat, behoud groen, armoede, gezondheid
klimaat, duurzaamheid
Klimaat, duurzaamheid
klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid
Klimaat, duurzaamheid, betaalbare woningen
Klimaat, duurzaamheid, groen, armoede, gezondheid
klimaat, duurzaamheid, vergroening, biodiversiteit, waterbeheer, gratis openbaar vervoer
klimaat, leefbaarheid binnenstad en achterstandswijken
Klimaat, leefbaarheid, onderwijs,innovatie
Klimaat, nog meer groen in de stad waar zoveel steen is.Leefbaarheid, aanpakken van achteraf straatjes / hoekjes.
Klimaat, nog meer groen om opwarming van de stad tegen te gaan.Maar ook armoedebestrijding.
Klimaat: groen in de stad, leefbaarheid: opruimen zwerfafval, verwijderen fietswrakken, verbinding: ontmoetingsplekken
Klimaat: Huizen isoleren / energie zuinig maken, en armoede-bestrijding: opvang verbeteren voor daklozen / vluchtelingen.
Klimaat: vergroening, opvangen en vasthouden water.
Klimaatadaptatie, bevordering gebruik fiets met betere en snellere fietsroutes, gratis OV binnen de stad, veiligheid
Klimaatbestendigheid, vergroenen
KlimaatDuurzaamheidLeefbaarheid (schoner, veiliger)
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunstvakdocenten in het basisonderwijs
Kwaliteit nieuwbouw borgen
langdurige financiering van: opvang dak- en thuislozen, zorgpartijen voor zware indicaties in de wijk, ondersteuning voedselbank
lastenverlaging
leefbaar wonen, de mindere wijken gaan er hard op achteruit, doordat er veel sociale huur is en de migratie daar wordt gestapeld.
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid

leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid gezondheid en armoede
Leefbaarheid - onderhoud, schoon, veilig
Leefbaarheid (reinheid alg, plantsoenen schoon, openbaar vervoer, verkeersluwe woonwijken, handhaving! (in het bijzonder van geluidsoverlast (is één van de grootste mileuvervuilingen)! zoals motoren, daarnaast gedrag sporters in de buitengebieden vooral mountainbikers (MTB). Ben zelf sporter maar zoals die zich (vaak in groepen) gedragen is asociaal. Ik wil niet generaliseren, er zijn uitzonderingen. Deze mensen komen ook niet voor de natuur. Het gaat hen puur om het hardrijden op de fiets. Soms zelfs elektrisch aangedreven... Armoede is iets wat ten alle tijden bestreden moet worden.
Leefbaarheid ,armoede
leefbaarheid armere wijken en duurzaamheid
Leefbaarheid armoedeo
Leefbaarheid bevorderen Woonruimte voor jonge mensen/startersVerkeersveiligheid
leefbaarheid door de stad heen om tweedeling tegen te gaan, bereikbaarheid op peil houden (ook voor de binnenstad met de auto of beter OV), meer aandacht voor bereikbaarheid voor mensen met beperking, stimuleer zelfredzaamheid
Leefbaarheid en armoede
Leefbaarheid en armoede
Leefbaarheid en armoedebestrijding
Leefbaarheid en armoedebestrijding.
Leefbaarheid en duurzaamheid
Leefbaarheid en gezondheid
leefbaarheid en gezondheid.Veiligheid.
Leefbaarheid en opknappen van Korenmarkt, gezondheid (uitstoot stikstof), subsidie energiemaatregelen voor verbetering oudere woningen, evenementen, inclusie
leefbaarheid en veiligheid
Leefbaarheid en wonen.

leefbaarheid gekoppeld aan armoede, klimaat, duurzaamheid en gezondheid.
leefbaarheid in de slechte wijken en beter groenonderhoud
Leefbaarheid in wijken zoals structureel opruimen van hondenpoep, zwerfafval en betere aanplanten. Veiligheid in breedste zin van het woord aanpakken per wijk. Spelen op straat, betere leefomgeving etc.
leefbaarheid meer recreatie voor de arnhemmers in een rond de stad.
leefbaarheid van de stad, terugdringen criminaliteit, armoedebestrijding, meer betaalbare woningen voor ouderen,gratis ov ouderen
leefbaarheid verbeteren
Leefbaarheid verbeteren, racerij tegengaan vh verkeer, auto's zowel als (bezorg)scooters etc.
Leefbaarheid verbeteren, team Handhaving uitbreiden en eindelijk een keer serieus werk maken van het bekeuren van de hondenpoep-eigenaren. Overal in de stad en niet alleen in het centrum.
Leefbaarheid vergroten. Zorgen dat er geen windmolens (te) dicht bij woongebied komt. Zorgen dat niet alle (mooie groene) weilanden volgeplempt worden met zonnepanelen. Biomassa centrale sluiten. Daklozen uit het centrum halen. Goeie busverbindingen.
Leefbaarheid wijken.
Leefbaarheid wonen duurzaamheid in het groen.
Leefbaarheid Zuid
Leefbaarheid, aanpak verloedering en aso-gedrag, handhaving en sneller straffen (juist ook bij kleine vergrijpen, want daar begint verloedering en aso-gedrag!), educatie op gebied van systemisch denken en doen
leefbaarheid, armoede, duurzaamheid
leefbaarheid, armoede, klimaat, ondermijning
Leefbaarheid, binnenstad opknappen
Leefbaarheid, cultuur, armoede, wonen
leefbaarheid, dus ook armoede
Leefbaarheid, duurzaamheid en voorrang voor de fietser
leefbaarheid, en vooral de zwakkeren, de bejaarden, om hen meer vreugde te bezorgen, die diensten te faciliteren.Zij hebben voor ons de weg geplaveid en ik vind dat er niet zo goed voor hen wordt gezorgd.
Leefbaarheid, infrastructuur schoonmaak parkeergarages
leefbaarheid, meer fietspaden
leefbaarheid, meer groen in en rond het centrum van de stad, meer handhaving.
Leefbaarheid, meer schoonmaken in de buitenwijken. Zoals helaas nodig zoals zwerfvuil opruimen.
leefbaarheid, veiligheid
Leefbaarheid, Vermindering criminaliteit, aantrekken grote bedrijven, stad upgraden vergelijkbaar met Berlijn (een soort mini Berlijn)
leefbaarheid, versterking centrumfunctie qua winkelfunctie en bedrijven
Leefbaarheid, wonen en bereikbaarheid
Leefbaarheid, wonen, groen
Leefbaarheid. Veiligheid. Armoede
Leefbaarheid. Met name bomen en groen in de oude stad, inplaats van bomen kappen, bomen planten. En Het zware vrachtverkeer door woonwijkjes als Klarendal terwille van horeca, en parkeeroverlast door gratis (en fout) parkeren voor bezoekers van horeca en koffieshops.
leefbaarheid. schoonhouden stad. ook in de wijken en achteraf.
Leefbaarheid. Voorzieningen in Arnhem zuid. Aanwijzen en inrichten locatie voor horeca en vrije tijdsbesteding.
Leefbaarheid..bestrijding misdaad
Leefbaarheid: afval op straat
Leefbaarheid: betere doorstroom verkeer centrumring, meer groene golven maken, snelheid omlaag EN CONTROLE DAARVAN in de wijken, meer afvalbakken op straat.
Leefbaarheid: de woonomgeving schoon en inspirerend maken en houden

leefbaarheid: duurzaamheid en veiligheid
Leefbaarheid: verkeersstromen om Arnhem heen / Vergroening / beter OV / en Centrum autovrij / Infrastructuur
Leefbaarheid: verwijderen graffiti en zwerffietsenMeer toezichthouders
leefbaarheidtegengaan verloedering (zoals zwerfafval waaronder fietsen op straat)minder ruimte voor autoverkeer, meer ruimte voor voetgangersverbeteren van alles wat met openbaar vervoer te maken heeft
LeefbaarheidWonen
leefklimaat voor mensen met minder geld
LeefomgevingGezondheidOpenbareorde
Leegstaande bedrijfsgebouwen veranderen woongebouwen.
Leegstaande gebouwen ombouwen tot woonruimte
Leegstaande kantoorpanden inrichting voor studentenhuisvesting
Leegstand MKB bedrijven binnenstad (leefbaarheid)
Lege kantoorpanden ombouwen naar woningen en armoede bestrijden
Lege winkelpanden in centrum zo snel mogelijk toewijzen aan kleine bedrijven die met goede ideeën komen.
Leuke (industrial) plekken voor feesten/concerten/festivals. Breek geen interessante plekken als de melkfabriek af. Minder verkeer Ã-n de stad en door wijken.
Leuke betaalbare huurwoningen en niet alleen in de armere wijken. Meer rekening houden met armere mensen
Lobby en den Haag overtuigen van: Doortrekken van de A15 noodzakelijk om vrachtverkeer langs Arnhem te verminderen.
Maak plannen voor de verbetering van bestaande activiteiten.Onderwijs en prikkels gebruiken, niet alleen regelgeving.Ontwikkelingsprojecten.Samen werken met buren steden voor wederzijds voordeel.
Maatregelen richting klimaat: loskoppelen regenpijpen, waterdoorlatende parkeerterreinen. dit levert op lange termijn veel effect op en kan redelijk simpel worden uitgevoerd. Daarnaast inzetten op gezonde leefstijl-activiteiten, dit levert direct effect op in gezondheidszorg.
Meer aandacht voor Arnhem Zuid
meer aangepaste woningen met voorzieningen
Meer bestelbaare huur woningen
Meer betaalbare,klimaatneutrale huizen bouwen. Hondenspeelplaatsen, uitlaatveldjes maken. Meer veiligheid tegen drugsoverlast.
Meer BOA's
Meer bomen
Meer bomen en groenvoorziening. Verbeteren luchtkwaliteit. Biomassa centrale uit.
meer bomen in de weilanden waar geen dieren meer lopen, handhaving, bossen MEER openstellen en niet zoals nu alles dicht gooien. Bos met rust laten dus niet kappen van bomen. zorgen dat gewone man van een bos kan genieten en niet alleen de bosbeheerders. subsidie geven aan mensen die het echt nodig hebben. dus GEEN subsidie op e. auto's en warmtebompen want met subsidie zijn deze nog veel te duur, alleen de boven modale kunnen hiervan profiteren.
Meer bomen planten.
Meer bomen/groen in wijken Arnhem die nu nauwelijks groen hebben
Meer culturele activiteiten in Arnhem-zuidMeer leefbaarheid in Arnhem-ZuidGelijke kansen voor kinderen
Meer doen (ver)bouw v woningen , voor milieu bijv sneller groene daken en zonnepanelen en oplaadpunten elektrische auto sOpvangbakken voor regen water voor in de zomer
Meer elek. laadpalen, fietsvrije winkelcentrum, betere veiligheid (handhavers/parkeercontroleurs), echt groen i.p.v. bakken die er nu staan, de stoep weer terug,

Meer en betere stoepverbindingen want wij gaan een grijze golf tegemoet die de stoep als enige mogelijkheid hebben om van a naar b te kunnen
Meer en bredere voetpadenMeer groen (nog meer)
Meer en duurzamere huizen bouwen
Meer energie opwekking, zoals windmolens/zonnepanelen tbv nutsvoorzieningen in Arnhem.
Meer evenementen harley dag bijvoorbeeld levende standbeelden moeten weer terugkomen
Meer festivals
Meer focus op het bovengronds halen van beken, met natuurbeleving/waterspeelplaats in het centrum
Meer groen
meer groen door minder bestrating en aanplante bomen
Meer groen en behoud van groen. Lagere onroerend zaak belasting
meer groen en leefbaarheid
Meer groen in de binnenstad tegen hittestress, klimaat, duurzaamheid, armoede
Meer groen in de stadBehoud en herstel van oude gebouwen e.d.Duurzame ontwikkelingen
Meer groen in de wijken
Meer groen in de woonwijken.
Meer groen in nieuwbouwwijken.
Meer groen in wijken
Meer groen op plein voor winkelcentrum Presikhaaf. De blauwe golven verwijderen wel dit gebied vergroenen en een deel van de parkeerplaatsen behouden, maar dit met dan met grasbetontegels. Helaas zal een miljoen hiervoor niet toereikend zijn.
meer groen, alternatieve woonvormen
Meer groen, betere woningen, betere voorzieningen voor fietsers
Meer groen, duurzaamheid en armoede bestrijding.
Meer groen, kleine ondernemers steunen voor betere leefbaarheid in wijken.
Meer groen, minder beton
Meer groen, parken
Meer groen, vooral in nieuwbouw wijken, tegels eruit. Speelgelegenheden voor kinderen. Startkapitaal of ontwikkeling plan voor fietsersbrug naast spoorbrug over Neder Rijn.
Meer huizen voor starters en ouderen.
meer huurwoningen in sociale sfeer
Meer kinderopvang met speelplaats
Meer levensloop bestendige koopwoningen voor ouderen zodat de doorstroming in de woningmarkt op gang komt.
Meer onderlinge verbinding, cultuur
Meer ondersteuning voor jongeren die in armoede leven/schulden hebben
Meer ontmoetings plekken, ook voor ouderen
Meer parkeerruimte in de wijken.
meer politie en handhavingschoonhouden bermen vooral langs de invalswegen
Meer politie op straat en handhaving van de verkeersregels
meer prullenbakken + parkeerplaatsen en camera's rondom station Velperpoort
Meer ruimte voor de fiets (meer en bredere fietspaden, fietsers voorrang op autoverkeer en bij stoplichten. En meer geld naar het busvervoer.
meer ruimte voor de fiets. teams die mensen helpen met energiebesparing geen subsidie maar daadwerkelijk spullen leveren en aanbrengen.
Meer ruimte voor fietsers, minder auto's, meer handhaving.
Meer sociale woningen.
Meer speelplekken voor de jeugd.
meer voor/met elkaar en duurzaamheid.Betaalbare woningen.
Meer wijkinitiatieven, verlaging prijs OV,

meer woningen voor ouderen, armoede, leefbaarheid
Meer woningenOpenbaar vervoer verbeterenMinder asielzoekersIn mindere wijken beter onderhoud van groen enzGrof vuil wagen weer laten rijden 1 x per maandZorg voor ouderen, wijkzorg, aandacht voor ouderen moet beter.Bouw een verzorgingshuisâ€¦. Minder eenzaamheid, huizen komen vrij, betere conditie van ouderen.
Mensen ondersteunen die door hun lichamelijke beperking niet of nauwelijks kunnen werken. Zij zijn veroordeeld tot meestal een minimum uitkering, hebben weinig perspectief of een beter leven omdat ze zelfstandig nooit tot meer inkomen kunnen genereren.
met 1 miljoen begin je niet zoveel. En samenwerking met rijk, provincie en buurgemeentes speelt een grote rol. Daarom zal ik Verlenging A15 niet noemen. (scheelt in en rond Arnhem veel verkeer) Wel zou:- ik op veel wegen grootschalig snelheid gaan controleren- Pro-rail onderdruk zetten: minder vrachtvervoer over het spoor door de steden. (en het stuk spoor waar ik en vele anderen aanwonen, kwam niet in aanmerking voor geluidwerende maatregelen.- Buurthuizen op- en inrichten, kan in een deel van leegstaande gebouwen, of plaats, eventueel tijdelijk, een schuur. Geef in bijzonder de jeugd een toevluchtsoord.- Ga aan de slag met verouderd industrie gebied. Zet geen pakhuizen neer !
Met 1 mio kan je niet veel maar laten we zeggen100mio: Huizen, woontorens, hoogbouw
met zonnepanelen overdekte fietspaden, en bedrijven van noord naar zuid verhuizen, waar mogelijk.
miljoen is te weinig!!!Zorg voor icoons in de stad. Waar toeristen voor naar Arnhem komen. Bijv. Museum Arnhem en De Groen Collectie.Geen eenheidshap! Bezondere gebouwen of kunstwerken. Modekwartier was een leuk iets maar werkt niet op deze manier. Maar als ik maar een miljoen heb zou ik bij de John Frostbrug een skatepark maken! een echt betonnen skatepark!
minder auto's in de stad, door gratis busvervoer, uitbreiden snelfietspaden, veilige fietspaden
Minder auto's in de stad, betaalbaar openbaar vervoer
minder bomen kappen, meer bomen planten, huizen isoleren van mensen met lage inkomens.
Minder leegstand qua winkels/horeca, breder aanbod aan winkels/horeca, hogere kwaliteit evenementen, meer groen in het centrum, minder telefoonzaken, minder pawnshops, minder massagesalons, duidelijkere links tussen centrum > Rijnkade > Modekwartier > Sonsbeekpark.
Minder verkeer over n325 plyroute
Minima ondersteunen
Misstanden.
mmmm
Modernisering AKU fontein en omgeving.
mogelijkheden voor de inwoners (van alle leeftijden en achtergronden) om te kunnen (door)scholen en omscholen.
mooie architectuur, cultuur, plantsoenen, onderhoud kunstwerken in de openbare ruimte
mooiere bushokjes met begroeiing bijvoorbeeld. Hierdoor ziet de stad er mooi uit, nu zijn sommige wijken nogal van steen. Meer parkeergelegenheid nabij Sonsbeekpark. Zorgen dat groot verkeer niet door Arnhem heen komt en allemaal over het Nijmeegseplein en de Pleij willen. Meer openbare laadpaalparkeerplekken en vooral ook dat de palen die niet werken worden gerepareerd. (spijkerkwartier heeft heel wat kapotte palen). Arnhem zou ook van het stuk natuur bij de Rijkerswoerdseplassen misschien iets aantrekkelijkers kunnen maken nog. Meer bedrijven/initiatieven nog die Arnhem op de kaart zetten. Met Nijmegen afstemmen en samen een rijk aanbod van feestelijkheden en cultuur neerzetten. Ik zou ook verlichting aanleggen die alleen aangaat of helderder oplicht wanneer je er loopt of fietst. Bijvoorbeeld bij de Huissense dijk en het Zeegbos. Nog meer onderzoek naar ongure praktijken, drugs en witwasserij. Arnhem zou een eerlijke plek moeten zijn waar je het systeem niet in voor de gek houdt.
mooiere groenvoorziening en beter onderhoud groenvoorziening
Mooiere winkels in de winkelstraten. Meer gezelligheid in de stad
Natuur en biodiversiteit, gezonde leefomgeving, duurzaamheid, autovrije (binnen)stad, ontmoeting
Natuur herstel

natuur in de minder mooie wijken, en bij alle binnenkomsten van Arnhem. Binnenstad gezellig maken/nog meer,waar mensen naar uitzien. Kleur en groen. Ik zou het wel weten/ook waar!
Nieuwe havenweg verlengen voor fietsers onder pleyroute door en over de ijssel fietsbrug en aansluiten op dijkweg.Daardoor is het niet meer nodig om over de westervoortse brug te lopen en rijden voor fietsers. Stoplichten voorrang geven bij overstekende wandelaars en fietsers. Helaas mosterd na de maaltijd , maar een voetgangers/ fietsers onderdoorgang onder het nieuwe opstelspoor terrein van NS bij de Westervoortsedijk had winkelcentrum Lely bereikbaarder gemaakt: nu doet iedereen boodschappen per auto.
Nog meer bomen en groen
Nog meer groen inpassen
nog meer groen ook in de woonwijken
Nog meer groen, isolatie woningen
Nog meer groen, meer (onopvallende) parkeerplaatsen, meer hulp bij verduurzaming, zeker voor armere gezinnen
Nog meer groen. Woningen
Oei, 1 miljoen lijkt veel, maar je bent er zo doorheenâ€¦ Ondersteuning van de opvoeding in sommige gezinnen! Als je merkt dat het dreigt te ontsporen, help ze met opvoeden. Meer tolerantie en begrip voor elkaar.
Om de participatie te ondersteunen, zou ik vooral inzetten op het bevorderen van vrijwilligersactiviteiten en het versterken van wijkcentra. Maar ook evenementen mogen beter ondersteunt worden.
Onderdak en opvang voor asielzoekers
Onderhoud aan het groen en de stoepen
onderhoud fietspaden
onderhoud kleine parken
Onderhoud openbare ruimte
onderhoud parken
Onderhoud plantsoenen, Living statues terug naar Arnhem.
onderhoud stoepen en fietspaden, beter openbaar vervoer (lijn 13 terug) terugdringen kleine criminaliteit
Onderhoud van het groen, en meer opruimen zwerfafval.
Ondernemers steunen, centrum uitnodigender maken voor publiek
Onderscheiden in groen karakter en groene energie
Ondersteuning armoede door het geven van voorlichting en omgaan met geld en een Huiskamer waar men zijn gevoelens kwijt kan.
Ondersteuning van vrijwigers initiatieven in de vorm van ruimte, boekhouding en beheer coordinatie.Denk aan buurthuizen, maar ook aan vitale verbindingen.
Ondersteuning voedselbank. Groenvoorziening. Verbetering leefbaarheid.
Onderwijs
Onderwijs begeleiding voor kinderen die tussen wal en schip vallen. Vergroening en leefbaarheid.
Onderwijs en basisbehoeften voor minderbedeelden (m.n. kinderen en jongeren)
Onderwijs en particuliere initiatieven om wonen betaalbaar te houden steunen.
Onderwijs huisvesting primair onderwijs, de staat van sommige scholen is om je te schamen.
Onderwijs kinderen in achterstandswijken
Onkruidbestrijding en schone trottoirs.
Ontwikkelen van Burgerkracht en ondersteunen van bewonersactiviteiten en gemeenschapsvorming in de wijken.Daarnaast het doorbreken van de ambtelijke en politieke impuls om pas aan het werk te gaan als er grote problemen zijn in plaats van behoorlijk onderhoud van de sociale basis.
Ooenbare ruimte (stad en parken)

Open houden van dependance Rijnstraat in zuidTotaler : zie zuid meer als apart deel en pas de voorzieningen daarop aan
Openbaar vervoer (en daarmee klimaat)
Openbaar vervoer goedkoper maken voor minder draagkrachtigen
Openbaar vervoer gratis
openbaar vervoer noord-zuid
Openbaar vervoer stimuleren. Transferium buiten de stad met zeer goede busverbinding. Meer inzetten op zonnepanelen. Mensen net boven de minima ook tegemoet komen.
openbare gebouwen klimaat neutraal maken.
Openbare ruimte
Openbare ruimte en verkeer
Openbare ruimte, kunst en cultuur e
Openbare toiletten waar je betaald met toilet mevrouw of meneer
Opknappen binnenstad, Voetgangersgebied is op een aantal plaatsen aan het verzakken.Géén reclame voor onze bezoekers
Opknappen buurt in presikhaaf.
Opknappen Geitenkamp, oud Presikhaaf, Klarendal, verduurzaming alle wijken
Opknappen slechte plekken in openbare ruimte
Opknappen trottoirs, vervuiling bestrijding peuken weggooien door scholieren op gemeente groenstroken, te oneigenlijk gebruik maken van doorgangswegen bv fietsen in winkelgebied en racende mindervalide wagentjes bestuurders in winkelcentra, bedelen op straat. Maar zeker ook begeleiding dwalende personen op straat zonder onderkomen. Kortom in de rust reinheid en veiligheidsgevoel voor de inwoners.
Opknappen van pauperwijken
Opknappen van vervallen panden in het centrum. Bedrijven/ondernemers aantrekken. Een extra brug over de Rijn voor betere doorstroom van het (auto)verkeer.Parkeertarieven in het centrum verlagen.Meer evenementen/festivals organiseren.
Oplettendheid op alle vuilnis wat mensen bij de afvalcontainers plaatsen bijv.camera's erbij wie dat doen...en bij de drieslag winkels meer beveiliging.
Oprichten burgerraden.
Optimalisatie verkeerslichten (doorstroming en milieu) op vooral doorgaande wegen (huissen/matsersingel/marga klompe/schuytgraaf). De enige manier om niet elke keer voor een rood licht te staan is door 70+ te rijden waar 50 is toegestaan. Rode golven.
Opvangt van daklozen, subsidiëring van groene projecten, ondersteuning van kunst en cultuur,
Opwekken eigen energie.
Ouderenzorg en woningen voor hun
Ov goedkoper voor iedereen.
OV: vergroening: bereikbaarheid.
Overbruggen van de kloof arm en rijk door alle werklozen in te zetten voor een schone, leefbare stad.Werk moet lonen.
parkeer garage voor binnenstad bewoners (onder de grond) zal wel veel meer kosten als 1miljoen
Parkeergarages bouwen, vergroenen

Parkeerinfrastuctuur. In het verleden zijn veel wijken aangelegd met de gedachte dat voor elke woning een parkeerplek voldoende zou zijn. Echter met het steeds langer thuis blijven van kinderen, die ook vaak een auto hebben, zie dat in veel straten meer auto's staan dan er woningen zijn. En met de toekomstige verduurzaming van het verkeer en een groeiende behoefte aan oplaadpunten, zal dit een steeds groter probleem worden. Ga onderzoeken en doelen stellen voor de toekomst als het over dit onderwerp gaat. Probeer, waar en wanneer het mogelijk is, mensen duidelijk te maken dat 2 of zelfs 3 auto's voor de deur niet perse altijd de juiste keuze is. Maak daar waar het mogelijk is openbaar vervoer, alternatieven zoals fietsen en scooters (elektrisch of zelf aangedreven) interessanter. Maar vooral, hou in de toekomst rekening ermee dat een auto voor de deur niet standaard is bij het ontwikkelen van nieuwe wijken en op andere wijze woningen.
parkeerplaatsen in centrum en omgeving
Parkeren en opknappen parkeergarages
Parkeren goed koper maken
Polikliniek behouden in Arnhem Zuid. Armoede bestrijding.
Politie om het straattuig aan te pakken
Presikhaaf opknappen
Proberen jonge daklozen te helpen
Project buitengewoon beter nieuw leven inblazen. Dat werkte zichtbaar goed
Publieke diensten versterken zoals GGZ, GGD, veilig thuis, wijkteams, politie
Reclame omtrent gezondheid mbt niet roken in horeca en op terrassen
Rembrandtheater
renoveren van sociale woningen, voortzetten klimaatbeleid [oa tegels lichten], voorlichting mbt goede voeding op scholen en in buurten
Rijnkade attractiever maken
Ruimtelijke kwaliteit, Meer diversiteit in woningen passend bij behoefte voor jongeren en ouderen, bv Tiny housen, levensbestendig wonen, mantelzorg.Meer wijkagenten, zorg voor ontheemden.Afvalbakken vaker in binnenstad ophalen.
scholen en evt. andere gebouwen verduurzamen
Scholen/ kinderopvang voor gelijke kansen
Scholing van werklozen zodat ze weer kunnen werken voor een passend loon.
Schonere leefomgeving , zwerfafval vaker verwijderen, meer optreden loslopende honden + poep
Schonere stad, geen/minder vuil op straat door voldoende voorzieningen ter voorkoming.
schoolpleinen vergroenen en oude huizen helpen isoleren
Schoonmaken/onderhoud/onkruid verwijderen/tegels recht leggen
Schouwburg
Schulden van inwoners afkopen en kijken hoe zij zich daarna ontwikkelen.
schuldhulpverlening
seniorenwoningen
Sloopregeling benzinescooters (extreem veel luchtvervuiling en lawaai). Meer bomen, groene daken, minder steen (tegen opwarming). Autoluw centrum (leefbaarheid).
Slopen van wat lelijke troep. Stadhuis of zo.
soc.netwerken ,buurthuizen etc, criminaliteit bestrijding
sociale en betaalbare woningbouw
Sociale woningbouw (huur) en goede,duurzame kleinere woningen voor senioren. Bevordert doorstroom en versterkt zelfredzaamheid
Sociale woningbouw stimuleren
Sport
Sport
sport en cultuur voor jongeren
Stadsblokken ontwikkelen.

Stadsbreed verkeers- en parkeerplan (dus niet per wijk)Hoofdfietsnetwerk
Stadsbussen goedkoper
Stadsnatuur en/of stad-ov
Stedelijke infrastructuur.
stoepen repareren, voedselbank ondersteunen, kledingbank sponsoren, niet teveel Vitesse sponsoren, maar vooral de kleiener sportverenigingen zodat alle kinderen regelmatig kunnen sporten
Stoeptegels goed neerleggen en alles goed schoonmaken,herfst bladeren goed opruimen van de stoepen en van de weg.onderaan de cronjestraat liggen mooie geel achtingen stenen die is goed schoonmaken,in heel Arnhem de bezem er goed doorhalen.Dan wordt Arnhem weer de schoonste stad.zo kan ik wel uren doorgaan.
Stoppen met verstening van de blauwe golven . Staat haaks op het hitteplan. Aandacht voor vergroening C buurten . Dat is er nauwelijks. Alles draait om het centrum en rijke buurten
StraatAfval beheersing
Structurele oplossingen voor armoede, openbaar vervoer, wonen, cultuur
Subsidie duurzaamheid
Subsidie voor burgers die, net als de gemeente, groene energie willen opwekken
Subsidie voor iedereen ongeacht inkomen op isolatiemateriaal danwel gasloos maken van huizen
Subsidie voor verduurzamen woningen
Subsidies voor het klimaat aan bewoners
tegelwippen in en rond het centrum. Meer groen aanleggen (bomen). Arnhem heeft de naam een groene stad te zijn en daar komen mensen in toenemende mate op af. Maar feitelijk is het centrum niet zo groen. Daar ligt een kans om meer mensen naar het centrum te trekken. Meer mensen die daar wonen maakt de stad leefbaarder.
Tegengaan van vervuiling en verloedering. Onderhoud van stad en parken.
Tegengaan van zwerfafval en graffiti
Ten eerste een miljoen bereik je niet veel.mee, maar zal het gebruiken om de openbare ruimte in de zgn volkswijken op niveau te brengen, want het huidige verpaupering beleid waarmee we nu te kampen hebben is belachelijk. Goten worden gemaaid inplaats van geveegd en gazons kan je hooien
terugbrengen van voorzieningen in de wijken zodat er meer gefaccilliteerde plekken zijn voor onderlinge verbinding. Dus een sporthal niet sluiten/afbreken maar functies toevoegen bijvoorbeeld.
Terugdringen van armoede en programma's om groeiende daklozen problematiek aan te pakken
Terugkeer van een vorm van bejaardenwoningen/huizen.
Terugkeer van het 1 euro buskaartje op koopavond en zaterdag.
Thema's waar u aan kunt denken: armoede, wonen, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, etcetera
Toeleiding naar werk
toezicht op geluids overlast verkeer en evenementen
Uitbannen criminaliteit
Uitbreiding Gelre-pas mogelijkheden. Zorg-Vervoer voor ouderen vergemakkelijken.
uitwisseling Arnhem Noord en Arnhem Zuid
Veel meer groen in het versteende centrum evenals in de wijken.
Veel meer kunst
veiligheid
Veiligheid
veiligheid
Veiligheid
veiligheid
Veiligheid
Veiligheid
Veiligheid

Veiligheid ,wonen.
Veiligheid en armoede
Veiligheid en armoede bestrijding
Veiligheid en duurzaamheid.
veiligheid en handhaving
veiligheid en openbaar vervoer
Veiligheid fietsverkeer
Veiligheid op straat. Overlast verminderen van mensen met psychische klachten etc. Dat iedereen alleen de straat op kan, dag en nacht
Veiligheid, armoede, duurzaamheid (bijv. Waterstof om huizen te verwarmen
Veiligheid, bereikbaarheid
veiligheid, duurzaamheid, mensen aan het werk helpen en leefstijl
veiligheid, leefbaarheid en gezondheid
Veiligheid, onderwijs
veiligheid, wonen
veiligheid.
Veiligheid. Arnhem rent achteruit. Te weinig blauw. Geen handhavers maar echte politie.
Veiligheid: zorgen voor betere handhaving en bestrijding ondermijning
Verbetereing hoeveel parkeerplaatsen in de vooroorlogse wijken
Verbeteren (diverser) en beter onderhoud van het groen in De Singelparken en de feitelijke (versteende) binnenstad
Verbeteren effectiviteit onderwijs in probleem wijken.
Verbeteren luchtkwaliteit door autovrij centrum:Veilige fietspaden: scooters en bromfietsen verbieden op fietspaden: Alternatieve locaties voor festivals die nu nog in het centrum en Sonsbeek plaatsvinden en die geluids- en allerlei andere soorten van overlast genereren: Meer natuur en groen in centrum: meer educatie mbt samenhang milieu / voeding / gezondheidBetere doorstroming bestaande woningen bv door betaalbare woningen/ appartementen (met voorzieningen) te bouwen voor zelfstandige senioren: bestaande woningen renoveren en eventueel lagen erop bouwen. Meer aandacht en respect voor de Rijn en haar oevers (bv geen grote, vervuilende (cruise) boten meer op de Rijn) zodat daar meer ruimte is voor terugkeer biodiversiteit, zoals inheemse bloemen en planten en weide- en watervogels. (zie Nijmegen, wat daar met de Waal en de oevers is gebeurd..)Meer landbouwgrond teruggeven aan de natuur (bv omgeving IJsselbrug), intensieve veehouderij rondom Arnhem laten verdwijnen en plaatsmaken voor natuur !Bewustzijn bevorderen mbt water (subsidies regentonnen) en klimaat verbeteren, bv door voorlichting over meer biologisch tuinieren. Bermen inzaaten met inheemse bloemen en planten en niet meer maaien.
Verbeteren ondernemersklimaat
Verbeteren openbare ruimte middels verwijderen graffiti en verbeteren fietspaden.
Verbeteren openbare ruimte. Minder auto's en verbeterd ov
Verbeteren van de leefbaarheid in (achterstands)wijken. Leer van het verleden en zie wat bijvoorbeeld een financiële injectie betekend heeft voor een wijk als Klarendal. Van een achterstandswijk tot een hippe woonomgeving voor zowel nieuwe als de oorspronkelijke bewoners.
Verbeteren van het openbaar vervoer. Dit is voor stadse begrippen ondermaats. Tenslotte zijn zij dienstverlenend.Woningen voor ouderen, zodat zij de keus hebben om eventueel door te schuiven naar een veilige, comfortabele en betaalbare kleinere woning.Investeren in de veiligheid op straat en in parken.
Verbeteren woningen / infrastructuur in achterstandswijk(en).
verbetering binnenstad
Verbetering en ontsluiting vanuit de cirkel rond om het centrum nu wordt er teveel omgereden , verbetering parkeer plaatsen ,ook minder validen bij het duur verbouwde museum

Verbetering positie culturele instellingen zoals Phion (vh Gelders Orkest) en Oostpool maar ook de wegbezuinigde muziekschool terugbrengen. Muziekles moet net als sport voor alle lagen van de bevolking mogelijk zijn, dat is nu niet het geval.Verbeteren infrastructuur: Arnhem is slecht bereikbaar maar heeft ook een slechte ringweg. Alle stoplichten weghalen op de Pleijweg en ongelijkvloerse verbindingen maken. De A50, A12 en A325 moeten zonder stoplichten verbonden zijn. Er is nu veel te veel verkeer in de stad omdat door de stad heen rijden sneller gaat dan er omheen.Fietspaden verbeteren: fietspaden vaak zeer slecht (stoeptegels) en hobbelig. Fietsstroken zijn te smal of verdwijnen ineens bij stoplichten waardoor auto's in de weg staan. Stoplichten zoveel mogelijk vervangen door rotondes: betere doorstroming, minder uitstoot door wachtende auto's.
Verbetering schouwburg, wonen, klimaat
verbetering slechte wegen en riolering
Verbetering sociaal werk
Verbetering verkeerssituatie in centrum. M.n. voorzitters. Die situatie is onoverzichtelijk en gevaarlijk
Verbeteting en verduurzaming van het huizen potentieel. Oude staat intact houden en verkrotting tegen gaan. Zwervers en drugs bestrijden. Thuiszorg bevorderen.
verbinding noord-zuid / woningbouw / leefbaarheid
Verbreden fietspadenToezicht op naleven van regelsArmoede
verder vergroenen van de stad en de bouw van niet te dure goede woningen
Verdere ontwikkeling van armere wijken zoals ontwikkeling klarendal. Echt top! Daarnaast meer geld voor de politie. Vervelend dat ze daar geen ruimte hebben om alle zaken op te pakken.
Verdere vergroening in de stad, aantrekkelijker maken van de straten rondom de korenmarkt
Verduurzamen en energiezuinig maken van huizen van armsten in de gemeente:Zorgen dat we de groenste stad van Nederland worden: auto's weren, fietsen stimuleren, groen aanplanten, beplante tuinen stimuleren, windmolens, betalen voor afvalInvesteren in kansarme jongeren: jongerencoaches, jongerencentra, opleidings- en stagemogelijkhedenbevorderen van de diversiteit: allemaal Arnhemmer!
Verduurzamen en klimaatbestendig maken.
Verduurzamen overheidsgebouwen / scholen en zorg
Verduurzamen van het vervuilde Warmtenet, weg met de vuilverbranding!
Verduurzamen van mobiliteit, realiseren groene energie, meer cultuur in Arnhem Zuid
Verduurzamen van woningen, vergroenen van de binnenstad, onderhoud fietspaden.
Verduurzamen woningen.Kleine woningen voor starters en senioren.Meer groen in Arnhem-Zuid.
Verduurzaming huursector
Verduurzaming sociale huur woningen
Verduurzaming sociale woningen en arme wijken vergroenen.Gezonde maaltijden op scholen in arme wijken aanbieden.Armoedebeleid verbreden tot 150% minimum, niet alleen Gelrepas-houders.
Verduurzaming van de (binnen)stad door alleen elektrisch vervoer en transport toe te staan (met een adequate wijze van handhaven)
Verduurzaming vervoer en ruimte voor buitensport
verduurzaming woningvoorraad
Verduurzaming, bussen/treinen langer laten doorrijden ('s avonds/nachts), schonere stad, meer parkeergelegenheid in wijken buiten het centrum
verduurzaming, verlagen ozb en gezondheid
Verfraaiing
Vergroenen anti hitte stress
Vergroenen en duurzaamheid
Vergroenen en ronde kringlopen
Vergroenen van de stad door meer aanplant van bomen (in de stad)
Vergroenen van de stad: meer bomen en minder asfalt en stenen. Ik zou beginnen met de speeltuintjes in de woonwijken, deze zijn vaak treurig.

Vergroenen van wijken
Vergroenen, veiligheid,kinderspeelplaatsen
Vergroenen/Leefbaarheid, jeugd-sport en spel, Stadsmoestuinen
Vergroening / ontmoetingsmogelijkheden in de wijken
Vergroening binnenstad
Vergroening en leefbaarheid
Vergroening in wijken, speelplaatsen en buitensport
Vergroening van de stad
Vergroening van de stad
vergroening, wonen , cultuur
Vergroening, woningen in alle prijsklassen, onderwijs, verduurzaming woningen óók in sociale woningbouw, een fatsoenlijk afvalbeleid voor een schonere stad dus niet het utopische idee van de diftar maar gewoon pragmatisch "de stad moet schoon" ipv "de burgers moeten opgevied worden"
Vergroeningen in het centrum en wijken, subsidie voor zonnepanelen, van het gas af en andere verduurzamingen
Vergroten betrokkenheid inwoners bij hetgeen er speelt in de stad.
Vergroten veiligheid
Verkeer
Verkeer (doorstroming die de stad ontziet)
Verkeer.
verkeerssnelheid op verschillende wegen beperken denk aan "woonerven" , doorgaanswegen
Verkeersveiligheid
Verkeersveiligheid
verkleinen van tweedeling tussen arm en rijk door vooral in te zetten op (passend) werk, voldoende beschikbare woningen
Verlagen belasting voor huizenbezitters
Verlagen belastingdruk inwoners
Verlaging huren binnenstad zodat er weer fatsoenlijke winkels terug kunnen komen. Sinds de iets duurdere winkels (Bijenkorf) weg zijn is er een verloedering in de binnenstad aan de gang. Het winkelen is niet meer aangenaam.
Verminderen armoede, koopkracht verbeteren en sociaal contact tussen mensen stimuleren
vernieuwing en verbetering van schoolgebouwen, vergroening voor beter leefklimaat
Verplicht Nederlandse taal op straat. Iedereen die de taal niet kent verplicht op cursus sturen. Als iedereen weer de Nederlandse taal kan spreken, krijg je ook meer bonding met elkaar en doen mensen meer voor elkaar, verkleint het de armoede en is de overheid minder nodig. Uiteindelijk dus een geld besparende maatregel!
Verschillen tussen de bewoners(groepen) kleiner maken.
verschillende kleine parkjes door de gehele stad aanleggen ondergrondse parkeerplaatsen creëren leegstaande grote panden ombouwen naar woongroep locaties, waar verschillende ruimten met elkaar gedeeld kunnen worden
Versnellen woningbouwprojecten
Versterken parken in Arnhem-Zuid en straten meer groen: inheemse bomen met eetbare vruchten/noten, struiken, bloeiende Wilde planten.
Vervoer en energie goedkoper
Verzorging openbare omgeving.
Voedselzekerheid. Armoedebestrijding door ambachtelijke productie terug naar de stad te halen. Preventieve gezondheidszorg door in buurthuizen gezamenlijk te koken. Wijkgerichte duurzame energie productie bevorderen.
volkswoningen
Voor behoud van natuur

Voor mij heeft leefbaarheid een hoge prioriteit.Het creëren en behouden van een leefomgeving die mensen 'voedt', gelukkiger maakt en de mensen zich verbonden laat voelen met hun omgeving.Bijvoorbeeld:Armoede bestrijden heeft wat dat betreft geen zin als zelfs de rijke mensen zich niet gelukkig voelen in de stad.Duurzaamheid creëren of criminaliteit bestrijden heeft weinig zin als de stad tegelijkertijd grauw en ongezellig is en niemand zich ermee verbonden voelt.MAW: er is geen beleid opgewassen tegen een omgeving die niet ondersteunend ('conducive') is voor het menselijk bestaan.
voor oudere binnenstad een ruimte waar ze kunnen samen komen met een ruimte om te sporten sportschool te duur of gym enz voor meer mensen openbaar vervoer gratis of goedkoper binnenstad niet vol bouwen ruimte voor andere dingen
Voorkomen van verwaarlozing / verdere afzakking woonwijken / woongenot .
Voorzieningen treffen bij kleinere treinstations of drukkere bushaltes. Bijvoorbeeld door daar bemenste fietsenstallingen + fietsenmaker daar een plek te geven. Het geeft minder vandalisme en een grotere sociale controle en veiligheid.
Vpoor een schoneestad
Wat meer accent geven aan de Sint Jansbeek door de stad en wat meer accent aan plekken in de stad om stil te staan bij de geschiedenis van WOII. In beide gevallen door een aantal stenen langs de waterloop, dan wel in de straat/gebouwen te vervangen door 'metalen stenen' net als die stenen met de namen van voormalige bewoners die destijds zijn gedeporteerd. Ik denk in elk geval aan iets wat lang kan blijven en niet geld wat na een jaar of zo op is.
welzijn (het geld alleen naar mensen met een moeizaam bestaan, dus armoede, gezondheid, zorg voor jongeren en jong volwassenen in de knoop, betaalbaar wonen, ruim betaalbaar openbaar vervoer, duurzaamheid, aanpak van hittestress met veel groen, veel straten als wandelgebied, ruimte voor ontwikkeling van verbeelding/creativiteit, geen verspillende commercie)
Welzijn van inwoners.Meer groen en beter onderhoud van het groen
Werkgelegenheid, het lijkt erop dat meeste Arnhemmers buiten Arnhem werken. Waar zijn de bedrijven, die het zo voor de wind gaat, zoals de grotere ICT-bedrijven? Met 1 miljoen euro zou ik het vestigingsklimaat verbeteren.
werkgelegenheid, scholing, bejaarde woningen, zorg/gezondheid, armoede,
Werkgelegenheid, sport, leefbaarheid Arnhem Zuid
Wijken groener maken met meer bomen, struiken
Wijken met oude huizen (eind 19e eeuw) van het gas.
Woeps, ik voel me niet genoeg ingevoerd om daar werkelijk antwoord op te kunnen geven. Lastige beslissing!Klimaat en duurzaamheid belangrijk, maar wonen en armoede ook.Ik zou wel willen dat er een soort internationale markt was, met goedkope restaurantjes eromheen met eten uit allerlei culturen, waar mensen van verschillende nationaliteiten elkaar makkelijk zouden kunnen ontmoeten. Met ook een plek voor theater/ muziek. Maar ik weet niet of je zoiets uit de grond kunt stampen of dat dat organisch moet groeien.:
Women en behoud van de natuurWork en inkomenGe,ondheid en bewegen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
wonen
Wonen
wonen
wonen
Wonen
Wonen
Wonen

Wonen
wonen
Wonen
Wonen
Wonen
wonen / leefbaarheid
Wonen / verbeteren slechtere woonwijken. (de aanpak met de toenmalige vogelaarwijken als voorbeeld. Heeft leefbaarheid en daarmee samenhangende problematiek sterk verbeterd in de toenmalige slechtste wijken)
Wonen armoede
Wonen armoede gezondheid
Wonen en armoede
Wonen en armoede+ leefbaarheid bevorderend
Wonen en duurzaamheid
Wonen en duurzaamheid en cultuur
Wonen en gezondheid, jeugdzorg
Wonen en groenvoorziening op peil brengen.
Wonen en klimaat
wonen en klimaat
wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid in de wijken
Wonen en leefbaarheid zoals het verduurzamen van huizen en het steunen van initiatieven voor het ondersteunen van armere huishoudens
Wonen en veiligheid !
Wonen in de 'arme wijken'.Veiligheid
Wonen Meer betaalbare huizen bouwen voor gezinnen en starters en meer kleine huizen bouwen voor ouderen zodat zij niet grote huizen alleen bewonen. Doorstroming is hard nodig.
Wonen met de natuur
wonen politie gezondheidszorg
Wonen voor dakloze
Wonen voor iedereen. Vooral starters kansen geven. Deze generatie gaat anders echt verloren.
Wonen voor mensen met minder geld
wonen voor senioren, met een flexibele inzet van zorg
Wonen, armoede
Wonen, armoede, gezondheid en klimaatzeker
Wonen, duurzaamheid, individueel sporten zoals fietspaden, zwemvijvers.
Wonen, duurzaamheid, klimaat
wonen, gezondheid , leefbaarheid
Wonen, gezondheid en veiligheid, sponsor een startup voor ontwikkeling van waterstof in combinatie met Kernenergie
wonen, gezondheid, verkeer
Wonen, klimaat , leefbaarheid, nieuwe plek voor Introdans en Oostpool
Wonen, Klimaat en duurzaamheid
wonen, klimaat, leefbaarheid
Wonen, leefbaarheid
Wonen, leefbaarheid
wonen, leefbaarheid, duurzaamheid

Wonen, maar dan voor de doelgroepen die er het meest om zitten te springen. Dus meer huizen voor ouderen en jongeren. Eenpersoonshuishoudens zijn volgens mij in de meerderheid en toch blijft men maar bouwen voor gezinnen. En ik zou vooral investeren in huurwoningen en niet in koopwoningen.Volop aandacht voor klimaat en duurzaamheid: zonnepanelen op openbare daken (geen velden met zonnepanelen), subsidie voor particulieren, geen woningen in Meinerswijk/Stadsblokken voor de happy few maar groen voor iedereen.Aandacht voor en ontlasting van mantelzorgers.
wonen, meer betaalbare woningen voor starters
Wonen, onderhoud groen en uitbreiding gezondheidszorg
Wonen, slechte buurten aanpakken ivm veiligheid
wonen, sport, cultuur
Wonen, veiligheid
wonen,leefbaarheid,duurzaam
Woningbouw
Woningbouw
Woningbouw
Woningen (maar dan wel creatief!)Veiligheid
Woningen ,en met name sociale woningbouw.
Woningen groenvoorziening klimaat.
Woningen van Arnhem isoleren
woningen voor onze kinderen die betaalbaar en geschikt zijn voor een jong gezin
Woningen warmer maken
Woningen!! Een een wachttijd van 18 jaar !Meer maken van de Rijnkade. (In een programma over de loop van de Rijn werd bij Arnhem gezegd dat Arnhem de Rijn de rug toegekeerd had) l
WoningenDuurzame brandstoffen
Woningverbetering van bestaande woningen. Verkrotting tegen gaan.
Woon- en leefklimaat (inclusief meer groen) in oudere wijken
Woonomgeving aanpakken
Zonnepanelen voor huurders
Zorg en welzijn, (duurzaam) wonen
Zorg voor jeugd en jongeren, professionals als begeleiders, minder afhankelijkheid van vrijwilligers en stagiaires: zij moeten "toegevoegde waarde" zijn.
zorg voor zwakken in de samenleving
Zorgen dat dat wat er is behouden blijft en gebruikt wordt.Denk aan de fontein in de blauwe golven en de AKU-fontein. Hoe lang heeft het geduurd dat de verlichting van het kunstwerk op de Mandelabrug weer functioneerde?Nu weer helemaal goed.Aandacht voor dit soort zaken.
Zorgen dat er voldoende speelruimte voor kinderen en jeugdigen is in achterstandswijken en die ruimte niet opofferen aan inbreiding. (Bijvoorbeeld het terugbrengen van het Feestaardvarken tegenover Rozet.)
Zorgen dat kinderen van -9 maanden tot 4 jaar en hun ouder(s) de meest veilige, gezonde en sociale opvoedingsomgeving hebben, alles wat er na komt kunnen ze meestal dan beter handelen. Zorgen dat die leeftijdsgroep continue in beeld is en goed gemonitord.
Zoveel mogelijk klimaat-neutraal maatregelen nemen.
zwerfafval bestrijden en opruimen. Het beleid dat de vervuiler zelf moet opruimen werkt niet. ER zijn zoveel mensen die niets geven om de publieke ruimte en alles op straat gooien. Veel meer prullenbakken en schoonmaakploegen.
Zwerfafval, Groenere schoolpleinen, armoedebestrijding
Zwerfafval, isolatie voor sociale huurwoningen, armoede op scholen
zwerfvuil , hondenstront, onderhoud van groenvoorziening , armoede bestrijding
Zwervers concreet helpen met hun leven en netheid op straat (geen rommel meer, rommel maakt rommel)

3 Stel, de gemeente moet 1 miljoen euro bezuinigen. Waar zou u dit geld op besparen?

Beter om.gaan met het uitdelen van geld, het komt vaak bij de verkeerde mensen die het niet nodig hebben. zoals zwart werken
Bezuinigen op asfalt/wegen, bouw van luxe appartementen
Gemotoriseerd verkeer, wegen
Maaltijden bij vergaderingen. Minder managers.i
subsidies /instroom asielzoekers uit niet gevaarlijke landen /
kunst en cultuur
geen dure cultuur paleizen bouwen
" Kunst" projecten
(Culturele) faciliteiten voor de enkeling die het goed kan betalen
(Extern ingehuurde) ambtenaren
(Groot) onderhoud wegen, parken en plantsoenen, 5 jaar uitstellen mits het niet onveilig wordt. Evenementen, demonstraties, voetbalwedstrijden etc waar politie bij moet cancelen of zonder publiek.
.... hogere belastingen heffen bij vermogenden!
1 miljoen af van cultuur. De gemeente Arnhem geeft per inwoner meer uit aan cultuur dan welke andere gemeente in Nederland. Daar kan fors een heel bedrag af.
1) ga niet iets aanpassen terwijl geen onderhoud nodig heeft. bijv. geld besteden aan 30 km wegen terwijl mensen toch niet hun auto laten staan. Daar heb je als gemeente helemaal geen invloed op. Moet je landelijk oppakken.
1) gezondheid? want dat is iets voor de zorgverzekeraars?2) wonen
12 miljoen op die stomme blauwe golven
â,¬340.000 op voorzieningen voor automobiliteit en parkeren binnenstad: â,¬330.000: de rest met de kaasschaaf.
kaasschaafmethode' toepassen
aan de druppels op de gloeiende plaat. dus zaken waar we eigenlijk in het grotere geheel geen invloed op hebben. Denk aan klimaat....dat gaat echt wel heel slecht ook al besteden we er veel geld en tijd aan. onomkeerbaar. we hebben de aarde al lang geleden uitgehold
Aan het opknappen of bouwen van gebouwen die alleen maar voor de rijken zijn.
Aan leningen verstrekken aan vitesse
Aan van die onzinnige kust die zoveel geld kosten neem maar alleen die blauwe golven
Aandringen op het doortrekken van de A15, zodat er bespaard kan worden op de het hoofdwegenonderhoud.
Aankoop gronden tbv woningontwikkeling, laat dit aan de markt over
Abstracte kunstwerken, Woningen bijbouwen in dichtbevolkte wijken.
Accufonteinrestauratie
Adviseerders. We hebben doeners nodig. Vooral in de hulpverlening.
Afval toeslagen voor vervuilende ketens zoals mac donalds invoeren. Geld uitgeven aan kunst objecten, re-organisatie bij de gemeente, meer de handen uit de mouwen i.p.v. eeuwige durende vergaderingen over bepaald onderwerp. het invoeren van betaald parkeren, "levert geen inkomesten op" (wel met vergunningen maar verhoog dan de gemeentelijke belastingen) en het kost manuren,geld en energie voor niks.(parkeer problemen worden niet opgelost, alleen verplaatst).
Afvalcontainers op slot doen en de vervuiler laten betalen. Ik zie veel mensen uit regiogemeenten met busjes naar de Arnhemse afvalcontainers rijden en deze vervolgens te ledigen.

Alle gesubsidieerde zorg. De stad staat bol van de zorginstellingen, wijkteams, wijkcoaches en zo meer. Die op wat voor manier dan ook mensen willen helpen. Gevoelsmatig is het steeds meer pappen en nathouden. Ik pleit voor terugkeer van de sociale werkplaatsen waar iedereen die niet aan het gewone arbeidsproces kan deelnemen, hier een bijdrage aan de maatschappij kan geven. Ik noem als voorbeeld het schoonhouden van omgeving en groenvoorziening. Voor zieken is er de wijkverpleging en ondersteuning door vrijwilligers en mantelzorgers. Ouderen kunnen elkaar steunen/contacten in sociale ontmoetingsplaatsen.
Alle medewerkers die als ZZPer werken laten kiezen of vast of weg. De organisatie aanpassen naar vraagstuk met kennis in huis. De programma managers wegsturen. Die kosten veel en brengen weinig.
Alle nutteloze ambtelijke bemoeienis inperken.
alle uitbestedingen die geen resultaat boeken, zelf meer regie en verantwoordelijkheid nemen. regie gemeente zijn betekent niet verantwoordelijkheid weg geven. daar lijkt het nu op.
Allemaal thema's waarop je NIET mag bezuinigen. Stuk voor stuk thema's waarmee je met gerichte investeringen, kosten kan besparen. Doe niet als de landelijke overheid, maar ontwikkel een visie op lange termijn. Ontwikkel woningen voor starters. Ik begon in 1970 met een premie-A-woning. Een subsidie voor de eerste 10 jaren. Ook toen was een groot woning te kort. Woonden kinderen bij hun ouders in.
Allerlei ambitieuze langdurende bouwprojecten die 1, Geen aanvullinng zijn 2, Gedurende de looptijd 5x zo duur worden en dan heeft de aannemer de gemeente "in de strop"
Alles een beetje
Als het moet dan besparing op verfraaiing
Ambtelijk apparaat / efficiëntere dienstverlening
ambtelijke en politieke processen vereenvoudigen
Ambtelijke procedures
Ambtenaren
Ambtenaren
Ambtenaren apparaat
Ambtenaren apparaat.
Ambtenaren die elkaar bezig houden
Ambtenaren Kan het minder bureacratisch
ambtenaren salaris
Ambtenaren salarissen.
Ambtenaren, schrappen van regels, klimaat
ambtenarenapparaat, minder rapporten uitbrengen, die toch niemand leest
Ambtenarij
ambtenarij
Ambtenarij en papiergeschuif. Veel effectiever en gerichter werken.
Anders organiseren armoedebestrijding. Minder poppetjes
armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
armoede
armoede
Armoede er zijn al zoveel regelingen in Arnhem maar de jonge werkenden worden overal in de steek gelaten.
Armoede (taak van landelijke overheid omdat dit steeds meer mensen treft)
Armoede door mensen in uitkeringen aan het werk te krijgen..
armoede en gezondheid , meer taak voor centrale overheid

Armoede, begint in Arnhem beetje bodemloze put te worden waar ontzettend in geinvesteerd word
Armoede, bijstand, subsidies, gelrepas
armoede, klimaat
armoede, klimaat, duurzaamheid
Armoede, klinkt tegenstrijdig, maar ik ken hoop praktijkvoorbeelden waarin bijv energietoeslag werd gegeven aan minima, die een vast contract hadden, een langdurigheidstoeslag ontvangen(jong en vitaal genoeg om weer te werken), laptop en fiets kregen ivm middelbare school(en deze allang hadden)...daarnaast ken ik mensen net boven minimum die het 11 graden in huis hadden omdat zij nergens voor in aanmerking komen...oftewel betere verdeling van gratis geld zou fijn zijn
Armoedebestrijding
Arnhem card?Ik heb niet zoveel zicht op de uitgaven van arnhem
Arnhem NoordVoetbal(Sport)elite evenementen voor hotemetote (de giro laten starten in Arnhem, hoe verzin je het???!!)
asfalt
asfalt voor auto's
Asfalt, parkeren, industrie
Asiel
asiel beleid
Asielopvang, Kinderopvang, Efficiënte overheid
Asielzoekers
Asielzoekers, daar bedoel ik mee gelukzoekers
Asielzoekers. En opvang
Auto mobiliteit
Auto verkeer binnen de centrumring
Automatische Subsidies op wijkcomités stopzetten. Uitsluitend. Budget beschikbaar stellen als er een goedgekeurde begroting is
Automobiliteit
autoverkeer, evenementen
Azc
AZC's
bakstenen , minder woningen en bestaande gebouwen nieuwe bestemming geven in overleg met huisjes melkers die op dit moment de enige zijn die betaalbare en laagdrempelige woningen bieden een mensen die door omstandigheden en life events een woning nodig hebben
bedrijfsterreinen, autoverkeer, topsport
Bedrijfsvoering, leefbaarheid
Bedrijven, industrie, werkgelegenheid
Bedrijventerrein ontwikkeling
Beetje kaasschaaf, overal beetje dan maar
Bereikbaarheid (nieuwe wegen en asfalt)
Bereikbaarheid van de stad per auto. het kan allemaal wel wat minder
bereikbaarheid, bijvoorbeeld gefaseerde aanleg/onderhoud infrastructuur en verhogen parkeertarieven
bereikbaarheid, burgerparticipatie, extra culturele activiteiten
Bespaar op domme besluiten zoals het gelukkig losgelaten afval beleid, door het uitvoeren van zulke hobby projecten
bespaar op wachtgelden van ambtenaren die niet meer in dienst zijn, weg is weg en geen geld meer uitgeven dan die mensen maar naar het uwv net zo als anderen die hun baan opzeggen of verliezen.
Besparen op kappen van bomen en ander groen.
bestuur
bestuur

bestuur en organisatie
Bestuursapparaat en ambtenaren apparaat (efficiency)
Beter kijken wat echt belangrijk is voor de inwoners van Arnhem, bv. blauwe golven alleen schoonmaken .Laten zoals het was .Bouwen in de uiterwaarden is een absurd idee .Laat het water maar komen .De uiterwaarden zijn er niet voor niets.
Betere afstemming van bestrating (soms worden plekken opnieuw bestraat die nog prima zijn, soms worden wegen weer opgebroken omdat een instantie onder de grond moet zijn terwijl er net een ander bezig is geweest. Opvallend hierin Apeldoornseweg en Hommelseweg)
Betere coördinatie werkzaamheden , momenteel gaan de straten te vaak open en dicht. Plannen voor Sonsbeekpark van tafel halen
Bezuinig op culturele projecten waar (bijna) niemand op zit te wachten. (denk aan de inhuur van zg specialisten op het gebied van kunst zoals dat zo pregnant naar voren kwam in het Sonsbeek debacle)Bezuinig continu op ambtelijke " red tape" waar dat kan (efficiëntie en effectiviteit als prioriterende principes)
bezuinig op uitgaven om het beroepsvoetbal/Vitesse en de supporters daarvan plus de nodige veiligheidsmaatregelen te faciliteren. Het beroepsvoetbal brengt het slechtste in mensen boven.
bezuinigen hoeft niet als belastingen voor de rijken en bedrijven worden verhoogd
bezuinigen in rijkere wijken
Bezuinigen op (sociale) uitkeringen en bijdragen. Er zijn heel veel werklozen in Arnhem, terwijl er ook heel veel vacatures zijn. Neem bijvoorbeeld de Gelrepas.... je zult maar net iets meer verdienen dan de grens die geldt voor de Gelrepas, dan kan ik me voorstellen dat je wat minder wilt werken om alsnog voor een Gelrepas in aanmerking te komen.
bezuinigen op ambtenaren
Bezuinigen op het gemeente apparaat.
Bezuinigen op secundaire dingen. Grootschalige festiviteiten, Gelredome
Bezuinigen op vergaderingen en lunches. Op grote evenementen.
Bezuinigen op windmolens en zonnepanelen.
Bezuinigen zou ik vooral op te veel ambtelijke instanties en op alles dat te maken heeft met meer asfalt in de stad
Bezuiniging spreiden.
bijdragen aan 'kunst' biennales stopzetten
Bijv licht vervuiling lantaarnpalen en lichten s nachts uit
Binnenstad
biobrandstof centrale
bioscopen bouwen, is al teveel
Blauwe golf, cultuur
Blauwe golven
blauwe golven
Blauwe golven
Blauwe golven bij Mandelabrug
Blauwe golven onderhoud en heraanleg
Blauwe golven opruimen en betere parkeerplaats maken, nu blijft het een geen mooi uiterlijk. Daarnaast gaan de fonteinen toch niet meer aan. Dus een buizuiniging die omgezet wordt naar inkomsten. .
Blauwe golven renovatieplan anuleren.
Blauwe golven, parkeervoorzieningen binnenstad, subsidies festivals
Blauwe golven: Een groen golvend, schaduwrijk park is een noodzakelijk en beter idee voor milieu, klimaat, biodiversiteit.
Boa's,
Boa's weg sturen doen weinig

Bouw aantal subsidiepotjes af. Bouw administratiedruk af dat is goed voor burger en scheelt ambtenaren.
Bouw faciliteren van huizen boven â‚¬250.000,- subsidies aan bedrijven
bouwen in de uiterwaarden
Bouwen in de uiterwaarden.
Bouwen in natuurgebieden b.v. overloopgebied. Meinerswijk.
bouwen renoveren van theaters e.d.
Bouwprojecten voor een kleine groep. Makkelijkste voorbeeld is natuurlijk de schouwburg. Die hoeft niet per direct opgeknapt te worden. Dat kan ook voor een deel naar het net nieuwe Musis verhuizen. Daarnaast zou ik proberen om te bezuinigen op het ambtenaren apparaat.
Buitengewone sociale uitkeringen zoals het aankopen met Arnhempas, dit worden vaak op een daarvoor niet-bedoelde wijze gebruikt.
Buitenlandse stedenbanden., duurzaamheidsubsidievniet naar hogere inkomens.
bureacratie verminderen op allerlei situaties
Bureaucratie
Bureaucratie
bureaucratie en efficiency
Bureaucratie en overheidsorganisaties.
Bureaucratie verminderen. Aanpak discriminatie
city promotie en tourisme
citymarketing, vastgoedcampagnes voor woningbouwprojecten,
Commercie, groot winkelbedrijf, multinationals en industrie, salarissen (top)ambtenaren, festivals, kunst, (wegen)onderhoud.
Contracten met firma's. Kopen bij de goedkoopste. Kunst. projectontwikkelaars en zelf gaan bouwen.
Contractering zorg
Controle
Controle (FTE) op bijverdienen bijstand. Uitgaan van vertrouwen.
Culture projecten die erg duur zijn en maar voor een klein groep mensen bedienen
Culturele dingen zoals theater, kunst etc. maar dat komt omdat ikzelf de meerwaarde daarvan niet voel. Ik weet dat andere dat anders zien.
Culturele instellingen
Culturele subsidies voor moderne kunst, dans, mode e.d
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur

Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur en horeca
Cultuur en leefbaarheid denk ik. Want dat is niet broodnodig om te financieren, laat mensen zelf meer verantwoordelijkheid nemen voor het prettig houden van hun wijk en organiseren van culturele activiteiten.Of stadsinrichting. Het hoeft niet super strak, hip of modern. Die Jansbeek is mooi geworden hoor, maar ik wil niet weten wat het heeft gekost. Arnhemmers hadden ook een prima leven kunnen hebben zonder deze beek.
Cultuur en mensen activeren mee te doen dus minder uitkeringen
Cultuur en minder stimulering toerisme
Cultuur en wijk evenementen
Cultuur engedifferentieerde afval inzamelen
Cultuur helaas en wsl milieu
cultuur, musea
Cultuur, wonen
Cultuur.
Cultuur. Daar is veel te veel aan uitgegeven.
Cultuurgebouwen voor dit moment. Dit zijn duren projecten in een tijd dat er veel armoede is.
Daar heb ik wat minder ideeën over, maar ik zou hierin vooral denken aan luxegoederen die niet perse nodig zijn voor het basisfundament van onze Arnhemse samenleving. Iets waar met name de welgestelden van Arnhem baat bij zouden hebben, die hierin eventueel ook middels een eigen bijdrage toch iets in kunnen verwezenlijken.
dan kan ik zo niet zeggen, ik ken de huidige begroting niet, weet niet waar veel geld naar gaat.
Dan maar 1 miljoen tekort!
Dat is niet mogelijk....
Dat kan niet!
Dat weet ik niet
De binnenstad is wel even goed zo.
De blauwe golven.
De boomspiegels die nu met takken worden afgezet en ieder jaar vernieuwd moeten worden weer terugbrengen naar hekjes die vele jaren langer meegaan
De bouw van gemeensschapruimten zoals een stadhuis, een filmhuis ed
de duurdere projecten
De enorme bureaucratie wat enorm veel geld kost.
De gemeente geeft thans veel geld uit aan onderwerpen welke bij de centrale overheid thuishoren. Hierdoor krijgen in de ene gemeente inwoners wel een tegemoetkoming en in een andere gemeente niet en/of meer/minder.De VVG dient er voor te zorgen dat de tarieven overal gelijk zijn
de gemeente zelf, personeelskosten , gebouwen
De grote volksfeesten zoals Koningsdag en de hele grote dance-events achtingen festivals
De idiote gemeenteplannen die steeds veranderd worden als ze net zijn ingevoerd. Nadenken voordat er weer eens iets wordt aangenomen in de gemeenteraad!
De kunstsector en scherper op uitkeringen & toeslagen.
De kwaliteit en kunde van het bestuur
De renovatie van de blauwe golven.
De slapende ambtenaren ontslaan brengt nog meer op.
De stadsschouwburg niet verbouwen

De verbouwing van het Nieuwe plein (de blauwe golven) onmiddellijk stopzetten
De verbouwing van het Stadstheater
de verbouwing van het Stadstheater
Denk 5x na voordat je weer een verkeersdrempel maakt en deze dan x jaar later weer verwijderd
Deze lijst is daarvoor niet de juiste, bezuiniging op dingen die overbodig zijn gemeente zou hier goed overzicht van moeten maken, bv in Schytgraaf is fietspad naar Elderveld gelegd waarom niet gelijk wandel pad erbij aangelegd, zo zijn veel van dit soort dingen beter nadenke over infra zo veel geld besparen etcetera etcetera
Diensten, verhoging belasting, minder onderhoud met eigen verantwoording burgers.
diversiteit
Door de stad gezonder te maken en meer participatie en cohesie te bevorderen wordt er misschien al bespaard op zorg en uitvoering van bijvoorbeeld onderhoud van gemeentegroen (geef de stukken ter gebruik aan de wijk en zij zorgen voor onderhoud). Verder zou ik bezuinigen op het ambtenarenapparaat door controle op bijv werklozen af te schaffen en überhaupt door uit te gaan van het goede van de mens en niet van het slechte. Maar geen idee of dat mogelijk is. VOlgens mij moet er gedacht worden vanuit wat nodig is voor de mens en zijn omgeving en vanuit daar moet een haalbaar en creatief plan ontstaan binnen de financiele mogelijkheden.
Doorstroming van auto's bevorderen. Het aantal auto's moet sterk terug.
Druppel op hete plaat Bespaar svp op woke. Minder woke.
Dure {ver}bouw kulturele sektor.
dure adviseurs
Dure ambtenaren
Dure culturele projecten (al dan niet uitgevoerd door commerciële instanties).
dure vastgoedprojecten (50% minder in stenen en 50% meer in programma)
Dure verbouwingen
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid - enorm veel overlappende adviesjes, subsidies etc. Gemeente kan zich beter op zaken richten die niemand anders doet, zoals leefbaarheid van gemeente
Duurzaamheid (hoax) en projecten zoals opvang van grote aantallen vluchtelingen waar we geen geld voor hebben.
Duurzaamheid en circulariteit
Duurzaamheid en klimaat

Duurzaamheid en klimaat want dat zijn landelijke thema's met op gemeentelijk niveau nauwelijks impact
Duurzaamheid, infrastructuur auto
duurzaamheid, armoede
duurzaamheid: de voortrekkersrol van de overheid is hier wel uitgespeeld, dat kan de markt en privaat initiatief nu beter.
Duurzaamheidsonzinsubsidies tegengaan, bezuinigen op overheid en geen grote bedrijven steunen.
Economie
Economische zaken
Een deel automatiseren. Denk aan herhaalwerk over het algemeen. Dit kan een deel van de bestuurlijke kosten verminderen. Die een groot deel van de begroting zijn. Daarnaast is armoede bestrijding de grootste kostenpost. Deze evalueren en bezuinigen waar kan. Denk ook dat werken moet lonen.
Een hoger tarief aan belastingen voor mensen boven een bepaalde norm meer geld te laten betalen.
Efficiënte bedrijfsvoering gemeente,
efficiënter bestuurs apparaat
Efficiënter busvervoerâ€¦zie nu vaak grote bussen met weinig passagiers
efficientie, proberen burgerinitiatieven zelfstandig te laten opereren
Elektra
Elke keer weer het veranderen van de rijrichting, stoep, fietspaden, Steenstraat...Onnodig vaak weer verbeteren van iets wat al een keer verbeterd is. Eerst eens goed nadenken en dan pas doen, scheelt ook onnodig veel extra belasting voor ons Arnhemmers.
Energie
energieverbruik verminderen oa door vermindering van verlichting van gebouwen na werktijd
Er kan en mag niet meer bezuinigd worden.
Er kan geld bespaard worden op bereikbaarheid, specifiek het geld dat wordt gebruikt voor het bereikbaar houden van de stad voor auto's.
Er valt niet meer te bezuinigen, te veel is al kapot bezuinigd
erfpacht verlagen
Erg moeilijke vraag.. ik zou zo veel mogelijk eerst proberen te bezuinigen in het aanstellen van mensen van buitenaf (externen) binnen de gemeente arnhem zelf. Verder (bouw) projecten uitstellen of anders inrichten.
Etcetera
evenementen
evenementen
Evenementen
Evenementen in de stad! En het onnodige vuilnis agenten die die vuilnis controlebeurt!
evenementen, managers,
Evenementen, cultuur
Externe adviseurs
Extra belasting huizenbezitters plus 1 miljoen
extra geld uitgeven aan luxe of historiserende lantaarns of ander straatmeubilair. Zoek de schoonheid in de eenvoud. Een lantaarnpaal die niet opvalt, is de mooiste!
Faciliteiten die automobiliteit stimuleren
Faciliteiten voor auto's, industrieparken,
faciliteren van grootkapitaal, steun aan Gelredome e.d., voorzieningen voor autoverkeer in de stad, sfeerverlichting van Eusebius-toren, Rijnbrug e.d., prestigieuze bouwprojecten
feesjes en festivals
Feesten in Arnhem
festivals en andere evenementen
Festivals en festiviteiten.

Festivals, risicovolle evenementen en voetbalwedstrijden. Minder politie inzet
Festivals, Vitesse.
Festivals.
Festiviteiten
Focus Filmtheater, Museum Arnhem en overige te zwaar gesubsidieerde culturele instellingen waar vaak gebruik gemaakt wordt van de diensten van zeer dure ingehuurde tijdelijke professionals.
Frequentie straatreiniging verminderen/ (bestuurlijke) boetes verhogen
ga ik over nadenken
gebouwen voor de cultuursector
Gebouwen, Renovatie, Aanleg van duurdere wegen,
geen aanpassingen van bestaande wegen om het autoverkeer tegen te gaan, maar wel meer rotonde's aanleggen.
Geen geld naar Vitesse (geen idee of dit gebeurt).Geen nieuwe schouwburg, we hebben er al 1. Dat soort projecten worden ook altijd veel duurder dan van tevoren bedacht was.
Geen idee
geen idee
Geen idee
Geen idee
geen idee ik vind dat er meer geld uitgegeven moet worden
Geen idee of het gebeurt maar vooral geen geld naar Vitesse.
Geen idee!
Geen idee, ik zou een kaasschaafmethode hanteren. Van alles iets minder.
Geen idee.
Geen miljoenen project plannen waar maar een deel van de bevolking geniet zoals de schouwburg
Geen nieuwe projecten starten. Vooral die die kansloos zijn
Geen prestige projecten aangaan zoals in het verleden het bouwen van focus. Mede omdat er al verschillende bioscopen in Arnhem zijn.
geen ruimte voor.
Geen subsidie meer naar Vitesse. Niet nóg meer geld naar het opknappen van de Schouwburg.
Geen subsidie meer voor o.a. terugdringen maximumsnelheid auto's. 2x 8 mln. Bent u van de pot gerukt??
Geen subsidie of ondersteuning aan bedrijven en Zaken die zichzelf niet kunnen redden.
Geen van deze dingen. Meer belasting grote koopwoningen.
Geld besparen op symboolpolitieke maatregelen zoals diftar en de milieuzone. Ongetwijfeld heel goed bedoeld maar niet passend omdat de burger hier meer ongemak dan gemak door ondervindt. Had het geld besteedt aan bijvoorbeeld een betere doorstroming van verkeer om Arnhem heen. Zo ongeveer iedere verkeersopstopping op 1 van de snelwegen om Arnhem leidt tot een verkeersinfarct in de stad.
Geld steken in vitesse
Geld uitgeven aan afval inzameling. Had het systeem met de pasjes maar gehouden. Eerst geld uitgeven voor verkleining van containers. Containers op slot. Toen werd er beter gescheiden. Nu niet meer.
Gelredome
Gelredome
GelreDome dicht. Politie ondersteuning bij Voetbalclubs afschaffen.
GelreDome en cultuur
Gelredome, annexatie Rozendaal, verwarming sportzalen, evenementen, Burgermeesterswijk
Gemeentehuis (personeel) verkleinen. Instanties samen voegen. Parkeren duurder maken. Grote multinationals veel bij laten dragen zonder reclame
Gemeentelijk apparaat en dan met name op het vlak van cultuur en kunsten.
Gemeentelijk apparaat inkrimpen.
Gemeentelijk apparaat, minder blah blah beleidsadviseurs.

Gemeentelijke belastingen naar inkomen
Gemeentelijke belastingen voor de inwoners.
Gemotoriseerde Bladblazers van de hand doen.
Gemotoriseerde mobiliteit
Geven aan goede doelen/vluchtelingen
Gezeur over visaktes en sluiten hertenkamp, terwijl zoveel gezinnen amper rondkomen
Gezondheid
Gezondheid en leefbaarheid
Gezondheid, armoede
Gezondheid, leefbaarheid en armoede
Gezondheid: liever niet, maar als het toch moet
Gratis cadeaus voor minima
groen onderhoud: dit meer overdragen aan burgers
groenvoorziening
grootschalige evenementen
Grootschalige projecten die al achter de feiten aanlopen voordat het gerealiseerd is.Grote bedrijven faciliteren/financieren/subsidiërenAdministratieve rompslomp. Processen vereenvoudigen.
Grote evenementen als Bridge to Liberation, bijdrage aan Vitesse en kosten rondom festivals op de Stadsblokken.
grote evenementen, vitesse
helaas 'kaasschaafmethode': niet bezuinigen op slechts 1 thema
Helaas te laat. Plantenbakken bij bushaltes RijnstraatNiemand mist ze als ze er niet zijn
herstructuren onderwijssysteem
Het asielbeleid
Het centrum autoluw maken
Het constante verbouwen van infrastructuur omdat er 1 ding beter kan, Niet werkende vooronderzoeken.
Het inschakelen van externe bureaus om dingen te onderzoeken, meer gebruik maken van de meningen van mensen op de werkvloer.
Het is belangrijk te kijken naar overbodige uitgaven.Verder weet ik het ook niet
het luukse niet overdrijven.
Het onnodig graven in de infrastructuur. Hoevaak er een straat open ligt voor meerdere keren is dom plannen
Het steeds weer veranderen van verkeerssituaties die later dan weer worden teruggedraaid. Het afschaffen of verkleinen van gemeentelijke commissies zoals een Welstand en Monumenten commissie die nu erg veel bezig zijn met onbelangrijke details.
Het stroomlijnen van planwijzigingen en aanvragen bouwvergunningen voor particulieren, dus bij kleine projecten. Nu duurt zo'n aanvraag meerdere jaren met ingehuurde adviseurs. Bekort de doorlooptijd tot 12 maanden, schrijf als Gemeente tegen betaling de planwijziging zelf. Geef de particulier een lijstje met de verplichte onderzoeken. Bespaar tijd en geld.
Het voornemen om "opvoedkundige/onderwijs gerelateerde" tuintjes in te richten (tot een bedrag van ongeveer 1 miljoen) schrappen.....
Het, in mijn ogen, nutteloos wegblazen van bladeren op bospaden. Kijk ook eens naar de effectiviteit van de Team's Leefomgeving. Hier wordt vaak ad-hoc gereageerd op wensen van individuele personen, zonder aandacht te besteden aan een groter plan.
Hoe pijnlijk ook... cultuur...
hoger en middelmanagement reorganisatie, meer werkelozen inzetten bij onderhoud straten en parken,
Idiote prestige projecten.
iets minder wegenonderhoud

Ik denk dat al veel geld bespaard kan worden met betere planning van infrastructurele werken. Hoe vaak wegen /kruisingen direct na elkaar weer worden opengehaald of planningen niet worden gehaald.
Ik denk dat er niet veel te bezuinigen is maar mogelijk op bureaucratie onnodige controle en toezichthouden op overbodige regels en wat praktischer werken met minder managers chefs en regels.
Ik denk niet dat Arnhem nog moet of kan bezuinigen.
Ik heb een beperkt beeld van uitgaven van de gemeente. Sowieso alle bijdragen/subsidies/belasting vrijstellingen aan bedrijven die niet duurzaam zijn.
Ik heb geen inzicht waar je met de kaasschaaf kunt schaven zonder dat het teveel pact heeft. Verdeel het over meerdere posten
Ik heb net de begroting van Arnhem doorgenomen. Hoe kan ik zinvol antwoord geven op deze vraag?
Ik neig toch naar ondersteuning culturele sector al maak ik daar zelf veel gebruik vanâ€¦
Ik vind zelf dat bridge to liberation wel iets subtieler kan.
ik weet het echt niet. Ik zit maar te denken en ik weet het niet. Misschien parkeergelegenheid.
Ik weet niet waar al het geld nu heen gaat,als ik dat zou weten dan zou ik kunnen zeggen waar we op kunnen besparen.
Ik zou andere dingen duurder maken zodat er meer geld binnenkomt, b.v. parkeren, zodat men minder vaak de auto pakt naar de binnenstad.
Ik zou bezuinigen op armoedebeleid, leefbaarheid, klimaat en duurzaamheid, want dat zijn populaire thema's die alleen maar veel geld kosten maar de opbrengsten zijn nihil.
Ik zou bezuinigen op het geven van subsidies aan individuen en instellingen die voldoende draagkracht hebben om zelf te investeren. Dus geen algemene subsidies verstrekken, maar alleen met een duidelijke doelgroep voor ogen. Verder zou ik bezuinigen op potjes met geld die gebruikt worden om grote ondernemingen over te halen om zich te vestigen in Arnhem. We moeten intrinsiek aantrekkelijk zijn als vestigingsstad, niet vanwege tijdelijke of langdurige kortingen op belastingen en andere voordelen.
Ik zou de OZB voor dure huizen verhogen. Dan haal je geld weg bij mensen die het makkelijker kunnen missen. De kloof tussen arm en rijk is groot, rijk kan zeker meer bijdragen aan welzijn van arm. Ik weet op gemeentelijk niveau geen andere manier dan OZB om hogere belasting te vragen van rijk.
Ik zou dit besparen op alle projecten die met wokisme, gendergelijkheid of slavernij te maken hebben. Daar gaat veel te vaak veel geld naar toe.
Ik zou dit geld besparen op sport, omdat ik de andere uitgaven in de begroting meer prioriteit geef.
Ik zou gaan kijken in de apparaatskosten (dus hoe zinvol zijn alle taken van ambtenaren).
Ik zou graag niet bezuinigen.
Ik zou het geld besparen op onderzoeken door peperdure onderzoekbureaus. Maak zoveel mogelijk gebruik van plaatselijke ondernemingen. Laat je niet ringeloren als gemeente. Zoek als gemeente bij vacatures dicht bij huis en divers in leeftijd. Betrokken mensen aantrekken niet alleen pakken en diploma's. Diploma's geeft geen garantie dat je je werk goed doet. Scheelt een hoop geld. (Ik ben zo iemand die 57 is en niet aan de bak komt voor een fatsoenlijke betaalde baan, uiteraard mag er niet gezegd worden dat men mij te oud vindt. Als vrijwilliger echter zien ze mij graag!)Geef als gemeente het goede voorbeeld en neem de inwoners mee. Nu zegt men dat er nog inspraak is. Doe je dit (eerder) in het proces, zullen er goede ideeën ontstaan en mogelijk minder procedures tegen de plannen. Men kan ook b.v. bij bouw (gesubsidieerde) banen eisen bij de uitvoerder voor lokale krachten voor dat specifieke project.Betere planning van werkzaamheden. Dat een stoep/weg niet een aantal keer achter elkaar open hoeft. Niet bezuinigen op groenvoorziening door minder onderhoud/water geven. Als er dan een hittegolf komt en dan alle planten/bomen dood zijn en dan opnieuw moeten worden aangeplant. Dus niet op korte termijn denken, maar lange termijn. Investeer in mensen van je stad, dan komt de besparing vanzelf. Besteed aandacht aan goede communicatie, intern als extern. Bedenkt goed wie op de hoogte moet zijn en op welk moment. Dit kan zoveel tijd/kosten besparen. Probeer als gemeente niet mee te gaan in een wedloop kijk ons eens even dit hebben...om goede sier te maken. (vaak kunst/evenementen die gedoemd zijn te mislukken)

Ik zou het geld willen besparen op overhead overheidsgebouwen , ik zou in overleg met de wijken gaan waarop bezuinigd kan worden .
Ik zou nog eens kritisch kijken naar allerlei vormen van financiële ondersteuning van huishoudens en welzijnsorganisaties in de stad. Gratis geld heeft weinig waarde. Daarbij de echte noodgevallen - maar wees daar heel kritisch op - wel ondersteunen.
Ik zou stoppen met het betuttelen van inwoners die geen toekomst willen (de verliezers) en aandacht geven aan de mensen die Arnhem of zichzelf een toekomst bieden (de winnaars)
Ik zou zo min mogelijk willen besparen en liever kijken of belastingen (WOZ) of bv parkeerheffingen of leges omhoog kunnen. En anders met de kaasschaaf besparen: stukje wegen- en stratenonderhoud minder, stukje minder subsidies, stukje minder handhaving op bv bijstand.
Ik zou zorgen dat hogere inkomens minder gebruik kunnen maken van subsidies in het kader van klimaat, duurzaamheid etc.
immigratie
Immigratie huisvesting
In de duurdere wijken kan dat dan wat minder.
In geval van één begrotingspotje, dan Uit Ruimtelijke Ontwikkeling, simpelweg omdat hetgeen ik voorstel daar het beste bij aansluit. Mag het wat breder, dan ook verdeeld over wonen en leefomgeving en cultuur (verhouding 60-30-10% resp.)
In ieder geval de "goed gedaan" labels die aan de kliko wordt gehangen bij groen afval ! Vind ik persoonlijk overbodig.Bij het leggen van drempels zou ik het fijn vinden als er eerst eens wordt nagedacht. Soms gaat een weg 3 keer op de schop.
In ieder geval op elektriciteit. Denk aan grote lichtbakken uitzetten, straatverlichting minder fel. Verlichte gebouwen niet de hele nacht verlicht laten. Maar je kunt ook denken aan duurzaamheid, kwaliteit ipv kwantiteit, iets bouwen voor de lange termijn.
Industrie, subsidie aan bedrijven
infrastructuur
infrastructuur
infrastructuur
infrastructuur
Infrastructuur
Infrastructuur dure projecten
Infrastructuur, nieuwbouwwijken, grootschalige kunstprojecten
Inhuur externe advies/onderzoeksbureaus. Werkt vertragend en vaak toch richting wens opdrachtgever geschreven, maar dan met excuus dat het de conclusie is na x ton kostend onderzoek.
inhuur externe professionals, bureaus etc
Inhuurkrachten en consultants
Internationale samenwerkingen, subsidies die etnische lijnen versterken
Inzet politie bij voetbal/Vitesse
Inzet van politie bij evenementen waar supporters of publiek zich niet kan gedragen. Starten met meteen flink beboeten (daad stellen die mensen flink in de portemonnee raakt). Wanneer daders het niet kunt betalen, ervoor werken, Geen gevangenisstraf. kost de maatschappij alleen maar geld.
Inzetten op basisinkomen, dit zal op d'n duur meer besparen dat wat het aanvankelijk kost.
Jeugdzorg door minder instroom
Kan nergens op bezuinigen.
Kantoren gereed maken voor bewoning. Efficiënter inzetten van de (thuis)zorg.
Keuzes maken, waar moet je als gemeente in investeren en wat kan je overlaten aan bedrijven, inwoners en lokale organisaties? Geen prestigeprojecten, uitgeven op basis van concrete resultaten voor alle inwoners van Arnhem
Kijken naar de uitgaven interim managers, coaches, allerlei commissies, consultants: wat is nu echt nodig?

Klakkeloos subsidies verstrekken, zonder tegenprestatie
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat en duurzaamheid. Is voornamelijk een landelijke taak, vind ik.
Klimaat en Onderhoud
Klimaat en stikstof beleid, Nederland is een heel klein landje en slaat een beetje door met dit alles !
Klimaat en stikstof kost veel te veel geld. Het is er eenmaal en daar doe je niks aan. Komt het hier niet van dan daar wel van. Straks kunnen we niks meer.
klimaat leefbaarheid
Klimaat omdat ik de andere thema's belangrijker vind.
Klimaat onzin
Klimaat!
Klimaat, duurzaamheid
klimaat, duurzaamheid
Klimaat, minder windturbines
klimaat, subsidies voor festivals en linkse hobbies
klimaat, wonen
Klimaat. Duurzaamheid. Politiek
Klimaatbeleid
klimaatdoelen, heeft mondiaal gezien geen effect
Klimaatgezeur.
klimaatuitgaven
Klimaatwaanzin
Korenmarkt
kosten verbouwing schouwburg
Kritisch kijken naar onderhoud groen. Grasweides wat minder maaien bespaard het nodige en is bevordelijk voor de biodiversiteit
Kritisch zijn op waar geld aan onderkant van maatschappij naar toe gaat. Dan maar op korte termijn pijn, maar op langere termijn wordt de stad dan m.i. gezonder.
Kunst
Kunst
kunst
Kunst

Kunst
kunst
Kunst
Kunst
Kunst & Cultuur, subsidies
Kunst & CultuurHuizen boven meer dan â,¬ 500.000,- extra WOZ/Rioolheffing belastenContainers plaatsen waardoor de mini-containers verdwijnen waardoor de ronde door de stad alleen voor grote ondergrondse containers hoeft
Kunst cultuur
Kunst en allerlei verfraaiingen waar niemand op zit te wachten.
Kunst en Cultuur
Kunst en cultuur
kunst en cultuur
kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en Cultuur en immigratie
Kunst en cultuur is belangrijk maar er is al veel geld aan uitgegeven. In de huidige situatie van armoede voor veel bewoners mag het denk ik wat soberder, bijv verbouwing theater. Dat moet gebeuren maar na een nieuw musis en focus is een sobere en bescheiden verbouwing gepast.
Kunst en cultuur,
Kunst en cultuur,
Kunst en cultuur, evenementen, klimaat en duurzaamheid
Kunst en cultuur.
Kunst en cultuur.
Kunst en cultuur.
Kunst in de openbare ruimte. Te vaak te lelijk en geen budget voor onderhoud.
Kunst, cultuur en andere linkse hobby's
Kunst, cultuur en vooral ambtenaren en aanverwanten.
Kunst, cultuur: ik ben blij dat ik daarover geen beslissing hoef te nemen.
kunst, theater, topsport, autowegen, villawijken
Kunst/cultuur
Kust / modebienale
Kwaliteit groen en wegen in dure wijken
Laadpalen voor electro auto's in rijke wijken belasten met hogere tarieven. Nieuwbouw schouwburg en sowieso bezuinigen op city marketing.
Lastig . Zou niet weten .
Lastig, kan ik moeilijk aangeven.
Lastig, moet ik eerst de begroting beter bestuderen.
Lastige vraag
leefbaarheid
Leefbaarheid (Ik woon in Presikhaaf en aan de Keulse Slag is men ongeveer een half jaar bezig geweest met het vervangen van 100 meter riool) wat een verspilling!
Leefbaarheid. Al die extra gelden voor wijken voor leuke dingen vooral in wijken die het al goed hebben
Leuke maar niet noodzakelijke zaken als recepties, feestjes, evenementen en tentoonstellingen.
Liever niet besparen, maar belastingen verhogen.
luxevoorzieningen, wegen
Maaien van groenstroken, bureaucratie bij omgevingsdiensten

Maaien van riet kragen en dijken
Management stad, langzamer temp verduurzaming, bestrijden inefficiëntie
marketing van de stad, groenvoorziening, vuilophaal
Meer belasting heffen op parkeren in de stad. Minder prestigeprojecten. Minder cultuur (musea, theaters etc).
Meer belasting op verhuurinkomsten.
Meer belasting vragen aan de rijken in ArnhemSelectiever en doelgerichter geld uitgeven, geen losse projecten meerNiet in thema's denken maar aan wijziging van het systeem
meer bloemen in binnenstad niet alleen groen in parken meer vogels vlinders daar voor struiken met besjes
Meer inkomsten.genereren uit parkeergeld, minder prestigieuze projecten, terug naar de basis
meer wegenbelasting heffen,
Mensen die belastingfraude plegen met een uitkering die meteen de uitkering stop zetten
Mensen in de bijstand niet zoveel meer compenseren, ze krijgen nu veel korting met de gelrepas boven op alle toeslagen die ze al krijgen.
Met kritisch kijken naar alles wat onder de noemer klimaat valt en vervolgens terughoudend zijn met geld daarvoor. Het lijkt een wedstrijd te worden van het beste jongetje van de klas! Als gemeente zelf zou ik zelf soberheid aanwenden in bijvoorbeeld recepties, vergoedingen, subsidies en alle representatieve zaken.
Migranten die geen echte vluchtelingen zijn en klimaat
minder "kleine" subsidies voor wijken die weinig toevoegen, al houden ze de wijkcomités bezig.
Minder ambtenaren die op kantoor overbodig zijn.
Minder ambtenaren efficiënter werken!
Minder ambtenaren, meer digitaal
Minder asielzoekers huisvesten
minder auto's
minder bouwen meer renoveren.
Minder bureaucratie ,
Minder bureaucratie, dus minder ambtenaren
minder controle bij ophaal,
Minder evenementen waar je veel subsidie aan kwijt bent
minder festivals
Minder focus op de binnenstad, kunst, renovaties oude panden zoals Theather, Musis, Gelre Dome Shouwburg etc.
Minder geld in verbouwing van theater en musea
Minder geld in Vitesse, geen gratis geld weggeven aan mensen.Subsidies.Nutteloze events die geen publiek trekken. Denk aan programma van beachvolleybal.Mensen laten betalen voor events zoals bij Koningsdag
Minder geld naar armoede bestrijding
Minder geld naar de 'prestigieuze' evenementen, met enorm dure curators en 'kunst'. Doe niet te moeilijk over alsmaar een bepaald cachet uit willen stralen uit stad, maar biedt aan wat de gewone mens verlangt. Góede evenementen leveren enorm veel geld en aanzien op! Kijk (af) bij andere steden: die staan bol van ongedwongen (bier-/eet)festijnen, boeken-/platenmarkten, etc. En geef ruimte hiervoor, zonder een voorkeursbehandeling te geven aan één groep. Zo is Sonsbeekmarkt is niet meer, vanwege voorkeur aan Trotsmarkt. Arnhems Proeft/Smaakvol Arnhem is niet meer, vanwege gedoe omdat 'parken/pleinen vertrapt zouden worden door bezoekers'. Het gaat om een 3-daags evenementje mensen, geen wekenlang festival! Kortom: doe niet zo moeilijk: dat levert direct en/of indirect veel meer geld op!
Minder geld naar de rijke delen van de stadMinder festivals cultuur etc.
minder geld naar het opleuken van de binnenstad en cultuuraanbod in de binnenstad

Minder geld naar Krachtwijken
Minder geld naar ondersteunen prof. voetbal.
Minder geld naar rijke wijken en industrie
minder grootschalige evenementen
Minder inhuur van externen bij de gemeente. Minder kwistig met WMO omgaan. Kritisch met subsidies. Niet elk probleem van mensen willen oplossen , minder pamperen.
minder korte termijn projeten die louter politiek georienteerd zijn
minder lokale asielopvang. minder regulering en handhaving op bouwen en ondernemers
Minder luxe openbare ruimte. Het kan eenvoudiger.
Minder maaien, scheelt geld en goed voor de biodiversiteit.
Minder mensen in ons zogenaamde gemeenteraad. En minder koophuizen laten bouwen, laten we eerst maar een zorgen dat onze kinderen een huis kunnen huren.
Minder na de minima
Minder naar jongerenwerk
Minder nieuwe huizen bouwen
Minder of goedkopere realisatie van renovatieprojecten als Musis en Museum Arnhem.
Minder onderhoud aan wegen. Iets minder is niet erg (maar wel mooie fietspaden!)
Minder openbare aanbestedingen, prestige objecten
Minder regels.
Minder steun aan vervuilende, niet-duurzame activiteiten,
Minder steun voor 'cultuur' in de breedste zin.
minder vaak straten en trottoirs openbreken en herprofileren: minder kleine subsidieregelingen, die duurder in uitvoering zijn dan dat zij doelgroepen baat opleveren en hen structureel helpen: minder duurzame experimenten, alleen duurzaamheidsmaatregelen nemen die hun nut al bewezen hebben
Minder verspilling en luxe projecten
Minder voor elite.Geen verbouwingen aan museums en aan overdreven meujeu doeleinden.Minder gemeenteambtenaren.
Minder voorop lopen op het gebied van duurzaamheid
Minimaregelingen, welzijnswerk, subsidies
Mischien kritisch kijken naar inhuren externen?
Misrekeningen
MKB
mmmm
Mobiliteit voor auto
Moeilijke keuze (in ieder geval niet op onderwijs en armoedebestrijding: liever niet op klimaat en duurzaamheid)
Moestuinen plan
Moskeeën
Musea
Musea en schouwburg
Musea, evenementen subsidies
N.v.T.
n.v.t.
Nadenken â€¦ !!! Bv Parkweg richting Rijnstate drempels in de weg , drempels eruit , nu er weer in . Amsterdamseweg , parkeerplaatsen gebouwd , stoep uitgebreid.. oeps niet goed , doen we het weer overnieuw
Nagaan of tijdelijk een aantal subsidies kunnen worden opgeschort.
Nergens op
niet
Niet aan de orde!

niet bezuinigen op boven genoemde
Niet bezuinigen.
Niet bezuinigen. zorg dat je dat geld bij elkaar haalt bij degenen die die last kunnen dragen.
Niet bouwen in Meinerswijk
Niet direct een idee, vooral kijken waar de hoogste prioriteit ligt
niet mogelijk
Niet teveel vooroplopen bij klimaat en duurzaamheid, ben zuinig met gemeensschapsgeld, dus geen megalomaan bouwavonturen.
Niet werkende
Niet zomaar gemeenschapsgeld weggeven aan Turkije/Syrië dit is een private aangelegenheid en niet voor publiek geld.De wethouder en de burgemeester mag het uit eigen zak betalen.Nu nog 8350000 euro bezuinigen. Industrie terreinen opknappen
Nieuw bouw schouburg
nieuwbouw huizen. Arnhem is groot genoeg. kunst
nieuwbouw schouwburg
nieuwbouw schouwburg.
Nieuwbouw stadstheater
Nieuwbouw theater!!!
nieuwe kantoor ruimte
Nog zuiniger omgaan met energie in de grote bedrijven.
nu even iets minder duurzaamheid en meer investeren in armoede en gezond eten
Nutteloze onderzoekjes. Wat heeft een mens er aan dat de gemeente wil weten of het moeilijk is om op dit moment rond te komen terwijl er over de energietoeslag 2023 (half februari terwijl dit vorig jaar al was afgesproken) nog steeds geen duidelijkheid is terwijl we al twee termijnen energie verder zijn?
nvt
Omdat in deze tijd vrijwel elk thema belangrijk is, wordt het kiezen voor de in mijn ogen minst slechte optie. Ik zou dan bezuinigen op aanleg van openbaar groen ter vervanging van beton.
Onderhoud
Onderhoud
Onderhoud / uitbreiding wegen
onderhoud autowegen, geld dat je bespaart boven dat miljoen in betere fietspaden investeren
Onderhoud en verbetering wegen tbv autoverkeer
Onderhoud groen
onderhoud groen , kunnen we zelf wel doen , lagere subsidies is wel met gevolgen , niet noodzakelijke onkosten laten vervallen , verkoop onroerend goed,
onderhoud groenvoorziening en uitgaven om de stad "mooier" te maken.
Onderhoud openbaar groen, fonteinen uit. Verlichting uit in alle gebouwen ('s avonds uiteraard). Efficiënter plannen (weg op er ngrr er broken. Dan weer dicht. Dan weer open om een andere redenâ€¦). Minder wegenonderhoud.
Onderhoud van groen en bestrating (iets te aangeharkt en opgepoetst)
Onderhoud wegen
Onderhoud wegen. Is laatste jaren al veel aandacht voor geweest.
Onderhoud, beheer bossen
Ondernemersklimaat
Ondersteunende middelen voor mensen die hun (ongezonde) leefpatroon weigeren aan te pakken. Ja, is lastig.
Ondersteuning aan betaald voetbal
ondersteuning bij armoede (minder algemeen maken en meer persoonsgericht), verder kan ik er geen keus in maken.
Ondersteuning bij openbare evenementen.

Ondersteuning industrie
Onlogische verkeerssituaties. (zoals kruisingen op de Boulevard Heuvelink - Broekstraat.
Onnodig energieverbruik.
Onnodige bestuurs- en managmentlagen, onnodige luxe uitgaven voor gemeente personeel, subsidies vervuilende bedrijven, andere uitvoering Arnhem card.
Onnodige bureaucratie
Onnodige en luxe zaken, zoals:*een te duur gebouw op een te dure locatie voor Introdans en Oostpool: die kunnen voor organisatie en repetities ook worden gehuisvest in een goed geoutilleerd gebouw op een bedrijventerrein (dat kan bijvoorbeeld de Bergman Kliniek ook) en voor optredens gebruik maken van Musis en Stadstheater:*herinrichting van het Willemsplein:*veel te hoog budget voor de blauwe golven.
Onnodige functies zoals de zgn afvalcoaches.
Onnodige gemeente uitgaven... Scherper kijken waar het geld heen gaat...
onnodige herindelingen van straat, wegen etc
Onnodige kosten van klimaat, duurzaamheid en evenementen
Onnodige plannen van ambtenaren tbv eigen gewin ipv wat het beste is voor de stad
Onnodige uitgaven zoals: raadswerkgroepen, raadsvergaderingen, nieuwjaarsreceptie, borrelpartijen, de vele afzetpalen
Onnodige verkeersborden, maar dan kom je niet snel op een miljoen.
onnodige verkeersveiligheid (schijnveiligheid)
onnodige wegwerkzaamheden
Onrendabele buslijnen waar nauwelijks gebruik van wordt gemaakt.De veel te ruime sociale voorzieningen zoals de Arnhem Card.
ontwikkelen de praets
Onzin subsidie
Onzinnige bouw-projecten zoals bijv. grachten aanleggen in de binnenstad, en alles wat met Vitesse te maken heeft.
Onzinnige dingen, zoals de blauwe golven
Onzinnige grote geldveeslindende projecten
Onzinnige projecten
Onzinnige uitgaven
Op alle fronten eerst verspilling tegen gaan. Uitgaven aan adviezen, rapporten en externe bureau sterk minimaliseren em besteden aan doel, niet de adviseurs en of tussenpersonen
Op alle megalomane projecten in de binnenstad, zoals de idioot dure renovatie van de schouwburg.
Op alles gratis of tegen sterk gereduceerd tarief toegankelijk maken voor iedereen die niet werkt voor zijn geld. Het voelt alsof je met de Gelrepas overal maar van kan profiteren. Geld besparen door na een bepaald tijdstip niet meer de hele stad te verlichten. En zeker niet allerlei gebouwen etc waar niemand is.
Op alles wat Vitesse de samenleving kost
Op ambtenaren, op alle managers (volkomen overbodig), op wildgroei van zorgcowboys.
Op bijstandsuitkeringen, door mensen die kunnen, deel te laten nemen aan het arbeidsproces. Dit heeft meerdere voordelen dan alleen het verlagen van de kosten voor bijstandsuitkeringen.
Op cultuur
op Cultuur, bijv de nieuwbouw schouwburg
Op de management laag in het stadhuis, volgens mij kan daar flink op bezuinigd worden
Op de nieuwbouw van de schouwburg
Op de oude ambtenaren zie hierboven die niet leveren en vastgeroest zijn in de bestuurscultuur.
Op de politiek. Zoveel zinloos geld uitgeven voor mensen die totaal niet capabel zijn om de gemeente te vertegenwoordigen.
Op de salarissen van het stadsbestuur

Op de wegen.
Op dubieuze subsidies.
op dure externe projecten die niets opleveren.
Op elitaire woke-kunst van Museum Arnhem, de verbouwing van het Stadstheater, het opknappen van de Blauwe Golven.
Op het gemeentelijk apparaat
Op het klimaat...daar is de hele wereld voor verantwoordelijk!!
op het salaris van burgemeester en wethouders
Op kunst- en cultuur, en dan met name de subsidieprojecten in Noord
op kunst. Er wordt jaarlijks veel geld aan kunst besteed waar je eigenlijk maar een beperkt aantal mensen een plezier mee doet
Op mismanagement, mislukte IT projecten, op stroperige besluitvorming, op verdwenen onderzoeksrapporten.
OP NIETS !
Op onderwerpen die niet tot de wettelijke kerntaken van een gemeente behoren. Problemen moeten in 1e instantie op het juist bord liggen
Op projecten die niet bijdragen aan of zelfs tegenwerken van een duurzame (in alle opzichten, mensen, milieu en dier) samenleving. Dus dan bijvoorbeeld bezuinigen op:- parkeervoorzieningen voor auto's - door diftar weer in te voeren kan de gemeente geld besparen- topsportevenementen-
op stom zinnige wensen van de politiek
Op subsidie voor evenementen en cultuur
op subsidies, zorgen dat iedereen genoeg kan verdienen. geen gelre pas etc. onrendabele bus lijnen schrapen of minder frequent laten rijden. wie in buiten gebied gaat wonen weet dat er minder bussen rijden. geen extra fietsbrug bij malburgen maar bij zuid naar oosterbeek.
Op uitkeringen
Op vergroten van de mobiliteit door auto's en de verkeersdoorstroming zou ik bezuinigen. Bovendien op schijn oplossingen door externe expertise in te huren en het in stand houden van de niet integrale beleidsvoering bij de gemeentelijk organisatie.
Op verspilling. Bijvoorbeeld door planvorming beter op elkaar af te stemmen. Door de verschillende afdelingen / ambtenaren beter met elkaar te laten samenwerken. Niet drie keer hetzelfde fietspad opbreken en aanleggen!
op Vitesse
Op Vitesse.
Op voorhand mislukte projecten als aanpassen van vuilcontainers tbv doorgeschoten idee over scheiding afval
op voorliggende voorzieningen
Op voorzieningen voor inwoners die zichzelf prima kunnen bedruipen.
Op vraag 1.
Openbaar feestje
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer die leeg rondrijd in avond uren.
Openbare gebouwen minder duur renoveren (Schouwburg!)
openbare ruimte
Ophalen van huisafval weer door de vervuiler laten betalen zoals dat een paar jaar geleden tijdelijk is geweest
Ophouden met schijnparticipatie via het " gestaalde SP kader"/de oude mannetjes.
Opknappen Rijnkade-gebied uitstellen
Opvang alsielzoekers en woonruimte statushouders.Minder belang in (ver)bouwen van theater etc. Kunst en cultuur in zijn algemeenheid minder prominent maken.
Organisatie

Organisatie van grote evenementen.
Overal gelijk verdeeld
overal wat, maar niet op armoede en gezondheid
Overbodige ambtenaren eruit gooien.
Overbodige bureaucratische regels schrappen. Verminderen van loketten. Geen dure aanbestedingen meer.
Overbodige subsidies
Overbodige verkeersmaatregelen
Overeind houden van Vitesse, GelreDome, ed. Eens goed kijken of wijkbudgetten wel besteed worden in overleg met wijkbewoners of dat dit voorbehouden is aan een paar happy few/usual suspects en anders intrekken. Niet voortdurend andere keuzes maken ten aanzien van zorg en sociaal domein en hun organisatiestructuren. Continuïteit voor dit soort organisaties zet zoden aan de dijk en bespaart op termijn veel meer dan de Quick win die men nu denkt te behalen. Niet bezuinigen maar een bijdrage vragen van vermogende ondernemingen in de gemeente onder de vlag van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen: wat dragen deze bedrijven bij aan de omgeving waaraan zij hun bestaansrecht ontlenen?
Overhead
Overhead bij bestaande gesubsidieerde instellingen
Overhead kosten gemeente
Overheidsapparaat / Bureaucratie
ozb en parkeren verhogen
Parkeerbeheer
Parkeerbeheer. In de buurt Rijkerswoerd wordt overal geparkeerd, behalve op de plaatsen waar dit is toegestaan. Door hier (meer) parkeerbeheerders los te laten, kan er veel geld verdiend worden en leren mensen misschien eens dat ze overlast veroorzaken bij bewoners, wanneer ze te pas en te onpas op stoepen parkeren, terwijl er 10 meter verder 12 parkeerplaatsen vrij zijn.
Parkeerbeleid
Parkeergarage's Centrum
ParkeergeldTerugkeer van de afvalpas, betalen per zak
Parkeerplaatsen
Parkeerplaatsen, industrieterrein verommeling
Parkeerplaatsen: mogen in het centrum weg, autoluw maken
parkeerplekken voor autos
Parkeren
Parkeren
parkeren in de stad
Parkeren om er zo voor te zorgen dat er meer met OV naar de stad wordt gereisd.
Participatie en armoedebestrijding
Plannen maken met geringe kans op uitvoering: bijv project Haven in de stad van de Spaanse architect.
Plantsoenendienst.
Politie inzet bij voetbalwedstrijden en grote evenementen laten betalen door organisaties. Supermarkten laten betalen voor zwerfafval rond winkelcentra, flesjes, plasticzakjes ed.
Politieinzet en andere openbare gelden die nodig zijn voor voetbalwedstrijden.
politiek (minder ge oh), efficiency in organisatie, daadkracht
Politiek, geen onzinnige fratsen als containers laten bedienen met een pasje
Politieke hobby's: beperking van het inschakelen van allerlei adviesbureaus
Prestige projecten
Prestige projecten
Prestige projecten als Diftar wat aantoonbaar vervuilender als kostentechnisch niet rendabel is. We moeten minder mensen opleggen en meer inzetten op het belang van de gedragsverandering.

Prestige projecten in de uiterwaarden en nadenken wanneer een straat opengebroken wordt zodat werk gecombineerd wordt en niet vijf keer hetzelfde stuk open in korte tijd
Prestigeprojecten die totaal onnodig en overbodig zijn.
prestiges
Preventief, allen meer te laten bewegen, een gezonde leefstijl aanleren, activiteiten voor jong en oud, en zo een blijere Arnhemmer worden.
Proberen niet te hoeven bezuinigen.
Profileren modestad
projecten als 'stadsblokken' onderop de stapel leggen. Hoeveelheid 'werkgroepen' vanuit de overheid die zich betaald aanmelden bij vrijwilligers: direct stoppen..
Projecten als moestuintjes voor scholen en subsidies klimaatadaptatie
Projecten als Musis of Schouwburg
projecten zoals armoede op de geitenkamp, loopt al enkele jaren en resultaat is ver te zoeken. Wijkteams, team leefomgeving zijn duur en geven niet het rendement wat er van verwacht werd.Afval, terug naar de kliko en ondergrondse afvalbakken verwijderen.Ook zou er eens gekeken kunnen worden naar alle zorginstellingen(bureautjes die als paddenstoelen uit de grond komen.
Projectontwikkelaars dure woningen extr belasten / extra inkomsten genereren door meer handhavers, politie. Milieuheffingen!
promotie activiteiten
promotie/marketing, sport
Reclames.
Regelgeving
regelgeving minder ingewikkeld, maar wel éénduidig, maken!! minder potjes, minder uitzonderingen, minder toeslagen etc..bij infrastructurele activiteiten goed plannen wat 'tegelijkertijd' uitgevoerd kan worden ipv na elkaar (bv. de stoep moet 3x achter elkaar open ipv alles tegelijk).
regionale voorzieningen zoals bijv. de schouwburg, gemeente museum. Zijn maar relatief weinig Arnhemmers die hierebruik van (kunnen,prijzig) maken. Zij betalen via de belasting wel mee.
Renovatie schouwburg
Renovatie schouwburg
Restauratie blauwe golven
Roestige kunstwerken langs de wegen.Verbouwing van Stadsschouwburg
Ruimtelijke ontwikkeling
Ruimtelijke ordening
ruimtelijke ordening
Ruimtelijke ordening, bereikbaarheid
scheiden van afval.
schouwburg
Schouwburg en Musis
Schouwburg en Oostpool gebouwen: overheidsgebouwen nieuw bouw plegen hiervoor
Schouwburg, Musis
Schouwburg, parkeergarages.
Schrap in overbodige uitgaven, teveel aan bureaucratie
Slecht beleid dan
Slimmere aanpak werk en inkomen en dus meer mensen die meedoen en minder uitkeringen.
Snijden in leuke maar niet noodzakelijke kosten
Snippergroen onder beheer van de buurt brengen
sociaal beleid er zijn teveel mensen welke misbruik maken van de regels
sport
Sport

sport
sport en recreatie, subsidies aan vervuilende bedrijven, winkelgebied
Stadspromotie
Stadspromotie,
Stadsschouwburg niet voor zoveel geld verbouwen.
Stadstheater en Musis Sacrum
Stadstheater in Rembrandt. Hergebruik irconisch gebouw
Stadsvernieuwing en klimaat.
sterk versoberen asielopvang
Stimuleren van meer burgerinitiatieven waardoor bijvoorbeeld controle minder nodig is
Stop het plaatsen van windmolens.
Stop met het bijna automatisch inhuren van externe bureau's voof van alles en nog wat en neem zelf als lokaal bestuur/overheid weer de verantwoordelijkheid voor beleids/beleidsontwikkeling. Hou op met het verschuilen achter zogenaamd onafhankelijke deskundigen.
Stop met het gas loos maken van woningen en bedrijven. Voortschrijdend inzicht leidt wellicht tot toepassing van waterstof. Hiervoor kunnen de bestaande gas leidingen worden gebruikt.
stoppen met de huidige grootheidswaanzin. Arnhem is een provinciestadje geen metropool.
Stoppen met het bouwen van geldverslindende prestige objecten, dan maar minder buitensporig en goedkoper, of niet
Stoppen met onzinnig geld uitgeven aan te groene projecten die gedoemd zijn te mislukken en geen geld aan commerciële bedrijven uitgeven die door wanbeleid de broek niet kunnen hooghouden.
Stoppen met subsidie geven aan inwoners die dure grote woningen bezitten en aanpassingen aan hun woning bv zonnepanelen etc. Best zelf kunnen betalen.
Stoppen met subsidies voor bedrijven en projecten met fossiele energie:Meer hergebruik, minder vernieuwing (bijv voor woningenproject Kronenburg)Hogere belastingen voor vervuilende bedrijven & getrapte belastingen naar inkomenEnergiebesparing
Stoppen met uitbesteden. Zelf weer de regie nemen. Dit levert op de lange duur meer op.
stoppen met zo auto gericht zijn, de auto heeft nu een prominente rol in de stad dat is jammer!ik zou de grootste parkeergarages in de stad verplaatsen naar de randen van de stad.en de nu bestaande verbouwen en daar appartementen van maken voor de woning noot!!
stoppen reklameakties voor de stad, zelf meer groene energie opwekken, geen afvalscheiding meer
Stoppend met geld weggooien aan Gelderland levert mooie streken. Alleen marketingblunder logs worden daar rijker van.
Stopzetten subsidies vervuilende bedrijven / evenementen / agrariërs
straatverlichting
straatverlichting? handhaving visverbod? sponsoring vitesse!uitbrijden milieuzone en meer boetes?
Subsidiëren van allerlei duurzaamheidsprojecten
subsidie aan politieke partijen
subsidie biomassacentrale (vordering niet naar het 'verkeerde adres' sturen deze keer), externe inhuur gemeente, de vele kortdurende subsidieprojecten mbt leefbaarheid (zie Geitenkamp de afgelopen 35 jaar)
Subsidie op kunst waar niemand naar toe gaat.
subsidie Vitesse
Subsidie Vitesse.
Subsidieren van de rokers die goedkoop kunnen sporten e.d. (gelrepas e.d.)
subsidies
Subsidies
Subsidies
Subsidies
Subsidies

Subsidies aan bedrijven die zonder subsidie Arnhem dreigen te verlaten. Anders op gebied dat kansen ongelijkheid niet verkleind.
Subsidies aan bullshitbanen
subsidies aan commerciële bedrijven.
subsidies aan grote verenigingen(Vitesse)
Subsidies aan sport activiteiten, met name aan een Giro 'dÃ-talia etc. Dus activiteiten waar ook een commerciele kant aan zit. Stimuleer dan de lokale sportbedrijven en de breedte sport
Subsidies allerlei vage cultuuruitingen
Subsidies bedrijven
Subsidies die geen goede investering zijn (specifieke wijkaanpak, overeind houden van Vitesse)
Subsidies ondernemers, Gezondheid (reactief), onderhoud / aanleg auto-infrastructuur
subsidies op evenementen, kunstenaars en bepaalde sportclubs
Subsidies op fossiele industrie (maar ik weet niet of de gemeente die geeft), bezuinig op alles wat met fossiele industrie te maken heeft, op vestiging van dergelijke bedrijven.Aanleg van (nog meer) snelwegen, zeker als daar natuur voor moet wijken.
subsidies socialee experimenten
subsidies voor de meest achterlijke tentoonstellingen en feesten.
subsidies voor grote, financieel sterke, bedrijven verminderen/stoppen
Subsidies voor het bedrijfsleven.In de basis zijn subsidies een inkomstenbron voor een bedrijf.Als er geen duidelijke afspraken zijn hoe deze inkomsten worden terugbetaald, is het in de basis publiek geld omzetten in privaat geld.
Subsidies voor kunstenaars (let op! Ik ben kunst liefhebber)
Subsidies voor niet-duurzame bedrijven, gemeentelijke organisatie
Subsidies voor niet-werkenden (excl. arbeidsongeachikten)
Subsidieverstrekking en verhoging gemeentebelastingen (bijv. WOZ)
Tandje minder voor 'haute culture', (tijdelijk) stoppen met luxe projectjes zoals Jansbeek e.d.
Te uitgaven voor het klimaat.
Te veel administratie, bureaucratie
Te veel schijven binnen ambtenarij, kortere lijnen.
Tegels verwijderen oké maarEr is genoeg groen dat onderhouden moet wordenBv. Nu onkruid in vlechtmanden
Tegelwip acties! Ik ben een groot voorstander van natuurbehoud, maar wat je ziet bij tegelwipacties dat mensen die hun hele tuin vol hebben met tegels en overkappingen goede sier willen maken door tegels te wippen uit het openbaar trottoir. Hierdoor moeten mensen met een rollator of rolstoel over het fietspad. Is dat vooruitgang?
tekort door de bocht om 1 thema te noemen om de bezuinigen, dan een verdeling op zoveel mogelijk thema's.
Teveel Vergroenen. Moet er een straat aangepast worden, prima dat er groen bij komt. Iets vergroenen omdat het leuk is? Nee.
Tja dat wordt moeilijk
Toch op cultuur (efficiente inzet cultuur gebouwen)
Toezicht bij voetbalwedstrijden
topsport
Uit reserve halen. Subsidies beperken.
Uitbreiden van de stad
uitgave klimaatdoeleinden
Uitgaven aan asielzoekers
Uitgaven aan commerciële activiteiten, zoals betaald voetbal en de horeca
Uitgaven voor verbouw van Schouwburg
Uitkeringen

Uitspattingen, zoals festivals, feesten, andere uitgaven aan zogenaamde culturele zaken
Uitstellen van ondersteuning van de culturele sector: verbouwing van het Stadstheater.
Vastgoed
Vastgoed beheer gemeente beperken
Veiligheid
veiligheid, dat kunnen we zelf wel samen regelen
Verbeteringen in de betere wijken, kunnen die mensen zelf wel betalen, er is in ons land door een zeer onrechtvaardige inkomenspolitiek. De marktwerking in wonen en gezondheidszorg heeft er voor gezorgd dat miljoenen mensen niet meer meetellen!!!

Visies schrijven! Ga aan de slag. Alles duurt maar. Zet niet alleen bestuursadviseurs aan zet. Wat dat betreft kan daar vanuit interne capaciteit zeker 1 mln bezuinigd worden.
Vitesse
Vitesse
vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse :) en naamsbekendheid stad
Vitesse, opknappen monumentale panden
voedselverspilling verminderen en beheersen
Voetbal
voetbal
Voetbalwedstrijden en grote evenementen. Ik vind het onzinnig dat daar zoveel politie inzet voor nodig is om te voorkomen dat de hooligans op de vuist gaan en vernielingen aan kunnen richten
Voorzieningen in de welvarender wijken. Daar is al veel en de mensen daar kunnen ook zelf vell meer regelen
Voorzieningen t.b.v. de automobilist.
Voorzieningen voor auto's in de stadFinanciële ondersteuning voor bedrijven
Vrijwilligers betrekken bij projecten ondermeer op het gebied van de woonomgeving.
Waarom? Willen we de opgelopen achterstand een beetje inlopen, dan moeten we juist investeren. We hollen in empathisch gedrag, onderhoudstoestand van openbare gelegenheden, vervoer voor behoeftige groepen, ouderenbeleid en vele ander zaken steeds harder achteruit. Wil je besparen? Dan moet je de belastingen op inkomens eerlijker naar rato verdelen.
Weer zo'n moeilijke vraag. Ik denk dat de pijn verdeeld zou moeten worden, want alle onderwerpen zijn belangrijk.
weet ik niet
weet ik niet
Weet ik niet
Weet ik niet.
Weet niet
weet niet
Weet niet
Weet niet
Weet niet.
Weg met de Teams Leefomgeving e sociale wijkteams. Slecht bereikbaar, erg betuttelend en weinig resultaat
Weg met grote verschillen in basisscholen: geen denominatie, ieder het zelfde onderwijs
Weg onderhoud
wegen
wegen
wegen /infrastructuur
Wegen en verkeer voor automobilisten
Wegen smaller maken.... zoo'n onnodige uitgave puur om een linkse proeftuinhobby.. Dat is nu een pot van 8 miljoen, daarvan kan 7 miljoen naar energiearmoede!
Wegen waar drie tot vier, soms vijf banen voor het fossiele verkeer zijn, drastisch verminderen.

Wegenbouw en woningbouw
wegenonderhoud
Weinig doordachte projecten van vervraaing, gewoon meer onderzoek doen naar échte behoeftes en gerichter geld besteden.
Werk volgens de volgende vragen eens af als je ergens geld in wilt steken:- Wat is het?- Waarvoor is het nodig?- Is het nodig?- Gaan we er mee door, stellen we het uit of laten we het liggen?Geld bespaar je niet zomaar op een bepaald onderwerp. Geld bespaar je door kritisch te kijken waaraan je het uiteindelijk wilt besteden. Het is altijd lastig om appelen met peren te vergelijken. En uiteindelijk is dat hetgene wat je hier doet. Elk onderwerp is belangrijk, maar als dan toch iets moet benoemen, is het verfraaien van een rotonde met een kunstwerk zonder enige betekenis echt nodig? Er zijn talloze voorbeelden te vinden (een grote tol op een rotonde in Made, een draaiend huis in Tilburg of een paar raak op elkaar gestapelde schaakstukken in mijn geboortedorp Hoogerheide) die mijn wenkbrauwen doen fronsen. Soms is het begrijpelijk, maar het moet geen prestigeproject zijn.
Wil ik niet aandenken
Wildgroei aan en versnippering van zorgprojecten in jeugdzorg en thuiszorg. Kwaliteitsdrempel toevoegen. Betere planning van bouw- en grondwerkprojecten. De grond hoeft dan niet 3x open, hoewel dat voor de gemeente op korte termijn veel geld genereert
Winkeliersverenigingen, binnenstadsmanagementclubjes.Subsidie aan grote sportevenementen (sport en bewegen voor Arnhemmers reken ik hier niet onder) of andere zaken die vooral bedoeld zijn om 'Arnhem op de kaart te zetten'.
WMO, Participatiewet
Woke/LGBT/Inclusive agenda, theater.
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen (nieuwbouw)
Wonen in de Uiterwaarden
Wonen, onderhoud wegen
Wonen, vergunningen voor kamerverhuur, instellen maximum tarieven voor woning / kamer verhuur.Sport, er zijn best sportclubs die nog beter zelf hun broek op kunnen houden.
Woningbouw
Woningen bouwen, GelreDome
WOZ
x
Zakelijke subsidies
Zeker niet op wonen en gezondheid
Zo gemakkelijk is dat niet!!Op de ambtenaren die geld uitgeven aan zaken die niets brengen.
Zogenaamde kunst op openbare plekken.
Zou ik besparen op de infrastructuur.
zou ik meer voor moeten weten
zoutstrooien

5 Welk advies wilt u het college geven over de aanpak van de thema's die u belangrijk vindt?

experimenteren met onvoorwaardelijk basisinkomen.veiligheid voor voetgangers verbeteren. (meer stoepen zodat mensen niet op de weg of het fietspad hoeven te lopen)plastic recyclen kan heel veel beter. Experimenteer hier mee. kijk op https://prezero.nl/diensten/afvalmanagement/afvalstromen/kunststof overheidsbeleid is vaak zo betuttelend. Stop hier mee! Neem je burgers serieus en onderschat ze niet. Wees veel radicaler met openheid van bestuur.
snelheid controlesbehoud en verdichting groen in de stadbehoud van bouwbedrijven in de stad organiseer een service die mensen van grote (oude, niet geschikt voor 2e hands) spullen af kan helpen. Ook in woonwijken controle camera's toestaan.Overlast veroorzakers scherper in de gaten houden en bijsturen.
1) Gerichte en praktische uitwerking en aanpak van de thema's (geen gezwetst)2) Gezond verstand en ervaringsdeskundigen gebruiken, geen tonnen â,¬ uitgeven aan vaag kletsende tig pagina's producerende consultancy buro's
1. Kijk naar de maatschappelijke effecten van de keuze2. Wees actief op die thema's waar je het verschil kunt maken3. Luister niet altijd naar degene die het hardst roept
1. kleinschalige / lokale projecten en buurtinitiatieven welke meerdere van de aspecten van duurzaamheid / circulairiteit, inclusiviteit en (arbeids-) participatie bevorderen actief te ondersteunen. 2. Inkopen (buiten EU aanbesteding om) bij lokale bedrijven / initiatieven welke voorgaande aspecten onderschrijven met woord en daad.
1. Wooncentra voor senioren moet opnieuw worden ingevoerd. 2. Overlast door overmatige hoeveelheid honden en katten: voer belasting in. 3. Jeugdcentra opzetten om hangplekken te voorkomen. 4. Meer contacturen op school: op school leer je meer dan thuis op de bank met je smartphone. Dus geen vrij meer op woensdagmiddag, is ook beter voor werkende ouders. 5. Meer aanpak van witwaswinkels, zoals telefoonreparatiewinkels en nagelstudio's. 6. Extra gemeentelijke belasting op dure auto's (vooral criminelen) 7. Invoering OZB-alternatief voor woonwagenkampen.
100% voor gaan
aan de slag, nu en niet morgen
aandacht en investeren
Aandacht eraan blijven geven
Aandacht met resultaat.
Aandacht voor de jeugd en hun ouders, zoals al beleid is.
Aanpak armoede hoog op agenda. Handhaving intensiveren
Aanpakken CORRUPTIE EN DE CRIMINALITEIT, OOK DE BESTUURDERS DIE ALLEEN MAAR HUN EIGEN BELANG DIENEN! Aanpakken vuurwerk wat al in vroeg en regelmatig gebruikt wordt Verbieden en de verantwoordelijkheid nemen!!
aanpakken en vasthouden
Aansluiten bij bestaande initiatieven
Advies is om referenda te houden, werkelijk te luisteren naar de burgers en niet van boven af beslissingen te nemen waarin de burgers zich niet kunnen vinden.
Afzien van hoge kosten milieu maatregelen.Maak vestigingsklimaat bedrijven beter.Maak binnenstad beter bereikbaar per auto (inclusief gratis parkeren)
Aktie, minder ambtelijke regels en ervoor zorgen dat niet alle speelveldjes voor jongeren volgebouwd gaat worden, dit ook omdat de verwachting is dat de zomers langer en warmer worden.
Alle genoemde items zijn belangrijk. Vraag is waar moet de Gemeente zich wel en niet bemoeien.
Alleen die acties ondernemen waarvoor de gemeente de competentie heeft en die een grote praktische kans van slagen hebben. Dus bij onderwijs: goede accommodaties bijvoorbeeld en aanvullende structurele maaltijdvoorzieningen. Geen inhoudelijke programma's.
Alles is belangrijk, geen idee over prioriteiten
Alles met gemeende aandacht

Alles tegelijk een beetje aanpakken levert weinig op. Dus kies een beperkt aantal speerpunten en doe dat optimaal.
Als er een idee is, overleg dan eerst met de betrokken buurtbewoners voor dat er een 'definitief' plan is
als je de veiligheid in de stad sterk verbetert dan zal dit een positief sneeuwbaleffect hebben op andere belangrijke thema's, zoals leefbaarheid, cultuur
Als je iets wil bereiken moet je beginnen met iets van onderop te organiseren. Ambtenaren moeten ondersteunen, niet voorschrijven.
Als overheid meer grip krijgen op de huizenmarkt en meer sociale huurhuizen bouwen
Als ze dit ook belangreik. Vinden. Dan moeten ook zij er voor 100% gaan staan
Altijd uitgaan van duurzaamheid, vanuit de vraag: wat betekent dit voor toekomstige generaties?maar die vraag moet altijd centraal staan bij alle besluiten.
Armoede bestrijding moet een speer punt zijn. Tweedeling in de samenleving is onaanvaardbaar.
Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen.
Armoede en wonen
Armoede is de grootste oorzaak van het verschil tussen Noord aan de ene kant en Zuid en Presikhaaf aan de andere. Dit vereist beter armoedebeleid en beter onderwijs. Bij dat laatste gaat het juist om het motiveren van kinderen en jongeren om door te leren en zich te ontworstelen aan generatie-overstijgende armoede.
Arnhem heeft onvoldoende woningen voor de eigen inwoners. meer bouwen en minder buitenstaanders importeren
Arnhem hoeft voor mij niet aantrekkelijk te zijn voor mensen uit de randstad. Zorg er voor dat de leefbaarheid van alle Arnhemmers goed is
Arnhem is aan het verloederen. Veel zwervers en hanggroepen op straat, vooral in het centrum en in en om het station
Arnhem is een stad die in de avond niet veilig voelt en in het centrum ook niet is. Belangrijk om dit aan te pakken.
Arnhem moet een gezellige stad met veel groen blijven. Dat is ook een argument om bedrijven mee aan te trekken.
Arnhem moet niet alleen aantrekkelijk zijn voor de "armere" gezinnen. De mensen die meer verdienen willen ook graag gezien en gehoord worden. Nu mogen we alleen betalen en verder onze mond houden
Arnhem staat bekend als drugs stad. Op de middelbare school van mijn kinderen wordt buiten het schoolplein gedeald. Jeugd vind gebruik van drugs de meest normale zaak. Alsof het bij het leven hoort. Ik maak me daar echt zorgen over.
Asociaal gedrag en overlast hard aanpakken, doorgaan met ingeslagen milieu- en klimaat-weg.
Bedenk niet alleen plannen maar voer ze uit.
Bedenk voor elk van de (zeer) belangrijke onderwerpen waar het collega wil dat we staan op 10, 15 en 20 jaar in de toekomst. Het kortetermijdenken van de huidige regering die nu al lange tijd regeert, is de oorzaak van de vele crises waar wij nu mee te maken hebben.
Begin met luisteren naar input van de inwoners.
Behoud de natuur zoveel mogelijk
Bekijk het vanuit het grote geheel. Wat maakt Arnhem aantrekkelijk om je te vestigen? Goede culturele voorzieningen en een goede en duurzame infrastructuur.

Belangrijk zijn de thema's die hiervoor werden aangegeven. Bij voorbeeld Kunst en Cultuur is belangrijk, maar ik vind de andere thema's veel zwaarder wegen. Kunnen wonen, gezondheid, klimaat etc. is belangrijker dan lekker uit te kunnen eten of een mooie voorstelling te kunnen zien. De stadsschouwburg opnieuw opbouwen zou ik voorlopig even uitstellen.
Beleid richten op een duurzame groei en niet blind staren op economische groei.
Beoordeel of plannen ook op de langere termijn positief kunnen doorwerken en op welke manier dit kan worden ondersteund.
Bereikbaar houden van Arnhem. Veiligheid/leefbaarheid inwoners, bouwen van woningen waar meeste vraag naar is, bv starters en ouderen (gelijkvloers, bij/met lotgenoten)
Bereikbaarheid en veiligheid vergroten, blauwe golven moet park worden meer ruimte tussen nieuwbouwwijken, kantoren ombouwen tot appartementen
Bereikbaarheid is erg belangrijk zoals buslijnen die verdwijnen waardoor de oudere mensen ver moeten lopen voor een bus .En de veiligheid hardere straffen voor overtreders
Bereikbaarheid van de stad (A12, Pleiroute) wordt de komende jaren een thema van formaat. Hier op in zetten met Rijk en Regio
Bereikbaarheid: Investeren in OVCultuur: Muziek onderwijs hoort bij de basis voorzieningen van het onderwijs van jongsafaan.GeZondheid: Zorg dat er zonder traineren met Stichting Herenboeren wordt samengewerkt om meerdere stadsboerderijen cooperatief te realiseren. Dit draagt bij aan duurzaamheid, leefbaarheid, inclusieve samenleving, Gemeenschap opbouwen en werkgelegenheid.
berijkbaarheid op plaatsen van ziekenhuis en binnenstad.
Besluit sneller in zaken die ECHT belangrijk zijn
Besteed de middelen effectief en meet de resultaten
besteed geen geld aan (dure) onderzoeken, maar probeer direct oplossingen op tafel te leggen en voer die uit.communiceer, zoveel mogelijk zo direct mogelijk. Niet alleen via websites of via een pagina in de Arnhemse koerier (want deze wordt nauwelijks meer bezorgd)
Besteed geen geld aan schoolmoestuintjes, maar aan verbetering van onderwijs in taal en rekenen.
Besteed het geld naar rato van belangrijkheid
besteed vooral minder aan cultuur en kunst prestige projecten maar besteed dat geld aan de armoede , leefbaarheid en veiligheid in Arnhem
Bestrijding armoede is van belang bijvoorbeeld door de voedselbank te ondersteunen en de 'rijkeren' meer belasting te laten betalen.
Betaalbare woningbouw heeft m.i. prio. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen
Betaalbare woningen bouwen voor de Arnhemmers zelf, desnoods met subsidie en voorlopig geen villa's meer voor rijke mensen uit het westen want de grond raakt op. En meer geld voor de voedselbank.
Beter milieu en geen honger in Arnhem
betere aanpak van criminaliteit en verslaafden die op straat rondhangen en de boel vervuilen. hardere aanpak van overtredingen 1x waarschuwen daarna actie en niet dat softe gedoe meer.
Betere controle op hulp aan de armere in de stad. Als ik als leek kan zien hoe er wordt gefraudeerd en gesjoemeld zit U in de gemeente raad geweldig te slapen en geld weg te gooien.
Betere plannen problemen aanpakken met goede oplossingen. Geen pappen en nathouden
Betere verdeling en controle op of gratis geld(zoals energietoeslag) wel goed terecht komt. Ook niet meteen uitkeren. Er zijn bij mij in mijn omgeving teveel voorbeelden waarin de energietoeslag uitgegeven werd aan luxe goederen, terwijl de eindafrekening nog moet komen...
betere voorlichting vooraf aan groepen die het betreft
Betrek burgers bij de aanpak
Betrek burgers hierbij en luister naar hun inbreng en laat zien dat hiernaar geluisterd is

Betrek de bevolking bij plannen en werkwijze, leg uit waarom. Voorbeeld Schaapsdrift. Als de bewoners was uitgelegd waarom was er veel minder weerstand geweest. Geldt ook voor de gescheiden afvalverwerking. Dus: communiceren.
Betrek de bevolking er echt bij en niet via allerlei "schijncircussen". Communiceer eens eindelijk en wees open en transparant.
Betrek de bewoners bij de plannen, zij hebben ook ideeën, opleiding, ervaring
betrek de burger bij uw aanpak: introduceer burgerraden
Betrek de burgers bij belangrijke beslissingen, zeker als het directe buurtbewoners betreft.
Betrek de doelgroep over wie het gaat erbij, bijvoorbeeld bij armoedebestrijding
Betrek de inwoners er bij
Betrek deskundigen en weeg de mogelijkheden integraal af
Betrek er je doelgroep bij. Daar zit heel veel kennis
betrek inwoners
Betrek niet alleen de bestaande 'praatgroepen' (wijkcomités - buurtoverleggen etc.) maar organiseer zélf inspreekmomenten in de wijken
betrek vooral de burgers, jongeren bij de besluiten die genomen wordenNiet alle problemen half aanpakken (niet alles tegelijk) maar per probleem de volle 100% geven
Bevorder compact wonen (De hoogte in) aub) spaar openbaar groen en de openbare ruimte. Minder eigen (tuin)ruimte, meer openbaar groen. Behalve bomen planten kan je ook aan heesters denken!
Bevordering van multiculturele samenleving
Bewoners vragen waar behoefte aan is.
bezint eer ge begint! betrek 'de werkvloer' (burgers, werkers, experts etc.) op tijd: zij geven vaak gratis advies vanuit de dagelijkse praktijk: wat is haalbaar ? wat gaat wel/niet werken in de uitvoering/handhaving/etc..
bezuinig niet op vrijwilligerswerk, verenigingen, kleinschalige initiatieven van burgers. Zij zijn de kurken waar de samenleving voor een groot gedeelte op drijft. Als ze eenmaal weg zijn, krijg je ze niet terug.
Bij het realiseren van meer woningen aandacht hebben voor diversiteit zodat wijken inclusief zijn
bijv. inclusiviteit: benadrukken dat verantwoordelijkheid niet altijd bij de overheid ligt, maar meerr bij ouders.onderwijs: druk weghalen bij docenten door daadwerkelijke uitvoering minder administratie. Idem voor zorgpersoneel. Onderwijs bijvoorbeeld: terug naar het kartonnetje van vroeger met alleen maat cijfers en één zinnetje aan het eind. Heeft mij niets tekort gedaan, noch mijn ouders. Grote missie: controlekramp bij burgers weghalen.Woningen en klimaat: verhuurders hard aanpakken (had al lang moeten gebeuren) met daadwerkelijke handhaving: verplicht isoleren zonder huurverhoging (wat ze dan natuurlijk wel gaan doen, dus controle en handhaving).
Bijvoorbeeld parkeernorm bij bouwplannen, coalitieakkoord zegt: parkeernorm naar 0 nabij OV-knooppunt. Mobiliteit Arnhem rekent doodleuk met oude normen. Dus dóórpakken.
Binnenstad alleen bereikbaar maken/houden voor ongemotoriseerd verkeer.Verbreed het ov-netwerk (voor zover u daar een spreekwoordelijke vinger in de pap hebt) en werk aan gratis ov.
Blijf beleef tegen elkaar en blijf luisteren. Naar de bevolking en naar elkaar (raadsleden).Hou niet vast aan je stokpaardjes wanneer de bevolkingcdie geen goed plan vinden.
blijf groen denken
Blijf in gesprek met burgers en hulpverleners en luister met aandacht naar hun verhalen om zo een beter beeld te krijgen van wat er nodig is voor een betere stad
blijf je gezonde verstand gebruiken en laat je niet meeslepen door woke en inclusieve trends
Blijf weg van controle en heel veel regels maar stimuleer verantwoordelijkheid nemen bij de burgers
bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot hiervoor in te ruilen.
Breng de grenzeloze verspilling van gemeenteuitgaven terug!!!

Breng focus aan/ prioriteer.Neem sneller besluiten op belangrijke thema's.Blijf binnen de financiële kaders.
Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen. Investeer in zonnepanelen op overheidsgebouwen en stimuleer ondernemers en instellingen om ook te verduurzamen
brtandveiligheid - inspectie van binnenterreinen in de oudere wijken (na de brand in Sint Marten): vaak staat de boel zo volgebouwd dat de brabndweer er niet goed bij kan.Tegelwippen en stadsvergroening zijn goede ontwikkelingen, maar inmiddels gaat men prive gewoon door met het betegelen van achtertuinen, van binnenterreinen parkeerplaatsen maken , parkeren in de voortuin etc. Hier een beleid op ontwikkelen.an.
Burgers meer betrekken cq meebeslissen bij keuzes
Choose your battles. Niet alles willen doen. Geen dingen doen die als erg dwingend worden ervaren, zoals verplicht in de hele stad 30 km rijden. Zo'n maatregel zorgt dat de irritaties van de burger toenemen en er minder bereidheid is en draagvlak voor andere dingen.
Communiceer de noodzaak, doelen en aanpak duidelijk
Communiceer goed
communiceer wat je doet en waarom
Communiceren en luisteren
Communiceren en participatie met de bewoners.
Comvineren van armoedebestrijding met andere themas. Zo hopelijk meer kansen creeeren.
concentreren op enkele hoofdpunten zoals werkgelegenheid. hieruit vloeit voor minder armoede en mogelijk betere gezondheid enz.
Concrete aanpak. Goed gemotiveerd, zonder loze beloften.
Concrete uitvoering geven en niet ellenlange vergaderingen en discussie. Bij democratie telt de meerderheid en dat dan ook gelijk uitvoeren
Criminaliteit aanpakken. Toezicht huurders van winkelpanden. Erop toezien welk aanbod van winkels in de stad of straat
Cultuur: Arnhem heeft een krachtige cultuursector, investeer in een cultuur waar jonge ontwerpers zich willen en kunnen vestigen. Duurzaamheid: Zorg dat verduurzamen toegankelijk is voor kleine en middeninkomens (de SEWA bijvoorbeeld is heel moeilijk en ontransperant). Onderwijs: Kijk of je op de basisscholen er al voor kan zorgen dat de populatie meer gemixt is. (bijvoorbeeld door te werken met een top 5 oid)
Daadkracht
Daadkracht
daadkracht tonen en minder onenigheid binnen het college
Daar waar het kan maatwerk. Concreet, geen moeilijke woorden of ingewikkelde regels en wetgeving. Dicht bij de mensen .
Dat belangen voor de bewoners voor persoonlijke carrierebelangen van ambtenaren zou moeten gaan
Dat er geïnvesteerd wordt in duurzaamheid en kwaliteit.Niet investeren in Events waar nauwelijks animo voor is.Investeer in de leefomgeving en moedig buurtinitatieven die verbindend zijn aan.
Dat is niet eenvoudig aangezien er erg veel belangrijke thema's zijn mijn inziens. Ik denk bijvoorbeeld aan verlening van de A15 om de verkeersdruk te verminderen. Persoonlijk denk ik dat wanneer mensen gezonder gaan leven, veel problemen verminderen. Het is goed voor de sociale controle (groepssporten), ziektekosten en integratie van verschillende doelgroepen bij elkaar.
Dat mag de gekozen gemeenteraad bedenken.
Dat vind ik heel lastig want je moet het geld toch verdelen.
Dat zijn Punten die aandacht nodig hebben, goed overleggen met elkaar, en tot een goed besluit komen
De dingen doen waar zoveel mogelijk mensen, op welke manier dan ook, van profiteren
De jeugd heeft de toekomst.
De juiste man/vrouw op de juiste plek!
De kritieke wijken, waar b.v. armoe kan heersen, goed in de picture houden en event. wijk verbeteren!

De ondersteunende maatregelen voor de zwakke in de samenleving zijn veel te complex en uitgebreid en daardoor op den duur niet houdbaar. Het basisinkomen of de uitkering moet omhoog, dit per persoon vaststellen. Maar dan stoppen met toeslagen, subsidies, pasjes en gratis vervoer.
De onderwijshuisvesting moet op orde komen, dit speelt al heel lang. Wellicht iets meer druk om op de grote besturen om wat scholen te fuseren en om snel groeiende nieuwe schoollocaties(die blijkbaar in een behoefte voorzien) beter te faciliteren.
De prioriteit zou naar mijn mening moeten liggen op leefbaarheid en handhaving. Moeilijk om hier advies in te geven. Maar naar mijn idee moet je er eerst voor zorgen dat je je in een schoon Arnhem prettig voelt, fijn kunt leven maar ook gesteund wordt door de lokale overheid door afspraken die we met elkaar gemaakt hebben daadwerkelijk en actief te handhaven.
De Renovatie van de schouwburg moet goedkoper het over grote deel van de bevolking komt er nooit het is alleen maar voor de rijken.
De samenleving ontwricht door massaimmigratie. Waarschijnlijk is dit punt al bereikt.
De stad mag wel wat groener. Er mag geïnvesteerd worden in een goed onderkomen voor Oostpol en de stadsschouwburg. Vooral voor de inwoners aan de onderkant van de samenleving is goed onderwijs, gezondheidszorg en veiligheid heel belangrijk.
De straat op en spreken met de burgers. Meer bij de plannen en visies betrekken.
De toepassing van directe democratie op wijkniveau stimuleren en met de uitkomsten als gemeente aan de slag gaan.
De veluwe eindigt in de punt van Sonsbeekpark, kruising Zypendaalseweg/Sonsbeekweg. Deze punt moet worden doorgetrokken, óver het stationsplein richting Meinerswijk. Dit zal de leefbaarheid in de binnenstad vergroten en dit is de basis. Dan zit de stad goed in elkaar. Van daar uit kunnen probleemwijken aangepakt worden
De verschillende thema's proberen op de kaart te zetten
Denk aan lange termijn visie: stip op de horizon... wat wordt de koers van Arnhem? Wees creatief
Denk als burger van de gemeente en niet als bestuurder die een project op zijn naam wil hebben, dit is al te vaak gebeurd, wat de burger bakken met geld heeft gekost. Denk hierbij o.a. aan het haven idee met al zijn dure architecten die op kosten van de burger hun dure en onzinnige ideeën mochten uitwerken.
Denk bij alle besluiten aan een leefbare toekomst voor onze kinderen
Denk eens 'out of the box'. Breder dan langs het geijkte stramien waarlangs de huidige politieke besluitvorming nu verloopt.
Denk eerst goed na. Over kosten en gevolg. Dan pas plan maken
Denk goed na voor je aan iets begint, blijf met beide benen aan op de grond en laat je oren niet naar (activistische) belangengroepen hangen
Denk goed na, je kunt het geld maar 1 keer uitgeven
Denk minder aan partijpolitieke belangen en wat meer aan de belangen van de bewoners van Arnhem
Denk niet alleen op de korte termijn of in zgn. prestige projecten maar denk vooral na over wat het beleid over 5 ~ 10 jaar voor effect nog zou moeten hebben.
Denk niet om zetelwinst over vier jaar.Regeren is vooruitzien, zo minimaal mogelijk incidentpolitiek
Denk ook aan de lange termijn, niet alleen snelle oplossingen voor nu.
denk over de lange termijn. Geen ad hoc beleid.
Denk vooral buiten de gebruikelijke kaders, zoek eens een wethouder die echt weet wat er leeft in Arnhem en een partijtijger en carriére jager
Deze met voorkeur behandelen en op agenda plaatsen voor zover dat nog niet is gebeurd.
Deze ook daadwerkelijk aanpakken en besteden aan onbelangrijke dingen
Deze vraag is veel te groot voor dit platform. Algemeen: zorg voor goede ambtenaren. Beloon de mensen met ideeen en initiatief. Flikker de lamzakken eruit.
digitale hulp aanouderen
Doe alles wat er moet gebeuren met aandacht en zorgvuldig. Je bent niet voor niets gekozen

Doe een analyse van de bevolkingssamenstelling over 5, 10, 15 jaar en maak lange termijn beleid voor jeugdzorg, sociale woningbouwtoewijzing, onderwijs.
Doe een beroep op professionals en zet die in als klankbordgroep (kan op elke gebied ik denk dat velen dat zonder vergoeding willen doen)
Doe eens je best!
Doe eens meer aan handhaving door politie edAls je een verkeersbord neerzet moet je controleren
doe eens spijkers met koppen slaan ipv dat oeverloze politieke gepraat
Doe er iets aan behalve praten
Doe goede research
Doe het efficiënt. Dat geeft sneller en beter resultaat en schept bovendien ruimte voor meer zaken.
Doe het integraal: wonen, leven en werken horen bij elkaar. Zorg dat het elkaar versterkt.
doe je best en ga de stad in en leg je oor te luister vraag het de bevolking en beleg geen zaaltjes gesprekken maar ik ben bang dat er niets van terecht komt daar ze de bevolking nu al niet weten te bereiken met de huidige verkiezing voor de boog.
Doe wat aan 1) het zware vrachtverkeer door kleine straten in een woonwijk als Kleuredol, en 2) de parkeeroverlast door gratis parkeren aldaar. En 3) de hondenpoep die de vele Klarendalse honden achterlaten.
Doe wat aan de armoede, dat scheelt ook criminaliteit
Doe wat aan wonen en armoede
Doe wat in het brede belang van iedereen is en doe wat duurzaam toekomstgericht is, en houdt er ook rekening mee dat je bij het één niks over de schutting gooit waar een ander last van heeft. Bijvoorbeeld mensen in de armoede niet helpen leidt vaak ook weer tot een achterstand bij hun kinderen
Doelen moeten haalbaar zijn. Betaalbaar en efficiënt zijn. Klimaatbeleid rustig voortzetten, geen gids stad willen zijn, geen GL en D66 luchtfietserij
Doen de wijk in gaan en niet achter een buro iets bedenken
Door elkaar en elkaars cultuur te leren kennen zullen we beter samen met elkaar kunnen leven. Hierin investeren verbeterd leefbaarheid, veiligheid, en verminderd verdeeldheid
Doorpakken en haalbare doelen stellen. Niet alles hoeft een 10 te zijn, een 7 is ook prima.
doorpakken en niet teveel praten. kiesdrempel instellen zodat er hooguit 5 partijen in de raad zitten voor doelmatig vergaderen. zet de mensen met verstand van zaken op de juiste plek.
Doorpakken, helderheid naar inwoners en niet blijven polderen. Niet iedereen kan zijn zin krijgen.
Doorpakken. Niemand weet vooraf welk idee wel goed is, maar doe in ieder geval iets en blijf er niet over doorzeuren
Doorstroming bevorderen door voor senioren gewenste woningen te bouwen. Dwz geen hoogbouw/appartementen
doortastend op-, aan- en doorpakken prioriteiten ervan maken en onbelangrijke zaken stoppen , verminderen
Doorvoeren en de belangrijkheid van de Stad boven het partij belang
Drie stappenplan: plan maken over omvang en tijdsduur Uitwerkcommissie instellen die het proces bewaakt en volgorde regelt Uitvoeren na goedkeuring van de desbetreffende organen Ca drie maanden aan plan besteden geen drie jaren
Dring mensen geen dingen op. Kijk niet teveel met de roze bril. Zorg voor de ondernemers en de mensen die alles moeten betalen in deze stad. Er zijn grenzen en die grenzen worden al aardig bereikt. Hierdoor krijg je ontevreden burgers.
duidelijk aangeven in gemeent huis aan uis bladen
Duidelijke lange termijn visie neerleggen
Durf impopulaire maatregelen te nemen t.b.v. verbeteren samenkleving. Bijv. bezuinigen op cultuur om armoede te bestrijden of bereikbaarheid minder te maken om vergroening mogelijk te maken

Durf te kiezen voor een thema en zet hier vol op in, overal een beetje geld naartoe is niet altijd de meest effectieve oplossing.
Duurzaamheid besteden aan Rijn en IJssel energie. Zij doen veel goede dingen op dat gebied en voor de inwoners.
Duurzaamheid: integrale aanpak waarbij CO2 besparing en betaalbaarheid op lange termijn hand in hand kunnen gaan en meer opleveren dan zo snel mogelijk 'van het gas af'.
ðŸ˜€
echt luisteren naar wat de burgers zeggen, o.a. middels de resultaten van deze enqueteben bang dat partijpolitieke overwegingen toch weer de boventoon gaan voeren ...
Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals spoorzone, rijnwijk, station zuid.
Een goede en eerlijk verdeling van het geld
Een groot deel van de thema's dient op centraal niveau aangepakt te worden. Dus vanuit Den Haag.Thans wordt er veel te veel punten verschoven naar de gemeenten
Een realistische, pragmatische aanpak van problemen. Geen loze woorden
Efficient/effectief geen ellenlange procedures en vergadercircus
Efficienter werken, kritisch zijn op prestige projecten
Eindelijk eens doorpakken en niet teveel discussies.
Eindelijk eens wat doen
Energie hub Arnhem
Er is een onderzoek geweest mbt gezondheid, vreemd dat we niet de resultaten kregen, ook vreemd dat er geen herhaling bv na een jaar plaatsvindt zodat ook echt de gezondheid van de deelnemers gemeten kan worden
Er moet meer naar de mensen geluisterd worden. En niet alleen van deze vragen lijsten.
er wordt voortgang geboekt in feitelijke inbreng burgers bij verschillende thema's. schokkend om te zien hoe het dan toch jammerlijk misgaat in het overleg mbt herinrichting Parklaan/Prins Hendrikstraat. Inbreng in inrichting leefomgeving is juist cruciaal voor het vertrouwen in de overheid en dat is hierdoor weer ver te zoeken.
er zijn bedrijven die mensen in dienst hebben en ze niet betalen voor de diensten die ze uitvoeren , deze mensen hebben een afstand tot de arbeidsmarkt en kunnen niet voor zichzelf opkomen. Een onkosten vergoeding uit de subsidie die de bedrijven krijgen zou toch mogelijk moeten zijn.
Er zijn zo veel dingen belangrijk. Ik zou geen grote miljoenenprojecten doen die niet absoluut noodzakelijk zijn. Zoals een nieuwe schouwburg. Daar maakt uiteindelijk maar een relatief klein gedeelte van de inwoners gebruik van. Het gros heeft liever een veilige en leefbare omgeving. En ik zou altijd investeren in het milieu, want dat verdient zich altijd terug.
Extra geld, tja. Een aantal zaken is reeds goed geregeld, sommige dingen zullen er altijd zijn, en een aantal punten verdienen aandacht.
fietsbrug naar Oosterbeek via Meinerswijk of langs spoorbrug nij-arn. meer goedkopere huur/koop woningen en iets meer de hoogte in bouwen.
Focus
Focus in subsidies, investeer in samenwerking met stedelijke partners. Wees een schild voor de zwakken en kwersbaren. Maak succes van groene metropoolregio.
Focus niet te veel op de onderkant van de maatschappij. Vergeet niet dat alles gefinancierd wordt door de mensen met 2 tot 4 keer modaal aan inkomen. Je kunt deze doelgroep niet nog meer uitknijpen.
Focus op de behoefte van de inwoners, niet op wat de landelijke politiek verzint. Dat zijn voorbijgangers.
Focus op de menselijke en gemeentelijk schaal. Pak de tastbare dingen aan die de stad leefbaar maken, zoals betaalbare woningen, goed onderwijs, aantrekkelijke cultuur, een mooi straatbeeld en parken. Maak geen prestigeprojecten van thema's die vooral landelijk goed scoren, maar die lokaal te risicovol zijn en weinig opleveren.

focus op kerntaken en laat de rest aan particulieren en ondernemers over. trek als college niet alles naar u en de gemeente toe. maak het particulieren en ondernemers niet te moeilijk. door nog meer regels op te stellen en nog meer te handhaven. deregulering is een must
Focus! kies eerder voor minder thema's en werk die echt goed uit dan te veel thema's half te doen.
Focusgroep bijeenkomsten organiseren met inwoners van de stad, zodat de mensen om wie het gaat betrokken worden bij de aanpak van deze thema's
Frustreer autoverkeer, stimuleer fietsverkeer, zorg voor een glimlach door verrassende en kleurrijke kunstobjecten,
Ga écht kijken wat er speelt en wat er nodig is per wijkdeel in Arnhem! Praat met mensen uit die wijken. Die weten wat er in hun deel nodig is.
Ga bouwen!
ga de wijk in en praat met mensen op straat. bedenk het niet vanachter een buro, maar stel vragen en luister
Ga denken in kansen en benut deze. Ga niet te bureaucratisch om met verbeteringen omdat er altijd wel mensen zijn die bezwaar hebben, leg duidelijk een visie neer voor de stad als geheel en handel daarnaar.
Ga door met het aanpakken van ondermijning en leer mensen constructief omgaan met onderlinge verschillen.
Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!Aanvaard dat Arnhem een provinciestad is, gekenmerkt door laagbouw. Maak er geen Manhattan van, dat lukt toch niet.
Ga eens kritisch kijken in wijken als lange water naar het groenonderhoud en vergelijk dit eens met elsweide. Waarom verschil. Als een wijk beter word onderhouden verhoogd dat ook de leefbaarheid.
Ga er mee aan de slag.
Ga goed met de stad en de inwoners om, kijk om je heen wat direct nodig is en wat misschien op langer termijn kan worden gerealiseerd.
ga ik over nadenken
Ga in gesprek met bewoners en stel dan een plan van aanpak voor
ga in gesprek met bewoners van Arnhem. Vorm met enige regelmaat een werkgroep om ideeen te bespreken
Ga in gesprek met de doelgroepen en wees niet de beste stuurlui. Luister wat er gezegd wordt en niet alleen aanhoren.
Ga in gesprek met de inwoners van de stad.
Ga in gesprek met de overrkoepelende organen van de scholen. Ouders van leerlingen die geen regulier onderwijs kunnen volgen. De uitvallers.
Ga in gesprek met de wijken
Ga in gesprek met een doorsnede van de bevolking uit alle wijken
Ga kijken, luister en denk in mogelijkheden.Wijkaanspreekpunten via de mail heel belangrijk.
Ga niet al het geld uitgeven aan kunst en cultuur. Er zijn belangrijkere aspecten die binnen de samenleving spelen. Zoek de dingen die mensen verbinden en schenk daar aandacht aan. Laat mensen zich gehoord en gezien voelen.
Ga niet mee in de hype waarbij de stem van kleine clubjes zwaarder moet wegen dan die van de samenleving. Zorg voor een goed fundament van leefbaarheid, educatie en gezondheid om zo niet alleen voor de korte termijn (uw zittingsperiode) maar voor de komende tientallen jaren progressie te boeken
Ga niet zelf het wiel uitvinden, het college bestaat uit goedwillende amateurs. Denken dat ze verstand van zaken hebben, maar achteraf had het altijd anders gemoeten.
Ga nog eens goed in het college discussiëren of de belangrijke zaken voor onze stad zonder elkaar te snel of sterkste te willen zijn. Werk eens meer samen

Ga op zoek naar onderwerpen waar de burger direct voordeel bij voelt. Dit vergroot het vertrouwen en daarmee het draagvlak. Als er vertrouwen is zal men ook sneller begrip hebben voor minder populaire onderwerpen.Houd op met symboolpolitiek!
Ga ruimer denken dan alleen voor jezelf.
Ga verantwoord om met geld en beslissingen.
ga verder met de al ingeslagen weg
Ga versnippering tegen. Maak een duidelijke keuze voor de belangrijkste thema's / aandachtsgebieden.Voorkom teveel idealisme, blijf realistisch.Koester wat er is en verbeter dat waar nodig.
Ga zo door ðŸ˜„
ga zorgvuldig om met de gelden die je krijgt en hebt, een project waar een bedrag voor is afgesproken moet dan ook voor dat geld klaar gemaakt worden en niet dat de aannemer nadien komt met het is duurder uitgevallen dus het kost toch meer en dat men dat dan ook god keurt.
Garandeer nu eens de veiligheid van de burgers. Niet vooraf iets beloven en achteraf zeggen "dat had anders gemoeten"Doen! Niet erom heen kletsen. Vele dingen zijn te voorkomen.
Geef als college het goede voorbeeld
Geef duidelijkheid over het beleid. Betrek bewoners maar hou wel tempo
Geef geen geld weg: stimuleer gewenste ontwikkelingen door geld als investeringsmiddel in te zetten.
Geef het geld verstandig uit
Geef minder of geen geld uit aan onbelangrijke dingen. Woningbouw is wel belangrijk maar dingen vernieuwen die in huidige staat prima zijn is echt niet nodig.
geef prioriteit aan thema's die elkaar versterken, bijvoorbeeld de combinatie onderwijs/duurzaamheid/werkgelegenheid
Geef t goede voorbeeld
Geef vergroening van de gemeente en kleine duurzame initiatieven voorrang op landelijk klimaatbeleid. Investeer in de publieke ruimte, meer groen, cultuur, toegankelijkheid en beter onderhoud.Doe meer met de historische kelders. Is er echt niks mogelijk met de verbetering can de brandveiligheid noodzakelijk voor gebruik als winkels en horeca?
Geen
Geen echt advies, maar ik mis een perspectief voor de toekomst in de politieke viesie. Te vaak alleen problemen oplossen of leuke dinge vor de verkiezingen doen. Belangrijk is toch vooral de vraag: Hoe willen we leven met elkaar, niet alleen nu maar ook over 5, 10, 20 jaar? En wat moeten we nu doen daarvoor?
Geen enkel thema staat op zichzelf: armoede, gezondheid en leefbaarheid zijn direct met elkaar verbonden. Een stad met voldoende groen en werkgelegenheid, is goed voor haar inwoners. Ook onderwijs, inclusiviteit en kansen voor kansarmen zijn direct met elkaar verbonden. Investeer in onderwijs en er zal meer balans komen in de Arnhemse samenleving.
Geen geldverspilling aan villabouw of dure appartementencomplexen.
Geen idee, nu
Geen ruzie in gemeenteraad..zo achterlijk...
Geen verkwisting in oa het groene geloof, kunst en cultuur, diversiteit-nonsense, etc
Geen woorden maar Daden!!!!
geen woorden, maar daden, geen extra belasting van woningeigenaren
Gefundeerde afwegingen
Geld naar mensen op de werkvloer, praktische kleinschalige langdurige projecten zonder allerlei managers
Gelijkheid en gelijkwaardig zijn belangrijke uitgangspunten
Gelijkheid in samenleving dan worden mensen weer gelukkiger en kunnen ze meer hebben
Gespikkeld bouwen, diverse wijken, sociale woningbouw, betaalbare koopwoningen
Gewoon doen

Gezond eten en bewegen begint op lagere scholen. Dus volop inzetten op voorkomen van obesitas en bewegingsarmoede.
gezondheid en welzijn zijn de motor voor leefbaarheid en welvaart.
Gezondheidszorg, onderzoek hoe wachtlijsten minder lang kunnen worden. Armoedebestrijding, al op scholen inventariseren en kinderen weerbaarder maken. Meer sociale woningbouw in wijken waar de draagkracht groter is.
Goed luisteren naar de Arnhemse bevolking en prioriteiten stellen. Zodat elke bewoner een fatsoenlijk leven kan hebben in o.a. Arnhem. Criminaliteit en daklozen problematiek blijven aanpakken.
Goed luisteren naar de bevolking en een keer zelf s'avonds en s'nachts rondlopen om te kijken hoe veilig Arnhem is. En meelopen met politie en handhaving. Dan leer je Arnhem kennen. Of met wijkcoaches meelopen. Stagedag bij winkeliers, mensen in de bijstand en wijkcentra, etc dan leer je veel.
Goed luisteren naar de bewoners
Goed luisteren naar de bewoners en transparant blijven.
Goed luisteren naar inwonersDe behoefte goed peilen
Goed luisteren, met name ook naar tegenstanders van een plan. Het moet echter ook duidelijk zijn dat niet iedereen zijn zin kan krijgen
Goed nadenken over hoe je de inwoners het beste kunt helpen, manieren zoeken zodat iedere inwoner van Arnhem zich gezien voelt. Iedereen is belangrijk .Je thuis voelen op de plek waar je woont.
Goed onderwijs
goed onderzoek doen bij de juiste doelgroep
Goed over nadenken en het geld eerlijk verdelen .
Goed verdiepen en informeren. Oog voor mensen. Keuzes maken en daaraan vasthouden.
goede besluitvorming en geen oeverloos geklets
Goede en duidelijke plannen laten zien met een duidelijke agenda waarin perspectief op korte-, middellange- en langere termijn
Goede voorlichting, berbinding met bevolking
goedkope oplossingen ipv eindeloos praten erover en niks doen. meer ondersteuning voor de minima die ook handig is en geen kortingsacties op dure uitjes want daar hebben we het geld niet voor
Gooi de onderlinge meningsverschillen opzij en pak met zijn allen aan!
Gooi geen geld over de brug.
Graag aandacht voor de mensen, die niet veel te besteden hebben: bouw ook voor henâ€¦overigens doet Arnhem dat al heel goed in Arnhem-zuid, complimenten!Ook openbaar vervoeris belangrijk, en wordt alsmaar duurder: start een proef om mensen met een laag inkomen gratis in de bus te laten rijden.
Graag scherp kijken naar misbruik van regelingen en inefficiënt gebruik van budgetten.Beloon mensen die willen werken en zich inzetten voor een fijne samenleving.
Haal ideen op bij de jeugd jongeren wat missen zij en laten zij het gevoel krijgen gehoord te worden zij zijn de toekomst maar vergeet ook de ouderen niet zij hebben al veel gezien en veel zien mislukken
Handhaving in wijken behoeft extra aandacht.
heb iknog niet
Heb oog voor de natuur en klimaatverandering. Vergroen zo veel mogelijk en last natuurgebieden met rust.
Heb vertrouwen in en geef vertrouwen aan de burgers, echt de meeste mensen deugen
HEEL VEEL.....
Helaas geen idee
Help de culture sector. De Nederlandse overheid probeert deze al jaren - met succes - te slopen. Maak daar een einde aan.
Help mensen aan werk en een fatsoenlijk inkomen

Het belangrijk maken van bepaalde thema's maakt vanzelf dat andere thema daarin meeliften. Kijk goed naar dat verband!
Het budget zo eerlijk mogelijk verdelen
het gaat om de balans. Weet waar je invloed op hebt vanuit de gemeente. Vermijd onzindiscussies over hertenkampjes. Dat lokt alleen maar negatieve reacties uit: hoe krijg je dat positief omgebogen voor de Arnhemse samenleving.
Het gaat om het welbevinden in zijn algemeenheid en niet voor een kleine groep
het is net als thuis: goed kijken waar het geld aan besteed wordt en controle hierover
Het is opmerkelijk dat ik veel lees over tegelwippen en vergroening van de binnenstad, maar in de nieuwe buurten in Schuyfgraaf worden niet of nauwlijks omen gepland en in de tuinen verschijnen alleen maar meer tegels en kunstgras.
Het is tijd dat mensen die aan de financiële positieve kant van de samenleving staan zoals u en ik mensen echt vooruit helpen die daartoe zelf niet in staat zijn.
Het is voor de huidige Arnhemse bevolking belangrijk dat men goede huisvesting kan vinden. Voorkomen moet echter worden dat het woningaanbod hier goed is en dat vervolgens veel mensen uit de Randstad hier komen wonen. Arnhem moet niet te groot worden en dus niet meer groeien dan strikt noodzakelijk.
Het klimaat is een te groot ding in Nederland. We gaan de Nederlandse waarden en normen m.b.t. landbouw e.d. weghalen om maar huizen te bouwen. Dit is zo krom als het maar kan. Dan moet er simpelweg een stop op de immigratie komen. Laten wij eerst eens de huidige stand van zaken beter regelen voordat wij nog meer mensen naar binnen halen en daarmee een steeds groter en onhandelbaar probleem creëren.
Het voelt in de politiek in het algemeen alsof mensen de onpopulaire keuzes niet willen maken. Dus ze beloven dat ze zich inzetten voor duurzaamheid maar stemmen dan tegen een motie die duurzaamheid boven economische groei plaatst. Ik zou graag zien dat de politiek zich meer inzet voor duurzaam behoud ipv altijd groei en méér.
Het zijn veel belangrijke onderwerpen, zoek daarom naar elkaar versterkende elementen en zorg voor goede opvolging (niet losstaande initiatieven om maar te laten zien dat er iets wordt gedaan op meerdere vlakken, durf keuzes te maken met een goed onderbouwd verhaal).
Het zou goed zijn om lange termijn visie te bepalen - waarbij initiatieven ook geborgd worden.
hou het gezellig en simpel!?
Hou het simpel. Korte lijnen met belanghebbenden en ervaringsdeskundigen.schakel zo min mogelijk ' universitair geschoolde deskundigen' in.
houd woonwijken woonbaar, wijkagenten, bestrijden vandalisme
Houdt de rug recht als het gaat om het bouwen van woningen ook als er bezwaren zijn uit de buurt. Zorg voor woningen die over 100 jaar nog steeds bijzonder zijn. En zorg dat er voor iedereen wat tussen zit. Kies voor variatie ipv eenheidsworst. Denk ook aan groeimodellen: aan elkaar te koppelen en weer los te koppelen units voor als er gezinsuitbreiding komt of als het gezin weer krimpt. Dit gebeurde vroeger veel bij boven-benedenwoningen en er zijn ook mooie nieuwe voorbeelden in de Houthavens.
Iedereen betrekken, inclusieve samenleving
Ik ben leerkracht en heb dagelijks te maken met de aankomende pubers. Graag eens echt gaan praten en luisteren naar leerkrachten, zij kunnen u heel goed vertellen wat nu echt belangrijk is!!!
Ik ben wel tevreden. Het roer hoeft/moet niet drastisch om.
Ik denk dat we vooral moeten kijken dat we de gemeente financieel gezond houden, zodat als het nodig is, er geld beschikbaar gesteld kan worden aan de mensen die het nodig hebben
Ik heb liever dat het college zich beperkt tot een aantal speerpunten en daar veel progressie op maakt, dan dat er over de volle breedte wordt geïnvesteerd en het rendement zich langzaam ontwikkeld. Kies dan vooral speerpunten die veel (positieve) invloed hebben op de andere thema's.
ik hoop dat zij die ook belangrijk vinden

Ik kan de gehele situatie niet overzien niet wat het kost en niet wat het oplevert en ik zou wel willen adviseren de menselijke maat in te voeren en als er iets moet worden gerealiseerd niet te veel bureaucratie en formulieren en controles in te voeren maar vakmensen goed en zelfstandig met de bewoners eenvoudige beslissingen te kunnen laten nemen.
Ik snap dat middelen verdeeld moeten worden en beperkt zijn. Armoede bestrijding en ongelijkheid in bezit versus niets bezitten aanpakken zou veel aandacht verdienen. Afhaken van burgers van de politiek en radicaliseren richting rechts zou daarmee mogelijk enigszins voorkomen kunnen worden
Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden.
Ik vind dat er veel armoedige wijken zijn in Arnhem met veel criminaliteit. Veel mensen uit een laag milieu die voor veel overlast en onveiligheid zorgen. Dit geeft een slecht beeld van de stad en deze mensen leven vaak in onvrede, slechte gezondheid en negativiteit wat zij uitstralen, wat veel geld kost maar ook veel verdeeldheid. Mijn advies is om dit aan te pakken
Ik vind leefbaarheid belangrijk. Omdat het veel items omvat. Zo vind ik bijvoorbeeld de stad en de wijken er over het algemeen heel mooi uitzien. Allemaal verzorgd. Dat geeft al leefbaarheid. Dat geldt ook voor de Arnhemse binnenstad. In vind Arnhem een fijne stad om in te wonen en te werken. Ik vind alleen dat wij mensen dat allemaal wel eens wat meer mogen waarderen. En dat we allemaal eens wat aardiger voor elkaar zijn. Dat hoort ook bij leefbaarheid. Maar hoe je zoiets moet aanpakken weet ik niet. U vraagt om wensen. Maar het is toch ook wederkerig. We kunnen toch ook een keer tevreden zijn.
Ik vind woningbouw heel belangrijk. Waarom? Omdat heel veel van de andere onderwerpen daarmee samenhangen. Mensen zoeken naar een eigen plekje. Je kunt lang bij je ouders blijven wonen, maar er komt toch dat moment dat mensen echt iets voor zichzelf willen. Daarnaast kan er een situatie zijn dat het zelfs niet verstandig is om bij je ouders te blijven wonen. (Dit is een zin waarbij je ouders door "partner" of "huisgenoot", "straat" of "wijk" kan vervangen) Veiligheid, gezondheid en zo voorts kunnen daardoor in gedrang komen. Bij dit onderwerp even een kleine zijopmerking. Wat ik niet begrijp is waarom pandeigenaren in de binnenstad er mee weg kunnen komen dat ze een heel pand aan een winkelketen verhuren, maar dat de daarboven gelegen ruimte leeg kan blijven. Hier zouden makkelijk woonlocaties van gemaakt kunnen worden.
Ik wil dat die vraagstukken / thema's worden aangepakt die duurzaamheid / energie besparing en kostenbesparing in één klap aanpakken.
Ik zou beter kijken naar waar welke winkels nog bijkomen . Niet meer fastfood in centrum . Ook geen goedkope winkels . Zijn r al genoeg . Anders wordt t eenzijdig
Ik zou graag zien dat de geldstromen eerlijk verdeeld worden onder diegenen die het nodig hebben dat op basis daarvan gekeken wordt naar prioriteiten
Ik zou wat gaan bezuinigen want Arnhem geeft te veel geld uit aan populaire thema's. Die de begroting nodeloos belasten.
In een polariserende samenleving, dient "het slechte" hard aangepakt te worden. Dat begint al met kleine zaken als asociaal parkeergedrag, hondenpoep, zwerfvuil, geluidsoverlast en ander aso-gedrag. Het zijn vaak een paar aso's die een hele wijk verzieken en door intimiderend gedrag mensen thuis onveilig te laten voelen.Daarnaast dient "de maatschappij" an sich zich meer verantwoordelijke te gedragen. Egoïsme, statusdrang, ijdelheid, hebzucht staan aan de basis van de verharding van het ons. Bewust worden hoe het systeem het ons kapot maakt voor winst, zelfverrijking, geen maat houden, foute prioritering van alledaagse zaken en oneerlijke prijssystemen.
In een samenleving dien je in heel de samenleving te investeren, nu lijkt het voor ons alsof er een grote groep vergeten wordt. Kijk niet naar wat bekend is, maar wat nodig is. Ga de wijk in, kom het kantoor uit.

In een stad heeft alles samenhang. Mensen moeten een huis hebben, geld om zich te kunnen onderhouden en ontspannen en zich kunnen ontwikkelen in school en werk. Is dit alles moeizaam door welke sociale reden dan ook, kan men eerder terugvallen op drank en druks. Dit zorgt voor spanningen en onveiligheid. Je krijgt wrijving in wijken en winkeliers willen zich niet zo snel meer vestigen. Ik ben postbezorger geweest op Klarendal. Toen er extra geld naar toe ging was het best te doen. Streng op drugs(gebruik) De samenstelling van de wijk zag je veranderen. Culturen werden bij elkaar gezet, veel slechte woningen (voor gezondheid). In de coronatijd werd het drank en drugsgebruik steeds erger. Ik ben een aantal keer bedreigd en loop er nu niet meer, terwijl ik het zo'n leuke wijk vond. De 'oude' bewoners herkende 'hun' wijk niet meer door het beleid van de verhuurders. Hoe zo'n wijk na opleving toch weer terugviel. Dan kan je plantenbaken neerzetten wat je wil om de buurt op te vrolijken, maar dat gaat niet lukken. Een wijk kan maar een bepaald aantal problemen aan.
In elk geval prioriteit aan het ophefen van tegenstellingen binnen de bevolking.
in goed overleg met bewoners en betrokkenen
In het opstellen van beleid op deze thema's, zou ik adviseren om zich vooral te richten op grondoorzaken. Om eerst intern te kijken wat er speelt en dan te bezien wat daar in de buitenwereld ene reflectie van is.Criminaliteit, zelfverwaarlozing, vervuiling, etc... zijn niet zozeer problemen an sich, maar eerder gevolgen van diepere oorzaken.In hoeverre voelt men zich verbonden met zichzelf, de familie, de buren, de buurt, de stad?In hoeverre voelt men zich nuttig en heeft men het gevoel iets bij te dragen aan een gezamenlijk doel?In hoeverre heeft men een gevoel van zingeving en een eigen doel in het leven, etc....Vanuit het werk dat ik doe is mij keer op keer helder geworden dat nagenoeg alle problemen in de samenleving voortkomen uit gevoelens van leegte, onvermogen, onverbonden-/eenzaamheid, uitzichtloosheid, etc...Indien een college startend vanuit het verstand maatschappelijke vraagstukken zou aanlopen, verwacht ik dat er in de kern weinig zal veranderen.Ik zou het mooi vinden te zien dat er vanuit het college meer vanuit het Hart gehandeld zou worden.Ik weet het, het klinkt misschien vaag en spiritueel, maar in de kern is het wel waar het om gaat.
Inclusie en diversiteit is Héél belangrijk en dat begint al bij de jeugd (bewustwording in onderwijs en óók bijv, in sport) over samen leven met elkaar.
Informatie en uitleg waarom er gedaan wordt, wat er wordt gedaan. Verantwoording nemen
Inspraak
Inspraak en ideeën van belanghebbenden meenemen.
Inspraak en meepraten moeten anders worden geregeld. Nu lijkt het zo dat burgers wel iets mogen zeggen, maar dat er vervolgens even niets mee gebeurt, tot anderhalf jaar later een totaal ander plan uit de koker van de gemeenteambtenaren - of vaker - een ingehuurd bureau wordt gepresenteerd.Dat is om verschillende redenen behoorlijk fnuikend:voor het vertrouwen 'in de gemeente' maar ook zonde van alle energie die je eerst genereert.Voorbeelden van afgelopen tijd: omgevingsplannen Plattenburg en Presikhaaf. Dat is zacht gezegd niet heel voorbeeldig verlopen.
Instellen burgeradviesgroepen.
Integraal aanpakken en kijken naar maatregelen met brede impact ipv hele lange discussies over kleinere onderwerpen als schouwburg.
integraal beschouwen
Inventariseer op welke een of twee gebieden de meeste achterstand is en focus daarop.
Investeer alsjeblieft in een duurzame toekomst, dat kost nu geld maar levert veel meer op
Investeer in die thema's. Stop met geld uitgeven aan armoede, etc., dat is een landelijke aangelegenheid. Idem wat betreft klimaat e.d.
Investeer in duurzaamheid, juist ook voor de mensen die lijden aan energiearmoede.
Investeer in een groene en gezonde leefomgeving vooral ook in de 'sociaal zwakste' wijken. Investeer in goede en niet te dure woningen
investeer in een groene stad met goed openbaar vervoer en veel fietsinfrastructuur en

Investeer in groen, veiligheid, leefomgeving als goede basis. Ga niet investeren in zaken waar inwoners zichzelf ook niet voor willen inzetten. Wees bewust van je taak en het feit dat je geld uitgeeft dat is gegeven door de inwoners.
Investeer in het activeren van mensen die in de bijstand zitten. Iedereen die kan werken, evt met ondersteuning, kan aan het werk geholpen worden. Dit heeft meerdere voordelen, minder uitgaven aan uitkeringen, vergroting van de zelfredzaamheid van inwoners, het gevoel weer mee te doen. En meer mensen op de arbeidsmarkt, wat onder andere in de bouw kan helpen om met woningen te bouwen.
Investeer in kleinschalige elektrische vervoer voorzieningen om het centrum te bevoorraden en haal daarmee grote (diesel) vrachtwagens het centrum uit. Gratis parkeren op transferia, met goede snelle en goedkopen busverbindingen naar het centrum. Zoek naar mogelijkheden om het verkeer zo min mogelijk door verkeerslichten gehinderd de stad door/uit te krijgen. Minder file is minder uitstoot. Verkeer over de A325 vanuit Nijmegen kan ook zonder verkeerslichten rechtsaf de Pleij op. Dat scheelt files en uitstoot
Investeer in kunst en cultuur en werk met minder ambtenaren. Minder bureaucratie
investeer in onderdelen waar de stad zich verder in kan onderscheiden. En voorkom/verminder factoren die ontregelend en negatief zijn zoals de vrijheid waarmee criminele groepen functioneren.
Investeer in projecten die uiteindelijk op eigen benen kunnen staan. Investeren in duurzaamheid betaald zichzelf terug. Kosten die je nu maakt, zijn later inkomsten en kunnen dan ingezet worden voor andere doelen
Investeer veel meer in zowel veiligheid op straat als in het tegengaan van ondermijning
Investeer vooral in mensen
Investeren in armere wijken.
Investeren in een duurzame toekomst is van levensbelang, ook voor alle andere thema's. Ga voor doelen voor de langere termijn!
Investeren: in armoedebestrijding in onderwijs op maat en zonder vooroordelen (bijv. vanwege etnische afkomst ouders). In het bevorderen van inzicht in hoe je weet of iets waar is.Vooral ook investeren zonder geïnstitutionaliseerd wantrouwen in de vorm van controle vooraf zodat juist de zwakkeren niet aan bod komen omdat ze de ingebouwde hoge drempel niet over komen.
Inzetten op aantrekken van bedrijven en instellingen ivm werkgelegenheidDoortrekken A15 en daardoor ontlasting verkeersdruk in ZuidOp peil houden culturele voorzieningen
inzetten op biodiversiteit en natuur, omdat dit ecosysteemdiensten levert
Inzetten op inclusiviteit
Inzicht
inzicht en wijsheid en kundigheid en vooral niet te veel 'onderzoek' en gepraat: maar DOEN!
Inzicht ontwikkelen en doortastendheid tonen
Is al te laat,de polikliniek had in Arnhem-zuid moeten blijven .Een bejaardenhuis had moeten blijven.De schouwburg moet blijven al vind ik dat het veel te veel gaat kosten.
Je afvragen hoe je het minder bureacratisch kunt doen zodat het effectiever geregeld wordt dan nu.Iedere regeling moet praktisch en te begrijpen zijn voor iedereen. De inzet moet meer opleveren dan het kost
Je kan mensen beter een fiets geven met in de buurt een plek waar ze goedkoop voor onderhoud terecht kunnen, dan gratis ov
Je kunt je geld maar een keer uitgeven. Probeer het geld zo eerlijk mogelijk te verdelen. Alle thema's zijn te belangrijk om er een van te schrappen
Je niet laten leiden door eigen of partijbelangen maar het algemeen belang van nut en noodzaak.
juiste aanpak bij armoedebestrijding, maak speerpunten voor een weloverwogen aanpak voor een aantal onderwerpen van armoedebestrijding maar probeer niet alles tegelijkertijd aan te pakken
Kaders omgevingswet betreffende meer groen misschien ten koste van wat woningen in een nieuwbouw plan
Kan ik zo niet zeggen

Kansengelijkheid moet misschien wel de belangrijkste uitdaging zijn voor alle bestuurders. Onafhankelijk van het beleidsveld moet worden gekeken of iedereen wel gelijke kansen heeft bij de ontwikkelingen die het gemeentebestuur wil realiseren. Vervreemding tussen bewonersgroepen onderling is een groot probleem dat plotseling en onverwacht kan openbaren. Ook dit onderwerp overstijgt de beleidsvelden en verdient brede aandacht.
Kies realiseerbare doelen
Kies thema's waar je voor wilt gaan zoals onderwijs en armoede en maak vooral een plan voor de komende 10 jaar.
Kies voor een integrale benadering. Durf duidelijke kaders te stellen en laat het aan de buurt, bewoners, markt of professionals over. Regeldruk heeft nog nooit iets goeds gebracht!
Kies voor een pragmatische hands on aanpak waarvan snel resultaten zichtbaar zijn. Dit liever dan theoretische studie op studie die geen executie fase kennen.
Kijk en luister goed naar wat de gemiddelde burger wilt en nodig heeft. Focus je niet op prestigeprojecten (zoals haven in de binnenstad, verduurzamen stadhuis, nieuwe schouwburg, etc.) maar focus je op de basisvoorzieningen (onderwijs, zorg, woningbouw, bereikbaarheid, etc.). Probeer niet het wiel opnieuw uit te vinden (diftar) maar kijk goed naar wat bij andere gemeenten wel of niet werkt.
Kijk en luister naar alle inwoners en doe geen dingen omdat jij cq jouw partij denkt dat dat is wat de burger wil. Het gaat niet om partijbelang maar om het belang van de burger
Kijk en luister vanuit de mens (in plaats vanuit politieke stromingen) naar de behoeften van de inwoners van Arnhem. Keer terug naar de gemeenschap Arnhem en onttrek u aan de bemoeizucht en dwang van de "hogere" overheden. Als we goed voor de gemeente zorgen, komt er vanzelf ruimte voor samenwerkingen met externe partijen. Op dit moment wordt het beleid teveel bepaald door just deze externe partijen.
Kijk en onderzoek wat en hoe de samenleving het zou willen. Samenspraak.
Kijk goed met alles dat alle inwoners zich zoveel mogelijk gehoord voelen.
Kijk goed naar het draagvlak onder de bevolking, wees pragmatisch
Kijk goed naar rendement maatregelenVermijd maatregelen die in de smaak van de kiezer vallen maar complex zijn, veel energie kosten en amper iets opleveren.
Kijk goed naar wat landelijke thema's zijn en wat lokale zijn. Klimaat is een belangrijk thema maar op sommige punten echt een landelijk, of zelfs Europees thema. Kijk juist hoe lokaal ingezet kan worden. Zie de bewoners van Arnhem niet als melkkoe. Niet elke keer het budget verhogen als het niet sluitend is. Als het geld er niet is dan moet je bezuinigen, dat doen wij thuis ook.
Kijk goed wat er leeft onder de bevolking en zorg dat iedere burger profiteert van het beleid
Kijk in kader van klimaat wat nog verbetert kan worden aan OV. En goede islolatie van woningen. Ook versnelling aanpak 'van het gas af'. En beter afvalbeleid, zodat we weer beter gaan scheiden (zo jammer dat DIFTAR weer afgezegd is, buiten wat dat weer aan kosten voor zijn gemaakt).
Kijk jaren vooruit, dus geen kortetermijnoplossingen
Kijk met een holistische blik en vanuit de mens en omgeving, niet vanuit efficientie. Uiteindelijk is een gezonde en gelukkige bevolking goedkoper. Met de holistische blik bedoel ik dat de thema's integraal moeten worden gezien en niet als losse items. Wat mij betreft is biodiversiteit en een gezonde leefomgeving dat wat in alle thema's verweven zou moeten zijn. Als laatste: durf beslissingen te nemen. Moeten fietsers worden vergast door brommers, of kan dit anders? Moeten heel veel mensen last hebben (en zorgkosten maken) omdat anderen hout willen stoken?
Kijk met een zeer lange termijn scope
Kijk naar armoede in de samenleving. Daar zit volgens mij ook gezondheid en leefbaarheid aan gekoppeld.Armoede heeft volgens mij een grote invloed op alle thema,s die voorbij Zijn gekomen en heeft veel aandacht nodig. Stop met de extraatjes voor de wijk initiatieven in de rijke wijken. Ik woon zelf in zo,n wijk en denk besteed het aan mensen die het echt nodig hebben. We leven nu in een andere tijd en meer aan delen moeten denken

Kijk naar de daadwerkelijke behoefte die er is wat betreft woningen. Ik begrijp bijvoorbeeld dat er duurdere woningen in de zuidelijke binnenstad zijn gekomen, om (waarschijnlijk) de buurt aantrekkelijker te maken voor een meer diverse doelgroep, maar je kunt hierin ook overdrijven. Dus kijk goed naar de behoeften die er zijn.
Kijk naar Noord en Zuid. Noord wordt alsmaar aantrekkelijker gemaakt terwijl Zuid alleen maar wordt volgebouwd, zonder dat de voorzieningen meegroeien. Ook mag er meer aandacht zijn voor de leefbaarheid en wensen van inwoners die veel betalen, oftewel de mensen met een koopwoning en auto.
Kijk naar waarom door heel veel mensen Nijmegen als een leukere stad wordt ervaren. Doe daar iets mee...
Kijk over je eigen schaduw heen, wees wars van politieke, vanuit machtsdenken gevoede, manipulatie. Voel in wat een rationele burger aan behoeftes heeft en handel daarnaar.
Kijk verder dan je eigen partijpolitieke neus lang is.
Kijk vooral naar de lagere inkomens in de kans arme wijken
Kijk vooral naar de lang termijn effecten
Kijk waar je gaat bouwen. De stadsblokken is een no go. Leuk prestige project en als het mis gaat wie betaalt dan de schade? Toch niet de Arnhemmers
Kijk wat in deze tijd belangrijk is voor de inwoners van Arnhem. Misschien iets minder uitgeven aan het voorop lopen in duurzaamheid maar meer investeren in de mensen die nu moeten overleven met de hoge prijzen.En het belonen van groen in tuinen, wijken, de stadDenk praktisch na en denk goed na voor je je geld uitgeeft. misschien zijn er belangen te combineren?
kijk wat meer naar best practises elders in het land/ europa en pas alleen geverifieerde en onderbouwd gekwalificeerde maatregelen toe. Monitor het goed en durf te besluiten iets te stoppen als het niet werkt. Zorg dat je altijd kunt beargumenteren dat waar je geld aan uit geeft, toekomt aan hen die niet of slecht in hun eigen bestaan kunnen voorzien. Daar is namelijk een overheid voor. Hang je oren wat minder naar schreeuwers en meer naar basisbehoeftigen
Kijk welke ideeën er onder de mensen leven.Durf knopen door te hakken.
Kijk, luister en ontmoet.De burgemeester geeft vaak het goede voorbeeld.
kijken op lange termijn wat nodig is ipv korte termijn werk
Kijken wat er al gebeurd en in ontwikkeling is. Partners in de samenleving vinden om mee samen te werken en zo kennis en advies uit de praktijk meenemen. Oppassen dat het geld niet opgaat aan het onderzoeken van thema's en het schrijven van rapporten.
Klimaat en duurzaamheid zijn essentieel voor het voortbestaan van onze planeet, Gemeente moet het voortouw nemen om bewoners te stimulerende het voortouw te nemen en daarnaast te zorgen dat juridische belemmeringen weggehaald worden. Daarnaast is tweedeling in de samenleving erg belangrijk en dat moet zich richten op wonen, leefbaarheid, gezondheid, werkgelegenheid in de wijken met mensen met de laagste inkomens en dan ook samen met die mensen.
Klimaat, leefbaarheid, duurzaamheid etcetera prevaleren boven economie
klimaat,gekoppeld aan duurzaamheid en leefbaarheid heeft prioriteit
Klimaatbestendig maken van de lagere delen van de stad. Inzetten op vergroening
kloof tussen arm en rijk verkleinen door middel van structurele aanpak (bijvoorbeeld sociale woningbouw) en niet via eenmalige subsidies
Knopen doorhakken!
Kom eens uit die "ivoren toren" en ga het gesprek aan met ALLE betrokkenen en niet alleen met personen die zich belangrijk voelen
Kom met een totaal plan, Laar samenhang zien
Kom uit die linkse bubbel.
koppel milieu aanpak(ontkoppeling regenwater bv.) aan teams met kansarmen, integratie...maak verhuizen makkelijker, met meer huizen!dit verkleind het woonwerk verkeer.
kort en bondig formuleren met een heldere tijdlijn.

Kunst en cultuur zijn in de huidige tijd met armoede en woningnood totaal onbelangrijk.
Laat beslissingen niet hangen naar de landelijke politiek. Daarvan ligt de focus op het westen omdat daar de meeste stemmers zitten. Investeer in werkgelegenheid en behoud daarvan. In de toekomst gaan we rekeningrijden en met het OV naar het westen is geen doen. Inwoners worden dan bestraft als ze in het westen werken terwijl hun baan "afgepakt" is door landelijk beleid.
Laat de bestaande koninkrijken binnen de gemeentelijke organisatie vallen en betrek bij een veel meer integrale beleidsvoering burgers in een zo'n vroeg mogelijk stadium bij de voorbereiding van besluitvorming, de planvorming en de uitvoering van beleid. Durf lange termijn visie te ontwikkelen samen met de betrokken burgers en vindt creatief oplossingen buiten alle bestaande systeem kaders. Deze zijn allemaal ingegeven door risico beperking, korte termijn oplossingen die meer de continuïteit van de politieke partijen dan de houdbaarheid en de verbetering van de samenleving nastreven. Doorbreek bureaucratische regelgeving, die verstikkend werkt op de veerkracht van wijk- en stad gemeenschap. En ontworstel je uit de geld gedreven beleidsdoelstellingen.
Laat je in keuzes ook adviseren door betrokkenen
Laat je niet beïnvloeden door schreeuwende actiegroepen die maar een klein gedeelte van de mensen vertegenwoordigd.
Laat je niet door allemaal bijzaken en minderheden afleiden. De meerderheid telt en niet de woke minderheid.
Laat je oren niet hangen naar projectontwikkelaars voor woningbouw, maar heb een eigen woningbouwvisie
Laat mensen vanuit de gehele gemeente meebeslissen.
laat mensen zelf initiatief nemen
Laat politici keuzes maken ipv sentimenten op sociale media.
Laat regelingen en processen die tot hulp en steun van de worstelende mens bedoeld zijn op elkaar aansluiten en elkaar niet in de weg zitten of vertragen. Stel een speciale bevoegdheid in om bij die vertragingen en patstellingen een knoop door te mogen hakken om adequate en snelle hulp en oplossingen te kunnen bieden
Laat vooral "duidelijk" zien wat het college doet / aanpakt.
Laat zien wat we zijn, waar we voor staan, groen groener. Waar zijn we goed in, groene stad. Benut onze kunstacademie veel beter, immers dit gouden paard krijgt te weinig eer en waardering. Arnhem de groene kunststad.
Lange termijn denken
Laten ze werk er van maken en dan ook uit laten voeren
Leefbaarheid - zorg voor gelijkblijvende of meer groene, recreatieve plaatsen binnen de gemeente. En zorg dat het gebied langs de Rijn veel aantrekkelijker wordt voor de burgers om te verpozen / recreeren. Voorkom verpaupering van de stad
Leefbaarheid , schone lucht / Handhaving, milieu, zwerfafval, verwarde personen, Wonen: appartementen voor ouderen & jeugd : Winkels & toerisme: meer diversiteit en vergroenen: Onderwijs: meer Nederlandse studenten
Leefbaarheid en onderwijs als die goed zijn geregeld geeft dat rust in de samenleving.
Leefbaarheid en veiligheid zijn belangrijk, anders verloedert de stad en gaan de hoger opgeleiden weg
Leefbaarheid raakt veel andere thema's, zet dat centraal
LeefbaarheidDaklozenprobleem
Leegstaande kantoorpanden gereed maken voor studio's voor studenten of starters.
Lees 'Sander en de brug'. Uitstekende invalshoeken voor een andere kijk op de (Arnhemse) samenleving.
Leg bedrijven, verhuurders eisen op qua verduurzaming. Ga hiermee aan de slag op landelijk niveau. inversteer in coÂ² reductie maar pak het aan in plaats van er over te praten.
Leg beleid uit op het taal- en kennisniveau van de Arnhemmers. Werk aan een goede inclusieve lange termijnvisie en niet teveel op het geluid van populisten en de mopperaars.

leg niet zo de druk op inclusiviteit, iedereen doet gewoon mee. Juist die nadruk creëert hokjes
Leren nadenken over maatschappelijk relevante zaken en hierna dit in de praktijk te brengen.
Let eens iets meer op de bevolking. En geen populistisch partij politiek spelen. Onzin standpunten bij uw eigen partijen eruit gooien. Geen hoogdravend geneuzel, dat totaal geen raakvlak met de bevolking heeft. Zowel oppositie als college partijen spelen iets teveel hun eigen agenda, zonder zich iets maar gelegen te laten liggen aan de kiezers. Jammer jammer en jammer.
Let meer op leefbaarheid in de armere wijken
Lobby voor landelijke aanpak.
Lokale problemen oplossen, niet de wereldproblemen.
Loop niet huilend weg tijdens een debat.
Luister
luister beter naar inwoners kom uit het gemeentehuis en luister in de wijken wat er speelt en naar de verenigingen(sport cultuur ed)
Luister echt naar de bewoners en bedenk niet teveel van tevoren achter het bureau en plan voor de langere termijn: heel klein voorbeeld: is wel goed nagedacht over de wilgentenen manden om de boomspiegels...nu al op veel plekken kapot....
Luister goed naar de geluiden van de inwoners. Waar zitten pijnpunten en waar is invloed. Concrete plannen hebben mi het meeste effect. Zet ook inwoners in om zelf te verbeteren op initiatieven
Luister meer naar de burger. Kom uit die bubbel en ga in gesprek. Telkens weer.
Luister meer naar de gewone arnhemmer.
Luister meer naar de inwoners van Arnhem.
Luister meer naar de mensen in de verschillende wijken.En laat mensen initiatieven ontwikkelen die ook ondersteund worden
Luister meer naar je bevolking
Luister naar bewoners en minder principe- en prestige-objecten.
Luister naar de Arnhemse bewoners. Bied ruimte voor dialoog en informeer. Druk geen onzinnige dingen door omwille van politiek. Kijk vooral naar de lange termijn.
Luister naar de bevolking en zit er niet voor jezelf. Kijk in de wijk waar iets moet gebeuren praat eerst met de bewoners daarna een plan maken. Bewoners wonen in de wijk en weten wat er speelt.
Luister naar de burger en maak weloverwogen keuzes
Luister naar de burgers
Luister naar de burgers
Luister naar de burgers.
Luister naar de GEWONE mensen. Wees niet arrogant door gewone mensen hautain aan de kant te schuiven, vooral niet als ze een andere mening hebben.
Luister naar de inwoners
Luister naar de inwoners
Luister naar de inwoners!
Luister naar de inwoners, kies voor duurzaamheid, gezondheid en eerlijkheid op lange termijn, dus ook over de 4 jaar van politieke wisseling heen. Liever iets met lange adem en grondigheid, wat zich op lange termijn en langdurig terugbetaald, dan korte termijn keuzes. Wat minder beslissingen nemen vanuit lobby, macht en geld. Als Arnhem daarin voorop zou kunnen lopen, maakt me dat nog trotser op onze mooie stad.
Luister naar de inwoners.
Luister naar de inwoners. Ik twijfel niet aan de betrokkenheid van de personen die plannen schrijven, maar de inwoners weten beter wat zij nodig hebben. Milieu en duurzaamheid zijn belangrijke thema's, maar als jij je rekeningen niet kan betalen is dat niet wat je belangrijk vindt. Het aan banden leggen van suikers, vet, roken, drinken is ook een dergelijk thema. Niemand zit te wachten op betutteling.
Luister naar de mensen die ermee te maken hebben.

Luister naar de mensen in de wijk!
luister naar de mensen in het veld over gezondheid en veiligheid en wonen. Er zijn goede ideeën over bereikbaarheid met name in flexibele oplossingen mbt piekbelasting.
Luister naar de mensen op de werkvloer
Luister naar de mensen uit Arnhem
Luister naar degene die er mee te maken hebben zoals artsen en jeugd
Luister naar mensen die met argumenten komen, redelijkheid en compromisbereidheid uitstralen: negeer schreeuwers, haatzaaiers en complotdenkers
Luister ook lokaal naar de mensen. Wat zijn de wensen in de wijk
Luister veel meer naar de middengroepen en helemaal niet naar de n
Luisteren na de inwonersMinder regeltjes en wetten
Luisteren naar burgerinitiatief als het gaat om natuur en bomen beleid . Zorgen rondom biomassacentrale serieus nemen
Luisteren naar de bewoners en kom vaker "op de vloer".
luisteren naar de bewoners van Arnhem . Vnl de mensen die er in de buurt wonen.
Luisteren naar de burger en niet eigen straatjes in willen vullen ten koste van alles
luisteren naar de mensen in de stad, de gewone burger, niet teveel regels maar individueel bekijkenafspraken nakomen
Luisteren wat uw burgers vinden
Luisteren,echt luisteren naar de mensen
Luistergoed naar mensen die er verstand van hebben
Maak Arnhem een warme stad. Sloop oude gebouwen niet maar renoveer. Respecteer de aantrekkingskracht van een regionaal winkelcentrum met breed aanbod en aansprekende bouwstijlen (zoals nieuwe bibliotheek.
Maak Arnhem klimaatbestendiger, bv. met nog meer groen in de stad. En dus ook de blauw-witte stenen bij de Nelson Mandela brug eruit en dit deel fors vergroenen (bomen).
Maak beleid óók zichtbaar (realiseer zichtbare resultaten) terwijl je ondertussen werkt aan minder zichtbare resultaten.
Maak de combinatie armoede en energietransitie. Maak de wijken (incl nieuwbouw) vooral voor de bewoners en niet voor de stenen/aantallen. De menselijke maat moet leidend zijn.
Maak duidelijke keuzes en stel prioriteiten ook al houdt dit in dat bepaalde thema's minder aan bod komen.
Maak een duidelijke keuze. Niet alle problemen kunnen tegelijk aangepakt worden.
Maak een integrale aanpak om Arnhem de groenste stad (fysiek als duurzaam) van Europa te maken! Alle ingrediënten zijn aanwezig, doe daar wat mee!
maak een woedescheiding tussen gemeente belangen en Rijksoverheid , er is nu regelmatig overlap
Maak eerst een goede kostenanalyse, inevesteringbeslissing. Geen referendum na invoering of investering.
Maak er kernpunten van
Maak gebruik van burgers om dingen voor elkaar te krijgen, te onderhouden, etc. Waarbij de gemeente een coordinerende rol speelt. Maak burgers verantwoordelijk voor iets.
Maak grote problemen klein en probeer op die manier steeds passende oplossingen te vinden. Vele kleine oplossingen maken ook 1 totale oplossing maar gaan vaak wel sneller dan het vinden van 1 grote oplossing. Luister hierbij ook écht naar de bewoners (en niet ambtelijk voor de vorm) .Dit kan bijvoorbeeld via buurthuizen en wijkcentra of een wijkenquête in de wijkkrant of wijkwebsite. Zo krijg je inzicht in wat er echt leeft in plaats van algemenere meningen die door het land gaan. Vind wat speelt in Arnhem en regel het voor Arnhem
Maak het de mens simpel. simpel vervoer, simpele afval inzameling. En een duidelijk plan waar je heen wilt
Maak het lonend om je in te zetten voor de stad en de mensen.

Maak het makkelijk bereikbaar
Maak keuzes en ga ervoor.
Maak nu eerst iets af
Maak reclame voor Arnhem om mensen te trekken! Geef voordeel aan kapitaalkrachtigen die zich hier willen vestigen, zoals gratis parkeren en belastingvoordeel. Arnhem heeft deze mensen (helaas) heel erg hard nodig. Vooral om werkgelegenheid te creëren voor de (veel aanwezige) armere Arnhemmers.
Maak transparant overzicht zodat burgers dit goed begrijpen over welk thema het gaat, en niet in ambtelijke taal
Maak uitlegbare keuzes voor wat je wel en niet doet en zorg dat je die ook naleeft/ nakomt.
Maakt het aantrekkelijk om in Arnhem te werken, winkelen en wonen. Als er geld uitgegeven wordt in onze stad, valt er ook meer uit te geven op de verbindende thema's.
Medezeggenschap vanuit de burgers is belangrijk. En daar zou ik ook zeker niet mee stoppen. Wél zou ik er een extra dimensie aan toevoegen. Het lijkt mij een goed idee om bij de totstandkoming van beleid de deskundigheid van inwoners op bepaalde thema's/vakgebieden in te zetten. Dus náást de bijeenkomsten met 'leken' ook sessies met deskundigen organiseren.
Meer aandacht en meer geld
Meer aandacht voor cultuur en natuur in Arnhem-Zuid.
Meer aandacht voor de achterstandswijken dan voor de goudkusten
Meer aandacht voor projecten op het gebied van gezondheid
Meer actie minder praten
Meer afstemming met de bevolking, bewoners van Arnhem. Probeer meer in gesprek te gaan
Meer betaalbare woningen, meer handhaving in de stad
Meer contact hebben met de bewoners.
Meer contact tussen inwoners en toezicht over misstanden en ook daadwerkelijk optreden
meer de bevolking te raadplrgen
Meer en beter luisteren naar wat de Arnhemse burgers zelf willen, bijvoorbeeld door het organiseren van referenda. Geen voorstellen er doorheen drukken als de meerderheid van de Arnhemmers tegen is. Betrek ook de oppositiepartijen bij de besluitvorming. Zorg voor een breed draagvlak.
Meer energie, tijd en geld steken in de energietransitie zodat de doelen voor 2050 behaald worden!
Meer focus op uitvoering samen met partijen (inwoners en bedrijfsleven) uit de gemeente. Minder focus op beleidsontwikkeling, deze is nu te versnippert (jeugd, cultuur, inclusie, diversiteit, duurzaamheid).
meer geld besteden aan zaken die echt van belang zijn, en meer om de burgers bekommeren die het echt nodig hebben en geen dure investeringen doen in zaken die niet van belang zijn
Meer groen en bereikbaarheid vergroten
Meer in gesprek met de burgers, daar leven de goede ideeën. Niet zorgen voor, niet zorgen dat, maar zorgen met!Jongeren zijn onze toekomst: zij kunnen hun leven niet opstarten door een schrijnend gebrek aan geschikte woonruimte. Dat zelfde geldt voor sociaal economisch zwakkere groepen. Arnhem: ga niet alleen maar voor het grote geld!
Meer inspelen op gebruik (e)fiets. Scholing is de manier om uit de armoede te komen. Eisen stellen aan bijstand (vrijwilligerswerk)

meer inzetten op woongelegenheid voor jong volwassenen door nieuwe woonvormen toe te staan. Hierbij kan gedacht worden aan een boerderij, die niet meer als zodanig in gebruik is en waar de oorspronkelijke bewoners in het voorhuis blijven wonen (b.v. ouders of grootouders) en kinderen de stal of een opslagloods verbouwen tot een tweede woning. Daarbij kan de de kavel in kwestie ongesplitst blijven en is de belasting van het milieu minder dan in geval het een boerenbedrijf of paardenstal zou zijn gebleven. Voordeel is bovendien dat indien mantelzorg nodig is dit makkelijker gerealiseerd kan worden dan wanneer (klein) kinderen ver(der) weg wonen. Variaties hierop zijn volop te bedenken. Maar zijn in landelijk gebied door de abnormaal grote hoeveelheid regels niet tot nauwelijks mogelijk. Ook de gemeente Arnhem is in dezen niet erg geneigd om soepeler met regels om te gaan.
meer luisteren naar de inwoners en er wat mee doen want alleen luisteren heeft geen zin en daar heb ik weinig vertrouwen in
meer mee naar buiten treden om beter en meer te laten zien wat jullie voor de inwoners doen
meer mensen verplicht laten werken
Meer naar de bevolking luisteren, niet altijd vanuit de eigen partijportefeuille redeneren maar het grotere plaatje in ogenschouw nemen en daar visie en beleid op ontwikkelen
Meer natuur aanpoten. Meer handhaven
meer OV, minder verkeer in het centrum, meer ruimte voor fijne horeca in de woonwijken
Meer politie en handhaving in de binnenstad. Meer parkeergelegenheid in de binnenstad.
Meer politie op straat, grotere pakkans, minder softe aanpak, criminelen van de straat halen en minder gedogen. De inwoners zien dat de gemeente met linkse hobby's bezig is en niet met de inwoners. We MOETEN stelen in supermarkten om rond te komen. We MOETEN die schoenen bij de kledingwinkel stelen. We kunnen geen sportschoenen of een trainingspak om te kunnen hardlopen meer kopen van de gelrepas.De extremistisch linkse coalitie dwingt de gewone burger tot diefstal. 8 miljoen voor wegen versmallen8 miljoen voor snelheid verlagenen maar 5 miljoen voor energiearmoede... stel mongolen! 4e armste stad van Nederland en dan ONS geld verkwanselen aan onnodige hobby's. Op je neus gevallen! Verbazingwekkend dat er nog niet iemand met een pistool heeft staan zwaaien in de raadszaal.
Meer samenweken ipv tegenwerken.
meer sociaal denken en minder politiek en om geld denken
Meer sociale woningbouw.Mensen die overlast veroorzaken harder aanpakken.Mensen die een uitkering hebben en zeggen niet samen te wonen terwijl dat wel gebeurd de uitkering invorderen
Meer stadsnatuur, (eigen) stad-ov, regionale werkgelegenheid, vuurwerkverbod, meer ruimte wilde dieren, NIET bouwen in de Hes, cruciale wegen buiten Arnhem.
Meer zichtbaarheid in de samenleving brengen van veiligheid middels BOA's en politie.
Mensen die rotzooi in hun voortuin hebben liggen actief aansprekenHondenpoep Camera's bij afvalcontainers om illegale dump tegen te gaanIn achterstandswijken met regelmaat veegwagens
Mensen eigen verantwoordelijkheid laten zien en leren.
Mensen hebben t recht om te wonen, woonruimte hebben, er gaat te veel geld naar de gepamperde asielzoekers. Laat ze werken voor hun geld, waarom alles gratis? Onze eigen arme inwoners krijgen ook niets gratis.Overlast gevende asielzoekersâ€¦. Terug naar eigen land.Meer blauw op straat, blij met twee nieuwe wijkagenten in onze wijk.
Mensen in armoede steunen met kwijtschelding en waar mogelijk aanvullende middelen. Extra geld naar voedselbank, kledingbank en andere vormen van aanbod van noodzakelijke goederen. Voor wonen ruimere mogelijkheden bieden voor bouwen van woningen. Eventueel in eigen beheer of met erfpacht constructie
Mensen meenemen en zelf verantwoordelijkheid. Bijvoorbeeld zwerfvuil dat doen mensen zelf, aanpakken
Mensen met een uitkering zoveel mogelijk laten werken. Er zijn overal personeelstekorten. Ik begrijp natuurlijk dat sommige mensen wel willen maar niet kunnen.

Mensen uit de armoede helpen geeft hun eigenwaarde en zelfbeschikking terug en werkt door op allerlei andere thema's zoals gezondheid, leefbaarheid en verdeeldheid
Met harde hand criminaliteit aanpakken, wordt nu teveel gepamperd... nee dat mag je niet meer doen als er wat gezegd wordt... Luk op stuk en de stok er over heen (culturele aanpak, doen ze daar ook en dat werkt!)
Met name richten op leefbaarheid in alle facetten.
Migratie zorgt voor een groei waar we niet op zijn ingesteld als land, als provincie en als stad. Ik vind het prima om te groeien door migratie, maar dan moeten we ALLE faciliteiten (zorg, scholing, wonen, veiligheid etc) daar ook op afstemmen! We lopen telkens achter de feiten aan.
Mijn advies is om misschien minder woorden te gebruiken, maar meer daden! Meer daadkracht!
Milieu en leefklimaat, streng auto luw maken, verbieden van olie en gas motoren, binnenstad en buitengebied koploper worden van verdere verduurzaming van verkeer en vervoer. Arnhem eerste Electrische auto stad maken van Nederland in combinatie met Arnhem Groen Stad, Park Stad.
Minder (partijpolitieke) ruzie, meer oog voor samen beter
Minder bezig zijn met het klimaat, maar wel meer beveiliging en overzicht bij winkels. En zorgen voor de minderbedeelden!!
Minder bureaucratie, zoveel mogelijk iedereen "meenemen", democratische doortastendheid, stop met partijpolitiek hobbyisme, bij iedere maatregel dient de vraag "hoe te handhaven?" uitgebreid te worden beantwoord.
minder commissies en aanverwante clubjes, kijken wat de burger wil en niet je vriendje vragen
Minder de focus op grote projecten, maar meer voor de burgers
Minder ellenlange rapporten. Meer nieuwe dingen proberen. Problemen los je niet op door conservatieve beslissingen te nemen.
Minder externe bureau's inschakelen en meer de ambtenaren betrekken bij het oplossen van de problemen en vraagstukken. Immers, die hebben hier ook voor geleerd en zijn destijds op hun deskundigheid aangetrokken.
Minder geld besteden aan bv cultuur (focus filmtheater vond ik onzin in combi leegstand rembrand). Korenmarkt kan vriendelijker en gezelliger door meer groen. Rondweg arnhem is een verschrikking. Rijnkade kan wel een boost gebruiken
Minder geld uitgeven aan klimaat onzin maar daadwerkelijk investeren in werkgelegenheid, infrastructuur ect
Minder inzet op trekken van bedrijven en daardoor op nieuwe bewoners. Minder inzet op groei, maar meer op verbetering. Als het gaat om inclusieve samenleving: vergeet ook de blanke mannen uit de middenklasse niet of de vrouwen die (als voorbeeld) geen genderneutrale wc's willen. Anders is de samenleving nog steeds niet inclusief.
Minder over praten, meer doen
minder politiek en meer belang voor burgers behartigen
minder praten, meer doen
minder verkeer in de binnenstad en op uitvalswegen
Minder verkeer in de stad. Beter OV, parkeren buiten het centrum.
Minder verkeer, bij evenementen in Gelredome geen parkeer overlast in de omliggende wijken
Mn leefbaarheid, gezondheid armoede.
Mss eens een hele andere route in te slaan, als het beleid wat nu allemaal gevolgd word
N v t
n.v.t.
Na rato wordt gemeentelijke belastingen betaalt, de vervuiler betaald, meer geld naar het onderwijs, gratis kunst en cultuur voor iedereen. Gratis sport abonnement voor kinderen hun ouders die dit niet kunnen betalen. Geen auto's in het centrum van de stad. Meer vriendelijkheid naar elkaar
Nadenken en luisteren naar de bewwoners

Natuur: niet bouwen langs de noordrand van de stad, of eigenlijk uberhaupt niet meer bouwen. Woningnood: voer een normaal, inhoudelijk, op feiten en argumenten gebaseerd debat over het terugdringen van de bevolkingsgroei. Architectuur: stop de dominantie van architecten en geef de bevolking inspraak. Verdeeldheid in de samenleving: stop woke, stop progressieve framing en gescheld.
Neem adviezen goed ter harte
Neem burgerparticipatie serieus
Neem uw verantwoordelijkheid voor de toekomstige generaties. Investeer in de bestaande stad, pas deze aan en focus niet primair op nieuwbouw.
Neem verstandige keuzes.
neem ze mee bij jullie overwegingen
Niet alleen praten maar ook daadwerkelijk uitvoeren
Niet alles een beetje maar duidelijke keuze maken. Prioriteit aan Wonen voor senioren zodat doorstroming plaats vind en de starters ook een kans krijgen.
Niet alles kan, dus er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Ga voor lange termijn en niet voor snelle succesjes
Niet alles tegelijk. Overal een beetje helpt niet. Maak een top 3 en maak die succesvol
niet altijd polderen....
Niet belangrijk wat ik vind, doe het meest aan de thema's die het meeste worden genoemd!
Niet bouwen in uiterwaarde, duurzame wijken, geen grote villa's, groen in plannen meenemen, minder bomen kappen
niet brandjes blussen maar lange termijn denken uitvoeren
Niet eindeloos overleggen maar doen!!
Niet het wiel opnieuw uitvinden
Niet huilen maar aanpakken en beter de stukken voorbereiden en en inlezen
niet in allerlei partij politieke voorkeur projectjes steken, maar in wat echt nodig of wenselijk is..
Niet laten bouwen in de polders, zoals in de Stadsblokken:Schaalvergroting door fusie met Renkum en Velp/Rozendaal
Niet luisteren naar commerciele lobbygroepen (projektontwikkelaars, de auto-lobby, horeca, de boeren) maar het algemeen belang laten prevaleren
niet lullen maar poetsen
Niet lullen maar poetsen
Niet lullen maar poetsen. Lang over alles blijven praten kost ook veel geld.Thema's zijn partijpolitiek overstijgendBij alles wat je doet kijk wat het betekend voor klimaat/duurzaamheid
Niet overdrijven, zorg dat de burgers begrijpen wat en waarom jullie iets beslissen, kom uit de ivoren toren
niet praten nu eens aanpakken en doen
niet te hoog grijpen maar blijf realistisch... dus geen voedselpretparkideeen zoals Ede
Niet te veel ad hoc besluiten Mario basis van gegevens uit de bredere samenleving
Niet te veel functies aan één gebouw/gebied etc. verbinden. Dus een park is een park en geen podium voor een concert. Duidelijk en overzichtelijk houden.
Niet te veel over debatteren maar direct aanpakken
Niet zoveel geld uitgeven aan dingen om te deugen en dat verhalen op de inwoners via gemeentelijke belastingverhogingen
Niet zoveel onderling discussiëren maar echte plannen maken en uitvoeren. Er wordt te veel gepraat in Arnhem weinig concrete plannen.
Niewbouw alleen nog maar duurzame gestapelde bouw, naast appartementen vooral beneden- en bovenwoningen. De grond is te duur om er maar een woning op te bouwen. Uitgangspunt aan architecten energieleverend ontwerpen, goed voor milieu, bestrijding woningnood en armoede.
nog meer sociale woningbouwveel aandacht voor jeu (onderwijs, maar dan wel onderwijs met vertrouwen geven (gebeurt veeeeeel te weinig!!

nuchter blijven, geen onzinnige modieuze dingen doen, wel stimuleren waar het kan, bv onderwijs, veiligheid
Om Arnhem leefbaar te houden, is het ook belangrijk te kijken naar de groep werkende mensen en niet alles te steken in armoede beleid
Om dit vanuit de menselijke maat te benaderen
Om ervoor te zorgen dat voorzieningen voor alle inwoners goed toegankelijk zijn, ook voor mensen met minder geld.
Om geld in het laatje te krijgen moeten er meer mensen naar Arnhem komen:De apartere winkels, musea en kunst, bijzondere gebouwen, CS en musis etc.Gewoon weer elk weekend iets bijzonders in de stad. Ijssnijden, standbeelden, modefestival etc.
Om zich daar echt voor in te zetten
Onderbouw de keuzes met goede wetenschappelijke rapporten en luister goed naar alle stakeholders. Baseer keuzes minder op gevoel en emoties, maar meer op feiten die wetenschappelijk onderbouwd zijn.
Onderhoud groen in de wijken en bestrijding van exoten en grasaar (zeer gevaarlijk voor honden).
Onderhoud groen kan beter
Onderhoud van groen moet beter. Veiligheid op de weg: brommers de stad uit.
Onderneem eens iets
Onderschat een aantal thema's niet
Onderwijs en woningbouw
Onderwijs is de toekomst van de stad Arnhem en Nederland. Milieu en klimaat is eveneens belangrijk voor de toekomst. Houtkachels zouden verboden moeten worden, slecht voor de gezondheid en de stank is niet te harden.Wat veiligheid betreft is het nodig dat iedereen zich veilig op straat kan begeven. Het lat open zijn van cafés draagt niet tot de veiligheid bij.
Onderwijs: start bij de jeugd, hoe vroeger je investeert, hoe beter het rendement.Stop met allerlei partijen op het onderwijs af te sturen waar ze iets mee samen moeten doen. Draai het om. Scholen zijn zelf in staat om met ouders te kijken wat nodig is aan andere partijen en ze kunnen hen zelf binnen te halen. Het verplichte 'samen' levert te weinig rendement op we onderwijs, kost veel tijd.Ga in gesprek met schoolbesturen wat ze concreet doen om het leraren tekort doen in de achterstandswijken.
Onderzoek alles en behoudt het goede
Onderzoek beter waar de inwoners behoefte aan hebben. Weg met prestigeprojecten van bestuurders.
onderzoek doen naar de doelgroepen in Arnhem en bepaal de behoefte van de doelgroepen. Op die manier pak je zaken gericht aan.
Oog houden voor leefbaarheid, er komen steeds meer zwakkere groepen/buurten in Arnhem. Verhouding tussen bevolkingsgroepen is in sommige wijken helemaal weg, veel parallelle samenlevingen die er alleen voor zichzelf zijn.
Ook in de stad moeten de mensen voorop staan.
open communiceren met de inwoners: heel goed luisteren: vervolgens prioriteiten stellen en daadkrachtige beslissingen nemen en die vervolgens open communiceren / toelichten!
Ophouden met huizen bouwen, Arnhem is vol !!!
Opletten hoe complex het is om een leuke stad te blijven.
Oplossing zoeken voor daadwerkelijke integratie voor iedereen.
Opnieuw: de menselijke maat terugbrengen in ambtelijk besluiten. Nu is alles bij marktpartijen of uitvoeringsorganen over de heg gekieperd en die verwijzen alleen nog maar "juridische kaders". Exit menselijkheid.
opschieten
Over het algemeen vind ik de politiek in Arnhem meer een negatieve uitstraling hebben dan een positieve. De nieuwe burgemeester is gelukkig een goede uitzondering, nu nog de leden van de politieke fracties.
overleg met burgers, participatie

Overleggen en zonodig terugkoppelen naar de inwoners
Overleggen met alle betrokkenen en vragen wat men nodig heeft, ook al voor er plannen worden gemaakt.
Pak alle drugsoverlast gevende pandjes aan in de stad. Er staan veel verpauperde pandjes in de stad. Daar wonen vaak mensen die drugs gebruiken en voor overlast zorgen. De wijken zie je achteruit gaan.
pak dat rigoreus aan, niet treuzelen en mbt verkeerscontroles op snelheid, voer ze zeer regelmatig uit, maak wegen oninteressant voor racerij, meer camera's, meer stoplichten etc.
Pak de regie rol
pak eens door zou ik zeggen, kijk naar Nijmegen hoe daar gebouwd wordt.
pak eens door, en lul niet zoveel, en schop die fascisten van fvd en pvv er uit
Pak eens een keer door!! Durf eens besluiten te nemen ook al zijn deze in populair
Pak het integraal aan
Pak misdaad aan en probeer polarisatie te voorkomen..heb respect voor elkaar en probeer dat weer in onze samenleving terug te brengen...
Pak nu eens door met projecten die al jaren op de tekentakels liggen en vind niet keer op keer het wiel uit.
Participatie vanaf het begin van de plannen. Betrek de burgers.
Passende goede huisvesting voor vooral ouderen en starters.
Per wijk in Arnhem bezien wat en waar van toepassing is en dan met een wijk initiatief actie te ondernemen. De resultaten moeten dan ook zichtbaar zijn en gecommuniceerd worden
Personeel is moeilijk te vinden. Bespaar kosten door gepensioneerden te vragen een deel van de werkzaamheden uit te voeren voor een kleine vergoeding.
Plannen voor Schaapsdrift zijn misdadig. Waarom zoveel bewoners zo lang in onzekerheid laten?
Politiek is niet je eigen carriére. Luister en kijk vooral ook naar goede ideeën van burgers.Stop met pamperen.
Praat meer met de mensen en minder over de mensen in de wijken. Praat niet alleen maar met de mensen die je kunt bereiken, maar probeer de mensen aan te spreken die minder te bereiken zijn. En stimuleer dat mensen meedoen, niet alleen arme mensen maar ook juist de mensen die het goed hebben.
Praat met bewoners hierover wat zij belangrijk vinden en zet de politieke belangen even aan de kant
Praat met de inwoners ipv er over. Reageer adequaat op de zorgen die inwoners delen via mails, telefoontjes maar ook tijdens de politieke avonden
Praat met mensen, niet óver mensen. Verlies alsjeblieft niet de gewone Arnhemmer, dat sociale cohesie wordt gered, verbeterd. Stel EISEN aan nieuwkomers m.b.t. integratie in de samenleving op gebied van onderwijs, opvoeding, werk.
Praat zelf met de mensen die ermee te maken hebben (en dan niet met niet representatieve wijkcomitees) in plaats van over die mensen.
Pragmatisch en in dienst van de inwoners.Stoppen met bezuinigen en geld uit te geven aan grotere cultuurprojectenz, en meer aan mkb & ondernemers.
Praktisch en concreet zijn.
Praktisch en minder aan controle en keurmerken
Praten met inwoners uit diverse lagen jong en oud
praten met mensen in plaats van over mensen !
Praten met vrijwilligers die het één en ander doen in de stad en in de stad wonen.
Prioriteit moet worden gegeven aan armoedebestrijding en leefbaarheid voor de opgroeiende jeugd, zoals boven aangegeven.
Prioriteiten leggen bij zaken die belangrijk zijn voor de meerderheid van de Arnhemse burgers en die uitdrukkelijk horen bij de verantwoordelijkheid van de lokale politiek. Dus wegblijven bij zaken die bij provincie en centrale overheid horen. Geen inkomenspolitiek als correctief beleid op de rijksoverheid en ook geen milieu politiek als alternatief op provinciaal beleid.

Prioriteiten opstellen
prioriteiten verschuiven, waar even geen regie noodzakelijk is zelfredzaamheid promoten.
Probeer de thema's, ook de de al eerder behandelde maar niet afgeronde te combineren en over meerdere verkiezingsperiodes te evalueren. Dus: houd de continuiteit over lange termijn vast!
Probeer een duidelijk, consequente lijn te trekken die tot spoedige actie leidt. Geen overmatig overleg of wisselingen van beleid.
Probeer in een geheel te kijken en niet in losse onderdelen van een aanpak. Bijv in de zorg, regiotaxi, en herinrichten van verkeer.
probeer je te beperken tot die onderwerpen waar je als gemeente daadwerkelijk invloed kunt hebben en probeer niet om "landelijke politiek" te bedrijven.
Probeer los te komen van de wens om alles altijd meer en te laten groeien. Daar profiteren een klein aantal mensen van ten koste van een grotere groep. En gaat ten koste van het milieu en de gezonde leefomgeving. Zoek een manier om die kloof te laten slinken en daarbij is het inderdaad zo dat de rijkeren het iets minder goed krijgen. Durf gewoon die keuze te maken, ze zullen het zelf niet doen. En klaag niet over geen betrokkenheid van inwoners bij politiek/verkiezingen als je diezelfde inwoners opzadelt met een woningdeal waar zogenaamd niet aan te ontkomen is en nu als drukmiddel gebruikt wordt om projecten erdoor te drukken. Op plekken in Arnhem waar de druk qua inkomens, bevolkingsdichtheid, (on)gezondheid al erg hoog is. Hoe kan het dat er op de Hoogkamp/Burgermeesterswijk e.d. zo weinig mogelijk is? Daar kan ook gesloopt worden.... En hoe kan het dat een terrein als bij de AKZO en Coberco nu al meer dan 20 jaar GEEN ontwikkeling heeft en op recente locaties zoals Gashouderskwartier, bij uitstek een plek voor dichte stedelijke bebouwing, zo'n Schuytgraaf achtige wijk komt terwijl er nu opeens op andere plekken gedwongen allerlei ingrepen gedaan moeten worden vanwege de woningdeal? Met welhaast onrealistische hoeveelheden woningen? Wees open en transparant daarover naar je bevolking. Zeg niet alleen dat je mag meepraten maar luister ook serieus. Laat je oren hangen naar je bevolking in plaats van naar de 'jongens met het geld'. Dan heb je ook geen onderzoek nodig naar waarom mensen niet komen stemmen.....
Probeer met goed geformuleerde (meerkeuze) vragen informatie op te halen bij de burgers. Zodat helder wordt wat ze werkelijk willen. In plaats van de thema's op te halen via publieke praat programma's en BN'ers. Neem meer zelf politieke verantwoordelijkheid in plaats van zaken uit te besteden aan externen en onderzoekscommissies.
Probeer niet te veel politieke stokpaardjes te volgen en zorg dat het betaalbaar blijft
Probeer niet te verzanden in details en regels, maar kijk naar het geheel en hou het efficient en doelmatig.
Probeer ook daar te investeren waar het het meest nodig is.
Probeer ook te luisteren naar mensen die zich niet laten vertegenwoordigen en zich luidkeels uiten.
Probeer te kijken in hoeverre beleid mogelijk effect heeft voor meerdere thema's. En geef beleid dat bijdraagt aan meerdere thema's voorrang op beleid dat slechts één thema vooruithelpt.
probeer weg te blijven van de managementcultuur, de zgn werkgroepen die praten maar niet-doen, de vele papierwinkel. probeer zaken pragmatischer in te richten. dit geldt voor alle thema's
probeer zo goed mogelijk de gelden te verdelen, want eigenlijk is alles belangrijk.
Problemen moeten in een vroegtijdig stadium worden aangepakt, vooral jeugd moet vroegtijdig gezien en geholpen worden om verantwoordelijke burgers te worden die zelf een goed toekomst perspectief hebben en weten hoe ze positief kunnen bijdragen in de samenleving door gezond te leven, goed voor het milieu te zijn en voor elkaar.
Qua woningbouw kunnen we volgens mij een voorbeeld nemen aan Nijmegen. Verder zou ik 'klimaat en milieu' niet in 1 adem noemen, want het zijn twee verschillende dingen. Tenslotte: 'verdeeldheid in de samenleving' is, net als inclusie, inderdaad wel een issue, maar dat los je niet op met 'softe' dingetjes zoals vlaggen of billboards. Dan wordt het al gauw zonde van het verspilde belastinggeld. Denk hierover dus goed na en verzin iets wat echt zoden aan de dijk zet.
Raadpleeg echte kennisdeskundigen omtrent deze thematiek: dat zijn zeker niet persé ambtenaren!

Raadpleeg experts
Realistische aanpak. Dromen en denken is mooi, maar het gaat om doen!
Reserves aanspreken. Nu noodzaak te investeren
Richt je in je beleid niet alleen op de speerpunten uit de verkiezingsprogramma's van de coalitie, maar zorg ervoor dat je als B&W ook oog en oor hebt voor de mening van anderen. Dat vergroot het draagvlak in de stad.
Richt je op de oorzaken aanpakken en minder op uitkomsten proberen te veranderen.
Richt je op kracht ipv focus op dat mensen zich buiten gesloten voelen laat ze bijdragen aan het geheel en niet als uitzondering
Richt je op lange termijnbeleid en niet op het plakken van kortdurende pleisters.
Richt je op lokale zaken, die niemand anders doet. Armoede, duurzaamheid, onderwijs zijn al nationale / rijks onderwerpen, daar hoeft een gemeente niet met extra beleid overheen te gaan.
richt u eens op de sociale klassen met minder geld ipv zoveel mogelijk voordeel creeren voor mensen en bedrijven die al rijk zijn.
richten op doorstroming in de woningmarkt. niet alleen grote yuppen woningen laten bouwen. waar projectontwikkelaars veel geld mee verdienen. recreatieve fiets en wandelvoorzieningen langs de rivier beter ontwikkelen. de rivier toegankelijker maken.
samenhang in de beleidsthema's: armoede en leefbaarheid, is dat niet een thema waar dezelfde kwesties aan ten grondslag liggen en deels dezelfde oplossingen? samenhang (alignement) bestuur en ambtenaren: als ik een ambtenaar vraag wat de belangrijkste thema's zijn uit het sociaal domein, krijg ik geen antwoord maar wordt ik doorverwezen naar de plannen per wijk. Het zo helpen als elke ambtenaar iets zegt wat houdt snijdt ipv deze doorschuif-tactiek. Noem gewoon voor 2 -3 wijken de thema's zodat we in gesprek raken en er iets gaat stromen. Nu loopt het dood.Ik ervaar nog te vaak reactie van ambtenaren gebaseerd op 'kan niet', er kan echt veel meer dan je denkt en bovendien moet je soms ook dingen die niet lijken te kunnen of waar de tijd nog niet rijp voor lijkt te zijn om überhaupt iets op gang te krijgen.
Samenwerken en niet tegenwerken. Helaas zit er altijd een Droeftoeter in de Raad, loop NOOIT weg. Ga zijn/haar gezeur met goede argumenten onderuit halen.
samenwerking regiobeslissingen durven nemengeen discussies over zaken waar gemeente geen invloed op heeft.
Samenwerking tussen diverse culturen
Scholing en begeleiding van werklozen zodat ze weer kunnen voorzien in hun eigen behoeften.Niet alleen maar nieuwbouw, maar ook verbetering van de sociale huurwoningen in de achterstandswijken.Goede huisvesting van onderwijsinstellingen.
Schuif de problemen niet door naar andere straten of wijken, maar kom met een alternatief. Wanneer er parkeerplaatsen geschrapt worden, moet de autoverkeer ook ontmoedigd worden. Alles eenrichtingsverkeer en auto te gast in woonwijken. Zorg dat voetgangers en fietsers meer ruimte krijgen in combinatie met groen, zodat het ook een positief effect heeft op gezondheid. In huidige plannen worden er wel parkeerplaatsen geschrapt, maar blijft de auto leidend in het straatprofiel. Ruimte van de voetganger gaat ten kosten van groen.
serieus bestuderen
Serieus naar kijken, ook kleine stappen zijn de moeite waard
Slagvaardigheid en doen in plaats van alleen maar praten en eindeloze burgerparticipatie initiatieven.
Sloopregeling benzinescooters (die zorgen voor extreem veel luchtvervuiling en lawaai). Meer bomen, groene daken, minder steen (tegen opwarming). Autoluw centrum (leefbaarheid). Zorgen voor elektrische taxi's (ipv een rij stationair walmende diesels).
snel doorpakken
Snellere besluitvorming, indien mogelijk.

Sport en bewegen hoger op de politieke agenda!Sport (en bewegen) komt in de vorige vraag bijvoorbeeld niet expliciet terug. Voor mij exemplarisch dat dit onderwerp niet als speerpunt wordt gezien.
Sta niet toe dat er alleen maar dure woningen worden gebouwd. hou de verhoudingen op dat gebied in de peiling.
steek geld in armoedebestrijding want armoede is begin van uitsluiting en niet meer meedoen naar (jeugd)overlast en criminaliteit. En aanpakken armoede verkleint tweedeling. College is m.i. al goed bezig met Gelrepas en zeer goedkoop openbaar vervoer voor minima.
Stel burger en natuur centraal, meer focus op gezondheid en leefbaarheid door investeren in lopen, fietsen, buitenspelen en (urban) sport.
Stel duidelijke doelen op en ga met de bewoners in overleg hoe de doelen te bereiken. Breng ook in deze overleggen experts mee: sommige ingrepen zijn niet intuïtief maar werken wel. Maar de oplossingen moeten uiteindelijk door de bewoners en eventueel de winkeliers gedragen worden.
Stel het algemeen belang boven het partijpolitieke belang.
Stel het stadsbelang boven het eigen (partij-)belang
Stel prioriteiten en kijk als bestuur naar onze mooie stad zelf zonder het partijbelang op de eerste plaats te laten komen. Het gaat om de stad en niet de partij waar u lid van bent!
Stem de behoefte per wijk af.
Stop eens met al die eilandjes waarop iedereen lijkt te werken en ga inventariseren waar dit soort onderwerpen samenkomen en pak het dan in zijn geheel aan. vb: armoede leidt tot meer ziekte/zorgmijding en dus kosten. Gevaarlijke verkeerssituaties leiden tot meer ongelukken en dus kosten.
Stop met de onzin uitrol van de gender onzin het is schadelijk voor vele jongeren die toch al niet stevig in het leven stonden. In mijn werk hoor ik steeds meer schrijnende verhalen voortkomend uit de inclusie en gender woke agenda
Stop met de overdreven aandacht voor klimaatverandering en inclusiviteit en focus op oude, nog steeds iet opgeloste problemen van een stad.
Stop met denken dat we een metropool zijn en pak de provinciestad problemen aan. 80% van de duur bedachte plannen gaan toch uiteindelijk de vuilnisbak in omdat deze niet haalbaar blijken. Zoals de plannen die er ooit waren tussen station en de Rijn. En nu de huidige plannen om woningen te bouwen in Noord waar weinig auto verkeer bij hoort, 'Want we maken er goede OV'. maar we weten allemaal dat deze na 10 jaar weg bezuinigd wordt. Zorg voor betere doorstroom van het bestemmingsverkeer. Zorg voor sociale woningbouw waar mensen ook hun auto kwijt kunnen (b.v. alleen al omdat veel van deze mensen een bestelbus van het werk mee heeft).
stop met uitbreiding. er staan genoeg huizen in arnhem.
Stop plan snelheidsverlaging autoverkeer, die levert alleen maar meer vervuiling lucht op....
Stop spenderen miljoenen aan Cultuur, grote schande!
Stoppen met kappen van bomen en stoppen met verdere uitbreiding van asiel opvang
Streven naar gelijke kansen
succes!
Te veel onderwerpen om daar een overkoepelend advies over te geven
teams leefomgeving moeten eigenlijk teams leefbaarheid heten. zij moeten veel meer actief en aanwezig zijn in de wijk en de communicatie verzorgen naar de inwoners. Nu weten wijken van niets
terug naar betalend afval weg gooien in de ondergrondse containers het heeft namelijk niets geholpen door het vrij te geven maar er moet wel meer controle zijn en strengere boetes
terughoudend zijn met dwangmatige inclusiviteit en voer serieuze kosten-batenanalyses uit bij milieu- en klimaatprojecten.
Toch investeren in duurzaamheid en natuur

toelichting op antwoorden:woningbouw vind ik belangrijk om in te investeren als het gaat om duurzaam bouwen van kleine huizen in bestaand gebied. Dus niet in groene gebieden en geen kasten van huizen, dat kan gewoon niet meer in deze tijd vind ik. We moeten samen delen dus een " gewoon" huis is goed genoeg, ook voor de rijke inwoners- onderwijs vind ik wel belangrijk maar ik dacht dat dat door anderen betaald wordt niet door de gemeente. Als de gemeente daar wel een rol bij heeft zou ik belangrijk ipv neutraal invullen. Maar dan zeker geen geld investeren in schoolreisjes naar buitenland e.d.
toezicht verbeteren BOA's
twee keer nadenken over de gevolgen van een beslissing
Uit onderzoek (Atlas van afgehaakt Nederland) blijkt dat er een correlatie is tussen de betrokkenheid van de burgers bij de (lokale) politiek en sterke sociale structuren. Daarom lijkt het mij erg belangrijk om bestaande structuren en sociale verbanden die er bestaan in de wijk te herstellen en te versterken. Het voorkeursrecht van de gemeente op de aankoop van woningen in een wijk als Schaapsdrift staat volgens mij haaks op de wens van de bewoners. Dit soort acties brengt onrust onder de bewoners en zou ertoe kunnen leiden dat ook die mensen het vertrouwen en de betrokkenheid bij de lokale politiek zouden kunnen verliezen. Het lijkt mij daarom goed om dat beleid te verlaten en opnieuw met die bewoners in gesprek te gaan
Uiteindelijk zijn veel van deze thema's belangrijk. Ik zou er dan voor kiezen veel tijd en energie te steken in onderwijs aan onze kinderen en een veilige omgeving waarin we met respect voor elkaar op kunnen groeien.
Vat dee koe bij de horens , en luister ook!
Veel belangrijke zaken, dus het geld moet verdeeld worden.
Veel belangrijke zakenPrioriteiten stellenNiet uitstellen en teveel pratenGoed kijken naar de resultatenNiet alleen achter het bureau
Veel meer aandacht voor de verloedering van de achterstands wijken. Het stapelen van migranten in 1 wijk loopt vreselijk uit de hand.
veel meer de wijken in. Echte dialoog met burgers.
Veel meer inzetten op leefbaarheid, onder meer door de auto's uit de wijk te halen. Meer speel- en leefruimte in de straten
veel meer sturen op effectiviteit van het ingezette beleid. doelen omzetten in effecten die te meten zijn. dat is meer dan alleen kwantitatief op de financiën.
Veel samenwerken
Veel slagvaardiger handelen ipv eindeloos partijpolitieke discussies. De nood is daarvoor bij teveel inwoners te hoog.
Veel tijd aan besteden.
Veiligheid
Veiligheid heb ik als heel belangrijk gekwalificeerd. Ik bedoel dan de aanpak van ondermijning/ drugshandel etc. Niet de auto-inbraken en de reguliere criminaliteit.Ik zal wel een van de weinige zijn die woningbouw als zeer onbelangrijk heeft gekwalificeerd maar wanneer houden we op met alles vol te bouwen? Als we moeten bouwen dan de hoogte in. Er blijft geen vrije ruimte meer over en alle systemen lopen vast. Het is heel nobel om mensen op te vangen maar we zitten aan onze max. Meer woningbouw is meer verkeer, meer druk op de zorg, meer onderwijs, meer beroep op de publieke voorzieningen, meer spanningen, minder tolerantie, meer eigen culturen, meer stikstof, meer milieuproblematiek. Wanneer gaan we het taboe benoemen? Nld is van 11 miljoen mensen in de jaren 80 naar 18 miljoen mensen gegroeid in 2023. Neem deze waanzinnige data tot u. De problematiek van de vergrijzing is een probleem van 1 generatie. Daar moeten we ons op voorbereiden dan een nog groter probleem creëren voor de toekomst. Die opdracht heeft u als college en niet alleen de aankomende 4 jaar.
Veiligheid in en om de stad Arnhem!!!

Verbinding in de samenleving, vertrouwen in de overheid vind ik erg belangrijk. Thema's waar lastig invloed op uit te oefenen is. Zeker niet alleen met een zak geld. Beloftes waarmaken, snelheid in handelen en zichtbare resultaten zijn dat wel.
verdeel de aandacht. ook over de wijken waar het niet zo goed gaat.
Verdeeldheid in de samenleving wordt steeds groter. Het is belangrijk om in het onderwijs dit op een positieve, adequate manier aan te pakken. Jongeren inspireren om positieve keuzes te maken en ze leren hoe ze elkaar op foute beslissingen kunnen aanspreken zorgt voor een verantwoordelijke generatie die zorg draagt voor zichzelf en elkaar.
Vergeet bij al die thema's niet de grote groep met middeninkomens. Niet alleen aandacht voor lage inkomens groepen en de groep met een bijstandsuitkering.
Vergeet ook de ouderen niet
Vergroen de stad en pak armoede aan.
Verhuurders van panden met meerdere kamers in 1 gebouw, proberen aan te pakken, juridisch onmogelijk maken
Verkeersveiligheid hoog op de agenda en actieplan opstellen om te kunnen doorpakken en dit ook bewaken.
Verleen niet altijd vergunningen die tot resultaat hebben dat er evenementen de overhand krijgen op ons mooie groen en dieren.
Verminder aanzienlijk het doorgaand verkeer door het Arnhemse centrum
Verplicht werk/scholing/heropvoeding voor overlast jongere. Bijv. Schoonmaken wijken en sociaal werk ouderen helpen boodschappen ect.
Versterk het buurtwerk, luister naar de inbreng en initiatieven en kom als gemeente je 'eigen' afspraken na. Zorg voor handhaving ervan.
vertrouwen winnen bij de inwoners is soms oud zeer uit het verleden oplossen, of het nou om woningbouw en de verkoop van sociale huurwoningen of een biomassacentrale gaat, er is een langetermijnvisie nodig. Zorg dat er ruimte en tijd voor de leden van het college en is om zich te verdiepen en in te lezen in de onderwerpen!
Verzin en bouw dingen waar de gewone man wat aan heeft, niet zo', gesubsidieerde blokkendoos op de markt
VISIE! Denk eens niet in periodes van 4 jaar!
Voldoende mensen om dit te monitoren
Voldoende werkgelegenheid in de regio icm de juiste huisvesting is de basis voor de stad. Van daar uit verder bouwen
Volg de uitgangspunten van de provincie Gelderland: gezond, schoon, veilig en welvarend. Dan heb je alles te pakken wat past bij een stad als Arnhem. Dat creatieve cachet, het groene stadspark, en een stad waar mensen wÃ-llen wonen, werken en recreëren.
Volg niet de SDG's.Dit willen uiteindelijke precies het tegenovergestelde als resultaat.Dus Armoede bestrijden = afhankelijkheid kwekenOnderwijs verzorgen = verlichte indoctrinatieWoonruimte creëren = mensen uit hun huizen zetten of berichten vreemdelingen in huis te nemen.Werkgelegenheid = verplichten geestdodend werk te doen.
Vooral doorgaan!
Vooral inzetten in directe praktische toepassingen om mensen aan het werk en in beweging te krijgen, geen nieuwe overlegorganen of organisaties.
vooral kijken naar mogelijkheden voor mensen(al dan niet met kinderen) met weinig inkomen
Vooral op grote lijnen richten: in de gemeenteraad nu vooral incidentenpolitiek met aandachttrekkerij zonder brede en structurele visies. Meer naar efficiency van maatregelen en te besteden geld kijken. Beleid niet te vaak aanpassen aan de waan van de dag, omdat veel projecten over vele jaren lopen.
vooral openstaan voor ideeen en voorstellen van een partij zoals Forum voor Democratie. Is in Arnhem vertegenwoordigd door zeer belezen en intelligente mensen!

Voorkom verdere verloedering van wijken! Hou groen op orde, herstel straatwerk en neem initiatieven van burgers aan voor verfraaiing van hun wijk !
Voorrang geven aan woningbouw, zodat jonge mensen weer kans hebben op een huis
Vorm groepen met mensen uit de gemeente. Laat hen inspraak hebben. Probeer diversiteit te creëren in de werkgroepen. Mensen uit de stad, uit de buitenwijken, mensen wonend in bovenbouw. Verschillende leeftijden etc.
Vraag burgers naar hun mening en communiceer de resultaten
Vraag per wijk aan welke woningenbehoefte is. Van onderaf beleid bepalen.
Vragen van burgers beantwoorden
Waarschijnlijk hoort u zelf bij de elite van Arnhem en woont voornamelijk in de mooie gedeelten van Arnhem Noord, maar denk vooral ook aan de mensen die het minder hebben en vergeet Arnhem Zuid niet. Wanneer er sociale woningbouw bij moet, sla Malburgen dan een keer over en ga kijken of er plek is in Schaarsbergen of in andere goede wijken van Arnhem Noord.
Wanneer we thema's als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken wordt de stad van zelf wat veiliger.Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen
Wateropvang
we worden ouder dus meer op in spelen
Weeg af waar de problemen het grootst zijn en maak de verdeling dan naar rato
Weeg goed af waar de meeste mensen baat bij hebben en wat de stad op lange termijn vooruit helpt.
Wees aardig voor elkaar.
Wees begripvol en lief voor elkaar. Iedereen heeft een mening waar over gedebatteerd kan worden, neem elkaar daarin serieus en luister werkelijk naar wat de ander te zeggen heeft. Wees respectvol!
Wees bescheiden over wat je kunt, maar ambitieus is wat je doet. Stuur op impact en resultaat, niet op wensdenken.
Wees flexibeler en zie kansen in tijdelijkheid en experimenten!Arnhem heeft de kunstacademie en profileert zich als culturele (mode) stad maar bv Nijmegen is op dat vlak verder dan Arnhem. Laat het KAN gebied elkaar versterken: Arnhem veel meer kunst/cultuur/broedplaatsen (ArtEz), recreatie (zoo, openluchtmuseum, poppodia etc) Nijmegen heeft de ijsbaan, de Universiteit en de vierdaagse.
wees transparant in je keuze en zet het weg in tijd - niet je beleid weer omgooien naar iets anders - stuur een standvastige koers
Wees zuinig op de recreatie mogelijkheden in het buitengebied.Voorkom Posbanktaferelen in Schaarsbergen.Door te veel toeristen gaan flora en fauna achteruit.
welk advies er ook zal worden gegeven door de burger, de verborgen partijprogramma's zijn belangrijker. Cynisme? Ja
Weloverwogen keuzes maken die voor de lange termijn gelden en niet laten leiden door de waan vd dag van de media.
Welzijn en activiteit van bewoners
Werk aan de verborgen armoede zowel met ondersteuning voor opleidingen (zodat men meer kans maakt op de arbeidsmarkt) als met een ruimhartige schuldhulp. Geef mensen echte oplossingen en begeleiding. Dat vergroot de kans dat ze er uit komen. En in het kielzog zal gezondheid en sociale veiligheid ook verbeteren. (hoop ik).
Werk een fatsoenlijk werkgelegenheidsbeleid uit samen met Nijmegen (KAN). Haal bedrijvigheid terug, zorg vokr een goed vestigingsklimaat.
werk intersectoraal: zoek de synergie tussen de thema's: scholing voor jongeren koppelen aan werkgelegenheid: sociaal combineren met groen. Win-win combinaties maken. Investeer in lange termijn winst: duurzame energie, jongeren, inclusieVermijd luxe projecten
Werk met langetermijnvisies
werk samen met de bewoners van de stad

Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must.
Werk zoveel samen met burgers
werkelijk luisteren naar mensen met problemen, maatwerk leveren bij probleemoplossen, minder bureaucratische regels en ambtenaren inzetten om problemen op te lossen
Wie wijst naar een ander, richt altijd gelijk drie vingers op zich zelf dat zegt voldoende. De huidige richting die onze maatschappij al 15 jaren voert, zal alleen polarisatie en onevenwichtigheid in gedrag en vergroting van inkomensverschillen in de hand werken. Ik zou het in het huidige klimaat niet beter, noch slechter kunnen doen. Deze constatering is al jammer genoeg om zo vast te moeten leggen.
Wijk voor wijk te beginnen met de binnenstad
Wijkgerichte aanpak, meer handhaving.
Wijsheid en een flinke lobby in Den Haag, er moet meer geld naar de buiten randstedelijke gebieden komen.
Wijsheid. Al mijn wensen invullen is helaas niet mogelijk.
WMO -> zorg dat je een ziektegericht aanpak hebt voor mensen die nog niet met pensioen zijn. Bijv. jongere mensen met een spierziekte en vooral ALS. Voor hen valt al vaak een inkomen weg en hebben het al zwaar genoeg. Omarm het landelijk hulpmiddelenbeleid en het normenkader dat door de VNG is opgesteld. Stel per patiënt een budget beschikbaar en zorg dat ze niet voor elke aanpassing weer moeten aantonen dat ze ziek zijn. En bedenk de meeste hulpmiddelen zijn gewoon door te geven aan de volgende patiënt. Een unit kun je in de tuin plaatsen en na 3 jaar gewoon bij de volgende in de tuin zetten. De kosten moet je niet aan de patiënt relateren maar aan de levensduur van het hulpmiddel.
Wonen en armoedebestrijding zijn voor mij de belangrijkste thema's voor de aankomende periode.Klimaat is zeker belangrijk maar ik denk dat er op dit moment meer behoefte is aan woningen dan aan een vervallen parkeerplaats voor groen.Het verschil tussen rijk en arm wordt steeds groter. Je ziet het zelfs aan de bouwprojecten in de stad. In Noord (behalve presikhaaf) worden bijna geen sociale of betaalbare woningen gerealiseerd. In Zuid wordt één van de weinige groene stukjes (Monchyplein) vol gegooid met sociale of betaalbare woningen. Noord is groen, Zuid wordt steeds grijzer (door de stenen).
Woningbouw
Woningen bouwen voor ouderen.Doorstroming bevorderen.
wordt het eens een keer eens zonder geruzie
Wordt toch niets mee gedaan
Ze luisteren toch niet
Zet er eens SAMEN de schouders onder. Stap over politieke verschillen heen.
Zet groen niet altijd helemaal bovenaan maar maak echt integrale plannen. Laat wethouders over eigen portefeuille heen kijken. Maak niet alles kapot voor ondernemers, deze heb je ook nodig voor een stad in balans.
Zet in op arme wijken, investeer in onderwijs
zet in op klimaat en leefbaarheid
Zet mensen met uitkeringen aan het werk en ondersteun bij schulden
Zich vooral te richten op de probleemwijken (slecht geïsoleerde huizen) en de mensen die leven in armoede (of geen woning hebben, daklozen / vluchtelingen)
Zie bij bezuiniging, meer doen, minder uitgeven aan rapporten, meer aan doen en actie
zie de vorige vraag!!
Zie vorige vraag
Zit de woningcoöperaties achter de broek met echte keiharde afspraken. Ze beloven veel , maar doen weinig concreets

Zodra de zorg, het onderwijs, werkgelegenheid en beachikbaarheid van woningen ruim voldoende is, krijg je een samenleving die klaar is voor de toekomst én het heden, waarbij de rest daarna (vanzelf) kan volgen.
zoek de synergie tussen de beleidsterreinen
Zoek met de verschillende politieke partijen en bedrijven naar de overeenkomstige of bindende factoren op deze gebieden en ga daar samen mee aan de slag.
zolang er armoede of weinig te besteden is , kan niet iedereen van cultuur genieten, dus dit eerst aanpakken.
zorg dat Arnhem beter bereikbaar wordt, ga samen met provinciale en landelijke overheid de files rondom Arnhem aanpakken.
Zorg dat Arnhem een nog mooier wordt, zodat de Arnhemmer trots is zijn stad, en er zorg voor draagt dat het zo blijft
Zorg dat Arnhem veel bereikbaarder wordt. Er hoeft maar iets in de omgeving Arnhem te gebeuren en heel Arnhem staat vast. Dit kan toch niet voor een "grote" stad!
zorg dat bewoners zich ook meer verantwoordelijk voelen voor hun eigen daden: meer zelf redzaam worden en aanpakken naar mogelijkheden. Iedereen draagt bij aan de stad (niet alleen financieel) maar ook naar inzet
zorg dat de minder bedeelden mee kunnen draaien in de samenleving
Zorg dat de stad schoon, heel en veilig is
Zorg dat de verdeling van woningen er niet voor zorgt dat de achterstandswijken veranderen in getto's. Het huidige systeem draagt bij aan achteruitgang, omdat je alle lage inkomens bij elkaar zet. De overheid moet beseffen dat hoogopgeleiden in sociale huurwoningen en lagere inkomens in de duurdere huurtoeslagwoningen wel zorgen voor een betere verdeling van je inwoners. En een betere doorstroom. Deze twee soorten huurders kunnen nu geen kant op en zullen dus niet verhuizen, omdat ze er op achteruit gaan in woongenot.
Zorg dat er een minder groot verschil komt tussen arm en rijk onder de bevolking van Arnhem
zorg dat er in ieder geval niet bezuinigd wordt op deze thema's en verdeel de beschikbare budgetten goed over de verschillende belangrijke thema's
Zorg dat het gemeentebestuur gemeenteraad er voor de burgers komt en niet hun eigen zaakjes via de gemeente raad uitspelen.
zorg dat het leefbaar en inclusief blijft
Zorg dat je echte deskundigheid in het ambtenaren apparaat op orde brengt en houdt. Je fundament is de deskundigheid, zonder fundament geen stevig huis.
Zorg dat maatregelen nivellerend werken en in alle gevallen: de vervuiler betaalt.
Zorg dat mensen met concrete zaken aan de slag kunnen om een positieve toekomst met of zichzelf of met een ondernemen kunnen gaan opbouwen in de stad.
Zorg dat mensen verdraagzaam worden en iedereen in zijn/haar eigen waarde laat. Je mag verschillend zijn!
Zorg dat we trots zijn op onze stad en daarnaast, zorg dat we opvallen. Ik zie de verloedering en verwaarlozing in de binnenstad toenemen. Veel panden staan leeg en de mensen zien er onverzorgd uit.
Zorg voor betere handhaving van de bestaande regels en afspraken. Neem actiever de regie in de woningbouwopgave en faciliteer snel nieuwe initiatieven daarvoor. Probeer lange termijn te denken en steek daar energie in, in plaats van symboolpolitiek en korte termijn populisme.
Zorg voor consequent hanteren van een goede visie en blijf uit handen van partijen die slechts uitzijn op winst, zoals projectontwikkelaars. Luister ECHT naar wat de burgers willen.
Zorg voor draagvlak bij grote veranderingen. Bij bezuinigingen eerst kijken naar onnodige kosten in de procesgang en niet de voorzieningen. Stel de burger centraal, kan iedereen meedoen?
Zorg voor draagvlak binnen de doelgroep. Men moet wel echt met de maatregelen geholpen zijn.

Zorg voor een beter ondernemers klimaat, zodat er meer banen ontstaan, en mensen zich zelf kunnen bedruipen. Dat is beter dan mensen aan het infuus van subsidies, voedselbanken of andere armoede-bestrijding. Maak mensen weerbaar en zelfstandig ipv ze afhankelijk te maken.
Zorg voor een bredere samenhang door de initiatieven die er zijn goed te ondersteunen, zonder de hele zware lasten van verantwoording, door bv de boekhouding onder te brengen bij een share service centrum, wat het ook werkelijk kan en doet,
Zorg voor een positieve prikkel om gedrag van inwoners te veranderen. Geef bijvoorbeeld docenten, politie, verpleegkundigen gratis gas en Electra. Dat is aantrekkelijk voor de werkgelegenheid voor deze super belangrijke thema's (onderwijs, gezondheid, veiligheid).
Zorg voor gezonde en goede schoolgebouwen, zorg dat er alleen gezond eten te koop is in schoolkantines
Zorg voor voldoende handhavers, en geef handhavers meer bevoegdheden.Treed daadwerkelijk op tegen deze wanorde in de maatschappij.
zorg voor voldoende parkeerplaatsen ivm werken want het geeft mensen meet vrijheid om bv in ploegendienst buiten de stad meer te kunnen werken zodat men voldoende geld heeft om te leven. Stop al die eeuwige zeer kostbare pilots en projecten en externe bureaus wiens adviezen kant noch wal raken en zo de prullenbak in kunnen. Ga met alle Arnhemmers in gesprek , ook de niet dominante die meerderheid zijn, stop de vreselijke dictatoriale censuur die iedereen bang maakt om nog deel te nemen en laat ons allemaal vrij spreken!!! Dit is bijna de helft van de stad die nu niet mee mag praten, die zich af aan het scheiden is omdat ze door jullie geen keuze meer hebben, er mag van jullie maar een verhaallijn zijn terwijl wij juist fantastische ideeën hebben die wel zinvol zijn, en gebaseerd zijn op de grondwet namelijk dat iedereen mag doen, terwijl jullie beleid een richting is, opgelegd is en iedereen die anders denkt buiten sluit. Als jullie opletten zie je dat iedereen die maar kan de stad uitvlucht!!!
Zorg voor zichtbaarheid op straat en geef boa's/politie etc meer bevoegdheden
Zorgdragen voor evenwichtig beleid.
zorgen dat de financiën en middelen op de juiste plaats komen en controleren
Zorgen dat het geld goed terecht komt.Letten op oneigenlijk gebruik
zorgen voor uitvoering ervan op korte termijn en met eenconcreet plan van aanpak, zonder eindeloze discussies over de inhoud en allerlei commissies
Zorgvuldige afweging maken, die ook nogeens binnen het budget vallen en de I Wonersh niet onnodig met belastingverhogingen opzadelen.

9 Heeft u nog een advies voor het college als het gaat om de opvang van kwetsbare inwoners en/of de spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad?

Wees transparant op alle feiten. Als er, ondanks zorgvuldige planning en participatie, overlast is acteer snel en direct. Verleen geen tijdelijke vergunningen als smeerolie. Wees duidelijk en schuif niet door naar de toekomst. Pak overlastgevers hard aan. Kortom: wees een betrouwbare overheid voor iedereen, nu en straks.
Iet alleen inArnhem-Zuid. Ook in de zogenaamde betere wijken kan meer opvang plaats vinden
Naast meer duurdere woningen in de "arme" wijken te bouwen ook meer sociale woningbouw in de duurdere wijken zoals de Hoogkamp etc.
...ik vraag mij af hoe in bijvoorbeeld de wijken Alteveer, Hoogkamp, Molenbeke, Angerenstein dit soort opvang gerealiseerd zou kunnen worden: worden er daarvoor woningen gekocht door zorginstellingen, de gemeente, ...?
Kwetsbare' inwoners spreiden klinkt sympathiek, maar dat is het niet omdat je veilige wijken onveiliger maakt. Dit moet sowieso altijd maatwerk zijn omdat niet iedere 'kwetsbare' hetzelfde is. Jezelf een doel stellen of quota opleggen zou heel onverstandig zijn. Wat woningen betreft: bouw betaalbare koopwoningen voor Arnhemmers overal door de stad. Dan neemt de welvaart vanzelf toe.
Aan bestaande bouw is niet veel te veranderen, zorg dat in de nieuwbouw afstemming komt

Aan de slag, en start dan in de DURE wijken! Geen betaalbare woningen slopen zodat er midden en hoog segment voor in de plek kan komen maar andersom denken!
Aankoopbeleid van woningen aanscherpen. Er moet een binding met de stad zijn. Wonen in Arnhem en werken in de Randstad is een combinatie die niet meer zou moeten kunnen.
ADoor falend beleid van vele jaren van de overheid zijn er teveel kwetsbare personen in onze stad die ervoor zorgen dat de veiligheid en leefbaarheid in de stad onder druk komen te staan. politie heeft er een hoofdtaak aan. We zullen weer meer moeten investeren aan preventie. Een goed initiatief was het op maat kwijtschelden van schulden. Daarmee voorkom je dat mensen zodanig in de problemen komen, dat zij als maar verder in de vernieling geraken.
Advies over opvang voor kwetsbare inwoners? Sorry hoor: maar als ik alleen hier in de wijk Vredenburg kijk wat er allemaal opgevangen word! Asielzoekers, drugsverslaafden, moeilijk opvoedbare kinderen, woonwagenbewoners. Ouderen mogen het zelf oplossen, en mijn kinderen zijn verplicht om te sparen voor een koopwoning, omdat ze voor verhuur niet meer in aanmerking komen! Voorlopig tot 30 jaar wonen ze nog thuis.. En dan moet ik advies geven? Nou, zet maar een rem op de opvang! En als ik dan kijk hoeveel ruimte er nog is in Arnhem-Noord.. Ga daar bouwen... En maak het betaalbaar. Bied oudere, alleenstaande woninghuurders die een eensgezinswoning hebben, een vergelijkbare woning aan, die kleiner is. Er kan dan weer een gezin in dat vrij gekomen huis komen..Arnhem-Noord zitten zoveel oudere huurders, die alleen in een 1-gezinswoning wonen.. Maar die heel graag kleiner zouden willen wonen.. Is dat niet wat jullie willen? Bied die mensen dan een alternatief
Advies over spreiding: moeilijk en moeizaamâ€¦.
afhankelijk van het soort kwetsbare inwoners. meer kleine spreidingen in plaats van 1 grote plek
Alert bliven
Alle mensen zijn mensen, de kwetsbare verdienen extra aandacht
Alle nieuwbouw in het centrum is peperduur en veel grotere woningen en er is nergens rekening gehouden met de oa.kwetsbare groep die er eerst ook woonde . B.v.Ouderen horen ook bij de kwetsbare groep. Dus minder de projectontwikkelaar die de grond heeft gekocht van de gemeente laten beslissen. Maar als gemeente kijken waar behoeft aan is.
Alleen kleinschalige opvanglocaties in wijken.
Alleen voor de allermoeilijkste gevallen is het verstandig om deze een plek te geven waar ze hun gang kunnen gaan zonder voor al te veel overlast te zorgen. Voor de rest geldt dat een diverse samenstelling van een wijk heel goed is voor de leefbaarheid, respect voor anderen bevordert.
Alles willen verdelen en nivelleren is een onmogelijke opdracht. Spreiden wat kan en op korte termijn haalbaar is
Als de gemeente niet de grondeigenaar is, verplicht projectontwikkelaars dan een percentage sociale huur te bouwen. Spreek ons allen aan op het creëren van gelijke kansen.
als dure woningen omringd worden door veel goedkopere of huurwoningen, zullen de bewoners van deze dure woningen weggaan
Als er een opvang in een wijk gepland wordt mensen uitnodigen om op een andere plek te gaan kijken waar het goed loopt in overleg met de bewoners natuurlijk
Als er in een wijk woningen bij komen, laat dit dan betaalbare woningen zijn.
Als het gaat om kwetsbare inwoners die waarschijnlijk tot overlast gaan zorgen, zorg dan voor een plek met enige afstand tot andere inwoners. Voorkom geluidsoverlast. Geen psychisch kwetsbare inwoners bij coffeeshops plaatsen.
Als je een stad van het begin opnieuw kon opbouwen zou dat een goed streven zijn, maar je hebt nu eenmaal wijken met dure woningen en wijken met goedkopere woningen. Daar valt weinig meer aan te doen
Als je mensen veel laat betalen voor een huis , moet je ze niet enorm opzadelen met veel ellende om hun heen.
Als je zorgt voor een verdeling van dure en betaalbare woningen, krijg je misschien meer een schoffie wijk, maar trekt het hogere inkomens wel meer aan omdat deze gebieden veiliger aanvoelen

Als met kwetsbaren wordt bedoeld mensen die zich lastiger op een sociaal acceptabele wijze weten te gedragen dan is het belangrijk hiervoor duidelijke kaders te scheppen. Wijkagenten zouden hierin een belangrijkere rol in kunnen spelen. Inzet hiervan wordt nu altijd aan crimineel gedrag gekoppeld, terwijl het sociale aspect steeds meer naar de achtergrond verdwijnt. Onveiligheid is meestal de grootste boosdoener als het gaat om minder woonplezier. Onafhankelijk van de persoon.
Altijd de buurt goed betrekken, dan krijg je de minste weerstand
Arnhem kent genoeg moeilijke groepen en relatief te weinig inwoners met een beter inkomen. Kwetsbare inwoners zouden veel meer naar de randgemeenten verspreid moeten worden. Daar zitten weinig kwetsbaren en vluchtelingen. Arnhem moet niet veel meer binnenhalen. Normeer versterkt verdeeldheid.
Arnhem moet mi een eigen restrictief beleid voeren over de opvang van asielzoekers. Niet alles accepteren van de centrale overheid. Nederland is echt vol.
Arnhem zuid heeft veel opvang. Nu Arnhem noord aan zet. Bijv de paasberg
begeleid de kwetsbare inwoners goed zodat het geen probleem in de wijk wordt
begeleid deze mensen en als ze niet meewerken en zich aanpassen dan sancties toepassen
Begeleid deze mensen optimaal en laat ze niet in de steek.
begeleid die kwetsbare inwoners dan ook goed en treedt op als er illigale praktijken plaatsvinden
Begeleid wonen spreiden over de stad. De gemeente gaat (helaas) niet over de betaalbaarheid van woningen. Als een wijk interessanter wordt gevonden gaan de prijzen omhoog
Begin er een keer aan ipv er steeds over te praten
Begin weer een eigen woningbedrijf om goede sociale huur te kunnen financieren.
Behandel alle wijken gelijk, hou niet alleen de dure wijken leefbaar!
Behoud wat sterk is (wijken als de Hoogkamp en de Burgemeesterswijk). Dus geen goedkope woningen bouwen in die wijken. Met zeer beperkte mate opvang van kwetsbare inwoners in die wijken.
Bekijk dit thema regionaal. Bekijk het ook vanuit de huidige bewoners. Kwetsbare inwoners klinkt erg gezien vanuit deze personen. Maar goed iedereen verdiend een kans. Dat heeft de hoofdzaak. Maar je kan er ook over nadenken of je potentieel risicovolle mensen op plekken bij scholen plaats.
Belangrijk dat we weer wat meer door elkaar leven en daarom ook oog voor elkaar hebben/met elkaars situatie in aanraking komen. Polarisatie ontstaat als je in een wijk woont met alleen meer hele dure koopwoningen en de ander in een wijk met sociale huur. Dan ontstaan gescheiden werelden die elkaar niet meer kunnen vinden.
Belangrijk is dat rekening moet worden gehouden met de behoefte van de kwetsbare mensen. Sommige zullen meer behoefte hebben aan reuring, andere meer aan een rustige omgeving. Sommige zullen graag met verwanten in de omgeving zitten, anderen juist geintergreerd in een gemixte omgeving.
Bemoei je niet te veel met de prijsontwikkeling. Houdt op het spreiden. Daarmee maak je meer kapot dan lief is.
Benader het praktisch. Mooi als streven maar het is belangrijker om door te pakken.
benut kansen die zich voordoen en investeer daarin
Beperk je niet in de bestaande financiële en beleids -kaders. Durf werkelijk vraaggerichte oplossingen te zoeken en te vinden, voor wat kwetsbare mede inwoners nodig hebben en ondersteun in wijken actieve en betrokken bewoners die buiten alle kaders hun bijdrage willen leveren. Het belonen van gezonde en gezondmakende krachten in wijken levert uiteindelijk meer maatschappelijk en financieel rendement op dan de kortzichtige probleem georienteerde aanpak waar voor te vaak voor wordt gekozen. Durf te besturen!
betaalbare en dure woningenbewoners mengen niet, zinloze exercitie. Komt bevoogdend over
betaalbare woningbouw vergt ook investeren in kwaliteit daarvan - bijvoorbeeld voldoende groen in de omgeving
Betaalbare woningen is een landelijk probleem. Maar de stad kan hierop reageren door te zorgen voor goede woningen voor de lagere inkomensniveaus.

Betaalbare woningen kun je bouwen in leegstaande kantoren. Ga svp niet van de stad één grote eenheidsworst maken. We hebben een paar hele mooie wijken en heel veel lelijke wijken. De stad wordt niet gemiddeld mooier als we de mooie wijken lelijker maken.
Beter bij elkaar kunnen dan beter begeleid worden
Betere begeleiding voor Kwetsbare inwoners.
Betere controle over kwetsbare
Betere mix sociale huurwoningen/duurdere ningen in achterstandswijk.
Betere spreiding over de wijken. Betere zichtbaarheid/bereikbaarheid van politie
Betere spreiding van dure en betaalbare woningen heeft positieve invloed op veel thema's
Betere verdeling
Betrek bewoners al in een zeer vroeg stadium bij plannenmakerij
Betrek bewoners van te voren en neem maatregelen tegen mogelijk overlast
Betrek er de wijkbewoners bij en informeer ze niet pas als de beslissingen al zijn genomen
Betrek tijdig de omgeving er bij
Bewoners in een wijk al heel vroeg meenemen en mee laten beslissen!
Bezuinigen op geestelijke gezondheid betekent nu verplaatsen van het probleem naar de verhuurders, buren en politie.
Biedt meer opvang in sterke (duurdere) wijken. Maak een goed gemotiveerd en duidelijk verdeelplan (met de nodige flexibiliteit) over de spreiding, biedt inspraak en leg het vast zodat iedereen weet waar hij/zij aan toe is.
Bij het huisvesten van kwetsbare mensen moet de sociale begeleiding op orde zijn en geen overlast veroorzaken.
Bij meer kwetsbare mensen in de wijk moet er dan ook voldoende hulpverlening zijn om dit in banen te leiden
Bij nieuwbouw van huizen is het belangrijk om te kijken waar in de stad Arnhem vooral behoefte aan is qua woningen. Dit is belangrijker dat de spreiding in de wijken. In sommige gebieden van Arnhem is de grond duurder, huizen worden hierdoor ook duurder. Lastig om hier goedkope woningen te bouwen.
Bij opvang van kwetsbare inwoners moet er langdurig begeleiding zijn, en aandacht voor de buren inde straat.
Bij spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad lopen we het risico dat in de oude wijken waar prachtige historische panden staan, deze in verval raken door dat bewoners niet in staat zijn het onderhoud te bekostigen of verhuurders dit niet nodig vinden. Zonde van het aanzicht van de stad.Opvang van kwetsbare inwoners zou meer onderdeel moeten zijn van een wijk zodat de inwoners ook betrokken zijn met de kwetsbare en elkaar helpen waar nodig (of meer aandacht voor initiatieven die hierin al bestaan)
bijaardehuis bouwe en ook voor kwetsebaar personen.
Binnenstad heeft teveel dure woningen en de huurwoningen lopen achteruit qua verduurzamen/isolatie. Ouderenhofjes zien we nog steeds niet.
Blijf betrokken als gemeente bij de kwetsbare inwoner en zorg dat inburging en integratie handen en voeten krijgt en de buurt ook echt wordt betrokken. Geen wegkijken bij onaangepast gedrag onder mom van cultuur verschillen.
Blijf niet hangen in beleid. Durf maatwerk te leveren als dat zorgt dat een ontwikkeling van de grond komt. Op braakliggende grond kan niemand wonen, omarm een partij die risico durft te dragen.
Blijf niet pushen tegen beter weten in.Of dicteer en wijs plaatsen aan.
blijven investeren, niet erop bezuinigen, vluchtelingen etc. is een blijvend aandachtspunt

Blijven proberen zou ik zeggen. Ik snap dat het lastig is. Alles draait om geld. De mensen die geld hebben vinden het in de regel niet fijn om mensen van een ander milieu in de buurt te hebben. Ze hebben ook geld op procedures te starten. Bovendien is geld macht. Dan hebben we het nog maar niet over de woningbouwverenigingen....en dan het landelijk beleid. Fijn echter dat men de mensen hun mening vraagt. Is het geen valse hoop wekken? Hier op Presikhaaf wordt er ook gereorganiseerd. Wij hebben zogenaamde inspraak. Maar de plannen waren n.l. al mooi gepresenteerd. Meer hoogbouw! Het is al niet zo'n fraaie wijk, hoogbouw! Ook Güven de supermarkt die ons veel overlast geeft (loszwerfend afval, parkeeroverlast van de mensen die van ver komen, ook buitenland, de eigenaar die alle andere winkeliers heeft opgekocht en als enige is overgebleven) wij als bewoners zitten er niet op te wachten. Wij geven onze erfenissen door en krijgen dan vervolgens van de nieuwe projectmanager (ook weer zoiets) te horen dat Güven een belangrijke bijdrage levert aan de wijk, niet dus! Wij willen Güven weg, samen met de overlast die het verkeer bezorgd. Wij wijkbewoners lopen naar het winkelcentrum. Hoezo inspraak? Hoezo weer een nieuwe projectmanager? Die beste man gaf aan dat Güven een andere plek wil in de wijk en dat het goed is dat zo'n iemand wil investeren. Er was nog een tekort en het kwam goed uit. Dit is nu precies wat het is. Het gaat hier niet om de inwoners, maar om het geld! (waar het geld ook vandaan komt, want dan is het cirkeltje weer rond. Je mag het niet hardop zeggen, maar wij bewoners weten het wel. Waar de banken moeten meewerken aan bepaalde transacties, is dit nog weer een mooie manier...)
Bouw gemengde wijken
Bouw kleinere appartementen in laagbouw, waar voor starters, studenten en senioren plek is. Zo creëer je doorstroom. Vooral geen kantoren meer.
Bouw meer sociale huur woningen
bouw oude kantoorpanden om voor sociale woningen.Verplicht projectontwikkelaars tot een betere verdeling (geen oneindig winstbejag)Laat kwetsbare mensen in kleine groepen samenwonen (incl. begeleiding)
Bouw senior vriendelijk (b.v Knarrenhof) zodat ouderen fatsoenlijk kunnen wonen en hun grote gezinswoning kunnen verruilen
bouwen
Burgemeesterswijk en Hoogkamp volledig blanke wijkwn, dat kan echt niet meer anno 2023! Er moet opvang asielzoekers komen in deze wijken, locatie Limburg Stirum school bijvoorbeeld en veel meer migranten huisvesten in de,e wijk, hoogste prioriteit
Cave: mensen willen sociale coherentie binnen hun eigen groep. Zoveel mogelijk spreiden gaat de eigenheid in vele opzichten van de diverse wijken tegen. Dat moet je mi niet willen.
Centreren lijkt mij efficienter en dus beter voir de betrokkenen en goedkoper
College moet zorgen dat er voor ieder betaalbare woningen zijn
communiceer met de buurt als er kwetsbare inwoners ergens komen te wonen.
Communiceer over projecten over succesvolle integratie. (Bijv ter Apel bewoners niet zo negatief nu, als toen een azc aangekondigd werd)
daar heb ik geen verstand van
Daar heb ik zeker een mening over. Ik vind spreiding van zwakke en sterke schouders zeer belangrijk. Wanneer je in een wijk alleen maar zwakke schouders /kwetsbare inwoners plaatst zullen de sterke schouders sterkere inwoners op den duur vertrekken naar een ander wijkdeel/plaats en vervolgens komen er nog meer zwakkere schouders bij elkaar te wonen.
Daar is door Min.Dales een herstelplan opgestart voor het verbeteren van de wijken
Dat er goed gekeken moet worden of er geen scholen in de omgeving van de opvangplaatsen zijn.Wat me opvalt is dat veel opvanglocaties ook in de overlast wijken komen te staan en niet in een wijk met dure koopwoningen.
Dat er verschil bestaat in rijkdom dat resulteert in verschil van wonen is niet perse erg. Het is belangrijk dat het college een goede basis legt t.a.v. kansgelijkheid (lees onderwijs voor iedereen optimaal).
Dat gaat alleen goed als er adequate en permanente begeleiding aanwezig is.

Dat is een rare gedachten kronkel, deze hele stelling is achterlijk. Ieder mens is uniek en iedere mens kan kwetsbaar en krachtig zijn soms tegelijkertijd. Mensen hebben behoefte aan erkenning en herkenning en zoeken dus hun eigen lotgenoten op of mensen die hun begrijpen en empathie kennen. En daar vinden ze houvast en wisselen ze uit want iedereen kan van elkaar leren, in ruimte van woord en vrijheid. Niemand heeft behoefte aan een hijgende hulpverleners over hem/haar heen, integendeel dat maakt mensen kapot. Wat we vooral nodig hebben is empathie en nederigheid, wie denk je wel dat je bent om boven anderen "kwetsbaren "te gaan staan. Misschien moet ben jij wel de stakker ! Denk daar maar eens over na. De woningbouw is onbetaalbaar, functioneert niet en heeft kapot hoge drempels , dan liever nog zorg goed voor de Nederlandse goede ondernemers en huisjes melkerts want die zijn op dit moment veel socialer. En zorg dat Nederlandse bedrijven er weer komen, bakker, boer, slager etc zodat we weer een samenleving krijgen en bank kantoren open en in de buurt zodat oma weer met haar kleinzoon een spaarbank boekje kan openen en de kleintjes weer leren sparen . En niet gokken met onze pensioenen he daar hebben we veel te hard voor gewerkt. Nou er nog veel meer maar daar houd ik het even bij
De begeleiding is belangrijk: zoveel van de kwetsbare inwoners als van inwoners met mogelijk weerstand.Het leefklimaat moet gelijk blijven: de kwetsbare inwoners moeten erop vooruit gaan, maar de anderen moeten er niet op achteruit gaan. Dat zou toch moeten kunnen?
De betaalbare woningen zijn vaak ook de meest slecht onderhouden woningen of niet aangepast op de normen van deze tijd qua woonbelasting. De contrasten zijn te groot met de duurdere woningen.
De diversiteit in wijken miet vooral wel blijven, geen eenheidsworst nastreven!
De gedwongen integratie van "arm" en "rijk" door middel van de woningbouw werkt niet (ik zie ook niet waarom je het zou moeten willen) en leidt slecht tot verpaupering van wijken. Het is m.i. beter om (via de landelijke politiek) te komen tot een rechtvaardiger verdeling van inkomen en werk, zodat ook aan de onderkant normaal toegang tot de woningmarkt kunnen krijgen.Het probleem van de opvang van kwetsbare inwoners is m.i. niet de opvang zelf, maar het gebrek aan adequate hulp aan die kwetsbare mensen die dan vervolgens vanuit die opvang wordt aangeboden, waardoor mensen op straat komen te zwerven en daar overlast veroorzaken terwijl handhaving uitblijft. Het zijn dus (vaak landelijke) politieke keuzes die het probleem hebben veroorzaakt en verhinderen dat het op een passende wijze wordt opgelost.
De hoeveelheid aan betaalbare woningen is belangrijk dan dat dit goed verspeid is.
De huiseigenaren aanpakken die veel te veel huur vragen./ontvangen
De kwetsbare inwoners kunnen nu eindelijk naar de hoogkamp de paasberg en de ander vilawijken de krtachtwijken zitten overvol met kwetsbare inwoners
De kwetsbare inwoners moeten een goede opvang krijgen, anders alleen overlast in de wijk.
de kwetsbare/ psychiatrische inwoners een vaste mogelijk gesloten woonplek met basis voorwaarden aanbieden/verplichten.
De maakbare samenleving bestaat niet. Ondersteun de zwakkere in de samenleving waar hij zich thuis voelt.
De markt (vastgoedondernemers) vragen hier op in te spelen. Grond ter beschikking stellen aan zij dit dit ook doen.
De nood is zo groot, dat het weinig zin heeft om de opvang perse te willen spreiden over "duurdere" wijken. Dure grond, plaatsgebrek en veel juridische bezwaren belemmeren de opvang hier teveel. Juist het "upgraden" van zwakkere wijken werkt veel effectiever en sneller. Doelmatigheid is helaas veel belangrijker nu dan rechtvaardigheid.
De opvang van kwetsbare inwoners moet gepaard gaan met het oplossen van de problemen van deze groep mensen. Je kunt mensen wel een tijdelijk onderdak bieden maar als je daarmee het structurele probleem niet aanpakt dan zitten de mensen binnen de kortste keren weer in de penarie. Daarnaast zal er ook meer in de noord kant van de stad moeten worden ontwikkeld. Denk aan de oude leger kazernes die leeg staan (dacht ik gelezen te hebben). Daar kun je aardig mooie dingen mee doen.

De opvang van kwetsbare inwoners zou juist zoveel mogelijk gecentraliseerd moeten zijn (uiteraard niet in woonwijken), zodat de problemen die dit met zich meebrengt, beperkt blijft tot een klein deel van de stad, en niet over de hele stad worden verspreid.Daarnaast zouden ook betaalbare en dure woningen juist zoveel mogelijk gescheiden moeten zijn. Hiermee voorkom je een 'Flodder-effect'.
De opvang van kwetsbare personen is nu geconcentreerd in een aantal wijken, waardoor daar regelmatig sprake is van grote overlast. Dit zou echt meer gespreid moeten worden.
de opvang van mensen moet wel goed begeleid worden. Geen getto's creëren en zorgen dat mensen niet verloren lopen of teveel zelf hun weg moeten zoeken als dat niet lukt. Het opbouwen van binding met de wijk is daarbij voorwaardelijk en een aandachtspunt
De realiteit is dat de woningvoorraad in een wijk maar mondjesmaat verandert. Als in een wijk als de Geitenkamp veel betaalbare woningen staan duurt jaren voor je daar een substantieel aantal duurdere woningen hebt geplaatst. Ik denk dat het vooral belangrijk is te zorgen dat er woningen voor starters en senioren so wie so bijkomen. Met dogma's over een evenwichtige verdeling per wijk lukt dat niet.
De spreiding van kwetsbare inwoners over de stad is goed, maar het mag niet lijden tot overlast in de vorm van dronkaards en junks op de straat. Dit hebben wij helaas wel in Vredenburg gezien de laatste jaren.
De spreiding van kwetsbare inwoners: zorg voor achtervang. Hen een plek aanbieden is een, maar denk na over de follow-up. Wonen is een werkwoord :-) dus een goede, constante samenwerking met hulpverlening is een must. Dat is een 'contract' wat je m.i. zou moeten aan gaan met inwoner, gemeente en hulpverleners.
de stad heeft vanzelfsprekend behoefte aan betaalbaar wonen
De stad moet ook interessant worden / blijven voor niet-kwetsbare inwoners om zicht te vestigen dus kwetsbare wijken verbeteren ipv goede wijken verslechteren.
De verdeling moet evenwichtig zijn, maar dat betekent niet per definitie overal gelijk. Ook de kwetsbare inwoners moeten zich veilig voelen in de wijk.
De verhouding betaalbare/dure woningen hangt sterk samen met de plek: in een groene omgeving zijn woningen daardoor automatisch duurder. Het streven naar een balans tussen betaalbaar/duur moet hierom geen doel op zich zijn. Door per wijk/buurt te kijken wat een reële verhouding is ontstaan de meest natuurlijke en logische oplossingen.
De vraag is of spreiding leidt tot kansenverbetering. Ik denk dat dat niet in alle gevallen zo uit pakt.
De vraag zou moeten zijn, hoeveel kwetsbare inwoners kan een gemeente aan en hoeveel kunnen de ondersteunende instanties aan die deze mensen helpen? Persoonlijk is mijn indruk dat het percentage kwetsbare inwoners rap omhoog gaat zonder goede steun, begeleiding of controle. Dit heeft een negatieve impact op de gemeente als geheel en alle inwoners. Ik zou hoog inzetten op het voorzien van de juiste steun voor deze kwetsbare inwoners en ook een maximum aantal bepalen die de gemeente redelijkerwijs aankan.
De wet biedt niet veel ruimte om spreiding af te dwingen c.q op te leggen. Dus is spreiding bij nieuwbouwprojecten het meest kansrijk.
de wethouder denk dat hij/zij kan spreiden maar dat lukt niet
De wijken in deze stad zijn behoorlijk verdeeld onder de sociale huurwoningen wijken en de koopwoningen gedeelten en wijken. Ik zou liever meer diversiteit willen zien. Ook meer dingen door elkaar zien zoals mooie woningen, kinderboerderij ect door elkaar. Ik denk dat een woonwijk meer zou opfleuren met meer inhoudelijke diversiteit.
Definieer eerst eens "kwetsbaar" Wat is dan "opvang"? Zorg dat je de kwetsbaren kunt monitoren. Als je ze verspreid over de gehele stad raak je controle en invloed kwijt.Spreiding van verschillende huizen over stad brengt automatisch vermenging van (sociale) culturen. Dit kán een obstakel zijn voor de huizenkopers van de dure woningen

Definitie van betaalbaar wonen dient aangepast te worden. We wonen nu massaal veel te groot. Een-gezin-woningen worden bezet door alleenstaanden, ouderen blijven wonen in grote huizen, omdat er geen plek is in verzorgingstehuizen, projectontwikkelaars en aannemers blijven inzetten op grote twee-onder-één-kap en vrijstaande woningen, daar waar tiny houses kunnen staan. Ombouwen van kantoorpanden naar kleine appartementen. Optoppen van kantoorgebouwen. In tweeën delen van grotere huizen.Kwetsbare inwoners zijn er in twee categorieën. Zij die door externe omstandigheden kwetsbaar geworden zijn en zij die door gedrag menen kwetsbaar te zijn, maar feitelijk zelf de bron van hun ellende zijn. Deze laatste groep dient niet gepamperd te worden, maar aangepakt. Mensen in de eerste groep dienen veilig en rustig te kunnen wonen, zodat herstel kan volgen of een fijne plek verworven kan worden.
Definitie van kwetsbare bewoners blijft is erg vaag. Duurdere woningen verspreid je niet over de stad alleen maar bouw van duurdere woningen kun je beïnvloeden.
Denk dat het belangrijk is dat er nog wat enclaves in de stad zijn die min of meer veilig en daarom bewoonbaar zijn mede gelet op het feit dat Arnhem een top criminele stad is waar geen enkele weerstand aan geboden wordt
Denk na over de vergrijzing, volgens mij duurt het 15 jaar voordat woningbouwprojecten zijn afgerond: dan loopt dat niet synchroon
Des te kwetsbaarder een wijk, te minder kwetsbare opvang.
Deze moeten maar in de duurdere wijken, De laffe mensen in de duurdere woningen/wijken willen geen asielzoekerscentrum, geen kwetsbare mensen in hun wijk, dan worden hun huizen minder waard, zeggen ze zelf!!! Waar is de menselijkheid bij deze mensen/ in deze wijken??? Doe daar wat aan/ ook voor de toekomst!!
Dit betekend dus ook in de burgemeesterswijk en verder in de betere wijken..
dit is een niet afdwingbare situatie. ik denk dat je meer onrust hiermee veroorzaakt dan rust en gelijkheid. Een typisch links thema wat gedoemd is te mislukken
Dit zijn twee verschillende discussies die je niet met elkaar moet vermengen. Kwetsbare inwoners is niet erg: maar dan moet de opvang/begeleiding wel goed zijn.
Diverse eerdere onderzoeken wijzen uit dat een meerderheid van de Nederlanders in een woonomgeving met gelijkgestemden woont. Als de omgeving van de wijk teveel verandert en je daardoor minder aansluiting hebt met de inwoners omdat zij in een andere sociale laag/bubbel zitten, dan vertrekken inwoners uit dure woningen naar dure woningen in naastliggende gemeenten. Pas op met het wensdenken dat iedereen graag in een gemengde wijk wil wonen.
Doe eens wat meer je best!
Doe het kleinschalig en verdeel het
Doe weer wat aan niet alleen vergaderingen er over
Door de weerstand van "rijke" wijken heenbreken. Niet tegen laten houden door zware lobby en juridisch gedoe....
Door nieuwbouw probleemverplaatsingVoorbeeld Malburgen naar De Laar WestNieuwbouw niet betaalbaar
Doorstroom bevorderen, o.m. door woningaanpassingen en nieuwbouw
doorzetten....
Draagkracht van de wijk is voorwaarde. Voor spreiding is het belangrijk dat er overal goede basisvoorzieningen zijn en openbaar vervoer is noodzakelijk. Inwoners moeten zich welkom voelen.
duidelijkheid over wat zijn kwetsbare inwoners. Indien noodzakelijk ook en vooral zogenaamde dure wijken, die relatief veel ruimte hebben, hiermee 'belasten'.
Dure woningen mogen beslist minder, dit feit alleen al schept tweedeling!
Dure woningen zijn er al teveel. Meer betaalbare woningen!.Kwetsbare inwoners kun je beter niet teveel spreiden.
Dure woningen zijn veel koopwoningen, niet iedereen wil of kan dit opbrengen.

Durf te kiezen voor gelijke spreiding en durf inwoners met meer geld minder invloed hierin geven.Als je meer gemengd woont zie je als kind ook meer mogelijkheden binnen je bereik liggen die je anders niet ziet.
Duurdere woningen in een bijvoorbeeld een volksbuurt kan leiden tot onevenwichtigheid waarbij het gevoel gaat heersen van "wie betaald, die bepaald". Bijvoorbeeld: een wijk moet gaan meebetalen naar de aanleg van laadpalen terwijl eigenlijk alleen de inwoners van duurdere woningen hier iets aan heeft.
Dwingend bij woningcoöperaties opleggen
Een goed plan voor gelijke spreiding
Een goede mix maakt de verdraagzaamheid groter
Een relatieve kleine groep sociaal zwakkeren in een villawijk of andersom werkt niet. De sociale verschillen moeten niet te groot zijn om door de meerderheid geaccepteerd te worden. Spreiding is heel belangrijk, maar er moet ergens een evenwicht zijn.
Eerst de verhuurders van eenvoudige woningen aanpakken die hun eigendom tegen onwijs hoge huren aanbieden.Misbruik van het woningentekort/
Eigen kinderen kunnen geen huis krijgen, dat gaat onvrede onder de mensen geven
Elke wijk in Arnhem zo goed als gelijk stellen. Dure villa wijken o.a mogen ook meer open staan voor kwetsbare mensen.Komt bij mij niet over. In heel Nederland overigens.
Elke wijk ongeveer naar rato laten opvangen. Zeker bij nieuwbouw meteen incalculeren. Het veel meer als vanzelfsprekend in beleid inpassen.
Er is al voldoende spreiding Richt je op meer leefbaarheid
Er is beperkte bouwcapaciteit en daar waar grond door de gemeente wordt verkocht is de prijs daarvan al de basis voor de prijs van de woning.
Er is veel te veel bezuinigd op geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg. Als voldoende zorg voor kwetsbare bewoners in de wijk niet gegarandeerd kan worden, moet eerst de financiëring op orde gebracht worden.
Er lopen veel 'verwarde' mensen rond, er zijn veel daklozen en zwervers. een vrouw slapend in een portiek. daar zou een betere opvang voor mogen komen. en ja, in my backyard zit er al een.
Er mag best verschil zijn in duurdere en minder dure wijken, als deze wijken maar niet te groot worden. Verspreiding door de stad is belangrijk, maar enige verschillen in buurten mogen er best zijn. Geeft karakter aan elke buurt binnen een wijk
Er moet goed gekeken worden naar de plaatsing van kwetsbare inwoners in bepaalde wijken. In wijken waar al veel mensen dicht op elkaar wonen is eerder kans op overlast en gevaarlijke situaties dan in ruimer opgezette wijken.
Er moet meer aan spreiding gedaan worden en niet alles op een enkele wijk aan laten komen.
Er mogen geen taboes zijn.Vermijdt overlast, iedereen heeft recht op woongenot
Er word teveel gekeken naar de stikstof problemen daar lossen we de woningnood niet mee op
Er zal altijd verschil blijven en dat is oké. Het is een illusie om te denken dat deze verschillen altijd overbrugd kunnen worden.
Er zijn meer (betaalbare) woningen nodig maar het is belangrijk dat die nieuwe wijken meet "ziel" hebben. Een pleintje, een bakker, iets te doen, wat ondernemerschap. Nieuwe wijken zijn zo vaak niet leuk om in te zijn.
Er zijn nu veel "slechte" wijken, dit mag meer verdeeld worden waarbij de kwetsbare mensen in de minderheid zijn om zo geen negatieve overhand te krijgen
Er zijn specifieke plekken waar kwetsbare (overlast veroorzakende) inwoners zich regelmatig verzamelen. Steenstaart, Musis Park, Albert Hein. Ik heb hier persoonlijk regelmatig last van en het lijkt niet dat deze inwoners goed verspreid zijn en opgevangen worden.
Er zijn te veel zogenaamd kwetsbaren, de normale werkende man is altijd de sjaak.
er zouden meer activiteiten voor ouderen komen, zoals meer thuisbezoeken aan eenzame ouderen, niet afwachten tot het te laat is maar zelf doem door bijv. meer vrijwilligers in te zetten
Eventuele klachten serieus nemen en/of begeleiding garanderen.

Faciliteer bouwbedrijven die voor mensenmet een minder grote portemonnee bouwen, knap woningen op en houdt ze betaalbaarâ€¦
financier dit ook langjarig, met een bewezen betrouwbare partner, geen cowboys voor de laagte prijs. maak (ambtelijke) ruimte met buurgemeentes voor flexwoningen zodat deze geplaatst kunnen worden rond Arnhem. flexwoningen zouden betaalbaar en te huur moeten zijn, voor alle leeftijden, met een goede juridische basis.
Focus op ernpersoonswoningen (starters, ouderen) ipv eengezinswoningen, combineer wonen, werken en winkelen in een wijk, hanteer sto(m)p principe, transformeer kantoren naar woningen
Ga altijd in overleg met de wijk(raad)
Ga in een wijk praktisch kijken wat haalbaar is. Beslis niet achter een bureau als u/je de wijk niet kent.
Ga op tijd en actief in gesprek met alle betrokkenen. En blijf nog enige tijd betrokken na de nieuwe opvang van kwetsbare inwoners of bouw van voor de wijk 'atypische' woningen. Het integratieproces over en weer gaat vast niet van zelf.
Ga terug naar voor de kanteling van de AWBZ.Meer verpleeg/verzorgingshuizen, opvang van psychische en psyiatrische mensen, ipv overal en nergens ze te vestigen in woonwijken. Bescherm de kwetsbare en daarmee ook de samenleving
Ga uit van wat de wijk wens en volg niet je idealisme
Geef de juiste zorg en begeleiding in kwetsbare mensen minder kwetsbaar te helpen worden. Afhankelijkheid van medicijnen is geen oplossing.
Geef goede voorlichting en betrek de bewoners erbij
Geef mensen een reëel uitzicht op een betaalbare woning.
Geef z.s.m. voorrang aan de uitvoering van de nota m.b.t. scheiding van wonen en zorg!!!!! En daarmee samenhangend: Betaalbare en rolstoel toegankelijke woningen!
Geen dure woningen boven â,¬ 500.000 Veel meer seniorenwoningen in alle wijken zodat oudere wijkbewoners binnen hun eigen wijk kunnen doorstromen.
Geen extremen bij elkaar. Heel rijk en heel arm moeten niet bij elkaar. Maar wel mengen.
Geen kwetsbare groepen zetten in wijken met veel kinderen. Mensen met betaalbare woning gaan graag om met mensen met betaalbare woning. Ga je splitsen, wordt het nog individualistisch
Geen mensen die overlast veroorzaken in woonwijken maar bijelkaar ergens aan de rand van een wijk zodat gewone mensen er geen last van hebben want je lost het probleem niet op als ze tussen gewone mensen wonen
GEMENGD!! Ik woon met veel plezier in een sociale huurflat, ietsje scheef weliswaar maar ben wel een van de weinigen die zelf de hele huur en 50 euro extra betaalt...
Gericht opvangen, hier is zonder overleg met de bewoners een re-integratie woning gemaakt (Hofsingel 47) sindsdien veel drugsoverlast, diefstal en geweldpleging. regelmatig arrestatie teams of invallen daar... plaats dit soort mensen ergens achteraf in een industrieterrein in container woningen o.i.d. er is al genoeg (geluid) overlast in Arnhem van veelal mensen welke ook de Marokkaanse Nationaliteit bezitten.Zorg als gemeente er eerst maar voor dat dit bij de bron aangepakt wordt, al ben ik al bang dat het hier al te laat voor is en dat Arnhem al een kalifaat stad aan het worden is.
Gevarieerd bouwen voor jong en oud
Gewoon GEEN dure woningen erbij. Kwetsbare inwoners oke, maar dan wél begeleid en goed verspreid. Bijv. Niet 16 woonunits met 'kwetsbaren' op 1 kluitje .
goed dat er geen opeenhoping van mensen in 1 wijk zitten...geeft gedoe...wel betekent spreiding dat er goede controle en nazorg nodig is
Goed kijken naar de samenstelling van een wijk en duidelijk maken wie worden bedoeld met kwetsbare inwoners
Goed overleg met deskundigen voor kwetsbare inwoners
Goed uit te laten zoeken door deskundigen, die er verstand van hebben, niet gelijk maar mensen plaatsen in een wijk, dat roept agressie op

Goede balans per wijk tussen koop (hoog/midden/laag-segment) en huur (particulier en sociaal.Daarbij de zogenaamde huisjesmelkers weren , en de slechte verhuurders (geen onderhoud etc) aanpakken.
Goede begeleiding, wekelijks en indien nodig dagelijks, kijken of er een mantelzorger/vrijwilliger in de buurt woont
Goede begeleiding. Handhaaf de geldende regels!!!!
Goede communicatie vooraf, aanspreken van de beter bedeelde op sociaal maatschappelijke verantwoording. Zorgen voor voldoende begeleiding. Zeker in de "GGZ sferen".
Goede en intensieve begeleiding die ook echt ondersteunt en ingrijpt
goede en tijdige voorlichting
Goede informatievoorziening is belangrijk... tevens goede begeleiding voor alle partijen, zowel als voor de cliënt als diens omgeving.
goede opvang en monitoren van wat er gebeurd
goede van te voren info
Goede verdeling op alle fronten. Aandacht voor Arnhem Zuid!!
goede voorlichting en inspraak is hierbij cruciaal.
Groepen apart laten wonen en leven, absoluut geen menning
Grondig verminderen van overbodige gemeenteuitgaven
Hangt er helemaal vanaf wat onder kwetsbare inwoners wordt verstaan. Mensen met een beperking? Ouderen? Vluchtelingen? Moeten in elke wijk kunnen wonen en opgevangen worden en deelnemen aan wat er in de wijk gebeurt.Lastiger vind ik het als mensen overlast veroorzaken, lawaai, vervuiling en daarop niet aanspreekbaar zijn. Zorg voor begeleiding in die gevallen.
Hangt er van af wat onder kwetsbare inwoners wordt verstaanBewoners die allang het contact met de samenleving kwijt zijn en vaak onrust veroorzaken verdienen aandacht en een dak boven hun hoofd maar liever niet in een doorsnee woonwijk
Heb te weinig inzicht over de huidige situatie
Help ze! Wij doen vrijwilligerswerk bij de duif. Sommige situaties zijn echt heel schrijnend. Er zijn mensen bij met echt potentie.
Het beter en eerlijker verdelen over de gehele stad. Ik weet ook dat dat vaak ook moeilijk is
Het blijft helaas vaak bij holle frasen. Er komen geen betaalbare huurwoningen bij in de Burgemeesterswijk, Alteveer, Hoogkamp etc. De opvang van de meest kwetsbare groepen komt altijd in de AGB-wijken terecht. Of aan de rand van de stad, Groningensingel, voormalige Elderhoeve etc.
Het gaat erom wat ,kwetsbaar betekendArm of gehandikapt , of allebei
Het is belangrijk dat kwetsbare inwoners zich thuis voelen in de wijk.
Het is een illusie om dit gezond te spreiden
Het is een schande dat mensen die iets meer verdienen dan het minimum niet in aanmerking komen voor een huurwoning via Volkshuisvesting e.a. De particuliere huurmarkt is onbetaalbaar. Opnieuw: alleenstaanden kunnen geen betaalbaar huis meer vinden. Tenzij ze heel veel geld verdienen. Jonge mensen kunnen geen huis meer vinden. Totaal absurde situatie. Doe er wat aan!
Het is een utopie te denken dat dit gerealiseerd kan worden. Zeker binnen één college-periode. Zet in op haalbare en realistische doelen
Het is helemaal niet verkeerd als in bepaalde buurten en bepaalde wijken meer mensen met een laag inkomen cq grotere zorgvraag wonen, maar zorg dan dat juist op die plekken het aanbod van maatschappelijk werk en zorgverlening aanwezig is. Immerloo is een goed voorbeeld, dat is de snelste sociale lift van de stad. Rijk mensen de helpende hand dan voorkom je overlast en narigheid, maar bezuinig daar niet op op die plekken.
Het is niet alleen de verschillende woningen. Ook de omgeving bv groen en speelruimte
Het is niet erg dat sommige wijken duurder zijn. Echter moet er altijd sociale huur mogelijk zijn en begeleid wonen.

Het is niet sociaal, maar ik heb niet gewerkt om eindelijk een duurder huis te kunnen kopen in een mooi stukje Arnhem om vervolgens de buurt te zien veranderen door dit soort plannen. Daarom geen voorstander.
Het is niet zo dat door het onderbrengen van kwetsbare mensen in goede wijken de wijk de kwetsbare mensen optrekt, maar de kwetsbare mensen de wijk neerhaalt.
Het is onzin om betaalbare en dure woningen te spreiden, wil je dan bestaande woningen slopen? Wel is het goed als de diversiteit van wijken wordt gestimuleerd
Het is vooral belangrijk om splitsing van woningen in schijnbaar goedkope micro-appartementen te voorkomen. Dat verhult dat de huizen niet voldoen aan redelijke eisen.
Het is zeker goed om een opvang voor kwetsbare dicht bij te hebben, maar als een centrale aanpak beter resultaat en/of lagere kosten met zich mee brengt heeft dat de voorkeur. Er kan natuurlijk altijd een kleine aanloop plek in elke wijk zijn.
het kan niet overal hetzelfde zijn, differentieer
Het lastige is wat te doen met overlastmakers. Mijn aanname is dat als deze mensen begrepen worden en het beter gaat de overlast stopt.
Het lijkt er nu vooral op dat er in de wijken waar al veel goedkopere woningen staan er plannen zijn voor meer sociale woningen. Ik ben van mening dat er ook in de 'rijkere' wijken (Hoogkamp, Schaarsbergen etc.) juist meer sociale woningbouw zou moete zijn om zo tot minder segregatie in de wijken te komen. Het komt mij voor dat er juist in die rijkere wijken minder sociale woningbouw komt. Klopt dat?
het mengen van die groepen lukt nooit: sociale afstand te groot, interesse en leefgewoonten verschillen te veel.
Het probleem voor veel omwonenden is niet zo zeer de opvang van de kwetsbaren en hun problematiek, maar de begeleiding die er is. We hebben daar sinds de transities in het sociaal domein veel te veel op bezuinigd en dat blijkt op termijn duurkoop te zijn. Hoe paradoxaal het ook lijkt, ik geloof dat investeren in dat sociaal domein geld oplevert in andere sectoren en erger voorkomt, betere opvang en spreiding mogelijk maakt en meer perspectief oplevert voor de doelgroep in kwestie.
Het spreiden van dure en betaalbare woningen betekent dus niet alleen dat er sociale woningbouw moet komen in wijken als Hoogkamp, Burgemeesterswijk en Schaarsbergen, maar ook dat er dure woningen gebouwd zullen moeten worden in wijken als Malburgen, Het Broek en Klarendal. Overigens zie ik de noodzaak hiervan niet direct.
Het spreiden van kwetsbare bewoners dient geen doel op zich te zijn. Het gaat er om waar deze groep het beste mee geholpen is.
Het valt mij op dat er in de nu al in wat kwetsbare wijken er meer op van voor nog meer kwetsbare mensen worden ondergebracht. In oa flexwoningen
Het verspreiden van kwetsbare inwoners is een goed idee, mits er voldoende begeleiding is voor deze mensen ter ondersteuning van het zelfstandig wonen.
het voorloppig niet toestaan in de wijken die al veel overlast hebben.
Het woning bouw en de verspreiding van minderbedeelde is tot nog toe evenwicht in Arnhem ik zou er zo mee door gaan want het beleid moet niet uit het lood gehaald worden van wegen populisme. Want nu is de gemeente zeer: en echt zeer realistisch bezig om alle groepen naar redelijkheid en billijkheid te huisvesten en te spreiden over het gemeente grondgebied, ga er zo mee door.
Het wordt voor beide partijen niet beter als je daar te veel nadruk oplegt
Het zou mooi zijn als er nieuwe woonvormen komen, bijvoorbeeld in de vorm van hofjes, waarin mensen vanuit verschillende achtergronden samen komen te leven.
hier heb ik geen mening over, vertrouw op de kundigheid van het openbaar bestuur
hoe meer gespreid, hoe beter. Voorkom gettovorming

Hou eens op met dat alles maar gelijk moet zijn. Iemand uit de Geitenkamp, voelt zich daar thuis en wil daar graag wonen, die gaat zich niet thuis voelen op de Gulden Bodem. Vice versa geldt dat ook. We hoeven echt geen hoge hekken om wijken te zetten, maar andersom die dwangmatige neurose om alles maar te verdelen moet ook eens ophouden. Mensen zoeken de plek waar ze zich thuis voelen.
Hou eens op met het uitdragen van de stelling dat alles "eerlijk" moet worden verdeeld. Dat is polariserend en (denk ik) ook nog eens zeer subjectief. Ga liever pragmatisch om met de vraag waar mensen en woningen een plek kunnen vinden.
Hou meer zicht op die kwetsbare bewoners. Nu worden ze in een wijk geplaatst en zorgen daar voor overlast. De werkende mensen met een koophuis zijn daar het slachtoffer van. Mijn overburen zijn junken, elke nacht is daar herrie en ruzie, terwijl wij de volgende dag wel gewoon om 06:00 op moeten staan om naar t werk te gaan.
Hou rekening met de mogelijke overlast die dit met zich meebrengt voor de bewoners van de wijk en blijf met iedereen in gesprek in plaats met één afgevaardigde waar niemand achter staat
houd als gemeente de regie in eigen hand
Houd de regie in handen, door integraal plaatsen aan te wijzen in de stad. Bezwaar bewoners mag maar dan moet altijd ook een werkbaar alternatief worden gegeven. Houd het bij spreiding over de staf altijd kleinschalig en betrekking buurtbewonersaltijd in het probleem en de oplossing
houd het gescheiden
Houd interactieve info bijeenkomsten in de wijk. Informeer wat nodig zou zijn om deze opvang te realiseren dit is vaak niet bekend en laat wijken meedenken over mogelijke oplossingen
houd rekening met de bestaande configuratie maar verdeel toch meer dan nu
Houd, op welke plek dan ook, de allure in stand (wel eerst creëren)
Houdt ruimtelijke segregatie alstublieft in het achterhoofd. Ik merk dat dit makkelijk te vinden is in Arnhem.
huidige situatie handhaven
Huizenprijzen zijn nou eenmaal gekoppeld aan de locatie. Het is dus erg geforceerd om op een plek waar duurdere woningen staan ook per se goedkopere woningen aan te willen bieden. Het maakt zaken onnodig ingewikkeld
Ik ben mede door een nieuwe buurman met veel problemen (veel ruzie, ramen kapot, politie voor de deur) etc. verhuisd. Dit geeft veel overlast in een straat die ervoor prima was.
Ik betaal niet de hoofdprijs en werk full time als alleenstaande , om naast " gelukszoekers " te wonen
Ik denk als mensen meer persoonlijk contact zouden kunnen hebben met kwetsbare inwoners, en op de een of andere manier persoonlijk zouden kunnen bijdragen aan hun opvang, dat er dan minder bezwaar zou zijn.
Ik denk dat begeleiding van deze mensen belangrijk is.Als je ze zonder dit in een willekeurige wijk neerzet gaat het zeker fout.Respect moet van veide kanten komen.
Ik denk dat betaalbare woningen vooral ook gegeven moeten worden aan de mensen die geen duurdere kunnen betalen en niet andersom
ik denk dat een spreiding hoe dan ook goed is. Zo komen mensen uit hun bubble. Ook dat is heel belangrijk. Het is goed als je niet alleen tussen rijke en/of arme mensen leeft. En ook dat kwetsbare inwoners niet allemaal bij elkaar wonen, ik denk dat het makkelijker is om kwetsbare inwoners te helpen als de wijk gemêleerd is
Ik denk dat er mensen zijn zoals ik die zouden willen helpen in de opvang, hier kan goed gebruik van gemaakt worden. Misschien maaltijden verzorgen, koffiediensten, of kamertjes over in duurdere wijken?
Ik denk dat het moet, ook al is het iets waar niet iedereen op zit te wachten. Ik denk wel dat er een bandbreedte moet zijn, het verschil tussen betaalbare en dure woningen in 1 wijk/straat kan niet te groot zijn. De doelgroepen zullen dan niet met elkaar in contact komen waardoor het concept zijn doel voorbij zal schieten.

Ik denk dat mensen beter ontwikkelen als ze met mensen omgaan die in dezelfde situatie zitten. Natuurlijk is een beetje diversiteit niet slecht
Ik ga wel eens fietsen in Arnhem. Door wijken waar betaalbare woningen staan. En door wijken waar dure woningen staan. In Arnhem ziet het er in zijn algemeenheid dan verzorgd uit. Of je nu een dure woning of een betaalbare woning hebt. Ik vind dat hee positief. Ik kan niet achter de deur kijken.
Ik heb flink geïnvesteerd in mijn eigen woning. Als er achter ons een grote familie zou komen te wonen die rommel maken en andere overlast veroorzaken, vind ik dat echt vreselijk. Bij Alteveer hoort rust, groen en geen reuring en rommel.
Ik heb geen oplossing maar er zijn vast gestudeerde mensen die samen met deze kwetsbare mensen een oplossing vinden.
Ik heb niet het idee dat er inspraak is. Een wachttijd van 18 jaar voor een woning Geen of nauwelijks urgentie. Dat gaat niet over duurdere woningen niet over starterswoningen maar over sociale woningbouw Daar moet harder aan gewerkt worden
Ik heb niet zozeer een advies. Wel valt het me op dat de afgelopen jaren het aantal kwetsbare zichtbare inwoners in het centrum van Arnhem sterk lijkt te zijn toegenomen. Het gaat me aan het hart deze mensen soms zo verloren over de straat te zien lopen. Schokkend vond ik het ook toen ik een aantal maanden geleden met een groep kinderen op zondagochtend het vuil in het centrum ging verzamelen. 90% van de 8 vuilniszakken die we vol kregen (in een klein uurtje) bestond uit gebruiksmateriaal zoals alcoholverpakkingen, drugszakjes, lachgastankjes, sigarettenpeuken etc. Schokkend voor mij, maar ook voor de kinderen.
Ik kan daar niet over oordelen zonder te weten wat de problematiek is en hoe de situatie nu is
Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat in de duurdere wijken in Arnhem, minder kwetsbare inwoners en buitenlandse nieuwkomers (al dan niet tijdelijk) worden ondergebracht als in minder duurdere/betaalbare wijken. Dit zorgt voor een groeiende verdeeldheid onder de bevolking
Ik ken de leegstand en/of mogelijkheid van hergebruik van leegstaande gebouwen niet.
Ik ken jullie dynamiek niet, maar mijn gevoel zegt dat hogeropgeleide inwoners zich met meer succes verzetten tegen de opvang van kwetsbaren dan lageropgeleide inwoners. Als dit zo is, dan moet het beleid ook daarmee rekening houden om ervoor te zorgen dat het eerlijk blijft.
Ik kon mijn antwoord geven binnen de vraagstelling/keuzemenu. Ik woon in een wijk waar zoveel verkamering waardoor de balans uit evenwicht is. Een spreiding is prima om grote concentraties te voorkomen, maar basseer de omvang/spreiding op basis van de (maat en schaal van de) gewenste zorg/opvang die geleverd moet worden.
Ik mis nuance in de vraagstelling. Volgens mij is de betaalbaarheid van woningen niet geheel in evenwicht te sturen. Met het begrip moeten (?) stuur je volgens mij op iets wat niet te sturen is. Of het verspreiden van kwetsbare inwoners een goed idee is weet ik niet. Daarom kan ik ook niet bevestigen (of ontkennen) dat dat goed is. er zijn vast professionals die daar wel verstand van hebben en ook die zullen vast een genuanceerd antwoord hebben dat het vanuit het ene aspect wel of niet beter is. Kortgezegd, mijn advies, vermijd zwart-wit vraagstellingen en ga voor advies te rade bij professionals en houdt bij de toepassing van dat advies rekening met goede motivatie en communicatie (waarom dat het beste is voor de samenleving als geheel).
Ik moet er niet aan denken dat er in mijn wijk buren zou krijgen met een sterk a- sociaal karakter en uitstraling
Ik vind dat er eerst eens een goede definitie van kwetsbare inwoners moet komen. Pas dan kunnen bovenstaande vragen goed beantwoord worden.
Ik vind dat er in het Centrum van Arnhem te weinig wonigen zijn voor kwetsbaren bewoners. Alles wat op dit moment word gebouwd zijn dure woningen. Iemand met een klei beursje heeft ook recht om in het Centrum te wonen!
Ik vind dit lastig.NIMBY, als ik denk aan overlastgevende individuen.Wil van niemand last ervaren, maar andere kwetsbare mensen zijn welkom

Ik vind het helemaal niet erg als er kwetsbare inwoners in mijn wijk wonen maar ik vind het wel heel erg dat daar niet de juiste begeleiding voor is. De spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad is goed zodat het wat meer gemêleerd wordt al ben ik bang dat mensen die dure woningen kunnen betalen er niet voor kiezen om in Immerloo te gaan wonen.
Ik vraag me af of de kwetsbare bewoner graag in een "dure" wijk woont. Waar wonen zijn vrienden en zijn die bereikbaar?
Ik weet niet hoeveel andere wijken op dat gebied voor hun rekening nemen, maar een evenredige verdeling over de stad lijkt mij de beste methode de eventuele overlast te beheersen.
Ik woon in Arnhem Noord in Klarendal in een koopwoning die wij hebben kunnen kopen van VHV Arnhem. Wij wonen dus tussen huurders in. Wat ons opvalt is dat de afgelopen dicht om ons heen huurhuizen vrij kwamen (eensgezinswoningen) die dan steevast werden toegewezen aan blanke alleenstaande vrouwen met vaak maar 1 kind. Dat vinden we de wereld op zijn kop. Ook in Arnhem Noord moeten meer statushouders, vluchtelingen en migranten gehuisvest worden.
ik woon in een koopwoning maar 20 meter verder hebben wij hebben als overburen een gezin uit Syrië. als er in elke wijk nieuwe woningen worden gebouwd moet er minstens 1/3 gevuld worden met kwetsbare inwoners.bij het plaatsen coaching bij het integreren. en betrek de rest bij dit proces, b.v. door mensen te vragen!!
Ik woon in Malburgen en hier zijn veel kwetsbare en arme mensen (ik zelf niet) wat ik helemaal prima vindt. Maar ik zie ook dat er maar gebouwd blijft worden in deze wijk, gelukkig zowel duurdere als goedkopere woningen. Ik heb niet het idee dat in de rijke wijken van de stad veel bij gebouwd wordt. En al zeker geen goedkope woningen. Dit vind ik heel oneerlijk. In de duurdere wijken wonen natuurlijk veel mensen die procederen tegen nieuwbouw en iedereen zegt "niet in mijn achtertuin" bij wijze van spreken. Dit is niet sociaal en hier moet het college niet in mee gaan!
Ik woon zelf in een rijtjes koopwoning. Echter in de rij staan 4 huurwoningen. Een daarvan grenst aan onze koopwoning. Waar wij ons best doen om de woning, de tuin en uitstraling goed te houden, merk je dat bij deze vier woningen die behoefte veel minder is. Bij hen ligt die verantwoordelijkheid deels bij de verhuurder. Iemand die een woning koopt heeft nu eenmaal andere belangen dan iemand die huurt. Zeker als het om de woning op zichzelf gaat. Ik zou graag zonnepanelen op het dak van de schuur willen zetten, maar een paar hoge bomen in de tuin van het huurhuis naast onze woning, maakt dit een nutteloze operatie.
Ik woon zelf in een wijk (Geitenkam) waar veel kwetsbare bewoners terecht komen. De impact van deze bewoners (met name ex psychiatrische cliënten) ervaar ik als enorm en meer en betere spreiding is wenselijk.
Ik zie in mijn wijk (Schuytgraaf) diverse wooncomplexen voor kwetsbare inwoners. Al ken ik het niet van binnen, maar zo als buitenstaander oogt het plezierig (en lijken mij meer van dat soort voorzieningen in deze wijk geen probleem (of juist leuk)). Qua betaalbare woningen - ik denk dan aan sociale huur - mag er veel meer komen. Uit eigen ervaring (mijn kinderen) zie ik dat velen al jaren op een wachtlijst staan en nu aangewezen zijn op particuliere verhuur met hoge prijzen. Met het huidige toewijzingsbeleid maken deze mensen weinig kans op een sociale huurwoning.
Ik zie zoveel mensen op straat die de weg kwijt lijken te zijn. Soms zelfs psychotisch denk ik. Agressief schreeuwende mensen geven een onveilig gevoel en ik heb met hen te doen. Het zou fijn zijn als de opvang voor deze mensen beter geregeld is. En als er een partij verantwoordelijk is om sommige mensen van de straat te halen en voor ze te zorgen.
Ik zou die beiden graag homogeen over de stad gespreid zien. Om geen aanleiding tot getto's en kakwijken te geven. Mensen in armzalige buurten hebben net zo weinig zin in overlast, dreiging en verval als die in de betere wijken. Door te streven naar een homogene spreiding moeten de bewoners in een buurt het meer met elkáár zien te redden, maar komen ze ook meer met elkaar in aanraking. Elkaar kennen maakt de verhoudingen al anders, en zeker als men ook nog mogelijkheden ziet wat voor elkaar of met elkaar te doen.

Ik zou graag zien dat er wordt ingegrepen op de privatisering van de woningmarkt.Ik kan er niet bij dat er woekerwinsten worden gemaakt op een basisbehoefte van mensen.Dat gemiddeld 30%-40% van het besteedbaar inkomen opgaat aan een dak boven het hoofd.Een dak dat gemiddeld 38 jaar geleden al af was.Ik vraag me daadwerkelijk af hoeveel minder 'kwetsbare bewoners' er zouden zijn als personen maar 1 woning mochten bezitten en bedrijven alleen bedrijfspanden.Voor wat betreft de spreiding zou ik vooral insteken op maatwerk. De ene kwetsbare bewoner is de andere niet en de ene wijk is misschien geschikter voor een bepaald 'type' kwetsbare bewoner, dan de andere.Zomaar een 'probleemgeval' in een wijk dumpen omdat het beleid dit toestaat/voorschrijft lijkt mij in ieder geval niet de juiste manier, terwijl ik dit wel veel heb zien gebeuren.
ik zou het niet weten
Ik zou vooral veel meer onzelfstandige woonvoorzieningen willen voor kwetsbare mensen. Dat bijna alle kwetsbaren tegenwoordig zelfstandig moeten wonen en zogenaamd zelf hun hulpvraag formuleren en aan de keukentafel met veel te veel verschillende hulpverleners praten - of helemaal niet: zorgmijders dus, dat is inhumaan. In Klarendal (woon ik) zijn daar veel te veel voorbeelden van.Ten tweede is spreiding van dure en goedkope woningen best okee, maar denk dan ook aan toevoegen van spreiding van studentenwoningen, seniorenwoningen en opvanghuizen voor kwetsbaren. Een serieus diverse wijk bestaat uit meer dan alleen goedkopen en dure eengezinswoningen.
In 'duurdere wijken' wonen meer mondige mensen die veel middelen hebben om weerstand te bieden tegen opvang van kwetsbaren. In arme wijken zijn die er niet, maar wel veel andere kwetsbaren die de opvang van kwetsbaren niet aan kunnen. Plus en plus is immers min.
In Arnhem lopen veel gekkies rond, gezien bij bureau Arnhem. Ik ben er van geschrokken.Hoe komt dat er zoveel mensen met een beperking in Arnhem rond lopen. Advies is hoe voorkom je dit. Betekent dat drugs en alcohol aangepakt zou moeten worden, overlast vaak hieraan gerelateerd.
In beginsel wil je graag per wijk een goede mix tussen sociale huur, betaalbare en duurdere woningen. Ik vind het echter niet zinvol om bestaande wijken om te vormen (met hoge investeringskosten). Ik heb dan liever dat er meer wordt geïnvesteerd in voorzieningen die de leefbaarheid verbeteren dicht bij de wijken waar dit nodig is.
In bepaalde wijken zoals de mijne is er een teveel aan kwetsbare bewoners. Evenwicht is zoek
In bijvoorbeeld Schuytgraaf en de Hoogkamp, Burgemeesterswijk, e.d. heb je een volstrekt andere buitenlandse populatie dan in het Broek en Malburgen. Mijn eigen buurt - de Laar Oost - baart me zorgen.
In de " volkse" wijken komt meestal alle opvang terecht, dat zou ook wel naar b.v. Hoogkamp mogen. Het klinkt leuk, een advies hierover geven maar in de praktijk gebeurd hier natuurlijk niks mee.
In de "duren wijken" zal wellicht meer weerstand zijn voor wat betreft spreiding, maar maakt die spreiding eerder zichtbaar en bevorderd ook dat andere wijken hierin makkelijker in meegaan.
In de huidige nieuwbouw wijken is er geen diversiteit tussen betaalbaar en dure woningen
In de loop der jaren in mijns inziens duidelijk geworden dat kwetsbare mensen heel erg verspreiden door wijken eenzaamheid, schulden en sociale isolatie verhogen. Ik denk dat spreiding in wijken een goed idee is, maar dan toch wat geconcentreerde, waardoor er wat meer ondersteuning mogelijk is en dit zal ook de integratie in de wijken v erhogen.
In de loop van jaren opkopen van oude dure huizen en slopen en daar appartementen neerzetten
In dure wijken staan de meeste bewoners niet te trappelen om anderen en dan vooral kwetsbaren te ontvangen maar dat moet toch gebeuren ook al is het op kleine schaal
In het centrum werkt het vast wel, kijkend ook naar de (dure) nieuwbouw in de buurt van het filmhuis, om alles te mixen. Maar in woonwijken zie je toch dat men het fijn vindt met gelijkgestemden te wonen. Dat geeft meestal ook minste gedoe, want men herkent elkaars manier van wonen en leven. Je moet je afvragen of het zinvol is om vanuit beleid coute que coute te willen mixen? Wel zou een mix van gezinswoningen en alleenstaande woningen/appartementen handig zijn: de starters en de senioren kunnen dan allemaal in dezelfde wijk (blijven) wonen.

in iedere wijk evenveel betaalbare als dure woningen is een utopie. Niet haalbaar alleen al omdat (sociale) huurwoningen niet evenredig verdeeld zijn over de wijken. Dat hoeft ook niet per se. Mensen met eenzelfde profiel normen en waardenpatroon zoeken elkaar ook op in hun eigen voorkeur in wijken/woningen. Ik realiseer me heel goed dat dat niet altijd een vrije keuze is. Opvang van kwetsbare inwoners lijkt zich nogal eens te concentreren in kwetsbare wijken. Daar mag best wat meer spreiding in zijn.Nog een dingetje: mijn beide zoons zijn aangewezen op huur in de particuliere sector. Wachtlijsten voor sociale huur zijn te lang. Nu verplichting tot eigen bewoning steeds vaker wordt ingezet bij aankoop van vastgoed (waar ik best begrip voor heb in de strijd tegen speculatie) staat de markt voor betaalbare huurwoningen voor jongeren behoorlijk onder druk. Stevig probleem voor mijn zoons die nu min of meer gedwongen samenwonen omdat zelfstandig huren onbetaalbaar is.
In mijn wijk Malburgen Oost/Immerloo is er al een oververtegenwoordiging van kwetsbare inwoner. en goedkope huurwoningen. Positief is dat er de laatste jaren is ingezet op de bouw van (goedkopere) koopwoningen. Dit beleid kan worden voortgezet.
in onze wijk maar dat is het centrum word al heel veel op gevangen van kwetsbare inwoners en asielzoekers en vluchtelingen
In veel grote dure woningen wonen heeel weinig (oudere) mensen. Hoe kun je (grote) gezinswoningen weer door gezinnen bewoond krijgen?
Informeer bij experts uit de zorg voor deze mensen.Hoe helpen we hun het best met de minste overlast (draagvlak).
Integratie van verschillende doelgroepen heeft nog nooit echt gebracht wat er van verwacht wordt
investeer aan verbinding. voorkom polarisering, integreer
Inzet op informatie en inclusie
Inzetten op inclusiviteit.Men daar bewust van maken.
Is altijd lastig, maar informeer tijdig en volledig
Is moeilijk, in bepaalde wijken is spreiding niet mogelijk gezien de huidige huizen prijs, probeer wel in nieuwe wijken dit zoveel mogelijk te realiseren.
Ja meer opvang in de duurdere wijken. Desnoods kleinschalig
Ja, denk ook aan onze kinderen die kunnen geen huis krijgen.
Ja, zorg dat "tijdelijke" opvang van vluchtelingen dat ook is. Zadel niet constant dezelfde mensen hiermee op. Jarenlang. Voor altijd??
Jazeker: jongeren en alleenstasnden wone vaak graag betaalbaar in en rond het centrum
Je hebt ook duurdere wijken nodig voor een divers aanbod, dus niet altijd opdringen.
je hoeft niet iedereen tegen zichzelf te beschermen
Je hoeft niet nu al te weten waar je de komende 17 jaar in totaal 16.000 woningen wilt bouwen.
Jullie geven het zelf al aan spreiding en diversiteit houd de wijk leefbaar en zorgt voor minder excessen
Kijk eens naar de wijk de schuytgraaf.dure woningen op mooie plekken .Langs het spoor de gewone woningen
Kijk en luister vooral naar de inwoners m.b.t. de opvang van kwetsbare inwoners. Haal er niet meer naar de stad als we onze eigen kwetsbaren nog niet goed kunnen begeleiden.
Kijk naar de huidige samenstelling vd wijken. Presikhaaf in zijn algemeenheid zijn al een aandachtswijken. Meer kwetsbare in de wijk kan men niet aan.
Kijk niet alleen naar mogelijke locaties, maar vooral ook naar de beschikbaarheid van elementaire voorzieningen als winkels, scholen, gezondheidscentra en openbaar vervoer in de verschillende wijken !
Kijk of ze echt zelfstandig kunnen wonen. Ik zie veel mensen die zelfstandig wonen beter niet zo kunnen wonen teveel problemen voor de buurt.
Kijk uit met het verspreiden van kwetsbare mensen over de wijk zodat ze niet voor overlast zorgen. Ik spreek uit ervaring.
Kijk vooral naar de demografie van een wijk. Wat wil je ermee en luister naar de bewoners. Ze kiezen er niet voor niets voor om in een bepaalde wijk wel of niet te wonen.

kijk waar opvang het beste geboden kan worden, welke voorzieningen daarvoor nodig zijn. Geforceerd opleggen van opvang of sociale woningbouw heeft weinig zin.
Kijk zorgvuldig naar vermeende kwetsbaarheid en verwar het niet met luiheid.
kleinschalige aanpak
Klinkt wel als een goed idee. Benieuwd of er in Armhem Noord veel te bereiken is?
Kom met een goed plan en sta in contact met de omgeving waar de plannen gestalte moeten krijgen. Nu worden bewoners overvallen en de grote schreeuwers komen in de krant en rest houd zijn mond.
Koop in dure wijken huizen op en transformeer die naar betaalbare appartementen of woningen voor 1 en of 2 persoonshuishoudens
Koppel projekt aan buurtprojekten/klubhuis/ lezingen
Kwetsbaar is een misleidende term. Delinquent en a-sociaal valt hier niet onder. College gebruik geen verhullende taal. Durf vergaande maatregelen te nemen en isoleer a-socialen. Verdunnen over alle wijken gaat ten koste van het vestigingsklimaat.
Kwetsbare bewoners beter begeleiden en eerder grenzen stellen als zij de leefbaarheid negatief beïnvloeden.
kwetsbare bewoners moeten opgevangen maar niet in 1 locatie een heleboel omdat de huizen daar goedkoop zijn. Geeft heel veel overlast. Betere spreiding over de stad.
Kwetsbare bewoners zo goed mogelijk verspreiden (ook in de duurdere wijken!) en ze niet allemaal op een kluitje zetten
Kwetsbare inwoners centreren.
Kwetsbare inwoners dichtbij winkelcentra laten wonen
kwetsbare inwoners eerder in beeld krijgen en vanaf de basis begeleiden. spreiding van woningen is lastig bij de huidige grondprijzen en bouwkosten: goed overleg met partijen.
kwetsbare inwoners goed verspreiden
kwetsbare inwoners hebben meer aan een goede begeleiding.
Kwetsbare inwoners kleinschalig opvangen werkt het beste denk ik. Zowel voor de (re)integratie van deze mensen als voor de buurt waar ze wonen.
Kwetsbare inwoners kunnen het beste in wijken geplaatst worden waar meer soortgelijke mensen wonen, of dichtbij de stad. Duurdere buitenwijken lijkt me minder geschikt omdat hier de kloof te groot is en dit tot scheve gezichten zal leiden (waarom zitten kwetsbare mensen in dure huizen)?
Kwetsbare inwoners moeten op een plek waar ze goed begeleid zullen worden.Woningbouwverenigingen met bonus stimuleren als ze meer betaalbare woningen in het starter/sociale segment bouwen en ook woningen in het onderste middensegment. Dit voorkomt scheefwonen. De stappen zijn nu te groot.
Kwetsbare inwoners mogen geen overlast bezorgen aan de overige inwoners.Wat is een betaalbare woning? De prijzen die ik vaak hoor in de media zijn verre van betaalbaar voor de gewone burger.
Kwetsbare inwoners niet in de binnenstad plaatsen, dat is nl. de kat op het spek binden. Krijg je nog meer drank- en drugsoverlast etc.
kwetsbare inwoners opvangen is prima maar laat ze ook wat leren zodat ze niet steeds terugkomen.spreiding van het soort woningen in de stad is geen taak van de gemeente en gaat veel te ver
Kwetsbare inwoners zijn volgens mij niet per definitie geholpen door ze te verspreiden over de stad. Ik ben niet kwetsbaar, maar zou me niet prettig voelen naast mensen die heel veel meer te besteden hebben dan ik. Bovendien vraag ik me af of inwoners niet beter geholpen kunnen worden en zich zelfverzekerder kunnen voelen als ze meer met elkaar kunnen praten. Ook is het volgens mij een denkfout dat niet kwetsbaren met een 40-urige werkweek, kinderen enz., in staat zijn kwetsbaren te helpen. In rijke wijken is m.i. niet echt veel sociale cohesie. Dan zit je daar in je eentje. Word je daar gelukkig van?
kwetsbare inwoners zoveel mogelijk centraal in één wijk. Die wijk dan extra begeleiden en monitoren. niet alles door elkaar zetten anders gaat de hele stad verpauperen.

Kwetsbare inwoners zoveel mogelijk helpen. Echter er is een grens. Sociale voorzieningen, toeslagen moeten landelijk geregeld zijn. Het college dient dit aan te kaarten bij de landelijke politiek.
Kwetsbare mensen en probleem mensen moeten gescheiden worden. Voor kwetsbare mensen is veel meer begrip als we de mensen die herhaaldelijk problemen veroorzaken apart gehouden worden
Kwetsbare mensen komen denk ik niet snel in beeld in een wijk. Mensen moeten op een manier in aandacht komen. Vooral samen met veel werkende mensen. Alhoewel integreren met werkende en gezinnen geeft afleiding en een goede prikkel. Belangrijk is meer om kwetsbare inwoners bij verenigingen en clubs laagdrempelig binnen te laten.
Kwetsbare mensen komen makkelijker uit hun comfort zone als ze zich veilig voelen en erbij mogen horen. Daarom is investeren in de sociale cohesie zo belangrijk. Problemen voorkomen door een goede samenwerking van alle betrokken partijen en tijdige signalering.
Kwetsbare mensen kunnen goede dingen doen
Kwetsbare mensen meer contact met buren. Kunnen ze dit zelf niet, begeleiding kan hier veel betekenen.
kwetsbare mensen moeten gewoon deel van de samenleving zijn en kunnen blijven deelnemen niet door in hun eigen woning te blijven wonen maar door goede zorgvoorzieningen en zorg in te zetten: in iedere wijk een ouderen huis waar bewoners ook naar toe gaan om een activiteit te doen
Kwetsbare mensen verdienen zorg op een plek die dit stimuleert. Dus bijv. geen verslavingszorg in het centrum, maar op een rustige plek. Verspreid alle plekken over de stad om ghetto te voorkomen.Verder ook zoveel mogelijk mix van goedkopere en duurdere woningen.
kwetsbare personen opnemen in instantie, zodat de bewoners er geen jarenlange last van hebben. Of als ze asociaal zijn bij asociale bewoners plaatsen en daar de nette buurten niet mee opzadelen.
Kwetsbare personen. Nog zo'n belangrijk thema. Extramuralisatie van zorg, wie is daarbij geholpen geweest (de rijksbegroting)? De kwetsbare mensen hier in de wijk, niemand kijkt daar naar om. Ze komen niet in hun 'kracht' te staan maar zij vereenzamen in de wijk. Psychiatrische overlast gevende mensen worden doorgeschoven in de wijken omdat ze voor overlast zorgen en er is heel vaak geen oplossen (multiprobleem, zorgmijders, zorginstellingen wil/kan niets). Deze mensen zijn het probleem geworden van de woningbouw, buurt en de gemeente . De GGZ kan nu de moeilijke personen buiten de deur houden maar zij vangen wel vrouwen op met een burn-out. Ja, die zijn te behandelen. Terug naar veilige woongebieden voor langdurige psychiatrische patiënten. Denk aan een wolfheze, t Dorp etc. Niet aan Aso-woningen maar naar meer geconcentreerde zorg/woonwijken voor deze doelgroep,
laag percentage dure woningen, workshops voor verduurzaming huis (bv workshop gordijnen maken, isoleren)
Laat de Geitenkamp lekker de Geitenkamp en Malburgen lekker Malburgen. Help kwetsbare mensen maar laat ze ook iets betekenisvols doen voor de stad of voor elkaar.
Laat de organisatie die deze bewoners begeleidt actief contact leggen met de bestaande bewoners om begrip te kweken.
Laat de rijksten niet het beleid bepalen
laat het college bepalen dat het gebeurt en samen met de bewoners hoe het gebeurt.
Laat je niet leiden door de inwoners die het best van de tongriem zijn gesneden
Laat kwetsbare inwoners ook hun bijdrage leveren aan deze maatschappij. Al zijn het kleine klusjes.
laat mensen in heel arnhem geen boven /benedenwoning meer samenvoegen tot 1woonhuis in de tijd van woningschaarste...onbegrijpelijk dat gemeente hier toestemming voor geeftbij verbouwing van kantoren moet de gemeente bedingen dat projectontwikkelaars ook echt goedkope woningen toevoegen. of elders realiseren..ik heb n modaal inkomen en kan al bijv.amper n woning kopen in nieuw/ verbouw projecten zoals voormalig girokantoor of cobercofabriek,laat staan mensen met n lager inkomen

Laat mensen met meer geld ook meer betalen. Vooral als ze geen opvang in de eigen wijk willen. Gebruik dat geld voor opvang elders. Als een wijk meer kwetsbare inwoners opvang betaal ze minder belasting.
Laat professionals meedenken over wat geschikte woonlplekken zijn en let op dat niet de kwetsbare wijken extra belast worden
Laat u niet gijzelen door de harde roepers, maar ga (en blijf) in gesprek o.b.v. argumenten. Voor de gemeente geldt hetzelfde. Geen zaken brengen als voldongen feiten, maar geef aan waarom de gemeente iets wil (moet) en blijf transparant.
Landelijk meer investeren in opvang van kwetsbare - en zorgbehoevende mensen
Leegstaande kantoren ombouwen. Regels durfen te passeren. Zgn standpunten herzien. Minder administratief geneuzel. Bestemmingsplannen kunnen herzien worden. Zijn door college en raad ooit vastgesteld, dus ook zeer snel te herzien. Je niet verschuilen achter regelgeving die het je moeilijk maken om iets te wijzigen. Waarom zit u in de raad en/of college. Voor uzel???? Het lijkt er soms welop. Oog voor de stad en bevolking is er weinig. Zonde.
Lees Hans de Geus: Hoe ik toch huisjesmelker werd, heel interessante visie op woningbouw!
Let wel op dat er niet teveel "complexe gevallen" bij elkaar worden gezet
Loslaten in de wijk is geen oplossing, voor kwetsbare mensen is er meer nodig. Ze zullen hulp nodig hebben van een buddy of op iemand terug kunnen vallen.Zodat ze zo snel mogelijk kunnen integreren.
Luister met compassie naar de tegenstanders
Luister naar de GEWONE mensen. Schuif hen niet hautain aan de kant.
Luister naar de inwoners
Maak de armere wijken niet nog zwakker door vooral hier de kwetsbare bewoners te huisvesten.
Maak gebruik van leegstaande kantoorpanden als opvang/woningen
Maak geen getto's door veel armoede en kansarmen bijelkaar te plaatsen
Maak het leven voor kwetsbare inwoners mogelijk in de verschillende wijken
Maak homogene wijken wat betreft de inwoners, dat is goed voor de verbinding onderling. Arm en rijk naarst elkaar is vragen om herrie.
Maak in parken of daar waar het kan ruimte om te ontmoeten. Bijv zoals plaatsen in Spanje , onder de boom. Ons klimaat wordt sub tropischer , dus pas onze mogelijkheden daarop aan. Immers over 5 tot 10 jaar is het net " Spanje"
Maak vanaf het begin helder voor welke opgave de gemeente staat. Verdeel de aantallen gelijk over alle wijken en ga dan in gesprek hoe je de opvang aanpakt. Ga actief op zoek naar bewoners die niet snel meepraten en luister niet teveel naar bewoners die alleen praten, niet luisteren en alleen maar nee zeggen .
Maak wonen voor starters meer mogelijk
Malburgen oost-noord (waar ik woon) verhoudingsgewijs goedkope sociale woningen, veel armoede, vervuiling en asociaal gedrag. Meer mixen van woningen zou dit deel m.i. kunnen verbeteren
Meer aandacht voor sociale woningbouwprojecten en voor kleinere woningen voor senioren.
Meer begeleiding voor kwetsbare inwoners die toch geacht worden om grotendeels zelfstandig te wonen
meer betaalbare huizen bouwen, die dure kakkers mogen buiten arnhem gaan wonen in een koopwoning
Meer betaalbare woningen en appartementen in Hoogkamp en Burgemeesterswijk en Arnhems Buiten
Meer betaalbare woningen is alleen mogelijk in wijken waar ruimte is voor nieuwbouw en of renovatie. Opkopen van dure bestaande woningen in dure wijken en deze verbouwen tot betaalbare woningen zal financieel erg moeizaam zijn en waarschijnlijk niet tot veel enthousiasme in de de wijk leiden.
Meer bouwen voor oudere mensen,zodat er meer gezinswoningen beschikbaar komen.
Meer doen aan dat 'kwetsbare' en niet alleen door aaibare maatregelen
Meer gebruik maken van leegstaande kantoorpanden
meer goed gebouwde 'tijdelijke' houtskelet multifunctionele appartementen

Meer mogelijkheden voor tiny houses, met name voor ouderen
Meer opvang in dure wijken is goed omdat bewoners wel wat kunnen hebben.Duur en goedkoop wonen is niet echt te realiseren, laat staan recht te trekken. Zie ik ook niet als een probleem, zolang er goede en betaalbare huizen zijn (dus nu niet).
meer opvang voor kwetsbare inwonersspreiding bevordert de leefbaarheid maar moet niet ten koste gaan van goedkope huurwoningen
Meer overlaten aan de woningbouwverenigingen en niet aan de projectontwikkelaars.
meer senioren woongelegenheid in de duurdere wijken. Dit i.v.m. de doorstroming
Meer seniorenwoningen en/of kleinere woningen voor eenpersoonshuishoudens bevorderen doorstroming waardoor meer eengezinswoningen vrijkomen voor startende gezinnen. Nu worden in mijn wijk vele middelgrote gezinswoningen 'vastgehouden' door senioren of eenpersoonshuishoudens.
Meer spreiding sociale woningbouw over de wijken
Meer spreiding van de opvang van kwetsbare inwoners, dit wordt voornamelijk gedaan in wijken waar al veel opvang is.
Meer verspreiding van kwetsbare inwoners, diversiteit en genderidentiteit, culturele achtergrond, dat is voor mij de ideale samenleving.
Meer woningbouw en bouw van de "oude verzorgingshuizen".
mensen die zich goed gedragen mogen niet lijden onder mensen die zich niet kunnen of willen aanpassen.Schep voor deze mensen een woonomgeving waar zij zich prettig voelen en er geen heibel ontstaat met omwonenden
Mensen gaan geen dure woningen kopen pal naast bijv. probleemgezinnen, accepteer dat en faciliteer dat ook. Dat zorgt voor meer inkomsten voor de stad
Mensen meer naar elkaar brengen, en mensen meer vrijer laten leven.
Mensen met psychische problemen worden in deze betaalbare wijk gedropt zonder rekening te houden net de kinderen die hiermee te maken krijgen word er rekening gehouden met veiligheid er word duidelijk geselecteerd op wijk
Mensen moeten wonen op de plaatsen waar het voor ze betaalbaar is, niet op kunstmatig gecreëerde plekken. Mensen met een goed inkomen gaan niet in Broek of Klaredal wonen.
Mensen voelen zich prettig in een wijk met gelijkgestemden. Dat kun je niet geforceerd laten integreren. Kwetsbare inwoners kunnen volgens mij wel overal even goed opgevangen worden, mits goed begeleid.
Mensen willen gezien en gehoord worden. Als dat gebeurt is veel mogelijk. Verschillende groepen mensen mengen vraagt veel aandacht maar biedt uiteindelijk heel veel kansen.
Mensen willen vaak graag bij gelijkgestemden wonen, met ongeveer evenveel te besteden dus dat moet wel mogelijk blijven.
Mensen zijn bang voor het plaatsen van kwetsbare mensen in hun wijk. Zorg dan ook voor goede begeleiding van kwetsbaren en neem de wijk mee in wat er gebeurt. En dan bedoel ik geen nieuwsbrief. Het mooiste is als een wijk de kwetsbaar persoon kan helpen/begeleiden. Win/win situatie
Mensen zorgen nodig hebben. Dat geven , niks maken betaalbare of dure huizen
met 1 maat meten en vooral luisteren naar de bewoners van de wijken
Met 'kwestbaar' bedoelt u waarschijnlijk buitenlanders. Ik zie dat anders: alle ruimte voor de eigen kwetsbare bevolking (verslaving, etcetera), geen voor mensen die tien landsgrenzen oversteken om hier hun hand op te houden.
Met het gebruik van 'flexwoningen' ontstaat de mogelijkheid de opvang van kwetsbare inwoners beter / makkelijker / in kleinere aantallen over de stad te spreiden. Er kan begrip voor elkaar ontstaan. Komt de leefbaarheid in Arnhem ten goede!

Mijn aandacht zou vooral uitgaan naar betaalbare woningen. Bij opvang van kwetsbare inwoners is het belangrijk dat de omgeving gemakkelijk in contact kan komen met deskundigen of voor advies, laagdrempelig en liefst in eigen wijk.
Mijn advies is dat er een eind komt aan opkopen van woningen door beleggers en daarna verkamering en onderverhuur. vb. grote flats naast A12 in Presikhaaf heeft meer als 60% onderverhuur.Maak een plan van aanpak om hier wat aan te doen.
Mijn huidige buurt, met Arnhemse politici, is zo bang voor sociale woningbouw. Terwijl mijn vorige buurt te veel problemen had. Dat mag wel eerlijker. Ander advies: buurthuizen
Mijn wijk valt onder Arnhem Oost aanpak. Toch zouden er in flexwoningen daklozen worden gehuisvest. Gaat gelukkig niet door maar een ambtenaar die dit op het stadhuis bedenkt heeft dus totaal geen idee wat een kwetsbare wijk (Presikhaaf-West) inhoudt. Dit beangstigt mij.
Minder dure projecten van (buiten Arnhemse) luxueuze architectenbureaus
Minder in de Laar (wij zijn verzadigd)De leefbaarheid holt achteruit omdat mensen uit deze doelgroep door psychische problemen zich niet teveel kunnen bemoeienis met de omgeving. Gevolg verloedering van de flats, tuinen etc
Minder obverlaten aan projectontwikkelaars en meer ruimte voor collectief wonen en CPO's
Minder opvangen, maar ze dan wel een haalbaar perspectief bieden om in te stromen in de maarschappij
Mis de deskundigheid hier over te oordelen
Moeilijk
Moeilijke correlatie.
N.v.T.
Naar mijn idee, doet Volkshuisvesting veel aan, maar heb geen volledig goed overzicht om hierover mijn mening te geven.
Natuurlijk wil je geen wijk met alleen maar villa's en een wijk met alleen met sociale huur, maar ik merk nu wel zelf heel erg dat het 50/50 samenvoegen ook niet werkt. Een ander inkomen betekent ook vaak een andere levenswijze. En dat gaat gewoon niet altijd prettig samen. Als er in de villa's (logischerwijs) tweeverdieners wonen die in de avond willen bijkomen van het werk, past dat niet naast een sociale huurwoning waar een bijstandsgerechtigde in woont die tot laat muziek draait en vrienden over de vloer, want diegene hoeft de volgende ochtend toch niet vroeg op naar kantoor. Niemand is hier verkeerd bezig, maar het past gewoon niet zo lekker samen.
Nee, ik weet niet wat het beste werkt.
Nee. Omdat het college geen invloed heeft op de huizenmarkt
Neem wijkbewoners mee in besluitvorming
Niet alle kwetsbare inwoners bij elkaar in de armste wijken.
Niet alle opvang in dezelfde wijk
Niet alle wijken lenen zich voor een ander woning aanbod met als risico clustering. Ook de omliggende gemeentes moeten hun steentje bijdragen (lees Rozendaal).
niet alleen maar moeilijke mensen dumpen in wijken waar de mensen het al moeilijk hebben
Niet alles naar Arnhem -Zuid douwen.
Niet alles naar Arnhem Zuid, ook ruimte maken in Arnhem Noord
Niet bezuinigen op deze doelgroep!
Niet bezuinigen op zorg. Wmo moet geen verkapte bezuinigingsopdracht meer zijn.
Niet de hele stad belasten met mensen die andere normen en waarden hebben
Niet doen
Niet doen! Beide partijen willen niet bij elkaar wonen. Inwoners die het kunnen veroorloven gaan verhuizen (eigen ervaring).
Niet doen...
Niet duidelijk wat de opvang inhoud. Gesloten inrichting, begeleid, zelfstandig?Bio-revalidatie zit ook in het bos !

Niet elke wijk leent zich goed voor een evenwichtige verdeling van dure en goedkopere woningen. Daar moet dan ook niet al te ingewikkeld over worden gedaan. Mensen wonen graag bij elkaar als ze hetzelfde leefpatroon hebben, ook dat is belangrijk en zorgt voor goede samenhang in een wijk.
Niet geforceerd percentages opleggen, maar op de plekken die geschikt zijn kleinere en daarmee betaalbaardere woningen bouwen. Zie ook mijn aanbeveling aan college hierover.
Niet huilen maar aanpakken v de problemen en je goed voorbereiden voor de vergadering
Niet luisteren naar bezwaren van rijke woningbezitters.
niet lullen maar poetsen
niet spreiden - maatwerk leveren. Kijken waar er ruimte is en waar voor de kwetsbare inwoners genoeg voorzieningen zijn.
Niet wegstoppen
Niet zonder voor overleg plaatsen altijd eerst vooraf bespreekbaar krijgen.
Niets aantrekken van NIMBY's.
Nogmaals : houd referenda. Het bestuur is er voor de inwoners, niet andersom
Noord is onbetaalbaar geworden voor mensen die een inkomen onder modaal hebben of men is aangewezen op te kleine, dure woningen.Daar zou meer aandacht voor moeten zijn
Nu de Rijksoverheid zich op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg heeft teruggetrokken, ontstaat er vaker overlast door bewoners die hulp nodig hebben, maar niet krijgen. Dat mag niet op het bordje van de omgeving komen. Ergo, het is en blijft een lastige kwestie om hier voor goede opvang te zorgen. In onze wijk is maar beperkt ruimte voor de bouw van nieuwe woningen. Maar de ruimte die er is, kan zeker gebruikt worden voor betaalbare woningen.
nu wordt alles geconcentreerd. spreiden is beter voor integratie en het hautaine gevoel van bepaalde wijken die met hun neus neerkijken op wijken waar veel kwetsbare inwoners zijn.
Om te beginnen doe wat aan vermindering van de kwetsbaarheid dus oorzaak aanpakken en daarna is spreiding niet meer dan ellende verdeling en dat is symptoom verduistering.
Omschrijf kwetsbare inwoners beter! Gezondheid, armoede, asielzoekers, asocialen, junks.....
Ondersteun vitale verbinding structureel, zodat er een laag drempelige vangnet komt voor kwetsbare mensen . Nu op twee plekken, maar minstens op vier plekken beschikbaar komen
Onderzoek de plaats en de omgeving. Ga in gesprek met de biren
ontzie wijken waar deze groepen al oververtegenwoordigd zijn. Zorg ook voor dure woningen in wijken waar deze onder vertegenwoordigd zijn.
Ook de hoge concentratie van kamerbewoning /studenten meer verspreiden. Daarvan zijn er NY wel genoeg op sommige plekken in de stad.
Ook de VVD wijken zullen er iets mee moeten. Wat zeker niet meer moet, is allerlei kwetsbare groepen bij elkaar huisvesten in bv Malburgen of Presikhaaf. Zorg voor betaalbare woningen in skeletbouw, het soort woningen dat 50 jaar meegaat maar nu wel soelaas biedt.
Ook hier goede informatie verstrekken
Ook hier, kijk naar het draagvlak
Ook hiervoor geldt: kijk naar Noord en Zuid.
Ook in kleien buurcentra en wijken bouwen waarbij armen bijzondere en ouderen samen kunnen werken wonen en elkaar helpen. Dus kleinschalige meervoudige opvang voor diverse mensen.
Ook in wijken als Alteveer, Burgemeesterskwartier zal gekeken moeten worden in hoeverre er nieuwbouw of aanpassing van utiliteitsbouw gerealiseerd kan worden. Geen gezichtsbepalende gebouwen meer afbreken maar aanpassen voor opvang of bewoning.
Ook in wijken met duurdere woningen zou dit mogelijk moeten zijn
Ook in zogenaamde Â´luxeÂ´wijken in Arnhem moet mijn insziens meer sociale bouw komen en moeten ook de kwetsbare in de samenleving een plek krijgen.
Ook meer opvang van kwetsbare inwoners, vluchtelingen en betaalbare woningen voor ouderen en starters!
Op dit moment niet.

Op grond van onderzoek bepalen wat het best voor de samenleving is en niet laten bepalen door hoe het nu is of wat de bewoners vinden.
Op het oude fabriekstrerrein van ENKA kunnen tijdelijke woningen voor asielzoekers en statushouders worden geplaats. Niemand die daar last van heeft. Of bij de Turkse moskee.
Open deur natuurlijk, maar bezie ieder 'nieuw' project in dit licht.
Open stukken bouwgrond goed invullen
Opgelegde spreiding kan ook juist zorgen voor spanningen: niemand voelt zich dan meer echt thuis in de eigen wijk. Liever op een meer logische en natuurlijke manier zodat omgeving en voorzieningen passen bij de waarden en wensen van het type inwoner.
opvang centraliseren en niet in woonwijken ivm overlast. Meer een mix van verschillende typen woningen: duur en betaalbaar in alle wijken.
Opvang daklozen junks ea buiten de bebouwde kom
opvang in overleg EN in samenwerking met bewoners
opvang is nodig, maar de kwetsbare in een wijk maken er vaak een rommeltje van, kan men zien in tuinen ook bij status houders die hebben ook een huis nodig natuurlijk maar de woning bouw vereniging let er ook niet op dat het netjes blijft in een staat.
Opvang kan overal, maar wel gecontroleerd (dus zo min mogelijk overlast)
Opvang kwetsbare bewoners in de wijken is goed als daarmee ook de handhaving wordt verbeterd.
Opvang met intensieve begeleiding.
Opvang ook in duurdere wijken. En dan geen excuus over duurdere grond" dus kan niet".
Opvang v kwetsbare mensen kan gebeuren in hun eigen woonomgeving of in buitengebieden zoals bv de Braamberg. Het moet aantrekkelijk zijn voor mensen met duurdere woningen om in een bepaalde omgeving te gaan wonen
Opvang van kwestbare mensen binnen woonwijken m.i. achterhaald concept. De praktijk wijst steeds weer uit dat dat ten koste gaat van niet alleen veiligheid binnen die wijken maar ook van het welzijn van de kwetsbare zelf.
Opvang van kwetsbare inwoners dient wel samen te gaan met goede begeleiding. Het lijkt tegenwoordig soms een vloek te zijn om dure woningen te bouwen, maar deze zijn nodig voor een goed evenwicht van onze werkgelegenheid. Maar betaalbare woningen zijn zeker nodig en mogen ook in wijken met duurdere woningen worden gebouwd, zolang er oog is voor een goede leefbaarheid.
Opvang van kwetsbare inwoners gaat niet samen met dure woningen. Dit bedoel ik niet rot, maar deze twee gaan niet samen.
Opvang van kwetsbare inwoners in de 'beter wijken' ligt vaak gevoelige n de beter wijk is mondig genoeg om flinke obstakels op te werpen. Goede voorbereiding, een eerlijk gesprek en betrouwbaar zijn in het opvolgen van afspraken helpt daarbij. Het liefst door een aanspreekpunt met doorzettingkracht/macht die het dus ook regelt.
Opvang van kwetsbare inwoners kan problemen.oeveren er zal.dan ook goede begeleiding dan wel handhaving moeten plaatsvinden. De spreiding betaalbare en duurdere woningen in bestaande wijken is moeilijk aangezien er weinig tot geen ruimte is. Daar waar nieuwbouw gepland staat zou een evenredige verdeling deel uit moeten maken van het bestemmingsplan
Opvang van kwetsbare inwoners kan veel overlast veroorzaken in een wijk. Dat is voor niemand wenselijk / gezond. Meer plekken nodig waar deze mensen kunnen wonen wat meer aan de rand van de stad, bij elkaar in kleine hoeveelheden met goed contact met bv wijkagent en bemoeizorg. Vrijplaats met grenzen binnen de wet.
Opvang: praktisch naar kijken, goed regelen met oog voor veiligheid.Spreiding: pragmatisch handelen, wonen moet betaalbaar zijn, meer investeren in wijken met veel lage inkomens
Opvang: zorg voor voldoende begeleiding
Opvangen op een plats waar de kwetsbare bewoners zich op hun gemak voelen
Opvangen waar plek is
Opvangenzonder overlast te veroorzken

overdrijf niet !
Overheid moet geld stoppen in psychiatrische woon en zorgcentra, zoals bv Wolfheze, want ambulante zorg is minder efficient en psychiatrische patienten zijn kwetsbaar voor vervallen in drank/drugs/misdaad. (ik heb een neef gehad die in het het psychiatrisch zorgcentrum Wolfheze woonde)
Overlast van diverse inwoners beter aanpakken.
Overlastgevende inwoners zo veel mogelijk bij elkaar zetten en ter plekke begeleiden. Wel de kans geven om promotie te maken naar andere buurten.
Overleg met buurtbewoners
plaatsen pas naar goed overleg met buurtbewoners
Planmatig optreden, communicatie zorgvuldig , draagvlak mbt keuzes
Praten erover en dat ieder zich veilig voelt
Probeer eens met een meer open en minder provinciale mentaliteit dingen aan te pakken zonder te overdrijven.
Probeer polarisatie tegen te gaan. Kwetsbare inwoners en betaalbare woningen beter spreiden bevordert de integratie
Probeer te voorkomen dat inwoners in een kwetsbare positie komen, wees barmhartig voor kwetsbaren die op een of andere manier toch een vorm van balans weten te vinden.
Probeer te voorkomen dat mensen dakloos worden.
Probeer vestiging van kwetsbare groepen te minimaliseren.
Proberen de eigenheid van een wijk in stand te houden.
Regel het en laat partijpolitiek achterwege.
Sinds eeuwen trekken mensen van bepaalde milieus naar elkaar toe. Integratie is een idealistisch doel maar zal volgens mij niet bereikt worden. Lijkt mij dat we dat gewoon moeten accepteren.
Sommige kwetsbare bewoners zijn meer gebaat bij beschermd wonen en dat past niet altijd in een woonwijk
Soms moet bosgebied op offeren voor woningbouw
spreiden helpt niet
Spreiden is belangrijk. Ik heb geen beeld of dat betekent dat het 'meer' in evenwicht moet zijn, want ik ken het huidige evenwicht niet
Spreiden klinkt goed, maar zorgt er ook voor de kwetsbare mensen kunnen verdwijnen tussen de mensen waar het wel goed mee gaat. Vedrer kan dit ook indirect een negatief effect hebben over het veiligheidsgevoel van mensen. Je woont niet meer met gelijkgestemden.
Spreiden van opvang is ook weer zo'n polder-manier van oplossen. Zoek naar de beste aanpak, bijv in andere (buitenlandse) steden en kijk hoe dat te vertalen naar Arnhem. Spreiden wel/niet is geen doel op zich, en al helemaal geen oplossing voor onderliggende problematiek.
Spreiden, spreiden en spreiden. Werk met langetermijnvisies en ben niet kortzichtig alleen bezig met het oplossen van de huidige wooncrisis door daar waar plek is alles vol te plempen met sociale huur.
Spreiding 'an sich' voor zowel woningen als kwetsbare mensen dient in mijn ogen geen doel op zichzelf zijn. Ik kan mij voorstellen dat je beter problemen kunt ondervangen en doelgerichter kunt acteren op de behoeftes van 'kwetsbaren' als deze niet gespreid worden over de stad. Ook bij woningbouw dient men prudent te opereren met de schaarse ruimte
Spreiding betaalbare/dure woningen: hoeft van mij niet persé, als de verhoudingen in zij totaliteit maar goed zijn. Ik denk dat er op dit moment meer behoefte is aan betaalbare woningen, zeker ook in het huursegment. Meer appartementen dan eengezinswoningen, maar wel met voldoende parkeergelegenheid. Niet bouwen in het groen, want je maakt dan onomkeerbaar iets kapot.Opvang kwetsbare inwoners: eerlijk gezegd zou ik er niet op zitten te wachten als die in mijn directe omgeving komen. Qua acceptatie door omwonenden zou ik zeggen: niet te grote groepen kwetsbare inwoners en in samenspraak met de zittende bewoners.

Spreiding betekent meer dan dure en betaalbare woningen over de stad verdelen. Het vraagt m.i. ook om verbinding, het gesprek aangaan, respect voor elkaar en ondersteuning.
Spreiding door kwetsbare bewoners tussen betere woningen te bouwen is een gekunstelde aanpak meer voor de bühne dan dat echt armoede oplost
Spreiding in de wijken en evenredige verdeling tussen noord en zuid.
Spreiding is altijd beter dan alles bij elkaar
spreiding is geen doel op zich, er moeten ook voorzieningen zijn en/of draagvlak om kwetsbare op te vangen. dus niet opleggen maar nagaan of er ook voldoende voorzieningen zijn die mensen op kunnen vangen en niet dat ze bv op schaarsbergen aan hun lot over gelaten worden.
Spreiding is geen doel op zich: zorg dat het zo is georganiseerd dat de opvang en begeleiding van "kwetsbare" inwoners werkt. Ze allemaal bij elkaar zetten werkt niet, maar als de spreiding zo groot is dat de begeleiding het overzicht verliest en het fragmenteert, werkt het ook niet.
Spreiding is goed maar de voorzieningen moeten daar ook passend bij zijn. Sociale huur in Schaarsbergen zorgt ervoor dat mensen meer geïsoleerd worden.
Spreiding is niet het eigenlijke punt daar is niets mis aan. Structuur, controle en verantwoording op afspraken dat helpt kwetsbaren het meest. Rust, Reinheid en Regelmaat waar we in het huidige beleid zo om smalen is de basis van maatschappelijke acceptatie.
spreiding over de stad betekend ook het gesprek aangaan met bewoners die denken, niet in mijn achtertuin.
Spreiding prima maar dan ook overal. Niet selectief wanneer deze in een omgeving komt waar bv. hoog opgeleiden wonen en daarom wellicht mondiger zijn en de weg om te protesteren cq. procederen gemakkelijker weten te vinden.
Spreiding prima maar vraag is of iedereen in alle wijken gelukkig is.
Spreiding van kwestbare inwoners gaat vaak gepaard met verschraling van de zorg die zij nodig hebben. Hoewel kosten inefficiënt ben ik van mening dat we deze groep beter kunnen helpen door te centraliseren en zorg te intensiveren.
spreiding van kwetsbare inwoners vind ik prima. In mijn wijk zijn er volgens mij meer dan in andere wijken. Ik ben woonachtig in Malburgen Oost.
Spreiding woningen meer verdelen over de wijken. Bewoners erbij betrekken
Spreiding: wat is het nut en belang van spreiden en laten mensen / de woningmarkt zich hierdoor sturen.Kwetsbare inwoners: kleinschalige opvang in een wijk waar ze ook verder kunnen met hun leven, wonen & werken
Sta nooit meer toe dat er een wijk als Gaardenhage ontstaat. Net zo min als het oude Malburgen. De toevoeging van Stadseiland is prima, maar het zijn gescheiden wijken. Er is wel één cultureel centrum. Stadseiland is mijn woonwijk en mist een ruimte waarin je kan samenkomen. Dat doen we nu in de huiskamers. Daar worden leuke activiteiten ontwikkeld.
Stap af van het idee dat iedereen zelfstandig moet wonen. Zorg voor permanente opvang ook voor mensen die zijn uitbehandeld of zorgmijders. Vaak mijden ze niet de zorg maar de betutteling.
Steeds vaker is politiek bezig met deze onderwerpen. Zelfredzaamheid wordt door politiek te weinig gestimuleerd. Vooral het vreemdelingenbeleid en druk op integratie zijn zwaar onder de maat.
Stimuleer de integratie en de participatie in de wijken: buddies, taalmaatjes, etcBiedt niet Nederlanders de mogelijkheid om Nederlands te leren
Stop met opvang in zuid
Stop met proberen om met eindeloze bijeenkomsten draagvlak te creëren voor dit soort lastige keuzes. Maak die keuzes en regel het. Uiteraard met zorgvuldige begeleiding en implementatie.
Stop om te beginnen met het binnenhalen van 'kwetsbare inwoners', want iedereen kan wel ongeveer inschatten waar die vandaan komen. En wijken worden kwetsbaar omdat ze lelijk, lees modernistisch, zijn. Omdat ze gebaseerd zijn op conceptuele kletspraatjes van stedenbouwkundigen in plaats van op de leefbaarheidswensen van echte mensen. Spreiding betekent alleen maar dat alle wijken lelijk worden.

strenger aanpakken en niet te veel pamperen. wie niet wil heeft pech.
Teveel mixen kan ook negatief uitpakken en uiteindelijk voor iedereen slechter wordenJe kunt mixen maar niet per woning maar meer klein stratenblok
Toch denk ik dat de opvang voor kwetsbaren soms niet leuk is in een dure wijk
Tref voorzieningen in die wijken waar men dit wil gaan toepassen. Betrek de wijkverpleging erbij.
Type mensen zoeken elkaar op. spreiding is goed maar wel per wijk en niet per straat.
Uit het artikel in De Gelderlander van zaterdag 28 januari blijkt dat wethouder Smeulders óf de stad niet kent óf er een erg gekleurde mening op na houdt. Dat helpt niet bij het oplossen van het probleem van de spreiding. Overigens, 50 jaar geleden kon ik ook al geen woning krijgen in de stad waar ik geboren ben.
Uitersten bij elkaar plaatsen werkt vlg mij niet. Het roept verzet op en de vraag is of de meer kwetsbare groep zich er ook wel thuis voelt. Probeer juist plekken te vinden waar aansluiting plaats kan vinden. Dat kan ook per voorziening verschillen. Ga daarmee aan de voorkant in overleg met de wijk: wat zou hun keuze zijn? Zo was er indertijd in onze (duurdere) buurt een afkickcentrum voor drugsverslaafden. Die werd algemeen geaccepteerd.
Uitgifte van bouwvergunning x % voor sociale huur en x% voor kwetsbare. Elke wijk zelfde percentage.
Van wijken weten, sociale wijkteams zijn mislukt. Veel te veel zorgverleners die hun eigen werk creëren. Veel te weinig tastbare resultaten. Armoede bestrijden doe je door mensen geld te geven. Niet door mensen te betuttelen.
Vang de kwetsbare inwoners en asielzoekers ook op in dure wijken.
Veel kantoren e.d ombouwen tot starters woningen en sociale woningbouw. De woningbouwverenigingen moeten hun prima taak veel beter uitvoeren. Ik zie het aantal betaalbare woningen steeds meer afnemen.
Veel ouderen die in een eengezinswoning wonen willen best naar een huur appartement. Dit doen ze niet omdat ze dan veel meer moeten betalen dan wat ze voor hun koopwoning kwijt zijn. Vaak hebben ze jarenlang extra afgelost om uit te komen met het pensioen en AOW. Mogelijk is daar iets voor te regelen en komen hun huizen vrij voor de jeugd.
Veel overlast in het centrum en omgeving dan bedoel ik de criminaliteit mensen durven in de avond de stad niet meer in.
Verbied verkamering van panden in bepaalde delen van de wijk/ wijken / straten.Stimuleer eigen woning bezit, belast bezit f verhuur van tweede woningen extra. Er is woning schaarste, laten we iedereen een kans geven op een betaalbare woning
Verdeel de lasten eerlijk. Dus ook opvang in de wijken met de duurste huizen. Weet niet of het mixen van goedkope en dure woning leidt tot betere wijken. Mensen gaan toch het liefst om met hun eigen 'soort'. Meer kans op botsende levensstijlen.
Vereenvoudig en verkort de (inspraak-) procedures
Verneuk niet ook alle andere wijken door spreidingsbeleid toe te passen! Zorg dat de instroom van kansarmen lager wordt en dat de instroom van probleemmensen verminderd. LES 1: Problemen oplossen doe je niet door ze te verspreiden, maar door ze bij de bron aan te pakken! In Arnhem verspreiden we liever dan dat we oplossen.
Verplichte spreiding is een illusie. Kunnen beter meer investeren in achterstandswijken.
verspreid het probleem gelijkelijk over de stad, dit is een eerlijker oplossing voor iedereen
verspreid houden.
Vind spreiding belangrijk, zodat er geen wijken meer bestaan, die alleen maar door kwetsbare inwoners worden bewoond.
Vinger aan de pols houden bij opvang kwetsbare inwoners: monitor of het succesvol is.Spreiding woningen is m.i. grotendeels een politieke keuze. Geef duidelijkheid over de keuze en de standpunten van de partijen.
Voldoende betaalbare woningen zijn belangrijk, Waarbij ik voornamelijk denk aan de middeninkomens. Dit moet op stadsniveau en niet perse per wijk.

Volgens mij leidt het concentreren van kwetsbare inwoners op een plek/locatie tot meer overlast. Iedere wijk heeft een verschillende en andere draaglast voor kwetsbare inwoners. Dus goed kijken welke personen en problematieken je op welke plekken in de stad moet willen plaatsen.
Volledig eens dat duurdere en betaalbare woningen in een wijk staan. Jammer wanneer de architectuur of openbare inrichting van de betaalbare woningen de wijk direct ook stigmatiseert en een ghetto-like uiterlijk geeft.
Voor bijvoorbeeld 'beschermd/begeleid wonen' dienen open bouwplekken in de buurt te worden gebruikt om voor hen woningen te realiseren.
Voor de acceptatie van kwetsbare groepen in een wijk is het van belang dat de bewoners bij de komst betrokken worden en er activiteiten plaats vinden waar men elkaar kan leren kennen. Mensen waarvan bekend is dat ze veel overlast gaan geven kunnen (hoe sneu ook) niet in een wijk wonen, want dat stigmatiseert de kwetsbare die wel van goede wil is. Voor de groep overlastgevers moet iets gecreëerd worden buiten de stad in combinatie met een goede begeleiding. Geen ideale oplossing, maar soms is die er gewoon niet.
Voor de opvang van kwetsbare bewoners is het misschien mogelijk om te kijken of er huisvesting te realiseren is in gebouwen / huizen / kerken die leegstaan maar die vanwege historisch belang toch behouden moeten blijven.
Voor een klein deel van de kwetsbare inwoners is opvang in een gewone wijk geen oplossing. Daarvoor moeten alternatieven gevonden worden in de vorm van containerwoningen oid
Voor hen veel aandacht hebben.
Voor het aantrekken van burgers die meer belasting kunnen betalen is een wijk met duurdere woningen een manier om mensen naar je stad te trekken. Zo'n wijk heeft oudere grote woningen en die kan je niet veranderen in betaalbare woningen. De punt van de burgermeesterswijk heeft al heel veel opvang voor kwetsbare inwoners en het heeft er voor gezorgd dat er aantallen burgers met geld inmiddels zijn vertrokken naar andere gemeentes. Zonde. Ik ben principieel voor het vermengen van verschillende inkomens, maar dit moet wel gedaan worden op een manier die opbouwend is
voor kwetsbare/oudere inwoners is een hofje aantrekkelijk.
Vooraf bewoners op de hoogte brengen en in gesprek gaan
vooral jonge mensen die geboren zijn in de stad Arnhem voorrang geven bij vinden van betaalbare woning. Dit zonder wachttijden. Alle jaren/ maanden dat men in Arnhem leeft als allerbelangrijkste graadmeter gebruiken. Dit moet voorrang en prioriteit 1 zijn!!
Vooral meer betaalbare woningen in en om het centrum van Arnhem: voor mensen met een lager of een modaal inkomen is koop of huur daar bijna onmogelijk geworden.
Vooral onderbrengen in de rijke wijken.
voorkom en bestrijd verkamering van de gewone woningen
Voorkom getto vorming
Voorkom ghettovorming
voorkom segregatie. Mix wijken, zorgen dat op scholen mix van leerlingen zijn, voorkom bubbles
Voorkom verkoop van betaalbare huurwoningen.Laat woningbouwverenigingen doen waarvoor zij zijn opgericht.
voorrang jong volwassen die gezinsplanning hebben
Waarom is t zo moeilijk om daklozen overdag een fijne plek te geven waar ze zich kunnen vermaken . Snap dat t niet zonder problemen is , maar geef ze leuke buitenruimte en binnen wat gezelligheid . Ook verwarde personen geven gevoel van onveiligheid . Wat betreft betaalbare duurdere woningen , mensen kiezen zelf soms de buurt waar ze zich thuis voelen , dat kun je niet afdwingen . Maar geen verpauperde wijken , die moeten opgeknapt . Maar dat zie ik ook dat dat gebeurt .

Waarom moet alles genivelleerd en gespreid worden? Logistiek (WMO/zorgvervoer) is véél efficiënter in te plannen als er niet naar 100 verschillende adressen gereden moet worden. Sociale infrastructuur (samen-hulp), voedselbanken en andere nuttige zaken dichtbij. Geen woningwaardedaling door (sociale) huur en dergelijke in koopwijken. Wie zit er te wachten op noodopvang voor asielzoekers, als met 1,5 miljoen wil betalen voor een villa? Of 6 ton voor een nieuw huis? Ik niet!
Waarom moet dit toch zo gemengd worden? Dit snap ik nou echt niet. Wordt de stad er beter van als de verschillende groepen gespreid worden? Onzin!
Waarom zijn er kwetsbare mensen? Pak probleem bij wortels aan.
Wanneer er meer betaalbare woningen worden gebouwd voor iedereen...jong en oud...komt er meer doorstroom oudere mensen zijn best bereid om bijvoorbeeld naar een bejaardrnwoning te verhuizen...nu zijn ze er niet enbblijven veel ouderen ook als ze door overlijden partner alleen komen te staan in een woning wonen die eigenlijk te groot voor hen is.
Wanneer wijkteams, wijkagent etc hierbij goed betrokken blijven zodat criminaliteit, onveiligheid, overlast en daarmee leefbaarheid goed worden gemonitord en gehandhaafd zijn er mogelijkheden
Wat denkt U zelf als er van die halvegare vlak naast U zou komen wonen. Ik kan U zeggen er blijft van woonplezier weinig over. Jammer dat U dit niet begrijpt of niet wilt begrijpen.
Wat is een kwetsbare inwoner? Iemand met beperkingen, senioren, arme mensen, jong asielzoekers, daklozen etc.?Kwetsbaar denk ik ook aan psychisch gestoorde mensen die een buurt verzieken (ervaring). Die moet je opsluiten en niet spreiden of loslaten in de samenleving. Voorkomt hoop straat agressie. De rest van harte welkom.
Wat is er zo erg aan het feit dat er in Arnhem een paar wijken zijn met duurdere woningen? Ook dat geeft best wat glans aan Arnhem als stad.Als er goede back-up plannen zijn die voorkomen dat de huisvesting van zg. kwetsbare mensen leidt tot overlast dan is mijn idee dat je een aantal wijken daarvoor zou kunnen aanwijzen maar zeker niet in alle wijken. Laat bepaalde wijken hun grandeur houden.
wat mij betreft mag de verdeling tussen betaalbare en dure huizen per wijk verschillend zijn als er maar vooraf over nagedacht wordt, opvang vluchtelingen hoeft ook niet in iedere wijk hetzelfde te zijn want er zijn veel vluchtelingen die toch niet echt (willen) integreren in de samneleving
wat wordt verstaan onder kwetsbare inwoners?
Wat zijn kwetsbare inwoners?
We hebben al opvang voor kwetsbare inwoner
we zijn allemaal kwetsbaar, de mensen die zelf niet (meer) kunnen voorzien in een stabiel bestaan moeten niet rondhangen of afglijden naar criminaliteit, verslaving, verwardheid en uiteindelijk de psychiatrie.
Wederom slagvaardigheid. Zorg als gemeente dat je een voortrekkersrol hebt en handel volgens het mandaat dat je hebt.
Wees duidelijk wat kwetsbaar is? In welke wijken gaan deze mensen wonen? Bekijk of de ene mens wel bij de andere past. Ga na waar jullie zelf graag naast zou willen wonen! Hoe jullie buurt er graag zou uit willen zien!
Wees een betrouwbare overheid naar de burgers, in beleid en wat jullie beloven
Wees open en transparant en zorg voor goede communicatie en neem een beslissing
Wees voorzichtig met de buurten en de bewoners!
weet niet of spreiding over de gehele stad zin heeft. Een goede duurzame plek wat nut heeft is misschien beter.
Wel naar de wijken kijken, je kan dat niet in elke wijk doen, dus geen algemene regel.
Wel of niet spreiden van mensen of huizen is minder belangrijk dan wel of geen overlast (herrie, rotzooi) veroorzaken.
Werk huisjesmelkers de wijk uit, zorg dat ouderen makkelijker hun woning uit kunnen zodat de starterswoningen weer vrijkomen.

Werkgelegenheid is heel belangrijk voor mensen die kwetsbaar zijn, niet mee kunnen komen. Een voor hen geschikte werkomgeving realiseren , zodat zij zich waardevol voelen. Mee kunnen komen op hun eigen niveau. Dat wil toch iedereen. Niet alleen woningen op de mooiste plekken voor mensen met meer inkomen, draai het eens om.
Wij wonen zelf in Malburgen, ik vind het niet erg dat de wijk niet de meest rijke wijk is. Daarentegen ken ik mijn buren goed, woont er van alles wat. Ik denk dat het niet realistisch is om Malburgen en de Paasberg bijvoorbeeld gelijkt te trekken. En dat is ok. Verschil mag er best zijn.
Wijken hebben hun eigen karakter en dat vind ik ook belangrijkIk vraag me wel af waarom woonwagenbewoners recht hebben op deze plekken. Op sommige kampen vind ik de woonwagen geen woonwagen maar een villa. Hoe verhoudt zich dat tot vergunning aanvragen??
Wijken hebben hun eigen karakter, maar de segragatie is in Arnhem hier en daar wel erg scherp. Benut mogelijkheden om daar wat aan te doen. Maar verwacht geen wonderen.
wijken met veel kwetsbare inwoners eerder ontzien bij het creëren van opvangvoorzieningen voor kwetsbare groepen, dan wijken waar het veel inwoners goed gaat. Spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad is een nobel streven, maar mag niet ten koste gaan van kwetsbare inwoners in armere wijken. Ook zij moeten in hun wijk kunnen blijven wonen.
ze hoeven niet allemaal gespreid te worden. liever de huidige bekende plekken verbeteren
zet de kwetsbare bewoners niet in de achterstand wijken maar in de duurdere wijken waar iedere buurt comité meteen er tegen ingaan dus doe daar het zelfde als in de armere buurten plaats ze gewoon in de buurt en de verspreiding van duurdere en betaalbare woningen maakt niet zoveel uit omdat de projeckt ontwikkelaars bepalen en niet de gemeente zoals je het nu kunt zien
Zet mensen met problemen niet allemaal bij elkaar in een flat: dat veroorzaakt veel en snel overlast en vermindert de mogelijkheid van de wijk om problemen te signaleren. Zorg niet alleen voor woningen voor kwetsbare mensen, maar ook voor goede voorzieningen waar ze terecht kunnen en waar ze andere wijkbewoners kunnen ontmoeten
Zet niet alle moslims bij elkaar zoals in mijn wijk. Gaat een keer fout
Zet niet te veel woningen op elkaar, zodat de druk op de voorzieningen en de wegen niet te groot wordt.
Zet ze in een duurdere buurt, in betaalbare woningen.
Zie mijn eerdere betoog
zie vorig advies
Zogenaamd "kwetsbaren" welkom, mits compromisloos geen overlast veroorzakend.
Zolang de opvang van kwetsbare inwoners goed, zorgvuldig en aan regels gebonden (en gehandhaafd) gebeurt is het te accepteren. Wanneer het betekent dat deze mensen zich in de wijken gaan ophouden, daar hun drugs moeten kopen en onacceptabel gedrag vertonen is het niet acceptabel. Dat moet gewoon beter geregeld worden.
Zolang ze geen overlast geven
Zorg bij opvang van kwetsbare inwoners dat het veilig blijft voor de omgeving. Hierdoor verhoog je draagvlak om zulke voorzieningen in een wijk te realiseren.Kwetsbare inwoners moeten meer begeleid worden mbt zorg.
Zorg bij spreiding ook voor nabijheid (of in ieder geval bereikbaarheid) van relevante voorzieningen!
Zorg dat arm en rijk goed verdeeld zijn over de stad. Alle wijken en buurten zijn de betere
Zorg dat buurtbewoners worden gestimuleerd om kwetsbare inwoners te steunen. Ik weet niet wat de achtergrond is van deze inwoners en waarom ze kwetsbaar zijn. De maatregelen om deze te helpen kunnen heel verschillend zijn. De ene moet je helpen aan een baan. De ander heeft psychische ondersteuning nodig en weer een ander passende hulpmiddelen om deel te kunnen nemen aan de maatschappij
Zorg dat de gemeente de regie houdt over de verdeling hiervan en geef deze niet over aan bouwondernemingen en planbureaus, die anders verleidt worden om voor het grote winst bedrag gaan

Zorg dat de leefbaarheid van de wijk verbeterd met het toevoegen van kwetsbare inwoners of extra woningen.
Zorg dat de overheid de inkomenseis afschaft. Slechtse idee ooit! Alle kwetsbare inwoners eindigen bij elkaar in de arme wijken. Alle hoog opgeleiden verdwijnen naar de elite wijken waar het heerlijk rustig wonen is. En middeninkomens eindigen tussen wal en schap en kunnengeen kant meer op.
Zorg dat er in de huidige kwetsbare wijken meer middendure huurwoningen en koopwoningen beschikbaar komen, waardoor er in die wijken meer diversiteit komt en mensen in hun eigen omgeving een wooncarriére kunnen maken.
Zorg dat ze niet directe buren zijn, dus een vrijstaand huis bijvoorbeeld. Dat zorgt al voor een vermindering van evt geluidsoverlast.
Zorg er aub voor dat er geen opvang voor kwetsbaren komt in de dure wijken! Ik woon niet in zo soort wijk maar anders jaag je de kapitaalkrachtigen Arnhem uit en dat moet je echt niet willen.
Zorg er voor dat er geen scheefgroei komt tussen woonaanbod voor statushouders en wachtende woningzoekenden
Zorg ervoor dat er geen spanningen in de onderlinge samenhang gaat komen.
Zorg ervoor dat wijken ook mooier worden om te zien. Malburgen, Kronenburg en Vredenburg zijn gewoon kale betonbakken. Probeer Zuid meer te laten lijken op Noord. Laat politie en boa's 's avonds en 's nachts meer op sleetse plekken surveilleren, om graffitivandalen in de kraag te vatten.
Zorg goed voor deze mensen, en laat ze niet vallen
Zorg voor acceptatie = ervoor zorgen dat overlast voorkomen of aangepakt wordt. Geen woorden maar daden.
Zorg voor betere, en langere begeleiding van kwetsbaren bij het plaatsen in een woonwijk zodat de wijk minder overlast ervaart. Het plaatsen van kwetsbaren in een (ook economisch) al zwakke wijk leidt tot ghetto-vorming en dus 'slechte' wijken.
Zorg voor de mesnelijke maat. En ook dat de inzet vruchten afwerpt. De inzet moet persoonlijk zijn en meer opleveren dan het kost
Zorg voor doorstroming van scheefwoners.Zorg voor kleinschalige/middelgrote projecten voor kwetsbare inwoners EN voor voldoende begeleiding daarbij, dat vergroot de acceptatie en voorkomt veel ergernis bij de andere bewoners.
Zorg voor goede begeleiding. Het fenomeen verward persoon is vaak iemand die aan zijn of haar lot is overgelaten.
Zorg voor goede dialoog met de buurt.
Zorg voor goede voorzieningen zodat we minder over kwetsbare inwoners praten maar over hun kracht betrekken ipv pamperen
Zorg voor voldoende begeleiding voor deze mensen
Zorg voor voldoende draagvlak,. Bewoners vroegtijdig betrekken.
Zorg voor voldoende zichtbare begeleiding en betrek de buurt.
Zorg voor wijken met wat meer middensegment woningen en vang daar de kwetsbare mensen op.
Zorg voorngoede leefomstandigheden. Van een dak maar wel schimmel en tocht komen mensen van de regen in de drup.
zorg wel voor goede spreiding inde winkelen goed omgevingsmanagement. Waar dat kan betrek buurt bewoners
zorgen dat er minder kwetsbare inwoners zijn, zorgen dat die in een betere situatie komen
zorgen dat instanties bereikbaar zijn en blijven als er spanningen dreigen/zijn door opvang. ook voor de langere termijn
Zorginstelling subsidieren
zou fijn zijn als jullie een definitie geeft over wat kwetsbare inwoners zijn. maar als je ze bij een zet kan je ook de hulp localiseren.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 169500

Onderwerp: Turap-1 2023

Kernboodschap

Om de voortgang op de realisatie van de begroting te kunnen bewaken worden, conform de verordening financieel beleid en beheer gemeente Arnhem, minimaal twee tussenrapportages aan de raad aangeboden. In Turap-1 2023 worden de financiële afwijkingen die aan het begin van 2023 bekend zijn gerapporteerd.

Voorstel

1. De Turap-1 2023 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging **23-003** OW040 met betrekking tot de Turap-1 2023 vast te stellen.

Inleiding

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2023 is een eerste tussenrapportage (Turap-1 2023) opgesteld. De Turap-1 2023 bevat informatie over de verwachte majeure financiële afwijkingen over het jaar 2023. In de Turap-1 2023 is rekening gehouden met de ontwikkelingen die zich op basis van het eerste kwartaal aftekenen en die leiden tot afwijkingen in de begroting. Hierbij is een splitsing aangebracht in afwijkingen met een incidenteel en afwijkingen met een structureel karakter.

Beoogd effect

Gemeente Arnhem

De raad krijgt een prognose van de financiële afwijkingen en het resultaat over 2023.

Argumenten

1.1 Turap-1 2023 vaststellen

Op basis van de gepresenteerde majeure afwijkingen verkrijgt u inzicht in het verwachte financiële resultaat per programma en op het totaal van de begroting.

2.1 De begrotingswijziging vaststellen

Net als voorgaand jaar is bij Turap-1 een begrotingswijziging opgenomen waarin we alleen die afwijkingen verwerken die:

- verrekeningen met bestemmingsreserves betreffen (conform doelen bestemmingsreserves);
- overhevelingen tussen programma's betreffen (bijvoorbeeld extra middelen decentralisatie-uitkeringen of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een tussentijdse afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Het voordeel hiervan is dat uw raad vroegtijdig een geactualiseerde begroting heeft en dat budgethouders vroeg in het jaar duidelijkheid hebben na akkoord van de raad over wijzigingen in hun budgetten.

De overige afwijkingen die we bij Turap-1 inschatten, verwerken we alleen als prognose in Turap-1 en nog niet in de begrotingswijziging. Dit betreft afwijkingen op bestaand beleid die nog niet vaststaan (bijvoorbeeld open einderegelingen) en waar budgethouders nog op moeten kunnen bijsturen in de rest van het jaar om deze tot een minimum te beperken. Deze worden bij Turap-2 opnieuw ingeschat en op dat moment in de begrotingswijziging verwerkt. In de bijgevoegde Turap is bij elke afwijking aangegeven of deze meeloopt in de begrotingswijziging.

Kanttekeningen en risico's

Er is met de best mogelijke inschattingen gewerkt op het moment van opmaken van de Turap, maar deze inschattingen kunnen aan het einde van het jaar mogelijk afwijken van de daadwerkelijke realisatie.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

De prognose over 2023 laat een voordelig resultaat van € 9,4 miljoen zien ten opzichte van de begroting tot en met 31 maart 2023. Hiervan wordt voorgesteld om een deel van alle verwachte afwijkingen met bijgaande begrotingswijziging op grond van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting te verwerken.
In de bijlagen bij Turap-1 is per programma een uitputtend overzicht gegeven van alle verwachte afwijkingen. In een aantal gevallen is een afwijking op één programma benoemd, maar vindt de vertaling in de administratie plaats door de begrotingswijziging over diverse (wijk)programma's te verdelen. Voor een uitvoerige toelichting wordt verwezen naar de Turap-1 2023 en de bijlagen.

Uitvoering

Na vaststelling door de raad wordt de begroting gewijzigd met de bijgevoegde wijziging.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Turap-1 2023
- Turap-1 2023
- Begrotingswijziging **23-003** OW040 bij Turap-1

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	169500

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023, nummer: 169500;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Turap-1 2023 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging **23-003** OW040 met betrekking tot de Turap-1 2023 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Turap 1 - 2023

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 1 2023 3
Totaalbeeld financiën 4
Bijlagen 6
Wijken Algemeen 6
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 9
S01 Veiligheid 12
S02 Bereikbaarheid 13
S03 Economie 14
S04 Onderwijs 15
S05 Cultuur 16
S06 Participatie en armoedebestrijding 17
S07 Zorg 18
S08 Welzijn en inclusie 20
S09 Gezondheid en sport 22
S10 Klimaat en energie 23
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 24
S12 Wonen en leefomgeving 25
Investeringen 27

Hoofdlijnen Turap 1 2023

In deze eerste Turap over 2023 zijn de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2023 opgenomen, voor zover die nu bekend zijn. Deze komen naar voren vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen en financiële ontwikkelingen die voor het jaar 2023 worden voorzien.

Turap en bestuursrapportages

In de Turaps wordt over de voortgang van de programma's gerapporteerd. Hiermee volgt de Turap de opbouw van de begroting en het jaarverslag. In Turap-1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap-2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Naast de Turap kennen we in Arnhem ook bestuursrapportages, zoals de bestuursrapportage Zorgdomein en de bestuursrapportage Bestaanszekerheid. Beide bestuursrapportages worden in mei aan de raad aangeboden en ze bevatten gedetailleerde informatie over de voortgang en resultaten van de programma's. De Turap is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting op de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Leeswijzer

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2023 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve. Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Overeenkomstig voorgaand jaar wordt een begrotingswijziging voorgesteld bij Turap-1. Afwijkingen worden in de begroting gewijzigd wanneer deze onder één van de volgende situaties vallen:

- overhevelingen tussen programma's (bijvoorbeeld extra middelen uit decentralisatieuitkeringen (DU's) of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- wijzigingen die vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);
- B: Wordt de afwijking in de begroting verwerkt met bijgevoegde begrotingswijziging.

Totaalbeeld financiën

In deze Turap zijn alle afwijkingen opgenomen die op dit moment bekend zijn voor het boekjaar 2023.

Turap 1	2023
Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023	-428
Energieprijzen eigen gebruik openbare ruimte	-4.000
Energieprijzen eigen gebruik vastgoed	-2.300
Zorg: Pluryn	-385
Dekking Pluryn uit Zorg of BR Wmo en jeugdzorg	385
Toegankelijkheid evenementen	-72
Dekking toegankelijkheid evenementen uit budget toegankelijkheid	72
Gemeentefonds	16.648
OZB indexatie (lasten voor panden in eigen gebruik)	-102
Actualisatie MIP	902
Nominaal: Cao	-1.821
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven	-1.000
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven uit BR Wmo en jeugdzorg	1.000
Zorg: kostprijsdekkende tarieven huishoudelijke ondersteuning	-1.000
Zorg: kostprijsdekkende tarieven uit BR Wmo en jeugdzorg	1.000
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg	-300
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg uit BR WMO en jeugdzorg	300
Indexatie contracten parkeergarages	-282
Extra loon- en prijsstijgingen 2023 ev bij VGGM	-1.203
Actualisatie BUIG	1.598
Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	294
Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	-280
Buurtconciërges overheveling dekking uit WIF	425
Leefbare Wijken Monitor	-56
Totaal Turap 1	**9.396**

Deze afwijkingen worden in de begrotingsprogramma's in de bijlagen gepresenteerd daar waar de afwijkingen zich voordoen. In een aantal gevallen betekent dit dat een afwijking uit bovenstaande tabel verdeeld is over meerdere programma's, omdat het bijvoorbeeld over vastgoed gaat dat in meerdere programma's is begroot. Ook vindt er in sommige gevallen een verdeling van de afwijking plaats over wijkprogramma's en stedelijke programma's. Tot slot is het voordeel op het gemeentefonds in programma S00 opgenomen, maar is rekening gehouden met het feit dat hierin extra middelen worden ontvangen ter dekking van lasten op andere programma's.

In onderstaande tabel is het totaalbeeld van de Turap op het niveau van lasten en baten opgenomen. Dit beeld laat per saldo wederom het voordeel van € 9,4 miljoen voor de algemene reserve zien.

	Begroting Stand maart 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	880.151	885.204	5.053	V
Baten	839.001	850.765	11.764	V
Saldo lasten en baten	**-41.150**	**-34.439**	**6.711**	**V**
Toevoegingen aan reserves	78.517	78.517	0	
Onttrekkingen aan reserves	119.666	122.351	2.685	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**41.149**	**43.834**	**2.685**	
Prognose resultaat	**-1**	**9.395**	**9.396**	**V**

Zoals in de leeswijzer benoemd, wordt een aantal afwijkingen in de begroting gewijzigd, omdat deze afwijkingen niet meer zullen wijzigen in de loop van 2023. Dit leidt ertoe dat van de totale afwijking van € 9,4 miljoen een voordeel van € 13,2 miljoen wordt verwerkt in de begrotingswijziging bij deze Turap. Dit voordeel ontstaat door het saldo van voor- en nadelen van de individuele afwijkingen die volgens eerder benoemde criteria hiervoor in aanmerking komen. Deze afwijkingen hebben met name betrekking op de mutatie in het gemeentefonds en de daarbij behorende decentralisatie-uitkeringen, taakmutaties en de actualisatie van het budget BUIG. Het verschil met het totale geraamde voordeel van € 9,4 miljoen wordt mogelijk in Turap-2 verwerkt als er op dat moment zekerheid is over de onderliggende afwijkingen.

Bijlagen

Wijken Algemeen

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	224.935	226.297	1.362	N
Baten	26.679	27.227	548	V
Saldo lasten en baten	-198.256	-199.070	-814	N
Toevoegingen aan reserves	6.620	6.620	0	
Onttrekkingen aan reserves	6.313	6.313	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-307	-307	0	N
Prognose resultaat	-198.563	-199.377	-814	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.362	N				
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	1.362	N				
Onderwijs	877	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Onderwijs	222	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Werk en Inkomen	110	N	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Mobiliteit	85	N	Indexatie contracten parkeergarages	S	AR	N
Wijken en wijkgericht werken	56	N	Leefbare wijken monitor	S	AR	J
Water, milieu en luchtkwaliteit	7	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Werk en Inkomen	5	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	548	V				
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	548	V				
Onderwijs	438	V	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Werk en Inkomen	110	V	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					

Teams Leefomgeving(TLO)	0

Energieprijzen eigen gebruik
In het afgelopen jaar zijn de prijzen voor energie fors gestegen. Voor de gemeente Arnhem stond het tarief grotendeels vast tot eind 2022. Voor 2023 zijn eind vorig jaar de nieuwe prijzen voor gas en elektriciteit vastgesteld (voor 1 jaar). De vernieuwde tarieven zijn voortgekomen uit de participatie aan de Groene Metropool Regio, welke een aanbesteding gehouden heeft voor de inkoop van energie. Specifiek voor gas geldt dat deze afspraken per 01-01-2023 gewijzigd zijn: een nieuwe leverancier, en ook nieuwe tarieven. Voor elektriciteit hebben we met behoud van leverancier de tarieven omhoog zien gaan. Dit leidt tot een forse stijging van de energielasten en een knelpunt in de begroting. De grootste stijging van kosten voor elektriciteit zit bij openbare ruimte (openbare verlichting, verkeerslichten, etc.); er wordt een tekort verwacht van € 4,0 miljoen, verspreid over programma S02 en S12. Daarnaast is sprake van een verwachte overschrijding van de begrote budgetten bij Vastgoed van € 2,3 miljoen (na doorbelasting), hier betreffen het de panden in eigen gebruik en de MFC's waar zowel voor gas als elektra een tekort voorzien is. De hogere energieprijzen leiden volgens verwachting tot een hogere energiekosten (+ € 877.000) bij de MFC's. Een deel daarvan (naar schatting 50%) zal kunnen worden doorbelast naar de huurders van de MFC's.
Daarnaast wordt geprobeerd directer energie te besparen door de verwarming lager te zetten en op middellange termijn te werken aan het verduurzamen van de gebouwen.

Het totale financiële effect is verspreid over de wijken, S00, S02, S03, S05 en S09. De kostenstijging wordt aan alle gebruikers één op één doorberekend conform de afgelopen jaren ook het geval was, dit geldt dus zowel voor huurders van gemeentelijk vastgoed als voor gebruikers van walstroom of de markten. Het in kaart brengen van het exacte tekort is een ingewikkeld proces omdat op aansluitingsniveau bekeken moet worden wat de effecten zijn. Dit traject wordt nu voor alle objecten doorlopen. Uiteraard wordt gemeentebreed gekeken naar energiebesparingsmogelijkheden, waar deze al bekend zijn, zijn deze meegenomen in de berekeningen. De eerste inschatting is dat het totale financiële knelpunt van stijging energielasten € 6,3 miljoen bedraagt.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
De gemeente Arnhem heeft de modules Inkoop Zorg, Onderwijs, Contractmanagement Inburgering, WsW en WSP en Beheer ondergebracht bij de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR-SD) en betaalt hiervoor tezamen met de andere gemeenten van de regio Centraal Gelderland een jaarlijkse bijdrage. De MGR verwacht bovenop haar primaire begroting 2023, structureel een extra indexatie voor loon- en prijsstijgingen (als huisvesting en ICT) door te voeren op deze modules.
De effecten voor de module WSP zijn meegenomen in het re-integratiebudget. Voor de module WsW staat het effect onder de autonome ontwikkelingen. Voor de overige modules is op basis van de nu voorliggende begroting bekend dat een tekort op jaarlijkse bijdrage van Arnhem ontstaat van € 428.000 in 2023.
Het nadeel is verdeeld over de wijken, S06, S07 en S08.

Actualisatie BUIG
In de raadsbrief 'Gebundelde uitkering BUIG 2022 en 2023' van 13 december 22 is vermeld dat de bijgestelde raming voor 2023 en verder wordt meegenomen in de Turap 1 en de Perspectiefnota 2023. Voor 2023 is het voorlopig budget vastgesteld op € 104,4 miljoen (2022: € 103,1 miljoen). De voorspelde lasten stijgen niet en blijven € 106,2 miljoen. Het verwachte nadeel is hiermee kleiner geworden (was - € 3,3 miljoen) en komt uit op € 1,7 miljoen in 2023. Het voordeel (€ 1,6 miljoen in 2023), mede ontstaan doordat steeds meer mensen vanuit de bijstand doorstromen naar betaald werk, gaat terug naar de algemene middelen, in overeenstemming met de afgesproken begrotingssystematiek voor BUIG. Dit voordeel wordt zichtbaar op programma S06.

Indexatie contracten parkeergarages
Conform overeenkomsten zijn er prijsindexaties toegepast op bijvoorbeeld de dienstverleningsovereenkomst P1 en de verschillende onderhoudscontracten. Deze indexaties leveren een structureel knelpunt van € 282.000 op dat al in 2023 wordt voorzien. Bij Turap-2 wordt bekeken of de BR Bereikbaarheid hiervoor mogelijk ingezet kan worden.
Het nadeel valt zowel op de wijken als op S02.

Leefbare wijken monitor
Voor de monitor leefbare wijken is in 2024 € 125.000 in de begroting opgenomen. In de aanloop om tot de monitor te komen, zijn in 2023 al middelen nodig. We stellen voor om het benodigde deel in 2023 budgetneutraal vanuit 2024 te verschuiven naar 2023. Dit is conform collegenota 692933 (1-11-2022) Arnhemse Leefbare wijken monitor.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	101.211	104.358	3.147	N
Baten	559.443	577.492	18.049	V
Saldo lasten en baten	458.232	473.134	14.902	V
Toevoegingen aan reserves	3.931	3.931	0	
Onttrekkingen aan reserves	59.004	59.004	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	55.073	55.073	0	N
Prognose resultaat	513.305	528.207	14.902	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.147	N				
Financiën	1.821	N	CAO ambtelijke organisatie	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	1.755	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	465	N	Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	8	N	OZB indexatie	S	AR	N
Financiën	-902	V	Actualisatie MIP	S	AR	N
Baten	18.049	V				
Financiën	12.311	V	Gemeentefonds september- decembercirculaire	S	AR	J
Financiën	4.980	V	Gemeentefonds verwacht extra accres nacalculatie (najaarsnota)	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	758	V	Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	S	AR	N
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

CAO ambtelijke organisatie
De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. Op 22 februari jl. is een principeakkoord gesloten voor de cao van gemeenten. Deze cao loopt tot en met 31 december 2023. De effecten hiervan voor 2023 worden in deze Turap verwerkt. Daarnaast ontstaan er wijzigingen in diverse premies op basis van actualisaties per 1 januari, dit leidt tot een voordeel. Per saldo ontstaat een negatief effect van € 1,8 miljoen in 2023 voor de algemene middelen.

Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed
De gemeente Arnhem hanteert de systematiek van kostprijsdekkende huur. Jaarlijks indexeren wij per 1 mei de huurprijs met de CPI (Consumenten Prijs Index) zoals deze wordt gepubliceerd door het CBS. De indexering van de huurbedragen op basis van de CPI-index levert een indexering op per 1 mei 2023 van ongeveer 8% (ten opzichte van 2% voorgaande jaren en 4,5% afgelopen jaar).
Sinds de start van de CPI index is deze nog nooit zo hoog geweest. In de markt, ook de commerciële verhuurmarkt, wordt opgeroepen tot coulance afspraken. Hoewel CPI de norm is en ook wij te maken hebben met gestegen bouw- en beheerkosten van ons vastgoed zien we mogelijkheden om onze huurders enigszins

tegemoet te komen. Wij wijken eenmalig af van de CPI als index en hanteren een lager indexpercentage, namelijk de “kerninflatie”, te hanteren voor de huurprijsindexering (vanaf 1 mei 2023). Dit alleen indien de kerninflatie lager is dan de CPI indexatie. De kerninflatie, gepubliceerd als SA20 bij CBS, is nu 6,7%. Voorgaande jaren hielden de indexeringen van de huuropbrengsten en de stijging van de kosten van het onderhoud van vastgoed elkaar redelijk in evenwicht. Met de hogere indexatie van de huren (+ € 758.000) ontstaat echter een verschil ten opzichte van de ontwikkeling van de lasten (+ € 465.000), een groot deel betreft namelijk kapitaallasten die gelijk blijven. Het positieve resultaat dat hierdoor ontstaat kan ten gunste van de algemene middelen vallen. Uitgaande van de kerninflatie is dit € 294.000 in 2023.

De afwijking met betrekking tot de hogere energielasten heeft betrekking op meerdere programma's. De verdeling over de verschillende programma's wordt zichtbaar gemaakt bij Turap-2 2023.

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

OZB indexatie
In de begroting is besloten dat de opbrengst OZB jaarlijks met 5% wordt geïndexeerd. Dat heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie. Bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie is er geen huurrelatie en leidt de verhoging van de OZB tot een verhoging van de exploitatielasten.
Dit is niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie. Dit effect wordt in meerdere programma's (S00 en S04) zichtbaar als gevolg van de verdeling van de gemeentelijke panden over deze programma's.

Actualisatie MIP
Op basis van de realisatie over 2022 zijn de planningen van de investeringsprojecten in het MIP geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar. Dit kan diverse oorzaken hebben, zoals personele wisselingen of knelpunten in de capaciteit. Het is gebruikelijk dat niet alle investeringen hun oorspronkelijk geplande investeringsritme volgen. Daarom wordt over het geheel van de investeringen een deel planningsrealisme geraamd om hier op het totaal rekening mee te houden. In de reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen. Voor een tweetal investeringen wordt de investeringssom aangepast:

Gymzaal Fluitekruid
De ontwikkeling van gymzaal Fluitekruid (Malburgen) gaat de aanbestedingsfase in. Dit zal onder regie van Volkshuisvesting Arnhem door een Europese aanbesteding in de markt gezet worden. Het gemeentelijk deel beperkt zich tot de gymzaal; het naastgelegen buurthuis en de appartementen zullen door Volkshuisvesting Arnhem verder opgepakt worden. Samen vormt dit één complex. Volkshuisvesting Arnhem is bouwheer en zal de bouw van gymzaal, appartementen en buurthuis integraal uitvoeren. Voor de bouw van de gymzaal heeft de gemeente Arnhem een budget van €1,64 mln beschikbaar, maar mede door de forse bouwkostenstijgingen in de afgelopen periode is dit budget niet toereikend. Een aanvullend investeringsbudget van €1 mln is nodig om de gymzaal te realiseren. De verwachte oplevering is 2024, zodat de jaarlijkse kapitaallasten van circa €47.000 vanaf 2025 op de begroting zullen drukken.

Zwembad Valkenhuizen
De afronding van de sloop en aanleg buitenterrein alsmede realisatie van een regenopvang waterbuffer in het oude zwembassin bij zwembad Valkenhuizen bevinden zich in de eindfase. De afronding van het buitenterrein van zwembad Valkenhuizen is door de aanleg van het waterdepot uitgelopen. In deze periode zijn de aanlegkosten en materiaalprijzen zeer fors gestegen. Deze prijsstijgingen zijn nog niet eerder doorgerekend. Bij dit soort grote lopende projecten doen we dit namelijk niet generiek, maar via maatwerk. Door de langer dan voorziene technische uitwerking van de waterbuffer is de aanleg hiervan ook uitgelopen, waardoor ook op dit onderdeel een (beperktere) stijging van de investering benodigd is.

In totaal zal het investeringsbudget met naar verwachting € 500.000 overschreden worden. De bijbehorende kapitaallasten van circa € 24.000 zullen vanaf 2024 drukken op de begroting. Daarnaast loopt er nog een onderzoek naar het functioneren van de technische luchtinstallaties in het opgeleverde zwembad. Het is mogelijk dat uit het onderzoek komt dat aanpassing van de luchtinstallaties noodzakelijk is. Met de kosten van mogelijke aanpassingen aan de technische installaties van het zwembad is nu nog geen rekening gehouden, op dit moment is hier nog geen inschatting van te maken. Dit risico is ook opgenomen in het risicoprofiel.

De actualisatie van alle bestaande investeringen levert, inclusief de beschreven effecten met betrekking tot gymzaal Fluitekruid en zwembad Valkenhuizen, in 2023 een voordeel op van € 0,9 miljoen.

Gemeentefonds
De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2022. De stijging in 2023 is het gevolg van stijging van het accres als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen in de rijksbegroting, actualisatie van maatstaven in de algemene uitkering en actualisatie van de uitkeringsfactor. Ook is rekening gehouden met het verwachte Arnhemse aandeel in de door het Rijk aangekondigde extra compensatie voor nominale effecten voor de doorwerking van de hogere loon- en prijsindexatie over 2022 (nabetaling). De meicirculaire 2023 zal naar verwachting een nieuwe afwijking geven, in Turap-2 wordt dit verwerkt en toegelicht.

Aankondiging mogelijke afwijking Turap-2 2023 agv verminderingen door bezwaar OZB en rioolheffing
In de begroting is structureel € 1,7 miljoen opgenomen ter dekking van kosten voor verminderingen OZB en rioolheffing, voornamelijk naar aanleiding van bezwaar tegen de WOZ-waarde. Door een inhaaleffect bij de bezwaarafhandeling was dit budget voor 2021 en 2022 ontoereikend. Daarnaast zagen we in die jaren al een toename in het aantal ontvangen bezwaren tegen de WOZ-waarde. Dit jaar zet de stijging in het aantal bezwaren door. In 2023 is voor Arnhem het aantal ontvangen bezwaren meer dan verdubbeld (ruim 8700 ten opzichte van ruim 3800 in eerdere jaren), het aandeel van de zogenaamde no cure no pay bureaus hierin is min of meer verdubbeld (ruim 3800 in 2023 ten opzichte van ruim 1900 in eerdere jaren). Een eerste prognose laat zien dat de aan de no cure no pay bureaus te betalen proceskostenvergoedingen dan ook circa € 6 ton hoger uitkomen. Halverwege 2023 is er een meer betrouwbare prognose te maken van de kosten voor verminderingen over 2023 en het mogelijke effect op het structureel benodigde budget. In Turap-2 en in de Begroting 2024 zal dit effect zo nodig gekwantificeerd worden. Daarbij worden ook de gevolgen van het toegenomen aantal bezwaren op de uitvoeringskosten bij de Connectie en te betalen proceskostenvergoedingen meegenomen.
De staatssecretaris van Financiën heeft maatregelen aangekondigd om de rol van de no cure no pay bureaus in te perken. Mogelijk dat deze maatregelen een dempend effect hebben op het aantal bezwaren dat wordt ingediend.

S01 Veiligheid

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	23.145	24.006	861	N
Baten	2.348	2.348	0	
Saldo lasten en baten	-20.797	-21.658	-861	N
Toevoegingen aan reserves	73	73	0	
Onttrekkingen aan reserves	1.077	1.077	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.004	1.004	0	N
Prognose resultaat	-19.793	-20.654	-861	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	861	N				
Openbare orde en veiligheid	861	N	VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen
Ondanks de reeds opgenomen loon- en prijsindex in de Begroting 2023 ontstaat bij de VGGM een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van deze toegekende indexatie over 2023. De impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM. Dit leidt tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdragen aan de VGGM van in totaal € 1,2 miljoen vanaf 2023, voor de onderdelen gezondheidszorg en brandweer gezamenlijk. Voor het onderdeel brandweer is dit € 861.000.

S02 Bereikbaarheid

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	30.468	34.147	3.679	N
Baten	9.529	9.529	0	
Saldo lasten en baten	-20.939	-24.618	-3.679	N
Toevoegingen aan reserves	14.386	14.386	0	
Onttrekkingen aan reserves	16.084	16.084	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.698	1.698	0	N
Prognose resultaat	-19.241	-22.920	-3.679	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.679	N				
Mobiliteit	3.150	N	Energieprijzen eigen gebruik (openbare ruimte)	I	AR	N
Mobiliteit	280	N	Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	S	AR	N
Mobiliteit	197	N	Indexatie contracten parkeergarages	S	AR	N
Mobiliteit	52	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal
De gemeente onderhoudt samen met Prorail en de NS de transferhal van Arnhem Centraal. De uitvoeringsorganisatie die het beheer uitvoert heeft aangegeven dat de kosten van het beheer van de transferhal voor de gemeente met € 280.000 zullen stijgen. De stijging heeft voornamelijk betrekking op energie, schoonmaakkosten en procesmatig onderhoud. Bij Turap-2 wordt bekeken of de BR Arnhem Centraal hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

Indexatie contracten parkeergarages
Zie toelichting op wijken algemeen.

S03 Economie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	9.622	9.640	18	N
Baten	1.234	1.234	0	
Saldo lasten en baten	-8.388	-8.406	-18	N
Toevoegingen aan reserves	50	50	0	
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-50	-50	0	N
Prognose resultaat	-8.438	-8.456	-18	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	18	N				
Toerisme en recreatie	18	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S04 Onderwijs

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	26.549	26.643	94	N
Baten	3.470	3.470	0	
Saldo lasten en baten	-23.079	-23.173	-94	N
Toevoegingen aan reserves	8.545	8.545	0	
Onttrekkingen aan reserves	8.113	8.113	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-432	-432	0	N
Prognose resultaat	-23.511	-23.605	-94	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	94	N				
Onderwijs	94	N	OZB indexatie	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

OZB indexatie
In de begroting is besloten dat de opbrengst OZB jaarlijks met 5% wordt geïndexeerd. Dat heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie. Bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie is er geen huurrelatie en leidt de verhoging van de OZB tot een verhoging van de exploitatielasten.
Dit is niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie. Dit effect wordt in meerdere programma's (S00 en S04) zichtbaar als gevolg van de verdeling van de gemeentelijke panden over deze programma's.

S05 Cultuur

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	41.532	41.557	25	N
Baten	7.524	7.524	0	
Saldo lasten en baten	-34.008	-34.033	-25	N
Toevoegingen aan reserves	3.204	3.204	0	
Onttrekkingen aan reserves	3.596	3.596	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	392	392	0	N
Prognose resultaat	-33.616	-33.641	-25	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	25	N				
Cultuur	25	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	168.280	159.003	9.277	V
Baten	114.489	107.656	6.833	N
Saldo lasten en baten	-53.791	-51.347	2.444	V
Toevoegingen aan reserves	554	554	0	
Onttrekkingen aan reserves	3.037	3.037	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.483	2.483	0	N
Prognose resultaat	-51.308	-48.864	2.444	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-9.277	V				
Werk en Inkomen	5	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Werk en Inkomen	-850	V	Buurtconciërges	I	AR	N
Werk en Inkomen	-8.432	V	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Baten	-6.833	N				
Werk en Inkomen	-6.833	N	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen

Buurtconciërges
De verlengde pilot van de buurtconciërges loopt nog tot in 2024. Voor de dekking van deze pilot worden de middelen van € 425.000 uit het Werkinvesteringsfonds ingezet die in 2023 in de begroting zijn opgenomen. Om deze middelen in 2024 beschikbaar te maken worden deze in 2023 toegevoegd aan de algemene reserve. In de Begroting 2024 zullen deze middelen in 2024 worden onttrokken aan de algemene reserve. De toevoeging aan de algemene reserve is gepresenteerd als een voordeel van € 425.000

De pilot buurtconciërges is begroot in het programma S12 Wonen en leefomgeving. Ook de dekking in 2023 vindt vanuit het werkinvesteringsfonds plaats. Hiervoor wordt deze dekking overgeheveld naar dit programma. Daarvoor worden de lasten in het programma S06 Participatie en armoedebestrijding met € 425.000 verlaagd en in het programma S12 met € 425.000 verhoogd. De totale lastendaling in S06 komt daarmee op € 850.000.

Actualisatie BUIG
Zie toelichting op Wijken algemeen.

S07 Zorg

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	64.933	67.813	2.880	N
Baten	2.898	2.898	0	
Saldo lasten en baten	-62.035	-64.915	-2.880	N
Toevoegingen aan reserves	1.082	1.082	0	
Onttrekkingen aan reserves	639	3.324	2.685	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-443	2.242	2.685	V
Prognose resultaat	-62.478	-62.673	-195	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	2.880	N				
WMO en sociale wijkteams	1.000	N	Aanvullende indexering zorgtarieven	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	1.000	N	Zorg: Kostprijsdekkende tarieven	S	BR	N
Jeugdzorg	385	N	Zorg: Pluryn	S	BR	N
Jeugdzorg	300	N	Zorg: Verhoging vergoeding	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	195	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	2.685	V				
WMO en sociale wijkteams	1.000	V	Aanvullende indexering zorgtarieven	I	BR	N
WMO en sociale wijkteams	1.000	V	Zorg: kostprijsdekkende tarieven	I	BR	N
Jeugdzorg	385	V	Zorg: Pluryn	I	BR	N
Jeugdzorg	300	V	Zorg: Verhoging vergoeding	I	BR	N

Aanvullende indexatie zorgtarieven
Jaarlijks worden de zorgtarieven jeugdzorg en Wmo door onze regionale inkooporganisatie geïndexeerd op basis van voorjaarsramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Naar aanleiding van de sterk gestegen prijzen in de afgelopen periode, heeft het CPB deze ramingen in het najaar van 2022 naar boven aangepast. De VNG heeft recentelijk de gemeenten geadviseerd en opgeroepen deze najaarsramingen van het CPB te volgen bij de indexering van de zorgtarieven voor 2023. Dit in navolging van de oproep van het ministerie aan de Nationale Zorgautoriteit om de verhoogde indexering 2023 ook toe te passen voor de Zorgtarieven Wet Langdurige Zorg en Zorgverzekeringswet. Dit betekent een aanvullende indexering van de zorgtarieven voor 2023. De indexatie komt op basis van de nieuwe gegevens van het CPB uit op een totaal van 4,78%. Dit was 4,05%.

Het verschil van 0,73% betekent, berekend over de totale zorgbegroting voor onze gemeente, een extra (structurele) kostenpost van circa € 1 miljoen vanaf 2023. Het college heeft hier eerder al over besloten en de raad hierover met een raadsbrief geïnformeerd (31 januari 2023). Bij Turap 2 2023 wordt bezien of deze last

incidenteel opgevangen kan worden binnen de exploitatie van Zorg. Zo niet, dan worden de meerkosten in 2023 gedekt uit de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Zorg: kostprijsdekkende tarieven
Het tarief dat gemeente Arnhem betaalt aan aanbieders van Huishoudelijke Ondersteuning wordt vanaf 2023 verhoogd, omdat het wettelijk verplicht is om een kostendekkend tarief te betalen. Zo worden de aanbieders in staat gesteld een gezonde bedrijfsvoering te hebben. Hiertoe heeft het college op 31 januari 2023 besloten.
In 2023 wordt bij Turap 2 bezien of deze kostenstijging à € 1.000.000 gedekt kan worden binnen de exploitatie van Zorg of uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg gedekt zal worden. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen.

Zorg: Pluryn
Pluryn is een grote aanbieder van residentiële verblijfszorg, actief in meerdere jeugdhulpregio's in het midden en oosten van het land. Al sinds 2018 verkeert Pluryn in financiële problemen en wordt verlies geleden op de jeugdzorg. Voor de korte termijn is een herstelplan opgesteld. Voorlopig schatten wij in dat dit € 385.000 aan extra kosten voor Arnhem met zich mee brengt. Bij Turap 2 wordt bezien of deze kosten opgevangen kunnen worden binnen het programma S07 Zorg of gedekt zullen worden uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Voor de middellange en lange termijn werkt Pluryn aan een plan waarin aanbod en expertise beter aansluiten op de behoefte van de jeugdzorgregio. Voor de gemeente is het van belang om het specialistische, kwalitatief goede aanbod in het landschap van jeugdzorg en daarmee de continuïteit van essentiële zorg voor kwetsbare jeugdigen te kunnen blijven waarborgen. Na uitwerking van het plan zal duidelijk worden of Pluryn voor ons een strategische partner in de residentiële jeugdzorg blijft, en welke structurele meerkosten dit eventueel met zich meebrengt.

Zorg: verhoging vergoeding
De pleegzorgvergoeding is een tegemoetkoming in de kosten die voor de verzorging en opvoeding van het pleegkind gemaakt moeten worden. Het Rijk heeft aangegeven dat deze vergoeding in verband met de hoge inflatie met ingang van 1 januari 2023 met 14,3% verhoogd wordt. Het structureel financieel effect hiervan is € 300.000 per jaar. Dit wordt in 2023 gedekt uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg.

S08 Welzijn en inclusie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	30.289	30.824	535	N
Baten	1.784	1.784	0	
Saldo lasten en baten	-28.505	-29.040	-535	N
Toevoegingen aan reserves	1.100	1.100	0	
Onttrekkingen aan reserves	2.782	2.782	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.682	1.682	0	N
Prognose resultaat	-26.823	-27.358	-535	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	535	N				
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	411	N	Taakmutatie Asiel (inburgering)	I	AR	J
Welzijn	124	N	DU Uitstapprogramma sekswerkers	S	AR	J
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	2	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Taakmutatie Asiel (inburgering)
In het bestuurlijk akkoord met betrekking tot de opvang van asielzoekers op 26 augustus jl. is afgesproken dat het kabinet voldoende financiële middelen beschikbaar stelt voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering voor de jaren 2022, 2023 en 2024 landelijk op te hogen met respectievelijk € 20, 40 en 30 miljoen. Hiermee worden gemeenten in staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden. Arnhem krijgt in 2023 € 411.000 ter dekking van de kosten. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

DU Uitstapprogramma sekswerkers
Het kabinet stelt sinds 1 januari 2021 geld beschikbaar voor een landelijk dekkend netwerk van uitstapprogramma's om mensen die het sekswerk willen verlaten te ondersteunen. Met de uitkering ontvangen de aangewezen gemeenten middelen voor het ontwikkelen en uitvoeren van regionale uitstapprogramma's voor sekswerkers. Een uitstapprogramma is een programma waarbinnen begeleiding van sekswerkers plaatsvindt bij het vinden van werk of overige dagbesteding buiten het sekswerk. De programma's hebben nadrukkelijk als doel om de stap naar ander werk dan sekswerk te vergemakkelijken en daarin ondersteuning te bieden. Vanaf 2023 is sprake is van een uitbreiding en verbreding van de uitstapprogramma´s. Hiervoor is vanaf 2023 structureel € 3 miljoen extra beschikbaar gesteld. Arnhem krijgt € 124.000 extra vanaf 2023 ter dekking van de kosten. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen.

S09 Gezondheid en sport

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	25.169	25.515	346	N
Baten	3.398	3.398	0	
Saldo lasten en baten	-21.771	-22.117	-346	N
Toevoegingen aan reserves	418	418	0	
Onttrekkingen aan reserves	903	903	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	485	485	0	N
Prognose resultaat	-21.286	-21.632	-346	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	346	N				
Publieke gezondheid en GGD	342	N	Compensatie VGGM	S	AR	N
Publieke gezondheid en GGD	4	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Compensatie VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen
Ondanks de reeds opgenomen loon- / prijsindex voor de begroting 2023 ontstaat een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van de indexatie van gemeentelijke bijdrage. Cumulatief bedraagt het verwachte tekort € 6,4 miljoen tot € 18,4 miljoen. De exacte berekening en dus de impact voor de begroting van Arnhem is nog niet bekend. Deze impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM van € 1,5 miljoen. Begin 2023 wordt de loon- en prijsindex voor 2023 bijgesteld en zal dit leiden tot een structurele verhoging van de/onze gemeentelijke bijdragen van in totaal € 1.200.000. Voor het onderdeel gezondheidszorg bedraagt dit € 342.000.

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S10 Klimaat en energie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	12.091	12.091	0	
Baten	7.301	7.301	0	
Saldo lasten en baten	-4.790	-4.790	0	N
Toevoegingen aan reserves	10.715	10.715	0	
Onttrekkingen aan reserves	254	254	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-10.461	-10.461	0	N
Prognose resultaat	-15.251	-15.251	0	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	67.782	67.782	0	
Baten	55.920	55.920	0	
Saldo lasten en baten	-11.862	-11.862	0	N
Toevoegingen aan reserves	11.642	11.642	0	
Onttrekkingen aan reserves	12.649	12.649	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.007	1.007	0	N
Prognose resultaat	-10.855	-10.855	0	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S12 Wonen en leefomgeving

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	54.145	55.528	1.383	N
Baten	42.984	42.984	0	
Saldo lasten en baten	-11.161	-12.544	-1.383	N
Toevoegingen aan reserves	16.197	16.197	0	
Onttrekkingen aan reserves	5.215	5.215	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-10.982	-10.982	0	N
Prognose resultaat	-22.143	-23.526	-1.383	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.383	N				
Openbare ruimte	510	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Groen en klimaatadaptie in de stad	425	N	Buurtcongiërges	I	AR	N
Mobiliteit	275	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Wonen	108	N	Taakmutatie wet goed verhuurderschap	S	AR	J
Mobiliteit	65	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

Buurtconciërges
De verlengde pilot van de buurtconciërges wordt in 2023 gedekt vanuit het werkinvesteringsfonds. Deze middelen zijn begroot op programma S06 Participatie en armoedebestrijding. Om de benodigde middelen van € 425.000 in programma S12 Wonen en leefomgeving beschikbaar te maken worden de lasten in programma S06 met dit bedrag verlaagd en in programma S12 met dit bedrag verhoogd.

Taakmutatie wet goed verhuurderschap
In het regeringsakkoord is afgesproken dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gerichter aan te pakken. Deze afspraken worden uitgevoerd in de vorm van het wetsvoorstel goed Verhuurderschap. Het wetsvoorstel zal naar verwachting in juli 2023 in werking treden. Het wetsvoorstel introduceert een landelijke basisnorm voor goed verhuurderschap, in de vorm van algemene regels, waaraan verhuurders en verhuurbemiddelaars zich dienen te houden. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De structurele middelen van € 12,4 miljoen zullen vanaf januari 2023 uitgekeerd worden via de algemene uitkering op basis van de vaste verdeelsystematiek. Arnhem krijgt vanaf 2023 € 108.000. In de meicirculaire volgt nog een incidentele

aanvulling voor 2023. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten woredn in dit programma gerealiseerd.

Investeringen

Aanpassing investeringskredieten
De raad heeft investeringskredieten vastgesteld voor investeringen in gemeentelijk vastgoed. Voor een aantal lopende investeringsprojecten zijn aanpassingen van het investeringskrediet onvermijdelijk. Onderstaand wordt per project hierop een toelichting gegeven.

Confetti en MFC Salamander
De leerlingenprognose toont aan dat het aantal leerlingen in Schuytgraaf nog stijgt. Daardoor blijft de druk voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Het gevolg hiervan is dat het leerlingaantal van de scholen in de omliggende wijken afneemt. Dit is een ongewenste ontwikkeling waarover schoolbesturen en gemeente in gesprek zijn.

Confetti
In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Door de hierboven geschetste ontwikkelingen is een verdere groei van Confetti ook onvermijdelijk.
Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Op deze grond is de bedoeling extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. De inschatting is dat een extra investeringskrediet van € 1,2 miljoen nodig is in 2025 om de uitbreiding van Confetti te realiseren. De kapitaallasten die hier bij horen drukken vanaf 2026 op de begroting.

MFC De Salamander
Ook bij de beide basisscholen in MFC De Salamander is er sprake van een sterke groei van het aantal leerlingen. Een uitbreiding met leslokalen is noodzakelijk. Deze groei was nog niet eerder voorzien. Vooralsnog wordt uitgegaan van een uitbreiding van 700 m2 met een verwachte investering van circa € 2,1 miljoen. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om binnen het bouwvlak te blijven door bijvoorbeeld bovenop bestaande lokalen te bouwen. Het is mogelijk dat met name door diverse prijsstijgingen het daadwerkelijk benodigde investeringsbedrag flink hoger zal zijn dan de genoemde € 2,1 miljoen. Dit wordt komende periode nader onderzocht.

Onderwijshuisvesting verbouwing Spiekmanlaan
Het schoolgebouw aan de Spiekmanlaan 16 wordt -deels- gerenoveerd om minimaal voor 15 jaar als wissellocatie voor onderwijs geschikt te zijn. De eerste beoogde gebruiker is Vrijeschool Parcival-Noord, die nu nog tijdelijk is gehuisvest in het gebouw Brugstraat 6. In de loop van de tijd zal worden bezien of dit gebouw nog langer als wissellocatie voor het onderwijs zal worden gebruikt, als definitieve locatie voor een school zal worden ingezet of een andere bestemming zal krijgen. Om dit gebouw voor minimaal 15 jaar geschikt te maken voor het onderwijs, is een flink aantal onvermijdelijke investeringen noodzakelijk. Te denken valt hierbij onder anders aan uitvoering achterstallig onderhoud (bijvoorbeeld vervangen van een groot aantal kozijnen), het gebouw geschikt maken voor frisse scholen klasse B, etc.
Met het -deels- renoveren van dit gebouw was geen rekening gehouden, ook niet in de begroting. De verwachte investeringslast is € 1,6 mln in 2023. De verwachting is dat de werkzaamheden dit jaar zijn afgerond, zodat de kapitaallasten van jaarlijks circa € 76.000 vanaf 2024 op de begroting zullen drukken. De dekking is voorzien uit de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor onderwijshuisvesting.

Vervanging ondergrondse containers (OC's)
Het huidige afvalcontainer areaal wordt, met ingang van een nieuw contract voor onderhoud en levering per 1 januari 2023, gekeurd volgens TUV-normen. Deze veiligheidskeuring is nieuw. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuring een groot aantal containers in 2023 nog vervangen moet worden vanwege veiligheid. Reparatie is in veel gevallen niet toegestaan. Ongeacht verdere besluitvorming over de gewenste inzamelingssystematiek is deze aanvullende investering dus noodzakelijk.
Deze vervanging leidt tot noodzakelijke extra investeringen in 2023 en volgende jaren. De inschatting is dat hiervoor in 2023 een investeringskrediet van € 1,7 miljoen nodig is. Hier tegenover staat dat de begrote investering in het afvalbrengstation van € 1,7 miljoen niet in 2023 plaats zal vinden maar pas in 2024 of later. Voor de jaren 2024-2027 is een jaarlijks investeringskrediet van €1,3 miljoen nodig ter vervanging van ondergrondse containers. De keuring zal bepalen of vervanging ook daadwerkelijk nodig is, zodat de technische levensduur maximaal benut wordt. De kapitaallasten bij deze investeringen bedragen € 194.000 vanaf 2024 en oplopend tot € 626.000 in 2027. In de Perspectiefnota 2024-2027 wordt voorgesteld de jaarlijkse kapitaallasten van deze investering op te nemen in de afvalstoffenheffing.

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-003 OW040
Onderwerp : Turap-1 2023
Raad d.d. :
Zaaknr. : 169500
Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-1 2023

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027						2028						2029					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																																										
Geb 0 Gebied nader te verdelen																																										
Geb 1 CSA	26	19	**-7**			**-7**																																				
Geb 2 Noordwest	22	15	**-7**			**-7**																																				
Geb 3 Noordoost	18	11	**-7**			**-7**																																				
Geb 4 Presikhaaf	22	15	**-7**			**-7**																																				
Geb 5 Malburgen	30	23	**-7**			**-7**																																				
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	14	7	**-7**			**-7**																																				
Geb 7 De Laar/Elden	15	8	**-7**			**-7**																																				
Geb 8 RKV	19	12	**-7**			**-7**																																				
	166	**110**	**-56**			**-56**																																				
Stedelijke programma's																																										
S00 Bestuur, dienstverlening en financ		12.311	**12.311**			**12.311**																																				
S01 Veiligheid																																										
S02 Bereikbaarheid																																										
S03 Economie																																										
S04 Onderwijs																																										
S05 Cultuur																																										
S06 Participatie en armoedebestrijding	-8.432	-6.833	**1.598**			**1.598**																																				
S07 Zorg																																										
S08 Welzijn en inclusie	535		**-535**			**-535**																																				
S09 Gezondheid en sport																																										
S10 Klimaat, energie en milieu																																										
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																																										
S12 Wonen en leefomgeving	108		**-108**			**-108**																																				
	-7.788	**5.478**	**13.267**			**13.267**																																				
Totaal	-7.623	5.588	**13.211**			**13.211**																																				

Proces behandeling Perspectiefnota

Datum : 14 april 2023

Aan : Raadsleden, fractievolgers en college van B&W

Van : Griffie

Betreft : proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027'

Beste raadsleden, fractievolgers en collegeleden,

Binnenkort staat de behandeling van de *'Perspectiefnota 2024-2027'* op de raadsagenda. Het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota (PPN) is besproken in de auditcommissie van 12 december 2022 en vastgesteld in de agendacommissie van 8 februari 2023 tijdens de behandeling van het 'Spoorboekje P&C cyclus 2023' Via deze brief wil de griffie jullie informeren over het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota. Vragen? Neem dan contact op met de griffie.

Oproep agendacommissie: houd je aan de deadlines!

In het proces wordt op twee momenten gewerkt met deadlines: bij het stellen van technische vragen en bij het indienen van de concept en definitieve moties en amendementen. Deze deadlines zijn er voor om te zorgen dat iedereen (raad, college, ambtelijke organisatie en griffie) voldoende tijd heeft, bijvoorbeeld voor de voorbereiding van de M2 en besluitvormende raad. Uiteraard zijn deze deadlines in principe slechts een 'verzoek', omdat het de raad vrij staat om zelfs tijdens de vergadering zelf nog een motie of amendement in te dienen. In het presidium en de agendacommissie is besproken dat ondanks het tijdig communiceren van deze deadlines - met name rondom het indienen van de moties en amendementen - niet alle fracties zich er aan houden. Hierbij dus de oproep u aan de deadline te houden!

Behandeling perspectiefnota in samenhang met de Turap-1 2023 en Jaarstukken 2022

Tegelijk met de perspectiefnota wordt de raad ook de Turap-1 2023 en de Jaarstukken 2022 aangeboden. Het behandelproces rondom deze twee stukken is als volgt:

Jaarstukken 2022

In het jaarverslag en de jaarrekening (samen de jaarstukken) legt het college van B&W verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de Begroting vastgestelde beleidsvoornemens. De jaarstukken gaan dus over het vorige begrotingsjaar (2022). In het verleden liep de behandeling van de jaarstukken en perspectiefnota vaak gelijk op. In verband met het Duisenbergonderzoek op de jaarstukken is dit voor dit jaar niet het geval en doorlopen de jaarstukken een eigen besluitvormingsproces . Zie hiervoor het 'spoorboekje P&C cyclus 2023'. De jaarstukken worden wel gelijktijdig met de PPN gepubliceerd. Ook is er op de technische vragenmarkt ruimte voor het stellen van vragen over de jaarstukken.

Turap-1 2023

Om de voortgang op de realisatie begroting te kunnen bewaken wordt door het college minimaal een tweetal tussenrapportages aangeboden. In Turap-1 wordt de raad geïnformeerd over verwachte majeure afwijkingen op programmaniveau. De behandeling van de turap-1 loopt gelijk met de perspectiefnota.

Hoe ziet het proces eruit rondom de behandeling van de perspectiefnota eruit?

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april*
2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur
   → *via het nieuwe emailadres technischevragenraad@arnhem.nl*
3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)
4. I: Inspreekavond inwoners 'in gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?' – Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00
5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*
6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*
7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*
8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*
9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

---

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april (18.45-19.15 uur)*

De perspectiefnota zal op woensdagavond 19 april aan het begin van de Politieke Avond door de het college aan de gemeenteraad worden aangeboden en kort worden gepresenteerd. De insteek van de presentatie is om de raad bij het aanbieden van de jaarstukken 2022, de Turap-1 2023 en de Perspectiefnota 2024-2027 van toelichting te voorzien over de inhoud van deze documenten en de onderlinge samenhang daartussen. In de presentatie zal stilgestaan worden bij de belangrijkste (financiële) resultaten en conclusies uit deze documenten. Er wordt naar gestreefd om tijdens deze presentatie voor alle raadsleden en fractievolgers een geprinte versie van de perspectiefnota aan te bieden. (Indien dit onverhoopt niet mogelijk blijkt te zijn, wordt deze zo snel mogelijk via de post verstuurd) De jaarstukken en turap zijn vanaf dit moment ook digitaal raadpleegbaar. Voor alle fracties zal er 1 geprinte versie van de jaarstukken zijn, deze is op te halen op de griffie.

- *Bekijk de digitale stukken op https://financien.arnhem.nl/*

---

2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur

Het stellen van schriftelijke technische vragen is het startpunt van het verkrijgen van informatie. Alle technische vragen dienen – zo veel mogelijk - voorafgaand aan de M1 van woensdag 17 mei gesteld te worden. Omdat er bij de behandeling van de perspectiefnota meestal veel schriftelijke technische vragen worden gesteld, worden deze verzameld in één document. Deze 'technische vragen bundel' zal tijdens het proces telkens worden geüpdate met nieuwe vragen en antwoorden. Bij het publiceren van een nieuwe versie ontvangen jullie via iBabs een notificatie.

Technische vragen ingediend vóór vrijdag 12 mei 12.00 zullen z.s.m. worden beantwoord, met als uiterlijke datum woensdag 17 mei voor de Politieke Avond (M1). Schriftelijke technische vragen die na afloop van deze periode worden gesteld, worden beantwoord, de termijn waarop is onzeker.

Voor de jaarstukken ligt de deadline van het stellen van technische vragen later. Alle technische vragen over de jaarstukken die voor 31 mei zijn ingediend, zullen beantwoord worden voor 7 juni. Voor de technische vragen rondom de jaarstukken wordt een aparte vraag- en antwoordbundel gemaakt.

Om zorg te dragen voor een zo snel mogelijke beantwoording, werken we vanaf deze raadsperiode met een nieuw emailadres voor alle schriftelijke technische vragen rondom de P&C producten,

- *Zowel de technische vragen over de jaarstukken als perspectiefnota worden ingediend via technischevragenraad@arnhem.nl*

---

3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)

Ook dit jaar wordt er vanuit de ambtelijke organisatie weer een technische vragenmarkt georganiseerd waar jullie direct aan de verantwoordelijk ambtenaar jullie technische vragen kunnen stellen. Deze vragenmarkt vindt plaats voorafgaand aan de Politieke Avond van woensdagavond 10 mei van 17.00 tot 19.00 uur. Tijdens deze vragenmarkt zijn er vanuit verschillende beleidsterreinen ambtenaren aanwezig. Ook is de accountant aanwezig voor vragen over de jaarstukken. Tijdens de technische vragenmarkt is er een gezamenlijk buffet.

- *Jullie ontvangen vlak voor de vragenmarkt een 'plattegrond/overzicht' waar de ambtenaren van de verschillende beleidsterreinen zich in het Stadhuis bevinden voor het beantwoorden van jullie technische vragen.*

---

4. I: Inspreekavond inwoners 'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?– Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00

Op verzoek van de raadswerkgroep burgerparticipatie vindt er tijdens de informatieve fase van de behandeling van de perspectiefnota een open inloopavond voor inwoners plaats: *'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?'* Doel van de bijeenkomst is om op een laagdrempelige manier het gesprek aan te gaan met inwoners over belangrijke thema's in de perspectiefnota. Tijdens deze gesprekken is er vooral ruimte voor inwoners om te vertellen zij belangrijk vinden, waarin zij vragen kunnen stellen, zorgen kunnen uiten of een goed idee onder de aandacht kunnen brengen.

- *Over 'In gesprek met de raad' bent u afzonderlijk geïnformeerd. Voor de raadsleden en fractievolgers: meld jullie i.v.m. de organisatie tijdig aan!*

  Kijk ook voor meer informatie op www.arnhem.nl/ingesprekmetderaad

---

5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*

De Politieke Avond van 17 mei staat volledig in het teken van de M1 fase. In het spoorboekje P&C cyclus 2023 is opgenomen dat - in tegenstelling tot voorgaande jaren - de raadskamerindeling van deze M1 thematisch zal worden ingedeeld (en dus niet op portefeuillehouder). Uitgangspunten bij het maken van deze indeling zijn:

- Beantwoording vragen: de indeling draagt bij aan het beantwoorden van alle door de raadskamer gestelde vragen;
- Herkenbaarheid: de indeling sluit aan bij de ordening van de Perspectiefnota;
- Aanwezigheid; de indeling maakt het mogelijk voor alle deelnemers (raad en college) om in de raadskamer binnen hun portefeuille aanwezig te zijn;

Mede op basis van deze uitgangspunten zullen de raadskamer worden geordend op de hoofdstukken uit de perspectiefnota (Duurzaam Arnhem, Kansrijk Arnhem, Verbonden Arnhem en Groen Arnhem). Daarnaast komt er een aparte raadskamer over financiën. Per raadskamers zullen er meerdere portefeuillehouders aanwezig zijn. De definitieve invulling van de raadskamers ontvangt u voor 17 mei. De vergaderorde is hetzelfde als bij een reguliere M1 behandeling. Een eventuele uitloop kan plaatsvinden op 24 mei.

---

6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*

Tijdens de M1 op 17 mei kunnen fracties in de tweede termijn aangeven of zij overwegen moties en/of amendementen in te dienen. Deze moties en amendementen kunnen vanaf dat moment dan ook (in concept) worden ingediend bij de griffie voor agendering op de M2 van 7 juni. De ingediende moties/amendementen worden bijgeplaatst op iBabs. Jullie ontvangen een notificatie. Alle moties en amendementen dienen uiterlijk op vrijdag 2 juni 9.00 uur bij de griffie te zijn ingediend, zodat er zowel voor de fracties, het college als de voorzitters voldoende tijd is om de M2 voor te bereiden.

---

7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*

De Politieke Avond van 7 juni staat geheel in het teken van de M2. De raadskamers worden voor deze behandeling - in tegenstelling tot voorafgaande jaren - niet plenair, maar (vergelijkbaar met de M1) thematisch ingedeeld op basis van de hoofdstukken uit de perspectiefnota. Er is geen uitloop mogelijk bij de M2.

---

8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*

Na de M2 kunnen de fracties t/m maandag 12 juni 9.00 uur hun definitieve moties en amendementen indienen (of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen intrekken) De griffie maakt naar aanleiding van alle ingediende moties en amendementen een bundel, welke ook zal worden bijgeplaatst op iBabs.

---

9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

Besluitvormende raad. Aanvang 18.45 uur. De gebruikelijke spreektijden zullen gehanteerd worden. Zoals te doen gebruikelijk bij de raadsvergaderingen waarin de perspectiefnota en de begroting worden vastgesteld voert de grootste oppositiefractie de spreekvolgorde aan. Gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder. Tijdens deze vergadering zijn twee woordvoerders per fractie toegestaan, waarvan een financieel woordvoerder..

- *Over het exacte verloop van de besluitvormende raadsvergadering op 14 juni worden jullie van te voren door de griffie nog verder over geïnformeerd*

Presentatie
Jaarstukken 2022
Turap-1 2023
Perspectiefnota 2024-2027

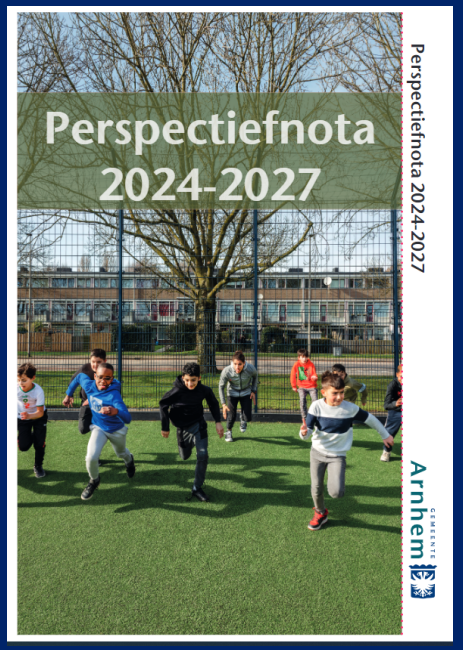
Gemeenteraad 19 april 2023

Arnhem GEMEENTE

Wat bieden we aan?

Turap-1
2023

tip: **financien.arnhem.nl**

Procedurele samenhang

- Jaarstukken kijken terug op 2022
- Turap-1 geeft eerste beeld financiële afwijkingen 2023
- Perspectiefnota 2024-2027 geeft eerste beeld voor de komende jaren

Inhoudelijke samenhang

- Voordeel 2022 gaat naar algemene reserve → verhoogt beginstand 2023 voor komende periode (weerstandsfactor)
- Sommige afwijkingen in Turap zijn incidenteel voor 2023, maar sommigen zijn structureel. Die komen terug in PPN 2024-2027
- Actualisatie van investeringsbedragen in 2023 (Turap) leiden tot nieuwe kapitaallasten in PPN 2024-2027

Resultaten Jaarstukken 2022

- Positief resultaat voor de algemene reserve: € 23,8 mln
- Bij Turap-2 2022 was al € 17,4 mln verwacht
- Voordeel AR komt dus € 6,4 mln hoger uit bij JR 2022
- Aan bestemmingsreserves is € 50 mln toegevoegd over 2022 (totaal BR-en is nu € 194 mln)
- (Extra) afwijking in jaarrekening komt vooral door extra ontvangsten in sept/dec circulaires 2022
- De weerstandsfactor komt uit op 2,3 (ruim boven norm van 1,4): € 43,8 mln benodigd en € 98,8 mln beschikbaar weerstandsvermogen
- Solvabiliteit komt eind 2022 uit op 29%

Infographic Jaarstukken

Resultaten Turap-1 2023

- Turap-1 geeft alleen financiële afwijkingen
- Turap-2 ook afwijkingen op doelen en inspanningen
- Totale verwachte afwijkingen leidt tot voordeel van € 9,4 mln voor algemene reserve in 2023
- Deels incidentele afwijkingen (- € 4 mln) en deels structureel (€ 13,4 mln)
- Een aantal afwijkingen wordt verrekend met de reserves (reeds verwerkt in voordeel van € 9,4 mln)

Perspectiefnota 2024-2027

- Een vormvrij document: geen richtlijnen vanuit gemeentewet of BBV voor programma's, paragrafen, etc
- Vooruitlopend op Begroting 2024: schets van de majeure beleidsinhoudelijke en financiële ontwikkelingen
- Geen formele eisen tav sluitend financieel beeld en weerstandsfactor, dat komt pas in de Begroting

Startpunt financieel beeld

Begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 liet zien:

- structureel sluitend in alle jaren
- geen structurele onttrekking vanaf 2027
- weerstandsfactor alle jaren boven de norm:

Weerstandsfactor Begroting 2023	2023	2024	2025	2026
Verloop wsf	1,4	1,7	2,3	2,0

→ Incidentele ruimte was nog 34 miljoen

Ontwikkelingen na Begroting 2023

Jaarrekening 2022: groter voordeel voor AR dan in Begroting 2023 gedacht

→ Incidentele ruimte daardoor nog hoger

→ Stand bestemmingsreserves: 214 mln per 1-1-2024 oplopend naar 239 mln per 1-1-2027

Dit is de uitgangspositie voor nieuw financieel meerjarenbeeld tbv Perspectiefnota 2024

Perspectiefnota 2024-2027

- Algemene inleiding:
  beeld op hoofdlijnen van inhoudelijke en financiële ambities en de context waarin we opereren

- Perspectief op het financieel meerjarenbeeld:
  autonome en overige financiële ontwikkelingen, concreet in bedragen geduid en toegelicht

- Perspectief op ambities en knelpunten:
  beschrijving van ambities en knelpunten waarvoor in de meeste gevallen obv huidig kader onvoldoende budget is. In aantal gevallen is dekking in reserves of bestaande middelen aanwezig, bijv. klimaat

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Gemeentefonds: beeldbepalend!

- Ravijn 2026 schuift deels door naar 2027 door 10 mln incidentele rijksbijdrage algemene uitkering in 2026
- Oplopend nadeel van 6,2 mln beschermd wonen in 2027 tov 2026. Mogelijk jaar uitstel?

- Naar verwachting bij meicirculaire duidelijkheid over eventuele aanvullende compensatie en/of nieuwe financieringssystematiek gemeentefonds

- Gemeenten gaan hier wisselend mee om

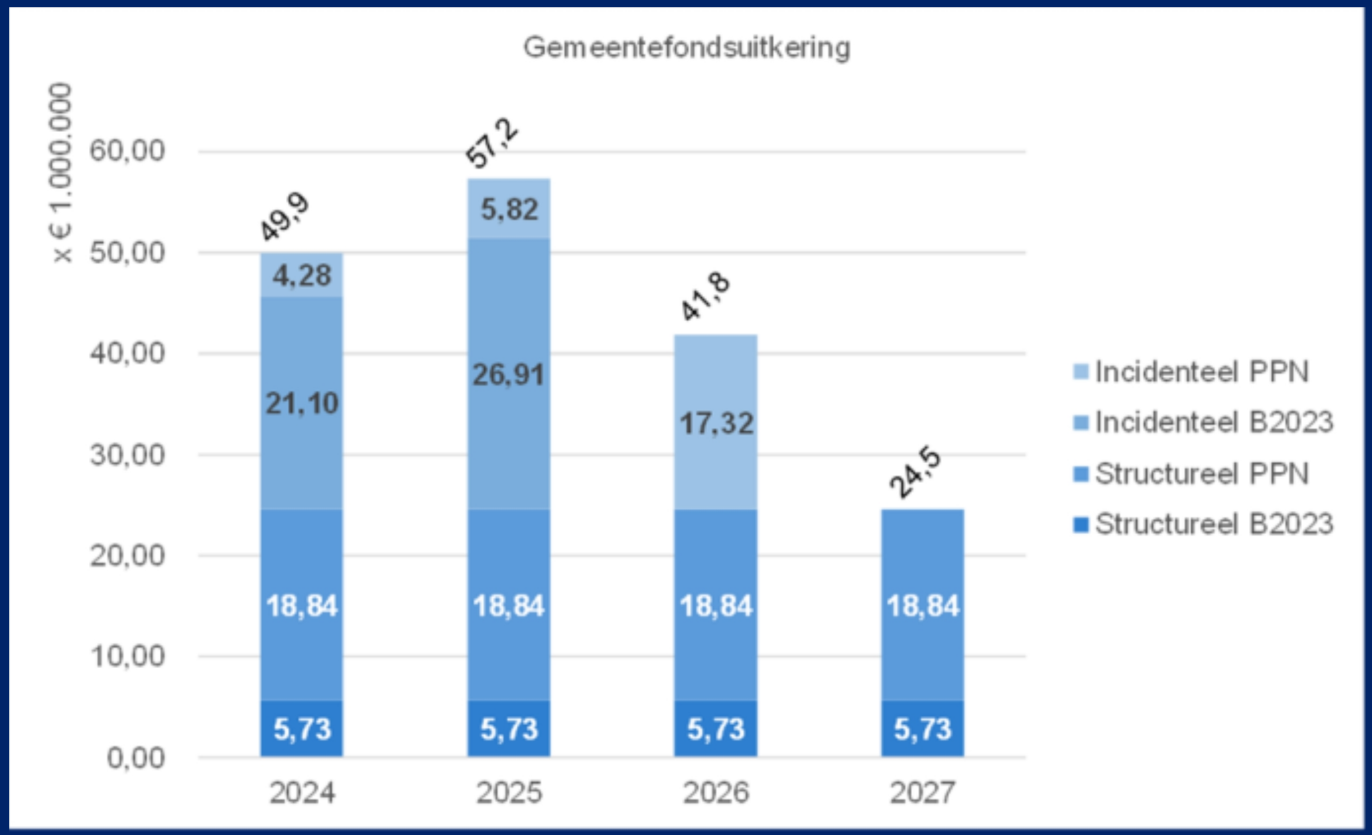
Wijziging systematiek gemeentefonds

- Vanaf 2026 zal het gemeentefonds niet langer via de huidige normeringssystematiek geïndexeerd worden:
  - er wordt vanaf 2026 geen volume-accres meer verstrekt, alleen nog maar een nominaal accres voor de loon- en prijsontwikkeling
  - dus extra uitgaven gemeenten door groei bevolking en vergrijzing niet meer vergoed

- Motie in Tweede Kamer: kom vóór de meicirculaire 2023 met voldoende duidelijkheid en tijdpad voor nieuwe financieringssystematiek, zodat deze uiterlijk in 2027 ingevoerd kan worden

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Hoe ziet het verloop gemeentefonds eruit?

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Naast gemeentefonds ook overige autonome en financiële ontwikkelingen:

- Indexatie opbrengst OZB 5%
- Indexatie ambtelijke organisatie, zorgcontracten, subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten
- Dit jaar ook (structurele) doorwerking agv hogere dan verstrekte indexatie 2023: bijv bij zorg en VGGM
- MIP: jaarlijkse actualisatie en indexatie

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Conclusies na autonome en financiële ontwikkelingen:

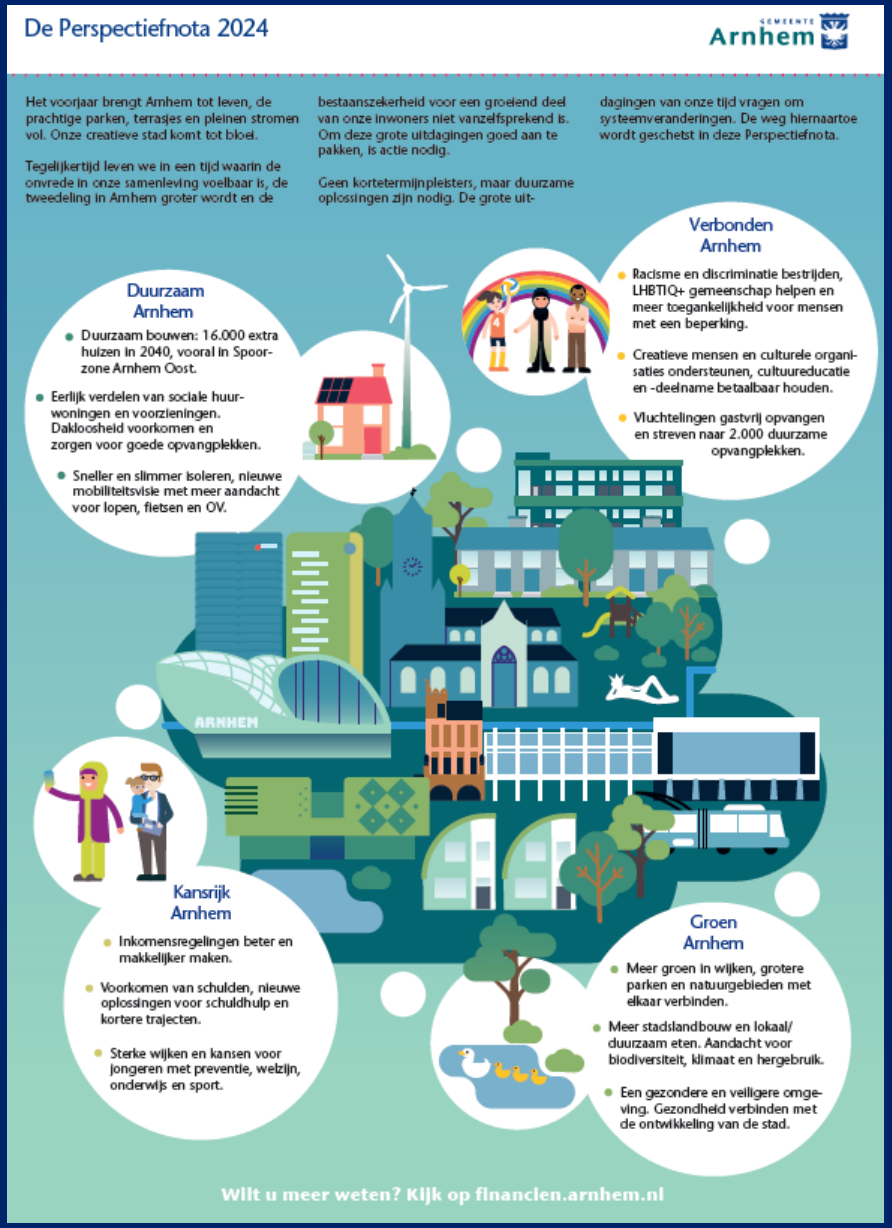
- Weerstandsfactor ieder jaar (ruim) boven de norm van 1,4 (incidentele ruimte)
- Begrotingssaldo in begrotingsjaar 2024 (ruim) positief
- ***Echter:*** structurele onttrekking aan AR vanaf 2027 van ruim 10 mln (obv momenteel bekende kaders)
- Beeld mogelijk (tijdelijk) positiever door jaar uitstel verdeelmodel beschermd wonen (impact € 6 mln in 2027)
- College vindt structurele onttrekking in Begroting geen wenselijke situatie
- Echter, in deze fase met deze onzekerheid concreet ombuigen niet opportuun

Perspectief op ambities en knelpunten

- Obv deze kaders structureel vooralsnog dus geen ruimte voor meer dan de autonome en financiële ontwikkelingen
- Daarom alleen in beschrijvende zin toelichting van ambities en knelpunten

- Als in aanloop naar Begroting 2024 structurele ruimte vergroot wordt door aanvullende compensatie Rijk kunnen deze issues in Begroting 2024 mogelijk van dekking worden voorzien
- Zo niet, dan voldoende aanknopingspunten om andere keuzes te maken in autonome + fin. ontwikkelingen

Infographic Perspectiefnota

Behandeling in raad

- Technische vragenmarkt: 10 mei (JV/Turap/PPN)
- In gesprek met de raad: 10 mei (PPN)
- M1 PPN/Turap: 17 mei met uitloop 24 mei
- M2 PPN/Turap: 7 juni
- Besluitvorming PPN/Turap: 14 juni

- Presentatie Duisenberg onderzoek jaarstukken: 7 juni
- M1 jaarstukken: 21 juni
- M2 jaarstukken: 5 juli
- Besluitvorming jaarstukken: 12 juli

In gesprek met de raad

Reactie op Perspectiefnota 2024 - 2027 - gemeente Arnhem

Het is mooi te lezen dat er zo'n uitgebreid perpectief geschetst wordt voor alle Arnhemmers.
Nog mooier is het dat raadsleden nu met burgers in gesprek gaan over de inhoud van deze nota.
Zo komen we geleidelijk aan weer tot een gemeentebestuur dat in dienst staat van de burgers in plaats van een gemeentebestuur dat meer georiënteerd is op grotere organisaties zoals veiligheidsregio, provincie of rijk.
Immers, pas als de burgers binnen een gemeente goed voor zichzelf zorgen, kunnen deze burgers ook voor anderen (buiten de gemeente) zorgen.

In de perpectiefnota komen zeer veel aspecten van de Arnhemse samenleving aan bod, daarbij hanteert men meerdere aannames en vooronderstellingen.

Enkele voorbeelden:
de gemeente is afhankelijk van financiële ondersteuning door het rijk;
de gemeente acht investeringen in duurzaamheid noodzakelijk;
zijn WHO normen een doel;
is gezondheid bewegen en (goede) voeding,
en wil de gemeente gastvrij zijn.

Ik nodig de raadsleden uit als Arnhemmer met open blik en niet gehinderd door politieke vooringenomenheid de perspectiefnota te bestuderen en verder aan te vullen, zodat er een reëel en haalbaar perspectief ontstaat voor de inwoners van Arnhem.

1. Financiële ondersteuning door het rijk

In de nota wordt veel voorbehoud gemaakt als het gaat om de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeente. Nu heeft de regering de laatste jaren bewezen volstrekt onbetrouwbaar te zijn (toeslagen affaire, Groningen, beoordeling Corona beleid, passeren aangenomen moties 2de kamer, enz.), daarom stel ik voor te onderzoeken of Arnhem onafhankelijk kan gaan opereren.

Laten we terugkeren naar de basis waarbij wij, de burgers, gezamenlijk "Arnhem 4.0" laten ontstaan. Het concept Society 4.0 van Professor Bob de Wit zou hier een goed voorbeeld kunnen zijn. Ik zou starten met een Arnhems ziekenfonds en lokale energie voorziening in de vorm van een Thorium reactor.

Ik realiseer me dat we dit niet van vandaag op morgen kunnen realiseren, maar laten we deze richting alvast in de perspectiefnota opnemen.

2. Duurzaamheid

Ten aanzien van klimaat en duurzaamheid, verzoek ik u als raadsleden zorgvuldig onderzoek te doen naar de haalbaarheid van de trajecten die in de perspectiefnota zijn opgenomen.

Realiseer u dat de begrippen elektrisch en elektriciteit zo langzamerhand synoniem zijn aan duurzaamheid, omdat er geen of veel te weinig nadruk wordt gelegd de productie van deze vorm van energie.
Er zijn diverse onderzoeken en studies die aantonen dat windmolens en zonnepanelen nooit voldoende energie kunnen leveren voor onze energiebehoefte. De productie van deze alternatieven vraagt zeer veel energie, zeldzame mineralen en aardolieproducten. Zoveel dat de milieuwinst die mogelijk lokaal wordt bereikt, bij de productie al meer dan volledig teniet is gedaan. Dan hebben

we het nog niet over de korte levensduur van de windmolens en de niet recyclebare - dus milieu vervuilende - wieken. Inmiddels is ook duidelijk geworden dat de wieken nanodeeltjes metaal afgeven met fijnstof vervuiling tot gevolg. Kijk ook naar de infrastructuur, die nu nog niet geschikt is voor de grote hoeveelheden elektriciteit.

Na gedegen onderzoek (gebruik hiervoor ook andere bronnen dan die van de overheid, WEF en WHO) zult u ongetwijfeld tot de conclusie komen, dat op korte termijn aardgas een milieuvriendelijke oplossing blijft.

De energietransitie is naar mijn mening een financieel gedreven operatie waar alleen de producenten en hun financiers beter van worden, terwijl de burger, het MKB, de boeren en andere producenten de kosten over het algemeen niet kunnen opbrengen.

3. Gezondheid

Hiervoor bevat de perspectiefnota zeer mooie intenties. Toch zou ik hier graag een aantal punten aan willen toevoegen.

Behoudt het hertenpark in Sonsbeek. Laat u hier niet onder druk zetten door het Rijk die totaal geen zicht heeft op de situatie ter plaatse. Sonsbeek levert een grote bijdrage aan de gezondheid van de Arnhemmers en de herten zijn voor veel stadsmensen het eerste contact met grotere dieren.

Stop de uitbreiding van het 5G netwerk in Arnhem. De elektromagnetische straling van deze zenders heeft veel invloed op de gezondheid van de Arnhemmers en verbruikt ook veel electriciteit.

Maak budget vrij voor begeleiding van de Arnhemmers die de gevolgen van de Coronacrisis ondervinden (fysiek en zakelijk).

Vergoedt homeopathie en complementaire geneeswijzen uit het op te richten Arnhemse ziekenfonds.

Tot slot

Graag zou ik nog meer input geven voor de besprekingen vanavond, maar het ontbreekt mij op dit moment aan tijd.

Voor meer informatie over de genoemde onderwerpen kunt u contact met mij opnemen via e-mail paul@groeipad.nl

Rest mij u een vruchtbare en verhelderende avond toe te wensen.

Met vriendelijke groet,

Paul Vdf Kusters
geboren en getogen Arnhemmer

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

Milieu – klimaat - gezondheid

Voor het eerste deel: Milieu en klimaat heb ik voor Gemeente Arnhem geen specifiek apart advies. Het probleem gaat al heel snel over de grenzen van de Gemeente, de Provincie en ook over onze landsgrenzen heen. Voor mij is het vooral een Europees probleem, dat we binnen Europa moeten aanpakken.

Even een paar voorbeelden.

- Nu kan de boer in Enschede heel andere regels tegen komen als zijn buurman net over de grens in Duitsland. Terwijl het probleem voor beide landen gelijk is.
- Wij waren vorige maand in Duitsland en hoorden dat daar gepromoot wordt om gas te gebruiken, terwijl wij in Nederland van het gas af willen. In Nederland worden nieuwe kerncentrales gebouwd, in Finland staat nu de grootste en in Duitsland zijn ze nu bijna allemaal gesloten.
- Allemaal van het gas af zal een heel probleem worden. Niet alleen gezien de houding van Duitsland. Minister Jetten geeft nu al aan dat appartementen die geen zonnepanelen en/of warmtepompen kunnen plaatsen, hun gaskachel mogen blijven gebruiken. Dat gaat weer in tegen de mening van Arnhem Aan. Arnhem Aan reageert niet op “lastige” vragen. Dat zegt ook al iets.
- **Waterstofgas.** Veel mensen zoals ik hebben veel verwachtingen van Waterstof. Arnhem is daarin een voorloper, maar weigert het uit te breiden. Dat is heel jammer. Het is natuurlijk gemakkelijker om **stadswarmte** aan te bieden via *Vattenfall*, maar als die de enige leverancier mag zijn, die ook nog heel ondoorzichtig in zijn prijsstellig is, dan zadelt de Gemeente zijn burgers op met een probleem.

Vattenfall is voor ons een bekende naam. Toen wij in 1989 in Trolhättan /Zweden kwamen, hebben we daar het sluizencomplex van Vattenfall bezocht. Het waterverval is natuurlijk groter dan bij ons, maar het levert energie op voor heel Zuid-Zweden. Dat brengt mij op het volgende idee.
Een groter waterverval + sluizen opbouwen in de Rijn en de Waal is niet mogelijk. Daarvoor wordt de rivier te druk bevaren. Dat is anders voor de Nederrijn. Wij kijken vanuit de woonkamer op de Nederrijn en zien dat de beroepsvaart en ook de particuliere vaart heel erg matig is. Daartussen door komen een paar cruiseschepen.
Als Arnhem toch de kades wil aanpakken, zou je kunnen nadenken aan het opbouwen/verhogen van de waterstand door een of twee sluizen. Daarnaast een waterdoorvoer, waarbij de nu sterk stromende waterkracht energie op kan wekken. Dit is een voortdurende waterstroom. Dit is heel schone energie. Het wordt hiermee niet alleen een plek voor **energie-opwekking**, maar ook voor **waterberging**, als daardoor beter gebruik wordt gemaakt van de nevengeulen. Je hebt ook een nieuwe verbinding tussen Arnhem-

Noord en Arnhem-Zuid. Het is een stap binnen de energietransitie waar volgens mij binnen Europa subsidie voor binnen te halen is.

Dan nu weer even terug naar het thema waterstof.
We kunnen hier ook een Europees probleem van maken. Europa kan zich heel nuttig maken als bij voorbeeld Spanje **waterstofgasleverancier van Europa** gaat worden. Zuid-Europa krijgt (leent?) veel geld van Europa. Spanje, en wellicht ook de andere Zuid-Europese landen zouden dit geld gewoon kunnen verdienen door naast de vele velden met zonnepanelen en windturbines ook waterstoffabrieken te bouwen. Vervolgens leidingen leggen door heel Europa. Frankrijk zal het niet nodig vinden, omdat ze genoeg kerncentrales hebben. Echter een goede oplossing voor het kernafval is er nog steeds niet. Nu wordt er waarschijnlijk een waterstoffabriek in Groningen gebouwd, maar je moet je afvragen of het een goed idee is om Nederland helemaal vol te bouwen met zonnepanelen en windmolens. De hele Noordzee vol plaatsen is ook een oplossing en daarmee nog onvoldoende. Deze calculaties maken wellicht ook duidelijk waarom Arnhem op die manier (volgens mij) geen waterstofstad zal worden.

Gezondheid / Zorg

Het is algemeen bekend dat de “babyboom” van na de 2e wereldoorlog nu aan het vergrijzen is. Die vergrijzing krijgt een top in 2040. In diezelfde periode zal het aantal jongeren volgens verwachting steeds meer afnemen. De vergrijzenden maken daardoor het grootste deel van de bevolking uit. Dat is natuurlijk een tijdelijk probleem, maar het is er wel.
De Rijksoverheid heeft zorgtaken heel gemakkelijk, inclusief een bezuiniging, over de schutting van de Gemeentes gegooid. Gemeentes zitten dichterbij, dus kunnen zij het beter oplossen, werd er gezegd.
Een deel van de ouderen zullen gaan dementeren of ander ouderdomsziektes krijgen. Als we denken dat de Thuiszorg daarvoor gereed staat, hebben we het mis. Er zijn nu al problemen met de financiering en de mankracht.
Kortom, het is veel te gemakkelijk gezegd dat de Gemeentelijke overheden voor een oplossing moeten zorgen, want dat gebeurt niet. Hier komt de term **burgerparticipatie** pas echt aan bod. Burgers moeten dit samen met de overheid oplossen.

Hierover heb ik al veel informatie verzameld binnen “*Van wijken weten*” en het congres in maart dit jaar in Den Bosch “*Thuis in de wijk*”. Je komt er dan achter dan veel mensen zich zorgen maken over dit onderwerp. Om te voorkomen dat iedereen het wiel moet gaan uitvinden, richt ik mijn vragen direkt naar Gemeente Arnhem:

1. Welke ervaringen zijn er, oplossingen gevonden, en/of **organisatiestructuur** is hiervoor bedacht?

2. Ik dacht aan een **netwerkenorganisatie**, waarbij netwerken vrijwilligers/burgers gaan samenwerken (afstemmen) met professionele netwerken (Thuiszorg, Welzijn, SWOA, WMO) en de Gemeente als spin in het web. Wellicht ook goed om Welzijn als spin in het web te plaatsen. Ik heb twee organisaties in Arnhem (Presikhaaf en Croydonplein) ontdekt die hier aan werken.

3. Netwerken **vrijwilligers/burgers** wonen in elkaars omgeving, waarbij een deel hulpbehoevend en een ander deel hulpgevend zal zijn. Het vraagt om een dorpsachtige gedachte, met een regelaar per netwerk. Ouderen kunnen elkaar helpen, maar ook jongeren en ouderen kunnen elkaar helpen. Bij jongeren kan je denken aan oppas en opvang van kinderen. Ook het gemis van opa's en oma's kan je hiermee opvangen.

4. Ik ben lid van een werkgroep ***Stadsburen*** in de wijk *Stadseiland.* Dat is dan ook het gebied dat wij met onze hulpaanbod willen omvatten. Er is echter duidelijk een *hulpvraagverlegenheid*. Is daar ervaring mee? Wij willen met een pop-up-terras buurtgenoten uitnodigen en proberen te verbinden. Daarnaast gaan we lezingen houden bij/in Eilandstaete. Maar toch weer de vraag: welke ervaring of mogelijkheden kan Gemeente Arnhem aanbieden?

5. Er zijn ziektekostenverzekeraars die hierin ook een **financieel voordeel** zien. Zilveren Kruis en CZ bijvoorbeeld bieden aan mee te investeren als dat nodig is. Gemeentes doen dat ook, omdat ook zij er baat bij hebben. Vaak wordt dat gebruik om een buurthuis op te zetten. Denk daarbij ook aan de Buurtfabriek in Arnhem-Noord-Alteveer.

6. Ook door dit thema kom ik op **anders bouwen(wonen).** Ik doel niet op het samenstellen van hofjes, maar woningen voor ouderen en jongeren samenvoegen, zodat samenwerken gemakkelijker gaat.

7. Het zou handig zijn een organisatiestructuur op te zetten die je goed kan **kopiëren** voor mensen uit andere wijken met dezelfde vraagstelling. Daar wordt tenslotte iedereen beter van. Een nieuwe vorm van naoburschap.

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

Verdeeldheid

Verdeeldheid is er op heel veel fronten. Je kan het ook omdraaien: er is bijna niets gelijk. In Arnhem kan je verdeeldheid vinden in Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid. Niet onbegrijpelijk, want Noord is nu eenmaal veel ouder en heeft meer geschiedenis dan Zuid. Datzelfde vind je ook terug in Amsterdam. Daar is Amsterdam-Noord het stiefkindje. Amsterdam bestond voorheen alleen aan de zuidkant van het IJ. Als er mensen opgehangen moesten worden werd dat in Volewijck (de plek ten noorden van het IJ) gedaan. Amsterdam heeft daar vervolgens veel Zuiderzee-dijkdorpen opgeslokt en dat deel is nu Amsterdam-Noord. Tot aan ca. 1970 bijna alleen maar laagbouw. Ik beschrijf dit, omdat ik vind dat er meer in Arnhem-Zuid geïnvesteerd moet worden, om in ieder geval deze verdeeldheid terug te dringen. In Amsterdam-Noord wonen nu de yuppies.

Ik wil het daarom beperken tot twee grote verdeeldheden:

1. Arm en rijk
2. Verschillende culturen

Arm en rijk
Arnhem is hier goed mee bezig, vooral als ik kijk naar de onderkant van onze samenleving. Mensen met schulden kunnen goed worden geholpen. Arnhem doet dat zelfs ook voor Lingewaard. Ook hier zit je met de *schuldhulpvraagverlegenheid.* Voor mensen zover zijn dat ze kunnen toegeven dat ze het niet meer zelf kunnen redden. Dan denk ik ook aan de vele ZZPers, waar veel misbruik van gemaakt wordt. De voedselbank, de Gelrepas zijn thema’s die helaas nodig zijn. Daarnaast denk ik dat de sociale wijkteams goed werk doen. In ieder geval is de instelling heel goed. Hier kan ik niet over oordelen, omdat ik geen ervaring heb.

Het probleem is echter breder en gaat dieper. Het *communisme* heeft het niet gered en ook het *kapitalisme* heeft zijn tijd gehad. We moeten goed nadenken over een tussenliggende economische vorm. Ik denk aan een **liberaal-socialisme**. Ik ben geen wetenschapper en zal ook niet met een invulling gaan komen, maar ergens moet het beginnen. Wachten op de Rijksoverheid heeft geen zin en binnen Europa zal de *verdeeldheid* nog groter zijn. Daarom schrijf ik alleen een paar onderliggende thema’s, waar we over na kunnen denken:

1. Terugdringen van de marktwerking, vooral bij sociaal-maatschappelijke instellingen. Bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs, amateursport, cultuur, ….
   Algemeen: maatschappelijke taken niet meer door ondernemers laten oppakken, maar het moet weer geleid worden door de Rijksoverheid.
2. Rijksoverheid met meer visie hebben en meer de regie weer oppakken.
3. Inkomensverschillen terugdringen. Vraag van de burgers een inzet naar capaciteit. Bedenk dat iedereen capaciteiten heeft, maar voorkom over-betaling als een capaciteit toevallig in de economie goed uitkomt. Zorg aan de andere kant voor een goed minimum inkomen voor iedereen, die bereid is daarin mee te werken.

4. Een woning voor iedereen. In Arnhem gaat dat lastig worden door ruimtegebrek. Laat het aantal inwoners niet doorgroeien, als er geen woningruimte voor kan worden aangeboden. Stimuleer ook de doorstroming. Het thema wonen is apart behandeld.

Als je hier verder over nadenkt, zullen er ongetwijfeld meer onderwerpen naar boven komen, maar ik wil het hier bij laten.

Cultuurverschillen
Wordt vaak als verdeeldheid gezien, maar daar wil ik niet teveel in meegaan. Nederland, maar eigenlijk heel Europa is altijd al een smeltkroes van verschillende culturen geweest. Dat heeft voordelen en nadelen, maar tenslotte is de winst het grootst.
Het aantal Nederlanders daalt, maar het aantal inwoners in Nederland stijgt. Op zichzelf geen probleem, omdat de nieuwe Nederlanders de gaten zouden moeten kunnen opvullen. Dat wordt anders als hier alleen maar gelukzoekers komen, die willen profiteren van een beter inkomen binnen ons sociaal stelsel. Ik denk daarbij vooral aan Afrikaanse volken die eerst naar Zuid-Afrika trokken en nu in grote getallen naar Europa komen.

Met opmerkingen dat mensen uit verschillende culturen per cultuur gaan samenscholen heb ik geen probleem mee. Ook Nederlanders die in een ander land gaan wonen, zoeken elkaar op. Zelfs in Frankrijk ben ik een Nederlandse club tegen gekomen.

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

W**oningbouw**

Nederland wil tot 2030 900.000 woningen bouwen, waarvan de helft in Noord- en Zuid-Holland. Moet je dan bedenken dat Gelderland als grootste provincie op z’n minst 1/10 deel van de rest moet bouwen? Dat is dan 45.000 woningen. Hoeveel komt er voor rekening van Arnhem? En waar?
Tot 2028 moet in het hele land 30.000 hectare natuur worden gecreëerd. Welk deel pakt Gelderland / Arnhem?

Als we niet naar die cijfers willen kijken, dan wel naar de vragen:

1. voor wie? Er moet rekening gehouden worden met de grote groep vergrijzende bevolking. (Top is in 2040). Daarnaast het de terugloop in het aantal jongeren. Alleen maar rijtjeswoningen bouwen gaat relatief snel, maar heeft geen zin. **Meer differentiatie is het antwoord.** Vooral meer kleinere woningen voor jongeren en ouderen. Deze groepen kunnen elkaar helpen als we het over de ZORG hebben (ander onderwerp), dus laat ze bij elkaar wonen. Dat mag aan de rand van de gemeente. Als er voor ouderen meer kleinere woningen komen, zullen hun vorige grotere woningen vrijkomen en komt er de gewenste doorstroming. Bedenk wel dat veel ouderen bij voorkeur in hun woning blijven wonen. Hoe stimuleer je die ouderen? Helpen met de verhuizing? Helpen met het Zorg-vraagstuk? (hier kom ik op terug).

2. In de binnenstad huizen splitsen. Veel ouderen blijven wonen in een te grote woning, terwijl een kleinere gelijkvloerse woning veel beter is. **Stimuleer splitsing** in twee of drie kleinere woningen. Laat de oudere beneden wonen en help met verhuizing naar een buitenwijk, niet ver van winkels en zorgcentra. Denk ook hier aan het Zorg-vraagstuk.

3. Hoe bouw je betaalbaar? Betaalbaarheid heeft niet alleen te maken met het huidige aankoopbedrag, maar ook met de duurzaamheid, met de toekomst. Duurzaam bouwen is ook financiële winst voor de toekomst! Met materiaalkeuzes als je aandacht hebt voor circulair bouwen. **Denk aan fabrieksmatig bouwen, modulair bouwen en gebruik meer hout.** Meer houtbouw betekent – zeker als meer fabrieksmatig wordt gebouwd – een versnelling in de bouwtijd en koelere huizen in de zomers en warmere huizen in de winters. Betaalbaarheid heeft ook te maken met de grondprijs!! Ik denk dat Gemeentes bereid moeten zijn wat in te leveren.

4. **Rekening houden met de bodemdaling**. Daarnaast ook rekening houden met de komende lange natte en droge perioden. Bouwruimte in Arnhem-Noord is er nauwelijks. In Arnhem-Zuid heb je te maken met rivierklei dat omhoog komt in natte perioden en zal krimpen bij droge perioden. Het antwoord: goed heien. Denk aan

goed geïmpregneerd hout, waar verrotting en insecten geen kans krijgt. In de Kleefse waard staat een houtfabriek Accsys, die een hoge kwaliteit hout produceert. (Bij de slimme woning van de HAN).
Info: https://www.han.nl/artikelen/2021/05/de-empathische-woning-gidst-je-liefdevol-door-de-dag/
Info: https://www.accsysplc.com/nl/over-ons/

5. **Jongeren aantrekken**. Vergrijzing is niet alleen een bekend Nederlands probleem. Elk Europees land zal zijn best gaan doen om jongeren vast te houden. Arnhem en Nijmegen hebben een goed studie-klimaat voor jongeren. Geef daar meer aandacht aan en probeer jongeren – als die eenmaal in onze stad wonen – vast te houden. Goed voor de economie en goed voor de zorg. Dus nogmaals: clusters van jongeren en ouderen die naar elkaar omkijken is het beeld van de toekomst.

6. **Leer van Gaardenhage.** Het is een oude belofte: grote dure kavels, waarop slechts een grote bungalow mag worden gebouwd. Die luxe is er niet meer. Als er een goede wonen-zorg-visie wordt ontwikkeld, waarin vooraf wordt aangegeven hoe zal worden gebouwd en de aantallen betrekking hebben op de verwachte ontwikkelingen, dan zullen de politieke partijen het daarmee eens zijn en ook de burgers kunnen voor een voldongen feit worden geplaatst. Er gaat nu heel veel tijd verloren in de tijd voor vergunningen en rechtzaken. De MER moet niet alleen een toets zijn, maar ook een ontwikkeling.

7. **Bouwtijd inkorten.** Noem ik toch nog even apart. De meeste tijd hebben de ambtenaren nodig. Blijf niet in een vast stramien werken, maar bedenk wat er moet gebeuren om toestemming voor nieuwbouw binnen een half jaar rond te krijgen. De aannemer bouwt de huizen binnen een jaar. Dat is ook goed voor de aanvraag van hypotheken. Hypotheekoffertes blijven een half jaar geldig. Bouwtijd kan ook sneller als het fabrieksmatig wordt gedaan. Dat lukt ook met gedifferentieerde bouw.

8. **Natuurinclusief / landbouwinclusief.** Zijn geen nieuwe woorden meer. Landschappelijk groen ontwikkelen kan ook met huizen bouwen samen gaan. Zie Schuytgraaf / ENT en veld 27. (Nu nog een probleem met Elst). Natuurinclusief bouwen is ook weer gunstig voor andere problemen:
   - *Herstel ecosystemen en biodiversiteit*
   - *Terugdringen stikstof uitstoot*
   - *Ondergronds water langer vasthouden voor droge tijden*
   - *Minder kwetsbaar voor wateroverlast*

   Veel mensen wonen graag in een groene (koele) omgeving.
   De term landbouwinclusief zou een goede handreiking naar boeren kunnen zijn. Het is een onderwerp waar je apart eens goed over na moet denken. Kijk hiervoor ook naar Frankrijk en Engeland. Voor nu gaat dit even te ver.

9. **Woningen in uiterwaarden?** Dat kan, maar is wel oppassen. Vooral hier rekening houden met wateroverlast door flinkere regenbuien. Denk nog eens aan het probleem van Valkenburg en de Duitse regio. In korte tijd komt er veel water de rivieren in. Daarom:

- *Woningen op palen* – denk weer aan goed geïmpregneerd hout.
- *Woningen die kunnen drijven* – kijk in Lent
- *Water accepteren* – kan ook. Bouw zo dat het geen probleem wordt als de onderste verdieping voor een deel onder water komt te staan. Veel mensen die aan een rivierdijk wonen zijn dat min of meer gewend.

Memo

Datum : 24-05-2023
Van : Cathelijne Bouwkamp
Betreft : Afdoening toezegging 1319: Perspectiefnota 2024-2027 - Duurzaam Arnhem

---

Toezegging
Op 17 mei jl. heb ik bij de behandeling van de perspectiefnota over een aantal van de gestelde vragen toegezegd om nadere schriftelijke informatie te versturen ter beantwoording.

De toezegging is als volgt genoteerd:
Wethouder Bouwkamp zegt toe de volgende vragen schriftelijk te beantwoorden:
a. Vraag van de SP over de energielabels
b. Vraag van D66 over het overzicht van de te realiseren woningen naar 2040
c. Vraag van de VVD over het controleren op (brand)veiligheid van nieuwe aanbieders van zonnepanelen
d. Vraag van de VVD over het gesprek aangaan met de Arnhemse verhuurdersvereniging in het kader van de verhuurdersvergunningen.

In deze memo vindt u een antwoord op de vragen a t/m d. De Toezegging kan hiermee worden afgedaan.

a. Energielabels

Vraag/Context
De SP-fractie heeft tijdens de behandeling van de perspectiefnota gevraagd waarom het college heeft laten weten geen extra acties te ondernemen bij toekenningen van een foutieve energielabels. Dit standpunt van het college heeft de fractie SP vermoedelijk herleid uit de beantwoording van de artikel 44-vragen genaamd 'wachttijden en slechte huizen'. In de artikel-44 vragen van de SP en in een onderzoek van Kantar Public wordt gemeld dat in 2021 (naar schatting) in 7% van de gevallen een verkeerd energielabel aan een woning is toegekend.

Antwoord:
Omdat het nadelig kan zijn voor huurders en bewoner-eigenaren als zij een foutief energielabel toegewezen krijgen, hebben we bij de beantwoording van de artikel-44 vragen opgeroepen om het te melden als iemand vermoedt een verkeerd label toegekend te hebben gekregen. Bij verhuurde woningen kan de verhuurder vervolgens een gepaste actie ondernemen. Uiteraard kan ook het Huurdershuis ondersteuning bieden. Vanuit de rijksoverheid worden gelukkig acties genomen om de kwaliteit van energieprestatieberekeningen te vergroten. In een brief van minister De Jonge aan de Tweede Kamer heeft de minister kenbaar hoe het aantal foutieve toekenningen omlaag kan worden gebracht. U vindt de brief van de minister onder deze link.

In de artikel-44 vragen waarin dit onderwerp aan de orde kwam, werd een relatie gelegd tussen foutief afgegeven energielabels en de huurprijs van woningen. De reden dat dit verband in de vragen werd getrokken is dat in de systematiek van het puntensysteem van het woningwaarderingstelsel (WWS) een hoger energielabel leidt tot meer punten, en dat dus een hogere *maximale* huurprijs in rekening gebracht mag worden. Ter volledigheid merken we hierover op dat bij (sociale) corporatiehuurwoningen dit effect

niet erg sterk zal zijn. Woningcorporaties rekenen vanwege het passend toewijzen aan de doelgroep vaak namelijk niet de maximale toegestane huurprijs, maar een huurprijs die ligt tussen 70% en 80% van dit maximum. De corporaties houden bij het bepalen van de huurprijs namelijk ook de huurgrenzen uit de huurtoeslagsystematiek in beeld. Ook zal het bij een foutief afgegeven label vaak niet gaan om een verschil tussen bijvoorbeeld label B en F, maar om nabijgelegen energieprestatieklassen.

b. Overzicht de te realiseren woningen tot 2040

Vraag/Context
Bij de behandeling van de perspectiefnota is door fractie D66 gevraagd op welk moment het totaalplaatje naar de gemeenteraad komt over waar de 16.000 woningen komen die Arnhem ambieert.

Antwoord
Elke zes maanden ontvangt de gemeenteraad de voortgangsrapportage ‘Arnhem biedt woonruimte’. De laatste rapportage verscheen in november 2022. Een nieuwe rapportage wordt in juni naar de gemeenteraad gestuurd.

De rapportage bevat informatie over Arnhemse woningbouwplannen. De rapportage bevat daarmee ook informatie over het aantal woningen in plannen in relatie tot onze ambitie (‘de 16.000’; die we in 2020 stelden). In de laatste voortgangsrapportage leest u terug dat Arnhem in de planvoorraad zo’n 15.000 woningen heeft.
Een afbeelding van de locaties van deze plannen is in de voortgangsrapportage opgenomen in figuur 10.

In de rapportage maken we een onderscheid tussen zogenaamde harde plannen en zachte plannen. We hebben zo’n 4000 woningen in de harde planvoorraad. Omdat voor harde plannen al een bestemmingsplan is vastgesteld (door uw raad) en/of een anterieure overeenkomst met stedenbouwkundig plan is opgesteld, kunnen we over deze plannen gedetailleerdere informatie opnemen dan bij de zachte plannen. Bij zachte plannen zijn vaak nog geen afspraken gemaakt over het woningbouwprogramma of over andere programmatische of stedenbouwkundige aspecten van de woningbouwontwikkeling. Die projecten zijn nog in voorbereiding. Informatie is dus vaak nog niet bekend, aan verandering onderhevig of kan gevoelig zijn om publiekelijk te delen. Van de 11.000 woningen in deze plannen delen we dus niet de detaillistische informatie die we over de harde plannen kunnen melden.

Conform motie 23M17 zullen we in voortgangsrapportages bij de plannen meer informatie opnemen over de verwachte op te leveren woningen per jaar, met een vooruitblik 5 jaar naar voren.

c. Zonnepanelen

Vraag/Context
Door de fractie VVD is de vraag gesteld of door de gemeente wordt gecontroleerd of nieuwe bedrijven die zonnepanelen installeren in voldoende mate de veiligheid in acht nemen.

Antwoord
De gemeente heeft een zeer beperkte rol in het controleren van deze bedrijven. Veilig werken is een verantwoordelijkheid van de installateur en kan gecontroleerd worden door de Arbeidsinspectie. Het

plaatsen van zonnepanelen is over het algemeen niet vergunningplichtig. De woningeigenaar dient dit te laten gebeuren conform de landelijk geldende regels in het Bouwbesluit. Wanneer het aannemelijk is dat een installatie ondeugdelijk is aangelegd, kan de eigenaar omgevingsdienst ODRA vragen om op te treden. De basisverantwoordelijkheid voor de installatie ligt echter bij de eigenaar.

d. Arnhemse Verhuurders Vereniging (AVV) en verhuurdervergunningen

Vraag/Context
De fractie VVD is benieuwd naar de betrokkenheid van de AVV bij de invoering van verhuurdersvergunningen. De AVV is in Arnhem de vereniging waarin verhuurders (met name van verhuurde panden/losse woningen) zich in hebben georganiseerd.

Antwoord
Al sinds de oprichting van de AVV betrekken we de AVV bij de totstandkoming van beleid dat raakt aan de particuliere huurmarkt. De Arnhemse aanpak Goed Verhuurderschap is zelfs in samenwerking met de AVV opgesteld. Met de samenwerkingspartners van deze aanpak komen we periodiek bij elkaar.

Vanaf juli 2023 wordt het mogelijk dat gemeenten verhuurdersvergunningen introduceren. Op dat moment treedt namelijk de Wet Goed verhuurderschap in werking. Over de stand van zaken en planning hierover vindt u meer informatie in de beantwoording van de Artikel-44 vragen ‘snel aan de slag met de Wet Goed Verhuurderschap’. De plannen voor deze verhuurdersvergunningen zijn intern nog in de voorbereidende fase. Nadat we intern meer weten over hoe we deze verhuurdersvergunningen kunnen gaan uitvoeren (organisatorische inbedding etc.) zullen we onze samenwerkingspartners, waaronder de AVV, benaderen.

Op donderdag 11 mei vond in het kader van de nieuwe Woonvisie een stakeholdersbijeenkomst plaats om aan verschillende thematafels te spreken over hoe uitvoering gegeven kan worden aan een aantal belangrijke wonen-ambities. De AVV was uitgenodigd en aanwezig om mee te denken bij de tafel dit raakte aan dit thema.

Opbrengst 'In gesprek met de raad'

Inspraakavond Perspectiefnota - 10 mei

GEMEENTE Arnhem

Inleiding

Één keer per jaar bespreekt de gemeenteraad de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor Arnhem voor de komende jaren. En ook hoeveel dat ongeveer gaat kosten. De Perspectiefnota is verdeeld in thema's die de stad en haar inwoners raken. Bijvoorbeeld over veiligheid, onderwijs, woningbouw, armoede, milieu en klimaat etc.

Omdat raadsleden graag de mening van inwoners horen over deze thema's werd er tijdens de Politieke Avond van 10 mei een inspreekbijeenkomst gehouden onder de noemer 'In gesprek met de raad – wat vindt u belangrijk voor Arnhem?'

Ruim 100 Arnhemmers hadden zich aangemeld voor deze bijeenkomst. De gesprekken waren ingedeeld aan de hand van 7 thema's:

- Onderwijs & kunst en cultuur
- Leefbaarheid & Veiligheid
- Milieu en klimaat & gezondheid
- Armoede & werkgelegenheid
- Woningbouw
- Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving
- Bereikbaarheid

Er waren 3 gesprekrondes. Elke ronde duurde 30 minuten. Arnhemmers konden zelf beslissen aan welke 3 gesprekken zij wilden deelnemen. De gesprekken werden geleid door raadsleden en vonden plaats in een informele sfeer. Arnhemmers vertelden aan raadsleden wat zij belangrijk vinden voor Arnhem, gaven hun mening, uitten hun zorgen en gaven tips en ideeën. Na het laatste gesprek werd de bijeenkomst afgesloten met een borrel.

Hieronder vindt u een overzicht van de tips en opmerkingen die door de deelnemers aan de themagesprekken voor de gemeenteraad zijn achtergelaten

Een greep uit de input

01 —— Onderwijs & kunst en cultuur

- "Gebruik leegstand op scholen/gymzalen om onderwijs en cultuur te verbinden"
- "Zorg voor betere menging op scholen"
- "Meer aandacht voor de huisvesting van scholing"
- "Actief opdrachtenbeleid voor cultuur, bijvoorbeeld een 'echte' stadsdichter"
- "Gevarieerd aanbod subsidieontvangers"

Samenvatting van de tafelvoorzitter:

"Het ondersteunen van 'elkaar kennen', dus inzet op plekken waar sociale cohesie een plek kan krijgen en accommoderen van leefbaarheidsinitiatieven, is ook erg belangrijk voor het veiligheidsgevoel van inwoners.

De gemeente heeft een voorbeeldfunctie in hoe we met de omgeving omgaan. Als je als gemeente niet goed met de (fysieke) omgeving omgaat, zullen inwoners dat ook minder snel doen. Ook moet je als gemeente veel helderder duidelijk maken waar mensen met constructieve ideeën voor hun buurt terecht kunnen en altijd terugkoppelen wat je waarom met inbreng doet (of niet doet)."

02 —— Leefbaarheid & Veiligheid

- "Minder verkeer door het centrum, ruimte voor fietsers"
- "Verkeerslessen op basisscholen"
- "Biedt accommodaties voor leefbaarheids initiatieven"
- "Borgen: de Max Mobiel"
- "Meer gratis of betaalbare parkeerplekken"
- "Geluidstoezicht tijdens evenementen"
- "Nep-flitspalen op Weerdjesstraat "

03 —— Milieu en klimaat & gezondheid

- "Omwonenden en wijk betrekken bij groenaanleg en onderhoud"
- "Doe meer met regelvrije zones (het zijn vaak je eigen regels die drempels geven)"
- "Milieu in onderwijs meenemen, ook bij Kinderwijkteams"
- "Benoem je bomen: bordje erbij/toelichting bij kap of snoei"
- "Kapvergunning helemaal afschaffen" / "Kapvergunning weer invoeren"
- "Ondergrondse containers vervangen door bomen"
- "Gratis grofvuil ophalen + tegel in de stoep 'hier uw vuilnis'"

Een greep uit de input

04 — Armoede & werkgelegenheid

- "Gastlessen op school, begin bij praktijkonderwijs!""
- "·Idee: armoedebank of iets over “hoe om te gaan met geld”
- "Begin bij kinderen, gezond eten op school"
- "Gelre Pas: geld voor kleding/sport moet ook voor volwassenen gelden"
- "Er zijn 65 armoederegelingen > mensen zien door de bomen het bos niet meer"
- "Participatiecoaches werken goed totdat iemand geplaatst is, dan verwaterd het contact"

05 — Woningbouw

- "Maak het in wetgeving makkelijk om samen te kopen met vrienden of kennissen, zodat je samen een tuin of wasruimte kan delen"
- "Inclusief en slim bouwen, zodat iedereen kan doorstromen"
- "Variatie in architectuur en biodiversiteit in tuinen van nieuwbouw"
- "Denk aan parkeermogelijkheden"
- "Verschillen tussen wijken, type woningen mengen"

Een greep uit de input

06 —— Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- "In centrum problemen voor rolstoelers en kinderwagens. Stoep nieuw van Muylwijkstraat te smal geworden?"
- "Geef daklozen een plek in het centrum om te 'chillen' zoals een open container"
- "Plekken in de wijk voor ontmoeting & verbinding"
- "Verbinding creëren tussen burgerinitiatieven, stichtingen, zorgorganisaties & het voorliggend veld. Bijvoorbeeld d.m.v. speeddate middagen of netwerkbijeenkomsten"
- "Aandacht voor eenzame ouderen"
- "Gemeente, maak goede voorbeelden zichtbaar"

Samenvatting van de tafelvoorzitter:

"Er werd verschillend gedacht over de vraag of er wel verdeeldheid zou zijn, vooral onder diegenen die niet tot een diverse groep behoorden. De kloof tussen arm en rijk werd door sommigen gezien als DE oorzaak van verdeeldheid incl het bestaan van witte en zwarte scholen. Interessant was een groepje met drie levendige dames uit Oekraine , die worstelden met de andere mentaliteit in Nederland en het frustrerende gegeven geen werk te krijgen dat bij hun scholingsniveau past. Ze wilden ook graag 'ergens bij horen'. Ook was iemand aanwezig die zeer kritisch was en de overheid wantrouwde. Het thema wat diversiteit en dat past mooi bij deze heel diverse groep."

07 —— Bereikbaarheid

- "Bij een groot kruispunt voor fietsers allemaal tegelijk groen"
- "Toegankelijkheid voor alle deelnemers in het verkeer"
- "Voetgangers en fietsers worden 'gediscrimineerd' bij de stoplichten"
- "Denken vanuit de fietser en voetganger en NIET vanuit de auto"
- "Vergeet de autobezitter niet, mensen zijn daar afhankelijk van voor hun werk, vrijwilligerswerk".
- "Geef ruimte aan de voetganger, fietser én de auto; integraal"

Bijlage: totale input bij de thema's

01 — Onderwijs & kunst en cultuur

02 — Leefbaarheid & Veiligheid

03 — Milieu en klimaat & gezondheid

04 — Armoede & werkgelegenheid

05 — Woningbouw

06 — Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

07 — Bereikbaarheid

Onderwijs & kunst en cultuur

Onderwijs
• Buitenschoolse activiteiten faciliteren: Rijnstad bijv.
• Kan politiek sturen in het fenomeen 'Witte' of 'Zwarte' scholen
• Scholen cultuur bezoeken
• Gebruik leegstand op scholen/gymzalen nom onderwijs en cultuur te verbinden
• Leraren prioriteit bij huisvesting
• Zorg voor goede menging op scholen
• Veiligheidsconvenant (Schoolpleinen)
• Meer geld naar basisonderwijs -? Huisvesting? Mogelijkheden?
• Kinderen van arme en rijke ouders naar dezelfde scholen
• Kunst als vast onderdeel van elke school – in verlengde schooldag
• Sporten
• Gratis boeken, gratis sport of dansen
• Goede samenwerking met onderwijs op thema's als veiligheid, inclusie, ondersteuning enz.
• Arnhem aantrekkelijk maken voor onderwijspersoneel
• Veiligheid tijdens het buiten spelen op basisscholen
Kunst en cultuur
• Actief opdrachtenbeleid. Bijvoorbeeld een 'echte' stadsdichter ipv J. Laporte
• Koester je helden - audrey hepburn
• Opdracht verlening kunstenaars (Arnhem)
• Meer geld naar INHOLLO (??). Niet in stenen.
• Gemeente kan plekken realiseren om te exposeren voor kunstenaars
• Meer aandacht voor huisvesting creatieve sector
• Denk aan atelier tekort
• Meer subsidie voor kleine groepen/initiatieven in de wijk

Onderwijs & kunst en cultuur

- Gevarieerd aanbod subsidieontvangers. Niet alleen Stadstheater
- Denk aan amateurgezelschappen -> subsidie
- Sonsbeektentoonstelling moet blijven, met respect en onderzoek naar regionale kunstenaars
- In totaliteit te weinig geld voor cultuur en kunst. Het bedrag moet omhoog!
- Zorg voor een plan van aanpak op 'Lege stoelen'
- Museumkaart extra korting expo
- Sen City
- Theatermakers speerpunt ook blind etc.
- APCG: Communicatie
- Geld voor SLAK ateliers, energie
- MFC open amateur kunst
- Spreiding cultuur
- Scholen cultuur bezoeken
- Actief opdracht en beleid ipv r.j. kokke altijd (??)
- Geld naar kunst; niet gebouwen: Geld naar ateliers
- Niet op korte termijn
- Gebruik leegstand op scholen/gymzalen nom onderwijs en cultuur te verbinden
- Meer uitgesproken cultuur uithangbord? Market Garden?
- Zorg dat je BIZ gezelschappen altijd in Arnhem terecht kunnen
- Het geld gaat naar stenen en niet naar kunst(enaars)
- SLAK heeft geen geld voor goed personeel-directie enz. Steeds behelpen.
- Beloon kleine makers ook financieel
- Ruimte voor ateliers. Ook met grote machines. Specifieke eisen.
- Vanuit gemeente één gezicht die zegt of iets wel of niet kan
- Zorg voor ruimte voor cultuur: ontmoetingsplek wijkcentra? Evenementenplek?

Leefbaarheid & Veiligheid

- Leefbaarheid en veiligheid staat bij actieve uitvoerders en handhavers van de regels. Wees een betrouwbare overheid
- Open centra opstellen in de wijk waar mensen en vrijwilligers samen elkaar helpen
- Uitleggen waarom men zich aan de regels moet houden
- Wegafsluiting eerder bekend maken, niet wachten tot dat we niet verder kunnen
- Deel kennis en faciliteiten
- Bij de veiligheidsdiensten meer en beter aandacht voor visueel beperkten
- Verkeerslessen op basisscholen
- Biedt accommodaties voor leefbaarheidsintiatieven
- Samen met de burgers initiatieven ontwikkelen. We hebben elkaar nodig (het gaat bij veiligheid vaak om gedrag)
- Leefbaarheid is ook de keuze en locatie van bomen, bijvoorbeeld plaklindes boven terrasjes op Jansplaats
- Leefbaarheid en veiligheid is ook elkaar kennen
- Sociale kaart: vindbaarheid van sociale ondersteuning voor ouderen
- ODRA in de tussenrapporatage
- Verplicht rijbewijs of cursus voor fietsers om gevaarlijke situaties te voorkomen, want ze kennen de verkeersregels niet
- Voorkom vereenzaming voordat plaatsvindt, bijvoorbeeld door informeel netwerk te ondersteunen
- Maak gebruik van haarvaten van de stad, mensen in de buurt
- Wees alert/sensitief op “portefeuilleoverstijgende dwarsverbanden”
- Geluidsniveaus van race auto’s en motoren handhaven
- Geluidstoezicht tijdens evenementen
- Je kunt niet alles bij de gemeente neerleggen, we moeten het samen doen
- Hoe vind ik waar terecht kan met mijn ideeën?
- Maak het melden van overlast makkelijker
- Als je als gemeente netjes met de omgeving omgaat, doen anderen dat ook meer
- Versterk de organisatie op wijkniveau
- Kijk niet alleen naar de gemeente, maar steek ook zelf de handen uit de mouwen
- Nep-flitspalen op Weerdjesstraat
- Koppel meer terug wat je doet met de input van bewoners bij inspraak

Leefbaarheid & Veiligheid

- Minder verkeer door het centrum, ruimte voor fietsers!
- Minder auto's door de stad heen, meer bruggen
- Overlastgevende auto's: maar 1 oplossing: in beslag nemen!
- Meer luisteren naar bewoners bij ontwikkelen plannen
- Meer gratis of betaalbare parkeerplekken
- Meer bewustwording over brandgevaar
- Werkorganisaties van de gemeente Arnhem moeten beter luisteren
- De wijkkrant in Presikhaaf is heel belangrijk
- Wegdek is onveilig voor scootmobiels
- Kom als gemeente meer naar buiten (raadsleden welke portefeuille, plus meer verantwoording)
- Meer handhaving, maar niet te snel camera's inzetten
- Meer zichtbare handhaving
- Geen regels bedenken die je niet kunt handhaven
- Politie moet demonstranten niet thuis opzoeken
- Onveilig gevoel door daklozen
- Verbeteren verkeersveiligheid visueel beperkten
- Participatie bij straatinrichting: resultaat: gevaarlijk aangelegde middengoot doordat onder-aannemer een "knip" heeft aangelegd
- Nieuwe heilige koe = fietser = niet heilig, ook burger. De fietser is te aanwezig
- Borgen: max mobiel
- Borgen: beheerder buurthuis
- Leefbaarheid wordt ervaren door de mensen die er leven, nee, de inwoners serieus
- Digipanel onder de aandacht brengen
- Meer groen, levendige binnenstad
- Laat de automobilist in zn waarde
- Nog meer inzetten op aanpak ondermijning
- Oversteekplaatsen voor fietsers en voetgangers, meer zebrapaden
- Ondermijning, wit wassen, drugs en geweld, meer trens bij de jeugd
- Gevaarlijke verkeerssituaties door fietsers

Milieu en klimaat & gezondheid

- Omwonenden en wijk betrekken bij groenaanleg en onderhoud
- Verborgen energiearmoede ook onder woningeigenaren
- (ouderen)zorg ouderen onder elkaar. Oud en jong gemengde woonvormen. Wat zijn oplossingen (visie) van de gemeente?
- Parken rommelig houden
- Spelende kinderen
- Doe meer met regelvrije zones (het zijn vaak je eigen regels die drempels geven)
- Bewegen voor kinderen basisschool
- Tijdens na kuiggesprek 5/10 minuten a la Nederland beweegt rondom stoel. Digitale voorbeeld (video) mogelijk door Sportbedrijf.
- Milieu in onderwijs meenemen. Ook bij Kinderwijkteams
- Behoefte aan een plek (fysiek) voor jongeren waar ze terecht kunnen voor mentale gezondheid (bijvoorbeeld al er thuis en op school geen plek voor is).
- Overal auto-maatje
- Ouderen zelfhulp
- Ouderen + jeugd (jeugd support ouderen) bij elkaar wonen
- Parkenvisie. Communicatie met geïnteresseerden nieuwe kans geven
- Heel Arnhem 30 km zone
- Maak energiecoaches ambtenaar
- Verbeteren de kennis en deskundigheid van de energiecoaches die nu op pad zijn.
- Duidelijkheid wat je als inwoner kunt doen, duidelijkheid vanuit gemeente
- Meer aandacht voor bewustwording over milieu en afval
- Beperkte visie verduurzaming wijken in noord waar bebouwing dun is (wat komt er na aardgas en hoe).
- Gemeente voortrekkers rol collectieve energie voorzieningen, buurtbakkerijen
- Gezondheid zorg: hoe stimuleert de gemeente initiatieven van inwoners
- Zorg dat duurzaamheid en toegankelijkheid samengaan en niet als tegengestelde belangen
- Zwembadtarieven tussen gemeentebaden en stichting Klarenbeek coördineren/afstemmen
- Handhaaf en beboet vervuilers. Peuken zijn klein chemisch afval, giftige lozingen, hondenpoep.
- Regeldruk handhaving

Milieu en klimaat & gezondheid

- Er wordt te veel gekapt/gesnoeid
- Wonen in het groen
- Zorg voor elkaar (austerliz als voorbeeld)
- Burgerinitiatieven integraal van onderop
- Denk aan taal en bewoording. Zo breng je abstracte subjectieve termen als milieu, klimaat en duurzaamheid om naar een visie waarin je elkaar meeneemt.
- Benoem je bomen, bordje erbij/toelichting bij kap of snoei
- Hoever is in de omgevingswet echt het milieu en groen beschermd? Ruimte voor perspectieven geeft ruimte voor projectontwikkelaars en niet voor het milieu
- Stel vast 'We gaan alle daken vergroenen" mits... zo leer je de norm
- Zet in op vermindering. Blijf niet onze absurde behoeftes bevredigen met lullige oplossingen zoals zonnepanelen. Gebruik gewoon minder energie: lantaarnpalen weghalen, lampen in kantoren uit.
- Geef zelf het goede voorbeeld. Gebruik graspapier inde printer. Moedig aan dat iedereen z'n eigen thermofles meeneemt naar kantoor. Zet mega regenton voor het gemeentehuis en wip alle tegels rondom.
- Zonnepanelen eerst op daken. Niet op water of bodem.
- Faciliteer samenwerking tussen diverse groenen partijen zoals natuurcentrum Arnhem met burgerinitiatieven, SVN, de gemeente etc. Waarom allemaal los van elkaar?
- Verplaats je in de groene actie en maak dan je beleid vanuit dat perspectief. Hoe zou de stad eruit zien als we de fietser voorop zetten?
- Minder markt in de zorg. Mens centraal en wenselijke maat.
- Minder handhaven meer meedenken
- Maaiers, zwerfvuil
- Zet dit thema niet apart neer. Maak het integraal en expliciet voor alle domeinen (woningbouw, mobiliteit etc.) waaraan de gemeente werkt.
- Investeer in ambtenaren en bestuurders met sociale kennis, gedragswetenschappers, zoals antropologen, sociologen, filosofen en psychologen, omdat de transitie uiteindelijk zit in onze cultuur, waarden, normen en gedrag. Kennis daarvan is een must om de ecologische uitdagingen te verbinden aan de mensen.
- Kapvergunning helemaal afschaffen
- Biodiversiteit ook uitvoeren niet alleen op papier noemen
- Meer financiële ondersteuningen voor buurthuizen die ondersteuningen bieden voor wijkbewoners.
- Er wordt te veel gekapt/ er wordt verkeer gesnoeid
- Gemeente moet goede voorbeeld geven qua ondersteuning en vergroening
- Veel planmatige wijken duurzaam maken

Milieu en klimaat & gezondheid

- Geen verrommeling met zonnepanelen.
- Ondergrondse containers vervangen door bomen.
- Kap vergunning weer invoeren
- Geluidshinder in het kader van gezonde leefomgeving serieus nemen (ook rekening maken met vergunning)
- Vergroen de blauwe golven of maak ze echt blauw
- Operationaliseer je visie. Wat wil onze gemeente nu precies bereiken in 2027 (doelen, richting, monitoring, consequenties, partners, kosten)
- Veel minder verdicht bebouwing in de stad. Houd het groen open t.b.v. biodiversiteit.
- Gratis grofvuil ophalen + tegel in de stoep 'hier uw vuilnis'
- Gezondheid is onvoldoende concreet gemaakt in de Perspectiefnota
- Leveranciers ook stimuleren tot minder restafval
- Eerlijke energietransitie
- Kloof overbruggen tussen arm en rijk en rechtvaardig
- Minder auto's maar wel oog voor meer praktische werkbereikbaarheid
- Minder digitalisering
- Visualiseer (elektrische) energie meer
- Grotere en blijvende rol van energiecoaches
- Keuzevrijheid verduurzaming en mobiliteit
- Opmerking: Buurtplan Klarenbeek op verzoek gemeente lange baan geschoven. Communicatie tussen TLO en gemeente is niet goed
- Voortzetten van beleid om de buurten in Arnhem te vergroenen. Financiële steun van de gemeente continueren.
- De parken van Arnhem als bron voor de ontwikkeling van de stad. Zie www.albertsombeek.nl
- Buffer watergangen met groen zodat zwerfafval er niet in kan waaien
- Weer uitlaatgassen in het centrum (auto's weg, fijnstof weg = gezondheidsklachten weg)
- Versoepel maatregelen zoals dat je in eigen ijs mag scheppen
- Gebruik expertise en energie van de mensen in de stad (formeel en informeel, professioneel en algemeen, gespecialiseerd en sociaal)
- Groot verschil qua verduurzaming tussen huur- en koopwoningen in dezelfde wijk
- Gratis openbaar vervoer in daluren voor ouderen. Nu is de actie voor gelrepashouders discriminatie naar de ouderen

Armoede & werkgelegenheid

Armoede
• Initiatieven werken niet genoeg samen
• Gelre Pas: geld voor kleding/sport moet ook voor volwassenen gelden
• Energiebank: alles gaat op basis van vrijwilligheid
• Armoede = drugs = schulden = beperkt verstandelijk = moeilijke jeugd = geen vinkjes hebben -> oplossen met 24/7 365 NAR in de Wijk/Stad. De NAR als betaald ambtenaar die als een echt aanspreekpunt en balansmens eervol en respectvol steeds er is (NAR spelt muziek, zingt en brengt verwondering en mensenvriend)
• PPN: Bestaanszekerheid staat niet goed gedefinieerd
• Er zijn 65 armoederegelingen > mensen zien door de bomen het bos niet meer
• Malburgen > verouderde huizen, mensen hebben zelf het geld niet om het te verbeteren
• Idee: armoedebank of iets over “hoe om te gaan met geld”
• Verschil in Arnhem tussen arm en rijk is groot
• Participatiecoaches werken goed totdat iemand geplaatst is, dan verwaterd het contact. Duurzaam uitplaatsen heeft onvoldoende resultaat
• 1 miljoen om: ouders helpen kinderen goed op te voeden; mensen in de wijk bij elkaar te brengen; stichting leergeld
• 1 miljoen voor: uitbreiding van bepaalde voorwaarden zoals voedselpakketten & en het wegnemen van bureaucratisch gedoe > maatwerk voor het individu
• 1 miljoen delen door alle inwoners > initiatieven met kinderen; veiligheid op wegen; veiligheid rondom het centrum
• Geen pilot zonder goede opdracht, doel en effectiviteit. Altijd een eindrapport over elke pilot, doel bereikt? Wat nu?
• Voorlichting aan jongeren over hoe om te gaan met geld, leren met verleidingen om te gaan
• Je moet niet alleen bij het kind zijn, ook bij de ouders
• Begin bij kinderen, gezond eten op school
• Is er scholing over hoe je kunt sparen? Mist in de PPN
• Normen nu zijn van een andere orde
• Energiebank en energiecoaches werkt top!
• Kennen jongeren het woord sparen nog?
• Geef mensen in de bijstand liever geld om naar werk door te stromen

Armoede & werkgelegenheid

- Armoede komt deels ook van harder weken, er moet meer belasting betaald worden door elk uur inzet. Mensen werken minder
- Iedereen horen!
- Verspillingssupermarkt
- Inloopplek voor problemen, maatschappelijk werk in de wijk. Geen pilots!
- Gemeente doet al heel veel, bijv de witgoedregeling > tip gemeente moet het bedrag aan witgoedhandelaar betalen en niet de inwoner
- Sinds ouders de schoolreisjes zelf moeten betalen gaan reisjes vaak niet door > schoolreisjes moeten voor iedereen betaald worden = heel belangrijk
- Mensen nodig in de wijk die mensen met schulden helpen op basis van vertrouwen
- Schuldhulpverlening kost meer dan het overnemen van schulden van mensen op basis van bepaalde criteria. In combinatie met scholing en opvoeding

Werkgelegenheid

- Zover als de gemeente in staat is, streven naar minimaal inkomen van €14 per uur voor iedere inwoner
- Wat doet de gemeente zelf als werkgever?
- Hoeveel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn er aan het werk?
- CREBO lijst is te beprekend; ineens kan een collega niet meer ingezet worden
- Gastlessen op school, begin bij praktijkonderwijs!

Woningbouw

- Bouwen boven de Beukenlaan, ecologische waarde is nul
- Voorkom hoogbouw in de gebieden met hoogteverschillen, beter in spoorzone, let op zichtlijnen
- Variatie in architectuur en biodiversiteit in tuinen van nieuwbouw
- Stimuleer kamerverhuur (verlaag drempels)
- Doorstroming
- Parkeren onder de Markt
- Bewaakte en overdekte fietsenstallingen
- Ontwikkelingen Schaapsdrift, Spoorzone Oost en Spooremplacement zijn moeilijk te volgen
- Er wordt teveel groen bebouwd
- Maak de daken groen voor de natuur, maar ook voor mooi uitzichten beste isolatie die je kan wensen. Vol inzetten op groene maatregelen
- Parkeernorm 0 > deelvervoer
- Inclusief en slim bouwen, zodat iedereen kan doorstromen
- Flexibel wonen / grote mix. CPO/Woningsplitsen
- Water en bodem betrekken bij woningbouw, passend in natuurlijke systemen
- Niet duur bouwen, want rijke mensen hebben al een huis
- Biodiversiteit bij woningbouw, dus niet alleen klimop of beukenhaag
- Minder 1-persoonshuishoudens, stimuleren van woningdelen/samenwonen
- Denk bij nieuwbouw aan meer differentiatie, geen Gaardenhagen's meer
- Voer het debat over bevolkingsgroei zonder taboes en op de feiten
- Zorg bij nieuwbouw dat de tuinen bereikbaar zijn zonder door het huis te moeten
- Prioriteit voor zorgpersoneel en leraren bij toewijzen van woningen
- Maak samenwonen aantrekkelijk door behoud van woonduur etc.
- Bouwen voor de armen en wijken mengen, bij de rijken is geen woningnood
- Kamerverhuur bij huiseigenaar moet aantrekkelijk blijven
- Minder bewoners per m2 bij nieuwe projecten
- Denk aan parkeermogelijkheden

Woningbouw

- Maak het in wetgeving makkelijk om samen te kopen met vrienden of kennissen, zodat je samen een tuin of wasruimte kan delen
- Zorg voor goede OV en fietsverbindingen naar woningbouw, maak het onaantrekkelijk voor de auto
- Meer dan 3 woningen in bezit? Betalen! Begrenzen!
- Huurwoningen handhaven, niet verkopen
- Huurkoop mixen (zelfde voordeur)
- Doorstroom stimuleren > vergrijzing > Knarrenhof
- Station op spoorlijn Westervoort/Duiven, Station Arnhem-Oost
- Meer ouderen woonvormen met zwembad en sauna
- Huizen toewijzen aan doelgroep, dus huizen met trappen niet toewijzen aan 60+ maar aan gezinnen
- Let op geluidsoverlast / vergunningen
- Houd rekening met mensen die auto nodig hebben
- In gesprek blijven gaan t.a.v. het aanbod voor inwoners met zorgvragen. Er is een grote doelgroep die tussen wal en het schip vallen en hierdoor verplicht worden particulier te huren.

Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- Geef daklozen een plek in het centrum om te 'chillen' zoals een open container (droog, uit de wind).
- Communiceer als gemeente via social media om een ander publiek te bereiken
- In centrum problemen voor rolstoelers en kinderwagens. Stoep nieuw van Muylwijkstraat te smal geworden?
- Als je mensen wil laten meepraten, maak het aantrekkelijker door voorzieningen, zoals maatjes, onkostenvergoeding etc.
- Openbaar vervoer voor ouderen: Zij zouden actiever worden als het gratis wordt. Net boven de Gelrepas norm, dan val je af.
- Veel eenzaamheid onder ouderen
- Slechte voet- en fietspaden m.b.t. rolstoelen etc.
- Nog steeds discriminatie in de samenleving
- De politiek is de oorzaak van verdeeldheid
- Gemeente, maak goede voorbeelden zichtbaar positief nieuws
- Oekraïners, één aanspreekpunt, waar moet je zijn?
- Meer saamhorigheid voor Oekraïners, meer activiteiten meer luisteren wat men wil. Perspectief door werk, moeilijk werk vinden.
- Gaat soms niet goed via vrijwilligerscentrale. Er mag van alles niet, waarom?
- Hoogopgeleide vluchtelingen, Oekraïners en Syriërs, komen niet op niveau aan het werk.
- Arm en rijk grootste verdeeldheid
- Meer huisvesting voor ouderen om door te schuiven
- Meer complimenten geven en elkaar helpen
- Arnhem complimentenstad
- Perspectiefnota in begrijpelijke taal – toegankelijke communicatie
- Maatschappelijke verdeeldheid: Deel van publiek zoekt niet meer naar oplossingen maar naar schuldigen
- Inclusie en verdraagzaamheid begint bij opvoeding en onderwijs, steun initiatieven als gemeente
- Laat professionele organisaties beter/meer samenwerken met burgers
- 'Drempels' wegnemen die verhinderen dat mensen elkaar leren kennen
- Plekken in de wijk voor ontmoeting & verbinding
- Nadenken als plaatselijke politiek hoe de diversiteit van de burgerij meer gevierd kan worden

Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- Blijf aandacht houden voor voetgangers en rolstoelgebruikers (Muylwijkstraat nieuwe stoep nog steeds krap)
- Verbinding is belangrijk: Wijkgerichte buurthuizen voor ontmoeting
- Meer plekken voor jongeren om te 'drillen'. Geen reden om jongeren weg te sturen als ze geen kwaad doen en alleen maar met een groepje zijn.
- Denk bij algemene gelegenheden georganiseerd door gemeente aan mensen met een beperking
- Meedoen kan alleen als mensen, mensen ontmoeten (kunnen bereiken meenemen)
- Fijn dat dit kan, met elkaar in gesprek! Meer luisteren
- Bereiken kan via mensen in wijken & buurten. Systemen & professionele organisaties moeten gebruik maken van burger/buurtinitiatieven
- Mens vriendelijke wijken, een vestigingsklimaat voor mensen
- Wat kan de gemeente doen? Verbinding creëren tussen burgerinitiatieven, stichtingen, zorgorganisaties & het voorliggend veld. Bijvoorbeeld d.m.v. speeddate middagen of netwerkbijeenkomsten
- Stop de tunnelvisie! LHBT1 is niet de enige groep die discriminatie ervaart
- Ouderen, ongevaccineerden, hetero's, blanken, jong/oud, ziek, gehandicapten willen ook graag meedoen en in hun waarde worden gelaten
- Zorg dat mensen welkom zijn bij deze evenementen (maatjes voor slechthorenden of slechtzienden, reiskosten vergoeding OV, fiets)
- Meer reclame voor dit evenement (ik gebruik bijvoorbeeld veel Facebook)
- Daklozen vragen! Vaste hangcontainer, meer beddencapaciteit daklozen opvang
- Graag goed begaanbare fietspaden voor rolstoelafhankelijke mensen (wordt genoemd Velperweg)
- Aandacht voor eenzame ouderen

Bereikbaarheid

- (bij regen) fietsers vaker groen
- Bij een groot kruispunt voor fietsers allemaal tegelijk groen (2x)
- Hoe concreet gaat de gemeenten haar mobiliteitsplan uitvoeren? Zorg voor flankerend beleid.
- Transferia: meer OV (nu een beperkt bereik en slechte aansluitingen, bijvoorbeeld trein-bus)
- Inrichten HUB's op natuurlijke/logische locaties
- OV abonnement voor 15 euro, ook voor WMO doelgroep, ook voor mensen boven een minimum inkomen
- Toegankelijkheid voor alle deelnemers in het verkeer
- Elektrische fietsen rijden te hard
- Fietsers halen elkaar rechts in
- Voetgangers en fietsers worden 'gediscrimineerd' bij de stoplichten
- Elektrisch OV; meer kleine busjes of op waterstof
- Meer aandacht voor mensen met een beperking
- (samenvatting) Perspectiefnota in begrijpelijke taal
- Denken vanuit de fietser en voetganger en NIET vanuit de auto
- Zorg over de bereikbaarheid
- Vergeet de autobezitter niet, mensen zijn daar afhankelijk van voor hun werk, vrijwilligerswerk.
- Geef ruimte aan de voetganger, fietser én de auto; integraal
- Willemstunnel: door raster verblindt het zonlicht de automobilist
- Borgen van initiatief van vervoersmiddelen die er al zijn, niet alleen door vrijwilligers laten besturen
- 'gevaarlijke' situaties, bijvoorbeeld Steenstraat en oversteek bij V+D
- Buurtbus en Buurttaxi mogelijk maken (via mobiliteitsfonds)
- Meer voetpaden langs industrieterreinen
- Van Muijlwijkstraat toch te weinig groen
- Hoofdroutes rond de 19e -eeuwse wijken
- Minder auto's, wel bereikbaarheid handhaven
- Uitstaphalte busstation niet aanwezig
- Promoot buurtmaatje: wijkbewoner stelt zich beschikbaar voor mensen met mobiliteitsproblemen om ze te vervoeren. Deel aub vanuit mobiliteitsfonds.

Nagekomen vragen en toezeggingen (direct af te doen) M1 PPN – Verbonden – Maurits vd Geijn

De **toezeggingen** raadskamer Verbonden 24 mei 2023 die hierbij direct worden beantwoord:

1. Wethouder Van de Geijn zegt toe te met betrekking tot het personeelstekort op de afdeling Burgerzaken te onderzoeken of het functiegebouw aanpassingen behoeft;

   Antwoord:
   Op dit moment loopt er reeds een traject met Leeuwendaal waarin de functies opnieuw worden beschreven en gewaardeerd. Dit traject is gestart omdat we zien dat er sprake is van een taakverzwaring onder meer als gevolg van aangescherpte wet- en regelgeving.

2. Wethouder Van de Geijn zegt toe (in reactie op de vraag van mevrouw Hogenhout) een overzicht te delen met de gemeenteraad met betrekking tot de ontwikkelingen op digitale veiligheid en privacy;

   Antwoord:
   De afgelopen maanden is er veel gebeurd op gebied van informatieveiligheid en privacy. In het kader van de extra capaciteit star(t)ten tussen 15 mei en 1 juni drie nieuwe collega's. Er is een roadmap ontwikkeld waarop de belangrijkste ijkpunten van Programma Basis op Orde zijn uitgewerkt en uitgezet in de tijd – dit programma zal lopen tot 1 januari 2026 en beoogt in deze periode te gaan voldoen aan de BIO en AVG. Hiervoor is ondertussen ook een programmamanager geworven. De formele start van het programma is beoogd op 1 november 2023, maar sinds vorig jaar worden er al diverse verbetertrajecten uitgevoerd die, indien nog niet afgerond, onder de vlag van het programma verder zullen gaan.

   Eén van deze zaken is het aanbesteden van bewustzijnsmiddelen. Momenteel wordt er een jaarcyclus opgesteld met de leverancier en rond de zomer zal de eerste e-learning aan medewerkers worden uitgerold. In de week van 5 juni vindt weer de jaarlijkse themaweek Week van de Digitale Weerbaarheid plaats, waarin er diverse lezingen en workshops worden gegeven om de bewustwording bij alle ambtenaren te vergroten. Daarnaast zijn er verschillende trajecten op gebied van privacy afgerond – te denken valt aan het formeel beschrijven van het DPIA proces en het daadwerkelijk uitvoering geven daaraan. Ook zijn er diverse informatiebeveiligingsprocessen verbeterd en formeel vastgelegd. In de zomer volgt nog een raadsinformatiebrief met meer informatie over het programma.

   We zien dat er veel werk ligt, maar ook dat er veel werk wordt verzet. Op dit moment is de verwachting dat het uitgezette programma haalbaar en realistisch is. Dit zal echter continu worden geëvalueerd.

Nagekomen vragen

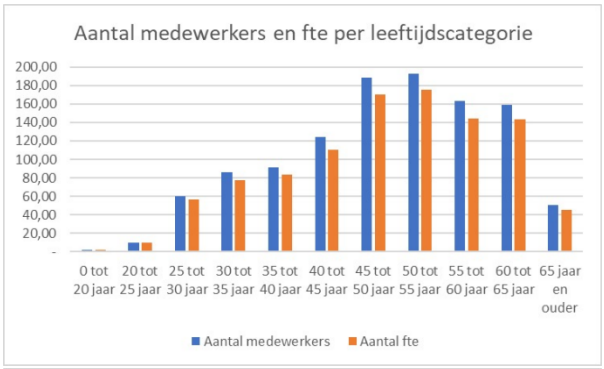
Wimer Heemskerk D66

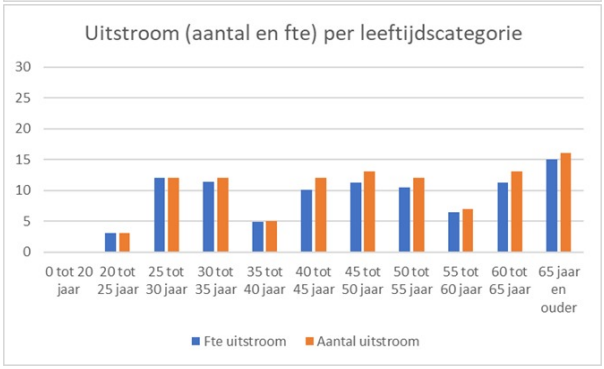
1. De wethouder acht deelname aan de pilot dataminimalisatie BRP wenselijk maar niet mogelijk vanwege gebrek aan capaciteit bij burgerzaken. Waarvoor natuurlijk alle begrip. De reden dat het wel mogelijk zou zijn is dat in "gemeenten niet bijdragen in de kosten in verband met de uitvoering van het experiment". Ziet de wethouder dan wel mogelijkheid om aan een dergelijke pilot uitvoering te geven?

Antwoord:
Dat out-of-pocket kosten vergoed worden is een welkome aanvulling. Financiën zijn echter niet de enige en belangrijkste reden om niet deel te willen nemen aan de pilot. Deelname aan een pilot vraagt altijd inzet, aandacht, kennis en kunde van medewerkers (en de ervaring leert dat dat vaak meer is dan waar je vooraf op rekent). Die deskundigheid hebben we nu net ook ontzettend nodig voor de gewenste doorontwikkeling van de afdeling waarop in de technische vragen en in de raadskamer (m1) reeds is ingegaan. Daar ligt op dit moment dan ook onze prioriteit.

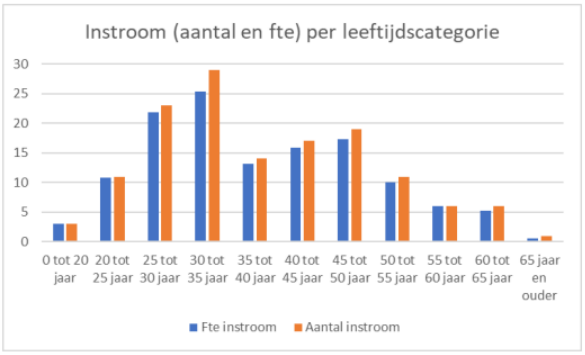
2. De wethouder heeft de vraag beantwoord over de relatief hoge uitstroom onder jonge werknemers. Hij gaf aan geen hoge uitstroom waar te nemen. Hieronder de twee grafiekjes (uit afdoening toezegging van afgelopen december) waar D66 bovenstaande observatie op baseerde.

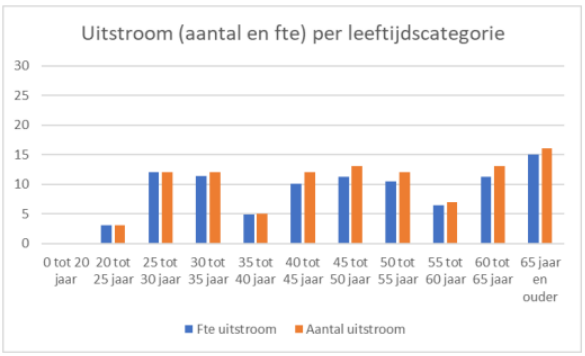
   D66 wil graag weten hij deze mening ook is toegedaan naar aanleiding van onderstaande grafiekjes of dat deze een andere lezing en duiding van de grafiekjes geven.

Antwoord:
Het is correct dat als je naar deze twee tabellen kijkt het aandeel uitstroom onder jongere werknemers relatief groter is dan bij oudere werkgroepen. In het memo dat het college naar de raad stuurde waaruit deze tabellen afkomstig zijn, staat ook een tabel met de instroom van jongeren (zie hieronder). Het beeld van instroom in combinatie met uitstroom laat een relatief positief beeld zien dat ons sterkt in de opvatting dat we relatief goed in staat zijn om jongeren aan ons te binden. Temeer daar onder deze doelgroep zich ook stagiaires en trainees bevinden. Die binden wij niet allemaal aan onze organisatie waardoor de uitstroom doorgaans ook hoger is. Wat ons betreft is er op basis van de cijfers geen reden voor alarmering.

Kiki Groot – Arnhem Centraal

3. Ons bereiken berichten dat arbeidsmigranten uit de Midden- en Oost-Europese landen die geen werk meer hebben met busjes door malafide uitzendbureaus bij de daklozenopvang in Arnhem worden afgezet en het verder dan maar uit moeten zoeken. Onze vraag aan de portefeuillehouder: kloppen deze berichten en zo ja: wat kan de gemeente Arnhem hieraan doen.

Antwoord:
Nee, wij herkennen deze berichten niet. Wij hebben dit signaal geverifieerd bij onze nachtopvang De Duif, die bevestigen dat zij dit beeld niet herkennen. Uiteraard staan wij open voor concrete signalen en willen wij daar sscherp op blijven.

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 20.15 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Kansrijk Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Mark Lauriks; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp; Ahmed Marcouch; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Usta, Aydemir, Bal (DENK); Pape, Van Engelenburg, Maref, Eppich (VVD), Heemskerk, Zwijnepoel (D66), Neutkens (Volt), Noomen, Quint, De Boef (GroenLinks), Groot, Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Koorn, Groot (CDA), Van Munster (PvdA), Malda, Jansen (CU), Verheij (PVV) en Elfrink (SP). De FvD-fractie is niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

De eerste termijn van het college is nog niet afgerond. De vragen gericht aan de portefeuillehouders Kundic, Roelofs, Van der Wel en Lauriks zijn nog niet (volledig) beantwoord. Wethouder Kundic was bezig met de beantwoording van vragen.

Toezegging(en)
1. Burgemeester Marcouch stuurt een raadsbrief over de stand van zaken ten aanzien van het wietexperiment, inclusief de effecten en gevolgen van de verlate invoering van het experiment op het coffeeshopbeleid
2. Wethouder Bouwkamp zegt toe de vraag van CDA over de uitvoering van motie 21M257 over het inzichtelijk maken van leegstand van gemeentelijk vastgoed schriftelijk te beantwoorden
3. Wethouder Bouwkamp zegt toe een nadere uitwerking van de strategische aankoop in vastgoed voor de creatieve sector aan de raad te doen toekomen, inclusief een duiding voor de langere termijn.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 nog niet is afgerond en dat het voorstel nog niet kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling. De behandeling dient voortgezet te worden in de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 21.00 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Kansrijk Arnhem (vervolg m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Mark Lauriks; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp; Ahmed Marcouch; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Bal (DENK); Maref, Eppich, Van Engelenburg, Pape (VVD), Heemskerk, Zwijnepoel (D66), Neutkens (Volt), Noomen, De Boef (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Koorn (CDA), Van Munster, Visser (PvdA) en Malda (CU. De fracties, PVV, SP en FvD zijn niet aanwezig.

Bespreking
De bespreking is gestart met het vervolg van de eerste termijn aan de zijde van het college. Daarin zijn alle resterende vragen beantwoord. Vervolgens is in een tweede termijn van de raad nieuwe vragen gesteld, die vervolgens in de tweede termijn van het college zijn beantwoord.

Toezegging(en)
1. Wethouder Van de Geijn zegt toe na te gaan of bij de professionals van de wijkteams de code bekend is die beschrijft dat er gekeken moet worden naar dierenwelzijn in geval van mogelijk daaraan gerelateerde problematiek en vice versa. Is dat niet het geval zegt de wethouder toe de code te communiceren binnen de wijkteams;
2. Wethouder Van de Geijn zegt toe na te gaan of extra aandacht nodig is ten aanzien van het melden van huiselijk geweld;
3. Wethouder Roelofs zegt toe samen met het sportbedrijf en de GGD te komen tot een gezamenlijk beeld van de beweegnorm;
4. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken wat het aantal kunstgrasvelden is en hoe zich dit ontwikkelt;
5. Wethouder Lauriks zegt toe de raad te betrekken bij de ontwikkeling van het subsidiehuis;
6. Wethouder Lauriks zegt toe bij de ontwikkeling van het subsidiehuis het maatschappelijk middenveld (met name organisaties als kerken en de Dullertstichting) mee te nemen;
7. Wethouder Kundic zegt toe de stand van zaken ten aanzien van de vrijwillige ouderbijdrage en de gezonde scholen aan de raad te doen toekomen;
8. Wethouder Bouwkamp zegt toe schriftelijk terug te komen op de vraag van de VVD op welke termijn een oplossing gevonden kan worden voor de problemen van onveiligheid in en rondom Rozet;
9. Wethouder Kundic zegt toe de status van de toezegging voor de regeling van elektrische fietsen voor Gelrepashouders te controleren en de raad daarover te informeren;
10. Wethouder Bouwkamp zegt toe in ieder geval bij de MJPB inzichtelijk te maken op welke wijze de gemeente subsidiepartners die gemeentelijk vastgoed huren gecompenseerd kunnen worden voor de gestegen huurlasten.

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 21.00 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

BEHANDELRESULTAAT

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – IM1 17 mei 2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ (onderdeel financiën)

Portefeuillehouder:	P. Smeulders

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Coenders (GroenLinks), Loor (D66), Kumas (VVD), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Van den Broek (CDA), Scholten (Volt), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Nede & Zijlstra (ChristenUnie).

De fracties van Arnhem Centraal, SP, DENK, PVV en FvD waren niet aanwezig
Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Verheijen (concerncontroller) Bouwman (bestuursadviseur)

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord. Na de eerste termijn inventariseert de voorzitter of er behoefte is aan een tweede termijn vanuit de raadkamer (voor aanvullende vragen of debat), dat is het geval. In de tweede termijn wordt er door de fracties gereageerd op elkaars bijdrage en worden er (vervolg) vragen aan het college gesteld. Deze vragen worden in de tweede termijn van de portefeuillehouder beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. Het voorstel zal daarom worden doorgeleid naar de meningsvormende fase 2 (M2) op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

L. Manders

BEHANDELRESULTAAT

20.30 uur - 21.45 uur: Perspectiefnota Groen Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Groen Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Heemskerk (D66), Scholten (Volt), Simonis, Prinsen (GroenLinks), Groot, Manders (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Van den Broek (CDA), Van Munster (PvdA), Malda, Zijlstra (CU) en Verheij (PVV). De fracties van de SP, DENK, Burgerbelang Arnhem en FvD zijn niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord. Na de eerste termijn inventariseert de voorzitter of er behoefte is aan een tweede termijn vanuit de raadkamer (voor aanvullende vragen of debat), dat is niet het geval.

Toezegging(en)
1. Wethouder Van der Wel zegt toe met Van de Geijn te bespreken of in gemeentelijke gebouwen het drinkwater kan worden vervangen door regenwater

Daarnaast is toegezegd om de volgende vragen technisch uit te zoeken:
- Is een gesprek met een ambtenaar randvoorwaardelijk voor de groen-blauwe subsidie of wordt het enkel geadviseerd
- De kenbaarheid van tuinontwerpsessies vanuit de gemeente te vergroten

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. de Boef

BEHANDELRESULTAAT

20.30 uur - 21.45 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Verbonden Arnhem’ (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Nermina Kundic, Bob Roelofs, Ahmed Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Groot (CDA), Snelting (Volt), Zwijnepoel (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Roelen (SP), Nede (ChristenUnie), Ait Chrif (PvdA), Eppich & Maref (VVD), Noomen (GroenLinks).
De fracties van Denk, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (m1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

Wethouder Van de Geijn kon niet aanwezig zijn. De vragen die aan hem gesteld zijn, zijn genoteerd en kunnen later beantwoord worden.

Toezegging(en)
1. Wethouder Roelofs zegt toe het onderwerp educatie op te nemen in de erfgoedagenda.
2. Wethouder Roelofs zegt toe om het tekort op de openbare plakplaatsen op te lossen voor de zomervakantie van 2023, in aanvulling op toezegging nr. 1221.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase m1 zoals vanavond gehouden is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een m2 behandeling.
Voor de portefeuilles van wethouder Van de Geijn binnen het hoofdstuk ‘Verbonden Arnhem’ komt een nieuwe m1, komende week. De genoteerde vragen kunnen door de wethouder beantwoord worden en de raadskamer kan hierop ingaan.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

G. van der Laak

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Verbonden Arnhem (vervolg m1)

Portefeuillehouder:	M. Van de Geijn

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GroenLinks), Kemperman (D66), Maref, Eppich (VVD), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Ait Chrif (PvdA), Groot (CDA) Snelting (Volt), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Nede (ChristenUnie)

De fracties van de SP, PVV en Forum voor Democratie waren niet aanwezig
Verder aanwezig: Van de Geijn (wethouder)

Bespreking

Vorige week is gestart met de meningsvormende fase 1 van het hoofdstuk ‘verbonden Arnhem’ uit de Perspectiefnota. In verband met de afwezigheid van wethouder Van de Geijn op 17 mei wordt de bespreking vandaag hervat met betrekking tot de volgende portefeuilles: Inclusie en diversiteit, Publieke dienstverlening, Communicatie, Digitalisering, Automatisering, Privacy, P&O, Inkoop, Internationale samenwerking. Er wordt gestart met de beantwoording van de op 17 mei gestelde vragen door de wethouder.

Na afloop van de eerste termijn van het college is er in verband met de tijd geen ruimte meer voor een tweede termijn. Een aantal fracties (waaronder Arnhem Centraal en het CDA) hebben nog een paar vragen, deze zullen zij schriftelijk indienen. Het college zegt toe deze – zo ver mogelijk – voor het weekend te beantwoorden, met als uiterlijke deadline voor de M2 op 7 juni.

Toezegging(en)

1. Wethouder Van de Geijn zegt toe om na de zomer naar de raad te komen met een analyse met betrekking tot de telefonische bereikbaarheid van de gemeente, waarin o.a. ook gekeken wordt naar de onderzoeken en aanbevelingen die vanuit de rekenkamer met betrekking tot dit onderwerp gedaan zijn;

2. Wethouder Van de Geijn zegt toe om op korte termijn met de gemeenteraad een lijst met contactgegevens te delen van de ambtelijke organisatie (op niveau van afdelingshoofden en/of afdelingssecretariaten);

3. Wethouder Van de Geijn zegt toe met betrekking tot het ‘Uitvoeringsplan inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie’ om met een jaarlijkse rapportage naar de raad te komen, waarmee vervolgens ook het gesprek kan worden aangegeven;

4. Wethouder Van de Geijn zegt toe met betrekking tot de suggestie van de ‘Terugstuursticker’ dit mee te nemen in het inclusieve communicatie traject welke voor of na het zomerreces met de gemeenteraad zal worden gedeeld;

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

5. Wethouder Van de Geijn zegt toe te met betrekking tot het personeelstekort op de afdeling Burgerzaken te onderzoeken of het functiegebouw aanpassingen behoeft;

6. Wethouder Van de Geijn zegt toe (in reactie op de vraag van mevrouw Hogenhout) een overzicht te delen met de gemeenteraad met betrekking tot de ontwikkelingen op digitale veiligheid en privacy;

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar een M2 behandeling op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

K. Groot

BEHANDELRESULTAAT

22.00 uur - 23.15 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Duurzaam Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp;
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape, Eppich, Maref, Eppich (VVD), Heemskerk (D66), Neutkens (Volt), Prinsen, Simonis (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot, Hogenhout (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Van den Broek (CDA), Visser (PvdA), Malda (CU) en Elfrink (SP). De fracties DENK, FvD en PVV zijn niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

De eerste termijn van het college is nog niet afgerond. De vragen gericht aan de portefeuillehouders Kundic en Roelofs zijn nog niet volledig beantwoord.

Toezegging(en)
1. Wethouder Bouwkamp zegt toe de volgende vragen schriftelijk te beantwoording:
    a. Vraag van de SP over de energielabels
    b. Vraag van D66 over het overzicht van de te realiseren woningen naar 2040
    c. Vraag van de VVD over het controleren op (brand)veiligheid van nieuwe aanbieders van zonnepanelen
    d. Vraag van de VVD over het gesprek aangaan met de Arnhemse verhuurdersvereniging in het kader van de verhuurdersvergunningen

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 nog niet is afgerond en dat het voorstel nog niet kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling. De behandeling dient voortgezet te worden in de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Duurzaam Arnhem (vervolg m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp;

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Kemperman (D66), Zevenbergen (Volt), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Hogenhout (PvdD), Van den Broek (CDA), Visser (PvdA), Groot (Arnhem Centraal), Zijlstra (CU) en Dobbe (SP)

De fracties DENK, BurgerBelang Arnhem, FvD en PVV zijn niet aanwezig.
Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder), Kundic (wethouder), Roelofs (wethouder)

Bespreking
Op 17 mei is de raadskamer gestart met de meningsvormende fase 1. Tijdens deze vergadering is de eerste termijn vanuit de raadskamer afgerond en is gestart met de beantwoording vanuit het college. Vandaag wordt hervat met de beantwoording van het college in eerste termijn. In de tweede termijn worden aanvullende vragen gesteld vanuit de raadskamer, welke worden beantwoord door het college in de tweede termijn.

Toezegging(en)

1. Wethouder Kundic zegt toe de brief welke namens het college naar de Provincie is gestuurd n.a.v. de krantenberichten over 10 procent bezuinigen in het OV naar de gemeenteraad te sturen;

2. Wethouder Kundic zegt toe erop toe te zien dat de raad in de aanbesteding (concessieverlening) van het OV betrokken wordt door middel van het indienen van een zienswijze;

3. Wethouder Kundic zegt toe dat de raadsbrief over de Nieuwe Haven (waar naar verwezen wordt in de beantwoording van de technische vragen van de VVD) of voor de M2 naar de raad wordt gestuurd of dat de technische vraag van de VVD voor de M2 beantwoord wordt;

4. Wethouder Roelofs zegt toe dat gemeenteraad tijdig te informeren wanneer het niet goed gaat met een sportvereniging (waardoor de raad dus tijdig kan ingrijpen)

5. Wethouder Bouwkamp zegt toe om voor de behandeling van de Begroting in beeld te brengen (en de raad te informeren) over de mogelijkheden voor het verbeteren van de verbinding tussen het station en het museum;

6. Wethouder Smeulders zegt toe om de gemeenteraad na afloop van de pilot te informeren over de inzet van de schimmelexpert (naar verwachting september dit jaar)

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar een M2 behandeling op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

M. Coenders

RAADSKAMERADVIES

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – M2 7 juni

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’

Portefeuillehouder:	Marcouch, Bouwkamp, Kundić, Roelofs, Van der Wel, Lauriks, Smeulders ,Van de Geijn

Resultaat van bespreking:

Aanwezig

Raadzaal (portefeuillehouders: Roelofs, Lauriks, Van der Wel)
De raadsleden/fractievolgers Aydemir, Bal (DENK); Van Engelenburg (VVD), Zwijnepoel (D66), Snelting, Neutkens (Volt), Quint (GroenLinks), Kraaijenbrink, Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Van den Broek (CDA) en Zijlstra, Janssen (CU).
De fracties van de SP, PVV, PvdA en Forum voor Democratie waren niet aanwezig.

Landgoed/Festival (portefeuillehouders: Marcouch, Smeulders)
De raadsleden/fractievolgers Coenders, Dayioglu (GroenLinks), Kemperman (D66), Maref (VVD) Groot (Arnhem Centraal), Eliens (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Koorn (CDA), Zevenbergen, Scholten (Volt), Usta (DENK), Nede (ChristenUnie), Luurssen (Forum voor Democratie)
De fracties van de SP, BurgerBelang Arnhem, PVV waren niet aanwezig

Walburgis (portefeuillehouders: Bouwkamp, Kundic, Van de Geijn)
De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Malda (ChristenUnie), Loor en Brandts (D66), Scholten en Neutkens (Volt), Roelen (SP), Ait Chrif (PvdA), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Groot (CDA), Pape (VVD), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Manders (Arnhem Centraal), Noomen en Prinsen (GroenLinks)
De fracties van Denk en Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Bespreking

De behandeling van de meningsvormende 2 fase (M2) van de ‘Perspectiefnota 2024-2027’ vond plaats in 3 raadskamers. In iedere raadskamer waren meerdere portefeuillehouders aanwezig. Hieronder staat een totaal overzicht van de besproken moties en amendementen op volgorde van nummer.

Nummer	Naam	Indieners	Portefeuillehouder	Pre-advies
23A17	Geld voor zorg blijft voor zorg	CU	Van der Wel	Negatief
23A18	Geen aanmoediging weghalen rookgaskanalen	FVD	Van der Wel	Negatief
23M37	Graffiti als kunstvorm	AC	Bouwkamp	Positief
23M38	WOZ klantvriendelijk	AC	Van de Geijn	Positief
23M39	Arnhem 800 jaar	AC	Roelofs	Positief
23M40	Meer bewegen voor oudere ouderen en of mensen die slecht ter been zijn	AC	Roelofs	Positief
23M41	Opvang dakloze niet-rechthebbende EU-burgers	Volt, GL, DENK,	Van de Geijn	Positief

RAADSKAMERADVIES

GEMEENTE Arnhem

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – M2 7 juni

		PvdD		
23M42	Meerjarige Evenementenkalender	BBA	Roelofs	Ingetrokken
23M43	Raadswerkgroep openbaar vervoer	BBA	Kundic	Oordeel raad
23M44	Een realistische basis voor onderwijshuisvesting	D66, CDA	Kundic	Oordeel raad (afhankelijk van definitief dictum)
23M45	Een integrale aanpak zorg, welzijn en werk en inkomen	D66, PvdA	Van der Wel, Roelofs, Lauriks	Positief
23M46	Ambitie stedelijke ontwikkeling waarmaken	D66	Bouwkamp	Oordeel raad
23M47	Huisvesting creatieven en cultuurbudget	GL, D66, CDA	Bouwkamp	Oordeel raad
23M48	Kunstgras is niet groen	PvdD	Roelofs	Negatief (in deze vorm)
23M49	Onderzoek maatschappelijke rol levensbeschouwelijke organisaties	CU	Lauriks	Negatief
23M50	Ambachtskwartier Geitenkamp	CU	Bouwkamp	Negatief (met deze formulering dictum)
23M51	Ontwikkelen van multi sport veld in Hoogte 80 terrein, wijk Geitenkamp	CU	Roelofs	Ingetrokken
23M52	Pilot ervaringsdeskundigen toevoegen aan sociaal wijkteams	CU	Van der Wel	Negatief
23M53	Meer balans in woning aanbod wijk Geitenkamp	CU	Bouwkamp	Negatief
23M54	Ambities beweegnorm jeugd naar boven bijstellen	VVD, CDA, PvdA	Roelofs	Positief
23M55	Meer regie over de raadsagenda met een termijnagenda	CDA, Volt, VVD, D66	Marcouch	Positief
23M56	Scenariodenken	CDA, VVD	Smeulders	Negatief
23M57	Perspectief voor handhavers in leefbare wijken	AC, PvdA, CDA	Marcouch	Positief
23M58	Feliciteren en Informeren	FVD	Lauriks	Positief
23M59	Zakgeld voor Oppositie	FVD	Smeulders	Negatief
23M60	Arnhemse Cyberwegenkaart 2.0	VVD	Marcouch	Positief (indien voorstel dekking wordt aangepast)
23M61	Toetsing ZZP'ers en onderaannemers in de Zorg aan Bibob-toetsing	VVD	Van der Wel, Roelofs, Marcouch	Negatief
23M62	Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren	VVD	Van de Geijn	Positief (als dictum wordt aangepast)
23M63	Betere gezondheid en meer beweging door duurzame kunstgrasvelden	DENK	Roelofs	Ingetrokken
23M64	Huisvesting maatschappelijke organisaties	DENK	Lauriks	Ingetrokken
23M65	Finales schoolvoetbal Arnhem	DENK	Roelofs	Ingetrokken

	weer in het Gelredome			
32M66	Sanitaire voorzieningen bij volkstuinen	DENK	Van der Wel	Ingetrokken
32M67	Holocaustbewustwordingsprogramma	DENK	Marcouch	Positief (met kanttekening over budget)
23M68	Verhoging waakzaamheid Arnhem	FvD	Marcouch	Negatief
23M69	Sociale veiligheid in kerngebieden	FvD	Marcouch	Negatief
23M70	Patrouillering voormalige parkeergebieden	FvD	Marcouch	Negatief
23M71	Operatie Stationshal	FvD	Marcouch	Negatief
23M72	Geen commerciële bijlesbureaus in Arnhemse schoolgebouwen	SP	Kundic	Negatief (met deze formulering dictum)
23M73	Formuleer bindende en meetbare doelen om onderwijsachterstanden tegen te gaan	SP	Kundic	Negatief (met deze formulering dictum)
23M74	Laat dubbel-gedupeerde huurders met een fout energielabel niet in de kou staan	SP	Smeulders	Negatief
23M75	Zorg dat Huurdershuis goed haar werk kan doen	SP	Smeulders	Negatief
23M76	Onderzoek deelname aan experiment ‘Gewoon geld geven’	CU	Lauriks	Ingetrokken

Toezeggingen

1. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M39 toe de gedachte van 800 jaar stadsrechten stadsbreed actief uit te dragen en in een raadsbrief op een rij te zetten welke initiatieven ontplooit worden;

2. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M42 toe uiterlijk 30 september te onderzoeken en terug te koppelen aan de raad of de wijze waarop ze in Leeuwarden omgaan met vaste en variabele evenementen een mogelijkheid is om in Arnhem invulling te geven aan een Evenementenkalender. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken;

3. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M51 toe in overleg te gaan met initiatiefnemers uit Geitenkamp, met de TLO en het Sportbedrijf om te komen tot de ontwikkeling van een multi sport veld op het Hoogte 80 terrein. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken;

4. Wethouder Van der Wel zegt t.a.v. motie 23M52 toe om in het najaar, maar voor de begroting, met een brief te komen met een inventarisatie naar wat nodig is ten aanzien van ervaringsdeskundigen.

5. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M63 toe om de inhoud van de motie (stimuleren en faciliteren van duurzame kunstgrasvelden) te integreren in het kunstgrasveldenbeleid. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

6. Wethouder Lauriks zegt t.a.v. 23M64 toe om de inhoud van de motie (maatschappelijke organisaties ondersteunen in hun huisvesting) te betrekken bij de uitwerking van het integrale accommodatie beleid. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

7. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M65 toe om in beeld te brengen wat de gevolgen zijn voor het organiseren van de finales van het schoolvoetbal in het Gelredome, gaat daarover in

gesprek met de organisator van het toernooi en informeert de raad over het resultaat. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

8. Wethouder Van der Wel zegt t.a.v. motie 23M66 toe om de behoefte naar sanitaire voorzieningen in volkstuinen in kaart te brengen, in gesprek te gaan over mogelijke alternatieve oplossingen en daarover de raad te informeren. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

9. Wethouder Lauriks zegt t.a.v. motie 23M76 toe contact op te nemen met andere gemeenten die al meedoen met het experiment ‘Gewoon geld geven’ om te leren over de ervaringen en de raad daarnaast te informeren over een experiment “Collectief kapitaal” dat de gemeente al gaat uitvoeren. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

10. Wethouder Van de Geijn zegt t.a.v. motie 23M38 ‘Woz Klantvriendelijk’ toe de strekking van de motie over te kunnen nemen en hierop terug te komen in de analyse op de telefonische bereikbaarheid.

11. Wethouder Kundic zegt t.a.v. motie 23M72 toe om het actieplan van de minister te bestuderen en hierover een reactie te geven aan de gemeenteraad, voordat er over de Perspectiefnota wordt besloten

Conclusie
De voorzitters hebben aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M2 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming op 14 juni.

De raadsadviseurs,

W. Lammers
M. Piscaer
S. Vos

De voorzitters,

M. Van Munster
M. Simonis
H. Kumas

Titel/onderwerp: ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’

Van:	College van B&W	Ambtenaar:	Natasja Bouwman (0627135094)
E-mailadres:	technischevragenraad@arnhem.nl	Raadsadviseur	Maaike Piscaer (06-31114892) maaike.piscaer@arnhem.nl
Doel activiteit	Meningsvormend 2 (Lees het **Behandeladvies** goed door!)		
Toelichting	**Perspectiefnota 2024-2027** De Perspectiefnota is het startpunt van een nieuwe cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota 2024-2027 geeft inzicht in de beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de Begroting 2024 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2025-2027. De gemeenteraad wordt gevraagd om de Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen. **Behandeling perspectiefnota in samenhang met ander raadsvoorstel** De behandeling van de perspectiefnota vindt in samenhang plaats met de ‘Turap 1 2023’. **Proces bestuurlijke behandeling** Het (vervolg)proces rondom de behandeling van de voorstellen is als volgt: 1. Indienen moties & amendementen voor de M2 – Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni 9.00 uur 2. M2 – 7 juni 3. Indienen definitieve moties & amendementen – Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni 9.00 uur 4. Besluitvorming – 14 juni Een uitgebreide beschrijving van het gehele proces rondom de behandeling van de perspectiefnota kunt u vinden in de memo over de behandeling.		
Spreekrecht publiek	Nee		
Behandeladvies	*Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld via technischevragenraad@arnhem.nl* Algemeen De bespreking vindt plaats in raadskamers. Het raadsvoorstel over de ‘Jaarstukken 2022’ wordt op een ander moment besproken. Indeling De behandeling vindt plaatst in 3 raadskamers van 20.00 tot 23.15 uur. In iedere raadskamer zullen één of meerdere portefeuillehouders aanwezig zijn. Afhankelijk van de ingediende concept moties en amendementen worden de portefeuillehouders over de 3 raadskamers verdeeld. De verdeling van de concept moties en amendementen over de raadskamers wordt maandag 5 juni om 14.00 uur bekend gemaakt en op iBabs gepubliceerd. Meningsvormende (2) fase: Het doel van de M2 is het bespreken van de ingediende concept moties en/of amendementen. Behandeling gebeurt op volgorde van volgnummer waarbij eerst de amendementen worden besproken en daarna de moties.		

	1. Eerste indiener licht het amendement of de motie toe. 2. Woordvoerders van andere fracties krijgen de gelegenheid om vragen te stellen aan de indiener of hun standpunt te delen. 3. De portefeuillehouder krijgt de gelegenheid om te reageren op het amendement of de motie (preadvies). 4. Woordvoerders kunnen reageren op de bijdrage van de portefeuillehouder. 5. Daarna is de volgende amendement of motie aan de beurt, totdat alle amendementen en/of moties zijn besproken. Interrupties zijn toegestaan, maar kunnen vanwege de tijd beperkt worden. Meerdere woordvoerders zijn toegestaan.
Vervolgbehandeling	**Geen uitloop M2** Er is geen uitloop mogelijkheid van de M2. Moties en amendementen welke niet behandeld worden op 7 juni, worden besproken en voorzien van een pre-advies tijdens de besluitvormende raadsvergadering op 14 juni. **Indienen definitieve moties & amendementen – Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni** Na de M2 kunnen de fracties t/m maandag 12 juni 9.00 uur hun definitieve moties en amendementen indienen (of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen intrekken) Zie voor de afspraken hierover ook de procesmemo

RAADSKAMERINDELING - WALBURGIS
Amendementen / Moties - Perspectiefnota 2024-2027
t.b.v. (M2) behandeling 7 juni

Locatie: Walburgis
Portefeuillehouder(s): Cathelijne Bouwkamp, Nermina Kundić, Maurits van de Geijn

Nummer	Titel	Indienende fracties	Portefeuillehouder	Notitie
23M37	Graffiti als kunstvorm	AC	Cathelijne Bouwkamp	
23M38	WOZ klantvriendelijk	AC	Maurits van de Geijn	
23M41	Opvang dakloze niet-rechthebbende EU-burgers	Volt, GL, DENK, PvdD	Maurits van de Geijn	
23M43	Raadswerkgroep openbaar vervoer	BBA	Nermina Kundic Gemeenteraad	
23M44	Een realistische basis voor onderwijshuisvesting	D66, CDA	Nermina Kundic	
23M46	Ambitie stedelijke ontwikkeling waarmaken	D66, Volt	Cathelijne Bouwkamp	
23M47	Huisvesting creatieven en cultuurbudget	GL, D66, CDA	Cathelijne Bouwkamp	
23M50	Ambachtskwartier Geitenkamp	CU	Cathelijne Bouwkamp	
23M53	Meer balans in woning aanbod wijk Geitenkamp	CU	Cathelijne Bouwkamp	
23M62	Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren	VVD	Maurits van de Geijn	

Versie: maandag 5 juni 14.00 uur

Versie: maandag 5 juni 14.00 uur

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M37**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel: Graffiti als kunstvorm

Aan de gemeenteraad

Door ons voorstel aan te nemen, wordt het college gevraagd om met partners in de stad te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om gebruik te maken van graffiti als kunstvorm (Street Art) om de stad te verfraaiien en illegale graffiti tegen te gaan.

Omdat we weten dat:

- De meeste graffiti in de stad uit tags (cryptische boodschap, een symbool of initialen) bestaat, welke een minder fraai beeld geven.
- Deze illegale graffiti – bij herhaling - op veel plaatsen in de stad verwijderd moet worden.
- Er op dit moment enkel een paar legale plekken in onze stad zijn voor het aanbrengen van Street Art.

Omdat we vinden dat:

- Meer Street Art de stad en de wijken een mooier aanzien kan geven, en daarmee toegevoegde waarde heeft voor de leefbaarheid en promotie van onze stad. Bijvoorbeeld door prominente plaatsen – zoals toegangswegen - te voorzien van muurschilderingen waarbij het verhaal van de stad verteld kan worden.
- Meer voorzieningen in de stad voor Street Art, de stad kwaliteit kan bieden en het illegaal spuiten mogelijk tegen gaat of verminderd.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

Door ons voorstel aan te nemen, wordt het college gevraagd om:

- Met partners in de stad te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om gebruik te maken van Street Art om de stad te verfraaiien en zo illegale graffiti tegen te gaan;
- Een Quickscan uit te voeren naar geschikte locaties voor kleurrijke muurschilderingen;
- Woningcorporaties, projectontwikkelaars en bedrijven hierin mee te nemen;
- De resultaten te delen met de raad.

Indieners:

Kiki Groot – Arnhem Centraal

GEMEENTE Arnhem

HAVENDWARSSTRAAT

RD
DoKo

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M38**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:
WOZ klantvriendelijk

Aan de gemeenteraad
Door ons voorstel aan te nemen wordt het college gevraagd de gehele gang van zaken rondom de WOZ aanslag en bezwaren klantvriendelijker te maken.

Omdat we weten dat:
- Er veel mensen zijn voor wie officiele stukken moeilijk leesbaar zijn:
- Het soms moeilijk is om een medewerker aan de lijn te krijgen;
- Nog steeds voor velen de persoonlijke online belastingomgeving complex is;

Omdat we vinden dat:
- De drempel om officiele stukken te lezen, eigen informatie in te zien en de gemeente te benaderen lager moet zijn, mede om het minder aantrekkelijk te maken dat mensen zich wenden tot laagdrempelige servicegerichte bureaus om bezwaar te maken;
- Deze procedures verdienmodellen zijn voor deze bureaus en voor de gemeente kostbaar zijn;
- Er gemeenten zijn die gebruik maken van infografics, terugbelmogelijkheden of de inhuur van een bureau om laagdrempelige service te verlenen.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:
- Het gehele communicatieproces van WOZ aanslag tot en met afhandeling bezwaar onder de loep te nemen en daarbij te kijken naar succesvolle voorbeelden van andere gemeenten;
- De telefonische bereikbaarheid te optimaliseren, bijvoorbeeld door terug te laten bellen na het inspreken van voicemail of aanvragen via een mail.

Indieners:
Lea Manders – Arnhem Centraal

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	7 juni 2023
Nummer motie:	In te vullen door de griffie
Zaaknummer:	**23M41**
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Opvang dakloze niet-rechthebbende EU-burgers

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Arbeidsmigranten een structureel onderdeel van de Nederlandse economie en maatschappij vormen. Vitale sectoren zoals de land- en tuinbouw, de voedingsindustrie, de logistieke- en distributiesector en de bouwnijverheid kunnen niet meer zonder hen[1];
- Het overgrote deel arbeidsmigranten zich goed redt, maar een kwetsbaar deel van deze groep letterlijk strandt in Nederland, waardoor ze werkeloos en dakloos worden en in een neerwaartse spiraal belanden;
- Het hen op dit moment ontbreekt aan een degelijk vangnet omdat zij niet-rechthebbend zijn;
- Dit uitzichtloze bestaan vaak samengaat met bovenmatig alcohol en/of drugsgebruik[2];
- Ook in Arnhem steeds meer kwetsbare arbeidsmigranten dakloos op straat leven en deze dakloosheid regelmatig tot overlast voor Arnhemmers leidt[3];
- Met gerichte begeleiding op een humane manier de leefsituatie van deze groep kan verbeteren en de ervaren overlast door deze groep beperkt kan worden;
- Het aannemelijk is dat er binnen twee jaar beleid op landelijk en Europees niveau wordt ontwikkeld om tot een structurele oplossing te komen[4];
- Het realiseren van tien opvangplekken met passende begeleiding voor dakloze niet-rechthebbende EU-burgers ongeveer 500.000 euro per jaar kost.

Omdat we vinden dat:

- Het recht op vrij verkeer en verblijf van personen in de Europese Unie een hoeksteen is van het EU-burgerschap;

---

[1] Commissie Roemer (2020): "Geen tweederangsburgers. Aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan".
[2] NRC (2023): "Deze stichting helpt arbeidsmigranten die werk- en dakloos werden. 'Ik ga drinken, want ik verveel me'"
[3] Gelderlander (2023): "Ontlasting, troep en slapende daklozen: klachten over overlast daklozen in parkeergarages neemt toe".
[4] Rijksoverheid (2022): "Plan van Aanpak kwetsbare dakloze EU-burgers".

Arnhem GEMEENTE

- Arbeidsmigranten moeten worden behandeld als gelijkwaardige en volwaardige deelnemers van onze samenleving, en dat we onze regelgeving en voorzieningen daar ook op moeten inrichten;
- De urgentie dermate groot is dat Arnhem niet kan wachten op landelijke en/of Europese maatregelen.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Vooruitlopend op het landelijk en/of Europees beleid, met een voorstel te komen om voor minimaal twee jaar (of korter indien landelijk en/of Europees beleid ontwikkeld is) tien opvangplaatsen te realiseren voor dakloze niet-rechthebbende EU-burgers, en
- Na goedkeuring door de Raad, deze opvang zo spoedig als mogelijk (al in 2023) te realiseren,

Indieners:

Niels Scholten – Volt
Walter de Boef – GroenLinks
Mustafa Bal – DENK
Hans Eliëns – Partij voor de Dieren

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M43**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Raadswerkgroep openbaar vervoer

Aan de gemeenteraad

Onderstaand raadslid stelt de raad voor om over te gaan tot het instellen een Raadswerkgroep Openbaar Vervoer.

Omdat we weten dat:

- de gemeente Arnhem geen eigen vervoersbedrijf meer heeft, maar de concessieverlening openbaar vervoer in handen ligt van de provincie;
- binnenkort een nieuwe concessie zal moeten worden verleend door de provincie;
- nieuwe bezuinigingen in het openbaar vervoer aanstaande zijn;
- plaatselijke kennis – kennis van de haarvaten – veronderstelt te worden bij de gebiedsautoriteit, die het dichtst bij de burger optreedt: de gemeente, dit in tegenstelling tot de provincie, die vooral en alleen interlokaal openbaar vervoer zou moeten afwegen;

Omdat we vinden dat:

- nieuwe bezuinigingen in het Arnhems openbaarvervoer niet wenselijk zijn;

de raad een grote betrokkenheid heeft bij afstemmen van de beschikbare vervoerscapaciteit, waarbij niet slechts het aantal reizigers van doorslaggevende betekenis dient te zijn, maar ook andere elementen, zoals de sociaaleconomische situatie;

Spreekt uit:

- dat de raad een (tijdelijke) Raadswerkgroep Openbaar vervoer instelt, die zich richt op de noodzakelijke vervoerscapaciteit in relatie tot de nieuwe concessie.

Indieners:

Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem

GEMEENTE Arnhem

Toelichting:
Voor de belangrijke thema's als stadsontwikkeling en burgerparticipatie heeft de raad een raadswerkgroep ingesteld, die samenwerkt met de gemeentelijke organisatie om op die manier maximale input te geven vanuit de raad ten behoeve van de beleidsvoorbereiding.
Openbaar vervoer is een actueel onderwerp, waarbij het primaat ligt bij de provincie Gelderland. Nieuwe bezuinigingen of heroriëntatie routering, binnen de grenzen van de gemeente, is een zaak die uitsluitend in handen dient te liggen van het gemeentebestuur. De raadswerkgroep kan hierbij een belangrijke rol vervullen.

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M44**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Een realistische basis voor onderwijshuisvesting

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Het lopende onderwijshuisvestingsplan PO langzamer wordt uitgevoerd dan gepland, mede omdat projecten duurder zijn geworden;
- De raad bij de begroting 2023 budget heeft gereserveerd, gebaseerd op eerste doorrekeningen voor een IHP VO, dat nu ook voor andere noodzakelijke uitgaven voor onderwijshuisvesting wordt ingezet;
- De raad heeft besloten uitgaven voor bouwprojecten te indexeren conform de werkelijke kostenstijgingen, maar door het college vooralsnog alleen de investeringsbedragen worden geïndexeerd en niet de structurele bijdrages uit de begroting die deze investeringen moeten bekostigen niet dezelfde indexering krijgen;
- Het nieuwe onderwijshuisvestingsplan voor alle Arnhemse scholen eind 2023 verwacht wordt.

Omdat we vinden dat:

- De financiering van onderwijshuisvesting dusdanig moet zijn dat de gemeente ook op lange termijn volledig en op tijd uitvoering kan geven aan de eerder vastgestelde kaders voor onderwijshuisvesting van het PO en VO, aan het voor te stellen IHP en daarmee aan de wettelijke verplichtingen.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Bij de begroting een dusdanig budget voor onderwijshuisvesting (in de vorm van dotaties aan de BR Onderwijs) op te nemen dat:
    - Geen verdere vertraging hoeft op te treden bij de uitvoering van de door de raad vastgestelde kaders van het bestaande IHP PO (2017) en de plannen uit het pakket toekomstige huisvesting (Voortgezet) Speciaal Onderwijs (voor zover nog van toepassing);
    - Er uitvoering kan worden gegeven aan de door de raad vastgestelde kaders voor het IHP VO;
    - Prijsstijgingen door stijging van bouwkosten of aanscherping van bouwregels (lokaal of landelijk) kunnen worden opgevangen;

Arnhem GEMEENTE

- Bij het raadsvoorstel voor het nieuwe IHP, eind 2023, te zorgen voor een bijpassende financiële systematiek en dekking gedurende de looptijd van dat IHP.

Indieners:

Wimer Heemskerk - D66
Mattijs Loor - D66
Klaartje Koorn - CDA

Gemeente Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M46**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Ambitie stedelijke ontwikkeling waarmaken

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Arnhem grote ambities heeft op het gebied stadsontwikkeling: groeien door verdichten, verduurzamen, vergroenen en leefbaar en bereikbaar houden;
- Arnhem tot 2040 16.000 woningen wil toevoegen, waarvan een groot deel voor 2030 (minimaal 1.000 woningen per jaar de komende jaren).
- Het daarvoor noodzakelijk is voor ongeveer 21.000 woningen aan plannen te hebben;
- In de perspectiefnota 2023 wordt aangegeven dat voor een aantal van de noodzakelijke investeringen nog onvoldoende budget beschikbaar is.

Omdat we vinden dat:

- Er bij de begroting perspectief moet zijn op het tot uitvoering brengen van onze stadsontwikkelingsopgave;
- Veranderingen in mobiliteit en verdere vergroening randvoorwaardelijk zijn om de verdichting van de stad te laten slagen

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Bij het opstellen van de begroting (mede) prioriteit te geven aan de stadsontwikkelingsopgave;
- Bij de uitwerking hiervan recente en nog te nemen raadsbesluiten leidend te laten zijn, zoals de Omgevingsvisie, de Woonvisie en de Visie op werklocaties;
- Bij de verdeling van budgetten ook rekening te houden met zaken die randvoorwaardelijk zijn om de stadsontwikkeling conform deze besluiten uit te voeren, zoals voldoende groen in de woonomgeving bij verdichting en de leefbaarheid en bereikbaarheid van nieuwe of te herontwikkelen woongebieden en de stad als geheel;

Indieners:

Joris Brandts – D66
Mattijs Loor – D66
Marlies Neutkens - Volt

Arnhem GEMEENTE

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M47**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Huisvesting creatieven en cultuurbudget

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Er in de komende twee jaar een substantieel tekort aan huisvesting voor de creatieve sector dreigt van 15.500 m2.
- Uit een eerdere raadsbrief over SLAK ateliers blijkt dat opdrachten, evenementen, tentoonstellingen en voorstelling door gebrek aan ruimte worden uit- of afgesteld;
- Naar aanleiding van een motie van GroenLinks en Arnhem Centraal (20M39) er in 2021 een plan van aanpak huisvesting creatieve en culturele sector opgesteld is waarin staat dat er per jaar 3000 m2 gerealiseerd zou moeten worden, deze aanpak nog geen nieuwe ruimte heeft opgeleverd;
- Bij het niet actief verwerven van ruimte, mogelijk beschikbare ruimte voor de creatieve sector verloren kan gaan;
- In de begroting 2023 vier keer € 500.000 incidenteel is vrijgemaakt voor culturele programmering, en het college in de raadsbrief van 11 april 2023 (‘Inzet extra programmabudgetten cultuur’) aangegeven heeft hoe ze het budget inzet.

Omdat we vinden dat:

- De gemeente op basis van een passende businesscase ruimte beschikbaar moet stellen ten behoeve van de Arnhemse culturele en creatieve sector;
- Naast ruimtes ook budget voor programmering belangrijk is om de ambities van Arnhem als stad van makers waar te blijven maken.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Bij het opstellen van de begroting 2024 prioriteit te geven aan het realiseren van (een fonds voor aankoop van) culturele en creatieve huisvesting zodat de gemeente deze ruimtes ter beschikking kan stellen ten behoeve van Arnhemse kunstenaars en creatieve ondernemers;
- Waarbij ingezet wordt op goed en duurzaam beheer, met ruimte voor mogelijkheden van zelfbeheer per pand (afhankelijk van de wensen van huurders), en met een voorkeur voor definitieve locaties;

GEMEENTE Arnhem

- Met corporaties te onderzoeken welke rol zij hier in kunnen spelen, met name in wijken waar de komst van creatieve werkruimten (eventueel in combinatie met wonen) een positieve bijdrage kan leveren aan de leefbaarheid;
- En te kijken of € 500.000 extra middelen voor culturele programmering structureel gemaakt kan worden. Hierbij voor de begroting een update te geven op de raadsbrief van 11 april 2023 wat het structureel maken van het budget zou betekenen, en na eventueel besluit hierover bij de begroting binnen een halfjaar te komen met een raadsvoorstel over de toekomstige inzet van dit budget.

Indieners:

Marin Noomen – GroenLinks
Mark Coenders – GroenLinks
Mattijs Loor – D66
Klaartje Koorn – CDA
Marlies Neutkens - Volt

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M50**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Ambachtskwartier Geitenkamp

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- De Arnhemse wijk Geitenkamp veel talent kent op het gebied van praktisch werk
- In de wijk Klarendal het Modekwartier op verschillende terreinen een positieve impuls heeft gegeven aan de wijk
- Geitenkamp onderdeel is van de Arnhem-Oost aanpak

Omdat we vinden dat:

- Dat de wijk Geitenkamp gebaat is bij een soortgelijke impuls als Klarendal heeft gehad door het Modekwartier.
- De ambities voor de Arnhem-Oost aanpak concrete plannen voor de wijk Geitenkamp moeten bevatten.
- Het stimuleren van praktisch en sociaal ondernemen zeer goed bij de wijk Getenkamp past.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Onderzoek te doen naar de mogelijkheden tot het stimuleren van praktisch en sociaal werk in de wijk Geitenkamp
- Concreet te kijken naar mogelijkheden om gerelateerde bedrijven de clusteren in een zogenaamd Ambachtskwartier
- Onderzoek te doen naar de mogelijke positieve effecten van zo'n ambachtskwartier voor de wijk Geitenkamp
- De raad te informeren over de bevindingen naar aanleiding van het onderzoek
- De raad mee te nemen in mogelijke planvorming en besluitvorming daarover

Indieners:

Nathalie Nede - ChristenUnie

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M53**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Meer balans in woning aanbod wijk Geitenkamp, door stimuleren bouwen betaalbare – sociale – koop- en midden huur woningen.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:
Het woning aanbod in Geitenkamp meer in balans te brengen. Nu staan er voornamelijk sociale (corporatie) huur -woningen in deze wijk. Dit beperkt de doorstroom en kansen voor de huidige bewoners om in de eigen wijk goed te kunnen doorstromen naar betaalbare – sociale – koop- en midden huur woningen;

Omdat we weten dat:

- Dat de doorstroom in de wijk nu wordt belemmerd hierdoor;
- Steeds meer bewoners daardoor wegtrekken uit de wijk;
- Meer koop- en midden huur woningen de samenstelling van de wijk zal veranderen en daardoor tevens de sociale cohesie in de wijk zal verbeteren en er zal een breder draagvlak ontstaan voor meer/andere voorzieningen in de wijk;
-

Omdat we vinden dat:

- De wijk Geitenkamp gebaat is bij een meer diverse woning aanbod en er daardoor meer kansen zullen ontstaan voor de huidige bewoners om te kunnen doorstromen;
- Hierdoor er een meer divers samengestelde wijk zal gaan ontstaan;
- Het programma Arnhem – Oost een prima instrument is om hier duidelijk richting aan te geven.
-

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

Om in het programma Arnhem- Oost een duidelijke plek en ambitie op te nemen om specifiek in de wijk Geitenkamp zich te richten op het ontwikkelen van meer betaalbare – sociale – koop- en midden huur woningen.

Indieners:

Nathalie Nede - ChristenUnie

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M62**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor: het bevorderen van integriteit en het bestrijden van corruptie onder ambtenaren is van cruciaal belang om de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van overheidsinstanties te waarborgen. Het omkopen van ambtenaren is uitgegroeid tot een lucratief verdienmodel binnen het criminele milieu, wat ernstige gevolgen heeft voor de veiligheid en het vertrouwen in onze samenleving. Door concrete stappen te ondernemen, zoals het stimuleren van een meldingscultuur, samenwerking met andere instanties, regelmatige evaluatie en monitoring, beperking van toegang tot gevoelige informatie, versterking van het integriteitsbeleid en het verhogen van bewustwording en trainingen, kunnen we de integriteit van ambtenaren versterken en de impact van corruptie verminderen.

Omdat we weten dat:

- Ambtenaren een cruciale rol spelen bij het waarborgen van integriteit en het leveren van hoogwaardige diensten aan de samenleving.
- De meerderheid van de ambtenaren integer handelt en zich inzet voor het algemeen belang.
- Het corrumperen van ambtenaren is uitgegroeid tot een verdienmodel in het criminele milieu, zoals naar voren komt in het artikel "Rijksrecherche ziet dat omkopen van ambtenaren verdienmodel is geworden" in de NRC van dinsdag 09 mei 2023;
- Criminelen actief op zoek gaan naar kwetsbare ambtenaren om hen te corrumperen en zo gevoelige informatie te verkrijgen;
- Overheidsinstanties zich vaak niet bewust zijn van de waarde van hun gegevens voor criminelen en onvoldoende maatregelen treffen om corruptie te voorkomen;
- Het van essentieel belang is om de integriteit van ambtenaren te waarborgen en hen te beschermen tegen corruptiepraktijken;

Omdat we vinden dat:

- Het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is om integriteit hoog in het vaandel te houden en een cultuur van integriteit te bevorderen.
- De integriteit van ambtenaren van essentieel belang is voor een goed functionerende overheid en het vertrouwen van burgers in het openbaar bestuur.

Arnhem GEMEENTE

- Corruptie en omkoping ernstige schade kunnen toebrengen aan de samenleving, de rechtsstaat en het publieke belang.
- Ambtenaren een verantwoordelijkheid hebben om integer en onpartijdig te handelen bij het uitvoeren van hun taken. Het bevorderen van open gesprekken over mogelijke kwetsbaarheden bijdraagt aan het beschermen van ambtenaren tegen corruptiepraktijken.

Roept het college op:

1. Actief de meldingscultuur binnen de gemeente Arnhem te stimuleren, zodat ambtenaren zich veilig voelen om misstanden en mogelijke corruptie te melden;
2. Intensieve samenwerking aan te gaan met relevante instanties (Rijksrecherche, het OM) en politiediensten om informatie-uitwisseling en gecoördineerde acties tegen corruptie te bevorderen;
3. Reguliere evaluaties en monitoring in te voeren om de integriteit van ambtenaren en de effectiviteit van anticorruptiemaatregelen te beoordelen en bij te sturen waar nodig;
4. Toegang tot gevoelige informatie strikt te beperken en beter te registreren wie welke informatie opzoekt, zodat eventuele daders makkelijker kunnen worden geïdentificeerd;
5. Het integriteitsbeleid te versterken en periodieke trainingen en bewustwordingsprogramma's te organiseren voor ambtenaren en leidinggevenden;
6. Het wervingsproces te verbeteren door naast een verklaring omtrent het gedrag (vog) aanvullende integriteitschecks uit te voeren bij nieuw personeel;
7. Een proactieve rol te vervullen bij het identificeren en ondersteunen van kwetsbare ambtenaren en het bevorderen van open gesprekken tussen leidinggevenden en medewerkers over mogelijke kwetsbaarheden.
8. De raad jaarlijks hierover te informeren.
9. Voor 01 oktober de raad een voorstel te doen toekomen waar dit geheel is opgenomen inclusief eventueel benodigde kosten.

Indiener:

Rebin Maref – VVD

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M72**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Geen commerciële bijlesbureaus in Arnhemse schoolgebouwen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Er steeds meer publiek geld dat bedoeld is voor onderwijs terechtkomt bij commerciële bijlesbureaus;
- Deze commerciële bijlesbureaus gebruik maken van met publiek geld bekostigde Arnhemse schoolgebouwen;
- De Onderwijsraad waarschuwt dat de toename van commerciële bijlesbureaus de kansenongelijkheid binnen het onderwijs vergroot[1];
- De Onderwijsraad waarschuwt dat de toename van commerciële bijlesbureaus leidt tot verschraling van het onderwijs;
- De Onderwijsraad waarschuwt dat de toename van commerciële bijlesbureaus leidt tot minder zeggenschap van leraren en schoolleiders over het onderwijs op hun school;
- De minister in een Kamerbrief heeft aangegeven dat hij wil inzetten op het terugdringen van commerciële bijlesbureaus op scholen in het funderend onderwijs[2].
- Vanuit het ministerie van OCW richtlijnen zijn geformuleerd waarin staat dat een school aanvullend onderwijs alleen aanbiedt dat ‘op én van school’ is.[3]

Omdat we vinden dat:

- Kwalitatief goed onderwijs voor alle Arnhemse kinderen toegankelijk moet zijn, onafhankelijk van de portemonnee van de ouders;
- Private partijen zoals commerciële bijlesbureaus niet zouden mogen profiteren van publieke voorzieningen, zoals publiek bekostigde schoolgebouwen;
- Het een zorgelijke ontwikkeling is wanneer op Arnhemse scholen feitelijk een situatie van ‘schaduwonderwijs’ wordt gedoogd, terwijl we weten dat dit de ongelijkheid tussen leerlingen op Arnhemse scholen vergroot;

[1] https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2021/12/07/publiek-karakter-voorop
[2] https://open.overheid.nl/documenten/ronl-84dd2e5a931e5199d817eb7ec40211a688148a09/pdf
[3] https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2023/06/01/voortgang-moties-aanvullend-onderwijs/voortgang-moties-aanvullend-onderwijs.pdf

GEMEENTE Arnhem

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

Er in gesprek met de Arnhemse schoolbesturen voor te zorgen dat uiterlijk met ingang van schooljaar 2023/2024 op Arnhemse scholen géén reclame wordt gemaakt voor commerciële bijlesbureaus en niet toe te staan dat commerciële bijlesbureaus gebruik maken van met publiek geld bekostigde Arnhemse schoolgebouwen.

Indieners:

Gerrie Elfrink – SP
Sarah Dobbe - SP

GEMEENTE Arnhem

GEMEENTERAAD ARNHEM

Motie

Datum raadsvergadering:	14 juni 2023
Nummer motie:	**23M73**
Zaaknummer:	160470
Status	
Onderwerp:	Perspectiefnota 2024-2027 & Turap 1 2023

Titel:

Formuleer bindende en meetbare doelen om onderwijsachterstanden tegen te gaan

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Er in de samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen sprake is van de Maatschappelijk Educatieve Agenda Arnhem (MEAA);
- Onderwijsachterstanden en segregatie weliswaar worden besproken, maar dat meetbare doelen hierbij ontbreken;
- De Onderwijsinspectie kansen ziet voor gemeenten om een leidende rol te nemen in het tegengaan van onderwijsachterstanden;
- De Onderwijsinspectie in de *Staat van het Onderwijs* (2023) adviseert om als gemeente meetbare doelen te formuleren wat betreft het tegengaan van onderwijsachterstanden[1].

Omdat we vinden dat:

- Ieder kind recht heeft op kwalitatief goed onderwijs;
- Onderwijsachterstanden onwenselijk zijn en daarom op iedere mogelijke manier tegengegaan moeten worden;
- De wijk waarin een kind woont niet bepalend zou mogen zijn voor de kwaliteit van onderwijs die dat kind krijgt;
- De gemeente Arnhem een rol kan én moet nemen om deze segregatie tegen te gaan.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

Meetbare en bindende doelen te formuleren die onderwijsachterstanden en onderwijssegregatie tegengaan en de gemeenteraad hierover jaarlijks te rapporteren.

Indieners:

Gerrie Elfrink – SP
Sarah Dobbe - SP

[1] https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2023/05/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2023

Arnhem GEMEENTE

Overzicht thema's coalitieakkoord, begrotingsprogramma's en portefeuillehouders		
Hoofdstuk coalitieakkoord	**Portefeuille**	**Portefeuillehouder**
Een duurzaam Arnhem		
	Duurzaamheid	Cathelijne Bouwkamp
	Stedelijke ontwikkeling en ruimtelijke ordening	Cathelijne Bouwkamp
	Mobiliteit (inclusief parkeren)	Nermina Kundic
	Economische zaken	Nermina Kundic
	Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit	Nermina Kundic
	Binnenstad	Bob Roelofs
	Afval	Bob Roelofs
	Wonen	Paul Smeulders
	Grondzaken	Paul Smeulders
	Gemeentelijk vastgoed	Paul Smeulders
Een groen Arnhem		
	Groen en klimaatadaptatie in de stad	Cathelijne Bouwkamp
	~~Mobiliteit~~	~~Nermina Kundic~~
	Openbare ruimte	Bob Roelofs
	Natuur en stadsparken	Marco van der Wel
	Water, milieu en luchtkwaliteit	Marco van der Wel
	Dierenwelzijn en biodiversiteit	Marco van der Wel
	(stads)Landbouw	Marco van der Wel
	Omgevingsdienst, vergunningen en handhaving	Marco van der Wel
Een Kansrijk Arnhem (inclusief cultuur)		
	Openbare orde en veiligheid	Ahmed Marcouch
	Handhaving (onderdeel openbare orde en veiligheid)	Ahmed Marcouch
	Arnhem-Oost aanpak	Cathelijne Bouwkamp
	Onderwijs en jeugd	Nermina Kundic
	Jeugdzorg	Bob Roelofs
	Sport	Bob Roelofs
	Ouderen	Bob Roelofs
	Maatschappelijke ondersteuning, sociale wijkteams en WMO	Marco van der Wel
	Werk en Inkomen	Mark Lauriks
	Leefbaarheid	Mark Lauriks
	Wijken en wijkgericht werken	Mark Lauriks
	Welzijn	Mark Lauriks
	Armoedebeleid	Mark Lauriks
	Schulddienstverlening	Mark Lauriks
	Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, huiselijk geweld en kinde	Maurits van de Geijn
	Publieke gezondheid en GGD	Maurits van de Geijn
	Cultuur	Cathelijne Bouwkamp
Een verbonden Arnhem		
	Herdenken	Ahmed Marcouch
	Citymarketing	Nermina Kundic
	Toerisme en recreatie	Nermina Kundic
	Regionale samenwerking	Nermina Kundic
	Burgerparticipatie	Bob Roelofs
	Evenementen	Bob Roelofs
	Slag om Arnhem	Bob Roelofs
	Erfgoed	Bob Roelofs
	~~Gemeentelijk vastgoed~~	~~Paul Smeulders~~
	Asiel en vluchtelingen	Paul Smeulders
	Inburgering	Paul Smeulders
	Inclusie en diversiteit	Maurits van de Geijn
	Publieke dienstverlening	Maurits van de Geijn
	Communicatie	Maurits van de Geijn
	Digitalisering	Maurits van de Geijn
	Automatisering	Maurits van de Geijn
	Privacy	Maurits van de Geijn
	P&O	Maurits van de Geijn
	Inkoop	Maurits van de Geijn
	Internationale samenwerking	Maurits van de Geijn

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 160470

Onderwerp: Perspectiefnota 2024-2027

Kernboodschap

De Perspectiefnota is het startpunt van een nieuwe cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota 2024-2027 geeft inzicht in de beleidsinhoudelijke en financiële kaders voor de Begroting 2024 en de daarin opgenomen meerjarenraming 2025-2027. Het beeld dat deze Perspectiefnota laat zien is dat de beleidsinhoudelijke ontwikkelingen op de lange termijn vooralsnog belemmerd worden door onzekerheid over het financiële meerjarenperspectief. Het financiële kader is voor de eerste jaren meer dan toereikend voor het kunnen opvangen van de autonome en overige financiële ontwikkelingen. Door de forse terugval van de rijksmiddelen (het gemeentefonds) vanaf 2027 ontstaat op grond van de huidige kaders echter een structureel knelpunt. Er is een aantal aanknopingspunten dat het aannemelijk maakt dat de structurele ruimte in de komende meicirculaire vergroot wordt. Het is echter onzeker of deze (extra) ruimte ook dermate groot is dat hiermee de in deze Perspectiefnota beschreven knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering ook (volledig) van dekking kunnen worden voorzien. In aanloop naar de Begroting 2024 zal hierover duidelijkheid ontstaan.

Voorstel

1. De Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen.

Inleiding

Hierbij bieden wij u de Perspectiefnota 2024-2027 aan waarin we onze ambities voor de komende jaren beschrijven en aangeven welke keuzes we daarbij maken. We werken stevig verder aan onze ambities om de stad duurzamer, groener, kansrijker en meer verbonden te maken.
De Perspectiefnota is het eerste document in de cyclus van begroten en verantwoorden. De Perspectiefnota is een vormvrij document, zonder richtlijnen vanuit de gemeentewet of het BBV. Het gepresenteerde financiële meerjarenbeeld geeft een eerste inzicht voor de Begroting 2024, maar hoeft in tegenstelling tot de Begroting niet te voldoen aan door de provincie gestelde eisen in het kader van structurele en reële sluitendheid.

De Perspectiefnota is als volgt ingedeeld:

- Een inleidend hoofdstuk over de belangrijkste beleidsinhoudelijke ontwikkelingen waar we voor staan en waar we aan werken. In dit hoofdstuk zijn ook de resultaten uit het Digipanel verwerkt, dat specifiek voor deze Perspectiefnota bevraagd is op een aantal onderwerpen;
- Een hoofdstuk over het financiële perspectief voor de komende jaren, met daarin:
  - een algemene inleiding over de verwachte ontwikkeling van de gemeentelijke financiën

Gemeente Arnhem

- een concrete duiding en toelichting van de autonome en overige financiële ontwikkelingen
- een beschrijving van de knelpunten en ambities in het (lopende) beleid en uitvoering, die vanwege de onzekerheid over het (structurele) financiële perspectief nog niet allen van dekking kunnen worden voorzien. Deze knelpunten en ambities zijn beschreven aan de hand van de thema's uit het coalitieakkoord: Een duurzaam Arnhem, een groen Arnhem, een kansrijk Arnhem en een verbonden Arnhem.

Beoogd effect

De uitkomsten van de besluitvorming over de Perspectiefnota te betrekken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2024.

Argumenten

1.1 De beleidsinhoudelijke ontwikkelingen en ambities worden toegelicht
In de Perspectiefnota 2024-2027 wordt een actueel inzicht gegeven van de inhoudelijke ontwikkelingen en ambities die op diverse beleidsterreinen voor de komende jaren van belang zijn.

1.2 Het begrotingskader wordt geactualiseerd
Met de Perspectiefnota 2024-2027 worden de begrotingskaders bijgesteld op basis van autonome ontwikkelingen en overige financiële ontwikkelingen. Tevens worden de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering in beschrijvende zin verwerkt. In de Begroting 2024 zullen deze kaders verder worden ingevuld.

Kanttekeningen en risico's

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. In de septembercirculaire 2022 is wel een incidentele tegemoetkoming in het gemeentefonds voor het jaar 2026 toegekend. Daardoor is het 'ravijn' in 2026 enigszins gedempt en in volle omvang verschoven naar 2027. Het Rijk belooft duidelijkheid aan gemeenten in de meicirculaire van dit jaar, waarbij het afwachten is hoe duidelijk deze circulaire gaat zijn. Komt er bijvoorbeeld een (aanvullende) compensatie? En is deze compensatie dan incidenteel of structureel? Of komt er ook een nieuwe systematiek voor de berekening van het gemeentefonds? En hoe ziet die systematiek er dan uit? De meicirculaire 2023 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van kadernota's, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Arnhemse Perspectiefnota 2024 onzekerheid kent. Gemeenten gaan hier ieder naar eigen inzicht mee om en de provincie worstelt hier vanuit haar toezichthoudende rol (ook) mee. Het risico bestaat dat in aanloop naar de Begroting 2024 duidelijk wordt dat de rijksmiddelen onvoldoende ruimte bieden om alle financiële knelpunten en ambities uit deze Perspectiefnota te dekken. In dat geval worden in de Begroting 2024 voorstellen gedaan om hier op een passende wijze mee om te gaan.

Participatie

De Perspectiefnota is een integraal kaderstellend document waarin de plannen en visies op de diverse beleidsterreinen terugkomen. In de voorbereiding van deze visies/plannen zelf hebben participatietrajecten vaak al plaatsgevonden en/of zijn nog aan de gang.

Daarnaast is in de periode 8 februari tot en met 24 februari 2023 het Digipanel via e-mail uitgenodigd om mee te denken over de ambities van de gemeente Arnhem. 1.161 Digipanelleden hebben de vragenlijst ingevuld, een respons van 29,8%. Alhoewel het Digipanel niet volledig representatief is voor de gemeente Arnhem, geven de resultaten van het onderzoek wel een goed beeld van wat er leeft in de stad, en wat belangrijke aandachtspunten zijn in relatie tot de Perspectiefnota. We hebben deze groep ‘kritische meedenkers’ bedankt voor hun bijdrage. Ook hebben we ze de gelegenheid gegeven hun advies toe te lichten tijdens de ‘Inspiratiemarkt’ die op 10 mei 2023 plaatsvindt in het kader van de behandeling van de Perspectiefnota in de raad. 220 panelleden hebben aangegeven dit graag te doen.

Financiën

Wanneer we de autonome en overige financiële ontwikkelingen in de begroting zouden verwerken, ontstaat voor het begrotingsjaar 2024 net als in de huidige Begroting een fors positief structureel sluitende begroting. Hierop wordt de begroting van de gemeente door de provincie beoordeeld. Ook de ontwikkeling van de weerstandsfactor laat een flink positieve ontwikkeling zien: in alle jaren van 2023 tot en met 2027 ligt deze (fors) boven de norm van 1,4. Dit komt door de aanwezige incidentele ruimte.

Het verwerken van deze autonome en overige financiële ontwikkelingen leidt er *binnen de momenteel bekende kaders* echter ook toe dat de totale onttrekking aan de algemene reserve in 2027 ruim € 10 miljoen bedraagt, die grotendeels structureel zou zijn. Mogelijk wordt dit tekort verlaagd naar circa € 4 miljoen, indien de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen een jaar uitgesteld wordt (zie verderop onder gemeentefonds). We beschouwen dit structurele tekort vanaf 2027 als een onwenselijke situatie die, zoals gezegd, het gevolg is van de huidige financiële kaders waarbinnen gemeenten moeten opereren.

Zoals hiervoor geschetst, verwachten we in aanloop naar de Begroting 2024 meer duidelijkheid vanuit het Rijk te ontvangen. Daarbij gaan we uit van een verruiming van de middelen die gemeenten nodig hebben om tenminste de autonome en overige financiële ontwikkelingen ook structureel het hoofd te bieden, maar die daarnaast ook noodzakelijk zijn om de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering te kunnen realiseren. Hieronder vallen ook de in de Begroting 2023 noodgedwongen incidenteel gedekte ambities, die we eigenlijk een meer structurele dekking zouden willen geven. Gelet op de in de meicirculaire beloofde duidelijkheid uit Den Haag, vinden we het niet opportuun om nu al concrete ombuigingen in gang te zetten. Indien de structurele ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 onverhoopt niet of niet in voldoende mate wordt geboden, dan vindt binnen de VNG overleg plaats over hoe hiermee om te gaan, omdat alle gemeenten dan met hetzelfde probleem kampen. Indien nodig bekijken we bij het opstellen van de Begroting 2024 welke mogelijkheden er zijn om ook vanaf 2027 een sluitende begroting te kunnen realiseren. Hoewel we dit zeer ongewenst vinden, voorzien we binnen de in deze Perspectiefnota gepresenteerde financiële ontwikkelingen wel aanknopingspunten om in aanloop naar de Begroting 2024 andere keuzes te maken, bijvoorbeeld door de indexaties niet (volledig) toe te kennen.

Uitvoering

De besluitvorming van de raad over de Perspectiefnota 2024-2027 wordt betrokken bij het opstellen van de ontwerp Begroting 2024, die eind september 2023 aan uw raad wordt aangeboden.

Communicatie

Er is een persbericht verzonden over deze Perspectiefnota. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen. Net als andere jaren maken we bij deze Perspectiefnota een infographic.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Perspectiefnota 2024-2027
- Rapportage panelonderzoek PPN 2023
- Alle adviezen van digipanelleden

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	160470

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023, nummer: 160470;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Perspectiefnota 2024-2027 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

GEMEENTE Arnhem

Perspectiefnota 2024–2027

Perspectiefnota 2024–2027

Gemeente Arnhem

Inhoud

1. INLEIDING 5

2. PERSPECTIEF OP HET FINANCIEEL MEERJARENBEELD 9

3. PERSPECTIEF OP AMBITIES EN KNELPUNTEN 17

3.1 Een DUURZAAM Arnhem 17
3.2 Een GROEN Arnhem 22
3.3 Een KANSRIJK Arnhem 23
3.4 Een VERBONDEN Arnhem 28

Locatie foto voorzijde: Presikhaaf University – Presikhaaf

1. Inleiding

Het voorjaar brengt Arnhem weer tot leven en nodigt uit om erop uit te trekken. Te genieten van de flora en fauna in de parken die onze stad rijk is, een terrasje te pakken in onze creatieve binnenstad of een mooie fietstocht te maken langs de Rijn. Ook in een ander opzicht is de lente begonnen. Corona is niet langer de gevreesde ziekte die ervoor zorgde dat de stad op slot ging.

Tegelijkertijd leven we in een tijd waarin de onvrede in onze samenleving voelbaar is, de tweedeling in Arnhem steeds opvallender wordt en de bestaanszekerheid voor een groeiend deel van onze inwoners niet vanzelfsprekend is. In Oekraïne woedt nog steeds een gruwelijke oorlog waardoor grote groepen mensen zijn weggevlucht van huis en haard op zoek naar een veilig heenkomen. Ook in Arnhem doen we er alles aan om hen ruimhartig op te vangen.

De klimaatcrisis geeft grote zorgen en de stikstofontwikkelingen brengen onzekerheden met zich mee. Betaalbare koop- en huurwoningen zijn helaas vaak onvindbaar en de biodiversiteitscrisis maakt dat we vol moeten inzetten op het vergroten en verbinden van onze natuurgebieden en parken. Op al deze onderwerpen dragen we als stad een grote verantwoordelijkheid.

Financiële duidelijkheid bij meicirculaire

Een nieuwe lente betekent ook een nieuwe Perspectiefnota. Het gesternte waarin we deze moeten maken, is nog ongewis. Dit komt met name door het onzekere financiële meerjarenperspectief vanuit de Rijksoverheid. Hoewel we in Arnhem de financiën op orde hebben en de eerste jaren de middelen nog toereikend zijn, worden hierdoor – net als in elke andere Nederlandse gemeente – onze inhoudelijke ambities mogelijk beperkt.

Uit deze Perspectiefnota blijkt dat de structurele financiële ruimte die er is, (vrijwel) volledig wordt opgeslokt door de (doorwerking van) indexaties die veel hoger zijn dan eerdere jaren. De Rijksoverheid compenseert gemeenten hier onvoldoende voor. Bovendien worden we in 2027 opnieuw geconfronteerd met het ‘ravijn’ in het gemeentefonds, dat in 2026 ook al was aangekondigd maar op het laatste moment incidenteel is verzacht.

We hopen van harte dat het Rijk bij de meicirculaire financiële duidelijkheid biedt en ruimte schept die het mogelijk maakt om financiële knelpunten op te lossen en onze ambities waar te maken. Met deze Perspectiefnota informeren we u als gemeenteraad niet alleen over de stand van de gemeentefinanciën. We nemen u vooral ook mee in de hoofdlijnen van het beleid. Graag gaan we met u in gesprek over de ontwikkelingen die op ons afkomen en horen we uw visie daarop. Die betrekken we dan vanzelfsprekend bij het opstellen van de begroting 2024.

Staat van de Stad en digipanel

De ‘Staat van de Stad’ is belangrijk geweest bij het opstellen van de Perspectiefnota. De cijfers die hierin worden gepresenteerd, laten belangrijke ontwikkelingen zien: bijvoorbeeld de groei van de stad, de armoede die nog in veel wijken aanwezig is en de verschillen in ervaren gezondheid tussen inwoners. Ruim 1.000 Digipanelleden hebben daarnaast aangegeven wat zij belangrijke thema’s vinden. Onderwijs, leefbaarheid, milieu en klimaat staan bovenaan. Ook hebben we ze gevraagd naar hun adviezen over de thema’s die zij belangrijk vinden. Een aantal daarvan vindt u terug in deze Perspectiefnota. Soms ondersteunen ze onze visie, soms laten ze juist een ander geluid horen.

Ondanks de onzekerheden die nu uit het financieel meerjarenperspectief blijken, blijven we volop werken aan onze doelen zoals verwoord in de begroting 2023. In deze perspectiefnota beschrijven we op hoofdlijnen onze inspanningen, knelpunten en uitdagingen voor een Duurzaam, Groen, Kansrijk en Verbonden Arnhem. Onze plannen voor en met de stad zijn onverkort ambitieus.

Een DUURZAAM Arnhem

Arnhem staat voor een grote woningbouwopgave. In 2040 willen we dat er 16.000 woningen meer zijn dan in 2020. Ondanks forse tegenwind proberen we te versnellen. Om dit mogelijk te maken, pakken we als gemeente een actievere rol. Duurzame verstedelijking in een groene leefomgeving is ons uitgangspunt. Bij het realiseren van deze opgave is Spoorzone Arnhem Oost van vitaal belang.

De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt.
Om dit aan te pakken sturen we in Arnhem op goede volkshuisvesting. Goede, onorthodoxe oplossingen en goed woonbeleid zijn noodzakelijk om meer woningen toe te voegen voor alle doelgroepen en wonen weer betaalbaar te krijgen. Om dit voor elkaar te krijgen stellen we dit jaar samen met de raad en de stad een nieuwe woonvisie op.

We willen voorkomen dat mensen dakloos worden zodat ze volwaardig mee kunnen doen aan onze samenleving. Hier blijven we samen met onze ketenpartners en de regiogemeenten ook in 2024 vol op in zetten. In lijn met het Nationaal Actieplan Dakloosheid proberen we dakloosheid zoveel mogelijk te voorkomen en streven we ernaar om voldoende en kwalitatief goede opvangplekken te creëren. Opvang duurt idealiter zo kort als mogelijk en zo lang als nodig met als resultaat een passende vervolgplek.

We werken aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Daarbij streven we naar een circulaire economie, een economisch systeem en samenleving waarin we veel minder grondstoffen, materialen en producten gebruiken. Een economie die klaar is voor de grote transities.

Klimaatverandering tegengaan betekent dat we op alle fronten moeten inzetten, onder andere door te isoleren, met grootschalige opwek, door circulair bouwen en door gedragsverandering. Dit zijn geen keuzes, maar maatregelen die we allemaal moet oppakken.

Ook voor onze bedrijven hebben we een verduurzamingsambitie. Met bedrijventerreinen en sectoren sluiten we green deals waarin we afspraken maken over energietransitie, vergroenen en het klimaatadaptiever worden van bedrijven/bedrijventerreinen. Ook helpen we bedrijven inzicht te krijgen in hun energieverbruik en hun besparingsmogelijkheden via de ketenaanpak “Arnhem zet de knop om”.

De groei van Arnhem en de regio heeft met de onder druk staande bereikbaarheid ook een keerzijde. Om onze stad bereikbaar, gezond en leefbaar te houden zullen we een mobiliteitstransitie moeten doormaken waarbij voetganger, fiets en het openbaar vervoer prioriteit hebben boven de auto. Samen met onze partners in de stad werken we dit jaar deze transitie uit in een nieuw mobiliteitsplan.

Een GROEN Arnhem

Samen met wijkbewoners gaan we – onder meer via de wijkgroenagenda’s – aan de slag met het radicaal vergroenen van de stad. We zetten alles op alles om de onder druk staande biodiversiteit te behouden, versterken en verbeteren. Om dit goed te kunnen doen is het belangrijk te weten wat de huidige stand van zaken is. Door middel van een monitoringsprogramma willen we inzicht krijgen in de huidige waarde van de biodiversiteit en de huidige waarde van leefgebieden van diersoorten (bijv. wilde bijen, amfibieën, grote fauna). Zo kunnen we in kaart brengen hoe we de biodiversiteit in het algemeen en de leefgebieden van soorten in het bijzonder kunnen verbeteren en verbinden.

In 2023 wordt een nieuwe visie stadslandbouw en regionaal/duurzaam voedsel opgesteld en een daaraan gekoppelde uitvoeringsagenda. In deze agenda geven we niet alleen vorm aan onze ambities op het gebied van natuurinclusieve (stads)landbouw en de eetbare stad, maar geven we ook in bredere zin uitvoering aan onze ambities op het gebied van biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit. We hebben daarvoor de afgelopen jaren ook al veel bomen geplant en zullen de komende jaren zoveel mogelijk en zo divers mogelijk groen toevoegen door bijvoorbeeld minimaal 10.000 bomen te planten. We blijven een klimaatadaptieve koplopersstad.

Ook werken we aan een integrale beleidsvisie gezonde en veilige leefomgeving. We vinden het namelijk van belang dat de ontwikkeling van onze stad hand in hand gaat met het gezonder en veiliger maken van de leefomgeving van mens, dier en milieu. Dit vraagt om een stevige positionering van gezondheid bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Een KANSRIJK Arnhem

Als overheid hebben en voelen we de plicht om actief te zorgen voor bestaanszekerheid van onze inwoners.
Als mensen ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld om rond te komen, moet die ondersteuning uitgaan van waardigheid en vertrouwen. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is goed toegankelijke voorzieningen en regelingen die eenvoudig zijn en eenvoudig zijn aan te vragen. Daarom gaan we onze inkomensregelingen verbeteren en makkelijker toegankelijk maken.

Preventie

12% van de Arnhemse huishoudens heeft problematische schulden. Dit zorgt voor grote stress en andere problemen in veel Arnhemse huishoudens. Wij vinden dat mensen met schulden perspectief op een beter leven verdienen.
De komende jaren willen we weer vooroplopen in onze schuldenaanpak: door schulden nog beter te voorkomen met vroegsignalering en financiële educatie, met radicale schuldhulpoplossingen zoals Immerloo Schuldenvrij, en met een Arnhemse schuldhulpverlening in eigen beheer die uitgaat van kortere schuldhulptrajecten met duurzame resultaten.

Een kansrijk Arnhem met veerkrachtige wijken en perspectief voor de jeugd draagt bij aan het welzijn en geluk van onze inwoners. Hiervoor is preventie net zo belangrijk als goede zorg en jeugdzorg en onmisbaar voor effectief beleid. Goed welzijnswerk is daarbij de basis, denk aan jongerenwerk 3.0 of opbouwwerk in wijken en buurthuizen. We zetten wijknetwerken preventief in zodat onze inwoners kunnen helpen met onder meer lichte opvoedvragen. In de jeugdzorg zetten we fors in op het terugbrengen van wachtlijsten en zo dicht mogelijk bij huis hulp bieden. We bekijken

per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen willen we kijken of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen.

Integraal Huisvestingsplan en Integraal Accommodatiebeleid

Goed onderwijs, fijn wonen, leefbaarheid, veiligheid en welzijn kunnen niet zonder elkaar en versterken elkaar door die aspecten goed met elkaar te verbinden. De school en de sportparken zijn belangrijke plekken in de buurt. Zo zijn scholen veel meer dan de plek waar kinderen onderwijs volgen. De school is ook een plek waar de basis van een gelijkwaardige en kansengelijke stad wordt gelegd. Goede, prettige en toegankelijke schoolgebouwen zijn daarom cruciaal. Momenteel werken we samen met schoolbesturen aan een onderwijsagenda waarin beschreven staat hoe we die kansengelijkheid vormgeven en die agenda gaan we vertalen in een Integraal Huisvestingsplan. Ook werken we aan een Integraal Accommodatiebeleid, zodat we accommodaties voor sport, welzijn cultuur en onderwijsactiviteiten zo passend mogelijk kunnen inzetten bij de vraag uit de stad.

We streven ernaar alle Arnhemmers met plezier in beweging te krijgen voor een zo goed en gezond mogelijk leven. We richten de sportparken in als middelpunt van de wijk en zetten alles op alles om te voorkomen dat jongeren aan het eind van hun middelbare schoolperiode hun sportlidmaatschap aan de wilgen hangen vanwege hun veranderende levensfase. Conform het motto ‘jong geleerd, is oud gedaan’ streven we ernaar dat alle Arnhemse basisschoolleerlingen kunnen profiteren van het Beweegconcept 2+1+2= 5 uur. Hierbij leren kinderen tussen 4 en 12 jaar meer en beter bewegen op school en na schooltijd in hun wijk. Hoewel het de goede kant op gaat zijn we er nog lang niet. Toch willen we ook vast verder kijken door niet alleen vast te houden aan de reeds bestaande norm van vijf uur, maar te kijken of we kinderen meer kunnen laten bewegen.

Arnhem-Oost

De tweedeling in onze stad is onacceptabel. Daarom zijn we gestart met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit vereist duidelijke keuzes, anders werken en extra investeringen om jarenlange achterstanden nu weg te werken. Daarvoor is lange adem, en partnerschap nodig van iedereen; in de wijken, in de stad en ook met andere overheden.

Veiligheid en leefbaarheid

Veel Arnhemmers ervaren dagelijks overlast en criminaliteit in de directe woonomgeving en in de buurt. De aanpak van de georganiseerde (drugs)criminaliteit door het sluiten van panden, het oprollen van kwekerijen, het beëindigen van overlast door dealers en het opwerpen van (bibob) barrières is daarom noodzaak, evenals het voorkomen van een volgende generatie dealers en verslaafden door de aanpak van Preventie met Gezag in de kwetsbare wijken. Daarnaast moeten wij voortdurend op straat een forse inspanning leveren om de wijken schoon, heel en veilig te maken en te houden en een eind te maken aan verloedering en hufterigheid.

Een VERBONDEN Arnhem

In 2024 blijven we ons volop inzetten om onze stad inclusiever te maken. Dat doen we door racisme en discriminatie onverminderd te bestrijden, door pal voor onze LHBTIQ+ gemeenschap te staan en door onze samenleving toegankelijker te maken voor inwoners met een beperking. Hierin hebben we als gemeente een voorbeeldfunctie. We werken hard om onze gemeentelijke organisatie divers en inclusief te maken. En we onderzoeken, in dit Herdenkingsjaar Slavernijverleden, of en zo ja welke rol Arnhem en het Arnhemse stadsbestuur hebben gespeeld in deze periode.

De Arnhemse culturele organisaties hebben het de afgelopen tijden zwaar gehad. Voor de meesten geldt dat zij de effecten van corona nog niet te boven zijn. Daarbovenop worden ze vaak geconfronteerd met grote kosten- en loonstijgingen. Het zijn organisaties die evenals kunstenaars en creatieve makers, zorgen voor levendigheid en kleur geven aan onze stad. Dat betekent dat zij – in de beperkte ruimte – ook plek nodig hebben. Op dit moment lukt dat niet voldoende en dat betekent dat de gemeente hier meer op zal gaan sturen en ook zelf keuzes zal maken om dit mogelijk te maken. Kunst en cultuur is van en voor iedereen: we kijken daarom hoe we cultuureducatie en participatie goed verspreid over de stad krijgen en hoe dit betaalbaar blijft. Juist in deze tijden willen we voorkomen dat mensen door een gebrek aan geld gedwongen worden te stoppen met dat wat hen kan inspireren en verbinden.

We willen een rechtvaardige, open en gastvrije stad zijn, die vluchtelingen uit alle delen van de wereld ruimhartig opvangt. Hoewel het COA verantwoordelijk is voor de uitvoering van het opvangbeleid, willen we als gemeente actief ondersteunen bij het realiseren van meer duurzame opvang. Zo is het onze ambitie om permanent 2000 opvangplekken beschikbaar te hebben voor mensen die huis en haard ontvlucht zijn op zoek naar een veilig heenkomen.

Goede dienstverlening

Onze inwoners en ondernemers moeten kunnen rekenen op een goede dienstverlening van hun gemeente. Of het nu gaat om het verstrekken van een paspoort, het doorgeven van een verhuizing of een verzoek om een vergunning, als gemeentelijke overheid staan wij in dienst van onze inwoners en ondernemers. Om onze dienstverlening te verbeteren is een visie met duidelijke uitgangspunten hiervoor onontbeerlijk. Die visie, waarin aspecten als communicatie, participatie en digitalisering een voorname rol spelen, gaan we in 2024 opstellen.

Ook een sterke en weerbare democratie vinden we van groot belang. Al jaren zien we dat de opkomst bij verkiezingen in Arnhem achterblijft bij het landelijk gemiddelde. Zowel op de praktische organisatie van als de opkomstbevordering bij de verschillende verkiezingen zetten we de komende jaren dan ook nog sterker in.

2. Perspectief op het financieel meerjarenbeeld

Het financieel meerjarenbeeld in deze Perspectiefnota bouwt verder op het financiële beeld dat in de Begroting 2023 is vastgesteld. Deze Begroting gaf voor de komende jaren de mogelijkheid om de belangrijke investeringen in de stad te kunnen doen, deels op basis van de forse incidentele ruimte die beschikbaar is voor de jaren 2023 tot en met 2025. Inmiddels is het jaar 2022 afgesloten en de jaarrekening 2022 laat een voordeel voor de algemene reserve zien dat hoger ligt dan vorig jaar bij de Begroting 2023 is ingeschat. Dit heeft als gevolg dat de incidentele ruimte verder is verruimd. In de Begroting 2023 is echter ook al aangegeven dat het meerjarenperspectief vanaf 2026 vanwege de onzekerheid over de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten onder druk staat.

Net als in de afgelopen jaren is het ook in dit voorjaar onzeker hoe de financiële vooruitzichten voor de komende jaren zullen zijn. Twee jaar geleden was er onzekerheid omdat er nog geen nieuw kabinet was. Vorig jaar ontstond onzekerheid vanwege de onduidelijkheid in het regeerakkoord van het kabinet over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. De door gemeenten dringend gewenste duidelijkheid over het structurele financiële perspectief is helaas tot op heden nog altijd niet geboden. In de septembercirculaire 2022 is wel een incidentele tegemoetkoming in het gemeentefonds voor het jaar 2026 toegekend. Daardoor is het ‘ravijn’ in 2026 enigszins gedempt en in volle omvang verschoven naar 2027. Het Rijk belooft duidelijkheid aan gemeenten in de meicirculaire van dit jaar, waarbij het afwachten is hoe duidelijk deze circulaire gaat zijn. Komt er bijvoorbeeld een (aanvullende) compensatie? En is deze compensatie dan incidenteel of structureel? Of komt er ook een nieuwe systematiek voor de berekening van het gemeentefonds? En hoe ziet die systematiek er dan uit? De meicirculaire 2023 komt voor alle gemeenten te laat in het proces van het opstellen van kadernota’s, waardoor ook het financiële meerjarenperspectief in deze Arnhemse Perspectiefnota 2024 onzekerheid kent. Gemeenten gaan hier ieder naar eigen inzicht mee om en de Provincie worstelt hier vanuit haar toezichthoudende rol (ook) mee.

Wanneer we de septembercirculaire en decembercirculaire 2022 volgen, is in 2024 nog steeds sprake van een sluitend beeld en zijn er meer dan voldoende incidentele middelen, maar komen we geld te kort vanaf 2027 om de autonome en overige, in meer of mindere mate onvermijdelijke, financiële ontwikkelingen vanaf 2027 structureel te kunnen dekken. In de toelichting op het gemeentefonds verderop wordt dit nader toegelicht. Aan de andere kant heeft het kabinet door laten schemeren wel ergens mee te komen. Naast deze mogelijke aanvullende compensatie in de komende meicirculaire, zijn er meer scenario’s die in aanloop naar de Begroting 2024 de structurele ruimte zouden kunnen vergroten. Ook dit is verderop bij het gemeentefonds nader toegelicht.

We presenteren in dit hoofdstuk een concrete doorkijk op de autonome en overige financiële ontwikkelingen. Wanneer we de autonome en overige financiële ontwikkelingen in de begroting verwerken, ontstaat voor het begrotingsjaar 2024 net als in de huidige Begroting een fors positief structureel sluitende begroting. Hierop wordt de gemeente door de provincie beoordeeld. Ook de ontwikkeling van de weerstandsfactor laat een flink positieve ontwikkeling zien: in alle jaren van 2023 tot en met 2027 ligt deze (fors) boven de norm van 1,4. Dit komt door de aanwezige incidentele ruimte.

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	2023	2024	2025	2026	2027
Weerstandsfactor in Begroting 2023-2026	1,4	1,7	2,3	2,0	2,0
Weerstandsfactor na autonome en overige fin. ontwikkelingen	1,6	1,7	2,2	2,1	1,8

Het verwerken van deze autonome en overige financiële ontwikkelingen leidt er *binnen de momenteel bekende kaders* echter ook toe dat de totale onttrekking aan de algemene reserve in 2027 ruim € 10 miljoen bedraagt, die grotendeels structureel zou zijn. Mogelijk wordt dit tekort verlaagd naar circa € 4 miljoen, indien de invoering van het nieuwe verdeelmodel Beschermd Wonen een jaar uitgesteld wordt (zie verderop onder gemeentefonds). We beschouwen dit structurele tekort vanaf 2027 als een onwenselijke situatie die, zoals gezegd, het gevolg is van de huidige financiële kaders waarbinnen gemeenten moeten opereren.

Zoals hiervoor geschetst, verwachten we in aanloop naar de Begroting 2024 meer duidelijkheid vanuit het Rijk te ontvangen. Daarbij gaan we uit van een verruiming van de middelen die gemeenten nodig hebben om tenminste de autonome en overige financiële ontwikkelingen ook structureel het hoofd te bieden, maar die daarnaast ook noodzakelijk zijn om de knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering te kunnen realiseren. Hieronder vallen ook de in de Begroting 2023 noodgedwongen incidenteel gedekte ambities, die we eigenlijk een meer structurele dekking

zouden willen geven. Gelet op de in de meicirculaire beloofde duidelijkheid uit Den Haag, vinden we het niet opportuun om nu al concrete ombuigingen in gang te zetten. Indien de structurele ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 onverhoopt niet of niet in voldoende mate wordt geboden, dan vindt binnen de VNG overleg plaats over hoe hiermee om te gaan, omdat alle gemeenten dan met hetzelfde probleem kampen. Indien nodig bekijken we bij het opstellen van de Begroting 2024 welke mogelijkheden er zijn om ook vanaf 2027 een sluitende begroting te kunnen realiseren. Hoewel we dit ongewenst vinden, voorzien we binnen de in deze Perspectiefnota gepresenteerde financiële ontwikkelingen wel aanknopingspunten om in aanloop naar de Begroting 2024 andere keuzes te maken, bijvoorbeeld door de indexaties niet (volledig) toe te kennen.

In dit hoofdstuk worden de autonome en overige financiële ontwikkelingen voor de komende jaren concreet geduid en toegelicht. Zoals aangegeven zijn hierop op onderdelen eventueel keuzes te maken om in de Begroting 2024 het beslag op de structurele ruimte te beperken. In het volgende hoofdstuk lichten we in meer beschrijvende zin toe welke ambities en knelpunten in (lopend) beleid en uitvoering daarnaast voorzien worden. Zodra er zicht is op verruiming van de structurele middelen door aanvullende compensatie vanuit het Rijk, eventueel aangevuld met andere keuzes binnen de overige financiële ontwikkelingen, kan de ontstane ruimte in aanloop naar de Begroting 2024 ingezet worden om deze ambities en knelpunten mogelijk van dekking te voorzien. Naar verwachting is op dat moment ook duidelijk in hoeverre het Rijk gemeenten tegemoet komt in het meerjarenperspectief en hoe de Provincie vanuit haar toezichthoudende rol hierin staat. In een aantal gevallen is er voor deze ambities en knelpunten wel dekking aanwezig vanuit bestemmingsreserves of bestaande budgetten, dit is dan expliciet aangegeven.

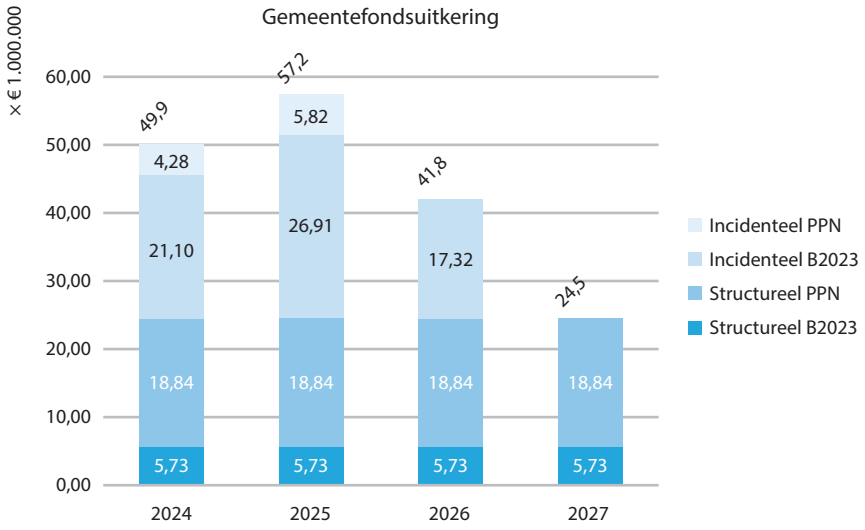
Autonome en overige financiële ontwikkelingen

Het financiële meerjarenbeeld in deze Perspectiefnota wordt grotendeels bepaald door jaarlijkse autonome ontwikkelingen met nauwelijks keuzevrijheid en door overige financiële ontwikkelingen, waarin op onderdelen nog keuzes te maken zijn. Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de autonome en overige financiële ontwikkelingen gevolgd door een toelichting waaruit blijkt in hoeverre er een keuzevrijheid is:

Autonome en overige financiële ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027	I/S
Gemeentefonds	23.118	24.662	36.162	18.838	S
OZB indexatie (inkomsten)	1.489	1.489	1.489	1.489	S
Areaalontwikkeling OZB	233	233	233	233	S
OZB indexatie (lasten voor panden in eigen gebruik)	-214	-333	-456	-566	S
Actualisatie MIP	1.583	2.042	1.439	365	S
Indexering MIP	-2.038	-2.625	-2.226	-1.402	S
Planningsrealisme MIP	12	387	1.265		I
Nominaal: Cao	-7.032	-6.956	-6.923	-6.788	S
Nominaal: Zorgcontracten	-6.600	-6.600	-6.600	-6.600	S
Nominaal: Subsidies	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	S
Nominaal: Gemeenschappelijke regelingen	-3.200	-3.200	-3.200	-3.200	S
Nominaal: Overige	-5.200	-5.200	-5.200	-5.200	S
Areaalontwikkeling	-2.051	-2.051	-2.051	-2.051	S
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Zorg: kostprijsdekkende tarieven huishoudelijke ondersteuning	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg	-300	-300	-300	-300	S
Zorg (wmo): PGB in verhouding tot uitstroom WLZ	1.200	600	600	600	S
Indexatie contracten parkeergarages	-282	-282	-282	-282	S
Extra loon- en prijsstijgingen 2023 ev bij VGGM	-1.203	-1.203	-1.203	-1.203	S
VGGM: Basis op orde JGZ / AGZ	-600	pm	pm	pm	I
VGGM: Programma Beter Bedrijfsvoeren	-493	pm	pm	pm	I
Actualisatie BUIG	1.718	1.670	1.677	1.633	S
Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	527	527	527	527	S
Onderwijshuisvesting verbouwing Spiekmanlaan	-76	-75	-74	-73	S
Dekking Spiekmanlaan uit onderwijsmiddelen Begroting 2023	76	75	74	73	S
Uitbreiding school Confetti			-57	-57	S
Aanvullend investeringskrediet MFC De Salamander	-99	-98	-97	-96	S
Vervanging ondergrondse containers (OC's)	-194	-340	-484	-626	S
Dekking kosten OC's uit afvalstoffenheffing	194	340	484	626	S
Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	-280	-280	-280	-280	S
Totaal autonome en overige financiële ontwikkelingen	**-5.712**	**-3.518**	**8.517**	**-10.340**	

Gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2022. Hierbij is rekening gehouden met een verwachte accresstijging voor loon- en prijsontwikkelingen (op basis van het CEP van 9 maart) en met het verwachte Arnhemse aandeel in de door het Rijk aangekondigde extra compensatie voor nominale effecten voor de doorwerking van de hogere loon- en prijsindexatie over 2022 (nabetaling).
In het verloop van de reeks van het gemeentefonds is te zien dat het accres in 2026 incidenteel hoger uitkomt, vanwege de eenmalige rijksbijdrage die in de septembercirculaire 2022 is toegekend. Voor Arnhem is dit € 10,2 miljoen. Vervolgens daalt de bijdrage uit het gemeentefonds vanaf 2027 fors als gevolg van het ravijn waar alle gemeenten op basis van de huidige landelijke kaders in belanden, maar specifiek in Arnhem ook door het effect van het verdeelmodel Beschermd Wonen. In onderstaande figuur wordt het verloop van de mutatie van het gemeentefonds inzichtelijk gemaakt:

Dit plaatje laat het verschil zien tussen het structurele deel van het gemeentefonds (€ 5,7 miljoen uit de Begroting 2023 en € 18,8 miljoen vanuit deze Perspectiefnota) en het incidentele deel van het gemeentefonds (€ 21,1 miljoen en € 26,9 miljoen uit de Begroting 2023 en respectievelijk € 4,3 miljoen, € 5,8 miljoen en € 17,3 miljoen in deze Perspectiefnota). Hieruit blijkt ook dat de incidentele stijging van € 10,2 miljoen (als onderdeel van de € 17,3 miljoen) in 2026 ons ravijn in 2026 eigenlijk maar gedeeltelijk opvult.

Naast dit negatieve scenario waarin het 'ravijn' praktijk wordt, voorzien we een aantal alternatieve scenario's in het verloop van het gemeentefonds. Op de eerste plaats bestaat de mogelijkheid dat het Rijk de incidentele bijdrage van ruim € 10 miljoen in 2026 structureel toekent. In dit scenario ontstaat direct ook op langere termijn een sluitend beeld. Daarnaast is het mogelijk dat het Rijk gemeenten nog verder compenseert en het gehele ravijn vanaf 2026/2027 terugdraait. Een andere optie is de vraag of en wanneer het Rijk en de VNG overeenstemming bereiken over het schrappen van de opschalingskorting, incidenteel dan wel structureel. De oploop van de opschalingskorting is reeds geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode tot en met 2025. Vanaf het jaar 2026 is in de Arnhemse begroting met een totale korting van bijna € 10 miljoen rekening gehouden (de oploop in 2026 is circa € 6,8 miljoen). Ook wordt er tussen Rijk en VNG nog steeds gesproken over de Hervormingsagenda Jeugd om hierover tot een bestuurlijk akkoord te komen. Mogelijk wordt alleen overeenstemming bereikt voor het komende begrotingsjaar 2024. Daarmee blijft er onzekerheid bestaan over de middelen waar gemeenten op de langere termijn op kunnen rekenen en over het feit of het Rijk de taakstelling van ruim € 500 miljoen op jeugd daadwerkelijk voor haar rekening neemt.

Tot slot houdt Arnhem rekening met de invoering van het nieuwe verdeelmodel voor beschermd wonen per 2024. In de huidige Begroting 2023 is dit in de jaren 2024, 2025 en 2026 verwerkt met als gevolg dat rekening is gehouden met lagere inkomsten op het gemeentefonds van respectievelijk € 2,8 miljoen, € 7,4 miljoen en € 14,7 miljoen over deze jaren. In de nieuwe Begroting betekent dit in de nieuwe jaarschijf 2027 een extra nadeel van ruim € 6 miljoen in vergelijking met 2026, waardoor het nadeel in 2027 uitkomt op € 20,9 miljoen. De verwachting is echter reëel dat de invoering van het verdeelmodel (opnieuw) met een jaar wordt uitgesteld. In dat geval schuift deze gehele negatieve reeks een jaar op en ontstaat incidentele ruimte van ruim € 14 miljoen over de jaren 2024 tot en met 2026 en structurele ruimte vanaf 2027 van € 6 miljoen. Pas bij de meicirculaire 2023 bestaat hierover duidelijkheid.

OZB

Afgesproken is dat de opbrengsten OZB, exclusief areaalontwikkeling, in de komende jaren jaarlijks met 5% stijgen ter dekking van de stijging van lonen en prijzen en andere bestedingsdoelen. De aanvullende indexatie bovenop de inflatiecorrectie is in de Begroting 2023 reeds cumulatief verwerkt voor de jaarschijven 2023-2026. Het deel dat specifiek is bedoeld voor inflatiecorrectie wordt jaarlijks met een gelijkblijvende reeks in de begroting opgenomen.

Dit betreft het bedrag van € 1,5 miljoen in voorgaande tabel. Uitgangspunt is om net als vorig jaar een totale stijging van 5% van de opbrengsten OZB te realiseren.

De opbrengsten OZB worden geraamd op het aantal woningen inclusief de groei die hierin in de komende jaren verwacht wordt. Voor deze zogenaamde areaalontwikkeling is meerjarig een extra opbrengst OZB in de begroting opgenomen. Jaarlijks wordt beoordeeld of de geraamde extra opbrengsten naar boven of beneden bijgesteld moeten worden op basis van actuele gegevens over de ontwikkeling van de woningbouwvoorraad. Voor de areaalontwikkeling 2024 worden de geraamde opbrengsten OZB structureel met € 233.000 verhoogd.

De indexatie van de OZB heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie waardoor de verhoging van de OZB leidt tot een verhoging van de exploitatielasten. Dit is het geval bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie. Dit effect was in de Begroting 2023 nog niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie en wordt nu alsnog verwerkt.

Bij de Begroting 2011 is besloten structureel een stelpost meeropbrengsten OZB te begroten van € 860.000, die losstaat van de jaarlijkse tariefberekening. De reden voor het opnemen van deze stelpost was dat destijds elk jaar bleek dat er op de OZB een positief resultaat werd behaald. De afgelopen jaren laten zien dat de realisatie van deze meeropbrengsten onder druk staat. De verschillen tussen de feitelijke waardeontwikkeling en de bij de tariefberekening gehanteerde te verwachten waardeontwikkeling zijn beperkt, waardoor ook afwijkingen op de op basis van de tariefberekening begrote opbrengsten minder te verwachten zijn en de stelpost minder realistisch is. In aanloop naar de Begroting 2024 bekijken we welke mogelijkheden er zijn om deze stelpost af te bouwen.

Actualisatie meerjareninvesteringsplanning (MIP)

Op basis van de realisatie over 2022 zijn de planningen van de investeringsprojecten in het MIP geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar. Vertragingen kunnen diverse oorzaken hebben. Het is gebruikelijk dat niet alle investeringen hun oorspronkelijk geplande investeringsritme volgen. In de reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen. Voor een tweetal investeringen wordt de investeringssom aangepast: gymzaal Fluitekruid en zwembad Valkenhuizen. Vertraging in de uitvoering in combinatie met sterk gestegen kosten maken deze aanpassing noodzakelijk. Bij gymzaal Fluitekruid stijgen door de vertraging de plankosten en daarnaast speelt een opwaardering van BENG (Bijna Energieneutrale Gebouwen) naar ENG (Energieneutrale Gebouwen) en toegenomen eisen ten aanzien van duurzaamheid (warmtepomp). De afronding van het buitenterrein van zwembad Valkenhuizen is door de aanleg van het waterdepot uitgelopen. In deze periode zijn de aanlegkosten en materiaalprijzen zeer fors gestegen. Deze prijsstijgingen zijn nog niet eerder doorgerekend. Bij dit soort grote lopende projecten doen we dit namelijk niet generiek, maar via maatwerk. Door de langer dan voorziene technische uitwerking van de waterbuffer is de aanleg hiervan ook uitgelopen, waardoor ook op dit onderdeel een (beperktere) stijging van de investering benodigd is.

De totale actualisatie van de bestaande investeringen levert in 2024 een voordeel op van € 1,5 miljoen oplopend tot € 2,0 miljoen in 2025 en weer aflopend naar € 0,4 miljoen in 2027.
Voor alle investeringsprojecten wordt een zo realistisch mogelijke planning gemaakt. De ervaring leert dat onvoorziene omstandigheden ervoor zorgen dat in een aantal gevallen deze planning niet wordt gehaald. Vooraf valt niet te zeggen welke projecten dit betreft. Door de vele investeringsprojecten die lopen, is het op basis van ervaring, echter wel een zekerheid dat dit bij een aantal projecten zal gebeuren. Projecten die later dan oorspronkelijk gepland afgerond worden, worden later geactiveerd, waardoor de kapitaallasten in de begroting naar achteren schuiven. Hier wordt rekening mee gehouden door planningsrealisme in te ramen. Dit geeft een voordeel voor het financieel beeld van € 12.000 in 2024, € 0,4 miljoen in 2025 en € 1,3 miljoen in 2026.

In lijn met motie 21M247 (Stijging bouwkosten volledig opnemen in begroting) zijn de projectuitgaven geïndexeerd. Hiervoor zijn drie verschillende indices gebruikt, namelijk de index Schoolgebouwen nieuwbouw (3,4%), grond-, weg- en waterbouw nieuwbouw (5,1%) en bedrijfsgebouwen nieuwbouw (5,1%). Voor de indexering moet in 2024 € 2,0 miljoen gereserveerd worden, in 2025 € 2,6 miljoen, in 2026 € 2,2 miljoen en dit loopt af tot € 1,4 miljoen in 2027. Uiteraard kunnen we niet exact voorspellen hoe de kosten zich in de komende jaren zullen ontwikkelen.

Nominale en areale ontwikkelingen

Jaarlijks moet de begroting voor de komende jaren bijgesteld worden voor de loon- en prijsontwikkeling (nominaal) en volumeontwikkeling (areaal). Hiermee worden alle budgetten naar het prijs- en volumepeil van 2024 gebracht. Dit speelt op een aantal onderdelen van de begroting: de ambtelijke organisatie, zorgcontracten (vanaf 2024), subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten, areaalontwikkeling, zorg (doorwerking 2023) en parkeergarages. Deze worden hierna toegelicht.

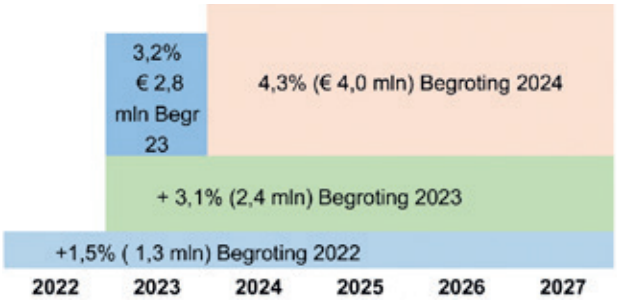
Ambtelijke organisatie

De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. Op 22 februari jl. is een principeakkoord gesloten voor de cao van gemeenten. Deze cao loopt tot en met 31 december 2023. Het effect voor 2023 is in Turap-1 verwerkt. Voor 2024 zijn nog geen cao-afspraken gemaakt. Daarom baseren we de raming voor

de loonontwikkeling in 2024 op het Centraal Economisch Plan 2023 dat 9 maart door het CPB is gepubliceerd. De verwachte loonontwikkeling van de sector overheid bedraagt 5,2%. Dit leidt tot een structurele verhoging van de loonkosten van circa € 7 miljoen vanaf 2024. Formatieve ontwikkelingen binnen de gemeente hebben mogelijk ook gevolgen voor de omvang van de dienstverlening van de Connectie. Zo leidt een uitbreiding van de formatie binnen de gemeente Arnhem tot een toename van het aantal te verstrekken ICT-producten. In aanloop naar de Begroting wordt dit effect nader uitgewerkt en in beeld gebracht.

Zorgcontracten (vanaf 2024)
De zorgcontracten moeten jaarlijks worden geïndexeerd met de overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling (OVA) en de consumentenprijsindex (cpi). De OVA bedraagt 4,7% en de cpi 3,1%. Daarmee bedraagt de indexatie van de zorgcontracten 4,3%. Dit leidt tot structureel hogere uitgaven van € 6,6 miljoen vanaf 2024.

Subsidies
De indexering van subsidies gebeurt op basis van een gemengd percentage. Dit bestaat voor 58% uit de loonontwikkeling van de sector overheid en voor 42% uit de consumentenprijsindex (cpi). De loonontwikkeling bedraagt voor 2024 5,2% en de cpi 3,1%. Daarmee komt de index voor subsidies voor 2024 uit op 4,3%. Dit betekent dat daar structureel € 4,0 miljoen voor moeten worden gereserveerd. Het onderstaande plaatje maakt inzichtelijk hoe de subsidies zijn/worden geïndexeerd:

De subsidiebudgetten zijn in de Begroting 2022 structureel geïndexeerd met 1,5% (1,3 miljoen) (lichtblauw in de figuur). Voor 2023 bedraagt de indexatie 3,1% (€ 2,4 miljoen) (groen in de figuur), welke in de Begroting 2023 is verwerkt. Daarnaast is incidenteel de aanvullende indexatie over 2022, het verschil tussen de raming op basis van het CEP 2022 van 4,7% en de reeds verwerkte 1,5% van 3,2% (€ 2,8 miljoen) in het jaar 2023 (donkerblauw in de figuur) in de Begroting 2023 opgenomen. De totale indexatie van subsidies in 2023 bedraagt dus 3,1% + 3,2% = 6,3% (€ 5,1 miljoen) ten opzichte van 2022. Vanaf de Begroting 2024 komt er 4,3% bij (€ 4,0 miljoen, de roze balk in de figuur). De aanvullende indexatie in 2023 van 3,2% was incidenteel. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of er noodzaak is om dit structureel te maken en of er aanvullend voor dit jaar aanleiding is om extra compensatie aan subsidiepartners te verstrekken als gevolg van acute problematiek. In dat laatste geval wordt de raad hierover voor de zomer separaat geïnformeerd. Dit hangt ook samen met de wijze waarop we om willen gaan met huurindexaties, die later in het hoofdstuk aan bod komen.

Gemeenschappelijke regelingen
Voor gemeenschappelijke regelingen wordt in de Perspectiefnota een totale raming van de benodigde loon- en prijscompensatie gemaakt, uitgaande van dezelfde indexatie als voor de subsidies. Daarmee komt het bedrag dat gereserveerd moet worden vooralsnog uit op € 3,2 miljoen. Zodra de begrotingen van de verschillende gemeenschappelijke regelingen die in de komende periode worden vastgesteld, ontstaat duidelijkheid over de exacte benodigde middelen en wordt de definitieve indexatie in de Begroting 2024 verwerkt.

Overige budgetten
De overige budgetten uit de begroting die voor indexering in aanmerking komen zijn budgetten die gedekt worden door de algemene middelen en gevoelig zijn voor prijsontwikkeling, zoals onderhoud van de openbare ruimte, maar ook bijvoorbeeld de niet-loonkosten bij welzijn en armoede. Onderhoud in de openbare ruimte wordt sinds vorig jaar geïndexeerd met de index voor grond-, weg- en waterbouw onderhoud (GGW OH). Deze bedraagt voor 2024 4,9%. Voor de andere budgetten is de prijs materiële overheidsconsumptie (imoc) uit het CEP de belangrijkste index. Deze bedraagt voor 2024 3,9%. Voor de indexering van deze overige budgetten is het nodig om, indien de gebruikelijke systematiek gevolgd wordt, € 5,2 miljoen te reserveren.

Areaalontwikkeling
Diverse budgetten in de begroting zijn gevoelig voor de groei van de stad, zoals budgetten voor publieke dienstverlening en onderhoud van de openbare ruimte. Daarom groeien deze budgetten volgens de gebruikelijke systematiek mee met de areaalontwikkeling met € 2,1 miljoen vanaf 2024.

Zorg (doorwerking vanaf 2023)
Jaarlijks worden de zorgtarieven jeugdzorg en Wmo door onze regionale inkooporganisatie geïndexeerd op basis van voorjaarsramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Naar aanleiding van de sterk gestegen prijzen in de afgelopen

periode, heeft het CPB deze ramingen in het najaar van 2022 naar boven aangepast. De VNG heeft gemeenten opgeroepen deze najaarsramingen van het CPB te volgen bij de indexering van de zorgtarieven voor 2023. Dit betekent een aanvullende indexering van de zorgtarieven voor 2023. De indexatie komt op basis van de nieuwe gegevens van het CPB uit op een totaal van 4,78% en dit komt neer op € 1 miljoen vanaf 2023. Dit was 4,05%. De raad is hier reeds over geïnformeerd (raadsbrief van 31 januari 2023).
Daarnaast ontstaat een knelpunt doordat het tarief, dat de gemeente betaalt aan aanbieders van Huishoudelijke Ondersteuning, vanaf 2023 wordt verhoogd. Het is wettelijk verplicht om een kostendekkend tarief te betalen. Ook dit betekent circa € 1 miljoen extra kosten vanaf 2023.

Dit geldt ook voor de pleegzorgvergoeding, waarvan het Rijk heeft aangegeven dat deze vergoeding in verband met de hoge inflatie met ingang van 1 januari 2023 met 14,3% verhoogd wordt. Het structureel financieel effect hiervan is € 300.000 per jaar.
Tot slot laat het gehele beleidsveld zorg in de afgelopen jaren een daling zien in de kosten voor persoonsgebonden budgetten (PGB's). Deze daling hangt enerzijds samen met de openstelling van de Wet Langdurige Zorg (WLZ) voor cliënten met een psychische stoornis sinds 1 januari 2021. Anderzijds is de daling het gevolg van scherpere beoordeling door de Sociale Wijkteams of iemand in staat is de zorg of ondersteuning zelf te regelen. Zo niet, dan is Zorg in natura een beter passende zorgvorm. De kostendaling PGB's is naar verwachting structureel en komt ten goede aan de algemene middelen.

Parkeergarages
Conform overeenkomsten zijn er prijsindexaties toegepast op bijvoorbeeld de dienstverleningsovereenkomst P1 en de verschillende onderhoudscontracten. Deze indexaties leveren een structureel knelpunt van € 282.000 op. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of de bestemmingsreserve Bereikbaarheid hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen, Basis op orde JGZ/ AGZ en Programma Beter Bedrijfsvoeren
Ondanks de reeds opgenomen loon- en prijsindex in de Begroting 2023 ontstaat bij de VGGM een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van deze toegekende indexatie over 2023. De impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM. Dit leidt tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdragen aan de VGGM van in totaal € 1,2 miljoen vanaf 2023, voor de onderdelen gezondheidszorg en brandweer gezamenlijk.

De uitvoering van de verschillende GGD-taken staat onder grote druk als gevolg van diverse ontwikkelingen in de algemene gezondheidszorg (AGZ) en jeugdgezondheidszorg (JGZ). Dit blijkt ook uit een extern gehouden onderzoek. Inwoners van Gelderland-Midden ervaren de druk bij de GGD helaas ook. Een voorbeeld hiervan is de afschaling bij de JGZ waardoor minder contactmomenten hebben plaatsgevonden dan minimaal noodzakelijk zijn. Om de dienstverlening qua basis binnen de JGZ en op onderdelen van de AGZ op orde te houden en op een acceptabel niveau te handhaven is een hogere bijdrage van de deelnemende gemeenten noodzakelijk. Voor Arnhem gaat het om een bedrag van circa € 600.000. Vooralsnog is dit alleen in het jaar 2024 opgenomen. Dit bedrag dient nog nader uitgewerkt te worden en zal op de middellange termijn ook in samenhang worden bezien met de nog te voeren discussie over de reikwijdte en kwaliteit van het takenpakket GGD.

Uit een gehouden benchmarkonderzoek en diverse externe rapporten is daarnaast gebleken dat VGGM in vergelijking met andere Veiligheidsregio's qua bedrijfsvoering ondergemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Dat hangt mede samen met het feit dat de (wettelijke) taken van VGGM in de afgelopen jaren zijn toegenomen, maar de bedrijfsvoering hierop niet is aangepast en meegegroeid. Hierdoor ontstaat het risico dat de organisatie onvoldoende in staat is om zich aan te passen bij toekomstige ontwikkelingen. VGGM wil daarom structureel groeien van de huidige situatie van 15,5% naar een norm van 18,8% aan personele overhead (= het gemiddelde van alle veiligheidsregio's). Dit betekent voor alle deelnemende gemeenten een verhoging van de bijdragen. De VGGM ziet zich genoodzaakt voor 2024 uit te gaan van een gemiddelde overhead van 18,8% (gemiddelde van Nederland) en te onderzoeken welk niveau voor bedrijfsvoering structureel nodig is voor 2025 en verder. Voor 2024 betekent het voor de gemeente Arnhem een extra bijdrage van € 493.000. Het definitieve bedrag voor 2025 en verder dient nog nader uitgewerkt te worden en zal op de middellange termijn ook in samenhang worden bezien met de nog te voeren discussie over de reikwijdte en kwaliteit van het takenpakket GGD.

Actualisatie BUIG
In de raadsbrief 'Gebundelde uitkering BUIG 2022 en 2023' van 13 december 2022 is vermeld dat de bijgestelde raming voor 2023 en verder wordt meegenomen in de Turap 1 en de Perspectiefnota 2024. Het voordeel (€ 1,6 miljoen in 2023 en verder), mede ontstaan doordat steeds meer mensen vanuit de bijstand doorstromen naar betaald werk, gaat terug naar de algemene middelen, in overeenstemming met de afgesproken begrotingssystematiek voor BUIG. Het risico op BUIG wordt hiermee groter, omdat we met een kleiner nadeel in onze begroting rekening houden.

Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed
De gemeente Arnhem hanteert de systematiek van kostprijsdekkende huur. Jaarlijks indexeren wij per 1 mei de huurprijs. Voor de verhuur van onze gebouwen maken wij gebruik van standaard ROZ (Raad Onroerende Zaken)

huurcontracten. Conform de algemene voorwaarden behorende bij de ROZ contracten, en zoals gebruikelijk in het vastgoed, gebruiken ook wij voor de indexering van huren de CPI (Consumenten Prijs Index) zoals deze wordt gepubliceerd door het CBS. De indexering van de huurbedragen op basis van de CPI-index levert een indexering op per 1 mei 2023 van ongeveer 8% (ten opzichte van ongeveer 2% voorgaande jaren en 4,5% afgelopen jaar).
Sinds de start van de CPI index is deze nog nooit zo hoog geweest. In de markt, ook de commerciële verhuurmarkt, wordt opgeroepen tot coulance afspraken. Hoewel CPI de norm is en ook wij te maken hebben met gestegen bouw- en beheerkosten van ons vastgoed zien we mogelijkheden om onze huurders enigszins tegemoet te komen. Wij doen door dit door eenmalig van de CPI als index af te wijken en een lager indexpercentage, namelijk de “kerninflatie”, te hanteren voor de huurprijsindexering (vanaf 1 mei 2023). Dit alleen indien de kerninflatie lager is dan de CPI indexatie. De kerninflatie, gepubliceerd als SA20 bij CBS, is nu 6,7%. Hierdoor ontstaat een structureel effect, omdat de indexatie volgens onze systematiek van constante prijzen structureel wordt doorgetrokken.
Voorgaande jaren hielden de indexeringen van de huuropbrengsten en de stijging van de kosten van het onderhoud van vastgoed elkaar redelijk in evenwicht. Met de hogere indexatie van de huren ontstaat echter een verschil ten opzichte van de ontwikkeling van de lasten (een groot deel betreft namelijk kapitaallasten die gelijk blijven). Het positieve resultaat dat hierdoor ontstaat kan ten gunste van de algemene middelen vallen. Uitgaande van de kerninflatie is dit € 527.000 vanaf 2024.
Ook bij het toepassen van de lagere kerninflatie in vergelijking met de CPI ontstaat een knelpunt bij gesubsidieerde partners die bij ons vastgoed huren, aangezien de huurindexatie hoger ligt dan de indexatie van de subsidies.
We onderzoeken daarom, mede gelet op het genoemde positieve resultaat dat ontstaat door het verschil tussen huurindexatie en werkelijke kostenstijging, op welke wijze we subsidiepartners die bij ons huren kunnen compenseren voor dit verschil en of dit ook breder voor alle subsidiepartners kan gelden. Mochten zich bij partijen acute problemen voordoen nog voordat we dit onderzoek hebben afgerond, maken we tussentijds individuele afwegingen.

Onderwijshuisvesting
Het schoolgebouw aan de Spiekmanlaan wordt (deels) gerenoveerd om minimaal voor 15 jaar als wissellocatie voor onderwijs geschikt te zijn. De eerste beoogde gebruiker is Vrijeschool Parcival-Noord, die nu nog tijdelijk is gehuisvest in het gebouw Brugstraat 6. In de loop van de tijd zal worden bezien of dit gebouw nog langer als wissellocatie voor het onderwijs zal worden gebruikt, als definitieve locatie voor een school zal worden ingezet of een andere bestemming zal krijgen. Om dit gebouw voor minimaal 15 jaar geschikt te maken voor het onderwijs, is een flink aantal onvermijdelijke investeringen noodzakelijk. Te denken valt hierbij onder anders aan uitvoering achterstallig onderhoud en het gebouw geschikt maken voor frisse scholen klasse B. De verwachte investeringslast bedraagt € 1,6 miljoen in 2023. De verwachting is dat de werkzaamheden dit jaar zijn afgerond, zodat de kapitaallasten van jaarlijks circa € 76.000 vanaf 2024 op de begroting zullen drukken. De dekking is voorzien uit de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor onderwijshuisvesting.

In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. De leerlingenprognose toont aan dat het aantal leerlingen in Schuytgraaf nog stijgt. Daardoor blijft de druk voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Een verdere groei van Confetti is onvermijdelijk. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Het is de bedoeling op deze grond extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. De inschatting is dat een extra investeringskrediet van € 1,2 miljoen nodig is in 2025 om de uitbreiding van Confetti te realiseren. Ook bij de beide basisscholen in MFC De Salamander is er sprake van een sterke groei van het aantal leerlingen. Een uitbreiding met leslokalen is noodzakelijk. Deze groei was nog niet eerder voorzien. Vooralsnog wordt uitgegaan van een uitbreiding van 700 m2 met een verwachte investering van circa € 2,1 miljoen. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om binnen het bouwvlak te blijven door bijvoorbeeld bovenop bestaande lokalen te bouwen. De kapitaallasten van deze investeringen in het primair onderwijs drukken op de algemene middelen.

Ondergrondse afvalcontainers
Op 1 januari 2023 is een nieuw contract voor levering en onderhoud van ons areaal ondergrondse afvalcontainers ingegaan. In dat contract is conform de meest recente wet- en regelgeving een verplichte veiligheidskeuring conform TÜV-keuringsprotocol opgenomen. Op basis van de eerste keuringen is al een aantal containers afgekeurd die vervangen moeten worden om de veiligheid en continuïteit van de afvalinzameling te borgen. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuringen in 2023 nog een groot aantal containers vervangen moet worden. Reparatie is in veel gevallen niet toegestaan. Ongeacht verdere besluitvorming over de gewenste inzamelingssystematiek is deze aanvullende investering dus noodzakelijk.
Vervangingsinvesteringen vanaf 2024 waren voorzien; de eerste ondergrondse containers zijn immers al zo’n 20 jaar geleden geplaatst en de komende jaren zal vanwege einde levensduur gefaseerd vervanging plaats moeten vinden. De noodzakelijke vervangingen in 2023 als gevolg van de veiligheidskeuringen komen eerder dan voorzien. De inschatting is dat hiervoor in 2023 een investeringskrediet van € 1,7 miljoen nodig is (zie ook Turap-1). Hier tegenover staat dat de begrote investering in het afvalbrengstation van € 1,7 miljoen niet in 2023 plaats zal vinden maar pas in 2024 of later. De kapitaallasten bij de investeringen in 2023 in de ondergrondse afvalcontainers bedragen € 194.000 vanaf 2024, oplopend tot € 626.000 in 2027. Deze jaarlijkse kapitaallasten zullen conform de huidige werkwijze opgenomen worden in de afvalstoffenheffing. Het is momenteel nog niet te zeggen of dit een effect heeft op de tarieven, dat hangt af van wat er met de andere kosten gebeurt. Voor de tarieven heeft een mutatie in het aantal huishoudens daarnaast ook effect. Bij het bepalen van de tarieven in aanloop naar de Begroting wordt dit effect duidelijk.

Voor de jaren 2024-2027 is een jaarlijks investeringskrediet van € 1,3 miljoen nodig ter vervanging van ondergrondse containers. Deze investeringen lopen vanaf 2024 mee in de reguliere investeringscyclus en worden opgenomen in het MIP. De keuring zal bepalen of vervanging ook daadwerkelijk nodig is, zodat de technische levensduur van de containers maximaal benut wordt.

Beheerkosten transferhal Arnhem Centraal

De gemeente onderhoudt samen met Prorail en de NS de transferhal van Arnhem Centraal. De uitvoeringsorganisatie die het beheer uitvoert heeft aangeven dat de kosten van het beheer van de transferhal voor de gemeente met € 280.000 zullen stijgen. De stijging heeft voornamelijk betrekking op energie, schoonmaakkosten en procesmatig onderhoud. In aanloop naar de Begroting 2024 wordt bekeken of de bestemmingsreserve Arnhem Centraal hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

3. Perspectief op ambities en knelpunten

In dit hoofdstuk schetsen we een aantal belangrijke beleidsontwikkelingen en lichten we in meer beschrijvende zin toe welke knelpunten en ambities in (lopend) beleid en uitvoering daarnaast voorzien worden, maar door het ontbreken van het financiële meerjarenperspectief in deze Perspectiefnota niet van concrete dekking voorzien kunnen worden. In een aantal gevallen is dekking wel mogelijk vanuit een bestemmingsreserve of bestaande middelen, zoals met name bij duurzaamheid.

3.1 EEN DUURZAAM ARNHEM

76% van de Digipanelleden vindt het (heel) belangrijk dat Arnhem de komende jaren in milieu en klimaat investeert.

Om de klimaatcrisis een halt toe te roepen is een fundamentele verandering noodzakelijk. Voor Arnhem heeft de energietransitie en het toewerken naar een circulaire economie absolute prioriteit en daarom hebben we het klimaatfonds bij de begroting van 2023 voor de komende jaren aangevuld met in totaal € 15 miljoen. Daarnaast zijn ook rijksmiddelen beschikbaar gesteld, in totaal € 2.8 miljoen. Met dit geld kunnen we de energietransitie mede mogelijk maken en beschikken over voldoende geld voor cofinanciering. Ook nemen we maatregelen om de klimaatverandering tegen te gaan en de negatieve milieu-impact en afhankelijkheid van primaire grondstoffen te verminderen.

We dragen ons deel bij aan de klimaatopgave door te sturen op een duurzaam energiesysteem en circulair gebruik van grondstoffen, materialen en producten. Bij onze duurzame ambities past ook het verminderen van het aantal kilogram restafval per persoon. Dit doen we samen met de stad. Bijvoorbeeld door middel van een burgerberaad zodat inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen kunnen meedenken over maatregelen die ook werken.

Wat zou je doen met een miljoen euro?

Digipanellid: *"Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo'n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.)."*

Snelle en effectieve maatregelen zijn nodig om de klimaatcrisis te bestrijden. In de energietransitie is de afgelopen jaren al flink geïnvesteerd en deze zal de komende jaren, met behulp van de aanvulling van het Klimaatfonds, worden geïntensiveerd.

Een circulaire economie is ons ideaalbeeld van een economisch systeem en samenleving waarin we veel minder grondstoffen, materialen en producten gebruiken en waarbij we de grondstoffen die we wel nodig hebben, op een veel duurzamere manier gebruiken. De circulaire economie is niet het doel, maar het middel waardoor consumptie minder negatieve impact heeft op de wereld om ons heen.

Het is onze ambitie om in 2030 voor 50% en in 2050 volledig circulair te zijn. Dit doen we onder meer door bestaande en nieuwe bedrijven die zich bezighouden met innovatie en circulariteit te stimuleren; door het gebruik van nieuwe grondstoffen te reduceren en door het creëren van extra werkgelegenheid. Hierbij geven we als gemeente uiteraard zelf het goede voorbeeld, bijvoorbeeld bij aanbestedingen. We trekken nauw op met onze ondernemers en met vertegenwoordigende organisaties zoals het Platform Binnenstad Arnhem (PBA). De economische weerbaarheid en leefbaarheid van bijvoorbeeld onze binnenstad vraagt om een aanpak waarbij we integraal kijken naar onze visies over wonen, klimaat, verdichting en hoogbouw.

We willen inkoop gebruiken als middel om de lokale economie te versterken, meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen en inclusiviteits- en diversiteitsafspraken te maken met partners. Ook zetten we het in om circulariteit te ontwikkelen en het reduceren van energiegebruik en CO2. Met andere woorden: we willen meer lokaal, sociaal, duurzaam en circulair inkopen.

Er worden op deze maatschappelijke thema's al goede resultaten geboekt, maar dit gebeurt nog te versnipperd en is onvoldoende in onze werkprocessen geborgd. Om de resultaten op deze maatschappelijke thema's te vergroten, is het noodzakelijk om een werkwijze in de organisatie te verankeren die ervoor zorgt dat deze thema's structureel worden.

Digipanellid: *"Kijk wat in deze tijd belangrijk is voor de inwoners van Arnhem. Misschien iets minder uitgeven aan het voorop lopen in duurzaamheid maar meer investeren in de mensen die nu moeten overleven met de hoge prijzen. En het belonen van groen in tuinen, wijken, de stad. Denk praktisch na en denk goed na voor je je geld uitgeeft. Misschien zijn er belangen te combineren?"*

De energietransitie is primair gericht op het beperken van de opwarming van de aarde. We dragen hieraan bij door de uitstoot van CO_2 te reduceren. In 2050 willen we een klimaatneutrale gemeente zijn. Om de doelen van het Klimaatakkoord te behalen forceren we een trendbreuk. Dit doen we door een forse intensivering van alle lopende en reeds geplande inspanningen zoals die staan in het actieplan New Energy made in Arnhem 2020-2030 en door te focussen op vernieuwing en innovatie.

Voor de regio Arnhem Nijmegen en voor Arnhem zelf vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van energietransitie, duurzaamheid en circulaire economie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Het cluster – en Arnhem als centrum daarvan – wordt nationaal en internationaal erkend en opgezocht vanwege de samenwerking in toonaangevende projecten rond elektriciteits- en waterstoftechnologie en als vestigingslocatie voor ondernemers of professionals in de energiesector. Wat in onze regio aan innovaties wordt bedacht en gemaakt, wordt breed toegepast: in proeftuinen en 'smart energy-hubs' binnen de eigen Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, maar zeker ook op andere plekken in Europa en daarbuiten. Dat maakt Arnhem en de regio tot economische Hotspot Energy binnen Europa. Arnhem kiest daar binnen Hotspot Energy voor een focus op 3 locaties in de stad, te weten Industriepark Kleefse Waard (IPKW), Businesspark Arnhems Buiten en kenniscampus HAN/Van Hall Larenstein. Op deze locaties zal de komende jaren innovatie, kennisontwikkeling en ondernemerschap in het cluster duurzaam groeien.

Crisisaanpak

De afgelopen maanden hebben we voor Arnhemse inwoners de crisisaanpak energiearmoede en bestaanszekerheid opgezet. Voor onze ondernemers is de crisisaanpak "Zet de knop om" ontwikkeld. De komende periode gebruiken we om inwoners en bedrijven die dat nodig hebben, volop te ondersteunen. We intensiveren de aanpak energiearmoede en de campagne Arnhem Aan. Ook gaan we door met de toekomstbestendig wonen-lening en het aanjaagfonds, waarmee inwoners ondersteund worden om (collectief) aan de gang te gaan met verduurzamen.

Ook hebben we extra geld vrijgemaakt voor kinderen en jongeren die in armoede leven, zijn we een pilot gestart voor energiezuinig witgoed via de bijzondere bijstand en hebben we extra aandacht voor onze ondernemers. Veel landelijke regelingen lopen dit jaar af. Tegelijkertijd houden we er rekening mee dat de gevolgen van de energiecrisis nog steeds effect zullen hebben op onze inwoners, zeker in de volgende winter.

Isolatieprogramma

Het isoleren van Arnhemse woningen gaan we versnellen door de Arnhemse Aanpak Woningisolatie. Hierbij richten we ons op particuliere eigenaren, Verenigingen van Eigenaren (VVE's), particuliere verhuurders en woningcorporaties. Dit doen we door voor iedere Arnhemmer een aanbod te kunnen doen, daar waar mogelijk afspraken te maken en te versnellen door vernieuwende werkwijzen te bevorderen en innovaties toe te passen. Bij deze aanpak worden zowel generieke als wijkgerichte instrumenten ingezet. Daarbij worden werkzaamheden en instrumenten gekoppeld aan het tegengaan van energiearmoede. Hierdoor zorgen we dat de energietransitie inclusief is. Ook pakken we elke kans om meer Arnhemmers (betaald of vrijwillig) op te leiden en/of aan het werk te krijgen binnen de energietransitie. Dit is belangrijk omdat er een steeds groter capaciteitstekort dreigt, die de versnelling van het verduurzamen van onze stad zal vertragen.

Ook werken we de transitievisie warmte verder uit met betrekking tot duurzame warmtebronnen en de rol van de gemeente in de warmteketen. We continueren de voorbereiding van de warmtetransitie in de kansrijke buurten (Kronenburg, Elderveld-Noord, Plattenburg, Hoogkamp, All-electric buurten) en betrekken daarbij Arnhemmers wijkgericht. Daarnaast onderzoeken we in Malburgen-Oost, Geitenkamp, Arnhem-West, Presikhaaf, Centrum e.o. welke duurzame warmte oplossingen het meest effectief zijn.

We intensiveren het verduurzamen van bedrijven door een uitrol van de gebiedsgerichte en sectorgerichte aanpak in zogenaamde Green Deals met bedrijven. Deze Green Deals komen voort uit de afgesloten convenanten met werklocaties en/of koepelorganisaties, en gaan niet alleen over energiebesparing maar over duurzaamheid in de volle breedte.

We zetten in op grootschalige opwek van duurzame energie. Zo gaan we op zoek naar een geschikte locatie voor een zonneveld in zoekgebied Deelen, waarbij we rekening houden met andere belangen die in het gebied spelen

zoals natuur, landbouw en recreatie. We onderzoeken of we als gemeente zelf zonnecarports kunnen ontwikkelen. Ook stellen we een uitnodigingskader op voor (zeer) kleine windturbines. Verder zoeken we naar innovaties, zoals modulaire zonnecarports, verticale zonnepanelen, gevelpanelen en smart energy hubs. In deze hubs komen energiestromen samen in een decentraal netwerk, dat de opwek, de opslag en het verbruik steeds in een onderlinge balans brengt.

Verstedelijkingsstrategie

Arnhem groeit en is in trek bij bewoners, bedrijven en bezoekers. Op 1 januari 2023 wonen er in onze stad ruim 165.000 inwoners. Volgens prognoses zal Arnhem in 2030 zo'n 177.000 inwoners tellen, oplopend tot ca. 186.000 inwoners in 2040 (bron: Staat van de Stad 2022). Deze groeicijfers betekenen dat tot 2040 naar schatting 16.000 woningen moeten worden bijgebouwd. Hiervan zijn inmiddels - sinds 2020 - bijna 3.000 woningen ontwikkeld. We kiezen ervoor om deze woningen in de stad te bouwen, dichtbij openbaar vervoer (ov)-locaties en bestaande voorzieningen. Voor elke woning streven we naar een baan erbij. Voorzieningen (zoals zorg, welzijn, sport, ontspanning, cultuur en parken) moeten gelijke tred houden met het groeiend aantal inwoners. Door vergroening van de leefomgeving willen we de leefbaarheid en veiligheid, in het bijzonder in de Arnhem-Oost wijken, verbeteren.

Onze stad heeft veel kwaliteiten waar we trots op zijn en die we willen koesteren. Maar als stad staan we ook voor grote uitdagingen, zoals klimaatverandering. Dat betekent dat we de stad klimaatadaptief zullen moeten maken om te zorgen dat de stad leefbaar is en blijft ondanks het veranderende klimaat. Andere uitdagingen zijn het stimuleren van onze duurzame economie met voldoende werkgelegenheid, het zorgdragen voor een stad met minder kansenongelijkheid, de grote woningbouwopgave en op welke manier we Arnhem goed bereikbaar houden.

Digipanellid: *"Aantrekken van (schone) bedrijvigheid/werkgelegenheid op alle niveaus: voor "moeilijke doelgroepen" tot en met hoog en specialistisch opgeleid. Arnhem blijft achter in vergelijking met Nijmegen, Eindhoven, Den Bosch. Dit betekent op termijn wegtrekken van een deel van de beroepsbevolking en daling van de inkomsten voor de stad."*

Actiever grondbeleid

Bij onze verstedelijkingsopgave past een meer regisserende actieve overheidsrol, dan de rol die Arnhem de afgelopen jaren heeft ingevuld. Hierover is recent een nota Grondbeleid aan uw raad aangeboden. Zowel de groei van de stad als de actieve rolneming voor de gemeente vraagt opschaling en professionalisering van de organisatie zodat dit mogelijk kan worden gemaakt.
Met de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie hebben college en raad de kaders en richting vastgesteld voor een gezonde groei van de Arnhem in de komende 20 jaar. We zien de urgentie van de woningbouwopgave en het momentum om hier samen met het Rijk op te trekken, waarbij we hun steun gedurende een langere periode hard nodig hebben. Door actief te sturen op stedelijke ontwikkeling ontstaan mogelijkheden om de stad te versterken. Tegelijkertijd moeten we ons bewust zijn van de risico's voor de gemeente, het beslag op financiële middelen en de uitvoerbaarheid van grootschalige projecten.

Grootschalige woningbouw- en verdichtingslocaties

In de omgevingsvisie zijn vier gebieden aangewezen waar we deze groei binnenstedelijk willen invullen: Arnhem-Centrum, Arnhem Oost (de Spoorzone), Arnhem Zuid en Arnhem West.

Op basis van de kansen en risico's die zich in de gebieden voordoen, maakt de gemeente plannen en een passende ontwikkelstrategie. Het zwaartepunt qua aantallen woningen in de verstedelijkingsopgave is voorzien in de Spoorzone Arnhem Oost: dit gebied heeft in potentie veel ruimte voor nieuwbouw van woningen, bedrijvigheid, verbeterde mobiliteitsoplossingen en toevoegen van groen. Tegelijkertijd kent dit gebied ook grote uitdagingen in de stedelijke ontwikkeling, zoals de aanwezigheid van het spooremplacement die een barrière vormt.

Spoorzone Arnhem Oost

Ruim de helft van de te bouwen woningen in Arnhem zijn voorzien in Spoorzone Arnhem-Oost. In dit gebied is veel ruimte voor nieuwbouw, verbeterde mobiliteit en meer groen. De afgelopen twee jaar werkten we met het Rijk, de Groene Metropoolregio en de provincie Gelderland binnen de Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley aan de ontwikkeling van het sleutelgebied Spoorzone Arnhem-Oost. Het besluit van de regio en het Rijk om Spoorzone Arnhem Oost te ontwikkelen is een belangrijke eerste stap als antwoord op de urgentie om meer (betaalbare) woningen te bouwen. Het rijk wil hieraan € 72 miljoen bijdragen en we hebben goede hoop dat het rijk op afzienbare termijn hier bovenop nog extra middelen beschikbaar stelt. Met deze middelen en afspraken kunnen we de woningnood aanpakken, de omgeving vergroenen en meer banen scheppen.

De nadruk ligt bij deze afspraken op de urgente opgave tot en met 2030. Daarom is versnelling van de woningbouwontwikkeling noodzakelijk en hebben we afspraken gemaakt over het gezamenlijk opzetten van een ruimtelijke-, financiële- en ontwikkelstrategie.

Digipanellid: *"Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden."*

Digipanellid: *"Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals Spoorzone, Rijnwijk, station Zuid."*

Het bouwen van vele woningen met bijbehorende voorzieningen vragen forse gemeentelijke inspanningen. Deze vertalen zich naast omvangrijke plankosten ook in een omvangrijke publieke onrendabele top (op basis van landelijke kentallen van gemiddeld €15.000 per woning). Daarnaast zijn voor de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem Oost investeringen nodig die samenhangen met de uitplaatsing van het spooremplacement en bereikbaarheidsmaatregelen. Naast de inzet van Rijk en Provincie vraagt dat om cofinanciering door de gemeente. De opgave voor de gemeente is zowel in uitvoering als in financiële zin fors en vereist een langjarig commitment van zowel raad als college. De betrokkenheid van de raad, inwoners en ondernemers bij deze opgave vinden wij cruciaal.

Binnenstad

Het komende half jaar stellen we een ontwikkelperspectief voor de binnenstad op. Hierin verwoorden we onze visie op de toekomst van de Arnhemse binnenstad en beantwoorden we de vraag: hoe ziet een aantrekkelijke en levendige Arnhemse binnenstad er in 2040 uit. In het perspectief staat integraliteit centraal. Door de opgaven die we hebben op het gebied van verduurzamen, economie, wonen, leefbaarheid, klimaat en groen met elkaar te verbinden, geven we de binnenstad een krachtige impuls. Het perspectief stellen we samen met de stad op en biedt vervolgens de kaders voor nieuwe (transformatie)projecten en ontwikkelingen in de binnenstad. De gebiedsvisies voor het Stadstheater en omgeving/ Bestuurskwartier (ontwikkeling Oostflank) worden opgestart.

Digipanellid: *"Zorg dat we trots zijn op onze stad en daarnaast; zorg dat we opvallen. Ik zie de verloedering en verwaarlozing in de binnenstad toenemen. Veel panden staan leeg en de mensen zien er onverzorgd uit."*

Arnhem Zuid: Kronenburg e.o.

Op basis van het door de raad vastgestelde ontwikkelperspectief wordt gewerkt aan planuitwerking voor de ontwikkeling van het winkelcentrum als onderdeel van een bredere kwaliteitsimpuls aan de leefomgeving met ruimte voor betaalbaar wonen, werken, bereikbaarheid en stedelijke voorzieningen.
Veranderende marktomstandigheden (stijgende rentes en bouwkosten) zetten de haalbaarheid van de businesscase voor deze gebiedsontwikkeling in toenemende mate onder druk.

Arnhem West

In Arnhem West liggen kansen om te komen tot gevarieerde en veerkrachtige wijken in een groene landschappelijke omgeving. De gemeente neemt het komende half jaar het initiatief om te verkennen welke mogelijkheden er zijn om hier vorm aan te geven. Behoud van het unieke landschap, toevoegen van betaalbare koopwoningen en sociale huurwoningen, mobiliteitsoplossingen en passende zorg- en onderwijsvoorzieningen zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Volkshuisvesting

Iedereen heeft recht op een goede en betaalbare woning. Helaas is de praktijk nog steeds anders. Huren in de vrije sector is vaak onbetaalbaar en het kopen van een huis is voor starters en mensen met een gemiddeld inkomen bijna onmogelijk. Ook de wooncrisis vraagt om een radicale omslag.
Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor huurders, doorstroming op de woningmarkt (ook voor bijzondere doelgroepen) en de huisvesting van statushouders. Zo creëren we tijdelijke betaalbare woningen op het Merwedeterrein voor diverse doelgroepen waaronder statushouders.

Digipanellid: *"Betaalbare woningen voor eenpersoonshuishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen."*

Digipanellid: *"Betaalbare woningbouw heeft mijns inziens prioriteit. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen."*

Digipanellid: *"Bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot huis hiervoor in te ruilen."*

Bij het aannemen van het raadsvoorstel voor het realiseren van flexwoningen op het Merwedeterrein heeft de gemeenteraad een motie aangenomen die het college vraagt een sociaal beheerder aan te stellen voor het gebied. Hoewel we nog afspraken over financiering met woningcorporaties dienen te maken met betrekking tot de 'sociale componenten' van de flexwoonontwikkeling bij het Merwedeterrein, en er subsidiekansen liggen bij de Provincie Gelderland, dienen we zelf ook middelen te hebben om voor dit doel in te zetten.

We committeren ons aan de ambitie van het eind 2022 gelanceerde Nationaal Actieplan Dakloosheid: in 2030 heeft iedereen een thuis, met ondersteuning op maat. Waar mogelijk willen we dakloosheid voorkomen. Dit vraagt om integraal werken in de uitvoering samen met ervaringsdeskundigen en met een inclusieve aanpak. Zolang opvang nodig is zorgen we daarvoor, want niemand hoeft onvrijwillig op straat te slapen.

We hechten aan goed verhuurderschap. Om dat te borgen wil het college verhuurdersvergunningen invoeren. Voor een stadsbrede invoering daarvan zullen zo'n 15.000 adressen onder een vergunningsregime vallen. Structureel budget is reeks beschikbaar, maar het opzetten van vergunningverlening- en handhavingregime vraagt ons om een eenmalige investering.

De woonwagenlocatie aan de Bethaniënstraat wordt aangepast en uitgebreid. De grondwal wordt daarbij ook verwijderd (ontgraven, afvoeren en verwerken) en de locatie wordt ingericht als openbaar groen. De kosten zullen hoger zijn door hogere tarieven voor de verwerking van de vrijkomende grond. Dit komt omdat de verhouding tussen te storten grond, te reinigen grond en te hergebruiken grond anders uitvalt doordat veel meer grond moet worden gereinigd dan eerder werd aangenomen. Ook zijn de kosten voor het afvoeren van deze grond hoger dan voorzien. Daarnaast blijkt uit een recente inmeting van de grondwal dat er meer grond uit de grondwal vrijkomt dan eerder werd aangenomen.

Afbouw permanente bewoning vakantieparken

Op een aantal van onze vakantieparken, waaronder Vakantiepark Arnhem, vindt permanente bewoning plaats. Dit is niet toegestaan. Daarom werken we via verschillende instrumenten aan het terugdringen hiervan. Om te voorkomen dat daarna op sommige parken bewoning weer toeneemt is de komende jaren actief toezicht noodzakelijk.

Duurzame Mobiliteit

We hebben een brede mobiliteitsopgave in Arnhem. We willen een goed bereikbare stad zijn. Een stad waar je je snel, veilig en op een prettige manier kan verplaatsen. We richten ons mobiliteitssysteem meer in gericht op voetgangers, fiets en OV. Tegelijkertijd is het belangrijk dat onze stad, voor wie daarvan afhankelijk is, ook goed per auto bereikbaar is.

In Arnhem is verkeersoverlast een steeds groter probleem. Het vele verkeer maakt bovendien dat de luchtkwaliteit op veel plekken in de stad slecht is. Ook laat de bereikbaarheid van de stad te wensen over. Hoewel we oog blijven houden voor degenen die afhankelijk zijn van de auto, komen in de verdeling van de schaarse ruimte op straat eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en daarna pas de auto. Door deze duurzame keuzes te maken, vergroten we de leefbaarheid van de stad.

Digipanellid: *"Auto's uit stadscentrum weren. Volop inzetten op fietsstad. Fijnstof rigoureus omlaag."*

We stellen een nieuw mobiliteitsplan op waarin naast de bereikbaarheid van de stad, het tegengaan van verkeersoverlast en schone lucht de uitgangspunten zijn. We kijken naar de verkeersstructuur voor de hele stad en specifiek naar het centrum en de singels. Ook maken we plannen om het aantal auto's in en om de binnenstad terug te dringen en doorgaand verkeer en distributie aanzienlijk te beperken. We koersen aan op een flinke wijziging in het (duurzaam) mobiliteitsbeleid. Hiervoor zullen naar verwachting ook forse investeringen nodig zijn in de infrastructuur (fiets, openbaar vervoer, andere profielen wegen (minder asfalt, lagere snelheden) en hubs. Voor deze investeringen is onvoldoende geld beschikbaar. In het duurzaam mobiliteitsplan zal daar meer inzicht in worden gegeven.

Het Willemsplein is een belangrijke plek in de stad en een grootste OV knelpunt van de provincie Gelderland. Aanpassing is echter duur. De aanpassingen gaan gepaard met grote investeringen die niet alleen het Willemsplein raken, maar ook de hele omgeving tussen Arnhem Centraal en Gele Rijdersplein. Voor dit project is beperkt regulier mobiliteitsbudget voorhanden. We gaan dan ook nadrukkelijk op zoek naar gemeentelijke budgetten, zoals het klimaatfonds, vanuit het programma Radicaal Vergroenen en bijvoorbeeld vanuit Groot Wegenonderhoud.

De aanpak van verkeersveiligheidsknelpunten en de realisatie van schoolzones dragen bij aan het verbeteren van de verkeersveiligheid. Daarnaast is het van belang te blijven investeren in het verduurzamen van mobiliteit.

De fiets is samen met het openbaar vervoer de sleutel tot een schoon, gezond en efficiënt vervoerssysteem. Om ervoor te zorgen dat nog meer mensen de fiets boven de auto verkiezen zijn verkeersveiligheid en goede

infrastructuur van groot belang. Voor de bereikbaarheid van de stad zijn goede snelfietsroutes cruciaal. Hiervoor zijn aanvullende budgetten noodzakelijk, waarbij ook hier nadrukkelijk wordt gezocht naar cofinanciering.

3.2 EEN GROEN ARNHEM

De groene leefomgeving van Arnhem vinden Digipanelleden verreweg het sterkste punt van Arnhem.

Arnhem wil een aantrekkelijke, gezonde, groene woon- en leefomgeving bieden, passend bij het veranderende klimaat, met oog voor biodiversiteit en dierenwelzijn. In onze stad krijgt de natuur alle ruimte omdat zij de basis vormt voor een prettige, gezonde en toekomstbestendige stad.

Het vergroten van de biodiversiteit, het erkennen van de intrinsieke waarden van dieren en het verbeteren van dierenwelzijn krijgt een centrale(re) plek in het beleid. Bijvoorbeeld bij onze eigen inkoop, bij het evenementenbeleid, bij wildbeheer en bij het beheersen van overlast van dieren.

Radicaal groene en toekomstbestendige stad

We kiezen ervoor om Arnhem radicaal te vergroenen, zowel kwantitatief als kwalitatief. Kwantitatief betekent dat de stad voldoet aan de 3-30-300 groennorm (3 significante bomen zichtbaar vanuit elke woning, 30% kroonbedekking per wijk en op 300m loopafstand een park van minimaal 1 hectare) en dat er minimaal 48m² toegankelijk groen per inwoner aanwezig is. Ook qua kwaliteit gaan we voor radicale vergroening wat betekent dat het groen moet bijdragen aan een aantal belangrijke onderwerpen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefbaarheid en gezondheid.

De klimaatverandering begint zich steeds duidelijker te manifesteren. In de komende decennia zullen hitte, wateroverlast en droogte vaker en heviger optreden. Het is daarom nodig om de stad aan te passen op deze nieuwe weersomstandigheden. We vangen de gevolgen van de klimaatverandering op door hittestress, wateroverlast en droogte aan te pakken. Radicaal vergroenen zorgt voor een toekomstbestendige stad waarin het leven voor mens in de stad prettig en gezond blijft.

De natuur en daarmee de biodiversiteit staan onder grote druk. Vanwege de intensieve landbouw neemt de biodiversiteit in het buitengebied steeds verder af; de stedelijke omgeving wordt hierdoor steeds belangrijker voor het ontwikkelen van natuur en biodiversiteit. Onze stad heeft hiervoor ook grote potentie die we maximaal willen benutten. Dat kan door natuurinclusief te bouwen en het aanleggen van stedelijk groen waarin natuurwaarden centraal staan.

Bij het beheer van de bossen en natuurterreinen in ons buitengebied zetten we de natuur op één waarbij via natuurvolgend beheer de terreinen geleidelijk worden omgevormd naar toekomstbestendige, klimaatadaptieve en biodiverse bossen en natuurterreinen. We pakken ruimtelijke kansen ten aanzien van Natuurinclusieve landbouw en natuurontwikkeling door strategische aankopen te doen.

We zijn bezig met een beheervisie parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem en Sonsbeek 125 jaar. Deze wordt binnenkort naar uw raad gestuurd. De parkenvisie kan aanleiding zijn tot extra investeringen.

Leefbaar door vergroenen

Aanwezigheid van groen is essentieel voor de leefbaarheid. Bewoners voelen zich prettiger in een groene omgeving. Radicaal vergroenen is daarom gericht op het realiseren van voldoende groen met een goede kwaliteit en toegankelijkheid voor alle Arnhemmers. Daarnaast biedt het groen goede mogelijkheden voor bewonersparticipatie. Zo willen we de sociale cohesie in wijken vergroten en er ook voor zorgen dat zoveel mogelijk mensen een actieve rol spelen bij het groen in hun woonomgeving.

Digipanellid: *"Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!"*

Digipanellid: *"Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen."*

Naast mentale gezondheid draagt groen ook bij aan lichamelijke en mentale gezondheid. Groen heeft een positief effect op de kwaliteit van lucht, bodem en water. Minstens zo belangrijk is de rol die groen speelt in bewegen. Parken en groene routes en groen in de wijken nodigen uit tot spelen, wandelen, fietsen en sporten en leveren zo een belangrijke bijdrage aan de gezondheid.

In het komende jaar ontwikkelen we de aanpak voor het radicaal vergroenen van onze stad. Daarbij stellen we bijvoorbeeld een lokaal hitteplan op en werken we de klimaatadaptatietoets uit. Ook gaan we zoveel mogelijk en zo divers mogelijk groen toevoegen, onder andere door minimaal 10.000 bomen te planten. Bij de uitvoering van herinrichtingen – zoals die op de Van Muijlwijkstraat, Onderlangs en de Velperweg – kiezen we nadrukkelijk voor kwalitatief groen en ruimte voor mens en dier.

Ook de wijkgroenagenda's vormen een belangrijk onderdeel in het verder vergroenen van de stad. Voor alle wijken wordt daarom, in samenspraak met de bewoners, een wijkgroenagenda opgesteld. Daarin staan de belangrijkste wensen en mogelijkheden voor vergroening in de wijk. Aan de wijkgroenagenda's is een uitvoeringsbudget gekoppeld waarmee de minder complexe maatregelen snel uitgevoerd kunnen worden. In de wijkgroenagenda's wordt ook gekeken naar mogelijkheden voor het koele netwerk en de aanleg van buurtbosjes/parkjes.

Gezonde leefomgeving

Een gezonde, groene en veilige leefomgeving is een belangrijk uitgangspunt in de omgevingsvisie. In 2023 vertalen we dit naar een visie gezonde leefomgeving. We willen voldoen aan de kaderrichtlijn Water en streven naar het behalen van de normen van de WHO. Ook werken we aan de uitvoering van afspraken uit de Luchtagenda.
Om hieraan te kunnen bijdragen willen we deelnemen aan een subsidieregeling voor het verwijderen of onklaar maken van rookgaskanalen. Hiervoor is van de gemeente Arnhem cofinanciering nodig.

Ook monitoren we de voortgang van de milieudoelstellingen. Om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan verstevigen we het milieutoezicht (door de Omgevingsdienst Regio Arnhem, ODRA). Samen met de ODRA werken we aan een gezonde en veilige leefomgeving. Evenals de andere deelnemende gemeenten maken we budget vrij om formatie bij de ODRA aan te stellen. Met deze extra arbeidskrachten kunnen zij werk maken van de coördinatie en afstemming van het gezamenlijk milieubeleid.

Digipanellid: *"Wanneer we thema's als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken, wordt de stad vanzelf wat veiliger. Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen."*

3.3 EEN KANSRIJK ARNHEM

We streven naar een Arnhem waarin al onze inwoners mee kunnen doen en een goed leven kunnen leiden, dat bij ze past. Het hebben van werk of anderszins bijdragen aan de samenleving, is voor ieder mens belangrijk. Mogelijkheden om jezelf te kunnen ontwikkelen en het recht op bestaanszekerheid vinden wij dan ook essentieel.

Ook is het ons doel dat elke Arnhemmer een stabiel en fijn thuis heeft. Dat iedereen woont in een geschikte en betaalbare woning in een buurt met voorzieningen passend bij zijn, haar of hen levensfase en zorgvraag. Iedereen die dat nodig heeft moet een beroep kunnen doen op onderdak en de juiste begeleiding of zorg om prettig en liefst zelfstandig te kunnen wonen. Daarom willen we zo snel mogelijk meer beschikbare, betaalbare en passende woningen toevoegen in gevarieerde wijken met voldoende veerkracht.

Digipanel: *"In sommige wijken van Arnhem heeft maar liefst 25% van de inwoners moeite met rondkomen."*

Bestaanszekerheid

In deze tijden waarin steeds meer mensen in hun bestaanszekerheid worden bedreigd, willen we in een zo vroeg mogelijk stadium in contact komen met inwoners die geldzorgen hebben. Ook willen we voorkomen dat hun geldzorgen problematische schulden worden. Wij willen gerichte preventieplannen maken voor de verschillende doelgroepen en insteken op belangrijke life-events.
Om te zorgen dat alle Arnhemmers kunnen rondkomen, gaan we de komende jaren van onze inkomensregelingen het bereik en de toegankelijkheid verbeteren. We verkennen ook de mogelijkheden om deze regelingen te harmoniseren.

Digipanellid: *"Om Arnhem leefbaar te houden, is het ook belangrijk te kijken naar de groep werkende mensen en niet alles te steken in armoedebeleid."*

We voeren gerichte communicatiecampagnes uit en werken veel samen met ketenpartners. We zorgen dat we op de juiste plekken aanwezig zijn zodat we onze inwoners pro-actief kunnen benaderen met ons hulpaanbod. Op scholen

zetten we in op financieel bewustzijn bij jongeren en het aanleren van financiële vaardigheden (vooral bij de overgang van 18- naar 18+). Daarnaast willen we meer ketenpartners bereiken met de training "Alert op geldzorgen".

Beschut werk

Voor beschut werk hebben we in de Arnhemse begroting (in 2022 en 2023) extra middelen vrijgemaakt en toegevoegd aan het re-integratiebudget. We intensiveren de inzet van beschut werk de komende jaren. Vooralsnog verwachten we niet alle middelen hiervoor nodig te hebben. We stellen voor om de rest van de middelen de komende jaren in de volle breedte in te zetten voor onze inspanningen op het gebied van re-integratie. Dit past bij onze visie dat (de ontwikkeling naar) een passende werkplek voor onze inwoners centraal staat en dat wij doen wat daarvoor nodig is.

Voor inwoners die werken naast de bijstand voeren we een Arnhemse bijverdienpremie in. We helpen mensen in de bijstand om zo goed mogelijk te participeren en zetten daarmee het werk van de afgelopen jaren voort.

Schuldhulpverlening

Schulden zijn een hardnekkig probleem in het leven van veel Arnhemmers. 12% van de Arnhemse huishoudens heeft zelfs problematische schulden. Het hebben van schulden geeft veel stress, gezondheidsproblemen, en vormt een belangrijke belemmering om aan het werk te gaan (en te blijven). Waar het mensen met kinderen betreft, heeft het bovendien enorm veel impact op het gezin. Het college is voornemens de schuldhulpverlening en vroegsignalering weer in eigen beheer uit te voeren. Bij deze overname van activiteiten is warme overdracht van dossiers cruciaal om de dienstverlening voor onze inwoners te continueren en vertrouwen op te bouwen. Daarnaast zal geïnvesteerd moeten worden om medewerkers aan ons te verbinden, de ICT op orde te hebben en bijvoorbeeld werkprocessen voor te bereiden.

In Immerloo starten we een pilot met een radicaal andere schuldenaanpak. Kern van deze aanpak is het direct wegnemen van de schuldenzorg en de proactieve benadering via de zogeheten doorbraakmethode. We zorgen voor een snelle oplossing van de schulden, en helpen daarna inwoners stappen te zetten richting bijvoorbeeld een taalcursus, participatie of werk.

Digipanellid: *"Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen."*

Ervaringsdeskundigen

We hebben de afgelopen tijd onder meer binnen de campagnes Geldzorgen ervaring opgedaan in de samenwerking met ervaringsdeskundigen. Zij hebben meegedacht over de campagnes. Door hun verhaal te vertellen, fungeerden zij als ambassadeur. Ze verlaagden de drempel voor inwoners om hun geldzorgen bespreekbaar te maken. Dit zijn vrij incidentele acties geweest, maar wij willen hier meer gebruik van gaan maken. Dat is ook in lijn met ontwikkelingen binnen het sociaal domein waarin steeds meer aandacht uitgaat naar het inwonersperspectief, en met acties genoemd in beleidsplannen zoals de Armoedeaanpak en de Uitvoeringsagenda Schulddienstverlening.

Daarom zijn we voornemens een pilot te starten waarin een pool van ervaringsdeskundigen wordt gevormd (oftewel: een ervaringsraad) die meedenkt en advies geeft in de ontwikkeling van beleid. In eerste instantie vooral gericht op bestaanszekerheid, maar met de intentie om dit te verbreden naar andere terreinen.

Kinderen en jongeren

We willen jongeren laten opgroeien en opvoeden in een stimulerende en faciliterende omgeving. Een veilige woonomgeving en goede faciliterende onderwijshuisvesting zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Daarom bieden we kinderen en jongeren in heel Arnhem een stevige en kansrijke basis. Per wijk of gebied kijken we of er aan deze basis iets extra moet worden toegevoegd, op basis van wat daar speelt bij gezinnen, kinderen en jongeren.

Onze aanpak voor jongeren richt zich op hun brede omgeving. Daarin spelen ouders, verzorgers, familieleden, vrienden, buurtbewoners, onderwijs, kinder- en jongerenwerk, wijkteams en sportvereniging een belangrijke rol. We stimuleren de ontwikkeling van kinderen en jongeren in brede zin; dus niet alleen hulp bij opgroeien en opvoeden maar in de ontwikkeling naar volwassenheid ook aandacht voor sport, spel, cultuur, kunst, natuur, literatuur, voeding, geld, gezondheid, etc. Zodat kinderen op meerdere manieren kunnen ontdekken waar hun talenten liggen en kansen krijgen om deze te ontwikkelen. Dit doen we met elkaar volgens het principe van de pedagogische wijk, want opvoeden en opgroeien doe je niet alleen: ''It takes Arnhem to raise a child''.

Digipanellid: *"Verantwoordelijkheid ligt niet altijd bij de overheid, maar meer bij ouders."*

De coronacrisis heeft zijn sporen nagelaten. Vooral kinderen merken daarvan de effecten. De voor hun relatief lange periode dat zij zonder leeftijdsgenoten hebben moeten doorbrengen heeft ervoor gezorgd dat er meer en complexere problematiek is. De kinderopvang en scholen merken de effecten. Ook hier werken we hard samen met ketenpartners in de stad om deze ontstane problematiek en achterstanden weg te werken. Bijvoorbeeld via het inzetten van extra dagdelen voorschoolse educatie en het aanbieden van onderwijs achterstandenbeleid op scholen binnen het primair onderwijs. Ook het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) draagt hieraan bij.

De raad heeft via motie 21M105 gevraagd om een campagne om de bewustwording en weerbaarheid van kinderen en jongeren ten aanzien van online seksualiteit bij de tijd te brengen. Om uitvoering te geven aan deze motie wil Arnhem in 2024 starten met een preventiecampagne online seksuele grensoverschrijding. Deze campagne wordt gedekt (€ 168.000 in 2024) vanuit de BR Beschermd en Weerbaar.

Onderwijs

Inclusief en passend onderwijs zijn de randvoorwaarden voor kinderen om hun ontwikkelkansen te kunnen benutten. Om deze te verwezenlijken zetten we ons samen met het onderwijs in om elk kind een passende plek binnen het onderwijs te bieden. Daarbij is het uitgangspunt om achterstanden te voorkomen en waar die onverhoopt toch zijn ontstaan zo snel en vroeg mogelijk weg te werken.

Digipanellid: *"De onderwijshuisvesting moet op orde komen, dit speelt al heel lang. Wellicht iets meer druk om op de grote besturen om wat scholen te fuseren en om snel groeiende nieuwe schoollocaties (die blijkbaar in een behoefte voorzien) beter te faciliteren."*

We stellen een beleidsrijk integraal huisvestingsplan op. In dit plan ondersteunen de schoolgebouwen de inhoudelijke opgave die onderwijs en gemeente met elkaar hebben om kinderen de beste ontwikkelkansen te kunnen bieden. Hiervoor geldt wel een winstwaarschuwing. Op dit moment is er € 3 miljoen per jaar beschikbaar maar de kosten worden hoger als gevolg van het feit dat het nieuwe IHP zowel de scholen in het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs betreft. Daarnaast is er sprake van een sterke stijging van bouwkosten en inflatie. (In het raadsvoorstel over het IHP zullen de verwachtte kosten opgenomen worden).

Wijkgericht werken

Wijkgericht werken heeft in Arnhem met de invoering van de Teams Leefomgeving en 'Van Wijken Weten' al grote stappen gezet, daar bouwen we graag op door. De Koersnota 2.0 wordt in 2023 aan de gemeenteraad voorgelegd en de implementatie volgt in 2024. Daarbij willen we wijkgericht werken verder een plek geven in de totale werkwijze van de gemeente, ongeacht op welk beleidsterrein. Dat betekent dat we ontwikkelingen, knelpunten en kansen binnen de samenleving integraal oppakken, vanuit het perspectief van de inwoner en passend bij het 'DNA' van het gebied. Al het goede van Van Wijken Weten wordt behouden en we sturen bij waar nodig. Dit doen we samen met de stad.

Digipanellid: *"Teams leefomgeving moeten eigenlijk teams leefbaarheid heten. Zij moeten veel meer actief en aanwezig zijn in de wijk en de communicatie verzorgen naar de inwoners. Nu weten wijken van niets."*

We streven naar veilige wijken met voldoende voorzieningen. Zo gaan we met alle betrokkenen aan de slag met het winkelcentrum Drieslag, waar zorgen over leefbaarheid, veiligheid, sociale cohesie en een rommelige openbare ruimte samenkomen.

Financiële verantwoording wijken

De Begroting, turap en jaarrekening zijn mede opgebouwd op wijkniveau en aan de hand van wijkprogramma's. De kosten over een begrotingsjaar worden aan de hand van een doorbelastingssystematiek verdeeld over deze wijkprogramma's. Het verklaren van afwijkingen en een analyse van de realisatie van de gestelde doelen vindt plaats op wijkniveau én op stadsniveau. Het op deze wijze begroten en verantwoorden leidt echter tot onnodig veel administratieve lasten. Daarnaast draagt het verdelen van kosten over de wijkprogramma's niet bij aan het inzicht in het bereiken van de doelen met de bijbehorende budgetten als geheel. We gaan deze wijze van begroten en verantwoorden evalueren.

Preventief en flankerend welzijnsbeleid

De grote uitdagingen waar Arnhem voor staat, zoals de groeiende stad met een grote woonopgave de huisvesting voor bijzondere doelgroepen, de leefbaarheid en veiligheid in veerkrachtige wijken, een inclusieve samenleving en de (jeugd)zorgvraag van inwoners vragen om preventief en flankerend welzijnsbeleid. Zo willen we onder andere dat de wijken voldoende voorzieningen hebben, kinderen en jongeren die gezond en veilig opgroeien en dat Arnhemmers zich vrij en veilig kunnen bewegen. Ook voor volwassenen die in hun jeugd hun ontwikkelkansen niet volledig konden benutten is het hebben van perspectief essentieel. Beschikken over voldoende basisvaardigheden heeft een grote kwaliteit op alle domeinen van het leven. Vandaar dat er een divers cursusaanbod is voor volwassenen om laaggeletterdheid tegen te gaan.

Deze ambities die de gemeenteraad in de begroting heeft vastgesteld, vragen om een stevige sociale basis aan welzijn. Dit vraagt om een nieuwe blik op welzijn voor Arnhem, om een transformatie van welzijns(subsidie)beleid naar een betere aansluiting bij de complete opgave en begroting. Welzijn, zoals we dat nu kennen, is met bovenstaande onvoldoende meegegroeid en op dit moment nog niet genoeg klaar voor de toekomst. De huidig ingeboekte taakstelling van € 545.000, opgenomen sinds de perspectiefnota 2020, draagt niet bij aan het realiseren van deze ambities. In de Begroting voor 2024 nemen we incidenteel middelen op voor subsidies voor welzijn.

Daarnaast willen we onze subsidieorganisatie en het subsidieproces versterken en- professionaliseren middels het instellen van een zogeheten subsidiehuis. Het anders inrichten van het subsidieproces, het positioneren van het subsidiebureau en tools om monitoring richting subsidiepartners te organiseren, vragen om tijd en middelen.

Buurtconciërges

De verlengde pilot van de buurtconciërges loopt nog tot in 2024. Voor 2024 is dekking aanwezig vanuit het werkinvesteringsfonds, net zoals in 2023. De pilot van de buurtconciërges zal worden geëvalueerd. Op basis van die evaluatie zal een voorstel worden gedaan voor de inzet van buurtconciërges in 2025 en verder.

Nationaal Programma Arnhem-Oost

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost is een integrale, langjarige aanpak die nodig is om de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid aan te pakken. Met het programma werken we ook aan het benutten van het potentieel talent in de stad, zeker nu we door de vergrijzing geconfronteerd worden met krimpend arbeidspotentieel. Daarnaast investeren we hiermee in de sociale samenhang, waarin mensen met elkaar en de omgeving verbonden zijn en daardoor ook elkaar helpen. Sociale samenhang draagt bij aan een betere leefbaarheid in de wijk(en) en voorkomt problemen. De aanpak wordt langs drie lijnen opgebouwd: *Opvoeden en Opgroeien*, een optimale ontwikkeling voor ieder kind (min 9 maanden) en iedere jongere (tot 27 jaar); *Werk en Inkomen*, bestaanszekerheid voor ieder gezin en huishouden en *Wonen en Leven*, leven in een duurzame woning en in een leefbare en veilige buurt.

Het doel is de jeugd in de bij Arnhem-Oost behorende wijken – Presikhaaf, Malburgen, Arnhemse Broek, Klarendal en Geitenkamp – meer perspectief te bieden op een kansrijke maatschappelijk deelname. We willen in één generatie het verschil maken door over een langere periode te zorgen voor gelijke kansen. Zo is bijvoorbeeld op korte termijn op de Geitenkamp meer nodig dan het reguliere jongerenwerk, dat al zeer onder druk heeft gestaan en in de huidige vorm ontoereikend is gebleken. Ook de transformatie van de Vlindertuin naar een broedplaats voor talentontwikkeling ter versterking van de leefbaarheid in de Geitenkamp is nog onvoldoende gerealiseerd.

Veiligheid

De veiligheidsopgave in Arnhem is onverminderd groot, te denken valt aan drugscriminaliteit en wijken met kinderen en jongeren die daarmee te maken hebben, overlast van onberekenbare personen op straat en een toename aan evenementen met een risico op geweld. Dit tegen een achtergrond van toenemende armoede en onzekerheid over de toekomst.

Voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling focussen we ons op drie pijlers: meer inzetten op preventie en vroegsignalering, huiselijk geweld duurzaam stoppen en oplossen, en aandacht voor specifieke doelgroepen. Daarvoor is integrale sturing op zorg en veiligheid en intensieve samenwerking met onze partners uit het zorg-, welzijn- en veiligheidsdomein nodig.

Digipanellid: *"Door falend beleid van vele jaren van de overheid zijn er teveel kwetsbare personen in onze stad die ervoor zorgen dat de veiligheid en leefbaarheid in de stad onder druk komen te staan. Politie heeft er een hoofdtaak aan. We zullen weer meer moeten investeren aan preventie."*

Momenteel worden investeringen in het veiligheidsdomein voor een aanzienlijk deel bekostigd uit incidentele middelen, waarvan een deel door het Rijk. Dit geldt voor de aanpak inzake jeugdcriminaliteit, handhaving,

radicalisering, woonoverlast, seksuele intimidatie en veilige demonstraties, manifestaties en evenementen. Het incidentele karakter van de middelen vormt een aandachtspunt, omdat een lange adem is vereist om het verschil te kunnen maken. Daarnaast zien we dat van de gemeente in toenemende mate aansturing en uitvoeringskracht in de wijken en op straat wordt gevraagd, hetgeen de komende jaren hoogstwaarschijnlijk extra inspanningen met zich mee zal brengen. Ook zal een uitbreiding van de capaciteit voor wet Bibob-toetsing en controle noodzakelijk zijn indien de ambitie om alle vastgoedtransacties hieraan te onderwerpen vast beleid wordt. Daarnaast zal de vervanging van het systeem van camera's die zorgen voor een veilige binnenstad vragen om een extra investering.

Preventieve jeugdbescherming Veilig, Aanwezig, Vertrouwd

In 2022 is besloten structureel invulling te geven aan preventieve jeugdbescherming en de pilot VAV (Veilig, Aanwezig en Vertrouwd) structureel te beleggen. De pilot is succesvol afgerond; het laat zien dat jeugdbeschermingsmaatregelen daadwerkelijk worden voorkomen. Deze structurele verlenging van de pilot konden we dekken uit eerder beschikbaar gestelde (rijks)middelen jeugdzorg.
Met deze (extra) middelen kunnen we de komende 4 jaar jaarlijks tien extra gezinnen in Arnhem geholpen worden. De meerjarige uitbreiding dekken we daarbij uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg.

Integraal accommodatiebeleid

Meer dan een kwart van de Arnhemmers is maatschappelijk actief. In de afgelopen jaren is de wens ontstaan om integraal te kijken naar het gebruik, beheer en exploitatie van accommodaties die vallen onder de definitie 'maatschappelijk'.

Maatschappelijke accommodaties zijn fysieke plekken die sociale cohesie ondersteunen, doordat ontmoeting en verbinding in de wijk en buurt kan plaatsvinden. Ze kunnen gebruikt worden voor onderwijs, culturele activiteiten, sport en/of welzijnsactiviteiten, natuureducatie en bijvoorbeeld dienstverlening in de wijken.

Momenteel worden (gemeentelijke) plekken nog onvoldoende goed benut, of passen ze niet bij de behoefte van inwoners, organisaties en professionals. Voor organisaties als de Kledingbank en Ecovrede bijvoorbeeld is het een voortdurende zoektocht naar passende huisvesting. Door gericht beleid, inspanningen en betere afstemming op elkaar, kunnen we groeien naar een stad waar bijvoorbeeld MFC's, buurthuizen, sportclubs en scholen centrale plekken in de wijk kunnen zijn. Daarom komen we dit jaar met een integraal accommodatiebeleid, waarbij afstemming zal plaatsvinden met het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs dat ook wordt opgesteld.

Sport en bewegen

Sport en bewegen is belangrijk voor jong en oud en draagt bij aan de fysieke en mentale gezondheid van Arnhemmers. Om te kunnen blijven voorzien in de sportbehoefte van onze inwoners is het nodig dat er voldoende en kwalitatief goede speelvelden beschikbaar zijn en blijven. In groeiende wijken zijn momenteel verenigingen met een ledenstop vanwege te weinig beschikbare velden. Om dit te voorkomen vragen een aantal locaties om aandacht.

Het hockeyveld waarop hockeyvereniging HCM speelt, is toe aan vervanging. Deze vereniging heeft een groot aantal leden en bedient bovendien een groot aantal jongeren uit de omliggende wijken.

Voetbalvereniging Arnhemse Boys in Schuytgraaf is één van de sterkere (vitalere) verenigingen in Arnhem met een belangrijke functie in de wijk. Afgezien van een tijdelijke kleine dip in ledenaantal in verband met Covid, kent de club sinds een aantal jaar een stabiel ledenaantal van 700 leden. Meer leden kan de club in verband met de capaciteit van de huidige velden niet huisvesten. De meest logische oplossing is om een natuurgrasveld waarvan de Arnhemse Boys gebruik maken, om te zetten naar een (duurzaam) kunstgrasveld. Een kunstgrasveld is namelijk nagenoeg continu bespeelbaar, terwijl een natuurgrasveld maar zeer beperkt bespeeld kan worden in verband met de kwaliteit van het veld. Met deze omzetting zouden de Arnhemse Boys veel meer Arnhemse jeugd kunnen laten voetballen.

71% van de Arnhemse kinderen voldoet niet aan landelijke beweegnorm. In opdracht van de raad (motie 21M103) hebben we onder de noemer 'Het Geheim van Papendal' Arnhemse sportdagen georganiseerd op Papendal. Hierbij is gekozen voor een langduriger traject van dertig weken gedurende het schooljaar 2022-2023, waarbij elke week een andere groep basisschoolleerlingen (groep 6 t/m 8) langskomt op Papendal voor een dagvullend pedagogisch verantwoord lesprogramma, dat breder is dan enkel sport. Gedurende de dag gaan de kinderen onder andere aan de slag met de 'Olympische waarden' (excelleren, respect en vriendschap), gaan ze het 'Olympic Training Centre' ontdekken, ontdekken ze welke sport bij hen zou kunnen passen door het ervaren van verschillende sporten, maken ze kennis met gezonde voeding en ervaren ze ook. Op dit moment wordt gewerkt aan een evaluatie van het traject. Mocht de evaluatie positief zijn dan zouden we het lesprogramma willen verlengen. Uiteraard vraagt dit om budget.

Op dit moment is het echter lastig om deze sportambities te realiseren omdat er nog een structurele taakstelling van € 105.000 uit 2015 open staat, die op de sportbegroting drukt.

Uitbreiding capaciteit opvang dakloosheid

Er is een toename in het aantal dakloze bezoekers. Deze toename wordt veroorzaakt door EU-burgers in combinatie met een toename in het aantal bezoekers met psychiatrische problemen en/of verward gedrag. Hierdoor is er een structurele personele krapte bij het Kruispunt ontstaan. Daarnaast blijkt dat de geleverde extra inzet bij de nachtopvang De Duif tijdens de winterperiode inmiddels voor meerdere jaren benodigd is. De stichting zal hiervoor de personele bezetting moeten uitbreiden. Voor deze uitbreiding bij Kruispunt en De Duif is in 2024 tot en met 2027 € 120.000 per jaar nodig. Tot slot blijkt uit de praktijk dat de capaciteit van de opvanglocaties voor gezinnen al langere tijd onvoldoende is. Samen met het Leger des Heils wordt momenteel gezocht naar een nieuwe locatie voor woonplekken met ambulante begeleiding voor dakloze gezinnen. De verwachting is dat deze uitbreiding voor de periode vanaf 2023 voor de komende jaren nodig is. In de lopende verkenning zijn de kosten vooralsnog geraamd op € 200.000 per jaar. Voor 2023 en 2024 (via overheveling) is budget beschikbaar in de brede aanpak middelen dakloosheid. Dekking voor de jaren 2025 tot en met 2027 kan gerealiseerd worden uit de BR Beschermd en Weerbaar.

De toename van dakloosheid van met name kwetsbare dakloze EU-burgers draagt bij aan de overlast in de binnenstad en parkeergarages. De genomen beheersmaatregelen sorteren nog onvoldoende effect. We willen de dakloosheid oplossen conform het Nationaal Actieplan Dakloosheid en iedereen helpen. Ook deze doelgroep. De noodzaak hiervoor is groot en starten we in 2023 al op. We verwachten voor minimaal 2 jaar aanvullende opvang in Arnhem nodig te hebben en daarmee ook de overlast die wordt ervaren terug te dringen, dit vraagt uiteraard om budget.

3.4 EEN VERBONDEN ARNHEM

Digipanellid: *"Door elkaar en elkaars cultuur te leren kennen zullen we beter samen met elkaar kunnen leven."*

We streven naar een stad waarin Arnhemmers solidair zijn en naar elkaar om kijken. Een stad waar verbindingen worden gelegd door toegankelijk en bereikbare kunst, cultuur en erfgoed. Een stad ook waar iedereen zichzelf kan en mag zijn.

We investeren zowel in de culturele top, het middensegment, makers en ook in de breedtekunst. Voor programmering die zich richt op crossovers, verbinding en vernieuwing is meer geld vrijgemaakt. Zo blijft het aanbod levendig en aantrekkelijk. Belangrijke troef is ook het vergroten van de cultuurdeelname in Arnhem-Zuid door daar meer culturele voorzieningen te realiseren.

Een stad die vooruit wil, heeft ruimte voor mensen met ideeën nodig. Ruimtes voor onderzoek, ontwikkeling en experiment. Zo komt innovatie en vernieuwing tot stand. Een stad waar volop van deze plekken voor onderzoek en experiment voorhanden zijn trekt mensen aan die hierop willen voortbouwen of mee willen liften op het imago dat ontstaat. Zo kan een stad groeien, in aantrekkingskracht en werkgelegenheid. Ook in Arnhem zetten we in op het creëren van plekken in de stad waar kennis en werkpraktijk worden gebundeld en volop interactie ontstaat. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, innovatie en mode. Plekken waar samenwerking kan ontstaan tussen kunst, design, het Arnhemse bedrijfsleven en het onderwijs. Zo ontstaat een gunstig maakklimaat. Het realiseren van meer ruimte in de stad voor deze creatieven is hiervoor een voorname succesfactor.

Op basis van de huidige prognoses (Rapport Huisvesting Culturele en Creatieve sector Arnhem, Bureau Buiten) dreigt binnen de komende twee jaar een substantieel tekort aan ateliers, werk- en oefenruimtes voor de creatieve en culturele sector in Arnhem van 15.500m2. Handelswijze van het college tot nu toe was om de markt nieuwe creatieve bedrijfsverzamelgebouwen te laten realiseren via een tegemoetkoming in de onderzoeks- en plankosten (plan van Aanpak Huisvesting culturele en creatieve ondernemers). Die werkwijze heeft nog niets opgeleverd. Gezien bovengenoemd cultureel en economisch belang kiest het college er nu voor om zelf een actievere rol te spelen. Het college wil waar nodig strategische gebouwaankopen realiseren en bovendien de financiële ruimte hebben om noodzakelijke investeringen in potentiële creatieve broedplaatsen en atelierruimte mogelijk te maken. Mede zo kunnen huurlasten worden beperkt. Een beoogde strategische aankoop en/of investering is ook een culturele manifestatieruimte of kunsthal van enige omvang. Met het wegvallen van de Cobercofabriek als uitvalsbasis ontbreekt nu een dergelijke centrale plek en voorziening in Arnhem.

Zichtbaar en beleefbaar erfgoed

Arnhem is een prachtige stad met erfgoed om te koesteren. We willen het erfgoed in onze stad zo zichtbaar en beleefbaar mogelijk maken, zodat onze inwoners en bezoekers kunnen stilstaan bij en genieten van waardevolle bouwwerken die van generatie op generatie zijn doorgegeven. We vinden het belangrijk dat ons erfgoed goed beschermd blijft. Om dit te borgen, willen we eerst inzichtelijk maken welk gebouwd erfgoed onze stad rijk is. Dit is eveneens van belang voor de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking treedt en de verstedelijkingsopgaven waar we als stad voor staat. Als we weten over welk gebouwd erfgoed we beschikken, kunnen we kansen benutten en erfgoed als wettelijk vereiste vroegtijdig meewegen in ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom gaan we aan de slag met een

inventarisatie van gebouwd erfgoed zoals waterbouwkundige monumenten (sluizen, gemalen en bruggen) en uiteenlopende gebouwen. Deze inventarisatie wordt opgenomen in een (digitale) Cultuurhistorische Waardenkaart, waarvan ook een publieksversie wordt gemaakt. Voor het op deze manier zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed, trekken we in 2024 incidenteel € 60.000 uit. Hiervoor zetten we de middelen voor de invoering Omgevingswet in.

Ruimhartig en gastvrije opvang

Met alle onrust in de wereld willen we als Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen en gezondheid zodat ze mee kunnen te doen in onze Arnhemse samenleving.

Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, willen we het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) - dat als uitvoerder van het opvangbeleid met onvoldoende opvangcapaciteit kampt – actief ondersteunen bij het vinden van nieuwe locaties.

Met de realisatie van opvanglocatie Schuytgraaf beschikken we in Arnhem over ruim 2000 opvangplekken voor vluchtelingen. Voor het overgrote deel zijn dit tijdelijke plekken. Het is onze ambitie om permanent 2000 plekken beschikbaar te hebben. Dit doel kunnen we in 2027 bereiken door vanaf 2024 jaarlijks 400 permanente plekken te realiseren.

Huisvesting bijzondere doelgroepen

In de Nota Wonen en Zorg, die recent door de raad is vastgesteld, staan onze ambities met betrekking tot de huisvesting van bijzondere doelgroepen. We willen daarom aan de slag met zowel het beter toewijzen en benutten van huisvesting als met het beter spreiden en uitbreiden van het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het ontwikkelen van een tussenvoorziening voor statushouders, uitbreiding van woningen voor extreme overlastgevers, het realiseren van flexwoningen, aankopen en verbouwen van panden (al dan niet voor specifieke doelgroepen, en/of ten behoeve van een betere spreiding over de wijken).

Inclusieve en moderne gemeente

Arnhem wil een inclusieve stad zijn met een inclusieve gemeentelijke organisatie. Een plek waar iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt. En waar iedereen dezelfde kansen heeft.

Dit jaar (1 juli) starten we het herdenkingsjaar voor de afschaffing van de slavernij, 150 jaar geleden. Een belangrijk onderdeel voor Arnhem is het onderzoek naar onze Slavernijgeschiedenis, dat in het najaar zal verschijnen. Naar aanleiding van dit wetenschappelijk onderzoek willen we een programma opzetten om de bewustwording en kennis van het slavernijverleden te vergroten bij inwoners, organisaties en collega's. In dit programma zitten activiteiten met betrekking tot ons gedeelde Koloniaal en Slavernijverleden en de doorwerking daarvan naar het Arnhem van nu.

Arnhem wil niet alleen een inclusieve maar ook een toegankelijke stad zijn. Deze collegeperiode is reeds geld gereserveerd zodat we breder kunnen investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte en ons eigen vastgoed (zoals de sportaccommodaties van het Sportbedrijf, de MFC's en een deel van de verkiezingslocaties).

Daarnaast willen we de toegankelijkheid van bedrijven waar veel consumenten komen verbeteren, zoals de horeca, detailhandel en dienstverlening met een baliefunctie. De raad heeft bij het vaststellen van de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST) via een motie verzocht om te onderzoeken of een toegankelijkheidsfonds een bijdrage kan leveren aan het succesvol implementeren van de AST. Met de gelden uit dit fonds kunnen bedrijven waar veel consumenten komen, gedeeltelijke financiering aanvragen voor hun aanpassingen ten behoeve van toegankelijkheid.

Naast inclusief streven we ernaar een moderne gemeente te zijn met een betrouwbare dienstverlening. Inwoners, bezoekers, bedrijven en organisaties willen we vanuit een dienstbare, klantgerichte, open en mensgerichte houding tegemoet treden. De wens is om al bestaande goede praktijken en visies bij elkaar te brengen en nog veel meer dan nu te werken en denken vanuit het perspectief van inwoners en bedrijven.

We willen de kansen op het gebied van dienstverlening naar de inwoner, instellingen en bedrijven beter benutten. Daarom richten we een organisatieprogramma Dienstverlening in en werken we in 2023 aan een visie op de gemeentelijke dienstverlening. Deze visie moet antwoord geven op kaderstellende vragen als: Wat mogen inwoners van ons verwachten? Hoe sluiten we aan bij Europese en landelijke dienstverleningskaders? Hoever gaan we met onze digitalisering? Hoe bieden we ruimte aan toegankelijke dienstverlening voor iedereen? Welke normen hanteren wij en hoe borgen we dat we deze ook echt halen? Begin 2024 verwachten we deze visie aan de raad te kunnen voorleggen. We verwachten voor het hieruit volgende plan van aanpak, de uitvoeringsagenda en de eerste implementatie budget vrij te moeten maken.

Diverse en duurzame evenementen

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn en mogen niet ten koste gaan de natuur. Daarom worden evenementen beter over de stad gespreid. Laagdrempelige en succesvolle evenementen willen we graag behouden. De subsidieregeling wordt herzien waardoor deze evenementen kunnen blijven bestaan.

Digipanellid: *"Minder geld naar de 'prestigieuze' evenementen, met enorm dure curators en 'kunst'. Doe niet te moeilijk over alsmaar een bepaald cachet uit willen stralen als stad, maar biedt aan wat de gewone mens verlangt. Góede evenementen leveren enorm veel geld en aanzien op!!"*

Daarnaast vinden we het belangrijk dat Arnhemse evenementen toegankelijk zijn voor iedereen. Naar aanleiding van de motie 'Maak werk van (dekking voor) de Arnhemse Standaard Toegankelijkheid (AST) uit november 2019 is een traject gestart om evenementen toegankelijk te maken voor mensen met een anderswerkend lichaam. Hierbij is sinds 2020 een koplopersgroep, bestaande uit evenement- en festivalorganisatoren, betrokken. Voor veel Arnhemmers met een anderswerkend lichaam is het vaak niet mogelijk of moeilijk om evenementen te bezoeken, terwijl de gemeente Arnhem ernaar streeft dat iedereen mee kan doen en dat niemand wordt uitgesloten.

Samen met de koplopersgroep, het Arnhem Platform Chronisch Zieken en Gehandicapten (APCG) is er een checklist toegankelijkheid voor evenementen gemaakt, die organisatoren kunnen gebruiken. We zijn van plan om deze checklist als referentiekader bij subsidie- en vergunningverlening verplicht te stellen. Tijdens een recente bijeenkomst met organisatoren bleek dat zij het toegankelijker maken van hun evenementen omarmden maar dat ze behoefte hebben aan kennis- en ervaringsuitwisseling en contact en begeleiding met ervaringsdeskundigen. Daarom willen we hiervoor een digitale kennisbank inrichten en kennissessies, workshops, netwerkbijeenkomsten en spreekuren organiseren voor de hele evenementensector. Bij de uitvoering hiervan willen we de Cultuur Academy (voorheen Schakel025) en het APCG inschakelen.

Nieuwe vormen van burgerparticipatie

Bij het tot stand komen en de uitvoering van beleid, zetten we nieuwe vormen van burgerparticipatie in, zoals digitale wijkpanels en burgerberaden. De pilot digitale wijkpanels draait in de wijken De Laar en Presikhaaf. Bij de burgerberaden trachten we via loting voor een representatieve afspiegeling van de Arnhemse samenleving. Bij de burgerberaden trachten we via loting voor een representatieve afspiegeling van de Arnhemse samenleving te zorgen.

Ook hebben we sinds november 2022 op initiatief van de raad een kinderburgemeester. Na het eerste jaar, in juni, volgt een tussenevaluatie zodat de bevindingen kunnen worden meegenomen in het selectieproces voor de volgende kinderburgemeester in september.

Digipanellid: *"Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must."*

Digipanellid: *"Betrek de bevolking er echt bij en niet via allerlei "schijncircussen". Communiceer eens eindelijk en wees open en transparant."*

Burgerzaken

De hoeveelheid werk voor Burgerzaken neemt aanzienlijk toe door enerzijds de groei van de bevolking en anderzijds extra taken waarvoor geen volledige compensatie vanuit het Rijk komt. Het extra werk – dat onder meer volgt uit de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit en de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen – vraagt niet alleen meer personeel, maar ook hoger gekwalificeerd en dus duurder personeel.

Naast taken uit deze (wettelijke) verplichtingen, voert Burgerzaken extra werkzaamheden uit voor de registratie van asielzoekers (BRP-straten). Bovendien rekenen we vanaf 2024 op een grote toename van het aantal paspoortaanvragen, omdat paspoorten sinds 2014 voor een periode van 10 jaar geldig zijn. In de begroting is vanaf 2024 al deels rekening gehouden met hieruit volgende hogere legesopbrengsten.

Het budget voor het organiseren van verkiezingen is toe aan actualisatie. Op deze manier hebben we weer een realistisch bedrag beschikbaar waarmee we onder meer ook de gestegen en (onvermijdbare) kosten voor zaken als drukwerk, stembureaus en stembureauleden kunnen financieren.

Ambities met dekking

Een aantal van de hiervoor genoemde ambities kan zoals aangegeven gedekt worden door bestaande budgetten in te zetten of door de inzet vanuit bestemmingsreserves, zodat we kunnen starten met het verwezenlijken van deze ambities. In onderstaande tabel staan de betreffende ambities plus de voorgestelde dekking:

Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	2024	2025	2026	2027	I/S
Motie Online bew ustw ordingsaanpak voor jongeren (21M105)	-168				I
Dekking Online bew ustw ordingsaanpak jongeren uit BR Beschermd en weerbaar	168				I
Investeren in jongerenw erk zw aardere doelgroepen Geitenkamp	-75	-75			I
Vlindertuin Geitenkamp	-75	-75			I
Immerloo Schuldenvrij	-250	-250			I
Dekking jongerenw erk en Vlindertuin Geitenkamp en Immerloo Schuldenvrij uit middelen Arnhem Oost	400	400			I
Implementatie subsidiehuis	-60				I
Dekking implementatie subsidiehuis uit BR WMO & Jeugdzorg	60				I
Preventieve jeugdbescherming Veilig, Aanw ezig, Vertrouwd. Uitbreiding pilot	-180	-180	-180	-180	I
Dekking uit BR Wmo en jeugdzorg: VAV uitbreiding pilot	180	180	180	180	I
Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		-75	-75	-75	I
Dekking uit BR Beschermd en weerbaar: Inzet ervaringsdeskundigheid binnen maatschappelijke opvang		75	75	75	I
Uitbreiding capaciteit Kruispunt en De Duif		-120	-120	-120	I
Uitbreiding gezinsopvang		-200	-200	-200	I
Dekking uitbreiding capaciteit Kruispunt, De Duif en gezinsopvang uit BR Beschermd en w eerbaar		320	320	320	I
Cultuurhistorische Waardenkaart	-60				I
Dekking cultuurhistorische Waardenkaart uit invoeringsbudget Omgevingswet	60				I
Buurtconciërges	-425				I
Buurtconciërges dekking uit WIF	425				I
Buurtconciërges overheveling dekking uit WIF	-425				I
Totaal Gedekt uit bestemmingsreserves of bestaande budgetten	**-425**	**0**	**0**	**0**	

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl

Rapportage

Digipanelonderzoek

Meedenken over de ambities van de gemeente Arnhem

Opdrachtgever:	Paul Smeulders, wethouder
Opdrachtnemer:	Joost Fledderus, Wilco Liebrand, Renée van Os, Afdeling Informatie (Onderzoek en Statistiek)
Zaaknummer:	144313
Datum:	21-3-2023

Inhoudsopgave

Samenvatting 2
1 Inleiding 3
2 Sterke kanten van Arnhem 4
3 Belangrijke beleidsthema's 6
4 Adviezen aan het college 10
4.1 Inhoudelijke adviezen 10
4.2 Algemene adviezen 13
5 Adviezen over het spreiden van woningen en opvang kwetsbare inwoners 15
5.1 Spreiding woningen 15
5.2 Spreiding opvang kwetsbare inwoners 16
5.3 Adviezen 18

Samenvatting

- **1.161 Digipanelleden** hebben in de periode van 8 februari tot en met 24 februari 2023 meegedacht over de ambities van de gemeente Arnhem.
- **Groen, parken en ligging** zijn volgens de Digipanelleden de sterkste kanten van Arnhem.
- **Onderwijs, leefbaarheid en milieu en klimaat** zijn volgens de Digipanelleden de belangrijkste thema's om de komende jaren in te **investeren.** Ook veiligheid, armoede en gezondheid vinden Digipanelleden belangrijke thema's.
- **1 miljoen euro** investeren Digipanelleden het liefste **in het verbeteren van de leefbaarheid.**
- Als er **bezuinigd** moet worden**,** dan kiezen Digipanelleden het vaakst voor **kunst en cultuur.**
- **55% van de Digipanelleden** is het eens met de stelling dat in **elke Arnhemse wijk de aantallen betaalbare en dure woningen meer in evenwicht moet zijn.**
- **56% van de Digipanelleden vindt het spreiden van kwetsbare inwoners over de stad goed,** ook als dat betekent dat er meer opvang in hun eigen wijk plaatsvindt.
- De Digipanelleden hebben **veel adviezen** meegeven aan het college:
    - Bijna 900 adviezen over thema's die de leden zelf belangrijk vinden.
    - Ruim 700 adviezen over de spreiding van betaalbare en dure woningen en de opvang van kwetsbare inwoners.
- **Al deze adviezen zijn in de bijlage bij dit rapport te lezen.**

1 Inleiding

Ieder jaar maakt de gemeente Arnhem een ‘Perspectiefnota’. Deze nota beschrijft belangrijke ontwikkelingen in de stad en welke invloed deze hebben op de ambities van de gemeente. Dit jaar hebben we de leden van het Digipanel gevraagd om mee te denken over die ambities. Deze rapportage beschrijft de resultaten van dit onderzoek.

Doel en vragen
Het doel van het onderzoek was om adviezen op te halen voor de gemeente, en dan specifiek voor het college. De volgende vragen zijn gesteld:

- Wat zijn volgens u de twee sterkste kenmerken van Arnhem?
- Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?
- Stel, de gemeente moet 1 miljoen euro bezuinigen. Waar zou u dit geld op besparen?
- Hieronder staan een aantal thema's in willekeurige volgorde. Kunt u aangeven hoe belangrijk u deze thema's vindt voor Arnhem om de komende jaren extra in te investeren? [thema’s: armoede, veiligheid, werkgelegenheid, gezondheid, onderwijs, milieu en klimaat, inclusieve samenleving, kunst en cultuur, woningbouw, leefbaarheid]
- Welk advies wilt u het college geven over de aanpak van de thema’s die u belangrijk vindt?

Daarnaast zijn vragen gesteld over de volgende twee onderwerpen:

- de spreiding van woningen voor inwoners met verschillende inkomens over de verschillende Arnhemse wijken;
- de verdeling van opvanglocaties voor kwetsbare inwoners over de verschillende Arnhemse wijken (zoals opvang voor daklozen, ex-gedetineerden, vluchtelingen en inwoners met een psychiatrische aandoening).

Meer dan duizend respondenten
In de periode 8 februari tot en met 24 februari 2023 is het Digipanel via e-mail uitgenodigd het onderzoek. Het Digipanel bestaat uit 3.891 leden. 1.161 Digipanelleden hebben de vragenlijst ingevuld, een respons van 29,8%. Alhoewel het Digipanel niet volledig representatief is voor de gemeente Arnhem, geven de resultaten van het onderzoek wel een goed beeld van wat er leeft in de stad, en wat belangrijke aandachtspunten zijn in relatie tot de Perspectiefnota. We hebben deze groep ‘kritische meedenkers’ bedankt voor hun bijdrage. Zij krijgen de gelegenheid hun advies toe te lichten tijdens de ‘Inspiratiemarkt’ die op 10 mei 2023 plaatsvindt.

Alle adviezen van Digipanelleden zijn te bekijken
Dit rapport geeft een samenvatting van de antwoorden van de Digipanelleden. Voor de antwoorden op de open vragen hebben we ons in de eerste plaats laten leiden door de meest genoemde thema’s. Andere, opvallende antwoorden hebben we ook een plek proberen te geven. We vinden echter elk gegeven antwoord waardevol. Daarom zijn alle antwoorden ook in een bijlage onder elkaar gezet.

2 Sterke kanten van Arnhem

Groen en ligging sterkste kanten van Arnhem volgens het Digipanel
Groen, parken en ligging. Deze sterke punten van Arnhem noemen Digipanelleden het meest. Als we de sterke kanten die genoemd worden in thema's categoriseren, springen er drie thema's uit: leefomgeving, kunst en cultuur, en bereikbaarheid.

- *Leefomgeving*

Binnen het thema leefomgeving noemt veruit de grootste groep Digipanelleden kenmerken die gaan over groen in en rondom de stad. Verschillende 'groene' kenmerken komen aan bod: parken (zoals park Sonsbeek), natuurgebieden (zoals de Veluwe en de Betuwe), de omliggende bossen, het heuvelachtige landschap en de rivieren (zoals de Rijn).

Naast groen wordt ook de aanwezigheid van voldoende voorzieningen vaak genoemd. Specifiek noemen Digipanelleden het compacte gevoel door een gezellige binnenstad die dorps aanvoelt.

- *Kunst en cultuur*

Binnen het thema kunst en cultuur noemen Digipanelleden een grote variatie aan culturele kenmerken van Arnhem. Digipanelleden beschrijven de algemenere kenmerken zoals de historie, de kunst en de mode in Arnhem. Het overige deel noemt specifiekere culturele instellingen: van Burgers Zoo, Vitesse en het Openlucht Museum tot de herdenkingen rondom de Tweede Wereldoorlog (Airborne) en de John Frostbrug als icoon.

- *Bereikbaarheid*

Tot slot wordt binnen het thema bereikbaarheid de (centrale) ligging het meest genoemd als een van de belangrijkste kenmerken van Arnhem. De trolleybussen staan op de tweede plek en daarna volgen goede bereikbaarheid en goede verbindingen via het openbaar vervoer.

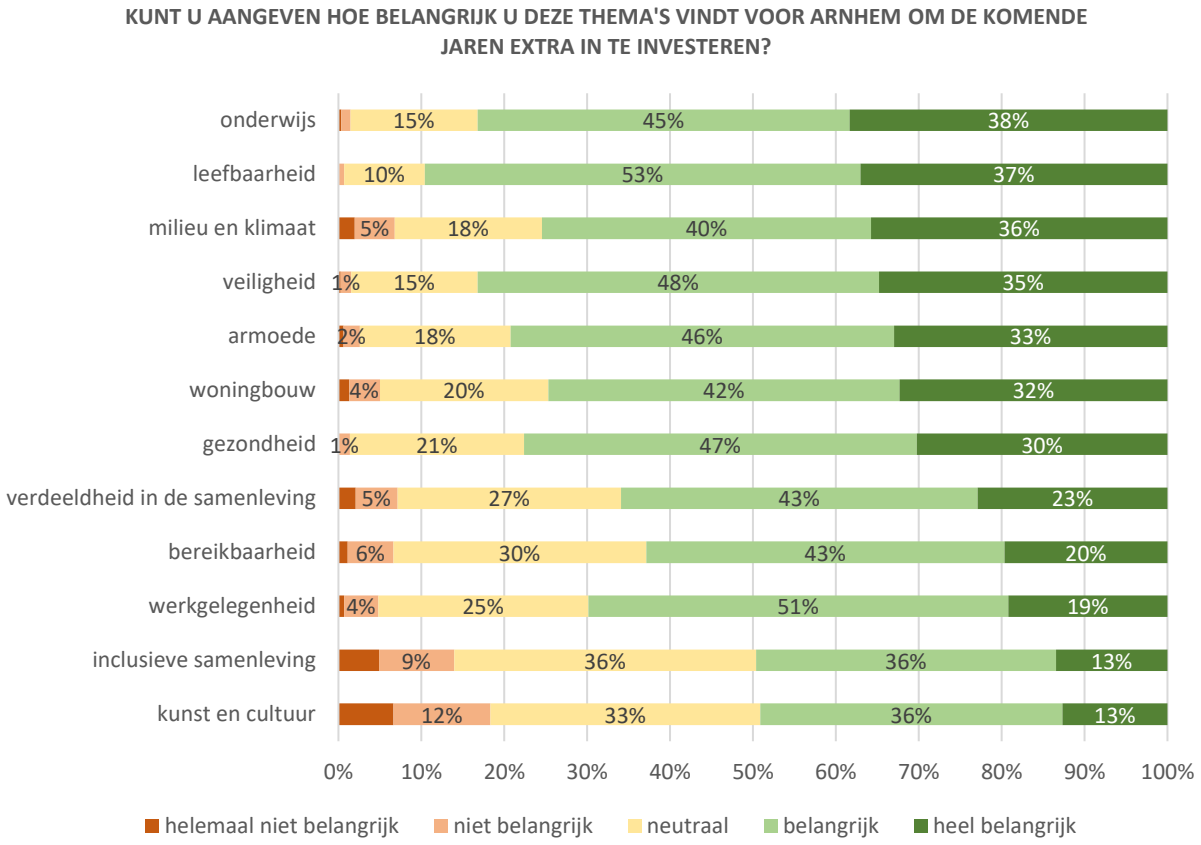
De wordcloud op de volgende pagina vat de door het Digipanel gegeven antwoorden op de vraag 'wat zijn volgens u de twee belangrijkste kenmerken van Arnhem?' visueel samen.

Figuur 1. Wat zijn volgens u de twee belangrijkste kenmerken van Arnhem? n=1.084, in totaal 2.038 antwoorden

3 Belangrijke beleidsthema's

Onderwijs, leefbaarheid en milieu en klimaat het belangrijkst volgens het Digipanel
De grootste groep Digipanelleden vindt het heel belangrijk om te investeren in onderwijs (38%). Kort daarop volgen de thema's leefbaarheid (37%), milieu en klimaat (36%) en veiligheid (35%). Over het thema leefbaarheid is de meeste overeenstemming: negen op de tien Digipanelleden vindt dit thema belangrijk of heel belangrijk. Het minst vaak noemen Digipanelleden de thema's kunst en cultuur (13%) en inclusieve samenleving (13%) als (heel) belangrijk om in te investeren. Zie figuur 2 en bijbehorende tabel 1.[1]

Figuur 2. De belangrijkste thema's om de komende jaren in te investeren volgens Digipanelleden (n=1.161)

[1] De tabel is toegevoegd zodat screenreaders die gebruikt worden door blinden en slechtzienden de resultaten goed kunnen lezen.

Tabel 1. De belangrijkste thema's om de komende jaren in te investeren volgens Digipanelleden (n=1.161)

	helemaal niet belangrijk	niet belangrijk	neutraal	belangrijk	heel belangrijk
kunst en cultuur	7%	12%	33%	36%	13%
inclusieve samenleving	5%	9%	36%	36%	13%
werkgelegenheid	1%	4%	25%	51%	19%
bereikbaarheid	1%	6%	30%	43%	20%
verdeeldheid in de samenleving	2%	5%	27%	43%	23%
gezondheid	0%	1%	21%	47%	30%
woningbouw	1%	4%	20%	42%	32%
armoede	1%	2%	18%	46%	33%
veiligheid	0%	1%	15%	48%	35%
milieu en klimaat	2%	5%	18%	40%	36%
leefbaarheid	0%	1%	10%	53%	37%
onderwijs	0%	1%	15%	45%	38%

Digipanelleden besteden 1 miljoen euro het liefst aan verbeteren van de leefbaarheid
'Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?' Als antwoord op deze vraag geven de meeste Digipanelleden aan om dit bedrag uit te geven aan de leefbaarheid van Arnhem. Een deel richt zich op groen. Een ander deel focust op het verbeteren van bepaalde wijken.

"Verbeteren van de leefbaarheid in (achterstand)wijken. Leer van het verleden en zie wat bijvoorbeeld een financiële injectie betekend heeft voor een wijk als Klarendal. Van een achterstandswijk tot een hippe woonomgeving voor zowel nieuwe als de oorspronkelijke bewoners."

Verder zou een groot deel van de Digipanelleden een miljoen uitgeven aan het bestrijden van armoede in de stad. Een deel legt de focus op betaalbare woningen en gezondheidzorg. Een ander deel vindt vooral kansengelijkheid belangrijk.

"Armoede bestrijden door wellicht een werkgroep met een goede doorsnede van de samenleving hierover met elkaar in gesprek te laten gaan en als een soort denktank te laten fungeren. En daar geld aan te besteden, wellicht samenwerking met Collectief Kapitaal[2]."

Andere Digipanelleden zetten een miljoen euro liever in om de klimaatdoelstellingen te halen. Ook zien een aantal leden kansen om uitgaven aan klimaat en duurzaamheid te combineren met andere thema's die tegelijkertijd aangepakt kunnen worden, zoals leefbaarheid en armoede.

[2] Zie Collectief Kapitaal.

“Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo’n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.).”

Weer een ander deel van de Digipanelleden willen het geldbedrag uitgeven aan woningbouw. Digipanelleden vinden betaalbare woningen en een goede doorstroom belangrijk.

“Betaalbare woningen voor eenpersoonshuishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen.”

Als het moet, geven Digipanelleden de voorkeur aan bezuinigen op kunst en cultuur
Digipanelleden noemen kunst en cultuur relatief vaak als een mogelijke kans om te bezuinigen. Veel Digipanelleden geven in hun antwoord hierbij wel aan dat ze dit een vervelende bezuiniging vinden.

“Kunst en cultuur is belangrijk, maar er is al veel geld aan uitgegeven. In de huidige situatie van armoede voor veel bewoners mag het denk ik wat soberder, bijvoorbeeld verbouwing theater. Dat moet gebeuren maar na een nieuw Musis en Focus is een sobere en bescheiden verbouwing gepast.”

Verder noemt een groot deel van de Digipanelleden het thema klimaat en duurzaamheid om op te bezuinigen als het moet. Hoewel dit ook een thema is waarin veel Digipanelleden juist graag extra uitgaven naar toe zien gaan, vindt een andere groep dat de uitgaven van Arnhem een druppel op de gloeiende plaat zijn.

“Met kritisch kijken naar alles wat onder de noemer klimaat valt en vervolgens terughoudend zijn met geld daarvoor. Het lijkt een wedstrijd te worden van het beste jongetje van de klas! Als gemeente zelf zou ik zelf soberheid aanwenden in bijvoorbeeld recepties, vergoedingen, subsidies en alle representatieve zaken.”

Ook zien sommige Digipanelleden kansen om te bezuinigen op allerlei soorten subsidies. Deze subsidies raken meerdere beleidsthema’s en de Digipanelleden willen hier via twee manieren op bezuinigen. De eerste manier die genoemd wordt is het helemaal schrappen van bepaalde subsidies. Digipanelleden noemen bijvoorbeeld subsidies voor bedrijven, culturele instellingen en duurzaamheidssubsidies. Panelleden geven bijvoorbeeld aan dat bedrijven die subsidies niet nodig hebben om financieel gezond te blijven, of noemen dat bedrijven geen subsidies zouden moeten krijgen als ze niet aan de klimaateisen voldoen.

“Ik zou bezuinigen op het geven van subsidies aan individuen en instellingen die voldoende draagkracht hebben om zelf te investeren. Dus geen algemene subsidies verstrekken, maar alleen met een duidelijke doelgroep voor ogen.”

“Stoppen met subsidies voor bedrijven en projecten met fossiele energie: meer hergebruik, minder vernieuwing (bijvoorbeeld voor woningenproject Kronenburg). Hogere belastingen voor vervuilende bedrijven & getrapte belastingen naar inkomen.”

Ten slotte zouden sommige Digipanelleden willen bezuinigen op ambtenaren. Ze zouden graag minder bureaucreatie zien, waardoor het ambtenarenapparaat kleiner kan worden in hun ogen. Ze zien mogelijkheden door bepaalde controles of administratieve handelingen af te schaffen.

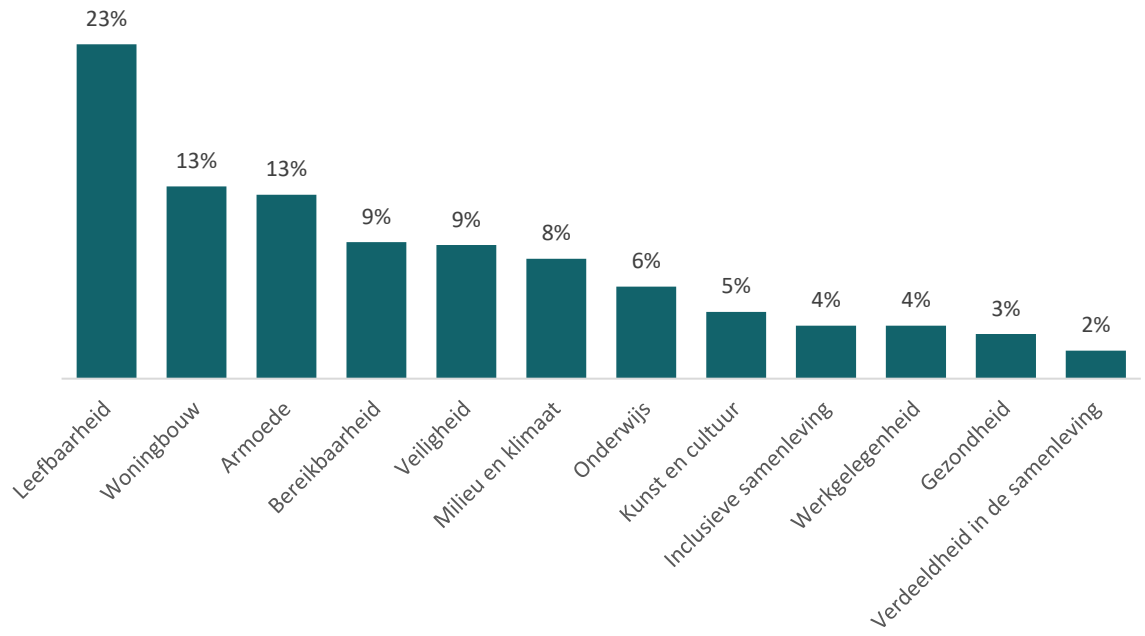
“Verder zou ik bezuinigen op het ambtenarenapparaat door controle op bijvoorbeeld werklozen af te schaffen en überhaupt door uit te gaan van het goede van de mens en niet van het slechte.”

4 Adviezen aan het college

Aan de Digipanelleden is gevraagd welk advies ze het college willen geven over de aanpak van de thema's die ze belangrijk vinden. Bijna 900 Digipanelleden hebben een advies opgeschreven. De adviezen zijn opgedeeld in inhoudelijke adviezen die betrekking hebben op specifieke beleidsthema's en adviezen die meer algemeen van aard zijn – bijvoorbeeld omdat het gaat over het betrekken van inwoners en de politiek-bestuurlijke cultuur in Arnhem.

4.1 Inhoudelijke adviezen

Inhoudelijke adviezen gaan vooral over leefbaarheid, woningbouw en armoede
Als eerste stap in de analyse hebben we de inhoudelijke adviezen van Digipanelleden gegroepeerd per thema's (waar gaat het advies inhoudelijk over?). Het gaat om een ruwe indeling – veel adviezen hebben een overlap. Figuur 3 moet daarom alleen als indicatie worden beschouwd. Hieronder worden de drie meest genoemde thema's waarop Digipanelleden advies hebben gegeven uitgelicht. Het totaaloverzicht van adviezen is te vinden in de open antwoorden bijlage van dit rapport.

Figuur 3. Adviezen aan het college onderverdeeld naar thema's – sommige antwoorden zijn onderverdeeld in meerdere thema's, waardoor het totaal meer dan 100% is (n=877)

- *Leefbaarheid*

De meeste Digipanelleden (23%) geven advies over onderwerpen binnen het thema leefbaarheid. Digipanelleden leggen de grootste nadruk op groen. Digipanelleden adviseren met name om te (blijven) focussen op meer groen en ervoor te zorgen dat dit altijd bovenaan de agenda staat.

"Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!"

“Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen.”

Enkele respondenten geven een tegenovergesteld advies en vinden dat groen niet altijd de focus moet hebben.

“Zet groen niet altijd helemaal bovenaan, maar maak echt integrale plannen.”

Digipanelleden adviseren ook over de samenhang tussen leefbaarheid en de andere thema’s. Digipanelleden geven aan dat leefbaarheid afhankelijk is van onderwerpen zoals woningbouw, armoede, onderwijs, veiligheid en bereikbaarheid.

“Focus op de menselijke en gemeentelijk schaal. Pak de tastbare dingen aan die de stad leefbaar maken, zoals betaalbare woningen, goed onderwijs, aantrekkelijke cultuur, een mooi straatbeeld en parken.”

“Wanneer we thema’s als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken wordt de stad vanzelf wat veiliger. Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen.”

Digipanelleden geven ook adviezen over bepaalde wijken. Deze adviezen zijn voornamelijk gericht op het verbeteren van achterstandswijken of een wijkgerichte aanpak in samenspraak met de inwoners opzetten.

“Per wijk in Arnhem bezien wat en waar van toepassing is en dan met een wijkinitiatief actie ondernemen.”

“Het is opmerkelijk dat ik veel lees over tegelwippen en vergroening van de binnenstad, maar in de nieuwe buurten in Schuyfgraaf worden niet of nauwlijks bomen gepland en in de tuinen verschijnen alleen maar meer tegels en kunstgras.”

- *Woningbouw*

Als het gaat om woningbouw adviseren Digipanelleden om in te zetten op meer woningbouw, een goede doorstroom, betaalbare woningen en een integrale aanpak.

“Betaalbare woningbouw heeft mijns inziens prioriteit. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen.”

“Bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot huis hiervoor in te ruilen.”

Ook geven Digipanelleden adviezen over de mate waarin hoogbouw moet worden ingezet. Een deel van de Digipanelleden adviseert om grootstedelijk te denken en meer hoogbouw te realiseren.

"Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden."

"Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals Spoorzone, Rijnwijk, station Zuid."

Een ander deel van de Digipanelleden adviseert juist om niet te focussen op hoogbouw.

"Aanvaard dat Arnhem een provinciestad is, gekenmerkt door laagbouw. Maak er geen Manhattan van, dat lukt toch niet."

"Woningbouw vind ik belangrijk om in te investeren als het gaat om duurzaam bouwen van kleine huizen in bestaand gebied. Dus niet in groene gebieden en geen kasten van huizen, dat kan gewoon niet meer in deze tijd vind ik."

- *Armoede*

Digipanelleden adviseren om armoede te bestrijden door middel van een integrale aanpak. Zij geven aan: "Het begint bij investeren in onderwijs en betaalbare woningen." Digipanelleden geven aan dat dit niet alleen respectvol is, maar ook lagere zorgkosten tot gevolg heeft. Verder kan armoede bestrijden er ook toe leiden dat de tweedeling in de samenleving kleiner wordt, zo geven zij aan:

"Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen."

"Mensen uit de armoede helpen geeft hun eigenwaarde en zelfbeschikking terug en werkt door op allerlei andere thema's zoals gezondheid, leefbaarheid en verdeeldheid"

Digipanelleden uiten ook nieuwe ideeën om armoede te bestrijden. Zo zou er extra ondersteuning via bijvoorbeeld ruimhartige schuldhulpverlening ingezet kunnen worden of

kunnen dagelijkse uitgaven goedkoper gemaakt worden zoals het openbaar vervoer gratis maken voor lage inkomens.

"Ook openbaar vervoer is belangrijk, en wordt alsmaar duurder: start een proef om mensen met een laag inkomen gratis in de bus te laten rijden."

"Werk aan de verborgen armoede zowel met ondersteuning voor opleidingen (zodat men meer kans maakt op de arbeidsmarkt) als met een ruimhartige schuldhulp. Geef mensen echte oplossingen en begeleiding. Dat vergroot de kans dat ze er uit komen. En in het kielzog zal gezondheid en sociale veiligheid ook verbeteren. (hoop ik)."

4.2 Algemene adviezen

Algemene adviezen: pak problemen aan, betrek inwoners en toon bestuurlijke daadkracht

De algemene adviezen bestaan vooral uit oproepen tot actie, adviezen om inwoners meer te betrekken, of opmerkingen over de bestuurlijke insteek of de visie van het huidige college.

- *Actiekreten*

Verschillende Digipanelleden roepen in korte kreten op tot actie. Deze adviezen gaan vaak gepaard met een dringende of kritische ondertoon.

"Betere plannen, problemen aanpakken met goede oplossingen. Geen pappen en nathouden."

Het overige deel wil het college met hun advies vooral een hart onder de riem steken, en adviseert hen om de huidige koers vast te houden.

"Ga verder met de al ingeslagen weg."

- *Inwoners betrekken*

Digipanelleden adviseren het college om (meer) te luisteren naar inwoners en om (meer) met hen in gesprek te gaan. Digipanelleden vinden dat inwoners betrekken ervoor zorgt dat nieuw beleid beter aansluit op de wensen van de burgers.

"Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must."

"Ik ben leerkracht en heb dagelijks te maken met de aankomende pubers. Graag eens echt gaan praten en luisteren naar leerkrachten, zij kunnen u heel goed vertellen wat nu echt belangrijk is!!!"

- *Bestuurlijke insteek*

Een deel van de Digipanelleden maakt opmerkingen over de bestuurlijke insteek van het huidige college. Digipanelleden adviseren het college om duidelijke kaders te stellen en de impact op de lange termijn mee te nemen bij het opstellen van nieuw beleid. Ook worden er adviezen gegeven over de stijl van besturen.

"Durf impopulaire maatregelen te nemen t.b.v. verbeteren samenleving. Bijv. bezuinigen op cultuur om armoede te bestrijden of bereikbaarheid minder te maken om vergroening mogelijk te maken."

Ook adviseert een enkeling over hoe het college eventueel gedrag van inwoners kan veranderen:

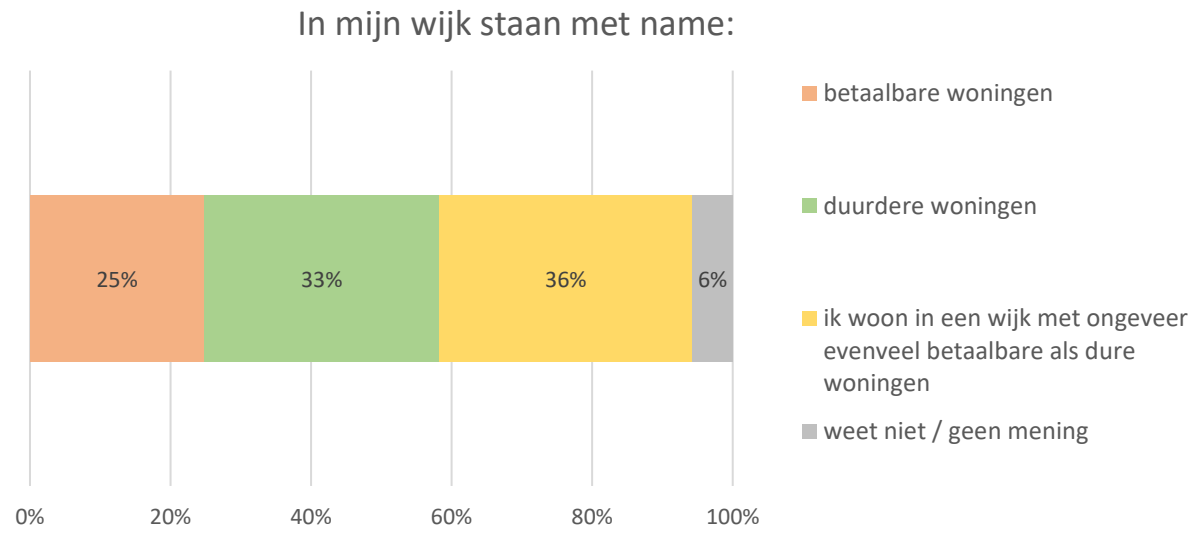
"Zorg voor een positieve prikkel om gedrag van inwoners te veranderen. Geef bijvoorbeeld docenten, politie, verpleegkundigen gratis gas en electra."

5 Adviezen over het spreiden van woningen en opvang kwetsbare inwoners

Aan Digipanelleden is ook advies gevraagd over twee specifieke vragen. Deze gaan over de spreiding van woningen voor verschillende inkomensgroepen en over de spreiding van voorzieningen voor kwetsbare inwoners. Het gaat dan bijvoorbeeld om buurthuizen, opvang van kwetsbare inwoners zoals daklozen, ex-gedetineerden, vluchtelingen en inwoners met een psychiatrische aandoening.

5.1 Spreiding woningen

Eerst is gevraagd naar de huidige samenstelling van de wijk waar Digipanelleden wonen (zie Figuur 4, Tabel 2). Eén derde van de Digipanelleden geeft aan in een wijk met duurdere woningen te wonen. Hier staat tegenover dat een kwart van de Digipanelleden aangeeft in een wijk met betaalbare woningen te wonen. Het overige deel (36%) geeft aan in een wijk met ongeveer evenveel betaalbare als dure woningen te wonen.

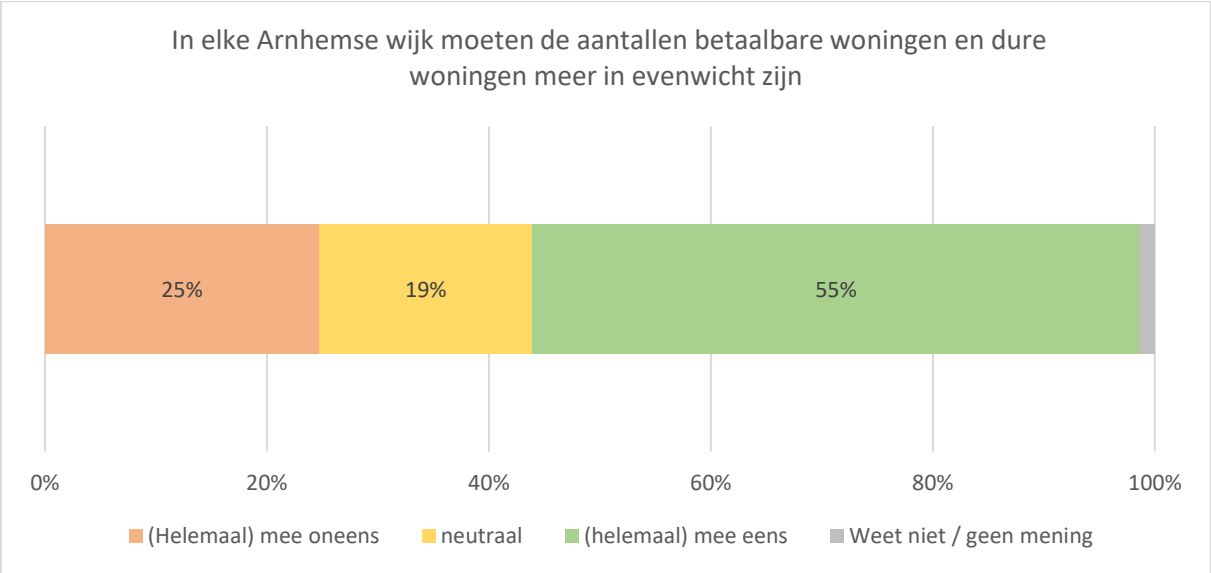
Figuur 4. De samenstelling van woningen in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

Tabel 2. De samenstelling van woningen in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

	Aantal	Percentage
betaalbare woningen	288	25%
duurdere woningen	388	33%
ik woon in een wijk met ongeveer evenveel betaalbare als dure woningen	419	36%
weet niet / geen mening	66	6%

55% van de Digipanelleden is het eens met de stelling dat in elke Arnhemse wijk de aantallen betaalbare en dure woningen meer in evenwicht moeten zijn (Figuur 5, Tabel 3). Digipanelleden zijn het hier vaker mee eens als ze vinden dat ze in een wijk wonen met meer betaalbare woningen of evenveel betaalbare als duurdere woningen (61% / 57,8%). Van de

Digipanelleden die vinden dat ze in een wijk met meer duurdere woningen wonen, is het 47% eens met deze stelling.

Figuur 5. De mening van Digipanelleden over de spreiding van het aantal betaalbare woningen en dure woningen in alle wijken (n=1.161).

Tabel 3. De mening van Digipanelleden over de spreiding van het aantal betaalbare woningen en dure woningen in alle wijken (n=1.161).

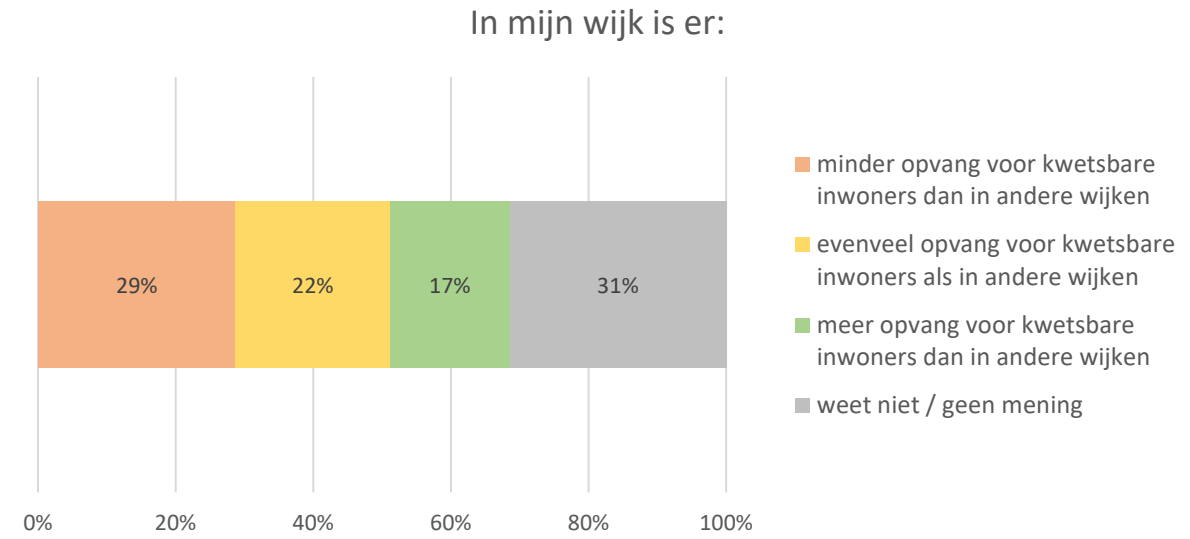
	(helemaal) mee oneens	neutraal	(helemaal) mee eens	Weet niet / geen mening
In elke Arnhemse wijk moeten de aantallen betaalbare woningen en dure woningen meer in evenwicht zijn	25%	19%	55%	1%

5.2 Spreiding opvang kwetsbare inwoners

Zoals gezegd is aan Digipanelleden gevraagd hoe zij de opvang voor kwetsbare inwoners in hun wijk ervaren in vergelijking met andere wijken. Er zijn twee stellingen voorgelegd:

- *"In mijn wijk is er meer opvang van kwetsbare inwoners dan in andere wijken."*
- *"Het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad is goed, ook als dat betekent dat er meer opvang in mijn eigen wijk plaatsvindt."*

Uit de antwoorden op de eerste stelling blijkt dat de grootste groep respondenten (29%) het idee heeft dat er minder opvang voor kwetsbare inwoners in hun eigen wijk is in vergelijking met andere wijken (Figuur 6, Tabel 4). Hier tegenover staan respondenten (17%) die het idee hebben dat er meer opvang voor kwetsbare inwoners is in hun wijk dan in andere wijken.

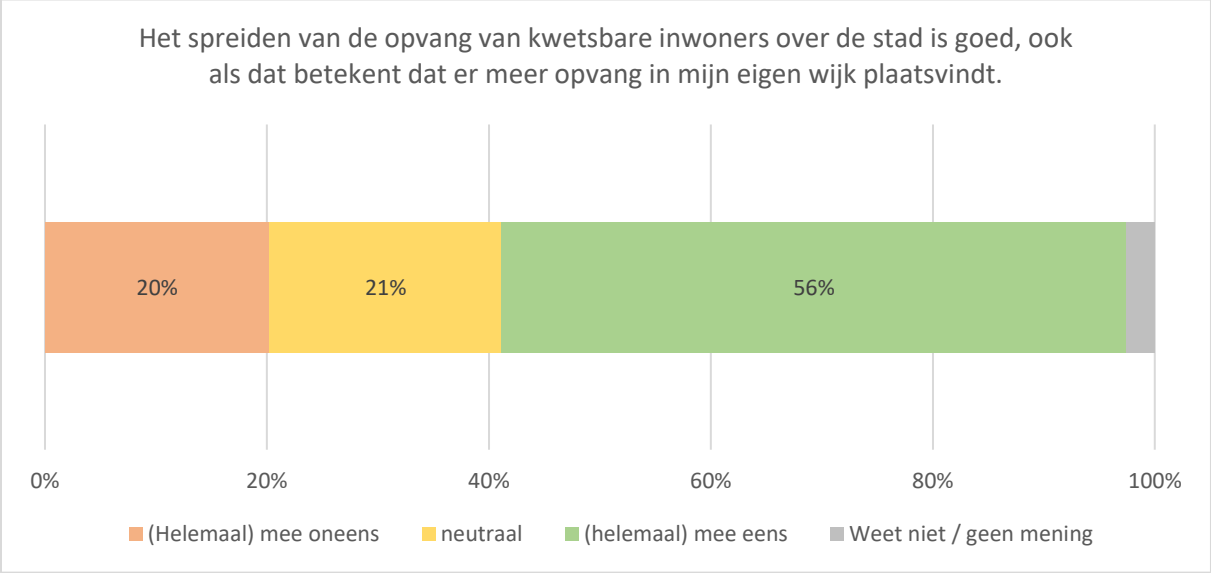

Figuur 6. De mate van opvang kwetsbare inwoners in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

Tabel 4. De mate van opvang kwetsbare inwoners in de eigen wijk volgens Digipanelleden (n=1.161)

	Aantal	Percentage
minder opvang voor kwetsbare inwoners dan in andere wijken	334	29%
evenveel opvang voor kwetsbare inwoners als in andere wijken	260	22%
meer opvang voor kwetsbare inwoners dan in andere wijken	202	17%
weet niet / geen mening	365	31%

De meerderheid van de Digipanelleden (56%) staat positief tegenover het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad. 20% is negatief. Het maakt hierbij niet uit of Digipanelleden vinden dat ze in een wijk wonen waar al meer of juist minder opvang van kwetsbare inwoners is: voor beide groepen geldt dat 56% positief tegenover het spreiden van opvang van kwetsbare inwoners over de stad is.

Figuur 7. De mening van Digipanelleden over de spreiding van opvang kwetsbare inwoners in de stad (n=1.161).

Tabel 5. De mening van Digipanelleden over de spreiding van opvang kwetsbare inwoners in de stad (n=1.161).

	(helemaal) mee oneens	neutraal	(helemaal) mee eens	Weet niet / geen mening
Het spreiden van de opvang van kwetsbare inwoners over de stad is goed, ook als dat betekent dat er meer opvang in mijn eigen wijk plaatsvindt.	20%	21%	56%	3%

5.3 Adviezen

Aansluitend op de voorgaande vragen is Digipanelleden gevraagd om advies te geven voor de opvang van kwetsbare inwoners en de spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad.

- *Kwetsbare inwoners*

Om kwetsbare inwoners goed op te vangen adviseren Digipanelleden om een goed afgebakend plan te hebben om dit te realiseren. Er moet ingezet worden op gerichte plaatsing van de inwoners en dit moet worden gedaan in samenspraak met omwonenden.

"Biedt meer opvang in sterke (duurdere) wijken. Maak een goed gemotiveerd en duidelijk verdeelplan (met de nodige flexibiliteit) over de spreiding, biedt inspraak en leg het vast zodat iedereen weet waar hij/zij aan toe is."

Een ander deel van de Digipanelleden benoemt dat spreiding van kwetsbare inwoners kan helpen meer oog voor elkaar te hebben:

"Belangrijk dat we weer wat meer door elkaar leven en daarom ook oog voor elkaar hebben/met elkaars situatie in aanraking komen. Polarisatie ontstaat als je in een wijk woont met alleen meer hele dure koopwoningen en de ander in een wijk met sociale huur. Dan ontstaan gescheiden werelden die elkaar niet meer kunnen vinden."

Digipanelleden adviseren dat goede begeleiding belangrijk is bij het spreiden van kwetsbare inwoners.

"Ik denk dat begeleiding van deze mensen belangrijk is. Als je ze zonder dit in een willekeurige wijk neerzet gaat het zeker fout. Respect moet van beide kanten komen."

Er zijn ook Digipanelleden die aangeven huiverig te zijn om kwetsbare inwoners meer te spreiden over de wijken. Het kan volgens hen leiden tot bepaalde mate van overlast of verloedering.

"Een relatieve kleine groep sociaal zwakkeren in een villawijk of andersom werkt niet. De sociale verschillen moeten niet te groot zijn om door de meerderheid geaccepteerd te worden. Spreiding is heel belangrijk, maar er moet ergens een evenwicht zijn."

- *Betaalbare/duurdere woningen*

Een deel van de Digipanelleden adviseert om flink in te zetten op de spreiding van betaalbare en dure woningen in de stad. Dit kan gedaan worden door betaalbare woningen niet te verbouwen naar onbetaalbare woningen of in te zetten op de bouw van sociale huurwoningen. Ook worden er oplossingen voorgesteld zoals inzetten op flexwoningen:

"Maak (ambtelijke) ruimte met buurgemeentes voor flexwoningen zodat deze geplaatst kunnen worden rond Arnhem. Flexwoningen zouden betaalbaar en te huur moeten zijn, voor alle leeftijden, met een goede juridische basis."

Een ander deel van de Digipanelleden zet vraagtekens bij het überhaupt kunnen realiseren van betaalbare woningen als gemeente.

"De verhouding betaalbare/dure woningen hangt sterk samen met de plek: in een groene omgeving zijn woningen daardoor automatisch duurder. Het streven naar een balans tussen betaalbaar/duur moet hierom geen doel op zich zijn. Door per wijk/buurt te kijken wat een reële verhouding is ontstaan de meest natuurlijke en logische oplossingen."

1 Wat zijn volgens u de twee sterkste kenmerken van Arnhem?

Cultuur
de gemeente of de stad? onduidelijke vraag. Arnhem is een complete stad
Groen/Grijs
Kunst en cultuur
Natuur, stadsparken
"Bekijkdingen" en historie
"De Genoeglijkste
"grote stad" met "dorpse" kenmerken als schaal, bereikbaarheid en voorzieningenniveau
"Het (Veluwe)groen via de stadsparken bijna in het Centrum
"provinciale stad" (wel alle voorzieningen, maar verder gewoon beetje menselijke maat stad)
(nog) groene stad
(nog) kleinschalig - houden zo!
(nog) veel parken binnen de stad
(Nog) Voldoende cultuur
(toenemende) aandacht voor duurzaamheid en diversiteit
.
7 straatjes met aparte winkeltjes.
A bridge too far
wereldstad' in diversiteit, aanbod, beleving, cultuur
"Ontzettend leuke stad voor het dorp dat het is"
Aan de rand van de Veluwe
Aan de Rijn
aandacht van burgervader.
aandacht voor de groene stad
Aandacht voor klimaatadaptatie / laadinfrastructuur ed.
Aangenaam
Aangenaam
aangename schaalgrootte
Aanleg en onderhoud fietspaden
Aanpak drugscriminaliteit
aantrekkelijk centrum
Aantrekkelijk centrum
aantrekkelijk om te bezoeken bezienswaardigheden enz voldoende
Aantrekkelijke binnenstad
Aantrekkelijke binnenstad
Aantrekkelijke binnenstad
aantrekkelijke stad met veel natuur (Rijnoevers, Meinerswijk), parken (Sonsbeek e.o.) en de Veluwe dichtbij
Aantrekkelijke winkelgebied en groen wandelgebied naast elkaar centrum en sonsbeek
Aardige binnenstad
Aardige mensen
Actieve mensen
activiteiten,gezelligheid
Afwisselende landschappen
Afwisseling
Ahmed Marcouch
Aim struggling with this wall
Airborne

Airborn-monument
Akzo
algemene leefbaarheid
Alle faciliteiten aanwezig
alle voordelen van een grote stad, rijk cultureel aanbod
Alle voorziening maar geen hele grote stad
Alles binnen handbereik
Alles is voorhanden: winkels, voorzieningen
Als bestuur: gemeenteraad niet altijd even zichtbaar, de burgemeester wel
Als stad mooi gelegen aan de voet van de Veluwe
altijd in ontwikkeling
ambtenaren
Anker in en voor regio
Architectuur
Architectuur: nieuwe gebouwen
Armoede
Arnhem een groene stad
Arnhem heeft veel bezienswaardigheden
Arnhem heeft veel natuur om zich heen en tot in het centrum
Arnhem Noord en haar mooie klassieke binnenstad.
Arnhem noord prettig wonen
Arnhem parkenstad
Arnhem spant zich enorm in om de kwetsbare inwoners te ondersteunen
Arnhem staat bekend als groene stad
Assertiviteit bewoners, gebrek aan ontzag voor autoriteiten
atmosfeer binnenstad
Attracties zoals Burgers Bush, Openlucht Museum
Authenticiteit
Authentiek
Authentieke stad
Bakstenen
Bedrijvigheid
behoud van natuur
Bekend om Vitesse
Bekendheid inzake operatie Market Garden
Bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaar
bereikbaar
Bereikbaar
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
bereikbaarheid met openbaar vervoer

Bereikbaarheid voor auto en openbaar vervoer
Bereikbaarheid, ligging t.o.v. andere steden, ook in Duitsland
Bereikbaarheid, plek van de stad in Nederland
Bereikbaarheid, trein, a12, a50
Bereikbare binnenstad
Besluiteloosheid m.b.t huizenbouw
Best een leuke binnenstad met de beek
Betaalbare gemeente
Betaald voetbal
betrokken
Betrokkenheid
Betrokkenheid bij de burgers via wijkteams
Binnenstad
binnenstad
binnenstad
binnenstad
Binnenstad
binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad
Binnenstad (horeca, cultuur e.d.)
Binnenstad onaantrekkelijk gemaakt
Binnenstad.
Bloeiende culturele sector.
Bos (Groen)
Bos en parken
Bos en Stad
Bosrijk
Bosrijk
Bosrijk en heuvelachtig
Bosrijk en parken
Bosrijk en parkrijk
bosrijk, park sonsbeek
Bosrijke omgeving
bossen
Bossen
Bossen in omgeving
Bouwstijl en de aandacht daarvoor
Bruisend
Bruisend centrum
bruisende en compacte binnenstad
Bruisende stad
Bureaucratie: alles volgens regeltjes die bewonersinitiatieven bemoeilijken/ontmoedigen.
Burgemeester
Burgemeester
Burgemeester Marcouch
Burgemeester op de juiste plaats
Burger zoo en openluchtmuseum

Burgerparticipatie
Burgers ZOO
Burgers zoo
Burgers Zoo
Burgers Zoo
Burgers Zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo
Burgers zoo /openlucht museum
Burgers zoo en OLM
Burgers zoo ennopenluchtmuseum
Busvriendelijk
cafe,s/restaurants
Centraaal station met verbindingen naar alle windstreken
Centraal
Centraal
Centraal
Centraal
Centraal Station is t mooiste van t land
centraal gelegen
centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen
Centraal gelegen (midden Nederland)
Centraal gelegen in het land aan wegen en spoorlijnen.
Centraal gelegen in Nederland met voldoende groen in de buurt
Centraal gelegen stad met natuur wonen en recreatie
centraal gelegen voor mensen uit noord-rijnwestfalen
Centraal gelegen, goed bereikbaar
Centraal gelegen, groene stad
Centraal in het land
Centraal in Nedeland
Centraal in Nederland.
centraal in NL
Centraal tussen bos, hei en vennen: dat maakt ons open en uitnodigend.
centraal voor regio
Centrale / gunstige ligging in Nederland
Centrale ligging
Centrale ligging
centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging

Centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
centrale ligging
centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging
Centrale ligging boven zeeklimaatstijgingsniveau
Centrale ligging en infra
centrale ligging in het land
Centrale ligging in Nederland
Centrale ligging in Nederland
Centrale ligging in provincie en land.
Centrum
Centrum
Centrum : winkelen en evenementen
Centrum met winkels en horeca
Centrumstad
Combi stad en natuurlijke omgeving (Veluwezoom etc.)
Combinatie stad en natuur(omgeving)
compact
Compact
Compact
Compact autoloos centrum
compact centrum waar je leuk kunt winkelen
Compact centrum, gemoedelijk
Compact centrum, gezellig en niet te 'groots'
compact gezellig centrum
Compact historisch stadscentrum
compacte binnenstad
compacte binnenstad
Compacte binnenstad
compacte stad, gezellige sfeer
Compleet qua voorzieningen
complete stad
Complete stad
Concentratie voorzieningen binnenstad
Connectie met parken en natuur
Consequent
creatief
Creatief
Creatief
Creatief
Creatieve stad
Creatieve stad
Creativiteit

Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit
Creativiteit door creatieve opleidingen
Criminaliteit
Criminele stad
Cultureel
Cultureel
Cultureel aanbid
Cultureel aanbod
Cultureel aanbod
Cultureel aanbod
Cultureel en creatief
cultureel erfgoed
cultureel innovatief
culturele aanbod
Culturele aanbod
Culturele activiteiten en voorzieningen
Culturele instellingen
Culturele stad
Culturele stad
Culturele voorzieningen
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
cultuur

Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur & natuur
cultuur (historie, modestad)
Cultuur (theater, bands, etc.)
Cultuur in Arnhem-Noord
Cultuur natuur rivier
Cultuur op hoog niveau
cultuur/natuur sterk
Cultuuraanbod
cultuurinstellingen
cultuursector
cultuurstad
cultuurstad
Daadkrachtige burgermeester
Dat er een stad noord en zuid is
Dat het geen Universiteitsstad is.
De (culturele) evenementen
De (groene) vinger structuur
de 'Arnhemse maat'!
De aanwezigheid can de Rijn
De aanwezigheid van het vele groen: de parken
De aanwezigheid van Introdans.
De bereikbaarheid
De bereikbaarheid
De bereikbaarheid door goede aansluiting op het (snel)wegennet en het spoor
de binnenstad
De binnenstad
de bossen er omheen
De brug (Mandela brug)
De bruggen
De Burgemeester.
de burger centraal
De burgervader met zijn PR voor de stad
De combinatie van oude architectuur met het nieuwe deel boven de Rijn
De cultuur
De cultuur in de vorm van makers en plekken (Musis, Rozet etc...)
De diversiteit aan landschap en natuur rond Arnhem.
De geografische ligging.
De gezellige binnenstad
De gezelligheid
De goede bereikbaarheid
De groene omgeving
de groene omgeving
De groene omgeving.
De groene parken en omgeving
De groene vingerstructuur
de grootte - niet te klein, niet te groot

De grote hoeveelheid groen
de grote stadsparken
De gunstige ligging aan de Rijn en de rand vd Veluwe
de gunstige ligging t.o.v. Duitsland en de Randstad
De heuvels en de prachtige groene omgeving/landgoederen.
De John Frostbrig
de John FrostBrug
De kunstensector
De landschappelijke ligging: rivier, stuwwal, bos, natuur
de ligging
de ligging
de ligging aan de Rijn
De ligging aan veel natuur en karakter van een niet te grote stad
de ligging aan Veluwe en rivier
de ligging met al het groen er omheen
De ligging omringd door natuurgebieden
De ligging qua andere steden met de Duitse grens.
De ligging tov de veluwe
De ligging tussen de Rijn en de Veluwe. De vele langoederen/parken.
De ligging tussen de Veluwe en de Rijn, natuur op korte afstand
De ligging tussen veluwe en rivierengebied
De ligging vanwege de mooie natuur rondom Arnhem
de ligging, aan de rand van de natuur
De ligging: de natuur en de randen vd Veluwe
de ligging: midden in het groen en aan de Rijn
De mogelijkheden voor ontspanning: oa. Sonsbeekpark, museum Arnhem, filmhuis, Posttheater, Willemeen
De mooie ligging op grens rivierenland en Veluwe
De mooie ligging tussen Veluwe, Betuwe en Achterhoek
De mooie ligging....in mooie natuuromgeving.
De mooie parken
de mooie stadsparken
De mooiste stad aan de rijn
De nabijheid van veel groen, waardoor veel inwoners een aangenaam woonmilieu ervaren
De Natuur
De natuur n het noorden van de stad
de natuur rondom de stad
de natuur tot bijna in het centrum
De natuurlijke ligging aan de Veluwezoom.
De natuurlijke omgeving
De omgeging
de omgeving
De oude brug
De parken
De parken
De parken
De parken
De parken
De Parken
De parken

De parken
de parken
De parken
De parken en beken.
De parken en de prachtige omgeving
De prachtige natuur
De prachtige natuur in en rond de stad
de prachtige natuur rondom en in de stad
de prachtige parken
De profilering van de stad op het punt van energie, creativiteit en cultuur
De relaxen sfeer inde stad en de prachtige natuur er omheen
De Rijn
de Rijn
De Rijn
de Rijn
De Rijn
De Rijn
De rijn door de stad
De Rijn en de Veluwe als mogelijkheden
de Rijn en zijn groene omgeving en de Rijnoevers
de rijn loopt door dwars door arnhem
De Rijn met de oevers
De Rijn met Uitwaard en
De Rijn.
De rivier
de rivier
De sfeer
De Slag om Arnhem
De stadsbrug
De stadsparken
De stadsparken
De stadsparken en -bossen en nabij gelegen landgoederen en natuurgebieden.
De steeds vervuilender binnenstad
de vele horeca en cultuur
De vele parken
de vele parken plus groene long naar de veluwe
De vele parken verspreid over de stad
de veluwe binnen handbereik
De Veluwe, brug te ver, winkelstad,
De verbondenheid met geschiedenis met name in WO2
De verpaupering
De wandelaars zijn de paria's van de stad.
Dicht bij de grens: als je wilt ben je zo het land uit (ik ontvlucht NL al zo'n 25 jaar met Oudjaar).
Dicht bij de natuur
Dicht bij de natuur
Dicht bij de Veluwe
dicht bij het groen
Dicht bij natuur
Dicht bij veluwe
Dichtbij bosrijke omgeving

dichtbij de Randstad (binnen 1 uur in Amsterdam)
Dichtbij Duitse grens
Dichtbij Duitsland
Dichtbij het groen en de natuur
Dichtbij natuur
Dienstenstad
dierntuin, openlucht museum, kunst museum
Difficult to find
Direct aan de Veluwe
divers
Divers
divers
Divers
Divers
Divers
Divers
divers aanbod aan voorzieningen
Divers aanbod van recreatieve mogelijkheden
Divers cultureel aanbod, schouwburg, Musis, Oostpool, theater ad Rijn, Posttheater, Focus, Introdans, etc etc
Divers Cultuuraanbod
Diverse architectuur
Diverse parken
Diverse winkels
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit
Diversiteit aan mogelijkheden
Diversiteit aan winkels en terassen
Diversiteit bevolking
diversiteit in bevolkingssamenstelling
Doorgangs stad
Dorp
Dorpelijk voor een stad
Dorps
dorps karakter
Dorpse karakter
Dorpse stad
dorpse stad
Drugs
Drugs

Duivelshuis,
Duur om te wonen
Duurzaam
Duurzame stad
dynamisch
Dynamisch
Dynamisch en ruimtelijk
Echte fietsstad
Echte stad
Economisch Groeipotentieel
Economische structuur met veel zakelijke dienstvererlening
een aantal mooie, prettig leefbare wijken (geldt niet voor de hele stad)
een behapbaar cultureel aanbod, wat zich ontwikkelt en eigenzinnige bewoners die van de stad gebruik willen maken.
Een betrokken burgemeester
Een brug te ver
Een burgemeester 'met ballen'.
Een burgemeester met een sociale instelling.
Een compact centrum/winkelaanbod
Een complete stad
Een echte stad, maar wel overzichtelijk en niet te groot.
een fraaie binnenstad in een groene omgeving
Een gezellige binnenstad.
Een goed cultureel aanbod
een goede burgemeester, die betrokken is bij zijn stad.
Een goede combinatie van groen en stad.
Een groene stad
een groene stad
Een groene stad
Een groene stad vol bomen en planten.
Een hele groene stad
Een leuke binnenstad
Een multiculturele stad
Een rijk gemeente
Een stad met mooie karakteristieke wijken en veel groene parken,
Een toch wat provinciale stad die te weinig aandacht heeft voor aantrekkelijke mogelijkheden voor e ligging langs de Rijn.
Een topburgemeester
Een topburgemeester met een brede visie!
Een van de kenmerken is de groene stad. Sonsbeek, Zijpendaal, Mariendaal, zijn enkele prachtig groene parken
een verdeelde (niet homogene) stad
eigentijds
eindelijk goed gekozen positionering: energiehoofdstad
Eindelijk meer groen
Elektrische trolleybussen
En 2 zou ik niet weten
En een stad met groen, prachtige parken
Energie
energiebeleid

Energietransitie
Er is binnen Arnhem voor een ieder op vele gebied behoefte bevrediging te vinden.
Er is veel te beleven
Eusebius
Eusebius
Eusebius
Eusebius kerk
eusebiuskerk
Eusebiustoren
Evenementen
Evenwicht tussen stad en natuur
faciliteiten
faciliteiten
Faciliteiten
Fietsvriendelijk
Fijn
Fijn om te wonen
Fijn provincie stad in het oosten van NLD met veel voorzieningen
Fijn wonen
Fijn wonen
Fijn woon en leefklimaat
Fijne binnenstad
fijne gevarieerde stad
fijne stad met goede voorzieningen
File
Fraai groen hart middenin de stad
Fraaie ligging
Fraaie omgeving
fraaie parken
Frostbrug en pleybrug
gastvrij
Gastvrij
geaccidenteerd
gedeelde stad (noord & zuid)
gedreven
Geeft Asielzoekers meer kansen dan eigen inwoners
geen idee
Geen idee
Geen idee
Geen randstad maar wel groot genoeg
Gelderdom
Gelegen in afwisselende natuurlijke omgeving.
Gelegen in een groen landschap
Gelre Dome
gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome
Gelredome burgers Zoo. Openlucht museum

Gemêleerd, niet zo arrogant als Nijmegen.
Gemoedelijk
Gemoedelijk
Gemoedelijk
gemoedelijkheid
Gemoedelijkheid
geografische ligging
Gerieflijk wonen
Geschiedenis
geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
Geschiedenis
geschiedenis van de slag om Arnhem
Geschiedenis WWII
Gevarieerd
Gevarieerd
Gevarieerd aanbod kunsten
gevarieerd aanbod van activiteiten
Gevarieerd aanbod van faciliteiten
Gevarieerd landschap: Stad, Veluwe en Rivierengebied
Gevarieerde bebouwing
gevarieerde omgeving
Gevarieerde stad
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
Gezellig
gezellig
gezellig
Gezellig
gezellig
Gezellig
Gezellig altijd wat te doen. Sonsbeek
Gezellig centrum
Gezellig centrum
Gezellig centrum
Gezellig centrum aan de Rijn
Gezellig centrum, veel diversiteit in winkels
Gezellig uitgaans centrum
Gezellig, groene stad.
gezellig/natuur
Gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad
gezellige binnenstad
Gezellige binnenstad , Aandacht hebben voor vergroening,

Gezellige binnenstad en fantastisch sonsbeek
Gezellige binnenstad met goed aanbod van winkels, horeca en amusement
gezellige binnenstad met veel (culturele) voorzieningen
Gezellige compacte stad
Gezellige horeca en winkelaanbod
Gezellige stad
Gezellige stad met mooie buitenwijken.
Gezellige winkelstad
Gezelligheid
glooiend
Glooiend landschap, groen
Goed aanbod scholen
Goed bereikbaar
Goed bereikbaar
goed bereikbaar
Goed bereikbaar
Goed bereikbaar
goed bereikbaar
Goed bereikbaar centrum
Goed centrum
Goed fietsnetwerk
goed leefbaar
Goed leefklimaat in bijna alle wijken
Goed OV
Goed OV-vervoer
Goed sociaal beleid
Goed toegankelijk en gastvrij voor inwoners en bezoekers
Goed voorzieningen niveau
Goed werk door buurthuizen.
Goed winkelbestand
Goed wonen
goede afspiegeling van de samenleving
Goede bereikbaarheid
Goede bereikbaarheid
Goede bereikbaarheid
goede bereikbaarheid met openbaar vervoer
Goede burgemeester
Goede burgemeester
Goede burgemeester die verbindt
Goede culturele voorzieningen
goede fietsregio
Goede invalswegen
Goede ligging
goede ligging in het land
goede medische voorzieningen
Goede ontsluiting internationaal OV
Goede ontwikkeling openbare ruimten. (herstel/renovatie)
Goede opleidingen en cultuur (Artez, Han en Introdans)
goede ov verbindingen
Goede OV verbindingen

goede treinverbindingen
Goede treinverbindingen
Goede verbinding met Europa
Goede verbindingen
Goede verbindingen
Goede verbindingen
Goede verbindingen (Snelwegen en trein)
goede verbindingen met andere steden (Randstad, Nijmegen)
Goede verbindingen o.v.
goede voorzieningen
Goede voorzieningen
Goede voorzieningen
Goede voorzieningen (winkels, scholen en zorg)
Goede voorzieningen.
goede voorzieningen: medisch, mobiliteit en recreatie
goede, betrokken en daadkrachtige burgemeester
goen
grenst aan de Veluwe
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen

Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
Groen
groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen

Groen
Groen
Groen
groen
groen
groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
groen
Groen
Groen
groen

Groen
groen
Groen
Groen
Groen
groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen
Groen Arnhem-Noord
Groen (Sonsbeek)
groen , parken en natuur
groen binnen de stad
Groen door bossen en parken
groen een stad maar toch niet te groot
groen en de parken
Groen en de stuwwallen
Groen en hip
groen en schoon
Groen en stads bij elkaar
Groen en veel stadsparken
Groen en water
Groen en water
Groen gemeente
Groen in de Stad
Groen in de stad
groen in de stad
Groen in de stad
Groen in en om de stad
Groen in en om de stad.
groen in en rondom de stad
Groen met bossen en parken
Groen met ruimte in stad en omgeving. Heuvels en rivierdal.
Groen rondom en ook steeds meer in de stad
groen stad in mooie omgeving
Groen stad veel parken en bossen
Groen(e parken)
Groen(e) ambities
Groen, creatief en vrij
Groen, lommerrijk en heuvelachtig (het prachtige coulissen landschap)
Groen, natuur
Groen, natuur
Groen, natuur, parken
Groen, natuur,goed leefklimaat
Groen, park en bos dichtbij
Groen, rivier, landschap

Groen, Ruimte & Natuur: Prachtige parken in de stad zelf. Daarbuiten de Veluwezoom, Rijnvallei, Posbank enzovoorts.
Groen, ruimtelijk, rustig
groen, zowel Ã¬n de stad als overal eromheen.
Groen.
Groen/ligging
Groen/parkachtig
Groenbeleid
groene "longen" in de stad
groene achtertuin (veluwe)
groene bloemrijke stad aan het water en op de Veluwe
Groene diverse omgeving
Groene Gemeente
Groene gemeente
Groene gemeente wat voor buitenmensen/sportieve mensen een enorme trekpleister is
groene leefomgeving
Groene leefomgeving
Groene longen, natuur: bossen en riviergrbied
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving
Groene omgeving door de vele parken.
Groene omgeving en groene stad
Groene omgeving en parken
Groene omgeving, parken

Groene omgeving, veel mooie parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken
Groene parken en -vingers
groene parken in stad
Groene parken tot in en om de stad
Groene parken zelfs in centrum
Groene parken.
Groene parkstad
Groene parkstad
groene ruimtes
groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad

Groene stad
Groene stad
Groene stad
Groene stad
groene stad
groene stad
Groene stad
groene stad parkrijke stad
Groene stad / parken
groene stad en omgeving
groene stad in afwisselend landschap
groene stad in een groene omgeving
Groene stad in mooie omgeving
Groene stad met (nu nog) veel groen
Groene stad met de vele parken, natuur en uiterwaarden
Groene stad met haar vele parkencultuur
Groene stad met mooie parken
Groene stad met parken
Groene stad met zijn stadsparken .
Groene stad middenin de natuur
Groene stad(in fysiek opzicht door parken ed(
Groene stad, aanwezigheid van unieke natuur in omgeving
Groene stad, veel groen
Groene stad, veel mogelijkheden om in de parken en natuur "buiten" te zijn
Groene uitstraling
groene uitstraling en de landschappelijke ligging van de stad
Groene/bosrijke omgeving. En prettige stad om in te winkelen.
Groenen divers
groenheid
Groenste stad
Groenstroken/plantsoenen/natuur
Groenvoorziening
Groenvoorziening, parken en parkjes
Groenvoorzieningen
Groot aanbod in winkels, bouwmarkten, horeca en culturele gelegenheden
Groot dorp
Groot maar niet massaal
groot, maar niet te groot en klein, maar niet te klein.
Groots, stads en prettig eigenwijs
Grootte: stads, maar niet massaal
Grote parken
Grote stad
grote stad met veel recreatieve mogelijkheden grenzend aan de Veluw
Grote stad zonder de gekte van de Randstad. Alles is er. Groen en stedelijk tegelijk
Gunstige ligging aan Rijn en IJssel Dichtbij Duitsland
gunstige ligging tov randstad en ruhrgebied
Heeft alles (theater, parken, veel restaurants etc.) voor een grote stad,
heeft een rijke historie
heel veel mooie natuur.
Herdenking slag om arnhem

Herdenkingen WO2 / brug te ver
het "haagje van het oosten"
Het centum met Grote Kerk en de parken
het culturele aanbod
Het culturele aanbod, diverse musea en Burgers Zoo
Het groen
Het groen
Het groen
Het groen
Het groen in de parken en eromheen
Het groen in de stad
Het groen in en rond de stad
Het groen van de parken dichtbij de stad!
het groen, wat overigens door het stadsbestuur nauwelijks serieus genomen wordt
Het groene karakter van de stad
Het groene karakter van de stad met uitgestrekte parken en groen in de wijken
Het groene karakter van de stad, inclusief het prachtige hertenkamp in Sonsbeek
Het is een grote plattelandsgemeente!
Het kunst aanbod.
het mooie park Sonsbeek
Het Open Lucht Museum, de dierentuin het centrum met de winkels en horeca en Vitesse
Het vele groen
het vele groen vlakbij
Het vergroenen
Het woon- en leefklimaat in het groen.
heuvelachtig
heuvelachtig
Heuvelachtig
Heuvelachtig groen
Heuvels
heuvels
Heuvels
Heuvels en hoogteverschillen in en om de stad
Heuvels en park
Heuvels van de Veluwe
Historie
Historie
Historie
Historie
historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historie
Historisch centrum, geschiedenis: tweede wereldoorlog. Musis.
historische bezienswaardigheden zoals de Eusebiuskerk, de John Frostbrug, Duivelshuis etc.
Historische binnenstad

Historische elementen
Historische stad
hoeveelheid groen. parken enz.
Hogeschool voor de kunsten en mode
Hoofdstad van Gelderland
hoofdstad van Gelderland
hoofdstad van het Oosten
Hoog voorzieningen niveau, zonder de touristische overkill.
Hoog voorzieningenniveau, goede leefomgeving
Hoog/Laag
Horeca
Horeca
Horeca en Cultuur
Houtstookoverlast. Parkeer en vuilnisoverlast gemis handhaving
In de provincie maar niet provinciaal
in gevarieerde natuur
In grote mate nog een woonstad, maar door de studenten niet zo ingeslapen als bijv. Apeldoorn.
In het centrum is alles op loopafstand. Dat is prettig
In het groen
in het groen gelegen en voorzien van prachtige oude kerk in centrum
In noord en deel zuid de vele parken en ondergrondse stromen
In ontwikkeling
in zuid ruimte om uit te breiden
Inclusief voor iedereen
Inde gemeenteraad een groot zooitje ervan maken met ruzies. Moet toch een speciale gave zijn toch?
Infrastructuur
infrastructuur
Infrastructuur
Infrastructuur
Innovatiekracht
Internationaal treinstation
Inzet op duurzaamheid
is een groene stad
John Frost
John Frost brug
John Frost brug
John Frost brug / Slag om Arnhem
John Frostbrug
John Frostbrug
John Frostbrug, Eusebiuskerk,2e Wereldoorlogmonumenten
John Frostbrug, herdenking WO2
Karakteristieke wijken
Kerkstraat en andere kleine straatjes
Klein
Klein compact centrum
Klein en overzichtelijk centrum
Kleine grote stad
Kleine maar leuke binnenstad
kleine overzichtelijke binnenstad.
Kleine provinciestad

Kleine stad
Kleine stad
Kleine stad met alle voorzieningen
kleinschalig
Kleinschalig
kleinschalige binnenstad en prachtig achterland
kleinschaligheid
kleinschaligheid van de stad
Knooppunt
Knus centrum
knusse stad maar heeft alles wat ik wil van een stad
Koningsdag
korenmarkt
Korenmarkt
Krachtig
Krachtige burgemeester
krachtwijken
Kunst
Kunst en cultuur
kunst en cultuur
kunst en cultuur door Artez e.d.
Kunst gericht
Kunst, (openlucht) musea en parken
kunst, mode, cultuur en muziek
kunstenaars en uitstraling van stad
Kunststad
Kunststad
Kunstzinnige HBO opleidingen
Laagbouw
laks
Land en water
landelijk
Landelijk bekend
Landelijk gelegen
Landelijke Ligging: Rijn, Achterhoek, randstad
Landschap
Landschap
Landschappelijke ligging
leefbaar
Leefbaar woon- en leefmilieu i.r.t. de randstad
leefbaarheid
Leefbare omgeving met veel groen
Leefbare stad
Leegstand
Leegstand
Lef en bij de tijd
Leuk stadscentrum
Leuke binnenstad
Leuke binnenstad
Leuke binnenstad

leuke restaurants
Leuke stad
Leuke stad met mogelijkheden
Leuke winkels
Leven in een prachtige natuurlijke omgeving.
levendig
Levendig centrum direct eindigend aan de Rijn
Levendig dankzij jonge kunst en cultuur scéne
Levendig en bruisend
Levendige kunst en cultuursector
Levendige stad
Levendigheid
LHBTIQ+ (Regenboog) Stad
Licht heuvelachtig
liggin aan de veluwezoom
Ligging
ligging
ligging
Ligging
Ligging
ligging
ligging
Ligging
ligging
ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging
Ligging (Veluwe en Posbank), parken.
Ligging (verbinding Oost west zuid noord)
ligging (vlakbij de Veluwe en naats de Rijn) en sfeer (gebouwen)
Ligging aan de rand van de veluwe.
Ligging aan de rijn
Ligging aan de Rijn
Ligging aan de rijn
Ligging aan de Rijn
ligging aan de veluwerand, dicht bij Duitsland
Ligging aan de zuidkant van de Veluwe
Ligging aan rand Veluwe
Ligging aan rivier
Ligging aan Veluwe
ligging aande voet van de Veluwe (natuur naast de deur)
Ligging Arnhem centraal in Nederland met goede infrastructuur, wegen, spoorwegen en bereikbaarheid op het water
Ligging Arnhem tussen Rijn en Veluwe, tussen natuurlijk water en natuur
ligging bereikbaarheid
Ligging bij bos en rivier

Ligging bij bos, rivieren en snelwegen.
Ligging bij natuur
Ligging bos, rivieren rn snel in Duitsland
ligging buiten randstad en mooie omgeving
Ligging en bereikbaarheid
ligging en omgeving
ligging in groene omgeving
Ligging in het grensgebied
Ligging in het groen
Ligging in het groen en op as randstad duitsland
Ligging in mooie omgeving
Ligging in mooiste deel van Nederland
ligging in/nabij grote natuurgebieden
Ligging nabij natuurgebieden
Ligging noordelijke Rijnoever, combi van groen/natuur en stad
Ligging op de grens van stuwwal en betuwe
ligging op de grens van Veluwe en rivierengebied
Ligging op de Veluwe
ligging op rand Veluwe en uiterwaard
Ligging tegen de polder en de Veluwe en parken in de stad.
Ligging tov de natuur. Groene omgeving.
Ligging tov Veluwe
ligging tussen het vlakke rivierengebied in het zuiden en de veluwe in het noorden
ligging tussen rivieren en veluwe
Ligging tussen Veluwe en Betuwe
Ligging tussen Veluwe en Betuwe
ligging tussen Veluwe, rivieren, spoorlijn naar Duitsland/Zwitserland
Ligging tussen/naast de parken, tegen de Veluwe en met Burgers Zoo en Nederlands Openluchtmuseum.
Ligging van de stad
ligging van de stad bij natuur en uitvalswegen
Ligging vlakbij Duitsland en centraal vanuit Noord en Zuid Nederland
Ligging zuid in de Betuwe
Ligging, ene kant aan het water en polder landschap in het zuiden en je loopt ook zo vanuit de binnenstad het groen in.
Ligging, landelijk centraal en tussen afwisselende landschappen
ligging, omgeving, groen, natuur makkelijk bereikbaar
Ligging, omringd door groen
ligging, treinknooppunt
Ligging: veel groen
Ligging: Veluwe, Betuwe, en rivier
Ligt centraal.
Ligt gemoedelijk aan de Rijn
Ligt in bosrijke omgeving.
Link betuwe en veluwe
Links georiënteerd
Locatie
Locatie in NL is uitstekend, veel steden en regio's zijn bereikbaar in 1 uur.
lokaal lekkers
Luxor live

Meer en meer kultuuraanbod....en toch die rust!!!
meinerwijk,sonsbeek
Mensen
met veel mogelijkheden en faciliteiten maar met een wat provincialer karakter.
Middelgrote stad met veel voorzieningen en cultuur
Mode
Mode
mode
Mode kwartier
Modekwartier, Artez
Modern
Modern
Modestad
Modestad, populair bij Oosterburen
Moeilijk doen over makkelijke zaken.
Moeilijke woorden zoals inclusiviteit vermijden.
Monumentaal groen in de stad
monumenten in de binnenstad
mooi
Mooi
Mooi centrum en mooie groene parken
mooi centrum gebied
mooi gelegen
Mooi gelegen
mooi gelegen aan de Rijn
Mooi gelegen aan de veluwezoom.
Mooi gelegen locatie in Nederland
Mooi gelegen veel groen
Mooi museum
Mooi opgeknapte kerk
mooi park en veel groen
Mooi park en veel groen
Mooi wonen in Arnhem- noord
Mooie groene ligging, Veluwe, Rijn, Ijsel, rivierengebied
Mooie groene provinciestad
Mooie groene stad
Mooie groene stad met prachtige parken.
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
Mooie ligging
mooie ligging
mooie ligging aan de rand van de veluwe
Mooie ligging aan de Veluwe
mooie ligging van de stad tussen heuvels en rivier.
Mooie omgeving
Mooie omgeving
Mooie omgeving
Mooie omgeving

Mooie omgeving
Mooie omgeving (natuur)
Mooie omgeving in en buiten de stad
Mooie omgeving met veel natuur.
Mooie omgeving, Veluwe, parken. Momenteel leuke en goede burgemeester!
mooie oude binnenstad met historie
Mooie OV verbindingen met rest van het land en buitenland
mooie parken
mooie parken
Mooie parken
Mooie parken
Mooie parken
Mooie parken .
Mooie parken mooie natuur
Mooie parken, Dierentuin, Openluchtmuseum
Mooie stad
Mooie stad en omgeving
Mooie stad in een mooie omgeving
mooie stad in prachtige omgeving
mooie stad met historie
Mooie stad met veel groen.
Mooie stad qua ligging
mooie voetbalclub met veel historie
Mooie wijken (in Noord)
Mooie wijken zoals paasberg
Mopperen.
Multi culti
Multicultureel
Multicultureel
Multicultureel
Multicultureel in cultuur
Multiculturele samenleving
Musea
Musea en hoge Veluwe om de hoek
musis
Musis en schouwburg
Nabij de natuur
Nabij hoge Veluwe
Nachtleven
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur

Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
natuur
Natuur
Natuur
Natuur
Natuur
natuur / omgeving
natuur /bos
natuur dichtbij de stad, de heuvels
Natuur en bebouwing gaan in elkaar over
Natuur en groen
Natuur en groen, in en om stad.
Natuur en stad ineen
natuur in de (directe) omgeving
natuur in de stad
Natuur in en om de stad
Natuur in en om de stad
Natuur in en rond de stad
natuur in omgeving
Natuur omgeving
Natuur park
Natuur, Groen, Rijn
Natuur, parken, Veluwe
Niet groot maar op alle gebieden alles aanwezig
Niet in de randstad gelegen
Niet lullen maar poetsen
Niet te groot
Niet te groot en niet te klein
Niet te groot en niet te klein
Niet te groot met prettige sfeer
Niet te groot niet te klein
Niet te groot, niet te klein
Niet te groot, niet te klein
niet te groot, niet te klein
niet te grootsteeds
niet te grote stad, gezellig,
Niet te klein niet te groot

Niet te stedelijk
no nonsense houding
Nog landelijke kenmerken
nog veel laagbouw
Noord en zuid
normaal
Nvt
Nvt
O.V.
Olm, burgers zoo, eusebius.
Ombouw kantoorpanden naar woningbouw , idem herstel binnenstad
Omgeven door groen
omgeven door natuur
omgeving
omgeving
Omgeving
Omgeving
Omgeving
omgeving
Omgeving en ligging
Omgeving en ligging
omgeving met bos en water
Omgeving met divers landschap
Omgeving van de stad
Omgeving, natuur, variatie landschap
omgeving/ligging
Omliggende natuur
Omringende natuur
Omringt door bossen
omvang (niet te groot, niet te klein)
Onbereikbaar
ondernemend
Ondernemende stad
Only in Arnhem
Onoverzichtelijke verkeerscirculatie
Onze burgemeester
Onze burgemeester
Onze burgemeester
Onze fantastische burgemeester
Oorlog historie
Oorlogsgeschiedenis
Oorlogsverleden
Opbouw werkers, en actieve bewoners in de wijk met kennis.
open lucht en burgers zoo
Open staan voor álle inwoners, ieder een plek bieden.
Openbaar groen
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer
Openbaarvervoer (lijnbussen)

openheid
openheid
Openlucht museum en dierentuin
Openluchtmuseum
Openluchtmuseum
Openluchtmuseum
openluchtmuseum dierentuin
openluchtmuseum en dierentuin en kunstmuseum
Openluchtmuseum, Burgers Zoo, Tweede Wereldoorlog
openluchtmuseum, dierentuin en informatiecentrum Slag om Arnhem
Openminded
Oude binnenstad
Oude binnenstad
Oude buurten en groen
OV trein
Overal groen dichtbij
Overdreven ondersteuning van minderbedeelden
overzichtelijk
overzichtelijk
Overzichtelijk
Overzichtelijk
overzichtelijk stedelijk
Overzichtelijke maat, de zogenaamde 150.000 inwoners stad.
Overzichtelijke stad
Overzichtelijke stad
Overzichtelijkheid
OV-verbindingen en cultuuraanbod
Park
Park sonsbeek
Park sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek
Park Sonsbeek en andere parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
parken

Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken
parken
Parken
Parken
Parken
Parken
Parken / groen
Parken en bossen
Parken en bossen
parken en groen
Parken en groen
parken en natuur in en om de gemeente
parken en natuurgebieden
parken in binnenstad.
Parken in de stad, groene omgeving
Parken in en om de stad
Parken toch nog te weinig groen in de wijken
Parken tot in de binnenstad
Parken tot in de stad
Parken, groen, natuur
Parken, groenvoorzieningen
Parken, natuur
Parken, natuur
Parken, veel groen
Parken. En bos veluwe
Parken. Veel groen
Parken/ Groen/Water
Parken/groen
Parken/groen
Parken/groen
parken/weilanden in de stad. bossen/heide
Parkenstad
Parkenstad
parkenstad

Parkenstad
Parken-stad
Parkenstad: de vele oud-landgoederen.
Parkstad
parkstad
Parkstad als geen andere
Pathe bioscoop
Perfecte ligging. Natuur en stad
Plattelandsstad
Pluriformiteit
Poort van rivierengebied naar de Veluwe
Positie op de as Randstad-Roergebied
potentieel om evenementen te organiseren
Prachtig gelegen
Prachtig gelegen groene stad.
prachtig gelegen in natuur
prachtig gelegen tegen de Veluwe
Prachtige heuvelachtige structuur Arnhem-Noord
Prachtige omgeving
Prachtige omgeving
Prachtige parken
praten over plannen
prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen
prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen
Prettig wonen, veel groen
Prettig wonen.
Prettige binnenstad
Prettige omgeving
Prettige stad
Prettige woonomgeving
Prettige woonomgeving
Prima aanbod winkels
Prima binnenstad
Proeftuin projecten
Provinciaal
Provinciaal
Provinciaal
Provinciaal karakter
Provinciale stad met alle voorzieningen
provincie
Provincie stad niet te groot
Provinciehoofdstad omgeven door natuur
Recht door zee
Recreatieve mogelijkheden
Redelijk centraal gelegen in NL
Redelijk centraal gelegen, maar toch niet in de Randstad

Redelijke rust
Regionaal hoofdknooppunt
regionale functie, bijvoorbeeld cultuur
regionale hoofdstad
relatief betaalbaar om te wonen
Relatief veel te doen
relaxt
renovatie projecten
Respect
Reuring
Rijk aan natuur.
Rijke geschiedenis
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn
Rijn stad
Rijn(brug)
Rijnbrug
Rijnbrug met Slag om Arnhem 1944
Rijnbrug, john Frost
rijnkade
Rijnstad
Rivier
Rivier
Rivier
rivier
rivier
Rivier en brug
Royaal vluchtelingenbeleid.
Ruim voldoende culturele activiteiten.
Ruimdenkend
Ruime wegen
Ruimte
Ruimte
Ruimte en Groen
Ruimte voor groen
ruimte voor groen en parken
ruimte voor kunst en cultuur, diversiteit en groen..
ruimtelijk
Rust
rust
Rust
rustig
Rustig vergeleken met de randstad
Ruzie in de gemeenteraad
Ruziende raad
Saamhorigheid
Sabelspoort

Samenwerking wijkbewoners
Schone stad
Schoon
sfeer
Sfeer en historie
Sfeer en kleinschaligheid
Sfeer: alles was een grote stad heeft, maar met de gezellige sfeer van een provinciestad. Dit, tezamen met de grandeur van de vele kassieke bouwwerken die Arnhem nog rijk is.
Sfeervol
shopping
Slag om Arnhem
Slag om arnhem
slecht onderhoud armere wijken
Slechte burgerparticipatie
Sociaal
Sociaal
Sociaal
sociaal
sociaal
Sociaal
Sociaal
sociaal (vluchtelingen)
sociaal denken
Sociaal en betrokken bij de bewoners
sociaal-culturele voorzieningen
sociale stad
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek
Sonsbeek en andere parken
Sonsbeek park
Sonsbeek Park
Sonsbeek park (groen) gekoppeld aan de Sonsbeek beelden tentoonstelling (vernieuwing)
Sonsbeek, musis sacrum
Sonsbeek/Zypendaal
Sonsbeekpark
Sonsbeekpark
Spoorknooppunt
Sport (Vitesse, Papendal, CIOS etc)
sportaccommodaties
Sportstad
Stad
Stad
Stad
Stad
stad aan de Rijn

Stad aan de Rijn
stad dichtbij bossen
Stad die alles heeft
Stad en bos
Stad en toch nog normale verhoudingen, geen grote stadsgekte
Stad in actie
Stad in de bossen en aan de rivier: parken tot in het hart van de stad
Stad in de natuur
Stad in een groene omgeving
Stad in het groen
stad in het groen
Stad in het groen
stad in het groen
Stad in het groen
stad in het groen, bos- rivierenlandschap
Stad in het groen. Houden zo. Wees er zuinig op
Stad in regio
Stad in t groen
Stad met alles
Stad met bosrijke omgeving
Stad met geschiedenis
Stad met prachtig groen hart ingebed in een voor Nederland unieke heuvelachtige omgeving.
stad met veel groen
Stad met veel groen
Stad met veel groen en mooie omgeving
Stad omgeven door groen/parken
stad redelijk bereikbaar
Stad steeds completer en aantrekkelijk om te wonen
stad tussen het groen
Stad tussen het groen van Betuwe en Veluwe
Stad van aanpakken
Stad vol historie, goede winkels en eetgelegenheden.
Stads en toch provinciaal.
Stads, maar toch rustig
Stadscentrum
Stadse elementen en toch overzichtelijk
Stadse faciliteiten
stadse uitstraling
Stadsparken
stadsparken
Stadsparken
Stedelijk
stedelijk groen
Stedelijk met historische uitstraling
Stedelijk midden in sterk afwisselende aantrekkelijke omgeving
stedelijk, maar niet te groot
Stedelijke ontwikkeling
Stedelijke sfeer
Stedelijke uitstraling en toch provinciaal
Stedelijke voorzieningen

Steeds meer verkeersopstoppingen
Steen
Sterk klimaatbeleid gericht op wat de klimaatverandering voor Arnhem lijkt te gaan betekenen
Sterk sociaal beleid voor mensen met een minimaal inkomen
Sterk stadsbestuur
sterke binding met de regio
Sterke milieu en energiesector
Sterke regionale verbinding
Sterke stad en redelijk voor koop/huurwoningen
Sterkte stad (na wederopbouw]
Stiekem best internationaal
strategische ligging
Tegelse e.d. weglaten haken voor meer groen!!
Terrasjes
Teveel aandacht voor "Arnhem Noord"
Teveel gericht op de minder bedeelden
Thuis
Thuis
toch wat cultuur in de provincie
Toegankelijk
Toegankelijke burgemeester
toegankelijke stad, niet zo kolossaal
Toename aan racende en knallende voertuigen
toerisme
toerisme
toeristische trekpleisters
Toeristische trekpleisters zoals open lucht museum, sonsbeek en burgers zoo
Tokkie: trainingsbroek, badslippers en met gouden kettingen op een scooter een joint roken
Traditie bv a bridge too far
trolley
Trolley
Trolley
Trolley bussen
Trolleybus
Trolleybus
Trolleybus
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleybussen
Trolleys
Trolleystad
trolleystad
Trolliebussen
Trollies
Trolly
Trolly bus

trollybus
Trollybussysteem
Tussen bossen en rivieren
Tussen de Veluwe en de Betuwe
Tweede wereld oorlog: een brug te ver"
uitgaan
uitgaand leven
Uitoefening van creativiteit
Uitstekende centrale Ligging
Uitstekende uitvalswegen in alle richtingen
Upgraden oude wijken
Vanuit vrijwel de gehele stad is er natuurgebied op loopafstand
Variateit stad groen
Variatie
Veel aandacht voor sfeer
Veel activiteiten
Veel afwisseling in cultuur, ontspanning en natuur
Veel bedrijvigheid, enorm zorgaanbod
Veel beroepsopleidingen die personeel leveren aan de regionale bedrijvigheid
Veel bos
Veel bossen
veel bossen en natuur om arnhem heen
veel buitenactiviteiten
Veel creativiteit onder haar inwoners door ArtEZ
veel culturele mogelijkheden
Veel culturele mogelijkheden
veel cultuur
Veel eetgelegenheden
veel evenementen organiseren
Veel evenementen.
veel faciliteiten
Veel faciliteiten aanwezig
Veel faciliteiten in een mooie omgeving: bossen mar ook rivierlandschap
Veel faciliteiten voor burgers
veel goedkope winkels
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
veel groen
Veel Groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
veel groen
Veel groen
Veel groen

Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
Veel groen
veel groen
Veel groen
Veel groen (parken/bossen)
Veel groen aanwezig. (bossen en parken)
Veel groen binnen de stad (o.a. parken)
Veel groen en goede voorzieningen
Veel groen en natuur
veel groen en natuur in en rond de stad
veel groen en parken
Veel groen en parken
Veel groen en water
veel groen in de omgeving
Veel groen in de stad
Veel groen in de stad
Veel groen in de vorm van parken en bossen
veel groen in en naast Arnhem
Veel groen in en om arnhem
veel groen in en om de stad
Veel groen in en rond de stad
Veel groen in mooie parken
Veel groen in stad.
veel groen zowel in als om de stad
veel groen, grote parken
veel groen, mooie natuur (Meinerswijk)
Veel groene wijken
Veel kunst en cultuur
Veel leuke kleine winkels
Veel mode en cultuur
Veel moeilijker wijken
veel natuur
Veel natuur
Veel natuur / groen in de buurt (ik heb makkelijk praten want ik woon in Arnhem Noord
veel natuur en groen, parken
Veel natuur in en rondom te stad.
Veel natuur, parken
Veel natuur.
Veel parken
Veel parken
Veel parken
Veel stadsparken
Veel te bieden
Veel te doen op cultureel en attracties
veel voorzieningen
Veel voorzieningen.

Veel water en groen
Veelzijdig
veelzijdig
Veelzijdig
veelzijdig
Veelzijdig
Veelzijdig
Veelzijdige en diverse stad qua beleving zowel in de fysieke ruimte als qua publiek
Veelzijdige omgeving, bos en water
Veelzijdigheid
veelzijdigheid
veilig
Veiligheid
Veluwe
veluwe
Veluwe
Veluwe
Veluwe om de hoek
Veluwe tot in het centrum
Verbindende burgemeester die oog heeft voor alle inwoners van de stad.
Verbinding
Verbinding met de natuur
Verdeelde stad, Sociale en economische tegenstellingen, Noord met bijna alle voorzieningen
Vergroening
Vergroening in ruimste zin
Verkeers luwe binnenstad
Vernieuwend
Vernieuwend centrum
vernieuwende stad
Veroening van de stad
verscheidenheid bevolking
Verwaarlozing van grote gebieden in de stad.
verwaarlozing zwerfvuil.
Verwelkomend
Vinger stad, natuur komt stad in
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse Burgers Bush Openluchtmuseum Sonsbeekpark
Voordelen van een grote stad, toch overzichtelijk.
Vooruitstrevend.

Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen
Voorzieningen van een stad maar nog 'dorps' klein
Voorzieningenniveau
vriendelijk
Vriendelijk
Waar je ook woont in Arnhem, je zit in 10 minuten in het groen.
Wanbeleid
water
water
water
water
Water (Rijn)
Water en bos
water en groen
water, bossen, veel groen
Waterrijk
Waterstof
Waterstof-valley
We zijn omringd met water,bossen,heide voor ieder wat wils.
Weet het echt niet
Weet het echt niet
Weg en spoor verbindingen
Weids
Weinig eigen mbt winkelaanbod
weinig groen in centrum
Weinig hoogbouw
Werkstad
Winkel gelegenheid
Winkelaanbod
Winkelbestand en toeristische aantrekkelijkheid
Winkelen
Winkelgebied binnenstad
winkels
winkels
winkels binnenstad
Winkelstad
winkelstad
Winkelstad met fraai centrum.
Wonen (en werken) in het groen
wonen in Arnhem-Zuid
wonen tussen de parken, met name het prachtige Sonsbeekpark
Woonstad
Zaken die uniek zijn voor Arnhem: Trolleybus, Burgers Zoo, Openluchtmuseum, Museum Moderne Kunst, Mode Stad, Waterstof
Zeer aantrekkelijke omgeving: Veluwezoom, Betuwe, etc.
Zeer goede burgemeester.
zijn geschiedenis

zijn natuurrijke omgeving
Zowel in (parken) en buiten de stad veel groen/ natuur

Vraag 2 Stel, u heeft 1 miljoen euro te besteden om van Arnhem een betere stad te maken. Waar zou u dit geld aan uitgeven?

armoedebestrijding. Liefst in de vorm van verduurzaming van woningen. Meer elektrische oplaadpunten plaatsen.
buitenfitness voor ouderen, verlichting fietspaden, openbaar vervoer, mantelzorgvergoedingen (PGB etc)
Duurzaamheid: klimaat, biodiversiteit, circulaire economie Bijvoorbeeld: meer aandacht voor en meer stromen inleveren bij de Milieubak. Milieubak ook vaker in de wijk, eens per maand, meer bomen en bloemen in openbaar gebied (biologische!), gratis openbaar vervoer voor mensen met laag inkomen, betere fietspaden, ondersteunen duurzame wijkinitiatieven - Verdichten van de kloof tussen arm en rijk - uitgeven aan projecten die leiden tot verbinding: Bijvoorbeeld, initiatieven in wijken, enz. Ook aan combinatieprojecten die sociaal en duurzaam zijn, biologische stadlandbouw in buurten , opbouwwerkers in wijken enz. enz.Faciliteiten als poitiebureau in de wijk, maar ook politie op fiets in wijk, vind ik ook heel belangrijk.
Kleinschalige evenementen meer subsidiëren monumentale woningen isoleren
"Continuous Improvement" van de infrastructuur (denk aan parkeren ,bereikbaarheid etc.)En hetzelfde op het gebied van veiligheid. (strakkere politie-inzet, opsporingscapaciteit uitbreiden etc.)
(energie)armoede/verduurzaming slecht geïsoleerde (huur)huizen, educatie en gezondheid
(grote) kunstobjecten in de openbare ruimte
(sociale) armoede bestrijding. Arbeidsparticipatie,
, gezondheid,
1 miljoen begin je niet veel mee... Steek het maar in onderhoud winkelcentra (prullenbakken, schoonhouden, graffiti verwijderen etc.)
1 miljoen is te weinig maar in ieder geval naar de infrastructuur.
1 miljoen is niets om een hele stad beter te maken. In ieder geval uitgeven aan iets struktureels en niet in deeltjes hakken. Er zijn al genoeg subsidiepotjes , weer een nieuwe vergroot de ondoorzichtigheid. Mijn voorkeur is dat het bedrag bijdraait aan verbetering van de economie.
1 miljoen is nog te weinig om de te laag begrote aannames te ledigen!!!
1 miljoen is te weinig. Als ik een verbetering aan de stad zou moeten maken dan zou dat het ontwikkelen en betrekken van de Rijn en rijnkade zijn.
1 miljoen lijkt veel, maar als ik denk aan betaalbare huisvesting dan is het denk ik een druppel op de gloeiende plaat. Maar daar zou ik het aan besteden.
1) leefbaar centrum en wijken (schoon, groen, activiteiten - verbinding tussen de mensen).2) nuttige / menswaardige werkgelegenheid voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt (variërend van gehandicapt, tot bijstandsgerechtigde) - daadwerkelijke participatie3) bestrijding kleine criminaliteit (liefst door positieve acties: buurthuizen, straat coaches etc)
1. Armoedebestrijding (dan is het geld meteen op...)2. Leefbaarheid van wijken (idem)3. Vergroening van de stadEen miljoen is erg weinig om iets structureels te doen
1. duurzaamheid: isolatie wan sociale huurwoningen --> energielabel B als doelstelling, dit helpt indirect bij de armoede2. gezondheid: meer inzetten op toegankelijk bewegen (kan ook gratis, bijvoorbeeld Parkrun Oosterbeek)
1. Groene duurzame circulaire leefomgeving2. Armoede bestrijding: zorgen dat mensen weer op zichzelf kunnen staan

1.Armoede bestrijding 2.Gezondheidszorg 3. WC Kronenburg een grote opknapbeurt (zie plannen) en een open karakter geven met de omgeving. Meer horeca pleinen o.i.d in heel Arnhem-Zuid. Lege kantoorgebouwen (zoals bij Pleyweg) tranformeren in appartementen. Sneller een groot gezondheidscentrum die gepland staat bouwen. Alles sneller ontwikkelen. 4. Parkeerproblematiek in o.a de Veendamstraat aanpakken. Paaltjes plaatsen in bochten dan hebben we handhavers vrijgemaakt die meer met belangrijker zaken bezig kunnen zijn.5. Laadpalen
1: Meer groen in de wijken die dat het minste hebben2: armoede bestrijding
100% procent aan wonen, hoe heeft het zover kunnen komen in Arnhem met de wooncrisis.
1mln is niet veel. Nog een paar windturbines (1turbine = 4 velden zonnepanelen), educatie van kwetsbare groepen over vergroening dat op een verbindende wijze aanpakken, de paar boeren die Arnhem heeft helpen met biologische boer worden, natuurlijk een mooie roeibaan voor RV Jason en mezelf, en een locatie voor Doggies Dig It.
20% openbaar vervoer (introductie van het Eurokaartje!)20% Meer toezicht en vervolging op discriminatie20% Klimaat & Milieu Bestrijden van zwerfafval20% Voorkomen en bestraffen van dierenmishandeling20% Fietsvoorzieningen, betere afstelling verkeerslichten voor fietsers (vanaf de John Frostbrug richting Huissensestraat moet ik regelmatig 4 (!) keer wachten.
50% armoede , 30 % gezondheid, 20% combi duurzaamheid en klimaat
â‚¬450.000 aan armoede bestrijding en â‚¬450.000 aan voorzieningen isolatie aan huizen minima (geen woningbouw, die moeten geactiveerd worden door de gemeente, met voorrang). 100.000 aan fietspaden
Aan armoedebestrijding en verduurzamen van slecht geïsoleerde huurwoningen.
Aan betaalbaare (cenioren) woningen.
Aan de leefbaarheid in Zuid
Aan de sfeer in de stad onder de bewoners. Er heerst veel onverdraagzaamheid en agressie. Ik zou zorgen voor:- Leuke, toegankelijke, gratis lessen over samenleven, inclusie en diversiteit in de samenleving op alle PO en VO scholen. Niet door de docenten zelf maar door inspirerende trainers, ism met een Arnhemse organisatie. - Op slechte plekken in de stad een lelijk oud pand een leuke ondernemer plaatsen, zodat de stad op die plekken gaat bruisen. - Duurzaamheid
Aan de vuilverwerkers zodat ze beter het afval zelf kunnen scheiden
Aan een betere rondweg
Aan een leefbare en duurzame stad
Aan goed kopen woningen
Aan het creëren van huur- en koopwoningen in het lagere- en middensegment. Met name voor mensen die nog net wel of net geen student zijn. Dwz (particuliere) huurwoningen die net binnen de huurtoeslagrens vallen, en net erbuiten, voor starters op de arbeidsmarkt die net iets meer te besteden hebben.En koopwoningen rond een ton of anderhalve ton.
Aan huizen bouwen voor onze jeugd want die willen ook eens de deur uit bij hun ouders . Verder zouden er meer seniorenwoningen moeten komen zodat er meer eengezinswoningen vrijkomen voor degene die dit nodig hebben . En dat moeten betaalbare woningen zijn.
Aan nieuwe gemeente ambtenaren. De huidige zitten vastgeroest in oude culturen, kunnen niet beslissen en zijn niet meer daadkrachtig
Aan ouderen, die het slecht hebben.Zij hebben minder zorg.Geen verzorgingshuizen.Schandalig.
Aan Veiligheid, meer betaalbare huurwoningen
Aan verbetering van mijn wijk Presikhaaf III
aan wijkcentra/kerken in Arnhem Zuid
Aankleding van de stad met groen en bloemen in de zomer.
Aanpakken sociale armoede. Kijk maar eens goed in bepaalde buurten, hoe voortuinen eruit zien, zegt vaak ook iets over de (sociale),armoede.

Aanpakken van de doorstroom van verkeer door het centrum. Arnhem is te uitnodigend voor de auto. De paarkeerring veroorzaakt veel overlast in de stad, door andere routes aantrekkelijker te maken kan er voor worden gezorgd dat auto's doelgerichter naar de stad komen en minder door Arnhem heen rijden.
Aanplant bomen waar mogelijk en leefbaar maken van ieders woonomgeving door onderhoud en schoonhouden
Aantrekkelijk maken binnenstad, groen, pleintjes,
Aantrekkelijke verbinding voor voetgangers tussen Kerkplein en Rijnkade
Aantrekken van (schone) bedrijvigheid/werkgelegenheid op alle niveau's: voor "moeilijke doelgroepen" tot en met hoog en specialistisch opgeleid: Arnhem blijft achter in vergelijking met Nijmegen, Eindhoven, Den Bosch. Dit betekent op termijn wegtrekken van een deel van de beroepsbevolking en daling van de inkomsten voor de stad. Arnhem dreigt een "losers"stad te worden Stimuleren woningbouw voor starters en voor ouderen.
Aanzien binnenstad
Absoluut armoede en meer ondersteuning voor mensen net boven minima. Veel meer voorzieningen voor mensen met beperking. Bestrijding misdaad.
Achterstandswijk wijken en verduurzamen
Achterstandswijken opknappen.
Afdwingen dat er kleinere woningen voor 65 + gebouwd worden. Niet alleen appartementen. Dit zal de doorstroming verbeteren en huizen vrijmaken voor jonge gezinnen en starters.
Afronden bestaande beleidsplannen en ideeen
Afval
Al de genoemde thema's zijn belangrijk, maar Gezondheid wil ik er uit lichten. Bekend is dat de rijksoverheid veel op de bordjes van Gemeentes heeft gelegd, samen met een tekort aan financiën. Met een sterk vergrijzende babyboom zullen die financiën een groeiend probleem worden, versterkt door een te kort aan mankracht (thuishulp). Veel bewoners willen daarom nadenken over een zorgcoöperatie, met natuurlijk linken naar professionele ondersteuning. Ik zou als Gemeente die basis-organisatie zelf op poten willen zetten, samen met linken naar Gemeentelijke ambtenaren en medische specialisten. Dan krijg je een eenheid in organisaties en wordt er niet aangemodderd. Deze investering verdien je daarmee terug en zou ik daarna stoppen in klimaat en duurzaamheid.
Algemene stedelijke verwarming en zonnenpanelen over laten plaatsen (klimaat)
Alle asielzoekercentra transformeren naar woningen voor starters.
Alle gemeentelijke landbouwgrond omzetten naar initiatieven zoals Herenboeren en andere burgerparticipatieve projecten t.b.v. duurzaamheid en biodiversiteit
Alle huurhuizen isoleren en voorzien van zonnepanelen
Alle lagen in de bevolking betrekken bij de verbetering van Arnhem. Maak Arnhem beter toegankelijk
Alles aanpakken wat illegaal is
Alles naar veiligheid. Arnhem staat (door ligging, door bevolkingsopbouw, door beleid) al jarenlang bovenaan de verkeerde lijstjes mbt criminaliteit. Meer geld voor veiligheid is goed besteed geld voor heel Arnhem.
Appartementen voor oudere stadsbewoners zodat die hun grote gezinswoningen vrij kunnen maken voor gezinnen
armede
Armoede
Armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
armoede

Armoede
Armoede
armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
Armoede
armoede
Armoede
armoede
Armoede (verborgen)
Armoede ,leefbaarheid en gezondheid.
Armoede bestrijden en meer woningen
Armoede bestrijden leefbaarheid vergroten zorgen voor goede betaalbare gezondheidszorg goede betaalbare en duurzame woningen
Armoede bestrijding
armoede bestrijding
Armoede bestrijding
Armoede bestrijding
Armoede bestrijding en duurzaamheid
armoede bestrijding en duurzaamheid
Armoede bestrijding en goede betaalbare woningen
Armoede bestrijding in combinatie met verduurzamen
Armoede bestrijding om zo criminaliteit te verminderen en allerlei andere problemen die voortkomen uit geldgebrek
Armoede bestrijding vooral de verborgen armmoede bij bejaarden.
armoede bestrijding, aantrekkelijk maken binnenstad
Armoede bestrijding, gratis openbaarvervoer voor de minima, goede opvang dak en thuislozen
Armoede bestrijding, herstellen en versterken van de sociale structuren in de wijk,
Armoede bestrijding, hulp voor mensen met psychische problematiek, zoals thuisbezoeken door professionals.
Armoede bestrijding.
armoede EFFECTIEF terugdringen. Arnhem is nog altijd de één na slechtste stad om uit de armoede te komen. zeer beschamend!!!
armoede en duurzaamheid
armoede en gezondheid
Armoede en klimaat
armoede en klimaat
armoede en klimaat
Armoede en leefbaarheid
Armoede en nieuwe armoede
armoede en onderwijs

Armoede en scholing
Armoede en vergroening
armoede en wonen
Armoede en wonen
Armoede en wonen
armoede en wonen
Armoede leefbaarheid
armoede te bestrijden
Armoede, autoverkeer weg van de singels.
Armoede, armoede, armoedever
armoede, betere parkeergelegenheden, betere voorzieningen voor ouderen
Armoede, daklozen
Armoede, Duurzaamheid
Armoede, duurzaamheid
armoede, duurzaamheid, leefbaarheid
Armoede, duurzaamheid, leefbaarheid
armoede, gelijke kansen in onderwijs, gratis huiswerkbegeleiding VO, politie
armoede, gezondheid, klimaat en duurzaamheid
Armoede, het diverse maken van alle wijken, kinderen op school in eigen wijk, gelijkheid onderwijs
Armoede, jeugdzorg, klimaat, duurzaamheid, openbaar vervoer,
armoede, klimaat, duurzaamheid, ontmoeting tussen mensen uit verschillende culturen, voldoende voorzieningen op het gebied van welzijn in met name armere wijken, leefbaarheid
armoede, klimaat, onderwijs
Armoede, leefbaarheid
Armoede, leefbaarheid
Armoede, leefbaarheid en wonen
Armoede, leefbaarheid, beter winkelaanbod in de binnenstad.
armoede, leefbaarheid, gezondheid
Armoede, leefbaarheid, veiligheid, ruimte
Armoede, maar ook dat iedereen hier wat aan heeft. Wonen.
Armoede, meer inbreiding, meer diversiteit in wonen (meer verschillende mensen in een wijk)
Armoede, scholen van de kinderen, meer voor de ouderen en fietswegen verbeteren.
Armoede, stimuleer maatschappelijke participatie van vluchtelingenvrouwen, zorg voor hulp bij opvoeden zodat jongetjes niet tot 's avonds laat op straat zwerven en rottigheid uithalen, criminaliteit in rollen. Zorg voor buurthuizen, jongerenwerkers, ouderenzorg, woonpolitiek. En VOORAL OOK voor culturele initiatieven: podium met gratis voorstellingen dans, ballet, muziek (grote diversiteit!). Op scholen: richt LEERORKESTEN OP, zoals in de Bijlmer.
Armoede, Weer 12 x per jaar afvalpas voor de stort invoeren.ipv 6x !Voor minima 3x grofvuil ophalen.Leefbaarheid.Zwemles op de lagere scholen.
Armoede, wonen
Armoede, wonen
Armoede, wonen
Armoede, wonen , leefbaarheid
armoede, wonen, culturele infrastructuur
armoede, wonen, cultuur, duurzaamheid/klimaat
Armoede, wonen, klimaat en duurzaamheid.
Armoede, wonen, leefbaarheid
Armoede, wonen, sociale cohesie
Armoede, woningbouw, leefbaarheid, gezondheid en groen (wandelparken etc)
armoede,duurzaamheid,leefbaarheid

armoede,wonen,gezondheid
Armoede,wonen,leefbaarheid en gezondheid
Armoede. Wonen.leefbaarheid
Armoede/ wonen
Armoedebeleid: inzetten op een grotere gelijkheid. Maar ook parkeerbeleid aanscherpen in de woonwijken.
Armoedebestreiding met daarmee de mensen wie het betreft zelf de beslissende positie laten innemen: niet beleid en initiatieven over mensen heen uitstorten.Leefbaarheid: de teveel plekken worden gedomineerd door de auto. Of de auto's geparkeerd staan of ze rijden, met name de kinderen geven hun bewegingsvrijheid totaal op. Laat staan wat het doet met de gezondheid van mensen.
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
armoedebestrijding
Armoedebestrijding
armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding
Armoedebestrijding en duurzaamheid
armoedebestrijding en duurzaamheid
armoedebestrijding en klimaatbestendig
Armoedebestrijding en ten behoeve van voorzieningen voor stijgend aantal mensen zonder huisvesting.
Armoedebestrijding en versterking zwakkere wijken
Armoedebestrijding en wonen
armoedebestrijding in zwakke wijken: betere openbare orde: meer boa's, daklozenopvang, meer politie op straat: betere sociale woonvoorzieningen en voor speciale groepen: (arbeid)migranten, asielzoekers, jongeren, ouderen
armoedebestrijding staat op 1: daarna leefbaarheid en gezondheid
Armoedebestrijding, natuurbehoud en onderhoud, toegankelijkheid van het centrum
Armoedebestrijding, duurzaam maken van de stad,
Armoedebestrijding, goedkoop OV, sociale veiligheid, bestrijding criminaliteit, woningbouw, onderhoud scholen en openbare voorzieningen. 1 miljoen is niet zo veel dus beginnen met de eerste twee.
Armoedebestrijding, gratis openbaar vervoer dat regelmatig rijdt, huurwoningen voor jongeren, doorgaan met aandacht voor klimaat en duurzaamheid met oog voor wat dat voor sociaal economisch zwakkere groepen in de samenleving betekent, hergebruik van bestaande bouw. Veiligheid.
Armoedebestrijding, leefbaarheid verbeteren en lelijkheid tegengaan.
Armoedebestrijding, mbo toeleing naar werk, stadsvernieuwing/ betaalbaar wonen
Armoedebestrijding, Verbetering huisvesting (verduurzaming), Aandacht voor de jeugd (voorkomen van criminaliteit)
armoedebestrijding, vluchtelingenboten permanent maken, minder tegels en meer groen. Meer schoonmaak van wegen, parken en stoepen. Arnhem is vuil..
Armoedebestrijding, wijkverbetering en bibliotheken
Armoedebestrijding, wonen, duurzaamheid, groen in de stad behouden
Armoedebestrijding, zodat niemand naar de voedsel- en/of kledingbank hoeft en alle kinderen/de jeugd kunnen/kan deelnemen aan vrijetijdsbesteding en sportverenigingen.
armoedeen gezondheid
ArmoedeLeefbaarheid

Arnhem autovrij maken
Arnhem zuid aantrekkelijker maken
Arnhem Zuid gezellig maken
Arnhem zuid meer gezelligheid, meer focus Woningen opknappen in Arnhem zuid (de Laar, Kronenbur)Gemeentelijke belastingen verlagenAfval professioneel nascheiden ipv door de burger
Arnhem-zuid groener maken met perkjes en meer bomen.
auto vrij, meer groen, fijnmaziger OV, geen reklameborden meer
Auto weren uit binnenstad.Meer duurzaamheid, hergebruik, ruilen.
auto's de wijken uit
Auto's het centrum uit. Singels afsluiten voor doorgaande verkeer. Betere voet- en fietsvoorzieningen
Auto's uit stadscentrum weren. Volop inzetten op fietsstad. Fijn stof rigoureus omlaag.
autoluw maken van de ring door autoverkeer meer om de stad te laten rijden: extra transferia
Béter schoonhouden straten ,plantsoenen. Aanstellen ouderwetse straatvegers.
bankjes in de stad, veel bankjes in de stad. openbare toiletten, nog meer groen
bankjes met groen om op te zitten
Behoud van de stadspark en de leefbaarheid voor haar inwoners. Preventieve gezondheidszorg.
Behoud van groen in Zuid, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, onderwijs, met goed onderbouwde en geen popie Jopie plannen.
Behoud van grote bedrijven die van belang zijn voor de werkgelegenheid van hoger opgeleiden zodat deze mensen de stad economisch stimuleren. Tegengaan van misbruik met uitkeringen, Gelre pas en dergelijke zodat dit geld bij de mensen terecht komt die het echt nodig hebben.
Behoud van het Hertenkamp Sonsbeek
Behouden van de sfeerkeepers en schoonhouden van de stad.
bereikbaarheid
bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid
Bereikbaarheid binnenstad door gratis openbaarvervoer voor alle bezoekers.
Bereikbaarheid en veiligheid.
Bereikbaarheid van de binnenstad, bijvoorbeeld door gratis openbaar vervoer, lagere parkeertarieven en meer en bredere parkeerplaatsen die ook dichtbij zijn.Bushaltes van "op de weg" naar "naast de weg" verplaatsen, zodat de doorstroming van het verkeer niet wordt belemmerd door stilstaande bussen.Doorstroming van het verkeer verbeteren door van rode golf naar groene golf over te gaan, verkeerslichten dus niet als stoplichten gebruiken. Dat is bovendien vele malen beter voor het milieu.Verlagen van de WOZ tarieven en woonlasten in zijn algeheel.Huiseigenaren helpen vergroenen, door bijvoorbeeld stadsverwarming in koopwiningen mogelijk te maken/te faciliteren.
Bereikbaarheid, armoede, duurzaamheid, gezondheid
Bereikbaarheid, duurzaamheid
Bereikbaarheid, klimaat
Bereikbaarheid, Leefbaarheid, gezondheid
Bereikbaarheid, opknappen verpauperde panden binnenstad, groen tegen warmte
Bestaanszekerheid,Bestrijding van (stille) armoede ,Kunst en Cultuur toegankelijkheid.BoaÅ›
bestrating binnenstad
bestrijden armoede zorgen dat minder bedeelden aan het werk komen meer kansen krijgen
Bestrijden van armoede en klimaat
Bestrijding (drugs)criminaliteit, vandalisme door jongeren en overlast door verwarde personen. Het versterken van de veiligheid en de zichtbaarheid van politie en boa's.
Bestrijding)drugs)criminaliteit, veiligheid op straat, uitstraling openbare ruimte (zwerfafval, graffiti, verloedering). Armoede.

bestrijding armoede, daklozenonderdak
Bestrijding criminaliteit
Bestrijding criminaliteit: aandacht voor het groen in de stad
Bestrijding van armoede, meer mensen mee laten doen aan de samenleving met laagdrempelige cultuur, meer aandacht voor kinderen die niet meekomen op school.
Betaalbaar bouwen voor ouderen zodat er ook woningen komen voor jongeren.Armoedebestrijding zodat er geen voedselbanken nodig zijn.
Betaalbaar Wonen
Betaalbaar wonen, zonder te bouwen in het buitengebied.Bestrijding criminaliteit.
Betaalbare centrale woningen voor jongeren
Betaalbare huizen, duurzaamheid
Betaalbare seniorenwoningen, zowel huur- als koopwoning, ter bevordering doorstroming.Promotie zonnecellen plaatsen op industriële daken en scholen.Uitbreiding azc's.
Betaalbare woningen realiseren voor de lage en midden inkomens. Veel nieuwbouwprojecten (vooral in Arnhem Noord) zijn juist gericht op het duurdere segment terwijl er juist zoveel vraag is naar betaalbare woningen.Verder moet de stad bereikbaar blijven. De stad ligt ongunstig tussen meerdere snelwegen waardoor de stad in de spits steeds vaker moeilijk te bereiken is. Vrachtverkeer omleiden en niet over de Pleyroute.
betaalbare woningen voor eenpersoons huishoudens, zodat grotere huizen vrij kunnen komen voor gezinnen
Betaalbare woningen voor middeninkomens, duurzame energie
betaalbare woningenbeloning/prestatie voor groene tuinen/buurtbetere sfeer op korenmarkt, lijkt wel een criminele bende met schorem dat buiten staat en handelt.
Beter begaanbare rondweg
Beter bereikbaarheid ov of meer en betere woningen
Beter gebruik van deskundigheid en in de stad organiseren.
Beter ondehoud
Beter onderhoud omtrend bomen, plantsoen en struiken, vaker de veegwagens laten rijden om blad e.d. te ruimen.
Beter onderhoud van het groen
Beter OV (en uitgangspunt: geen gebruik auto voor vervoer binnen stad(sring))
Beter OV, aandacht voor middeninkomens
Beter OV, isolatie/klimaatbestendig maken woningen. Nieuwbouw is ook nodig, maar kost veel meer.
beter parkeer beleid en meer, betaalbare, woning projecten
Beter schoonhouden van de binnenstadtstraten, GEEN NIEUWE WONINGEN in de uiderwaarden : naast DE STADSBLOKKENWERF "aan de overkant" b.v. (= klimaat)BEPALEN hoe de winkelpuien eruit moeten zien: terug naar de oorspronkelijke aanzicht van de panden,
Beter/goedkoper OV
betere toegankelijkheid naar de binnenstad betere huisvesting voor de lagere en middeninkomens en studenten
Betere bereikbaarheid binnenstad voor auto's
Betere doorstroming van het verkeer realiseren. Goedkopere parkeerplaatsen in de binnenstad.
Betere en betaalbare parkeergelegenheden in Arnhem. Ook 'kort-parkeren' weer herintroduceren.
Betere en betaalbare woningen en nieuwe woonvoorzieningen voor ouderen
Betere en duidelijkere parkeergarages. Meer natuur in bebouwde gebieden terug laten komen. Ontwerpen van wijken en wegen zo ontwikkelen dat er ruimte is voor flora en fauna
Betere en meer betaalbare woningen. Verlaging gemeentelijke belastingen. Betere bereikbaarheid vd stad. Meer groen. Weren vervuilde auto's op de singels. Armoedebestrijding. Hulp bij schulden en dakloosheid. Aandacht voor openbaar groen. Subsidie op verduurzamen woningen.

betere fietspaden
Betere fietspaden in de stad
Betere fietspaden, meer groen in de straten.
Betere geluidswal N325 en het verplaatsen van de woonboulevard de Laar Oost gebouwd in de jaren 80, de ligging is niet van deze tijd. Verder het opknappen van de Rijnkade, zoals de gezellige Waalkade in Nijmegen.
betere leefbaarheid door verkeersmaatregelen
Betere omstandigheden voor minder financieel bedeelden in brede zin.Mn voedsel ondersteuning mbt gezondere voeding.
Betere parkeermogelijkheden , binnenstad echt zonder auto's , wel zodanig dat alles via alternatief vervoer bereikbaar is,
Betere riolering, werkgelegenheid stimuleren, terug dringen kansloze buurten.
Betere skyline Rijnkade
Betere verkeersafwikkeling. Singels en Pleyroute.
betere verlichtingvergroening
Beveiliging en beter onderwijs
Bewoning boven de winkelpanden, klantvriendelijk parkeren, schoonhouden van openbare plaatsen en straten, station waar de bussen af en aan rijden overzichtelijk maken voor voetgangers.
Bijzondere woningen, anders dan anders, groot, klein voor rijke en arme mensen in grote hoeveelheden.
Binnen stad de tegelsBlauwe golfen AKU fontein Wc in de parkeer garage
Binnenstad aantrekkelijke maken voor ondernemingen. Er staan te veel leeg staande winkelpanden.
binnenstad aantrekkelijker maken (gevarieerder aanbod winkels / meer speciaalzaken terug):goed/beter openbaar vervoer/ minder auto's op centrumring
Binnenstad beter verbinden met Rijnkade. Lelijke jaren 50 betongebouwen vervangen door moderne architectuur.
Binnenstad leefbaar houden, meer diverse winkels GEEN leegstand
Binnenstad, winkelgebied op leuken
Blauwe golven
Blijven inzetten op duurzaamheid!
bomen
Bomen, 'groen', natuur, biodiversiteit, klimaat, duurzaamheid
Bouwen van voldoende seniorenwoningen met tuin op de begane grond. Alleenstaand of in een rij en niet in een flat.Niet alle senioren willen in een appartement.
Bouwen voor ouderen
Braakliggende terreinen aanpakken met mooie mix van wonen en recreëren. En verdere verbetering van de fietsinfrastructuur, met een extra fietsbrug over de Rijn.
Buurtfeesten
Centrum autovrij, oude wijken energie zuiniger maken
COÂ² reductie, hulp bij verduurzame mensen die het niet kunnen betalen, meer natuur, afval bestrijding. verbeteren van de luchtkwaliteit. aanpak drugscriminaliteit bij jongeren en jongeren centra's. hard drugs is bijna zo normaal als bier.
Collectieve lasten laag houden
Controle snelheid van auto,s. Geen fietsers tegen de fiets richting in fietsen. Meer senioren woningen.
Creatieve broedplaatsen, organische stadsontwikkelingen die flexibel kan reageren op veranderingen uit de markt. Mentaliteitsverandering van individualisme naar gemeenschapszin. Sociale cohesie bevorderen!Ontsluiting: Arnhem heeft geen binnenring, de Oranjestraat is nu een soort "Ringweg".
Criminaliteit en leefbaarheid
Criminaliteit, armoede
Criminaliteit, armoedige wijken

Cultuur en armoedebestrijding, wonen
Cultuur en huisvesting charitatieve instellingen
Cultuur, die schandalige zzp constructies van de muziekschool beëindigen. En docenten weer fatsoenlijk in loondienst nemen.
Cultuur. Groene stad. Vervoer.
Cultuur: Goed muziekonderwijs (Heroprichting van de Stedelijke muziekschool}Jazzpodium met een goede vaste locatie en, programmering en promotie ook in de Duitse regio aan de grens met Nederland.Minimaal een Herenboerderij (stichting Herenboeren), waar groente- fruit teelt plaats vindt in cooperatieve vorm.Stedelijk hoveniers bedrijf annex opleiding dat op duurzame wijze met goede arbeids ethiek ons plaatselijk groen aanlegt en onderhoudt.Beeldende kunst: Goed onderwijs in het ambacht van tekenen, schilderen en beeldende kunst in het algemeen.Herstel Strümpfler orgel van de Grote Eusebius (als dat al niet gebeurd is}
Daken van overheidsgebouwen vol leggen met zonnepanelen
daklozen
Daklozen opvang
Daklozen, verslaafden en verwarde mensen beter opvangen.Goede plek voor de voedsel- en kledingbank.Geld voor goede huisvesting introdans en oostpool.
Daklozenopvang
Dan zou ik de wegen aanpakken. Arnhem heeft een centrumring welke dwars door Arnhem gaat. In andere steden ligt deze buiten de stad, zodat men doelgericht naar een deel van de stad kan reizen.
Dan zou ik ervoor kiezen om inwoners met een kleine beurs te helpen met verduurzamen van hun woning. Voor eigenaren van koopwoningen directe financiële ondersteuning en ingeval van huur financiële ondersteuning van de verhuurder.
Dat de welvaarts verdeling tussen alle inwoners gelijker word.
de "volkswijken"verder oppeppen
de armste scholen van Arnhem (bv Johannaschool) fatsoenlijk ondersteunen-graffiti aanpakken-daklozen een plek geven
de Arnhsme parken
De bijenkorf terug. Met het verdwijnen van de bijenkorf is het winkelbestand enorm verschraald en heeft Arnhem geen aantrekkelijk winkelbestand meer.
De Binnenstad beter bereikbaar maken en bezoekende auto's weren. Alleen mét vergunning.
De binnenstad schoner makenâ€¦kauwgom bij prullenbakken weg enz. Groene zones in de binnenstad.Bepaalde gevaarlijke fietskruisingen (bij musis) veiliger maken
De binnenstad weer de beste winkel stand van Nederland maken. Nu vind ik het wel heel karigâ€¦
de dorpen wijken in Arnhem Zuid versterken en moderniseren. Meer samenvoegen van woningen voor ouderen, groen verbeteren en zorgen dat je er een koffietje kunt drinken. Ontmoeting in het dorp.
De entreepunten van de stad verbeteren. Mooiere grote plaatsnaamborden in een bloembedElke keer als je de stad inkomt en verlaat, krijg je het arnhemgevoel mee.
De gebouwen in het centrum opschonen zoals gevels reinigen, orginele look and feel terug geven
De menselijkheid terugbrengen en de onvoorstelbare juridisering stoppen
De mensen die het erg slecht hebben in financieel opzicht helpen via een persoonlijk plan van aanpak.Meer bomen in de stad, minder verkeersborden. Gezondheid is een zaak van de burger zélf.
De Nijmeegseweg (begin A325) vanaf de oude Rijnbrug tot voorbij stadion Gelredome, de autoweg onder het maaiveld, verdiept aanbrengen en met gelijkvloerse viaducten, maaiveld hoogte, de wijken Malburgen met elkaar verbinden, met wonen en groen. Dus geen tunnel bouwen. Uiteraard is de 1 miljoen niet voldoende.
De Rijkade gezelliger en begaanbaarder te maken, vergelijking Nijmegen. (mits delen haalbaar)
De slechte wijken beter maken, meer en beter groen onderhoud
De stad "nog" groener maken

De stad (nog) schoner houden en mensen goed voorlichten de stad schoon te houden: met voorzieningen die dit kunnen bevorderen. Ook in de wijken buiten het centrum.
De stad in haar eigen nergie behoefte te laten voorzien
De stad meer "smoel" geven als hoofdstad van Gelderland (iconische gebouwen a la Nijmegen Waalkade)
De stad nog groener maken
de verloedering tegengaan, rommel opruimen, graffiti verwijderen en verbieden en handhaven
De Weerdjesstraat ondergronds maken en daardoor voetgangers verkeer tussen centrum en Rijnkade te vergemakkelijken.
De wijken vergroenen, daarmee ga je in op de leefbaarheid, duurzaamheid en klimaat. Zelfs gezondheid kan ten positieve veranderd worden.
Deel van de 'armere' wijken opknappen en duurzamer maken
deels in sportfaciliteiten, ontbijt op scholen, cultuur bereikbaar voor Arnhemmers
direct besteden aan opruimen/schoonmaken van de (binnen)stad
Direct stoppen met de massale krankzinnig bomen kapMeer parkeerplaatsen zodat mensen vrij en mobiel kunnen blijven, ook de chronisch zieken en werkende moeders
Dit bedrag zou ik besteden aan klimaat en duurzaamheid. Daarnaast vind ik het bestrijden van armoede en eenzaamheid een belangrijk onderwerpen.
Diversiteit en inclusie!
Dominante langdurige autostromen inperken tbv voetgangers en fietsers Jansbuitensingel + Willemsplein. Arnhem is te auto-dominant.
Door op een ecologisch waardevolle, circulaire manier te vergroenen kan de leefbaarheid vergroot worden, levert dit een positieve bijdrage aan gezondheid en klimaat. Focus op de plekken waar de impact het grootst is. In de meeste gevallen zijn dat meest kwetsbare wijken.
Doorgaan met stadsvernieuwing.
Doorgaand verkeer uit centrum
Doorstroming verkeer verbeteren i.p.v. stelselmatig verder te belemmeren zoals nu het geval is.
Drugs bestrijding, alternatieve parkeermogelijkheden
Drugs en drankprobleem aanpakken. Mensen meer stimuleren te werken. Banen creëren in de wijk. Vraag de mensen wat ze (samen) willen doen. Veel van de bewoners willen ook van die drugsoverlast af. Leid mensen (in de wijk op) om dit aan te pakken, denk aan serveillance, (meer) wijkaanspreekpunten. Een boodschap doen of bij elkaar klussen. Maak hier een systeem van wat geld oplevert en wat niet wordt afgetrokken van de uitkering. Geef mensen besef dat zij en hun wijk het waard is. Geef de mensen in de wijk budget om wat met elkaar te organiseren (zonder teveel beperkingen) er moet veel meer voor de jeugd worden georganiseerd. Verder veel planten en bloemen in de wijk. Laat bewoners die dit leuk vinden het onderhouden (tegen vergoeding). Muurschildering, geef ruimte voor de (kunstenaars) die 'kunst' spuiten op muren. Misschien kan je bewoners zelf kunst laten maken voor hun wijk. Maak gebruik van de diversiteit van de mensen die er wonen en dan is er voor ieder wat wils. Misschien dat de diverse culturen dan ook meer met elkaar mengen.
DrugsbeleidOverlast van de burenAfvalverwerking
Drugsbestrijding
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid

Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid (subsidies voor mensen die bv warmtepomp willen aanschaffen) en onderwijs. Investeren in onderwijs om iedereen gelijke kansen op ontwikkeling te bieden.
Duurzaamheid +sociale ongelijkheid recht(er) trekken.(Aut
Duurzaamheid armoede onderwijs
Duurzaamheid en armoede bestrijden
Duurzaamheid en armoedebestrijding
Duurzaamheid en gezondheid
Duurzaamheid en gezondheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en leefbaarheid
Duurzaamheid en Leefbaarheid van de stad
Duurzaamheid en leefbaarheid: er gaat nu best veel aandacht naar armoede, maar ik zie daardoor vooral de arme kant van Arnhem. Schrale winkels, weinig leuke 'luxe'. Cultureel mwah. Investeer bijv. in studenten die hier blijven wonen en werken! Of expats/bedrijven.
duurzaamheid en veiligheid
Duurzaamheid van de woningen
Duurzaamheid van met name huizen, (jeugd)zorg eb jongerenwerk, en inzetten op achterstandswijken (financiele steun energierekening bijvoorbeeld). En cultuur evenementen & museum Arnhem toegankelijk maken voor een zo groot mogelijk publiek!
Duurzaamheid, armoede
Duurzaamheid, armoede
duurzaamheid, bereikbaarheid, klimaat
duurzaamheid, culturele infrastructuur, groen
duurzaamheid, energietransitie
Duurzaamheid, gezondheid (meer huisartsen op meerdere locaties) wonen.
Duurzaamheid, hittestress, wateroverlast in park Klarenbeek en verder omlaag, versterken connectie huisartsen en wijkteams
duurzaamheid, klimaat, wonen
Duurzaamheid, leefbaarheid
Duurzaamheid, Leefbaarheid, Klimaat
duurzaamheid, sub cultuur
Duurzaamheid, vergroening en armoedebestrijding
Duurzaamheid, zonnepanelen, luchtkwaliteit
duurzaamheid: betere fietspaden en minder gemotoriseerd verkeer
duurzaamheidwonen
Een (iconisch) kunstwerk. Waar het komt te staan, weet ik nog niet.

Een authentieker centrum maken. Het centrum ziet er afgeleefd uit. Veel glazen puien, "goedkope" winkels, weinig groen/gezelleigheid.
een betere doorstroming van het verkeer maken. (vlotter van arnhem-zuid naar arnhem-noord zonder alle tegenwerkende stoplichten, een groene golf is wel prettiger)
Een del van het openbaarvervoer voor alle Gelre kaarthouders en 70 plussers gratis maken en een uitleen voor eenvoudige hulpmiddelen met een borg en bij schoon en heel inleveren alles terug.
Een extra fietsbrug tussen de Frostbrug en de Sacharovbrug
Een goede advocaat in huren om de raad van state duidelijk te maken na 45 jaar dat de A15 doorgetrokken moet worden naar de A12 om de mensen te verlossen van de onnodige fijnstof en CO2 uitstoot door de files die richting achterhoek en Duitsland gaan.
Een groener Arnhem
Een lelijk gebouw in centrum oud Arnhem vervangen door iets wat wel past
Een mooi overdekte zwemparadijs
Een mooie brede doorbraak van station naar korenmarkt. Met een groot plein als ingang. Ook voor Koningsdag activiteiten etc.
Een nieuw gebouw voor en extra steun aan het dierenasiel. Duurzaamheid, beter OV, mensen helpen hun woning te verduurzamen. Evt woningbouwcoorporaties stimuleren/forceren om hun huurders te helpen met verduurzamen (ik loop nu tegen een muur op bij VHV).
Een stukje historie van de stad blootleggen en zichtbaar houden. Denk aan een stuk stadsmuur of opgravingen.
Eenpersoonswoningen met huur onder de 700 euroMeer diversiteit aan winkels: smpoo ups ed een kans geven
Eenzaamheid ouderen en armoede
eerlijke subsidies (zonder al te ingewikkelde voortrajecten etc) voor het verduurzamen van woningen. Iedereen een eigen gratis regenton. In alle wijken zoveel mogelijk groen toevoegen en voldoende speel- en samenkomstplekken. Armoede bestrijden door wellicht een werkgroep met een goede doorsnede van de samenleving hierover met elkaar in gesprek te laten gaan en als een soort denktank te laten fungeren. En daar geld aan te besteden, wellicht samenwerking met Collectief Kapitaal.
energie armoede en duurzame initiatieven
Energie-armoede
Energietransitie
Energiezuinig wonen
Er voor zorgen dat alle inwoners krijgt wat het nodig heeft. Een potje geld, naar behoefte, dat naar eigen inzicht ingezet kan worden. Meer voor minima en niet voor mensen met geld. Extra op de gelden die sowieso nodig zijn om een stad en inwoners te ondersteunen.
ervanuitgaande dat klimaat e duurzaamheid nu goed op de agenda van dit groene college en raad staan, zou ik naast aandacht voor zaken die onze inwoners direct treffen ook kijken naar hoe Arnhem aantrekkelijker wordt als stad voor bezoekers. we hebben geen grote publiekstrekker, na het station houdt het snel op. Alle grote dingen hier zijn beetje middle of the road. Zelf de uitstraling van de kunstacademie is zeer beperkt: waarom heeft Arnhem niet een uber hip design museum (dat gaan we met een miljoen niet redden).
Evenementen, helaas is er de afgelopen jaren veel re weinig gedaan om grote evenementen als living statues, rio aan de rijn, etc in arnhem te houden
Extra woningen
Fiets en wandelpaden richting belangrijkste knooppunten aantrekkelijk maken
Fietsbrug erbij van noord naar zuid aan de oostkant
Fietspaden
Fietspaden waar het licht sneller groen gaat.
FietspadenOude woningen verduurzamen
fietstoegankelijkheid

Fietsvriendelijkheid en verbod op stinkbrommertjes / schoolmaaltijden voor kinderen uit arme gezinnen / onderwijs
Fonds voor goede verduurzaming sociale huurwoningen en idem koop-met-hoge-energierekening
Formeren van beter b & w. De zwakke personen in de raad vervangen door sterke, evenwichtige personen die niet om het minst geringe in huilen uitbarsten.
geen armoede , werk voor iedereen , wonen voor iedereen en eerbied voor de kleine winkelier zorgt voor diversiteit.
Gelijke kansen voor iedereen te beginnen voor de geboorte.
Gelijkheid (iedereen evenveel kansen en mogelijkheden, minder groot verschil arm-rijk), duurzaamheid (energiezuinig, schone lucht, geen afval op straat en in groen), wonen en veiligheid.
gelijkheid, gelijke kansen, fietspaden, buurttuinen
Gemeleerde wijken creëren met lage en hoge inkomens. Meer groen, minder afval, schonere stad in milieu en aanblik. Criminaliteit de pas afsnijden.
Gentrificatie van Zuid
Gevels graffiti-proof maken in wijken rondom het centrum (hopelijk bestaat er een coating ofzo). Minder telefoonwinkels, nagelsalons, massagesalons en kappers in de Steenstraat, zodat deze straat meer bij het centrum-winkelgebied betrokken wordt. Politie zichtbaarder op straat.
gevoel van veiligheid, ondersteunen echte armoede
gezellige binnenstad
Gezondheid
Gezondheid (preventie), duurzaamheid, klimaat, cultuur
gezondheid en leefbaarheid: voorwaarden voor een gezonde leefbare stad en basisvoorwaarde om de kloof tussen arm en rijk te dichten.
Gezondheid in arme buurten
Gezondheid wonen leefbaarheid en veiligheid
gezondheid, armoede
Gezondheid, met name gezond leven en beweging
Gezondheidszorg, inbreidingsprojecten woningbouw, armoedebestrijding, openbaar vervoer, vergroening, criminaliteitsbestrijding
Gezondheidszorg: meer en snellere opvang van mensen met psychische problemen, vooral jongeren. Ik ben geschrokken van de tv-serie politiebureau Arnhem. Zoveel verwarde mensen. Te weinig hulp, het duurt te lang etc.
GGZ
goed bereikbare zorg (letterlijk en figuurlijk) voor iedereen. positie huisartsen versterken.gratis schoolontbijt/-lunch (basis en middelbaar onderwijs).sociale woningbouw versterken.bejaardenhuizen weer introduceren.
Goede fietspaden cq goede fietsverbindingen/ vergroten van de fietsvriendelijkheid.Veiligheid in de meest brede zin van het woord
Goede opvang voor dakloze mensen . Ook overdag. Niet fijn , mensen die overal rondhangen . Voor hun niet maar ook niet voor bezoekers . Minder doorgaand verkeer rond centrim , snelheid omlaag naar 30 km . Stad beter schoonhouden en onderhouden Ook groene gedeelten . Betere doorgang fietsers , vaak goed uitkijken , afslaand verkeer enz . Niet fietsvriendelijk , betere fietsenstallingen , minder fietsen in straatbeeld .pleinen beter benutten voor terrassen enz .
Goedkope woningen bouwen (zonder parkeerplaatsen), fietspadnetwerk uitbreiden
Goedkoper maken van het openbaar vervoer.
Goedkoper openbaar vervoer
Gratis maaltijden basisscholen. Vergroenen wijken.Promoten tegels eruit.
gratis openbaar vervoer
Gratis openbaar vervoer
Gratis openbaar vervoer

Gratis openbaar vervoer. En parkeren goedkoper maken !
Gratis ov
Gratis OV voor jongeren. Jong geleerd is oud gedaan!
gratis vervoer, wonen
gratis vervoer: goed onderwijs: centrale zonnepanelen waar ieder huishouden gebruik van kan maken
Gratis warmtepompen of met korting
Groen
Groen
Groen . Investeren in winkels . Geen parkeer kosten
Groen / leefbaarheid in de stad
Groen in de bebouwde kom, ondersteuning basisbehoeften (zorg, onderwijs) voor armere huishoudens, leefbaarheid in armere wijken, cultuur voor kinderen en jeugd, cultuur en vertier in Arnhem-Zuid
Groen in de binnestad
Groen voor wegen en parkeerplaatsen
groen, huizenbouw binnen bestaande wijken
Groen. Design waterbeh
groenbeheer op niveau, duurzaamheid, klimaat, armoede en wonen
Groene en beweegvriendelijke omgeving
Groene energie
groene ontmoetings en speelplekken: plekken in de buurt voor kinderen, jongeren en mensen met weinig geld.
groenonderhoud, meer woningbouw,
grondgebonden senioren woningen
grote aanbod aan cultuur onderhouden multicultureel uitbreiden en breder promoten
Grotere duurzaamheid in de vorm van meer en betere (ruimere) afvalbakken in de straten
handhaving parkeerbeleid
Handhaving, armoedebestrijding, city beautification, "skyline planning" (of iig "aangezichtsplanning"), verduurzaming
Handhaving, gezondheid
harde maatregelen tegen drugoverlast en criminaliteit
Hekken verwijderen (kazerne, Hoge Veluwe) tgv betere bereikbaarheid diverse natuurgebieden, vergroening stad
helft verduurzaming van woningen, mede sociale huur. scheelt in de kosten en duurzamer. helft behoud en uitbreiding groen
Herinrichting oversteekplaatsen tussen Sparwinkel, hotel Haarhuis en centrumEen chaos
Herinvoeren van bejaardenwooncentra. De WMO-regeling kan namelijk niet alle pijnpunten wegnemen voor senioren. Centrale zorg in bejaardenwooncentra is veel efficiënter en laagdrempeliger.
Het aanpakken van de kleine zaken in het straatbeeld die de schoonheid en leefbaarheid van de stad ten goede komen
Het aantrekken van kapitaalkrachtigen.
Het centrum groener
Het extra laten bouwen van nog meer sociale huur- en koopwoningen en vrije sectorwoningen
Het leefbaar houden van de stad
Het meer toegangkelijk maken van de oevers als wandelpromenade voor vertier en ontspanning, parkeren dichtbij maar geen doorgang van auto's en scooters. De noord en zuid zijde met elkaar verbinden voor voetgangers. Openbaar vervoer voor inwoners gratis.
Het onmogelijk maken om in Meinderswijk te bouwen Meer groen in de de wijken.
Het subsidiëren van de bouw van betaalbare 1- en 2-persoons woningen voor ouderen, waardoor er meer beweging komt op de woningmarkt
het verbeteren van achterstandswijken waar veel problemen tegelijk spelen

Hittestress oplossen
Hoe pijnlijk ook voor alle andere respectabele onderwerpen, zou ik voor 100% van het geld gaan voor het halen van de klimaatdoelstellingen. Dat niet doen zorgt er uiteindelijk voor dat we ons zelf als mens uiteindelijk niet kunnen handhaven. PS: De natuur redt zich uiteindelijk dan ook wel weer, maar ja daar maken wij dan geen deel meer van uit.
Hoge tolheffing doorgaand verkeer door Arnhem en A325. laat mensen uit Nijmegen maar over de A50 naar Apeldoorn en Utrecht gaan. Laat internationaal vrachtverkeer niet over de A325 maar alleen over de A50.
Hondepoep handhaving en parkeerplaatsen
Hoogwaardig OV
Hortus botanicus met kwekerij voor bijzondere boomsoorten t.b.v. openbaar groen.
Huisvesting, onderwijs.
Huizen en gebouwen (scholen, buurthuizen) verbeteren en fors isoleren. Overal zonnepanelen opleggen, niet op de grond (zonde van de ruimte, daar kunnen bomen en struiken staan), overal waar mogelijk bomen planten, verstening van tuinen verbieden, verkamering in woonwijken verbieden
Huizen verduurzamen
Huizenbouw en dan met name betaalbare sociale woningbouw
Hulp aan mensen die in de problemen / schulden zitten vanwege de enorme complexiteit van de huidige maatschappij/ wetgeving / regels. Vereenvoudigen van die wetgeving.
Hulp voor minima
iets wat toeristen naar de stad zou brengen
Iig hele goedkope woningen bouwen voor de jeugd, meer huisartsen zodat de zorg beter wordt, al het groen behouden
Ik heb net de begroting van Arnhem doorgenomen. Hoe kan ik zinvol antwoord geven op deze vraag?
Ik mis horeca en gezellige eettentjes in Elderveld en Schuijttgraaf
Ik zou 1 miljoen doneren aan de gemeente op voorwaarde dat ze Meinerswijk laten zoals het is.De gemeente mag het geld besteden aan b.v. een culturele bestemming voor de Koepel
Ik zou alle schreeuwderige puien in de binnenstad weghalen en terugbrengen naar hoe de gevels bedoeld zijn. Inclusief het station Daarnaast zou ik in de binnenstad alle winkels bezetten met voor elk wat wils. Het is nu alleen merken en grote ketens maar meer zoals de 7 straatjes. Tot slot zou ik in de wijken initiatieven zoals in Klarendal willen toejuichen, terrasjes, leuke plekjes onder de aandacht brengen en de omgeving er om heen ook aantrekkelijk 'verbouwen'. En!! Rembrandt in ere herstellen!!!Fietsen bevorderen , rood licht voor auto's eeeeuwig laten duren.
Ik zou alles uitgeven aan klimaat en duurzaamheid, maar wel op zo'n manier dat andere problemen mee opgelost worden (wijken vergroenen met eetbare planten waardoor iedereen beschikking heeft over gezond eten, huizen isoleren van bewoners die dit niet kunnen betalen, leefbaarheid wordt sowieso beter met vergroening, meer sociale cohesie in buurtmoestuinen, etc.)
Ik zou dan toch voor gezondheid gaan in de vorm van meer sporten. Dat is mijn inziens beter haalbaar dan gezonder leven door bijvoorbeeld het eetpatroon te verbeteren.
Ik zou de achterstandswijken in overleg met de bewoners proberen te vergroenen , buurtcoaches uit de buurt zelf inzetten , meer (gratis) sport voorzieningen voor de jeugd , maa4 waar ze zelf ook in mee moeten/ mogen mee draaienStructurele Hulp aan mensen die digibeet of laaggeletterd zijn(proberen laagdrempelig in kaart te brengen)
ik zou de Rijnkade aanpakken, maak er een soort van Boulevard van waar de bezoekers van Arnhem niet alleen maar direct het Centrum ingaan, op deze manier kun je het dagrecreatie verspreiden.en de ondernemers meer ruimte voor exploitatie daar hebben.....

Ik zou de wijk klarendal van het gas halen en aansluiten op waterstof. Dit is belangrijk omdat de huizen in deze wijk een "te dunne jas" hebben voor warmtepompen etc. Ook mogen vanwege de monumentenstatus (stadsgezicht) niet overal zonnepanelen op het dak of hebben bewoners te weinig middelen om zonnepanelen aan te schaffen. Alle huizen koop en huur aansluiten op waterstof is dan het eerlijkst en een pilot in Lochem heeft al bewezen dat het kan.
Ik zou dit geld aan armoede bestrijding uitgeven.
Ik zou dit uitgeven aan het behoud van de natuur (beplanting en dieren)
Ik zou driekwart van het miljoen uitgeven aan armoedebestrijding, en dan met name aan woningbouw, want ook mensen in het zgn lagere segment hebben recht op fijn wonen, en werk. Ook zou ik hetopenbaar vervoer in de stad gratis maken! Een kwart blijft over voor duurzaamheidâ€¦
Ik zou het besteden aan verbetering woningen in kader van klimaat en armoede
ik zou het gebruiken voor armoede en wonen
Ik zou het geld op een spaarrekening zetten want er wordt al genoeg uitgegeven aan alle door u genoemde thema's.
Ik zou meer geld besteden om van Arnhem een veilige(re) stad te maken.
Ik zou met jongeren een onderzoek doen om voor de groep 16 etc een fijne dag of avondinvulling. Er is in de nieuwe wijken volgens mij teweinig waar de jeugd elkaar kan ontmoeten. Denk dat ze dan ook verantwoording moeten krijgen.
Ik zou op zoek gaan naar activiteiten en economische of culturele sectoren, die net een beetje steun nodig hebben om over een dood punt heen te komen, waarna ze werkgelegenheid, een bijdrage aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en organisaties en stimuleren van goed onderwijs . Dat zou ik in de vorm van financiering tegen zeer gunstige voorwaarden doen, zodat het geld niet op is na een bepaalde periode, maar steeds opnieuw beschikbaar komt.
Ik zou oudere wijken opknappen, het multiculturele aspect centraal stellen en arnhem nog verder klimaatbestendig willen maken.
Ik zou proberen de armoede in de stad structureel op te lossen. Daarnaast zou ik niet alleen naar de minima kijken maar ook naar de groep daar net boven. Dus de mensen die bijv. net buiten de gelrepas vallen.
Ik zou zorgen dat de mensen weer naar Arnhem komen om plezier te hebben en te ondernemen waardoor de bal aan het rollen komt en Arnhem weer een metropool van oost Nederland wordt.
Ik zou zorgen dat mensen met een laag inkomen ook meekunnen met het verduurzamen van hun huis. Het mes snijdt zo aan meer kanten.
In Arnhem Zuid meer openbaar groen ter bescherming tegen de bebouwing
In de "achterstands" wijken veel vaker schoon maken en meer en beter groen onderhoud.
In de binnenstad ook echt betaalbaar bouwen voor ouderen en voor starters.
In elk park gewapende parkwachters zetten.
In overleg met verhuurders alle huurwoningen voorzien van zonnepanelen en de oudere woningen isoleren
Inbreiding van woningbouw, kleine betaalbare woningen
Infrastructuur (verkeersdruk op Pleij-route is m.n. een aandachtspunt), opknappen Rijnkade-gebied (weer een mooie stadsboulevard van maken met de nodige horeca), cultuur en verduurzaming van panden (zonnepanelen, zonneboilers)
Infrastructuur en woningen
Initiatieven en subsidies voor duurzaamheid (zonnepanelen e.d.)
Innovatie, bereikbaarheid (nachttrein naar randstad)
Inrichting verbeteren voor betere doorstroom van het verkeer. Meer bruisend hart in zuid maken.
Investeer in het buurthuizen
Investeren in "winkelbaar" maken van de binnenstad en rotzooi (vooral verpauperde gebouwen / winkels) opruimen / herinrichten. Binnenstad Arnhem heeft te veel plaatsen die eruit zien als een achterbuurt.

investeren in armere wijken
Investeren in gelijke kansen en sociaal/duurzaam ondernemerschap
inwoners
Inzetten op leefbaarheid.Maak van bouwen geen proppen. Vooral niet in wijken in achterstand. In armoede, achterstand in wonen, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, etcetera.
Isolatie huurwoningen en fonds voor mensen met koophuis om te verduurzamen. Ik woon alleen in een koopwoning waar sltijd wat mee is. Ik hrb gern geld voor 'grote' projecten (isolatie vloer, warmtepomp, etc.).
isoleren van huurhuizen
Jeugd (jeugdhonken/behoeden voor crimineel circuit/veiligheid)VeiligheidVerkeersveiligheid GroenDiversiteit binnen de samenleving beter verdelen en bewoners écht vanaf begin meenemen laten participeren.Leegstaande (kantoor)gebouwen opknappen en mooie bestemming eraan geven
Jeugd! Doordat ze vervelen gaan ze pesterij kattekwaad uithalen ze moeten meer entertained worden.Armoede alle wc's in arnhem moeten gratis zijn. Toilleteren mag geen geld kosten.Scholen moeten standaard ontbijt aanbieden.Meer verspillings supermarkten waar iedereen goedkope producten kan krijgen en voedsel niet zomaar weggegooid hoeft te worden.Meer aandacht voor samen tafelen om armoede en eenzaamheid te bestrijden.Meer korte Parkerenmogelijkheden soms hoef je maar 1 uurtje in de stad te zijn maar heb je wel door groot boodschap de auto nodig.Verplichte kinderwijkteam deelname vanaf groep 6 milleubewust maken en vrijwilligerwerk begeleid laten uitvoeren vanaf groep 8 denk aan boodschapjes voor ouderen Huishoudschoolonderdelen terugbrengen voor zowel meisje als jongen.Meer zitgelegenheden in de stad waar je met je eigen drinken en eten kan zitten tijdens shoppen lekker buiten.De boeren met hun waren weer lekker de wijken in eieren verkoop groente en of vlees lekker gezellig vers in de wijken Mooie grote maandelijkse warenmark langs westervoortsesedijk haven zo een mooie plek om te genieten van water en mensen bij elkaar misschien kan het pondje dan eindelijk komen Weg arnhem card ook welgestelden kunnen het zwaar hebbenVerbeteren schimmelhuizen armoedegebieden
Jeugd, Sport, Cultuur
jeugdhulpverlening op orde brengen
Jeugdzorg, zorgen voor sterkFundament voor onze toekomstige inwoners.
Jeugdzorg. Armoede bestrijding.
Jongeren, scholing, ondernemerschap en wonen
Jongerenwerk/sport
Kansen gelijkheid, armoede, duurzaamheid
Kansengelijkheid, vooral voor de jeugd. Goede basisvoorzieningen in preventieve zorg, activiteiten voor jeugd, voorkómen van schooluitval, stimuleren van voldoende woonmogelijkheden. Jeugd= toekomst. Ze groeien op in een lastige tijd en verdienen daarbij wel wat kansen en ondersteuning.
KansengelijkheidGoede kwaliteit schoolgebouwen (energiecentrale en ingericht op verlengde schooldag)
Kinderarmoede
Kinderen uit arme gezinnen meer kansen geven, meer mensen aan (vrijwillig-) werk helpen, lelijke wijken aantrekkelijk maken.
kinderopvang voor jong en oud.nog meer bomen,
Kindvriendelijkheid: speelplaasten voor alle leeftijden in de parken Sonsbeek en ZypendaalBanken voor ouderen, Openbare toiletten, Vuurwerk op Koningsdag
Kleinschalige kunstprojecten , en dan niet om kunstenaars te ondersteunen maar om de "gewone" bewoners te laten genieten van laagdrempelige concerten, populair en klassiek. Verder ontwikkelen van wijkcentra, maar dan met acties van onderop i.p.v. hoe het op dit ogenblik georganiseerd is. Enz.
Klimaat
klimaat
klimaat

Klimaat
klimaat
klimaat , duurzaamheid , gezondheid
Klimaat (schonere lucht), betaalbaar wonen.
Klimaat en armoede
klimaat en armoede
klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid
Klimaat en duurzaamheid En leefbaarheid in de armere wijken verbeteren
klimaat en leefbaarheid
Klimaat en leefbaarheid
Klimaat en verder auto-luw maken.
Klimaat leefbaarheid
Klimaat maatregelen:Verkoeling in de stad verdere vergroening meer bomen,gevel tuinenOpvang regenwater,maatregelen tegen overstroming rijnToegangswegen tot Arnhem verbeteren
klimaat, behoud groen, armoede, gezondheid
klimaat, duurzaamheid
Klimaat, duurzaamheid
klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid
Klimaat, duurzaamheid, betaalbare woningen
Klimaat, duurzaamheid, groen, armoede, gezondheid
klimaat, duurzaamheid, vergroening, biodiversiteit, waterbeheer, gratis openbaar vervoer
klimaat, leefbaarheid binnenstad en achterstandswijken
Klimaat, leefbaarheid, onderwijs,innovatie
Klimaat, nog meer groen in de stad waar zoveel steen is.Leefbaarheid, aanpakken van achteraf straatjes / hoekjes.
Klimaat, nog meer groen om opwarming van de stad tegen te gaan.Maar ook armoedebestrijding.
Klimaat: groen in de stad, leefbaarheid: opruimen zwerfafval, verwijderen fietswrakken, verbinding: ontmoetingsplekken
Klimaat: Huizen isoleren / energie zuinig maken, en armoede-bestrijding: opvang verbeteren voor daklozen / vluchtelingen.
Klimaat: vergroening, opvangen en vasthouden water.
Klimaatadaptatie, bevordering gebruik fiets met betere en snellere fietsroutes, gratis OV binnen de stad, veiligheid
Klimaatbestendigheid, vergroenen
KlimaatDuurzaamheidLeefbaarheid (schoner, veiliger)
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunstvakdocenten in het basisonderwijs
Kwaliteit nieuwbouw borgen
langdurige financiering van: opvang dak- en thuislozen, zorgpartijen voor zware indicaties in de wijk, ondersteuning voedselbank
lastenverlaging
leefbaar wonen, de mindere wijken gaan er hard op achteruit, doordat er veel sociale huur is en de migratie daar wordt gestapeld.
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid

leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid
Leefbaarheid gezondheid en armoede
Leefbaarheid - onderhoud, schoon, veilig
Leefbaarheid (reinheid alg, plantsoenen schoon, openbaar vervoer, verkeersluwe woonwijken, handhaving! (in het bijzonder van geluidsoverlast (is één van de grootste mileuvervuilingen)! zoals motoren, daarnaast gedrag sporters in de buitengebieden vooral mountainbikers (MTB). Ben zelf sporter maar zoals die zich (vaak in groepen) gedragen is asociaal. Ik wil niet generaliseren, er zijn uitzonderingen. Deze mensen komen ook niet voor de natuur. Het gaat hen puur om het hardrijden op de fiets. Soms zelfs elektrisch aangedreven... Armoede is iets wat ten alle tijden bestreden moet worden.
Leefbaarheid ,armoede
leefbaarheid armere wijken en duurzaamheid
Leefbaarheid armoedeo
Leefbaarheid bevorderen Woonruimte voor jonge mensen/startersVerkeersveiligheid
leefbaarheid door de stad heen om tweedeling tegen te gaan, bereikbaarheid op peil houden (ook voor de binnenstad met de auto of beter OV), meer aandacht voor bereikbaarheid voor mensen met beperking, stimuleer zelfredzaamheid
Leefbaarheid en armoede
Leefbaarheid en armoede
Leefbaarheid en armoedebestrijding
Leefbaarheid en armoedebestrijding.
Leefbaarheid en duurzaamheid
Leefbaarheid en gezondheid
leefbaarheid en gezondheid.Veiligheid.
Leefbaarheid en opknappen van Korenmarkt, gezondheid (uitstoot stikstof), subsidie energiemaatregelen voor verbetering oudere woningen, evenementen, inclusie
leefbaarheid en veiligheid
Leefbaarheid en wonen.

leefbaarheid gekoppeld aan armoede, klimaat, duurzaamheid en gezondheid.
leefbaarheid in de slechte wijken en beter groenonderhoud
Leefbaarheid in wijken zoals structureel opruimen van hondenpoep, zwerfafval en betere aanplanten. Veiligheid in breedste zin van het woord aanpakken per wijk. Spelen op straat, betere leefomgeving etc.
leefbaarheid meer recreatie voor de arnhemmers in een rond de stad.
leefbaarheid van de stad, terugdringen criminaliteit, armoedebestrijding, meer betaalbare woningen voor ouderen,gratis ov ouderen
leefbaarheid verbeteren
Leefbaarheid verbeteren, racerij tegengaan vh verkeer, auto's zowel als (bezorg)scooters etc.
Leefbaarheid verbeteren, team Handhaving uitbreiden en eindelijk een keer serieus werk maken van het bekeuren van de hondenpoep-eigenaren. Overal in de stad en niet alleen in het centrum.
Leefbaarheid vergroten. Zorgen dat er geen windmolens (te) dicht bij woongebied komt. Zorgen dat niet alle (mooie groene) weilanden volgeplempt worden met zonnepanelen. Biomassa centrale sluiten. Daklozen uit het centrum halen. Goeie busverbindingen.
Leefbaarheid wijken.
Leefbaarheid wonen duurzaamheid in het groen.
Leefbaarheid Zuid
Leefbaarheid, aanpak verloedering en aso-gedrag, handhaving en sneller straffen (juist ook bij kleine vergrijpen, want daar begint verloedering en aso-gedrag!), educatie op gebied van systemisch denken en doen
leefbaarheid, armoede, duurzaamheid
leefbaarheid, armoede, klimaat, ondermijning
Leefbaarheid, binnenstad opknappen
Leefbaarheid, cultuur, armoede, wonen
leefbaarheid, dus ook armoede
Leefbaarheid, duurzaamheid en voorrang voor de fietser
leefbaarheid, en vooral de zwakkeren, de bejaarden, om hen meer vreugde te bezorgen, die diensten te faciliteren.Zij hebben voor ons de weg geplaveid en ik vind dat er niet zo goed voor hen wordt gezorgd.
Leefbaarheid, infrastructuur schoonmaak parkeergarages
leefbaarheid, meer fietspaden
leefbaarheid, meer groen in en rond het centrum van de stad, meer handhaving.
Leefbaarheid, meer schoonmaken in de buitenwijken. Zoals helaas nodig zoals zwerfvuil opruimen.
leefbaarheid, veiligheid
Leefbaarheid, Vermindering criminaliteit, aantrekken grote bedrijven, stad upgraden vergelijkbaar met Berlijn (een soort mini Berlijn)
leefbaarheid, versterking centrumfunctie qua winkelfunctie en bedrijven
Leefbaarheid, wonen en bereikbaarheid
Leefbaarheid, wonen, groen
Leefbaarheid. Veiligheid. Armoede
Leefbaarheid. Met name bomen en groen in de oude stad, inplaats van bomen kappen, bomen planten. En Het zware vrachtverkeer door woonwijkjes als Klarendal terwille van horeca, en parkeeroverlast door gratis (en fout) parkeren voor bezoekers van horeca en koffieshops.
leefbaarheid. schoonhouden stad. ook in de wijken en achteraf.
Leefbaarheid. Voorzieningen in Arnhem zuid. Aanwijzen en inrichten locatie voor horeca en vrije tijdsbesteding.
Leefbaarheid..bestrijding misdaad
Leefbaarheid: afval op straat
Leefbaarheid: betere doorstroom verkeer centrumring, meer groene golven maken, snelheid omlaag EN CONTROLE DAARVAN in de wijken, meer afvalbakken op straat.
Leefbaarheid: de woonomgeving schoon en inspirerend maken en houden

leefbaarheid: duurzaamheid en veiligheid
Leefbaarheid: verkeersstromen om Arnhem heen / Vergroening / beter OV / en Centrum autovrij / Infrastructuur
Leefbaarheid: verwijderen graffiti en zwerffietsenMeer toezichthouders
leefbaarheidtegengaan verloedering (zoals zwerfafval waaronder fietsen op straat)minder ruimte voor autoverkeer, meer ruimte voor voetgangersverbeteren van alles wat met openbaar vervoer te maken heeft
LeefbaarheidWonen
leefklimaat voor mensen met minder geld
LeefomgevingGezondheidOpenbareorde
Leegstaande bedrijfsgebouwen veranderen woongebouwen.
Leegstaande gebouwen ombouwen tot woonruimte
Leegstaande kantoorpanden inrichting voor studentenhuisvesting
Leegstand MKB bedrijven binnenstad (leefbaarheid)
Lege kantoorpanden ombouwen naar woningen en armoede bestrijden
Lege winkelpanden in centrum zo snel mogelijk toewijzen aan kleine bedrijven die met goede ideeën komen.
Leuke (industrial) plekken voor feesten/concerten/festivals. Breek geen interessante plekken als de melkfabriek af. Minder verkeer Ã-n de stad en door wijken.
Leuke betaalbare huurwoningen en niet alleen in de armere wijken. Meer rekening houden met armere mensen
Lobby en den Haag overtuigen van: Doortrekken van de A15 noodzakelijk om vrachtverkeer langs Arnhem te verminderen.
Maak plannen voor de verbetering van bestaande activiteiten.Onderwijs en prikkels gebruiken, niet alleen regelgeving.Ontwikkelingsprojecten.Samen werken met buren steden voor wederzijds voordeel.
Maatregelen richting klimaat: loskoppelen regenpijpen, waterdoorlatende parkeerterreinen. dit levert op lange termijn veel effect op en kan redelijk simpel worden uitgevoerd. Daarnaast inzetten op gezonde leefstijl-activiteiten, dit levert direct effect op in gezondheidszorg.
Meer aandacht voor Arnhem Zuid
meer aangepaste woningen met voorzieningen
Meer bestelbaare huur woningen
Meer betaalbare,klimaatneutrale huizen bouwen. Hondenspeelplaatsen, uitlaatveldjes maken. Meer veiligheid tegen drugsoverlast.
Meer BOA's
Meer bomen
Meer bomen en groenvoorziening. Verbeteren luchtkwaliteit. Biomassa centrale uit.
meer bomen in de weilanden waar geen dieren meer lopen, handhaving, bossen MEER openstellen en niet zoals nu alles dicht gooien. Bos met rust laten dus niet kappen van bomen. zorgen dat gewone man van een bos kan genieten en niet alleen de bosbeheerders. subsidie geven aan mensen die het echt nodig hebben. dus GEEN subsidie op e. auto's en warmtebompen want met subsidie zijn deze nog veel te duur, alleen de boven modale kunnen hiervan profiteren.
Meer bomen planten.
Meer bomen/groen in wijken Arnhem die nu nauwelijks groen hebben
Meer culturele activiteiten in Arnhem-zuidMeer leefbaarheid in Arnhem-ZuidGelijke kansen voor kinderen
Meer doen (ver)bouw v woningen , voor milieu bijv sneller groene daken en zonnepanelen en oplaadpunten elektrische auto sOpvangbakken voor regen water voor in de zomer
Meer elek. laadpalen, fietsvrije winkelcentrum, betere veiligheid (handhavers/parkeercontroleurs), echt groen i.p.v. bakken die er nu staan, de stoep weer terug,

Meer en betere stoepverbindingen want wij gaan een grijze golf tegemoet die de stoep als enige mogelijkheid hebben om van a naar b te kunnen
Meer en bredere voetpadenMeer groen (nog meer)
Meer en duurzamere huizen bouwen
Meer energie opwekking, zoals windmolens/zonnepanelen tbv nutsvoorzieningen in Arnhem.
Meer evenementen harley dag bijvoorbeeld levende standbeelden moeten weer terugkomen
Meer festivals
Meer focus op het bovengronds halen van beken, met natuurbeleving/waterspeelplaats in het centrum
Meer groen
meer groen door minder bestrating en aanplante bomen
Meer groen en behoud van groen. Lagere onroerend zaak belasting
meer groen en leefbaarheid
Meer groen in de binnenstad tegen hittestress, klimaat, duurzaamheid, armoede
Meer groen in de stadBehoud en herstel van oude gebouwen e.d.Duurzame ontwikkelingen
Meer groen in de wijken
Meer groen in de woonwijken.
Meer groen in nieuwbouwwijken.
Meer groen in wijken
Meer groen op plein voor winkelcentrum Presikhaaf. De blauwe golven verwijderen wel dit gebied vergroenen en een deel van de parkeerplaatsen behouden, maar dit met dan met grasbetontegels. Helaas zal een miljoen hiervoor niet toereikend zijn.
meer groen, alternatieve woonvormen
Meer groen, betere woningen, betere voorzieningen voor fietsers
Meer groen, duurzaamheid en armoede bestrijding.
Meer groen, kleine ondernemers steunen voor betere leefbaarheid in wijken.
Meer groen, minder beton
Meer groen, parken
Meer groen, vooral in nieuwbouw wijken, tegels eruit. Speelgelegenheden voor kinderen. Startkapitaal of ontwikkeling plan voor fietsersbrug naast spoorbrug over Neder Rijn.
Meer huizen voor starters en ouderen.
meer huurwoningen in sociale sfeer
Meer kinderopvang met speelplaats
Meer levensloop bestendige koopwoningen voor ouderen zodat de doorstroming in de woningmarkt op gang komt.
Meer onderlinge verbinding, cultuur
Meer ondersteuning voor jongeren die in armoede leven/schulden hebben
Meer ontmoetings plekken, ook voor ouderen
Meer parkeerruimte in de wijken.
meer politie en handhavingschoonhouden bermen vooral langs de invalswegen
Meer politie op straat en handhaving van de verkeersregels
meer prullenbakken + parkeerplaatsen en camera's rondom station Velperpoort
Meer ruimte voor de fiets (meer en bredere fietspaden, fietsers voorrang op autoverkeer en bij stoplichten. En meer geld naar het busvervoer.
meer ruimte voor de fiets. teams die mensen helpen met energiebesparing geen subsidie maar daadwerkelijk spullen leveren en aanbrengen.
Meer ruimte voor fietsers, minder auto's, meer handhaving.
Meer sociale woningen.
Meer speelplekken voor de jeugd.
meer voor/met elkaar en duurzaamheid.Betaalbare woningen.
Meer wijkinitiatieven, verlaging prijs OV,

meer woningen voor ouderen, armoede, leefbaarheid
Meer woningenOpenbaar vervoer verbeterenMinder asielzoekersIn mindere wijken beter onderhoud van groen enzGrof vuil wagen weer laten rijden 1 x per maandZorg voor ouderen, wijkzorg, aandacht voor ouderen moet beter.Bouw een verzorgingshuisâ€¦. Minder eenzaamheid, huizen komen vrij, betere conditie van ouderen.
Mensen ondersteunen die door hun lichamelijke beperking niet of nauwelijks kunnen werken. Zij zijn veroordeeld tot meestal een minimum uitkering, hebben weinig perspectief of een beter leven omdat ze zelfstandig nooit tot meer inkomen kunnen genereren.
met 1 miljoen begin je niet zoveel. En samenwerking met rijk, provincie en buurgemeentes speelt een grote rol. Daarom zal ik Verlenging A15 niet noemen. (scheelt in en rond Arnhem veel verkeer) Wel zou:- ik op veel wegen grootschalig snelheid gaan controleren- Pro-rail onderdruk zetten: minder vrachtvervoer over het spoor door de steden. (en het stuk spoor waar ik en vele anderen aanwonen, kwam niet in aanmerking voor geluidwerende maatregelen.- Buurthuizen op- en inrichten, kan in een deel van leegstaande gebouwen, of plaats, eventueel tijdelijk, een schuur. Geef in bijzonder de jeugd een toevluchtsoord.- Ga aan de slag met verouderd industrie gebied. Zet geen pakhuizen neer !
Met 1 mio kan je niet veel maar laten we zeggen100mio: Huizen, woontorens, hoogbouw
met zonnepanelen overdekte fietspaden, en bedrijven van noord naar zuid verhuizen, waar mogelijk.
miljoen is te weinig!!!Zorg voor icoons in de stad. Waar toeristen voor naar Arnhem komen. Bijv. Museum Arnhem en De Groen Collectie.Geen eenheidshap! Bezondere gebouwen of kunstwerken. Modekwartier was een leuk iets maar werkt niet op deze manier. Maar als ik maar een miljoen heb zou ik bij de John Frostbrug een skatepark maken! een echt betonnen skatepark!
minder auto's in de stad, door gratis busvervoer, uitbreiden snelfietspaden, veilige fietspaden
Minder auto's in de stad, betaalbaar openbaar vervoer
minder bomen kappen, meer bomen planten, huizen isoleren van mensen met lage inkomens.
Minder leegstand qua winkels/horeca, breder aanbod aan winkels/horeca, hogere kwaliteit evenementen, meer groen in het centrum, minder telefoonzaken, minder pawnshops, minder massagesalons, duidelijkere links tussen centrum > Rijnkade > Modekwartier > Sonsbeekpark.
Minder verkeer over n325 plyroute
Minima ondersteunen
Misstanden.
mmmm
Modernisering AKU fontein en omgeving.
mogelijkheden voor de inwoners (van alle leeftijden en achtergronden) om te kunnen (door)scholen en omscholen.
mooie architectuur, cultuur, plantsoenen, onderhoud kunstwerken in de openbare ruimte
mooiere bushokjes met begroeiing bijvoorbeeld. Hierdoor ziet de stad er mooi uit, nu zijn sommige wijken nogal van steen. Meer parkeergelegenheid nabij Sonsbeekpark. Zorgen dat groot verkeer niet door Arnhem heen komt en allemaal over het Nijmeegseplein en de Pleij willen. Meer openbare laadpaalparkeerplekken en vooral ook dat de palen die niet werken worden gerepareerd. (spijkerkwartier heeft heel wat kapotte palen). Arnhem zou ook van het stuk natuur bij de Rijkerswoerdseplassen misschien iets aantrekkelijkers kunnen maken nog. Meer bedrijven/initiatieven nog die Arnhem op de kaart zetten. Met Nijmegen afstemmen en samen een rijk aanbod van feestelijkheden en cultuur neerzetten. Ik zou ook verlichting aanleggen die alleen aangaat of helderder oplicht wanneer je er loopt of fietst. Bijvoorbeeld bij de Huissense dijk en het Zeegbos. Nog meer onderzoek naar ongure praktijken, drugs en witwasserij. Arnhem zou een eerlijke plek moeten zijn waar je het systeem niet in voor de gek houdt.
mooiere groenvoorziening en beter onderhoud groenvoorziening
Mooiere winkels in de winkelstraten. Meer gezelligheid in de stad
Natuur en biodiversiteit, gezonde leefomgeving, duurzaamheid, autovrije (binnen)stad, ontmoeting
Natuur herstel

natuur in de minder mooie wijken, en bij alle binnenkomsten van Arnhem. Binnenstad gezellig maken/nog meer,waar mensen naar uitzien. Kleur en groen. Ik zou het wel weten/ook waar!
Nieuwe havenweg verlengen voor fietsers onder pleyroute door en over de ijssel fietsbrug en aansluiten op dijkweg.Daardoor is het niet meer nodig om over de westervoortse brug te lopen en rijden voor fietsers. Stoplichten voorrang geven bij overstekende wandelaars en fietsers. Helaas mosterd na de maaltijd , maar een voetgangers/ fietsers onderdoorgang onder het nieuwe opstelspoor terrein van NS bij de Westervoortsedijk had winkelcentrum Lely bereikbaarder gemaakt: nu doet iedereen boodschappen per auto.
Nog meer bomen en groen
Nog meer groen inpassen
nog meer groen ook in de woonwijken
Nog meer groen, isolatie woningen
Nog meer groen, meer (onopvallende) parkeerplaatsen, meer hulp bij verduurzaming, zeker voor armere gezinnen
Nog meer groen. Woningen
Oei, 1 miljoen lijkt veel, maar je bent er zo doorheenâ€¦ Ondersteuning van de opvoeding in sommige gezinnen! Als je merkt dat het dreigt te ontsporen, help ze met opvoeden. Meer tolerantie en begrip voor elkaar.
Om de participatie te ondersteunen, zou ik vooral inzetten op het bevorderen van vrijwilligersactiviteiten en het versterken van wijkcentra. Maar ook evenementen mogen beter ondersteunt worden.
Onderdak en opvang voor asielzoekers
Onderhoud aan het groen en de stoepen
onderhoud fietspaden
onderhoud kleine parken
Onderhoud openbare ruimte
onderhoud parken
Onderhoud plantsoenen, Living statues terug naar Arnhem.
onderhoud stoepen en fietspaden, beter openbaar vervoer (lijn 13 terug) terugdringen kleine criminaliteit
Onderhoud van het groen, en meer opruimen zwerfafval.
Ondernemers steunen, centrum uitnodigender maken voor publiek
Onderscheiden in groen karakter en groene energie
Ondersteuning armoede door het geven van voorlichting en omgaan met geld en een Huiskamer waar men zijn gevoelens kwijt kan.
Ondersteuning van vrijwigers initiatieven in de vorm van ruimte, boekhouding en beheer coordinatie.Denk aan buurthuizen, maar ook aan vitale verbindingen.
Ondersteuning voedselbank. Groenvoorziening. Verbetering leefbaarheid.
Onderwijs
Onderwijs begeleiding voor kinderen die tussen wal en schip vallen. Vergroening en leefbaarheid.
Onderwijs en basisbehoeften voor minderbedeelden (m.n. kinderen en jongeren)
Onderwijs en particuliere initiatieven om wonen betaalbaar te houden steunen.
Onderwijs huisvesting primair onderwijs, de staat van sommige scholen is om je te schamen.
Onderwijs kinderen in achterstandswijken
Onkruidbestrijding en schone trottoirs.
Ontwikkelen van Burgerkracht en ondersteunen van bewonersactiviteiten en gemeenschapsvorming in de wijken.Daarnaast het doorbreken van de ambtelijke en politieke impuls om pas aan het werk te gaan als er grote problemen zijn in plaats van behoorlijk onderhoud van de sociale basis.
Ooenbare ruimte (stad en parken)

Open houden van dependance Rijnstraat in zuidTotaler : zie zuid meer als apart deel en pas de voorzieningen daarop aan
Openbaar vervoer (en daarmee klimaat)
Openbaar vervoer goedkoper maken voor minder draagkrachtigen
Openbaar vervoer gratis
openbaar vervoer noord-zuid
Openbaar vervoer stimuleren. Transferium buiten de stad met zeer goede busverbinding. Meer inzetten op zonnepanelen. Mensen net boven de minima ook tegemoet komen.
openbare gebouwen klimaat neutraal maken.
Openbare ruimte
Openbare ruimte en verkeer
Openbare ruimte, kunst en cultuur e
Openbare toiletten waar je betaald met toilet mevrouw of meneer
Opknappen binnenstad, Voetgangersgebied is op een aantal plaatsen aan het verzakken.Géén reclame voor onze bezoekers
Opknappen buurt in presikhaaf.
Opknappen Geitenkamp, oud Presikhaaf, Klarendal, verduurzaming alle wijken
Opknappen slechte plekken in openbare ruimte
Opknappen trottoirs, vervuiling bestrijding peuken weggooien door scholieren op gemeente groenstroken, te oneigenlijk gebruik maken van doorgangswegen bv fietsen in winkelgebied en racende mindervalide wagentjes bestuurders in winkelcentra, bedelen op straat. Maar zeker ook begeleiding dwalende personen op straat zonder onderkomen. Kortom in de rust reinheid en veiligheidsgevoel voor de inwoners.
Opknappen van pauperwijken
Opknappen van vervallen panden in het centrum. Bedrijven/ondernemers aantrekken. Een extra brug over de Rijn voor betere doorstroom van het (auto)verkeer.Parkeertarieven in het centrum verlagen.Meer evenementen/festivals organiseren.
Oplettendheid op alle vuilnis wat mensen bij de afvalcontainers plaatsen bijv.camera's erbij wie dat doen...en bij de drieslag winkels meer beveiliging.
Oprichten burgerraden.
Optimalisatie verkeerslichten (doorstroming en milieu) op vooral doorgaande wegen (huissen/matsersingel/marga klompe/schuytgraaf). De enige manier om niet elke keer voor een rood licht te staan is door 70+ te rijden waar 50 is toegestaan. Rode golven.
Opvangt van daklozen, subsidiëring van groene projecten, ondersteuning van kunst en cultuur,
Opwekken eigen energie.
Ouderenzorg en woningen voor hun
Ov goedkoper voor iedereen.
OV: vergroening: bereikbaarheid.
Overbruggen van de kloof arm en rijk door alle werklozen in te zetten voor een schone, leefbare stad.Werk moet lonen.
parkeer garage voor binnenstad bewoners (onder de grond) zal wel veel meer kosten als 1miljoen
Parkeergarages bouwen, vergroenen

Parkeerinfrastuctuur. In het verleden zijn veel wijken aangelegd met de gedachte dat voor elke woning een parkeerplek voldoende zou zijn. Echter met het steeds langer thuis blijven van kinderen, die ook vaak een auto hebben, zie dat in veel straten meer auto's staan dan er woningen zijn. En met de toekomstige verduurzaming van het verkeer en een groeiende behoefte aan oplaadpunten, zal dit een steeds groter probleem worden. Ga onderzoeken en doelen stellen voor de toekomst als het over dit onderwerp gaat. Probeer, waar en wanneer het mogelijk is, mensen duidelijk te maken dat 2 of zelfs 3 auto's voor de deur niet perse altijd de juiste keuze is. Maak daar waar het mogelijk is openbaar vervoer, alternatieven zoals fietsen en scooters (elektrisch of zelf aangedreven) interessanter. Maar vooral, hou in de toekomst rekening ermee dat een auto voor de deur niet standaard is bij het ontwikkelen van nieuwe wijken en op andere wijze woningen.
parkeerplaatsen in centrum en omgeving
Parkeren en opknappen parkeergarages
Parkeren goed koper maken
Polikliniek behouden in Arnhem Zuid. Armoede bestrijding.
Politie om het straattuig aan te pakken
Presikhaaf opknappen
Proberen jonge daklozen te helpen
Project buitengewoon beter nieuw leven inblazen. Dat werkte zichtbaar goed
Publieke diensten versterken zoals GGZ, GGD, veilig thuis, wijkteams, politie
Reclame omtrent gezondheid mbt niet roken in horeca en op terrassen
Rembrandtheater
renoveren van sociale woningen, voortzetten klimaatbeleid [oa tegels lichten], voorlichting mbt goede voeding op scholen en in buurten
Rijnkade attractiever maken
Ruimtelijke kwaliteit, Meer diversiteit in woningen passend bij behoefte voor jongeren en ouderen, bv Tiny housen, levensbestendig wonen, mantelzorg.Meer wijkagenten, zorg voor ontheemden.Afvalbakken vaker in binnenstad ophalen.
scholen en evt. andere gebouwen verduurzamen
Scholen/ kinderopvang voor gelijke kansen
Scholing van werklozen zodat ze weer kunnen werken voor een passend loon.
Schonere leefomgeving , zwerfafval vaker verwijderen, meer optreden loslopende honden + poep
Schonere stad, geen/minder vuil op straat door voldoende voorzieningen ter voorkoming.
schoolpleinen vergroenen en oude huizen helpen isoleren
Schoonmaken/onderhoud/onkruid verwijderen/tegels recht leggen
Schouwburg
Schulden van inwoners afkopen en kijken hoe zij zich daarna ontwikkelen.
schuldhulpverlening
seniorenwoningen
Sloopregeling benzinescooters (extreem veel luchtvervuiling en lawaai). Meer bomen, groene daken, minder steen (tegen opwarming). Autoluw centrum (leefbaarheid).
Slopen van wat lelijke troep. Stadhuis of zo.
soc.netwerken ,buurthuizen etc, criminaliteit bestrijding
sociale en betaalbare woningbouw
Sociale woningbouw (huur) en goede,duurzame kleinere woningen voor senioren. Bevordert doorstroom en versterkt zelfredzaamheid
Sociale woningbouw stimuleren
Sport
Sport
sport en cultuur voor jongeren
Stadsblokken ontwikkelen.

Stadsbreed verkeers- en parkeerplan (dus niet per wijk)Hoofdfietsnetwerk
Stadsbussen goedkoper
Stadsnatuur en/of stad-ov
Stedelijke infrastructuur.
stoepen repareren, voedselbank ondersteunen, kledingbank sponsoren, niet teveel Vitesse sponsoren, maar vooral de kleiener sportverenigingen zodat alle kinderen regelmatig kunnen sporten
Stoeptegels goed neerleggen en alles goed schoonmaken,herfst bladeren goed opruimen van de stoepen en van de weg.onderaan de cronjestraat liggen mooie geel achtingen stenen die is goed schoonmaken,in heel Arnhem de bezem er goed doorhalen.Dan wordt Arnhem weer de schoonste stad.zo kan ik wel uren doorgaan.
Stoppen met verstening van de blauwe golven . Staat haaks op het hitteplan. Aandacht voor vergroening C buurten . Dat is er nauwelijks. Alles draait om het centrum en rijke buurten
StraatAfval beheersing
Structurele oplossingen voor armoede, openbaar vervoer, wonen, cultuur
Subsidie duurzaamheid
Subsidie voor burgers die, net als de gemeente, groene energie willen opwekken
Subsidie voor iedereen ongeacht inkomen op isolatiemateriaal danwel gasloos maken van huizen
Subsidie voor verduurzamen woningen
Subsidies voor het klimaat aan bewoners
tegelwippen in en rond het centrum. Meer groen aanleggen (bomen). Arnhem heeft de naam een groene stad te zijn en daar komen mensen in toenemende mate op af. Maar feitelijk is het centrum niet zo groen. Daar ligt een kans om meer mensen naar het centrum te trekken. Meer mensen die daar wonen maakt de stad leefbaarder.
Tegengaan van vervuiling en verloedering. Onderhoud van stad en parken.
Tegengaan van zwerfafval en graffiti
Ten eerste een miljoen bereik je niet veel.mee, maar zal het gebruiken om de openbare ruimte in de zgn volkswijken op niveau te brengen, want het huidige verpaupering beleid waarmee we nu te kampen hebben is belachelijk. Goten worden gemaaid inplaats van geveegd en gazons kan je hooien
terugbrengen van voorzieningen in de wijken zodat er meer gefaccilliteerde plekken zijn voor onderlinge verbinding. Dus een sporthal niet sluiten/afbreken maar functies toevoegen bijvoorbeeld.
Terugdringen van armoede en programma's om groeiende daklozen problematiek aan te pakken
Terugkeer van een vorm van bejaardenwoningen/huizen.
Terugkeer van het 1 euro buskaartje op koopavond en zaterdag.
Thema's waar u aan kunt denken: armoede, wonen, klimaat, duurzaamheid, leefbaarheid, gezondheid, etcetera
Toeleiding naar werk
toezicht op geluids overlast verkeer en evenementen
Uitbannen criminaliteit
Uitbreiding Gelre-pas mogelijkheden. Zorg-Vervoer voor ouderen vergemakkelijken.
uitwisseling Arnhem Noord en Arnhem Zuid
Veel meer groen in het versteende centrum evenals in de wijken.
Veel meer kunst
veiligheid
Veiligheid
veiligheid
Veiligheid
veiligheid
Veiligheid
Veiligheid
Veiligheid

Veiligheid ,wonen.
Veiligheid en armoede
Veiligheid en armoede bestrijding
Veiligheid en duurzaamheid.
veiligheid en handhaving
veiligheid en openbaar vervoer
Veiligheid fietsverkeer
Veiligheid op straat. Overlast verminderen van mensen met psychische klachten etc. Dat iedereen alleen de straat op kan, dag en nacht
Veiligheid, armoede, duurzaamheid (bijv. Waterstof om huizen te verwarmen
Veiligheid, bereikbaarheid
veiligheid, duurzaamheid, mensen aan het werk helpen en leefstijl
veiligheid, leefbaarheid en gezondheid
Veiligheid, onderwijs
veiligheid, wonen
veiligheid.
Veiligheid. Arnhem rent achteruit. Te weinig blauw. Geen handhavers maar echte politie.
Veiligheid: zorgen voor betere handhaving en bestrijding ondermijning
Verbetereing hoeveel parkeerplaatsen in de vooroorlogse wijken
Verbeteren (diverser) en beter onderhoud van het groen in De Singelparken en de feitelijke (versteende) binnenstad
Verbeteren effectiviteit onderwijs in probleem wijken.
Verbeteren luchtkwaliteit door autovrij centrum:Veilige fietspaden: scooters en bromfietsen verbieden op fietspaden: Alternatieve locaties voor festivals die nu nog in het centrum en Sonsbeek plaatsvinden en die geluids- en allerlei andere soorten van overlast genereren: Meer natuur en groen in centrum: meer educatie mbt samenhang milieu / voeding / gezondheidBetere doorstroming bestaande woningen bv door betaalbare woningen/ appartementen (met voorzieningen) te bouwen voor zelfstandige senioren: bestaande woningen renoveren en eventueel lagen erop bouwen. Meer aandacht en respect voor de Rijn en haar oevers (bv geen grote, vervuilende (cruise) boten meer op de Rijn) zodat daar meer ruimte is voor terugkeer biodiversiteit, zoals inheemse bloemen en planten en weide- en watervogels. (zie Nijmegen, wat daar met de Waal en de oevers is gebeurd..)Meer landbouwgrond teruggeven aan de natuur (bv omgeving IJsselbrug), intensieve veehouderij rondom Arnhem laten verdwijnen en plaatsmaken voor natuur !Bewustzijn bevorderen mbt water (subsidies regentonnen) en klimaat verbeteren, bv door voorlichting over meer biologisch tuinieren. Bermen inzaaten met inheemse bloemen en planten en niet meer maaien.
Verbeteren ondernemersklimaat
Verbeteren openbare ruimte middels verwijderen graffiti en verbeteren fietspaden.
Verbeteren openbare ruimte. Minder auto's en verbeterd ov
Verbeteren van de leefbaarheid in (achterstands)wijken. Leer van het verleden en zie wat bijvoorbeeld een financiële injectie betekend heeft voor een wijk als Klarendal. Van een achterstandswijk tot een hippe woonomgeving voor zowel nieuwe als de oorspronkelijke bewoners.
Verbeteren van het openbaar vervoer. Dit is voor stadse begrippen ondermaats. Tenslotte zijn zij dienstverlenend.Woningen voor ouderen, zodat zij de keus hebben om eventueel door te schuiven naar een veilige, comfortabele en betaalbare kleinere woning.Investeren in de veiligheid op straat en in parken.
Verbeteren woningen / infrastructuur in achterstandswijk(en).
verbetering binnenstad
Verbetering en ontsluiting vanuit de cirkel rond om het centrum nu wordt er teveel omgereden , verbetering parkeer plaatsen ,ook minder validen bij het duur verbouwde museum

Verbetering positie culturele instellingen zoals Phion (vh Gelders Orkest) en Oostpool maar ook de wegbezuinigde muziekschool terugbrengen. Muziekles moet net als sport voor alle lagen van de bevolking mogelijk zijn, dat is nu niet het geval.Verbeteren infrastructuur: Arnhem is slecht bereikbaar maar heeft ook een slechte ringweg. Alle stoplichten weghalen op de Pleijweg en ongelijkvloerse verbindingen maken. De A50, A12 en A325 moeten zonder stoplichten verbonden zijn. Er is nu veel te veel verkeer in de stad omdat door de stad heen rijden sneller gaat dan er omheen.Fietspaden verbeteren: fietspaden vaak zeer slecht (stoeptegels) en hobbelig. Fietsstroken zijn te smal of verdwijnen ineens bij stoplichten waardoor auto's in de weg staan. Stoplichten zoveel mogelijk vervangen door rotondes: betere doorstroming, minder uitstoot door wachtende auto's.
Verbetering schouwburg, wonen, klimaat
verbetering slechte wegen en riolering
Verbetering sociaal werk
Verbetering verkeerssituatie in centrum. M.n. voorzitters. Die situatie is onoverzichtelijk en gevaarlijk
Verbeteting en verduurzaming van het huizen potentieel. Oude staat intact houden en verkrotting tegen gaan. Zwervers en drugs bestrijden. Thuiszorg bevorderen.
verbinding noord-zuid / woningbouw / leefbaarheid
Verbreden fietspadenToezicht op naleven van regelsArmoede
verder vergroenen van de stad en de bouw van niet te dure goede woningen
Verdere ontwikkeling van armere wijken zoals ontwikkeling klarendal. Echt top! Daarnaast meer geld voor de politie. Vervelend dat ze daar geen ruimte hebben om alle zaken op te pakken.
Verdere vergroening in de stad, aantrekkelijker maken van de straten rondom de korenmarkt
Verduurzamen en energiezuinig maken van huizen van armsten in de gemeente:Zorgen dat we de groenste stad van Nederland worden: auto's weren, fietsen stimuleren, groen aanplanten, beplante tuinen stimuleren, windmolens, betalen voor afvalInvesteren in kansarme jongeren: jongerencoaches, jongerencentra, opleidings- en stagemogelijkhedenbevorderen van de diversiteit: allemaal Arnhemmer!
Verduurzamen en klimaatbestendig maken.
Verduurzamen overheidsgebouwen / scholen en zorg
Verduurzamen van het vervuilde Warmtenet, weg met de vuilverbranding!
Verduurzamen van mobiliteit, realiseren groene energie, meer cultuur in Arnhem Zuid
Verduurzamen van woningen, vergroenen van de binnenstad, onderhoud fietspaden.
Verduurzamen woningen.Kleine woningen voor starters en senioren.Meer groen in Arnhem-Zuid.
Verduurzaming huursector
Verduurzaming sociale huur woningen
Verduurzaming sociale woningen en arme wijken vergroenen.Gezonde maaltijden op scholen in arme wijken aanbieden.Armoedebeleid verbreden tot 150% minimum, niet alleen Gelrepas-houders.
Verduurzaming van de (binnen)stad door alleen elektrisch vervoer en transport toe te staan (met een adequate wijze van handhaven)
Verduurzaming vervoer en ruimte voor buitensport
verduurzaming woningvoorraad
Verduurzaming, bussen/treinen langer laten doorrijden ('s avonds/nachts), schonere stad, meer parkeergelegenheid in wijken buiten het centrum
verduurzaming, verlagen ozb en gezondheid
Verfraaiing
Vergroenen anti hitte stress
Vergroenen en duurzaamheid
Vergroenen en ronde kringlopen
Vergroenen van de stad door meer aanplant van bomen (in de stad)
Vergroenen van de stad: meer bomen en minder asfalt en stenen. Ik zou beginnen met de speeltuintjes in de woonwijken, deze zijn vaak treurig.

Vergroenen van wijken
Vergroenen, veiligheid,kinderspeelplaatsen
Vergroenen/Leefbaarheid, jeugd-sport en spel, Stadsmoestuinen
Vergroening / ontmoetingsmogelijkheden in de wijken
Vergroening binnenstad
Vergroening en leefbaarheid
Vergroening in wijken, speelplaatsen en buitensport
Vergroening van de stad
Vergroening van de stad
vergroening, wonen , cultuur
Vergroening, woningen in alle prijsklassen, onderwijs, verduurzaming woningen óók in sociale woningbouw, een fatsoenlijk afvalbeleid voor een schonere stad dus niet het utopische idee van de diftar maar gewoon pragmatisch "de stad moet schoon" ipv "de burgers moeten opgevied worden"
Vergroeningen in het centrum en wijken, subsidie voor zonnepanelen, van het gas af en andere verduurzamingen
Vergroten betrokkenheid inwoners bij hetgeen er speelt in de stad.
Vergroten veiligheid
Verkeer
Verkeer (doorstroming die de stad ontziet)
Verkeer.
verkeerssnelheid op verschillende wegen beperken denk aan "woonerven" , doorgaanswegen
Verkeersveiligheid
Verkeersveiligheid
verkleinen van tweedeling tussen arm en rijk door vooral in te zetten op (passend) werk, voldoende beschikbare woningen
Verlagen belasting voor huizenbezitters
Verlagen belastingdruk inwoners
Verlaging huren binnenstad zodat er weer fatsoenlijke winkels terug kunnen komen. Sinds de iets duurdere winkels (Bijenkorf) weg zijn is er een verloedering in de binnenstad aan de gang. Het winkelen is niet meer aangenaam.
Verminderen armoede, koopkracht verbeteren en sociaal contact tussen mensen stimuleren
vernieuwing en verbetering van schoolgebouwen, vergroening voor beter leefklimaat
Verplicht Nederlandse taal op straat. Iedereen die de taal niet kent verplicht op cursus sturen. Als iedereen weer de Nederlandse taal kan spreken, krijg je ook meer bonding met elkaar en doen mensen meer voor elkaar, verkleint het de armoede en is de overheid minder nodig. Uiteindelijk dus een geld besparende maatregel!
Verschillen tussen de bewoners(groepen) kleiner maken.
verschillende kleine parkjes door de gehele stad aanleggen ondergrondse parkeerplaatsen creëren leegstaande grote panden ombouwen naar woongroep locaties, waar verschillende ruimten met elkaar gedeeld kunnen worden
Versnellen woningbouwprojecten
Versterken parken in Arnhem-Zuid en straten meer groen: inheemse bomen met eetbare vruchten/noten, struiken, bloeiende Wilde planten.
Vervoer en energie goedkoper
Verzorging openbare omgeving.
Voedselzekerheid. Armoedebestrijding door ambachtelijke productie terug naar de stad te halen. Preventieve gezondheidszorg door in buurthuizen gezamenlijk te koken. Wijkgerichte duurzame energie productie bevorderen.
volkswoningen
Voor behoud van natuur

Voor mij heeft leefbaarheid een hoge prioriteit.Het creëren en behouden van een leefomgeving die mensen 'voedt', gelukkiger maakt en de mensen zich verbonden laat voelen met hun omgeving.Bijvoorbeeld:Armoede bestrijden heeft wat dat betreft geen zin als zelfs de rijke mensen zich niet gelukkig voelen in de stad.Duurzaamheid creëren of criminaliteit bestrijden heeft weinig zin als de stad tegelijkertijd grauw en ongezellig is en niemand zich ermee verbonden voelt.MAW: er is geen beleid opgewassen tegen een omgeving die niet ondersteunend ('conducive') is voor het menselijk bestaan.
voor oudere binnenstad een ruimte waar ze kunnen samen komen met een ruimte om te sporten sportschool te duur of gym enz voor meer mensen openbaar vervoer gratis of goedkoper binnenstad niet vol bouwen ruimte voor andere dingen
Voorkomen van verwaarlozing / verdere afzakking woonwijken / woongenot .
Voorzieningen treffen bij kleinere treinstations of drukkere bushaltes. Bijvoorbeeld door daar bemenste fietsenstallingen + fietsenmaker daar een plek te geven. Het geeft minder vandalisme en een grotere sociale controle en veiligheid.
Vpoor een schoneestad
Wat meer accent geven aan de Sint Jansbeek door de stad en wat meer accent aan plekken in de stad om stil te staan bij de geschiedenis van WOII. In beide gevallen door een aantal stenen langs de waterloop, dan wel in de straat/gebouwen te vervangen door 'metalen stenen' net als die stenen met de namen van voormalige bewoners die destijds zijn gedeporteerd. Ik denk in elk geval aan iets wat lang kan blijven en niet geld wat na een jaar of zo op is.
welzijn (het geld alleen naar mensen met een moeizaam bestaan, dus armoede, gezondheid, zorg voor jongeren en jong volwassenen in de knoop, betaalbaar wonen, ruim betaalbaar openbaar vervoer, duurzaamheid, aanpak van hittestress met veel groen, veel straten als wandelgebied, ruimte voor ontwikkeling van verbeelding/creativiteit, geen verspillende commercie)
Welzijn van inwoners.Meer groen en beter onderhoud van het groen
Werkgelegenheid, het lijkt erop dat meeste Arnhemmers buiten Arnhem werken. Waar zijn de bedrijven, die het zo voor de wind gaat, zoals de grotere ICT-bedrijven? Met 1 miljoen euro zou ik het vestigingsklimaat verbeteren.
werkgelegenheid, scholing, bejaarde woningen, zorg/gezondheid, armoede,
Werkgelegenheid, sport, leefbaarheid Arnhem Zuid
Wijken groener maken met meer bomen, struiken
Wijken met oude huizen (eind 19e eeuw) van het gas.
Woeps, ik voel me niet genoeg ingevoerd om daar werkelijk antwoord op te kunnen geven. Lastige beslissing!Klimaat en duurzaamheid belangrijk, maar wonen en armoede ook.Ik zou wel willen dat er een soort internationale markt was, met goedkope restaurantjes eromheen met eten uit allerlei culturen, waar mensen van verschillende nationaliteiten elkaar makkelijk zouden kunnen ontmoeten. Met ook een plek voor theater/ muziek. Maar ik weet niet of je zoiets uit de grond kunt stampen of dat dat organisch moet groeien.:
Women en behoud van de natuurWork en inkomenGe,ondheid en bewegen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
wonen
Wonen
wonen
wonen
Wonen
Wonen
Wonen

Wonen
wonen
Wonen
Wonen
Wonen
wonen / leefbaarheid
Wonen / verbeteren slechtere woonwijken. (de aanpak met de toenmalige vogelaarwijken als voorbeeld. Heeft leefbaarheid en daarmee samenhangende problematiek sterk verbeterd in de toenmalige slechtste wijken)
Wonen armoede
Wonen armoede gezondheid
Wonen en armoede
Wonen en armoede+ leefbaarheid bevorderend
Wonen en duurzaamheid
Wonen en duurzaamheid en cultuur
Wonen en gezondheid, jeugdzorg
Wonen en groenvoorziening op peil brengen.
Wonen en klimaat
wonen en klimaat
wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid
Wonen en leefbaarheid in de wijken
Wonen en leefbaarheid zoals het verduurzamen van huizen en het steunen van initiatieven voor het ondersteunen van armere huishoudens
Wonen en veiligheid !
Wonen in de 'arme wijken'.Veiligheid
Wonen Meer betaalbare huizen bouwen voor gezinnen en starters en meer kleine huizen bouwen voor ouderen zodat zij niet grote huizen alleen bewonen. Doorstroming is hard nodig.
Wonen met de natuur
wonen politie gezondheidszorg
Wonen voor dakloze
Wonen voor iedereen. Vooral starters kansen geven. Deze generatie gaat anders echt verloren.
Wonen voor mensen met minder geld
wonen voor senioren, met een flexibele inzet van zorg
Wonen, armoede
Wonen, armoede, gezondheid en klimaatzeker
Wonen, duurzaamheid, individueel sporten zoals fietspaden, zwemvijvers.
Wonen, duurzaamheid, klimaat
wonen, gezondheid , leefbaarheid
Wonen, gezondheid en veiligheid, sponsor een startup voor ontwikkeling van waterstof in combinatie met Kernenergie
wonen, gezondheid, verkeer
Wonen, klimaat , leefbaarheid, nieuwe plek voor Introdans en Oostpool
Wonen, Klimaat en duurzaamheid
wonen, klimaat, leefbaarheid
Wonen, leefbaarheid
Wonen, leefbaarheid
wonen, leefbaarheid, duurzaamheid

Wonen, maar dan voor de doelgroepen die er het meest om zitten te springen. Dus meer huizen voor ouderen en jongeren. Eenpersoonshuishoudens zijn volgens mij in de meerderheid en toch blijft men maar bouwen voor gezinnen. En ik zou vooral investeren in huurwoningen en niet in koopwoningen.Volop aandacht voor klimaat en duurzaamheid: zonnepanelen op openbare daken (geen velden met zonnepanelen), subsidie voor particulieren, geen woningen in Meinerswijk/Stadsblokken voor de happy few maar groen voor iedereen.Aandacht voor en ontlasting van mantelzorgers.
wonen, meer betaalbare woningen voor starters
Wonen, onderhoud groen en uitbreiding gezondheidszorg
Wonen, slechte buurten aanpakken ivm veiligheid
wonen, sport, cultuur
Wonen, veiligheid
wonen,leefbaarheid,duurzaam
Woningbouw
Woningbouw
Woningbouw
Woningen (maar dan wel creatief!)Veiligheid
Woningen ,en met name sociale woningbouw.
Woningen groenvoorziening klimaat.
Woningen van Arnhem isoleren
woningen voor onze kinderen die betaalbaar en geschikt zijn voor een jong gezin
Woningen warmer maken
Woningen!! Een een wachttijd van 18 jaar !Meer maken van de Rijnkade. (In een programma over de loop van de Rijn werd bij Arnhem gezegd dat Arnhem de Rijn de rug toegekeerd had) l
WoningenDuurzame brandstoffen
Woningverbetering van bestaande woningen. Verkrotting tegen gaan.
Woon- en leefklimaat (inclusief meer groen) in oudere wijken
Woonomgeving aanpakken
Zonnepanelen voor huurders
Zorg en welzijn, (duurzaam) wonen
Zorg voor jeugd en jongeren, professionals als begeleiders, minder afhankelijkheid van vrijwilligers en stagiaires: zij moeten "toegevoegde waarde" zijn.
zorg voor zwakken in de samenleving
Zorgen dat dat wat er is behouden blijft en gebruikt wordt.Denk aan de fontein in de blauwe golven en de AKU-fontein. Hoe lang heeft het geduurd dat de verlichting van het kunstwerk op de Mandelabrug weer functioneerde?Nu weer helemaal goed.Aandacht voor dit soort zaken.
Zorgen dat er voldoende speelruimte voor kinderen en jeugdigen is in achterstandswijken en die ruimte niet opofferen aan inbreiding. (Bijvoorbeeld het terugbrengen van het Feestaardvarken tegenover Rozet.)
Zorgen dat kinderen van -9 maanden tot 4 jaar en hun ouder(s) de meest veilige, gezonde en sociale opvoedingsomgeving hebben, alles wat er na komt kunnen ze meestal dan beter handelen. Zorgen dat die leeftijdsgroep continue in beeld is en goed gemonitord.
Zoveel mogelijk klimaat-neutraal maatregelen nemen.
zwerfafval bestrijden en opruimen. Het beleid dat de vervuiler zelf moet opruimen werkt niet. ER zijn zoveel mensen die niets geven om de publieke ruimte en alles op straat gooien. Veel meer prullenbakken en schoonmaakploegen.
Zwerfafval, Groenere schoolpleinen, armoedebestrijding
Zwerfafval, isolatie voor sociale huurwoningen, armoede op scholen
zwerfvuil , hondenstront, onderhoud van groenvoorziening , armoede bestrijding
Zwervers concreet helpen met hun leven en netheid op straat (geen rommel meer, rommel maakt rommel)

3 Stel, de gemeente moet 1 miljoen euro bezuinigen. Waar zou u dit geld op besparen?

Beter om.gaan met het uitdelen van geld, het komt vaak bij de verkeerde mensen die het niet nodig hebben. zoals zwart werken
Bezuinigen op asfalt/wegen, bouw van luxe appartementen
Gemotoriseerd verkeer, wegen
Maaltijden bij vergaderingen. Minder managers.i
subsidies /instroom asielzoekers uit niet gevaarlijke landen /
kunst en cultuur
geen dure cultuur paleizen bouwen
" Kunst" projecten
(Culturele) faciliteiten voor de enkeling die het goed kan betalen
(Extern ingehuurde) ambtenaren
(Groot) onderhoud wegen, parken en plantsoenen, 5 jaar uitstellen mits het niet onveilig wordt. Evenementen, demonstraties, voetbalwedstrijden etc waar politie bij moet cancelen of zonder publiek.
.... hogere belastingen heffen bij vermogenden!
1 miljoen af van cultuur. De gemeente Arnhem geeft per inwoner meer uit aan cultuur dan welke andere gemeente in Nederland. Daar kan fors een heel bedrag af.
1) ga niet iets aanpassen terwijl geen onderhoud nodig heeft. bijv. geld besteden aan 30 km wegen terwijl mensen toch niet hun auto laten staan. Daar heb je als gemeente helemaal geen invloed op. Moet je landelijk oppakken.
1) gezondheid? want dat is iets voor de zorgverzekeraars?2) wonen
12 miljoen op die stomme blauwe golven
â,¬340.000 op voorzieningen voor automobiliteit en parkeren binnenstad: â,¬330.000: de rest met de kaasschaaf.
kaasschaafmethode' toepassen
aan de druppels op de gloeiende plaat. dus zaken waar we eigenlijk in het grotere geheel geen invloed op hebben. Denk aan klimaat....dat gaat echt wel heel slecht ook al besteden we er veel geld en tijd aan. onomkeerbaar. we hebben de aarde al lang geleden uitgehold
Aan het opknappen of bouwen van gebouwen die alleen maar voor de rijken zijn.
Aan leningen verstrekken aan vitesse
Aan van die onzinnige kust die zoveel geld kosten neem maar alleen die blauwe golven
Aandringen op het doortrekken van de A15, zodat er bespaard kan worden op de het hoofdwegenonderhoud.
Aankoop gronden tbv woningontwikkeling, laat dit aan de markt over
Abstracte kunstwerken, Woningen bijbouwen in dichtbevolkte wijken.
Accufonteinrestauratie
Adviseerders. We hebben doeners nodig. Vooral in de hulpverlening.
Afval toeslagen voor vervuilende ketens zoals mac donalds invoeren. Geld uitgeven aan kunst objecten, re-organisatie bij de gemeente, meer de handen uit de mouwen i.p.v. eeuwige durende vergaderingen over bepaald onderwerp. het invoeren van betaald parkeren, "levert geen inkomesten op" (wel met vergunningen maar verhoog dan de gemeentelijke belastingen) en het kost manuren,geld en energie voor niks.(parkeer problemen worden niet opgelost, alleen verplaatst).
Afvalcontainers op slot doen en de vervuiler laten betalen. Ik zie veel mensen uit regiogemeenten met busjes naar de Arnhemse afvalcontainers rijden en deze vervolgens te ledigen.

Alle gesubsidieerde zorg. De stad staat bol van de zorginstellingen, wijkteams, wijkcoaches en zo meer. Die op wat voor manier dan ook mensen willen helpen. Gevoelsmatig is het steeds meer pappen en nathouden. Ik pleit voor terugkeer van de sociale werkplaatsen waar iedereen die niet aan het gewone arbeidsproces kan deelnemen, hier een bijdrage aan de maatschappij kan geven. Ik noem als voorbeeld het schoonhouden van omgeving en groenvoorziening. Voor zieken is er de wijkverpleging en ondersteuning door vrijwilligers en mantelzorgers. Ouderen kunnen elkaar steunen/contacten in sociale ontmoetingsplaatsen.
Alle medewerkers die als ZZPer werken laten kiezen of vast of weg. De organisatie aanpassen naar vraagstuk met kennis in huis. De programma managers wegsturen. Die kosten veel en brengen weinig.
Alle nutteloze ambtelijke bemoeienis inperken.
alle uitbestedingen die geen resultaat boeken, zelf meer regie en verantwoordelijkheid nemen. regie gemeente zijn betekent niet verantwoordelijkheid weg geven. daar lijkt het nu op.
Allemaal thema's waarop je NIET mag bezuinigen. Stuk voor stuk thema's waarmee je met gerichte investeringen, kosten kan besparen. Doe niet als de landelijke overheid, maar ontwikkel een visie op lange termijn. Ontwikkel woningen voor starters. Ik begon in 1970 met een premie-A-woning. Een subsidie voor de eerste 10 jaren. Ook toen was een groot woning te kort. Woonden kinderen bij hun ouders in.
Allerlei ambitieuze langdurende bouwprojecten die 1, Geen aanvullinng zijn 2, Gedurende de looptijd 5x zo duur worden en dan heeft de aannemer de gemeente "in de strop"
Alles een beetje
Als het moet dan besparing op verfraaiing
Ambtelijk apparaat / efficiëntere dienstverlening
ambtelijke en politieke processen vereenvoudigen
Ambtelijke procedures
Ambtenaren
Ambtenaren
Ambtenaren apparaat
Ambtenaren apparaat.
Ambtenaren die elkaar bezig houden
Ambtenaren Kan het minder bureacratisch
ambtenaren salaris
Ambtenaren salarissen.
Ambtenaren, schrappen van regels, klimaat
ambtenarenapparaat, minder rapporten uitbrengen, die toch niemand leest
Ambtenarij
ambtenarij
Ambtenarij en papiergeschuif. Veel effectiever en gerichter werken.
Anders organiseren armoedebestrijding. Minder poppetjes
armoede
armoede
armoede
Armoede
Armoede
armoede
armoede
Armoede er zijn al zoveel regelingen in Arnhem maar de jonge werkenden worden overal in de steek gelaten.
Armoede (taak van landelijke overheid omdat dit steeds meer mensen treft)
Armoede door mensen in uitkeringen aan het werk te krijgen..
armoede en gezondheid , meer taak voor centrale overheid

Armoede, begint in Arnhem beetje bodemloze put te worden waar ontzettend in geinvesteerd word
Armoede, bijstand, subsidies, gelrepas
armoede, klimaat
armoede, klimaat, duurzaamheid
Armoede, klinkt tegenstrijdig, maar ik ken hoop praktijkvoorbeelden waarin bijv energietoeslag werd gegeven aan minima, die een vast contract hadden, een langdurigheidstoeslag ontvangen(jong en vitaal genoeg om weer te werken), laptop en fiets kregen ivm middelbare school(en deze allang hadden)...daarnaast ken ik mensen net boven minimum die het 11 graden in huis hadden omdat zij nergens voor in aanmerking komen...oftewel betere verdeling van gratis geld zou fijn zijn
Armoedebestrijding
Arnhem card?Ik heb niet zoveel zicht op de uitgaven van arnhem
Arnhem NoordVoetbal(Sport)elite evenementen voor hotemetote (de giro laten starten in Arnhem, hoe verzin je het???!!)
asfalt
asfalt voor auto's
Asfalt, parkeren, industrie
Asiel
asiel beleid
Asielopvang, Kinderopvang, Efficiënte overheid
Asielzoekers
Asielzoekers, daar bedoel ik mee gelukzoekers
Asielzoekers. En opvang
Auto mobiliteit
Auto verkeer binnen de centrumring
Automatische Subsidies op wijkcomités stopzetten. Uitsluitend. Budget beschikbaar stellen als er een goedgekeurde begroting is
Automobiliteit
autoverkeer, evenementen
Azc
AZC's
bakstenen , minder woningen en bestaande gebouwen nieuwe bestemming geven in overleg met huisjes melkers die op dit moment de enige zijn die betaalbare en laagdrempelige woningen bieden een mensen die door omstandigheden en life events een woning nodig hebben
bedrijfsterreinen, autoverkeer, topsport
Bedrijfsvoering, leefbaarheid
Bedrijven, industrie, werkgelegenheid
Bedrijventerrein ontwikkeling
Beetje kaasschaaf, overal beetje dan maar
Bereikbaarheid (nieuwe wegen en asfalt)
Bereikbaarheid van de stad per auto. het kan allemaal wel wat minder
bereikbaarheid, bijvoorbeeld gefaseerde aanleg/onderhoud infrastructuur en verhogen parkeertarieven
bereikbaarheid, burgerparticipatie, extra culturele activiteiten
Bespaar op domme besluiten zoals het gelukkig losgelaten afval beleid, door het uitvoeren van zulke hobby projecten
bespaar op wachtgelden van ambtenaren die niet meer in dienst zijn, weg is weg en geen geld meer uitgeven dan die mensen maar naar het uwv net zo als anderen die hun baan opzeggen of verliezen.
Besparen op kappen van bomen en ander groen.
bestuur
bestuur

bestuur en organisatie
Bestuursapparaat en ambtenaren apparaat (efficiency)
Beter kijken wat echt belangrijk is voor de inwoners van Arnhem, bv. blauwe golven alleen schoonmaken .Laten zoals het was .Bouwen in de uiterwaarden is een absurd idee .Laat het water maar komen .De uiterwaarden zijn er niet voor niets.
Betere afstemming van bestrating (soms worden plekken opnieuw bestraat die nog prima zijn, soms worden wegen weer opgebroken omdat een instantie onder de grond moet zijn terwijl er net een ander bezig is geweest. Opvallend hierin Apeldoornseweg en Hommelseweg)
Betere coördinatie werkzaamheden , momenteel gaan de straten te vaak open en dicht. Plannen voor Sonsbeekpark van tafel halen
Bezuinig op culturele projecten waar (bijna) niemand op zit te wachten. (denk aan de inhuur van zg specialisten op het gebied van kunst zoals dat zo pregnant naar voren kwam in het Sonsbeek debacle)Bezuinig continu op ambtelijke " red tape" waar dat kan (efficiëntie en effectiviteit als prioriterende principes)
bezuinig op uitgaven om het beroepsvoetbal/Vitesse en de supporters daarvan plus de nodige veiligheidsmaatregelen te faciliteren. Het beroepsvoetbal brengt het slechtste in mensen boven.
bezuinigen hoeft niet als belastingen voor de rijken en bedrijven worden verhoogd
bezuinigen in rijkere wijken
Bezuinigen op (sociale) uitkeringen en bijdragen. Er zijn heel veel werklozen in Arnhem, terwijl er ook heel veel vacatures zijn. Neem bijvoorbeeld de Gelrepas.... je zult maar net iets meer verdienen dan de grens die geldt voor de Gelrepas, dan kan ik me voorstellen dat je wat minder wilt werken om alsnog voor een Gelrepas in aanmerking te komen.
bezuinigen op ambtenaren
Bezuinigen op het gemeente apparaat.
Bezuinigen op secundaire dingen. Grootschalige festiviteiten, Gelredome
Bezuinigen op vergaderingen en lunches. Op grote evenementen.
Bezuinigen op windmolens en zonnepanelen.
Bezuinigen zou ik vooral op te veel ambtelijke instanties en op alles dat te maken heeft met meer asfalt in de stad
Bezuiniging spreiden.
bijdragen aan 'kunst' biennales stopzetten
Bijv licht vervuiling lantaarnpalen en lichten s nachts uit
Binnenstad
biobrandstof centrale
bioscopen bouwen, is al teveel
Blauwe golf, cultuur
Blauwe golven
blauwe golven
Blauwe golven
Blauwe golven bij Mandelabrug
Blauwe golven onderhoud en heraanleg
Blauwe golven opruimen en betere parkeerplaats maken, nu blijft het een geen mooi uiterlijk. Daarnaast gaan de fonteinen toch niet meer aan. Dus een buizuiniging die omgezet wordt naar inkomsten. .
Blauwe golven renovatieplan anuleren.
Blauwe golven, parkeervoorzieningen binnenstad, subsidies festivals
Blauwe golven: Een groen golvend, schaduwrijk park is een noodzakelijk en beter idee voor milieu, klimaat, biodiversiteit.
Boa's,
Boa's weg sturen doen weinig

Bouw aantal subsidiepotjes af. Bouw administratiedruk af dat is goed voor burger en scheelt ambtenaren.
Bouw faciliteren van huizen boven â‚¬250.000,- subsidies aan bedrijven
bouwen in de uiterwaarden
Bouwen in de uiterwaarden.
Bouwen in natuurgebieden b.v. overloopgebied. Meinerswijk.
bouwen renoveren van theaters e.d.
Bouwprojecten voor een kleine groep. Makkelijkste voorbeeld is natuurlijk de schouwburg. Die hoeft niet per direct opgeknapt te worden. Dat kan ook voor een deel naar het net nieuwe Musis verhuizen. Daarnaast zou ik proberen om te bezuinigen op het ambtenaren apparaat.
Buitengewone sociale uitkeringen zoals het aankopen met Arnhempas, dit worden vaak op een daarvoor niet-bedoelde wijze gebruikt.
Buitenlandse stedenbanden., duurzaamheidsubsidievniet naar hogere inkomens.
bureacratie verminderen op allerlei situaties
Bureaucratie
Bureaucratie
bureaucratie en efficiency
Bureaucratie en overheidsorganisaties.
Bureaucratie verminderen. Aanpak discriminatie
city promotie en tourisme
citymarketing, vastgoedcampagnes voor woningbouwprojecten,
Commercie, groot winkelbedrijf, multinationals en industrie, salarissen (top)ambtenaren, festivals, kunst, (wegen)onderhoud.
Contracten met firma's. Kopen bij de goedkoopste. Kunst. projectontwikkelaars en zelf gaan bouwen.
Contractering zorg
Controle
Controle (FTE) op bijverdienen bijstand. Uitgaan van vertrouwen.
Culture projecten die erg duur zijn en maar voor een klein groep mensen bedienen
Culturele dingen zoals theater, kunst etc. maar dat komt omdat ikzelf de meerwaarde daarvan niet voel. Ik weet dat andere dat anders zien.
Culturele instellingen
Culturele subsidies voor moderne kunst, dans, mode e.d
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur

Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur
Cultuur en horeca
Cultuur en leefbaarheid denk ik. Want dat is niet broodnodig om te financieren, laat mensen zelf meer verantwoordelijkheid nemen voor het prettig houden van hun wijk en organiseren van culturele activiteiten.Of stadsinrichting. Het hoeft niet super strak, hip of modern. Die Jansbeek is mooi geworden hoor, maar ik wil niet weten wat het heeft gekost. Arnhemmers hadden ook een prima leven kunnen hebben zonder deze beek.
Cultuur en mensen activeren mee te doen dus minder uitkeringen
Cultuur en minder stimulering toerisme
Cultuur en wijk evenementen
Cultuur engedifferentieerde afval inzamelen
Cultuur helaas en wsl milieu
cultuur, musea
Cultuur, wonen
Cultuur.
Cultuur. Daar is veel te veel aan uitgegeven.
Cultuurgebouwen voor dit moment. Dit zijn duren projecten in een tijd dat er veel armoede is.
Daar heb ik wat minder ideeën over, maar ik zou hierin vooral denken aan luxegoederen die niet perse nodig zijn voor het basisfundament van onze Arnhemse samenleving. Iets waar met name de welgestelden van Arnhem baat bij zouden hebben, die hierin eventueel ook middels een eigen bijdrage toch iets in kunnen verwezenlijken.
dan kan ik zo niet zeggen, ik ken de huidige begroting niet, weet niet waar veel geld naar gaat.
Dan maar 1 miljoen tekort!
Dat is niet mogelijk....
Dat kan niet!
Dat weet ik niet
De binnenstad is wel even goed zo.
De blauwe golven.
De boomspiegels die nu met takken worden afgezet en ieder jaar vernieuwd moeten worden weer terugbrengen naar hekjes die vele jaren langer meegaan
De bouw van gemeensschapruimten zoals een stadhuis, een filmhuis ed
de duurdere projecten
De enorme bureaucratie wat enorm veel geld kost.
De gemeente geeft thans veel geld uit aan onderwerpen welke bij de centrale overheid thuishoren. Hierdoor krijgen in de ene gemeente inwoners wel een tegemoetkoming en in een andere gemeente niet en/of meer/minder.De VVG dient er voor te zorgen dat de tarieven overal gelijk zijn
de gemeente zelf, personeelskosten , gebouwen
De grote volksfeesten zoals Koningsdag en de hele grote dance-events achtingen festivals
De idiote gemeenteplannen die steeds veranderd worden als ze net zijn ingevoerd. Nadenken voordat er weer eens iets wordt aangenomen in de gemeenteraad!
De kunstsector en scherper op uitkeringen & toeslagen.
De kwaliteit en kunde van het bestuur
De renovatie van de blauwe golven.
De slapende ambtenaren ontslaan brengt nog meer op.
De stadsschouwburg niet verbouwen

De verbouwing van het Nieuwe plein (de blauwe golven) onmiddellijk stopzetten
De verbouwing van het Stadstheater
de verbouwing van het Stadstheater
Denk 5x na voordat je weer een verkeersdrempel maakt en deze dan x jaar later weer verwijderd
Deze lijst is daarvoor niet de juiste, bezuiniging op dingen die overbodig zijn gemeente zou hier goed overzicht van moeten maken, bv in Schytgraaf is fietspad naar Elderveld gelegd waarom niet gelijk wandel pad erbij aangelegd, zo zijn veel van dit soort dingen beter nadenke over infra zo veel geld besparen etcetera etcetera
Diensten, verhoging belasting, minder onderhoud met eigen verantwoording burgers.
diversiteit
Door de stad gezonder te maken en meer participatie en cohesie te bevorderen wordt er misschien al bespaard op zorg en uitvoering van bijvoorbeeld onderhoud van gemeentegroen (geef de stukken ter gebruik aan de wijk en zij zorgen voor onderhoud). Verder zou ik bezuinigen op het ambtenarenapparaat door controle op bijv werklozen af te schaffen en überhaupt door uit te gaan van het goede van de mens en niet van het slechte. Maar geen idee of dat mogelijk is. VOlgens mij moet er gedacht worden vanuit wat nodig is voor de mens en zijn omgeving en vanuit daar moet een haalbaar en creatief plan ontstaan binnen de financiele mogelijkheden.
Doorstroming van auto's bevorderen. Het aantal auto's moet sterk terug.
Druppel op hete plaat Bespaar svp op woke. Minder woke.
Dure {ver}bouw kulturele sektor.
dure adviseurs
Dure ambtenaren
Dure culturele projecten (al dan niet uitgevoerd door commerciële instanties).
dure vastgoedprojecten (50% minder in stenen en 50% meer in programma)
Dure verbouwingen
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid
Duurzaamheid - enorm veel overlappende adviesjes, subsidies etc. Gemeente kan zich beter op zaken richten die niemand anders doet, zoals leefbaarheid van gemeente
Duurzaamheid (hoax) en projecten zoals opvang van grote aantallen vluchtelingen waar we geen geld voor hebben.
Duurzaamheid en circulariteit
Duurzaamheid en klimaat

Duurzaamheid en klimaat want dat zijn landelijke thema's met op gemeentelijk niveau nauwelijks impact
Duurzaamheid, infrastructuur auto
duurzaamheid, armoede
duurzaamheid: de voortrekkersrol van de overheid is hier wel uitgespeeld, dat kan de markt en privaat initiatief nu beter.
Duurzaamheidsonzinsubsidies tegengaan, bezuinigen op overheid en geen grote bedrijven steunen.
Economie
Economische zaken
Een deel automatiseren. Denk aan herhaalwerk over het algemeen. Dit kan een deel van de bestuurlijke kosten verminderen. Die een groot deel van de begroting zijn. Daarnaast is armoede bestrijding de grootste kostenpost. Deze evalueren en bezuinigen waar kan. Denk ook dat werken moet lonen.
Een hoger tarief aan belastingen voor mensen boven een bepaalde norm meer geld te laten betalen.
Efficiënte bedrijfsvoering gemeente,
efficiënter bestuurs apparaat
Efficiënter busvervoerâ€¦zie nu vaak grote bussen met weinig passagiers
efficientie, proberen burgerinitiatieven zelfstandig te laten opereren
Elektra
Elke keer weer het veranderen van de rijrichting, stoep, fietspaden, Steenstraat...Onnodig vaak weer verbeteren van iets wat al een keer verbeterd is. Eerst eens goed nadenken en dan pas doen, scheelt ook onnodig veel extra belasting voor ons Arnhemmers.
Energie
energieverbruik verminderen oa door vermindering van verlichting van gebouwen na werktijd
Er kan en mag niet meer bezuinigd worden.
Er kan geld bespaard worden op bereikbaarheid, specifiek het geld dat wordt gebruikt voor het bereikbaar houden van de stad voor auto's.
Er valt niet meer te bezuinigen, te veel is al kapot bezuinigd
erfpacht verlagen
Erg moeilijke vraag.. ik zou zo veel mogelijk eerst proberen te bezuinigen in het aanstellen van mensen van buitenaf (externen) binnen de gemeente arnhem zelf. Verder (bouw) projecten uitstellen of anders inrichten.
Etcetera
evenementen
evenementen
Evenementen
Evenementen in de stad! En het onnodige vuilnis agenten die die vuilnis controlebeurt!
evenementen, managers,
Evenementen, cultuur
Externe adviseurs
Extra belasting huizenbezitters plus 1 miljoen
extra geld uitgeven aan luxe of historiserende lantaarns of ander straatmeubilair. Zoek de schoonheid in de eenvoud. Een lantaarnpaal die niet opvalt, is de mooiste!
Faciliteiten die automobiliteit stimuleren
Faciliteiten voor auto's, industrieparken,
faciliteren van grootkapitaal, steun aan Gelredome e.d., voorzieningen voor autoverkeer in de stad, sfeerverlichting van Eusebius-toren, Rijnbrug e.d., prestigieuze bouwprojecten
feesjes en festivals
Feesten in Arnhem
festivals en andere evenementen
Festivals en festiviteiten.

Festivals, risicovolle evenementen en voetbalwedstrijden. Minder politie inzet
Festivals, Vitesse.
Festivals.
Festiviteiten
Focus Filmtheater, Museum Arnhem en overige te zwaar gesubsidieerde culturele instellingen waar vaak gebruik gemaakt wordt van de diensten van zeer dure ingehuurde tijdelijke professionals.
Frequentie straatreiniging verminderen/ (bestuurlijke) boetes verhogen
ga ik over nadenken
gebouwen voor de cultuursector
Gebouwen, Renovatie, Aanleg van duurdere wegen,
geen aanpassingen van bestaande wegen om het autoverkeer tegen te gaan, maar wel meer rotonde's aanleggen.
Geen geld naar Vitesse (geen idee of dit gebeurt).Geen nieuwe schouwburg, we hebben er al 1. Dat soort projecten worden ook altijd veel duurder dan van tevoren bedacht was.
Geen idee
geen idee
Geen idee
Geen idee
geen idee ik vind dat er meer geld uitgegeven moet worden
Geen idee of het gebeurt maar vooral geen geld naar Vitesse.
Geen idee!
Geen idee, ik zou een kaasschaafmethode hanteren. Van alles iets minder.
Geen idee.
Geen miljoenen project plannen waar maar een deel van de bevolking geniet zoals de schouwburg
Geen nieuwe projecten starten. Vooral die die kansloos zijn
Geen prestige projecten aangaan zoals in het verleden het bouwen van focus. Mede omdat er al verschillende bioscopen in Arnhem zijn.
geen ruimte voor.
Geen subsidie meer naar Vitesse. Niet nóg meer geld naar het opknappen van de Schouwburg.
Geen subsidie meer voor o.a. terugdringen maximumsnelheid auto's. 2x 8 mln. Bent u van de pot gerukt??
Geen subsidie of ondersteuning aan bedrijven en Zaken die zichzelf niet kunnen redden.
Geen van deze dingen. Meer belasting grote koopwoningen.
Geld besparen op symboolpolitieke maatregelen zoals diftar en de milieuzone. Ongetwijfeld heel goed bedoeld maar niet passend omdat de burger hier meer ongemak dan gemak door ondervindt. Had het geld besteedt aan bijvoorbeeld een betere doorstroming van verkeer om Arnhem heen. Zo ongeveer iedere verkeersopstopping op 1 van de snelwegen om Arnhem leidt tot een verkeersinfarct in de stad.
Geld steken in vitesse
Geld uitgeven aan afval inzameling. Had het systeem met de pasjes maar gehouden. Eerst geld uitgeven voor verkleining van containers. Containers op slot. Toen werd er beter gescheiden. Nu niet meer.
Gelredome
Gelredome
GelreDome dicht. Politie ondersteuning bij Voetbalclubs afschaffen.
GelreDome en cultuur
Gelredome, annexatie Rozendaal, verwarming sportzalen, evenementen, Burgermeesterswijk
Gemeentehuis (personeel) verkleinen. Instanties samen voegen. Parkeren duurder maken. Grote multinationals veel bij laten dragen zonder reclame
Gemeentelijk apparaat en dan met name op het vlak van cultuur en kunsten.
Gemeentelijk apparaat inkrimpen.
Gemeentelijk apparaat, minder blah blah beleidsadviseurs.

Gemeentelijke belastingen naar inkomen
Gemeentelijke belastingen voor de inwoners.
Gemotoriseerde Bladblazers van de hand doen.
Gemotoriseerde mobiliteit
Geven aan goede doelen/vluchtelingen
Gezeur over visaktes en sluiten hertenkamp, terwijl zoveel gezinnen amper rondkomen
Gezondheid
Gezondheid en leefbaarheid
Gezondheid, armoede
Gezondheid, leefbaarheid en armoede
Gezondheid: liever niet, maar als het toch moet
Gratis cadeaus voor minima
groen onderhoud: dit meer overdragen aan burgers
groenvoorziening
grootschalige evenementen
Grootschalige projecten die al achter de feiten aanlopen voordat het gerealiseerd is.Grote bedrijven faciliteren/financieren/subsidiërenAdministratieve rompslomp. Processen vereenvoudigen.
Grote evenementen als Bridge to Liberation, bijdrage aan Vitesse en kosten rondom festivals op de Stadsblokken.
grote evenementen, vitesse
helaas 'kaasschaafmethode': niet bezuinigen op slechts 1 thema
Helaas te laat. Plantenbakken bij bushaltes RijnstraatNiemand mist ze als ze er niet zijn
herstructuren onderwijssysteem
Het asielbeleid
Het centrum autoluw maken
Het constante verbouwen van infrastructuur omdat er 1 ding beter kan, Niet werkende vooronderzoeken.
Het inschakelen van externe bureaus om dingen te onderzoeken, meer gebruik maken van de meningen van mensen op de werkvloer.
Het is belangrijk te kijken naar overbodige uitgaven.Verder weet ik het ook niet
het luukse niet overdrijven.
Het onnodig graven in de infrastructuur. Hoevaak er een straat open ligt voor meerdere keren is dom plannen
Het steeds weer veranderen van verkeerssituaties die later dan weer worden teruggedraaid. Het afschaffen of verkleinen van gemeentelijke commissies zoals een Welstand en Monumenten commissie die nu erg veel bezig zijn met onbelangrijke details.
Het stroomlijnen van planwijzigingen en aanvragen bouwvergunningen voor particulieren, dus bij kleine projecten. Nu duurt zo'n aanvraag meerdere jaren met ingehuurde adviseurs. Bekort de doorlooptijd tot 12 maanden, schrijf als Gemeente tegen betaling de planwijziging zelf. Geef de particulier een lijstje met de verplichte onderzoeken. Bespaar tijd en geld.
Het voornemen om "opvoedkundige/onderwijs gerelateerde" tuintjes in te richten (tot een bedrag van ongeveer 1 miljoen) schrappen.....
Het, in mijn ogen, nutteloos wegblazen van bladeren op bospaden. Kijk ook eens naar de effectiviteit van de Team's Leefomgeving. Hier wordt vaak ad-hoc gereageerd op wensen van individuele personen, zonder aandacht te besteden aan een groter plan.
Hoe pijnlijk ook... cultuur...
hoger en middelmanagement reorganisatie, meer werkelozen inzetten bij onderhoud straten en parken,
Idiote prestige projecten.
iets minder wegenonderhoud

Ik denk dat al veel geld bespaard kan worden met betere planning van infrastructurele werken. Hoe vaak wegen /kruisingen direct na elkaar weer worden opengehaald of planningen niet worden gehaald.
Ik denk dat er niet veel te bezuinigen is maar mogelijk op bureaucratie onnodige controle en toezichthouden op overbodige regels en wat praktischer werken met minder managers chefs en regels.
Ik denk niet dat Arnhem nog moet of kan bezuinigen.
Ik heb een beperkt beeld van uitgaven van de gemeente. Sowieso alle bijdragen/subsidies/belasting vrijstellingen aan bedrijven die niet duurzaam zijn.
Ik heb geen inzicht waar je met de kaasschaaf kunt schaven zonder dat het teveel pact heeft. Verdeel het over meerdere posten
Ik heb net de begroting van Arnhem doorgenomen. Hoe kan ik zinvol antwoord geven op deze vraag?
Ik neig toch naar ondersteuning culturele sector al maak ik daar zelf veel gebruik vanâ€¦
Ik vind zelf dat bridge to liberation wel iets subtieler kan.
ik weet het echt niet. Ik zit maar te denken en ik weet het niet. Misschien parkeergelegenheid.
Ik weet niet waar al het geld nu heen gaat,als ik dat zou weten dan zou ik kunnen zeggen waar we op kunnen besparen.
Ik zou andere dingen duurder maken zodat er meer geld binnenkomt, b.v. parkeren, zodat men minder vaak de auto pakt naar de binnenstad.
Ik zou bezuinigen op armoedebeleid, leefbaarheid, klimaat en duurzaamheid, want dat zijn populaire thema's die alleen maar veel geld kosten maar de opbrengsten zijn nihil.
Ik zou bezuinigen op het geven van subsidies aan individuen en instellingen die voldoende draagkracht hebben om zelf te investeren. Dus geen algemene subsidies verstrekken, maar alleen met een duidelijke doelgroep voor ogen. Verder zou ik bezuinigen op potjes met geld die gebruikt worden om grote ondernemingen over te halen om zich te vestigen in Arnhem. We moeten intrinsiek aantrekkelijk zijn als vestigingsstad, niet vanwege tijdelijke of langdurige kortingen op belastingen en andere voordelen.
Ik zou de OZB voor dure huizen verhogen. Dan haal je geld weg bij mensen die het makkelijker kunnen missen. De kloof tussen arm en rijk is groot, rijk kan zeker meer bijdragen aan welzijn van arm. Ik weet op gemeentelijk niveau geen andere manier dan OZB om hogere belasting te vragen van rijk.
Ik zou dit besparen op alle projecten die met wokisme, gendergelijkheid of slavernij te maken hebben. Daar gaat veel te vaak veel geld naar toe.
Ik zou dit geld besparen op sport, omdat ik de andere uitgaven in de begroting meer prioriteit geef.
Ik zou gaan kijken in de apparaatskosten (dus hoe zinvol zijn alle taken van ambtenaren).
Ik zou graag niet bezuinigen.
Ik zou het geld besparen op onderzoeken door peperdure onderzoekbureaus. Maak zoveel mogelijk gebruik van plaatselijke ondernemingen. Laat je niet ringeloren als gemeente. Zoek als gemeente bij vacatures dicht bij huis en divers in leeftijd. Betrokken mensen aantrekken niet alleen pakken en diploma's. Diploma's geeft geen garantie dat je je werk goed doet. Scheelt een hoop geld. (Ik ben zo iemand die 57 is en niet aan de bak komt voor een fatsoenlijke betaalde baan, uiteraard mag er niet gezegd worden dat men mij te oud vindt. Als vrijwilliger echter zien ze mij graag!)Geef als gemeente het goede voorbeeld en neem de inwoners mee. Nu zegt men dat er nog inspraak is. Doe je dit (eerder) in het proces, zullen er goede ideeën ontstaan en mogelijk minder procedures tegen de plannen. Men kan ook b.v. bij bouw (gesubsidieerde) banen eisen bij de uitvoerder voor lokale krachten voor dat specifieke project.Betere planning van werkzaamheden. Dat een stoep/weg niet een aantal keer achter elkaar open hoeft. Niet bezuinigen op groenvoorziening door minder onderhoud/water geven. Als er dan een hittegolf komt en dan alle planten/bomen dood zijn en dan opnieuw moeten worden aangeplant. Dus niet op korte termijn denken, maar lange termijn. Investeer in mensen van je stad, dan komt de besparing vanzelf. Besteed aandacht aan goede communicatie, intern als extern. Bedenkt goed wie op de hoogte moet zijn en op welk moment. Dit kan zoveel tijd/kosten besparen. Probeer als gemeente niet mee te gaan in een wedloop kijk ons eens even dit hebben...om goede sier te maken. (vaak kunst/evenementen die gedoemd zijn te mislukken)

Ik zou het geld willen besparen op overhead overheidsgebouwen , ik zou in overleg met de wijken gaan waarop bezuinigd kan worden .
Ik zou nog eens kritisch kijken naar allerlei vormen van financiële ondersteuning van huishoudens en welzijnsorganisaties in de stad. Gratis geld heeft weinig waarde. Daarbij de echte noodgevallen - maar wees daar heel kritisch op - wel ondersteunen.
Ik zou stoppen met het betuttelen van inwoners die geen toekomst willen (de verliezers) en aandacht geven aan de mensen die Arnhem of zichzelf een toekomst bieden (de winnaars)
Ik zou zo min mogelijk willen besparen en liever kijken of belastingen (WOZ) of bv parkeerheffingen of leges omhoog kunnen. En anders met de kaasschaaf besparen: stukje wegen- en stratenonderhoud minder, stukje minder subsidies, stukje minder handhaving op bv bijstand.
Ik zou zorgen dat hogere inkomens minder gebruik kunnen maken van subsidies in het kader van klimaat, duurzaamheid etc.
immigratie
Immigratie huisvesting
In de duurdere wijken kan dat dan wat minder.
In geval van één begrotingspotje, dan Uit Ruimtelijke Ontwikkeling, simpelweg omdat hetgeen ik voorstel daar het beste bij aansluit. Mag het wat breder, dan ook verdeeld over wonen en leefomgeving en cultuur (verhouding 60-30-10% resp.)
In ieder geval de "goed gedaan" labels die aan de kliko wordt gehangen bij groen afval ! Vind ik persoonlijk overbodig.Bij het leggen van drempels zou ik het fijn vinden als er eerst eens wordt nagedacht. Soms gaat een weg 3 keer op de schop.
In ieder geval op elektriciteit. Denk aan grote lichtbakken uitzetten, straatverlichting minder fel. Verlichte gebouwen niet de hele nacht verlicht laten. Maar je kunt ook denken aan duurzaamheid, kwaliteit ipv kwantiteit, iets bouwen voor de lange termijn.
Industrie, subsidie aan bedrijven
infrastructuur
infrastructuur
infrastructuur
infrastructuur
Infrastructuur
Infrastructuur dure projecten
Infrastructuur, nieuwbouwwijken, grootschalige kunstprojecten
Inhuur externe advies/onderzoeksbureaus. Werkt vertragend en vaak toch richting wens opdrachtgever geschreven, maar dan met excuus dat het de conclusie is na x ton kostend onderzoek.
inhuur externe professionals, bureaus etc
Inhuurkrachten en consultants
Internationale samenwerkingen, subsidies die etnische lijnen versterken
Inzet politie bij voetbal/Vitesse
Inzet van politie bij evenementen waar supporters of publiek zich niet kan gedragen. Starten met meteen flink beboeten (daad stellen die mensen flink in de portemonnee raakt). Wanneer daders het niet kunt betalen, ervoor werken, Geen gevangenisstraf. kost de maatschappij alleen maar geld.
Inzetten op basisinkomen, dit zal op d'n duur meer besparen dat wat het aanvankelijk kost.
Jeugdzorg door minder instroom
Kan nergens op bezuinigen.
Kantoren gereed maken voor bewoning. Efficiënter inzetten van de (thuis)zorg.
Keuzes maken, waar moet je als gemeente in investeren en wat kan je overlaten aan bedrijven, inwoners en lokale organisaties? Geen prestigeprojecten, uitgeven op basis van concrete resultaten voor alle inwoners van Arnhem
Kijken naar de uitgaven interim managers, coaches, allerlei commissies, consultants: wat is nu echt nodig?

Klakkeloos subsidies verstrekken, zonder tegenprestatie
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
klimaat
klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat
Klimaat en duurzaamheid. Is voornamelijk een landelijke taak, vind ik.
Klimaat en Onderhoud
Klimaat en stikstof beleid, Nederland is een heel klein landje en slaat een beetje door met dit alles !
Klimaat en stikstof kost veel te veel geld. Het is er eenmaal en daar doe je niks aan. Komt het hier niet van dan daar wel van. Straks kunnen we niks meer.
klimaat leefbaarheid
Klimaat omdat ik de andere thema's belangrijker vind.
Klimaat onzin
Klimaat!
Klimaat, duurzaamheid
klimaat, duurzaamheid
Klimaat, minder windturbines
klimaat, subsidies voor festivals en linkse hobbies
klimaat, wonen
Klimaat. Duurzaamheid. Politiek
Klimaatbeleid
klimaatdoelen, heeft mondiaal gezien geen effect
Klimaatgezeur.
klimaatuitgaven
Klimaatwaanzin
Korenmarkt
kosten verbouwing schouwburg
Kritisch kijken naar onderhoud groen. Grasweides wat minder maaien bespaard het nodige en is bevordelijk voor de biodiversiteit
Kritisch zijn op waar geld aan onderkant van maatschappij naar toe gaat. Dan maar op korte termijn pijn, maar op langere termijn wordt de stad dan m.i. gezonder.
Kunst
Kunst
kunst
Kunst

Kunst
kunst
Kunst
Kunst
Kunst & Cultuur, subsidies
Kunst & CultuurHuizen boven meer dan â,¬ 500.000,- extra WOZ/Rioolheffing belastenContainers plaatsen waardoor de mini-containers verdwijnen waardoor de ronde door de stad alleen voor grote ondergrondse containers hoeft
Kunst cultuur
Kunst en allerlei verfraaiingen waar niemand op zit te wachten.
Kunst en Cultuur
Kunst en cultuur
kunst en cultuur
kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en cultuur
Kunst en Cultuur en immigratie
Kunst en cultuur is belangrijk maar er is al veel geld aan uitgegeven. In de huidige situatie van armoede voor veel bewoners mag het denk ik wat soberder, bijv verbouwing theater. Dat moet gebeuren maar na een nieuw musis en focus is een sobere en bescheiden verbouwing gepast.
Kunst en cultuur,
Kunst en cultuur,
Kunst en cultuur, evenementen, klimaat en duurzaamheid
Kunst en cultuur.
Kunst en cultuur.
Kunst en cultuur.
Kunst in de openbare ruimte. Te vaak te lelijk en geen budget voor onderhoud.
Kunst, cultuur en andere linkse hobby's
Kunst, cultuur en vooral ambtenaren en aanverwanten.
Kunst, cultuur: ik ben blij dat ik daarover geen beslissing hoef te nemen.
kunst, theater, topsport, autowegen, villawijken
Kunst/cultuur
Kust / modebienale
Kwaliteit groen en wegen in dure wijken
Laadpalen voor electro auto's in rijke wijken belasten met hogere tarieven. Nieuwbouw schouwburg en sowieso bezuinigen op city marketing.
Lastig . Zou niet weten .
Lastig, kan ik moeilijk aangeven.
Lastig, moet ik eerst de begroting beter bestuderen.
Lastige vraag
leefbaarheid
Leefbaarheid (Ik woon in Presikhaaf en aan de Keulse Slag is men ongeveer een half jaar bezig geweest met het vervangen van 100 meter riool) wat een verspilling!
Leefbaarheid. Al die extra gelden voor wijken voor leuke dingen vooral in wijken die het al goed hebben
Leuke maar niet noodzakelijke zaken als recepties, feestjes, evenementen en tentoonstellingen.
Liever niet besparen, maar belastingen verhogen.
luxevoorzieningen, wegen
Maaien van groenstroken, bureaucratie bij omgevingsdiensten

Maaien van riet kragen en dijken
Management stad, langzamer temp verduurzaming, bestrijden inefficiëntie
marketing van de stad, groenvoorziening, vuilophaal
Meer belasting heffen op parkeren in de stad. Minder prestigeprojecten. Minder cultuur (musea, theaters etc).
Meer belasting op verhuurinkomsten.
Meer belasting vragen aan de rijken in ArnhemSelectiever en doelgerichter geld uitgeven, geen losse projecten meerNiet in thema's denken maar aan wijziging van het systeem
meer bloemen in binnenstad niet alleen groen in parken meer vogels vlinders daar voor struiken met besjes
Meer inkomsten.genereren uit parkeergeld, minder prestigieuze projecten, terug naar de basis
meer wegenbelasting heffen,
Mensen die belastingfraude plegen met een uitkering die meteen de uitkering stop zetten
Mensen in de bijstand niet zoveel meer compenseren, ze krijgen nu veel korting met de gelrepas boven op alle toeslagen die ze al krijgen.
Met kritisch kijken naar alles wat onder de noemer klimaat valt en vervolgens terughoudend zijn met geld daarvoor. Het lijkt een wedstrijd te worden van het beste jongetje van de klas! Als gemeente zelf zou ik zelf soberheid aanwenden in bijvoorbeeld recepties, vergoedingen, subsidies en alle representatieve zaken.
Migranten die geen echte vluchtelingen zijn en klimaat
minder "kleine" subsidies voor wijken die weinig toevoegen, al houden ze de wijkcomités bezig.
Minder ambtenaren die op kantoor overbodig zijn.
Minder ambtenaren efficiënter werken!
Minder ambtenaren, meer digitaal
Minder asielzoekers huisvesten
minder auto's
minder bouwen meer renoveren.
Minder bureaucratie ,
Minder bureaucratie, dus minder ambtenaren
minder controle bij ophaal,
Minder evenementen waar je veel subsidie aan kwijt bent
minder festivals
Minder focus op de binnenstad, kunst, renovaties oude panden zoals Theather, Musis, Gelre Dome Shouwburg etc.
Minder geld in verbouwing van theater en musea
Minder geld in Vitesse, geen gratis geld weggeven aan mensen.Subsidies.Nutteloze events die geen publiek trekken. Denk aan programma van beachvolleybal.Mensen laten betalen voor events zoals bij Koningsdag
Minder geld naar armoede bestrijding
Minder geld naar de 'prestigieuze' evenementen, met enorm dure curators en 'kunst'. Doe niet te moeilijk over alsmaar een bepaald cachet uit willen stralen uit stad, maar biedt aan wat de gewone mens verlangt. Góede evenementen leveren enorm veel geld en aanzien op! Kijk (af) bij andere steden: die staan bol van ongedwongen (bier-/eet)festijnen, boeken-/platenmarkten, etc. En geef ruimte hiervoor, zonder een voorkeursbehandeling te geven aan één groep. Zo is Sonsbeekmarkt is niet meer, vanwege voorkeur aan Trotsmarkt. Arnhems Proeft/Smaakvol Arnhem is niet meer, vanwege gedoe omdat 'parken/pleinen vertrapt zouden worden door bezoekers'. Het gaat om een 3-daags evenementje mensen, geen wekenlang festival! Kortom: doe niet zo moeilijk: dat levert direct en/of indirect veel meer geld op!
Minder geld naar de rijke delen van de stadMinder festivals cultuur etc.
minder geld naar het opleuken van de binnenstad en cultuuraanbod in de binnenstad

Minder geld naar Krachtwijken
Minder geld naar ondersteunen prof. voetbal.
Minder geld naar rijke wijken en industrie
minder grootschalige evenementen
Minder inhuur van externen bij de gemeente. Minder kwistig met WMO omgaan. Kritisch met subsidies. Niet elk probleem van mensen willen oplossen , minder pamperen.
minder korte termijn projeten die louter politiek georienteerd zijn
minder lokale asielopvang. minder regulering en handhaving op bouwen en ondernemers
Minder luxe openbare ruimte. Het kan eenvoudiger.
Minder maaien, scheelt geld en goed voor de biodiversiteit.
Minder mensen in ons zogenaamde gemeenteraad. En minder koophuizen laten bouwen, laten we eerst maar een zorgen dat onze kinderen een huis kunnen huren.
Minder na de minima
Minder naar jongerenwerk
Minder nieuwe huizen bouwen
Minder of goedkopere realisatie van renovatieprojecten als Musis en Museum Arnhem.
Minder onderhoud aan wegen. Iets minder is niet erg (maar wel mooie fietspaden!)
Minder openbare aanbestedingen, prestige objecten
Minder regels.
Minder steun aan vervuilende, niet-duurzame activiteiten,
Minder steun voor 'cultuur' in de breedste zin.
minder vaak straten en trottoirs openbreken en herprofileren: minder kleine subsidieregelingen, die duurder in uitvoering zijn dan dat zij doelgroepen baat opleveren en hen structureel helpen: minder duurzame experimenten, alleen duurzaamheidsmaatregelen nemen die hun nut al bewezen hebben
Minder verspilling en luxe projecten
Minder voor elite.Geen verbouwingen aan museums en aan overdreven meujeu doeleinden.Minder gemeenteambtenaren.
Minder voorop lopen op het gebied van duurzaamheid
Minimaregelingen, welzijnswerk, subsidies
Mischien kritisch kijken naar inhuren externen?
Misrekeningen
MKB
mmmm
Mobiliteit voor auto
Moeilijke keuze (in ieder geval niet op onderwijs en armoedebestrijding: liever niet op klimaat en duurzaamheid)
Moestuinen plan
Moskeeën
Musea
Musea en schouwburg
Musea, evenementen subsidies
N.v.T.
n.v.t.
Nadenken â€¦ !!! Bv Parkweg richting Rijnstate drempels in de weg , drempels eruit , nu er weer in . Amsterdamseweg , parkeerplaatsen gebouwd , stoep uitgebreid.. oeps niet goed , doen we het weer overnieuw
Nagaan of tijdelijk een aantal subsidies kunnen worden opgeschort.
Nergens op
niet
Niet aan de orde!

niet bezuinigen op boven genoemde
Niet bezuinigen.
Niet bezuinigen. zorg dat je dat geld bij elkaar haalt bij degenen die die last kunnen dragen.
Niet bouwen in Meinerswijk
Niet direct een idee, vooral kijken waar de hoogste prioriteit ligt
niet mogelijk
Niet teveel vooroplopen bij klimaat en duurzaamheid, ben zuinig met gemeensschapsgeld, dus geen megalomaan bouwavonturen.
Niet werkende
Niet zomaar gemeenschapsgeld weggeven aan Turkije/Syrië dit is een private aangelegenheid en niet voor publiek geld.De wethouder en de burgemeester mag het uit eigen zak betalen.Nu nog 8350000 euro bezuinigen. Industrie terreinen opknappen
Nieuw bouw schouburg
nieuwbouw huizen. Arnhem is groot genoeg. kunst
nieuwbouw schouwburg
nieuwbouw schouwburg.
Nieuwbouw stadstheater
Nieuwbouw theater!!!
nieuwe kantoor ruimte
Nog zuiniger omgaan met energie in de grote bedrijven.
nu even iets minder duurzaamheid en meer investeren in armoede en gezond eten
Nutteloze onderzoekjes. Wat heeft een mens er aan dat de gemeente wil weten of het moeilijk is om op dit moment rond te komen terwijl er over de energietoeslag 2023 (half februari terwijl dit vorig jaar al was afgesproken) nog steeds geen duidelijkheid is terwijl we al twee termijnen energie verder zijn?
nvt
Omdat in deze tijd vrijwel elk thema belangrijk is, wordt het kiezen voor de in mijn ogen minst slechte optie. Ik zou dan bezuinigen op aanleg van openbaar groen ter vervanging van beton.
Onderhoud
Onderhoud
Onderhoud / uitbreiding wegen
onderhoud autowegen, geld dat je bespaart boven dat miljoen in betere fietspaden investeren
Onderhoud en verbetering wegen tbv autoverkeer
Onderhoud groen
onderhoud groen , kunnen we zelf wel doen , lagere subsidies is wel met gevolgen , niet noodzakelijke onkosten laten vervallen , verkoop onroerend goed,
onderhoud groenvoorziening en uitgaven om de stad "mooier" te maken.
Onderhoud openbaar groen, fonteinen uit. Verlichting uit in alle gebouwen ('s avonds uiteraard). Efficiënter plannen (weg op er ngrr er broken. Dan weer dicht. Dan weer open om een andere redenâ€¦). Minder wegenonderhoud.
Onderhoud van groen en bestrating (iets te aangeharkt en opgepoetst)
Onderhoud wegen
Onderhoud wegen. Is laatste jaren al veel aandacht voor geweest.
Onderhoud, beheer bossen
Ondernemersklimaat
Ondersteunende middelen voor mensen die hun (ongezonde) leefpatroon weigeren aan te pakken. Ja, is lastig.
Ondersteuning aan betaald voetbal
ondersteuning bij armoede (minder algemeen maken en meer persoonsgericht), verder kan ik er geen keus in maken.
Ondersteuning bij openbare evenementen.

Ondersteuning industrie
Onlogische verkeerssituaties. (zoals kruisingen op de Boulevard Heuvelink - Broekstraat.
Onnodig energieverbruik.
Onnodige bestuurs- en managmentlagen, onnodige luxe uitgaven voor gemeente personeel, subsidies vervuilende bedrijven, andere uitvoering Arnhem card.
Onnodige bureaucratie
Onnodige en luxe zaken, zoals:*een te duur gebouw op een te dure locatie voor Introdans en Oostpool: die kunnen voor organisatie en repetities ook worden gehuisvest in een goed geoutilleerd gebouw op een bedrijventerrein (dat kan bijvoorbeeld de Bergman Kliniek ook) en voor optredens gebruik maken van Musis en Stadstheater:*herinrichting van het Willemsplein:*veel te hoog budget voor de blauwe golven.
Onnodige functies zoals de zgn afvalcoaches.
Onnodige gemeente uitgaven... Scherper kijken waar het geld heen gaat...
onnodige herindelingen van straat, wegen etc
Onnodige kosten van klimaat, duurzaamheid en evenementen
Onnodige plannen van ambtenaren tbv eigen gewin ipv wat het beste is voor de stad
Onnodige uitgaven zoals: raadswerkgroepen, raadsvergaderingen, nieuwjaarsreceptie, borrelpartijen, de vele afzetpalen
Onnodige verkeersborden, maar dan kom je niet snel op een miljoen.
onnodige verkeersveiligheid (schijnveiligheid)
onnodige wegwerkzaamheden
Onrendabele buslijnen waar nauwelijks gebruik van wordt gemaakt.De veel te ruime sociale voorzieningen zoals de Arnhem Card.
ontwikkelen de praets
Onzin subsidie
Onzinnige bouw-projecten zoals bijv. grachten aanleggen in de binnenstad, en alles wat met Vitesse te maken heeft.
Onzinnige dingen, zoals de blauwe golven
Onzinnige grote geldveeslindende projecten
Onzinnige projecten
Onzinnige uitgaven
Op alle fronten eerst verspilling tegen gaan. Uitgaven aan adviezen, rapporten en externe bureau sterk minimaliseren em besteden aan doel, niet de adviseurs en of tussenpersonen
Op alle megalomane projecten in de binnenstad, zoals de idioot dure renovatie van de schouwburg.
Op alles gratis of tegen sterk gereduceerd tarief toegankelijk maken voor iedereen die niet werkt voor zijn geld. Het voelt alsof je met de Gelrepas overal maar van kan profiteren. Geld besparen door na een bepaald tijdstip niet meer de hele stad te verlichten. En zeker niet allerlei gebouwen etc waar niemand is.
Op alles wat Vitesse de samenleving kost
Op ambtenaren, op alle managers (volkomen overbodig), op wildgroei van zorgcowboys.
Op bijstandsuitkeringen, door mensen die kunnen, deel te laten nemen aan het arbeidsproces. Dit heeft meerdere voordelen dan alleen het verlagen van de kosten voor bijstandsuitkeringen.
Op cultuur
op Cultuur, bijv de nieuwbouw schouwburg
Op de management laag in het stadhuis, volgens mij kan daar flink op bezuinigd worden
Op de nieuwbouw van de schouwburg
Op de oude ambtenaren zie hierboven die niet leveren en vastgeroest zijn in de bestuurscultuur.
Op de politiek. Zoveel zinloos geld uitgeven voor mensen die totaal niet capabel zijn om de gemeente te vertegenwoordigen.
Op de salarissen van het stadsbestuur

Op de wegen.
Op dubieuze subsidies.
op dure externe projecten die niets opleveren.
Op elitaire woke-kunst van Museum Arnhem, de verbouwing van het Stadstheater, het opknappen van de Blauwe Golven.
Op het gemeentelijk apparaat
Op het klimaat...daar is de hele wereld voor verantwoordelijk!!
op het salaris van burgemeester en wethouders
Op kunst- en cultuur, en dan met name de subsidieprojecten in Noord
op kunst. Er wordt jaarlijks veel geld aan kunst besteed waar je eigenlijk maar een beperkt aantal mensen een plezier mee doet
Op mismanagement, mislukte IT projecten, op stroperige besluitvorming, op verdwenen onderzoeksrapporten.
OP NIETS !
Op onderwerpen die niet tot de wettelijke kerntaken van een gemeente behoren. Problemen moeten in 1e instantie op het juist bord liggen
Op projecten die niet bijdragen aan of zelfs tegenwerken van een duurzame (in alle opzichten, mensen, milieu en dier) samenleving. Dus dan bijvoorbeeld bezuinigen op:- parkeervoorzieningen voor auto's - door diftar weer in te voeren kan de gemeente geld besparen- topsportevenementen-
op stom zinnige wensen van de politiek
Op subsidie voor evenementen en cultuur
op subsidies, zorgen dat iedereen genoeg kan verdienen. geen gelre pas etc. onrendabele bus lijnen schrapen of minder frequent laten rijden. wie in buiten gebied gaat wonen weet dat er minder bussen rijden. geen extra fietsbrug bij malburgen maar bij zuid naar oosterbeek.
Op uitkeringen
Op vergroten van de mobiliteit door auto's en de verkeersdoorstroming zou ik bezuinigen. Bovendien op schijn oplossingen door externe expertise in te huren en het in stand houden van de niet integrale beleidsvoering bij de gemeentelijk organisatie.
Op verspilling. Bijvoorbeeld door planvorming beter op elkaar af te stemmen. Door de verschillende afdelingen / ambtenaren beter met elkaar te laten samenwerken. Niet drie keer hetzelfde fietspad opbreken en aanleggen!
op Vitesse
Op Vitesse.
Op voorhand mislukte projecten als aanpassen van vuilcontainers tbv doorgeschoten idee over scheiding afval
op voorliggende voorzieningen
Op voorzieningen voor inwoners die zichzelf prima kunnen bedruipen.
Op vraag 1.
Openbaar feestje
Openbaar vervoer
Openbaar vervoer die leeg rondrijd in avond uren.
Openbare gebouwen minder duur renoveren (Schouwburg!)
openbare ruimte
Ophalen van huisafval weer door de vervuiler laten betalen zoals dat een paar jaar geleden tijdelijk is geweest
Ophouden met schijnparticipatie via het " gestaalde SP kader"/de oude mannetjes.
Opknappen Rijnkade-gebied uitstellen
Opvang alsielzoekers en woonruimte statushouders.Minder belang in (ver)bouwen van theater etc. Kunst en cultuur in zijn algemeenheid minder prominent maken.
Organisatie

Organisatie van grote evenementen.
Overal gelijk verdeeld
overal wat, maar niet op armoede en gezondheid
Overbodige ambtenaren eruit gooien.
Overbodige bureaucratische regels schrappen. Verminderen van loketten. Geen dure aanbestedingen meer.
Overbodige subsidies
Overbodige verkeersmaatregelen
Overeind houden van Vitesse, GelreDome, ed. Eens goed kijken of wijkbudgetten wel besteed worden in overleg met wijkbewoners of dat dit voorbehouden is aan een paar happy few/usual suspects en anders intrekken. Niet voortdurend andere keuzes maken ten aanzien van zorg en sociaal domein en hun organisatiestructuren. Continuïteit voor dit soort organisaties zet zoden aan de dijk en bespaart op termijn veel meer dan de Quick win die men nu denkt te behalen. Niet bezuinigen maar een bijdrage vragen van vermogende ondernemingen in de gemeente onder de vlag van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen: wat dragen deze bedrijven bij aan de omgeving waaraan zij hun bestaansrecht ontlenen?
Overhead
Overhead bij bestaande gesubsidieerde instellingen
Overhead kosten gemeente
Overheidsapparaat / Bureaucratie
ozb en parkeren verhogen
Parkeerbeheer
Parkeerbeheer. In de buurt Rijkerswoerd wordt overal geparkeerd, behalve op de plaatsen waar dit is toegestaan. Door hier (meer) parkeerbeheerders los te laten, kan er veel geld verdiend worden en leren mensen misschien eens dat ze overlast veroorzaken bij bewoners, wanneer ze te pas en te onpas op stoepen parkeren, terwijl er 10 meter verder 12 parkeerplaatsen vrij zijn.
Parkeerbeleid
Parkeergarage's Centrum
ParkeergeldTerugkeer van de afvalpas, betalen per zak
Parkeerplaatsen
Parkeerplaatsen, industrieterrein verommeling
Parkeerplaatsen: mogen in het centrum weg, autoluw maken
parkeerplekken voor autos
Parkeren
Parkeren
parkeren in de stad
Parkeren om er zo voor te zorgen dat er meer met OV naar de stad wordt gereisd.
Participatie en armoedebestrijding
Plannen maken met geringe kans op uitvoering: bijv project Haven in de stad van de Spaanse architect.
Plantsoenendienst.
Politie inzet bij voetbalwedstrijden en grote evenementen laten betalen door organisaties. Supermarkten laten betalen voor zwerfafval rond winkelcentra, flesjes, plasticzakjes ed.
Politieinzet en andere openbare gelden die nodig zijn voor voetbalwedstrijden.
politiek (minder ge oh), efficiency in organisatie, daadkracht
Politiek, geen onzinnige fratsen als containers laten bedienen met een pasje
Politieke hobby's: beperking van het inschakelen van allerlei adviesbureaus
Prestige projecten
Prestige projecten
Prestige projecten als Diftar wat aantoonbaar vervuilender als kostentechnisch niet rendabel is. We moeten minder mensen opleggen en meer inzetten op het belang van de gedragsverandering.

Prestige projecten in de uiterwaarden en nadenken wanneer een straat opengebroken wordt zodat werk gecombineerd wordt en niet vijf keer hetzelfde stuk open in korte tijd
Prestigeprojecten die totaal onnodig en overbodig zijn.
prestiges
Preventief, allen meer te laten bewegen, een gezonde leefstijl aanleren, activiteiten voor jong en oud, en zo een blijere Arnhemmer worden.
Proberen niet te hoeven bezuinigen.
Profileren modestad
projecten als 'stadsblokken' onderop de stapel leggen. Hoeveelheid 'werkgroepen' vanuit de overheid die zich betaald aanmelden bij vrijwilligers: direct stoppen..
Projecten als moestuintjes voor scholen en subsidies klimaatadaptatie
Projecten als Musis of Schouwburg
projecten zoals armoede op de geitenkamp, loopt al enkele jaren en resultaat is ver te zoeken. Wijkteams, team leefomgeving zijn duur en geven niet het rendement wat er van verwacht werd.Afval, terug naar de kliko en ondergrondse afvalbakken verwijderen.Ook zou er eens gekeken kunnen worden naar alle zorginstellingen(bureautjes die als paddenstoelen uit de grond komen.
Projectontwikkelaars dure woningen extr belasten / extra inkomsten genereren door meer handhavers, politie. Milieuheffingen!
promotie activiteiten
promotie/marketing, sport
Reclames.
Regelgeving
regelgeving minder ingewikkeld, maar wel éénduidig, maken!! minder potjes, minder uitzonderingen, minder toeslagen etc..bij infrastructurele activiteiten goed plannen wat 'tegelijkertijd' uitgevoerd kan worden ipv na elkaar (bv. de stoep moet 3x achter elkaar open ipv alles tegelijk).
regionale voorzieningen zoals bijv. de schouwburg, gemeente museum. Zijn maar relatief weinig Arnhemmers die hierebruik van (kunnen,prijzig) maken. Zij betalen via de belasting wel mee.
Renovatie schouwburg
Renovatie schouwburg
Restauratie blauwe golven
Roestige kunstwerken langs de wegen.Verbouwing van Stadsschouwburg
Ruimtelijke ontwikkeling
Ruimtelijke ordening
ruimtelijke ordening
Ruimtelijke ordening, bereikbaarheid
scheiden van afval.
schouwburg
Schouwburg en Musis
Schouwburg en Oostpool gebouwen: overheidsgebouwen nieuw bouw plegen hiervoor
Schouwburg, Musis
Schouwburg, parkeergarages.
Schrap in overbodige uitgaven, teveel aan bureaucratie
Slecht beleid dan
Slimmere aanpak werk en inkomen en dus meer mensen die meedoen en minder uitkeringen.
Snijden in leuke maar niet noodzakelijke kosten
Snippergroen onder beheer van de buurt brengen
sociaal beleid er zijn teveel mensen welke misbruik maken van de regels
sport
Sport

sport
sport en recreatie, subsidies aan vervuilende bedrijven, winkelgebied
Stadspromotie
Stadspromotie,
Stadsschouwburg niet voor zoveel geld verbouwen.
Stadstheater en Musis Sacrum
Stadstheater in Rembrandt. Hergebruik irconisch gebouw
Stadsvernieuwing en klimaat.
sterk versoberen asielopvang
Stimuleren van meer burgerinitiatieven waardoor bijvoorbeeld controle minder nodig is
Stop het plaatsen van windmolens.
Stop met het bijna automatisch inhuren van externe bureau's voof van alles en nog wat en neem zelf als lokaal bestuur/overheid weer de verantwoordelijkheid voor beleids/beleidsontwikkeling. Hou op met het verschuilen achter zogenaamd onafhankelijke deskundigen.
Stop met het gas loos maken van woningen en bedrijven. Voortschrijdend inzicht leidt wellicht tot toepassing van waterstof. Hiervoor kunnen de bestaande gas leidingen worden gebruikt.
stoppen met de huidige grootheidswaanzin. Arnhem is een provinciestadje geen metropool.
Stoppen met het bouwen van geldverslindende prestige objecten, dan maar minder buitensporig en goedkoper, of niet
Stoppen met onzinnig geld uitgeven aan te groene projecten die gedoemd zijn te mislukken en geen geld aan commerciële bedrijven uitgeven die door wanbeleid de broek niet kunnen hooghouden.
Stoppen met subsidie geven aan inwoners die dure grote woningen bezitten en aanpassingen aan hun woning bv zonnepanelen etc. Best zelf kunnen betalen.
Stoppen met subsidies voor bedrijven en projecten met fossiele energie:Meer hergebruik, minder vernieuwing (bijv voor woningenproject Kronenburg)Hogere belastingen voor vervuilende bedrijven & getrapte belastingen naar inkomenEnergiebesparing
Stoppen met uitbesteden. Zelf weer de regie nemen. Dit levert op de lange duur meer op.
stoppen met zo auto gericht zijn, de auto heeft nu een prominente rol in de stad dat is jammer!ik zou de grootste parkeergarages in de stad verplaatsen naar de randen van de stad.en de nu bestaande verbouwen en daar appartementen van maken voor de woning noot!!
stoppen reklameakties voor de stad, zelf meer groene energie opwekken, geen afvalscheiding meer
Stoppend met geld weggooien aan Gelderland levert mooie streken. Alleen marketingblunder logs worden daar rijker van.
Stopzetten subsidies vervuilende bedrijven / evenementen / agrariërs
straatverlichting
straatverlichting? handhaving visverbod? sponsoring vitesse!uitbrijden milieuzone en meer boetes?
Subsidiëren van allerlei duurzaamheidsprojecten
subsidie aan politieke partijen
subsidie biomassacentrale (vordering niet naar het 'verkeerde adres' sturen deze keer), externe inhuur gemeente, de vele kortdurende subsidieprojecten mbt leefbaarheid (zie Geitenkamp de afgelopen 35 jaar)
Subsidie op kunst waar niemand naar toe gaat.
subsidie Vitesse
Subsidie Vitesse.
Subsidieren van de rokers die goedkoop kunnen sporten e.d. (gelrepas e.d.)
subsidies
Subsidies
Subsidies
Subsidies
Subsidies

Subsidies aan bedrijven die zonder subsidie Arnhem dreigen te verlaten. Anders op gebied dat kansen ongelijkheid niet verkleind.
Subsidies aan bullshitbanen
subsidies aan commerciële bedrijven.
subsidies aan grote verenigingen(Vitesse)
Subsidies aan sport activiteiten, met name aan een Giro 'dÃ-talia etc. Dus activiteiten waar ook een commerciele kant aan zit. Stimuleer dan de lokale sportbedrijven en de breedte sport
Subsidies allerlei vage cultuuruitingen
Subsidies bedrijven
Subsidies die geen goede investering zijn (specifieke wijkaanpak, overeind houden van Vitesse)
Subsidies ondernemers, Gezondheid (reactief), onderhoud / aanleg auto-infrastructuur
subsidies op evenementen, kunstenaars en bepaalde sportclubs
Subsidies op fossiele industrie (maar ik weet niet of de gemeente die geeft), bezuinig op alles wat met fossiele industrie te maken heeft, op vestiging van dergelijke bedrijven.Aanleg van (nog meer) snelwegen, zeker als daar natuur voor moet wijken.
subsidies socialee experimenten
subsidies voor de meest achterlijke tentoonstellingen en feesten.
subsidies voor grote, financieel sterke, bedrijven verminderen/stoppen
Subsidies voor het bedrijfsleven.In de basis zijn subsidies een inkomstenbron voor een bedrijf.Als er geen duidelijke afspraken zijn hoe deze inkomsten worden terugbetaald, is het in de basis publiek geld omzetten in privaat geld.
Subsidies voor kunstenaars (let op! Ik ben kunst liefhebber)
Subsidies voor niet-duurzame bedrijven, gemeentelijke organisatie
Subsidies voor niet-werkenden (excl. arbeidsongeachikten)
Subsidieverstrekking en verhoging gemeentebelastingen (bijv. WOZ)
Tandje minder voor 'haute culture', (tijdelijk) stoppen met luxe projectjes zoals Jansbeek e.d.
Te uitgaven voor het klimaat.
Te veel administratie, bureaucratie
Te veel schijven binnen ambtenarij, kortere lijnen.
Tegels verwijderen oké maarEr is genoeg groen dat onderhouden moet wordenBv. Nu onkruid in vlechtmanden
Tegelwip acties! Ik ben een groot voorstander van natuurbehoud, maar wat je ziet bij tegelwipacties dat mensen die hun hele tuin vol hebben met tegels en overkappingen goede sier willen maken door tegels te wippen uit het openbaar trottoir. Hierdoor moeten mensen met een rollator of rolstoel over het fietspad. Is dat vooruitgang?
tekort door de bocht om 1 thema te noemen om de bezuinigen, dan een verdeling op zoveel mogelijk thema's.
Teveel Vergroenen. Moet er een straat aangepast worden, prima dat er groen bij komt. Iets vergroenen omdat het leuk is? Nee.
Tja dat wordt moeilijk
Toch op cultuur (efficiente inzet cultuur gebouwen)
Toezicht bij voetbalwedstrijden
topsport
Uit reserve halen. Subsidies beperken.
Uitbreiden van de stad
uitgave klimaatdoeleinden
Uitgaven aan asielzoekers
Uitgaven aan commerciële activiteiten, zoals betaald voetbal en de horeca
Uitgaven voor verbouw van Schouwburg
Uitkeringen

Uitspattingen, zoals festivals, feesten, andere uitgaven aan zogenaamde culturele zaken
Uitstellen van ondersteuning van de culturele sector: verbouwing van het Stadstheater.
Vastgoed
Vastgoed beheer gemeente beperken
Veiligheid
veiligheid, dat kunnen we zelf wel samen regelen
Verbeteringen in de betere wijken, kunnen die mensen zelf wel betalen, er is in ons land door een zeer onrechtvaardige inkomenspolitiek. De marktwerking in wonen en gezondheidszorg heeft er voor gezorgd dat miljoenen mensen niet meer meetellen!!!

Visies schrijven! Ga aan de slag. Alles duurt maar. Zet niet alleen bestuursadviseurs aan zet. Wat dat betreft kan daar vanuit interne capaciteit zeker 1 mln bezuinigd worden.
Vitesse
Vitesse
vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse
Vitesse :) en naamsbekendheid stad
Vitesse, opknappen monumentale panden
voedselverspilling verminderen en beheersen
Voetbal
voetbal
Voetbalwedstrijden en grote evenementen. Ik vind het onzinnig dat daar zoveel politie inzet voor nodig is om te voorkomen dat de hooligans op de vuist gaan en vernielingen aan kunnen richten
Voorzieningen in de welvarender wijken. Daar is al veel en de mensen daar kunnen ook zelf vell meer regelen
Voorzieningen t.b.v. de automobilist.
Voorzieningen voor auto's in de stadFinanciële ondersteuning voor bedrijven
Vrijwilligers betrekken bij projecten ondermeer op het gebied van de woonomgeving.
Waarom? Willen we de opgelopen achterstand een beetje inlopen, dan moeten we juist investeren. We hollen in empathisch gedrag, onderhoudstoestand van openbare gelegenheden, vervoer voor behoeftige groepen, ouderenbeleid en vele ander zaken steeds harder achteruit. Wil je besparen? Dan moet je de belastingen op inkomens eerlijker naar rato verdelen.
Weer zo'n moeilijke vraag. Ik denk dat de pijn verdeeld zou moeten worden, want alle onderwerpen zijn belangrijk.
weet ik niet
weet ik niet
Weet ik niet
Weet ik niet.
Weet niet
weet niet
Weet niet
Weet niet
Weet niet.
Weg met de Teams Leefomgeving e sociale wijkteams. Slecht bereikbaar, erg betuttelend en weinig resultaat
Weg met grote verschillen in basisscholen: geen denominatie, ieder het zelfde onderwijs
Weg onderhoud
wegen
wegen
wegen /infrastructuur
Wegen en verkeer voor automobilisten
Wegen smaller maken.... zoo'n onnodige uitgave puur om een linkse proeftuinhobby.. Dat is nu een pot van 8 miljoen, daarvan kan 7 miljoen naar energiearmoede!
Wegen waar drie tot vier, soms vijf banen voor het fossiele verkeer zijn, drastisch verminderen.

Wegenbouw en woningbouw
wegenonderhoud
Weinig doordachte projecten van vervraaing, gewoon meer onderzoek doen naar échte behoeftes en gerichter geld besteden.
Werk volgens de volgende vragen eens af als je ergens geld in wilt steken:- Wat is het?- Waarvoor is het nodig?- Is het nodig?- Gaan we er mee door, stellen we het uit of laten we het liggen?Geld bespaar je niet zomaar op een bepaald onderwerp. Geld bespaar je door kritisch te kijken waaraan je het uiteindelijk wilt besteden. Het is altijd lastig om appelen met peren te vergelijken. En uiteindelijk is dat hetgene wat je hier doet. Elk onderwerp is belangrijk, maar als dan toch iets moet benoemen, is het verfraaien van een rotonde met een kunstwerk zonder enige betekenis echt nodig? Er zijn talloze voorbeelden te vinden (een grote tol op een rotonde in Made, een draaiend huis in Tilburg of een paar raak op elkaar gestapelde schaakstukken in mijn geboortedorp Hoogerheide) die mijn wenkbrauwen doen fronsen. Soms is het begrijpelijk, maar het moet geen prestigeproject zijn.
Wil ik niet aandenken
Wildgroei aan en versnippering van zorgprojecten in jeugdzorg en thuiszorg. Kwaliteitsdrempel toevoegen. Betere planning van bouw- en grondwerkprojecten. De grond hoeft dan niet 3x open, hoewel dat voor de gemeente op korte termijn veel geld genereert
Winkeliersverenigingen, binnenstadsmanagementclubjes.Subsidie aan grote sportevenementen (sport en bewegen voor Arnhemmers reken ik hier niet onder) of andere zaken die vooral bedoeld zijn om 'Arnhem op de kaart te zetten'.
WMO, Participatiewet
Woke/LGBT/Inclusive agenda, theater.
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen
Wonen (nieuwbouw)
Wonen in de Uiterwaarden
Wonen, onderhoud wegen
Wonen, vergunningen voor kamerverhuur, instellen maximum tarieven voor woning / kamer verhuur.Sport, er zijn best sportclubs die nog beter zelf hun broek op kunnen houden.
Woningbouw
Woningen bouwen, GelreDome
WOZ
x
Zakelijke subsidies
Zeker niet op wonen en gezondheid
Zo gemakkelijk is dat niet!!Op de ambtenaren die geld uitgeven aan zaken die niets brengen.
Zogenaamde kunst op openbare plekken.
Zou ik besparen op de infrastructuur.
zou ik meer voor moeten weten
zoutstrooien

5 Welk advies wilt u het college geven over de aanpak van de thema's die u belangrijk vindt?

experimenteren met onvoorwaardelijk basisinkomen.veiligheid voor voetgangers verbeteren. (meer stoepen zodat mensen niet op de weg of het fietspad hoeven te lopen)plastic recyclen kan heel veel beter. Experimenteer hier mee. kijk op https://prezero.nl/diensten/afvalmanagement/afvalstromen/kunststof overheidsbeleid is vaak zo betuttelend. Stop hier mee! Neem je burgers serieus en onderschat ze niet. Wees veel radicaler met openheid van bestuur.
snelheid controlesbehoud en verdichting groen in de stadbehoud van bouwbedrijven in de stad organiseer een service die mensen van grote (oude, niet geschikt voor 2e hands) spullen af kan helpen. Ook in woonwijken controle camera's toestaan.Overlast veroorzakers scherper in de gaten houden en bijsturen.
1) Gerichte en praktische uitwerking en aanpak van de thema's (geen gezwetst)2) Gezond verstand en ervaringsdeskundigen gebruiken, geen tonnen â,¬ uitgeven aan vaag kletsende tig pagina's producerende consultancy buro's
1. Kijk naar de maatschappelijke effecten van de keuze2. Wees actief op die thema's waar je het verschil kunt maken3. Luister niet altijd naar degene die het hardst roept
1. kleinschalige / lokale projecten en buurtinitiatieven welke meerdere van de aspecten van duurzaamheid / circulairiteit, inclusiviteit en (arbeids-) participatie bevorderen actief te ondersteunen. 2. Inkopen (buiten EU aanbesteding om) bij lokale bedrijven / initiatieven welke voorgaande aspecten onderschrijven met woord en daad.
1. Wooncentra voor senioren moet opnieuw worden ingevoerd. 2. Overlast door overmatige hoeveelheid honden en katten: voer belasting in. 3. Jeugdcentra opzetten om hangplekken te voorkomen. 4. Meer contacturen op school: op school leer je meer dan thuis op de bank met je smartphone. Dus geen vrij meer op woensdagmiddag, is ook beter voor werkende ouders. 5. Meer aanpak van witwaswinkels, zoals telefoonreparatiewinkels en nagelstudio's. 6. Extra gemeentelijke belasting op dure auto's (vooral criminelen) 7. Invoering OZB-alternatief voor woonwagenkampen.
100% voor gaan
aan de slag, nu en niet morgen
aandacht en investeren
Aandacht eraan blijven geven
Aandacht met resultaat.
Aandacht voor de jeugd en hun ouders, zoals al beleid is.
Aanpak armoede hoog op agenda. Handhaving intensiveren
Aanpakken CORRUPTIE EN DE CRIMINALITEIT, OOK DE BESTUURDERS DIE ALLEEN MAAR HUN EIGEN BELANG DIENEN! Aanpakken vuurwerk wat al in vroeg en regelmatig gebruikt wordt Verbieden en de verantwoordelijkheid nemen!!
aanpakken en vasthouden
Aansluiten bij bestaande initiatieven
Advies is om referenda te houden, werkelijk te luisteren naar de burgers en niet van boven af beslissingen te nemen waarin de burgers zich niet kunnen vinden.
Afzien van hoge kosten milieu maatregelen.Maak vestigingsklimaat bedrijven beter.Maak binnenstad beter bereikbaar per auto (inclusief gratis parkeren)
Aktie, minder ambtelijke regels en ervoor zorgen dat niet alle speelveldjes voor jongeren volgebouwd gaat worden, dit ook omdat de verwachting is dat de zomers langer en warmer worden.
Alle genoemde items zijn belangrijk. Vraag is waar moet de Gemeente zich wel en niet bemoeien.
Alleen die acties ondernemen waarvoor de gemeente de competentie heeft en die een grote praktische kans van slagen hebben. Dus bij onderwijs: goede accommodaties bijvoorbeeld en aanvullende structurele maaltijdvoorzieningen. Geen inhoudelijke programma's.
Alles is belangrijk, geen idee over prioriteiten
Alles met gemeende aandacht

Alles tegelijk een beetje aanpakken levert weinig op. Dus kies een beperkt aantal speerpunten en doe dat optimaal.
Als er een idee is, overleg dan eerst met de betrokken buurtbewoners voor dat er een 'definitief' plan is
als je de veiligheid in de stad sterk verbetert dan zal dit een positief sneeuwbaleffect hebben op andere belangrijke thema's, zoals leefbaarheid, cultuur
Als je iets wil bereiken moet je beginnen met iets van onderop te organiseren. Ambtenaren moeten ondersteunen, niet voorschrijven.
Als overheid meer grip krijgen op de huizenmarkt en meer sociale huurhuizen bouwen
Als ze dit ook belangreik. Vinden. Dan moeten ook zij er voor 100% gaan staan
Altijd uitgaan van duurzaamheid, vanuit de vraag: wat betekent dit voor toekomstige generaties?maar die vraag moet altijd centraal staan bij alle besluiten.
Armoede bestrijding moet een speer punt zijn. Tweedeling in de samenleving is onaanvaardbaar.
Armoede en gezondheid hangen direct met elkaar samen. Investeer in goede praktische hulpverlening bij schulden. Bied arme gezinnen met kinderen extra financiële steun. Investeer in een gezonde jeugd, maak ze financieel wijs. Ondersteun ouders bij het opvoeden voordat er problemen zijn, dat betekent preventie en normaliseren. Maak de ouders van nu sterk door laagdrempelige (online) voorlichting, en een plek en community waar ze met hun vragen terecht kunnen.
Armoede en wonen
Armoede is de grootste oorzaak van het verschil tussen Noord aan de ene kant en Zuid en Presikhaaf aan de andere. Dit vereist beter armoedebeleid en beter onderwijs. Bij dat laatste gaat het juist om het motiveren van kinderen en jongeren om door te leren en zich te ontworstelen aan generatie-overstijgende armoede.
Arnhem heeft onvoldoende woningen voor de eigen inwoners. meer bouwen en minder buitenstaanders importeren
Arnhem hoeft voor mij niet aantrekkelijk te zijn voor mensen uit de randstad. Zorg er voor dat de leefbaarheid van alle Arnhemmers goed is
Arnhem is aan het verloederen. Veel zwervers en hanggroepen op straat, vooral in het centrum en in en om het station
Arnhem is een stad die in de avond niet veilig voelt en in het centrum ook niet is. Belangrijk om dit aan te pakken.
Arnhem moet een gezellige stad met veel groen blijven. Dat is ook een argument om bedrijven mee aan te trekken.
Arnhem moet niet alleen aantrekkelijk zijn voor de "armere" gezinnen. De mensen die meer verdienen willen ook graag gezien en gehoord worden. Nu mogen we alleen betalen en verder onze mond houden
Arnhem staat bekend als drugs stad. Op de middelbare school van mijn kinderen wordt buiten het schoolplein gedeald. Jeugd vind gebruik van drugs de meest normale zaak. Alsof het bij het leven hoort. Ik maak me daar echt zorgen over.
Asociaal gedrag en overlast hard aanpakken, doorgaan met ingeslagen milieu- en klimaat-weg.
Bedenk niet alleen plannen maar voer ze uit.
Bedenk voor elk van de (zeer) belangrijke onderwerpen waar het collega wil dat we staan op 10, 15 en 20 jaar in de toekomst. Het kortetermijdenken van de huidige regering die nu al lange tijd regeert, is de oorzaak van de vele crises waar wij nu mee te maken hebben.
Begin met luisteren naar input van de inwoners.
Behoud de natuur zoveel mogelijk
Bekijk het vanuit het grote geheel. Wat maakt Arnhem aantrekkelijk om je te vestigen? Goede culturele voorzieningen en een goede en duurzame infrastructuur.

Belangrijk zijn de thema's die hiervoor werden aangegeven. Bij voorbeeld Kunst en Cultuur is belangrijk, maar ik vind de andere thema's veel zwaarder wegen. Kunnen wonen, gezondheid, klimaat etc. is belangrijker dan lekker uit te kunnen eten of een mooie voorstelling te kunnen zien. De stadsschouwburg opnieuw opbouwen zou ik voorlopig even uitstellen.
Beleid richten op een duurzame groei en niet blind staren op economische groei.
Beoordeel of plannen ook op de langere termijn positief kunnen doorwerken en op welke manier dit kan worden ondersteund.
Bereikbaar houden van Arnhem. Veiligheid/leefbaarheid inwoners, bouwen van woningen waar meeste vraag naar is, bv starters en ouderen (gelijkvloers, bij/met lotgenoten)
Bereikbaarheid en veiligheid vergroten, blauwe golven moet park worden meer ruimte tussen nieuwbouwwijken, kantoren ombouwen tot appartementen
Bereikbaarheid is erg belangrijk zoals buslijnen die verdwijnen waardoor de oudere mensen ver moeten lopen voor een bus .En de veiligheid hardere straffen voor overtreders
Bereikbaarheid van de stad (A12, Pleiroute) wordt de komende jaren een thema van formaat. Hier op in zetten met Rijk en Regio
Bereikbaarheid: Investeren in OVCultuur: Muziek onderwijs hoort bij de basis voorzieningen van het onderwijs van jongsafaan.GeZondheid: Zorg dat er zonder traineren met Stichting Herenboeren wordt samengewerkt om meerdere stadsboerderijen cooperatief te realiseren. Dit draagt bij aan duurzaamheid, leefbaarheid, inclusieve samenleving, Gemeenschap opbouwen en werkgelegenheid.
berijkbaarheid op plaatsen van ziekenhuis en binnenstad.
Besluit sneller in zaken die ECHT belangrijk zijn
Besteed de middelen effectief en meet de resultaten
besteed geen geld aan (dure) onderzoeken, maar probeer direct oplossingen op tafel te leggen en voer die uit.communiceer, zoveel mogelijk zo direct mogelijk. Niet alleen via websites of via een pagina in de Arnhemse koerier (want deze wordt nauwelijks meer bezorgd)
Besteed geen geld aan schoolmoestuintjes, maar aan verbetering van onderwijs in taal en rekenen.
Besteed het geld naar rato van belangrijkheid
besteed vooral minder aan cultuur en kunst prestige projecten maar besteed dat geld aan de armoede , leefbaarheid en veiligheid in Arnhem
Bestrijding armoede is van belang bijvoorbeeld door de voedselbank te ondersteunen en de 'rijkeren' meer belasting te laten betalen.
Betaalbare woningbouw heeft m.i. prio. Door woningbouw voor 1- en 2-persoonshuishoudens gericht op ouderen, komen er grotere woningen vrij. Hierdoor ontstaat in oudere wijken, verjonging van de bewoners, waardoor ook bestaande scholen hun leerlingenaantal zullen zien stijgen
Betaalbare woningen bouwen voor de Arnhemmers zelf, desnoods met subsidie en voorlopig geen villa's meer voor rijke mensen uit het westen want de grond raakt op. En meer geld voor de voedselbank.
Beter milieu en geen honger in Arnhem
betere aanpak van criminaliteit en verslaafden die op straat rondhangen en de boel vervuilen. hardere aanpak van overtredingen 1x waarschuwen daarna actie en niet dat softe gedoe meer.
Betere controle op hulp aan de armere in de stad. Als ik als leek kan zien hoe er wordt gefraudeerd en gesjoemeld zit U in de gemeente raad geweldig te slapen en geld weg te gooien.
Betere plannen problemen aanpakken met goede oplossingen. Geen pappen en nathouden
Betere verdeling en controle op of gratis geld(zoals energietoeslag) wel goed terecht komt. Ook niet meteen uitkeren. Er zijn bij mij in mijn omgeving teveel voorbeelden waarin de energietoeslag uitgegeven werd aan luxe goederen, terwijl de eindafrekening nog moet komen...
betere voorlichting vooraf aan groepen die het betreft
Betrek burgers bij de aanpak
Betrek burgers hierbij en luister naar hun inbreng en laat zien dat hiernaar geluisterd is

Betrek de bevolking bij plannen en werkwijze, leg uit waarom. Voorbeeld Schaapsdrift. Als de bewoners was uitgelegd waarom was er veel minder weerstand geweest. Geldt ook voor de gescheiden afvalverwerking. Dus: communiceren.
Betrek de bevolking er echt bij en niet via allerlei "schijncircussen". Communiceer eens eindelijk en wees open en transparant.
Betrek de bewoners bij de plannen, zij hebben ook ideeën, opleiding, ervaring
betrek de burger bij uw aanpak: introduceer burgerraden
Betrek de burgers bij belangrijke beslissingen, zeker als het directe buurtbewoners betreft.
Betrek de doelgroep over wie het gaat erbij, bijvoorbeeld bij armoedebestrijding
Betrek de inwoners er bij
Betrek deskundigen en weeg de mogelijkheden integraal af
Betrek er je doelgroep bij. Daar zit heel veel kennis
betrek inwoners
Betrek niet alleen de bestaande 'praatgroepen' (wijkcomités - buurtoverleggen etc.) maar organiseer zélf inspreekmomenten in de wijken
betrek vooral de burgers, jongeren bij de besluiten die genomen wordenNiet alle problemen half aanpakken (niet alles tegelijk) maar per probleem de volle 100% geven
Bevorder compact wonen (De hoogte in) aub) spaar openbaar groen en de openbare ruimte. Minder eigen (tuin)ruimte, meer openbaar groen. Behalve bomen planten kan je ook aan heesters denken!
Bevordering van multiculturele samenleving
Bewoners vragen waar behoefte aan is.
bezint eer ge begint! betrek 'de werkvloer' (burgers, werkers, experts etc.) op tijd: zij geven vaak gratis advies vanuit de dagelijkse praktijk: wat is haalbaar ? wat gaat wel/niet werken in de uitvoering/handhaving/etc..
bezuinig niet op vrijwilligerswerk, verenigingen, kleinschalige initiatieven van burgers. Zij zijn de kurken waar de samenleving voor een groot gedeelte op drijft. Als ze eenmaal weg zijn, krijg je ze niet terug.
Bij het realiseren van meer woningen aandacht hebben voor diversiteit zodat wijken inclusief zijn
bijv. inclusiviteit: benadrukken dat verantwoordelijkheid niet altijd bij de overheid ligt, maar meerr bij ouders.onderwijs: druk weghalen bij docenten door daadwerkelijke uitvoering minder administratie. Idem voor zorgpersoneel. Onderwijs bijvoorbeeld: terug naar het kartonnetje van vroeger met alleen maat cijfers en één zinnetje aan het eind. Heeft mij niets tekort gedaan, noch mijn ouders. Grote missie: controlekramp bij burgers weghalen.Woningen en klimaat: verhuurders hard aanpakken (had al lang moeten gebeuren) met daadwerkelijke handhaving: verplicht isoleren zonder huurverhoging (wat ze dan natuurlijk wel gaan doen, dus controle en handhaving).
Bijvoorbeeld parkeernorm bij bouwplannen, coalitieakkoord zegt: parkeernorm naar 0 nabij OV-knooppunt. Mobiliteit Arnhem rekent doodleuk met oude normen. Dus dóórpakken.
Binnenstad alleen bereikbaar maken/houden voor ongemotoriseerd verkeer.Verbreed het ov-netwerk (voor zover u daar een spreekwoordelijke vinger in de pap hebt) en werk aan gratis ov.
Blijf beleef tegen elkaar en blijf luisteren. Naar de bevolking en naar elkaar (raadsleden).Hou niet vast aan je stokpaardjes wanneer de bevolkingcdie geen goed plan vinden.
blijf groen denken
Blijf in gesprek met burgers en hulpverleners en luister met aandacht naar hun verhalen om zo een beter beeld te krijgen van wat er nodig is voor een betere stad
blijf je gezonde verstand gebruiken en laat je niet meeslepen door woke en inclusieve trends
Blijf weg van controle en heel veel regels maar stimuleer verantwoordelijkheid nemen bij de burgers
bouw comfortabele seniorenwoningen in veilige buurt zodat het voor oudere aantrekkelijk wordt om een groot hiervoor in te ruilen.
Breng de grenzeloze verspilling van gemeenteuitgaven terug!!!

Breng focus aan/ prioriteer.Neem sneller besluiten op belangrijke thema's.Blijf binnen de financiële kaders.
Breng nog meer groen de stad in: sedumdaken, tegels vervangen voor groen. Investeer in zonnepanelen op overheidsgebouwen en stimuleer ondernemers en instellingen om ook te verduurzamen
brtandveiligheid - inspectie van binnenterreinen in de oudere wijken (na de brand in Sint Marten): vaak staat de boel zo volgebouwd dat de brabndweer er niet goed bij kan.Tegelwippen en stadsvergroening zijn goede ontwikkelingen, maar inmiddels gaat men prive gewoon door met het betegelen van achtertuinen, van binnenterreinen parkeerplaatsen maken , parkeren in de voortuin etc. Hier een beleid op ontwikkelen.an.
Burgers meer betrekken cq meebeslissen bij keuzes
Choose your battles. Niet alles willen doen. Geen dingen doen die als erg dwingend worden ervaren, zoals verplicht in de hele stad 30 km rijden. Zo'n maatregel zorgt dat de irritaties van de burger toenemen en er minder bereidheid is en draagvlak voor andere dingen.
Communiceer de noodzaak, doelen en aanpak duidelijk
Communiceer goed
communiceer wat je doet en waarom
Communiceren en luisteren
Communiceren en participatie met de bewoners.
Comvineren van armoedebestrijding met andere themas. Zo hopelijk meer kansen creeeren.
concentreren op enkele hoofdpunten zoals werkgelegenheid. hieruit vloeit voor minder armoede en mogelijk betere gezondheid enz.
Concrete aanpak. Goed gemotiveerd, zonder loze beloften.
Concrete uitvoering geven en niet ellenlange vergaderingen en discussie. Bij democratie telt de meerderheid en dat dan ook gelijk uitvoeren
Criminaliteit aanpakken. Toezicht huurders van winkelpanden. Erop toezien welk aanbod van winkels in de stad of straat
Cultuur: Arnhem heeft een krachtige cultuursector, investeer in een cultuur waar jonge ontwerpers zich willen en kunnen vestigen. Duurzaamheid: Zorg dat verduurzamen toegankelijk is voor kleine en middeninkomens (de SEWA bijvoorbeeld is heel moeilijk en ontransperant). Onderwijs: Kijk of je op de basisscholen er al voor kan zorgen dat de populatie meer gemixt is. (bijvoorbeeld door te werken met een top 5 oid)
Daadkracht
Daadkracht
daadkracht tonen en minder onenigheid binnen het college
Daar waar het kan maatwerk. Concreet, geen moeilijke woorden of ingewikkelde regels en wetgeving. Dicht bij de mensen .
Dat belangen voor de bewoners voor persoonlijke carrierebelangen van ambtenaren zou moeten gaan
Dat er geïnvesteerd wordt in duurzaamheid en kwaliteit.Niet investeren in Events waar nauwelijks animo voor is.Investeer in de leefomgeving en moedig buurtinitatieven die verbindend zijn aan.
Dat is niet eenvoudig aangezien er erg veel belangrijke thema's zijn mijn inziens. Ik denk bijvoorbeeld aan verlening van de A15 om de verkeersdruk te verminderen. Persoonlijk denk ik dat wanneer mensen gezonder gaan leven, veel problemen verminderen. Het is goed voor de sociale controle (groepssporten), ziektekosten en integratie van verschillende doelgroepen bij elkaar.
Dat mag de gekozen gemeenteraad bedenken.
Dat vind ik heel lastig want je moet het geld toch verdelen.
Dat zijn Punten die aandacht nodig hebben, goed overleggen met elkaar, en tot een goed besluit komen
De dingen doen waar zoveel mogelijk mensen, op welke manier dan ook, van profiteren
De jeugd heeft de toekomst.
De juiste man/vrouw op de juiste plek!
De kritieke wijken, waar b.v. armoe kan heersen, goed in de picture houden en event. wijk verbeteren!

De ondersteunende maatregelen voor de zwakke in de samenleving zijn veel te complex en uitgebreid en daardoor op den duur niet houdbaar. Het basisinkomen of de uitkering moet omhoog, dit per persoon vaststellen. Maar dan stoppen met toeslagen, subsidies, pasjes en gratis vervoer.
De onderwijshuisvesting moet op orde komen, dit speelt al heel lang. Wellicht iets meer druk om op de grote besturen om wat scholen te fuseren en om snel groeiende nieuwe schoollocaties(die blijkbaar in een behoefte voorzien) beter te faciliteren.
De prioriteit zou naar mijn mening moeten liggen op leefbaarheid en handhaving. Moeilijk om hier advies in te geven. Maar naar mijn idee moet je er eerst voor zorgen dat je je in een schoon Arnhem prettig voelt, fijn kunt leven maar ook gesteund wordt door de lokale overheid door afspraken die we met elkaar gemaakt hebben daadwerkelijk en actief te handhaven.
De Renovatie van de schouwburg moet goedkoper het over grote deel van de bevolking komt er nooit het is alleen maar voor de rijken.
De samenleving ontwricht door massaimmigratie. Waarschijnlijk is dit punt al bereikt.
De stad mag wel wat groener. Er mag geïnvesteerd worden in een goed onderkomen voor Oostpol en de stadsschouwburg. Vooral voor de inwoners aan de onderkant van de samenleving is goed onderwijs, gezondheidszorg en veiligheid heel belangrijk.
De straat op en spreken met de burgers. Meer bij de plannen en visies betrekken.
De toepassing van directe democratie op wijkniveau stimuleren en met de uitkomsten als gemeente aan de slag gaan.
De veluwe eindigt in de punt van Sonsbeekpark, kruising Zypendaalseweg/Sonsbeekweg. Deze punt moet worden doorgetrokken, óver het stationsplein richting Meinerswijk. Dit zal de leefbaarheid in de binnenstad vergroten en dit is de basis. Dan zit de stad goed in elkaar. Van daar uit kunnen probleemwijken aangepakt worden
De verschillende thema's proberen op de kaart te zetten
Denk aan lange termijn visie: stip op de horizon... wat wordt de koers van Arnhem? Wees creatief
Denk als burger van de gemeente en niet als bestuurder die een project op zijn naam wil hebben, dit is al te vaak gebeurd, wat de burger bakken met geld heeft gekost. Denk hierbij o.a. aan het haven idee met al zijn dure architecten die op kosten van de burger hun dure en onzinnige ideeën mochten uitwerken.
Denk bij alle besluiten aan een leefbare toekomst voor onze kinderen
Denk eens 'out of the box'. Breder dan langs het geijkte stramien waarlangs de huidige politieke besluitvorming nu verloopt.
Denk eerst goed na. Over kosten en gevolg. Dan pas plan maken
Denk goed na voor je aan iets begint, blijf met beide benen aan op de grond en laat je oren niet naar (activistische) belangengroepen hangen
Denk goed na, je kunt het geld maar 1 keer uitgeven
Denk minder aan partijpolitieke belangen en wat meer aan de belangen van de bewoners van Arnhem
Denk niet alleen op de korte termijn of in zgn. prestige projecten maar denk vooral na over wat het beleid over 5 ~ 10 jaar voor effect nog zou moeten hebben.
Denk niet om zetelwinst over vier jaar.Regeren is vooruitzien, zo minimaal mogelijk incidentpolitiek
Denk ook aan de lange termijn, niet alleen snelle oplossingen voor nu.
denk over de lange termijn. Geen ad hoc beleid.
Denk vooral buiten de gebruikelijke kaders, zoek eens een wethouder die echt weet wat er leeft in Arnhem en een partijtijger en carriére jager
Deze met voorkeur behandelen en op agenda plaatsen voor zover dat nog niet is gebeurd.
Deze ook daadwerkelijk aanpakken en besteden aan onbelangrijke dingen
Deze vraag is veel te groot voor dit platform. Algemeen: zorg voor goede ambtenaren. Beloon de mensen met ideeen en initiatief. Flikker de lamzakken eruit.
digitale hulp aanouderen
Doe alles wat er moet gebeuren met aandacht en zorgvuldig. Je bent niet voor niets gekozen

Doe een analyse van de bevolkingssamenstelling over 5, 10, 15 jaar en maak lange termijn beleid voor jeugdzorg, sociale woningbouwtoewijzing, onderwijs.
Doe een beroep op professionals en zet die in als klankbordgroep (kan op elke gebied ik denk dat velen dat zonder vergoeding willen doen)
Doe eens je best!
Doe eens meer aan handhaving door politie edAls je een verkeersbord neerzet moet je controleren
doe eens spijkers met koppen slaan ipv dat oeverloze politieke gepraat
Doe er iets aan behalve praten
Doe goede research
Doe het efficiënt. Dat geeft sneller en beter resultaat en schept bovendien ruimte voor meer zaken.
Doe het integraal: wonen, leven en werken horen bij elkaar. Zorg dat het elkaar versterkt.
doe je best en ga de stad in en leg je oor te luister vraag het de bevolking en beleg geen zaaltjes gesprekken maar ik ben bang dat er niets van terecht komt daar ze de bevolking nu al niet weten te bereiken met de huidige verkiezing voor de boog.
Doe wat aan 1) het zware vrachtverkeer door kleine straten in een woonwijk als Kleuredol, en 2) de parkeeroverlast door gratis parkeren aldaar. En 3) de hondenpoep die de vele Klarendalse honden achterlaten.
Doe wat aan de armoede, dat scheelt ook criminaliteit
Doe wat aan wonen en armoede
Doe wat in het brede belang van iedereen is en doe wat duurzaam toekomstgericht is, en houdt er ook rekening mee dat je bij het één niks over de schutting gooit waar een ander last van heeft. Bijvoorbeeld mensen in de armoede niet helpen leidt vaak ook weer tot een achterstand bij hun kinderen
Doelen moeten haalbaar zijn. Betaalbaar en efficiënt zijn. Klimaatbeleid rustig voortzetten, geen gids stad willen zijn, geen GL en D66 luchtfietserij
Doen de wijk in gaan en niet achter een buro iets bedenken
Door elkaar en elkaars cultuur te leren kennen zullen we beter samen met elkaar kunnen leven. Hierin investeren verbeterd leefbaarheid, veiligheid, en verminderd verdeeldheid
Doorpakken en haalbare doelen stellen. Niet alles hoeft een 10 te zijn, een 7 is ook prima.
doorpakken en niet teveel praten. kiesdrempel instellen zodat er hooguit 5 partijen in de raad zitten voor doelmatig vergaderen. zet de mensen met verstand van zaken op de juiste plek.
Doorpakken, helderheid naar inwoners en niet blijven polderen. Niet iedereen kan zijn zin krijgen.
Doorpakken. Niemand weet vooraf welk idee wel goed is, maar doe in ieder geval iets en blijf er niet over doorzeuren
Doorstroming bevorderen door voor senioren gewenste woningen te bouwen. Dwz geen hoogbouw/appartementen
doortastend op-, aan- en doorpakken prioriteiten ervan maken en onbelangrijke zaken stoppen , verminderen
Doorvoeren en de belangrijkheid van de Stad boven het partij belang
Drie stappenplan: plan maken over omvang en tijdsduur Uitwerkcommissie instellen die het proces bewaakt en volgorde regelt Uitvoeren na goedkeuring van de desbetreffende organen Ca drie maanden aan plan besteden geen drie jaren
Dring mensen geen dingen op. Kijk niet teveel met de roze bril. Zorg voor de ondernemers en de mensen die alles moeten betalen in deze stad. Er zijn grenzen en die grenzen worden al aardig bereikt. Hierdoor krijg je ontevreden burgers.
duidelijk aangeven in gemeent huis aan uis bladen
Duidelijke lange termijn visie neerleggen
Durf impopulaire maatregelen te nemen t.b.v. verbeteren samenkleving. Bijv. bezuinigen op cultuur om armoede te bestrijden of bereikbaarheid minder te maken om vergroening mogelijk te maken

Durf te kiezen voor een thema en zet hier vol op in, overal een beetje geld naartoe is niet altijd de meest effectieve oplossing.
Duurzaamheid besteden aan Rijn en IJssel energie. Zij doen veel goede dingen op dat gebied en voor de inwoners.
Duurzaamheid: integrale aanpak waarbij CO2 besparing en betaalbaarheid op lange termijn hand in hand kunnen gaan en meer opleveren dan zo snel mogelijk 'van het gas af'.
ðŸ˜€
echt luisteren naar wat de burgers zeggen, o.a. middels de resultaten van deze enqueteben bang dat partijpolitieke overwegingen toch weer de boventoon gaan voeren ...
Echte hoogbouw met name in nieuw ontwikkelde stadswijken zoals spoorzone, rijnwijk, station zuid.
Een goede en eerlijk verdeling van het geld
Een groot deel van de thema's dient op centraal niveau aangepakt te worden. Dus vanuit Den Haag.Thans wordt er veel te veel punten verschoven naar de gemeenten
Een realistische, pragmatische aanpak van problemen. Geen loze woorden
Efficient/effectief geen ellenlange procedures en vergadercircus
Efficienter werken, kritisch zijn op prestige projecten
Eindelijk eens doorpakken en niet teveel discussies.
Eindelijk eens wat doen
Energie hub Arnhem
Er is een onderzoek geweest mbt gezondheid, vreemd dat we niet de resultaten kregen, ook vreemd dat er geen herhaling bv na een jaar plaatsvindt zodat ook echt de gezondheid van de deelnemers gemeten kan worden
Er moet meer naar de mensen geluisterd worden. En niet alleen van deze vragen lijsten.
er wordt voortgang geboekt in feitelijke inbreng burgers bij verschillende thema's. schokkend om te zien hoe het dan toch jammerlijk misgaat in het overleg mbt herinrichting Parklaan/Prins Hendrikstraat. Inbreng in inrichting leefomgeving is juist cruciaal voor het vertrouwen in de overheid en dat is hierdoor weer ver te zoeken.
er zijn bedrijven die mensen in dienst hebben en ze niet betalen voor de diensten die ze uitvoeren , deze mensen hebben een afstand tot de arbeidsmarkt en kunnen niet voor zichzelf opkomen. Een onkosten vergoeding uit de subsidie die de bedrijven krijgen zou toch mogelijk moeten zijn.
Er zijn zo veel dingen belangrijk. Ik zou geen grote miljoenenprojecten doen die niet absoluut noodzakelijk zijn. Zoals een nieuwe schouwburg. Daar maakt uiteindelijk maar een relatief klein gedeelte van de inwoners gebruik van. Het gros heeft liever een veilige en leefbare omgeving. En ik zou altijd investeren in het milieu, want dat verdient zich altijd terug.
Extra geld, tja. Een aantal zaken is reeds goed geregeld, sommige dingen zullen er altijd zijn, en een aantal punten verdienen aandacht.
fietsbrug naar Oosterbeek via Meinerswijk of langs spoorbrug nij-arn. meer goedkopere huur/koop woningen en iets meer de hoogte in bouwen.
Focus
Focus in subsidies, investeer in samenwerking met stedelijke partners. Wees een schild voor de zwakken en kwersbaren. Maak succes van groene metropoolregio.
Focus niet te veel op de onderkant van de maatschappij. Vergeet niet dat alles gefinancierd wordt door de mensen met 2 tot 4 keer modaal aan inkomen. Je kunt deze doelgroep niet nog meer uitknijpen.
Focus op de behoefte van de inwoners, niet op wat de landelijke politiek verzint. Dat zijn voorbijgangers.
Focus op de menselijke en gemeentelijk schaal. Pak de tastbare dingen aan die de stad leefbaar maken, zoals betaalbare woningen, goed onderwijs, aantrekkelijke cultuur, een mooi straatbeeld en parken. Maak geen prestigeprojecten van thema's die vooral landelijk goed scoren, maar die lokaal te risicovol zijn en weinig opleveren.

focus op kerntaken en laat de rest aan particulieren en ondernemers over. trek als college niet alles naar u en de gemeente toe. maak het particulieren en ondernemers niet te moeilijk. door nog meer regels op te stellen en nog meer te handhaven. deregulering is een must
Focus! kies eerder voor minder thema's en werk die echt goed uit dan te veel thema's half te doen.
Focusgroep bijeenkomsten organiseren met inwoners van de stad, zodat de mensen om wie het gaat betrokken worden bij de aanpak van deze thema's
Frustreer autoverkeer, stimuleer fietsverkeer, zorg voor een glimlach door verrassende en kleurrijke kunstobjecten,
Ga écht kijken wat er speelt en wat er nodig is per wijkdeel in Arnhem! Praat met mensen uit die wijken. Die weten wat er in hun deel nodig is.
Ga bouwen!
ga de wijk in en praat met mensen op straat. bedenk het niet vanachter een buro, maar stel vragen en luister
Ga denken in kansen en benut deze. Ga niet te bureaucratisch om met verbeteringen omdat er altijd wel mensen zijn die bezwaar hebben, leg duidelijk een visie neer voor de stad als geheel en handel daarnaar.
Ga door met het aanpakken van ondermijning en leer mensen constructief omgaan met onderlinge verschillen.
Ga door met vergroenen: verharding eruit, groen erin. Dicht gaten in de lanen. De Singels worden eindelijk weer mooi!Aanvaard dat Arnhem een provinciestad is, gekenmerkt door laagbouw. Maak er geen Manhattan van, dat lukt toch niet.
Ga eens kritisch kijken in wijken als lange water naar het groenonderhoud en vergelijk dit eens met elsweide. Waarom verschil. Als een wijk beter word onderhouden verhoogd dat ook de leefbaarheid.
Ga er mee aan de slag.
Ga goed met de stad en de inwoners om, kijk om je heen wat direct nodig is en wat misschien op langer termijn kan worden gerealiseerd.
ga ik over nadenken
Ga in gesprek met bewoners en stel dan een plan van aanpak voor
ga in gesprek met bewoners van Arnhem. Vorm met enige regelmaat een werkgroep om ideeen te bespreken
Ga in gesprek met de doelgroepen en wees niet de beste stuurlui. Luister wat er gezegd wordt en niet alleen aanhoren.
Ga in gesprek met de inwoners van de stad.
Ga in gesprek met de overrkoepelende organen van de scholen. Ouders van leerlingen die geen regulier onderwijs kunnen volgen. De uitvallers.
Ga in gesprek met de wijken
Ga in gesprek met een doorsnede van de bevolking uit alle wijken
Ga kijken, luister en denk in mogelijkheden.Wijkaanspreekpunten via de mail heel belangrijk.
Ga niet al het geld uitgeven aan kunst en cultuur. Er zijn belangrijkere aspecten die binnen de samenleving spelen. Zoek de dingen die mensen verbinden en schenk daar aandacht aan. Laat mensen zich gehoord en gezien voelen.
Ga niet mee in de hype waarbij de stem van kleine clubjes zwaarder moet wegen dan die van de samenleving. Zorg voor een goed fundament van leefbaarheid, educatie en gezondheid om zo niet alleen voor de korte termijn (uw zittingsperiode) maar voor de komende tientallen jaren progressie te boeken
Ga niet zelf het wiel uitvinden, het college bestaat uit goedwillende amateurs. Denken dat ze verstand van zaken hebben, maar achteraf had het altijd anders gemoeten.
Ga nog eens goed in het college discussiëren of de belangrijke zaken voor onze stad zonder elkaar te snel of sterkste te willen zijn. Werk eens meer samen

Ga op zoek naar onderwerpen waar de burger direct voordeel bij voelt. Dit vergroot het vertrouwen en daarmee het draagvlak. Als er vertrouwen is zal men ook sneller begrip hebben voor minder populaire onderwerpen.Houd op met symboolpolitiek!
Ga ruimer denken dan alleen voor jezelf.
Ga verantwoord om met geld en beslissingen.
ga verder met de al ingeslagen weg
Ga versnippering tegen. Maak een duidelijke keuze voor de belangrijkste thema's / aandachtsgebieden.Voorkom teveel idealisme, blijf realistisch.Koester wat er is en verbeter dat waar nodig.
Ga zo door ðŸ˜„
ga zorgvuldig om met de gelden die je krijgt en hebt, een project waar een bedrag voor is afgesproken moet dan ook voor dat geld klaar gemaakt worden en niet dat de aannemer nadien komt met het is duurder uitgevallen dus het kost toch meer en dat men dat dan ook god keurt.
Garandeer nu eens de veiligheid van de burgers. Niet vooraf iets beloven en achteraf zeggen "dat had anders gemoeten"Doen! Niet erom heen kletsen. Vele dingen zijn te voorkomen.
Geef als college het goede voorbeeld
Geef duidelijkheid over het beleid. Betrek bewoners maar hou wel tempo
Geef geen geld weg: stimuleer gewenste ontwikkelingen door geld als investeringsmiddel in te zetten.
Geef het geld verstandig uit
Geef minder of geen geld uit aan onbelangrijke dingen. Woningbouw is wel belangrijk maar dingen vernieuwen die in huidige staat prima zijn is echt niet nodig.
geef prioriteit aan thema's die elkaar versterken, bijvoorbeeld de combinatie onderwijs/duurzaamheid/werkgelegenheid
Geef t goede voorbeeld
Geef vergroening van de gemeente en kleine duurzame initiatieven voorrang op landelijk klimaatbeleid. Investeer in de publieke ruimte, meer groen, cultuur, toegankelijkheid en beter onderhoud.Doe meer met de historische kelders. Is er echt niks mogelijk met de verbetering can de brandveiligheid noodzakelijk voor gebruik als winkels en horeca?
Geen
Geen echt advies, maar ik mis een perspectief voor de toekomst in de politieke viesie. Te vaak alleen problemen oplossen of leuke dinge vor de verkiezingen doen. Belangrijk is toch vooral de vraag: Hoe willen we leven met elkaar, niet alleen nu maar ook over 5, 10, 20 jaar? En wat moeten we nu doen daarvoor?
Geen enkel thema staat op zichzelf: armoede, gezondheid en leefbaarheid zijn direct met elkaar verbonden. Een stad met voldoende groen en werkgelegenheid, is goed voor haar inwoners. Ook onderwijs, inclusiviteit en kansen voor kansarmen zijn direct met elkaar verbonden. Investeer in onderwijs en er zal meer balans komen in de Arnhemse samenleving.
Geen geldverspilling aan villabouw of dure appartementencomplexen.
Geen idee, nu
Geen ruzie in gemeenteraad..zo achterlijk...
Geen verkwisting in oa het groene geloof, kunst en cultuur, diversiteit-nonsense, etc
Geen woorden maar Daden!!!!
geen woorden, maar daden, geen extra belasting van woningeigenaren
Gefundeerde afwegingen
Geld naar mensen op de werkvloer, praktische kleinschalige langdurige projecten zonder allerlei managers
Gelijkheid en gelijkwaardig zijn belangrijke uitgangspunten
Gelijkheid in samenleving dan worden mensen weer gelukkiger en kunnen ze meer hebben
Gespikkeld bouwen, diverse wijken, sociale woningbouw, betaalbare koopwoningen
Gewoon doen

Gezond eten en bewegen begint op lagere scholen. Dus volop inzetten op voorkomen van obesitas en bewegingsarmoede.
gezondheid en welzijn zijn de motor voor leefbaarheid en welvaart.
Gezondheidszorg, onderzoek hoe wachtlijsten minder lang kunnen worden. Armoedebestrijding, al op scholen inventariseren en kinderen weerbaarder maken. Meer sociale woningbouw in wijken waar de draagkracht groter is.
Goed luisteren naar de Arnhemse bevolking en prioriteiten stellen. Zodat elke bewoner een fatsoenlijk leven kan hebben in o.a. Arnhem. Criminaliteit en daklozen problematiek blijven aanpakken.
Goed luisteren naar de bevolking en een keer zelf s'avonds en s'nachts rondlopen om te kijken hoe veilig Arnhem is. En meelopen met politie en handhaving. Dan leer je Arnhem kennen. Of met wijkcoaches meelopen. Stagedag bij winkeliers, mensen in de bijstand en wijkcentra, etc dan leer je veel.
Goed luisteren naar de bewoners
Goed luisteren naar de bewoners en transparant blijven.
Goed luisteren naar inwonersDe behoefte goed peilen
Goed luisteren, met name ook naar tegenstanders van een plan. Het moet echter ook duidelijk zijn dat niet iedereen zijn zin kan krijgen
Goed nadenken over hoe je de inwoners het beste kunt helpen, manieren zoeken zodat iedere inwoner van Arnhem zich gezien voelt. Iedereen is belangrijk .Je thuis voelen op de plek waar je woont.
Goed onderwijs
goed onderzoek doen bij de juiste doelgroep
Goed over nadenken en het geld eerlijk verdelen .
Goed verdiepen en informeren. Oog voor mensen. Keuzes maken en daaraan vasthouden.
goede besluitvorming en geen oeverloos geklets
Goede en duidelijke plannen laten zien met een duidelijke agenda waarin perspectief op korte-, middellange- en langere termijn
Goede voorlichting, berbinding met bevolking
goedkope oplossingen ipv eindeloos praten erover en niks doen. meer ondersteuning voor de minima die ook handig is en geen kortingsacties op dure uitjes want daar hebben we het geld niet voor
Gooi de onderlinge meningsverschillen opzij en pak met zijn allen aan!
Gooi geen geld over de brug.
Graag aandacht voor de mensen, die niet veel te besteden hebben: bouw ook voor henâ€¦overigens doet Arnhem dat al heel goed in Arnhem-zuid, complimenten!Ook openbaar vervoeris belangrijk, en wordt alsmaar duurder: start een proef om mensen met een laag inkomen gratis in de bus te laten rijden.
Graag scherp kijken naar misbruik van regelingen en inefficiënt gebruik van budgetten.Beloon mensen die willen werken en zich inzetten voor een fijne samenleving.
Haal ideen op bij de jeugd jongeren wat missen zij en laten zij het gevoel krijgen gehoord te worden zij zijn de toekomst maar vergeet ook de ouderen niet zij hebben al veel gezien en veel zien mislukken
Handhaving in wijken behoeft extra aandacht.
heb iknog niet
Heb oog voor de natuur en klimaatverandering. Vergroen zo veel mogelijk en last natuurgebieden met rust.
Heb vertrouwen in en geef vertrouwen aan de burgers, echt de meeste mensen deugen
HEEL VEEL.....
Helaas geen idee
Help de culture sector. De Nederlandse overheid probeert deze al jaren - met succes - te slopen. Maak daar een einde aan.
Help mensen aan werk en een fatsoenlijk inkomen

Het belangrijk maken van bepaalde thema's maakt vanzelf dat andere thema daarin meeliften. Kijk goed naar dat verband!
Het budget zo eerlijk mogelijk verdelen
het gaat om de balans. Weet waar je invloed op hebt vanuit de gemeente. Vermijd onzindiscussies over hertenkampjes. Dat lokt alleen maar negatieve reacties uit: hoe krijg je dat positief omgebogen voor de Arnhemse samenleving.
Het gaat om het welbevinden in zijn algemeenheid en niet voor een kleine groep
het is net als thuis: goed kijken waar het geld aan besteed wordt en controle hierover
Het is opmerkelijk dat ik veel lees over tegelwippen en vergroening van de binnenstad, maar in de nieuwe buurten in Schuyfgraaf worden niet of nauwlijks omen gepland en in de tuinen verschijnen alleen maar meer tegels en kunstgras.
Het is tijd dat mensen die aan de financiële positieve kant van de samenleving staan zoals u en ik mensen echt vooruit helpen die daartoe zelf niet in staat zijn.
Het is voor de huidige Arnhemse bevolking belangrijk dat men goede huisvesting kan vinden. Voorkomen moet echter worden dat het woningaanbod hier goed is en dat vervolgens veel mensen uit de Randstad hier komen wonen. Arnhem moet niet te groot worden en dus niet meer groeien dan strikt noodzakelijk.
Het klimaat is een te groot ding in Nederland. We gaan de Nederlandse waarden en normen m.b.t. landbouw e.d. weghalen om maar huizen te bouwen. Dit is zo krom als het maar kan. Dan moet er simpelweg een stop op de immigratie komen. Laten wij eerst eens de huidige stand van zaken beter regelen voordat wij nog meer mensen naar binnen halen en daarmee een steeds groter en onhandelbaar probleem creëren.
Het voelt in de politiek in het algemeen alsof mensen de onpopulaire keuzes niet willen maken. Dus ze beloven dat ze zich inzetten voor duurzaamheid maar stemmen dan tegen een motie die duurzaamheid boven economische groei plaatst. Ik zou graag zien dat de politiek zich meer inzet voor duurzaam behoud ipv altijd groei en méér.
Het zijn veel belangrijke onderwerpen, zoek daarom naar elkaar versterkende elementen en zorg voor goede opvolging (niet losstaande initiatieven om maar te laten zien dat er iets wordt gedaan op meerdere vlakken, durf keuzes te maken met een goed onderbouwd verhaal).
Het zou goed zijn om lange termijn visie te bepalen - waarbij initiatieven ook geborgd worden.
hou het gezellig en simpel!?
Hou het simpel. Korte lijnen met belanghebbenden en ervaringsdeskundigen.schakel zo min mogelijk ' universitair geschoolde deskundigen' in.
houd woonwijken woonbaar, wijkagenten, bestrijden vandalisme
Houdt de rug recht als het gaat om het bouwen van woningen ook als er bezwaren zijn uit de buurt. Zorg voor woningen die over 100 jaar nog steeds bijzonder zijn. En zorg dat er voor iedereen wat tussen zit. Kies voor variatie ipv eenheidsworst. Denk ook aan groeimodellen: aan elkaar te koppelen en weer los te koppelen units voor als er gezinsuitbreiding komt of als het gezin weer krimpt. Dit gebeurde vroeger veel bij boven-benedenwoningen en er zijn ook mooie nieuwe voorbeelden in de Houthavens.
Iedereen betrekken, inclusieve samenleving
Ik ben leerkracht en heb dagelijks te maken met de aankomende pubers. Graag eens echt gaan praten en luisteren naar leerkrachten, zij kunnen u heel goed vertellen wat nu echt belangrijk is!!!
Ik ben wel tevreden. Het roer hoeft/moet niet drastisch om.
Ik denk dat we vooral moeten kijken dat we de gemeente financieel gezond houden, zodat als het nodig is, er geld beschikbaar gesteld kan worden aan de mensen die het nodig hebben
Ik heb liever dat het college zich beperkt tot een aantal speerpunten en daar veel progressie op maakt, dan dat er over de volle breedte wordt geïnvesteerd en het rendement zich langzaam ontwikkeld. Kies dan vooral speerpunten die veel (positieve) invloed hebben op de andere thema's.
ik hoop dat zij die ook belangrijk vinden

Ik kan de gehele situatie niet overzien niet wat het kost en niet wat het oplevert en ik zou wel willen adviseren de menselijke maat in te voeren en als er iets moet worden gerealiseerd niet te veel bureaucratie en formulieren en controles in te voeren maar vakmensen goed en zelfstandig met de bewoners eenvoudige beslissingen te kunnen laten nemen.
Ik snap dat middelen verdeeld moeten worden en beperkt zijn. Armoede bestrijding en ongelijkheid in bezit versus niets bezitten aanpakken zou veel aandacht verdienen. Afhaken van burgers van de politiek en radicaliseren richting rechts zou daarmee mogelijk enigszins voorkomen kunnen worden
Ik vind dat Arnhem veel grootstedelijker moet denken. Neem een voorbeeld aan Berlijn. Zorg voor veel meer "echte" architectonische hoogbouw, bijvoorbeeld op het ENKA terrein, bij de Westervoortsedijk of op de Kleefse Waard. Combineer dit met creatieve hotspots en zorg dat toeristen/dagjesmensen zich over de hele stad verspreiden.
Ik vind dat er veel armoedige wijken zijn in Arnhem met veel criminaliteit. Veel mensen uit een laag milieu die voor veel overlast en onveiligheid zorgen. Dit geeft een slecht beeld van de stad en deze mensen leven vaak in onvrede, slechte gezondheid en negativiteit wat zij uitstralen, wat veel geld kost maar ook veel verdeeldheid. Mijn advies is om dit aan te pakken
Ik vind leefbaarheid belangrijk. Omdat het veel items omvat. Zo vind ik bijvoorbeeld de stad en de wijken er over het algemeen heel mooi uitzien. Allemaal verzorgd. Dat geeft al leefbaarheid. Dat geldt ook voor de Arnhemse binnenstad. In vind Arnhem een fijne stad om in te wonen en te werken. Ik vind alleen dat wij mensen dat allemaal wel eens wat meer mogen waarderen. En dat we allemaal eens wat aardiger voor elkaar zijn. Dat hoort ook bij leefbaarheid. Maar hoe je zoiets moet aanpakken weet ik niet. U vraagt om wensen. Maar het is toch ook wederkerig. We kunnen toch ook een keer tevreden zijn.
Ik vind woningbouw heel belangrijk. Waarom? Omdat heel veel van de andere onderwerpen daarmee samenhangen. Mensen zoeken naar een eigen plekje. Je kunt lang bij je ouders blijven wonen, maar er komt toch dat moment dat mensen echt iets voor zichzelf willen. Daarnaast kan er een situatie zijn dat het zelfs niet verstandig is om bij je ouders te blijven wonen. (Dit is een zin waarbij je ouders door "partner" of "huisgenoot", "straat" of "wijk" kan vervangen) Veiligheid, gezondheid en zo voorts kunnen daardoor in gedrang komen. Bij dit onderwerp even een kleine zijopmerking. Wat ik niet begrijp is waarom pandeigenaren in de binnenstad er mee weg kunnen komen dat ze een heel pand aan een winkelketen verhuren, maar dat de daarboven gelegen ruimte leeg kan blijven. Hier zouden makkelijk woonlocaties van gemaakt kunnen worden.
Ik wil dat die vraagstukken / thema's worden aangepakt die duurzaamheid / energie besparing en kostenbesparing in één klap aanpakken.
Ik zou beter kijken naar waar welke winkels nog bijkomen . Niet meer fastfood in centrum . Ook geen goedkope winkels . Zijn r al genoeg . Anders wordt t eenzijdig
Ik zou graag zien dat de geldstromen eerlijk verdeeld worden onder diegenen die het nodig hebben dat op basis daarvan gekeken wordt naar prioriteiten
Ik zou wat gaan bezuinigen want Arnhem geeft te veel geld uit aan populaire thema's. Die de begroting nodeloos belasten.
In een polariserende samenleving, dient "het slechte" hard aangepakt te worden. Dat begint al met kleine zaken als asociaal parkeergedrag, hondenpoep, zwerfvuil, geluidsoverlast en ander aso-gedrag. Het zijn vaak een paar aso's die een hele wijk verzieken en door intimiderend gedrag mensen thuis onveilig te laten voelen.Daarnaast dient "de maatschappij" an sich zich meer verantwoordelijke te gedragen. Egoïsme, statusdrang, ijdelheid, hebzucht staan aan de basis van de verharding van het ons. Bewust worden hoe het systeem het ons kapot maakt voor winst, zelfverrijking, geen maat houden, foute prioritering van alledaagse zaken en oneerlijke prijssystemen.
In een samenleving dien je in heel de samenleving te investeren, nu lijkt het voor ons alsof er een grote groep vergeten wordt. Kijk niet naar wat bekend is, maar wat nodig is. Ga de wijk in, kom het kantoor uit.

In een stad heeft alles samenhang. Mensen moeten een huis hebben, geld om zich te kunnen onderhouden en ontspannen en zich kunnen ontwikkelen in school en werk. Is dit alles moeizaam door welke sociale reden dan ook, kan men eerder terugvallen op drank en druks. Dit zorgt voor spanningen en onveiligheid. Je krijgt wrijving in wijken en winkeliers willen zich niet zo snel meer vestigen. Ik ben postbezorger geweest op Klarendal. Toen er extra geld naar toe ging was het best te doen. Streng op drugs(gebruik) De samenstelling van de wijk zag je veranderen. Culturen werden bij elkaar gezet, veel slechte woningen (voor gezondheid). In de coronatijd werd het drank en drugsgebruik steeds erger. Ik ben een aantal keer bedreigd en loop er nu niet meer, terwijl ik het zo'n leuke wijk vond. De 'oude' bewoners herkende 'hun' wijk niet meer door het beleid van de verhuurders. Hoe zo'n wijk na opleving toch weer terugviel. Dan kan je plantenbaken neerzetten wat je wil om de buurt op te vrolijken, maar dat gaat niet lukken. Een wijk kan maar een bepaald aantal problemen aan.
In elk geval prioriteit aan het ophefen van tegenstellingen binnen de bevolking.
in goed overleg met bewoners en betrokkenen
In het opstellen van beleid op deze thema's, zou ik adviseren om zich vooral te richten op grondoorzaken. Om eerst intern te kijken wat er speelt en dan te bezien wat daar in de buitenwereld ene reflectie van is.Criminaliteit, zelfverwaarlozing, vervuiling, etc... zijn niet zozeer problemen an sich, maar eerder gevolgen van diepere oorzaken.In hoeverre voelt men zich verbonden met zichzelf, de familie, de buren, de buurt, de stad?In hoeverre voelt men zich nuttig en heeft men het gevoel iets bij te dragen aan een gezamenlijk doel?In hoeverre heeft men een gevoel van zingeving en een eigen doel in het leven, etc....Vanuit het werk dat ik doe is mij keer op keer helder geworden dat nagenoeg alle problemen in de samenleving voortkomen uit gevoelens van leegte, onvermogen, onverbonden-/eenzaamheid, uitzichtloosheid, etc...Indien een college startend vanuit het verstand maatschappelijke vraagstukken zou aanlopen, verwacht ik dat er in de kern weinig zal veranderen.Ik zou het mooi vinden te zien dat er vanuit het college meer vanuit het Hart gehandeld zou worden.Ik weet het, het klinkt misschien vaag en spiritueel, maar in de kern is het wel waar het om gaat.
Inclusie en diversiteit is Héél belangrijk en dat begint al bij de jeugd (bewustwording in onderwijs en óók bijv, in sport) over samen leven met elkaar.
Informatie en uitleg waarom er gedaan wordt, wat er wordt gedaan. Verantwoording nemen
Inspraak
Inspraak en ideeën van belanghebbenden meenemen.
Inspraak en meepraten moeten anders worden geregeld. Nu lijkt het zo dat burgers wel iets mogen zeggen, maar dat er vervolgens even niets mee gebeurt, tot anderhalf jaar later een totaal ander plan uit de koker van de gemeenteambtenaren - of vaker - een ingehuurd bureau wordt gepresenteerd.Dat is om verschillende redenen behoorlijk fnuikend:voor het vertrouwen 'in de gemeente' maar ook zonde van alle energie die je eerst genereert.Voorbeelden van afgelopen tijd: omgevingsplannen Plattenburg en Presikhaaf. Dat is zacht gezegd niet heel voorbeeldig verlopen.
Instellen burgeradviesgroepen.
Integraal aanpakken en kijken naar maatregelen met brede impact ipv hele lange discussies over kleinere onderwerpen als schouwburg.
integraal beschouwen
Inventariseer op welke een of twee gebieden de meeste achterstand is en focus daarop.
Investeer alsjeblieft in een duurzame toekomst, dat kost nu geld maar levert veel meer op
Investeer in die thema's. Stop met geld uitgeven aan armoede, etc., dat is een landelijke aangelegenheid. Idem wat betreft klimaat e.d.
Investeer in duurzaamheid, juist ook voor de mensen die lijden aan energiearmoede.
Investeer in een groene en gezonde leefomgeving vooral ook in de 'sociaal zwakste' wijken. Investeer in goede en niet te dure woningen
investeer in een groene stad met goed openbaar vervoer en veel fietsinfrastructuur en

Investeer in groen, veiligheid, leefomgeving als goede basis. Ga niet investeren in zaken waar inwoners zichzelf ook niet voor willen inzetten. Wees bewust van je taak en het feit dat je geld uitgeeft dat is gegeven door de inwoners.
Investeer in het activeren van mensen die in de bijstand zitten. Iedereen die kan werken, evt met ondersteuning, kan aan het werk geholpen worden. Dit heeft meerdere voordelen, minder uitgaven aan uitkeringen, vergroting van de zelfredzaamheid van inwoners, het gevoel weer mee te doen. En meer mensen op de arbeidsmarkt, wat onder andere in de bouw kan helpen om met woningen te bouwen.
Investeer in kleinschalige elektrische vervoer voorzieningen om het centrum te bevoorraden en haal daarmee grote (diesel) vrachtwagens het centrum uit. Gratis parkeren op transferia, met goede snelle en goedkopen busverbindingen naar het centrum. Zoek naar mogelijkheden om het verkeer zo min mogelijk door verkeerslichten gehinderd de stad door/uit te krijgen. Minder file is minder uitstoot. Verkeer over de A325 vanuit Nijmegen kan ook zonder verkeerslichten rechtsaf de Pleij op. Dat scheelt files en uitstoot
Investeer in kunst en cultuur en werk met minder ambtenaren. Minder bureaucratie
investeer in onderdelen waar de stad zich verder in kan onderscheiden. En voorkom/verminder factoren die ontregelend en negatief zijn zoals de vrijheid waarmee criminele groepen functioneren.
Investeer in projecten die uiteindelijk op eigen benen kunnen staan. Investeren in duurzaamheid betaald zichzelf terug. Kosten die je nu maakt, zijn later inkomsten en kunnen dan ingezet worden voor andere doelen
Investeer veel meer in zowel veiligheid op straat als in het tegengaan van ondermijning
Investeer vooral in mensen
Investeren in armere wijken.
Investeren in een duurzame toekomst is van levensbelang, ook voor alle andere thema's. Ga voor doelen voor de langere termijn!
Investeren: in armoedebestrijding in onderwijs op maat en zonder vooroordelen (bijv. vanwege etnische afkomst ouders). In het bevorderen van inzicht in hoe je weet of iets waar is.Vooral ook investeren zonder geïnstitutionaliseerd wantrouwen in de vorm van controle vooraf zodat juist de zwakkeren niet aan bod komen omdat ze de ingebouwde hoge drempel niet over komen.
Inzetten op aantrekken van bedrijven en instellingen ivm werkgelegenheidDoortrekken A15 en daardoor ontlasting verkeersdruk in ZuidOp peil houden culturele voorzieningen
inzetten op biodiversiteit en natuur, omdat dit ecosysteemdiensten levert
Inzetten op inclusiviteit
Inzicht
inzicht en wijsheid en kundigheid en vooral niet te veel 'onderzoek' en gepraat: maar DOEN!
Inzicht ontwikkelen en doortastendheid tonen
Is al te laat,de polikliniek had in Arnhem-zuid moeten blijven .Een bejaardenhuis had moeten blijven.De schouwburg moet blijven al vind ik dat het veel te veel gaat kosten.
Je afvragen hoe je het minder bureacratisch kunt doen zodat het effectiever geregeld wordt dan nu.Iedere regeling moet praktisch en te begrijpen zijn voor iedereen. De inzet moet meer opleveren dan het kost
Je kan mensen beter een fiets geven met in de buurt een plek waar ze goedkoop voor onderhoud terecht kunnen, dan gratis ov
Je kunt je geld maar een keer uitgeven. Probeer het geld zo eerlijk mogelijk te verdelen. Alle thema's zijn te belangrijk om er een van te schrappen
Je niet laten leiden door eigen of partijbelangen maar het algemeen belang van nut en noodzaak.
juiste aanpak bij armoedebestrijding, maak speerpunten voor een weloverwogen aanpak voor een aantal onderwerpen van armoedebestrijding maar probeer niet alles tegelijkertijd aan te pakken
Kaders omgevingswet betreffende meer groen misschien ten koste van wat woningen in een nieuwbouw plan
Kan ik zo niet zeggen

Kansengelijkheid moet misschien wel de belangrijkste uitdaging zijn voor alle bestuurders. Onafhankelijk van het beleidsveld moet worden gekeken of iedereen wel gelijke kansen heeft bij de ontwikkelingen die het gemeentebestuur wil realiseren. Vervreemding tussen bewonersgroepen onderling is een groot probleem dat plotseling en onverwacht kan openbaren. Ook dit onderwerp overstijgt de beleidsvelden en verdient brede aandacht.
Kies realiseerbare doelen
Kies thema's waar je voor wilt gaan zoals onderwijs en armoede en maak vooral een plan voor de komende 10 jaar.
Kies voor een integrale benadering. Durf duidelijke kaders te stellen en laat het aan de buurt, bewoners, markt of professionals over. Regeldruk heeft nog nooit iets goeds gebracht!
Kies voor een pragmatische hands on aanpak waarvan snel resultaten zichtbaar zijn. Dit liever dan theoretische studie op studie die geen executie fase kennen.
Kijk en luister goed naar wat de gemiddelde burger wilt en nodig heeft. Focus je niet op prestigeprojecten (zoals haven in de binnenstad, verduurzamen stadhuis, nieuwe schouwburg, etc.) maar focus je op de basisvoorzieningen (onderwijs, zorg, woningbouw, bereikbaarheid, etc.). Probeer niet het wiel opnieuw uit te vinden (diftar) maar kijk goed naar wat bij andere gemeenten wel of niet werkt.
Kijk en luister naar alle inwoners en doe geen dingen omdat jij cq jouw partij denkt dat dat is wat de burger wil. Het gaat niet om partijbelang maar om het belang van de burger
Kijk en luister vanuit de mens (in plaats vanuit politieke stromingen) naar de behoeften van de inwoners van Arnhem. Keer terug naar de gemeenschap Arnhem en onttrek u aan de bemoeizucht en dwang van de "hogere" overheden. Als we goed voor de gemeente zorgen, komt er vanzelf ruimte voor samenwerkingen met externe partijen. Op dit moment wordt het beleid teveel bepaald door just deze externe partijen.
Kijk en onderzoek wat en hoe de samenleving het zou willen. Samenspraak.
Kijk goed met alles dat alle inwoners zich zoveel mogelijk gehoord voelen.
Kijk goed naar het draagvlak onder de bevolking, wees pragmatisch
Kijk goed naar rendement maatregelenVermijd maatregelen die in de smaak van de kiezer vallen maar complex zijn, veel energie kosten en amper iets opleveren.
Kijk goed naar wat landelijke thema's zijn en wat lokale zijn. Klimaat is een belangrijk thema maar op sommige punten echt een landelijk, of zelfs Europees thema. Kijk juist hoe lokaal ingezet kan worden. Zie de bewoners van Arnhem niet als melkkoe. Niet elke keer het budget verhogen als het niet sluitend is. Als het geld er niet is dan moet je bezuinigen, dat doen wij thuis ook.
Kijk goed wat er leeft onder de bevolking en zorg dat iedere burger profiteert van het beleid
Kijk in kader van klimaat wat nog verbetert kan worden aan OV. En goede islolatie van woningen. Ook versnelling aanpak 'van het gas af'. En beter afvalbeleid, zodat we weer beter gaan scheiden (zo jammer dat DIFTAR weer afgezegd is, buiten wat dat weer aan kosten voor zijn gemaakt).
Kijk jaren vooruit, dus geen kortetermijnoplossingen
Kijk met een holistische blik en vanuit de mens en omgeving, niet vanuit efficientie. Uiteindelijk is een gezonde en gelukkige bevolking goedkoper. Met de holistische blik bedoel ik dat de thema's integraal moeten worden gezien en niet als losse items. Wat mij betreft is biodiversiteit en een gezonde leefomgeving dat wat in alle thema's verweven zou moeten zijn. Als laatste: durf beslissingen te nemen. Moeten fietsers worden vergast door brommers, of kan dit anders? Moeten heel veel mensen last hebben (en zorgkosten maken) omdat anderen hout willen stoken?
Kijk met een zeer lange termijn scope
Kijk naar armoede in de samenleving. Daar zit volgens mij ook gezondheid en leefbaarheid aan gekoppeld.Armoede heeft volgens mij een grote invloed op alle thema,s die voorbij Zijn gekomen en heeft veel aandacht nodig. Stop met de extraatjes voor de wijk initiatieven in de rijke wijken. Ik woon zelf in zo,n wijk en denk besteed het aan mensen die het echt nodig hebben. We leven nu in een andere tijd en meer aan delen moeten denken

Kijk naar de daadwerkelijke behoefte die er is wat betreft woningen. Ik begrijp bijvoorbeeld dat er duurdere woningen in de zuidelijke binnenstad zijn gekomen, om (waarschijnlijk) de buurt aantrekkelijker te maken voor een meer diverse doelgroep, maar je kunt hierin ook overdrijven. Dus kijk goed naar de behoeften die er zijn.
Kijk naar Noord en Zuid. Noord wordt alsmaar aantrekkelijker gemaakt terwijl Zuid alleen maar wordt volgebouwd, zonder dat de voorzieningen meegroeien. Ook mag er meer aandacht zijn voor de leefbaarheid en wensen van inwoners die veel betalen, oftewel de mensen met een koopwoning en auto.
Kijk naar waarom door heel veel mensen Nijmegen als een leukere stad wordt ervaren. Doe daar iets mee...
Kijk over je eigen schaduw heen, wees wars van politieke, vanuit machtsdenken gevoede, manipulatie. Voel in wat een rationele burger aan behoeftes heeft en handel daarnaar.
Kijk verder dan je eigen partijpolitieke neus lang is.
Kijk vooral naar de lagere inkomens in de kans arme wijken
Kijk vooral naar de lang termijn effecten
Kijk waar je gaat bouwen. De stadsblokken is een no go. Leuk prestige project en als het mis gaat wie betaalt dan de schade? Toch niet de Arnhemmers
Kijk wat in deze tijd belangrijk is voor de inwoners van Arnhem. Misschien iets minder uitgeven aan het voorop lopen in duurzaamheid maar meer investeren in de mensen die nu moeten overleven met de hoge prijzen.En het belonen van groen in tuinen, wijken, de stadDenk praktisch na en denk goed na voor je je geld uitgeeft. misschien zijn er belangen te combineren?
kijk wat meer naar best practises elders in het land/ europa en pas alleen geverifieerde en onderbouwd gekwalificeerde maatregelen toe. Monitor het goed en durf te besluiten iets te stoppen als het niet werkt. Zorg dat je altijd kunt beargumenteren dat waar je geld aan uit geeft, toekomt aan hen die niet of slecht in hun eigen bestaan kunnen voorzien. Daar is namelijk een overheid voor. Hang je oren wat minder naar schreeuwers en meer naar basisbehoeftigen
Kijk welke ideeën er onder de mensen leven.Durf knopen door te hakken.
Kijk, luister en ontmoet.De burgemeester geeft vaak het goede voorbeeld.
kijken op lange termijn wat nodig is ipv korte termijn werk
Kijken wat er al gebeurd en in ontwikkeling is. Partners in de samenleving vinden om mee samen te werken en zo kennis en advies uit de praktijk meenemen. Oppassen dat het geld niet opgaat aan het onderzoeken van thema's en het schrijven van rapporten.
Klimaat en duurzaamheid zijn essentieel voor het voortbestaan van onze planeet, Gemeente moet het voortouw nemen om bewoners te stimulerende het voortouw te nemen en daarnaast te zorgen dat juridische belemmeringen weggehaald worden. Daarnaast is tweedeling in de samenleving erg belangrijk en dat moet zich richten op wonen, leefbaarheid, gezondheid, werkgelegenheid in de wijken met mensen met de laagste inkomens en dan ook samen met die mensen.
Klimaat, leefbaarheid, duurzaamheid etcetera prevaleren boven economie
klimaat,gekoppeld aan duurzaamheid en leefbaarheid heeft prioriteit
Klimaatbestendig maken van de lagere delen van de stad. Inzetten op vergroening
kloof tussen arm en rijk verkleinen door middel van structurele aanpak (bijvoorbeeld sociale woningbouw) en niet via eenmalige subsidies
Knopen doorhakken!
Kom eens uit die "ivoren toren" en ga het gesprek aan met ALLE betrokkenen en niet alleen met personen die zich belangrijk voelen
Kom met een totaal plan, Laar samenhang zien
Kom uit die linkse bubbel.
koppel milieu aanpak(ontkoppeling regenwater bv.) aan teams met kansarmen, integratie...maak verhuizen makkelijker, met meer huizen!dit verkleind het woonwerk verkeer.
kort en bondig formuleren met een heldere tijdlijn.

Kunst en cultuur zijn in de huidige tijd met armoede en woningnood totaal onbelangrijk.
Laat beslissingen niet hangen naar de landelijke politiek. Daarvan ligt de focus op het westen omdat daar de meeste stemmers zitten. Investeer in werkgelegenheid en behoud daarvan. In de toekomst gaan we rekeningrijden en met het OV naar het westen is geen doen. Inwoners worden dan bestraft als ze in het westen werken terwijl hun baan "afgepakt" is door landelijk beleid.
Laat de bestaande koninkrijken binnen de gemeentelijke organisatie vallen en betrek bij een veel meer integrale beleidsvoering burgers in een zo'n vroeg mogelijk stadium bij de voorbereiding van besluitvorming, de planvorming en de uitvoering van beleid. Durf lange termijn visie te ontwikkelen samen met de betrokken burgers en vindt creatief oplossingen buiten alle bestaande systeem kaders. Deze zijn allemaal ingegeven door risico beperking, korte termijn oplossingen die meer de continuïteit van de politieke partijen dan de houdbaarheid en de verbetering van de samenleving nastreven. Doorbreek bureaucratische regelgeving, die verstikkend werkt op de veerkracht van wijk- en stad gemeenschap. En ontworstel je uit de geld gedreven beleidsdoelstellingen.
Laat je in keuzes ook adviseren door betrokkenen
Laat je niet beïnvloeden door schreeuwende actiegroepen die maar een klein gedeelte van de mensen vertegenwoordigd.
Laat je niet door allemaal bijzaken en minderheden afleiden. De meerderheid telt en niet de woke minderheid.
Laat je oren niet hangen naar projectontwikkelaars voor woningbouw, maar heb een eigen woningbouwvisie
Laat mensen vanuit de gehele gemeente meebeslissen.
laat mensen zelf initiatief nemen
Laat politici keuzes maken ipv sentimenten op sociale media.
Laat regelingen en processen die tot hulp en steun van de worstelende mens bedoeld zijn op elkaar aansluiten en elkaar niet in de weg zitten of vertragen. Stel een speciale bevoegdheid in om bij die vertragingen en patstellingen een knoop door te mogen hakken om adequate en snelle hulp en oplossingen te kunnen bieden
Laat vooral "duidelijk" zien wat het college doet / aanpakt.
Laat zien wat we zijn, waar we voor staan, groen groener. Waar zijn we goed in, groene stad. Benut onze kunstacademie veel beter, immers dit gouden paard krijgt te weinig eer en waardering. Arnhem de groene kunststad.
Lange termijn denken
Laten ze werk er van maken en dan ook uit laten voeren
Leefbaarheid - zorg voor gelijkblijvende of meer groene, recreatieve plaatsen binnen de gemeente. En zorg dat het gebied langs de Rijn veel aantrekkelijker wordt voor de burgers om te verpozen / recreeren. Voorkom verpaupering van de stad
Leefbaarheid , schone lucht / Handhaving, milieu, zwerfafval, verwarde personen, Wonen: appartementen voor ouderen & jeugd : Winkels & toerisme: meer diversiteit en vergroenen: Onderwijs: meer Nederlandse studenten
Leefbaarheid en onderwijs als die goed zijn geregeld geeft dat rust in de samenleving.
Leefbaarheid en veiligheid zijn belangrijk, anders verloedert de stad en gaan de hoger opgeleiden weg
Leefbaarheid raakt veel andere thema's, zet dat centraal
LeefbaarheidDaklozenprobleem
Leegstaande kantoorpanden gereed maken voor studio's voor studenten of starters.
Lees 'Sander en de brug'. Uitstekende invalshoeken voor een andere kijk op de (Arnhemse) samenleving.
Leg bedrijven, verhuurders eisen op qua verduurzaming. Ga hiermee aan de slag op landelijk niveau. inversteer in coÂ² reductie maar pak het aan in plaats van er over te praten.
Leg beleid uit op het taal- en kennisniveau van de Arnhemmers. Werk aan een goede inclusieve lange termijnvisie en niet teveel op het geluid van populisten en de mopperaars.

leg niet zo de druk op inclusiviteit, iedereen doet gewoon mee. Juist die nadruk creëert hokjes
Leren nadenken over maatschappelijk relevante zaken en hierna dit in de praktijk te brengen.
Let eens iets meer op de bevolking. En geen populistisch partij politiek spelen. Onzin standpunten bij uw eigen partijen eruit gooien. Geen hoogdravend geneuzel, dat totaal geen raakvlak met de bevolking heeft. Zowel oppositie als college partijen spelen iets teveel hun eigen agenda, zonder zich iets maar gelegen te laten liggen aan de kiezers. Jammer jammer en jammer.
Let meer op leefbaarheid in de armere wijken
Lobby voor landelijke aanpak.
Lokale problemen oplossen, niet de wereldproblemen.
Loop niet huilend weg tijdens een debat.
Luister
luister beter naar inwoners kom uit het gemeentehuis en luister in de wijken wat er speelt en naar de verenigingen(sport cultuur ed)
Luister echt naar de bewoners en bedenk niet teveel van tevoren achter het bureau en plan voor de langere termijn: heel klein voorbeeld: is wel goed nagedacht over de wilgentenen manden om de boomspiegels...nu al op veel plekken kapot....
Luister goed naar de geluiden van de inwoners. Waar zitten pijnpunten en waar is invloed. Concrete plannen hebben mi het meeste effect. Zet ook inwoners in om zelf te verbeteren op initiatieven
Luister meer naar de burger. Kom uit die bubbel en ga in gesprek. Telkens weer.
Luister meer naar de gewone arnhemmer.
Luister meer naar de inwoners van Arnhem.
Luister meer naar de mensen in de verschillende wijken.En laat mensen initiatieven ontwikkelen die ook ondersteund worden
Luister meer naar je bevolking
Luister naar bewoners en minder principe- en prestige-objecten.
Luister naar de Arnhemse bewoners. Bied ruimte voor dialoog en informeer. Druk geen onzinnige dingen door omwille van politiek. Kijk vooral naar de lange termijn.
Luister naar de bevolking en zit er niet voor jezelf. Kijk in de wijk waar iets moet gebeuren praat eerst met de bewoners daarna een plan maken. Bewoners wonen in de wijk en weten wat er speelt.
Luister naar de burger en maak weloverwogen keuzes
Luister naar de burgers
Luister naar de burgers
Luister naar de burgers.
Luister naar de GEWONE mensen. Wees niet arrogant door gewone mensen hautain aan de kant te schuiven, vooral niet als ze een andere mening hebben.
Luister naar de inwoners
Luister naar de inwoners
Luister naar de inwoners!
Luister naar de inwoners, kies voor duurzaamheid, gezondheid en eerlijkheid op lange termijn, dus ook over de 4 jaar van politieke wisseling heen. Liever iets met lange adem en grondigheid, wat zich op lange termijn en langdurig terugbetaald, dan korte termijn keuzes. Wat minder beslissingen nemen vanuit lobby, macht en geld. Als Arnhem daarin voorop zou kunnen lopen, maakt me dat nog trotser op onze mooie stad.
Luister naar de inwoners.
Luister naar de inwoners. Ik twijfel niet aan de betrokkenheid van de personen die plannen schrijven, maar de inwoners weten beter wat zij nodig hebben. Milieu en duurzaamheid zijn belangrijke thema's, maar als jij je rekeningen niet kan betalen is dat niet wat je belangrijk vindt. Het aan banden leggen van suikers, vet, roken, drinken is ook een dergelijk thema. Niemand zit te wachten op betutteling.
Luister naar de mensen die ermee te maken hebben.

Luister naar de mensen in de wijk!
luister naar de mensen in het veld over gezondheid en veiligheid en wonen. Er zijn goede ideeën over bereikbaarheid met name in flexibele oplossingen mbt piekbelasting.
Luister naar de mensen op de werkvloer
Luister naar de mensen uit Arnhem
Luister naar degene die er mee te maken hebben zoals artsen en jeugd
Luister naar mensen die met argumenten komen, redelijkheid en compromisbereidheid uitstralen: negeer schreeuwers, haatzaaiers en complotdenkers
Luister ook lokaal naar de mensen. Wat zijn de wensen in de wijk
Luister veel meer naar de middengroepen en helemaal niet naar de n
Luisteren na de inwonersMinder regeltjes en wetten
Luisteren naar burgerinitiatief als het gaat om natuur en bomen beleid . Zorgen rondom biomassacentrale serieus nemen
Luisteren naar de bewoners en kom vaker "op de vloer".
luisteren naar de bewoners van Arnhem . Vnl de mensen die er in de buurt wonen.
Luisteren naar de burger en niet eigen straatjes in willen vullen ten koste van alles
luisteren naar de mensen in de stad, de gewone burger, niet teveel regels maar individueel bekijkenafspraken nakomen
Luisteren wat uw burgers vinden
Luisteren,echt luisteren naar de mensen
Luistergoed naar mensen die er verstand van hebben
Maak Arnhem een warme stad. Sloop oude gebouwen niet maar renoveer. Respecteer de aantrekkingskracht van een regionaal winkelcentrum met breed aanbod en aansprekende bouwstijlen (zoals nieuwe bibliotheek.
Maak Arnhem klimaatbestendiger, bv. met nog meer groen in de stad. En dus ook de blauw-witte stenen bij de Nelson Mandela brug eruit en dit deel fors vergroenen (bomen).
Maak beleid óók zichtbaar (realiseer zichtbare resultaten) terwijl je ondertussen werkt aan minder zichtbare resultaten.
Maak de combinatie armoede en energietransitie. Maak de wijken (incl nieuwbouw) vooral voor de bewoners en niet voor de stenen/aantallen. De menselijke maat moet leidend zijn.
Maak duidelijke keuzes en stel prioriteiten ook al houdt dit in dat bepaalde thema's minder aan bod komen.
Maak een duidelijke keuze. Niet alle problemen kunnen tegelijk aangepakt worden.
Maak een integrale aanpak om Arnhem de groenste stad (fysiek als duurzaam) van Europa te maken! Alle ingrediënten zijn aanwezig, doe daar wat mee!
maak een woedescheiding tussen gemeente belangen en Rijksoverheid , er is nu regelmatig overlap
Maak eerst een goede kostenanalyse, inevesteringbeslissing. Geen referendum na invoering of investering.
Maak er kernpunten van
Maak gebruik van burgers om dingen voor elkaar te krijgen, te onderhouden, etc. Waarbij de gemeente een coordinerende rol speelt. Maak burgers verantwoordelijk voor iets.
Maak grote problemen klein en probeer op die manier steeds passende oplossingen te vinden. Vele kleine oplossingen maken ook 1 totale oplossing maar gaan vaak wel sneller dan het vinden van 1 grote oplossing. Luister hierbij ook écht naar de bewoners (en niet ambtelijk voor de vorm) .Dit kan bijvoorbeeld via buurthuizen en wijkcentra of een wijkenquête in de wijkkrant of wijkwebsite. Zo krijg je inzicht in wat er echt leeft in plaats van algemenere meningen die door het land gaan. Vind wat speelt in Arnhem en regel het voor Arnhem
Maak het de mens simpel. simpel vervoer, simpele afval inzameling. En een duidelijk plan waar je heen wilt
Maak het lonend om je in te zetten voor de stad en de mensen.

Maak het makkelijk bereikbaar
Maak keuzes en ga ervoor.
Maak nu eerst iets af
Maak reclame voor Arnhem om mensen te trekken! Geef voordeel aan kapitaalkrachtigen die zich hier willen vestigen, zoals gratis parkeren en belastingvoordeel. Arnhem heeft deze mensen (helaas) heel erg hard nodig. Vooral om werkgelegenheid te creëren voor de (veel aanwezige) armere Arnhemmers.
Maak transparant overzicht zodat burgers dit goed begrijpen over welk thema het gaat, en niet in ambtelijke taal
Maak uitlegbare keuzes voor wat je wel en niet doet en zorg dat je die ook naleeft/ nakomt.
Maakt het aantrekkelijk om in Arnhem te werken, winkelen en wonen. Als er geld uitgegeven wordt in onze stad, valt er ook meer uit te geven op de verbindende thema's.
Medezeggenschap vanuit de burgers is belangrijk. En daar zou ik ook zeker niet mee stoppen. Wél zou ik er een extra dimensie aan toevoegen. Het lijkt mij een goed idee om bij de totstandkoming van beleid de deskundigheid van inwoners op bepaalde thema's/vakgebieden in te zetten. Dus náást de bijeenkomsten met 'leken' ook sessies met deskundigen organiseren.
Meer aandacht en meer geld
Meer aandacht voor cultuur en natuur in Arnhem-Zuid.
Meer aandacht voor de achterstandswijken dan voor de goudkusten
Meer aandacht voor projecten op het gebied van gezondheid
Meer actie minder praten
Meer afstemming met de bevolking, bewoners van Arnhem. Probeer meer in gesprek te gaan
Meer betaalbare woningen, meer handhaving in de stad
Meer contact hebben met de bewoners.
Meer contact tussen inwoners en toezicht over misstanden en ook daadwerkelijk optreden
meer de bevolking te raadplrgen
Meer en beter luisteren naar wat de Arnhemse burgers zelf willen, bijvoorbeeld door het organiseren van referenda. Geen voorstellen er doorheen drukken als de meerderheid van de Arnhemmers tegen is. Betrek ook de oppositiepartijen bij de besluitvorming. Zorg voor een breed draagvlak.
Meer energie, tijd en geld steken in de energietransitie zodat de doelen voor 2050 behaald worden!
Meer focus op uitvoering samen met partijen (inwoners en bedrijfsleven) uit de gemeente. Minder focus op beleidsontwikkeling, deze is nu te versnippert (jeugd, cultuur, inclusie, diversiteit, duurzaamheid).
meer geld besteden aan zaken die echt van belang zijn, en meer om de burgers bekommeren die het echt nodig hebben en geen dure investeringen doen in zaken die niet van belang zijn
Meer groen en bereikbaarheid vergroten
Meer in gesprek met de burgers, daar leven de goede ideeën. Niet zorgen voor, niet zorgen dat, maar zorgen met!Jongeren zijn onze toekomst: zij kunnen hun leven niet opstarten door een schrijnend gebrek aan geschikte woonruimte. Dat zelfde geldt voor sociaal economisch zwakkere groepen. Arnhem: ga niet alleen maar voor het grote geld!
Meer inspelen op gebruik (e)fiets. Scholing is de manier om uit de armoede te komen. Eisen stellen aan bijstand (vrijwilligerswerk)

meer inzetten op woongelegenheid voor jong volwassenen door nieuwe woonvormen toe te staan. Hierbij kan gedacht worden aan een boerderij, die niet meer als zodanig in gebruik is en waar de oorspronkelijke bewoners in het voorhuis blijven wonen (b.v. ouders of grootouders) en kinderen de stal of een opslagloods verbouwen tot een tweede woning. Daarbij kan de de kavel in kwestie ongesplitst blijven en is de belasting van het milieu minder dan in geval het een boerenbedrijf of paardenstal zou zijn gebleven. Voordeel is bovendien dat indien mantelzorg nodig is dit makkelijker gerealiseerd kan worden dan wanneer (klein) kinderen ver(der) weg wonen. Variaties hierop zijn volop te bedenken. Maar zijn in landelijk gebied door de abnormaal grote hoeveelheid regels niet tot nauwelijks mogelijk. Ook de gemeente Arnhem is in dezen niet erg geneigd om soepeler met regels om te gaan.
meer luisteren naar de inwoners en er wat mee doen want alleen luisteren heeft geen zin en daar heb ik weinig vertrouwen in
meer mee naar buiten treden om beter en meer te laten zien wat jullie voor de inwoners doen
meer mensen verplicht laten werken
Meer naar de bevolking luisteren, niet altijd vanuit de eigen partijportefeuille redeneren maar het grotere plaatje in ogenschouw nemen en daar visie en beleid op ontwikkelen
Meer natuur aanpoten. Meer handhaven
meer OV, minder verkeer in het centrum, meer ruimte voor fijne horeca in de woonwijken
Meer politie en handhaving in de binnenstad. Meer parkeergelegenheid in de binnenstad.
Meer politie op straat, grotere pakkans, minder softe aanpak, criminelen van de straat halen en minder gedogen. De inwoners zien dat de gemeente met linkse hobby's bezig is en niet met de inwoners. We MOETEN stelen in supermarkten om rond te komen. We MOETEN die schoenen bij de kledingwinkel stelen. We kunnen geen sportschoenen of een trainingspak om te kunnen hardlopen meer kopen van de gelrepas.De extremistisch linkse coalitie dwingt de gewone burger tot diefstal. 8 miljoen voor wegen versmallen8 miljoen voor snelheid verlagenen maar 5 miljoen voor energiearmoede... stel mongolen! 4e armste stad van Nederland en dan ONS geld verkwanselen aan onnodige hobby's. Op je neus gevallen! Verbazingwekkend dat er nog niet iemand met een pistool heeft staan zwaaien in de raadszaal.
Meer samenweken ipv tegenwerken.
meer sociaal denken en minder politiek en om geld denken
Meer sociale woningbouw.Mensen die overlast veroorzaken harder aanpakken.Mensen die een uitkering hebben en zeggen niet samen te wonen terwijl dat wel gebeurd de uitkering invorderen
Meer stadsnatuur, (eigen) stad-ov, regionale werkgelegenheid, vuurwerkverbod, meer ruimte wilde dieren, NIET bouwen in de Hes, cruciale wegen buiten Arnhem.
Meer zichtbaarheid in de samenleving brengen van veiligheid middels BOA's en politie.
Mensen die rotzooi in hun voortuin hebben liggen actief aansprekenHondenpoep Camera's bij afvalcontainers om illegale dump tegen te gaanIn achterstandswijken met regelmaat veegwagens
Mensen eigen verantwoordelijkheid laten zien en leren.
Mensen hebben t recht om te wonen, woonruimte hebben, er gaat te veel geld naar de gepamperde asielzoekers. Laat ze werken voor hun geld, waarom alles gratis? Onze eigen arme inwoners krijgen ook niets gratis.Overlast gevende asielzoekersâ€¦. Terug naar eigen land.Meer blauw op straat, blij met twee nieuwe wijkagenten in onze wijk.
Mensen in armoede steunen met kwijtschelding en waar mogelijk aanvullende middelen. Extra geld naar voedselbank, kledingbank en andere vormen van aanbod van noodzakelijke goederen. Voor wonen ruimere mogelijkheden bieden voor bouwen van woningen. Eventueel in eigen beheer of met erfpacht constructie
Mensen meenemen en zelf verantwoordelijkheid. Bijvoorbeeld zwerfvuil dat doen mensen zelf, aanpakken
Mensen met een uitkering zoveel mogelijk laten werken. Er zijn overal personeelstekorten. Ik begrijp natuurlijk dat sommige mensen wel willen maar niet kunnen.

Mensen uit de armoede helpen geeft hun eigenwaarde en zelfbeschikking terug en werkt door op allerlei andere thema's zoals gezondheid, leefbaarheid en verdeeldheid
Met harde hand criminaliteit aanpakken, wordt nu teveel gepamperd... nee dat mag je niet meer doen als er wat gezegd wordt... Luk op stuk en de stok er over heen (culturele aanpak, doen ze daar ook en dat werkt!)
Met name richten op leefbaarheid in alle facetten.
Migratie zorgt voor een groei waar we niet op zijn ingesteld als land, als provincie en als stad. Ik vind het prima om te groeien door migratie, maar dan moeten we ALLE faciliteiten (zorg, scholing, wonen, veiligheid etc) daar ook op afstemmen! We lopen telkens achter de feiten aan.
Mijn advies is om misschien minder woorden te gebruiken, maar meer daden! Meer daadkracht!
Milieu en leefklimaat, streng auto luw maken, verbieden van olie en gas motoren, binnenstad en buitengebied koploper worden van verdere verduurzaming van verkeer en vervoer. Arnhem eerste Electrische auto stad maken van Nederland in combinatie met Arnhem Groen Stad, Park Stad.
Minder (partijpolitieke) ruzie, meer oog voor samen beter
Minder bezig zijn met het klimaat, maar wel meer beveiliging en overzicht bij winkels. En zorgen voor de minderbedeelden!!
Minder bureaucratie, zoveel mogelijk iedereen "meenemen", democratische doortastendheid, stop met partijpolitiek hobbyisme, bij iedere maatregel dient de vraag "hoe te handhaven?" uitgebreid te worden beantwoord.
minder commissies en aanverwante clubjes, kijken wat de burger wil en niet je vriendje vragen
Minder de focus op grote projecten, maar meer voor de burgers
Minder ellenlange rapporten. Meer nieuwe dingen proberen. Problemen los je niet op door conservatieve beslissingen te nemen.
Minder externe bureau's inschakelen en meer de ambtenaren betrekken bij het oplossen van de problemen en vraagstukken. Immers, die hebben hier ook voor geleerd en zijn destijds op hun deskundigheid aangetrokken.
Minder geld besteden aan bv cultuur (focus filmtheater vond ik onzin in combi leegstand rembrand). Korenmarkt kan vriendelijker en gezelliger door meer groen. Rondweg arnhem is een verschrikking. Rijnkade kan wel een boost gebruiken
Minder geld uitgeven aan klimaat onzin maar daadwerkelijk investeren in werkgelegenheid, infrastructuur ect
Minder inzet op trekken van bedrijven en daardoor op nieuwe bewoners. Minder inzet op groei, maar meer op verbetering. Als het gaat om inclusieve samenleving: vergeet ook de blanke mannen uit de middenklasse niet of de vrouwen die (als voorbeeld) geen genderneutrale wc's willen. Anders is de samenleving nog steeds niet inclusief.
Minder over praten, meer doen
minder politiek en meer belang voor burgers behartigen
minder praten, meer doen
minder verkeer in de binnenstad en op uitvalswegen
Minder verkeer in de stad. Beter OV, parkeren buiten het centrum.
Minder verkeer, bij evenementen in Gelredome geen parkeer overlast in de omliggende wijken
Mn leefbaarheid, gezondheid armoede.
Mss eens een hele andere route in te slaan, als het beleid wat nu allemaal gevolgd word
N v t
n.v.t.
Na rato wordt gemeentelijke belastingen betaalt, de vervuiler betaald, meer geld naar het onderwijs, gratis kunst en cultuur voor iedereen. Gratis sport abonnement voor kinderen hun ouders die dit niet kunnen betalen. Geen auto's in het centrum van de stad. Meer vriendelijkheid naar elkaar
Nadenken en luisteren naar de bewwoners

Natuur: niet bouwen langs de noordrand van de stad, of eigenlijk uberhaupt niet meer bouwen. Woningnood: voer een normaal, inhoudelijk, op feiten en argumenten gebaseerd debat over het terugdringen van de bevolkingsgroei. Architectuur: stop de dominantie van architecten en geef de bevolking inspraak. Verdeeldheid in de samenleving: stop woke, stop progressieve framing en gescheld.
Neem adviezen goed ter harte
Neem burgerparticipatie serieus
Neem uw verantwoordelijkheid voor de toekomstige generaties. Investeer in de bestaande stad, pas deze aan en focus niet primair op nieuwbouw.
Neem verstandige keuzes.
neem ze mee bij jullie overwegingen
Niet alleen praten maar ook daadwerkelijk uitvoeren
Niet alles een beetje maar duidelijke keuze maken. Prioriteit aan Wonen voor senioren zodat doorstroming plaats vind en de starters ook een kans krijgen.
Niet alles kan, dus er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Ga voor lange termijn en niet voor snelle succesjes
Niet alles tegelijk. Overal een beetje helpt niet. Maak een top 3 en maak die succesvol
niet altijd polderen....
Niet belangrijk wat ik vind, doe het meest aan de thema's die het meeste worden genoemd!
Niet bouwen in uiterwaarde, duurzame wijken, geen grote villa's, groen in plannen meenemen, minder bomen kappen
niet brandjes blussen maar lange termijn denken uitvoeren
Niet eindeloos overleggen maar doen!!
Niet het wiel opnieuw uitvinden
Niet huilen maar aanpakken en beter de stukken voorbereiden en en inlezen
niet in allerlei partij politieke voorkeur projectjes steken, maar in wat echt nodig of wenselijk is..
Niet laten bouwen in de polders, zoals in de Stadsblokken:Schaalvergroting door fusie met Renkum en Velp/Rozendaal
Niet luisteren naar commerciele lobbygroepen (projektontwikkelaars, de auto-lobby, horeca, de boeren) maar het algemeen belang laten prevaleren
niet lullen maar poetsen
Niet lullen maar poetsen
Niet lullen maar poetsen. Lang over alles blijven praten kost ook veel geld.Thema's zijn partijpolitiek overstijgendBij alles wat je doet kijk wat het betekend voor klimaat/duurzaamheid
Niet overdrijven, zorg dat de burgers begrijpen wat en waarom jullie iets beslissen, kom uit de ivoren toren
niet praten nu eens aanpakken en doen
niet te hoog grijpen maar blijf realistisch... dus geen voedselpretparkideeen zoals Ede
Niet te veel ad hoc besluiten Mario basis van gegevens uit de bredere samenleving
Niet te veel functies aan één gebouw/gebied etc. verbinden. Dus een park is een park en geen podium voor een concert. Duidelijk en overzichtelijk houden.
Niet te veel over debatteren maar direct aanpakken
Niet zoveel geld uitgeven aan dingen om te deugen en dat verhalen op de inwoners via gemeentelijke belastingverhogingen
Niet zoveel onderling discussiëren maar echte plannen maken en uitvoeren. Er wordt te veel gepraat in Arnhem weinig concrete plannen.
Niewbouw alleen nog maar duurzame gestapelde bouw, naast appartementen vooral beneden- en bovenwoningen. De grond is te duur om er maar een woning op te bouwen. Uitgangspunt aan architecten energieleverend ontwerpen, goed voor milieu, bestrijding woningnood en armoede.
nog meer sociale woningbouwveel aandacht voor jeu (onderwijs, maar dan wel onderwijs met vertrouwen geven (gebeurt veeeeeel te weinig!!

nuchter blijven, geen onzinnige modieuze dingen doen, wel stimuleren waar het kan, bv onderwijs, veiligheid
Om Arnhem leefbaar te houden, is het ook belangrijk te kijken naar de groep werkende mensen en niet alles te steken in armoede beleid
Om dit vanuit de menselijke maat te benaderen
Om ervoor te zorgen dat voorzieningen voor alle inwoners goed toegankelijk zijn, ook voor mensen met minder geld.
Om geld in het laatje te krijgen moeten er meer mensen naar Arnhem komen:De apartere winkels, musea en kunst, bijzondere gebouwen, CS en musis etc.Gewoon weer elk weekend iets bijzonders in de stad. Ijssnijden, standbeelden, modefestival etc.
Om zich daar echt voor in te zetten
Onderbouw de keuzes met goede wetenschappelijke rapporten en luister goed naar alle stakeholders. Baseer keuzes minder op gevoel en emoties, maar meer op feiten die wetenschappelijk onderbouwd zijn.
Onderhoud groen in de wijken en bestrijding van exoten en grasaar (zeer gevaarlijk voor honden).
Onderhoud groen kan beter
Onderhoud van groen moet beter. Veiligheid op de weg: brommers de stad uit.
Onderneem eens iets
Onderschat een aantal thema's niet
Onderwijs en woningbouw
Onderwijs is de toekomst van de stad Arnhem en Nederland. Milieu en klimaat is eveneens belangrijk voor de toekomst. Houtkachels zouden verboden moeten worden, slecht voor de gezondheid en de stank is niet te harden.Wat veiligheid betreft is het nodig dat iedereen zich veilig op straat kan begeven. Het lat open zijn van cafés draagt niet tot de veiligheid bij.
Onderwijs: start bij de jeugd, hoe vroeger je investeert, hoe beter het rendement.Stop met allerlei partijen op het onderwijs af te sturen waar ze iets mee samen moeten doen. Draai het om. Scholen zijn zelf in staat om met ouders te kijken wat nodig is aan andere partijen en ze kunnen hen zelf binnen te halen. Het verplichte 'samen' levert te weinig rendement op we onderwijs, kost veel tijd.Ga in gesprek met schoolbesturen wat ze concreet doen om het leraren tekort doen in de achterstandswijken.
Onderzoek alles en behoudt het goede
Onderzoek beter waar de inwoners behoefte aan hebben. Weg met prestigeprojecten van bestuurders.
onderzoek doen naar de doelgroepen in Arnhem en bepaal de behoefte van de doelgroepen. Op die manier pak je zaken gericht aan.
Oog houden voor leefbaarheid, er komen steeds meer zwakkere groepen/buurten in Arnhem. Verhouding tussen bevolkingsgroepen is in sommige wijken helemaal weg, veel parallelle samenlevingen die er alleen voor zichzelf zijn.
Ook in de stad moeten de mensen voorop staan.
open communiceren met de inwoners: heel goed luisteren: vervolgens prioriteiten stellen en daadkrachtige beslissingen nemen en die vervolgens open communiceren / toelichten!
Ophouden met huizen bouwen, Arnhem is vol !!!
Opletten hoe complex het is om een leuke stad te blijven.
Oplossing zoeken voor daadwerkelijke integratie voor iedereen.
Opnieuw: de menselijke maat terugbrengen in ambtelijk besluiten. Nu is alles bij marktpartijen of uitvoeringsorganen over de heg gekieperd en die verwijzen alleen nog maar "juridische kaders". Exit menselijkheid.
opschieten
Over het algemeen vind ik de politiek in Arnhem meer een negatieve uitstraling hebben dan een positieve. De nieuwe burgemeester is gelukkig een goede uitzondering, nu nog de leden van de politieke fracties.
overleg met burgers, participatie

Overleggen en zonodig terugkoppelen naar de inwoners
Overleggen met alle betrokkenen en vragen wat men nodig heeft, ook al voor er plannen worden gemaakt.
Pak alle drugsoverlast gevende pandjes aan in de stad. Er staan veel verpauperde pandjes in de stad. Daar wonen vaak mensen die drugs gebruiken en voor overlast zorgen. De wijken zie je achteruit gaan.
pak dat rigoreus aan, niet treuzelen en mbt verkeerscontroles op snelheid, voer ze zeer regelmatig uit, maak wegen oninteressant voor racerij, meer camera's, meer stoplichten etc.
Pak de regie rol
pak eens door zou ik zeggen, kijk naar Nijmegen hoe daar gebouwd wordt.
pak eens door, en lul niet zoveel, en schop die fascisten van fvd en pvv er uit
Pak eens een keer door!! Durf eens besluiten te nemen ook al zijn deze in populair
Pak het integraal aan
Pak misdaad aan en probeer polarisatie te voorkomen..heb respect voor elkaar en probeer dat weer in onze samenleving terug te brengen...
Pak nu eens door met projecten die al jaren op de tekentakels liggen en vind niet keer op keer het wiel uit.
Participatie vanaf het begin van de plannen. Betrek de burgers.
Passende goede huisvesting voor vooral ouderen en starters.
Per wijk in Arnhem bezien wat en waar van toepassing is en dan met een wijk initiatief actie te ondernemen. De resultaten moeten dan ook zichtbaar zijn en gecommuniceerd worden
Personeel is moeilijk te vinden. Bespaar kosten door gepensioneerden te vragen een deel van de werkzaamheden uit te voeren voor een kleine vergoeding.
Plannen voor Schaapsdrift zijn misdadig. Waarom zoveel bewoners zo lang in onzekerheid laten?
Politiek is niet je eigen carriére. Luister en kijk vooral ook naar goede ideeën van burgers.Stop met pamperen.
Praat meer met de mensen en minder over de mensen in de wijken. Praat niet alleen maar met de mensen die je kunt bereiken, maar probeer de mensen aan te spreken die minder te bereiken zijn. En stimuleer dat mensen meedoen, niet alleen arme mensen maar ook juist de mensen die het goed hebben.
Praat met bewoners hierover wat zij belangrijk vinden en zet de politieke belangen even aan de kant
Praat met de inwoners ipv er over. Reageer adequaat op de zorgen die inwoners delen via mails, telefoontjes maar ook tijdens de politieke avonden
Praat met mensen, niet óver mensen. Verlies alsjeblieft niet de gewone Arnhemmer, dat sociale cohesie wordt gered, verbeterd. Stel EISEN aan nieuwkomers m.b.t. integratie in de samenleving op gebied van onderwijs, opvoeding, werk.
Praat zelf met de mensen die ermee te maken hebben (en dan niet met niet representatieve wijkcomitees) in plaats van over die mensen.
Pragmatisch en in dienst van de inwoners.Stoppen met bezuinigen en geld uit te geven aan grotere cultuurprojectenz, en meer aan mkb & ondernemers.
Praktisch en concreet zijn.
Praktisch en minder aan controle en keurmerken
Praten met inwoners uit diverse lagen jong en oud
praten met mensen in plaats van over mensen !
Praten met vrijwilligers die het één en ander doen in de stad en in de stad wonen.
Prioriteit moet worden gegeven aan armoedebestrijding en leefbaarheid voor de opgroeiende jeugd, zoals boven aangegeven.
Prioriteiten leggen bij zaken die belangrijk zijn voor de meerderheid van de Arnhemse burgers en die uitdrukkelijk horen bij de verantwoordelijkheid van de lokale politiek. Dus wegblijven bij zaken die bij provincie en centrale overheid horen. Geen inkomenspolitiek als correctief beleid op de rijksoverheid en ook geen milieu politiek als alternatief op provinciaal beleid.

Prioriteiten opstellen
prioriteiten verschuiven, waar even geen regie noodzakelijk is zelfredzaamheid promoten.
Probeer de thema's, ook de de al eerder behandelde maar niet afgeronde te combineren en over meerdere verkiezingsperiodes te evalueren. Dus: houd de continuiteit over lange termijn vast!
Probeer een duidelijk, consequente lijn te trekken die tot spoedige actie leidt. Geen overmatig overleg of wisselingen van beleid.
Probeer in een geheel te kijken en niet in losse onderdelen van een aanpak. Bijv in de zorg, regiotaxi, en herinrichten van verkeer.
probeer je te beperken tot die onderwerpen waar je als gemeente daadwerkelijk invloed kunt hebben en probeer niet om "landelijke politiek" te bedrijven.
Probeer los te komen van de wens om alles altijd meer en te laten groeien. Daar profiteren een klein aantal mensen van ten koste van een grotere groep. En gaat ten koste van het milieu en de gezonde leefomgeving. Zoek een manier om die kloof te laten slinken en daarbij is het inderdaad zo dat de rijkeren het iets minder goed krijgen. Durf gewoon die keuze te maken, ze zullen het zelf niet doen. En klaag niet over geen betrokkenheid van inwoners bij politiek/verkiezingen als je diezelfde inwoners opzadelt met een woningdeal waar zogenaamd niet aan te ontkomen is en nu als drukmiddel gebruikt wordt om projecten erdoor te drukken. Op plekken in Arnhem waar de druk qua inkomens, bevolkingsdichtheid, (on)gezondheid al erg hoog is. Hoe kan het dat er op de Hoogkamp/Burgermeesterswijk e.d. zo weinig mogelijk is? Daar kan ook gesloopt worden.... En hoe kan het dat een terrein als bij de AKZO en Coberco nu al meer dan 20 jaar GEEN ontwikkeling heeft en op recente locaties zoals Gashouderskwartier, bij uitstek een plek voor dichte stedelijke bebouwing, zo'n Schuytgraaf achtige wijk komt terwijl er nu opeens op andere plekken gedwongen allerlei ingrepen gedaan moeten worden vanwege de woningdeal? Met welhaast onrealistische hoeveelheden woningen? Wees open en transparant daarover naar je bevolking. Zeg niet alleen dat je mag meepraten maar luister ook serieus. Laat je oren hangen naar je bevolking in plaats van naar de 'jongens met het geld'. Dan heb je ook geen onderzoek nodig naar waarom mensen niet komen stemmen.....
Probeer met goed geformuleerde (meerkeuze) vragen informatie op te halen bij de burgers. Zodat helder wordt wat ze werkelijk willen. In plaats van de thema's op te halen via publieke praat programma's en BN'ers. Neem meer zelf politieke verantwoordelijkheid in plaats van zaken uit te besteden aan externen en onderzoekscommissies.
Probeer niet te veel politieke stokpaardjes te volgen en zorg dat het betaalbaar blijft
Probeer niet te verzanden in details en regels, maar kijk naar het geheel en hou het efficient en doelmatig.
Probeer ook daar te investeren waar het het meest nodig is.
Probeer ook te luisteren naar mensen die zich niet laten vertegenwoordigen en zich luidkeels uiten.
Probeer te kijken in hoeverre beleid mogelijk effect heeft voor meerdere thema's. En geef beleid dat bijdraagt aan meerdere thema's voorrang op beleid dat slechts één thema vooruithelpt.
probeer weg te blijven van de managementcultuur, de zgn werkgroepen die praten maar niet-doen, de vele papierwinkel. probeer zaken pragmatischer in te richten. dit geldt voor alle thema's
probeer zo goed mogelijk de gelden te verdelen, want eigenlijk is alles belangrijk.
Problemen moeten in een vroegtijdig stadium worden aangepakt, vooral jeugd moet vroegtijdig gezien en geholpen worden om verantwoordelijke burgers te worden die zelf een goed toekomst perspectief hebben en weten hoe ze positief kunnen bijdragen in de samenleving door gezond te leven, goed voor het milieu te zijn en voor elkaar.
Qua woningbouw kunnen we volgens mij een voorbeeld nemen aan Nijmegen. Verder zou ik 'klimaat en milieu' niet in 1 adem noemen, want het zijn twee verschillende dingen. Tenslotte: 'verdeeldheid in de samenleving' is, net als inclusie, inderdaad wel een issue, maar dat los je niet op met 'softe' dingetjes zoals vlaggen of billboards. Dan wordt het al gauw zonde van het verspilde belastinggeld. Denk hierover dus goed na en verzin iets wat echt zoden aan de dijk zet.
Raadpleeg echte kennisdeskundigen omtrent deze thematiek: dat zijn zeker niet persé ambtenaren!

Raadpleeg experts
Realistische aanpak. Dromen en denken is mooi, maar het gaat om doen!
Reserves aanspreken. Nu noodzaak te investeren
Richt je in je beleid niet alleen op de speerpunten uit de verkiezingsprogramma's van de coalitie, maar zorg ervoor dat je als B&W ook oog en oor hebt voor de mening van anderen. Dat vergroot het draagvlak in de stad.
Richt je op de oorzaken aanpakken en minder op uitkomsten proberen te veranderen.
Richt je op kracht ipv focus op dat mensen zich buiten gesloten voelen laat ze bijdragen aan het geheel en niet als uitzondering
Richt je op lange termijnbeleid en niet op het plakken van kortdurende pleisters.
Richt je op lokale zaken, die niemand anders doet. Armoede, duurzaamheid, onderwijs zijn al nationale / rijks onderwerpen, daar hoeft een gemeente niet met extra beleid overheen te gaan.
richt u eens op de sociale klassen met minder geld ipv zoveel mogelijk voordeel creeren voor mensen en bedrijven die al rijk zijn.
richten op doorstroming in de woningmarkt. niet alleen grote yuppen woningen laten bouwen. waar projectontwikkelaars veel geld mee verdienen. recreatieve fiets en wandelvoorzieningen langs de rivier beter ontwikkelen. de rivier toegankelijker maken.
samenhang in de beleidsthema's: armoede en leefbaarheid, is dat niet een thema waar dezelfde kwesties aan ten grondslag liggen en deels dezelfde oplossingen? samenhang (alignement) bestuur en ambtenaren: als ik een ambtenaar vraag wat de belangrijkste thema's zijn uit het sociaal domein, krijg ik geen antwoord maar wordt ik doorverwezen naar de plannen per wijk. Het zo helpen als elke ambtenaar iets zegt wat houdt snijdt ipv deze doorschuif-tactiek. Noem gewoon voor 2 -3 wijken de thema's zodat we in gesprek raken en er iets gaat stromen. Nu loopt het dood.Ik ervaar nog te vaak reactie van ambtenaren gebaseerd op 'kan niet', er kan echt veel meer dan je denkt en bovendien moet je soms ook dingen die niet lijken te kunnen of waar de tijd nog niet rijp voor lijkt te zijn om überhaupt iets op gang te krijgen.
Samenwerken en niet tegenwerken. Helaas zit er altijd een Droeftoeter in de Raad, loop NOOIT weg. Ga zijn/haar gezeur met goede argumenten onderuit halen.
samenwerking regiobeslissingen durven nemengeen discussies over zaken waar gemeente geen invloed op heeft.
Samenwerking tussen diverse culturen
Scholing en begeleiding van werklozen zodat ze weer kunnen voorzien in hun eigen behoeften.Niet alleen maar nieuwbouw, maar ook verbetering van de sociale huurwoningen in de achterstandswijken.Goede huisvesting van onderwijsinstellingen.
Schuif de problemen niet door naar andere straten of wijken, maar kom met een alternatief. Wanneer er parkeerplaatsen geschrapt worden, moet de autoverkeer ook ontmoedigd worden. Alles eenrichtingsverkeer en auto te gast in woonwijken. Zorg dat voetgangers en fietsers meer ruimte krijgen in combinatie met groen, zodat het ook een positief effect heeft op gezondheid. In huidige plannen worden er wel parkeerplaatsen geschrapt, maar blijft de auto leidend in het straatprofiel. Ruimte van de voetganger gaat ten kosten van groen.
serieus bestuderen
Serieus naar kijken, ook kleine stappen zijn de moeite waard
Slagvaardigheid en doen in plaats van alleen maar praten en eindeloze burgerparticipatie initiatieven.
Sloopregeling benzinescooters (die zorgen voor extreem veel luchtvervuiling en lawaai). Meer bomen, groene daken, minder steen (tegen opwarming). Autoluw centrum (leefbaarheid). Zorgen voor elektrische taxi's (ipv een rij stationair walmende diesels).
snel doorpakken
Snellere besluitvorming, indien mogelijk.

Sport en bewegen hoger op de politieke agenda!Sport (en bewegen) komt in de vorige vraag bijvoorbeeld niet expliciet terug. Voor mij exemplarisch dat dit onderwerp niet als speerpunt wordt gezien.
Sta niet toe dat er alleen maar dure woningen worden gebouwd. hou de verhoudingen op dat gebied in de peiling.
steek geld in armoedebestrijding want armoede is begin van uitsluiting en niet meer meedoen naar (jeugd)overlast en criminaliteit. En aanpakken armoede verkleint tweedeling. College is m.i. al goed bezig met Gelrepas en zeer goedkoop openbaar vervoer voor minima.
Stel burger en natuur centraal, meer focus op gezondheid en leefbaarheid door investeren in lopen, fietsen, buitenspelen en (urban) sport.
Stel duidelijke doelen op en ga met de bewoners in overleg hoe de doelen te bereiken. Breng ook in deze overleggen experts mee: sommige ingrepen zijn niet intuïtief maar werken wel. Maar de oplossingen moeten uiteindelijk door de bewoners en eventueel de winkeliers gedragen worden.
Stel het algemeen belang boven het partijpolitieke belang.
Stel het stadsbelang boven het eigen (partij-)belang
Stel prioriteiten en kijk als bestuur naar onze mooie stad zelf zonder het partijbelang op de eerste plaats te laten komen. Het gaat om de stad en niet de partij waar u lid van bent!
Stem de behoefte per wijk af.
Stop eens met al die eilandjes waarop iedereen lijkt te werken en ga inventariseren waar dit soort onderwerpen samenkomen en pak het dan in zijn geheel aan. vb: armoede leidt tot meer ziekte/zorgmijding en dus kosten. Gevaarlijke verkeerssituaties leiden tot meer ongelukken en dus kosten.
Stop met de onzin uitrol van de gender onzin het is schadelijk voor vele jongeren die toch al niet stevig in het leven stonden. In mijn werk hoor ik steeds meer schrijnende verhalen voortkomend uit de inclusie en gender woke agenda
Stop met de overdreven aandacht voor klimaatverandering en inclusiviteit en focus op oude, nog steeds iet opgeloste problemen van een stad.
Stop met denken dat we een metropool zijn en pak de provinciestad problemen aan. 80% van de duur bedachte plannen gaan toch uiteindelijk de vuilnisbak in omdat deze niet haalbaar blijken. Zoals de plannen die er ooit waren tussen station en de Rijn. En nu de huidige plannen om woningen te bouwen in Noord waar weinig auto verkeer bij hoort, 'Want we maken er goede OV'. maar we weten allemaal dat deze na 10 jaar weg bezuinigd wordt. Zorg voor betere doorstroom van het bestemmingsverkeer. Zorg voor sociale woningbouw waar mensen ook hun auto kwijt kunnen (b.v. alleen al omdat veel van deze mensen een bestelbus van het werk mee heeft).
stop met uitbreiding. er staan genoeg huizen in arnhem.
Stop plan snelheidsverlaging autoverkeer, die levert alleen maar meer vervuiling lucht op....
Stop spenderen miljoenen aan Cultuur, grote schande!
Stoppen met kappen van bomen en stoppen met verdere uitbreiding van asiel opvang
Streven naar gelijke kansen
succes!
Te veel onderwerpen om daar een overkoepelend advies over te geven
teams leefomgeving moeten eigenlijk teams leefbaarheid heten. zij moeten veel meer actief en aanwezig zijn in de wijk en de communicatie verzorgen naar de inwoners. Nu weten wijken van niets
terug naar betalend afval weg gooien in de ondergrondse containers het heeft namelijk niets geholpen door het vrij te geven maar er moet wel meer controle zijn en strengere boetes
terughoudend zijn met dwangmatige inclusiviteit en voer serieuze kosten-batenanalyses uit bij milieu- en klimaatprojecten.
Toch investeren in duurzaamheid en natuur

toelichting op antwoorden:woningbouw vind ik belangrijk om in te investeren als het gaat om duurzaam bouwen van kleine huizen in bestaand gebied. Dus niet in groene gebieden en geen kasten van huizen, dat kan gewoon niet meer in deze tijd vind ik. We moeten samen delen dus een " gewoon" huis is goed genoeg, ook voor de rijke inwoners- onderwijs vind ik wel belangrijk maar ik dacht dat dat door anderen betaald wordt niet door de gemeente. Als de gemeente daar wel een rol bij heeft zou ik belangrijk ipv neutraal invullen. Maar dan zeker geen geld investeren in schoolreisjes naar buitenland e.d.
toezicht verbeteren BOA's
twee keer nadenken over de gevolgen van een beslissing
Uit onderzoek (Atlas van afgehaakt Nederland) blijkt dat er een correlatie is tussen de betrokkenheid van de burgers bij de (lokale) politiek en sterke sociale structuren. Daarom lijkt het mij erg belangrijk om bestaande structuren en sociale verbanden die er bestaan in de wijk te herstellen en te versterken. Het voorkeursrecht van de gemeente op de aankoop van woningen in een wijk als Schaapsdrift staat volgens mij haaks op de wens van de bewoners. Dit soort acties brengt onrust onder de bewoners en zou ertoe kunnen leiden dat ook die mensen het vertrouwen en de betrokkenheid bij de lokale politiek zouden kunnen verliezen. Het lijkt mij daarom goed om dat beleid te verlaten en opnieuw met die bewoners in gesprek te gaan
Uiteindelijk zijn veel van deze thema's belangrijk. Ik zou er dan voor kiezen veel tijd en energie te steken in onderwijs aan onze kinderen en een veilige omgeving waarin we met respect voor elkaar op kunnen groeien.
Vat dee koe bij de horens , en luister ook!
Veel belangrijke zaken, dus het geld moet verdeeld worden.
Veel belangrijke zakenPrioriteiten stellenNiet uitstellen en teveel pratenGoed kijken naar de resultatenNiet alleen achter het bureau
Veel meer aandacht voor de verloedering van de achterstands wijken. Het stapelen van migranten in 1 wijk loopt vreselijk uit de hand.
veel meer de wijken in. Echte dialoog met burgers.
Veel meer inzetten op leefbaarheid, onder meer door de auto's uit de wijk te halen. Meer speel- en leefruimte in de straten
veel meer sturen op effectiviteit van het ingezette beleid. doelen omzetten in effecten die te meten zijn. dat is meer dan alleen kwantitatief op de financiën.
Veel samenwerken
Veel slagvaardiger handelen ipv eindeloos partijpolitieke discussies. De nood is daarvoor bij teveel inwoners te hoog.
Veel tijd aan besteden.
Veiligheid
Veiligheid heb ik als heel belangrijk gekwalificeerd. Ik bedoel dan de aanpak van ondermijning/ drugshandel etc. Niet de auto-inbraken en de reguliere criminaliteit.Ik zal wel een van de weinige zijn die woningbouw als zeer onbelangrijk heeft gekwalificeerd maar wanneer houden we op met alles vol te bouwen? Als we moeten bouwen dan de hoogte in. Er blijft geen vrije ruimte meer over en alle systemen lopen vast. Het is heel nobel om mensen op te vangen maar we zitten aan onze max. Meer woningbouw is meer verkeer, meer druk op de zorg, meer onderwijs, meer beroep op de publieke voorzieningen, meer spanningen, minder tolerantie, meer eigen culturen, meer stikstof, meer milieuproblematiek. Wanneer gaan we het taboe benoemen? Nld is van 11 miljoen mensen in de jaren 80 naar 18 miljoen mensen gegroeid in 2023. Neem deze waanzinnige data tot u. De problematiek van de vergrijzing is een probleem van 1 generatie. Daar moeten we ons op voorbereiden dan een nog groter probleem creëren voor de toekomst. Die opdracht heeft u als college en niet alleen de aankomende 4 jaar.
Veiligheid in en om de stad Arnhem!!!

Verbinding in de samenleving, vertrouwen in de overheid vind ik erg belangrijk. Thema's waar lastig invloed op uit te oefenen is. Zeker niet alleen met een zak geld. Beloftes waarmaken, snelheid in handelen en zichtbare resultaten zijn dat wel.
verdeel de aandacht. ook over de wijken waar het niet zo goed gaat.
Verdeeldheid in de samenleving wordt steeds groter. Het is belangrijk om in het onderwijs dit op een positieve, adequate manier aan te pakken. Jongeren inspireren om positieve keuzes te maken en ze leren hoe ze elkaar op foute beslissingen kunnen aanspreken zorgt voor een verantwoordelijke generatie die zorg draagt voor zichzelf en elkaar.
Vergeet bij al die thema's niet de grote groep met middeninkomens. Niet alleen aandacht voor lage inkomens groepen en de groep met een bijstandsuitkering.
Vergeet ook de ouderen niet
Vergroen de stad en pak armoede aan.
Verhuurders van panden met meerdere kamers in 1 gebouw, proberen aan te pakken, juridisch onmogelijk maken
Verkeersveiligheid hoog op de agenda en actieplan opstellen om te kunnen doorpakken en dit ook bewaken.
Verleen niet altijd vergunningen die tot resultaat hebben dat er evenementen de overhand krijgen op ons mooie groen en dieren.
Verminder aanzienlijk het doorgaand verkeer door het Arnhemse centrum
Verplicht werk/scholing/heropvoeding voor overlast jongere. Bijv. Schoonmaken wijken en sociaal werk ouderen helpen boodschappen ect.
Versterk het buurtwerk, luister naar de inbreng en initiatieven en kom als gemeente je 'eigen' afspraken na. Zorg voor handhaving ervan.
vertrouwen winnen bij de inwoners is soms oud zeer uit het verleden oplossen, of het nou om woningbouw en de verkoop van sociale huurwoningen of een biomassacentrale gaat, er is een langetermijnvisie nodig. Zorg dat er ruimte en tijd voor de leden van het college en is om zich te verdiepen en in te lezen in de onderwerpen!
Verzin en bouw dingen waar de gewone man wat aan heeft, niet zo', gesubsidieerde blokkendoos op de markt
VISIE! Denk eens niet in periodes van 4 jaar!
Voldoende mensen om dit te monitoren
Voldoende werkgelegenheid in de regio icm de juiste huisvesting is de basis voor de stad. Van daar uit verder bouwen
Volg de uitgangspunten van de provincie Gelderland: gezond, schoon, veilig en welvarend. Dan heb je alles te pakken wat past bij een stad als Arnhem. Dat creatieve cachet, het groene stadspark, en een stad waar mensen wÃ-llen wonen, werken en recreëren.
Volg niet de SDG's.Dit willen uiteindelijke precies het tegenovergestelde als resultaat.Dus Armoede bestrijden = afhankelijkheid kwekenOnderwijs verzorgen = verlichte indoctrinatieWoonruimte creëren = mensen uit hun huizen zetten of berichten vreemdelingen in huis te nemen.Werkgelegenheid = verplichten geestdodend werk te doen.
Vooral doorgaan!
Vooral inzetten in directe praktische toepassingen om mensen aan het werk en in beweging te krijgen, geen nieuwe overlegorganen of organisaties.
vooral kijken naar mogelijkheden voor mensen(al dan niet met kinderen) met weinig inkomen
Vooral op grote lijnen richten: in de gemeenteraad nu vooral incidentenpolitiek met aandachttrekkerij zonder brede en structurele visies. Meer naar efficiency van maatregelen en te besteden geld kijken. Beleid niet te vaak aanpassen aan de waan van de dag, omdat veel projecten over vele jaren lopen.
vooral openstaan voor ideeen en voorstellen van een partij zoals Forum voor Democratie. Is in Arnhem vertegenwoordigd door zeer belezen en intelligente mensen!

Voorkom verdere verloedering van wijken! Hou groen op orde, herstel straatwerk en neem initiatieven van burgers aan voor verfraaiing van hun wijk !
Voorrang geven aan woningbouw, zodat jonge mensen weer kans hebben op een huis
Vorm groepen met mensen uit de gemeente. Laat hen inspraak hebben. Probeer diversiteit te creëren in de werkgroepen. Mensen uit de stad, uit de buitenwijken, mensen wonend in bovenbouw. Verschillende leeftijden etc.
Vraag burgers naar hun mening en communiceer de resultaten
Vraag per wijk aan welke woningenbehoefte is. Van onderaf beleid bepalen.
Vragen van burgers beantwoorden
Waarschijnlijk hoort u zelf bij de elite van Arnhem en woont voornamelijk in de mooie gedeelten van Arnhem Noord, maar denk vooral ook aan de mensen die het minder hebben en vergeet Arnhem Zuid niet. Wanneer er sociale woningbouw bij moet, sla Malburgen dan een keer over en ga kijken of er plek is in Schaarsbergen of in andere goede wijken van Arnhem Noord.
Wanneer we thema's als duurzaamheid, cultuur, onderwijs en leefklimaat aanpakken wordt de stad van zelf wat veiliger.Zorg voor kleine voedselbossen in parken en openbaar groen, zodat het openbaar groen ook bruikbaar wordt voor de burger, en de inwoners er zelf beter voor zullen zorgen
Wateropvang
we worden ouder dus meer op in spelen
Weeg af waar de problemen het grootst zijn en maak de verdeling dan naar rato
Weeg goed af waar de meeste mensen baat bij hebben en wat de stad op lange termijn vooruit helpt.
Wees aardig voor elkaar.
Wees begripvol en lief voor elkaar. Iedereen heeft een mening waar over gedebatteerd kan worden, neem elkaar daarin serieus en luister werkelijk naar wat de ander te zeggen heeft. Wees respectvol!
Wees bescheiden over wat je kunt, maar ambitieus is wat je doet. Stuur op impact en resultaat, niet op wensdenken.
Wees flexibeler en zie kansen in tijdelijkheid en experimenten!Arnhem heeft de kunstacademie en profileert zich als culturele (mode) stad maar bv Nijmegen is op dat vlak verder dan Arnhem. Laat het KAN gebied elkaar versterken: Arnhem veel meer kunst/cultuur/broedplaatsen (ArtEz), recreatie (zoo, openluchtmuseum, poppodia etc) Nijmegen heeft de ijsbaan, de Universiteit en de vierdaagse.
wees transparant in je keuze en zet het weg in tijd - niet je beleid weer omgooien naar iets anders - stuur een standvastige koers
Wees zuinig op de recreatie mogelijkheden in het buitengebied.Voorkom Posbanktaferelen in Schaarsbergen.Door te veel toeristen gaan flora en fauna achteruit.
welk advies er ook zal worden gegeven door de burger, de verborgen partijprogramma's zijn belangrijker. Cynisme? Ja
Weloverwogen keuzes maken die voor de lange termijn gelden en niet laten leiden door de waan vd dag van de media.
Welzijn en activiteit van bewoners
Werk aan de verborgen armoede zowel met ondersteuning voor opleidingen (zodat men meer kans maakt op de arbeidsmarkt) als met een ruimhartige schuldhulp. Geef mensen echte oplossingen en begeleiding. Dat vergroot de kans dat ze er uit komen. En in het kielzog zal gezondheid en sociale veiligheid ook verbeteren. (hoop ik).
Werk een fatsoenlijk werkgelegenheidsbeleid uit samen met Nijmegen (KAN). Haal bedrijvigheid terug, zorg vokr een goed vestigingsklimaat.
werk intersectoraal: zoek de synergie tussen de thema's: scholing voor jongeren koppelen aan werkgelegenheid: sociaal combineren met groen. Win-win combinaties maken. Investeer in lange termijn winst: duurzame energie, jongeren, inclusieVermijd luxe projecten
Werk met langetermijnvisies
werk samen met de bewoners van de stad

Werk samen met groepen uit de bevolking om mee te helpen aan de veranderingen. Zo maak je het echt een thema voor de burgers en heb je directe feedback. Wees open en duidelijk wat er gedaan wordt. Transparante overheid is een must.
Werk zoveel samen met burgers
werkelijk luisteren naar mensen met problemen, maatwerk leveren bij probleemoplossen, minder bureaucratische regels en ambtenaren inzetten om problemen op te lossen
Wie wijst naar een ander, richt altijd gelijk drie vingers op zich zelf dat zegt voldoende. De huidige richting die onze maatschappij al 15 jaren voert, zal alleen polarisatie en onevenwichtigheid in gedrag en vergroting van inkomensverschillen in de hand werken. Ik zou het in het huidige klimaat niet beter, noch slechter kunnen doen. Deze constatering is al jammer genoeg om zo vast te moeten leggen.
Wijk voor wijk te beginnen met de binnenstad
Wijkgerichte aanpak, meer handhaving.
Wijsheid en een flinke lobby in Den Haag, er moet meer geld naar de buiten randstedelijke gebieden komen.
Wijsheid. Al mijn wensen invullen is helaas niet mogelijk.
WMO -> zorg dat je een ziektegericht aanpak hebt voor mensen die nog niet met pensioen zijn. Bijv. jongere mensen met een spierziekte en vooral ALS. Voor hen valt al vaak een inkomen weg en hebben het al zwaar genoeg. Omarm het landelijk hulpmiddelenbeleid en het normenkader dat door de VNG is opgesteld. Stel per patiënt een budget beschikbaar en zorg dat ze niet voor elke aanpassing weer moeten aantonen dat ze ziek zijn. En bedenk de meeste hulpmiddelen zijn gewoon door te geven aan de volgende patiënt. Een unit kun je in de tuin plaatsen en na 3 jaar gewoon bij de volgende in de tuin zetten. De kosten moet je niet aan de patiënt relateren maar aan de levensduur van het hulpmiddel.
Wonen en armoedebestrijding zijn voor mij de belangrijkste thema's voor de aankomende periode.Klimaat is zeker belangrijk maar ik denk dat er op dit moment meer behoefte is aan woningen dan aan een vervallen parkeerplaats voor groen.Het verschil tussen rijk en arm wordt steeds groter. Je ziet het zelfs aan de bouwprojecten in de stad. In Noord (behalve presikhaaf) worden bijna geen sociale of betaalbare woningen gerealiseerd. In Zuid wordt één van de weinige groene stukjes (Monchyplein) vol gegooid met sociale of betaalbare woningen. Noord is groen, Zuid wordt steeds grijzer (door de stenen).
Woningbouw
Woningen bouwen voor ouderen.Doorstroming bevorderen.
wordt het eens een keer eens zonder geruzie
Wordt toch niets mee gedaan
Ze luisteren toch niet
Zet er eens SAMEN de schouders onder. Stap over politieke verschillen heen.
Zet groen niet altijd helemaal bovenaan maar maak echt integrale plannen. Laat wethouders over eigen portefeuille heen kijken. Maak niet alles kapot voor ondernemers, deze heb je ook nodig voor een stad in balans.
Zet in op arme wijken, investeer in onderwijs
zet in op klimaat en leefbaarheid
Zet mensen met uitkeringen aan het werk en ondersteun bij schulden
Zich vooral te richten op de probleemwijken (slecht geïsoleerde huizen) en de mensen die leven in armoede (of geen woning hebben, daklozen / vluchtelingen)
Zie bij bezuiniging, meer doen, minder uitgeven aan rapporten, meer aan doen en actie
zie de vorige vraag!!
Zie vorige vraag
Zit de woningcoöperaties achter de broek met echte keiharde afspraken. Ze beloven veel , maar doen weinig concreets

Zodra de zorg, het onderwijs, werkgelegenheid en beachikbaarheid van woningen ruim voldoende is, krijg je een samenleving die klaar is voor de toekomst én het heden, waarbij de rest daarna (vanzelf) kan volgen.
zoek de synergie tussen de beleidsterreinen
Zoek met de verschillende politieke partijen en bedrijven naar de overeenkomstige of bindende factoren op deze gebieden en ga daar samen mee aan de slag.
zolang er armoede of weinig te besteden is , kan niet iedereen van cultuur genieten, dus dit eerst aanpakken.
zorg dat Arnhem beter bereikbaar wordt, ga samen met provinciale en landelijke overheid de files rondom Arnhem aanpakken.
Zorg dat Arnhem een nog mooier wordt, zodat de Arnhemmer trots is zijn stad, en er zorg voor draagt dat het zo blijft
Zorg dat Arnhem veel bereikbaarder wordt. Er hoeft maar iets in de omgeving Arnhem te gebeuren en heel Arnhem staat vast. Dit kan toch niet voor een "grote" stad!
zorg dat bewoners zich ook meer verantwoordelijk voelen voor hun eigen daden: meer zelf redzaam worden en aanpakken naar mogelijkheden. Iedereen draagt bij aan de stad (niet alleen financieel) maar ook naar inzet
zorg dat de minder bedeelden mee kunnen draaien in de samenleving
Zorg dat de stad schoon, heel en veilig is
Zorg dat de verdeling van woningen er niet voor zorgt dat de achterstandswijken veranderen in getto's. Het huidige systeem draagt bij aan achteruitgang, omdat je alle lage inkomens bij elkaar zet. De overheid moet beseffen dat hoogopgeleiden in sociale huurwoningen en lagere inkomens in de duurdere huurtoeslagwoningen wel zorgen voor een betere verdeling van je inwoners. En een betere doorstroom. Deze twee soorten huurders kunnen nu geen kant op en zullen dus niet verhuizen, omdat ze er op achteruit gaan in woongenot.
Zorg dat er een minder groot verschil komt tussen arm en rijk onder de bevolking van Arnhem
zorg dat er in ieder geval niet bezuinigd wordt op deze thema's en verdeel de beschikbare budgetten goed over de verschillende belangrijke thema's
Zorg dat het gemeentebestuur gemeenteraad er voor de burgers komt en niet hun eigen zaakjes via de gemeente raad uitspelen.
zorg dat het leefbaar en inclusief blijft
Zorg dat je echte deskundigheid in het ambtenaren apparaat op orde brengt en houdt. Je fundament is de deskundigheid, zonder fundament geen stevig huis.
Zorg dat maatregelen nivellerend werken en in alle gevallen: de vervuiler betaalt.
Zorg dat mensen met concrete zaken aan de slag kunnen om een positieve toekomst met of zichzelf of met een ondernemen kunnen gaan opbouwen in de stad.
Zorg dat mensen verdraagzaam worden en iedereen in zijn/haar eigen waarde laat. Je mag verschillend zijn!
Zorg dat we trots zijn op onze stad en daarnaast, zorg dat we opvallen. Ik zie de verloedering en verwaarlozing in de binnenstad toenemen. Veel panden staan leeg en de mensen zien er onverzorgd uit.
Zorg voor betere handhaving van de bestaande regels en afspraken. Neem actiever de regie in de woningbouwopgave en faciliteer snel nieuwe initiatieven daarvoor. Probeer lange termijn te denken en steek daar energie in, in plaats van symboolpolitiek en korte termijn populisme.
Zorg voor consequent hanteren van een goede visie en blijf uit handen van partijen die slechts uitzijn op winst, zoals projectontwikkelaars. Luister ECHT naar wat de burgers willen.
Zorg voor draagvlak bij grote veranderingen. Bij bezuinigingen eerst kijken naar onnodige kosten in de procesgang en niet de voorzieningen. Stel de burger centraal, kan iedereen meedoen?
Zorg voor draagvlak binnen de doelgroep. Men moet wel echt met de maatregelen geholpen zijn.

Zorg voor een beter ondernemers klimaat, zodat er meer banen ontstaan, en mensen zich zelf kunnen bedruipen. Dat is beter dan mensen aan het infuus van subsidies, voedselbanken of andere armoede-bestrijding. Maak mensen weerbaar en zelfstandig ipv ze afhankelijk te maken.
Zorg voor een bredere samenhang door de initiatieven die er zijn goed te ondersteunen, zonder de hele zware lasten van verantwoording, door bv de boekhouding onder te brengen bij een share service centrum, wat het ook werkelijk kan en doet,
Zorg voor een positieve prikkel om gedrag van inwoners te veranderen. Geef bijvoorbeeld docenten, politie, verpleegkundigen gratis gas en Electra. Dat is aantrekkelijk voor de werkgelegenheid voor deze super belangrijke thema's (onderwijs, gezondheid, veiligheid).
Zorg voor gezonde en goede schoolgebouwen, zorg dat er alleen gezond eten te koop is in schoolkantines
Zorg voor voldoende handhavers, en geef handhavers meer bevoegdheden.Treed daadwerkelijk op tegen deze wanorde in de maatschappij.
zorg voor voldoende parkeerplaatsen ivm werken want het geeft mensen meet vrijheid om bv in ploegendienst buiten de stad meer te kunnen werken zodat men voldoende geld heeft om te leven. Stop al die eeuwige zeer kostbare pilots en projecten en externe bureaus wiens adviezen kant noch wal raken en zo de prullenbak in kunnen. Ga met alle Arnhemmers in gesprek , ook de niet dominante die meerderheid zijn, stop de vreselijke dictatoriale censuur die iedereen bang maakt om nog deel te nemen en laat ons allemaal vrij spreken!!! Dit is bijna de helft van de stad die nu niet mee mag praten, die zich af aan het scheiden is omdat ze door jullie geen keuze meer hebben, er mag van jullie maar een verhaallijn zijn terwijl wij juist fantastische ideeën hebben die wel zinvol zijn, en gebaseerd zijn op de grondwet namelijk dat iedereen mag doen, terwijl jullie beleid een richting is, opgelegd is en iedereen die anders denkt buiten sluit. Als jullie opletten zie je dat iedereen die maar kan de stad uitvlucht!!!
Zorg voor zichtbaarheid op straat en geef boa's/politie etc meer bevoegdheden
Zorgdragen voor evenwichtig beleid.
zorgen dat de financiën en middelen op de juiste plaats komen en controleren
Zorgen dat het geld goed terecht komt.Letten op oneigenlijk gebruik
zorgen voor uitvoering ervan op korte termijn en met eenconcreet plan van aanpak, zonder eindeloze discussies over de inhoud en allerlei commissies
Zorgvuldige afweging maken, die ook nogeens binnen het budget vallen en de I Wonersh niet onnodig met belastingverhogingen opzadelen.

9 Heeft u nog een advies voor het college als het gaat om de opvang van kwetsbare inwoners en/of de spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad?

Wees transparant op alle feiten. Als er, ondanks zorgvuldige planning en participatie, overlast is acteer snel en direct. Verleen geen tijdelijke vergunningen als smeerolie. Wees duidelijk en schuif niet door naar de toekomst. Pak overlastgevers hard aan. Kortom: wees een betrouwbare overheid voor iedereen, nu en straks.
Iet alleen inArnhem-Zuid. Ook in de zogenaamde betere wijken kan meer opvang plaats vinden
Naast meer duurdere woningen in de "arme" wijken te bouwen ook meer sociale woningbouw in de duurdere wijken zoals de Hoogkamp etc.
...ik vraag mij af hoe in bijvoorbeeld de wijken Alteveer, Hoogkamp, Molenbeke, Angerenstein dit soort opvang gerealiseerd zou kunnen worden: worden er daarvoor woningen gekocht door zorginstellingen, de gemeente, ...?
Kwetsbare' inwoners spreiden klinkt sympathiek, maar dat is het niet omdat je veilige wijken onveiliger maakt. Dit moet sowieso altijd maatwerk zijn omdat niet iedere 'kwetsbare' hetzelfde is. Jezelf een doel stellen of quota opleggen zou heel onverstandig zijn. Wat woningen betreft: bouw betaalbare koopwoningen voor Arnhemmers overal door de stad. Dan neemt de welvaart vanzelf toe.
Aan bestaande bouw is niet veel te veranderen, zorg dat in de nieuwbouw afstemming komt

Aan de slag, en start dan in de DURE wijken! Geen betaalbare woningen slopen zodat er midden en hoog segment voor in de plek kan komen maar andersom denken!
Aankoopbeleid van woningen aanscherpen. Er moet een binding met de stad zijn. Wonen in Arnhem en werken in de Randstad is een combinatie die niet meer zou moeten kunnen.
ADoor falend beleid van vele jaren van de overheid zijn er teveel kwetsbare personen in onze stad die ervoor zorgen dat de veiligheid en leefbaarheid in de stad onder druk komen te staan. politie heeft er een hoofdtaak aan. We zullen weer meer moeten investeren aan preventie. Een goed initiatief was het op maat kwijtschelden van schulden. Daarmee voorkom je dat mensen zodanig in de problemen komen, dat zij als maar verder in de vernieling geraken.
Advies over opvang voor kwetsbare inwoners? Sorry hoor: maar als ik alleen hier in de wijk Vredenburg kijk wat er allemaal opgevangen word! Asielzoekers, drugsverslaafden, moeilijk opvoedbare kinderen, woonwagenbewoners. Ouderen mogen het zelf oplossen, en mijn kinderen zijn verplicht om te sparen voor een koopwoning, omdat ze voor verhuur niet meer in aanmerking komen! Voorlopig tot 30 jaar wonen ze nog thuis.. En dan moet ik advies geven? Nou, zet maar een rem op de opvang! En als ik dan kijk hoeveel ruimte er nog is in Arnhem-Noord.. Ga daar bouwen... En maak het betaalbaar. Bied oudere, alleenstaande woninghuurders die een eensgezinswoning hebben, een vergelijkbare woning aan, die kleiner is. Er kan dan weer een gezin in dat vrij gekomen huis komen..Arnhem-Noord zitten zoveel oudere huurders, die alleen in een 1-gezinswoning wonen.. Maar die heel graag kleiner zouden willen wonen.. Is dat niet wat jullie willen? Bied die mensen dan een alternatief
Advies over spreiding: moeilijk en moeizaamâ€¦.
afhankelijk van het soort kwetsbare inwoners. meer kleine spreidingen in plaats van 1 grote plek
Alert bliven
Alle mensen zijn mensen, de kwetsbare verdienen extra aandacht
Alle nieuwbouw in het centrum is peperduur en veel grotere woningen en er is nergens rekening gehouden met de oa.kwetsbare groep die er eerst ook woonde . B.v.Ouderen horen ook bij de kwetsbare groep. Dus minder de projectontwikkelaar die de grond heeft gekocht van de gemeente laten beslissen. Maar als gemeente kijken waar behoeft aan is.
Alleen kleinschalige opvanglocaties in wijken.
Alleen voor de allermoeilijkste gevallen is het verstandig om deze een plek te geven waar ze hun gang kunnen gaan zonder voor al te veel overlast te zorgen. Voor de rest geldt dat een diverse samenstelling van een wijk heel goed is voor de leefbaarheid, respect voor anderen bevordert.
Alles willen verdelen en nivelleren is een onmogelijke opdracht. Spreiden wat kan en op korte termijn haalbaar is
Als de gemeente niet de grondeigenaar is, verplicht projectontwikkelaars dan een percentage sociale huur te bouwen. Spreek ons allen aan op het creëren van gelijke kansen.
als dure woningen omringd worden door veel goedkopere of huurwoningen, zullen de bewoners van deze dure woningen weggaan
Als er een opvang in een wijk gepland wordt mensen uitnodigen om op een andere plek te gaan kijken waar het goed loopt in overleg met de bewoners natuurlijk
Als er in een wijk woningen bij komen, laat dit dan betaalbare woningen zijn.
Als het gaat om kwetsbare inwoners die waarschijnlijk tot overlast gaan zorgen, zorg dan voor een plek met enige afstand tot andere inwoners. Voorkom geluidsoverlast. Geen psychisch kwetsbare inwoners bij coffeeshops plaatsen.
Als je een stad van het begin opnieuw kon opbouwen zou dat een goed streven zijn, maar je hebt nu eenmaal wijken met dure woningen en wijken met goedkopere woningen. Daar valt weinig meer aan te doen
Als je mensen veel laat betalen voor een huis , moet je ze niet enorm opzadelen met veel ellende om hun heen.
Als je zorgt voor een verdeling van dure en betaalbare woningen, krijg je misschien meer een schoffie wijk, maar trekt het hogere inkomens wel meer aan omdat deze gebieden veiliger aanvoelen

Als met kwetsbaren wordt bedoeld mensen die zich lastiger op een sociaal acceptabele wijze weten te gedragen dan is het belangrijk hiervoor duidelijke kaders te scheppen. Wijkagenten zouden hierin een belangrijkere rol in kunnen spelen. Inzet hiervan wordt nu altijd aan crimineel gedrag gekoppeld, terwijl het sociale aspect steeds meer naar de achtergrond verdwijnt. Onveiligheid is meestal de grootste boosdoener als het gaat om minder woonplezier. Onafhankelijk van de persoon.
Altijd de buurt goed betrekken, dan krijg je de minste weerstand
Arnhem kent genoeg moeilijke groepen en relatief te weinig inwoners met een beter inkomen. Kwetsbare inwoners zouden veel meer naar de randgemeenten verspreid moeten worden. Daar zitten weinig kwetsbaren en vluchtelingen. Arnhem moet niet veel meer binnenhalen. Normeer versterkt verdeeldheid.
Arnhem moet mi een eigen restrictief beleid voeren over de opvang van asielzoekers. Niet alles accepteren van de centrale overheid. Nederland is echt vol.
Arnhem zuid heeft veel opvang. Nu Arnhem noord aan zet. Bijv de paasberg
begeleid de kwetsbare inwoners goed zodat het geen probleem in de wijk wordt
begeleid deze mensen en als ze niet meewerken en zich aanpassen dan sancties toepassen
Begeleid deze mensen optimaal en laat ze niet in de steek.
begeleid die kwetsbare inwoners dan ook goed en treedt op als er illigale praktijken plaatsvinden
Begeleid wonen spreiden over de stad. De gemeente gaat (helaas) niet over de betaalbaarheid van woningen. Als een wijk interessanter wordt gevonden gaan de prijzen omhoog
Begin er een keer aan ipv er steeds over te praten
Begin weer een eigen woningbedrijf om goede sociale huur te kunnen financieren.
Behandel alle wijken gelijk, hou niet alleen de dure wijken leefbaar!
Behoud wat sterk is (wijken als de Hoogkamp en de Burgemeesterswijk). Dus geen goedkope woningen bouwen in die wijken. Met zeer beperkte mate opvang van kwetsbare inwoners in die wijken.
Bekijk dit thema regionaal. Bekijk het ook vanuit de huidige bewoners. Kwetsbare inwoners klinkt erg gezien vanuit deze personen. Maar goed iedereen verdiend een kans. Dat heeft de hoofdzaak. Maar je kan er ook over nadenken of je potentieel risicovolle mensen op plekken bij scholen plaats.
Belangrijk dat we weer wat meer door elkaar leven en daarom ook oog voor elkaar hebben/met elkaars situatie in aanraking komen. Polarisatie ontstaat als je in een wijk woont met alleen meer hele dure koopwoningen en de ander in een wijk met sociale huur. Dan ontstaan gescheiden werelden die elkaar niet meer kunnen vinden.
Belangrijk is dat rekening moet worden gehouden met de behoefte van de kwetsbare mensen. Sommige zullen meer behoefte hebben aan reuring, andere meer aan een rustige omgeving. Sommige zullen graag met verwanten in de omgeving zitten, anderen juist geintergreerd in een gemixte omgeving.
Bemoei je niet te veel met de prijsontwikkeling. Houdt op het spreiden. Daarmee maak je meer kapot dan lief is.
Benader het praktisch. Mooi als streven maar het is belangrijker om door te pakken.
benut kansen die zich voordoen en investeer daarin
Beperk je niet in de bestaande financiële en beleids -kaders. Durf werkelijk vraaggerichte oplossingen te zoeken en te vinden, voor wat kwetsbare mede inwoners nodig hebben en ondersteun in wijken actieve en betrokken bewoners die buiten alle kaders hun bijdrage willen leveren. Het belonen van gezonde en gezondmakende krachten in wijken levert uiteindelijk meer maatschappelijk en financieel rendement op dan de kortzichtige probleem georienteerde aanpak waar voor te vaak voor wordt gekozen. Durf te besturen!
betaalbare en dure woningenbewoners mengen niet, zinloze exercitie. Komt bevoogdend over
betaalbare woningbouw vergt ook investeren in kwaliteit daarvan - bijvoorbeeld voldoende groen in de omgeving
Betaalbare woningen is een landelijk probleem. Maar de stad kan hierop reageren door te zorgen voor goede woningen voor de lagere inkomensniveaus.

Betaalbare woningen kun je bouwen in leegstaande kantoren. Ga svp niet van de stad één grote eenheidsworst maken. We hebben een paar hele mooie wijken en heel veel lelijke wijken. De stad wordt niet gemiddeld mooier als we de mooie wijken lelijker maken.
Beter bij elkaar kunnen dan beter begeleid worden
Betere begeleiding voor Kwetsbare inwoners.
Betere controle over kwetsbare
Betere mix sociale huurwoningen/duurdere ningen in achterstandswijk.
Betere spreiding over de wijken. Betere zichtbaarheid/bereikbaarheid van politie
Betere spreiding van dure en betaalbare woningen heeft positieve invloed op veel thema's
Betere verdeling
Betrek bewoners al in een zeer vroeg stadium bij plannenmakerij
Betrek bewoners van te voren en neem maatregelen tegen mogelijk overlast
Betrek er de wijkbewoners bij en informeer ze niet pas als de beslissingen al zijn genomen
Betrek tijdig de omgeving er bij
Bewoners in een wijk al heel vroeg meenemen en mee laten beslissen!
Bezuinigen op geestelijke gezondheid betekent nu verplaatsen van het probleem naar de verhuurders, buren en politie.
Biedt meer opvang in sterke (duurdere) wijken. Maak een goed gemotiveerd en duidelijk verdeelplan (met de nodige flexibiliteit) over de spreiding, biedt inspraak en leg het vast zodat iedereen weet waar hij/zij aan toe is.
Bij het huisvesten van kwetsbare mensen moet de sociale begeleiding op orde zijn en geen overlast veroorzaken.
Bij meer kwetsbare mensen in de wijk moet er dan ook voldoende hulpverlening zijn om dit in banen te leiden
Bij nieuwbouw van huizen is het belangrijk om te kijken waar in de stad Arnhem vooral behoefte aan is qua woningen. Dit is belangrijker dat de spreiding in de wijken. In sommige gebieden van Arnhem is de grond duurder, huizen worden hierdoor ook duurder. Lastig om hier goedkope woningen te bouwen.
Bij opvang van kwetsbare inwoners moet er langdurig begeleiding zijn, en aandacht voor de buren inde straat.
Bij spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad lopen we het risico dat in de oude wijken waar prachtige historische panden staan, deze in verval raken door dat bewoners niet in staat zijn het onderhoud te bekostigen of verhuurders dit niet nodig vinden. Zonde van het aanzicht van de stad.Opvang van kwetsbare inwoners zou meer onderdeel moeten zijn van een wijk zodat de inwoners ook betrokken zijn met de kwetsbare en elkaar helpen waar nodig (of meer aandacht voor initiatieven die hierin al bestaan)
bijaardehuis bouwe en ook voor kwetsebaar personen.
Binnenstad heeft teveel dure woningen en de huurwoningen lopen achteruit qua verduurzamen/isolatie. Ouderenhofjes zien we nog steeds niet.
Blijf betrokken als gemeente bij de kwetsbare inwoner en zorg dat inburging en integratie handen en voeten krijgt en de buurt ook echt wordt betrokken. Geen wegkijken bij onaangepast gedrag onder mom van cultuur verschillen.
Blijf niet hangen in beleid. Durf maatwerk te leveren als dat zorgt dat een ontwikkeling van de grond komt. Op braakliggende grond kan niemand wonen, omarm een partij die risico durft te dragen.
Blijf niet pushen tegen beter weten in.Of dicteer en wijs plaatsen aan.
blijven investeren, niet erop bezuinigen, vluchtelingen etc. is een blijvend aandachtspunt

Blijven proberen zou ik zeggen. Ik snap dat het lastig is. Alles draait om geld. De mensen die geld hebben vinden het in de regel niet fijn om mensen van een ander milieu in de buurt te hebben. Ze hebben ook geld op procedures te starten. Bovendien is geld macht. Dan hebben we het nog maar niet over de woningbouwverenigingen....en dan het landelijk beleid. Fijn echter dat men de mensen hun mening vraagt. Is het geen valse hoop wekken? Hier op Presikhaaf wordt er ook gereorganiseerd. Wij hebben zogenaamde inspraak. Maar de plannen waren n.l. al mooi gepresenteerd. Meer hoogbouw! Het is al niet zo'n fraaie wijk, hoogbouw! Ook Güven de supermarkt die ons veel overlast geeft (loszwerfend afval, parkeeroverlast van de mensen die van ver komen, ook buitenland, de eigenaar die alle andere winkeliers heeft opgekocht en als enige is overgebleven) wij als bewoners zitten er niet op te wachten. Wij geven onze erfenissen door en krijgen dan vervolgens van de nieuwe projectmanager (ook weer zoiets) te horen dat Güven een belangrijke bijdrage levert aan de wijk, niet dus! Wij willen Güven weg, samen met de overlast die het verkeer bezorgd. Wij wijkbewoners lopen naar het winkelcentrum. Hoezo inspraak? Hoezo weer een nieuwe projectmanager? Die beste man gaf aan dat Güven een andere plek wil in de wijk en dat het goed is dat zo'n iemand wil investeren. Er was nog een tekort en het kwam goed uit. Dit is nu precies wat het is. Het gaat hier niet om de inwoners, maar om het geld! (waar het geld ook vandaan komt, want dan is het cirkeltje weer rond. Je mag het niet hardop zeggen, maar wij bewoners weten het wel. Waar de banken moeten meewerken aan bepaalde transacties, is dit nog weer een mooie manier...)
Bouw gemengde wijken
Bouw kleinere appartementen in laagbouw, waar voor starters, studenten en senioren plek is. Zo creëer je doorstroom. Vooral geen kantoren meer.
Bouw meer sociale huur woningen
bouw oude kantoorpanden om voor sociale woningen.Verplicht projectontwikkelaars tot een betere verdeling (geen oneindig winstbejag)Laat kwetsbare mensen in kleine groepen samenwonen (incl. begeleiding)
Bouw senior vriendelijk (b.v Knarrenhof) zodat ouderen fatsoenlijk kunnen wonen en hun grote gezinswoning kunnen verruilen
bouwen
Burgemeesterswijk en Hoogkamp volledig blanke wijkwn, dat kan echt niet meer anno 2023! Er moet opvang asielzoekers komen in deze wijken, locatie Limburg Stirum school bijvoorbeeld en veel meer migranten huisvesten in de,e wijk, hoogste prioriteit
Cave: mensen willen sociale coherentie binnen hun eigen groep. Zoveel mogelijk spreiden gaat de eigenheid in vele opzichten van de diverse wijken tegen. Dat moet je mi niet willen.
Centreren lijkt mij efficienter en dus beter voir de betrokkenen en goedkoper
College moet zorgen dat er voor ieder betaalbare woningen zijn
communiceer met de buurt als er kwetsbare inwoners ergens komen te wonen.
Communiceer over projecten over succesvolle integratie. (Bijv ter Apel bewoners niet zo negatief nu, als toen een azc aangekondigd werd)
daar heb ik geen verstand van
Daar heb ik zeker een mening over. Ik vind spreiding van zwakke en sterke schouders zeer belangrijk. Wanneer je in een wijk alleen maar zwakke schouders /kwetsbare inwoners plaatst zullen de sterke schouders sterkere inwoners op den duur vertrekken naar een ander wijkdeel/plaats en vervolgens komen er nog meer zwakkere schouders bij elkaar te wonen.
Daar is door Min.Dales een herstelplan opgestart voor het verbeteren van de wijken
Dat er goed gekeken moet worden of er geen scholen in de omgeving van de opvangplaatsen zijn.Wat me opvalt is dat veel opvanglocaties ook in de overlast wijken komen te staan en niet in een wijk met dure koopwoningen.
Dat er verschil bestaat in rijkdom dat resulteert in verschil van wonen is niet perse erg. Het is belangrijk dat het college een goede basis legt t.a.v. kansgelijkheid (lees onderwijs voor iedereen optimaal).
Dat gaat alleen goed als er adequate en permanente begeleiding aanwezig is.

Dat is een rare gedachten kronkel, deze hele stelling is achterlijk. Ieder mens is uniek en iedere mens kan kwetsbaar en krachtig zijn soms tegelijkertijd. Mensen hebben behoefte aan erkenning en herkenning en zoeken dus hun eigen lotgenoten op of mensen die hun begrijpen en empathie kennen. En daar vinden ze houvast en wisselen ze uit want iedereen kan van elkaar leren, in ruimte van woord en vrijheid. Niemand heeft behoefte aan een hijgende hulpverleners over hem/haar heen, integendeel dat maakt mensen kapot. Wat we vooral nodig hebben is empathie en nederigheid, wie denk je wel dat je bent om boven anderen "kwetsbaren "te gaan staan. Misschien moet ben jij wel de stakker ! Denk daar maar eens over na. De woningbouw is onbetaalbaar, functioneert niet en heeft kapot hoge drempels , dan liever nog zorg goed voor de Nederlandse goede ondernemers en huisjes melkerts want die zijn op dit moment veel socialer. En zorg dat Nederlandse bedrijven er weer komen, bakker, boer, slager etc zodat we weer een samenleving krijgen en bank kantoren open en in de buurt zodat oma weer met haar kleinzoon een spaarbank boekje kan openen en de kleintjes weer leren sparen . En niet gokken met onze pensioenen he daar hebben we veel te hard voor gewerkt. Nou er nog veel meer maar daar houd ik het even bij
De begeleiding is belangrijk: zoveel van de kwetsbare inwoners als van inwoners met mogelijk weerstand.Het leefklimaat moet gelijk blijven: de kwetsbare inwoners moeten erop vooruit gaan, maar de anderen moeten er niet op achteruit gaan. Dat zou toch moeten kunnen?
De betaalbare woningen zijn vaak ook de meest slecht onderhouden woningen of niet aangepast op de normen van deze tijd qua woonbelasting. De contrasten zijn te groot met de duurdere woningen.
De diversiteit in wijken miet vooral wel blijven, geen eenheidsworst nastreven!
De gedwongen integratie van "arm" en "rijk" door middel van de woningbouw werkt niet (ik zie ook niet waarom je het zou moeten willen) en leidt slecht tot verpaupering van wijken. Het is m.i. beter om (via de landelijke politiek) te komen tot een rechtvaardiger verdeling van inkomen en werk, zodat ook aan de onderkant normaal toegang tot de woningmarkt kunnen krijgen.Het probleem van de opvang van kwetsbare inwoners is m.i. niet de opvang zelf, maar het gebrek aan adequate hulp aan die kwetsbare mensen die dan vervolgens vanuit die opvang wordt aangeboden, waardoor mensen op straat komen te zwerven en daar overlast veroorzaken terwijl handhaving uitblijft. Het zijn dus (vaak landelijke) politieke keuzes die het probleem hebben veroorzaakt en verhinderen dat het op een passende wijze wordt opgelost.
De hoeveelheid aan betaalbare woningen is belangrijk dan dat dit goed verspeid is.
De huiseigenaren aanpakken die veel te veel huur vragen./ontvangen
De kwetsbare inwoners kunnen nu eindelijk naar de hoogkamp de paasberg en de ander vilawijken de krtachtwijken zitten overvol met kwetsbare inwoners
De kwetsbare inwoners moeten een goede opvang krijgen, anders alleen overlast in de wijk.
de kwetsbare/ psychiatrische inwoners een vaste mogelijk gesloten woonplek met basis voorwaarden aanbieden/verplichten.
De maakbare samenleving bestaat niet. Ondersteun de zwakkere in de samenleving waar hij zich thuis voelt.
De markt (vastgoedondernemers) vragen hier op in te spelen. Grond ter beschikking stellen aan zij dit dit ook doen.
De nood is zo groot, dat het weinig zin heeft om de opvang perse te willen spreiden over "duurdere" wijken. Dure grond, plaatsgebrek en veel juridische bezwaren belemmeren de opvang hier teveel. Juist het "upgraden" van zwakkere wijken werkt veel effectiever en sneller. Doelmatigheid is helaas veel belangrijker nu dan rechtvaardigheid.
De opvang van kwetsbare inwoners moet gepaard gaan met het oplossen van de problemen van deze groep mensen. Je kunt mensen wel een tijdelijk onderdak bieden maar als je daarmee het structurele probleem niet aanpakt dan zitten de mensen binnen de kortste keren weer in de penarie. Daarnaast zal er ook meer in de noord kant van de stad moeten worden ontwikkeld. Denk aan de oude leger kazernes die leeg staan (dacht ik gelezen te hebben). Daar kun je aardig mooie dingen mee doen.

De opvang van kwetsbare inwoners zou juist zoveel mogelijk gecentraliseerd moeten zijn (uiteraard niet in woonwijken), zodat de problemen die dit met zich meebrengt, beperkt blijft tot een klein deel van de stad, en niet over de hele stad worden verspreid.Daarnaast zouden ook betaalbare en dure woningen juist zoveel mogelijk gescheiden moeten zijn. Hiermee voorkom je een 'Flodder-effect'.
De opvang van kwetsbare personen is nu geconcentreerd in een aantal wijken, waardoor daar regelmatig sprake is van grote overlast. Dit zou echt meer gespreid moeten worden.
de opvang van mensen moet wel goed begeleid worden. Geen getto's creëren en zorgen dat mensen niet verloren lopen of teveel zelf hun weg moeten zoeken als dat niet lukt. Het opbouwen van binding met de wijk is daarbij voorwaardelijk en een aandachtspunt
De realiteit is dat de woningvoorraad in een wijk maar mondjesmaat verandert. Als in een wijk als de Geitenkamp veel betaalbare woningen staan duurt jaren voor je daar een substantieel aantal duurdere woningen hebt geplaatst. Ik denk dat het vooral belangrijk is te zorgen dat er woningen voor starters en senioren so wie so bijkomen. Met dogma's over een evenwichtige verdeling per wijk lukt dat niet.
De spreiding van kwetsbare inwoners over de stad is goed, maar het mag niet lijden tot overlast in de vorm van dronkaards en junks op de straat. Dit hebben wij helaas wel in Vredenburg gezien de laatste jaren.
De spreiding van kwetsbare inwoners: zorg voor achtervang. Hen een plek aanbieden is een, maar denk na over de follow-up. Wonen is een werkwoord :-) dus een goede, constante samenwerking met hulpverlening is een must. Dat is een 'contract' wat je m.i. zou moeten aan gaan met inwoner, gemeente en hulpverleners.
de stad heeft vanzelfsprekend behoefte aan betaalbaar wonen
De stad moet ook interessant worden / blijven voor niet-kwetsbare inwoners om zicht te vestigen dus kwetsbare wijken verbeteren ipv goede wijken verslechteren.
De verdeling moet evenwichtig zijn, maar dat betekent niet per definitie overal gelijk. Ook de kwetsbare inwoners moeten zich veilig voelen in de wijk.
De verhouding betaalbare/dure woningen hangt sterk samen met de plek: in een groene omgeving zijn woningen daardoor automatisch duurder. Het streven naar een balans tussen betaalbaar/duur moet hierom geen doel op zich zijn. Door per wijk/buurt te kijken wat een reële verhouding is ontstaan de meest natuurlijke en logische oplossingen.
De vraag is of spreiding leidt tot kansenverbetering. Ik denk dat dat niet in alle gevallen zo uit pakt.
De vraag zou moeten zijn, hoeveel kwetsbare inwoners kan een gemeente aan en hoeveel kunnen de ondersteunende instanties aan die deze mensen helpen? Persoonlijk is mijn indruk dat het percentage kwetsbare inwoners rap omhoog gaat zonder goede steun, begeleiding of controle. Dit heeft een negatieve impact op de gemeente als geheel en alle inwoners. Ik zou hoog inzetten op het voorzien van de juiste steun voor deze kwetsbare inwoners en ook een maximum aantal bepalen die de gemeente redelijkerwijs aankan.
De wet biedt niet veel ruimte om spreiding af te dwingen c.q op te leggen. Dus is spreiding bij nieuwbouwprojecten het meest kansrijk.
de wethouder denk dat hij/zij kan spreiden maar dat lukt niet
De wijken in deze stad zijn behoorlijk verdeeld onder de sociale huurwoningen wijken en de koopwoningen gedeelten en wijken. Ik zou liever meer diversiteit willen zien. Ook meer dingen door elkaar zien zoals mooie woningen, kinderboerderij ect door elkaar. Ik denk dat een woonwijk meer zou opfleuren met meer inhoudelijke diversiteit.
Definieer eerst eens "kwetsbaar" Wat is dan "opvang"? Zorg dat je de kwetsbaren kunt monitoren. Als je ze verspreid over de gehele stad raak je controle en invloed kwijt.Spreiding van verschillende huizen over stad brengt automatisch vermenging van (sociale) culturen. Dit kán een obstakel zijn voor de huizenkopers van de dure woningen

Definitie van betaalbaar wonen dient aangepast te worden. We wonen nu massaal veel te groot. Een-gezin-woningen worden bezet door alleenstaanden, ouderen blijven wonen in grote huizen, omdat er geen plek is in verzorgingstehuizen, projectontwikkelaars en aannemers blijven inzetten op grote twee-onder-één-kap en vrijstaande woningen, daar waar tiny houses kunnen staan. Ombouwen van kantoorpanden naar kleine appartementen. Optoppen van kantoorgebouwen. In tweeën delen van grotere huizen.Kwetsbare inwoners zijn er in twee categorieën. Zij die door externe omstandigheden kwetsbaar geworden zijn en zij die door gedrag menen kwetsbaar te zijn, maar feitelijk zelf de bron van hun ellende zijn. Deze laatste groep dient niet gepamperd te worden, maar aangepakt. Mensen in de eerste groep dienen veilig en rustig te kunnen wonen, zodat herstel kan volgen of een fijne plek verworven kan worden.
Definitie van kwetsbare bewoners blijft is erg vaag. Duurdere woningen verspreid je niet over de stad alleen maar bouw van duurdere woningen kun je beïnvloeden.
Denk dat het belangrijk is dat er nog wat enclaves in de stad zijn die min of meer veilig en daarom bewoonbaar zijn mede gelet op het feit dat Arnhem een top criminele stad is waar geen enkele weerstand aan geboden wordt
Denk na over de vergrijzing, volgens mij duurt het 15 jaar voordat woningbouwprojecten zijn afgerond: dan loopt dat niet synchroon
Des te kwetsbaarder een wijk, te minder kwetsbare opvang.
Deze moeten maar in de duurdere wijken, De laffe mensen in de duurdere woningen/wijken willen geen asielzoekerscentrum, geen kwetsbare mensen in hun wijk, dan worden hun huizen minder waard, zeggen ze zelf!!! Waar is de menselijkheid bij deze mensen/ in deze wijken??? Doe daar wat aan/ ook voor de toekomst!!
Dit betekend dus ook in de burgemeesterswijk en verder in de betere wijken..
dit is een niet afdwingbare situatie. ik denk dat je meer onrust hiermee veroorzaakt dan rust en gelijkheid. Een typisch links thema wat gedoemd is te mislukken
Dit zijn twee verschillende discussies die je niet met elkaar moet vermengen. Kwetsbare inwoners is niet erg: maar dan moet de opvang/begeleiding wel goed zijn.
Diverse eerdere onderzoeken wijzen uit dat een meerderheid van de Nederlanders in een woonomgeving met gelijkgestemden woont. Als de omgeving van de wijk teveel verandert en je daardoor minder aansluiting hebt met de inwoners omdat zij in een andere sociale laag/bubbel zitten, dan vertrekken inwoners uit dure woningen naar dure woningen in naastliggende gemeenten. Pas op met het wensdenken dat iedereen graag in een gemengde wijk wil wonen.
Doe eens wat meer je best!
Doe het kleinschalig en verdeel het
Doe weer wat aan niet alleen vergaderingen er over
Door de weerstand van "rijke" wijken heenbreken. Niet tegen laten houden door zware lobby en juridisch gedoe....
Door nieuwbouw probleemverplaatsingVoorbeeld Malburgen naar De Laar WestNieuwbouw niet betaalbaar
Doorstroom bevorderen, o.m. door woningaanpassingen en nieuwbouw
doorzetten....
Draagkracht van de wijk is voorwaarde. Voor spreiding is het belangrijk dat er overal goede basisvoorzieningen zijn en openbaar vervoer is noodzakelijk. Inwoners moeten zich welkom voelen.
duidelijkheid over wat zijn kwetsbare inwoners. Indien noodzakelijk ook en vooral zogenaamde dure wijken, die relatief veel ruimte hebben, hiermee 'belasten'.
Dure woningen mogen beslist minder, dit feit alleen al schept tweedeling!
Dure woningen zijn er al teveel. Meer betaalbare woningen!.Kwetsbare inwoners kun je beter niet teveel spreiden.
Dure woningen zijn veel koopwoningen, niet iedereen wil of kan dit opbrengen.

Durf te kiezen voor gelijke spreiding en durf inwoners met meer geld minder invloed hierin geven.Als je meer gemengd woont zie je als kind ook meer mogelijkheden binnen je bereik liggen die je anders niet ziet.
Duurdere woningen in een bijvoorbeeld een volksbuurt kan leiden tot onevenwichtigheid waarbij het gevoel gaat heersen van "wie betaald, die bepaald". Bijvoorbeeld: een wijk moet gaan meebetalen naar de aanleg van laadpalen terwijl eigenlijk alleen de inwoners van duurdere woningen hier iets aan heeft.
Dwingend bij woningcoöperaties opleggen
Een goed plan voor gelijke spreiding
Een goede mix maakt de verdraagzaamheid groter
Een relatieve kleine groep sociaal zwakkeren in een villawijk of andersom werkt niet. De sociale verschillen moeten niet te groot zijn om door de meerderheid geaccepteerd te worden. Spreiding is heel belangrijk, maar er moet ergens een evenwicht zijn.
Eerst de verhuurders van eenvoudige woningen aanpakken die hun eigendom tegen onwijs hoge huren aanbieden.Misbruik van het woningentekort/
Eigen kinderen kunnen geen huis krijgen, dat gaat onvrede onder de mensen geven
Elke wijk in Arnhem zo goed als gelijk stellen. Dure villa wijken o.a mogen ook meer open staan voor kwetsbare mensen.Komt bij mij niet over. In heel Nederland overigens.
Elke wijk ongeveer naar rato laten opvangen. Zeker bij nieuwbouw meteen incalculeren. Het veel meer als vanzelfsprekend in beleid inpassen.
Er is al voldoende spreiding Richt je op meer leefbaarheid
Er is beperkte bouwcapaciteit en daar waar grond door de gemeente wordt verkocht is de prijs daarvan al de basis voor de prijs van de woning.
Er is veel te veel bezuinigd op geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg. Als voldoende zorg voor kwetsbare bewoners in de wijk niet gegarandeerd kan worden, moet eerst de financiëring op orde gebracht worden.
Er lopen veel 'verwarde' mensen rond, er zijn veel daklozen en zwervers. een vrouw slapend in een portiek. daar zou een betere opvang voor mogen komen. en ja, in my backyard zit er al een.
Er mag best verschil zijn in duurdere en minder dure wijken, als deze wijken maar niet te groot worden. Verspreiding door de stad is belangrijk, maar enige verschillen in buurten mogen er best zijn. Geeft karakter aan elke buurt binnen een wijk
Er moet goed gekeken worden naar de plaatsing van kwetsbare inwoners in bepaalde wijken. In wijken waar al veel mensen dicht op elkaar wonen is eerder kans op overlast en gevaarlijke situaties dan in ruimer opgezette wijken.
Er moet meer aan spreiding gedaan worden en niet alles op een enkele wijk aan laten komen.
Er mogen geen taboes zijn.Vermijdt overlast, iedereen heeft recht op woongenot
Er word teveel gekeken naar de stikstof problemen daar lossen we de woningnood niet mee op
Er zal altijd verschil blijven en dat is oké. Het is een illusie om te denken dat deze verschillen altijd overbrugd kunnen worden.
Er zijn meer (betaalbare) woningen nodig maar het is belangrijk dat die nieuwe wijken meet "ziel" hebben. Een pleintje, een bakker, iets te doen, wat ondernemerschap. Nieuwe wijken zijn zo vaak niet leuk om in te zijn.
Er zijn nu veel "slechte" wijken, dit mag meer verdeeld worden waarbij de kwetsbare mensen in de minderheid zijn om zo geen negatieve overhand te krijgen
Er zijn specifieke plekken waar kwetsbare (overlast veroorzakende) inwoners zich regelmatig verzamelen. Steenstaart, Musis Park, Albert Hein. Ik heb hier persoonlijk regelmatig last van en het lijkt niet dat deze inwoners goed verspreid zijn en opgevangen worden.
Er zijn te veel zogenaamd kwetsbaren, de normale werkende man is altijd de sjaak.
er zouden meer activiteiten voor ouderen komen, zoals meer thuisbezoeken aan eenzame ouderen, niet afwachten tot het te laat is maar zelf doem door bijv. meer vrijwilligers in te zetten
Eventuele klachten serieus nemen en/of begeleiding garanderen.

Faciliteer bouwbedrijven die voor mensenmet een minder grote portemonnee bouwen, knap woningen op en houdt ze betaalbaarâ€¦
financier dit ook langjarig, met een bewezen betrouwbare partner, geen cowboys voor de laagte prijs. maak (ambtelijke) ruimte met buurgemeentes voor flexwoningen zodat deze geplaatst kunnen worden rond Arnhem. flexwoningen zouden betaalbaar en te huur moeten zijn, voor alle leeftijden, met een goede juridische basis.
Focus op ernpersoonswoningen (starters, ouderen) ipv eengezinswoningen, combineer wonen, werken en winkelen in een wijk, hanteer sto(m)p principe, transformeer kantoren naar woningen
Ga altijd in overleg met de wijk(raad)
Ga in een wijk praktisch kijken wat haalbaar is. Beslis niet achter een bureau als u/je de wijk niet kent.
Ga op tijd en actief in gesprek met alle betrokkenen. En blijf nog enige tijd betrokken na de nieuwe opvang van kwetsbare inwoners of bouw van voor de wijk 'atypische' woningen. Het integratieproces over en weer gaat vast niet van zelf.
Ga terug naar voor de kanteling van de AWBZ.Meer verpleeg/verzorgingshuizen, opvang van psychische en psyiatrische mensen, ipv overal en nergens ze te vestigen in woonwijken. Bescherm de kwetsbare en daarmee ook de samenleving
Ga uit van wat de wijk wens en volg niet je idealisme
Geef de juiste zorg en begeleiding in kwetsbare mensen minder kwetsbaar te helpen worden. Afhankelijkheid van medicijnen is geen oplossing.
Geef goede voorlichting en betrek de bewoners erbij
Geef mensen een reëel uitzicht op een betaalbare woning.
Geef z.s.m. voorrang aan de uitvoering van de nota m.b.t. scheiding van wonen en zorg!!!!! En daarmee samenhangend: Betaalbare en rolstoel toegankelijke woningen!
Geen dure woningen boven â,¬ 500.000 Veel meer seniorenwoningen in alle wijken zodat oudere wijkbewoners binnen hun eigen wijk kunnen doorstromen.
Geen extremen bij elkaar. Heel rijk en heel arm moeten niet bij elkaar. Maar wel mengen.
Geen kwetsbare groepen zetten in wijken met veel kinderen. Mensen met betaalbare woning gaan graag om met mensen met betaalbare woning. Ga je splitsen, wordt het nog individualistisch
Geen mensen die overlast veroorzaken in woonwijken maar bijelkaar ergens aan de rand van een wijk zodat gewone mensen er geen last van hebben want je lost het probleem niet op als ze tussen gewone mensen wonen
GEMENGD!! Ik woon met veel plezier in een sociale huurflat, ietsje scheef weliswaar maar ben wel een van de weinigen die zelf de hele huur en 50 euro extra betaalt...
Gericht opvangen, hier is zonder overleg met de bewoners een re-integratie woning gemaakt (Hofsingel 47) sindsdien veel drugsoverlast, diefstal en geweldpleging. regelmatig arrestatie teams of invallen daar... plaats dit soort mensen ergens achteraf in een industrieterrein in container woningen o.i.d. er is al genoeg (geluid) overlast in Arnhem van veelal mensen welke ook de Marokkaanse Nationaliteit bezitten.Zorg als gemeente er eerst maar voor dat dit bij de bron aangepakt wordt, al ben ik al bang dat het hier al te laat voor is en dat Arnhem al een kalifaat stad aan het worden is.
Gevarieerd bouwen voor jong en oud
Gewoon GEEN dure woningen erbij. Kwetsbare inwoners oke, maar dan wél begeleid en goed verspreid. Bijv. Niet 16 woonunits met 'kwetsbaren' op 1 kluitje .
goed dat er geen opeenhoping van mensen in 1 wijk zitten...geeft gedoe...wel betekent spreiding dat er goede controle en nazorg nodig is
Goed kijken naar de samenstelling van een wijk en duidelijk maken wie worden bedoeld met kwetsbare inwoners
Goed overleg met deskundigen voor kwetsbare inwoners
Goed uit te laten zoeken door deskundigen, die er verstand van hebben, niet gelijk maar mensen plaatsen in een wijk, dat roept agressie op

Goede balans per wijk tussen koop (hoog/midden/laag-segment) en huur (particulier en sociaal.Daarbij de zogenaamde huisjesmelkers weren , en de slechte verhuurders (geen onderhoud etc) aanpakken.
Goede begeleiding, wekelijks en indien nodig dagelijks, kijken of er een mantelzorger/vrijwilliger in de buurt woont
Goede begeleiding. Handhaaf de geldende regels!!!!
Goede communicatie vooraf, aanspreken van de beter bedeelde op sociaal maatschappelijke verantwoording. Zorgen voor voldoende begeleiding. Zeker in de "GGZ sferen".
Goede en intensieve begeleiding die ook echt ondersteunt en ingrijpt
goede en tijdige voorlichting
Goede informatievoorziening is belangrijk... tevens goede begeleiding voor alle partijen, zowel als voor de cliënt als diens omgeving.
goede opvang en monitoren van wat er gebeurd
goede van te voren info
Goede verdeling op alle fronten. Aandacht voor Arnhem Zuid!!
goede voorlichting en inspraak is hierbij cruciaal.
Groepen apart laten wonen en leven, absoluut geen menning
Grondig verminderen van overbodige gemeenteuitgaven
Hangt er helemaal vanaf wat onder kwetsbare inwoners wordt verstaan. Mensen met een beperking? Ouderen? Vluchtelingen? Moeten in elke wijk kunnen wonen en opgevangen worden en deelnemen aan wat er in de wijk gebeurt.Lastiger vind ik het als mensen overlast veroorzaken, lawaai, vervuiling en daarop niet aanspreekbaar zijn. Zorg voor begeleiding in die gevallen.
Hangt er van af wat onder kwetsbare inwoners wordt verstaanBewoners die allang het contact met de samenleving kwijt zijn en vaak onrust veroorzaken verdienen aandacht en een dak boven hun hoofd maar liever niet in een doorsnee woonwijk
Heb te weinig inzicht over de huidige situatie
Help ze! Wij doen vrijwilligerswerk bij de duif. Sommige situaties zijn echt heel schrijnend. Er zijn mensen bij met echt potentie.
Het beter en eerlijker verdelen over de gehele stad. Ik weet ook dat dat vaak ook moeilijk is
Het blijft helaas vaak bij holle frasen. Er komen geen betaalbare huurwoningen bij in de Burgemeesterswijk, Alteveer, Hoogkamp etc. De opvang van de meest kwetsbare groepen komt altijd in de AGB-wijken terecht. Of aan de rand van de stad, Groningensingel, voormalige Elderhoeve etc.
Het gaat erom wat ,kwetsbaar betekendArm of gehandikapt , of allebei
Het is belangrijk dat kwetsbare inwoners zich thuis voelen in de wijk.
Het is een illusie om dit gezond te spreiden
Het is een schande dat mensen die iets meer verdienen dan het minimum niet in aanmerking komen voor een huurwoning via Volkshuisvesting e.a. De particuliere huurmarkt is onbetaalbaar. Opnieuw: alleenstaanden kunnen geen betaalbaar huis meer vinden. Tenzij ze heel veel geld verdienen. Jonge mensen kunnen geen huis meer vinden. Totaal absurde situatie. Doe er wat aan!
Het is een utopie te denken dat dit gerealiseerd kan worden. Zeker binnen één college-periode. Zet in op haalbare en realistische doelen
Het is helemaal niet verkeerd als in bepaalde buurten en bepaalde wijken meer mensen met een laag inkomen cq grotere zorgvraag wonen, maar zorg dan dat juist op die plekken het aanbod van maatschappelijk werk en zorgverlening aanwezig is. Immerloo is een goed voorbeeld, dat is de snelste sociale lift van de stad. Rijk mensen de helpende hand dan voorkom je overlast en narigheid, maar bezuinig daar niet op op die plekken.
Het is niet alleen de verschillende woningen. Ook de omgeving bv groen en speelruimte
Het is niet erg dat sommige wijken duurder zijn. Echter moet er altijd sociale huur mogelijk zijn en begeleid wonen.

Het is niet sociaal, maar ik heb niet gewerkt om eindelijk een duurder huis te kunnen kopen in een mooi stukje Arnhem om vervolgens de buurt te zien veranderen door dit soort plannen. Daarom geen voorstander.
Het is niet zo dat door het onderbrengen van kwetsbare mensen in goede wijken de wijk de kwetsbare mensen optrekt, maar de kwetsbare mensen de wijk neerhaalt.
Het is onzin om betaalbare en dure woningen te spreiden, wil je dan bestaande woningen slopen? Wel is het goed als de diversiteit van wijken wordt gestimuleerd
Het is vooral belangrijk om splitsing van woningen in schijnbaar goedkope micro-appartementen te voorkomen. Dat verhult dat de huizen niet voldoen aan redelijke eisen.
Het is zeker goed om een opvang voor kwetsbare dicht bij te hebben, maar als een centrale aanpak beter resultaat en/of lagere kosten met zich mee brengt heeft dat de voorkeur. Er kan natuurlijk altijd een kleine aanloop plek in elke wijk zijn.
het kan niet overal hetzelfde zijn, differentieer
Het lastige is wat te doen met overlastmakers. Mijn aanname is dat als deze mensen begrepen worden en het beter gaat de overlast stopt.
Het lijkt er nu vooral op dat er in de wijken waar al veel goedkopere woningen staan er plannen zijn voor meer sociale woningen. Ik ben van mening dat er ook in de 'rijkere' wijken (Hoogkamp, Schaarsbergen etc.) juist meer sociale woningbouw zou moete zijn om zo tot minder segregatie in de wijken te komen. Het komt mij voor dat er juist in die rijkere wijken minder sociale woningbouw komt. Klopt dat?
het mengen van die groepen lukt nooit: sociale afstand te groot, interesse en leefgewoonten verschillen te veel.
Het probleem voor veel omwonenden is niet zo zeer de opvang van de kwetsbaren en hun problematiek, maar de begeleiding die er is. We hebben daar sinds de transities in het sociaal domein veel te veel op bezuinigd en dat blijkt op termijn duurkoop te zijn. Hoe paradoxaal het ook lijkt, ik geloof dat investeren in dat sociaal domein geld oplevert in andere sectoren en erger voorkomt, betere opvang en spreiding mogelijk maakt en meer perspectief oplevert voor de doelgroep in kwestie.
Het spreiden van dure en betaalbare woningen betekent dus niet alleen dat er sociale woningbouw moet komen in wijken als Hoogkamp, Burgemeesterswijk en Schaarsbergen, maar ook dat er dure woningen gebouwd zullen moeten worden in wijken als Malburgen, Het Broek en Klarendal. Overigens zie ik de noodzaak hiervan niet direct.
Het spreiden van kwetsbare bewoners dient geen doel op zich te zijn. Het gaat er om waar deze groep het beste mee geholpen is.
Het valt mij op dat er in de nu al in wat kwetsbare wijken er meer op van voor nog meer kwetsbare mensen worden ondergebracht. In oa flexwoningen
Het verspreiden van kwetsbare inwoners is een goed idee, mits er voldoende begeleiding is voor deze mensen ter ondersteuning van het zelfstandig wonen.
het voorloppig niet toestaan in de wijken die al veel overlast hebben.
Het woning bouw en de verspreiding van minderbedeelde is tot nog toe evenwicht in Arnhem ik zou er zo mee door gaan want het beleid moet niet uit het lood gehaald worden van wegen populisme. Want nu is de gemeente zeer: en echt zeer realistisch bezig om alle groepen naar redelijkheid en billijkheid te huisvesten en te spreiden over het gemeente grondgebied, ga er zo mee door.
Het wordt voor beide partijen niet beter als je daar te veel nadruk oplegt
Het zou mooi zijn als er nieuwe woonvormen komen, bijvoorbeeld in de vorm van hofjes, waarin mensen vanuit verschillende achtergronden samen komen te leven.
hier heb ik geen mening over, vertrouw op de kundigheid van het openbaar bestuur
hoe meer gespreid, hoe beter. Voorkom gettovorming

Hou eens op met dat alles maar gelijk moet zijn. Iemand uit de Geitenkamp, voelt zich daar thuis en wil daar graag wonen, die gaat zich niet thuis voelen op de Gulden Bodem. Vice versa geldt dat ook. We hoeven echt geen hoge hekken om wijken te zetten, maar andersom die dwangmatige neurose om alles maar te verdelen moet ook eens ophouden. Mensen zoeken de plek waar ze zich thuis voelen.
Hou eens op met het uitdragen van de stelling dat alles "eerlijk" moet worden verdeeld. Dat is polariserend en (denk ik) ook nog eens zeer subjectief. Ga liever pragmatisch om met de vraag waar mensen en woningen een plek kunnen vinden.
Hou meer zicht op die kwetsbare bewoners. Nu worden ze in een wijk geplaatst en zorgen daar voor overlast. De werkende mensen met een koophuis zijn daar het slachtoffer van. Mijn overburen zijn junken, elke nacht is daar herrie en ruzie, terwijl wij de volgende dag wel gewoon om 06:00 op moeten staan om naar t werk te gaan.
Hou rekening met de mogelijke overlast die dit met zich meebrengt voor de bewoners van de wijk en blijf met iedereen in gesprek in plaats met één afgevaardigde waar niemand achter staat
houd als gemeente de regie in eigen hand
Houd de regie in handen, door integraal plaatsen aan te wijzen in de stad. Bezwaar bewoners mag maar dan moet altijd ook een werkbaar alternatief worden gegeven. Houd het bij spreiding over de staf altijd kleinschalig en betrekking buurtbewonersaltijd in het probleem en de oplossing
houd het gescheiden
Houd interactieve info bijeenkomsten in de wijk. Informeer wat nodig zou zijn om deze opvang te realiseren dit is vaak niet bekend en laat wijken meedenken over mogelijke oplossingen
houd rekening met de bestaande configuratie maar verdeel toch meer dan nu
Houd, op welke plek dan ook, de allure in stand (wel eerst creëren)
Houdt ruimtelijke segregatie alstublieft in het achterhoofd. Ik merk dat dit makkelijk te vinden is in Arnhem.
huidige situatie handhaven
Huizenprijzen zijn nou eenmaal gekoppeld aan de locatie. Het is dus erg geforceerd om op een plek waar duurdere woningen staan ook per se goedkopere woningen aan te willen bieden. Het maakt zaken onnodig ingewikkeld
Ik ben mede door een nieuwe buurman met veel problemen (veel ruzie, ramen kapot, politie voor de deur) etc. verhuisd. Dit geeft veel overlast in een straat die ervoor prima was.
Ik betaal niet de hoofdprijs en werk full time als alleenstaande , om naast " gelukszoekers " te wonen
Ik denk als mensen meer persoonlijk contact zouden kunnen hebben met kwetsbare inwoners, en op de een of andere manier persoonlijk zouden kunnen bijdragen aan hun opvang, dat er dan minder bezwaar zou zijn.
Ik denk dat begeleiding van deze mensen belangrijk is.Als je ze zonder dit in een willekeurige wijk neerzet gaat het zeker fout.Respect moet van veide kanten komen.
Ik denk dat betaalbare woningen vooral ook gegeven moeten worden aan de mensen die geen duurdere kunnen betalen en niet andersom
ik denk dat een spreiding hoe dan ook goed is. Zo komen mensen uit hun bubble. Ook dat is heel belangrijk. Het is goed als je niet alleen tussen rijke en/of arme mensen leeft. En ook dat kwetsbare inwoners niet allemaal bij elkaar wonen, ik denk dat het makkelijker is om kwetsbare inwoners te helpen als de wijk gemêleerd is
Ik denk dat er mensen zijn zoals ik die zouden willen helpen in de opvang, hier kan goed gebruik van gemaakt worden. Misschien maaltijden verzorgen, koffiediensten, of kamertjes over in duurdere wijken?
Ik denk dat het moet, ook al is het iets waar niet iedereen op zit te wachten. Ik denk wel dat er een bandbreedte moet zijn, het verschil tussen betaalbare en dure woningen in 1 wijk/straat kan niet te groot zijn. De doelgroepen zullen dan niet met elkaar in contact komen waardoor het concept zijn doel voorbij zal schieten.

Ik denk dat mensen beter ontwikkelen als ze met mensen omgaan die in dezelfde situatie zitten. Natuurlijk is een beetje diversiteit niet slecht
Ik ga wel eens fietsen in Arnhem. Door wijken waar betaalbare woningen staan. En door wijken waar dure woningen staan. In Arnhem ziet het er in zijn algemeenheid dan verzorgd uit. Of je nu een dure woning of een betaalbare woning hebt. Ik vind dat hee positief. Ik kan niet achter de deur kijken.
Ik heb flink geïnvesteerd in mijn eigen woning. Als er achter ons een grote familie zou komen te wonen die rommel maken en andere overlast veroorzaken, vind ik dat echt vreselijk. Bij Alteveer hoort rust, groen en geen reuring en rommel.
Ik heb geen oplossing maar er zijn vast gestudeerde mensen die samen met deze kwetsbare mensen een oplossing vinden.
Ik heb niet het idee dat er inspraak is. Een wachttijd van 18 jaar voor een woning Geen of nauwelijks urgentie. Dat gaat niet over duurdere woningen niet over starterswoningen maar over sociale woningbouw Daar moet harder aan gewerkt worden
Ik heb niet zozeer een advies. Wel valt het me op dat de afgelopen jaren het aantal kwetsbare zichtbare inwoners in het centrum van Arnhem sterk lijkt te zijn toegenomen. Het gaat me aan het hart deze mensen soms zo verloren over de straat te zien lopen. Schokkend vond ik het ook toen ik een aantal maanden geleden met een groep kinderen op zondagochtend het vuil in het centrum ging verzamelen. 90% van de 8 vuilniszakken die we vol kregen (in een klein uurtje) bestond uit gebruiksmateriaal zoals alcoholverpakkingen, drugszakjes, lachgastankjes, sigarettenpeuken etc. Schokkend voor mij, maar ook voor de kinderen.
Ik kan daar niet over oordelen zonder te weten wat de problematiek is en hoe de situatie nu is
Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat in de duurdere wijken in Arnhem, minder kwetsbare inwoners en buitenlandse nieuwkomers (al dan niet tijdelijk) worden ondergebracht als in minder duurdere/betaalbare wijken. Dit zorgt voor een groeiende verdeeldheid onder de bevolking
Ik ken de leegstand en/of mogelijkheid van hergebruik van leegstaande gebouwen niet.
Ik ken jullie dynamiek niet, maar mijn gevoel zegt dat hogeropgeleide inwoners zich met meer succes verzetten tegen de opvang van kwetsbaren dan lageropgeleide inwoners. Als dit zo is, dan moet het beleid ook daarmee rekening houden om ervoor te zorgen dat het eerlijk blijft.
Ik kon mijn antwoord geven binnen de vraagstelling/keuzemenu. Ik woon in een wijk waar zoveel verkamering waardoor de balans uit evenwicht is. Een spreiding is prima om grote concentraties te voorkomen, maar basseer de omvang/spreiding op basis van de (maat en schaal van de) gewenste zorg/opvang die geleverd moet worden.
Ik mis nuance in de vraagstelling. Volgens mij is de betaalbaarheid van woningen niet geheel in evenwicht te sturen. Met het begrip moeten (?) stuur je volgens mij op iets wat niet te sturen is. Of het verspreiden van kwetsbare inwoners een goed idee is weet ik niet. Daarom kan ik ook niet bevestigen (of ontkennen) dat dat goed is. er zijn vast professionals die daar wel verstand van hebben en ook die zullen vast een genuanceerd antwoord hebben dat het vanuit het ene aspect wel of niet beter is. Kortgezegd, mijn advies, vermijd zwart-wit vraagstellingen en ga voor advies te rade bij professionals en houdt bij de toepassing van dat advies rekening met goede motivatie en communicatie (waarom dat het beste is voor de samenleving als geheel).
Ik moet er niet aan denken dat er in mijn wijk buren zou krijgen met een sterk a- sociaal karakter en uitstraling
Ik vind dat er eerst eens een goede definitie van kwetsbare inwoners moet komen. Pas dan kunnen bovenstaande vragen goed beantwoord worden.
Ik vind dat er in het Centrum van Arnhem te weinig wonigen zijn voor kwetsbaren bewoners. Alles wat op dit moment word gebouwd zijn dure woningen. Iemand met een klei beursje heeft ook recht om in het Centrum te wonen!
Ik vind dit lastig.NIMBY, als ik denk aan overlastgevende individuen.Wil van niemand last ervaren, maar andere kwetsbare mensen zijn welkom

Ik vind het helemaal niet erg als er kwetsbare inwoners in mijn wijk wonen maar ik vind het wel heel erg dat daar niet de juiste begeleiding voor is. De spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad is goed zodat het wat meer gemêleerd wordt al ben ik bang dat mensen die dure woningen kunnen betalen er niet voor kiezen om in Immerloo te gaan wonen.
Ik vraag me af of de kwetsbare bewoner graag in een "dure" wijk woont. Waar wonen zijn vrienden en zijn die bereikbaar?
Ik weet niet hoeveel andere wijken op dat gebied voor hun rekening nemen, maar een evenredige verdeling over de stad lijkt mij de beste methode de eventuele overlast te beheersen.
Ik woon in Arnhem Noord in Klarendal in een koopwoning die wij hebben kunnen kopen van VHV Arnhem. Wij wonen dus tussen huurders in. Wat ons opvalt is dat de afgelopen dicht om ons heen huurhuizen vrij kwamen (eensgezinswoningen) die dan steevast werden toegewezen aan blanke alleenstaande vrouwen met vaak maar 1 kind. Dat vinden we de wereld op zijn kop. Ook in Arnhem Noord moeten meer statushouders, vluchtelingen en migranten gehuisvest worden.
ik woon in een koopwoning maar 20 meter verder hebben wij hebben als overburen een gezin uit Syrië. als er in elke wijk nieuwe woningen worden gebouwd moet er minstens 1/3 gevuld worden met kwetsbare inwoners.bij het plaatsen coaching bij het integreren. en betrek de rest bij dit proces, b.v. door mensen te vragen!!
Ik woon in Malburgen en hier zijn veel kwetsbare en arme mensen (ik zelf niet) wat ik helemaal prima vindt. Maar ik zie ook dat er maar gebouwd blijft worden in deze wijk, gelukkig zowel duurdere als goedkopere woningen. Ik heb niet het idee dat in de rijke wijken van de stad veel bij gebouwd wordt. En al zeker geen goedkope woningen. Dit vind ik heel oneerlijk. In de duurdere wijken wonen natuurlijk veel mensen die procederen tegen nieuwbouw en iedereen zegt "niet in mijn achtertuin" bij wijze van spreken. Dit is niet sociaal en hier moet het college niet in mee gaan!
Ik woon zelf in een rijtjes koopwoning. Echter in de rij staan 4 huurwoningen. Een daarvan grenst aan onze koopwoning. Waar wij ons best doen om de woning, de tuin en uitstraling goed te houden, merk je dat bij deze vier woningen die behoefte veel minder is. Bij hen ligt die verantwoordelijkheid deels bij de verhuurder. Iemand die een woning koopt heeft nu eenmaal andere belangen dan iemand die huurt. Zeker als het om de woning op zichzelf gaat. Ik zou graag zonnepanelen op het dak van de schuur willen zetten, maar een paar hoge bomen in de tuin van het huurhuis naast onze woning, maakt dit een nutteloze operatie.
Ik woon zelf in een wijk (Geitenkam) waar veel kwetsbare bewoners terecht komen. De impact van deze bewoners (met name ex psychiatrische cliënten) ervaar ik als enorm en meer en betere spreiding is wenselijk.
Ik zie in mijn wijk (Schuytgraaf) diverse wooncomplexen voor kwetsbare inwoners. Al ken ik het niet van binnen, maar zo als buitenstaander oogt het plezierig (en lijken mij meer van dat soort voorzieningen in deze wijk geen probleem (of juist leuk)). Qua betaalbare woningen - ik denk dan aan sociale huur - mag er veel meer komen. Uit eigen ervaring (mijn kinderen) zie ik dat velen al jaren op een wachtlijst staan en nu aangewezen zijn op particuliere verhuur met hoge prijzen. Met het huidige toewijzingsbeleid maken deze mensen weinig kans op een sociale huurwoning.
Ik zie zoveel mensen op straat die de weg kwijt lijken te zijn. Soms zelfs psychotisch denk ik. Agressief schreeuwende mensen geven een onveilig gevoel en ik heb met hen te doen. Het zou fijn zijn als de opvang voor deze mensen beter geregeld is. En als er een partij verantwoordelijk is om sommige mensen van de straat te halen en voor ze te zorgen.
Ik zou die beiden graag homogeen over de stad gespreid zien. Om geen aanleiding tot getto's en kakwijken te geven. Mensen in armzalige buurten hebben net zo weinig zin in overlast, dreiging en verval als die in de betere wijken. Door te streven naar een homogene spreiding moeten de bewoners in een buurt het meer met elkáár zien te redden, maar komen ze ook meer met elkaar in aanraking. Elkaar kennen maakt de verhoudingen al anders, en zeker als men ook nog mogelijkheden ziet wat voor elkaar of met elkaar te doen.

Ik zou graag zien dat er wordt ingegrepen op de privatisering van de woningmarkt.Ik kan er niet bij dat er woekerwinsten worden gemaakt op een basisbehoefte van mensen.Dat gemiddeld 30%-40% van het besteedbaar inkomen opgaat aan een dak boven het hoofd.Een dak dat gemiddeld 38 jaar geleden al af was.Ik vraag me daadwerkelijk af hoeveel minder 'kwetsbare bewoners' er zouden zijn als personen maar 1 woning mochten bezitten en bedrijven alleen bedrijfspanden.Voor wat betreft de spreiding zou ik vooral insteken op maatwerk. De ene kwetsbare bewoner is de andere niet en de ene wijk is misschien geschikter voor een bepaald 'type' kwetsbare bewoner, dan de andere.Zomaar een 'probleemgeval' in een wijk dumpen omdat het beleid dit toestaat/voorschrijft lijkt mij in ieder geval niet de juiste manier, terwijl ik dit wel veel heb zien gebeuren.
ik zou het niet weten
Ik zou vooral veel meer onzelfstandige woonvoorzieningen willen voor kwetsbare mensen. Dat bijna alle kwetsbaren tegenwoordig zelfstandig moeten wonen en zogenaamd zelf hun hulpvraag formuleren en aan de keukentafel met veel te veel verschillende hulpverleners praten - of helemaal niet: zorgmijders dus, dat is inhumaan. In Klarendal (woon ik) zijn daar veel te veel voorbeelden van.Ten tweede is spreiding van dure en goedkope woningen best okee, maar denk dan ook aan toevoegen van spreiding van studentenwoningen, seniorenwoningen en opvanghuizen voor kwetsbaren. Een serieus diverse wijk bestaat uit meer dan alleen goedkopen en dure eengezinswoningen.
In 'duurdere wijken' wonen meer mondige mensen die veel middelen hebben om weerstand te bieden tegen opvang van kwetsbaren. In arme wijken zijn die er niet, maar wel veel andere kwetsbaren die de opvang van kwetsbaren niet aan kunnen. Plus en plus is immers min.
In Arnhem lopen veel gekkies rond, gezien bij bureau Arnhem. Ik ben er van geschrokken.Hoe komt dat er zoveel mensen met een beperking in Arnhem rond lopen. Advies is hoe voorkom je dit. Betekent dat drugs en alcohol aangepakt zou moeten worden, overlast vaak hieraan gerelateerd.
In beginsel wil je graag per wijk een goede mix tussen sociale huur, betaalbare en duurdere woningen. Ik vind het echter niet zinvol om bestaande wijken om te vormen (met hoge investeringskosten). Ik heb dan liever dat er meer wordt geïnvesteerd in voorzieningen die de leefbaarheid verbeteren dicht bij de wijken waar dit nodig is.
In bepaalde wijken zoals de mijne is er een teveel aan kwetsbare bewoners. Evenwicht is zoek
In bijvoorbeeld Schuytgraaf en de Hoogkamp, Burgemeesterswijk, e.d. heb je een volstrekt andere buitenlandse populatie dan in het Broek en Malburgen. Mijn eigen buurt - de Laar Oost - baart me zorgen.
In de " volkse" wijken komt meestal alle opvang terecht, dat zou ook wel naar b.v. Hoogkamp mogen. Het klinkt leuk, een advies hierover geven maar in de praktijk gebeurd hier natuurlijk niks mee.
In de "duren wijken" zal wellicht meer weerstand zijn voor wat betreft spreiding, maar maakt die spreiding eerder zichtbaar en bevorderd ook dat andere wijken hierin makkelijker in meegaan.
In de huidige nieuwbouw wijken is er geen diversiteit tussen betaalbaar en dure woningen
In de loop der jaren in mijns inziens duidelijk geworden dat kwetsbare mensen heel erg verspreiden door wijken eenzaamheid, schulden en sociale isolatie verhogen. Ik denk dat spreiding in wijken een goed idee is, maar dan toch wat geconcentreerde, waardoor er wat meer ondersteuning mogelijk is en dit zal ook de integratie in de wijken v erhogen.
In de loop van jaren opkopen van oude dure huizen en slopen en daar appartementen neerzetten
In dure wijken staan de meeste bewoners niet te trappelen om anderen en dan vooral kwetsbaren te ontvangen maar dat moet toch gebeuren ook al is het op kleine schaal
In het centrum werkt het vast wel, kijkend ook naar de (dure) nieuwbouw in de buurt van het filmhuis, om alles te mixen. Maar in woonwijken zie je toch dat men het fijn vindt met gelijkgestemden te wonen. Dat geeft meestal ook minste gedoe, want men herkent elkaars manier van wonen en leven. Je moet je afvragen of het zinvol is om vanuit beleid coute que coute te willen mixen? Wel zou een mix van gezinswoningen en alleenstaande woningen/appartementen handig zijn: de starters en de senioren kunnen dan allemaal in dezelfde wijk (blijven) wonen.

in iedere wijk evenveel betaalbare als dure woningen is een utopie. Niet haalbaar alleen al omdat (sociale) huurwoningen niet evenredig verdeeld zijn over de wijken. Dat hoeft ook niet per se. Mensen met eenzelfde profiel normen en waardenpatroon zoeken elkaar ook op in hun eigen voorkeur in wijken/woningen. Ik realiseer me heel goed dat dat niet altijd een vrije keuze is. Opvang van kwetsbare inwoners lijkt zich nogal eens te concentreren in kwetsbare wijken. Daar mag best wat meer spreiding in zijn.Nog een dingetje: mijn beide zoons zijn aangewezen op huur in de particuliere sector. Wachtlijsten voor sociale huur zijn te lang. Nu verplichting tot eigen bewoning steeds vaker wordt ingezet bij aankoop van vastgoed (waar ik best begrip voor heb in de strijd tegen speculatie) staat de markt voor betaalbare huurwoningen voor jongeren behoorlijk onder druk. Stevig probleem voor mijn zoons die nu min of meer gedwongen samenwonen omdat zelfstandig huren onbetaalbaar is.
In mijn wijk Malburgen Oost/Immerloo is er al een oververtegenwoordiging van kwetsbare inwoner. en goedkope huurwoningen. Positief is dat er de laatste jaren is ingezet op de bouw van (goedkopere) koopwoningen. Dit beleid kan worden voortgezet.
in onze wijk maar dat is het centrum word al heel veel op gevangen van kwetsbare inwoners en asielzoekers en vluchtelingen
In veel grote dure woningen wonen heeel weinig (oudere) mensen. Hoe kun je (grote) gezinswoningen weer door gezinnen bewoond krijgen?
Informeer bij experts uit de zorg voor deze mensen.Hoe helpen we hun het best met de minste overlast (draagvlak).
Integratie van verschillende doelgroepen heeft nog nooit echt gebracht wat er van verwacht wordt
investeer aan verbinding. voorkom polarisering, integreer
Inzet op informatie en inclusie
Inzetten op inclusiviteit.Men daar bewust van maken.
Is altijd lastig, maar informeer tijdig en volledig
Is moeilijk, in bepaalde wijken is spreiding niet mogelijk gezien de huidige huizen prijs, probeer wel in nieuwe wijken dit zoveel mogelijk te realiseren.
Ja meer opvang in de duurdere wijken. Desnoods kleinschalig
Ja, denk ook aan onze kinderen die kunnen geen huis krijgen.
Ja, zorg dat "tijdelijke" opvang van vluchtelingen dat ook is. Zadel niet constant dezelfde mensen hiermee op. Jarenlang. Voor altijd??
Jazeker: jongeren en alleenstasnden wone vaak graag betaalbaar in en rond het centrum
Je hebt ook duurdere wijken nodig voor een divers aanbod, dus niet altijd opdringen.
je hoeft niet iedereen tegen zichzelf te beschermen
Je hoeft niet nu al te weten waar je de komende 17 jaar in totaal 16.000 woningen wilt bouwen.
Jullie geven het zelf al aan spreiding en diversiteit houd de wijk leefbaar en zorgt voor minder excessen
Kijk eens naar de wijk de schuytgraaf.dure woningen op mooie plekken .Langs het spoor de gewone woningen
Kijk en luister vooral naar de inwoners m.b.t. de opvang van kwetsbare inwoners. Haal er niet meer naar de stad als we onze eigen kwetsbaren nog niet goed kunnen begeleiden.
Kijk naar de huidige samenstelling vd wijken. Presikhaaf in zijn algemeenheid zijn al een aandachtswijken. Meer kwetsbare in de wijk kan men niet aan.
Kijk niet alleen naar mogelijke locaties, maar vooral ook naar de beschikbaarheid van elementaire voorzieningen als winkels, scholen, gezondheidscentra en openbaar vervoer in de verschillende wijken !
Kijk of ze echt zelfstandig kunnen wonen. Ik zie veel mensen die zelfstandig wonen beter niet zo kunnen wonen teveel problemen voor de buurt.
Kijk uit met het verspreiden van kwetsbare mensen over de wijk zodat ze niet voor overlast zorgen. Ik spreek uit ervaring.
Kijk vooral naar de demografie van een wijk. Wat wil je ermee en luister naar de bewoners. Ze kiezen er niet voor niets voor om in een bepaalde wijk wel of niet te wonen.

kijk waar opvang het beste geboden kan worden, welke voorzieningen daarvoor nodig zijn. Geforceerd opleggen van opvang of sociale woningbouw heeft weinig zin.
Kijk zorgvuldig naar vermeende kwetsbaarheid en verwar het niet met luiheid.
kleinschalige aanpak
Klinkt wel als een goed idee. Benieuwd of er in Armhem Noord veel te bereiken is?
Kom met een goed plan en sta in contact met de omgeving waar de plannen gestalte moeten krijgen. Nu worden bewoners overvallen en de grote schreeuwers komen in de krant en rest houd zijn mond.
Koop in dure wijken huizen op en transformeer die naar betaalbare appartementen of woningen voor 1 en of 2 persoonshuishoudens
Koppel projekt aan buurtprojekten/klubhuis/ lezingen
Kwetsbaar is een misleidende term. Delinquent en a-sociaal valt hier niet onder. College gebruik geen verhullende taal. Durf vergaande maatregelen te nemen en isoleer a-socialen. Verdunnen over alle wijken gaat ten koste van het vestigingsklimaat.
Kwetsbare bewoners beter begeleiden en eerder grenzen stellen als zij de leefbaarheid negatief beïnvloeden.
kwetsbare bewoners moeten opgevangen maar niet in 1 locatie een heleboel omdat de huizen daar goedkoop zijn. Geeft heel veel overlast. Betere spreiding over de stad.
Kwetsbare bewoners zo goed mogelijk verspreiden (ook in de duurdere wijken!) en ze niet allemaal op een kluitje zetten
Kwetsbare inwoners centreren.
Kwetsbare inwoners dichtbij winkelcentra laten wonen
kwetsbare inwoners eerder in beeld krijgen en vanaf de basis begeleiden. spreiding van woningen is lastig bij de huidige grondprijzen en bouwkosten: goed overleg met partijen.
kwetsbare inwoners goed verspreiden
kwetsbare inwoners hebben meer aan een goede begeleiding.
Kwetsbare inwoners kleinschalig opvangen werkt het beste denk ik. Zowel voor de (re)integratie van deze mensen als voor de buurt waar ze wonen.
Kwetsbare inwoners kunnen het beste in wijken geplaatst worden waar meer soortgelijke mensen wonen, of dichtbij de stad. Duurdere buitenwijken lijkt me minder geschikt omdat hier de kloof te groot is en dit tot scheve gezichten zal leiden (waarom zitten kwetsbare mensen in dure huizen)?
Kwetsbare inwoners moeten op een plek waar ze goed begeleid zullen worden.Woningbouwverenigingen met bonus stimuleren als ze meer betaalbare woningen in het starter/sociale segment bouwen en ook woningen in het onderste middensegment. Dit voorkomt scheefwonen. De stappen zijn nu te groot.
Kwetsbare inwoners mogen geen overlast bezorgen aan de overige inwoners.Wat is een betaalbare woning? De prijzen die ik vaak hoor in de media zijn verre van betaalbaar voor de gewone burger.
Kwetsbare inwoners niet in de binnenstad plaatsen, dat is nl. de kat op het spek binden. Krijg je nog meer drank- en drugsoverlast etc.
kwetsbare inwoners opvangen is prima maar laat ze ook wat leren zodat ze niet steeds terugkomen.spreiding van het soort woningen in de stad is geen taak van de gemeente en gaat veel te ver
Kwetsbare inwoners zijn volgens mij niet per definitie geholpen door ze te verspreiden over de stad. Ik ben niet kwetsbaar, maar zou me niet prettig voelen naast mensen die heel veel meer te besteden hebben dan ik. Bovendien vraag ik me af of inwoners niet beter geholpen kunnen worden en zich zelfverzekerder kunnen voelen als ze meer met elkaar kunnen praten. Ook is het volgens mij een denkfout dat niet kwetsbaren met een 40-urige werkweek, kinderen enz., in staat zijn kwetsbaren te helpen. In rijke wijken is m.i. niet echt veel sociale cohesie. Dan zit je daar in je eentje. Word je daar gelukkig van?
kwetsbare inwoners zoveel mogelijk centraal in één wijk. Die wijk dan extra begeleiden en monitoren. niet alles door elkaar zetten anders gaat de hele stad verpauperen.

Kwetsbare inwoners zoveel mogelijk helpen. Echter er is een grens. Sociale voorzieningen, toeslagen moeten landelijk geregeld zijn. Het college dient dit aan te kaarten bij de landelijke politiek.
Kwetsbare mensen en probleem mensen moeten gescheiden worden. Voor kwetsbare mensen is veel meer begrip als we de mensen die herhaaldelijk problemen veroorzaken apart gehouden worden
Kwetsbare mensen komen denk ik niet snel in beeld in een wijk. Mensen moeten op een manier in aandacht komen. Vooral samen met veel werkende mensen. Alhoewel integreren met werkende en gezinnen geeft afleiding en een goede prikkel. Belangrijk is meer om kwetsbare inwoners bij verenigingen en clubs laagdrempelig binnen te laten.
Kwetsbare mensen komen makkelijker uit hun comfort zone als ze zich veilig voelen en erbij mogen horen. Daarom is investeren in de sociale cohesie zo belangrijk. Problemen voorkomen door een goede samenwerking van alle betrokken partijen en tijdige signalering.
Kwetsbare mensen kunnen goede dingen doen
Kwetsbare mensen meer contact met buren. Kunnen ze dit zelf niet, begeleiding kan hier veel betekenen.
kwetsbare mensen moeten gewoon deel van de samenleving zijn en kunnen blijven deelnemen niet door in hun eigen woning te blijven wonen maar door goede zorgvoorzieningen en zorg in te zetten: in iedere wijk een ouderen huis waar bewoners ook naar toe gaan om een activiteit te doen
Kwetsbare mensen verdienen zorg op een plek die dit stimuleert. Dus bijv. geen verslavingszorg in het centrum, maar op een rustige plek. Verspreid alle plekken over de stad om ghetto te voorkomen.Verder ook zoveel mogelijk mix van goedkopere en duurdere woningen.
kwetsbare personen opnemen in instantie, zodat de bewoners er geen jarenlange last van hebben. Of als ze asociaal zijn bij asociale bewoners plaatsen en daar de nette buurten niet mee opzadelen.
Kwetsbare personen. Nog zo'n belangrijk thema. Extramuralisatie van zorg, wie is daarbij geholpen geweest (de rijksbegroting)? De kwetsbare mensen hier in de wijk, niemand kijkt daar naar om. Ze komen niet in hun 'kracht' te staan maar zij vereenzamen in de wijk. Psychiatrische overlast gevende mensen worden doorgeschoven in de wijken omdat ze voor overlast zorgen en er is heel vaak geen oplossen (multiprobleem, zorgmijders, zorginstellingen wil/kan niets). Deze mensen zijn het probleem geworden van de woningbouw, buurt en de gemeente . De GGZ kan nu de moeilijke personen buiten de deur houden maar zij vangen wel vrouwen op met een burn-out. Ja, die zijn te behandelen. Terug naar veilige woongebieden voor langdurige psychiatrische patiënten. Denk aan een wolfheze, t Dorp etc. Niet aan Aso-woningen maar naar meer geconcentreerde zorg/woonwijken voor deze doelgroep,
laag percentage dure woningen, workshops voor verduurzaming huis (bv workshop gordijnen maken, isoleren)
Laat de Geitenkamp lekker de Geitenkamp en Malburgen lekker Malburgen. Help kwetsbare mensen maar laat ze ook iets betekenisvols doen voor de stad of voor elkaar.
Laat de organisatie die deze bewoners begeleidt actief contact leggen met de bestaande bewoners om begrip te kweken.
Laat de rijksten niet het beleid bepalen
laat het college bepalen dat het gebeurt en samen met de bewoners hoe het gebeurt.
Laat je niet leiden door de inwoners die het best van de tongriem zijn gesneden
Laat kwetsbare inwoners ook hun bijdrage leveren aan deze maatschappij. Al zijn het kleine klusjes.
laat mensen in heel arnhem geen boven /benedenwoning meer samenvoegen tot 1woonhuis in de tijd van woningschaarste...onbegrijpelijk dat gemeente hier toestemming voor geeftbij verbouwing van kantoren moet de gemeente bedingen dat projectontwikkelaars ook echt goedkope woningen toevoegen. of elders realiseren..ik heb n modaal inkomen en kan al bijv.amper n woning kopen in nieuw/ verbouw projecten zoals voormalig girokantoor of cobercofabriek,laat staan mensen met n lager inkomen

Laat mensen met meer geld ook meer betalen. Vooral als ze geen opvang in de eigen wijk willen. Gebruik dat geld voor opvang elders. Als een wijk meer kwetsbare inwoners opvang betaal ze minder belasting.
Laat professionals meedenken over wat geschikte woonlplekken zijn en let op dat niet de kwetsbare wijken extra belast worden
Laat u niet gijzelen door de harde roepers, maar ga (en blijf) in gesprek o.b.v. argumenten. Voor de gemeente geldt hetzelfde. Geen zaken brengen als voldongen feiten, maar geef aan waarom de gemeente iets wil (moet) en blijf transparant.
Landelijk meer investeren in opvang van kwetsbare - en zorgbehoevende mensen
Leegstaande kantoren ombouwen. Regels durfen te passeren. Zgn standpunten herzien. Minder administratief geneuzel. Bestemmingsplannen kunnen herzien worden. Zijn door college en raad ooit vastgesteld, dus ook zeer snel te herzien. Je niet verschuilen achter regelgeving die het je moeilijk maken om iets te wijzigen. Waarom zit u in de raad en/of college. Voor uzel???? Het lijkt er soms welop. Oog voor de stad en bevolking is er weinig. Zonde.
Lees Hans de Geus: Hoe ik toch huisjesmelker werd, heel interessante visie op woningbouw!
Let wel op dat er niet teveel "complexe gevallen" bij elkaar worden gezet
Loslaten in de wijk is geen oplossing, voor kwetsbare mensen is er meer nodig. Ze zullen hulp nodig hebben van een buddy of op iemand terug kunnen vallen.Zodat ze zo snel mogelijk kunnen integreren.
Luister met compassie naar de tegenstanders
Luister naar de GEWONE mensen. Schuif hen niet hautain aan de kant.
Luister naar de inwoners
Maak de armere wijken niet nog zwakker door vooral hier de kwetsbare bewoners te huisvesten.
Maak gebruik van leegstaande kantoorpanden als opvang/woningen
Maak geen getto's door veel armoede en kansarmen bijelkaar te plaatsen
Maak het leven voor kwetsbare inwoners mogelijk in de verschillende wijken
Maak homogene wijken wat betreft de inwoners, dat is goed voor de verbinding onderling. Arm en rijk naarst elkaar is vragen om herrie.
Maak in parken of daar waar het kan ruimte om te ontmoeten. Bijv zoals plaatsen in Spanje , onder de boom. Ons klimaat wordt sub tropischer , dus pas onze mogelijkheden daarop aan. Immers over 5 tot 10 jaar is het net " Spanje"
Maak vanaf het begin helder voor welke opgave de gemeente staat. Verdeel de aantallen gelijk over alle wijken en ga dan in gesprek hoe je de opvang aanpakt. Ga actief op zoek naar bewoners die niet snel meepraten en luister niet teveel naar bewoners die alleen praten, niet luisteren en alleen maar nee zeggen .
Maak wonen voor starters meer mogelijk
Malburgen oost-noord (waar ik woon) verhoudingsgewijs goedkope sociale woningen, veel armoede, vervuiling en asociaal gedrag. Meer mixen van woningen zou dit deel m.i. kunnen verbeteren
Meer aandacht voor sociale woningbouwprojecten en voor kleinere woningen voor senioren.
Meer begeleiding voor kwetsbare inwoners die toch geacht worden om grotendeels zelfstandig te wonen
meer betaalbare huizen bouwen, die dure kakkers mogen buiten arnhem gaan wonen in een koopwoning
Meer betaalbare woningen en appartementen in Hoogkamp en Burgemeesterswijk en Arnhems Buiten
Meer betaalbare woningen is alleen mogelijk in wijken waar ruimte is voor nieuwbouw en of renovatie. Opkopen van dure bestaande woningen in dure wijken en deze verbouwen tot betaalbare woningen zal financieel erg moeizaam zijn en waarschijnlijk niet tot veel enthousiasme in de de wijk leiden.
Meer bouwen voor oudere mensen,zodat er meer gezinswoningen beschikbaar komen.
Meer doen aan dat 'kwetsbare' en niet alleen door aaibare maatregelen
Meer gebruik maken van leegstaande kantoorpanden
meer goed gebouwde 'tijdelijke' houtskelet multifunctionele appartementen

Meer mogelijkheden voor tiny houses, met name voor ouderen
Meer opvang in dure wijken is goed omdat bewoners wel wat kunnen hebben.Duur en goedkoop wonen is niet echt te realiseren, laat staan recht te trekken. Zie ik ook niet als een probleem, zolang er goede en betaalbare huizen zijn (dus nu niet).
meer opvang voor kwetsbare inwonersspreiding bevordert de leefbaarheid maar moet niet ten koste gaan van goedkope huurwoningen
Meer overlaten aan de woningbouwverenigingen en niet aan de projectontwikkelaars.
meer senioren woongelegenheid in de duurdere wijken. Dit i.v.m. de doorstroming
Meer seniorenwoningen en/of kleinere woningen voor eenpersoonshuishoudens bevorderen doorstroming waardoor meer eengezinswoningen vrijkomen voor startende gezinnen. Nu worden in mijn wijk vele middelgrote gezinswoningen 'vastgehouden' door senioren of eenpersoonshuishoudens.
Meer spreiding sociale woningbouw over de wijken
Meer spreiding van de opvang van kwetsbare inwoners, dit wordt voornamelijk gedaan in wijken waar al veel opvang is.
Meer verspreiding van kwetsbare inwoners, diversiteit en genderidentiteit, culturele achtergrond, dat is voor mij de ideale samenleving.
Meer woningbouw en bouw van de "oude verzorgingshuizen".
mensen die zich goed gedragen mogen niet lijden onder mensen die zich niet kunnen of willen aanpassen.Schep voor deze mensen een woonomgeving waar zij zich prettig voelen en er geen heibel ontstaat met omwonenden
Mensen gaan geen dure woningen kopen pal naast bijv. probleemgezinnen, accepteer dat en faciliteer dat ook. Dat zorgt voor meer inkomsten voor de stad
Mensen meer naar elkaar brengen, en mensen meer vrijer laten leven.
Mensen met psychische problemen worden in deze betaalbare wijk gedropt zonder rekening te houden net de kinderen die hiermee te maken krijgen word er rekening gehouden met veiligheid er word duidelijk geselecteerd op wijk
Mensen moeten wonen op de plaatsen waar het voor ze betaalbaar is, niet op kunstmatig gecreëerde plekken. Mensen met een goed inkomen gaan niet in Broek of Klaredal wonen.
Mensen voelen zich prettig in een wijk met gelijkgestemden. Dat kun je niet geforceerd laten integreren. Kwetsbare inwoners kunnen volgens mij wel overal even goed opgevangen worden, mits goed begeleid.
Mensen willen gezien en gehoord worden. Als dat gebeurt is veel mogelijk. Verschillende groepen mensen mengen vraagt veel aandacht maar biedt uiteindelijk heel veel kansen.
Mensen willen vaak graag bij gelijkgestemden wonen, met ongeveer evenveel te besteden dus dat moet wel mogelijk blijven.
Mensen zijn bang voor het plaatsen van kwetsbare mensen in hun wijk. Zorg dan ook voor goede begeleiding van kwetsbaren en neem de wijk mee in wat er gebeurt. En dan bedoel ik geen nieuwsbrief. Het mooiste is als een wijk de kwetsbaar persoon kan helpen/begeleiden. Win/win situatie
Mensen zorgen nodig hebben. Dat geven , niks maken betaalbare of dure huizen
met 1 maat meten en vooral luisteren naar de bewoners van de wijken
Met 'kwestbaar' bedoelt u waarschijnlijk buitenlanders. Ik zie dat anders: alle ruimte voor de eigen kwetsbare bevolking (verslaving, etcetera), geen voor mensen die tien landsgrenzen oversteken om hier hun hand op te houden.
Met het gebruik van 'flexwoningen' ontstaat de mogelijkheid de opvang van kwetsbare inwoners beter / makkelijker / in kleinere aantallen over de stad te spreiden. Er kan begrip voor elkaar ontstaan. Komt de leefbaarheid in Arnhem ten goede!

Mijn aandacht zou vooral uitgaan naar betaalbare woningen. Bij opvang van kwetsbare inwoners is het belangrijk dat de omgeving gemakkelijk in contact kan komen met deskundigen of voor advies, laagdrempelig en liefst in eigen wijk.
Mijn advies is dat er een eind komt aan opkopen van woningen door beleggers en daarna verkamering en onderverhuur. vb. grote flats naast A12 in Presikhaaf heeft meer als 60% onderverhuur.Maak een plan van aanpak om hier wat aan te doen.
Mijn huidige buurt, met Arnhemse politici, is zo bang voor sociale woningbouw. Terwijl mijn vorige buurt te veel problemen had. Dat mag wel eerlijker. Ander advies: buurthuizen
Mijn wijk valt onder Arnhem Oost aanpak. Toch zouden er in flexwoningen daklozen worden gehuisvest. Gaat gelukkig niet door maar een ambtenaar die dit op het stadhuis bedenkt heeft dus totaal geen idee wat een kwetsbare wijk (Presikhaaf-West) inhoudt. Dit beangstigt mij.
Minder dure projecten van (buiten Arnhemse) luxueuze architectenbureaus
Minder in de Laar (wij zijn verzadigd)De leefbaarheid holt achteruit omdat mensen uit deze doelgroep door psychische problemen zich niet teveel kunnen bemoeienis met de omgeving. Gevolg verloedering van de flats, tuinen etc
Minder obverlaten aan projectontwikkelaars en meer ruimte voor collectief wonen en CPO's
Minder opvangen, maar ze dan wel een haalbaar perspectief bieden om in te stromen in de maarschappij
Mis de deskundigheid hier over te oordelen
Moeilijk
Moeilijke correlatie.
N.v.T.
Naar mijn idee, doet Volkshuisvesting veel aan, maar heb geen volledig goed overzicht om hierover mijn mening te geven.
Natuurlijk wil je geen wijk met alleen maar villa's en een wijk met alleen met sociale huur, maar ik merk nu wel zelf heel erg dat het 50/50 samenvoegen ook niet werkt. Een ander inkomen betekent ook vaak een andere levenswijze. En dat gaat gewoon niet altijd prettig samen. Als er in de villa's (logischerwijs) tweeverdieners wonen die in de avond willen bijkomen van het werk, past dat niet naast een sociale huurwoning waar een bijstandsgerechtigde in woont die tot laat muziek draait en vrienden over de vloer, want diegene hoeft de volgende ochtend toch niet vroeg op naar kantoor. Niemand is hier verkeerd bezig, maar het past gewoon niet zo lekker samen.
Nee, ik weet niet wat het beste werkt.
Nee. Omdat het college geen invloed heeft op de huizenmarkt
Neem wijkbewoners mee in besluitvorming
Niet alle kwetsbare inwoners bij elkaar in de armste wijken.
Niet alle opvang in dezelfde wijk
Niet alle wijken lenen zich voor een ander woning aanbod met als risico clustering. Ook de omliggende gemeentes moeten hun steentje bijdragen (lees Rozendaal).
niet alleen maar moeilijke mensen dumpen in wijken waar de mensen het al moeilijk hebben
Niet alles naar Arnhem -Zuid douwen.
Niet alles naar Arnhem Zuid, ook ruimte maken in Arnhem Noord
Niet bezuinigen op deze doelgroep!
Niet bezuinigen op zorg. Wmo moet geen verkapte bezuinigingsopdracht meer zijn.
Niet de hele stad belasten met mensen die andere normen en waarden hebben
Niet doen
Niet doen! Beide partijen willen niet bij elkaar wonen. Inwoners die het kunnen veroorloven gaan verhuizen (eigen ervaring).
Niet doen...
Niet duidelijk wat de opvang inhoud. Gesloten inrichting, begeleid, zelfstandig?Bio-revalidatie zit ook in het bos !

Niet elke wijk leent zich goed voor een evenwichtige verdeling van dure en goedkopere woningen. Daar moet dan ook niet al te ingewikkeld over worden gedaan. Mensen wonen graag bij elkaar als ze hetzelfde leefpatroon hebben, ook dat is belangrijk en zorgt voor goede samenhang in een wijk.
Niet geforceerd percentages opleggen, maar op de plekken die geschikt zijn kleinere en daarmee betaalbaardere woningen bouwen. Zie ook mijn aanbeveling aan college hierover.
Niet huilen maar aanpakken v de problemen en je goed voorbereiden voor de vergadering
Niet luisteren naar bezwaren van rijke woningbezitters.
niet lullen maar poetsen
niet spreiden - maatwerk leveren. Kijken waar er ruimte is en waar voor de kwetsbare inwoners genoeg voorzieningen zijn.
Niet wegstoppen
Niet zonder voor overleg plaatsen altijd eerst vooraf bespreekbaar krijgen.
Niets aantrekken van NIMBY's.
Nogmaals : houd referenda. Het bestuur is er voor de inwoners, niet andersom
Noord is onbetaalbaar geworden voor mensen die een inkomen onder modaal hebben of men is aangewezen op te kleine, dure woningen.Daar zou meer aandacht voor moeten zijn
Nu de Rijksoverheid zich op het terrein van de geestelijke gezondheidszorg heeft teruggetrokken, ontstaat er vaker overlast door bewoners die hulp nodig hebben, maar niet krijgen. Dat mag niet op het bordje van de omgeving komen. Ergo, het is en blijft een lastige kwestie om hier voor goede opvang te zorgen. In onze wijk is maar beperkt ruimte voor de bouw van nieuwe woningen. Maar de ruimte die er is, kan zeker gebruikt worden voor betaalbare woningen.
nu wordt alles geconcentreerd. spreiden is beter voor integratie en het hautaine gevoel van bepaalde wijken die met hun neus neerkijken op wijken waar veel kwetsbare inwoners zijn.
Om te beginnen doe wat aan vermindering van de kwetsbaarheid dus oorzaak aanpakken en daarna is spreiding niet meer dan ellende verdeling en dat is symptoom verduistering.
Omschrijf kwetsbare inwoners beter! Gezondheid, armoede, asielzoekers, asocialen, junks.....
Ondersteun vitale verbinding structureel, zodat er een laag drempelige vangnet komt voor kwetsbare mensen . Nu op twee plekken, maar minstens op vier plekken beschikbaar komen
Onderzoek de plaats en de omgeving. Ga in gesprek met de biren
ontzie wijken waar deze groepen al oververtegenwoordigd zijn. Zorg ook voor dure woningen in wijken waar deze onder vertegenwoordigd zijn.
Ook de hoge concentratie van kamerbewoning /studenten meer verspreiden. Daarvan zijn er NY wel genoeg op sommige plekken in de stad.
Ook de VVD wijken zullen er iets mee moeten. Wat zeker niet meer moet, is allerlei kwetsbare groepen bij elkaar huisvesten in bv Malburgen of Presikhaaf. Zorg voor betaalbare woningen in skeletbouw, het soort woningen dat 50 jaar meegaat maar nu wel soelaas biedt.
Ook hier goede informatie verstrekken
Ook hier, kijk naar het draagvlak
Ook hiervoor geldt: kijk naar Noord en Zuid.
Ook in kleien buurcentra en wijken bouwen waarbij armen bijzondere en ouderen samen kunnen werken wonen en elkaar helpen. Dus kleinschalige meervoudige opvang voor diverse mensen.
Ook in wijken als Alteveer, Burgemeesterskwartier zal gekeken moeten worden in hoeverre er nieuwbouw of aanpassing van utiliteitsbouw gerealiseerd kan worden. Geen gezichtsbepalende gebouwen meer afbreken maar aanpassen voor opvang of bewoning.
Ook in wijken met duurdere woningen zou dit mogelijk moeten zijn
Ook in zogenaamde Â´luxeÂ´wijken in Arnhem moet mijn insziens meer sociale bouw komen en moeten ook de kwetsbare in de samenleving een plek krijgen.
Ook meer opvang van kwetsbare inwoners, vluchtelingen en betaalbare woningen voor ouderen en starters!
Op dit moment niet.

Op grond van onderzoek bepalen wat het best voor de samenleving is en niet laten bepalen door hoe het nu is of wat de bewoners vinden.
Op het oude fabriekstrerrein van ENKA kunnen tijdelijke woningen voor asielzoekers en statushouders worden geplaats. Niemand die daar last van heeft. Of bij de Turkse moskee.
Open deur natuurlijk, maar bezie ieder 'nieuw' project in dit licht.
Open stukken bouwgrond goed invullen
Opgelegde spreiding kan ook juist zorgen voor spanningen: niemand voelt zich dan meer echt thuis in de eigen wijk. Liever op een meer logische en natuurlijke manier zodat omgeving en voorzieningen passen bij de waarden en wensen van het type inwoner.
opvang centraliseren en niet in woonwijken ivm overlast. Meer een mix van verschillende typen woningen: duur en betaalbaar in alle wijken.
Opvang daklozen junks ea buiten de bebouwde kom
opvang in overleg EN in samenwerking met bewoners
opvang is nodig, maar de kwetsbare in een wijk maken er vaak een rommeltje van, kan men zien in tuinen ook bij status houders die hebben ook een huis nodig natuurlijk maar de woning bouw vereniging let er ook niet op dat het netjes blijft in een staat.
Opvang kan overal, maar wel gecontroleerd (dus zo min mogelijk overlast)
Opvang kwetsbare bewoners in de wijken is goed als daarmee ook de handhaving wordt verbeterd.
Opvang met intensieve begeleiding.
Opvang ook in duurdere wijken. En dan geen excuus over duurdere grond" dus kan niet".
Opvang v kwetsbare mensen kan gebeuren in hun eigen woonomgeving of in buitengebieden zoals bv de Braamberg. Het moet aantrekkelijk zijn voor mensen met duurdere woningen om in een bepaalde omgeving te gaan wonen
Opvang van kwestbare mensen binnen woonwijken m.i. achterhaald concept. De praktijk wijst steeds weer uit dat dat ten koste gaat van niet alleen veiligheid binnen die wijken maar ook van het welzijn van de kwetsbare zelf.
Opvang van kwetsbare inwoners dient wel samen te gaan met goede begeleiding. Het lijkt tegenwoordig soms een vloek te zijn om dure woningen te bouwen, maar deze zijn nodig voor een goed evenwicht van onze werkgelegenheid. Maar betaalbare woningen zijn zeker nodig en mogen ook in wijken met duurdere woningen worden gebouwd, zolang er oog is voor een goede leefbaarheid.
Opvang van kwetsbare inwoners gaat niet samen met dure woningen. Dit bedoel ik niet rot, maar deze twee gaan niet samen.
Opvang van kwetsbare inwoners in de 'beter wijken' ligt vaak gevoelige n de beter wijk is mondig genoeg om flinke obstakels op te werpen. Goede voorbereiding, een eerlijk gesprek en betrouwbaar zijn in het opvolgen van afspraken helpt daarbij. Het liefst door een aanspreekpunt met doorzettingkracht/macht die het dus ook regelt.
Opvang van kwetsbare inwoners kan problemen.oeveren er zal.dan ook goede begeleiding dan wel handhaving moeten plaatsvinden. De spreiding betaalbare en duurdere woningen in bestaande wijken is moeilijk aangezien er weinig tot geen ruimte is. Daar waar nieuwbouw gepland staat zou een evenredige verdeling deel uit moeten maken van het bestemmingsplan
Opvang van kwetsbare inwoners kan veel overlast veroorzaken in een wijk. Dat is voor niemand wenselijk / gezond. Meer plekken nodig waar deze mensen kunnen wonen wat meer aan de rand van de stad, bij elkaar in kleine hoeveelheden met goed contact met bv wijkagent en bemoeizorg. Vrijplaats met grenzen binnen de wet.
Opvang: praktisch naar kijken, goed regelen met oog voor veiligheid.Spreiding: pragmatisch handelen, wonen moet betaalbaar zijn, meer investeren in wijken met veel lage inkomens
Opvang: zorg voor voldoende begeleiding
Opvangen op een plats waar de kwetsbare bewoners zich op hun gemak voelen
Opvangen waar plek is
Opvangenzonder overlast te veroorzken

overdrijf niet !
Overheid moet geld stoppen in psychiatrische woon en zorgcentra, zoals bv Wolfheze, want ambulante zorg is minder efficient en psychiatrische patienten zijn kwetsbaar voor vervallen in drank/drugs/misdaad. (ik heb een neef gehad die in het het psychiatrisch zorgcentrum Wolfheze woonde)
Overlast van diverse inwoners beter aanpakken.
Overlastgevende inwoners zo veel mogelijk bij elkaar zetten en ter plekke begeleiden. Wel de kans geven om promotie te maken naar andere buurten.
Overleg met buurtbewoners
plaatsen pas naar goed overleg met buurtbewoners
Planmatig optreden, communicatie zorgvuldig , draagvlak mbt keuzes
Praten erover en dat ieder zich veilig voelt
Probeer eens met een meer open en minder provinciale mentaliteit dingen aan te pakken zonder te overdrijven.
Probeer polarisatie tegen te gaan. Kwetsbare inwoners en betaalbare woningen beter spreiden bevordert de integratie
Probeer te voorkomen dat inwoners in een kwetsbare positie komen, wees barmhartig voor kwetsbaren die op een of andere manier toch een vorm van balans weten te vinden.
Probeer te voorkomen dat mensen dakloos worden.
Probeer vestiging van kwetsbare groepen te minimaliseren.
Proberen de eigenheid van een wijk in stand te houden.
Regel het en laat partijpolitiek achterwege.
Sinds eeuwen trekken mensen van bepaalde milieus naar elkaar toe. Integratie is een idealistisch doel maar zal volgens mij niet bereikt worden. Lijkt mij dat we dat gewoon moeten accepteren.
Sommige kwetsbare bewoners zijn meer gebaat bij beschermd wonen en dat past niet altijd in een woonwijk
Soms moet bosgebied op offeren voor woningbouw
spreiden helpt niet
Spreiden is belangrijk. Ik heb geen beeld of dat betekent dat het 'meer' in evenwicht moet zijn, want ik ken het huidige evenwicht niet
Spreiden klinkt goed, maar zorgt er ook voor de kwetsbare mensen kunnen verdwijnen tussen de mensen waar het wel goed mee gaat. Vedrer kan dit ook indirect een negatief effect hebben over het veiligheidsgevoel van mensen. Je woont niet meer met gelijkgestemden.
Spreiden van opvang is ook weer zo'n polder-manier van oplossen. Zoek naar de beste aanpak, bijv in andere (buitenlandse) steden en kijk hoe dat te vertalen naar Arnhem. Spreiden wel/niet is geen doel op zich, en al helemaal geen oplossing voor onderliggende problematiek.
Spreiden, spreiden en spreiden. Werk met langetermijnvisies en ben niet kortzichtig alleen bezig met het oplossen van de huidige wooncrisis door daar waar plek is alles vol te plempen met sociale huur.
Spreiding 'an sich' voor zowel woningen als kwetsbare mensen dient in mijn ogen geen doel op zichzelf zijn. Ik kan mij voorstellen dat je beter problemen kunt ondervangen en doelgerichter kunt acteren op de behoeftes van 'kwetsbaren' als deze niet gespreid worden over de stad. Ook bij woningbouw dient men prudent te opereren met de schaarse ruimte
Spreiding betaalbare/dure woningen: hoeft van mij niet persé, als de verhoudingen in zij totaliteit maar goed zijn. Ik denk dat er op dit moment meer behoefte is aan betaalbare woningen, zeker ook in het huursegment. Meer appartementen dan eengezinswoningen, maar wel met voldoende parkeergelegenheid. Niet bouwen in het groen, want je maakt dan onomkeerbaar iets kapot.Opvang kwetsbare inwoners: eerlijk gezegd zou ik er niet op zitten te wachten als die in mijn directe omgeving komen. Qua acceptatie door omwonenden zou ik zeggen: niet te grote groepen kwetsbare inwoners en in samenspraak met de zittende bewoners.

Spreiding betekent meer dan dure en betaalbare woningen over de stad verdelen. Het vraagt m.i. ook om verbinding, het gesprek aangaan, respect voor elkaar en ondersteuning.
Spreiding door kwetsbare bewoners tussen betere woningen te bouwen is een gekunstelde aanpak meer voor de bühne dan dat echt armoede oplost
Spreiding in de wijken en evenredige verdeling tussen noord en zuid.
Spreiding is altijd beter dan alles bij elkaar
spreiding is geen doel op zich, er moeten ook voorzieningen zijn en/of draagvlak om kwetsbare op te vangen. dus niet opleggen maar nagaan of er ook voldoende voorzieningen zijn die mensen op kunnen vangen en niet dat ze bv op schaarsbergen aan hun lot over gelaten worden.
Spreiding is geen doel op zich: zorg dat het zo is georganiseerd dat de opvang en begeleiding van "kwetsbare" inwoners werkt. Ze allemaal bij elkaar zetten werkt niet, maar als de spreiding zo groot is dat de begeleiding het overzicht verliest en het fragmenteert, werkt het ook niet.
Spreiding is goed maar de voorzieningen moeten daar ook passend bij zijn. Sociale huur in Schaarsbergen zorgt ervoor dat mensen meer geïsoleerd worden.
Spreiding is niet het eigenlijke punt daar is niets mis aan. Structuur, controle en verantwoording op afspraken dat helpt kwetsbaren het meest. Rust, Reinheid en Regelmaat waar we in het huidige beleid zo om smalen is de basis van maatschappelijke acceptatie.
spreiding over de stad betekend ook het gesprek aangaan met bewoners die denken, niet in mijn achtertuin.
Spreiding prima maar dan ook overal. Niet selectief wanneer deze in een omgeving komt waar bv. hoog opgeleiden wonen en daarom wellicht mondiger zijn en de weg om te protesteren cq. procederen gemakkelijker weten te vinden.
Spreiding prima maar vraag is of iedereen in alle wijken gelukkig is.
Spreiding van kwestbare inwoners gaat vaak gepaard met verschraling van de zorg die zij nodig hebben. Hoewel kosten inefficiënt ben ik van mening dat we deze groep beter kunnen helpen door te centraliseren en zorg te intensiveren.
spreiding van kwetsbare inwoners vind ik prima. In mijn wijk zijn er volgens mij meer dan in andere wijken. Ik ben woonachtig in Malburgen Oost.
Spreiding woningen meer verdelen over de wijken. Bewoners erbij betrekken
Spreiding: wat is het nut en belang van spreiden en laten mensen / de woningmarkt zich hierdoor sturen.Kwetsbare inwoners: kleinschalige opvang in een wijk waar ze ook verder kunnen met hun leven, wonen & werken
Sta nooit meer toe dat er een wijk als Gaardenhage ontstaat. Net zo min als het oude Malburgen. De toevoeging van Stadseiland is prima, maar het zijn gescheiden wijken. Er is wel één cultureel centrum. Stadseiland is mijn woonwijk en mist een ruimte waarin je kan samenkomen. Dat doen we nu in de huiskamers. Daar worden leuke activiteiten ontwikkeld.
Stap af van het idee dat iedereen zelfstandig moet wonen. Zorg voor permanente opvang ook voor mensen die zijn uitbehandeld of zorgmijders. Vaak mijden ze niet de zorg maar de betutteling.
Steeds vaker is politiek bezig met deze onderwerpen. Zelfredzaamheid wordt door politiek te weinig gestimuleerd. Vooral het vreemdelingenbeleid en druk op integratie zijn zwaar onder de maat.
Stimuleer de integratie en de participatie in de wijken: buddies, taalmaatjes, etcBiedt niet Nederlanders de mogelijkheid om Nederlands te leren
Stop met opvang in zuid
Stop met proberen om met eindeloze bijeenkomsten draagvlak te creëren voor dit soort lastige keuzes. Maak die keuzes en regel het. Uiteraard met zorgvuldige begeleiding en implementatie.
Stop om te beginnen met het binnenhalen van 'kwetsbare inwoners', want iedereen kan wel ongeveer inschatten waar die vandaan komen. En wijken worden kwetsbaar omdat ze lelijk, lees modernistisch, zijn. Omdat ze gebaseerd zijn op conceptuele kletspraatjes van stedenbouwkundigen in plaats van op de leefbaarheidswensen van echte mensen. Spreiding betekent alleen maar dat alle wijken lelijk worden.

strenger aanpakken en niet te veel pamperen. wie niet wil heeft pech.
Teveel mixen kan ook negatief uitpakken en uiteindelijk voor iedereen slechter wordenJe kunt mixen maar niet per woning maar meer klein stratenblok
Toch denk ik dat de opvang voor kwetsbaren soms niet leuk is in een dure wijk
Tref voorzieningen in die wijken waar men dit wil gaan toepassen. Betrek de wijkverpleging erbij.
Type mensen zoeken elkaar op. spreiding is goed maar wel per wijk en niet per straat.
Uit het artikel in De Gelderlander van zaterdag 28 januari blijkt dat wethouder Smeulders óf de stad niet kent óf er een erg gekleurde mening op na houdt. Dat helpt niet bij het oplossen van het probleem van de spreiding. Overigens, 50 jaar geleden kon ik ook al geen woning krijgen in de stad waar ik geboren ben.
Uitersten bij elkaar plaatsen werkt vlg mij niet. Het roept verzet op en de vraag is of de meer kwetsbare groep zich er ook wel thuis voelt. Probeer juist plekken te vinden waar aansluiting plaats kan vinden. Dat kan ook per voorziening verschillen. Ga daarmee aan de voorkant in overleg met de wijk: wat zou hun keuze zijn? Zo was er indertijd in onze (duurdere) buurt een afkickcentrum voor drugsverslaafden. Die werd algemeen geaccepteerd.
Uitgifte van bouwvergunning x % voor sociale huur en x% voor kwetsbare. Elke wijk zelfde percentage.
Van wijken weten, sociale wijkteams zijn mislukt. Veel te veel zorgverleners die hun eigen werk creëren. Veel te weinig tastbare resultaten. Armoede bestrijden doe je door mensen geld te geven. Niet door mensen te betuttelen.
Vang de kwetsbare inwoners en asielzoekers ook op in dure wijken.
Veel kantoren e.d ombouwen tot starters woningen en sociale woningbouw. De woningbouwverenigingen moeten hun prima taak veel beter uitvoeren. Ik zie het aantal betaalbare woningen steeds meer afnemen.
Veel ouderen die in een eengezinswoning wonen willen best naar een huur appartement. Dit doen ze niet omdat ze dan veel meer moeten betalen dan wat ze voor hun koopwoning kwijt zijn. Vaak hebben ze jarenlang extra afgelost om uit te komen met het pensioen en AOW. Mogelijk is daar iets voor te regelen en komen hun huizen vrij voor de jeugd.
Veel overlast in het centrum en omgeving dan bedoel ik de criminaliteit mensen durven in de avond de stad niet meer in.
Verbied verkamering van panden in bepaalde delen van de wijk/ wijken / straten.Stimuleer eigen woning bezit, belast bezit f verhuur van tweede woningen extra. Er is woning schaarste, laten we iedereen een kans geven op een betaalbare woning
Verdeel de lasten eerlijk. Dus ook opvang in de wijken met de duurste huizen. Weet niet of het mixen van goedkope en dure woning leidt tot betere wijken. Mensen gaan toch het liefst om met hun eigen 'soort'. Meer kans op botsende levensstijlen.
Vereenvoudig en verkort de (inspraak-) procedures
Verneuk niet ook alle andere wijken door spreidingsbeleid toe te passen! Zorg dat de instroom van kansarmen lager wordt en dat de instroom van probleemmensen verminderd. LES 1: Problemen oplossen doe je niet door ze te verspreiden, maar door ze bij de bron aan te pakken! In Arnhem verspreiden we liever dan dat we oplossen.
Verplichte spreiding is een illusie. Kunnen beter meer investeren in achterstandswijken.
verspreid het probleem gelijkelijk over de stad, dit is een eerlijker oplossing voor iedereen
verspreid houden.
Vind spreiding belangrijk, zodat er geen wijken meer bestaan, die alleen maar door kwetsbare inwoners worden bewoond.
Vinger aan de pols houden bij opvang kwetsbare inwoners: monitor of het succesvol is.Spreiding woningen is m.i. grotendeels een politieke keuze. Geef duidelijkheid over de keuze en de standpunten van de partijen.
Voldoende betaalbare woningen zijn belangrijk, Waarbij ik voornamelijk denk aan de middeninkomens. Dit moet op stadsniveau en niet perse per wijk.

Volgens mij leidt het concentreren van kwetsbare inwoners op een plek/locatie tot meer overlast. Iedere wijk heeft een verschillende en andere draaglast voor kwetsbare inwoners. Dus goed kijken welke personen en problematieken je op welke plekken in de stad moet willen plaatsen.
Volledig eens dat duurdere en betaalbare woningen in een wijk staan. Jammer wanneer de architectuur of openbare inrichting van de betaalbare woningen de wijk direct ook stigmatiseert en een ghetto-like uiterlijk geeft.
Voor bijvoorbeeld 'beschermd/begeleid wonen' dienen open bouwplekken in de buurt te worden gebruikt om voor hen woningen te realiseren.
Voor de acceptatie van kwetsbare groepen in een wijk is het van belang dat de bewoners bij de komst betrokken worden en er activiteiten plaats vinden waar men elkaar kan leren kennen. Mensen waarvan bekend is dat ze veel overlast gaan geven kunnen (hoe sneu ook) niet in een wijk wonen, want dat stigmatiseert de kwetsbare die wel van goede wil is. Voor de groep overlastgevers moet iets gecreëerd worden buiten de stad in combinatie met een goede begeleiding. Geen ideale oplossing, maar soms is die er gewoon niet.
Voor de opvang van kwetsbare bewoners is het misschien mogelijk om te kijken of er huisvesting te realiseren is in gebouwen / huizen / kerken die leegstaan maar die vanwege historisch belang toch behouden moeten blijven.
Voor een klein deel van de kwetsbare inwoners is opvang in een gewone wijk geen oplossing. Daarvoor moeten alternatieven gevonden worden in de vorm van containerwoningen oid
Voor hen veel aandacht hebben.
Voor het aantrekken van burgers die meer belasting kunnen betalen is een wijk met duurdere woningen een manier om mensen naar je stad te trekken. Zo'n wijk heeft oudere grote woningen en die kan je niet veranderen in betaalbare woningen. De punt van de burgermeesterswijk heeft al heel veel opvang voor kwetsbare inwoners en het heeft er voor gezorgd dat er aantallen burgers met geld inmiddels zijn vertrokken naar andere gemeentes. Zonde. Ik ben principieel voor het vermengen van verschillende inkomens, maar dit moet wel gedaan worden op een manier die opbouwend is
voor kwetsbare/oudere inwoners is een hofje aantrekkelijk.
Vooraf bewoners op de hoogte brengen en in gesprek gaan
vooral jonge mensen die geboren zijn in de stad Arnhem voorrang geven bij vinden van betaalbare woning. Dit zonder wachttijden. Alle jaren/ maanden dat men in Arnhem leeft als allerbelangrijkste graadmeter gebruiken. Dit moet voorrang en prioriteit 1 zijn!!
Vooral meer betaalbare woningen in en om het centrum van Arnhem: voor mensen met een lager of een modaal inkomen is koop of huur daar bijna onmogelijk geworden.
Vooral onderbrengen in de rijke wijken.
voorkom en bestrijd verkamering van de gewone woningen
Voorkom getto vorming
Voorkom ghettovorming
voorkom segregatie. Mix wijken, zorgen dat op scholen mix van leerlingen zijn, voorkom bubbles
Voorkom verkoop van betaalbare huurwoningen.Laat woningbouwverenigingen doen waarvoor zij zijn opgericht.
voorrang jong volwassen die gezinsplanning hebben
Waarom is t zo moeilijk om daklozen overdag een fijne plek te geven waar ze zich kunnen vermaken . Snap dat t niet zonder problemen is , maar geef ze leuke buitenruimte en binnen wat gezelligheid . Ook verwarde personen geven gevoel van onveiligheid . Wat betreft betaalbare duurdere woningen , mensen kiezen zelf soms de buurt waar ze zich thuis voelen , dat kun je niet afdwingen . Maar geen verpauperde wijken , die moeten opgeknapt . Maar dat zie ik ook dat dat gebeurt .

Waarom moet alles genivelleerd en gespreid worden? Logistiek (WMO/zorgvervoer) is véél efficiënter in te plannen als er niet naar 100 verschillende adressen gereden moet worden. Sociale infrastructuur (samen-hulp), voedselbanken en andere nuttige zaken dichtbij. Geen woningwaardedaling door (sociale) huur en dergelijke in koopwijken. Wie zit er te wachten op noodopvang voor asielzoekers, als met 1,5 miljoen wil betalen voor een villa? Of 6 ton voor een nieuw huis? Ik niet!
Waarom moet dit toch zo gemengd worden? Dit snap ik nou echt niet. Wordt de stad er beter van als de verschillende groepen gespreid worden? Onzin!
Waarom zijn er kwetsbare mensen? Pak probleem bij wortels aan.
Wanneer er meer betaalbare woningen worden gebouwd voor iedereen...jong en oud...komt er meer doorstroom oudere mensen zijn best bereid om bijvoorbeeld naar een bejaardrnwoning te verhuizen...nu zijn ze er niet enbblijven veel ouderen ook als ze door overlijden partner alleen komen te staan in een woning wonen die eigenlijk te groot voor hen is.
Wanneer wijkteams, wijkagent etc hierbij goed betrokken blijven zodat criminaliteit, onveiligheid, overlast en daarmee leefbaarheid goed worden gemonitord en gehandhaafd zijn er mogelijkheden
Wat denkt U zelf als er van die halvegare vlak naast U zou komen wonen. Ik kan U zeggen er blijft van woonplezier weinig over. Jammer dat U dit niet begrijpt of niet wilt begrijpen.
Wat is een kwetsbare inwoner? Iemand met beperkingen, senioren, arme mensen, jong asielzoekers, daklozen etc.?Kwetsbaar denk ik ook aan psychisch gestoorde mensen die een buurt verzieken (ervaring). Die moet je opsluiten en niet spreiden of loslaten in de samenleving. Voorkomt hoop straat agressie. De rest van harte welkom.
Wat is er zo erg aan het feit dat er in Arnhem een paar wijken zijn met duurdere woningen? Ook dat geeft best wat glans aan Arnhem als stad.Als er goede back-up plannen zijn die voorkomen dat de huisvesting van zg. kwetsbare mensen leidt tot overlast dan is mijn idee dat je een aantal wijken daarvoor zou kunnen aanwijzen maar zeker niet in alle wijken. Laat bepaalde wijken hun grandeur houden.
wat mij betreft mag de verdeling tussen betaalbare en dure huizen per wijk verschillend zijn als er maar vooraf over nagedacht wordt, opvang vluchtelingen hoeft ook niet in iedere wijk hetzelfde te zijn want er zijn veel vluchtelingen die toch niet echt (willen) integreren in de samneleving
wat wordt verstaan onder kwetsbare inwoners?
Wat zijn kwetsbare inwoners?
We hebben al opvang voor kwetsbare inwoner
we zijn allemaal kwetsbaar, de mensen die zelf niet (meer) kunnen voorzien in een stabiel bestaan moeten niet rondhangen of afglijden naar criminaliteit, verslaving, verwardheid en uiteindelijk de psychiatrie.
Wederom slagvaardigheid. Zorg als gemeente dat je een voortrekkersrol hebt en handel volgens het mandaat dat je hebt.
Wees duidelijk wat kwetsbaar is? In welke wijken gaan deze mensen wonen? Bekijk of de ene mens wel bij de andere past. Ga na waar jullie zelf graag naast zou willen wonen! Hoe jullie buurt er graag zou uit willen zien!
Wees een betrouwbare overheid naar de burgers, in beleid en wat jullie beloven
Wees open en transparant en zorg voor goede communicatie en neem een beslissing
Wees voorzichtig met de buurten en de bewoners!
weet niet of spreiding over de gehele stad zin heeft. Een goede duurzame plek wat nut heeft is misschien beter.
Wel naar de wijken kijken, je kan dat niet in elke wijk doen, dus geen algemene regel.
Wel of niet spreiden van mensen of huizen is minder belangrijk dan wel of geen overlast (herrie, rotzooi) veroorzaken.
Werk huisjesmelkers de wijk uit, zorg dat ouderen makkelijker hun woning uit kunnen zodat de starterswoningen weer vrijkomen.

Werkgelegenheid is heel belangrijk voor mensen die kwetsbaar zijn, niet mee kunnen komen. Een voor hen geschikte werkomgeving realiseren , zodat zij zich waardevol voelen. Mee kunnen komen op hun eigen niveau. Dat wil toch iedereen. Niet alleen woningen op de mooiste plekken voor mensen met meer inkomen, draai het eens om.
Wij wonen zelf in Malburgen, ik vind het niet erg dat de wijk niet de meest rijke wijk is. Daarentegen ken ik mijn buren goed, woont er van alles wat. Ik denk dat het niet realistisch is om Malburgen en de Paasberg bijvoorbeeld gelijkt te trekken. En dat is ok. Verschil mag er best zijn.
Wijken hebben hun eigen karakter en dat vind ik ook belangrijkIk vraag me wel af waarom woonwagenbewoners recht hebben op deze plekken. Op sommige kampen vind ik de woonwagen geen woonwagen maar een villa. Hoe verhoudt zich dat tot vergunning aanvragen??
Wijken hebben hun eigen karakter, maar de segragatie is in Arnhem hier en daar wel erg scherp. Benut mogelijkheden om daar wat aan te doen. Maar verwacht geen wonderen.
wijken met veel kwetsbare inwoners eerder ontzien bij het creëren van opvangvoorzieningen voor kwetsbare groepen, dan wijken waar het veel inwoners goed gaat. Spreiding van betaalbare en dure woningen over de stad is een nobel streven, maar mag niet ten koste gaan van kwetsbare inwoners in armere wijken. Ook zij moeten in hun wijk kunnen blijven wonen.
ze hoeven niet allemaal gespreid te worden. liever de huidige bekende plekken verbeteren
zet de kwetsbare bewoners niet in de achterstand wijken maar in de duurdere wijken waar iedere buurt comité meteen er tegen ingaan dus doe daar het zelfde als in de armere buurten plaats ze gewoon in de buurt en de verspreiding van duurdere en betaalbare woningen maakt niet zoveel uit omdat de projeckt ontwikkelaars bepalen en niet de gemeente zoals je het nu kunt zien
Zet mensen met problemen niet allemaal bij elkaar in een flat: dat veroorzaakt veel en snel overlast en vermindert de mogelijkheid van de wijk om problemen te signaleren. Zorg niet alleen voor woningen voor kwetsbare mensen, maar ook voor goede voorzieningen waar ze terecht kunnen en waar ze andere wijkbewoners kunnen ontmoeten
Zet niet alle moslims bij elkaar zoals in mijn wijk. Gaat een keer fout
Zet niet te veel woningen op elkaar, zodat de druk op de voorzieningen en de wegen niet te groot wordt.
Zet ze in een duurdere buurt, in betaalbare woningen.
Zie mijn eerdere betoog
zie vorig advies
Zogenaamd "kwetsbaren" welkom, mits compromisloos geen overlast veroorzakend.
Zolang de opvang van kwetsbare inwoners goed, zorgvuldig en aan regels gebonden (en gehandhaafd) gebeurt is het te accepteren. Wanneer het betekent dat deze mensen zich in de wijken gaan ophouden, daar hun drugs moeten kopen en onacceptabel gedrag vertonen is het niet acceptabel. Dat moet gewoon beter geregeld worden.
Zolang ze geen overlast geven
Zorg bij opvang van kwetsbare inwoners dat het veilig blijft voor de omgeving. Hierdoor verhoog je draagvlak om zulke voorzieningen in een wijk te realiseren.Kwetsbare inwoners moeten meer begeleid worden mbt zorg.
Zorg bij spreiding ook voor nabijheid (of in ieder geval bereikbaarheid) van relevante voorzieningen!
Zorg dat arm en rijk goed verdeeld zijn over de stad. Alle wijken en buurten zijn de betere
Zorg dat buurtbewoners worden gestimuleerd om kwetsbare inwoners te steunen. Ik weet niet wat de achtergrond is van deze inwoners en waarom ze kwetsbaar zijn. De maatregelen om deze te helpen kunnen heel verschillend zijn. De ene moet je helpen aan een baan. De ander heeft psychische ondersteuning nodig en weer een ander passende hulpmiddelen om deel te kunnen nemen aan de maatschappij
Zorg dat de gemeente de regie houdt over de verdeling hiervan en geef deze niet over aan bouwondernemingen en planbureaus, die anders verleidt worden om voor het grote winst bedrag gaan

Zorg dat de leefbaarheid van de wijk verbeterd met het toevoegen van kwetsbare inwoners of extra woningen.
Zorg dat de overheid de inkomenseis afschaft. Slechtse idee ooit! Alle kwetsbare inwoners eindigen bij elkaar in de arme wijken. Alle hoog opgeleiden verdwijnen naar de elite wijken waar het heerlijk rustig wonen is. En middeninkomens eindigen tussen wal en schap en kunnengeen kant meer op.
Zorg dat er in de huidige kwetsbare wijken meer middendure huurwoningen en koopwoningen beschikbaar komen, waardoor er in die wijken meer diversiteit komt en mensen in hun eigen omgeving een wooncarriére kunnen maken.
Zorg dat ze niet directe buren zijn, dus een vrijstaand huis bijvoorbeeld. Dat zorgt al voor een vermindering van evt geluidsoverlast.
Zorg er aub voor dat er geen opvang voor kwetsbaren komt in de dure wijken! Ik woon niet in zo soort wijk maar anders jaag je de kapitaalkrachtigen Arnhem uit en dat moet je echt niet willen.
Zorg er voor dat er geen scheefgroei komt tussen woonaanbod voor statushouders en wachtende woningzoekenden
Zorg ervoor dat er geen spanningen in de onderlinge samenhang gaat komen.
Zorg ervoor dat wijken ook mooier worden om te zien. Malburgen, Kronenburg en Vredenburg zijn gewoon kale betonbakken. Probeer Zuid meer te laten lijken op Noord. Laat politie en boa's 's avonds en 's nachts meer op sleetse plekken surveilleren, om graffitivandalen in de kraag te vatten.
Zorg goed voor deze mensen, en laat ze niet vallen
Zorg voor acceptatie = ervoor zorgen dat overlast voorkomen of aangepakt wordt. Geen woorden maar daden.
Zorg voor betere, en langere begeleiding van kwetsbaren bij het plaatsen in een woonwijk zodat de wijk minder overlast ervaart. Het plaatsen van kwetsbaren in een (ook economisch) al zwakke wijk leidt tot ghetto-vorming en dus 'slechte' wijken.
Zorg voor de mesnelijke maat. En ook dat de inzet vruchten afwerpt. De inzet moet persoonlijk zijn en meer opleveren dan het kost
Zorg voor doorstroming van scheefwoners.Zorg voor kleinschalige/middelgrote projecten voor kwetsbare inwoners EN voor voldoende begeleiding daarbij, dat vergroot de acceptatie en voorkomt veel ergernis bij de andere bewoners.
Zorg voor goede begeleiding. Het fenomeen verward persoon is vaak iemand die aan zijn of haar lot is overgelaten.
Zorg voor goede dialoog met de buurt.
Zorg voor goede voorzieningen zodat we minder over kwetsbare inwoners praten maar over hun kracht betrekken ipv pamperen
Zorg voor voldoende begeleiding voor deze mensen
Zorg voor voldoende draagvlak,. Bewoners vroegtijdig betrekken.
Zorg voor voldoende zichtbare begeleiding en betrek de buurt.
Zorg voor wijken met wat meer middensegment woningen en vang daar de kwetsbare mensen op.
Zorg voorngoede leefomstandigheden. Van een dak maar wel schimmel en tocht komen mensen van de regen in de drup.
zorg wel voor goede spreiding inde winkelen goed omgevingsmanagement. Waar dat kan betrek buurt bewoners
zorgen dat er minder kwetsbare inwoners zijn, zorgen dat die in een betere situatie komen
zorgen dat instanties bereikbaar zijn en blijven als er spanningen dreigen/zijn door opvang. ook voor de langere termijn
Zorginstelling subsidieren
zou fijn zijn als jullie een definitie geeft over wat kwetsbare inwoners zijn. maar als je ze bij een zet kan je ook de hulp localiseren.

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 169500

Onderwerp: Turap-1 2023

Kernboodschap

Om de voortgang op de realisatie van de begroting te kunnen bewaken worden, conform de verordening financieel beleid en beheer gemeente Arnhem, minimaal twee tussenrapportages aan de raad aangeboden. In Turap-1 2023 worden de financiële afwijkingen die aan het begin van 2023 bekend zijn gerapporteerd.

Voorstel

1. De Turap-1 2023 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging **23-003** OW040 met betrekking tot de Turap-1 2023 vast te stellen.

Inleiding

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2023 is een eerste tussenrapportage (Turap-1 2023) opgesteld. De Turap-1 2023 bevat informatie over de verwachte majeure financiële afwijkingen over het jaar 2023. In de Turap-1 2023 is rekening gehouden met de ontwikkelingen die zich op basis van het eerste kwartaal aftekenen en die leiden tot afwijkingen in de begroting. Hierbij is een splitsing aangebracht in afwijkingen met een incidenteel en afwijkingen met een structureel karakter.

Beoogd effect

Gemeente Arnhem

De raad krijgt een prognose van de financiële afwijkingen en het resultaat over 2023.

Argumenten

1.1 Turap-1 2023 vaststellen

Op basis van de gepresenteerde majeure afwijkingen verkrijgt u inzicht in het verwachte financiële resultaat per programma en op het totaal van de begroting.

2.1 De begrotingswijziging vaststellen

Net als voorgaand jaar is bij Turap-1 een begrotingswijziging opgenomen waarin we alleen die afwijkingen verwerken die:

- verrekeningen met bestemmingsreserves betreffen (conform doelen bestemmingsreserves);
- overhevelingen tussen programma's betreffen (bijvoorbeeld extra middelen decentralisatie-uitkeringen of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een tussentijdse afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Het voordeel hiervan is dat uw raad vroegtijdig een geactualiseerde begroting heeft en dat budgethouders vroeg in het jaar duidelijkheid hebben na akkoord van de raad over wijzigingen in hun budgetten.

De overige afwijkingen die we bij Turap-1 inschatten, verwerken we alleen als prognose in Turap-1 en nog niet in de begrotingswijziging. Dit betreft afwijkingen op bestaand beleid die nog niet vaststaan (bijvoorbeeld open einderegelingen) en waar budgethouders nog op moeten kunnen bijsturen in de rest van het jaar om deze tot een minimum te beperken. Deze worden bij Turap-2 opnieuw ingeschat en op dat moment in de begrotingswijziging verwerkt. In de bijgevoegde Turap is bij elke afwijking aangegeven of deze meeloopt in de begrotingswijziging.

Kanttekeningen en risico's

Er is met de best mogelijke inschattingen gewerkt op het moment van opmaken van de Turap, maar deze inschattingen kunnen aan het einde van het jaar mogelijk afwijken van de daadwerkelijke realisatie.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

De prognose over 2023 laat een voordelig resultaat van € 9,4 miljoen zien ten opzichte van de begroting tot en met 31 maart 2023. Hiervan wordt voorgesteld om een deel van alle verwachte afwijkingen met bijgaande begrotingswijziging op grond van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting te verwerken.
In de bijlagen bij Turap-1 is per programma een uitputtend overzicht gegeven van alle verwachte afwijkingen. In een aantal gevallen is een afwijking op één programma benoemd, maar vindt de vertaling in de administratie plaats door de begrotingswijziging over diverse (wijk)programma's te verdelen. Voor een uitvoerige toelichting wordt verwezen naar de Turap-1 2023 en de bijlagen.

Uitvoering

Na vaststelling door de raad wordt de begroting gewijzigd met de bijgevoegde wijziging.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel Turap-1 2023
- Turap-1 2023
- Begrotingswijziging **23-003** OW040 bij Turap-1

RAADSVOORSTEL

Besluit van	
Zaaknummer	169500

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 april 2023, nummer: 169500;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Turap-1 2023 vast te stellen;
2. De bijgevoegde begrotingswijziging **23-003** OW040 met betrekking tot de Turap-1 2023 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Arnhem GEMEENTE

Turap 1 - 2023

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap 1 2023 3
Totaalbeeld financiën 4
Bijlagen 6
Wijken Algemeen 6
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën 9
S01 Veiligheid 12
S02 Bereikbaarheid 13
S03 Economie 14
S04 Onderwijs 15
S05 Cultuur 16
S06 Participatie en armoedebestrijding 17
S07 Zorg 18
S08 Welzijn en inclusie 20
S09 Gezondheid en sport 22
S10 Klimaat en energie 23
S11 Ruimtelijke ontwikkeling 24
S12 Wonen en leefomgeving 25
Investeringen 27

Hoofdlijnen Turap 1 2023

In deze eerste Turap over 2023 zijn de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2023 opgenomen, voor zover die nu bekend zijn. Deze komen naar voren vanuit de financiële vertaling van de autonome ontwikkelingen en financiële ontwikkelingen die voor het jaar 2023 worden voorzien.

Turap en bestuursrapportages

In de Turaps wordt over de voortgang van de programma's gerapporteerd. Hiermee volgt de Turap de opbouw van de begroting en het jaarverslag. In Turap-1 zijn dit alleen de financiële afwijkingen. In Turap-2 wordt ook de inhoudelijke voortgang aan de hand van de doelenboom weergeven. Naast de Turap kennen we in Arnhem ook bestuursrapportages, zoals de bestuursrapportage Zorgdomein en de bestuursrapportage Bestaanszekerheid. Beide bestuursrapportages worden in mei aan de raad aangeboden en ze bevatten gedetailleerde informatie over de voortgang en resultaten van de programma's. De Turap is minder gedetailleerd dan de bestuursrapportages. In deze Turap geven we in de bijlage bij de programma's S06 en S07 een korte toelichting op de financiële afwijkingen. In de bestuursrapportages is meer informatie over de voortgang op deze onderwerpen aangegeven.

Leeswijzer

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2023 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve. Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Overeenkomstig voorgaand jaar wordt een begrotingswijziging voorgesteld bij Turap-1. Afwijkingen worden in de begroting gewijzigd wanneer deze onder één van de volgende situaties vallen:

- overhevelingen tussen programma's (bijvoorbeeld extra middelen uit decentralisatieuitkeringen (DU's) of taakmutaties gemeentefonds op programma S00 die leiden tot extra lasten op andere programma's);
- wijzigingen die vaststaan en niet meer wijzigen in de rest van het jaar (bijvoorbeeld een afrekening, uitspraak op een bezwaarschrift).

Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);
- B: Wordt de afwijking in de begroting verwerkt met bijgevoegde begrotingswijziging.

Totaalbeeld financiën

In deze Turap zijn alle afwijkingen opgenomen die op dit moment bekend zijn voor het boekjaar 2023.

Turap 1	2023
Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023	-428
Energieprijzen eigen gebruik openbare ruimte	-4.000
Energieprijzen eigen gebruik vastgoed	-2.300
Zorg: Pluryn	-385
Dekking Pluryn uit Zorg of BR Wmo en jeugdzorg	385
Toegankelijkheid evenementen	-72
Dekking toegankelijkheid evenementen uit budget toegankelijkheid	72
Gemeentefonds	16.648
OZB indexatie (lasten voor panden in eigen gebruik)	-102
Actualisatie MIP	902
Nominaal: Cao	-1.821
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven	-1.000
Zorg: Aanvullende indexering zorgtarieven uit BR Wmo en jeugdzorg	1.000
Zorg: kostprijsdekkende tarieven huishoudelijke ondersteuning	-1.000
Zorg: kostprijsdekkende tarieven uit BR Wmo en jeugdzorg	1.000
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg	-300
Zorg: verhoging vergoeding/tarief pleegzorg uit BR WMO en jeugdzorg	300
Indexatie contracten parkeergarages	-282
Extra loon- en prijsstijgingen 2023 ev bij VGGM	-1.203
Actualisatie BUIG	1.598
Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	294
Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	-280
Buurtconciërges overheveling dekking uit WIF	425
Leefbare Wijken Monitor	-56
Totaal Turap 1	**9.396**

Deze afwijkingen worden in de begrotingsprogramma's in de bijlagen gepresenteerd daar waar de afwijkingen zich voordoen. In een aantal gevallen betekent dit dat een afwijking uit bovenstaande tabel verdeeld is over meerdere programma's, omdat het bijvoorbeeld over vastgoed gaat dat in meerdere programma's is begroot. Ook vindt er in sommige gevallen een verdeling van de afwijking plaats over wijkprogramma's en stedelijke programma's. Tot slot is het voordeel op het gemeentefonds in programma S00 opgenomen, maar is rekening gehouden met het feit dat hierin extra middelen worden ontvangen ter dekking van lasten op andere programma's.

In onderstaande tabel is het totaalbeeld van de Turap op het niveau van lasten en baten opgenomen. Dit beeld laat per saldo wederom het voordeel van € 9,4 miljoen voor de algemene reserve zien.

	Begroting Stand maart 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	880.151	885.204	5.053	V
Baten	839.001	850.765	11.764	V
Saldo lasten en baten	**-41.150**	**-34.439**	**6.711**	**V**
Toevoegingen aan reserves	78.517	78.517	0	
Onttrekkingen aan reserves	119.666	122.351	2.685	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	**41.149**	**43.834**	**2.685**	
Prognose resultaat	**-1**	**9.395**	**9.396**	**V**

Zoals in de leeswijzer benoemd, wordt een aantal afwijkingen in de begroting gewijzigd, omdat deze afwijkingen niet meer zullen wijzigen in de loop van 2023. Dit leidt ertoe dat van de totale afwijking van € 9,4 miljoen een voordeel van € 13,2 miljoen wordt verwerkt in de begrotingswijziging bij deze Turap. Dit voordeel ontstaat door het saldo van voor- en nadelen van de individuele afwijkingen die volgens eerder benoemde criteria hiervoor in aanmerking komen. Deze afwijkingen hebben met name betrekking op de mutatie in het gemeentefonds en de daarbij behorende decentralisatie-uitkeringen, taakmutaties en de actualisatie van het budget BUIG. Het verschil met het totale geraamde voordeel van € 9,4 miljoen wordt mogelijk in Turap-2 verwerkt als er op dat moment zekerheid is over de onderliggende afwijkingen.

Bijlagen

Wijken Algemeen

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	224.935	226.297	1.362	N
Baten	26.679	27.227	548	V
Saldo lasten en baten	-198.256	-199.070	-814	N
Toevoegingen aan reserves	6.620	6.620	0	
Onttrekkingen aan reserves	6.313	6.313	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-307	-307	0	N
Prognose resultaat	-198.563	-199.377	-814	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.362	N				
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	1.362	N				
Onderwijs	877	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Onderwijs	222	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Werk en Inkomen	110	N	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Mobiliteit	85	N	Indexatie contracten parkeergarages	S	AR	N
Wijken en wijkgericht werken	56	N	Leefbare wijken monitor	S	AR	J
Water, milieu en luchtkwaliteit	7	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Werk en Inkomen	5	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	548	V				
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	548	V				
Onderwijs	438	V	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Werk en Inkomen	110	V	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					
Teams Leefomgeving(TLO)	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					
Sociale wijkteams (SWT)	0					

Teams Leefomgeving(TLO)	0

Energieprijzen eigen gebruik
In het afgelopen jaar zijn de prijzen voor energie fors gestegen. Voor de gemeente Arnhem stond het tarief grotendeels vast tot eind 2022. Voor 2023 zijn eind vorig jaar de nieuwe prijzen voor gas en elektriciteit vastgesteld (voor 1 jaar). De vernieuwde tarieven zijn voortgekomen uit de participatie aan de Groene Metropool Regio, welke een aanbesteding gehouden heeft voor de inkoop van energie. Specifiek voor gas geldt dat deze afspraken per 01-01-2023 gewijzigd zijn: een nieuwe leverancier, en ook nieuwe tarieven. Voor elektriciteit hebben we met behoud van leverancier de tarieven omhoog zien gaan. Dit leidt tot een forse stijging van de energielasten en een knelpunt in de begroting. De grootste stijging van kosten voor elektriciteit zit bij openbare ruimte (openbare verlichting, verkeerslichten, etc.); er wordt een tekort verwacht van € 4,0 miljoen, verspreid over programma S02 en S12. Daarnaast is sprake van een verwachte overschrijding van de begrote budgetten bij Vastgoed van € 2,3 miljoen (na doorbelasting), hier betreffen het de panden in eigen gebruik en de MFC's waar zowel voor gas als elektra een tekort voorzien is. De hogere energieprijzen leiden volgens verwachting tot een hogere energiekosten (+ € 877.000) bij de MFC's. Een deel daarvan (naar schatting 50%) zal kunnen worden doorbelast naar de huurders van de MFC's.
Daarnaast wordt geprobeerd directer energie te besparen door de verwarming lager te zetten en op middellange termijn te werken aan het verduurzamen van de gebouwen.

Het totale financiële effect is verspreid over de wijken, S00, S02, S03, S05 en S09. De kostenstijging wordt aan alle gebruikers één op één doorberekend conform de afgelopen jaren ook het geval was, dit geldt dus zowel voor huurders van gemeentelijk vastgoed als voor gebruikers van walstroom of de markten. Het in kaart brengen van het exacte tekort is een ingewikkeld proces omdat op aansluitingsniveau bekeken moet worden wat de effecten zijn. Dit traject wordt nu voor alle objecten doorlopen. Uiteraard wordt gemeentebreed gekeken naar energiebesparingsmogelijkheden, waar deze al bekend zijn, zijn deze meegenomen in de berekeningen. De eerste inschatting is dat het totale financiële knelpunt van stijging energielasten € 6,3 miljoen bedraagt.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
De gemeente Arnhem heeft de modules Inkoop Zorg, Onderwijs, Contractmanagement Inburgering, WsW en WSP en Beheer ondergebracht bij de Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR-SD) en betaalt hiervoor tezamen met de andere gemeenten van de regio Centraal Gelderland een jaarlijkse bijdrage. De MGR verwacht bovenop haar primaire begroting 2023, structureel een extra indexatie voor loon- en prijsstijgingen (als huisvesting en ICT) door te voeren op deze modules.
De effecten voor de module WSP zijn meegenomen in het re-integratiebudget. Voor de module WsW staat het effect onder de autonome ontwikkelingen. Voor de overige modules is op basis van de nu voorliggende begroting bekend dat een tekort op jaarlijkse bijdrage van Arnhem ontstaat van € 428.000 in 2023.
Het nadeel is verdeeld over de wijken, S06, S07 en S08.

Actualisatie BUIG
In de raadsbrief 'Gebundelde uitkering BUIG 2022 en 2023' van 13 december 22 is vermeld dat de bijgestelde raming voor 2023 en verder wordt meegenomen in de Turap 1 en de Perspectiefnota 2023. Voor 2023 is het voorlopig budget vastgesteld op € 104,4 miljoen (2022: € 103,1 miljoen). De voorspelde lasten stijgen niet en blijven € 106,2 miljoen. Het verwachte nadeel is hiermee kleiner geworden (was - € 3,3 miljoen) en komt uit op € 1,7 miljoen in 2023. Het voordeel (€ 1,6 miljoen in 2023), mede ontstaan doordat steeds meer mensen vanuit de bijstand doorstromen naar betaald werk, gaat terug naar de algemene middelen, in overeenstemming met de afgesproken begrotingssystematiek voor BUIG. Dit voordeel wordt zichtbaar op programma S06.

Indexatie contracten parkeergarages
Conform overeenkomsten zijn er prijsindexaties toegepast op bijvoorbeeld de dienstverleningsovereenkomst P1 en de verschillende onderhoudscontracten. Deze indexaties leveren een structureel knelpunt van € 282.000 op dat al in 2023 wordt voorzien. Bij Turap-2 wordt bekeken of de BR Bereikbaarheid hiervoor mogelijk ingezet kan worden.
Het nadeel valt zowel op de wijken als op S02.

Leefbare wijken monitor
Voor de monitor leefbare wijken is in 2024 € 125.000 in de begroting opgenomen. In de aanloop om tot de monitor te komen, zijn in 2023 al middelen nodig. We stellen voor om het benodigde deel in 2023 budgetneutraal vanuit 2024 te verschuiven naar 2023. Dit is conform collegenota 692933 (1-11-2022) Arnhemse Leefbare wijken monitor.

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	101.211	104.358	3.147	N
Baten	559.443	577.492	18.049	V
Saldo lasten en baten	458.232	473.134	14.902	V
Toevoegingen aan reserves	3.931	3.931	0	
Onttrekkingen aan reserves	59.004	59.004	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	55.073	55.073	0	N
Prognose resultaat	513.305	528.207	14.902	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.147	N				
Financiën	1.821	N	CAO ambtelijke organisatie	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	1.755	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	465	N	Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	8	N	OZB indexatie	S	AR	N
Financiën	-902	V	Actualisatie MIP	S	AR	N
Baten	18.049	V				
Financiën	12.311	V	Gemeentefonds september- decembercirculaire	S	AR	J
Financiën	4.980	V	Gemeentefonds verwacht extra accres nacalculatie (najaarsnota)	S	AR	N
Bedrijfsvoering en PenO	758	V	Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed	S	AR	N
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

CAO ambtelijke organisatie
De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. Op 22 februari jl. is een principeakkoord gesloten voor de cao van gemeenten. Deze cao loopt tot en met 31 december 2023. De effecten hiervan voor 2023 worden in deze Turap verwerkt. Daarnaast ontstaan er wijzigingen in diverse premies op basis van actualisaties per 1 januari, dit leidt tot een voordeel. Per saldo ontstaat een negatief effect van € 1,8 miljoen in 2023 voor de algemene middelen.

Verschil huurindexatie en lasten gemeentelijk vastgoed
De gemeente Arnhem hanteert de systematiek van kostprijsdekkende huur. Jaarlijks indexeren wij per 1 mei de huurprijs met de CPI (Consumenten Prijs Index) zoals deze wordt gepubliceerd door het CBS. De indexering van de huurbedragen op basis van de CPI-index levert een indexering op per 1 mei 2023 van ongeveer 8% (ten opzichte van 2% voorgaande jaren en 4,5% afgelopen jaar).
Sinds de start van de CPI index is deze nog nooit zo hoog geweest. In de markt, ook de commerciële verhuurmarkt, wordt opgeroepen tot coulance afspraken. Hoewel CPI de norm is en ook wij te maken hebben met gestegen bouw- en beheerkosten van ons vastgoed zien we mogelijkheden om onze huurders enigszins

tegemoet te komen. Wij wijken eenmalig af van de CPI als index en hanteren een lager indexpercentage, namelijk de “kerninflatie”, te hanteren voor de huurprijsindexering (vanaf 1 mei 2023). Dit alleen indien de kerninflatie lager is dan de CPI indexatie. De kerninflatie, gepubliceerd als SA20 bij CBS, is nu 6,7%. Voorgaande jaren hielden de indexeringen van de huuropbrengsten en de stijging van de kosten van het onderhoud van vastgoed elkaar redelijk in evenwicht. Met de hogere indexatie van de huren (+ € 758.000) ontstaat echter een verschil ten opzichte van de ontwikkeling van de lasten (+ € 465.000), een groot deel betreft namelijk kapitaallasten die gelijk blijven. Het positieve resultaat dat hierdoor ontstaat kan ten gunste van de algemene middelen vallen. Uitgaande van de kerninflatie is dit € 294.000 in 2023.

De afwijking met betrekking tot de hogere energielasten heeft betrekking op meerdere programma's. De verdeling over de verschillende programma's wordt zichtbaar gemaakt bij Turap-2 2023.

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

OZB indexatie
In de begroting is besloten dat de opbrengst OZB jaarlijks met 5% wordt geïndexeerd. Dat heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie. Bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie is er geen huurrelatie en leidt de verhoging van de OZB tot een verhoging van de exploitatielasten.
Dit is niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie. Dit effect wordt in meerdere programma's (S00 en S04) zichtbaar als gevolg van de verdeling van de gemeentelijke panden over deze programma's.

Actualisatie MIP
Op basis van de realisatie over 2022 zijn de planningen van de investeringsprojecten in het MIP geactualiseerd. Hierdoor verschuift de realisatie van een aantal projecten naar een later jaar. Dit kan diverse oorzaken hebben, zoals personele wisselingen of knelpunten in de capaciteit. Het is gebruikelijk dat niet alle investeringen hun oorspronkelijk geplande investeringsritme volgen. Daarom wordt over het geheel van de investeringen een deel planningsrealisme geraamd om hier op het totaal rekening mee te houden. In de reeks actualisatie MIP zijn geen nieuwe investeringen opgenomen. Voor een tweetal investeringen wordt de investeringssom aangepast:

Gymzaal Fluitekruid
De ontwikkeling van gymzaal Fluitekruid (Malburgen) gaat de aanbestedingsfase in. Dit zal onder regie van Volkshuisvesting Arnhem door een Europese aanbesteding in de markt gezet worden. Het gemeentelijk deel beperkt zich tot de gymzaal; het naastgelegen buurthuis en de appartementen zullen door Volkshuisvesting Arnhem verder opgepakt worden. Samen vormt dit één complex. Volkshuisvesting Arnhem is bouwheer en zal de bouw van gymzaal, appartementen en buurthuis integraal uitvoeren. Voor de bouw van de gymzaal heeft de gemeente Arnhem een budget van €1,64 mln beschikbaar, maar mede door de forse bouwkostenstijgingen in de afgelopen periode is dit budget niet toereikend. Een aanvullend investeringsbudget van €1 mln is nodig om de gymzaal te realiseren. De verwachte oplevering is 2024, zodat de jaarlijkse kapitaallasten van circa €47.000 vanaf 2025 op de begroting zullen drukken.

Zwembad Valkenhuizen
De afronding van de sloop en aanleg buitenterrein alsmede realisatie van een regenopvang waterbuffer in het oude zwembassin bij zwembad Valkenhuizen bevinden zich in de eindfase. De afronding van het buitenterrein van zwembad Valkenhuizen is door de aanleg van het waterdepot uitgelopen. In deze periode zijn de aanlegkosten en materiaalprijzen zeer fors gestegen. Deze prijsstijgingen zijn nog niet eerder doorgerekend. Bij dit soort grote lopende projecten doen we dit namelijk niet generiek, maar via maatwerk. Door de langer dan voorziene technische uitwerking van de waterbuffer is de aanleg hiervan ook uitgelopen, waardoor ook op dit onderdeel een (beperktere) stijging van de investering benodigd is.

In totaal zal het investeringsbudget met naar verwachting € 500.000 overschreden worden. De bijbehorende kapitaallasten van circa € 24.000 zullen vanaf 2024 drukken op de begroting. Daarnaast loopt er nog een onderzoek naar het functioneren van de technische luchtinstallaties in het opgeleverde zwembad. Het is mogelijk dat uit het onderzoek komt dat aanpassing van de luchtinstallaties noodzakelijk is. Met de kosten van mogelijke aanpassingen aan de technische installaties van het zwembad is nu nog geen rekening gehouden, op dit moment is hier nog geen inschatting van te maken. Dit risico is ook opgenomen in het risicoprofiel.

De actualisatie van alle bestaande investeringen levert, inclusief de beschreven effecten met betrekking tot gymzaal Fluitekruid en zwembad Valkenhuizen, in 2023 een voordeel op van € 0,9 miljoen.

Gemeentefonds
De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de september- en decembercirculaire 2022. De stijging in 2023 is het gevolg van stijging van het accres als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen in de rijksbegroting, actualisatie van maatstaven in de algemene uitkering en actualisatie van de uitkeringsfactor. Ook is rekening gehouden met het verwachte Arnhemse aandeel in de door het Rijk aangekondigde extra compensatie voor nominale effecten voor de doorwerking van de hogere loon- en prijsindexatie over 2022 (nabetaling). De meicirculaire 2023 zal naar verwachting een nieuwe afwijking geven, in Turap-2 wordt dit verwerkt en toegelicht.

Aankondiging mogelijke afwijking Turap-2 2023 agv verminderingen door bezwaar OZB en rioolheffing
In de begroting is structureel € 1,7 miljoen opgenomen ter dekking van kosten voor verminderingen OZB en rioolheffing, voornamelijk naar aanleiding van bezwaar tegen de WOZ-waarde. Door een inhaaleffect bij de bezwaarafhandeling was dit budget voor 2021 en 2022 ontoereikend. Daarnaast zagen we in die jaren al een toename in het aantal ontvangen bezwaren tegen de WOZ-waarde. Dit jaar zet de stijging in het aantal bezwaren door. In 2023 is voor Arnhem het aantal ontvangen bezwaren meer dan verdubbeld (ruim 8700 ten opzichte van ruim 3800 in eerdere jaren), het aandeel van de zogenaamde no cure no pay bureaus hierin is min of meer verdubbeld (ruim 3800 in 2023 ten opzichte van ruim 1900 in eerdere jaren). Een eerste prognose laat zien dat de aan de no cure no pay bureaus te betalen proceskostenvergoedingen dan ook circa € 6 ton hoger uitkomen. Halverwege 2023 is er een meer betrouwbare prognose te maken van de kosten voor verminderingen over 2023 en het mogelijke effect op het structureel benodigde budget. In Turap-2 en in de Begroting 2024 zal dit effect zo nodig gekwantificeerd worden. Daarbij worden ook de gevolgen van het toegenomen aantal bezwaren op de uitvoeringskosten bij de Connectie en te betalen proceskostenvergoedingen meegenomen.
De staatssecretaris van Financiën heeft maatregelen aangekondigd om de rol van de no cure no pay bureaus in te perken. Mogelijk dat deze maatregelen een dempend effect hebben op het aantal bezwaren dat wordt ingediend.

S01 Veiligheid

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	23.145	24.006	861	N
Baten	2.348	2.348	0	
Saldo lasten en baten	-20.797	-21.658	-861	N
Toevoegingen aan reserves	73	73	0	
Onttrekkingen aan reserves	1.077	1.077	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.004	1.004	0	N
Prognose resultaat	-19.793	-20.654	-861	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	861	N				
Openbare orde en veiligheid	861	N	VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen
Ondanks de reeds opgenomen loon- en prijsindex in de Begroting 2023 ontstaat bij de VGGM een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van deze toegekende indexatie over 2023. De impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM. Dit leidt tot een structurele verhoging van de gemeentelijke bijdragen aan de VGGM van in totaal € 1,2 miljoen vanaf 2023, voor de onderdelen gezondheidszorg en brandweer gezamenlijk. Voor het onderdeel brandweer is dit € 861.000.

S02 Bereikbaarheid

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	30.468	34.147	3.679	N
Baten	9.529	9.529	0	
Saldo lasten en baten	-20.939	-24.618	-3.679	N
Toevoegingen aan reserves	14.386	14.386	0	
Onttrekkingen aan reserves	16.084	16.084	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.698	1.698	0	N
Prognose resultaat	-19.241	-22.920	-3.679	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	3.679	N				
Mobiliteit	3.150	N	Energieprijzen eigen gebruik (openbare ruimte)	I	AR	N
Mobiliteit	280	N	Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal	S	AR	N
Mobiliteit	197	N	Indexatie contracten parkeergarages	S	AR	N
Mobiliteit	52	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

Hogere beheerkosten transferhal Arnhem Centraal
De gemeente onderhoudt samen met Prorail en de NS de transferhal van Arnhem Centraal. De uitvoeringsorganisatie die het beheer uitvoert heeft aangegeven dat de kosten van het beheer van de transferhal voor de gemeente met € 280.000 zullen stijgen. De stijging heeft voornamelijk betrekking op energie, schoonmaakkosten en procesmatig onderhoud. Bij Turap-2 wordt bekeken of de BR Arnhem Centraal hiervoor mogelijk ingezet kan worden.

Indexatie contracten parkeergarages
Zie toelichting op wijken algemeen.

S03 Economie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	9.622	9.640	18	N
Baten	1.234	1.234	0	
Saldo lasten en baten	-8.388	-8.406	-18	N
Toevoegingen aan reserves	50	50	0	
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-50	-50	0	N
Prognose resultaat	-8.438	-8.456	-18	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	18	N				
Toerisme en recreatie	18	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S04 Onderwijs

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	26.549	26.643	94	N
Baten	3.470	3.470	0	
Saldo lasten en baten	-23.079	-23.173	-94	N
Toevoegingen aan reserves	8.545	8.545	0	
Onttrekkingen aan reserves	8.113	8.113	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-432	-432	0	N
Prognose resultaat	-23.511	-23.605	-94	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	94	N				
Onderwijs	94	N	OZB indexatie	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

OZB indexatie
In de begroting is besloten dat de opbrengst OZB jaarlijks met 5% wordt geïndexeerd. Dat heeft ook gevolgen voor de panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. In de meeste gevallen wordt dit gecompenseerd door een verhoging van de door de gemeente te ontvangen huur. Voor een beperkt aantal panden is er echter geen sprake van een huurrelatie. Bij de onderwijspanden en de panden in gebruik voor de eigen ambtelijke organisatie is er geen huurrelatie en leidt de verhoging van de OZB tot een verhoging van de exploitatielasten.
Dit is niet meegenomen bij het invoeren van de 5% indexatie. Dit effect wordt in meerdere programma's (S00 en S04) zichtbaar als gevolg van de verdeling van de gemeentelijke panden over deze programma's.

S05 Cultuur

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	41.532	41.557	25	N
Baten	7.524	7.524	0	
Saldo lasten en baten	-34.008	-34.033	-25	N
Toevoegingen aan reserves	3.204	3.204	0	
Onttrekkingen aan reserves	3.596	3.596	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	392	392	0	N
Prognose resultaat	-33.616	-33.641	-25	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	25	N				
Cultuur	25	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S06 Participatie en armoedebestrijding

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	168.280	159.003	9.277	V
Baten	114.489	107.656	6.833	N
Saldo lasten en baten	-53.791	-51.347	2.444	V
Toevoegingen aan reserves	554	554	0	
Onttrekkingen aan reserves	3.037	3.037	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.483	2.483	0	N
Prognose resultaat	-51.308	-48.864	2.444	V

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	-9.277	V				
Werk en Inkomen	5	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Werk en Inkomen	-850	V	Buurtconciërges	I	AR	N
Werk en Inkomen	-8.432	V	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Baten	-6.833	N				
Werk en Inkomen	-6.833	N	Actualisatie BUIG	S	AR	J
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen

Buurtconciërges
De verlengde pilot van de buurtconciërges loopt nog tot in 2024. Voor de dekking van deze pilot worden de middelen van € 425.000 uit het Werkinvesteringsfonds ingezet die in 2023 in de begroting zijn opgenomen. Om deze middelen in 2024 beschikbaar te maken worden deze in 2023 toegevoegd aan de algemene reserve. In de Begroting 2024 zullen deze middelen in 2024 worden onttrokken aan de algemene reserve. De toevoeging aan de algemene reserve is gepresenteerd als een voordeel van € 425.000

De pilot buurtconciërges is begroot in het programma S12 Wonen en leefomgeving. Ook de dekking in 2023 vindt vanuit het werkinvesteringsfonds plaats. Hiervoor wordt deze dekking overgeheveld naar dit programma. Daarvoor worden de lasten in het programma S06 Participatie en armoedebestrijding met € 425.000 verlaagd en in het programma S12 met € 425.000 verhoogd. De totale lastendaling in S06 komt daarmee op € 850.000.

Actualisatie BUIG
Zie toelichting op Wijken algemeen.

S07 Zorg

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	64.933	67.813	2.880	N
Baten	2.898	2.898	0	
Saldo lasten en baten	-62.035	-64.915	-2.880	N
Toevoegingen aan reserves	1.082	1.082	0	
Onttrekkingen aan reserves	639	3.324	2.685	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-443	2.242	2.685	V
Prognose resultaat	-62.478	-62.673	-195	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	2.880	N				
WMO en sociale wijkteams	1.000	N	Aanvullende indexering zorgtarieven	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	1.000	N	Zorg: Kostprijsdekkende tarieven	S	BR	N
Jeugdzorg	385	N	Zorg: Pluryn	S	BR	N
Jeugdzorg	300	N	Zorg: Verhoging vergoeding	S	BR	N
WMO en sociale wijkteams	195	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	2.685	V				
WMO en sociale wijkteams	1.000	V	Aanvullende indexering zorgtarieven	I	BR	N
WMO en sociale wijkteams	1.000	V	Zorg: kostprijsdekkende tarieven	I	BR	N
Jeugdzorg	385	V	Zorg: Pluryn	I	BR	N
Jeugdzorg	300	V	Zorg: Verhoging vergoeding	I	BR	N

Aanvullende indexatie zorgtarieven
Jaarlijks worden de zorgtarieven jeugdzorg en Wmo door onze regionale inkooporganisatie geïndexeerd op basis van voorjaarsramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Naar aanleiding van de sterk gestegen prijzen in de afgelopen periode, heeft het CPB deze ramingen in het najaar van 2022 naar boven aangepast. De VNG heeft recentelijk de gemeenten geadviseerd en opgeroepen deze najaarsramingen van het CPB te volgen bij de indexering van de zorgtarieven voor 2023. Dit in navolging van de oproep van het ministerie aan de Nationale Zorgautoriteit om de verhoogde indexering 2023 ook toe te passen voor de Zorgtarieven Wet Langdurige Zorg en Zorgverzekeringswet. Dit betekent een aanvullende indexering van de zorgtarieven voor 2023. De indexatie komt op basis van de nieuwe gegevens van het CPB uit op een totaal van 4,78%. Dit was 4,05%.

Het verschil van 0,73% betekent, berekend over de totale zorgbegroting voor onze gemeente, een extra (structurele) kostenpost van circa € 1 miljoen vanaf 2023. Het college heeft hier eerder al over besloten en de raad hierover met een raadsbrief geïnformeerd (31 januari 2023). Bij Turap 2 2023 wordt bezien of deze last

incidenteel opgevangen kan worden binnen de exploitatie van Zorg. Zo niet, dan worden de meerkosten in 2023 gedekt uit de bestemmingsreserve Wmo & Jeugdzorg. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Zorg: kostprijsdekkende tarieven
Het tarief dat gemeente Arnhem betaalt aan aanbieders van Huishoudelijke Ondersteuning wordt vanaf 2023 verhoogd, omdat het wettelijk verplicht is om een kostendekkend tarief te betalen. Zo worden de aanbieders in staat gesteld een gezonde bedrijfsvoering te hebben. Hiertoe heeft het college op 31 januari 2023 besloten.
In 2023 wordt bij Turap 2 bezien of deze kostenstijging à € 1.000.000 gedekt kan worden binnen de exploitatie van Zorg of uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg gedekt zal worden. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen.

Zorg: Pluryn
Pluryn is een grote aanbieder van residentiële verblijfszorg, actief in meerdere jeugdhulpregio's in het midden en oosten van het land. Al sinds 2018 verkeert Pluryn in financiële problemen en wordt verlies geleden op de jeugdzorg. Voor de korte termijn is een herstelplan opgesteld. Voorlopig schatten wij in dat dit € 385.000 aan extra kosten voor Arnhem met zich mee brengt. Bij Turap 2 wordt bezien of deze kosten opgevangen kunnen worden binnen het programma S07 Zorg of gedekt zullen worden uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg. Vooralsnog is de dekking vanuit de reserve aangehouden.

Voor de middellange en lange termijn werkt Pluryn aan een plan waarin aanbod en expertise beter aansluiten op de behoefte van de jeugdzorgregio. Voor de gemeente is het van belang om het specialistische, kwalitatief goede aanbod in het landschap van jeugdzorg en daarmee de continuïteit van essentiële zorg voor kwetsbare jeugdigen te kunnen blijven waarborgen. Na uitwerking van het plan zal duidelijk worden of Pluryn voor ons een strategische partner in de residentiële jeugdzorg blijft, en welke structurele meerkosten dit eventueel met zich meebrengt.

Zorg: verhoging vergoeding
De pleegzorgvergoeding is een tegemoetkoming in de kosten die voor de verzorging en opvoeding van het pleegkind gemaakt moeten worden. Het Rijk heeft aangegeven dat deze vergoeding in verband met de hoge inflatie met ingang van 1 januari 2023 met 14,3% verhoogd wordt. Het structureel financieel effect hiervan is € 300.000 per jaar. Dit wordt in 2023 gedekt uit de bestemmingsreserve WMO & Jeugdzorg.

S08 Welzijn en inclusie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	30.289	30.824	535	N
Baten	1.784	1.784	0	
Saldo lasten en baten	-28.505	-29.040	-535	N
Toevoegingen aan reserves	1.100	1.100	0	
Onttrekkingen aan reserves	2.782	2.782	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.682	1.682	0	N
Prognose resultaat	-26.823	-27.358	-535	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	535	N				
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	411	N	Taakmutatie Asiel (inburgering)	I	AR	J
Welzijn	124	N	DU Uitstapprogramma sekswerkers	S	AR	J
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	2	N	Compensatie MGR	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Taakmutatie Asiel (inburgering)
In het bestuurlijk akkoord met betrekking tot de opvang van asielzoekers op 26 augustus jl. is afgesproken dat het kabinet voldoende financiële middelen beschikbaar stelt voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering voor de jaren 2022, 2023 en 2024 landelijk op te hogen met respectievelijk € 20, 40 en 30 miljoen. Hiermee worden gemeenten in staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden. Arnhem krijgt in 2023 € 411.000 ter dekking van de kosten. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

DU Uitstapprogramma sekswerkers
Het kabinet stelt sinds 1 januari 2021 geld beschikbaar voor een landelijk dekkend netwerk van uitstapprogramma's om mensen die het sekswerk willen verlaten te ondersteunen. Met de uitkering ontvangen de aangewezen gemeenten middelen voor het ontwikkelen en uitvoeren van regionale uitstapprogramma's voor sekswerkers. Een uitstapprogramma is een programma waarbinnen begeleiding van sekswerkers plaatsvindt bij het vinden van werk of overige dagbesteding buiten het sekswerk. De programma's hebben nadrukkelijk als doel om de stap naar ander werk dan sekswerk te vergemakkelijken en daarin ondersteuning te bieden. Vanaf 2023 is sprake is van een uitbreiding en verbreding van de uitstapprogramma´s. Hiervoor is vanaf 2023 structureel € 3 miljoen extra beschikbaar gesteld. Arnhem krijgt € 124.000 extra vanaf 2023 ter dekking van de kosten. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten worden in dit programma gerealiseerd.

Compensatie MGR i.v.m. extra loon- en prijsstijgingen 2023
Zie toelichting op Wijken algemeen.

S09 Gezondheid en sport

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	25.169	25.515	346	N
Baten	3.398	3.398	0	
Saldo lasten en baten	-21.771	-22.117	-346	N
Toevoegingen aan reserves	418	418	0	
Onttrekkingen aan reserves	903	903	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	485	485	0	N
Prognose resultaat	-21.286	-21.632	-346	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	346	N				
Publieke gezondheid en GGD	342	N	Compensatie VGGM	S	AR	N
Publieke gezondheid en GGD	4	N	Energieprijzen eigen gebruik (vastgoed)	I	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Compensatie VGGM: Extra loon- en prijsstijgingen
Ondanks de reeds opgenomen loon- / prijsindex voor de begroting 2023 ontstaat een tekort als gevolg van de fors hogere prijsontwikkeling ten opzichte van de indexatie van gemeentelijke bijdrage. Cumulatief bedraagt het verwachte tekort € 6,4 miljoen tot € 18,4 miljoen. De exacte berekening en dus de impact voor de begroting van Arnhem is nog niet bekend. Deze impact is niet op te vangen met het weerstandsvermogen van VGGM van € 1,5 miljoen. Begin 2023 wordt de loon- en prijsindex voor 2023 bijgesteld en zal dit leiden tot een structurele verhoging van de/onze gemeentelijke bijdragen van in totaal € 1.200.000. Voor het onderdeel gezondheidszorg bedraagt dit € 342.000.

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

S10 Klimaat en energie

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	12.091	12.091	0	
Baten	7.301	7.301	0	
Saldo lasten en baten	-4.790	-4.790	0	N
Toevoegingen aan reserves	10.715	10.715	0	
Onttrekkingen aan reserves	254	254	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-10.461	-10.461	0	N
Prognose resultaat	-15.251	-15.251	0	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S11 Ruimtelijke ontwikkeling

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	67.782	67.782	0	
Baten	55.920	55.920	0	
Saldo lasten en baten	-11.862	-11.862	0	N
Toevoegingen aan reserves	11.642	11.642	0	
Onttrekkingen aan reserves	12.649	12.649	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.007	1.007	0	N
Prognose resultaat	-10.855	-10.855	0	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	0					
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

S12 Wonen en leefomgeving

Financiële afwijkingen

	Begroting Stand BW03 2023	Prognose Turap 1	Afwijking Turap 1	
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	54.145	55.528	1.383	N
Baten	42.984	42.984	0	
Saldo lasten en baten	-11.161	-12.544	-1.383	N
Toevoegingen aan reserves	16.197	16.197	0	
Onttrekkingen aan reserves	5.215	5.215	0	
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-10.982	-10.982	0	N
Prognose resultaat	-22.143	-23.526	-1.383	N

Onderwerp	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR	B
Lasten	1.383	N				
Openbare ruimte	510	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Groen en klimaatadaptie in de stad	425	N	Buurtcongiërges	I	AR	N
Mobiliteit	275	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Wonen	108	N	Taakmutatie wet goed verhuurderschap	S	AR	J
Mobiliteit	65	N	Energieprijzen eigen gebruik	S	AR	N
Baten	0					
Toevoegingen aan reserves	0					
Onttrekkingen aan reserves	0					

Energieprijzen eigen gebruik
Zie hiervoor de toelichting op wijken algemeen.

Buurtconciërges
De verlengde pilot van de buurtconciërges wordt in 2023 gedekt vanuit het werkinvesteringsfonds. Deze middelen zijn begroot op programma S06 Participatie en armoedebestrijding. Om de benodigde middelen van € 425.000 in programma S12 Wonen en leefomgeving beschikbaar te maken worden de lasten in programma S06 met dit bedrag verlaagd en in programma S12 met dit bedrag verhoogd.

Taakmutatie wet goed verhuurderschap
In het regeringsakkoord is afgesproken dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gerichter aan te pakken. Deze afspraken worden uitgevoerd in de vorm van het wetsvoorstel goed Verhuurderschap. Het wetsvoorstel zal naar verwachting in juli 2023 in werking treden. Het wetsvoorstel introduceert een landelijke basisnorm voor goed verhuurderschap, in de vorm van algemene regels, waaraan verhuurders en verhuurbemiddelaars zich dienen te houden. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De structurele middelen van € 12,4 miljoen zullen vanaf januari 2023 uitgekeerd worden via de algemene uitkering op basis van de vaste verdeelsystematiek. Arnhem krijgt vanaf 2023 € 108.000. In de meicirculaire volgt nog een incidentele

aanvulling voor 2023. De baten zijn verwerkt in het voordeel op het gemeentefonds op S00, de lasten woredn in dit programma gerealiseerd.

Investeringen

Aanpassing investeringskredieten
De raad heeft investeringskredieten vastgesteld voor investeringen in gemeentelijk vastgoed. Voor een aantal lopende investeringsprojecten zijn aanpassingen van het investeringskrediet onvermijdelijk. Onderstaand wordt per project hierop een toelichting gegeven.

Confetti en MFC Salamander
De leerlingenprognose toont aan dat het aantal leerlingen in Schuytgraaf nog stijgt. Daardoor blijft de druk voor de scholen in Schuytgraaf onverminderd groot. Het gevolg hiervan is dat het leerlingaantal van de scholen in de omliggende wijken afneemt. Dit is een ongewenste ontwikkeling waarover schoolbesturen en gemeente in gesprek zijn.

Confetti
In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Door de hierboven geschetste ontwikkelingen is een verdere groei van Confetti ook onvermijdelijk.
Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Op deze grond is de bedoeling extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. De inschatting is dat een extra investeringskrediet van € 1,2 miljoen nodig is in 2025 om de uitbreiding van Confetti te realiseren. De kapitaallasten die hier bij horen drukken vanaf 2026 op de begroting.

MFC De Salamander
Ook bij de beide basisscholen in MFC De Salamander is er sprake van een sterke groei van het aantal leerlingen. Een uitbreiding met leslokalen is noodzakelijk. Deze groei was nog niet eerder voorzien. Vooralsnog wordt uitgegaan van een uitbreiding van 700 m2 met een verwachte investering van circa € 2,1 miljoen. Er wordt gekeken naar mogelijkheden om binnen het bouwvlak te blijven door bijvoorbeeld bovenop bestaande lokalen te bouwen. Het is mogelijk dat met name door diverse prijsstijgingen het daadwerkelijk benodigde investeringsbedrag flink hoger zal zijn dan de genoemde € 2,1 miljoen. Dit wordt komende periode nader onderzocht.

Onderwijshuisvesting verbouwing Spiekmanlaan
Het schoolgebouw aan de Spiekmanlaan 16 wordt -deels- gerenoveerd om minimaal voor 15 jaar als wissellocatie voor onderwijs geschikt te zijn. De eerste beoogde gebruiker is Vrijeschool Parcival-Noord, die nu nog tijdelijk is gehuisvest in het gebouw Brugstraat 6. In de loop van de tijd zal worden bezien of dit gebouw nog langer als wissellocatie voor het onderwijs zal worden gebruikt, als definitieve locatie voor een school zal worden ingezet of een andere bestemming zal krijgen. Om dit gebouw voor minimaal 15 jaar geschikt te maken voor het onderwijs, is een flink aantal onvermijdelijke investeringen noodzakelijk. Te denken valt hierbij onder anders aan uitvoering achterstallig onderhoud (bijvoorbeeld vervangen van een groot aantal kozijnen), het gebouw geschikt maken voor frisse scholen klasse B, etc.
Met het -deels- renoveren van dit gebouw was geen rekening gehouden, ook niet in de begroting. De verwachte investeringslast is € 1,6 mln in 2023. De verwachting is dat de werkzaamheden dit jaar zijn afgerond, zodat de kapitaallasten van jaarlijks circa € 76.000 vanaf 2024 op de begroting zullen drukken. De dekking is voorzien uit de reeds beschikbaar gestelde budgetten voor onderwijshuisvesting.

Vervanging ondergrondse containers (OC's)
Het huidige afvalcontainer areaal wordt, met ingang van een nieuw contract voor onderhoud en levering per 1 januari 2023, gekeurd volgens TUV-normen. Deze veiligheidskeuring is nieuw. De verwachting is dat naar aanleiding van de keuring een groot aantal containers in 2023 nog vervangen moet worden vanwege veiligheid. Reparatie is in veel gevallen niet toegestaan. Ongeacht verdere besluitvorming over de gewenste inzamelingssystematiek is deze aanvullende investering dus noodzakelijk.
Deze vervanging leidt tot noodzakelijke extra investeringen in 2023 en volgende jaren. De inschatting is dat hiervoor in 2023 een investeringskrediet van € 1,7 miljoen nodig is. Hier tegenover staat dat de begrote investering in het afvalbrengstation van € 1,7 miljoen niet in 2023 plaats zal vinden maar pas in 2024 of later. Voor de jaren 2024-2027 is een jaarlijks investeringskrediet van €1,3 miljoen nodig ter vervanging van ondergrondse containers. De keuring zal bepalen of vervanging ook daadwerkelijk nodig is, zodat de technische levensduur maximaal benut wordt. De kapitaallasten bij deze investeringen bedragen € 194.000 vanaf 2024 en oplopend tot € 626.000 in 2027. In de Perspectiefnota 2024-2027 wordt voorgesteld de jaarlijkse kapitaallasten van deze investering op te nemen in de afvalstoffenheffing.

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 23-003 OW040
Onderwerp : Turap-1 2023
Raad d.d. :
Zaaknr. : 169500
Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-1 2023

Programma's	2023						2024						2025						2026						2027						2028						2029					
	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo	Lasten	Baten	Expl.-result.	Toe-voeg.	Ont-trekk.	Saldo
Wijkprogramma's																																										
Geb 0 Gebied nader te verdelen																																										
Geb 1 CSA	26	19	**-7**			**-7**																																				
Geb 2 Noordwest	22	15	**-7**			**-7**																																				
Geb 3 Noordoost	18	11	**-7**			**-7**																																				
Geb 4 Presikhaaf	22	15	**-7**			**-7**																																				
Geb 5 Malburgen	30	23	**-7**			**-7**																																				
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld	14	7	**-7**			**-7**																																				
Geb 7 De Laar/Elden	15	8	**-7**			**-7**																																				
Geb 8 RKV	19	12	**-7**			**-7**																																				
	166	**110**	**-56**			**-56**																																				
Stedelijke programma's																																										
S00 Bestuur, dienstverlening en financ		12.311	**12.311**			**12.311**																																				
S01 Veiligheid																																										
S02 Bereikbaarheid																																										
S03 Economie																																										
S04 Onderwijs																																										
S05 Cultuur																																										
S06 Participatie en armoedebestrijding	-8.432	-6.833	**1.598**			**1.598**																																				
S07 Zorg																																										
S08 Welzijn en inclusie	535		**-535**			**-535**																																				
S09 Gezondheid en sport																																										
S10 Klimaat, energie en milieu																																										
S11 Ruimtelijke ontwikkeling																																										
S12 Wonen en leefomgeving	108		**-108**			**-108**																																				
	-7.788	**5.478**	**13.267**			**13.267**																																				
Totaal	-7.623	5.588	**13.211**			**13.211**																																				

Proces behandeling Perspectiefnota

Datum : 14 april 2023

Aan : Raadsleden, fractievolgers en college van B&W

Van : Griffie

Betreft : proces behandeling 'Perspectiefnota 2024-2027'

Beste raadsleden, fractievolgers en collegeleden,

Binnenkort staat de behandeling van de *'Perspectiefnota 2024-2027'* op de raadsagenda. Het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota (PPN) is besproken in de auditcommissie van 12 december 2022 en vastgesteld in de agendacommissie van 8 februari 2023 tijdens de behandeling van het 'Spoorboekje P&C cyclus 2023' Via deze brief wil de griffie jullie informeren over het proces rondom de behandeling van de perspectiefnota. Vragen? Neem dan contact op met de griffie.

Oproep agendacommissie: houd je aan de deadlines!

In het proces wordt op twee momenten gewerkt met deadlines: bij het stellen van technische vragen en bij het indienen van de concept en definitieve moties en amendementen. Deze deadlines zijn er voor om te zorgen dat iedereen (raad, college, ambtelijke organisatie en griffie) voldoende tijd heeft, bijvoorbeeld voor de voorbereiding van de M2 en besluitvormende raad. Uiteraard zijn deze deadlines in principe slechts een 'verzoek', omdat het de raad vrij staat om zelfs tijdens de vergadering zelf nog een motie of amendement in te dienen. In het presidium en de agendacommissie is besproken dat ondanks het tijdig communiceren van deze deadlines - met name rondom het indienen van de moties en amendementen - niet alle fracties zich er aan houden. Hierbij dus de oproep u aan de deadline te houden!

Behandeling perspectiefnota in samenhang met de Turap-1 2023 en Jaarstukken 2022

Tegelijk met de perspectiefnota wordt de raad ook de Turap-1 2023 en de Jaarstukken 2022 aangeboden. Het behandelproces rondom deze twee stukken is als volgt:

Jaarstukken 2022

In het jaarverslag en de jaarrekening (samen de jaarstukken) legt het college van B&W verantwoording af over de realisatie van de door de raad in de Begroting vastgestelde beleidsvoornemens. De jaarstukken gaan dus over het vorige begrotingsjaar (2022). In het verleden liep de behandeling van de jaarstukken en perspectiefnota vaak gelijk op. In verband met het Duisenbergonderzoek op de jaarstukken is dit voor dit jaar niet het geval en doorlopen de jaarstukken een eigen besluitvormingsproces . Zie hiervoor het 'spoorboekje P&C cyclus 2023'. De jaarstukken worden wel gelijktijdig met de PPN gepubliceerd. Ook is er op de technische vragenmarkt ruimte voor het stellen van vragen over de jaarstukken.

Turap-1 2023

Om de voortgang op de realisatie begroting te kunnen bewaken wordt door het college minimaal een tweetal tussenrapportages aangeboden. In Turap-1 wordt de raad geïnformeerd over verwachte majeure afwijkingen op programmaniveau. De behandeling van de turap-1 loopt gelijk met de perspectiefnota.

Hoe ziet het proces eruit rondom de behandeling van de perspectiefnota eruit?

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april*
2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur
   → *via het nieuwe emailadres technischevragenraad@arnhem.nl*
3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)
4. I: Inspreekavond inwoners 'in gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?' – Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00
5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*
6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*
7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*
8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*
9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

---

1. Publicatie & presentatie – *woensdagavond 19 april (18.45-19.15 uur)*

De perspectiefnota zal op woensdagavond 19 april aan het begin van de Politieke Avond door de het college aan de gemeenteraad worden aangeboden en kort worden gepresenteerd. De insteek van de presentatie is om de raad bij het aanbieden van de jaarstukken 2022, de Turap-1 2023 en de Perspectiefnota 2024-2027 van toelichting te voorzien over de inhoud van deze documenten en de onderlinge samenhang daartussen. In de presentatie zal stilgestaan worden bij de belangrijkste (financiële) resultaten en conclusies uit deze documenten. Er wordt naar gestreefd om tijdens deze presentatie voor alle raadsleden en fractievolgers een geprinte versie van de perspectiefnota aan te bieden. (Indien dit onverhoopt niet mogelijk blijkt te zijn, wordt deze zo snel mogelijk via de post verstuurd) De jaarstukken en turap zijn vanaf dit moment ook digitaal raadpleegbaar. Voor alle fracties zal er 1 geprinte versie van de jaarstukken zijn, deze is op te halen op de griffie.

- *Bekijk de digitale stukken op https://financien.arnhem.nl/*

---

2. Schriftelijke technische vragen - woensdag 19 april t/m vrijdag 12 mei 12.00 uur

Het stellen van schriftelijke technische vragen is het startpunt van het verkrijgen van informatie. Alle technische vragen dienen – zo veel mogelijk - voorafgaand aan de M1 van woensdag 17 mei gesteld te worden. Omdat er bij de behandeling van de perspectiefnota meestal veel schriftelijke technische vragen worden gesteld, worden deze verzameld in één document. Deze 'technische vragen bundel' zal tijdens het proces telkens worden geüpdate met nieuwe vragen en antwoorden. Bij het publiceren van een nieuwe versie ontvangen jullie via iBabs een notificatie.

Technische vragen ingediend vóór vrijdag 12 mei 12.00 zullen z.s.m. worden beantwoord, met als uiterlijke datum woensdag 17 mei voor de Politieke Avond (M1). Schriftelijke technische vragen die na afloop van deze periode worden gesteld, worden beantwoord, de termijn waarop is onzeker.

Voor de jaarstukken ligt de deadline van het stellen van technische vragen later. Alle technische vragen over de jaarstukken die voor 31 mei zijn ingediend, zullen beantwoord worden voor 7 juni. Voor de technische vragen rondom de jaarstukken wordt een aparte vraag- en antwoordbundel gemaakt.

Om zorg te dragen voor een zo snel mogelijke beantwoording, werken we vanaf deze raadsperiode met een nieuw emailadres voor alle schriftelijke technische vragen rondom de P&C producten,

- *Zowel de technische vragen over de jaarstukken als perspectiefnota worden ingediend via technischevragenraad@arnhem.nl*

---

3. I: Technische vragenmarkt – Woensdag 10 mei 17.00 – 19.00 uur (inclusief maaltijd)

Ook dit jaar wordt er vanuit de ambtelijke organisatie weer een technische vragenmarkt georganiseerd waar jullie direct aan de verantwoordelijk ambtenaar jullie technische vragen kunnen stellen. Deze vragenmarkt vindt plaats voorafgaand aan de Politieke Avond van woensdagavond 10 mei van 17.00 tot 19.00 uur. Tijdens deze vragenmarkt zijn er vanuit verschillende beleidsterreinen ambtenaren aanwezig. Ook is de accountant aanwezig voor vragen over de jaarstukken. Tijdens de technische vragenmarkt is er een gezamenlijk buffet.

- *Jullie ontvangen vlak voor de vragenmarkt een 'plattegrond/overzicht' waar de ambtenaren van de verschillende beleidsterreinen zich in het Stadhuis bevinden voor het beantwoorden van jullie technische vragen.*

---

4. I: Inspreekavond inwoners 'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?– Woensdag 10 mei 19.15 – 22.00

Op verzoek van de raadswerkgroep burgerparticipatie vindt er tijdens de informatieve fase van de behandeling van de perspectiefnota een open inloopavond voor inwoners plaats: *'In gesprek met de raad. Wat vindt u belangrijk voor Arnhem?'* Doel van de bijeenkomst is om op een laagdrempelige manier het gesprek aan te gaan met inwoners over belangrijke thema's in de perspectiefnota. Tijdens deze gesprekken is er vooral ruimte voor inwoners om te vertellen zij belangrijk vinden, waarin zij vragen kunnen stellen, zorgen kunnen uiten of een goed idee onder de aandacht kunnen brengen.

- *Over 'In gesprek met de raad' bent u afzonderlijk geïnformeerd. Voor de raadsleden en fractievolgers: meld jullie i.v.m. de organisatie tijdig aan!*

  Kijk ook voor meer informatie op www.arnhem.nl/ingesprekmetderaad

---

5. M1 – *Politieke Avond 17 mei (uitloop 24 mei)*

De Politieke Avond van 17 mei staat volledig in het teken van de M1 fase. In het spoorboekje P&C cyclus 2023 is opgenomen dat - in tegenstelling tot voorgaande jaren - de raadskamerindeling van deze M1 thematisch zal worden ingedeeld (en dus niet op portefeuillehouder). Uitgangspunten bij het maken van deze indeling zijn:

- Beantwoording vragen: de indeling draagt bij aan het beantwoorden van alle door de raadskamer gestelde vragen;
- Herkenbaarheid: de indeling sluit aan bij de ordening van de Perspectiefnota;
- Aanwezigheid; de indeling maakt het mogelijk voor alle deelnemers (raad en college) om in de raadskamer binnen hun portefeuille aanwezig te zijn;

Mede op basis van deze uitgangspunten zullen de raadskamer worden geordend op de hoofdstukken uit de perspectiefnota (Duurzaam Arnhem, Kansrijk Arnhem, Verbonden Arnhem en Groen Arnhem). Daarnaast komt er een aparte raadskamer over financiën. Per raadskamers zullen er meerdere portefeuillehouders aanwezig zijn. De definitieve invulling van de raadskamers ontvangt u voor 17 mei. De vergaderorde is hetzelfde als bij een reguliere M1 behandeling. Een eventuele uitloop kan plaatsvinden op 24 mei.

---

6. Indienen moties & amendementen voor de M2 – *Donderdag 18 mei tot en met vrijdag 2 juni*

Tijdens de M1 op 17 mei kunnen fracties in de tweede termijn aangeven of zij overwegen moties en/of amendementen in te dienen. Deze moties en amendementen kunnen vanaf dat moment dan ook (in concept) worden ingediend bij de griffie voor agendering op de M2 van 7 juni. De ingediende moties/amendementen worden bijgeplaatst op iBabs. Jullie ontvangen een notificatie. Alle moties en amendementen dienen uiterlijk op vrijdag 2 juni 9.00 uur bij de griffie te zijn ingediend, zodat er zowel voor de fracties, het college als de voorzitters voldoende tijd is om de M2 voor te bereiden.

---

7. M2 – *Politieke Avond 7 juni*

De Politieke Avond van 7 juni staat geheel in het teken van de M2. De raadskamers worden voor deze behandeling - in tegenstelling tot voorafgaande jaren - niet plenair, maar (vergelijkbaar met de M1) thematisch ingedeeld op basis van de hoofdstukken uit de perspectiefnota. Er is geen uitloop mogelijk bij de M2.

---

8. Indienen definitieve moties & amendementen – *Donderdag 8 juni tot en met maandag 12 juni*

Na de M2 kunnen de fracties t/m maandag 12 juni 9.00 uur hun definitieve moties en amendementen indienen (of aangeven of zij de door hen reeds ingediende concept moties en amendementen intrekken) De griffie maakt naar aanleiding van alle ingediende moties en amendementen een bundel, welke ook zal worden bijgeplaatst op iBabs.

---

9. Besluitvorming – *Politieke Avond 14 juni, aanvang 18.45 uur*

Besluitvormende raad. Aanvang 18.45 uur. De gebruikelijke spreektijden zullen gehanteerd worden. Zoals te doen gebruikelijk bij de raadsvergaderingen waarin de perspectiefnota en de begroting worden vastgesteld voert de grootste oppositiefractie de spreekvolgorde aan. Gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder. Tijdens deze vergadering zijn twee woordvoerders per fractie toegestaan, waarvan een financieel woordvoerder..

- *Over het exacte verloop van de besluitvormende raadsvergadering op 14 juni worden jullie van te voren door de griffie nog verder over geïnformeerd*

Presentatie
Jaarstukken 2022
Turap-1 2023
Perspectiefnota 2024-2027

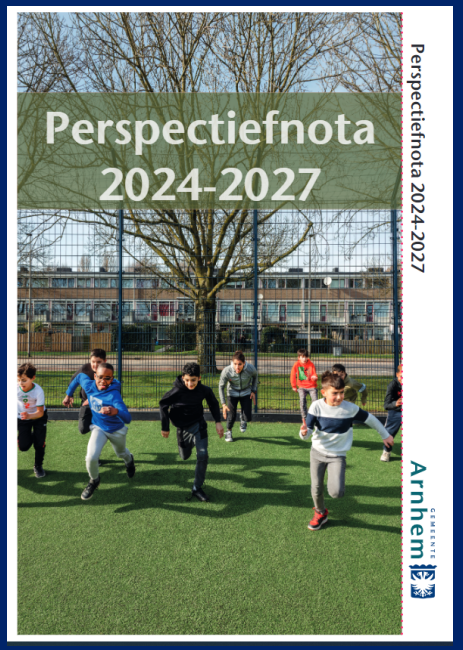
Gemeenteraad 19 april 2023

Arnhem GEMEENTE

Wat bieden we aan?

Turap-1
2023

tip: **financien.arnhem.nl**

Procedurele samenhang

- Jaarstukken kijken terug op 2022
- Turap-1 geeft eerste beeld financiële afwijkingen 2023
- Perspectiefnota 2024-2027 geeft eerste beeld voor de komende jaren

Inhoudelijke samenhang

- Voordeel 2022 gaat naar algemene reserve → verhoogt beginstand 2023 voor komende periode (weerstandsfactor)
- Sommige afwijkingen in Turap zijn incidenteel voor 2023, maar sommigen zijn structureel. Die komen terug in PPN 2024-2027
- Actualisatie van investeringsbedragen in 2023 (Turap) leiden tot nieuwe kapitaallasten in PPN 2024-2027

Resultaten Jaarstukken 2022

- Positief resultaat voor de algemene reserve: € 23,8 mln
- Bij Turap-2 2022 was al € 17,4 mln verwacht
- Voordeel AR komt dus € 6,4 mln hoger uit bij JR 2022
- Aan bestemmingsreserves is € 50 mln toegevoegd over 2022 (totaal BR-en is nu € 194 mln)
- (Extra) afwijking in jaarrekening komt vooral door extra ontvangsten in sept/dec circulaires 2022
- De weerstandsfactor komt uit op 2,3 (ruim boven norm van 1,4): € 43,8 mln benodigd en € 98,8 mln beschikbaar weerstandsvermogen
- Solvabiliteit komt eind 2022 uit op 29%

Infographic Jaarstukken

Resultaten Turap-1 2023

- Turap-1 geeft alleen financiële afwijkingen
- Turap-2 ook afwijkingen op doelen en inspanningen
- Totale verwachte afwijkingen leidt tot voordeel van € 9,4 mln voor algemene reserve in 2023
- Deels incidentele afwijkingen (- € 4 mln) en deels structureel (€ 13,4 mln)
- Een aantal afwijkingen wordt verrekend met de reserves (reeds verwerkt in voordeel van € 9,4 mln)

Perspectiefnota 2024-2027

- Een vormvrij document: geen richtlijnen vanuit gemeentewet of BBV voor programma's, paragrafen, etc
- Vooruitlopend op Begroting 2024: schets van de majeure beleidsinhoudelijke en financiële ontwikkelingen
- Geen formele eisen tav sluitend financieel beeld en weerstandsfactor, dat komt pas in de Begroting

Startpunt financieel beeld

Begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 liet zien:

- structureel sluitend in alle jaren
- geen structurele onttrekking vanaf 2027
- weerstandsfactor alle jaren boven de norm:

Weerstandsfactor Begroting 2023	2023	2024	2025	2026
Verloop wsf	1,4	1,7	2,3	2,0

→ Incidentele ruimte was nog 34 miljoen

Ontwikkelingen na Begroting 2023

Jaarrekening 2022: groter voordeel voor AR dan in Begroting 2023 gedacht

→ Incidentele ruimte daardoor nog hoger

→ Stand bestemmingsreserves: 214 mln per 1-1-2024 oplopend naar 239 mln per 1-1-2027

Dit is de uitgangspositie voor nieuw financieel meerjarenbeeld tbv Perspectiefnota 2024

Perspectiefnota 2024-2027

- Algemene inleiding:
  beeld op hoofdlijnen van inhoudelijke en financiële ambities en de context waarin we opereren

- Perspectief op het financieel meerjarenbeeld:
  autonome en overige financiële ontwikkelingen, concreet in bedragen geduid en toegelicht

- Perspectief op ambities en knelpunten:
  beschrijving van ambities en knelpunten waarvoor in de meeste gevallen obv huidig kader onvoldoende budget is. In aantal gevallen is dekking in reserves of bestaande middelen aanwezig, bijv. klimaat

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Gemeentefonds: beeldbepalend!

- Ravijn 2026 schuift deels door naar 2027 door 10 mln incidentele rijksbijdrage algemene uitkering in 2026
- Oplopend nadeel van 6,2 mln beschermd wonen in 2027 tov 2026. Mogelijk jaar uitstel?

- Naar verwachting bij meicirculaire duidelijkheid over eventuele aanvullende compensatie en/of nieuwe financieringssystematiek gemeentefonds

- Gemeenten gaan hier wisselend mee om

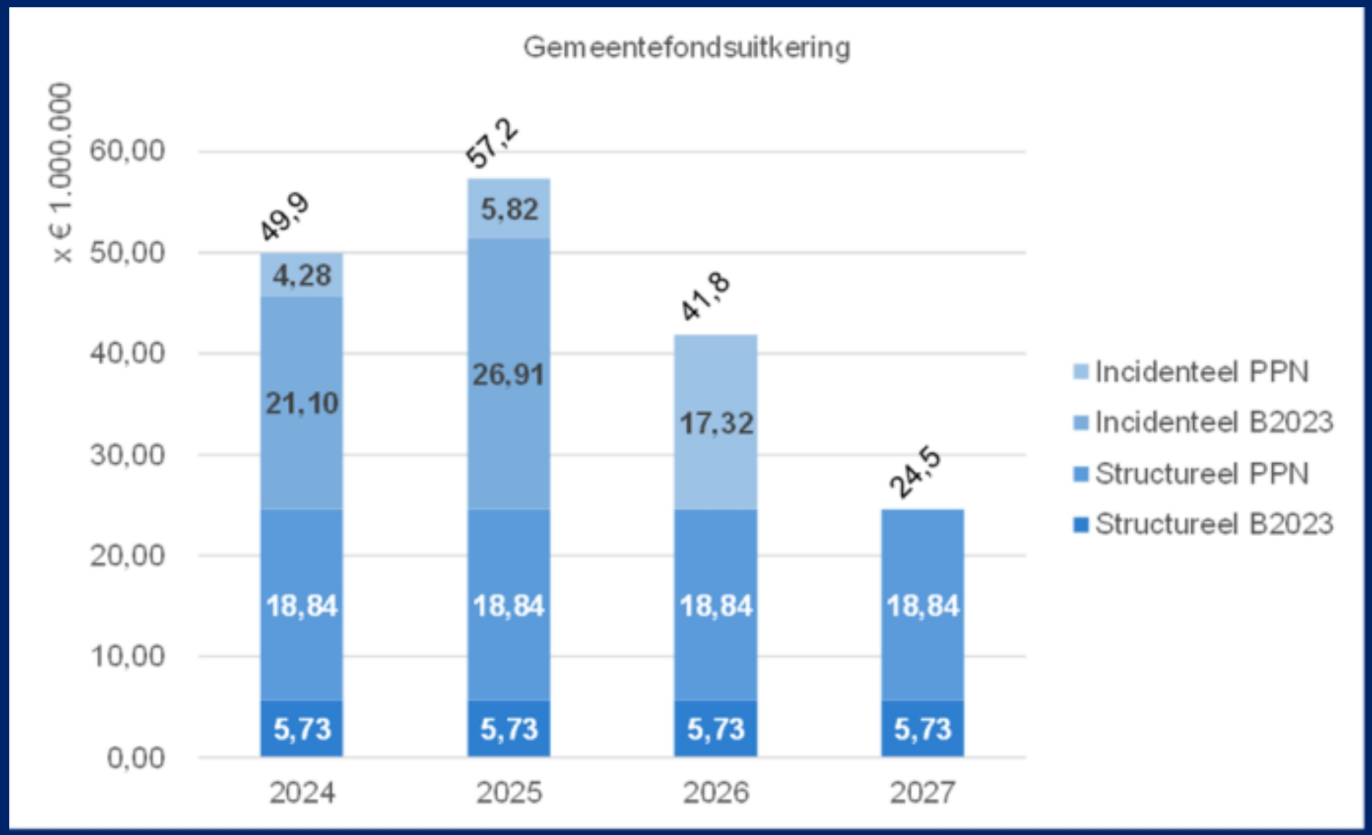
Wijziging systematiek gemeentefonds

- Vanaf 2026 zal het gemeentefonds niet langer via de huidige normeringssystematiek geïndexeerd worden:
  - er wordt vanaf 2026 geen volume-accres meer verstrekt, alleen nog maar een nominaal accres voor de loon- en prijsontwikkeling
  - dus extra uitgaven gemeenten door groei bevolking en vergrijzing niet meer vergoed

- Motie in Tweede Kamer: kom vóór de meicirculaire 2023 met voldoende duidelijkheid en tijdpad voor nieuwe financieringssystematiek, zodat deze uiterlijk in 2027 ingevoerd kan worden

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Hoe ziet het verloop gemeentefonds eruit?

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Naast gemeentefonds ook overige autonome en financiële ontwikkelingen:

- Indexatie opbrengst OZB 5%
- Indexatie ambtelijke organisatie, zorgcontracten, subsidies, gemeenschappelijke regelingen, overige budgetten
- Dit jaar ook (structurele) doorwerking agv hogere dan verstrekte indexatie 2023: bijv bij zorg en VGGM
- MIP: jaarlijkse actualisatie en indexatie

Perspectief financieel meerjarenbeeld

Conclusies na autonome en financiële ontwikkelingen:

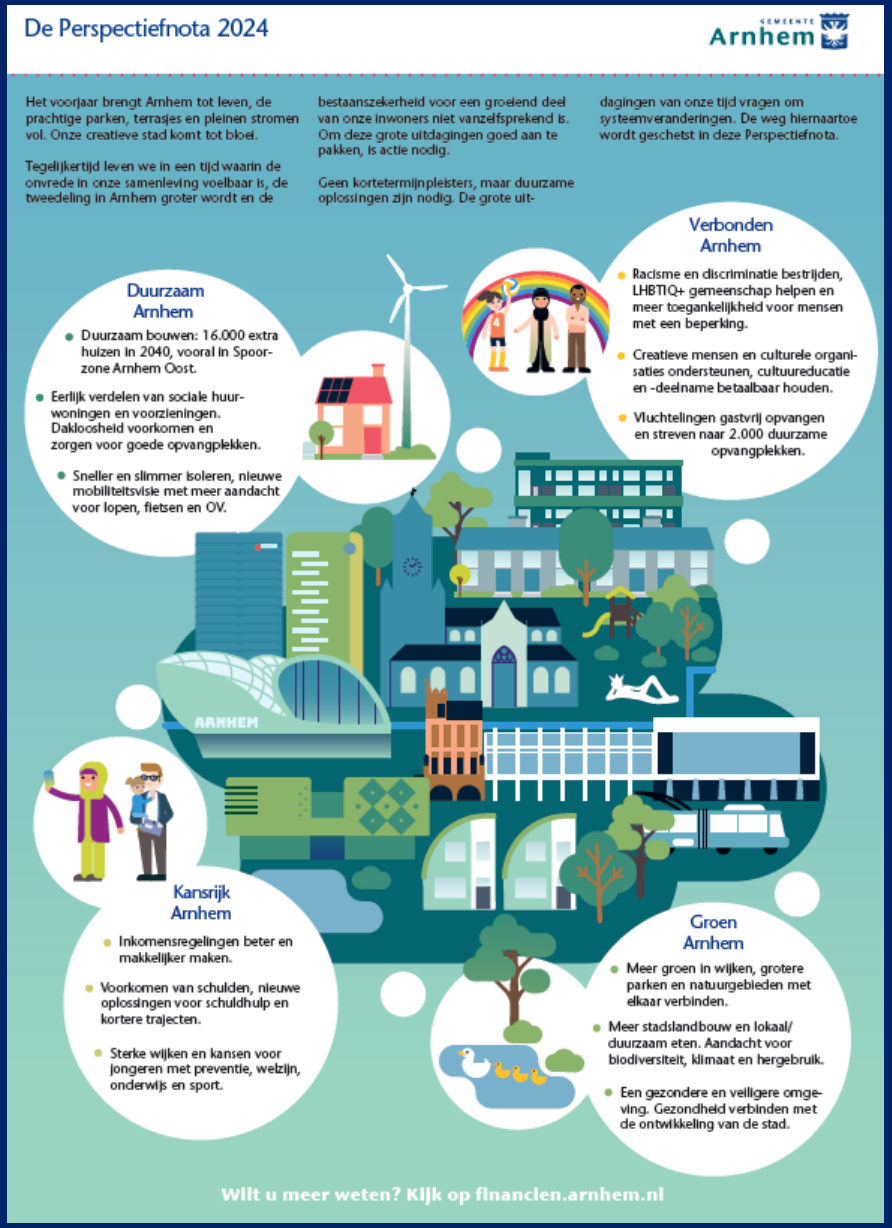
- Weerstandsfactor ieder jaar (ruim) boven de norm van 1,4 (incidentele ruimte)
- Begrotingssaldo in begrotingsjaar 2024 (ruim) positief
- ***Echter:*** structurele onttrekking aan AR vanaf 2027 van ruim 10 mln (obv momenteel bekende kaders)
- Beeld mogelijk (tijdelijk) positiever door jaar uitstel verdeelmodel beschermd wonen (impact € 6 mln in 2027)
- College vindt structurele onttrekking in Begroting geen wenselijke situatie
- Echter, in deze fase met deze onzekerheid concreet ombuigen niet opportuun

Perspectief op ambities en knelpunten

- Obv deze kaders structureel vooralsnog dus geen ruimte voor meer dan de autonome en financiële ontwikkelingen
- Daarom alleen in beschrijvende zin toelichting van ambities en knelpunten

- Als in aanloop naar Begroting 2024 structurele ruimte vergroot wordt door aanvullende compensatie Rijk kunnen deze issues in Begroting 2024 mogelijk van dekking worden voorzien
- Zo niet, dan voldoende aanknopingspunten om andere keuzes te maken in autonome + fin. ontwikkelingen

Infographic Perspectiefnota

Behandeling in raad

- Technische vragenmarkt: 10 mei (JV/Turap/PPN)
- In gesprek met de raad: 10 mei (PPN)
- M1 PPN/Turap: 17 mei met uitloop 24 mei
- M2 PPN/Turap: 7 juni
- Besluitvorming PPN/Turap: 14 juni

- Presentatie Duisenberg onderzoek jaarstukken: 7 juni
- M1 jaarstukken: 21 juni
- M2 jaarstukken: 5 juli
- Besluitvorming jaarstukken: 12 juli

In gesprek met de raad

Reactie op Perspectiefnota 2024 - 2027 - gemeente Arnhem

Het is mooi te lezen dat er zo'n uitgebreid perpectief geschetst wordt voor alle Arnhemmers.
Nog mooier is het dat raadsleden nu met burgers in gesprek gaan over de inhoud van deze nota.
Zo komen we geleidelijk aan weer tot een gemeentebestuur dat in dienst staat van de burgers in plaats van een gemeentebestuur dat meer georiënteerd is op grotere organisaties zoals veiligheidsregio, provincie of rijk.
Immers, pas als de burgers binnen een gemeente goed voor zichzelf zorgen, kunnen deze burgers ook voor anderen (buiten de gemeente) zorgen.

In de perpectiefnota komen zeer veel aspecten van de Arnhemse samenleving aan bod, daarbij hanteert men meerdere aannames en vooronderstellingen.

Enkele voorbeelden:
de gemeente is afhankelijk van financiële ondersteuning door het rijk;
de gemeente acht investeringen in duurzaamheid noodzakelijk;
zijn WHO normen een doel;
is gezondheid bewegen en (goede) voeding,
en wil de gemeente gastvrij zijn.

Ik nodig de raadsleden uit als Arnhemmer met open blik en niet gehinderd door politieke vooringenomenheid de perspectiefnota te bestuderen en verder aan te vullen, zodat er een reëel en haalbaar perspectief ontstaat voor de inwoners van Arnhem.

1. Financiële ondersteuning door het rijk

In de nota wordt veel voorbehoud gemaakt als het gaat om de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeente. Nu heeft de regering de laatste jaren bewezen volstrekt onbetrouwbaar te zijn (toeslagen affaire, Groningen, beoordeling Corona beleid, passeren aangenomen moties 2de kamer, enz.), daarom stel ik voor te onderzoeken of Arnhem onafhankelijk kan gaan opereren.

Laten we terugkeren naar de basis waarbij wij, de burgers, gezamenlijk "Arnhem 4.0" laten ontstaan. Het concept Society 4.0 van Professor Bob de Wit zou hier een goed voorbeeld kunnen zijn. Ik zou starten met een Arnhems ziekenfonds en lokale energie voorziening in de vorm van een Thorium reactor.

Ik realiseer me dat we dit niet van vandaag op morgen kunnen realiseren, maar laten we deze richting alvast in de perspectiefnota opnemen.

2. Duurzaamheid

Ten aanzien van klimaat en duurzaamheid, verzoek ik u als raadsleden zorgvuldig onderzoek te doen naar de haalbaarheid van de trajecten die in de perspectiefnota zijn opgenomen.

Realiseer u dat de begrippen elektrisch en elektriciteit zo langzamerhand synoniem zijn aan duurzaamheid, omdat er geen of veel te weinig nadruk wordt gelegd de productie van deze vorm van energie.
Er zijn diverse onderzoeken en studies die aantonen dat windmolens en zonnepanelen nooit voldoende energie kunnen leveren voor onze energiebehoefte. De productie van deze alternatieven vraagt zeer veel energie, zeldzame mineralen en aardolieproducten. Zoveel dat de milieuwinst die mogelijk lokaal wordt bereikt, bij de productie al meer dan volledig teniet is gedaan. Dan hebben

we het nog niet over de korte levensduur van de windmolens en de niet recyclebare - dus milieu vervuilende - wieken. Inmiddels is ook duidelijk geworden dat de wieken nanodeeltjes metaal afgeven met fijnstof vervuiling tot gevolg. Kijk ook naar de infrastructuur, die nu nog niet geschikt is voor de grote hoeveelheden elektriciteit.

Na gedegen onderzoek (gebruik hiervoor ook andere bronnen dan die van de overheid, WEF en WHO) zult u ongetwijfeld tot de conclusie komen, dat op korte termijn aardgas een milieuvriendelijke oplossing blijft.

De energietransitie is naar mijn mening een financieel gedreven operatie waar alleen de producenten en hun financiers beter van worden, terwijl de burger, het MKB, de boeren en andere producenten de kosten over het algemeen niet kunnen opbrengen.

3. Gezondheid

Hiervoor bevat de perspectiefnota zeer mooie intenties. Toch zou ik hier graag een aantal punten aan willen toevoegen.

Behoudt het hertenpark in Sonsbeek. Laat u hier niet onder druk zetten door het Rijk die totaal geen zicht heeft op de situatie ter plaatse. Sonsbeek levert een grote bijdrage aan de gezondheid van de Arnhemmers en de herten zijn voor veel stadsmensen het eerste contact met grotere dieren.

Stop de uitbreiding van het 5G netwerk in Arnhem. De elektromagnetische straling van deze zenders heeft veel invloed op de gezondheid van de Arnhemmers en verbruikt ook veel electriciteit.

Maak budget vrij voor begeleiding van de Arnhemmers die de gevolgen van de Coronacrisis ondervinden (fysiek en zakelijk).

Vergoedt homeopathie en complementaire geneeswijzen uit het op te richten Arnhemse ziekenfonds.

Tot slot

Graag zou ik nog meer input geven voor de besprekingen vanavond, maar het ontbreekt mij op dit moment aan tijd.

Voor meer informatie over de genoemde onderwerpen kunt u contact met mij opnemen via e-mail paul@groeipad.nl

Rest mij u een vruchtbare en verhelderende avond toe te wensen.

Met vriendelijke groet,

Paul Vdf Kusters
geboren en getogen Arnhemmer

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

Milieu – klimaat - gezondheid

Voor het eerste deel: Milieu en klimaat heb ik voor Gemeente Arnhem geen specifiek apart advies. Het probleem gaat al heel snel over de grenzen van de Gemeente, de Provincie en ook over onze landsgrenzen heen. Voor mij is het vooral een Europees probleem, dat we binnen Europa moeten aanpakken.

Even een paar voorbeelden.

- Nu kan de boer in Enschede heel andere regels tegen komen als zijn buurman net over de grens in Duitsland. Terwijl het probleem voor beide landen gelijk is.
- Wij waren vorige maand in Duitsland en hoorden dat daar gepromoot wordt om gas te gebruiken, terwijl wij in Nederland van het gas af willen. In Nederland worden nieuwe kerncentrales gebouwd, in Finland staat nu de grootste en in Duitsland zijn ze nu bijna allemaal gesloten.
- Allemaal van het gas af zal een heel probleem worden. Niet alleen gezien de houding van Duitsland. Minister Jetten geeft nu al aan dat appartementen die geen zonnepanelen en/of warmtepompen kunnen plaatsen, hun gaskachel mogen blijven gebruiken. Dat gaat weer in tegen de mening van Arnhem Aan. Arnhem Aan reageert niet op “lastige” vragen. Dat zegt ook al iets.
- **Waterstofgas.** Veel mensen zoals ik hebben veel verwachtingen van Waterstof. Arnhem is daarin een voorloper, maar weigert het uit te breiden. Dat is heel jammer. Het is natuurlijk gemakkelijker om **stadswarmte** aan te bieden via *Vattenfall*, maar als die de enige leverancier mag zijn, die ook nog heel ondoorzichtig in zijn prijsstellig is, dan zadelt de Gemeente zijn burgers op met een probleem.

Vattenfall is voor ons een bekende naam. Toen wij in 1989 in Trolhättan /Zweden kwamen, hebben we daar het sluizencomplex van Vattenfall bezocht. Het waterverval is natuurlijk groter dan bij ons, maar het levert energie op voor heel Zuid-Zweden. Dat brengt mij op het volgende idee.
Een groter waterverval + sluizen opbouwen in de Rijn en de Waal is niet mogelijk. Daarvoor wordt de rivier te druk bevaren. Dat is anders voor de Nederrijn. Wij kijken vanuit de woonkamer op de Nederrijn en zien dat de beroepsvaart en ook de particuliere vaart heel erg matig is. Daartussen door komen een paar cruiseschepen.
Als Arnhem toch de kades wil aanpakken, zou je kunnen nadenken aan het opbouwen/verhogen van de waterstand door een of twee sluizen. Daarnaast een waterdoorvoer, waarbij de nu sterk stromende waterkracht energie op kan wekken. Dit is een voortdurende waterstroom. Dit is heel schone energie. Het wordt hiermee niet alleen een plek voor **energie-opwekking**, maar ook voor **waterberging**, als daardoor beter gebruik wordt gemaakt van de nevengeulen. Je hebt ook een nieuwe verbinding tussen Arnhem-

Noord en Arnhem-Zuid. Het is een stap binnen de energietransitie waar volgens mij binnen Europa subsidie voor binnen te halen is.

Dan nu weer even terug naar het thema waterstof.
We kunnen hier ook een Europees probleem van maken. Europa kan zich heel nuttig maken als bij voorbeeld Spanje **waterstofgasleverancier van Europa** gaat worden. Zuid-Europa krijgt (leent?) veel geld van Europa. Spanje, en wellicht ook de andere Zuid-Europese landen zouden dit geld gewoon kunnen verdienen door naast de vele velden met zonnepanelen en windturbines ook waterstoffabrieken te bouwen. Vervolgens leidingen leggen door heel Europa. Frankrijk zal het niet nodig vinden, omdat ze genoeg kerncentrales hebben. Echter een goede oplossing voor het kernafval is er nog steeds niet. Nu wordt er waarschijnlijk een waterstoffabriek in Groningen gebouwd, maar je moet je afvragen of het een goed idee is om Nederland helemaal vol te bouwen met zonnepanelen en windmolens. De hele Noordzee vol plaatsen is ook een oplossing en daarmee nog onvoldoende. Deze calculaties maken wellicht ook duidelijk waarom Arnhem op die manier (volgens mij) geen waterstofstad zal worden.

Gezondheid / Zorg

Het is algemeen bekend dat de “babyboom” van na de 2e wereldoorlog nu aan het vergrijzen is. Die vergrijzing krijgt een top in 2040. In diezelfde periode zal het aantal jongeren volgens verwachting steeds meer afnemen. De vergrijzenden maken daardoor het grootste deel van de bevolking uit. Dat is natuurlijk een tijdelijk probleem, maar het is er wel.
De Rijksoverheid heeft zorgtaken heel gemakkelijk, inclusief een bezuiniging, over de schutting van de Gemeentes gegooid. Gemeentes zitten dichterbij, dus kunnen zij het beter oplossen, werd er gezegd.
Een deel van de ouderen zullen gaan dementeren of ander ouderdomsziektes krijgen. Als we denken dat de Thuiszorg daarvoor gereed staat, hebben we het mis. Er zijn nu al problemen met de financiering en de mankracht.
Kortom, het is veel te gemakkelijk gezegd dat de Gemeentelijke overheden voor een oplossing moeten zorgen, want dat gebeurt niet. Hier komt de term **burgerparticipatie** pas echt aan bod. Burgers moeten dit samen met de overheid oplossen.

Hierover heb ik al veel informatie verzameld binnen “*Van wijken weten*” en het congres in maart dit jaar in Den Bosch “*Thuis in de wijk*”. Je komt er dan achter dan veel mensen zich zorgen maken over dit onderwerp. Om te voorkomen dat iedereen het wiel moet gaan uitvinden, richt ik mijn vragen direkt naar Gemeente Arnhem:

1. Welke ervaringen zijn er, oplossingen gevonden, en/of **organisatiestructuur** is hiervoor bedacht?

2. Ik dacht aan een **netwerkenorganisatie**, waarbij netwerken vrijwilligers/burgers gaan samenwerken (afstemmen) met professionele netwerken (Thuiszorg, Welzijn, SWOA, WMO) en de Gemeente als spin in het web. Wellicht ook goed om Welzijn als spin in het web te plaatsen. Ik heb twee organisaties in Arnhem (Presikhaaf en Croydonplein) ontdekt die hier aan werken.

3. Netwerken **vrijwilligers/burgers** wonen in elkaars omgeving, waarbij een deel hulpbehoevend en een ander deel hulpgevend zal zijn. Het vraagt om een dorpsachtige gedachte, met een regelaar per netwerk. Ouderen kunnen elkaar helpen, maar ook jongeren en ouderen kunnen elkaar helpen. Bij jongeren kan je denken aan oppas en opvang van kinderen. Ook het gemis van opa's en oma's kan je hiermee opvangen.

4. Ik ben lid van een werkgroep ***Stadsburen*** in de wijk *Stadseiland.* Dat is dan ook het gebied dat wij met onze hulpaanbod willen omvatten. Er is echter duidelijk een *hulpvraagverlegenheid*. Is daar ervaring mee? Wij willen met een pop-up-terras buurtgenoten uitnodigen en proberen te verbinden. Daarnaast gaan we lezingen houden bij/in Eilandstaete. Maar toch weer de vraag: welke ervaring of mogelijkheden kan Gemeente Arnhem aanbieden?

5. Er zijn ziektekostenverzekeraars die hierin ook een **financieel voordeel** zien. Zilveren Kruis en CZ bijvoorbeeld bieden aan mee te investeren als dat nodig is. Gemeentes doen dat ook, omdat ook zij er baat bij hebben. Vaak wordt dat gebruik om een buurthuis op te zetten. Denk daarbij ook aan de Buurtfabriek in Arnhem-Noord-Alteveer.

6. Ook door dit thema kom ik op **anders bouwen(wonen).** Ik doel niet op het samenstellen van hofjes, maar woningen voor ouderen en jongeren samenvoegen, zodat samenwerken gemakkelijker gaat.

7. Het zou handig zijn een organisatiestructuur op te zetten die je goed kan **kopiëren** voor mensen uit andere wijken met dezelfde vraagstelling. Daar wordt tenslotte iedereen beter van. Een nieuwe vorm van naoburschap.

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

Verdeeldheid

Verdeeldheid is er op heel veel fronten. Je kan het ook omdraaien: er is bijna niets gelijk. In Arnhem kan je verdeeldheid vinden in Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid. Niet onbegrijpelijk, want Noord is nu eenmaal veel ouder en heeft meer geschiedenis dan Zuid. Datzelfde vind je ook terug in Amsterdam. Daar is Amsterdam-Noord het stiefkindje. Amsterdam bestond voorheen alleen aan de zuidkant van het IJ. Als er mensen opgehangen moesten worden werd dat in Volewijck (de plek ten noorden van het IJ) gedaan. Amsterdam heeft daar vervolgens veel Zuiderzee-dijkdorpen opgeslokt en dat deel is nu Amsterdam-Noord. Tot aan ca. 1970 bijna alleen maar laagbouw. Ik beschrijf dit, omdat ik vind dat er meer in Arnhem-Zuid geïnvesteerd moet worden, om in ieder geval deze verdeeldheid terug te dringen. In Amsterdam-Noord wonen nu de yuppies.

Ik wil het daarom beperken tot twee grote verdeeldheden:

1. Arm en rijk
2. Verschillende culturen

Arm en rijk
Arnhem is hier goed mee bezig, vooral als ik kijk naar de onderkant van onze samenleving. Mensen met schulden kunnen goed worden geholpen. Arnhem doet dat zelfs ook voor Lingewaard. Ook hier zit je met de *schuldhulpvraagverlegenheid.* Voor mensen zover zijn dat ze kunnen toegeven dat ze het niet meer zelf kunnen redden. Dan denk ik ook aan de vele ZZPers, waar veel misbruik van gemaakt wordt. De voedselbank, de Gelrepas zijn thema’s die helaas nodig zijn. Daarnaast denk ik dat de sociale wijkteams goed werk doen. In ieder geval is de instelling heel goed. Hier kan ik niet over oordelen, omdat ik geen ervaring heb.

Het probleem is echter breder en gaat dieper. Het *communisme* heeft het niet gered en ook het *kapitalisme* heeft zijn tijd gehad. We moeten goed nadenken over een tussenliggende economische vorm. Ik denk aan een **liberaal-socialisme**. Ik ben geen wetenschapper en zal ook niet met een invulling gaan komen, maar ergens moet het beginnen. Wachten op de Rijksoverheid heeft geen zin en binnen Europa zal de *verdeeldheid* nog groter zijn. Daarom schrijf ik alleen een paar onderliggende thema’s, waar we over na kunnen denken:

1. Terugdringen van de marktwerking, vooral bij sociaal-maatschappelijke instellingen. Bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs, amateursport, cultuur, ….
   Algemeen: maatschappelijke taken niet meer door ondernemers laten oppakken, maar het moet weer geleid worden door de Rijksoverheid.
2. Rijksoverheid met meer visie hebben en meer de regie weer oppakken.
3. Inkomensverschillen terugdringen. Vraag van de burgers een inzet naar capaciteit. Bedenk dat iedereen capaciteiten heeft, maar voorkom over-betaling als een capaciteit toevallig in de economie goed uitkomt. Zorg aan de andere kant voor een goed minimum inkomen voor iedereen, die bereid is daarin mee te werken.

4. Een woning voor iedereen. In Arnhem gaat dat lastig worden door ruimtegebrek. Laat het aantal inwoners niet doorgroeien, als er geen woningruimte voor kan worden aangeboden. Stimuleer ook de doorstroming. Het thema wonen is apart behandeld.

Als je hier verder over nadenkt, zullen er ongetwijfeld meer onderwerpen naar boven komen, maar ik wil het hier bij laten.

Cultuurverschillen
Wordt vaak als verdeeldheid gezien, maar daar wil ik niet teveel in meegaan. Nederland, maar eigenlijk heel Europa is altijd al een smeltkroes van verschillende culturen geweest. Dat heeft voordelen en nadelen, maar tenslotte is de winst het grootst.
Het aantal Nederlanders daalt, maar het aantal inwoners in Nederland stijgt. Op zichzelf geen probleem, omdat de nieuwe Nederlanders de gaten zouden moeten kunnen opvullen. Dat wordt anders als hier alleen maar gelukzoekers komen, die willen profiteren van een beter inkomen binnen ons sociaal stelsel. Ik denk daarbij vooral aan Afrikaanse volken die eerst naar Zuid-Afrika trokken en nu in grote getallen naar Europa komen.

Met opmerkingen dat mensen uit verschillende culturen per cultuur gaan samenscholen heb ik geen probleem mee. Ook Nederlanders die in een ander land gaan wonen, zoeken elkaar op. Zelfs in Frankrijk ben ik een Nederlandse club tegen gekomen.

Aantekeningen van de bijeenkomst “In gesprek met de raad”
Bijeenkomst op 10 mei 2023 in de hal van het stadhuis te Arnhem.

W**oningbouw**

Nederland wil tot 2030 900.000 woningen bouwen, waarvan de helft in Noord- en Zuid-Holland. Moet je dan bedenken dat Gelderland als grootste provincie op z’n minst 1/10 deel van de rest moet bouwen? Dat is dan 45.000 woningen. Hoeveel komt er voor rekening van Arnhem? En waar?
Tot 2028 moet in het hele land 30.000 hectare natuur worden gecreëerd. Welk deel pakt Gelderland / Arnhem?

Als we niet naar die cijfers willen kijken, dan wel naar de vragen:

1. voor wie? Er moet rekening gehouden worden met de grote groep vergrijzende bevolking. (Top is in 2040). Daarnaast het de terugloop in het aantal jongeren. Alleen maar rijtjeswoningen bouwen gaat relatief snel, maar heeft geen zin. **Meer differentiatie is het antwoord.** Vooral meer kleinere woningen voor jongeren en ouderen. Deze groepen kunnen elkaar helpen als we het over de ZORG hebben (ander onderwerp), dus laat ze bij elkaar wonen. Dat mag aan de rand van de gemeente. Als er voor ouderen meer kleinere woningen komen, zullen hun vorige grotere woningen vrijkomen en komt er de gewenste doorstroming. Bedenk wel dat veel ouderen bij voorkeur in hun woning blijven wonen. Hoe stimuleer je die ouderen? Helpen met de verhuizing? Helpen met het Zorg-vraagstuk? (hier kom ik op terug).

2. In de binnenstad huizen splitsen. Veel ouderen blijven wonen in een te grote woning, terwijl een kleinere gelijkvloerse woning veel beter is. **Stimuleer splitsing** in twee of drie kleinere woningen. Laat de oudere beneden wonen en help met verhuizing naar een buitenwijk, niet ver van winkels en zorgcentra. Denk ook hier aan het Zorg-vraagstuk.

3. Hoe bouw je betaalbaar? Betaalbaarheid heeft niet alleen te maken met het huidige aankoopbedrag, maar ook met de duurzaamheid, met de toekomst. Duurzaam bouwen is ook financiële winst voor de toekomst! Met materiaalkeuzes als je aandacht hebt voor circulair bouwen. **Denk aan fabrieksmatig bouwen, modulair bouwen en gebruik meer hout.** Meer houtbouw betekent – zeker als meer fabrieksmatig wordt gebouwd – een versnelling in de bouwtijd en koelere huizen in de zomers en warmere huizen in de winters. Betaalbaarheid heeft ook te maken met de grondprijs!! Ik denk dat Gemeentes bereid moeten zijn wat in te leveren.

4. **Rekening houden met de bodemdaling**. Daarnaast ook rekening houden met de komende lange natte en droge perioden. Bouwruimte in Arnhem-Noord is er nauwelijks. In Arnhem-Zuid heb je te maken met rivierklei dat omhoog komt in natte perioden en zal krimpen bij droge perioden. Het antwoord: goed heien. Denk aan

goed geïmpregneerd hout, waar verrotting en insecten geen kans krijgt. In de Kleefse waard staat een houtfabriek Accsys, die een hoge kwaliteit hout produceert. (Bij de slimme woning van de HAN).
Info: https://www.han.nl/artikelen/2021/05/de-empathische-woning-gidst-je-liefdevol-door-de-dag/
Info: https://www.accsysplc.com/nl/over-ons/

5. **Jongeren aantrekken**. Vergrijzing is niet alleen een bekend Nederlands probleem. Elk Europees land zal zijn best gaan doen om jongeren vast te houden. Arnhem en Nijmegen hebben een goed studie-klimaat voor jongeren. Geef daar meer aandacht aan en probeer jongeren – als die eenmaal in onze stad wonen – vast te houden. Goed voor de economie en goed voor de zorg. Dus nogmaals: clusters van jongeren en ouderen die naar elkaar omkijken is het beeld van de toekomst.

6. **Leer van Gaardenhage.** Het is een oude belofte: grote dure kavels, waarop slechts een grote bungalow mag worden gebouwd. Die luxe is er niet meer. Als er een goede wonen-zorg-visie wordt ontwikkeld, waarin vooraf wordt aangegeven hoe zal worden gebouwd en de aantallen betrekking hebben op de verwachte ontwikkelingen, dan zullen de politieke partijen het daarmee eens zijn en ook de burgers kunnen voor een voldongen feit worden geplaatst. Er gaat nu heel veel tijd verloren in de tijd voor vergunningen en rechtzaken. De MER moet niet alleen een toets zijn, maar ook een ontwikkeling.

7. **Bouwtijd inkorten.** Noem ik toch nog even apart. De meeste tijd hebben de ambtenaren nodig. Blijf niet in een vast stramien werken, maar bedenk wat er moet gebeuren om toestemming voor nieuwbouw binnen een half jaar rond te krijgen. De aannemer bouwt de huizen binnen een jaar. Dat is ook goed voor de aanvraag van hypotheken. Hypotheekoffertes blijven een half jaar geldig. Bouwtijd kan ook sneller als het fabrieksmatig wordt gedaan. Dat lukt ook met gedifferentieerde bouw.

8. **Natuurinclusief / landbouwinclusief.** Zijn geen nieuwe woorden meer. Landschappelijk groen ontwikkelen kan ook met huizen bouwen samen gaan. Zie Schuytgraaf / ENT en veld 27. (Nu nog een probleem met Elst). Natuurinclusief bouwen is ook weer gunstig voor andere problemen:
   - *Herstel ecosystemen en biodiversiteit*
   - *Terugdringen stikstof uitstoot*
   - *Ondergronds water langer vasthouden voor droge tijden*
   - *Minder kwetsbaar voor wateroverlast*

   Veel mensen wonen graag in een groene (koele) omgeving.
   De term landbouwinclusief zou een goede handreiking naar boeren kunnen zijn. Het is een onderwerp waar je apart eens goed over na moet denken. Kijk hiervoor ook naar Frankrijk en Engeland. Voor nu gaat dit even te ver.

9. **Woningen in uiterwaarden?** Dat kan, maar is wel oppassen. Vooral hier rekening houden met wateroverlast door flinkere regenbuien. Denk nog eens aan het probleem van Valkenburg en de Duitse regio. In korte tijd komt er veel water de rivieren in. Daarom:

- *Woningen op palen* – denk weer aan goed geïmpregneerd hout.
- *Woningen die kunnen drijven* – kijk in Lent
- *Water accepteren* – kan ook. Bouw zo dat het geen probleem wordt als de onderste verdieping voor een deel onder water komt te staan. Veel mensen die aan een rivierdijk wonen zijn dat min of meer gewend.

Memo

Datum : 24-05-2023
Van : Cathelijne Bouwkamp
Betreft : Afdoening toezegging 1319: Perspectiefnota 2024-2027 - Duurzaam Arnhem

---

Toezegging
Op 17 mei jl. heb ik bij de behandeling van de perspectiefnota over een aantal van de gestelde vragen toegezegd om nadere schriftelijke informatie te versturen ter beantwoording.

De toezegging is als volgt genoteerd:
Wethouder Bouwkamp zegt toe de volgende vragen schriftelijk te beantwoorden:
a. Vraag van de SP over de energielabels
b. Vraag van D66 over het overzicht van de te realiseren woningen naar 2040
c. Vraag van de VVD over het controleren op (brand)veiligheid van nieuwe aanbieders van zonnepanelen
d. Vraag van de VVD over het gesprek aangaan met de Arnhemse verhuurdersvereniging in het kader van de verhuurdersvergunningen.

In deze memo vindt u een antwoord op de vragen a t/m d. De Toezegging kan hiermee worden afgedaan.

a. Energielabels

Vraag/Context
De SP-fractie heeft tijdens de behandeling van de perspectiefnota gevraagd waarom het college heeft laten weten geen extra acties te ondernemen bij toekenningen van een foutieve energielabels. Dit standpunt van het college heeft de fractie SP vermoedelijk herleid uit de beantwoording van de artikel 44-vragen genaamd 'wachttijden en slechte huizen'. In de artikel-44 vragen van de SP en in een onderzoek van Kantar Public wordt gemeld dat in 2021 (naar schatting) in 7% van de gevallen een verkeerd energielabel aan een woning is toegekend.

Antwoord:
Omdat het nadelig kan zijn voor huurders en bewoner-eigenaren als zij een foutief energielabel toegewezen krijgen, hebben we bij de beantwoording van de artikel-44 vragen opgeroepen om het te melden als iemand vermoedt een verkeerd label toegekend te hebben gekregen. Bij verhuurde woningen kan de verhuurder vervolgens een gepaste actie ondernemen. Uiteraard kan ook het Huurdershuis ondersteuning bieden. Vanuit de rijksoverheid worden gelukkig acties genomen om de kwaliteit van energieprestatieberekeningen te vergroten. In een brief van minister De Jonge aan de Tweede Kamer heeft de minister kenbaar hoe het aantal foutieve toekenningen omlaag kan worden gebracht. U vindt de brief van de minister onder deze link.

In de artikel-44 vragen waarin dit onderwerp aan de orde kwam, werd een relatie gelegd tussen foutief afgegeven energielabels en de huurprijs van woningen. De reden dat dit verband in de vragen werd getrokken is dat in de systematiek van het puntensysteem van het woningwaarderingstelsel (WWS) een hoger energielabel leidt tot meer punten, en dat dus een hogere *maximale* huurprijs in rekening gebracht mag worden. Ter volledigheid merken we hierover op dat bij (sociale) corporatiehuurwoningen dit effect

niet erg sterk zal zijn. Woningcorporaties rekenen vanwege het passend toewijzen aan de doelgroep vaak namelijk niet de maximale toegestane huurprijs, maar een huurprijs die ligt tussen 70% en 80% van dit maximum. De corporaties houden bij het bepalen van de huurprijs namelijk ook de huurgrenzen uit de huurtoeslagsystematiek in beeld. Ook zal het bij een foutief afgegeven label vaak niet gaan om een verschil tussen bijvoorbeeld label B en F, maar om nabijgelegen energieprestatieklassen.

b. Overzicht de te realiseren woningen tot 2040

Vraag/Context
Bij de behandeling van de perspectiefnota is door fractie D66 gevraagd op welk moment het totaalplaatje naar de gemeenteraad komt over waar de 16.000 woningen komen die Arnhem ambieert.

Antwoord
Elke zes maanden ontvangt de gemeenteraad de voortgangsrapportage ‘Arnhem biedt woonruimte’. De laatste rapportage verscheen in november 2022. Een nieuwe rapportage wordt in juni naar de gemeenteraad gestuurd.

De rapportage bevat informatie over Arnhemse woningbouwplannen. De rapportage bevat daarmee ook informatie over het aantal woningen in plannen in relatie tot onze ambitie (‘de 16.000’; die we in 2020 stelden). In de laatste voortgangsrapportage leest u terug dat Arnhem in de planvoorraad zo’n 15.000 woningen heeft.
Een afbeelding van de locaties van deze plannen is in de voortgangsrapportage opgenomen in figuur 10.

In de rapportage maken we een onderscheid tussen zogenaamde harde plannen en zachte plannen. We hebben zo’n 4000 woningen in de harde planvoorraad. Omdat voor harde plannen al een bestemmingsplan is vastgesteld (door uw raad) en/of een anterieure overeenkomst met stedenbouwkundig plan is opgesteld, kunnen we over deze plannen gedetailleerdere informatie opnemen dan bij de zachte plannen. Bij zachte plannen zijn vaak nog geen afspraken gemaakt over het woningbouwprogramma of over andere programmatische of stedenbouwkundige aspecten van de woningbouwontwikkeling. Die projecten zijn nog in voorbereiding. Informatie is dus vaak nog niet bekend, aan verandering onderhevig of kan gevoelig zijn om publiekelijk te delen. Van de 11.000 woningen in deze plannen delen we dus niet de detaillistische informatie die we over de harde plannen kunnen melden.

Conform motie 23M17 zullen we in voortgangsrapportages bij de plannen meer informatie opnemen over de verwachte op te leveren woningen per jaar, met een vooruitblik 5 jaar naar voren.

c. Zonnepanelen

Vraag/Context
Door de fractie VVD is de vraag gesteld of door de gemeente wordt gecontroleerd of nieuwe bedrijven die zonnepanelen installeren in voldoende mate de veiligheid in acht nemen.

Antwoord
De gemeente heeft een zeer beperkte rol in het controleren van deze bedrijven. Veilig werken is een verantwoordelijkheid van de installateur en kan gecontroleerd worden door de Arbeidsinspectie. Het

plaatsen van zonnepanelen is over het algemeen niet vergunningplichtig. De woningeigenaar dient dit te laten gebeuren conform de landelijk geldende regels in het Bouwbesluit. Wanneer het aannemelijk is dat een installatie ondeugdelijk is aangelegd, kan de eigenaar omgevingsdienst ODRA vragen om op te treden. De basisverantwoordelijkheid voor de installatie ligt echter bij de eigenaar.

d. Arnhemse Verhuurders Vereniging (AVV) en verhuurdervergunningen

Vraag/Context
De fractie VVD is benieuwd naar de betrokkenheid van de AVV bij de invoering van verhuurdersvergunningen. De AVV is in Arnhem de vereniging waarin verhuurders (met name van verhuurde panden/losse woningen) zich in hebben georganiseerd.

Antwoord
Al sinds de oprichting van de AVV betrekken we de AVV bij de totstandkoming van beleid dat raakt aan de particuliere huurmarkt. De Arnhemse aanpak Goed Verhuurderschap is zelfs in samenwerking met de AVV opgesteld. Met de samenwerkingspartners van deze aanpak komen we periodiek bij elkaar.

Vanaf juli 2023 wordt het mogelijk dat gemeenten verhuurdersvergunningen introduceren. Op dat moment treedt namelijk de Wet Goed verhuurderschap in werking. Over de stand van zaken en planning hierover vindt u meer informatie in de beantwoording van de Artikel-44 vragen ‘snel aan de slag met de Wet Goed Verhuurderschap’. De plannen voor deze verhuurdersvergunningen zijn intern nog in de voorbereidende fase. Nadat we intern meer weten over hoe we deze verhuurdersvergunningen kunnen gaan uitvoeren (organisatorische inbedding etc.) zullen we onze samenwerkingspartners, waaronder de AVV, benaderen.

Op donderdag 11 mei vond in het kader van de nieuwe Woonvisie een stakeholdersbijeenkomst plaats om aan verschillende thematafels te spreken over hoe uitvoering gegeven kan worden aan een aantal belangrijke wonen-ambities. De AVV was uitgenodigd en aanwezig om mee te denken bij de tafel dit raakte aan dit thema.

Opbrengst 'In gesprek met de raad'

Inspraakavond Perspectiefnota - 10 mei

GEMEENTE Arnhem

Inleiding

Één keer per jaar bespreekt de gemeenteraad de Perspectiefnota. In de Perspectiefnota staan de plannen voor Arnhem voor de komende jaren. En ook hoeveel dat ongeveer gaat kosten. De Perspectiefnota is verdeeld in thema's die de stad en haar inwoners raken. Bijvoorbeeld over veiligheid, onderwijs, woningbouw, armoede, milieu en klimaat etc.

Omdat raadsleden graag de mening van inwoners horen over deze thema's werd er tijdens de Politieke Avond van 10 mei een inspreekbijeenkomst gehouden onder de noemer 'In gesprek met de raad – wat vindt u belangrijk voor Arnhem?'

Ruim 100 Arnhemmers hadden zich aangemeld voor deze bijeenkomst. De gesprekken waren ingedeeld aan de hand van 7 thema's:

- Onderwijs & kunst en cultuur
- Leefbaarheid & Veiligheid
- Milieu en klimaat & gezondheid
- Armoede & werkgelegenheid
- Woningbouw
- Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving
- Bereikbaarheid

Er waren 3 gesprekrondes. Elke ronde duurde 30 minuten. Arnhemmers konden zelf beslissen aan welke 3 gesprekken zij wilden deelnemen. De gesprekken werden geleid door raadsleden en vonden plaats in een informele sfeer. Arnhemmers vertelden aan raadsleden wat zij belangrijk vinden voor Arnhem, gaven hun mening, uitten hun zorgen en gaven tips en ideeën. Na het laatste gesprek werd de bijeenkomst afgesloten met een borrel.

Hieronder vindt u een overzicht van de tips en opmerkingen die door de deelnemers aan de themagesprekken voor de gemeenteraad zijn achtergelaten

Een greep uit de input

01 —— Onderwijs & kunst en cultuur

- "Gebruik leegstand op scholen/gymzalen om onderwijs en cultuur te verbinden"
- "Zorg voor betere menging op scholen"
- "Meer aandacht voor de huisvesting van scholing"
- "Actief opdrachtenbeleid voor cultuur, bijvoorbeeld een 'echte' stadsdichter"
- "Gevarieerd aanbod subsidieontvangers"

Samenvatting van de tafelvoorzitter:

"Het ondersteunen van 'elkaar kennen', dus inzet op plekken waar sociale cohesie een plek kan krijgen en accommoderen van leefbaarheidsinitiatieven, is ook erg belangrijk voor het veiligheidsgevoel van inwoners.

De gemeente heeft een voorbeeldfunctie in hoe we met de omgeving omgaan. Als je als gemeente niet goed met de (fysieke) omgeving omgaat, zullen inwoners dat ook minder snel doen. Ook moet je als gemeente veel helderder duidelijk maken waar mensen met constructieve ideeën voor hun buurt terecht kunnen en altijd terugkoppelen wat je waarom met inbreng doet (of niet doet)."

02 —— Leefbaarheid & Veiligheid

- "Minder verkeer door het centrum, ruimte voor fietsers"
- "Verkeerslessen op basisscholen"
- "Biedt accommodaties voor leefbaarheids initiatieven"
- "Borgen: de Max Mobiel"
- "Meer gratis of betaalbare parkeerplekken"
- "Geluidstoezicht tijdens evenementen"
- "Nep-flitspalen op Weerdjesstraat "

03 —— Milieu en klimaat & gezondheid

- "Omwonenden en wijk betrekken bij groenaanleg en onderhoud"
- "Doe meer met regelvrije zones (het zijn vaak je eigen regels die drempels geven)"
- "Milieu in onderwijs meenemen, ook bij Kinderwijkteams"
- "Benoem je bomen: bordje erbij/toelichting bij kap of snoei"
- "Kapvergunning helemaal afschaffen" / "Kapvergunning weer invoeren"
- "Ondergrondse containers vervangen door bomen"
- "Gratis grofvuil ophalen + tegel in de stoep 'hier uw vuilnis'"

Een greep uit de input

04 — Armoede & werkgelegenheid

- "Gastlessen op school, begin bij praktijkonderwijs!""
- "·Idee: armoedebank of iets over “hoe om te gaan met geld”
- "Begin bij kinderen, gezond eten op school"
- "Gelre Pas: geld voor kleding/sport moet ook voor volwassenen gelden"
- "Er zijn 65 armoederegelingen > mensen zien door de bomen het bos niet meer"
- "Participatiecoaches werken goed totdat iemand geplaatst is, dan verwaterd het contact"

05 — Woningbouw

- "Maak het in wetgeving makkelijk om samen te kopen met vrienden of kennissen, zodat je samen een tuin of wasruimte kan delen"
- "Inclusief en slim bouwen, zodat iedereen kan doorstromen"
- "Variatie in architectuur en biodiversiteit in tuinen van nieuwbouw"
- "Denk aan parkeermogelijkheden"
- "Verschillen tussen wijken, type woningen mengen"

Een greep uit de input

06 —— Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- "In centrum problemen voor rolstoelers en kinderwagens. Stoep nieuw van Muylwijkstraat te smal geworden?"
- "Geef daklozen een plek in het centrum om te 'chillen' zoals een open container"
- "Plekken in de wijk voor ontmoeting & verbinding"
- "Verbinding creëren tussen burgerinitiatieven, stichtingen, zorgorganisaties & het voorliggend veld. Bijvoorbeeld d.m.v. speeddate middagen of netwerkbijeenkomsten"
- "Aandacht voor eenzame ouderen"
- "Gemeente, maak goede voorbeelden zichtbaar"

Samenvatting van de tafelvoorzitter:

"Er werd verschillend gedacht over de vraag of er wel verdeeldheid zou zijn, vooral onder diegenen die niet tot een diverse groep behoorden. De kloof tussen arm en rijk werd door sommigen gezien als DE oorzaak van verdeeldheid incl het bestaan van witte en zwarte scholen. Interessant was een groepje met drie levendige dames uit Oekraine , die worstelden met de andere mentaliteit in Nederland en het frustrerende gegeven geen werk te krijgen dat bij hun scholingsniveau past. Ze wilden ook graag 'ergens bij horen'. Ook was iemand aanwezig die zeer kritisch was en de overheid wantrouwde. Het thema wat diversiteit en dat past mooi bij deze heel diverse groep."

07 —— Bereikbaarheid

- "Bij een groot kruispunt voor fietsers allemaal tegelijk groen"
- "Toegankelijkheid voor alle deelnemers in het verkeer"
- "Voetgangers en fietsers worden 'gediscrimineerd' bij de stoplichten"
- "Denken vanuit de fietser en voetganger en NIET vanuit de auto"
- "Vergeet de autobezitter niet, mensen zijn daar afhankelijk van voor hun werk, vrijwilligerswerk".
- "Geef ruimte aan de voetganger, fietser én de auto; integraal"

Bijlage: totale input bij de thema's

01 — Onderwijs & kunst en cultuur

02 — Leefbaarheid & Veiligheid

03 — Milieu en klimaat & gezondheid

04 — Armoede & werkgelegenheid

05 — Woningbouw

06 — Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

07 — Bereikbaarheid

Onderwijs & kunst en cultuur

Onderwijs
• Buitenschoolse activiteiten faciliteren: Rijnstad bijv.
• Kan politiek sturen in het fenomeen 'Witte' of 'Zwarte' scholen
• Scholen cultuur bezoeken
• Gebruik leegstand op scholen/gymzalen nom onderwijs en cultuur te verbinden
• Leraren prioriteit bij huisvesting
• Zorg voor goede menging op scholen
• Veiligheidsconvenant (Schoolpleinen)
• Meer geld naar basisonderwijs -? Huisvesting? Mogelijkheden?
• Kinderen van arme en rijke ouders naar dezelfde scholen
• Kunst als vast onderdeel van elke school – in verlengde schooldag
• Sporten
• Gratis boeken, gratis sport of dansen
• Goede samenwerking met onderwijs op thema's als veiligheid, inclusie, ondersteuning enz.
• Arnhem aantrekkelijk maken voor onderwijspersoneel
• Veiligheid tijdens het buiten spelen op basisscholen
Kunst en cultuur
• Actief opdrachtenbeleid. Bijvoorbeeld een 'echte' stadsdichter ipv J. Laporte
• Koester je helden - audrey hepburn
• Opdracht verlening kunstenaars (Arnhem)
• Meer geld naar INHOLLO (??). Niet in stenen.
• Gemeente kan plekken realiseren om te exposeren voor kunstenaars
• Meer aandacht voor huisvesting creatieve sector
• Denk aan atelier tekort
• Meer subsidie voor kleine groepen/initiatieven in de wijk

Onderwijs & kunst en cultuur

- Gevarieerd aanbod subsidieontvangers. Niet alleen Stadstheater
- Denk aan amateurgezelschappen -> subsidie
- Sonsbeektentoonstelling moet blijven, met respect en onderzoek naar regionale kunstenaars
- In totaliteit te weinig geld voor cultuur en kunst. Het bedrag moet omhoog!
- Zorg voor een plan van aanpak op 'Lege stoelen'
- Museumkaart extra korting expo
- Sen City
- Theatermakers speerpunt ook blind etc.
- APCG: Communicatie
- Geld voor SLAK ateliers, energie
- MFC open amateur kunst
- Spreiding cultuur
- Scholen cultuur bezoeken
- Actief opdracht en beleid ipv r.j. kokke altijd (??)
- Geld naar kunst; niet gebouwen: Geld naar ateliers
- Niet op korte termijn
- Gebruik leegstand op scholen/gymzalen nom onderwijs en cultuur te verbinden
- Meer uitgesproken cultuur uithangbord? Market Garden?
- Zorg dat je BIZ gezelschappen altijd in Arnhem terecht kunnen
- Het geld gaat naar stenen en niet naar kunst(enaars)
- SLAK heeft geen geld voor goed personeel-directie enz. Steeds behelpen.
- Beloon kleine makers ook financieel
- Ruimte voor ateliers. Ook met grote machines. Specifieke eisen.
- Vanuit gemeente één gezicht die zegt of iets wel of niet kan
- Zorg voor ruimte voor cultuur: ontmoetingsplek wijkcentra? Evenementenplek?

Leefbaarheid & Veiligheid

- Leefbaarheid en veiligheid staat bij actieve uitvoerders en handhavers van de regels. Wees een betrouwbare overheid
- Open centra opstellen in de wijk waar mensen en vrijwilligers samen elkaar helpen
- Uitleggen waarom men zich aan de regels moet houden
- Wegafsluiting eerder bekend maken, niet wachten tot dat we niet verder kunnen
- Deel kennis en faciliteiten
- Bij de veiligheidsdiensten meer en beter aandacht voor visueel beperkten
- Verkeerslessen op basisscholen
- Biedt accommodaties voor leefbaarheidsintiatieven
- Samen met de burgers initiatieven ontwikkelen. We hebben elkaar nodig (het gaat bij veiligheid vaak om gedrag)
- Leefbaarheid is ook de keuze en locatie van bomen, bijvoorbeeld plaklindes boven terrasjes op Jansplaats
- Leefbaarheid en veiligheid is ook elkaar kennen
- Sociale kaart: vindbaarheid van sociale ondersteuning voor ouderen
- ODRA in de tussenrapporatage
- Verplicht rijbewijs of cursus voor fietsers om gevaarlijke situaties te voorkomen, want ze kennen de verkeersregels niet
- Voorkom vereenzaming voordat plaatsvindt, bijvoorbeeld door informeel netwerk te ondersteunen
- Maak gebruik van haarvaten van de stad, mensen in de buurt
- Wees alert/sensitief op “portefeuilleoverstijgende dwarsverbanden”
- Geluidsniveaus van race auto’s en motoren handhaven
- Geluidstoezicht tijdens evenementen
- Je kunt niet alles bij de gemeente neerleggen, we moeten het samen doen
- Hoe vind ik waar terecht kan met mijn ideeën?
- Maak het melden van overlast makkelijker
- Als je als gemeente netjes met de omgeving omgaat, doen anderen dat ook meer
- Versterk de organisatie op wijkniveau
- Kijk niet alleen naar de gemeente, maar steek ook zelf de handen uit de mouwen
- Nep-flitspalen op Weerdjesstraat
- Koppel meer terug wat je doet met de input van bewoners bij inspraak

Leefbaarheid & Veiligheid

- Minder verkeer door het centrum, ruimte voor fietsers!
- Minder auto's door de stad heen, meer bruggen
- Overlastgevende auto's: maar 1 oplossing: in beslag nemen!
- Meer luisteren naar bewoners bij ontwikkelen plannen
- Meer gratis of betaalbare parkeerplekken
- Meer bewustwording over brandgevaar
- Werkorganisaties van de gemeente Arnhem moeten beter luisteren
- De wijkkrant in Presikhaaf is heel belangrijk
- Wegdek is onveilig voor scootmobiels
- Kom als gemeente meer naar buiten (raadsleden welke portefeuille, plus meer verantwoording)
- Meer handhaving, maar niet te snel camera's inzetten
- Meer zichtbare handhaving
- Geen regels bedenken die je niet kunt handhaven
- Politie moet demonstranten niet thuis opzoeken
- Onveilig gevoel door daklozen
- Verbeteren verkeersveiligheid visueel beperkten
- Participatie bij straatinrichting: resultaat: gevaarlijk aangelegde middengoot doordat onder-aannemer een "knip" heeft aangelegd
- Nieuwe heilige koe = fietser = niet heilig, ook burger. De fietser is te aanwezig
- Borgen: max mobiel
- Borgen: beheerder buurthuis
- Leefbaarheid wordt ervaren door de mensen die er leven, nee, de inwoners serieus
- Digipanel onder de aandacht brengen
- Meer groen, levendige binnenstad
- Laat de automobilist in zn waarde
- Nog meer inzetten op aanpak ondermijning
- Oversteekplaatsen voor fietsers en voetgangers, meer zebrapaden
- Ondermijning, wit wassen, drugs en geweld, meer trens bij de jeugd
- Gevaarlijke verkeerssituaties door fietsers

Milieu en klimaat & gezondheid

- Omwonenden en wijk betrekken bij groenaanleg en onderhoud
- Verborgen energiearmoede ook onder woningeigenaren
- (ouderen)zorg ouderen onder elkaar. Oud en jong gemengde woonvormen. Wat zijn oplossingen (visie) van de gemeente?
- Parken rommelig houden
- Spelende kinderen
- Doe meer met regelvrije zones (het zijn vaak je eigen regels die drempels geven)
- Bewegen voor kinderen basisschool
- Tijdens na kuiggesprek 5/10 minuten a la Nederland beweegt rondom stoel. Digitale voorbeeld (video) mogelijk door Sportbedrijf.
- Milieu in onderwijs meenemen. Ook bij Kinderwijkteams
- Behoefte aan een plek (fysiek) voor jongeren waar ze terecht kunnen voor mentale gezondheid (bijvoorbeeld al er thuis en op school geen plek voor is).
- Overal auto-maatje
- Ouderen zelfhulp
- Ouderen + jeugd (jeugd support ouderen) bij elkaar wonen
- Parkenvisie. Communicatie met geïnteresseerden nieuwe kans geven
- Heel Arnhem 30 km zone
- Maak energiecoaches ambtenaar
- Verbeteren de kennis en deskundigheid van de energiecoaches die nu op pad zijn.
- Duidelijkheid wat je als inwoner kunt doen, duidelijkheid vanuit gemeente
- Meer aandacht voor bewustwording over milieu en afval
- Beperkte visie verduurzaming wijken in noord waar bebouwing dun is (wat komt er na aardgas en hoe).
- Gemeente voortrekkers rol collectieve energie voorzieningen, buurtbakkerijen
- Gezondheid zorg: hoe stimuleert de gemeente initiatieven van inwoners
- Zorg dat duurzaamheid en toegankelijkheid samengaan en niet als tegengestelde belangen
- Zwembadtarieven tussen gemeentebaden en stichting Klarenbeek coördineren/afstemmen
- Handhaaf en beboet vervuilers. Peuken zijn klein chemisch afval, giftige lozingen, hondenpoep.
- Regeldruk handhaving

Milieu en klimaat & gezondheid

- Er wordt te veel gekapt/gesnoeid
- Wonen in het groen
- Zorg voor elkaar (austerliz als voorbeeld)
- Burgerinitiatieven integraal van onderop
- Denk aan taal en bewoording. Zo breng je abstracte subjectieve termen als milieu, klimaat en duurzaamheid om naar een visie waarin je elkaar meeneemt.
- Benoem je bomen, bordje erbij/toelichting bij kap of snoei
- Hoever is in de omgevingswet echt het milieu en groen beschermd? Ruimte voor perspectieven geeft ruimte voor projectontwikkelaars en niet voor het milieu
- Stel vast 'We gaan alle daken vergroenen" mits... zo leer je de norm
- Zet in op vermindering. Blijf niet onze absurde behoeftes bevredigen met lullige oplossingen zoals zonnepanelen. Gebruik gewoon minder energie: lantaarnpalen weghalen, lampen in kantoren uit.
- Geef zelf het goede voorbeeld. Gebruik graspapier inde printer. Moedig aan dat iedereen z'n eigen thermofles meeneemt naar kantoor. Zet mega regenton voor het gemeentehuis en wip alle tegels rondom.
- Zonnepanelen eerst op daken. Niet op water of bodem.
- Faciliteer samenwerking tussen diverse groenen partijen zoals natuurcentrum Arnhem met burgerinitiatieven, SVN, de gemeente etc. Waarom allemaal los van elkaar?
- Verplaats je in de groene actie en maak dan je beleid vanuit dat perspectief. Hoe zou de stad eruit zien als we de fietser voorop zetten?
- Minder markt in de zorg. Mens centraal en wenselijke maat.
- Minder handhaven meer meedenken
- Maaiers, zwerfvuil
- Zet dit thema niet apart neer. Maak het integraal en expliciet voor alle domeinen (woningbouw, mobiliteit etc.) waaraan de gemeente werkt.
- Investeer in ambtenaren en bestuurders met sociale kennis, gedragswetenschappers, zoals antropologen, sociologen, filosofen en psychologen, omdat de transitie uiteindelijk zit in onze cultuur, waarden, normen en gedrag. Kennis daarvan is een must om de ecologische uitdagingen te verbinden aan de mensen.
- Kapvergunning helemaal afschaffen
- Biodiversiteit ook uitvoeren niet alleen op papier noemen
- Meer financiële ondersteuningen voor buurthuizen die ondersteuningen bieden voor wijkbewoners.
- Er wordt te veel gekapt/ er wordt verkeer gesnoeid
- Gemeente moet goede voorbeeld geven qua ondersteuning en vergroening
- Veel planmatige wijken duurzaam maken

Milieu en klimaat & gezondheid

- Geen verrommeling met zonnepanelen.
- Ondergrondse containers vervangen door bomen.
- Kap vergunning weer invoeren
- Geluidshinder in het kader van gezonde leefomgeving serieus nemen (ook rekening maken met vergunning)
- Vergroen de blauwe golven of maak ze echt blauw
- Operationaliseer je visie. Wat wil onze gemeente nu precies bereiken in 2027 (doelen, richting, monitoring, consequenties, partners, kosten)
- Veel minder verdicht bebouwing in de stad. Houd het groen open t.b.v. biodiversiteit.
- Gratis grofvuil ophalen + tegel in de stoep 'hier uw vuilnis'
- Gezondheid is onvoldoende concreet gemaakt in de Perspectiefnota
- Leveranciers ook stimuleren tot minder restafval
- Eerlijke energietransitie
- Kloof overbruggen tussen arm en rijk en rechtvaardig
- Minder auto's maar wel oog voor meer praktische werkbereikbaarheid
- Minder digitalisering
- Visualiseer (elektrische) energie meer
- Grotere en blijvende rol van energiecoaches
- Keuzevrijheid verduurzaming en mobiliteit
- Opmerking: Buurtplan Klarenbeek op verzoek gemeente lange baan geschoven. Communicatie tussen TLO en gemeente is niet goed
- Voortzetten van beleid om de buurten in Arnhem te vergroenen. Financiële steun van de gemeente continueren.
- De parken van Arnhem als bron voor de ontwikkeling van de stad. Zie www.albertsombeek.nl
- Buffer watergangen met groen zodat zwerfafval er niet in kan waaien
- Weer uitlaatgassen in het centrum (auto's weg, fijnstof weg = gezondheidsklachten weg)
- Versoepel maatregelen zoals dat je in eigen ijs mag scheppen
- Gebruik expertise en energie van de mensen in de stad (formeel en informeel, professioneel en algemeen, gespecialiseerd en sociaal)
- Groot verschil qua verduurzaming tussen huur- en koopwoningen in dezelfde wijk
- Gratis openbaar vervoer in daluren voor ouderen. Nu is de actie voor gelrepashouders discriminatie naar de ouderen

Armoede & werkgelegenheid

Armoede
• Initiatieven werken niet genoeg samen
• Gelre Pas: geld voor kleding/sport moet ook voor volwassenen gelden
• Energiebank: alles gaat op basis van vrijwilligheid
• Armoede = drugs = schulden = beperkt verstandelijk = moeilijke jeugd = geen vinkjes hebben -> oplossen met 24/7 365 NAR in de Wijk/Stad. De NAR als betaald ambtenaar die als een echt aanspreekpunt en balansmens eervol en respectvol steeds er is (NAR spelt muziek, zingt en brengt verwondering en mensenvriend)
• PPN: Bestaanszekerheid staat niet goed gedefinieerd
• Er zijn 65 armoederegelingen > mensen zien door de bomen het bos niet meer
• Malburgen > verouderde huizen, mensen hebben zelf het geld niet om het te verbeteren
• Idee: armoedebank of iets over “hoe om te gaan met geld”
• Verschil in Arnhem tussen arm en rijk is groot
• Participatiecoaches werken goed totdat iemand geplaatst is, dan verwaterd het contact. Duurzaam uitplaatsen heeft onvoldoende resultaat
• 1 miljoen om: ouders helpen kinderen goed op te voeden; mensen in de wijk bij elkaar te brengen; stichting leergeld
• 1 miljoen voor: uitbreiding van bepaalde voorwaarden zoals voedselpakketten & en het wegnemen van bureaucratisch gedoe > maatwerk voor het individu
• 1 miljoen delen door alle inwoners > initiatieven met kinderen; veiligheid op wegen; veiligheid rondom het centrum
• Geen pilot zonder goede opdracht, doel en effectiviteit. Altijd een eindrapport over elke pilot, doel bereikt? Wat nu?
• Voorlichting aan jongeren over hoe om te gaan met geld, leren met verleidingen om te gaan
• Je moet niet alleen bij het kind zijn, ook bij de ouders
• Begin bij kinderen, gezond eten op school
• Is er scholing over hoe je kunt sparen? Mist in de PPN
• Normen nu zijn van een andere orde
• Energiebank en energiecoaches werkt top!
• Kennen jongeren het woord sparen nog?
• Geef mensen in de bijstand liever geld om naar werk door te stromen

Armoede & werkgelegenheid

- Armoede komt deels ook van harder weken, er moet meer belasting betaald worden door elk uur inzet. Mensen werken minder
- Iedereen horen!
- Verspillingssupermarkt
- Inloopplek voor problemen, maatschappelijk werk in de wijk. Geen pilots!
- Gemeente doet al heel veel, bijv de witgoedregeling > tip gemeente moet het bedrag aan witgoedhandelaar betalen en niet de inwoner
- Sinds ouders de schoolreisjes zelf moeten betalen gaan reisjes vaak niet door > schoolreisjes moeten voor iedereen betaald worden = heel belangrijk
- Mensen nodig in de wijk die mensen met schulden helpen op basis van vertrouwen
- Schuldhulpverlening kost meer dan het overnemen van schulden van mensen op basis van bepaalde criteria. In combinatie met scholing en opvoeding

Werkgelegenheid

- Zover als de gemeente in staat is, streven naar minimaal inkomen van €14 per uur voor iedere inwoner
- Wat doet de gemeente zelf als werkgever?
- Hoeveel mensen met afstand tot de arbeidsmarkt zijn er aan het werk?
- CREBO lijst is te beprekend; ineens kan een collega niet meer ingezet worden
- Gastlessen op school, begin bij praktijkonderwijs!

Woningbouw

- Bouwen boven de Beukenlaan, ecologische waarde is nul
- Voorkom hoogbouw in de gebieden met hoogteverschillen, beter in spoorzone, let op zichtlijnen
- Variatie in architectuur en biodiversiteit in tuinen van nieuwbouw
- Stimuleer kamerverhuur (verlaag drempels)
- Doorstroming
- Parkeren onder de Markt
- Bewaakte en overdekte fietsenstallingen
- Ontwikkelingen Schaapsdrift, Spoorzone Oost en Spooremplacement zijn moeilijk te volgen
- Er wordt teveel groen bebouwd
- Maak de daken groen voor de natuur, maar ook voor mooi uitzichten beste isolatie die je kan wensen. Vol inzetten op groene maatregelen
- Parkeernorm 0 > deelvervoer
- Inclusief en slim bouwen, zodat iedereen kan doorstromen
- Flexibel wonen / grote mix. CPO/Woningsplitsen
- Water en bodem betrekken bij woningbouw, passend in natuurlijke systemen
- Niet duur bouwen, want rijke mensen hebben al een huis
- Biodiversiteit bij woningbouw, dus niet alleen klimop of beukenhaag
- Minder 1-persoonshuishoudens, stimuleren van woningdelen/samenwonen
- Denk bij nieuwbouw aan meer differentiatie, geen Gaardenhagen's meer
- Voer het debat over bevolkingsgroei zonder taboes en op de feiten
- Zorg bij nieuwbouw dat de tuinen bereikbaar zijn zonder door het huis te moeten
- Prioriteit voor zorgpersoneel en leraren bij toewijzen van woningen
- Maak samenwonen aantrekkelijk door behoud van woonduur etc.
- Bouwen voor de armen en wijken mengen, bij de rijken is geen woningnood
- Kamerverhuur bij huiseigenaar moet aantrekkelijk blijven
- Minder bewoners per m2 bij nieuwe projecten
- Denk aan parkeermogelijkheden

Woningbouw

- Maak het in wetgeving makkelijk om samen te kopen met vrienden of kennissen, zodat je samen een tuin of wasruimte kan delen
- Zorg voor goede OV en fietsverbindingen naar woningbouw, maak het onaantrekkelijk voor de auto
- Meer dan 3 woningen in bezit? Betalen! Begrenzen!
- Huurwoningen handhaven, niet verkopen
- Huurkoop mixen (zelfde voordeur)
- Doorstroom stimuleren > vergrijzing > Knarrenhof
- Station op spoorlijn Westervoort/Duiven, Station Arnhem-Oost
- Meer ouderen woonvormen met zwembad en sauna
- Huizen toewijzen aan doelgroep, dus huizen met trappen niet toewijzen aan 60+ maar aan gezinnen
- Let op geluidsoverlast / vergunningen
- Houd rekening met mensen die auto nodig hebben
- In gesprek blijven gaan t.a.v. het aanbod voor inwoners met zorgvragen. Er is een grote doelgroep die tussen wal en het schip vallen en hierdoor verplicht worden particulier te huren.

Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- Geef daklozen een plek in het centrum om te 'chillen' zoals een open container (droog, uit de wind).
- Communiceer als gemeente via social media om een ander publiek te bereiken
- In centrum problemen voor rolstoelers en kinderwagens. Stoep nieuw van Muylwijkstraat te smal geworden?
- Als je mensen wil laten meepraten, maak het aantrekkelijker door voorzieningen, zoals maatjes, onkostenvergoeding etc.
- Openbaar vervoer voor ouderen: Zij zouden actiever worden als het gratis wordt. Net boven de Gelrepas norm, dan val je af.
- Veel eenzaamheid onder ouderen
- Slechte voet- en fietspaden m.b.t. rolstoelen etc.
- Nog steeds discriminatie in de samenleving
- De politiek is de oorzaak van verdeeldheid
- Gemeente, maak goede voorbeelden zichtbaar positief nieuws
- Oekraïners, één aanspreekpunt, waar moet je zijn?
- Meer saamhorigheid voor Oekraïners, meer activiteiten meer luisteren wat men wil. Perspectief door werk, moeilijk werk vinden.
- Gaat soms niet goed via vrijwilligerscentrale. Er mag van alles niet, waarom?
- Hoogopgeleide vluchtelingen, Oekraïners en Syriërs, komen niet op niveau aan het werk.
- Arm en rijk grootste verdeeldheid
- Meer huisvesting voor ouderen om door te schuiven
- Meer complimenten geven en elkaar helpen
- Arnhem complimentenstad
- Perspectiefnota in begrijpelijke taal – toegankelijke communicatie
- Maatschappelijke verdeeldheid: Deel van publiek zoekt niet meer naar oplossingen maar naar schuldigen
- Inclusie en verdraagzaamheid begint bij opvoeding en onderwijs, steun initiatieven als gemeente
- Laat professionele organisaties beter/meer samenwerken met burgers
- 'Drempels' wegnemen die verhinderen dat mensen elkaar leren kennen
- Plekken in de wijk voor ontmoeting & verbinding
- Nadenken als plaatselijke politiek hoe de diversiteit van de burgerij meer gevierd kan worden

Verdeeldheid in de samenleving & Inclusieve samenleving

- Blijf aandacht houden voor voetgangers en rolstoelgebruikers (Muylwijkstraat nieuwe stoep nog steeds krap)
- Verbinding is belangrijk: Wijkgerichte buurthuizen voor ontmoeting
- Meer plekken voor jongeren om te 'drillen'. Geen reden om jongeren weg te sturen als ze geen kwaad doen en alleen maar met een groepje zijn.
- Denk bij algemene gelegenheden georganiseerd door gemeente aan mensen met een beperking
- Meedoen kan alleen als mensen, mensen ontmoeten (kunnen bereiken meenemen)
- Fijn dat dit kan, met elkaar in gesprek! Meer luisteren
- Bereiken kan via mensen in wijken & buurten. Systemen & professionele organisaties moeten gebruik maken van burger/buurtinitiatieven
- Mens vriendelijke wijken, een vestigingsklimaat voor mensen
- Wat kan de gemeente doen? Verbinding creëren tussen burgerinitiatieven, stichtingen, zorgorganisaties & het voorliggend veld. Bijvoorbeeld d.m.v. speeddate middagen of netwerkbijeenkomsten
- Stop de tunnelvisie! LHBT1 is niet de enige groep die discriminatie ervaart
- Ouderen, ongevaccineerden, hetero's, blanken, jong/oud, ziek, gehandicapten willen ook graag meedoen en in hun waarde worden gelaten
- Zorg dat mensen welkom zijn bij deze evenementen (maatjes voor slechthorenden of slechtzienden, reiskosten vergoeding OV, fiets)
- Meer reclame voor dit evenement (ik gebruik bijvoorbeeld veel Facebook)
- Daklozen vragen! Vaste hangcontainer, meer beddencapaciteit daklozen opvang
- Graag goed begaanbare fietspaden voor rolstoelafhankelijke mensen (wordt genoemd Velperweg)
- Aandacht voor eenzame ouderen

Bereikbaarheid

- (bij regen) fietsers vaker groen
- Bij een groot kruispunt voor fietsers allemaal tegelijk groen (2x)
- Hoe concreet gaat de gemeenten haar mobiliteitsplan uitvoeren? Zorg voor flankerend beleid.
- Transferia: meer OV (nu een beperkt bereik en slechte aansluitingen, bijvoorbeeld trein-bus)
- Inrichten HUB's op natuurlijke/logische locaties
- OV abonnement voor 15 euro, ook voor WMO doelgroep, ook voor mensen boven een minimum inkomen
- Toegankelijkheid voor alle deelnemers in het verkeer
- Elektrische fietsen rijden te hard
- Fietsers halen elkaar rechts in
- Voetgangers en fietsers worden 'gediscrimineerd' bij de stoplichten
- Elektrisch OV; meer kleine busjes of op waterstof
- Meer aandacht voor mensen met een beperking
- (samenvatting) Perspectiefnota in begrijpelijke taal
- Denken vanuit de fietser en voetganger en NIET vanuit de auto
- Zorg over de bereikbaarheid
- Vergeet de autobezitter niet, mensen zijn daar afhankelijk van voor hun werk, vrijwilligerswerk.
- Geef ruimte aan de voetganger, fietser én de auto; integraal
- Willemstunnel: door raster verblindt het zonlicht de automobilist
- Borgen van initiatief van vervoersmiddelen die er al zijn, niet alleen door vrijwilligers laten besturen
- 'gevaarlijke' situaties, bijvoorbeeld Steenstraat en oversteek bij V+D
- Buurtbus en Buurttaxi mogelijk maken (via mobiliteitsfonds)
- Meer voetpaden langs industrieterreinen
- Van Muijlwijkstraat toch te weinig groen
- Hoofdroutes rond de 19e -eeuwse wijken
- Minder auto's, wel bereikbaarheid handhaven
- Uitstaphalte busstation niet aanwezig
- Promoot buurtmaatje: wijkbewoner stelt zich beschikbaar voor mensen met mobiliteitsproblemen om ze te vervoeren. Deel aub vanuit mobiliteitsfonds.

Nagekomen vragen en toezeggingen (direct af te doen) M1 PPN – Verbonden – Maurits vd Geijn

De **toezeggingen** raadskamer Verbonden 24 mei 2023 die hierbij direct worden beantwoord:

1. Wethouder Van de Geijn zegt toe te met betrekking tot het personeelstekort op de afdeling Burgerzaken te onderzoeken of het functiegebouw aanpassingen behoeft;

   Antwoord:
   Op dit moment loopt er reeds een traject met Leeuwendaal waarin de functies opnieuw worden beschreven en gewaardeerd. Dit traject is gestart omdat we zien dat er sprake is van een taakverzwaring onder meer als gevolg van aangescherpte wet- en regelgeving.

2. Wethouder Van de Geijn zegt toe (in reactie op de vraag van mevrouw Hogenhout) een overzicht te delen met de gemeenteraad met betrekking tot de ontwikkelingen op digitale veiligheid en privacy;

   Antwoord:
   De afgelopen maanden is er veel gebeurd op gebied van informatieveiligheid en privacy. In het kader van de extra capaciteit star(t)ten tussen 15 mei en 1 juni drie nieuwe collega's. Er is een roadmap ontwikkeld waarop de belangrijkste ijkpunten van Programma Basis op Orde zijn uitgewerkt en uitgezet in de tijd – dit programma zal lopen tot 1 januari 2026 en beoogt in deze periode te gaan voldoen aan de BIO en AVG. Hiervoor is ondertussen ook een programmamanager geworven. De formele start van het programma is beoogd op 1 november 2023, maar sinds vorig jaar worden er al diverse verbetertrajecten uitgevoerd die, indien nog niet afgerond, onder de vlag van het programma verder zullen gaan.

   Eén van deze zaken is het aanbesteden van bewustzijnsmiddelen. Momenteel wordt er een jaarcyclus opgesteld met de leverancier en rond de zomer zal de eerste e-learning aan medewerkers worden uitgerold. In de week van 5 juni vindt weer de jaarlijkse themaweek Week van de Digitale Weerbaarheid plaats, waarin er diverse lezingen en workshops worden gegeven om de bewustwording bij alle ambtenaren te vergroten. Daarnaast zijn er verschillende trajecten op gebied van privacy afgerond – te denken valt aan het formeel beschrijven van het DPIA proces en het daadwerkelijk uitvoering geven daaraan. Ook zijn er diverse informatiebeveiligingsprocessen verbeterd en formeel vastgelegd. In de zomer volgt nog een raadsinformatiebrief met meer informatie over het programma.

   We zien dat er veel werk ligt, maar ook dat er veel werk wordt verzet. Op dit moment is de verwachting dat het uitgezette programma haalbaar en realistisch is. Dit zal echter continu worden geëvalueerd.

Nagekomen vragen

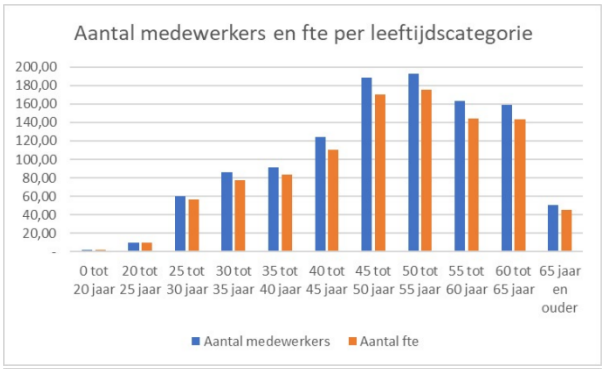
Wimer Heemskerk D66

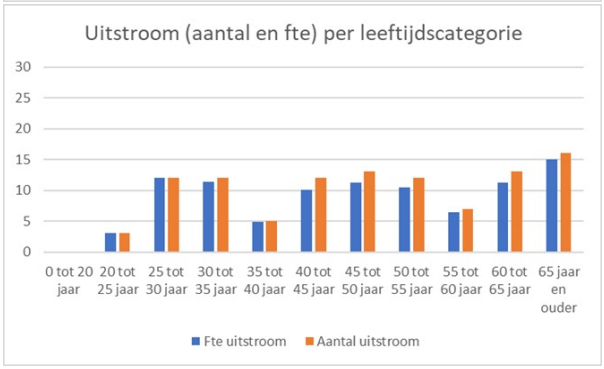
1. De wethouder acht deelname aan de pilot dataminimalisatie BRP wenselijk maar niet mogelijk vanwege gebrek aan capaciteit bij burgerzaken. Waarvoor natuurlijk alle begrip. De reden dat het wel mogelijk zou zijn is dat in "gemeenten niet bijdragen in de kosten in verband met de uitvoering van het experiment". Ziet de wethouder dan wel mogelijkheid om aan een dergelijke pilot uitvoering te geven?

Antwoord:
Dat out-of-pocket kosten vergoed worden is een welkome aanvulling. Financiën zijn echter niet de enige en belangrijkste reden om niet deel te willen nemen aan de pilot. Deelname aan een pilot vraagt altijd inzet, aandacht, kennis en kunde van medewerkers (en de ervaring leert dat dat vaak meer is dan waar je vooraf op rekent). Die deskundigheid hebben we nu net ook ontzettend nodig voor de gewenste doorontwikkeling van de afdeling waarop in de technische vragen en in de raadskamer (m1) reeds is ingegaan. Daar ligt op dit moment dan ook onze prioriteit.

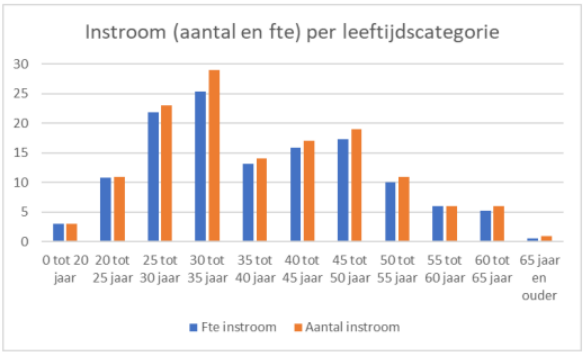
2. De wethouder heeft de vraag beantwoord over de relatief hoge uitstroom onder jonge werknemers. Hij gaf aan geen hoge uitstroom waar te nemen. Hieronder de twee grafiekjes (uit afdoening toezegging van afgelopen december) waar D66 bovenstaande observatie op baseerde.

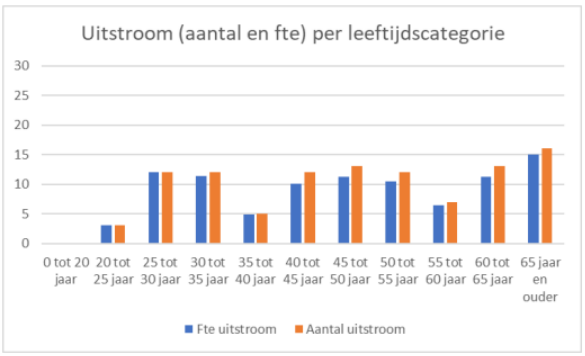
   D66 wil graag weten hij deze mening ook is toegedaan naar aanleiding van onderstaande grafiekjes of dat deze een andere lezing en duiding van de grafiekjes geven.

Antwoord:
Het is correct dat als je naar deze twee tabellen kijkt het aandeel uitstroom onder jongere werknemers relatief groter is dan bij oudere werkgroepen. In het memo dat het college naar de raad stuurde waaruit deze tabellen afkomstig zijn, staat ook een tabel met de instroom van jongeren (zie hieronder). Het beeld van instroom in combinatie met uitstroom laat een relatief positief beeld zien dat ons sterkt in de opvatting dat we relatief goed in staat zijn om jongeren aan ons te binden. Temeer daar onder deze doelgroep zich ook stagiaires en trainees bevinden. Die binden wij niet allemaal aan onze organisatie waardoor de uitstroom doorgaans ook hoger is. Wat ons betreft is er op basis van de cijfers geen reden voor alarmering.

Kiki Groot – Arnhem Centraal

3. Ons bereiken berichten dat arbeidsmigranten uit de Midden- en Oost-Europese landen die geen werk meer hebben met busjes door malafide uitzendbureaus bij de daklozenopvang in Arnhem worden afgezet en het verder dan maar uit moeten zoeken. Onze vraag aan de portefeuillehouder: kloppen deze berichten en zo ja: wat kan de gemeente Arnhem hieraan doen.

Antwoord:
Nee, wij herkennen deze berichten niet. Wij hebben dit signaal geverifieerd bij onze nachtopvang De Duif, die bevestigen dat zij dit beeld niet herkennen. Uiteraard staan wij open voor concrete signalen en willen wij daar sscherp op blijven.

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 20.15 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Kansrijk Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Mark Lauriks; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp; Ahmed Marcouch; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Usta, Aydemir, Bal (DENK); Pape, Van Engelenburg, Maref, Eppich (VVD), Heemskerk, Zwijnepoel (D66), Neutkens (Volt), Noomen, Quint, De Boef (GroenLinks), Groot, Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Koorn, Groot (CDA), Van Munster (PvdA), Malda, Jansen (CU), Verheij (PVV) en Elfrink (SP). De FvD-fractie is niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

De eerste termijn van het college is nog niet afgerond. De vragen gericht aan de portefeuillehouders Kundic, Roelofs, Van der Wel en Lauriks zijn nog niet (volledig) beantwoord. Wethouder Kundic was bezig met de beantwoording van vragen.

Toezegging(en)
1. Burgemeester Marcouch stuurt een raadsbrief over de stand van zaken ten aanzien van het wietexperiment, inclusief de effecten en gevolgen van de verlate invoering van het experiment op het coffeeshopbeleid
2. Wethouder Bouwkamp zegt toe de vraag van CDA over de uitvoering van motie 21M257 over het inzichtelijk maken van leegstand van gemeentelijk vastgoed schriftelijk te beantwoorden
3. Wethouder Bouwkamp zegt toe een nadere uitwerking van de strategische aankoop in vastgoed voor de creatieve sector aan de raad te doen toekomen, inclusief een duiding voor de langere termijn.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 nog niet is afgerond en dat het voorstel nog niet kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling. De behandeling dient voortgezet te worden in de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 21.00 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Kansrijk Arnhem (vervolg m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Mark Lauriks; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp; Ahmed Marcouch; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Bal (DENK); Maref, Eppich, Van Engelenburg, Pape (VVD), Heemskerk, Zwijnepoel (D66), Neutkens (Volt), Noomen, De Boef (GroenLinks), Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Koorn (CDA), Van Munster, Visser (PvdA) en Malda (CU. De fracties, PVV, SP en FvD zijn niet aanwezig.

Bespreking
De bespreking is gestart met het vervolg van de eerste termijn aan de zijde van het college. Daarin zijn alle resterende vragen beantwoord. Vervolgens is in een tweede termijn van de raad nieuwe vragen gesteld, die vervolgens in de tweede termijn van het college zijn beantwoord.

Toezegging(en)
1. Wethouder Van de Geijn zegt toe na te gaan of bij de professionals van de wijkteams de code bekend is die beschrijft dat er gekeken moet worden naar dierenwelzijn in geval van mogelijk daaraan gerelateerde problematiek en vice versa. Is dat niet het geval zegt de wethouder toe de code te communiceren binnen de wijkteams;
2. Wethouder Van de Geijn zegt toe na te gaan of extra aandacht nodig is ten aanzien van het melden van huiselijk geweld;
3. Wethouder Roelofs zegt toe samen met het sportbedrijf en de GGD te komen tot een gezamenlijk beeld van de beweegnorm;
4. Wethouder Roelofs zegt toe uit te zoeken wat het aantal kunstgrasvelden is en hoe zich dit ontwikkelt;
5. Wethouder Lauriks zegt toe de raad te betrekken bij de ontwikkeling van het subsidiehuis;
6. Wethouder Lauriks zegt toe bij de ontwikkeling van het subsidiehuis het maatschappelijk middenveld (met name organisaties als kerken en de Dullertstichting) mee te nemen;
7. Wethouder Kundic zegt toe de stand van zaken ten aanzien van de vrijwillige ouderbijdrage en de gezonde scholen aan de raad te doen toekomen;
8. Wethouder Bouwkamp zegt toe schriftelijk terug te komen op de vraag van de VVD op welke termijn een oplossing gevonden kan worden voor de problemen van onveiligheid in en rondom Rozet;
9. Wethouder Kundic zegt toe de status van de toezegging voor de regeling van elektrische fietsen voor Gelrepashouders te controleren en de raad daarover te informeren;
10. Wethouder Bouwkamp zegt toe in ieder geval bij de MJPB inzichtelijk te maken op welke wijze de gemeente subsidiepartners die gemeentelijk vastgoed huren gecompenseerd kunnen worden voor de gestegen huurlasten.

BEHANDELRESULTAAT

18.45 uur - 21.00 uur: Perspectiefnota Kansrijk Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

BEHANDELRESULTAAT

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – IM1 17 mei 2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ (onderdeel financiën)

Portefeuillehouder:	P. Smeulders

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Coenders (GroenLinks), Loor (D66), Kumas (VVD), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Van den Broek (CDA), Scholten (Volt), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Nede & Zijlstra (ChristenUnie).

De fracties van Arnhem Centraal, SP, DENK, PVV en FvD waren niet aanwezig
Verder aanwezig: Smeulders (wethouder), Verheijen (concerncontroller) Bouwman (bestuursadviseur)

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord. Na de eerste termijn inventariseert de voorzitter of er behoefte is aan een tweede termijn vanuit de raadkamer (voor aanvullende vragen of debat), dat is het geval. In de tweede termijn wordt er door de fracties gereageerd op elkaars bijdrage en worden er (vervolg) vragen aan het college gesteld. Deze vragen worden in de tweede termijn van de portefeuillehouder beantwoord.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase 1 is afgerond. Het voorstel zal daarom worden doorgeleid naar de meningsvormende fase 2 (M2) op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

L. Manders

BEHANDELRESULTAAT

20.30 uur - 21.45 uur: Perspectiefnota Groen Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Groen Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Cathelijne Bouwkamp; Marco van der Wel

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Heemskerk (D66), Scholten (Volt), Simonis, Prinsen (GroenLinks), Groot, Manders (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Van den Broek (CDA), Van Munster (PvdA), Malda, Zijlstra (CU) en Verheij (PVV). De fracties van de SP, DENK, Burgerbelang Arnhem en FvD zijn niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord. Na de eerste termijn inventariseert de voorzitter of er behoefte is aan een tweede termijn vanuit de raadkamer (voor aanvullende vragen of debat), dat is niet het geval.

Toezegging(en)
1. Wethouder Van der Wel zegt toe met Van de Geijn te bespreken of in gemeentelijke gebouwen het drinkwater kan worden vervangen door regenwater

Daarnaast is toegezegd om de volgende vragen technisch uit te zoeken:
- Is een gesprek met een ambtenaar randvoorwaardelijk voor de groen-blauwe subsidie of wordt het enkel geadviseerd
- De kenbaarheid van tuinontwerpsessies vanuit de gemeente te vergroten

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. de Boef

BEHANDELRESULTAAT

20.30 uur - 21.45 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Verbonden Arnhem’ (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	Nermina Kundic, Bob Roelofs, Ahmed Marcouch

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Groot (CDA), Snelting (Volt), Zwijnepoel (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Roelen (SP), Nede (ChristenUnie), Ait Chrif (PvdA), Eppich & Maref (VVD), Noomen (GroenLinks).
De fracties van Denk, PVV en Forum voor Democratie waren niet vertegenwoordigd.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (m1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

Wethouder Van de Geijn kon niet aanwezig zijn. De vragen die aan hem gesteld zijn, zijn genoteerd en kunnen later beantwoord worden.

Toezegging(en)
1. Wethouder Roelofs zegt toe het onderwerp educatie op te nemen in de erfgoedagenda.
2. Wethouder Roelofs zegt toe om het tekort op de openbare plakplaatsen op te lossen voor de zomervakantie van 2023, in aanvulling op toezegging nr. 1221.

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase m1 zoals vanavond gehouden is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar een m2 behandeling.
Voor de portefeuilles van wethouder Van de Geijn binnen het hoofdstuk ‘Verbonden Arnhem’ komt een nieuwe m1, komende week. De genoteerde vragen kunnen door de wethouder beantwoord worden en de raadskamer kan hierop ingaan.

De raadsadviseur,

S. Vos

De voorzitter,

G. van der Laak

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Verbonden Arnhem (vervolg m1)

Portefeuillehouder:	M. Van de Geijn

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Simonis (GroenLinks), Kemperman (D66), Maref, Eppich (VVD), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Ait Chrif (PvdA), Groot (CDA) Snelting (Volt), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Nede (ChristenUnie)

De fracties van de SP, PVV en Forum voor Democratie waren niet aanwezig
Verder aanwezig: Van de Geijn (wethouder)

Bespreking

Vorige week is gestart met de meningsvormende fase 1 van het hoofdstuk ‘verbonden Arnhem’ uit de Perspectiefnota. In verband met de afwezigheid van wethouder Van de Geijn op 17 mei wordt de bespreking vandaag hervat met betrekking tot de volgende portefeuilles: Inclusie en diversiteit, Publieke dienstverlening, Communicatie, Digitalisering, Automatisering, Privacy, P&O, Inkoop, Internationale samenwerking. Er wordt gestart met de beantwoording van de op 17 mei gestelde vragen door de wethouder.

Na afloop van de eerste termijn van het college is er in verband met de tijd geen ruimte meer voor een tweede termijn. Een aantal fracties (waaronder Arnhem Centraal en het CDA) hebben nog een paar vragen, deze zullen zij schriftelijk indienen. Het college zegt toe deze – zo ver mogelijk – voor het weekend te beantwoorden, met als uiterlijke deadline voor de M2 op 7 juni.

Toezegging(en)

1. Wethouder Van de Geijn zegt toe om na de zomer naar de raad te komen met een analyse met betrekking tot de telefonische bereikbaarheid van de gemeente, waarin o.a. ook gekeken wordt naar de onderzoeken en aanbevelingen die vanuit de rekenkamer met betrekking tot dit onderwerp gedaan zijn;

2. Wethouder Van de Geijn zegt toe om op korte termijn met de gemeenteraad een lijst met contactgegevens te delen van de ambtelijke organisatie (op niveau van afdelingshoofden en/of afdelingssecretariaten);

3. Wethouder Van de Geijn zegt toe met betrekking tot het ‘Uitvoeringsplan inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie’ om met een jaarlijkse rapportage naar de raad te komen, waarmee vervolgens ook het gesprek kan worden aangegeven;

4. Wethouder Van de Geijn zegt toe met betrekking tot de suggestie van de ‘Terugstuursticker’ dit mee te nemen in het inclusieve communicatie traject welke voor of na het zomerreces met de gemeenteraad zal worden gedeeld;

BEHANDELRESULTAAT

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Verbonden Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

5. Wethouder Van de Geijn zegt toe te met betrekking tot het personeelstekort op de afdeling Burgerzaken te onderzoeken of het functiegebouw aanpassingen behoeft;

6. Wethouder Van de Geijn zegt toe (in reactie op de vraag van mevrouw Hogenhout) een overzicht te delen met de gemeenteraad met betrekking tot de ontwikkelingen op digitale veiligheid en privacy;

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar een M2 behandeling op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

K. Groot

BEHANDELRESULTAAT

22.00 uur - 23.15 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (m1) - 17-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Duurzaam Arnhem (m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp;
Resultaat van bespreking:	

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape, Eppich, Maref, Eppich (VVD), Heemskerk (D66), Neutkens (Volt), Prinsen, Simonis (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), De Groot, Hogenhout (PvdD), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Van den Broek (CDA), Visser (PvdA), Malda (CU) en Elfrink (SP). De fracties DENK, FvD en PVV zijn niet aanwezig.

Bespreking
Er hebben zich voor de informatieve fase geen insprekers gemeld waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende fase 1 (M1). De voorzitter doet aan het begin van de bespreking een mededeling met betrekking tot de vergaderorde. In de eerste termijn krijgen alle fracties maximaal 3 minuten spreektijd welke zij kunnen invullen met het stellen van politieke vragen en/of het uitspreken van politieke standpunten. In de eerste termijn van het college wordt gereageerd op de inbreng en vragen vanuit de fracties. Tijdens de eerste termijn van het college worden vanuit de raadskamer aanvullende/verduidelijkende vragen gesteld aan de portefeuillehouder, deze worden beantwoord.

De eerste termijn van het college is nog niet afgerond. De vragen gericht aan de portefeuillehouders Kundic en Roelofs zijn nog niet volledig beantwoord.

Toezegging(en)
1. Wethouder Bouwkamp zegt toe de volgende vragen schriftelijk te beantwoording:
    a. Vraag van de SP over de energielabels
    b. Vraag van D66 over het overzicht van de te realiseren woningen naar 2040
    c. Vraag van de VVD over het controleren op (brand)veiligheid van nieuwe aanbieders van zonnepanelen
    d. Vraag van de VVD over het gesprek aangaan met de Arnhemse verhuurdersvereniging in het kader van de verhuurdersvergunningen

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 nog niet is afgerond en dat het voorstel nog niet kan worden doorgeleid naar een M2 behandeling. De behandeling dient voortgezet te worden in de eerste termijn aan de zijde van het college.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

M. Loor

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota – Duurzaam Arnhem (vervolg m1)

Zaaknummer:	
Portefeuillehouder:	B. Roelofs; Nermina Kundic; Cathelijne Bouwkamp;

Resultaat van bespreking:

Aanwezig
De raadsleden/fractievolgers Pape (VVD), Kemperman (D66), Zevenbergen (Volt), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Hogenhout (PvdD), Van den Broek (CDA), Visser (PvdA), Groot (Arnhem Centraal), Zijlstra (CU) en Dobbe (SP)

De fracties DENK, BurgerBelang Arnhem, FvD en PVV zijn niet aanwezig.
Verder aanwezig: Bouwkamp (wethouder), Kundic (wethouder), Roelofs (wethouder)

Bespreking
Op 17 mei is de raadskamer gestart met de meningsvormende fase 1. Tijdens deze vergadering is de eerste termijn vanuit de raadskamer afgerond en is gestart met de beantwoording vanuit het college. Vandaag wordt hervat met de beantwoording van het college in eerste termijn. In de tweede termijn worden aanvullende vragen gesteld vanuit de raadskamer, welke worden beantwoord door het college in de tweede termijn.

Toezegging(en)

1. Wethouder Kundic zegt toe de brief welke namens het college naar de Provincie is gestuurd n.a.v. de krantenberichten over 10 procent bezuinigen in het OV naar de gemeenteraad te sturen;

2. Wethouder Kundic zegt toe erop toe te zien dat de raad in de aanbesteding (concessieverlening) van het OV betrokken wordt door middel van het indienen van een zienswijze;

3. Wethouder Kundic zegt toe dat de raadsbrief over de Nieuwe Haven (waar naar verwezen wordt in de beantwoording van de technische vragen van de VVD) of voor de M2 naar de raad wordt gestuurd of dat de technische vraag van de VVD voor de M2 beantwoord wordt;

4. Wethouder Roelofs zegt toe dat gemeenteraad tijdig te informeren wanneer het niet goed gaat met een sportvereniging (waardoor de raad dus tijdig kan ingrijpen)

5. Wethouder Bouwkamp zegt toe om voor de behandeling van de Begroting in beeld te brengen (en de raad te informeren) over de mogelijkheden voor het verbeteren van de verbinding tussen het station en het museum;

6. Wethouder Smeulders zegt toe om de gemeenteraad na afloop van de pilot te informeren over de inzet van de schimmelexpert (naar verwachting september dit jaar)

BEHANDELRESULTAAT

GEMEENTE Arnhem

18.45 – 20.00 uur: Perspectiefnota Duurzaam Arnhem (vervolg m1) - 24-05-2023

Conclusie
De voorzitter heeft aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M1 is afgerond en dat het voorstel wordt doorgeleid naar een M2 behandeling op 7 juni.

De raadsadviseur,

M. Piscaer

De voorzitter,

M. Coenders

RAADSKAMERADVIES

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – M2 7 juni

Raadsvoorstel ‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’

Portefeuillehouder:	Marcouch, Bouwkamp, Kundić, Roelofs, Van der Wel, Lauriks, Smeulders ,Van de Geijn

Resultaat van bespreking:

Aanwezig

Raadzaal (portefeuillehouders: Roelofs, Lauriks, Van der Wel)
De raadsleden/fractievolgers Aydemir, Bal (DENK); Van Engelenburg (VVD), Zwijnepoel (D66), Snelting, Neutkens (Volt), Quint (GroenLinks), Kraaijenbrink, Van der Laak (Arnhem Centraal), De Groot (PvdD), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Van den Broek (CDA) en Zijlstra, Janssen (CU).
De fracties van de SP, PVV, PvdA en Forum voor Democratie waren niet aanwezig.

Landgoed/Festival (portefeuillehouders: Marcouch, Smeulders)
De raadsleden/fractievolgers Coenders, Dayioglu (GroenLinks), Kemperman (D66), Maref (VVD) Groot (Arnhem Centraal), Eliens (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Koorn (CDA), Zevenbergen, Scholten (Volt), Usta (DENK), Nede (ChristenUnie), Luurssen (Forum voor Democratie)
De fracties van de SP, BurgerBelang Arnhem, PVV waren niet aanwezig

Walburgis (portefeuillehouders: Bouwkamp, Kundic, Van de Geijn)
De raadsleden/fractievolgers Verheij (PVV), Malda (ChristenUnie), Loor en Brandts (D66), Scholten en Neutkens (Volt), Roelen (SP), Ait Chrif (PvdA), Van Plateringen (BurgerBelang Arnhem), Groot (CDA), Pape (VVD), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Manders (Arnhem Centraal), Noomen en Prinsen (GroenLinks)
De fracties van Denk en Forum voor Democratie waren niet aanwezig

Bespreking

De behandeling van de meningsvormende 2 fase (M2) van de ‘Perspectiefnota 2024-2027’ vond plaats in 3 raadskamers. In iedere raadskamer waren meerdere portefeuillehouders aanwezig. Hieronder staat een totaal overzicht van de besproken moties en amendementen op volgorde van nummer.

Nummer	Naam	Indieners	Portefeuillehouder	Pre-advies
23A17	Geld voor zorg blijft voor zorg	CU	Van der Wel	Negatief
23A18	Geen aanmoediging weghalen rookgaskanalen	FVD	Van der Wel	Negatief
23M37	Graffiti als kunstvorm	AC	Bouwkamp	Positief
23M38	WOZ klantvriendelijk	AC	Van de Geijn	Positief
23M39	Arnhem 800 jaar	AC	Roelofs	Positief
23M40	Meer bewegen voor oudere ouderen en of mensen die slecht ter been zijn	AC	Roelofs	Positief
23M41	Opvang dakloze niet-rechthebbende EU-burgers	Volt, GL, DENK,	Van de Geijn	Positief

RAADSKAMERADVIES

GEMEENTE Arnhem

‘Perspectiefnota 2024-2027’ & ‘Turap 1 2023’ – M2 7 juni

		PvdD		
23M42	Meerjarige Evenementenkalender	BBA	Roelofs	Ingetrokken
23M43	Raadswerkgroep openbaar vervoer	BBA	Kundic	Oordeel raad
23M44	Een realistische basis voor onderwijshuisvesting	D66, CDA	Kundic	Oordeel raad (afhankelijk van definitief dictum)
23M45	Een integrale aanpak zorg, welzijn en werk en inkomen	D66, PvdA	Van der Wel, Roelofs, Lauriks	Positief
23M46	Ambitie stedelijke ontwikkeling waarmaken	D66	Bouwkamp	Oordeel raad
23M47	Huisvesting creatieven en cultuurbudget	GL, D66, CDA	Bouwkamp	Oordeel raad
23M48	Kunstgras is niet groen	PvdD	Roelofs	Negatief (in deze vorm)
23M49	Onderzoek maatschappelijke rol levensbeschouwelijke organisaties	CU	Lauriks	Negatief
23M50	Ambachtskwartier Geitenkamp	CU	Bouwkamp	Negatief (met deze formulering dictum)
23M51	Ontwikkelen van multi sport veld in Hoogte 80 terrein, wijk Geitenkamp	CU	Roelofs	Ingetrokken
23M52	Pilot ervaringsdeskundigen toevoegen aan sociaal wijkteams	CU	Van der Wel	Negatief
23M53	Meer balans in woning aanbod wijk Geitenkamp	CU	Bouwkamp	Negatief
23M54	Ambities beweegnorm jeugd naar boven bijstellen	VVD, CDA, PvdA	Roelofs	Positief
23M55	Meer regie over de raadsagenda met een termijnagenda	CDA, Volt, VVD, D66	Marcouch	Positief
23M56	Scenariodenken	CDA, VVD	Smeulders	Negatief
23M57	Perspectief voor handhavers in leefbare wijken	AC, PvdA, CDA	Marcouch	Positief
23M58	Feliciteren en Informeren	FVD	Lauriks	Positief
23M59	Zakgeld voor Oppositie	FVD	Smeulders	Negatief
23M60	Arnhemse Cyberwegenkaart 2.0	VVD	Marcouch	Positief (indien voorstel dekking wordt aangepast)
23M61	Toetsing ZZP'ers en onderaannemers in de Zorg aan Bibob-toetsing	VVD	Van der Wel, Roelofs, Marcouch	Negatief
23M62	Motie ter bevordering van integriteit en bestrijding van corruptie onder ambtenaren	VVD	Van de Geijn	Positief (als dictum wordt aangepast)
23M63	Betere gezondheid en meer beweging door duurzame kunstgrasvelden	DENK	Roelofs	Ingetrokken
23M64	Huisvesting maatschappelijke organisaties	DENK	Lauriks	Ingetrokken
23M65	Finales schoolvoetbal Arnhem	DENK	Roelofs	Ingetrokken

	weer in het Gelredome			
32M66	Sanitaire voorzieningen bij volkstuinen	DENK	Van der Wel	Ingetrokken
32M67	Holocaustbewustwordingsprogramma	DENK	Marcouch	Positief (met kanttekening over budget)
23M68	Verhoging waakzaamheid Arnhem	FvD	Marcouch	Negatief
23M69	Sociale veiligheid in kerngebieden	FvD	Marcouch	Negatief
23M70	Patrouillering voormalige parkeergebieden	FvD	Marcouch	Negatief
23M71	Operatie Stationshal	FvD	Marcouch	Negatief
23M72	Geen commerciële bijlesbureaus in Arnhemse schoolgebouwen	SP	Kundic	Negatief (met deze formulering dictum)
23M73	Formuleer bindende en meetbare doelen om onderwijsachterstanden tegen te gaan	SP	Kundic	Negatief (met deze formulering dictum)
23M74	Laat dubbel-gedupeerde huurders met een fout energielabel niet in de kou staan	SP	Smeulders	Negatief
23M75	Zorg dat Huurdershuis goed haar werk kan doen	SP	Smeulders	Negatief
23M76	Onderzoek deelname aan experiment ‘Gewoon geld geven’	CU	Lauriks	Ingetrokken

Toezeggingen

1. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M39 toe de gedachte van 800 jaar stadsrechten stadsbreed actief uit te dragen en in een raadsbrief op een rij te zetten welke initiatieven ontplooit worden;

2. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M42 toe uiterlijk 30 september te onderzoeken en terug te koppelen aan de raad of de wijze waarop ze in Leeuwarden omgaan met vaste en variabele evenementen een mogelijkheid is om in Arnhem invulling te geven aan een Evenementenkalender. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken;

3. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M51 toe in overleg te gaan met initiatiefnemers uit Geitenkamp, met de TLO en het Sportbedrijf om te komen tot de ontwikkeling van een multi sport veld op het Hoogte 80 terrein. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken;

4. Wethouder Van der Wel zegt t.a.v. motie 23M52 toe om in het najaar, maar voor de begroting, met een brief te komen met een inventarisatie naar wat nodig is ten aanzien van ervaringsdeskundigen.

5. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M63 toe om de inhoud van de motie (stimuleren en faciliteren van duurzame kunstgrasvelden) te integreren in het kunstgrasveldenbeleid. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

6. Wethouder Lauriks zegt t.a.v. 23M64 toe om de inhoud van de motie (maatschappelijke organisaties ondersteunen in hun huisvesting) te betrekken bij de uitwerking van het integrale accommodatie beleid. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

7. Wethouder Roelofs zegt t.a.v. motie 23M65 toe om in beeld te brengen wat de gevolgen zijn voor het organiseren van de finales van het schoolvoetbal in het Gelredome, gaat daarover in

gesprek met de organisator van het toernooi en informeert de raad over het resultaat. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

8. Wethouder Van der Wel zegt t.a.v. motie 23M66 toe om de behoefte naar sanitaire voorzieningen in volkstuinen in kaart te brengen, in gesprek te gaan over mogelijke alternatieve oplossingen en daarover de raad te informeren. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

9. Wethouder Lauriks zegt t.a.v. motie 23M76 toe contact op te nemen met andere gemeenten die al meedoen met het experiment ‘Gewoon geld geven’ om te leren over de ervaringen en de raad daarnaast te informeren over een experiment “Collectief kapitaal” dat de gemeente al gaat uitvoeren. Op basis van deze toezegging is de motie ingetrokken.

10. Wethouder Van de Geijn zegt t.a.v. motie 23M38 ‘Woz Klantvriendelijk’ toe de strekking van de motie over te kunnen nemen en hierop terug te komen in de analyse op de telefonische bereikbaarheid.

11. Wethouder Kundic zegt t.a.v. motie 23M72 toe om het actieplan van de minister te bestuderen en hierover een reactie te geven aan de gemeenteraad, voordat er over de Perspectiefnota wordt besloten

Conclusie
De voorzitters hebben aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de meningsvormende fase M2 is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming op 14 juni.

De raadsadviseurs,

W. Lammers
M. Piscaer
S. Vos

De voorzitters,

M. Van Munster
M. Simonis
H. Kumas